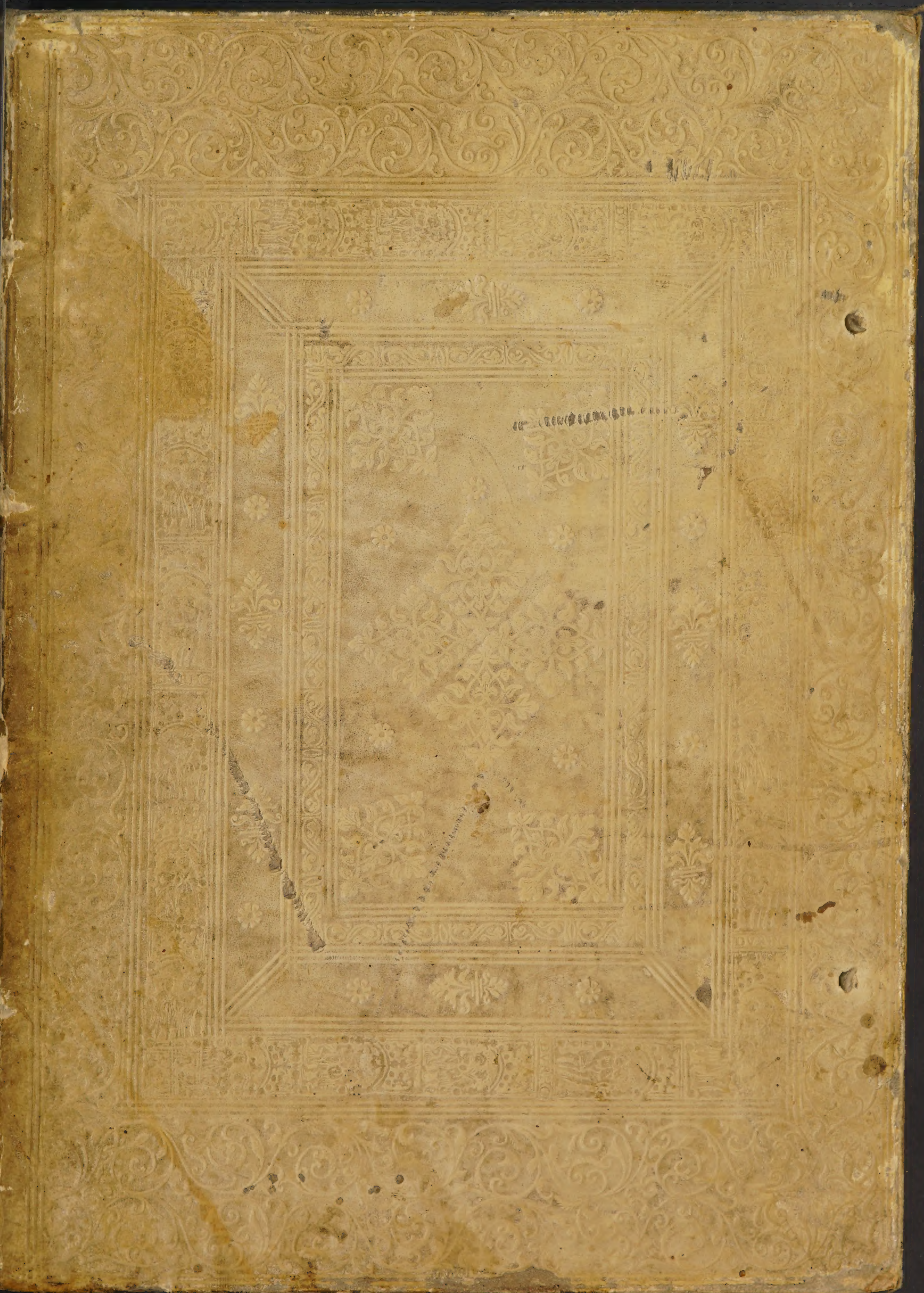

Christophorus Baro à VVolckhenſtain, & Rodnegg, etc.
M.D.XCIIII.

12

Carpenter, Alexander. [Summa que destructorium viciorum appellat.]

Nuremberge, 1496.

Tabula Alphabetica

Tabula ꝯpẽdiosa ſm alphabeti ordinẽ opis pñtis Deſtructoriũ vicioꝝ ītitulati diligẽtia denuo ſingulari correcta.

Tabula Alphabetica

Alumniari quid est.

Amna hominibus in

f Amam bonam alteri

Gaudia vite presentis

Tabula Alphabetica

Labor vite p̄sentis facilitari pt tripl'r.pte.v.ca.xxij.A

Bedientia quid est.

Tabula Alphabetica

Patiētia que est tertia

Explicit tabula.

Capitulatio huius libri

Iste liber qui destructoꝛiū vitioꝝ nūcupaṫ. octo ptes cōtinet pꝛincipales. In quaꝝ pꝛima tractaṫ de peccato in cōmuni. ꝛ de peccato oꝛiginali. In scḋa parte tractatur de peccato gule. In tercia pte tractatur de luxuria. In quarta pte tractaṫ de peccato auaricie In qnta parte tractaṫ de peccato accidie. In sexta parte tractaṫ de peccato supbie. In septima pte tractaṫ de peccato inuidie. In octaua pte tractaṫ de peccato ire.

Prima enī pars continet septē capl'a. In q̄ꝝ pꝛio poniṫ duplex descriptio peccati cū declaratōe earūdez In scḋo capl'o ponūtur tria motiua cōferētia ad detestatōem peccati. In tertio capl'o tractaṫ de pctō oꝛiginali. ꝛ q̄d sit peccatū oꝛiginale. ꝛ qualiṫ peccatū oꝛiginale a pꝛimis parētibꝰ ꝛ de eoꝝ inobediētia emanauit. ꝛ in posteros suos demigrauit Item q̄liter a parētibꝰ in filios in carnē transeat. ꝛ quare diciṫ peccatū oꝛiginale. ac etiam de multiplici eius noiatione declaraṫ ꝛ ostendiṫ in eodem In q̄rto capl'o ostendiṫ quō in baptismo peccatū oꝛiginale dimittiṫ. Item qualiter fomes q̄ ante baptismū est pena. ꝛ culpa post baptismū est solū pena peccati. ꝛ vocaṫ cōcupiscētia siue cōcupiscibilitas. Itē quare puuli baptisati ꝛ a pctō oꝛiginali mūdari penā oꝛiginalis peccati patianṫ. Itez q̄re pctm̄ oꝛiginale a parentibꝰ ab eo mūdatis in ꝓlem trāsmittiṫ. In qnto capl'o tractaṫ de peccato actuali. ꝛ de modo ꝓductiōis siue generatōnis actualis peccati. Et q̄liter modus ꝓductōis actualis peccati figuraṫ multipliciṫ in scriptura. In sexto capl'o ostendiṫ quō in nobis consūmaṫ peccatū actuale. ꝛ qñ est pctm̄ moꝛtale. ꝛ qñ veniale. Item ꝙ tam pctm̄ moꝛtale ꝙ̄ etiam pctm̄ veniale tripliciṫ diciṫ. In septimo vero capl'o septē genera siue septē spēs pꝛicipales recitanṫ actualis peccati. quaꝝ pꝛima est gula. scḋa luxuria. tercia auaricia. q̄rta accidia. qnta supbia. sexta inuidia. septima ira. Et rō istius oꝛdinis ṗdictoꝝ peccatoꝝ etiā ibidem ostendiṫ. Item quare hec septē peccata q̄si duo sunt exercitꝰ diaboli. quos ipse secūz ducit ad inuadendū genꝰ hūanum. Item ꝙ cōtra ṗdictos septē duces ṗdicatoꝛ verbi dei pugnaret cūz gladio spūs qḋ est verbū dei. vt dr̄ in eodē

Secūda pars pꝛincipalis in q̄ tractaṫ de pctō gule ꝯtinet nouē capl'a. In q̄ꝝ pꝛimo poniṫ descriptio gule. ꝛ in eodem ostendiṫ ꝙ gula est fomentū omniū alioꝝ vitioꝝ. In scḋo capl'o ponūtur sex motiua ad gule detestatōem cōferentia ꝛc̄. In tertio ca. recitanṫ qnq̄ꝫ spēs gule pꝛincipales ꝛc̄. In q̄rto capl'o tractaṫ de pꝛima spē gule q̄ ē cū q̄s hoꝛā preuenit debitam comedēdi sine cā rōnabili In qnto capl'o tractaṫ de secūda spē gule q̄ est cū quis nimis delicata affectat comedē ꝛ bibere. In sexto capl'o tractaṫ de tercia spē gule q̄ est cū quis in nimis magna q̄ntitate cibum sumit vel potū. Et ex ista spē gule q̄ pessima ē octo sequūtur mala. vt ostēditur ibidem. In septimo capl'o tractaṫ de quarta spē gule q̄ est cū q̄s cūz ardenti auiditate sumit cibū vel potum. In octauo capl'o tractaṫ de qnta spē gule q̄ est cum q̄s nimis studiosa ꝑparatio ciboꝝ vt gustui administrēt potius delectatōez ꝙ̄ nature subsidiū. In nono capl'o tractaṫ de septē remediꝭ q̄ cōtra peccatū gule specialiter assignātur ibidem.

Tertia pars pꝛincipaliṫ in q̄ tractaṫ de pctō luxurie. ꝯtinet decez capl'a. In quoꝝ pꝛimo poniṫ descriptio luxurie. Itē q̄liter luxuria tripliciṫ de cā ꝑ mare designaṫ ostendiṫ in eodem. In scḋo capl'o ponūtur sex motiua ad peccati luxurie detestatōem cōferentia. In tertio capl'o recitanṫ qnq̄ꝫ spēs luxurie pꝛincipales. In q̄rto capl'o de pꝛima spē luxurie. s. de simplici foꝛnicatōe q̄ est illicitus concubitus soluti cū soluta pꝛius tñ coꝛrupta. In qnto capl'o tractaṫ de scḋa spē luxurie. s. de adulterio qḋ est alterius thoꝛi violatio contra pactū ꝯiugale. qḋ fieri pōt dupliciter vt ostendiṫ ibidem. In sexto cap̄. tractaṫ de tercia spē luxurie. s. de stupꝛo. q̄ ē illicita defloꝛatio ꝟginis q̄ fieri cōtingit dupliciter. vt ostendiṫ ibidem. In septimo capl'o tractatur de quarta spē luxurie. s. de incestu q̄ est consanguineoꝝ vel affinitū abusus. In octauo cap̄. tractaṫ de qnta spē luxurie. q̄ est luxuria contra naturā cōmissa. qḋ multis modis fieri ꝑniciosis contingit. vt ostendiṫ ibidem. In nono capl'o ostenditur. ꝙ licet hoc pctm̄ luxurie cum suis qnq̄ꝫ speciebꝰ in omi hoīe sit abominabile. maxime tñ in sacerdotibꝰ ac viris ꝛ mulieribꝰ religiosꝭ In. x. c. tractaṫ de remediꝭ contra pctm̄ luxurie. Item de q̄ttuoꝛ q̄ ꝑcipue ꝑstant luxurie occasionē ꝛc̄.

Quarta pars pꝛincipalis in q̄ tractaṫ de pctō auaricie. continet lxviij. capl'a. In q̄ꝝ pꝛio poniṫ descriptio auaricie. Itē ꝙ tam dn̄i tēpoꝛales ꝛ ppl's vulgaris ꝙ̄ etiā sacerdotes pctō auaricie inficiūtur. In scḋo capl'o ponūtur sex motiua cōferentia ad detestatōnē auaricie. In tertio capl'o recitāṫ septez spēs auaricie. q̄rum pꝛima est mētis inq̄etudo. scḋa violētia. tercia fallacia. q̄rta piuriū. qnta fraus. sexta ꝓditio. ꝛ septima contra miscḋiam obturatio. Rō aūt assignatōnis oꝛdinis istaꝝ spērū etiā ponitur ibidem. In q̄rto cap̄. tractaṫ de pꝛima specie auaricie. s. de mentis inq̄etudine. Item sollicitudo circa bona tpalia acq̄renda diciṫ inoꝛdinata q̄ttuoꝛ modis. vt ostendiṫ ibidē. Itez q̄liter inoꝛdinata sollicitudo circa tpalia acq̄renda reꝓbaṫ a xp̄o qui nō pōt deficere suis seruiētibus in vite necessariꝭ vt tripliciṫ rōne ostendiṫ ibidem. In qnto capl'o tractaṫ de scḋa spē auaricie. scꝫ de violēta pꝛedatione rei aliene. Et ponūtur ibidez septē motiua que mouerēt hoiem a pctō rapine se abstinē. In sexto ca. tractaṫ de fallacia q̄ est tercia spēs auaricie. ꝛ q̄d sit fallacia ptꝫ ibidē. Itē sub. v. spē auaricie cōtinenṫ octo vicia crimiosa. s. mēdaciū. iniquū iudi

ciũ.iniusta accusatio.falsa excusatio siue peccati
defensio.iniusta aduocatio.falsum testimoniũ.ac
ceptio ꝑsonaꝝ.⁊ adulatio.vt ostendiꝭ ibidē. In
septimo cap̄.tractaꝭ de mendatio.⁊ ibi ponũtur q̄
tuordecim genera mēdacij que oīa ad tria reducū
tur.s.ad mendaciũ iocosum.officiosum.⁊ ꝑnicio-
sum. Itē in eodē cap̄lo ponũtur septē cause q̄re a
viris ꝑfectis om̄e mendaciũ est euitādũ In octa
uo cap̄lo tractaꝭ de iniquo iudicio. Item in eodeꝫ
ostenditur ꝙ aliqui sũt iudices boni ⁊ electi iustũ
iudiciũ exequētes.⁊ aliqui mali ⁊ ꝑuersi iudiciuꝫ
iustũ ꝑuertentes. Itē de bonis iudicibꝰ ⁊ q̄ reqrũ-
tur ad bonũ iudicē ostendiꝭ ibidem. In nono
ca.tractaꝭ de iudicibꝰ malis iustũ iudiciũ ꝑuertē-
tibus. Unde sex modis ꝑuertiꝭ iustum iudiciũ.vt
ondῑtur ibideꝫ. In decimo ca.tractaꝭ de iniusta
accusatōe q̄ tripliciꝭ fieri cōtingit.vt ondiꝭ in eodē
In.xj.ca.tractaꝭ de falsa excusatōe ⁊ defensione
pcti. Iteꝫ q̄liter defensio pcti iniq̄ est tā in iudicio
publico q̄ꝫ etiā in iudicio pniali. Itē septē modis
solēt hoīes de suis excusare pctis.vt ondiꝭ in eodē
In.xij.c.tractaꝭ de iniusta aduocatōe. Itē lꝫ offi
ciũ aduocatōis sit officiũ licitũ bñ se hñtibus.tñ a
viris ꝑfectis est penitus fugiendũ.⁊ hoc ꝓpter se-
xtuplex ꝑiculũ qđ circa illud ꝯsistit officiũ.vt ostē
ditur in eodē. In.xiij.c.tractaꝭ de falso testimo-
nio quō testis falsidicꝰ tribꝰ ꝑsonis ē obnoxius.s.
deo quē ꝑiurādo ꝯtēnit.iudici quē suo falso testio-
nio fallit ⁊ innocēti ꝓximo queꝫ suo falso testimo
nio decipit. In.xiiij.c.tractaꝭ de ꝑsonaꝝ accepti
one.⁊ q̄liter ꝑsonaꝝ acceptōem tripl'r fieri ꝯtingit.
scꝫ in bonoꝝ exhibitōe.in iudicij executōe.⁊ in do
noꝝ distributōe. Itē donoꝝ distributio fit dupl'r.
vno mō ſm ꝙ ē actꝰ iusticie. Alio mō ſm ꝙ ē actꝰ
liberalitatꝭ. Item q̄les esse ꝯuenit pastores ⁊ p̄la-
tos eccl'ie ostendiꝭ in eodē. In.xv.c.tractatur de
adulatōe.⁊ est adulatio vitāda ꝓpter q̄tuor.primo
q2 scriptura hoc ꝓhibet.scđo q2 deo multũ displi
cet.tertio q2 diabolo valde placet.⁊ q̄rto q2 sibi ip̄i
⁊ ꝓximo multipl'r nocet.vt declaraꝭ ibideꝫ. In
xvj.ca.tractaꝭ de q̄rta spē auaricie.s.de ꝑiurio qđ ē
veritatis abnegatio fraudulēta cũ diuine attestatio
nis acceptōe ꝯfirmata. Et est iuramētũ aliud lici-
tũ.⁊ aliđ illicitũ. De iuramēto licito ad qđ tres re
q̄rũꝭ comites.s.iudiciũ iusticia ⁊ v̄itas tractaꝭ ibiđ
Itē iuramētũ cũ illis tribꝰ comitibꝰ pōt dupliciꝭ
fieri.s.rōne boni ꝯsequendi.⁊ rōne mali fugiendi.
Rōne boni ꝯsequēdi q̄druplicīꝭ.s.pro veritate.pro
pace.ꝓ amicicia.⁊ ꝓ obediētia Et ꝓ obediētia tri
pliciꝭ.s.rōne fidelitatꝭ.rōne sbiectōnis.⁊ rōne con
suetudinis obseruāde. Rōne mali fugiēdi iuratur
dupl'r.s.ad malũ vitādũ.⁊ ad malũ expurgāduꝫ.q̄
oīa declarātur in eodē. Itē ibidē ondῑtur ꝙ ad vo
tũ alligatoriũ q̄tuor reqrũtur. Itē votoꝝ aliud cōe
⁊ aliud singulare.vt ptꝫ ibidē. In.xvij.c.tractaꝭ
de iuramēto illicito.⁊ sic ondῑtur ibidē iuramētũ
illicitũ decē modis ꝯmittiꝭ. Itē ꝑiuriũ detestādũ
est septuplici de cā. Itē blasphemia tribꝰ mōis cō
mittiꝭ.⁊ est blasphemia fugiēda sextuplici de cā.
Itē iurātes ꝯsuetudinal'r ꝑ mēbra xp̄i deũ blasphe
māt ⁊ sũt maledicti.vt m'tiplici rōne manifeste on
diꝭ ibidē. In.xviij.c.tractaꝭ de q̇nta spē auaricie
scꝫ de fraude.⁊ ꝯmittiꝭ fraus freq̄nꝭ in mercatōnē
q̄ alio noīe negociatio appellaꝭ.⁊ est aliq̄ negocia
tio bona ⁊ ꝯmēdabilis.⁊ alia mala ⁊ vituꝑabilis.ī
qua q̄tuor mala abũdāt.vt đr ibidē. Itē in merca-
tione fraus tripl'r ꝯmittiꝭ.in pōderibꝰ.staterꝭ.⁊ mē
suris.vt đr in eodē. In.xix.c.tractatur de prudē
tia carnis ⁊ mũdi astutia.⁊ de dolo q̄ sunt vicia cō
tenta sb̄ p̄dicta q̇nta spē auaricie In.xx.c.tracta
tur de vsura.⁊ lꝫ ille q̄ vsuras dat ⁊ mutuũ accipit
ad sbuentōem ꝓp̄e necessitatꝭ a pctō mortali aliq̄
liter excusatur.tñ ille q̄ vsuras accipit mortal'r pec
cat.q2 ille peccat ꝯtra legē nature.ꝯtra legē mosay
cā.⁊ ꝯtra legē euāgelicā.vt đr ibidē. Itē vsure due
sunt spēs.vna manifesta.⁊ alia palliata. Et vsura
palliata septē modis ꝯmittitur.vt declaratur ī eo
dē. In.xxj.c.tractatur de symonia.cuiꝰ pcti duo
legũtur eē p̄ncipales auctores.s.gyezi q̄ videꝭ esse
p̄positꝰ vendētiũ.⁊ symon magꝰ q̄ videtur eē em-
ptoꝝ p̄positꝰ. Et ꝯmittitur symonia triplici mũere
scꝫ mũere lingue.mũere obsequij.⁊ mũere manus
Itē symoniaci figurātur ꝑ sacerdotes bel.q2 nō in
trāt ꝑ ostiũ ſꝫ ascēdũt aliũde.⁊ ideo fures sunt ⁊ sa
crilegi pessimi.vñ ⁊ q̄ꝫ horrēdũ sacrilegiũ sit bona
eccl'ie siue mobilia siue imobilia ad sustētatōnem
mistroꝝ sctē ecclesie deputata iniuste surripe ondῑ
tur ibidē. Itē symoniaci nedũ vēdũt ⁊ emũt eccle
siasticas dignitates.ſꝫ ⁊ ip̄m deũ ⁊ dñm nr̄m Ihm
xp̄m.⁊ hoc dupl'r.vt ptꝫ in eodē. Itē septē inueni
untur ī scriptura q̄ manus suas ab om̄i mũere ex-
cusserũt.ꝑ quos signātur viri eccl'iastici q̄ tenentur
ꝯsil'r facere. Itē inter oēs infirmitates spũales sy-
moniaca heresis ē maxime incurabilis.⁊ hoc dua
bus de causis vt etiā ondῑtur ibidē. Itē pluralitas
bñficioꝝ in vna ꝑsona ibidē reprobatur. Item opi
nio eoꝝ q̄ dicũt ꝙ licite pñt hr̄e plura bñficia.q2 vi
carios ponũt sb̄ se ꝯpetētes reprobatur ibidē. Dñ
⁊ tales homicide sunt ⁊ irregulares om̄i bñficio ec
clesiastico.vt ibidē ondῑtur. Itē per istud pctm̄ vt
videtur introduciꝭ in ecclesiā heresis sabellij q̄ di-
cebat p̄rem in diuinis esse filiũ.qđ etiā ibidē reproba
tur. Itē ꝯtra ordinē nature videtur.ꝙ aliq̄s ꝯstitu
atur ⁊ noīeꝭ p̄r spũalis.q̄ nec ē nec vnq̄ꝫ fuit aptus
generare filios spũales. Itē ꝓmotio pueroꝝ mino
ris etatis multipl'r reprobatur ibidē. In.xxij.c.
tractatur de sexta spē auaricie.q̄ ꝓductio đr.⁊ in q̄
ondῑtur.ꝙ q̄ ꝓ pecunia falsum testioniũ ꝑhibent.
vel veritatē negēt deũ q̄ veritas est ꝓdũt. Item sa-
cerdotes q̄ libere veritatē nō p̄dicāt.⁊ layci q̄ veri-
tatē a sacerdotibꝰ p̄dicatā nō defendũt.traditores
sunt veritatis. Itē sacerdotes q̄ veritatē pp̄lo ꝓnũ
ciare ꝯtēnũt.⁊ suos subditos ꝑnicioso occidũt.ne
dũ sunt veritatis ꝓditores neq̄ssimi.ſꝫ etiā antixp̄i
manifestissimi. Itē q̄ salutē oīm sicut xp̄s queren
tes pastores dicũtur.ſꝫ q̄ tm̄ lac ⁊ lanā cupiũt non
pastores.ſꝫ ouiũ tonsores dicũtur.de q̇bus multa
mala fertur ī scriptura ꝯtigisse.⁊ q̇bus ve ī scriptu
ra sepissime imp̄catur.⁊ tñ carnalitas intm̄ exceca
uit pastores eccl'ie ⁊ p̄latos modernos ꝙ h̄ nō ꝯsi-
derāt.nec formidāt.vt ibidē ondῑtur ꝑ exēplũ. Itē
q̇libet peccās mortal'r ꝓditor ē xp̄i.vt ondῑtur ī eo
dē ꝑ exēplũ ⁊ ꝑ ꝓcessum quo iudas tradidit xp̄m
In.xxiij.ca.tractatur de ludicris.i.de inhonestꝭ

que in ludis freq̃nter gerũtur. ꝛ est q̃druplex genꝰ ludoꝝ. vt ibidem oñdit. Itẽ clericis ludis inhonestis. s. ioculatoꝝ hystrionũ aleaꝝ taxilloꝝ ꝛ ceterorũ hmõi attẽdere interdicit ꝛ hoc ꝓpter multa mala q̃ ludos hmõi ꝯcomitãt. Itẽ choree. tripudia. interludia luctamia ꝛ hmõi sunt ludi q̃ fornicatõnis meretricij ꝛ adulterij freq̃nt sũt in cã. ꝛ iõ in talibꝰ ludis delectãtur demones. vt dr ibidẽ. Itez aliqui sunt ludi honesti q̃bus clerici vti pñt cũ debitꝭ circũstãtijs obseruatꝭ. vt oñditur in eodẽ. Itez mũdꝰ trãsmutabilis scacario assilatur. cuiꝰ vnus pũctꝰ est albus. ꝛ alius niger. ꝛ q̃ est familia istiꝰ scacarij declarat ibidẽ. In. xxiiij. c. tractat de septima spẽ auaricie. q̃ est ꝯtra miscõiaz obduratio. ꝛ talis imisericors obduratõe cordis spũiscto resistit. ꝛ ẽ peccatũ in spm̃sctm̃. qd nec remittit in hoc sclo nec in futuro. Itẽ q̃ vtilis sit vera miscõia hoi liq̃t ex eiꝰ multiplici effectu i scriptura q̃plurime testificato de q̃bus. x. p ordinẽ recitãtur. In. xxv. ca. oñdit q eleemosyna dr aq̃ dei. q̃ q̃dem aq̃ diuidit in tres fontes. q̃ꝝ primꝰ manat de corde. scdꝰs de ore. tercius de ope. ꝛ de p̃rio fõte manãt duo riuuli. s. duo opa mie spũal. de scdo fõte manãt q̃nq riuuli. s. q̃nq residua opa miscdie spũal. ꝛ de tercio fonte manãt septẽ riuuli. s. septez opa miscdie corpal. vt declarat in eodẽ. In. xxvj. c. tractat de p̃mo opere miscdie spũal qd est miserie aliene ꝯpassio. ꝛ est cõpassio crux interior. vt ibidẽ declarat. Itẽ sex sunt q̃ solent corda pioꝝ mouẽ afflictꝭ ꝛ dolorẽ patiẽtibus ꝯpati. q̃ oia mouerẽt nos ꝯsiderãtes xp̃i passionẽ dolorosissime ꝯpati. q̃ oia mouerẽt nos vt oñditur i eodẽ. Itẽ q̃tuor sunt signa p que amor ꝑfectus ꝯgnoscit. vtz i eodẽ. Itẽ de plãctu virg. marie videntꝭ filiũ suũ moriẽtẽ. Itez q̃liter xp̃o moriẽte q̃si oẽs creature tã rõnales q̃ etiã irrõnales ꝛ tam amici q̃ etiã inimici ꝯpatiebãtur. Itẽ q suffragia ecclesie ꝓsunt exẽtibꝰ in purgatorio. nõ ad meritũ vite eterne. ꝫ ad absolutõem pene. Itẽ de q̃tuor modis generalibꝰ suffragioꝝ ad q̃ oĩa alia reducũtur. Itẽ de tribus q̃ mouerent hoiem fribus suis ꝯpati. q̃ huiꝰ mũdi penales miserias patiunt Itẽ q seruitꝰ pcti sit maxima miseria in quã hõ pt in vita p̃nti incidere. ꝛ cũ miscõia sit amor siue volũtas releuãdi miseꝝ a miserijs. ptz q potissimuz opus miscdie ẽ releuare pctõrẽ de ista miserabilissima huiute pcti que oia declarãt ibidẽ In. xxvij ca. tractat de scdo ope miscdie spũalis. qd est iniurias nob illatas dimittẽ. Vñ ꝛ ꝓpter octo cãs spẽaliter debẽt hõ iniurias sibi illatas libẽter dimittẽ. vt oñdit ibidẽ. In. xxviij. c. tractat de tertio ope miscdie spũal qd est peccãtẽ charitatiue corrigẽ. vñ ꝛ duplex est fraterna correctio. Vna q̃ est actꝰ charitatꝭ tendẽs ad emẽdatõem fris delinq̃ntis p simplicez ammonitõem. ꝛ alia q̃ est actus iusticie per quẽ intendit bonũ cõe nõ solũ fris simplicez ammonitõez. ꝫ etiã aliq̃n p punitõez. vt alij timẽtes a pctis desistãt. Item de tribꝰ ptinentibꝰ ad correctionẽ fraternã. Primũ q̃re correctio est facienda. secũdum q̃re correctio est suscipiẽda. ꝛ terciũ q̃liter correctio est debite exercenda. Itẽ q sicut medicine in arte determiate nõ oibus ꝯpetũt ꝫ variande sunt scḋm medici arbitriũ. Ita pnie satisfactorie i ceratione determiate nõ oibus cõpetũt. ꝫ variãde sunt scḋm arbitriũ sacerdotis siue iudicꝭ diuino instinctu regulati. Itẽ q̃ habet hoiem pctõrem corrigere. q꜡ peccator est corripe debet eũ. ꝛ q꜡ homo est misereri debet. oia declarãtur ibidem. In. xxix. c. trac. de q̃rto opere miscdie spũalis. qd est ꝓ peccantibꝰ orare. ꝛ q̃ntum prodest pctõri oĩo iustoꝝ ostendit per exemplũ ibidem. In. xxx. c. ponit descriptio oĩonis. ꝛ sicut dicit ibidez. oĩo vocis diuiditur in tres ꝑtes. que sũt supplicatio. postulatio. ꝛ insinuatio. Et supplicatõnis tria sunt genera. scz captio. exactio. ꝛ pura oĩo. que oia declarãtur ibidem. In xxxj. c. dicitur. q q̃druplex est pungitiuũ cohortãs nos ad flagitãdum diuinã miscõiam. Quoꝝ primũ est consideratio nostre miserrime infirmitatis in hac vita. ꝛ q꜡ iuxta phm. opposita iuxta se posita magis apparent. Ideo vt aptius pateat nob nostra infirmitas ostendit ibidem q̃d sit vera sanitas ꝛ ab illa sanitate in quã miserabilem infirmitatez iam cecidimus per pctm̃. ostendit in eodem. Itez vt nostra miserabilis infirmitas manifestius appareat ostendit in eodem. q̃lis est homo ante ingressum. q̃lis in ingressu. q̃lis in progressu. ꝛ qualis in egressu ꝛ post egressuz In. xxxij. c. tractat de secũdo pũgitiuo cohortãte nos ad diuinã miscõiaz flagitãdum. quod ẽ consideratio acerbitatꝭ. ꝛ eterne duratõnis pene inferni. In. xxxiij. ca. tractat de tertio pungitiuo cohortante nos ad diuinã misericordiã flagitãdum. qd est frequens meditatio celestium gaudioꝝ. vt si nos tormenta nõ terreãt inferni. saltez inuitent nos premia glorie p̃adisi. de qua gloria ibidem tria tãgũtur. scz eius valor inpreciabilis. eius decor inestimabilis. ꝛ eius honor insuperabilis. In. xxxiiij. c. tractatur de q̃rto pungitiuo cohortãte nos ad diuinã miscõiam flagitãduz qd est frequens ꝯsideratio de dei miscõia. ne mẽs pigra timore ꝛ amore intrinseca ad orãdum erecta ex desperatõne miscdie attrahẽtis sit tepida. vnde ꝯsiderata imensitate diuine miscdie. respectu cuiꝰ satis pua est tota nostre seruitutis pcti miserie. ois ꝑtensa cã desperãdi faciliter dispibit. vt ostenditur ibidem p processuz valde ꝯfortabilẽ ad sperãdum diuinã miscõiam maxime ꝯferentẽ. In. xxxv. c. tractat de p̃ciosa oĩonis virtute. Vñ ꝓpter duodecim cãs virtus oĩonis dr preciosa. vt declarat ibidem. In. xxxvj. cap. tractatur de his q̃ req̃rũtur ad oĩonem ad hoc q sue ṽtutis teneat p̃ciositatẽ. ꝛ sicut ibidẽ oñditur decem spẽaliter req̃rũtur ad deuotam oĩonez. ad hoc q sue virtutis teneat preciositatem. In. xxxvij. c. oñditur sub qua forma sit orãdum. ꝛ est optima forma orandi forma quã docuit nos ille magister optimus dominꝰ noster iesus christus q̃ oĩonem dñicam instituit. ꝛ orare nos docuit. q̃ oĩo in eodez caplo declaratur. In xxxviij. caplo tractatur de salutatõne angelica.

In. xxxix. caplo tractatur de his que oĩonis impediũt effectum. ꝛ sunt sex que specialiter oĩonis effectum impediũt. vt ostenditur ibidez. In. xl. caplo tractatur de q̃nto opere miscdie spiritualis. quod est ignorantes siue errantes instruere. ꝛ sunt aliqua que nescire melius est q̃ scire. vtputa talia que ad huius mundi sapientiam principaliter

pertinent. ⁊ aliqua sunt quoꝝ sciētia non requiritur ad salutē. vt leges hūanitus adinuēte. ⁊ multe alie ꝯclusiones doctrinales ⁊ scientie pticulares que an sciant̃ an non modicum refert ad salutem. Et sunt aliqua quoꝝ scientia requirit̃ ad salutē vt puta precepta decalogi. articuli fidei cum alijs medijs facilitātib⁹ ad noticiā eorundē vt oñdit̃ ibidē. Item quid sit error ⁊ qualiter aliquis est error vincibilis ⁊ aliquis inuincibilis. Item aliud ē nescire ⁊ aliud nolle scire. q2 primū aliqualē h3 excusationē. ſ3 secundū in his que requirunt̃ ad salutem est dānabilis malicia ⁊ ignorantia ex supbia ⁊ ꝯtēptu ꝓueniens. quā ignorantiā doctores vocāt crassam ⁊ supinā. ⁊ talis ignorantia excusationē nō habet sed inducit hominē in pctm̃ finalis impenitentie.

In. xlj. tractat̃. de sexto ope miscđie spūalis qđ est hesitātes ꝯsulere. Et sunt circa ꝯsilium duo specialiter ꝯsiderāda. primū que sunt in ꝯsilio vtiliter obseruanda. secundum est que sunt in ꝯsilio commendanda. Et q̃ꝫtum ad primū sicut ostendit̃ ibidem quattuor sunt in ꝯsilio obseruāda. s. expediēs facile. certum ⁊ securū. Et eoꝝ ꝯtraria in ꝯsilio sunt omnino vitanda. s. damnosum. difficile. incertum ⁊ periculosum. vt declaratur ibidem. In. xlij. ca. recitant̃ quinq3 que sunt in consilio cōmendanda. quoꝝ primū est gratia ꝯsilium discrete requirendi secundum est gratia prudentem ꝯsiliarium eligendi. tertium est gratia vtile ꝯsilium administrandi. quartum est gratia consilium debite examinandi. ⁊ quintum est gratia consilio electo acquiescendi.

In. xliij. ca. tractat̃ de primo commēdabili ad cōsilium pertinēti quod est in omibus discretū consilium requirere. In. xliiij. cap̄. tractat̃ de secundo commendabili ad cōsilium ptinenti. quod est gratia prudenter ꝯsiliarium eligendi. ⁊ sicut ibidē ostenditur q̄ aliqui sunt consiliarij mali. et aliqui consiliarij boni. mali sunt caro. mundus ⁊ dyabolus sicut declarat̃ in eodē. Item qui sunt ꝯsiliarij boni ⁊ que requirunt̃ ad ꝯsilium bonum ostendit̃ ibidem. In. xlv. ca. ostenditur q̄ pro eo q̄ difficile est recognoscere aliquādo quis sit ꝯsiliarius bonus ⁊ quis malus. ideo pro consiliario ante omīa eligēdus est deus ⁊ dn̄s noster Jesus xp̄s qui rex pacificus nuncupat̃ ⁊ qui in hunc mundū veniēs specialiter inter cetera tria ꝯsilia pacifica ⁊ euangelica secum attulit. ⁊ suis fidelibus cōmendauit.

In. xlvj. ca. tract. de p̄mo regis pacifici ꝯsilio qđ est ꝯsiliū castitatis ꝯtra carnis ꝯcupiscentiā. Et sicut ostendit̃ ibidē castitas virginalis lilio cōpatur

In. xlvij. ca. tractat̃. de secundo regis pacifici cōsilio qđ est ꝯsilium voluntarie paupꝫtatis ꝯtra ꝯcupiscentiā oculoꝝ. Unde xp̄s exemplificās nobis voluntariā paupertatē diligere paupꝫ erat in eius natiuitate. paupꝫ in sua vita. pauper in morte sua vt declarat̃ ibidē. Item causa quare deus in vita presenti paupꝫtate ⁊ alijs medijs castigat suos electos sed diuitijs abundare ⁊ ꝓsperitate mūdana reprobos gaudere pmittit oñdit̃ in eodē. Item pauperes dicunt̃ tribus modis. s. paupꝫes rebus ⁊ nō spiritu paupꝫes spū ⁊ nō rebus. ⁊ paupꝫes spū ⁊ rebus. Itē hec noīa diues ⁊ paupꝫ dupliciter significant. dicit̃ nanq3 diues tā ab actu possidendi diuitias q̃3 etiam ab habitu et affectu animi q̄bus ad diuitias afficit̃. Et similiter hoc nomen paupꝫ q̄nq3 dī a priuatione actus habendi. ⁊ quādoq3 ab habitu ⁊ affectu animi ad non habendū diuitias. ⁊ afficit̃ animus ad has tēporales diuitias quadrupliciter et tanq3 ſm quattuor gradus ad eas disponit̃ anim⁹ humanus vt declarat̃ ibidem. In. xlviij. ca. tractatur de tertio regis pacifici ꝯsilio qđ est ꝯsiliū humilitatis. vnde humilitatē xp̄us suo exemplo nos docuit nascēdo. ꝯuersando. predicando. miracula faciendo. ac etiā moriendo. Item magnitudo humilitatis penes duo attendit̃. s. penes excellentiā psone se humiliantis. ⁊ penes gradū ad quē humiliatur. Item quasi ab oībus rebus in spera corruptibilium existentib⁹ causas humilitatis inuenire possimus si diligēter attendamus vt ibidē oñdit̃. Item. x. sunt humilitatis nobiles effectus qui etiā mouerent homines ad humilitatem. Item mors mediū est inter vitam p̄ntem ⁊ vitam futurā vt oñditur in eodem. In. xlix. ca. tractat̃ de tertio commendabili ad cōsilium ptinēti quod est gratia vtile ꝯsilium indigentibus administrādi. ⁊ precipuē est illa gratia cōmendabilis in his qui habent curas alios corrigendi. sed ve illis qui ꝓ bono ꝯsilio malū ꝯsiliū administrāt. cuiusmodi sunt multi cupidi ⁊ luxuriosi ꝯfessores vt dicit̃ ibidē. In. l. ca. tractat̃ de quarto cōmēdabili ad ꝯsiliū ptinēti qđ est gratia debite ꝯsiliū examinādi. q2 vt dī ibidem prudentis ꝓprium est examinare ꝯsilia ⁊ nō cito facili credulitate ad falsa ꝓlabi. In. lj. cap̄. tractat̃ de quinto cōmendabili ad ꝯsilium ptinenti qđ est gratia electo cōsilio acquiescendi vt quanta mala vt quāta mali ꝯtigerint talibus qui sano acq̄escere recusauerunt cōsilio multis oñdit̃ ibidem exēplis

In. lij. cap̄. tractat̃ de septimo ope miscđie spūalis qđ est lugentib⁹ ⁊ desolatis ꝯsolationē prebere vñ aliquis ē luctus bonus. ⁊ aliq̄s luctus malus. Luctus bonus triplex est. s. luctus cōpunctionis. luctus cōpassionis. ⁊ luctus deuotionis vt declaratur ibidem. In. liij. cap̄. tractat̃ de luctu malo qui q̄druplex est. s. luctus fictus ⁊ simulatus. luct⁹ ꝓ reb⁹ vanis ⁊ trāsitorijs. ⁊ luctus ꝓ amicis mortuis imoderatus. ⁊ luct⁹ dānatoꝝ ꝓ penis eternis vt declarat̃ ibidē. Itē quinq3 mouerent peccatorē aquam pnīe festinanter intrare. qđ figurat̃ Joha. v. per piscinā quinq3 porticus habentē. vt declaratur in eodē. In. liiij. ca. recitātur sex de operib⁹ miscđie corpalibus. ⁊ q̄liter illa fundātur in euāgelio Math. xxv. oñditur ibidē. In. lv. ca. trac. de primo ope mīe corpalis qđ est dare esurientibus ⁊ indigentib⁹ manducare. In. lvj. ca. tractatur de secūdo ope miscđie corpalis. qđ ē sitiētes paupꝫes potare. Et ad p̄dicta duo opa miscđie corpalis adimplenda triplici remedio incitamur. s. scripturarum admonione. sctōꝝ patrū exēplatione. ⁊ mercedis maxime ꝓmissione. vt declarat̃ ibidē. Item elemosina q̄ cōsistit in septē opibus miscđie corpalis exhibitione septē bona ꝯfert homini ꝓ mercede. p̄mo bona tpalia multiplicat. scđo peccatis obstat. tertio deū placat. quarto a deo impetrat q̄ ab eo pie ⁊ iuste postulantur. quinto spem venie prestat. sexto. miam a deo impetrat. ⁊ septio parat vitā

eternã vt ostendit in eodem. In.lvij.cap.tractat de tertio opere miscõie corporalis qḋ est hospitio paupes indigẽtes colligere.ꝓ cuius declaratione tria tangunt ibidẽ. Primũ ꝙ meritoriũ ⁊ deo placitum est diuites ad hospitium suum pauperes indigentes recipere. Secũdum ꝙdamnabile ⁊ deo displicẽs est diuites indigẽtibus pauperib⁹ hospitium denegare. Et tertium est qualiter paupes ad hospitium a diuitib⁹ sunt recipiẽdi. In.lviij.ca. tractatur de quarto opere misericordie corporalis quod est nudos vestire.ad quod opus faciendum duplici medio incitamur.ꝑmo sacre scripture ammonitione.secundo sanctoꝝ exẽplatione vt ostenditur in eodem. In.lix.ca.tractat de quinto opere misericordie corporalis qḋ est visitare infirmos. Istud enim opus miscõie tria mouerent hominẽ adimplere.primum est quia opus illud valde deo placet secundũ quia fratri infirmo cum debite agitur multum prodest. ⁊ tertium quia homini illud facienti magnam ꝯfert vtilitatem⁊ meritum vt declaratur ibidem. Item ad infirmorum debitam visitationem tria requirunt.s.confortamen. ꝯsilium et subsidium vt etiam declaratur in eodem. Item infirmitas corporalis est quasi arche preciose conꝯcathenatio.quasi ꝑsone scelerose incarceratio.quasi socij fugientis arrestatio.quasi hostis resistentis expugnatio.quasi virge dei castigatio.quasi flagelli trituratio.⁊ quasi baptismi purgatio vt declarat in eodem. In.lx.capit. tractatur de sexto opere misericordie corporalis quod est ad incarceratos venire.vnde captiui ⁊ incarcerati visitandi sunt vt tria beneficia eis misericorditer impendantur.primum est vt eis vite necessaria ministrentur.secundum vt illis salubris confortatio adhibeat. et tertium est vt ab iniusta incarceratione liberentur.

In.lxj.ca. tractatur de septimo ope misericordie corporalis quod ẽ mortuos sepelire. Ad istud eñ opus misericordie faciendu3 triplici medio instigamur.primo sanctoꝝ patrũ exemplatiõe. scđo nature instructione.⁊ tertio iustoꝝ cõmendatione vt declarat ibidem. Itẽ friuola ⁊ nimis sumptuosa q̄ multotiens fiunt circa diuitũ sepulturas ꝓpter pompam mũdanam nec deo sunt placẽtia nec defunctoꝝ sunt subsidia. vt ostendit ibidem. Itẽ executoribus carnalibus non est nimis ꝯfitendu3 vt ostendit ibidem ꝑ exemplum. Item in eodẽ mouetur dubitatio vtrũ ꝓ sepultura mortuorũ aliqḋ fit a ministris ecclesie exigendũ.cuius dubij declaratio cum responsione pt3 ibidẽ. In.lxij.ca.tangunt quatuor que in elemosinarũ largitione sunt specialiter attendenda. primũ est quib⁹ sit elemosina erogãda.secundũ ꝙ abunde sit elemosina distribuenda.tertiũ de q̄bus bonis sit elemosina facienda.⁊ quartũ qua intentione sit elemosina pauperibus ministrãda.primũ istoꝝ declarat in eodẽ ca.⁊ tria residua in trib⁹ ca.sequẽtibus. Itẽ in isto ca.monet hec dubitatio.nunquid malis⁊ iniquis est elemosina eroganda vt⁊ ibidẽ arguit ad vtrãq3 partẽ.⁊ ponit r̃nsio in eodem. In.lxiij.ca.tractatur de scđo circa elemosinarũ largitionẽ attendendum.s. ꝙ abunde sit elemosina pauperibus distribuenda.⁊ ꝙtru3 ad illud sicut ostendit ibidẽ abundantia elemosine habet attendi ſm abundantiam facultatũ elemosinã largientis. In.lxiiij. ca.tractatur de tertio in elemosinaꝝ largitione ꝯsiderãdum.s.de q̄bus bonis sit elemosina faciẽda.⁊ etiã sicut ostenditur ibidẽ elemosina facienda ẽ ex bonis⁊ facultatibus ꝓprijs fideliter acq̄sitis.⁊ nõ de male acquisitis. In.lxv.ca tractat de quarto cõsiderando in elemosinaꝝ largitione.s.qua intẽtione sit elemosyna pauperibus distribuenda. ⁊ sicut ostendit ibidẽ elemosina fieri deberet bona intentione.s.ad dei honorẽ ⁊ ꝓximi vtilitate ⁊ nõ ꝓpter vanam gloriã. In.lxvj.ca. oñditur ꝙ nedum requiritur ꝙ elemosina deo acceptabilis fiat cum recta intentione in oꝑe. sed etiam req̄ritur ꝙ fiat cu3 mentis mũdicia a pctõ.q2 vnũ sine altero deo placere non potest:vt ostendit in eodem . vñ aia volens a peccatis mundari ⁊ elemosinis ⁊ ceteris bonis operib⁹ deo placere debet esse sicut mulier cõcipiens ⁊ pariẽs vt declarat ibidẽ. In.lxvij.cap. ostendit qualiter septẽ oꝑa miscõie spũalis et corporalis figurant Apoc.j.ꝑ septẽ candelabra aurea et ꝑ septẽ stellas. Itẽ miscõia spũalis ⁊ corporalis que in p̄dictis oꝑibus miscõie adimplent sunt q̄si duo ostiola ꝑ que homo misericors regnu3 celorũ ingredit.⁊ hec ostiola figurantur.iij.Reg.vj. per duo ostiola q̄ fecit salomõ de lignis oliuarũ in ingressu oraculi vt declarat in eodẽ. Itẽ miscõia ostiaria est sine hospita ꝑadisi ⁊ in celesti patria locu3 ꝓprium suis facit ꝑegrinis vt etiã oñditur in eodẽ per exemplum. In.lxviij.ca. tractatur de remedijs ꝯtra peccatum auaricie. ⁊ ꝯtra istud peccatu3 sex remedia specialiter ostenduntur ibidem.

Uinta pars principa-

q lis in qua tractatur de peccato accidie.cõtinet.xxij.ca. In quoꝝ ꝑmo ponitur multiplex descriptio accidie. In.ij.ca. ponunt duo motiua ad peccati accidie detestationẽ cõferentia. quoꝝ primum est exempla aliarũ creaturaꝝ. ⁊ primo ad hoc exẽplum habemus a creaturis que nõ habent sensum vita3 nec rõnem. scđo exemplũ ad idem habemus de vegetabilib⁹ que habẽt vita3 ſ3 non sensum neq3 rõnem.tertio a brutis animalib⁹ que habent vitam ⁊ sensum sed nõ rõnem. quarto ab impijs hominibus qui habent vitam sensum ⁊ rõnem q̄ omnia declarãtur ibidem. Secundũ motiuũ ꝯferens ad detestationem huius peccati est ꝙ peccatum istud multu3 deo displicet. dyabolo valde placet.⁊ homini vehemẽter nocet. Et ꝙ h̄ peccatum deo multum displicet quadrupliciter ibidem ostenditur.⁊ ꝙ illud petm̃ dyabolo valde placet tripliciter oñditur in eodem. Item ꝙ hoc peccatũ vehemẽter homini nocet septupliciter oñditur ibidẽ

In.iij.cap.recitãtur sex species accidie. Et ratio ordinis earundẽ etiam declaratur ibidẽ. In.iiij ca.trac.de desperatiõe que est ꝑma species accidie desperatio eñ maior siue grauior ẽ omni alio pctõ vt oñditur ibidem. Item desperatio ⁊ ꝑuersa spes occidunt animas vt etiam declaratur ibidẽ. Item spes ⁊ timor duobus molarib⁹ assimilãtur vt etia3 declaratur in eodẽ. In.v.cap.trac.de remedijs ꝯ desperationẽ. In.vj.ca.trac.de mentis tristicia

que est vicium reducibile ad desperationē. ꝛ orit hec mentis tristicia ex defectu charitatis vt ostenditur ibidem p exemplū. In.vij.ca. tractat de tedio vite qḋ est etiam vicium reducibile ad desperationē. Et ꝓuenit tedium vite ex quadruplici cā ꝓ quibus q̄druplex est remediū vt ibidē ostenditur. Item aduersitas corporalis si patienter sustineatur multū ad anime ꝯfert salutem vt ostendit in eodē.

In.viij.ca. tractat de corpe circa dei precepta q̄ est secunda spēs accidie. ꝛ ibidē ponit differētia inter calidum ꝛ tepidum. In.ix.ca. tractant.vij.vicia q̄ reducunt ad.ij.speciē accidie.quoꝝ primū est somnolētia.secundū ociositas.tertiū dilatio. quartum negligentia.quintū incōsummatio siue impꝯseuerantia.sextū remissio.ꝛ septimū est indeuotio.

In.x.ca.tractat de somnolentia. vn̄ dicit ibidē somnus pctm̄ signat qḋ mors est anie. Itē de sensibus anime ꝛ qualiter somnus peccati vinculum est immobilitans spūales sensus vt nō possint agere declarat in eodē. Itē pctm̄ somno ꝯpatur ꝑpter quatuor.pmo ꝑpter somni causationē.scḋo ꝑpter somni interptationē. tertio ꝑpter sensuū litigationē.ꝛ quarto ꝑpter iudicij deceptionē.vt declaratur in eodē. Itē triplex dispositio corporalis facit hoies naturaliter somnolentē.i.ꝓnū ad pctm̄ vt etiā declarat in eodē. Itē ibidē ostendit qualit plati moderni dormiunt in pctis.ꝛ cā dormitiōis eorundē ōndit in eodē. Itē tria sunt genera hoim in q̄bus somnus ē maxie pīculosus.p quos intelligūt prelati ecclesie.vt declarat etiā ibidē. Itē in eodē ostēditur ꝙ valde pīculosus est inordinatus appetitus dignitatis pastoralis officij. Itē quattuor solēt hominē a somno excitare.s.stimulus ledens. clamor validus. fulgur rutilans ꝛ timor fortis. Et eodem modo q̄ttuor excitāt spūaliter dormiētes in pctis. vt declarat in eodē. In.xj.ca.tractat de ociositate que est secundū viciū ptinens ad tertiā speciem accidie. in quo caplo etiā ōndit ꝙ qui vicijs se ingurgitat nō est ociosus sed potius viuens mortuꝰ. Item tres sunt gradus stulticie ociosi vt ostendit in eodē. Item ociosi sunt arbores autumnales bis mortui. Itē pastores ecclesie moderni in occupationibus eis impertinētibus tripliciter se implicant vt declarat in eodē. In.xij.ca.tractat de dilatiōe que duplex ē.s. dilatio ꝯuersionis ꝛ dilatio ꝯfessionis de quaꝝ prima tractat in isto.xij.ca. vn̄ ꝛ septē mouerent pctōrem ad ꝯuersionis accelerationem. Item duo sunt q̄ impediūt deū tripl'r pulsantē ad ostiū ne intret ad aiam peccatricē. Itē repromissio qua pctōr pmittit sibipsi longā vitā nequā ē nequior ꝛ nequissima. Itē de mortis certitudine. ꝛ de hore mortis incertitudie. Itē mors assimilat sagittario ꝛ vnicorni. Item aliqui aiam suam dyabolo vendunt.aliqui illam pdunt ꝛ aliqui illā impignorāt ꝛ aliqui illā dant suis inimicis ꝓ nihilo. Itē cum quis mortaliter peccādo a deo recedit abijt cū filio pdigo in regionē longinquā.q2 a regione similitudinis ad regionē dissimitudinis infinita distantia remotā que oia declarant in eodē. In.xiij.ca. tractat de dilatiōe ꝯfessionis ꝛ i eodē ponit descriptio ꝯfessionis sacramētalis. ꝛ etiā ōnditur ibidē ꝙ ꝯfessio coacta,ficta vel indebita nō multū ꝓdest ꝯfitenti. Item in eodē tāgunt sex motiua specialia que mouerēt peccatorē ad ꝯfessionē pctōꝝ suoꝝ festinanter. In.xiiij.ca tractat de negligētia que vt supra dī est quartū viciū ptinēs ad secundā speciē accidie. ꝛ in quo ca.ponit multiplex descriptio negligentie. Itē ibidē ponunt q̄ttuor motiua cōferentia ad detestatōnē negligētie. Itē primordialis causa oīs pene tā in hoie q̄ȝ in angelo fuit negligentia vt ōndit ibidē. Item ꝑ negligentiā cadit hō de minoribꝰ peccatis in peccatis maioribꝰ vt ostēditur ibidē. Itē sicut qui hebes ē ingenij ꝛ tardus ad capiendū scientiā ꝓ intentione boni studij premium pcipit. ita q̄ prestitū sibi a deo ingeniū intelligentie negligit ꝯdemnatiōe reus existit. q̄ oia declarant ibidē. Itē in eodē ca.mouet hec dubitatio vtrū oīs negligentia sit pctm̄ mortale. Et arguit ibidē ꝓ vtraq̄ parte. ꝛ ponit responsio in eodem.

In.xv.ca.tractat de incōsummatōne siue impꝯseuerantia q̄ vt supradictū est est quintū viciū reducibile ad secundā spēm accidie ꝛ q̄ hoc vicio laborat raro aliqḋ bonū incohoatū ꝯsummat. Itē aliq̄ est ꝑseuerantia generalis. ꝛ aliqua specialis. Item quare ꝓ pctō tpaliter ꝑpetrato deꝰ eternaliter punit. Itē.xiiij.spāliter mouerēt hoiem vsq̄ ad finē vite in virtutibꝰ ꝑseuerare. Itē in ꝓficientibꝰ vsus tollit difficultatē laboris. que oia declarant ibidē.

In.xvj.ca.tractat de remissione.i. de successiua recessione a virtutibꝰ que est sextū viciū reducibile ad predictam secūdam speciem accidie. ꝛ hanc remissionē tres miserie sequunt vt ostendit ibidem.

In.xvij.tractat de indeuotione q̄ est septimū vicium reducile ad secundā speciē accidie. Et est indeuotio quedā ariditas anime q̄ ex tribus causis specialiter ꝓuenit. ꝛ quā qui patiunt sunt frequenter ad ea q̄ sunt pietatꝭ remissi. ꝛ inflexibiles ad ea que sunt obedientie vt ostendit ibidē. In.xviij. ca.tractat de pusillanimitate que est tertia species accidie. ꝛ est pusillanimitas mentis angustia qua quis timet aggredi ardua q̄ sunt sue virtuti ꝓportionata. Et sunt sex species timoris. quoꝝ primus est timor naturaliū. secūdus timor hūanus. tertiꝰ timor mūdanus. quartus timor seruilis. quintus timor initialis. ꝛ sextus timor filialis vt declaratur ibidem. In.xix.ca. tractat de quarta specie accidie.s. de malicia. ꝛ ponit ibidē descriptio malicie ſm ꝙ malicia ad accidiam ptinet. Item in eodem ostendit ꝙ homo malus inter oīa mala ē pessimū. imo intm̄ ꝙ peior ē ipse dyabolo. In.xx.ca. tractat de quinta specie accidie.s. de rancore. ꝛ ibidem ponit descriptio rancoris ꝓut ad accidiā ptinet cum alijs ptinentibus ad eandē. In.xxj.ca. tractat de sexta specie accidie que est euagatio mētis circa illicita. ꝛ in eodem ostendit ꝙ q̄ñ homo ꝑ accidiam ꝛ negligentiā absorptus est tristicia non habens in se in quo delectet. eius mens euagat ad sensibilia exteriora querens in eis curiose vnde delectetur. Itē species rerū sensibiliū sunt quasi currus sapie. cui ipsa sapiētia velut honestissima dn̄a insidens venit ad portas quinq̄ sensuū ꝛ cupit ingredi p illas portas animi domicilū ꝛc. vt declaratur ibidē. Item quatuor mouerēt hoiem a stultiloquijs friuolis ꝛ ab omnibus ociosis verbis linguā

suā refrenare. vt declarat̄ in eodē. In.xxij.ca.tra
ctat̄ de remedijs ꝯtra peccatū accidie ⁊ specialiter
de sex remedijs ꝯtra pctm̄ accidie tractat̄ ibidē ⁊c̄.

Sexta pars pr̄icipalis

in qua tractat̄ de peccato sup̄bie continet
.lxxx.ca. In quoꝝ p̄mo ponit̄ descriptio
superbie. In.ij.ca.ponunt̄ decem motiua confe
rentia ad detestationē peccati superbie. Et in quo-
rum septimo motiuo agitur de latria. dulia ⁊ yper
dulia. In.iij.ca.recitant̄ quattuor sup̄bie species
principales. In.iiij.cap̄. tractatur de prima spe-
cie superbie. que est superbia qua quis bonum qd̄
habet putat a seipso habere. ⁊ tria ponunt̄ ibidem
signa quib⁹ recognoscit̄ quis hac specie sup̄bie in
ficitur. Primum est quando quis de suis virtuti-
bus et bonis operibus gloriatur in corde suo ac si
ipsa de seipso ⁊ non de deo haberet. Secundum si
gnum est quando scilicet quis de bonis suis ope-
ribus semetipsum commendat. Tertium signum
est. quando quis de suis bonis operibus gratias
non agit deo. ⁊ talis dicit̄ ingratus. Et hec ingrati
tudo tres habet gradus. quorū primus est quādo
quis nō retribuit gratias deo de suo beneficio ꝓ lo
co ⁊ tempore s̄m suam facultatem. Et huic gradui
annectit̄ alius gradus ingratitudis. videlicet quā-
do quis retribuit deo mala ꝓ bonis. Secūdus gra
dus p̄ncipalis ingratitudinis est qn̄ quis dissimu
lat ⁊ non agit gratias deo pro beneficio accepto. ⁊
huic gradui etiā annectit̄ alius gradus ingratitudi
nis videlicet qn̄ quis vituperat siue spernit suū be
nefactorem. ⁊ circa gratiarūactiones ꝓ beneficio
a deo accepto tria tangunt̄ ibidē. primū quare deo
gratiarūactio est agēda. secundū de q̄bus materia
reddendi deo gratiarūactiones est sumenda. ⁊ ter-
tium qualiter gratiarūactio est explenda. Et q̄ntuʒ
ad primū dicit̄ ꝙ gratias agere deo est actus qua-
druplici rōne cōmendabilis. primo q⁊ est beatorū
oꝑatio. secundo q⁊ est preceptoꝝ augmentatio. ter
tio q⁊ est diuinitatis ꝓstatio. ⁊ quarto q̄a est no-
stre necessitatis demonstratio qui eīm deo regratia
tur suam indigentiam protestat̄. ⁊ hec est ratio mo
ralis quare decime fuerūt institute. Et preter hāc
causam sex alie cause assignant̄ ibidem quare deci
me sunt deo ⁊ ministris ecclesie fideliter persoluē
de. Et q̄ntum ad secundū principaliter tactuʒ circa
gratiarūactōnes. s. de quibus materia reddēdi deo
gratiarūactiones est sumēda. dicit̄ ꝙ materiā deo
regratiādi sumere debemus de diuinis beneficijs
que sunt potissime sex. scʒ primum est beneficium
creationis. secundum est beneficiū redemptionis
tertium est beneficium expiationis. quartū est be
neficium iustificationis. quintū est beneficiū ꝯser-
uationis ⁊ sextū est beneficiū p̄miationis. Et q̄ntuʒ
ad tertium principaliter tactum cira gratiarūactio
nes. scʒ qualiter gratiarūactio est explenda dicitur
ibidem ꝙ gratiarūactio debet habere quattuor cō
ditiones. s. magnanimitatem. assiduitatē vniuersa
litem ⁊ hylaritatem. Tertius gradus principalis
ingratitudinis ꝑtinens ad primam speciem super
bie est beneficium acceptum nullatenus recogno
scere. sed aut per sup̄biā aut obliuionē seu quouis-
modo alio penitus abnegare. ⁊ iste gradus etiam
habet alium graduʒ ingratitudinis sibi annexum.
puta cuʒ quis beneficium reputat maleficiū. ⁊ oīa
predicta de ingratitudine ⁊ gratiarūactione decla
rant̄ ibidem. In.v.ca. tractat̄ de secunda specie
sup̄bie que est sup̄bia qua quis bonū quod habet
sibi datum desup credit. sed tamē hoc se accepisse
ꝓ suis meritis estimat. Ad cuius vicij detestationē
tria ibidem declarant̄. primū est ꝙ ex illo sequitur
contradictio manifeste. secundū est ꝙ viciuʒ istud
obstruit homini fontē misericordie. Et tertium est
magna fatuitas que hoc vicium ꝯcomitat̄. que fa-
tuitas quadruplici ratione ibideʒ ostendit̄. In
sexto ca. tractat̄ de arrogantia que est vicium ad se
cundam p̄dictam speciem sup̄bie ꝑtinens. Et sicut
ostendit̄ ibidē. Arrogantes similes sunt babebuy
no depicto vel sculpto in edificio. Itē similes cui-
dam mente alienato. vt patet ibibem. In.vij.ca.
tractatur d̄ tertia specie superbie que est superbia
qua quis iactat se habere bonum qd̄ nō habet. Et
que est differentia inter iactantiā ⁊ arrogantiā ōn-
dit̄ ibidē. Itē q̄ grauе sit istud pctm̄ iactantie etiaʒ
ostendit̄ ibidē. In.viij.ca.tractat̄ de yronia q̄ est
vicium quo quis fingit se habere minora bona q̄
habet qd̄ viciū opponit̄ iactantie. ⁊ ꝯtingit hoīem
fingere se habere qd̄ non habet multiplicit̄ qd̄ ali-
quo mō est licitū ⁊ aliquo mō illicituʒ. vt ostendit̄
ibidem. In.ix.ca.tractatur de quarta specie sup
bie. que est sup̄bia qua quis despectis ceteris ap-
petit singulariter alijs precellere ⁊ preferri. ⁊ quali
ter sup̄bi p̄dictis q̄tuor speciebus sup̄bie inficiunt̄
ostendit̄ in euangelio vt declarat̄ ibidem. Item su
perbi q̄ seipsos magnificāt ⁊ alios ꝯtemnunt sunt
stulti dici p̄nt. vt multiplici rōne ōndit̄ in eodem.

In.x.cap̄.tractatur de inani siue vana gloria. vn
de ⁊ aliqua dicitur gloria vera et aliqua gloria va-
na. gloria vera diuiditur in gloriam veram verio-
rem ⁊ verissimam. vt declaratur ibidem. In.xi.
ca. vana gloria diuidit̄ in gloriaʒ dyabolicā in glo-
riam mundanā ⁊ gloriam humanā. Et quid sit glo
ria dyabolica ⁊ qualiter gloria dyabolica tria ma-
la confert homini cum ea infecto ostendit̄ ibidem

In.xij.cap̄.recitant̄ septem vicia que nascūtur
ex vana gloria dyabolica. primum est iactantia. se-
cundum presumptio nouitatum. tertium ypocri-
sis. quartum pertinacia. quintum discordia. sextū
contentio ⁊ septimū inobientia. ⁊ hec septem vicia
sunt septem filie inanis glorie vt dicitur ibidem.

In.xiij.ca.tractat̄ de iactātia que est prima filia
inanis glorie. ⁊ cōtingit iactantiā tripliciter fieri vt
ostendit̄ ibidem. In.xiiij.ca.tractat̄ de blasphe
mia que est vicium ꝑtinens ad primam filiam in-
anis glorie. Et ꝯsistit blasphemia specialiter in tri-
bus. s. in male de deo sentire. in male d̄ deo ꝓferre
⁊ in male dei sacra tractare. vn̄ ⁊ tripliciter fit blas-
phemia. s. qn̄ a deo remouet̄ qd̄ ei ꝯuenit. vel cum
deo tribuit̄ quod sibi nō ꝯuenit aut cum tribuitur
creature qd̄ soli creatori ꝯuenit. vt declarat̄ ibidē.
Item peccatum in spiritūsanctuʒ specialiter dicit̄
blasphemia de qua doctores varie loquūtur. vt pʒ
ibibidē. Item sex spēs peccati in sp̄msctm̄ assignā-
tur in eodem. In.xv.ca.tractat̄ de prima specie

peccati in spūsctm̄ que ē desperatio. In.xvj. ca. tractat̄ de secunda specie peccati in spūsctm̄ que ē presumptio. In.xvij.cap̄.tractat̄ de tertia specie peccati in spiritūsanctū que ē impugnatio veritatis

In.xviij. cap̄. tractatur de quarta specie peccati in spūsanctum que est inuidentia fraterne gratie qua quis inuidet non tm̄ ꝑsone fratris sed etiā gratie dei crescētis in ecclesia. In.ix.cap̄. tractatur de quinta specie peccati in spiritūsanctum que est finalis impenitentia. In.xx.cap̄. tractatur de sexta specie peccati in spiritūsanctum que est obstinacia. Et est obstinatio indurate in malicia mētis pertinacia per quam fit impenitēs. Item blasphemia que est peccatū in spūsanctum dicit̄ irremissibile ⁊ hoc triplicit̄ pōt intelligi vt declarat̄ ibidē. Item duplex ē blasphemia. alia cordis ⁊ alia oris vt etiā ostenditur ibidē. Item blasphemia oris fugienda est ꝓpter quattuor. sicut ondit̄ ibidem. De blasphemia cordis. ⁊ de eius remedio etiā dicitur ibidem. Item differentiā inter blasphemiā et spiritum blasphemie ponitur in eodem. In.xxj.ca. tractatur de presumptione nouitatū que est secunda filia inanis glorie. ⁊ cōmittit̄ mltis modis. vnde ⁊ quattuor species habet sicut ostendit̄ ibidem

In ca.xxij.tractatur de ṗma specie presumptionis que ē presumptio qua quis presumit ꝙ alij nō presumūt. qua specie presumptionis laborant illi qui nonas fantasias suis dictis ⁊ factis discretorū antecessoꝝ suorū preferre presumūt. vt dr̄ ibidem.

In.xxiij.ca.tractatur de secunda specie presumptionis. que est presumptio qua quis presumit de hoc de quo presumendū non est. vt puta cum quis de virib⁹ suis vl̄ de amicis carnalib⁹ vt de diuitijs de quoꝝ aliq̄ fatuū est ꝑsumere. vt ondītur ibidez.

In.xxiiij.cap̄. tractatur de tertia specie presumptionis qua quis presumit aliquid ante tēpus debitum. vt puta cum quis presumit de victoria que adhuc est in pugna. quod multipliciter ostēditur ibidem. Et sicut in bello corporali fatuū est aliquē presumere de victoria qui adhuc est in pugna. ita in bello spirituali. vt declaratur ibidem. In.xxv cap̄.tractatur de quarta specie presumptionis que est presumptio qua quis presumit illud quod ē supra vires suas. sicut cum aliquis ꝑsumit ꝙ ipe de peccato in quo est qñcunq̄ voluerit resurget. cum tñ a casu modo cauere nescit. vt ibidem declarat̄.

In.xxvj.cap̄.tractatur de ambitione que est vicium reducibile ad predictā quartā speciē presumptionis. Et est ambitio vicium qd̄ non tm̄ in cupiditate vel retentione peccunie. sed etiā in appetitu honoris cōsistit. vt dr̄ ibidē. Item q̄z periculosa est ambitio status honoris. siue pastoralis officij. ⁊ q̄les ad officium pastorale essent eligēdi. ⁊ qualiter xp̄s fuit forma ⁊ exemplar pastoꝝ eligendoꝝ. et h̄ specialiter in trib⁹. s. in sua ꝯceptione. in sua natiuitate ⁊ in sua ꝯuersatione ostendit̄ ⁊ declaratur ibidem. Item qualiter multi modernoꝝ prelatorum non intrant in ouile ecclesie per ostium quod xp̄s est. sed ascendunt aliunde vt latrones ꝑ dyabolū. Et ideo mirū non est ⁊ si horribiliter cadāt vt etiā declarat̄ ibidem. Item peccatum ambitionis fugiendum est specialiter ꝓpter tria. Primo q̄r deo valde displicet. Secūdo q̄r dyabolo valde placet. Et tertio q̄r homini multipliciter nocet vt etiā declaratur in eodem. In.xxvij.ca. tractatur de tertia filia inanis glorie. s. de ypocrisi ⁊ eius ꝓprietatibus in generali. In.xxviij.cap̄.tractat̄ de prima specie ypocrisis que est simulatio qua quis coram hominibus simulat sanctitatē. ⁊ in occulto presumit deum offendere. ⁊ tales similes sunt statue quam michol posuit super lectum Dauid. Item quare ypocrite ydolis comparātur ostenditur ibidem.

In.xxix.ca. tractat̄ de scd̄a specie ypocrisis que est qñ quis tam in occulto q̄z etiā in aꝑtō facit opera de genere bona. sed tamen mala intentione. ⁊ ideo talia opera non cedent ei ad meritum. sed ad damnationem potius vt ostenditur ibidem.

In.xxx ca.tractat̄ de tertia specie ypocrisis que est quādo quis ypocrisim deserit minorē vt in subtiliori ꝑmaneat ⁊ maiori. In prima specie multū occultat̄ dyabolus. in secunda magis. sed in tertia maxime. Item qualiter hm̄oi ypocrite cognoscēdi ⁊ euitandi sunt ostenditur ⁊ declaratur in eodē.

In.xxxj.cap̄. tractatur de ꝑtinacia que est quarta filia inanis glorie. ⁊ ex qua nascunt̄ sex vicia periculosa. Primū est infidelitas. Secūdū heresis. Tertium scisma Quartum apostasia. Quintum blasphemia. Et sextū supꝰstitio vt declarat̄ ibidem.

In.xxxij.cap̄. tractatur de infidelitate que ē primum vicium quod nascitur ex quarta filia inanis glorie. scilicet pertinacia. Et potest quis esse infidelis dupliciter. Primo s̄m negationē. quia scilicet nō habet fidem. nec audiuit de ea. ⁊ sic infidelitas non est peccatum in illis qui fidem nunq̄z audierunt. sed potius est pena peccati. huiusmodi tamē infideles damnantur ꝓpter peccatum originale et alia peccata actualia que sine fide non possunt remitti vt dicitur ibidem. Item quid sit fides ⁊ qualiter fides perfecta quattuor bene credēti impetrat appetenda patet ibidem. Item tria faciunt dicta alicuius credibilia. vt ostendit̄ in eodem. Item de fide formata ⁊ de fide informata dicitur ibidem.

In ca.xxxiij. ostenditur qualiter ciuitas ecclesie fundatur super fundamento fidei. Item hec ciuitas in vnoquoq̄z suoꝝ quattuor laterum hab̄z tres portas. ⁊ sic in toto habet duodecim portas. i. duodecim articulos fidei in simbolo apostoloꝝ ꝯtenti vt dicit̄ in eodem. Item ciuitas ecclesie obsidetur in suis quattuor lateribus quattuor principib⁹ fortissimis q̄ temptāt ad q̄ttuor vicia q̄bus quondāz erant destructa quattuor regna vt ondītur ibidem

In.xxxiiij.ca. tractat̄ de trib⁹ primis articulis fidei. q̄ sunt q̄si tres porte in ṗmo latere ciuitatis ecclesie ad q̄s tres portas ꝑdictus primus princeps applicauit tres suos milites vt portas illas cū ciuitate totaliter destruāt ⁊ subuertāt. vt declarat̄ ibidē

In.xxxv.cap̄. tractat̄ de tribus alijs articulis fidei. qui sunt tres porte in scd̄o latere ciuitat̄ ecclesie. ad quas tres portas secundus princeps supradictus applicauit tres suos milites vt portas illas destruant. et ciuitatem ecclesie in miserabilem redigant seruitutem vt ostenditur et declarat̄ ibidē.

In.xxxvj.ca.tractat̄ de trib⁹ alijs articulis q̄ sūt etiā quasi tres alie porte in tertio latere ciuitat̄ ec-

clesie. ad quas tres portas applicauit tertiꝰ supra dictus princeps tres suos milites vt portas illas destruant. ⁊ ciuitatem eclesie penitus subuertant. vt declarat ibidē. In.xxxvij.ca.tractat de tribus vltimis articulis fidei. qui sunt quasi tres porte in quarto latere ciuitatꝭ ecclesie. ad quas tres portas etiam predictus quartus pnceps applicauit suos tres milites vt portas illas subuertant. ⁊ ciuitatē ecclesie inuadant. ⁊ in suam redigant seruitutem. vt etiam declaratur ibidem. In.xxxviij.ca.tractatur de infidelitate secūdo modo dicta. s. de infidelitate nō sm puram negationē fidei. sȝ sm ꝯtrarietatem ad fidem. qua quis impugnat fidem ⁊ eā cōtemnit. ⁊ tot sunt partes huiꝰ infidelitatis quot errores circa fidem oriūtur. vt dicit in eodē. Item dyabolus multum conatur seminare errores ⁊ lumen fidei extinguere. ⁊ hoc quadrupli de causa. vt ostenditur etiā ibidem. In.xxxix.ca.tratatur de heresi qd̄ est secundū viciū quod nascitur ex predicta filia inanis glorie. ⁊ quid sit heresis. ⁊ a quo deriuatur ostenditur ibidem. Item ꝙ heretici nedū non sunt fouendi ꝯfortandi nec defendendi sȝ etiā ipsi cum suis heresibus sunt detestandi et ab omnibus fidelibꝰ fugiēdi. ⁊ hoc triplici de causa. vt patȝ in eodem. In.xl.tractatur de scismate qd̄ est tertium viciū qd̄ nascitur de predicta quarta filia inanis glorie. s. ptinacia. Et quid sit scisma ⁊ in quo differt ab heresi ostenditur ibidē. Item scismatici ⁊ heretici q̄ foris ab ecclesia sunt diuisi ⁊ in diuerticulis aberrantes p ecclesiasticā doctrinā ⁊ secularē potestatē cōpellerent intrare vt ostēditur in eodē.

In.xlj.ca.tractat de apostasia. que est quartū vicium qd̄ nascitur ex quarta filia inanis glorie. s. ptinacia. Et qd̄ sit apostasia. ⁊ qualiter ꝯtingit hominem tripliciter apostatare oñditur ibidem. Itē totum genus apostasie xpianoꝝ cōsistit in quattuor gradibus. vt declarat in eodē. In.xlij.ca. tangit de blasphemia q̄ est quintū vicium qd̄ nascitur de quarta filia inanis glorie. ⁊ de qua blasphemia tractatur supra.xliij.ca.huius ptis. In.xliij.ca.tractatur de supstitione q̄ est sextum viciū quod nascitur de quarta filia inanis gloria. s. ptinacia. Et qd̄ sit supstitio ⁊ vnde deriuetur oñditur ibidē. Item superstitionis tres sunt species vt dicitur in eodē.

In.xliiij.ca.tractat de pma specie superstitōnis que est supstitio qua diuinus cultus exhibet deo. sed modo indebito. ⁊ hoc cōtingit dupl'r. pmo per obseruantiā legalium. secundo p dispensationē sacramentoꝝ ecclesie modo indebito. s. ꝯtra dei ⁊ ecclesie sue ordinationem vt declaratur in eodem.

In.xlv.ca.tractat de secūda specie supstitionis. scȝ ydolatria q̄ est cultus diuini attributio pncipaliter creature. vnde ⁊ triplex est cultus deo debitꝰ. scȝ cultus cordis. cultus oris ⁊ cultus opis. Item aliud est colere ⁊ aliud adorare vt declaratur ibidē Item ydolatria octo modis cōmittit. pmo nominando. scdo vouendo. tertio iurādo. quarto credēdo. quinto orādo. sexto adorādo. septimo exq̄rēdo octauo sacrificādo. Item fatuitas taliter ydolatrātium declarat in eodē. Item de triplici acceptōne ydoloꝝ. ⁊ de duplici causa adinuētionis ydolorū. Item de pmo ydoloꝝ inuētore. Itē ꝙ origo ydolorum in diuersis regionibꝰ habuit diuersos inuentores. q̄ oīa declarātur in eodē. Item ibidē mouetur hec dubitatio vtrū liceat xpianis ymagines aliquas adorare. et arguit ꝓ vtraq; pte. ⁊ ponit responsio ibidē. Itē vsum ymaginū in ecclesia introduxerunt apl'i vt dicit ibidē. Itē triplex fuit causa institutōis ymaginū in ecclesia. Itē ymagines tam bone q̄ȝ male pñt fieri. Itē debitus vsus ymaginū nō est reuocatio ydolatrie sed potius reuocatio ab ydolatria. Itē sacrificia in veteri lege fuerunt multa. ⁊ hoc triplici de cā ⁊c̄. In.xlvj.ca. tractatur d̄ speciebus sacrificij spūalis. Itē de sacramento altaris ⁊ de septē mirādis secretis diuinis mysterijs in sacramento altaris ꝯtentis. Itē sacramentū altaris figurat p manna qd̄ misit dñs filijs israel d̄ celo. ⁊ hoc septuplici de causa. Itē ad dignā cōmestionem huiꝰ sacramēti septē req̄runt q̄ oīa declarantur ibidē. In.xlvij.ca.tractat de tertia specie supstitionis. s. de diuinatione. q̄ est futuroꝝ euentuum ⁊ cōtingentiū ad vtrūq; absq; diuina reuelatione prenūciatio. Et sunt diuinatiōis q̄ttuor gn̄a pncipalia sb̄ q̄bus multe ꝯtinent spēs subalterne.

In.xlviij.ca.tractat de prima specie diuinatōis quod fit per artē magicam. i. p expressam vel tacitam demonū inuocationē. Magica em̄ ars ex traditione maloꝝ spirituū nomen habet. ⁊ apud assyrios primitꝰ erat inuenta ⁊ postmodū in toto orbe terraꝝ inualuit. De fallacia qua hanc artem exercentes fallūtur. ⁊ derisiōe qua a demonibꝰ ab hominibus. a bonis angelis ⁊ a deo derident tractatur ibidem. In.xlix.ca. tractat de pma specie artis magice. s. de prestigio qd̄ est humanorum sensuum illusio ex arte magica ⁊ opatiōe demonū ppetrata.

In.l.ca. tractatur de scd̄a specie artis magice q̄ est quādo futura predicūtur per diuinationē somniorum. ⁊ quid sit somniū ⁊ qualiter causat. ⁊ vtrū diuinatio per somnia sit licita. Item quinq; generibus somnioꝝ tractatur in eodē. In.lj.cap̄.tractatur de tertia specie artis magice que dicit nigromantia. et quid sit nigromantia ⁊ qualiter p hanc artem opantibus demonibꝰ illudit hoibus declaratur ibidem. In.lij.ca. traccat de quarta specie artis magice que dicit phitonomantia. et quid sit phitonomātia. ⁊ quis auctor illius artis fuit. Item vtrū ars magica sit rōnabiliter hominibꝰ interdicta vl' nō ostendit ⁊ declarat in eodē. In.liij.ca. tractatur de secundo genere diuinationis. qd̄ fit p demonū inuocationē in rebus inanimatꝭ p signa ⁊ figuras quibus futura ꝓnunciant occultaq; demonstantur. Et istius modi diuinationis sex recitantur ibidē species. quaꝝ prima dicit geomantia secūda ydromantia. tertia aeromantia. quarta pyromātia. quinta auriolum siue arispicium ⁊ sexta augurium. que oīa in scriptura ꝓhibent vt ostēditur ibidem. In.liiij. ca.tractat de tertio genere diuinationis qd̄ fit absq; demonū inuocatione p signa vel figuras vel dispositiōes in hūanis corporibus. Et istius generis diuinatōis quinq; recitantur ibidem species. quarū prima dicit saliazatoꝝ. scd̄a cyromantia. tertia spatulamantia. quarta vocatur omen. ⁊ quinta est sortilegium. Item ꝙ sortilegiū malū non sit multiplici suadet rōne ibidē. ⁊ rñdet

ad easdē. In.lv.ca.tractat̃ de quarto genere diuinationis quod fit per considerationem ⁊ motus siderum ⁊ planetarū. Et hoc quidē genus diuinādi similiter vt alia predicta ꝓhibet̃ ⁊ dānat̃. vt multipliciter ostenditur ibidem. In.lvj.cap.tractat̃ de discordia que est quinta filia inanis glorie ⁊ q̄d sit discordia. ⁊ qualiter accidit discordia ⁊ per se ⁊ per accidens ostendit̃ ibidem. In.lvij.cap.tractatur de ꝯtentione que est sexta filia inanis glorie ⁊ quid sit ꝯtentio. ⁊ de quintuplici cōtentione tractatur in eodem. In.lviij.ca. tractat̃ de inobedientia q̄ est quinta filia inanis glorie. ⁊ quid sit inobedientia. ⁊ de sex motiuis q̄ ad detestationē peccati inobedientie conferunt tractatur in eodem.

In ca.lix.tractat̃ de obedientia. ⁊ quid sit vera obedientia ⁊ de exhortationib⁹ ⁊ exemplis ad veram obedientiā mouētibus. ⁊ de obedientia commendabili. ⁊ de obedientia rep̄hensibili. ⁊ de scala obediētie. ⁊ de eius gradib⁹. ⁊ de quattuor requisitis ad verā obedientiā. ⁊ de triplici obedientia rep̄hensibili tractat̃ in eodē. In.lx.tractat̃ de vana gloria mundana q̄ orit̃ ex septē mundi vanitatib⁹ vt declarat̃ ibidē. In.lxj.ca.tractat̃ de p̄mo ex q̄ gloria mundana orit̃. s. de curiosis corpis ornamētis. In.lxij.ca.tractat̃ de secundo ex quo oritur gloria mūdana. s. de curiosis lectisternijs. ⁊ de penis inferni q̄ ꝓ hmōi supbie vanitatib⁹ ordinant̃.

In.lxiij.ca.tractat̃ de tertio ex quo oritur gloria mundana. s. de curiosis ⁊ superfluis equitaturis. ⁊ potest vana gloria de equitaturꝫ quadrupliciter cōtingere vt ostendit̃ ibidē. In.lxiiij. ca.tractatur de curiosa ⁊ superflua familia quod est quartuꝫ ex quo orit̃ gloria mundana. In.lxv.cap.tractatur de curiosis ꝯuiuijs. que sunt quintū ex quo oritur gloria mundana. In.lxvj.ca.tractat̃ de curiosis ⁊ sumptuosis edificijs quod est sextū ex quo orit̃ gloria mundana. In.lxvij.ca. tractat̃ de curiosa superfluitate librorum. qd̄ est septimū ex quo orit̃ gloria mundana. In.lxviij.ca. tractat̃ de gloria humana. ⁊ ibidem recitant̃ quatuor ex q̄bus orit̃ gloria humana. Quorum primū corpis pulcritudo formosa est. Secundū est corpis fortitudo vigorosa. Tertiū ꝓsapie nobilitas generosa. Et quartuꝫ est ingeniositas curiosa. In cap.lxix.tractat̃ de pulcritudine corpis formosa. qd̄ est primū ex quo orit̃ vana gloria humana. ⁊ de tali pulcritudine minime est gloriandū. vt ōnditur multiplici rōne ibidē

In.lxx.ca.tractat̃ de erubescentia. ⁊ est erubescētia duplex. s. bona ⁊ mala. ⁊ de erubescētia bona q̄ est timor siue fuga rei indecentis tractatur ibidem

In.lxxj.ca.tractat̃ de erubescentia mala que est timor siue fuga veritatis ⁊ operationis honeste ꝓpt̃ obloquium ⁊ derisionem stultorum vt dicit̃ ibidem.

In.lxxij.ca.tractat̃ de corpis fortitudine vigorosa. qd̄ est secundū ex quo orit̃ vana gloria humana De corporis eñ fortitudine minime est gloriāduꝫ ⁊ fortitudo aīe sūmope est preoptanda. ⁊ sunt fortitudinis aīe quattuor partes. s. magnificentia. fidētia. patientia ⁊ ꝑseuerantia vt dr̄ ibidē. In.lxxiij. ca. tractat̃ de magnificentia que est prima ps fortitudinis aīe. ⁊ quid sit magnificētia declarat̃ ibidē.

In.lxxiiij.ca. tractat̃ de fidentia siue de spe q̄ est secunda pars fortitudinis anime. ⁊ quid sit spes. ⁊ quot modis sumitur spes declaratur in eodem.

In.lxxv.ca.tractat̃ de sex motiuis que conferūt ad motū spei eliciendū. In.lxxvj.cap.tractat̃ de patientia que est tertia pars fortitudinis anime. et in quo ponit̃ multiplex descriptio patiētie. Item virtus patientie tribus modis exerceri solet. vt ōnditur in eodem. In.lxxvij.ca. tractat̃ de ꝑseuerātia q̄ est tertia pars fortitudinis aīe. In.lxxviij. ca.tractat̃ de generosa ꝓsapie nobilitate. qd̄ est tertium ex quo oritur vana gloria humana. sed certe nec in isto reperit̃ materia gloriādi. q2 generositas carnis non est a natura. sed a fortuna contingit. vt ostenditur ibidem. Item tria sunt signa ꝑ que cognoscitur q̄ sunt nobiles generosi. ⁊ tria alia signa per q̄ cognoscit̃ qui sunt ignobiles rustici vt dr̄ in eodem. Item omēs homines fratres sunt. ⁊ ideo quilibet homo ⁊ specialiter xp̄ianus quēlibet hominē xp̄ianū tanq̄ suum fratrē diligeret. ⁊ hoc triplici de causa. Primo q2 rōne originalis creationis. Scd̄o causa spūalis renouatiōis. Et tertio cā iusticie ꝯtinuationis vt declatur in eodē. Item corpus xp̄i misticū figurat̃ in sacramēto altaris vt declaratur in eodem. In.lxxix.ca.tractatur de curiosa ingeniositate scientie que arrogantiā mentis oculos excecat. Item que scientia est a deo ⁊ q̄ nō ostēditur ⁊ declarat̃ ibidē. Item aliqui donis sciētie. sapiētie ⁊ eloquentie prediti nihil magis proficiunt q̄ hmōi dei donis omino priuati. Item quidam scolares sciētias poetarum atq̄ figmēta ad voluptatē ⁊ curiositatē addiscunt. quidā v̄o hmōi addiscunt vt errores gentiliū legendo detestant̃. ⁊ vt vtilia q̄ in eis inueniunt̃ ad vsum sacre eruditiōis deuotius ꝯuertant. Et tales laudabiliter scolares lr̄as addiscunt vt declarat̃ ibidē. Item aliq̄ habēt scientie copiā. ⁊ in veritatis doctrina ornatam eloquentiā. sed tñ eorum viciosa cōuersatio illorum doctrinam efficit infructuosam. vt dicitur in eodem.

In.lxxx.ca.tractat̃ de remedijs ꝯtra supbiam ⁊ vanam gloriam. ⁊ specialiter decē remedia ꝯtra superbiam ⁊ vanam gloriam ponuntur in eodem.

Septima pars pricipalis

in qua tractat̃ de inuidia ꝯtinet.xij.capitula. In quorum primo ponit̃ multiplex descriptio inuidie. Et q2 ad inuidiam ꝑtinet tristari de bono alterius. ⁊ quattuor modis cōtingit aliquē tristari de bono alterius. ideo qualis tristicia de bono alterius ⁊ qualis non ad inuidiā ꝑtinet ostenditur ibidē. In.ij. cap.ponunt̃ decem motiua ad detestationem peccati inuidie conferētia. In tertio capit̃.recitant̃ quinq̄ species inuidie principales. ⁊ quarum specierum ordo ⁊ ratio ordinis earundem ostenditur ibidem. In.iiij. capitulo tractatur de detractione q̄ est prima species inuidie. Et differt detractio a contumelia vt ostendit̃ ibidem. Item ad detractionē pertinet famam alterius denigrare. Et potest aliquis famaꝫ alterius multipliciter denigrare vt ōnditur ibideꝫ Item detractio detestanda est ꝓpter multa vt ostēditur in eodem. In.v. ca.tractat̃ de susurratione que est secunda speciens inuidie. vñ susurratio ali

qñ ponit̃ ꝑ detractiõe.sed tñ in aliquo differunt vt ostendit̃ ibidem. ⁊ cõmittit̃ susurratio tribus modis vt ostendit̃ in eodem. In.vj.ca.tractat̃ d̃ tercia specie inuidie que est exultatio in aduersis proximi.⁊ talis inuidia aliqñ inuidum perdit.dũ ipse ꝑdere ꝓximuȝ optat vt ostendit̃ ꝑ exẽplum. In .vij.cap̃.tractat̃ de quarta specie inuidie q̃ est afflictio in ꝓsperis ꝓximi. hoc est dolor de bonis ꝓximi. ⁊ ꝓsperis ꝓpter odium ꝑsone.⁊ talis dolor de ꝓsperitate ꝓximi aliqñ est inuidie deputanduȝ et aliqñ non.vt ostendit̃ ibidem. In.viij.ca.tractat̃ de quinta specie inuidie ⁊ de odio cordis. q̃ est vetus ira siue inueterata inimicicia ex pluribus causis collecta diuturno tp̃e ꝑseuerans.Et est odium aliqđ bonum scȝ odium quo vicia odiunt̃. ⁊ aliqđ malum.s.quo homines odiunt̃.vt declarat̃.ibidẽ.

In.ix.ca.tractat̃ de remedijs ꝯtra peccatũ inuidie ⁊ cõtra peccatũ illud sex remedia specialia ponunt̃ ibidem. In.x.ca.ponunt̃ septem incitamẽta que mouerent hominẽ deum sup̃ om̃ia diligere

In.xj.ca.ponunt̃ octo signa ostendentia hoiem perfecte deũ diligere. In.xij ca. tangunt̃ quattuor notabilia materiã de charitate q̃ in amore dei ⁊ ꝓximi consistit declarantia. In quoꝝ primo ostẽditur in qua effigie ymago amoris ⁊ charitatis antiquitus erat depicta ⁊ ꝑ cuius ymaginis picturaȝ ⁊ effigiem ostendunt̃ ⁊ declarant̃ veri amoris proprietates. In secũdo notabili ostendit̃ qualit̃ charitas igni compatur.⁊ hoc ꝓpter septem ignis proprietates. In tertio notabili ostendit̃ qualiter charitas soli octuplici de causa cõparat̃. Et in quarto notabili declarant̃ sedecim cõditiones charitatis. quas ponit apostolus.j.Coꝝ.xiij.

[O]ctaua pars principalis

in qua tractat̃ de ira continet quindecim capitula. In quoꝝ primo ponit̃ duplex descriptio ire. quaruȝ secunda est hec. Ira est libido vel inordinatus appetitus vindicãdi.⁊ potest vindicta appeti bene vel male. Primus appetitus vindicte vocat̃ ira ꝑ zelum ⁊ sic viri sancti virtuose ⁊ meritorie irascunt̃ vt ostendit̃ ibidem. Secundus appetitus vindicte vocat̃ ira ꝑ viciuȝ que duplex est.s.venialis ⁊ mortalis.vt etiam ostendit̃ ⁊ declarat̃ ibidem. In.ij.cap̃. ponunt̃ quattuor motiua ad peccati ire detestationẽ conferentia.

In.iij.cap̃.recitant̃ sex species principales ire. ⁊ quarum ordo et ratio ordinis earundem ostendit̃ etiam ibidem. In.iiij.ca.tractat̃ de indignatiõe que est prima species ire. ⁊ est indignatio turbulẽtis animi mot⁹ quo iratus appetit se de aliquo cõtra quem irascitur vindicare quod valde graue est peccatum. vt patet ex dictis ibidem. In.v.cap̃. tractatur de mentis tumore que est secũda species ire.⁊ ex qua sequit̃ crudelitas cui annectit̃ seuicia. siue feritas vt ostendit̃ ibidem. In.vj.ca.tractatur de amore que ẽ quinta species ire. ⁊ est clamor prout ad iram ꝑtinet immoderata vocis ꝓnunciatio.animi indignationẽ demonstrans vt dicit̃ ibidem.Et ex ista ire specie sequit̃ contentio.⁊ est peccatum contẽtionis detestandũ ꝓpter tria. vt ostenditur ibibem. In.vij.ca. tractat̃ de blasphemia que est quarta species ire.de qua dictum est supra parte sexta ca.xliij. In.viij.ca. tractat̃ de contumelia que est quinta species ire.Et quid sit contumelia. et ꝙ contumelia potest fieri tam in dictis q̃ȝ etiam in fact⁊ ostendit̃ ibidem. Item huic quinte speciei ire annectit̃ ꝯuicium contumelia ⁊ improperium.in quo cõueniunt ⁊ in quo differunt ostenditur in eodem. Item specie ire annectit̃ maledictio de qua etiam tractat̃ in eodem. In.ix.capi. tractatur de rixa que est sexta species ire. ⁊ est rixa quoddam priuatũ bellum quod inter priuatas ꝑsonas agitur nõ ex aliqua publica auctoritate sed ex ꝓpria ⁊ inordinata voluntate.⁊ ex ira quandoqȝ oritur bellum publicum sicut ⁊ rixa que est bellũ priuatum vt ostendit̃ ibidem. In.x.cap̃.tractat̃ de bello iniusto ⁊ bello iusto.⁊ bellum iustum tripliciter cõmittitur vt patet ibidem. Item licet bella carnalia iusta. ⁊ cum debitis circumstantijs regibus ⁊ principibus sint licita. sunt tamen omnino clericis interdicta. vt ostenditur in eodem.

In.xj.ca.tractatur de homicidio corporali.⁊ est homicidium corporale aliud licitum ⁊ aliud illicitum.⁊ đ homicidio licito qđ tripliciter fieri potest tractatur ibidem. In.xij.ca. tractatur de homicidio illicito quod etiam tripliciter fieri contingit vt ostendit̃ ibidem. In.xiij.ca.tractat̃ de homicidio christi quod inter omnia homicidia ꝓ eo ꝙ nunq̃ȝ penes aliquam creaturaȝ deliquit erat peccatum grauissimũ.⁊ sicut ostendit̃ ibi ẜm iura ciuilia filius habens patrem iniuste interfectum non potest gaudere hereditate patris sui nisi ꝓsequat̃ eius interfectionem.⁊ cum omnes fideles christiani sint christi filij. sequit̃ ꝙ si quis christianoꝝ voluerit hereditate patris sui christi gaudere oportet ꝙ patris sui christi ꝓsequatur principalem interfectorem. Sed ad cognoscendum quis sit principalis interfector christi est notandum. ꝙ sex persone videntur esse rei mortis christi.que tamen omnes per fideles duodenos sunt aliqualiter acquietate preter vnam.vt ostenditur ⁊ declaratur ibidem.

In.xiiij.ca.preter predictas sex species ire declarantur tres alie species quas ponit philosophus. .iiij.Ethicoꝝ. In.xv.cap̃.ponunt̃ octo remedia specialialia contra peccatum ire ⁊c̃.

Finis capitulationis huius libri.

Incipit summa q̃ nõ incõgrue Destructoriũ viciorũ appellat. Et p̃mo de pctõ in communi ⁊ de peccato originali.

Pars Prima Capitulũ I

Omne peccatũ vt dicit beatus Augustinus cõtra faustũ est dictũ vel factuz vel cõcupitũ cõtra legẽ dei hoc est peccatuz cordis. oris. vel opis. Contra hec tria dr̃ Eccli. ij. Ve duplici cordi. ecce pctm̃ cordis. ⁊ labijs scelestis ecce pctm̃ oris. ⁊ manibꝰ malefaciẽtibus. ecce peccatũ operis. Sed pro isto est notandũ q̄ peccatũ aliq̃n sumit materialiter pro dicto. facto. vel cogitatu quo quis peccatũ perpetrat. Vt prouerb. xxiiij. Cogitatio stulti peccatũ est. ⁊ isto mõ loquit Aug. de peccato in p̄dicta descp̃tione. Et aliquãdo sumit formaliter pro defectu iusticie vel priuatione boni: sicut Johãnis i. Sine me factũ est nihil. i. peccatũ. Et peccatũ isto mõ sumptũ dicit nihil: vt dicit sanctus Tho. in de veritate theologie. li. iij. ca. iij. propter tria. Primo p̄pter defectũ: q: peccatũ non est aliq̃ res naturalis. sed corruptio ⁊ priuatio boni. Secũdo p̄pter effectum. q: pctm̃ annihilat hominẽ ⁊ deficere facit a vero bono. Tercio p̄pter despectũ: q: vilem facit hominẽ ⁊ indignũ premio. et peccatũ isto mõ dictum sequit peccatũ primo modo dictũ: tanq̄ patrẽ sua p oles. ⁊ peccatum vtroq̄ modo dictũ dici potest p̄les dyaboli. ⁊ hoc innuit Lincoñ. dicto. cxxxviij. taliter peccatum describẽs. Peccatũ inquit est proles dyaboli. mortis parens. nature corruptio ⁊ anime deformitas. Unde quo ad primũ peccatũ est dyaboli proles. Naz sicut ex cõiunctione viri cũ muliere procreant filij naturales. sic ex cõiunctione dyaboli cũ anima procreant peccata tanq̄ filij innaturales. Unde est de dyabolo sicut est de coruo. Naz sicut coruus q̃n pullos conatur producere. p̃mo colligit lignicula ⁊ festucas. ⁊ inde nidũ sibi construit artificiosum. ⁊ in illo oua sua reponit. Deinde illa calefaciendo fouet quousq̄ habeat pullos in illis generatos: ⁊ extra testam finaliter educatos. Sic spiritualiter primo dyabolus multas turpes ⁊ inanes colligit cogitationes: ex quibus quasi nidum suũ in mente humana componit. in quo nido delectationes q̃si oua sua recondit. deinde oua sua per delectationis feruorẽ fouet: quousq̄ tanq̄ pullos viuos in testis gaudeat se habere per consensus. ⁊ quando peccator de consensu ad iniquitatis operationes procedit. tunc sunt pulli ⁊ filij adulterini dyaboli. ⁊ ad extra producti. Sz vt dicit christus Luc. xxi. Ve pregnantibus et nutrientibus supple tales filios. Secundo peccatũ est mortis parens. Unde sicut mors corporis animã a corpore separat. ita peccatũ christum separat ab anima in quo eius vita consistit. dicente ipso. Ego sum via. veritas. ⁊ vita. Johan. xiiij. Et sicut homo maxime odit mortem que animaz a corpore separat. Ita christus maxime odit peccatum quod se ab anima alienat humana. In cuius rei signũ ad peccatum destruendum ⁊ homines spiritualiter reuiuificandum mortez subijt sponte turpissimã. qđ vt ostendit Januens. in de opere quadragesimali. sermo. lxxxv. bene figuratum est per pellicanũ quẽ serpens naturali instinctu persequitur. et absente pellicano eius nidum intrat. et eius pullos intoxicat ⁊ occidit. quod percipiẽs pellicanus tribus diebus lamentat. suos pullos plangit. et tercio die rostro suo centrum sui cordis penetrat. ⁊ eius sanguine pullos suos aspergit. cuius virtute ad vitam pristinam restituunt. Sic sp̃ualiter christus qui per prophetam assimilat se pellicano: dicens. Similis factus sum pellicano. videns pullos. id est primos nostros parentes in nido paradisi veneno peccati intoxicatos: ⁊ ex inueterata malicia serpentis inferni occisos. nedum tribus diebus. sed. xxxiij. annis pullos suos planxit. ⁊ tandem cor suuz cum lancea acuta perforari permisit. ⁊ sic prout dicit Apocal. j. Lauit nos a peccatis nostris i sanguine suo. Itez ad Hebre. ix. Sanguis christi qui per spiritũsanctum semetip̃m obtulit immaculatũ deo viuenti: emundauit conscientiam nostrã ab operibus mortuis ad seruiendum deo viuenti. et per suam misericordiam ad vitam restituit sp̃ualem. Tercio peccatum est nature corruptio. Unde ps̃. de peccatoribus peccato corruptis dicit. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt. Unde nihil tante vt peccatuz naturã corrumpit humana. Et sicut putredo in pomo aufert eius decorem. valorem. colorem. odorez. ⁊ saporem. sic peccatũ aufert anime decorem. vite odorem. vitam fame. valorem gratie. ⁊ saporẽ glorie. Unde dicitur Job. xiij. Quasi putredo consumendus sum. In cuius cõfirmationẽ dicit propheta. q̄ viri sanguinũ ⁊ dolosi non dimidiabunt dies suos. Quarto peccatum est anime deformatio. Nam vt dicit Augustinus. Peccatum auertit animam que est imago ⁊ similitudo dei in similitudinem dyaboli. Unde super illo psal. Faciem peccatorum sumitis. dicit quidam doctor q̄ quot peccata mortalia qs committit. tot facies dyaboli super imaginem dei. id est suam animam depingit. De pictura ista figuram habemus Ezechielis. viij. vbi legitur: q̄ propheta templum ingressus. vidit in eo omnẽ similitudinem reptilium ⁊ abhominationem animalium. ⁊ vniuersa ydola domus israel depicta erant in pariete: et in circumitu per totum. Spiritualiter iste similitudines hominũ reptiliũ quas propheta in templo vidit. signant malas cogitationes omniũ viciorum. que per temptationez dyaboli repunt in corde hominis qui esset templum dei. Juxta illud prima Corinth. iij. Templum dei sanctum est qđ estis vos. In hoc templo etiam reperitur abhominatio animaliũ. id est abhomiabilis fetor delectationis gule. luxurie. et aliorum viciorum que dicũtur abhominatio animaliũ: propter hoc q̄ reddunt homines eis deturpatos deo ita abhominabiles: q̄ iumenta ⁊ non homines nuncupantur. vbi tamen quãdo peccato non sunt infecti vocãtur filij dei. Unde ps̃. Homo cum in honore esset non intellexit. cõparatus est iumentis: et similis factus est illis. Item alibi dicit propheta Johelis. i. Pu-

truerunt iumenta in ſtercore ſuo. Per ydola que propheta vidit in templo depicta: ſignātur conſenſus ad peccata que faciunt animā humanā ydoluꝫ et ſimilitudinem dyaboli. De illis em̄ qui taliter deformant animā ſuam: que eſſet vera ſimilitudo et imago dei dicit propheta. Imaginē eorum ad nihilū rediges. Et ex iſtis patet aliqualiter quid ſit peccatum generaliter loquendo. Unde ⁊ pro eo ꝙ ſicut oſtenſuꝫ eſt: peccatū eſt dyaboli proles. ideo eſt a quocunqꝫ fideli merito odiendum. ⁊ pro eo ꝙ eſt mortis parens. ideo multū eſt timendū. ⁊ quia nature corruptio valde fugiendū. et quia anime deformatio maxime abhorrendum.

Capitulum II

Poſita generali deſcriptione peccati. iam reſtat ſuꝑaddere pauca notabilia: que ad deteſtandum peccatum monerent quemlibet hominē fidelem. Pro quo notandū ꝙ ſm̄ pariſ. in de vitijs parte. j. Peccatū deteſtandū eſt propter tria. Primū. q̄a peccatū eſt deformitas quā deus ſumme deteſtatur.

Secundū. qꝛ eſt iniquitas in qua demon auidiſſime delectaꝰ. Et terciū qꝛ eſt infirmitas qua mundus maxime diſſipaꝰ. Primo igiꝰ peccatū eſt deformitas: quā deus ſumme deteſtaꝰ. ⁊ hoc oñdit pariſiē. eſſe verū triplici rōne. Primo ex hoc ꝙ illud quod videꝰ deū maxime odire. ſcꝫ dyabolū non odit niſi rōne peccati. nā ſi peccatū in eo non eſſet eū tanqꝫ ſuā rationabilē creaturaꝫ diligeret. Juxta illud Bern̄. Nulla noceret aduerſitas ſi nulla dn̄aretur iniquitas. Et ſap̄. xj. Nihil odiſti eorū que feciſti. qḋ intelligendū eſt niſi ꝓpter peccatum adiunctū qḋ deus nō fecit. Secundo pōt idē oſtendi ꝑ hoc ꝙ deus nō habet ita dilectū amicū in celo: nec in terra quin illum odio haberet ad mortē. ſi inueniret in eo peccatū mortale. qḋ in eo manifeſte patꝫ de ṗmo angelo quē ꝓpter peccatū eiecit de celo. et de ṗmo hoie quē propter peccatū eiecit de ꝑadiſo. Immo ⁊ cōtra cōſuetudinē hoim qui ꝓpter vinuꝫ corruptū nō proijciunt a ſe vaſa aurea vl' argentea. ſed ſeruant vaſa ⁊ vinū effundunt corruptū. Deus aūt nō ſolū peccatū. ſed etiā vaſa peccati. ſ. animas ad imaginē ſui factas. ⁊ ſuo ꝑcioſo ſanguine redemptas ꝓpter peccata in illis reperta multociēs effundit in ꝓfundū inferni. Un̄ Sap̄. xiiij. Odio eſt deo impius ⁊ impietas ſua. Tercio pōt illud oſtēdi: ꝑ hoc ꝙ deus cōtra cōſuetudinē terrenorū ṗncipuꝫ qui ꝓpter odiū inimicorū non ꝓpriam terrā volūt deſtruere ⁊ amicos ſuos punire. ſed inimicos ⁊ eorū terras inuadere. Sed ipſe deus ꝓpter odiū peccati ꝓpriam terrā. ſcꝫ totuꝫ mundū quem de nihilo creauit aquis diluuij fere deſtruxit. vt patet Gen̄. vij. Immo ad vindicandū ſe de peccato ſuū ꝓpriuꝫ filium vnigenitū morte turpiſſima cōdemnari permiſit. Un̄ Iſa. liij. Propter ſcelus populi mei percuſſi eū. Secūdo deteſtandū eſt peccatū. quia eſt iniquitas in qua demon auidiſſime delectaꝰ. Et ꝙ demon multū delectaꝰ in peccato ex triplici cōſtat euidentia. Primo ex aſſiduitate quā hꝫ ad temptandū hominē. de qua Greg. Aſſidua inquit temptatione dyabolus temptat vt ſaltem tedio vincat quē vi vincere nō pōt. Un̄ in ꝓcurando peccatū nunqꝫ fatigaꝰ. Nā vltra ſex milia annorū q̄ ſunt elapſa ex quo ſemꝑ fuit occupatus ad procurandū homines ad pctm̄. Un̄ Job. j. qn̄ dn̄s interrogauit eū: vnde venis. Rn̄dit. Circūiui terrā ⁊ ꝑambulaui eā. ſcꝫ ad tēptandū hoīes. ⁊ trahendū eos ad ꝓfundū inferni. Qḋ cōſiderās apl'us. Aduerſarius inq̄t veſter dyabolus tanqꝫ leo rugiens circūit: q̄rens queꝫ deuoret. j. Peꝰ. vl. Scd̄a euidentia: ꝙ dyabolus multū delectaꝰ in pctō eſt hec. qꝛ nihil aliud in mūdo ſibi placet. Nā nō q̄rit cibū neqꝫ potū: nō amat aurū. nec optat argentū. imo vt breuiꝰ dicā nec de aliq̄ alia re mūdi curat. niſi vt aīas in pctm̄ ſubmergat ⁊ ad hoſpiciū ſuū puteū trahat inferni. Un̄ in ꝑſona illius diꝰ Gen̄. xiiij. Da mihi aīas. cetera tolle tibi. Tercia euidētia ꝙ dyabolus multū delectaꝰ in pctō ⁊ eſt hec ꝙ nūqꝫ potuit nec poterit peccato ſatiari. Un̄ nullus hō mortalis ſufficit nūerare illa infinita milia hoīum pctōꝝ q̊s deuorauit. et tn̄ adhuc intm̄ eſurit dānationē hūanā. ꝙ ꝓut dicitur Job. xl. hꝫ fiduciā vt fluat iordanis. i. totus numerus hoīm aq̄ baptiſmatis renatorū in os eius.

Tercio vt ṗdixi deteſtandū eſt pctm̄. qꝛ eſt infirmitas q̄ mūdus maxīe diſſipaꝰ. Un̄ pctm̄ dici pōt febris terciana ꝓpter illā triplicē cōcupiſcentiā: de qua loquiꝰ apl'us. j. Johānis. ij. dicēs. Omne qḋ eſt in mūdo. aut eſt cōcupiſcētia carnis: aut eſt cōcupiſcentia oculoꝝ. aut ſuperbia vite. Et iſta infirmitas peccati maxīe homi nocet. Et h̕ oñdit pariſ. vbi ꝑus triplici rōne. Primo ex h̕ ꝙ nihil pōt homini nocere niſi pctm̄. vel ꝓpter pctm̄. dicēte beato Gregorio: ꝙ nulla nocebit aduerſitas ſi nulla dn̄aretur iniq̄tas. Un̄ ⁊ in cōfirmationē huius diꝰ Eccs̄. viij. Qui cuſtodit mādata nō experieꝰ quicqꝫ mali. Itē Roma. viij. Scimus qm̄ diligentibꝰ deū oīa cooperanꝰ in bonū. Scd̄o quantū nocet hoī pctm̄ patꝫ ex h̕ ꝙ nihil eſt hoī adeo ſalubre q̄n pctm̄ efficit ſibi illud noxiū. imo corpus xp̄i q̄ eſt panis vite tam ſalubris hoī iuſto. ꝙ ſicut ipemet dicit ſaluator Johānis. vj. Qui māducat huc panē viuet ineternū. tn̄ pctm̄ cōuertit panē hūc māducantibꝰ illū indigne in mortē. dicente apl'o ṗma Coꝝ. xj. Qui manducat ⁊ bibit indigne iudiciū ſibi māducat ⁊ bibit. id eſt dānationē eternā. Tercio pctm̄ tm̄ hoī nocet ꝙ occidit tā corpus qꝫ aīaꝫ. Un̄ Eccl'i. xxj. Quaſi rumphea bis acuta oīs iniquitas. Peccatū em̄ diciꝰ rumphea bis acuta. qꝛ interficit corpus et animā. Immo ⁊ ſicut dicit pariſ. in de vitijs parte prima. Juſticia dei nō ſinit dedecus culpe eſſe in hoīe abſqꝫ dedecore vindicte. Et iō inquit vniuerſi demones ⁊ vniuerſi mali hoīes ⁊ vniuerſe beſtie crudeles ⁊ oēs alie creature q̄ pn̄t homi nocere eēnt congregate ex vna ꝑte. ⁊ peccatū ex alia ꝑte magis timendū eſſet peccatū mortale qꝫ oīa alia terribilia: Un̄ Anſel. in ſuis meditationibus. Si inq̄t hic cernerē peccati pudorē. ⁊ illic inferni horrorē. ⁊ vni eorū neceſſario oporteret me immegi. ṗus in inferno me immergerē qꝫ me mitterē in torporem peccati. Un̄ plus mallē mūdus a peccato gehennā intrare qꝫ pctōꝝ ſorde pollutꝰ regna celoꝝ tenere. Et ideo merito ſapiēs cōſiderās tantā deteſtatiōꝫ eē in peccato diꝰ. Quaſi a facie colubri fuge pctm̄. Eccl'i. xxj

Capitulum III

Dicto de illis que possunt ꝓuocare hoiem ad detestandũ peccatũ. Insup dicendum est de duplici genere peccati.ſ.de peccato originali ꝛ de peccato actuali.Et ṗmo de pctõ originali. Pro quo notanduꝫ est ꝙ peccatũ originale est originalis defectus hominis a ṗmo hoie deſcendens quo ad iuſticiã q̃ debet ineſſe creature rõnali in ṗncipio ſui eſſe.ꝛ ſic ṗmus parens nõ peccauit originalit᷑. qꝛ nõ ꝓ ſui initio.ꝫ potius deliberatiõe qñ ſerpens mulieri delicate malũ ſuaſit:ipaqꝫ cõſenſit.ꝛ deinde viro ſuo dedit.ipeqꝫ cõſummauit pctm̃.qḋ quideꝫ pctm̃ q̃uis nõ vocet᷑ pctm̃ originale ꝓ eo ꝙ nõ fuit a ṗmo origine ſic peccãtis.tñ põt dici origo totius poſterioris peccati hũani generis. Vñ mgr̃ ſniaꝝ.li.ij.diſt.iij. Hoc est inq̇t originale pctm̃ quo pctõres naſcũtur oẽs cõcupiſcentialiter geniti:qḋ ex adã ſiue ex eius obeditẽcia emanauit.ꝛ in poſteros demigrauit Vñ apl'us Roma.v. Per inobedientiã vni⁹ hominis pctõres cõſtituti ſunt multi.dicit mgr̃ vbi prius.Ex inobedientia ade.ſ.ex pctõ actuali ade ꝓceſſit pctm̃ originale q̇ oẽs naſcunt᷑ pctõres.vt in illo eſſet ꝛ in oẽs tranſiret.Vñ Aug⁹.in de fide ad Petrũ.ꝛ ponit᷑ in ca.de ꝯſe.di.iiij.firmiſſime.Firmiſſime inq̇t tene ꝛ nullaten⁹ dubites omnẽ hoiem q̇ ꝑ cõcubitũ viri ꝛ mulieris concipit᷑ cũ originali pctõ naſci impietati ſubditũ mortiqꝫ ſubiectũ. ꝛ ob hoc naturaliter naſci ire filiũ.de qua dicit apl'us Ephe.ij.Eram⁹ natura filij ire.de qua ira nullus liberat᷑: niſi ꝑ fidẽ mediatoris dei ꝛ hoĩm ieſu xp̃i.Hec ibi. Vñ ꝛ ꝓpheta dauid ꝓpter originale pctm̃ quo naturaliter filij obſtructi ſunt vt filij ire naſcant᷑ dicit. Ecce em̃ in iniq̇tatibus ꝯceptus ſum:ꝛ in pctis cõcepit me mater mea. Sꝫ cõtra iſtõ obijcit᷑ ſic. In tali cõceptu vbi dr̃ pctm̃ trãſmittit᷑ ꝓpagat᷑ caro ꝛc̃. nõ infundit᷑ ania.ꝫ diu poſt.ꝛ cũ pctm̃ nõ põt eſſe: vbi aĩa nõ eſt.Nã vt dicit ſctũs Tho.in de veritate theologie.li.iij.ca.viij.Sola aĩa ſuſceptibilis eſt virtutis ꝛ vicij.qũo ergo in tali cõceptu trãſmittit᷑ peccatũ.Ad hãc dubitationẽ rñdet mgr̃ ſententiarũ.li.ij.di.iij.dicẽs.ꝙ in illo cõceptu dicit᷑ peccatuꝫ tranſmitti.nõ qꝛ originale peccatũ ibi ſit.ſed qꝛ caro cõcepta trahit illud ſecũ ex q̇ peccatũ fit in ania. cũ illa infundit᷑.ſ.corruptioni.ꝛ vtrunqꝫ dicit᷑ cõceptus.ſ.ꝛ cũ caro ꝓpagatur.formamqꝫ corpis hũani recipit.ꝛ cũ ania infundit᷑ qḋ etiã aliqñ dicit᷑ natiuitas.vt ibi. Quod natum eſt in eã de ſpũſancto eſt. Math.j. Itẽ idem ca.iij.eiuſdẽ dicit. In concupiſcentia inq̇t ꝛ libidine cõcipit᷑ caro formãda in corpus prolis.vnde caro ipa q̇ cõcipit᷑ in vicioſa cõcupiſcẽtia polluit᷑ ꝛ corrumpit᷑ ex cuius cõtractu anima cũ infundit᷑ maculã trahit qua polluit᷑.ꝛ fit rea. id eſt viciũ cõcupiſcentie qḋ eſt originale peccatuꝫ. Illa em̃ corruptio quã caro ſecũ trahit a parentib⁹ pena peccati eſt ante infuſionem anime. ſed q̃cito anima infundit᷑ illi embrioni originale contrahitur peccatũ: qꝛ tunc ṗmo eſt pctm̃ cũ ſibi ſubeſt rationale peccati ſuſceptibile.peccatũ em̃ formaliter nõ eſt niſi in creatura rationali. Nam ſi ante infuſionem anime embrio periret ſiue deſtrueret᷑ nihil in iudicio reſurgit.ſed poſtq̃ anima infundit᷑ quocunqꝫ modo depereat.ſiue per infirmitatẽ.ſiue per aliquã cauſaꝫ aliã in menſura etatis plenitudinis xp̃i reſurget.ſm ſententiã apoſtoli ad Ephe.iiij. Sꝫ forte contra p̄dicta q̄rendo qua iuſticia teneat᷑ illo pctõ anima innocẽs a deo creata cũ nõ ſit in poteſtate ſua illud euitare.nõ em̃ per liberũ arbitriũ illud cõmittit᷑.qꝛ nõ ṗus eſt ania tꝑaliter q̃ illi pctõ eſt obnoxia. Ad hanc queſtionẽ rñdet mgr̃ ſentẽtiarũ.li.ij.diſt.iij.dicẽs.ꝙ recte dici põt illi imputari anime illud pctm̃ qḋ ex corruptione carnis ineuitabiliter cõtrahit.Quia vt ait Aug⁹.in de ciui.dei. Non fuit corruptio que aggrauat animã cauſa primi peccati.ſcꝫ ṗmi parentis.ſed eſt nũc pena illius peccati.nec caro corruptibilis animã peccatricẽ fecit.ꝫ nũc caro corrupta cõiuncta ſibi anima inficit animã. Vñ ſanctus Tho.in de veritate theologie lib.iij.ca.viij.dicit:ꝙ originalis culpa ab ania Ade tranſit in anias poſteroꝝ mediante carne ꝑ cõcupiſcentiã generata:ita ꝙ ſicut ania peccante infecta fuit caro ade ꝛ ꝓna effecta ad libidinẽ. Ita ſeminata carnis natura ab adam ſecũ trahens carnis naturã:inficit animã ſibi a deo infuſam. Ex q̇ ptꝫ ꝙ peccatũ originale ꝛ eſt in carne ꝛ eſt in ania. ꝫ in carne originaliter.cauſaliter. ꝛ materialiter. In ania v̇o formaliter tanq̃ in ſubiecto.ſola eni ania eſt ſuſceptibilis virtutis ꝛ vicij.ꝛ tñ ſicut dictũ eſt aĩa ex cõiunctione ipius ad corpus corruptũ trahit illud viciũ ꝛ infectionẽ Hec ille.Et q̃uis ꝑentes elapſi generare pñt innocentẽ ſimpl'r de dei potẽtia abſoluta.ſic̃ de beata virgine Maria.tñ niſi fuerit in aliq̃ tali ſingulari ꝑſona ſingularꝭ p̄ſeruatio diuina oẽs filij ade ꝑ ꝓpagationẽ cõem geniti cõtrahũt culpã originalẽ a ſuis ꝑentibus.qꝛ rõne peccati parentuꝫ hñt defectũ iuſticie.Nã ſicut ſm legẽ hũanã patre fore faciente in regẽ tota eius ꝓgenies eſt digna exheredari.ſic ſm legẽ iuſticie dei eternã ṗmo noſtro parente fore faciẽte in regẽ regũ ipſe cum tota eius poſteritate nedũ exhereder[et]᷑.ꝫ etiã niſi xp̃s ex ſua miſericordia ſatiſfeciſſet omẽs ꝑpetuo damnarent᷑ Vñ apl'us Roma.v.Sicut ꝑ vnius hoĩs delictum in oẽs hoies in cõdemnationẽ. ſic ꝑ vnius hoĩs iuſticiã in oẽs hoies in iuſtificationẽ vite.Sicut em̃ ꝑ inobedientiã vnius homĩs pctõres cõſtituti ſunt multi.Ita ꝛ ꝑ vni⁹ obedientiã iuſti cõſtituent᷑ multi.Nec eſt cõtra diuinã equitatẽ ſiue iuſticiam ꝛ ſi ad poſteros culpa ṗmi hominis trãſmittat᷑ exquo ſic cõditus eſt hõ ꝙ ſpũs p̄eſſet corpori.ꝛ corpus ſubeſſet ſpiritui q̃diu ille obediret ſuo creatori.Et ecõtra ſi ſpũs nõ obediret᷑ deo iuſto dei iudicio corp⁹ incipet ei rebellare.Sicut ḡ ſi Adã fuiſſet deo obediens.obediẽs ſibi fuiſſet corp⁹ eius. ꝛ tale corpus ad poſteros trãſmiſiſſet.ſic adã exquo peccauit rebellis exiſtens deo.ordinatiſſimũ fuit ꝙ ei⁹ caro facta eẽt ſibi rebellis.ꝛ ꝙ tale corp⁹ ad poſteros trãſmitteret᷑.Et ꝙ deus ſm inſtitutionẽ ṗmariã corpori animã infunderet.Si eni ṗmus hõ non peccaſſet.ſicut digitus digito poteſt cõiungi ſine pruritu pudore ꝛ modeſtia.ſic cõiungerent᷑ vir ꝛ mulier ad ꝓcurandã vel propagandã ſine pruritu ꝛ cõfuſione.ꝛ mulieres ſine omĩ dolore parerent.Sꝫ modo exquo adã ꝛ eua peccauerunt non eſt cõceptio ſine

feditate. nec ꝑtus sine pena. illa sola excepta sicut decuit gloriosa virgine maria q̄ principiū fuit hūane reparatiōis. que concepit sine feditate ⁊ peperit sine dolore. Vñ magister sententiarū. lib. ij. di. xxxj. Caro inquit ꝑ peccatū corrupta fuit in adā adeo vt cū ante peccatū vir ⁊ mulier sine incentiuo libidinis ⁊ cōcupiscentie feruore possent cōuenire: esset q̧ thorus immaculatus. iam post peccatū non pōt fieri carnalis copula absq̧ libidinosa ꝯcupiscētia q̄ semꝑ viciū ⁊ culpa est nisi excusetur per bona cōiugij. Vnde ⁊ sicut dicit Lincoñ. in de mādatis mandato sexto. Licet homo nō peccasset. nuptie tamē ⁊ prolis ꝓpagatio fuisset. ⁊ thorus cōiugalis immaculatus absq̧ libidinis indecētibus ⁊ inordinatis ⁊ inobediētibus motibus ⁊ estuātibus pruriginosis caloribus. Cū aūt peccauit homo ad dyaboli ꝑsuasionē per os serpētis factā. merito peccati de venenata ꝑsuasiōe decidit homo in morbū pudende cōcupiscētie. Vñ Aug⁹. in li. de nuptijs ⁊ cōcupiscentijs ait. Pudēda cōcupiscētia nulla esset nisi hō ꝑius peccasset. Et postea in eodē lib. Cur inquit ex illis mēbris vicȝ genitalib⁹ cōfusio post peccatū nisi q̄r existat illius indecēs motus. quē nisi hoies peccassent ꝓculdubio nuptie nō haberent. Liquet ita q̧ ex hijs verbis ꝙ de pctō natus est morb⁹ ꝯcupiscentie ⁊ pctm̄ hois de venenata serpētis suggestione. Filiorū itaq̧ semiatio ⁊ ꝑtus de semie ꝯceptō ⁊ cōcepti ꝑturitio opa sunt nature de v̄bo instituta ⁊ ordinata. ſ; libidinosi motus ⁊ pruriginosus calor qui nūc sentiunt in filiorū seminatōne morbus est infusus de serpentis venenata suggestione. quēadmodū pes homis est res naturalis. sed claudicatio viciū est et morbus pedis. Sicut itaq̧ cibus naturalis est ⁊ san⁹. si fuerit infusus inveneno ⁊ comestus occidit comedentē nisi subueniat ꝯueniens remediū cōtra gustatū in cibo naturali venenū. Sic etiā filiorū seminatio licȝ sit res naturalis: tñ ꝓpter libidinose cōcupiscētie morbuȝ de veneno serpētis infusum spūaliter occidit seminātes nisi subueniat cōueniens remediū videlicȝ matrimonij sacramentū. hec Linc. Et licȝ matrimonij sacramentū excuset culpā in tali filiorū ꝓpagatione quantū ad penā eternā. tamē nō delet penā originalis peccati temporalē. s. pruriginosum calorē in cōceptu ⁊ dolorȝ in partu. Et ex hijs patȝ ꝙ originale peccatū est viciū cōcupiscentie qđ oēs in hoies cōcupiscentionaliter natos ꝑ adam intrauit. eosq̧ maculauit. Vñ Augꝰ. in li. de baptismo paruulorū. Adam inquit ꝑter mutatiōis exemplū occulta ⁊ thabe carnalis cōcupiscentie sue thabificauit in se omēs homies de sua stirpe vēturos. Vñ apl'us. Sicut ꝑ vnū hoiem peccatū in hūc mundū intrauit. ⁊ ꝑ peccatū mors. ita ⁊ in omēs homies mors ꝑtransit in quo omēs peccauerūt. Homo iste est ꝑmus parēs ꝑ quē peccatū in hunc mundū intrauit cum preceptū dñi sui transgressus est. Et sic homo qui prius immortalis fuit. i. potens nō mori: factus est mortalis. i. nō potens mori. q̄r necessitati moriēdi fuit adductus ipe scȝ primus hō ⁊ tota eius successio. Vñ dicit apostolus. In omēs homies ꝑtransit mors. in quo ⁊c̄. Et siue intelligat in quo. s. homine. siue in quo. scȝ peccato. sanus est sensus. q̄r sicut oēs homies causaliter fuerūt in Adā materialiter ⁊ seminaliter. sic ⁊ ab illo peccato qđ per illū in mundū intrauit immunes esse nō possunt nisi ab eius reatu ꝑ xpi abluant baptismū. Et dicit peccatū istud qđ a parentibus cōtraximus originale pctm̄. vt dicit magister sniarum lib. ij. dist. xxxj. pro eo ꝙ viciosa lege originis in qua cōcipimur. s. carnis libidinosa cōcupiscētia traducit. Habet etiā peccatū istud multa nomina. sicut aliqualiter patet ⁊ patebit ex iā dictis ⁊ vlterius dicendis. Pro quo notandū ꝙ sicut dicit sanctus Thomas in de veritate theolo. li. iij. ca. j. Peccatū originale ſm ꝙ cōꝑatur ad aiam vocat infirmitas. q̄r reddit aiam impotentē in se resistendi motib⁹ illicitis. Itez vocat feditas siue macula. q̄r ꝑ illud aia maculat ⁊ fetida efficit. Item vocat ꝓnitas q̄r cōtinuat inclinatiōȝ appetitus ad malū. Itez vocat corruptio. q̄r ducit ad nihilū. i. ad pctm̄ actuale qđ nihil est ſ; ꝑuatio boni. Itē vocat vitiū: q̄r est diminutio naturaliū virtutū. Item languor naturalis. quia durat in natura corrupta. Habet etiā peccatū istud noia ſm ꝙ cōꝑatur ad corp⁹. q̄a vocatur lex carnis eo ꝙ lege diuia sit carui afflictū Itē vocatur lex membrorū. q̄r mouet organa corporis ad opa cōcupiscentie. Itē vocat tyrānus ꝓpter durationē quasi violentiā in potentia cōcupiscibili. Itē vocat fomes. q̄r sicut ignis fouetur a cinere ita ꝑ ipm̄ fouet pctm̄ in carne ſm actum potentie nutritiue ⁊ generatiue. Itez vocat stimulus carnis q̄r stimulat carneȝ ad primos motus. ⁊ animaȝ ad cōsensum. Habet etiā noia prout cōparatur ad actus delectabiles. ⁊ ſm hoc vocat cōcupiscētia. q̄r sonat in viciū ⁊ in actum prout est in adultis. Itez vocat cōcupiscibilitas. quia sonat in vicium prout est in potentia ad actum. vt in paruulis. Etiam habet nomē ſm ꝙ cōparat ad primū hominē a quo contrahitur. ⁊ sic vocatur peccatū originale qđ est carētia debite iusticie.

Capitulum IIII

Dicto quid sit originale peccatū. ⁊ qualiter a parētibus in filios ⁊ ꝑ carnē in animā transit. ⁊ quare dicit peccatū originale. ⁊ etiā de multiplici eius nomiatione. nūc superest inuestigare quomodo in baptismo originale peccatū dimittitur. Et videtur peccatū originale non esse cōcupiscentiam. vel si sic. tūc nō videtur peccatuȝ originale remitti in baptismo cū post baptismum remanet cōcupiscentia que ante fuit. Hinc dicit: ꝙ sicut fuit corruptio in carne a parentibus cōtracta. ante infusionem anime est solum pena peccati. sed post infusionē est pena ⁊ culpa. ⁊ dicit fomes peccati. sic illa fomes q̄ ante baptismū est pena ⁊ culpa. post baptismum est solum pena peccati. ⁊ vocat cōcupiscentia siue ꝯcupiscibilitas q̄ facit paruulū cōcupiscibilem. ⁊ adultū concupiscenteȝ: vt postea aptius dicetur. sed culpa virtute baptismatis abluitur. Vñ Aug⁹ in li. de baptismo paruulorū. Gratia inq̄t per baptismū id agit vt vetus homo crucifigat ⁊ corpus peccati destruatur. nō ita vt in ipsa viuēte carne ꝯcupiscētia respersa ⁊ innata repente absumat et non sit omnino. sed ne obsit mortuo que inerat nato. Et sequitur. Non

itaq3 hoc prestat in baptismo nisi forte miraculo in effabili creatoris: vt lex pcti que est in mēbris pro sus extinguat et nō sit. sed vt qcquid mali ab homie dictū vel factū vel cogitatū est. totū aboleat. ac velut factū nō fuerat habeat. Ipsa vo cōcupiscentia soluto reatus vinculo quo p illū dyabolus animas retinebat: et a suo creatore sepabat maneat in certamine. Vn̄ Aug. in de nuptijs et cōcupiscentia. In corpe inquit mortis hui⁹ maneat carnalis cōcupiscentia: cuius viciosis desiderijs nō obedire pcipimur a deo: que tn̄ concupiscentia qtidie minuit in pficientib⁹ et ptinentibus. Itē Aug. in de verbis apostoli. Semp inquit pugna est in corpe mortis: quia ipsa cōcupiscētia in q̄ nati sumus finiri nō pōt q̄diu viuim⁹. minui tn̄ quotidie pōt. et licz remanet post baptismū. nō tn̄ dominat et regnat sicut ante. imo p gratiā mitigat et minuit vt post dominari non valeat: nisi qs reddat vires hosti eundo post cōcupiscētias. Vn̄ magister sententiarū. li. ij. dist. xxxij. Lex inqt carnis quā apl'us appellat pctm̄ cuz ait. Non regnat pctm̄ in vr̄o mortali corpore. ad Roma. vj. Nō sic manet in membris eorū qui ex aqua et spiritusancto sunt renati tanq̄ nō sit facta eius remissio vbi omnino plena fit remissio. sed manet in vetustate carnis tanq̄ superatū et peremptum nisi illicito cōsensu quodāmodo reuiuiscat. et in regnuz pprium dominationeq3 reuocet. Hec ille. Et iō merito Augusti. in libro de nuptijs et cōcupiscentia dicit Est inquit in nobis cōcupiscentia que nō est permittenda regnare. Sūt et eius desideria que sunt actuales cōcupiscētie que sunt arma dyaboli que veniūt ex lāguore. Languor autem iste tyrannus est qui mouet mala desideria. Si ergo vis esse victor tyrāni atz inermem inimicū inuenire nō obedias cōcupiscentie male. i. cōcupiscentie cū qua nati sumus que est viciū quod paruulū habilem cōcupiscere facit. adultū vo cōcupiscentem. Sicut enim in oculo ceci in nocte vicium cecitatis est sed nō apparet: nec discernitur inter videntez et cecum: nisi luce veniente. Sic in puero viciū esse nō apparet: donec etatis prouectioris tempus occurrat. Et ex pdictis patet fomitē peccati qō est originale pctm̄ esse cōcupiscentiaz nō tamē actū cōcupiscētie. sed habitualem culpam: que dicit lex membrorū. Naz vt dicitur prius legitime factū est: vt homo q̄ non obediuit suo supiori nec ei obediat suū inferius. i. caro. vnde et primam inobedientiā carnis cōtra spm̄ sensit primus pens in mēbris virilibus. et iō sibi fecit perisoma. vt patz Geñ. iij. vnde et cōgrue in illa pte fiebat circūcisio. qō erat signū obedientie. et remediū cōtra originale pctm̄ in lege mosayca. sicut et nūc baptism⁹ in lege euāgelica. Sed hic pōt moueri ex supradictis duplex dubitatio. Prima dubitatio est hec: pro eo q̄ supra dictū est pter pctm̄ originale qō a primis parētibus traxim⁹ facti sum⁹ mortales. cur ḡ paruuli pctō originali pter christi baptismū carentes et nec dū aliqd actuale cōmittentes a bestijs penitusq3 ceteris laniant. et morti subijciunt corpali. Hinc dicitur q̄ hanc dubitationē mouet Isid. in de summo bono li. j. ca. xxiij. Ac etiā Aug. xiij. de ciui. dei. ca. iiij. et respōdent ad eandem dicentes. q̄ licet baptismus vtute passiōis christi deleat originale peccatū quo ad culpam et penam eternā. nō tn̄ quo ad penā tpalem et suppliciū mortis corpalis. q2 si a pena pn̄ti hoīes liberarent per baptismū. tunc ipsum baptismū putarent premiū et nō illud eternū. verūtn̄ pro eo q̄ in se nullus hō volūtate pria in prima trāsgressione hoīs peccauit ptra deū nisi soli parentes: iō de⁹ cuius miscōie nō est nūerus. et cui soli cōpetit medicinā pstare post mortē disposuit q̄ oms hoīes a morte ista resuscitacent corpali in die iudicij. et qui bona egerūt vita viuerent deinde eterna.

Secūda dubitatio est ista. ex quo pctm̄ originale p baptismi sacramentū abluit. qre ergo pctm̄ illud ab eo q̄ curatus est in plem transmittit. Hinc di q̄ hāc dubitationē mouet mgr̄ snīaz. li. ij. dist. xxxi. et rn̄det dicens. Ne autē miremur et intellectu trabemur audiētes originale pctm̄ filios traducē a parentibus. iā p baptismū ab illo pctō mūdatis diuersorū similitudinū inductiōe illo posse fieri insinuat August. in li. de baptis. puulor ita inqens. Qūo prepuciū p circūcisionē auferi. manet tn̄ i eo q̄ genuerūt circūcisi. qūo etiā palea q̄ ope hūano tāta diligētia sepat. manet tn̄ in fructu q̄ de purgato nascit tritico. Ita pctm̄ qō in pentib⁹ p baptismū mūdat. manet in eis qs genuerūt. ex hoc em̄ gignūt q̄ adhuc vetustum trahunt et nō ex hoc q̄ lex in nouitate pmouit eos inter filios dei. Nō em̄ generāt parētes filios s̄m generatiōem qua denuo sunt nati. sed potius s̄m eam qua carnaliter et ipsi primū sunt generati. i. cōcupiscentiā. et ideo q̄uis ipa culpa que macula est deleatur i baptismo. tn̄ pena que fomes appellat siue cōcupiscentia siue peccandi pnitas: s̄m quā pentes genuerant filios remanet. et sic curat in baptismo culpa quantū ad reatū damnatiōis eterne: que tn̄ remanet quantū ad actum et motus concupiscentie cū qua vt dictum est oportet nos q̄diu viuimus pugnare. De qua pugna dicitur Job. vij. Militia est vita hominis sup terram.

Capitulum V

Expedito de peccato originali. cōseqnter restat de pctō actuali aliqualiter pertractandū. Pro quo notandum q̄ pctm̄ actuale s̄m ambro. in libro suo de padiso est puaricatio legis diuine et celestiū inobedientia pceptorū. et fit peccatum actuale aliquādo ab actu interiori. vtputa mala cogitatiōe. et aliquādo ab actu exteriori. vt a mala locutiōe et mala opatiōe. Vn̄ Hiero. sup ezechie. Tria inquit generalia delicta sunt qbus humanū subiacet genus: aut em̄ cogitatōe: aut sermone: aut ope peccamus. pcipue tn̄ in volūtate pctm̄ cōsistit ex qua tanq̄ ex arbore mala pcedunt opa mala tanq̄ fructus mali. Unde Aug. et ponitur in ca. xv. q. j. q̄ autem. Adeo inquit pctm̄ voluntarium malū est vt nisi sit voluntariuz nullo mō est pctm̄. Modus em̄ pductōnis siue generatiōis peccati actualis est iste. Primo fit suggestio dyaboli. q2 fomes peccati pctm̄ nō est actuale. sed pena actualis peccati pmi pentis et occasio peccandi in suis filijs. et cuz primo mouet sensualitas vel suggestione dyaboli vel aliunde tunc fit pmus motus peccati secūdus in delectatiōe. terci⁹ in cōsensu. quartus in actu. qntus in cōsuetudine. sextus

in gloriatione. septimus in desperatione. Vñ apostolus Jaco. j. Unusquisq3 temptat a cõcupiscentia sua abstractus τ illectus. deinde ɔcupiscentia cũ cõceperit parit pctm̃. peccatũ aũt cum cõsummatũ fuerit generat mortẽ. Istius em̃ textus intellectus est iste. Unusqsq3 temptatur a ɔcupiscentia sua. i. causam temptandi h3 a fomite peccati sibi innata. que vt patet ex supradictis cõcupiscentia appellat. abstractus a bono p cõcupiscentiã oculorũ siue exteriorũ siue interiorũ. τ illectus. s. ad malũ p concupiscẽtiam carnis τ illecebram voluptatis. Deinde cõcupiscentia cũ cõceperit parit pctm̃. i. inducit ad plenũ cõsensum. vir aũt de quo cõcepit predicta cõcupiscentia dyabolus est q̃ suggerit per se immediate. sicut legit primos pentes temptasse τ etiã xp̃m τ per alios caros. sc3 familiares cũ per se preualere nõ potest qualiter temptauit adam per euã. τ Job per vxorẽ suã. quam solã post alia pericula ad ipius deiectionẽ seruauerat. peccatũ aũt cum consummatũ fuerit in opere generat mortem: quia inducit ad reiterationẽ consuetudinẽ τ gloriationẽ peccati ad quam sequit obstinatia τ finalis impenitentia. i. desperatõ que est ineuitabilis mors anime. Iste enim ꝓcessus intelligit in duob⁹ versibus cantici Exod. xv. Dixit inimicus ɔsequar τ cõprehendã. diuidã spolia τ implebitur anima. Euaginabo gladiũ meum. interficiet eum manus mea. Cuius sensus spũalis est iste. Dixit inimicus in suggestione in primis motib⁹. ɔsequar in delectatiõe. cõprehendã in ɔsensu. diuidã spolia in actu. implebitur anima mea in cõsuetudine. gladiũ suũ euaginat cum de pctõ gloriatur. Interficiet eos manus mea in obstinatia et despatõne. Itẽ iste ꝓcessus figurat Hiere. xxxviij. vbi legitur q᷑ ciuitas zedechie erat obsessa. τ postea capta. τ zedechias oculis expulsis τ vinculis ligat⁹ ductus in babylonẽ. Spũaliter obsedit ciuitas anime per pmã suggestionẽ. capit p primam delectationẽ. rex. i. ratio excecat p cõsensum τ opatiõe3 vincit per cõsuetudinẽ τ gloriationẽ. ducit in babylonẽ. id est ad eternã cõfusionẽ p obstinatiam et finalem impenitentiã. Idem etiã processus bene figurat Gene. xxxiiij. vbi dicitur q᷑ sychem vidit dinam τ adamauit eam: rapuit virginẽ: dormiuit cu3 virgine: oppressit vginẽ. cõglutinata est aia eius cũ virgine. tristemq3 deliniuit blandicijs. Spũaliter cum premittit vidit dinam innuitur suggestio dyaboli in primis motibus. cum dicit adamauit. innuitur delectatio. cum dicit. rapuit virginem innuitur cõsensus: cum dicit. dormiuit cũ ea. innuitur operatio. cũ võ dicitur: oppressit virginẽ. innuit consuetudo. cum võ dicit. cõglutinata est anima eius cum virgine. innuit gloriatio peccati. τ cum dicit triste3 deliniuit blandicijs. intelligit desperatio: in qua si aĩa tristiciã habens de peccatis opante spiritusancto ad pniam dimittẽdo pctã se trãsmittere ꝓponat Dyabolus nitit eius dolorem fraudulentis blandicijs mitigare. Vñ Greg. ij. pastora. ca. iij. Cũ mens inquit hũana resipiscit atq3 pctã deflere conat. corruptor aũt spem atq3 securitatẽ vanã añ oculos ducit quatenus vilitatẽ tristicie subtrahat. Vñ recte dĩ. tristemq3 deliniuit i blandicijs. mõ oim aliorũ facta grauiora. mõ nihil. qd̃ ppetratum est. mõ deum misericorditer loquit. mõ adhuc tp̃us subsequens ad pniam pollicet. vt dũ per hoc decepta mens ab intentiõe pnie suspendat: quatenus tunc nulla bona pcipiat qñ nulla mala cõtristant. τ tunc plenius obuiat supplicijs q̃ nũc etiã gaudet in delictis. hec Grego. Sed adhuc ꝓ aptiori τ pleniori cognitione modi ꝓductiõis siue generatõis actualis peccati tria sunt breuit cõsideranda. Primo cõsiderãdũ est q᷑ duplex est vis anime. quarũ vtraq3 repugnat alteri. sc3 sensualitas τ rõ. Sensualitas vt dicit mgr̃ sniarum li. ij. dist. xxiiij. ca. ij. Est quedam vis anime inferior ex qua est motus q̃ intenditur in corporis exterioris sensus atq3 appetit⁹ rerũ ad corp⁹ ꝑtinentiũ. Rõ võ vis anie supior est q̃ vt dicemus duas h3 partes vel dñtias. s. superiorẽ vł inferiorẽ Scd̃m supiorẽ supius cõficiẽdis vel ɔsulendis intẽdit vł ſm inferiorẽ ad tpalium disponere prospicit. Quicquid igitur in aĩa nostra nobis cõsiderantibus occurrit qd̃ nõ sit cõmune cũ bestijs ad rõem ꝑtinet. qd̃ aũt in ea repis cõmune cũ bestijs ad sensualitatẽ ꝑtinet. Et vbi nobis gradatim in consideratione partiũ anime progrediẽtibus primũ aliud occurrat qd̃ nõ est cõmune cũ bestijs ibi incipit ratio. Et hec est snĩa beati Augustini. lib. ij. de trinitate sic scribẽtis. Uideamus inq̃t vbi sit q̃si quodda3 homis exterioris interiorisq3 cõfiniũ. quicq̃d enim habes in animo cõmune cũ pecore recte dicit ad exteriorẽ hoiem pertinere. Non enim solum corpus homo exterior deputabit. sed adiuncta quadam vita sua qua cõpages corpis et omnes sensus vigent q̃bus instructus est ad exteriora sentiẽda. Ascendẽtibus ergo introrsum q̃busdã gradibus cõsideratio nis p anime partes: vbi incipit aliquid occurrere: qd̃ nõ sit cõmune cũ bestijs. ibi incipit ratio vbi homo interior iã possit agnosci. Rationis aute3 pars supior eternis rationib⁹ cõspiciendus vł cõsulẽdis adherescit. Portio võ inferior ad tpalia gubernanda deflectit. Et illa rationis intentio qua ɔtemplamur eterna sapientie deputatur. Illa võ qua bene vtimur rebus tpalibus scientie deputat. Cum võ disserimus de natura mentis humane de vna quadam re disserimus. Nec eã in hec duo que commemoramus nisi p officia geminanus. Carnalis autẽ sensualis ve anime motus qui in corporis consensus intendit nobis pecoribusq3 cõmunis qui seclusus est a ratione sapientie. rõni aũt scientie vicinus est. hec ille. Secũdo ɔsiderandũ est q᷑ caro hominis ante peccatũ pmi parẽtis erat tãq3 arbor virẽs in padiso. sed cõbusta igne ɔcupiscentie redacta est in cinerem. Est võ caro humana quasi cinis in quo latet igniculus. i. fomes peccati freq̃nter mouens sensualitatem. qua mota eliciunt scintille p suggestionẽ demonis. Et cum locus dat faber gehennalis sufflat. i. suggerit prunas. i. pmos motus tanq3 p folles duplicis ɔcupiscentie. τ elicit flammã. id est delectatiõ3 sensualitatis. τ freq̃nter maiorẽ aliqua infecta pinguedine. vt visa muliere. τ hmõi. Crassitudo etiã carniũ τ epule deliciose ꝓuocant ad libidinis ardorẽ τ cõsensum. Et ex istis pat3 q᷑ per hec tria. s. p suggestionẽ. delectatiõe3 τ cõsensum homo in temptatiõe3 ducit. quia temptatio per suggestionẽ inchoatur. per delectationẽ progredit. τ p cõsen

sum cõsummat. Tercio ɔsiderandũ est: ꝙ sicut docent Aug. Grego. ꝛ sanctus Tho. ac etiã magister sniarum libro. ij. dist. xxiiij. ca. iij. Talis ordo ꝛ progressio tẽptationis q̃lis quondã fuit in ꝑmis parẽtibus in nobis nũc peccãtibus occurrit. Naʒ sicut tũc serpens mulieri malũ suasit ipaq; cõsensit. ꝛ deinde viro suo dedit. sicq; cõsummatũ est pctm̃. Ita ꝛ nũc in nobis ꝓ serpẽte est sensualis mot9 aïe siue suggestio dyaboli. pro mr̃iere inferior pars ratiõis. pro viro supior rationis portio. ꝛ hic est vir qui ſm apostolũ. j. Cor. xj. dicitur imago ꝛ gloria dei. ꝛ illa est mulier que ſm eundẽ apostolũ dicit gloria viri. atq; inter hũc virũ ꝛ hanc mulierẽ est velut quoddam spirituale cõiugiũ naturalisq; cõtractus: quo supior ratiõis portio quasi vir debet pẽesse ꝛ dominari. inferior v̾o quasi mulier debet subesse ꝛ obedire.

Capitulum VI

Predictis igitur considderatis: nũc superest oñdere qũo in nobis ɔsummat pctm̃ vbi agnosci poterit si diligẽter intendat q̃d sit in aïa mortale ꝛ q̃d veniale pctm̃. Vñ sicut in ꝑmis parentib9 serpẽs suasit mulieri. ꝛ mulier viro. ita nobis sensualis motus cũ illecebram pctõ ɔceperit. quasi serpẽs suggerit mulieri. s. inferiori parti rõnis. i. rationi sciẽtie. q̃ si sensc rit illicite. mulier edit cibũ illicitũ. deinde de eodem dat viro cũ supiori parte rõnis. i. rõni sapiẽtie eandẽ illecebram suggerit. q̃ si cõsentit tũc vir cũ muliere cibũ vetitum gustat. Si ergo in motu sensuali: tunc peccata illecebra teneant. veniale ac leuissimũ est peccatũ. Si v̾o inferior pars rõnis consenserit. ita vt sola cogitatiõis delectatiõe sine volũtate ꝑficiendi detineat. mulier sola manducat ꝛ nõ vir: cuius autoritate cohibet. ꝛ volũtas perficiendi. vt si assit facultas ad effectũ ꝓducatur vir quoq; mãducat. q2 supior pars rõnis illecebre cõsensit. ꝛ tũc est mortale peccatũ. Quãdo autẽ mulier sine viro gustat aliquãdo est mortale peccatũ. ꝛ aliquãdo veniale. Vñ vt eẽ dictũ est tunc mulier sine viro gustat: cũ ita delectatiõe cogitatiõis pctm̃ tenetur: vt faciendũ non decernat. vel cũ quidam terminus ꝛ mẽsura peccato adhibet a viro vt nõ liceat mulieri effrenata libertate in pctm̃ progredi. Nõ v̾o si cõsentiat vel delectãdo diu ibi illicito teneatur. ꝛ si nullo modo agere velit. non tñ repmit nõ obstante ꝙ aduertit esse illicitũ vel prohibitũ. mors in domo est. id est mortale peccatũ in aïa: quia talis delectatio dicit cõsensus affectiõis. Si v̾o ratio cõsentiat ad agendũ nulli dubiũ quin sit mortale peccatũ. sed si ratio reprimat in primo motu: tunc nullũ est peccatũ. vel saltẽ valde modicum. ꝛ hoc est caput serpentis cõterere Gen. iij. In matutino peccatores interficere pꝛuulos ad petram allidere. In primo vulpeculas paruulos cape Canti. ij. Si v̾o plus crescat motus scilicet ad delectationẽ veniale est donec ratio auertat esse illicitum. Sed quando diutina memoria in delectatõne faciat esse mortale difficile est assignare. Certũ tamen est inesse periculum: q̃ cito ratio auertit esse reprimendũ ꝛ non reprimit. Et ex istis patet ꝙ actualium peccatorũ duo sunt genera. q̃a aliqua sunt peccata mortalia. ꝛ aliqua venialia: Mortale enim dicitur omne peccatuʒ per quod homo mortẽ eternam meretur. Veniale autem dicitur peccatum quod hominem vsq; ad reatũ perpetuo mortis non grauat. Et q̃uis penã mereatur: tamen faciliter indulgetur. Solent etiam dicere aliqui theologi ꝙ tam peccatũ mortale q̃ etiam veniale dicitur tripliciter. Primo enim modo omne peccatũ preresciti quod tollit gratiam gratificantẽ ſm presentem iusticiam ꝛ repugnat gratie predestinationis dicit mortale. q2 inducit mortẽ secundam De quo dicit. j. Johannis. v. Et peccatũ ad morteʒ nõ dico pro illo vt roget quis. oĩs iniquitas peccatũ est: ꝛ est peccatũ ad mortẽ. scimus quoniaʒ q̃ natus est ex deo nõ peccat. s. tali peccato ad mortem. sed generatio dei cõseruat eũ. ꝛ istud est peccatuʒ finalis inpenitentie quod dicit peccatũ mortale simpliciter. Secũdo mõ omne pctm̃ in predestinato tollens gratiã temporalẽ qua gratificaret anima ad vitam spũalem: dicit peccatuʒ mortale. quia infert mortẽ spũalem: licʒ momentaneã. sed nullũ tale videtur dignũ pena eterna. cũ deus ordinauit illud finaliter et temporaliter castigare. Tercio modo dicitur quodcunq; peccatũ antecedenter inducens mortẽ anime primã vel secundã. scʒ mortale peccatũ. sicut vulnus dicit mortale quod inducit mortẽ. et isto modo veniale per consuetudinẽ fit mortale. Correspondenter dicit peccatũ veniale tripliciter. Primo modo quãdo ex ordinatione dei eterna gratiose preparat venia pro eodẽ. ꝛ isto mõ omne peccatũ predestinati originale vel actuale dicit veniale. si eñ homo dicebat mortalis pro statu innocentie: in quo potuit nunq; mori. quare non magis dicit peccatũ veniale quod deus ordinauit remittere dando veniã. Et sic omne peccatũ mortale secundo modo dicit veniale. nec hoc videt plus repugnare q̃ ꝙ eadem pctã sunt simul grauia ꝛ leuia. Secundo modo dicit peccatũ veniale quãdo stat cum vtraq; gratia gratificante. scilicet simpliciter ad beatitudinẽ. et gratificante ad tempus. que vocantur gratia ꝑdestinationis ꝛ gratia ſm iusticiam. et isto modo loquunt theologi cõiter de peccato veniali: ponendo ipm̃ distingui ex opposito a mortali saltẽ ꝑmo ꝛ secundo modo dictis. Tercio modo dicit peccatũ veniale quod stat cũ gratia ſm iusticiã presentẽ licʒ repugnet gratie predestinatiõis. ꝛ sic peccat prescitus venialiter. licʒ non secundo modo loquẽdo de veniali Videt eñ quodlibet peccatũ presciti esse mortale tercio modo dictũ. Nec nõ predestinatus inductus ad peccandũ mortaliter ex quantũlibet leui peccato peccat illo pctõ effectiue mortaliter cũ illud pctm̃ inducit mortẽ. Et sic potest intelligi illud dictũ augustini qd̃ ponit. iij. ca. di. xxv. Vnũ. dicentis ꝙ nullũ peccatum est adeo veniale quod non fiat criminale dum placet.

Capitulum VII

Post generalem declarationẽ actualis peccati. restat de actuali peccato in speciali aliqualiter pertractandũ. Pro quo ꝑmitus est notandũ ꝙ cõmuniter a doctoribus ponunt septeʒ spẽs ꝑncipales actualis peccati. videlicʒ gula: luxuria: auaricia: accidia: sup

bia:inuidia:⁊ ira. Rōnem em̄ istius ordinis p̄dictorū viciorū Parif. in de vitijs tractatu de supbia sic oñdit. Sicut inq̄t virtus ẜm augustinū amor est ordinatus. sic viciū est amor inordinatus. Amor em̄ duabus de caussis pōt esse inordinat⁹. Est em̄ amor inordinatus si sit amor mali. Et licꝫ em̄ sit amor boni. tñ est inordinatus si sit nimius vl' nimis paruus et hoc ẜm duas species bonorū. Quedaꝫ bona sunt parua. scꝫ temporalia. quedam v̄o magna. scꝫ bona gratie ⁊ glorie. Bona v̄o gratie intelligimus ip̄am gratiā ⁊ opa meritoria. Amor igit̄ parui boni inordinatus est si sit nimius. ⁊ iste amor videt̄ radix in pctō gule:luxurie: ⁊ auaricie. Et diuersificat̄ amor iste:q2 bona parua amari possunt quo ad visum. vel quo ad ꝯcupiscentiā. Primo mō amat ea gulosus et luxuriosus. Secūdo mō amat ea auarus. Viciū ergo gule ⁊ luxurie in hoc differūt. quia viciū gule inordinatus est omor delectationis que est ẜm gustum. Viciū v̄o luxurie amor inordinatus est precipue delectationis que est ẜm tactū. Amor v̄o boni magni inordinatus est si sit nimis paruus. et talis amor videt̄ esse radix in peccato accidie. Nam accidia videt̄ esse paruus amor magni boni. vnde et tepiditas vocat̄. Amor v̄o q̄ est inordinatus in eo ꝙ est amor mali. videt̄ posse distingui in amorē ꝓprij mali ⁊ alieni mali. sed q2 nullus propriū malū amat inquantū huiusmodi. sed quādoqꝫ ideo:q̄a estimat illud esse bonū corpori. ideo tm̄ amor alieni mali radix est in tribus vicijs que sequunt̄. scꝫ supbia:inuidia:⁊ ira. Diuersificant̄ aūt hec vicia ꝑ hoc ꝙ i peccato supbie est amor ꝓprij boni in re vl' apparentia cū alieno malo. Amat em̄ supbus sui exaltationē et proximi deiectionē. In peccato v̄o inuidie ⁊ ire est amor alieni mali pure:sed in hoc vident̄ differre illa duo vicia. quia in peccato inuidie amor alieni mali ortū habet a ꝓpria malicia. scꝫ a supbia. Inuidus em̄ ideo vult malū alterius ne ille sibi parificet̄. vnde peccatū inuidie in materia cōmunicat cū peccato ire. sed finē recipit a peccato supbie. In peccato em̄ ire amor alieni mali ortū videtur habere a malo alterius. Ille em̄ q̄ irascit̄ alteri vt cōmuniter ideo vult illi malū. q2 malū ab eodē recepit. Ira em̄ appetitus est vindicte. His em̄ consideratis de facili pōt ratio videri quare de supbia. inuidia ⁊ ira post p̄dicta quattuor vicia tractat̄. q2 hec tria vicia amorē nostrū inordinatū reddūt ad proximū. quattuor v̄o precedentia vicia inordinatos reddūt nosipsos sed vt cōstat inordinatio alicuius in seipso prior est q̄ꝫ inordinatio ipsius ad aliū. Et preterea prius est quod animale est. deinde quod sp̄ūale est. Et quia quatuor prima vicia hūana sunt. ⁊ ita quodāmodo carnalia. ideo i ordine doctrine p̄ora sunt. Tria v̄o residua pro eo ꝙ dyabolica sunt ⁊ sp̄ūalia. ideo posteriora sunt ordine doctrine. Vñ ap'lus ad Ro. j. Inuisibilia dei per ea que facta sunt a creatura mūdi intellecta cōspiciunt̄. hoc est spiritualia que non cognoscūtur ab homine cognitiōe intuita. per creaturas tamen sensibiles tanq̄ꝫ causa per effectum intellectu ab homine cognoscunt̄. ⁊ inter ista tria prius est vicium superbie pro eo ꝙ est occasio aliorū. ⁊ quia precedentibus magis similat̄. et hec septem vicia capitalia dicuntur pro eo ꝙ cetera vicia ab illis tanq̄ꝫ riuuli a fontibus. ⁊ tanq̄ꝫ species subalterne a suis generibus ⁊ indiuidua a suis sp̄ēbus originaliter deriuant̄. Predicta em̄ peccata septē sunt quasi duces p̄ncipales exercitus diaboli. q̄s ip̄e ducit secū ad inuadendū genus humanuꝫ. Vñ Luc. xj. legit̄:ꝙ dyabolus volens hominē inuadere assumit septem alios spiritus secum nequiores se. Super quo dicit odo: ꝙ isti septē spiritus sunt septem peccata capitalia que dicunt̄ peiora dyabolo. quia dyabolus malus nō est in sui natura nisi rōne illoꝝ. Primus em̄ istorū septē spirituū est spiritus gule. De quo dicit̄ Exo. xv. In spiritu furoris tui cōgregate sunt aque. comesatiōes. ⁊ ebrietates aque sunt a qua insaniunt multi. Vñ Osee. vij. Ceperūt principes furere a vino. Secundus sp̄ūs est sp̄ūs luxurie. de quo Osee. v. Sp̄ūs fornicationis in medio eoꝝ. scꝫ luxuriosoꝝ. Tercius sp̄ūs est sp̄ūs auaricie De quo Actu. xvj. vbi legit̄ ꝙ puella quedaꝫ habuit spiritū phitonicū qui magnū questū p̄bebat dño suo. Quartus sp̄ūs est sp̄ūs accidie. De quo ꝓuer. xvij. Sp̄ūs tristis exiccat ossa. Iste em̄ sp̄ūs precipue ducit hominē in tristiciā finalis impenitentie. Quintus sp̄ūs est sp̄ūs superbie. de quo pōt intelligi illud. iij. Regū. xix. Sp̄ūs ꝓtransiuit subuertēs montes. id est supbos. Vñ ps. Deiecisti eos dum alleuiarent̄. Sextus sp̄ūs est sp̄ūs inuidie. De quo j. Regū. xviij. Sp̄ūs dei malus inuasit saul. et hoc ꝓpter inuidiam quā habuit ad dauid virum iustuꝫ et innocentem. Unde postq̄ꝫ audiuit mulieres cantantes ⁊ dicentes. Percussit saul mille ⁊ dauid. x. milia. Iratus est nimis ⁊ displicuit in oculis eius iste sermo. dixitq̄ꝫ. Dederūtq̄ꝫ dauid decem milia ⁊ mihi mille dederūt. ⁊ sequit̄. Nō rectis oculis saul aspiciebat dauid ab illa die. Septim⁹ sp̄ūs est spiritus ire. De quo. iij. Regū. xix. Sp̄ūs grandis cōterens petras. Sp̄ūs em̄ grandis cōterens petras dicit̄ sp̄ūs ire. quia aliquando frangit forte ⁊ vehementer cōturbat. Isti em̄ septem spiritus. vt dicit Odo super euangelia sermone. xvj. figurantur per septem populos siue nationes. de q̄bus dicitur in psal. Moab ⁊ agareni gebal ⁊ ammon ⁊ amalech ⁊ alienigene cū habitantibus tyrim etem̄ assur venit cum illis. Sp̄ūaliter moab ex patre interpretat̄ et signat gulā. Unde sicut loth cū inebriatus esset genuit moab ex ꝓpria filia. sic dyabol⁹ ex carne humana inebriata voluptatibus genuit peccatū gule Agareni aduene interpretat̄ et signat luxuriaꝫ que facit hoiem aduenam apud deum qui tollit ab eo omnē virtutem. Unde Job. ca. xxxj. libri sui loq̄ns de luxuria dicit ꝙ nephas est ⁊ iniquitas maxima. ignis vsq̄ꝫ ad perditionē deuorans ⁊ omnia virtutum genimina eradicans. Gebal deficiens siue vorago exterminans interpretat̄ ⁊ signat auariciam que facit auaros deficiētes in voraginosam tēptationē dyaboli incidere. et in suis desiderijs inutilibus submergi ⁊ miserabiliter exterminare. dicente apostolo prima Thimo. vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in temptationē ⁊ in laqueum dyaboli:⁊ in desideria multa et inutilia ⁊ nociua que mergūt homines in interitū ⁊ perditionē. Ammon populus dolens vel populus meroris interpretat̄. et signat accidiosos siue accidiā q̄ facit accidiosos ple-

nos dolore et egestatis merore. Unde prouer. xxviij. Qui sequitur ocium replebitur egestate. Amalech gens brutalis siue populus labens interpretatur. et signat super bos siue superbiam que facit superbos quasi bruta animalia vt Danielis. iiij. legitur quod nabuchodonosor rex magnus propter superbiam suam factus est quasi bos inter ceteras bestias comedens fenum et herbas. Et ideo merito de superbis dicit psalmista. Homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Alienigene signant inuidos. vnde alia translatio habet philistijm. quod interpretatur ruina duplex. et signat inuidiam que est ruina duplex. quia mors corporis et anime. Unde sapientie. ij. et. vj. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terrarum. et nedum mors corporis sed etiam mors anime. de qua morte intelligitur. illud. j. Johannis. iij. Qui odit fratrem suum homicida est. Habitatibus tyrum. Tyrim angustia siue tribulatio interpretatur. et signat iracundiam in qua habitantes semper angustiam et tribulationem suscitant. Unde prouer. xxvj. Sicut carbones et prunas et ligna ad ignem sic homo iracundus suscitat rixas. Sed nunquid iste septem nationes habent aliquem principem capitaneum propheta dicit quod sic. etenim assur venit cum illis. Assur tollens accerbitatem interpretatur. et signat dyabolum qui tollit peccatoribus in presenti acerbitatem pene eterne. Dyabolus enim predictas septem nationes tanquam duces principales exercitus sui secum ducit ad perdendum nos. et ideo contra illos fortiter pugnare debemus dicente propheta Dan. iij. Pugnemus aduersus nationes has que venerunt disperdere nos. et specialiter contra hos septem duces et exercitus eorum. i. destructionem predictorum septem peccatorum capitalium et aliorum vitiorum ea sequentium pugnare deberet quilibet predicator fidelis. et hoc cum gladio spiritus quod est verbum dei vt docet apostolus Ephes. vj. Unde figuram huius habemus Apoc. xvj. vbi dicit apostolus. Audiui vocem magnam de celo dicentem septem angelis. Ite et effundite septem phialas ire dei in terram. Isti septem angeli secundum parisiensem super eodem signant predicatores fideles qui et angeli vocantur a propheta Malachie. ij. vbi dicitur labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirent ex ore eius. quia angelus dei exercituum est. et dicuntur isti angeli septem propter septem dona spiritussancti quibus deberent predicatores verbi dei esse roborati. Septem phiale signant predicationes eorum et doctrinam que debent per modum phiale inferius esse ad terram clause. superius vero ad celestia aperte. Per hoc enim quod dicitur. effundite septem phialas ire dei in terram significatur quod predicatores in eorum predicationibus annunciarent peccatoribus qui terrena sapiunt penas sibi debitas iuxta numerum et mensuram septem peccatorum capitalium in quibus incidentes iram merentur diuinam vt igitur euitentur et destruantur predicta septem peccata mortalia non de phiala mea. sed de phialis sanctorum et approbatorum doctorum super vnumquodque illorum tria compendiosa effudi notabilia. quorum primum ostendet illius peccati de quo specialiter dicetur abhominabilem detestationem. Secundum notabile ostendet ipsius peccati multiplicem speciem. Et tertium vero notabile ostendet remedia ad destructionem eiusdem peccati. et vt ordinem teneamus predictum de gula est primitus incipiendum.

Explicit pars prima.

Incipit pars secunda.

Capitulum I

Gula enim est inordinata concupiscentia edendi que dicitur crapula. vel bibendi que ebrietas nuncupatur ad destructionem enim istius peccati dicitur in textu Apoc. vbi prius quod primus angelus effudit phialam suam super terram. i. primitus precauit contra gulam que dicitur terra propter sitim et famem continuam. Unde prouerbio. xxx. Terra non satiatur aqua id est gulosa voluptate. vnde prouer. xiij. Justus comedet et replebit animam suam. venter autem impiorum insatiabilis. Et merito prima effusio phiale est contra gulam. quia temptatio hominis prima fuit de peccato gule. vt patet Gene. iij. Ac etiam quia hoc vitium est fomentum aliorum vnde super illud Math. iiij. vbi agitur de temptationibus christi dicit glosa quod in pugna christi prius contra gulam agitur. que nisi prius refrenetur frustra contra alia vicia laboratur. Sed dyabolus in temptatione victus de gula non temptat ad libidinem. Primum ergo notabile effundendum contra peccatum gule ostendit eius abominabilem detestationem.

Capitulum II

Pro quo notandum quod gula detestanda est propter multa. Primo quia natura dissuadet nobis vicium istud Unde legitur in scientia naturali quod inter omnia animalia magnorum corporum nulli dedit natura tam paruum os secundum corporis quantitatem sicut homini. quod sine dubio factum est ad commendationem temperantie et ad detestationem gulositatis. Secundum est quod gula facit hominem locum requiei demonum. vnde Math. xij. Cum immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida querens requiem et non inuenit. Super quo parisiensis. Loca inquit arida sunt homines temperate viuentes in quibus dyabolus non inuenit requiem. sed in his qui gule vacant inuenit dyabolus requiem. Unde legio demonum dixit domino vt legitur Math. viij. Si eijcis nos hinc mitte nos in gregem porcorum quod dominus permisit eis. Postquam enim aliquis homo porcinus vitio gule subditur. statim habitaculum demonum efficitur. Et nisi quis more porci vixerit. dyabolus in eo potestatem non accipit. sed ille quem hoc vicio gule vexat dyabolus nulli peccato resistere sufficit. Nam quando oris quod est quasi porta potentissima hominis vitium gule que est quasi vna de familia dyaboli dominatur. totam familiam dyabolicam. s. vniuersitatem vitiorum permittit intrare et animam et omnes eius virtutes perdere. Figuram huius habemus. j. Machabeorum vlt. vbi legitur quod dux Ptolomeus fecit conuiuium magnum symoni sacerdoti et filijs suis. et cum inebriatus esset symon et filij sui. surrexit ptolomeus cum filijs suis et viris quos absconderat et intrauerunt in conuiuium et occiderunt symonem iudam et iohannem filios suos. Moraliter ptolomeus interpretatur ad mensuram deductus. et signat carnem humanam que esset regulata et deducta per rationem anime de cibarijs et potibus sibi necessarijs mensurabiliter ad sumendum. Per symonem qui interpretatur obediens et intelligo animam humanam que semper esset obediens domino saluatori suo. Per in-

dam seniorẽ filiũ eiꝰ intelligo voluntatẽ anĩe. vñ iudas interpretatur glorificans ⁊ signat voluntatem anime qua deberet homo cũ omĩ gaudio ⁊ deuotione glorificare ⁊ magnificare deum. Per aliũ filium. s. iohannẽ qui interꝑtatur in quo ẽ gratia dei intellige rationẽ anime in qua esset gratia dei ꝑ quam gratiam ratio anime regularet totum hominem vt omnia sua opera essent facta ad honorem dei iuxta p̃ceptum saluatoris dicẽtis Math. v. Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona ⁊ glorificẽt patrẽ vestrũ qui in celis ẽ. Per alios vero pueros simonis intellige virtutes anĩe ⁊ meritoria oꝑa. Iste inimicꝰ ei ꝑiculosus ptolomeus. s. caro nr̃a que ẽ inimica. iuxta illud Galath. v. Caro cõcupiscit aduersus spm̃ ⁊ spũs aduersus carnẽ. h̃ eni sibiinuicem aduersantur. multotiens prepat grandia conuiuia ordinando cibaria splendida in quibꝰ ꝯuiuijs multotiẽs iste inimicus caro nostra consurgit cum suis viribus que prius erant remisse ⁊ debiles ⁊ sic quodãmodo abscondite qñ caro erat in cibarijs ſm rationẽ anime mẽsurabiliter regulata. Et cũ anĩa ĩ talibꝰ ꝯuiuijs fuerit inebriata intantum ꝙ oculus rõis excecet̃ ꝑ voluptates carnales. tũc iste inimicꝰ cũ suis viribꝰ ꝯtra aĩam insurgit. ⁊ ip̃az cũ duobꝰ filijs suis iuda ⁊ iohãne. i. volũtate ⁊ ratõne per consensum ad pctm̃ spũalr̃ interficit. ⁊ nedũ occidit istos duos filios. ꝫ etiã om̃es pueros suos. id ẽ omnia bona oꝑa sua. iuxta illud Ezech. xviij. Si autem auerterit se iustus a iusticia sua ⁊ fecerit iniquiatem ſm om̃s abominationes suas quas operari solet impius nunꝗ viuet. oẽs iusticie eiꝰ q̃s fecerat non recordabunt̃ in p̃uaricatione q̃ preuaricatus ẽ in pctõ suo ⁊ qd̃ peccauit in ip̃o moriet̃. Tertium ꝓpter qd̃ vitium gule est detestandum ẽ ꝙ gulosus vilissimã creaturã deificat. s. ventrẽ suuz iuxta illud Phil. iij. Dico inimicos crucis ip̃i quoꝝ deꝰ vẽter ẽ qd̃ exponẽs Hugo de claustro anĩe dicit ꝙ similitudinẽ deo compat̃ vẽter gulosi. Nã sicut dijs solẽt tẽpla ꝯstrui. altaria erigi. mĩstri ad seruiẽdũ ordinari. pecudes immolari. thura cocremari. sic isti fetido deo ventri templũ est coquina. altare mensa. calix scapha. mĩstri coci. imolare pecudes cocte carnes. fumus incensoꝝ odor saporũ. Sed vt ait parif. Idolatria ista in h̃ deterior ẽ ꝙ̃ ydolatria paganorũ. q̃a illi auro ⁊ argento ⁊ marmoreis lapidibꝰ honores diuinos impẽdere ꝯsueuerũt ꝫ gulosus vẽtrẽ ꝓ d̃o honorat q̃ ẽ latrina et saccus vilissimus stercorum.

Quartũ ẽ ꝙ deũ blasphemat. vñ Aug. sup illud. j Cor. x. Siue comeditis siue bibitis oĩa ad gloriaz dei facite. dic̃. si illud qd̃ mãducas ⁊ bibis ad corpis necessariam refectionẽ sumis. sustentationẽq̃ mẽbrorũ grãs agẽs ei q̃ tibi mortali tribuit ista supplemẽtoꝝ solacia cibꝰ tuꝰ ⁊ potꝰ tuꝰ laudat deũ. si vero nedũ nature debitũ immoderatõe edacitatis excedas. vinolẽtia te ingurgitas quãtaslibet dei laudes lingua tua resonet. vita tua deũ blasphemat. Et sic d̃r Thob. xiij. Maledicti eni q̃ ꝯtempserunt te. et cõdemnati erunt qui blasphemauerunt te. Quintũ est ꝙ gulosi ꝓ delectatõe quã habẽt ĩ immoderata sumptione ciborũ ⁊ potuuz aĩas suas dyabolo vẽdunt ⁊ hereditatẽ regni celorũ ꝑdunt. vñ sicut dicit̃ Eccli. x. Nihil iniquius ꝙ̃ amare pecuniã. hic aĩaz suã venalẽ habet. Hec pecunia de qua h̃ loq̇tur scriptura pctm̃ dici põt. Nã sicut dicit orige. Pctm̃ est pecunia dyaboli quã qui accipit aniam suã dyabolo vendit. ⁊ illud spũalr̃ intelligi põt de peccato gule Unde figura eius legit̃ Gene. xxv. ꝙ esau q̃ typum gulosorum tenet ꝓ pane ⁊ lentis edulio. i. pulmento facto ex lentibꝰ vendidit primogenita sua ⁊ hereditatem suã ⁊ abijt ꝑuipendens ꝙ primogenita sua ꝑdidit. Sic certe gulosi q̃ ꝓ voluptate quã habent in ciborum ⁊ potuũ immoderata sumptione p̃mogenita sua. i. anĩas suas p̃ciosissimo sanguine xp̃i redemptas dyabolo vendunt. Iuxta illud Trenorũ. j Dederũt quecunq̃ p̃ciosa ꝓ cibo ad refocillandum aniam. Et sicut esau ꝑuipendit ꝙ p̃genita sua vendidit. ⁊ suã ꝑdidisset hereditatẽ. sic tales gulosi vt dic̃ ps̃. ꝓ nihilo habuerũt terrã desiderabilẽ. i. nihil curant ꝙ ꝑdiderũt hereditatem suam eternam. Sextum est ꝙ gulosi patiuntur famẽ insatiabilem. vnde de gulosis dicit ps̃. Famẽ patient̃ vt canes. Itẽ Ozee. iiij. Comedent ⁊ nõ saturabunt̃. Unde in comedendo nõ cessat gulosorũ esuries. Nã vel nõ habent ea que vellẽt vel quantũ vellent. vl̃ p̃parata vt vellent. immo ⁊ si accidit ꝙ habeãt q̃. qualia et quãtum vellent habere. tunc deest eis annona. vel saccus nõ sufficit recipere quantũ appetitus expostulat. ⁊ ideo tunc oportet eũ spaciare. ⁊ de loco ad locũ vagare. ⁊ sic famẽ venatur. Vñ vt dicit Hiero. Voracitas habita famẽ ⁊ nõ saturitatem parit. Et ideo merito de gulosis dicitur ꝓuer. xiij. Vẽter autem impiorum insatiabilis est.

Capitulum III

Sequitur secũdum notabile peccati gule. in quo ſm ꝙ ꝓmissum ẽ dicetur de istius peccati multiplici specie. Pro quo notandũ est ſm beatum Grego. iij. vel xxxiiij. moraliũ sup illud Geñ. xxv. Da mihi de coctione hac rufa. ⁊ ponitur in cañ. de ꝯse. di. v. quinq̃ modis. Quinq̃ sunt species gule Unde gulosus aliquãdo indigentie tempora debita comedẽdi preuenit. qd̃ est p̃ma species gule. Aliquãdo lautiores cibos querit. qd̃ est scd̃a species gule. Aliquando q̃ sumenda sũt preparari accuratius appetit. qd̃ ẽ tertia spẽs gule. Aliqñ in ip̃a quãtitate sumẽdi cibos vel pocula mensurã refectionis excedit qd̃ ẽ quarta species gule Et aliqñ ip̃o estu immẽsi desiderij aliquis peccat. qd̃ est quinta species gule.

Capitulum IIII

Prima ergo species ẽ cum quis horam p̃uenit comedendi debitam sine cã rõnabili. sicut fecit Ionathas j. Reg. xiiij. qui tẽpꝰ ꝯstitutũ a patre antecessit edẽdi ⁊ ideo ore patris ꝓlatã mortis sententiã meruit. qñ eni ieiunatur debita hora comedendi ẽ hora meridiana ſm Ambro. Tũc eni sitiuit xp̃s ĩ cruce. In hac eni specie gule incidũt mane vacantes ad ventris ingluuiẽ priꝰ visitantes tabernã ꝙ̃ sanctã ecclesiã ⁊ iõ in maledictionẽ dei incidẽtes mortẽ merentur eternã. Unde Eccl̃i. iiij. ⁊ x. Ue terre cuiꝰ rex puer est ⁊ cuius p̃cipes mane comedunt. Per terrã hic vt dicit parif. intelligit̃ caro que terra est ⁊ in ter

ram reuertet. Rex vero recta ratio ē que hȝ carnem regere. principes sūt qnqȝ sensus q̄ mane comedunt quādo orā debitā sine rōabili cā pueniūt. Ʒ econtra illi q̄ debitā horā expectāt dei benedictionē merentur. vñ dicit Eccl. x. Beata terra cuius rex nobilis est. ꝛ cuius principes vescūtur in tempore suo ad reficiendum ꝛ non ad luxuriam.

Capitulum V

Secunda species gule est qñ quis nimis delicata affectat comedere vl' bibere. vt legitur Nume. xj. de filijs isrl' in deserto q̄ nō ɔtenti de manna qḋ de⁹ misit eis de celo murmurātes ɔtra deuȝ carnes desiderabāt Unde ꝛ quia irrōnabil'r flagrabant desiderio carnium cum adhuc esca erat in ore ipsorū ira dei descendit super eos percussitqȝ eos plaga magna ꝛ mortui sūt q̄ carnes desiderabāt ꝛ in deserto sepulti.

Capitulum VI

Tertia species gule est qñ q̄s in nimis magna quantitate cibum sumit vel potū. ꝛ hec ē vilissima spēs gule ꝛ. vlij. mala ex eo sequit'. Primo ex gula orit' ebetudo sensus circa intelligentiā ꝓpter fumositates ciborū pturbātes caput. sicut ꝛ ecōtrario abstinentia ɔfert ad sapie pceptōnē. vñ Eccs. ij. dicit sapiēs Cogitaui a vino abstinere carnē meā vt animū meum transferā ad sapiam. vñ Dan. j. legit' q̄ tribus puer' q̄ abstinuerāt se a regijs cibis sumpserāt leguia ad comedendū. ꝛ aquā ad bibendū dedit ds sciam ꝛ disciplinā in oī libro. ꝛ ī oī sapia. Scḋo ex gula oritur ebrietas q̄ dupl'r accipit'. Uno mō ꝓ quodā defectu hoīs accidente ex nimio potu quo fit vt nō sit cōpos rōis ꝛ sic ebrietas ē pctm̄ ꝛ pena pcti Alio mō accipit' ꝓ immoderato vsu potus ex quo sequit' dictus defect⁹. ꝛ talis immoderātia pōt ɔtingere tripliciter. Uno mō q̄ hō nesciat potū immoderatū esse nec potentē inebriare. ꝛ sic pōt esse sine peccato precipue si nō ex negligentia hoīs hoc ɔtingat. ꝛ sic creditur noe fuisse inebriatus vt legit' Gene. ix.

Secūdo mō pōt ɔtingere immoderātia circa potū sic q̄ aliquis pcipiat potū esse immoderatū. non tamē estimet q̄ potus ille posset eū inebriare. ꝛ sic ebrietas ꝓpter ignorantiā pōt esse cū pctō veniali. et sine peccato mortali. Tertio modo contingit q̄ aliqs pcipiat potū esse immoderatū ꝛ inebriantē. ꝛ tamē mauult ebrietatem incurrere q̄ȝ a potu abstinere. ꝛ sic ebrietas est pctm̄ mortale eo q̄ talis pmittit se piculo peccandi voluntarie. ꝛ scient' puans se vsu rationis quo virtuose operaret' ꝛ declinaret a peccato. Et iō Ambro. in li. suo de ptriarchis. Uitādā inqt dicimus ebrietatē p quā crimina cauere non possumus. Nam que sobrij cauem⁹ p ebrietatem ignorātes cōmittimus. ꝛ quoniam qui talia agunt digni sunt morte. ꝛ non solum q̄ faciūt. Ʒ etiam qui sūt cōsentientes facientibus. vt dicitur Roma. j. Ideo nō licet alios sic inducere ad potandum vt inebrientur quia vt dicit beatus Augusti. in libello suo de ebrietate. Qui aliū cogit vt se plus q̄ȝ opus est bibendo inebriet. minus malum ei erat sic carnem eius gladio vulneret q̄ȝ animam eius p ebrietatem occideret. Tertio ex gula orit' luxuria. Uñ. hiere. v. Saturaui eos ꝛ mechati sūt. ꝛ in domo meretricis luxuriabant'. Itē Iaco. v. Epulati estis sup terrā ꝛ ī luxurijs vr̄is enutristis corda vr̄a. Itē ꝓuer. xx. Luxuriosa res ē vinū ꝛ tumultuosa ebrietas. quicunqȝ his delectatur nō erit sapiens. Itē Ihero. ꝛ ponit' ī ca. di. xxxv. Ecclesie. Uenter inquit mero estuans cito despumat in libidinē. Ubi eni ebrietas. ibi libido dominat'. hec ille. Uñ ezechie. xvj. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue. supbia. saturitas panis ꝛ abūdantia. ꝛ ocium ipius. Unde ꝛ loth quem sodoma non vicit. vinū nimio potatū vicit. nam ex nimia vini potatione inebriatus duplicez incestum ɔmisit. q̄ ambas ꝓprias filias carnal'r cognouit. vt pȝ Gen. xix. Et ideo merito dicit Ihero. q̄ venter ꝛ genitalia sibimetipsis sūt vicina ꝛ vicinitate membrorum ɔfederatio intelligatur vitiorꝫ. hec Ihero. ꝛ ponit' ī ca. di. xliiij. Cum autē. Quartum malum sequens ex predicta specie gule est q̄ claustra anie. id est virtutes dissipat. In cuius rei figurā legitur. iiij. Regū vlti. q̄ nabusardan princeps cocorū destruxit muros iherusalem. Nabusardan interptatur ꝓphanās paleas. ꝛ significat ipm̄ ventrē qui quasi cocus est omniū membrorum tota die et nocte ꝓphanās paleas. i. concupiscit cibos carnales qui cito consumūtur vt palee. Unde hieroni. P ex luxum ꝛ abundantiam voluptatum anime fortitudo mollescit ꝛ eius fortitudo dissipatur. Unde ysidorus in de summo bono li. ij. ca. xlij. Sicut inquit omnes carnales cupiditates abstinentia resecantur. ita oīs anime virtutes edacitatis vicio destruuntur. Unde Augustinus. Ebrietas inquit aufert memoriam. dissipat sensum. confundat intellectum. concitat libidinē. inuoluit linguam. corrumpit sanguinem. omnia mēbra debilitat. vitam diminuit. ꝛ omnem salutem extermīnat hec ille. Item ambro. in libro suo de penitentia. Ebriosus inquit cum absorbet vinū absorbetur a vino. abhominat' a deo. despicitur ab angelis. deridetur ab hominibus. destituitur a virtutibus. confunditur a demonibus. conculcat' ab hoībus. hec ille Itē idē in eodem. Ebriosus inquit confundit naturam amittit gratiam. perdit gloriaȝ. ꝛ incurrit dāpnationem eternam. hec ille Quintum malum ē q̄ corpus ꝛ animam coinquinat. Unde Apostolus. ij Pe. ij. loquens de gulosis dicit. Hi sunt velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem ꝛ perniciem in his que ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt percipientes mercedem iniusticie voluptatem existimātes dici delicias cōmuni inquinationis ꝛ madere delicijs affluentes ꝛ inconuiuijs suis luxuriantes vobiscum oculos habētes plenos adulterij ꝛ incessabilis delicti pelliciētes aīas instabiles. Et ideo merito dicit beat⁹ Ihero. et ponitur in cano. di. xliiij. Cum aut. q̄ comesatōnes nō solū sacerdotibus sed et laycis sunt noxie. qui festinos et solemnes dies non aliter se digne celebrare putant nisi comesatōibus deseruiant. Nā dicit Iheroni. ꝛ ponit' in ca. di. xxxv. Ecce principes. q̄ eccl'ie pricipes q̄ delicijs affluunt. ꝛ inter epulas atqȝ lasciuias pudiciā seruare se credūt. ꝓpheticus sermo describit q̄ eijciendi sunt de spaciosis domib⁹ latisqȝ ɔuiuijs: ꝛ multo labore cōquesitis epulis Et si vis

ſcire ꝙ eijciendi ſūt ꝓpter malas cogitatiões ⁊ oꝑa ſua euangeliū lege.ſ.in tenebras exteriores vbi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. An non cōfuſio ⁊ ignominia xp̄m ieſum crucifixū.pauperē ⁊ eſurientē farſis predicare corporibus ⁊ ieiuniorū doctrinā rubētes buccaſq₃ ora tumētia proferre. Si in loco apoſtolorū ſimus nō ſolū ſermonē eorū imitemur ſed etiam abſtinentiā.hec ille. Vñ ⁊ de talibus voluptuoſis ſe ipſos guloſitate ingurgitantibus loquit̃ apoſtolus Iude ij.dicens. Hi ſunt macule ꝯuiuantes ſine timore ſemetip̄os paſcētes. Non eñ dicit ꝙ ſint maculati vel maculoſi.ſed ip̄e macule.quia ſeipſos ſpōte maculant ⁊ alios per exemplum.excitationem.⁊ malum ꝯſortium. Unde Eſa.v. Ve qui potētes eſtis ad bibendum vinum ⁊ fortes ad miſcendum ebrietate.cuiuſmodi ſunt illi qui cogunt alios ad inebriandum.et ſub vrbanitate palliant mortale peccatū Vnde abacuc.ij. Ve qui potum dat amico immittens fel inebrians.hoc eſt qui potum dat occaſione inebriandi aliquem vt aſpiciat nuditatem eiꝰ. Vnde vt dicit beatus Aug. Qui ad bibendum ꝓnꝰ fuerit.⁊ ad cogendum alios vel adiurare voluerit. pro ſe et ꝓ alijs in iudicio reus erit. Sextum malum eſt ꝙ corpus ⁊ animā occidit.vnde Eccī.xxxvij. In multis eſcis erit infirmitas. Et ſequitur. Propter crapulam multi obierunt Vnde holofernes bibit vinū multum ⁊ interfectus ē a muliere vt patet Iudith.xij. Item Amon cum temulentus eſſet a vino interfectꝰ eſt a fratre ſuo abſalon.vt patet.ij. Reg. xiij. Item filijs ⁊ filiabus Iob veſcētibus ⁊ bibentibus vinum in domo fratris ſui primogeniti ventus vehemens irruit a regione deſerti ⁊ cōcuſſit quatuor angulos domꝰ.que corruens oppreſſit eos ⁊ mortui ſunt. Septimū malū eſt ꝙ depaupat. Unde ꝓuerbio.xxj. Qui diligit epulas in egeſtate erit. qui amat vinū et pinguia nō ditabitur.⁊ hoc neduȝ verum eſt bonis fortune.ſed etiaȝ de bonis gratie. Et nimiꝝ quia hoc peccatū facit hominē derelinquere deum a quo omnes diuitie gratie effluunt. Vñ deutero.xxxij. Incraſſatus eſt dilectus ⁊ recalcitrauit. incraſſatus impiguatus.dereliquit deum factorem ſuum ⁊ receſſit a deo ſalutari ſuo. Octauum malū eſt ꝙ omnia ſecreta reuelat. Vnde ꝓuer.vlti. Nullum ſecretum vbi regnat ebrietas. Et ideo ſacerdotes ſpecial'r quibus ſecreta populi in confeſſione reuelanda ſunt ab ebrietatis turpitudine ſummopere precaueant. Vnde canon Preſbiter aūt dyaconus alee aut ebrietati deſeruiens.aut deſinat.aut certe deponat̃.ſubdyaconꝰ aūt aut alias cantor aut lector ſimilia faciēs.aut deſinat.aut a cōmuniōe priuetur ſimiliter ⁊ laycus.hec cañ diſt.xxxv. Ep̄s. Uñ ꝓ eo ꝙ in tabernis maxime occaſio ebrietatis contingit. Ideo ꝓhibet lex ſacerdotibꝰ exercere tabernas dicens clerici edendi aut bibendi cauſa tabernas non ingrediantur niſi peregrinationis cā ꝯpulſi.hec ca. di.xliiij. Clerici. Propter eñ p̄dicta mala q̄ ex crapula ebrietate oriunt̃ dicit dñs Luce.xx. Attendite ne grauentur corda veſtra crapula ⁊ ebrietate.

Capitulum VII

Q[V]arta ſpecies gule ē

eſt quādo quis ardenti auiditate ſumit cibum et potum. Contra qđ dicitur Eccī.xxxvij. Noli auidus eſſe in omni epulatione neq₃ te effundas ſuꝑ omnem eſcam Sed ꝓ iſto eſt notandum ꝙ ſicut dicit beatus Greg iij.mora. Nos cibus ſ₃ appetitꝰ eſt in vitio.q₂ lautiores cibos plerūq₃ ſine culpa ſumimus.⁊ abiectiores cū reatu ꝯſcientie deguſtamꝰ Unde Aug. Delicie quelibet ſi abſq₃ deſiderio percipiantur non officiunt.⁊ viles ſi appetenter ſint accepte impediunt ꝑfectum abſtinētie Vnde dauid aquam ꝯcupitā effudit.⁊ helias carnes comedit.et virtutem corporis carnem edendo ſeruauit.hec auguſtinus.⁊ ponitur in cano di.xlj. Delicie. Itē yſidorus in de ſummo bono.li.ij.ca.xlij. Non qualitatem ciborum inquit ſed eorum cupiditatem reprobamus. Nā ſepe acuratius p̄parata ſine gule cōcupiſcentia deguſtant̃.⁊ ſepe abiecta ⁊ vilia ad edenduȝ cupiditate ſumunt̃:ſicq₃ fit vt nō ſit culpa ciboꝝ q̄litas.ſed id reputetur in viciū quod cū deſiderio deguſtatur. Et ſequit̃. Plerūq₃ voluptas veſcendi ita ſub obtentu neceſſitatis ſurripit.⁊ dū putat̃ ſeruire neceſſitati voluptatis deſiderio ſeruiat̃.hec ille. Ex quibꝰ patet ꝙ vitium gule aliquādo etiā ꝯmittitur cum abiecta ſumuntur. Nā antiquus hoſtis primū hominē nō carne ſed pomo ſubdidit Et eſau ꝓ pane ⁊ lentis edulio.i.pulmēto facto ex lentibus p̄genita ſua ꝑdidit.ſ₃ xp̄s carnes ⁊ piſces comedit.ſ₃ nō peccauit. Et iđ dic̄ aug. ꝙ meliꝰ ē piſces comedē more dñi q̄₃ lēticulas more eſau. Quia vt dicit bern.ad ſanitatē corꝑis quāto honeſtiꝰ ⁊ ordinatiꝰ cibꝰ ingreditur tanto ſalubrius ⁊ faciliꝰ digeritur. Signum aūt inordinate auiditatis in ſumēdo cibum ⁊ potū eſt tremor manuum cibum et potum tangentium.⁊ inordinata feſtinatio ſcindendi.comedendi ⁊ deglutiendi.⁊ deuorandi cibum et potum.et totum vultum ſuper cibaria cum oculis carneis effundere. Et ſicut dicit linco.in de oculo morali. Oculi guloſorum dicunt̃ carnei.q₂ ad ꝓcurandū carnē totaliter ſunt intenti. Vñ Iob.x. Nunquid oculi carnei tibi ſunt. Guloſus eñ viſo delectabili ciboꝝ oculo capitur quaſi hamo. Unde Iob.xl. In oculis eius q̄ſi hamo capiēs eū. In hamo nāq₃ q̄ piſcis capit̃ eſca ſupponit̃.ſ₃ ferrū interiꝰ occultat̃.ſic ⁊ in cibo delectabili exteriꝰ dulcedo reſꝑgit̃ q̄ guloſus allicit̃ interius tamē latet aculeus quo mens ſpiritualiter ſauciatur.hec Linco.

Capitulum VIII

Q[V]inta ſpecies gule ē

ſtudioſa preparatio ciborum vt guſtui administrent potius delectationem q̄₃ nature debitam nutritionem. Hac ſpecie gule peccauerunt filij heli qui carnes crudas a populo accipiebant vt delicatiꝰ ſibi facerent eas contra legis ꝯſuetudineȝ preparari.vt patet.j. Regum.ij. Has enim quinq₃ gule ſpecies connectit quidam metricus ſub hac cōpendioſitate verborū. Prepropere.laute.nimis.ardenter ſtudioſe. Prepropere.quādo preuenit tempus comedendi. Laute quādo querit cibos delicatos. Nimis qñ excedit debitā neceſſitatē. Ardenter qñ appetitus ē vehemēs. Studioſe qñ curioſe vel delicate cibi preparant̃. Supradictis eñ quinq₃ gule ſpeciebus due alie poſſunt ſuperaddi. Quarum

prima est cum quis nimis frequẽter sumit cibũ vel potum. Frequens enim sumptio cibi vel potus nimis nociua est corpori. Scõm eni medicos de deterioribus verbis est cibum addere super cibum indecoctũ. Unde Criso. Nihil enim inquit sic iocundum est sicut cibus bene digestus aut decoctꝰ. nihil sic sensuum acumẽ opaꝛ. nihil sic egritudinẽ fugat sicut moderata refectio. sufficientia quippe cuꝫ nutrimento ⁊ sospitatẽ simul etiã ꝓcreat voluptatem abundãtia vero morbũ facit ⁊ molestias ingerit. et egritudines generat ⁊ facit. qͦ eni facit fames hoc etiã plenitudo ciborũ magis aut multa peiora. Fames quippe in paucis diebus hominẽ aufert liberat ex hac vita penali. excessus ṽo ciboꝝ ꝯsumit et ꝯputrescere facit corpus humanũ. ⁊ macerat egritudine diuturna ⁊ sic eum morte crudeli ꝯsumit. hec Chriſ. ⁊ poniꝛ i ca. de ꝯse. di. v. Nil ei. Alia spẽs gule est qñ quis varijs ferculis. id est varijs generibus ciborũ vult vti. De q̃ varietate dicit Seneca. Fastidientis stomachi est multa degustare. que cuꝫ varia sint ⁊ diuersa inq̃nant naturã ⁊ nõ alunt. nam natura paucis ꝯtẽtaꝛ. sed voluptas multa desiderat. varia et sup̄flua apperit fercula.

Capitulum IX

Ertiũ notabile de peccato gule ꝓmissum est de remedijs huius vitij ostensiuum. Pro quo notandũ ꝙ septẽ sunt remedia ꝯtra vitium gule. de quibus ad p̄ns possunt specialiꝛ assegnari. Primũ ẽ freq̄ns sermonis diuini refectio Hoc remediũ docet xp̄us Math. iiij. vbi legiꝛ ip̄m dyabolo temptanti eũ de vitio gule dixisse Non in solo pane viuit homo sed in om̄i verbo qͦ ꝓcedit de ore dei. Frequens enim sumptio cibi spiritualis interdum inducit abstinentiã et obliuionẽ cibi corporalis. Unde moyses ieiunauit. xl. diebꝰ ⁊. xl. noctibꝰ verbo dei corporaliter ⁊ spiritualiter sustentatus. vt patet Exo. xxiiij. Secundum remedium est diligẽs occupatio in bonis. Hoc eni remediũ insinuat salomon dicens. Q̃cũqꝫ potest manus tua instanter opare Eccs. ix. Nam vt dicitur Prouer. xxj. Desideria occidunt pigrum nolunt quicq̃ꝫ manus eius operare. tota die concupiscit ⁊ desiderat. Homo eni ociosus patitur fameꝫ vniuersalem. Aures eni eius esuriunt rumores. oculi vanitates. gutur cibos. ꝫ bona occupatio in magna parte sedat famẽ istam. Tertium remedium est elongatio ab his que dant occasionẽ excedendi in cibo vel in potu mensurã. cuiusmodi sũt delectabilitas. varietas ⁊ nimietas ciboꝝ et potuũ. Nõ est eni securũ accedere ad tabernã. ad conuiuium. vel ad mensã vbi nimia vel varia vel delicata apposita sunt homini qui vult cauere ab hoc vitio. Unde legitur Geñ. iij. ꝙ mulier vidit lignũ ꝙ bonũ esset ad vescendũ ⁊ pulcrũ oculꝭ. aspectuiq̃ꝫ delectabile. ⁊ tulit de fructu eius ⁊ comedit. ⁊ ꝓpter hoc abiecti sũt de paradiso in exiliũ huius mundi. ⁊ post i infernũ. Quartum remedium est consideratio penurie ⁊ abstinentia xp̄i in se ⁊ in membris suis ad qͦ monet nos dñs p ꝓphetã. Treno. iij. dicens. Recordare paup̄tatis et trangressiõis mee absinthij ⁊ fellis Paup̄tas etiã xp̄i in membris suis multum deberet homines retrahere a sup̄fluitate quam faciunt i conuiuijs suis cũ cogitant quantã paup̄tatem sustinet xp̄s in paup̄ibus et infirmis claudis ⁊ cecis qui interdũ non habent ad sustentationẽ nature sufficientiam panis et aque. Unde pariꝛ. Mirũ ẽ inquit quẽ sepe nõ remordet ꝯscientia diuitũ huius seculi quãdo cogitant ꝙ ipi subtrahunt ab ore dei in suis membris ꝙ ponũt in ore dyaboli. Pascunt enim filios dyaboli. s. malos diuites ⁊ impios tyrannos. ⁊ filios dei humiles. pauperes et claudos ⁊ cecos fame perire p̄mittunt. ⁊ in hoc homicidas crudeles filiorũ dei oñdũt se esse mainfestos. Unde gre. ⁊ ponitur in ca. di. lxxxvj. pasce. Quisquis inquit pascendo hominẽ seruare poteris. si non paueris occidisti Itẽ Ecci. xxxiiij. Panis egentium vita pauperis ẽ qui defraudat eos homo sanguinis est. Quintum remedium est frequens meditatio cene illius felicitatis eterne ad quam sumus inuitati. dicẽte christo Lu. xiiij. Homo quidam fecit cenã magnam ⁊ vocauit multos Qui enim inuitatꝰ ẽ ad cenã delicatã minus comedit in prandio vbi nõ habet nisi grossa cibaria ne cenã delicatã amittat. Sed certe sũt multi qui adeo facti sunt similes iumentis ꝙ de siliquis porcorũ. i. voluptatibus carnalibus quibus vtunꝛ porci dyaboli impleri desiderãt. ⁊ de illa delicata cena felicitatis eterne nõ curant cuius tamẽ sola esuries hominẽ reddit beatum. dicente xp̄o Math. v. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiã. Super quo pariꝛ. O inquit q̃ꝫ felicem facit illa plena refectio cuiꝰ esuries facit beatum. Sextum remedium est p̄fecta abstinentia. Unde Linco. in de venenis. Remediũ inq̃t ⁊ tyriaca ꝯtra venenũ gule est abstinentia. qͦ patet scdm phm. vij. de animalibus. vbi dicit ꝙ sputũ ieiuni hominis serpenti ẽ venenũ. ⁊ tñ nõ oĩno de veneno ⁊ morsu dyabolico curaꝛ homo p abstinentiã ꝫ etiã p or̃onẽ abstinẽtie iniunctã. Uñ Mathe. xvij. Hoc genus demoniorũ nõ eijcitur nisi i ieiunio ⁊ oratõe. Immo ⁊ serpẽs renouaꝛ p abstinentiã ƒm pliniũ. aristotelẽ et auicennã. Nam pellem deponit primo vsq̃ꝫ ad collũ. ⁊ p abstinentiã inde vsq̃ꝫ ad oculos. ⁊ postea p totũ corpus. Hoc etiã tangit glo. sup̄ illud Math. Estote prudẽtes sicut serpentem. Ac etiã Aug. ij. de doctrina xp̄iana. Modꝰ tamen deponendi est valde mirabilis. nam cum serpẽs sentit se grauatũ a morbo vel senio Prio diebꝰ plurimis abstinet a cibo. ⁊ sic pellis eius laxaꝛ a carne. Secundo gustata quadã herba amara ꝓuocaꝛ ad vomitũ. ⁊ sic eijcit humorem virulentum qui fuit causa sue infirmitatis ⁊ defectus. Tertio vt cutẽ rigidã temperet ⁊ mollificet in aqua se balneat ⁊ humectat. ⁊ tunc rimã petre angustã intrat. ⁊ cũ violẽtia transiens ab exteriori pelle se denudat. Quarto et h̄ soli expositus sic desiccat ⁊ i carnis sup̄ficie nouã recup̄at tunicã. ⁊ tunc sumptis viribꝰ clarius videt. repit fortius. ⁊ comedit auidius q̃ꝫ priꝰ. Si igiꝛ instinctus nature docet serpenteꝫ se renouare. ⁊ sic statũ quodãmõ innouare. quare rõalis creatura nõ recipit exempla. Quatuor gradus sunt q̃bꝰ innouaꝛ vita humana a gula qui sunt hi. Cibi subtractio. peccato vomitꝰ. i. detestatio. s. p confessionẽ ⁊ ꝯtritionẽ Generale ei remediũ ꝯtra venenũ in cibo sumptũ est vomitꝰ. sic venenũ spũale vomitur p ꝯfessionem.

Tertiū est veteris hominis siue ꝯsuetudinis deposi tio vnde Esaie.lv. Derelinquat impi⁹ viam suam. et quarto ad solē iusticie plena cōuersio. q̄ singula sin gulis adaptare potes predictis moraliter. ꝛ hec Lin co. Et nedū est abstinentia remediū contra vitiū gu le. sed etiā cōtra alia vicia carnalia medicina effica cissima. vnde Isido. in ł de summo bono li.ij.ca.xlij. Corpus inquit quod abstinentia frangit temptatio non exurit. Unde ꝛ tres pueros abstinentes flam ma babilonij incendij ꝛ si tetigit tamē non cōbusit. Quamuis nimirū desideriorum carnaliū ignis ab stinentiū mentes inflammet. vsq; ad consensum ta men cōcupiscentie vel operis nō exurit. hec ille. vn de abstinētia remediū ordinatū est a deo contra pre uaricatoris venenū. Unde Ambro. ꝛ ponit in cano. di.xxxv. Sexto die. Inductū est inq̄t ieiuniū ꝛ ab stinentie lex a domino. preuaricatio aūt legis a dia bolo. inceperat culpa per cibum. latebat post cibuȝ Cognitio infirmitatis eius in cibo. firmitatis virt⁹ in ieiunio. serpēs gule suadet. dn̄s ieiunare decreuit itaq; paradiso regnantē gula expulit. abstinētia ad paradisuȝ reuocauit errantē hec ille. Septimū re mediū cōtra peccatū gule est frequens meditatio il lius terribilis pene inferni que ꝓ hoc detestabili vi tio ordinat. Unde illi qui hic voluptuose ingurgita uerūt se comesationib⁹ ꝛ ebrietatib⁹ ibi patient fa mem ꝛ sitim. dicente dn̄o ꝑ ꝓphetam ysaie.lxv. Ec ce serui mei comedēt ꝛ vos esurietis. ecce serui mei bibent ꝛ vos sitietis. ecce serui mei letabunt. ꝛ vos confundemi. ecce serui mei laudabūt ꝓ exultatione cordis et vos clamabitis ꝓ dolore cordis ꝛ cū con tritione cordis vlulabitis. Unde gulosoꝝ in infer no tanta erit esuries q̄ si possibile esset eos attinge re suos carissimos amicos deuorarent. dicente pro pheta Esa.ix. Uir fratri suo nō parcet ꝛ declinabit ad dexteram ꝛ esuriet ꝛ comedet ad sinistraȝ ꝛ non saturabitur. Unusq́sq; carnē brachij deuorabit. et talis damnat⁹ sitim habebit intantū q̄ mallet vnū haustum aque habere q̄ oms diuitias huius mūdi qꝛ tantā habebit sitim q̄ ꝓut dicit Job.xl. habebit fiduciā vt fluat iordanis in os eius. sed tamē nō da bitur ei vna gutta aque. vt patet Luce.xvj de diui te epulone qui induebatur purpura ꝛ bysso ꝛ epula batur quotidie splendide. sed tamē qꝛ pauperi laza ro iacenti ad ianuā eius noluit dare micam panis. ideo cum esset in tormentis petijt vnam guttam aq̄ ad refrigerandū linguam suam que tamen sibi erat negata. Et ideo merito Isi. de summo bono libro.ij. capitu.xlij. Cui iquit abundantia est epulaꝝ arden tis diuitis attendat suppliciū cuius tanta in iferno inter ignes erat inopia quanta hic epularum copia fuit. In hoc enim seculo esurire ꝛ sitire noluit. pro pterea inter flammas sitiens scintillam aque q̄siuit nec habere meruit. hec ille. Unde in exemplum hu ius narrat beda in de gestis aglorum libro.v. capi. xiiij. de quodam religoso in monasterio nobili posi tus sed ignobiliter viuens. corripiebatur quidem se dule a fratribus ac maioribus loci. atq; ad castigati orem vitam conuerti admoenbatur. ꝛ q̄uis eos au dire noluisset. tolerabatur tamen ab eis longanimi ter ob necessitatem operum ipsius exterioruȝ. Erat enim in fabrili arte singularis. seruiebat tamen mul tum gule ꝛ ebrietati et ceteris vite remissioris il lecebrꝭ. magisq; officina sua die nocteq; residere q̄ ad psallendum atq; orandum in ecclesia audiendū q; verbum vite cum fratribus maluit. Unde accidit illi quod solent dicere quidam. q̄ qui non vult eccle sie ianuam sponte humiliat⁹ ingredi. necesse habet in ianuam inferni non sponte damnatus introduci. Percussus enim languore atq; ad extrema perdu ctus vocauit fratres ꝛ multum merens cepit narra re q̄ videret inferos apertos et sathanā dimersum ī profundum tartari. Annam quoq; ꝛ cayphā qui oc derunt dominū iesum xp̄m iuxta flammis vltricib⁹ contradictum. in quorum vicinio inquit heu mihi misero locum inspicio eterne perditionis esse para tum. Audientes autem hec fratres ceperūt diligen ter exhortari vt tunc positus adhuc in corpore pe nitentiam faceret. Respondebat ille desperās. Nō est mihi modo tempus vitam permutādi cum ipe viderim iudicium meū esse cōpletum. Ipso talia di cente sine viatico salutis obijt. ꝛ corpus eius in vlti mis locis monasterij est humatū. neq; aliquis ꝓ eo missas vel psalmos cantare vel saltem orare presu mebat. Opponitur autem gula virtuti abstinen tie. et ebrietas virtuti sobrietatis. quarū vtraq; est virt⁹ temperantie. Et qꝛ ꝑ gulā ꝛ ebrietatē a fine vl timo q̄s auertit vt ex dictis patet. ideo vtrunq; viti um reducitur ad trangressionē mandati de obser uantia sabbati. in quo precipit quies in fine vltimo id est in deo. Uel forte ꝓhibentur ista vicia carna lia per illud mandatū. Non concupisces vxorē pro ximi tui ꝛc. ꝛ etiā ꝑ illud mādatū. Non mechaberꝭ per q̄ ꝓhibetur oms ꝯcupiscentia carnis inordina ta. ꝛ omne peccatū carnale quod ad libidinē dispo nit vel ꝓuocat. Unde ꝓuer.xx. Luxuriosa res est vinū. Item ad ephes.v. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria. Iteȝ inter opera carnis numerant ebrie tas ꝛ comesatio. ad Gala.v.

Explicit pars secunda.

Incipit pars tertia Capłm I

I Luxuria est inordi natus appetit⁹ siue amor delectatio num in venereis actibus in hac vita breuiter delectans. sed ad cruciatuȝ perducens eternum. Ad destructionē istius peccati dicitur in textu Apoca. supradicto ca pitu. q̄ secundus angelus effudit phialam suam in mare id est. secundo predicauit contra luxuriaȝ que maris nomine merito nuncupatur. Primo propter eius fetorem. Scd̄o ꝓpter eius feruorem. Et tertio ꝓpter eius amaritudinem. Unde luxuria ad modū maris habet fetorem. Iuxta illud Johel.j. Putru erunt iumenca in stercore suo. Sup quo Greg. Iu menta inquit in stercore putrescere est vitam fetore luxurie finire. Secūdo habet luxuria ad modū ma ris feruorem. dicente ꝓpheta Osee.vij. Oms adul terans quasi clibanus succensus a coquente. id ē a dyabolo suggerente. Tertio habet luxuria ad mo dum maris amaritudineȝ. Unde ꝓuerbi.v. Fauus distillans labia meretricis ꝛ nitidi⁹ oleo guttur ei⁹ nouissima autem illius amara quasi absintheum.

Capitulum II

Primum enim notabile effudendū ꝯtra peccatū luxurie ē istius peccati abhominabilē detestationē ostensiuū. Pro quo notandum ꝙ ad detestationē isti⁹ peccati sex specialiter sūt motiua. Primū est anxiosus appetitus quo grauantur spū fornicationis vexati. Unde Hiero. Appetitus inquit fornicationis anxietas est. satietas vero penitētia. Nec solū pcedit pctm̄ istud anxietas appetitus. sed etiā multe alie molestie quas spinas vocat ꝓpheta Osee. ij. dicens. Sepiā viā tuā spinis. Spine eni iste sūt vigilie timores. expēse ꝛ solitudines hoc pctm̄ pcedētes Unde tanta est insania luxuriosorum ꝙ per spinas currūt ad mortē suam. ꝛ expensis multis parant sibi viā ad infernū. sed certe insipiēs peccator ē qui forum facit vnde certus ē ꝙ penitebit. Secundum motiuum ad detestationē huius pcti instigās ē abhominabilis turpitudo hui⁹ pcti. Unde parisi. Inter oīa in quit pctā: ꝛ q̄uis voluptuosi suis delectationib⁹ excecati h nō pcipiāt tn̄ pctm̄ istud ē maxime erubescibile. Unde nullus ē ita voluptuosus quin erubescit h pctm̄ palam ꝯmittere. imo nec est aliquis quin erubesceret palā corā multis cognoscere suam ꝓpriam vxorē nō obstante ꝙ vxorē ꝓpriam pōt qs cognoscere sine aliquo peccato mortali. Ac etiā pctm̄ istud ē ita turpe ꝙ sicut dicit parisi. quidā demones videntur de illo erubescere. vn̄ Ezech. xvj Dabo te in aīas odientiū te filiaꝝ palestinaꝝ q̄ erubescūt in via tua scelerata. Sup quo dicunt doctores ꝙ aliqui sūt demōes q̄ memores sue antique nobilitatis nō dignantur sed quodāmodo erubescūt ad luxuriam temptare. Unde et signū ad h est ꝙ dyabolus temptans xp̄m nō temptauit eū ad luxuriā Magna eni erubescentia que est circa actum huius peccati ostendit magnam turpitudinem eiusdem. Unde h pctm̄ tā turpe ē ꝙ vbi cetera peccata tantū animā maculāt. pctm̄ istud maculat tam corpus q̄ animā vnde apl's. j. Chor. vj. Omne pctm̄ q̄cunq fecerit homo extra corpus est. qui autem fornicatur in corpus suum peccat. Tertium motiuū ad detestationē hui⁹ peccati ē ꝙ pctm̄ tēplū dei violat Unde ysidorus ꝛ ponit in cano. di. xxxij. q. vij. Nō solum Inter septē cetera vicia fornicatio maximi sceleris ē. quia p carnis immūdiciā templū dei violatur vn̄ Apl's. j. Cor. iij. Nescitis inquit ꝙ templū dei estis vos. ꝛ spūssanctus habitat i vob is. Si qs autem templum dei violauerit disperdet illum de⁹ Unde hoc peccatū nō tantū templū dei violat. sed etiam prout dr̄ Job. xxxj. Nephas est ꝛ iniquitas maxima. ignis vsq ad pditōnem deuorans et oīa ṽtutū genimina eradicās Unde ꝛ luxuria aufert virtutē. s. virginitatem. que si semel pdatur nunq̄ restituitur. vn̄ ysido. in de summo bono li. ij. c. xliij. Omne inquit peccatū p penitentiā recipit vulneris sanitatem. virginitas aūt si labitur nullaten⁹ reparat Nam q̄uis penitēdo venie fructum recipiet. incorruptionē tamē pristinā nullatenus recipit. Quartum motiuū ad detestationem huius peccati ē istd ꝙ peccatū istud aufert bona fortune. bona nature. ac etiā bona gratie. Unde quantū ad pmū dr̄. Prouer. xxix. Qui nutrit scortum pdet substantiā suam Exemplum huiu⁹ habet Luce. xv. de filio ꝓdigo q̄ dissipauit substantiā suā viuendo luxuriose. De secundo dicit apl's. j. ad Cor. vj. Qui autē fornicatur in corpus suū peccat ꝛc. Fornicatores eni corp⁹ suū consumunt. ꝛ multotiens vitā suam amittunt. sicut habemus exemplum. ij. Regum. xiij. vbi legitur ꝙ amon interfectus ē ab absolon. quia corrupit sororē suam thamar. Et quātum ad tertiū scz ꝙ istud peccatum aufert bona gratie patet ex illo iob. xxxj. vbi de peccato isto dicitur ꝙ est ignis vsq ad pditionē deuorans. ꝛ oīm ṽtutum genimina eradicans. Itē philosophus. ij. ethicor. Concupiscentie inquit veneree corpus transmutāt ꝛ quasdam insanias faciunt. Item Greg. xxij. Moral. Qui voluptati succūbunt non homines sed iumēta nūcupant. Vn̄ aristotiles in ep'la ad alexandrum. Coitus inqt est ꝓprietas porcorū a quo si caueas grandis gloria tibi erit. si exerceas bestiarū imitator eris. Et sequitur. Crede mihi indubitanter ꝙ coitus est destructō corporis. abbreuiatio vite. corruptio virtutū. legis trāsgressio. ꝛ mores generat femineos. Unde ꝛ parisi. Qui inqt hoc vicio laborat vix cogitare pōt de his que ptinent ad salutem suam. deū quasi nō cognoscit. et oculos ad celū non leuat. adeo brutalis fact⁹ est ꝙ verba correctionis vel ammonitionis sue non potest audire. Ad duo prima pertinet quod legitur Osee. v. Non dabunt cogitationes suas vt ꝯuertātur ad dominum. quia spirit⁹ fornicationis est i medio eorum. ꝛ non cognouerunt dominum. Ad tertium facit illud quod legitur Danie. xiij. de illis duobus senibus qui exarserūt in susannam. vbi dicitur ꝙ declinauerunt oculos suos vt non viderent celū. nec recordarentur iudiciorum iustorum Ad quartū pertinet quod legitur Ecclesiasti. xxj. Verbum sapiens quicunq audierit iustus laudabit ꝛ adijciet. audiet luxuriosus ꝛ displicebit ei. ꝛ ꝓijciet post tergum suū. Uix igitur euadit aliquis de peccato isto cum ea nō fugiat que possunt esse occasio liberationis sue. Unde de isto peccato intelligit parisiens. illud Apoca. xvj. Factus est sanguis tanq̄ mortui. et sicut inqt a morte nullus egreditur nisi miraculose. ita ꝛ de peccato luxurie difficile ē egredi. In cuius rei figuram legit Luce. xiiij. ꝙ quidā typū gerēs luxuriosorū inuitat⁹ ad cenā vite eterne dixit. Uxorem duxi. i. voluptuosa feditate luxurie me ingurgitaui. ꝛ ideo non possum venire Quintum motiuū ad detestationem hui⁹ peccati est quod peccatum istud deducit in maximam confusionem ꝛ obprobrium. Unde in q̄magnam confusionem et opbrobrium inducit hominē hoc enorme peccatum luxurie ostendo p exemplum. Supposito ꝙ aliquis haberet filiam pulcram valde a duob⁹ amatoribus desideratam quorū vn⁹ esset vnic⁹ fili⁹ regis anglie. q̄ tantā haberet pulcritudinē ꝛ bonitatis excellentiā ꝙ ei nullus in terra posset equari. satis etiam esset diues. Sed alius amator esset econtra vilissimus ribaldus qui pre nimia nigredine scabie ꝛ gibbositate ac oīi abiecta ꝛ abominabili vilitate nō haberet similitudinē alicui⁹ animalis mundi in corpore. nec tantū hoc. sed etiā esset plen⁹ tāta amaritudine et felle malicie ꝙ nihil oino quereret nisi omne bonū

destruere in virgine. ꝛ eā finaliter interficere. ac eti-
am tam paup̄ esset ꝙ nihil haberet nisi turpitudinē
maliciā et fetorē. et abhominationē. quis non dice
ret te insanire. imo ꝛ qual' ꝯfusio ꝛ erubescētia esset
tibi si istū miserū filie tue recipes: et talē ac tantum
filiū regis refutares. Spiritual'r loquēdo q̇libet no
strum habet custodiendū vnam filiam in sui natura
pulcerrimā. s. aniam rationalē que est verissima ima
go trinitatis que a duobus amatoribus nocte ꝛ die
desideratur. quorum vnus ē ditissim⁹ ihs xp̄us fili-
us regis celestis. Alter vero sathanas amarissimus
rusticus rusticorū plenus veneno malicie ꝛ miserie
q̇ tam horribilis ē. ꝙ sicut dicit bern. si quis eū vide
ret in sua horribilissima deformitate ex vno ei⁹ late
re ꝛ patentē puteū inferni in altero ei⁹ latere. poti⁹
in puteū inferni se submergeret q̄ꝫ dyabolum in sua
deformitate ꝯspiceret. Iste miser desiderat in anima
humana omnem virtutem ꝛ bonitatē destruere ꝛ fi-
naliter occidere. ꝛ in tormēto inferni eternaliter in-
carcerare. Istum tamē miserū ribaldum p̄mittit mi
ser peccator animā suam deflorare. quotienscūq̄ꝫ cō
mittit aliq̄d pctm̄ mortale. ꝛ despicit ꝛ repellit ama
torem suū dulcissimū iesū xp̄m. Unde et de isto cō
queritur dn̄s p̄ ꝓphetam dicēs. Quoniā sicut cōtē
psit mulier amatorē suum sic ꝯtempsit me. Ihere.
iij. O igit̄ miser peccator quanta erit ibi confusio q̄
lisq̄ꝫ erubescentia cū hec corā om̄ibus creaturis celi
et terre manifestabitur fatuitas tua. De qua manife
statione dicit dn̄s. Ostēdā gentib⁹ nuditatē tuā. ꝛ
regnis ignominiaꝫ tuā. Nau̇. iij. Item talibus dicit
dominus Ihere. xxxiij. Dabo vos in opprobriū et
in ignominiam sempiternam que nunq̄ꝫ delebit̄ ob
liuione. Sed forte hic dicit mihi lubricus. Nescio ꝙ
sic facio sicut dicis. nō ei diligo dyabolū sed pulcrā
mulierē. Sed taliter dicenti respōdet August in de
agone xp̄iana. dicēs ꝙ sicut piscis sub esca letanter
hamū mortis intrat. sic sub apparentia parui dele-
ctabil's accipit sibi lubricus etenā damnatōnē. Un
de dyabolus inimicus generis humani cognoscens
se a nullo recipi si videretur ī sua horribili deformi-
tate abscondit se sub aliquo terreno delectabili ne p̄
ciperetur. Unde sicut dicit beda in decipiendo pri-
mos parentes abscōdebat suā turpitudinē s̄b pulcri
tudine vultus virginei quem ostēdit in capite serpē
tis. Itē legit̄ in li. de colla. patrum ꝙ q̇dā homo diu
dyabolo deceptus relinquens ꝯsilium iustoruꝫ ꝛ se
quens voluntatē ꝓpriam. tandē vero miser a dyabo
bolo deceptus vt ampli⁹ deciperet̄ apparuit ei dya
bolus om̄i sole clarior tanq̄ꝫ angelus lucis dicēs mi
sero decepto vt ꝓijceret se in foueā ꝓfundissimā iu
xta eum. Qui ad imperiū tam apparentis lucidi an
geli putans se in fouea inuenire salutē. inuenit mor
tem miserrimā. vnde in foueā se ꝓijciēs ꝯfractus ex
pirauit. Sic certe spūal'r ꝓut dicit ꝓuer. xxiij. Fo-
uea ꝓfūda est meretrix. In hac fouea latet dyabo
lus sub vana pulchritudine et voluptuosa delectati
one. quā ꝯsiderans lubricus hō in hac fouea putans
inuenire veram felicitatē in illam se p̄cipitat ꝛ inue-
nit finaliter amarissimā mortē eternam. Unde pro
uer. v. Fauus distillans labia meretricis. et nitidi⁹
oleo guttur eius nouissima illius amara velut absin
thium. Ecce sub fallaci pulchritudine quam forni-
cator considerat in fatua muliere latet dyabol⁹ quā
tamen lubricus oculus vidēs ꝓut d̄r ꝓuerbi. vij. sta
tim sequitur eam quasi bos ductus ad victimā. ꝛ ne
scit ꝙ ad vincula stultus trahatur donec transfigat
sagitta iecur eius. et velut auis festinās ad laqueuꝫ
et nescit ꝙ de periculo anime illi⁹ agitur. Sextū
motiuū ad detestationē huius peccati est ꝙ pecca-
tum istum hominē spūaliter excecat ꝛ infatuat. Un
de peccatum istud dauid regem sanctum intantū ex
cecauit ꝙ fidelem militem suum fecit occidi. vt vo-
luptatem suam cum vxore sua libere exercēt. vt pꝫ
ij. Reg. xj. Itē peccatū istud salomonē regē sapien-
tissimū intantū infatuauit ꝙ inordinato amore mu
lierū legē dei spreuit. imo ꝛ imoderato vsu atq̄ꝫ assi
duitate mulierum ad hoc vsq̄ꝫ p̄ductus est vt tēplū
ydolis fabricaret. ꝛ qui prius tēplū deo ꝯstruxerat
assiduitate libidinis ꝛ p̄fidie subtractus ydolis con
struere templa nō timuit. vt pꝫ. iij. Reg. xj. Item h̄
peccatū sampsonē fortissimū superauit. vnde p̄ da-
lidam quā inordinate dilexit seductus est. ꝛ a phili-
stijm captus ꝛ oculis expulsis in carcerē ductus, et
tandem seipsum cū populo nō modico columnā au
le regie subtrahens nequiter interfecit. vt patet Iu
dicū. xvj. Ex quo ergo pctm̄ istud hominē sanctissi-
mū excecauit. hominē sapientissimum infatuauit. et
hominem fortissimuꝫ sup̄auit. merito peccatū istud
est multum detestandum.

Capitulum III

Sequitur secundū no-
tabile de peccato luxurie q̄d ē eiusdē pcti
multiplicem speciem declaratiuum. Pro
quo notandum ꝙ luxurie quinq̄ꝫ sunt species ponē
de. scꝫ simplex fornicatio. adulterium. stuprum. in-
cestus. et peccatum ꝯtra naturam.

Capitulum IIII

Prima ergo species
luxurie est simplex fornicatio que ē illici
tus concubitus soluti cū soluta prius tū
corrupta. Dn̄. xxvj. q. j. Cum igit̄. inquit canō For
nicatio licet videat̄ esse gen⁹ cuiuslibet illiciti coit⁹
qui fit extra vxorem legittimā. tamē special'r intel-
ligitur in vsu viduarū vel meretricum vel concubi
narum. Et dicitur fornicatio quasi forme necatio. s.
anie rōalis que est formata ad imaginē ꝛ similitudi
nem creatoris. Unde qual'r fornicatio aīam necat
figurā habem⁹ Iudith. viij. vbi legit̄ de manasse vi-
ro iudith ꝙ venit estus sup̄ caput eius ꝛ mortuus ē
Spūal'r manasses obliuiosus interp̄tatur. ꝛ signat
spūm rōalem q̇ multotiēs p̄ tēptationē carnis con
cupiscentie oblitus est dei creatoris sui. Iudith glo
rificans interpretatur. ꝛ signat carnē glorificantem
in voluptatib⁹ carnalibus que s̄biecta esset spūi tan
q̄ꝫ spōsa viro suo. ꝉ sup̄ caput istius manasses. i. sup̄
sup̄mā p̄tē rōnis. q̄ ē quasi caput spūs rōnalis ve-
nit estus ꝯcupiscentie carnalis. ꝛ multotiens mori-
tur p̄ consensum ꝛ opus mortalis culpe. quia tunc
recedit ab eo spūssctūs q̇ est vita anie. Un̄ figuram
habemus hui⁹ Gen̄. xxxj. vbi legit̄ ꝙ iacob aniad-
uertit faciē laban ꝙ non esset sicut heri ꝛ nudiuster
tius ꝛ iō recessit ab eo. Spūaliter iacob supplāta-

tor interpretatur. ⁊ signat deū qui dyabolū supplantauit eius ptātē auferēdo. Laban cādidatio siue albū interptatur. ⁊ signat aīam rationalē candidatā per sacramentū baptismatis vel pnie. de qua cādidatōe dicit ps̄. Lauabis me ⁊ sup niuē dealbabor. Aia enim taliter dealbata. ⁊ lota ab omni turpitadine peccati est pulcherrima ymago gl'iosissime trinitatis. sed qñ vo cōsentit ⁊ incidit in turpitudinē mortalis culpe statim mutatur ab ista gl'iosissima pulchritudine i sil'itudinē teterrimi dyaboli. vt dicit beatꝰ Aug. qd cōsiderās iacob. i. spūssanctus statim recedit ab eo. vñ sap. j. Spūssanctus discipline effugiet fictū. ⁊ aufert se a cogitatiōibus que sunt sine intellectu. Spū em̄ sancto taliter recedente ab aīa statim moritur anima. Peccatū em̄ fornicatiōis qd taliter occidit animā. vt dicit parisi. detestabilis eē videtur homicidio vel rapina. qd patꝫ ex hoc ꝙ illa nō sunt substātialiter mala. potest em̄ aliqs velle occidere hominē meritorie. sicut iudex amore iusticie. Et aliquis pōt licite alienum accipe in summa necessitate. sed nullus pōt fornicari sciēter quin mortaliter peccet. Ponamus inquit ꝙ aliquis nunꝙ malum cogitauerit nec fecerit. nec dixerit. ⁊ oīa egerit bona que excogitare possit. ⁊ tm̄ semel fornicetur ⁊ moriatur sic absqꝫ penitentia. ex necessitate damnabitur. ⁊ si omēs misse que vsqꝫ i finē mundi celebrabuntur ab ecclesia pro eo celebrarentur vt liberarent eum a morte eterna. Unde et ꝙ graue sit istud peccatū patere potest ex eo qd legitur Nūe. xxv. vbi legitur ꝙ cū fornicatus esset populus israel cū filiabus moab iussit dñs cūctos pricipes populi suspēdi contra solem in patibulo. ⁊ occisi sunt de populo xxiiij. milia hominū. Et phinees qui itefecit zambri coeuntē cum madianite sacerdotium sempiternū meruit accipere. ⁊ iram dei a populo auertere. Item ꝙ graue sit istud peccatū elici pōt ex illo Gene. vj. vbi dicitur ꝙ videntes filij dei filias hominū ꝙ essent pulchre acceperunt sibi vxores ex omibꝰ quas elegerāt Ubi per filios dei fm doctores intelligūtur illi q̄ descenderūt de seth. qui a patre suo seth fuerunt instructi in cultu dominico: ⁊ de cognitiōe vnius dei omipotentis. Unde ⁊ in pluribꝰ locis noui ⁊ veteris testamenti fideles vocantur filij dei. Per filias vero hominū intelligūtur mulieres descēdētes de cayn que curiose. dissolute. ⁊ lubrice erant. ⁊ de illis pceperat seth filijs suis ꝙ non acciperent sibi vxores. Sed filij seth trāsgrediētes patris sui preceptū acceperūt sibi vxores ex omibus quas elegerant. Et ista vt dicūt doctores erat causa diluuij. Et si tantā vindictā accepit deus ꝓpter hoc ꝙ filij Seth cōtra preceptū patris carnalis voluptuosas mulieres acceperūt vxores. quantam vindictam putas accepturus est de illis qui contra preceptum patris celestis fornicando accipiunt voluptuosas mulieres. non in vxores. sed in cōcubinas siue meretrices. Et ideo merito dicit apostolus Ephes. v. Hoc autem scitote intelligentes quoniā omnis fornicator immundus aut auarus qd est ydolorū seruitus nō habebit hereditatē in regno christi ⁊ dei. Sed hic forte quereret aliquis. quare ꝓhibuit dominus simplicem fornicationem. Et quantum ad illud potest dici. ꝙ questio ista est dyabolica ⁊ derisione digna. Dyabolica est. quia cōsimilē questionem ꝓposuit dyabolus quādo dixit mulieri. Genes. iij. Cur precepit vobis deus vt non comederitis ex omni ligno paradisi. Et derisione digna est. Nā si aliquis ꝓponeret consimilem questionē alicui homini venerabili dicendo. Quare nō permittis filias tuas ꝓstitui siue meretricari. quare vis eas maritari nonne rogo stultus reputaretur. Quanto ergo potiꝰ dyabolicus ⁊ fatuus potest reputari. qui de rege celesti hoc audeat querere quare ipse filias suas non ꝑmittit fornicari. vel quare vult eas vel castas ꝑmanere vel nuptui tradi. Sꝫ adhuc forte dicit lubricꝰ. Domine nōne creature ad vsū hominis cōdite sūt. Cur igitur sunt cibi nisi vt comedamus ipos. cur sūt panni nisi vt ipis induamur. cur insup sunt mulieres nisi vt ipis vtamur. Hinc dicitur ꝙ creature cōceduntur hōi solū ad vsū ⁊ non ad abusum. Abutuntur autē alimētis vtendo eis prepropere. laute. nimis. ardenter. studiose. Vestimētis abutūtur. quotiens ad pompā et mūdi vanitatē vel aliquo modo preter puram necessitatem eis vtuntur. Abutūtur etiam mulieribus quotiens eas extra matrimoniū carnaliter cognoscūt Sꝫ hic dicit lubricus. Nonne talis actus naturalis est. quomō ergo abusus dici potest. Sed quātū ad istd attende. ⁊ ostendam tibi exemplum. Ponatur ꝙ captiuus ducaris in castrum regis tui. ⁊ ꝙuis innocēs sis ⁊ fidelis. constituit tamen tibi rex ⁊ eius vicecomes legem vt portam castri non exeas sub pena mortis: tu vero legem frangens domū curris. nonne hō mortis efficieris. si enim nō fuisset tibi lex posita. licite potuisti iuisse domū. modo vero ꝓpter trāsgressionem legis reus eris mortis. Exemplum huiꝰ habemus tercij Regum. ij. vbi legitur ꝙ rex Salomon vocauit ad se Semey. ⁊ dixit sibi. edifica tibi domū in Hierusalē ⁊ habita ibi. ⁊ non egredieris inde huc atqꝫ illuc. quacunqꝫ autem die egressus fueris ⁊ transieris torrentem cedron. scito te interficiendū. quod ⁊ factum est. Nam postea Semey contra hāc regis constitutionē ⁊ mandatum exiens. ad preceptum regis interfectꝰ est. Si enim non fuisset ei hˀ lex edita exeundi minime forefecisset. sed transgrediens legē sibi datam reus erat mortis. Certe cōsimiliter est de coitu viri ⁊ mulieris. naturalis est eius actus. sed superueniente ordinatione dei extra matrimoniū mortale est peccatum. Sed adhuc forte dicis. Cur facta ē talis ꝓhibitio. vt exartata natura sequeretur mortalis culpa. Sed attende ⁊ responde mihi. Cur frenū apponitur equo indomito nonne quia aliter sessor cito iaceret in luto. Sic spiritualiter caro nostra quasi equꝰ ē. Iuxta illd Esa. xxxj. Equi eox caro. Iste equꝰ quasi indomitus est ⁊ inobediens sessori. id est spiritui. dicente apostolo Caro concupiscit aduersus spiritum ⁊ spiritus aduersus carnem. et ideo constituit dominus legem tanꝙ frenum ad refrenādum carnē ab impijs desiderijs. dicente ꝓpheta. Iustus dominus. ⁊ ꝓpter hoc legem posuit delinquētibus in via vnde nisi super hoc haberemus legem nō curarēt voluptuosi opprimere sororem suam vel matrē propriā quod tamē abhorret natura. Ac etiam nisi dominus super hoc posuisset legē nō cognosceret aliquis qs esset eius frater. soror. filiꝰ vel heres. sicut adhuc nō obstante lege de aliquibus dubitatur. et sic forte ex ignorantia frater duceret in vxorem sororem suam ⁊ filiꝰ adulterinꝰ gauderet hereditate alicuius pro-

prio herede exheredato. Nam proles genita in adulterio cum sit aliena traderetur alieui vt propria. ⁊ in eius succederet hereditatem cum quo nullam haberet cōsanguinitatem. Nec per hoc parum aggrauat peccatum suum qui facit alienum reputari propriū ⁊ hereditatem propriā proli ꝓprie transire in possessionem prolis aliene. Et ideo grauitatem huius peccati cōsiderans ille vir iustus thobias dixit filio suo illud Thobi.iiij. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione. et preter vxorem tuam nunꝙ patiaris crimen scire ⁊c.

Capitulum V

Secunda species luxurie est adulterium quod est alterius thori violatio contra pactum cōiugale. A Quod fieri potest dupliciter. scilicet cum vxoratus peccat cum soluta. vel econtra cū vxor peccat cum soluto. ⁊ sic vocat adulterium simplex. Secundo modo cum vxoratus peccat cum vxore alterius. vel ecōtra cum vxor peccat cum viro alterius vxoris. ⁊ sic vocat adulterium duplex. Unde innocētius. ⁊ ponitur in ca. xxxij.q.ij.christiana. Christiana inquit religio adulterium in vtroqꝫ sexu pari ratiōe cōdemnat. Solus enim concubitus cōiugalis ad ꝯseruationē humani generis licitus ⁊ necessarius cōceditur. modo tamē ⁊ ordine.loco. ⁊ tempore debite conseruatis. Pro quo notandum ꝙ quinqꝫ modis contingit maritum ⁊ vxorem peccare se inuicem abutentes. scilicet. modo. tempore. loco. mente ⁊ conditiōe. Modus enim debet esse naturalis ⁊ non cōtra naturam. Nā scđm Augustinū in libro de nuptijs ⁊ cōcupiscētijs. vsus contra naturam in cōiuge magis est damnabilis ꝙ in meretrice. Item augustinus cōtra Iouinianū. Usus inquit naturalis ⁊ licitus est sicut in cōiugio. ⁊ illicitus sicut in adulterio. cōtra naturā vero semper illicitus. ⁊ ꝓculdubio flagiciosior atqꝫ turpior. quē sanctus apostolus in feminis ⁊ ī masculis arguebat damnabiliter volens intelligi ꝙ si in vsu naturali vel fornicando peccarent. Hec august. ⁊ ponitur in cañ. xxxij.quest.vij. Usus naturalis. Secūdo peccant maritus ⁊ vxor in tempore vetito. et ꝙuis naturaliter inuicem ꝯmiscendo. vtputa in tempore menstrui in tempore puerperij. in tempore pregnationis. in diebus festiuis quando vacandum est orationi. ⁊ in tēpore ieiunij quando deberent carnem suam abstinētia incarcerare. Quod enim in tempore menstrui ⁊ ī tempore puerperij deberent a ꝯcubitu abstinere docet beatus Aug⁹. ⁊ ponit in ca. dist.v. Ad eius cōcubitū vbi sic. Praua inquit cōsuetudo in cōiugatorū morib⁹ surrexit. vt filios quos gignūt. nutrire ⁊ mulieres cōtemnāt. eosqꝫ alijs mulierib⁹ ad nutriēdum tradant. quod videlicet ex sola carnis incōuenientia videtur inuētum. quia cum se continere nolūt despiciunt lactare quos gignūt. He itaqꝫ que filios suos ex praua cōsuetudine alijs ad nutriēdum tradiderūt nisi prius purgatōis tempus transierit. suis viris misceri ꝓhibētur. ita vt morte lex sacra feriat si quis ad mēstruatam mulierem accedat. hec ille. Quod autē in tempore in quo mulier impregnat deberēt a ꝯcubitu abstinere testat beatus Hieronim⁹ ⁊ ponit in cano. xxxij.q.iiij. Origo. dicens. Qui dicūt se causa reipublice ⁊ cōseruationis generis humani cōiugi vxoribus ⁊ filios ꝓcreare. imitent saltem pecudes. ⁊ postꝙ venter vxoris intumuit nō perdant filios. hec ille. Tales irratiōabiliores animalib⁹ vident esse. Sunt inquit quedam mulieres que sicut animalia absqꝫ vlla discretione indesinēter libidini seruiūt. quas ego nec mutis pecudibus cōparauerim. pecora em̄ cū cōceperint. vltra maribus nō indulgent copiā sui. Hec ysido. ⁊ ponit in cano. xxxij.q.vij. Nō solum. Item crisost. omelia. xxvj. ope. imper. Abstine inquit a mēstruata. abstine a pregnāte. erubesce facere qđ animalia bruta nō faciūt. Omne animal cōceptiōis sue seruat honorē ⁊ tempus. sed homo solus cōtemnit. hec ille. Et ꝙ in diebus festiuis quādo vacādum est oratiōibus deberēt maritus ⁊ vxor a carnalibus actib⁹ abstinere testat beatus Augustinus dicēs. Quotiēscūqꝫ natalis domini aut relique festiuitates aduenerint. nō solum ab infideliū cōcubinarum cōsortio. sꝫ etiam a ꝓprijs vxoribus abstinete. hec augustinus ⁊ ponit in ca. xxxiij. quest.iiij. Quotienscūqꝫ. Itē apostolus prima Corinth.vij. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex cōsensu ad tempus vt vacetis orationi. Et ꝙ tempore ieiunij debent se abstinere ab actu carnali testat beatus Augustinus dicēs. Christiano inquit cum vxore sua aliquādo licet ⁊ aliquādo nō licꝫ Propter processionis enim dies ⁊ ieiuniorū nō licꝫ cōuenire. quia a licitis etiam abstinēdum est vt facilius impetrari poterit quod postulatur. hec augustinus. ⁊ ponit in cap. xxxiij. quest.iiij. Christiano. Itē crisosto. ope. imper. omelia. xxvj. Quando inquit dies festiuus. aut dies ieiunij fuerit. serua vt impleas apostolicū preceptū. Nolite fraudare inuicē nisi forte ex cōsensu ad tempus vt vacetis orationi. Itē ambrosius. Nullus omnino in quadragesima vxori sue ante octauas pasche iungatur. Tercio principaliter peccat maritus in loco sacro cognoscēdo vxorē Unde apostolus prima ad Carintheos.iij. Si quis templum dei violauerit. disperdet illum deus.

Quarto principaliter peccant maritus ⁊ eius vxor ex ardore libidinis nimis voluptuose actus carnales exercentes. Unde hieroni. Liberorū inquit i matrimonio opera cōcessa sūt. voluptates vero que de meretricum capiūtur amplexiobus in vxore damnātur. hec Hiero. ⁊ ponit in cano. xxxij.q.iiij. Liberorū

Quinto peccant maritus ⁊ vxor nimis ardēter se inuicem amātes. Unde sixtus ⁊ ponit in ca. xxxij. q. iiij. Origo. Adulter inquit est in suam vxorē amator ardentior. ⁊ sequitur. Nihil est fetidius ꝙ vxorē amare quasi adulteram. Et hoc accidit quando amor huiusmodi amori diuino preponitur. Solus em̄ cōcubitus matrimonialis cum quinqꝫ cōditionibus ꝑdictis seruatis est licitus ⁊ legalis. ⁊ hoc triplici de causa. scilicet vel causa procreādi. debiti persoluendi vel fornicatōnis euitande. Prima causa est pietatis ⁊ iusticie. Unde genes.j. ⁊ .i. xcapitulis. Crescite ⁊ multiplicamini. Secunda humilitatis ⁊ obediētie. vnde pri. Corinth.vij. Uxori vir debitum reddat. similiter ⁊ vxor viro. Tercia causa est securitatis ⁊ tutele. Unde j. Corinth.vij. Propter fornicationē vnusquisqꝫ suā habeat vxorem. ⁊ vnaqueqꝫ suū virum. B Sed hic est insuper notādum. ꝙ in vero matrimonio specialiter tria sunt obseruāda. Primū est vt proles

desideret. ⁊ ad honorē dei religiose educet. Secūdū est vt vinculū mrīmoniale nō soluet. Et tercium est vt fides cōiugum ad alterutrū exhibita seruetur incorrupta. De pmo dicit Thobie.viij. vbi legit q Thobias iunior accepta vxore dixit. Nunc dñe tu scis quoniā nō luxurie causa accipio vxorem meā.sed sola posteritatis dilectiōe.in qua bñdicatur nomē tuū in secula seculoꝝ. Sed cōtra illud faciunt illi qui postq̄ vēter vxoris intumuerit ꝓpter suū libidinosam voluptatē exercēdam suos perdūt damnabiliter fetulos. Unde aug⁹. Aliquādo inquit eousq ꝑuenit hec lidinosa voluptas vel libido crudelis. vt etiā sterilitatis venena ꝓcuret. ⁊ si nihil voluerit cōceptos fetus intra viscera aliquādo male extinguit aut fundat.volēdo suā prolē prius interire q̄ viuere aut si in vtero viuebat occidi q̄ nasci. Prorsus si ambo tales sint cōiuges nō sunt. Et si ab initio tales fuerūt nō sibi per cōnubiū.sed p stuprū potius ꝯueniunt.si ambo tales non sunt audeo dicere. aut illa est quodāmō mariti meretrix.aut ille adulter vxoris. H August. ⁊ ponit in ca.xxxij.q.ij.Aliquādo. Sed certe sup oēs tales qui ita cōiugiū suscipiūt principaliter vt suis libidinosis voluptatib⁹ vacēt sicut equ⁹ ⁊ mulus sine aliqua discretiōe rationis quādocunq ⁊ quotienscūq bestialis appetit⁹ eos arripuerit habet demoniū potestatē. Unde exēplū huius habemus in scriptura sacra Thobie.vj. vbi legit q fuit quidā vir noie Raguel habēs filiā pulcherrimā quā duxerūt septē viri voluptuosi libidinosa intentiōe.⁊ a demone occisi sunt virgine manēte incorrupta. Quam postea cōsuluit angelus dñi iuniori thobie accipe sibi in vxorē. Et dixit thobias ad angelum. Audiui q tradita sit septem viris.⁊ mortui sunt. sed ⁊ hoc audiui q demoniū occidit eos. Timeo ergo inquit ne ⁊ hoc mihi eueniat. Et dixit angelus ad eū. Audi me ⁊ ostēdam tibi qui sunt qbus ꝓualere potest demonium. Hi nanq qui cōiugiū ita suscipiunt vt deum a se ⁊ a sua mente excludāt. ⁊ sue libidini ita vacēt sicut equ⁹ ⁊ mulus qbus nō est intellectus. habz sup eos demoniū potestatē. Tu autē cū eam acceperis inqt angelus ingressus cubiculū per tres dies cōtinens esto ab ea.⁊ ad nihil aliud nisi oratiōibus vacaberis cū ea.⁊ sequit. Transacta nocte tercia accipies virginem cū timore domini.⁊ amore filiorū magis q̄ libidinis causa ductus.⁊ tali intentiōe accepit iste nobilis iuuenis hāc virginē. vnde accepta vgine dixit ad deum. Nunc dñe tu scis quoniā luxurie causa nō accipio vxorem meā sed sola posterioritatis dilectione in qua bñdicatur nomē tuum in secula seculorum Super quo dicit abb. vill'. Hoc inquit fine desideranda est posteritas vt educat proles ad cultū.⁊ parentes filios quos generāt ad huius seculi miserias per malā doctrinam siue ꝓpter defectū bone doctrine ⁊ exemplum nō generēt cum seipsis ad gehennam. Sicut habemus exemplū.j.Regum.ij. vbi legit q heli habens duos filios impios Ophni ⁊ Phinees nō debite eos correxit.q̄uis remisse eorū iniquitatē redarguebat dicēs. Quare facitis res huiuscemodi qs ego audio res pessimas ab omni populo. nolite filij mei.sed nō audierunt vocem patris. Et ideo vt dicit Hieronimus super eodē. Heli quia nō debite filios suos correxit apud districtū iudicem semetipsum cū filijs suis crudeli damnatiōe ꝑcussit. ¶ Secūdū obseruandū in vero matrimonio vt pdixi est vt vinculū matrimoniale nō soluatur. vnde Mathei.xix. legit q pharisei temptātes christū petierunt ab eo si liceret homini vxorē suam dimittere ex quacūq causa.q respōdens ait eis. Nō legistis q qui fecit homines ac initio masculū ⁊ feminā fecit eos ⁊ dixit. Propter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori sue.⁊ erūt duo i carne vna.itaq iam nō sunt duo sed vna caro.qd ergo deus cōiunxit hō non separat Sed cōtra istud faciūt omnes qui fingūt sibi falsas causas vt diuortium inter se ⁊ vxores suas legitimas fiat.⁊ alijs ad libitū nubant.⁊ sic per totū tēpus vite sue in adulterio viuāt.⁊ seipsos cum suis adulterinis vxorib⁹ ad mortē eternam damnabiles faciant.

Pro quo notandum q nullus pōt licite dimittere vxorē suam excepta sola fornicatiōis causa. Unde augustinus. Si vxorē habeat quis sterilē siue corpore deformē siue debilē membris.vel cecam vel claudam vel surdam.vel si qd aliud siue morbis vel laboribus vel doloribus cōfectā. ⁊ quicqd excepta fornicatiōe cogitari pōt vehemēter horribilē ꝓ societate fedeq sustineat. Hec aug⁹. ⁊ ponit in cano.xxxij.q.v.si vxorem.⁊ sicut dicit canon. quicūq citra fornicatōnis causam vxorē suam quacūq occasionē reliquerit.qa quod dñs deus cōiunxit ipse separare disposuit tam diu ab ecclesia cōmunione priuatus. ⁊ a cetu omniū christianorū maneat alienus quousq societatē relicte cōiugis sinceriter amplectat ⁊ foueat. Hec canō xxxij.q.v.preceptū. Fornicatiōis enim causa solum pōt quis dimittere vxorē quantū ad thorū ⁊ cohabitationē.sed tūc aliam viuēte illa nō potest accipere. ⁊ eodē modo dicendū est de muliere. Unde hieroni. Precipit inquit dñs vxorē nō debere dimitti excepta causa fornicatiōis. ⁊ si dimissa fuerit manē innupta quicqd viris precipit hoc ꝯsequēter redūdat ad feminas. Hec hiero. ⁊ ponit in cano.xxxij.q. v.precipit. Item.xxxij.q.vij.placuit. Placuit inquit canō vt fm euangelicā ⁊ apostolicā disciplinā neq dimissus ab vxore neq dimissa a marito alteri cōiungant sed ita maneāt.aut sibinuicē recōciliēt. Itē.j.Cor. vij. His autē qui matrimonio iūcti sunt pcipio non ego sed dñs vxorē a viro nō recedere. q si discesserit manere innuptā aut viro recōciliari. ⁊ vir vxorē nō dimittat. Nam sicut dicit beatus aug⁹. Interueniēte diuortio nō aboletur cōfederatio nuptialis ita etiam vt sibi sint cōiuges separati. Cum illis autem cōmittitur adulteriū quibus fuerint etiam post suū repudium copulati. Hec aug⁹. et ponit in ca.xxxij.q. vij. Interueniēte. Et sicut dicit idem. si nec illi nubere cōceditur viro viuo a quo recessit. neq huic alteram ducere viua vxore quā dimisit. multo min⁹ phas est illicita cum quibuslibet stupra cōmittere. hec augustinus. ⁊ ponit in cano.xxxij.q.vij.apostol⁹. Gregorius eīm dicit q qui vxores suas in adulterio dephendūt nō licebit nec illam aliā vxorē accipere vel alium virum.q̄diu ambo viuūt. si autem adultera mortua fuerit vir eius si vult nubat tm in domino. Adultera vo nunq.etiam si mortuus fuerit vir eius.omnibus tamē diebus vite sue acerrime penitentie lamēta psoluat. Hec greg.xxxij.q.vij.hi vero. Ex istis patet q mulier dimitti nō potest cum a fornicatiōe in-

nocēs inueniat. Sed ponat ꝙ ipa sit adultera. tunc querit si adulter posset dimittere eam causa fornicatiõis. Hic dicit ꝙ hanc questionē mouet innocētius papa. ⁊ tenet ꝙ nõ. Nõ enim inquit videt ꝙ pari crimine infectus aliunde eodē punire possit. Unde cū iudei adulterā accusauerūt equitatis sententiā a domino acceperūt. qui cūq vestrum sine peccato ē. primus in illam lapidē mittat. Hinc etiā in euāgelio ꝑcipitur. Ipocrita primū eijce trabem de oculo tuo. ⁊ postea educes festucā de oculo fratris tui. Hinc etiā augustinꝰ scripsit in libro de sermone dñi in monte. Nihil iniquius est ꝗ causa fornicationis dimittere vxorē ⁊ si ipsa cõuicitur fornicari. occurrit eñ illud. In quo alterum iudicas teipsum cõdemnas. eadem eñ agis que iudicas. Quapropter quisquis fornicatiõis causa vult abijcere vxorē suā. prius debet a fornicatõne esse purgatus. hec Innocētius. ⁊ ponit in ca. xxxij. q. v. Christiana religio. Item augꝰ. ⁊ ponit in ca. xxxij. q. vj. Non mechaberis. Non ibis inquit ad adulteraz preter ad vxorem tuā. tu autem exigis hoc ab vxore ⁊ nõ vis hoc reddere vxori. ⁊ cū debeas in virtute precedere vxorem, quoniā castitas virtus est. tu sub vno impetu libidinis cadis. ⁊ vis vxorem tuā victricem esse. tu victus iaces ⁊ cū tu caput sis vxoris ꝑcedit te ad deū cuius caput es. vis tuaz domū capite deorsum pendere. Caput eñ mulieris est vir. vbi autē melius viuit mulier ꝗ vir caput deorsum pendet domus. Si caput est vir melius debet vir viuere ⁊ precedere in omibus bonis factis vxorē suam. His autoritatibus monstrat ꝙ adulter adulteram dimittere nõ valet. Hec ibi. ¶ Tercium obseruandū in matrimonio est. vt fides cõiugum ad alterutrū exhibita seruetur incorrupta ne adulterium cõmittatur. Naz vt dicit apostolus prima Corinth. vj. Adulteri regnuz dei nõ possidebūt. Unde magnitudo huius peccati ostendi põt multiplici ratione.

Primo quia est cõtrarium sacramento matrimonij quod ipsemet deus instituit in paradiso in statu innocentie. Et sicut dicit parieñ. Nõ potest violatio tanti sacramēti esse absq magna dei cõtumelia. ⁊ repugnãtia ordinatiõi diuine. Unde ⁊ de isto peccato loquitur scriptura Job. xxxj. dicens ꝙ nephas est ⁊ iniquitas maxima. ignis vsq ad perditionem deuorãs. ⁊ omnia virtutū genimina eradicans. Secūdo potest ostendi magnitudo huius peccati. ex hoc ꝙ est cõtrariuz iuri naturali. Unde dicit parit. Unū ex preceptis iuris naturalis est hoc. Qđ tibi nõ vis fieri alij ne facias Sed hanc iniuriā nullo modo vellet hõ sibi fieri vt aliquis cuz vxore sua peccaret. nā multi potius vellent interfici ꝗ hanc iniuriā sustinerent. Jus igit naturale docet hominē hanc iniuriaz nullo mõ facere alteri. quam ab eo odit sibi fieri. Uñ adulterantes furtum grauissimū cõmittūt. ⁊ hoc ꝓbat Lincoñ. in de mandatis tali ratiõe. Uir inqt vel mulier adulterans furtuz sui corporis cõmittit. quia vt docet aplus prima ad Corinth. vij. Uir nõ habet potestatez sui corporis sed mulier. ⁊ similiter mulier nõ habet potestatem sui corpis sed vir. cum ergo corpus viri sit mulieris quãtum ad actum ꝓpagatiõis. ⁊ ecõuerso corpus mulieris sit in viri potestate quo ad hunc actū propagatiõis. Si ergo corpus suum alij mulieri quo ad hūc actum tradat. manifestū furtum corpis sui facit. Et eodē modo mulier si corpus suū tradiderit alij viro. Sed quãto preciosius est qđ furto surripitur tãto grauius peccat qui illud furat. Et iterum. Quanto maior debetur fides ⁊ dilectio ei cui aliquid furto surripit. tanto grauius peccat q illud furat. sed homie nulla cretura mortalis dignior est vel preciosior. ⁊ nulli maior debet fides vel dilectio ꝗ viro ab vxore. ⁊ vxori a viro. cum ꝓpter vxorem vt dicitur Genes. ij. debet hõ dimittere patrem ⁊ matrē ⁊ adherere vxori sue. sequit ꝙ furtū grauissimū cõmittit adulterãs cum seipsum furetur. ⁊ vxori cui maxime mortaliū fidem debet ⁊ dilectionē. ⁊ surripit. Et eodē modo dicendū est de muliere. Nec sibi blandiat qui solutus ab vxore cõiugata mechatur quasi a crimine talis furti sit immunis. Nam ⁊ si nõ furet corpus suū ꝓprium: tamen cõsentit ꝙ vxor proximi sui corpus suū a suo ꝓprio viro furet ⁊ sibi adulterãdo ministret. ⁊ teste aplo ad Roma. j. Nõ solum qui peccata agūt digni sunt morte. sed etiaz qui sunt cõsentientes agētibus. Furtum eñ istud tam abhominabile est. ⁊ tam cõtrariuz iuri naturali ꝙ alia animalia irrõnabilia ex puro instinctu nature illud abhorrēt. Uñ Lincoñ. devenenis. Narrat inquit alexāder neq in libro suo de naturis rerū de adulterio cyconie que cubãs in nido. ⁊ masculo per patriā cibos querēte adulterabat multis diebꝰ. tamē anteq veniebat masculus ad fontē qui ꝓpe erat ante domū cuiusdā militis se balneauit. ⁊ sic ad niduz remeauit. ⁊ tūc supueniēs masculꝰ nihil ꝑcipiebat. Miles vo cū super hoc admiraret fontē fecit obturari. ⁊ cyconia post adulterij iterationē vna die veniēs ad fontē ⁊ cum se balneare nõ posset redijt dolens in nidum. Superueniēs vero masculus ⁊ fetorē adulterij sentiens exiuit. ⁊ magnam cyconiarū multitudinē secum ducens post lõgā decertationē adulteraz inter se dilacerauerūt. Simile eñ narrat Plinius libro. viij. đ naturis rerum vbi dicit ꝙ pardus quõdam cum leena adulterabat vnde generabatur leopardus. Tunc veniens leo ⁊ fetorem adulterij sentiens in vindicationem surgens leenam interfecit. Ex quo igit bruta animalia ex instinctu nature tantū abhorrent adulteriū. quanta credis damnatiõe dignus est qui violat verum matrimoniū signans christi ⁊ ecclesie cõiunctionē. qđ tamen peius hodie seruatur inter christianos ꝗ inter bruta animalia. et ꝗ inter paganos qui sunt membra dyaboli. Unde narrat Tullius in tusculanis questiõibus ꝙ in iudea est quedam gens vbi marito mortuo vxores eiꝰ inter certamina ad iudiciū veniūt. ⁊ illa que cõprobatur fuisse magis cara ⁊ dilecta defuncto in vita. ponitur in sepulchro viua cū eo. ⁊ hoc habet illa ꝓ magno honore alijs derelictis. Sed vtinā sic esset inter christianos suas vxores dimittētes. ⁊ alias suis vxoribus habentes magis caras. Uñ sicut dicit parienf. magis interdū adulter amat meretricē turpem ꝗ vxorē ꝓpriā pulchrā ⁊ ideo per hoc videt talē in peccato isto magis querere dei cõtumeliam ꝗ suā ꝓpriam voluptatem. Uñ hieronimus. Libidinosa inquit mens inhonesta ardentius persequit. ⁊ quod nõ licet dulcius suspicat. Tales enim bene assimilari possunt vipere. Uñ ambrosius in suo exameron. Uipera inquit serpentū genus nequissimū ex libidine coeundi suam dimittēs

cōparem murene querit copulationē. ⁊ tunc ꝓgrediens ad ripam fluminis sibulo eam vocat. Illa vero statim adest. ⁊ vipera eiecto veneno in terrā cum illa coit. Quo facto vipera rediens resumit venenū suuȝ Et ratio huius est ſm ysido. iij. ethimo. ca. vj. q2 murena est tm̄ feminini sexus ⁊ non habet masculinum nisi in genere serpentis de quo ꝯcipit. Et sicut dicit ambrosius. Uipera nō deponit venenū ad cōparem ꝓpriam. sed ad murenam. Sic ⁊ adulteri qui vexant spiritu nequissimo libidinis magis sunt venenati ad cōiuges ꝓprias q̄ȝ ad adulteras. quia spiritus nequā qui eos vexat facit eos magis delectari in adulteris quibus sunt largiores ⁊ blandiores q̄ȝ vxoribus proprijs. Et ideo merito talibus serpentinis adulteris potest dici illud Mathe. xxiij. Serpētes genimina viperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne.

Tercio potest ostendi magnitudo huius peccati adulterij per mala que exinde sequūtur. Sequūtur enim ex isto peccato exheredatiōes filiorum. Unde Ecclesi. xxiij. Mulier relinquēs virum suum peccet statuens heredem ex alieno. Sed vt dicit Augustinus. Sanctius est mori fame q̄ȝ ydoloticis vesci. Ita sanctius est defungi sine liberis q̄ȝ ex illicito cōcubitu stirpem querere. Hec augustinꝰ. ⁊ ponit in cano. xxxij. questi. v. Sicut sanctius. Sequitur etiam ex isto incestus. q2 contingit aliquando ꝙ quis cognoscit propriam sororem. ignorando quis sit pater eiꝰ. Sequitur etiam ex isto peccato homicidium. Unde legitur. ij. Regum. xij. ꝙ Dauid fecit occidi fidelem militem suum vriam. postq̄ȝ cum vxore sua adulteriū cōmisit. Et ideo dixit sibi dominus ꝙ nō decederet de domo illius plaga vsq̄ȝ in sempiternū. quod ⁊ factum est. quia nunq̄ȝ de cetero regnum suuȝ pacifice possedit. sed in cōtinuo conflictu permansit ⁊ bello.

Quarto potest ostendi magnitudo huius peccati ex pena ꝓ illo a deo in lege ordinata. Unde Leuiti. xx. Si mechatus quis fuerit cum vxore alteriꝰ ⁊ adulteriū ꝑpetrauerit cuȝ vxore proximi sui. morte moriatur ⁊ mechus ⁊ adultera. Item Deuterono. xxij. Si dormierit vir cum vxore alterius. vterq̄ȝ moriat. id est adulter ⁊ adultera. Unde ⁊ mors talium adulterantium scd̄m legem datam a deo per moysen erat per lapidationem. Unde Iohānis. viij. legit ꝙ scribe ⁊ pharisei adduxerunt christo mulierē in adulterio deprehēsam. dicentes. Magister. mulier hec mō deprehensa est in adulterio. In lege auteȝ moyses mādauit nobis huiusmodi lapidare. tu autem quid dicis. Hoc autem dixerunt temptantes vt possent euȝ accusare ⁊ capere eum in verbis. Naȝ christus dixit illis ꝙ non veniebat soluere legē. sed adimplere. Ac etiam docuit eos esse misericordes dicēs. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est. Sȝ tūc falsi scribe ⁊ pharisei cōbinauerunt ista simul. ⁊ cogitauerunt. Tu dicis ꝙ tu nō vis soluere legem sed adimplere. sed lex dicit ꝙ adulterantes deberent lapidari ad mortem. Igitur si dixeris ꝙ ista mulier que cōmisit adulterium nō debet mori. dicis cōtra legeȝ Et ex alia parte si dixeris ꝙ deberet lapidari. tūc dicis contra ꝓpriam doctrinam vbi doces homies esse misericordes. ⁊ ꝙ non vis mortem peccatoris. sed vt cōuertatur ⁊ viuat. Sed christus summe misericors cognoscens maliciam ⁊ intētionem illoruȝ impleuit legem. dedit iudicium. ⁊ misericorditer saluauit mulierem vere penitētem. Unde christus inclinās se digito suo scripsit in terram. ⁊ illis perseuerātibus in malicia dixit. Qui vestrum sine peccato est. primus in eam lapidem mittat. In hoc innuens ꝙ qui aliorum peccata debite ⁊ digne corrigerēt vel punirent. priꝰ propria peccata deberent corrigere. Unde ambrosiꝰ Iudicet ille inquit de alterius errore qui non habet quod in seipso cōdemnet. Iudicet ille qui non agit eadem que in alio putauerit punienda. ne cū de alio iudicat in se sentētiam ferat. Iudicet ille qui ad pronūciandum nullo odio nulla offensione. nulla leuitate ducat. Hec ambrosi. ⁊ ponit in cano. iij. q. vij. Iudicet. Unde christus pro eo teste apostolo. j. petri. ij Peccatuȝ nō fecit nec inuentus est dolus in ore eiꝰ ideo iuste ⁊ digne dare potuit sentētiam de muliere peccatrice. cuius sentētie executionem facere impij scribe ⁊ pharisei pro eo ꝙ grauioribus peccatis erāt irretiti fuerūt inepti. ⁊ hoc manifeste perceperūt ex scriptura quam christus scripsit in terra in qua viderunt sua ꝓpria peccata. ⁊ quilibet peccata alteriꝰ vt dicit Notyngram. ⁊ ideo ꝓpter erubescentiaȝ tanq̄ȝ reprobi cōfusi omēs recesserunt vnusquisq̄ȝ post alium. ⁊ remansit iesus ⁊ mulier coram se. Cui dixit iesus. Mulier vbi sunt qui te accusauerūt. nemo te cōdemnauit. que dixit. Nemo domine. Dixit auteȝ ei iesus. Nec ego te cōdemnabo. vade ⁊ iam amplius noli peccare. Hanc benignissimā dei misericordiam miseri peccatores intelligerēt. ⁊ ad penitētiam festinarent cōsiderantes quomodo vbi deus omnes contra legē suam delinquētes iuste posset destruere parcit eis misericorditer ad viuēdum si vitam suam voluerint emēdare. Unde ysaie. xxx. Expectat dominꝰ vt misereatur vestri. Item. ij. petri. iij. Patiēter propter vos agit nolēs aliquos perire. sed omnes ad penitētiam reuerti.

Capitulum VI

t **Ercia species luxurie** stuprū appellatur. quod est illicita defloratio virginis. Et hoc fieri cōtingit dupliciter. A Primo quādo talis defloratio sit ꝑ oppressionem vel per raptum virginis renitētis. ⁊ talis defloratio ꝓprie raptus appellatur. de qua canō xxxvj. questi. ij. Raptores. Raptores inquit viduarum aut virginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur illos vehementius ꝑsequēdo qui sacras virgines nolentes vel inuitas in suo matrimonio sociare temptauerint. quos tamen pro nephandissimi criminis atrocitate a cōmunione suspendi ꝑcipimꝰ. hec ibi. Item imperator Iouinianus. Si quis inquit non dicam rapere. sed attemptare tantūmodo matrimonio iungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit capitali pena feriatur. hec Iouinianus. ⁊ ponitur in cano. xxxvj. quest. ij. Si quis non. Item gelasius. xxxvj. quest. j. de raptoribus. De raptoribꝰ inquit canon id cōstituēdum esse sensimus. vt si ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit. ⁊ feminā ipsaȝ violentiam pertulisse cōstiterit statim liberet de potestate raptoris. ⁊ raptor mortis vel penarum impunitate concessa. vel ad seruiendū subiectus sit. aut redimendi liberam facultatem habet. Si vero que ra-

ptur patrem habere cõstituit. ⁊ puella raptori consenserit. potestati patris excusata tradatur. reddatur etiam patri superioris cõditionis satisfactione teneatur obnoxius. Ex huius autoritatis conditione inquit canon. Liquet aliquando ꝙ vis infertur parentibus ⁊ non puelle cum dicitur sic. Si puella raptori consenserit aliquãdo vterqꝫ violantiam perferũt cũ premittitur. Si raptor cum rapta fugerit ⁊ feminaꝫ ipsam violentiam pertulisse cõstiterit. puelle autem ⁊ non parentibus vis infertur cum voluntate patris puella violenter abducitur vt eius patiat̃ cõcubituꝫ cuius copule nunqꝫ consensus adhibuit. Hic autẽ neqꝫ parentibus neqꝫ puelle vim intulisse videret̃. cum neqꝫ illis prohibentibus. neqꝫ illa renitente violẽter sit abducta. Aliud est enim promissionibus aliquam seducere. ⁊ aliud vim sibi inferre. Unde quia neutri vis illata probatur. raptor iure dici nõ debet. hec ibi

Secundo cõmittit̃ stuprum per deflorationẽ virginis. ⁊ hoc quãdo talis defloratio fit cum consensu virginis. ⁊ defloratio talis proprie stuprum dicitur. Unde gelasius papa. Stuprũ inquit est proprie virginum illicita defloratio. quando scilicet non precedenti cõiugali pactione vtriusqꝫ volũtate virgo corrumpitur. hec gelasius. ⁊ ponit̃ in ca. xxxvj. quest. j. Lex illa. Grauitas enim hui⁹ peccati vt dicit parif. potest ostendi ex hoc ꝙ peccatum illud aufert virginitatem cui debetur fructus centesimus. vbi tamen cõiugatis perfectis solum debet̃ fructus tricesimus viduis vero perfectis sexagesimus. sed vt constat satis deteriorat terram suam qui facit eam vt nõ possit reddere non sexagesimũ fructum vel tricesimũ cum prius redderet centesimũ. B Pro quo notãdũ ꝙ triplex est castitas. scilicet castitas cõiugalis. castitas vidualis. ⁊ castitas virginalis. De castitate cõiugali loquitur Crisostomus omel. xxvj. ope. imper. dicens. Ostendo tibi quomodo vxorem habeas et castitatis vitã colas. Abstine te a mẽstruata. abstine te a pregnata. erubescere facere quod animalia nõ faciunt. Omne animal cõceptionis seruat honorem ⁊ tempus. homo autẽ solus inhoneste cõtemnit. Quãdo dies festiuus est, aut dies ieiunij serua. ⁊ impleas apostolicum preceptum. Nolite fraudare inuicẽ nisi forte ex cõsensu ad tempus vt vacetis oratiõi. De castitate viduali loquitur Crisost. omeli. xxvj. dicẽs Si vidua es noli transire ad secundas nuptias vel tercias. ⁊ operata es castitatis vitam. Unde apostolus prima Corinth. vij. Mulier alligata est legi quãto tempore vir eius viuit. ꝙ si dormierit vir eius. liberata est a lege. cui vult nubat tantum in domino. Beatior autem erit si sic permãserit scðm consilium meum. Puto autem ꝙ ⁊ ego spiritum dei habeam. Super quo ambrosius in libello suo de viduis euidenter inquit. Expressit dyabolus ꝙ intersit cum aliam esse dixerit. aliam esse beatiorem demonstrauit. idqꝫ nõ tam iam ex suo iudicio ꝙ̃ diuini spiritus docuit infusione deprompsũ. vt celestis ista nõ hũana sentẽtia videretur. hec ille C Sed hic notãduꝫ est ꝙ alique viduarũ bone sunt ⁊ electe. ⁊ alique sunt male ⁊ despecte. De viduis enim bonis ⁊ electis loquitur apostolus prima Thimo. v. dicens. Uiduas honora que vere vidue sunt. Unde ambrosius in libello suo de viduis. Non enim inquit in honore debemus preterire ⁊ a virginuꝫ preconia separare quas apostolica sentẽtia cũ virginibus copulauit. Iuxta quod scriptum est prima Corinth. vij. Et mulier innupta ⁊ virgo cogitat que sunt domini, vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. ⁊ sequitur. Nec sola tamẽ castitas corporis vidue fortitudo est. sed magna ⁊ vberrima disciplina virtutis. Pro quo notandum ꝙ vidua vera ⁊ perfecta quinqꝫ debet habere cõditiones virtuosas. Prima est ꝙ habebit ꝓpositum in perpetua cõtinentia permanere. Unde prima Corinth. vij Dico autem nõ nuptis ⁊ viduis bonuꝫ est illis si sic permãserint sicut ⁊ ego. Secundo debet se retrahere a spectaculis. a tabernis. ⁊ a lubricoꝝ colloquijs ⁊ voluptuosis aspectibus. Unde ambrosius libro. j. de virginitate. Ita inquit nec casta est que metu cogitur. nec honesta que mercede ꝯducitur. nec pudor ille qui intemperãtiam oculorum quotidiano expositus est cõuitio. flagiciosisqꝫ aspectibus verberatur Quod considerans illa sancta vidua Iudith que vt suam castitatem custodiret illibatam. in superiorib⁹ domus sue fecit secretum cubiculum sibi in quo cuꝫ puellis suis clausa morabat̃. ⁊ habens super lumbos cilicium. ieiunabat omnibus diebus vite sue preter neomentas ⁊ sabbata. ⁊ festa domus israel. vt patet Iudith. viij. Tercio solacio mundi contempto debet sperare in domino. ⁊ in cõtinuis orationibus se occupare. Unde prima Thimo. v. Que autem vere vidua ⁊ desolata speret in domino ⁊ instet orationibus ⁊ obsecratiõibus die ac nocte. Sic fecit illa sancta vidua anna ꝓphetissa que nõ descẽdebat de templo ieiunijs ⁊ obsecrationibus seruiens nocte ⁊ die. vt dicitur Luce. ij. Quarto debet prudenter et diligenter regere domũ ⁊ familiam suam. ⁊ suis parentibus in casu quo indigeant obedienter ministrare. dicente apostolo prima Thimo. v. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet. discat primũ domũ suam regere ⁊ mutuam vicem reddere parentibus. hoc enim acceptum est coram deo. ⁊ sequitur. Si q̃s autem suorum ⁊ maxime domesticorum curam non habet. fidẽ negauit ⁊ est infideli deterior. Quinto debet operibus misericordie insistere. sicut illa nobilis vidua Thabita que prout dicitur Actuum. ix. Erat plena operibus bonis ⁊ elemosinis quas faciebat alijs viduis indigẽtibus ⁊ alijs pauperibus ad victũ suum laboratio acquirere in humilitatis. Factuꝫ est autem vt hec vidua infirmata morerer̃ qua morte venit ad eam petrus. ⁊ videns pauperes viduas ꝑ eam releuatas flentes ⁊ ostẽdẽtes tunicas ⁊ vestes quas faciebat eis ista nobilis vidua que erat mortua. ad lamentationẽ enim earum pietate motus oratõe facta ad deum virtute dei suscitauit eã a morte. Vidue enĩ habentes has quinqꝫ cõditiones ⁊ perseuerantes in illis vere vidue sunt. ⁊ illas vult apostolus esse honorandas cum dicit. Uiduas honora Super quo dicit Lyra. ꝙ honor sumitur dupliciter. Uno modo ꝓ reuerentie exhibitione. Alio modo pro necessariorũ administratiõe. ⁊ viduis que diuites sunt debet̃ honor primo modo. quia si habuerint predictas quinqꝫ cõditiones benedicte sunt a deo. dicente propheta. Uiduam eius benedicens benedicam in psal. Tales ergo merito sunt honorande. ex quo diuine bñdictionis auxilio honorant̃. Sed viduis pauperib⁹ etate

ꝓuectis ⁊ specialiter que habuerūt perseuerantiam
in virtutibus predictis debetur honor secundo mō.
quia tales deberēt eligi vt diuitum elemosinis sustē
tarētur. dicēte apostolo prima Thimo.v. Uidua eli-
gatur nō minus sexaginta annorū que fuerit vnius
viri vxor in operibus bonis testimonium habens. si
filios pauperes educauit. si hospitio recepit. si sācto
rum pedes lauit. si tribulatōnem patientibus submi
nistrauit. si omne opus bonum subsecuta est. ❡
Secundo dixi ꝙ alique sunt vidue male ⁊ despecte
cuiusmōi sunt ille que delicijs. voluptatibus. specta
culis ⁊ diuitiarū cupiditatibus implicantur. De ta-
libus loquit̃ apostolus prima Thimo.v. dicens. Ui
dua que in delicijs est viuens mortua est. Cōsortiuʒ
talium viduarū cōsulit apostolus ⁊ specialiter caste
viuere volētibus euitare dicens. Adolescētiores au-
tem viduas deuita. Nam in talibus viget adhuc ig-
nis cōcupiscentie carnalis. ⁊ faciliter inclinatur ad
maluʒ. Et ideo vt dicit Lyra. societas ⁊ familiaritas
earum periculosa est viro quantūcūqꝫ casto. Et ideo
Isidorus soliloquiorū. ca.iiij. Si vis inquit a forni-
catiōe esse tutus. esto penes mulieres corpore ⁊ visi
one discretus. circa serpentē autem positus nō eris
diu illesus. ante ignem cōsistens ⁊ si ferreus sis ali-
quando dissolueris. proximus periculo diu tutꝰ nō
eris. Sed est vlterius notandum ꝙ alique vidue
adolescentes indiscrete castitatem vouent. ⁊ tamen
postea igne carnalis cōcupiscentie inflāmate nube-
re volūt. ⁊ certe tales nisi fructuose peniteāt. ad sup-
plicium damnabiles sunt eternum. Unde beatꝰ Au
gustinus in de cōtinentia viduali. In cōiugali inq̄t
vinculo si pudicicia conseruatur damnatio nō time
tur. sic si in viduali ⁊ virginali continentia conserue
tur excellentia numinis amplioris expetitur. qua ex
petita ⁊ electa. ⁊ voto debito oblata. iam non solum
nuptias capescere. sed ⁊ si non nubant. nubere velle
damnabile est. Item Ambrosius in sermone de lap-
su virginis dicit Aliquis inquit melius est nubere q̄ꝫ
vri hic. quod dictum ad non pollutum pertinet. ⁊ ad
nondum velatum. ceterum que spondet se christo ⁊
sanctum velamen accipit iam nupsit. Immortali iaʒ
iuncta est viro. ⁊ iam si voluerit nubere cōmuni lege
cōiugij adulterium perpetrat ⁊ ancilla mortis effici
tur. Et si hoc verum est. quid de illa dicēdum est que
furtiua turpitudine ꝯstupratur. ⁊ fingit se esse quod
non est. habitu virgo. facto non virgo sed adultera.
Hec ille. Item de talibus loquitur apostolus prima
ad Thimote.v. dicens. Cum enim luxuriate fuerint
in christo nubere volunt habētes damnationē. quia
primā fidem scilicet fidem factam deo per votum ir-
ritam fecerunt per casum luxurie. Tales enim vidue
vt subdit apostolus volūt esse sine bonis operibus
⁊ discunt circuire domos. supple ad audiendum fri-
uola. ⁊ videndum inhonesta spectacula. nō soluʒ oci
ose. sed etiam verbose ⁊ curiose supple se ornātes ap
paratu dissoluto loquentes que nō oportet. supple
scurrilia. ⁊ cetera vaniloquia que nō pertinent ad sta
tum vidualem. Et ideo ad excludēdum periculum. ⁊
propter maiorem securitatem bene viuendi subdit a
postolus ibidem dicēs. Uolo igitur iuniores scilicet
viduas nubere. filios ꝓcreare. ⁊ matresfamilias esse
❡ De castitate virginali loquitur apostolꝰ prima
ad Corinth.vij. dicens. De virginibus autem prece
ptum nō habeo. cōsilium autem do tanq̄ꝫ misericor-
diam cōsecutus a deo vt sim fidelis. ⁊ sequitur. Qui
autem sine vxore est sollicitus ē que domini sunt co
gitare quomodo placeat deo. qui autem cū vxore est
sollicitus est que sunt mundi. ⁊ quomodo placeat vx
ori. ⁊ sic diuisus est. ⁊ mulier inupta ⁊ virgo cogitat
que domini sunt. vt sit sancta corpore ⁊ spiritu. que
auteʒ nupta est cogitat que sunt mundi. ⁊ quomodo
placeat viro. ⁊ sequitur. Qui statuit in corde suo fir-
mus nō habens necessitatē. potestatem tamē habēs
sue volūtatis. ⁊ hoc iudicauit ī corde suo seruare vir
ginitatem suam bene facit. ergo qui matrimonio iū-
git virginē bene facit. ⁊ qui non iungit melius facit.
hoc est si in perfecta virginitate mentis ⁊ corpis per
seuerauerit vsqꝫ in finem. Sed hic notādum ꝙ tri
plex est virginitas. scilicet virginitas mētis ⁊ nō cor
poris. virginitas corporis ⁊ nō mentis. ⁊ virginitas
mentis ⁊ corporis simul. Uirginitas enim corporis
⁊ nō mētis est quando castus vel casta corpore men
te ⁊ volūtate fornicatur. Unde crisostomus. Sicut
inquit peccatum opus sine voluntate nō facit. ita ⁊
iusticia ex opere nō cōsummat̃ nisi ⁊ voluntas affue
rit. multi enim corpore castitate student. adulterium
quidem voluntate cōmittunt. cuʒ dn̄s dicat Math.
v. Qui viderit mulierem ad cōcupiscēdum eam iam
mechatus est eaʒ in corde suo. ergo volūtas sine ope
re frequēter peccat. Hec crisostomus. ⁊ ponit̃ in ca-
none.xxxij. questi.v. Sicut enim. Item augustinus
in de verbis domini sermone.iiij. Quid inquit pro-
dest integra caro mente corrupta. Melius est humi
le cōiugium q̄ꝫ superba virginitas. Item augustinꝰ
in de virginitate. Felicior inquit mihi videt̃ nupta
mulier q̄ꝫ virgo mente corrupta. Habet enim illa qđ
ista adhuc cupit. Illa enim vni studet placere cui da
ta est. hec multis incerta cui danda est. Uirgini-
tas mentis ⁊ nō corporis est. quando virgo sine con
sensu cum dolore patitur. quod alius libidinosa vio
lentia operatur. Unde augustinus cōtra Iouinianū
libro.iiij. Pudicicia inquit res est animi virginitas
⁊ corpis. deniqꝫ illa permanēte integra in anima po
test ista de corpore violentijs auferri. ⁊ ista integra
manēte in corpore. potest illa in anima lasciua volū-
tate corrumpi. Hec ille. Uerūtamen violētia que vir
ginitatem carnis aufert permanēte virginitate men
tis integra. sanctitatem mētis nec carnis auferre po
test. Unde augustinus. Proposito inq̄t animi ꝑma-
nēte. per qđ etiam sanctificari meruit ipi corpori. nō
aufert sanctitatem violētia libidinis aliene quam ser
uat perseuerātia sue cōtinētie. Hec augustinus. ⁊ po
nitur in canone.xxxij. quest.v. Ita. Item ysidorus.
Nō pōt inquit corpus corrumpi nisi prius animus
corruptus fuerit. Munda nāqꝫ cogitatiōe animi ca
ro nō peccat. Hec ysidorus. ⁊ ponitur in cano.xxxij.
q.v. Nō pōt. Item augustinus. ⁊ ponitur in canone
xxxij.q.v. Magis. Magis inquit timeamus ne sen
su iteriori corrupta periat castitas fidei. q̄ꝫ ne femine
cōstuprētur violētus in carne. quia violentia nō vio
latur pudicicia si mēte sumetur. quoniam nec in car-
ne violatur quādo volūtas turpiter carne nō vtitur
sed sine cōsensiōe tolerat qđ alius operat̃. Hec ille.
⁊ hoc verū est tam de virginibꝰ ⁊ viduis. q̄ꝫ etiaʒ de

vxoribus. Vñ Leo papa. ⁊ ponit̃ i canone. xxxij. q. v. Ille autẽ. Cum hec inquit que violẽtiaꝫ passa est pudiciciam amisisse probari nõ põt. nullo mõ cõuincit̃ fornicatiõis vel adulterij crimẽ incurrisse. Hec ille. Item augustinus. Cũ mulier inquit nec ꝓprie libidinis instictu. nec aliene libidini cõsensu. nec viro suo languẽte. vel absente. vel cõtinẽter viuere cupiente alij adhesit. sed violẽter aliena libidine oppressa vim pertulit. apparet ꝙ nec adultera nec fornicaria dici posset. Hec augu. ⁊ ponit̃ in cano. xxxij. q. v. Puto.

F Virginitas mẽtis ⁊ corpis simul. est virginitas corpis quam cõplectitur integra mẽtis voluntas. ⁊ hec virginitas est gloriosa. Unde crisost. ⁊ ponitur i canone. xxxij. questi. v. Sicut em̃. Illa inquit est gloriosa cõtinẽtia nõ quam trãsgredi nõ potest necessitas debilitatis corpis. sed quam amplectit̃ volũtas sancti ꝓpositi. Hec ille. Et hec virginitas excellẽtissime cõmẽdabilis est. ⁊ hoc spiritualiter ꝓpter tria.

Primo quia virgo habẽs hãc virginitatẽ est spiritualiter spõsa christi. Unde. ij. ad Corinth. xj. Despõdi em̃ vos vni viro virginẽ castam exhibere christo. In cuius rei figuram legitur Leuitici. xxj. Preceptum est summo sacerdoti virginem tãtum ducere in vxorẽ. sed viduam. repudiatam. sordidam. ⁊ meretricem nullo mõ ducere. Spiritualiter ꝑ ista quatuor genera mulierum intelligũtur quatuor genera hominum. qui a matrimonio summi sacerdotis scilicet christi repellũtur. Per viduam intelligũtur tales quibus mortuus est actus libidinose operatiõis sed nõ affectus. quos sola necessitas repellit a malo vel pudor mũdi. Tales em̃ licet nõ possũt semper suam volũtatem exercere propter impotẽtiam erubescẽtiam. vel mũdi scãdalum. tamẽ suspirãt ad ãtiqua mala. sicut filij israel ad ollas carniũ. vt habet̃ Exo. xvj. Per repudiatã signãtur tales qui repudiant immũda negocia. cuiusmodi essent religiosi. ⁊ omẽs cõtemplatõi dediti. Iuxta illud secũda ad Thimo. ij. Nemo militãs deo implicabit se negocijs secularibus. sed iterum redeũtes mũdanis cõcupiscẽtijs et voluptatibus se opprimũt ⁊ submergũt qui bene figurati possũt per vxorem loth que egressa de sodomis ⁊ respiciẽs retro cõuersa est i statuam salis. Sꝫ certe tales iepti sunt summo sacerdoti christo copulari. dicẽte ipso in euãgelio Luce. ix. Nemo mittẽs manum suam ad aratrum ⁊ respiciẽs retro aptus est regno dei. Per sordidam itelligũtur tales qui libidinosis actibus diuitiarum cõcupiscẽtijs ⁊ ceterorum viciorum immũdicijs sordidãtur. ⁊ certe omẽs tales etiam idigni sunt christo cõiũgi. dicente apostolo. Ephes. v. Hoc autem scitote itelligẽtes quoniã ois fornicator. auarus aut immũdus qđ est ydolorũ seruitus non habet hereditatem in regno christi ⁊ dei. Per meretricem que cõmunis est omni homini ipsam desiderãti intelligũtur tales qui cõsentiunt cuilibet temptatõni dyaboli. Unde dicit odo in quodã sermone. Quot peccata mortalia cõmittit aliquis. cum tot demonibus anima illius tanꝙ meretrix vilissima adulterat̃. Unde animã taliter adulterantem sic alloquit̃ dominus per ꝓphetam. Ezechie. xvj. Tu facta es quasi mulier adultera que sub viro suo introducit viros alienos. ⁊ tales ꝗuis caste viuant corpore ⁊ mente quantum ad actus venereos. tamen ꝓ eo ꝙ caritate carent eorꝫ castitas deo minime placet̃. Nam tales sunt sicut spica sine grano. sicut nux sine nucleo. ⁊ sicut lampas sine oleo. Et sicut dicit bernardus. Subtrahe oleũ ⁊ lampas nõ lucet. tolle caritatẽ ⁊ castitas deo nõ placet. Tales etiam ⁊ similes sunt sepulchris exterius pulchre ornatis sed interiꝰ plenis mortuoꝝ fetẽtibus ossibus quos sic alloquit̃ christꝰ Math. xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite q̃ similes estis sepulchris exterius dealbatis q̃ a foris apparẽt hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus mortuorũ ⁊ omĩ spurcicia.

Secundo cõmendatur virginitas perfecta ꝓpter cõformitatem inter virgines ⁊ angelos. Unde sicut dicit beatus gregorius. In carne preter carnẽ viuere non est vita terrena sed angelica. Itẽ ambrosius de cõmẽdatione virginũ. Supgreditur inquit virginitas cõditionẽ humane nature qua homies angelis assimilantur. maior tamẽ est virginum victoria ꝙ angelorum. angeli em̃ sine carne viuũt. virgines autẽ cum carne triumphãt. Iteꝫ ambrosiꝰ libro. j. de virginitate. Nemo inquit miret̃ ⁊ si angelis cõparent̃ virgines que angelorũ dño copulant̃. Et sequit̃. vobis autem virgines sancte speciale presidiũ est ꝙ pudore intemerato sacrũ deo seruatis cubile. Neqꝫ mirꝝ si vobis ãgeli militãt q̃ ꝓ angeloꝝ moribꝰ militatis meret̃ eorꝫ ꝑsidiũ castitas ṽginal'. q̃ꝝ vitã meret̃. ⁊ q̃d pluribꝰ exeq̃r laudẽ castitatis. Castitas etiã angelos fecit q̃ eã seruauit ãgelꝰ est. q̃ eã ꝑdidit dyabolꝰ est. hec ille.

Tercio cõmendatur virginitas ꝓpter excellenteꝫ remuneratione que sibi debet̃ a deo. vnde vbi cõiugatis ꝑfectis fructus tricesimus. viduis ꝑfectis fructꝰ sexagesimus. virginibus perfectis debetur cẽtesimꝰ De quo fructu loquit̃ scriptura Sap. iij. dicens. Felix ⁊ sterilis ⁊ incoinquinata que nesciuit thorꝫ in delicto habebit fructum in refectione animarũ sanctarum.

G Sed pro apertione declatiõe istiꝰ est notãdum ꝙ cõiugati boni ⁊ vidue ꝑfecte ⁊ virgines perfectissime intelligũtur quasi triplex terra bona in quam ceciderunt semina verbi dei. de quibus loquit̃ christus. Mathei. xiij. dicens. Alia auteꝫ ceciderũt in terram bonam ⁊ dederunt fructum bonum. aliud centesimũ. aliud sexagesimũ. aliud tricesimũ. Sup quo beatus augustinus in de questionibus noue legis ad cõiugatos inquit. qui sunt prima terra ꝑtinet fructus tricesimus ⁊ merito. nam trigenarius ex ternario ⁊ denario resultat. ⁊ coniugati boni denarium eterne felicitatis recipient pro obseruãtia decem mãdatorꝫ pro ternario triplicis boni cõiugij legitime cõseruati. Unde nuptiale bonum tripartitum est. scꝫ in fidem. prolem. ⁊ sacramẽtum. In fide attendatur ne post vinculum cõiugale cum alio vel alia coeatur In prole vt proles desiderẽtur. In sacramẽto vt cõiugium per hominem non soluatur. Secunda terra quo melior est sunt perfecte viuẽtes in statu viduali ad quas s̃m Augustinũ. vbi prius pertinet fructus sexagesimus. ⁊ merito. naꝫ sexagenarius ex senarijs producitur ⁊ denario ⁊ vidue vero perfecte denariũ felicitatis eterne habebunt pro obseruantia decem mandatorum dei. ⁊ senario operꝫ misericordie. quibus intente debent esse perfecte in statu viduali degentes. de quibus operibus loquitur apostolus. j. Thimoth. v. vbi viduam cõmendabilem dicit sex in

ſignſbꝰ laudibus. videlicet ſi ſit in bonis operibus habens teſtimoniū. ſi filios paupes educauit. ſi pauperes hoſpicio ſuſcepit. ſi ſanctoꝝ pedes lauit. ſi tribulationē patientibꝰ subminiſtrauit. ſi deinde omē opꝰ bonū ſubſecuta eſt. Tercia terra q̄ optima eſt: ſunt pfecte viuentes in ſtatu virginali. ad q̄s ſm augu. vbi priꝰ ptinet fructꝰ centeſimꝰ ⁊ merito. nā centenariꝰ ꝓducit ex duobꝰ denarijs. ſ. ex decies ⁊ decē Denarius em̄ regis cuiꝰ eſt moneta imaginē tenet. ⁊ virgines pfecte habebunt duplicē coronā. ſ. aureā ⁊ aureolā ꝓ eo ꝗ in ſe dupliciter ſummi regis inuiolatā ſeruauerunt imaginem. ſ. p obſeruantiā decem mandatoꝝ dei ꝓ qua habebūt aureā. ⁊ ſancte virginitatis mētis ⁊ corpis integritatē ꝓ qua habebūt aureolam. ¶ Sed ꝓ declaratōne iſtoꝝ duoꝝ terminoꝝ aurea ⁊ aureola eſt notandū ꝗ ſm Januen̄. in ſuo catholicon pte. v. vbi virgo. Q̄ddā eſt p̄mium eſſentiale qđ eſt gaudiū qđ habebunt omnes ſancti in celo in dei viſione. ⁊ iſtud p̄mium ſiue gaudiū aurea appellat̄. Item eſt quoddā aliud p̄miū accidentale qđ aureola nuncupat̄. qđ debet̄ ſpecialiter martiribus: virginibꝰ ⁊ doctoribꝰ ſiue p̄dicatoribꝰ ſacre ſcripture. ⁊ eſt aureola q̄ddā puilegiatū p̄miū priuilegiate creature reſpondens. ⁊ ſm puilegiatas victorias in tribus pugnis q̄ cuilibet homini imminent aureole ſumunt̄. In pugna em̄ q̄ eſt cōtra carnē ille potiſſime victoriam obtinet q̄ a delectationibꝰ venereis q̄ ſūt p̄cipue in hoc genere oīno abſtinet ⁊ qꝛ v̄gines potiſſime a talibꝰ delectatōibꝰ abſtinēt. igit̄ virginibꝰ debet̄ aureola. In pugna v̄o qua mundū impugnamꝰ illa p̄cipua eſt victoria cū aliq̄s pſecutionem ꝓ xp̄o ad mortem ſuſtinet. Unde martiribꝰ q̄ in iſta pugna potiſſimū victoriā obtinent aureola ſecunda debet̄. In pugna v̄o qua ꝯtra dyabolū pugnamus illa eſt p̄cipua victoria cū aliquis hoſtē nō ſolum a ſe: ſ; etiā a cordibꝰ alioꝝ remouet. Et qꝛ illud fit p̄cipue ꝑ doctores ⁊ p̄dicatores verbi dei. iđ doctoribus ⁊ p̄dicatoribꝰ fidelibꝰ tercia aureola debet̄ Vel aliter dici pōt ꝗ iſte tres aureole dande ſunt p̄dictis tribꝰ pſonarū maneriebꝰ. ſm ꝗ in illis reperiuntur tres actus triū viriū anime potiſſimi. Ūn̄ vis cōcupiſcibilis actus potiſſimꝰ eſt a delectationibus maximis abſtinere cuiuſmodi ſunt delectatōes que ſunt in actibꝰ venereis. ⁊ qꝛ v̄gines pfecte a talibus delectationibꝰ p̄cipue ſe abſtinēt. iđ v̄ginibꝰ debet̄ aureola vna. Et eſt hic notandū ꝗ ſicut dicit Januen̄. ſi aliqua v̄go p violentiā oppreſſa fuerit. non amittit ꝓpter hoc aureolā. dummodo ꝓpoſitū ppetue virginitatis ſeruād̄e inuiolabiliter fuet illi actui nullo modo ꝯſentiens. qꝛ nec ꝓpter hoc virginitatē mentis pdit. ⁊ hoc dico ſiue ꝓ fide ſiue ꝓ quacunq̄ alia cauſa violenter corrumpat̄. ſed ſi hoc ꝓ fide violenter ſuſtineat. hoc erit ei meritū. ⁊ ad genus martirij ptinebit. Vn̄ ſancta lucia dixit. Si me inuitā violari feceris mihi caſtitas duplicabit̄ ad coronam Nō ꝗ habeat duas v̄ginitatꝭ aureolas. ſ; qꝛ duplex p̄miū reportabit illa mente vnū ꝓ virginitate cuſtodita. aliđ ꝓ iniuria quā paſſa eſt. Vis iraſcibilꝭ actꝰ potiſſimꝰ eſt mortē ꝓpter xp̄m patient̄ ſuſtinere. Et qꝛ iſte actꝰ reperit̄ potiſſime in martiribꝰ. iđ martiribus ſpecialiter debet̄ aureola ſecunda. Et vis rōnal̄ potiſſimus actus eſt veritatē fidei cognoſcere ⁊ illā in alios diffundere. ⁊ qꝛ iſte actus reperit̄ p̄ncipalit̄ in doctoribꝰ ⁊ p̄dicatoribꝰ v̄bi dei. iđ doctoribꝰ ⁊ p̄dicatoribus verbi dei debet̄ tercia aureola.

Capitulum. VII

Quarta ſpecies luxurie est inceſtus q̄ eſt ꝯſanguineoꝝ vel affiniū abuſus. vnde ⁊ inceſtuoſi dicunt̄ q̄ cōſanguineis vel affinibꝰ ſuis abutunt̄. ſub q̄ ſpecie luxuria ſacerdotū. religioſoꝝ. ⁊ ſanctimonialiū ē cōtenta. Iſta ſpecies luxurie ꝓhibet̄ a dñ̄o Leui. xviij. Omnis hō ad ꝓximā ſui ſanguinis nō accedat vt reuelet turpitudinē eius. ¶ Unde ⁊ magnitudo huius peccati poteſt patere ex multis. Primo ex pena quā ordinauit deus huic pctō correſ̄ndere. vn̄ a ſapiente ⁊ a iuſto iudice ꝓporcionat̄ ſp pena delinq̄ntis quantitati culpe. iuxta illud Deut̄. xxv. Pro mēſura peccati erit plagaꝝ modꝰ. ſed deꝰ ſapientiſſimꝰ ⁊ iuſtiſſimus ſuper ordinauit hoc pctō dep̄henſos puniri pena mortꝭ vt pꝫ Leui. xviij. vbi legit̄ ꝗ poſtq̄ꝫ ꝓhibuit inceſtū ⁊ viciū cōtra naturā ꝓ illis liminauit dñs. d. Omnis aīa q̄ fecerit de abhominationibꝰ his quippiā peribit de medio populi ſui. Item Leui. xx. Qui dormierit cū nouerca ſua. ⁊ reuelauerit ignominiā patris ſui morte moriant̄ ambo. ſanguis eoꝝ ſit ſuper eos. Si q̄s dormierit cū nuru ſua vterq̄ moriat̄ qꝛ ſcelus opati ſūt. ſanguis eoꝝ ſit ſuper eos. ⁊ ſequit̄. Qui ſupra vxorē filiā matrē eiꝰ duxerit ſcelꝰ opatus eſt. ⁊ viuus ardebit cū eis. ⁊ ſeq̄t̄. Qui acceperit vxorē filiā ſuā patris ſui vel matris ſue. ⁊ viderit turpitudinem eius illaq̄ ꝯſpexerit fratris ignominiā. nephariā rem opati ſunt. occidētur ambo in cōſpectu populi ſui. Secūdo poteſt oſtēdi grauitas huiꝰ peccati ex hoc ꝗ apl̄s ſathane cruciādū tradidit vnū fornicatorē q̄ cū nouerca ſua peccauerat ſicut pꝫ. j. Coꝝ. v. Tercio pōt oñ̄di grauitas huiꝰ pcti ex hoc ꝗ pctm̄ iſtud hoīem ſil̄em reddit iumentis q̄ in ope illo nō ꝯſeruāt ꝯſanguinitatē ⁊ iđ merito de taliter peccāti dici pōt illud p̄s. Comparatꝰ ē iumentis inſipientibꝰ ⁊ ſil̄is factus ē illis.

Quarto pōt oñ̄di grauitas huiꝰ pcti ex hoc ꝗ peccatū iſtđ inhabilitat pſonas cū eo infectas licita ducere cōiugia. Vn̄ greg. Nec eā inq̄t quā aliquis ex ꝓpria cōſanguinitate ꝯiugē habuit vl̄ aliq̄ illicita pollutione inclinauerit in ꝯiugiū ducere vlli xp̄ianorū licet vel licebit. qꝛ inceſtuoſus eſt talꝭ coitꝰ ⁊ abhoīabilis deo ⁊ cunctis hoībꝰ. Inceſtuoſos aūt in nullo ꝯiugi noīe deputādos a ſanctis patribꝰ ſtatutū eſſe legimꝰ. hec greg. ⁊ ponit̄ i ca. xxxv. q. ij. Nō eā. Itē xxxij. q. vij. ſi q̄s viduā. Si q̄s inq̄t canō viduā vxorem duxerit ⁊ poſtea cū filiaſtra ſua fornicatꝰ fuerit ſeu cū patre ⁊ filio. ſeu cū duabꝰ ſororibꝰ. aut ſi q̄ cū duobꝰ fratribꝰ. ſeu cū patre ⁊ filio. ſi q̄s relictā fr̄is ſi q̄s neptē aut nouercā aut nurū aut cōſobrinā aut filiā auunculi aut eiꝰ relictā polluerit. eos diſiungi ⁊ vlterius nunq̄ꝫ cōiugio copulari p̄cipimus. hec ibi. Itē. xxxiiij. q. ij. In lectum. In lectū inq̄t canon mariti abſente vxore ſoror iuit vxoris. quā ille vxorē ſuam eē putans dormiuit cū ea. ſup hoc viſum eſt ipe p ſecuritatē verā hoc ꝓbauerit ꝗ neſciꝰ fecerit h̄ ſcelus pniam q̄dē que ſibi indicata fuerit faciat. legitimū v̄o coniugiū ſuum habere pmittat̄. Illa v̄o di-

gna vindicta affligat⁊ in eternū cōiugio priuet. De simpliciter fornicantibꝰ aut de duabꝰ sororibꝰ. vł cū matre ⁊ filia. vel cū patre ⁊ filio idē accipiendū ē vt ignorantibꝰ ꝯiugia nō negent. scientibꝰ ꝑpetue ꝓhibeant. hec ibi. Item. xxxiiij. q. ij. Si ꝗs cum duabus Si ꝗs inqt canon cū duabꝰ sororibꝰ fornicatꝰ fuerit ⁊ soror sororem eiꝰ quā antea stuprauit non intellexit. si digne penituit ⁊ se cōtinere nō valuerit post septē annos illis cōiugia nō negent. si aūt nō ignorauerint vsq̧ ad mortē a ꝯiugio abstineant. Itē si ꝗs cū matre ⁊ filia fornicatus est ignorante mr̄e de filia ⁊ filia de mr̄e. ille nunq̧ vxorē accipiat. ille vō si voluerint accipiant maritos. si aūt sciuerint ipse femine absq̧ marito maneant ꝑpetue. Itē ꝗdā fornicatꝰ est cū quadā muliere. ⁊ postea filiꝰ nesciens p̄ris factū stuprauit eandē. qđ cū pater nesciret de se filioq̧ ꝯfessus est. statuerūt meliꝰ vt taliter lapsis cū digna pn̄ia legitima ꝯiugia ꝑmittant q̧ forte deteriꝰ delinquant. fornicaria aūt sine spe ꝯiugij maneat. hec ibi.

B Sed hic forte querit aliꝗs vtrū liceat alicui homini aliquam mulierē ex ꝓpria cognatiōe ducere in vxorē. Et ꝙ h̄ licitū sit exemplis ⁊ auctoritatibꝰ sacre scripture videt esse ꝓbabile. Nam abraā saray filiam fratris sui aram sororem loth in vxorē duxit. vt ptz Geñ. xj. Item ysaac rebeccā in coniugiū accepit que erat filia bathuel cōsobrini matris sue. vt patet Geñ. xxiiij. Iacob etiam duas sorores. s. Lyam ⁊ rachel filias auunculi sui laban sibi matrimonio sociauit. vt ptz Geñ. xxix. Item in lege data p̄cepit dominus moysi vt nullus duceret vxorem nisi de propria tribu ⁊ familia. Item si aliꝗs moreret sine liberis p̄cepit dn̄s vt frater eius vxorem defuncti sibi copularet. ⁊ ex ea semen fratri suo suscitaret. vt patet Deutr. xxv. Quibꝰ suppositis arguitur sic. Omnes homines ad quos lex dei ꝑuenit p̄ceptis illiꝰ legł tenent esse subditi nisi in his que euangelicis mandatis vel apostolicis institutis esse euacuata monstrantur. ꝫ cum nullo euangelico p̄cepto nec aliquo ap̄lico instituto ꝯsanguineoꝝ matrimoniales cōiunctiones ꝓhibite inueniunt. sequit ꝙ sicut in lege nature ⁊ in lege mosayca. ita ⁊ nunc licita hm̄oi cōnubia eē vident. Hic dicit ꝙ hanc dubitatōnē mouet canon xxxv. q. j. ca. j. Et rn̄det ibidem ad eandē dubitationem dicens ꝙ cōsanguineoꝝ cōiunctiones quadaꝫ causa iusta ⁊ rōnabili fuerunt imperate. Nam cū in principio vnꝰ ⁊ vna ex eius latere mulier a deo formarent. necessario ꝓpter multiplicationē generis humani fratres ⁊ sorores a primis parentibꝰ descendētibus ad inuicem iungebant. sed illud qđ tunc licitum erat necessitate cogente. cessante necessitate pariter cessare oportet. Tanto igit damnabiliꝰ vsurpatur cōsanguineoꝝ cōiunctio. quanto minꝰ necessaria cōprobat. Vn̄ ⁊ huiuscemodi copula testante lege ꝓhibita inuenit. dn̄o dicente ꝑ Moysen. Turpitudinē sororis tue nō reuelabis. Leui. xviij. Et huic ꝯcordat beatꝰ augꝰ. in de ci. dei. ⁊ ponit in ca. xxxv. q. iiij. Cum igit. vbi sic. Cum igit inquit genꝰ humanū post primā copulā viri facti ex puluere ⁊ cōiugis eius ex viri latere mariū feminarūq̧ cōmixtiōe opꝰ haberet vt gignendo multiplicarent nec eēnt vlli homines nisi q̄ ex illis duobꝰ nati fuissent viri cōiuges sorores acceperunt. qđ in facto est antiquius cōpellente necessitate. tanto postea factū est damnabilius religione ꝓhibente. habita est em̄ illis rō certissima charitatł vt hoies q̄bꝰ esset vtilis atq̧ honestissima cōcordia diuersarū necessitudinū vinculis nectarentur. nec vnꝰ in vno multa haberet. ꝫ singule spergerent in singulos ac sic ad socialē vitā diligentiꝰ plurime plurimos obtinerent. pater q̄ppe ⁊ socer duarū sunt necessitudinū nomina. Dū igit ꝗs habeat aliuꝫ patrē. aliū socerū numerosiꝰ se caritas porrigit. vtrūq̧ aūt vnꝰ adam esse cogebat ⁊ filijs ⁊ filiabꝰ suis qn̄ fratres sororesq̧ cōiugio iungebant. sic ⁊ eua vtriq̧ sexui filioꝝ fuit ⁊ socrus ⁊ mater. q̄ si due femie fuissent. altera mater. ⁊ altera socrus. copiosius se socralis dilectio colligaret. Sꝫ hoc vn̄ fieret tunc nō erat qn̄ nisi fratres et sorores ex illis duobꝰ primis nulli homies erant. Fieri igit debuit qđ potuerit vt existente copia vnde ducerent vxores q̄ iam nō erant sorores nā solū illud nō fieret vbi nulla necessitas esset. verumetiā sic fuit ꝙ hūano genere crescente etiā ipsos deoꝝ multoꝝ falsorūq̧ cultores sic obseruari cernimus vt ⁊ ꝑuersis legibꝰ ꝑmittant fraterna cōiugia. melior tn̄ ꝯsuetudo ipsam mallet exhorrere licentiaꝫ sicq̧ aduerset quasi nunq̧ licere potuerit. Copulatio igit maris ⁊ femine quantū attingit ad genꝰ humanū q̄ddā seminariū est charitatis. Celestis vō ciuitas opus habet vt noxā generatiōis euitat. Hac itaq̧ ꝯsuetudie q̄ ab ip̄o exordio humane ꝓpagationis originē habuit q̄ nulla lex cōtra iubendo euacuerat. excusant abraam: ysaac, ⁊ iacob. ⁊ ceteri q̄ de propria cognatione ducebant vxores ꝗbuis etiā alia cā rectissime ratiōis q̄ id factū sit possit nitere. ceteris idolatria feminatis sola familia heber in cultu vniꝰ dei remansit. Vn̄ abraam a chaldeis cū fratre suo in ignē quē adorare noluit ꝓiectꝰ est vt numine sue deitatis exurendo sentiret quē vrendo colere cōtempsit Ne ergo cōiunctiōe infideliū fideles ad ydolatriam laberent ⁊ ita deū offenderēt sicut quondā an̄ diluuium filij dei cōmixti cū filiabꝰ hoim xp̄m ad iracundiā ꝓuocauerāt. Rectissime cautū est vt patriarche viri sanctissimi nō nisi de ꝓpria cognatione. i. de familia fideliū sibi vxores accipent. Hinc etiā cū filij israel intraturi terrā ꝓmissiōis a dn̄o audirēt. ne filias chananeoꝝ sibi vxores accipent nec suas eis nuptui traderent. statim subiunxit dn̄s. ne faciant vos recedere a deo vestro et fornicari cum dijs alienis. Hinc etiā esdras ydumeas atq̧ aliaꝝ nationū mulieres ꝑ q̄s filij israel ibant ad deos alienos ab eis separari iussit. Et etiā alia cā q̄re cōsanguineoꝝ ꝯiunctiones in pp̄lo p̄mū ꝑmisse vł potius imperate fuerunt deus sic ab initio salutem humani generis dispensauit vt primitiuā ecclesiā in illo populo institueret q̄ sibi carnis cōsanguinitate erat ꝓpinquiꝰ. Vn̄ de plebe iudaica p̄mū apostolos elegit quos q̄i fundamentū ecclesie instituit. quoꝝ p̄dicatione de eadē plebe multi ad eū cōuersi in seipsis originē ecclesie p̄stiterunt. deinde in cecitate sue ꝑfidie iudaica plebe relicta ad gentes que tam fide quā cognatiōe carnis a xp̄o erant aliene. p̄dicatio euangelica trāslata est quasi cōsanguinee copulā xp̄s aspernatus de aliena cognatione sibi vxorē elegit adimplens illđ qđ ꝑ ꝓpham predixerat. In peccatis vestris dimisi matrē vestrā quasi adulterā ⁊ repudiatā. Et iterū ꝑ ali-

tum ꝓphetam. vocabo nõ plebē meā plebē meā. In huius ergo rei sacramentū ꝯsanguineoꝝ ꝯiūctiões in primis pplo ꝑmisse sunt. nūc aūt ꝓhibite. ꝛ q2 nõ in vna tm̄ familia ꝫ in oi multitudine gentiū fideliū ppls inueniť nõ de ꝓpria cognatione ꝫ de qualibet alicubicũqꝫ vxorē ducere ꝯcediť. Illud aūt quo ꝑce pta legis seruanda dicunť q̃ nec euāgelicis nec apl'icis institutis euacuata ꝓbanť. verū q̃dem est. ꝫ cum oīa signa figuralia apl's ꝓbet ad tp̄s esse data. atqꝫ iõ veniente veritate affirmet illa nõ vltra esse seruāda. Hec aūt vt supra mõstratū est cā sacri a deo istitutū esse ꝓbeť. ꝛ hoc cū ceteris figuralib9 euacuatū certissime ꝯstat. Q̄ꝫ sicut apl's quedā ꝯsulēdo addidit q̃ euangelicis ꝑceptis nõ inueniebanť definita. nec tñ ideo tanqꝫ temeraria siue supflua ab alijs apostolis sunt repudiata. Sic ꝛ ecclesia prima apostolica instituta quedā ꝯsilia pfectõis addidit. vtputa de cõtinentia ministroꝝ. de cõfectõe misterioꝝ. de celebratione officioꝝ q̃ nullaten9 sunt repudianda. sed diligenti veneratiõe suscipiēda. ¶ Cõsanguineoꝝ ergo cõiunctiões q̄uis euangelicis ꝛ apostolicis ꝑceptis nõ inueniant ꝓhibite sunt tñ fugiende. q2 ecclesiasticis institutionib9 inueniunť interminate. h̄ canon. Quia ergo a cõsanguinioꝝ ꝯiūctionib9 sicut ꝓbatū est abstinere oportet. videndū est vsqꝫ ad queꝫ gradū a ꝯsanguineis abstinere opteat. ¶ Sed ꝓ isto est notandū q Januen. in suo catholicon pte. v. vbi cõsanguinitas. dicit q cõsanguinitas est vinculū ꝑsonaꝝ ab eodem stipite descendentiū carnali ꝓpagatione cõtractū. Et dicit cõsanguinitas a con. ꝛ sanguis quasi cõem sanguinē hn̄tes. Et scias q sm̄ canonē duo fratres sunt in ꝑmo gradu. filij duoꝝ fratrū in secundo gradu. nepotes eoꝝ fratruꝫ in tercio gradu. pronepotes in quarto gradu. Grad9 aūt est habitudo ꝑsonaꝝ distantiū in quo cognosciť q̃ generationis distantia due ꝑsone inter se differāť. Sꝫ q̃d si alique ꝑsone attinent sibi ex vna pte in secundo gradu vel in tercio. ex alia v̓o pte in quinto. nun q̃d possunt cõtrahere matrimoniū. Dico q sic q2 spectandū est in remotiori ꝑsone cõsanguinitate. In h̄ em̄ casu remotior ꝑsona extra metam cõsanguinitatis existit. vñ nõ attingit illi ex quo de eius ꝯsanguinitate nõ est. qm̄ sicut olim oīs ꝯsanguinitas in septimo gradu terminabať. ita hodie in quarto saltem quo ad ꝓhibitionē copule cõiugalis. Et dicit cõsanguinitas quasi sanguinis ꝓpinquitas. Vñ cõsanguinei dicti sunt q̃ ex vno sanguine. i. ex vno patris semine nati sunt. hec Januen. ¶ Sed ꝓ apertiori declaratione hui9 mīe. s. ad oñdendum qualiter consanguinitas impedit matrimoniū cõtrahendū ꝛ dirimit matrimoniū ꝯtractū: est notandū q sicut dicit Johānes de burgo in li. suo q̃ intitulať Pupilla oculi. pte. viij. ca. ix. Triplex est cognatio. Prima carnalis q̃ diciť cõsanguinitas. Secunda spūalis que dr̄ cõpaternitas. Et tercia legalis q̃ dr̄ adoptio. de q̃bus singillatim diceť. Est aūt cõsanguinitas vinculum ꝑsonaꝝ ab eodē stipite descēdentiū. vt supra ꝛc. Vñ et cõsanguinei dicunť ex vno sanguine ꝓcedentes. Cõsanguinitas em̄ habet tres lineas. i. triplici ordine ꝓcedit. Prima nanqꝫ linea est ascendentium. vt pater: auus: ꝓauus. ꝛ ascendendo ꝓ feminis vt mater: auia: ꝓauia. ꝛ ita de alijs. Secūda linea est descendentiū. vt filius: nepos: ꝓnepos ꝛc. de feminis. filia. neptis. ꝓneptis ꝛc. Tercia linea ē collateraliū. s. a latere venientiū que etiā linea transuersalis diciť vt fratres. ꝛ filij fratrū q̃ patrueles dicuntur. de feminis vt soror ꝛ filij duaꝝ soroꝝ q̃ dicuntur cõsobrini ꝛ filij eoꝝ. ꝛ sic ꝓgrediendo a latere. Sūt etiā in qualibet linea cõsanguinitatis grad9 multi. Et est alius grad9 vt hic loquiť determinata ꝓpinquitas ꝑsone ad ꝑsonam sm̄ consanguinitatē. Gradus ꝓprie inueniť in linea ascendente ꝛ descendente. minus aūt ꝓprie in linea transuersali. Gradus vtiqꝫ cõsanguinitatis sic cõputať in linea ascendentiū ꝛ descendentiū. quelibet ꝑsona addita alteri ꝑ carnis ꝓpagationē facit gradum. vt pater ꝛ filius sunt in primo gradu. nepos in secundo. ꝓnepos in tercio ꝛ abnepos in quarto. ꝛ ita de feminis est dicendū. In linea igiť ascendentiū ꝛ descendentiū est ꝓ regula obseruanda q tot sunt gradus quot sunt ꝓpagatiões. sed in omni linea ꝓpagatõnū ꝑsupponiť vna ꝑsona nõ ꝓpagata in illa linea. ꝫ est principiū illius linee. Vnde vbi sunt quatuor ꝑsone in linea descendentiū vel ascendentiū ꝯnumerato stipite quarta ꝑsona distans a stipite est in tercio gradu. Et si fuerint quinqꝫ ꝑsone. quinta ꝑsona sic distans est in quarto gradu. ꝛ ita de alijs. In linea v̓o transuersalium quādo ꝑsone inequaliter distant a stipite cõmuni. vtputa si vna ꝑsona sit in secundo gradu consanguinitatis. Alia v̓o in tercio vel in quarto gradu. gradus cõsanguinitatis debent cõputari sm̄ gradum remotioreꝫ a stipite. quia quanto gradu distat remotior persona a stipite. tanto gradu distant ille persone inter se. ¶ Regula quidem approbata est q quoto gradu remotior persona distat a stipite: tanto gradu distat a qualibet ꝑsona per aliam lineam descendentium ab eodem vt patet extra de cõsanguinitate ꝛ affini. ca. vi. Secundū v̓o canones in linea collaterali duo fratres sunt in primo gradu. horum filij in secundo. ꝛ filij dictorum filioꝝ in tercio gradu ꝛ sic vlterius ꝓcedendo. ¶ Et huic carnali cognationi que diciť ꝯsanguinitas annectiť affinitas que etiam impedit matrimoniem cõtrahendum. ꝛ dirimit matrimoniū cõtractū. vt dicit Johannes de burgo libro quo prius parte. viij. ca. x. Et est affinitas ꝓpinquitas quedam ex carnali cõmixtione mediante cõsanguinitate ꝓueniens vt dicit doctor iste ibidem. oritur affinitas tam ex coitu fornicario q̄ etiam ex matrimoniali seu legitimo. ꝛ generaliter ex omni carnali cõmixtione ꝑ quā vir ꝛ mulier dicuntur effici vna caro Et q2 ꝑ pollutionē extra vas ad hoc naturaliter ordinatum. vel ꝑ fractionē claustroꝝ absqꝫ seminis infusione nõ efficiunť vir ꝛ mulier vna caro per talem effusionē. pollutionē. vel effractionē ꝛ similia nõ ꝓuenit affinitas. Si aūt vir ꝑuenerit ad emissionē seminis in vase deputato. etiā ꝛ si mulier nõ emittat semen ꝯtrahiť affinitas. Et notandū q omnis cõsanguinitas vxoris mee. s. vsqꝫ ad quartum gradum inclusiue sunt mihi affines ꝛ in eisdem gradib9 quib9 sunt cõsanguinei vxoris mee. vtputa cõsanguineus vxoris mee in primo gradu est mihi affinis in ꝑmo gradu. ꝛ ita de alijs. Similiter omēs consanguinei mei modo ꝑdicto sunt affines vxoris mee. ꝛ in eisdē gradibus quibus sunt consanguinei mei. Et quod

dixi de vxore mea intellige de quacūq; alia muliere a me carnaliter cognita. qꝛ ꝑ coitum fornicariū ɔtrahit affinitas vt dictū est. ꝫ tñ cōsanguinei mei nullo modo sunt affines cōsanguineis vxoris mee. nec inter eos matrimoniū ꝓhibetur. Unde pater ꝛ filius ɔtrahere possunt cū matre ꝛ filia. ꝛ duo cognati cuꝫ duabꝰ cognatis. ꝛ auunculus et nepos cū duabꝰ sororibꝰ. Et sicut debet vir abstinere a matrimonio cōsanguinearū suarū ꝓpriarū. ita a matrimonio ɔsanguinearū vxoris sue ꝓpter affinitatē ꝛ similiter vxor a cōsanguineis mariti sui abstinere debet sicut a ꝓprijs. Et ꝗuis nullā feminā de ɔsanguinitate vxoris mee licet mihi ea mortua cōiugem accipe ꝓpter affinitatem impedientē. tamen femine q̄ fuit vxor alicuiꝰ cōsanguineorū vxoris mee bene possuꝫ in matrimonio copulari. vtputa relicta fratris vxoris mee. ꝛ ita de alijs inferioribꝰ. Similiter ꝛ vxor mea lꝫ nō poterit post mortē meā accipe aliquē de ɔsanguinitate mea in matrimonio. tñ virū q̄ olim fuit maritus alicuiꝰ femine de consanguinitate mea bene potest accipere. Et notandum ꝙ affinitas p̄cedens sponsalia vel superueniens eis impedit ꝛ dirimit sponsalia ꝛ matrimoniū si forte secutum fuerat. sed affinitas supueniens matrimoniū non dirimit matrimoniū p̄cedens siue fuerit carnalis copula ɔsummata siue nō. E

Secunda cognatio que vt supra dī impedit matrimoniū ɔtrahendū ꝛ dirimit matrimoniū contractum est cognatio spūalis. que est ꝓpinq̄tas ꝓueniens ex hoc ꝙ aliq̄s ɔfert sacramētū baptismi seu cōfirmatiōis. seu suscipit vel tenet eū cui sacramentuꝫ ɔfert. ꝛ cōtrahit cognatio spūalis inter baptizatū ꝛ eū q̄ suscipit illū. ac etiā inter baptizatū ꝛ filios suscipientis ꝛ hoc siue sint legitimi siue non. ꝫ nō sic de adoptiuis. qꝛ filij adoptiui suscipientis legitime copulare poterunt baptizato ꝺm Innocē. Itē ɔtrahit cognatio spūalis inter baptizatū ꝛ vxorē suscipientis si ante susceptionē fuerit ab eo cognita. Itē int suscipientē ꝛ parentes. s. patrem ꝛ matrē baptizati. ac etiā inter baptizatū ꝛ vxorē baptizantis priꝰ cognitam ab eodē. ac etiā inter baptizantē ꝛ patrē matremq; baptizati. Tot etiā modis cōtrahit cognatō spūalis ex cōfirmatione seu frontis crismatisatione videlꝫ inter cōfirmatū ꝛ suscipientē. inter ɔfirmatuꝫ ꝛ filios suscipientis. inter ɔfirmatū ꝛ vxorē suscipiētis prius cognitam ab eodē. Item inter suscipientē ꝛ vtrunq; parentē cōfirmati. Item inter cōfirmantē ꝛ confirmatū. Item inter cōfirmatū ꝛ filios cōfirmātis. Item inter cōfirmatū ꝛ vxorē confirmantis prius cognitam ab eodem. Item inter confirmantem ꝛ vtrunq; parentē confirmati. Et cognatio spūalis quocunq; modorū dictorū ɔtracta impendit matrimoniū ɔtrahendum ꝛ dirimit matrimoniū contractum. Inter v̄o alias ꝑsonas ꝗ̄ supradictas nō orit cognatio spūalis que matrimoniū cōtrahendū impediat. aut cōtractum dirimat quacunq; cōsuetudine ɔtraria non obstante. Item spūalis cognatio nō ꝓcedit ad nepotes ꝛ vlteriores. Licet em̄ filia mea spūalis nō posset ɔtrahere cum filio meo naturali. bñ tñ potest cum filio filij mei. Similiter filij duorū cōpatrū pñt matrimoniū cōtrahere siue sint geniti ante siue post cōpaternitatē. excepta sola ꝑsona per quā paternitas est cōtracta q̄ nunq; potest copulari alicui filiorū patris sui spūalis. Item lꝫ filius nō potest ɔtrahere cum illa quā pater leuauit. pater tñ cōtrahere potest cum illa quā filius eius. s. patris leuauit. Item lꝫ nō possit cōtrahere cum filia mea spūali. tamen cū sorore filie mee spūalis possit contrahere. Item in casu potest quis licite cū duabus cōmatribus copulari. vt si tua prima vxor tenuit filiū alterius mulieris anteq; tu miscuerat ei. poteris mortua illa habere alterā illam. ꝫ si tenuit filiuꝫ eius postq; a te fuit cognita non poteris secundaꝫ habere eo ꝙ compater eius factus es. Si autē aliqua mulier tenuerit filiū vxoris tue quem de alio viro habuit. illa mulier est cōmater vxoris tue ꝛ nō tua. siue illa sic tenuerit anteq; inter te ꝛ vxorē tuā interueniat copula siue post. iam poteris illā mortua tua ducere. Similiter si filius tuus queꝫ de alia genuisti ab aliquo suscipiat. ille suscipiens est cōpater tuus ꝫ nō vxoris tue. ideo ꝛ te mortuo posset ille cōpater tuus cōtrahere cum illa que erat vxor tua. Item sicut cōpaternitas transit ad vxorē que fuerat a viro prius cognita carnaliter eo ꝙ iam effecti sunt vna caro. sic ex cōpari ratione videtur transire ad aliam mulierē carnaliter ab eodem cognitam ꝗuis nō sit vxor eiusdem. qꝛ sic coeuntes vt dictum est vna caro efficiuntur.

F Tercia cognatio impediens matrimoniū est legalis cognatio que fit ꝑ adoptationem. cuiꝰ triplex ponit species. Una est ascendentiū. que oritur inter adoptantem ꝛ adoptatum. siue sit adoptatus in filium siue in nepotem. siue et mulier sit adoptata in filiam siue in neptam. ꝛ hec cognatio indistincte impedit matrimoniū. qm̄ pater adoptator nō pōt contrahere cum filia adoptiua. neq; cū nepta adoptiua. ꝛ sic de alijs. xxx. q. iij. Ita diligere. Secunda species est collateralium. vtputa inter filiū meū naturalem: ꝛ filiam meā adoptiuam. ꝛ hec cognatio impedit matrimoniū ꝗ̄diu durat adoptatio ꝛ sit in eiusdem patris potestate. ea v̄o soluta. siue ꝑ mortē patris illius siue per emancipationē filij naturalis aut etiam adoptiui non impedit. Tercia species ɔgnationis legalis est quasi legalis affinitas inter patrē adoptantem ꝛ vxorem filij adoptiui. similiter inter filium adoptiuū ꝛ vxorē patris adoptantis. ꝛ h̄ omni tempore impedit matrimoniū. qm̄ pater adoptās nunq; potest cōtrahere cuꝫ illa que fuit vxor filij sui adoptiui etiam post emancipationē. Similiter filius adoptiuus post mortem patris qui eum adoptauit non potest contrahere cum illa que fuit vxor illius patris qui eum adoptauit. Filius adoptiuꝰ potest cōtrahere cū filia illegitima patris adoptantis eum. ꝛ filiꝰ ille adoptiuus cū filia adoptiua. Item si filius adoptiuꝰ durante adoptione cōtrahat cū filia legitima adoptantis soluit matrimoniū. Item due ꝑsone. s. vir ꝛ mulier ab eodem patre adoptante possunt ad inuicem ɔtrahere cū nunq; inueniat hoc esse ꝓhibitū. sicut etiā duo spūales filij alicuiꝰ inuicem cōtrahere possunt. ꝛ spūales cū adoptiuis. Item inter optantem ꝛ patrem adoptati siue matrem nulla cōtrahit cognatio. Pro intellectu p̄missorū nota ꝙ adoptio siue adoptatio est extranee ꝑsone in filium vel nepotem siue deinceps sumptio legitima. qꝛ ꝑ adoptationē q̄ filius non est pro filio habet. Hec iohannes de burgo.

Capitulum VIII

Quinta species luxurie

q est viciū ꝯtra naturā. qđ pluribus modis fieri ꝑniciosis cōtingit. Uno modo cū sine omni cōcubitu causa delectatōis venire pollutio ꝓcuret. ⁊ vocat pctm̄ immundicie. ij. Corinth. xij. vbi dicit. Non egerunt penitentiā sup immundicia ⁊ fornicatione ⁊ impudicicia q̄s gesserunt. Itē vocat peccatum istud mollicies. Un̄. j. Coꝝ. vj. Neq fornicarij: neq idolis seruiētes: neq adulteri: neq molles: neq masculoꝝ cōcubitores regnū dei possidebunt. Alio mō ꝯtingit fieri dictū viciū p cōcubitū ad rem alterius speciei. vtputa cū iumentis. De q̄ Leui. xx. Qui cū iumento ⁊ pecore coierit. morte moriat. pecus quoq occidite. Mulier que succubuerit cuilibꝫ iumento simul interficiat cū eo. Tercio mō fit p cōcubitum ad indebitum sexū. vt puta masculi ad masculū. De quo dr̄ Leui. xx. Qui dormierit cū masculo coitu femineo vterq opat⁹ est nephas morte moriant. sit sanguis eoꝝ sup eos. Quarto modo si nō seruet vsus naturalꝭ. vtputa cū vir modo bestiali coierit cū muliere. vl̄ cū mulier supgressa viro abutit. Roma. j. Masculi relicto vsu naturali. femine exarserunt in desiderijs suis in inuicē masculi cū masculis turpitudinem opantes. ⁊ femine eoꝝ mutauerūt vsum naturalē in ipsum q̄ est contra naturam. Inter omnia eñ peccata carnalia peccatū ꝯtra naturā qđ istis quatuor modis cōmittit est grauissimū. Unde aug. in de adulterinis ꝯiugijs. Adulterij inquit malum vincit fornicationē. vincit autē ab incestu. pei⁹ est eñ cum matre q̄ cū aliena vxore cōcumbere. sed omniū hoꝝ pessimū est qđ ꝯtra naturam fit. Hec augu. ⁊ ponit in ca. xxxij. q. vij. Quemadmodū. Unde magnitudo huius peccati ostēdi potest quattuor modis. Primo p testimoniū scripture q̄ hoc peccatū asserit esse maximū. quale est illđ Gen̄. xiij. vbi dicit ꝙ homines sodomite erant pessimi. ⁊ pctōres corā dn̄o nimis. Item gen̄. xviij. dicit dn̄s. Clamor sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ multiplicat⁹ est. ⁊ pctm̄ eoꝝ aggrauatū est nimis. descendā ⁊ videbo vtrū clamorem q̄ venit ad me ope compleuerint. an nō est ita vt sciā. Sup quo greg. Nouitas inquit tāte rei inaudite turpitudinis quasi admiratione ⁊ dubitationem parit in audiente. imo intantū ꝙ deus q̄ om̄ia nouit anteq fierent. quasi admirando ⁊ dubitando loquit de tanto scelere introducto dicens. descendā ⁊ videbo ⁊c̄. q. d. Incredibile eñ mihi videt hoiem tantū flagitiū ꝑpetrasse. Laborantes eñ hoc vicio hostes sunt dei ⁊ generis humani. nā deus masculū ⁊ feminam creauit vt multiplicarent homines. isti operam dant vt minuant hoies. Ideo hoc peccatū numeratur vnum quasi potissimū inter quatuor vicia q̄ vindictam clamant ad deū. Quoꝝ primū est homicidium. de quo gen̄. iiij. dixit dn̄s ad cayn q̄ occidit abel fratrem suū. q̄d fecisti vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. nunc igit maledict⁹ eris sup terrā que aperuit os suum ⁊ accepit sanguinem fratris tui de manu tua. Secundū est oppssio paupeꝝ. de quo Exo. iij. vbi legit. ꝙ dn̄s dixit ad moysen. Uidi afflictionē populi mei in egypto. ⁊ clamorē ei⁹ audiui. ⁊ sequit. Clamor ergo filioꝝ israel venit ad me vidiq afflictionē eoꝝ qua ab egyptijs opprimunt.

Terciū est retentio mercedis opariōꝝ fideliū. De quo Jaco. v. Ecce merces opariōꝝ vestroꝝ q̄ messuerunt regiones vestras q̄ fraudati sūt a vobis clamāt ⁊ clamor eoꝝ in aures dn̄i sabaoth introiuit. Quartū est peccatū ꝯtra naturam qđ inter cetera quatuor pessimū est. Un̄ gen̄. xxxvij. legit ꝙ ioseph accusauit fratres suos ad prēm suum de crimine pessimo. i. de peccato ꝯtra naturā qđ int oīa peccata carnalia pessimū reputat. Nam sm̄ aug. in de adulterinis cōiugijs. Maius peccatū est coire ꝯtra naturā q̄ si matrē suam q̄s carnaliter cognosceret. vel crimē adulterij cōmitteret. Unde bartho. de ꝓprietatib⁹ rerum. Quicunq inquit p̄ter legitime generationis vsū cōcessum voluntarie membris genitalib⁹ ludibria libidinis exercuerit. patrem ingenitū deū nature ⁊ gratie genitorē iam ꝑdidit. nec in generatōne iustoꝝ nisi cōdigne penituerit locum inter filios glorie possidebit. Nam abusus genitaliū absq patris luminū iniuria eiusq offensa esse non pōt. Tollit insup gratiam ⁊ vulnerat naturā. Et sicut dicit in floratio bartholꝰ. titulo de luxuria. q̄ncunq vel quomodocunq q̄s ꝓcuret vel cōsentiat vt semen alibi q̄ in loco siue vase ad hoc a natura deputato inter marem ⁊ feminā. ⁊ hoc modo debito ⁊ ordine naturali effundatur viciū est contra naturā ⁊ sodomiticū iudicandū. De isto tn̄ peccato cū magna cautela loquēdū est p̄dicando ⁊ interrogationes in cōfessione faciēdo. vt nihil alicui reuelet qđ prestaret occasionem peccandi. Sed hic est insuper notandū ꝙ cōtingit hominē semen aliq̄n extra vasculum nature effundere sine peccato aliquo criminali. vt patet de nocturna pollutione que fit sine vsu liberi arbitrij quo carent dormientes. ⁊ iō ex se non est peccatum vt dicunt doctores. tamē ex sua causa potest esse peccatū. Causa aūt aliquando est abundantia seminis. que abundantia aliquando est ex causa culpabili. puta ab excessu cibi vel potus. ⁊ tunc est peccatum. Alia causa nocturne feditatis pōt esse turpis cogitatio p̄cedens in vigilia q̄ reliquit vestigiū sui in fantasia. ex quo in anima dormientis fit inclinatio ad assentiendū actib⁹ ex quib⁹ fit pollutio. Un̄ philosoph⁹ in primo ethicoꝝ dicit. inq̄ntum paulatim ꝑtransiunt q̄dam mot⁹ a vigilantib⁹ ad dormientes meliora fiunt fantasmata studiosoꝝ q̄ quorūcunq alioꝝ. Item ysido. Nō est inq̄t pctm̄ q̄n nolentes illudimur imaginib⁹ nocturnis. ſ3 tunc est peccatū si anteq illudamur cogitationū affectib⁹ p̄uenimur. Luxurie quippe imagines quas in veritate gessim⁹ sepe dormientib⁹ in anima apparent. ſ3 innoxie si nō ꝯcupiscendo cōcurrāt q̄ vo in nocturna pollutione polluit q̄uis citra memoriā turpiū cogitationū si se p̄sentiat inq̄natū. tn̄ hoc vt temptaret culpe sue tribuat. suamq immundiciā statim fletib⁹ tergat. Hec ysido. ⁊ ponit in ca. di. vj. Nō est peccatū. Tercia causa nocturne pollutionis est causa extrinseca. s. malicia demonis cōmouentis membra dormientis ad talem effectū. ⁊ h̄ q̄dem cōtingit ex pctō p̄cedenti. s. negligentia p̄parandi se ꝯtra demonis illusiones p crucis munitionem ⁊ deuotā orationē. vnde in sero solent hoies se crucis signaculo munire ⁊ illud ymni decantare Hostemq nr̄m cōprime. ne polluant corpa. Secundo

pōt ostendi magnitudo huiꝰ peccati ꝑ vindictā ꝓ eo
sumptā. Vn̄ ꝓpt istud pctm̄ destruxit deꝰ totū genꝰ
humanū ꝑter octo aīas diluuio generalī. nā inter ce
teras diluuij causas ponit methodiꝰ istā tanq̄ cām
ꝑncipalē q mlīeres in vesaniā cōuerse supgresse virī
abutebānt. ac exarserūt viri in alterutrū coeūtes. Itē
ꝓpt illō enorme pctm̄ subuerse sūt q̄nq̄ ciuitates cū
suis hītatoribꝰ in ꝓfundū inferni. in q̄ vindicta vt
dicit parif. attendendū est q deꝰ nō solū punire vo
luit impios: sꝫ etiā puulos ⁊ innocentes vniꝰ ciuī. ⁊
in hoc est ꝓuisum pueris ne diutius viuentes exem
pla patrū sequerent. ⁊ sic grauiꝰ damnarent. ac etiā
circūiacentes regiones punire voluit. ⁊ nō solū ho-
mines sꝫ etiā aīalia ⁊ terrenascentia. ipamq̄ terrā de
struxit eā ꝯuertēs in mare mortuū in quo nihil viuit
nec auis. Vn̄ aug. in de mirabilibꝰ scripture. li. ix. c.
xiij. Ut eoꝝ inquit opa oblitarent omnis ꝓgenies
ipoꝝ erasa est. Itē greg. Gehennalis inq̄t flāma mo
rā nō sustinens sodomoꝝ ꝑuenit tollere nationē. et
ipam terrā tante ꝯfusiōis ꝯscia ꝯsumpsit ignis sul-
phureꝰ. ⁊ in lacū horribilē omne solū redactum est.
Itē geñ. xix. Dn̄s pluit sup sodomā ⁊ gomorrā ignē
⁊ sulphur de celo ⁊ subuertit ciuitates has ⁊ oēm. s.
ciuitatē ⁊ terrā circa regionē vniuersos habitatores
vrbiū. ⁊ cuncta terre virentia. Respiciens etiā retro
vxor loth versa est in statuā salis ad oñdendū quātū
displiceat dn̄o memoria cū delectatiōe huiꝰ detesta-
bilis pctī. Itē legit geñ. xxxviij. q ona fundebat se-
men suū in trā. ⁊ idcirco ꝑcussit eū dn̄s. s. morte subī
ta. eo q rem detestabilē faceret. Tercio pt oñdi ma
gnitudo huiꝰ abhominabil pctī ex hoc q antiq̄ iu-
sti reputauerūt stuprū ⁊ adulteriū modicū i pctm̄ re
spectu ad istud abhominabilissimū pctm̄. Vn̄ Geñ.
xix. legit q Loth dixit sodomitis volentibꝰ cū ma-
sculis coire coitu femineo. Nolite inq̄t q̄so frēs mei
nolite malū hoc facere. habeo ei duas filias q̄ nec co
gnouerūt virū. adducā eas ad vos ⁊ abutemini eis sic
vobis placuerit. Itē iudicū. xix. legit q cū q̄dam se-
nex ciuitatis gabaa recepisset in hospiciū suū q̄ndā
adolescentem cū vxore sua. venerūt viri ciuitatis cir-
cūdantes domū eiꝰ. fores pulsare ceperūt clamātes
ad dn̄m domꝰ atq̄ dicentes. Educ virū q̄ ingressus
est domū tuā ⁊ abutamur eo. egressusq̄ est ad eos se
nex ⁊ ait. Nolite frēs nolite facere malū hoc. qꝛ in-
gressus ē hō hospiciū meū. ⁊ cessate ab hac stulticia
habeo em̄ filiā virginē. ⁊ hic hō habet cōcubinam. s.
vxorē. educā eas ad vos. ⁊ humilietis vt vr̄am libidi
nē cōpleatis. tm̄ obsecro vos ne scelus hoc opemini
ꝯtra naturā in virū. Quarto pōt oñdi magnitudo
huiꝰ peccati ex hoc q laborantes hoc vicio trāsgre-
diunt legem nature quā bruta aīalia obseruāt. ⁊ idō
vt dicit parif. vbi alie spēs luxurie iumento assimi-
lant hoīem. hec nephandissima turpitudo inferiorē
iumento reddit hoīem. ⁊ iō inquit sodoma inde mu
ta interpretat. qꝛ hoc peccatum homines reddit mu
tos in die iudicij. non poterunt enim eos excusare ꝑ
ignorantiam. cū ipsa natura legem docuerit ipa bru
ta animalia. quam isti transgrediuntur.

Capitulum. IX

T insuper est notādū
q q̄uis peccatū luxurie cū suis quinq̄ spe
ciebus in omni homine vel muliere sit abhominabi
le. maxime tn̄ in sacerdotibꝰ ⁊ viris ac mulieribꝰ reli
giosis est detestabile. Vn̄ q hoc peccatum grauiꝰ sit
in sacerdotibus q̄ in laicis potest ostendi multipli-
ci rōne. Primo ꝑ hoc q sicut pꝫ ex sententia scri-
pture Leui. v. ⁊ Nu. vj. Pondꝰ sanctuarij maiꝰ erat
ponderibus mercatorū vl aliorꝝ ciuiū. ꝑ qd designa
tur fm parif. q aliter ponderanda sunt pctā laicoꝝ.
⁊ aliter peccata sacerdotū. Vnde ⁊ q̄ graue sit pecca
tum sacerdotis ad cōpationē peccati vulgaris ꝑpen
di potest ex hoc q tantū sacrificiū ꝑcipit a domino
ꝓ expiatione peccati sacerdotis sicut ꝓ expiatione
peccati totius turbe vulgaris populi. vt patꝫ Leuit.
iiij. Secundū q aggrauat peccatū carnis in sacer
dotibꝰ ⁊ in alijs in sacris ordinibꝰ ꝯstitutis est voti
fractio. vnde om̄es ad sacros ordines accedentes se
ad votum castitatis cōstringūt. dicente canone. Ad
subdyaconatū accedentes nō sine voto castitatis iu-
bent admitti auctoritate beati greg. q̄ scribēs petro
subdyacono ait. Nullū facere subdyaconū ꝑsumāt
epī nisi q̄ se caste victurū ꝓmiserit. hec ca. di. xxvij.
virgines. Et q̄ graue pctm̄ sit istiꝰ voti fractio pꝫ ex
ꝑciositate ⁊ sanctitate rei quā talis aufert deo. Vn-
de iste due circūstantie aggrauare solent pctm̄ rapi-
ne. s. ꝑciositas rei que rapit ⁊ sanctitas eiusdeꝫ. quia
tūc nō solū est furtū sed etiā sacrilegiū. sed cum ca-
stitas quā talis deo vouit ⁊ ꝓmittit cū sacros ordi-
nes suscipit. ⁊ quā deo aufert cū fornicat inestimabi
lis ꝑciositatis sit dicente scriptura Eccl. xxvj. Om-
nis ponderatio nō est digna anime ꝯtinentis. Et ta
lis castitas etiā res sancta est cum sit deo oblata. cō
stat igit q ablatio illius inuito dn̄o rapina est ⁊ sacri
legiū grauissimū. Terciū qd aggrauat peccatū in
sacerdotibꝰ est scia. Vn̄ greg. Ubi inquit magis sci-
entie est transgressor maiori subiaceat culpe. Item
Lu. xij. Ille aūt seruꝰ qui cognoscit voluntateꝫ dn̄i
sui ⁊ nō se preparauit ⁊ nō fecit fm eiꝰ voluntatē pla-
gis vapulabit multis. sed sacerdotes tenent specia-
liter scire voluntatē ⁊ legē dn̄i. dicente beato hiero.
sup illud aggei. ij. Interroga sacerdotes legē. Cōsi-
dera inq̄t sacerdotū esse officiū de lege interrogatos
rn̄dere. si sacerdos est sciat legem dn̄i. si vo ignorat
legē dn̄i se arguit nō esse sacerdotem dn̄i. Itē augꝰ.
⁊ ponit in canone di. xxxvj. Ignorātia. Sciāt inq̄t
sacerdotes scripturas ⁊ canones. ⁊ omne opus eoꝝ
in ꝑdicatione ⁊ doctrina ꝯsistat. ex quo sacerdotes
strictius obligant scire legem dei q̄ laici. in tāto stri
ctius obligant ad eius obseruantiam. sequit q sacer
dotes strictius obligant ad obseruantiam legis dei
q̄ laici. ⁊ cum in quanto quis strictiꝰ obligat ad ob-
seruantiam legis dei tanto grauius peccat transgre
diendo eandem. manifeste sequit q sacerdotes trās-
gredientes legem dei grauius peccant q̄ laici.

Quartum qd aggrauat peccatū in sacerdotibꝰ est
q ipi decipiūt populū q̄ dat eis elemosinas. vt pro
eis orando eoꝝ peccata deleant. ⁊ misericordiā a dō
obtineant. qd tamen viciosi sacerdotes nō faciunt.
Nam vt dicit grego. In grauibꝰ peccatis quis posi
tus dum suis peccatis premit aliena nō diluit. Cun
ctis enim liquet q cum is qui despicit ad intercedē
dum mittitur. irati animus ꝓculdubio ad deteriora
ꝓuocatur. hec grego. ⁊ ponitur in cano. iij. q. vij. In

grauib⁹. Quintū qḋ aggrauat peccatū carnis i sa-
cerdotibus est irreuerentia ⁊ cōtumelia quē dn̄o hie
su xp̄o facere quotidie sine timore p̄sumunt. Vn̄ lin
co. sup euang. parte. ij. ca. xxvj. Si inq̄t sanctus io-
hannes in heremo a pueritia cōuersatus. ⁊ in vtero
matris cōsecratus a dn̄o inuitatus nō ausus est illḋ
tremendū angelis ⁊ reuerendū dn̄i caput siue verti
cem tangere. quō tu peccator ⁊ pollut⁹ non dico ver
ticem. sed totū corpus xp̄i ⁊ totū xp̄m deuꝫ ⁊ homi
nem nō tm̄ tangere. sed etiā in ergastulū corpis pol-
luti quasi includere ⁊ incarcerare p̄sumis. vl̄ si ille ti
muit xp̄m baptizare a quo debuerat baptizari quo-
modo peccatrix anima a quo debes inhabitari illuꝫ
totū in vili hospitio corpis tui non vereris admitte
re. Item si osa q̄ manū extendit ad archam figuralē
ne declinet bobus recalcitrantib⁹ a domino ad mor
tē p̄cussus est. vt ptꝫ. ij. Regum. vj. quantomagis ti
more debet p̄cuti a domino q̄ indigne nō archā sed
corpus dn̄i ↄficit ⁊ sumit. Ille em̄ ex debito officio
archam tetigit. q2 de tribu leui erat. ꝫ indigne. nam
tradunt hebrei ꝙ nocte p̄cedente cōcubuit cum vxo
re sua. sed quanto magis punient voluptuosi sacer-
dotes cū meretricib⁹ i nocte ↄcūbentes. ⁊ i die mani
bus pollutis corpus xp̄i irreuerent tractantes. Vn-
de parif. sup illud Apoca. xiiij. Sine macula sūt ⁊c̄.
Mirū est inquit quō sacerdos eisdem manib⁹ audet
tangere corpus xp̄i q̄bus pauloante tractauit pudē
da meretricis. De talibus dr̄ Malachie. j. Ad vos o
sacerdotes q̄ despicitis nomen meū ⁊ dixistis. In q̄
despeximus nomen tuuꝫ: Et rn̄det dn̄s. In eo ꝙ of-
fertis sup altare meū panem pollutum. qḋ tn̄ nō est
sic intelligendum ꝙ panis vite. s. panis sacramenta
lis p malam vitam pollut sacerdotū. q2 illud sacra-
mentū sicut nec p sanctitatem boni sacerdotis meli
orat. ita nec p mali sacerdotis immundiciā peiorat.
dicente beato Greg. Siue p bonos ministros siue p
malos intra ecclesiam dispenset. sacramentuꝫ est. q2
spūssanctus mistice illud viuificat q̄ quondam i apo
stolico tempore visibilib⁹ apparebit operib⁹. nec bo
norū dispensatoꝝ meritis ampliat. nec maloꝝ atte-
nuat. hec grego. ⁊ ponit in cau. j. q. j. Multi seculari
um. Verūtn̄ sacerdotes q̄ indigne tractant illud sa-
cramentū venerabilissimū seipsos p hoc magis pol
luunt ⁊ peccatum suū aggrauant ⁊ augmentant. Vn̄
hiere. xxvj. Ecce ego in manibus vestris sum. s. in al
tari. facite mihi qḋ bonum ⁊ rectum est in oculis ve
stris. verūtamen scitote ⁊ cognoscite. ꝙ si occiderit
me sanguinē innocentē traditis ↄtra vosipsos. ⁊ cer
te sacerdos sumens indigne istud sacramētū eq̄ gra
uiter peccat ac si xp̄m occideret. dicente apostolo. j.
Coꝝ. xj. Quicunq̄ māducauerit panē aut biberit ca
licem dn̄i indigne reus erit corporis ⁊ sanguinis do
mini. i. ita puniendus est ac si xp̄m occidisset. Vnde
dicit ad hebreos. x. Irritā quis faciēs legem moysi
sine vlla miseratione duob⁹ vel tribus testibus mori
tur. quanto magis putatis deteriora mereri suppli-
cia q̄ filium dei cōculcauerit. ⁊ sanguinem testamēti
polluti duxerit. Sup quo Aug⁹. Cōculcat inq̄t chri
stum q̄ libere peccat ⁊ absq̄ timore. ⁊ q̄ eo indigne p
cipiat. Sextum qḋ aggrauat peccatum carnis in
sacerdotib⁹ est dignitas officij. De qua dignitate lo
quit aug⁹. sup illud Treno. iiij. Dispersi sūt lapides
sanctuarij dicens. O veneranda sacerdotū dignitas
inter quoꝝ manus dei filius velut in vtero virginis
incarnat. O celeste misteriū qḋ p vos pater ⁊ fili⁹ et
spūssanctus sup tam ineffabili misterio vestro ꝙ vno
eodemq̄ momento idem de⁹ q̄ p̄sedit in celo in ma-
nibus vestris est in sacramento. hec ille. Item aug⁹.
Nihil inquit in hac vita ⁊ maxime in hoc tempore
difficilius laboriosius ⁊ p̄iculosi⁹ episcopi aut p̄sbi-
teri aut dyaconi officio. sed apud deum nihil beati⁹
si eo mō militet quo modo noster impator iubet. hec
aug⁹. ⁊ ponit in ca. dis. xliiij. Ante omnia. Et certe si
cut officium sacerdotale dignissimū ⁊ maxime meri
toriuꝫ est si debito mō in vite mundicia exerceat. sic
p̄iculosissimum ⁊ damnabilissimū est si negligenter
agat ⁊ cum peccati turpitudine polluat. Vnde bern̄.
iij. floꝝ. ca. vlt. In clero inquit gerens iniqua q̄d de
ministerio iudicet celeste tenet officiū. angelus dn̄i
exercituuꝫ est. iuxta ꝓphete sn̄iam dicentis. Labia
sacerdotis custodiunt sciam. ⁊ legē requirant ex ore
eius. q2 angelus dn̄i exercituū est Mala. ij. Inuen-
ta em̄ in angelis prauitas necesse est vt districtius ⁊
inexorabilius iudicet q̄ humana. Vn̄ sapientie. vj.
Iudiciū durissimū his fiet q̄ presunt ⁊ potentes po
tenter tormenta patient. Predicte em̄ sex circūstan
tie manifeste ostendunt ꝙ hoc abhominabile pctm̄
luxurie graui⁹ est in sacerdotib⁹ q̄ in alijs laycis p-
sonis. Sed hic moueri potest hec dubitatio. Vtꝝ
plus ceteris parib⁹ peccet vir laycus adulterando
vel sacerdos fornicando. Pro quo notandū ꝙ hāc
dubitationē mouet Holgot in lectura libri sapie. le-
ctione. xlv. ⁊ rn̄dens. dico inquit p nunc ꝙ ceteris pa
ribus sacerdos plus peccat. Et ratio est. q2 sacerdos
vouit solenniter cōtinentiā ab omni muliere. ⁊ tota
liter se deo dedicauit. Vir aūt fidē p̄stitit mulieri ad
oppositum cōtinentie. s. ad reddendū sponse sue so-
lum debitum nature si illa hoc petierit. fide sponse p̄
stita se obligauit abstinere ab actu cōcubitus carna
lis eo ꝙ vouit ꝙ nunq̄ cognosceret aliquā carnalit
mulierē. Item magis solēniter vouit sacerdos q̄ cō-
iugatus iurauit. q2 votū suū est solennizatum per sa
crum ordinē. q2 sacramētū ordinis est maioris reue-
rentie q̄ matrimoniū. sicut omnes doctores catholi
ci cōfitent. ⁊ indubitanter hoc est veꝝ. q2 illud sacra
mentū immediate applicat hoiem ad cōficiendū cor
pus xp̄i verū in sacramento altaris ⁊ illud est maxi-
mū qḋ homini potest cōmunicari in hac vita. hec il
le. Et q̄ graue ⁊ abhominabile sit hoc peccatum in
viris religiosis triplici manifestabo exemplo. Pri
mo ex illo Gen̄. vj. legit ꝙ cum cepissent hoies mul-
tiplicari super terram. ⁊ filios p̄creassent. videntes
filij dei filias hominū ꝙ essent pulchre acceperūt si
bi vxores ex omnib⁹ quas elegerant. vbi p filios dei
vt dicit lyra intelligunt illi q̄ descenderunt de seth
qui a patre suo fuerunt instructi in cultu vnius veri
dei. Vnde ⁊ in pluribus locis scripture fideles vocā
tur filij dei Per filias hominū intelligunt mulieres
descendentes de cayn que erant curiose. dissolute et
lubrice. ⁊ de illis p̄ceperat seth filijs suis de volunta
te dn̄i ꝙ non acciperent eis vxores. cui⁹ tamen ↄtra
riū ipi fecerunt. Et ista transgressio vt dicit lyra erat
vna causa quare dn̄s eduxit aquas diluuij super ter
raꝫ. Et si tm̄ displicuit deo ꝙ filij dei filias hominū

in vxores accipent. quãto magis credendū est displi
cere deo cū filij dei cuiusmodi spāliter essent viri ec-
clesiastici ⁊ specialissime viri religiosi q̄ cum meretri
cibꝰ fornicant. Secundo ōndit grauitas huiꝰ pec
cati in viris religiosis ex hoc: q̄ si ille q̄ habitum re
ligiōis deseruit apostata iudicat. Et cū castitas ma-
gis ꝑfert ad religionis ꝑfectionē q̄ȝ habitus. ergo reli-
giosus castitatem deserens a multo fortiori aposta-
ta est iudicandus. Vñ ecci. xix. Vinū ⁊ mulieres .s.
luxuriose apostatare etiā faciunt sapientes. Ter-
cio ostendit grauitas huiꝰ peccati in viris religiosis
etiā ex hoc q̄ legit deū tam grauiter punisse illa pec
cata que in claustris sunt cōmissa. Vñ specialiter in
triplici claustro legit deū grauiter punisse pctā ibi-
dē delinquētiū. Primū claustrū fuit i celo. in quo
ipse deꝰ abbas fuit. ⁊ in quo q̄dem .s. lucifer cū suis
cōplicibꝰ cōspiratiōnē ꝯ deū facientes inde expulsi
sunt ⁊ absq̄ spe venie ad carcerē inferni eternalit cō
demnati. Secundū claustrū fuit in paradiso terre
stri in quo p̄positus erat primus parens. q̄ cum vxo
re sua inobediens deo expulsus est. ⁊ morti cum suc
cessione sua damnatus. Tercīū claustrū fuit in pri
mitiuo statu religionis xp̄iane. in qua religiōe sup-
prior erat petrus ex qua religione q̄dam ꝓprietarij
esse volentes morte subitanea perierūt. vt patz Act.
v. de anania ⁊ saphira vxore illiꝰ. Et q̄uis oīs forni
catio religiosoꝝ sit graue ⁊ abominabile peccatum.
grauissimū tñ videt sanctarū monialiuȝ defloratio.
vñ talis defloratio nedū est fornicatio. sed ⁊ adulte-
riū. incestus. stuprū ⁊ quasi pctm̄ ꝯtra naturā. Adul
teriū enī est cum sit violatio spōse aliene ⁊ hoc val-
de graue genus adulterij. Nam quanto nobilior sit
sponsus cui desponsata sit mulier. tanto maior cōtu
melia est violatio eiusdē. ⁊ cū illa desponsata sit regi
altissimo ptz q̄ violatio illius sit adulteriū grauissi
mū. Ac etiā cū illa sit sponsa dñi sui. ptz q̄ q̄ eam so-
licitat. dñi sui seipm̄ manifestissimū efficit traditoreȝ
Hoc intelligens ille vir sanctus Joseph. q̄ vxori sui
dñi dicenti. dormi mecū. rñdit sibi. quomodo possū
hoc malū facere ⁊ peccare in dñm meū. vt ptz Geñ.
xxxix. Stuprū etiā est cum sit illicita defloratio vir
ginis. Incestus etiā est. ⁊ hoc incestus genꝰ grauissi
mū cum sit accessus ad vxorem patris sui regis oīm
creaturarū. Vnde de tali incestu intelligi pōt illud.
j. Coꝝ. v. Audit inter vos fornicatio. ⁊ talis fornica-
tio qualis nec inter gentes. ita vt vxorem patris sui
aliquis habeat. Et est insuper pctm̄ quodāmō cōtra
naturā cū talis fornicat cum mortua. ⁊ iam in suda
rio posita. Vnde linco. dicto. xxxv. Cū enī inq̄t ali-
quis suscipit religionis habitum ⁊ relinquit mundū
nonne mūdo morit: ⁊ habitu suo quasi funebribꝰ in
uoluit ⁊ quasi in claustro sepelit. Et hec de quinq̄ spe
ciebus peccati luxurie sufficiant ꝓ p̄nti.

Capitulum. X

Sequitur tercium notabile in quo tractat de remedijs ꝯtra luxu-
rie peccatū. Pro quo notandū est q̄ cuȝ
luxuria ignis sit. vt pȝ Job. xxxj. vbi dr̄ q̄ luxuria ē
ignis vsq̄ ad ꝑditionē deuorans. ⁊ corpus humanū
est quasi vas siue olla ad hunc ignē applicatū. iō si-
cut olle sup ignē posite ⁊ nimiū ebullienti sextuplex
remediū solet adhiberi. quoꝝ p̄mū est salis impositione
ebullitionē mitigare. Secundū. cum cocleari si
ue alio instrumento ad hoc apto materiā in olla ex-
istentē exagitare. Tercīū cū oris sufflatione liquorē
olle aliqualr̄ refrigerare. Quartū. de focalibꝰ ꝑtē sub
trahere. Quintū est ollam totalr̄ ab igne remouere.
Et sextū est aquā frigidā festinanter in ollā infunde
re. Sic si olla carnis nostre nimiū ebulliat ex feruo-
uore ignis luxurie. sex cōsimilia remedia sunt spiri-
tu aliter adhibenda. Quoꝝ primū est ꝑ salem saluta
ris sapientie impositionē. ebullitionē luxuriosoruȝ
motuū mitigare. de q̄ sale dr̄ infanti accedenti ad ba
ptismū. Accipe sal sapie. Vñ salutaris sapia q̄ a dño
deo est. ⁊ ex cognitōe legis diuine pudicū reddit ef-
ficacissime hoiem. Vñ Jaco. iij. Que aūt desursum ē
sapientia. primū q̄dem pudica est. i. primo ⁊ princi-
palit reddit hoiem pudicū. Vñ ⁊ hec sapia a ꝓpheta
Zacha. ix. vocat vinū germinans virgines. i. virgi-
nales affectiōes. Et ideo merito de hac sapientia dicit
sapiens in lib. sapie. ca. viij. Hanc amaui ⁊ exq̄siui eā
a iuuentute mea ⁊ quesiui sponsam eaȝ mihi assume
re. In quo verbo vt dicit parif. insinuat q̄ adherere
sapientie est remediū ꝯtra illicitas carnis delectati-
ones. Vñ hiero. Ama sciam scripturarū ⁊ carnis vi-
cia nō amabis. Hec Hiero. ⁊ ponit in ca. de ꝯse. dis.
v. Nunq̄ȝ. Nam vt dicit Hiero. ibidem. Sicut stel-
las celi nō extinguit nox. sic mentes fideliū inherē-
tes firmamento sacre scripture nō obscurat iniq̄tas
mūdana. hec Hiero. ⁊ ponit in ca. di. xxxviij. sic stel
las. Sȝ h̄ sapia nō itrabit nec itroibit i cordibꝰ luxu
riosoꝝ. dicēte scriptura Sap. j. In maliuolā aīaȝ nō
introibit sapia. nec habitabit in corpe subdito pctis
q2 vt dr̄ Ecci. xxj. Cor fatui quasi vas fractuȝ ⁊ oēm
sapientiam non tenebit. verbum sapiens quodcun-
q̄ȝ audierit scius laudabit ⁊ adijciet. audiet luxurio-
sus ⁊ displicebit illi. ⁊ ꝓijciet illud post tergum suū

Secundū remediū adhibenduȝ olle nimiū ebulli-
enti vt predixi est materiā in olla contentam cuȝ co
cleari vel alio instrumento ad hoc apto aliqualr̄ exa
gitare. Sic spūaliter olla carnis nostre feruore libi-
dinis nimiū ebulliente remediū est contra carnē no
stram cōtra spm̄ inobedientem cum cocleari labora-
cij occupare. Nam ociū peccatū luxurie inducit. Si
cut exemplum habemus de dauid q̄ cum occupatus
fuit in bellis licitis cōtinens fuit. s3 in tempore ocij
adulteriū cōmisit vt patet. ij. Regum. xj. Et ysid. in
de summo bono li. iij. ca. xxiiij. Dei seruum inquit si
ne intermissione legere: orare ⁊ opari oportet. ne for
te mentem ocio deditam spūs fornicatiōis surripi-
at. Cedit enī labori voluptas. aīm v̄o vacantem pre
occupat. Contuere salomonē per ocium multis for-
nicationibus inuolutū ⁊ ꝑ fornicatiōis vicium vsq̄ȝ
ad ydolatriam lapsum. hec ille. Istud cōsiderans be
atus Hiero. ad occupationē virtuosam monet vnū-
quēq̄ȝ fidelem dicens. Non vacet mens varijs ꝑtur
bationibus que si pectori inciderint dominabuntur
tui. ⁊ te ducent ad delictum maximū Facito semper
aliq̄d vt semper dyabolus inueniet te occupatū. q̄a
in desiderijs est oīs ociosus. hec Hiero. ⁊ ponit in
ca. de con. di. v. Nunquid. Tercīū remedium ad-
hibendū olle nimiū ebullienti vt dixi est cū oris suf
flatione liquorem olle aliqualiter refrigidare. Sic

spūalit. olla carnis feruore libidis ebulliēte remediū est cū sufflatōne deuote oronis tentatōem carnis deprimē. Unde Isid. in de sūmo bono lib. iij. ca. vij. Hoc ē inqt remediū eius qui viciorū tentamentis exestuat. vt quotiēs qlibet tangat vicio ad oratōem se subdat. quia frequēs oratio viciorū impugnatōem extinguit. tam pseueranter intendere oportet animū nostrū orando atq pulsando quousq importunitas desideriorū carniū suggestiōes q nostris obstrepūt sensibus fortissima intētione superem⁹. Ac tamdiu insistere quousq psistēdo vincamus. Nā negligentes orōnes nec ab ipso homine impetrare valent qd volūt. Quādo em qs orat: spm̄sanctū ad se aduocat. ac vbi venerit confestim tentamēta demouent. que se mentibus humanis immergūt psentiā eius ferre non sustinētes effugiunt. Hec ille. Itē istud cōsiderans sapiens vt sciui inqt qm̄ aliter nō possum eē continēs nisi de⁹ det. ꝛ hoc ipm erat sapientia scire cui⁹ esset hoc donū. adij dn̄m ꝛ depcat⁹ sum eū. Sap. viij. Quartū remediū adhibēdū olle nimiū ebulliēti est de focalibus parūper extrahē. Sic spūaliter. olla carnis nostre feruore libidinis ebulliente remediū est vt hō de cibo ꝛ potu q sunt ignis luxurie fomēta subtrahat. ꝛ spēaliter de generib⁹ ciborū ꝛ potuū qui spumāt in libidinē. cuiusmodi sūt fortia vina ꝛ cibaria delicata. spēs calide. Hmōi em nedū sunt ligna ad nutrimētū luxurie. sed etiam sunt qsi fascicule ardentes ad eū totaliter incēdendū. vnde ꝛ sicut deridend⁹ esset q fasciculis ardentib⁹ domū suaȝ incēderet quā tn̄ diceret pro nullo bono mūdi velle cōburi. sic deridēdi sunt q dicūt se velle ptinē. ꝛ cū talibus cibis ꝛ potib⁹ se ingurgitāt q maxime coraȝ igne libidinis se inflāmāt. vn̄ Isid. i de sum. bo. li. ij. ca. xlj. Libidinis inqt ignes ciborū fomētis increscūt. Corpus aūt qd abstinētia frangit tentatio nō exurit. Vn̄ ꝛ tres pueros abstinētes flāma babilonij incēdij ꝛ si tetigit nō cōbussit. Quis nimiꝫ desideriorū carnaliū ignis mentes abstinentiū inflammet. vsq ad ꝯsensum tn̄ cōcupie vel opis nō exurit hec ille. Quintū remediū est ollā ab igne totalr remouē. Sic spūaliter. remediū contra ebullionē luxurie ē ollam carnis nostre ab igne luxurie elōgare. Istud remediū docet nos apl's. j. Coꝝ. vj. dicēs. Fugite fornicatōem. sed q voluerit fornicatiōnē fugere. opoꝛtet seipm ab eius occasionib⁹ elongare. B Pro q notandū. ꝙ inter cetera qttuor sunt q luxurie prestant occasionē spūalem. quoꝝ primū ē pcuratio pnubarū. Scōm curiosus aspectus mulieꝝ. Terciū est cū mulierib⁹ insolens colloquiū. Et qrtum ē inordinat⁹ tactus earūdem.

Primū igit prestans occasionē luxurie ē procuratio pronubaꝝ. qrū neqcia triplici manifestat exēplo. Primo ex hoc ꝙ opus earū est opus diaboli. imo ꝛ vbi diabol⁹ non pōt p se aliqd pualere. p talem maledictā pronubā mltotiēs supat mulierem incautā. Vnde diabol⁹ facit sicut faber q cū non pōt ducere ferrū ad libitū suū. ponit illud in ignē. quē ignē accendit qdruplici medio. Primo flatu oris sui. Deinde apponēdo ꝯbustibilia vtputa carbones vel ligna q si fuerint i se virida siue humida q nō facilit cōburūtur. tūc tertio interponit facē ignī. ꝛ qrto sufflat cū follib⁹. ꝛ sic facit ignē ardē. et liqfacit ferrū ad libitu ȝ suū. Sic spūaliter. diabol⁹ qn̄ non pōt ad volūtatē suā ducē vginē vel aliquā mulierē castā ad actuale pctm̄. accēdit circa illam ignē luxurie. ꝛ hoc qdruplici mō. Primo cū flatu oris sui. s. cū osculis ꝛ vbis scurrilitat. deinde apponēdo carbones delectatōis ꝛ ligna gule ꝛ ebrietat. ꝛ si talis mulier fuerit viridis in vtutib⁹ ꝛ hūida p grām spūssancti ꝙ diabol⁹ nō pōt facilit eam cōburē igne luxurie. tūc acqrit facē sibi siccā ꝛ penitus ꝯbustā. i. vetulā induratā in pctis ꝛ illa suis falsis ꝛ sbtilib⁹ suggestiōib⁹ ꝛ ꝯsilijs declinat aim suū vt igne luxurie ꝯburat. Exēplū hui⁹ ostēdit petr⁹ alphōgus narrās de qdā nobili generoso pegre in ptib⁹ lōginqs pfecto. cui⁹ vxor bona ꝛ casta domi remanēs. a qdaȝ iuuene ardenter amabat ꝛ ad nephādū opus libidis freqnt pulsabat. q nullo mō ꝯsentiēte cepit iuuenis vehemēter languē. qd pcernēs qdā vetula cām sui iuestigat languoris. cui iuuenis tādeȝ cām sui meroris reuelauit. At illa. in hac inqt materia desideriū tuū indubitāter fieri pcurabo. q ꝯfestim caniculā quā habebat duob⁹ diebus ieiunare fecit. ꝛ tertio die panē fortissimo synapio pfectū ministrat edēdū canicule. q comesto pre angustia acuitat sinapij fortissime lachrimari incepit. qd cernēs vetula cū canicula sua ad dn̄am cōfestim perexit. q videns caniculā lachrimātē qd ei acciderit qsiuit a vetula. At illa rn̄dēs. O inqt clara dn̄a non sit vobis cura. qꝛ dolor ē mihi ita vehemēs ꝙ vob nequeo reuelare. Tūc dn̄a curiosi⁹ instetit vt cām sibi detegē nō dubitaret. Cui tādē vetula suspirās ait. Hec inqt canicula fuit filia mea charissima ꝛ vehemēter decora. q qꝛ cuidā iuueni ipam ardēter adamāti cōsentire noluit in hāc caniculā est mutata. ꝛ idō nūq sic lachrimari desistit. Tūc ait dn̄a. qd igit faciā ego q iuuenire talit amātē me ꝯtēpsi: Cui vetula mox rn̄dit. Consulo inqt ne qd absit tibi ꝯsimilit ꝯtingat sibi oino ꝯsentias Cui dn̄a. Rogo igit te vt hoc pcurare nō deneges ꝛ sic infelix dn̄a q per diabolū supari nō potuit. p maledictā pnubā decepta in neqciā deducit adulterinam. Scdo pōt ostendi magnitudo neqcie maledictaꝝ pnubaꝝ p penā serpēti inflictā a dn̄o. Unde serpēs quem diabol⁹ sibi elegit vt p eū mulierem decipet. eo ꝙ tūc mulieri qdāmodo assimilaret. Nam ante pctm̄ primi parentis erect⁹ erat. Et sicut dicit Beda. faciem ꝛ vultū habebat virgineū. Et merito serpēs iste vt dicit parif. signat pdictas maledictas pnubas qs diabol⁹ elegit sibi ad alias mulieres eis in sexu similes decipiēdas. Sȝ attendant tales maledicte pnube ꝙ licet serpēs qsi creatura irrōnalis non intellexit qd fecit. tamen in qttuor punitus est. vbi mulier ad eius suggestionem peccans est in duob⁹ punita. vir vero ad suggestionē mulieris peccans in vno tantūmodo est punit⁹. Vnde serpēs pro eo ꝙ qsi maledicta pnuba erat diaboli ad decipiendū hoiem. ideo ē maledict⁹. dicente sibi dn̄o. Quia fecisti hoc maledict⁹ eris inter oia animātia ꝛ bestias terre. ꝛ qꝛ hoiem in miserrimā seruitutē diaboli deiecit. idō ꝛ ille pstratus ē cū prius erectus incederet. vnde dictū est ei. Sup pectus tuū gradieris. Et qꝛ in ore eius ha

buit mendaciū.ideo in ore eius positū est venenū ac etiā terram venenatā ⁊ a deo maledictā propter pctm̄ hois comedit.vnde dictū est ei.¶Terrā comedes oibus diebꝰ vite tue.Et qꝛ mulierē decepit.iō dictū est ei.Inimicicias ponam inter te ⁊ mulierē ⁊ semen tuū ⁊ semen illiꝰ. Mulier em̄ qꝛ in edacitate peccauit fructꝰ prohibiti.ideo in fructu sui vteri est punita.vnde dictū est ei.In dolore paries filios tuos.Et qꝛ ad suggestionē serpētis sucubuit ideo ⁊ deus hūiliauit eam.vnde dictū est ei.Sub potestate viri eris.Sed vir em̄ qꝛ ad suggestionez mulieris in solo esu peccauit.ideo in labore q̄rendo sibi eduliū est punitꝰ.Unde dictū est ei.Quia audisti vocē vxoris tui.⁊ comedisti ď ligno ex quo preceperā tibi ne comederes.maledicta terra i opere tuo.in laboribꝰ comedes ex ea cūctis diebꝰ vite tue.Et ex ista sentētia datur intelligi ꝙ om̄es viri iusti ac etiam mulieres caste quālibet talem maledictam ꝓnubam ꝑ serpentē figuratā odirent.non naturā vel ꝑsonā ꝫ vitiū earūdem.⁊ nisi se correxerint eo mō quo ꝭm deū potuerūt vt tanq̄ȝ alter sathanas a sua expellaꝛ̄ vicinia procurarēt. Unde et merito talis maledicta ꝓnuba dici pōt sathanas siue sathan qď interp̄taꝛ̄ aduersator ꝓ eo ꝙ efficacius aduersaꝛ̄ saluti eius quā mouet ad malum q̄ȝ ipsemet sathanas. Tertio pōt ostendi magnitudo neq̄cie maledictaꝝ pronubaꝝ ex illo qď habeꝛ̄ in scriptura Nume.xxv.vbi legiꝛ̄ ꝙ madianite deceperūt filios israel ꝑ mulieres ornādo ip̄as ornatu meretriceo.⁊ sic posuerūt ip̄as tanq̄ȝ scandalū id est occasionez ruine filijs isrl̄.vt vicȝ philocapti fornicātes cū illis ⁊ illecti ad easdē ad idolatrādū cū dijs suis offenderēt dupliciter in deum suū.scȝ fornicando ⁊ idolatrando.pro q̄ peccato occisi sūt de filijs isrl̄.xxiiij.milia.⁊ de madianitis occisi sūt q̄nq̄ȝ reges cū oibus masculis suis.senibꝰ ⁊ paruulis ac etiā mulieribꝰ exceptis ꝟginibus.Sup quo facto concludit Origenes sup libꝝ Nume.ꝙ peccatū madianitaꝝ ponentiū scandalū corā filijs isrl̄ q̄ insup erāt tanq̄ȝ ꝓnube mediātes inter fornicantes incōparabiliꝛ̄ ipsis fornicatoribꝰ grauiꝰ peccauerūt. Patet etiā ex eodē q̄ȝ periculosum ⁊ q̄ȝ graue pctm̄ est mulierē ornatu meretriceo vel nimis compte se ornare.⁊ sp̄ealiter ad hūc finem vt alliciat viros ad inordinatū amorem.⁊ ad actū libidinis ꝑniciosum.De q̄bus ďr Prouer.vij.Ecce mulier occurrit ornatu meretriceo p̄pata ad capiendas animas.garrula.vaga.q̄etis impatiēs.nec valens in domo cōsistere pedibꝰ.nūc foris.nūc i plateis.nūc iuxta angulos insidiās.app̄hensumq̄ȝ deosculatur iuuenē.⁊ procaci vultu blandiꝛ̄.⁊ cōformis defectus pōt cōtingere ex ꝑte viri insolenter compti ad eūdem finem.talis em̄ q̄ sic facit:reus ē duplicis peccati.scȝ scortantis ⁊ ꝓnube.cū ꝑ artē suam allicientem ad coytū quodāmodo mediat inter se ⁊ coherēte.Et ideo merito dicit btūs Hiero. ad eustochium.ꝙ si vir vel mulier se ornauerit.vt vultꝰ hoim ad se ꝓuocauerit.⁊ si nullū inde sequatur dānū extrinsecū iudiciū:tn̄ patieꝛ̄ eternū.quia venenū attulit si fuisset q̄ biberit.hec ille. ¶ Secūdū p̄stās occasionē luxurie ē curiosus aspectꝰ mulierū.vnde legiꝛ̄ Gen̄.xxxiiij.ꝙ cū sichem filiꝰ emor principis terre chanaan vidit dinam filiam iacob adamauit eam ⁊ rapuit ⁊ dormiuit cum ea.vi opprimēs ꝟginem.⁊ propter hāc causaȝ sichem ⁊ emor pater eius cūȝ toto populo ciuitatis occisi sunt.exceptis paruul' ⁊ mulieribꝰ qui sūt in captiuitatem deducti.Et iďo merito dicit scriptura Eccleꝛ̄.ix.Uirginē ne cōspicias.ne forte scādalizeris in decore eius.Itē.ij.Regū.xj.legiꝛ̄.ꝙ Dauid deambulās i solario domꝰ sue.viditq̄ȝ mulierē lauātē se ex aduerso sup solarium suū.Erat em̄ mulier pulchra valde.Misit igitur dauid ⁊ req̄siuit q̄ eēt mulier.nūciatum est ei ꝙ erat barȝabee vxor vrie.Missis itaq̄ȝ nūcijs dauid tulit eā ⁊ dormiuit cū illa.Quaprop̄ꝛ dixit sibi dn̄s.Nō recedat gladiꝰ de domo tua vsq̄ȝ in sempiternū eo ꝙ despexeras me ⁊ tulerꝭ vxorē vrie.qď ⁊ factum est.qꝛ nūq̄ȝ post regnū suū pacifice possidebat.Et iďo merito diꝛ̄ scriptura Eccī.ix.Cuȝ aliena muliere ne sedeas oino.nec accūbas cū ea sup cubitū.⁊ nō altricerꝭ cū illa in vino ne labarꝭ in ꝑditōem.Itē Iudith.x.legiꝛ̄.ꝙ iudith ad decipiēdū illū maledictū ꝑncipē holofernē lauit corpꝰ suū.⁊ vnxit se myrrha optima.et discrimiauit crinē capitꝭ sui.⁊ imposuit myrrhaȝ sup caput suū.⁊ induit se vestimētis iocūditatꝭ sic induit se sandalia pedibus suis.assumpsitq̄ȝ dextrabiola ⁊ lylia ⁊ inaures ⁊ oibus ornamentꝭ suis ornauit se.cui etiā dn̄s splendorem dedit.qm̄ ois ista compositio nō ex libidie sed ex ꝟtute pendebat.⁊ ideo dn̄s hanc i illa pulcritudinē ampliauit.vt incompabili decore oim̄ oculis appareret.q̄ cum intrasset ante facieȝ holofernis.statim captꝰ est i oculis suis holofernes.⁊ cor aūt holofernis ꝯcussum est.erat aūt ardēs i cōcupiscētia eius.⁊ iocūdus factus ē holofernes ad eam.bibitq̄ȝ multū vinū quātum vna die nūq̄ȝ biberat i vita sua.ꝫ cuȝ in lectulo suo iacebat.nimia ebrietate sopitus.iudith euaginata pugione holofernis.amputauit caput eiꝰ.Ecce in q̄ȝ magnā miseriam incidit iste voluptuosus tyrānus ꝑ aspectū mulierꝭ compte.Et iō merito diꝛ̄ scriptura Eccī.ix.Auerte facieȝ tuā a muliere compta.⁊ ne circūspicias sp̄em alienam.prop̄ꝛ sp̄em mulierꝭ multi perierūt.⁊ ex hoc cōcupia q̄si ignis exardescit.Unde ⁊ in cōfirmatiōem huiꝰ diꝛ̄ xp̄us.Om̄is q̄ viderit mulierē ad concupiscendū eam.iam mechatꝰ est eam i corde suo.Matth.v. Sed hic est notandū.ꝙ lȝ generaliter mulierū cōptarū fugienduȝ sit curiosus aspectus.sp̄ealiter a viris ꝑfectis fugienda sunt spectacula: vbi mulieres compte suas friuolas ducūt choreas. Unde q̄ȝ magnū periculū sit choreas ducere.ptȝ ex sanctorū testimonijs.⁊ ex sacraꝝ scripturaꝝ auctoritatibus.Dicit em̄ Augꝰ in libello suo de decē cordis.ꝙ meliꝰ est dn̄icis diebꝰ arare vel fodē.q̄ȝ choreas ducē.Itē auctoritatibꝰ scripturaꝝ pōt idem ostendi.q̄rū ꝑma est illď Exoď.xxxij.vbi legiꝛ̄.ꝙ cū appropiquasset Moyses ad castra filioꝝ israel.vidit vituluȝ ⁊ choros.iratusq̄ȝ valde ꝓiecit tabulas de manu sua ⁊ fregit eas.ac deinde assumq̄tꝭ secuȝ filijs leui interfecit ex filijs isrl̄ q̄si.xxiij.milia hoim. Ex hoc em̄ ꝙ moyses q̄ erat mansuetissimꝰ homo qui erat in terra.tam vehementer fuit iratus.⁊ tam tam vindictā sumpsit de hoc ꝙ honores dei ppl's

vitulo impenderūt ꝛ choreas duxerūt.satis potest manifestū esse q̄ntū iratus esset si qs zelū aiarum haberet.qñ in dieb⁹ dñicis ꝛ aliꝗs festiuitatib⁹ diuino seruitio contēpto vidit honores diuinos.id ē occupatōem quā haberet popul⁹ in contēplatiōe dei nō vitulo q̄ est creatura dei.sed ipsi vanitati et lasciuie p vitulum designate impēdere.Et iō merito talibus dicit dñs illud Esa.j.Solēnitates vestras odiuit aïa mea.Narrat em̄ Gregori⁹ in libro dyalogoꝝ.de q̄dam sorore sua.cui de nocte apparuit in visione gloriosissima virgo beata maria ac ostendit coetaneas puellas in albis pulcherrime vestitas.q̄bus cum illa se admiscere appeteret se tñ eis iungere non auderet.q̄siuit ab ea beata ac gloriosissima virgo maria.an vellet libenter suis associari puellis.ꝛ in eius obsequijs sp viuere.Cū q̃ vero puella dixit se hoc cum toto sue mētis desiderare affectu.Beata ac gloriosa ṽgo maria ꝓtinus dedit ei mādatū vt nihil vltra ageret puellaris insolētie.ꝫ a risu ꝛ a iocis ꝛ a ceteris se abstineret vanitatib⁹.ꝓmittēs ꝙ die tricesimo suis puellis iūgeretur indubitāter.Puella vero mox dimissis puellarib⁹ insolentijs in ṽginem constantissime pfectōnis subito mutaꝫ.Cūq̃ parētes ei⁹ mirarenꝫ eam tamsubito sic mutatā.puella q̄d sibi beata maria iusserat.ꝛ q̄ die itura esset ad eius obsequiū protin⁹ ꝓpalauit.Post q̄ndecim vero dies febre fatigaꝫ grauissima.ꝛ in die tricesimo cū hora exitus aïe sue ꝓpinq̄sset.candē dei genitricē cū puellis q̄s ante viderat p visionē.ad se iteꝝ venire cōspexit.ꝛ illā ad se vocantē dulcissima voce audiuit.Cui mox ṽgo iocūdo corde rñdit Ecce dña ancilla tua ad tuū felicissimū nō tardo venire obsequiū.q̄ voce ꝓlata migrauit ṽginis aïa btē dei genitricꝫ cōiūgenda puellꝫ.In hoc em̄ ꝙ puella ista q̄ voluit ꝓcessioni btē ṽginis interesse mandatū.accepit vt a iocis.tripudijs.ꝛ ceteris puellarib⁹ se abstineret insolētijs perpēdi pōt ꝙ choreaꝝ ꝓcessiōibus ingressus ab ingressu celestꝫ processiōis impediat.ꝛ nimiꝝ.nam i dieb⁹ festiuis choreas ducentes faciūt cōtra oïa sacramēta ecclesie. ⁋ Primo contra baptismū in hoc ꝙ frangūt pactū qđ inierūt cū deo in baptismo vbi ꝓmiserūt se abrenūciare sathane ꝛ oibus pōpis eius.ꝫ pomposā ꝓcessionē diaboli intrāt cū choreas ducūt.Nā ꝓcessio diaboli dr̄ chorea.vt dic̄ parisꝫ.ꝛ in cui⁹ inq̄t rei signū talis ꝓcessio ad partē cōiter tendit sinistram.vñ Prouer.iiij.Vias q̄ a dextris sūt nouit dñs.puerse vero sunt q̄ a sinistrꝫ sunt. Scđo cōtra sacramentū ordinis etiam faciūt q̄ choreas ducūt.Nam clerici q̄ sacros ordines suscipiūt.accipiunt ordines illos ad cōueniēter celebrandū seruitia diuina i ecclesia dei.sed hmōi vanitates faciūt qđ seruitiū diuinū contēniꝫ ꝛ negligiꝫ.Nam tales faciūt ꝙ q̄ deberēt inēesse matutinis.misse.ꝛ vesperis.multotiēs intersūt hmōi choreis. Tertio cōtra sacr̄m m̄rimonij faciūt.nā in choreis multotiens p signa lasciuie.cātationes vanas.ꝛ ꝯfabulationes illicitas fides m̄rimonij ꝯsensu vel ope violatur. Quarto ꝯtra sacr̄m ꝯfirmatōis faciūt.nā in sacro ꝯfirmatōis signū crucꝫ in frōte tanq̄ empti passione xp̄i ē impssum.ꝫ in talibus choreis signo crucꝫ abiecto signū diaboli ponūt in capite. Quinto ꝯtra sacr̄m pnie faciūt.nā i sacro pnie p qđ deo erāt recōciliati ꝓmiserūt se nūq̄ taliter imposterum trāsgressuros.ꝫ in talibus vanitatib⁹ oppositū faciūt manifeste. Sexto ꝯtra sacr̄m altarꝫ faciūt.nā in die pasche sacr̄m altarꝫ suscipiūt.sed tñ statim post sunt siles iude ꝓditori.q̄ cū comedisset ad mēsam dñi de catbino suo ꝓprio stati post abijt ꝛ accepit cohortē a pontificib⁹ ꝛ pharisels mistros ꝛ venit cōtra ihm.vt ptꝫ Joh.xviij.Sic certe tales p̄dicto mō trāsgrediētes venūt directe ꝯtra ihm. nā cum sint in ꝓcessione diaboli nō sunt cū ihu.ꝛ sicut ipsemet dic̄ Luc.xj.Qui nō est mecū contra me est. Septio ṽo cōtra sacr̄m extreme vnctōis p quod recipiūt infirmi sanitatē spūalem.ꝫ hmōi miseri i suis vanis ludis multotiēs perdūt tā corporis q̄ aïe sanitatē.Tales em̄ saltatrices bñ figurari possunt p illud Apoc.ix.vbi legiꝫ.ꝙ ascendit fumus putei abyssi.sicut fumus fornacꝫ mḡne ꝛ obscurat⁹ est sol ꝛ aer de fūmo putei.ꝛ exierūt locuste in terrā.ꝛ seq̄tur.Et siliᵗudines locustaꝝ similes equis paratꝫ ad preliū.ꝛ sup capita eoꝝ tanq̄ corone similes auro.ꝛ facies eoꝝ sicut facies hominū.ꝛ habebant capillos sicut capillos mulierum. ꝛ dentes eoꝝ sicut dentes leonū erant.ꝛ habebant loricas sicut loricas ferreas.ꝛ vox alaꝝ suarum sicut vox currūū equoꝝ multoꝝ currentiū in bellū ꝛ habebāt caudas siles scorpionib⁹.ꝛ aculei erāt i caudis eaꝝ.ꝛ potestas eoꝝ nocere hoibus mensibus q̄nq̃.ꝛ habebāt supra se regem angelū abyssi

Spūaliter.sicut dic̄ Parisꝫ.in de vicijs.tractatu de luxuria.Fumus ascendens de puteo significat ardorem ꝛ fetorem luxurie.q̄ multotiens obscurat cetum sacerdotū.quoꝝ est illumiare ecclesiam dei vt de q̄libꝫ illoꝝ ṽificareꝫ illō Eccl.l.quasi sol refulgens sic ipse refulsit i templo dei.Iste etiam fumus aliq̄ndo obscurat aerem.i.viros contēplatiuos.quoꝝ cōuersatio ꝫm apostolū esset i celo per locustas exeūtes de fumo putei.non sic intelligendo ꝙ habēt ex eo ꝙ sunt.sed q̄ꝛ habent ex eo ꝙ mali sunt.vel ꝙ locuste sunt.ꝛ iuxta istum modū dr̄ diabolus pater maloꝝ.non ꝙ habeant ab eo ꝙ sunt.sed sunt ab eo.ꝛ eius instigatōe ꝙ mali sunt. Per hoc ꝙ dr̄ ꝙ siliᵗudine locustarum siles erāt equis preparatꝫ ad prelium.intelligiꝫ.ꝙ ornatus van⁹ ꝛ supfluus mulierū est quedā preparatio ad hoc.ꝙ dyabolus i eis tanq̄ in eq̄s sedeat.ꝛ contra deū sedens i eis pugnet.Per hoc em̄ ꝙ dic̄ sup capita eoꝝ tanq̄ corone siles auro.intelligiꝫ.ꝙ van⁹ ornatus auri ꝛ argēti ꝛ p̄ciosoꝝ lapidū q̄bus vtūtur tales mulieres i suis capitibus.sunt tanq̄ corone q̄s diabolus posuit supra capita illarū ꝓ multiplici triūpho quē habuit ipse diabolus p eas de filijs dei.Vnde sicut strenui milites i torneamētis solent in capitibus equoꝝ suoꝝ in signū victorie coronas de floribus ponere. Sic diabolus equitans sup tales mulieres.in signum victorie qđ per eas habet contra filios dei supra capita illarum tales vanitatis coronas imponit.Et ideo merito dicit apostolus.j.Thymoth.ij.Volo inq̄t mulieres in habitu ornate cum verecūdia ꝛ sobrietate se ornantes.non in tortis crinibus aut auro aut marga

ritis.aūt vel veste p̄ciosa.sed qđ decet mulieres ꝓmittētes pietatem p bona opera. Istud cōsiderās illa nobilis regina Hester.penes deum de hmōi vano ornatu se excusans ait. Dn̄e tu scis infirmitatem ⁊ necessitatē meam ꝙ abhominor signū supbie ⁊ glorie qđ est sup caput meum in die ostensionis mee.⁊ detestor illud Hester.xiiij. Sup q̄ parisꝰ. in de vicijs.pte.vj. Notabiliter inq̄t dicit signum supbie.⁊ glorie qđ est sup caput meum in die ostēsionis.ornatum em̄ suū non ferebat nisi q̄ndo marito suo regi se ostendebat. In quo inq̄t mulieres tēporis nostri multū sunt dissimiles.q̄ q̄ndo sunt cū maritis suis non curant de ornatu.q̄ndo vero i publicū volūt procedere.ornate volūt esse.⁊ tn̄ dicūt ꝙ ornant se propter maritos suos. Hec ille.

Per hoc em̄ quod dicitꝰ vlterius. Facies earuꝫ sicut facies hominū.intelligitur.ꝙ q̄dam mulieres facies suas depingūt cum fictis colorib⁹.quibus facies illaꝝ sunt q̄si laruate.sub q̄bus laruis latent facies naturales quas dominus eas dedit.

Per hoc em̄ ꝙ dicitꝰ ꝙ habebant capillos sicut capillos mulieꝝ.potest intelligi.ꝙ alique tales lasciue mulieres ponunt super capita sua capillos a mulierib⁹ mortuis abscisos. Et ideo notabilitꝰ dicitur sicut capillos mulieꝝ. Nam tales capilli nō sunt capilli mulieꝝ q̄r nec mortuaꝝ cū ab illis sūt abscisi.nec sunt illaꝝ capilli qui eos deferūt.sicut nec vue sunt vue spinarū.⁊ si eis alligentꝰ.⁊ mirū est q̄uo mulieres tales nō timent deferri capillos mulieꝝ mortuaꝝ.⁊ habere eas de nocte ad caput suū.sed certe verisilr̄iter est ꝙ diabol⁹ procuret hāc audaciam in eis.cui⁹ signū est hoc ꝙ ipsi timerēt deferre camisiam vel aliā vesteꝫ mulieris mortue sed tamē de capillis nō timent.de q̄bus non magis videtꝰ esse timendū. Per hoc em̄ ꝙ dicitꝰ dentes eoꝝ sicut dentes leonū.potest intelligi rapacitas talium mulierum.quia rapiūt in amorem inordinatū aīas cōcupiscentiū earū facies ⁊ fictam ⁊ laruinā pulcritudinē. Et ideo merito dr̄ Eccl̄i.ix Auerte faciem tuam a muliere compta.⁊ non circūspexeris spēm alienā.ꝑpter spēm mulieris multi perierūt.⁊ ex hoc concupiscentia q̄si ignis ardescit. Per hoc em̄ ꝙ dicitꝰ ꝙ habebant loricas sic̄ loricas ferreas.pōt intelligi earū indurata incorrigibilitas. Nam sicut in lorica difficile est vnā maculam ab alia separe.sic difficile est voluptuosas mulieres a maculis suoꝝ vicioꝝ mouere. Per hoc em̄ ꝙ dicitꝰ vox alarū earum sicut vox currū equoꝝ multoꝝ currentiū ad p̄lium.intelligitur ꝙ sicut exercit⁹ magn⁹ solo tumultu hostes fugat et q̄n̄qꝫ deuincit.⁊ clamore aues volantes cadere facit.sic exercit⁹ diabolicus choreaꝝ solū risionibus clamorib⁹ ⁊ vanis cantilenis multotiēs deuincit bonos.⁊ illos q̄ habebāt pennas ṽtutū a sublimitate vite inchoate cadere facit in profundū peccati. Per hoc em̄ ꝙ dr̄.habebant caudas silr̄es scorpionibus.intelligitꝰ.ꝙ mors eterna est finis carnaliū voluptatū Per hoc em̄ ꝙ dicitꝰ.ꝙ potestas eorū ē nocē hoib⁹ mēsib⁹ q̄nqꝫ.pt intelligi ꝙ a pasca vsqꝫ ad finē autūni precipue hmōi choree ecclesie dei cōsueuerūt nocere. Nam sicut reges in tēpore autūnali ⁊ estiuali solent ad bella ꝓcedere vt ab hostibus suis auferant qđ in hyeme suo laboricio acq̄siuerūt. Sic diabolus hostis generis hūani statim post pascha imo ipsemet die pasce aliq̄n ꝯgregat exercitus choreaꝝ.vt auferat a filijs ⁊ a seruis xp̄i q̄ sunt eius hostes fructus spūales.quos in tēpore q̄dragesime congregauerūt. Per hoc em̄ ꝙ finalitꝰ subditur.ꝙ habebant sup se regem angelū abyssi.intelligitꝰ.ꝙ tales stulte mulieres ⁊ p eas decepti.habent sup se regem diabolū.q̄ vt dicitꝰ Job xlj. Est rex sup vniuersos filios supbie Et tales miseros ipse regit ⁊ ducit de pctō in peccatū.⁊ finaliter tādem eos ducit ad suppliciū eternū. Hec parisien̄. Ex istis aliq̄liter ptꝫ.q̄꞉ periculosus est aspectus mulieꝝ comptaꝝ.

E Terciū prestās occasionē luxurie vt p̄dixi.est cū mulieribus insolēs colloq̄um. Vn̄ Eccl̄i.ix. Cū saltatrice ne sis assidu⁹ nec audias illā ne forte pereas in efficacia illi⁹.nā vt seq̄tur.colloq̄um illius q̄si ignis exardescit.vn̄ Apl̄s.j.Coꝝ.xv. Corrūpūt bonos mores colloq̄a praua. Et ideo dr̄ Prouerb.xv. Os stultoꝝ ebullit stulticiā. Fit aūt hec ebullitio ad ignē praue cōcupiscentie.vtputa cum q̄s mulierem ad voluptateꝫ procuret.⁊ propter libidinē habet cum ea familiaria colloq̄a.⁊ hoc est mortale pctm̄.vt dicit sanct⁹ Thomas in de veritate theologie.li.iij.ca.xxij. Et ideo sm̄ consiliū scripture Eccl̄es.v. Ne dederis os tuū vt peccare facias carnem tuā.neqꝫ dicas coraꝫ angelo non prouidētia ne forte iratus domin⁹ super sermones tuos dissipat cūcta opa manuū tuarum.

Quartū prestās occasionē luxurie vt predixi.est inordinat⁹ tactus mulieꝝ.vtputa in osculando.amplexādo.⁊ turpiter palpādo.⁊ istud vt dicit sanct⁹ Thomas in de veritate theologie.lib.iij.c.xxij.est pctm̄ mortale.⁊ tāto grauius q̄꞉to magis libido p talia accēditur.proptꝰ nimiā approximatōem ad ignem. Verūtamē sicut dicit iste sanctus ibidē. Tangere mulierē preter intētionē non est pctm̄.ꝫ tāgere inq̄t mulierē ex libidine vel osculare ad se non ptinentē supple libidinosa intētiōe.vel libidinosa delectatiōe est mortale pctm̄.q̄r non solum cōsensus i actu libidinis.ꝫ etiaꝫ cōsensus in delectatōem ē mortale pctm̄.vt dicūt doctores. Vn̄ Aug⁹.xij.deꝫ trinitate.c.xxiij. In homie inq̄t si delectatōnibus illicitis a q̄bus continuo deberent se auertere cogitatio sola pascat.nec faciēda discernātur mala. Si tn̄ suauiter in recordatōe tenēatur totus homo dānabitur.nisi hec q̄ sine volūtate operandi.sed tn̄ cum volūtate animi talib⁹ oblectādi solius cogitatōnis sentiūtur esse peccata p mediatoris grām remittātur. Hec ille. Et ideo dr̄ Eccl̄i.xxvj. Sicut boum iugū qđ mouetꝰ.ita mulier neq̄ꝫ qui tangit illam q̄si q̄ apphendit scorpionē. Vn̄ ⁊ de p̄iculo fatue mulieris dr̄ Eccl̄i.vij. Inueni amariorē morte muliereꝫ que laque⁹ est venatoꝝ ⁊ sagena cor ei⁹ vincula sunt man⁹ eius.q̄ placet autē deo effugiet illā.q̄ aūt peccator ē capietꝰ ab illa.⁊ iō secuꝝ est virum iustū caste viuē volētem nimiā familiaritatē mulieꝝ euitare ⁊ q̄litercūqꝫ caste viuētiū. Vn̄ scribitur in Canone.cū oibus oino clericꝭ extranee femine non cohabitēt.ꝫ sole matres aute matertere aut amite sorores ⁊ filie aut fratꝝ aut sororum. Et q̄cunqꝫ ex familia domestica necessitate

anteq̄ ordinarētur sʒ cū eis habitant.vel si filij eorum iam ordinatis parētibus vxoris acceperūt aut seruis nō habētibus in domo quas ducāt aliunde ducere necesse fuerit.hec.c.di.lxxxj.cum omnibus.Itē dist.xxxij.introduxit.Introduxit inq̄t Canon p̄ oia synodus neq̄ epo neq̄ p̄sbytero neq̄ dyacono neq̄ alicui oino q̄ in clero est licē subintroductā habere mulierē.nisi forte aut matrē aut sororē aut amitā aut eas idoneas p̄sonas q̄ fugiāt suspitōnes.Hec ibi.Itē Hieronym⁹.Hospitiolum inq̄t tuū aut raro aut nunq̄ mulierꝝ pedes terant.q꞉ non pōt in toto corde habitare cū deo qui se feminarꝝ a ccessib⁹ copulat femina consciētiam pariter secū habitātis exurit.Et seq̄tur. Feminā quā videris bn̄ cōuersantē.mēte dilige non corporali frequētia.si bonū est mulierē non tāgere.malum ē mu lierē tāgere.Hec Hieronym⁹.Et ponitur in ca.di.xxxij.hospitiolū.Sʒ forte inq̄t parif. dicit aliq̄s se non stupulā esse ƺ ferrum.⁊ ido non oporꝫ cauē mulierꝝ familiaritatē Rn̄demus inq̄t q̄ ignis ip̄m ferrū immutet ⁊ q̄si ignem induit.sic ⁊ ignis luxurie ⁊ homies ferreos mutat in malū. Vn̄ Hieronym⁹.Ferreas inq̄t mentes libido domat ex duob⁹ lapidibus si inuicē collidantur exit ignis.sic ex familiaritate bonarꝝ p̄sonarꝝ que quasi lapides videtur ex inordinato tactu exit q̄ndoq̄ ignis luxurie. Vn̄ Prouerb.vj.Nunq̄d pōt homo abscondere ignem in sinu suo ⁊ vestimēta ei⁹ nō ardeāt.aut ambulare sup prunas ⁊ nō comburent plante eius.Sic q̄ ingredit̄ ad vxorē ꝓximi non erit mūdus cū tetigerit eā.Nā vt dic̄ parif. Et si mur⁹ ex candela iuxta se posita non combu retur tn̄ denigrat̄.sic lʒ homo non cadit ex familiaritate ⁊ tactu mulierꝝ in actuale pctm̄ carnis tn̄ aliquātulū inq̄natur. Vn̄ Eccl.xiij.Qui tetigerit picem inq̄nabit̄ ab ea.vn̄ narrat Hieronym⁹.q̄ tentatio quā patiebat̄ btūs Paulus in carne sua.fuit propter societatē sancte tecle v̄ginis.q̄ eum predicantē sequebat̄.Et si ergo inq̄t Linc.in de venenis paulū colūnam ecclesie fortissimā ex cōsortio mulieris sancte ⁊ caste p̄misit deus tentari.qūo homo peccator ⁊ fragilis cū muliere se fragiliore audet cohabitare.vn̄ Eccl.xxv.Cōmorari leoni ⁊ draconi placebit mag̃.q̄ habitare cū mulire neq̄.vn̄ Ber. Amor inq̄t mulierꝝ eneruauit potentiā sampsonis infatuauit sapiam salomonis.⁊ fedauit sanctitatē dauid regis.Sʒ sicut dicit parif.p̄cipue ⁊ ante oia debet homo cauere ne sit solus cū sola. Vnde dic̄ Hieronym⁹.Solus inq̄t cum sola secrete ⁊ absq̄ arbitris ne sedeas.Vn̄ legitur Gen̄.xxxix.q̄ accidit q̄dam die vt intraret domū ioseph ⁊ operis ap piam absq̄ arbitris faceret.At illa scʒ vxor dn̄i sui app̄hensa lacinia eius vestimēti diceret dormi mecum.q̄ relicto in manu eius pallio fugit.sic q̄ vult oino luxuriā fugere solitariā familiaritatē fugiat mulierꝝ. F Sextum remediū adhibendū olle nimiū bullienti vt p̄dixi.ē aquā frigidā in ollā festinanter infundē.Sic sp̄ualiter olla carnis nostre feruore libidinis ebulliēte remediū est cum aqua frigida ad litterā calorē sue libidinis refrigidare. vel aquā flagellatōnis virge acute vsq̄ ad sanguinis effusionē si oportuerit nudo corpori applicare

vel si hāc aquā ad te timueris applicare.saltem intrēt animā tuā aque penarꝝ infernaliū ⁊ terribil̄ diuini iudicij p̄ intimā recordationē.Nā vt dr̄ Eccl. xj.Malicia vni⁹ hore obliuionē facit luxurie maxime.Et ido Isidor⁹ in de sūmo bono.lib.ij.cap. xxxix.Quādo inq̄t impulsu demonis mēs ad delectationē fornicatōnis impellit̄.diuini iudicij met⁹ ⁊ eterni tormēta incēdij ante mētis oculos preponātur.q꞉ nimirꝝ omis pena grauioris supplicij formidine supatur.sicut em̄ clau⁹ clauū expellit.ita sepe recordatio ardoris iehēne ardorem excludit luxurie.Hec ille.Et q̄uis hoc pctm̄ ad tēpus videatur suaue.illius tn̄ nouissima illud esse ostendūt amarissimū.Vn̄ Prouerb.v.Fau⁹ distillās labia meretricis ⁊ nitidius oleo guttur eius.nouissima aūt illius amara sicut absinthiū.Nouissima autē peccati hui⁹ sunt ⁊ pene sibi correspōdentes eterne.Vn̄ sicut hoc ē pctm̄ fetēs ⁊ ardens.sic hoc peccato vexati penā ardoris ⁊ fetoris eternaliter patientur.In cui⁹ rei figurā sup nephādissimos luxuriosos sodome ⁊ gomorre pluit dn̄s ignē qui ē ardēs.⁊ sulphur qd̄ est fetēs.vt pꝫ Gen̄.xix.Et memoria amaritudinis hui⁹ pene multū vtilis est ad luxuriosos a suis voluptatib⁹ refrenādum.Exemplum em̄ hui⁹ habem⁹ in vitis p̄rm̄.vbi legitur.q̄ quidā iuuenis grauiter tētatione hui⁹ pcti vexat⁹ dixit cuidā seni.Quid faciā p̄r q꞉ occidit me cogitatio sordida.Cui rn̄dit senex.Fili inq̄t.nonne vides q̄ mulier qn̄ vult suū ablactare filiū supungit amarꝝ suis vberibus.⁊ cū ex consuetudine vbera m̄ris sue puer voluerit sugere.puer sentiēs amaritudinē fugit mamā.Sic ergo ⁊ tu fili.si arripuerit te sordida cogitatio.⁊ delectet te recordatio voluptatis carnalis.statim occurrat mēti tue cogitatio amaritudinis tormētorꝝ inferni.q̄ preparata sunt voluptuosis in futuro ⁊ dimittet te in pace statissime sordida cogitatio.Itē aliud exēplum ad hoc ostēdit nobis ille eximius clericus Jacobus de vitriaco.de quodā voluptuoso q̄ cum cogitaret intra se si post mille annos amic dānatorꝝ pro voluptatib⁹ carnalibus a pena liberarētur inferni.⁊ rn̄debat ei cogitatio non.Et iterꝝ cogitauit.nunq̄d post cētū milia ānorꝝ.⁊ responsum ē.nō.Quid vltra.nūq̄d post tot milia ānorꝝ quot sunt gutte aque ī mari. ⁊ rn̄sum ē.non.eo q̄ in inferno nulla ē redemptio. Unde sicut dicit parif.in tractatu suo de duplici abstinētia.Si de possibili vnus dānatus quolibet die tm̄ vnā emitteret lacrimā.adhuc in processu tēporis effunderet plus aque q̄ est in toto mari.imo ⁊ in toto mūdo.eo q̄ fletus iste non terminabit̄ ineternū.Unde ps.Ad vesperā demorabit̄ fletus.Cōsideratio em̄ hui⁹ fletus nedum expellit tentatōes carnalē.sed etiā facit oēm penā tolerabilē tēporalem.Vn̄ exemplū adhoc ostēdit nobis Beda.i. de gestis anglorꝝ.vbi narrat de quodā homie pctōre. cui⁹ anima post decessum illi⁹ ante tribunal eterni iudicis adducta est.⁊ tādem obtinuit dei genitricis intercessionib⁹ vbi prius inspectis penis infernalib⁹ rediret ad corp⁹.reuixitq̄ q̄ erat mortu⁹ ⁊ enarratis iam visis mirabilib⁹ ⁊ rebus suis pauperib⁹ erogatis.profect⁹ est in quandā siluā vel in solā.vbi tantā egit penitentiā.vt silens lingua ope

rībus ostēderet q̄nta tormēta vidisset. Unde in maxima hyeme nudū se mergebat in flumine. et cū sup hoc arguerēt eum ei⁹ amici et noti rñdebat. Sinite me nā istis vidi longe graviora tormēta mihi misero preparata. Consideratio em̄ pene inferni facit sibi penam tēporalem satis tolerabilem. et si consideratio tormentoꝝ inferni facit penam tpalem tā tolerabilē. ergo a multofortiori cōsideratio pene inferni expellit oēm voluptatē carnalē. vñ Eccl. j. Timor dñi expellit pctm̄. Istud remediuz contra ardorem libidinis apposuit q̄dam btūs monach⁹ in heremo. de quo legit̄ in vitis patꝝ. ꝙ lascivi homines de q̄dam civitate cōduxerūt vnam meretricem q̄ manucepit ꝙ illū btm̄ monachum duceret ad luxuriam. q̄ de sero veniēs ad cellaz eius finxit se fere frigore moriturā. petebatq̧ pro xp̄i pietate sibi ostiū aperiri. timensq̧ sanct⁹ vir ne mulier moreret̄ ostiū aperuit. mulierēq̧ intrare pmisit. et in loco remotiori celle sue iussit ipam iacere. Insurgente em̄ in eo gravi tentatōne. dixit intra se. si hoc scelus feceris. supveniet te eternū infernale incēdiū. Sꝫ certe inq̄t prius experiēs an pati possis incēdiuz ignis materialis. et statim posuit vnū digitum in ignez quousq̧ combureret̄ ad iūcturā. et cuz nec sic tentatio cessaret. scōm digitū et terciū imo et om̄es digitos cōsimiliter singillatim cōbussit. et cum iuvenes q̄ meretricē conduxerant de mane venirent et importune clamarēt dicētes. O beate monache illam cū qua tota nocte dormivisti meretricē expelle. Vir sanct⁹ rñdens ait. Ecce vbi iacet vi illaz educite. et ostendēs eis oēs digitos suos cōbustos Ecce inq̄t pro ea q̄lia passus sum tormenta. q̄ intrantes ipam mortuā invenerūt iacentē. et hāc vindictaz suis proprijs imputātes peccatis ab eo misericordiā postulabāt. et suam vitā emendare certitudinaliter promiserūt. qd̄ cernēs vir sanct⁹ facta deo orone mulierē a morte suscitavit. et iniuriā ab eis sibi factā misericordit̄ condonavit. Ecce q̄modo memoria ignis inferni repellebat ab eo ignem ardoris luxurie. Et ideo merito dr̄ Eccl. v. In oibus operib⁹ tuis memorare novissima. et in eternū non peccabis.

¶ Itē remediū cōtra luxuriam. est freq̄ns consideratio maloꝝ q̄ ex luxuria oriūtur. Pro quo notandū. ꝙ s̄m Gregorium xxxj. moral. ex luxuria principalr̄ octo mala oriūtur. Quoꝝ primū est cecitas mētis. Scōm inconsideratio. Terciū precipitatio. Quartū inconstantia. Quintū amor sui. Sextū odiū dei. Septimuz affect⁹ p̄ntis seculi. Octavū horror vel desperatio seculi futuri. Cecitas mētis qd̄ est primū malum qd̄ ex luxuria orit̄. est privatio visionis illoꝝ per q̄ possz homo retrahi a pctō. cuiusmodi est premiū qd̄ promittit̄ resistētib⁹. et suppliciū qd̄ cōminatur peccātib⁹. vñ in q̄nto mentis intētio magis applicatur ad aliqd̄ delectabile. in tanto em̄ magis impedit̄ a quacūq̧ alia operatione. Luxuria aūt et gula sunt maxime circa carnis delectabilia. et ideo intentio homis maxime applicat̄ ad illa. et precipue in his q̄ ad actum venereū ptinent. ppter qd̄ mēs avertit̄ a consideratōe alioꝝ q̄ p̄nt eum a tali actu retrahē. Vñ incurrit protūc cecitatē mentis circa intelligentiā coꝝ que sibi eēnt necessaria ad salutem. Vñ dr̄ Daniel. xiij. Spēs decepit te et concupiscētia subvertit cor tuū. In gula aūt non ē ita vehemens delectatio. et ideo non totalit̄ tollit cognitionem coꝝ q̄ remediuz auferūt contra pctm̄. sꝫ reddit hoiem debilem. et ideo mentis hebetudo orit̄ ex gula. sꝫ mentis cecitas orit̄ ex luxuria. a q̄ penitus liberari cū dicim⁹. A cecitate cordis libera nos domine. Sed ecōtra abstinētia et castitas maxime disponit hoiem ad pfectōem intellectual̄ opationis Iuxta illd̄ Dan. j. Pueris aūt hmōi scz abstinētibus cū continētib⁹ dedit dñs sciētiam et disciplinā in om̄i libro et sapia.

Scōm malum qd̄ ex luxuria orit̄ est p̄cipitatio qd̄ est in actionib⁹ ad actum aliquē exteriorē descēdere. et media consilia rōnis pterire. i. non deliberare vl̄ consiliare de agendis. Precipitare em̄ est a loco alto cū impetu ad ima descēdere. sed non p gradus. vñ supremū in homine ē ratio. a q̄ incipit homis opatio. Deinde grad⁹ per q̄ oportet ad opus descēdere sūt memoria preteritoꝝ. intelligētia p̄ntium. solertia in consulēdis futuris evētibus. rōcinatio conferēs vnū ad alteꝝ et docilitas p quam q̄s acq̄escit sentētijs maioruz. Vñ igit̄ quis istis medijs sive gradib⁹ ptermissis procedit ad opus nephandū dr̄ precipitant̄ agere quia dū pretermittit̄ consiliū ratōnis et deliberatio de agibili impetu procedit̄ ad opus pcti quasi ad bonū. Et q2 ex freq̄nti actu causat̄ habit⁹. tandē sic opans fit intēperatus. q2 ex habitu et consuetudine eligit pctm̄ quasi bonū. Et ideo cū peccaverit non penitet sꝫ gaudet. Vñ phs. vij. Ethycoꝝ dicit. ꝙ intēperat⁹ non ē penitiu⁹. et ideo de talib⁹ dicit̄ Proverb. ij. Letant̄ cū male fecerint. et exultant in rebus pessimis.

Terciū malum qd̄ nascit̄ ex luxuria. ē inconsideratio q̄ pertinet ad defectū iudicij ratōnis. sicut p̄cipitatio ad defectū consilij. in talibus em̄ hūanis multa requirūtur cū hoc ꝙ bene fiant. sꝫ luxuria impedit ne talia considerētur eo ꝙ tota intentio applicat̄ ad delectabile. et ideo minus considerat alia. et ideo necesse ē ꝙ deficiat in iudicādo q̄d s̄m rectam rationē sit faciēdum. Vñ Dan. xiij. dr̄ de senibus luxuriosis. ꝙ averterūt sensum suū vt non recordarētur iudicioꝝ iustoꝝ.

Quartum malū qd̄ nascitur ex luxuria. ē inconstantia q̄ est debilitas appetitus non tenētis se firmit̄ in bono concepto et iudicato. in actibus em̄ hūanis talis ē processus. Primo em̄ deliberat̄ quid sit faciendū et qūo. qd̄ fit p inquisitionē q̄ consilium rōnis dr̄. et ad hoc ptinet eubulia q̄ est virtus bñ consiliativa. vt dicit phs. vj. Ethycoꝝ. Et dr̄ ab eu qd̄ est bonū. et buly consiliū. quasi v̄tus boni consilij vl̄ bñ consiliativa. Et huic v̄tuti opponitur p̄cipitatio que ptermittit consiliū rōnis facta discussione seq̄tur iudiciū ratōnis de agibili scz q̄d sit agendum. qd̄ si fiat p regulas cōmunes et hūanas. vocatur synesis. si v̄o per regulas divinas. vocatur gnomyn. quarū vtraq̧ est v̄tus bñ iudicativa. cui opponitur inconsideratio de qua dictum ē. tertio per rationē precipit̄ executio iudicij. et tale p̄ceptū est principalis actus prudētie cui opponitur incōstantia que non pmanet firma in sentētia iudicativa. et ideo impedit p̄cepti executionē. De istis ptibus prudētie et vicijs opposit̄ tractat phs. vj. ethi

coꝝ. Hec incōſtātia oꝛiť ex luxuria ꝑ quā hō ex im
petu ꝯcupiē impediť ne exeqͣtur illud qᵭ decreuit
eē faciēdū. vñ Terētiꝰ dicit i eunucho de ꝗdā luxu
rioſo q̄ dicebat ſe receſſuꝝ ab amica ſua. ſ; hec v̑ba
vna falſa lacrima reſtrinxit. ⁊ ex p̄dicta incōſtātia
oꝛiť incōtinētia q̄ paſſionibꝰ ꝯtinētie nō reſiſtit. vt
dič p̄hs. vij. ethi. Et h̄ p̄t eē duplr̄. vno mō q2 aīa
cedit paſſionibꝰ ꝯcupiſcētie anteq̄ȝ ratio conſiliet
ꝗd ſit agendū. ⁊ vocatur ꝓuolatio ſiue irrefrenata
concupiſcētia. Alio modo contingit ꝙ aīa nō re-
ſiſtit paſſionibꝰ. q2 non ꝑmanet fixa in his q̄ conſi
liata ſunt ⁊ debiliter firmatur in his q̄ ratio iudica
uit. ⁊ hec incontinētia vocať debilitas ⁊ eſt incon
ſtantia. ⁊ ad idem pertinet mollicies. qua quis fa-
ciliter cedit paſſionibus leuiter impellentibꝰ. Si
quis autem foꝛtibus ⁊ ſupexcellentibus delectati
onibus vincitur nō eſt admirabile ſed conditiona
le ſi contra tendat. vt dicit Phyloſophꝰ. vij. Ethy
coꝛum. caꝑ. ij. Dupliciter autem contingit ꝙ aliq̄s
faciliter cedit paſſioni. Uno modo propter cōſue-
tudinem. quia q̄ndo quis conſuetus eſt frui dele-
ctationibus. difficilius poteſt earum carentiā ſu-
ſtinere. Alio modo ex naturali diſpoſitōne. quia
habet animū minus conſtantem propter fragili-
tatem cōplexionis. ⁊ hoc modo comparātur femi
ne ad maſculos. vt dicit Phyloſophꝰ. vij. Ethico
rum. Et ideo illi qui mulieb2ia patiūtur. molles
dicūtur quaſi muliebres effecti. vt dicit Phyloſo
phus ibidem. Predicta autem precipitatio incon
ſideratio ⁊ inconſtantia opponūtur prudentie ⁊ ꝑ
tibꝰ eius que dicūtur eubulya ſyneſis ⁊ gnomyn
quarum quelibet eſt virtus bene iudicatiua. Incō
tinentia autem ⁊ mollicies repugnant virtuti tem
perantie. ⁊ in ſua cauſa que eſt luxuria prohiben-
tur per preceptum de non mechando. per qᵭ qui
dem preceptum prohibetur om̄is illicitus actus
concupiſcētie. Quintum malum qᵭ naſcitur ex
luxuria eſt amoꝛ ſui. id eſt amoꝛ carnis ſue. quia ꝑ
luxuriam appetit homo delectabilia ſ̄m carnem.
vnde ſequiť moꝛs eterna. dicente apoſtolo Roma
noꝝ. viij. Si em̄ ſ̄m carnem vixeritis moꝛiemini.

Sextum maluȝ quod naſcitur ex luxuria. ē odi-
um dei. Nam deus prohibet omnē inoꝛdinatā cō
cupiſcentiam carnalem. qualem prohibitōem ma
xime odiūt luxurioſi. vnde quia iohānes baptiſta
dicebat herodi. Non licet tibi habere vxoꝛem fra-
tris tui. fecit eum herodes incarcerari ⁊ poſtea de-
collari. vt patet Matth. xiiij. ⁊ Marč. vj. Septi
mū maluȝ quod naſcitur ex luxuria eſt affectꝰ pre
ſentis vite. quia delectatōnes quas appetūt luxu-
rioſi habere non poterunt niſi in preſenti ſeculo.
⁊ ideo delectatōnes eternas futuri ſeculi ꝑuiſpē-
dūt. Octauū malum quod naſcitur ex luxuria ē
hoꝛroꝛ ⁊ deſperatio ſeculi futuri. quia dum nimis
detinetur luxurioſus carnalibus delectatōnibus.
faſtidit ſpūales ⁊ non curat ad eas ꝑuenire. In cu
ius rei figura legitur Luč. xiiij. ꝙ vnus qui typum
luxurioſoꝝ tenet inuitatus ad cenam vite eterne.
dixit. vxoꝛem duxi ⁊ ideo non poſſum venire. qua
ſi diceret. Deſpondi me voluptatibus carnalibus
preſentis vite. ⁊ ideo ad vitam eternaȝ ꝑuenire nō
poſſum. quia vitaȝ illam peruipendo.

Incipit pars quarta. Capitulum I

Auaricia vt dicit tul

lius. eſt imoderatus amoꝛ habendi
vel retinendi terrenas diuicias. Uel
ſ̄m Bernardū. Auaricia eſt quarū
libet rerū inſatiabilis ⁊ inhoneſta cu
pido. Et dr̄ auaricia q̄ſi eris auida. ⁊ ꝑ es ſicut ⁊ ꝑ
pecuniā om̄ia bona intelligūtur foꝛtune. Vñ Au
guſtinꝰ in de doctrina xp̄iana. ꝗcq̄d inq̄t habēt ho
mines in terra ⁊ oia quoꝝ ſunt dñi pecunia vocan
tur. hec Augꝰ. Et poniť in ca. j. q. iij. toti. Uel diciť
auaricia q̄ſi aīe varia tenacia. eo ꝙ rapit terrena
poſſidentiū aias. vñ Prouer. j. Semite ois auari
poſſidentiū aias rapiūt. ſcȝ ab amoꝛe diuino in ſer
uitutē diaboli. vñ Apl̄s. ij. Pet. ij. A quo em̄ quis
ſuꝑatus eſt eiꝰ ⁊ ſeruꝰ eſt. Et ideo ad deſtructōem
iſtiꝰ peccati dr̄ in textu Apoč. xvj. ꝙ tercıꝰ angelꝰ
effudit phyalam ſuā ſuꝑ flumina ⁊ ſuꝑ fontes aq̄-
rum. ⁊ factꝰ eſt ſanguis. i. predicatoꝛ verbi dei. ter-
tio loco p̄dicauit contra auariciā qua iā tam homi
nes populares q̄ per flumia q̄ȝ etiam dñi tp̄ales et
ſacerdotes q̄ per fontes deſignātur grauiť inficiū-
tur. dicente ꝓpheta Hiere. viij. A minimo vſq̄ȝ ad
maximū oēs auariciā ſequūtur. a ꝓpheta vſq̄ȝ ad
ſacerdotē cūcti faciūt mendaciū. Et merito ꝑ flu-
mina populares. ⁊ ꝑ fontes dñi tꝑales ⁊ ſacerdo-
tes intelligūtur. Nam ſicut fontes ſunt capita flu-
uioꝝ. ſic q̄ſi capita vulgaris ppl̄i ſunt ſacerdotes ⁊
tēpoꝛales dñi. ⁊ ſicut a fontiꝰ in flumina currit aq̄
ſi a ſuꝑioꝛibꝰ ad inferioꝛes ꝑ malū exemplū ema-
nat auaricia. Unde Eſaie. xxiiij. Erit ſicut ppl̄s ſic
ſacerdos. ⁊ ſicut ſeruꝰ ſic dñs eius. ⁊ ſicut ancilla
ſic dña eius. Vñ ⁊ iam factꝰ eſt ſanguis q2 tam flu
mina q̄ȝ fontes cōuerſi ſunt in ſanguinē peccati in
tantū ꝙ iam verificať illud Oſee. iiij. Non eſt veri
tas. nō eſt miſcdia. nō eſt ſciētia dei in terra. ſ; ma-
ledictū mendaciū. homicidiū. ⁊ furtū. odiū. ⁊ adul
teriū inundauerūt. ⁊ ſanguis ſanguinē tetigit. id ē
peccatū ſeq̄tur pcm̄. ſ; pro eo qᵭ ſ̄m apl̄m. j. Thy
mo. vj. Radix oīm maloꝝ eſt cupiditas ſiue auari
cia. Ideo vt tanq̄ȝ peſtis moꝛtifera fugiať auaricia
iam de phyalis approbatoꝝ doctoꝝ ⁊ auctoꝛitate
ſanctarū ſcripturaꝝ effundenda ſunt contra pecca
tum iſtud tria notabilia.

Capitulum II

Primum eni notabile

effundendū cōtra peccatū auaricie mani
feſtabit multiplicē deteſtatōem huiꝰ pec-
cati. Pro q̄ notandū. ꝙ ad deteſtatōem hu-
ius pcti ſex nūc ad memoꝛiam occurrūt motiua.

Quoꝝ primū ē. ꝙ pcm̄ iſtud videť etiā ꝯtra na
turā. vñ pariſ. in de vicijs ꝑte q̄rta. Cū aīa inquit
hūana ſ̄m naturaȝ ſublimioꝛ ſit ⁊ puriō celo tanq̄ȝ
deo inter om̄es creaturas ſimilioꝛ cōſtat. ꝙ illa na
turaliter appeteret exaltari a rebus coꝛruptibilibꝰ
⁊ terrenis. ſicut exaltātur celi a terra. Et ſicut val-
de mirabile ⁊ contra naturā eſſet ꝙ celū caderet ⁊
terre adhereret. ſic ꝗdāmodo cōtra naturā videtur
eſſe ꝙ auaricia facit animā rōnalē in appetitu ſuo

descẽdere de celo tanq̃ a suo loco naturali ⁊ adhe
rere terrenis vanitatibꝰ. Vñ q̃ periculosum sit ni
miũ terrenis adherere. ostẽdit btũs Augꝰ. sup ps.
lxxiij. dicens. Iudei inq̇t dãnabilit̃ terrenis inherẽ
tes timẽtes ꝑdere q̃ acceperãt occiderũt eũ q̇ de
derat. Hec dicimꝰ inquit frẽs vt homies de nouo
testamẽto discatis nõ inherere terrenis. si em̃ illi i-
excusabiliter terrenis adheserũt. in quibus ipsum
testamẽtum nõdum erat reuelatum. Patet ꝙ in-
excusabiliꝰ terrena sectant̃ quibꝰ promissa celestia
in nouo testamẽto sũt reuelata. Nã recolite fratres
mei. q̇d dictũ sit a ꝑseq̇ntibꝰ xp̃m. Si dimiserimꝰ
inquiũt eũ. venient rhomani ⁊ tollẽt a nobis ⁊ lo-
cũ ⁊ gentem. vide q̇ꝛ timẽdo terrena ꝑdere. regem
celi occiderũt. Et q̇d eis factũ est ꝑdiderunt etiam
ipsa terrena. ⁊ vbi occiderũt xp̃m ibi occisi sũt. Et
cũ terrena nolẽtes ꝑdere datorem vite occiderunt
eãdem terrã occisi ꝑdiderũt. ⁊ eo tꝑe occisi sũt quo
illũ occiderũt. vt ex ipso tẽpore mouerent̃ q̄re isti
passi sunt. Hec ille. Scõm motiuũ cõferens ad
detestationẽ auaricie ẽ multiplex maledictio quã
auaris imp̃catur scriptura. vñ Esa. xxxiij. Ve qui
predaris. nõne ⁊ ipse p̄daberis. ⁊ q̇ spernis nõne ⁊
ipse sperneris cũ ꝯsũmaueris p̄dicationẽ dep̄dabe
ris. vñ Isid. in de sum. bo. lib. ij. c. xj. Plerũq̃ inq̇t
potẽtes tãta cupiditatis rabie inflãmant̃ vt de cõ
finijs suis paupes excludãt nec habitare ꝑmittãt.
q̇bus recte ꝑ prophetã dꝛ Esa. v. Ve q̇ ꝯiũgit̃ do-
mũ ad domũ. ⁊ agrũ agro copulatis vsq̃ ad termi
nũ loci. nunq̇d habitabitis soli vos in medio ter-
re. Tales quippe hoies infernũ. i. diabolũ rapere
ad perditõem. idem ꝓpheta cõseq̇nter annũciat di
cens. Propterea dilatauit infernꝰ animã suam et
aperuit os suũ absq̃ vllo termino ⁊ fortes descen-
dent eius ⁊ ppl's eius ⁊ sblimes gl'iosiq̃ eiꝰ ad eũ
Nec mirũ ꝙ morientes inferni ignibꝰ deputent̃ q̇
viuentes flãmã cupiditatis sue nõ extinxerũt. hec
ille. Scõa maledictio quã auaris imp̃catur scri-
ptura est illud Abachuc. ij. Ve ei q̇ multiplicat nõ
sua vsq̃ quoq̃ aggrauat cõtra se densuz lutũ. Nũ-
quid nõ repente resurgent q̇ mordeant te sustẽta-
bũtur lacerantes ⁊ euigilabũt insidiatores tui. Et
seq̇tur. Ve q̇ congregat auariciã malaz domui sue
vt sit in excelso nidus eiꝰ. ⁊ liberari se putat de ma
nu mali. s. ꝑ auariciam male acq̇sitaz Tercia ma
ledictio quam auaris imprecat̃ scriptura est illud
Apoc. viij. Ve ve ve habitãtibus in terra. Glo. ve
laboris in acq̇rendo. ve timoris in retinẽdo. et ve
doloris in amittendo. Primo auarus hꝫ laborẽ
in acq̇rendo. vnde de auaris est sicut de porco. cui
carnifex ostẽdit cibum ⁊ semꝑ seq̇tur porcus quo
vsq̃ ducat̃ ad macellũ. ⁊ ibi a carnifice statim strã-
gulatur. Sic spũaliter. auarus ponit ante oculos
auari terrenas diuitias. ⁊ semꝑ seq̇tur auarus per
inordinatũ amorẽ vt eas sibi iniuste congreget et
thesauriset q̇usq̃ a diabolo subito occidat̃. ꝫ sicut
dꝛ Prouer. vij. Nescit ꝙ ad vincula stultꝰ trahatur
donec trãsfigat sagitta iecur eius. velut si auis festi
net ad laqueũ. ⁊ nescit ꝙ de ꝑiculo anĩe illius agit̃
Secũdo auarus hꝫ timorẽ in possidẽdo. Vnde
Hieronymꝰ. Auarus inq̇t semꝑ insidiãtes metuit
aspicit potentiorẽ se. ⁊ putat esse violentũ. conspi-
cit paupem ⁊ putat esse furẽ, ⁊ sic in possidẽdo nũ

q̃ securus est. Vnde Eccl̃es. v. Saturitas diuitis
nõ sinit eum dormire. Tertio auarus hꝫ dolores
in amittendo. vñ Hieronymꝰ. Si quis auarus pe
cuniã amiserit ⁊ in vehemẽtissimo labitur dolore
si fures rapiant aut ignis ardeat contristat et do-
lens dicit se raptũ aut combustũ esse. non em̃ dicit
sua sed se. acsi diceret. plus diligo mea q̃ me. quos
sic alloq̇tur Bernardꝰ. Cur inq̇t pecuniam precio
siorem facis q̃ teip̃m. cuiꝰ estimatio laxari non po
test: Christꝰ em̃ semel pro peccatis nostris mortuꝰ
est iustus pro iniustis. ⁊ tu preciosiorẽ reputas ani
maliũ congregatõem q̃ xp̃i redemptõem. Hec il-
le. Sed attende. ꝙ sicut dicit btũs Aug. Qui ter
renis inhiat celestia contẽpnit. ⁊ ideo vtrisq̃ care-
bit in fine. sed ve illis inq̇t Augustinꝰ. q̇ viuũt vt
augeant res perituras. vnde eternas amittãt. Vñ
Luce. vj. Ve vobis diuitibꝰ qui habetis consola-
tionem vestrã in terra. q. d. q̇ꝛ propter hoc perdetis
consolationẽ eternã. Si em̃ aliq̇s sanctꝰ papa vel
episcopꝰ maledicẽt ei q̇ aliquem certũ cibuz come
deret. multi timerent de illo cibo comedere. Sed
a multo fortiori auarus timeret contingere amore
inordinato diuitias cũ amatoribus eaꝝ scriptura
sacra que ex ore altissimi prodijt. vt dꝛ Eccl̃i. iij. tot
maledictõnes imponat. B Terciũ motiuũ cõ
ferens ad detestatõem auaricie est multiplex ma-
lum qđ auaricia homini intulit. Quoꝝ primũ est.
ꝙ auaricia hominẽ ab om̃i virtute denudat. Vn-
de Apoc. iij. cuidã auaro dicit̃ per angeluz. Dicis
q̇ꝛ diues sum ⁊ locupletatꝰ ⁊ nullius egeo ⁊ nescis
q̇ꝛ tu miser es miserabilis ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nu-
dus. Est em̃ auarꝰ miser. q̇ꝛ diuitias cũ magna mi
seria ⁊ labore acquirit. Miserabilis etiã est. q̇ꝛ cuz
miserabili sollicitudine ⁊ timore eas custodit. Vñ
Eccl̃es. ij. Quid em̃ ꝓderit homini de vniuerso la-
bore suo ⁊ afflictõne spũs q̄ sub sole cruciatus est
cũ cũcti dies eius doloribꝰ ⁊ erũnis pleni sũt. nec
per noctẽ mente req̇escit. ⁊ hoc nonne vanitas est.
Nõne meliꝰ est comedere ⁊ bibere ⁊ ostendẽ anĩe
sue bona de laboribus suis. ⁊ hoc de manu dei est.
Pauper etiã q̇ꝛ infra breue oĩa cum dolore amit-
tet. Vñ Eccl̃es. v. Sicut egressus ẽ nudus de vte-
ro matris sue. sic reuertet̃ ⁊ nihil auferret secuz de
labore suo. Nudus etiã est auarus ab om̃i virtute
q̇ꝛ q̄ndo homo mortaliter peccat oẽs virtutes q̄li-
tercũq̃ laboriose acq̇sitas amittat. vnde Eccl̃es. ix.
Qui in vno peccauerit multa bona perdit. Sed si
cut dicit btũs Hieronymꝰ sup epistolã ad Gala.
Quicũq̃ ob fidez laborauerit ⁊ postea lapsus fue
rit in pctm̃ sicut priora dicit̃ perdidisse dũ peccat.
sic rursus non perdit ea si ad pristinum ⁊ antiquũ
studium reuertatur. Hec ille. Nam merito auarꝰ
trunco arboris assimilatur. Nã sicut homo quan-
do habet in orto suo truncũ arboris bene radica-
tum ⁊ virentem. potest inserere ramum cuiuscũq̃
generis arboris voluerit. Sic diabolus quãdo ha-
bet auariciam vel cupiditem radicatam in corde
hominis. om̃ia alia vicia facillime inferere potest
quia habet omnium malorum radicem. Iuxta il-
lud. j. Thymothei sexto. Radix em̃ omniũ malo-
rum cupiditas. quam quidem appetentes errauе
runt a fide ⁊ inseruerũt se doloribus multis. Vn-
de multi causa cupiditatis terrene ipsam fidem re

nunciauerunt. sicut etiam patet de iuda qui cau-
sa cupiditatis apostatādo dñm suū Jesum xp̄m
suis vēdidit inimicis. vt ptꝫ Math. xxvj. Plerisꝙ
etiā tantū in rebus alienis ē desideriū vt etiā homi
cidium ꝑpetrare nō vereant̄. sicut ꝯstat de Achab
rege q̄ appetitu cupiditatꝭ sue iusti naboth sangui-
nis expleuit effusionē. vt ptꝫ. iij. Reg. xxj. Cupidi-
tas etiā fuit causa quare iudei ip̄m Jesuꝫ xp̄m cru
cifixerunt. vnde Joh. xj. Collegerunt aūt pontifi-
ces ⁊ iudei cōsilium aduersus christum Jesum et
dicebant. quid faciemus quia hic homo multa si-
gna facit si dimittimus eum sic omnes credent in
eum ⁊ venient romani ⁊ tollent nostrū locū et gen
tem. Et sequit̄. Ab illo ergo die cogitauerūt vt in-
terficerent eum. quod ⁊ statim post compleuerūt
opere. vt ptꝫ Matth. xxvij. Marci. xv. Luc. xxiij.
⁊ Johānis. xix. Secūdum malū quod auaricia
facit homini est ꝙ eū in miserabilissimā redigit ser
uitutem. vnde retrahit eum a seruitio dei in serui-
tutem auaricie. q̄ vt dicit Col. iij. est ydoloꝝ serui-
tus. Pro quo notādū ꝙ sicut dicit antouer. sup
epistolas dominicales sermone. lj. duplex est ydo-
loꝝ seruitꝰ. Vna eoꝝ qui cultū deo debitū exhi-
bent creature. Alia eoꝝ qui creaturam preponūt
creatori vt auarus nūmū deo. luxuriosus meretri
cem. ⁊ gulosus ventrem. Vnde auarꝰ vt dicit pa-
risieñ. ista tria dat diuitijs q̄ ꝓprie deo sunt danda.
scꝫ fidem. spem ⁊ charitatē siue amorē. De fide ptꝫ
ex hoc ꝙ auarꝰ firmiꝰ credit diuitijs q̄ȝ deo. credit
enim om̄ia necessaria se habere si diuitijs seruierit
sed credit se fame periturū si deo seruierit ⁊ māda-
ta eius custodierit. Unde Augustinꝰ sup psalmo.
nonagesimosexto. Multa inquit iubet christus et
non facis. iubet auaricia et facis. iubet christus vt
vestias pauperē ⁊ non facis. iubet auaricia vt frau
dem facias ⁊ hoc potius facis. hec ille. Spem etiā
ponit auarus in diuitijs quod est quodāmodo de
deo desperare. Vnde psalmista. Ecce homo q̄ nō
posuit deū adiutorem suū. sed sperauit in multitu
dine diuitiarū suaruꝫ. sed prout dicit̄ Prouerb. x.
Non proderint diuitie in die vltionis. iusticia aūt
liberabit a morte. Amorē etiam ponit auarus in
suis diuitijs quē deberet in deū ponere. diligit em̄
nūmū plus q̄ȝ seip̄m. sicut quilibet christianꝰ tene
tur deū plusq̄ȝ seip̄m diligere. Et ꝙ auarus nūmū
plus q̄ȝ seip̄m diligit ptꝫ ex eo ꝙ animā suam po-
nit ꝓ pecunia acquirenda. Et sicut dicit̄ Joh. xv.
Maiorē charitatē nemo habet vt aiam suā ponat
quis ꝓ amicis suis. Ex q̄ manifeste ptꝫ ꝙ auarus
facit pecuniā deū suū. vñ in ꝯfirmationē huiꝰ Au-
gusti. sup epistola ad Galath. Hoc inq̄t ab homie
quasi ꝓ deo colit̄ qd̄ pre ceteris diligit̄. Et sicut di
cit idem Aug. sup illud ps̄. xcvj. Qui diligitis do-
minū odite malū. Nō es dignus inq̄t xp̄o cū quo
diligis auariciā. amas illū debes odire quod ipse
odit. homo ē inimicus tuꝰ hoc est in natura qd̄ tu.
Creati estis ab vno creatore in ꝯditione ⁊ tñ si filiꝰ
tuus loquat̄ inimico tuo ⁊ veniat ad domū inimici
tui. ⁊ assiduas collocutiōes habeat cū illo exhere-
ditare vis illū. q⁊ loquit̄ inimico tuo. et quō q̄ȝ iu-
stam vocē videris tibi habere amicꝰ es inq̄s inimi
ci mei ⁊ queris aliq̄d de re mea. Ergo attende. dili
gis xp̄m: inimica xp̄i ē auaricia. q̄re cū illa loq̄ris
non dico loqueris. sed q̄re etiam illi seruis. q. d. q̄a
vt dicit̄ Math. vj. Nemo pōt deo ꝟuire ⁊ diuitijs.
Nam vt dicit glo. sup eodē. Diuitijs seruire ē deū
negare. Item Crisost. ope. imp. ome. xvj. sup eodē
Considera inq̄t. non dixit xp̄us. Non potestis deū
habere ⁊ diuitias. sed nō potestis deo seruire ⁊ di
uitijs. Si habes diuitias ⁊ diuitie nō faciūt te sup
bum. aut violentū. sed ꝟm ꝙ potes das impoten-
tibꝰ dominꝰ es diuitiaꝝ tuarū ⁊ nō seruꝰ. q⁊ nō di-
uitie tue te tenent. ꝟ tu diuitias. Si aūt diuitie tue
te superbū faciūt aut violentū aut constrictꝰ aua-
ricia. nemini aliq̄d prestas. tūc seruus es diuitiarū
tuarū ⁊ non dominꝰ. q⁊ diuitie tue te tenēt ⁊ tu nō
diuitias tuas. vnde Hiero. sup illud. Nō potestis
deo seruire ⁊ mammone. Qui inq̄t diuitiaꝝ seruꝰ
est diuitias custodit vt seruꝰ. q̄ aūt seruitutis excus
serit iugū distribuit eas vt dominꝰ. hec ille. Et est
hic notandū ꝙ serui diuitiaꝝ ex quattuor specialit̄
cognoscunt̄. Primo ex suip̄sius ꝑemptiōe ⁊ di-
uitiaꝝ appreciatione. Qui em̄ aliq̄d dat vt aliud ac
cipiat magis appreciare videt̄ qd̄ accipe desiderat
q̄ȝ qd̄ ꝓ accepto mutare decreuit. ꝟ cupidus seip̄m
dat et aiam suā dyabolo vendit vt diuitias iniuste
accipiat. igit̄ aie sue diuitias ꝓponit. Vñ Ecci. xliij
Nihil est iniquiꝰ q̄ȝ amare pecuniā. hic em̄ animā
suam venalem habet. Secūdo patet idē ex ma-
nifesta obediētia ⁊ subiectione. Auarus em̄ subest
⁊ obedit diuitijs suis ⁊ non econtra. q⁊ auarꝰ est in
diuitiarū potestate. ⁊ nō diuitie in potestate auari.
Vñ parisieñ. Signū inq̄t manifestissimū ꝙ auarꝰ
non sit possessor diuitiaꝝ est hoc ꝙ nō pōt inde fa-
cere qd̄ vult ⁊ qd̄ ipsemet iudicat esse faciendū. q̄a
domina auaricia quicq̄d bonū est ⁊ vtile facere ꝓ-
hibet. vñ Eccs. vj. Est malū qd̄ vidi sub sole ⁊ qui-
dē frequēs apud hoīes. vir cui dedit dñs diuitias
⁊ substantiam ⁊ honorē ⁊ nihil deest anime sue ex
omnibꝰ q̄ desiderat. nec tribuit ei potestatē deꝰ vt
comedat ex eo. sed hō extraneꝰ vorabit illud. Vn
de Berñ. sup Cantica q̄rit a quouis eoꝝ q̄ insatia-
bili corde diuitijs tempalibus inhient q̄d sentiant
de his q̄ sua vendentes ⁊ pauperibꝰ erogantes re-
gnum celorū ꝓ terrena substantia mercant̄ an sa-
pienter agant. Respondebit inquit ꝓculdubio sa
pienter. Querit̄ iterū quare qd̄ approbat nō facit.
Nō possum inq̄t. querit̄ quare. ꝑfecto q⁊ dña aua-
ricia nō ꝑmittit. Non igit̄ habet auarus q̄ habere
videt̄ nisi eo modo quo q̄s habet cōpedes quibus
cōpeditus est qui potius dominant̄ ei q̄ȝ seruiūt.
Tertio patet idem per hoc ꝙ diligentiori custo-
dia laborāt auari circa diuitias q̄ȝ circa seip̄os. Sꝫ
experientia docente solent domini a seruis diligē
ter vigilijs ⁊ laboribꝰ custodiri. ꝟ circa custodiam
seruorū rarissime vigilant dñi. Sed indubie auari
circa custodiam diuitiaꝝ sepe vigilant ⁊ sollicitan
tur ne a furibꝰ vel a predonibꝰ rapiant̄ et tñ ꝓpriaꝫ
custodiam negligūt. non obstante ꝙ a predonibꝰ
infernalibꝰ vndiꝙ sunt obsessi. Diligens etiaꝫ cu-
stodia adhibet̄ vt diuitie mūde conseruent̄. sed de
mentis mundicia nō curat̄. imo intantū ꝙ mūdi-
cia calige ꝓponit̄ mūdicie anime. Unde Augusti.
in de verbis domini sermone. xij. Quid ē inq̄t qd̄

malum velis habere. dic mihi. Nihil omnino. nō vxorem. nō filiū. nō filiam. nō seruū. nō ancillam. nō tunicā. postremo nō caligā. ⁊ tn̄ vis habere malam vitā. Rogo te ꝑponere vitā tuā calige tue. oīa que circa te iacēt oculis elegantia ⁊ pulcra tibi cara sunt. ⁊ tibipsi vilis ac fedus es. si possent tibi respondere bona qbus plena est domus tua q̄ habere optasti ⁊ q̄ perdere timuisti. nōne tibi clamarēt sicut tu nos bona vis habere. sic ⁊ nos bonū volumus habere dominū tacita voce interpellant ꝯtra te dominū deum tuū. hec ille. Quarto patꝫ idē ex dolorosa diuitiarū amissione. Nā solet amplius lugeri mors domini q̄ꝫ serui. sed indubitāter plus dolent auari de amissione vnius auri. q̄ꝫ de morte ꝓpria spūali. vel etiā de morte xp̄i quē in ꝓprio corpore perimūt cum euꝫ vita gratie qua ibi vixit priuant. Et ex istis plane patet ꝙ auarus est seruꝰ diuitiarū. Nam diuitie nō sunt auaroꝝ. sꝫ auari sunt diuitiaꝝ. Vñ ⁊ in ꝯfirmationē huius dicit ps̄. Viri diuitiarū. sꝫ non dicit diuitie viroꝝ. Unde legit in de gestis alexandri ꝙ cum alexander dyogenē phm in dolio versatili sedentē ꝓpter famaꝫ sciētie sue visitaret et inq̄situs philosophus ab alexādro an tantū dn̄m timeret. respondit dyogenes. Non. Scio inq̄t te non esse dominū. sed seruū serui mei. tu em̄ inquit auaricie seruꝰ es. ego vō auaricie dominus. Unde Bern̄. sup canti. omel. xxj. O inquit auare si vere tue sunt diuitie tue q̄ retines. expone illas ad lucra ⁊ celestia ꝓ terrenis cōmuta. qđ si facere non vales. te tue pecunie nō dn̄m sed seruum esse ostendis. custodē ⁊ non possessorē. hec ille. Et ideo merito iste seruitus vocat ab aplo Ephe. v. ydoloꝝ seruitus. ¶ Nam Hiero. ad rusticum monchū. Ridiculū inquit videt ꝙ aliquis iudicet ydolatra q̄ duo genera thuris offert creature q̄ debuit offerre deo. ⁊ nō potius ille iudicet ydolatra qui totum seruitiuꝫ vite sue qđ debuit offerre deo offert creature. scꝫ diuitijs. Et ꝓpter istaꝫ ydolatriā vt dicit apostolus Colos. iij. Uenit ira dei in filios incredulitatis. Unde de talibus dicit Judicū. ij. ꝙ ad iracundiā excitauerūt dn̄m dimittentes eum ⁊ seruierunt baal ⁊ astaroth. Baal interptat deuorator. ⁊ signat mundū qui diuitias ꝯsumit ⁊ deuorat multas quas ꝑ seruos suos. s. auaros a pauperibus subtrahit iniuriose. Astaroth cubiculū siue caule interpretat. ⁊ signat diuitiarū receptacula q̄bus omī mentis diligentia seruiunt auari. ⁊ laborant die ac nocte vt in eis diuitie recōdant. augmētentur ⁊ secure conseruent. quos sic alloquit dn̄s per ꝓphetā Hiere. xvj. Seruitis dijs alienis die ac nocte qui non dabūt vobis requiem. Item Ysa. xix. Tradam egyptum in manus dominoꝝ crudeliū. Egyptus angustia siue tribulatio coangustās interpretat et signat auaros q̄ semꝑ sunt in angustia ⁊ tribulatiōe. vnde Eccs. ij. Cuncti dies eius laboribus ⁊ erumnis pleni sunt. nec ꝑ noctē mēte quiescit. Tales em̄ tradunt in manus dominoꝝ crudelium. id est. in potestatē diuitiarū que merito crudeles domini dici possunt ꝓ eo ꝙ sibi seruiētes ꝑ totam vitā suaꝫ finaliter de suo seruitio nudos expellunt. Unde Eccēs. v. Sicut egressus est nudus de vtero matris, sic reuertet ⁊ nihil auferet secum de labore suo. Item Job. j. Nudus egressus sum de vtero matris mee ⁊ nudus reuertar illuc. Item Job. xxvij. Diues cum dormierit nihil secum auferet. aperiet oculos suos ⁊ nihil inueniet. Itē ps̄. Dormierūt somnū suum et nihil inuenerūt omēs viri diuitiarū in manibꝰ suis. Item. j. Thimo. vj. Nihil intulimus in hunc mundū haut dubiū q̄a haut auferre quid possimus. Et istud ostendit parisieñ. in summa de vicijs parte quarta ꝑ tale exēplum. Quādo inquit aliquis sedet ad mēsam alicuius potētis in qua multa apponunt. sicut ciphi argentei ⁊ scutelle ⁊ similia in quibus solum vsum habet. nam si ex simplicitate ⁊ stulticia crederet ea esse sua ⁊ vellet illa secū auferre. Janitor ostenderet bene ad portā ꝙ nihil iuris in eis habēt. sꝫ forte ꝓ eiꝰ stulticia illū in carcerē ꝓijceret. Sic diuites huius mundi q̄ intantū infatuant ꝙ credunt ⁊ dicunt bona tp̄alia q̄ deus ad eoruꝫ vsum ponit esse sua. sed ianitor. i. mors bene ostendet eis cōtrariū cum in fine quasi in facto dicet. Nihil intulistis in hunc mūduꝫ. nec quicq̄ꝫ inde auferre potestis. sed forte tunc ꝓ eoꝝ stulticia ligatis manibus ⁊ pedibus ꝓijcient in perpetuū carcerē infernalem. Uñ est de auaris sicut de pueris gardinū altius intrantibus poma inde volentibus auferre qui ad inuicem decertant quis eoꝝ posset maiorē congeriem coadunare ⁊ in sinū abscondere. quoꝝ alij socij. s. paruuli minꝰ potētes exteriꝰ stant et clamāt partē pomoꝝ rogantes. sꝫ ipsi interius hoc audire dissimulant. q̄a omnia soli vellent auferre. Sed quid accidit. Reuera cum in caputio. sinu. ⁊ gremio. vndiq̄ꝫ fuerint onerati ⁊ ianuā exire ꝓponūt. astat ibi ianitor siue ortu lanꝰ ⁊ eos de omībꝰ pomis spoliat ⁊ grauiter verberat. ⁊ sic eos nudos tā pomis q̄ꝫ pannis priuatos vlulantes ⁊ flentes abire ꝑmittit. hec Anselmus. Moraliter sic omēs auari gardinū huius mūdi intrantes inter se litigant. placitant ⁊ decertant quis eoꝝ plura poma colligere. i. maiorem abūdantiā temporaliū penes se poterit accumulare. extra vō pauperes stant ad ingrediendū. hoc est ad diuitias lucrandū impotētes. partē ab illis ⁊ auxiliū postulātes. sꝫ nihil tamē vel modicū obtinentes. ⁊ cū tales diuites vndiq̄ꝫ diuitijs onerati. tādem de pardino hoc ē de mūdo exire oportet. Astat ianitor. i. mors q̄ nulli parcit q̄n oēs mortis penis grauissimis verberat. ⁊ eos de oībus bonis collectis tp̄alibus spoliat. ⁊ nudos de hoc mūdo flentes ⁊ dolentes exire cōpellit. Et ideo merito dicit scriptura Eccī. xlj. O mors q̄ꝫ amara ē memoria tua homini iniusto ⁊ pacē habēti in substātijs suis. ¶ Tertiū malū qđ auaricia ꝯfert homini est ꝙ facit eū quis sit eiꝰ verus amicus nō cognoscere. Nam qñ hō diues est difficile est cognoscere quis sit eius verus amicus. qꝛ tantā reuerentiā et tot inclinationes facit diuiti eius inimicus ꝓpter timorē. sicut eius amicus ꝓpter amorem. sꝫ vix inueniet diues fidelem amicū qui sibi veritatē dicat Vñ Sene. Cum diues inq̄t habet omīa que vult tamen vnū sibi deficit. scꝫ homo qui dicat sibi veritatem. Sed beata paupꝑtas que facit hominē cognoscere q̄s sit eius fidelis amicus. Naꝫ si aliquādo fuisti diues ⁊ nunc pauper cognosces de oībus

quis sit tibi verus amicus ⁊ quis fictus. vñ Pro-
verb. xix. Diuitie addūt amicos plurimos. a pau
pere aūt hij q̊s habuit amicos separant. Sed omi
bus fictis amicis a te in pauptate constituto rece-
dentibꝰ. verus amicus ita te diliget i pauptate sic
in diuitiaruꝫ abundantia. Vnde Ecclesiastici. vj.
Amicus in necessitate ꝓbatur. Et istud ostendi po
test per tale exempluꝫ. ¶ Supposito ꝙ habe-
res tres amicos. quoꝝ primū plus diligeres q̃ꝫ te
ipsum. ⁊ secundū tantū quantū teipm. ⁊ tertiū pa-
rum ⁊ longe minus q̃ꝫ teipsum. Si tunc ex infor-
tunio ꝯtingeret te incedere in periculoso domige-
rio regis tui in cuius manus oīa bona tua essent
confiscata. ⁊ tu solus q̃si ꝓfugus in tribulatiōe ⁊ an
gustia esses derelictus nudus certe nunq̃ꝫ melius
q̃ꝫ in isto casu ꝓbare possis quis esset tuus fidelis
amicus. Nam si tunc venires ad primū amicū ꝓ
succursu ꝓ eo habēdo. ⁊ ille audiens angustiā tuā
tibi diceret. Certe habeo alios amicos cum q̊bus
oportet me iam amodo letari. vade ⁊ sic fecisti con
digna fact' tuis recipias. qꝛ ꝓ me nō dubiū eliges.
veruntñ qꝛ nudus es dabo tibi vlnā vnā aut duas
panni rudis quo possis tegere tuā nuditatē Et cer
te de me magis boni vel auxilij nō obtinebis. ma-
nifestū est ꝙ iste nō esset fidelis amicus. Et si tunc
ad secundū amicū ꝓ succursu similiter transires.
⁊ ille videns statum ⁊ pauptatē tuā ꝓ te fleret. ⁊ te
cuꝫ transiret quousq̃ꝫ captus a balliuo regis in car-
cerē esses reclusus. ꝫ tunc tibi diceret. Amice vale.
quia hic dimitto te. habe me excusatū ꝙ nō magis
pro tua liberatione laboro. qꝛ intantū sum sollici-
tatus circa domū ⁊ familiā meam. que tantos exi
gunt sumptus et expensas ꝙ ꝓ te plus facere non
possum nec volo. Nonne constat istum esse remis
sum ⁊ infidelem amicū. Si igit dimissis istis duo
bus amicis transires ad tertiū ꝓ succursu habēdo
⁊ sibi diceres. O amice q̊d faciā. nam ꝓ erubescen
tia vix manet in me spūs loquendi ad te. qꝛ nunq̃ꝫ
vt debui te dilexi. ꝫ iam in extrema positus angu-
stia. ab omībꝰ alijs derelictus amicis cōpulsus suꝫ
implorare tuuꝫ succursum. ideo si inueni grām in
cōspectu tuo succurre mihi misero derelicto. ⁊ in
hac anxietate maxīa posito. ⁊ si ille tunc hilari vul
tu respōderet ⁊ diceret. Confide amice ⁊ noli time
re. qꝛ tui amoris ⁊ ꝯfidentie in me nō immemor te
precedā ⁊ apud regē ꝓ te intercedā ne tradat te ad
mortē. ⁊ ne dubites a crimine te purgabo. miseri-
cordiā ⁊ grām obtinebo. ⁊ ad pristinā ꝓsperitatē ⁊
altiorē gloriā q̃ꝫ vnq̃ꝫ habuisti te restituā. nunquid
nō solus iste eēt amicus fidelis inter hos p̄dictos
⁊ nunq̊d stultus esset q̊ hec ꝑcipere posset nisi tem
pestiue ꝯfidentiā suam a talibus falsis ⁊ fictis ami
cis subtraheret: ⁊ inquantū sufficeret placere stu-
deret suo fideli amico. Spūaliter multi amatores
mundi tales habent amicos. Primus amicus est
mūdi diuitiaꝝ possessio quē multi seipsis plus di
ligunt. Nam multi diuitiaꝝ amore seipsos mortis
exponūt ꝑiculo. imo ⁊ multi vtputa vsurarij. pira-
ti. ⁊ falsi causidici cupiditatis amore suas vendūt
dyabolo animas. teste scriptura Eccl. x. Nihil ini-
quius q̃ꝫ amare pecuniā. hic aīam suā venalē ha-
bet. ꝫ tñ adueniēte mortis termino in quo erit hō
arrestatus a rege celesti. ⁊ oībus ꝑuatꝰ tempalibꝰ
vix vlnā vnā vel duas ad maximū panni ad coope
riendū eius corꝑis nuditatē ab isto obtinebit ami
co. Ideo fallaciā istius amici ꝯsiderās q̊dam ma-
gnus ꝑnceps de quo narrat parif. in summa sua
de vicijs pte quarta: q̊ cuꝫ mortē sibi im minere cō
spiceret. pannū lineū de quo sibi sudariū ꝯsuendū
erat erigi fecit in signū ⁊ circūferri ꝑ ciuitatē a pre-
cone clamante ⁊ dicente, hec dicit princeps noster
Ego cum essem ꝑnceps ⁊ dñs. xj. regnoꝝ hoc solū
scꝫ pannū de gloria mea ⁊ diuitijs meis mecū au-
feram. Quō ꝯsiderās Ambro. Non sunt inq̊t bona
hominis q̊ secum auferre nō pōt. Vnde sicut duꝫ
canis sequit duos hoīes a multis q̊s eius dñs sit
nescitur. ꝫ si homies illi ab inuicē sepentur statim
sequit canis dñm suū ⁊ tunc apparet cuius sit ca-
nis. Sic diuitie in morte remanēt cum mundo ⁊
deserunt auaꝝ. ⁊ ideo merito dicit ꝓpheta. Diuitie
si affluant nolite cor apponere. Vnde q̃ꝫ periculosū
sit hoīem cor suū nimiū in diuitijs ponere ostēdit
ꝓsper in libello suo de dono timoris ꝑ exemplum
cuiusdaꝫ diuitis q̊ collegit multū auꝝ de q̊ nunq̃ꝫ
voluit pauperibꝰ ⁊ indigētibus impartiri ꝫ totuꝫ
amorē et cordis affectioneꝫ in suis diuitijs posuit.
Sed accidit vt subito morerer. quo mortuo amici
eius volentes experiri. vtrū dictū euangelicuꝫ ad
litterā esset verū cum dr̄ Luc. xij. Vbi est thezaurꝰ
tuus ibi est ⁊ cor tuuꝫ. corpus eius apuerunt ⁊ cor
eius nō inuenerūt. ꝫ venientes ad locū vbi thezau-
rus iacuit. ⁊ ibi inuenerūt dyabolū in similitudie
draconis sedentē sup aceruū auri. ⁊ cor diuitis fir
miter vngulis suis amplectentē. At illi stupefacti
nitebant illud de eius pedibus arripe. q̊bus ille di
xit. Recedite a me. qꝛ cor suū vendidit mihi iste di-
ues ꝓ hoc auro. Et ideo merito de talibus auaris
dicit apostolus Iaco. v. Nunc agite diuites. plora
te vlulantes in miserijs vestris q̊ aduenerūt vobis
Diuitie vestre putrefacte sunt. ⁊ vestimēta vr̄a a ti-
neis comesta sunt. aurū ⁊ argentū vestrū erugina-
uit ⁊ erugo eoꝝ erit i testimoniū. ⁊ mādducabit car-
nes vestras. sicut ignis thezaurisatis vobis irā dei
in nouissimis diebꝰ. Et ideo ꝫm ꝯsiliū xp̄i Math.
vj. Nolite thezaurisare vobis thezauꝝ in terra vbi
erugo ⁊ tinea demolit. ⁊ vbi fures effodiunt et fu-
rant. Thezaurisate aūt vobis thezauros i. celo vbi
neq̃ꝫ erugo neq̃ꝫ tinea demolit. ⁊ vbi fures nō effo-
diūt neq̃ꝫ furant. Sed q̃liter thezaurisabimꝰ in ce
lo docet xp̄s Mar. x. Da paupibus ⁊ habebis the
zauꝝ in celo. Scd̄s vo amicus de quo supra di
xi est vxor maritus. filij. fratres. sorores ⁊ alij ami-
ci carnales q̊ mortis iā imminēte termino flere in
cipiunt. ⁊ multotiēs magis qꝛ sibipsis vtilē ꝑdere
timēt amicū q̃ꝫ ꝓ pena ⁊ angustia quā ipm pati cō
spiciūt vl' pati timēt i futuro. ⁊ iō q̊d de bonis suis
ꝓ pte sua vnusq̊sq̃ꝫ tollat magis sollicitāt q̃ꝫ de illiꝰ
salute. ⁊ iō illo capto a mortis balliuo secuꝫ ꝑgunt
ad ostiū carcer'. i. ad ostiū monumēti. q̊ illo inclu-
so statim ad ꝓpria redeūt ⁊ nihil ꝓ eo amplius fa
ciūt ꝫ infra breue ac si nunq̃ꝫ fuissꝫ tradet obliuiōi
Vñ talis merito assilari pt horalogio. Nā sic i ho
ralogio custos horalogij poīt i certa rota vnā cauil
lā. ⁊ cū illa venerit ad certū pūctū horalogij statim

dissoluit horalogiū.oms campane pulsant. ꝛ ima
gines ad silitudinē clericoꝝ ꝛ sacerdotū cantantiū
ꝓcessionaliter trāseunt. Sed q̄diu durāt illa.certe
quousq̧ pondus ad terrā venit.ꝛ nō diutius.nam
postq̄ pond⁹ ad terrā venerit cessant statissime oīa
Sic spūaliter deus q̄ custos est hoīs ponit cauillā
in homie.i.terminū ꝯstituit vite sue quē preterire
nō poterit.ꝛ iō cū hō ad illū ꝑuenerit terminū sta-
tim dissoluit ꝑ mortē.ꝛ tunc pulsant cāpane.sacer
dotes ꝛ clerici exequias cantāt.ꝫ q̄diu putas stre
pitus iste ꝑdurat certe quousq̧ pondus.i. ponde-
rosum corpus ad terrā ꝑuenerit.ꝫ corꝑe in terram
ꝓiecto statim cessat tumult⁹ꝛ defunctus obliuiōi
tradit tanq̄ mortu⁹ a corde.ꝛ sicut dicit ps̄.Periit
memoria eoꝝ cū sonitu.ꝛ tūc nō obstāte ꝙ sicut di
cit btūs Greg.ꝛ ponit in ca.xiij.q.ij.aīe.Aīe defun
ctoꝝ q̄ttuor modis soluūtur a pena purgatorij.scꝫ
oblationib⁹sacerdotū.aut ꝓcib⁹sctōꝝ.aut charoꝝ
elemosynis.aut ieiunio cognatoꝝ.Tū aīa tua ia
cens in igne purgatorij vsq̧ ad diē iudicij pōt cla-
mare illud Job.xix.Miseremini mei miseremini
mei saltē vos amici mei qꝛ man⁹ dn̄i tetigit me.an
teq̄ ficti carnales amici q̄bus reliq̄sti bona tua tē-
poralia ꝓ aīa tua pauꝑibus vnū administrabūt de
narium.Et nimiꝝ. Nam vt dr̄ Prouer.xxi. Qui
obturat aurē suam ad clamorē pauperū.clamabit
ipse ꝛ nō exaudiet.Ac etiā amici carnales forte tā-
tum diligunt illa bona tꝑalia q̄ illis reliq̄sti.sicut ꝛ
tu ea ꝑlus dilexisti.ꝛ min⁹ tuā diligēt aīam.exquo
igit tu tantū dilexisti diuitias ꝙ nō potuisti de eis
ꝓ aīa tua elemosynā facere. quō ꝓ aīa tua darent
elemosynā ficti amici q̄ minus tuā aīam diligunt.
Unde de talib⁹ amicis dr̄ Eccl̄i.vj. Est amicus ſm
tēpus ꝛ nō ꝑmanet in tꝑe tribulatiōis. Tertius
amicus est elemosyna pauperib⁹ erogata q̄ ꝓ no-
bis in hora mortis apud deū intercedat.dicēte spi
ritusctō Eccl̄i.xxix.Cōclude elemosynā i sinu pau-
peris ꝛ ip̄a exorabit ꝓ te. Elemosyna etiā a morte
liberabit eterna.aīam a pctō purgabit.ꝛ vitā faciet
inuenire eternā.dicente scriptura Thobi.xij.Ele-
mosyna a morte liberat.purgat pctā.ꝛ vitam facit
inuenire.ꝛ iō date elemosynā.Et sic ſm ꝯsiliū xp̄i
Luc̄.xvj.Facite vob amicos de mām̄ona iniq̄ta-
tis.Sed ꝓ isto ē notādū ꝙ dn̄s vocat hic diuitias
noīe cuiusdā demonis. nō ꝙ diuitie in se male sūt
sed ꝓ eo ꝙ auari ꝓpter diuitias iniuste h̄ndas de-
moniaci efficiunt.sicut ptꝫ de iuda traditore q̄ ꝓpt̄
diuitias vendidit xp̄m.ꝛ iō xp̄s vocauit eū dyabo
lum dicēs. Ego vos duodecim elegi.ꝛ vn⁹ vestrū
dyabolus est.ꝛ iō ſm cōsiliū ꝓphete. Diuitie si af-
fluant nolite cor apponē.ꝫ date de eis elemosynā
pauperib⁹.ꝛ sic facite eos amicos vr̄os.vt cū defe
cēritis.s.a p̄nti vita recipiāt vos in eterna taberna-
cula.i.in regno celoꝝ. qō iure hereditario pauperꝝ
est ꝛ fideliū.dicēte xp̄o Math.v. Beati pauperes
spū qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ.quapropt̄ si diuites
volunt illud h̄re oportet ꝙ a pauperib⁹ illud ꝑ ele
mosynaꝝ largitionē emant.nam tanta ē pauperū
dignitas ꝙ iudices ꝛ ianitores regni celoꝝ efficiū-
tur vt voluntatē suā voluntatē dei ꝯformantes q̄s
voluerint recipiāt.ꝛ q̄s noluerint excludāt. Liben
ter igit recipiāt diuites pauꝑes i domos suas q̄s
illi habēt hic in terra.ꝛ eos suos faciāt amicos.vt
cū defecerit eoꝝ ꝓtās terrena.honorifice ab eis su-
scipiant in eterna tabnacula Istud intelligēs q̄dā
nobilis dn̄a de q̄ narrat Linco.suꝑ euāgelia ꝑte.iij
ca.xxxv.ꝙ totis viscerib⁹ ꝓpter amorē dei pauꝑes
diligebat infirmos. ꝛ ipsos crebro in suū hospitiū
recipiebat.Indignās autem vir eius suꝑ hoc eam
corripuit districtius ꝓcipiēs ne tales de cetero in
domū suā reciperet.Accidit aūt quadā die.vt quidā
pauper leprosus ad domū matrone deueniens ad
ostium vehemēter pulsauit.Ancilla aūt ad matro
ne preceptū ostiū aperiēs et q̄d nam vellet sciscita-
bat.Qui rn̄dens.ad hoc inquit veni vt colloquiū
cum dn̄a habeā. Qō cū esset dn̄e intimatū ad euꝫ
festinanter accessit.Petiit aūt leprosus vt dei amo
re ꝛ charitatis intuitu sibi balneū ꝓpararet.At illa
vero licet dn̄i sui timore ꝑcussa : tn̄ diuino amore p̄-
posito balneū ipsi leproso ꝯfestim parauit.in quo
balneato leproso petiit amore dei lectuluꝫ in q̄ re-
clinare posset sibi parari.Dn̄a vero ex nimio diuini
amoris instinctu lectulū in q̄ ipsa cuꝫ dn̄o suo dor
mire solebat honestissime ipsi leproso preparauit.
in quo leprosum reclinare rogauit. Quo facto sta
tim venit sponsus ꝛ camerā petiit.Dn̄a vero nimis
ꝑterrita timore magno dissimulās eū paululū ex-
pectare rogauit spōsum. Qui sibi nullo mō acq̄e-
scere voluit.ꝫ statim ostium camere fregit.q̄ facto
nihil in lecto nisi inestimabilē fragrantiā inuenit.
hec Linco. Quartū motiuū ꝯferēs ad detesta-
tionē auaricie est ꝙ diuitie diuitē dn̄m deū suū fa
ciunt obliuisci. Un̄ in figurā hui⁹ legit Gen̄.xlviij
ꝙ effraym ꝛ manasses fuerūt duo fratres.vn̄ effra-
ym fertilitas siue crescēs interp̄tat Manasses ob-
liuiosus siue oblitus ē. ꝛ sic ꝑ effraym ꝛ manasses
ſm parisi.signat ꝙ fertilitas q̄ diues crescit in mū
danis diuitijs facit ip̄m deū obliuisci. Abundātia
eīm diuitiarū ꝛ dei obliuio ꝯiungunt quasi societa
te fraterna,ꝛ ideo merito deus ꝯiungit diuitē cum
pena eterna. Un̄ Luc̄.xvj. Mortuus ē diues ꝛ se-
pultus in inferno. Suꝑ q̄ parisi.inq̄t. Ecce ꝙ dn̄s
immediate ꝯiungit diuitē mortuū ꝛ inferni sepul-
turā. Sed ꝓut dr̄ Math.xix. Qō de⁹ ꝯiunxit hō
nō seꝑat.qꝛ in iferno nulla est redemptio. Quin
tum motiuū ꝯferēs ad detestationē auaricie est ꝙ
inter infirmitates spūales auaricia dicit pessima.
Unde Eccs̄.v.Est infirmitas pessima quā vidi sb̄
sole. diuitie ꝯseruate in malum dn̄i sui. pereūt eīm
in afflictione pessima. ¶ Pro quo notandū ꝙ
inter ceteras tres cause grauitatis huius infirmita
tis possunt specialiter assignari. Prima est ꝯti-
nuitas eiusdē. Naꝫ illa infirmitas grauior est que
est ꝯtinua q̄ illa que ē interpolata.ꝫ vt cōstat inter
oēs infirmitates spūales auaricia dicit maxime
cōtinua. Unde fornicator aliquādo nō fornicat ni
si semel in mense ꝫ auarus ꝯtinue in sua infirmita
te laborat.vn̄ Eccs̄.iiij.Unus est ꝛ secundū nō ha
bet.nō filiū nō fratrē.ꝛ tn̄ laborare nō cessat.nec sa
tiant oculi ei⁹ diuitijs Nō recogitat dicēs.Cui la-
boro ꝛ fraudo aīam meā bonis. Scd̄a cā graui
tatis hui⁹ infirmitatis ē difficultas recuꝑandi sani
tatē.Un̄ inq̄nto aliq̄ infirmitas magis ē incurabi-
lis intanto dr̄ illa infirmitas grauior. ꝫ experiētia

docente valde difficile est sanare avarū ab infirmitate sua. nā difficile est facere divitē bona sua inter pauperes distribuere. Difficile ē etiā facere symonia cū bñficiū male acqsitū resignare. Sed teste Aug. Si res aliena ꝓpter quā pctm̄ est reddi posset ꝛ nō redditꝰ. pnia nō agiꝰ ꝟ simulaꝰ. si aūt veraciter agaꝰ nō remittiꝰ pctm̄ nisi restituaꝰ ablatū si restitui potest. hec Aug. ꝛ poniꝰ in ca. xiiij. q. vj. Si res. Et iō merito dicit xp̄s Math. xix. ꝛ Mar. x. ꝙ faciliꝰ est camelū p foramē acus transire ꝙ̄ divitē intrare in regnū dei. ¶ Tertia cā gravitatis huiꝰ infirmitatꝭ est vniversalitas eiusdē. vñ infirmitas vniversalis in om̄i pte corꝑis gravior videꝰ esse ꝙ̄ qñ mēbrum vnū occupat speciale. ꝟ infirmitas avaricie q̄si oia membra ecclesie occupat. Nō em̄ parcit diviti nec pauperi. iuveni nec seni. sacerdoti nec layco. vnde Iere. vj. A minore vsq₃ ad maiorē oēs avaricie student. a ꝓpheta vsq₃ sacerdotē cuncti faciunt dolum. ¶ Quarta causa gravitatis huiꝰ infirmitatis est multiplex infirmitas q̄ infirmitatē avaricie cōcomitaꝰ. quarū pma est cecitas. vñ Exo. xxiij. Nō accipias munera q̄ hoies excecant etiā prudentes ꝛ subvertunt vba iustoꝝ. Itē Deutro. xvj. Munera excecāt oculos sapientū. ꝛ mutant verba iustoꝝ. Ista em̄ cecitas figuraꝰ Thobie. ij. vbi legiꝰ ꝙ thobias fuit excecatus stercoribꝰ calidis yrundinū q̄ sup oculos eius ceciderunt. Thobias ꝯversus ad vniversa sive ductus ad luctū interpretaꝰ. ꝛ signat avaꝝ q̄ inordinate ꝯvertit cor suū ad terrenas divitias acqrendas. q̄ sunt quasi vanitates ad magnū luctū ꝛ afflictionē suos amatores ducētes. Unde Eccs. j. Vidi cūcta q̄ sunt sub sole. ꝛ ecce vniversa vanitas ꝛ afflictio spūs. Irundo q̄ ē avis q̄si varijs coloribꝰ depicta ꝛ garrula est signat felicitatē huiꝰ mundi q̄ tumultuosa ē ꝛ quadā depicta pulchritudine. Hec em̄ calida stercora ꝓijcit sup oculos mētis avaroꝝ. i. terrenas divitias q̄ calide dicunꝰ qñ indebite diligunꝰ. Un argentū ethimologice diciꝰ quasi ardor gentiū. q₃ accēdit in avaris ardentem amorē ꝛ excecat oculū rōnis vt nō videāt lumē divine grē. vñ Ps. Supcecidit ignis ꝛ nō viderūt solem. Vñ ita est de bonis fortunē q̄ ad devotionē ꝛ dilectionē ad deū. sicut est de pinguedine cādele quo ad ignē. Na₃ sicut ignē ꝛ flammā candele nutrit ꝛ ꝯservat pinguedo qñ est sub flāma candele. ꝟ si supponaꝰ pinguedo ꝛ flamma supponeꝰ statim ignē cādele extinguit pinguedo. Sic spūaliꝰ ꝙ̄diu flāma amoris ꝛ devotōnis in nobis directe sursu₃ tendit ad deū ipm̄ sup oia diligēdo. tamdiu bona fortune nr̄m amorē ꝛ devotōe₃ penes deū nutriūt ꝛ ꝯservāt. ꝟ qñ apponūꝰ bona fortune sup dilectionē dei hoc ē qñ plus diligunꝰ illa ꝙ̄ deꝰ tūc amor tpalium penes deū amorē extinguit ꝛ oculos spiritꝰales excecat. ꝛ ista cecitas peior ē ꝙ̄ cecitas corporis. Et hoc multipłr pōt ondi. ¶ Primo ex hoc ꝙ ceci corꝑaliter ducē desiderāt hr̄e vidētē. ꝟ avarus nullū ducē vult hr̄e nisi suū ꝓpriū sensu₃ ꝛ voluntatē et dyabolū in malicia excecaꝰ q̄ nitunꝰ eū in foueā pcipitare inferni dicēte aplo. j. Thim. vj. Qui volūt divites fieri incidūt i tentationē ꝛ in laqueū dyaboli. ꝛ in desideria multa ꝛ inutilia q̄ mergunt hoies in interitū et pditionē. ¶ Scōo pꝫ idē ex hoc ꝙ ceci corꝑaliꝰ ꝗrunt illūīnari. ceci vo spūaliter nō. Qđ patet ex ꝟ ꝙ fugiūt illud p qđ pñt illuminari vi₃ doctrinā vbi dei. De q̄ dicit ps. Declaratio ꝟmonū tuoꝝ illūīnat ꝛ intellectū dat pvulis. Vñ avari bñ assimilanꝰ brutis aialibꝰ q̄ vt experientia docet qñ portaꝰ lucerna in noctꝭ obscuritate illa lucernā fugiūt. ꝟ aves statim ad lucernam accedunt. Spūaliter verbū dei lucerna ē. dicēte ps. Lucerna pedibus meis verbū tuū. Hec lucerna cora₃ ppło ambulāte i tenebris huiꝰ vite portaꝰ qñ verbum dei p fidelē pdicatorē pdicaꝰ ad quā lucernā aves. i. viri cōtemplativi humiliter accedūt dicēte xp̄o. Qui aūt facit veritatē venit ad lucē. Ioh. iij. ꝟ avari ꝛ bestialiter vivētes hanc lucernā fugiunt dicēte xp̄o Ioh. iij. Om̄is em̄ q̄ male agit odit lucem vt nō arguanꝰ opa eiꝰ. ¶ Tertio pa₃ spūalem cecitatē peiorē esse cecitati corꝑali. ex ꝟ ꝙ ceci corporaliter felices reputant eos q̄ vident. ꝟ ceci spūaliter vidētes ꝯtemnūt. irrident ꝛ despiciūt. Unde Prouer. xiiij. Ambulās recto itinere ꝛ timēs deū despiciꝰ ab eo q̄ in infami gradiꝰ via. Itē Prouer. xxix. Abhominanꝰ impij eos q̄ in recta via sunt. Sed vtinā tales miseri ceci derisores iustoꝝ intelligerēt ꝛ sapent. ac novissima ꝓuiderēt supple quod in die iudicij qñ oculi eoꝝ apienꝰ. ꝓut dr̄ Sap. v. Videbūt iustos stantes in magna ꝯstantia adversus eos q̄ se angustiauerūt. ꝛ tūc tales miseri clare pcipiētes suā ꝓpriā stulticiā dicēt. Hi sunt q̄s aliqñ habuimꝰ in derisum ꝛ in silitudinē improperij. nā insensati vitā illoꝝ estimabamꝰ insaniā ꝛ finē illoꝝ sine honore. Quō igiꝰ cōputati inꝰ filios dei ꝛ inter sanctos sors illoꝝ est. ergo erravimꝰ a via veritatis. ꝛ iusticie lumē nō luxit nobis. ꝛ sol intelligētie nō est ortus nobis. Lassati sumꝰ in via iniqtatꝭ ꝛ pditionis ꝛ ambulavimꝰ vias difficiles. viā aūt dñi non ambulavimꝰ. Quid nobis ꝓfuit supbia aut divitiaꝝ iactātia qđ ꝯtulit nobis: trāsierūt oia illa tanq̄ vmbra. ¶ Scōa infirmitas q̄ avariciā cōcomitaꝰ est tremor febrilis distemꝑantie. Hec em̄ infirmitas figuraꝰ Ioh. iiij. vbi dr̄ ꝙ erat q̄dam regulus cuius filius infirmabaꝰ capharnaū. ꝛ sequitur. incipiebat em̄ mori. Spūaliꝰ regulus iste pōt signare virū xp̄ianū q̄ habet regimē anie sue. de q̄ dr̄ Luc. xvij. regimē dei intra vos est. Filius istius reguli est spūs rōnalis qui infirmaꝰ capharnau₃. Capharnaū interꝑtaꝰ ager pinguedinis vel villa cōsolationis. ꝛ signat agrū carnalis voluptatis. et villā terrenaꝝ divitiarū in q̄ divites ponūt omnē suam felicitatē ꝛ ꝯsolationē. quos sic alloquiꝰ xp̄s Luc. vj. Ve vobis divitibus q̄ habetis ꝯsolationē vestrā in terra. Tales em̄ febrilem patiunꝰ distemperantiam ꝛ sicut febrilem distemꝑantiā habētes tremorē corporis patiunꝰ sic divites. vt dicit Ps. Trepidauerūt timore vbi nō erat timor. vnde Sene. Dives inqt videt regē ꝛ estimat eū eē pdonem videt pauperē ꝛ estimat eu₃ esse furē. Et sic de tali verificaꝰ illud Iob. xv. Sonitus terroris sp in auribus eiꝰ. ꝛ cū pax sit sp insidias suspicaꝰ. Laborās em̄ hac infirmitate incipit mori. Nam vt dicit Ianueñ. in de ope q̄dragesimali ꝟmone. xlvj. Ista infirmitas tollit ab avaro tria que sunt causa vite. sc₃ cibum. somnū. ꝛ quietem. Unde ꝙ̄tum ad primū

scꝫ ꝙ hec infirmitas tollit ab auaro cibum testatur
scriptura Eccs.vj.dicens. Est malū qđ vidi sub so
le ⁊ q̄dem frequēs apud hoīes. Vir cui dñs dedit
diuitias ⁊ substantiā ⁊ honorē ⁊ nihil deest aīe sue
ex oībus q̄ desiderat. nec tribuit eis potestatē deꝰ
vt comedet ex eo. ꝫ homo extraneus vorabit illud
Et sicut dī Eccī.xiiij. Non satiaꝛ pane indigens ⁊
tristicia erit sup mensam suam. Somnū etiā tollit
hec infirmitas ab auaro. iuxta illud Eccs.v. Satu
ritas diuitis nō sinit eū dormire Eccs.viij. Est hō
q̄ diebus ⁊ noctibꝰ somnū nō capit oculis. Ter-
tio tollit hec īfirmitas oēm quietē mentꝭ ⁊ corpis.
vñ Eccs.ij. Quid ꝓderit homini de vniuerso labo
re suo ⁊ afflictione spūs q̄ sub sole cruciatus est. cū
cuncti dies eius dolorībꝰ ⁊ erūnis sunt pleni. nec ꝑ
noctē mente quiescit. Item Prouerb.xv. Contur
bat domū suā qui sectaꝛ auariciā. qui aūt odit mu
nera viuet. Insup sicut febricitās post tremorem
estuat. sic auarꝰ post tremorē ⁊ distempantiā quaꝫ
patiꝛ estuabit ardore magno in inferno. Vñ Linc.
in quodā ſmone q̄ sic incipit. Paup ⁊ inops lau-
dabunt nomen tuū. forte inquit res corporee quas
hic illicite amat homo auarus corporaliter vrent
eum post finale iudiciū in iferno. hoc tamē in isto
loco asserere nō audeo qꝛ me vidisse hoc scriptum
non recolo. Ratiocinādo tñ hoc sic ꝑsuadeo nulla
res corporalis sua corruptione transit in nihilū. ꝫ
vnius corruptio ē alterꝰ generatio. Res itaqꝫ cor-
porea contra legē dei ꝯcupita. vt puta vestimentū
argentū vel aurū. ⁊ si forte corrūpaꝛ ante extremū
iudiciū. non succedet in nihilū ꝫ transibit in aliud
corporeū. vñ corpus qđ nūc est aurū vel vestimen
tum. adueniēte iudicio non erit corpus nullū. sed
erit verū corpus sub alia specie rerū corruptibiliū.
Adueniente aūt iudicio precedet ignis et cōburet
hec elementa corruptibilia. ⁊ vt credunt sancti do
ctores expositores. vox dñi intercidit flāmā ignis.
lucem ignis a calore localiter disgregando. mane-
bitqꝫ lux sine vredine caloris cum subtiliori purio
ri materia supius. calor v̾o vrens absqꝫ lucis sola-
tione cū grossicie ⁊ impuritate materie corpis trā-
sibit deorsum in infernū adiunctus ibi ⁊ adunatꝰ
gehenne ignibꝰ. si igiꝛ ita est. verisimile est ꝙ tunc
corpaliter illud idē erit vnicuiqꝫ in inferno existēti
ad corporalē penā qđ hic illicite amauit ad corpis
voluptatē. si ꝑ auariciā concupiuit hic auruꝫ fex ⁊
grossicies corpalis materie eiusdē auri. ⁊ vredo ca-
loris decisi ꝑ ignē ꝓcedentē iudiciū ⁊ in infernum
detrusi ibidē torquēt ipm eundē aurū sue concu-
piscentie, qđ si verū est non tacuit istud scriptura.
Ait eñ scriptura sapiētie.ij. Per hec q̄ peccat ho-
mo ꝑ hec ⁊ torqueꝛ. Item Jacobi.v. Agite nūc di
uites plorate vlulantes in miserijs vestris q̄ adue-
nient vobis. Diuitie vestre putrefacte sunt ⁊ vesti-
menta vestra a tineis comesta sunt. aurū ⁊ argētū
vestrū eruginauit. ⁊ erugo eoꝝ in testimoniū vobꝭ
erit. ⁊ māducabit carnes vestras sicut ignis. The-
saurisastis vobis irā dei in nouissimis diebꝰ. F
Tertia infirmitas q̄ auariciā cōcomitaꝛ est illa a q̄
quis diciꝛ lunaticus. de qua legiꝛ Math.xvij. Qr
quidā homo accessit ad Jesum dicens. Dñe mise-
rere filio meo q̄ lunaticus est ⁊ male patiꝛ. nam se-
pe cadit in ignem ⁊ crebro in aquam. Spūaliꝛ ho
mo iste est homo auarus cuius filius est spiritꝰ ra-
tionalis qui carni cōsentiendo sepe cadit in igneꝫ
ꝯcupiscētie diuitiarū. ⁊ ad eas obtinendū in aquaꝫ
grauis sollicitudīs et angustie. ⁊ merito pōt spūs
hominis auaricie deditus vocari lunaticus. ⁊ hoc
triplici d̾ causa. Primo qꝛ regiꝛ ſm sapiētiā huiꝰ
mundi. que per lumen lune intelligiꝛ q̄ solum lu-
cet in nocte ꝑ̄sentis vite. sed cū post ꝑ̄sentē vitā lu-
xerit sol iusticie bene apparebit ꝙ sapientia huius
mūdi stulticia fuit apud deum. Secūdo qꝛ sicut
luna non habet lumen nisi a sole vt dicit Aresto. in
de elemētis. ac etiam Plato in timeo. sed cum a so-
le debite illustraꝛ pulcerrima est inter oīes plane
tas ꝑ̄ter solem. ⁊ maxime soli similis q̄ꝫtum ad ap
parentiā nostram. Sic spūaliter spūs humanꝰ nul
lum lumen grē habet nisi a sole iusticie. ꝫ tñ debi-
te a sole iusticie ꝑ grām illuminatꝰ pulcerrimꝰ est
inter omnes creaturas sublunares ⁊ maxime soli
iusticie similis. vt docet btūs Aug. Et idem testaꝛ
scriptura sacra Gene.j. ⁊ Sap.ij. sed tamē sicut qñ
luna ꝯiungiꝛ alteri planete inter ipm ⁊ solem dya-
metraliter intercepti lumen suū ꝑdendo totaliter
eclypsaꝛ. sic spūaliter qñ spūs humanꝰ cōiungitur
auaricie ꝑ amorē inordinatū inter ipm ⁊ solem iu
sticie intercepte mortaliter peccādo lumen gratie a
sole iustice recepte depdit. Vñ Eccī.xxvij. Homo
sanctus manet in sapientia vt sol. stultus vt luna
mutaꝛ. Unde sicut sol ⁊ si aliquādo obumbreꝛ si-
ue obnebuleꝛ lumen tamē suū nunq̄ꝫ ꝑdit. sic ho-
mo sctūs ⁊ si aliq̄n ex fragilitate obnebuleꝛ venia-
li pctō. nunq̄ꝫ tñ mortaliter peccat rōne cuiꝰ lumē
men gratie ꝑderet. vñ apl'us.j. Joh.iij. Omis q̄ na
tus est ex deo nō facit pcīn qm̄ semen ipsius in eo
manet. et nō pōt peccare qm̄ a deo natus est. ꝫ vo-
luptuosus stultus cadit ad oēm dyaboli tentatio-
nem. ⁊ iō ad modū lune lumen grē frequēter ꝑdit
⁊ ideo merito Eccī.xlij. dī. ꝙ melior est iniq̄tas vi-
ri q̄ꝫ mulier bene faciēs. sup quo Ysiđ. Vir inquit
hō moraliter fortis q̄libet ⁊ discretꝰ vocaꝛ. mulier
v̾o mens infirma ⁊ indiscreta dr̄. et sepe ꝯtingit vt
indiscretus aliq̄s ⁊ firmus subito labaꝛ in culpam
atqꝫ indiscretꝰ alius ⁊ infirmus bonā exhibeat ope
rationem. sed qui indiscretus est nōnunq̄ꝫ eo ꝙ be
ne egerit amplius eleuaꝛ atqꝫ grauius in culpam
cadit. discretus v̾o quisqꝫ etiam ex quo ꝙ male se
egisse intelligit ad discretōis regulam se artius re-
ducit. ⁊ inde altius ad iusticiā ꝓficit si ad tempus
a iusticia cecisse videbaꝛ. qua in re recte dr̄. melior
est iniquitas viri q̄ꝫ mulier benefaciens. quia ⁊ nō-
nunq̄ꝫ culpa fortiū occasio virtutis fit. virtus v̾o
infirmoꝝ occasio pctī. hec ille. Tertio sic dicunt
astronomi tractantes de motibus ⁊ de cursibꝰ pla
netaꝝ. Omis planeta ꝑ̄ter lunā qñ est in superiori
parte sui epicicli moueꝛ ꝯtra celum ab occidēte in
oriēs. ꝫ qñ est in inferiori parte sui epicicli tūc mo-
tur cum celo ab oriente in occidens. ꝫ luna quādo
est in supiori parte sui epicicli moueꝛ cū celo. Sic
spūaliter homo auarus qñ est in supiori parte rote
fortune que bñ pōt dici paruus circulus ꝓpter du
rationis breuitatē moueꝛ cōtra celum. i. ꝯtra regē
celi. qꝛ tunc ꝓnus est ad trāsgrediendū mandatū

dei reddendo ei malū pro bono. de quo cōqueritur
dñs p ꝓphetam dicens. Filios enutriui ꝛ exaltaui
ipsi aūt spreuerūt me. Jsa. j. Sed qñ est in inferio-
ri parte rote fortune. id est. deiectus in paupertatē
infirmitatē ꝛ tribulationē tunc mouetur cū celo. qa
tunc ad penitentiā festinat. vñ Ps. Multiplicate
sunt infirmitates eoꝝ ꝛ postea accelerauerūt. Sed
sicut luna q̄ est infimus planetaꝝ qñ est in supma
parte sui epicicli mouetur cū celo. Sic spūaliter hō
humilis q̄ per lunam signatur quanto altius ponitur
in gradu vel dignitate in tāto se humiliat iuxta cō
silium scripture Ecci. iij. d. Quāto maior es in oī-
bus te humilia ꝛ inuenies grāz corā dño. Et tales
magis gaudēt de aduersitate mūdana q̄ꝫ de eius de
ceptoria ꝓsperitate. sicut apli de qbus dr̄ Act. v. q̄
ibant gaudētes a ꝯspectu consilij qm̄ digni habiti
sunt ꝓ nomine Jesu ꝯtumeliā pati. Considerātes
q̄ sm̄ astronomos sol ꝓpinquior ē terre in hyeme
q̄ꝫ in estate. Sic spūaliter sol iusticie ꝓpinquior est
homini in hyeme paupertatis ꝛ tribulatiōis q̄ꝫ in di
uitiarū calore ꝛ ꝓsperitatis estate. Vñ Matth. ij.
legitur q̄ angelus dñi apparuit diuitibus regibus in
somnis; ꝫ sicut ptz Luc. ij. pauperibus pastoribus
apparuit in pfecta vigilia. In signū q̄ paupes cla
riorē de deo ꝯsequuntur noticiā et clarius lumē grē
a deo recipiūt q̄ꝫ diuites. Vñ Luc. xix. dr̄. q̄ Zache
us fuit princeps publicanoꝝ ꝛ diues ꝛ statura pu
sillus ꝛ non poterat pre turba videre Jesum. Sic
spūaliter diuitijs ꝯstipati et familijs sunt parui in
statura virtutū ꝛ comprimuntur sollicitudinibus ꝛ
pressuris mūdi q̄ non vacat eis cogitare de Jesu.
vnde diuitie mūdane pulueres sunt oculos mēta
les nedū videant excecātes. sed paupertas ꝛ mundi
tribulatiōes aque sunt valde medicinales oculos
mentis clarificātes ꝛ deum videre spūaliter faciē-
tes. Et istud p naturale ostendo exemplum expe-
rientia docente. Si denarius ponatur in scutella va
cua vel disco ꝛ remoueatur scutella siue discus ab ocu-
lo donec denarius ab eo non videatur. si tunc aqua
supfundatur stante oculo in eadē distantia denarius
ꝓpter aquā infusam iterū apparebit. Moraliter
denarius rotūdus vitam eternā siue deū patrem
carentē pncipio ꝛ fine signat. vnde Joh. xvij. Hec
est vita eterna vt cogno. te so. verū deum ꝛ quē mi
sisti Jesum xp̄m. sed iste denarius nō videtur a qui-
busdam in hac vita duꝫ in mūdanis diuitijs digni
tatibus ꝛ sollicitudinibus seculi constituti elongantur
ab eo. ꝫ tamē si ponantur in aqua tribulationis siue
aduersitatis cito cogitant de deo ꝛ vitā ꝯtemplantur
eternā. nūc tm̄ p speculuꝫ in enigmate vt dic apl's
. j. Cor. xiij. Speculū istud est speculum scripture
sacre ꝛ veritatis eterna. de q̄ dr̄ Joh. x. Non pōt
solui scriptura quam pater sanctificauit ꝛ misit in
mundū. Et sicut multū delectat oculum aspectus
speculi eo q̄ in termino ꝯtractus radij visuales ag
gregantur. ꝛ in supficie specularis corporis reflectuntur
p quas seipm homo speculatur. sicut vt docet Linc.
in de oculo morali cōtemplantis oculus ineterni-
tatis speculo delectatus in seipm reflecti non cessat
ꝛ ex ꝯsideratione puritatis ꝛ mūdicie quā in specu-
lo illo cōspexerat ꝯscientie maculas incessabiliter
purgare festinat. Et sicut mulieres sponsis suis pla-
cere cupiētes multotiēs aspiciūt vultū suū in spe
culo vt feda corrigant ꝛ plus pulcra adornēt. Sic
spūaliter aie fideles sponso suo xp̄o placere cupiē
tes multotiēs aspiciūt vultū status sui in sacre scri
pture speculo vt ea q̄ in se turpia sunt p pctā emen
dentur p pniam. ꝛ q̄ pulcra sunt p virtutes plus p
bonos adornāt opatōes. Sed sicut dr̄ vulgariter mu
lier turpis nāliter nō libēter speculū intuetur. ne de
sua turpitudine inspecta tristetur. Sic spūaliter mul
ti in suis pctis ꝛ imūdicijs obstinati nō libēter spe
culū istud inspiciūt ꝫ ab eius ꝯtuitu diuertūt. ꝛ iō
suas imūdicias nō attēdunt nec auferūt imo ꝓut
dicit btūs Aug. in de vbis dñi. smone. lxxviij. Im
pia mens odit intellectuꝫ ꝛ hō aliqñ nimiū mente
puersa timet intelligere ne cogatur qđ intellexit facē
vñ ps. Noluit intelligere vt bñ ageret. putans se p
ignorantiā vitatis penes deū excusari. ꝫ tales nō
attendūt q̄ sicut btūs Aug. dicit. Nō ois ignorās
immunis est a pena. Jlle eīm ignorās excusari pōt
a pena qui a quo disceret nō inuenit. illis aūt hoc
ignosci nō potuit q̄ habētes a q̄ discerēt opam nō
dederūt; hec Aug. ꝛ ponitur in ca. di. xxxvij. nō omis
Et huic ꝯcordat Cris. opi. imp. omel. xlj. dicēs. q̄
nō potest esse excusatio ꝯdēnatiōis ignorātia veri
tatis qbus fuit inueniēdi facultas si fuisset querē
di volūtas; hec ille. ¶ Quarta infirmitas que
auariciā cōcōmitatur ē ydropisis. de q̄ Luc. xiiij. Ec
ce hō qdaꝫ ydropicus erat ante illū. Spūaliter ydro
picus iste signat hoiem auaꝝ ꝓpter tria. Prio ꝓpter
turgidam inflationē. scdo ꝓpter anhelitus fetorem
abhominabile. tertio ꝓpter sitis mirabilē insatia-
bilitatē. vñ q̄ꝫtum ad primū sicut ydropicus patitur
corporis turgidā inflationē. sic auarus ꝓpter diuitiaꝝ
abundantiā magnā patitur turgētis supbie inflatio-
nē. vñ Osee. xiij. Adimpleti sūt ꝛ saturati eleuarūt
cor suū ꝛ obliti sunt mei. ꝫ tales miserabiliter deijci
entur in fine. vñ dyabolus facit cū illis sicut Albertus
. viij. de aīalibus dicit q̄ aqla facit qñ vult habere
medullam de duro osse q̄ primo comedit carnes ꝛ
postea eleuatos in aerē ꝛ pmittit illud cadere sup
durū lapidē ꝛ sic frangit illud ꝛ medullā inde au-
fert. Sic spūaliter dyabolus q̄ desiderat aiam ho-
minis rape ad infernū. pmo aufert ab eo carnes. ꝫ
est p grauē sollicitudinē facit ipm corpus suū ꝯsu-
mere circa terrenas diuitias acqrendas. vñ de aua
ro dicitur Ecci. x. q̄ ꝓiecit intima sua et deinde dya-
bolus exaltat illū p supbiā. ꝛ tandē facit eū cadere
sup duꝝ lapidē desperatōis ꝛ sic aiaꝫ eius q̄ quasi
medulla est corporis. rapit ad infernū p finalē impe
nitentiā. Figurā huius habemus Zacha. xj. vbi legitur.
q̄ zacharias vidit mulierē q̄ dicebatur impietas se-
dentē in medio anphore ꝛ mittebatur massa plum-
bea in os eius ꝛ duas mulieres hñtes alas q̄si milui
leuabāt amphorā ꝛ deferebāt vt edificetur ei domus
in terra sennaar. Spūaliter hec mulier q̄ dicebatur
impietas auaricia est que dicitur ydoloꝝ seruitus.
Colo. iij. Et radix oim maloꝝ. j. Thimo. vj. Am-
phora in q̄ sedet hec mulier cor hois est auari. qđ
bene assimilatur amphore. Nā sicut amphora in supe
riori pte stricta est ꝛ paruū hꝫ os ꝫ tñ versus terraꝫ
latior est ꝛ latior. sic cor hois auari quasi ꝯtra natu
ram euersum sursum versus celum valde modicā

habet deuotionē ⁊ paruū os ad deum laudandū. ſ3 deorsum versus terrenas diuitias sp crescit lati⁹ ⁊ latius. Et ideo merito dicit btūs Aug. ꝙ vbi cetera vicia senescunt. in hoie senescēte sola auaricia iuuenescit. Ponderosa massa plumbea in os eius ꝓiecta est grauis sollicitudo circa bona tpalia acquirēda. Vñ Eccl. ij. Cuncti dies eius doloribus ⁊ erumnis pleni sunt. Due etiā mulieres hāc amphorā supportantes supbia ⁊ vana gloria sunt q̄ faciūt de diuitijs inaniter gloriātes sup oēs alios appetere exaltari dicēte ps. Supbia eoꝝ q̄ te oderunt ascendit sp. Hec duo vicia hñt alas q̄si milui .i. falsa iuramēta ⁊ mēdacia q̄bus auarus false acquirit bona tpalia pauperū iniuste. Vñ Hiere. ij. In alis tuis inuētus est sanguis pauperū. i. substātia in qua consistit vita pauperū. Vñ Leuit. xvij. Sanguinē vniuerse carnis nō comedetis q2 aia .i. vita in sanguine est. vñ Eccl. xxxiiij. Panis egentium vita paupis ē. ⁊ q̄ defraudat eū hō sanguinis est. In alis igit̄ predicte mulieris inuenit̄ sanguis pauperū qñ auarus ꝑ falsa iuramēta et mendacia rapit bona tpalia pauperū ꝓpt̄ qđ vindicta dei irruet sup eū sic̄ irruit sup achab. de q̄ legit̄. iij. Reg. xxj. ꝙ q2 iniuste opprimebat ⁊ destruxit suū ꝓximū naboth. tanta vindicta irruit sup eū ꝙ miserabiliter occisus est. ⁊ canes eius sanguinē linxerunt in campo. sic certe nisi se emēdauerint taliū suorū ꝓximoꝝ occisoꝝ sanguinē canes lingent eternalit̄ infernales. In cuius rei figurā dicit̄ ꝙ p̄dicte due mulieres deferebant mulierē sedentē in amphora vt edificaret̄ eius dom⁹ in terra sennaar. Sennaar interp̄tat̄ fetor vel excussio dentiū. ⁊ fetorē infernalem vbi erit stridor dentiū signat. in quo auari pauperum depressores domum habebūt ineternū. dicente ꝓpheta. Sepulchra illoꝝ domus eoꝝ ineternum. Vnde Luc. xvj. Mortuus est diues ⁊ sepultus in inferno. Ecce ad quē finē ꝑducit turgida inflatio auaricie. ideo sm ꝯsilium ꝓphete. Diuitie si affluāt nolite cor apponere. Scđo ꝑ ydropicum homo signat̄ auarus ꝓpter anhelitus fetorē abhominabilē. Vñ de abhoiabili fetore anhelit⁹ hois auari pōt intelligi illud ps. Sepulchrū patens est guttur eoꝝ. Na3 auarus multotiēs sicut sepulchꝝ patens spirat fetorē mēdacij. deceptiōis falsitatis ⁊ ꝑiurij vt sibi accumulet diuitiaꝝ abundantiā. Et sicut fetor sepulchri abhominabilis multū est. sic tales auari abhoiabiles sūt deo. dicēte ꝓpha Osee. ix. Facti sunt abhoiabiles sicut ea q̄ dilexerūt. Et nō mirū si deus multū abhominet̄ auarū cu3 ipse deū intm̄ cōtemnit ꝙ plus diligit minimū obulu3 q̄3 deū. Cuius rei signū est ꝙ auarus ꝓ vno obulo cōtemnit deū. Et ꝙ auarus ꝓ vno obulo ꝯtemnit deū ostendo sic. Dicit em̄ Hiero. in quadā ep̄la ad demetriadem virginē ꝙ aptus ꝯtemptus dei est facere ꝓhibita. ⁊ iussa nō facere. ſ3 cū transgressio mādati dei sit ꝓhibita vnius obuli multotiēs false iurando trāsgredit̄ mandatū dei. pt3 ꝙ talis deū suū ꝓ vno obulo aliqñ ꝯtemnit. ⁊ nedū auarus transgredit̄ vnū dei mandatū ſ3 etiā oia decē dei mādata trāsgredit̄. ⁋ Vñ p̄mū mandatū trāsgreditur habēdo deos alienos. Nā vt dicit apl's Ephe. v. Auaricia ē idoloꝝ seruitus. Sup q̄ dicit glosa. Auari deus est pecunia. In cuius rei figura legit̄ Dan. iij. ꝙ Nabuchodo. rex babilonis fecit statuā aureā quā quēlibet sub pena mortis adorare p̄cepit. ⁊ ppl's intm̄ timebat p̄ceptū regis ꝙ in tota ciuitate nō inueniebant̄. nisi tm̄ tres q̄ illā statuā nō adorabant. Spūaliter babylon interp̄tat̄ ꝯfusio. ⁊ hunc mundū plenū ꝯfusione ⁊ deceptiōe designat. Spūaliter nabuchodo. interp̄tat̄ sedens in angustia. q2 angustiā habet ⁊ laborē in acq̄rendo. angustiam ⁊ timorē in retinendo. ⁊ angustiā ⁊ dolorem in ꝑdendo. Iste nabucho. ordinauit statuā aureā. hoc est aurum ⁊ argentū ⁊ omibus suis legijs sibi subditis p̄cepit sub pena mortis illā statuā adorare. Et vis videre q̄3 caute iste maledict⁹ nabuchodonosor auaricia minat̄ suis subditis sb̄ pena mortis istam statuā adorare. Dicit em̄ cupidis hoibus qui sunt ei seruiētes. hō videas ꝙ diligent̄ laboras in tua iuuentute ⁊ stricte ⁊ sapiēter oia q̄ potes obtinere custodi. q2 aliter tu vxor tua ⁊ filij tui pre miseria moriemini in senectute. ⁊ certe tot iam timēt istas falsas cupiditatis minas ꝙ vix inuenit̄ in ciuitate aliqua vel patria tres q̄ istam statuā nō adorant. q2 vt dicit ꝓpha. A minimo vsq3 ad maximū omes auaritie student Hiere. viij. Ex quo pat3 ꝙ omnes tales transgrediunt̄ p̄mū dei mādatu3 in hoc ꝙ adorāt aurū ⁊ argentū plusq̄3 deū. Secūdum mandatū transgrediunt̄ sumendo nomē dei in vanū nedū inaniter ꝑ nomē dei assuetudinaliter iurando. ſ3 etiā multotiēs ꝑiurando. ꝯtra quā trāsgressionē scribit̄. Eccle. xxiij. Vir multū iurās replebit̄ iniquitate. ⁊ non recedet a domo illius plaga. ⁋ Tertiū mandatū trāsgredit̄ auarus. s. sabbata nō sanctificādo. Nam in diebus festiuis multi ꝓpter auariciā transeūt de loco ad locū. de villa ad villā. de nundinis ad nundinas mercimonia emēdo ⁊ vendēdo. de q̄bus loquit̄ scriptura Nee. vlt. Vidi inquit neemias in iuda calcātes torcularia in sabbato. portātes aceruos ⁊ onerātes sup asinos vinū ⁊ vuas ⁊ ficus ⁊ oē onus ⁊ inferētes in hierl'm in die sabbati. ⁊ ꝯtestatus sum eos vt in die q̄ vendere liceret venderēt. Et tyri habitauerūt in ea inferentes pisces ⁊ oia venalia vendebant in sabbatis filij iuda ⁊ hierl'm ⁊ obiurgaui opimates iuda ⁊ dixi eis. Que est res hec mala quā vos facitis ⁊ ꝓphanatis diē sabbati: nunq̄d nō hoc fecerūt p̄res nostri. ⁊ adduxit deus ome malū sup nos. hoc ē super ciuitatē hanc et vos additis iracundiā sup isrl' violando sabbatū. Vñ ⁊ dñs ꝑ ꝓpham Hiere. xvij. Custodite inq̄t aias v̄ras ⁊ nolite pondera portare in die sabbati. nec inferat̄ ꝑ portas hierl'm. legit̄ em̄ Nūeri. xv. ꝙ deus p̄cepit Moysi et aaron punire hoiem colligentē ligna in die sabbati pena mortis dicēs. Obruat eū omis turba lapidib⁹ extra castra Quā hystoriā tractās abbas vill'. sup euāgelia ser. vij. Quis inq̄t diem sabbati violare ausus est dū ligna colligeret. illum signat q̄ in opibus suis materiam sibi collegit in escam ignis eterni q̄ lapidatur dum a viris sanctis digno eterno supplicio cōdemnat̄. hec ille. Tales em̄ colligunt sibi materia3 in escam ignis eterni q̄ cōtra preceptu3 ⁊ doctrinā dei dimisso seruitio diuio ⁊ alia meritoria occupatione spūali in die dñica ⁊ in alijs dieb⁹ solēnibus

transeūt ad foꝝ ⁊ ad nūdinas ⁊ ibi emptionibus ⁊ falsis ⁊ horribilibus iuramētis ⁊ mendacijs satis spissim interseminatis. ⁊ post i crapula ⁊ ebrietate totum diem in augmentatōem eoꝝ ꝓprie damnationis expendunt quos sic alloquit̄ dn̄s ꝑ ꝓphetā Ysa.j.d.Solennitates vestras odiuit anima mea. Et ideo merito tales dicere pn̄t illud.j. Mach.j. Sabbata vestra cōuersa sunt in obprobriū nā a superno iudice vacatōnes solennitatū eoꝝ eis exprobrant̄ ꝑ ꝓphetam ezechielem.Eze.xxij.dicētez. A sabbatis meis auerterunt oculos suos ⁊ coinquinabat in medio eoꝝ.vnde dicit abbas villus super eodem. Hi sunt qui solēnitatum reuerentia nō intendētes ꝑ opeꝝ immūdicias eas coinquināt socij eoꝝ.de quibus dr̄ in ps. Incenderūt igne sanctuarium tuū in terra polluerūt tabernaculū nomis tui.⁊ dixerunt.faciamus quiescere omnes dies festos dei a terra.Si quidez templū domini sanctuz est qd̄ estis vos.vt dicit apl's. Qui igit̄ igne malicie incendūt hoc sanctuariū ⁊ i eoꝝ immūdicijs polluerint hoc tabernaculū in diebꝰ festis q̄escere faciūt ⁊ cessare de terra dies festos dei ⁊ conuertūt eos in derisum diaboli.vnde Treñ.j.Viderunt eā hostes ⁊ deriserunt sabbata eius. Quartū mandatum etiam transgrediūtur auari.parētes nō honorando.vnde auaricia facit multos intantū superbire q suos parentes paupes despiciunt ⁊ erubescūt.vn̄ Linco.in de mandatis. Sunt inq̄t quidaz qui aut erubescūt aut moleste ⁊ grauit̄ ferunt aut etiam despiciūt parentum pauptatem ⁊ eoꝝ senectutem ⁊ senectutis incōmoda.q̄ꝝ ingratitudinē damnat naturalis opatio brutoꝝ. vn̄ scribit amb. in suo exameron.ac etiam Linco.in de mandatis de ciconia.q depositis pr̄is artibꝰ ꝑ longeuū senectutis plumaꝝ tegmine alarūqꝫ remigio nudatos circūstat soboles pennis ꝓprijs fouet.⁊ q̄d dicam collato cibo pascit.qn̄qꝫ etiam ipa natura reparat dispēdia vt hinc atqꝫ inde subleuātes se nō fultro alaꝝ ad volandum exerceant. ⁊ in pristinos vsus iam dissueta reducant pie patris membꝝ. ideo tu qui patrem carnalē habes senem paupem ⁊ debilem hoc cōsidera ⁊ noli despicere eius incōmoda. vtputa sensuū defectōem.viriū imbecillitatē.dorsi curuitatē.mēbroꝝ tremorē. gressuū titubatōem linguā balbucientē.pueriliter preterita laudātem presentia despicientem.facile cōquerentem. ⁊ fere sine causa irascentem ⁊ huiusmodi plurima.Sed ꝑm scripture consiliū Ecci.iij. Suscipe senectutez patris tui ⁊ nō cōtristes eū in vita illius. ⁊ si defecerit sensu veniam da illi ⁊ ne despernas eum i tua virtute.nam vt dr̄ Deutro.xxvij. Maledictus qui nō honorat parētes. ⁊ si hoc intelligat̄ de pr̄e carnali.ergo a multo fortiori de pr̄e spūali. Vn̄ canō qualis inquit condemnatio eis emineat q̄ in pr̄es peccant diuina scriptura ostēdit. Si em̄ cham qui nō operuit pudenda pr̄is maledictus ē.Gene.ix. multo magis ampliori cōdemnaōne digni sunt q̄ in patribus legatōne dei fungentibus cōtumeliaz inferūt.hec canon.ij.q.vij.q̄les. Quintum mādatum etiā transgrediūtur auari.s. homicidiū cōmittendo.nā bella multa ⁊ homicidia suscitantur ꝓpter auariciā. Vn̄ Jaco.iiij.vnde in vobis bella ⁊ lites nisi ex cōcupiscentijs vr̄is. Vnde in figura huius legit̄ Geñ.iiij.q cayn qui possessio interp̄tatur occidit abel fratrem suū. Sextum mandatū etiā transgrediūtur auari.s.mechie turpitudinē ꝑpetrando.vn̄ Lu.xv.legitur de filio ꝓdigo q petijt a pr̄e portionē substantie sue.qua accepta abijt in regionē longinquā ⁊ dissipauit substantiā suaz viuendo luxuriose. Septimū mandatuz etiam transgrediūtur auari.s. furtū faciendo. Vn̄ Josue vij.legit̄ de achar qui auaricia ductus ꝯtra preceptū dei furatꝰ ē palliū coccineū ⁊ ducētos ciclos argenti regulamqꝫ aureā.⁊ ꝓpter hāc transgressionem p̄cipiente dn̄o lapidatus est ad mortem. ⁊ filij ⁊ filie boues asine oues ac tabernaculum suuz cum tota eius substātia igni cōbusta ⁊ cōsumpta sunt. Octauū mandatum trangrediuntur auari scz falsum testimoniū contra ꝓximū loquēdo.vn̄ Isido.in de sum.bono.li.iij.ca.lxiiij. Nō em̄ inq̄t deerit multiplex cōuentus testiū falsoꝝ si tm̄ p̄sentia sit nūmoꝝ.nūmi em̄ fecerūt iudices custodientes sepulcrū dn̄i falsum testimoniū dicendo cōtra xp̄m a morte resurgentē.vn̄ Augus.sup ps. xxxvj. Dixerūt inquit illi custodes iudeis quē viderūt ⁊ quid factū sit.acceperūt pecuniā ⁊ dictum est eis dicite q vobis dormientibus venerūt discipuli et abstulerūt eum. Item Aug. exponens illud mat. xxvj. Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eū tradam? mirti sunt inq̄t hodie q̄ factum iude traditoris execrant̄ ⁊ tamē ipi idem faciūt.nam cum pro munere falsum testimoniū dicunt xp̄um qui veritas est vendunt.hec ille. Falsus em̄ testis iusticie rectitudinem flectit ⁊ frangit ⁊ innocentē damnat aut nocentē absoluit. qui merito penā sue iniquitatis reportabit dicēte scriptura. Testis falsus nō erit impunitus si qui loquit̄ mendacium peribit. Prouer.xix. In lege em̄ veteri punita ē pena talionis falsitas testimonij.vn̄ Deu.xix.Si steterit testis mendax ꝯtra hominē accusans eum causa p̄uaricationis.stabūt ambo quoꝝ causa est añ dn̄m in cōspectu sacerdotū ⁊ iudicū qui fuerint in diebus illis.cūqꝫ diligentissime perscrutātes inuenerūt falsum testē dixisse cōtra fratrem suū mendacium.reddēt ei sicut fratri suo cogitauit. ⁊ auferes malū de medio tui vt ceteri timorem habeāt ⁊ nequaqꝫ audeāt talia facere. Non misereberis eius ꝫ animā pro anima.oculū ꝓ oculo.dentē ꝓ dente manū pro manu.pedem pro pede exiges. Vnde in executionē huius sancti dei decreti ꝓrumpens sanctꝰ ꝓpheta daniel qui rep̄hēdebat iudices ⁊ seniores populi iniuste iudicātes ⁊ permittentes susannā sine discreta examinatōe testiū condemnari dicens. Sic fatui filij israel nō iudicantes neqꝫ qd̄ veꝝ est cognoscētes cōdemnastis filiam israel. reuertimini ad iudiciū. q2 falsum testimoniū locuti sunt aduersus susannā. vn̄ ⁊ discreta examinatiōe facta.⁊ falsitate accusatoꝝ detecta damnauit eos ad mortē.⁊ liberauit susannā innocentem vt patet Dañ.xiij. Nonū mandatū trāsgrediūtur etiam auari.s.domū ꝓximi ꝯcupiscēdo.Nam experientia docēte multi q̄tidie auaricia ducti expellunt ꝓximos suos de domibꝰ ⁊ de sua hereditate.vn̄ Isid. in de summo bo.li.ij.ca.xlj. Plerūqꝫ inq̄t poten-

res tante cupiditatis rabie inflammātur vt de cōfi
nijs suis paupes excludāt.nec habitare ꝑmittant.
quibus recte ꝑ ꝓphetam dr̄ Jsa.v. Ve vobis qui
coniungitis domū ad domū.ꝛ agrū agro copula-
tis.Jn hāc dei maledictionis imꝑcationē incidit
ille maledict⁹ rex acbab.q̄ vt patet.iij.Reg.xxj.vt
iniuste raperet vineā naboth iusti sanguinis illi⁹ ex-
pleuit effusionē.ꝛ ideo cōdignā sue iniq̄tatis reci-
piens penā miserabiliter ꝑijt. Decimū manda-
tum etiā transgrediūtur auari.s.vxorē ꝓximi cō-
cupiscendo.vn̄ dauid cū ad regiā dignitatem esset
sublimatus.ꝛ diuitiarū abūdantia cōstipatus am
bulans in solario domus regie vidit mulierē se la
uantē ex aduerso super solariū suū.erat autē mu-
lier pulcra valde.ꝓpter cuius concupiam fidelem
militē suū vriam virum illius neq̄ter interfecit.vt
patet.ij.Reg.xj. Ex q̄bus patꝫ q̄ auarus oia decē
mandata dei trāsgredit̄.ꝛ nedū decē dei mandata
trāsgredit̄.ꝫ etiā in omnia septē mortalia incidit.
J Vn̄ primo incidit in gulam. Vnd̄ Luce.xvj.
Homo q̄dā erat diues ꝛ indue.pur.ꝛ bisso ꝛ epu.
quoti.splēdide. Secūdo incidit in luxuriā. Vn̄
Ecci.xlvij.dr̄ ad Salomonē.Collegisti quasi auri
calcū aurū ꝛ vt plumbū cōplesti argētū .ꝛ inclina
sti femora tua mulieribus. Tercio incidit in ac-
cidiā.vn̄ Hiere.xlviij. Fertilis fuit moab ab ado-
lescentia sua ꝛ requieuit in fecibus suis. Quar-
to incidit in suꝑbiā. vn̄ Ecci.xxvij. Domus q̄ ni-
mis ē locuples aninhilabit̄ suꝑbia. Quinto in
cidit in inuidiā.vn̄ ꝓuer.xxviij. Vir q̄ festinat di-
tari inuidit alijs.ignorat q̄ egestas superueniet ei
Sexto incidit in irā.vn̄ Gen̄.xiij. Facta est rixa
inter pastores abraam ꝛ pastores loth.erat eīm sub
stantia eoꝝ multa ꝛ nequibāt habitare sil̄.Ex quo
igit̄ auarus tot turpitudinibus inq̄nat̄ nō mirū ꝛ
si ad modū ydropici habeat anhelitus fetoreꝫ ab-
hoiabilē. Tercio ꝑ p̄dictum ydropicū hō.signa-
tur auarus ꝓpter sitis mirabilē insatiabilitatē. vn̄
sicut ydropicus quāto plus bibit tanto plus sitit.
sic auarus quisq̄ quāto magis terrenis abundat
diuitijs tanto magis ea q̄ non habet habere desi-
derat.Nam sitis ambitōnis sedari diuitijs nō pōt
dicēte scriptura Eccs.v. Auarus nō implebit̄ pe-
cunia. Vn̄ sicut ignis nūq̄ extinguit̄ ꝑ appositio-
nem lignoꝝ siccoꝝ ꝫ potius augetur. sic nec cupi
ditas extinguit̄ ꝑ appositōem diuitiaꝝ ꝫ poti⁹ au
get̄. Vn̄ ysido.in de sum.bo.li.ij.ca.xlj. Nūq̄ in-
quit satiari nouit cupiditas.semꝑ eīm auarus eget
quāto magis acq̄rit tanto amplius q̄rit. Vn̄ ima-
ginat̄ Linco.dicto.j.q̄ volēs diuitijs animā satia-
re.similis ē esurienti q̄ hortū ingrediens diuersis
generibus arboꝝ cōsitū.in quaꝝ ramis suꝑiorib⁹
sunt diuersa genera fructuū saluberrima ex q̄bus
causant̄ vmbre inferius suꝑ spinas ꝛ tribulos ꝛ vi
dens vmbras putat esse fructus.dū eos capere niti
tur punitiones patit̄ ꝑiculosas.cōsil̄iter inq̄t cum
terrestria q̄si vmbre sunt celestiū q̄ aiam suā terre-
nis satiare nitit̄ vmbras colligit ꝛ tribulationes ꝛ
sollicitudies mltas patit̄.Cōsil̄e exm̄ ponit Ansel.
in de sil̄itudinibus de pueris papiliones vidētib⁹.
q̄ pro eo q̄ vidēt papiliones diuersoꝝ coloꝝ vtpu
ta albi.nigri.viridis.aurei.argētei.ꝛ hmōi eas aui

de insequūtur putantes se si possent eas attinge-
re rem p̄ciosam apprehendere. currētes igit̄ cum
magno impetu post illas nec ad pedes cōsideran
tes cespitando cadūt ꝛ grauiter seip̄os vulnerāt.ꝛ
si contingat eos papiliones manibus apprehen-
dere nō nisi vermē vilē cū fractis alis inueniunt ꝛ
manus vilissime interius deturpatas. Reuera sic
auari vidētes vanū honorē.ꝓsꝑitatē ꝛ diuitias hu
ius mūdi ip̄as circūq̄uaq̄ ꝑ mūdi ꝑtes insequūt̄
putantes illas esse res p̄ciosas. ꝛ ideo vt illa app̄-
hendāt nō cōsiderant vbi ponūt pedes affectionis
aie ꝛ ideo multotiēs cespitādo cadūt in mēdaciū.
ꝑiuriū.homicidiū.ꝛ in cetera ꝑicula multa.ꝛ si cō
tingat eos mūdi vanitatē quā insequūt̄ apprehen
dere tn̄ morte suꝑueniente cū aperient̄ man⁹ suo
rū opeꝝ nihil inuenient nisi vermes cōscie q̄ nunq̄
morient̄ excussis alis illis.i.mūdi honore ꝓsꝑita-
te.ꝛ diuitijs ab eis ablatis.vnd̄ Job.xxvij. Diues
cū dormierit nihil secū auferet.apiet oculos suos
ꝛ nihil inueniet.Sed ꝓut dr̄ Eccs.v.Sicut egres-
sus ē nud⁹ de vtero mr̄is sue sic reuer.ꝛ nihil aufe.
se.de labo.suo.Et io merito dr̄ Eccs.v. Qui amat
diuitias fructū non capiet ex illis. Quinta infir-
mitas q̄ auariciā ꝯcomitat̄ ē inclinatio ad t̄rā.de q̄
dr̄ Luc.xiij.Ecce mulier q̄ hēbat spm̄ infirmitatis
xviij.annis ꝛ erat inclinata nec oino poterat sursū
respicere.Spūalr̄ s̄m sacros expositores ista infir
mitas ē amor inordiatus diuitiaꝝ q̄ hoiem q̄si be-
stiā reddit interi⁹ vt ad terraꝫ respiciat q̄ ad celos
respicere deberet.vn̄ ps .Oculos suos statuerunt
decli.in ter.vn̄ tales sil̄es sunt porcis q̄ sꝑ fodiūt in
terra.ꝛ sic porci sub arbore trāseūtes de q̄ fructus
cadūt de illis velocit̄ comedūt.ꝫ nūq̄ v̄sus arbo-
rem de q̄ fruct⁹ descēdūt respiciēdo oculos eleuāt.
sic auari fruct⁹ diuitiaꝝ auide colligūt. ꝫ nūq̄ vel
raro oculos ad deū eleuant illi a quo recipiūt gra
tiarūactiones reddēdo.isti bene figurant̄ Mat.ij.
vbi legit̄ q̄ ibus esurijt ꝛ videns arborē fici secus
viam venit ad eam ꝛ nihil inuenit in ea nisi folia
tm̄ ꝛ maledixit ficui dicens. Nūq̄ ex te nascat̄ fru
ctus in sempiternū.ꝛ arefacta est cōtinue ficulnea
Spūaliter arbor ista auaros signat. ad hanc arbo
rem venit xp̄s esuriens in suis paupibus mēbris
ꝛ nihil in ea inuenit nisi tm̄ folia q̄r paup a diuite
nihil nisi redargutōnis folia recipit.ꝛ ideo merito
tali ficui dn̄s in die iudicij maledicet qn̄ sibi cum
alijs reprobis dānandis dicturus est illud Mat.
xxv. Ite maledicti in ig.eter. qui pa.ē dia.ꝛ an.ei⁹
R Sexta infirmitas que auariciā cōcomitat̄ est
manus arida.de qua math.xij.dr̄.Ecce hō manū
habēs aridam.Spūaliter vt dicit ꝑif. manū aridā
habet auar⁹ dū per elemosinaꝝ largitōem non va
let eā paupib⁹ extēdere nō cōsiderās q̄ sicut dicit̄
ꝓuer.xxviij.Qui dat pauperi non indigebit.q̄ de
spicit deꝑcantē sustinebit penuriā. Januen̄.in q̄dā
ser.assimilat elemosinā lucerne.ꝛ ideo sicut ambu
lans in noctis obscuritate si portat lucernā an̄ fa-
ciem suā pōt videre ꝛ cauere ne in foueas ꝛ pute-
os p̄cipitet̄.ꝫ si portat lucernā post tergū suū pōt
cōtingere ip̄m in foueā cadere vel qd̄ grauius est
in puteū ꝓfundū submergi. Spūalr̄ ipse post ter-
gū suū lucernaꝫ portat q̄ solum post mortem suā

elemosinā ꝓ se fieri disposuit. ⁊ q꞉ cū de hac vita
ꝓgredit̃ lucernā habet post tergū. iõ cõtingit ipm
forte in foueā purgatorij cadere. vel qđ longe gra
uius ē in ꝓfundū inferni submergi. ꝫ qñ hõ ma-
nibus ꝓprijs paupibus elẏnam distribuit. tūc q̄si
añ faciē suā lucernā elemosine baiulat. ⁊ talis ele-
mosina vt dr̃ Thob. iiij. Ab omni pctõ ⁊ morte li-
berat ⁊ nõ patiet̃ aīas ire in tenebras. Sꝫ tñ pro
isto ē notandū ꝙ hec autoritas nõ ē sic intelligen-
da ꝙ elemosina ꝑ se sola delet pctm̃. ꝫ illa ē sic in-
telligenda ꝙ elemosina acquirit gratiā ⁊ facit ani-
mā peccatricē mortuam per peccatū obtinere lu-
men gr̃e. ⁊ sic cognoscere ⁊ videre iniq̄tates ⁊ sur-
gere ꝑ verā pniam ⁊ obtinere dei miam ⁊ pctõꝝ
remissionē. Figurā hui⁹ habem⁹ Act. ix. vbi legit̃
ꝙ q̄dam discipula noīe thabita q̄ interp̃tata dicit̃
dorcas. hec erat plena opib⁹ bonis ⁊ elemosinis
q̄s faciebat. ⁊ factū est vt hec nobilis mulier infir-
mata moriebat̃ ⁊ discipuli xp̄i q̄ ꝑ eā sustentaban
tur miserūt ad petꝝ duos nūcios q̄ rogauerūt eū
vt veniret ad illā. q̄ cum venisset inuenit paupes ⁊
viduas flentes ⁊ ońdentes tunicas ⁊ vestes q̄s fe-
cit eis dorcas. ⁊ petr⁹ orõne facta dixit. thabita sur
ge at illa apuit oculos suos viso petro resedit. pe-
trus aūt dans illi manū erexit eā. Spūalr̃ hec mu
lier signat animā iusti viri faciētis opa mie viduis
⁊ paupib⁹ xp̄i. quā cū cõtingit infirmari ꝑ tēptatõ
nem diaboli ⁊ mori ꝑ lapsum in pctm̃. ꝑ petrū q̄ vo
q̄ agnoscēs interp̃tat̃ intelligo deū q̄ omes iniq̄ta-
tes hoim manifeste cognoscit. ꝑ duos em̃ nūcios
missos ad hūc petrū itelligo elẏnā quā facit talis
pctõr ⁊ deuotā orõnē quā mittūt ad deuꝫ paupes
ꝑ talē elẏnā releuati. ad q̄ꝝ instantiā deus veniēs
⁊ vidēs vestimenta ⁊ elemosinas quas fecit talis
paupibus dicit sibi ꝑ gratie spūssancti infusioneꝫ
thabita surge. q. d. elẏne tue ⁊ orõnes paupeꝝ ro-
gauerūt me venire ad te ad dandū tibi gr̃am. iõ iā
recepta gr̃a apiens oculos mētis ⁊ vidēs abhoīa-
tionē pauperū suoꝝ surgit ꝑ verā pniam ⁊ de⁹ por
rigendo sibi manū mie sue subleuat illā dando si
bi plenā veniā pctõꝝ ⁊ ꝑfecte eū illuminat lucer-
na gr̃e spūssancti. de qua lucerna dr̃ ꝓuer. xx. Lu-
cerna dñi spiraculū hoīs. Candela em̃ q̄ lucet i p̄-
dicta lucerna elemosine est bona intentio. de q̄ lu
cerna ⁊ candela loq̄tur xp̄s. Lu. xij. di. Sint lū. ve.
pre. ⁊ lu. ar. in ma. ve. Sup q̄ Gre. lūbos inquit p̄-
cingimus cū carnis luxuriā ꝑ ꝯtinentiā carnis co
artamus. lucernas ardētes i manib⁹ nr̃is gerim⁹
cū intētionē rectā in nr̃is bonis opibus hēm⁹. ⁊ si
cut lucerna sine cādela i ea lucente modicū vel ni-
hil ꝓdest sic op⁹ bonū sine recta intentione nihil
deo placet. Vnđ figurā hēmus Eze. x. vbi legit̃ ꝙ
ꝓpħa vidit angelū hñtē duas alas ⁊ man⁹ hoīs
subtus pēnas eius. Spūaliter ꝑ istas alas vt dicit
Linc. intelligūt̃ amor ⁊ timor q̄bus tanq̄ alis ad
deū ꝓuehimur. ⁊ has alas multi dicūt se hr̃e. ꝫ at
tendāt si hēant subt⁹ alas man⁹ hoim q̄ man⁹ alas
subleuant. q꞉ alit̃ ad deum nõ ascēdūt. manus em̃
hoīs sunt opa rõnis. i. opa facta fm discretioneꝫ
rõnis. vtpote ieiunium elẏna ⁊ hmõi. ꝫ multi hñt
alas sed nõ hñt subtus manus hoīs ꝫ potius ma-
nus bestie. ⁊ iõ ad deū nõ ascēdūt. man⁹ em̃ bestie
sunt mala opa facta fm sensualitatē bestialē vtpu-
ta voluptates carnales. sicut q̄ rapit aliena luxuri
atur vel supbit ⁊ hmõi. ꝫ tales nõ hñt man⁹ hoīs
ꝫ bestie. Item q̄uis hēmus istas alas. s. amorem
⁊ timorē. ⁊ man⁹ hoīs. i. opa bona oportꝫ ad h̄ vt
sub alis tegant̃. i. opa nr̃a bona sub amore dei fiāt
⁊ timore ne laudē de illis q̄ram⁹ hūanaꝫ ꝫ simplr̃
honorē dei. vñ in ꝯfirmatõnem hui⁹ dic̃ xp̄s mat.
v. Attēdite ne iusti. ve. fa. co. ho. vt vide. ab eis. alio
quin nõ hēbitis mercedē apud p̄rem vr̃m q̄ in ce-
lis ē. verūtñ xp̄s hoc ꝓhibet simplr̃ opa bona pu-
blice fieri ea intētione vt inde appetam⁹ laudē hu
manā vl̃ lucrū tpale vt manifeste declarat aug. in
de ver. do. ser. ij. vbi sic scribit. Qui inq̄t opa iusti-
cie facit corā hoīb⁹ vt inde laudē hūanā vel lucrū
tpale hēat seip̄m vult glorificari ⁊ nõ deū. ⁊ suā q̄-
siuit vtilitatē ⁊ nõ dilexit dñi volūtatē. ꝫ q̄sq; vult
ita videri ab hoībus opa sua bona vt ille glorifice-
tur a q̄ ea q̄ in illo videnť acceperit. ⁊ sic ad imitā-
dū bonū idē ipi vidētes pietate ꝓuocent̃. vere lu
men lucet corā hoībus q꞉ lux de illo charitatis ra
diat̃ ⁊ non supbie fumus euomit̃. ⁊ in eo ip̄o caue
at ne iusticiā faciat coraꝫ hoībus vt videat̃ ab eis.
q꞉ nec suā deputat illā iusticiā nec facit vt ip̄e vi-
deat̃. ꝫ vt ille intelligat̃ q̄ laudat̃ i hoīe iustificato
vt faciat i laudāte qđ laudat̃ in altero. i. vt laudan
tē faciat eē laudabilē. h̄ aug. ¶ Sextū motiuū
cõferēs ad detestationem auaricie ē ꝙ auaricia est
deo valde odiosa ꝓxio mlt̃ū iniuriosa. ⁊ ꝓprio su-
biecto valde nociua. Vñ q̄tū ad primū videlꝫ ꝙ
auaricia sit deo valde odiosa testat̃ ꝓpħa zacha. j.
dicēs. hec dicit dñs exercituū. zelat⁹ sum hierl̃m ⁊
sion zelo magno ⁊ ira magna ego irascor sup gen
tes opulentas. Itē. ysa. lvij. Propt̃ iniq̄tatē auari
cie irat⁹ sum ⁊ ꝑcussi eū. Itē Ozee. xij. Ad iracun
diā ꝓuocauit me effraym in amaritudinib⁹ suis.
Spūalr̃ effraym fertilis interp̃tat̃. ⁊ diuiteꝫ signat
q̄ in fertilitate diuitiaꝝ suaꝝ triplicē habet amari
tudinem. s. amaritudinē laboris in acq̄rēdo. ama-
ritudinē timoris in custodiēdo ⁊ amaritudinē do
loris in perdendo. In istis em̃ amaritudinib⁹ ad
iram deū ꝓuocant diuites. q̄bus dicit apl̃s Iaco.
v. Thesaurisastis vobis irā dei in nouissimis die-
bus. Et merito deus auaris irascit̃ ⁊ hoc ꝓpter tri
plicē rusticitatē quā auarus sibi facit. Quaꝝ pri-
ma est ꝙ cū bñfactū debeat acceptorē reddere me
morē bñfactoris sui. auarus tñ eo magis deū obli
uiscit̃. Vnde Ozee. xiij. Adimpleti sunt ⁊ saturati
eleuauerūt cor suū ⁊ obliti sunt mei. vnde sicut in
principio mūdi deus creauit hominem ad imagi
nē ⁊ similitudinem suaꝫ ⁊ dominiū mūdi sibi tra-
didit dicēs. dñamini piscibus maris ⁊ volatilib⁹
celi ⁊ vniuersis animātibus q̄ mouent̃ sup terram
Geñ. j. ꝫ tam charus. tam dilectus recalcitrauit. vñ
Deu. xxxij. Incrassatus ē dilectus ⁊ recalcitrauit
incrassatus. ipinguatus. dilatatus dereliq̄t deum
factorem suū. glo. incrassatus ꝑ dona nature. im-
pinguatus ꝑ virtutem anime. ⁊ dilatatus ꝑ dñiuꝫ
toti⁹ inferioris creature. ꝫ dereliquit deū factoreꝫ
suū. Ecce q̄ntum adhesit facto ⁊ dereliquit factorē
suū. adhesit dono ⁊ dereliq̄t datorem. ⁊ iđo vtroq;
priuatus ē. s. dono ⁊ datore. dono q̄ ad dominiū ⁊

datore q̄ ad gr̄e cōfirmationis bn̄ficiū. Reuera ita
ē in multis adhuc. nā quicq̄d hoies hn̄t a deo hn̄t
dicente apl̄o. q̄d habes qd̄ nō accepisti. j. Cor. iiij.
ꝛ tn̄ gloriant̄ hoies q̄ſi nō acceperant ꝛ plus repu
tant de dono q̄ȝ de datore. vn̄ Sene. Quisq̄s inq̄t
de accipiēdo cogitat oblitus ē accepti. cū deberet
auarus laudare deū de bonis que iam accepit ip̄e
oblitus ē acceptoꝝ ꝛ de acq̄rendis cogitat. Tales
porcis assil̄ant̄ q̄ dū glandes eis ꝓijciūt̄ nūq̄ȝ sur-
sum aspiciūt ad faciē ꝓijcientis nisi qn̄ eis glādes
deficiūt. Sic sp̄ual̄r nec terreni hoies ad deū dato
rem respiciūt. ſȝ semꝑ ad donū. vn̄ ps. Oculos su-
os statuerūt declinare in t̄rā. ꝛ nūq̄ȝ ad deum ocu
los eleuant nisi cū defectū patiūt̄ ꝛ tūc primo cla
mant. Oculi oim̄ in te sperant dn̄e. ꝛ tu das escā il
loꝝ in tp̄e oportuno. ſȝ viri iusti dicūt vt ps. Ocu
li mei semꝑ ad dn̄m qm̄ ip̄e euellet de laq̄o pedes
meos. i. de laq̄o auaricie. qm̄ ſm apl̄um. j. Thi. vj.
Submergit hoiem in interitū ꝛ ꝑditōem. In cui⁹
rei figurā legio demonū expulsa ab homine furio
so petebat ingredi porcos. q̄bus ingressis statim
eos cū ip̄etu submergebant in mari. vt pȝ Lu. viij.

Secūda rusticitas quā deo facit auarus est q̄ in
q̄nto maiora dona recipit a deo in tanto min⁹ deū
diligit nō cōsiderans q̄ sicut natura lucis talis est
q̄ vbi plures radij solares in vno solido corꝑe di-
rigūtur ibi ē maior reflectio ꝛ maioris splendoris
multiplicatio. Vn̄ iuxta terrā maior est calor q̄ȝ in
medio interstitio aeris ꝓpter maiorē ꝛ densiorem
radioꝝ solariū multiplicatōem. sic moralit̄ eē de-
bet q̄ in q̄nto plures diuinoꝝ bn̄ficioꝝ radios re-
cepit hō in tāto plures gr̄arū actionū radios i deū
reflectere obligat̄. vn̄. ij. Mach. j. de magnis ꝑicu-
lis a deo liberati magnifice gr̄as agim⁹ ip̄i. ſȝ mul
ti tn̄ tanq̄ȝ rustici ingratissimi ꝑ deū liberati de ma
ximo s. de ꝑiculo damnatōnis eterne ip̄m de suis
beneficijs q̄tidie exprobrant sil̄es cuidā mulieri in
grate ꝓ qua vir ei⁹ in collistrigio positus erat cu-
ius obprobrij enormitatē ingratissima mulier vi-
ro suo improꝑauit in ꝑpetuū. Istā imitari vident̄
tales q̄ xp̄o suoꝝ dolorosoꝝ vulneꝝ fatue consue
tudinalit̄ iurādo improꝑant q̄ nullatenus sustinu
isset nisi eū charitas penes hoiem cogisset. Unde
Ecci. xxix. Pascet ꝛ potabit igratos. ꝛ adhuc ama
ra audiet. De talibus ingratis miseris ip̄emet cō-
q̄rit̄ ꝑ ꝓphetā ysa. j. d. Filios enutriui ꝛ exaltaui.
ip̄i aūt spreuerūt me. Tercia rusticitas quā deo
facit auarus ē q̄ de bonis sibi a deo collatis nedū
sibi gr̄as non agit. nec p̄terea deū magis diligit. ſȝ
qd̄ grauius est ꝑ beneficia sibi a deo collata ꝯ deū
suū pugnat. vn̄ aliq̄ abūdant diuitijs a deo ꝯcessis
vt necessitatibus pauperꝝ succurrāt. ꝛ ip̄i precipui
sunt pauperꝝ oppressores. Alij fortitudine sui cor-
poris vigent vt deo ꝑ pniam seruiant. ſȝ hi speciali
ter spreto diuino seruitio i seruitio demonū vires
suas cōsumūt. fiunt em̄ luxuriosi. brigosi. p̄dones
ꝛ latrones. nonnulli etiā vigēt ingenio naturali q̄
deū colere ꝛ se ꝛ alios regere deberēt. ſȝ illi fraudi-
bus ꝛ deceptōib⁹ intēti circūueniūt ꝓximos s̄uien-
tes diabolo ꝛ nō deo. Contra q̄s Gre. xxxij. mor.
Dū reprobi inq̄t de diuitus acceptis neq̄q̄ȝ recta
ſȝ praua cogitāt. q̄d aliud faciūt nisi suis ꝯ deū do-
nis pugnāt: qd̄ tn̄ ꝓhibet eis scriptura. ij. ꝑalip. xiij.
d. Nolite pugnare ꝯ dn̄m deū patꝝ vr̄oꝝ. q2 nō vo
bis expedit. Secūdo auaricia ē ꝓximo ml̄tū iniu-
riosa. qd̄ pȝ ex hoc q̄ auariciā sequūt̄ bella ꝛ lites.
vn̄ Iac. iiij. vn̄ in vobis bella ꝛ lites nisi ex concu
piscētijs vr̄is. qd̄ cōsiderās Sen̄. Quietissime in-
q̄t viuerēt hoies si ista duo ꝓnoia tollerent̄. s. meū
ꝛ tuū. Ex auaricia etiā sequūt̄ homicidia. In cui⁹
figurā legit̄ Gen̄. iiij. q̄ cayn q̄ possessio interp̄tat̄.
interfecit abel fr̄em suū. Vn̄ ꝛ fili⁹ auarus multo
tiens mortē pr̄is exoptat vt ei⁹ possideat hereditа
tem. sic pȝ. ij. Re. xviij. de absalon q̄ cōgregato ex-
ercitu magno surrexit ꝯ dd̄ pr̄em suū volēs eū oc-
cidere ꝛ regnū suū neq̄ter sibi vsurpare. ſȝ attende
q̄d sibi ꝯtigit. accidit em̄ q̄ sicut eq̄tabat subt̄ ꝯden
sam quercū accepit euȝ ramus arboris. ꝛ suspēsus
ē ꝑ capillos capitis sui. ꝛ venit ioab ꝛ tres lanceas
in corde ei⁹ ꝯfixit. Sp̄ual̄r ꝑ istū absalon intelligo
mortē pr̄is vel mr̄is vel alicui⁹ alteri⁹ amici libē-
ter vidē vt posset sibi ei⁹ hereditatē ꝛ diuitias accu
mulare. ꝑ capillos q̄ ꝑtes sunt suꝑflue intelligo su
ꝑfluitates diuitiaꝝ q̄s deberet hō ꝑ el'ynaꝝ largitō
nem pauꝑib⁹ resecare. ſȝ sicut absalon erat in arbo
re ꝑ capilloꝝ suꝑfluitates suspēsus. sic iniusti diui-
tes ꝓpter diuitiaꝝ suꝑfluitates q̄s in hoc mūdo i-
iuste retinēt ꝛ acq̄rūt. posteri⁹ in pena iſernali eter
naliter erūt suspēsi. ꝑ tres lanceas q̄b⁹ erat absalō
occisus intelligo mēdaciū ꝑiuriū ꝛ oppressio pau
perū. q̄bus multotiēs auarus occidit aiam suam.
Vn̄ Aug. in de ver. do. ser. xxxv. Inexplebilis in-
quit ē auaricia diuitū sꝑ rapit ꝛ nunq̄ȝ satiat̄. nec
deū timet nec hoiem reueret̄. nec pr̄i ꝑcit nec ma-
trem cognoscit nec fratri obtꝑat. nec amico fidem
seruat viduā opprimit pupillos inuadit. liberos i
seruitiū reuocat testimoniū falsum ꝓfert. res mor
tuoꝝ occupant auari acsi ip̄i nunq̄ȝ erūt morituri.
Que ē ista rogo insania aiaꝝ amittere vitā ꝛ appe
tere mortem. acq̄rere auꝝ ꝛ ꝑdere celum. hec ille.

Tercio auarus nocet ꝓprio subiecto. nā stultuȝ
auaricia facit hoiem. In cui⁹ rei signū Luc. xij. di-
xit xp̄us homi auaro. stulte hac nocte aiam tuā re
petēt a te. s. demones. q̄ pasti cui⁹ erūt: M Et
pōt hec stulticia multiplici on̄di exemplo. Pri-
mo ex hoc q̄ auarus vadit volūtarie laq̄o dyaboli
se strangulare ꝛ in puteū inferni se submergē. dicē
te apl̄o. j. Thi. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt
in tēptatōeȝ ꝛ in laqueū diaboli. ꝛ in desideria ml̄-
ta ꝛ inutilia ꝛ nociua q̄ mergūt hoies in interituȝ
ꝛ ꝑditōem. radix em̄ oim̄ maloꝝ ē cupiditas. quaȝ
q̄dem appetētes errauerūt a fide. Sup q̄ Isido. in
de sum. bo. li. ij. c. xlj. Si ergo inq̄t succidat̄ radix
criminū nō pullulāt certe soboles pctōꝝ. ml̄ti em̄
cupiditatis terrene etiā ip̄am fidem renūciauerūt
cupiditas em̄ xp̄m vendidit. nā ꝛ plerisq̄ȝ tm̄ in re-
bus alienis ē desideriū vt etiā homicidiū ꝑpetra-
re nō vereātur. sicut achab q̄ appetitu cupiditatis
sue sanguinis expleuit effusionem. sepe em̄ iniq̄ q̄
male cōcupiscūt assequūtur q̄tenus de affectu ma
li desiderij forti⁹ puniāt̄. electos aūt suos deus nō
dimittit ire in desiderioꝝ maloꝝ ꝓfectōem. sed in
dolorē mentē cōuertit eoꝝ ꝓ eo q̄ i seculo neq̄ter
appetūt in hac exꝑientia resipiscāt reuerti ad deuȝ

ꝙ his mēte cesserūt. deū igiť sibi ꝓpiciū nouerit aduersari.q̄ qḋ tꝑaliter cōcupiscit nō ꝑmittiť adimplere.secreto aūt dei iudicio fieri vt durius pereāt hij q̄ꝝ cupiditatē affectus statim seq̄tur actōis nūq̄ꝫ satiari nouit cupiditas.sꝑ eñ auarus eget. q̄nto magis acq̄rit tanto amplius appetit.nec solū desiderio augendi excruciať.ꝫ etiā amittēdi metu afficiť. Inopes nascimur in hac vita.inopes recessuri sumus ab hac vita.si ergo bona mūdi hui⁹ peritura credim⁹.cur ꝑitura tanto amore cupim⁹:hec ille. Scḋo pꝫ hec stulticia ex h̄ ꝙ auarus potius vult in inferno eternaliť cōburi q̄ꝫ hereditatē false acq̄sitam minui.vel iniuste retentā restituere. Nō obstante ꝙ sič dicit.b. Aug.⁊ poniť in ca.xiiij.q.vj si res.Si res inq̄t aliena ꝓpter quā pctm̄ est reddi posset ⁊ nō reddiť pnia nō agiť ꝫ si͛latur. si aūt veraciť agiť nō remittiť pctm̄ nisi restituať ablatū vt dixi si restitui pōt.Et istud idē approbat Archidi. tali rōe. neq̄ꝫ inquit saluari poteris cōmisso tali pctō ꝯ dei ⁊ legis sue p̄ceptū nisi de⁹ pctm̄ tibi remittat.nec de⁹ vnq̄ꝫ pctm̄ dimittit nisi vere de peccato peniteas nec vnq̄ꝫ potes veraciť penitē de tali pctō nisi pri⁹ si potes restituas male acq̄situm. quō penites de dāno ꝓximo tuo illato dū illud penes te retines vľ ei⁹ valorē:Certe mō qm̄ pctm̄ tuū nō solū fuerit i spoliādo ip̄m ꝫ insuꝑ i iniuste retinēdo.nec ē possibile ꝙ peniteat te retinē qḋ gratis retines q꜠ q̄ꝫdiu retines gratū hēs qḋ retines ⁊ ob hoc nō te penitet ꝙ retines. Itēꝫ si tu nō retineas dū tñ ali⁹ ꝑ te retineat tua culpa ē.qm̄ iusticia exigit vt tibi retentio ascribať q̄ ꝑ te facta existit. hec arduich.in q̊dā ser.de sctō nih.q̄ sic incipit. Vigilate ⁊c. Tercio pꝫ hec stulticia ex h̄ ꝙ auar⁹ thesaurisat vbi oēs p̄decessores suos thesauros amiserūt.s.in mūdo.⁊ ꝯ hoc cōsiliū xp̄i dicentis. Nolite vob̄ thesaurisare thesauros in ťra vbi erugo ⁊ tinea demoliť ⁊ vbi fures effodiūt ⁊ furanť. thesaurisate aūt vob̄ thesau.in ce.vbi nec erug.nec ti. demoliť.⁊ vbi fu.nō effo.nec fu. Sꝫ q̄liť in celo thesaurisare debem⁹ docet xp̄s mat.xix.d. Da pauꝑibus ⁊ hēbis thesauꝝ in celo. Sed hic forte q̄ret aliq̄s vtꝝ cuiq̄ꝫ licet thesaurisare in ťra.Et q̄ꝫtū ad istud dico ꝙ hāc qōem mouet.s.Tho.in de v̓itate theoľ.li.iij.c.xviij. Et r̄ndet di. ꝙ thesaurisare pōt q̄s ex affectu auaricie sine intētione nccītatis proprie vľ aliene.⁊ isto mō inq̄t oib⁹ ꝓhibitū ē thesaurisare.Alio mō p̄t q̄s thesaurisare ex ꝓuidētia.Et hoc dupľr.vľ ex cōsuetudine ꝓprie nccītatis ⁊ sic cōcediť ꝑentib⁹ secľarib⁹ thesaurisare ob nccītateꝫ filioꝝ iuuādoꝝ aut filiarū cōiugio tradēdaꝝ nō āt ditandarū.ꝫ ᵭuato ordie mō ⁊ statu ꝑsone. Vel ē thesaurisare ex cōsideratōe publice vtilitatis.s.regni defendēdi vel cult⁹ dei amplificādi.⁊ sic cōcediť regibus thesaurisare. Personis v̓o eccłiasticis nūq̄ꝫ thesaurisare cōcediť ꝫ nec pecuniā tenere in intentōe ᵭuādi siue thesaurisandi.vñ Amb.Aurū inq̄t hꝫ eccīa nō vt seruet ꝫ vt eroget.Ex q̄b⁹ pꝫ ꝙ dupľr p̄t eē amor pecunie siue tꝑalium.s.respectu necārij siue respectu suꝑflui.ꝯ p̄mū ꝓhibet dñs p̄focantē sollicitudinē ꝯ secūdū ꝓhibet thesaurisatōem.h̄ ille. Quarto pꝫ h̄ stulticia ex h̄ ꝙ auarus cū dom⁹ cōsciē sue igne cupiditatis succēsa sit ⁊ ad ignē illū extinguendū si vellet a quā gr̄e posset abūdanť inuenire poti⁹ fasciculos q̄rit ad domū suā ampli⁹ incendēdā nā q̄rit auꝝ ⁊ argentuꝫ ⁊ cetera cōcupiscibilia q̄ ampli⁹ ignē cupiditatis incendūt.q꜠ sič ignis nūq̄ꝫ extinguiť ꝑ appositōeꝫ lignoꝝ siccoꝝ ꝫ poti⁹ augetur. sic certe nec cupiditas ꝑ appositōꝫ diuitiaꝝ extinguiť. vñ ꝓuer. xxx. Ignis nūq̄ꝫ dicit sufficit.⁊ sič Ecci.xxiij.dǐ.Aia calida.s.ꝑ auariciā q̄si ignis ardēs Quinto pꝫ hec stulticia ꝑ h̄ ꝙ sič viator trāsitur⁹ ꝑ locuꝫ vbi sciret ineuitanť se spoliādū fatu⁹ esset si ampli⁹ de pecunia secū portaret q̄ꝫ sciret vsq̄ꝫ ad locū ꝓ suis expēsis eē necessariū ⁊ spāľr vt posset ꝑ fidelē nūcium pecuniā suā ꝑ aliā viā mittere a q̊ illā sine diminutione reciꝑet.Sic spūaľr cū mors sit loc⁹ ꝑ quem oportꝫ nos trāsire ⁊ i morte oia bōa mūdana a nobis ineuitabiliť auferēť vt q̊tidiano exꝑimento videm⁹.Stultus ē ğ q̄ oia bona tꝑalia q̄ p̄t acq̄rere vsq̄ꝫ ad locū illū secū reportat p̄sertim cū posset illa in celestes thesauros ꝑ man⁹ pauꝑꝝ trāsmittē ⁊ ibi illa cū cētupla augmētatōe reciꝑe. Istud itelligens q̄dā diues de q̊ narrat ꝑiť.in de vicijs parte iiij.ꝙ cū ad locū mortis appropinq̄ret ⁊ auxiliū a suis diuitijs iplorarET.nec ab eis posset auxiliū obtinē ait.O fallaces amici ego toto corde vos amaui.⁊ nūc in tāta necessitate positus nihil auxilij a vobis obtinere possum ꝫ pati estis me in tāto necessitatis articulo positū deserere.ꝫ q꜠ vos nō vultis me seq̄.vos ꝑ aliā viā añ me mittere ꝓcurabo. ⁊ statim oia bona sua distribui fecit pauꝑib⁹.⁊ sic statim añ se suas diuitias p̄misit.vñ nr̄a sunt solū ille diuitie q̄ pauꝑib⁹ largiūť. Nō ꝯsiderās etiā q̄dam diues de q̊ narrat ꝑiť.vbi prius ꝙ cū dñs suus vellet tributū de bonis suis hr̄e. ⁊ p̄cepisset ei vt de bonis suis q̄ntū valerēt sibi diceret veritatē. At ille facta sub cōputatōe sexcentorū aureoꝝ q̊s pauꝑibus erogauerat r̄ndit dño suo ꝙ nihil i mūdo plus hr̄et p̄ter sexcētos aureos ꝫ cū a circūstātibus obijcereť ei ꝙ falsum esset qḋ diceret.nā illa inquint gutagia videlꝫ tm̄ ⁊ illa tm̄. ⁊ sic de multis alijs.q̄bus ille r̄ndit.certe amici illa inq̄t de quib⁹ loq̄mini nō sunt mea ꝫ dñi mei.q꜠ q̄ñ voluerit illa a me accipe p̄t.ꝫ illos sexcētos aureos q̊s ꝓ amore dei pauꝑib⁹ erogaui i salua posui custodia: ꝯm cōsiliū xp̄i dicētis mat.vj. Thesaurisate vob̄ the. in ce.vbi nec eru.nec ti.demoliť.⁊ vbi fu.non effo. nec furanť. Sexto pꝫ hec stulticia ex hoc ꝙ sič stultus reputareť qui in patria sua vbi ꝑ totam vitam suā remaneret sibi de domo vel māsione nullo mō ꝓuideret.ꝫ in via sue ꝑegrinationis siue in patria aliena vbi solū ꝑ noctē vnā hospitatur⁹ eēt palaciū magnū cōstrueret ⁊ illic oia bona sua cōgregaret. Talis v̓o stultus ē auarus q̄ in hac vita in q̄ tanq̄ꝫ alienigena ⁊ ꝑegrinus vix per vnam noctem ad compatōem ad vitā eternā mansurus est. magna sibi cōstruit edificia.⁊ hic oia q̄ obtinere p̄t cōgregat ⁊ thesaurisat tēꝑalia.ꝫ ꝓ vita futura vbi eternaliter est māsurus nihil sibi cogitat ꝓuidere.

Septimo patet hec stulticia ex hoc ꝙ auarus diligenter cauet de nimio onere suū iumentū grauetur ꝫ seip̄m onere importabili onerare nō timet. ⁊ ideo sicut equus de onere p̄ciosoꝝ iocaliū qḋ to

ta die pptat nihil lucraꝛ nisi excoriatū dorsum ꝛ corpus fatigatū. nā postq̄ tota die portauerit onꝰ suū in fine diei ducit in fetidū stabulū ꝛ onus suū cū omibus iocalibus auferꝛ ab eo ꝛ in camerā dn̄i sui portaꝛ. Sic certe auarus hō q̄ ē quasi equus ꝑ totā diem vite sue portās thesaurū dn̄i sui. i. mūdi cui seruit auarus nihil finaliter inde lucrabiꝛ. nisi dorsum excoriatū. i. remorsum cōscie corpis ꝛ aie fatigatōnem. ꝛ in fine diei vite sue auferenꝛ ab eo diuitie sue ꝛ recōdenꝛ i custodia alioꝝ auaroꝝ qui sunt q̄si thalamꝰ mūdi. ꝛ ipe miser auarꝰ duceꝛ in fetidū stabulū infernale. Et iō merito dr̄ Eccs. v. Qui amat diuitias. fructū tn̄ non accipiet ab eis. ꝛ iō ſm ꝯsiliū scripture Eccs. v. Noli esse stultus ne moriaris in tpe non tuo. Et per hec sex p̄dicta motiua patet q̄ detestanda sit hec nephādissima turpitudo auaricia.

Capitulum III

Expedito primo notabili de detestatōe pcti auaricie. restat nūc secūdo eiꝰ multiplicē spēm aliq̄liter pertractare. Pro q̄ notandū q̄ ſm Gre. xxxi. moꝛ. vij spēs assignāꝛ auaricie. Quaꝝ prima ē inquietudo secūda violentia. tercia fallacia. q̄rta piuriū. quinta fraus. sexta ꝓditio. septima ꝯ miam obduratio. Rō aūt huius assignatōnis ē talis: auaricia vt dictū ē est inordinatus appetitus hn̄di vel retinendi terrenas diuitias. Primo em̄ ille appetitꝰ est inordinatus i se. q2 ingerit sollicitudinē ꝛ curas superfluas. Dr̄ em̄ Eccs. v. q̄ auarꝰ nō implebiꝛ pecūia ꝛ iō ad hoc ptinet inq̄etudo. Scd̄o talis appetitꝰ ē inordiatꝰ in acq̄rēdo ꝛ iō vtiꝛ q̄nq3 vi. ꝛ h̄ ē violentia. q̄nq3 vtiꝛ dolo q̄ si fit in v̄bo ē fallacia q̄ntū ad simplex v̄bū. si addaꝛ cōfirmatio iuramēti sic ē ꝑiuriū. si aūt dolus fiat i ope sic q̄ntū ad res ē fraus. q̄ntū v̄o ad ꝑsonas ē ꝓditio. vt p3 de iuda traditore q̄ ex appetitu auaricie ꝓdidit xp̄um. ꝛ q̄nq3 v̄o talis appetitus est inordinatus in retinēdo. s. q̄n cor humanū nō emolliꝛ mia vt de diuitijs subueniat indigentibus. ꝛ sic ē obduratio cōtra miam.

Capitulū IIII

Prima ergo spēs auaricie ē inq̄etudo mentis. vn̄ appetitus inordinatus diuitiaꝝ ingerit suꝑfluā sollicitudinē tpaliū in acq̄rendo. q2 nihil aliud ē q̄ suꝑfluū studiū ad aliq̄d tpale cōseq̄ndū. q̄d q̄dē studiū vel sollicitudo dr̄ eē inordinata q̄tuor modis

Primo q̄dē in se. q2 tm̄ studiū ꝛ sollicitudo apponiꝛ ad ꝓcurandū tpalia q̄ hō a sp̄ualibꝰ q̄bꝰ deberet p̄ncipalr̄ intendere ipediꝛ ꝛ retrahiꝛ. vn̄ mat. xiij. dr̄ q̄ sollicitudo huiꝰ secl'i. i. fallacia diuitiarū suffocat v̄bū. Scd̄o talis sollicitudo ē inordinata ꝛ illicita ꝓpꝛ desꝑatōē annexā. s. q̄n q̄s ne si faciēdo q̄d ſm legē dei deberet vite nec̄ria sibi deficerēt vn̄ Criꝛ. omel'. xvj. ope. imꝑ. Sollicitudo inq̄t desꝑatōis filia ē. q2 dꝯꝑatō sollicitudinē generat. q̄ āt sꝑat in deū ille nō ē sollicitꝰ q̄d māducet aut q̄ vestieꝛ q̄m nulla res est q̄ facit hoīes desꝑare in aliq̄ necessitate nisi q̄ spē nō hn̄t in deū. Fac bn̄ ꝛ oꝑare iusticiā vt spē hēas apud deū ꝛ nō desꝑabis in tra

Bona em̄ oꝑa sꝑare faciūt. mala aūt oꝑa desꝑare cōpellūt. nō em̄ dixit ꝓpha. spera i dn̄o ꝛ inhabita terrā. ſ3 spera in dn̄o ꝛ fac bonitatē ꝛ inhita trām ꝛ pasceris in diuitijs eiꝰ. h̄ ille. Hāc. n. sollicitudinē reprobat xp̄s mat. vj. ostendens triplici rōe q̄ ipse nō p̄t deficē suis ſuientibꝰ i vite necessarijs. Pria. n. rō quā facit xp̄s ibidē ad h̄ ostēdēdū ē h̄ in sentētia Aia ē plus q̄ esca ꝛ corpꝰ q̄ indumētu3. ſ3 deꝰ dat aiam ꝛ corpꝰ suis ſuientibꝰ sine aliq̄ sollicitudine eorū dē. ergo a mlt'o fortiori dabit illa q̄ sunt miora. s. escā ꝛ indumentū suis fidelibus. Scd̄a rō xp̄i ad illud idē ꝓbandū ē h̄. Volatilia nō serūt neq3 metūt neq3 cōgregāt in horrea. ꝛ pr̄ vr̄ celestis pascit ea. cū ergo vos magis pl'es estis illis ꝛ deo sit cura maior de suis fidelibꝰ ſuientibꝰ ꝛ heredibꝰ q̄ de brutis aialibꝰ pt3 q̄ a mlt'o fortiori pascit illos.

Tercia rō xp̄i ad idē ē hec. lilia agri nō laborant neq3 nent vt acq̄rant sibi vestimētū. ꝛ tn̄ salomon i omi gl'ia sua nō fuit cooꝑtꝰ sicut vnū ex illis. si ergo fenū agri q̄d hodie ē. s. tampulcrum ꝛ cras arescens in clibanū mittiꝛ deus sic vestit q̄nto magis vos modice fidei. vn̄ ꝯcludit. Nolite ergo solliciti esse. s. sollicitudine diffidentie annexe. Tertio talis sollicitudo dr̄ inordinata q̄n tpalia q̄rūꝛ ꝓpꝛ stipendia ſ3 ad finē debitū. s. ad honorē dei nō referūtur. vn̄ Aug. in li. suo de ope mo. suꝑ illo math. vj. nolite solli. ꝛc̄. non em̄ inquit hoc dicit xp̄s vt iste nō ꝓcurenꝛ q̄ntū necessitatis ē vel honeste poterit ſ3 ne ista intueanꝛ ꝛ ꝓpter ista faciūt q̄cquid in euāgeliū p̄dicatione facere iubenꝛ. Quarto sollicitudo circa tpalia dr̄ inordinata q̄n tp̄s debitū nō seruatur iuxta doctrinā scripture. Eccs. viij. Omi negocio tempꝰ est ꝛ oportunitas. vn̄ vnicuiq3 tpi cōpetit ꝓpria sollicitudo sicut tpi hyemali ꝛ vernali competit sollicitudo arandi ꝛ seminandi ꝛ vineas amputādi. In tēpe v̄o estiuali ꝛ autūnali cōpetit sollicitudo metēdi ꝛ vindemiādi. ꝛ ideo si tpe hyemali de vindemia hō esset sollicitus suꝑflue p̄occuparet sollicitudinē futuri tpis. ꝛ ideo talē sollicitudinē ꝓhibet xp̄s mat. vj. di. Nolite solliciti esse in crastinū. cras em̄ ibi poniꝛ ꝓ futuro vt dic̄ Hiero. vn̄ subdit. Crastinꝰ em̄ dies sollicitus erit sibijp̄i. i. sollicitudinē suā hēbit ꝓpriā q̄ sufficiet ad inquietandū animū. ꝛ hoc ē q̄d subdit. Sufficit diei malicia sua. ſ3 tn̄ attendendū ē q̄ licū ꝓuidētia sit pars prudentie nō ꝓhibeꝛ oīs sollicitudo de futuro immo talis sollicitudo laudabilis est q̄n vtiꝛ debitis circūstantijs. vn̄ ꝛ talis sollicitudo ꝑsuadeꝛ ꝓuer. vj. vbi dr̄. Vade ad formicā o miser ꝛ ꝯsidera vias eius. ꝛ di. Sapiē. q̄ cū nō ha. ducem neq3 p̄. p̄pa. in esta. cibū sibi ꝛ cōgre. in messe q̄d come. in hieme. ſ3 si sollicitudo non sit vestita debitis circūstantijs puta q̄ debito tpe nō fiat. vel si fiat cū timore diffidentie vel si ꝑ eā retrahaꝛ a maiori bono puta a spiritualibꝰ q̄bus debet spāliter ꝛ principaliꝛ intendere. iuxta illud mat. vj. Primū q̄rite regnū dei ꝛ iusticias eius. vel si nō debitus finis intēdaꝛ q̄d contingit q̄n ordinaꝛ ad tpalia tanq̄ ad fine3 vltimū ꝛ nō vt seruiat deo ꝓpter ista. nam q̄n ista nō q̄rūtur principaliꝛ vt melius deo ſuiaꝛ. talis sollicitudo ē illicita ꝛ ꝓhibita. vn̄ Aug. in li. de ser. do. in mō. sic dicit. Cū viderimus aliq̄ue3 seruū dei ꝓuidere

ne ſibi neceſſaria iſta deſint nō ꝓpter hoc iudicem⁹ eū ſollicitū eſſe. nā ⁊ ip̄e deus ꝓpter exēplū loculos hr̄e dignat⁹ ē. Et in actib⁹ apl̄oꝝ ſcriptū eſt. ea q̄ ad victū ſunt neceſſaria ꝓcurata eſſe in futurū ꝓpter famē futurā. nō igit̄ dn̄s improbat ſi q̄s hō more iſto ꝓcuret. ſʒ ſi q̄s militet ꝓpter iſta. Dicta aūt inq̄etudo mētis ⁊ ſollicitudo tp̄aliū q̄ ſibi annectit̄. opponit̄ ꝟtuti prudētie ꝑ exceſſum. q̄ licʒ videat̄ hr̄e rectā rōem agibiliū ꝓ futuro ⁊ videat̄ ita cōuenire cū ꝓuidētia q̄ ē ꝑs prudētie. tn̄ aliq̄n circūſtātias ſupfluas hʒ. vt dictū ē ꝓpter q̄s opponitur prudētie ⁊ ꝓuidētie ⁊ ꝑtinet ad tranſgreſſionē illius mandati. Non cōcupiſces rem proximi tui. magna em̄ ſollicitudo ꝓcedit ex magna cōcupia.

Capitulū V

Secunda ſpecies auaricie vt p̄dixi ē violēta p̄datio rei aliene q̄ cōiter rapina nūcupat̄. Et differt a furto ſm̄ ph̄m. v. ethi. in hoc q̄ furtū ē occultū ⁊ fit fraudulent̄. Rapina ꝟo ē manifeſta ⁊ fit violēter ⁊ peior ē furto nā vt dicit pꝭ. vniuerſalit̄ pei⁹ eſt peccare manifeſte q̄ȝ occulte. ergo etiam iniuriari alicui apte vt faciūt raptores peius ē q̄ȝ iniuriari occulte vt faciūt fures. vn̄ aug. Penale inq̄t. i. pena dignū ē occulte auferre. ſʒ multo maiori pena dignū ē viſibiliter eripe. hec auguſ. ⁊ ponit̄ in ca. xliij. q. v. penale. A Sed ꝓ iſto ē notandū q̄ int̄ cetera ſpecialit̄ ſeptem cohiberēt hoiem ab iſto pctō. Primū ē q̄ rapina int̄ xp̄ianos nō ſolū rapina eſt ſed etiā ꝓditio. nā omnes xp̄iani frēs ſunt. iuxta illud Malach. ij. Nūq̄d nō pat̄ ē vnus oim vr̄m. nūq̄d nō vnus deus creauit vos om̄es. q̄re igit̄ deſpicit vnuſq̄ſq; fratrē ſuū? Sed cū homo depredare fratrem ſuū nō pōt abſq; ꝓditionis pctō. ſequitur q̄ raptor ꝓditor ē fratris ſui ⁊ nedū fratris ſui. ſʒ etiā dn̄i ſui ih̄u xp̄i. qđ patet ex hoc q̄ q̄cūq; dep̄datur aliquem fratrē ſiue fidelē ſubditū alicuius dn̄i eo ip̄o dep̄datur ip̄m dn̄m. ſʒ cum omnes fideles xp̄iani ſunt fratres ⁊ ſubditi ieſu. ſequit̄ q̄ qui dep̄dat̄ aliquē fidelē xp̄ianū dep̄datur ⁊ ip̄m xp̄m. dicēte ſeip̄o math. xxv. quicq̄d vni ex his fratribus meis minimis feciſtis mihi feciſtis. ⁊ cuʒ q̄libet dep̄dās dn̄m ſuū innocentē ꝓditor ē dn̄i ſui. ſeq̄tur q̄ quilibet raptor dn̄i ſui ieſu xp̄i ꝓditor ē manifeſt⁹. vn̄ pꝭ. in de vicijs ꝑte. iiij. Si aliq̄s inq̄t rex vel pater famil̄. filiū ſuū trāſiturū ꝑ aliquā viam ꝑiculoſam bone fidei alicuius cōmendaret ⁊ certaʒ ſummā ⁊ ſufficientiā pecunie ꝓ eius labore aſſignaret. ſi ille vltra ſummaʒ illā a filio eius aliq̄d rapet. regis ꝓditorem indubitāter ſe oſtēderet. ſʒ vt cōſtat de⁹ filios ſuos paupes cōmendauit potentibus hui⁹ mūdi dicens ꝑ ꝓphetam. Eripe egenū ⁊ pauperē de manu peccatoꝵ. Item Iſa. j. Q̄rite iudiciū. ſubuenite oppreſſo. iudicate pupillo. defendite viduam. vnde ⁊ limitauit eis remuneratiōes quib⁹ deberent eſſe contenti. vnde Luce. iij. legit̄. q̄ venerūt milites ad Iohannē baptiſtā ⁊ interrogabant quid faciemus nos. ⁊ ait illis. Neminē cōcutiatis neq; calūniam faciatis. ſed contenti eſtote ſtipendijs veſtris. Super quo dicit Lyra. Neminem cōcutiatis. id eſt deprimendo pauperes ⁊ deſpiciendo. nec calūniam faciatis. i. non imponatis falſuʒ crimen diuitibus ⁊ occaſionem extorquendi bona eoꝵ habeatis vbi per aliam viam bona eoꝵ rapere nō poteſtis ſʒ contenti eſtote ſtipendijs vr̄is. Redditus. em̄ quos habent domini tp̄ales ab hominibus ſibi ſubditis hn̄t loco ſtipendioꝵ ꝓ labore quē ſuſtinere hn̄t ꝓ defenſione ppl̄i dei ⁊ legis illius ⁊ ideo deberēt eis eſſe cōtenti. Nam vt dicit pariſ. ſi vltra ſtipendia ſua acceperint. ſcʒ illicite ⁊ iniurioſe ꝓditores ſunt ſpoliando filios dei fidei eoꝵ ⁊ cuſtodie cōmendatos. Secundū qđ cohiberet hoiem a pctō rapine eſt q̄ pctm̄ iſtud aſſimilat hoiem diabolo. Diabolus. em̄ fuit primus raptor volēs altitudinē dei rape dicens illud Iſaie xiiij. In celū aſcendā ſupra aſtra celi exaltabo ſoliū meū ⁊ ſedebo in monte teſtamēti in lateribus aq̄lonis. aſcendā ſuꝑ altitudineʒ nubiū. ⁊ ſil̄is ero altiſſimo. Item ſicut diabolus cōtinue laborat vt ab hominibus eoꝵ ſpūalia extorqueat. ita raptores cōtinue laborāt vt ab hoībus iniuſte eoꝵ bona tp̄alia rapiāt. vn̄ ps. Inſidiat̄ q̄ſi leo in ſpelūca ſua vt rapiat paupem. Tercīū qđ cohiberet hominē a pctō rapine ē q̄ pctm̄ iſtud nedū aſſimilat hoiem diabolo ſʒ etiam reddit hoiem peiorem diabalo. ⁊ hoc in tribus. Primo in hoc q̄ diabolus differt ab angelo dei homini ad cuſtodiā deputato vt corporalē violētiā ſibi non inferet. qđ tn̄ quia raptores non faciūt q̄ntū deo diſpliciūt oſtendi pōt faciliter per exemplū. Nonne credis quin ſi q̄s dep̄daret aliquē ad cuius cuſtodiam rex anglie limitaſſet vnū militeʒ de mēſa ꝓpria multū regē offenderet. quāto ergo magis putandus ē offendere regem celeſtē qui filiū dep̄datur ad cuius cuſtodiaʒ ille vnuʒ de ſuis electis angelis deputauit q̄ ſunt q̄ſi milites de menſa illius. qđ tamē raptores faciunt qn̄ fideles depredantur qui filij regis celeſtis ſunt. dicente apl̄o. j. Io. iij. Uidete qualem charitatem dedit nobis deus vt filij eius nominemur ⁊ ſimus. Et q̄ angeli deputant̄ ad eoꝵ cuſtodiam patet ex illo mat. xviij. Uidete ne cōdēnatis vnuʒ ex hijs puſillis. Dico em̄ vobis q̄ angeli eoꝵ in celis ſemꝑ vident faciē pr̄is mei q̄ in celis eſt. Secūdo raptores peiores ſunt diabolo in hoc q̄ diabolus torquet in inferno q̄ locus etiā tormentorū vocat̄. Lu. xvj. ſʒ raptores hoies torquēt in mūdo iſto vbi homines libertatē haberēt faciendi de ſe ⁊ de ſuis ad volūtatem ſuā ſm̄ legem dei. ⁊ ideo merito poſſum⁹ intelligere raptores vocatos āgelos diaboli a xp̄o mat. xxv. vbi legit̄ q̄ xp̄s dicet ip̄is in die iudicij. Ite maledicti in igneʒ eternū q̄ paratus eſt diabolo ⁊ angelis eius. Unde angelus miſſus interp̄tatur. ⁊ raptores miſſi vident̄ a diabolo ad faciendū talia opera mundo qualia facit diabolus in inferno. Nam ſicut diabolus in inferno diuerſis generibus tormentoꝵ punit dānatos. ſic raptores in mūdo diuerſis ꝑſecutōnibus affligūt pauperes dei ⁊ electos. Unde ſcriptura dicit raptores excoriare pauperes. atterere. ꝯmolire depaſcere. comedere ⁊ deuorare. De p̄mo dr̄ miche. iij. Uiolenter tollitis pelles eoꝵ deſuper eis ⁊ carnes eoꝵ deſuꝑ oſſibus eoꝵ. De ſecūdo ⁊ tercio dr̄ Iſa. iij. Uos em̄ depaſti eſtis vineam meam ⁊ ra-

pina pauperis in domo vestra. quare atteritis po
pulū z facies pauperꝝ cōmolitis. De quarto dicit
Ecci.xiij. Venatio leonis onager i heremo. sic pa
scua diuitū paupes. De quinto dicit ꝓuerb.xviij.
Generatio q̄ pro dentibus gladiū habet z cōman
dat molaribus vt comedat inopes de terra z pau
peres ex hominibus. De sexto legitur Ezech.xix.
Factus est leo z didicit capere p̄dam z hoies de
uorare. Item ps. Deuorant plebē meā vt cibum
panis. Sed ꝓ intellectu hui⁹ sentētie ē notādū
ꝙ intelligere possumus raptores p̄dictas neq̄cias
facere pauperibus cū hmōi faciāt rebus eoꝝ que
ad sustentatōnem vite eorū eis sunt necessaria. vn̄
q̄ excoriat ouē vel bouē paupis in reputatiōe ipi⁹
ipm pauperē excoriat qn̄ aufert ei tpalia q̄ defectū
intolerabilē pellūt. sicut z pellis ꝓprie carnis. nec
sine illis pōt viuere sicut nec sine ꝓpria pelle. vnde
Job.ij. vocant tpalia pellis. vbi dr̄. pellem ꝓ pel
e z cūcta q̄ habet homo dabit pro aīa sua. Pellē
inq̄ bonoꝝ tpalium pro pelle ꝓprie carnis. z sm
hūc modū loquēdi dr̄ etiaȝ ꝙ raptor molit ad vite
sue sustentatōem necessariū ab eo rapit z sibi z su
is molit comedit z deuorat. z ideo merito talibus
raptoribus dicit ꝓpheta Isa.lix. Man⁹ vestre pol
lute sunt sanguine. Sup q̄ Linco. dicto.xiij. q̄ inq̄t
siue cū furto siue faude possedit illud quo paupe
res ali deberēt pauperū sanguine man⁹ hȝ pollu
tas z q̄ de tali possessione comedit z se vestit z do
mos z muros edificat. saguinē pauperū comedit
z bibit z sanguine paupeꝝ vestit z sanguine pau
peꝝ iacet suoꝝ fundamēta muroꝝ. Sed audiāt in
quit Linco. tales q̄ sanguinē pauperū comedunt
scripturā dicentē. Panis egentiū vita pauperis ē.
q̄ defraudat eū hō sanguinis est. Ecci.xxxiiij. Et q̄
cūq̄ supradicto mō sanguinē comedit si non peni
tuerit sine dubio morte eterna interibit. vn̄ Ezech.
xxxiij. Que in sanguie comeditis. z oclos vr̄os le
uatis ad immundicias vr̄as z sanguinē funditis.
terrā nūq̄d hereditate possidebitis. q.d. nō. Audi
ant etiā inquit q̄ vestiūtur paupeꝝ sanguine ꝓphe
tam dicentē Isa.ix. Vestimentū mixtū cū sanguie
erit in cōbustionē z cibus ignis. Audiāt etiā edifi
cantes in sanguie ꝓphetā dicentē. Ve q̄ edificat ci
uitatē in sanguinibus et p̄pat vrbeȝ in iniq̄tatem.
Abac.ij. B Tercio raptores peiores sunt dia
bolo in h̄ ꝙ diabolus solū eos dep̄dat z torquet q̄
male agūt: ȝ raptores eos dep̄dant z torquent q̄ a
malo recedūt. vn̄ Isa.lix. Qui recessit a malo p̄de
patuit. Itē ꝓuer.xxix. Viri sanguinū oderūt sim
plicē. z seq̄tur. abhominā̄t impij eos q̄ in recta via
sunt. vn̄ dicūt viri impij illud Sapiē.ij. Opprima
mus pau.iu. z nō ꝑ vi. nec ve. nec reue. canos mul
ti tp̄is. Item sic dicit. b. aug. in quodā ser. mali ꝑ
bonos ꝑsequūtur z si nō ferro vel lapidibus. tn̄ vi
ta z morib⁹. sicut impij iustū loth i sodomis. Vis
inquit qui pius z iustus ē qn̄ vidit alios male vi
uere. seruire luxurie. iusticiā nō tenere. supbiam se
ctari. aut aliter charitatem negligere affligit z tri
stat. Quis inquit aplus infirmat z ego non infir
mor. aut q̄s scandalisatur z ego nō vror. q.d. Vēs
qui in charitate fundātur aliorum peccatis z mise
rijs compatiūtur z tristantur. z recitatis multis ꝑi
culis quibus laborauit. sic concludit Augū. Cete
ra inquit pericula quiescere possunt. malum autē
a malo vsq̄ in finem seculi quiescere non nouerūt
hec ille. vnde Isa.lvij. Impij quasi mare feruens
quod quiescere nō potest. Et ideo Isi. in de sum.
bono. lib.iij. ca.lxii. magis inquit mala faciētibus
q̄ mala patiētibus dolere debemus. illi em̄ praua
faciēdo in malū ꝓficiūt. isti patiendo a malo cor
rigūtur. Deus aūt ꝑ malas volūtates alioꝝ i alijs
multa opatur bona. maloꝝ hoim voluntates neq̄
q̄ possunt impleri nisi deus dederit potestatē naȝ
dum homines deo permittente malum quod cō
cupiscūt ꝑficiūt. ipe dicit facere qui ꝑmittit. inde ē
quod scriptū ē ꝑ ꝓphetam. si erit malū qd̄ dn̄s nō
fecit verūtn̄ ꝙ iniqui mala expetūt volūtate. idcir
co deus dat ꝑficiendi volūtatem ꝑ suā bonam vo
lūtatem. qꝛ de nostro malo ipse opat multa bona.
nam quideȝ diuini volūtati dei resistunt nescientes
consiliū dei faciunt. quo noueris sic subiecto deo
esse oīa. vt ipi q̄ eius dispositōni aduersant eius
impleant volūtatem. ꝓpterea in hac vita boni iudi
cant a malis. vt iterꝝ in alia vita mali iudicēt a bo
nis: ȝ vt hic sit bonis tēpalis afflictio z illic eterna
muneratio. Idcirco sunt necessarij mali vt q̄tiens
boni offenderint flagellent ab illis. hinc ē ꝙ assur
virgam furoris sui testat dn̄s. ȝ quotiens ita fit de
dei indignatione ꝓcedit. vt deus per illos in eos
seuiat quos flagellando emēdare desiderat. ȝ illi
iustissima volūtate. illi vō sepe crudeli intentione
sicut ꝑ ꝓphetam dicitur de eodem assur. ille auteȝ
nō sic arbitrat ȝ ad cōterendū paratum ē cor eius
atrocem. super eum diuinū scias furorem ventu
rum q̄ existunt persecutores z violenti fidelibus.
vnde rvaldeby sup simbolo apostoloꝝ. sicut pater
inquit cum virga castigat filiū quē diligit z postq̄
ipsum flagellauerit virgā in ignē proijcit. Sic mo
raliter tyranni z persecutores ecclesie vocant vir
ga domini. Isa.x. Ve assur vga furoris mei z ba
culus ipe est in manu eoꝝ indignatio mea ad gen
tem fallacem mittam eum. z cōtra populū furoris
mei mandato illi vt auferat spolia z diripiat p̄daȝ
ꝑ tales em̄ tyrannos flagellat deus suos electos et
postea ꝓijcit ipsos in ignem infernalem. vnd̄ ps.
Non derelinquet dominus virgam peccatoꝝ sup
sortem iustorum. Igitur sicut talis persecutio ce
dit inferentib⁹ ad damnatōem. sic merito debȝ ce
dere patienter sustinentibus ad cōsolatōem. vt vo
dicat quilibet talis. virga tua z baculus tuus ipsa
me consolata sunt. vnde Nume.xxiij. legit ꝙ bala
am cum eductus esset z mitteretur ad populū is
raeliticum maledicere econuerso eū benedixit. Et
ideo dixit sibi balak. Nunq̄d ad maledicendū vo
caui te. z tu econuerso benedicis. qd̄ factum est vt
dicit rvaldeby in signum ꝙ hominū impiorum in
iustam persecutionem dominus vertit in merituȝ
z gratie benedictionem. Vnde Isido. in de sum.
bono. libro tercio. capi.lxij. Interdum em̄ inq̄t ꝓ
dest peruersorum prauitas vtilitati iustorum duȝ
eos malicia sua erudiūt z ad regna celorum requi
renda molestia temporali impellūt. Probat hoc
exemplo israelitice plebis. que tunc durius age
batur in egipto q̄ oportebat per moysen ad terrā

pmissionis vocari.z ex malis que in egypto patie-
bant decedere z ad pmissam patriaz festinare.hec
ille.sed certe hanc sententiã nõ ɔgnoscũt nec intel-
ligũt tyrãni iustoꝝ ɔsecutores.vñ Aug. nõ cogno
uerũt tytus z vespasianus z ceteri gentes qꝛ nõ ip-
sis bonoꝛ delatus est vt affligerent vel caperẽt.vel
subuerterent ciuitatem.sed impietas eoꝝ tanq̃ se
curis dei facta est facti sunt instrumentũ irati non
regnũ placati.facit deus.qđ plerũq̃ facit z homo.
Aliqñ iratus hõ apprehendit virgam iacentem in
medio.aut forsitan qualicunq̃ sarmento cedit filiũ
ac deinde,pijcit sarmentũ in ignem z filio suo ser
uat hereditatem.sic aliqñ deus p malos erudit bo
nos z p temporales potentiã damnandoꝝ exercet di
sciplinã liberandoꝝ.hec Aug.sup ps.xliij. Sed de
multis peccatoribus est sicut de quadaz aue. que
vocat angelice apopymaye. de q̃ dicũt nãles q est
auis durissimi capitis. z ideo qñ instruit loqui p̃ri
mo pcutit leuiter cũ virga in capite qđ non sentiẽs
ꝓpter duriciem capitis nõ curat q magister eius p
cutit illam grauius adhuc nõ sentiens vel forte pa
rum curans accipit magister suus virgaz ferreã et
cũ illa fortiter auem pcutit.z sic tandẽ auis doctri-
nam eius recipit. Spũaliter sic est de magistro no
stro xpo q̃ dicit nobis illud Matt.xj.Discite a me
qꝛ mitis sum z hũilis corde.si igit fm eius doctri-
nam nec verbo nec ope voluerint se pctõres emen
dare pcutit eos leuiter.s.qñ mittit eis infirmitatẽ z
tolerabiles ɔsecutiões.ꝭ qꝛ pctõres sunt duri capi-
tis modicũ vel nihil inde curãt z ideo deus pcutit
eos aliqñ fortius.s.qñ mittit eis grauiores infirmi
tates z tribulationes. z si adhuc se nõ correxerint.
certe tandẽ pcutiet eos virga ferrea.vñ ps. Reges
eos in v.f.Ista est vga de q̃ dicit ꝓpheta. Percuti
et eos vga oris sui.cũ hac virga em pcutiet eos.cũ
dicet illis illa durissima vba Matt.xxv. Ite male.
in ig.e.zc. Quartũ q ꝓhiberet hoiem a pctõ ra-
pine est.q macula hui⁹ pcti quasi inseparabiliter in-
heret.vñ sicut hoies habẽtes nouas vestes p̃ciosas
diligentissime caueãt sibi ab oleo z ab alijs quoꝝ
macule remoueri nõ pñt dicẽtes.pdita esset vestis
mea si semel tali macula esset deturpata.sic cauere
deberẽt hoies z spãlr iuuenes nõdũ infecti a pctõ
rapine.ne si cũ illo pctõ maculent̃ piculo innodẽt̃
pditionis eterne. nam macula huius pcti vix re-
moueri pt vix em pt aliqs raptoꝛ induci ad restitu
endũ iniuste ablata. qđ tñ si nõ fecerit saltẽ si facẽ
possꝫ ꝓculdubio ineternũ pibit.vñ aug.si res inqt
ꝓpter quã pctm̃ est reddi possꝫ z nõ reddit pnia nõ
agit ꝭ fingit.si aũt vaciter agit nõ remittit pctm̃ nisi
restituat ablatũ vt dixi si restitui pt hec aug. z po-
nit in ca.xiiij.q.vj.si res. ¶ Quintũ qđ ꝓhibe
ret hoiez a pctõ rapine est q raptores excõicatiõis
incurrũt sniam.vñ nic.pa.illi inquit q̃ pegrinos vl
oratores cuiuscũq̃ sancti siue clericos siue mona-
chos vel feminas aut inermes paupes depredati
fuerint vel bona eoꝝ rapuerint. vel inmalum ob-
uiauerũt anathematis vinculo feriant nisi digne
emendauerit.hec nic.z ponit in ca.xxiiij.q.vij. illi
aũt. Legit em in vita sancti iacobi q theutonicus
quidã cũ filio suo circa annũ dñi. M.xx.ad sanctũ
iacobũ pegrinatiõis cã iter suũ deuote ceperunt et
ab hospite quodã maligno ipsis dormiẽtib⁹ in vr-
be tholose ciphus argẽte⁹ in sua pera ponit occul
te.quos mane quasi latrones in seq̃ns impius ho-
spes reuocat furtiq̃.eos arguẽs z apta pera cipho
q inuento statim rapiunt ad iudiciũ. dataq̃ snia si
cut lex erat ibidẽ oia que habebãt hospiti dabant
vnusq̃ eoꝝ ad suspendiũ iudicat.sed cũ pater p fi-
lio z filius p patre suspendi eligeret.tandẽ fili⁹ su-
spendit pater vero ad sctm̃ iaco.cũ merore pcessit.z
facta sua pegrinatiõe post tres dies rediẽs ad filiũ
voces lacrimosas pmebat.z ecce pius filius suspẽ
sus statim mesti patris deliniuit dolorẽ.O inquens
dulcissime pater ne fleueris. qꝛ mortuus nõ sum.
nec vnq̃ meliori mõ sanitate corpali gaudebã.naz
huc usq̃ ex quo suspẽsus erã me sctũs iacob⁹ sustẽ-
tauit celestiq̃ me refocillauit dulcedine. Qđ audi-
ens pr ingẽti cũ gaudio currit ad vrbẽ.ppl'oq̃ mi-
raculũ vite filij sui intimauit.z veniẽtes ppli ad fi-
liũ pegrini z rei veritatẽ vidẽtes statim eũ incolu-
mẽ deposuerũt ligno.z malignũ hospitẽ tũc verita
tem ɔfitentẽ suspẽderũt. vt de illo verificaret illud
Sap.xj.per que peccat hõ zc. Et hmõi maligni ra
ptores excõicati sunt.iõ a comitiua illoꝝ dñt fide-
les inq̃tum possunt abstinere.vñ.j.Coꝝ.v. Nunc
scripsi vobis ne ɔmisceamini fornicarijs.ꝭ is qui
sup noiat int vos esse fornicatoꝛ aut auar⁹ aut ydo
lis seruiẽs aut ebriosus aut rapax cũ hmõi cibuꝫ
nolite sumere. Sextũ qđ cohiberꝫ hoiem a pctõ
rapine est magna pena q̃ dñs punitur⁹ ẽ raptores.
vnde dñs puniẽdus est eos in pñti vita pena tpali
z in futuro pena eterna. In pñti em vita puniet eos
pena multiplici. Quaꝝ pma est pauptas.vnde
pver.xj. Alij diuidũt ꝓpria z ditiores fiunt.alij ra
piunt nõ sua z semp sunt in egestate.vñ Ecci.xliiij.
Substãtie impioꝝ q̃si fluuius siccabunt z sonitur
ibi fluuius p torrente q̃ a pluuijs cõgregat. Item
ysa.xxxiij. Ue qui predaris nõne z ipse pdaberis. z
q̃ spnis nõne z ipẽ sper.cũ ɔsummaueris pdatiõeꝫ
depdaueris. cũ castigat⁹ desieris ɔtemnere ɔtem-
neris. Vñ sap.v. Stabũt iusti in mag.ɔsta.aduer.
eos qui se angu.z qui abstu.labo.eo. videntes aũt
turbabunt timore horri.z mirabunt in subtractõe
insperate salut. gemẽtes p angustia spũs dei intra
se pniam agentes.hij sunt quos aliquãdo hũim⁹
in derisum z in similitudinẽ improꝑij.quos insensati
estimabam⁹ vitã illoꝝ insaniã z fi.illo. sine honore
quõ ꝗ ɔputati sunt inter fili.dei.z in sctõs sors illo
ruꝫ est.ꝗ errauim⁹ a via verita.z iusti.lumẽ nõ lu-
xit nobis z sol intelligẽtie nõ ẽ ortus nobis.lassa
ti sum⁹ in via iniq.z pditõnis z ambulauim⁹ vias
difficiles.viã aũt dñi.nõ ambu.q̃d ꝓfuit nobis sup
bia aut diuitiaꝝ iactãtia q̃d ɔtulit nõbis.transierũt
runt oia illa tanq̃ vmbra. Itẽ abba.ij.qꝛ tu spolia
sti mul. gentes. spoliabũt te oẽs qui reliq̃ fuerint.
Iteꝫ pver.xxiiij. Qui dat paupi nõ indigebit.qui
despicit depcantẽ sustinebit penuriã. z si ipẽ susti-
nebit penuriã q̃ despicit paupeꝫ depcantẽ.ꝗ a mul
to fortiori ipẽ sustinebit penuriã qui p rapinã spo
liat paupeꝫ indigentẽ. Scđa pena q̃ puniet dñs
raptores in pñti est q filij eoꝝ mendici efficient. et
gladio pibunt.vñ Nau.ij. Leo cepit sufficiẽt er ca-
tulis suis z necauit leenis suis z impleuit pda spe

lancas suas ⁊ cubile suū rapina. ecce ego ad te di-
cit dñs deus exercituū. succendāq̄ vsq̄ ad summū q̄
drigas tuas ⁊ leūculos tuos comedet gladiꝰ. vbi
ꝑ leonē intelligit raptor. Iuxta illud ꝓuer. xxviij.
Leo rugiēs ⁊ vrsus esuriēs ꝑnceps impiꝰ sup po-
pulū pauꝑꝫ. Itē iob. xxvij. Hec est ꝑs hoīs impij
apud deū ⁊ hereditas violentoꝝ quā ab omnipotē
te suscipiēt si multiplicati fuerint filij eiꝰ in gladio
erūt. ⁊ nepotes eiꝰ non saturabunt pane. Tercia
pena raptoꝝ in pñti vita est acceleratio mortis. Nā
sicut raptores abbreuiāt vitā pauperū quoꝝ bona cru
deliter rapiūt. ita deus sua iusticia exigēte dies ta
lium raptoꝝ abbreuiabit sup terrā ps. Viri sangui
num ⁊ dolo. nō dimi. di. su. Itē ꝓuer. ij. Impij de
terra ꝑdent. ⁊ q̄ iniq̄ agūt auferent ex ea. vñ expiē-
tia docēte hmōi raptores cōiter morte subita mo-
riunt. vl' ab alijs impijs crudel'r occidunt. vñ Exo.
xxij. Vidue ⁊ pupillo nō nocebitis. si leseritis eos
vociferabunt ad me ⁊ ego audiā clamorē eoꝝ ⁊ in
dignabit furor meꝰ. ꝑcutiāq̄ vos gladio. ⁊ erūt vxo
res vr̄e vidue ⁊ filij vr̄i pupilli. Sꝫ mirū ē q̄ raptores q̄
tidie vidētes eis siles subito morīētes ac etiā miserabil'r
a crudelibꝰ hoīcidis ꝑemptos nō timēt. nā vt vide
tur si hō ꝑ viā ambulās a latrone insequeret sagittāte
pꝰ eū ⁊ nūc sagittaret vltra eū ibi vnū de socijs suis
occidēdo. nūc circa eū aliū occidēdo. ⁊ ꝯsil'r a dex-
tris ⁊ a sinistris. nōne stultꝰ essꝫ nisi timeret ne illiꝰ
furis occideret sagitta: sed nō obstāte q̄ hmōi rap
tores a morte ꝑsecuti vident q̄tidie alios raptores
eis similes sagitta diuine vindicte nunc vnum oc-
cisum ante eos. id est precellentioris gradus q̄ȝ ipi
sunt. nunc alium citra eos. id est inferioris gradꝰ
nunc alium a dextris. id est ipsis ditiorem et nunc
aliuꝫ a sinistris. i. ipis pauperiorē. adhuc intantuꝫ
dyabolo sunt excecati q̄ mortis sagitta nō timent.
vñ ⁊ intm̄ excecauit eos malicia eoꝝ q̄ vt testat ꝓ
pheta. nō videbūt interitū cū viderint sapiētes mo
rientes simil insipiēs ⁊ stultus ꝑibit. Quarta pena
raptoꝝ in pñti vita est ꝯtinuꝰ dolor. vñ Greg. xv.
mor. Dolorē inq̄t in corde hꝫ oīs auarꝰ in ipa sua
ꝯcupie fatigatōe q̄liter ꝯcupita rapiat quō alia blā
dimētis ⁊ alia terroribꝰ auferat. quibꝰ laboribꝰ. vi
gilijs ⁊ erroribꝰ alia sibi acq̄rat. at postq̄ȝ q̄sitis re-
bus ꝑuenit ad desideriū suū aliꝰ dolor ipm fatigat
vl' cū sollito timore custodiat. q2 graui laborem me
minit acq̄sitū. hincinde insidiatores meruit atq̄ hoc
sepe ꝑpeti q̄ dꝫ ipe fecit alijs ꝑtimescit. formidat
potentiorē alteꝝ ne hūc sustineat violentū. cū vero
pauꝑꝫ ꝯspicit suspicat furē. ipsa quoq̄ que gesta
sunt curat magnoꝑe ne ex nature ꝓprie defectu per
negligentiā ꝯsumant. In his itaq̄ oīibꝰ q2 timor
ipsa pena est. tanta infelix patit quanta pati timet
post hec ad gehennā ducit ⁊ eternis cruciatibꝰ mā
cipat. hec ille. ❧ In futura etiā vita raptor gra
uissime puniet. vnde ⁊ tunc rapine eius collo eius
imponent ⁊ corā toto mūdo ostendent. vnde Tre.
j. Iniquitates mee circūuo. sunt ⁊ impo. col. meo.
iniquitates pñt intelligi res male acquisite ꝓ qui-
bus raptores i inferni patibulo suspendent sicut ⁊
digni sunt suspendio in vita pñti. q2 raptores simili
pena vel maiori deberent puniri q̄ȝ latrones q̄uis
non sit qui hoc eis audeat facere. vnde valerianus
quesitū inquit fuit a socrate cur rideret. qui rñdēs
ait. q2 video magnos latrones ducētes paruū latrō
nem ad suspendiuꝫ qui longe sunt illo suspendio
digniores. sacrilegia inquit minuta puniunt. sꝫ ma
gna in triumphis ferunt. hec valerianꝰ maximus
lib. vij. Sed celestis rex qui non timet eos hoc eis
indubitanter faciet. vñ Amos. iiij. Iurauit dñs in
sancto suo q2 ecce dies veniūt sup vos ⁊ leuabunt
vos in contis. i. in portis ad modū eoꝝ qui suspē-
dunt. Rapine etiā se habēt ad raptores vt mole asi
narie collis eoꝝ suspense ad inferiora loca inferni
eos trahentes. vñ. Prouer. xxj. Rapine impiorum
detrahent eos scꝫ in ꝓfundū inferni ⁊ nō miꝝ naꝫ
legit Luce. xvj. q̄ homo quidaꝫ erat diues qui in-
due. pur. ⁊ bysso ⁊ epula. quoti. splendide. ⁊ erat q̄-
dam mendicus nomine lazarus qui iacebat ante
ianuaꝫ eius vlceribus plenus cupiens saturari de
micis q̄ cadebāt de mēsa diuitis ⁊ nemo illi dabat
Et sequit mortuus est diues ⁊ sepultus est in infer
no. Sup quo Aug. in de verbis dñi ser. lxxxiiij. Il
le inquit diues ante cuiꝰ ianuaꝫ iacebat pauperimꝰ
vlcerosus nō est dictus raptor alienaꝝ reꝝ sꝫ diues
erat. nō dixit xp̄s q̄ erat calūniator aut pauperuꝫ
oppressor aut alienaꝝ reꝝ delator aut raptor aut re
ceptor. nec dixit q̄ erat pupilloꝝ spoliator aut vidu
arum ꝑsecutor. nihil hoꝝ dixit. sed q̄ erat diues et
induebat purpura ⁊ bisso ⁊ epulabat quotidie splē
dide quid igit inquit Aug. erat crimen eius. ⁊ rñ-
dens. pauꝑ iacens ante ianuā vlcerosus ⁊ nō adiu
tus hoc enī apte de illo legit q̄ immisericors erat.
Nunquid enī charissimi si pauꝑ ille ante ianuā ia-
cēs a diuite acciꝑet diceret de illo q̄ cupiebat satu
rari de micis que cadebant de mensa diuitis ꝓpter
hanc solā inhūanitatē qua ꝯtēnebat pauꝑem ante
ianuam iacentē. nec ꝯgrue digneq̄ pascebat mor-
tuus est ⁊ sepultus in inferno. Et sequit. si hec igit
pena auaroꝝ que pena raptoꝝ: Item. Aug. sup eo
dem li. ser. xxiiij. Si in ignem mittit qui nō dedit
rem ꝓpriā vbi putas mittendus est qui inuasit alie
nam: Si cū dyabolo ardet qui nudum nō vestiuit
vbi putas arsurus est qui spoliauit: sꝫ forte inquit
Aug. ait mihi raptor alienaꝝ reꝝ ego similis illiꝰ
diuitis nō sum agapes. i. elemosinas facio vinctis
in carceribus mitto. nudos vestio. ꝑegrinos susci-
pio dare te putas. tollere noli ⁊ dedisti. ille cui dede
ris gaudet. sed ille a quo abstuleras plorat. quem
istoꝝ duoꝝ exauditurꝰ est dñs. vñ Ecci. xxxiiij. vnꝰ
orans ⁊ vnus maledicēs cuius vocē exaudiet dñs
immo vnus orans ⁊ multi maledicētes timenduꝫ
est ne vocē maledicentium exaudiat. vñ ecci. xxxv.
dī q̄ dñs depredationē lesi exaudiet. nō despicet p̄
ces pupilli nec viduā si effundat loquelaꝫ gemitꝰ
nōne lacrime vidue ad maxillam descendūt ⁊ ex-
clamatio eius sup deducentē eas. i. sup raptoreꝫ q̄
facit eam lacrimari A maxilla enī ascendunt vsq̄
ad celum ⁊ dñs exauditor nō delectabit in illis. q.
d. sed grauissime irascet in illis ⁊ causam illius vin
dicabit. vñ Exo. xxij. vidue ⁊ pupillo nō nocebitis
si leseritis eos vociferabunt ad me ⁊ ego audiam
clamorem eoꝝ ⁊ indignabit furor meus. ꝑcutiāq̄
vos gladio ⁊ erūt vxores vestre vidue ⁊ filij vestri
pupilli. vñ dꝫ xp̄s Lu. xviij. Iudex quidam erat in

quadam ciuitate qui dñm nõ timebat ꝛ hoīes non
verebat̃. vidua aūt quedam erat in ciuitate illa ꝛ ve
niebat ad eū dicēs. vindica me de aduersario meo
ꝛ nolebat ꝑ multū tp̄s. post hoc aūt dixit intra se
si deū nõ timeo nec hominē vereoꝛ. tñ qꝛ molesta
est mihi hec vidua vindicabo illā. ꝛ subiungit dñs
Audite quid iudex iniquitatis iudicat. deꝰ aūt nõ
faciet vindictam electoꝝ suoꝝ clamantiū ad se die
ac nocte ꝛ patientiā habebit in illis. dico aūt vobis
qꝛ cito faciet vindictaꝫ illoꝝ. Sed hic dubitat̃ quō
electi possunt petere vindictam de inimicis suis. ꝑ
sertim cū xp̄us dicit illis Math. v. Diligite nimi-
cos vestros bene facite his qui oderūt vos ꝛ orate
ꝓ ꝑsequentibꝰ ꝛ calūniantibꝰ vos. Huic rñdet do
ctor de lyra. Lu. xviij. sup eodē dicēs. ꝙ ad electos
ꝑtinet bona sp̄ualia et eterna que sunt simpliciter
bona optare suis ꝑsecutoribꝰ ꝛ hoc mō ꝓ eis orare
sed qꝛ pene tp̄ales sunt quedaꝫ medicine qꝛ valent
ad emendationē vite ꝛ ad declarationē diuine iu-
sticie. ꝛ idō ad sanctos bene ꝑtinet petere a deo hoc
modo vindictā de suis ꝑsecutoribus non ex motu
ire ſꝫ ex zelo iusticie. Sꝫ certe dñs q̄ dicit mihi vin-
dictā ꝛ ego retribuā. Ro. xij. Cito faciet vindictam
puniendo tales raptores vt dictū est pena tp̄ali in
p̄nti ac etiā nisi fructuose peniteant pena eterna in
futuro vñ tantus est amor celestis iudicis ad pau-
pes ꝙ q̄cq̄d eis agat̃ sibi ip̄i reputat dñs. vñ vt dic
parif. cū xp̄s in die iudicij dicet illis qui a sinistris
eius erunt illud Math. xxv. Ite maledicti in ignē
eternū qui paratus est dyabolo ꝛ angelis eiꝰ. Esu
riui ꝛ nõ dedistis mihi manducare ꝛc. Raptoribꝰ
dicere pōt. esuriui ꝛ abstulistis a me quod debebaꝫ
manducare. ori meo extraxistis quod canibꝰ ꝛ aui
bus vestris dedistis. Raptores eīm ori dñi subtra-
hunt in pauperibus ꝛ in ore porcoꝝ. i. voluptuoso
rum hominū. vel ore canū. i. detractoꝝ ꝛ tyrannoꝝ
qui canes dyaboli sunt ponūt. ac etiā ad litterā ca-
nes ꝛ aues pascunt de rapinis pauperum. ꝛ etiam
auferūt de ore dei quod ponūt in ore dyaboli. Os
dei est os pauperis ꝛ os iusti. dicēte domino per ꝓ
phetam Iheremiaꝫ decimoquinto. Si separaueris
p̄ciosum a vili quasi os meū eris. Os vero dyabo
li est os impij. Nam cū impius seruus sit os dya-
boli. ꝛ cetera mēbra dyaboli sunt. cū igit̃ raptor sb
trahit pauperi qō ponit in ore suo. aut in ore alioꝝ
impioꝝ. sequit̃ ꝙ ori dei subtrahit qō ponit in ore
dyaboli. Raptoribꝰ etiam potest dicere dominus
Sitiui ꝛ abstulistis quod debui bibere. imo et qō
plus est sanguinē meū in pauperibꝰ bibistis Naꝫ
qō vni de minimis meis fecistis mihi fecistis. Et si
cut dicit̃ Ecci. xxxiiij. Panis egentiū vita paupe-
ris. qui defraudat illū homo sanguis est. Raptori-
bus etiam potest dicere. Eram hospes ꝛ non soluꝫ
nõ collegistis me. sed qō peius est de domo mea ex
pulistis me ꝛ domū meaꝫ ꝓbussistis. Item nudus
fui ꝛ nedum nõ cooperuistis me. sed in augmentatō
nem vestre damnationis excoriastis me. ꝛ vnde co
operiri debui mihi subtraxistis. vxores enim rapto
rum vestibus caudatis terram cooperiūt ꝓ quibꝰ
viri eoꝝ in pauperibꝰ deū denudauerūt. ꝛ quando
ꝙ trahunt in cauda sua totam substantiā vniꝰ pau
peris hominis Item infirmus fui ꝛ non visitastis
me. sed sup doloreꝫ vulneꝝ meoꝝ addidistis. i. quasi
vulnere sup vulnus me ꝯcidistis. Item in carcere
fui ꝛ non ad confortandū me visitastis. sed ibi me
afflixistis ꝛ iterum me crucifixistis. hec Parif. in
summa sua de vitijs parte quarta E Ideo eīm
dicta septē motiua si intime intenderent̃. mouerēt
quemlibet deū timentem se abstinere a peccato ra-
pine. qō quideꝫ peccatū cōmittit̃ quatuor modis.

Primo qñ aliquis impius ꝑ violentiā siue me
tu vel per spoliationē siue predationem aut iniustā
extorsionē vtputa ꝑ inclusiones aut districtiones
vel ꝯfiscationes seu fictas ꝛ falsas citatiōnes vel in
carcerationes alias quascūq̄ iniustas vexationes.
vt faciūt illi mali dñi ꝛ potentiores seculi senescal-
ci balliui ꝛ alij ministri iniqui ꝛ iniuriosi ꝛ quicūq̄
alius ꝓximo suo nocuerit maliciose. vel sic nocen
tibꝰ gratis prebens ꝯsiliū auxiliū vel fauorem de-
derit ratiōe cuius paup bona sua iniuste perdide-
rit. Vnde q̄ȝ subtilit̃ extorquēt raptores bona pau
peꝝ ostendit. Augꝰ. in de verbis domini sermone.
xx. sup illo. Luc. xxj. Ve pregnantibꝰ ꝛ nutrientibꝰ
Pregnantes inquit sunt qui in spe intumescunt.
Nutrientes aūt. i. lactātes qui iam adepti sunt qō
ꝯcupierant. etēīm mulier pregnans in spe timet filiū
ꝛ nondum videt filium. que aūt iam lactat ample-
ctit̃ qō sperabat. Sp̄ualiter pregnans est qui res
alienas ꝯcupiscit. nutriēs est qui iam rapuit quod
ꝯcupierat. ꝛ vt hoc apertius etiam simplices intel-
ligere possint aliquā similitudinē ꝓponamus. Cō
cupiscit aliquis villam alienaꝫ ꝛ dicit. bona est ista
villa vicino. o si mea esset. o si adiungerem illam ꝛ
facerem de isto fundo meo ꝛ illo vnitateꝫ. qō amaꝝ
bonum est. sed vbi amandū sit nescit. Forte diues
est vicinus ille qui habet villam bonam ꝙ illaꝫ nõ
posset tollere. quia potens est homo ꝛ preualet se
ꝯtra illum defendere. nec ꝯcupiscit. nec impregnat̃
vel sperat nec concipit non est pregnans animo.
Si vero iuxta aliquis vicinus sit pauper qui vl' in
necessitate positus est vt possit vendere. vel potest
opprimi vt cogat̃ vendere nititur. oculus sperat se
posse tollere aut villam aut coloniam vicinā pau-
peris ꝛ mittit aliquas tribulationes. Verbi gratia
agit secretius apud illos qui ꝑsit aut illum aut exa
ctores. aut afflictū affligant. aut aliqua publica ad
ministratione astringāt. ex quibus ꝯtractis debitis
multis necesse habeat infelix vendere casellam vñ
aut ip̄e aut filij sui sustenbāt̃. necessitate igit̃ ꝯpul-
sus venit ad illū ꝑ cuius nequiciam premit̃ ꝛ affli
gitur ꝛ nesciens ꝙ ip̄ius iussione hoc patitur dicit
ad eū. Dñe rogo te paucos solidos patior necessi-
tate vrgeor a creditore At ille. non habeo modo in
manibꝰ. sed ideo dicit se in manibꝰ non habere vt
ille oppressus calumnia necessitatē habeat vēdere
Deniq̄ cum dixerit ꝙ ꝓ nimia afflictōne sua ꝯpel
latur vendere casellaꝫ. statim ille rñdit. ꝛ si non ha-
beo pecuniam ꝓpriam. vndecūq̄ studeo mutuare
vt tibi amico meo subueniam. Et si necesse est etiā
argentulū meum distraho ne tu iniuriam patiaris
qñ beneficiū petebat ꝓfessus est penitus nõ habe
re. Ac vbi dixit ꝙ possessionē suā vēderet q̄si ami-
co suo subuenire dixit se. ꝛ cum eū ad hanc necessi
tatem duxerit. dicit illi vt venditionē facere debeat

⁊ casellam ꝓ qua prius forte centū solidos offere-
bat vt eum opprimi viderit nec medietatē precij
dare acquiescit. Istis em̄ talib⁹ sicut supra iam di
ctum euangelista ꝓclamat. ve pregnantib⁹ ⁊ nutri
entibus. Istis em̄ ve erit in die iudicij ⁊ ab audito
malo non potuerūt liberari. sed audituri erunt eis
dictū a xp̄o. Discedite a me maledicti in ignē eter.
qui pa. est dya. ⁊ ange. eius. ⁊ sequit᷑. Quotienscū-
q; vobis euangelica lectio recitata fuerit in qua di
cit ve pregnantib⁹ ⁊ nutrientib⁹ non hoc dictū de
mulierib⁹ legittimos viros hn̄tib⁹ credite. qd em̄
male fecit mulier q̄ de ꝓprio viro ꝯcipit. q̄re illi in
die iudicij male erit que hoc fecit quod deus iussit
Non igit᷑ de mulierib⁹ q̄ iuste ꝯcipiūt ⁊ pariūt hoc
credendū est esse dictū. sed de his quos supradixi-
mus q̄ iniuste ꝯcupiscēdo rem alienā impregnari
vident᷑. de quib⁹ scriptū legimus. ysa. v. Concepe-
rūt dolorē ⁊ peperūt iniquitatē. Nis em̄ ꝯcipit nec
vll⁹ esset sine ꝯceptu. sed alij ꝯcipiūt de xp̄o. alij de
dyabolo. sicut em̄ de illis q̄ a diabolo ꝯcipiūt dicit᷑
Cōcepit dolorē ⁊ peꝑit iniquitatē. ita de illis qui a
sp̄ūsctō ꝯcipiūt scriptū est. A timore tuo i vtero cō
cepim⁹ ⁊ peꝑim⁹ sp̄m salut[is] tue. hec aug. Scdo
ꝯmittit᷑ rapina qn̄ aliq̄s mercedē operarioꝝ iniuste
detinuerit siue diminuerit vel ipsos defradauerit.
Vn̄ Jac. v. Ecce merces oꝑarioꝝ vr̄oꝝ q̄ messuerūt
regiones vr̄as q̄ fradati sunt a vobis clamāt ⁊ cla-
mor eorū in aures dn̄i sabaoth introiuit. vn̄ iniusta
retētio mercedis oꝑarioꝝ est vnū de. iiij. pctīs que
clamāt ꝓ vindicta ad deū. de q̄b⁹ tāgit᷑ supra ꝑte. iij.
ca. viij. vbi agit᷑ de. v. specie luxurie. ⁊ iō s̄m ꝯsiliū
scripture leui. xix. Nō morabit᷑ op⁹ mercēnarij tui
vsq; mane ꝫ s̄m illō Thob. iiij. Quicūq; tibi aliq̄d
oꝑatus fuerit statim ei mercedē tribue. Itē deut.
xxiiij. Nō negabis mercedem indigētis ⁊ pauꝑis
fr̄is tui siue aduene q̄ morat᷑ tecum in terra ⁊ intra
portas tuas est. ꝫ eadē die redde ei p̄ciū laboris sui
an̄ solis occasū. q[uia] pauper est ⁊ ex eo sustentat ani
mam suā ne clamet ꝯtra te ad dn̄m ⁊ reputet᷑ tibi in
peccatū. Tercio rapina ꝯmittit᷑ qn̄ aliquis malam
cōsuetudinē vel ꝯstitutiōes induxerit vel legē ini-
quā cōdiderit ad bona paupeꝝ extorquendum vel
iusticiam ⁊ veritatē expellendū. vel ad seruos dei
crudeliter ꝑsequendū. de quo dicit᷑ Isa. x. Ve q̄ cō
dunt leges iniquas ⁊ scribentes iniusticiā scripse-
runt vt opprimerent in iudicio pauperes ⁊ vim fa
cerent humiliū ꝓpter me. vt essent vidue p̄da eorū
⁊ pupillos diriꝑent. Et certe iam tā a dn̄is t[em]ꝑalib⁹
q̄ȝ etiam ab ecclesie p̄latis ⁊ a ceteris viris ecclesia
sticis q̄ȝplures ꝯstitutōes ritus ⁊ cōsuetudines cō
tra legem diuinam ⁊ canonicam cōstituunt᷑ extor
quendum bona suoꝝ subditoꝝ iniuste. Sed tales
nedum sunt raptores sed etiā ꝓditores. vn̄ de dn̄is
temporalib⁹ ꝑis. in summa sua. de vicijs. ꝑte quar-
ta. hoc ꝑ tale ostendit exemplū. Si aliquis inquit
rex paterfamilias filium suum transiturum per ali
quam viā ꝑiculosam bone fidei alicuius comenda
ret ⁊ certam summā ⁊ sufficientem pecuniā pro ei⁹
labore assignaret sed ille vltra summā pecunie a fi-
lio eius raperet regis ꝓditorē se ostenderet. Sed cō
stat q[uod] deus filios suos pauꝑes ad ducendum ⁊ de
fendendū ꝑ viam huius mūdi ꝑiculosam t[em]ꝑali
bus dn̄is ꝯmendauit dicēs. Eripe egenū ⁊ pauꝑē
de manu pctōꝝ. ⁊ limitauit eis stipēdia quib⁹ debe
rent esse cōtenti di. Cōtenti estote stipēdijs vestris.
Luc. iij. Redditus em̄ inquit ꝑis. quos hn̄t dn̄i tē-
porales ab hoib⁹ sibi subditis hn̄t loco stipēdioꝝ
ꝓ labore quē sustinere hn̄t defensione ppl̄i dei ⁊ le
gis illius. ⁊ ideo deberēt eis esse cōtenti. nā vt dicit
ꝑis. si vltra stipendia sua acceperint aliq̄d a suis
subditis illicite ⁊ iniuriose ꝓditores sunt spoliātes
filios dei fidei custodie eoꝝ cōmendatos saltē ni-
si fecerint hoc in illis casib⁹ in quib⁹ est eis a lege
diuina ꝑmissum. vn̄ regib⁹ ⁊ principibus cōmittit᷑
publica potestas vt sint custodes ⁊ defensores cōi
tatis ab aliquib⁹ violenter auferre si oportet. vel cō
tra hostes pugnādo vel malefactores puniēdo nec
hoc hȝ rationē rapine cū non sit cōtra iusticiā. Vn̄
Ambro. cōtra auxenciū. si tributū inquit petit im-
ꝑator nō denegamus igit᷑ ecclesie soluāt tributum
si agros desiderat imꝑator potestatem habet ven-
dicatoris tollat eos si libitū est. Et sequit᷑. Magnū
quidē est ⁊ sp̄ūale documentū quo christiani viri sb
limiorib⁹ potestatib⁹ docent᷑ deberēt esse subiecti
ne quis cōstitutionē terreni regis putat esse soluē
dam. si em̄ censum filius dei soluit quis tu tantus
es qui nō putas esse soluendū. hec ambro. ⁊ ponit᷑
in ca. xj. q. j. si tributū. Item. j. Re. viij. legit᷑ q[uod] dn̄s
precepit samueli ad petiōnē populi israel cōstitue-
re sup eos regē. verūtamē inquit cōtestare eos ⁊ p̄
dic eis ius regis qui regnaturus est sup eos. Dixit
itaq; samuel omnia verba dn̄i ad ppl̄m qui petie-
rat ad se regē ⁊ ait hoc erit ius regis qui imꝑatur⁹
est vobis. filios vestros tollet ⁊ ponet in turrib⁹ su-
is facietq; sibi equites ⁊ p̄cursores quadrigaꝝ sua-
rum ⁊ cōstituet sibi tribunos ⁊ centuriones ⁊ arato
res agroꝝ ⁊ messores segetū ⁊ fabros armoꝝ ⁊ cur
ruū suoꝝ. filias quoq; vestras faciet sibi vnguenta
rias ⁊ focarias ⁊ panificas. agros quoq; vr̄os ⁊ vi-
neas ⁊ oliueta optima tollet ⁊ dabit seruis suis ⁊ se
getes vestras ⁊ vineaꝝ reddit⁹ addecimabit vt det
eunuchis ⁊ famulis suis. seruos quoq; vr̄is ⁊ ancil
las ⁊ iuuenes optimos ⁊ asinos auferet ⁊ ponet in
oꝑe suo. greges quoq; vestros addecimabit vosq;
eritis ei serui. Ecce charissimi que ꝑtinēt ad ius re-
gis. verumtamē aliqnādo contingit q[uod] reges boni
sunt ⁊ misericordes ⁊ non exigunt ista a populo. ⁊
alij mali sunt ⁊ exigunt ista cum rigore tyrannide.
⁊ hoc contingit s̄m exigentiam meritoꝝ vel deme
ritoꝝ populi. Vnde Isido. in de summo bono li.
iij. ca. xlviij. reges inquit quando boni sunt mune-
ris dicit᷑ esse dei. quando vero mali dicitur esse scele
ris populi s̄m em̄ plebium meritum disponi susci
piunt qualem ꝓ peccato merent᷑. Nam nonnunq̄ȝ
ꝓ malicia plebis ⁊ reges mutant᷑ ⁊ qui ante vide-
bant᷑ esse boni accepto regno sunt iniqui. Hec ille
De traditionib⁹ suꝑfluis cōstitutionib⁹ ⁊ iniq̄s cō
stitutionib⁹ quas cōstituunt impij prelati ⁊ alij cu
pidi viri ecclesiastici ad extorquendū bona subdi-
toꝝ suoꝝ iniuste. loquit᷑ beatus Aug. d. Ipsam in-
quit religionem nostrā quā dn̄s noster iesus xp̄us
in paucissimis sacramentoꝝ celebrationib⁹ voluit
esse liberā quidā seruilib⁹ premūt oneribus adeo
q[uod] tolerabilior sit cōditio iudeoꝝ qui nō humanis

presumptionibꝰ ꝫ diuinis subijciunt institutis. hec
Aug. in li. suo ad inquisitionem ianuarij. vnde iaꝫ
quasi in ꝯsuetudinē populo dei onerosam interdu
citur ꝙ ꝓ administratōne cuiuslibet sacramenti ec
clesie quasi ex debita exigentia ꝯcomitanter admi
nistratur pecunia. ꝙ indubitanter vt postea planiꝰ
in loco suo diceť symoniacū est manifestuꝫ ac etiā
rapina ad restitutionem sub pena dānationis obli
gata ⁊ in quanto diuturnior hec ꝯsuetudo ꝑniciosa
in tanto damnabilior est iudicanda. F Quia
testante canone. xxiiij. q. j. scisma. Consuetudo per
uersa ex diuturnitate tempis non leuiat crimē sed
auget. ⁊ merito papa nicolaus. Mala inquit ꝯsue
tudo non minus ꝙ̃ ꝑniciosa corruptela est vitanda
qꝛ nisi citius euellať in priuilegioꝝ ius ab impijs
assumiť. ⁊ incipiunt p̄uaricationes ⁊ varie presum
ptiones celerrime nō ꝯpresse ꝓ legibꝰ venerari et
priuilegioꝝ more ꝑpetuo celebrari. hec nico. ⁊ po
niť in ca. di. viij. mala ꝯsuetudo. Sꝫ sicut dicit btūs
Aug. q̇ ꝯtempta veritate presumit ꝯsuetudinē seq̇
aut circa fratres inuidus est ⁊ malignus quibꝰ ve
ritas reuelať. aut circa deū ingratus est inspiratiōe
cuius ecclesia eius instruiť. nam dominus in euā-
gelio. Ego sum inquit veritas. nō dixit. Ego suꝫ cō
suetudo. itaqꝫ veritate manifestata cedit ꝯsuetudo
veritati. Reuelatōe igiť facta veritatis cedit ꝯsuetu
do veritati. qꝛ ⁊ petrus qui circūcidebat cessit pau
lo veritatem predicanti. vt patet Galť. ij. Cum igiť
christus veritas sit magis veritatem ꝙ̃ ꝯsuetudinē
sequi debemus. qꝛ cōsuetudineꝫ ratio ⁊ veritas ſꝑ
excedunt. hec Aug. ⁊ poniť in ca. di. viij. Qui con-
tempta. Et huic ꝯcordat beatus Greg. dicens. Si
ꝯsuetudinē fortassis apponas aduertēduꝫ est ꝙ de
us dicit. Ego sum veritas. nō dicit. Ego sum ꝯsue
tudo. sed ego sum veritas. ⁊ ideo certe vt cypriani
vtamur sententia. q̄ libꝫ ꝯsuetudo quantūuis vetu
sta. quantūuis vulgata verita est omino postponē
da. ⁊ vsus q̇ veritati est contrarius abolendus. hec
Gre. ⁊ poniť in ca. di. viij. Si ꝯsuetudinē. Et ideo
merito cyprianus. Cōsuetudo inquit que apud q̊s
daꝫ irrepserit impedire nō debet quo minus veri-
tas preualeat ⁊ vincat. nam ꝯsuetudo sine veritate
vetustas erroris est ꝓpter qȯ relicto errore seq̄mur
veritatem. hec cyprianus. ⁊ poniť in ca. di. viij. con
suetudo. Item eadē di. ca. si solus. Si solus inquit
cyprianus xp̄s audiendus est non debemus atten
dere quid aliquis ante nos faciendum putauerit.
sed qui ante om̄es est xp̄us prius fecit. nō em̄ ꝯsue
tudinem hominis sequi oportet sed dei veritatem
hec ille. Et hec autoritas ꝯtra illos manifeste ꝓce-
dit q̇ dicūt. sufficit nobis viuere sicut p̄res nr̄i vixe
runt ⁊ ſm traditiones ⁊ precepta facere senioꝝ no
stroꝝ. cuius tn̄ ꝯtrariū deus p̄cepit Leuiti. xviij. d.
Custodite mandata mea ⁊ nolite facere q̄ fecerunt
hij qui fuerūt an̄ vos ⁊ ne polluamini. ego dn̄s deꝰ
vester. Item ezech. xxxiiij. In p̄ceptis patrū vr̄orū
nolite incedere nec iudicia eaꝝ custodiatꝭ ego do
minus deus vr̄ in p̄ceptis meis ambulate. iudicia
mea custodite ⁊ facite ea. Sꝫ hec intelligēda sunt
vbi patres ⁊ seniores vixerūt ⁊ p̄ceperūt doctrine ⁊
ꝯuersatiōi ⁊ p̄ceptis xp̄i non ꝯtraria sed consona.
qꝛ aliter dimissis conuersatione ⁊ p̄ceptis illorum
xp̄m sequi debemus ⁊ eius obedire mandatis. vn̄
Aug. ⁊ poniť in ca. di. viij. que circa. Generale in-
quit pactum est societatis humane obtꝑare regibꝰ
suis. ꝫ quanto magis inquit regnatori deo vniuer
so creatori suo ad ea que iusserit sine dubitatione
seruiendū est. sicut em̄ in potestatibꝰ societatis hu
mane maior ꝑtās minori ad obediēduꝫ p̄poniť. ita
deus omnibꝰ est preponendus. hec ille. Qȯ ꝯside
rans Isido. si is. inquit qui preest fecerit aut cuiqꝫ
qȯ a dn̄o ꝓhibitum est iusserit. aut qȯ preceptū est
preterire mādauerit sancti pauli apl̄i ingerēda est
dicentis ecclesia. si nos aut angelus de celo euāge-
lizauerit vobis preterqꝫ qȯ euangelizauimus vob
anathema sit. igiť si quis ꝓhibet vobis qȯ a dn̄o
preceptū est. ⁊ rursus impat fieri qȯ dn̄s fieri ꝓhi-
bet execrabilis sit omnibus qui diligūt. Et is qui
preest si preter voluntatem dei vel preter qȯ in sa-
cris scripturis euidenter precipiť. vel dicit aliquid
vel impat tanqꝫ falsus testis dei aut sacrilegus ha
beať. Cum ergo subditi excōmunicanť qꝛ ad malū
cogi non possunt eius sententie non est obediendū
qꝛ nec apud deū nec apud ecclesiā eius queqꝫ gra-
uat iniqua sentētia. hec Isiď. ⁊ poniť in ca. xj. q. iij.
si is. sed vbi preceptū prepositoꝝ non est ꝯtrarium
precepto diuino eis omnino est obediendū. Vn̄
bern̄. ⁊ poniť tercio floꝝ. ca. ix. siue deꝰ inquit siue
homo vicarius dei mandatū quodcūqꝫ tradiderit
ꝓfecto obsequendū est. pari reuerentia deferendū
vbi tamen deo ꝯtrarium nō precipit homo. Et sic
intelligendū est illud dictum fabiani dicētis. Qui
omnipotentē deū metuit. nec ꝯtra euangeliū nec
ꝯtra apl̄os nec ꝯtra ꝓphetas vel sanctoꝝ patrū in-
stituta agere aliquid vllo modo ꝯsentit. hec fabia-
nus. ⁊ ponitur in ca. xj. q. iij. qui omnipotentem.

Quarto modo ꝯmittiť rapina ꝑ iniustam reten
tionem rei inuente casualiter aliene. vn̄ Augꝰ. Si
quid inuenisti ⁊ nō reddidisti rapuisti. hec Aug. et
poniť in ca. xiiij. q. v. si q̇d. Item Aug. in de verbis
dn̄i. ser. lxxxiij. Si nō reddisti inquit qȯ inuenisti
quando laudasti legem dei testimoniū ꝯtra te dixi
sti. Estote fideles inuētores ⁊ tūc iniquos vitupate
raptores. nam qȯ inuenisti ⁊ non reddisti rapuisti
quātuꝫ potuisti fecisti. qꝛ plus nō potuisti iō plus
non fecisti. qui alienū negat si ꝑ offet ⁊ tollit qȯ nō
tollas. timor em̄ cohibet magnū est nō facere malū
⁊ magnū est amare bonū. Et sequiť. Deus dicit in
lege sua intentōnem esse reddendam. deus in lege
sua dicit quā primo populo suo dedit pro quibus
christus nondum erat mortuus inuētionem tanqꝫ
alienam esse reddendam. verbi gratia. Si quis in-
ueniat alienuꝫ sacculum solidoꝝ deberet reddere.
sed nescit cui. non se excusat ignorantia si nō domi
neť auaricia. dicā vestre charitati quoniā dei dona
sunt ⁊ sunt in populo dei q̇ nō frustra audiūt ver-
bum dei. dicaꝫ ꝙ fecerit homo pauperrimꝰ nobis
apud mediolanū constitutis tam pauper erat ꝙ ꝓ
scultis esset grammatici. sed plane xp̄ianus inuenit
sacculum cum solidis ferme ducentis Memor le
gis dei ꝓposuit pictatium publice hec continens
verba. qui solidos perdidit veniat ad locum illum
⁊ queret hominem talem. Ille em̄ qui sacculū pecu
nie perdidit plangens circūquaqꝫ vagabať. sed in

nento et lecto pictatio venit ad hominē. et ne forte quereret alienū quesiuit signa et interrogauit sacculi qualitatem quale sigillum ac numerū solidorum et cū ad omnia illa fideliter respondisset reddidit sibi qd inuenerat. ille autem repletus gaudio et querens rependere tanq decimas obtulit solidos viginti qui noluit accipere. et tunc obtulit decem. quos cum noluerit accipere. saltē vt quinqz acciperet instanter rogauit. sed cuz noluit accipe. ille stomachabundus homo piecit a se sacculum nihil pdidi inquit. si non vis aliquid a me accipe nec ego aliquid perdidi. Ille homo vidēs tandem victus qd offerebat accepit. sed statim totum illud paupib9 erogauit. nec vnum solidum inde in domo sua ad misit. hec Aug. Sed certe multi auaricie dediti huic valde dissimiles sunt qui vt dicit hieronimus sine peccato putant esse si alienū quod inuenerūt teneant et dicūt. Deus dedit mihi cui habeo reddere. sed discant hoc simile esse rapine si quis inuenta non reddat. hec hieronimus. et ponit in ca. xiiij. q. v. multi. Sed remediū speciale ꝯtra rapinā omnimodam immo et ꝯtra omnem acquisitionez rei aliene iniustam. est male acquisita restituere. ꝫ cui vel quibus sunt restituenda certe illi vel illis a quo vel a quibus illa iniuste sunt recepta siue heredibus vel executoribus eorundem si quo modo fieri potest sin autem debet illud pauperibus erogare vt patet extra in antiquis de vsuris. sc3 cum tu.

Capitulum VI

Tercia vero spēs auaricie est fallacia. Et est fallacia dictio vel factio alicuius cū intentiōe fallendi. Sub qua specie continent octo vicia criminosa scilicet mendacium. iniquū iudiciuz. iniusta accusatio falsa excusatio siue defensio peccati. in iusta aduocatio. falsum testimonium. acceptio personarum et adulatio.

Capitulum VII

Primo igitur ad illam speciem auaricie. s. fallaciā ptinet mendacium. quod est falsa vocis signatio cuz intentione fallendi. vt dicit Aug. in li. suo contra mēdaciū. quod est falsa vocis signatio. et ponit in ca. xxij. q. ij. beatus ille. Nomine aut vocis intelligit omne signū quo signari potest ver vel falsum quocunqz modo fiat. vtpute verbo scripto seu quouis alio signo. Deinde sicut dicit Aug. ij. de doctrina xpiana. voces pcipuū locū tenēt inter signa. et ideo ille qui intendit signare aliquod falsuz nutib9 nō est immunis a mēdacio. Et nota ꝙ aliud est mentiri et aliud falsum loqui vel falsum signare. Nā mentiri est ꝯtra mentez ire et inde mendaciū qd est falsum mentis signū. Et ad hoc ꝙ mendaciū sit necesse est vt falsum pferat et cū intentione fallēdi. vñ et hoc malū est ꝓprie mētientis. Est aliud hre clausum in pectore. Aliud promptū est i lingua. Mentiri vero est loqui ꝯtra hoc qd animo sentit quis siue illud sit ver siue falsuz. Omnis igit q loquitur mendaciū mētit qz loquit hoc qd animo nō sentit cum voluntate fallendi. Sed nō. omnis qui mentitūr mendaciū dicit. qz quod ver est aliquando loquit quis mentiendo. sicut ecōuerso aliqn falsum loquit quis nō mentiendo. vnde falsum loqui vel anūciare est solū aliquid dicere vel signare ꝯtrariū veritati siue ver siue falsum sit in mēte dicentis vl annūciantis. et sic falsum dicens aliquando verax est et econtra. vt si iudeus xpm esse dñm dicat cum non ita sentiat anima. nō est mendaciū. qz licet alr teneat omnino. verum est tamē quod dicit et ideo mendaciū non est. Unde Aug. nō inquit mentiēs iudicandus est qui dicit falsum qd putat esse verū et quantū in ipso est non fallit sed ipse potius fallit Non igit mendacij sed aliquando temeritatis arguendus est qui falsa incautus credit ac pro veris habet potiusqz ecōtrario quantū in ipo est ille mētitur q dicit ver quod putat falsum. Quantuz em ad eius animū attinet nō dicit ver qūuis veruz inueniat esse quod dicit qz non quod sentit hoc dicit nec vllo mō liber est a mendacio q ore nesciens verum loquit. sciens em voluntate mentit. nō ꝯsiderans itaqz rebus ipsis de qbus aliqd dicit ꝫ sola intentione dicentis. melior est qui nesciēs falsum dicit qm id ver putat qꝫ qui mētiendi animū sciens gerit nesciens ver esse qd dicit. hec Aug. et ponitur in ca. xxij. q. ij. is autem. Et ex istis patet ꝙ non omnis qui mentit falsum signat vel econuerso. sed ille solum mentit qui aliud habet in animo et aliud verbis annunciat vel quibuslibet signatiōibus cū intentōne fallendi. vnde si quis falsum signet sine intentatōne fallendi eredens illud esse verum. tūc deest illud quod est formale in mendacio puta voluntas falsuz annūciandi et in intentio fallendi qd est effectus mēdacij. ꝫ adest illud qd est materiale in mendacio vtputa annūciatio falsi. et sic nō dicit ꝓprie mendacium nisi solummodo materialiter et per accidens. Si quis verum signet credens illud esse falsum cum intentōne fallendi tunc deest illd quod est materiale in mendacio sed adest illud qd est formale et effectus mēdacij. Nec sic ꝓprie dicit mendaciū sed solummodo p accidens. sed tercio si qs falsum signet credens illud esse falsum cum intentione fallendi. tunc completur ratio mendacij. et mendacium ꝓprie et p se et formaliter. Unde mēdacium ꝓprie sic describitur. ꝙ est voluntaria enūciatio falsi cum intentione fallendi. Enūciatio em falsi ponitur tanqz materiale. voluntaria vo tanqz formale. et ideo mendacium nominat. quia cōtra mentem dicit. Intentō vero fallendi magis ptinet ad pfectionē mendacij qꝫ ad speciem eius seu ratōnem. Et patz ꝙ primum horum trium non ꝓprie dicit mendacium qūuis falsum significet. quia nō est formaliter cōtra mentis conceptum. nec enunciatur cum intentōne fallendi. Duo vero sequētia in tria principaliter distingunt denera. videlicet in mendacium iocosum. officiosum et pernitiosum.

Mendacium iocosum est per quod sola delectatio queritur. et ideo improprie dicitur mendacium cum ex se non habeat intentionem fallendi. et ipse cui annūciatur ioci et delectatōnis causa nouit esse dictum. et ideo de se non est peccatuz nisi veniale et quatenus ex leuitate animi. potest tamē p accidēs esse mortale vtputa ratōne iocalis blasphemie vel

scandali inde exorti seu alio quouis modo contrario caritati dei vel proximi. Mendaciuȝ officiosum est mendacium quod fit causa pietatis ⁊ vtilitatis per quod intenditur iuuamentum alterius. ⁊ ideo de se non est peccatum. nisi quia contrariuȝ diuine veritati. potest tamen per accidens esse mortale peccatum quemadmodū ⁊ mendacium iocosum. vt puta ratōne veritatis inde peiorate vel falsi testimonij negata veritate seu ratōne damni cuiuscunq̄ alterius inde exorti quocunq̄ modo fiat cōtrario caritati. Ista em̄ duo genera mendaciorum scilicet iocosum ⁊ officiosuȝ. Augustinus declarat super illud psalm̄. Perdes eos qui loquūtur mendaciuȝ. vbi sic. duo inquit sunt genera mendaciorū in quibus magna non est culpa. sed tamen nō sunt sine culpa. cum aut iocamur aut proximo psulendo mentimur. illud autem primū in iocando ideo non est perniciosum quia non fallit. nouit em̄ ille cui dicit iocandi causa fuisse dictum. Secundum autem scilicet officiosum ideo minus peccatuȝ est quia retinet nonnullam beniuolentiaȝ. illud vero quod non habet duplex cor nec mendaciū quideȝ dicendū est. verbi gratia. Tanq̄ si cui gladi⁹ ꝯmēdetur. ⁊ ꝓmittat se redditurū cū ille qui ꝯmendauit poposcerit. si forte gladium suū repetat furens manifestum est non esse reddendū. ne vel se occideret vel alios. donec sanitas ei restituatur hic scilicȝ cui ꝯmendatus est gladius. ideo nō habet duplex cor quia cum ꝓmittebat se redditurū poscenti non putabat furentem posse repetere. ⁊ ideo manifestū est ipsuȝ in hoc non esse culpandum. hec August. ⁊ ponit̄ in ca. xxij. q. ij. ne quis. Mendaciuȝ vero pniciosum est mendaciuȝ per qd̄ intenditur nocumentuȝ alterius ⁊ semper fit causa nocumēti ⁊ deceptiōis ꝓximi. ⁊ ideo semꝑ vel plurimum est peccatū mortale. q̄r contrariat̄ non solum veritati. sed etiā caritati dei ⁊ ꝓximi. cetera vero duo. s. iocosuȝ ⁊ officiosum s̄m se sunt venialia cum non h̄nt causam fallendi simul ⁊ nocendi. possunt tamē ꝑ accidens fieri mortalia si ꝯtrarientur caritati dei vl' ꝓximi vt dicit sanctus Tho. secūda secūde. questi. cx. Et ex istis patet q̄ cum psal. dicit Perdes omnes qui loquunt̄ mendaciū. non hoc de omni mendacio intelligendū est. sed de mendacio pernicioso et de illis que grauioris sunt culpe. Vnde aug. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. In ipaꝝ. Sunt em̄ inquit quedam mendacia in quib⁹ ⁊ si fit aliqua culpa. non tamē damnabilia sunt. immo tanq̄ non mendacia habenda sunt ⁊ alia que sunt grauioris culpe. de q̄bus intelligit̄ illud psal. Perdes omnes q̄ loquūtur mendaciuȝ. hec ille. B Ideo ꝓ apertiori de claratiōe est notandū q̄ decem sunt genera mēdacioꝝ. quoꝝ octo ponunt̄ a beato Aug. in li. suo de mendacio ac etiam in ca. xxij. q. ij. primū est. Duo vero residua ponunt̄ a philosopho q̄rto ethicoꝝ. ⁊ omnia ista decem ad tria precedentia reducunt̄.

Primum inquit istoꝝ deceȝ qd̄ inter omnia est grauissimū ⁊ maxime pniciosum est mendaciū in doctrina religionis christiane ꝯtra articulos fidei. vt si quis dicat christum nō esse natum de virgine maria. vel non esse passum. vel aliqd̄ simile contra articulos fidei vel charitatē dei q̄b⁹ deo religamur maximeq̄ vnimur. De isto em̄ mendatio loquitur apostolus. j. Johannis. ij. dicens. Quis est mēdax nisi is qui negat quoniaȝ iesus est filius dei viui. ⁊ tale fuit mendacium scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ q̄ mendaciter dixerunt xp̄m peccatorem et deuoratorem ciboꝝ ⁊ potuū. ⁊ tributa dari cesari ꝓhibentem. seductorem ⁊ subuersorem gentium. ⁊ demoniacuȝ blasphemū. vt ptȝ ex ꝓcessu euangelioꝝ Joh. viij. ⁊. ix. Luc. vij. ⁊. xj. Secundum genus mendacij est ꝯtra iusticiam ⁊ charitateȝ. q̄r fit vt aliquis ledatur iniuste. ⁊ perniciosuȝ. quia nulli ꝓdest. ⁊ alicui nocet. vt est mendacium detractionis. ⁊ falsi testis in causa criminali. cuiusmodi erat mendacium illorum duoꝝ iniquoꝝ p̄sbyteroꝝ qui mendaciter accusauerūt sanctam susannam. ⁊ contra eam falsuȝ testimonium dixerunt. vt patet Danielis. xiij.

Tercium genus mendacij sil'r est contra veritatem ⁊ caritatem ꝓximi. quia ꝓdest vni qd̄ obest alteri. quale est mendacium falsi testimonij in causa quacunq̄ gratia lucri vel commodi temporalis iniusti cuiusmodi erat mendacium militum custodientium sepulchꝝ dn̄i. Vnde Augustinus super psal. Dixerunt inquit custodes iudeis q̄ viderunt ⁊ quid factuȝ sit. acceperūt pecuniam ⁊ dictum est eis. Dicite q̄ vobis dormientib⁹ venerūt discipuli eius ⁊ abstulerunt eum. De isto genere mendacij dicitur Prouerbioꝝ. x. Testis falsus non erit impunitus. et qui loquit̄ mendaciū peribit. Quartum genus mendacij est quod fit sola mentiendi fallendiq̄ libidine. ⁊ talis mentitus ex habitu. Vnde philosophus quarto ethicoꝝ dicit q̄ mendax eo q̄ talis est s̄m habitum ipso mendacio gaudet. de quo mendacio dicit̄ Prouerbiorum. xix. Suauis est homini panis mendacij. Item Aug. in li. de mendacio de isto mēdacio loquens. ip̄m inquit appello meꝝ mendacium. quia de ipa fallacia tantum gaudet. ⁊ sic mentiens mendax verius appellatur. q̄r amat mentiri ⁊ habitat in delectatōe mendacij q̄̄ ille qui mentit̄ inuitus. ⁊ tali mendacio decepit dyabolus nostros primos parentes in paradiso. vt patet Genes. iij. vnde ⁊ dyabolus mendax est ⁊ pater eius vt dicit christus Johannis. viij. Et ideo merito ambrosius. Cauete inquit fratres mei mendacium. quia omnes qui amant mendacium filij sunt dyaboli. hec ambros. ⁊ ponit̄ in ca. xxij. q. v. Cauete. Quintum genus mendacij est mendaciuȝ quod fit placendi causa per suaue eloquiū quod dicit̄ adulatio in vanam ꝯmendatōnem hominum. De quo dicit augustinus in libro de mendacio q̄ sic mentientes plerumq̄ veris falsa cōtexunt. ⁊ quando non inueniūtur vera q̄ grata sunt audientibus mentiri potius eligunt q̄̄ tacere. De talibus dicit ysidorus libro secūdo de summo bono. Multi inquit multa mentiuntur. multaq̄ fingunt homines ꝓpter hominū laudē. sicq̄ fit vt isti mentiendo pereant. ⁊ eos quos laudāt ad vane glorie perducunt ruinam. Predicta em̄ quinq̄ genera mendacij perniciosa dicuntur. ⁊ semper vel plurimuȝ sunt mortalia. q̄r sunt contraria non solum veritati sed etiam charitati dei ⁊ ꝓximi. Quib⁹ adiungi possunt illa duo genera mendacij q̄ ponuntur a philosopho quarto ethicoꝝ vbi ostendit q̄

mendacium opponit᷑ veritati sicut vicium virtuti virtus aūt ↄsistit in medio ⁊ viciū in extremo. Vñ ⁊ duplex est mendaciū sicut ⁊ duplex extremum. Vnum quod excedit verū in dicendo quod est iactantia. ⁊ potest reduci ad quartū genus medacij supra dictū. Et aliud quod deficit a vero in minus dicēdo quod est yronia. vt cum quis causa hūilitatis dicit se peccasse vbi nō peccauit vel grauiꝰ peccasse q̄ꝫ sentit seipm̄ peccasse. qđ reprobat beatus Aug. dicens cum hūilitatis causa mentiris si non eras peccator anteq̄ꝫ mentieris mentiendo efficieris. hec Aug. ⁊ ponit᷑ in ca. xxij. q. ij. cum hūilitatis Et potest hoc genus mēdacij reduci ad secundum genus mendacij supradictum. Octauuꝫ genus mendacij sed sextum positū ab Augusti. vbi supra ⁊ vocat᷑ mendaciū officiosum. Mendaciū officiosum est mendaciuꝫ qđ nulli obest ⁊ alicui prodest scꝫ ad euitandum incōmodum ꝓximi vt si quis sciens pecuniam alterius vel alia eius bona tp̄alia a fure vel raptore iniuste auferenda et se nescire vbi sunt reposita mentiat᷑. ꝫ. hoc genus mēdacij q̃uis ad officiosum ꝑtinere videat᷑ causa pietatis ⁊ vtilitatis ꝓximi nō est tamē licituꝫ volentibus ampliꝰ ꝑficere ⁊ magis deo placere. q2 fidei fundamentuꝫ non recipit nisi veritatis sacramētum. Sed contra istud obijcit᷑ ꝑ hoc ꝙ sicut legit᷑ Gen̄. xxvij. Jacob mentiendo vt videt᷑ dixit patri suo ysaac se esse esau primogenitum ⁊ in hoc sibi ꝓfuit ⁊ fratri suo nocuit ⁊ tamē nec ex hoc reprehendit᷑ ꝫ cōmendat᷑ igit᷑ a multo fortiori licet hominē mentiri nulli nocendo ⁊ sibiipsi vel alteri ꝓficiendo. Hinc dicit᷑ ꝙ hanc dubitatōeꝫ mouet be. Aug. in de. q. sup Gen̄. ⁊ ponit᷑ in. c. xxij. q. ij. querit᷑. Et respondit ad eandem dicēs ꝙ iacob dicendo se esse esau primogenitum patris sui nō est in hoc mentitus. Non enim dixit se esse esau primogenitum in nascendo ꝫ ius primogeniture illo vendente rite adeundo. Sic ⁊ christus iohannem dixit esse helyam nō ꝑsona sed imitatione virtutis. Erat igit᷑ iacob esau nō nascendo sed emptiōe p̄mogenitoꝝ de nō p̄mogenito in primogenitum transeundo sicut ⁊ ipse esau p̄mogenita sua vendēdo de primogenito nō primogenitus fieri meruit. Sic ⁊ iudei cū essent filij abrahe carne q2 nō fuerūt filij eius imitatiōne non deputant᷑ inter filios abrahe. sed dicunt᷑ filij dyaboli cuius filij sunt non nascendo sed imitando. vñ a dño meruerūt audire. Si filij abrahe estis opa abrahe facite. nunc autem queritis me interficere hominē qui veritatem locutus sum. hoc abraham nō fecit. vos ex patre dyabolo estis ⁊ desideria eius vultis facere. sed econtra gentiles cū ꝯm originem carnis ab abraham essent alieni. tamen imitatōne fidei et iusticie successerunt in filios abrahe. vnde ab aplo dicit᷑ eisdem. Si autem christi ergo semen abrahe estis. Et ex istis patꝫ ꝙ imitatio operis carnis prefertur origini. veraciter ergo ⁊ non mendaciter iacob se dixit esse esau nec mentiendo. sed verꝫ dicendo sibi ꝓfuit ⁊ alteri nō nocuit. q2 bn̄dictioneꝫ sibi debitam accepit ⁊ non alienā surripuit. hec Aug.

Nonum genus mendacij sed septim posituꝫ ab augustino ⁊ vocat᷑ mendacium officiosum. est mēdacium quod nulli obest ⁊ prodest alicui ad euitādum ꝑiculum mortis alicuiꝰ persone. vt si volens hominem ad mortem quesitum ꝓdere mentiat᷑. sicut raab meretrix que mentiēdo dixit regi iericho exploratores quos misit Josue ad ↄsiderandū ciuitatem iericho ⁊ terram ꝓmissionis exiuisse portam ciuitatis in noctis tenebris quos tamē abscondit in solario domus sue. vt patꝫ Josue. iij. capitu.

Sed ⁊ hoc genus mendacij q̃uis ad maiorem pietatem tendere videatur. reprobat Aug. in libro suo de mendacio. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. ne quis vbi sic. Ne quis inquit arbitret᷑ perfectum ⁊ spiritualem homineꝫ ꝓ ista temporali vita cuius morte sua vel alterius non occidit᷑ anima debere mentiri Sed q2 aliud est mentiri ⁊ aliud verum occultare sicut aliud quidem est falsum dicere ⁊ aliud verū tacere. vt si quod forte non velit ad istam visibileꝫ mortem homineꝫ ꝑdere paratus esse debꝫ vera occultare non falsum dicere. vt neq̄ꝫ ꝓdat neq̄ꝫ mentiatur neq̄ꝫ occidet animam suam ꝓ corꝑe alterius hec ille. Vnde Jsid. in de sum. bo. lib. ij. ca. xxxiiij. Sūmopere inquit cauendum est omne mēdaciuꝫ q̃uis nōnunq̄ꝫ sit aliquod mendaciū genus culpe leuioris vt si quisq̄ꝫ pro salute hominū mentiatur. sed quia scriptum est os quod mentit᷑ occidit animam. Et ꝑdes omnes qui loquūtur mendacium. hoc quoq̄ꝫ mendacij genus ꝑfecti viri summopere fugiunt vt nec vita cuiuslibet ꝑ eorum fallaciā defendat᷑ ne sue anime noceant dum prestare aliene carni nitunt᷑ in defensionem. vnde ardinachanus in quodam sermone qui sic dicit. Ductus est iesus in desertuꝫ. Allegans Aug. sic dicit. Nunq̄ꝫ est minimū mendaciuꝫ aut aliud genus peccati faciēdū vt inde bonum ꝓueniat. ⁊ si ꝑ hoc posset vna anima aut plures saluari que aliter omnino ꝑirent. Qui igitur ꝓ aliquo malo magno vitādo aut cōmodo magno ꝓcurando dicunt mendaciuꝫ ex patre dyabolo sunt qui mendax ⁊ pater eius est ⁊ desideria patris eorum perficiunt. hec ille. Jteꝫ Aug. in lib. suo contra mendacium. Quisquis inquit dicit pro ꝑiclitantis hominis temporali salute vel vita esse mentiendū. nimis ipse ab itinere exorbitat eterne salutis ⁊ vite. hec ille. Jtem in eodem. Filij sup̄ne hierusalem ⁊ sancte ciuitatis eterne vt quando obrepit qualecunq̄ꝫ peccatum poscit humliter veniā non inde querunt insup gloriam. sic merito omne mendacium aliquid saltem venialis mali includit quia habet rugam duplicitatis cuꝫ dissonet sermo cordis sermoni oris. Habet etiam abnegationē veritatis ⁊ imitatiōeꝫ dyaboli qui fuit primus factor mendacij. vtitur etiaꝫ mendax sermone nō ad finē rectum ⁊ debitum ꝓpter queꝫ habemus sermonis vsum. sermo enim ideo homini ↄcessus est vt ꝑ sermonem audientis illuminet veritatis luce aspectū ⁊ vt accendat feruore caritatis affectum. aquo fine distorquet᷑ cum fallere intendit mendacium. et vt dicit Aug. Omne quod non recto fine fit peccatuꝫ est. Sed contra predicta obijcit᷑ per hoc ꝙ ille sanctus patriarcha Abraham vt patet Genes. xij. descendens in egyptum pro saluatione vite sue. vt videt᷑ fecit et voluit vxorem suam mentiri dicens. Noui ꝙ pulcra sis mulier ⁊ cum viderint te egiptij dicturi sunt vxor illius est ⁊ interficient me. ⁊ te re-

fertabunt.dic igit̃ obsecro ꝙ soror mea sis vt bene
mihi sit ꝓpter te ⁊ viuet anima mea ob gratiam tui
Sed in ista non peccauit nec legitur ipm̃ a deo pro
isto aliquo modo reprobatū.ergo licitū est homini
ꝓ vite sue saluatione mentiri. Item Abraam ex p̃-
dictis videtur ꝓpter vite sue saluationem periculo
adulterij suam vxorem exposuisse.nec ꝓpter hoc le
gitur ipsum in aliquo peccasse.nec a deo reprobari
ergo a multo fortiori ꝓpter vite saluationem licitū
est homini mentiri.Sed quantū ad p̄mum istorū
respondet augꝰ.in de questionibus sup Gene.di-
cens ꝙ abraam vxorem suam veritatē celare ⁊ non
mendaciū dicere voluit.voluit em̄ abraam illā tace
re esse vxorem suam.sed in hoc ꝙ rogauit illam di-
cere se esse sororem suam non docuit ipam mentiri
nam arat filia fratris sui.⁊ mulieres et viri de eadē
cognatione ꝓpinqua fratres ⁊ sorores nominaban
tur. Vn̄ gene.xiij. Abraam vocauit loth nepotē su
um fratrem suum dicens. Ne queso sit iurgium in
ter te ⁊ me et inter pastores meos ⁊ pastores tuos.
fratres em̄ sumꝰ. Unde ⁊ ꝑfectus homo pōt licite
ꝓ salute sua vel alteriꝰ aliqñ nō mētiri.ſ; sb̄ simula
tione in verb̄ ⁊ in signis veritatē celare. Vn̄ Jero.
Simulationem in tp̄e assumendam iheu regis isra
hel nos docet exemplū qui non potuisset interfice-
re sacerdotes baal nisi finxisset se ydolū velle cole
re dicēs.Cōgregate mihi vniuersos sacerdotes ba
al. Achab rex seruiuit baal in paucis.ego aūt serui
am in pluribꝰ.Et dauid qui mutauit faciem suam
corā abimalech ⁊ dimisit eum ⁊ abijt.Nec est mirū
q̄uis iustos hoīes aliquando ꝓ tempore simulare
ob suam ⁊ alioꝝ salutem liceat.cū ⁊ ipe dn̄s noster
nō habens peccatū nec carnē peccati. similitudine
carnis peccatricis assumpsit.vt cōdemnans in car-
ne peccatum nos in se faceret iusticiam dei.hec hie
ro.⁊ ponitur in ca.xxij.q.ij.vtilem.Et isto modo ab
raam per vxoris sue simulationē euasit mortis pe-
culum ⁊ in hoc vt dicit Aug.ostēditur ꝙ nemo de-
bet temptare deum suū dū habet ꝙ rationabili ꝯsi-
lio faciat.fecit em̄ abraam qd̓ potuit.⁊ qd̓ nō potuit
deo ꝯmisit in quē sperauit.nec eum fides aut spes
fefellit.si aūt interrogatus illā vxorem suā indicas
set duas res deo ꝯmitteret.s.vitam suam et vxoris
sue pudiciciam.ſ; in hoc ꝙ docuit vxorem suam di
cere se esse sororem suam nō erat intentiōis eius ex
ponere illam eo magis adulterij periculo. ſ; ꝓbabi
lit̃ estimauit ꝙ vxor sua reseruaret̃ regi in sponsam
ꝓpter suam pulcritudinem:qd̓ ⁊ factū est.⁊ sciebat
ꝙ tempore illo reges nō accedebāt ad vxores suas
de nouo acceptas nisi post anni circulum. vnde he-
ster.ij.habetur ꝙ sex mensibus vngebant̃ virgines
oleo mirtino.⁊ postea sex alijs mensibꝰ quibusdā
vnguentis.⁊ varijs pigmentis vtebant̃.et post hoc
ad regis cubiculum transibant.Et hoc cōsiderans
abraam infra tantum tempus sperabat firmiter de
dei adiutorio sibi ⁊ vxori sue.Et ex istis p;ȝ ꝙ abra-
am nec suā vxorem voluit mentiri.nec eam adulte
rij periculo decreuit exponere.ſ; mortis periculū ꝑ
sue vxoris licitam simulationem euadere. et q̄uis
omnis duplicitas in signis aut in verbis vt cōmu-
niter sit peccatum.tamen vbi fieri potest ad euitan
dum maius periculū seruata veritate est licita. Vn̄
Aug.in quodā sermone.Desinunt inquit esse pec-
cata que ꝓpter grauiora peccata vitanda accipiun-
tur.sicut em̄ in rebus vtilibꝰ nō vocatur damnum
qd̓ ꝓpter maius lucrum admittitur.sic in rebꝰ san-
ctis nō vocatur peccatum qd̓ admittit̃ ne grauius
admittat̃.hec ille. D Sed adhuc obijcit̃ ꝯtra p̃-
dicta suadendo ꝙ officiosum mendacium quod fit
causa pietatis ꝓ saluatione vite alterius nō est pec
catum ex hoc qd̓ legitur Exo.j.ꝙ obstetrices hebre
orum mentite sunt pharaoni ꝓ saluatione vite pue
rorū quos causa pietatis ⁊ timoris dei reseruabāt
pharaone p̃cipiente eis illos occidere. S; pro isto
mendacio non videtur eas reprobatas a deo ſ; ma-
gis cōmendatas. Nam vt dicitur ibidem. Benefe-
cit dominus obstetricibꝰ.⁊ quia timuerūt obstetri-
ces deum edificauit illis domos.igitur vt videtur
iste mentiendo non peccauerūt.et ꝑ ꝯsequens non
omne mendacium est peccatum. Sed pro isto dici
tur ꝙ bea.Grego.tenet ꝙ iste obstetrices peccaue-
runt nedum venialiter sed etiā mortaliter.vnde nō
nulli inquit obstetricum fallacia conant̃ asserere.et
hoc mendacij genus nō esse peccatum.maxime qr
de illis obstetricibus mentientibꝰ scriptū est ꝙ do
minus edificauit eis domos in qua recompansati-
one magis cognoscit̃ quid mendacij culpa mereat̃
Nā benignitatis earum merces que eis potuit in
eterna vita tribui.culpa premissa mendacij in terre
na compensatione est declinata.hec grego.et ponit̃
in cano.xxij.q.ij.Si quilibet. Super quo glosa.vi-
detur inquit ꝙ iste mulieres que mentite fuerūt ꝓ
salute alteriꝰ peccauerunt mortaliter.quia ꝓ veni-
ali peccato nullus priuatur eterna vita.Augustinꝰ
tamen dicit eas venialiter peccasse.ſ; vt patet in glo
sa super eadem hystoria vnde sumptū est istud ca.
iste mulieres fuerūt bis mentite. Promiserunt em̄
pharaoni ꝙ omnes masculos interficerent.et tunc
habebant in mente ꝙ illud nō facerent.⁊ istud mē
dacium fuit veniale.quia fuit pro vita pueroꝝ con-
seruanda.⁊ de isto mēdacio loquitur beatus Aug.
postea vero pueris reseruatis cum redarguerent̃ a
pharaone iterum sunt mentite cū dicebant. Non sūt
hebree sicut egiptie mulieres. Ipse em̄ obstetrican
di habent scientiam.⁊ priusq̄ veniamus ad eas pa
riunt.⁊ non fuerūt mentite pro vita puerorum q̄a
illi fuerunt seruati sed fuerunt mentite pro ꝓpria vi
ta ne ipse interficerentur.⁊ hoc mendaciū fuit mor
tale peccatū.⁊ ꝓpter hoc damnate fuerunt.hec glo
sa ibidem.Ueruntamē vt mihi videtur si pietas ex
cusauit mendacium quo mentite sunt pro saluatio
ne puerorum a mortali peccato.eadem ratione vel
a fortiori amor ꝓprie vite excusaret mēdacium qd̓
fecerunt ꝓ saluatione ꝓprie vite a peccato mortali
presertim cum dominus precepit ꝓximum dilige-
re sicut seipsum.sed non precepit ꝓximum plus di
ligere q̄ seipsum.sed qualitercunq̄ sit de isto secu-
rum est ⁊ bonum omne mendacium dimittere. q̄a
cū dominus dicat Sap.j. Os qd̓ mentitur occidit
animan.non deberet quis ꝓ saluatione vite corpo
ralis sue vel alterius animam suam perdere De-
cimum genus mendacij sed octauum positum ab
August.vbi supra.⁊ vocatur etiam mendacium of
ficiosum.Et mendacium officiosum est mendaciū

quod nulli obest ⁊ prodest alicui ad euitandum im
mundiciam corporalem vt si quis volenti corrum
pere virginem mentiat̄ eam esse religiosam vl' con
iugataꝫ aut a leproso cognitam. vel etiam vt ab im
mundicia spūali quempiaꝫ valeat liberare. puta si
quisq̄ baptizandus in potestate sit infideliū consti
tutus ad quem peruenire non posset vt lauacro re
generationis abluatur nisi deceptis mentiendo cu
stodibus. Sed ⁊ hoc mendacij genus ⁊ om̄e quod
cunq̄ simile q̄uis ad magnam pietatem pertinere
videatur. improbat similiter Augu. in lib. de men
dacio dicens. q̄ ad sempiternaꝫ salutem nullus du
cendus est opitulante mendacio. Item in eodē lib.
mendaciorūꝫ inquit multa sunt genera que vniuer
saliter omnia odisse debemus. nullum em̄ menda
cium est quod non sit contrarium veritati. Nam si
cut lux ⁊ tenebre. pietas ⁊ impietas. iusticia ⁊ iniq
tas. virtus ⁊ vicium. sanitas et imbecillitas. vita et
mors. ita inter se veritas ⁊ mendacium sunt contra
ria. ⁊ quanto istam amamus tanto illam odire de
bemus. Et hoc ꝓbat Aug. intentius multis ratio
nibus auctoritatibus ⁊ exemplis quibus discussis
elicit ⁊ ꝯcludit euidenter nihil aliud testimonia scri
pture mouere nisi nunq̄ omnino esse mentienduꝫ.
quapropter inquit ibidem quādo nobis de scriptu
ris sanctis proponunt̄ exempla mentiendi aut mē
dacio non sunt sed putantur esse dum non intelli
guntur aut si mendacia sunt imitanda non sunt. qr
iusta esse non possunt. Item Grego. xviij. morali.
In testamēto inquit veteri q̄uis multa possunt ta
lia mendacia reperiri. nūq̄ tñ a perfectis admissuꝫ
aliquod tale mendacij gen⁹ studiosus ibi lector po
terit inuenire. Nam vt dicit August. si ad scripturā
admissa fuerint vel officiosa mendacia quid in eis
remanebit auctoritatis que tandem de scripturis
illis sentētia ꝓferretur cuius pondere contentiose
falsitatis obturetur improbitas. quasi diceret nihil
hec Aug. ⁊ ponitur in ca. dist. ix. si ad scripturaꝫ. Et
q̄uis huiusmodi mendacia officiosa que causa pie
tatis fiunt faciliter relaxari credantur iuxta senten
tiam Isidori in de summo bono. libro. ij. ca. xxxiiij.
ac etiā beati Gregorij. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. si q̄
libet. vbi sic. Si quelibet inquit culpa sequenti so
let pia operatione purgari. quanto magis hec faci
le obstergitur quā mater boni opis pietas comitat̄
Est tamen omne mendacium a viris perfectis pe
nitus euitandum. et hoc propter septem. ❡ Pri
mo quia omne mendacium est peccatum. vñ Au
gust. Mihi autem inquit non absurdum esse vide
tur. omne quidem mendacium esse peccatum. hec
ille. ⁊ ponitur in ca. xxij. q. ij. mihi autem. Menda
cium enim est actus cadens super indebitam ma
teriam. cum verba sint signa intellectuum natura
lia. innaturale ⁊ indebitum est q̄ quis voce signifi
cet quod non habet in mente. vnde Augustinus in
suo Encheridion. vtiq̄ inquit verba ꝓpterea sunt i
stituta non vt per ea seinuicem homines fallant. s;
vt eis quisq̄s in alterius notitiaꝫ cogitationes suas
proferat. verbis igitur vti ad fallaciam nō ad quod
instituta sunt peccatum est. nec ideo etiaꝫ illud mē
dacium non esse peccatum putandum est quo pos
sumus aliquando alicui prodesse mentiēdo. possu
mus enim ⁊ furando a diuitē prodesse pauperi sibi
dando. Et si pauper cui datur sentit commodum.
et diues a quo tollitur non sentit incommodū. nō
ideo tale furtum quisq̄ dixerit peccatum non esse.
hec august. ⁊ ponitur in cañ. xxij. q. ij. is autem.

Secundo euitandum est omne mendacium. qr
q̄uis aliqua mendacia vt patet ex supra dictis veni
alia sunt peccata. tamen vt dicit augustinus ⁊ poni
tur in cañ. dist. xxv. vnum. Nullū peccatum est adeo
veniale quod non fiat criminale dum placeat. Vñ
berñ. Nemo inquit praua quantūlibet ꝯuincat̄ sci
enter delinquere parua reputet. nemo dicat in cor
de suo. leuia sunt ista non curo corrigere. nō est ma
gnum si in his maneaꝫ venialibus minimisq̄ pec
catis. hoc ē em̄ impenitētia hoc ē blasphemia i spi
ritum sanctū ⁊ blasphemia irremissibil'. hec Berñ.
et ponitur. sexto floruꝫ. cano. xxiiij. Et ideo merito
Isidorus omne genus inquit mendacij summope
fuge. nec caute nec studio loquaris falsuꝫ. nec vt p̄
stes id est prosis mentiri studeas. nec qualibet fal
lacia vitam alicuius defendas. caue mendacium
in omnibus. hec Isidorus ⁊ ponit̄ in canone. xxij.
q. ij. omne genus. Item Augustinus. Nec artificio
so inquit mendatio nec simplici verbo oportet quē
libet decipere. quia quomodolibet quis mentitur
occidit animaꝫ. Et sicut dicit Ambrosius ⁊ ponit̄ i
canone. xxij. q. v. Cauere non solum in falsis verbis
seu etiā in falsis operibus consistit mendaciū nāq̄
est se christianū dicere ⁊ opera christi nō facere. mē
dacium est sacerdotem vel clericuꝫ se profiteri ⁊ cō
trariā huic ordini operari Vnde Heronim⁹ in epi
stola quedaꝫ ad clericos cinacenses. oportet inquit
clericos clericatus honore non habitu. sed diligen
ti mandatorum custodia hoc esse quod videmur.
omnia inquit signa clericorum virtutes esse in no
bis representat. virtutesq̄ clamant. corona em̄ pau
pertatem clamat. vestis anime honestatem. clamat
status puritateꝫ. clamat cultus charitatem. clamat
professio religionem. clamat officium deuotionem
clamat studiū ꝯtēplationē. Et ideo nisi in istis vir
tutibus pollemus mentit̄ corona. mentit̄ habitus
mentit̄ status. mentit̄ cultus. mentit̄ ꝓfessio. men
titur officiū. mentitur ⁊ ip̄m studiū. ac per hoc non
sumus nisi clerici ficti clerici mētiti. Et licet scribit̄.
Omis homo mendax. non tñ scribitur. omnis ho
mo mendacium. Seculares em̄ homines menda
ces sunt quia dicunt mendacium. sed mendacium
non sunt. quia nō viuendo difformiter habitui suo
contradicunt. Si ergo perdet deus omnes qui lo
quuntur mendacium. quanto magis perdet eos q̄
sunt mendaces ⁊ ipsum mendacium. non soluꝫ ꝓ
pter hoc damnantur quia mendaces et mendaciuꝫ
sunt. sed quia ipsum mendacium summe amant et
pro eo laborant ⁊ vsq̄ ad mortem se exponūt. hec il
le. Et ideo merito ambrosius inquit. cauete fratres
mendacium. quia omnes qui amant mentiri filij st
dyaboli. hec ambrosius. et ponitur in ca. xxij. q. v.
Cauete. Tertio euitandum est omne mendaciuꝫ
quia mendacium est peccatum creature rationalis
contra naturam. quod patet ex hoc q̄ iuxta aristo
tilem. j. methaphisice. Omnis creatura rationalis
naturaliter scire desiderat. sed cum nihil sciatur ni

si verum. oportet ꝙ omnis creatura rationalis naturaliter appetit veritatem. sed inquantum ab aliqua natura vnum contrariorum magis appetitur in tanto magis reliquum euitatur. ⁊ cum verum ⁊ falsum omnino sunt contraria patet ꝙ omnis creatura rationalis naturaliter euitaret ⁊ detestaretur falsitatem. ⁊ per consequens omne mendaciū. In cuius rei figuram legitur Gene. iij. ꝙ quando dyabolus primo mentiri cogitauit noluit in aliqua effigie rationalis creature apparere. sed quasi verecundatus fuisset in natura propria mentitum fuisse formam serpentis induit. cui dixit dominus. Inimicicias ponam inter te ⁊ mulierem ⁊ semen tuum et semen illius. Ex quo patet ꝙ talis bestie formā accepit que nature humane magis inimicatur et repugnat. ⁊ ideo merito dicitur Prouerb. xiij. ꝙ verbum mendax iustus detestabitur. Quarto euitādum est mendacium. quia mendacium est venenū humane nature. ⁊ sicut venenū occidit corpus. ita mendaciū occidit aniā. immo ⁊ violentioris operationis ⁊ maioris efficacie est venenū istud quocunq̄ veneno corporali. Nam venenum istud q̄ȝ cito ē in ore tam cito animā occidit. dicente scriptura sap. j. Os quod mentitur occidit aniam. sed hoc nō facit aliud venenum corporale In cuius rei figuram serpens in cuius lingua erat primum mendacium fabricatū. lingua sua stimulat. intoxicat ⁊ occidit. Et in quanto aīa est nobilior corpore in tanto mēdax deterior videtur venefico ⁊ ideo rationabiliter simul cōburentur in die iudicij. ⁊ postea eternaliter in inferno. ⁊ a societate xp̄i ⁊ sanctorū eius perpetuo expellentur. vnde Apoca. xxj. Timidis aūt et incredulis ⁊ execratis ⁊ homicidis ⁊ fornicatorib⁹ et veneficis ⁊ ydolatris ⁊ omibus mendacibus ps illorum erit in stagno ardēti igne ⁊ sulphure. quod est mors secunda. Item Apoca. xxij. Foras autem canes ē venefici ⁊ impudici ⁊ homicide ⁊ ydol' seruientes ⁊ omnis qui amat ⁊ facit mendacium. vnde sicut nuncij vel alij quicunq̄ morantes in pape curia pro negocijs expediendis accedunt ad pallacium. ⁊ inter fores seu portas expectent donec possint ad cameras introduci ad papam. sed quando pulsatur ad fores cum campana pape omnes recedunt tristes. ⁊ hoc certe quia pro illo die pape colloquium non habebunt. ⁊ ideo statim egrediūtur palacium. ⁊ ad sua hospicia vacui reuertuntur. sic spiritualiter summus pōtifex noster xp̄s est. iuxta illō Hebre. ix. Christus assistens pontifex futurorū bonorum ad cuius curiam venient omnes homines in die iudicij dicente apostolo. ij. Chor. v. Oēs nos manifestari oportet ante tribunal christi vt referat vnusquisq̄ ꝓpria sui corporis prout gessit siue bonum siue malum. ⁊ certe tunc dicetur quibusdam ꝙ intrent ad xp̄m. nam cuilibet iusto dicetur illud Math. xxv. Intra in gaudium domini tui. sed mendacib⁹ ⁊ omnib⁹ alijs reprobis cāpana pulsante. i. tuba dei sonāte clamabitur ꝑ angelos foras. Unde Math. xiij. dr̄ Malos aūt foras miserūt. sic erit ī ꝯsūmatione seculi. Exibūt angeli ⁊ sepabūt malos de medio iustorum et mittēt eos in caminū ignis. ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Et nō est mirū si mendax eijciet a xp̄o. q̄ naturalit vnū ꝯtrariorū expellit reliquū. ſ cū xp̄s sit veritas dicēte seipso. Johā. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. sequitur ꝙ necessario hō mendax eijciet a xp̄o vnde Math. xxv. Seruum inutilem mittite in tenebras exteriores. F

Quinto euitandū est mendaciū q̄ mendax dyaboli filiā sibi copulauit in vxorē. ⁊ dei filiā sibi debitam de iure naturali ⁊ diuino repudiat. ſ rōne docente si filius nobilissimi regis virginē nobilissimā et nobilissimi generis sibi in vxorem preparatā q̄si repudiatā dimitteret. ⁊ sibi vilissimi ribaldi filiam impijssimā assumeret in vxorē. ip̄e stultus merito reputaret. ⁊ tam se q̄ȝ genus suū mirabilit dehonestaret. Sȝ spūaliter homo xp̄ianus est fili⁹ regis celestis. vnde. j. Johañ. iij. Uidete q̄lem charitatē dedit nobis deus pater vt filij dei vocaremur ⁊ simus cui ꝑparata est veritas siue sapientia in vxorē naturalit. q̄ teste Philosopho Oēs hoīes naturaliter scire desiderant. ſ nihil scitur nisi verum. ⁊ veritas ſm Berñ. est filia dei. mendaciū v̄o filia dyaboli. q̄ teste xp̄o Johan. viij. Dyabolus mendax est et pater eius. si igit homo relicta filia dei veritate sibi copulet mendaciū filiā dyaboli in vxorem turpiter degenerat ⁊ magnā ꝯfusionem ⁊ verecundiā sibi infert. vnde Ecci. xx. Opprobriū magnū est ī homine mendaciū. ⁊ seq̄tur Mores hoīm mendaciū sine honore. ⁊ ꝯfusio illorū cū ipsis sine intermissione. ⁊ ideo merito amor istius maledicte filie dyaboli nobis interdicit Ecci. vij. vbi dr̄. Noli amare mēdaciū aduersus fratrem tuū. Et specialiter triplici de causa interdicit cuilibet xp̄iano ne cōtrahat cū ista maledicta filia dyaboli mēdacio. Primo q̄ de iure ꝯmuni dispar cultus inter contrahentes impedit matrimoniū iam ꝯtractum. ſ cū homo ⁊ omnis creatura rōnalis deum teneat colere dicente poeta Si deus est anim⁹ vt nobis carmina dicūt. hic tibi ꝑcipue sit pura mente colendus. Et cū mendaciū vt ꝯstat colat dyabolū sicut filia patrē q̄ patrē sequit sua ꝓles. sequitur ꝙ de iure diuino hō qui est creatura rōnalis cū mēdacio filia dyaboli ꝯtrahere non deberet. q̄ vt dr̄ Prouer. xij. Abhominatio ē domino labia mēdacia. Et si q̄s cū hac maledicta filia dyaboli ꝯtraxerit nisi diuorciū ꝓcuret oportet ꝙ omnio ꝙ dotem sibi ꝑtinentē cū illa a patre suo accipiat. ſ dos quā dyabolus dat mendacib⁹ erit pena infernalis. iuxta illud Apoc. xxj. Omnib⁹ mendacibus pars illorū erit ī stagno ardenti igne ⁊ sulphure. Secūda causa quare cum mendacio ꝯtrahere xp̄iano interdicitur est hec vt ꝯstat de iure ꝯmuni qui contrahit primo cum vna ⁊ postea cū alia efficitur bigamus. ⁊ si coram iudice agat ꝯtra talem vsq̄ ad mortem quantūcunq̄ talis fuerit literatus mortꝫ ꝑiculū nō euadet. sic spūalit xp̄ian⁹ prio cōtrahens cū veritate filia dei in baptismo vbi renunciat dyabolo ⁊ omib⁹ pompis eius. si postea cōtrahat cū mendacio efficit bigamus. et ideo in iudicio generali vbi de infelici ꝯtractu q̄ cum filia dyaboli ꝯtraxit aget ꝯtra eum nisi tempestiu⁹ diuorciū procuret. mortem non euadet eternā. Sexto euitādum est mendaciū. q̄ mendaciū est peccatū dyabolicū. Et pōt mandaciū dici peccatū dyabolicum triplici rōne. Primo q̄ ip̄e dyabol⁹ fuit ꝑmus inuentor mendacij ⁊ ꝑmū mendaciū fecit q̄n causa fallē-

ai dixit primis pentibus illud Gene.iij.neq̄ mo
riemini.vnde ⁊ Johan.viij.legitur de dyabolo.dū
loq̄tur mendaciū ex ꝓprio loq̄tur.q꜡ mendax est et
p꜡ ei⁹.ipse em̄ est pater mendacij.q꜡ primus inuen
tor mēdacij.⁊ est etiam p꜡ hoīs mendacis.hō enim
mendax filius est dyaboli imitatione. vnde Johā.
viij.vos ex patre dyabolo estis ⁊ desideria ei⁹ vul-
tis facere. Secundo q꜡ mendaciū est ꝓprium lin-
guagiū dyaboli.⁊ sicut ꝯstat ꝑsone diuersoꝝ regno
rū vel diuersarū terraꝝ faciliter decernūtur ab inui
cem ꝑ diuersitatem ydeomatū.nam cōiter qui gal
licū loq̄tur gallicus estimatur.⁊ q̄ anglicū loquit
anglicus estimatur.vnde etiam ꝯtra petrum argue
batur q̄ galileus esset.nam ⁊ loq̄la sua ipm manife
stum fecit.Sic spūaliter duo sunt regna in hac vita
ꝯmixta.videlicet regnū dei.⁊ regnū dyaboli.et sic
ista distant in legib⁹ ita in ydeomatib⁹ non concor
dant.nā ydeoma celestis regni est veritas.iux illō
ps.Dn̄e i celo miscōdia tua.⁊ veritas tua vsq̄ ad nu
bes.ydeoma vo dyaboli est falsitas mūdana. Vn-
de Osee.iiij.Non est veritas. non est miscōdia. non
est scientia dei in terra.ſ maledictū mendaciū ho-
micidium furtum ⁊ adulterium inundauerunt.

Tertio ptꝫ q꜡ mendax cū dyabolo deū blasphe
mat.nā dyabolus inq̄tū in se est dat esse nō enti.in
hoc q̄ dicit illud esse quod non est.sed hoc est ꝓpri
um solius dei dare esse nō enti. Mendax ergo q̄n-
tum est de se cum dyabolo se parificat potentie dei
Et quid congruentius q̄ hanc potentiam ex corde
vsurpantem ab eadem potentia disperdi. Vnde ps.
perdes om.qui lo.men.vn̄ ananias ⁊ saphira vxor
eius vendentes agrum suum et precium offerētes
ad pedes apostolorum dixerūt se totum offerre. cū
tamen partem inde penes se retinuerunt.⁊ propter
istud mendacium percussit eos dominus morte su
bita.vt patet Act.v. Septimo autem euitandū
est mendacium ꝓ eo q̄ mendacium est peccatū qđ
deus multū odit.vnde Prouer.vj. Sex sunt que
odit deus et septimū detestat anima eius. Oculos
sublimes.linguam mendacem.manus effundētes
sanguinem innoxium.cor machinans cogitatiōes
pessimas.pedes veloces ad currendum in malum
ꝓferentem mēdacia.⁊ testem falsum.⁊ eum qui se-
minat inter fratres discordias. Et mirū non est si
deus mendacium multum odiret.quia mēdax de-
um qui veritas est.⁊ si vbis ꝯfiteat tamen operib⁹
abnegat.Vn̄ apostolus ad Titum.j.Confitentur se
nosse deum factis autē negant cum sint abhomina
ti ⁊ incredibiles.ad omne opus bonū reprobi.Su-
per q̄ Jero. Ecce inquit apl's omibus qui peruersa
sunt factis deum asserit negari.christus sapiētia ē.
iusticia veritas sciētia sanctitas ⁊ fortitudo.Negat
igitur per insipientiam sapientia.ꝑ iniquitatē iusti-
cia.ꝑ mendacium veritas.per turpitudinem sancti
tas.ꝑ imbecillitatem animi fortitudo. hec Jero.et
ponitur in ca.xj.q.iij.existimant.Sed multi sunt q̄
et si veritatem non negant tamen veritatē confiteri
ꝓpter persecutionem odium ⁊ scandalum corā ho-
minib⁹ ꝑtimescūt. non attendētes q̄ sicut dicit be-
da.⁊ ponitur extra in antiquis de regulis iuris qui
scandalizauerit.l.q̄ vtilius scandalū nasci ꝑmittit
q̄ veritas relinquat. Nam vt dicit Aug.quisq̄s ve
ritatē metu cuiuslibet potēcie occultet.iram dei su-
per se ꝓuocat.q꜡ magis timet hominem q̄ deum et
post pauca.Vterq̄ reus est ⁊ q̄ veritatē occultat et
qui mēdaciū ꝓfert.q꜡ ille ꝓdesse non vult ⁊ iste no
cere desiderat.hec aug.⁊ ponit in cā.xj.q.iij.quis-
quis.Vn̄ ⁊ xp̄s mathei.x.Omnis q̄ ꝯfitebit me co-
ram hominib⁹ ꝯfitebor ⁊ ego eum corā patre meo
qui in celis est.qui autem negauerit me coram ho-
minib⁹ negabo ⁊ eū coram patre meo q̄ in celis est
est.Et ideo merito Aug. Nemo inquit peritoꝝ vel
prudentiū putet q̄ minus ꝑiculum sit in verbis lin
gua mentiendo q̄ manib⁹ sanguinē fundendo.me
lius est ꝓ veritate pati suppliciū q̄ ꝓ adulatiōe be
neficium.hec augu.⁊ ponitur in ca.xj.q.iij. nemo.
Ex istis patet q̄ mendaciū opponitur virtuti q̄ est
pars iusticie.⁊ prohibet ꝑ illud preceptum decalo
gi.non falsum testimonium dices. Nā vt dic̄ Lin.
dis.vj.Is qui mentitur de seipso ꝓhibet falsum te-
stimonium.verbū em̄ oris exterius testificat verbo
mentis interius.immo ⁊ ipa mens ꝑ verbū oris đ
seipo testimoniū ꝓhibet. Mendax ergo anim⁹ sui
ipsius est testis falsus.sed q̄d magis detestandū q̄
suiipsius falsus testis.Et ideo merito dr̄ Prouerb.
xj.Abhominatio est domino labia mendacia. Vn̄
sicut si quis os suum apertum haberet et muscas
intrare ꝑmitteret ⁊ ibi vermes generare.os eius ab
hominabile esse hoībus.sic os mendax abhomina
bile est deo.cū immūdicia mendacij multo magis
displiceat deo.q̄ immūdicia muscaꝝ hoīb⁹.et ideo
merito dic̄ dn̄s Prouer.viij.Os lingue detestor.

Capitulum VIII

Ecundo sub predicta

s specie auaricie.s.fallacia ꝯtinetur iniquū
iudicium. Pro quo notandū q̄ ali
qui sunt iudices boni et electi iustū iudicium exe-
quentes.⁊ aliqui sunt iudices mali ⁊ peruersi iudi
cium iustū peruertentes.Ad bonos em̄ iudices ad
hoc iudicēt digne ⁊ iuste multa requirunt. Primo
requiritur q̄ ipsimet sint iusti ⁊ immunes a crimie
vnde Amb.et ponit in ca.iij.q.vij.iudicet.vbi.sic.
Judicet inquit ille de alteri⁹ errore q̄ non habet qđ
in seipso condemnat.iudicet ille q̄ nō agit eadem q̄
in alio putauerat punienda.ne cum de alio iudicat
in seipsum sententiam ferat.Judicet ille qui ad ꝓ
nunciandū nullo odio.nulla offensione.nulla leui
tate ducatur.hec ille. Vn̄ Aug.in de verbis domi-
ni ſmo.xlvij.sup illud Johan.viij.Qui sine pecca-
to est vestrū prior in eā lapidē mittat.hec inq̄t vox
iusticie est.puniatur peccatrix sed nō a peccatorib⁹
impleat lex sed nō a preuaricatorib⁹ legis.hec ille.
Vn̄ vt dicit ca.ij.q.vij.sacerdos.Criminosus alteri
us criminis iudex esse non poterit.⁊ seipm ꝯdēnat
dum in alterius crimen sententiā ꝓfert.ſ tn̄ vt sub
dit ca.ibidem ꝯtra hoc obijcit per hoc q̄ saul cū tn̄
a dn̄o esset reprobatus populū dei iudicabat. et ei⁹
iudiciū vniuersus populus expectabat.Item cum
esset dauid adulter ⁊ homicida interrogatus a pro
pheta sniam in diuitem dedit q̄ ouē pauperis rapuit di
cens.Judiciū mortis est viro huic.Item salomon
cum amore mulierū alienigenarū deos gentiū co-
leret.tn̄ vniuersa israhelitica plebs ad eius iudicium

ꝯſtituebat.Multi etiam alij tam in nouo ꝙ̄ in veteri teſtamento inueniunt quoꝝ vita blaſphemabil' et tñ eoꝝ ſententia quaſi ex officio ſeruata iudiciarij ordinis integritate ꝓceſſit inueniť ſeruata.vnde et dñs ait in euangelio.Super cathedraꝫ moyſi ſederunt ſcribe ⁊ phariſei.oīa igitur quecūq̧ dixerit vobis ſeruate et facite.ſm vero opera eoꝝ nolite facere.Hinc liquido ꝯſtat ꝙ mali paſtores ſiue iudices dum ſniām iuſti examinis alioꝝ crimina ferūt et dū ſine exemplo ſue emendatiōis aloꝝ vicia corrigere curant ſibipſis nocent. ſubditis vō ꝓſunt ſi eoꝝ increpatione correcti vel ſententia coerciti curam ſuam in melius ꝯmutatā diſcernūt.ac per hoc dū ab eccleſia tolerati fuerint eoꝝ iudiciuꝫ ſubtergere non licet.hec.ca.Unde apl's Roma.ij. Inexcuſabilis es o hō qui iudicas.in q̄ em̄ iudicas alterum teipm ꝯdemnas eadem em̄ agis que iudicas. ſcimus em̄ qm̄ iudicium dei eſt ſm veritatem i eos qui talia agūt.Exiſtimas o homo qui iudicas eos qui talia agunt ⁊ facis ea.quia tu effugies iudiciuꝫ dei.q.d.non. Secundo requiriť ꝙ iudices ſint viri electi.potentes.ſapientes.nobiles ⁊ ꝓbate ꝯuerſationis in q̄bus ſit amor veritatis ⁊ odiū auaricie Unde Exo.xviij.legiť ꝙ ihetro ſacerdos dixit moyſi.ꝓuide aūt de omni plebe viros potentes ⁊ timētes deum in q̄bus ſit veritas ⁊ qui oderunt auariciam.⁊ conſtitue ex eis tribunos ⁊ centuriones ⁊ quinquagenarios ⁊ decanos q̄ iudicent populum omni tempore.Item deuť.j.dixit moyſes filijs iſrael.Tuli de tribub⁹ veſtris ſapientes ⁊ nobiles ⁊ cōſtitui eos principes tribunos ⁊ centuriones ⁊ quinquagenarios qui docerēt vos ſingula. p̄cepiq̧ eis dicens.Audite illos ⁊ qđ iuſtū eſt iudicate ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrinus nulla erit diſtantia pſonaꝝ.ita puum audietis vt magnum.nec accipietis cuiuſq̧ pſonam.quia dei iudicium eſt. Et ſic diciť Sap.vij. Non ſubtrahet pſonam cuiuſq̧ dñs qui eſt oīm dñatoꝛ.nec verebitur magnitudinē cuiuſq̧ qm̄ puſillum ⁊ magnum ipſe fecit.⁊ equaliter cura eſt illi de omnibus. Tertio oportet iuſtos iudices palam ⁊ ꝓmpte conquerentib⁹ ⁊ iuſticiam petentibus ſe offerre.⁊ qđ iuſtum eſt iuſte exequi. Unde ⁊ ſignū ꝙ iudices prompti ⁊ parati eſſent ad reddendum populo iuſticiam dr̄ Deuť.xvj. Iudices ⁊ magiſtros ꝯſtitue in omnib⁹ portis quas dominus deus tuus dederit tibi per ſingulas trib⁹ tuas vt iudicent populum iuſto iudicio.nec in alteram parteꝫ declinent.non accipient pſonam nec munera.quia munera excecant oculos ſapientum.⁊ mutāt verba iuſtoꝝ.iuſte qđ iuſtuꝫ eſt exequeris. Iteꝫ deuť. j.Iudices ꝯſtituas p ſingulas trib⁹ qui iudicēt populum.ex quo iudicio nec in alteram partem declinent. Quarto oportet bonū iudicem vtute iniq̄tates irrumpere ⁊ faciem potentis nō extimeſcere. vñ Eccī.vij.Noli querere fieri iudex niſi valeas vtute irrumpere iniq̄tates ne forte extimeſcas facieꝫ potentis ⁊ ponas ſcandalum in agilitatem. Uñ vt dicit aug⁹.⁊ poniť in ca.xj.q.iij. Quiſquis.Quiſquis veritateꝫ metu alicuius potentie occultat. irā dei ſuper ſe prouocat.quia magis timet hominē ꝙ̄ deum.hec ille.Et ſi ille iram dei ſup ſe ꝓuocat qui metu alicuius potentie veritateꝫ occultat. quanto magis iniuſtus iudex iraꝫ dei ꝯtra ſe prouocat q̄ui ꝓpter metum potentie ſuperioris veritatē oppmit et ꝯdemnat.Et ideo merito ꝓpheta in pſ.Recte iudicate filij hoīm.⁊ ideo merito recte iudicate.q2 rectum eſt illud in quo medium nō exit ab extremis. Ubi em̄ eſt rectitudo iuſticie aliq̄d eſt vt mediū.et aliquid vt extremum In iudicio em̄ hoc eſt manifeſtū vbi iudex mediū eſt inter partes q̄ nō debet declinare ad dexteram neq̧ ad ſiniſtram. Uñ in iuſto et recto iudicio tria poſſunt generaliť conſiderari.ſ. qđ reddiť.⁊ per qđ reddiť.⁊ q̄bus reddiť.qđ reddiť eſt iuſticia.per qđ reddiť eſt iuſt⁹ iudex tanq̧ medium.q̄bus reddiť ſunt ptes tanq̧ extrema. Ex quo patet ꝙ illud iudiciuꝫ diciť rectū in quo iudex qui medium eſt nec ad vnā ptem nec ad aliam p iuſticiam decuruať.Et ſic docet pariſ.in ſumma ſua de vtutib⁹ pte.iij.tracta.đ iuſticia ca.iij.Rectitudo quā deus dedit corpi hūano moueat iudicē ad rectitudineꝫ iuſticie.vnde Eccſes.vij.hoc inueni ꝙ fecerat deus hoiem rectū. Iteꝫ bern̄.ſup can̄.Rectus inq̄t dñs rectum fecit hoiem.ſtaturāq̧ rectā dedit ei.forſitan vt iſta corporea rectitudo vilioriſq̧ figmēti hominē illū interiorē qui ad imaginē dei factus ē ſpiritualis ſue ſeruande rectitudinis admoneret.et de corꝫ limi deformitatē argueret animi q̄đ eſt indecentius ꝙ̄ recto corpore curuū gerere animū.hec ille.

Quinto oportet bonū iudiceꝫ iuſtos abſoluere. reos cōdēnare.⁊ culpas eq̄ librare.⁊ penas culpis diſcrete ꝓportionare. Uñ.j.eſdre.vij.legiť ꝙ artarxerſes rex dixit eſdre ſcribe. Tu inq̄t eſdras ſm ſapientiaꝫ dei tui que eſt in manu tua conſtitue iudices ⁊ preſides.⁊ iudicēt omni pp'o qui eſt trās flumen hijs vicꝫ qui nouerūt legem dei tui.⁊ legeꝫ regis.ſed imperitos doce libere ⁊ omnis q̄ non fecerit legem dei tui ⁊ legem regis diligenter iudicium erit de eo.ſiue in mortē ſiue in exiliū ſiue in ꝯdemnationem ſubſtantie eius vel certe in carcerem.

Sexto oportet hoiem iudicē miam cū iuſticia diſcrete tpare.vnde Iſido.in de ſum.bo.li.iij.ca.liiij. omnis inquit q̄ recte iudicat ſtateram in manibus geſtat in vtroq̧ penſo iuſticiā et miam portat ſed p iuſticiam reddit peccati ſententiam.p miam peccati tempat penam.vt iuſto libramine q̄dam per equitatē corrigat.q̄dam vō p miam indulgeat. Naꝫ vt dicit Criſ.ope.imp.omeľ.xliij.miſcđia tūc eſt vera miſcđia ſi ſic facta fuerit vt per eam iuſticia nō cōtemnať.ſi aūt ꝯtempta iuſticia mia obſeruetur ipa mia non eſt mia ꝫ fatuitas.⁊ ſicut iuſticia ſine mia non eſt mia ꝫ crudelitas ſic mia ſine iuſticia nō eſt mia ſed fatuitas.hec ille.Et ideo merito bea.Greg. ſuper Eze. omeľ.xrj.Tāta quippe inquit debet eē diſcretio.vt nec diſciplina nimia ſit nec miſcđia remiſſa.ne forte inordinate culpa dimitteť iſ q̄ eſt culpabilis in reatu grauī⁹ aſtringať.⁊ rurſum ſi culpa inordinate retinetur tanto grauius q̄ corrigiť deterior fiet.quāto [illegible] ſe nihil ex benignitatis gratia agi cōſiderat.exhibenda itaq̧ prauis eſt aſpitas in oſtenſione ⁊ charitas in mente vt dura oſtenſio delinquentē coerceat ⁊ charitatis cuſtodia mercedeꝫ manſuetudinis nō amittat.hec greg.Qđ ꝯſiderās bea. augu.duo inq̄t ſunt noīa homo ⁊ pctoꝛ.q2 peccatoꝛ eſt corripe.q2 homo eſt miſerere.vñ pſ.Corri

riplet me iust⁹ in mia. et incre.me. sicut em̄ dic̄ glo.
sup illud Math.v. Beati q esuriunt et sitiunt iusti-
ciam. Iusticie lumen est mia. iusticia em̄ sine mise-
ricordia cecus furor est. et zelus absq3 mia est vt ce-
cus sagittarius qui intendēs sagittare fera3 occidit
hominē sicut lamech. qui intendēs sagittare feram
sagitauit cayn. et occidit iuxta traditionē hebreorū.
vt dicit parisi. in sum. sua de virtutib⁹ pte. iij. trac. d
iusticia. ca. xx. et ideo subdit ibidem parisi. viri san-
cti iram scientes supsedere volūt correctioni donec
cessauerit ira et tranqllitas facta sit in mente mutari
illum volentes. cū di Sap. xij. Tu dñator virtutis
cū tranqllitate iudicas. Item Iac. j. Ira viri iustici
am dei nō opatur. Qd ↄsiderans ille magnus phs
Diogenes qui cū esset iratus seruo suo ait. ia3 te ni-
si iratus essem verberibus necarē Et ideo bea. gre.
Illa inquit ꝑpositorꝫ sollicitudo vtilis illa est cau-
tela laudabilis. in qua totum ratio agit et furor sibi
nihil vindicat. Restringēda est sub ratiōe potestas
nec quicq3 obagendū est priusq3 irritata ad tranqlli
tatem mens redeat. nam cōmotionis tpe iustū pu-
tat omne qd fecit. hec grego. et ponit in ca. xj. q. iij.
illa. ¶ Reqritur ergo q ꝑpositi qbus subdi-
tos suos incumbit charitate corrigere habeāt in se
mansuetudinem cū discretione. In cui⁹ rei figurā
legitur q in archa testamēti erant virga māna et ta-
bule. In virga intelligit correctio. in māna māsue-
tudo. in tabulis discretio. archa signat prepositum
in quo esset virga correctionis germinās de radice
charitatis. iuxta illud Isa. xj. Egredietur virga de ra-
dice yesse. Iesse em̄ interpretat incendiu3. Et de in-
cēdio amoris debet egredi virga correctionis. vnd
Apoc. iij. Quos amo arguo et castigo. sed aliq illos
volunt maxime corrigere quos vident non amare
quorum correctio ab his quib⁹ adhibet non cōpu-
tat correctio s3 hostilis persecutio. ↄtra qs loquitur
apls. ij. thes. vi. Nolite quasi inimicū existimare il-
lum sed corripite vt fratre3. Item correctio fieri de
bet cum mansuetudine. qd intelligit p manna. vnd
ad Gala. vj. Vos qui spūales estis instruite hmōi i
spiritu lenitatis. sed sicut dicit beatus gregor. super
Eze. omel. xxj. sepe ↄtingit vt ꝑpositus discipline re
gulam quā scit dicere nescit tenere. qr aut nimio ze-
lo motus minus se p mansuetudinem tempat aut
nimia mansuetudine placitus min⁹ se contra neq-
ciam in zeli studio inflamat. Magna em̄ cōsiderati
one debemus pensare qd scriptū est. qr vasa templi
inter coronas et plectas boues et leones et cherubin
sculpta sunt. et subter boues et leones lora dependē
tia. Corona quoq3 signū est victorie. Plecte aūt cō-
cordie vnanimitatem signant. Cherubin vo pleni-
tudo scientie di. Sacerdotes em̄ et doctores int co-
ronas et plectas. i. inter fortitudinem boni operis
qua ad victoriam currūt. et charitatis ↄcordia3 qua
a se vicissim nō discrepant. Per boues et leones at
q3 cherubin designati sunt qui in plenitudine scien
tie quam habent necesse est vt boum māsuetudinē
teneāt. et furorem leonū quaten⁹ in disciplina qua3
predicant. et ex zelo sancto accensi sint et ex paterna
dulcedine tranquilli. quib⁹ subter se lora dependāt
vt discipline sue retinacula quibus ipsi ligati sunt
in subditis suis sollicite impendant. vel subter eos
lora dependere est custodie vincula in subditis te-
nere. que tunc recte seruant cum nec boum māsue
tudo in zeli feruore amittit. nec leonū timor in mā
suetudine3 declinat. hec greg. S3 sicut dicit parisi.
in summa sua de virtutibus parte. iij. tract. de iusti-
cia ca. xxviij. Sunt aliqui ꝑpositi qui zelum habēt
non sm ↄsciētiam. sed beluina rabie seuientes non
medicos sed hostes se exhibētes q̄tum in eis est iu-
dicium dei euacuantes. dum omnia hic vindicare
volunt. Si em̄ hic omnia vindicarent vt ait aug. lo
cum diuina iusticia non haberet. ipsi officiū demo
num qd est torquere diligenter facerent si potesta-
tem haberent. in ore corꝫ ꝑsone he voces dyabolice
crucifigat ↄfundat deponat eijciat. potestas eorum
est gladius in manu furibundi. vix ab ore eorꝫ audi
tor corrigatur. Ipsi solum vere norunt secare omni
egritudini ignem et ferrū adhibere volunt ignoran-
tes q oim medicamentorꝫ saluberrimū est sapiētia
vn̄ Sap. xxiiij. Per sapientiam sanati sunt quicun
q3 placuerūt tibi ab initio. Item Sap. xix. nec her-
ba nec malagma. sed sermo tuus dñe sanauit eos q
sanat oia. hec ille. Item correctio fieri deberet cum
discretione qd intelligitur per tabulas. vn̄ greg. su-
per Ezech. zeli inquit sancti discretio de virtute mi
sericordie necesse est vt ardeat. ideo necesse est eum
qui alios habet corrigere. iugiter meditari ꝓpriam
infirmitatem. vt in seipso discat qd alij portare pos-
sunt. vnde grego. omnipotens inquit deus idcirco
principē aplorū ꝑmisit cadere. vt in culpa sua disce-
ret qualiter alijs misereri deberet. Legit em̄ q heli-
zeus clamabat ad heliam dicēs. Pater mi currus
israel et auriga ei⁹. quā auctoritatē ptractās btūs gre
go. sup ezech. omel. xxj dicēs. Quid ē frēs charissi
mi q helias currus israel et auriga dicit. nisi auriga
agitat. currus portat. Doctor igit qui mores ppli
et per patientiam sustinet et sacri eloquij verbis do-
cet et currus di et auriga. currus qa tolerādo portat.
auriga qr exhortādo agitat. currus qr mala sustinet.
auriga qr populum bonis admonitionib⁹ exercet.
hec ille. Septimo oportet bonū iudicem patien
ter audire vtranq3 ptem. et nō cito moueri ꝓpter al-
terius partis allegationē ad sniam ꝓferendā. Vn̄
criso. Iudices inquit seculi etiā si audierint eū. qui
primas negocij ptes ꝓseqtur vehement p orante3.
et largissimis dicendi fontibus inundantem. expe-
ctant tn̄ et audiunt cū omni patientia. nec pma alle
gatione mouent ad sniam ꝓferendam etiam si ve
rissima videant esse que dicta sunt. seruat em̄ apud
audientiam illorꝫ secundo quoq3 integer dicendi lo
cus. qm̄ qdem hoc est iudicium. disciplina prius ex
vtraq3 parte causam diligent agnoscere. et ita snia3
ꝓmulgare. hec ille. Itē melchiades. et ponit in ca.
ij. q. j. primo. Primo inquit sup omia diligent inq-
rite vt cū iusticia et charitate diffiniatis. neminē cō-
demnetis ante verū et iustū iudiciū. nullū iudicetis
suspitionis arbitrio. sed primū approbate et postea
charitatiuam ꝓferte sniam. et qd vobis non vultis
fieri alteri facere nolite. hec ibi. Item greg. et ponit
in ca. xj. q. iij. summo ope. Summo inqt opere pre
cauendū est vt rectores ecclesie et qui publicam ex
ercent iudicandis sententijs. nullaten⁹ lenitate fu-
rore ducti sint precipites. sed causis diligent venti-

latis cū res que ignorabaꝫ pleniꝫ ad noticiā venerit tunc diuina lex et hūana resoluaꝫ. et tunc ſcḋm ꝙ ibi ꝯſtitutum eſt remota ꝑſonaꝝ acceptione diffinitiua ꝓferatur ſnīa. Hinc eſt ꝙ moyſes querelas populi ſꝑ ad diuinū tabernaculū ingreſſus referebat. et iuxta qḋ dñs imꝑabat iudicia ꝓponebat. nimirū nos inſtruens vt non ex corde noſtro. ſed ex precepto diuino ꝯdēnationis vel iuſtificationis ſnīam ꝓferam⁹. hec ille. Et huic ꝯcordat damaſus papa ca. xj. q. iij. Eoꝝ. Eoꝝ inquit cauſas diſcutere non licet. priuſꝗ̄ canonice vocati ad ſinodū veniant. ⁊ pñs ꝑ pñtem agnoſcat veritatē. ⁊ intelligat que obijciunꝫ. qḋ per ſapiam ſalomonis dr̄. Anteꝗ̄ ſcruteris ne reprehendas. intellige pˀus ⁊ tūc increpa. anteꝗ̄ audias non reꝑhendas. ⁊ licet apertiſſima ſit ꝯtrarioꝝ reprehenſio. verūtamen ab his oportet ꝙ̄ dati ſunt ad eoꝝ examinationē ordinem ſeruari. Unde notandum eſt ꝙ ſicut dicit fabian⁹. et poniꝫ in ca. iiij. q. iiij. nullus vnꝗ̄. In omni iudicio ꝗ̄tuor ꝑſonas ſꝑ eſſe neceſſe eſt. ſ. iudices electos. accuſatores ydoneos. ac defenſores congruos atꝗ̄ legitimos teſtes. Judices aūt deberēt vti equitate. teſtes veritate. accuſatores intentione ad ampliandū cauſā. defenſores exterminatiōe ad muniendū cauſam. ꝙ ſicut dicit nico. papa. ⁊ ponitur in ca. iij. q. ix. neceſſe eſt. Neceſſe eſt ſcḋm ſacrarū ſcripturaꝝ documēta ac ſcḋm iuſticie tramitē ⁊ accuſatorē ⁊ accuſatum ſimul eſſe et vnam partem quantumcunꝗ̄ predita autoritate ꝓrſus ſic audiri. vel alteri pti nullum preiudicium faciat. hec ibi. Item marcellus ca. iij. q. viij. qui accuſare. Qui accuſare inquit aliquē elegerit pñs ſe et nō ꝑ alium accuſet. inſcriptione. ſ. premiſſa. neꝗ̄ vnꝗ̄ vll⁹ iudiceꝫ anteꝗ̄ legitimos accuſatores pñs habeat. locūꝗ̄ defendendi accipiat ad abluenda crimina. Item felix papa. iij. q. ix. Abſente inquit aduerſario non audiaꝫ accuſator. nec abſente aliꝗ̄ pte ſententia a iudice dicta nullam obtinebit firmitatē. Itē ſeuerin⁹ papa. iij. q. ix. abſens. Abſens inꝗ̄t nemo iudiceꝫ. q̄ꝛ humane ⁊ diuine hoc prohibent leges niſi fuerit abſens ex cōtumacia. Item actuum xxv. legitur ꝙ Feſt⁹ preſes dixit iudeis volentib⁹ paulū aplm̄ morti habere ꝯdemnatū. Non eſt inꝗ̄t romanis conſuetudo dānare aliquem hominē priuſꝗ̄ is qui accuſaꝫ pñtes habeat accuſatores. locūꝗ̄ defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obijciunꝫ. Item. j. thi. v. Aduerſus preſbiterū noli accuſationem accipere niſi ſub duobus vel tribus teſtib⁹. Item. iij. q. x. placuit. Placuit inquit canon quotiēſcunꝗ̄ clericis ab accuſatorib⁹ multa crimina obijciuntur ⁊ vnū ex hijs de ꝙ̄ prius egerūt ꝓbare nō valuerint ad cetera nō admittanꝫ. Et eſt inſuper notandū ꝙ illi ꝙ̄ de aliquo crimine ſunt accuſati quouſꝗ̄ ſe purgauerint non ſunt ad accuſandū alios admittendi. Vñ ſtephan⁹ papa. iij. q. x. deneganda. Deneganda eſt inquit accuſatis licentia criminandi priuſꝗ̄ ſe crimine quo premūtur exuerint q̄ꝛ non eſt credendū ꝯtra alios ꝯfeſſioni ꝙ̄ criminibus implicanꝫ niſi ſe prius probauerint innocētes. qm̄ ꝑniti oſa eſt. nec debet admitti rei aduerſus quēcunꝗ̄ ꝓfeſſio. hec ibi. Item fabianus. ij. q. vij. cañ. ſicut ſacerdotes. Sicut ſacerdotes inquit vel clerici reliqui a ſecularium laycoꝝ accuſatione excludunꝫ ita illi ab iſtoꝝ ſunt excludendi ⁊ alienandi criminatione. Et ſicut illi ab iſtis. ita iſti ab illis non recipiantur. hec ibi. Item notandū eſt ꝙ ſcḋm iura canonica ac etiam legis diuine documenta. accuſator ſi nō poſſet ſuam accuſationem ꝓbare penā ſibi accipiet taliones ꝯdignam. Vñ damaſus. ij. q. iij. Calūniator. Calumniator inquit ſi accuſatione defecerit talionis recipiet penam. Itē adrianus. v. q. j. qui in alterius. Qui in alterius inquit famā publice ſcripturam aut verba ꝯtumelioſa ꝯfecerit. et repertus ſcripta non ꝓbauerit flagelleꝫ. Unde et in hui⁹ cōfirmationem Deutroñ. xix. Si inquit dominus ſteterit teſtis mendax contra hominem accuſans. cuꝫ cauſa preuaricationis ſtabunt ambo. quorum cauſa eſt ante dominum in conſpectu ſacerdotum ⁊ iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumꝗ̄ diligentiſſime perſcutantes inuenerint teſtem falſum dixiſſe contra fratrem ſuum mendacium reddent ei ſicut fratri ſuo cogitauit. et auferes malū de medio tui. et audientes ceteri timorem habeāt vt nequaꝗ̄ audeant talia facere. Unde ⁊ in executionem hui⁹ ſancti dei decreti prorumpens ſanctus ꝓpheta Daniel qui reprehendebat iudices ⁊ ſeniores populi iſrael iniuſte iudicantes ⁊ permittentes ſanctam ſuſannā ſine diſcreta examinatōe accuſatorum damnari ad mortem dixit. Sic fatui filij iſrahel non iudicātes neꝗ̄ etiam quod verum eſt cognoſcenes ꝯdemnaſtis filiā iſrael. Reuertimini ad iudicium quia falſum teſtimonium locuti ſunt aduerſus ſuſannam. vnde ⁊ diſcreta examinatione facta ⁊ falſitate accuſatorum detecta damnauit eos ad mortem. ⁊ liberauit ſuſannā innocentē. vt patet Daniel. xiij. Itē iubente dario rege perſaꝝ accuſatores daniel in lacum leonū miſſi ſunt. ⁊ daniel liberat⁹ eſt. vt patet Dañ. vj. ⁊. x. Item populus fecit idē ꝯtra duos falſos accuſatores ſuſanne ꝙ ipſi ꝯtra ſuſannam facere volebant. vt patet Dañ. xiij. Sꝫ vlterius eſt notandū ꝙ vbi crimen eſt manifeſtū predictus ordo iudiciarius non reꝗ̄riꝫ. vnde nico. papa. que lotharius inquit rex nepos nequiter fecit accuſatiōe nō indigent. In manifeſtis inquit calliditate accuſantium reus non opprimiꝫ. nec tergiuerſatione ꝓprium crimen celatur cum culpa ſua ſponte ſe oculis omniū ingerat. atꝗ̄ ideo in talib⁹ iudiciarius ordo non requiritur. qui ideo tm̄ inſtitutus eſt vt nec innocentia inſidijs pateret aduerſantium. nec culpa delinquentis ſententiam effugeret iuſti examinis. hec nico. papa. ⁊ ponitur in ca. ij. q. j. que lotharius. Item ſtephanus papa. manifeſta inquit ⁊ nota plurimis cauſa nō ſunt querendi teſtes. Unde ſanct⁹ ambro. in epl'a ad Chor. dicit de fornicatione exponens ſententiam apl'i. Judicis inquit nō eſt ſine accuſatione damnare. q̄ꝛ dñs iudam cum fuiſſet fur q̄ꝛ non eſt accuſatus minime abiecit. cognito autē opere iſto pellendū iſtum de cetu fraternitatis cenſuit. omēs em̄ crimē eius ſciebāt. publice em̄ nouercam ſuam loco vxoris ſue habebat. in qua re neꝗ̄ opus teſtimoniū eſt. neꝗ̄ tergiuerſatione aliqua tegi poterat crimen. hec ſtepha. ⁊ ponitur in ca. ij. q. j. manifeſte. Sꝫ tñ hic eſt notendum ꝙ vt ſubdit canon ibi. Eoꝝ que. manifeſta ſunt cognita iudici et manifeſta a lijs. que em̄ iudici tm̄ nota ſūt ſine exa

minatione fieri non possunt. Nam cum iudex inquantum huiusmodi sit persona publica. et publica autoritate vtatur et non priuata. nō habet iudicare secundum ea que sibi sunt nota vt priuate persone. sed secundum ea que sūt sibi nota vt persone publice. alioquin iudex simul esset accusator et iudex. quod reprobat August. sermone de penitentia. Item fabianus. nullus vnquam inquit presumat accusator simul et testis esse et iudex. hec ille. et ponitur in ca. iiij. q. iiij. nullus vnquam. Sed tamē quando crimē est notū iudici tunc iudex potest et tenetur corrigere sed secrete dicente christo mathei. xviij. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum inter te et ipsum. Super quo august. in de verbis domini. ser. lxxvj. queritur inquit quare dicitur inter te et ipsum. et rūdit dicens. quia in te peccauit. quid ē inquit in te peccauit. et respondit dicens. Tu solus scis quia in te peccauit. quia aūt secretū fuit quando in te peccauit. secretum quare nō corrigis quod peccauit. nam tu solus nosti quia peccauit in te. et tu vis coram omnibus arguere nō es corrector sed proditor. Attende quemadmodum vir iustus ioseph tanto flagicio quod de vxore sua fuit suspicatus tanta benignitate pepercit antequam sciret vnde illa conciperet quam grauidam senserat. et se ad illā non accessisse nouerat restat ita quod adulterij certa suspicatio. et tamen quia ipse solus sciebat quid de illo ait euangelium. Joseph cum esset vir iustus et noluit eam deuulgare voluit eam occulte dimittere. Hec eo cogitante. ecce angelus domini apparuit in somnis illi et indicauit. quia non violauit viri thorum sed quia de spiritu sancto conceperat dominū amborum. hec augu. et ponitur in ca. ij. q. j. si peccauit. Et sequitur. ipsa igitur corrigēda sūt coram hominibus que peccantur coram hominibus peccata vero corripienda sunt secretius que peccantur secretius. Unde Isido. manifesta inquit peccata non sunt occulta purgatione purganda. palam enim arguēdi sunt qui palam nocent. vt dum aperta obiurgatione sanantur hij qui eos imitādo deliquerūt corriguntur. dum vnus corripitur plurimi emendantur. hec ille. Sed tamen sicut dicit canon. ij. q. j. si peccauit. quando crimen notum est alijs et nō iudici nec inde vel sine examinatione ferendum est iudicium quia in crimen sibi occultum non debet iudex sententiam ferre. vnde Euaristius papa. et ponitur in ca. ij. q. j. deus omnipotens. Deus omnipotens inquit vt nos a precipitatione compesceret cū omnia nuda et aperta fuerunt oculis eius. mala tamen sodomis noluit audita iudicare vel vindicare priusquam perfecte cognosceret que dicebantur. vnde ipse ait. descendam et videbo vtrum clamorem qui venerit ad me opere compleuerint an nō est ita vt sciam. Deus omnipotens cui nihil est absconditum. sed omnia ei manifesta sunt antequam fiant. nō ideo hec et alia multa que ob prolixitatem huic ca. non inserimus per se inquirere dignatus est. nō quod ea ignoraret sed vt nobis exemplū daret ne precipites in discutiēdis et iudicandis negocijs essemus. Et ne mala proximorum prius quisquam presumat auertere quam probare cuius exēplo monemur ne ad proferēdam sententiam iniquam precipites simus aut temere indulgētes sed que improbata sunt indiscusse quoque modo iudicemus. dicente veritatis voce. Nolite iudicare et non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini. mala vero audita nullum moueant nec passim dicta absque certa probatione quisquam vnquam credat. sed ante audita diligēter inquirat quam precipitanter quid aliquis agit iudicet. Si enim deus oīm cognitor sodomorum mala quorum clamor vsque ad celum peruenit omnia sciens prius nec credere nec iudicare voluit antequam ipse ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans que audierat opere cōprobarat. Nos qui sumus homines peccatores quibus incognita sunt occulta iudicia dei occulta. hec precauentes nullam ante veram iustamque probationem iudicare aut condemnare inuenimur manifeste paulo apostolo dicente. tu quisquis es qui iudicas seruum alienū suo enim dño aut stat aut cadat. Quando aūt crimē notū est iudici aut alijs. aliquando reus inficiatur. i. negat factū veluti si quis negaret se interfecisse eū quē sub oculis iudicis et in conspectu multorum interfecerat. hic quia se reum negat sine examinatione feriri nō potest. aliquando ipsa euidentia operis reum esse testatur quando opere publico crimen confitetur. et tunc post secundam et tertiam correctionem siue examinationem damnandus est si incorrigibilis extiterit in hoc vltimo casu. intelligēdum est autoritas illa ambro et nico. Manifesta accusatione nō indigēt. fornicator enim ille in quem sine examinatiōe sentētia apostoli processerat publice coram homibus nouercā suā pro vxore habebat Lotharius quoque de quo nico. scribit similiter vxorem suam dimiserat et aliam supduxerat. hec ꝗ cano. Ex quibus patet quod quando infamia est publica non requiritur alius accusator. sed ipsa obtinebit vicem accusatoris. vnde sup illo Gene. iiij. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. dicit glo. Euidentia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris.

Octauo oportet bonū iudicem semper pre oculis habere de iudice vt iudicet alijs sicut vult et expectat ab eo iudicari. Vnde ysido. in de sum. bo. li. iij. ca. liiij. Bonus inquit iudex sicut nocere ~~nullis nouit~~. ita prodesse omibus nouit. alijs enim prestat censuram iusticie. alijs bonitatē iudicij sine personarum acceptione suscipit omnia. nō infirmat iusticiam auaricie flāma nec studet auferre alteri quod sibijpsi placet. Boni iudices iusticiam ad solam obtinendam salutem eternam suscipiunt. nec eam muneribus acceptis distribuūt. vt dum de iusto iudicio temporali ad temporalia lucra non appetunt premio eterno ditentur. et sequitur. Qui dei iudicia oculis suis proponit semper timens tremensque in omni negocio formidat ne de iusticie tramite deuians cadat. et vnde non iustificatur inde potius condemnetur. hec ille. Vnde linco. cxliiij. Si vis inquit recte iudicare primo considera quod non homis sed dei exerces iudiciū. et quod quicquid iudicas in te redundabit. Vnde. ij. Paral. xix. legitur de rege iosaphat quod ille constituens iudices terre precipiens eis ait. Videte quid faciatis. non enim exercetis iudicium hominis sed dei. Et quodcunque iudicaueritis in vobis redūdabit. sit timor dñi vobiscum et cū diligētia cuncta facite. non est enim apud dñm deum vestrum iniquitas neque personarum acceptio nec cupido. munerum. Item sap. vj. Audite reges et intelligite iudices. discite finium terre. prebete aures vestras qui continetis multitudines in plateis vobis in turbis nationū quoniam data est

a domino vobis poteſtas. ⁊ virtus ab altiſſimo qui interrogabit opera veſtra ⁊ cogitationes ſcrutabiť qm̄ cū eſſetis miniſtri regni illius nō recte iudicaſtis neq̧ cuſtodiſtis legem iuſticie. neq̧ ſm̄ voluntatē dei ambulaſtis. horrende ⁊ cito apparebit vobis. qm̄ iudiciū duriſſimum his qui p̄ſunt fiet. Exiguo em̄ conceditť mia. potentes aūt potēter tormēta patienť. ⁊ ſicut reges et iudices mali crudelius ceteris punienť. ſic reges et iudices boni glorioſius remunerabunť. vñ Prouer. xxix. Rex q̄ iudicat in veritate paupes thron⁹ eius in eternū firmabiť.

Capitulum IX

d Icto de iudicibus bonis iuſtum iudicium exequētibus. reſtat nunc tractare de malis iudicibus iuſtū iudicium peruertentibus. A Pro quo notandum ꝙ ſex modis iuſtum iudicium peruertiť. de quoꝝ quattuor p̄mis modis loquiť bea. Greg. ac etiam Iſid. in de ſum. bo. lib. iij. ca. lviij. ⁊ poniť in ca. xj. q. iij. quatuor. vbi ſic. Quatuor inquit modis iudicium humanū peruertiť. ſ. timore. cupiditate. odio ⁊ amore. Timore dum metu poteſtatis alicuius veritatē dicere ptimeſcimus. ſicut fecit ille impius iudex pilatus. q2 ſicut patet Joh. xix. audito illo verbo a iudeis. Si hunc dimittis non es amicus ceſaris timuit. ⁊ ideo a dictamine ſue ꝓprie cōſciētie receſſit. Q̄uis tamē vt patet Matth. xxvij. ad liberationē chriſti multipliciter egit. Primo cōparando latronem iuſto dicens. Quē vultis dimittā vobis. barrabam an ieſum q̄ diciť chriſtus. q̄ſi diceret. neceſſe habetis dimittere innocentem ⁊ iuſtū. vel barrabam latronem. Secūdo quādo querebat a iudeis. Quid em̄ mali fecit? Item quid faciaꝫ de ieſu q̄ diciť chriſtus? Tertio quādo dixit. ego nullam inuenio cauſam in eo. Joh. xviij. Quarto qñ lauit manus coram eis ⁊ dixit. Innocens ego ſuꝫ a ſanguine iuſti huius. vos videritis. Matt. xxvj. Quinto quādo eum flagellari mandauit. qd̄ ideo ſm̄ rabanum feciſſe crediť. vt iudei penis ⁊ opprobrijs eius ſatiati deſiſterēt ab iniuſticia mortis xp̄i Sed his omnibus non excuſať pilatus. q2 non excuſanť iudices niſi totis viribus excuſare ſtudeant innocentem. ſed pilatus ſciebat chriſtum innocentem. ⁊ ꝙ per inuidiam tradidiſſent eum ſummi ſacerdotes. Luce. xxij. Et hoc tamē nō obſtante hoc verbum concluſit pilatus. Si hunc dimittis nō es amicus ceſaris. Johan. xviij. Et ſicut pilatus queſiuit a chriſto quid eſſet veritas. ſed tamen noluit xp̄i reſponſionē audire. ſed poſt reſponſionem ſtatim exiuit. Sic multi falſi iudices pretendentes ſe de veritate diligenter inquirere. ſed tamen cū poſſint eam faciliter videre timore potentie ſuperioris percuſſi. aut diſſimulant ſe veritatem cognoſceſcere. aut vecorditer abſcondūt. aut iniuſte cōdemnant non cōſiderantes ꝙ ſicut dicit beatus Aug⁹. Quiſq̄s veritatē metu cuiuſlibet poteſtatis occultat iram dei ſup ſe prouocat. quia magis timet hominem q̄ꝫ deum. vterq̧ em̄ reus eſt ⁊ qui veritateꝫ occultat. ⁊ q̄ prodeſſe non vult. ⁊ iſte. ſ. mentiēs nocere deſiderat. hec Auguſti. ⁊ poniť in cañ. xj. q. iij. Quiſquis. Secundo peruertiť iuſtum iudiciū dum iudex premio muneris alicuius corrumpiť. Vnde Iſid. in de ſummo bono libro. iij. ca. lv. Sepe inquit iudices praue cupiditatis cauſa aut differunt aut peruertūt iudicia. nec finiunt cepta negocia quouſq̧ marſupia eoꝝ qui cauſanť exhauriāt. Qui em̄ iudicant non cauſas ſed dona conſiderāt ⁊ ſicut negligentes in diſcuſſione cauſantium. ſic in eoruꝫ damno ſolliciti ſunt iudices praui. Iuxta verbum ꝓphete. Quaſi lupi veſpere non relinquūtur in mane. hoc eſt de preſentis vite cōmodis tantum cogitant ⁊ non de futuris. Vita enim iſta per veſperum. Futura aūt per mane accipitur. ⁊ bene ait. quaſi lupi. q2 lupoꝝ more cūcta diripiūt et vix pauca pauperib⁹ derelinquūt. Hec ille. Item ideꝫ ca. lviij. eiuſdem. Diues inquit cito munerib⁹ corrumpit iudiciū. pauper dum non habet qd̄ offerat non ſolū non audiri contēniť. ſed ⁊ contra veritatem opprimiť. cito violať auro iuſticia nullāq̧ re⁹ pertimeſcit culpam quam redimere nūmis exiſtimat. Hec Iſid. ⁊ poniť in ca. xj. q. iij. pauper. Iteꝫ Iſid. ſoliloquioꝝ. ca. iij. Pereunt inquit legis auaricia iudicante. cupiditatis amore. iura nihil valēt p̄mia et dona vires legibus tulerūt vbiq̧ pecunia vincit vbiq̧ venale eſt iudiciū. nullus legis metus eſt nullus iudicij timor. impunita manet male viuendi vita licentia. nemo peccantib⁹ contradicit. nec ſcelus vlciſciť quiſq̄ꝫ omne crimen inultū manet. iniqui ſaluati ſiunt. probi pereūt boni indigēt improbi abundant ſcelerati potētes ſunt. iuſti egēt iniqui honoranť. iuſti eijciuntur. iniqui letanť iuſti in merore ⁊ planctu ſunt. impius p̄ualet aduerſus iuſtū. dominať malus bono honorať iniuſtus pro iuſto. iuſtus damnať pro impio. nocētes impune ſunt. innocētes pro nocentib⁹ pereūt. Hec ille. Sꝫ ſicut dicit ſcriptura. Prouerbi. xvij. Qui iuſtificat impiū ⁊ q̄ condēnat iuſtū abhominabilis eſt vterq̧ apud deū. Et ideo merito dicit ꝓpha. Iſa. v. Ve qui iuſtificatis impiū pro muneribus ⁊ iuſticiā iuſti aufertis ab eo. ꝓpter hoc ſicut deuorāt ſtipulam ligna ignis ⁊ calor flamme exurit. ſic radix coꝝ q̄ſi fauilla erit ⁊ germen eoꝝ vt puluis aſcendet. Imo ⁊ ſicut dicit Iſid. Qui recte iudicat ⁊ p̄miū remunerationis expectat. fraudem in deo perpetrat. q2 iuſticiā quā gratis impartiri debuit acceptione pecunie vendit. bonis male vtunť q̄ pro tpali lucro iniuſte iudicāt. tales quippe ad veritatē iuſticie nō defenſio ſed amor p̄mij ꝓuocat. q̄bus ſi ſpes nummi ſubtrahiť. ꝯfeſtim a iuſticie ꝯfeſſione recedunt. Acceptio mūerum p̄uaricatio veritatis eſt. Vñ ⁊ de iuſto diciť. Qui excutit manus ſuas ab omi munere iſte in excelſis habitat. hec Iſid. ⁊ poniť in ca. xj. q. iij. Qui recte. Tercio mō p̄uertiť iuſtū iudicium qñ iudex nō amore iuſticie ſed liuore odij cōtra aliquē ꝓfert ſententiā. Vnde ca. xj. q. iij. Epus Snia inquit canō aliqñ eſt iniuſta ex animo ꝓferētis. iuſta vero ex ordine ⁊ cauſa. et aliqñ eſt iuſta ex aio ⁊ cauſa. ſed non ex ordine. cū aūt ex ordine cauſa iniuſta fuerit. aliqñ nullū omnino in eo delictū eſt qd̄ ſit damnatione dignū ⁊ aliqñ nō eſt i eo illud ſupra qd̄ ferť. ſꝫ ex alio nominādus eſt. ex animo eſt iniuſta cum aliquis iudex ſeruata integritate iudiciarij ordinis in adulterum vel in quēlibet

criminosum non amore iusticie sed liuore odij vel
ꝓcio aut fauore aduersarioꝝ inductus sententiam
ꝓfert. Unde Beda super illud Jacobi. j. Ira em̄ vi
ri iusticiā dei non operaṫ. q̄ inquit iratus in aliquē
sententiā ꝓfert et si ille quantū ad se iustam repor
tat sententiam. iste tamen qui non amore iusticie ꝫ
liuore odij in eū sententiā dedit iusticiā dei in quā
perturbatio non cadit non imitaṫ. Hec ille. Unde
ꝛ de talibus quidam inquit. dum iudicare incipi-
unt irascunṫ ipsam iudicij sententiā in insaniā con
uertunt. de q̄bus recte per ꝓphetam diciṫ. Qui cō
uertit in furorem iudicium. q̄ em̄ iratus iudicat in
furorem iudicium mutat ꝛ ante ꝓfert q̄ꝫ agnoscat
furor in iudice inuestigationē veri non valet attin
gere. quia mens eius turbata furore ab inscrutati-
one alienaṫ iusticie. Iracundus iudex iudicij exa-
men plene cōtueri nō valet. qꝛ caligine furoris im-
peditus veritatem non videt qui autem repulso furore
discutit. facilius ad contuendā veritatem mētis se-
renitate cōsurgit. ꝛ sine vlla ꝑturbatione ad equita
tis intelligētiā peruenit: hec Isid. in de sum. bono.
libro. iij. ca. lvj. Quarto ꝑuertiṫ iustū iudiciū. s. cꝫ
qn̄ iudex non amore iusticie sed amore consangui
nitatis ꝓpinq̄tatis aut carnalis amicicie alicui iu-
diciarie sententie contēdit prestare beneficium. vn̄
Isid. in de sum. bo. li. iij. ca. lvij. Qui em̄ inquit cō-
sanguinitatis vel amicicie fauore siue inimiciciaꝝ
odio iudiciū peruertūt sine dubio in xp̄m q̄ est ve
ritas ꝛ iusticia peccare noscunṫ. Iniqui iudices er-
rant in veritate sententie dum intendūt in qualita
tem persone ꝛ exulcerant sepe iustos dum impro-
be defendunt iniquos. Qui aūt recte presidere stu
det nec partem palpare nouit. nec cohiberṫa iusti-
cia didicit. Hec ille. Item Aug⁹. Quicūqꝫ inquit
aut consanguinitate aut amicicia aut hostili odio
vel nūmis in iudicio duciṫ. peruertit iudiciū xp̄i q̄
est iusticia ꝛ fructum illius vertit in sue damnatio
nis amaritudinē. hec Augu. ꝛ poniṫ in ca. xj. q. iij.
quicunqꝫ. Quinto peruertiṫ iustū iudiciū qn̄ iu
dex in crimine aliquē sine accusatore condemnat.
vnde Eleutherius nihil inquit ꝯtra quēlibet accu-
satū absqꝫ legitimo ꝛ idoneo accusatore fiat. Nam
ꝛ dn̄s noster Iesus xp̄s iudam furem sciebat. ꝫ qꝛ
non erat accusatus ideo nō erat eiectus. hec Eleu-
therius. ꝛ poniṫ in ca. ij. q. j. nihil. Sed tn̄ sicut dicit
Isid. in de sum. bo. li. iij. ca. lvj. Uerbosi iudices et
elati vt sapientes videanṫ non discutiūt causas sed
asserunt sicqꝫ cōturbant iudicij ordinem dū nō cō-
tenti suo officio aliena presumūt. Hec ille. et ideo
merito Isi. in de sum. bo. Neminem inquit stulto-
rum vel improboꝝ oportere iudicem esse. nā stult⁹
per ignauiā ignorat iusticiam. improb⁹ aūt per cu
piditatem corrūpit eam quam didicit veritatē. gra
uius laceranṫ pauperes a prauis iudicib⁹ q̄ꝫ a cru
entissimis hostibus. nullus em̄ predo est tam cupi
dus in alienis sicut iudex iniquus in suis iudicijs
Hec Isid. in de sum. bo. li. iij. c. lv. Unde impij iu
dices bene assimilari possunt rubo spinoso stāti in
campo. nam sicut experientia docet ingruēte intē
perie oues debiles ad rubum currūt sub illi⁹ pro-
tectione succursum optātes habere. sed si rubū tā-
gant statim illaqueanṫ. nec euadere possunt quin

partem lane sue perdant. ꝛ sic totiens ad rubū ve-
niūt q̄ tandem nudi recedunt. si veniat ad rubum
vulpes dolosa serpens tortuosus vel lupus rapax
ꝛ pōt currere per mediū rubi quotiēs voluerit ꝛ ni
hil nocebit sibi. Sic spūaliter qn̄ pauperes ꝛ inno
centes oues xp̄i patiunṫ frigiditatem ꝑsecutionis
ꝛ iniurie ab impijs illate frequenter currunt ad ru
bum. i. ad iudicem vel legisperitū optantes ab eis
obtinere remediū ꝛ succursum. sed si tangūt rubū
illaqueando se in legibus eorū non euadent quin
lanam. i. pecuniam suam perdent. modo dādo vni
modo alteri. sed ꝑdita tota lana. i. tota pecunia con
sumpta perdiṫ ꝛ causa. ꝛ sic nudi dimissi pauperes
recedūt. sed si veniat ad rubū vulpes. s. falsus que
stor siue vsurarius. vel serpēs tortuosus. id est sub-
tilis iurisconsultus vel iuridicus cautelosus. vel lu
pus rapax. i. tyrannus impius ꝛ crudelis. ꝛ tangat
rubum immiscendo se legib⁹ eoꝝ. ꝛ potest rubum
quotienscūqꝫ voluerit penetrare. i. legis ordinatio-
nem transgredi ꝛ nullum patieṫ nocumentum. Et
ideo legum executionem valerius lib. vj. telis com
parat aranearū qꝛ sicut in tela aranee infirmiora
animalia sicut musce retinenṫ. sed valentiora ꝑ me
dium illi⁹ transeunt sine impedimento. Ita in his
humanis legibus pauperes multotiens constrin-
gunṫ. sed diuites ꝛ mundi potentes transgrediunṫ
ꝛ legis executionem sine aliquo impedimēto eua-
dunt. Nam experientia docente si pauper contra
legem ecclesiasticam delinquat vel regalem. statim
erit punitus siue per mortē siue ꝑ incarcerationē
siue per exiliū siue per excōmunicationē siue per
publicā penitentiā. siue vt frequētius per penā pe
cuniariā redimendo peccatū. sed diuites ꝛ potētes
q̄ multotiens ceteris grauius legis transgrediunṫ
iusticiam siue legis executionem euadunt impu-
niti. sed causa istius iusticie non est ex parte legis
quia teste apostolo. Lex bona est si quis ea legiti-
me vtaṫ. sed causa iniquoꝝ iudicū q̄ si veri iudices
essent non essent acceptores ꝑsonarum. sed de illis
deberet esse sicut lingua eque libre que semꝑ mo-
ueṫ ad partē grauiorē. Sic lingua veri iudicis sem
per moueret ad magis reos s̄m legis duriciē eos
acrius puniendo. sed lingua eorū nūc aliquādo ꝑ
munera. aliquādo per timorē. aliquādo per carna-
lem affectionem. aliquādo per odij moueṫ liuorē
sic q̄ iusti puniunṫ ꝛ impij euadūt impuniti. Un-
de Aug⁹. in de speculo humane miserie. Creuit in
quit auaricia vt lex iusticia negaṫ cūctis cupidita-
tis amore. iura nihil valent. premia ꝛ dona legum
vires tulerunt. venale vbiqꝫ est iudiciū. iniqui sal-
ui fiunt. probi pereunt. De talibus etiam iudicib⁹
loquiṫ scriptura Sap. vj. dicens. Non recte iudi-
castis neqꝫ custodistis legem iusticie. nec s̄m volū
tatem dei ambulastis. horrēde ꝛ cito apparebit vo
bis q̄ iudicium durissimū fiet his qui presunt ex
iguo conceditṫ misericordia. potentes em̄ potenter
tormenta patientur. Idem de talibus loquiṫ pro-
pheta Isa. xxiiij. dicens. Ve qui ꝯdunt leges ini
quas ꝛ scribentes iniusticias scripserunt vt oppri-
merent in iudicio pauperes et vim facerent cause
humiliū populi mei vt essent vidue preda eorū et
pupillos diriperent. Quid em̄ facietis in die visita

tionis ꝛ calamitatis dē longe venientis. ad cui⁹ cōfugietis auxiliū ꝛ vbi derelinquetis gloriam vīaȝ ne incuruemini sub vinculo ꝛ cū interfectis cadatis. Sexto modo peruertit iustū iudiciū qñ iudex non suū subditū vel ad se non pertinentē iudicare presumit. qḋ contingit dupliciter. ¶ Uno modo quando iudex vnius prouincie. comitatus. iurisdictionis vel parochie ad se non pertinentes iudicare presumit. Unde anacletus. Unaqueqꝫ prouincia inquit tam iuxta ecclesiasticas leges ꝙ iuxta seculi leges suos debet iustos et nō iniquos habere iudices ꝛ non extraneos nisi aplice hui⁹ sedis autoritas decreuerit. hec anacletus. ꝛ ponitur in ca. iij. q. vj. Unaqueqꝫ. Itē calixtus papa. Nullus inquit alteri⁹ terminos vsurpet. nec alteri⁹ parrochianū iudicare vel ordinare aut excommunicare presumat. qꝛ tale iudiciū vel ordinatio aut damnatio nec rata erit nec vllas vires habebit. qm̄ nullus alterius iudicis nisi sui sententia tenebitur aut damnabit. Unde dn̄s in euāgelio loquit dicens. Non transgrediaris antiqs terminos quos posuerunt patres tui. hec calixtus et ponit in ca. ix. q. ij. Nullus alterius. Itē grego. Scriptū est inqt in lege. per alienā messem trāsiens immittere falcē nō debes. ꝫ manu spicas cōterere ꝛ manducare. Falcē em̄ iudicij mittere non debes in eam segetē q̄ alteri videt esse cōmissa. sed per affectū boni opis frumēta dominica vicioꝝ suoꝝ paleis expoliata in ecclesie corpus admonēdo cōmittere. hec Greg. ca. vj. q. iij. Scriptū. Unde ꝛ in confirmationē huius sententie dicit apl's ad Roma. xiiij. Tu q̄ es q̄ iudicas seruū alienū suo dn̄o stet aut cadat. Secūdo modo contingit iudicem ad se non pertinentem iudicare quādo iudex secularis siue tpalis presumit viros ecclesiasticos suis tpalibus legib⁹ iustificari et dijudicare vel ecōtra qḋ nō licet. Unde fabianus. Sicut inquit sacerdotes vel clerici reliq a seculariū laycoꝝ accusatione excludunt. ita illi ab istoꝝ sunt excludendi ꝛ alienādi criminatione. ꝛ sicut illi ab istis ꝛ isti ab illis non recipiant. qm̄ sicut deo sacerdotū cōuersatio segregata debet esse ab eorū cōuersatione. ita litigatio. qꝛ seruū dei nō oportet litigare sed interesse ad omēs. hec Fabianus ꝛ ponit in ca. ij. q. vij. sicut sacerdotes. Item. xxij. q. ij. Nullus inquit canon ex ecclesiastico ordine cuiqꝫ layco quicqꝫ supra sacrosctā euangelia iurare psumat. ꝫ simpliciter cū veritate ꝛ puritate dicat. Est est. non nō. sed aliqd qḋ sibi objciat p̄out iudicauerint q̄ eiusdem sunt ordinis aut corrigat aut expurget. hec ibi. Uñ imperator Johānes. Nunqꝫ inquit de pontificib⁹ nisi ecclesiā iudicare debere cōstat non esse humanarū legū ferre de talib⁹ sniam absqꝫ ecclesie p̄ncipalr institutis pontificib⁹ obseq̄ solere p̄ncipes xp̄ianos decretis ecclesie nō suam ꝓponere ptēm. ep̄is caput sb̄dere p̄ncipē solitū ñ de eoꝝ capitibus decreuim⁹ iudicare. hec ille. ꝛ ponit in ca. dist. lxxxvj. Nunqꝫ. qḋ ꝯsiderās ille nobilis impator ꝯstātinus de q̄ he. Greg. sic scribit. Ecclesiastica inqt hystoria testat ꝙ cū q̄qꝫ pie memorie ꝯstantin⁹ p̄ncipi scripto oblate accusatōes ꝯtra ep̄os fuissent. libellos quidē accusationis accepit. ꝛ eos q̄ accusati fuerāt ep̄os conuocās in eoꝝ ꝯspectu libellos q̄s acceperat accēdit. Itē ꝛ inter vos causas vr̄as disponite. qꝛ dignū non est vt nos iudicemus deos. hec Greg. ꝛ ponit in ca. xj. q. j. sacerdotib⁹. Itē gregorius. Quisqs inqt dubitet sacerdotes xp̄i. regū ꝛ p̄ncipū omniūqꝫ fideliū p̄res ꝛ magistros existere nōne mirabilis insanie esse cognoscit. si filius p̄rem. si discipulus magistrū sic conet subiugare ꝛ iniqs obligationib⁹ illū sue potestati subijcere a quo credit nō solū in terra sed etiam in celis se ligare posse ꝛ solui. hec Gre. ꝛ ponit in ca. dist. xcvj. quisquis inquit.

Capitulum X

Tercio sub p̄dicta specie auaricie. s. fallacia ꝯtinet iniusta accusatio q̄ tripliciter fieri ꝯtingit vt p̄ꝫ in ca. ij. q. iij. si quē penituerit. vbi dr̄ ꝙ accusatoꝝ temeritas tribus modis detegit. aut em̄ calumniant. p̄uaricant. aut tergiuersant. Calumniare est falsa crimina sciēter imponere. s. si solū ex malicia in falsaȝ accusationē p̄rūpit. Cōtingit em̄ qñqꝫ ex animi leuitate ad accusationē ꝓcedere. qñ scȝ aliqs nimis faciliter credit qḋ de alio audiuit ꝛ de illo ip̄m accusat. ꝛ hec temeritas est. Aliqñ autē ex iusto errore mouet aliqs ad accusandū q̄ oīa s̄m prudentiā iudicis debent discerni vt non ꝓnūciet eū calumniatum fuisse q̄ ex leuitate animi vel ex iusto errore in falsam accusationē ꝓrumpit. sed si quidē iustuȝ errorē repperit absoluit eū. Si v̄o in euidenti calūnia eum deprehenderit legittimam penam ei irrogat. scȝ penaȝ talionis. Unde sixtus papa. Qui inquit crimē objicit scribat se ꝓbaturū. ꝛ q̄ non ꝓbauerit qḋ objicit penam quam intulerat ipse patiat hec sixt⁹. ꝛ ponit in ca. ij. q. viij. q̄ crimen. Et ad predictam temeritatem iudicium pertinet temerariū de quo Aug⁹. contra mona. li. ij. Duo sunt inquit in q̄bus iudicium temerarium cauere debem⁹ scȝ cum incertum est quo animo quid factuȝ sit vel incertum est qualis futurus sit. qm̄ nunc vel bonus vel malus apparet. hec ille. Et eandē sententiā habet aug. in lib. suo de sermo. domini in mōte. ꝛ subdit ibidem. si igit quispiam verbi gratia conquest⁹ de stomacho ieiunare voluerit. ꝛ tu nō credēs edacitatis vicio tribueris temere iudicabis. Unde ad Roma. xiiij. Is qui manducat non manducantem non spernat. ꝛ qui non manducat. manducantem non iudicet. Item si manifestam edacitatem ebrietatemqꝫ cognoueris ꝛ ita reprehenderis q̄si nūqꝫ ille posset corrigi aut mutari nihilominus temere iudicabis. nam vt dicit idem Aug. in de verbis domini sermone. xj. De nullo desperādum est ꝙdiu pacientia dei ad penitentiam adducit. nec de hac vita rapit impium qui non vult mortem impij tm̄ sed vt reuertat et viuat. Paganus est hodie vnde scis vtrū sit futurus christianus crastino. Iudeus infidelis est hodie. quid si cras amplectit catholicā pacem. quid si isti q̄s in quocūqꝫ genere erroris notos ꝛ tanqꝫ desperatissimos damnas antequꝫ finiant istam vitam agant penitentiam inuenient vitam in futuro. proinde fratres ad hoc vos admoneat. quod ait apostolus. Nolite ante temp⁹ quicqꝫ iudicare. Hec ille. nam vt dicit idem Aug. Temera

rium iudiciū plerūq3 nihil nocet ei de quo temere
iudicaẜ. ei aūt q̄ temere iudicat ipsa temeritas ne-
cesse est est vt noceat. hec Augꝰ. ꝛ poniẜ in ca. xj. q.
iij. temerariū. Sed pro isto est notandum ꝙ ẜm
Aug. in li. suo de sermone domini in mōte. sup illō
Luce. vj. Nolite iudicare ꝛ nō iudicabimini. Que
dam sunt opa manifesta. quedā occulta. ꝛ quedam
media. Manifesta opera dicunẜ illa q̄ nō possunt
bono aīo fieri. cuiusmodi sunt stupra. blasphemia
furta. homicidia. ebrietas ꝛ hmōi. Vñ ad Galẜ. v.
Manifesta sunt opera carnis ꝛ de his licitū est iu-
dicare ꝙ sunt mala ꝛ etiā ꝙ illi mali sunt q̄ illis in-
ficiunẜ peccatis. et sic faciunt iudices ecclesiastici
ac temporales ad q̄s ptinet trāsgressoris legis cha
ritatiue corrigere. quoꝝ correctionē si non accepe-
rint delinquentes sed in malicia sua durauerint li
citum est nobis iudicare eos nisi fructuose penitu
erint dignos esse damnatiōe eterna. Et ideo docet
nos apostolus cū hmōi cibū nō sumere. j. Coꝝ. v.
dicēs. Nūc aūt scripsi vobis nō cōmisceri. si is qui
frater nominaẜ inter vos sit fornicator aut auarus
aut ydolis seruiens aut maledicus aut ebriosus
aut rapax aut huiusmodi nec cibum sumere. Itē
christus in euāgelio p̄cipit ꝙ talis sit nobis sicut
ethnicus ꝛ publicanus. verūtamen mala manife-
sta ꝯtra nos a ꝓximis illata debemus patienter su
stinere ꝛ misericorditer dimittere. sed iniurias cō-
tra deū factas nullo modo sustinere. vnde Greg.
Peccata inquit q̄ vel in deum vel in ꝓximū com
mittunẜ a nobis punienda sunt. ea ꝟo q̄ in nobis
delinquunẜ patēter tolerāda vel potius dissimulā
da sunt. hec Gre. ꝛ poniẜ in ca. xxiij. q. iiij. inter q̄re
las. Itē Criẜ. ope. imp. ome. xvij. sup illud Math.
vij. Nolite iudicare et nō iudicabimini. hic inquit
sermo nō est positus de ꝓximis nō iudicādis qui
peccant in deū sed qui in nos peccant qui eñ non
iudicat proximū ꝓpter peccatū in se ꝯmissum. illū
nec deus iudicat ꝓpter peccatū suū sed dimittit ei
debitū sicut ꝛ ipse dimisit. Scdo aliqua sunt oc-
culta q̄ nemo scit nisi deus qui nō vult adhuc illa
reuelare. ꝛ talia nō debemꝰ iudicare. vñ Aug. ꝛ po
niẜ in ca. xxiij. q. iiij. quantus. Quātus inquit arro
gantie amor est. quāta humilitatis ꝛ charitatis ob
liuio ꝛ arrogantie quāta iactatio vt q̄s se posse face
re credat qd̄ nec aplis cōcessit dn̄s vt zizania videli
cet a frumēto putet se posse discernere. hec ille. Vñ
apl's. j. Choꝝ. iiij. Mihi aūt pro minimo est vt a vo-
bis iudicer aut ab humano die. sed neq3 meipsum
iudico. nihil mihi conscius sum sed non in hoc iu-
stificatus sum. q̄ aūt iudicat me deꝰ est. ꝛ istud con
fundit etiā tales q̄ proximos suos in q̄bus maluz
nō viderūt neq3 nouerūt. sed sola suspitione ex dia
boli inuidia ꝛ malicia ꝓpria iudicāt hereticos mor
te dignos. vñ Aug. sup eodē. Periculosuz inq̄t est
nobis de ignotis cordis alioꝝ iudicare. Tanta eñ
ꝓfunditas est in homine ꝙ latet ipsum hominem
in quo est. In petro profunditas iniq̄tatis infinita
latebat cum se cum dn̄o moriturū ꝓmittebat. Cū
ergo quisquis de se aut nō omnino aut vix posset
ferre sententiā. dicente scriptura Eccl. ix. Sunt iu-
sti atq3 sapientes ꝛ opera eoꝝ in manu dei ꝛ nescit
homo vtruz amore an odio dignus sit. sed omnia
in futurū seruanẜ incerte. quō potest quis de alijs
iudicare. ideo de talibus abscōditis ẜm consilium
apostoli. j. Choꝝ. iiij. Nolite ante tempus iudica-
re quoadusq3 veniat dominꝰ qui ꝛ illuminabit ab
scondita tenebrarū ꝛ manifestabit consilia cordiū.
Tercio aliqua sunt opera q̄ ꝛ bono ꝛ malo ani-
mo fieri possunt. cuiusmodi sunt elemosynaz pau-
peribus dare. multum ieiunare. ꝛ hmōi. que si fiūt
sine charitate ꝓpter laudem humanā nihil ꝓsunt.
Vnde. j. Choꝝ. xiij. Si distribuero in cibos pau-
perum omnes facultates meas ꝛ si tradidero cor-
pus meū ita vt ardeā. et charitatem non habuero
nihil mihi prodest ꝛ ideo de talibus operibꝰ prohi
bet nos xp̄s temerarie iudicare et potiꝰ in meliorē
partem conuertere. Vnde Aug. in de sermone do
mini super illo. Nolite iudicare ꝛc̄. In hoc loco in
q̄t nihil aliud precipi nobis existimo nisi vt ea fa-
cta q̄ dubiū est q̄ animo fiunt in meliorem partem
interpretemur. qd̄ enim scriptū est. Ex fructibꝰ eo-
rum cognoscetis eos. de manifestis dictū est q̄ nō
possunt bono animo fieri. sicut sūt stupra. blasphe
mia furta. homicidia. ebrietas ꝛ si qua sunt talia d̄
quibus nobis iudicare permittiẜ dicente apostolo
Quid enim mihi de his q̄ foris sunt iudicare. non
ne de his que intus sunt vos iudicatis. Et sequiẜ.
de manifestis igiẜ iudicemꝰ de occultis vero iudi-
cium relinquamus deo iudici nostro. Hec Augꝰ.
Sed sicut dicit Chriẜ. omel'. xvij. Ex solis plerūq3
suspitionibꝰ sunt odientes ceteros ꝛ condemnātes
ꝛ sub specie pietatis ꝓprium odium exequentes. et
supple illa que possunt bene vel male fieri ẜm di-
uersas intentiones facientis in partem interpretā-
tes peiorem. taliter vero de ꝓximis iudicātes vt di
cit Linco. dicto. v. sunt de ꝓgenie illiꝰ regis magni
dyaboli qui est rex sup omnes filios supbie. Hanc
temerariam iudicationē offert iste rex nequissimꝰ
cuilibet nostrū quotidie ducendā vxorē. ꝛ sicut est
mos tradentiū mulieres nuptui earum difformita
tes si q̄ sint velare et palliare. sic rex iste dyabolus
hanc temerariam iudicationē quaz nobis tradere
vult in vxorē q2 multas habet difformitates occul
tat ne a nobis ꝓpter eiꝰ turpitudinē recuseẜ. sed ex
perientia docente raro ex mala ꝛ difformi parente
la ꝓduciẜ ꝓles deducenda et bona. sed ex q̄3 mala
parentela ꝛ difformi ꝓducaẜ hec meretrix temera-
ria iudicatio ostendit Linco. vbi prius dicēs ꝙ eiꝰ
mater est tabens ꝛ putrida inuidia que nunq̄3 gau
det nisi de tristibꝰ. de letis semp tristaẜ et murmu-
rat. de qua ꝓuer. xiiij. Putredo ossium inuidia q̄
vix tenet lachrymas cū nil lachrymabile videt. so-
ror vero eius canina ꝛ corrosiua detractio cuiꝰ den
tes nigri ꝛ acutissimi velut canini extra os in lon-
gum valde ꝓtendunẜ. hec aūt q̄cq̄d videt in mem
bris hominū pulchrū et decens velut rabidus ca-
nis auidissime mordendo diminuit. dehonestat. ꝛ
corrodit. Auia ꝟo eius turgida ꝛ inflata est super-
bia que tanta turgescit inflatione ꝙ mētis aspectū
ꝛ discretionē velut oculum ꝛ nasum cooperiendo
obnebulat. nec patet os eius nisi cū spūs ingēs in
amplosa ꝟba ꝓrūpit. nec relinquit hec turba tur-
pis suam ꝓgeniem sed inseparabiliter comitaẜ eā
nec q̄3diu iudicationē temerariam vxorem habes.

hanc turbā pessimā de domo anime tue eycere poteris. hec ergo meretrix etsi nō ꝓpter se tñ ꝓpter vtilitatē ⁊ turpitudinē originis sue est merito recusanda. ⁊ idō rex superbie diabolus q̄ desiderat ꝑdictā meretricē nobis in vxorē tradere timens ipsaȝ esse repulsam nos quoq; velle in vxorē ducere aliquam virginē de familia regis humilitatis ⁊ de genere illius nobilis regine que charitas nuncupatur oriundā predictā meretricē quā desiderat nobis tradere transformat in speciē vnius virginis de ꝑdicta regina charitate oriūdam. s. in speciē pie conquestionis aliene miserie q̄ a multis suscipitur sic informata q̄ repellebatur in specie ꝓpria vt q̄ voluit talia dicere. Iste ꝑ hypocrisim ieiunat vel orat vel pro vana gloria elemosynā tribuit dicūt plerūq; tales. Heu q̄ magnus dolor est de isto q̄ vicio hypocrisis aut vane glorie inquinatur. Sed si vis hanc fucatā conquestionē a cōquestione charitatiua discernere. cōsidera diligēter si in secreto cordis tui fris miseriā plus ⁊ libentius deploras q̄ eā deplorādā alijs denuncies. verus eñ ⁊ charitatiuus dolor est q̄ testimoniū foris nō q̄rit. Hāc itaq; meretricē cum in figurā alienā transformatur. cautius ⁊ diligētius oportet nos cauere. q̄ si nō sit manifesta nos decipit periculosius. nō itaq; temerario iudicio alienā vitaȝ dijudicemus. sed ẜm cōsiliū apl̄i. j. Chor. xj. Nosmetipsos iudicemus ⁊ non iudicabimur. s. in iudicio cōdemnationis eterne. Sed quō nosmetipsos dijudicare debemus docet Linco. vbi ꝑus ita scribens. vt nosmetipsos inq̄t recte iudicemus iste est ad iudiciū ⁊ in iudicio processus rectus. oportet q̄ in ciuitate mētis cōueniat populus omniū viriuȝ anime. eligantq; sibi iudicē in illo populo potentissimū ⁊ sapiētissimū in quo sit veritas. detestatio auaricie. talis est synderesis. i. superior pars rōnis q̄ iudiciariam dignitatē obtinet. Iudex iste ẜm legem scripture sacre iudicabit que exquesite decernit quid bonū. quid malū. quid honestū. quid inhonestum. q̄ p̄mia cōgruant bonis ⁊ que pene malis. iudici tribunal cōpetit q̄ suffultus a veritate et rectitudine iusticie ⁊ iudiciuȝ nusq; decliner. et sic manifesta possumus ꝑdicto mō iudicare. occulta vero debemus diuino iudicio relinq̄re sed media siue ambiguā semꝑ debem⁹ in meliorē partē interꝑtari. Et si vt inq̄t aug⁹. suspitiones vitare nō possumus q̄ homies sumus. tñ iudicia. i. diffinitiuas sentētias cauere debemus ⁊ plus salutē q̄ morteȝ reoꝝ optare ⁊ in futuro spem boni hr̄e. hec Linco. Et ex istis pȝ q̄ nullus deberet malū de ꝓximo temerarie sine manifesta ⁊ ꝓbata euidētia iudicare nec nimis faciliter dictis alienis ꝓximos criminātibus aurē inclinare. vñ Greg. de nostra inquit sanctitate absit christianoꝝ iudicio ea q̄ maledictoruȝ hominū in morib⁹ cōficta credimus in qualicūq; modulo suspitionis adduci. q̄ ⁊ sacri eloquij testimoniū tenem⁹. vt mala maiora cū forsitan dicuntur nisi ꝓbata credi nō debeant ẜ citius ꝓbata vlcisci. Hec igitur vt dixi nimie leuitatis esse ostēdere si q̄s mala grauia credere studeat q̄ ꝓbari non possunt. vñ sanctitas nostra debet mentē suā a maledictoꝝ hoīm rumoribus obtractione disiūgere ⁊ sola que eterne vite sunt atq; ad vtilitatē subditoꝝ ꝓficiunt cogitare. hec Greg. ⁊ ponitur in ca. xj. q. iij. in cūctis. Preuaricari autē est vera crimina abscōdere. s. si fraudulenter abscōdat ea concludēs cū reo ꝓprias ꝓbationes assimulando ⁊ falsas accusationes admittendo. vñ p̄uaricator dicitur q̄si variator q̄ aduersam partē adiuuat prodita causa sua. ⁊ ideo ad cuitandū p̄uaricationē hmōi accusatoꝝ. Calixtus papa p̄cipit vt accusator p̄nte eo quē accusat in scriptis accusationē iudici offerat ⁊ ꝓpria voce litteras sue accusationis legat. hec Calixtus ⁊ ponitur in c. ij. q. viij. qui crimē. Itē idē. Accusatores inquit persone sine scripto nunq̄ recipiantur. nec absente eo quē accusare volūt quilibet accusari ꝑmittatur. hec Calix. ij. q. viij. accusatorū. Tergiuersare est cū vniuerso ab accusatione desistere nō qualitercunq; sed inordinate. Cōtingit eñ q̄nq; aliquē ab accusatione inordinate desistere absq; vicio. q̄n scȝ in ipso accusationis ꝓcessu cognouit falsum esse id de quo accusabat qd̄ tamen q̄n accusabat putabat esse verum ⁊ sic pari ꝯsensu accusator ⁊ reus mutuo se absoluūt nec tunc accusatus de crimine sibi imposito cogēdus est se purgare. dicēte ca. deficiētib⁹ vero accusatoribus nō videtur reus cogēdus esse ad purgationē. Sicut eñ possessor deficiente accusatore titulū sue possessionis ꝓbare non cogitur. ita q̄ impetitur ad innocentiam suam purgandam cogendus esse nō creditur deficientib⁹ accusationib⁹. hec ca. ij. q. iiij. deficientibus. Contingit etiā aliquem ab accusatione ordinate desistere q̄n princeps cui pertinet cura cōicatis qd̄ per accusationem intendit aboleuit et ab accusatione accusatorem desistere impune concessit ⁊ accusatum absoluit.

Capitulum XI

Quarto sub ꝑdicta specie auaricie. s. fallacia continetur etiam falsa accusatio vel defensio peccati. A

De qua Greg. xxij. moral. exponēs illud Iob. xxj. Si abscondi quasi homo peccatū meū. dicit vsitatum viciū generis humani est in libendo peccatū cōmittere. ⁊ cōmissum negando abscondere ⁊ conuicium defendendo multiplicare. nam peccatum peccato addit qui culpe quā fecit patrocinia defensionis adiungit. ⁊ potest talis excusatio siue defensio peccatū esse coram iudidice publico ⁊ ordinario vel coram iudice priuato ⁊ penitētiali. ⁊ vtraq; est iniqua ⁊ iniusta. Sed ꝓ isto est notandum q̄ coram iudice in publico iniustam ⁊ iniquā tripliciter contingit esse peccati defensionē. Primo q̄n reus in defensionem sui peccati veritatē abnegat. vnde iustuȝ est q̄ quilibet obediat suo superiori in his ad que vis ꝑlationis se extēdit. ⁊ ideo ex debito iusticie tenetur accusatus veritatē exponere quā iudex ab eo ẜm formam iuris exigit. ⁊ si eam mendaciter negauerit mortaliter peccat. eo q̄ facit contra debitum iusticie ⁊ cōtra dilectionē ꝓximi. scilicet iudicis cui debitū negat. et cōtra dilectionē accusatoris q̄ si in ꝓbatione defecerit puniendus est vt patet ex supradictis ⁊ ideo merito orat ꝓpha di. in ps. Ne declines cor meū in verba malicie ad excusandas excusationes in peccatis. Sup quo dicit glosa. hec est cōsuetudo impudentiū vt deprehēsi

per aliq̄ falsa se excusant. nec tale mendaciū est to-
taliter officiosum vt sic excuset a pctō mortali.im-
mo est quodāmodo ꝑnitiosum. qꝛ cadit in iniuriā
iudicis iusticie ⁊ abnegationem veritatis. Scđo
ꝯtingit talem defensionē esse iniustam nō solū ne-
gando veritatē que ſm formam iuris exigitur sed
etiā ꝓponendo aliquam falsitatē vel fraudem vel
etiā dolū per se vel ꝑ aliū in sui defensionē adhibe
re quo minus veritas cognoscat.⁊ certe oēs q̇ qua
cunqꝫ etiā collusione taliter defendunt scienter de-
linquētis tale pctm̄ ne ſm iura puniat pena a legi
bus instituta equaliter cū reo participes efficiunt
eiusdē peccati.vñ.xxiij.q.iiij.tu bonus dicit canon
Qui pōt obuiare ⁊ perturbare ꝑuersos ⁊ non facit
nihil aliud est ꝙ̄ cōsentire impietati eoꝝ. Et sicut
dicit apl's ad Roma.j.Nō solum q̇ pctā agunt di-
gni sunt morte sed etiā q̇ consentiūt facientibus.

Tercio cōtingit talem defensionē esse iniquam ⁊
iniustam si sit violenta.puta si quis iuste damnat⁹
ad mortē peccaret si violēter resisteret.dicente apo
stolo Rom.xiij.Nō est potestas nisi a deo que aūt
sunt a deo ordinata sunt itaqꝫ qui resistit potestati.
dei ordinationi resistit.q̇ resistunt sibijpsis damna
tionē acquirunt non tamen tenet quis illud face-
re vnde mors sua sequat ꝙ̄tūcunqꝫ damnatus . qꝛ
nullus debet interficere seipm̄.vt si q̇s damnat⁹ fu-
erit vt moriat nō peccat si cibum occulte ministra
tum accipiat qꝛ non sumere esset seipm̄ occidere.
vnde Ambro. ⁊ ponit in ca. dist.lxxxvj. non satis.
Quisquis inquit pascēdo hoiem seruare poteris
si nō paueris occidisti. Hec ille.Talis excusatio si
ue defensio peccati est iniqua et iniusta in iudicio
penitentiali. vñ Chris.omel.xiij.ope.impe.Omni
quit malicia pctōris qui neqꝫ futuri iudicij terrore
mutat.q̇ em̄ debuerat pctm̄ suū simpliciter cōfite-
ri vt dñm quē male agendo irritauerit simpliciter
ꝯfitēdo liniret.ecōtra nō confitet autē adhuc se ex-
cusat ⁊ stolide dum vult vnū accusare pctm̄ addit
alia duo primū qꝛ peccauit.secundū qꝛ excusauit.
terciū qꝛ iniuriā deo facit. Hec ille. Item Isid.in
de sum.bo.li.ij.ca.xxxiij.Sicut inquit gignunt ex
peccato pctā vt dum nō euitant parua incidat in
maximis.Et dum defendunt admissa nec lamen-
tant ex flagicio ad sup̄biā itur. Vñ fit vt duplicati
sit criminis reus q̇ ⁊ admittit scelera ꝑ voluntatē ⁊
defendit ea ꝑ ꝯtumacie tumorē.sic ex vicio viciū gi
gnitur.sicut dauid q̇ dū nō euitauit adulteriū per
petrauit ⁊ homicidiū. Itē ex virtute virtus cōcipi
tur sicut per virtutē euāgelice p̄dicationis ꝟtutem
martyrij apl'i meruerūt.Hec Isi. Itē idē dist.xxiij.
ca.eiusdē.Omne inq̄t pctm̄ anteq̄ admittat ampli⁹
ꝑtimescit ꝙ̄uis aūt graue sit dū in vsum venerit le
ue existimat ⁊ sine vllo metu ꝯmittit.istis fomiti-
bus q̄si q̇busdam gradib⁹ cōualescit om̄e pctm̄ co
gitatio nanqꝫ praua delectationē parit. delectatio
consensionē. consensio actionē.actio cōsuetudinē.
cōsuetudo necessitatē. sicqꝫ his vinculis hō impli-
catus q̄si quadā cathena viciōꝝ tenet astrictus ita
vt ab ea euelli nequaq̄ possit nisi diuina gratia ma
num iacētis apprehendat. Pctm̄ admittere est ca
dere in puteū.Consuetudinē ꝟo peccādi facere est
os putei coangustare.ne is qui cecidit valeat exire

Hec ille. Unde Aug.sup ꝑs.lxviij.exponēs illud.
Ne absorbeat me ꝓfundū neqꝫ vrgeat sup me pu-
teus os suū.Quid est inquit frēs hoc qđ dep̄catus
est:magn⁹ est puteus ꝓfunditas iniq̄tatis huma-
ne. illuc quisqꝫ q̇ ceciderit in altū cadet. sed qñ ibi
positus confitet pctā sua nō clausit sup eū puteus
os suū vt est in quodā alio ꝑs.sic scriptū.De ꝓfun
dis cla.ad te dñe do.ex.vo.me. Si aūt factū in illo
fuerit qđ alia sñia scripture dicit. Peccator cum in
ꝓfundū venerit maloꝝ ꝯtēnit.ꝓuer.xviij. Clausit
sup eū puteus os suū.qꝛ clausit pctōr os illius . ꝑ-
didit em̄ confessionē vere mortuus est. Impletuꝫ
est in eo qđ alibi dr̄.A mortuo velut q̇ non sit perit
ꝯfessio Eccl.xvij. Metuēda est ista res vehemēter
frēs. Si videritis hoiēꝫ fecisse iniq̄tatē ꝟsus est in
puteū.qñ aūt dixeris illi iniq̄tatē ipsius ⁊ ip̄e dixe
rit. vere peccaui fateor nō sup eū clausit puteus os
suū.cū aūt videris eū dicere.q̇d em̄ male feci fact⁹
est defensor peccati sui.clausit sup eū puteus os su
um.a quo eruat nō habet.amissa confessione non
erit locus mīe.tu factus pcti tui defensor quō erit
deus liberator:vt ꝫ sit ille liberator tu esto accusa-
tor.hec ille. B Sed hic est notandū ꝙ septem
modis de peccatis suis solēt hoies se excusare. pri
mo ꝑ iniquā ꝯsuetudinē.scđo ꝑ veritatis attestatio
nē.tercio ꝑ feruide iracūdie motōem.quarto ꝑ la-
sciuā societatē. quinto per diuinā voluntatē. sexto
per carnalē fragilitatē.⁊ septimo ꝑ finalē vtilitatē.
Sed iste excusatiōes si intime ꝯsiderent omēs ini-
que sunt friuole ⁊ ꝑniciose.Trib⁹ em̄ p̄mis modis
ꝯsuetudinaliter iurātes de suis iuramētis cōmuni
ter se excusant.vnde aliqui dicūt ꝙ sunt taliter a cō
suetudine iuramētis assueti ꝙ se nequeūt refrena-
re.Sed ꝙ̄ fatua sit ista excusatio ꝑ exemplū osten
do.vt supposito ꝙ stares corā iudice accusatus de
furto siue de homicidio ⁊ diceres sibi.certe dñe ta
liter sum assuetus ad hmōi facinora ꝑpetranda ꝙ
me ab illis cohibere nō possum. Rogo ꝙ̄ bona eēt
tibi ista excusatio. nonne ꝑ illam teip̄m condēna-
bilem iudicares. Sic sp̄ualiter tales q̇ dicūt se ad
transgressionē mandatoꝝ dei taliter assuetos ꝙ se
nō possunt abstinere ad penā se damnabiles osten
dūt eternā.Et iō merito cuilibet tali pōt xp̄s dice-
re.Ex ore tuo te iudico serue neq̄. Luc.xix. Se-
cundo aliq̇ excusant se de suis peccatis. dicētes ꝙ
verū est qđ iurāt.Sed taliter se excusantibus rñde
ri pōt ꝙ qualitercunqꝫ verū sit qđ iurauit.tñ ipsi se-
ipsos falsos esse ostēdunt in hoc ꝙ ꝯuentiōem cuꝫ
deo in baptismate ac etiā in penitentiali iudicio fa
ctā damnabiliter irritant . ⁊ ad iracundiā ꝓuocāt.
Et iō dicit ꝑs. Expelle eos qm̄ irritauerūt te dñe.

Tercio aliqui excusant se dicētes ꝙ ideo iurant
qꝛ sunt ad iracundiā ꝓuocati.ꝫ certe excusatio ista
insanissima est.nā bene insanissim⁹ diceret q̇ ꝓpter
hoc ꝙ aliquis insipiēs ip̄m irritaret ipse arcū suuꝫ
⁊ sagittas suas acciperet . ⁊ equū suū vel bouem vel
vxorē vel filiū vel aliquē aliū amicū penes se nul-
lo mō delinquentē suis sagittis crudeliter vulnera
ret.Sed quātomagis insanus dici pōt q̇ ꝓpter hoc
ꝙ aliquis stultus ip̄m irritaret deū ⁊ dñm suū Ie-
sum xp̄m sagittis horribiliū iuramentoꝝ quantū
in se impijssime vulnerat. Unde de talib⁹ conq̄rit

dn̄s p ꝓphetā.d. Tetenderūt arcū suū ꝛ posuerunt
me q̄si signū ad sagittā. Tren.iij. Quarto ꝑ socie
tatē lasciuā sua excusant pctā dicentes. mala socie
tas me fecit sic vel sic peccare. q̄ quidē excusatio fa
tua reputaret apud iudicē secularē cū tali excusati
one taliter se excusans reum seipm̄ ostenderet ꝛ soci-
os suos accusaret. ꝫ multomagis iniqua est talis
excusatio apud deū prem qui clarissime noscit hu
mani arbitrij libertatē. ac etiā quis tā insanus qui
si videret aliquē socium suū flumen intrantē ꝛ ibi
submergentē se ꝙ eū sequeret seipm̄ submergēdo.
Sed certe lōge maior insania est quēcunqꝫ ad seq̄-
lam cuiuscūqꝫ societatis se in pctm̄ submergere qꝛ
vt dicit Hiero. in quadā ep̄la. multitudo sociorum
impunitatē nō facit criminū. Vn̄ ꝓsper in li. de do
no timoris. ij. inquit. Socij ibāt ꝑ viā. vnus sapiēs
ꝛ alter stultus. veniētes aūt ad quoddā biuiū vbi erāt
due vie vna delectabilis. ꝛ alia aspera ꝛ tediosa. fa-
tuus aūt per viā delectabilē trāsire elegit. sapiens
v̄o volēs sociū ab erroris deuio elicere dixit. socie.
ꝛ si illa via delectabilis tn̄ periculosa est. ad malum
ducit hospitiū. alia v̄o ꝛ licet aspera ꝛ tediosa secu
ra tn̄ est. ꝛ ad optimū ducit hospitiū. vn̄ ꝯsulo inq̄t
vt eamus per eā. Fatuus aūt credens his q̄ vide-
bat viā delectabilē oīno capere voluit. Sapiēs v̄o
nolēs sociū suum derelinquere secutus est eū. qui
simul euntes inciderūt in latrones. qui eos spolia-
uerūt. ꝛ deinde cū latronibus sunt capti ꝛ in carce
rem mācipati. tandē v̄o corā summo iudice sūt ad
ducti. vbi ambo se excusare ceperūt. Sapiēs em̄ se
excusauit per sociū suū q̄ malā viā elegerat. fatuus
vero excusauit se ꝑ sapientē sibi imputando crimē
ꝙ secutus est eū ex quo eū stultū esse cognouit et a
deuio potuit eū reduxisse erroris. Tūc iudex data
snīa vtrūqꝫ ꝯdemnauit. fatuū qꝛ sapiēti non credi-
dit. ꝛ sapiētem qꝛ fatuū est secutus. Spūaliter isti
duo socij sunt corpus ꝛ aīa. due vie via ducēs ad
celū q̄ stricta est ꝛ via lata ad infernū deducens. la-
trones demones q̄ de virtutibus spoliant ꝛ in car
cerem ducunt miserrime seruitutis. Judex xp̄s fi-
lius patris celestis. vn̄ Joh. v. Pater omne iudici
um dedit filio. iste iudex reproborum corpus et aīam
stultorum ꝯdemnabit ad suppliciū infernale eternū.

Quinto quidā de suis peccatis se excusant ꝑ vo
luntatē diuinā dicētes. ꝙ predestinatū ꝯdat illis ꝙ
taliter peccarēt. ꝛ ideo non eis est imputandū sed
sm̄ dispositionē voluntatis diuine ꝛ corporum cele-
stium ꝯstellationē ꝛ sic deū blasphemant innuen
do ꝙ ipse sit auctor viciorū ꝙ ipsi nullatenus pos-
sunt euitare. sed a taliter se excusantibus peto. nun-
quid volūtarie hoc vel illud pctm̄ fecerūt qd̓ opor
tet eos omnino cōcedere. qꝛ sm̄ Aug. iij. q. j. q̄dam.
Omne pctm̄ est voluntariū et per ꝯn̄s talis actus
peccandi dependit a voluntate humana naturali
tn̄ docēte rōne pōt fieri vel non fieri indifferenter.
Sequit ꝙ fuit in potestate eorum. nō sic si voluissent
peccasse. Vn̄ Aug. Nabuchodonosor inquit peni
tentiā meruit fructuosam. nonne post innumeras
impietates flagellatus penituit. ꝛ regnū qd̓ ꝑdide-
rat rursus accepit. Pharao aūt ipse ē flagellis du
rior effectus ꝛ perijt. hic mihi rationē reddat q̄ di-
uinū consiliū nimiū alte sapienti corde dijudicat

cur medicamentū vnius medici cōfectū alij ad in
teritum alij valuit ad salutem. nisi qꝛ dn̄s nr̄ Jesus
xp̄s bonus odor alijs est odor vite in vitā. alijs est
odor mortis in mortem. q̄ntum ad naturam ambo
hoīes erant. q̄ntum ad dignitatē ambo reges. q̄ntum
ad causam captiuum dei populum false posside-
bant. q̄ntum ad penam ambo flagellis clemēter ad
moniti. quid igit fines eorū fecit esse diuersos nisi
ꝙ vnus manū dei omnipotētis sentiēs in recorda-
tione ꝓprie iniq̄tatis ingemuit. alter v̄o libere qua
dei omnipotētis misericordissime veritatē pugna
uit arbitrio. vasis ire nunq̄ deus redderet interitū
si non spontaneū inueniret homo habere peccatū
qꝛ nec deus peccāti homini iniuste inferret iram. si
homo ex predestinatione cecidisset in culpā prede
stinatio v̄o dei siue ad bonū siue ad malū in oībus
oꝑari ineptissime. i. falsissime dr̄ vt ad vtrūqꝫ hoīes
quedā necessitas videat impellere cū in bonis vo-
luntas sit intelligēda nō sine grā. in malis aūt vo-
luntas intelligenda est sine grā. Cū v̄o aliq̄s a deo
aut traditos desiderijs suis aut obduratos legimus
aut relictos magnis peccatis suis hoc ipsos meru
isse ꝯfitemur. quia talia eorum crimina precesserūt vt
qn̄ sibi penā debuerint. i. meruerint qꝛ eis ꝛ suppli
cium vertit in reatum atqꝫ ita nec de iudicio dei q̄
rimus qd̓ deserit merito liberare. Vires itaqꝫ obe
dientie nō ideo cuiq̄ abstraxerit deus qꝛ eū nō p̄-
destinauit. sed ideo eū non p̄destinauit recessurum
ipsum ab ipsa obedientia etiā p̄uidit. Predestina-
tioqꝫ dei semꝑ in bonū est q̄ pctm̄ solum sola ho-
minis volūtate commissum aut remittendū nouit
cū laude mīe aut plectendū cum laude iusticie. In
malis aūt oꝑibus nr̄is sola p̄ntia dei intelligenda
est qꝛ sicut prescituit ꝛ predestinauit q̄ ipse fecit ꝛ vt
faceremus ipse donauit nō p̄destinauit q̄ non fecit.
nec sic faceremus exegit. hic aūt de q̄bus dr̄. j. Joh.
ij. De vobis exierūt sed non fuerint ex vobis. si em̄
fuissent ex vobis ꝑmansissent vtiqꝫ vobiscū. volun
tate exierunt voluntate ceciderūt. ꝛ qꝛ p̄sciti sūt ca
suri. nō sunt predestinati. essent predestinati si eēnt
reuersuri. ꝛ in sanctitate ꝛ veritate remansuri. ac ꝑ
hoc predestinatio talis multis est causa stādi neqꝫ
est causa labendi. non igit necessitatem facit corre
ctionis vel obdurationis diuina p̄destinatio seu p̄
scientia non potest. cum boni per grām corrigant
a libero arbitrio male pereant. Neqꝫ em̄ quia p̄de-
stinatio siue prescientia falli nō pōt. necessario eue
niunt que predestinantur vel presciunt que futu-
ra sunt. sicut nec necessarie predestinant vel presci
untur que futura sunt. sed quia bona absqꝫ eius gra
tia mala absqꝫ eius prescientia euenire nō possunt
q̄uis ergo conuenienter dicatur si hec predestinata
sunt vel p̄scita necessario euenient. non tamē ideo
absolute verum est necessario euenient quia prede
stinata sunt vel prescita. quia hec necessitas refera
tur ad rerū euentum. sed ibi scꝫ priori ꝓpositione
ad intuitum diuine presciētie. Et sequit sed in his
omnibus vicia nostra humane ascribunt mentis
arbitrio. ꝛ quod diuina clementia in electis miseri
corditer vertit in bonum. in damnatis iuste relin-
quit ad malum: sicut igitur q̄uis certissime scia-
mus neminem vltra terminū a deo sibi prefixum

esse victurū.tamē omibus languētibus nō incongrue medemur.sic ꝙuis nemo saluet nisi predestinatus ad vitā.omni tñ delinquenti est adhibenda correctio.nec maloꝝ est est negligenda disciplina. hec Aug. ꝛ ponit in ca.xxiij.q.iiij. Sexto ꝗdam de peccatis suis se excusant per carnalē fragilitatē et dicunt plane se nō posse abstinere a libidinibus ꝓpter suā complexionē.ꝛ sic nequiter deū de iniusticia ꝛ crudelitate blasphemando accusant.Nam si deus aliquid homini ꝑcepisset qđ homo facere nō posset esset iniustus ꝛ si hoiem damnaret ꝓ eo ꝙ euitare nō posset tyrannus esset crudelis.Et cuꝫ deus precepit hoiem se a fornicatione abstinere.et huic precepto si quis nō obediret. vel saltem si illud preceptū transgressus fuerit nisi fructuose penituerit nō est dubium quin ineternū peribit. Ex quo patet ꝙ dicētes se abstinere a fornicatione nō posse.deū de iniusticia ꝛ crudelitate blasphemādo accusant. Figurā huius habemus Gen̄.iij. vbi legitur ꝙ adam qñ peccauit se excusando peccatum suum in mulierē refudit. mulier vo in serpentē. et ideo magis peccabāt.qꝛ sic creatorem suum infamare volebant.Unde Lin.sup euāgelia.parte.j.c.lxiiij.Adam inquit requisitus q̄re peccasset.respōdit domino culpam infundēs in ipsum di. Mulier quā dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno et comedi qua excusatione quasi hereditaria iniquitate filij adhuc cōtra deum superbiūt ꝛ in peccatū sui culpam peccati in ipsum infundūt cum dicūt suam complexionem hoc vel illud peccatū postulare.Alij dicūt se de luxuria non posse abstinere.qꝛ calide sunt nature.Alij dicūt se a potu nō posse abstinere.quia frigide sunt nature.sed hoc est dicere. mulier.i.caro quā dedisti mihi seduxit me. hec linco. Septimo quidā se excusant de peccatis suis per finalem vtilitatē. ꝛ tales inueniunt nōnulli ꝑdones ꝛ iniusti acquisitores q̄ auferunt a diuitib⁹ bona sua sine aliqua ꝯsciētia colligūt et recondūt ꝛ elemosynas causam finalē pretendūt. Cōtra q̄s Aug.forte inquit aliq̄s cogitat ꝛ dicit.multi christiani diuites ꝛ auari ꝛ cupidi sunt non hoc est pctm̄ si suū illis abstulero ꝛ pauperibus dedero. vñ em̄ illi nihil boni agunt mercedem habere potero.sed hmōi abrogatio dyaboli calliditate suggerit. nam si totū tribuat qđ subtulerat.addit potius pctm̄ ꝙ diminuet. hec Augu. ꝛ ponit in ca.xiiij.q.v. forte. Itē aug.in de verbis dñi sermo.xxxv. sup illo euāgel'. Facite vobis amicos de mā.iniquit. hoc inq̄t quidā male intelligēdo rapiūt res alienas ꝛ aliq̄d inde pauperibus largiunt ꝛ putāt se facere qđ preceptum est.dicūt em̄ aliena rapere māmona est iniquitatis.erogare inde maxime indigētib⁹ est amicos facere de māmona iniq̄tatis. Intellect⁹ iste corrigendus.immo ꝛ de talibus cordis nr̄i oīno delēdus est. nolo sic intelligatis. sed de iustis laborib⁹ vr̄is facite elemosynas.ex eo qđ recte habetis date Hec ille.Et huic alludēs be.Greg. Nō est inq̄t putandū elemosyna si pauperibus dispenset qđ ex illicitis rebus acquirit.qꝛ q̄ hac intentione male accipit vt bñ dispēset grauat potius ꝙ iuuat. vñ ꝛ certū est qꝛ si monasteria vel sinodocia vel aliđ hmōi ex pecunia q̄ pro sacris ordinibus datur ꝯstituant non proficit mercedi.ne igit sub obtentu elemosyne cū pctō studeam⁹ aliquid accipere ꝓhibet scriptura dicēs.hostie impioꝝ abhoiabiles sunt deo q̄ offerunt ex sceleribus.q̄cquid dei sacrificio ex scelere offert oipotētis dei nō placat iracundiā sed irritat.Hinc rursus scriptū est.Honora dñm de tuis laborib⁹.Qui igit male tollit vt q̄si bñ prebeat.cōstat sine dubio qꝛ dñm nō honorat.Hinc q̄ꝫ ꝑ salomonē di.Qui offert sacrificiū de suba pauperis idē est ac si victimet filiū in ꝯspectu pr̄is. Quātus aūt sit pr̄is dolor ꝑpendamus si in ꝯspectu ei⁹ fili⁹ suus victimet. ꝛ hic facile cognoscit quātus apud deū dolor exasperat qñ sacrificium ei ex rapina tribuit.nimis igit declinandū est sub obtentu elemosyne pctā simoniace heresis ꝑpetrare.hec Greg.et ponit in ca.j.q.j.non est putandū.ꝫ sicut dicit ideꝫ Gre.Elemosyna oculis redēptoris nr̄i illa nō placet q̄ ex illicitis ꝛ iniq̄tate ꝯgerit.sed q̄ rebus concessis ꝛ bñ acquisitis impendit.hec Gre.ꝛ po.in.c.xiiij.q.v.elemosyna.Et ex ꝑdictis ptꝫ ꝙ vane ꝛ perniciose sunt excusationes q̄s impij ad defendendū ꝛ excusandū sua pctā assumūt. Et sicut impiū est pctā q̄ facimus ptinaciter excusare.ita vt dicit holkot in lectura sua libri sapie lecti.clxxvij. vtuosum est valde pctā ꝓximi nō faciliter iudicare sed cōpatiendo aliq̄liter excusare. ꝯsiderātes cōmunis fragilitatis ꝯditiōem.sincere familiaritatis cōionē et vere pietatis excitationē. Primo em̄ cōmunis fragilitas qꝛ frequēter oēs erramus mouere nos debet ad aliter excusandū.non tñ ad ptinaciter defendendū errores alioꝝ.vñ Bern̄.sup canti.ser.xlj. Noli inquit iudicare ꝓximū.sed magis excusa intentionē si opus non potes. puta ignorantiā puta surreptionē puta casum.qđ si em̄ oīno dissimulationē rei certitudo recusat. suade nihilominus tibi. ꝛ dicito apud temetipm̄.vehemēs temptatio fuit. quid de me illa fecisset si accepisset in me similiter potestatē? Scđo nos mouere debet ad idē sincere familiaritatis cōmunio vt saltem de amicis mala faciliter nō credamus.nec etiā de ꝑlatis vel etate ꝓuectis. vñ Hiero.in epl'a ad rusticū monachū. Nō est inq̄t facile malū de ꝑfecta etate credenduꝫ qđ vita ꝑterita defendit ꝛ honorat. Tercio nos mouere debet ad idē vere pietatis exercitatio. Pium em̄ est alienos defectus quantuꝫ fieri pōt sine lesione iusticie excusare ꝛ ꝓximoꝝ famā quantum est possibile illibatā seruare.vñ Orige.sup leui.ca.xxxiij.nō vult inq̄t te dñs si forte videris pctm̄ fratris tui ꝯtinue euolare ad publicū ꝛ ꝑclamare passim ꝛ deuulgare aliena pctā qđ esset vtiq̄ȝ non corrigentis sed diffamantis.hec ibi.

Capitulum XII

Quinto sub ꝑdicta specie auaricie.s.fallacia cōtinet iniusta aduocatio. ¶ Officiū em̄ aduocationis non est malum ſm se sed est officium licitum persone cui non est prohibitum hoc officium si debito modo procedat.ꝛ causa iniusta non sit. ꝛ salarium recipiat ꝛ moderatum habendo respectum ad quantitatē cause ad laboreꝫ aduocationis. ꝛ ad facultatem persone aduocantis. Unde Augustin⁹.

Non liceat inqt iudici vendere iustū iudiciū.ꝛ nō liceat aduocato vēdere iustū patrociniū.ꝛ iuris cō sulto rectū consiliū.hec Aug⁹.Et ponit in cap.xj. q.iij.non liceat.Et licet officiū aduocatōnis sit of ficiū licitū bene se habentib⁹.tñ a viris perfect⁹ pe nit⁹ est fugiendū.ꝛ hoc propter multiplex pericu lū qꝺ circa illud consistit officiū.q̄ꝝ primū est ꝙ q̄ si innūerabilib⁹ psonis iniuriā facit eoꝝ bona tpa lia auferendo iniuste.Nam vt dicit parif.in de vi ciijs.pte.iiij.c.vj.Sicut medicus pauperi infirmo potens ſbuenire ꝛ nō ſbueniēs homicida ipsi⁹ iu dicat.Ita aduocat⁹ q̄si aufert rem suā pauperi ho mini cui non conseruat eā cū possit.Unde.xxiij. q.iiij.tu bon⁹ dicit canon.Qui pt obuiare ꝛ ptur bare aduersos ꝛ nō facit.nihil aliud est q̄ consen tire impietati eoꝝ.nec caret scrupulo societat⁹ oc culte q̄ manifesto facinore desinit obuiare. Et sic dicit apostol⁹ Roma.j.Non solū q̄ peccata agunt digni sunt morte.sed etiā q̄ consentiūt facientib⁹. Ex hoc pꝫ ꝙ aduocat⁹ tot personis pauperib⁹ in iuriā facit.quot posset adiuuare ꝛ defendere.ne ꝑ impios eoꝝ bona perderēt.ꝛ pro eo ꝙ impi⁹ pau perib⁹ iniuriā faciens morte est dign⁹.Ideo tali bus merito dicit ꝓpheta Esa.j.Querite iudicium ſbuenite oppꝛſſo.iudicate pupillo.defendite viduā

Scōm periculū est.ꝙ hoc officiū pre ceteris of ficijs videt esse magis corruptū.Unꝺ inuenit q̄nq3 aliqs morb⁹ incurabilis ad quē non inuenit ali quis medic⁹ qꝛ de salute egri desperat.Sed nulla cā adeo inuenit iniusta ad quā non inuenit aduo catus ad illā defendendā.nam malus aduocatus cū processu negocij cām esse iniustā3 cognoscit.tñ adhuc defendit timens cadere in cā ne iusti⁹ repu gnaret.vnde cū per iusticiā nō possit.ꝑ mendacia per piuria.ꝑ falsas leges.ꝑ falsa instrumenta.ꝑ fal sos testes.ꝛ alias falsas ſbtilitates ꝛ cās defendit. Et sic aliq̄ndo per hmōi falsa mendacia deū ab ec clesia sua expellit.ꝛ diabolū introducit ꝛ in posses sione defendit ꝛ custodit.nā experientia q̄tidiana docēte.Si aliqs homo iust⁹ simplex ꝛ habilis in ridice eligat in episcopū aut abbate3 vel alicui⁹ ec clesie postorem.ꝛ aliqs maledict⁹ symoniac⁹ pre tendens se habere tytulū.ad illud idem beneficiū falsus aduocat⁹ per cautelas ꝛ ſbtilitates symoni acū introducit.ꝛ vix iustū ꝛ verū pastorem expel lit.Et tūc sicut xp̄o ascribit q̄cq̄d factum fuerit ali cui de mēbris suis siue bonū siue malū.vt pꝫ Ma thei.xxv.ita ꝛ diabolo ascribit qꝺcūq3 factū fuerit alicui de mēbris ei⁹.patet ꝙ mal⁹ aduocat⁹ expel lens veꝝ ꝛ iustū pastorem de bñficio ꝛ introducēs symoniacū.diabolū introducit ꝛ xp̄m expellit.

Terciū periculū est magna molestia quā offici um istud cōfert menti hūane lites cōtinue audiē do.vñ Aug⁹.Christū inqt testem aduoco.ꝙ mal lem ꝑ singl'os dies aliqd operari manib⁹.q̄ tumul tuosas cārū prolixitates pati.Et ideo btūs Amb. in libro suo de officijs.Dispendio inqt litis carere nō mediocre lucrū est. Nam vt dicit btūs Aug⁹. Nihil est similib⁹ actib⁹ demonū q̄ litigare.Et iō merito dicit apl's.ij.Thym.ij.ꝙ seruū dei nō opor tet litigare.Qꝺ considerans btūs Bernard⁹ ad eu geniū papam sic scribit.Lex dñi in sacro palatio si let leges perstrepūt seclares.miror si plerūq3 dice re non cogaris.narrauerūt viri iniq̄ fabulatōnes. sed non vt lex tua.tales eñ aduocati mali hostes sunt dei.ꝛ antichristi sūt.Nam xp̄s in mūdu3 ve nit vt pace3 facēt.Unde apostol⁹.Ipse est pax nr̄a q̄ fecit vtrūq3 vnū.sed aduocati mali discordiam ꝛ litem amāt ꝛ querūt. Unꝺ sicut de christo scriptū est.In pace fact⁹ est locus ei⁹.ita de malo aduoca to dici pt.In lite fctūs ē locus ei⁹.De⁹ eñ q̄si pre oib⁹ discordiam detestat.qꝺ pꝫ ex illo Prouerb. vj.Sex sunt q̄ odit de⁹ ꝛ septimū detestat aīa ei⁹ Et est illud septimū seminare inter fratres discor diam.sed inter fratres discordiā maxime diligunt mali aduocati.qꝛ eoꝝ lucꝝ reputant alienā discor diam. B Quartū periculū qꝺ circa officiū ad uocatōnis consistit est.ꝙ mali aduocati legem dei contēnūt.quā sūme diligere tenent.vnde Grego. Qui inqt diligit regem.diligit ei⁹ legem.Ite3 ps. Palpebre ei⁹ interrogant filios hominū. Super quo parisieñ.Palpebre q̄ q̄ndoq3 sūt clause ꝛ q̄n doq3 sūt aperte.signant sacrā scripturā q̄ alicubi ē obscura.ꝛ alicubi aperta.q̄ interrogauit filios ho minū vtꝝ ament deū.Signū aūt diuine dilectōis est.cū qs laborat libenter in studio sacre scripture Sacra vero scriptura multū contēnit propter sci entiā decretoꝝ q̄ sacram scripturam hꝫ despectui. vnde sciētia sacre scripture dicē potest malo aduo cato siue iurisperito.illꝺ Genef.xvj.qꝺ dixit sara ad abrahā.Iniq̄ agis contra me ego dedi ancilla3 meā in sinū tuū.q̄ videns ꝙ cōcepit despectui me hꝫ. Spūaliter.ancilla sacre scripture est sciētia de cretoꝝ.vt dicit parif.in de vicijs pte.iiij.c.vj.q̄ scri pturā sacrā despectui hꝫ propter fructū lucri q̄ ex ea conseq̄tur.per quē fructū multotiens opprimi tur ꝛ contēnit fruct⁹ sacre scripture.Istud eñ figu ratū est Genef.xxj.per ludū q̄ opprimebat ismael isaac.Unde ꝛ sic sara rogauit eijcere ancillā ꝛ filiū ei⁹.sic forte vtile esset illam scientiā in magna eius pte ab ecclesia excludi.qꝛ non solu3 contēnit sacra scriptura per illā scientiā.sed etiā blasphemat.ꝛ ī hoc ipse de⁹ q̄ legislator est contēnit ꝛ blasphema tur.qꝺ bene figuratū esse videt Leuit.xxiiij.vbi le gitur.ꝙ fili⁹ mulieris israhelitis quē peperit a vi ro egyptio iurgat⁹ est cū viro israelitico ꝛ blasphe mauit deū isrl'.Sic spūaliter.decretiste q̄ israhelite sūt in parte.s.quo ad illā quā habent a sapiētia mū dana blasphemāt deum isrl'.dum legem quā ipse dedit paleā vocant q̄si inutile3.cū tamē legat Esa. xlviij.Ego dñs deus docens te vtilia.sed ipsi poti⁹ palee sūt.de q̄bus Matth.iij.Paleas aūt combu ret igne inextinguibili.Et huic sentētie concordat Linc.super euāgelia pertractās illā hystoriam.iij. Regū.xix.vbi legitur angelum dixisse ad helyam. Egredere ꝛ sta in monte corā domino.ꝛ stetit ꝛ vi dit.ꝛ ecce spūs ptrāsiuit ſbuertens montes ꝛ con terens petras.sed in spū non est de⁹ vel domin⁹. Spūaliter.spūs propositꝰ est spūs arrogātie sub uertentes montes.i.supbos.ꝛ conterens petras.i. munitos diuitijs ad nihilum redigens.In petris eñ munitio diuitiarū intelligitur.Seq̄tur.ꝛ post spiritum cōmotio.i.phylosophia.sed in cōmotio ne.i.in hac scientia nō erat domin⁹.ꝛ post cōmoti

onem ignis.i.sciētia humana siue diabolica q̄ ob
hoc ignis censet.quia ignem in homine accendit
De quo in ps.Supcecidit ignis ꝛ non viderūt so
lem.ignis supple cupiditatis.sed non in ignē.id ē
non in sciētia proposita est dn̄s.ꝛ post sibul⁹ aure
tenuis ꝛ ibi dn̄s.Per aurā tenuem sacra scriptura
intelligit.per sibulum inspiratio spū⁹ intelligitur
In sacra igit scriptura quā ad nutuꝫ suū inspirat
dn̄s ꝛ non in alijs sciētijs dn̄s inuenit.¶Tres em̄ sci
entie propositeꝑ tres puteos ꝑfossos ab isaac in-
telligit.Primū fodit ob quē iurgati sunt phylistei
ꝛ ideo vocauit illū puteū escon qḋ interp̄tatur iur
gium siue calūnia ꝛ dereliq̄t eum.Dicebāt phyli-
stei ꝙ sua erat aqua postea abiens fodit aliū pute
um propter quē etiam obiurgati sūt phylistei.quē
etiam ob hoc relictū vocauit sathan.i.contrariuꝫ
vel inimicicias.¶Tertio fodit puteū ꝛ in pace eum
habuit.ꝛ ideo vocauit eū rabooth.i.latitudinem
qꝛ dilate sunt aque ei⁹.Spūaliter.ꝑ hos tres pu-
teos designant tres scientie.scꝫ scia phylosophica
sciētia humana.ꝛ sciētia diuina. Spūaliter ꝑ pri-
mū puteū intelligit scientia physica ꝛ diabolica.i
quib⁹ iurgia sunt ꝛ contētiones. Per scḋm puteū
intelligit scientia hūana.q̄ addiscitur cā lucri.vt le
ges hūane ꝛ hmōi scientia notat per scḋm puteū.
qui dr̄ sathan qḋ est nomen diaboli. Hec em̄ sciē-
tia est diabolica.qꝛ istam addiscētes diabol⁹ nexu
cupiditatꝭ ad se trahit.Cōtra hmōi facit illḋ Osee
ix.Dilexisti mercedem sup om̄s areas tritici.area
ꝛ torcular non pascet eos.ꝛ vinū mentiet eis.mer
cedem.i.physicā.leges humanas.i.decreta ꝛ alias
sciētias lucratiuas.q̄ in p̄senti mercedes offerūt.ꝛ
seq̄tur.sup om̄es areas tritici.i.magis quā sacraꝫ
scripturam q̄ nomie tritici designat. Vn̄ Zach.ix.
Quid em̄ bonū est ei⁹ ꝛ quid pulcrū eius nisi fru-
mentū electoꝝ ꝛ vinū germinans ṽgines qḋ qui-
dem vinū quidā hodie putant esse sciētias lucrati
uas dicentes.Dat galien⁹ opes ꝛ sanctio iustinia
na.Ex alijs paleas ex istis collige grana.ꝫ non sic
impij non sic.sed q̇d eis:Area sacre scripture ꝛ tor
cular passionis xp̄i pascet eos.Et ponit hic pasce
re pro depascē.i.consumē.ꝛ est iste sensus clausu-
le proposite.Area sacre scripture.ꝛ torcular passio
nis xp̄i compascet eos.i.in corpore ꝛ anima ad ni-
chilū rediget.cū dicetur eis.Ite maledicti in ignē
eternū Matt.xxv.ꝛ vinū in quo est luxuria.i.tpa-
lia que inebrient mētietur eis.ꝛ tunc satis patebit
mendaciū mundi.ꝛ certe tales non habitabunt in
terra dn̄i.Et q̄re:qꝛ hic non sunt vsi bonis dn̄i.sed
bonis seculi.hec Linc.sup euangelia ꝑte.iiij.cap̄.
xliij.Unde p̄dicta autoritas zach.cum dr̄ quid bo
num eius.ꝛ q̇d pulcrum ꝛc̄.sic intelligenda est vt
docet Parisien̄.in de vicijs ꝑte.iiij.c.xix.Frumen
tum qḋ quasi cibus regis est.dr̄ frumentū ṽbi dei
quo electi ad regnū dei nascūtur.Per frumentuꝫ
materiale magis nascūtur reprobi q̄ꝫ electi. Fru-
mētum vocat illa pars scripture q̄ propter sui dif-
ficultatē fractōne indiget.vinū aūt germinās vir-
gines.dr̄ verbuꝫ diuinū.qꝛ ṽginales vel castas ge
nerat affectōnes.Et dr̄ vinū germinās ṽgines ad
differētiā vini materialis qḋ luxuriosas reddit mē
tes.Unde Prouer.xij.Luxuriosa res vinū est.hec
Parisi.Vnde de p̄dicto modo verbum dei conte
nentibus conquerit dn̄s ꝑ prophetaꝫ Hiere.ij.di-
cens.Duo mala fecit popul⁹ meus.dereliquerūt
me fontem aque viue.ꝛ foderūt sibi cisternas dissi
patas.Spūaliter vt dicit Parif.cisterna non va-
lens continere aquā est decretum qḋ hodie conti-
net aquam ꝛ cras non continebit qꝛ abrogatū erit
Et aliter est de lege diuina.vnde ps. Iusticia tua
domie iusticia ineternū.ꝛ lex tua veritas.Item in
euangelio Luc̄.xxj.dicit xp̄s.Celum ꝛ terra tran-
sibunt.verba autē mea non transibūt.i.effect⁹ ver
borum meoꝝ non transibūt.i.nō mutabūtur.sed
ad intellectū in quo dicūtur sine additōne sine di-
minutōne implebūtur intm̄ ꝙ prout dr̄ Math.v.
Iota vnū aut vnus apex nō p̄teribit a lege donec
oīa fiant.sed hanc legem dei inuariabilē ꝛ fideleꝫ
multi insipiētes despiciūt.ꝛ cum magna auidita-
te lutum ꝛ paleas colligūt.hoc est.tales sciētias ꝑ
quas possunt seipos exaltare ꝛ lutum carnalꝭ vo-
luptatis ꝛ paleas mūdane vanitatis acq̄rere.quos
dn̄s Esa.viij.per prophetā alloq̄tur sic. Pro eo ꝙ
abiecit popul⁹ iste aquas syloe que vadūt cum si
lentio ꝛ assumpsit magis rasin ꝛ filium romelye.
propt hoc adducet sup eos aquas flumis fortes
ꝛ multas regem assyrioꝝ ꝛ oēm gloriā eius Spūa
liter.syloe interp̄tatur missus est.Et sicut dic̄ odo
sup euange.sermo.xxxix.signat doctrinā ꝛ legem
dei q̄ nobis diuinitus ē missa.quā scire ꝛ docē sub
pena dānatōnis eterne tenētur pastores ecclesie.
Sed istam sciam multi dimittentes dicūt.istaꝫ do
ctrinam nolumus.qꝛ non est de pane lucrādo.sed
addiscūt leges hūanas que non sunt tam necessa-
rie ad salutē sicut lex dei. Nam si xp̄s sciuisset ꝙ ꝑ
leges iustinianas facilius eternā vitam posset ho-
mo acq̄rere q̄ꝫ ꝑ legem dei.illaꝫ nobis ore proprio
docuisset.ꝛ dimisissꝫ legem dei quā nobis cuꝫ ma
gna diligētia docuit.ꝛ in q̄ continetur om̄is sciētia
ad salutē anime necessario req̄sita.Et hoc testatur
btūs Augustin⁹.ij.de doctrina xp̄iana in fine.di-
cens.Quicq̇d homo extra sacram scripturā didi-
cerit.si noxium est ibi dānatur.si vtile est ibi inue
nitur.Sed istam saluberrimā sciētiā multi dimit-
tentes.vt dr̄ in predicta auctoritate assumūt sibi ra
sin filium romelye.Rasin interp̄tatur pictura.ꝛ si
gnat picturā curiosam scribendi.Romelye interp̄
tatur sublime tonitruū.ꝛ signat sublimē curiosita-
tem dictamis ꝛ humanaꝝ legum verbosum toni-
truū. Has doctrinas iā multi viri ecclesiastici as-
sumūt vt ꝑ illas exaltētur in curijs domioꝝ.ꝛ pro
pter hoc vt ibidit ꝓpheta vbi prius. Adducet domi
nus sup eos aq̄s flumis fortes ꝛ multos.i.penas i
fernales q̄ ita fortes ꝛ multe sunt ꝙ ꝓut testat be-
atus Aug⁹.in de speculo hūane miserie.dicē vlꝭ co
gitare vt sūt nemo pōt i hac vita.Et cū istis penis
vt dicit ꝓpha vlterius. Adducet dn̄s sup eos regē
assyrioꝝ ꝛ oēm gl'iam ei⁹.hoc ē diabolū ꝛ oēm ex-
ercitū eius vt torqueāt illos eternalꝭr in inferno.qꝛ
legē dei repellūt.Hec odo. ¶ Quintū pericu-
lum qḋ circa officiū aduocatōis cōsistit est.ꝙ mali
aduocati hereticis siles sunt.qꝛ sunt falsarij legū ꝛ
decretoꝝ que sacra sunt vt ipsemet asserūt.ac etiā
falsarij sunt sacre scripture. Nam contraria suadēt

iusticie sicut ꝛ heretici cōtraria fidei.vñ ꝛ duo sūt
necessaria ad salutē.scʒ fides.ꝛ bona opa.ꝛ neutꝝ
sufficit sine altero. Hereticus em̄ homies facit er
rare in fide.aduocatus vero in ope. Alij pctōres ꝛ
si male agant:non tamē dicūt sic eē agēdum. Sed
malus aduocat⁹ suadet iudici vt alicui adiudicet
qđ eius non est. In hoc etiam ē deterior heretico.
hereticus em̄ ignorāter peccat putans credēdum
esse qđ hominib⁹ suadet.ꝫ malus aduocatus sua-
det iudici vt alicui adiudicet quod suū nō ē.agat
quod scit non eē agendum. Sextū periculū qđ
circa officium aduocatōnis consistit ē.ꝙ mali ad-
uocati hostes sunt iusticie veritatis ꝛ equitatis.q̄
rum tamē se profitētur esse defensores ꝛ amatores
veraces.ꝫ in rei veritate amatores sunt illius mere
tricis magne.cum q̄ vt dicitur Apoc.xvij.fornica
ti sunt reges terre ꝛ inebriati sunt q̄ inhabitant ter
ram de vino prostitutōnis eius.hec em̄ meretrix
auaricia.que vt dicit̄ Apoc.xix. Corrupit terram
in prostitutōe eius. Unde Hiere.xviij. A minimo
vsqꝫ ad maximū auariciam sequūtur. Hec em̄ me
retrix iā prostrauit veritatem ꝛ expulit equitatem
quasi ab om̄i curia ꝛ ab om̄i iudicio tā temporali
q̄ʒ spūali. Unde Esa.lix. Corruit in platea veritas
ꝛ eq̄tas nō potuit ingredi. Sʒ quare dicit i platea
certe qꝛ sicut qđ factum est in platea manifestū est
sic manifestū est cuilibet aduertēti ꝙ veritas ē pro
strata. Predicta em̄ meretrix cū suis filiab⁹ adul-
terinis q̄ sunt falsitas.mendaciū.piurium.adula-
tio.symonia.vsura.cuʒ multis alijs de q̄rum aliq̄-
bus prius dictū est.ꝛ de aliq̄b⁹ in seq̄ntib⁹ dicetur
facit ꝙ vix pōt aliquis in aliq̄ curia habere iusticie
complementū ꝛ precipue indigentes paupes. Vñ
Augustin⁹ in de speculo hūane miserie. Creuit in
quit auaricia vt lex iusticia cūctis negat̄ cupidita-
tis amore iura nihil valent premia ꝛ dona legum
vires tulerūt.venale vbiqꝫ est iudiciū.iniqui salui
fiūt probi pereūt. Hec ille. Unde si aliqua causa
sit mota in aliq̄ curia.si domia auaricia scribat ꝑ
vna pte.statim illa pars q̄litercūqꝫ sit falsa expedi
tur. Et qꝛ raro scribit pro pauperib⁹ qꝛ nō possunt
solui pro eius sigillo.ideo paupes multotiēs pati
untur iniurias Hec em̄ domia auaricia intm̄ ama.
tur.ꝙ sigillū illius magis reputat̄ preciosuʒ ꝛ au-
tenticū q̄ʒ sigillum regis vel pape. Et ideo vbi rex
sigillat cū cera ꝛ papa cum plūbo.hec domia aua
ricia nunq̄ʒ sigillat nisi cū preciosissimo auro ꝛ ar
gento.hec domia auaricia in clero dissensiōes mł-
tiplicat ꝛ bella ꝛ discordias in poplo generat.hec
est em̄ que maxime destruit ciuitates ꝛ regna. Vñ
Tulli⁹ libro.iij.de officio regimis dicit.ꝙ nunq̄ʒ ꝑ
ditur regnū vel ciuitas nisi auaricia sit in cā. Hec
etiā domia auaricia cū suis filiab⁹ iā confundit ec
clesie regimē ꝛ doctrinā.sicut in antiq̄ lege destru-
xit iudeoꝝ synagogā. Nā ad suggestionē isti⁹ me-
retricis auaricie illa generosa dña veritas despicit̄
ꝛ repudiat̄. De q̄ cū lamētatōne conq̄rit̄ propheta
Treñ.j.dicēs. Facta ē q̄si vidua dña gentiū.ꝛ ideo
inq̄t.plorās plorauit in nocte ꝛ lacrime ei⁹ in ma-
xillis ei⁹.ꝛ nō est q̄ consulet̄ eā ex oib⁹ charis ei⁹.
oēs amici ei⁹ spreuerūt eā.ꝛ facti sūt inimici eius.
Hec em̄ generosissima dña q̄ tam dolorose despici

tur habet q̄ndam nobilissimam sororem q̄ iusticia
vocat̄.quā describens aggeli⁹. Justicia inq̄t ē pu-
ella pulcra in celū erecta.ceca vtroqꝫ oculo.ꝛ man
cata vtraqꝫ manu. Spūaliter.q̄libet dñs tēporalis
ac etiā sacerdotes ꝛ pastores siue eoꝝ loca tenētes
ordinati ad regulādum ꝛ iustificādū populū dei.
hāc virginem iusticiā hñt sibi desponsatā quā sem
per mūdā custodire deberēt.ne mūerib⁹ fit corru-
pta. Nā q̄ndo iudex mūera accipit.tunc hec virgo
iusticia corrūpit̄.dicente scriptura Prouerb.xxiij.
Munera excecāt prudentes ꝛ sbuertūt vba iusto-
rū. Debet etiā hec virgo esse erecta in celū.quia iu
dex iudicās in terra semꝑ cogitare dʒ se hr̄e iudicē
in celo a quo sm̄ apostolū Jac.ij. Judiciū sine mi
sericordia fiet illi q̄ non facit miscdiam. Unde vt
dicit Parif.in de vtutib⁹. In die iudicij si btā vir
go Maria ꝛ oēs scti in celo rogarent pro tali im-
misericorde tūc dānādo.iustus iudex tūc eos non
exaudiret.qđ testat̄ scriptura Prouerb.vj.dicens.
Furor viri non ꝑcet in die vindicte.nec acquiescet
cuiusq̄ʒ precib⁹.nec recipiet pro redemptōne dona
plurima. Ulterius dixi.ꝙ oportet hāc puellā esse
vtroqꝫ oculo cecā.ita supple ꝙ non habeat aspctm̄
fauorabilē in dextris ad precez amici ad preciū di-
uitis.nec ad timorem potentis.neqꝫ habeat aspe-
ctū iniuriosum a sinistris ad odiū inimici.ad ino-
piam pauperis.nec ad debilitatē impotētis.ꝫ in
om̄i cā debet eos indifferēter audire.ꝛ sm̄ iusticiā
iudicare dicente domio Deut̄.x. Audite eos ꝛ qđ
iustū est iudicate.siue ciuis sit ille siue peregrin⁹.
nulla erit distātia personaꝝ.ita paruū audietis vt
magnū.neqꝫ accipietis cuiusq̄ʒ personā qꝛ dei ē iu
diciū. Debet insuꝑ hec puella esse mancata vtra-
qꝫ manu.ita ꝙ mūera non recipiat ab vna pte.nec
ab alia.qꝛ vt dicit ps. In quoꝝ manib⁹ iniq̄tates
sunt dextera eoꝝ repleta est mūeribus. Unde ta-
les iudices q̄ munera diligūt illam ptem q̄ eis pla
cuerit siue iustaʒ siue iniustā in dextera hñt.ꝛ pro
munerib⁹ iustificāt.non attendentes qđ vt dic̄ ꝓ-
pheta Esa.v. Ve q̄ iustificat impiū pro mūeribus
A talibus em̄ hec vgo iusticia despicit̄.ꝛ non ob-
stante ꝙ pulcra ē ꝛ generosa.qꝛ filia regis celestis.
tamē qꝛ predicto modo oportet eā esse cecā ꝛ man
catā.ideo q̄si ab oibus iudicib⁹ est expulsa. Unde
iā verificat̄ illud Esa.lix. Cōuersum ē retrorsuʒ iu-
diciū ꝛ iusticia a longe stetit.corruit in platea veri
tas.ꝛ eq̄tas non potuit ingredi. Cōuersum est re-
trorsum iudiciū cum appellat̄ q̄ndo sentētia iusta
debet fieri.ꝛ tūc iusticia longe stat q̄ndo ante ap-
pellatōem proxima erat.tūc em̄ oportet vt pro iu-
sticia trāseatur vsqꝫ rhomā vbi vix inuenitur.ꝫ il-
luc veritas intm̄ a malis aduocatis ꝓseq̄tur ꝙ ibi
pre lassitudine corruit i platea.qꝛ qualitercūqꝫ ma
nifesta ꝛ cognita fuerit veritas tn̄ per subtiles cau
telas falsoꝝ aduocatoꝝ longe ꝑuertentiū.veritas
erit prostrata ꝛ reiecta iusticia. Et ideo iam hec ge
nerosa domia iusticia cum veritate sua sorore fere
ab om̄i iudicio est ꝑ malos aduocatos repulsa.et
ideo quasi mulier repudiata ꝛ profuga gemens ꝛ
plorans de terra nostra est egressa.ꝛ in loco illius
recipitur amatur ꝛ amplectit̄ illa fetida meretrix
auaricia cum suis filiabus turpissimis.sine quarū

consilio vix est aliqua cā inter mūdanos homies que deducit ad effectū. Nam iā vix est aliquis laborarius vel artifex q̄ scit suū ministeriū facere nisi auaricia ⁊ eius filia falsitas de illiꝰ consilio sit et iam vix est aliq̄s mercator qui scit aliq̄d emere vel vendere nisi auaricia ⁊ eiꝰ filia falsa iuratio sit de illiꝰ consilio. ⁊ iam vix est aliq̄s mūdi diues q̄ scit aliq̄d proximo suo accōmodare. nisi auaricia et filia eiꝰ vsura ad eiꝰ vocetur consiliū. Et vix iam ē aliq̄s sacerdos q̄ vult vnam missam celebrare vel aliqđ sacrm̄ ecclesie ministrare nisi auaricia ⁊ eiꝰ filia symonia sit in eiꝰ memento. Et iam vix ē aliquis predicator q̄ scit verbū dei populo predicare nisi auaricia cūieius filia adulatio sit cū eo in pulpito. Imo ⁊ iā vix est aliq̄s ep̄s prelatus vel dn̄s tēporalis. q̄ scit aliqđ beneficiū ecclesie dare. nisi auaricia ⁊ eiꝰ filia symonia ad eius p̄sentatōez suū apponat sigillū. Imo ⁊ iā vix est aliq̄s dn̄s tēporalis reglaris vel laycus q̄ scit fratri suo loqui vel respondere nisi auaricia ⁊ eiꝰ filia mendosa falsitas vel blasphemosa iuratio verbis illiꝰ confirmet. et sic iā hec meretrix auaricia cū suis filiabꝰ tam familiaris est. tā domestica ⁊ dilecta est q̄si cū omnibus hominibꝰ ꝙ vix est aliq̄s q̄ vult ⁊ audet pro reconciliatōne iusticie ⁊ veritatis sororis illiꝰ aliqđ verbū intrepide pronūciare. imo intm̄ sacerdotes qui pro reconciliatōne iusticie ⁊ veritatis specialissime cū omībꝰ viribus laborarent. scʒ per sancte cōuersatōnis exemplū. per deuote orōnis feruorē ⁊ per verbi dei predicatōem fidelem. intm̄ timent incurrere offensam domine auaricie ⁊ filiaꝝ suaꝝ ꝙ sicut filiꝰ Iepte ad preceptū patris sui nō audebat accipe gladiū ⁊ dei occidere inimicū. vt patet Iudicū. viij. Sic certe iā multi ⁊ spēaliter sacerdotes ad preceptū patris celestis timent accipere gladiū spūs qđ est verbuʒ dei. ⁊ occidere pctā que deo maxime inimicātur. Nā expientia docente in tm̄ odiūt in modernis temporibꝰ homies iusticiā ⁊ veritatem intm̄ diligūt auariciā. ꝙ si q̄s predicet vel aliq̄d contra eiꝰ filias iā loq̄tur. statim irascunt amatores illarū ⁊ vocāt illum hereticū ⁊ lollardū destructorē ecclesiastice libertatis. honeste cōuersatōnis. ⁊ status domioꝝ temporaliū reprobatorē ⁊ totiꝰ populi perturbatorē. Sed talibꝰ miseris i suis peruersitatibꝰ obstinatis deū blasphemātibꝰ. ⁊ sua pctā defendentibꝰ dici potest. sicut legit. iij. Regū. xviij. helyā prophetā dixisse ad Achab. Nā cū Achab dixit. Tu es ne ille q̄ cōturbas isrl̄. Rn̄dit. Non ego turbaui isrl̄. sed tu ⁊ domꝰ patr̄ tui. q̄ dereliq̄sti mādata dn̄i. Et certe hoc generalit̄ verū est. ꝙ trāsgressio mādatoꝝ dei est cā turbatōnis ⁊ vindicte propter hoc contingent̄. Vnde in exēplū huiꝰ narrat Beda in de gestis angloꝝ. libro. j. cap̄. xiiij. ⁊. xv. Or quondā in anglia tātis frugum copijs insula q̄nta nulla retro meminerit affluere cepit. cuʒ q̄bus ⁊ luxuria crescere. ⁊ hāc continue oim lues scelerū comitari accelerauit crudelitas precipue ⁊ odiū veritatis. amorq̄ʒ mendacij. ita vt si q̄s coꝝ mitior ⁊ veritati aliq̄tenus propior videretur in hūc q̄si brytanie subuersorem oim odia telaq̄ʒ sine respectu torq̄rent. ⁊ non solū hec seclares viri. sed etiā ipse grex dn̄i. eiusq̄ʒ pastores egerunt. ebrietati. animositati. litigio. contentōni. inuidie. ceterisq̄ʒ hmōi facinoribꝰ colla sua abiecto leui iugo xp̄i subdentes. Interea subito corrupte mentis homies acerba pestis corripuit. q̄ in breui tantaʒ eiꝰ multitudinē strauit. vt ne sepeliendis q̄dē mortuis viui sufficerēt. sed nec morte q̄dem suoꝝ. nec timore mortis hij q̄ superāt a morte anie q̄ peccādo sternebātur reuocari poterāt. Vnde non multo post acrior gentem peccatricem vitio diri sceleris secuta est. Nā vt breuiter dicā accensus manibus paganoꝝ ignis iustas de sceleribꝰ ppl̄i dei vltiones expetijt. nō illiꝰ impar qui q̄ndā a chaldeis succensus hierosolymoꝝ menia imo ⁊ edificia cūcta consūpsit. Sic em̄ ⁊ hic agente impio victore imo disponente iusto iudice proximas quasq̄ʒ ciuitates agrosq̄ʒ depopulās ab orientali mare vsq̄ʒ ad occidentale percūtis terre ignis superficiē obterit ruebāt edificia publica simul ⁊ priuata. passim sacerdotes inter altaria trucidabātur. presules cum ppl̄is sine vllo respectu honoris ferro parit̄ ⁊ flāmis absumebātur. nec erat q̄ crudeliter interemptos sepulture traderet. Hec Beda.

Capitulum XIII.

Sexto sub predicta specie auaricie. scʒ fallacia continet falsum testimoniū. Pro quo notādū. ꝙ largo nomen testis sumendo oīs mendax falsuʒ testimoniū perhibet. Vnde Linco. in de mādatis. Qui inquit loq̄tur verbo audibili oris sui de verbo interiori mentis sue testificat. Et ideo cū verbum oris non consonat verbo cordis contra cor suū fit mendax falsus testis. Vnde Augꝰ in libro suo de mēdatio ait. In ipso decalogo scriptū est. Falsum testimoniū non dicas. q̄ genere amplectit omē mendaciū. q̄squis em̄ aliq̄d verbo enūciat anio suo testimoniū perhibet. Sed si districte nomen testis accipiamus. non apud quoscūq̄ʒ falsum loq̄mur apud eos falsi testes sumꝰ. sed apud eos q̄bus expedit. ⁊ q̄ debent per nos cognoscere ⁊ credere veritatem sicut iudex ne in iudicādo erret. aut q̄ docetur doctrina religionis vt erret in fide. aut in ip̄a doctoris auctoritate dubiꝰ fluctuet cū aliq̄s te interroget aut vult aliq̄d noscere. aut querit eā rem que ad illū non pertinet. aut quā ei nō expedit noscere. non testem sed proditorem querit. Itaq̄ʒ si ei mentiaris. eris a falso testimonio alienꝰ. sed a mēdacio non eris profecto imunis. Vnde Prouerb. xix. Testis falsus non erit impunitꝰ. ⁊ q̄ mendacia loq̄tur. non effugiet sed peribit. sub iudice falsum testificari aut contra seip̄m aut contra proximum est mortale. Nā vt dic̄ Isidorꝰ in de sūmo bono libro. iij. ca. lix. Testis falsidicus tribꝰ personis ē obnoxius. Primo deo quē piurādo contēnit. Vnde testes nisi prestito iuramēto coram iudice non admittūtur. sed testes falsos in testioniū adductos ⁊ tactis sacrosctis piurātes aperte compat btūs Augustinꝰ iude traditori. Vnde btūs Aug. exponēs illud Matth. xxvj. Quid vult̄ mihi dare ⁊ ego vobis eū tradā Multi sūt modo hodie q̄ factū iude traditoris execrant. ⁊ tn̄ ipsi idem faciūt. nā cū p mune re falsum testioniū dicant. xp̄m q̄ veritas ē ven-

dunt. Et huic concordat Beda. ⁊ ponit in ca. xj. q. iij. abijt. vbi sic. multi inqt hodie iude scelus ꝙ deum ac dn̄m magistrūqꝫ suū pecunia vendidit velut nepharīū execrantur. nec tn̄ cauent. nam cum muneribus falsum contra quēlibet testimoniū dicūt. ꝑfectoqꝫ veritatē ꝓ pecunia negant ⁊ deū pro pecunia vendūt. ipse em̄ dixit. ego sum veritas cū etiā societatē fraternitatis aliq̄ discordie peste maculant deū prodūt. q2 deus charitas. Qui igit̄ charitatis ⁊ veritatis iussa spernūt deum vtiqꝫ ꝙ charitas ⁊ veritas est prodeūt. maxime cū non ex infirmitate aut ex ignorātia peccant. ꝫ in siītudinē iude q̄rūt oportunitatē q̄liter arbitris absentibꝰ mēdacio veritatē. ꝟtutem crimie mutāt. Hec Beda.

Scdo testis falsidicus ē obnoxius iudici quem suo falso testimonio fallit. Vn̄ Linco. in de mādatis. mandato. viij. Falsus inqt testis iudicez fallit. ⁊ ip̄m ꝑuertit iudiciū. licet non ex ꝑte iudicātis. tn̄ ex ꝑte eius cui iudiciū corruptū ⁊ iniquū efficitur ⁊ ꝑ hoc cum finis iudicioꝝ sit pax hoim adinuicē. qui iudicē fallit ⁊ iudicium corrūpit. ⁊ inq̄ntuz in se est pacis federa dirumpit. ⁊ cū iudices sint thronus dei ⁊ dn̄s sedens ꝑ eoꝝ ora iudicia discernat sua. q̇d aliud facit falsus testis iudicē decipiens q̄ꝫ quantū in se est sbtracto veritatis solidamento sedem dei sbruit. Sed recolat inqt Linco. vbi supra ꝙ ipse ꝙ nūc est testis sub homie iudice ꝙ non pōt intueri cor. sed solū illud qd̄ extra depromit̄. stabit qn̄qꝫ iudicandꝰ sub deo iudice qui iudicat occulta cordiū. ⁊ manifestabit abscondita tenebraꝝ quem nil latet. nulla vis supat. nullꝰ timor vel terror declinat. nulle corrūpūt blandicie. nulle flectunt ab eq̇tate miserie. ꝙ simul testis ⁊ iudicis funget̄ officio. cū non habeat necesse aliq̇d occultum edoceri ab aliquo. Hec ille. Tertio testis falsidicus est obnoxius innocēti quem suo falso ledit testionio Unde Linco. de mādatis. Falsus inqt testis iusticie rectitudinē flectit ⁊ frangit ⁊ innocentē dānat aut nocentē absoluit. ꝙ merito penā sue inique volūtatis reportabit. Vn̄ Isidorꝰ in de sūmo bono li. iij. c. lix. Erit inqt ille apud deū dānatus qui aduersus innocentē falsum ꝓhibet testimoniū vel dicentibꝰ credit. Nā nō solū ille reus est ꝙ falsuz de aliquo ꝓfert. sed is ꝙ cito aurē criminibꝰ prebet. Hec ille. Et ideo falsis testibꝰ nullꝰ debet credere ante fidelē ⁊ discretā veritatis ꝑscrutatōem. vn̄ in exemplū huiꝰ legit̄ Dan̄. xiij. ꝙ sanctꝰ daniel reprehendebat iudices ⁊ seniores ppl'i iniuste iudicātes ⁊ ꝑmittentes susannā false condēnari sine discreta examiatōe dicēs sic. Fatui filij israel reuertimini ad iudiciū. q2 falsum testimoniū locuti sūt aduersus eā. Vn̄ ⁊ modū discrete examiatōis testiū ondit ꝓpheta ibidē dicēs. Sepate illos abinuicē procul. ⁊ dijudicabo ⁊ examinabo eos. Vn̄ ⁊ discreta examiatione facta conuicerat eos daniel ex ore suo falsum dixisse testioniū. fecerūtqꝫ eis supple seniores ⁊ ppl'i sicut male egerant aduersus ꝓximā suam vt facerēt scd̄m legem moysi ⁊ interficerēt eos ⁊ saluatꝰ est sanguis innoxiꝰ in die illa. Ex q̇bus patēt tria. Primo ꝙ testes examinādi sūt nō ꝯiūctim ꝫ per seinuicē sepati. Vn̄ ⁊ Isid. in de sūmo bono. Testibꝰ falsis ꝯiūctis tarde mēdacijs falsitas reperitur. ꝫ si sepati fuerint examine iudicātis cito manifestant̄. Nā sicut in vnitate prauoꝝ grādis ē fortitudo. ita in sepatōne malor infirmitas fraudulētie cito cōprehendit̄ mendaciū. Falsidicoꝝ em̄ testimoniū sibi nō cōuenit. vnū pene crimen habēt qui falsitatē promūt ⁊ ꝙ veritatē supprimūt. q̇a et ille obesse vult ⁊ iste prodesse nō vult. Peior autē est testis ꝙ ledit q̄ꝫ ꝙ prodesse nolit. nam ille malignus ē. iste aūt inutil'. Iniquꝰ testis q̄uis sua falsitate corꝑi rebusqꝫ impediat. anīo tamen nihil dānī confert. Hec Isidorꝰ in de sūmo bono li. iij. c. lix. Et ideo merito btūs Augꝰ. Custodi inqt intus innocentiā tuā. vbi nemo opprimit cām tuam. ꝑualebit in te falsum testimoniū sed apud homies. nūquid apud deū valebit vbi cā tua dicenda ē q̄ndo deus erit iudex aliꝰ testis q̄ꝫ conscia tua non erit. inter iustū iudicem ⁊ consciam tuam noli timē nisi cām. Hec Augꝰ. ⁊ ponit̄ in ca. xj. q. iij. custodi.

Scdo ex p̄dictis patz. ꝙ testis de falso cōuictus testionio deberet scd̄m legis iusticiā penam talionis recipe. vn̄ Adria. papa. qui inqt nō probauerit qd̄ obiecerit. vicz infamie ⁊ honoris amissione. penā quā ipse intulerit patiat̄. Hec adria. ⁊ ponit̄ in ca. ij. q. iij. ꝙ non. Itē ibidez Damasus. Calūniator inquit i accusatōe defecerit talionē recipiet. Unde ⁊ in confirmatōem huiꝰ sentētie Deut. xix. dic̄ dn̄s. Si steterit testis mendax contra hoiem accusans eū cā preuaricatōis. stabūt ambo quoꝝ cā est ante dn̄m in conspectu sacerdotū ⁊ iudicū qui fuerint diebus illis. Cūqꝫ diligentissime ꝑscrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrē suū mendaciuz. reddent ei sicut fratri suo facē cogitauit. et auferes malum de medio tui. vt audientes ceteri timorem habeant. ⁊ nequaq̄ꝫ talia audeāt facere nō misereberis eius. sed animā pro aīa. oculum pro oculo. dentem pro dente. manū pro manu. ⁊ pedē pro pede exiget Tertio patet ex predictis. s. exēplo danielis. ꝙ meritoriū ⁊ beatum est hominem laborare ⁊ testimoniū perhibere ad purgandū ⁊ liberandum innocentem a scelere sibi ab iniq̇s obiecto. Unde Isidorꝰ in de sūmo bono. libro. iij. ca. lix. Beatus inquit cuiꝰ testimonio innocens a scelere obiecto purgatur. impius cuiꝰ proditōe ⁊ iniquus permittit̄. Neqꝫ em̄ decet christiano mortis obnoxium perdere. ⁊ ad effundendū sanguinez infidelium vocem testificationis prebere. sermo em̄ iusti homis tm̄ ad ministerium debet esse salutis. ira em̄ indignatōnis ⁊ tribulatōis est per angelos malos. Hec ille. Sed q̄uis impiū testimoniū sit cuiꝰ proditōne iniquꝰ permittit̄. tamen ad exemplum danielis detegere iniq̇tatem impij ad liberādum innocentē a morte. ⁊ si ex hoc sequatur mors impij peccatū non est. Vn̄ Augꝰ. in quodā sermone. Desinūt inqt esse peccata que propter pctā grauiora vitanda suscipiūtur. sicut em̄ in rebus vtilibus nō vocatur damnū ꝓpter ꝙ magis lucruz admittitur. sic in rebus sanctis nō vocatur peccatum qd̄ amittitur ne grauius admitteret̄. Hec ille. Itē idem in ep̄l'a ad pubicolon. Absit inqt vt illud qd̄ propter bonum ⁊ licitum facimus si ex hoc peteret nostram voluntatē quicq̄ꝫ mali acciderit nobis imputetur. Hec ille.

Capitulum XIIII.

Septimo sub predicta spē auaricie.s.fallacia cōtinet̄ psonaꝝ acceptio. A Pro q̄ notādū ꝙ tripl'r fieri acceptōem psonaꝝ cōtīndit. Prīo in honoꝝ exhibitōe. ¶Scdo in iudicij executōe. ¶Tertio in donorū distributōe. Prīo igit̄ contingit psonaꝝ acceptionē fieri i honoꝝ distributōe vtputa qn̄ in distributōe honoꝝ vn⁹ alteri prefert̄ rōne psone ⁊ nō ratione v̄tutis. Si em̄ q̄s in collatōe honoꝝ cōsiderat cām ꝓpter quā sit dign⁹ tali honore nō est acceptio psone ꝫ cause. vtputa si q̄s ꝓmoueat aliquez ad magisteriū rōne scie nō attendit̄ psona ꝫ cā. qd̄ licite fieri pōt. Si v̄o in distributōe honoꝝ cōsideret̄ psona. vtputa ꝙ est petr⁹ vel iohes consanguineus vel diues potēs nocere vel ꝓdesse vel q̄cūq3 alia conditio q̄ nō faciat psonam eē dignā tali honore. tūc est acceptio psonaꝝ ⁊ pctm̄. Naz vt dicit ph̄s. honor est testimoniū v̄tutis. ⁊ ideo honorare indignū. vel eū digniori p̄ferre i honore ē falsuz testioniū ꝓhibere. s. ꝙ est v̄tuosus vel magis v̄tuosus q̄3 alter cui p̄fertur. Et ideo merito dicit apl'us Jac. ij. Nolite in psonaꝝ acceptōne h̄re fidem dn̄i nr̄i iesu xp̄i glorie. eteni si introierit in cōuentū vestꝝ vir anulū aureū h̄ns in veste cādida. introierit aūt ⁊ paup in sordido habitu ⁊ intēdatis in eū qui indut⁹ est veste p̄clara ⁊ dixeritis ei. tu sede hic bene. paupi aūt dicatis. tu sta illic aut sede sb̄ scabello pedū meoꝝ. nōne iudicatis apud vosmetipsos ⁊ facti estis iudices cogitationū iniq̄rū. Ubi dicit Aug⁹. Si hanc distātiā standi ⁊ sedendi ad honores eccl'iasticos referam⁹ non est putandum leue pctm̄ in psonaꝝ acceptōe h̄re fidem dn̄i gl'ie. Quis em̄ ferat eligi diuitē ad honoris ecclesie sedez contēpto paupe instructiore ⁊ sanctiore. vn̄ sb̄dit apostol⁹. Si aūt psonam accipitis pctm̄ opamini redarguti a lege q̄si trāsgressores. Sup q̄ Aug⁹. Absit inq̄t dn̄e vt in tab'nacl'o tuo pre paupib⁹ accipiātur psone diuitū. aut pre ignobilib⁹ nobiles. verū tamen vt sb̄dit btūs Aug⁹. Si in p̄dicta distantia standi ⁊ sedēdi loq̄tur de cōi exhibitōne honoris in q̄tidianis locutōnib⁹ vt diues prefert̄ paupi meliori. nō peccat q̄s nisi apud semetipm̄ int⁹ ita iudicet. vt diues paupe tāto sit melior q̄nto ditior videat̄. Ex q̄ patere videat̄ ꝙ l3 in dispensatōne siue in electōne ad statū honoris illicita sit acceptio psonaꝝ. in cōi tm̄ exhibitōe honoris l3 diuitem ⁊ senem p̄ferre paupi ⁊ iuueni meliori. dū tamē ꝓpter diuitias minime p̄ferat̄. sed ex alia cā. Pro quo notandū. ꝙ q̄s honorari pōt propter v̄tutē quā in se h3. vel propter statū v̄tutis. vel propter signum v̄tutis. Propter v̄tutē honorandi sunt sancti i celo. ⁊ paupes v̄tuosi cōuersantes in terra plus honorandi sunt q̄3 diuites in terra viciosi. Un̄ vt dicit ph̄s. iiij. Ethicoꝝ. Honor est p̄miū v̄tutis. Item apl's. j. Thy. v. Viduas honora q̄ vere vidue sunt propter statū v̄tutis. Pricipes ⁊ p̄lati honorandi sunt q2 gerūt in se vicē dei. ⁊ l3 in se sint mali. Un̄ apl's. j. Pet. ij. Subditi estote in om̄i tpe dn̄is vestris. nō tm̄ bonis ⁊ modestis ꝫ etiā discolis. Et eadē3 rōne pentes sūt honorādi. ⁊ l3 sint mali ꝓpter pticipatōe3 diuine dignitatis q̄ est pr̄ oim̄. Senes etiā sunt honorādi ꝓpter signū v̄tutis qd̄ est senectus l3 hoc signū sit fallibile. vn̄ Sap. iiij. Senect⁹ em̄ venerabilis ē. Diuites etiā honorādi sūt nō ꝓpter diuitias. ꝫ q2 sunt p̄ncipaliora mēbra cōitat'. Et sic cōstat ꝙ supiores ⁊ senes. pentes ⁊ diuites. in exhibitōe honoris alijs p̄ferre ꝓpter cās predictas. nō est acceptio psonaꝝ sed cause. Scd̄o cōtingit acceptōem psone fieri in iudicij exhibitōne. qd̄ ꝓhibet dn̄s Deut̄. xvj. d. Nō accipias in iudicio psonā vel mūera. Itē. ij. Paral'. xix. legit̄. ꝙ iosaphat cōstituēs iudices terre p̄cepit eis dicēs. videte em̄ q̄d faciatis. nō em̄ hois exercet' iudiciu3. sed dei. q̄ocūq3 iudicaueritis in vos redūdabit. sit timor dn̄i vobiscū. ⁊ cū diligētia cūcta facite. Non em̄ est apud dn̄m deū vr̄m iniq̄tas. nec psonaꝝ acceptio nec cupido mūeꝝ. De psonaꝝ acceptiōe in iudicij exhibitōe vide plus supra i tercia spē auaricie. vbi agit̄ de iniq̄ iudicio. ¶Tertio cōtingit psonaꝝ acceptōnem fieri in donoꝝ distributōne. B

Pro q̄ notādū. ꝙ distributio donoꝝ fit dupliciter. Uno mō s̄m ꝙ talis distributio ē actus libertat'. qua sc3 grat' dat̄ alicui qd̄ ei nō debet̄ ex debito. ⁊ in tali collatōe nō h3 locu3 ꝓprie psonaꝝ acceptio. q2 q̄libet pōt cuilibet dare de suo qd̄ vult. qn̄ vult. ⁊ q̄ntū vult. s̄m illud Mat. xxiiij. An non l3 mihi qd̄ volo facere. tollo qd̄ tuū est ⁊ vade. qd̄ tn̄ sic intelligēdū est. ꝙ q̄libet de suo dare pōt cuilibet cui oportet. qn̄ oportet. ⁊ q̄ntu3 oportet. q2 hoc exigit act⁹ libertat'. Alio mō fit distributio donoꝝ. sc3 ꝙ talis distributio ē actus iusticie ⁊ nō act⁹ libertat' ⁊ fit solū a ministro iusticie q̄ nō est dn̄s bonoꝝ illoꝝ ꝫ solū dispēsator. sicut p̄latus ē dispēsator bn̄ficiorū ecclesiasticoꝝ. s̄m illud. j. Coꝝ. iiij. Sic vos existimet hō vt ministros xp̄i ⁊ dispēsatores misterioꝝ dei. ⁊ in tali dispēsatōe qn̄q3 habet locū acceptio psonaꝝ. q2 si bn̄ficiū cōferat̄ minus digno. digniori dimisso. est acceptio psonaꝝ ⁊ pctm̄ iniusticie saltē nisi in psona cui cōfert̄ bn̄ficium sit alia cōditio recōpensans. Un̄ s̄m cōstitōes ⁊ iura ab hoib⁹ edita cōtingit qn̄q3 ꝙ ille q̄ est minus sanct⁹ ⁊ minus sciēs pōt magis ꝓdesse ad bonū cōe ꝓpter potētiā vel industriā secularē vel ꝓpter aliquā alia3 hmōi cām. Et q2 dispēsatōes spūaliū p̄ncipal'r ordinant̄ ad bonū cōe. s̄m illud. j. Coꝝ. xij. Unicuiq3 datur manifestatio spūs ad vtilitatē. ideo qn̄q3 absq3 acceptōe psonaꝝ illi q̄ sunt minus boni simpl'r in dispēsatōe bonoꝝ spūaliū meliorib⁹ licite p̄ferūtur. q2 in cōpatōne ad bonū cōe sunt meliores ⁊ magis apti. Et sil'r intelligēdū est de electōnib⁹ ꝙ eligēd⁹ est melior vel simpl'r vel p cōpatōem ad bonū cōe q2 l3 s̄m iura l3 eligere bonū sc3 ad hoc ꝙ electio impugnari non posset i foro iudiciali. alioq̄n si oporteret eligere simpl'r meliorē. oīs electio posset h̄re calūniā. verūtn̄ vt aliq̄b⁹ fidelib⁹ doctorib⁹ videt̄ ꝙ s̄m iura diuia necesse ē eligere simpl'r meliorē. ⁊ inq̄ntū hūana fragilitas pscrutari posset deo acceptiorē. vn̄ Linc. ep'la. lxxxvj. Cū misteriū inq̄t cure pastoral' oibus alijs misterijs sit excellēti⁹ ac magis necessariū elector pastoris animarū oibus erit iniquior ⁊ deo ⁊ angelis ⁊ oibus sanctis detestabilior. q̄ pastorem eligit nisi quē ad cura3 pastoralis

ministerij q̄ntum possibile est humane frabilitati
ꝑscrutatus fuerit fore idoneū. Hec ille. Et ideo si-
cut dicit idem Linco. ep̄l'a. liij. Puer minoris etatis
aut incōpetētis lr̄ature quātūlibet docelis fuerit
aut ingeniosus dūmodo hmōi est. non ē ad curaȝ
pastoraleȝ admittēdus. nam vt exēplariter patet.
Qui sapiēs nauem hoībus plenam i mari tempe-
stuoso puero nauilis artis ignaro. ꝛ in viribus ad
nauis regimen deficiēti. licet de eo firma spes fue
rit pericle cōmittit. nec q̄s vitulos ad aratꝝ mittit.
q̄uis se speret posse ꝓficere in robur boum. qꝛ si h̄
faceret vitulos forsan opprimeret ne ad boū forti
tudinē venirent. nec tertio debilibus imponūtur
onera grauiora. lȝ volētibus ad fortitudinē cresce-
re vt sub oneꝝ succūbāt grauitate. ex quo talia nō
fiant vbi iminet periculū corpale quō nos p̄sume
mus consil'ia facere vbi iminet periculū. tāto gra-
uius q̄nto spūalia corpalibus sunt maiora. Hec
ille. Itē Odo in quodā sermo. q̇ inq̇t eligeret pu-
gilem q̇ pro terra sua pugnaret nō debilē vel clau
dum. ſ; fortissimū quē inuenire posset eligeret. ita
deus pr̄ fortissimū quē inuenire potuit. s. filiū suū
pro aiabus quas diligit pugnare elegit. Sic p̄lati
fortiorē ꝛ meliorē quē possunt in ecclesia colloca-
re deberēt. q̇ pro aiabus ꝯtra demones dimicaret.
sicut bonꝰ pr̄familias canē fortiorē ꝛ fortius latrā
tem ouibus custodiēdis deputat. Nā si paruū ca-
nem eligeret. lupus canē ꝛ ouem deuoraret. ſ; pre-
lati infelices nō canes fortiores ſ; catulos. nō de di
uinis ſ; de tpalibus latrātes eligūt. imo catulos. i.
nepotulos suos ouibꝰ suis preficiūt. ꝛ ideo lupi i-
fernales tam catulos q̄ȝ oues rapiūt ꝛ interficiūt.
Sed heu q̄ȝ sapientibꝰ curā cōmittūt tpaliuȝ ꝛ q̄n
tum ꝑuipendūt curā aiarū. pro q̇bus sanguinē su
um xp̄s effudit p̄ciosissimū. Vn̄ parisi. in de vicijs
parte. iiij. aliq̄n inq̇t aliq̇s ep̄s alicui nepotulo suo
mille aias cōmittit. cui viginti pira ad custodien-
dum nō cōmitteret. ꝛ in hoc se discipulos carnis ꝛ
nō iesu xp̄i manifeste se ostēdūt. Vn̄ Odo in q̇dā
sermo. sup illo Mat. xvj. Btūs es symon bariona
qꝛ caro ꝛ sanguis nō reuelauit tibi. ſ; pr̄ meus qui
est in celis. Dis inq̇t q̇ carni ꝛ sanguini contra de
um obediūt discipuli carnis fiūt. q̇cq̇d em̄ caro et
sāguis eis reuelat. faciūt p̄lati nostri tpis. q̄m ꝯsan
guineos aut filios burgēsiū q̇ seruierūt eis. aut he
rodianos. i. mistros principū aut legisperitos i ec-
clesijs suis collocant ꝛ ad bn̄ficia ꝛ dignitates ꝓmo
uent. ꝛ hāc sūmam credūt esse prudentiā ꝛ sūmaȝ
esse sapientiā. ſ; totum hoc caro ꝛ sanguis reuelat
eis. ꝛ nō pater q̇ in celis est. Et ideo sicut de symo-
ne petro dictū est. Btūs es symon bariona ꝛc̄. sic
a sil'i ꝑ cōtrariū. maledictus p̄latus q̇ facit qȯ caro
ꝛ sanguis reuelat. ꝛ nō paẗ q̇ in celis est. Hec ille.
Et seq̇tur. Hmōi p̄lati cū diabolo adorari deside-
rāt. ꝛ plerıq̄ȝ miseri cū magna deuotōe tales ado-
rant. ſ; sicut lucifer ꝛ adoratores sui corruerūt in
hūc aerē caliginosum. ꝛ impediūt nobis viā in pa
radisum. ita ambiciosi sı̄ p̄lati cū adoratoribꝰ a ce
lesti cōuersatōe corruūt. ꝛ ne miores intrēt in padi
sum multis mōis impediūt. q̇bus dic̄ vitas Ma-
thei. xxiij. Ve vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite q̇
clauditis regnū celoꝝ ante hoies. vos em̄ nō intra

tis nec introeūtes sinitis introire. Sed q̄uo impe
diūt hoc modo. inferni vident p̄latos conferre bn̄
ficia adulatoribꝰ herodianis viris preditis physi-
cis siue medicis. ꝛ qꝛ vita voluptuosa sine esculen
to ꝛ poculēto ꝛ vestimento nō pōt duci. laborant̄ si
firmi in legibus ꝛ alijs sciētijs lucratiuis ꝛ alijs q̇
buscūq̄ȝ modis sciuerit vt gr̄am p̄latoꝝ possint ac
quirē ꝛ beneficia obtinere. Dicūt em̄ plerıq̄ȝ si mā
na colligo. i. si legem dei iesu xp̄i addisco paucos i
ueniā qui mihi bona faciāt. ecce q̇bus modis p̄la
ti regnū dei intrare impediūt. Vn̄ regnū dei sacra
scriptura nūcupaẗ. Iuxta illud Mat. xxj. Aufere
tur a vobis regnū ꝛ dabiẗ genti facienti fructꝰ. Ex
quo p̄lati hoies a sacra scriptura p̄dicto modo im
pediūt. qꝛ illos repellūt ꝛ hoies alteriꝰ facultatis
indiscrete promouēt. patet ꝙ regnū celoꝝ intrare
volentibꝰ claudūt. Et iō vt subdit doctor iste odo
in eodē sermo. iā anthiochus de q̇ legitur. j. Ma-
cha. j. Statuā iouis collocauit in tēplo dei. ꝛ de q̇
prius ꝓphetauit Dan̄. ix. ꝛ. xij. ꝛ de quo p̄dixit xp̄s
Matt. xxiiij. di. Cuȝ videritı̄ abomiatıonē desolati
onis q̇ dicta ē a Daniele. ꝓphetā stantē in loco san
cto q̇ legit intelligat. moral'r anthiochus pauper si
lens interp̄tatur ꝛ diabolū signat. q̇ diuitias cele-
stes amisit. q̇ tentat sub silētio qꝛ nō sentimus cuȝ
percutit nō intelligimꝰ cum decipit. Iste maledi-
ctus anthiochus laborat ꝙ statua iouis colloceẗ i
ecclesia. Vn̄ iouis siue iupiter inimicꝰ interp̄taẗ.
ꝛ signat fraudulētū clericū siue luxuriosuȝ. ꝛ quē
libet impiū inimicū crucis quē sic alloq̇tur dn̄s ꝑ
ꝓphetam zach. xj. O pastor ꝛ idolū derelinquens
gregē. Et merito assil'atur talis impiꝰ pastor idolo
qꝛ sicut idolū sil'itudineȝ hois hȝ ꝛ tn̄ mortuū ē. sic
talis impiꝰ rep̄ntat statū veri pastoris. ꝛ tn̄ spūaliẗ
mortuꝰ est. dicēte ap̄l'o Apoc. iij. Nomē habes ꝙ
viuas. ꝛ tn̄ mortuꝰ es. Tūc igiẗ statua iouis i loco
sctō collocaẗ. q̄n talis inimicꝰ iesu xp̄i ad bn̄ficiū si
ue officiū ecclesiasticū ꝓmoueẗ. ꝛ talis clericus dr̄
abomiatio desolatōnis. qꝛ oēs sancti i celo talem
abominanẗ. Vn̄ ps. Corrupti sunt ꝛ abomiabiles
facti sūt. ꝛ tūc desolaẗ eccl'ia xp̄i q̄n ab honestis vi-
ris p̄uaẗ ꝛ ppl'o gentili. i. clericis gentil'r viuentibꝰ
repleẗ. qȯ iam factū est. qꝛ iam q̄si sola ꝛ dissoluta
est a bonis ꝛ honestı̄ ꝛ plena cupidis. de q̄ lamēta
biliẗ scribit Iere. ꝓpheta Tren̄. j. di. Q̄uo sedet so-
la ciuitas plena ppl'o facta est q̄si vidua dn̄a gētiū
priceps ꝓuinciaꝝ facta ē sub tributo. Plorās plo
rauit i nocte ꝛ lacrime eiꝰ in maxillis eiꝰ non est q̇
cōsoleẗ eā ex oibus charis eiꝰ. Oēs amici eiꝰ spre-
uerūt eā. ꝛ facti sūt ei inimici. Et ex istis aliq̄liẗ ptȝ.
q̄ȝ abomiabile detestabile ꝛ ꝑuersum sit tales anti-
xp̄os ꝓmouere ꝛ p̄ferre i ecclesia dei. Sȝ q̄les aūt
sacerdotes p̄latos ꝛ pastores ecclesie esse cōuenit.
describit Salomō Can̄. iij. di. Lectū salomōis am
biūt. lx. de fortissimis isrl'. oēs tenētes gladios ad
bellū doctissimi. vniuscuiusq̄ȝ ensis sup femur suū
ꝓpter timores nocturnos. Spūal'r. salomon paci-
ficus interp̄taẗ. ꝛ signat xp̄m q̇ pr̄em suū cū homi
nibꝰ pacificauit. In cuiꝰ rei signū angeli in eiꝰ na-
tiuitate cantabāt dicentes. Gloria i altissimis deo
ꝛ in terra pax hoibus bone voluntatis Luc. ij. Le-
ctus salomonis est tota multitudo p̄destinatoꝝ in

q̄ua dñs habitat ⁊ tanq̄ in lecto reqescit. Juxta illud ps. Hec reqes mea in seculū seculi hic habitabo qm̄ elegi eam. et Mat. xvj. Ubi sūt duo vł tres congregati in noīe meo. ibi suꝫ in medio eoꝝ. Itē ij. Coꝝ. xiiij. Pacē habete ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vobiscū. Hūc lectū salomonis ambiūt. lx de fortissimis isrł. i. ꝑlati pastores ⁊ sacerdotes ecclesie q̄ fortissimi essent in fide ⁊ pugna spūali ad defendendū ciuitatē dei ab inimicis spūalibꝰ qui ideo sexaginta dicūtur esse. qꝛ ꝑfecti inuenirent in ꝑceptoꝝ dei obseruatōe. Sexaginta em̄ a senario ⁊ denario resultant. senariꝰ vero ꝑfectōem signat. qꝛ sex diebꝰ deꝰ opa sua ꝑfecit ⁊ reqeuit die septimo. Denariꝰ vero decem ꝑcepta legis signat. ⁊ sic per sexegenariū ꝑfecti i ꝑceptis intelligūtur. cuiusmōi prelati ecclesie eēnt pastores ⁊ sacerdotes. ⁊ illi electi essent ex fortissimis israel. Un̄ israel vir videns deū interꝑtatur. ⁊ sic israel oēs fideles appellant tanq̄ deū per fidē spūaliter videntes. ex q̄bus fortissimi in fide ⁊ ꝟtutibꝰ. ⁊ doctissimi in sciētia legꝭ diuine eligerent in ꝑlatos pastores ⁊ sacerdotes. ad defendendū se ⁊ alios ab incursu demonū ⁊ hereticoꝝ impugnatōe ꝑuersa q̄ duces tenerēt i manibus suis gladiū. de quo loq̄tur Apostolꝰ Eph. vj. Accipite gladium spūs qd̄ est verbū dei. Unde ⁊ verbū dei ideo gladius dici pōt. qꝛ sicut gladius hostes impugnat. ⁊ ex vtraq̄ parte secat. sic ꝟbuꝫ dei spūalibus inimicis obijcitur. ⁊ vicia ꝑdicantis ac etiam audientis abscindit. Un̄ Hebre. iiij. Viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior om̄i gladio ancipiti ⁊ ꝑtingens vsq̄ ad diuisioneꝫ anime. hūc gladiū portarent sacerdotes super femur suū. Spūaliter. ꝑ femur carnales voluptates intelligūtur. qꝛ in illis partibꝰ dominatur libido. Sacerdotes igiꝛ super femur suū enses ponerēt. qꝛ non solum verbo dei tenētur subditos defendere. ꝫ etiam voluptates carnis in seipsis inundantes deprimē. ⁊ hec facerent sacerdotes propter timores nocturnos. i. propter occultas insidias demonū q̄ in nocte huiꝰ seculi maxime illis q̄ in ꝑfecta vita ꝑmanent insidiaꝛ. sed certe qd̄ dolendū est iam ad accipiendū hūc gladiū ⁊ populū spūaliter defendēduꝫ nō eligūtur fortes ꝫ debiles in fide voluptuosi ⁊ insolentes pueruli q̄ sicut filiꝰ Jepte ad preceptū patris sui timuit gladium accipe ⁊ dei inimicos occidere. vt pꝫ Judicū. viij. Sic ⁊ tales insolētes ⁊ voluptuosi sacerdotes ad preceptū patris celestis timent accipe gladium spūs qd̄ est ꝟbū dei. ⁊ occidere pctā que deo maxime inimicantur ¶

In cuiꝰ rei figuram legiꝛ Geñ. xv. ꝙ cū abrahā preparasset sacrificiū ad offerendū deo. descenderūt volucres sup sacrificiū ⁊ abigebat eos abrahā. sed cū sol occubuisset pauor irruit sup abraā ⁊ horror magnꝰ ⁊ tenebrosus inuasit eū. Spūaliter. ꝑ abraham q̄ pater multaꝝ gentiū interꝑtaꝛ. pñt intelligi pastores ecclesie q̄ sunt p̄res spūales populi sbditi. Isti em̄ pro se ⁊ ꝓ populo offerre deberēt deo sacrificiū deuote oꝛonis. ꝟbi dei ꝑdicatōnis. ⁊ vite cōuersatōnis ꝑfecte. Per volucres descendentes sup sacrificia designātur demones. vt pꝫ Matth. xiij. q̄ nitūtur fedare ⁊ destruere nr̄a bona opa. super eos debēt pastor eccl'ie inq̄ntum sufficit cū gladio verbi dei abigere. sed certe sicut cum sol occubuisset pauor irruit sup abraham ⁊ horror magnꝰ ⁊ tenebrosus inuasit sup eum. Sic certe iam in fine mūdi tantus pauor ꝑditionis tēporaliū voluptatis carnalis ⁊ mundani honoris ⁊ tam magnꝰ horror ⁊ tenebrosus ignorātie legis dei inuasit pastores ecclesie ꝙ vix aliq̄s illoꝝ audet leuare gladium spūs qd̄ est verbū dei ad abigenduꝫ a se et a suis subditis volucres malignoꝝ spirituū. sed tales non attendūt ad istud verbū terribile Jere. iiij. Maledictus q̄ facit opus dei negligēter. ⁊ q̄ prohibet gladiū suū a sanguine. Super quo Grego. ij. pasto. Gladium inq̄t a sanguine ꝓhibere ē predicatōnis verbum a carnalis vite interfectōe retinere. Sed qualiter debēt pastores hūc gladium portare ⁊ eo vti docet nos scriptura Exod. xxxij. Ubi dicit moyses seruis dei. si q̄s est dñi iūgatur mihi. ⁊ ponat vir gladium suū sup femur suū. ⁊ ite ⁊ redite de porta vsq̄ ad portam de medio castroꝝ et occidet vnusquisq̄ fratrē. amicuꝫ ⁊ proximū suū. Quod exponēs btūs Gregoriꝰ. ij. pastoral. Gladium inq̄t sup femur ponere ē predicatōis studio voluptates carnis auferre. vt cū sancta quisq̄ studet dicē. curet necesse est illicitas cogitatōnes edomare. De porta vsq̄ ad portam ire est a vicio vsq̄ ad vitiū ꝑ quod ad mentē more ingrediꝛ increpādo discurrē. Per medium ꝟo castroꝝ transire. est tanta equalitate intra ecclesiā viuē. vt qui delinq̄ntium culpas redarguit in nulliꝰ fauore debꝫ se declinare. Un̄ recte subiūgiꝛ. occidat vir fratrē. amicum. ⁊ proximū suū. Fratrē amicum ⁊ proximuꝫ interficit. q̄ cum punienda inuenit ab increpationis gladio. nec eis quos ꝑ cognatōem diligit parcit. Ex quo patꝫ. ꝙ ꝑdicatores verbi dei debēt occidere in fratre amico ⁊ proximo. non solum ꝑsonā nec aliquē statum a deo probatū. sed vitia in omni statu tam inferiore q̄ȝ supiore non dimittēdo ꝓ fauore. amore. nec timore cuiuscūq̄ status vel ꝑsone. Nam vt dicit Augꝰ. ⁊ ponitur in Cano. xj. q. iij Quisquis metu cuiuslibet potētie veritatē occultat. iram dei contra se prouocat. qꝛ magis hoieꝫ q̄ȝ deum metuit. D Et si ꝑlati pastores ⁊ sacerdotes ꝑdicto modo vterētur isto gladio spūali nō essent tot homines occisi cuꝫ gladio materiali. sicut sunt in modernis tēporibus. Nec essent tot errores tot hereses ⁊ dissensiones regnantes in populo sicut modo regnant. que nunq̄ vt timēdum est cessabūt quousq̄ pastores ponant manus suas ad gladium spiritualē predicto modo cum illo vicia occidendo. Unde de isto exēplariter informamur iiij. Regum. xxij. ⁊. xxiij. ca. Ubi legitur. ꝙ elchias pontifex inuenit librum legis domini in templo. quē misit ad regem Josiam. queꝫ cum legisset saphan scriba coram rege. ⁊ audisset rex ꝟba libri legis domini. scidit vestimēta sua dicēs. Magna ira domini accēsa est supra nos. qꝛ non audierūt patres nostri ꝟba libri huiꝰ vt facerēt quod scriptum est nobis. misitq̄ rex ⁊ cōgregauit ad se oēs senes iude ⁊ hierusalē. ascēditq̄ in templum ⁊ om̄is populꝰ sacerdotes ⁊ prophete a paruo vsq̄ ad magnū. Legitq̄ rex cūctis audientibꝰ om̄ia ꝟba libri federis. fedusq̄ ꝑcussit coram dño pro se ⁊ pro populo

ſeruare mādata dñi in omī corde ⁊ tota aīa. acquie
uit populus pacto ⁊ ꝑcepit rex elchie et pontifici-
bus ⁊ ſacerdotibꝰ ſecundi ordinis ꝙ ꝓijcerent de
templo oīa vaſa que fuerunt baal. Et ſicut legit
.ij. Paral.xxiiij. Abſtulit iſte nobilis rex cunctas
abhominatōes de vniuerſis regionibꝰ filioꝝ iſrael
⁊ fecit eos ſeruire dño deo ſuo omībus diebus vite
ſue in pace. Spūaliter ſi bene cōſideremus videbi
mus qđ ſtat nobiſcū nūc in parte ſicut ſtetit tunc
cum pplo iſrael. nam populus nūc ſicut et tūc in-
ueterata malicia et ꝯſuetudine totaliter deditus ē
pctō ⁊ nō ſolum ppls verūetiam ⁊ ſacerdotes. vñ
iam verificat illđ Oſee.iiij. Erit ſicut populus ſic
⁊ ſacerdos. mediū aūt ad purgandū hunc errorez
in vtroqꝫ brachio foret pollicia qua vtebat Joſias
rex. hoc eſt ꝙ primo oſtenderet regi ⁊ dñis regni li
ber legis dñi. ⁊ quō illi cū populo viuerent. ⁊ ꝗtuz
ab obſeruantia legis dei receſſerūt. et quō magna
ira accenſa eſt ꝯtra nos. qꝛ non audierunt pres nri
id eſt ſupiores eccleſie ſicut nec inferiores verba li
bri legis dñi. nec fecerunt ſm legē que ſcripta ē in
illo. ⁊ tunc manifeſtata lege ad exēplū Joſie opor
tet regē cum ſuo fideli conſilio tam tpali ꝗ ſpūali
ad ꝑceptum dñi Ezech.ix. A ſanctuario incipere ⁊
facere clerū tam ſupiores ꝗ inferiores ꝓijcere oēs
abhominationes de tēplo. ſ. cupiditatē. ſymoniā.
ſupbiam. luxuriam ⁊ cetera vicia. Et tunc oportet
cōſtituere ſacerdotes in officijs ſuis ꝙ non ſint ita
ocioſi ⁊ vagabundi ⁊ in negocijs ſecularibꝰ occu-
pati mō quo iam ſunt dimittētes officia eis debita
⁊ iniuncta ⁊ implicādo ſe negocijs ſecularibꝰ. hor-
tent inſup eos vt miniſtrent in domo dñi. ſ. verbuz
vite ꝑdicando bñ viuēdo ⁊ bonū exemplū dando
populo. ⁊ iſtis medijs mediāte dei gratia poſſunt
auferri oēs abhominatiōes in regno nro iam re-
gnantes. ⁊ ceſſante cā ceſſabit effectus. ſcꝫ gladius
fames ⁊ peſtilētia quibꝰ ꝓ peccatis noſtris ꝑ mul-
tos annos fuimus grauiter ꝑturbati. vñ ⁊ in cōfir-
mationem huius legit.ij. parali.xvij. et.xix. ꝙ rex
Joſaphat ꝯſtituit bonos iudices ⁊ curatos in cun
ctis ciuitatibꝰ iude. ⁊ precepit eis dicens. Videte
quid faciatis non enī hominis exercetis iudicium
ſed dei. ⁊ quodcūqꝫ iudicaueritis in vos redunda
bit. ſit timor dñi vobiſcum ⁊ cum diligentia cūcta
facite. Non enī eſt apud dñm deū veſtrū iniquitas
neqꝫ ꝑſonaꝝ acceptio neqꝫ cupido munerꝫ. q. d. ſic
nec debet eſſe inter vos qui dei exercetis iudiciuz
miſitqꝫ ſacerdotes ⁊ leuitas habentes zelum ſm li
brum legis dñi. ⁊ circūibāt cūctas ciuitates ⁊ eru-
diebant populum ⁊ ſicut placabant deum. ⁊ ita fa
ctus eſt timor dñi ſup oīa regna terre que erāt ꝑ
girū nec audebant bellare ꝯtra ioſaphat ⁊ populū
ſuum. ſed habebat pacē ⁊ tranquillitatē, ſic ⁊ nos
iſtis medijs poſſumus obtinere pacem ⁊ tranquil
litatem in preſenti ⁊ in futuro gloriam et requiem
ſempiternam.

Capitulum XV

Ctauo ſub ꝑdicta ſpe

O cie auaricie ſcꝫ fallacia ꝯtinet adulatio ꝗ
cōſiſtit in ſermone laudis alteri exhibito
cum intentione placendi. A Pro quo notan-
dum eſt ꝙ amicitia de qua loquit phs.iiij. Ethic.
vocat affabilitas. que eſt virtus ꝗ quis delectabilit
cōuiuit cum alijs. tamen vbi neceſſe eſt ꝓpter ali-
quod bonū cōſequendum vel malum fugiendum
non veretur amicum cōtriſtare. vt dicit phus ibi-
dem. vñ apls.ij. Cor.vij. Si cōtriſtaui vos in epla
non me penitet. ⁊ ſi peniteret vidēs ꝙ epiſtola illa
⁊ ſi ad horam vos contriſtauit nunc gaudeo. non
qꝛ ꝯtriſtati eſtis ſed quia ꝯtriſtati ad penitētiaz. Si
igit aliquis in omībus velit ad delectationē loqui
alteri excedit modum in delectādo. ⁊ ſi hoc faciat
ſola intentione delectandi vocat placidus vt dicit
phs vbi ſupra. ſi vo hoc faciat intētione lucri ꝯſe-
quendi vel nocendi vel decipiēdi. vocat blanditor
vel adulator. Et ſic ꝓprie blandire vel adulare eſt
blandis ſermonibꝰ nocere bona non habita attri-
buēdo bona habita extollēdo mala habita appro-
bando. vel cum fallaci laude seducēdo. Cōiter tñ
nomē adulationis attribuit oībus ꝗ excedūt mo-
dum in laudādo. ⁊ cum oē quod nimiū ē vel di-
minutum declinando a medio virtuoſo ſit maluz
⁊ vicioſum. patꝫ ꝙ oīs adulatio ſit mala ⁊ vicio-
ſa ⁊ ab omībus fidelibus euitanda. Et hoc ſpecia-
liter ꝓpter quattuor. Primo qꝛ ſcriptura adula-
tionē ꝓhibet manifeſte. vñ Prouer.xxiiij. Ne la-
ctes quēqꝫ labijs tuis. Item Ecci.xj. Ante mortez
ne laudes hominē quēqꝫ qm̄ in filijs ſuis. i. operi-
bus ſuis cognoſcit vir vt dr Eccs.ix. Sūt iuſti atqꝫ
ſapiētes ⁊ opa eoꝝ in manu dei ſunt. ⁊ tamē neſcit
homo vtrū amore an odio dignus ſit. ſꝫ oīa in fu-
turū ſeruant incerta. qđ ꝯſiderans apls.j. Theſ.ij.
Non ſumus inquit aliqñ in ſermone adulatōnis.
Secundo euitanda eſt adulatio quia deo multū
diſplicet. vñ Prouerb.xxvij. Qui iuſticat impium
⁊ qui condemnat pium vterqꝫ abhominabilis eſt
apud deum. vnde de talibus cōquerit dominus ꝑ
ꝓphetam Ezech.xiij.d. Violabant me ad populū
meum ꝓpter pugillum ordei ⁊ frumentū panis vt
interficerent animas que non moriunt ⁊ viuifica-
rent animas que non viuunt mentientes populo
meo credēti mēdacijs. Sup quo dicit Lyra. Juſte
inquit viuentibꝰ in dño vel eis dantibus adulato-
res ꝓphetant mortē vl infortuniū. Et iniuſtis qui
per pctm̄ mortui ſunt ꝓphetant vitam ⁊ ꝓſperita-
tem ꝓpter dona tpalia ſibi ab illis data. de talibꝰ lo
quit ꝓpheta Miche.iij. dicēs. hec dicit dñs ad pro
phetas ꝗ ſeducūt pplm meuz qui mordent dētibꝰ
ſuis ⁊ ꝑdicant pacem. ⁊ ſi quis non dederit eorum
quiſpiā ſanctificarēt ſup eū preliū. Propterea nox
vobis ꝓ viſione erit. ⁊ tenebre vobis ꝓ diuinatio
ne ⁊ occumbat ſol ſup ꝓphetas ⁊ obtenebrabit ſu
per eos dies. Sup ꝗ dicit abbas vuyll. Hij inquit
ſunt ſacerdotes latrones ꝗ non dantes mordēt in-
crepationibꝰ ⁊ ꝗſi ſanctū eſſet nō dātes ꝑſequi. ſic
eos crudeliter ꝑſequunt. ⁊ dantibꝰ qualitercunqꝫ
impijs pacē predicant et miſcdiaz ꝓmittunt cōtra
ꝓhibitionē dei dicētis Deut.xiiij. Nō coques he-
dum in lacte matris ſue. Sup quo Linco. Hedus
inqt fetidus eſt ⁊ hiſpidus ⁊ impiū fetidū et hiſpi-
dum in pctis ſignat. mater eccla ē. lac miſcdia et
pietas ē eccle. hedū igit in lacte matris decoquit
qui peccatorē i materna pietate demulcet. hec ille

De talibus eñ btūs Grego. ⁊ ponit̄ in ca.di.xlvj. sunt nōnulli.sic scribit. Sunt nōnulli q̄ dum malefacta hominū laudibus efferunt. augent q̄ increpare debuerant. Hinc eñ ꝑ ꝓphetā Ezech.xiij.dr̄. Ve illis qui ꝯsuunt puluillos sub vno cubito manus ⁊ faciunt ceruicalia sub capite vniuerse etatis. Ad hoc q̄z puluillus sub cubito vl' ceruical sub capite iacētis ponit̄ vt molliter quiescat. Quisq̄s igitur male agētibus adulat̄ puluillū sb cubito.⁊ ceruical sub capite ponit. vt q̄ corripi ex culpa debuerat in ea fultus laudibus molliter quiescat. Hinc rursus scriptū ē supple Ezech.xiij. Ipse edificabat parietē.ipsi autē liniebāt eā luto absq̄ paleis. Dic ad eos q̄ liniūt absq̄ tempatura ꝙ casurus sit.Erit eñ imber inundans. Et dabo lapides ꝑgrandes desuꝑ irruētes ⁊ ventū ꝓcelle dissipantē. Parietis quippe noīe duricia peccati designatur.Edificare igit̄ parietē est cōtra se quempiā obstacula peccati ꝯstruere. ꝫ parietē liniunt q̄ pctā ꝑpetrantib⁹ adulant̄ vt qd̄ illi ꝑuerse agentes edificant ipsi adulātes quasi niti tū reddūt. ꝫ sanct⁹ vir sicut mala de bonis non estimat. ita iudicare de malis bona recusat.hec ille. Item idem Greg.ꝯtractans supradictam autoritatē ꝓphete.i.pastoral'.c.xxij. sic scribit. Puluillos inquit sub omi cubito ꝯsuere mal⁹ est ponere cadentes a sua rectitudine animas.atq̄ in huius mūdi dilectione ⁊ reclinātes blanda adulatione fouere. q̄si eñ puluillo cubitū vel ceruical capiti iacentis excipit̄ cū correptionis duricia peccāti subtrahit̄.eiq̄ mollicies fauoris adhibeat̄. vt errore molliter iaceat quē nulla asperitas ꝯdictionis pulsat. ꝫ hec rectores q̄ semetipsos diligūt his ꝓculdubio exhibēt a q̄bus se nocere posse i studio glorie tꝑalis timent. Nam quos nil ꝯtra se valere cōspiciunt.hos nimirū semꝑ asperitate rigide inuectionis premunt. nunq̄ clementer admonent.sed pastoralis māsuetudinis obliti recordant̄ iure dominationis terrene.hos aūt recte ꝑ ꝓphetam diuina vox increpat dicens. Vos cum austeritate imperabatis eis ⁊ cum potentia. Plus eñ se suo autore diligentes iactant̄. erga subiectos se erigunt. nec quid agere debeant sed quid valeant attēdunt. nihil de subsequēti iudicio metuunt sed improbe de temporali potestate gloriant̄. libent vt licenter faciant illicita ⁊ subditoꝝ nemo contradicat. Qui igitur ⁊ praua studet agere ⁊ tñ adhuc vult ceteros tacere ipse sibimet testis est qua plus veritate se appetit diligi quam cōtra se nō vult defendi. Nemo quippe est q̄ ita viuat quin vt aliquatenus nō delinquit. Ille igitur plus seipsum veritati desiderat amari qui sibi a nullo vult contra veritatem parci Hinc eñ petrus increpationē pauli libenter accepit. Hinc dauid correptionē subditi humiliter audiuit. q̄ꝛ rectores boni dum priuato amore diligere se nesciunt. libere puritatis verbū a subditis obsequiū humilitatis credunt. Sed inter hec necesse est vt ⁊ cura regiminis tanti moderaminis arte tēperet̄ quatenus subditorū mens cum q̄dam recte sentire potuerit. sic etiaz in vocis libertatē ꝓderat vt tñ libertas in supbiam nō erumpat ne dum fortasse lingue immoderatius ei libertas cōcedit̄. vite ab his humilitas amittat̄. Sciēdum quoq̄ est ꝙ oportet vt rectores boni placere hoībus appetāt ꝫ ita vt sue estimatiōis dulcedine ꝓximos in effectū veritatis trahant. Non vt se amari desiderent sed vt dilectionē q̄si quandā viā faciant ꝑ quaz corda audientiū ad amorē ꝯditoris introducant. Difficile quippe est vt quantūlibet recta denūcians ꝑdicator qui non diligit̄ libenter audiat̄. debet igitur qui preest ⁊ studere se diligi quatenus posset audiri.⁊ tamē amorē suū nō ꝓ semetipso querere ne inueniat̄ ei cui seruire ꝑ officium cernit̄ occulta cogitationis tirannide resultare. qd̄ bene paulus insinuat nobis cū sui studij occulta manifesta dicens Sicut ⁊ ego ꝑ oīa oībus placeo. q̄ tamē rursus dicit. Ego si adhuc oībus placerē seruus xp̄i nō essem. Placet igit̄ paulus ⁊ non placet.q̄ꝛ in eo ꝙ placere appetit non se sed per se hominibus placere veritatē querit. hec Grego. B Tertio euitāda est adulatio quia multū dyabolo placet. qd̄ potest ostendi triplici ratione. Primo quia cuz dyabolus non potest hominē vincere tribulationib⁹ seu tentationibus.opprimit eum adulationibus. Unde Grego. Sepe inquit quod non perimit aduersitas persequētis tollit adulatio demulcētis. Qd̄ considerans beatus Augusti. Melius est inquit pro veritate pati suppliciū q̄z pro adulatione beneficium.hec Augusti.et ponitur in cano.xj.q.iij.nemo. Item Ecc̄i.vij. Melius est a sapiente corripi q̄z stultoꝝ adulatione decipi. Secundo q̄ꝛ adulatores homicide sunt ⁊ ꝓditores quia sub specie osculi sic iudas hoīem tradunt dyabolo. Et ideo merito dicit̄ Prouerbioꝝ.xxvij. Meliora sunt vulnera diligentis q̄z fraudulenta oscula odiētis. Itē sub specie amicicie hominē interficiunt sicut ioab amasan dicens. Salue mi frater ⁊ tenens mētum eius quasi deosculans eum.percussit eū cum gladio ⁊ mortuus est vt patet.ij.Reg.xxiij. Tertio quia adulatores histriones sunt dyaboli. q̄a sicut histriones letificant ⁊ confortant ad cōuiuia dominorum suorum inuitatos.sic adulatores letificant ⁊ cōfortant impios in malicia sua quos dyabolus inuitat ad cōuiuia viciorū. Unde osee.vij. In malicia sua letificauerūt regē. ⁊ in mendacijs principes. Quarto euitanda est adulatio quia adulator sibipsi ⁊ alijs multipliciter nocet. sibipsi q̄a in maledictionē dei ⁊ hominū incidit. Unde Ysa.v. Ve qui dicunt malum bonum et bonuz malum. Alia littera habet. Ve qui dicunt malo bonus es. Dicit eñ Hiero. ꝙ benedictio adulatoris maledictionem infert. Unde Ezech.xiij. Maledicam bn̄dictionib⁹ vestris. Et ꝙ adulatores in maledictionē hoīm incidunt testat̄ scriptura Prouerb.xxiiij. dicens. Qui dicunt impio iustus es maledicēt eis populi ⁊ detestabunt̄ eos tribus. q̄ arguūt impiū laudabunt̄ ⁊ suꝑ eos veniet bn̄dictio. Itē adulatores alijs q̄bus adulant̄ multuz nocent. Primo eñ ante eos rethe dyaboli expandūt. vñ Prouer.xxix. Homo qui blandis sermonib⁹ loquit̄ amico suo rethe expandit gressibus eius. Scd̄o vana adulatio facit hominē ꝑdere mercedē sui boni operis. vnde Grego. in lib.pasto. Cum eñ inquit ꝓ recto opere laus transitoria querat̄ eterna retributiōe res digna vili ꝑcio venundat̄. Et iō Hiero.

in quadā ep̄la ad cellantiā. Si inquit cupis te esse laudabilē laudes hominū non requires. qꝛ q̄uis alicui sit facile laudē nō curare dū negatꝰ. est tamē difficile ea nō delectari cum offertꝰ. Et ideo merito vt dicit Grego. in moral. Laus sua iustos cruciat iniquos exaltat. ꝫ iustos dum cruciat purgat. iniquos dum letificat tanq̄ reprobos damnat. Item Crisost. inq̄t. Blanditores inq̄t in facie laudāt vel coram domesticis. ꝫ vir sapiens q̄n laudatꝰ in facie flagellatꝰ in corde. Tertio adulatores inducunt homines in mortis t̄palis p̄iculū ꝛ eterne. De primo em̄ exemplū habemꝰ. iij. Reg. xxij. vbi legitꝰ ꝙ falsi ꝓphete adulantes dicebant regi achab ꝓspera de bello futuro sic noverūt ip̄m velle. qꝛ spiritꝰ mendax erat in ore eoꝝ. ꝛ rex credens eoꝝ verbis adulatorijs miserabiliter occisus est in bello. Itē Zares vxor aman ꝛ ficti eius amici advertētes animū eius pessimū ꝯtra mardocheū iustum adulantes ei dixerūt. Jube pare trabem excelsam altitudinis .l. cubitoꝝ. ꝛ dic regi vt appendatꝰ mardocheus mane in ea ꝛ ipse adulatione eoꝝ placatus stulte volens f̄m ꝯsiliū eoꝝ opari suspensus est in eodem patibulo q̄d parauit ꝓximo suo innocentꝰ. vt p̄tꝫ Hester. v. ꝛ. vij. ca. Et ꝙ adulatores inducunt hominē in p̄iculum eterne mortis testatꝰ btūs Augusti. in ep̄la ad iulianū comitē dicens. Sepe adulatores blanda facie decipiunt aīas audientiū se ꝛ perpetua morte interimunt. De talibus dicit ps̄. Quoniā deus dissipauit ossa eoꝝ q̄ hoibus placēt cōfusi sunt quoniā deus spreuit eos. q̄d ꝯsiderans ap̄ls. Si hoibus inquit placerem seruus xp̄i non essem. Unusq̄sq̄ em̄ amicus ad edificacionē ꝛ nō ad destructionē placeat ꝓximo suo. hec Augusti. Verūtamē vt dicit Hiero. in ep̄la ad cellantiā. ita iam regnat viciuꝫ adulationis. vt q̄ adulari nescit aut inuidus aut sup̄bus reputatꝰ. ꝛ nedum iam regnat istud vicium adulationis inter laicos. ꝫ etiaꝫ quod est inter clericos imo intantuꝫ ꝙ aliqui q̄ in gradu ꝛ habitu se p̄tēdūt p̄fectissimos veritatꝭ amicos in rei veritate sunt falsissimi adulatores et veritati maxime resistentes. de q̄bus loquitꝰ ap̄lus Ro. j. dicēs. Per dulces sermones ꝛ b̄ndictiones seducunt populū. Unde Ysai. iij. Popule meus q̄ te beatū dicunt ipsi te decipiūt. Et ideo a deceptionibus talium adulatoꝝ monet nos saluator i euāgelio precauere Matthe. vij. dicens. Attendite .i. diligenter cauete a falsis ꝓphetis q̄ veniūt ad vos in vestimentis ouium. intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. Sup quo Origenes. Sicut inquit in iudea christo multi falsi ꝓphete apparuerūt ꝛ verissimos ꝓpheta s dn̄i p̄secuti sunt. ita ꝛ mō multi falsi nomine tenus christi totum mundū repleuerūt ꝛ veraces simplices xp̄ianos sine misericordia p̄sequūtur ꝛ opp̄rimūt q̄nq̄ verberibus ꝛ carceribꝰ aliq̄n̄ si deꝰ copia etiā gladijs incessanter prauis moribꝰ nimijs scandalis ꝛ exemplis. Idcirco om̄s preueniens dn̄s nos abhortatꝰ dicens. Attēdite a falsis ꝓphetis qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū ꝛc̄. considerātes ꝙ non sunt oues sed lupi in vestimētis ouium. non religiosi sed plando ꝛ irreligiosi. religiositatem mentientes. nō christiani sed christiana veritate vacui christianorū p̄secutores vestium ouium habere dicuntꝰ eo ꝙ simulant se sanctitatis ministros sub figura religiositatis. p̄ hoc em̄ multos seducunt in sermone dulci et gestu simplici fidem simulantes sed multis fidelibꝰ incessanter scādalum inferētes. hec ille. De istis em̄ falsis adulatoribus ꝓphetizans apostolus. ij. Thi. iij. sic scribit In nouissimis em̄ diebus instabunt tempora periculosa. ꝛ erunt homines seipsos amātes cupidi. elati blasphemi. parentibꝰ non obediētes. ingrati scelerati sine affectione. sine pace criminatores incontinētes. Et sequitꝰ. Quēadmodum iamnes et mābres restiterūt Moysi. ita ꝛ isti resistent veritati hoies corrupti. mēte reprobi circa fidem. ꝫ vltra nō ꝓficiēt. i. vltra t̄ps a deo ordinatū non p̄ualebūt alios seducēdo ꝫ insipiētia eoꝝ manifesta erit corā oibus mūdi creaturis in die iudicij q̄n ipsi cū miseris dānandis p̄ eos deceptis iusto dei iudicio p̄ibunt in mari dānatōis eterne. Predicte em̄ sp̄es auaricie. s. fallacia cuꝫ ceteris sp̄ēbꝰ subalternis s̄b fallacia ꝯtētis. s. mendaciū iniquū iudiciū. iniusta accusatio. falsa excusatio. iniusta aduocatio. falsuꝫ testimonū et p̄sonaꝝ acceptio repugnant iusticie. adulatio repugnat amicicie q̄ est affabilitas et ps iusticie. ꝛ ꝓhibentꝰ hec omnia per hoc mandatum dei. Non falsum testimoniū dices.

Capitulum XVI

Quarta species auaricie est piurium q̄d est veritatis abnegatio frauduleta cum diuine attestationis acceptione. A

Ubi notandū ꝙ aliq̄d iuramentū ē licitū ꝛ aliq̄d iuramentū illicitū. Juramentū licitū debet habere tres comites. videlicet veritatē. iudicium ꝛ iusticiam. Unde Hiero. Aiaduertendū est inquit ꝙ iusiurandū hꝫ tres comites. s. veritatē. iudicium atq̄ iusticiā. si ista defuerint nequaq̄ erit iuramentū ꝫ p̄iuriū. hec Hiero. ꝛ ponitꝰ in ca. xxij. .q. ij. aiaduertendū. Et in ꝯfirmationē huius dicit dn̄s p̄ ꝓphetā Hiere. iiij. Jurabis viuit dn̄s in veritate ꝛ iudicio ꝛ in iusticia. In veritate quidē iurandū est qꝛ in nullo casu dꝫ iurari vel dici mendaciū nec aliter ore dici q̄ corde sentitꝰ. Vn̄ Crisꝰ. Om̄is inquit q̄ iurat ad hoc iurat vt q̄d verū est loquatꝰ. ꝛ ideo dn̄s inter iuramentū ꝛ loquelā nullā vult esse distantiā. qꝛ sicut in iuramēto nullā ꝯuenit esse p̄fidiā. ita quoq̄ in verbis nostris nullū debet esse mēdaciū. qꝛ piurium ꝛ mendaciū diuini iudicij pena damnantꝰ dicente scriptura. Os q̄d mentitꝰ occidit animā. Quisq̄s verū loquitꝰ iurat. qꝛ scriptum est. Testis fidelis nō mentietꝰ. hec Crisꝰ. ꝛ ponitꝰ in ca. .xxij. q. v. iuramentū. Et q̄tum ad secūdum. in iudicio iuratꝰ q̄n coraꝫ supiori iudice es necessitatus iurare in testimoniū veritatis. Et q̄tum ad terciū in iusticia iuratꝰ. non cōductus ꝓpter pecuniaꝫ vel amorē carnalis amici vel ꝓpter odiū letalis inimici. nec ꝓpter timorē potētis. nec ꝓpter fauorē indigentis. ꝫ ꝓpter zelum iusticie declarāde. Ex q̄bus p̄tꝫ ꝙ cū p̄dictis tribus comitibus licitū ē iurare ꝛ hoc dupl̄r. vel rōne boni ꝯsequendi. vel rōne mali fugiendi. Rōne boni ꝯsequēdi. s. ꝓ veritate. ꝓ pace. ꝓ amicia ꝛ ꝓ obedientia. Christus em̄ ꝛ ap̄lus iurauerunt ꝓ veritate sp̄uali salutifera ꝯfirmāda.

Vñ taliter iurauit xp̄s Joh.iij.dicens.Amē amē
dico vobis. nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spi-
ritusancto non potest introire in regnuȝ dei. Jn tali
etiam casu iurauit apl's ad Ro.j.dicens.Testis est
mihi deus cui seruio in spū meo ⁊ in euangelio fi-
lij eius ꝙ sine intermissione memoriā vestri facio
Jtē Gal.j.Que aūt scribo vobis ecce corā deo qꝛ
nō mentior.vbi hec signa testis mihi deus.⁊ corāȝ
deo iuramentū vocis exprimūt vt dicit Aug.in de
ser.dñi in monte.li.j.sup illo Math.v.Audistis qꝛ
dictū est antiquis.nō piurabis.Et ideo ridiculum
est inquit Aug.putare neminē iurare p deū vocali
ter.nisi iurauit sub istis signis p deū. Qñcunq; igi
tur quis preter signa veritatis quā asserit supaddit
nomē aduerbiū vel illis equiualens qd̄ est signuȝ
inuocationis testimonij dei sui vt sic iurat in cau-
sis.Jn causis aūt ciuilib⁹ iurant testes ꝓ veritate
ciuilis iudicij declarāda.vñ Deut.xix.Jn ore duo
rū aut triū testiū stat omē verbū. Scd̄o iurat rō-
ne pacis ꝯfirmāde vl' reformāde.⁊ sic iurauit abra
ham abimelech ꝙ nō noceret posteris eius Gen.
.xxj.Jtem taliter iurauit Jacob laban gene.xxxj.

Tertio iurat in ratione amicicie ꝯtrahende vel
cōfirmāde.sic iurauerūt abimalech et ysaac Gen.
.xxvj.Sic etiā iurauit Joseph prī suo iacob Gen.
.xlvij. Quarto iurat rōne obediētie. ⁊ hoc tripli
citer. Primo rōne fidelitatis vt faciūt vasalli re
gi vel pncipi.⁊ reges cōmunitati.vñ.ij.Reg.v.scri
bit.Venerunt vniuerse tribus israel ad Dauid in
hebron dicētes.Ecce nos os tuū ⁊ caro tua sum⁹
⁊ sequit. venerūt quoq; seniores de israel ad regeȝ
in hebron.et percussit rex Dauid fedus cum eis in
hebron. Scd̄o rōne subiectiōis ⁊ taliter in eccle
sia subditi iurant prepositis suis.vnde Judicū.xj.
Principes galaath subiecti sunt Jepte dicentes.
dñs qui hec audit ipse mediator ⁊ testis ē ꝙ nostra
ꝓmissa faciemus.Tertio iurant ꝑsone cōmunita-
tis ꝓ cōsuetudine abseruanda.Vñ Exo.xix.Cun-
cta q̄ locutus est dñs faciemus. Scd̄o principa
liter iurat rōne mali fugiendi. ⁊ hoc dupliciter.s.ad
malum vitandū.vel ad maluȝ purgandū.Primo
iurat in principijs causarū ne pars actrix alteram
calumniose impetat nec altera calūniose defendat
Secundo iurat ꝓ expurganda infamia vt Deut.
.xxj.docet quō in crimine occulto vtputa occisio-
ne hois ꝑsone suspecte iurabunt ꝙ manus sue nō
effunderunt hunc sanguinē.nec oculi viderūt.Jn
talibus em̄ casibus p̄dicto modo circūstantionatis
licitū est iurare. B Sed est insup notanduȝ ꝙ
iuramentū quoddā ē assertoriū.⁊ quoddā ꝓmisso
rium.Juramentū assertoriū est quo iurat de ṽita-
te nobis determinata. cuiusmodi est veritas de p̄-
senti de p̄terito.vt quādo iurat ꝙ sic est vel sic fuit.
Juramentū aūt ꝓmissoriū est qñ iurat veritas de
futuro vt ꝯtingit in ꝓmittentib⁹ vel vouentibus.
vbi notandū est ꝙ votū est alicuius boni ꝓmissio
deo facta cum deliberatione spontanea ꝓ viribus
adimplenda. Ex q̊ constat ꝙ ad omē votū obliga-
toriū quattuor requirunt. Primo ꝙ principalit
fiat ad deū.nō em̄ debet fieri alicui scō nisi q̄ntum
finaliter tendit ad honorē dei directe cuȝ sit actus
latrie soli deo attribuēdus. vñ ps̄.Vouete ⁊ reddi
te dño deo. Scd̄o requirit vt sit de re tm̄modo
boni ⁊ vtili. ⁊ non de mala neq; turpi. siue illicita
cuicūq; nociua.vñ Jsid̄.Jn malis inquit ꝓmissis
rescinde fidē.de turpi voto muta decrerū. ⁊ qd̄ in-
caute vouisti ne facias.impia est ꝓmissio q̄ scelere
implet.hec Jsid̄. ⁊ ponit in ca.xxij.q.iiij.in malis

Tertio requirit ꝙ cū bona deliberatiōe ⁊ discre-
tione bñ regulata fiat. si em̄ stultū fuerit iniustum
aut indiscretū. ⁊ cōi vtilitati impedimentū nō est
obseruandū ȝ oino fugiendū.Eccl.v.Displicet em̄
deo infidelis ⁊ stulta ꝓmissio. q̄ aūt sunt hmōi vo
ta declarat Hugo.li.ij.de sacris p.xij.ca.iiij.ita scri
bens. Et q̄dem inq̄t vota stultoꝝ intelligim⁹ oia q̄
vel de se mala.vel si bona sunt ordinata nō sunt.vl'
cū magis malū ex ipsis est q̄; bonū qd̄ in eis ē.ver
bi grā.Si mlier nolēte viro aut vir nolēte muliere
vouerit ꝯtinentiā.aut subditus ꝯ ordinationē debi
ti regimis inordinatā abstinentiā aut cetera hmōi
indiscreta q̄ nō sunt tenēda. ȝ aut laxari debēt aut
in meli⁹ cōmutari sm arbitriū discretiōis.vñ Bern.
epl'a.lvij. Ego inquit arbitror nō minora vota im-
pedire debere maiora nec deū exigere quodcunq;
sibi ꝓmissum p hominē si ꝓ eo melius aliq̄d fue-
rit ꝑsolutū. etem̄ alicui forte debenti nobis duode
cim nūmos.nunq̄d si ꝓ eis die ꝯstituto marcham
solueret argēti iuste irasceremur.Jtē Aug.in epl'a
ad armentanū ⁊ paulinā.Non in te inquit vouisse
peniteat sermo gaudeat iam tibi nō licere ꝙ cū de
terminato licuisset felix necessitas q̄ in meliora cō
pellit.hec ille. Quarto requirit ꝙ sit spontaneū
qꝛ votū a volente dī.⁊ votū cum p̄dictis quattuor
circūstantijs factū est omino ꝓ viribus adimplen
dum.vñ Deut.xxiij.Cum votuȝ voueris dño deo
non tardaueris reddere q̄a requiret illud dñs deus
tuus.⁊ si moratus fueris reputabit tibi in pctm̄.et
si volueris pollicere absq; pctō eris. Sed est vlte-
rius notandū ꝙ votuȝ aliud est cōe.⁊ aliud singu-
lare. Votum cōe est votuȝ qd̄ xp̄iani in baptismo
faciunt spondētes renūciare dyabolo sine quo vo
to non est salus. Votum singulare est cū aliquis
ꝓmittit seruare virginitatē vel ꝯtinentiaȝ vel aliud
hmōi honestuȝ ⁊ deo beneplacitū. ⁊ sine tali voto
potest esse salus.De vtroq; em̄ istoꝝ sic scribit bea
tus Aug.Sunt q̄dam inquit que non vouētes de-
bemus.i.obligamur.supple ad fidem seruandam
sine qua impossibile est placere deo vt testat apl's
Hebre.xj. ac etiā ad omia illa sine q̄bus homo sal
uari non potest.Quedā sunt que nisi vouerimus
non debemus.i.ea facere nō obligamur. ȝ postea
deo ꝓmittimus necessario ꝯstringimur. vouētib⁹
em̄ castitatē nō solū nubere sed velle dānabile est.
Vñ Ananias deo pecunias q̄s diaboli victus per-
suasione subtraxit. ȝ qua morte mulctatus ē scis.
Si igit ille mortis piculo dignus fuit q̄ eos quos
dederat nūmos deo abstulit.ꝯsidera quanto peri-
culo in diuio iudicio dignus erit q̄ nō nūmos sed
seip̄m deo omipotenti cui se donauerat conat sub
trahere.hec Aug.⁊ po.in ca.xvij.q.j.sunt quedā ⁊
duob⁹ ca.sequē. Votū em̄ simplex siue singulare
aliud est simplex seu priuatū absq; solēnitate ad-
hibita.Aliud ṽo solēne ⁊ publicū in ꝯspectu eccle
sie factū. ⁊ vtrūq; legittime ⁊ cum discreta delibe-

ratione regulariter factū tm̄ obligat apud deū vt il lud infringens grauiter peccasse videtur. vt docet Dam. iiij. sententiarū. dis. xxviij. c. ij. Sed hic forte querit aliqs. nunqd votū singulare elemosynis re dimi possit aut i aliud forte meli⁹ cōmutari. Hinc dr̄ q̄ hanc dubitationē mouet alexāder. et ponitur extra antiquis. de vo. et vo. redē. ca. j. vbi tractaṫ de votis peregrinationis. Et respondet dicens q̄ ab eius qui presidet pendet arbitrio vt consideret di ligentius qualitatē persone et causam cōmutatio nis. s. an ex infirmitate seu affluētia diuitiarū vl' alia causa ꝓbabili pegrinatio aut recōpensatio melior fuerit et deo acceptior. et fm̄ hoc debꝫ exinde dispē sare. Et sequiṫ eodē ti. ca. magne. Cum em̄ in lege veteri in qua non minus preceptū domini obligat q̄ votum obligat hoc die in ecclesia primogenita que dño mandabanṫ offerre q̄ domino redderent vt primogenita leuitarū. quedā redimerenṫ vt alia rum tribuū. et quedā cōmutarenṫ in aliud sicut pri mogenitum asini q̄ in ouem cōmutabaṫ. et ex hoc attēdimus q̄ votū cōmutari posset in opus aliud pietatis. nō curātes q̄ os loquentiū iniqua loqua tur dum tamen non recedamus a tramite verita tis. hec ille.

Capitulum XVII

Dicto de iuramēto lici

to iam de iuramento illicito restat aliud pertractare. ¶ Pro quo notandū q̄ iuramentū dr̄ illicitū multiplici rōne. Primo ra tione appetitus. vñ appetitus iurādi ꝓhibeṫ iuxta illud ap'li Jaco. v. Ante omnia fratres mei nolite iurare p celum neq̄ p terrā neq̄ p aliud quodcūq̄ iuramentū. In qua autoritate. non ꝓhibeṫ simpli citer iurare sed ꝓhibeṫ appetitus iurandi. vñ. xxij. .q. j. ca. j. Aliud inquit canon est ad iurationē spōte accedere. aliud vel ad ostendendā innocentiā suaꝫ vel ad federa pacis cōfirmāda. vel iuramentū pro ferre ad ꝑsuadendū auditorib⁹ qñ pigri sunt crede re qd̄ eis vtile est. primū ꝓhibeṫ secundū cōcediṫ. Unde Augu. Non est inquit contra preceptū dei iuratio que a malo nō iurantis ē sed a malo incre duli a quo iurare cogiṫ. nam intelligiṫ ita dominū ꝓhibuisse a iureiurādo vt q̄tum in ipso est quisq̄ non iuret qd̄ multi faciūt in ore habentes iuratio nem tanq̄ aliqd̄ suaue. Nam vtiq̄ ap'ls nouit pre ceptū dei et tamen iurauit. Et sequiṫ. prohibeṫ igiṫ iurare cupiditate vel appetitu iurandi. q̄uis em̄ iu ramentū amplius sit q̄ est est. non nō. et ideo a ma lo sit nō tñ a malo tuo sed infirmitatis aut incredu litatis eoꝝ qui aliter nō mouenṫ ad fidē. hec Aug. et po. in ca. xxij. q. j. non est cōtra. Secundo diciṫ iuramentū illicitū rōne assiduitat' iurādi. vñ Ecci. xxiij. Jurationi nō assuescat os tuū. multi em̄ sunt casus in illa. nominatio vo dei nō sit assidua i ore tuo. vnde Aug. in li. suo ꝯtra mendaciū. Nobis in quit non iurare omino precipiṫ ne. s. iurādo ad fal sitatē iurandi veniaṫ de facilitate ad ꝯsuetudinem de cōsuetudine in piurium decidaṫ. Itē idem. Ita igiṫ inquit intelligiṫ dñm precepisse ne iuretur ne quisq̄ sicut bonū appetat iurandū. et assiduitate iurandi ad piuriū p cōsuetudinē dilabaṫ. quapro pter intelligit non in bonis ꝫ in necessarijs iuratio nē habendā et refrenet se q̄tum potest quis et non ea vtaṫ nisi necessitas cogat videlicet cum videt pi gros esse homines ad credendū qd̄ eis vtile est cre dere nisi iuratione firmeṫ. ad hoc vtiq̄ ptinet qd̄ sic dr̄. sit sermo vester est est. nō nō. hoc appetendū bonū est. qd̄ aūt amplius est a malo est. Et si iura re cogeris scias d̄ necessitate venire ifirmitatis eoꝝ quibus aliqd̄ suades q̄ infirmitas vtiq̄ malum est hec Aug. et po. in ca. xxij. q. j. ita agiṫ. ¶ Tertio diciṫ iuramētū illicitū rōne cause. vtputa qñ iuraṫ ex le ui cā vel nulla. vñ Aug. et po. in ca. xxij. q. j. si pctm̄. Nō inqt vobis dicim⁹ vos nō iurare. si em̄ hoc di cimus mētimur. q̄tum ad me pertinet nō iuro. ꝫ quantū mihi videṫ magis necessitate cōpulsus. tñ vide nisi faciā mihi non cedi. et ei qui nō credit nō expedire qd̄ nō credit. hac ꝓpensa rōne et cōsidera tione librata cū magno timore dico. coram deo. aut testis ē mihi deus. aut scit xp̄s q̄ sit ille in aīo meo et in deo qd̄ plus est. i. qd̄ amplius est q̄ est est. nō nō. a malo est nō iurantis ꝫ non credētis. hec ille. et ideo dicit scriptura Deutro. v. Nō vsurpabis no mē dei tui frustra. q2 nō erit impunitus q̄ sup reva na illud assumpserit. Sed ꝓ isto est notandū q̄ sicut dicit sctūs Tho. in de veri. theolo. li. v. ca. lxj. nomen dei tripl'r sumiṫ in vanū. s. corde. ore et ope. Corde sicut mali q̄ noie tm̄ sine re dicunṫ xp̄iani. q̄ licet sacrm̄ susceperūt. tñ rem sacramēti. i. grāꝫ nō habent. vñ cuilibet tali potest dici illud Apoc. iij. Nomē habes q̄ viuas et tñ mortuus es. Scd̄o ore assumiṫ nomē dei in vanū. et hoc quadrupliciter. Primo mala iuratione. Scd̄o voti transgressione Tertio indebita predicatione. et quarto in indeuo ta orone. Primo igiṫ ore assumiṫ nomen dei in vanū mala iuratione et hoc dupl'r. vic3 sine cā iurā do vel falsum iurādo. vterq̄. s. sine cā iurās et falsuꝫ iurans nomē dei sumit in vanū. q2 primus sine cā noīat summā veritatē. secundus veritatē contēnit. Secundo ore assumiṫ nomē dei in vanū voti trās gressione. de quo dictū est supra. ¶ Tertio ore assu miṫ nomē dei in vanū in indebita predicatione. vt puta qñ verbū dei p̄dicaṫ ꝓpter vanā gloriā ꝓpter cupiditatē. aut ꝓpter aliquā indebitā intentionem Quarto assumiṫ nomen dei in vanū in indeuota orone. de q̄ Ysa. xxix. Populus hic labijs me ho norat. cor aūt eoꝝ longe est a me. ¶ Tertio p̄ncipa liter assumiṫ ore nomē dei i vanū ypocrita opatio ne. vtputa qñ aliqs assumit nomē dei in siliatione opis exterioris et non ex pietate cordis interius. ta les em̄ assumunt nomē dei in vanū. q2 vt dicit xp̄s in euāgelio. receperūt mercedē suā. ¶ Quar to diciṫ iuramentū illicitū qñ iuraṫ p creaturas. vñ p creaturas iurare ꝓhibuit xp̄s Math. v. di. Ego aūt dico vo. nō iu. oīno. neq̄ p celū q2 thronus dei est neq̄ p terrā. q2 scabellū pedū eius. neq̄ p hiero soli. q2 ciuitas regis magni est. neq̄ p caput tuū. q2 nō potes vnū capillū albū facere aut nigrū. qd̄ ꝯsi derās pius papa. Si quis inquit p capillū dei vel p caput iurauerit. aut aliquo alio mō cōtra deum blasphemia vsus fuerit. si in eccl'iastico ordine ē de ponaṫ. si laicus anathematizeṫ et si qs p creaturas iurauerit acerrime castigeṫ. et iuxta id qd̄ sinodus

iudicauerit peniteat si quis aūt talem hominē nō
manifestauerit nō est dubiū qn diuina ꝯdēnatiōe
coerceaꝛ. ꝛ si eps ista emēdare neglexerit acerrime
corrigaꝛ. hec pius papa ꝛ po. in ca. xxij. q. j. si quis
Item Aug. eadē. q. ca. mouet. Iurare inquit ꝑ cre
aturas malū est. qꝛ a deo ꝓhibitū. ꝫ seruare qd iu-
raꝛ bonū est vt euiteꝛ pctm̄ mendacij ꝛ dolositatis
ꝛ sequiꝛ. dupliciter em̄ reus est q ꝑ creaturas iurat
mendaciter. qꝛ ꝛ ꝯtra ꝓhibitionē dei iurat ꝑ quod
sibi iurare non licet a quo pctō nō est immunis q
non nisi ꝑ creatorē iurat. ꝛ ꝓximum dolo decipit.
qd facit etiā ꝑ creatorē mendaciter iurans. sed si ꝑ
iurium ꝑiurio tanto magis penale est quāto san-
ctius est ꝑ qd iuraꝛ apparet ꝙ ꝛ si ꝑ creaturas mē-
daciter iurans dupl'r peccet grauiori tn̄ se subijcit
pene q ꝑ creatorē iurat mēdaciter. Naꝫ sicut dicit
Aug. eadē. q. ꝛ eodē. ca. quo prius. sine vlla dubi-
tatione minus malū est ꝑ deos falsos iurare vera-
ter. ꝙ ꝑ deū viuū fallaciter. Et causam q̄re ꝓhibuit
deus ꝑ creaturas iurare ondit Aug. eodē. c. q ṡ. d.
Deus aūt ꝑ creaturas iurare ꝓhibuit ne vl' in ore
gentiliū numē diuinitatis creaturis inesse videreꝛ
vel ne creaturas ꝯtemptibiles iurando ꝑ eas pro-
missa ꝓ nihilo ducerem⁹. hec ille. Et ideo Hiero.
dicit auferunꝛ inquit offendicula ꝛ iuraꝛ per dn̄m
deū. qd qꝛ dr̄. viuit dn̄s in testamēto veteri iusiurā
dū est ad ꝯdemnationē mortuoꝝ ꝑ qs iurauit ois
ydolatra. hec Hiero. xxij. q. j. ꝛ iurabunꝛ. Itē idem
eadē. q. ca. ꝯsidera. Considera inqt ꝙ saluator non
ꝑ deū iurare ꝓhibuit. ꝫ ꝑ celū ꝛ terrā ꝛ hieroso. ꝛ ca
put tuū. ꝛ hoc q̄si paruulis iudeis fuerat i lege cō-
cessum vt quō victimas immolabant deo ne eos
immolarēt ydolis. sic ꝛ iurare ꝑmitterenꝛ in deū.
nō ꝙ recte hoc facerent. ꝫ ꝙ melius esset deo id ex-
hibere ꝙ demonib⁹. hec ille. Unde vt dicit Criꝭ.
omel'. xij. ope. imper. Quicqd illud est ꝑ qd qs iu-
rat deificat illud. ꝓpterea ydolatriaꝫ facit q iurat ꝑ
creaturas. hec ille. Quinto dicitur iuramentū illi
citū ꝓpter iniusticiā. vt si qs iurat se facturꝝ aliqd il
licitū, puta homicidiū vel adulteriū vel aliqd hu-
iusmodi. ad cuius oppositū obligaꝛ ex lege diuia.
sed tale iuramentū nō est obseruanduꝫ. vn̄ Ysid. in
de sum. bo. Nō est inqt obseruandū sacr̄m q malū
incaute ꝓmittiꝛ. veluti si quispiā adultere ꝑpetuā
cū ea ꝑmanēdi fidē polliceaꝛ Tolerabili⁹ ē em̄ nō
implere sacr̄m ꝙ ꝑmanere in stupri flagitio. hec il
le. Item beda. si aliqd inquit incautius iurare cō-
tigerit qd obseruatum in peiorē vergat exitū. libe-
re illud salubriori ꝯsilio mutandū nouim⁹. ac ma-
gis instante necc̄itate peiorandū nobis est ꝙ ꝓ vitā
do ꝑiurio in aliud crimē grauius esse diuertendū.
Deniqꝫ iurauit Dauid ꝑ deū occidere nabal viruꝫ
stultū. impiū atqꝫ oia q ad deū ꝑtinebāt demoliri.
sed tn̄ ad primā intercessionē abigail femīe prudē-
tis mox remisit minas. reuocauit ensem in vaginā
neqꝫ aliqd culpe ꝓ tali ꝑiurio se cōtraxisse doluit.
hec beda. ꝛ po. in ca. xxij. q. iiij. si aliqd. Itē di. xiij.
dicit ca. Duo mala licet cautissime oi mō sunt p̄ca
uenda. tn̄ si ꝑiculi necc̄itas vnū ex eo ꝑpetrare ꝯpu
lerit. id debem⁹ resoluere qd in minori nexu nosciꝛ
obligari. Quid aūt leui⁹ ex his qd ve grauius pu-
re rōnis acumine inuestigem⁹. etenim dū ꝑiurare
cōpellimur creatorē nō offendim⁹. sed nos tm̄mō
maculam⁹. cuꝫ vō noxia cōplemus ꝓmissa. ꝛ dei
iussa ꝯtēnimus ꝛ ꝓximis impia crudelitate noce-
mus ꝛ nosipsos crudeliter mortis gladio trucida-
mus. h ille. Et huic ꝯcordat Ambro. d. Unusqsqꝫ
qui simplicē rōnem ꝓferat. vas suū in sctificatiōe
possideat. nec fratrē ꝯscriptiōe inducat verboꝝ. ni-
hil ꝓmittat inhonestū. aut si ꝓmiserit. tolerabili⁹
est ꝓmissum non facere ꝙ facere qd turpe sit. sepe
pleriqꝫ ꝯstringunt se iurisiurādi sacr̄o. ꝛ cū ipsi co-
gnouerint ꝓmittendū nō fuisse licitū. sacri tn̄ ꝯtē-
platione faciūt qd spoponderūt. sic pꝫ de Herode
q saltatrici premiū ꝓmisit ꝛ crudeliꝛ soluit. turpe ē
ꝙ regnū ꝓ saltatione ꝓmittaꝛ. crudele est ꝙ mors
ꝓphete ꝓ iurisiurādi religiōe donaꝛ. ꝙto tolerabi-
lius fuisset tali facto ꝑiuriū. si tn̄ ꝑiuriū dici possit
ꝙ ebrius inter vina iurauerat. ꝙ ꝛ iuratus inter sal
tantiū choros ꝓmiserat inferꝛ disco ꝓphete caput
ꝛ hoc estimatū est fidei esse qd amentie fuit. ꝛ post
pauca de Iepte differēs. Mirabilis inqt necc̄itas q
patricidio soluiꝛ. Melius ē nō soluē qd sibi is cui
ꝓmittiꝛ nolit exolui. hec ambro. ꝛ po. in ca. xxij. q.
.iiij. vnusqsqꝫ. Itē eadē. q. ca. necesse. Necesse inqt
canon ē ꝙ male iurās dignā pniam agat. eo ꝙ no-
men dn̄i ꝯtra p̄ceptū illi⁹ sumpsit inuanū. qꝛ in Ex
odo scriptū ē illud. neqꝫ insontē habebit euꝫ dn̄s q
assumpserit nomē dei sui frustra. ꝛ in Leui. nō ꝑiu
ras in nomie m. nec ꝛc̄. malū tn̄ qd facturꝝ se sacr̄o
deuouerit non faciat. qꝛ stulta vota frangēda sunt
hec ibi. Sexto dr̄ iuramentū illicitū ex ꝑsona iu
rantis cuiusmōi sunt pueri qrū iuramēta nō tenēt
vn̄. xxij. q. v. pueri. Pueri inqt canon ante. xiiij. an
nos nō coganꝛ iurare. puella qꝫ si in puerilitate sit
in domo p̄ris. ꝛ illo nesciēte se iuramento ꝯstrinxe
rit. ꝛ pater ei⁹ vt audiuerit statim ꝯdixerit. vota ei⁹
ꝛ iuramēta irrita erunt. hec ibi. Septio dr̄ iura-
mentū illicitū ex ꝑsona cui iuraꝛ vt clericus layco
qd nō licet. vn̄. xxij. q. v. nullus. Nullus inqꝛ canō
ex eccl'iastico ordie cuiqꝫ laico quicqꝫ supra sacro-
sctā euāgelia iurare p̄sumat. ꝫ simpl'r cum vitate ꝛ
puritate dicat est est. nō nō. ꝫ si aliquid est qd sibi
obijciaꝛ ꝓut iudicauerūt q eiusdem sunt ordinis
corrigaꝛ aut expurgeꝛ. hec ibi. Octauo dr̄ iura-
mentū illicitū ex tp̄e. vn̄. xxij. q. v. decreuit. Diebus
inqt canon dn̄icis a. lxx. vsqꝫ ad octauas pache. ꝛ i
.iiij. tp̄ib⁹. ꝛ in letania maiori. ꝛ in dieb⁹ rogationū
nisi de ꝯcordia ꝛ pace nullus solēniter iurare p̄su-
mat. hec ibi. Nono dr̄ iuramentū illicitū ꝓpꝛ ve
ritatis carentiā. vtputa qn̄ falsuꝫ iuraꝛ ꝛ taliꝛ iurās
sciēter ꝓprie ꝑiuriū incurrit. Un̄ ꝑiuriū ē veritatis
abnegatio cū fraudulēta diuie attestationis acce-
ptione ꝯfirmata. vel est mendaciū cū attestatiōe di
uina facta vel inducta ꝯfirmatū. Et sic dicit Criꝭ.
q ꝑiurare paratus ē anteꝙ ꝑiuret ꝑiurus videꝛ. qa
deus nō ex opib⁹ iudicat ꝫ ex cogitatōib⁹ ꝛ ex cor
de. hec Criꝭ. ꝛ po. in ca. xxij. q. v. q ꝑiurare. Sed
ꝙ detestabile sit pctm̄ ꝑiurij ondi pōt multiplici rō
ne. ¶ Prio ex h ꝙ ꝑiurus ē ꝓditiosus ꝑ infide
litatē q ad deū. ꝛ h ondit holcot in lectura sua lib.
sap̄. lectiōe. clxviij. Prio sic. ꝓditio inqt foret ma-
gna si ille qui haberet sigillū regiū signaret litterā
pactiōis quā rex maxie detestareꝛ. ꝛ si hoc faceret

de sigillo pape esset excōicat⁹ ipso facto.τ brachio
seculari tradēdus.ꝫ nomē dei est nobis cōmissum
quasi quoddā sigillū ad testificandū τ ꝯfirmandū
veritatē.vñ Deutro.vj.Dominū deū tuū timebis
τ illi soli seruies.τ ꝑ nomē eius iurabis. supple in
veritate.in iudicio τ iusticia Hiere.iiij. vnde dicit
apl's ad Hebre.vj.homines ꝑ maiorē suum iurant
τ oñis ꝯtrouersie eoꝝ finis ad cōfirmationē est iu-
ramentū.Falsitas eñ est illud quod dñs maxime
odit tanq̄ ꝯtrariū sibi q̄ est veritas. τ ideo q̄ nomē
dei ad ꝯfirmanduꝫ falsitatē assumit dei ꝓditor cō-
probať. Scđo pꝫ idē ex hoc ꝙ q̄ castrū dñi regis
sue fidelitati cōmissum voluntarie tradet hostib⁹
regis ꝓditor regis esset. Sed spūaliter q̄si castrū ē
nomē dei qđ inuocam⁹ τ ad qđ refugimus in oñi
necessitate nr̄a Prouerb.xviij. Turris fortissima
nomē dei ad ipsaꝫ curret iustus τ exaltabiť.Istud
eñ castrū tradiť hostib⁹ q̄n demonib⁹ τ falsis ho-
minib⁹ cōmittiť ad ꝓbationē siue ꝯfirmationē fal
sitatis. Tertio ptꝫ idē ex hoc ꝙ q̄ dñm suū mali-
ciose diffamat τ inuoluit eū in crimen ꝓditor ei⁹ ē
sed q̄libet piurans q̄ʒtum in se ē diffamat deū τ in
crimē inuoluit.qđ ptꝫ ex hoc ꝙ ſm Aug. iurare ē
deū in testem inuocare.τ ꝑ ꝯñs q̄ falsum iurat deū
false rei testē adhibet.ꝫ cū testis false rei falsus sit.
patet ꝙ oñis piurās q̄ʒtum in se est deū falsum fa-
cit τ mendacē.τ inq̄ʒtuꝫ in se est tollit a deo etiā ve-
ritatē.τ cum deus sit veritas q̄ʒtuꝫ in se est aufert il
li diuinitatē suā.τ sic talis q̄ʒtuꝫ in se ē plus ꝯtem-
nit xp̄m q̄ʒ eius crucifixores.Nam ipsi intulerunt
xp̄o tantū malū pene.ꝫ piurus blasphemādo niti
tur eū inuoluere in malū culpe qđ deterius ē. qꝛ ē
quasi maxima blasphemia .nam q̄ʒtuꝫ in se est piu
rus nitiť facere deū falsum deceptorē. cū in nomie
eius q̄si ꝑ manū eius vult hoies decipe.τ hec blas-
phemia tam abhoiabilis est ꝙ nunq̄ʒ legim⁹ dya-
bolū tā ausum fuisse illā cōmittere. Naꝫ licet dya-
bolus mendax sit τ ꝑ eius mēdaciū hoies seducat
tñ nusq̄ʒ legiť ꝙ ipse mendaciū suū iuramēto cōfir
mauit. Scđo detestandū est pctm̄ piurij ꝓpť hoc
ꝙ piurus iniuriosus ē ꝑ falsitatē quo ad ꝓximuꝫ.
decipit eñ iudicē τ spoliat eum iure bone sue fidei
possessorē.τ iđ quilibet talis teneť restituere de du
odecima insolidū. Frequēter eñ videm⁹ ꝙ hoies
falsi mun⁹ accipiūt ab vtraq̄ʒ ꝑte.τ cōmittūt piuri
um in lesionē veritatis.Et ideo tandē dei iusto iu-
dicio frequēter incidunt in desperationē τ frequē
ter subito moriunť. Tertio detestandū est pctm̄
piurij ꝑ hoc ꝙ piurus est ꝑnitiosus ꝑ iniq̄tatē quo
ad seipm.Et hoc duplici de causa. Primo ꝙ ꝑ-
iurus tradit se diabolo abrenūcians oibus suis bo
nis opibus v̓bis τ oꝛonib⁹ τ oibus suffragijs san-
ctoꝝ in celo τ in terra nisi verū sit qđ iurat.vñ hol-
cot in lectura sua li.sap.lectiōe.clxviij. Ille inq̄t q̄
sciēter piurat manū libro supponit q̄ tangit euāge
lia.τ illā dyabolo cōmēdat nisi dicat verū.τ sic do
nec ille fructuose peniteat de piurio illo man⁹ illa
dyaboli est.τ q̄ñcunq̄ʒ se manu illa signat.ip̄e se si-
gnat manu diabolica.cibū quē ipse manu sua bñ-
dicit manu dyaboli bñdicit.Et iđ merito talib⁹ di-
cit dñs ꝑ ꝓpheꝫ Ezech.xiij. Maledicā bñdictōib⁹
vr̄is.τ eadē rōe sūt os oculi.pedes τ cetera mēbra
piurātis mēbra dyaboli.τ sic cū ore dyaboli loq̄tur
māducat τ bibit. cū oculis dyaboli videt τ pedib⁹
dyaboli ambulat. τ cū oculi piurātis oculi sūt dya
boli. q̄d mirū τ si oculi ei⁹ ſꝑ sint intēti ad malū.τ
si os τ pedes piurātis mēbra sunt dyaboli q̄d miꝝ
si ps̄.de eis dicat.q̄rū os malis.τ amari.ple.ē ama
ritudine.s.mēdacij τ detractōis τ scādali ꝓximoꝝ
suoꝝ.veloces pedes eoꝝ ad effundendū sanguinē
In missali eñ suꝑ qđ piur⁹ ponit manū suā q̄ttu-
or scripta sunt vt dicit holcot.vbi s̄.s.ꝯsecratio cor-
poris τ sanguis xp̄i suffragia sctōꝝ. btitudo bono
rū τ dānatio reproboꝝ . est ḡ sensus iuramenti sui
nisi sit veꝝ qđ mō iuro.nō iuuet me missaꝝ celebra
tio nec sctōꝝ depcatio ꝫ priuer oī futura btitudine
bonoꝝ.τ veniat suꝑ me maledictio reproboꝝ.q̄ po
niť Math.xxv.vbi dī. Ite male.in ig.τc̄.silr ad li-
brū ꝑgendo abrenūciat oibus gressibus q̄s pedi-
bus suis fecit nisi dicat veꝝ.τ extēdēdo manū suā
ad libꝝ abrenūciat oibus bonis opibus q̄ fecit ni-
si sit veꝝ qđ iurat. Osculādo libꝝ abrenūciat oñi-
bus v̓bis τ oꝛonibus q̄s deo fecit. nisi etiā sit veꝝ
qđ iurat.Et ideo merito dī Ecc̄i.xxiij. Vir multū
iurans replebiť iniq̄.τ nō re.de do.e.pla. Scđo
piurus ꝑnitiosus est quo ad seip̄m. τ ptꝫ ex hoc ꝙ
causaꝫ suā ꝓpriā destruit. Pro q̄ notandū ꝙ sic di
cit apl's.ij.Coꝝ.v. Oēs nos māifestari oportet añ
tribunal xp̄i τc̄.Sꝫ expientia docēte in iudicio.iiij
maxie iuuāt hoieꝫ ad sniam obtinēdā.s.cāe sue ve-
ritas amicicia iudicis.testiū beniuolentia.τ aduo
catoꝝ diligēs industria.ex q̄ ptꝫ ꝙ piurus pessime
destruit cām suā quā hꝫ corā summo iudice deter-
minandā.qꝛ ꝓuocat ꝯ̄ seueritatē.iudicē.τ testes.τ
aduocatos suos. nā qui falsum iurat habebit ꝯtra
seueritatē quā deserit.vñ ps̄.Dilexisti maliciā suꝑ
benignitatē . magis iniq̄tatē q̄ʒ loq̄ equitatē.ꝓpte-
rea dñs destruit te in finē. Qui etiā false iurat deū
habebit ꝯtra se iudicē.s.deū τ dñm Jesum xp̄m q̄
cōstitutus est iudex viuoꝝ τ mortuoꝝ. Act.x. Itē
Joh.v.Pater oñe iudiciū dedit filio.Et q̄ falsum
iurat ꝑ sctā euāgelia vel ꝑ fidē vel ꝑ suā ꝯsciam ha
bebit ꝯtra se testes.Nam sctā euāgelia testimonia
sunt veritatis.fides etiā τ ꝯscia nr̄a erūt testes nr̄i.
iux̄ illud.j.Coꝝ.j. Glr̄ia nr̄a hec ē testimoniū ꝯscie
nr̄e. Et q̄ falsum iurat ꝑ sctōs habebit ꝯ̄ se aduoca
tos.i.sctōs q̄ nr̄i sunt aduocati. et specialiť q̄ iurat
ꝑ sctām Mariā virginē. vñ de illa canit mr̄ nostra
eccl'ia.Eya ḡ aduocata nr̄a. Summū etiā aduoca
tum ꝯtra se ꝓuocat piurus q̄ false iurat ꝑ xp̄m vel
ꝑ sua mēbra p̄ciosa.qꝛ ip̄e est p̄cipuus aduocatus
noster.iuxta illud.j.Jo.j. Aduocatū habem⁹ apđ
patrē Jesum xp̄m.ꝫ heu quō faciet piurus. q̄s se-
cum stabit. vel q̄s causam suā iustificabit in extre-
mo iudicio:in q̄ habebit ꝯ̄ seueritatē iudicē.testes
τ aduocatos p̄sertim cum tunc vix iustus saluabiť
.j.Peť.iiij. Quarto detestanduꝫ est pctm̄ piurij
ꝓpter hoc ꝙ alij pctōres fugiūt τ timēt res sacras
τ loca sacra.sic fornicator timet in eccl'ia. vł in alio
loco sacro suū pctm̄ cōmittere. ac etiā timēt cōica-
ri.vel dñi corpus cū pctō attractare . Ipsemet etiā
dyabolus timet res sacras.ꝫ maledict⁹ piurus ad
comittendū suū piuriū nō timet eccl'iaꝫ intrare. al
tare vel sancta euangelia tangere.imo aliquando

nec sup ipm sacratissimũ corpus xpi periurare. ꝫ
mirũ est salua clementia et patientia saluatoris ꝙ
ipsa terra se non aperit ꝛ devorat eos in infernũ vi
uentes. sicut quondã vt videt ꝓ minori delicto devo
rauit chore dathan ꝛ abyron. vtꝫ Nũe. xvj. Qui
to detestanduꝫ est pctm̃ piurij ꝓpter hoc ꝙ piurus
deterior esse videt illis q̃ sunt in inferno. qđ sic ostẽ
dit. Dicit em̃ apl's Phil. ij. In noie Jesu xpi om̃e
genu flectat celest. terres. ꝛ infer. ex quo ille q̃ piu
rat in noie Jesu xpi deũ blasphemat. talis vt videt
deterior est illis q̃ sunt in iferno. cũ illi q̃ sunt in in
ferno in noie eius genu flectere dicent. Sexto de
testandũ est piuriũ ꝓpter hoc ꝙ maledictio diuina
cadit sup piuros. Vñ Zach. v. Ecce video volumẽ
volans. lõgitudo eius. xx. cubitorũ. ꝛ latitudo eius. x.
cubitorum. ꝛ dixit dñs ad me. hec est maledictio que
egredit sup faciẽ ois terre. qꝛ ois fur sic scriptũ est
ibi iudicabit. ꝛ ois iurãs ex hoc siliter iudicabit. ꝛ edu
cã illũ dicit dñs exercituũ et veniet ad domũ furis
ꝛ ad domũ iurantis in noie meo mẽdacit. ꝛ cõmo
rabit in medio domus eius ꝛ ꝯsumẽt eã ligna eius et
lapides eius. Ex q̃bus patꝫ q̃ periculosuꝫ ẽ pctm̃ p
iurij. Et sicut dicit apl's Ro. j. nõ solũ q̃ pctã agũt
dig. sunt mor. ꝫ etiã q̃ sunt ꝯsen. agentibus. Sed sic
dicit btũs Aug. q̃ põt obuiare et pturbare puersos
ꝛ nõ facit. nihil aliud est q̃ fauere iniq̃tati eorum. nec
caret scrupulo societatis occulte q̃ manifesto faci
nori desinit obuiare. hec Aug. ꝛ po. in c. xxiij. q. iij.
qui põt. Ex isto patꝫ ꝙ qui põt impedire aliquẽ a
piurio ꝛ nõ facit diligentiã suã ad ipm impediẽdũ
reus est piurij. Vñ Leuit. v. Si peccauerit aīa ꝛ
audierit vocẽ iurãtis. testisq̃ fuerit qđ ipe vidit aut
cõscius nisi iudicauerit portabit iniquitatẽ suam.
Sup quo Aug. hoc videt inq̃t dicere hoiem pecca
re quo audiente iurat aliq̃s falsum ꝛ scit eũ false iu
rare ꝛ tacet tunc. aut scit si eius rei de qua iurat te
stis fuerit. aut videns aut ꝯscius fuit. i. aliq̃ modo
cognouit aut oculus suus ꝯspexit. aut ille ipse qui
iurat illi iudicauit. ita em̃ potuit esse conscius. hec
Aug. ꝛ po. in ca. xxij. q. v. hoc videt. ꝛ sequit. Si vero
iste vt supra dictũ est q̃ audit falsum iurare et tacet
delinq̃t multo magis reus est q̃ ad deiurandũ ali
quẽ cõpellit. Vñ Aug. ille inq̃t qui ꝓuocat homi
nẽ ad iurationẽ ꝛ scit eũ falsum esse iuraturũ vincit
homicidã. qꝛ homicida corpus occidit. ille vero aiaꝫ
imo ꝛ duas aias. ꝛ eius quẽ iurare ꝓuocat ꝛ suam
ppriam. scis verum esse qđ dicis ꝛ falsum qđ ille dicit
ꝛ iurare cõpellis. ecce iurat ꝛ piurat. tu q̃d inueni
sti. q. d. nihil. imo ꝛ tu pisti q̃ de illius morte satia
ri voluisti. hec Aug. ꝛ po. in ca. xxij. v. qui ꝓuocat.
Veruntamẽ sicut idẽ dicit Aug. q̃ exigit iuratõeꝫ
multũ interest si nescit illũ iuraturũ falsuꝫ. aut scit. si
em̃ nescit ꝛ idẽ dicit. iura mihi vt fides tibi fiat. nõ
audeo dicere ꝙ hoc est pctm̃. tñ humana tentatio
est. Ille em̃ se suo piurio interimit. ꝫ iste manũ in
terficiẽtis ꝛ impressit ꝛ impulit. hec Aug. ꝛ po. in ca.
xxij. q. v. qui exigit. Vñ legit in flora. Bartho. titu.
de iuramento ꝙ q̃dam hõ fidelis et innocẽs accõ
modauit quãdã rem cuidã alteri quã ille ad termi
num statutũ reddere recusauit ꝛ se rẽ talẽ recepisse
ab eo negauit. cõpulsusq̃ ad iuramẽtũ iurat ꝛ piu
rat. ꝛ ille creditor rem suã pdidit ꝛ ipse eadẽ nocte

raptus est in somnis ad iudiciũ. req̃situsq̃ est a iu
dice hoc mõ. quare inq̃t ꝓuocasti ꝓximuꝫ tuũ ad
prestandũ iuramentũ quẽ falsum sciebas iuraturum
Rñdens ille. negauit inq̃t rem meã. Cui iudex me
lius inq̃t erat vt rem tuã pderes q̃ vt aiam suã fal
sa iuratione sciẽter perimeres. ꝓstratus igit tã acri
ter virgis ceci iussus est. vt in dorso euigilantis pla
garũ vestigia crudeliter apparerẽt. hec ibi. Et ideo
merito Cris. omel. xij. ope. imp. c. liij. Juramentuꝫ
inquit nunq̃ bonũ exitũ hꝫ. nemo aũt põt se iurã
do religiose defendere egisse. Sed d forte dices q̃d
faciã. nõ vult mihi credere nisi iuramẽto. Acquie
sce magis pecuniã pdere q̃ aie salutẽ. preciosior vi
deat tibi deus q̃ res tua p rem pdideris aliquã vi
uere potes. si deũ pdideris quõ viues? an nescis qꝛ
qđ iuraturus dimittis ꝓpter timorẽ dei maiorem
mercedẽ habes ꝓ illo q̃ si in elemosynã euꝫ dedis
ses. qꝛ qđ cũ maiori colluctatione facimus. ꝓ illo
dignius coronemur. Ecce insup admoneo te ne ho
minẽ iurare cõpellas recede ab eo. O insipiens q̃
alterũ iurare cõpellis. nescis q̃d agis. Ille ꝛ si piu
rauerit cũ lucro piurat. tu aũt sine lucro piurij illi
us pticeps inueneris. q̃ mẽtiri nõ dubitat nec piu
rare timet. Itẽ vos clerici audite q̃ iurãtibus sancta
euangelia portatis quõ potestis ab illo iuramẽto
esse securi. q̃ clarã datis occasionẽ piurij. nunq̃d q̃
ignẽ portat vñ cõplet incendiũ alienus ẽ ab illo in
cendio. aut q̃ gladiũ porrigit vñ homicidiũ cõmit
tatur. nunq̃d nõ est socius homicidij. Sic q̃ occa
sionẽ piurij prestat collega sit piurij eius. cesset ignis
ꝛ incendiũ nõ fit. subtrahe gladiũ ꝛ homicidiũ nõ
cõmittit. sic tolle iuramentũ ꝛ piuriũ nõ fit. hec ille
Unde Isid. in de sum. bo. li. ij. ca. xxxj. Sicut inq̃t
mentiri nõ põt qui nõ loquit. sic piurare nõ pote
rit q̃ iurare nõ appetit. Cauẽda est igit iuratio nec
vtenda nisi sola necessitate. dum vsum iurandi fa
cimus crimen piurij incurrimus. nunq̃ em̃ iurat q̃
se piurare timet. multi dum loquunt semp iurare
delectant dum oportet. hoc tm̃ est in ore. est est. nõ
non. Amplius esse qđ est. ꝛ nõ est. a malo est. multi
vt fallant piurant et mentiunt ꝛ hominẽ incautuꝫ
decipiunt. interdũ ꝛ falsis lachrymis seducti deci
piunt. ꝛ credit dũ plorant q̃bus credendũ nõ erat
Plerũq̃ sine iuramẽto loq̃ disponimus sed incre
dulitate eorũ qui non credũt quod dicimus iurare
cõpellimur. taliq̃ necessitate iurandi cõsuetudinẽ
facimus. sunt multi ad credendũ pigri q̃ non mo
uent ad fideꝫ. vbi grauiter aũt delinquũt q̃ sibi lo
quentes iurare cogunt. quacũq̃ arte verborũ q̃sq̃
iuret. tñ deus qui cõsciẽtie testis est ita hoc accipit
sicut ille q̃ iurat intelligit. hec ille. Qua autẽ pena
tpali puniẽdus sit piurus penitens de pctõ suo ostẽ
dit Fabia. di. Quicũq̃ sciẽs si piurauerit. quadra
ginta dies in pane ꝛ aqua ieiunet septẽ annos ꝯse
quentes peniteat. ꝛ nunq̃ sit sine pnia. ꝛ nunq̃ in
testimoniũ recipiatur. hec fabia. ꝛ po. in ca. vj. q. j.
quicũq̃. E Decimo principaliter dicitur iura
mentum illicitum ꝓpter blasphemiã nostro salua
tori illatã vtputa qñ iurat per membra saluatoris
dñi nostri Jesu xpi. Sed pro isto est notandũ ꝙ
s̃m Hiero. blasphemia est verborum ꝯtra deũ inordi
nata ꝓlatio. Et ꝯsistit principalr in tribus. vicꝫ in

malo de deo sentire. vel mala de eo ꝓferre. vel irreuerenter sacra dei tractare. vnde ⁊ tribus modis fit blasphemia. s. cū a deo remouet̄ qđ ei cōuenit. aut cū ei tribuit̄ qđ ei nō ꝯuenit. siue cū tribuit̄ creature qđ creatori ꝯuenit. qđ est blasphemia. Itē ꝑis. in de vicijs. pte. ix. ꝭm Aug. inquit blasphemia est qñ aliquis attribuit deo qđ dei nō est. nos aūt hic intelligimus blasphemiā verbū in ꝯtumeliā dei ꝓlatū. vt cū aliquis iratus vindicare se volēs de deo aliqua mēbra de ipso irreuerēter nominat. q̄ talit̄ noianda nō sunt hec ille. Et nota ꝙ pctm̄ blasphemie fugiendū est ꝓpter multa. Primo ꝓpter penā qua legit̄ dñm punisse blasphemos. vñ Leuiti. xl. legit̄. ꝙ egressus ē filius mulieris israelitidis quē pepat de viro egyptiaco inter filios isrl̄. iurgatus ē cum viro israelita. cumqꝫ blasphemasset nomen dei ⁊ maledixisset ei adductus est ad moysen. qui misit eū in carcerē donec nosceret quid iuberet dñs. qui locutus est ad moysen dicens. Educ blasphemū extra castra ⁊ ponant oēs qui audierūt manꝯ suas sup caput eius ⁊ lapidet eū vniuersus ppl's. ⁊ deinde ꝓmulgauit dñs legem de pena blasphemorū dicēs. Loquere ad filios isrl̄ dicēs. Qui maledixerit deo suo portabit pctm̄ suū. ⁊ qui blasphemauerit nomen dei morte moriet̄. lapidibꝯ opprimat eū ois multitudo ppl'i. Itē refert Greg. in. iiij lib. dia. ꝙ quidā hō tenere dilexit filiū suū qnqꝫ annorū. q̄ ꝯsuetus erat blasphemare nomē dñi. sicut a p̄re didicit ⁊ quadā die cū pr̄ eius teneret eum in brachijs suis clamauit puer. ecce nigri hoies veniunt q̄ me tollere volūt. qui cum h̄ dixisset nomen dei blasphemauit. ⁊ statim a demonio captus est. ⁊ si deus in puero qnqꝫ annorū pctm̄ illud sic vindicauerit nunq̄d parcet adultis ⁊ discretis. ⁊ h̄ peccatū ꝯmittūt. Itē narrat ꝑis. in de vicijs. pte. vj. de quodā milite ludēte ad aleariū. q̄ dum occasione ludi sui ꝑ oculos dei iurauit ꝓprius oculus a capite exilijt ⁊ in aleariū cecidit. Itē legit̄ in flora. Bartho. ti. de iuramētis. ꝙ quidā religiosus ducebatur ab angelo in spū. vsqꝫ ad castelluꝫ quoddā. ingressusqꝫ camerā interiorē nihil oino vidit p̄ter eius tenebrositatē. Aperuit aūt angelus fenestrā ⁊ ecce vidit militē ꝺ partibus ⁊ vigoruie nuꝑ defunctū quē bñ cognouerat. ⁊ ait angelus ei. ne timeas ꝓ his q̄ visurus es ꝓtector em̄ tuus sum. Ecce venerunt teterrimi q̄si milites lanceis igneis. ⁊ irruētes in militē ꝯfodebāt. ⁊ dilacerabant q̄si ad puluerē. miles aūt horribiles emisit clamores ad modū tonitrui. ⁊ post pusillū surrexit integer ⁊ stabat miserabilit̄ vt prius. dixitqꝫ angelus ad viruꝫ religiosum. has penas passurus est q̄tidie ineternū. q2 semꝑ iurauit ꝑ lanceā xp̄i. siue verū siue falsum. ⁊ nō exhibuit reuerētiā saluatori debitā q̄ ꝓ eo passus est. ⁊ lācea ꝑfossus. Hec ibi. Scđo fugienduꝫ est pctm̄ blasphemie ꝓpter ingratitudinē q̄ est in eo q̄ deuꝫ blasphemat vñ dupl'r ingratus est blasphemꝯ deo Primo q2 in mēbro illo deū inhonorat in q̄ deus eū p̄ ceteris creaturis honorauit. s. i lingua. Scđo ingratus est blasphemus reddēs xp̄o malū ꝓ bñficio sue misericordissime incarnatōis. vñ tales dicit Holkot in lectura sua. li. sap̄. lect. clxxxvj. sil'es sunt cuidaꝫ vxori ingrate. ꝓ qua vir suus positus erat in collistrigio. cuius opprobrium deinceps ei vxor ꝯtinue iproperauit. Istā inq̄t doctor isti imitari videt̄ q̄ xp̄o suoꝝ vulneꝝ fatue iurādo iproperāt qui nullatenus sustinuissꝫ nisi ꝓ pctis nr̄is. vñ Isa. liij. Ipse em̄ vulneratus est ꝓpter iniquitates nr̄as. ⁊ iđ ipse iam dicere pōt cū ꝓpha de talibꝯ ingratis. Posuerunt aduersum me mala ꝓ bonis ⁊ odiū ꝓ dilectōe mea. Tercio fugiendū est pctm̄ blasphemie ꝓpter h̄. q2 blasphemꝯ deterior esse videt̄ oibus creaturis. Alie em̄ creature deū laudāt ⁊ bñdicūt ostēdendo dei potentiā. bonitatē ⁊ sapiētiā. ⁊ nō solū deū laudāt ⁊ bñdicūt. ſꝫ etiā ad eū laudandū hoies inuitāt. vñ Greg. Mirū est inq̄t qualiter hō deū nō laudat cū ois creatura ad eum laudandū semꝑ inuitat. vñ valde miser est hō blasphemus spāliter ꝓpter h̄ linguā accepit vt deū laudaret ⁊ tm̄ deū nō laudat. ſꝫ ꝯtra admonitionē aliarū creaturarū eū blasphemat. Quarto fugiendū ē pctm̄ blasphemie ꝓpter h̄ ꝙ immediate ꝯtumeliā xp̄o ꝯfert in ꝓpria ꝑsona vbi alij pctōres sibi cōtumeliā ꝯferūt in seruis vel in rebus seruorū suoꝝ. sicut homicida ꝯtumeliā sibi ꝯfert in seruis suis. siue raptor. siue fur ꝯtumeliā sibi ꝯfert in rebus siue in possessionibus seruorū suorꝫ. ſꝫ blasphemꝯ deo ꝯtumeliā infert in ꝓpria ꝑsona. ⁊ iđ valde multuꝫ displicet deo pctm̄ blasphemie. Quinto fugiendum est pctm̄ blasphemie ꝓpter h̄ ꝙ pctm̄ istud est pctm̄ dyabolicū ⁊ q̄si loquela infernalis. cuius signū est horripilatio quā facit illud pctm̄ in audiētibus. Vñ Ecci. xxvij. Loquela multū iurās horripilationē capiti statuet. ⁊ irreuerētia illius obturatio auriū. vñ satis videt̄ ꝙ dyabolus in blasphemis loquit̄. qñ ex h̄ audiēs horripilationē habet. ⁊ sicut aliq̄s a lingua anglicana anglicus ꝑpendit̄. sic blasphemus ex loquela sua de familia dyaboli eē dinoscit̄ ⁊ ad infernū videt̄ ꝑtinere. vñ sicut dictū est petro Math. xxvj. Vere ex illis es. nam ⁊ loq̄la tua mani. te facit. sic pōt dici de blasphemo. Vere ⁊ tu de inferno es. nam ⁊ loquela tua te manifestū facit. illi em̄ q̄ in inferno sunt blasphemāt deū ꝓpter magnitudinem dolorū. vñ Apoc. xvij. Blasphemauerūt deū celi p̄ doloribus ⁊ vulneribꝯ suis Sicut em̄ filij dei assuescūt hic bñdictioni ⁊ laudi diuine volētes addiscere officiū in terris qđ facturi sunt in celis. sic filij diaboli assuescūt blasphemis q̄si addiscētes hic i mūdo officiū qđ facturi sūt in inferno. vñ ⁊ in h̄ pñt filij dei distingui a filijs diaboli ꝙ filij dei nō pñt sine magno dolore tolerare ꝙ pr̄ eorū a blasphemis vulneret̄ siue sagittet̄. Filij ꝟo diaboli nō curāt q̄uis audierint patrē suuꝫ iesum xp̄m taliter ab impijs vulnerari. ⁊ istud ostēdit parisiē. in de vicijs pte. ix. ꝑ tale exemplū. Sic inq̄t quidē diues vxorē hñs ⁊ ex ea tres filios ꝭm suā estimationē. cui vxor eius dum quadā die litigaret cū eo. obiecit ꝙ ipse credebat ꝙ tres filios haberet. ſꝫ tm̄ vnus illorū filius suus erat. Requisita ab eo q̄s eorū filius suus esset noluit vxor indicare. deinde cū pr̄ infirmaret̄ vsqꝫ ad mortē. ⁊ vxor defuncta esset. ipse ꝯdens testm̄ suū oia legauit illi q̄ filius eius erat. post mortē ꝟo eius facta est cōtentio inter illos tres filios cuius esset hereditas. quilibet em̄ dicebat ꝙ ipse erat eius filius verus. et iđ

ctra debet esse hereditas vnde cū cā dllata esset ad
iudicē. pcepit iudex vt pr̄ mortuus alligaret ad ar
borē. ꝛ ille qui directius sagittā in eū mitteret: he
reditatē paternā haberet. vñ alligato pr̄e ad arbo
rem duo ex illis sagittauerūt eū. ¶ Tercius vidēs pa
trem sagittari offensus est vltra modū cōtra alios
duos ꝛ dixit ꝙ nullo mō patrē sagittaret. ex q̊ co
gnitū est ꝙ ipse erat filius illius. ꝛ data est ei here
ditas. Sic certe filij dei nō pn̄t sine magno dolore
tolerare ꝙ blasphemātes patrē suū iesum xp̄m sa
gittēt iuramentorū sagittis. ƺ filij diaboli sine aliq̄
cōpassione tot sagittarū ictibus quantū in se est vul
nerāt xp̄m q̊t horribilibus iuramētis mēbra sua
dilacerāt. de quorū quolibet cōquerit dn̄s p ꝓphe
tam Treñ. iij. d. Tetendit arcū suū. ꝛ posuit me q̄si
signū ad sagittā. Tales em̄ blasphemi bñ figurant
ij. Reg. xvj. vbi legit ꝙ semei gradiebat malidicēs
regem dauid. ꝛ mittēs lapides ɔtra eum. Spūali
ter semei interptat vanū. ꝛ signat falsum xp̄ianuȝ
qui nomē xp̄i piurat in vanū. Nam vt dicit leo pa
pa in quodā sermo. Qui se xp̄ianū dicit ꝛ opa xp̄i
nō facit ipe se seducit. ꝛ veritas in eo nō est. Vnde
Apoc. iij. Nomen habes ꝙ viuas ꝛ tñ mortus es
tales; q̊tidie maledicūt deū blasphemosis iuramē
tis qui tot lapides ꝓijciūt in deū q̊t blasphemias
ɔtra deū dicūt. ꝛ si h̄ verū est certe vt estimo nunq̄
aliq̊s ribaldus vel latro bannitus. vel eiectus ē de
bona ciuitate vilius q̄ xp̄s eijcit de societate blas
phemorū. Qd̄ bñ figuratū est. iij. Regū. xxj. vbi le
git ꝙ naboth p quē figurat xp̄s eiectus est extra ci
uitatē ꝛ lapidibus obrutus. ꝛ sicut pȝ ibidē achab
ꝛ iezabel qui fecerūt eū taliter lapidari vitā suam
miserabiliter finierunt. F Sexto fugiendū est
pctm̄ blasphemie ꝓpter h̄ ꝙ illi qui delectant deū
blasphemare iudeis deteriores esse vident. naȝ iu
dei ɔsuetudinē habuerūt ꝙ audita blasphemia au
res suas obturauerūt ne audirēt blasphemiā Act.
vij. Continuerūt aures suas supple ne blasphemi
as audirent. Ac etiā in signū magni doloris scide
rūt vestimenta sua audita blasphemia. vñ Math.
xxvj. Tunc princeps sacerdotū scindebat vestimē
ta sua. d. blasphemauit. Sup q̊ dicit Aug. Nō mi
nus peccant q̊ blasphemāt xp̄m regnantē in celis
q̄ qui eū crucifixerūt ambulantē in terris. Ex q̊ pȝ
ꝙ falsi xp̄iani deū blasphemātes iudeis sunt peio
res. imo ꝛ falsi xp̄iani sic blasphemi p sanctissima
xp̄i membra iurātes. vt videt horribilius peccāt q̄
iudei ꝛ etiā gentiles xp̄m crucifigentes. Et h̄ ostē
do quadruplici rōne. N Primo sic. illi licet ex
ꝑuersa volūtate tñ xp̄i voluntariā passionem execu
ti sunt. ƺ isti ex blasphemia ꝛ sugbia xp̄m membra
tim dilacerāt ipso hoc omnino ꝓhibente. Scd̄o
qꝛ illi xp̄m dei filiū nesciuerūt vt testat apl's. ƺ isti
xp̄m ihesum esse verū deū ꝛ hoiem recognoscunt.
Tercio qꝛ illi bñficiū dei q̄si ignorātes nō acce
prauerūt. ƺ isti tanq̄ familiares domestici bñficia
sacralia accipiētes ꝓditorie xp̄m dn̄m suū blasphe
mant. Quarto qꝛ illi xp̄m passibilē formā serui
habentē tanq̄ blasphemū occiderūt. ƺ isti xp̄m im
passibilē in celo glorificatū quē vere sciūt esse deū
ꝛ regem. hoiem ꝛ dn̄m omniū creaturarū ꝛ iudicē
viuorū ꝛ mortuorū iterū crucifigere non desistūt.

tales etiam deteriores esse vident iuda traditore.
Nam iudas ꝓ triginta denarijs xp̄m suū deū ven
didit. sed blasphemi ꝓ nihil ad om̄e verbū ociosū
ip̄m membratim q̊tidie lacerant. ¶ Tales etiā dete
rioris ɔditōis vident esse canibus. nam canis ma
xime rabidus q̄uis mordet ꝛ lacerat sibi nocētes
extraneos. tñ mgr̄o suo ꝛ sibi bñ facientibꝰ parcit.
Tales demonibꝰ deterioris ɔditōis eē vident. nā
certe vt estimo nō est aliquis demon ita obstinatꝰ
in inferno quin si ɔsideraret xp̄m tanta bñficia si
bi fecisse sicut fecit ingratis hominibus erubesce
ret lacerare latera xp̄i modo q̊ modernis tp̄ibus
falsi xp̄iani membratim ip̄m lacerāt. qd̄ videt esse
verum ex hoc ꝙ diabolus adiuratus in noie trini
tatis increate mentiri non audet. ƺ heu falsi xp̄ia
ni in tam modica reuerentia nomen dei habent ꝙ
nedum verent sua mendacia illo noie sctō confir
mare. ƺ etiā membra sui corpis assumpti de virgi
ne mebratim lacerare. Et non dubium quin tales
maledicti sunt a deo. ꝛ nisi se emendauerint dam
nabiles ad suppliciū eternū. ꝛ hoc ꝓbo sic. Quili
bet ɔtemnens ꝛ blasphemās deū est maledictus a
deo ꝛ merito damnādus. ƺ quilibet ɔsuetudinali
ter iurās p membra xp̄i ɔtemnit dn̄m. igit quilibȝ
talis est maledictus. ꝛ nisi se emendauerit damnā
dus est. minorē ꝓbo vicȝ ꝙ quilibet iurans ɔtem
nit ꝛ blasphemat deū. Et primo ꝓbo ꝙ talis con
temnit deū. nam vt dicit Hieronymus. in quadaȝ
ep'la ad Demetridē virginē. aptus ɔtemptus dei
est facere ꝓhibita ꝛ iussa nō facere. sed cū trāsgres
sio mandatorū dei sit ꝓhibita ꝛ eorū obseruantia
iussa. pȝ ꝙ quilibet iurans p membra xp̄i transgre
diens mandatū dn̄i ɔtemnit. Et iam ꝓbo etiam ꝙ
quilibet talis blasphemat deū s̄m Hiero. blasphe
mare est remouere a deo qd̄ sibi cōuenit. aut attri
buere deo qd̄ sibi non ɔuenit. ƺ quilibet iurans p
mēbra xp̄i remouet a deo qd̄ sibi nō ɔuenit. igitur
quilibet taliter iurās blasphemat deū. maiorē ꝓ
bo. Dicit em̄ Chris. omel. xij. ope imp. ꝙ quicq̄ est
illud p qd̄ q̊s iurat h̄ ille deificat. igit iurās p mē
bra xp̄i ꝛ cū mēbra xp̄i nō sunt deus ƺ ptes q̄ntita
tiue corpis xp̄i. pȝ ꝙ quilibet iurans p mēbra xp̄i
auferendo a deo qd̄ sibi soli conuenit blasphemat
deū. Ex istis pȝ ꝙ quilibet cōsuetudinaliter iurās
p membra xp̄i taȝ ɔtemnit deū q̄ etiā blasphemat
deū. Et cū scriptura dicat Thobie. xiij. Maledicti
qui ɔtempserūt te ꝛ cōdemnati erūt qui blasphe
mauerūt te. patȝ ꝙ tales ɔsuetudinaliter iurantes
maledicti sunt a deo. ꝛ nisi se emēdauerint ad sup
plicium eternū merito ɔdemnādi. Item ꝙ p̄dicto
modo blasphemātes sūt maledicti ꝓbat sic. Qui
nō diligit dn̄m iesum xp̄m est maledictus. sed ne
mo diligit dn̄m iesum xp̄m nisi qui mandata dei
seruat. igit qui mādata dei nō obseruat est maledi
ctus. maiorē ꝓbo. dicit em̄ apl's. j. Cor. xvj. qui nō
diligit deū anathema sit. ƺ istud dictū apl'i ē dictū
spūssancti q̊ mētiri nō pōt. iuxta illud Math. xiiij.
Non em̄ vos estis q̊ loquimini ƺ spūssanctus qui
loquit in vobis. igit istud dictū apl'i est verum. Et
minorem prioris ɔsequētie ꝓbo sic. Dicit em̄ xp̄s
Joh. xiiij. qui habet mādata mea ꝛ seruat ea. ipse
est q̊ diligit me. q. d. ꝛ nullus alius. qꝛ vt dicit apl's

f.Joh.ij.qui dicit se nosse.i.diligere deū ⁊ manda
ta eius non custodit mendax est.ꝫ istud dictū apl'i
est dictū spūssancti.igit verū est ꝙ qui nō custodit
mādata dei deū nō diligit.⁊ tunc ex priori ꝯsequē
te arguit sic.qui nō diligit deū maledictus est. sed
nemo diligit deū nisi qui mandata eius obseruat.
igit qui mandata dei nō obseruat est maledictus.
Ista ꝯsequētia est bona ⁊ totum antecedēs est ve
rum vt ꝓbatū est.igit ⁊ ꝯsequēs.⁊ tunc vltra il
le est maledictus qui mādata dei nō custodit.ꝫ q
libet iurās ꝯsuetudinaliter p membra xpi trāsgre
dit mandatū dei igit quilibet talis est maledictus
Confirmat rō sic.dicit em̄ ꝓpha.Maledicti q de
clināt a mādatis tuis.ꝫ quilibet cōsuetudinaliter
iurās p mēbra xpi a mādatis dei declinat ⁊ māda
ta transgredit.igit quilibꝫ talis est maledictus.Et
ideo tales maledicti blasphemi quousq se emēda
rent deberent a superioribus ecclesie tanq excōicati
ab ecclesia ⁊ a cōione fideliū expelli. nam vt dicit
ca.xxij.q.j.si quis.Si qs p capillū dei vel p caput
iurauit vel aliquo aliq mō cōtra deū blasphemia
vsus fuerit.si in ecclesiastico ordine est deponat.⁊
si laicus anathematizet.Et sicut dicit Hiero.⁊ po.
in ca.xxiiij.q.iij.certū est.Anathema nihil aliud ē
q a deo separi ⁊ diabolo tradi.Ex q ptꝫ ꝙ tales de
berēt a deo ⁊ ab eius ecclesia p cēsuras separi.Cō
firmat.dicit em̄ ca.iij.q.iiij.engeltrudā.dat intelli
gi ꝙ anathematizati intelligendi sunt nō simplici
ter a fraterna societate ꝫ etiā a corpe xpi qd est ec
clesia omnino separi.⁊ certe superiores qui executi
onem huius sententie nō faciūt ⁊ negligūt vident ꝓ
pter eorū negligentiā in eandē sniam incidere.vn̄
xxiij.q.iiij.qui pōt.Qui pōt inquit canon obuia
re ⁊ perturbare puersos ⁊ non facit.nihil aliud est q
cōsentire impietati eorū.Et sicut dicit apl's Rom.
j.Non solū q pctā agūt digni sunt morte.ꝫ etiā q
sunt ꝯsentiētes agētibus.Itē in lege ciuili statuit
imperator ꝙ blasphemi pena mortis puniret. vt pꝫ
in autentico.vt nullus luxuriet.coll'.vj. Sed heu
multi sunt tam de superioribus q ⁊ inferioribus ec
clesie qui nedū executionē huius snie non faciunt
ꝫ etiā voluntarie pmittūt suam ꝓpriā familiā ⁊ in
sua ꝓpria p̄ntia hanc damnosam blasphemiā q̄ti
die ppetrare.tales em̄ siles sunt sacerdotibus.scri
bis ⁊ pharīseis qui gaudebāt ⁊ nō cōpatiebant de
illusione ⁊ blasphemia in p̄ntia eorū p suos crude
les ministros xpo illata cōspuētes in faciem eius
dantes sibi alapas ⁊ pcutientes caput eius.⁊ vndi
q q dolorosissime flagellantes.sic em̄ vidēt ⁊ audi
unt ministros suos xp̄m blasphemātes ⁊ mēbra
tim dilaniātes p horribilia iuramēta qd nō est mi
nus pctm̄ q xp̄m crucifigere vt dicit Aug.⁊ tn̄ ni
hil ꝯpatiunt nec refrenāt nec corrigūt suos mini
stros.ꝫ ridēt.gaudent ⁊ delectat eos ipsos audire.
ac etiā multotiens in pniciosum exemplū ⁊ in au
gmentationē sue ꝓprie damnatōis ipsimet idē fa
ciūt.Isti etiā siles sunt philisteis.de qbus Judicū
xvj.legit ꝙ eruerūt oculos samsonis ⁊ fecerūt ip
sum ludere corā eis hincinde cespitādo.sic isti taꝫ
omissione debite correctōis aut malo exēplo ⁊ fa
uore eruerūt ambos oculos spūales suorū seruitē
tiū.vicꝫ oculū dextrum q respiceret celestia.⁊ sini
strum q penas respiceret inferni. ⁊ sic talis cecus
ludit corā eis.nūc inania verba garrulando.nunc
mēdacia nūc scurrilia referēdo.⁊ omnia dicta sua
blasphemosis iuramētis cōfirmādo.Sed certe si
cut dicit Aug.sīaliter in epl'a ad iulianū comitē.
sicut samson p philisteos cecat⁹ fuit occasio mor
tis eorū.sic tales impij ministri in iniqtatibus su
is excecati p suos iniqs mgr̄os erunt eis occasio
ruine nisi resipiscāt damnatōis eterne.Vn̄ legit.j.
Reg.ij.ꝙ heli hn̄s filios impios ⁊ non debite eos
correxit q̄uis remisse iniqtatē eorū redarguit.d.q
re facitis res huiuscemodi qs ego audio res pessi
mas ab oī pplo.nolite filij mei.ꝫ nō audierūt vocē
pris.qꝛ voluit deus occidere eos.vn̄ vt dicit Hie
ro.sup'eodē Heli qꝛ nō debite filios suos correxit
apud districtū iudicē semetipm̄ cū filijs suis cru
deli damnatōe pcussit.Et idō merito b.Aug.i epl'a
ad iulianū comitē.Queso inqt mi frater queso oi
bus tibi subiectis ⁊ bone volūtatis in domo tua
a maiori vsq ad minorē amorē ⁊ dulcedinē regni
celestis ⁊ timorē gehēne annūcies.⁊ de eorū salute
sollicitus ac vigil existas.qꝛ ꝓ oibus tibi subiectis
qui in domo tua sunt rōnē dn̄o reddes.annūcia p
cipue.impera.suade eis vt caueāt se a supbia.a de
tractōe.ab ebrietate.a fornicatōe.a luxuria.ab ira.
a piurio.a cupiditate q est radix oīm viciorū.Naꝫ
vt dicit apl's.j.Thessa.vj.Si qs suorū ⁊ maxime
domesticorum curā nō habet fidē negat ⁊ est infideli
deterior.Et ex p̄dictis patꝫ aliqlis declaratio q̄rte
spēi auaricie.s.piurij qd opponit v̄tuti religionis
q est ps virtutis iusticie.⁊ ꝓhibet p illud mādatū
Non assumes nomen dei tui in vanū.

Capitulum XVIII

Quinta species auari
cie est fraus q frequēter fit in mercatōe q
⁊ alio noīe negociatio appellat.Et ē mer
catio siue negociatio rerum tpaliū venalis pmutatio
vel est secularis ambitio ⁊ sollicitudo circa tpaliū
venditionē ⁊ emptionē solūmō cā lucri.Vn̄ vt di
cit phs.j.ethico.negociatio q est rerū tpaliū pmu
tatio duplex est.Prima q̄si naturalis ⁊ necessaria
p quā fit ꝯmutatio rei ad rem vel rerū ⁊ denariorū
ꝓpter vite necessitatē.⁊ talis mutatio nō ꝓprie pti
net ad negociatores.ꝫ magis ad yconomos ⁊ po
liticos q hn̄t ꝓuidere domui sue vel ciuitati de re
bus necessarijs ad vite sustētationē.⁊ dꝛ policia si
ue yconomia.i.politica ꝓuisio siue yconomica.et
negociatio bona est.licita ⁊ meritoria nihil impor
tans in sui rōne viciosum vel virtuti ꝯtrariū.vnde
nihil ꝓhibet lucrū moderatū ordinare aliquē ne
cessariū ⁊ honestū.sicut cū aliqs moderatū lucrū
qd negociādo querit ordinat ad domus ⁊ familie
sue sustētationē virtuosam vel ad subueniēdū egē
tibus ⁊ spāliter fidei domesticis.vel etiā cuꝫ aliqs
negociationi intēdit ꝓpter publicā vtilitatē ne res
necessarie ad sustētatiōꝫ patrie desint ⁊ lucrū expe
tit moderatum nō tanq finē.ꝫ tanq stipēdium la
boris.Unde vt dicit paris.in de vicijs.pte.iiij.Or
dinauit deus vt nulla terra sibi sufficiat in oibus
vite necessarijs.⁊ cā est.vt cum alia terra ei subue
nit chariorē eā habeat.⁊ mutua inter eas charitas

ꝑfectius nutriat̃.ꝫ talis subuẽtio siue mercatõe si
ue negociatõe q̃ est rerũ tp̃aliũ venalis ꝯmutatio
fieri nõ p̃t.ꝛ iõ ista mercatio siue negociatio vt do
cet ph̃us.j.politicoꝝ est laudabilis.q₂ deseruit na
turali necessitati ad publicã vtilitatẽ.ad patrie sub
uentionẽ.ꝛ ad vite sustẽtationẽ. Alia võ ẽ spẽs
mercatõis siue negociatõis q̃ est rerũ tp̃aliũ vena
lis ꝯmutatio rei ꝓ re vel quarũcunq₃ rerũ ꝓ dena
rijs nõ ꝓpter publicã vtilitatẽ vel vite necessitatẽ.
ꝫ tm̃ modo ꝓpter lucrũ tp̃ale querendũ.ꝛ h̃ ꝯmuta
tio ꝓp̃ie videt̃ ꝑtinere ad negociatores.Et dr̃ pro-
p̃ie negociatio siue mercatio q̃ iuste vitupat̃ ꝓ eo
ꝙ deseruit cupiditati q̃ terminũ nescit.sed in infini
tum tendit ꝛ crescit.q₂ vt dr̃ Eccs.v. Auarus non
implebit̃ pecunia.Et iõ negociatio ꝓp̃ie ꝛ ꝑ se cõ
siderata in sui rõne quandã habet turpitudinẽ in-
q̃ntũ importat finẽ inhonestũ.Nam q̃ finẽ vltimũ
sue negociatõis in lucro tm̃ cõstituit qõ p̃cipue vi
det̃ si rem aliquã ꝯpat sola intẽtõe vt charius illã
vendat ꝛ p̃cipue integrã ꝛ immutatã tũc est nego-
ciatio illicita ꝛ inhonesta.q₂ solũ nascit̃ intentõne
cupida q̃ semꝑ est pctm̃.vel cũ vnus intantũ indi
get re vel p̃cio rei alicuius ꝙ his carere nequeat.ꝛ
alius h̃ ꝯpẽdẽs aut charius vẽdit aut vilius emit
in ꝓximi detrimentũ tunc est grãdius pctm̃ ꝛ cha
ritatis venenũ.q₂ cedit in dãnũ ꝓximi manifeste.
ꝛ videt̃ esse ꝯtra legẽ naturalem.vñ dr̃ Math.vij.
Oia quecũq₃ vultis vt hoies vobis faciãt ꝛ vos fa
cite illis.Et de mercatõe siue negociatõe isto scdo
mõ dicta p̃nt intelligi verba sctĩ Jobis chri̇̃.ope.
imꝑ.ome.xxxj.vbi dicit ꝙ hõ mercator nunq̃₃ põt
placere deo.ꝛ iõ nullus xp̃ian⁹ fidelis põt esse mer
cator.aut si voluerit esse mercator ꝓijciat̃ de eccle
sia dei.dicẽte ꝓph̃a.q₂ nõ cognoui negociatões in
troibo in potentias dñi.quẽadmodũ em̃ q̃ ambu-
lat inter duos inimicos volens ambobus placere
ꝛ nolens se ꝯmẽdare sine maliloquio nõ põt esse.ẽ
em̃ vt male loquat̃ de il lo.ꝛ illi vt male loquant̃ d̃
isto.sic q̃ emit ꝛ vendit sine mendacio ꝛ ꝑiurio eẽ
nõ põt.necesse est vt hic iuret ꝙ nõ tantũ valet res
quã emit.alter iurat q₂ tantũ valet res quã vendit
Hec ille. Sed ꝓ vlteriori declaratõe istius mo-
di speciei mercatõis siue negociatõis est notandũ
ꝙ spãliter q̃tuor mala abundãt in talibus merca-
toribus. Primũ est ꝙ vendũt vltra iustũ p̃cium
quanto carius p̃nt.ꝛ emunt citra iustũ p̃ciũ quan
to vilius possunt.ꝛ istud vt dicit parisͤ.in de vicijs
ꝑte.iiij.excludit deũ a mercatorib⁹ ꝛ facit eos ido
latras esse.Nam inq̃t ex quo aliq̃s nullũ respectũ
habet ad deũ vel ad fraternã charitatẽ in sua nego
ciatõe ipse seruitiũ qõ deberet deo impẽdere. diui
tijs impẽdit qõ indubitãter est ydolatrare. Unde
ap̃ls Ephe.v.di.Auaricia ẽ ydolorũ seruitus. De
runtñ si cedat cõtractus in vtilitatẽ emptoris ꝛ de
trimentũ vẽditoris.vtputa cum aliq̃s multũ indi-
get habere rem alterius.ꝛ ipse alter lederet̃ si re il-
la careret.in tali casu iustũ p̃cium vtilitatis est attẽ
dendũ nõ solum ad rem q̃ vẽdit̃ ꝫ etiã ad damnũ
qõ venditor ex eius carentia ꝯsequit̃. Vñ in tali ca
su res licite põt vendi plusq̃₃ valet habẽti siłr si q̃s
emat rem aliquã nõ vt vendat.põt em̃ hoc in casu
licite facere.vel q₂ rem in aliquo meliorauit.vel q₂
p̃cium rei est mutatũ s̃m diuersitatẽ loci vel tp̃is
vel ꝓpter ꝑiculũ ꝛ laborẽ quibus trãsposuit se trãs
ferendo rem de loco ad locũ.ꝛ s̃m h̃ nec ẽ emptio
nec vẽditio iniusta vt dicit sanctus Tho.scda scde
q.lxxvij. Scdm malũ qõ abundat in mercatori-
bus est mendaciũ cuius pctĩ grauitas p₃ supra in
tercia specie auaricie.dictis ibidẽ adijciendũ est il-
lud qõ dr̃ Eccĩ.xx. Potior est fur q̃₃ assiduitas viri
mẽdacis. Itẽ Prouer.xxj.qui ꝯgregat thesauros
lingua mẽdacij vanus ꝛ excors est ꝛ impinguetur
ad laqueos mortis. Terciũ malũ qõ abundat in
mercatoribus est ꝑiuriũ cuius pctĩ grauitas patet
etiã supra in.iiij.specie auaricie. De istis duobus
malis q̃ in mercatorib⁹ abũdãt põt intelligi illud
Prouer.xx.Malũ est malũ est dicit ois emptor.
malũ est dicit primo mẽtiẽdo.malũ est dicit scdo
ꝑiurãdo.Ista em̃ duo mala cũ multis alijs intãtũ
abũdant hodie in mercatorib⁹ ꝙ multi eorũ vt di
cit parisͤ.in de vicijs ꝑte.iiij.nõ sũt minus mali ra-
ptoribus vel vsurarijs.vñ inq̃t hodie impletũ ẽ il-
lud qõ legit̃ Apoc̃.xiij.de bestia quã vidit iohẽs.ꝛ
de q̃ dicit ꝙ ne q̃s posset emere aut vẽdere nisi ha-
beat caracterẽ nois bestie aut numerũ nois eius.
Spũalr̃ h̃ bestia diabolus est cuius nois caracter
falsitas siue mẽdaciũ est.iuxta illud Joh.viij.dia-
bolus mendax est ꝛ pr̃ eius.Illi ğ carcerẽ diaboli
h̃nt q̃ dicũt ꝙ nõ põt emere vel vẽdere nisi mẽtiãt̃
vel ꝑiurẽt.Et numerũ nois eius q̃ dicũt ꝙ nõ p̃nt
emere vel vẽdere nisi iustũ p̃ciũ excedãt.ꝫ tales at
tenderẽt ꝙ sicut dr̃ Apoc̃.xiiij.Si accepit caracte-
rem bestie in fronte sua in mente sua siue in verbo
qõ de mẽte ꝓcedit.aut in manu sua.i.in operatiõe h̃
bibet de vino ire dei.i.de pena p̃nti.in calice ire ip-
sius ꝛ cruciabit̃ igne ꝛ sulphure in cõspectu ange
lorũ sctõꝝ ꝛ añ ꝯspectũ agni ꝛ fum⁹ tormẽtoꝝ eoꝝ
ascẽdet in secula seculoꝝ. Quartũ malũ qõ abũ
dant in mercatorib⁹ est furtũ qõ ꝑ fraudes in suis
emptõibus ꝛ vẽditionibus cã lucri multipłr ꝛ fre
quẽter ꝯmittũt. Primo ꝯtingit fraudẽ fieri in ta
li cõtractu qñ vendit̃ vna res ꝓ alia ꝓpter silitudi
nẽ vnius ad alterã.vtputa si auricalcũ siue falsum
aurũ ꝓ auro puro ꝛ bono vẽdat̃.de q̃ Isa.j. Argẽ
tum tuũ versum est in scoreã ꝛ vinũ tuũ mixtũ est
aqua.vel si vẽdat̃ aial infirmũ ꝓ sano.siue cibus si
ue potus malus ꝓ cibo vel potu bono. Unde de
istis dicit Amb.in li.suo.de officijs.Regula iusti-
cie manifesta est ꝙ a viro non declinare virũ opor
teat nec damno iniusto afficere queq̃₃.nec aliquid
dolo annectere rei sue.Et in oibus p̃dictis tenet̃ vẽ
ditor ad restitutionẽ si sciuit de defectib⁹ vel si post
venditionẽ dicti defecti ad ei⁹ noticiã ꝑuenerunt.
Et idẽ intelligẽdũ est de emptore.vñ ꝯtingit qñq₃
venditorẽ ex ignorãtia vel negligẽtia vẽdere rem
magis valoris in loco rei modici valoris. vtputa
aurũ in loco argẽti vel aurũ i loco auricalci. ꝛ tũc
emptor si cognoscat iniuste emptũ ad restitutionẽ
tenet̃.Nã vt dicit Aug⁹.ꝛ po.in.c.xiiij.q.vj.si res.
Si res inq̃t ꝓpter quã pctm̃ fit.restitui põt ꝛ si nõ
restituat̃ pnia nõ agit̃ ꝫ siłat̃.si veraciter agat̃ non
dimittit̃ pctm̃ nisi restituat̃ ablatu₃.h̃ est vt dixi se
restitui põt ꝛ eadẽ rõ est de defectu q̃ntitatis.vtpu
ta qñ res deficit de debito põdere vel mensura qõ

cõtingit de rebus venditis ꝑ falsa pondera ⁊ mensuras de q̃bus postea est tractãdũ. Sed hic forte q̄rit aliq̃s an mercator teneaꝛ manifestare defectus q̃s nouit in rebus vẽditis. Pro q̃ notãdũ ꝙ hãc q̄õnẽ mouet Tullius.li.iij.de offi.c.xij.vbi inq̄rit an vir bonus ⁊ honestus debeat patefacere vicia rerũ suarũ in venditiõe an celare: Et rñdet di.ꝙ ille eximius phs antipr.oĩa rerũ vicia in venditõe patefaciẽda dicit.ꝓ eo ꝙ hõ hoĩbus sicut sibiipsi ꝯsulẽ debeat ex instinctu nature ⁊ rõnis dictamie. Sȝ rõ eñ postulat ne q̃d insidiose ne q̃d simulatorie ne q̃d fraudulenter fiat inter hoĩes. In cuius sñie ꝯfirmationẽ dicit xp̃s Math.vij. Oĩa quecũq; vultis vt faciãt vobis hoĩes ⁊ vos facite illis. Et ideo hortaꝛ nos apl's.j.Thes.iiij. Ne q̃s supgrediaꝛ neq; circũueniat in negotio fratrẽ suũ qm̃ vindex est dñs de oĩbus his. Vñ vt testaꝛ Aug.in de ser.dñi in mõte i ꝑncipio.hm̃õi mercatores auri i iudicio a rectissimo iudice nũcupãꝛ maledicti ⁊ ꝑtereũtes eoꝝ habitacula ñ dicũt.bñdictio dñi sup vos. Infelices igiꝛ sunt mercatores auari q̃ ꝓpter res trãsitorias in damnationẽ ꝑpetuã dilabunꝛ. Sȝ felix misericors cũ in hac virtute nõ subam sȝ affectũ deus req̃rat. Scdõ ꝯtingit fraudẽ fieri in tali ꝯtractu qñ res vendẽda vel emẽda deficit a debita quãtitate põdere vel mẽsura qõ ꝯtingit ꝑcipue ꝑ fraudes q̃s faciũt circa stateras.põdera ⁊ mẽsuras. Vñ in talibus vt dicit parif.in de vicijs ꝑte.iiij.tripl'r fit fraus in põderibus ⁊ mẽsuris. Vno mõ cũ q̃s habet pondera diuersa.s.maiora ⁊ minora ⁊ vẽdit minoribus ⁊ emit ꝑ maiora. Hanc fraudẽ fieri ꝓhibet dñs Deute.xxv.c. Non habebis in sacculo tuo diuersa põdera maius ⁊ minus.nec erit in domo tua modius maior ⁊ minor.pondus habebis iustũ ⁊ verũ.⁊ modius equalis ⁊ verus erit ⁊ multo viues tpe sup terrã quam dñs tuus dederit tibi. abominabiꝛ eñ dñs eũ qui facit h̃. ⁊ auersaꝛ oẽm iniusticiã. Scdõ fit fraus in talibus cũ q̃s habet iustã mẽsurã ⁊ iustũ põdus.sȝ male tñ cũ illis mẽsurat vel ponderat.sicut faciũt caupones q̃ mẽsuram implent spuma.⁊ mercatores q̃ fraudulosis subtilitatibus impediũt staterã a sua rectitudine. De falsis eñ mẽsurãtibꝰ loquiꝛ ꝓpha Mich.vj.c. Ignis est in domo impij ⁊ thesauri iniquitatis et mẽsura minor ire plena. Sup q̃ parif.q̃tũ inquit mẽsure subtrahiꝛ tantũ ire ⁊ offense diuine acq̃riꝛ.

Tercio fit fraus in ꝑdictis cũ quis ꝓcurat vt res quã ad pondus debet vendere sit ponderosior.vt faciũt illi qui lanam madefaciũt.⁊ certe illi qui talibus fraudibus vtunꝛ in ponderibus ⁊ mensuris nitunꝛ dei ordinationẽ ꝑuertere. Vñ vt parif.vbi supra.ꝑ mensuras.pondera ⁊ stateras deberẽt ea que sunt iniqua ⁊ iniusta ad iusticiam ⁊ equitatem reduci.vñ mensure ⁊ pondera quasi instr̃a sunt iusticie ⁊ equitatis. Vnde in signum ꝙ deus voluit omnia q̃ inequa sunt ⁊ iniusta ad equitatẽ ⁊ iusticiam reduci.omnia in mensura.numero ⁊ pondere disposuit.Sap.xj. Ex quo patet ꝙ fraudẽ in talibus facientes.dispositionẽ ⁊ ordinationẽ dei nitunꝛ ꝑuertere. Et ideo merito vt docet Chris.ope imp.omel.xxxj.taliũ suba aut illis viuentibus est peritura.aut malis heredibus dissipanda.aut ad extraneos aut ad inimicos eorũ hereditas est ventura. Non põt ad bonũ ꝓficere qõ cõgregaꝛ ex malo. quẽadmodũ si triticũ vel aliã speciẽ grani cernis in cribro dum huc ⁊ illuc agitas eũ grana oĩa paulatim cadũt deorsum.⁊ in fine in cribro non remanet nisi solũ stercus.sic est suba negociatorũ dum vadũt ⁊ veniũt inter emptionẽ ⁊ vẽditionẽ minuunꝛ. Vñ Prouer.xj. Alij diuidũt ꝓpria ⁊ ditiores sũt.alij rapiũt nõ sua ⁊ sp̄ in egestate sũt.⁊ iõ in nouissimo nihil eis remanet nisi solũ pctm̃. Hec ille Vñ in ꝯfirmationẽ huius sñie dicit dñs ꝑ ꝓphetã Michee.vj. Nunq̃d iustificabo staterã impiam.⁊ sacculi põdera dolosa.in q̃bus diuites eius repleti sunt iniq̃tate. ⁊ habitãtes in ea loquebanꝛ mendaciũ.⁊ lingua eorũ fraudulenta in ore eoꝝ.⁊ ego igiꝛ cepi ꝑcutere te ꝑditõe sup pctis tuis. tu comedes ⁊ non saturaberis.⁊ humiliatio tua in medio tui.⁊ cõprehẽdes ⁊ nõ saluaberis.⁊ q̃s seruaueris in gladiũ dabo.tu seminabis ⁊ nõ metes.tu calcabis oliuam ⁊ nõ vngeris oleo.⁊ mustũ ⁊ nõ bibes vinũ. Sȝ ꝓ eõ ꝙ misericors dñs sicut testaꝛ ꝓpheta Ezech.xviij.nõ vult mortem pctõris sȝ vt magis conuertaꝛ ⁊ viuat.ideo ꝑcipit pctõribus a ꝑdictis fraudibus se abstinere Leuit.xix.dicẽs. Ego dñs deus vr̃.nolite facere iniquũ aliquid in iudicio.in regula.pondere ⁊ mensura.⁊ statera. Iusta ⁊ equa sint põdera.iustus modius ⁊ equꝰ sextarius. Ego dñs deus vr̃ qui eduxi vos de terra egipti.i.de tenebris inferni.custodite oĩa ꝑcepta mea ⁊ vniuersa iudicia ⁊ facite ea.ego dñs. In ista eñ autoritate recitanꝛ omnia mensurarum genera. Nam regula mensuraꝛ pannus pondere metallum ⁊ quicquid ponderaꝛ.in mensura liquida in statera moneta species ⁊ hm̃õi.in modio granum sal ⁊ hm̃õi In omnibus eñ istis ꝓhibet dñs fraudem fieri.⁊ vt nulla fraus fieret in ꝑdictis ex ꝑte ementis vel vendentis ordinanꝛ vice comites.senascalci maiores ⁊ baliui.⁊ ceteri iudices supiores ⁊ inferiores ad corrigẽdũ iuste oẽs defectꝰ i hm̃õi fm legis diuine exigentiã. Et notabiliter considerandũ est ꝙ in ꝑdicta autoritate in qua ꝓhibet dñs fraudẽ fieri in iudicio ⁊ in mẽsuris ⁊ in ponderibus se dñm dixit vt timerent vendentes ⁊ ementes in ꝑdictis fraudem facere.ac etiã iudices qui eorũ defectus corrigerẽt iuste iudicare cum scirẽt se habere dñm cui nulla fraus posset latere ⁊ q̃ fraudẽ in talibꝰ abhominaꝛ decẽte scriptura Prouer.xj. Statera dolosa abbominatio apud deũ.⁊ pondus equũ voluntas eius. Sup q̃ parif. Non vocamus abbominationẽ omne illud qõ displicet alicui.sȝ qõ valde displicet. Tercio principal'r fit fraus in predicto cõtractu emptionis ⁊ venditõnis.qñ mercatores quibuscũq; sophisticationibus siue subtilitatibus ꝓcurãt vt res venalis appareat alterius modi q̃ȝ sit.sicut ꝯtingit in mercatoribus qui tenebrosa loca erigũt in q̃bus pãnos vel alia mercimonia vendere ꝓponũt.ne defectus illorũ ab emptoribꝰ ꝑcipianꝛ.⁊ in isto manifeste ostẽdũt se filios tenebrarũ. Vñ Joh.j. Omnis qui male agit odit lucẽ ⁊ nõ venit ad lucem ne arguanꝛ opa eius. Et ꝓ eo ꝙ sicut diciꝛ Sap.xj. Per q̃ peccat homo ꝑ h̃ ⁊ torqueꝛ. Et ideo merito de quolibȝ tali finaliter dicet

dñs angelis suis. Proijcite eum in tenebras exteriores. Nam de talibus dr̄ Job.iij. ꝙ dilexerūt magis tenebras ꝗ̄ lucē. ⁊ ꝓ eo ꝙ tenebras dilexerūt. ideo eternaliter tenebras habebūt. vñ ⁊ de quolibet tali dr̄ in ps̄. xlviij. Introibit vsq₃ in ꝓgenies patrum suorū. ⁊ vsq₃ in eternū nō videbit lumen. Et iō ſm cōsilium Chris. omel. xxvj. Tu qui xp̄ianus es fuge forū vt ne patiaris fraudē nec facias. si aūt passus fueris fraudē vel iniuriā ipsa res te ꝯpellit alium defraudare siue nocere. nam si iniuriā passus fueris difficile est vt alteri tu non noceas. Prima igit̄ laus xp̄iani est alienū esse a foro. ⁊ nullā causā habere cū illo. vñ apl's. j. Thessa. iiij. Rogo vos studiū habere quietis ⁊ negocij ꝓprij operandi manibus vr̄is vt nullius desideriū sit vobis ad eos qui foris sunt. Hec ille. Unde ⁊ in ꝯfirmationē huius scti doctoris snīe dicit apl's. ij. ad Thimo. ij. capit. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus vt ei placeat cui se probauerit.

Capitulum XIX

Ob hac quinta specie s auaricie. s. fraude ꝯp̄hendit̄ prudentia carnis ⁊ mūdi astutia ⁊ dolus. que sic distinguūt̄. Prudentia em̄ q̄ est virtus est recta rō agibiliū in cōpatione ad finē humane vite quē necesse ē primo statuere. deinde de medijs ꝯuenientibus ordinare quibus posset sequi finis ille. deinde fit executio mediorū ꝑ quā vltimo finis adipiscit̄. ⁊ ita illud qd̄ est primū in intentōe. est vltimū in executione. Et ꝯsil'is ꝓcessus est in vicijs oppositis prudētie que similitudinē habent cum prudentia. puta in prudentia carnis ⁊ astutia. Nam primo statuit̄ finis ad quē ordinat̄ actus sc₃ aliquid delectabile ſm carnem vel vtile ſm mūdū. ⁊ si dictus finis sit principaliter intentus tanꝗ̄ vltimus ⁊ nō relatus in deum tūc prudētia carnis est pctm̄ mortale. vñ Rom. viij. Prudentia carnis inimica est deo. legi em̄ dei non est subiecta. Si vō delectabile ſm carnem vel vtile ſm mundū ponat̄ finis intentus ab aliquo circa quē inordinate afficit̄. sed nō intendit̄ tanꝗ̄ vltimus finis tunc prudentia carnis est peccatū veniale. q₂ nō facit ꝯuerti a deo licet inordinate ꝯuertat̄ ad carnē vel ad mundū. posito fine quē quis intendit excogitat vias ꝑ quas illum poterit adipisci. ⁊ siquidē ille vie nō sunt vere ſ₃ simulate ⁊ ficte. talis machinatio dr̄ astutia que semꝑ falsis medijs vtit̄ ⁊ fictis ⁊ aliquotiēs dr̄ prudētia. ſ₃ cōiter accipit̄ i malo. vñ Greg. li. iiij. moral. exponēs illud Job. xij. Deridetur iusti simplicitas. dicit sic. Sapiētia huius mūdi est cor machinationibus tegere sensum verbis velare q̄ falsa sunt q̄si vera ostēdere. ⁊ q̄ vera sunt quasi false demonstrare. Hanc prudentiā detestat̄ apl's. ij. Chor. iiij. Abdicamus occulta decoris nō ambulātes i astutia. neq₃ adulterantes verbū dei. ſ₃ in manifestatōe veritatis cōmēdantes nosipsos ad oēm sciam hoim corā deo. Excogitatis vijs de acquirēdo finē intentū. sequit̄ executio quā necesse est esse viciosam ⁊ siquidē fit ꝑ verba dr̄ dolus. si fit ꝑ facta dr̄ fraus. licet dolus aliqñ in corde dr̄ esse. ſm ps̄. Dolos tota die meditabant̄. Item Eccī. xix. Interiora eius plena sunt dolo. Aliqñ vō dolus dr̄ esse in facto ſm illud ps̄. Ut dolum facerēt in seruos eius. Distinguendo tñ dolū a fraude mag' ꝓpͤe dolus ꝯsistit in verbo sc₃ qñ vnū in corde tegit̄ ⁊ aliud in ore loquitur. ⁊ fraus in facto. s. qñ vnū agit̄ ⁊ aliud simulat̄. Prudentia igit̄ carnis ponit finē indebitū. astutia media ꝑueniendi ad finē quē dolus exequit̄ verbo et fraus facto.

Capitulum XX

Ob quita specie s auaricie. sc₃ fraude etiā vsura cōtinet̄. Unde vsura est quicquid vltra sortē rei mutuate pacto recipit̄ exigit̄ vel sperat̄. vltra sortem dico id est vltra solidū rei integre ac commodate. Hec descriptio elicit̄ ex decreto. xiiij. q. iij. si feneraueris ⁊ duobus ca. sequētibus. ex verbis Aug. Hiero. ⁊ Amb. Item extra in antiquis de vsuris consuluit A Sed vt ista descriptio melius intelligat̄ ē notandum ꝙ quedam sunt res q̄ habent̄ ex mutuatione quarū vsus consistit in cōmutatōe q̄ est distractio earundē vt aurū ⁊ argentū. vel est ipsarū rerū cōsumptio vt vinū triticū oleum ⁊ hmōi nō habētia vsufructū. sed in ipso vsu comedendi ⁊ bibendi cōsumunt̄ ⁊ in talibus nō debet seorsum cōputari vsus a re. ſ₃ cuicunq₃ concedit̄ vsus talis rei cōcedit̄ ⁊ ipsa res. ⁊ ꝓpter hoc in talibus ꝑ mutuū in vtente trasfert̄ dominiū. Sed alie sunt res quarū non transfert̄ dominiū in vtentē: nec est vsus earū cōsumptio earundē cuiusmodi sunt domus q̄ locant̄ ad habitandū terra ad colendū. animalia ad laborandū ⁊ cetera talia vsufructū habētia. Et est vsufructus redditus stipendiū vel ꝓuētus q̄ ex talibus rebus vel ꝓ talibus suscipiunt̄. vñ qui locat agrū dñi vel iumentū vsum suū dare videt̄ ⁊ pecuniam accipe non tñ suum dñium alienare. ſ₃ lucrū ꝓ lucro cōmutare. ⁊ ideo in talibus nō sufficit reddere rem ꝯsimilē specie. sed eandē animo ⁊ numero ⁊ ꝓ commodo qd̄ habet̄ siue ex earum vsu habere sperat̄ licitū est aliquid rōnabiliter vltra sortem recipe. sed in prioribus rebus que habent̄ ex mutatiōe ⁊ ꝑ quarū mutationē transfert̄ dominiū in vtentem. non requiret̄ solutio eiusdem rei in numero sed sufficit solutio rei consimilis speciei vt pecuniam ꝓ pecunia vinum pro vino ⁊ triticum ꝓ tritico. ⁊ in talibus ꝓ vsu siue mutatōe non lic₃ aliquid vltra sortem recipe. Nam si aliquis seorsū venderet vinum ⁊ seorsum vsum vini. eandē rem bis venderet ⁊ iniusticiam faceret ⁊ vsuram. ac etiam si quis mutuaret decem modios tritici vel decem lagenas vini in hyeme ⁊ in messe ⁊ in vindemiatione quindecim accipet iniusticiam ⁊ vsurā cōmitteret. hoc tñ ſm Januen. in suo catholicon vbi vsura. sic intelligendū est si plus valeāt in messe quindecim modij tritici vel in ipsa vindemia quindecim lagene vini ſm cōe forum ꝗ̄ in hieme quadruplicem. alias si fiat cōmēsuratio dati ⁊ accepti ad valorem pecunie nō erit vsura ſ₃ equalis ꝯmutatio. Sed hic forte quereret aliquis quare non eque licite possum donū gratuitū ab eo cui gratuitus extiti sicut ab eo qui mihi sponte aliquid daret de suo. etiam si illud sperassem accipere licite

⁊ retinere possem igit et ab eo cui beneficius extiti mutuū cōcedendo licet mihi aliqd expectare recipere ⁊ retinere. Hinc dr̄ ꝙ hanc qōnez mouet Januensis in suo cathalicon vbi vsura. Et rn̄dit dicēs ꝙ ab eo cui bn̄ficium contuli licet mihi tm̄ sperare ⁊ accipe ꝗ̄ sibi feci ⁊ non plus quicquid vtilitatis cōtingit ei de illo qd̄ sibi mutuū dedi vltra mēsurā mutui ex pecunia mutuata vel ceteris reb⁹ vsufructū nō habētibus q2 illud qd̄ de tali re non acqrit non est fructus illius rei. sed hoc cōtingit ex industria ei⁹ q̄ sagaciter pecunia vel tali re vsus fuit. Industriā aūt eius vendere ei nō debes. sicut nec ꝓ stulticia eius minus expetere. sed tn̄ si spōte ex vi gratitudinis ⁊ amicicie aliquid vltra sortē conferre velit mutuāti licitū est illud accipe dum tn̄ non sit ex parte mutuātis ex intentōe nec ex pacto tacito vel exp̄sso. Et est insup notādū ꝙ ꝗuis illicitū ē mutuare pecuniā vel alias res vsufructib⁹ carētes ad vsurā. Tamē ſm Januen̄. vbi prius. ille q̄ vsuras dat ⁊ mutuū accipit ad subuentionē ꝓprie necessitatis nō peccat. q2 nō voluntarius vsuras dat sed quasi coactus necessitate. nec dat vsurario occasionem vsuras accipiendi. sed mutuādi. nec placet ei vsurarū acceptio sed mutuatio que est sue necessitatis subuentio vel alterius. ⁊ hoc licitū. q2 ꝗ̄uis inducere hoiem ad pctm̄ sit illicitū. q2 hoc est quodāmodo consentire peccato. tn̄ vti peccato alterius ad bonū est licitū. sic em̄ deus peccatis hominū vtit ad bonū. q2 nō pmitteret malū fieri nisi ex eo elicere posset bonū vt dicit Aug⁹. in suo encheridion. ⁊ iō Aug. publicano querenti vtrū liceret vti iuramēto ei⁹ q̄ p falsos deos iurat in q̄ manifeste peccat diuinā reuerentiā eis adhibendo. respōdet dicēs ꝙ q̄ vtit fide illius q̄ p falsos deos iurat nō ad malū ſ3 ad bonū non peccato illius se sociat quo p demonia iurauit. sed potius pacto bono quo fidem necessariaz seruauit. sic eodē modo ex malo vsurarij elicit aliqd̄ bonū. s. necessaria subuentio indigentis. ille tn̄ qui recipit vsuras mortaliter peccat. q2 hoc est ꝯtra legē nature. ꝯtra legem mosaicā. ac etiā cōtra legem euāgelicaz. Et ꝙ illud sit ꝯtra legem nature testat phs. j. politicorū dicēs ꝙ vsurario acquisitio pecunie est maxime ꝯtra naturam. vn̄ ſm legem nature diues paupis necessitati vt suipsi⁹ subuenire tenet dicēte xp̄o Math. vij. Omnia quecūq3 vultis vt faciāt vobis hoies ⁊ vos facite illis. Hanc legē vident adimplere creature inanimate. Nam expientia docēte fluuius inueniēs vacuitatē fouee nō ptransit donec eam adimpleuerit. vn̄ natura intantū abhorret vacuum ꝙ potius ꝗ̄ remaneret aliqs locus vacuus i terra ignis vel aer q̄ sunt elementa leuia naturaliter ascendentia descēderent ad replendū illam vacuitatem Ac etiā potius ꝗ̄ remaneret aliquis locus vacuus in aere. terra ⁊ aqua que sunt elementa grauia naturaliter descēdentia ascēderent ad replendū illū locum vacuū. Et istud manifeste p3 de illo experimento philosophico aque descēdentis in vrinale. vn̄ accipiat aliqua candela accensa ⁊ figat in aliq̄ vase. ⁊ deinde ponat aqua in eodem vase fere vsq3 ad medietatem candele. ⁊ tunc accipiat vnū vrinale ⁊ cooperiat cādela ardens cum vrinali. ita ꝙ os vrinalis cooperientis candelam fundū vasis tangat. ⁊ statim ignis candele actōne sua naturali corrumpet aerem existentē in vrinali. quo corrupto statim ne remaneret vacuū ibi aqua ascendit ⁊ extinguit candelā. ⁊ sic replebit locuz aeris corrupti ab igne. Sed miser auarus hō ex sua abūdantia non replet vacuitatē penurie indigētis ꝓximi. et in h̄ videt manifeste agere ꝯtra legem naturalē. Secundū etiā legē mosaicam tenet diues paupi sine vsura accōmodare. Vn̄ Exo. xxij. dicit dn̄s. Si pecuniā mutuā dederis pupillo meo paupi qui habitat tecū nō vrgebis eum quasi exactor. nec vsuris opprimes. Item Leui. xxv. Pecuniam nō dabis fratri tuo ad vsurā. ⁊ frugū supabūdantiā non exiges. Itez Deut. xxvj. Fratri aūt absq3 vsura id qd̄ indiget cōmodabis. ⁊ bn̄dicat tibi dn̄s deus tuus in omni tpe tuo. Scd̄m legē etiā euangelicā tenent indigentiā pauperū sine vsura diuites releuare. Vn̄ Luce. vj. dicit xp̄s Mutuū date nihil inde sperātes ⁊ erit merces vr̄a multa ⁊ eritis filij altissimi. ℞ Insup est notandū ꝙ ſm paris. in de vicijs parte. iiij. Vsure due sunt spēs. Vna manifesta de qua prius dictū est. Alia vo palliata que septē modis cōmittit. Primo mō qn̄ aliqs in loco pignoris ꝓ certa pecunia vino tritico vl' alia re quacūq3 vsufructu carēte accipit grangiā terrā. iumentū vel quamcunq3 rem vsufructū habentē ea cōditōe ꝙ fructus ⁊ ꝓuētus ex illis ꝑcipiētes sibi ꝯuertent quousq3 fuerit sibi solutū. in q̄ pacto qcq̄d ex illis vltra solidū recipit vsura est ſm parit.

Scd̄o mō ꝯmittit vsura palliata qn̄ aliqs in loco pignoris accipit vestimentū. vasa lignea. aurea vel argentea. ⁊ eis vsq3 ad terminū solutōis vtit ⁊ ea peiorat. in quāto magis voluntarie in vsu suo illa peiorat in tanto grauiorem vsurā ꝯmittit. vn̄ de talibus ꝯquerit dn̄s p ꝓphetā Amos. ij. c. Super vestimētis pignoratis accubuerūt. Tercio ꝯmittit vsura palliata qn̄ vsurarius mutuat alicui certam summaz pecunie sub pignore longe melioris valoris ꝗ̄ est pecunia accōmodata vsq3 ad certum terminū quē sperat firmiter mutuatorē non posse tenere. tali ꝯditōe adiecta ꝙ si nō solueret sibi limitato die pignus suū pderet. ſ3 istud ꝓhibet dn̄s Leuitici. xxv. dicēs. Ne accipias a fratre tuo vsuras nec amplius ꝗ̄ dedisti. Quarto modo cōmittit vsura palliata qn̄ vsurarius emit aliquaz rem siue possessionē longe minori pcio ꝗ̄ valeat. sub tali cōditione ꝙ venditor rehabere posset sub eodem p̄cio si resoluerit pecuniam certo die limitato. quez tn̄ diem emptor sperat venditorem tenere non posse. ſ3 talis manifeste facit ꝯ doctrinā apl'i. j. Thess. iiij. vbi ꝓhibet ne qs supgrediat neq3 circūueniat in negocio fratrē suū qm̄ vindex est dn̄s de oibus his. Quinto modo cōmittit vsura palliata cum quis tradit pecuniaz suam alicui negociatori tali ꝯditione adiecta ꝙ sit socius eius in lucro. ⁊ nō in damno qd̄ est valde magna iniquitas cum paup cui tradit pecunia laborem habeat ⁊ periculū tam corpis ꝗ̄ anime. ⁊ sup eum ponat adhuc piculum pecunie. vult em̄ vsurarius ꝙ pecunia sua sit quo ad lucrum ⁊ paupis quo ad damnū ⁊ periculum

Sexto modo ꝯmittit vsura palliata cum diues

nō vult vltra sortem accipe pecuniam a paupere.
vult tñ ex pacto vt operet̃ cū ea duabus vel tribus
vel pluribus diebus. cōtra quos sanctus Tho. in
summa sua. lib. ij. c. lxxviij. Sicut inquit munus a
manu nō licet exigere vel sperare ꝓ mutuo impli
cite nec explicite. tacite vel expsse. ita nec munus a
lingua. nec ab obsequio. ⁊ rō est qm̄ vtrunqꝫ potest
pecunia mēsurari. sicut patet in his qui locāt ope
ras suas quas lingua vel obsequio. vel manu exer
cēt. Septimo modo cōmittit̃ vsura colorata qñ
vsurarius vendit aliquam rem vtputa triticum vi
num ⁊c. ⁊ ꝓ dilatione solutione ꝑcij longe chari⁹
vendit istud ꝙꝫ ẜm cōmune forum valet ⁊ ꝙꝫ vēde
ret illud si statim solutionem haberet. Talis enim
vt dicit Linc. super euangelia. parte tercia. capitu.
cxliiij. Tempus quod ad omniū vsum ⁊ ꝑfectum
ꝯditum est venditioni exponit in hoc ꝙ eo plus re
cepturus est. qꝛ cum debitore diutius pecunia ipi
us moratur. tempus igit̃ vendendo vendit ⁊ ꝑ conse
quens diem ⁊ noctem. ẜ dies est lux solis. nox da
ta est ad requiē igit̃ lucē ⁊ requiem. quid igit̃ respō
debit dñs cum eo defuncto sacerdos incipiēs mis
sam ꝓ eo dicit. Requiem eternam dona eis dñe ⁊
lux ꝑpetua luceat eis. Credibile est deū sic respon
surum. petis eis lucem ⁊ requiem. sed quia iste vē
didit nihil iuris in istis habet. ideo ꝓ luce habebit
tenebras. ⁊ ꝓ requie cruciatum sempiternū. Hec
ille. Et ideo talis vsurarius si lucem ⁊ requiem ve
lit obtinere oportet illuꝫ illud ꝑ qō vsurā obtinuit
restituere illi de quo iniuste vsuram recepit vel ei⁹
heredibus vel executoribus si quo modo hñ pos
set. sin aliter id debet paupibus erogare vt manife
ste ostendit̃ in capitulo extra in antiquis lib. v. de
vsuris. ꝑ Alexandrum capitulo. cum tu. Item ꝑ
Vrbanum capitulo consuluit. Et licet aliqui indi
screte se obligauerint ad soluēdum vsuras. cogi ta
men vsuram soluere iuridice non possunt. si ꝟo de
earum solutione iurauerint cogendi sunt dño red
dere iuramentū. ⁊ cum vsure solute fuerint credi
tores ad eas restituendas sunt ecclesiastica seueri
tate si necessitas fuerit compellendi. vt dicit Alex
ander extra in antiquis lib. ij. de iureiurando. cap.
debitores. Oēs em̄ ꝑdictos septem modos vsu
re palliate sentētialiter ponit parif. in summa sua
de vicijs parte. iiij. E Sed attendēdū est quid
de talibus vsurarijs dicat Berñ. ⁊ ponit̃ in cano
ne sexto florū. c. xiij. Quem inquit modum ponit
humana cupiditas. nonne aūt qui ꝑ vsuram acq
rit pecuniā modicā. similiter mundū lucrari cona
ret̃ vniuersum si non deesset possibilitas si suppe
teret voluntati facultas. Dico fiducialiter ⁊ secure
dico nemini qui sit in volūtate ꝓpria posset vniuer
sus mūdus sufficere. ipm̄ aūt deum ⁊ qō in ipso ē
ꝯiurat ꝓpria voluntas. Nam aut non vellet deum
pctā sua vindicare non posse aut nolle aut nescire
⁊ sic eum esse non deum. ex quo quantū in ipso est
vult eum aut impotentem aut iniustū esse aut insi
pientem crudelis plane ⁊ omnino execranda ma
licia qui dei potentiam iusticiam ⁊ sapientiam pe
rire desiderat. Hec ille. Et ideo merito de talibus
dicit dñs Ezech. xxij. vsuram ⁊ supabūdantiam ac
cepisti. ⁊ auare ꝓximos tuos calumniabaris. mei
ꝙꝫ oblitus es dicit dñs deus. ecce complosi man⁹
meas sup auariciam quam fecisti. Sup quo paris.
Complosa inquit manu ⁊ non palma aperta per
cutiet dñs vsurarium. ⁊ merito quia ipse manus
complosas habuit ⁊ non apertas ad pauperes. et
ideo complosa manu puniet̃ vt pena correspondeat
peccato. iuxta illud Sap. xj. Per que peccat ho
mo ꝑ hec ⁊ torquet̃. vnde inquit parif. Vsurarij ⁊
filij eorum in inferno sibi inuicem maledicent. Di
cet em̄ pater filio. maledictus sis fili. quia ꝓpter te
sum in tormētis istis. fui em̄ vsurarius ne tu esses
paup. Cui ecōtra dicet filius. immo ⁊ tu pater ma
ledictus sis. nisi em̄ tu cōgregasses mihi diuitias
ego nō male cōseruassem eas. Vnde exemplū ad
ostendit idem parif. di. ꝙ erat quidā vsurarius ha
bens duos filios. quorū alter nolēs succedere pa
tri suo in male acquisitis ⁊ fact⁹ est heremita. Ali
us ꝟo volens succedere pr̄i suo cum pr̄e remasit ⁊
mortuo patre ei successit. sed non post multū tpis
ipse decessit. cum aūt nunciatuꝫ esset heremite de
morte patris ⁊ fratris doluit valde credēs eos fir
miter esse damnatos. Et cum rogasset deuꝫ vt sibi
reuelaret statum illorū. raptus est ⁊ in infernū du
ctus. ⁊ nō statim inueniebat eos. sed ad vltimū exi
erunt de quodā puteo igne sulphure repleto. ꝑmo
pater. deinde filius sibijnuicem alternatim mor
dentes ⁊ inuicē litigantes. patre dicente filio. Ma
ledictus sis tu ꝓpter te vsurarius fui. filius aūt ecō
trario dicebat. immo maledict⁹ sis tu pater. qꝛ ni
si iniuste acquisisses ego nō iniuste retinuissem in
iuste acquisita ꝓ quibus iam ineternū damnatus
sum. Et ideo merito de talibus poterit illud intel
ligi Eccl. xj. de patre impio querunt̃ ipsi filij qñqꝫ ꝓ
pter illū sunt in opprobriū. Item Sap. iiij. Ex ini
quis omnes filij qui nascunt̃ testes sunt nequicie
aduersum parentes in interrogatōe sua.

Capitulum XXI

Sub hac quinta specie

auaricie. s. fraude etiā cōtinet̃ symonia. Et
est symonia studiosa voluntas emendi vel
vendendi aliquid spūale vel spūali annexū ꝓ pre
cio tpali. ⁊ isto modo diffinit̃ cōiter a theologis et
iuristis. A Sed ꝓ isto est notandū ꝙ inter bo
na spūalia que symoniaci vendere ⁊ emere solent
quedam dicunt̃ spūalia. qꝛ illis querit̃ spūssanct⁹
cuiusmodi sunt orōnes et suffragia ecclesie. Alia
ꝟo sunt spūalia qꝛ dona sunt a spūsancto data. vt
sapientia sciētia ⁊ intelligentia. ⁊ qꝛ illa sunt dona
spūssancti iō ꝓhibet illa vendere. vñ Prouer. xxiij
Noli vendere sapiam ⁊ doctrinā ⁊ intelligentiā. ẜ
sicut xp̄s dicit in euāgelio. Gratis accepistis gra
tis date. Et quedā ꝟo dicunt̃ spūalia large. qꝛ spū
alibus exercicijs deseruiunt vt vasa ⁊ vestes eccle
sie. Et quedam dicunt̃ spiritualia. quia illis sustē
tant̃ ministri ecclesie qui spūalibus exercitijs sūt
intenti. cuiusmodi sunt decime ⁊ oblationes ⁊ ce
tera huiusmodi. sed tamen talia potius sunt dicē
da spiritualibus annexa ꝙꝫ spiritualia. Hec paris.
Sed a quibusdam alijs altius forsan sapienter
sic diffinitur symonia et melius. Symonia ē stu
diosa voluntas vendendi vel emendendi seu qua

litercūqꝫ possidendi potestatem spiritualem vel effectum ꝓ precio temꝑali cū intentiōe cōmutādi ꝑ appreciationē vniꝰ ꝓ alio. Et sicut dicit Hugo .li. ij. huiꝰ peccati duo legūtur esse principales auctores. Primus giezi qui videtur esse prepositꝰ vēdentium. deinde symon magus qui videt̄ esse emptorum ꝑpositus. Unde giezi gratiā sanitatis naaman syro mēdaciter vendidit. Et ideo eandēꝫ gratiam sanitatis helizeo vindicante factus leprosus emisit vt patet .iiij. Regū .v. Symon vero magꝰ sicut legit̄ Actuū .viij. ca. videns apostolos dantes spiritūsanctum per impositionē manuuꝫ. obtulit eis pecuniam. ad spiritualem potestatē emendam vt videlicet quibuscūqꝫ ipe manus imponeret acciperent spiritumsanctum. Cui dixit Petrus. Pecunia tua tecum sit in perditionem. quoniam existimasti donum dei pecuniam possidere. Nullum dei donum spirituale potest terreno precio cōpensari. Unde de sapientia quod donū spirituale ē dicitur Prouerbioꝝ .iij. Preciosior est cunctis operibus ⁊ omnia que desiderant̄ huic non valent cōparari. De isto enim simone mago qui putauit donum dei pecunia sua comparare loquitur vrbanꝰ et ponitur in ca. j. q. iij. saluator. Iste inquit simon magus donum spiritussancti ea intentione voluit emere vt ex venditione signorū que per eū fierent multiplicatam pecuniam lucraretur. Et ab isto simone nomen suum simonia accepit. vnde tam illi qui spiritualia vendunt q̄ꝫ etiaꝫ illi qui emunt simonem imitantes cōmuniter simoniaci appellantur. Et sicut dicit Hug. in lib. suo de sacramentis vbi prius. horuꝫ sectatores .s. gyezi ⁊ simonis sicut in errore nō sunt diuersi. ita nec in dānatione erūt diuisi. ⁊ sicut dicit vrbanus ⁊ ponit̄ in cañ. vbi prius. Quisquis res ecclesiasticas que dei dona sunt que dona fidelibus ⁊ infidelibus a deo donant̄. qꝛ ab eodem gratis accipiuntur. ideo gratis dari debent ꝓpter sua lucra vendit vel emit cum eodeꝫ simone mago donū dei possideri pecunia existimat Ideoqꝫ qui eas non ad hoc ꝙ institute sunt sed ad ꝓpria lucra munere lingue vel indebiti obsequij vl' pecunie largitur vel adipiscitur simoniacus ē. hec ille. Ex quo patet ꝙ simonia triplici munere cōmittitur .s. munere lingue. munere obsequij. ⁊ munere manus. ⁊ eandeꝫ sentenciā habet parisieñ. in sum. sua de vitijs parte .iiij. titu. de simonia. Primo igit̄ modo cōmittitur simonia quādo aliquis obtinet beneficiū ecclesiasticū vel aliquod donum spirituale ꝑ adulationē. vel preces carnales q̄ munus lingue dicunt̄. Exemplum huiꝰ habemus .j. Macha. vij. vbi legitur ꝙ achimus venit ad demetriū regem. ⁊ cum verbis adulatorijs placuit regi volens fieri sacerdos. quē cum rex constituisset principem sacerdotum s̄m interꝑtationem sui nominis operatus est malum. vnde achimus interꝑtatur luctus fortis. ⁊ ille sicut legitur .j. Machab. ix. precepit destrui muros domus sancte interioris ⁊ opera ꝓphetarū. sed dominus ꝑcussit eum ⁊ obclusum est os eius ⁊ dissolutus palisi. nec vltra potuit loqui verbum ⁊ disponere de domo sua. sed miserabiliter intestatus discessit. Secūdo mō cōmittitur simonia cum aliquis obtinet beneficiū ecclesiasticū vel aliud donū spirituale per seruitiū indebitū vel indebita intentione impensum. quod vocatur munus obsequij. vnde idē est dare seruitiuꝫ ꝓ beneficio debitū. Unde in exemplū huiꝰ potest reduci illud geñ. xxxvij. vbi legit̄ ꝙ sichem circūcidit seipm̄ simulās se deo fuire ꝓ filia iacob ⁊ vtilitate tꝑali quā sperabat cū ea obtinere. ꝫ tandē ipse cū populo suo miserabilit̄ sūt occisi. Spūaliter sichem ebrius vl' ebriosus interꝑtat̄. ꝑ quē signāt̄ tales q̄ ebrietate vitioꝝ igurgitati circūcidētes capita sua sacerdotes fiūt assimilātes se deo fuire ꝓ filia iacob .i. ꝓ ecclesia. siue ꝓ bñficio eccl'iastico ⁊ lucro tꝑali qḋ cum eo sperāt obtinere. ꝫ tales timere possūt ne cū sichē eternal'r occidāt̄. Uñ cris. ⁊ po. i ca. di. xliiij. mī'ti sacerdotes. Quicūqꝫ inq̄t ꝯsidera uit ꝑmatū in terris inueniet ꝯfusionē i celis. ⁊ idō bromezard i li. suo de iure ciuili ⁊ cano. Licet inq̄t status honoꝝ q̄ alicui offert̄ sit licitꝰ ⁊ meritorius bñ se habētibꝰ tñ ē fugiēdus ꝓpt̄ periculū sibi annexū. vl' inuitus suscipiēdus. ꝫ ille. Uñ sanctꝰ iohānes bap. in vtero m̄ris sue sanctificatꝰ. ⁊ in heremo a puericia ꝯuersatꝰ ⁊ a dño electꝰ ⁊ vocatꝰ ⁊ tñ nō ē ausus tāgere verticē dñi. imo et reputauit se idignū soluere corrigiā calciamēti eiꝰ vt patꝫ Ioh. j. Petrus etiā a dño electus reputauit se indignuꝫ ꝑsentia saluatoris nostri iesu xp̄i. d. Exi a me quia hō peccator suꝫ. Lu. v. ⁊ tñ petrus vt dicit Ianueñ in de ope q̄dragesimali sermo. xlix. inm̄ de peccato suo penituit. ꝙ ꝑ totā vitā suam doluit. imo ⁊ ꝓ peccato suo tm̄ fleuit ꝙ tota facies sua ex lacrimis videbat̄ adusta. ⁊ ideo sudariū in sinu suo cōtinue ferebat q̄ fluētes lacrimas detergebat. Legit̄ etiam in euāgelio de cēturione cuiꝰ fidē intm̄ ꝯmēdauit xp̄s ꝙ dixit ꝙ nō iuenit tantā fidē i israel. Math. viij. tñ iste cēturio reputauit se idignū vt xp̄s intraret sub tectū domꝰ sue. Cū igit̄ tu hō peccator q̄cunqꝫ fueris nō sis tam sanctꝰ vt iohānes ⁊ tñ ipe non reputauit se dignū tāgere verticem dñi nec soluere corrigiā calciamēti eius. Nec tantam contritionē ⁊ dolorē de peccatis tuis habes sicut petrus. et tñ ipe nō reputauit se dignū ꝑsentia dñi. nec tantam habes fidē vt cēturio q̄ reputauit se indignū recipe xp̄m in domū suaꝫ. A multo fortiori reputares tu te indignū statu ꝑlatiōis ⁊ poni in domo siue i tēplo dñi ad ligandū ⁊ soluendū q̄si in loco dei. Uñ ad hoc ostēdit nobis pulchꝝ exemplū eximiꝰ philosophus ptolomeꝰ in libro de motu ⁊ cursu planetarū dicens ꝙ lucifer que ē stella matutina quādo plus distat a sole tūc habet maiorem claritateꝫ q̄ꝫ cetere stelle. ꝫ quādo vero nimis appropinquat ad solem .s. quādo cōtingit ꝙ sunt in eodeꝫ signo. tunc eius claritas absorbet̄ a sole. Sic spiritualiter humiles q̄ non reputant se dignos nisi ex sola eiꝰ misericordia ad christum solem iusticie accedere. nec habiles ad aliquam dignitatem in hac vita recipere. gratia dei illuminantur. Sed superbi ⁊ ambiciosi qui intrant signū solis. id est qui credunt se habere gratiaꝫ sine aliqua bona nature. siue fortune a seipis. vel ꝓpter sua merita reputāt se dignos statu honoris merito perdūt gratiā si quā haberēt Exempluꝫ huius habemus de primo angelo qui non reputauit se contentū de statu suo in celo ⁊ ex

ordinatione dei habito ꝫ reputauit se dignum sup
omnes ordines angeloꝝ exaltari ⁊ esse similis al-
tissimo. ⁊ ido eiectus est de celo in ꝓfundū inferni
vt patet Isa. xiiij. Item primi parētes in paradiso
instigante dyabolo voluerūt habere altiorē statū ⁊
dignitatē ꝙ̄ habuerunt a deo gratiose cōcessam. et
ideo statum honorabilē quē habuerūt merito per
diderunt. Sic certe ambitiosi desiderātes dignita
tē vel statū honoris in hoc mūdo gratiam ꝑdūt et
seipos inhabilitāt. Quod cōsiderans beatus Greg.
sicut inquit locus regiminis desiderātibꝰ ē negan-
dus. ita fugiētibus offerēdus. hec greg. ⁊ ponitur
in ca. viij. q. j. in scripturis. Itē idem. j. q. vj. sicut is.
Sicut is inquit ꝗ inuitatus rēnuit requisitus refu
git sacris altaribꝰ ē statuendus. Sic ꝗ vltro ambit
vel importune se ingerit. ē ꝓculdubio repellēdus.
Istud cōsiderans ille sanctꝰ doctor augꝰ. in nullo
inqt sentio deū mihi ita iratū. sicut in hoc ꝙ cū in
dignus essem poni ad remū positus suz ad guber-
naculum in apice regiminis ecclesie. Et adhuc iste
sanctꝰ nō accepit locuz regiminis prece nec ꝑcio ꝫ
quodāmō coactus. nam sicut de eo dicit parisien.
in de vicijs. pte. vj. Fugiebat ab omi ciuitate ꝗ nō
habebat epm ne in episcopū raperetur. Ex quo igit
iste sanctꝰ doctor tm̄ timuit ⁊ seipm tam inhabilez
regimē animarū ⁊ ꝑlaciaz accipe reputauit. multo
magis timerēt tales ꝗ quasi omni vento temptati
onis deprimūt. ⁊ in cōparatione ad istū sanctū ꝗ̄si
nullā habent scientiā. sup eos pastoris officiū ⁊ pre
laciā ꝑsumptuose accipe. B Tales em̄ ꝗ ꝑsum
ptuose sup se prelaciam accipiūt bene figurātur ꝑ
ramnū Iudicū. ix. vbi legit ꝙ ierunt ligna siluarū
vt vngerēt sup se regē. Dixerūtqꝫ oliue. impera no
bis. que respondit. nūqd possum deserere pingue-
dinē meā ꝗ dij vtunt ⁊ hoies et venire vt int ligna
ꝓmouear. q. d. nolo. Dixerūtqꝫ ligna siluaꝝ ad ar-
borē ficū. veni et sup nos regnuz accipe. ꝗ respōdit
nūqd possum deserere dulcedinē meam fructusqꝫ
suauissimos ⁊ ire vt inter cetera ligna ꝓmouear. q
di. nō. Locutiqꝫ sunt ligna ad vitem. veni et impe-
ra nobis. ⁊ regnum sup nos accipe. que respondit.
Nūqd possum deserere vinū meū qd letificat deū
⁊ homines. ⁊ ire ⁊ intra cetera ligna ꝓmouear. q. d
nō. Dixeruntqꝫ oia ligna ad ramnū. veni ⁊ impera
sup nos. que rn̄dit. Si vo me regē vestrū cōstitue-
ritis vobis. venite ⁊ sub vmbra mea requiescite. si
autē nō vultis ignis egrediet de ramno et deuora-
bit cedros libani. Spūaliter ꝭm magistrū histo. in
suis allegorijs. ꝑ ligna siluaꝝ ꝗ ierūt vt regem sup
se vngerēt. intelliguntur tales ꝗ sup se prelatos eli
gunt. ⁊ notabiliter dicūtur eū vngere qr occasionē
ei dant vt vnite et mansuete se debeat habere erga
eos. in hoc ꝙ eum eis ꝑficiunt ⁊ ꝑponūt. valde em̄
ꝑuersum ē eos exonerare qui euz in honore posue
runt. Per oliuā cuius pinguedine dij ⁊ hoies vtū
tur signat aliqs vir misericors in opibus misericor
die se exercens. ꝗ oleo misericordie pauꝑtatē cōdit
aliorū. talis em̄ lucē diuine gratie eodez oleo in se
nutrit ⁊ cōseruat. De tali em̄ dicit Hiere. ij. Oliuā
vberem pulcraz fructiferā vocauit dn̄s nomē tuū.
Talis em̄ prelaciaz refugit. timēs ne occasione eiꝰ
bonū amitteret gratie quā accepit. Per ficū intelli
git aliqs bonꝰ ꝯtemplatiuus iam dulcedinē diui-
nam in contemplatione sentiens. talis em̄ nō vult
prelaciā suscipe timēs dulcedinē diuinā. quaz sen-
tit amittere ⁊ implicare se negocijs secularibꝰ. cōsi
derans ꝙ sicut dicit Apl's. ij. Thimo. ij. Nemo mi
litans deo implicat se negocijs secularibꝰ. Per vi
tem vero ꝓpter vini feruorē intelligitur aliqs ꝑfe-
cte charitatis ꝗ laborat in studio ad cognoscendū
legem dei. ⁊ ꝑdicatione verbi dei. vt homines errā
tes ad viam reducat catholice veritatis. ⁊ talis eti-
am prelaciā recusat timens ne si eam reciperet fer
uor charitatis in eo tepesceret ꝓpter aquā munda-
ne sollicitudinis supinfusam. Rhānus vo genus
rubi ē qd vulgus senticē appellat asprimū ⁊ acule
atū sicut sonties. ⁊ ꝭm iosephū ad impetum venti
ignem naturaliter emittit. ⁊ ē in ꝑncipio mollis ⁊
postea indurescit. vnde ⁊ signat aliquē malum am
bitiosum ⁊ iracundū. Et hoc ꝓpter triplicē ꝓprieta
tem rhamni. Primo qr sicut rhamnꝰ in ramos
diuersos ē diuisus et spinosus ita tales ambitiosi
in seipis sunt diuisi ex affectiōe diuitiarū ⁊ multis
inordinatis pungunt desiderijs. vnde Apl's. j. thi.
vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in temptationē
⁊ in laqueos dyaboli ⁊ ī desideria multa ⁊ inutilia
que submergūt hominē in interitū et ꝑditionem.
Secundo qr rhamnus sterilis ē ⁊ inutilis nisi de
quāto excisus ꝯbustioni cōmittit. sic tales ambiti-
osi sunt infructuosi. ⁊ ideo finaliter excidentur ⁊ in
ignē ꝓijciēt eternū. Tercio qr sic rhānus ad ipe
tū venti ignē emittit. sic tales miseri ambitiosi ad ī
petū vēti supbie ignē emittūt ire ⁊ rācorū ⁊ talis ei
rhānosus prelaciā optat admittere ꝗ se subditis su-
is ad modū rhāni in ꝑncipio mollis exhibet ⁊ mā
suetū. ꝓmittens eis qetem sub vmbra sue ꝓtectio
nis possidere. ꝫ postea se exhibet durū ⁊ spinosum
⁊ ignē rancoris ⁊ malicie ex se emittēs. quo seipm
⁊ suos subditos ꝯburit. ꝫ tales finaliter nisi se emē
dauerint. ac etiā illi ꝗ tales scienter eligūt ⁊ consti
tuūt igne cōburētur eterno. Vn̄ exemplū huiꝰ ha
bemus. Nume. xvj. vbi legit. ꝙ chore dathā ⁊ abi-
ron surrexerūt cōtra moysen ⁊ aaron volentes se
supplantare ⁊ sup se prelaciā ⁊ ducatū ꝑsumptuo-
se suscipere. Et ideo dn̄s fecit terrā apto ore deglu-
tire eos in infernū viuētes. ⁊ sicut patet in ꝓximo
ca. sequēti. xiiij. milia ⁊. cc. de maioribꝰ leuitaruz ꝗ
erant ꝯsentientes ad eorū ꝑuersam electionē com
bussit dominus igne de celo descendente. et tanꝙ̄
stipulam eos subito deuorauit. Et ideo merito di-
cit Apostolꝰ ad Hebreos. v. Nemo sumat sibi ho-
norē ꝫ qui vocatur a deo tanꝙ̄ Aaron. Sup quo
Parisienſ. in de vitijs parte. iiij. titu. de symonia.
Aaron inquit ostensus est sacerdotio dignus ꝑ vir
gam que floruit ⁊ fronduit ⁊ fructum fecit. vt patz
Numeri. xvij. Et hic est primus modꝰ quo cogno
scuntur ꝙ quis vocatur a deo ad statum honoris
quando aliquo miraculo ostendit honore dignꝰ.
C Secundus modus est cum aliquis osten-
ditur dignus dignitate aliqua voce lapsa de celo:
Iosue. de quo Numeri. xxvij. Item beatus Nico
laus. vt patet ꝑ Ianuen. in legēda vite eiusdē. Itē
xp̄s de ꝗ Math. xij. Ecce puer meꝰ electꝰ quē ele-
gi. Tercius modus fuit ꝑ sortem quo mō mathi

us ostensus fuit dignus apostolatu. vt patz Actu.
j. Quartus modus ē p electionē canonicam. ꝫ
hodie electio canonica facta ē dyabolica. Quādo
eñi in ecclesijs plures erant boni q̄ mali. tunc ele-
ctio que est fm pluralitatē vocum bona erat. plu-
res eñi erant illi qui eligebant deo q̄ qui eligebāt
dyabolo. sed modo econtrario est. Cum enim nūc
sint plures mali in ecclesijs q̄ boni plures eligūt
fm voluntatē dyaboli q̄ fm voluntatem dei. ꝛ sic
frequēter est potius electio dyabolica q̄ canonica
Hec parisieñ. Tales eñi nō vocantur a deo ꝫ po-
tius a dyabolo. Unde Aug⁹. in de questionib⁹ ad
orosiuz. q. ij. Illum inquit cognosce missum siue
vocatum a deo non quem paucorum laudatio vel
potius adulatio eligit. sed potius illum quem vi-
ta ꝛ mores optimi ꝛ apostolicorū exigio ꝯmendāt
sacerdotum vel etiam qui vniuersoꝝ populoꝝ iu
dicio cōprobatur. qui non appetit preesse qui non
pecuniam dat vt honorē prelati acquirat; hec ille.
Et tales tanq̄ veri pastores xp̄i intrant per ostiuz.
ꝫ qui p dyabolum vocant tanq̄ fures et latrones
ascendūt aliunde. dicente xp̄o Johan. x. Qui non
intrat per ostium in ouile ouiū ꝫ ascendit aliunde
ille fur est ꝛ latro. qui autem intrat p ostiuz pastor
est eiuū. Et sequit. Ego sum ostiuz. si quis p me in
trauerit saluabitur. Sup quo Aug⁹. Quicūq̄ in-
quit vult intrare in ouile xp̄i per ostiū intret. xp̄m
predicet. ꝛ nō solum xp̄m predicet. sed etiam xp̄i
gloriam querat ꝛ non suā. Humilis est ianua que
est xp̄s dominus. qui intrat per hanc ianuā opor-
tet vt se humiliet, ꝛ sequitur. Qui non intrat p osti
um in ouile sed ascendit aliunde ꝛc. Aliunde eñi ꝛ
non per ianuam intrat qui per symoniam officiuz
pastoris suscipit. Tales eñi bene figurantur Dan.
x. per sacerdotes bel. vbi legit q fuit quoddā ydo-
lum nomine bel quod rex cum populo ꝛ sacerdo-
tibus colebant p deo. cui dabantur singulis dieb⁹
vt dicit magister hystoriarū. de simila modij tres.
oues. xl. vini amphore sex. Crediderunt enim rex
ꝛ populus q bel fuisset deus viuens ꝛ comedisset
omnia. tamen in rei veritate sacerdotes cū suis vxo
ribus ꝛ pueris in suis voluptatib⁹ deuorabāt om-
nia. Unde ꝛ rex dixit Danieli. Nonne videtur tibi
bel esse deus viuens. an non vides quanta come-
dat et bibat. ꝛ ait Daniel. Ne erres rex. Iste enim
intrinsecus est luteus. ꝛ forinsecus ereus. neq̄ co-
medit aliquādo. neq̄ bibit. ꝛ iratus rex vocauit sa-
cerdotes eius ꝛ dixit eis. Nisi dixeritis mihi qs co
medit impēsas moriemini. si aūt ostēderitis q bel
comedit hic morietur daniel q2 blasphemauit bel.
Et dixit Daniel regi. Fiat iuxta verbū tuū. Et ve-
nit rex cū daniele ad templū bel ꝛ dixerūt sacerdo-
tes. Ecce nos egrediemur ꝛ tu rex pone escaz et vi
nū ꝛ misce ꝛ claude ostiū ꝛ signa anulo tuo. ꝛ cū i-
gressus fuer; mane nisi oia inuener; comesta mor
te moriemur. vel daniel q̄ mētitus ē aduersuz nos
Fecerāt aūt sacerdotes sub mēsa absconditū introi
tū: ꝛ p illud ingrediebāt sp. ꝛ deuorabāt impensa.
Factū est aūt postq̄ egressi sunt illi. ꝛ rex posuit ci
bos añ bel. Precepit Daniel pueris suis vt affer-
rēt cinerē. ꝛ cribrauit p totū templū coram rege. et
egressi clauserūt ostiū signātes cū anulo regi ꝛ abi
erunt. Sacerdotes aūt ingressi sunt nocte iuxta cō
suetudinē suā ꝛ vxores ꝛ filij eoꝝ. ꝛ comederunt et
biberūt oia sup mēsam impensa Surrexit aūt rex
summo mane ꝛ daniel cū eo. ꝛ ait. Salua ne sūt si
gna daniel: q̄ respondit. salua rex. Statimq̄ cum
aperuissent ostiū intuitus ē rex mensaz. ꝛ exclama
uit voce magna. magn⁹ es bel. ꝛ nō ē apō te dol⁹. ꝛ
risit daniel. ꝛ tenuit regē ne igrederet ꝛ dixit. Ecce
pauimentū. animaduerte cui⁹ vestigia sunt hec. et
dixit rex. video vestigia viroꝝ mulierū ꝛ infantiū.
Et iratus ē rex. ꝛ apphendit sacerdotes. vxores. ꝛ
etiā filios eoꝝ. ꝛ ostenderūt abscōdita hostiola p
q̄ ingrediebant ꝛ cōsumebāt omnia sacrificia. Oc-
cidit igitur rex illos sacerdotes. ꝛ tradidit bel in pō
testatē danielis. q̄ subuertit eum ꝛ templum eius.

Moraliter iam isto modo stat cum simoniacis
ad dispensationē bonoꝝ ecclesie iniuste intrātib⁹
Non enim intrant per ostiū quod est xp̄s. ꝫ aliun
de vt preostensum est. Ascendunt ea intentione vt
cōsumant in suis vanitatibus ꝛ voluptatibus ob-
lata a populo. ꝛ pcurant sibi multa tam de tempa
libus q̄ de spiritualibus sub ptextu q de⁹ in suis
mēbris comedit omnia. ꝛ nō dubium quin multa
sunt eis collata ad istam fidem vt quietius cōtem-
plationis studio ꝛ predicationi verbi dei vacent. ꝛ
vt de bonis tempalibus eis ad istum finem colla-
tis strictam sustentationem habeant. iuxta illud. j.
Thi. vj. Habentes alimenta ꝛ quib⁹ tegamur hijs
cōtenti sumus. Et de residuis deus in suis paupe-
ribus pasceretur. iuxta modū loquendi xp̄i Ma-
thei. xxv. Quod vni ex minimis meis fecistis mi-
hi fecisti. Et q viri ecclesiastici deberēt bona eccle-
sie que abundant eis supra necessariū victū ꝛ vesti
tum pauperibus porrigere testatur Jo. abb. divill.
in quodam sermone qui sic incipit. Tulerunt lapi
des vt iacerent in eum. Et sub autoritate ambro. et
Hiero. vbi sic scribit. Predones eñi sunt ꝛ rapto
res qui rebus ecclesie abutuntur. Abundantiā eñi
suam a pauperibus rapiunt. Quod eñi abundat
eis sup victum ꝛ vestitū pauperū est. Et huic con-
cordat Bern. ꝛ ponitur floꝝ. ca. xlv. Sane inq̄t pa
trimonia sunt pauperū facultates ecclesiarū. et sa-
crilega eis crudelitate subripitur quicqd sibi mini
stri ꝛ dispēsatores. nō vtiq̄ vel possessores vltra vi
ctū recipiūt ꝛ vestitū. imo vt dicit idē. ca. liij. eiusdē
libri. qcqd vltra necessariū victū simplicē vestitum
de altero retines tuū nō ē. furtū ē ꝛ rapina ē ꝛ sacri
legiū ē. ꝫ vtinā rex ꝛ alij fundatores elemosinarū
apponerēt sigillū recte ꝯsiderationis ꝛ discretionis. ꝛ
ꝯsiderarēt ex vno latere deuastationē oblatoꝝ in
vano apparatu ꝛ mūdi pompa ꝛ sic ꝯsiderāt vesti
gia pedū talit igredientiū. i. voluptuosos affectio-
nes manifestas in puluere vanitat; mūdi. s. in sup
flua vanitate apparat⁹ familiariū ꝛ eqꝝ. ꝛ vna cū h̄
ꝯsiderarēt xp̄i paupes necessitate cōpulsos ꝛ clau
dos ꝛ cecos ostiatim mēdicādo palpitare. ꝛ nō du
biū qn si rex ꝛ alij fūdatores elēynarū apponētes si
gillū sue discretionis h̄ ꝯsiderarēt bñ viderēt q xp̄s
nō comedit in suis paupib⁹ mēbris ista bona. ꝫ q
voluptuosi ministri templi nō intrātes p ostiuz. ꝫ
pdicto modo furtiue ascendentes aliunde furant
ꝛ deuorant sacrificium deo oblatū. Tales enim sy

moniaci nedum latrones sunt sed etiam sacrilegi pessimi. vnde parisien. in de vicijs. parte. iiij. Latro inquit est qui lucra principaliter sectatur etiā q̄ non dantes corporaliter persequit̄ et dantes spiritualiter necat. ⁊ dum lesionem ꝓximi cogitat. quasi latro sedet in spelunca. sacrilegus ē ⁊ simoniacus quia sacra sunt ea circa que latrociniū suuꝫ cōmittit. Absurdum em̄ est dicere illum sacrilegum qui furatur vel rapit calicem alicuius ecclesie. et non potius dicere eum sacrilegum qui furatur ⁊ rapit totam ecclesiam cū calice cum alijs que ad eam ꝑtinent. Pro quo notandū ꝙ tres sunt species sacrilegij ſm ꝙ sunt tria sacra. scꝫ loca persona ⁊ res Sanctitas autem loci ordinatur ad sanctitatē hominis vt. s. in loco sacro deū colat vnde. ij. machabeo. v. Non ꝓpter locum domin⁹ elegit. sed ꝓpter gentem locum. et ideo grauius est sacrilegium qd̓ cōmittitur in ꝑsonam sanctam quocūq̄ modo violando ipam vel contemnēdo q̄ꝫ quod cōmittitur solū in locū. Et quia sanctoꝝ imagines et reliquie venerantur secundarie ꝓpter sanctos quoruꝫ sunt ymagines ⁊ reliquie. ideo violatio istorum siue cōtemptio est sacrilegiū cōmissuꝫ in personas sanctorum. res sacre sunt sacramenta quorū princ ipium est sacramentum eucharistie. ⁊ ideo grauius est sacrilegiuꝫ quod cōmittitur in ipsam. deinde ſm ordinem sanctitatis in alia sacramēta in alias res sacras. quia quanto aliquid est sacratius tanto sacrilegium in ipm commissum est grauius. Post vero sacramenta inter res sacras ſm locum sanctitatis obtinent gradū sanctitatis vasa sacra consecrata ad sacramētorum ministrationem. et deinde ea que pertinent ad ornatū ecclesie ⁊ ministroꝝ ei⁹ ⁊ deinde ea que sunt deputata ad sustentationē ministroꝝ ecclesie siue sint mobilia siue immobilia.

D Sed q̄ꝫ periculosum ⁊ horrendū sacrilegiū sit bona ecclesie siue mobilia siue imobilia ad sustentationē ministroꝝ sancte ecclesie deputata iniuste surripere. patet. ij. Macha. iij. vbi legit̄ ꝙ cū sancta ciuitas hierusalem habitaret̄ omni pace. et leges optime custodirentur ꝓpter Onie pontificis dispositionem ⁊ pietatem. et odioso animo habēs mala que fiebant. ac etiam ipi reges ⁊ principes locum illū sanctū hierusalē summo honore dignum ducerent. ⁊ templū maximis mūerib⁹ illustrarent ita. vt Selēucus asie rex de redditib⁹ suis prestaret oēs sumptus ad ministeriū sacrificioꝝ ꝑtinentes. Symon aūt de tribu beniamin ꝑpositus templi cōstitut⁹. ꝯtēdebat obsistēte sibi ꝑncipe sacerdotū aliquid iniquū in ciuitate moliri. Sꝫ cū tandē vincere oia nō posset venit ad apolonū Tharse filiū q̄ illo tp̄e erat dux celessyrie ⁊ fenic̄ ⁊ nūciauit ei pecunijs innumerabilib⁹ plenū esse erariū hierosolymis. ⁊ cōmunes copias imēsas esse. q̄ nō ꝑtinent ad rem sacrificioꝝ. aut possibilē sub potestate reḡ cadere. Cūq̄ retulissꝫ apoloni⁹ ad regē d̓ pecunijs q̄ delate erāt. ille acutū eliodorū qui erat sup negocia eius misit cū mādat̄. vt ꝑdictā pecuniā transportaret. statimq̄ Eliodorus iter aggressus ipse q̄dē ꝑ celessyriam ⁊ fenicē ciuitates essꝫ ꝑagratur⁹ ⁊ voluntatē regis ⁊ ꝓpositū ꝑfecturus ꝫ cuꝫ venisset hierosolymis benigne a summo sacerdote in ciuitate esset recepturus. narrauit de dato iudicio pecuniarū et cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogauit aūt si vere hec ita essent. tūc summ⁹ sacerdos ostendit deposita esse. vt victualia viduaruꝫ ⁊ pupilloꝝ. quedā vero esse ircani thobie viri valde eminentis in his que detulerat impius symō vniuersa argēti talenta quadringenta. ⁊ auri ducenta Decipi vo eos qui loco ⁊ templo qd̓ ꝑ vniuersuꝫ mundū honoratur ꝓ sui veneratione ⁊ sanctitate impossibile omino esse. at ille ꝓ his que habebat i mandatis a rege dicebat omni generi gregis ꝫ deferenda. Constituta autē die intrabat cū his eliodorus ordinatus. non modica vero ꝑ vniuersam ciuitatem erat trepidatio. sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactabāt se ⁊ inuocabāt de celo euꝫ qui depositis legem de celo posuit vt his qui deposuerant ea salua custodiret. iam vero qui videret summi sacerdotis vultū mente vulnerebat̄. Facies em̄ et color immutat⁹ declarabāt internum animi dolorē. Circūfusa enīꝫ erat mesticia viro quedā et horror corpis per que manifest⁹ aspicientibus dolor cordis eius efficiebat̄. Alij etiam congregatim de domibus suis confluebāt publica supplicatione obsecrantes ꝓ eo ꝙ in contemptu locus esset venturus. Accinctiq̄ mulieres cilicijs. pectus per plateas confluebant. Sed etiam virgines que concluse erant percurrebant ad omnia. Alie autem ad muros. Quedā vero fenestras suas aspiciebant. Vniuerse auteꝫ protendētes manum in celum dominū deprecabant̄. Erat autē cōmixte multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hij quidem inuocabant ⁊ clamabant ad omnipotentem deum vt credita sibi hijs que crediderant cū omni integritate cōseruarent. Eliodorus autē qd̓ decreuerat ꝑficiebat eodē loco ip̄e cum satellitib⁹ circa erariū ꝑñs. ꝫ spiritus omnipotētis dei magnā fecit sue ostensionis euidentiam. ita vt omnes qui ausi erant ei parere ruētes dei virtute in dissolutionē ⁊ formidines cōuerterent̄. Apparuit em̄ illis quidā equus terribilem habens sessorem optimis operimētis adornatum. Isq̄ in impetu eliodoro priores calces elisit. q̄ autem ei insedebat videbat̄ arma habere aurea. Alij autē apparuerunt duo iuuenes virtute decori. optimi gloria. speciosiq̄ amictu qui circūsteterunt eum. ⁊ ex vtraq̄ parte flagellabāt sine intmissione multis plagis verberātes. subito autem eliodorus cōcidit in terrā. eūq̄ multa caligine circūfusū rapuerūt atꝫ in cella gestatoria positū eiecerūt. Et is q̄ cū multis cursorib⁹ ⁊ satellitib⁹ ingressus ē erariū portabat̄ nullo sibi auxilium ferēte manifesta cognita ꝟtute dei iacebat mut⁹. atq̄ omi spe et salute ꝑuatus. ꝫ tñ post ꝑcib⁹ onie sacerdotis vita ei donata ē. Vñ cū simoniacus vt ex ꝑdict̄ patet grauissime peccat in deū patrē ⁊ filiū ⁊ spiritūsanctū. ꝯtēnendo sacramēta ecclesie quātū in se ē polluendo locū sanctū scꝫ dei ecclesiaꝫ cū omib⁹ in ea contētis ⁊ ꝑtinentijs furādo patet ꝙ symoniacus furtū grauissimū ꝯmittit ⁊ sacrilegiū. Et ideo merito parisieñ. in de vicijs ꝑte quarta. cum inquit ꝑlatus vicem dei obtinet quando symoniacus prelat⁹ efficitur latro ⁊ sacrilegus vice dei in ecclesia

fungit. Opponitur aūt sacrilegiū virtuti religiōis perfecte per quam deus colitur que est pars iustitie. et pertinet ad transgressionem huius mandati Sabbatum sanctifices. quia per ipsum precipit diuinum cultū et debitam reuerentiā deo in diuinis exhiberi. ¶ Tercio modo cōmittitur simonia quando aliquis obtinet beneficiū vel donum spirituale per pecuniam: quod munus manus vocat et p pecuniā intelliguntur oīa bona fortune. Unde Aug9 de doctrina xpiana Quicquid habēt homines in terra. et omnia quorū sunt domini vocat pecunia. seruus. vas. ager. arbor. pecus. et qcqd horum est pecunia dicit. hec aug9. et ponit in ca. j. q. iij. totum. Exemplū huius habemus. iij. Regum. xiij. et ij. Paralipo. xiij. vbi legit q quicunq volebat imponebat man9 hieroboam. et timebat sacerdos excelsorum. et sequit. pter hāc causam dom9 hieroboam euersa et deleta est de supficie terre. sed si venditio ydolorū sic vindicata ē a domino quomō vindicabit venditio sacerdotij veri et beneficij ecclesiastici. necnon et cuiuscunq alterius spiritualis dei doni: presertim cū tales simoniaci auferūt a se et ab ecclesia dei. et extinguunt ignē spūssancti. Quod bene figuratū est. ij. Machabeo. j. p hoc q ignis sacrificij qui p. lxx. annos captiuitat babilonice vixerat sub aqua absconditus. ꝫ antiocho vendenti sacrificiū iasoni sicut dicit ignis extinctus ē. Spiritualiter p ignem istū vt dicit parisieñ. figuratur spiritussanctus qui sub aquis paupertatis. tribulationis in tpe martyriū latuit in eoꝝ cordibus et viuificauit ecclesiā xpi. ꝫ tamen post solutionē sathane. de cuius solutione legit Apoca. xx. et postꝙ suggerēte dyabolo venalis esset ecclesiastica dignitas. sacramenta ecclesie et alia dona spiritualia. iste ignis extinctus ē in multis. et specialiter in omnibus simoniacis. Unde leo papa. et ponit in cano. j. q. j. gratia. Gratia inquit si nō gratis datur vel accipit. nō est gratia. Symoniaci autē gratis accipiunt gratiā. igit que maxima in ecclesiasticis ordinibus opatur nō accipiūt. si nō accipiunt non habēt si autem nō habent neq gratis neq non gratis dare possunt cuiq. Quid igitur dant. pfecto qd habent. quid aūt habent. spiritū vtiq mendacij. quo mō hoc pbamus. quia si spiritus veritatis testante veritate ipa de qua pcedit gratis accipit. pculdubio spūs mēdacij puincitur. ratio q nō accipit gratis vel dat. hec ille. Itē eoꝝ bñdictio in maledictione cōuertit. Uñ Greg. et ponit in ca. j. q. j. presbyter. Presbyter inqt si ecclesiā p pecuniā obtinuerit. nō solū ecclesia puetur. ꝫ etiā sacerdotij honore spolietur. q altare et decimas et spiritūsanctum emere vel vendere simoniacam heresim nullus fidelium ignorat. benedictio illi in maledictionē conuertitur. q ad hoc q fiat hereticus pmouetur. hec ille. Itē anathematis opprobrio condemnant. vnde Amb. et ponit in ca. j. q. j. reperiūtur. Quicūq deinceps p accipiēda diuini doni dignitate quod libet pmiū fuerit detectus obtulisse. ex eo tpe nouerit se anathematis opprobrio condamnatū. atq a participatione corpis et sanguinis xpi penit9 alienū. ex quo illū cōstat execrabile hoc ppetrasse flagiciū. Itē Greg. et ponit in ca. j. q. j. q sacros. Qui sacros inquit ordines vendūt et emunt sacerdotes esse nō possunt. vnde scriptū ē anathema accipiēti hec ē symoniaca heresis. quomō igit si anathema sunt et sancti non sunt sanctificare alios possunt. et si in corpe xpi nō sunt quomodo corpus xpi tradere alijs vel ipimet accipere possunt. qui maledict9 est quomodo benedicere potest. hec Greg. Item xpo ceteris peccatoribus in templo dimissis singulariter simoniaci eijciunt. Unde Math. xxj. et Joban. ij. legitur q xps facto flagello d funiculis eiecit ementes et vendentes de templo. et nummulariorū mensas euertit qui simoniacos figurāt. Nō eñi legitur in toto euangelio q xps cōtra aliquod peccatū tamrigide. tampotenter. et tamacute exarsit. Et nimirū. q peccatum istud aufert ab ecclesia spiritūsanctū. Unde Greg. et ponitur in ca. j. q. j. q student. Dominus inquit vt vendentes et ementes huius gratie expertes ostenderet cūctos alios peccatores in templo dimisit. singulariter emētes et vendētes columbas increpans. et flagellis de templo eiecit. In quo vēditores et suos emptores gratia spiritussancti constat esse destitutos et vacuos. vnde simoniaci nedum vendunt et emunt dignitates ecclesiasticas. sed etiam ipm dominū nostrum iesum xpm. Et hoc dupliciter vt dicit parisieñ. in summa sua de vicijs. pte. iiij. titulo. de symonia.

Primo quia vendunt gratiam spiritussancti. et ipm spiritūsanctum. Sed vt cu docet fides catholica. spiritussanctus est deus et cōsubstātialis xpo. patet q simoniaci deū et dñm nostrū iesu xpm cū iuda traditore vendunt. Unde Tharasius in epistola ad Adrianum. et ponitur in ca. j. q. j. eos. Tolerabilior inquit est macedonij et eorum qui circa ipm sunt spirituisancto impugnatorum impia heresis. supple ꝙ heresis symoniacorū. Illi enim creaturam et seruum dei patris et filij spiritumsanctu delirando fatentur. isti vero symoniaci eundē spiritumsanctum efficiunt seruum suum emendo vl vendendo. Omnis eñi domin9 quod habet si vult vendit. siue seruum siue aliquid eorum que possidet. similiter et qui emit dominus eius volens esse quod emerit. quia per precium pecunie illud acqrit. ita etiam qui hanc iniquam occasionem operatur detrahunt spiritūsancto eqliter peccantes his qui blasphemauerunt dicentes xpm in beelzebub principe demoniorum eijcere demonia. atq vt verius dicamus iude comparantur traditori. qui iudeis occisoribus xpm vendidit. cum ergo spiritussanctus consubstantialis sit christo eiusdem iude ipi portionis erunt. et proculdubio in eis spiritussanctus non est id est sacerdotij sanctitas. Nam vt dicit Greg. et ponitur in ca. j. q. j. qui studet. nemo potest retinere quod vendidit. Cum igit tales vendiderunt gratiam. et per consequēs sacerdotij sanctitatem. patet q nec gratiam spiritussancti nec sacerdotij sanctitatē habent. Unde Amb. et po. in ca. j. q. j. reperiuntur. Reperiuntur inquit ꝙ plurimi negociatione muneris mercari velle gratiam spiritussancti dum illi preciu donant vt pontificalis ordinis sublimitatem accipiāt obliti verboꝝ petri qui dixit ad symonē. Pecunia tua tecu sit in perditionē. et quia existimasti donū dei pecunia pos-

fideri.proinde quia vsitatū est tm̄ malū et maiorū
extat mucrone frequēterſuccisuꝫ. Nos quoqꝫ hu-
ic vulneri canceroso ignitū qđ supest adhuc iniici
mus ferrū decernētes omino vt quicūqꝫ deinceps
ꝓ accipienda diuini doni dignitate quodlibꝫ pre-
miū fuerit detectus obtulisse ex eo tempore se no-
uerit anathematis obprobrio condemnatum atꝫ
a participatione corporis et sanguinis xp̄i alienū.
ex quo constat illū christo execrabile ꝑpetrasse fla-
gicium ꝙ si aliquis eius accusatorū extiterit.ille q̄
hunc ordineꝫ munerū donatione fuerit lucratus.
⁊ suscepto honoris gradu ⁊ in monasterio sub per
enni penitentia traditur illi vero qui hac causa mu
nerū extiterunt acceptores.si clerici fuerint hono-
ris sui amissione mulcentur ⁊ punientur.si vo lay
ci perpetuo anathemate condemnenṫ. Hec amb.

Secūdo modo vt dicit pariſ. vbi prius simoni
aci deum vendunt dum deū christum in sacramē-
to altaris vendūt ꝓ pecunia missas celebrādo. vn
de Odo.super euangelia.ser.xlij.super illud Ma-
thei.xxj. Mensam inquit nummulariorū ⁊ cathe
dras vendētiū columbas euertit.mense inq̄t num-
mulariorum sunt altaria xp̄i de quibus cupidi sa
cerdotes faciunt mensam cambiatorum.quia mis
sas tanqꝫ monetam pro moneta combitioni expo
nunt et tales missas celebrant quas magis sciunt
lucratiuas. Vendētes columbas sunt qui spiritu-
alia vendunt ꝓ tꝑalibus. qui etsi non ore clamāt
tamen corde cū iuda clamant dicentes. Quid vul
tis mihi dare et ego vobis eum tradam. Hec ille.
Item Hosti.in summa sua.titulo de simonia.ca.
qualiter. vel ca. quid si clericus.tractans de hijs q̄
dant denariū vel denarios sacerdotibus pro faciē
do anniuersario.vel ꝓ celebranda missa de spiritu
sancto vel huiusmodi aut trientali dicendo.et con
cludit ꝙ in omnibus istis dare vel accipere tempo
rale pro spirituali.aliquo pacto vel ex certa ꝯuen-
tione simoniacum est ſm ꝙ iste terminus ꝓ notat
appreciationē.vnde huiusmōi sacrificia diuina of-
ferri deberent pure ꝓpter honorem ⁊ amorem dei
et salutem viuorum et requiem mortuorū ⁊ nō cu
piditatis vel ambitionis gratia. In cuius dei figu
ram legitur Leuitici.xiiij.ꝙ cum dominus ignem
celestem misisset in templū. in quo solum sacerdo
tes ei offerrent. Nadab et Abyu filij aaron ereptis
thuribulis imposuerunt ignem alienum. egressus
ignis a domino deuorauit eos ⁊ mortui sunt. Spi
ritualiter vt dicit Parisienſ in de vicijs. titulo de
auaricia mercennariorūꝫ.ignis de celo missus dei
amorem designat. de quo igne dicit christꝰ in euā
gelio. Ignem veni mittere in terram et quid volo
nisi vt ardeat. De igne isto solum ponerent sacer-
dotes in thuribulis suorum cordiū que ad modū
thuribulorum inferius ad terrena essent clausa. su
perius vero ad deum aperta. Et super hūc ignem
imponerent incensum suarum orationum vt dice
re possent cū ꝓpheta. Dirigatur domine ad te ora-
tio mea sicut incensuꝫ ⁊c̄.ꝫ dimisso igne isto multi
sacerdotes moderni ponūt ignem alienū in thuri-
bulis suis. Ignis vero alienus vt dicit parisiensis
vbi prius.est ignis ambitionis vel cupiditatis.de
quo igne offerūt domino quādo causa cupiditatis

missas celebrant ⁊ cetera opera spiritualia faciunt
Vnde Bern. Habet inquit aduersarius noster vi-
puta peruersoꝝ peruersus.diuinorum operū emu
lator ignem ambitionis.quē saluator in nobis nō
accedere sed extinguere venit. si quis auteꝫ alienū
ignem in diuino ꝑsumpserit offerre sacrificio mo-
rietur in iniquitate sua.hec ille. vnde in confirmati
onem huius ꝓpheta dicit Hieremi. xlviij. Male-
dictus qui opus dei facit fraudulenter. Sup quo
interlinealis. Fraudulenter inquit opus dei facit
qui ꝓ corporalis rei munere vel laudis humane:
vel ꝓ humani iudicij gratia opera facit diuina.po
test tamen minister ecclesie qui dispensat spiritua-
lia aliqua temporalia pro sui sustentatione ſm or
dineꝫ ecclesie et consuetudinem licitam.nec a deo
in scriptura sacra. nec a sanctis doctoribus repro-
batam absqꝫ vicio symonie accipere. ita ꝙ non ac-
cipiatur ex pacto tanqꝫ premium mercedis.ꝫ tan-
qꝫ donum voluntarium siue stipendiuꝫ necessita-
tis.vnde super illo.j.Thymoṫ.v. Qui bene ꝑsunt
⁊c̄.dicit Augꝰ. Accipiant sacerdotes necessitatꝭ su
stentationem a populo. ⁊ mercedē dispensationis
a domino.non eniꝫ a populo redditur quasi mer-
ces illis qui sibi in charitate euangelij seruiunt. ꝫ
tanqꝫ stipendiū datṫ,quo vt possint laborare pascāṫ
⁊ q2 omē munus intelligiṫ sub nomine pecunie.si
ue sit munus a lingua siue ab obsequio.siue a ma
nu.ideo nullū munꝰ dandū ē nec recipiendū pro
spiritualibus vt dictum est. Et ideo merito vt dicit
ꝓpheta Isa.xxxiij. Beatꝰ q̄ excutit manꝰ suas ab
omi munere. Pro quo notandū ꝙ spūaliter in
scriptura inueniūtur septē sancti qui manus suas
ab omi munere excusserunt.ꝑ quos vt dicit parisi
ensis sup illo Apoca.xiiij. Sine macula sunt an-
te thronū.signāṫ ecclesiastice ꝑsone q̄ tenētur cōsi-
militer facere. Primꝰ ē abraham. de quo legiṫ
Gen.xiiij.ꝙ postqꝫ gratia dei operāte hostes occi-
derat.reduxit oēm substantiā regis sodomorū ab
hostibꝰ captam.⁊ dixit sibi rex. Da mihi animas
cetera tolle tibi. Cui rn̄dit abrahā. Leuo manꝰ me-
as ad dn̄m deū excelsum possessorē celi et terre. q2
a filo subtegminis vsqꝫ ad corrigiam calige nō ac-
cipiā ex omibꝰ que tua sunt. Spiritualiter ꝑ abra-
ham qui hostes occidit ⁊ p̄dam reduxit intelligū-
tur sacerdotes iudices ecclesiastici q̄ ꝓ iusticia fa-
cta vel etiā facienda nō debēt accipe munera ma-
gna vel parua.occulta vł aperta qđ notatur in filo
subtegminis ⁊ in corrigia calige. Unde Exo.xxiij.
Nō accipias mūera q̄ excecant prudētes ⁊ subuer
tunt verba iustoꝝ. Munera impediūt iudices tā
tꝑales qꝫ etiaꝫ spūales ſm exigentiam legis delin
quētes corrigere. Unde ysaie.j. Principes tui infi
deles socij furū.subiungiṫ causa. Omnes diligunt
munera.sequūtur retributiones. Secundus q̄
manꝰ suas a munere excussit erat moyses.de quo
legiṫ Nume.xvj.ꝙ chore.datan ⁊ abyron cuꝫ suis
cōplicibus rebellātes contra ip̄m ⁊ aaron dixit ad
dn̄m. Nō respicias sacrificia eoꝝ tu scis q2 nec asel
lū quidem vnqꝫ receperim ab eis.i.quodcūqꝫ mu-
nus. Spūaliter ꝑ moysen qui leuitas ordinauit ⁊
instituit signāṫ episcopi quoꝝ ē cōferre ordines ⁊
bn̄ficia ecclesiastica ꝓ q̄bus munꝰ tꝑale nō debent

accipe. Unde Greg. ⁊ ponit̄ in ca.j.q.j.sicut epm
Sicut inquit epm non decet manū quā imponit
vendere.ita minister vel notarius nō debet in ordi
natione eius vocem vel calamū venūdare.hec ille

Tercius q̄ manus suas a munerib⁹ excussit erat
samuel de q̄ legit̄.j. Reg.ij.ꝙ dixit populo israhe-
litico. Cōuersatus sum corā vobis ab adolescētia
mea vsqȝ in diez istū.ecce presto sum loquimini ad
me coram dn̄o ⁊ coram xp̄o eius vtrū bouē cuius-
qȝ tulerim aut asinū.si quempiam calūniatus suȝ
si oppressi aliquem.si amaui cuiusqȝ munus acce-
pi ⁊ illud contemnā hodie restituāqȝ vobis. Spiri
tualiter ꝑ samuelem q̄ exauditio interp̄tatur intel
ligunt̄ omnes orātes ꝓ alijs. Unde de samuele le
git̄ ꝙ pro alijs orauit.vnde ⁊ dixit.Absit hoc a me
grande peccatū a domino vt cessem orare ꝓvobis
Per hoc igit̄ significat̄ vt dicit parisieñ.ꝙ sacerdo
tes ꝓmissis aut sepulturis aut psalterijs nullū mu
nus debent accipe.neqȝ em̄ illi q̄ rogant ꝓ bn̄ficijs
vel ordinibus alijs obtinendis. Nam simonia cō
mittitur qn̄ ꝓ sepultura vel cōmunione vl' bn̄dicti
one nubentiū vel ꝓ clericis ordinādis vel p̄sentā-
dis. ordinatori vel ꝓ crismate vel ꝓ cōfirmatione
baptismate vel ꝓ alijs sacramētis aliq̄d exigat̄ seu
ꝓmittat̄. Unde patet extra in antiquis lib.v. de si
monia.nō satis cū ecclesie ope.eaqȝ ⁊ ceteris capi-
tulis quasi ꝑ totū.Bonū igitur esset ꝙ popul⁹ lay
calis esset informatus ꝙ nō haberet inordinatū ꝓ-
positū cōmutandi spirituale ꝓ tempali. vtputa ꝙ
nō credant se soluere ꝓmissa seu ꝓ eucaristia.con
fessione ꝓ absolutione. ꝓ indulgentia ⁊ ꝓ aliquo
alio sacramento aut sacramentali.quia nō dubiuȝ
multi layci ex ignorātia symoniace sunt intricati
in huiusmodi malis operib⁹. Nam in aliquib⁹ cō
suetudo ꝑuersa est ꝙ clericus vel alius dicet cōmu
nicando ꝙ soluat siue ponat argentū ꝓ sua cōmu-
nione. Quidā etiā opinant̄ nō se cōmunicandum
quousqȝ soluerint ꝓ confessione ⁊ ꝓ cōmunione.
Et quidā nō curantes de cōtritione in qua est sub
stātia sacramēti penitentie cū redarguūtur de pec
cato dicunt se absoluendos ꝓ denario vel pro alio
leui precio. Quidā etiam opinātur confessionem
non valere nisi cōfitentes aliquid dederint ꝓ eadē
Multe sunt hmōi opiniones pessime in populo
quas correctores curāt minime emēdare nō ꝯside
rātes ꝙ sicut dicit be. Aug⁹. Qui potest obuiare ⁊
ꝑturbare ꝑuersos ⁊ nō facit.nihil aliud ē q̄ȝ fauere
impietati eoȝ. Hec aug. ⁊ ponit̄ in cano.xxiij.q.iij
q̄ potest. Quart⁹ q̄ manus suas a munerib⁹ ex
cussit fuit daniel.de q̄ legit̄ Daniel'.ij.ꝙ rex baltha
sar vidit scripturā scriptā in quodā pariete.q̄ post-
q̄ȝ oēs sapiētes regni sui scripturā visam interp̄tari
nescierūt dixit danieli. Si vales scripturā legere et
interp̄tationē eius dicere purpura vestieris.torquē
aureā circa collū tuum habebis ⁊ tercius in regno
meo eris. Respōdit daniel. Munera tua tibi sint.
⁊ dona dom⁹ tue alteri da. scripturā aūt legam ti-
bi ⁊ interp̄tationē eius ostendā tibi rex. Spūaliter
in isto notat̄ vt dicit parisieñ. ꝙ doctores et exposi
tores sacre scripture ꝓ expositione ⁊ p̄dicatiōe nul
lū munus accipe deberēt. Unde et exemplum ad
ad hoc dedit apostolus paulus qui illis quibus p̄

dicauit dixit. Actuū.xxiiij. Aurū et argentū aut ve
stem nullius cōcupiui sicut ipi scitis.quoniam ad
ea que mihi opus erant ⁊ hijs q̄ mecum sunt mini
strauerunt manus iste. Cōsiderauit em̄ ꝙ munera
libertatem arguendi peccata impediunt. Un̄ Am
brosi⁹.sup.j.ad Cor. Libertatem inquit arguendi
peccata amittit et peccat qui ab eo accipit.ido dat
ne corrigatur. munera tm̄ accipientem in seruitu-
tem redigunt. Unde parisieñ. Quidā sapiēs inq̄t
cū ꝓ libertate reipublice diu stetisset in causa con-
tra quendā diuitem cuius expensis diu educatus
fuerat.⁊ sup ingratitudine a diuite illo in causā vo
catus fuisset. leges em̄ romanorū ingratos punie-
bāt dixit diuiti illi. Domine nū tu scis q̄ nihil cau
sa odij feci cōtra te sed ꝓ libertate reipublice ⁊ ho
nestate mee ꝑsone.immo ⁊ tue steti. Sed nunc ve
ro hoc video ꝙ nihil periculosius acceptis mune
ribus quia ad omnē vos obligāt seruitutē.ex quo
patet ꝙ munera impediunt sacerdotes rep̄hende-
re peccata illorum a q̄bus accipiūt munera. vnde
Aug.non potest inquit cōstanter argui a quo mu-
nus recipitur. Unde Eccl̄.xxiiij. Exennia ⁊ dona
excecant oculos iudicū.⁊ quasi mutus in ore auer
tit correptiones eorum.⁊ hoc cōsiderarēt sacerdo
tes quorū multi modernis tp̄ibus nimis ꝓni sunt
ad accipiendū munera. Presertim cum dicat bea
tus Hiero.ad damasum papam ꝙ clerici qui a bo
nis et opibus parentū sustentari possunt. si quod
pauperū est sibi accipiūt sacrilegiū ꝓ facto cōmit-
tunt ⁊ ꝑ abusionē talium iudiciū manducant ⁊ bi
bunt.vnde ꝓsper in de vita cōtemplatiua.haben-
tes inq̄t vnde sustentent̄ nō sine graui peccato suo
vnde paup victur⁹ erat accipiūt. Sed spūaliter re
p̄hensibiles sunt sacerdotes accipientes munera
quādo accipiūt ea q̄ dātes tenent̄ restituere eis a q̄
bus illa habuerūt iniuste. de q̄bus dicit Hiero. ꝙ
q̄ a raptorib⁹ symoniacus feneratorib⁹ munera ac
cipiunt similes sunt illis q̄ minores pisces deuora
tos a maioribus comedūt ⁊ deuorabāt. Sed certe
sic pisces parui deuorati a magnis nulli visui sunt
apti.ita nec oblatio talium raptorum que fit de eo
rum rapina nulli visui ē apta nec deo acceptabilis
verūtamen multi sunt religiosi ac etiam seculares
sacerdotes moderni temporis exterius pretenden
tes sanctitatem.interius vō pleni sunt auaricia et
cupiditate qui audientes confessiones taliū rapto
rum vbi deberēt iniungere eis vt rapinam restitu-
erent illis a quibus illud rapuerunt.iniungunt vt
illa rapina eis detur.et illi vt fingūt conuertunt il-
lud in pios visus.et pro illis celebrabunt. Isti eniȝ
bene figurantur per gedeonē qui inaures de pre-
da madianitarum accepit vt faceret inde vestes sa
cerdotales et factum est Gedeoni et omni domui
eius in ruinam vt legitur Judicum.viij. Item ta-
les bene figurātur.j.Regū.xv. per saulem qui per
cussa amalech inimico suo accepit meliora de oui
bus ⁊ armētis ⁊ reseruauit ea volēs illa imolare do
mino ⁊ ꝓpter hoc abiecit euȝ dn̄s de regno suo ne
eēt rex sup israel. Ex q̄bus datur itelligi ꝙ elemo-
syna pauperib⁹ distribuenda.⁊ sarificia et oblatio
deo offerenda non debēt fieri de rapina et de male
acquisitis.sed de bonis proprijs ⁊ male acquisitis

iterum restitutis. Unde Lu. xix. dixit zacheꝰ princeps publicanorum ad iesum. domine dimidium bonorum meorū do pauperibus. Ecce quid dixit bonorum meorū et nō dixit bonorū aliorum ꝑ rapinam vel malis medijs acquisitorum de pauperibus. sed talia esse restituenda decreuit dicēs. sed si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum.

Quintus quem manus suas a muneribꝰ excutere legimꝰ fuit petrus. de quo Actuū. viij. legitur. ꝙ cū audisset symon magus quia ꝑ impositionem manꝰ apostoloꝝ daret spūssanctus. obtulit eis pecuniam dicens. Date mihi hāc potestatem vt cuicunqꝫ imposuero manū accipiat spiritumsanctum Respondit petrꝰ. pecunia tua tecū sit in ꝑditionē quia donū dei existimasti pecunia possideri. ꝑ qđ notatur vt dicit ꝑis. ꝙ opera miraculorū aut impositio manuū aut gratia dispensationū non debent mediāte precio fieri. In quo etiā facto arguuntur vēditores et expositores reliquiarum. cōtra quos ꝑisieñ. in li. abbreuia. de pseudo predica. ca. liiij. sic scribit. Quidā inquit sunt mercēnarij mūera querentes ꝑ mendacia ꝑ falsas reliquias sigilla ⁊ litteras ⁊ etiam ꝑ falsa miracula vt deludant homines et sic sua furanł. Tales enim duo mala faciunt in ecclesia. s. res pauperū furtiue surripiūt. et sepe etiam a pauꝑibus. ⁊ sic duo faciunt vt veris pauperibus nō credatł. hec ille. De illis enī qui reliqas sanctorum ad questum exponūt loquitł beatus Bernī dicens. O inquit quanta abusio quanta ꝑuersitas ꝙ ossa sanctorum exponūtur ad questū vt qui omnem pecuniā respuerunt viui. cogantł quesi pecuniam mēdicare mortui. ⁊ ideo hanc abusionem ꝓhibet Innocentius dicens. cum ex eo ꝙ quidā sanctorū reliquias exponūt venales vt eas passim abscondant christiane religioni detractum sit sepius ne imposterū detrahatł. presenti decreto statuimꝰ. vt antique reliquie omnino extra capsam nullatenꝰ ostendātur nec exponantur venales. inuentas autem de nouo nemo publice venerari presumat. nisi prius auctoritate romani pontificis fuerint approbate. prelati vero non permittant eas q̄ ad eoꝝ ecclesias causa venerationis accedūt varijs figmētis ⁊ falsis documentis decipi. sicut in pluribꝰ locis occasione questus fieri consueuit. hec Innocēti. et ponitł in ca. extra in antiquis li. iij. de reliquijs et veneratione sanctorū. cum ex eo.

Sextus vero quem manus suas a muneribus excutere testatur scriptum fuit naboth. de quo legitł. iij. Regum xxj. ꝙ cum dixisset sibi achab. Da mihi vineam tuam vt faciam mihi inde ortū olerū daboqꝫ tibi vineam meliorem ꝓ ea. aut si cōmodius putas tibi argentū preciū quantū digna est dabo. Cui respondit naboth ꝓpitius sit mihi deus ne dem hereditatē patrū meorū tibi. Per istud enī vt dicit ꝑisien. ostenditł ꝙ decime et primicie ⁊ cetera huiusmodi nō sunt ꝓ tempalibus cōmutanda vbi ꝑ decimas et ꝑmitias ⁊c. itelligitł ius decimas ⁊ ꝑmicias ⁊ huiusmodi ꝑcipiendi qđ ꝓ tempalibus nullo modo est cōmutandū. In quo etiaꝫ inquit parisieñ. damnatł cōmutatio ecclesiarum ⁊ beneficiorū que fit in intuitu lucri tempalis ⁊ a multo fortiori beneficiorū emptio et venditio. Unde canon sanctitū est in quit atqꝫ omibus modis ꝓhibitū vt si quis presbiter inuentus fuerit alicui clerico munera dare vel munera dedisse aut aliam personam tribuere vt alterius presbyteri ecclesiam vacantē precio redimat. ꝓ hac cupiditate siue rapina siue ꝑsumptione turpis lucri. gratia deijciatur a clero ⁊ alienus existat a regula. hec ca. vij. q. j. sanctitū est. Et merito simoniaci eijciendi sunt ab ecclesia. quia simonia vt dicit parisieñ. facit vt ecclesia que est sponsa dei ⁊ deberet deo filios generare monstruose talpas et serpentes ⁊ asinos cornutos generat. Cum eniꝫ in ecclesia canonicatur vel ꝑficitur aliquis auarus possunt dicere canonici ceteri illius ecclesie. mater nostra ꝓ cōfratre talpam generauit nobis. cuꝫ ꝟo canonicatur quis detractor tunc serpentem generat ecclesia illa. iuxta illud Eccł. xiiij. Si mordet ſpēs in silentio nihil cominus habet qui occulte detrahit. Cum aliquis vero indiscretꝰ episcopatł in aliq̄ ecclesia. tūc asinus cornutus in ea nascitur. Nihil enim aliud est stolidus mitratus q̄ asinus cornutus. Asinus enim est ꝓ stoliditate. cornutus ꝓ mitra. hec parisienł. in de vitijs parte. iiij. Et huic cōcordat odo qui super illud euangelij. Ementes et vendentes eiecit dominꝰ de templo qui sic scribit murus inq̄t ecclesie qui pastor esset ruptus est. canes ⁊ porci ingrediūtur ⁊ ecclesiam maculant. canes muti prelati corrupti nō valētes latrare. ⁊ porci immundi ceteros maculantes ⁊ bestialiter viuētes in ecclesia collocantur. que maior abhominatio desolationis in loco sacro q̄ cū porcus sacrum induit vestimentū ⁊ officia celebrat diuina. Canes ⁊ vulpes psalmos ruminant pilosus alter ad alterū clamat. leo suꝑbie tanq̄ dominans in clero omnia disponit. serpens inuidie sibulat q̄ omnibꝰ detrahit. magnates inflamat. frendet dentibus aper iracundie. accidia laborat onager tristicie. fauces aperit lupus rapacitatis qui ꝓ oblationibꝰ euangelia et missas multiplicat. discurrit vrsus gulositatis qui ventrem impleat alta voce. iubilat porcus immūdicie in lutum luxurie se immergit. vulpes dolositatis plures habens foueas. omnibꝰ ministrat ⁊ cū diues moritł ꝓcessu bestiarū que in parietibꝰ figuraliter depingiat adimpletł. porcꝰ lupꝰ ⁊ cetera animalia immūda crucē ⁊ cereos portāt. campanas pulsant. dñs berengariꝰ. i. vrsus missaꝫ cantat. leo cū ceteris optime reficietł. quātomagis vlulant tantomagis demones animam auari torquent. hec ille.

Septimꝰ ꝟo q̄ in sacra scriptura reꝑitł manꝰ suas a mūeribꝰ excussisse fuit heliseus q̄ vt patet. iiij. Reg. v. dixit ad Naaman leprosum Vade ⁊ lauare septies in iordane ⁊ mūdaberis. ⁊ pꝰ factā lotionē ⁊ mūdationē nihil voluit recipere licet naamā multa dona ꝑciosa sibi offerret dicēs Obsecro vt accipias bñdictionem a seruo tuo. vbi munꝰ vocatł bñdictio. ꝫ latet ibi maledictio quam gyezi mūera recipiens sensit. cū lepra naamā ei adhesit. Suꝑ quo parisieñ. vbi ꝑus. Septenaria inq̄t lotio signat septē sacramētoꝝ dispensationē ꝓ quoꝝ dispēsatiōe nullū munꝰ añ nec post dꝫ accipi tpale. vnde ⁊ sequitł in eadē hystoria. Gyezi q̄ postea mūera accepit ꝑcussus est lepra. ꝑ qđ signatł ꝙ accipientes munera tpalia ꝓ donis spiritualibus

ante vel post lepra simoniace heresis percutiūtur h Et sicut lepra inter omēs infirmitates corpales maxime est incurabilis, sic simoniaca heresis maxime est incurabilis inter omnes infirmitates spirituales. et hoc duabus de causis. Primo ꝓpter magnitudinē siue enormitatē huius peccati. vñ Greg. et ponit in cano. j. q. j. Cū liqueat inquit hanc heresim ante oīa radice pestifera subrepsisse. atqꝫ in ipa sua origine apostolica detestatiōe eē damnatā. cur nō cauetur? cur nō ꝓpēditur? qꝛ benedictio illius in maledictōem cōuertit qui vt fiat hereticus ꝓmouetur. hec ille. Et ideo merito Pelagius papa inquit simoniacos velut primos et pcipuos hereticos ab omnibus fidelibus respuendos. et si cōmoniti nō resipuerint ab exercitiis etiā potestatib⁹ opprimendos. oīaqꝫ crimina ad cōparationem simoniace heresis quasi ꝓ nihilo reputat. hec Pelagius et ponit in ca. j. q. vij. patet. Et ideo inter omnia peccata mūdi istud est vnū qd de⁹ maxime odit. In cuius rei signū vt dictum ē xps dimittendo alios peccatores in tēplo. flagello facto de funiculis eiecit ementes et vendentes de tēplo. q figurāt simoniacos. Sup quo parisi. in de viciis pte. iiij. Venerat inquit dñs iudicari et non iudicare vt in māsuetudine peccata toleraret. et poneret animā suā ꝓ peccatoribus. et tñ cōtra istud peccatū immo et contra figuram huius peccati mansuetudinē seruare noluit. ſ qsi iratus flagello de funiculis facto effugauit eos et nūmulariorꝫ es effudit et cathedras vendentiū columbas euertit. et licꝫ primus eius aduentus esset misericordie. tñ iusticiaꝫ de hoc peccato intromisit. Quod cōsiderās beat⁹ Bernar. ad eugeniū papam sic scribit. Intuere inquit mgr̄m. nō parat aures vt causam audiat. ſ flagellum quo feriat. verba eī non faciat. nec recipit nec eī sedet iudicans ſ insequit puniens. causaꝫ tamē qꝛ grauissima erat nō tacet q ē ꝙ domū orōnis domū negociationis et spelūcam latroonū fecerūt. igitur et tu fac simili. Erubescāt vultū tuum hmōi latrones et negociatores nō confidant in minis suis ſ diffidant et abscondant es suum a te scientes te effundere ꝙ recipere paratiorem. hec ille.

Secunda causa quare peccatum simoniacū difficile curatur ē ista. qꝛ ad hoc ꝙ simoniacus curaretur et sanaret de peccato suo oportēt ipm de peccato suo perfecte penitere. Nam vt dicit Archydi. in quodam sermone qui sic incipit. Ambuletis et abundetis magis. nec sacerdos nec deus omnipotens pōt iustificare siue absoluere impiū a pctō suo nisi vere peniteat. ſ difficile ē simoniacum pfecte penitere. qꝛ ad hoc ꝙ pfecte peniteret oporteret ipm resignare bñficiū siue restituere simoniace acqsitū. vñ vt dicit archidia. in quodā sermone qui sic incipit. Ductus est iesus in desertum. nūqꝫ quis vere penitet de mala acquisitione et de malo modo acquirendi ꝙdiu gratis retinet nequiter acquisitū. quoniā si vere penitet non solum penitet de illo quod male recepit. ſ etiam ꝙ sic receptum retinuit. Vnde Augustinus et ponitur in canone xxiiij. quest. vj. si res. Si res inquit ꝓpter quā peccatum est reddi potest et nō redditur. penitētia nō agitur sed simulatur. si autem veraciter agatur. nō dimittit peccatum nisi restituatur ablatū. hoc ē vt dixi si restitui potest. hec ille. Ex quo plane ptꝫ ꝙ simoniaci nūqꝫ vere penitent nisi bñficia resignauerint siue simoniace acquisita restituerint. sed vt cōstat qd ꝓpter scandalum mūdi. quid ꝓpter carnales amicos quid ꝓpter desperationem victus difficile est simoniacū dimittere siue restituere acqsita simoniace et p cōsequens pfecte penitere. Vñ et in cōfirmatiōem huius nō legimus Balaam de quo Nume. xxij. et Deut. xxiij. nec gyesi de q. iiij. Reg. v. vel iudam de quo math. xxvj. q fuerunt simoniaci vendendo spūalia ꝓ tpalibus. nec pontifices scribas et phariseos ementes a iuda xpm nec simonē magū de quo Act. viij. q fuerūt simoniaci ementes spūalia ꝓ tempalibus vnqꝫ fructuose penituisse. Vñ in veteri testamento. iiij. Reg. v. Heliseus gyesi simoniaco lepra naaman adhereat tibi et semini tuo vsqꝫ in sempiternū. Et in nouo testamento Act. viij. Dixit petrus aplus simoni mago. pecunia tua tecū sit in pditionem qm̄ donum dei existimasti pecunia possidere. Et sequit. in felle amaritudinis et obligatōnem iniquitatis video te esse. In obligatōne iniquitatis erat. quia peccādo in spm̄sanctum difficile erat eū fructuose penitere. Et in felle amaritudinis erat. quia diuia maledictione plenus. et ideo finaliter ad supplicium eternum damnatus. Sed ex quo iste simon mag⁹ damnatus erat quia nouiter ad fidem conuersus non cognoscens periculū simonie nec actualit cōmutauit tempale pro spūali. ſ solum propositum habuit ad hoc faciendum et non nisi semel. nec tamen a petro redargutus defendebat peccatū suū. quali damnatione digni sunt simoniaci moderni. quorum multi non tm̄ semel sed forte centies. nō ignoranter sed scienter. nō solum in proposito sed etiam actualiter cōmutauerunt simoniace temporale pro spūali. et nunqꝫ de peccato suo dolentes ſ potius fictis coloribus defendētes. Vnde Greg. et ponitur in cañ. j. q. iij. si quis dator. Si quis inqt vel acceptor dei ecclesias vl ecclesiastica beneficia q quidā prebendas vocant. sub pecunie interuentu suscepit siue dando emerit. siue acceptando vēdiderit a simonis nō excluditur pditione. hec ille. Et ex istis aliqualiter liquet ꝙ difficile est simoniacum a lepra eterna spūaliter curari et p cōseqnēs a damnatōne saluari. Et ideo merito parisiēsis in de viciis. parte quarta. dicit ꝙ simoniaci sunt qsi ī vasa diaboli. Et ideo sicut piscis qui in vassam piscatoris ingressus est non defacili per locum per quem intrauit regreditur et per alium locū nō exit nisi raptus sit a piscatore occidatur. sic simoniac⁹ nō defacili renūciat beneficio quod simoniace acquisiuit quod tamen nisi fecerit damnabit. Vnde Gregorius. Si quis inquit sanctus neqꝫ pollens morib⁹ neqꝫ a clero neqꝫ a populo vocatus. neqꝫ pulsatōne coactus impudēter xpi sacerdotiū iam quolibet facinore pollutus nō iusto cordis amore ſ sordibus pcibus oris siue cōmutatu siue manuali seruitio. seu fraudulēto munusculo epale siue sacerdotale nō lucro aiarū. ſ inanis glie auaricie fultus dignitatē suscepit. et in vita sua si sponte nō reliqrit eūqꝫ in asperam mox pniam non inue

uerit. pculdubio ineternū peribit. hec Greg. ꝛ ponitur in cano. j. q. j. si quis neqꝫ. Hanc sententiam valde timerēt tales qui nō contentātur vnico bñficio sufficienti ꝫ ad augmentationem damnatiōis eorūdem multa sibi beneficia simoniace solū causa auaricie ꝛ mūdi pomposa vanitate multiplicāt dicentes. ꝙ meritorie potest quis plura beneficia ecclesiastica habere. licet vnum eorum sit sibi sufficiens. De quorum numero erat vnus de quo loqtur parif. in de vicijs parte quarta. dicens. ꝙ cum longo tempore asseruisset hoc esse peccatū mortale dū vnū solum habebat beneficiuꝫ. sed dato sibi secūdo beneficio. statim asseruit ꝙ licite pōt quis plura beneficia habere ecclesiastica. Verūtamen vt nūc bene experior nullus inquit posset hoc perfecte intelligere nisi q̇ plura beneficia possidet. Cuius rei talis potest assignari causa. Dicit eñ ꝓpheta zacharie. v. cap̄. Hic est oculus in vniuersa terra. Super quo parif. Luxuria inquit est oculꝰ luxurios. auaricia est oculus auari. ꝛ sic de ceteris. vnde inquit parif. accidit ꝙ alicui luxurioso videtur aliqua fatua mulier quā inordinato amore diligit pulcra. cum tamen in rei veritate sit turpis. ꝫ que est causa huius erroris. certe quia oculo luxurioso eaꝫ intuitur. nimius eñ luxuriosus amor qui in eo est facit euꝫ iudicare sic de eius pulcritudine. Alius eñ qui non habet hmōi oculū non videt talem in illa pulcritudine. sic inquit parisiēsis Ille in quo non est oculus auaricie videt visione erroris ꝙ aliquis posset habere plura beneficia ecclesiastica quoꝝ sibi sufficeret vnū. Illi autem qui non habent oculum auaricie vident clarissime et cōcernūt ꝙ malum est aliquem plura beneficia ecclesiastica occupare. ꝛ istud vt docet parisiē. patet in multiplici rōne. Primo sic. tria distinguūt circa principia operationis humane. s. natura gratia ꝛ viciū. cū igitur aliquis habet vl' vult habere plura beneficia. vel natura est principiū huius operationis. vel gratia vel viciū. Et videtur ꝙ non natura. nam natura paucis cōtentatur. Unde Seneca. Exiguū inquit natura desiderat. Item apostolus j. Timo. vj. Habentes alimenta ꝛ quibus tegamur his contenti simus. Et ꝙ gratia non sit principium huius operationis. sic suadetur. gratia eñ paucioribus contentatur ꝙ̄ natura. nam gratia ē aqua sitim terrenoꝝ extinguens. vnde Johan. iiij. Qui biberit ex aqua quam ego dabo non sitiet in eternū. Super quo Augusti. qui inquit biberit ex fluuio paradisi cuius vna gutta maior ē occeano restat ꝙ in eo extinguatur sitis mūdi. Item cōsiliū xp̄i est paupertas. Unde Math. xix. ca. cuidaꝫ dixit. Si vis perfectus esse vade ꝛ vende omnia q̄ habes ꝛ da pauperibus. sed cum deus non sit cōtrarius sibijp̄i. patet ꝙ nō est consiliū dei aliquem habere plura bñficia eccl'iastica. ꝛ ꝑ consequēs gr̄a dei nō est principiū huiꝰ opationis. ꝛ cum multiplicatio bñficioꝝ nō sit ex natura neqꝫ ex gratia relinquitur ꝙ pricipium illius opatōnis sit viciuꝫ ꝛ hoc satis patere potest si considerentur cause ꝓpter quas aliqui credūt hoc sibi licitum esse. vnde aliqui credūt hoc licitum esse quia bona a talibus beneficijs recepta bene expendunt. alij quia vicarium sub se ponūt. alij quia nobiles sunt. Sed cōtra eos qui dicūt hoc licitum qꝛ bene bona illa expendunt. constat ꝙ non solum sufficit medico bene expendere ea que sibi dantur ab infirmo ꝛ nullam curam habere de infirmitate eius. similit' non sufficit aduocato bene expedire salariū ꝛ nihil intromittere se de causa. nec stipendario sufficit stipendia sua bene expendere ꝛ de guerra se non intromittere. Sic certe clerico habenti plura beneficia eccl'iastica nō sufficit ea bene expendere nisi faciat officia illa q̄ beneficijs ex debito cure pastoralis sunt annexa. Contra ṽo illos q̇ credūt se posse habere pl'a talia beneficia qꝛ vicarios ponunt sub se ꝯpetentes sic obijcitur. Nā si quis licite potest habere plura beneficia cum hoc ꝙ vicariū competentē sub se ponat. ergo eadem rōne laicus. immo ꝛ mulier posset licite habere quodcūqꝫ beneficiuꝫ ecclesiasticum. posset enim ponere sub se vicariuꝫ sufficientem ꝛ ita abilem sicut clericus. Preterea Ridiculū esset aliquem contrahere matrimoniuꝫ sub spe ponendi vicarium sub se ad impregnāduꝫ vxorem suam. Ac insuper quero de vicario illo an pastor sit vel mercennarius. si mercennarius. tūc latro est sicut prius ostensum est. Et cum aliquis dicit. licite possum habere beneficium. quia ponā vicarium. idem est ac si dicatur. bene possum hr̄e beneficium. quia ponam ibi latroneꝫ qui furetur mactet ꝛ perdet. Johan. x. Si ṽo dicitur ꝙ vicariꝰ talis sit pastor. que igitur ratio ē vt tu habeas duas ecclesias ꝛ ip̄e nullam. Nunquid dicet tibi Jo. j. Gratia dei. non licet tibi habere vxorem fratris tui. Item quero a tali ponente sub se vicariū vtrū vicarius ille sit minus bonus. eque bonus vl' melior ꝙ̄ ip̄e principalis pastor. Si minus bonꝰ. tūc ratio naturalis dictat ꝙ non sit recipiēdus nec ponendus pro ip̄o pastore. nam cōstat operarius in vineam alicuius conductus non potest vicarium minus bonuꝫ pro se ponere. Si ṽo eqꝫ bonus vel melior que est ratio ꝙ ip̄e habeat duo beneficia. et alius abilior ip̄o nullū. Item attēdendū est quid acciderit de primo vicario sinagoge. Legitur eñ Exod. xxxiij. ꝙ moyses relinquens populū suuꝫ paruam moram facturus. non in curia regum vel principum. vel episcoporum ad carnaleꝫ voluptatem exercendam. sed cum domino deo ad recipiēdam legem. dimisit sub se vicarium satis bonū scꝫ aaron a deo electum. ꝛ tamen in reditu suo populum illū quem fidelem reliquerat infidelē ꝛ ydolatrantem inuenit. Item dicit apostolus. ij. Thessal'. iij. Si quis non vult laborare non manducet. quo igitur iure pascit' quis de beneficio illo. vbi ip̄e nō laborat. Ordinauit eñ xp̄s vt q̇ in eccl'ia sua seminat sp̄ualia metat carnalia. qua rōne igit' pauper vicarius seminabit sp̄ualia. ꝛ diues vocatus pastor carnalia metet. p̄sertim cū xp̄s dicat. qḋ deus cōiūxit homo nō sepet. quo iure denarius ille quē subditus offert pauperi vicario sibi sp̄ualia seminā ti. accipiet' a pastore vocato male viuenti. Et si quo ad foꝝ cōtentiosum ius ibi videatur hr̄e. tñ quo ad iudiciū sacre scripture ip̄e raptor ē vsurpans sibi alterū eoꝝ q̄ a deo coniūcta sunt sine reliq̇. i. mercedem sine conuenienti labore. Item talis homicida

reputatur tam respectu mercēnarij quē defraudat
q̄ȝ etiā respectu paupeꝝ subditoꝝ quoꝝ sudorē co-
medit. De primo dicit̄ Ecci.xxxiiij. Qui effundit
sanguinem ⁊ qui fraudem facit mercennario frēs
sunt. De secūdo legitur etiam ibidem. Qui aufert
in sudore panem quasi qui occidit ꝓximū. Item
Ecci.xxxiiij. Panis egentiū vita pauperis est. qui
defraudat illū homo sanguinis est. qđ si intelliga
tur de pane corpali. ergo a multo fortiori de pane
spūali quod est verbū dei. Et si homicida irregula
ris est. patet ꝙ talis cū sit homicida irregularis est
⁊ indignus aliquo beneficio eccıastico. Contra
illos qui dicūt ꝙ pn̄t plura beneficia eccıastica ha
bere licite quia nobiles sunt. dico ꝙ si filij dei sunt
⁊ ecclesie vtiles ⁊ non volentes excedere mesuram
nobilitatis sue forsitan iustū est vt de beneficijs ec
clesiasticis p̄ ceteris accipiant si fieri potest absq̄ȝ
lesura animarū. sed filij diaboli sunt qua rōe de bo
nis xp̄i p̄ ceteris accipiāt. nūquid debet dn̄s nobi-
litatem filioꝝ diaboli honorare. Item si sint inuti
les ecclesie dei vel nociui suo malo ⁊ ꝑuerso exem
plo non videtur iustū ꝙ pre ceteris cōmodum ha
beant in ecclesia ex quo ecclesia ab eis non habet.
Item non est licitum aliqueȝ in curia principis se
cularis qui nō habet nisi vnū equū stantem habe
re hauenam duoꝝ equoꝝ ⁊ aliq̊s eiusdeȝ curie ser-
uientes nihil equis suis recipe. Quomodo ergo ī
curia dei .s. ecclesia in qua tot sunt boni sacerdo-
tes qui de hauena ecclesie non possunt habere ad
necessitatem. licitum sit aliquem qui non habet ni
si vnū equū qui est eius caro dicēte ꝓpheta. Equi
eoꝝ caro. Isa.xxx. hauenam querere ad plures eq̊s
Sed vt dicit Linco. super euangelia parte secūda
Maledictus equus qui duas vel tres prebendas
equoꝝ comedit. nec tamen plus laborat q̄ȝ vnus.
Unde ⁊ de talibꝰ intelligi potest illud Isa.v.c.
Ve qui coniūgit domū ad domū. Item non vide
tur esse licitum ꝙ aliquis mutilet matrem suaȝ ec
clesiam ꝓcurando ꝙ vnus habeat vnū membruȝ
plusq̄ȝ debeat habere. sed hoc facit hmōi habēs be
neficioꝝ pluralitatem. ergo non videt̄ hoc esse lici
tum. Et si dicitur ꝙ ecclesia licet non habeat om̄ia
membra quo ad substantiam. tamen habet omnia
quo ad officia. ⁊ hoc sufficit. quia vnus habet offi-
cia pluriū. Respondemus ꝙ non licet in mono-
culo vnus oculus suppleat officiū duoꝝ non tan
tū valet vnū oculū sicut duos. nec bn̄ seruiret ma-
tri sue carnali q̄ procuraret vt loco duoꝝ oculorū
vnicū haberet. Item peccatū istud introducit ī ec
clesiam heresim sabellij qui dicebat patrem in di-
uinis esse filiū. contra quem dicit beatus August.
quia hoc non inuenit̄ in natura nec supra naturaȝ
ꝙ eadem persona sit pater ⁊ filius respectu vnius
⁊ eiusdem. sed hoc intendit abusio predicta. Acci
dit em̄ ꝙ duo sunt decani in duabꝰ ecclesijs ⁊ vter
q̄ȝ canonicus in vtraq̄ȝ. ⁊ sic vterq̄ȝ pater ⁊ filius ē
respectu vtriusq̄ȝ. Omnes em̄ p̄dictas ratōnes cō-
tra p̄dictam abusionem spūaliter habet parisieǹ.
in de vicijs. parte quarta. Insuper est notandū.
ꝙ pater ⁊ filiꝰ sunt correlatiua ⁊ huiusmodi simul
existere oportet nec vnq̄ȝ reperit̄ in natura ꝙ aliq̊s
sit pater carnalis qui non est nec vnq̄ȝ fuit aptus
procreare filiū ad vitam temporalem. Et cum ꝑm
phm̄. ars imitatur naturam inquantum potest. cō
tra ordinem videtur esse nature ꝙ aliquis puer cō
stituatur ⁊ ordinetur esse pater spūalis qui non est
nec vnq̄ȝ fuit aptus generare filios spūales ad vitā
eternam. vnde dominus per ꝓphetaȝ Isa.iij. Hāc
abusionem cōminatur sinagoge tanq̄ȝ in magnaȝ
penam dicens. Dabo pueros principes eoruȝ. Et
ideo merito Linc.lij. Puer inquit minoris etatis
aut incompetētis litterature qualitercūq̄ȝ docilis
fuerit aut ingeniosus dummodo huiusmodi est.
non est ad curā pastoralem admittēdus. Nam vt
exemplariter patet quis sapiens nauta nauem ho
minibus plenam in mari tempestuoso puero na-
uilis artis ignaro ⁊ in viribus ad nauis regimē de
ficienti licet de eo firma spes fuerit future pericie
cōmittit nec quisq̄ȝ vitulos ad aratrum iungit. q̄ȝ-
uis speret eos ꝓficere in robur boum. quia si hoc
faceret. vitulos forsan opprimeret. ne vnq̄ȝ ad boū
fortitudinem venirent. nec tercio debilibus iumē
tis imponūtur onera grauiora licet valentibus ad
fortitudinem crescere ne sub onerū succūbant gra
uitate. ⁊ si talia non fiunt vbi eminet periculū cor-
porale. qua rōne tunc fieret vbi imminet periculū
spūale. cum periculum spirituale tanto grauiꝰ est
quanto spūalia corpalibus maiora sunt ⁊ meliora
hec Linco. Item Sapiens ꝓuerb.xxx. Tria inq̄t
sunt mihi difficilia ⁊ quartum penitus ignoro. vi
am aquile in celo. viā colubri sup terram. viam na
uis in medio maris. ⁊ viam viri in adolescētia sua.
Super quo parisꝰ. si inquit valde incertus sit vola-
tus aquile in celo eo ꝙ diuertat se ad cadauer. ⁊ ī-
cessus serpentis quia tortuose incedit. ⁊ viam na-
uis in medio maris quia variat̄. multū tamē hoꝝ
dicit Salomon se penitus ignorare. sed solū viam
viri in adolescentia sua. Dn̄ sapientiores salomo-
ne videntur illi se reputare qui propter aliqua si-
gna bona que videntur esse in iuuenibus asserunt
eos futuros bonos ⁊ faciunt eos promoueri non
attēdentes quia oporȝ columnā prius robur suū
accepisse q̄ȝ ponatur in edificio. hec parisieǹ. Iteȝ
Linco. epistola. lxxxviij. Cum inquit ministerium
cure pastoralis om̄ibus alijs ministerijs sit excel-
lentius ac magis necessarium elector pastoꝝ ani-
marum omnibus erit iniquior ⁊ deo ⁊ angelis et
om̄ibus sanctis detestabilior qui pastorem eligit
nisi quem ad curam pastoralis ministerij quantū
possibile est humane fragilitati perscrutatus fue-
rit fore ydoneū. hec ille. Item Odo in quodaȝ ser-
mone. Qui inquit eligeret pugilem qui pro here-
ditate sua pugnaret non cecum debilem vel clau-
dum eligeret sed fortissimum quem inuenire pos-
set. ita deus pater fortissimū quem inuenire potu
it. scȝ filium suū vnigenitum pro animabus quas
maxime dilexit pugnare elegit. sic certe prelati ec-
clesie ⁊ omnes patroni fortiorem spūaliter ⁊ habi
lissimum quem possunt in ecclesia collocare debe
rent. qui pro animabus p̄ciosissimo sanguine xp̄i
redemptis contra malignos spūs dimicaret. hec
ille. Predicta enim species auaricie. scilicet fraus
cum vicijs sibi annexis. scȝ iniusticia in contractu
emptionis ⁊ venditōnis vsura ⁊ simonia manife-

ſtē repugnant iuſticie cōmutatiue ⁊ ꝓhibentur ꝑ
illud mandatum. Non furtum facias. per qḋ ꝓhi
betur omne nocumentuꝫ quod infertur proximo
in rebus ſuis. ad cuius transgreſſionem reducitur
aſtutia ⁊ dolus ⁊ prudētia huius mūdi que ē pru-
dentia carnis. tamen quando finis illius prudētie
ſtatuitur ad aliquid delectabile ſm carnem tūc ꝑ-
tinet ad transgreſſionē huius mandati. Non me-
chaberis. vel non concupiſces vxorem ꝓximi tui.
Prudētia autem ⁊ aſtutia ⁊ dolus opponūtur vir
tuti prudentie cum qua tamen quādam ſimilitu-
dinem habent. Sacrilegium vo opponitur ṽtuti
religionis per quam deus colitur que eſt pars iu
ſticie ⁊ ꝑtinet ad transgreſſionem huius mandati.
Sabbata ſanctifices. quia per ipſum precipitur di
uinū cultum ⁊ debitam reuerentiam deo ⁊ diuis
exhiberi. Opponitur autem ſimonia virtuti reli-
gionis per quam debitus cultus ⁊ deo debita re-
uerentia exhibetur. que quidem virtus eſt pars iu
ſticie que reddit vnicuiqꝫ ſm ꝙ ſibi debetur. per ſi
moniam vo ſacris ⁊ diuinis ⁊ per conſequēs deo
magna irreuererentia exhibetur. quia eſtimāt ſpi-
ritualia poſſe terreno precio compare. ⁊ ideo per-
tinet ad transgreſſionem precepti de ſanctificatiōe
ſabbati per quod precipitur debitus cultus ⁊ reue
rentia deo exhiberi.

Capitulum XXII A

Sexta ſpecies auaricie

est proditio qua qs amico ſuo dn̄o vel re
gi ꝓpter auariciam vel aliam cauſam in
ordinatam inſidiatur nullam fidem ſibi ſeruādo.
ſicut exemplariter patet de iuda traditore qui pro
pter auariciam deū ⁊ dominū ſuū ihm xp̄m ſuis
inimicis facinoroſe tradidit occidendum. Et ſicut
dicit Beda. ⁊ ponitur in cano. xj. q. iij. abijt iudas
multi inquit hodie iude ſcelus q̄ dominū ac ma-
giſtrum deumqꝫ ſuum pro pecunia vēdidit. velut
nepharium abhorrent. nec tamen cauent. Nā pro
muneribus falſum contra quemlibet teſtimoniū
dicunt. profecto quia veritatem pro pecunia negāt
deumqꝫ pro pecunia vendunt. Ipſe eñ dixit. Ego
ſum veritas. Cum etiam ſocietatem fraternitatis
aliqua diſcordie peſte cōmaculant deum produnt
qr deꝰ charitas ē. q̄ igit̄ charitatis ⁊ veritatis iuſſa
ſpernūt. deum vtiqꝫ qui charitas ⁊ veritas ē ꝓdūt
⁊ maxime cū non in infirmitate vel ignorantia pec
cant. ſed in ſimilitudinem iude querunt oportuni
tatem qualiter arbitris abſentibus mendacio veri
tatem ⁊ virtutē crimine mutent. hec ille. Item au
guſtinus eadem q̄ſti. ca. quiſquis. Quiſquis inq̄t
veritatem metu cuiuſlibet poteſtatis occultat. irā
dei ſuper ſe prouocat. quia magis timent hominē
q̄ꝫ deum. vterqꝫ reus ⁊ qui veritateꝫ occultat ⁊ qui
mendaciū dicit. quia ⁊ ille prodeſſe non vult ⁊ iſte
nocere deſiderat hec ille. Item Criſoſtomus eadē
queſt. ca. nolite. Non ſolum inquit ille proditor ē
veritatis qui transgrediens contra veritatem pa-
lam mendaciū loquitur. ſed etiam ille qui non li-
bere pronūciat quam libere ꝓnūciare oportꝫ. aut
nō libere veritatē defendit quā libere defendere cō
uenit ꝓditor eſt veritatis. Nam ſicut ſacerdos de

bitor eſt vt veritatem quā a deo audiuit libere ꝑdi
cet. ſic laicus debitor eſt vt veritatē quā audiuit a
ſacerdotibus ꝓlatam q̄deꝫ in ſcripturis defendat
fiducialiter. qḋ ſi non fecerit ꝓdit veritatē. hec ille
Unde ⁊ in figuralem cōfirmatōem huius ſenten-
tie legit̄. iiij. Regū. xj. ꝙ athalia mater regis ocho
ſie videns filiū ſuū mortuū ochoſiam ſurrexit ⁊ i-
terfecit omne ſemen regium qḋ inuenire poſſet vt
ipamet regnaret ſuper populuꝫ. ſed Joſaba ſoror
ochoſie videns crudelitatē huius tyranniſſe clam
tulit ioas filiū ⁊ heredem ochoſie fratris ſui ⁊ ab-
ſcondit eū ⁊ nutrire fecit in templo dei ſex annis.
⁊ in ſeptimo anno ioiadas ſacerdos templi colle-
git principes leuitaꝝ. milites ⁊ ceteros magnates
⁊ oſtendit eis ſecrete filiū regis. ⁊ coniurauerūt ꝓ
puero contra athaliam. ⁊ conſtituerūt eū regem ⁊
occiderūt athaliam. Sp̄ūaliter ꝑ iſtam mulierem
athaliam q̄ interp̄tatur peccans domino intellig-
tur falſitas q̄ ſemper nitit̄ impedire ⁊ extinguere
veritatem ⁊ fidelem doctrinam legis xp̄i. Per io-
as qui interp̄tatur fortitudo dei veritas figuratur
Per ioſabam q̄ cuſtodiebat ioas quilibet fidelis
xp̄ianus cuſtodiens veritatem poteſt intelligi. ⁊ ꝑ
hoc ꝙ ioiadas ſacerdos oſtendebat principibus ⁊
militibus ioas. ⁊ ipi conſtituerūt eum regem ⁊ oc
ciderūt athaliam intelligitur ꝙ ſacerdotes oſtēde
rent principibus ⁊ militibus alijs veritatē legis.
quia vt dicit Criſoſto. ope. imper. omel. xlj. Sacer
dotes niſi omnē veritatē populo manifeſtauerint
dabūt ratōnem in die iudicij. ⁊ ipi. ſ. principes. mi
lites ⁊ om̄es alij fideles toto poſſe ſuo veritatē de-
fenderent. ⁊ falſitatem deſtruerent ⁊ errorem. Vñ
Iſidorꝰ ⁊ ponitur in canone. xxiij. q. v. principes.
Principes inquit huius ſeculi nonnūqꝫ poteſta-
tis adepte culmina tenent vt per eandem poteſta-
tem diſciplinam eccleſiaſticam minuant. ceterꝫ in-
ter ecciam poteſtates neceſſe non eſſent niſi qḋ nō
p̄ualet ſacerdos efficere ꝑ doctrine ſermonē pote-
ſtas hoc impleret ꝑ diſcipline errorem. Et ſeq̄tur.
Cognoſcant principes ſeculi deo ſe debere ratōnē
reddere ꝓpter eccleſiam quam a xp̄o tuendam ſu-
ſcipiunt. Nam ſiue pax ⁊ diſciplina eccleſie ꝑ fide
les principes augeatur ſiue diſſoluatur ille ab eis
exigit rōnem qui eoꝝ poteſtati ſuam eccleſiam cre
didit tuendam. ſed quod dolendum eſt iam domi
ni temꝑales ad opprimendū veritatē ⁊ impugnā-
dum diſciplinam ecciaſticam magis q̄ꝫ ad defen-
denduꝫ multotiens ſunt parati. ac etiam paſtores
eccleſie iam multi nedū veritatem euāgelicam ꝓ-
nūciare contemnūt. ſed etiam ſubditos ſuos per-
nicioſiſſimo ſuo exemplo occidūt. ⁊ ideo tales ne
dū ſunt veritatis ꝓditores nequiſſimi. ſꝫ etiā anti-
chriſti. manifeſtiſſimi. Unde Linco. in quodā ſer-
mone qui ſic incipit. Natis educatis ⁊ aſſuefactis
xp̄us inquit deſcendens de ſinu patris in vterum
matris ⁊ virginis in ea ⁊ ex ea homo factus ⁊ na-
tus q̄cūqꝫ geſſit in carne ſalutaria. glorioſa ⁊ miri-
fica. ⁊ q̄cunqꝫ paſſus ē humilia ⁊ verecūda ⁊ aſpe-
ra primo ꝓprie ⁊ principaliter ꝓpter viuificatōem
ſaluatōem ⁊ deificatōem animaꝝ geſſit ⁊ paſſus ē
ergo paſtores eccleſie ex officio aſſumpto debito-
res vite eius ad eius imitationem aīas viuificare.

saluare ⁊ deificare eas debentes econtrario morti
ficantes perdentes ⁊ a deo quantū in ipis est sepa
rantes. ac per hoc primo ꝓprie ⁊ principaliter xpo
cōtrarij manifesti sunt antixpi. hec ille. Et ꝙ prin-
cipale ⁊ finale opus xpi fuit propter quod descen-
dit de sinu patris in vterum virginis. ⁊ ex ea natꝰ
passus fuit in cruce propter animarum viuificatio
nem ⁊ ouis que perierat quesitionem bene figura
tur Genesis. xxxvij. vbi legitur ꝙ iacob videns tu
nicam filij sui ioseph vēditi in egyptum sanguine
hedi tinctam dixit. Heu fera pessima deuorauit fi
lium meum ioseph. ⁊ noluit consolari a filijs suis
sed cilicio se induit ⁊ dixit. Descendam lugens ad
filium meū in infernū. Spūaliter ioseph augmen
tum interpretatur. ⁊ sicut dicit Odo super euange
lium sermone tricesimoquinto. hanc pertractans
hystoriam signat primū parentem nostrum adam
a quo genus humanū augmentatū super terram
incepit. Hunc ioseph pater celestis induit tunica
vere innocentie in paradiso. Sed hac tunica inui-
dia diaboli exutus venditus est in egyptum id est
ad tenebras inferni precio peccati. Unde Origeñ.
Peccatum inquit est diaboli pecunia quā qui ac-
cipit animam suam diabolo vendit. Et ideo meri-
to dicitur Ecclesiastici. x. Nihil iniquius ꝙ ama-
re pecuniam. hic animam suam venalem habet.
Isto ioseph taliter in egyptum vendito. pater suꝰ
id est filius dei videns tunicam suam sanguine he
di tinctam hoc est sanguine peccati maculataz. di-
xit. Heu fera pessima. id est ipe diabolus deuora-
uit filium meum. Habuit etenim alios filios. id ē
angelos in celo sed quasi nolens ab eis consolari
descendit in terraz ⁊ cilicio nature hūane se induit
de qua postea in passione sua cum lacrimis ⁊ cla-
more valido emisit spūm. ⁊ sic lugens descēdit ad
inferna ⁊ liberauit filium suuz adam de faucibus
diaboli. Et sicut dicit Odo super euangelium vbi
prius. qui salutem ouium sicut xpus querunt ve-
ri pastores dicūtur. sʒ q̇ tm̄ lac ⁊ lanam cupiūt. ton
sores ouiū nūcupantur. de quibus raro vel nunꝙ
in sacra scriptura bona cantilena auditur. Unde iu
das dum iret ad tondendum oues fornicatus est
cum thamar nuro sua. vt patet Genesis. xxxviij.
Item absalon dum tonderet oues fratrem suum
amon interfecit. vt patet. ij. Reg. xiij. Item laban
dum iret ad oues tondendas amisit amicum suū
fidelissimū iacob. vt patet Genesis. xxxj. Sic spi-
ritualiter vt dicit Odo pastores ecclesie cū nimis
inhiant tempalibus verum iacob. id est xpm amit
tunt. ⁊ suis peruersis exemplis suos subditos cor-
rumpunt. hec ille. B Et ideo merito Ricard.
hanipol. super illud Job. xvij. Si sustinuero infer
nus domus mea est. Ve inquit sacerdotibus qui
tanto zelo ⁊ clamore decimas ⁊ ea que ad altare p
tinent exigunt ⁊ de animabus parrochianoꝝ tam
parum curant instanter pecuniam petunt. sed ra-
ro vel nūꝙ proferūt sermonem. excōmunicāt illos
qui ab ecclesia illorum sua iura subtrahūt. ⁊ ipi sa
cerdotes primo a deo excōmunicantur. quia eccle
siam dei vt tenentur non regūt. multi tamen dicūt
nescimus regere. nescimus p̄dicare. sicut scimꝰ sic
facimus. non oportet vt omnia cognoscamus. im

mo ve vobis qui curam quam nescitis accipitis
vos ⁊ subditos vestros in infernum inferiorem de
mergitis. vos ceci cecos ducitis ⁊ in foueam cade
re non timetis. o miser quare illoꝝ custodiam ac-
cipis ⁊ teipm custodire nescis. hec ille. Et huic sen
tentie alludens Linco. dicto. xc. Ve inquit malis
pastoribus ve cominat quia illi sunt cum filijs he
li cuz filijs belial nescientes deū neꝙ officiū sacer-
dotum ad ppplū magis delicata a subditis tollē
tes vt cū mulieribus ad ostiū tabernaculi dormiē
tes cū filijs samuel in vijs patris eoruz non ambu
lantes. sed post auariciam declinātes munera ac-
cipientes ⁊ iudicia peruertentes. In oculis ꝓprijs
cum saule magni cū tamen ipi sunt sacerdotes de
extremis populi. neꝙ sunt de filijs leui. sed mune
ribus implendo manus hieroboam ad gradū sa-
cerdotij prouecti ⁊ in excelsis ⁊ phanis sublimibꝰ
constituti. Hij sunt exactores qui populū dei spo-
liant adulationibus beatificando. gressus populi
dissipant. vineam domini depascūt populū dei at-
terunt. ⁊ facies pauperum confundūt. rapinā pau
perum thesaurisant. impium pro muneribus iu-
stificant. ⁊ iusticiam iusti ab eo auferūt. leges ini-
quas scribunt. in iudicio pauperes opprimūt cau
se humiliū vim faciūt. vt sint vidue preda eoruz ⁊
pupillis diripiant. hij sm Hieremiā magis iugū
domini suaue confringunt mandatorum ipiꝰ vin-
cula rumpunt. mendacijs applaudunt. dolum fa
ciunt. falsam pacem. promittūt. abhominationes
faciunt. ⁊ hinc erubescere nesciunt. ab his sup om
nem terram egressa ē pollutio. ab his deperijt sal-
uatio. ex his ꝓcessit discurrēs vagatio. in hijs ma-
xima dei obliuio. per hos sanguinis iustorū effu-
sio. Hi sm Ezechielem sunt spiritum suū sequen
tes quasi in deserto vulpes ꝓpter pugillum ordei
⁊ fragmentum panis domini ad populū violen-
tes animas que non moriūtur interficientes ⁊ ani
mas q̄ viuūt viuificantes. manū egeno non porri-
gentes in saturitate. ⁊ abundantia panis ociose vi
uentes murū pro domo domini nō se exponentes
neꝙ in p̄lio stantes. sʒ in bello spūali ruētes sine di
uino consilio ad bella corporalia exeūtes. hi legis
dei cōtēptores sanctuarij domini pollutores inter
sanctum ⁊ prophanum. nullam habentes distan-
tiam. lupi rapaces ad predam cornibus potesta-
tis infirma pecora mutilāt. ⁊ sic prauis operibus
scientie legis dei puritatē ꝑturbāt. Hij sm Ozeaz
scientiam repellunt. peccata populi comedunt. et
animas eorum ad iniquitates subleuāt. Hij sunt
sm Paulū qui cum p̄dicant non furandum furā
tur. ⁊ cum dicunt non mechandum mechant. qui
abhominant sacrilegium ipsum faciunt. qui in le
ge gloriantur per preuaricationem legis deum in
honorant ac per hoc nomen dei blasphemāt. qui
sibi ⁊ non spūalibus filijs thesaurisant. non q̄ xpi
sed que sua sunt querunt. hec Lincontēsis. Item
Bernhardus super cantica sermone. xxxiij. de tali
bus sic scribit. Ve inquit generationi huic que est
ypocrisis. serpit hodie putrida tabes per om̄e cor-
pus ecclesie si insurgeret apertus inimicus. aptus
hereticus mitteretur foras et aresceret si violenter
inimicus abscōderet se forsitan ab eo. nūc vo quē

ejiciet a quo se abscondet omnes amici et oēs inimici et omnes necessarij et omēs aduersarij omēs domestici et nulli pacifici omnes xp̄i et omnes que sua sunt querunt.ministri xp̄i sunt sed seruiūt anti xp̄o.de bonis domini honorate domino honores non deferunt.inde is quem quotidie vides meretricius nitor.hystrionicus habit⁹. regalis apparatus. Inde aurum in frenis et sellis in calcarib⁹ pl⁹ calcaria q̄ altaria fulgēt.inde mense splendide cyphis et cibis.inde comesationes et ebrietates. inde cythara et lyra et tybia. inde redūdātia torcularia et promptuaria plena eructātia ex h̄ in illud. Pro his et huiusmodi volunt esse et sunt ecclesiarum p̄positi decani archidiaconi episcopi et archiepiscopi.hec ille. Item idem ad Eugenium papaz libro quarto. Tu inquit pastor procedis deaurat⁹ tam multa circūdatus varietate oues quid capiunt si auderem dicere demonū magis q̄ ouium pascua hec sunt. Non sic factitabat petrus nec sic paulus ludebat. Petrus nescitur aliquando gemmis ꝓcessisse ornatus vel sericis non tectus auro.nō vectus equo. nec stipatus milite nec circūstrepentibus septus ministris absq̄ his non credidit satis implere saluatoris mandatum dictum beato Petro apostolo Johānis vltimo capitulo. Si amas me pasce agnos meos.si forte in penaz peccati populi mundo cecari euenit q̄ hec curia in depressione secularium tm̄ hodie inualescit. Unde Eccle.xij. sic scribitur. Benefac humili. et ne dederis impio prohibe illi panes dare ne in illis potentior te sit. Jam enim ad tantū cecatur seculum q̄ credit honorem sacerdotis xp̄i stare in mūdana gloria et nō in virtute aut obseruantia legis xp̄i.hec ille. Item idem.iiij.flor.ca.vj. Quid inquit sibi vult q̄ clerici aliud esse.aliud videri volunt.nempe habitu milites.questu clericos.actu neutrum se exhibērnaz neq̄ pugnant vt milites.neq̄ vt clerici euāgelisant cuius ergo ordinis sunt cum vtriusq̄ esse incipiūt vtrūq̄ deserunt.et vtrūq̄ confundunt. vnusquisq̄ in ordine suo resurget.illi in quo.an qui sine ordine peccauerunt.aut si summe sapiens deus veraciter creditur.a summo vsq̄ deorsum nihil inordinatum relinquere non vereor alibi ordinandos q̄ vbi nullus ordo sed sempiternus horror ībabitat. hec ille. Item Bern̄. super illud Psal. In labore hominū non sunt.cū inquit cūctus status hominū aliquid habet laboris et voluptatis. clerici nostri inter hec nouo quodam artificio decernentes totum quod delectat in quolibet elegerūt. et totuz quod molestat respuerūt.a militib⁹ acceperūt superbie vestem amplā familiā.equoꝝ phaleras.et nobiles apparatus. A mulieribus mollitiem delicatā. balnea suauia.vina.ociū et gloriā. A rusticis fruct⁹ agroꝝ et horrea plena. Sed bene cauent lorice militaris pondus.et muliebrem declinant verecūdiā Omnes rustici et agricole victum sibi ꝓprio labore acquirūt. Sed hij delicijs affluūt et ociose viuūt et tamen adueniente tempe fructuum promptuaria eorum plena fiunt.et bibunt vinū meracissimū et inde incrassantur et impinguātur et dilatanꝰ. hec ille. Tales sunt milites diaboli xp̄um cum herode crudeliter ꝑsequentes.et cū pharaone pueros israeliticī generis extinguentes. Unde Bern̄.iij. florum.ca.xix. Si quid inquit ad salutem pertinens. si quid religionis oriꝰ xp̄iane.quicūq̄ resistit.q̄cū q̄ repugnat plane cū egyptijs paruulos israeliticī generis necare conaꝰ.immo cum herode nascentem prosequitur saluatorem. deniq̄ si ꝓpriū sanguinem dederit in preciū redemptionis animarū non tibi grauiorem videꝰ eū ab eo sustinere ꝑsecutionem q̄ suggestione maligna ꝑnicioso exemplo scandali occasione auertit ab eo animas quas ꝓprio sanguine redemit q̄ a iudeo q̄ sanguinē illuz effudit. quas ergo de salute anime illi fratri gratias agere possum q̄ mihi ꝓpinat detractionis venenū merito detractores deo odibiles describuntur tanq̄ ꝑsecutores. Quid et is q̄ exemplo suo ad remissius agendum ceteros ꝓuocat q̄ singularitate turbat aut inquietat curiositate aut impatientia sua et murmuratōne molestat.aut quocūq̄ mō cōtristat spūm dei qui in eis ē scandalisans minimū de credentibus in eis. nonne et hic manifeste ꝑsequitur xp̄m. Agnoscite dilectissimi et expauescite consortiū eoꝝ q̄ salutē impediūt aiaꝝ. horrendū penitus sacrilegiū qd̄ et ipsoꝝ videtur excedere facin⁹ qui dn̄o maiestatis manus sacrilegas iniecerunt. videbatur iam cessare ꝑsecutionis tempus.sed vt palam factum est nūq̄ deest persecutio a xp̄iano. et nunc quidem quod grauius est ipi xp̄m ꝑsequūtur qui ab eo vtiq̄ xp̄iani dicūtur. amici tui deus et ꝓximi aduersum te appropinquauerunt et steterūt.cōiurasse videꝰ ꝯtra te vniuersitas populi xp̄iani a minimo vsq̄ ad maximū. a planta pedis vsq̄ ad verticem capitis nō ē sanitas vlla.egressa est iniq̄tas a senioribus iudicibus vicarijs q̄ videntur regere populū tuū. Nūquid iam dicere possum⁹ sicut populus sic et sacerdos. q̄r nec sic ppl̄s vt sacerdos. Heu heu dn̄e q̄r ipi sunt in ꝑsecutōne tua primi qui videnꝰ in ecclesia tua primatū diligere. gerere principatū.arcem sion ꝓccupauerūt. apprehenderūt munitiones et vniuersa libite et potestatiue tradunt incendio ciuitatem.misera eoꝝ ꝯuersatio. plebis tue miserabilis sūmersio. Dati enim sunt sacri gradus in occasionē turpis lucri.et questum estimāt pietatē.copiosissime siq̄dez pietatis inueniūtur in suscipienda immo in acciptēda magis animaꝝ cura.sed hec apud eos cura mior et de animaꝝ salute nouissima eoꝝ cogitatio est.an vo saluatori aiaꝝ grauior vlla esse poterat persecutio. Impieq̄ agūt et ceteri cōtra xp̄m. multi q̄dez sunt nr̄is temporibus antixp̄i. merito tn̄ et crudeliorē eaz sentit ꝑsecutionē ꝓ acceptis beneficijs.et grauiorem sentit ꝑ ꝑtāte quā a ꝓprijs sustinet ministris. licet alij quoq̄ multi ꝯtra ꝓximiorē salutem multifarie multisq̄ modis et multis occasionibus agere videanꝰ.hec videt xp̄s et silet. hec saluator patiꝰ et dissimulat.preterea dissimulemus. et nos miseri peccatores quo necesse ē ita sileam⁹ interim.maxime de platis nr̄is mgr̄is ecciaꝝ. fit nimirū sic placet et ipis vt euadant nūc hūana iudicia. s; veniet semel iudiciū graue hijs q̄ ꝑsunt. et potentes potēter tormēta patienꝰ.hec ille. D Sed certe carnalitas intantū excecauit platos et pastores ecclesie ꝓ maiori parte q̄ ꝑdictam sententiā terribilem

scripturaꝝ sacraꝝ ⁊ sanctoꝝ doctoꝝ nō formidant
nec considerant.⁊ hoc bene ostendit ⁊ valdebñ.sup
simbolo p tale exēplū. Narrat inquit in de figmē
tis poetarū ꝙ argus pastor habuit centū oculos.⁊
orpheus cythareda ꝑoptimus volēs vaccas suas
furari cytharam ꝑcutiens. omnes oculos argi sin
gillatim dormire fecit.⁊ caput argi dormientis oc-
cidit.⁊ vaccas eius ad libitum suū abduxit. Mo-
raliter iste argus cum centum oculis est prelatus
qui oculis spiritualibus vndiq; videre deberet ⁊ ꝓ
cauere ouium sibi commissarū pericula. Unde ꝓ
lati Ezechielis.j.⁊ Apocalipsis.iiij.signantur per
animalia pulcra oculis ante ⁊ retro. Orpheus est
diabolus dulcedinem carnalitatis suggerens.qua
dulcedine oēs oculos discretionis facit in eo dor-
mire.⁊ sic caput id est rōnem anime tollit ⁊ abscin
dit.⁊ tunc vaccas siue oues sue custodie mancipa
tas rapit ⁊ dispergit .⁊ ad suū libitum in peccati ꝓ
cipiciū deducit.Et certe huiusmōi voluptuosi car
nales prelati et pastores sunt causa totius erroris
⁊ impietatis iam regnantis per vniuersum orbeȝ
Unde Linc.in quodam sermo.qui sic incipit.Na
tis educatis. Cum inquit pastores ex officio sunt
cause fidei ⁊ xp̄iane religionis ꝑ vniuersum orbem
dilatande.⁊ oppositoꝝ opposite sunt cause. abuso
res cure pastoralis cause sunt erroris oppositi,di-
latati in ecclesia per vniuersum orbem.videlicȝ in
fidelitatis ⁊ impietatis a quibus nunq̄ erat eccle-
sia reductura.quousq; pastores ecclesie carnalem
amorem disposuerint.Quod bene figuratum est
j.Regum.vj.vbi legitur archam dei reductam fu
isse a terra philistinoꝝ vaccis ad fetos nō reflexis
licet fetus haberent.Sed vt dicit parisieñ. in de vi
cijs.parte quarta .Ecclesia a malo statu in quo est
ꝓ magna sui parte non exiet nisi illi quoꝝ ē causa
trahere postposuerint amorem carnalem. vñ apl's
ad Hebreos.vij. Melchisedech inquit rex salē sa-
cerdos dei summi.Et subiungitur.sine patre ⁊ si-
ne matre ⁊ sine genealogia.non eñ fecit mentiōeȝ
de patre vel mr̄e Melchisedech qui ꝓprie signat
sacerdotes noue legis vt ostendat carnalem amo-
rem longe debere esse a sacerdotibus vt docet pa-
risienſ.sup eodem. Unde ⁊ in exemplū huiꝰ legit
Exo.xviij.ꝙ ietro sacerdos dixit moysi.ꝓuide de
omni plebe viros potentes ⁊ timentes deū in qbꝰ
est veritas ⁊ qui odiunt auariciam.⁊ cōstitue ex eis
tribunos ⁊ centuriones ⁊ quinquagenarios ⁊ de-
canos qui iudicent populum omni tempore.ecce
cōsuluit ꝓuidē ⁊ cōstituere tribunos ⁊ centuriōes
⁊ ceteros de omni plebe ⁊ non de consanguineis
⁊ viros ⁊ potentes ⁊ timentes deū in quibus esset
veritas ⁊ odientes auariciam.⁊ non puerulos ma
gis hominem q̄ deum timentes. veritatem igno-
rantes ⁊ vanitatem mūdi sequētes cuiusmodi ho-
die ꝓficiuntur in ecclesia. Unde Berñ. Mira in-
quit res est episcopi habent ad manū cui credant
animas xp̄i sanguine redemptas cui autē credant
facultates suas terrenas non habēt nec inueniūt
⁊ inde datur intelligi ꝙ patientius ferunt iniuriaȝ
xp̄i q̄ propriam. Unde aliquis episcopus nepotu
lo suo multa milia animaꝝ ad custodiendum cō-
mittit cui viginti pira non committeret custodien
da.sed q̄ infideles ⁊ aperti traditores sunt tales do-
mini ostendit parisi.in de vicijs.parte quarta.per
tale exemplum.Si inquit princeps aliquis ꝑegre
ꝓficiscens tradidisset alicui de subditis suis terrā
suam tempore oportuno filijs suis diuidendam.⁊
subditus ille terram illam suis ꝓprijs filijs diuide
ret ⁊ filios domini sui indigentes exheredaret. nū-
qd infidelis valde esset ⁊ proditor domini sui. Sic
inquit prelati ecclesie valde infideles sunt ⁊ prodi
tores qui patrimoniū xp̄i quod filijs suis. scȝ pau
peribus deberent diuidere.consanguineis suis tri
buūt. Unde vt dicit parisieñ.vbi supra. Initium
malicie iude proditoris erat carnalis amor. quia
ex amore carnali quem habebat ad vxorem ⁊ libe
ros suos murmurauit de effusione vnguēti quod
effudit maria magdalena super caput iesu di. illō
Johan.xij.quare hoc vnguentum non vendit tre
centis denarijs ⁊ datum est egenis.hoc autem di-
xit.non quia de egenis ꝑtinebat ad euȝ. sed quia fur
erat ⁊ latro loculos habens ea q̄ mittebant aspor-
tabat vñ venditione dñi sui illud dānū effusionis
vnguenti voluit recompensare. nec timuit domi-
nū suū tradere vt acquireret quod daret eis q̄s car
naliter amabat.scilicet vxori ⁊ liberis suis.Sic in-
quit prelati in quibus amor carnalis dominat nō
timent cōmittere simoniā vel alia enormia pecca-
ta vt consanguineos suos promoueant.⁊ si iudas
meruit ꝑuenire ad suspendiū quia loculos domi-
ni habens dabat vxori ⁊ filijs suis qō dandū esset
pauꝑibus ⁊ licet pauca eis daret.Quid meret ille
qui non vxori sed concubine ⁊ filijs adulterinis dat
qō pauperibus dandū esset ⁊ suis consanguineis
quibus minus tenetur dare q̄ filijs dat officiū di
spensandi res paupeꝝ quas scit eos expēsuros in
suis voluptatibus ⁊ mūdi vanitatibus.sed si anani-
as q̄ retinuit ea que essent pauꝑibus danda sic pu
nitus scȝ pena mortis subite ⁊ damnatōnis eterne
licet habuisset ea de venditione ꝓprij agri. vt legit
Actuum.v.qualiter putas punientur illi qui sibi ⁊
suis retinent que non de suo patrimonio habēt sed
de christi patrimonio obtinent.vnde etiam Odo
super illud Math.xv.Beatus es simon barsona.
quia caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi.sed pr̄ meꝰ
qui in celis ē.q̄cquid inquit caro ⁊ sanguis eis re-
uelat faciunt prelati nostri temporis qui cōsangui
neos suos aut filios burgensium qui seruierūt eis
aut herodianos id est ministros principum aut le
gisperitos in ecclesijs suis collocant ⁊ constituūt.
⁊ ad beneficia ⁊ dignitates ꝓmouent. ⁊ hanc sum
mam credūt esse prudentiam summāq; sapientiā
sed totum hoc caro ⁊ sanguis reuelat eis ⁊ non pa
ter qui est in celis.⁊ ideo sicut de simone petro di-
ctum est.beatus es simon ⁊c̄. sic per contrariū ma
ledictus prelatꝰ qui facit quod caro ⁊ sanguis re-
uelat sibi ⁊ non quod pater qui in celis est. Ex q̄-
bus patet ꝙ huiusmodi prelati sunt xp̄i prodito-
res manifestissimi. E Et nedum tales prelati
sed etiam vt dicit Holgot super illud Mat.xxvij.
Peccaui tradens sanguinem iustuȝ.quibꝰ homo
mortaliter peccans tradit xp̄m.quod inquit patet
ex modo ⁊ processu iude traditoris. vñ appropin-
quante hora passionis xp̄s discipulis suis cenam

Fecit.in qua non solum cibauit eos corporaliter verumetiam spūaliter dando eis carnem suam ⁊ sanguinem in forma panis ⁊ vini. Postq̃ vo iudas cibum acceperat foras exiuit et ad inimicos christi. scilꝫ iudeos perrexit promittens ꝙ christū eis traderet ⁊ illi dederunt ei triginta argenteos.quibus acceptis tradidit ei xp̄um. Hunc processum spūaliter habet peccator mortaliter peccans. vnde xp̄us quotidie nos pascit non solum corporaliter ſ etiā spūaliter suo p̄ciosissimo corpore ⁊ sanguine q̄ q̄tidie pro salute omniū fideliū xp̄ianum a bonis sacerdotibus in ecclesia ministratur. Sed isto nō obstante miser peccator ⁊ ingratissimus multotiens vadit.⁊ cū inimicis xp̄i loquitur.i.cū carne mūdo ⁊ diabolo qui inimici capitales xp̄i existūt.⁊ cum istis inimicis peccator cōuenit ⁊ fedus pepigit qñ ad eoꝝ instigationē vt faciat cōtra dei p̄ceptū ꝯsentit. Sed qd recipit eis.xxx.argēteos.nō. ſ tm̄ tres. scilꝫ peccatū locutionis. cogitationis ⁊ operis. Et sicut dicit Orige. Peccatū ē diaboli pecunia quā qui accipit aīam suam diabolo vendit.⁊ vt videt̃ q̄ taliter animā suā diabolo vendit grauius ꝯ xp̄um delinquit q̃ iudas in hoc ꝙ eū inimicis suis tradidit.⁊ hoc tali rōne ostendo. Si quis haberet duo iocalia p̄ciosa.quoꝝ vnum magis diligeret q̃ reliquū.magis delinquet penes eum qui de iocali qd magis diligeret q̃ de iocali qd minus diligeret eū volūtarie priuaret. Sed spūaliter loquendo xp̄us habuit duo iocalia sibi valde p̄ciosa.s.animā hūanam ⁊ suam vitam ꝓpriam quorū magis dilexit animā humanā q̃ suam vitam ꝓpriam.quod patꝫ ex hoc ꝙ pro anima humana dedit suam propriā vitam.cū ergo rōne ꝓditionis iude xp̄s nō perdidit nisi vitam suam propriā quā min⁹ vt videt̃ dilexit q̃ animā humanā. ⁊ rōne ꝓditionis mortaliter peccantis xp̄s perdit animā illam quam miser peccator ꝓ modica delectatōne diabolo vendit.et ꝓ qua xp̄us suam propriam vitam dedit. patet ꝙ mortaliter peccās grauius contra xp̄m delinquit q̃ iudas qui eum suis inimicis ꝓdidit. Et si obijciat̃ cōtra p̄dicta ꝙ iudas xp̄um tradens grauius peccauit q̃ aliquis iam mortaliter peccans ex eo ꝙ iudas mortaliter peccando animā suam diabolo vendidit tradendo xp̄m.sic iam mortaliter peccans precio peccati animā diabolo vendit. Dicendum est ꝙ ante passionem xp̄i post lapsum primi parentis omnis anima peccatrix erat sub potestate diaboli.sed xp̄s per suam passionē eas iam de potestate diaboli suo sanguie redemit p̄ciosissimo dicente apostolo.j.Pe.ij. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatōne paterne traditionis. sed p̄cioso sanguie quasi agni incontaminati ⁊ immaculati ihu xp̄i. ⁊ ideo vt videt̃ qui iam mortaliter peccando aīam suam p̄cio peccati diabolo vendūt.in tanto grau⁹ peccant in quanto nobiliori p̄cio xp̄us illam redemit.⁊ ꝑ consequēs vt videtur iam mortalit̃ peccans grauius peccat q̃ iudas q̄ dominum suū iesum xp̄m prodidit. Sed inter omnes peccatores vt videt̃ indigne conficiens vel corpus xp̄i in sacramento altaris indigne recipiens cum iuda proditore manifestissime dominum suum iesum xp̄um quantū in se est in manus suoꝝ inimicorū tradit. Vñ super Lu.xxij. Ecce manus tradentis me mecum est in mensa.dicit Parif. ꝙ sicut iudas tradidit suis ꝑsecutoribus xp̄m sic conficiēs vl̃ sumēs corpus christi indigne tradit eū inquantū in se est demonibus dum ponit eum in loco qui ē in potestate demonū immo ⁊ inter demones q̄ seip̄m xp̄i proditorem inhabitant. Et ideo sup illud.j.Cor. xj. Quicūq̃ manducauerit hunc panē vel biberit calicem domini indigne reus erit corporis et sanguinis domini dicit Ambrosius ꝙ indigne hoc sacramentum recipiens reus erit ac si xp̄um occideret.vñ ⁊ in cōfirmatōem huius de talibus dic̄ apostolus ad Hebre.vj. ꝙ rursum sunt crucifigentes filiū dei. Sed est insuper notandū ꝙ septem modis specialiter impij dominū suū ihm xp̄m ꝓdūt ſm ꝙ septem sunt casus in q̄bus potest homo sui regis ꝓditor appellari merito. Primo si arma cōtra regem portare p̄sumit. In isto em̄ casu ꝓditores xp̄i sunt supbi. quia superbi contra xp̄m armati incedūt. Pro quo notandū ꝙ sicut quando torneamenta solennia vel duella ꝓclamantur anteq̃ dimicantes ad campū procedant.illi q̄ principales sunt persone vexilla signa ⁊ arma sua exponūt ⁊ sic milites inferiores eligant ⁊ videant sb cuius vexillo poterant dimicātes tueri. Sic spūaliter xp̄us in hunc mūdum veniens vt torneamētum ⁊ duellum cum diabolo iniret vexillum suū expandit quando primo mundū intrauit.in q̄ expresse arma sua describūtur. Unde vt patet Luce ij. Angelus pastoribus apparens.vexillum xp̄i ⁊ arma descripsit dicens. Hoc erit vobis signum.inuenietis infantem pannis inuolutum et positū in presepio. Ecce hec sunt arma xp̄i. scilicet humilitas que notatur ibi.inuenietis infantem. Obediētia q̄ notat̃ ibi.pannis inuolutū. Pauptas q̄ notatur ibi.cum dicitur. positum in presepio. Ista em̄ arma non conueniūt superbo nec alicui nisi illis q̄ vexillo xp̄i volunt dimicare contra diabolum. Sꝫ superbi cum diabolo contra xp̄um pugnantes se induunt armis omnino armature christi contrarijs.quia vbi xp̄s nō curauit cōtemni ⁊ in modica reputatōne in hoc mūdo haberi.supbus non vult cōtemni nec pati opprobriū ſ sup omnes alios videri ⁊ exaltari.⁊ vbi xp̄s parētibus ⁊ legibus ⁊ suis inferioribus voluit hūiliter obedire. supb⁹ nec deo nec legibus ecclesie.nec alicui vellet obedire. ſ sua ꝓpria volūtate in oibus regulare.⁊ sue ditioni om̄es alios obedire.ac etiā vbi xp̄s voluit pauper esse.⁊ paup reputari.supbo non fit maior verecundia q̃ ꝙ paup ⁊ mendicus nominet̃.nec aliq̄d magis q̃ pauptatē odit ⁊ cōtemnit. F Et ideo si arma supbi veraciter describi debeant dicitur ꝙ portat scutū rubeū subuersum cū equo hñte ceruicem erectum ⁊ pedem ferro munitū.⁊ cursum impetuosum.vnde sicut scutū dicit̃ rubeū de quo rubedo egredit̃. superbus a quo superbia egreditur dicitur rubeus.quia sic sanguinē humanū non timet effundere ad pugnandū ⁊ interficiendū faciliter prouocatur. Unde Ecclesiastici.xxvij. Effusio sanguinis in rixa supboꝝ. Istud scutū dr̃ subuersum.qr qd in eo deberet naturalit̃ eē inferius sem-

per nitit esse superius et nimis exaltari. vnde inter omnes creaturas mortales homo habet occasionem maximã humilitatis. qr cetere creature post mortẽ aliquid vtilitatis relinquũt vt pellẽ. lanam ossa. carnes. plumas. cornua et hmõi immo et de serpentibus fit tyriaca. Bufones etiã portant lapides preciosos in suis capitib⁹ ẜ si corpus humanũ sibi dimittat et anima ab eo separet ad nihil valet vltra nisi vt mittat foras et pculcet ab hominib⁹ et bestijs et in terra a fermib⁹ comedat. Ideo sicut est contra naturam terre que est elementũ infimũ supra alia elementa locari. sic est ptra naturã corpus hũanuz semetipm p supbiam super alios exaltari. Et ideo ppter ista rationabiliter dicit q superb⁹ portat scutum euersum sed sicut qñ scuta militum sic euersa portantur tunc signũ est q milites illi sunt mortui sed certe superbus predicto modo scutũ portans euersum nihil aliud est nisi miles dyaboli mortu⁹ vnde de quolibet tali dici potest illud Apoca. iij. Nomen habes vt viuas et mortuus es. Supbus etiam habet ceruicem erectũ sicut equus quia se nitit seipsum exaltare. dicente psal. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semp Habet etiaz superb⁹ pedem ferro munitũ. i. affectionẽ in malicia obstinatam. de qua dicit dominus Leui. xvj. Conteraz supbiã duricie vestre. Item Ro. ij. Scdm duriciã et cor impenitens thesaurizas tibi iraz dei in die ire Habet etiã supbus cursum impetuosuz sicut equ⁹ indomitus. qr quicqd loquit a spũ impetuoso procedit et ab animo indignãti vnde Isa. xxx. Labia eius repleta sunt indignatione et lingua eius quasi ignis deuorans. Qdiu em istis armis vtit supbus est de exercitu dyaboli paratus ad portandũ dyabolum immo et taliter armatus est quasi equus dyaboli similis equo alexandri regis. de quo loquitur solinus in de mirabilibus mundi dicens q alexander habuit quendam equum qui quando erat armatus armis domini sui nullum alium sessorem super eum recepit nisi solum alexandrum regem. sed quando iste equus erat deauratus sine ornatus armis alicuius alterius gartiones et ribaldos super se ascendere indifferenter permisit. Sic spiritualiter qdiu fidelis armatus est predictis armis christi non permittit alium sessorem. cor suuz ascendere nisi solum christum celi et terre regem et imperatorez. sed quando armis superbie que sunt arma dyaboli induit et armat quemlibet ribalduz inferni et cogitationes iniquas. nequiter cor suum ascendere pmittit. vnde Jhere. vj. Sagittam et scutum accipit crudelis. et super equos ascẽdit preparatus quasi vir ad prelium. contra christum supp. Ex quib⁹ patet q superbus portat arma ptra christum. et ideo traditor et dignus morte merito comprobatur. sed pro ista traditione christus vt deo patri satisfaceret sanguinem suum fudit in redemptionem quãdo caput corona spinea a iudeis pungi permisit vsqz ad sanguinis effusionẽ circumquaqz. et ibi etiam scilicet in cruce expansa erant. quia sua q sumpsit in natiuitate. humilitas enim et obedientia erant ibi ostensa in hoc q inclinauit caput suuz factus est obediens vsqz ad mortẽ. paupertas etiã erat ibi ostensa. qr tũc nõ habuit vbi caput suũ reclinaret. et sic pro nostra et primi parentis superbia destruenda sanguinẽ de capite suo effudit in precium redẽptionis. De qua redẽptione dicit aplus. j. Petri. ij. Nõ corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vrã puersatione paterne traditionis. sed pcioso sanguine agni incontaminati et immaculati iesu xpi. Scdo regis proditor dicit pot qñ legios regis et pplm suũ obloquijs et detractionibus cõtra regẽ suũ puocat. In isto em casu pditores xpi sunt inuidi q obloquijs et detractionibus pximos suos pturbant et vnũ cõtra aliũ puocant. nam q obloquijs et detractionib⁹ famã proximi sui denigrat. vel vnum cõtra alium ad inuidiam aut odiũ puocat. hoc idẽ cõtra regẽ et dñm suũ iesum xpm facit. dicente seipso. Matth. xxv. Qdiu vni ex his fratribus meis fecistis mihi fecistis. Et ex isto sequit experientia docente q iam est in mũdo isto sic est i celi imperio qr sic i celi iperio minor stella eclypsat maiorẽ ẜ nõ ecõtra. sic luna solem qˀuis lumẽ nõ habeat nisi a sole. Sic in mũdo isto maculatus et immundus q nihil bone vtutis habet a seipso scãdalis et detractionib⁹ eclypsat nomẽ et famam viri iusti a quo reciperet lumẽ boni exempli gratie et doctrine. Et causa huius est qr talis miser inuidus videt hominẽ bonũ et iustum et deo obedientẽ. et ideo ex inuidia nitit euz vel famam eius denigrare. ẜ si talis esset miser et ingratiosus mũdus sibi nõ inuideret cum solũ miseria caret inuidia. ẜ ista enim inuidia pditio incepit in paradiso inter adam et dyabolũ. qr adam em apud deũ fuit familiaris et graciosus. sed dyabolus ex inuidia voluit eius famã denigrare et oim filiorum. qd bene apparuit de filio adaz. Nã cayn ex ex inuidia occidit abel fratrem suum pro eo q vidit eius munera deo esse acceptata et non sicut sua. Vnde et sicut dicit Sapien. j. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terrarum sed christus redemptor noster de dextro latere suo sanguinem sui cordis effudit vt a nostris cordibus hanc pditoriam pestem inuidie penitus eneruaret. vnde Hebreorum. xiij. Jesus vt sanctificaret per sanguinem suum extra portam passus est. vnde et causam quare a dextro latere sanguinem christus emisit potest esse ista. Dicunt enim medici q oculus quando infirmatur per hoc q sanguis corruptus ascendit ad oculum. et ibi congelatur et maculam generat que oculũ excecat. et que macula inueterata et indurata vix vel nunqˀ curatur. sed tamen dum fuerit recens potest curari et abstrahi virtute sanguinis extracti de dextra ala colũbe. Sic spũaliter aliqñ ptingit q inuid⁹ proximo suo sanguinẽ odij et inuidie in corde suo hz ascendentẽ et ibi intantũ radicat inueterat et indurat q vix pot curari eijci vel saluari verũtamẽ si in pncipio et tẽpestiue memorari vellet de illo preciosissimo sanguine extracto de dextra ala illi⁹ simplicis colũbe iesu xpi cito maculam odij et inuidie de cordis sui oculo euelleret et sanaret. vnde apostolus Heb. ix. Sanguis xpi qui spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo viuente emundauit cõscientiam nostraz ab operibus mortuis. Tercio

regis proditor dici potest qui regis legios contra
regis voluntatē maliciose vulnerauerit ⁊ occidit
In isto em̄ casu ꝓditores xp̄i sunt iracundi qui ꝓ
ximos suos seruos legios Iesu xp̄i ꝯtra legez ⁊ vo
luntatem dei maliciose persequūt ⁊ crudeliter ope
vel voluntate vulnerant ⁊ occidunt. ⁊ qr ira totum
corpus in quo accendit inflammescat. Ideo xp̄us
vt nos ab hac peste iracundie sanaret ꝑ totū corp⁹
suū sudorem sanguineū emisit. dicēte euangelista
Lu. xxij. ca. Factus est sudor eius sicut gutte san-
guinis decurrentis in terrā. Et iō merito dicit apl's
ad Roma. v. In sanguine ip̄ius salui erim⁹ ab ira
per ip̄m. Quarto regis ꝓditor dici potest qui fi
dem suo regi prestitā frangit. In isto casu tradito-
res xp̄i sunt auari siue cupidi. qr tales errant a fide
quā deo in baptismate prestiterūt dicente ap'lo pri
ma ad Thi. vj. Radix omniū maloꝝ est cupiditas
quam quidē appetentes errauerūt a fide. Vnde
in baptismo fidem p̄stiterūt deo abrenūciare satha
ne ⁊ omnibus pompis ⁊ operibus eius. ⁊ manda
ta dei fideliter obseruare. Sed nō obstante q̄ dn̄s
precepit cuilibet diuiti dicēs. Deut. xv. Precipio
tibi vt aperias manū tuā egeno ⁊ pauperi. tamen
multi auari tam vehementem amorem ⁊ seruitutē
exhibēt mammone q̄ potius ꝑmittunt pauperes
fratres suos ⁊ dei filios fame ⁊ frigore ⁊ alijs mise
rijs perire q̄ȝ eis voluut manū adiutricem intuitu
charitatis porrigere. Tales igit recedentes a fide
quam deo prestiterūt mammone seruiūt. Sed cū
teste xp̄o Mat. viij. Nemo potest deo seruire ⁊ mā
mone. patet tales a fide xp̄i apostatātes traditores
xp̄i manifestissimi efficiunt Huiusmodi em̄ auari
bene figurari possunt ꝑ quendam fontē de q̄ loqui
tur bea. Aug. xxj. de ciuitate dei dicēs. q̄ apō gara
mandos ⁊ quidā fons tam frigidus in dieb⁹ q̄ in-
de nō bibat ⁊ tam feruidus in noctib⁹ q̄ nō tangat
Sic certe est de auaro cuius fons cordis in dieb⁹
id est in tempore lucrationis ita infrigidat tenaci-
tate q̄ nullus pauper potest ex eius diuitijs degu
stare ⁊ in noctib⁹ id est in tempore perditionis ita
feruescit ꝑ desperationē q̄ putat mundū sibi defi-
cere. ⁊ tunc nō est spes pauperi aliquid ab eo reci-
piendi. ⁊ sic siue lucret siue nō nihil de bonis suis
pauperib⁹ impartit. Sed cōtra istam ꝓditoriaȝ
cupiditatē xp̄us ex vtraqȝ manu sua expansa ⁊ per
forata in cruce sanguinē suuȝ emisit. ⁊ per hoc do-
cens q̄ diuites manus suas adiutrices pauperib⁹
apire. neqȝ in tempore lucratiōis neqȝ in tempore
ꝑditionis ꝑtimescerēt. vn̄ ⁊ xp̄us tam in tp̄e aduer
sitatis q̄ȝ in tp̄e prosperitatis vere penitentib⁹ ma-
nus suas aperuit adiutrices. nā in aduersitate pen
dens in cruce latroni misericordiā petenti respon-
dit dicēs. Amen dico tibi hodie mecū eris in ꝑadi
so. Mat. xxvij. In tempe ꝓsperitatis etiam qn̄ cuȝ
maxima gloria ⁊ honore celos ascēdit septē dona
sp̄ūssancti discipulis suis petentibus liberrime do
nauit. vt patet Act. ij. Quinto regis ꝓditor dici
pōt qui capitaneus ꝯstitut⁹ est. ⁊ cui ꝯmittit custo
dia alicui⁹ ville ciuitatis vel castri si cū viderit ꝑicu
lum inimicoꝝ veniens dormiret ⁊ tubā sonare nō
faceret admonendū ciues vigilare. ȝ torpescens si
ue dormiens permisit ciuitatē vel castrū intrare ⁊ re
gis legios captiuos ducere spoliare. et crudeliter
occidereȝ. In isto em̄ casu traditores xp̄i possunt di
ci accidiosi ⁊ specialiter viri ecclesiastici accidiosi
pastores ⁊ prelati qui quasi capitanei ⁊ speculato-
res sunt castelli ⁊ ciuitatis ecclesie. de quib⁹ dicit
dn̄s ꝑ ꝓphetā ysa. xxj vade ⁊ pone speculatorē ⁊ qd̄
cunqȝ viderit. scilicet periculi annunciet supple per
clangorem tube euangelice p̄dicatiōis. iuxta illud
Ysaie. lviij. Clama. ne cesses quasi tuba exalta vocē
tuam. ⁊ annuncia populo meo scelera eoꝝ. Et sic
speculator in tempore guerre aduenientib⁹ inimi-
cis si tubam non clangat ⁊ populum de ꝑiculo ini
micorum non moneat traditor iuris supplicio di-
gnus sentitur. dicente domino per ꝓpheraȝ Ezech.
ij. Speculatorem dedi te domui israel ⁊ audies ex
ore meo verbū ⁊ annunciabis eis ex me. sic dicente
me ad impium. morte morieris ⁊ si non annuncia
ueris ei neqȝ locutus fueris vt auertat a via sua im
pia ⁊ viuat. ipse impius in iniquitate sua morietur
sanguinem eius de manu tua requirā. Sed xp̄s
contra istam ꝓditiosam accidiam ex vtroqȝ pede
in cruce confixo suum sanguinē preciosum effudit
Et notabiliter contra accidiam de pedib⁹ sangui-
nem effudit. quia de accidioso est sicut de litargico
cui nihil ita delectabile videt sicut somnus. sic ac-
cidiosus semꝑ appetit voluptuose viuere. ⁊ in vitijs
⁊ voluptatibus iacere ꝯtinue ⁊ dormire. ȝ secundū
medicos optima medicina contra litargiā est pun
ctio pedum ⁊ sic infirmus excitetur a somno. Ideo
christus pedes suos ad crucem compungi permi-
sit vt sic nos considerantes a litargicoso somno ac-
cidie excitaret. vnde accidioso specialiter dici pōt
illō ps̄. Intiguat pes tu⁹ i sanguie. i. pes affectōis
aie tue per recordationem in sanguine effuso de
pedibus iesu christi vt sic a somno pigricie semper
euigiles. Sexto regis proditor dici potest qui ve-
nenū propinat ad intoxicandem regem vel eius fi
lium ⁊ heredem. sic gulosi proditores sunt qui se-
ipsos filios ⁊ heredes regis celestis crapula ⁊ ebri
etate intoxicāt ⁊ occidunt. Iuxta illō Ecci. xxxvij.
In multis escis erit infirmitas ꝓpter crapulā mul
ti perierunt. vnde gulosus siue ebriosus assimilari
potest cuidam serpenti qui regulus nominat. de q̄
dicunt naturales q̄ omnia virentia iuxta suam ca
uernam inficit ⁊ corrumpit. sic certe ebrietas in eo
in quo dominatur omnia virentia virtutum destru
it ⁊ corrumpit. Et ideo dicit Prouerbiorum. xxiij.
Ne intuearis vinum quando flauescit. ⁊ cum splē
duerit in vitro color eius. ingreditur blande et in
nouissimo mordebit vt coluber. ⁊ sicut regulus ve
nena defundet ⁊ sicut potus moderatus omnia
membra corporis nutrit corroborat ⁊ confortat. sic
potus immoderatus omnia membra corporis de
bilitat inficit ⁊ corrumpit. Sed christus medicus
noster in remediū huius venenose infirmitatis per
totum corpus suum durissimis flagellis vulnera-
tum sanguinem suum preciosum effudit intantuȝ
q̄ vt dicitur Isa. j. A planta pedis vsqȝ ad verticeȝ
capitis non erat in eo sanitas. Septimo regis
proditor dici potest qui reginam regis sponsam
nititur violare. sic luxuriosi sunt proditores Ie-
su. nam luxuriosi violant animam suam christo

per fidem desponsat aiam. iuxta illud Osee.ij. Spõsabo te mihi in fide. Item Ezech.xvj. Tu facta es mihi sponsa. Et in remediũ huius vitij xpus sanguinem suum effudit in sua circumcisione cũ quo sanguine sponsam suam mundificauit ab omni macula peccati. vnde Apoc.j. Dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. predicta autem species auaritie proditio opponitur virtuti fidei et ptinet ad transgressionem mandati de nõ furando.

Capitulum XXIII

Ub hac sexta specie auaricie.s. proditõe continentur ludicra id est inhonesta que in ludis geruntur.

Pro quo notandũ q sicut docet wallensis. in summa sua collationuz ad omne genus hominũ. parte.j.dist.xiiij.ca.vij. quadruplex est genus ludorum. Primũ est ludus puerile illusionis. secundũ est ludus lasciue vanitatis. tercium est ludus indiscrete actiõis. et quartũ est ludus socialis honestatis. De primo genere ludorum loquitur scriptura Geñ.xxj. vbi legitur q sara vidit ysmahelem ludere cum filio suo ysaac. in quo ludo vidit illusionẽ et signat deceptõnez vt dicit Aug. sup Job. ome.xj. et tales ludi sunt ioculatorum et histrionũ et aleatorum et taxillatorum et ceterorum hmõi qui sunt ludi nephandi. De quibus Aug. qui stultis inquit hominibus ludentibus aliquid impedit peccatis eorum participẽ se facit. vñ vos q spũales estis cũ tales videritis arguite corripite et castigate. vnde canõ extra in antiquis.li.iij. de vita et hone. cleri. clerici. Clerici inquit officia vel cõmercia secularia nõ exerceant maxime inhonesta mimis et ioculatoribus et hystrionibus nõ intendãt et tabernas prorsus euitẽt nisi forte causa necessitatis in itinere cstituti ad aleas et taxillos non ludãt. nec hmõi ludis intersint. hec ibi. Unde ludus alearum taxillorum et ceterorum hmõi q sunt solũ causa lucri tam in laycis q̃ in clericis sunt culpabiles et hoc propter multa mala que ludos hmõi comitantur. Quorum primum est cupiditas et non quecunq cupiditas sed rapina et pditio. vult em aleator spoliare proximũ suum immo et amicum et magistrum vel dominuz suum rebus suis. scilicet auro argento tunica immo et si potest camisia et bracis quod nõ faceret aliquis de latronibus qui spoliant pegrinos in nemoribus. Scdm malũ qd concomitatur ludos predictos est ptemptus doctrine matris ecclesie. vnde contra tales sic docet mater nostra ecclesia in canonibus apostolorum. et ponitur in di.xxxv. epus vbi sic. Episcopus inqt canõ aut presbyter aut decanus aut alee aut ebrietati deseruiẽs aut desinat certe deponatur subdyaconus aũt aut cantor aut lector similia faciens aut desinat aut cõmunione priuetur. similiter et laycus. Et talis pena vt constat nõ solet imponi nisi p graui et mortali pctõ. Nam vt dicitur Deut.xxv. p mensura peccati erit plagarum modus. Terciũ malum ludos pdictos pcomitans est scandalũ pximi corrumpuntur em multi qui ad talem ludũ inspiciẽdum pueniũt. et wallensis in summa sua vbi prius magnates inquit moderni p magno habent si in alearum pericia sint instructi. et si in vanis ludis sint experti. cũ tamen dicit Seneca in puerbijs suis q aleator tanto est nequior quanto in illa arte est doctior. Igitur vesania magna est in illa arte insudare et non solũ nobiles intendentes talibus sibijpsi nocent. sed etiã mltis alijs quibus dant exemplũ audaciam et occasionem talibus vacandi. et etiam liberos suos et heredes exemplo suo ad tales prouocant.

Quartuz malũ ludos predictos concomitans est perditio temporis et amissio bonorum operum que facere deberent huiusmodi lusores tempore illo quod consumunt inutiliter et perdunt. non attẽdentes q sicut dicit beatus Bernhardus sicut capillus e capite non peribit ita nec momentum peribit. s. de quo nõ oporteat rationẽ reddere. sed tamẽ transit irremediabile quod tibi concessuz est ad impetrandum veniam et gloriam. et ad agendum penitentiam et ad pmerendũ gloriã sempiternã. vnde Apocal.ij. Dedi illi tempus vt penitentiam ageret et nõ vult penitere. vnde inquit. Bernhar. nihil preciosius tempore et tamen nihil hodie vilius reputatur. vnde tempus tam pciosum est q vnus damnatus vel existens in purgatorio libenter daret omnes mundi diuitias si in eius essent potestate pro vna hora vite presentis ad agendũ penitentiam. qr in vna hora posset maximus peccator per verã penitentiam remissionem peccatorum suorũ obtinere. et dei gratiam quam peccando amiserat recuperare. sicut patet Luce.xxvij. de magdalena. et Luc. xxiij. de latrone pendente in dextra xpi in cruce. sed certe tempus quod deus misericorditer pcessit impijs ad agendũ penitentiam infra breue. et quasi ex improuiso aufert ab eis et tunc de eorum negligẽtia de temporis perditõe. de iniquis cogitationibus ociosis verbis et malis operibus strictissimam reddent rationem et iustissimũ recipient iudicium. dicente domino p pphetam. Ego cum accepero tempus iusticias iudicabo. Nonne igitur magna stulticia est q talis lusor qñ potuit facere opus bonũ ad ppriam vtilitatem et proximi edificationẽ et dei honorem ipse fecit opus quod sibi est damnosum p ximo scandalum et deo contumeliosum. vere seruus nequam erit ille qui cum venerit dñs eius et inuenerit eum sic facientem. vnde Math.xxiiij. Si dixerit ille malus seruus in corde suo moram facit dominus meus venire et ceperit percutere conseruos suos. manducet autẽ et bibat cum ebriosis. veniet dominus serui illius in die qua non sperat. et hora qua ignorat et diuidet eum. partẽq eius ponet cum ypocritis. illic erit fletus et stridor dentium. Quintũ malum predictos ludos pcomitans est periuriuz. Sepe enim iurat lusor talis se lucratum fuisse cuz tamen in rei veritate pdiderat. de cuius peccati piculo dictum est supra in quarta specie auaricie.

Sextum malũ ludos predictos pcomitans est violatio sabbati. nam in diebus dñicis et ceteris solẽnitatibus precipue hmõi lusores pmittunt predicta peccata et multa alia non attendentes qd legitur Numeri.xv. de quodam homine qui pper hoc q ligna colligebat in sabbato precipiẽte dño lapidatus est ad mortem. Sed manifestũ est cuilibet sane intelligenti peius esse cuz blasphemijs et piurijs et huiusmodi vanis ludis in sabbato occupari q̃ ligna colligere. Et ideo propter ista picula et mul-

ta alia q̄ in huiusmodi ludis ↄtingunt merito dicit illa sancta virgo zara filia raguelis illud Thob.iij. Nunq̄ cum ludentib⁹ miscui me.neq̄ cū his qui in leuitate ambulant participem me prebui. B Secundum genus ludoꝝ vt dictū est ꝛ ludus lasciuie vanitatis ꝛ voluptatis.cuiusmodi.sunt choree. trepudia interludia. ꝛ ceteri ludi theatrici. q̄ sunt ludi dicti a theatro qđ est locus ↄmunis vbi pplˀus venire ↄsueuit ad ludendū.q꞉ post ludos ꝑactos meretrices frequenter in talib⁹ ludis ꝓstituunt. Et sic tales ludi fornicationis meretricij et adulterij multotiens sunt in causa.ꝛ ideo in talib⁹ ludis delectant demones ꝛ vt ↄstat vir ꝑfectus nō deberet intendere ludicris in quibus demones delectant.Et ideo merito bea.Aug.cohibeat inquit se a ludis a spectaculis mundi qui perfectam vult consequi gratiam remissionis. Nam dina filia iacob de qua legit Gen̄.xxxiiij.cuȝ iacob veniret i terram chanaan.dina filia eius egressa est scȝ ad spectacula mundi vt videret mulieres regionis illius quam videns sichem filius regis illi⁹ terre adamauit.rapuit ꝛ vi oppressit eam.Sed sicut dicit Aug. si inter suos remansisset ab extraneo raptore corrupta non esset.Tanto itaq̄ magis caueat ꝛ cohibeat se anima que non semel sed sepe rapta corrupta est timeat iam dato expimēto quod ignorauit virgo.hec Aug.ꝛ ponit in ca.de pe.dist.v.in penitentia.fere in fine. Terciū genus ludoꝝ est ludus in discrete actōnis.cuiusmodi est ludus pile.pedalis lucte iactus lapidū.hastiludia ꝛ cetera huiusmodi ex quibus sepe mala ↄueniunt vtputa rixe.alape. pugne inuidie.odia homicidia.ꝛ hoc aliqn̄ preter ludentis intentū.qui tn̄ dum deprehensus fuerit ꝛ redargutus dicit ludēdo feci. nec certe sufficit hoc ad excusationē cuȝ omnis ludus noxius sit in culpa precipue cū non possit in bonū interpretari. vn̄ aliqui sunt ludi hmōi licet aliqn̄ mala ex eis casualiter ↄtingant preter ludentis intentū. tamē a ꝑsonis quib⁹ ↄueniunt ꝓ loco ꝛ tempe causa virtutis fieri possunt .vtputa cursus.saltus.pile.lancee. ꝛ hmōi qui fieri possunt a laycis cā fortitudinis exercende ad reipublice vtilitatem vt dicit vvallerē. in summa sua vbi ꝑus.qui tamē ludi clericis omnino sunt interdicti. Vnde Ysid.in vita clericorum. His igit inquit lege patrū cauet vt clerici a vulgari vita seclusi a mundi voluptatib⁹ se abstineant. nō spectaculis nō pompis intersunt.ↄuiuia publica fugiāt.vsuris nequaq̄ incumbant.neq̄ turpiuȝ occupationib⁹ lucroꝝ non fraudibus cuiusq̄ studiū appetāt amorē pecunie quasi materiā cunctorum criminū fugiant secularia officia. abhominēt negociaq̄.honoris gradū perambitiōem non suscipiant ꝓ beneficijs medicine dei.munera nō capiant dolos ꝛ ↄiuratiōes caueant.odiū vt emulatōnes.obtrectatōnē atq̄ inuidiā fugiant.nō vagi oculis nō effreni lingua aut petulantia fluidoq̄ gestu incedant.sed pudorē atq̄ verecūdiam mentis.simplici habitu incessus ostendant obsenitatē ꝛ membroꝝ ꝛ verboꝝ sicut ꝛ opeꝝ penitus execrent. viduaꝝ ꝛ virginū frequentatiōes fugiant ↄtubernia extraneaꝝ mulieꝝ nullatenus appetant. castimoniā q̄ inuiolati corporis ꝑpetuo conseruare studeant.

ꝛ sequit postremo doctrine.lectionib⁹. psalmis.cāticis exercitio iugiter incūbant. Tales em̄ esse dn̄i qui diuinis cultib⁹ sese mancipandos student scȝ vt dum sciētie operā dant.doctrinā gratie populis administrent.hec ysid.ꝛ ponit in ca.dist. xxiij. his igit. Quartū genus ludoꝝ est ludus socialis honestatis in se non vitiosis ad recreationē. ꝛ releuamen laboris intentus. ꝛ sic legunt philosophi ludere.ꝑut seneca ait libro de tranquillitate in fine. vbi dicit q̄ socrates cū pueris ludere nō erubescat ꝛ Catho laxabat animū curis publicis fatigatum q꞉ temparo motu calor naturalis nutrit in corpore ꝛ leticia mentis reparat Vnde ꝛ de sancto Johanne euangelista narrat Cassiodorus.lib.vij.collationum q̄ cū manu mollit ꝑdicem demulceret vidit eū hoc facientem quidā iuuenis qui eū derisit ꝛ socijs suis dixit.Videte puō ille senex ludit cum auicula vt puer.Qđ beatus iohannes ꝑ spm̄ sanctum cognoscens iuuenē ad se vocauit. ꝛ quid in manu sua teneret quesiuit.Cui cum arcum se tenere diceret ait apostolus.Cur euȝ non semp tetentum circumfers.ne inquit iuuenis iugi curuatione fortitudo eius mollescat ꝛ deperiat. Sic ait apostolus Non te offendat hec parua mea laxatio.q꞉ nisi qn̄ q̄ homo quadam remissione laboris relaxaret rigorem minus valida ad ↄtemplationis ꝑseuerantiam foret humana fragilitas.Nam ꝛ aquila cunctis auib⁹ celsius volat ꝛ solis radios clarius conspicit.ꝛ tn̄ aliquado ꝓpter nature subsidiū ad ima descendit.sic ꝛ human⁹ anim⁹ ꝛ si modicū a ↄtemplatione aliquando laxet.crebra tamen renouatione tendit ardentius ad celestia speculandū. Ex q̄bus patet q̄ viri celici quales essent viri ecclesiastici.ludos primo ꝛ secūdo ꝛ tercio modo dictos omnino euitare tenent. ꝫ tn̄ aliquo ludo vti possunt debito modo loco ꝛ tempore virtuoso. vt ait Sen̄. epistola.l.cuiusmodi spūaliter est ludus in instrumentis musicis ad honorem dei ꝛ excitationeȝ deuotōis populi ordinatis.vn̄ ps̄. Laudate deum in sono tube laudate eum in psalterio ꝛ cythara.laudate eum in tympano ꝛ choro laudate eū in cordis ꝛ organo.Sed tn̄ in talibus ludis vana gloria carnalis delectatio pōpa mūdi ꝛ laus humana summopere sunt cauenda.Nā si huiusmodi ludi fiant vel audiantur propter vanam gloriam carnalem delectationem pompam mundi vel laudem humanam magis intendunt ad taliter ludentium vel audientium damnationem q̄ ad dei laudem vel honorem vel ad attendentium deuotionem. Vnde Job.xj.Exultant lusibus tenent tympanum et cythara ꝛ gaudent ad sonum organi ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt.

E Sed est insuper notandum pro materia de ludicris predicta q̄ sicut dicit vvallerensis in summa collationum ad omne genus parte.j.di.xliij.c. viij.mundus iste assimilatur scacario cuius vnus punctus est albus ꝛ alius niger ꝓpter duplicē statum.s.statum vite a statum mortis.vel statum gratie ꝛ statum culpe.Familia huius scacarij sunt homines mundani. qui ad modum familie scacarij in ꝑncipio de vno sacculo in natura scilicȝ de vtero materno oēs extrahunt et in diuersis locis huius

mūndi quasi in diuersis pūctis scacarij collocanꝭ
et diuersi hoīes diuersoꝝ statuū ad modū familie
scacarij nominibꝰ diuersis sortiunꝭ. quoꝝ vnꝰ vo/
caꝭ rex. scd̄s regina. tercius rochus. quartus miles
quintus alphinus. sextꝰ pedinus. Unde versus.
Rex rochus alphinus. miles regina pedinus. per
hanc em̄ familam ⁊ proprietates ⁊ conditōnes q̄s
habꝫ hec familia in hoc ludo pn̄t assignari diuersi
statꝰ hominū. conuersantiū in hoc mūdo ⁊ propri
etates conditiones ⁊ operationes eorūdem. Un̄ et
de familia huiꝰ ludi rex principaliter vocaꝭ. cū pro
prietas et conditio est ꝙ vadit ꝑ totū scacariū cir/
cūquaqꝫ directe ⁊ caput vndiqꝫ directe per qd̄ spū/
aliter signaꝭ ꝙ ille q̇ est rex in scacario huiꝰ mundi
omne qd̄ capit a suis subditis iuste debet capere ⁊
in nullo omissa omnibꝰ exhibenda iusticia obliq̄/
re. vnde phs. viij. phisicoꝝ. Sicut inq̇t rex nūcu/
pari non debet in q̊ nō inuenitꝭ iusticia quo ad sb̄/
ditos gubernandos. sed potiꝰ tyrannus sic merito
perdit nemen regis qui non est clemens ⁊ miseri/
cors. Et huic alludens beatꝰ Hiero. ⁊ ponitꝭ in ca.
xxiij. q. v. Regū inq̇t propriū est iudiciū ⁊ iusticiaꝫ
facere ⁊ vi opp essos de manu calumniantiū libe/
rare quod nisi secūdū posse suū fecerit grauissimā
penam sustinebit eternam. vnde Aug. de abusio/
nibus. abusione. ix. Sciat inquit rex ꝙ sicut est p̄/
mus in throno hominū constitutꝰ. sic est in penis
si iusticiam ⁊ misericordiam non feecerit primatuꝫ
merito habiturus. omnes nanqꝫ quoscunqꝫ peccō/
res sub se in presenti habuit supra se modo placa/
bili in illa pena futura habebit. hec ille. Quod cō
siderans q̇dam nobilis rex de quo narrat valerius
in de gestis ⁊ factis memorialibus. lib. vj. qui cū le
gem condidisset ꝙ quilibet in adulterio deprehen
sus vtroqꝫ oculo priuareꝭ. contigit aūt ꝙ filius eiꝰ
transgressus est legem vnde vtroqꝫ oculo f̄m legeꝫ
priuareꝭ. sed cū tota ciuitas ob nobilitatem ⁊ reue
rentiaꝫ patris diu precibꝰ obstiterūt ne in eo legis
exigentia impleretꝭ. rex tandē ne lex ab eo condita
cassareꝭ etiā ⁊ iusticia prosterneretꝭ sibiipi vnū ocu
lū ⁊ filio suo alterū precepit eruere. ⁊ sic seruata le/
ge vtriqꝫ vsum videndi reliq̇t. ecce quanta rex iste
iusticia pollebat q̇ legem a se conditam nullo mō
infrimgere voluit ⁊ tūc hanc iusticiam sic cū mise/
ricordia tꝑauit ꝙ ad ciuiū suoꝝ instantiam suo fi/
lio sicut pepcit ꝙ sibi vsum videndi reliquit. vnde
dicitꝭ ꝓuer. xxiiij. misericordia ⁊ veritas custodiūt
regem ⁊ roborabitꝭ clementia domꝰ eius. Scd̄s
de familia predicta vocaꝭ regina que vadit ⁊ capit
vndiqꝫ obliq̄ ꝑ qd̄ signaꝭ ꝙ regine ⁊ cetere dn̄e tꝑa
les sub viri potestate constitute q̇cq̇d vi capiunt a
populo subdito nisi mera eis detꝭ gratia est rapina
vnde. iij. Reg. xxij. legitꝭ ꝙ regina iesabel falsam ac
cusationē ꝯspirauit contra naboth virū iustū ⁊ ad
mortem eū lapidari precepit vt viro suo regi achab
daret eius vineam possidendam. ⁊ ideo ꝑ fenestrā
precipitata ⁊ equoꝝ vngulis conculcata miserabi/
liter vitam suam finiuit. vt patet. iiij. Regum. ix.

Tercius de familia huius vocaꝭ rochus peram/
bulat totū scacatū directa linea tamen ⁊ nunq̄ꝫ ca/
pit oblique. rochus iste signat regis iustificatōnes
totum regnuꝫ regis sui ad iustificandū populum
perambulantes qui semper per rectam iusticie in/
cederent lineam nihil nisi rectori titulo cupientes
ne muneribus corrumperenꝭ sed causas omnium
indifferenter audirent ⁊ iuste iudicarent dicēte eis
domino. Deuteronomij. j. Audite illos ⁊ quod iu
stum est iudicate siue ciuis sit ille siue peregrinus
nulla erit distantia personarum ita paruum audie
tis vt magnū nec accipietis cuiuscunqꝫ personam
quia dei iudiciū est. Item. ij. paralip. xix. legitur
ꝙ rex Josaphat constituit sub se iudices. dicēs eis
Uidete quid faciatis non enim exercetis iudiciū
hominis sed domini. ⁊ quodcunqꝫ iudicaueritis
in vos redūdabit. sit timor domini vobiscum ⁊ cū
diligentia cuncta facite. non est enim apud domi/
num deū vestꝝ iniquitas neqꝫ ꝑsonaꝝ acceptō nec
cupido muneꝝ. q. d. sic nec vos sic nec sit in vobis
sed quod dolendū iudices moderni tam tꝑales q̄ꝫ
spūales assimilari possunt rubo spinolo stanti in
campo ⁊c̄. vt supra in tercia specie auaricie vbi tra
ctaꝭ de iniquo iudicio fere in fine. De talibꝰ em̄ iu
dicibus loquitꝭ scriptura. Sap̄. vj. dicens. Non re/
cte iudicastis neqꝫ custodistis legē iusticie neqꝫ f̄m
voluntatem dei ambulastis horrende ⁊ cito appa/
rebit vobis quoniam iudicium durissimū his qui
presunt fiet. Quartus de familia huius predicti
ludi vocaꝭ miles qui semper in ludo isto duo pun
cta transit directe ⁊ tercium obliquat per quod si/
gnaꝭ ꝙ milites ⁊ domini tꝑales huius mūdi po/
tuerūt iuste capere redditus ⁊ seruitia a suis subdi
tis eis debita ⁊ de iure consueta. sed terciuꝫ punctū
obliquant quando talagia ⁊ iniustas exactiones a
suis subditis extorquent. Unde luc. iij. legitꝭ ꝙ ve
nerunt milites ad Johannem baptistam ⁊ eum in
terrogabant dicentes quid facienꝰ ⁊ nos? Ait illis
Neminem ꝯcutiatis neqꝫ calumniaꝫ faciatis. sed
ꝯtēti estote stipēdijs vr̄is. Sup q̊ lyra Neminē in/
q̇t ꝯcutiatis. s. paupes depmēdo neqꝫ calūniā faci/
atis. i. falsa crimia nulli imponatis vt occasioneꝫ
extorq̄ndi bona eoꝝ hēatis. ꝫ ꝯtēti estote stipēdijs
vr̄is. redditꝰ em̄ q̊s hn̄t dn̄i tꝑales ab hoibꝰ sibi sub
ditis habent loco stipendioꝝ ꝓ labore quē sustine
re dn̄t ꝓ defensione populi dei ⁊ legis illius. ⁊ ideo
deberent eis esse ꝯtenti. Nam vt dicit parisꝭ. si vltra
stipendia sua accipiant scꝫ illicite ⁊ iniuriose ꝓdi/
tores sunt spoliantes filios dei eoꝝ custodie man/
cipatos. Quintus de familia predicti ludi vocaꝭ
alphinus qui quodammō est cornutus. ⁊ semꝑ in
ludo predicto oblique currit. ⁊ capit tria pūcta ob
lique ꝑ transeundo. Iste alphinꝰ cornutus signat
ep̄os mitra q̄si cornutos. non vt moyses ex collo/
quio diuino. sed potius vt frequēter regū imperio
aut prece vel precio sb̄limatos tales obliq̄ currunt
⁊ capiunt tria puncta pertranseundo. q2 fere nedū
episcopos sed ⁊ omnes prelatos peruertunt amor
carnalis munera. ⁊ contra eoꝝ vitia predicent sed
potius pro annuo censu populi peccata per se vl' ꝑ
suos ordinarios ad firmam tradūt. de illis qui de/
berent esse vitioꝝ extirpatores per cupiditatē facti
sunt vitioꝝ ꝓmotores ⁊ dyaboli ꝓcuratores. de q̇
bus loquitꝭ ꝓpheta Jhere. xlviij. Maledictus q̇ fa
cit opus dei negligenter. ⁊ qui ꝓhibet gladiū suuꝫ
a sanguine. Sextus de familia huius ꝑdicti lu/

q̄i vocat pedinus qui in ludo isto sp vadit directe sed qn̄ capere vult obliquat. et sic vadit directe quo usqȝ ad punctū supiorem scacarij puenerit. et tunc statim subuertit et deinde duo puncta ptransit tercium obliquādo Iste pedinus paup operarius est vl' pauper clericus vel sacerdos qui q̄diu suū ministeriū siue officiū fecerit semper directe vadit in sua simplicitate dicens cū aplo.i.Thimo.vi.habentes alimenta et quib⁹ tegamur his cōtenti sumus.ꝫ quādo capere vult hoc est qn̄ instigante diabolo querit diuitias.voluptates.vl' honores mūdanos statim mendacijs.piurijs.adulationib⁹ et alijs puersitatibus obliquat quousqȝ ad punctū supiorem scacarij venerit.et tunc pficit a fers et subuertit.vnde vulgariter dicit.honores mutant mores.et deinde sp obliquè et pverse incedit.Unde in cōmuni pverbio dr̄ Asperius nihil est humili cū surgit in altū.sed attende qd̄ christus dicit in euangelio Luce.xiiij.Omnis qui se humiliat exaltabit et qui se exaltat humiliabit.In isto scacario dyabolus est lusor ab vna pte.et homo peccator ab alia pte.cui dyabolus dicit.schaeck.pcutiēdo eum in sacculo peccati.cui nisi pctōr citius dicat neck ad pniam recurrendo in breui et anteqȝ sciuerit peccator dicet sibi dyabolus schaekmate.animā suam ad infernū deducēdo.a quo nō liberabit prece nec precio.q2 in inferno nulla est redemptio.Sed vt videt multotiens aliqui psumptuosi ludentes ad scacariū sunt ita audaces in ludo suo q̄ pmittunt ludentes secum lucrari et magnam ptem familie sue accipe sperātes in fine ludi recupare.ꝫ ptingit q̄ anteqȝ sciuerint et ex improuiso decipiunt.et dicit eis schaekmate.et sic perdit totū qd̄ in ludo ponit.et tunc videntes se pdidisse vellent recupare ludū.qd̄ tamen nolūt cū eis ludentes.Sic spūaliter multi psumptuosi peccatores vel plus q̄ ociosi viuentes diu pmittunt dyabolū ab eis lucrari et eius volūtatem sequunt spantes in fine per dei miam recupare.i.in fine vite veniam de peccatis suis obtinere.sed ptingit multotiēs q̄ anteqȝ sciuerint subito venit mors.et tunc dicit ei dyabolus schekmate.et tunc vellent redire ad vitā et ludum reincipere melius se cauere qd̄ tn̄ non pmittit dyabolus.ideo cōsulo q̄ tempestiue caueatis quo trahatis.q2 cum subtili et peruerso luditis et cogitate q̄ non luditis p nihilo.sed in ludo vestro posuistis preciosissimū iocale qd̄ habetis.s.anias vestras p̄ciosissimo sanguine xp̄i redemptas.et ideo non sitis negligentes in ludo sub spe lucrandi in fine.q2 vt dicit Aug.iustū est q̄ a deo condemnatur moriens qui deū omnipotentē ptempsit viuens et cogita q̄ sicut qn̄ ludus scacarij finit tota familia de vno sacculo erit extracta.sic in fine omēs in vnū sacculū itez reponunt.nec tūc est cōsideratio inter regem et pedinū.sic cōtingit q̄ rex q2 ponderosior est pedino.ideo pfundi⁹ cadit in sacculo.Sic certe est de hominib⁹ q̄ sunt de familia scacarij huius mūdi. Omnes em̄ in principio de vno sacculo in natura.s.de vtero materno nudi et paupes extracti erant.et in fine omnes simul in vno solo sacculo.s. in terrā reponent.vn̄ Sap.vij.Nemo ex regib⁹ aliud habuit natiuitatis initiū.vn⁹ igit introit⁹ est ad vitaȝ omnib⁹ et similis exit⁹.nec est tūc differentia inter regem et paup erem.Unde Aug⁹.in de vera innocentia ca.vlt.Respice inquit coꝝ sepulcra et vide quis dn̄s.qs seru⁹.qs pauper.qs diues.discerne si potes vinctū a rege.fortē a debili pulcrū a deformi.Ex q̄ patet q̄ tunc verificabunt verba pphete dicentis.Simul in vnū diues et pauper.Et vlterius sicut ptingit qn̄ familia scacarij in sacculū reponit rex q2 pōderosior ē inferi⁹ collocat.sic qn̄ impij pctōres ab hac vita trāsibūt maiores.q2 grauioribus peccatis sunt inuoluti cadūt pfundi⁹ in infernū.sed pauperes a peccatis grauib⁹ immunes in sinu abrahe collocant.vt pz Luc.xvi.de diuite purpurato et splendido.et de lazaro paupere vlceroso.Opponit aūt dict⁹ mod⁹ ludicroꝝ virtuti eutrapelie.q̄ virt⁹ est moderatiua ioci.vt patet.iiij.ethi. sed dict⁹ modus ludicroꝝ pro maiori parte excedit moderamen rationis vt patet ex predictis et ptinet ad transgressionem mandati dei nō furando per qd̄ prohibet omnis iniusta ablatio rei aliene.

Capitulum XXIIII

Septima species auaricie est ptra misericordiam obduratio.p̄nitiosa.in quam incidūt diuites mūdi q̄ non tribuūt pauperib⁹ necessaria qs vident necessitatem et penuriam patientes.indurant enim corda eoꝝ nec motu misericordie emolliunt ad qd̄ tn̄ obligant necessitatis tempore ex dei pcepto.vnde Deute.xv.Si vn⁹ de fratrib⁹ tuis q̄ morat intra portas ciuitatis tue ad paupertatem venerit.non obdurabis cor tuū nec contrahens manū ꝫ apies eam paupi et dabis mutuū q̄ eū indigere pspexeris Et sequit.precipio tibi vt aperias manū tuam fratri tuo egeno et pauperi q̄ tecū versat in terra.vnde cor immisericors et obduratū spūisctō resistit.Unde Act.v.dixit beat⁹ stephan⁹ principi sacerdotū et ceteris contra miam obduratis.Dura ceruice et circūcisis cordib⁹ et aurib⁹ vos spūisancto semper resistitis.Et talis cordis obduratio ptra misericordiam est pctm̄ in spm̄sanctū qd̄ nec remittit in hoc seculo nec in futuro.vn̄ sm̄ Bern̄.v.de psideratōe et ponit.vj.flor.ca.xix.et reddit ibidem causam dicens.q̄ cor induratū nec compūctione scindit nec pietate mollit.nec mouet precib⁹ minis non cedit durat ad flagella.et ingratū est ad beneficia ad consilia infideliter.ad iudicia seuerū ad turpia inuerecundū.ad pericula impauidū.ad hūanū inhūanū ad diuina temerariū preteritorū obliuiscens presentiū negligens futurorū non prouidens et vt in breui complectar ipm̄ est qd̄ nec deū timet nec hominem reueret.hec Bern̄.et ideo Eccl.iij.dicit.Cor durū male habebit in nouissimis.scilicet malū finalis impenitentie.Et ideo merito cuilibet tali dicit aplūs Roma.ij.Tu aūt sm̄ duriciaȝ et cor impenitens thesaurisas tibi iram in die reuelatōis iusti iudicij dei q̄ reddet vnicuiqȝ sm̄ opa ei⁹ et a q̄ teste aplo Iac.ij.Iudiciū sine misericordia fiet illi q̄ nō fecit misericordiam. et nimiꝝ.nam vt dicit pelagi⁹ et ponit in can̄.vij.q.i.oēs.Qui aūt negant miam necessitatem patientib⁹ ipm̄ xp̄m negant q̄ est mia et veritas.Et ideo merito tho.iiij.dicit thobias filio suo.noli auertere faciem tuam ab vllo paupe.

ita em̄ fiet vt nec a te auertat facies dn̄i. nam ꝓūt dicit ꝓuer.xxi. Qui obturat aurem suam ad clamorem paupeꝝ. clamabit ⁊ ipe nō exaudiet. Exemplū huius habem⁹ ex euangelio Luc.xvj. de diuite epulone qui panis micā pauperi lazaro negauit ⁊ ideo cum esset positus in tormētis guttā aque petiit quē nō accepit. hmōi em̄ diuites immisericordes bene figurant Mat.xxj. vbi legit ꝙ iesus saluator noster transiens versus hierusalē esuriit. viditq; ficulneam iuxta viam ⁊ venit ad eā vt de fructu illius comedisset. sed nō inuenit in ea nisi folia ⁊ ideo maledixit ficui ⁊ dixit. ex te nunq̄ nascet fructus ⁊ statim aruit. Spiritualiter ficus ista signat huius mūdi diuites ⁊ auaros qui fructificarent p elemosynaꝝ distributionē. christus em̄ esurit quādo paup seruus eius esurit. dicente seipso Matth. xxv. Esuriui ⁊ nō dedistis mihi manducare. venit xp̄s ad ficulneā quando paup venit ad diuitē sed non inuenit nisi folia verboꝝ redargutionis cōtra doctrinā spūssancti dicentis Eccl.iiij. declina pauperi sine tristicia aurē ⁊ redde debitū tuū. ⁊ rn̄de illi pacifice in mansuetudine. sed reuera tali ficui. i. diuiti fructum elemosine pauperi ministrare nolēti maledicet xp̄s in die iudicij cū ceteris reprobis. quib⁹ dicturus est illud. Matt.xxv. Ite maledicti in ignem eternū. vbi nunq̄ fructū meritorie opationis ꝓducet. vnde Eccl.ix. Quodcunq; pōt manus tua instanter opare. qꝛ nec opus ratio nec sciētia erit apud inferos. Et ideo ꝟm cōsilium ap̄li ad Gal.vi. Dum tempus habem⁹ opemur bonū ad om̄es ⁊ maxime tn̄ ad domesticos fidei. vn̄ Amb. ⁊ ponit in ca. di.lxxxvj. non satis. Perfecta inquit libertas fide cū loco ⁊ tpe ꝯmendat. Fide primum operet circa domesticos fidei. grandis culpa est si sciente te fidelis egeat vt scias eū sine sumptu esse famen tolerare aut inopiam pati. qui presertim egere erubescit si in cām ceciderit aut captiuitatis suo vl' suoꝝ calūnie nō adimes si sit in carcere aut in penis ⁊ supplicijs. si ꝓpter debitū aliquod iust⁹ excruciet. nam ⁊ si omnib⁹ debet misericordia iusto tn̄ ampli⁹ si tpe piculi quo rapit ad mortē pl⁹ apud te pecunia tua valeat q̄ vita morientiū. qꝛ si morit non est leue pctm̄. Et sequit. Est em̄ illa ꝓbāda liberalitas vt ꝓximos seminis tui ne despicias si eos egere cognoscas. melius est vt ipse subuenias tuis quib⁹ pudor est ab alijs sumptū deposcere aut alicui postulare subsidiū necessitatis. nō tn̄ vt illi ditiores fieri velint ex eo ꝙ tu potes cōferre in opib⁹. eaꝝ em̄ natura prestat nō gratia neq; ꝓpterea te deo dedicasti vt tu eos diuites facias. sȝ vt tu tibi vitā ꝑpetuā fructu boni opis acquiras ⁊ precio miseratiōis peccata tua redimas. hec ille. Et huic ꝯcordat be. Aug.j. de doc. xp̄iana. d. cum omnib⁹ ꝓdesse nō posses his potissime ꝯsolādū est qui ꝓ locoꝝ ⁊ tempoꝝ vel quarumlibet rerum oportunitatib⁹ ꝯstrictius tibi q̄ quadā sorte iungunt. Dicit aūt pro locoꝝ oportunitatib⁹. qꝛ non tenet homo ex predictis p mundū querere indigentes quibus subueniat sed sufficit si eis qui sibi occurrūt vel locorū vicinitate iungunt opus misc̄die impendat. Addit autem tempoꝝ. qꝛ nō tenet homo ex precepto future necessitati alterius ꝓuidere. sȝ sufficit ꝙ presenti succurrat necessitati. vnde.j. Johanni.iij. Qui habuerit substantiā huius mūdi ⁊ viderit fratrem suū necessitatem patientē ⁊ clauserit viscera sua ab eo quō manet charitas dei in illo? Et subdit vel quarūlibet reꝝ ⁊c. ⁊ qꝛ homo sibi ꝯiunctis. scȝ rōne ꝯsanguinitatis vel rōne affinitatis siue rōne obsequij debet primo necessaria ꝓuidere. vn̄ ap̄ls .j.Thi.v. Si quis aūt suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curā non habet fidem negat ⁊ est infideli deterior quib⁹ ꝯcurrentib⁹ ꝯsiderandū est vtrū talis tantā necessitatē patiat ꝙ non habeat vnde sibi ipi posset sbuenire. quo dato ex necessitate precepti est ꝙ tu quiscunq; fueris tpalibus abundans. ⁊ eius necessitatem ꝑcipiens sibi elemosinam eroges. nā in tali casu sua sunt que habes. qꝛ in necessitate hui⁹ vite ⁊ tu solū dispēsatiōē hēs Unde basili⁹ dicit. Si fateris ea tpalia bona tibi diuinitus ꝓuenisse ille vero mendicat nisi tu bone dispensationis merita ꝯsequaris. ille vero patiētie brauijs decoret. est panis famelici quē tu tenes. nudi tunica quā tu in cōclaui ꝯseruas. discalciati calcius qui penes te marcessit indigentis argentū qd̄ tu possides humatū quo circa tot iniurias quot dare valeres. hec ille. Et huic sententie alludēs beatus Amb. ait inquit auarus. quid iniustū est si cū aliena non euadam qua ꝓpria diligenti⁹ seruo. O impudens. dic tu ꝓpria dicis que ex quibus recondis in mundū detulisti. qn̄ in hanc ingressus es lucem quādo de ventro matris existi. quib⁹ queso facultatib⁹. quibusq; subsidijs stipatus est ingressus. ⁊ post pauca. Nemo inquit ꝓpria dicat qd̄ est commune. cū plus q̄ sufficeret sumptui violēter obtentū est ⁊ infra. Nū quid inquit inimicus est deus. vt nobis nō equaliter distribuat vite subsidia. vt quidem esses affluēs ⁊ abūdans alijs. vero deessent vite necessaria ⁊ egerent. Tu vero susceptis munerib⁹ dei ⁊ in sinum tuū redactis nihil reputas agere iniquum si tamē multoꝝ vite subsidia obtineas. quis em̄ tam iniustus tam auarus q̄ qui multoꝝ alimentoꝝ suum non vsum sed abundantiam ⁊ delicias faciat. neq; enim minus est criminis ab habente tollere q̄ cū posses ⁊ abundans denegare indigentib⁹. Esurientium em̄ panis est quē tu detines. nudoꝝ indumētum qd̄ tu recludis. miseroꝝ redemptio est pecunia quam tu in terra defodis. Tantoꝝ igit scias te euadere bona quantis possis prestare qd̄ vales id est iuuare si velles. hec Ambro. ⁊ ponit in ca. dist. xlvij. sicut hij. Et ideo tu qui diues es siue quiscūq; fueris ꝟm ꝯsilium scripture Tho.iiij. quō tu potueris esto misericors. Nam vt dicit calixt⁹. ⁊ ponit in ca. di.xliiij. pōderet. Potior est misericordia omnib⁹ holocaustomatib⁹ ⁊ sacrificijs. Et sō pit. in de virtutibus parte.iij. tractatu de iusticia.ca.xl. Misericordia inquit homini maxime ꝓdest. vnde ap̄ls.j.Thimo.iiij. Corporalis exercitatio supple in vigilijs. ieiunijs ⁊ hmōi ad modicū vtilis est. qꝛ ad repromissionem concupiscentie carnis. pietas autem ad omnia. quia pietas disponit hominem ad deū ⁊ ad ꝓximū. vn̄ q̄ vtilis sit pietas siue misericordia homini aliqualiter liquet ex eius multiplici effectu in scriptura sacra. Primo misericordia bona temporalia multiplicat. Vn̄ Greg. Terre

ne inquit substantie p hoc q pauperibus distribuunt multiplicant. vñ Ecci.xxxv. Da altissimo secũdu donatum eius qm retribuens est dñs et septies red det tibi. Item puer.xi. Aliqui diuidũt ꝓpria et di tiores fiunt. alij rapiũt non sua et semp sunt in ege state. Itẽ puer.xxviij. Qui dat pauperi nõ indige bit. qui despicit deprecantem sustinebit penuriam Item legitur.iij. Regum.xvij. q illi vidue que he liam de oleo et farinula misericorditer pascebat fa rina et oleum nõ defecerũt. Unde et in ꝯfirmatõnem huius sententie dicit xp̃us Luce.vj. Date et dabit vobis. Scdõ misericordia peccato obstat. nam in multa pctã caderet homo a quibus elemosynã quã facit deo miserante eũ custodit. vnde Ecci.iij. Ignem candemtẽ extinguit aqua et elemosyna re sistit peccatis. Item thob.iiij. Elemosyna ab omni peccata et morte liberat. et nõ patiet aĩas ire in te nebras. Tercio mĩa a morte suscitari facit spũali qđ pulchre figurat Actu.ix. p hoc q dorcas plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat ad vitam suscitari meruit corpalem. cuius declaratõ pz supra ca.ij. huius in fine quinti motiui ꝯferentis ad dete statione auaritie. Quarto miscdia spaciũ penitẽ tie peccatori impetrat. vñ.j. Thi.iiij. pietas dicit p missionem vite habere que nũc est et future. super q dicit glosa. Si quis inquit miam sequat et si lubri cum carnis patiat vapulabit quidẽ sed non pibit. Qđ non est intelligendũ de illo qui ꝓpter fiduciã quã habet in elemosinis quas facit peccat. nã cui libet tali sic loquit apl's Roma.ij. An ignoras q benignitas dei ad pniam te adducit. tu aũt frm dura riciã tuã et cor impenitẽs thesaurisas tibi iram Et ideo merito cuilibet tali dr Ecci.v. De ꝓpiciatõne peccatorum noli esse sine metu. et ne adijcias pctm̃ su per pctm̃ et ne dicas miseratio dei magna est. mul titudinis pctõꝝ meoꝝ miserebit. mĩa em̃ et ira cito ab illo approximãt. et in pctõres respicit ira illius.

Quinto mĩa deũ placat. vnde puer.xxi. Munus absconditũ extinguit iras. et donũ in sinu indi gnationẽ maximã. In cuius rei figurã dixit ille san ctus patriarcha iacob de esau fratre suo Placabo eum muneribus que pcedent. et notabiliter dicitur. q precedent. qr elemosina est quasi lucerna. vt supra in fi.ij.ca. huius quinti motiui ꝯferentis ad detesta tionem auaricie. Sexto mĩa impetrat a deo pe tita. vnde Ecci.xxix. Conclude elemosinam in sinu pauperis. et hec p te orabit. Item ysa.lviij. Frange esurienti panẽ tuũ et egenos vagosq induc in do mum tuã. et sequit. tũc inuocabis et dñs exaudiet et clamabis et dicet. ecce assum. qr misericors sum dñs deus tuus. Septio mĩa a mala morte libe rat. vñ Hiero. in ep'la ad nepotẽ. Non memini in quit me legisse aliquẽ mala morte mortuũ q liben ter opa charitatis exercuit. Octaua mĩa homini diuinam obtinet benedictionem. vnde.ij. Cor.ix. Homini misericordi benedicet dñs Itẽ Ecci.xxij. Qui pnus est ad miam benedicet Itẽ puer.xiiij. Qui miseret pauperi beatus erit. Item Math.v. Beati misericordes quoniã ipsi miam cõsequent

Nona mĩa in iudicio disponit rñsiones electorum vñ ps. Jocundus hõ qui miseret et ꝯmodat. dispo. ser. su. in iu. Unde special'r fiet ibi desceptatio de opibus mie. vt pz Mat.xxv. Decimo mĩa se so sto hoi morienti associabit. vñ Amb. Sola inquit mĩa comes est defunctorum. ipsaq aĩam ducit et in in fernũ eius amatores ire nõ pmittit sed ad vitã dedu cit eternã. vñ Tho.xij. Et'ia a morte liberat. et ipsa que purgat peccata et facit inuenire vitam eternam

Capitulum XXV

Sed insuper est notandum

dum q elemosina dicit ab ely qđ est de et moys qđ est aq. quasi aq dei. Et ista aq vt dic Lin. sup euã. pte.j. ca.lix. diuidit in tres fon tes. quorum primus manat de corde scđs de ore. tercius de ope. De isto em̃ triplici fonte põt dici illud Isa. xij. Haurietis aqs in gaudio de fontibus saluatoris De pmo em̃ fonte. s. de fonte cordis manãt duo ri vuli. s. duo de septẽ opibus misericordie spũalis. De scđo fonte. s. de fonte oris. manãt quinq riuuli. sc quinq residua opera misericordie spũalis. De ter cio fonte. s. de fonte operis manant septem riuuli. s. septem opera misericordie corporalis.

Capitulum XXVI

Primus enim riuulus

manans de fonte supradicto est primus opus misericordie spiritualis qđ est mise rie aliene compassio. de quo apl's.ij. Cor.xi. quis infirmat et ego nõ infirmor. quis scandalisat et ego non vror. Item Job.xxxiiij. flebam quidem sup eo qui afflictus erat et ꝯpatiebat anima mea pauperi et hec elemosina plus est q elemosina corpalis. qr vt dicit Greg. sup eodẽ. plus est cõpati ex corde q pecuniã dare nam qui de corde dat de seipso dat q vo de pecunia dat de alieno dat. Et sicut dic gus. in summa sua de virtutibus. pte.iij. tract. de iusticia. c.xlij. Compassio crux est interior cuius brachiũ su perius ꝯpassio est q quis ꝯpatit xp̃o p nobis pec catoribus passo. Brachiũ inferius est cõpassio qua quis ꝯpatit his qui sunt in purgatorio. Sinistrum vero brachium est passio qua quis ꝯpatit his qui sunt in hoc mundo q̃tum ad penalem miseriam. Dextrũ vero brachium est cõpassio qua quis ꝯpa titur animabus que periũt in hoc mũdo. Pro pma pte huius crucis est notandũ q specialiter sex sunt que multum solent corda piorum mouere afflictis et dolorem patientibus cõpati que oĩa mouerent nos considerantes xp̃i passionem vehementissima compassione compũgi. Primũ est doloris magni tudo. sed certe pena passiones xp̃i magis erat dolo rosa q alicuius alterius hominis mortalis. vñ. Lin. sup euan. pte pma ca.lxix. Sicut inquit caro mor tua lesa et pcussa non sentit penã tam acerbam sicut et viua sic et caro nostra mortificata p peccatũ passi onem et penã illatã nõ sentit. sicut et caro xp̃i viua et nunq aliquo peccato maculata. et iõ merito dñs monens nos eius dolorosam attẽdere passionem et sibi cõpati. sic nos p ꝓphetam. Treñ.j. alloquit. o inquit vos omnes qui transitis p viam attẽdite et videte si est dolor sicut dolor meus. Et non dubiũ si quis p mentis recordationẽ et fidei visionem vi deret xp̃i dolorosam passionem sibi per amorem et ꝯpassionẽ traheret. vnde Lin. vbi prius sup illud

Joh.xxij.Ego aūt si exaltatus fuero oīa trahā ad
meipm.assimilat xpm ꝓ nobis passuȝ lapidi ada-
mantino.qꝛ sicut adamas ferrū sibi naturaliter at
trahit.ita inquit xp̄s.nos qui ad modū ferri ad bo
num sumus duri.ꝛ ad malū acuti.ꝑ alia opa mo-
ueat ꝛ ꝑ suam dolorosam passionē nos sibi attra-
hit.vñ vt estimo nō est aliquis tam durus si bñ at
tendat ꝛ recolat passionē xp̄i.ꝛ q̄ƺtum de calice paſ
sionis biberit ad patibulū qui nō inuitat ad celuȝ
quin cor eius ꝑ dilectionē ꝛ ꝯpassionem xp̄o attra
hatꝰ.ꝛ oēs penas tꝑales q̄s ꝓ eo sustinet participē-
det. In cuius rei figurā legitꝰ Ruth.ij.ꝙ ille nobi-
lis patriarcha boos dixit cuidaȝ puelle noīe ruth.
que in autumno spicas post suos messores colle-
git.qñ inquit hora vescendi est veni huc ꝛ comede
panē ꝛ intinge buccellā tuā in aceto.Spūalr̄ ace-
tum qđ acetosum est ꝛ appetitū ꝓuocat significat
passionem xp̄i Panis eīm qui in tꝑe messis durus
est ꝛ asper.signat panē pnie.s.ieiuniū vigilationeȝ
carnis macerationē.ꝛ ab illicitis refrenationeȝ. q̄
quidē panis si tibi durus ꝛ asper videatꝰ.intinge il
lum in aceto dñice passiōis cogitādo qualiter xp̄s
cū sitiret ꝓ amore nr̄o pendens in cruce.acetū cū
felle mixto gustauit in orone pro nobis ꝓnoctauit
orando.xl.diebus ꝛ.xl.noctibus nō mādu cās ne-
q̄ȝ bibēs.abstinuit ieiunādo ꝛ ꝓ nobis tandē cum
virgis erat flagellatꝰ.ꝙ a planta pedis vsq̄ȝ ad ver
ticeȝ capitis nō erat in eo sanitas.vt dꝛ Jsa.j.Pro
nobis etiam erat cum spinis acutissimis pungen-
tibus coronatus.cum clauis ferreis ꝑ manus ꝛ pe
des ꝑforatus.ꝛ cum lancea acutissima vsq̄ȝ ad aīe
effusionē in corde vulneratus.Et si ista intime co
gitaueris ꝛ sic ꝑdictū panem in isto aceto intinxe-
ris.ꝛ licet tibi asper ꝛ durus videatꝰ.tñ ꝑ dei gratiā
vite appetitū amoris deuotiōis ꝛ cōpassionis acu
tissimū ꝓuocabit. Unde ꝛ exemplū huius habe-
mus Act.v.de sanctis aplis qui in isto pane peni
tentie ꝛ tribulatōis eorū intingentes ibant gaudē
tes a conspectu consilij qm̄ digni habiti sunt ꝓ no
mine iesu cōtumeliā pati. Scōm mouens pios
ad dolorē patiētibus compati ē magnitudo amo-
ris.Exemplū huius habemus de be.virgine ma-
ria.cuius aīam ꝓpter amoris magnitudinē quem
habebat ad suū filiū quē vidit in cruce morienteȝ
gladiꝰ ꝑtrāsiuit doloris.sicut đ ea ille iustus hō sy
meon ore ꝑdixit vaticinio.vt patet Lu.ij.Et certe
ꝓpter hāc cām multū tenetꝰ quilibet xp̄ianus xp̄o
ꝓ nobis moriēti cōpati.nam ꝑ viā rōnis xp̄s ma-
gis amādus eēt q̄ȝ parentes vl̄ aliq̄ alia creatura mū
di.qꝛ nunq̄ȝ aliq̄s parens carnalis.nec aliqua alia
creatura huius mūdi tot ꝛ tanta amoris insignia
suo oñdit amico.quāta oñdit xp̄s ꝓ amore nr̄o.vñ
amor ꝑfectus ꝑ q̄tuor signa manifestatꝰ. Primo
ꝑ verba.qñ eīm cor plenū est amore. tūc oportet ꝙ
os etiā abūdet sermone.qꝛ vt dꝛ Lu.vj.Ex abūdā-
tia cordis os loquitꝰ.Sed certe xp̄s in signū ꝙ pe-
nes nos habuit ꝑfectū amorē semꝑ de nr̄a loque-
batꝰ salute. Vñ Joh.vj.verba q̄ ego loquor vobis
spūs ꝛ vita sunt. Itē Sap.xvj.sermo tuus dñe sa-
nat oia. Scđo oñditꝰ amor ꝑfectus ꝑ collata bñ-
ficia.ꝛ illud est magis q̄ȝ primū.qꝛ multi sunt qui
loquerentꝰ ꝓ amicis suis q̄ nihil darent de bonis
suis.Et ideo merito beatus Grego.sup euāgelia
omel.xxxiiij.ꝓbatio inq̄t dilectōis est exhibitio
oꝑis.ꝛ iō oꝑa q̄ xp̄s ꝓ nobis fecit verissimā oñde-
bant ipm hr̄e penes nos dilectionē ꝑfectissimā.vñ
Joh.v.Jpsa oꝑa q̄ ego facio testimoniū ꝑhibēt de
me. Tercio ꝑ obsequiū ꝑsonale. ꝛ illud adhuc ē
magis q̄ȝ scōm.qꝛ multi darēt de bonis suis ami-
cis q̄ tñ in ꝓpria ꝑsona eis obsequiū nō ꝑstarēt.ƺ
xp̄s saluator nr̄ i signū vere dilectōis i ꝓpria ꝑsona
nobis pctōribꝰ ministrauit Luc.xxij.Ego autē in
medio vr̄m suȝ sicut q̄ ministrat. Quinto mō ꝑ
mortis tolerationē.ꝛ illud est excellentissimum si
gnū amoris. Vñ Joh.xiiij.Maiorē charitatē ne-
mo habet vt aīam suā ponat q̄s ꝓ amicis suis.sed
xp̄s ꝓ amore nr̄o mortem patiēter turpissimā tole
rauit. Unde Philip.ij. Humiliauit semetipm fa
ctus obediēs vsq̄ȝ ad mortem:mortem aūt crucis
ꝛ tale genus mortis turpissimū reputabatꝰ. Juxta
illud Sap.ij.Morte turpissima ꝯdemnemus eū

Terciū mouens piorū animos dolorē patienti
bus compati est patiētis innocētia.Magis eīm so
let pius ꝛ misericors compati illi qui innocenter
patitꝰ.q̄ȝ impijs qui ꝓ peccatis suis penas patiūtꝰ
cōdignas.Sed certe xp̄s saluator noster inter om
nes homines innocentissimus erat.qꝛ teste aplo.
j.Pet.ij.Peccatū non fecit nec inuentus est do-
lus in ore eius.Quartū mouens pioruȝ animos
afflictis ꝯpati est qñ patiēs ꝓ eoꝝ delictis affligitꝰ
tunc eīm qui pium habet animū dolorem illū suū
reputat ꝑ compassionē sicut suus est ꝑ occasioneȝ
Unde exemplū huius habemus.ij.Regū.vlt.de
dauid qui cum vidisset angelū pplm suū occiden-
tem ꝓpter hoc ꝙ ipse fecit pplm suum numerari
dixit ad dominū.Ego sum qui peccaui.ꝛ ego ini
que egi.isti qui oues sūt quid fecerunt: vertatꝰ ob-
secro ira tua cōtra me.Sed certe xp̄s saluator no-
ster teste ꝓpha Jsa.liij.Vulneratus est ꝓpter iniq-
tates nostras attritus est ꝓpter scelera nr̄a Ex quo
igitꝰ nr̄a est passio xp̄i ꝑ occasionem.nostra etiam
esset per compassionem. Quintum mouens pi
orum corda afflictus compati est patientis nobi-
litas.ꝛ hec causa verissime moueret nos saluatori
nr̄o ꝓ delictis nr̄is mortē patiēti acerbissime com
pati.Nam ipse fuit nobilissimus hō passibilis. qꝛ
regis omniū regum ꝛ altissimi filius.ꝛ ideo valde
alienū opus ꝛ indecens erat vt ipse ab homine pa
teretꝰ.dicente ꝓpheta Jsa.xxviij.Alienū est opus
eius vt oparetꝰ opus suum peregrinū est opus eiꝰ
ab eo. Sextum mouēs piorū corda afflictis cō-
pati est aliorū exemplū afflictis compatientium ꝛ
hec causa etiā moueret nos xp̄i patienti acerbissi-
me compati.Nam xp̄o moriēte quasi omnes cre-
ature tam rōnales q̄ȝ etiā irrationales. tam amici
q̄ȝ etiā inimici sibi ꝯpatiebantꝰ Unde angeli electi
ꝛ in gratia cōfirmati ꝛ lȝ ꝯtra naturā vt asserūt ali-
qui sibi cōpatiendo flebant amare. vñ Jsa.xxxiij.
Angeli pacis amarissime flebant.Beatissima eti-
am virgo maria mater saluatoris nr̄i đ pena ꝛ tor
mento filij sui morientis vt in rei veritate ostende
bat apte maximā habuit cōpassionē. B Unde
Bern.in suis meditatōnibus de compassione bea
te virginis marie de morte filij sui q̄si loquēs in ꝑ-

tona beate virginis marie. Cūq̄ inquit audiui ꝙ
filius meus erat captus ⁊ ad annā tractus ⁊ addu
ctus gressu qualicūq̄ potui ⁊ vix potui ad filiū mi
mo ⁊ ad deū meū plorans ꝑueni. Cumq̄ illū fuis-
sem intuita pugnis ꝑcuti. alapis cedi. facie cōspui
spinis coronari ⁊ opprobriū hoim fieri commota
sunt oia viscera mea ⁊ defecit in me spūs meus. et
nō erat mihi fere vox neq̄ sensus. Erāt etiā mecū
sorores mee ⁊ alie femine multe plangentes eum
quasi vnigenitū. inter quas erat maria magdalene
que sup oēs excepta me plorabat. Cūq̄ filius me-
us dulcissimus pylato impante sibiipsi baiulans
crucē ad suppliciū traheret. ⁊ factus est cōcursus
pploꝝ ad crucē post illum. quorū alij deridebant
illū. alij ꝓijciebāt lutū fimū ⁊ alias immundicias
sup caput ei⁹. ⁊ faciē ei⁹ seq̄bar ego eū mestissima
mr̄ cū mulieribus q̄ secute fuerāt eū a galilea mi-
nistrātes ei a q̄bus tenebar velut mortua. ⁊ sustēta
bar quousq̄ ꝑuenimus in locū caluarie vbi cruci-
fixerūt eum ante me ⁊ ibi corā me erat leuatus fili
us meus dilectissimus in cruce et in ligno crucis
durissimis clauis est affixus. ⁊ ego ꝟo videns eum
tormentē patientē. ⁊ ipse videns me mestissimam
matrē p̄ dolore quasi mortuā. de meo dolore q̄ꝫ de
pena ꝓpria plus dolebat. ego ꝟo aspiciēs filiū me
um pendentē in cruce ⁊ morte turpissima morien-
tem in tāto dolore ⁊ tristicia vexabar in mēte quā
tus nō posset explicari sermone. vox mea fere peri
erat. ſꝫ dabam gemitus ⁊ suspiria doloris volebā
loqui meo dulcissimo filio. ſꝫ ingens dolor verba
rumpebat. aspiciebat ⁊ ipse filius meus p̄dilectus
benignissimo vultu me matrē suā ⁊ verbis nō pau
cis me voluit ꝯsolari. ſꝫ ego nullo mō ꝯsolationē
ꝑcipe poterā ſꝫ flebam dicēdo. Fili mi. ve mihi. ve
mihi. quis dabit mihi vt ego moriar ꝓ te. o misera
quid faciam. morit̄ filius cū secū nō morit̄ mestis-
sima mater. fili mi. fili mi. amor vnice fili dulcissi-
me noli me derelinquere post te. trahe me ad teip
sum vt ipsa moriar tecū. O mors misera noli mi-
hi parcere. tu mihi p̄ ceteris places. exaggrega vi-
res ⁊ matrē cū filio perime. O fili vnice singulare
gaudiū ⁊ vita aīe mee. ⁊ omne solatium: fac vt ego
moriar tecū. O fili recog̃sce matrē miserā ⁊ exau
di p̄cem meā. decet eñ filiū exaudire matrē. exau-
di igit̄ me obsecro. ⁊ tuo me suscipe patibulo. vt q̄
vna carne viuūt ⁊ vno amore se diligūt. vna mor-
te perimāt̄. O iudei miseri. o iudei impij nolite mi
hi parcere ex quo vnicū mihi natum crucifigitis ⁊
matrē crucifigite cū filio. aut quacūq̄ morte seua
ꝑimite. vt sil' moriar cū meo dulcissimo filio. Hec
Bern. Petrus etiā princeps aploꝝ vidēs xp̄i paſ
sionē ⁊ sui ꝓprij pcti miseriā dolore ⁊ pietate mot⁹
fleuit amare vt pꝫ Math. xxvi. Judas etiā q̄ tra-
didit eū audiēs ꝙ damnatus esset cōpassione mo-
tus ⁊ pnia ductus retulit. xxx. argenteos princip
bus sacerdotū ⁊ senioribus ppli. d. peccaui tradēs
sanguinē iustū. Math. xxvij. Item iudeis clamā-
tibus crucifigat̄ impijssimus pylatus quasi pieta-
te motus. quid inquit mali fecit Math. xxvij. ego
nō inuenio in eo causam vllā. Joh. xix. Item in si
gnū ꝙ noluit munera accipe ad cōdemnādū xp̄m
lauit manus suā corā omni pplo ⁊ q̄dāmodo pie

tate motus excūsando seip̄m q̄uis false. Innocēs
inquit ego sum a sanguine iusti huius. ſꝫ lōge ma-
ioris malicie videnꝫ tales qui sine aliqua pietate
modernis tp̄ibus ꝓ mūeribus innocētes nequit̄
ꝯdēnāt ⁊ inique opprimūt veritatē. celi etiā lumi-
naria mō suo pietate mota subtraxerūt lumē suū
q̄si dolētia intantū ꝙ a sexta hora vsq̄ ad horā no-
nam tenebre facte sunt sup vniuersam terrā Ma-
thei. xxiij. Terra etiā quasi pietate mota cōtremu
it. ⁊ petre scisse sunt Math. xxvij. Corpa etiā sctō-
rum q̄ dormierūt quasi pietate mota surrexerūt ⁊
exierūt de monumētis ⁊ venerūt in sanctā ciuita-
tem ⁊ apparuerūt multis. Math. xxvij. Sed heu
corda multorū impiorū terra esse ponderosa vidē
tur. nam terra ꝯtremuit. ſꝫ ipsa deū timere nō pn̄t.
duriora sunt petris q̄ petre quasi cōpatiendo sciſ-
se sunt. ſꝫ illa xp̄o ꝯpatiēdo demoliri nō pn̄t. celi lu
minaria lumen suū retraxerūt clarissimū. ſꝫ miser
pctōr xp̄o cōpatiendo suā vanā nō pōt retrahere
gloriam. corpa sanctorū mortua surrexerūt de ter
ra. ſꝫ miser pctōr xp̄o ꝯpatiēdo non pōt surgere de
peccatis. Predicta sex ⁊ mlta alia q̄ reduci pn̄t mo
uerūt quēlibet fidelē xp̄ianū xp̄o saluatori suo ꝓ
peccatis nr̄is morienti intimis sui cordis visceribꝫ
ꝯpati. ⁊ sic in corde suo ꝯtinue hanc primā partē
crucis cōpassionis deuote portare. Scdm bra-
chium crucis cōpassionis. s. brachiū inferius vt su
pra dr̄ est cōpassio q̄ pij ⁊ misericordes his qui sūt
in purgatorio ꝯpatiunt̄. Unde in purgatorio du-
plex est pena. vna damni inq̄ntum retardant̄ a visi
one diuina. Alia sensus s̄m ꝙ ab igne corporali in
strumēto diuine iusticie puniunt̄. ⁊ q̄ntum ad vtrū
q̄ꝫ pena purgatorij minima excedit maximā penā
huius vite mūdane. vñ Aug. in q̄dā sermone dicit
ꝙ ille ignis ī purgatorio durior est q̄ꝫ q̄cq̄ꝫ in hoc
seculo penarum aut sentire aut videre aut cogita-
re quis pōt. ⁊ ideo magnū ⁊ excellens ⁊ deo bene
placitū opus misericordie est pios ⁊ misericordes
in hac vita degētes eos ꝑ suffragia reuelare. vnde
sanctus Thomas in de veri. theolo. lib. vij. c. xliij.
Sicut inquit ꝑtinet ad seueritatem diuine iusticie
bonos ꝓpter venialia peccata in purgatorio pur-
gari ita ꝑtinet ad bonitatē miscōie diuine eosdem
ꝑ militātis ecclesie suffragia releuari. ꝓsūt eñ suf
fragia defunctis nō ad meritū vite eterne. ſꝫ ad ab
solutionē pene. ⁊ hoc vel ad mitigationē pene vel
ad celeriorē liberationē. Sunt aūt q̄tuor modi ge
nerales suffragiorū ad q̄s oēs alij reducunt̄. s. orō
ieiuniū ⁊ elemosyna ⁊ sacramentū altaris. quorū
numerus sic accipit̄. Defuncti possunt absolui a
penis duobus modis. s. ꝑ viam gr̄e. ⁊ ꝑ viam iusti
cie. Per viam gr̄e dupliciter. primo ꝑ intercessio-
nem puta capitis q̄ est in oblatōe sacramenti alta
ris. scdo ꝑ intercessionē membrorū. hoc est orōnē
iustorū qui sunt mēbra corpis xp̄i mystici. Simi-
liter ꝑ viam iusticie dupliciter. primo ꝑ modū re-
demptōis pene hoc est ꝑ elemosynarū largitionē
que est redemptio pene ꝓ peccatis. Uñ Dañ. iiij.
Peccata tua elemosynis redime. ⁊ iniquitates tu
as misericordijs pauperū. scdo ꝑ modū solutiōis
pene. s. ꝑ ieiuniū ⁊ corpis afflictionem. Hec ille.
Et hanc eandē sniam habet b. Greg. ⁊ ponit in c.

xiij.q.ij.aie.vbi sic. Anime inquit defunctorū qua
tuor modis soluunt a penis purgatorij.s.oblatio-
nibus sacerdotū aut pcibus sanctorū.aut charorum
elemosynis.aut ieiunio cognatorum. Hec ille. Sed
tñ hic est notandū q̄ sm Aug.in li.de agen.cu.p
mor.suffragia nō oibus ꝓsunt mortuis ꝓ quibus
fiunt.ȝ tm̄ his qui dum viuūt coopant vt ꝓsint.ȝ
q2 nō discernimus q̄ sunt illi.iō oportet ea ꝓ rege
neratis oibus facere vt nullus eorū pretermittat ad
q̄s h̄ bñficia possint z debeāt puenire.H ille. Ter
ciū brachiū crucis.s.brachiū sinistrū vt supra dī est
ꝯpassio.qua quis cōpatit his qui sunt in hoc mū-
do q̄tum ad penalem miseriā. Pro quo notandū
q̄ tria spāliter mouerēt hoiem fratribus suis ꝯpa-
ti qui huius mūdi penales miserias patiunt.pri-
mū est natura.vnde ad ꝯpatiendū fratribus pena
lem miseriā huius mūdi patientibus mouet nos
natura p exemplū nedum i creatura rōnali z bru-
tis aialibus ȝ etiā in elemētis vita carentibus.pri
mo in creatura rōnali ad hoc mouet nos natura.
nam expientia docēte membrū sanū corpis huma
ni naturaliter membro leso ꝯpatit.vtputa si caput
hois vel pes infirmet manus quasi cōpatiēdo q̄-
tū sufficit adiuuat. Vñ.j.Chor.xij.si quid patiat
vnū membrū ꝯpatiunt z oia membra.ȝ cum nos
sm aplm Rom.xij.sumus alter alterius membra
naturaliter debemus inuicē ꝯpati. Vñ Grego.ix.
moral. Tanto inquit quisq̄ pfectius est quāto pfe
ctius sentit dolores alienos. Item ad ꝯpatiendū
fratribus dolorē patiētibus mouet nos natura in
brutis aialibus vñ experiētia docente bruta aialia
vtputa boues porci z multa alia audientia indiui
dua sue speciei patiētia dolorē clamare statim ad
locū circa clamoris accedūt vt grauatis succurrāt
Item dicūt naturales q̄ ouis cū infirmā ꝯsortem
feruore sol' ꝯspicit iacere laborātē int solē z ꝯsortē
infirmam se erigit.z sic ab ea sol' feruorez custodit
et sic refrigerata ad pascua eam secum reducet.
Item dicūt naturales q̄ si aliq̄s de grege camelo-
rum egritudine teneat.ceteri nō māducāt.ȝ quasi
ꝯpatiētes quousq̄ ꝯualescat se abstinēt.sed a mul
to fortiori deberēt hoies rōne vtentes suis fratrib9
dolorē z egritudinē patiētibus misereri z cōpati.
Vñ apl's.ij.ad Chor.xi.ca. Quis infirmat z ego
nō infirmor.quis scandalizat z ego nō vror. Item
ad miscōiam z cōpassionem mouet nos natura in
elemētis vita carētibus.vñ expientia docente flu-
uius inueniēs vacuitatē fouee vel putei q̄si ꝯpatiē
do vltra nō ptransit donec suā vacuitatē repetēdo
impleuerit.vñ vacuuz natura abhorret. vt exēplo
philosophico ostēdit supra.xviij.c.huius vbi tra-
ctat de vsura. Scdo moneret nos ꝯpati fratrib9
nr̄is huius mūdi miserias patientibus scriptura.
Vñ.j.Pet.iij. Estote ꝯpatiētes fraternitatis ama
tores. Itē Job.iij. Flebā quidē sup eo q̄ afflictus
erat.z cōpatiebat aia mea paupi. Item.j.Thi.iiij.
Exerce temetipm ad pietatem. Tercio moneret
nos fratrib9 nr̄is vite pñtis miserias patiētib9 ꝯpa
ti ipsamet ꝯpassionis vtilitas.vñ talis cōpassio ho-
minē a mala morte ꝯseruat. Vñ Hiero.in epl'a ad
nepotē.nō memini inquit me legisse mala morte
mortuū qui libēter opa pietatis exercuit. Quar
tum em̄ brachium pdicte crucis ꝯpassionis.s.bra-
chium dextrū vt pdicit est compassio qua quis cō
patit animabus que p pctm̄ pereunt in hoc mun
do.de qua hc. Augu. Sunt ne inquit in te viscera
xp̄iane cōpassionis qui plangis corpus a quo re-
cessit aia.z nō plangis aiam a qua recessit deus vt
inter oia opa miscōie spūalis vnum deo maxime
placens est compati z pfecte misereri aie peniten-
ti vnde Ecci.xxx. Miserere anime tue placēs deo
Sed ꝓ isto est notandū q̄ sm Linco.dicto.ij. Mi
sericordia est amor siue voluntas releuādi miserū
a miseria sua.z tunc est vera miscōia cū hec volun
tas tam intensa fuerit vt ꝯpellat volentē suū velle
si posset in actū ꝓcedere.ȝ maxima miseria i qua
pōt quis inuolui in hac vita est pctm̄ mortale.q2 p
pctm̄ mortale tunc efficit peccans seruus dyaboli
dicente aplo.j.ad Thimo.ij A quo q̄is supatus
est huius z seruus est. De ista miserrima seruitute
dī Deut.xxviij. Seruies inimico tuo quē mittet ti
bi dñs in fame z siti z in oī penuria.z imponet iu-
gum ferreū sup ceruicem tuā donec te ꝯterat. Ex
q̄ igit ista seruitus sit maxima miseria in quam pt
hō in hac vita pñti incidere z miscōia sit amor siue
voluntas releuandi miseruz a sua miseria patet q̄
potissimū opus miscōie est releuare peccatorē ab
ista miserabilissima seruitute.z cum hec reuelatio
maxime p verbū doctrine siue pdicationis verbi
dei ꝓuenit sequit q̄ eximiū z maximū opus mise
ricordie est pdicatio verbi dei.de qua nō immeri-
to dñs ipse in carne apparēs facere elegit.z poste-
riorib9 ecclesie ad ministrandū cōmisit.z q̄ pdicta
seruitus sit maxima miseria in quam pōt hō in p
senti vita incidere z releuatio ab hac miseria q̄ pn
cipaliter verbi dei pdicatōe pagit sit maximū op9
miscōie.constat ex hoc q̄ sicut aia excellit corpus.et
bonū anime bonū corpis.sic z miseria aie misera-
bilior z deterior est corporis.z releuatio a miseria
anime que pdicatione verbi dei pagit melior z ex
petibilior ē releuamine a miseria corpis. Hec Lin
co.sentētialiter vbi prius.

Capitulum XXVII

Secundus riuulus ma
nās de pdicto primo fonte.s.de fonte cor
dis est scdm op9 miscōie spūalis qd ē in
iurias nobis illatas dimittere De quo Lu.vj. Di
mittite z dimittet vobis. A Pro quo notandū
q̄ ꝓpter octo causas spāliter deberet hō iniurias si
bi illatas libenter dimittere. Primo q2 sicut dic
Greg. Ois xp̄i actio nr̄a est instructio. Itē aplus
Rom.xv. Quecūq̄ scri.sunt ad no.do.scrip.sunt.
Sed sicut scribit Luce.xxiij.xp̄s orauit ꝓ suis ini
micis eū crucifigētibus.d.pr̄ dimit.eis q2 ne.quid
fa. In quibus verbis nos exemplariter xp̄s infor
mat nedū iniurias nobis illatas dimittere.z d cor
de odiū tollere.ȝ etiā ꝓ iniuriā nobis faciētibus
orare.culpamq̄ z crudelitatē eorū ignorantie im-
putare. Vñ Ecci.xxviij. Memorare timorē dñi et
nō irascaris ꝓximo.memorare testamēti altissimi
z despice ignorātiā ꝓximi. Ita fecit ille sctūs mar
tyr stephanus q̄ vt dī Act.vij.ꝓ suis inimicis ipm
ad mortē lapidātibus orabat.d. Dñe ne statuas il-

tis hoc pctm̄.q₂ nesͭ.q̄uid fa. Scd̄o deberet hō li benter iniurias sibi illatas dimittere vt a se maluꝫ culpe repellat.ꝛ suū meritū adaugeat. Vñ Chꝛisͭ. omelͭ.xiij.ope.imp.non tm̄ inquit iubet nos deus diligere inimicū vel illos diligamus quantuꝫ vt a nobisipsis qd̄ malū est repellimus.ꝛ id̄ dicaꝫ si le seris inimicū.ſ; si oderis eū tm̄ amplius tibi nocui sti ſm aīam q̄ꝫ illi ſm corp⁹.ꝛ illi forte nihil noces odiens.te aūt ip̄m sine dubio ledes.si ergo pepce ris inimico tuo tibi amplius pepcisti q̄ꝫ illi.ꝛ si bñ feceris ei tibi amplius bñfecisti q̄ꝫ illi.deinde q̄ te innocentē iniuriatͭ si incipias ꝯsiderare quō a dya bolo possidetͭ ꝛ agitͭ.quō voluntatē suaꝫ adimplet p ministeriū eius.nō solū nō irasceris ei ſ; ꝛ mise-reberis eius.miseratio aūt eius in te creat affectū. vis ergo diligere inimicū tuū si iniuriā pateris no li iniuriā pñtem aspicere.ſ; ꝯsidera gloꝛiā quā pro mercede in futuro iudicio ꝯsecuturus es.nec dam nū tuū aspicias ſ; patie lucrū.hec ille.vñ Isido.in li.solͭ.c.liiij. Magna inq̄t est virtus si nō ledas a q̄ lesus es.magna inquit foꝛtitudo si etiā les⁹ remit-tas magna est gloꝛia si cui potuisti nocere parcas: Qñ em̄ ꝯuitiaris ꝓpter pctā tua ꝯtingit tibi.qñ in iuriaris mala tua id faciūt.quicq̄d tibi ꝯtingit ad-uersum ꝓ pctō venit.ꝯsideratōe igitͭ iusticie dolo-rem tpalē leuiusq̄ꝫ poꝛtabis si ꝓ q̄ tibi infertͭ inten das.h̄ ille.vñ Iudith.viij. Non vlciscamur nos ꝓ his q̄ patimur.ſ; reputātes pctis nr̄is ꝛ h̄ suppli-cia minoꝛa esse flagella dñi q̄ꝫ serui dñi.qui coꝛripi mur ad emēdationē ꝛ nō ad pditionē nostraꝫ eue-nisse credamus.ꝛ id̄ ſm ꝯsiliū eiusdem doctoꝛis ꝛ eiusdē li.c.xvij.nō dicas q̄re sustineo mala.cur af-fligoꝛ.vt q̄d mali patioꝛ.ſ; magis dic peccaui.et vt erā dignus nō recepi equalē vindictā pcti mei.nō sentio minus me pcussum q̄ꝫ merebar.agnosco iu-xta modū criminis minoꝛ est retributio vltionis.ſ; meritū pctōꝝ dispar ē cā penarū.nō sūt tanta sup-plicia quāta extiterunt pctā.q̄ em̄ in flagellis mur murat deū ꝯtra se plus irritat furoꝛem dei ꝓuocat irā dei indignāter plus sibi exagitat.q̄ v̄o patiēter aduersa tolerat deū sibi citi⁹ placat.h̄ ille.Et id̄ ini micū aut psecutoꝛē hñs ꝯsideraret an ille psecutoꝛ ip̄m iuste vel iniuste psequeretͭ.si iuste cur ip̄m ꝓ sua odiret iusticia.q₂ nō suā psonā ſ; tm̄modo suā culpā ꝓsequitͭ.ꝛ melius est hic ꝓ culpa puniri q̄ꝫ ineternū damnari.Si v̄o iniuste te ꝓsequitͭ cogi-ta ꝙ non te ꝓsequeretͭ nisi h̄ a deo iuste pmitteretͭ. nec deus hoc iuste pmitteret nisi ꝓpter aliq̄d in te puniendū vel maius gaudiū pcipiendū.vñ Chꝛis. omelͭ.ix.ope.imp.quicq̄d inq̄t a quolibet passi fu-erimus iniuste.aut p h̄ remissionē accipiem⁹ pctō rum.aut si tanta in nobis delicta nō fuerint clario ribus honoꝛemur coꝛonis. Hec ille.Et id̄ merito be.Greg.xxx.moꝛa.gloꝛiosius inquit est iniuriaꝫ tacēdo vincere q̄ꝫ rñdendo supare ꝛ si seruus ꝯui-ciū dicat iustus taceat.ꝛ si infirmus iniuriā faciat iustus sufferat.ꝛ si paup criminetͭ.iustus nō respō deat. Hec ille.Et ideo si aliq̄s tibi iniuriā fecerit i dicto vel in facto nisi possis cū charitate remediū habere sustine patiēter.ꝛ cogita ꝙ impij sūt quasi virga quā deus habet in manu sua ꝛ cū qua suos castigat electos q̄s tenerius q̄ꝫ aliq̄ mater suum fi-

liū diligit.vñ Isa.xlix.nunq̄d obliuisci pōt mulier infantē suū ꝛ nō misereatͭ filio vteri sui.ꝛ si illa ob lita fuerit.ego tñ nō obliuiscar tui. Et id̄ sicut pu-er si discretionē habuerit nō multū virgā timeret quā in manu sua ꝓ suo bono ꝛ nō ꝓ malo matͭ sua tenet amātissima. Sic vir iustus ꝛ prudēs nō mul tū timeret impiū q̄ est q̄si virga quā deus in manu sua tenet.ꝛ spāliter si p illā virgā speraret a gladio pene liberari eterne.ſ; sicut humilis ꝛ obediēs pu er vidēs matrē suā tenentē virgaꝫ in manu sua ad castigandū potius habet oculū ad matris miseri-coꝛdiā postulandū q̄ꝫ ad virgā quā scit sibi nocere nō posse.nisi ad matris voluntatē.sic vir iust⁹ po-tius haberet oculū ad diuinā miscd̄iam postulan dū q̄ꝫ ad psecutoꝛē quē deus in manu tenet sue po tentie.ꝛ q̄ sibi nihil nocere pōt nisi ſm pmissioneꝫ diuinā.vñ sup illud ps. Timeat deū oīs terra.pa-ristͭ.psecutoꝛē sic alloquitͭ.cupiditatē inq̄t nocendi p te habes.ptāteꝫ aūt nocēdi nō habes si deus nō dederit.vñ xp̄s hō ante pylatū stans ait.nō habes in me ptātem nisi esset tibi datū desup. Hiero.nec diabolus inq̄t vnā ouiculā potuit tollere a viro sā cto Job.nisi prius diceret deus mitte manū tuaꝫ .i.da ptāteꝫ.Et huic ꝯcoꝛdās Isid̄.solilͭ.c.xxi. Sci to inq̄t hoim̄ nullū tibi aduersare potuisse nisi de-us ptātem dedisset nec habuisset in te ptātem ad-uersarius nisi pmitteret deus vniuersa q̄ tibi acci-dunt absq̄ꝫ de voluntate nō eueniūt.iniquoꝝ sup te ptās ex dei datͭ licētia. Hec ille. Et ideo merito Aug.si creature inquit in te seuiāt.deū time ꝛ non illas q₂ sub ipso sunt oīa. B Tercio deberet hō iniurias sibi illatas dimittere ne videatͭ deuꝫ blas-phemare.naꝫ q̄ nō vult iniurias sibi illatas dimit-tere ſ; suā iniuriā vindicare diuinā maiestatē blas-phemat.vñ Deutͭ.xij. Mihi vindictā ꝛ ego retri-buā dicit dñs.ſ; certe de illo qui deū blasphemā-do de inimico suo vindictā requirit.dñs se vindica bit in iudicio.vñ Iaco.ij. Iudiciū sine miscd̄ia fi-et illi q̄ nō facit miam. Itē Ecci.xxviij. Qui vindi-cari vult a dño inueniet vindictā ꝛ pctā illi⁹ seruās seruabit ꝛ nimirū.nā vt dicit Greg.sup euāg.ome. xxvij. Qui moꝛtē postulat inimici eū quē gladio nō pōt psequi psequitͭ in oꝛone ꝛ viuit adhuc qui maledicitͭ.ꝛ tñ ille qui maledicit iam de moꝛte illi us reus tenetͭ. Iubet aūt deus vt diligatͭ inimic⁹. ꝛ tñ rogatͭ deus vt occidet inimicū.quisq̄s itaq̄ꝫ sic oꝛat in ipsis suis p̄cibus ꝯtra deū ꝯditoꝛē pugnat. Vñ ꝛ sub iude specie dr̄.fiat oꝛo eius in pctm̄.oꝛo quippe est in peccato illa petere q̄ ꝓhibet ipse qui petitͭ.ꝛ ideo merito dicit. Cum statis ad oꝛandum remittite si quid habetis in coꝛdibus vr̄is. hec ille

Quarto deberet hō iniurias sibi illatas miseri-coꝛditer dimittere.q₂ q̄ dimittere non vult vt dicit Achillius de acquilͭ.in quodā sermōe.pōtem p quem ire debet in paradisum sibi destruit.vnde in quit pons eundi ad paradisum miscd̄ia est.q̄ sibi frangitͭ miscd̄iam negans.ꝓximo qui in eū deliq̄t vñ Aug.vnusquisq̄ꝫ inquit ibi talē accepturus est a deo indulgentiā qualē suo dederit ꝓximo. Vñ Chꝛisͭ.omelͭ.xvij.sup illud Math.vij. In qua mē sura mensi fueritis remetietͭ vobis.hoc est inquit si rogati nō dimiseritis ꝓximis vr̄is pctm̄.ſ; se so-

lo dei respectu.et deus ex se priusq̄ roget a vobis
dimittat vobis.si aūt rogati veniā dederitis.⁊ de⁹
tunc dabit vobis veniā cū dignis p̄cibus.⁊ ꝯgrua
lamentatōe eum rogaueritis. Hec ille. Et iō meri
to beatus Aug.in suo enchi.multa inquit sunt ge
nera elemosynarū q̄ cum facimus adiuramur vt
nobis dimittant pctā.ẜ inter ea nihil est magis q̄
ꝙ ex corde dimittimus qd̓ in nos quisq̄ peccauit.
Hec ille. Ex quo patz ꝙ qui vult ad dei miscd̓ia
venire debet ꝓximo misereri.⁊ oēs iniurias ab eo
sibi illatas misericorditer dimittere. Vñ Math.
v.beati miseri.qm̄ ipsi mi.ꝯse. Et ecōtra sicut dicit
Jaco.ij. Judiciū sine misericordia fiet illi q̄ nō fe-
cit miscd̓iam. Quinto deberet homo iniurias si
bi illatas dimittere.q2 oōnem taliū qui in corde
tenent rancorē deus nō exaudit.vñ ps̄. Iniquita-
tem si aspexi in corde meo non exaudiet dñs. Nō
cōsiderans Chris.omel.xliij.ope.imp. Cum qua
inq̄t spe orat qui inimicicia seruat aduersus alteꝝ
a q̄ quis forsitan lesus est.sicut em̄ ipse orans men
tit̄ dicēs.remitto.⁊ nō remittit cum dicit. Dimitte
nob.de.nr̄a ⁊c̄.sic ⁊ a deo petit indulgentiā.vt sibi
nō indulgeat.si igr̄ q̄ lesus ē sine cā orat cū cā orat
deum nisi indulserit ei a quo lesus est.quō putas
orat qui nō solum lesus nō est.ẜ ⁊ ipse ꝑ iniusticiā
ledit ⁊ grauat.vñ talibus dicit dñs ꝑ ꝓphetā Isa.j.
Cum multiplicaueritis oōnes vr̄as non exaudiā
vos.q2 manus vr̄e plene sunt sanguine. In sangui
ne odiū ⁊ rancor cordis notāt. Et iō di Ecci.xxviij
Relinque ꝓximo tuo nocenti te. ⁊ tunc dep̄canti
tibi peccata soluent̄.homo homini seruat iram.et
a deo querit medelā in hoiem similē sibi nō habet
misericordiā ⁊ de peccatis suis dep̄cabit̄ ipse dum
caro sic reseruat iram.⁊ ꝓpiciationem petit a deo.
quis orabit ꝓ delictis illius:q.d.non nisi in vanū
aliquis ꝓ eo orat qui fratri suo charitatem negat.
Unde ⁊ in cōfirmationē huius dicit xp̄s Marci
xj. Cum stabitis ad orandū dimittite si quid habe
tis aduersus aliquē.vt ⁊ pater vr̄ celestis dimittet
vobis pctā vestra.qd̓ si nō dimiseritis nec pater vr̄
q̄ in celis est dimittet vobis pctā vr̄a. Sexto de-
beret hō iniurias sibi a ꝓximo illatas libenter di-
mittere.q2 ad hoc ẜm p̄ceptum euangelicū tenet̄.
Unde Luce.vj. Diligite inimicos vestros.bñfaci
te his qui oderūt vos. Benedicite maledicētibus
vobis.orate ꝓ calumniantibus vos.⁊ sequitur di
mittite ⁊ dimittet̄ vobis. Ex isto tñ p̄cepto non te-
net̄ homo debitum in quo sibi obligat̄ proximus
dimittere semꝑ. Vñ Aug.suꝑ illud Math.vj. Di
mitte nobis debita nr̄a.nō h̄ inq̄t q̄sq̄ vrget̄ pecu-
niam dimittere debitoribus.sed quicūq̄ in eū pec
cauerit.nam pecuniaꝫ dimittere illo potius iube-
mur p̄cepto quo dictū est. Si quis tibi tunicā tol
lere voluerit.⁊ in iudicio tecū ꝯtendere.dimitte ei
⁊ palliū.nec tibi necesse est omni pecuniario debi
tori dimittere debitū.ẜ ei qui reddere noluerit.in-
tantū etiā ꝙ velit litigare.seruū aūt dei vt ait ap̄ls
non oportet litigare.qui ꝟo vel sponte vel victus
pecuniā reddere noluerit.dimittēda illi est duab⁹
de causis forte nō vult reddere.vel q2 nō habet.vl̄
q2 auarus est aliene rei cupidus.vtrūq̄ ꝑtinet ad
inopiā. Nam illa.s.prima inopia est rei familiaris

inopia.hec.s.scd̓a animi. Quisq̄s itaq̄ tali dimit-
tit debitū inopi opus xp̄ianū opat̄.manēte illa re-
gula vt in animo paratus sit amittere qd̓ sibi debe
tur.⁊ si aliq̄d ad h̄ egerit vt restituatur ita modeste
agens intēdat vt debitorē potius corrigat q̄ vt de
bitū sibi restituat ꝯsiderās q̄ꝑiculosum est habe-
re vñ reddere pōt ⁊ nō reddere.⁊ sic ista petitio.et
dimitte nobis ⁊c̄.nō tm̄ de pecunia intelligit̄.ẜ eti
am de oibus q̄ in nos quisq̄ peccat.qd̓ quidē pec-
catū si nō dimiseris nō potest dicere.dimitte nob.
⁊c̄. Hec ille. Septimo deberet hō iniurias sibi a
ꝓximo illatas libenter dimittere.q2 aliter deus si
bi sua pctā nō dimittit veritate dicente Math.vj.
Si dimiseritis hoibus pctā eorū dimittet ⁊ vobis
pater vr̄ celestis debita vr̄a.si aūt non dimiseritis
hoibus nec pr̄ dimittet vobis pctā vr̄a.⁊ sicut de⁹
dimittēs hoi pctā dimittit totaliter sine aliqua pti
ali exceptōe.iuxta illud Math.xviij. Omne debi
tū dimisi tibi.i.oē debitū delicti ⁊ supplicij ad qd̓
obligat̄ hō ꝓ pctō cordis.oris ⁊ opis.⁊ eodeꝫ mō
debet hō volens a deo veniā obtinere inimico di-
mittere corde diligēdo.ore ꝓ eo orando.⁊ ope sibi
bñfaciēdo.vñ Aug.⁊ ponit̄ in cañ.xxiij.q.iiij.non
oportet. In h̄ inquit iubemur diligere inimicos ⁊
misereri eorū vt de ꝑditōe eorū doleamus. ⁊ eorū
salutē desideremus.ꝓ eorū correctōe q̄tidie labo-
remus ⁊ oremus.penitētibus solatia impēdam⁹
hoc est si de sua iniq̄tate penitēs a te veniā postula
uerit.oñde ꝙ in corde dimisisti solatia oris ⁊ opis
impēdendo. Vñ Lu.xvj. Si peccauerit frater tu⁹
i te increpa illū.⁊ si pniam egerit dimitte illi.⁊ si se
pties i die peccauerit in te.⁊ septies in die ꝯuersus
fuerit dicens.penitet me.dimitte illi. Et nedū si se
pties in die peccauerit dimittere debes ẜ totiēs q̄
tiēs in peccauerit. Vñ Math.xviij.legit̄ ꝙ petro
querēte a dño dicēs. Quotiēs peccabit i me frat̄
meus.dimittā ei vsq̄ septies: Dixit ih̄s illi. Nō di-
co tibi vsq̄ septies.ẜ vsq̄ septuag..ies septies.vbi
possꝫ aliq̄s querere. Cur potius xp̄s dicit ꝙ dimit
temus fratri septuagesies septies q̄ centies octo-
gesies vel sub alio numero determinato. Et q̄ruꝫ
ad istud rñdit Aug⁹.in de verbis dñi sermone.xv.
vbi notat primo dictū ap̄li ad Colos̄.iij.dicentis.
Donātes vobismetipsis si q̄s aduersus aliū habꝫ
querelā sicut deus in xp̄o donauit nobis.vbi patꝫ
ꝙ forma quā nos debemus seruare dimittēdo of-
fensam ꝓximis sumit̄ ex forma ẜm q̄ xp̄s dimisit
nobis pctā. Et hinc scribit̄ Math.xviij.in ꝑsona
xp̄i. Oportet te misereri ꝯserui tui.sicut ⁊ ego tui
misertus sum.ẜ ante aduentū xp̄i oēs hoies eū of
fenderūt ab adā vsq̄ ad xp̄m.excepto matre ei⁹.a
xp̄o vsq̄ ad adā ẜm Lucā fuerūt.lxxvij.generatio
nes. Sicut ergo xp̄s totius generis humani dimit
tere voluit culpas q̄ ꝑ.lxxvij.generatōes incurre-
runt.sic ⁊ hō oēs suas debet dimittere offensas.et
hoc est septuagesies septies dimittere. H̄ ille. Pal
pet igit̄ vnusq̄sq̄ suā ꝯsciam. ⁊ videat si inimicos
tantū diligat ꝙ q̄tumcūq̄ sibi iniuriati fuerint pa
ratus sit vere ⁊ libere dimittere eis rite rogātibus
veniā de ꝯmissis. Nam vt dicit Aug⁹.in enche.c.
lvij. Quisquis roganti pcti sui veniā ⁊ penitēti nō
ex corde dimittit nullo modo existimet pctā sua a

dño sibi dimitti. Quã mẽtiri veritas non põt quẽ cum docuisset orõnẽ dñicam in ea positã sniam q̃ ponit. Dimitte nobis debita nr̃a sicut ⁊ nos dimit ti. debi. nr̃is. vehemẽter ꝯmendauit oibus dicens Si dimiseritis hoibus delicta eoꝝ̃ dimittet ⁊ vob pater vester celestis delicta vr̃a. si aũt nõ dimiserí tis hoibus nec pater vr̃ dimittet vobis pctã vr̃a. h̃ ille. Ex quo patet ꝙ oportet oẽm hoiem saluandũ fratris sui in ip̃m peccantis si quis talis fuerit mi sericorditer pctã dimittere. Sed hic orit̃ dubium. quõ põt homo fratris sui pctã dimittere p̃sertim cũ dicat Amb. ⁊ po. iiij. sen. di. xviij. c. iiij. ꝙ ille so lus dimittit pctã qui solus pro pctis mortuus est. Itẽ Aug. Nemo inquit tollit pctã nisi solus xp̃s qui est agnus dei tollens pctã mũdi. Hec Aug. ⁊ po. in. c. de con. dis. iiij. Nemo. Item Marci. ij. et Luce. v. Quis põt dimittere pctã nisi solus deus Item Bern̄. necesse est inquit primo omni crede re ꝙ remissionẽ pctoꝝ habere nõ possis nisi per in dulgentiã dei. nam q̃s põt facere mundũ de imun do ꝯceptũ semine. nisi tu q̃ solus es mũdus. Hec Bern̄. ⁊ po. in. ca. iij. q. viij. Sed ꝓ rñsione ad hãc dubitationẽ duo spãliter sunt cõsiderãda. Primo ꝙ aliud est hoiem peccare in deũ. ⁊ aliud est homi nem peccare in hoiem. Et q̃tum ad primũ lz s̃m beatũ Tho. in de veritate theo. multis modis spe cialibus ꝯtingat hoim in deũ peccare. tñ generali ter quilibet transgrediẽs mandatum dei peccat in deũ. Et q̃tum ad scõm vt docet idem doctor vbi prius. in ꝓximũ ꝯtingit hoiem peccare tripliciter primo sua bona nature gr̃e vel fortune auferendo scõo ꝓpria bona sibi in necessitate nõ cõicando. et tercio malo exemplo ꝓximum in pctm̃ trahendo Sed quocũq̃ istoꝝ̃ modoꝝ̃ peccet hõ in ꝓximũ in hoc etiã peccat in deũ eius transgrediendo mã datũ ꝓ eo ꝙ ꝓximũ sicut seip̃m nõ diligit. Se cundo ꝯsiderandũ est ꝙ licet pctm̃ multis modis accipiat̃ in scriptura. tñ ꝑtinẽter ad ꝓpositum vno modo ⁊ s̃m crebrã doctoꝝ̃ sniam ꝯcordantẽ cum scriptura accipit̃ ꝓ actu habitu vel opere vicioso. Alio modo ⁊ magis formaliter accipit̃ ꝓ defectu in moribus virtuosis deformante ⁊ maculante in teriorẽ hoiem. Istis ꝯsideratis ad p̃dictã respõdet̃ dubitationẽ dicẽdo. ꝙ primo modo loquendo de peccato ꝓut ⁊ homo peccat i hoiem potest homo sicut ex p̃cepto dei tenet̃ pctm̃ ꝓximi in ip̃m pec cantis misericorditer quantũ in se est dimittere. ⁊ ad talem pcti dimissionem requirit̃ ꝙ postpositis cupiditatis zelo vindicte ⁊ libidine vindicandi hõ obseruet charitatẽ. ⁊ de ꝓximi ꝑditione in ip̃m de linquẽtis doleat. eius salutẽ consideret. ꝓ ei⁹ cor rectione diligẽter laboret ⁊ oret. ⁊ nullo modo eũ ꝑsequat̃ nisi pure. ⁊ p̃cipue ꝓpter amorẽ fraternũ intendẽdo eum ad suuz cõmodum corrigere. et h̃ obseruando dei p̃cepta licite põt. tũm hoc ꝙ se in fra limites charitatis custodiat̃. vñ Aug⁹. ⁊ po. in c. xxiij. q. iiij. nõ oportet. Precepta inquit euãgeli ca de dilectõe inimicoꝝ̃ ⁊ miscõia ꝓximis impẽ denda ⁊ exhortatões apl̃i de cibandis et potãdis inimicis nõ eatenus intelligẽda sunt vt peccãti re laxet̃ impunitas. sed vt delinquẽti correctio ⁊ na ture ministret̃ susidiũ. donec ꝑ sniam iudicis ade pta spe correctõis maloꝝ̃ tollat̃ exercitiũ. hec ille Scõo modo loquẽdo de peccato ⁊ ꝓut homo pec cat in deum nõ est in alicuius hois terreni potesta te simpliciter dimittere pctã. ⁊ isto modo loquẽdo de pctõ intelligende sunt p̃dicte autoritates ⁊ alia sanctoꝝ̃ dicta ⁊ scripture documẽta q̃ asserunt so lum deũ peccata dimittere. vñ Haymo sup Ma theũ. xviij. Omne debitũ dimisi ⁊c̃. si frater inquit noster in nos peccauerit possumus dimittere. im mo ⁊ necesse habemus vt ei dimittamus. si autez peccauerit in deũ nõ est in nr̃a potestate sed in dei arbitrio consistit. qꝛ scriptũ est. j. Reg. ij. Si pecca uerit vir in virũ. placari põt ei deus. si aũt in deuz peccauerit vir quis orabit ꝓ eo. Et ex istis patet ꝙ nõ sequit̃. homo a quocũq̃ citra xp̃m demonstra to dimittit isti ꝑsone vianti sua pctã penes eum cõ missa. ergo dicta ꝑsona est a pctõ simpliciter abso luta. qꝛ satis est ad verificationẽ antecedẽtis ꝙ ob seruet charitatẽ ⁊ nõ expectat vindictã ꝓpter iniu riam sibi illatã. Ad verificationẽ cõsequẽtis requi rit̃ ꝙ simpliciter. et primo fiat oim remissio a xp̃o qõ nunq̃ fit quousq̃ peccãs inq̃tum sufficit debi te satisfaciat deo ⁊ ꝓximo penes q̃s peccauit. Vñ Aug⁹. ⁊ po. in. c. xiiij. q. vj. si res. Si rem inquit ꝓ pter quam pctm̃ fit restitui põt ⁊ nõ restituit̃ pnia nõ agit̃ s̃ simulat̃ si veraciter agat̃ nõ dimittit̃ pec catũ nisi resti. abla. hoc est vt dixi si restitui põt. hec ille. Sed forte cõtra p̃dicta arguit aliquis sic. xp̃s Joh. xxiiij. dixit dis. s. quoꝝ remiseritis pctã remit tunt̃ eis. ⁊ quoꝝ̃ retinueritis retẽta sunt. Sed hec verba nõ solũ dicta erant discipulis xp̃i ꝓtunc. s̃ suis successoribus omnibus. nec solum intellexit xp̃s de pctis hois in hoiem s̃ etiã de pctis homis in deũ. nam Math. xxvj. dicit xp̃s. Quecũq̃ alli gaueri. su. ter. e. li. ⁊ in ce. Itẽ Math. xvj. dixit xp̃s petro. ⁊ in hoc ꝙ petro oibus successoribus suis Tibi dabo claues regni celoꝝ̃. ⁊ q̃cunq̃ li. su. ter ram e. li. ⁊ in ce. ⁊ q̃cunq̃ sol. su. ter. e. so. ⁊ in celis Et cum in p̃dictis xp̃i verbis non sit aliqua parti cular pcti exceptio. sequit̃ ꝙ p̃lati ecclesie ⁊ ceteri sacerdotes q̃ sũt successores aploꝝ ⁊ discipl̃oꝝ xp̃i pñt quecunq̃ cuiuscũq̃ viantis saltẽ vere penitẽ tis peccata dimittere. Sed huic rñdens mgr̃ sen. lib. iiij. di. xviij. c. iiij. pluribus inq̃t testimonijs do cet̃ deũ solum ꝑ se pctã dimittere ⁊ sicut dimittit q̃ busdam ita ⁊ aliorum quorundã pctã retinet. non ideo tñ negamus sacerdotibus ꝯcessum potestatẽ dimittendi ⁊ retinẽdi peccata. cum hoc veritas in euangello apte doceat. Item idem ca. v. eiusdem. Solus inquit deus dimittit peccata ⁊ retinet. ⁊ tñ ecclesie ꝯtulit potestatem ligandi ⁊ soluendi. s̃ ita dimittit pctm̃ ꝙ animam mũdat ab interiori ma cula. ⁊ a debito soluit mortis eterne. nõ aũt hoc sa cerdotibus cõcessit. quibus tñ tribuit ptãtem ligã di ⁊ soluendi. i. ostẽdendi hoies esse solutos ⁊ liga tos. vñ ⁊ dñs leprosum prius sanitati restituit. de inde ad sacerdotes misit quoꝝ̃ iudicio ostendere tur mũdatus. ita etiã lazarũ iam viuificatũ obtu lit soluendũ discipulis. qm̃ ⁊ si aliquis apud deũ sit solutus. nõ tñ in facie ecclesie habet̃ solutus ni si ꝑ iudiciũ sacerdotis. In soluendis ergo culpis vel retinẽdis ita opat̃ sacerdos euangelicus ⁊ iu-

dicat sicut olim legalis in illis qui ꝯtaminati erāt
lepra que peccatum figurat. Unde Hiero. super
Math. vbi inqͭ dn̄s ait petro. tibi da. cla. reg. ce. ⁊
q̄ocunq̄ li. ⁊c. hunc inquit locum quidam non in-
telligentes aliquid sumunt de supcilio pharisꝫoꝝ
vt damnare innoxios vel soluare putent noxios.
cum apud deum nō sententia sacerdotū ꝫ reoꝝum
vita queraꝛ. In leuitico se ostendere sacerdotibus
leprosi iubenꝛ. quos illi nō faciūt leprosos vel mū
dos. ꝫ discernūt qui mundi vel immundi sunt. ita
⁊ hic aperte ostendiꝛ ꝙ non sequiꝛ deus ecclesie iu
dicium que ꝑ surreptionē ⁊ ignorantiam interdū
iudicat. deus aūt semꝑ iudicat ſm veritatem et in
remittendis ⁊ in retinendis culpis. id iuris ⁊ offi-
cij habent euangelici sacerdotes quod olim sub le
ge habuerunt legales in curandis leprosis. hi pec
cata dimittunt vel retinent dum dimissa a deo vel
retenta iudicant ⁊ ostēdunt. Hec ille. E Dicūt
eñ ⁊ publice defendūt multi sacerdotes seculares
q̄ꝫ etiam regulares ⁊ si quēcūq̄ peccatorē quantū
cunq̄ leuiter absoluerint in signo sensibili ipse est
apud deū simpliciter absolutus. ⁊ sic cadunt in he
resim istius articuli. Credo remissionē peccatorū.
vnde patet ꝙ multe hereses in hac materia oriūꝛ.
Ad hoc eñ ꝙ iste articulus ꝑfecte credaꝛ. oportet
ꝙ primo ⁊ principaliter fiat remissio a xp̄o. qui so-
lus ꝑ se peccata dimittit. vnde Isa. xliij. sc̄dm trās-
gressionē. lxx. interꝑtum. Ego solus deleo iniqui-
tates ⁊ peccata ppli. Octauo deberet hō iniuri-
as sibi a ꝓximo illatas libēter dimittere. q̄ aliter
deus nō solum sua sibi nō dimittit pctā. ꝫ etiā pec
cata prius ꝑ baptismū ⁊ pniam dimissa omnia re-
uocabit. Unde Amb. suꝑ epl'am ad ephe. Dona-
te inqͭ inuicē si alter in alterutꝝ peccet alioquin
deus repetit dimissa. si eñ in his fuerit contēptus
sine dubio reuocabit sniam ꝑ quā miscōiam dede
rat. Unde in euangelio Matth. xviij. legiꝛ de ser-
uo illo. cuius dn̄s dimisit debitum decē milia ta-
lenta. sed q̄ ipse noluit dimittere conseruo suo cē-
tum denarios dn̄s suus reuocauit totū debitum
prius dimissum. ⁊ iratus tradidit eum tortoribus
quousq̄ redderet vniuersum debitū. sic inquit pa
ter meꝰ celestis faciet vobis si nō remiseritis vnūs
quisq̄ fratri suo de cordibus vr̄is. suꝑ quo Raba-
nus. Considerandū est inquit ꝙ dicit vniuersum
debitum. q̄ nō solum peccata que post baptismū
homo egit reputabunꝛ ad penam sed etiam pecca
ta originalia que in baptismo sūt ei dimissa. Hec
Rabanus ⁊ poniꝛ in. c. de penitentia. di. iiij. q̄ vo.
Item Greg. Ex dictis euangelicis inquit constat
ꝙ si nō ex corde dimittimus qd̄ in nobis delinqui
tur. ⁊ hoc rursum exigiꝛ qd̄ iam nobis per pniam
dimissum fuisse gaudebamus. Hec Greg. ⁊ poni
tur in. c. de pe. dis. iiij. q̄ vo. Item Aug. ⁊ poniꝛ in
c. vbi prius. Dicit inquit tibi deus. dimitte ⁊ dimit
teꝛ tibi. nam si non dimiseris reuocabo te. ⁊ quic-
dimiseram replicabo tibi. nam qui diuini benefi-
cij oblitus suas vult vindicare iniurias nō solum
de futuris peccatis veniam merebiꝛ. sed etiam ꝑ-
terita que iam sibi dimissa credebat ad vindictam
ei replicabunꝛ. Hec Aug. Item Aug. libro de ba-
ptismo puerorum. ⁊ poniꝛ in. c. de pe. dist. iiij. quō

Redire inquit dimissa peccata vbi fraterna chari-
tas nō est aptissime dn̄s docet in euangelio in illo
seruo a quo dn̄s dimissum debitum petijt eo ꝙ il-
le ꝯseruo suo delictum nollet dimittere. Hec ille.
Item Hieronymus suꝑ epl'am ad Galath. Qui-
cūq̄ inquit ob fidem laborauerit ⁊ postea lapsus
fuerit in peccatū sicut priora dicit ꝑdidisse dū pec-
cat. sic rursus non ꝑdit ea si ad pristinū ⁊ antiquū
studium reuertaꝛ. Hec ille. Ex qua autoritate pla
ne patet ꝙ sicut virtutes prius acte ꝑ recidiuatio-
tionē extinguunꝛ. ita ꝑ recōciliationem rerum ite
rum reducunꝛ. Et cum ſm Arist. Oppositorū ea-
dem est disciplina. ⁊ vicia virtutibus opponunꝛ.
⁊ sequiꝛ ꝙ sicut ꝑ veram penitētiam peccata extin
guunꝛ. ita ꝑ recidiuationem peccata prius dimis-
sa ⁊ ꝑterita reducunꝛ ⁊ hanc sniam confirmat dn̄s
ꝑ ꝓphetam Ezech. xviij. dicēs. Si aūt impius ege
rit pniam ab oībus peccatis suis que operatus ē
⁊ custodierit omnia ꝑcepta mea ⁊ fecerit iudiciū ⁊
iusticiam vita viuet ⁊ non morieꝛ. omniū iniqui-
tatum eius quas opatus est non recordabor. in iu
sticia quam opatus est viuet. ⁊ sequiꝛ. si aūt iustus
auerterit se a iusticia sua ⁊ fecerit iniquitatem ſm
omnes ōpatiōes quas opari solet impius nunq̄d
viuet. Omnes iusticie quas fecerit nō recordabūꝛ
in ꝑuaricationē qua ꝑuaricatus est in peccato suo
qd̄ peccauit ipse morieꝛ. Et dicit notabiliter in pec
cato suo qd̄ peccauit ip̄e morieꝛ. in signū ꝙ pecca
tum prius dimissum ꝑ recidiuationē reuertitur.
Sed contra hanc sniam magister sentē. li. iiij. dis.
xxij. arguit sic. Si quis inquit ꝓ peccato de quo ꝑi
us penituit ⁊ indulgentiam accepit iterum puniꝛ
non videꝛ iustum. sed si puniꝛ ꝓ eo ꝙ peccauit et
non emēdauerit iusticia est apta. si vo requiraꝛ qd̄
fuerat cōdonatum vel iusticia non est vel iusticia
occulta videꝛ. etiam deum bis iudicare in idipsū
⁊ duplicem tribulationē consurgere. qd̄ tn̄ negat
scriptura Naum. j. Sed ad istud rn̄det magister
vbi prius dicens ꝙ neq̄ duplex tribulatio consur
git. neq̄ iudicat deus bis in idipsum. hoc enim fi
eret si post cōdignam satisfactionem ⁊ sufficiētem
iterū puniret ꝫ nō satisfacit ꝯdigne ⁊ sufficiēter q̄
nō ꝑseuerauerit. debuit eñ iugē hr̄e pcti memoriā
nō ad faciēdū. ꝫ ad cauēdū. debuit n̄ obliuisci retri
butiōes dei q̄ tot sunt q̄t sunt remissiones pctōꝝ.
Tot igiꝛ debuit cogitare bona dei q̄t mala sunt di
missa ac ꝓ illis vsq̄ in finē grās agere deo debuit
ꝫ q̄ ingratus q̄si canis ad vomitū redijt cum ante
acta bona mortificauit. ⁊ pctm̄ dimissū reuocauit
ita vt cui humiliato deus ante dimiserat pctm̄. ei-
dē post elato ⁊ ingrato imputet. Hec ille. Unde
actor suꝑ illud Math. xviij. Nōne oportuit te mi
sereri ꝯseruo tuo sicut ⁊ ego tui misertus sū. Qui
inqͭ in pnia nō ꝑseuerauerūt oia redeūt pctā ꝑus
dimissa. vel tm̄ ꝓ ingratitudine ⁊ iniuria puniunꝛ
ac si pctā oia prius cōmissa ꝑ pniam dimissa redi-
rent. Hec ille. Predicta eñ octo iā declarata ⁊ mul
ta alia q̄ reduci pn̄t ex testimonio scripturarum ⁊
snia sctōꝝ doctorū mouerēt quēlibet fidelē liben-
ter ⁊ misericorditꝛ iniuriā sibi a ꝓximo illatā dimittē
qd̄ est sc̄dm opus miscōie spūalis. ⁊ sc̄os riuulus
manās de ꝑmo fonte. s. de fōte cordis supra dicto

Capitulum XXVIII

Sequit̃ de secũdo fonte supradicto.s.de fonte oris.de q̃ manãt hmõi riuuli.s.q̃nq̃ residua de septẽ operibus miscõie spũalis.quorũ primũ est peccantez charitatiue corrigere.⁊ h̃ opus miscõie nulli pctõri est negandũ. Unde Linc.sup euangelia.pte.j.c.xxvij.nulli inquit cuiuscũq̃ sit pfessionis elemosyna spũalis correctõis ⁊ correptionis simpliciter est neganda.ꝫ vnicuiq̃ put necessitas postulauerit distribuenda. Hec ille. ¶ Sꝫ p isto est notandũ q̃ duplex est fraterna correctio. Una que ẽ actus charitatis tendẽs ad emendationem fratris delinquẽtis p simplicẽ ammonitionẽ. Et talis correctio ptinet ad quemlibet charitatẽ habentẽ siue sit subditus siue plátus siue quiscũq̃ ad regendũ alios constitutus. Unde de isto modo Jonathas increpauit maliciã saulis pr̃is eius quã habuit aduersus dauid dicens.quare peccas in sanguine innoxio interficiẽs dauid qui est absq̃ culpa.j.Reg.xix. Isto mõ abigail increpauit nabal virũ suũ ppt duriciam quã ostẽdit dauid amico suo.vt patet.j.Regũ.xxv. Item isto modo daniel captiuus i babylonia increpauit balthasar regẽ babylonie d̃ abusiõe vasoꝝ q̃ ablata erãt de domo dei.q̃b⁹ abutebat̃ in puiuio suo.⁊ de ydolatria quã cõmisit adorando deos aureos argẽteos ligneos ⁊ lapideos. ⁊ isto etiaꝫ modo licite põt subditi corripe plátos suos ⁊ alios ecclesie pastores enormiter peccãtes ⁊ suo pessimo exemplo subditos suos ad peccata trahentes. Unde Beda qui inquit nec regiminis in se rõnem habuit.nec sua delicta detersit.nec crimen filiorũ correxit.canis impudicus dicẽdus est magis q̃ꝫ plátus.quib⁹ igit̃ Hiero.Aug⁹.⁊ Greg. auferunt nomen columbe epi ⁊ seniores.nonne ⁊ priuilegiũ est auferẽdũ dignitatis vt possint a subditis rephendi.vnde scriptura dissimulans priuilegium prauẽ senectutis ait. Maledictus nõ senior sed puer centum annoꝝ. Hec Beda.⁊ ponit̃ in ca.ij.q.vij.que nec. Item idem sup illud.ij.Petri ij.secuti sunt viam balaam ex basor.qui mercedeꝫ iniquitatis amauit.correptõẽs v̀o habuit sue vesanie subiugale mutũ animal hominis voce loquẽs phibuit pphete insipientiã.plerumq̃ inquit heretici tam stulta dogmata tam execranda pferũt sacramenta vt etiam ebetũ sensus paganoꝝ.⁊ qui diuine agnitionis omnino carent rõne illorũ.detestant̃ insaniam illorũ.q2 distorta ⁊ a deo ꝯtraria itinera sanius sapiendo redarguant.⁊ qð peius ẽ non nunq̃ multi intantũ mercedẽ catholicorum amant iniquitatis.vt etiam docti ab indoctis.clerici a laicis merito redarguant̃.q̃ iure ꝯparant̃ balaam qui verbis asine ꝯtra naturã loquẽtis corripit̃.nec tñ a pposito praui itineris retardat̃. q̃bus etiam aptissime nomen congruit ciuitatis de qua balaam venisse phibet̃. Bosor nanq̃ carneus siue in tribulatõne positus interpt̃at̃.neq̃ em̃ alia magis causa luxuriosis extitit verbũ veritatis amore psone vl' desideriorũ tpaliũ adulterari q̃ꝫ q̃ carnis sue cõcupiscẽtijs se manciparunt.sed ⁊ nomen ipsius balaam qui vanus ppl's siue pcipitãs eos interp̃tat̃ talibus cõuenit.qui em̃ agnitã veritatis viam sponte deserunt.quid nisi vanus ppl's sunt qui etiã in p̃cipiciũ suos mergunt auditores.quib⁹ nõ salutaria que corrigant sed que illos delectant erronia p̃dicant. De quibus apte subdit̃.hi sunt fontes sine aqua.⁊ nubule turbinis exagitate quibus caligo tenebrarũ reseruat̃. Hec Beda. ⁊ ponit̃ in c.ij.q.vij.secuti sunt. Item Greg. Paulus inquit dicit.seniorẽ ne increpaueris.ꝫ hec regula in eo ẽ obseruãda cuꝫ culpa ipsius senioris suo exemplo nõ trahit ad interitũ corda iuniorũ.vbi aũt senior iunioribus exemplũ ad interitũ p̃bet ibi districta increpatõe feriendus est.nam scriptũ est. Laq̃us iuuenũ omnes vos.⁊ rursum.maledictus puer centum annorũ. Hec Grego.⁊ ponit̃ in.c.ij.q.vij.paulus. Unde ⁊ in cõfirmationẽ huius sentẽtie legit̃ Dañ.xiij.q̃ daniel adhuc puer seniores p̃sbyteros qui exarserũt in cõcupiscentiam susanne nedum increpauit sed etiã diiudicauit ⁊ reos mortis ꝯdemnauit. Et ex istis patet q̃ p̃dicto modo.s.simplici ammonitõe potest.immo ⁊ tenet̃ quilibꝫ homo discretionẽ habens fratrẽ suũ supiorem inferiorem ac equalem q̃ꝫtum ad se ptinet charitatiue corrigere. Unde Aug. Facientis inquit pculdubio culpam habꝫ.qui qð potest corrigere negligit emendare. Hec Aug.⁊ ponit̃ in.c.dist.lxxxvj.faciẽtis. Item Eccĩ.xvij. Mandauit deus vnicuiq̃ de pximo suo. Et ideo merito dicit be.Berñ.et ponit̃.v.florum.c.xxxv. Ferueat inquit in nobis feruor iusticie ⁊ odium iniquitatis. Nemo fratris sui viciũ palpet ⁊ peccatũ dissimulet.nemo dicat.nunq̃d custos sum fratris mei.est em̃ cõsentire silere cuꝫ arguere possis.⁊ scimus q̃ sil' in pena maneant faciẽtes ⁊ cõsentientes blanda.ꝫ periculosa laus cum laudat̃ peccator in desiderijs anime sue iustus corripit in miscõia. peccator adulat̃ in impate.ille quidem vt curet.iste v̀o vt occultet.quod erat curandum. Hec ille. Est aũt ⁊ alia correctio que est actus iusticie p quã intendit̃ bonũ cõe non solum p simplicem fratris ammonitionẽ ꝫ etiam alij p punitionẽ.vt alij timẽtes a pctõ desistãt.⁊ talis correctio ptinet ad plátos ecclesie ⁊ ad iudices tam tpales q̃ꝫ spũales ac etiã ad quoscũq̃ regimẽ aliorũ habẽtes. Unde Aug⁹.⁊ ponit̃ in.c.xxxij.q.iiij.duo. Cuicunq̃ inquit regenti accõmodata est disciplina.vicꝫ epo regẽti domũ suã.s.omnes subditos suos.diuiti regenti familiam suam.patri regenti plem suam.iudici puinciam suam.regi regenti gentem suam.nulli inquit hoim claudenda est misericordia.nulli peccatori impunitas relaxãda. Hec ille. Unde Aug.sup Job.omel'.lj. Cum audistis inquit fratres dñm dicentem.vbi ego suꝫ illic ⁊ minister meus erit. Nolite tm̃modo bonos epos ⁊ clericos cogitare.sed etiam vos pro modo vestro ministrare xpo bene viuendo. elemosynas faciendo.nomen doctrinãq̃ eius quibus potueritis p̃dicando.vt vnusquisq̃ etiam paterfamilias hoc nomen agnoscendũ paternũ effectũ sue familie sedare p xpo.⁊ p vita eterna suos oẽs moneat doceat.hortet̃.corripiat.impendat beniuolentiã.⁊ exerceat disciplinam ⁊ ita in domo sua ecclesiasticum.⁊ quodammodo epale impleat officiũ mini

strans xpo vt ineternū sit cum xpo. hec ille. Itē au
gusti. sup ps. liiij. patrēfamilias sic alloquit. Quō
inqt ad nos ptinet loq vobis in ecclesia. sic ad vos
ptinet in domib⁹ vestris agere vt bonam rationem
reddatis de hijs qui vobis subditi sunt. Item idez
in epistola ad iulianū comitem. Queso inquit mi
frater queso omnib⁹ tibi subditis ⁊ bone volunta
tis in domo tua. a maiore vsq ad minorem amorē
⁊ dulcedinē regni celestis. amaritudinē ⁊ terrorem
gehenne annuncies. ⁊ de eorū salute sollicit⁹ ac vi
gil existas. quia ꝓ omibus tibi subiectis qui in do
mo tua sunt rationē dño reddes. annūcia. precipe
impera. suade eis vt caueant sibi a supbia. a detra
ctione. ⁊ ab ebrietate. ⁊ ab auaricia que radix ē om
niū malorū. Nam vt dicit apls. j. Thimō. v. Si qs
suoꝝ ⁊ maxime domesticorū curā nō habet. fidem
negat ⁊ est infideli deterior. Sed tamē contra istaz
doctrinā multi parentes negligenter agunt ne dū
circa curam domesticorū ꝫ etiaz circa curā ꝓximo
rū natorū. qui vt dicit Cryſ. ope. imp. omel. xxviij.
Corpa natorū suorū amāt. animā autē cōtemnunt
desiderant eñ eos valere in seculo isto. et nō curāt
quid illic passuri sunt in seculo futuro. Alij militi
as filijs suis ꝓuident. alij honores. ⁊ nemo filijs su
is ꝓuidet deū. ꝑditionē eñ illorū cum magno pre
cio comparant. ⁊ salutē illis nec gratuite accipe vo
lunt. si viderit illos pereuntes tristant et suspirant
si viderint eos peccantes nemo tristatur. in h ostē
dentes ꝙ corporum sunt parentes et non anima
rū. hec ille. Sed attendāt tales parētes carnales ꝓ
ut testatur Bartho. in de ꝓprietatibus. Catuli ca
nū ceci nati quāto diutius nutriuntur lacte. tanto
tardius visū recipiunt. sic pueri scelerati certe igno
minie tenebris inuoluti tanto diutius sunt exper
tes sapientie quātomagis tenere nutriunt. et ideo
postq̄ fuerint adulti ꝓpter defectuz discipline nec
matrē ꝑfecte agnoscunt. nec patri humiliter obedi
unt. ⁊ ideo de talibus multotiens cōtingit ꝙ tā pa
rentes ꝓpter eorum negligentiā. q̄ etiam filij ꝓpter
eorū ignorantiā ⁊ inobedientiā in damnationē in
cidunt eternam. Vnde legit. j. Regū. ij. ꝙ heli ha
bens filios impios nō debite eos correxit q̄uis re
misse iniquitatem eorū redarguit dicēs. quare faci
tis res huiuscemodi quas ego audio de vobis res
pessimas ab omi populo. nolite filij mei. ꝫ non au
dierunt vocem patris. Et ideo vt dicit Hiero. sup
eodē heli qr filios suos nō debite correxit. apud di
strictū iudicem semetipm cū filijs suis crudeli dā
natione ꝑcussit. Et ideo nō sic ꝫ ſm consiliū scptu
re. Eccī. vij. Filij tibi sunt erude illos ⁊ curua illos
a puericia eoꝝ. filie tibi sunt serua corpus illarū. et
non ostendas hilarem faciē tuam ad illas. Trade
filiā ⁊ grande opus feceris. ⁊ homini sensato da il
lam. Et ſm consiliū scripture Eccī. xlij. Non des
illi supple filio nec filie potestatem in iuuentute. ꝫ
si oportuerit curua ceruicem in iuuētute eius ⁊ tū
de latera eius dum infans est. qr ꝓut dicit ꝓuerb.
xiij. Qui parcit virge odit puerū. q aūt diligit illū
instanter erudit. Itē Eccī. xxx. Qui diligit filiū as
duat illi flagella vt letetur in nouissimo suo. s. i die
iudicij cū redditurus ē rationē de eo. Vñ in die iu
dicij nondū parentes reddituri sunt rationē de fi

lijs suis. ꝫ etiā quilibet homo de omnib⁹ sibi sub
ditis coram summo iudice redditurus est strictissi
mā rationē. vt patet ex predictis. B Sed insu
per ꝓ materia de correctione fraterna tria sūt spe
cialiter declaranda. Primū quare correctio est fa
cienda. Secundum quare cōrrectio est suscipiēda.
Tercium qualiter correctio debite est exercitanda
Pro quo notandum ꝙ tria specialiter incitarēt
quemlibet hominem charitatē habentē q̄tū ad se
pertinet circa correctionem fratris sui delinquētis
diligenter laborare. Primū est frequēs sacre scri
pture admonitio. ⁊ primo illud verbum Mathei
xviij. dicentis. Si peccauerit in te frater tuus corri
pe eum inter te ⁊ ipsum. Item Luce. vij. Si pecca
uerit frater tuus increpa illum. Item ad Gala. vj.
Si ꝑoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos
qui spirituales estis instruite hmōi in spū lenitat.
Item. j. Thimot. iiij. Rogamus vos fratres corri
pite inquietos. Item ad Tytum. iiij. Argue obse
cra increpa. Item Ephes. vj. Docete filios vestros
in disciplinā ⁊ correptionem domini. Secundū
qd incitaret hominē circa correctionē fratris sui di
ligenter intendere est vtilitas ex correctione ꝓueni
ens. correctio eñ charitatiua virga est fructifera fi
gurata per virgam illam que ꝓtulit flores ⁊ amig
dala. Numeri. xvij. Vnde correctionis vtilitas in
multis locis sacre insinuatur scripture ꝓuer. xxvij
vbi sic. Melior est manifesta correctio q̄ amor ab
sconditus. Item in eodem. Meliora sunt vulnera
diligentis q̄ fraudulenta oscula odiētis. Itē Pro
uerb. xxviij. Qui corripit hominem. gratiā postea
inueniet apud eum magis q̄ qui per lingue blan
dimenta decipit. Item Prouerb. xxix. Virgo atq
correctio tribuit sapientiam. Item Eccī. vij. Meli
us est a sapiente corripi q̄ stulta adulatiōe decipi.
Et ideo merito dicitur Prouerb. ix. Argue sapien
tem ⁊ diliget te. Item Aug⁹. ad vincentiū. Nō om
nis qui parcit amicus est. nec omnis qui verberat
inimicus. melius est cum seueritate corrige q̄ cuz
lenitate decipere. vtilius esurienti panis tollitur si
de cibo securus iusticiaz negligebat. q̄ esuriēti pa
nis frangitur vt iniusticie seductus acquiescat. et
qui freneticū ligat. ⁊ qui litargicum excitat ambo
bus molestus ambos amat. Quis non potest am
plius diligere q̄ deus. ⁊ tamen non solum nos do
cet suauiter verumetiam salubriter non cesset. hec
ille. Vnde Apocalips. ij. Ego quos amo arguo ⁊
castigo. Terciū qd incitaret hominē circa corre
ctionē fratris sui delinquētis diligēter intēdere est
malū ex defectu correctiōis ꝯtingēs qd in multis
locis sacre scripture insinuat. Vñ. j. Reg. ij. Susci
tabo aduersus hely omnia q locutus sum sup do
mū eius eo ꝙ nouerat indigne agere filios suos et
nō corripuit eos. Item. iij. Reg. j. Adanias eleua
bat dicens. ego regnabo nec corripuit euz pater. si
cut aliqñ quē occasione regni post salomonē fecit
occidi. Item ꝓuer. xiij. Qui parcit vge odit filiuz
q aūt diligit illū instāter erudit. Item ꝓuer. xxix.
Puer q dimittit volūtati sue ꝯfundit matrē. Itez
eccī. xxij. Cōfusio patris ē d filio idisciplinato. Itē
aug. q vicijs nutriēdis ꝑcit ⁊ fauet. nec ꝯtristat pec
cātiū volūtatē. tā n ē misericors q̄ q nō vult cultrū

rapere a puero, nec cum audiat plorantem et nõ
timet ne vulneratum doleat vel extinctũ. Hec Au
gustinus, et ponitur in ca. xxiij. q. v. qui vicijs.

¶ Secũdo restat declarare quare correctio ē sus
cipiēda. Pro quo notandũ ꝙ sicut paup deficI
ens corpali subsidio libēter a diuite elemosynã re
cipit qđ est beneficiũ operis miscđie corpalis. Sic
paup spũaliter deficiens virtutibꝰ a sapient: liben
ter ac gaudēter acciperet subsidiũ correctionis qđ
ē beneficiũ opis miscđie spũalis. Et specialiter tri
plici de causa libenter recipiendũ est beneficiũ cor
rectionis ⁊ discipline. Primo causa multiplicꝭ ad
monitiõis sacre scripture. Vñ ps. Apphendite dis
ciplinã. Item ꝓuerbio. iij. Disciplinaꝫ dñi filij mi
nõ abijcias nec despicias cũ ab eo corriperis. Iteꝫ
ꝓuer. iiij. Tene disciplinã ⁊ ne dimittas eam custo
di illam qꝛ illa ē vita tua. Secũdo libēter recipien
dũ est beneficiũ correctionis ⁊ discipline causa vti
litatis ex ea ꝓueniētis. Vnde ꝓuerb. xxix. Virga
atqꝫ correctio tribuit sapientiã. Itē ꝓuer. xij. Qui
diligit disciplinã diligit scientiã. ꝗ aũt odit increpa
tiones insipiens ē. Itē Eccĩ. x. Vir prudēs ⁊ dis
ciplinatus nõ murmurabit correptus. Itē ꝓuerb.
ix. Argue sapientē ⁊ diliget te. ꝫ vt subdit ibideꝫ. ꝗ
arguit impiũ sibi maculã generat. qꝛ ꝓut dicit pro
uerb. xv. Nõ amat pestilēs euꝫ ꝗ se corripit nec ad
sapiētes gradit. ⁊ ideo ꝓut dĩ Eccĩ. j. Peruersi dif
ficile corrigũt. qꝛ vt dicit Eccĩ. xxxij. Nõ pctõr vi
tabit correctionē. Tercio libēter recipiendũ ē bene
ficiũ correctionis ⁊ discipline ꝓpter malũ ꝓueniēs
ex eo ꝙ correctio vel disciplina abutit. Vñ ꝓuerb.
ix. Qui abijcit disciplinã despicit animã suã. Naꝫ
vt dicit parif. in de ᵭtutibꝰ parte. iij. tractatu de iu
sticia. ca. xxix. Correctio siue disciplina virga est ꝗ
si abijcitur in colubrũ vertit. qꝛ peccator ꝗ hic non
corrigit. in futuro a serpētibꝰ infernalibꝰ punietur
qđ beñe figuratũ ē Exo. iiij. vbi legit ꝙ moyses ꝓ
iecit a se virgã ⁊ versa ē in colubrũ. Itē ꝓuerb. xiij.
Egestas ⁊ ignominia ei ꝗ deserit disciplinam. Itē
ꝓuer. v. Qui increpationes odit moriet. Item ꝓ
uerb. xxvj. Virũ ꝗ corripientē se dura ceruice con
temnit repentinꝰ ei supueniet interitus ⁊ eum sani
tas nõ sequit. Itē Eccĩ. xix. ca. Qui odit correctio
nē minuet vita. Sup quo parisiē. Vita inquit tri
plici. s. nature gratie ⁊ glorie. Nõ em̃ ꝗ est sine dis
ciplina terrenis adhereat ⁊ de eternis nõ curat, vñ
Iob. xvij. Cor eorũ longe fecisti a disciplina prete
rea nõ exaltabitur. Itē Sap. iij. Sapientiã et disci
plinã ꝗ abijcit infelix est. fugiēt em̃ eũ omnia bona
vnde et ꝗ disciplinã odit assimilatur dyabolo ꝗ in
corrigibilis est. vnde ꝓuer. xxj. Qui odit correcti
onē vestigiũ ē peccatoris. i. dyaboli ꝗ anthonoma
tice dicit peccator. vñ loquit Gregꝰ. sup Ezechiel.
omelia. ix. dicēs. Peruersa mēs quãdo p increpa
tionē aut p̃dicationis dulcedinē bona suadent de
correptione fit deterior. ⁊ inde murmurationis ini
ꝗtate succēdit vñ debuit ab iniꝗtate cõpesci. hec ille
Itē idē ome. x. eiusdē. Ad tantã inꝗt cordis durici
em qñqꝫ peccator ꝓuenit vt iam in correptiõe sensi
bilis nõ sit. qꝛ ꝗ vsu peccãdi indurat nullo mõ cor
ripientis verbũ. i. manum palpantis sentit. hec ille

Tercio restat declarare qualiter correctio ē debi
te exercēda. ¶ Pro quo notandũ ꝙ correctio
prelati iudicis temporalis vel spiritualis vel cuius
cũqꝫ superioris penes inferiores. ad hoc qꝫ debite
exerceat sex haberet comites. Primo requirit ꝙ
sit discreta ⁊ cũ diligēti perscrutatione criminis ꝑ
sone delinquētis. iuxta illud Eccĩ. xj. Priusqꝫ iter
roges ne vituperes quemq̃ ⁊ cum interrogaueris
corripe iuste. De isto vide supra i tercia specie aua
ricie vbi agitur de iudicibꝰ bonis ⁊ malis. in sexta
cõditione boni iudicis. Secũdo requirit ꝙ corre
ctio sit ordinata. videlicet si culpa sit secreta secre
te facienda ē correctio dicente xp̃o Math. xix. Si
peccauerit in te frater tuꝰ corripe eũ inter te ⁊ ip̃m
solũ. Sup quo augꝰ. in de verbis domini sermone
xv. Si peccatũ inquit in secreto est. in secreto corri
pe. si publicũ ⁊ apertum est publice corripe. vt ille
emendetur ⁊ ceteri timeãt. hec ille. Itē Isiđ. Ma
nifesta inquit peccata nõ sunt occulta purgatione
punienda. palam arguendi sunt vt dũ apta obiur
gatione sanantur hi qui eos imitando deliquerũt
corrigantur. dum vnus corrigitur plurimi emēdã
tur. melius est ꝙ ꝓ multorũ saluatiõe vnus ꝯdēne
tur q̃ꝫ ꝓ vnius licentia multi periclitantur. Hec il
le. Vnde Apl's. j. Thymo. v. Peccantes corã om
nibus argue vt ceteri timorē habeant. De isto plꝰ
etiaꝫ vide supra in tercia specie auaricie. Tercio
requiritur ꝙ correctio ꝓcedet ex amore. Vñ Apo
cal. iij. Ego quos amo arguo ⁊ castigo. Vnde Isa.
ij. Egredietur virga de radice yesse. yesse interp̃tat
incendium. vnde ⁊ de incendio amoris debet egre
di virga correctionis. de isto similiter vide plus su
pra in tercia specie vbi prius. Quarto requirit
ꝙ correctio fiat cum compassione Vnde Bernar
dus. Quotiens inquit peccantē videris fratrē cõ
tinuo ꝓcedere debet compassionis affectus tanq̃ꝫ
cognatiuus humanitati quem concipies ex teip̃o
Temetip̃m attende vt alij noueris compati. et vt
arguas in spiritu lenitatis. hec compassionis effe
ctus multis quidem prodest. quia animus libera
lis contristare illuꝫ quem pro se viderit anxiũ eru
bescit. hec Bernardus. et ponitur. ij. florũ ca. xxij.
Item Parisienſ. in de virtutibus parte. iij. tracta.
de iusticia. capitul. xxvij. Requiritur inquit vt ille
qui alios habet corrigere ꝓpriam meditetur iugi
ter infirmitatem vt in seipso discat quid alij porta
re possunt. Vnde Apostolus ad galath. vj. Consi
derans temetip̃m ne ⁊ tu contempteris. Item Ec
clesi. xxxj. Intellige qui sunt proximi ex temetip̃o
Vnde Gregoriꝰ. Omnipotens inquit deus idcir
co principem apostolorũ permisit cadere vt in sua
culpa disceret qualiter alijs misereri deberet.
Quinto requiritur ꝙ correctio fiat cum beniuolē
tia. Vnde Leo. Licet inquit nonnũq̃ꝫ accidãt que
in sacerdotibus sunt reprehendēda personis. plus
tamen erga corrigēdos agat beniuolentia q̃ꝫ seue
ritas. plus exhortatio q̃ꝫ cõminatio. plus charitas
q̃ꝫ potestas. sed ab hijs qui que sua sunt querunt ⁊
que non iesu christi facile ab hac lege discedunt. et
dum dominari magis q̃ꝫ cõsulere subditis placet.
honor inflat superbiam. et quod prouisum est ad
concordiam ad noxiam trahit. hec ille. et ponit in
ca. di. xlv. licet. Item augꝰ. Nõ aspere inquit quã

tum estimo nõ duriter. nõ mõ imperiose ista tollũtur. ꝫ magis docẽdo ꝙ̃ iubẽdo. magis monẽdo ꝙ̃ minãdo. sic eñ agendũ ẽ cũ multitudine seueritas aũt exercẽda ẽ in peccata paucoꝝ. Et siqdẽ minamur cũ dolore fiat de scripturis cõminando vindictã futurã. ne nos ipi in nr̃a potestate. ꝫ deꝰ in nr̃o sermone timeaṫ. Itaqꝫ pꝰs mouebũṫ vel spũalibꝰ ꝓximi quoꝝ autoritate ⁊ leuissimis quidẽ ꝫ instãtissimis admonitionibꝰ cetera multitudo frangaṫ. hꝫ Augꝰ. ⁊ poniṫ in ca. di. xliiij. comessationes. Verũtñ vt dicit idem augꝰ. qñ necessitas discipline ꝓ moribꝰ coercẽdis dicere dura verba ꝯpellit et ipse modũ excessisse sentis. nõ a vobis exigiṫ vt a vobis subditis veniã postulatis. ne apud eos q̃s optet eẽ subditos dñ nimiũ seruaṫ hũilitas regẽdi frangaṫ autoritas ⁊ tamẽ petẽda ẽ venia ab oñi dño q̃ nouit eos quos plus iuste forte corripitis quãta beniuolẽtia diligatis. hꝫ augꝰ. ⁊ poniṫ in ca. dist. lxxxvj.

Sexto reqriṫ ꝙ correctio fiat cũ mãsuetudine. patiẽtia ⁊ modestia. Vñ. ij. Coꝝ. ij. Seruũ aũt dñi nõ oportet litigare. ꝫ mãsuetũ esse ad oẽs. docibilẽ patientẽ cũ modestia corripientẽ eos q̃ resistũt veritati. In correctiõe eñ tenẽdũ ẽ mediũ inṫ remissionẽ ⁊ indiscretũ zelũ. Vnde augꝰ ad bonifa. Pudore inq̃t ⁊ libertate retinere faciliꝰ eẽ credo ꝙ̃ metu. ꝫ sicut meliores sunt quos dirigit amor ita plures sunt quos corrigit timor. Et ideo ysido. q̃ blando inq̃t verbo castigaṫ et nõ corrigiṫ. necesse est vt acrius arguaṫ. cũ dolore abscindẽda sunt que leuiter sanari nõ possunt. Vñ greg. Circa subditos inq̃t inesse pastoribus debet ⁊ iuste cõsulens miscõia ⁊ pietate seruiens disciplina. Hinc ẽ ꝙ semiuiui illius vulneribꝰ q̃ a samaritano in stabulũ ductus ẽ ⁊ vinũ adhibeṫ ⁊ oleũ. vt ꝑ vinũ vulnera mordeantur corrupta. ⁊ ad sanitatẽ ꝑ oleũ foueanṫ quatenꝰ vnusquisqꝫ qui in sanãdis vulneribus preeṫ. in vino morsum discretionis adhibeat. in oleo mollicie̾m pietatis. per vinũ mundatur putrida. ꝑ oleum fouetur sananda. Miscẽda est igiṫ lenitas cum seueritate. ⁊ faciendũ est quoddam ex vtroqꝫ tempamẽtum vt neqꝫ multa asperitate vlciscenṫ subditi neqꝫ nimia benignitate soluanṫ iniqui. hec Grego. et poniṫ in ca. di. xlv. disciplinã. Vñ sicut dicit Pariſ in de ṽtutibꝰ pte. iij. tractatu de iusticia ca. xxx. zelus iusticie absqꝫ miscõia ẽ cecus sagittarius q̃ intẽdens occidere ferã sagittauit cayn ⁊ occidit. ⁊ ideo viri sancti ⁊ discreti iracũdia moti supsedere volũt correctionẽ donec ira cessauerit ⁊ trãquillitas i mẽte facta sit illũ imitari volentes cui diciṫ Sap. xij. Tu dñator virtutis cũ trãqllitate iudicas. Nam vt di Iaco. j. Ira viri iusticiã dei non opatur. Et ideo beatus gregꝫ. ad maurinũ imperatorẽ. Illa inq̃t ꝓpositoꝝ sollicitudo vtilis ẽ. illa cautela laudabilis ẽ quã si totũ ratio agit ⁊ furor nihil sibi vẽdicat. restringenda sub ratione potestas est. nec quicqꝫ ad agendũ est priusqꝫ irritata ad tranquillitatẽ mens redeat. Nam cõmotionis tpe iustũ putat omne qd̃ facit. hec Gregꝫ. ⁊ poniṫ in ca. xj. q. iij. illa. Sꝫ sicut dicit apl's Ro. x. Emulationẽ quidẽ dei habent: ꝫ nõ ꝭm scientiã. ignorãtes ei dei iusticiã ⁊ suam querẽtes statuere. Sup quo parisiẽ. Tales inq̃t belui na rabie seuientes in peccatores. nõ medicos ꝫ hostes se exhibẽtes quantũ in eis est iustũ iudiciũ dei euacuantes dum omnia hic vindicare volunt si enim sic omnia vindicarent vt ait Augusti. locũ diuina iusticia nõ haberet ipi officiũ demonũ qd̃ ẽ torquere diligẽter facerẽt si potestatẽ haberent. in ore eoꝝ ꝑsonãt hee voces dyaboli. crucifigatur deponaṫ. ꝯfundaṫ eiiciaṫ. cõburaṫ. potestas eorũ vt gladius in manu furibũdi. vix ab ore eoꝝ auditur corrigaṫ ipi solũ vrere norũt ⁊ secare oñi egritudini. ignẽ ⁊ ferrũ adhibere volẽtes ignorãtes ꝙ oĩm medicamẽtoꝝ spũaliũ saluberrimũ ẽ sapiẽtia. vñ Sapieñ. xiiij. Per sapientiã sanati sunt quicunqꝫ placuerunt tibi ab initio. Itẽ sap. xvj. Neqꝫ herba neqꝫ malagma. ꝫ sermo tuus dñe sanat eos q̃ sanat omnia. Correctio eñ ẽ vasoꝝ spũalium cõfractoꝝ reparatio. Vnde ecci. xxj. Cor fatui quasi vas cõfractũ. Item. ij. Thimo. ij. In domo magna sũt vasa non solum aurea ⁊ argentea. ꝫ etiam lignea ⁊ fictilia. Qui vo zelũ indiscretũ habent similes sunt illis qui reficiunt veteres patellas. qui foramẽ vnũ volẽtes obstruere vno ictu mallei multa faciũt. vꝉ illud vnũ augent vel patellã oĩno confringũt et ꝯfundunt. videnṫ eñ tales credere ꝙ omnia vasa sunt malleabilia. cum tamẽ fictilia vel vitrea malleatione potius ꝯfringũtur ꝙ̃ reparanṫ. Sic ⁊ huiusmõi zelũ indiscretũ habẽtes vas anime peccatoris nõ reparãt vitia expellendo. ꝫ potius cõfringunt ⁊ destruũt. vitia de nouo inducẽdo. Unde tales in principe demonioꝝ nitunṫ eiicere demonia ⁊ in sathana sathanã nitunṫ expellere. ꝫ tamen nõ expellũt ꝫ potius introducũt. interdũ eñ credẽtes se expellere spm̃ luxurie. nõ ei expellũt ꝫ latere cogũt introducẽtes cũ eo spiritũ mendacij ⁊ simulationis ire ⁊ odij ⁊ plurij. vnde ⁊ oportunitate inuẽta exeunt vicia ⁊ bestie de cauernis terre cũ multitudine nouorũ vicioꝝ. ⁊ sic ẽ error nouissimus peior priore. hec parisieñ. in de ṽtutibus. pte. iij. trac. de iusti. ca. xxx. Et ideo Criſ. in suo dialo. lib. ij. ca. Nam vniformiter inq̃t ꝭm multitudinẽ delictorũ increpationes optet inferre ꝫ diligenter inspicere eoꝝ qui deliquerũt vires atqꝫ ꝓpositũ ne forte volens rupta sartire maiorem operetur diruptionem. ⁊ cupiens erigere lapsa casum infert grauiorẽ. hec ille. vnde pariſ. in de ṽtutibus pte. iij. tractatu de iusticia. ca. xxviij. In correctione inquit attendẽdus est status ꝑsonarũ qui corrigũṫ. quia nõ sanat oculũ quod sanat calcaneũ. Item Gregoriꝰ. in pasto. Plerũqꝫ inquit seueritas admonitionis iuuenes ad ꝑfectũ dirigit. senes vero ad meliora opera deprecatio blanda componit. Vnde. j. Thimoṫ. iiij. Seniorem ne increpaueris. sed obsecra vt patrem. Et ex isto patet. ꝙ zelum indiscretum habentes. nõ semper puniri debent ꝭm demerita. sed optet eos diligenter considerare infirmitatem delinquentiũ statum personam. et dispositionẽ corrigendorũ. ⁊ punire eos non semper vt meruerunt. sed vt ferre possunt. et residuum iudicio relinquere diuino. sufficit enim eis vt faciant eos perfecte penitere: et vt qui peccauerunt humiliter misericordie se totaliṫ tradãt. Et sic pari. dic̃ vbi priꝰ. Qui hꝫ correctionẽ facere nõ de seipso ꝫ de deo ꝯfidere. et ad orationẽ debꝫ sine itermissiõe stare ꝯsiderãdo. ꝙ soliꝰ dei sit

homīnē ꝑ se corrigere. vñ Eccł. vij. Considera opa
dei ꝙ nemo possit corrigere quē ille despexerit. vñ
Januensis. Penitētie inqt sunt arbitrarie. ⁊ tamē
illud arbitriū debet esse diuino instinctu regulatū.
q2 sacerdos opaꝛ in vsu clauiū. q̄si sicut instrumen
tū ⁊ minister. nullū aūt instrumentū opaꝛ. nisi fm
ꝙ moueꝛ a principali agēte. Et q2 penitētie satisfa-
ctorie infligēde sunt vt medicine. nam fm phm. ij.
Ethycoꝝ. Pene medicine quedā sunt ⁊ sicut me-
dicine in arte determinate nō omibꝰ competunt. ꝫ
variāde sunt fm medici arbitriū. nō ꝓpriā volunta
tē sequētis. ꝫ medicine scientiā. Jta penitentie satis
factorie in canone determinate. nō omibꝰ ɔpetunt.
ꝫ variande sunt fm arbitriū sacerdotis. siue iudicꝭ
diuino instinctu regulatū. Sicut aūt medicus ali-
quādo prudēter nō dat medicinam efficacem. q̄ ad
morbi curationē sufficit. ne ꝓpter debilitatē nature
magis periculū oriaꝛ. Jta sacerdos vel iudex diui
no instinctu motus nō sp totā penā. que vni pecca
to debeꝛ iniungit. ne infirmus aliqs ex magnitudi
ne pene desperet. ⁊ a penitētia totaliter recedat. vñ
Cryſ. Sicut si facē sup hūeros adolescentis. ꝓpter
quē nō potest ambulare imposueris. necesse habet
vt aut facem reijciat. aut sub pondere cōfringatur.
sicut etiā homo cui graue pondus penitētie impo
nis. necesse habet vt aut penitentiam reijciat vt aut
suscipiens. dū ferre nō potest scādalizatus ampliꝰ
peccet. deinde ⁊ si erramꝰ modicā penitentiā impo
nētes. nōne melius ē ꝓpter misericordiam reddere
rationē aut errare. q̄ꝫ ꝓpter crudelitatē. vbi ē pater
fa. largus. dispēsator nō debet eē tenax. ꝫ deus be-
nignissimꝰ ē. vt qd ergo sacerdos minister eiꝰ auste
rus vis apparere. circa vitā tuā esto austerus. circa
alienā aūt esto benignꝰ. audiāt te hoies parua mā-
dantē. ⁊ grandia videāt facientē. hec Januēn. i suo
catholicon. pte. v. vbi penitētia. Verūtamē vt dicit
pariſ. vbi prius. sicut zelus indiscretus in eo q̄ ha
bet alios corrigere repħēsibilis ē. ita ⁊ in eodē reꝑ-
hēsibilis ē remissio imoderata. Vñ Ber. in quadā
epła. Nolle inqt irasci vbi irascendū ē. nolle ei da-
re peccatū est. plus vo irasci q̄ꝫ irascendum est pec-
catum peccato addere est. vñ Hieroni. Jllud inqt
nō ociose trāscurrendū ē ꝙ vno peccāte sup omnē
populum venit ira dei. hoc quō accidit. qñ sacerdo
tes q̄ ꝑsunt erga delinquētes beniuoli videri volūt.
⁊ verentes peccantiū linguas. ne forte male de eis
loquanꝛ sacerdotalis seueritatis immemores. no-
lūt cōplere illud scriptū. Peccantē corā omnibus
argue vt ceteri metū habeāt. Jtē auferte malū de
vobismetipis. nec zelo dei succensi imitanꝛ aposto
lū dicentē. Tradidi hmōi hominē sathane in inte-
ritū carnis vt spūs saluus fiat. neqꝫ illud euangeli
cū studeāt implere. vt si viderint peccantē pmo se-
crete ɔmoneāt. post etiā adhibitis duobꝰ aut tribꝰ
testibꝰ. qs si ɔtēpserit. ⁊ post ecclesie correctionē nō
fuerit emēdatus. de ecclesia expulsum velut genti-
lē habeāt ⁊ publicanū. dū parcerēt vni vniuerse ec
clesie molianꝛ interitū. Que ē ista bonitas. q̄ ē ista
miscōia. vni parcere. ⁊ oēs in discrimen adducere.
polluiꝛ eñ ex vno pctōre populꝰ. sicut ex vna oue
morbida vniuersus grex inficiꝛ. h hiero. ⁊ poniꝛ in
ca. di. xlv. ꝫ illud. Et huic ɔcordat pariſ. in summa
de ꝟtutibꝰ tracta. de iusticia. ca. xlij. dicēs. ꝙ aliq̄ ē
miscōia cōmēdabilis. ⁊ aliq̄ ē miscōia detestabilis
Miscōia inqt cōmendabilis ē miscōia q̄ est respe-
ctu ꝑsone. Miscōia vero detestabilis est misericor
dia q̄ est respectu culpe. vñ Grego. in quadā omeł
ad culpas qsqꝫ non debet cōpassionē exercere ꝫ ze
lū. Cōpassio qppe homini ⁊ vicijs rectitudo debeꝛ
vt in vno eodēqꝫ hoie ⁊ diligamꝰ bonū qō factū ē
⁊ ꝑseq̄mur malū qō fecit. vñ Augꝰ. dicēdo inquit
ista noia cuʒ dicimꝰ hō ⁊ peccator nō vtiqꝫ frustra
dicūꝛ. ꝫ q2 peccator ē corripe. ⁊ quia hō ē miserere.
nec tñ omino liberabis hominē nisi cū ꝑsecutꝰ fue
ris peccatorē. hec augꝰ. ⁊ po. in ca. xxiij. q. iiij. qui
potest. Nā vt dicit idē augꝰ. Si aūt ea de qbus deꝰ
vehemēter offendiꝛ inseq vel vlcisci deferimus ad
irascendū vtiqꝫ diuinitatis patientiā ꝓuocamꝰ. nō
ne q2 achor filius zare pterijt mandatū dñi sup oēʒ
populū israel ira eiꝰ incubuit. h aug. ⁊ po. in ca. xj.
q. iiij. si aūt. Jtē Criſ. a deo inqt exemplū habemꝰ
vt discamꝰ iniurias nostras illatas ab impijs siue
in dicto siue in facto magnanimiter sustinere. dei
aūt iniurias ⁊ cōtemptum nec vsqꝫ ad auditū suf-
ferre. qm in ꝓprijs iniurijs esse quempiā patiētem
laudabile est. iniurias aūt dei dissimulare nimis ē
impium. hec Cryſ. ope. imp. omelia. v. Jtem Am
bro. Jniurias ꝓprie ꝑsone cum patientia ⁊ gaudio
est sustinenda. sed iniuria dei vlciscenda. hec amb.
⁊ ponitur in ca. xxiij. q. iiij. quid xpus. Jtem Gre-
gorius. Si is inquit qui prelatus ē debitori domi
nico culpas impune dimittit non mediocriter ꝑfe
cto offendit. qui debita celestis regis ⁊ deum suum
sua presumptiōe resoluit. Ea namqꝫ que in nos cō
mittuntur facile possumus dimittere. ea vero que
in deum cōmissa sunt cum magna discretione. nec
tamen sine penitentia possumus relaxare. hec gre.
⁊ poniꝛ in ca. xxiij. q. iiij. si is. Vnde exemplū zeli
in causa dei habemꝰ Exo. xxxij. in moyse qui man
suetissimus erat. ⁊ tamē vindicauit causam dei de
ydolatria populi israbelitici. Jtem Nume. xxv. in
phinees qui iterfecit virū israbelitā cōtra p̄ceptuʒ
dei coeuntem cū madianita muliere. de quo domi
nus ad moysen. phinees filius eleazari auertit irā
meam a filijs israel. q2 zelo meo cōmotus est cōtra
eos. Jtem. j. Machabe. ij. in mathathia qui truci-
dauit iudeū sacrificantem ydolis. Hec eñ cōside-
rans beatus Augꝰ. Qui inquit potest obuiare ⁊ ꝑ
turbare ꝑuersos ⁊ nō facit nihil aliud est q̄ꝫ fauere
impietati eoꝝ. nec caret scrupulo societatis occul-
te q̄ manifesto facinori desinit obuiare. hec augꝰ et
poniꝛ in ca. xxiij. q. iij. q̄ potest. Et ex istis aliquali-
ter liquet q̄ꝫ stricte obligāꝛ ⁊ specialiter supiores ec
clesie suos subditos peccātes charitatiue corrige-
re qō est terciū opus misericordie spiritualis. ⁊ pri
mus riuulus manans de secundo fonte. scilicet de
fonte oris supradicto.

Capitulum XXIX

Ecūdus riuulus de se
S cundo fonte predicto. s. de fonte oris ē q̄r
tū opus miscōie spūalis. s. ꝓ peccantibꝰ
orare. de quo Jaco. v. Orate ꝓ inuicem vt saluemi
ni. multum enim valet deprecatio iusti assidua. ei

p istud beat⁹ greg. sup euãgelia omē. xxxviij. pulchro ostēdit exemplo vbi narrat de quodã sui tpis ⁊ sui monasterij religioso. ⁊ vita ⁊ morib⁹ puerso. q̃ cũ morbo pestilētiali pcussus ad extremũ spiritũ ageret. puenerũt fratres ei⁹ vt egressum eius orãdo ptegerēt. Jam corpus eius ab extremis fuerat ptibus mortuũ. in solo adhuc pectore vitalis calor anhelabat. Cũ aũt fratres eius tanto ceperũt p eo enixius orare quãto eũ iam videbant sub celeritate discedere. qui cũ repente cepit fratrib⁹ suis astãtibus ⁊ a visu quo poterat clamare. ⁊ oratõẽs eo⁊ interrũpere dicens. Recedite a me. q: ecce draconi ad deuorandũ datus sum q̃ ppter psentiam vestrã deuorare nõ potest. caput tamē meũ iaʒ in ore suo absorbuit. date locũ vt me nõ amplius cruciat. sed quod facturus ē faciat. ex quo eñ ei ad deuorãdũ datus sum. quare ppter vos moras patior. Tũc fratres ceperũt ei dicere. quid est qd loqueris. signuʒ sancte crucis tibi impme. qbus vt poterat respõdebat dicens. vellē me signare. sed a dracone depssus non possum. Cũq; hoc fratres audirent pstrati in terra cũ lacrimis ceperũt p ereptione illius vehementius orare. ⁊ ecce subito cepit melioratus eger quib⁹ valebat vocib⁹ exultare dicēs. Gratias ago deo. q: ecce draco q̃ me ad deuorandũ acceperat fugit orationib⁹ vestris expulsus stare nõ potuit. pro peccatis meis mõ intercedite. q: ab illis puerti p ppetuo sum patus ⁊ secularē vitã funditus relinq̃re. quã pmissionē fideliter obseruauit. et nõ longe post vitã suã finiuit. Ecce quantũ cõferebãt sibi ad anime salutē fratrũ eius oratiões deuote. Sʒ p eo q sicut dicit beat⁹ ber. in suis meditationib⁹ ca. vij. Nihil in hac vita dulcius sentit. nihil auidi⁹ sumitur. nihil ita mentem ab amore mũdi separat nihil sic animã cõtra temptationē roborat. nil ita hominē excitat ⁊ adiuuat ad omne opus bonũ ⁊ ad omnē laborē pfectũ sicut oratio. idõ expedit parump disgredi oroĩs materiã ⁊ formã diffusi⁹ declarãdo.

Capitulum XXX

Est autē oratio dictio

vel factio p quã mens hois in deũ deuotius eleuat. Et sumit famosius p orõne vocis quã hugo de sancto victore diuidit in tres ptes q̃ sunt supplicatio siue determinatione. postulatio ⁊ insinuatio. Supplicatio siue determinatiõe petitionis hũilis ē deuota precatio. Postulatio ē determinate petitionis iusta narratio. Insinuatio est sine petitiõe p solã narrationē voluntatis signatio. Supplicationis autē tria sunt genera. scilʒ captio exactio. ⁊ pura oratio. Captio est illud qd fit añ postulationē ad pparandũ vel inclinãdũ animũ auditoris. qd fit tripliciter. Primũ cũ aliqd qd dicit psonã vel causã orãtis pmēdat vt meritũ aut indigentiã seu aliud cõsimile pnarrãdo. Secũdus modus captionis ē cũ aliqd in laudē ei⁹ pferim⁹ queʒ oram⁹. Et tercio qñ ostēdim⁹ psonã vel causaʒ aduersarij dignã odio adorati. Has auteʒ species captionis hʒ scriptura nũc orãtis indigentiã ostēdēdo. nũc excellentiã dei manifestando. ⁊ nũc machinationes dyaboli recitãdo vt sic supplicationē nostrã reddam⁹ aurib⁹ dei magis audibilē. Exactio ē qd fieri solet post postulationem ne petitio facta apud auditorē obliuioni tradat. sic eñ vt ita dicaʒ quadã importunitate vel instãtia oratuʒ memorie facim⁹ trib⁹ modis. s. quãdo aliqd de psona ei⁹ de psona nr̃a vel causa nostra ppter sedulitatē memorie recitam⁹. hoc gen⁹ memoratiõis licet videatur apud hoĩes importunũ. apud deũ tamē ē gratũ atq laudabile. Oratio vero pura ē qñ ex abũdantia deuotionis mens ita accendit q cũ se ad deũ rogãdũ puertit p amoris sui magnitudine ⁊ petitionis sui obliuiscit. ⁊ amore eius quē videt pfrui desiderãs ipm petitõe pposita pcupiscit. hoc gen⁹ vniforme ⁊ indiuisuʒ ē inter hec tria pfectissimũ. sic q captio timorē sapiat. exactio spem. ⁊ pura oratio charitatē. Et sciendũ ē q supplicatio qñq; fit p sola nomina sicut ē illud. Miscdia mea refugiũ meũ liberator me⁹ adiutor me. de. me⁹. Aliqñ p sola vba vt ibi Respice miserere attēde placare ⁊ fac. Aliqñ vo mixtũ. vt ibi. Verba mea au. ⁊c. Postulatio ē indeterminate petitionis incerta narratio. vt Cor mundũ crea in me de⁹. Et fit tripliciter. s. obsecrãdo rogãdo. ⁊ simplr postulãdo. Obsecratio ē quãdo vehemētior necessitas pcib⁹ deuotiorib⁹ nos cogit isistere. in mediocrib⁹ rogam⁹. ⁊ in minimis simpliciter postulam⁹. Insinuatio ē siue petitiõe sola narratiõe vl dictiõe facta volũtatꝫ signatio. q̃ fit triplr s. timore fiducia ⁊ ptēptu. Timore qñ psona vl causa ē magna cuiusmõi erat illd marthe Joh. xj. Domine si fu. h fra. me⁹ nõ fuis. mor. voluit eñ q dñs suscitasset fratrē suũ mortuũ. ħ p magnitudie cause ⁊ reuerẽtia psone extimuit. Et idõ isinuare potius q postulare elegit vt sic volũtas itelligat ⁊ temeritas nõ rephēdat. Et vt sic isinuãtꝫ prudētia caueret expulse obprobriũ ħ exaudita psequeret volũtatis effectũ. Fiducia vo fit insinuatiõe qñ vl facilitate cause vel de beniuolētia psone pfidit. et hinc desideriũ nõ voce patēter exprimit. cuiusmõi ē illd dictũ marie. deficiēte vino in nuptijs. Joh. ij. Vinũ nõ habēt. ħ ei puilegiũ materne reuerētie deberi isinuat. q qcqd rõnabile a filio ⁊ isinuãdo postulat sine expulsa obtineat. licet ex vocatõe extranea noie mulieris xps doceat q nõ a natura ab ea assũpta habuit vñ talib⁹ miracul' choruscaret. Tercio isinuatio fit cõtemptu qñ vl psona ē hũilis vl causa modica siue vilis. Et ħ dupli. vel re vl reputatione. ⁊ sic pma isinuatio pperit timidis incohoantib⁹ impfectꝫ. secũda crescēs ex fiducia amorꝫ vl meriti pueit pl⁹ pfectis. ⁊ tercia facta ē ex ptēptu cõpetit solũ mal. solũ qdē supbi deo petitionē insinuãt cũ ptemptu. Vñ oẽs pctõres sum⁹ orãdo taliter vicisti. tali tñ specie oroĩs insinuãdo pungit nos factis deuotissime exorare. Et ptʒ q oẽs psalmi ois scriptura diuinit⁹ ispirata. imo ois opatio facta i grã sũt deo tãq oro deuoti⁹ porrigēda. imo expedit ad eleuationē anime in deũ q istis speciebꝫ orãdi cõgruis vicib⁹ alternemus. ⁊ nunc legēdo hystorias dei potētiã miscdiaʒ ⁊ vindictã vtrobiq; infinitissimã. benignissimã atʒ iustissimã. ostendendo nunc porrigēdo petitiões nobis vtiles fm aliquē istorũ nomine modorũ. ⁊ nũc legēdo libros sapiētiales ⁊ pphetales exhauriēdo sapientiã fm quã possum⁹ opera fm charitatis limites regulare. Oratio eñ

vocalis ad hoc ꝙ apta sit haberet ignez charitatis
ipam ad deū fortiter dirigentē ꝛ binaruz alarū. scz
ꝯsiderationē nr̄e miserie ꝛ diuine miscdie ipaz ora
tionē eleuātē. Si em̄ desit charitas oratio nō ascē
dit. ꝛ si desit sancta meditatio serenās atz deuotio
inflāmās oratio fetēter fumigat. Flāme ei ſm phi
losophos causanť ex incorpatione caloris ignei in
subtili medio aereo putrefacto ꝯmixto cum humi
do vnctuoso subtile igneū ē feruor charitatis. Ra
rū aereū ē meditatio celestis. ꝛ humidū vnctuosū
ē deuotio pinguedinis qb⁹ si affuerit elemosina et
ieiuniū senari⁹ ē pfect⁹. sūme igr̄ ꝯfert nos miseros
recordare nostrā miseriā. vt vel sic impellamur ad
flagitandū adiutricem diuinam misericordiam.

Capitulum XXXI A

Ro quo notādum est

p ꝙ q̄druplex ē pungitiuuz coartās nos ad
flagitandū adiutricē diuinā miscdiaz. q̄ꝝ
pmū ē ꝯsideratio nr̄e miserrime ifirmitatis in hac
vita. Vn̄ Lin. sup ps̄. vi. Stimul⁹ inq̄t ad orandū
vt ab ifirmitate liberemur ē eiusdē infirmitatꝫ sen
satio ꝛ ꝯsideratio q̄d ei vt dicit Ber. Affect⁹ hoim
plus ad orādi studiū excitaret q̄ꝫ miseria ꝛ calami
tas tātoꝝ maloꝝ q̄bus adducti nūc pmimur. H sti
mulo punct⁹ ꝛ excitat⁹ clamat ps̄. v. Miserere mei
dn̄e q. ifir. sū. Sic igiť necessaria ē hoi ab ifirmitate
liberatio. ꝛ vt libereť oratio. sic etiam vt affectuose
oret necessaria ē ꝓprie ifirmitatꝫ q̄ exciteť affect⁹ cō
sideratio. Sz ꝓ eo ꝙ sicut dicit phus. opposita iu
xta se posita magis apparēt. ideo vt aptius pateat
nobis nr̄a infirmitas. ꝯsiderādū ē pmo q̄ sit v̄a sa
nitas ꝛ vidētes nostram ab eo elongationē. videa
m⁹ q̄ꝫ ꝓfunde mersi sum⁹ in infirmitatē. Pro q̄
notandū ꝙ v̄a sanitas ē sanitas quā habuit hō an
te lapsū in statu innocētie in padisi tēperie. licz pfe
ctiōe futura sit in statu glorie. In padiso aūt tanta
serenitate fuit hō p̄ditus felicitatis. vt nihil habu
it vn̄ sensum ei⁹ siue interius siue exteri⁹. aut dolor
pungeret. aut labor fatigaret. aut pudor ꝯfunderet
aut ardor vreret. aut labor stringeret. aut horror of
fenderet. Nō fuit i ei⁹ corpe inť humidū ꝛ frigiduz
calidū ꝛ siccū q̄b⁹ ꝯstabat q̄ꝫuis essent ꝯ̄ria. aliq̄ dis
cordia seu oppugnatio ex q̄ morbi egrotationesq̄ꝫ
nascūť ꝛ turbať corpis valitudo. ſ; eoꝝ ordinata cō
sensio ꝛ oim̄ partiū corpis. Nulla incōmensurata
discrepātia. ſ; vndiq̄ꝫ cōproportionata temparura.
vn̄ nec egritudo imbecillitatē. nec senect⁹ v̄gebat i
defectū sensuū ibi erat viuacitas sine hebetudie. vn̄
scientiarū acq̄sitio potuit ibi esse sine labore. Non
erat ibi lex carnis repugnās legi mētis ſ; plena re
q̄es appetitionū carnis ꝛ spūs. qr nec paradysi ho
nestas sinebat ibi aliq̄d indecorū nec patiabať ali
q̄d ipacatū. erat ei mēoria ioblíuiosa. rō nō est erro
nea. In libertate ꝯsilij habuit hō posse nō peccare
In libertate cōplaciti posse non turbari. vn̄ erat in
ista felicitate cognitiōis nō erronee inuētio. ꝛ acti
onis inculpate ꝯsensio. ꝛ sub eterna lege ordinata
obeditio. Iste itaq̄ꝫ erat status pmi hois an̄ lapsuz
veraq̄ꝫ sanitas a q̄ iaz rōe peccati quātū sum⁹ lapsi
expiētia satis docet vn̄ ad ifirmitatē nr̄am ptinet ꝙ
sensū nr̄m siue itrinsec⁹ siue extrinsec⁹ pūgit dolor
fatigat labor. ꝯfūdit pudor. vrit ardor. strigit algor.
ꝛ offēdit horror. ꝯ̄ria i nob nō tenēt pacē. ſ; ꝑturbāt
corpis valitudinē. ꝛ ſm innumerabiles eoꝝ discre
pātias ꝑitissimis medicis incōmutabiles nascunť
morbi ꝛ egrotatiōes ad recessū etiā a sanitate perti
net peccatū itegraliū ꝯmēsuratio vna cū inualitu
dine ac turpitudine ꝛ ceteris difformitatib⁹ ſm na
turā vitiatā ꝯtingētib⁹. Adest etiā ebetudo i addis
cēdo. carnis spiritui rebellio. memorie obliuio. er
ror in ratiocinādo. ꝛ que tandē sunt pessima ꝛ incon
solabiliter lugēda nō peccandi impotētia cogniti
onis ꝛ actionis discrepātia ꝛ eterne legis inobedi
entia. Nonne de sic egrotāti ꝯgrue dici potest illō
ysa. j. A planta pedis vsq̄ꝫ ad verticē capitis nō ē in
eo sanitas. nihil ad litterā ē verius nihilq̄ꝫ manife
stius. vel si ad sensū mysticū verticē capitis supre
mū rationis appelles. plantāq̄ꝫ pedis vltimū appe
titus. cū in appetitib⁹ tanta sit inmoderatio in sūp
mo ratiōis obfuscatio. ꝛ ideo nisi enigmatica visio
in om̄ibusq̄ꝫ virib⁹ medijs defectio et inordinatio.
Nōne ē in iteriori hoie sanitatꝫ p̄uatio hec em̄ inte
rioris hois infirmitas appet ex hoc ꝙ nō obstante
eius naturali inclinatiōe q̄ꝫ ad ꝯtemplationē pme
veritatꝫ habet tanq̄ꝫ imp se summo bono. tn̄ vix suf
ficit in tali ꝯtemplatiōe ꝑmanere ꝑ aliq̄d tempus
notabile q̄n aliq̄ cogitatio inutilis ac sordida inter
semineť. O bone iesu qualis est ista mentis ifirmi
tas ꝙ sup mūdanas vanitates. carnales delectatio
nes ꝛ stercora diuitiarū satis diu possum⁹ cogitare
ſ; in tpe in quo per viā nature anima humana ma
ximū haberet cōsolationis gaudiū non sufficim⁹
sine auersione a te ꝑ tammodicū tpis spaciū cogi
tare. B Sed certe si cōsideremus qualis ē ho
mo ante ingressum. ꝛ qualis in ingressu. qualis in
egressu. ꝛ qualis post egressuz. ꝛ qualis in ꝓgressu
post egressum miserrimā indigentiā ac infirmitatē
hominis lapsi ꝑspicue intueremur. vnde Inno in d̄
vilitate cōditionis humane. Quis inq̄t det oculis
meis fontē lacrimarū vt fleam miserabilez huma
ne cōditionis ingressum. culpabilem humane cō
uersationis ꝓgressuz ꝛ damnabilē humane disso
lutiōis egressuz. Cōsiderauerim ergo cū lacrimis
de quo fact⁹ ē hō. q̄d facit hō. ꝛ quid factur⁹ sit ho
mo. sane formatus est de terra. cōceptus in culpa.
natus ad penaz. agit praua que nō licent. turpia q̄
nō decent. ꝛ vana que non expediūt. hec ille. Vn
de q̄ꝫtū ad pmū qualis ē homo ante ingressū ostē
dit Ber. in suis medita. ca. ij. vbi sic. Scd̄m hoiem
inquit exteriorē de parentib⁹ illis venio q̄ ante me
fecerūt damnatū q̄ꝫ natū. pctōres pctōrem in pctō
suo genuerūt. ꝛ seq̄ť. De hūano semie fui ꝯceptus
deinde sperma illud crescēdo caro facta ē. ꝛ sic hō
in matris vtero de vili materia factus ē. vilissimo
panno inuolut⁹. ibidēq̄ꝫ nutritus vili sanguine mē
struali. cui⁹ vilitas ptz ex hoc ꝙ sicut dicūt natura
les ex ꝯtactu mēstrui fruges nō germināt. arescūt
arbusta. moriunť herbe arbores nō fructificant. ca
nes comedētes in rabiē cōuertunť. ꝯcepti in fluxu
menstrui ꝯmixti seminib⁹ incurrunt leprā. infirmi
tatē elephantinā vel aliū morbū incurabilē. ratōe
cui⁹ tam in lege mosayca q̄ꝫ etiā in exhortatione ꝓ
phetica ꝓhibenť viri ad mulierē mēstruatā accede

te. vt ptꝫ Leuit. xviij. ꝛ Ezech. viij. Et q̄tū ad secū
dū q̄lis sit ingressus hoīs pꝫ ex h̄ q̄ p̄dictam mise-
randā humanā egritudinē natus infans statim de
plorat. Unde Augꝰ. in de speculo hūane miserie.
Tribulatio inq̄t magna ē ad quam nascit̄ hō. Pri
ma em̄ vox eiꝰ indicat infirmitatē. Nā scitur infans
ꝛ statim plorat nondū loquit̄ ꝛ tamē ꝓpheta sue ca
lamitatis ē. sue em̄ lacrime testes sunt future mise-
rie. mox incipit esurire. sitire ꝛ frigefieri. ꝛ licet ad-
huc insensatꝰ tñ in hoc arguit senes in hac egritu-
dine ridētes q̄ istā miseriā hūanā potiꝰ deplorarēt
Hāc miserabilē ac flebilē hoīs ingressū ꝯsiderans
salomō. ego inq̄t natꝰ cōmunē accepi aerē. ꝛ simi-
liter decidi in terrā. ꝛ p̄mā vocē similē om̄ibꝰ emisi
plorās Sap. vij. Et q̄tum ad terciū q̄ miserabilis
sit hō in ꝓgressu patere p̄t ex h̄ q̄ vbi terrenascētia
ꝓducūt de se frondes. flores. fructꝰ suauissimos et
semina honesta ꝛ vtilia. miser hō ꝓfert de se lēdes
pediculos lumbricos et stercora. ex illis prodit vi-
nū. oleū ꝛ balsamū. ex hoīe vero sputū. vrina et fe-
tor stercoꝝ. vñ ber. in de meditati. ca. iij. Si diligē
ter inq̄t ꝯsiderares q̄d p nares ceterosq̄ corp̄is me
atus egrediat̄ vilius sterq̄liniū nūq̄ vidisti. Si sin
gulas carnis tue vis enūerare miserias q̄ sit one-
rata peccatis irretita vitijs prurīēs ꝯcupiscētijs oc
cupata passionibꝰ polluta illusionibꝰ. ꝓna semp
ad malū. ꝛ ad om̄e vitiū ꝓcliua plenā eē om̄i cōfu
sione ꝛ ignominia inuenies ꝓpter carnē. homo ei
vanitati silis factus ē. q̄ ex illa ꝯcupiscentia initiū
traxit. q̄ captiuus hō tenet̄ ꝛ incuruat̄ vt diligat va
nitatē ꝛ iniq̄tatē assidue operet̄. Uñ in quanto am
pliꝰ viuit in tāto plus peccat. quāto ē vita longior.
tāto ē culpa numerosior. quotidie nāq̄ crescūt ma
la ꝛ subtrahūt bona ꝛ specialr̄ dū miser pctōr ad se
nectutē p̄uenerit statim cor eius affligit̄. caput cō
cutit̄. languet spūs. fetet anhelitꝰ. facies rugat̄. sta
tura curuat̄. caligāt oculi. vacillāt articuli nares ef
fluūt. crines defluūt. tremit tactus. deperit actus.
dētes putrescūt. aures surdescūt. senex facile ꝓuo
cat̄ ꝛ difficile reuocat̄. cito credit ꝛ facile discredit.
tenax ꝛ cupidus. tristis ꝛ querulꝰ. velox ad loquē-
dū ꝛ tardus ad audiendū ꝫ ꝓnus ad iram. laudat
antiquos ꝛ spernit modernos. vituperāt p̄sentes ꝛ
cōmēdat p̄teritos. suspirat ꝛ anxiat̄. torquet inflat̄
vñ Job. xxiij. Hō natꝰ de muliere breui viuēs tp̄e
replet̄ multis miserijs. q̄ q̄si flos egredit̄ ꝛ ꝯterit̄ et
fugit ꝛc. Uñ viator ē in hac valle lacrimarū exul ꝛ
egrotus. v̄tutibꝰ paup ꝛ mēdicus. labilis ꝛ īfirmꝰ.
ꝛ ꝓximo moriturus ꝛ vndiq̄ inimicis circūseptus
Qō ꝯsiderās Berñ. in suis meditatiōibꝰ. c. xiij. sic
scribit. Assidua inq̄t me dñe deꝰ meus q̄m inimici
animā meā circūdederūt. s. corpꝰ. mūdus ꝛ dyabo
lus. Corpꝰ fugere nō possum nec fugare. circūfer-
re illud necesse ē quoniā alligatū ē mihi. perimere
nō licet. sustentare illud cogor. cū illud impinguo
hostē meū aduersū me nutrio. Sꝫ qualiter homo
hostē hūc nutrit aptius ostēdit idē berñ vbi p̄us. c.
xvj. vbi sic scribit. Scio inq̄t quendā hominē q̄ per
annos plurimos tecū familiariter vixit. ad mensā
tuā sedet cibū d̄ manu tua sumpsit. in sino tuo dor
minit cū voluerit tecū colloquiuꝫ habuit. hic iure
seruus tuꝰ ē. ꝫ tamē q̄ in iuuentute delicate nutri

uisti eū. ꝛ virge pep̄cisti ꝯtumax effectꝰ ē. leuauit
calcaneū sup caput tuū. ꝛ te in seruitutē redegit. et
tui crudeliter dominat̄. Sꝫ fortasse dicis mihi q̄s
ē hic hō. respōdeo. vetus hō tuus. s. hō exterior qui
ꝯculcat spm̄ tuū. q̄ ꝓ nihilo hꝫ terrā desiderabilem
q̄ solū q̄ carnis sunt sapit. Homo iste a natiuitate
cecus ē ꝛ surdus ꝛ mutus ꝛ inueteratꝰ dierꝫ multo
rū ē. rebellat v̄tuti ꝛ veritati. ꝛ inimicꝰ ē crucis xp̄i
deridet innocētiā ꝛ transeuntē simplr̄. arrogantia
eius plus q̄ fortitudo eiꝰ. nullū timet nullū reue-
ret̄. dicit in isipiētia sua nō ē deꝰ. Tabescit bonis. ꝛ
malis pascit̄. alicuiꝰ dispgit ꝛ dissipat ꝓpria sicut ꝓ
digus. capit ꝛ rapit aliena sicut auarꝰ. Hō iste to-
tus in peccatis natus ē. ꝛ sic nutritus. amicus iniq̄
tatis filiꝰ mortis. vas ire in ꝯtumeliā aptus ad in-
teritū. Qui cū talis sit enarrat iusticias dei. ꝛ assu-
mit testamentū p os suū. cū vidit furem currit cū
eo. ꝛ cuꝫ adulteris portionē suā ponit. ꝛ aduersus
filiū matris sue mittit scandalum sup te. ꝛ thesauri
sat tibi iram in die ire. vult hereditatē tuam tollere
ꝛ desup terrā auferre. ꝛ tn̄ tantā iiuriā nō vindicas
ꝫ dissimulas. nec ei verbū durū loqueris nec cōtra
eū te iratū ostendis. ꝫ blandiēdo arrides. ludis cū
illo lusore. nescis q̄ ismael ē qui tecū ludit. Ludꝰ
iste nō ē puericie nec simplicitatis vel innocentie
ꝫ illusio est ꝛ p̄secutio ꝛ mors. Jā te in foueā quaꝫ
fecerit p̄cipitauit. iam te effeminauit. iam iugo mi
serrime seruitutis pressus sub pedibus eius viliter
ꝯculcaris. O miser ꝛ miserabilis hō quis te libera
bit a vinculo improperij huiꝰ? Exurgat deꝰ ꝛ cadat
ille armatus inimicus q̄ cōtemptor dei ē. amicus
mūdi ꝛ seruus dyaboli. q̄d tibi videt̄. certe si recte
sentis mecū dicis. reus ē mortis homo iste. crucifi
gat̄. noli igit̄ dissimulare. noli deficere noli parcere
sed festināter audacter ꝛ instāter crucifige hominē
illū. s. cruce xp̄i in quo ē salus ꝛ vita. hec ille. Secū
dus v̄o inimicus. s. mūdus vt dicit berñ. vbi prius
circūcinxit hominē. ꝛ obsedit hominē vndiq̄ p q̄n
q̄ portas. viꝫ p q̄nq̄ corp̄is sensus suis sagittꝭ hō
minē vulnerauit. ꝛ mors intrauit p fenestrā. respi-
cit oculꝰ ꝛ mētis sensū auertit. audit aurꝭ ꝛ cordis
intentionē inflectit. odoratꝰ cogitationē impedit.
os loq̄t ꝛ fallit̄ ardor libidinis ꝓ aliq̄ parua occasi
one excitat̄. ꝛ nisi ilico respuat̄ ꝛ exspuat̄ totuꝫ cor
pus occupat. estuat. vrit ꝛ incēdit. p̄mo carnē mo-
dicū titillat. ꝛ deinde turpi delectatiōe mentē etiā
maculat. ad extremū vero post consensuꝫ prauita-
tis mentē subiugat. Tercius vero inimicus ē dya-
bolus. quē non possumꝰ videre. ꝛ ideo minus ca-
uere debemꝰ vt dicit Berñ. vbi p̄us. Tetēdit arcū
suū ꝛ tetendit sagittas. ꝛ vt sagittet hominē pecca-
torem. narrauit vt abscōderet laqueos. et dixit. q̄s
videbit eos. laqueum posuit in auro et argento et
in omnibus quibus abutimur. cum enim in illis
male delectamur illaqueamur. Unde Augꝰ in de
specul. huma. miserie. abscondita est inquit tibi in
terra pedica diaboli et decipula eius sup semitam
tuā vt capiaris. inimicus q̄ppe menti tue ostendit
i lucro terreno. isidias q̄d appetas et occultat pec-
cati laqueū vt animā tuā stringat. quatenus videa
mus q̄d cōcupiscere valeas. ꝛ tamen nequaq̄ vide
as quo culpe laqueo pedē ponas. sic em̄ decipula

ponit vt dū esca ostendit. peccati laque⁹ parat q̄si
esca in laqueo ē culpa in lucro ⁊ hui⁹ mūdi ꝓsperi
tas cum iniq̄tate. ¶ Intuet inimicus toti⁹ ge-
neris hūani vniuscuiusq̄ mores ⁊ illa apponit an
te faciem. ad que facilius vidit mentē inclinari. ibi
igit decipulā ponit vbi etiā mentis semitam cōspi
cit. qui illic periculū deceptionis inserit. vbi viam
esse inuenerit cogitationis ꝓpinque. ⁊ dum huius-
modi homines lucrum auri vident damnū salut᷑
nequaq̄ ꝑcipiunt. Et sequitur. non dubitant vnde
cūq̄. et licet a malo aliquid acquirere. amittūt nā-
q̄ a corde innocentiā. ab ore veritatē. a carne cōti-
nentiam. Stulti enī voluptatibus decepti dum vi
dent quod tempaliter diligūt. a seip̄is alienati non
vident vbi ineternū ruunt ineternū peribunt. quā
obrem si tibi alludat mūdus. time fallacē. memen
to q̄ extrema gaudij luctus occupat. omnis mun
dana iocunditas in exitu amaricatur. seculi huius
leticia est impunita nequicia quando gaudetur in
seculo non gaudet in domino. quādo gaudetur in
domino non gaudet in seculo. Sed q̄ multi sunt
gandentes in seculo ⁊ pauci in domino. In seculo
gaudere est de iniq̄tate de congregatione auri ⁊ ar
genti. ⁊ de pulcritudine aliarū rerū gaudere. luxu
riant homines ⁊ fornicant. In his spectaculis de-
lectantur ⁊ in animalibus innumerosis. ⁊ in his ē
gaudiū seculi ⁊ laqueus dyaboli. hec Aug⁹. Et ne
dum in his diabolus posuit laqueum. ſʒ ⁊ vt dicit
Bern. vbi supra. viscum inquit est amor possessio-
nis. affectus dignitatis. honoris ⁊ carnis voluptas
quibus anima inuiscatur ⁊ irretitur ne pennis cō-
templationis ꝑ plateas supne syon discurrere pos
sit. Sagitte dyaboli sunt ira. inuidia. luxuria. supb-
bia. ⁊ inanis gloria. quib⁹ anima coinquinatur. et
quis est qui iacula eius ignea potest penitus extin
guere. Prochdolor his telis superat sepe fidelis.
heu mihi quia vndiq̄ bella. vndiq̄ tela volant. vn-
diq̄ temptamēta. vndiq̄ pericula. quocūq̄ me ver
tam nulla securitas ⁊ que mulcent ⁊ que molestāt
timeo. Nam ⁊ esuries ⁊ refectio. somnus ⁊ vigilie
labor ac etiam quies militant ac pugnant contra
me. Nō enī minus suspectus est mihi iocus q̄ ira.
Multos siquidem iocunda leuitate scandalisaui.
nec min⁹ vereor ꝓspera q̄ aduersa. Prospera nā-
q̄ sanitate sua me incantū decipiunt. Aduersa ve-
ro quia aliquid amaritudinis habent veluti pota-
tio amara me suspectum ⁊ timidū faciunt. Mag᷑
timeo maluꝫ qḋ facio in abscondito q̄ qḋ facio in
aperto. Malū nanq̄ qḋ nemo videt nullus repre-
hendit. ⁊ q᷑ non timetur reprehensor securius ac-
cedit temptator. ⁊ sic facilius perpetrat iniq̄tas. h̄
Bern. Itē de periculosa insultatione ꝑdictoꝝ triū
inimicorū idem. xiiij. ca. eiusdē ita scribit. Caro in
q̄t mea de luto facta ē. ⁊ idō luteas ⁊ voluptuosas
cogitatiōes ab illa habeo. vanas ⁊ curiosas a mū-
do. a dyabolo amaras ⁊ maliciosas. Isti tres inimi
ci me impugnāt ⁊ ꝓsequūt. nūc q̄dem apte. nūc ve
ro occulte. ſꝑ aūt maliciose. diabol⁹ v̄o plus ꝯfidit
i adiutorio carnis. qm̄ magꝭ nocet domestic⁹ ini-
micus. Illa v̄o ad subuersionē meā cū illo fedus
iniit. vtpote de pctō nata. in pctō nutrita. ⁊ ab ip̄a
origine peccato corrupta. ſʒ multo ampli⁹ ꝯsuetu-
dine praua viciata. Hinc ē q̄ tam acriter ꝯcupiscit
aduersus spm̄ q̄ assidue murmurat ⁊ impatiēs est
discipline. hinc ē q̄ illicita suggerit. rationi nō ob-
tempat. nec vllo inhibet timore. hinc accedit. hanc
adiuuat. ⁊ hac vtit tortuosus ille serpēs hostis ge-
neris humani cui nullū negociū. nullūq̄ studium
nisi nr̄as ꝑdere animas. hic ē q̄ iugit malū machi
natur. argute loquit. ⁊ artificiose suggerit. ⁊ callide
decipit. illicitos mot⁹ insufflat. ⁊ venenatas cogita
tiones inflāmat. mouet bella ⁊ nutrit odia. incitat
gulā ⁊ mouet libidinē. desideria carnis instigat et
peccati occasiones parat. milleq̄ nocēdi artibus
corda hominū pulsare nō cessat. Hic ē qui baculo
nostro nos cedit ⁊ man⁹ nostras ꝓprio cingulo li-
gat. vt caro que nobis data ē in adiutoriū fiat nob
in ruinā ⁊ scandalū. hec Bern. Et idō merito idem
ber. in de speculo pctōris. O inq̄t stulti filij hoīm o
mēdaces filij hominū. vt q̄d diligitis vanitatem ⁊
queritis mendaciū. q̄re tam horrendā tanq̄ horri-
bilē circūspicitis miseriā. q̄re nō ꝓijcitis supbiam
q̄re nō extinguitis auariciā. q̄re luxuriam non cō-
temnitis. q̄re mores vestros prauos nō corrigitis
q̄re mandatū dei salutiferūq̄ consiliū negligēter
auditis. q̄re nō sapitis ⁊ intelligitis ac nouissima ꝓ
dicta nō ꝓuidetis. Hinc ē q̄ vos peccatores omi-
potēs de⁹ terribiliter alloquit dicēs. Ego in interi
tu vestro ridebo. ⁊ subsannabo cū venerit i vos re-
pentina calamitas. ⁊ mors q̄si tempestas ingrue-
rit. O q̄ metuenda ē hec diuina sententia. Utinā
tibi lector saperet in palato cordis quantuꝫ amari-
tudinis ⁊ formidinis in rei veritate contineat. q̄a
reuera si hoc scires omni hora diei vitā tuā cauti⁹
custodires. Ego inq̄t in interitu vestro ridebo. Sʒ
hic forte dicis. cū subsannatio ⁊ derisio in ip̄m om
nipotentē deū nō cadant. nec eius veneranda san-
ctissimaq̄ simplexq̄ natura hmōi actiōes errone-
as nō admittat. cur peccatorib⁹ ab om̄ipotēte deo
dicit. Ego in interitu vestro ridebo. Attēde quid
interrogas quō dicta tibi debeat exponi sententia
In interitu inq̄t vestro ridebo. i. cū finis vester ad-
uenerit vos derisione dignos clamabo. ⁊ cū vene
rit sup vos repētina calamitas subsannabo. i. cum
amara mors momorderit eterna subsannatōe vos
desides dānabo. Audis tibi peccatori terribilē sen
tentiā quā si itelligeres absq̄ dubio expauesceres
q᷑ scp̄ture sacre lectōnes nō itelligis vl' negligēter
leg᷑. act⁹ vite tue nō sapiēter respicis. velox es ad
mēsam ſʒ tard⁹ ad ecclesiā. potēs ad potandū ſʒ pi
ger ad psallēdū deo. ꝓmpt⁹ ad irā ⁊ detractionē ſʒ
piger ad orōeꝫ. inuidie amator. xp̄i ꝑsecutor. i fratr᷑
oculo festucā respiciēs. ſʒ trabē i oculo tuo nō cōsi
derās. alteri⁹ acta ꝯdēnās ſʒ tua acta mala nō defe
rēs. Ceteros rep̄hēdis. teip̄m nō corrigis. alios vi
tupas ⁊ teip̄m vitupabilē collaudas. malicie es i-
uētor ⁊ discipline destructor. amic⁹ vitioꝝ ſʒ hostis
v̄tutū. h̄ sūt q̄ hominē excecāt. ⁊ a deo separāt. hec
sūt q̄ ꝯuersū efficiūt ꝑuersū. monachū demoniacū
clericū hereticū. xp̄ianū antixp̄m. Qui ei xp̄ian⁹
nō ē antixp̄s ē. i. ꝯ xp̄m. nō ei ē xp̄ian⁹ q̄ morib⁹ et
vita xp̄o ē cōtrari⁹. Sʒ h̄ vir insipiēs nō cognoscit
⁊ stult⁹ nō itelligit hec. ⁊ idō simul insipiēs ⁊ stul-
tus peribūt. Sʒ q̄ ē distātia inter stultū et insipien

tem oīs stultus est insipiens.sed nō omīs insipiēs stultus. Insipiens eīn dr homo non sapiens.multi eīn manent qui sapientes non sunt.et tñ stulti non sunt.sicut multi iusti sunt.ꝛ multi iniusti nō sunt ꝛ tñ iniqui nō sunt. Uis noscere quis sit insipiens et qs stultus.audi et caue tibi. Insipiēs est qui se a paradiso peregrinū esse non ꝯsiderat.qui se exulē in hoc seculo vl' exilio nō attendit.stult9 est qui licꝫ ista cognouerit.liberari tñ a mundi miseria p vite meritū nō intendit. Insipiens est qui non credit futura reproboꝝ supplicia esse ꝑpetua.et gaudia iustoꝝ eterna. Stultus ꝙ licet hec crediderit tñ vt euadat mortem ꝑpetuā ꝛ gloriā eternā caste viuendo pieqꝫ conuersando acquirat curā non impendit.recte igit dr. simul insipiens ꝛ stultus ꝑlbūt.hec ber. Et ex his pꝫ ꝙ ꝓgressus hois est dolorosus ꝛ miserabilis.piculosus multumqꝫ indigens diuino auxilio ꝛc. Et quarto si egressum hois ꝯsiderem9.cōstat ipm esse dolorosum.terribilē ꝛ maxime piculosuꝫ Nā egressus hois de hac miserabili vita est per ianuaꝫ mortis.que vt dicit phus est vltimū terribilium. Unde berñ.in de speculo pctōꝝ sup illud Deut.xxxij. Gens absqꝫ ꝯsilio ē et sine prudētia.vtinā sapent et intelligerēt ac nouissima puiderēt. Attende inquit ꝙ in illa hora horribili i qua misera pctōris anima exitura est.aderūt mox ministri maligni vicꝫ spūs tartarei.illi spūs pessimi velut leones rugientes vt rapiant predam.tunc subito apparebūt horribilia loca penaꝝ cahos ꝛ caligo tenebrarū. horror miserie ꝛ ꝯfusionis.tremor angustie.timor tribulatiōis vbi locus fluentium. vbi locus gementiuꝫ.vbi voꝝ clamantium.ve ve ve nobis filijs eue. Cumqꝫ hec et his similia immo millesies plura ꝙ dici possunt et peiora egressa de corpore misera anima audierit et viderit ꝛ senserit quis qualis quantusqꝫ timor ac tremor erit in ea.que lingua potest dicere.quis liber exponere.quid tunc proderit sciētie iactantia populi pompa.mundi vanitas. terrene dignitatis cupiditas.qd tunc ꝓderunt luxurie appetitus.cib9 exquisitus.potus delicat9. vest' curiositas.carnis mollicies.ventris ingluuies.ciboꝝ supfluitas.crapula ꝛ ebrietas.domoꝝ ꝯstructio.terrenoꝝ possessio.prebendaꝝ acquisitio.diuitiarum congregatio nunquid ista possunt eripere miseram animam hominis de ore horrendi ꝛ horribilis leonis.i.de maledicti fauce draconis inferni.q.d.non. Naꝫ si ille serpens tortuosus dyabolus ꝛ sathanas ausus fuerit cum furore impetum facere in illam sanctissimā animā bea.martini epi qui erat vt legit gēma sacerdotum.et presentib9 angelis dei sanctis.iter illius ad celum impedire.quō timenduꝫ est tibi peccatori et tremētius premeditandū ꝙ horribiliter occurret anime tue ille doli artifex.ille fili9 iniquitatis. animaruꝫ hostis amarissimus.quō poteris subsistere horrendū aspectum tremendi vultus eius ad intolerabilem fetorē oris illius ad flāmas sulphureas oculoꝝ eius.quō tu ferre valebis tantū terrorē taꝫ horrende bestie.certus esto qm timor ipsius horrēde presentie omne genus tormentoꝝ exupat.quod in hoc mūdo excogitare ꝗat.qd ꝓpheta expauescēs ad orōneꝫ ꝯfugit dicēs. Exaudi deus orōꝫ meaꝫ cū depre.a ti.ini.e.a.meā non dixit a ptāte. ꝫ a timore inimici eripe animā meaꝫ. Sed quare.certe ad intimanduꝫ exquo tantus ꝛ tammagnus tremor erit anime peccatrici ex solo sathene visu. multomaior ꝯfusio horror afflictio ꝛ lamētatio erit ex ei9 crudelissimo tactu.hec ille. De isto etiā horribili ꝛ terribili egressu anime peccatricis loquit idem bea.berñ. in suis medita.ca.ij.di.ꝙ in hora mort' cū magno metu magnisqꝫ dolorib9 anima sepabit a corpe. et tunc venient angeli ꝛ assument illam vt pducāt eaꝫ ante tribunal iudicis metuēdi.ꝛ tūc illa memorā s opa sua mala ꝛ pessima que die noctuqꝫ gessit ptremescet ꝛ queret illic fugere.induciasqꝫ petere.d. Date mihi vnius diei vel hore spacium.sed tunc quasi loquentia simul ei9 opa dicens. Tu nos egisti opa tua sumus non deseremus te.sed tecum sp erimus tecum pgemus ad iudicium.vicia quoqꝫ multis et multiplicib9 criminib9 eā accusabūt.multaqꝫ falsa testimonia aduersus illā demones inuenient. ꝗbus vera ad dampnationem eius sufficere potuerunt.demones vero terribili vultu et horribili aspectu eam terrebunt ꝛ ingenti furore eam persequent.ꝛ cōprehendēt tam terribiliter ꝙ horribiliter volentes eaꝫ retinere.ꝛ nisi sit ꝗ eripiat possidere.tūc misera anima videns oculos eius ꝛ alios corpis sensus clausos.per quos solebat egredi ꝛ delectari in his exterioribus.reuertet ad se.et videns se solam ꝛ nudā ꝛ ingenti horrore cōcussam desperatōe deficiet in se ꝛ cadet sub se.et qr amore mundi et carnis voluptate dei amorem relinquerat a deo derelinquet ꝛ demonibus tradet.in inferno eternaliter crucienda.vnde Aug. Iustum est inquit ꝙ a deo cōdemnat moriēs qui deum omnipotentē ꝯtempsit viuens. Qd considerans be.berñ.in de medi.ca.xix. Tu inquit dñe deus iudex iustus signās quasi in sacculo pecuniā obseruasti omnes semitas.ꝛ cūctos gressus meos dinumerasti.tacuisti ꝛ supsiluisti.patiens fuisti.sed ve mihi demū loqueris quasi ꝑturiēs. deus deoꝝ dñe prestabilis sup maliciam noui.qr manifestus venies.noui qr non sp silebis.in cōspectu tuo exardescet ignis.ꝛ in circuitu tuo tempestas valida ingruerit. Cum aduocabis celū desursum ꝛ terraꝫ decernere populum tuum. Ecce tot milibus tunc populorū nudabunt oēs mee iniquitates.tot agminibus patebunt vniuersa scelera mea.non solū actuum sed etiaꝫ cogitationum.simulqꝫ locutionū. tot iudicib9 inops astabo quot me precesserūt in ope bono.tot arguētib9 ꝯfundar quot mihi prebuerūt vite exemplar.tot ꝯuincar testibus quot me monerūt ꝓficuis sermonib9 seqꝫ imitādos iustis dederūt actionib9.hec ille. Item idem ca.iij.eiusdem. Iusticia inqt dei iudicare nō pōt nisi qd merent opera nostra.qui eīn plus diligit mundū ꝙ deum.seculum ꝙ claustrū. gulaꝫ ꝙ abstinentiā.luxuriā ꝙ castitatē.sequet dyabolū ꝛ ibit cū eo in suppliciū eternū qs putas tūc meror erit.qs luct9.ꝗ tristicia cū sepabunt ipi a ꝯsortio sctōꝝ ꝛ a visiōe dei.ꝛ tradēt in pātēꝫ demonū.ꝛ ibūt cū ipis in ignē eternum.

Capitulum XXXII A

s Secūdum pungitiuum cohortans nos ad diuinā misericordiam flagitandam est consideratio acerbitatis

eterne damnatiōis penaꝝ inferni. De quo Bern. in suis medi. ca. xix. loquens de damna. in inferno O inquit dolor ꝛ plus ꝙ͂ dolor ibi sp erūt sine fine ibiqꝫ erūt in luctu ꝛ gemitu. procul quippe a beata patria paradisi exulati. cruciabunt in gehenna ꝑpetua. nunqꝫ lucem visuri nunqꝫ refrigerium accepturi sed per mille milia annoꝝ cruciādi. nec inde vnqꝫ liberandi. vbi nec qui torquet morit. nec q̄ torquet fatigatur. sic em̄ ibi ignis ꝯsumit vt se semper reseruet. sic tormenta augent vt semp remouentur iuxta qualitatem em̄ culpe penam vnusquisqꝫ sustinebit gehenne. ꝛ simili culpe rei sui similibus iungent cruciādi. nihil aliud audiet nisi fletus ꝛ gemitus et stridores dentium. nihilqꝫ videtur nisi ꝟmes et laruales facies tortorum. atqꝫ teterrima monstra demoniorum. vermes crudeles mordebūt infima cordis. hinc dolor atqꝫ pauor. gemitus. stupor et timor horrens. ardebunt miseri in igne eterno in eternum. ꝛ vltra. in carne cruciabunt per ignez. ꝛ in spiritu per ꝯscientie vermem. ibi erit dolor intolerabilis. fetor incompabilis. timor horribilis. mors corporis et anime. sine spe venie ꝛ misericordie. sic tamen morient vt semper viuant. ꝛ sic viuent vt semper moriant. Et ita anima peccatoris aut in inferno ꝓ peccatis cruciabit. aut in paradiso ꝓ suis bonis operibꝰ collocabit. Nūc igit alterum ex duobꝰ eligamus. aut semp cruciari cum impijs. aut perpetualiter letari cum sanctis. bonū siquidem ꝛ malū mors et vita ante nos posita sunt. vt ad qđ voluerimus manum extendamus.

Capitulum XXXIII

Ertium pungitiuū cohortās nos ad diuinā miscđiaz flagitādū est frequens medicatio celestium gaudiorum vt si tormenta non terrent inferni. saltem inuitent premia glorie paradisi que sunt omnium desiderabilium. De qua materia ad p̄ns tria sunt dicenda: s. eius valor impreciabilis. eius decor inestimabilis. ꝛ eius honor insuperabilis. Primo glorie celestis valor est imp̄ciabilis. q̄a vt dī Ysa. lxiiij. Oculus non vidit absqꝫ te deus que prepasti expectantibꝰ te. Item. j. Cor. ij. Oculus nō vidit nec auris audi. nec cor hoīs. ascen. que prepa. deus his q̄ diligunt illū. Valor em̄ iste celestis glorie ex multis perpendi potest. Primo ex hoc ꝙ deus ita care vendidit cum suis amicis sp̄alissimis. vn̄ petrus illam emit precio vite sue in crucis patibulo moriendo. Paulus vero illam emit caput suum ꝓ ista dādo ꝛ q̄si quilibet apostoloꝝ illam emit vitam suaz ꝓ illa largiendo. imo ꝛ ipsemet xp̄s emit gloriaz illam ꝓ amicis suis precio sui preciosissimi sanguinis ꝛ vite in ligno crucis moriendo. Et ex quo hec gloria tm̄ ꝯstetit xp̄o mercatori prudentissimo et suis prudentissimis appresenticijs ꝛ amicis dei charissimis ptꝫ ꝙ res maximi impreciabilis est valoris Et ideo merito dicit apl̄s. j. Cor. vj. Empti estis ꝑcio magno. glorificate ꝛ portate deuz in corpore vestro. Secundo valor illius glorie ꝑpendi potest ex hoc ꝙ ibi erit sanitas absqꝫ infirmitate. vn̄ p̄s. Qui. s. deus sanat omnes infirmitates tuas. Tertio ibi erit iuuentus sine senectute. vn̄ p̄s. renouabitur vt aquile. i. xp̄i iuuētus tua. q: in etate xp̄i. i. xxxiij. annoꝝ semper manebunt electi Ibi vt docet aposto. Ephe. iiij. dicens. Occurremus omnes in vnitatē fidei ꝛ agnitionis filij dei in virū perfectū. i. mensuram plenitudinis xp̄i. Quarta ibi erit satietas sine fastidio. vn̄ p̄s. Satiabor cū appar. glo. tua. Quinto ibi erit libertas sine seruitute. vn̄ Roma. viij. Creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertate glorie filiorꝫ dei. Sexto ibi erit pulcritudo sine deformitate. vnde Phil. iij. Reformauit corpꝰ humilitatis nostre ꝯfiguratum corpori claritatis sue. Septio ibi erit vita sine morte. vn̄ Ysa. xxv. Precipitabit dominꝰ mortez in sempiternū. Octauo ibi erit abundantia sine indigentia. vn̄ Deut. viij. Omnium rerum abundantia ꝑfruens. Nono ibi erit pax sine turbatione. Decimo ibi erit securitas sine timore. De istꝫ em̄ duobus dī Ysa. xxxij. Sedebit populus meus in pulcri. pa. ꝛ in tabernaculis fiducie ꝛ in requie opulenta. Vndecimo ibi erit cognitio sine ignorantia. vnde. j. Coꝝ. xiij. Videmus nunc ꝑ speculum in enigmate. tunc aūt facie ad faciē. Duodecimo ibi erit gaudiū sine tristicia. vnde Johan. xviij. Gaudedebit cor vestrū ꝛ gaudiū vr̄m nemo tollet a vobis. Vn̄ dicit aug. in de libero arbitrio. In celo est tanta iocūditas ꝙ si nō liceret in ea manere amplius ꝙ͂ vniꝰ diei hora ꝓpter hoc solū innumerabiles anni huiꝰ mundi pleni delicijs merito ꝯtēnent vnde p̄s. Melius est dies vna in atrijs tuis sup milia. Secundo vt supradictum est celestis gloria est decoris inestimabilis. vn̄ Eccēs. xliij. Pulcritudinem candoris eius admirabit oculus. vnde in illa celesti gloria videbunt electi diuinam maiestatez et claritatem ꝛ bonitatem. vnde. j. Johan. iij. Similes ei erimus. ꝛ videbimus eū sicuti est. Et sicut dicit apl̄us. j. Cor. xv. Deus subiecit sibi omnia vt sit ipse omia in omnibꝰ. Sup quo ihero. epl̄a. xxxvij. ad amandū presbiterū. quid inquit ait apl̄us vt sit deus omia in omnibꝰ hoc sensu capiendū est. Dn̄s et saluator noster nunc omia nō est in omibꝰ. ꝫ pars in singulis. verbi gratia. In salomone sapia. in dauid bonitas. in iob patia. in daniele cognitio futurorum. in petro fides. ꝛ in paulo zelus. et in iohāne virginitas ꝛ in ceteris cetera. cum aūt oim reruz finis aduenerit. tūc oia in omnibꝰ erit vt singuli sanctoꝝ oēs habeant ꝟtutes. ꝛ sic xp̄s totꝰ in cunctis. hec ille. Cū igit tūc videbimus deum sicuti est ꝛ ipse erit omnia in nobis pꝫ ꝙ tūc videbimꝰ deum in nobis ꝛ nos in deo. ꝛ deuz in creaturis. ꝛ creaturas in deo. tunc em̄ corpora electoꝝ erūt septies clariora ꝙ͂ mō sol. qđ ptꝫ ex hoc ꝙ xp̄s dicit Math. xiij. Fulgebunt iusti sicut sol in reg. pa. mei. Sed teste ꝓpheta ysa. xxx. Erit lux lune sic lux solis ꝛ lux solꝭ septēplr̄ supple clarior ꝙ͂ mō ē sol. tūc q̄libet electꝰ vere dicere pōt illud Ysa. lxj. Gaudens gaudebo in dn̄o et exultauit aīa mea. q: induit me vestimento salutis ꝛ indumento iusticie circūdedit me. ꝛ nedū corpoꝝ nostroꝝ solis et lune pulcritudo taliter tūc augmentabit. sed etiaz oim rerū desiderabiliū q̄ruꝫ delectamur intueri pulcritudinē saltem ꝓ peccato carentium Ex quo expientia docente hoies multū iam gaudēt ꝛ delectant in pulcritudine q̄rundaꝫ rerū corruptibiliū quarū pulcritudo. renouabit tunc

et erit quasi incōpabiliter maioꝛ ꝙ̄ nūc est. ⁊ pulcri
tudo oim creaturaꝝ nūc clarissime resplendebit in
deo. quale putas gaudiuꝫ ⁊ qualis leticia erit tunc
pulcritudinē diuinā sicuti est facie ad faciem claris-
sime ꝯtemplari. Certe vt dicit sanct⁹ tho. in de veri.
theol'. li. vij. ca. vlt. Ibi tot ⁊ tāta erūt gaudia ꝙ om
nes arismetrici hui⁹ mūdi non sufficiūt ea numera
re. oēs geometrici non pn̄t ea mensurare. ⁊ oēs grā
matici dyaletici ⁊ rethoꝛici non pn̄t ea sermonibus
explicare. qꝛ teste ap'lo. j. Coꝝ. ij. Oculus non vidit
nec au. audi. nec in coꝛ ho. ascen. que prep. deus di.
se. Gaudebūt em̄ sancti supꝛa se de visione. infra se
de celoꝝ ⁊ aliaꝝ creaturarū coꝛꝑabiliū pulcritudie
intra se de ꝓꝑij coꝛpoꝛis ⁊ anime gloꝛificatione. ex
tra se ⁊ iuxta se de sanctoꝝ angeloꝝ ⁊ hominū socie
tate hec ille. Ibi electi habebūt maioꝛē sapientiam
pulcritudinem. velocitatē. foꝛtitudinē vite longeui
tatem. ⁊ diuitiaꝝ celestiū abundantiam ꝙ̄ coꝛ hūa-
nū in hac vita sufficit cogitare. qꝛ intantū ꝙ sic̄ dicit
sanct⁹ tho. vbi prius ibi reputabit̄ stulticia sapiētia
salomonis. ibi esset diffoꝛmitas pulcritudo absa-
lonis. ibi esset tarditas velocitas asabelis. ibi debi-
litas iudicaret̄ foꝛtitudo samsonis. ibi esset moꝛtali
tas longa vita matusalē. ibi pauꝑtas esset regnū ce
saris augusti. Hec ille. Vn̄ aug. in de spe. hu. mise.
ibi inquit pulcritudo sanctoꝛū erit vt claritas q̄ to-
tū mūdū illumiat. velocitas eoꝝ erit talis vt ꝙ̄ cito
oꝛiens sol occidenteꝫ suo radio tangit. tam cito ab
oꝛiente in occidenteꝫ venire pn̄t. ⁊ ꝙ̄ cito oculus se
eleuans visuꝫ ad celū dirigit. tam cito de celo ad ter
ram. de terra ad celū relabi poterūt. nempe eoꝝ tal'
erit valentia vt si montes ⁊ omnē molem terre pe
de vertere vellēt valenter possent. Illoꝝ talis erit li
bertas vt omia astantia penetrare possent. et nulla
creatura eos retinere queat. salus eoꝝ talis est ꝙ si
q̇s temptaret eos ꝑcutere ferro. nō plus posset eis
nocere ꝙ̄ nūc radiū solarē secare. diuturnitateꝫ vite
habebūt vt ipsi q̇s moꝛs ⁊ doloꝛ fugiūt imꝑpetuū
viuent. scia eoꝝ talis erit. vt p̄terita presentia et n̄ q̄
sint futura perfecte sciant. hec ille. Immo sic̄ dicit
sanct⁹ tho. vbi p̄us. ibi nihil obest nihil deest. nihil
affluit nihilq; defluit extra qd̄ optat̄. nihil vltra quo
fastidiat̄. Qd̄ cōsiderans bea. Ans. in suo ꝓsilogio
siue colloquio sic scribit. quid inq̇t ꝑ multa vagarꝭ
homūcio q̄rendo bona aīa tue ⁊ coꝛpoꝛis tui. ama
vnū bonū in quo sūt oia bona ⁊ satis est q̇d amas
caro mea. q̇d desideras aīa mea. ibi est quicq̇d ama
tis ⁊ q̇cq̇d desideratis. Si delectat pulcritudo. ful-
gebunt iusti sic̄ sol. si velocitas aut foꝛtitudo aut li
bertas coꝛꝑis tui cui nihil obsistere possꝫ. ibi erunt
similes angelis dei. qꝛ seminat̄ coꝛp⁹ aīale ꝫ surget
coꝛp⁹ spūale. si longa et salubꝛis vita. ibi sanitas et̄
na ⁊ vita. qꝛ ibi iusti imꝑpetuū viuent. si delectat sa
cietas. ibi saturabūtur iusti cū apparuerit gloꝛia do
mini. si melodia ibi angeloꝝ choꝛi ꝯcinūt. si sapien-
tia ibi ipsa dei sapia ostēdet eis seip̄am. et dabit eis
affluent̄ sapiam ⁊ intellectū. si amicicia ibi diligēt
deuꝫ p'usq; seip̄os. ⁊ inuicē tanq; seip̄os. qꝛ illi pl⁹
illum ⁊ seinuicē ꝑ illū diligerēnt. ⁊ ille se ⁊ illos ꝑ se
ip̄m. si ꝯcoꝛdia ibi omnib⁹ illis vna voluntas. quia
nulla ibi erit nisi dei voluntas. si ptās quasi omipo
tentes erūt sue volūtatis. sic̄ ⁊ deus voluntatis sue.

naꝫ sicut deus poterit quicq̇d volet ꝑ seip̄m. ita po-
terūt illi quicq̇d volent per illum. qꝛ sicut illi nō ali
ud volunt ꝙ̄ ꝙ ille volet. ita ⁊ ille nollet quicq̇d illi
nollent. ⁊ qd̄ ille nollet esse non poterit. si honoꝛem
et diuitias desiderēt. deus seruos suos ⁊ fideles su
pꝛa multa ꝯstituet. immo filij dei ⁊ dij vocabunt̄ et
erūt. ⁊ vbi erit filius dei ibi erūt ⁊ illi. si vera securi-
tas certe ita securi erūt predicta gaudia siue predi-
cta bona sibi nunq; ⁊ nullaten⁹ defutura. sicut secu
ri erūt se nunq; sua spontanea volūtate illa amissu-
ros. vel sicut securi erūt deū dilectoꝛē illa nūq; a su
is dilectoib⁹ ablaturum. vel sicut securi erūt nihil
deo potentius inuitis deo. ⁊ illis posse illos a pre-
dictis gaudijs seꝑare Gaudiū v̇o quale ⁊ quantuꝫ
est vbi tale ⁊ tantū bonū est. Sꝫ o coꝛ humanum et
coꝛ indigēs ⁊ coꝛ erūnis expertū. coꝛ te inuito erū-
nis obꝛutum. ꝙ̄tū gauderes si his omnib⁹ abūda-
res. interroga intima tua si capere pn̄t gaudiū suuꝫ
de sua tanta beatitudine. Et certe si q̇s ali⁹ quē om
nino sicut teip̄m diligeres. eandē haberet beatitu-
dinē duplicaret̄ gaudiū tuū. qꝛ non minus gaude-
res ꝓ eo ꝙ̄ ꝓ teipso. Si v̇o duo vel tres vel multo
plures idipsum haberent tantundē ꝓ singulis quā
tū ꝓ teip̄o gauderes. ꝫ singulos sicut teip̄m dilige
res. Ex quo ptꝫ ꝙ in illa perfecta charitate innume
rabiliū angeloꝝ sanctoꝝ et hoim. vbi nullus min⁹
diligit aliū ꝙ̄ seip̄m nō aliter gaudebit quisq; ꝓ sin
gulis alijs ꝙ̄ ꝓ seip̄o. Si igit̄ coꝛ hois de tanto suo
bono vix caperet gaudiū suū. quomō putas capax
erit tot et tantoꝝ gaudioꝝ. Et insuꝑ ex quo ꝙ̄tū q̇s
diligit aliquē. tantū de bono eius gaudet. ideo sicut
in illa perfecta felicitate vnusq̇sq; plus amabit sine
cōꝑatiōe deū ꝙ̄ seip̄m ⁊ oēs alios secum. ita plus
gaudebit absq; existimatione de felicitate dei. ꝙ̄ de
sua ⁊ oim alioꝝ secū sanctoꝝ felicitate sicut de sua.
Ex quo sic deū diligent toto coꝛde tota mente ⁊ to
ta anima vt totum coꝛ. tota mens ⁊ tota anima nō
sufficiat dignitati illius dilectionis. Constat ꝙ sic
gaudebunt toto coꝛde tota mente et tota anima.
vt totum coꝛ tota mens et tota anima non suffici-
at plenitudineꝫ illius gaudij ꝯp̄hendere hec Ans.
Et huic cōcoꝛdat alludens bea. bern̄. in de medita.
ca. xij. Omēs inq̇t delectemur in deo cuius aspect⁹
pius. facies decoꝛa eloquiuꝫ dulce. delectabilis est
ad videndū. suauis ad habendū dulcis ad fruendū
ipse per se placet ⁊ ꝓpter se sufficit ad pꝛemiū. suffi-
citq; ad meritū nec extra illū quicq; aliud queritur.
qꝛ totum in illo querit̄ quicq̇d desiderat̄ sꝑ libet il-
lum aspicere. semꝑ libet illum habere. semper in il-
lo delectari ⁊ in illo ꝑfrui ⁊ in illo choꝛuscat̄ intelle
ctus ⁊ purificat̄ aspectus ad cognoscendū ⁊ diligē-
dum veritatē. ⁊ hoc est totū bonū hominis. s. noscere
et amare amatoꝛem suum. Que ergo inquit bern̄.
augent nos vicioꝝ sitire absinthium hui⁹ mūdi se
qui naufragium vite labenti pati infoꝛtuniū impie
tyrannidis ferre dominum ⁊ nō magis ꝯuolare in
sanctoꝝ felicitatem ⁊ angeloꝝ societatē ⁊ ad solēni
tatem superne leticie. ⁊ ad iocūditatē ꝯtēplatiue vi
te. vt possum⁹ intrare in potentias domini ⁊ vide-
re superabundantes diuicias eius. vbi vocabim⁹
et videbimus gloꝛie decoꝛem. sanctoꝝ splendoꝛem
et regie potestatis honoꝛeꝫ. vbi cognoscem⁹ patris

potentiam. filij sapientiaꝫ ⁊ spūssancti benignitatē
et clementiam. ⁊ ita habebimꝰ cognitionem illius
summe trinitatis. nunc corpa p corpora videmus ⁊
imagines corpoꝝ spū cernimꝰ. tunc vero ipsam ve
ritatem puro mentis intuitu videbimꝰ. O beata vi
sio videre deum inseipso. videre deū in nobis ⁊ nos
in ipso. O felix iocunditas et iocunda felicitas qc-
quid desideremus totum habemꝰ. nihilqꝫ amplꝰ
desiderantes et quicq̄d videbimꝰ amabimus ipso
amore btō. hec ille. Hec considerans aug. in ō spe.
hu. miserie sic scribit. O homo inq̄t laboras terre-
nā gloriaꝫ q̄rendo vanā ⁊ lubricā gloriā tibi arridē-
tem ⁊ fallaciter blandientem appetendo si posset fi
eri vt in cor tuū ascenderet qualis ⁊ quanta sit vera
gloria celestis. omne qō nūc in mūdo gloriosum ē
ad compationem illius glorie que ventura est q̄si
nihil tibi videretur omnino. Nam gloria illa tanta
est ꝙ quicq̄d de ipsa cogitari vel estimari pōt. minꝰ
ipsa est. immo ad eam nihil est. bona aūt regni cele
stis dicere vel cogitare vel intelligere vt sunt. nullꝰ
potest carne vestitus. vnde scriptū est. oculus nō vi
dit nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascen. que pre
pa. deus dili. se. Que aūt lingua dicere. quis sensus
cogitare vel que mens pōt estimare q̄nte sunt glo
rie deum p̄ntem sp habere. videre ⁊ sp possidere. cu
ius pulcritudinem mirant angeli. cuiꝰ impio susci
tant mortui. cuius lux tm̄ solem obscurat vt in eius
apparitiōe nullā habeat claritatē. cuius p̄ntia si in
inferno appareret ⁊ habitatoribꝰ suis cōtinuo p̄ns
esset infernus in amenū cuerteret padisum. sequa-
mur igit precepta nobilissimi regis donec veniamꝰ
ad vrbem regiam in qua ipe seruat dilectis suis glo
riam in qua q̇ minꝰ erit maiorem sine dubio habe-
bit gloriā q̄z si haberet totum regnū mūdi. ⁊ si esset
ineternū. hec ille. O Sꝫ ve homini illi q̇ ꝓ de-
lectatione momentanea tot ⁊ tanta gaudia amittit
eterna Sed certe cā quare miseri peccatores predi
ctam felicitatē puipendentes mundi vanitatibꝰ et
carnis voluptatibꝰ adherent est vt videt q̄ magis
dyabolo q̄z deo ꝯfidunt. qō ptꝫ ex hoc ꝙ si res vena
lis exponeret venditioni inter duos emptores quo
rum vnus offerret multū ꝓ illa ⁊ alius paꝝ. si ven
ditor habꝫ fiduciā in illo qui multum offert sibi rē
suam reseruaret venalē. Sed spūaliter loquēdo fm
aug. xiij. de ci. ca. viij. In temptatōe hominis expo
nitur aīa venditioni ⁊ dyabolus offert pro ea modi
cam ⁊ momentaneaꝫ delectationē. et breuissimam
transitoriam mūdi vanitatē. deus vero ꝓ ea offert
bonū infinitū ⁊ gaudiū sine fine pmansuruꝫ. ꝫ exq̊
quasi oēs homines oblatū diuinū puipendentes
oblatū dyaboli auidissime ⁊ gaudent acceptāt. nō-
ne manifeste videt illos magis dyabolo q̄z deo cōfi-
dere. Vn̄ aug. i de speculo humane miserie sic inq̄t
Et ade primo homini minatus erat deus morteꝫ si
gustaret de fructu ligni vetiti Ille aūt serpens anti
quus. absit inquit nequaq̄z morte moriemini. cre-
diderūt magis serpenti q̄z deo. sed inuenerūt veruꝫ
esse qō minatus erat deus. ⁊ falsum qō ꝓmisit dya
bolus. hec ille. Sꝫ ꝯtra tales q̇ nō credentes deo taꝫ
stulte aīas suas dyabolo vendūt sic scribit bea. ber.
O inq̄t q̄z infelix infelicitas. q̄z lugenda puersitas.
q̄z insipiens xp̄ianus aīam suam quā xp̄c suo ꝓprio
sanguine redemit dyabolo vendit pro modica mo-
mentanea delectatione. ⁊ cito perit qō delectat. sed
ineternū remanet qō cruciat. ⁊ ꝙ resistentia in hmōi
temptatione fit ex fiducia in deo ptꝫ Dan. xiij. ō su-
sanna q̇ posita in temptatione p duos malos senes
iudices exposuit se piculo mortl magis q̄z tempta
tioni succumberet. cuiꝰ cā ibidem exprimit vbi dr.
Cor em̄ eius erat fiduciam hn̄s in dn̄o. Et iō meri-
to dr Prouer. iij. Habe fiduciā in dn̄o ex toto cor-
de tuo. Tertio vt supra dictū est illa celestis glo-
ria est honoris insupabilis. qō ptꝫ de triplici causa.
Primo q̄ ibi oēs sancti erūt. iux illud Luc. xij.
Cōplacuit patri vestro dare vob regnū. Itē Math
xxv. Venite benedicti patris mei. pci. reg. qō pa. est
vobis ab ori. mūdi. Iteꝫ apocal. xxij. Serui eius. i.
dei seruient ei ⁊ videbūt faciem eius ⁊ nomē eius in
frontibus eoꝝ ⁊ nox vltra nō erit. ⁊ nō egebūt lumi
ne lucerne neqꝫ lumine solis qm̄ dn̄s deꝰ illumina-
bit eos ⁊ regnabūt in secula seculoꝝ. Secūdo quia
ibi oēs sancti erunt filij dei charissimi et heredes
Vn̄ Ro. viij. Sumus filij dei. si aūt filij ⁊ heredes
heredes quidem dei. cohe. auteꝫ xp̄i. Item. j. Io-
han. iij. Videte qualē charitatē dedit nobis deꝰ pa
ter vt filij dei noiemur ⁊ sumus. ꝓpter hoc mūdus
non nouit nos. q̄ nō nouit eū. charissimi nunc filij
dei sumus ⁊ nondū apparuit nobis quid erimꝰ. sci
mus qm̄ cū apparuerit similes ei erimus. qm̄ vide
bimꝰ eū sicuti est. Tertio q̄ oēs sancti erūt ibi q̄-
si dn̄i. Unde ꝓuer. xvij. Seruus sapiens dn̄abitur
stultis. Item ꝓuer. Dn̄abunt eoꝝ iusti in matu
tino. i. in matutino lucis diei eterne. vnde tūc iusti
habebūt dominiū ad qō p̄destinauit ⁊ ꝯstituit eos
deus. de q̇ Sap. ix. Constituisti hoīeꝫ vt dn̄aret cre
ature q̄ a te facta est. vnde in illa gloria pfecta tanq̄z
veros dominos aliaꝝ creaturaruꝫ ipe xp̄c in psona
sua ꝓpria eos honorabit. dicente euangelista Luc.
xij. Amen dico vobis ꝙ precinget se ⁊ faciet eos di-
scumbere. ⁊ transiens ministrabit illis ⁊c.

Capitulum XXXIIII

Vartum pungitiuum
cohortās nos ad diuinā miscōiaꝫ flagitan
dum est consideratio ꝙ preter p̄dictas mi
serias iugiter meditādas ac infernales acerbitates
celestesqꝫ leticias sedule cōtemplandas necessaria
est doctrina de dei misericordia ne mēs pigra timo
re ⁊ amore intrinseco ad orandū electa ex desperati
one nūc attrahentis fit turpida. ꝯsideremꝰ igit im-
mensitatem miscōia dei respectu cuiꝰ satis parua ē
tota nostra miseria ⁊ omis pretensa cā desperandi
faciliter dispibit. Cū em̄ miscōia dei sit volūtas dei
releuantis miserū a sua miseria patet ꝙ illa miseri-
cordia deo intrinseca est eterna. ⁊ cū ex opere mise-
rationis non minuit seq̄tur ꝙ est in infinitū extensi
or q̄z creature miseria. Aliter em̄ ope miserendi pos
set diminui diuina miscōia. ⁊ deus deuenire omni
no immisericors qō dementis est dicere cū deꝰ mu
tari nō poterit. iux illud Malach. iij. Ego dn̄s ⁊ nō
mutor. Non em̄ est magis misericors post incarna-
tionem q̄z fuit ante. licet opa mie magis efficiat. sic
non fuit potentior ante incarnationē q̄uis tūc osten-
debat ampliora signa sue potentie. qō ꝯsiderans p

ꝓpheta.miſcōia inq̄t dn̄i ab eterno ⁊ vſq; ineternū ſuper timentes eū. Jtez mia dei extendit ſe ſuꝑ qualibet creaturam.ſicut ⁊ ſufficeret ſi in infinitū maioꝛ q̄ eſt foꝛet vniuerſitas creature.igitᷣ eſt ſimplr̄ infinita.Aſſumptū ptz ꝑ hoc ꝙ ex virtute paſſiōis xp̄i totus mūdus miſericoꝛditez melioꝛatᷣ.ſicut ex peccoto pꝛimiparentis neq̄ter peioꝛabatᷣ. vtrobiq; eñ relictū eſt ſgnū humane miſerie.⁊ ideo ꝓpter cuiuſlibet partis mūdi imperfectionē puniretᷣ homo ꝑ ſuo ꝑpetuo niſi deus illas miſericoꝛditᷣ releuaſſet et ideo ſignanter dicit ꝓpheta.Miſerationes ei⁹ ſuper omnia oꝑa eius.Et alibi Miſericoꝛdia dn̄i plena eſt terra.quis queſo igitᷣ vel infidelis ꝯſiderans quō deus plen⁹ eſt mia cū non pōt amplioꝛē acq̄re re.Conſiderans īſuꝑ ꝙ capacitas ſue mie ſit in infinituz maioꝛ q̄ capacitas noſtre miſerie.deſiderat d̄ tā pleno fonte ſi voluerit deguſtare.Jtem ex oꝑibus trinitatis ⁊ ſpālīter ex redemptiōe hūani generis pōt accipi ſpes diuine mie ab effectu. quō queſo poſſet patentius ſignū mie infinite oſtendi.q̄ cū tota natura humana foꝛet deo ratione peccati grauiſſimi inimica.recōciliare nos ſibi per paſſionem crucifixionē ⁊ moꝛtez turpiſſimā ſui vnigeniti filij. ſic ꝙ deus nihil pōt odire niſi ratiōe peccati ꝓptᷣ ineffabilē dilectionem qua noſtrā dilexit naturā ipaz induit. et cū ipſa peccata nature cuz vnigenito ſuo crucifixit.lacerauit eñ ⁊ deſtruxit cyrographū peccati vt loq̄tur apl̄s.j. Coꝛ.ij.Cū eñ natura ſit peccans ex ſe nō potuit recōciliari ſine ſatiſfactione. qꝛ ante peccatū intantū debuit q̄tum potuit.nec recōciliari potuit ſine ſatiſfactione.iō ꝓpter inuincibilitatem infinite iuſticie trāſuerberauit deus peccatū nature gladio pene in ꝓpꝛio filio ⁊ in matre ei⁹ benedicta.nō ꝙ illi peccauerūt in ꝑſonis ꝓpꝛijs.ſed ꝙ natura cōis defecit que eſt vbi eſt aliq̄d eius ſuppoſitū.⁊ eadē natura in ſuppoſito dei filij ſatiſfecit.q̄a ſecunda ꝑſona in diuinis q̄ ante peccatū deo nullū ſeruiciuz debuit.ad tantū ſeruiendo ſe humiliauit q̄tum pꝛim⁹ parens ſeip̄m etiaz pꝛetenſe ſuꝑbiens exaltauit. vñ Phil.ij.ſcribitᷣ Semetip̄m exinaniuit foꝛmā ſerui accipiens.Quanta ergo fuit p̄ſumptio hoīs ad deum vſurpando non obedientiā.q̄d ſoli deo eſt ꝓpꝛiū. tāta fuit humiliatio dei ad hoīez aſſumendo ſeruilitatem q̄d ſoli creature eſt ꝓpꝛiuz. Sic igitᷣ pius pater canē verberat vt leo indomit⁹ caſtigetᷣ. Cū igitᷣ non pōt eſſe ꝑſonaꝝ acceptio apd̄ deum.patet ꝑ locū a maioꝛi ꝙ nulli eſt materia deſperandi niſi gratis velit diffinire cū dyabolo volūtarie obſtinato.Ad tantū ſe quidē extendit miſcōia dei vt neminē dānatuz punire pōt niſi miſericoꝛditer.ꝙ aliq̄ theologi vocant punitionem citra condignū.qꝛ dat dānatis eſſe ⁊ multa ſequētia beneficia pꝛeter eoꝝ meritū ex gratia. Pꝛedictaꝝ itaq; miſeriarū i hoīs igreſſu ꝓgreſſu ⁊ egreſſu aſſidua meditatio ⁊ penaꝝ infernaliū leticiarūq; ac gaudioꝝ celeſtiū attenta ꝯtemplatio.necnō in diuie miſeratiōis ꝑfecta ꝯſideratio eſt antidotū.hoc eſt medicina pūgens vt aſpiret deuota oꝛatio.vnde inter cauſas aliās quare oꝛatōes negligim⁹.credo ꝙ iſta eſt pꝛecipua ꝙ peccato cecati infideliter nr̄as miſerias ignoram⁹ ⁊ ꝑicula.quis queſo videns oculo coꝛꝑali cuneū hoſtiū vel aliud ꝑiculū imminire cui nō poſſet ſine adiutoꝛio aſſiſtentis reſiſtere nō obſecraret obnoxi⁹ atq; ſollicite potentē aſſiſtentē man⁹ adiutrices apponere.Quis inſuper laboꝛans ab intrinſeco infirmitate grauiſſima ſperans de remedio poſſibili nō iploꝛaret ſubſidiū.Quotidiana expientia docet neminē poſſe cuz illis paribus auxiliū nō rogare.iō cū ſimus tot miſerijs tot ꝑiculis ⁊ tot atrociſſimis hoſtib⁹ intrinſec⁹ ⁊ extrinſec⁹ vndiq; circūſepti.⁊ tñ ab īploꝛando auxilio ſic obmuteſcimus. Quid poſſet mutitatem iſtā cauſare.niſi ꝙ ꝑiculū nobis imminēs nō videm⁹.carnis itaq; voluptas inducēs ſomnum letiferū facit nos pꝛedicta ꝑicula obliuiſci.Deus hui⁹ ſeculi excecans mētes infideliū velamie ſui ſuꝑcilij impedit ſuꝑbos iſta ꝑicula ītueri.Demūq; mām̄ona iniq̄tatis ſtupefaciens ſenſus hoīm facit nos p̄dictas penales miſerias ⁊ ꝑicula non ſentire.⁊ ſic ſpūalᷣ moꝛbus litargiens telā oculi claudēs ⁊ ſtupoꝛ ſenſus interioꝛis faciūt nos et nec deū nec ꝓpꝛiū ꝑiculū foꝛmidare.ſꝫ faciē mētis ſubtiliſſime a nr̄o ſaluatoꝛe auertere De q̄ auerſione loq̄tur ſcriptura.iij. Reg.xj. Jrat⁹ eſt dn̄s ſalomoni eo ꝙ auerſa eēt mēs ei⁹ a dn̄o deo iſrael.

Capitulum XXXV

Habito pungitiuo multiplici cohoꝛtante hominē ad oꝛandum reſtat nūc particulatim materiā oꝛōnis vlterius declarare. Jn q̄ materia.iiij.ſunt pꝛincipaliter declareanda. Pꝛimum eſt de oꝛōnis v̄tute. A

Pꝛo quo notandū ꝙ oꝛōnis v̄tus multiplici de cā dici pōt pꝛecioſa. Pꝛimo qꝛ inter om̄es virtutes ſiue ſacrificia q̄ deo offeruntur q̄ſi potiſſimū eſt deuota orō.vñ Critᷣ.ome.ix.oꝑe.imꝑ. Vis inquit ſcire q̄ pꝛecioſa eſt oꝛō.nulla iuſticia thymamati aſſimilatᷣ niſi oꝛō ſola.ſicut in reuelatione iohānis oſtēditᷣ quō magn⁹ angelus ante ꝯſpcm̄ altaris ꝓceſſit hn̄s in manu ſua turribulū incenſi odoꝛamētoꝝ et dictū eſt ei.iſte ſunt oꝛōnes ſctōꝛuz.ſicut thimiama bene ꝯfectū delectat hominē adoꝛantē.ſic oꝛō iuſti ſuauis eſt ante deū. Vis aūt ſcire dignitatē oꝛōnis mox vt d̄ oꝛe ꝓceſſerat.ſuſcipiūt eā angeli manib⁹ ſuis ⁊ offerūt eā ante deum.ſicᷣ dicit angel⁹ raphael thobie.Ego ſum qui oꝛōez tuā obtuli deo. Uis aūt ſcire v̄tutē oꝛōnis Oꝛō trium pueroꝝ fecit vt ignis ardēs nō adureret eos.ſꝫ delectaret vt flāma q̄dem videretᷣ in ſpecie.vmbꝛaculū aūt eſſet ſuo oꝑe.hec ille.⁊ huic ꝯcoꝛ.ber.ſuꝑ can.ſer.vij.Credim⁹ inquit ſctōs angelos aſtare oꝛantibus ⁊ offerre deo pꝛeces et vota hominū.vbi tñ ſine ira ⁊ deceptione leuari puras manus aſpexerint ꝓbat hoc angel⁹ ad thobiam di.Qñ oꝛabas cū lacrimis ego obtuli oꝛōnez tuā deo.hec ille.Jtē ꝑlᷣ.in ſum. ſua de virtutibus ꝑte.iij.trac.de iuſti.ca.ix.Fiduciā inq̄t ad ipetrandū q̄d in oꝛōne petim⁹ p̄beret nobis ipa dignitas angeloꝝ oꝛōnes nr̄as deo offerentiū.vñ thobie.xij. dixit angel⁹ thobie.Qñ oꝛabas cū lacrimis ⁊ ſepeliebas moꝛtuos.ego obtuli oꝛōes tuas dn̄o.nō debet homini eſſe oneroſum exeniū illud deo mittere q̄d angelus non dedignatᷣ ei deferre.immo ⁊ q̄d plus eſt ip̄emet xp̄s homo ſacerdos ſumm⁹ oꝛōes deuotoꝝ offert deo patri.q̄d figuratᷣ in hoc ꝙ dyacon⁹ thuribulū offert ſacerdoti.⁊ ſacerdos deo thu

rificat.ſic xp̄s orōnes eccleſie deo patri preſentat q̄
p̄ſentatio multum facit eas valere.quō ergo a deo
patre ꝯtēnerek qō ei a tanto mediatore p̄ſentak.hec
ille. Scđo orōnis v̄tus dici pōt precioſa.ꝓ eo ꝙ
remediū eſt ꝯtra vitiorū oim tēptamēta. Vñ yſido.
in de ſummo bono.l.iij.ca.vij. Hoc inq̄t eſt reme-
diū eius q̄ viciorꝝ temptamētis exeſtuat vt quotiēs
q̄libet tāgik vino totiens ad orōnē ſe ſubdat. q̄a fre
quens oratio viciorꝝ ipugnationē extingnit. vñ di-
cebat magnꝰ cātor parik.Qui moleſtak luxuria vl̄
hmōi certū numerū genuflexionuꝫ cū letania ſibi
ꝯſtituat.q꞉ oratio demones fugat.vñ Math.xxvij.
⁊ Mar.ix.Hoc genꝰ demoniorꝝ in nullo pōt exire
niſi in orōne ⁊ ieiunio. Vnde ſicut delectatio luxu
rie carnē inflāmat.ita oratio demones incendit.vñ
clamabat q̄daꝫ demonio plenꝰ.Bartholomee apo
ſtole dei incendunt me orōnes tue.Et ſubdit yſido.
vbi prius.qñ inq̄t q̄s orat ſpūmſanctuꝫ aduocat.ac
vbi inuenerit ꝯfeſtim tēptamēta demoniorꝝ que ſe
mentibꝰ hūanis immergūt p̄ntiam eiꝰ ferre nō ſu-
ſtinentes effugiūt.hec ille. Item ber.in de medita.c.
vij. Nihil inq̄t in hac vita dulciꝰ ſentik.nihil auidiꝰ
ſumik.nihil ita mentē ab amore mundi ſepat.nihil
ſic animū ꝯtra tēptationes inimicorꝝ roborat.nihil
ita hominē excitat ⁊ adiuuat ad omne opus bonū
et ad omnē laborē perfectū ſic̄ oratio.hec ille. Iteꝫ
legik.j.Regū.xvj.ꝙ cū ſpūs malꝰ arripet ſaulē tol
lebat dauid cytharam ⁊ ꝑcutiebat.⁊ ſaul lenius ſe
rebat. Iſta cythara vt dicit ca.de peniten.di.j. nihil
aliud eſt niſi deuota oratio. Pulſet ergo dauid pro
populo.i.ſancta eccleſia ⁊ viri fortes in fide. Dicit
eñ criſoſt.in ſermone reuerſionis de exilio ꝙ oratō
eccleſie fregit petri vincula ⁊ carcerē.oratio ſtepha
ni ꝑduxit paulū ad fidem. Vñ dicit auguſti.in epi
ſtola ad vincentiū donatiſtam ꝙ ſi ſtephanꝰ ꝓ pau
lo non oraſſet.eccleſia nūq̄ȝ beatū paulū doctorem
habuiſſet.Quātuꝫ eñ valet oratio eccleſie ptꝫ in fi-
gura Exod.vij.vbi legitur ꝙ q̄ȝdiu moyſes leuauit
manus ſuas orādo ad dñm ꝓ filijs iſrahel. iſrahel
vincebat.ſi v̄o vel modicū manus remiſiſſet vince
bat amalech.inſignū ꝙ q̄ȝdiu eccleſia debite orat ꝓ
populo ſubdito eccleſia ꝯtra inimicos ſpūales po-
pulus preualebit.⁊ melius in omibꝰ bonis oꝑibꝰ
expediet. Vñ Leuiti.iiij.Orante ꝓ eis ſacerdote ꝓ
picius erit dominꝰ. Item Ihero.⁊ ponik in ca.diſ.
xxxiij.ſi q̄s vult. Moyſes inq̄t ad bella nō vadit vt
pugnat ꝯtra inimicos.ſꝫ q̄d facit orat.⁊ dū orat vin
cit ppl̄s eiꝰ.ſi relaxauerit ⁊ dimiſerit manꝰ eiꝰ ppl̄s
eius vincik ⁊ fugak.Oret igik ſacerdos eccl̄ie indeſi-
nenter vt vincat ppl̄s q̄ ſub ip̄o eſt hoſtes inuinci-
biles amalechitas q̄ ſunt demones impugnantes
eos qui volunt pie viuere in chriſto.hec ille. Item
magr̄ hyſtoriarꝝ dicit. Alexander rex paganꝰ orati
one iudeos incluſit inter montes caſpeos Si ergo
ad preces pagani regis deꝰ tm̄ fecit multa plura fa-
ciet ad preces fidelis xp̄iani. Tertio pōt dici pre
cioſa orōnis v̄tus q꞉ malas deꝑmit cogitationes.
Vnde auguſt.in ep̄la ad Iulianū comitem.Si in-
quit cogitatiōes huiꝰ ſeculi male ⁊ ſordide turbāt
cor tuum et cogunt illicitum aliquid perpetrare .ꝑ
orationes puras ⁊ vigilias ſanctas depellentur ab
anima tua.Oratio namq̄ȝ grandis eſt munitio ani-
me.per orationes puriſſimās omnia nobis vtilia a
deo tribuunk ⁊ cuncta noxia effugantur ⁊ ne diuti
us de hoc diſputem vel immorer.ſicut ex carnalibꝰ
eſcis alitur caro.ita ex diuinis eloquijs et oratiōibꝰ
interior homo nutritur ⁊ paſcik hec ille. Quarto
orationis v̄tus pōt dici precioſa ꝓ eo ꝙ orare ē oc-
cupatio maxime lucratiua. Vnde oratione omni
tempore poteſt homo lucrari.ſ.in hyeme in eſtate.i
ſereno ⁊ in pluuiali tempore.nocte die in diebꝰ fe-
ſtiuis ⁊ ferialibus.in īfirmitate.⁊ in ſanitate.⁊ in iu
uentute ⁊ in ſenectute.ſtando et eundo in domo et
extra domum.immo ⁊ quandoq̄ȝ vna hora plus lu
cratur vnus homo orando q̄ȝ omnes mūdani mer
catores mille annis in negociando. Ac etiam vt di
cit Parik. plus aliquando vetula iuſta acquirit de
celo vna hora orādo q̄ȝ mille milites peccatores ar
mati contra hoſtes corporales preliando.quia de-
uota oratione acquirit homo regnū celorꝝ.ſicut ex-
emplum habemus Math.xxvij.de latrone in dex-
tro latere xp̄i pendēte.q̄ deum deuote orando dixit
Memento mei domie dū veneris in regnū tuum.
Cui ſtatim xp̄s dixit. Amen dico tibi hodie mecuꝫ
eris in paradiſo. Quinto orōnis virtus dici pōt
precioſa eo ꝙ orare opus quaſi maximū eſt hono-
ris. Nam nonne magnus honor eſſet paupi ſi ha-
beret tantam gratiam a rege ſuo terreno ꝙ familia-
riter quotidie quotiens vellet poſſet ſecū loq̄ et rex
domeſtice ⁊ amicabiliter ipſum alloquerek.ſed cuꝫ
oramus ipſi cum deo loquimur.cum vero legimꝰ
deus nobiſcuꝫ loquitur. Vnde yſidorus in d̄ ſum-
mo bono.libro.iij.capitulo.viij. Qui iquit vult cū
cum deo ſemper eſſe frequenter debet orare.frequē
ter legere.nam cum oramus ipſi cū deo loquimur
Cum vero legimus deus nobiſcum loquitur.

Sexto orationis virtus dici poteſt precioſa ꝓ eo
ꝙ infirmitates tam mentis q̄ȝ corporis multotiens
ſanat.⁊ vitam ꝓlōgat. Vnde dicik Iacobi.v. Ora-
tio fidei ſaluabit infirmū. ⁊ alleuiabit eum dominꝰ
⁊ ſi in peccatis ſit dimittentur ei.Et ideo merito di
cit ſcriptura Eccleſiaſtici.xxxviij.capitulo. In tua
infirmitate ne deſpicias teipſum. ſed orabis deum
⁊ ipſe curabit te. Vnde quarti Regū.xxiiij.⁊ Iſaie.
xxxviij.legik ꝙ egrotauit rex Ezechias vſq̄ȝ ad mor
tem.⁊ introiuit ad eum yſaias filius amos ꝓphete
⁊ dixit ei.hec dicit dominus.diſpone domui tue.q꞉
morieris ⁊ non viues.⁊ conuertit ezechias facieꝫ ad
parietem.⁊ orauit ad deum ⁊ dixit. Obſecro domi
ne memento queſo quomodo ambulauerim coraꝫ
te in veritate et in corde perfecto.⁊ quod bonuꝫ eſt
in ocul̄ tuis fecerim.⁊ fleuit ezechias fleto magno.
et factum eſt verbum domini ad Yſaiam dicens.va
de ⁊ dic ezechie hec dicit dominus deus dauid pa-
tris tui.audiui orationem tuam ⁊ vidi lacrymas tu
as ecce ego adijciaꝫ ſuper dies tuos quindecim an
nos ⁊ de manu regis aſſyriorū eruam te ⁊ ciuitatē
iſtam et protegam eam. Septimo orationis vir
tus dici poteſt p̄cioſa pro eo ꝙ oratio liberat a mū
dano obprobrio.et de mortis corporalis ꝑiculo. vt
patet thobie.iij.⁊ viij.d̄ thobia ⁊ ſara raguelis filia
Item Dañ.xiij.de ſuſanna. Iteꝫ heſter regina ora-
tiōe meruit populum ſuum a morte liberare ⁊ eo-
rum inimicum Aman regis imperio patibulo ha-

bere peremptum. vt patet Hester.xiiij. Item an-
na vxor helchane oratione liberata est de sterilitatꝭ
obprobrio ⁊ concepit ⁊ pepit samuelem ꝓphetā exi
mium domini.j.Regū.j. Octauo orōnis virtus
dici potest preciosa.qr a ꝑsecutoribus liberat ⁊ i bel
lo coporali victoriam obtinet.vnde oratione iacob
liberatus est de ꝑsecutiōe esau fratris sui.vtꝫ Gen̄.
xxxvij.Item oratiōe manasses liberatus est de car
cere.⁊ de compedib⁹ regis assyrioꝝ ⁊ restitutus est
ad regnū suum.vt patet.ij.paralꝭ.xxxiij.Item quā-
do iosue cū exercitu suo pugnaret ꝯ amalech moy-
ses ascendit in verticem montis ⁊ cū leuasset man⁹
ad deum orando vincebat iosue.ꝫ qn̄ paululuꝫ ces-
sauit ab oratione vicebat amalech .vtꝫ Exod.xvij.
Item ad orōnem iosue steterūt sol ⁊ luna donec vl
cisceretur se deus de inimicis suis.stetit em̄ sol i me
dio celi ⁊ nō festinauit occumbere spacio vnius di-
ei.non fuit aūt ante nec post tam longa dies.vt dici
tur Josue.vij. Item iudas machabeus ꝯmissurus
bellum cum inimicis orauit ⁊ victoriam obtinuit.
vt patet.j. Macha.iij.iiij.⁊ viij. Iteꝫ.ij macha.viij.
et.xix.⁊ multis alijs locis.sed in duobus bellis ꝑci
pue.non em̄ legiꝭ eum orasse primo contra regē an
tiochum eupatorem ⁊ tūc in bello cecidit.vt patet.
j.macha.ix.Item ionathas videns ꝙ omnes exce-
ptis paucis exercitus sui dereliquerunt eū pugnā-
tem contra alienigenas scidit vestimenta sua ⁊ ora
uit ad dn̄m.⁊ postea victoriam obtinuit gloriosam
vt patet.j.Machabe.xj. Nono orōnis ṽtus dici
potest ꝑciosa pro eo ꝙ oratio celum claudit ⁊ ape
rit.vnde Helias oratione clausit celū intantū ꝙ tri
bus annis ⁊ sex mensibus suꝑ terraꝫ pluuia nō de
scendit.⁊ iterū oratione celum referauit ⁊ celū abū
danter dedit pluuiam.⁊ terra fructū suum ꝓtulit ꝑ
ciosum.vtꝫ.iij.Reguꝫ.xviij.⁊ Jac.v.ca. Decimo
orationis virtus dici potest preciosa ꝓ eo ꝙ cōfert
homini fidem catholicam ⁊ spūssancti inspiratio-
nem.vnde cornelius paganus virtutē orōnis visita
tionem meruit habere angelicaꝫ.baptismi sacramē
tum ⁊ spūssancti inspirationeꝫ.vt patet Actu.xiiij.

Undecimo orōnis ṽtus dici potest preciosa ꝓ
eo ꝙ vindicte dei resistit ⁊ ea a populo penitenti ex
pellit.vt patet Jone.iij.vbi legiꝭ ꝙ domin⁹ dixit ad
Jonam ꝓphetam Surge et vade in niniuen ciuita
tem magnā ⁊ predica ibi meam ꝑdicationeꝫ quam
ego loquar ad te.Et surrexit Jonas ⁊ abijt in nini-
uen iuxta ṽbum domini.⁊ niniuen erat ciuitas ma
gna iteneris triū dierū. Et cepit Jonas introire ci-
uitatē itinere diei vnius exclamauit ⁊ dixit.adhuc
quadragtnta dies ⁊ niniue destrueꝭ. ⁊ crediderunt
viri niniuite domino ⁊ predicauerunt ieiuniū. ⁊ ve
stiti sunt saccis a maiore vsqꝫ ad minorem.⁊ ꝑuenit
verbū ad regem niniue ⁊ surrexit de solio suo ⁊ ab-
iecit vestimentū suum a se ⁊ indutus ēst sacco et se-
dit in cinere ⁊ clamauit ⁊ dixit i niniue ex ore regis
et principum eius dicens.hoim ⁊ iumētata boues
et pecora nō gustent quicq̄ꝫ nec pascanꝭ.⁊ aquā nō
bibent.⁊ operianꝭ saccis hoies ⁊ iumenta.⁊ clamēt
ad deum in fortitudine.⁊ ꝯuertaꝭ vir a via sua mala
et ab iniquitate que est in manibus eoruꝫ.quis scit
si conuertaꝭ ⁊ ignoscat deus et reuertatur a furore
vie sue ⁊ non peribimus.⁊ vidit deus opera eorum

Et quia cōuersi sunt a via sua ⁊ misertus est deūs
super maliciam quam locutus est vt faceret eis et
non fecit. Sed hic oritur dubiū qualiter intelli
genda sunt verba supradicta ꝓphete in persona dei
loquentis ⁊ dicentis.Adhuc quadragita dies ⁊ ni-
niue subuerteꝭ. vnde videtur verba huius ꝓphete
manifeste obuiare dictꝭ ꝓphete in persona dei Ma
lach.iij.dicentis.Ego dominus ⁊ non mutor. nam
vt supra diciꝭ vidit deus oꝑa eorum.s.niniuitarum
et qr conuersi sunt a via sua ⁊ misertus est deus su-
per maliciaꝫ quam locutus est vt faceret eis non fe
cit.Ex quo plane videꝭ sequi ꝙ deus mutauit sen-
tentiam suam.⁊ ꝓpheta in persona dei loquentꝭ fal
sissime ꝓphetauit.Hinc diciꝭ ꝙ huius ꝓphete ver-
ba supradicta sic̄ ⁊ multa alia dicta scripture sacre ĭ
telligenda sunt ad sensum quo fiunt ⁊ nō ad sensuꝫ
quem faciunt.vnde verba supradicta ꝓphete intel-
ligenda sunt sub ꝯditione tacita licet non expressa.
Unde Linconi.dicto.cxxxiij. In ꝓphetia inq̄t cō-
minationis est sermo nō simplr̄ assertiuus ei⁹ rei
quam cōminaꝭ.sed eius intelligentie ẜm quam ad
implebiꝭ.qd̄ pōt intelligi exemplo cōiter loquen-
tium .esto em̄ ꝙ video aliquem sedenteꝫ super stru
em combustibilem ⁊ ꝙ accendaꝭ strues eo ignoran
te ⁊ supersedente.qui si se non ammoueat combu-
reꝭ.nonne volens eū premunire de periculo immi
nēte clamabo ad eū ardebis iā ardeb.quē tn̄ scio nō
arsurū si velit eum ammouere.⁊ scio eum em̄ arsu
rum nisi se ammoueat.Affirmo itaqꝫ predicatū de
subiecto non simplr̄.sed eo manēte in statu in quo
iam est.vtpote eo perseuerāte in sessione super stru-
em accensam.sed non affirmo illud de eo sine perse
uerantia in sessiōe.ipam aūt perseuerantiam in ses-
sione non affirmo nec nego.qr posita est in arbitrio
libero sedentis.Similiter si videro seruum meum
deliquisse.vellemqꝫ vt peteret veniā ꝓ delicto ⁊ di-
spono me punire eum si non petat veniam ⁊ parce
re ꝓpono si veniam petat.sed quasi commouēs eū
ad petendū veniam.dico ego scorpionib⁹ te cedaꝫ
affirmans predicatuꝫ de subiecto ꝑtinaci in delicto
non simpliciter de eo qui deliquit ipsam aūt perti-
naciam in delicto neqꝫ affirmo neqꝫ abnego a subie
cto.sed relinquo illud in eius libero arbitrio. vnde
siue futurū sit qd̄ ꝯminor siue non .nihi min⁹ ver⁹
est sermo meus ꝯminatorius .si em̄ mutet suaꝫ per
tinaciam in delicto ⁊ mutato nihil pene cōminat⁹
sum.vnde licet non cedam illū.falsus non sum.im
mo magis falsus essem si illum cederem.qr hac in-
tentione ꝯminatus sum eū vt mutatum nō cedereꝫ
et hoc mō sermo quem proferebat ionas ad niniui
tas non fuit affirmans subuersionē corporalem eo
rum hominū.sed eoꝝ hoim ꝑtinacium ⁊ perduran
tium in malicia sua.ipam aūt perdurationem i ma
licia non affirmabat.ꝫ hoc relinquebaꝭ eorū ꝓprio
arbitrio.vnde si perdurassent in malicia sua ſbuer-
si fuissent corporaliter.⁊ verus fuisset sermo ꝓphe-
te.cum ṽo non ꝑdurauerunt in malicia ꝫ se muta-
uerūt in melius cum de illis ꝯmutatis i bonū nul-
lam corporalem subuersioneꝫ affirmabat sermo il-
le.⁊ licet illis non eueniret corporalis ſbuersio nul
la subsu t in sermone illo falsitatis significatio.affir
mabat igiꝭ sermo ille ꝓpheticus q̄tum fuit signifi-

catione illius sermonis spūalem subuersionē in il-
lis hominib⁹ que futura fuit ꝛ corpalem subuersio-
nez nō de hominib⁹. ꝟ de ptinacib⁹ in malicia quā
pertinaciā tū non affirmabat de illis. si aūt corpalē
subuersionem de hominibus simplr asseruisset ser
mo falsus fuisset. Sed que fuit assertio ꝓphete ꝓfe-
rentis illum sermonez ex ptinentia littere illius ꝓ
phete videtur nō asseruisse intellectū spūalez. ꝛ cō-
stat ꝙ intellectū falsum litteralem nō asseruit. Asse-
ruit ergo intellectū litteralē verū. s. subuersionē li-
teralem de pertinacibus. ptinaciam tū non asseren
do ꝛ ita videt ꝙ ꝑ spūm ꝓphetie eleuata fuerit mēs
eius ad videndū veritatez sensus illius litteralis. ꝟ
nō manifestata fuerat ei veritas intelligentie spūal
nec veritas eius an ꝯmansuri essent pertinaces in
malicia. an nōnulla veritas determinata illius ser-
monis illi fuit manifestata. ꝟ solū sciuit loquentem
ad se. ꝛ ꝓphetare iubentem deum esse. ac per hoc ve
ridicū ꝛ ita sermonē illū esse verū. licet lateret illum
veritas quā determinate ꝓnunciauit. hec linco.

Duodicimo orōnis virtus dici pōt ꝑclosa eo ꝙ
qōammodo resistit deo. Unde legit Exod. xxxij. ꝛ
Deut. ix. ꝙ deo ꝓponēte ꝑcutere populuz suū ictu
vindicte ꝓpt suaz rebellionē et ydolatriam. moyses
intantū orauit ꝓ populo ad deum vt auerteret iraz
suam ab eis. Cui dixit deus. cerno ꝙ populus iste
dure ceruicis sit. dimitte me vt irascat cōtra eos ira
mea vt destruam eos. Sup quo dicit beatus ihero.
in minori breuiario. Moyses iquit quodammodo
resistit deo suis precibus sanctis. sic ꝙ non ꝑcussit
populum suum. Et dicit ihero. Uidete potestatem
moysi. quid ei dicit dñs deus Dimitte me. vim mi
hi facis. preces tue quasi tenent me. manū meā reti
nent orōnes tue. ego mitto sagittas ꝛ iacula. ꝛ orō-
nes tue ꝓtegūt populū. dimitte me vt ꝑcutiā popu
lū istū. simulqꝫ ꝯsiderate miaz dei qñ dicit dimitte
me. oñditqꝫ qꝛ si nō dimiserit moyses orare de⁹ nō
ꝑcutit. si ergo tu dimiseris orare ego ꝑcutiā. ꝛ sic ꝑ-
cib⁹ moysi ꝓpulsata est ira dñi a populo dei. hec ie-
ro. ꝛ ex istis sanctoꝝ dictis ꝛ sacre scripture senten-
tia tam exiliter ꝯgregatis aliqualit liquet ꝙ̄ magna
est virtus ꝛ ꝑciositas deuote orōnis. ꝟ ꝓ eo ꝙ sic di
cit crisost. ope. imp. omel. xv. Orationis ꝟtus ē op⁹
iusticie. orō aūt qsi odor suauitatis est boni operis
mō sicut res aliqua sine odore pōt esse. odor autē si
ne aliqua re esse nō pōt. sic opus bonū sine oratiōe
aliqd est. oratio aūt sine bono opere nihil est.

Capitulum XXXVI

Secundo principaliter videndum est qd vel q̄ reqrunt ad orōnez ad hoc ꝙ suaz retineat efficaciā et ꝟtutem

¶ Pro quo notandū ꝙ ad orōez debitā ꝛ deo
placentē inter cetera. x. spāliter requirūtur. Pri
mo reqritur ꝙ sit cū humilitate. vñ Judith. ix. Hu
milium ꝛ mansuetoꝝ sꝑ placuit tibi depcatio. Itez
ps. Respexit deus in orōnē humiliū ꝛ non spreuit
preces eo. Itē eccl. xxxv. Orō humiliātis se nubes
penetrat. qd ꝯsiderans dauid q̄ postqꝫ ꝯtra volun-
tatē dei populū suū numerauit ꝯfitendo pctm̄ suū
miscdiam diuinā humiliter postulauit dicēs. Pec
caui valde in facto hoc. sed precor dñe vt transferas
iniqtatē serui tui. qꝛ stulte egi. ꝛ seqtur. cum vidisset
dauid angelū populū suum cedentē dixit ad domi
nū. Ego sum q̄ peccaui ꝛ iniq egi. isti oues sunt. qd
fecerūt. vertat obsecro man⁹ tua ꝯtra me. ij. Regu
ulti. Item rex ezechias humili orōne. xv. annis vi-
tam suā ꝓlongatā obtinuit. vtz. iiij. Reg. xxiiij. ꝛ ij.
Parali. xxij. ꝛ Isa. xxxviij. Itē mulier chananea se
humiliauit catello seipam ꝯpando. cū xp̄s cani eaz
ꝯparasset. ꝛ ꝓpt illā humiliatiōez meruit a xp̄o ob-
tinere qd a xp̄o deprecasset. s. filie sue a demonio li-
berationē. vñ dixit sibi xp̄s. ꝓpt hūc sermonē exiuit
demoniū a filia tua. Math. xv. Scdo ad hoc ꝙ
oratio sit deo placita requirit ꝙ sit cū fide perfecta.
nā vt dicit apl's Hebre. xj. Sine fide impossibile ē
placere deo. ꝟ orō illi⁹ q̄ deo nō placet. s. ꝓpter defe-
ctū fidei ꝟ magis displicet non meret audiri. vnde
grego. ꝛ ponit in ca. iij. q. vij. in grauib⁹. Cunctis in
quit liquet ꝙ cū is q̄ displicet ad intercedendū mit
titur irati animus ad deteriora ꝓuocat. Scriptum
quippe est. victime iptoꝝ abhominablies sunt deo.
sicut dicit xp̄s Math. xj. Oia q̄cunqꝫ petitis credite
qꝛ accipietis ꝛ euenient vobis. vñ pr̄ pueri habētis
spm̄ mutū cū fide orauit salutē filij sui dicēs Credo
dñe adiuua incredulitatē meā ꝛ iō ꝓmeruit habe-
re filiū suū a demonio liberatū vtz Mar. ix. Itez fi-
de magna maria magda. corde deuoto licet tacens
ore diuinā exorauit miam. ꝛ iō meruit audire xp̄m
sibi dicentē. Remittunt tibi peccata tua. Et subdit
fides tua te saluā fecit. Luc. vij. Itez cū magna fide
orauit centurio ihm vt sanaret puerū suū paliticuz
in domo sua iacentē. ꝛ ait sibi. Ego veniā et curabo
eū. ꝛ rñdens centurio ꝛ dixit. Dñe nō sum dign⁹ vt
intres sub tectū meū ꝟ tm̄ dic verbū ꝛ sanabit puer
meus. Cuius fidē ꝯmendās xp̄s sequentib⁹ se dixit
Non inueni tantam fidem in israel. ꝛ iō centurioni
dixit. Uade et sicut credidisti fiat tibi. et sanatus est
puer eius ex illa hora. vt patet Math. viij. Tertio
ad debitam orōnem reqrit ꝙ fiat cū firma spe impe
trandi qd petimus. nam vt dicit Isi. in de sum. bo.
lib. iij. ca. vij. Inaniter oramus si spei fiduciam nō
habemus. petat ergo vnusqsqꝫ vt aplus ait. In fide
nihil hesitans. hec ille. nam vt dicit cris. omel. xliij.
ode. imp. Patrem magis qꝫ dñm voluit deus se di
ci vt nobis fiduciaz daret ad petendū. ꝛ spem largā
ad impetrandū. Item Luc. xj. dicit xp̄s. petite ꝛ da
bitur vobis. querite et inuenietis. pulsate et aperie-
tur vobis. Super quo augu. non tantū inquit hor-
taret deus vt peteremus nisi dare vellet. erubescat
ergo humana pigricia. pl⁹ vult ille misereri qꝫ nos
a miseria liberari. Item christus Luc. xj. dat nobis
fiduciam magnā orationi iugiter instare. ꝓmittēs
ꝙ orationi perseueranter debite instantes. tandē ꝓ
culdubio exaudient qd ibidem oñdit per parabolā
di. Quis vr̄m habet amicū ꝛ ibit ad illuz media no
cte ꝛ dicet illi. amice accōmoda mihi tres panes qꝛ
amicus meus venit ad me de via ꝛ non habeo qd
ponam ante illum. Et ille deintus rñdens dicat. no
li mihi molestus esse iam ostium meū clausum est
et pueri mei mecum sunt in cubiculo non possum
surgere ꝛ dare tibi. ꝛ ille si pseuerauerit pulsans. di
co vobis ꝛ si nō dabit illi surgēs eo ꝙ amicus eius
sit ꝓpter improbitatē tamen eius surget ꝛ dabit illi

quotquot habet necessarios. Spūaliter fm Augꝰ.
Bedā ⁊ odonem ⁊ alios doctores. Amicus noster
ad quē in nocte nostre necessitatis currere debemꝰ
dñs noster iesus xp̄s est. cuius amici efficimur. cū
eius volūtati ⁊ p̄ceptis humiliter obedimꝰ dicēte
seipso Joh. xv. Vos amici mei estis si feceritis q̄
precipio vobis. Amicus aūt ille q̄ de via venit ad
nos est amicus nr̄. q̄ totiēs a nobis recedit. quoti-
ens sue nostreq̄ȝ salutis oblitus ad terrena cōcupi
scēda exit. tunc vero de via iniq̄tatis ad nos venit
qñ de strepitu terrenarū cupiditatū ad meditandū
de sua nostraq̄ȝ salute redit. Redit autē famelicus
q2 in terrenis cupiditatibus nulla saturitas inueni
tur. Vnde Eccs. v. Auarus nūq̄ȝ replebit pecunia
cibus em̄ anie gr̄a dei est diuina eloquia et deuote
orōnes. vñ Augꝰ. in ep̄la ad Julianū comitē. sicut
em̄ ex carnalibꝰ escis nutrit caro. ita ex diuinis elo
quijs ⁊ orōnibꝰ interior hō nutrit ⁊ pascit. vñ in cō
firmationē huius dicit xp̄s Math. iiij. Nō in solo
pane viuit hō. sed in om̄i v̄bo qđ ꝓcedit de ore dei
sed hunc cibum spūalem ad refocillandū amicum
nostrū. s. animū nostrū nō habemꝰ a nobismetipis
Ideo de media nocte peccati ⁊ ignorātie ꝙ̄cito sur
gendū est ad amicū nostrū. s. iesum xp̄m festinātér
postulando ab eo vt aperiet nobis ostiū. i. intelle-
ctum scripture ⁊ prestet nobis tres panes. s. fidem
spem ⁊ charitatem. q̄bus animi nr̄i esuries valeat
saciari. sed iam ostiū intellectꝰ. i. scripture clausum
est ⁊ hoc ꝑ negligentiā sacerdotū. q̄ vt dicit Chris.
omel. xlj. ope. imp. claticularij sunt ad q̊s ꝑtinet ꝑ
verā predicationē aperire ppl̄o ostiū intellectꝰ scri
pture sacre iuxta illud Malach. ij. Labia sacerdo-
tū custodiunt scientiā ⁊ legē requirant ex ore eius
q2 angelus dñi exercituū est. sed iam pueri cū xp̄o
sunt in cubili. i. sancti ap̄li martyres augu. Hiero.
Grego. Ambro. ⁊ ceteri fideles doctores q̄ olim fi-
deliter p̄dicauerūt verbū dei ꝓpter coꝝ doctrinā et
sanctā ꝯuersationē sunt cū xp̄o in requie sempiter
na. ⁊ iam vltra nō vult xp̄s surgere in ꝓpria ꝑsona
vt olim in carne mortali ⁊ satiare desideriū populi
sua p̄ntia corporali et doctrina sicut olim satiauit
desideriū ap̄lorū. sed iam ordinauit suos vicarios
id est sacerdotes ad aperiendū ppl̄o intellectum sa
cre scripture ad pascendū eos dulcedine verbi dei.
qđ nisi fecerint damnabunt pro ignorātia ppl̄oꝝ.
vñ Jsid. in de sum. bo. li. iij. ca. xlvj. Sacerdotes in
quit pro populoꝝ iniquitate damnabuntur si eos
ignorantes non erudiūt. aut peccātes nō arguunt
dicente dño per ꝓphetā. Speculatorem te dedi do
mui israel si nō fueris locutus vt se custodiat impi
us a vita sua impia. ille in iniquitate sua morietur
sanguinē eius de manu tua requiram. Sed nūq̄d
ignorās populus excusabilis erit de sua iniquita-
te. Ad hoc r̄ndit Cris. omel. xlj. ope. imp. dicens ꝙ
non pōt esse dānationis excusatio. veritatis igno-
rātia. q̄bus esset inueniēdi facultas si fuisset querē
di oportunitas. nā vt dicit doctor de lyra. sup. xiiij.
ca. Act. aposto. ꝙ si aliq̄s paganus cōuerteret se ad
deprecandū deum orando diligēter ⁊ ꝑseueranter
vt dirigat eum ad salutē ⁊ a peccatis inq̄ȝtum suffi
cit caueat deus reuelabit sibi de fide catholica q̄ȝtū
necessariū est ad salutē. vel mittet sibi p̄dicatorem
fidelem ad ipsum informandū. Exemplū huiꝰ ha
bemus Act. xiiij. de cornelio qui deum timuit. ini
quitatem fm scire suum euitauit. multas elemosy
nas fecit ⁊ deū sem̄ꝑ deprecabat vt veram fidē sibi
ostenderet. ⁊ tādem sicut erat in orōnibus suis de-
us misit ad eum angelū suum qui sibi dixit. corne
li orōnes tue ⁊ elemosyne ascenderūt in memoriā
in conspectu domini. ⁊ dixit vt mitteret nūcios ad
petrū vt veniret ad eū. ⁊ de fide recta sufficiēter in-
formaret qđ ⁊ factum est. Sic certe si populus ad
huc cecus ⁊ ignorans abstineret se ab iniquitate. ⁊
elemosynam daret perseueranter ieiunijs ⁊ oratio
nibus insisteret. non dubium quin deus daret eis
misericorditer quicquid est necessariū ad salutem
corporis ⁊ anime in tempore oportuno. vñ in con-
firmationē huius dicit christus Luce. xj. Ego di-
co vobis petite ⁊ accipietis. querite et inuenietis.
pulsate et aperietur vobis. Sup quo actor. in istis
inquit v̄bis ostēdit nobis saluator quō postulan-
dū sit ad hoc ꝙ mereamur audire. nō em̄ si sola vo
ce. sed ⁊ hoc corde p̄camur audire meremur. dicē-
te christo Matth. vij. Nō omnis q̄ dicit mihi dñe
dñe intrabit in regnū celoꝝ. sed q̄ facit voluntateȝ
patris mei q̄ in celis est ipse intrabit in regnū celo
rum si igit voluerimus in nostris orōnibus a deo
audiri ⁊ finaliter in regnū celorū intrare petamus
corde deuoto orādo. q̄ramus instāter ꝑseuerando.
⁊ pulsemus bene operando. ⁊ nō dubitemus tunc
aperiet nobis. s. sufficiēs intellectus veritatis. ⁊ tā
dem ianua regni celestis. veruntñ non obstante ꝙ
xp̄s p̄dicto mō ad salutē ꝓmissis nos inuitat. ⁊ sa-
lutē petere impat. ⁊ nihil petere p̄cipit nisi ꝙ dare
cupit. Tamen ad petendū ⁊ impetrandū salutē ni
mis sumꝰ neglgētes. sed si ingruat aliq̄ necessitas
corporalis vel periculosum solliciti sumus. dormi
re nō possumus. sed media nocte si oportuerit sur
gentes festinātér discurrimus. amicos ⁊ vicinos fa
tigamus. fletibus. p̄cibꝰ ⁊ ꝓmissis pulsare nō cessa
mus donec qđ nobis deerat accipiamꝰ. cū vero in
gruat nobis assidue maxima oium necessitatū eui
tatio. vicȝ mortis eterne. ad hanc tamē euitādā ne
gligentes sumus. dormimus in peccatis ⁊ non sur
gimus ꝑ verā pniāȝ deū fletibus ⁊ p̄cibus ⁊ emen
dationis ꝓposito ⁊ ꝓmisso nō pulsamus. q̄tenꝰ di-
missis peccatis nr̄is mortē eternā euitare valeamꝰ
nō obstāte veritatis certissima ꝓmotione dicētis.
Vis qui petit. s. mō p̄dicto accipit. ⁊ q̄ querit inue
nit. ⁊ pulsanti aperiet. Et ad dandā nobis maioreȝ
confidentiā ad obtinendū qđ debite petimꝰ in orō
ne addit xp̄s aliud valde notabile exemplū ibideȝ
dicēs. Quis ex vobis hñs patrē petit panē. nūq̄d
lapidē dabit illi. aut piscem. nunq̄d ꝓ pisce porri-
get serpentē. aut si petierit ouum nunq̄d porriget
ei scorpionē. si igitur vos cū sitis mali nostis bona
dare filijs v̄ris quātomagis pater vester celestis de
celo dabit spm̄ bonū petētibꝰ se. Spūaliter ꝑ panē
significat charitas qua aīa reficit. q2 sicut sine pa
ne mensa q̄si vacua apparet. ita sine charitate alie
v̄tutes q̄si ꝓ nihilo habent. Vñ patet per ap̄lm. j.
Choꝝ. xiij. Sed ecōtra per lapidē intelligeret odi-
um quo cor hominis in malicia induratur. Per pi
scem qui in absconditis aquarū viuit fides que de

absconditis ꝛ inuisibilibus est exprimit. ꝛ sicut pisces in aqua. ita fides in aqua baptismatis ↄsecratur. ꝫ ecōtra ꝑ serpentē venenū infidelitatis vel heresis significat. Per ouum q̄si spes intelligit. quia sicut in ouo est spes fet⁹ ꝫ nōdū videt sic ꝓut dr̄. j. Joh. iij. Filij dei sumus sed nondū apparuit nob quid erimus. scimus q̄m cū apparuerit similes ei erimus q̄ñ videbimus eū sicuti est sicut et ille sanctus est. Et sicut fetus in ouo fouet ita fideles fouent in spe. ꝛ sicut fetus nascit testa frangit. ita q̄ñ in celo nascemur spes euacuabit. dicente ap̄lo. Cū venerit qđ ꝑfectū est euacuabit qđ ex parte est. Sꝫ ecōtra per scorpionē q̄ cauda pungit. i. in fine corporis ꝑcutit. finalis impenitētia. i. desꝑatio denotatur. Si q̄s igitur a patre celesti qui summe misericors est. summe benignus. summeq̄ꝫ suos diligit filios si postulauerit fidē. spem ꝛ charitatē. nunq̄d dabit ei vitia ꝑdictis ṽtutibus ↄtraria. i. infidelitatem. desperationē ꝛ mentis duriciā. q. d. sciatis firmiter q̄ nō sed potius si aliq̄s ꝑdestinatus ꝑ ignorantiā ab eo sibi noxia postularet. ipse q̄ nouit melius quid nobis expediat eum nō audiret. vñ paulus q̄ñ cū temptatione carnis vexatus esset rogauit amotionē stimuli carnis sue. sed q̄ꝛ deus sciuit maximū meritū temptationis resistentiā existere. ideo eū nō audiuit. ꝫ dixit sibi. sufficit tibi gr̄a mea vñ Aug. in de sermonib⁹ sermone. liiij. Nō inquit audiuit dñs paulū ad voluntatē. ꝫ exaudiuit eum ad salutē. nō est magnū exaudiri a deo ad voluntatem. nā ad voluntatē exauditi sunt demones et in porcos quos petierāt ire ꝑmissi sunt. ad voluntatē etiā ꝓnceps eoꝝ sathanas est exauditus a q̄ petit⁹ est iob temptandus. Noli igit habere ꝓ magno exaudiri ad voluntatē. q̄ꝛ q̄ñ deus iratus dat qđ petis ꝓpicius negat qđ petis. hec ille. Itē sicut legit Nume. xj. Populus israheliticus petijt carnes in deserto. ꝛ dñs iratus cōcessit eis. Itē nō placuit dō q̄ filij israhel petierunt sup̄ se regem. ꝛ tñ deus dixit. Samuel audi voces eoꝝ. j. Reg. viij. Ex quibus liquet q̄ non semp̄ exauditio ōronis est iudiciū diuine dilectionis. Quarto ad hoc q̄ ōrō sit efficax requirit q̄ fiat cū charitatis feruore. vñ Aug. in sermone de charitate. Sicut inq̄t radix oium bonoꝝ est charitas. ꝛ iō sicut germē arescit sine radice. sic ōrō marcida est ꝛ inutilis sine charitate. Hec ille. Item idē in suo encheridion. Fides inquit credit. spes ꝛ charitas orant. sed sine fide spes et charitas esse nō possunt. ac ꝑ spem ꝛ charitatē fides orat. et qđ desiderat obtinet. Quinto ad hoc q̄ ōrō sit efficax ꝛ ṽtuosa requirit q̄ fiat cū elemosyna ꝛ ieiunio. Nam spūs hec tria simul scꝫ ōronē. ieiuniū et elemosynā ↄiungit dicēs. Bona est ōrō cū ieiunio et elemosyna cū iusticia Thob. xij. Et iō vt legitur Math. ij. Magi cum thure in q̄ significat ōronis deuotio offerunt aurū in q̄ elemosyna. ꝛ myrrhā in q̄ significat maceratio corpis q̄ per ieiuniū efficit. Qui em̄ ieiunio corpus suū macerat dū misericordiam assumit dei miam ꝓuocat. ꝛ sic ōronem iuuat. Vñ esdras. Ieiunauimus inq̄t ꝛ rogauimus dominū ꝓ recto itinere ꝛ securo. ꝛ euenit nobis ꝓspere. j. Esdre. viij. Itē daniel Danielis. ix. Posui inquit faciem meā ad dñm deum meū rogare ꝛ depcari in ieiunio sacco ꝛ cinere. Qui vero elemosynā dat dum misericors ꝓximo existit. deū sibi misericordem inuenit. Unde dicit Math. v. Beati misericordes q̄m ipsi misericordiā cōsequent. vñ ysaie. lviij. Frange esurienti panē tuū. ꝛ egenos vagosq̄ꝫ induc in domū tuā. cū videris nudū operi eum. et sequit. Tūc inuocabis ꝛ dñs exaudiet. clamabis ꝛ dicet. Ecce assum. q̄ꝛ misericors sum dñs deus tuus. q̄ em̄ vult aliquid ab aliquo magno impetrare ꝑmittit munera vt facilius qđ voluerit impetret. vnde Genes. xxxij. Jacob volēs gr̄am ꝛ beniuolētiam fratris sui esau impetrare ꝑmisit munera dicēs. Placabo illū munerib⁹ q̄ ꝑcedūt. ꝛ postea videbo illū ꝛ forsitan ꝓpiciabit mihi. Dicit em̄ Crisomel. xv. sup̄ illud Math. vj. Cū aūt ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Q̄m oim malorū prima ꝛ fortiora sunt tria. scꝫ gula. auaricia. ꝛ vana gl'ia. aduersus q̄ dñs temptatōnis suscipiēs bella pugnauit ꝓ nobis cōtra gulā in heremo. ↄtra auariciā sup̄ montē. ꝛ ↄ vanā gloriā sup̄ pinnaculū tēpli. Itē oim bonoꝝ fortiora sunt tria. s. ōrō. elemosyna ꝛ ieiuniū. Elemosyna cōtra auariciā. ieiuniuꝫ cōtra gulā. ꝛ ōrō contra vanam gloriam. Nullū remedium potest esse contra vanā gl'iam nisi ōrō sola. ꝛ hec ipsa aliq̄ñ vanitatē generat nisi caute ꝓspexeris. scriptū est in lege. Non intres in conspectu domini dei tui vacuus. vacuus aūt intrat ante deum qui veniens ad orationē nullam elemosynam facit. non solum in veteri testamento. sed etiam in nouo precipit. vt ꝑ singulas septimanas vnusq̄sq̄ꝫ christianus aliq̄d in gazophilaciū mittat ad orationem vēturus. sicut ait ap̄ls. vnusquisq̄ꝫ vestrū per singula sabbata qđ sibi placuerit apud se ponat. vt nō cum veneno tūc collecta fiant. Itē añ orationē ꝑparat aiam suam qui faciens elemosynā venit ad orationē. sicut em̄ oleum accendit lumen lucerne. ita bona opera excitāt fidem cordis ꝛ dant confidētiam apud deū orandi. ergo elemosyna est preparatio ōronis. Vñ cornelius vir religiosus ꝛ timēs deum cū omni domo sua faciēs elemosynas multas plebi ꝛ deprecans semp̄ ꝛ ꝑ hoc disposuit se ad fidē vt ptꝫ Act. xiiij. vñ subdidit ibidem. Orationes tue ꝛ elemosyne ascenderūt in memoriam in ↄspectu dei. Itē ieiuniū adiutoriū est ōronis q̄ꝛ ōrō sine ieiunio gracilis est ꝛ infirma. Nā ōrō illa est fortis q̄ fit in spū humili ꝛ tribulato corde. sicut dicit ꝓpheta. Sacrificiū deo spūs ↄtri. ꝛc. spm̄ autē humilē ꝛ cōtribulatū cor habere nō potest q̄ manducat ꝛ bibit ꝛ delicijs fruit. q̄ꝛ panis cor hois confirmat. vinū autē letificat. Spm̄ ergo carnis nō permittit esse humilē ṽtus que fit ex pane. ꝛ cor cōtritum nō permittit esse iocūditas que venit ex vino. Ideo quādocūq̄ꝫ sancti ꝓ aliqua necessitate voluerint exorare deū. ieiunium cū oratione iunxerunt sicut daniel ꝛ ceteri. vnde quia virtus ōronis est ieiunium. ideo nunq̄ꝫ separant abinuicem. sed vbi simul ponunt. vnde Thobie. xij. Bona est ōrō cum ieiunio. Item Math. xvij. Hoc genus demoniorum non eijcitur nisi per orationem et ieiuniū. vñ sicut nec miles sine armis est aliq̄d. nec arma sine milite. sic nec oratio sine ieiunio. nec ieiuniuꝫ sine ōrone. Sed ex predictis trib⁹ bonis. prima est ōrō

q2 elemosyna de rebus exit. ieiuniū de corpe. oro vo nec de rebus nec de corpe. ſ; de aia pcedit ⁊ de corpe. Et ido oro q̄ſi dignioꝛ elemoſyna ⁊ ieiunio ponit media inter illas. q̄re pꝛima eſt elemoſyna. ſcōa orō. tercia ieiuniū. hec Criſ. ℂ Unde repington ſup euāgelia omel. xxv. Orō inquit nuncius eſt quē hō mittit ad deū. vt ab eo petat ſuccurſum. Iſte nūcius duas deberet habere pediſſeqs. qd bene figuratū eſt Heſter. v. ⁊ xv. vbi legit ꝙ heſter regina ingrediēs in atriū regis ad impetrādū grām p ppl'o ſuo habuit ſecū duas puellas. quarum vni innitebat ⁊ alia ad longitudinē veſtium in humū defluentē collegit ⁊ ſuppoꝛtauit. Spūaliter heſter interptatur abſcōdita ſiue eleuata. ⁊ ſignificat orōnē deuotā q̄ abſcondi debet in ſecreto thalamo coꝛdis. iuxta illud Matth. vj. Tu aūt cū oꝛaueris intra in cubiculū tuū. ⁊ clauſo oſtio oꝛa p̄rem tuū. ⁊ pater tu⁹ q̄ videt te in abſcōdito reddet tibi. Debet etiā orō eſſe eleuata cum magna deuotione ad deū. q2 vt dicit Aug. ſicut vox hois ſine modulatione eſt q̄ſi vox poꝛcoꝝ. ſic orō ſine deuotione eſt q̄ſi mugitus boum. De talibus loquit xp̄s Matth. xv. dicēs. ppl's hic labijs me honoꝛat coꝛ autē eoꝝ lōge eſt a me. Due autē puelle cū qbus regina venit ſignificant orōnē ⁊ ieiuniū. cū qbus orō nr̄a debet venire ad regē celoꝝ. puella cui orō innitit eſt elemoſyna q̄ orōnē ad deū itroducit. vn̄ Eccl. xxix. Cōclude elemoſynā in ſinu paupis ⁊ ipa oꝛabit p te. Itē Thobie. xij. dī ꝙ elemoſyna facit vitā inuenire eternā. Puella vo q̄ longitudīnē veſtiū ſuppoꝛtauit eſt ieiuniū. qd affectus canales reſtringit. ⁊ veſtes virtutū cuſtodit ⁊ ſubleuat ne i volutabꝛo vicioꝝ deturpent. de qbus dicit Apoca. xvj. Beat⁹ vir q̄ cuſtodit veſtimēta ſua ne nudus ambulet. Et ſicut heſter intrās cū duabus puellis pꝛedictis impetrauit grām a rege de ſaluatione ppl'i ſui. ſic orō deuota cū pꝛedictis ſpūalibus puellis. ſ. ieiunio et elemoſyna impetrabit vere penitētibus miſericoꝛdiā ⁊ veniā de peccatis. ⁊ ideo merito dicit apl's ad Hebꝛe. iiij. Adeamus cū fiducia ad thꝛonū gratie eius vt miſcōiam ꝯſeq̄mur. ⁊ gratiā inueniamus ⁊ auxilium ⁊c. Sexto ad hoc ꝙ orō ſit efficax requirit ꝙ mens ab omni iniquitate ieiunet. nā ſicut dicit pius Papa ⁊ ponit in ca. diſt. v. nihil em̄. Nihil em̄ inquit pdeſt homini ieiunare oꝛare et alia religionis agere bona niſi mēs ab iniq̄tate ⁊ ab obtrectatōis verbis lingua cohibeat. de quo ieiunio dicit dominus p pphetā Iſa. lviij. Nōne hoc eſt ieiuniū quod elegi diſſoluere colligationes impietatis. q2 ſicut ſm phm oēs virtutes ſunt cōnexe. ita certe oīa vicia ſunt connexa. intantū ꝙ qui reus eſt in vno diſpoſitus eſt ad omia alia. Sed pꝛo iſto eſt notandū ꝙ omne pctm̄ veniale vel moꝛtale aut eſt pctm̄ coꝛdis. oꝛis aut operis. q̄ niſi diſſoluantur ſemper per vnum aliud ſequit. de ieiunio vero ab iſto triplici genere peccati. pōt intelligi illō zacha. viij. Ieiuniū quarti ⁊ quinti ⁊ ieiuniū ſeptimi ⁊ ieiuniū decimi erit domui iuda in gaudiū ⁊ leticiā ⁊ in ſolēnitates pꝛeclaras. Ieiunium quarti. ſ. menſis eſt ieiunium coꝛdis. ſ. abſtinētia a quattuoꝛ malis interioꝛibus. ſ. a malis cogitationibus amoroſa in eiſde; expectatione a delectatione ⁊ a ꝯſenſu.

Ieiuniū quinti. ſ. mēſis eſt ieiuniū oꝛis a quintuplici mō peruerſe locutionis. ſ. a verbis pompoſis ſcādaloſis mendoſis iuramētoſis ⁊ ab oibus ceteris verbis ocioſis. Ieiuniū ſeptimi ſc; mēſis eſt abſtinētia a ſeptē peccatis moꝛtalibus ope non complendis. Ieiuniū decimi. ſ. menſis eſt abſtinētia a tranſgreſſione decē mandatoꝝ dei. ⁊ iſtud ieiuniū erit domui iuda. i. domui ꝯſciētie debite cōfitentis peccata ſua. gaudiū ſc; per fidē. ⁊ leticiā. ſ. p ſpem. ⁊ in ſolēnitates pclaras. i. leticias eternas. ad quas infallibiliter pducit taliter ieiunātes deuota orō p charitatē pfectā. Sed foꝛte hic dicit aliqs. dn̄e homo peccatoꝛ ſum. ⁊ ideo non pdeſt mihi oꝛare. q2 Ioh. ix. dī. Scimus q2 peccatoꝛes de⁹ nō exaudit. Huic rn̄det ſctūs Tho. ij. ij. q. clxj. vbi q̄rit. Nūqd peccatoꝛes oꝛando impetrāt aliquid a deo. ⁊ rn̄det dicēs. In peccatoꝛe duo ſunt cōſideranda. ſ. natura quā deus diligit. ⁊ culpa quā deus odit. ſi g̃ inq̄t peccatoꝛ in oꝛando aliquid petit inq̄ntum peccatoꝛ ſc; deſideriū peccati in hoc a deo nō exaudit. oꝛationē vero a bono nature pcedentē deus exaudit. nō quaſi ex iuſticia. q2 hoc peccatoꝛ non meret. ſed ex ſola ſua miſericoꝛdia. ⁊ tunc ad rationē pꝛeallegatam reſpondet p Aug. dicēs. ꝙ illud fuit verbu; iudei ceci nati nōdū in fide totaliter infoꝛmati ⁊c. Sed certe multi inſipiētes de ſuis peccatis multotiens diuinā imploꝛāt miſericoꝛdiā. ſed tn̄ ipſi tāq̄ rane in palude in ſuis voluptatibus pmanent. De qbus barāgarius ſup Apoca. ca. ix. tale ponit exēplum. Homo inquit quidā vſq; ad collū defixus in limo firmiter tenebat. Cunq; vidiſſet hoie; quēdam ptereuntē extendēs manū clamabat dicens. miſerere mei ⁊ extrahe me ab hoc luto ⁊ me a moꝛtis periculo eripe. cunq; veniret. ille manū quā extēderet ſub luto dimerſit. Cūq; ille q̄ ad ipm extrahendū venerat recedere vellet ille iterū vt eū extraheret poſtulauit. ⁊ cū ille miſcōia motus ſcōo manū extenderet. alius vo ſicut pꝛius manū retrahēs ſub luto dimerſit. cunq; hoc crebꝛius faceret. ille q̄ pꝛius miſcōia motus fuerat tādē iratus dixit. cur petis vt eruaris cū in tuo periculo optas exiſtere. exquo em̄ interitū tuum diligis fiat tibi qd optas. Iſto eodē inq̄t mō multi inſipiētes deū aſſidue depcant vt a vicijs ſuis ⁊ periculo moꝛtis eterne liberent. et ipſimet tn̄ voluptates ſuas ita cōplectunt ꝙ deū eos a periculo moꝛtis eterne eruere nō permittūt. de qbus cōquerit dn̄s p pphām Iſa. lxv. dicens. Expādi man⁹ meas tota die ad ppl'm incredulū q̄ gradit in via nō bona poſt cogitatōes ſuas ppl's q̄ ad iracūdiā me puocat an̄ faciē meā ſemp.

ℂ Septimo ad hoc ꝙ orō ſit efficax requirit ꝙ fiat cū magna deuotione ⁊ diligenti intentione ad deū. Sed quō oꝛādo deuotōem ⁊ intētōnē in deo figere debem⁹ oſ̄dam p exēplū de baliſtario qui vt limpidius videat ⁊ metā certius pcutiat vnū oculum claudit. q2 vno oculo clauſo virtus viſiua abūdātius ad aliū recurrit. ⁊ ois virtus vnita maioꝛ eſt ſeipſa diſperſa iuxta philoſophum. Sic ſpūaliter debet eſſe ex parte oꝛantis. Sunt autem in nobis duo oculi mentales. ſ. dexter ⁊ ſiniſter. Siniſter em̄ viſus eſt pꝛouidentia in tempoꝛalib⁹ que non phibet q̄uis nimia ſollicitudo circa tempalia phibe-

atur. Dexter enim oculus est ꝯtemplatio eternoꝝ. Cū igit̄ orōni insistere debemus oculū sinistrū tēporalibus intētum claudere debemus. i. ad tp̄alia nō respicere sed circa eterna. vt sagittā deuote orōnis certius possimus dirigere in deū. vt ipse nobis dicat illud Cantico. iiij. Vulnerasti me in vno oculoꝝ tuoꝝ. i. in oculo ꝯtemplationis tue per deuotā orōnē me ad miscðiaꝫ declinasti. Hec cōsiderans rex ezechias qui volēs deū orare ꝯuertit faciē suaꝫ ad parietē ne mens sua aliquo extrinsecus impediret. sed totā intentionē suā et deuotionē cordis sui ꝯuerteret ad deū. vt ptꝫ. iiij. Reg. xxiiij. Itē ille sanctus patriarcha iacob volens orare deum vt eū custodiret ⁊ defenderet a fratre suo esau. cuius valde timuit persecutionē. retraxit se ab vxoribus suis et a tota familia sua. ⁊ solus nocte in orōne remāsit. vt patet Genes. xxxij. Itē xp̄s dimissa turba ascendit in montē solus orare. Math. xiiij. Ex q̄bus docemur ꝙ qn̄ orare volumus turbationē mundi in quantū sufficimus declinare debemus. Vn̄ taliter orauit apl's qui dicit. j. Chor. xiiij. Orabo spū. orabo ⁊ mente. i. orabo cū cordis deuotione ⁊ attentione. Taliter etiā orauit ꝓpheta qui dicit in p̄s. Clamaui in toto corde meo exaudi me dn̄e. Pro q̄ notandū ꝙ in corde fructuose orantis essent duo. s. deuotio ⁊ attentio. Illi ergo ad deū cum toto corde clamant q̄ in sua oratione deuotionē ⁊ attentioneꝫ habent. sed illi qui habent attentionē ⁊ non deuotionem cū medio corde clamant. Illi v̄o qui nec habent intentionē nec deuotioneꝫ ad ea que in orōne dicunt cū nullo corde ad deum clamant de quib⁹ cōquerit̄ dn̄s Math. ⁊ Mar. vij. di. Populus hic labijs me honorat. cor aūt eoꝝ longe est a me. De taliter em̄ orantibus loquit̄ sanctus Ber. in de meditationibus ca. viij. vbi sic. Magna inquit peruersitas immo ⁊ magna insania est qn̄ cum dn̄o maiestatis loqui in oratione p̄sumimus. ⁊ insensati mētis aurem auertimus. magna quoqꝫ insania est et grauiter vindicanda cum vilissimus puluis loquētem ad se audire dedignat̄ dn̄m ⁊ creatorē vniuersitatis. Ineffabilis vero est diuine bonitatis dignatio q̄ quottidie conspicit nos infelices aures auertentes. obturantesqꝫ corda. ⁊ nihilominus clamat ad nos dicētes. Redite p̄uaricatores ad cor. vacate ⁊ videte qm̄ ego sum deus. loquit̄ mihi in p̄s. et ego illi. nec tamen cum psalmum dico attendo cuius psalmus sit. Idcirco magnā iniuriam deo facio cū illum precor vt precem meam exaudiat. ⁊ tamen q̄ precem fundo non audio. deprecor illum vt mihi intendat ego vero nec mihi nec illi intendo. sed qđ deterius est immūda ⁊ inutilia corde versando fetorē horribilē eius aspectibus ingero. Hec ille. Sed certe taliū orō deo nō placet. sed poti⁹ displicet ⁊ ad iracundiā ꝓuocat. vn̄ basilius sup illud Lu. xj. Peti. ⁊ da. ⁊c̄. Est inquit diuinū subsidium implorandū nō remisse. nec ꝑmittendū est mētem huc illucqꝫ vagare. q: talis solum nō impetrabit q̄ petit. sed magis deū irritabit. Nā si aliquis coram p̄ncipe stans fixū habet ⁊ intrinsecū ⁊ extrinsecum oculū ne forsitan puniat̄. q̄tomagis corā deo attētum ⁊ tremebundū oportet assistere. si v̄o debilitatus a pctō fixus nequis orare q̄tūcunqꝫ tn̄ potes

teip̄m cohibeas vt stando corā deo ad deū dirigas intellectū vt deus ignoscat tibi. eo ꝙ nō ex negligētia sed ex fragilitate nō potes vt oportet existere coram illo. hec ille. vn̄ ⁊ Ber. in de medi. ca. viij. Cuꝫ inquit ad orandū siue psallendū in ecclesiaꝫ intraueris fluctuantiū cogitationū tumultū exterius relinque curāqꝫ exterioꝝ oīm penitus obliuiscere. vt soli deo possis vacare. fieri em̄ nō pōt vt cū deo aliqn̄ loquat̄ q̄ etiā cū toto mūdo ꝯtinue fabulat̄. Intende ergo illi q̄ intēdit tibi. audi illū loquentē tibi vt exaudiat ip̄e te loquentē sibi. Ita em̄ fiet si diuinis laudibus soluēdis debita reuerētia ⁊ solicitudine assistas. si singula v̄ba diuine scripture diligēter attēdas. hec ille. vn̄ Isiđ. in de sum. bo. li. iij. ca. vij. Mens inquit nr̄a celestis est. ⁊ tūc orando deū bene ꝯtēplat̄ qn̄ nullis terrenis aut errorib⁹ impedit̄. apta em̄ est ad bonū in sua natura in aliena v̄o turbat̄. pura est orō quā in suo tp̄e sc̄li nō inueniūt cure. lōge aūt a deo est animus q̄ in orōnibus cogitationib⁹ seculi fuerit occupatus. Tūc ḡ veraciter oramus qn̄ aliunde nō cogitam⁹. sed valde pauci sunt q̄ tales orōnes habeāt ⁊ licet in quibusdā sint difficile. tamē est vt semꝑ fiant mens q̄ añ orationē vacans a deo illicitis cogitationib⁹ occupat̄. dū in orationē venerit cōfestim ille imagines rerū quas nuꝑ cogitauit occurrūt. aditūqꝫ p̄cibus obstruunt ne se mens libera ad celeste desiderium erigat. purgandus est itaqꝫ p̄rimū animus. atqꝫ a tp̄aliū rerū cogitationib⁹ segregādus vt pura acies cordis ad deū vere ⁊ simpliciter dirigat̄. nā reuera tūc impetranda diuina munera credim⁹ qn̄ simplici affectu assistimus cū oramus. multis em̄ modis interrūpitur orōnis intētio. dū se ꝑ incuriā vana mūdi ingerūt. in cui⁹ orātis aio tūc aut magis dyabolus cogitatiōes curarū sc̄lariū humanis mētib⁹ ingerit qn̄ orātē aspexerit. Et iđ merito Atton suꝑ epl'as dn̄icales ser. iiij. ꝯueniēter inq̄t. cū apl's hortat̄ eos ad orandū p̄misit dicēs. nihil solliciti sitis. nam nihil plus impedit orantē q̄ꝫ sollicitudo mūdana. si em̄ nullus ita liber est a curis sc̄laribus quin in orōne qn̄qꝫ insult⁹ demonioꝝ ⁊ fantasmata cogitationuꝫ vanarū sentiat. Quid putas ꝯtingit de illis quorū tota mens ⁊ desideriū v̄sat̄ in sollicitudine tp̄aliū. hi nimirum si qn̄qꝫ orare ceperint statim reuoluit mēs ad ꝯsueta. qm̄ vbi est thesaur⁹ ibi est ⁊ cor tuū. iđ purgādus est p̄us anim⁹ ab amore ⁊ sollicitudine tp̄aliū ⁊ in deo tot⁹ figendus vt libere posset ad orandū deū vacare. vn̄ Ecci. xvj. Añ orōneꝫ p̄para deo aīaꝫ tuā. ꝫ etsi qn̄qꝫ nos orōni incūbentes pulsauerint suggestiones demonū ⁊ nebule vanarū cogitationū. Cauēdū tn̄ summope est ne immorent̄ ne forte iuxta sniaꝫ sapi. Ecci. xiiij. musce morietes. i. immūde cogitatōes ꝑdāt suauitatē. i. orōnis deuotionē ꝫ statim in nosmetip̄os indignātes vanas cogitatōes q̄ꝫtotius a nob̄ repellam⁹ ⁊ ad ip̄m redeamus. Scriptū est em̄ Gene. xv. Descendebant volucres celi suꝑ sacrificia ⁊ abigebat eos abraaꝫ. q̄d em̄ per sacrificia nisi orōnes. ⁊ quid ꝑ volucres nisi vane cogitationes designant̄. ꝫ deuotus orator cum vane cogitationes suꝑ orōnes suas descēdūt exēplo abrae eas protinus expellat. hec ille. E

Vnde super Psal. cxviij. Clamaui in toto corde

meo exaudi me dñe. Aug. clamore inquit ad dñm
q̄ fit ab orantibus si sonitu vocis corporalis fiat non
intento in deū corde quis dubitat inaniter fieri. Si
aūt fiat corde etiā silente voce cordis aliq̄ñ aliquē
hominē potest latere sed non deū. est autē clamor
cordis magna cogitationis intentio. que cū est in
oratione magnū exprimit desiderantis et petentis
affectū vt non disperdet effectū. Tunc porro in to
to corde clamamus qñ aliunde non cogitat̄. tales
orōnes rare sunt multis crebre aut paucis taleʒ cō
memorat suā orōnē. qui cātat hunc ps. dicēs. Cla-
maui in toto corde meo ꝛc. Item ps. iij. dicit. Vo
ce mea ad dñm clamaui. Sup quo augusti. voce
mea inquit ad dñm clamaui. i. non cū corporea vo
ce que cū strepitu verberati aeris pmit̄. sed voce
cordis que hominibus silet. deo aūt sicut clamor so-
nat. Sic susanna clamauit ad deum Dani. xiij. De
hac voce dominus pcipit Math. vij. vt in cubili-
bus. i. in secreto cordis oret̄. nec min⁹ hac voce ora
tur si nullus verborꝫ sonitus reddat̄ ex corpore. q̄
si silentes tm̄ in cordibus oramus. si aliene ab orā
tis affectu cogitationes incurrunt. non dici potest.
voce mea ad dñm clamaui. nec hoc recte dicit̄ nisi
cū sola anima. nihil carnis nihilq̄ʒ seculariū inten
tionū in oratione attrahens loquit̄ domino. vbi so
lus ille audit. talis modus orandi clamor dicit̄ p-
pter vim ipsius intentionis. Hec ille. Et certe ta-
lis clamor satis aperte ꝛ distincte in aures dei so-
nat. sicut patet Exod. xiiij. ex hoc q̄ dñs dixit moy
si nihil loquenti ꝫ in corde orantī. quid clamas ad
me. Et huic sentētie alludens Isid. in de sum. bo.
libro. iij. ca. vij. Oratio inquit cordis est non labio
rum. nec eñi verba deprecātis deus intēdit. sed cor
orātis aspicit. q̄ si tacite cor oret ꝛ vox sileat q̄uis
hominibus lateat deo. latere non potest q̄ ɔsciētie
p̄sens est. melius est aūt cum silentio orare corde si
ne vocis sono. q̄ solis verbis sine intuitu mentis.
Hec ille. Vnde maria magdalena q̄ peccatorꝫ su
orum a domino obtinuit veniam. nihil legit̄ soni-
tu orasse verborꝫ sed amarissime pro suis peccatis
fleuisse vt patet Luce. vij. per quod ostendit̄ effica-
cia mētalis desiderij sine orōne vocali. nam ꝛ licet
aliq̄ñ oratio vocalis mentalē dilectionē exprimat
tñ mētalis deuotio sine lōgo sermone vocis bene
deo placet. Unde Cris. omel. xiiij. opc. imper. Sa
cerdotes inquit baal ad deos suos clamabāt ꝓpter
sacrificia cōburenda. et deridens eos helyas dice-
bat. clamate fortiter. forsitan eñi dij vr̄i dormiūt.
sic ꝛ mō quasi dormientē deū accusat q̄ orōnē lon
go sermōe ꝓsequit̄. scit eñi pr̄ vr̄ qd vobis necessa-
riū sit anteq̄ʒ petatis eū. si ergo pcognoscit qd volu
mus. nō iō oram⁹ vt exponam⁹ deo qd volumus.
ꝫ vt placamus eū ꝓstare nobis qd desideram⁹. ꝛ si
de⁹ placādus est ꝛ nō docēdus. nō est necessaria lō-
ga narratio ꝫ bona volūtas. hec ille. Itē atton sup
epl'as dñicales sermo. xxxij. Est aūt inquit orō pi⁹
mētis affectus ad deū q̄ qñq̄ʒ pigritanti aīo excitat̄
p vocē. orō ꝫ nō est vox. ꝫ potius mētis affectio q̄
scʒ affectam⁹ aliqd obtinere a deo ꝛ hec debet esse
pia. q̄m q̄ ad pietatē pertinēt debemus illū per vo-
cē excitare. vt sonus oris intrās p aures excitet pi-
griciā mentis. Orō ꝫ q̄ solo corde est ꝛ non labijs
deo est acceptabilis. vnde ꝛ susanna tacens ore dr̄
clamasse ꝓpter mētis intentionē ꝛ a deo audita est
hec ille. Octauo ad hoc q̄ orō sit efficax requirit̄
q̄ sit lachrymosa. vñ. j. Regū. j. legit̄ de anna vxore
helchane q̄ cū esset amara aīo orauit ad deū flens
largiter ꝛ a deo exaudita est vt ptʒ ibidē. Item. iiij.
Reg. xiij. legit̄ q̄ rex ezechias orauit cū lachrimis
ꝛ exaudit⁹ est. Vñ et subdit̄ ibidem. Dixit dñs ad
ysaiam. dic ezechie. audiui orōnē tuā ꝛ vidi lachry-
mas tuas. Itē sara filia raguelis audita ab vna an
cilla p̄ris sui grādi sibi illata ɔtumelia p̄rexit in su-
perius pinnaculū dom⁹ sue ꝛ trib⁹ diebus in orō-
ne ꝑsistēs cū lachrymis depcabat̄ deum vt ab illo
improprio liberaret eā ꝛ exaudita est. vt patʒ Tho.
iij. vj. ꝛ. vij. ca. Itē cū audisset neemias miserabileʒ
statū ꝛ dilapidationē ciuitatis hierl'm fleuit dieb⁹
multis ꝛ ieiunabat ꝛ orabat añ faciē dei ꝛ obtinuit
f̄m suū desideriū ciuitatis recōciliationē ꝛ volunta
riā reparationē. vt pʒ Neemie. j. ꝛ. ij. Itē iudith cum
lachrymis orauit deū vt illud qd cogitauerat ꝓ sa
lute ppl'i sui dignaret̄ pficere ꝛ exaudita est. vt patʒ
Judith. xiij. Itē cū audisset mardocheus iniquaʒ
assueri regis sententiā ɔtra iudeos datā. scidit vesti
mēta sua ꝛ indutus est sacco. spergēsq̄ʒ cinerē capi
ti suo. ꝛ cū eiulatu clamās ad deū ꝛ orans ꝛ animi
sui amaritudinē ostēdēs. In oībus quoq̄ʒ ꝓuincijs
ad q̄s crudelis regis sentētia ꝓuenit planctus in-
gens erat apud iudeos. ieiuniū vlulatus et fletus
ꝛ de⁹ exaudiuit voces eorꝫ ꝛ eos ab iniqua mortis
sentētia liberauit. ꝛ eorꝫ inimicū amon q̄ causa pro
ditionis eorꝫ erat meruerūt in patibulo habere su
spēsum sicuti patet Hester. iij. ca. ꝛ in ꝓcessu seq̄n
ti. Itē flebant parētes ꝛ amici susanne cū viderent
p̄sbyteros aduersus se falsuʒ testimoniū ꝓlaturos
ipsa etiā flens suspexit ad celū. erat eñi cor ei⁹ fidu-
ciā habēs in dño. ꝛ dñs eius orōnē audiuit ꝛ eā ab
iniusta mortis sententia liberauit. ꝛ ei⁹ falsos accu
satores talionis pena puniuit. vt patʒ Daniel. xiij.
Ex q̄bus patet q̄ magnā v̄tutē conferūt lachryme
oroni. Sed vt dicit be. Bern. sicut terra sicca ꝛ ari
da sine pluuia est infructuosa. sic ꝛ orō si non sit la
chrymosa. Sed forte hic mihi dicis. dñe cor meuʒ
est velut lapis durū. ꝛ tanq̄ʒ fons sine aqua totali-
ter exiccatū. ꝛ iō lachryme de eo nequeūt emanare
Sed tibi sic dicēti rñdeo. certe in hoc q̄ dicis q̄ de
corde tuo nō possunt lachryme emanare nō est cre
dulitas tibi exhibēda. ꝫ verius tibi dici pōt q̄ non
obstante q̄ magna siccitas est in terra cordis tui tñ
tu negligēter agis nō ɔsiderās q̄liter Moyses orō
ne deuota aq̄s largissime de petra eduxit durissi-
ma. scʒ de silice vt ptʒ Nume. xxiiij. ꝛ iō noli ita di-
cere. ꝫ si cor tuuʒ durum ꝛ aridū efficiat̄ hauri tibi
aquā de fontib⁹ saluatoris. s. deuota orōne implo-
rando. vt ipse aquā grē ex sua mi̇scordia largiat̄.
ꝛ fontis tui cordis venas aperiat vt ex eo vnda la
chrymarū valeat fructuose effluere. q̄ etsi qñq̄ʒ dif-
ferat. tñ nō semp auferet a te suā misericordiā. ꝫ ni
si defectus fuerit in teipso tibi lachrymarū gratiaʒ
ɔferet infallibiliter desideratā. In cui⁹ rei figura
legit̄ Josue. xv. q̄ axa filia caleph sedēs super asi-
nam ad spōsum suū pergens. suspirās patri suo di
xit. Da mihi benedictionē pater. australem et ari-

dam terrā mihi dedisti.ionge ꝛ irriguam. et dedit
ei caleph irriguū superius ꝛ inferius. Spūaliter
aīa nr̄a que per axam signaṫ dum celestē sponsum
iesum xp̄m petit mēte sedēs sup asinā id est bestia
lem carnis motū cōpescens ꝛ regens suspiret ꝛ cla
met ad patrē celestē ꝛ dicat. Da mihi pater bn̄di/
ctionē tuā. nam mētem siccā ꝛ durā dedisti mihi.
id est peccatis meis exigentibus mentē siccā ꝛ du
rā pmisisti me habere.sed da mihi irriguū superi⁹
ꝛ inferius.vt videlicet tam pro peccatis meis q̄ȝ eti
am pro desiderio patrie celestis me fructuose plo/
rare ꝯcedas ꝛ pater tuus tunc tibi concedet infalli
biliter petitionē dicente christo Mat.xxj. Quecū
q̄ȝ petieritis in oīone credētes accipietis ꝛc. F
Nono ad hoc q̄ oratio sit efficax requiriṫ q̄ sit dis
creta. Pro q̄ notandū q̄ illa oīo diciṫ discreta in
qua discrete consideraṫ q̄d sit petendū.et in cuius
noie.ꝛ a quo sit petendū.Et certe de istis tribus in
formationē habemus a magistro optimo dn̄o nr̄o
iu xp̄o dicente in euāgelio Joh.xvj. Vsq̄ȝquo nō
petistis quicq̄ȝ in noie meo. Multa vero tamē pe/
tierūt discipuli a dn̄o. Petierāt em̄ iacobus ꝛ iohā
nes vt sederet alter a dextris eius.ꝛ alter a sinistris
eius in regno suo.vt patet Math.xx.ca. Petierat
em̄ iacobus ꝛ iohānes vt ignis descēderet ꝛ cōbu
reret samaritanos.vt patet Marci.ix. Petierat be
ata virgo vinū in nuptijs.vt patet Johis.ij. Petie
runt etiā discipuli salutē filie chananee. Matt.xv.
Hec em̄ ꝛ multa alia hmōi temporalia petierūt di/
scipuli.ꝛ tn̄ dixit iesus. Vsq̄ȝquo non petistis quic
q̄ȝ. q̄ tpalia em̄ querebant quicq̄ȝ nō petebāt / ȝ q̄d
petere debeāt ondit Joh.xvj.di. Petite ꝛ accipie/
tis vt gaudiū vestrū plenū sit. In hac em̄ vita non
potest esse plenū gaudiū sed particulare insuffici/
ens ꝛ breue.particulare qm̄ etsi in aliquo succedat
hoc homini in aliquo non succedit.insufficiēs qm̄
in quo ei succedit in eodē melius optat sibi succe/
dere.breue qm̄ vt dī Job.xiiij. Breues dies homi
nis sunt.sed in futura vita erit plenū gaudium qn̄
erit vniuersale sufficiēs ꝛ eternū. vniuersale qm̄ in
omnib⁹ bene succedet.sufficiēs qm̄ nemo sibi me/
lius succedere volet. eternum qm̄ nullus meror ei
succedet.vnde Apoca.xxj. Jam non erit amplius
neq̄ȝ luctus neq̄ȝ clamor nec vllus dolor. iō edocti
a dn̄o non petamus a dn̄o mala vt quidā faciunt.
vel mortē inimici. nec petamus a dn̄o vana mūdi
vt multi faciunt.petentes diuitias gl'iam ꝛ hono/
rem huius mūdi.sed potius immutabile bonū pe
tamus vt gaudiū nostrū plenū sit. Etsi qn̄q̄ȝ bona
tpalia petimus ꝑpter regnū celoꝝ ea petamus. nō
em̄ nego a deo petenda esse tpalia.p̄sertim cum ec/
clesia quotidie oret pro pace pro salute humana ꝛ
pro fertilitate terre.sed ista tamen cum finis rectitu
dine.ꝛ cum cōditionis discretione petenda sunt. q̄
em̄ illa ꝑpter se ꝛ non ꝑpter regnū celoꝝ consequē
dū petit.male petit.ꝛ ideo nec exaudiri mereṫ. vn/
de Jaco.iiij. Petitis ꝛ nō accipietis eo q̄ male pe/
tatis.vt in ꝯcupiscētijs vestris insinuatis. Rursus
qui sine cōditionis discretione petit tpalia. nec ex/
audiri mereṫ. Vn̄ indiscrete petijt paulus a se tolli
angelū sathane qui vtiq̄ȝ sibi necessari⁹ erat ad cō/
seruationē humilitatis. ꝛ iō nō exaudiṫ. sed sibi dī.

Sufficit tibi gratia mea. virtus em̄ in infirmitate
perficiṫ.vnde etiaȝ de se alibi dicit. Ne magnitudo
reuelationū extollat me. datus est mihi stimulus
carnis mee angelus sathane q̄ me colaphiset. ꝑin
de regnū dei ꝑpter se ꝛ principaliter petam⁹.tpalia
v̄o nō ꝑpter se sed ꝑpter illud ꝛ cū discretione con/
ditionis vt vicȝ det nobis ea si sibi placet. ꝛ si sciat
ea nobis expedire. hunc em̄ modū petēdi ipsemet
xp̄s nobis exēplo demōstrauit q̄ cū ꝯditione cali/
cē passionis a se trāsferri rogauit di. Pater si possi
bile est transeat a me calix iste verūtamē non sicut
ego volo sed sicut tu vis. Celestium v̄o ꝛ spūaliuȝ
bonoꝝ tanta est dignitas q̄ absolute ꝛ sine ꝯdiōe
licite possunt postulari. Vn̄ Aug.sup illō.ij.Coꝝ.
xiij. v̄tus in infirmitate pficiṫ. Cū ea inq̄t q̄ de⁹lau
dat ꝛ ꝑmittit petitis.ab illo securi petite.illa a ꝑpi
tio deo cōceduṅṫ.qn̄ aūt petitis tpalia cū mō peti/
te ꝛ cum timore illi cōmittite.vt si prosint det. et si
scit obesse nō det.quid em̄ obsit vel ꝓsit medic⁹no
uit ꝛ non egrotus. Hec ille. Itē august.'ꝛ poniṫ in
cano.xxiij.q.iij.sex differētie. Petere inquit vel pre
stare in tribulatione subsidiū.vt voluptuose q̄s in
crimine viuat.dānabile est petere vel prestare sola
ciū vt malis facultas delinquēdi destruaṫ. vt eccle
sie pax adipiscaṫ. vt aliq̄s multoꝝ vtilitati seruēṫ.
vtile est ꝛ honestū.dissimulare vero grauissimum.
Hinc de paulo legiṫ Act.xxiij.q̄ cum quidam iu/
deoꝝ iurassent non se comesturos panem nisi eū
interficerent.petijt milites a pretore quorum presi
dio illesus seruareṫ ab iniuria iudeoꝝ.'non sue vo/
luptati sed omniū vtilitati victur⁹. Hec ille. Et
q̄ȝtum ad secundū scȝ a quo petere debemus. Cer/
te sicut docet nos xp̄s a patre.nō obstante q̄ pater
ꝛ filius spiritussanctus sunt vnus auctor et dona/
tor.tamē quasi omēs orationes dirigit ecclesia ad
patrē.paucas ad filium ꝛ pauciores ad spm̄sanctū
sed precipiente dn̄o nostro iesu xp̄o a patre omnia
bona petimus.qm̄ ipse p̄ncipium filij ꝛ spiritussc̄i
omniūq̄ȝ bonoꝝ. Unde Jacobi p̄mo. Omne datū
optimū. ꝛ omne donum perfectū desursum est de/
scendēs a patre luminum. Sed tamen aliqui insi/
pientes ꝛ increduli petunt ꝛ putant sibi salutem ꝛ
auxilium acquirere ab ariolis ꝛ falsis incantatori
bus. ꝛ a ceteris arte magica vtentibus. de quibus
Gregorius ꝛ poniṫ in canone.xxvj.q.v.si quis. Si
quis inquit ariolos aruspices incāntatoresq̄ȝ ob/
seruauerit aut phylaterijs vsus fuerit anathema sit
Hec ille. Phylateria vocat enim scriptura que ali
qui circa colla sua portant.de quibus Crisostom⁹.
omelia.xlvj.ope.imp. Sacerdotes inquit nr̄i ypo/
crite ex eo q̄ ab hoibus volunt videri iusti.quidaȝ
phylatria alligant circa collum.quidam autē por/
tant euangelium scriptum.sed dic sacerdos insipi
ens nonne euangelium quotidie legitur in eccle/
sia ꝛ audiṫ ab hoibus. Cur igitur in auribus euan
gelia posita nihil ꝓsunt.quomodo em̄ possunt cir
ca collum suspensa saluare. vbi est virtus euange/
lij in figuris litterarum.aut in intellectu sensuum.
si in figuris bene circa collum suspendis.si in intel
lectu.ergo melius in corde posita prosunt q̄ȝ circa
collum suspensa.hec ille. Aliqui etiam petūt ꝛ pu/
tant se salutem ꝛ auxilium ab imaginib⁹ mortuis

sanctoꝝ acquirere. sed stulticia taliuꝫ reprehendit scriptura Sapiētie.xiiij.dicēs.non erubescit loqui cū illo q̄ sine anima est.⁊ pro sanitate infirmū dep cat.⁊ pro vita mortuū rogat.⁊ in adiutoriū inutilē inuocat ⁊ pro itinere petit ab eo qui ambulare nō potest. Immo ⁊ sicut dicit Sapie.xiiij.ca. Aliꝰ na uigare cogitans ⁊ per feros fluctus iter maris fa cere insipiens ligno portante se.fragilius lignuꝫ in uocat.illud em̄ cupiditas acquirendi sic excogita uit.Et licet aliqui homines coram imaginibus ge nuflectentes.⁊ ab eisdem salutē ⁊ auxilium postu lantes etsi aliquādo sanitatem obtinuerunt tamē si credunt hoc esse virtute ⁊ potestate imaginis in fallibiliter decipiunt.qꝛ teste scriptura.Baruch se xto capi. Hominem a morte non liberant. nec in firmum a potentiore eripiunt. hominem vero ce cum ad visum non restituunt et de necessitate ho minem non liberabunt. ⁊ ideo verisimile est ꝙ ta lis sanatio fit ex illusione dyaboli qui ꝓpter talē in credulitatem permittente deo prius ipos ledebat sicut legit in vita sancti bartholomei.ꝙ erat quod dam ydolum nomine astaroth in tēplo in quo de mon talis erat qui diceret se curare languētes. qs sine dubio ipse ledebat.⁊ cū ledere eos desisset cu rasse putabat.Item aug.in de ci.dei.li.iiij.c.ix.Ty tus inquit latinus rusticus romanus paterfamili as vidit in somnis qd nūciaret in senatu ꝙ ludi ro mani instaurent.⁊ ꝙ non statim hanc visionē sena tui nunciauit.ideo nocte sequente amisit filiū suū. ⁊ qꝛ post terciam noctem non annunciauit. incidit in morbū acrem ⁊ horribilem.cum tamē ex amico rum cōsilio ad magistratus rem detulit atq; in leticia allatus est in senatū.expositoq; somno recepta cō tinuo valitudine pedibus sanus abscessit.tāto stu pefactus miraculo senatꝰ quadruplicata pecunia ludos censuit restaurari.Sed qs non videat q̄ sa nū sapit subditos homies malignis demonibus a quoꝝ dn̄atione non liberat. nisi gr̄a diuina p dn̄m nr̄m iesum xp̄m vt cōpulsos exhibere talibus dijs q̄ recto consilio poterant turpia iudicari. Hec ille. Et ideo merito idē Aug. ⁊ ponit in can̄.xxvj.q.vj. qui sine.Qui inquit sine saluatore vult habere sa lutem.⁊ sine vera sapiētia estimat se prudentē fieri posse nō sanus sed eger erit.nō prudens ꝫ stultus in egritudine assidua laborabit.⁊ in noxia cecita te stultus ⁊ demens permanebit.ac ꝓinde ois in quinatio ⁊ ois curatio q̄ a diuinis ac magis vel ab ipsis demonijs in ydoloꝝ sculptura expetit mors potius dicēda est q̄ꝫ vita.⁊ qui ea sectant nisi se cor rexerint ad extremā perditionē tendunt. Hec ille. ⁊ ideo a talibus non est auxiliū postulandū. sed a patre celesti in quo est ois salus ⁊ omnis spes vite. virtutis ⁊ gratie. ¶ Et quantū ad tercium scꝫ in cuius nomine sit petendū docet xp̄s vbi prius dicens.In nomine meo.vnde nomen eius est q̄ sa lus interpretat vel saluator.Ille ergo in nomie sal uatoris petit qui illud petit qd ad veram salutē pti net animarū. Per iesum em̄ accessum habemꝰ ad patrē ⁊ ipe interpellet pro nobis ad patrē. ⁊ p ip̄m salutē a patre obtinebimꝰ. Vnde ⁊ oēs fere orati ones ecclesie per dn̄m nr̄m iesum xp̄m ꝯcludunt. q̄m non est aliud nomē in celo nec in terra in quo oporteat nos saluari. Itaq; q̄ petit vere q̄d a patre ⁊ in noīe iesu.i.veram fidem ⁊ doctrinā iesu xp̄i te nendo illud proculdubio sibi dabit a p̄re. Deci mo ad hoc ꝙ orō sit efficax requirit ꝙ sit continua vnde Iaco.v.Multū valet depcatio iusti assidua. Helyas homo erat similis nobis passibilis ⁊ ora tione orauit vt non plueret sup terram.⁊ non pluit per annos tres ⁊ mēses sex.⁊ rursum orauit⁊ celū dedit pluuiā ⁊ terra dedit fructū. Sup quo aston. Si inquit vnꝰ homo sicut ⁊ nos passibilis minas vnius mulieris timēs ⁊ fugiens famem sustinens ⁊ mortē timens sua orōne pluuiā auertit.⁊ iterum sua orōne pluuiā terris obtinuit. quid putas faci ent pluriū istoꝝ orōnes assidue.vn̄ aduertendū est ꝙ sicut legit.iij.Reg.xviij. Helyas orans deū pro pluuia dixit puero suo vt ꝓspiceret cōtra mare vn̄ sperabat nubem ꝯsurgere pluuiosam sed vsq; ad se ptem vices nihil penitus apparebat.in qua oratio nis ꝑseuerantia cōmendat.Item angelus rapha el monuit thobiam minorē ne demoniuꝫ haberet in eo potestatem vt cū accepisset in vxorem illā san ctā virginē saram filiā raguelis ingressus cubiculū p tres noctes cōtinue se ꝯtineret ab ea vt nihil aliud faceret nisi ꝙ orōnibus cōtinue se daret.qd ⁊ fecit. ⁊ ideo meruit saluari ne demoniū ip̄m occideret si cut ⁊.vij.viros prius occidit q̄ eandē ỽginē libidi nosa intētione prius duxerāt. vt patet Thobie.vj. Itē legit Exod.xxxij.⁊ Deutero.ix.ꝙ deo ꝓponen te ꝑcussisse pp̄lm suū ictu vindicte ꝓpter suā ydola triam ⁊ rebellionē statim moyses orauit pro pp̄lo ad deū vt auerteret irā suā ab ab eis. Cui dixit deꝰ Cerno ꝙ pp̄lus iste dure ceruicis sit.dimitte me vt irascat contra eos ira mea.ꝫ moyses perseueranter orōnibus pro pp̄lo institit.⁊ p orationis instantiaꝫ eis obtinuit veniam. Item post ascensionē domi ni in celum discipuli eius reuersi sunt in hierusalē ⁊ erant omnes perseuerantes in orōne vnanimit cum mulieribus ⁊ maria matre iesu.⁊ ideo spiritū sanctum meruerūt accipere. vt patet Act.j. ⁊.iij. Item ad orationis perseuerātiam monet nos xp̄s Luce.xviij.dicens.Oportet semper orare ⁊ nō de ficere.qd intelligit vt dicit lyra sup eodem horis et temporibus ad hoc debite constitutis. Vn̄ parif.. parte.iij.tractatu de iusticia ca.xij.Non debet inqt miles xp̄i scutū orōnis amouere dū belluꝫ durat. bellū aūt durat dū durat vita p̄ns.vn̄ Iob.vij.Mi litia est vita hois sup terrā.pericula nun̄q; desunt. ⁊ ideo cōtinue indigemꝰ dei adiutorio nūq; in hac vita deest miseria.ideo cōtinue indigemꝰ dei mia. ⁊ ideo si fieri posset semp esset orandū.sed qꝛ voca lē oportet aliq̄n interrūpere orōnē ⁊ alijs necessita tibus attēdere.ideo debitis horis ⁊ temporibꝰ orō ni sine intermissione est insistendū. dicente ap̄lo.j. Thessalo.v.Sine intermissione orate. Sup q̄ lyra Hoc inquit referendū est ad horas ad hoc aptas ⁊ debite ꝯstitutas.quarum nulla est intermittēda. hoc tn̄ dictū ap̄li fm̄ Ianuen̄.in quodā sermone q̄ sic incipit Vsq; modo non petistis quicq; ⁊c. tribꝰ modis impletur.Primo locis ⁊ temporibus debi tis orōnibus insistendo.Vnde ambro.in libro suo de virginitate.Solemnes inquit orōnes defundē de sunt cum gratiarum actione. cū ex somno surgi

mus.cum ad negociū ꝓcedimus.cū cibum sume-
re paramus.⁊ cum cibū sumpserimus. ⁊ cū ad cu
bitum ꝑgimus. Item Hiero.in q̄dam ep̄la ad pau
lum. In principio inquit cuiuslibet operis ꝑmitte
oɼonem dominicā.⁊ signū crucis in fronte tuo po
ne.nam sicut militē sine armis ad bellū exire non
conuenit.ita homini xp̄iano ꝓcedē quōlibet sine
oɼone non conuenit. Unde parisieñ.in de virtuti-
bus parte tercia.tractatu ꝺ iusticia.cap̄.xlij. Ubiqꝫ
inquit orandū est cū vbiqꝫ sint pericula.⁊ vbiqꝫ au
xilio dei indigemus.vñ ap̄ls prima ad Thessalo.
ij. Uolo viros orare in omni loco leuantes puras
manus.sed tñ locus ydoneus ad orandū est locus
secretus. Uñ Isid.in de sum.bo.lib.iij ca.vij. Oro
inquit priuatis locis oportunius fundit magisqꝫ
optatū impetrat dum deo tm̄ teste depromit. Uñ
Math.vj. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculum
tuū,⁊ clauso ostio ora p̄rem in abscondito.et pater
tuus q̄ videt in abscondito reddet tibi. Ingressus
inquit in cubiculū est cordis tui reuocatio.clausio
vero ostij est cordis retentio. Item locus idoneus
ad orandū est templū materiale ad honorē dei de-
dicatum. Matt.xxj. Domus mea domꝰ oɼonis vo
cabit.vñ legit.ij. Paral.vj.⁊.vij.ca.⁊.iij. Reg.ix.ꝙ
cū salomon fecisset tēpluz dei ⁊ sanctificasset illud.
orauit dn̄m vt quicūqꝫ oraret in illo loco exaudire
tur.⁊ cū cōpleuisset oɼonē suā.dixit sibi dn̄s. Audi
ui oɼonē tuā ⁊ elegi locū istū mihi in domū sacrifi
cij. Et sequit. Oculi quoqꝫ mei erūt aperti.⁊ aures
mee erunt erecte ad oɼonē eiꝰ q̄ in loco isto oraue-
rit. elegi eum ⁊ sanctificaui locū istū vt sit nomen
meū ibi in sempiternū.⁊ ꝑmaneant ibi oculi mei.⁊
cor meū cūctis diebus. Ecce ꝙ deus in ecclesia cō
secrata habet aures suas oculos suos nomē suū et
cor suū.habet ibi oculos suos q̄bus videt deuotio
nē ⁊ humilitatē bonoꝝ.⁊ indeuotionē et superbiā
maloꝝ. Uñ Ecc̄i.xxiij. Oculi dei plus lucidiores
sunt sup solē circūspiciētes oēs vias hoim. Habet
etiā aures q̄bus oɼones hoium deuotas audit. vñ
Isa.xviij. Audiui oɼonē tuā ⁊ vidi lachrymā tuaz.
Habet etiā ibi nomē suū qꝺ est xp̄s.i.chrismate vn
ctus.⁊ significat misericordiā quaz cuilibet presto
est dare ipsam debite inuocantē. vñ Canti.j. Oleū
effusum nomē tuū. Habet etiā cor suū ad cogitan
dum omēs cogitationes bonas ⁊ malas. ⁊ omēs
vanas ⁊ friuolas garrulationes. Ex q̄ igit deus tā
presens est in ecclesia ad considerandū oēs cogita
tiones verba ⁊ opera hoium.⁊ tam ꝓnus est ibi ad
audiendū eoꝝ deuotas oɼones sp̄aliter in ecclesia
frequēter est orandū.dicēte p̄s. In ecclesijs bn̄dici
te dn̄m. Itē Parisi.sup illud Marci.xij. Intrauit
iesus in templū.ingressus inq̄t iesus vrbem primo
templū adijt.dans nobis exemplum. vt quocūqꝫ
imus domū oɼonis si ibi est ꝑmo adeamꝰ.⁊ ꝑ ora-
tiones deo cōmendati ad agēda negocia tutius se
cedamus. Uerūtamen vt dicit Berñ.si longe fue-
ris ab oratorio.noli locū q̄rere.qm̄ tu ipse locus es
si fueris in lecto aut in alio loco ora ⁊ ibi templum
dei est frequēter orandū. et flexo corpore mens est
ad deū erigenda.sicut em̄ nullū est momentū in q̄
homo nō vtit de bonitate ⁊ misericordia. sic nullū
debet esse momentū q̄ homo deū p̄sentē nō habe-

at in memoria. Sed forte inq̄t Berñ.hic dicis. ego
q̄tidie oro ⁊ nullū orationis mee fructū video. sed
sicut ad orationē accedo sic recedo.nemo mihi rñ-
det.nemo mihi loquit.nemo quippiā donat.sed q̄
incassum laborasse videor. Certe sic loquit huma-
na stulticia non attendens qꝺ veritas ꝓmittit di.
Amen dico vobis.qꝛ quicq̄d orantes petitis.credi
te qꝛ accipietis et fiet vobis. Noli igit vilipendere
orationē tuā.qm̄ ille ad quē oras eā non vilipēdit.
sed anteqꝫ egrediat de ore tuo ip̄e eā iubet scribi in
libro suo.⁊ vnū ex duobꝰ sperare debemꝰ indubi-
tāter.qm̄ aut tandē dabit nobis qꝺ assidue petimꝰ
aut qꝺ nouit esse melius.hec Berñ. in de meditati
onibꝰ ca.viij.vnde ⁊ istud ipsemet xp̄s ondit Luc.
xj.exemplo amici q̄ panes necessarios accōmoda
uit improbitate amici dep̄cantis deuictus. vt de-
claratū est supra. Itē exemplū eiusdem habemus
Luce.xviij.de quodā ceco q̄ clamabat ad iesum vt
visus lumē reciperet.d. Iesu fili dauid miserere mei.
sed q̄ preibant increpabant eū vt taceret. ipse vero
multomagꝭ clamabat. Iesu fili dauid misere mei
Stans aūt iesus iussit illū adduci ad se. ⁊ cum ap
propinquasset interrogauit illū dicens. Quid ti-
bi vis faciā: at ille dixit. Domine vt videā: ⁊ iesus
dixit illi respice.fides tua te saluū fecit ⁊c. Sp̄ualī-
ter cecus iste significat hoiem ignorātie tenebris si
ue vicioꝝ caligine excecatū qui deuota mentis ora
tione clamare deberet ad iesum. vt lumen sibi sue
gratie restituet.vn de Grego.sup euangel.omel.ij.
Quisq̄s inquit cecitatis sue tenebras agnoscit ⁊ lu
men eternitatis intelligit.clamet medullis cordis
⁊ clamet mētis vocibus dicens. Iesu fili dauid mi
serere mei.sed quid clamāte ceco subiungit audia
mus. Et qui preibāt increpabāt eū vt taceret. quid
aūt designant qui iesum venientem precedūt. nisi
desiderioꝝ carnaliū turbam tumultusqꝫ vicioꝝ.q̄
priusqꝫ ad cor nostrū iesus veniat temptationibus
suis cogitationē nostram dissipant.⁊ voces in ora-
tione perturbāt,sepe nanqꝫ dum conuerti ad deuz
post perpetrata vicia volumus.dūqꝫ contra hec ea
dem exorare vicia q̄ ꝑpetramus conamur. occur-
runt cordi fantasmata peccatoꝝ que fecimus mē-
tis nostre aciem verberant.confundūt animā ⁊ vo
cem deprecationis nostre premunt. Qui igit prei
bant increpabant eum vt taceret.qꝛ priusqꝫ dn̄s ad
cor veniat mala que fecimus cogitationi nostre su
is imaginibus illisa in ipsa nos nr̄a oɼone contur
bant.sed quid ad hec illuminādus iste fecit audia
mus. sequit ipse vero multomagis clamabat. fili
dauid miserere mei. Ecce q̄ turba increpat vt ta
ceat.magis ac magis clamat.qꝛ quāto grauiori tu
multu carnaliū cogitationū ꝑmimur tāto oɼoni in
sistere ardētius debemꝰ. Contra dicit turba ne cla-
memus qꝛ peccatoꝝ fantasmata plerūqꝫ ⁊ in orati
ne patimur sed nimiꝝ.necesse est vt vox cordis no
stri q̄ durius repellit eo valētius insistat.q̄tenꝰ co-
gitationis illicite tumultū superet.atqꝫ pias aures
dn̄i nimietate sue importunitatis erūpat in sevt in
spicor recognoscit vnusquisqꝫ q̄cq̄d dicimus.quia
dum ad hoc mundo animū ad deum mittamus.
dum ad orationis opus conuertimur ipsa q̄ pus
delectabiliter gessimus importuna.atqꝫ post, gra-

nia in orone nostra toleramus. vix eorū cogitatio manu sancti desiderij ab oculis cordis abigit᷑. vix eorū fantasmata p penitētie lamenta supant᷑. Sed cū in oratōe nostra vehemēter insistemꝰ transeūtē ihm menti infigimꝰ. Unde illic subditur. Stans aūt ihs iussit eum adduci ad se. ecce stat q̄ añ transibat. q2 dum adhuc turbas fantasmatū in oratōe patimur ihm aliq̄tenus transeūtē sentimus. Cum em̄ in oratōe vehemēter insistimꝰ. stat iesus vt lucem restituat. q2 cum deꝰ in corde figitur. lux amissa reparat᷑. hec Gregoriꝰ. Scdo vt dicit Januen. illud dictū apostoli dicētis. Sine intermissiōe orate. adimplet᷑ celestia sine intermissione desiderādo Vñ Augꝰ ad probam. epl'a. xlviij. Per hoc inq̄t q̄ ait apostolꝰ. sine intermissione orate. q̄d ē aliud q̄ȝ beatā vitam q̄ nulla nisi eterna ē ab illo qui solus illam dare pōt sine intermissiōe desiderare. sp em̄ hanc a dño desideremꝰ 7 sp oremus. Hec ille. Itē idem sup illud ps. xxxvij. Dñe añ te om̄e desideriū meū. ipm inq̄t desideriū tuū oratio tua est. et si continuū sit desideriuȝ. cōtinua ē oratio. q̄cquid aliud agas si desideras illud sabbatū. i. celesteȝ requiē. nō intermittis orare. cōtinuū desideriuȝ tuū cōtinua oratio tua ē. taces si amare destiteris: frigus charitatis silentiū cordis ē. flagrantia charitatis clamor cordis ē. si sp manet charitas sp clamas si sp clamas sp desideras. Hec ille. Et talis ꝯtinuꝰ clamor a sūmo iudice tandē infallibilit᷑ exaudiet᷑. vt ostendit dñs p exēplum iudicis iniq̄ p cuiusdā vidue improbitatē deuicti. De quo Luc. xviij. vbi legit᷑. q̄ iudex q̄dam erat in q̄dam ciuitate q̄ deum nō timebat. 7 hoies non vereba᷑. vidua aūt q̄dam erat in ciuitate illa 7 veniebat ad eū dicens. vindicta me de aduersario meo. 7 nolebat per multum tēpus. Post hoc aūt dixit intra se. 7 si deum nō timeo neq̄ȝ hoiem vereor. tñ q2 molesta ē mihi hec vidua vindicabo illā ne in nouissimo suggillet me 7 faciet me rōne tacere. Sup quo Augꝰ. Propter inq̄t btām vitam adipiscendā ipsa vero beata vita nos orare docuit. non in multiq̄o tanq̄ȝ ab eo fiat. vt eo citius exaudiamur quo loq̄tiores sumꝰ cum eū oremus q̄ nouit. sicut ipse dñs ait. q̄ nobis necessariū sit priusq̄ȝ petamus ab eo. vt dicēt. oportet sp orare 7 nō deficere vidue cuiusdā ꝓposito exemplo q̄ de suo aduersario cupiens vindicari iudiceȝ iniquū. in terpellēdo flexit ad audiendū non iusticia vel miscōia pmotū. sed tedio supatum vt hinc moueremur q̄ȝcertius nos exaudiat misericors et iustus dñs deus sine intermissione orātes. qñ illa nec ab iniquo 7 impio iudice potuit assidua interpellatōe contēni. 7 q̄ȝlibens atq̄ȝ placatꝰ bona desideria impleat eorū a q̄bus aliena pctā nouit ignosci. ꝫ quo cupiebat illa puenit q̄ voluit vindicari. Hec Augꝰ. ad ꝓbam epl'a. xlviij. Tertio vt dic̄ Januen. illō dictū apostoli. Sine intermissiōe orate. adimplet᷑ sine intermissiōe bñ viuēdo 7 bñ operando. Unde Aug. in de v̄bis dñi. sermone. xviij. Quid est inq̄t clamare ad xp̄m: nisi grē xp̄i ꝯgruere bonis operibꝰ. ne forte simus strepētes vocibꝰ 7 muti moribꝰ. q̄s est inq̄t q̄ clamat ad xp̄m q̄ contēnit mūdum: clamat ad xp̄m q̄ spernit seculi voluptates. clamat ad xp̄m q̄ dispgit 7 dat pauperibus vt iusticia eius maneat in seculum seculi. clamat ad xp̄m q̄ dicit non lingua ꝫ vita. mihi mūdꝰ crucifixus ē 7 ego mūdo. q̄ pro nihilo habet q̄ȯ homines amant mūdani. nō appetit vindicare iniurias sibi factas. parat maxillā pcutienti. orat ꝓ inimicis q̄ȯ iniuste abstulit q̄druplicit᷑ reddit. sua ablata nō repetit contra quē cognati affines 7 amici cōmouent᷑. 7 diligētes seculū cōtradicūt dicentes q̄ insanat. Ista est stulticia 7 dementia. Hec ille. Item Augꝰ sup ps. cxlviij. Non solū inq̄t lingua v̄ra 7 vox v̄ra laudat deū. ꝫ 7 consciētia v̄ra 7 fctā. nō cesset homo bñfacere 7 sp laudare dñm. Tunc cessas laudare deū. quādo a iusticia 7 ab illo q̄ȯ ei placet declinas. Nā si a vita bona nunq̄ȝ declinas lingua tua tacet. vita tua clamat. 7 aures dei sunt ad cor tuū. nō potest eē vt habeat malafacta q̄ habet bonas cogitatōnes. nec quisq̄ȝ pōt aliq̄d facere. aut aliq̄d ad faciendū mouere mēbra. nisi prio processerit iussio cogitatōnis. cū igitur xp̄us sedet in corde q̄d potest iubē nisi bona. cū vero diabolꝰ cor possidet q̄d potest iubē nisi mala: Hec ille. Itē Augꝰ sup illō ps. Laudate dñm q̄m bonus ē psalmus. Lingua inq̄t tua ad horam laudet. vita autē tua sp laudet. Uis igit᷑ psallere nō solū vox tua sonet laudes dei. ꝫ etiam opa tua concordāt cū voce tua. sic canta vt nunq̄ȝ sileas. negociū agis 7 fraudem cogitas. siluisti a laude dei. 7 q̄ȯ grauius est nō solū a laude siluisti. ꝫ etiam in blasphemiā prexisti. cū em̄ deus landat᷑ de bono opere tuo. opere tuo laudas deū. cū vero blasphemat᷑ deus de malo ope tuo. ope tuo blasphemas deū. hec ille. Iteȝ idem sup ps. xxv. In ecclesijs bñdicite dño. hoc ē inq̄t in ecclesijs sic viuē. vt p mores cuiusq̄ȝ bñdicatur dñs. Nā qui bñdicit deo in lingua: 7 maledicit factis. nō in ecclesijs bñdicit dño. Vñ quidā voce benedicūt. q̄dam vero moribꝰ. in quorū em̄ moribꝰ nō inuenit᷑ quod dicūt deū blasphemāt. Vñ apl's Roma. ij. dicit impijs transgrediētibꝰ legem dñi. Nomen em̄ dei p vos blasphemat᷑. Hec ille. Ex q̄bus patet. q̄ q̄ bñ viuit 7 bñ operat᷑. continue laudat deū 7 cōtinue orat. vñ Origenes. Semp inq̄t orat q̄ bene agit. nā si actus iusti quē s̄m deū agit: oratio reputat᷑. q̄ sine intermissione q̄ iusta sūt agit sine intermissione orat. nec vnq̄ȝ ab orone cessat nisi iustus eē desistat. Hec ille. Et q̄ taliter continue orat. magnā fiduciā accipit impetrādi q̄ȯ postulat in orone. Vñ Grego. xviij. moral'. Tūc inq̄t cor nostrū fiduciā in orone accipit. cuȝ sibi vite prauitas nulla cōtradicit. Sed vt dicit Augꝰ sup psal'. lxv. Multi languescūt in orando. 7 in nouitate cōuersionis sue freq̄nter orant. postea languide 7 postea frigide. deinde negligēter q̄ q̄si securi sint dormiūt vigilat hostis. dormis tu. Hec ille. Ideo nō sic s̄m cōsiliū apostoli. j. Pet. iiij. Vigilate in oronibus. quā auctoritatē ptractans Atton sup epl'as sermo xxxv. Tūc em̄ inq̄t bñ vigilamus in oronibꝰ. cum nō solum corpe sed etiam mēte in oronibꝰ vigilamus. q̄ vero solo corpe in orone vigilat 7 opere vel mente in pctō dormit. talis ꝓfecto nō vigilare sed potius dormire in orone dicēdus sit. plus em̄ perueniūt ad aures dei mentes q̄ȝ voces. opera q̄ȝ verba. Unde positis duobus ante oculos nostros vi-

delicet vno in quo q̄ solo corpe vigilans orat. ꝛ al
tero iusto q̄ ex consuetudine orandi etiam dormiē
do orat. Dico ꝙ iste vigilans dormit in orone. sed
iste dormiens vigilat in orone. qꝛ licet. dormiat in
corpore. tamē bona vita bonūqꝫ propositū orant
pro eo. Hec ille. Et taliter nedum ē ad horam vigi
landū in oratōnibꝰ. sed etiam ꝓ eo qꝺ xp̄us dicit
Matt. x. Qui pseuerauerit vsqꝫ in finez. hic saluꝰ
erit. continue vsqꝫ in finem vite. In cuiꝰ rei figura
legitur Geñ. xxxij. ꝙ iacob transiēs trans vadum
iaboth tota nocte luctatꝰ est cuz angelo donec ap/
pareret aurora. Sup quo abbas vilł. spūaliter in/
quit. Iaboth interp̄tatur torrens puluis. ꝛ signifi/
cat tēporales delectatōes que transeūt vt torrens.
steriles sunt ꝛ oculos sicut puluis excecant. tran/
seūdus est hic torrens ꝛ postmodū vigilanter lu/
ctandū est cum domio. ꝛ hoc cuz duobꝰ brachijs.
scz brachio lacrimaꝝ. ꝛ brachio oronis. ꝛ sic quo/
dāmodo supabimus deum. sicut dicit Osee. xij. ꝙ
fleuit ꝛ orauit ꝛ inualuit ad angelū. Aurora finis
est noctis ꝛ iniciū diei. hoc est. mors iusti finis est
miserie pn̄tis vite. ꝛ ingressus ad vitam eternā. ido
vsqꝫ ad mortem vigilāter luctandū est cū domino
vt tūc dicat. Dimitte me iaz aurora est. q. d. nō am/
plius opus est luctamine. qꝛ finitur tibi miseria. et
incipit tibi gloria eterna. Hec abbas vilł. in q̊daz
sermōe. sup illud. j. Pet. iiij. Vigilate in oronibꝰ.
Sed si econtra aliqui insipiētes proponūt predi/
cto modo oronibꝰ cum deo luctari. qñ esset ab ora
tione cessandū. ꝛ tūc peccata sua fugere q̄ndo nō
ambulare. s. in fine vite. nō obstante ꝙ xp̄s docuit
oppositū Matth. xxvij. dicens. Orate ne fiat fuga
vestra in hyeme ꝛ in sabbato. Sup quo Gregoriꝰ
omeł. xij. Per legis inq̄t mandatū ambulare lon/
gius in sabbato nō licet. hyems q̊z ad ambulādūz
in impedimēto est. qꝛ gressus ambulantiuz torpor
frigoris astringit. Ait ergo. Orate ne fiat fuga vr̄a
in hyeme vel i sabbato. ac si aperte dicat. videte ne
tūc queratis peccata vr̄a fugere q̄ndo iam non li/
cet meritorie ambulare. illud q̊z tempꝰ quo fuge/
re non lꝫ. modo debet cogitari dum licet. illa hora
nostri exitus semp est intuenda. De q̄ saluator ait
Vigilate ꝛ videte qꝛ nescitis diem neqꝫ horaz. hec
ille. Itē Luc. xj. dicit xp̄s. Vigilate itaqꝫ omi tem
pore orantes. vt digni habeamini fugere oia ista q̄
ventura sunt. Ex p̄dictis patet. ꝙ ille sine intermis
sione orat. q̄ congruis tēporibꝰ mente ꝛ lingua de
um dep̄catur. ꝛ in bonis operibꝰ assiduus est. qui
quādo dormit aut aliq̄bus operibꝰ humane vite
necessarijs est occupatꝰ opera eius refulgēt in cō/
spectu dei. ꝛ ipsa sunt intercessores eiꝰ apud deuz.
sicut ad corneliū loq̄tur angelus dicens. Corneli
orones tue ꝛ elemosyne tue ascenderūt in memo/
riam in conspectu dn̄i.

Capitulum XXXVII.

Tertio principaliter in
materia de orone videnduz est. sub q̄ for/
ma specialiter est orandum. ¶ Pro
quo notandū. ꝙ optimam formam orandi docuit
ille magister optimus dominꝰ noster ih̄us christꝰ
De quo legitur Luc. xj. ꝙ cum vnus ex discipulis
eius dixit ad eum. Dn̄e doce nos orare. Et dixit illis
iesus. Cum oratis dicite pater noster q̄ es in celis.
Et idem habet Matth. vj. Sup quo dicit nycolaꝰ
de preliaco. ꝙ hec oro cōmendabilis est triplici ra
tione. Primo rōne dignitatis. qꝛ ab ipso dn̄o nr̄o
iesu xp̄o facta est. vt in maiori reuerētia habeatur.
Unde Augꝰ. Maxime inq̄t ab hoibus fidelibus
reuerentia dn̄ice oroni exhibenda est q̄ ab ipso sū/
mo doctore facta est. Scd̄o ratōe sue cōpendio
sitatis. vn̄ hec oro breuis ꝛ ꝯpendiosa ē vt ab oibꝰ
hominibꝰ addiscat. ꝛ in memoria recondat. ¶ Ter/
tio rōne vtilitatis. qꝛ quicq̄d vtile est ꝛ necessariuz
per eam petit ꝛ optat. Vn̄ Augꝰ. Non te inq̄t pi/
geat oronē dn̄icam frequētare. licet em̄ cōpendio/
sa videat. tamē oia necessaria continet q̄ pertinent
ad salutē anime ꝛ corporis. Sed est vlteriꝰ no/
tandū. ꝙ in hac orone dn̄ica septem sunt petitōes
quas si q̄s voluerit digne ꝛ meritorie dicē q̄ttuor
sunt sibi necessaria. Primo ꝙ habeat amorē perfe
ctū. scd̄o spem firmam. tertio fidem stabilez. quar/
to cordis humilitatē. que q̄ttuor intelligūtur i his
verbis. pater noster q̄ es in celis. Prio em̄ opor
tet ꝙ habeat amorē pfectum ad deuz quē orat. qꝺ
intelligitur in hoc verbo pr̄. Unde Aug. in de ser
mone dn̄i. si terrenꝰ inquit dominꝰ vt miles. rex.
vel impator. dignaret recognoscere paupem eē de
suo genere instruendo ip̄m vt nomiet eū patrē fo/
ret gratitudo stupēda. qūo igitur nō est in infini/
tum maior atqꝫ p̄stantior gratitudo. ꝙ p̄ceptis sa/
lutaribꝰ moniti ꝛ diuina institutōne formati deo/
andemus dicē. Pater nr̄. istuz excellētissimū amo
rem ꝛ gratitudinē mouet nos apostolꝰ considera/
re. j. Joh. iij. dicēs. Videte qualez charitatē dedit
nobis deūs pr̄ vt filij dei noiemur ꝛ simus. ido ex
quo deꝰ tam excellentē amorē ꝛ charitatē nob ōn/
dit. ꝙ fecit nos heredes regni celoꝝ. ꝛ in tanto ho/
nore nos posuit. ꝙ fecit nos filios suos. ꝛ docuit
nos vocare ip̄m patrē. Patet ꝙ ista excellētissima
gratitudo exigit. ꝙ ip̄m sūme diligamꝰ. ꝛ hoc ipse
petit a quolibꝫ nr̄o. d. illud Prouer. xxiij. Fili pre
be mihi cor tuū ꝛ sufficit mihi. Et sicut dicit be/
atus Grego. sup euange. omeł. xxx. Probatio di/
lectōnis ē exhibitio opis. Et ido merito dicit apo/
stolus. j. Joh. iij. Nō diligamꝰ verbo neqꝫ lingua
ꝫ opere ꝛ veritate. Scd̄o oportet volentē digne
ꝛ meritorie hāc oronē dicē hr̄e spem obtinēdi qꝺ a
deo in orone petit. que spes intelligitur in hoc ver
bo noster. Unde si ipse sit pr̄ noster. possumus se/
cure sperare. ꝙ ipse tanq̄ filios suos dilectos nos
vult adiuuare. Vn̄ non essꝫ pius pater. q̄ videns fi/
lium suū in angustia ꝛ tribulatōne humiliter pa/
trem suū auxilium postulantē nisi sibi succursum
prestaret. Sꝫ cum ipse deus sit pater pijssimus se/
quitur ꝙ nō pōt filijs suis negare quod ab ipso di
gne ꝛ ratōnabiliter postulant. Quod considerans
apostolus ad Hebreos. iiij. dicens. Adeamus in/
quit cum fiducia ad thronū gratie eius vt miseri/
cordiam cōsequamur ꝛ gratiā inueniamus. Sed
pro eo ꝙ sicut testatur apostolus ad Hebreos. xj.
Sine fide impossibile est placē deo. Item si volue
rimus digne ꝛ meritorie hanc orationē dicē. opor
tet tertio ꝙ habeamꝰ fidem pfectam. que fides in/

telligitur in hoc verbo.q̇ es. Unde credendum ē.
ꝙ ille pater celestis ē ille deus q̇ trinus est in perso
nis.⁊ vnus in essentia.ac etiam ipse est deꝰ a quo
om̄es creature habēt suū esse ⁊ essentiam.ꝫ ipse de
us esse suū habꝫ a seipso.⁊ a nullo alio. Unde le-
gitur Exod.iij.ꝙ q̄ndo dominꝰ dixit moysi.ꝙ trā
sieret ad filios israhel ⁊ educēt eos de egypto ⁊ de
seruitute pharaonis.dixit sibi moyses.Ecce vadā
ad filios israel ⁊ dicam eis.Deus patrū vestroꝝ
misit me ad vos.si dixerint mihi quod est nomen
eius.quid dicam eis? Dixit dominꝰ ad Moysen.
Ego sum q̇ sum.Ait.si dices filijs israhel.Qui est
misit me ad vos.Sed ꝓ eo ꝙ dicit apostolꝰ Ja-
cobi.ij. Fides sine operibus mortua ē. Ideo si vo
luerimus in nr̄a oratōne exaudiri quarto.oportet
ꝙ confirmemꝰ fidem cum opibus bonis.⁊ specia
liter cum opibus humilitatis. Vn̄ Judith.ix.di-
citur.Humiliū ⁊ mansuetoꝝ semꝑ placuit tibi de-
precatio,⁊ hec humilitas intelligitur cuꝫ dicitur.
in celis.Unde si quis intime cogitauerit q̄ꝫ alte pa
ter nr̄ residet i celo.⁊ q̄ꝫ ꝓfunde ⁊ in q̄ꝫ magna mi
seria propter peccata nr̄a de paradiso expulsi nos
manemus in mūdo sustinētes famem.sitim.frigi
ditatē.caliditatē.infirmitatē.angustiam ⁊ tribula
tionē.q̇bus nunq̄ꝫ grauaremur.nisi ꝓpt̄ pecca-
ta nostra videt̄ mihi ꝙ materiā inueniret humili-
tatis.⁊ quilibꝫ habēs has ꝑdictas virtutes.s.amo
rem fidelē.qui intelligitur i hoc v̄bo Pater.spem
firmam.q̇ intelligitur in hoc v̄bo.noster.fidem sta
bilē.que intelligit̄ cum dicit̄.in celis.pōt fiduciali
ter ⁊ secure procedē in orōne sua ⁊ dicē.sanctificet̄
nomē tuū.Sꝫ nōne nomē dei sanctū est? Scriptu
ra in multis locis clamat ꝙ sic.q̇d ergo rogan duꝫ
est ꝙ nomē dei sanctificet̄? Sꝫ pro isto notandū.ꝙ
s̄m cassiodoꝝ.crisostomū.⁊ alios doctores.nomē
dei ē in nobis in quo vocamur christiani. Vn̄ ps̄.
Nomen sanctum tuū inuocatū est suꝑ nos.Istud
em̄ nomē sanctificamꝰ dum christū moribus imi-
tamur.Et illud nomē deturpamꝰ.q̄ndo cōsentien
tes pctō volūtatē diaboli facimꝰ. Vn̄ Augustinꝰ
in de verbis dn̄i.sermone.xxviij.Quid est inq̇t qđ
optamus vt ille sanctificet̄? q̇ ait.Sancti estote q̇
ego sanctꝰ sum.nō ꝙ orandū est ꝙ ei aliq̇d sancti-
tatis ex mera nr̄a oratōne accedet.ꝫ vt ipse sancti-
ficet̄ in nobis vt in nos posset eius sanctificatio ꝑ-
uenire.Sed hic est notādū.ꝙ sicut đr Apoc.xvj.
Date sunt septem angelis septē phiala in q̇bus cō
tenta est ira dei. Spūaliter.ꝓ eo ꝙ scriptura lar
ga est in suis signatōnibꝰ.ꝑ istos septem angelos
hic intelligi possunt septem spūs maligni.q̇ tentāt
hoies ad septem pctā mortalia oino cōtraria septē
petitōnibus orōnis dn̄ice. Unde contra primā pe
titionem.s.sanctificetur nomen tuū.diabolꝰ effun
dit phialam luxurie vt polluatur in nobis nomē
christi. Unde de isto dicit̄ in textu vbi prius.ꝙ pri
mus angelus effudit phialam suā in terra.⁊ factū
est vulnus seuū.id est crudele.Spūaliter.angelus
iste est spiritꝰ luxurie.q̇ phialam id est venenū de-
lectatōnis luxurie effundit in terra corporis hūa-
ni.vbi sic in eo polluat sanctificationē nomis chri
sti.⁊ generet in anima eiꝰ vulnus seuū.quia percu
tit ipm̄ in capite.id est in ratōne.quia excecat ocu-
lum ratōnis vt non videat periculū in quo est.
In cuiꝰ rei figura legit̄ Genesis.xix.ꝙ viri zodo-
mite percussi sunt cecitate.sic ꝙ ostiū inuenire nō
poterant.viri zodomite multū luxuriosi erant.q̇s
deꝰ ideo corporalit̄ excecauit.vt ostenderet in cor-
pore q̄les essent in mente.Et q̇ luxuriosi excecati
sūt.ideo ostiū celi inuenire nō possunt.dicēte apo
stolo. Om̄is fornicator immūdꝰ aut auarꝰ quod
est idoloꝝ seruitꝰ.nō habꝫ hereditatē in regno xp̄i
et dei.Et ideo merito amonitōem hmōi detestabi
lis peccati petimꝰ in hac prima petitōne oratōnis
dn̄ice.cū dicimꝰ.sanctificemur nomen tuū Sed ꝓ
eo ꝙ q̄ꝫdiu sumꝰ in hac vita proni sumꝰ ad pecca-
tum.nec vnq̄ꝫ possumꝰ plene sanctificari.id est in
sanctificatōne confirmari anteq̄ꝫ veniremꝰ ad pa-
triam.Ideo vlteriꝰ in secūda petitōne oramꝰ euꝫ.
vt possimꝰ finaliter ꝑuenire ad regnū celoꝝ.cum
dicimꝰ.Adueniat regnū tuū. B Pro q̇ notan
dum.ꝙ pertinēter ad propositū duplex est regnū.
scꝫ regnū super nos.⁊ illud est regnū celoꝝ.De q̇
dicit̄ Luc.xxiiij. Memento mei dū veneris in re-
gnū tuū.Aliud est regnū quod est intra nos.⁊ illđ
est anima nostra.De quo regno dicit̄ Luce.xvij.
Regnū dei intra vos est.In hac igit̄ petitione cū
dicimꝰ.adueniat regnū tuū.oramus ꝙ regnū dei
qđ intra nos est veniat ad regnū qđ supra nos est
Sed diabolus effectū huiꝰ petitōnis in multis im
pedit per auariciam.Nam sicut volūtaria pauper
tas facit hominē venire ad regnū celoꝝ.Iuxta il
lud Matth.v.ca.Beati pauperes spiritu: q̇niam
ipsoꝝ est regnū celoꝝ.Ita auaricia retrahit homi
nem a regno celoꝝ.dicente christo Matth.xj.ca.
Facilius est camelum per foramen acus transire.
q̄ꝫ diuitem intrare in regnū celorum. Figuram hu
ius habemꝰ in Apocal̄.vbi prius cum dicitur.secū
dus angelus effudit phialam suam in mare.⁊ fa-
ctus est sanguis tanq̄ꝫ mortui.⁊ om̄is aīa viuens
mortua est in mari.Spiritualiter.phiala auaricie
effusa est in mare huius mūdi.qui fluit in prospe
ris.⁊ refluit in aduersis.sic ꝙ totus mūdus iste fa
ctus est sanguineꝰ per homicidium lites ⁊ bella.
quorū causa principalis est auaricia ⁊ cupiditas.
dicente apostolo Jacobi.iiij. Unde bella ⁊ lites i
vobis.nōne ex cōcupiscētijs vestris? Quia igitur
auaricia causat bella.ex quibus seq̇tur effusio san
guinis ⁊ mors hominū.Ideo dicitur in textu.ꝙ
sanguis factus est tanq̄ꝫ mortui.id ē auaricia facta
est causa homicidij.⁊ om̄is anima viuens mortua
est in mari.id est in mūdo. Unde sicut dicit̄ Jere
mie.xviij. A minimo vsq̄ꝫ ad maximū om̄es aua-
riciam consequūtur.⁊ om̄es qui auariciam sequū
tur.quasi in mari sūmergūtur.dicente apostolo.j.
Thymo.vj.Qui volūt diuites fieri incidūt in ten
tationem ⁊ in laqueos diaboli.ideoq̄ꝫ submergūt
hominē in interitum ⁊ perditionem.Et ideo meri
to petimus amotionem huius peccati auaricie in
hac secunda petitione.⁊ vt finaliter perducat ani-
mas nostras ad regnū celorum.cum dicimꝰ.Ad-
ueniat regnum tuū.sed pro eo ꝙ soli illi intrabūt
in regnum celoꝝ qui faciūt volūtatem patris ce-
lestis.dicente christo Matth.vij.Qui facit volū-
tatem patris mei q̇ in celis ē.ipse intrabit in regnū

celorū. Ideo vlterius ter oramus vt deus det nobis gratiam ad volūtatem suam faciendū. cum dicimus. Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra. H est. O pater celestis a quo omē datum optimū ⁊ omē donū perfectum est. Da nobis vt sicut sancti in celo sunt totaliter intenti ad te videndum. diligendum ⁊ lauandū. sic ⁊ nos hic in terra per fidē te videamus. in corde perfecte te diligamus. ⁊ in oībꝰ tpībꝰ nr̄is te adoremꝰ. ⁊ volūtatē nr̄am volūtati tue conformemus. sed diabolus effectū huiꝰ petitionis impedit per peccatum superbie. Nam superbus volūtatem suam preponit voluntati diuine. deus eī̄ non vult nisi quod iustum est. Sed econtra superbus vult quod iniustū est. dūmodo sit sibi beneplacitū. sed tales effectualiter non sic orant. Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra. sed potius econtra confirmans volūtatē tuam in celo ad implendū volūtatē nostram in terra. Et certe tales superbi serui sunt diaboli. Unde de diabolo dicit Job. xlj. ꝙ ipse ē rex super omēs filios superbie. Et ideo sicut christꝰ vult omēs seruos suos in celo secum esse. dicente seipso. vbi ego sum illic ⁊ minister meus erit Johannis. xij. Sic diabolus vult omēs ministros suos secum esse in inferno. ⁊ quia vellet omēs ad infernū trahere. ideo inq̄ntū sufficit excitat omēs homines ad superbiam ⁊ inobedientiam contra deū. In cuiꝰ rei figura dicitur vlteriꝰ Apocal. vbi prius. ꝙ tertius angelꝰ effudit phialam suam in flumina ⁊ in fontes aq̄rum ⁊ factus est sanguis. Spūaliter iste angelus est spiritꝰ superbie. qui effudit phialam tentationis sue vniuersaliter. qꝛ inficit tam homines populares qui per flumina q̄ꝫ etiam clericos. qui per fontes designant. Unde sicut fontes sunt capita omniū fluuiorū. sic viri ecclesiastici sunt quasi capita laycorum. Sed quod dolendū est de istis fontibꝰ. a quibus fluerent aque dulces salutaris doctrine verbi dei. iam fluūt aque amare superbie auaricie luxurie ⁊ q̄si omniū viciorū. Et ideo iam factus ē sanguis peccati per totum mūdum. Unde iam verificatur illud Osee. iiij. Non est veritas non est misericordia non ē scientia dei in terra. sed maledictū mendaciū homicidiū furtum odium ⁊ adulteriū inūdauerūt. ⁊ sanguis sanguinem tetigit. ⁊ propter hoc lugebit terra. Et ideo merito vt deꝰ hanc pestem superbie amoueat a cordibꝰ nostris. et vt volūtas nostra conformet volūtati sue: petimꝰ in hac tercia petitione. cū dicimus. Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra. Et pro eo ꝙ non possumus in hac vita presenti aliquod bonū operari. nec volūtatem dei opere adimplere. nisi deus corroborando gratiam nobis dederit. ⁊ vnde vitam nr̄am tam spiritualiter q̄ꝫ corporaliter sustentare possumus. dicente seipso Johānis. xv. cap̄. Sine me nichil potestis facere. Ideo vlterius quarto petimus vite anime ⁊ corporis necessaria. cū dicimꝰ. Panem nostrū quotidianū da nobis hodie. ¶

Pro quo notandū. ꝙ pertinenter ad propositū de triplici pane loq̄tur scriptura sacra. quorū quēlibet hic petimus. Primus est panis corporalis alimonie. Secūdus ē panis sacre scripture. ⁊ tercius ē panis vite eterne. De quo pane loq̄tur scriptura Genes. iij. In sudore vultis tui. id ē cum labore corporis tui. vesceris pane tuo. Et accipitur panis hic vt dicūt doctores pro omī alimento et regimento vite corporis necessario que acquiritur hic cū labore. sudore. ⁊ miseria. Unde Ambrosiꝰ. Propter inq̄t primi parētis inobediētiam deuenimus ad magnam miseriam. qꝛ nihil habere possumus ad sustentatōem corporis nisi per precium sudoris. Eteni etsi non sudat corpus in diuite comedente ⁊ quiescēte. sudat tamē natura eiꝰ in paupere laborante ⁊ terram colente. Iste panis petitur quotidie. qꝛ necessariꝰ est omī die. Et in signū ꝙ petens hūc panem nō petat solū pro seipso. sed ⁊ pro pauperibꝰ christi dicimus. Panem nostrū. ⁊ non solū panem meū. sed multi sunt diuites petentes hūc panem a deo q̄bus ipse dat de illo abūdantiam. ⁊ illi totū consumūt in suis voluptatibꝰ nihil cum pauperibꝰ participando. Sed caueant tales ne illis contingat sicut contigit diuiti epuloni. De quo Luce decimosexto ca. Qui induebatur purpura ⁊ bysso. ⁊ epulabat quotidie splendide. sed quia nō dedit pauperi lazaro micaꝝ panis. mortuꝰ est ⁊ sepultꝰ in inferno. sed quia iste panis corporalis alimonie. non sufficit nobis hic in via sine pane verbi dei. dicēte christo Matth. iiij. Nō in solo pane viuit homo. sed in omī verbo qđ procedit de ore dei. Ideo in ista petitōne cum dicimꝰ. Panem nostrū. etiam petimꝰ nobis panem verbi dei administrari. q̄ nutrit vitā anime. sicut panis materialis vitam corporis. Sed qđ dolendum est in multis locis populꝰ libenter pasceret cum isto pane. sed nō est qui frangat eis. Unde Trenoꝝ. j. Paruuli petierūt panē ⁊ nō erat qui frangeret eis. Uñ iam verificat illa prophetia Amos. viij. Ecce dies veniēt dicit dominꝰ ⁊ mittam famē in terram nō famem panis neq̄ꝫ sitim aque. sed audiēdi verbi dei. Sed multi sunt q̄ quotidie pro isto pane ad deū clamant. ⁊ tamē cum panis iste eis porrigit. illum recipe paruipendūt. De q̄bus Jere. vj. Ecce verbū dei factū est eis obprobriū ⁊ nō suscipiūt illud. Et certe isti cū hūc panē in oratōe petūt. deū deridere videntur. Uñ Prouerb. xiiij. Querit derisor sapiētiam ⁊ nō inuenit. ⁊ alij sunt q̄ ⁊ si aliq̄ādo hūc panem recipiāt. statim p obliuionem illud euomūt. Uñ Luc. viij. Uenit diabolꝰ ⁊ tollit verbū de cordibꝰ eoꝝ ne credētes salui fiant. ⁊ sic eis nihil prodest qđ de pane comederūt. Sꝫ certe tales valde infirmi in stomacho cōsciētie eē videnf. Uñ ps. Omē escam abomiata ē anima eoꝝ. ⁊ appropinq̄uerūt vsq̄ꝫ ad portam mortis. Tercius panis quē hic petimꝰ. ē panis vite. qui ē sacramētum altaris. De quo Joh. vj. Hic ē panis q̄ de celo descēdit. Et dicit iste panis quotidianꝰ. quia q̄ꝫuis nō sumus q̄tidie corporaliter cōicati cum hoc sacramēto. tamē si deuote recolamꝰ passionē christi ⁊ ceteros articulos fidei. ⁊ cū hoc simus perfecte cōiuncti corpori xp̄i cum charitatis vinculo. ⁊ tūc vere manducamꝰ spūaliter corpꝰ christi. ⁊ participamus cum omībus illud sacramētum suscipientibus. Unde Augustinꝰ in de verbis domini Hoc est inquit manducare corpus xp̄i spiritualiter hominē manere in christo. ⁊ christum in se ma-

nentem habere. Et ſicut dicit apoſtolus .j. Joānis iiij. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Et iſto modo qui mādũcat hũc panē viuet in eternũ Johānis .vj. Sed diabolus effectũ huiꝰ petitionis inq̃ntum ſufficit impedit per peccatũ gule. Unde vt dictum eſt in hac petitione pro triplici pane petimus. Quoꝝ primus eſt panis corporalis alimonie. quo nutritur ⁊ confortatur vita corporalis. ſed gula debilitat ⁊ conſumit vitā corporalem. Juxta illud Eccleſiaſtici .xxxvij. In multis eſcis erit infirmitas. propter crapulam multi obierũt. Secũdus panis ē panis verbi dei. qui nutrit vitam anime. ſed gula deſtruit tam vitam anime q̃ꝫ corporis. Unde Luce .xv. dicit filius prodigus qui figuram tenet guloſorũ. Ego aũt hic fame pereo. Tercius panis quem hic petimꝰ eſt corpus chriſti. qui perducit digne comedentes illud ad vitam eternam. Sed econtra gula perducit ea infectos ad mortem eternam. Unde in cõfirmationem huiꝰ Luce .xvj. dicitur. de diuite epulone. q̃ figuram tenet guloſoꝝ. mortuꝰ eſt diues ⁊ ſepultꝰ in inferno. Cũ hoc em̃ peccato gule ſuperauit diabolus noſtros primos parẽtes in paradiſo. ⁊ cum eodem peccato propoſuit ſuperaſſe xp̃m ſaluatorem noſtrũ. vt patet Matthei .iiij. Unde figuram huiꝰ habemꝰ Apocal'. vbi prius. cũ dicit̃ ꝙ quartꝰ angelus effudit phialam ſuam in ſolem. Spũaliter. angelꝰ iſte tentator eſt gule. q̃ effudit phialam ſuam in chriſtũ q̃ eſt ſol iuſticie. q̃ndo dixit chriſto eſurienti. Si filꝰ dei es dic vt lapides iſti panes fiant. Idõ rationabiliter amotõem huiꝰ peccati gule vt deꝰ det nobis triplicem panem. ⁊ ſpecialiter predictũ panem vite q̃ perducit ad vitam eternā petimꝰ in hac quarta petitõne. cũ dicimꝰ. Panē noſtrũ quotidianũ da nobis ⁊c̃. Sed pro eo ꝙ non ſumꝰ digni hũc panem comedere q̃ꝫdiu ſumꝰ in peccato mortali. Ideo vlteriꝰ quinto veniā de noſtris peccatis petimꝰ. cum dicimꝰ. Dimitte nobis debita noſtra. ſicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribus nr̃is. Pro q̃ notandũ. ꝙ per debita q̃ oramus ħ nobis dimitti. pñt intelligi peccata mortalia q̃bus deũ offendimus ⁊ pene eterne nos obligauimꝰ. a quo debito nõ poſſumꝰ abſolui. niſi per dei miſericordiam. Item de debitis in q̃bus deo obligamur. ⁊ quoꝝ dimiſſionem in hac q̃nta petitõe poſtulamus. vide infra parte ſexta. capl'o .v. Hec em̃ debita in hac petitione nobis dimitti petimus cũ iſta conditõne. ꝙ nos dimittamꝰ proximis debita que contra nos cõmiſerunt. Unde Matth̃ .vj. dicit chriſtꝰ. Si em̃ dimiſeritis hominibꝰ peccata eorũ. dimittet ⁊ vobis pater veſter celeſtis debita veſtra. Si aũt non remiſeritis hominibꝰ. nec pater veſter dimittet vobis peccata veſtra. Et q̃d ſit hominem peccata hominibꝰ dimittere. vide ſupra. vbi agit̃ de ſecũdo opere miſericordie ſpiritualis. ſed diabolꝰ per inuidiam impedit effectũ huiꝰ petitionis quinte. quod figurat̃ in textu Apocal'. vbi prius. cũ dicit̃. ꝙ q̃ntus angelus effudit phialam ſuam ſuper ſedem beſtie. ⁊ factũ eſt regnũ eius tenebroſum. D Spũaliter. iſte angelꝰ eſt ſpiritꝰ inuidie. q̃ effudit phialam inuidie in cor hominis inuidi. q̃ dicitur ſedes diaboli. q2 ſicut deus charitas ē. ⁊ qui manet in charitate in deo manet ⁊ deꝰ in eo. Ita diabolꝰ inuidia ē. ⁊ qui in inuidia manet in diabolo manet ⁊ diabolus in eo. tanq̃ꝫ in ſede ſua. ⁊ factũ eſt regnũ eius tenebroſum. Unde regnũ ſpiritꝰ inuidie eſt tota congregatio inuidorum q̃ ſemꝑ in tenebris ſũt. dicente apoſto .j. Joānis .ij. Qui odit fratrem ſuũ in tenebris ē. ⁊ in tenebris ambulat ⁊ neſcit quo vadit. Unde ⁊ demones inuidie in ſcriptura vocant̃ pricipes tenebrarum. ⁊ nõ ſolum vnus demon ſedet ſuper animā inuidi. ſed etiam plures. In cuiꝰ rei figura legit̃ Luce .viij. ⁊ Marci .v. Qꝫ in vno homie habitauit vna legio demonũ. ⁊ ē legio ſex milia ſexcẽta ſexagintaſex. Nimirũ igit̃ ſi regnũ eius ſit tenebroſũ in quo habitant tot principes tenebrarũ. Et idõ merito inter cetera peccata amotionem huiꝰ peccati inuidie petimꝰ in hac q̃nta petitione. cũ dicimus. ⁊ dimitte nobis debita nr̃a ſicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribus nr̃is. Sed tamen q2 modicũ prodeſt nobis peccata nr̃a dimitti. niſi ammodo de peccatis dimiſſis nos abſtineamꝰ. Ideo vlteriꝰ in ſexta petitione oramꝰ ne aliqua tentatione ſuperemur. cũ dicimus. Et ne nos inducas in tentatõem. non em̃ docuit nos chriſtꝰ orare vt nõ tentemur. quia hominẽ tentari ⁊ viriliter reſiſtere multũ meritorium ē. dicẽte apoſtolo Jacobi .j. cap̃. Beatus vir qui ſuffert tentatõem. q̊niam cum probatꝰ fuerit accipiet coronam vite quā repromiſit deꝰ diligentibus ſe. ſed docuit nos orare ne in tentatõem duceremur. Pro quo notādum. ꝙ ſicut dicit Augꝰ Ille in tentatõem ducitur. q̃ peccatis ſuis exigẽtibus a deo derelinq̃tur. ⁊ a diabolo ſuſcipit̃ illudẽdus. De quo dicit̃ in p̃s. Deꝰ dereliquit eũ perſeq̃mini ⁊ comprehẽdite eum. q2 non eſt qui eripiat. Gloſa. Deꝰ dereliquit eũ. gratiam ſbtrahẽdo. perſeq̃mini. in culpam deiiciẽdo. ⁊ comprehẽdite eũ. ad infernũ trahẽdo. Ideo ne taliter inducamur ĩ tentatõem oramus. cũ dicimus. Et ne nos. hoc eſt ne ꝑmittas nos in tentatiõe diabolo conſentire. vl' in tentatõe a diabolo ſuperari. Sed effectum huius petitiõis diabolus in multis impedit per peccatum accidie. nam accidia facit hominem vacuũ a virtutibꝰ ⁊ plenũ viciis. Juxta illud Prouerb̃. xviij. Qui ſeq̃tur ocium replebitur egeſtate. ⁊ idõ ſicut vas eneũ ſtanneũ vel plumbeũ ſuper ignem poſitum nõ cõſumitur dum fuerit liquore plenũ. ſed vacuũ ſtatim cõſumitur. ſic anima plena virtutibus. nõ cõſumitur per tentatõem diaboli. ſed vacua virtutibꝰ ſtatim cõſumitur ⁊ ſuperat̃. Figurā huiꝰ habemꝰ Dañ .iij. cap̃. vbi legitur. ꝙ nabuchodonoſor rex precepit vt ſuccenderet̃ fornax ſeptuplũ plus q̃ꝫ ſuccẽdi conſueuerat in quo tribꝰ pueris poſitis. ſ. ſydrach. myſaac. ⁊ abdenago. virtutibus ⁊ gratia plenis. nihil nocuit ignis. ſed maledictos ſeruos regis gratia ⁊ virtutibꝰ vacuos ſtatim conſumpſit. Spiritualiter. rex iſte diabolꝰ eſt. fornax ſeptupliciter accẽſus tentatõem ſeptem peccatorũ mortalium ſignat. que pueros dei gratia et virtutibꝰ repletos nõ ledit. ſed ocioſos miniſtros diaboli gratia ⁊ virtutibus vacuos incendit. Et in figuram huiꝰ dicitur in textu Apocal'. vbi prius. ꝙ ſextus angelus effudit phialam ſuam in flumẽ

magnū scȝ eufraten. ⁊ siccauit aquam eius. Spiritualiter. iste angelꝰ est spiritꝰ accidie in flumen eufraten. id est animā que per gratiam spūsancti efficeretur fertilis. Nam eufrates frugifer interpꝛetatur. ⁊ signat fideles chꝛistianos q̄ fructiferi eēnt Unde Johānis. xv. cap̄. dicit chꝛistꝰ suis fidelibus Ego posui vos vt eatis ⁊ fructum afferatis. ⁊ fructus vester maneat. Et dicit anima viri ociosi flumen magnū. qꝛ sicut flumen maris semꝑ est inq̄etum. ita anima hominis ociosi continue est inq̄eta ⁊ tentationibꝰ diaboli vexata. Juxta illō Esaie lvij. cap̄. Coꝛ impij q̄si mare feruēs quod quiescere non potest. Et ideo merito rogamꝰ vt deus auferat a nobis hoc damnabile peccatū accidie. ne inducamur in tentatōem diaboli. cū dicimꝰ. Et ne nos inducas in tentatōem. sed qꝛ valde difficile imo q̄si impossibile est hominē peccatoꝛem in hac vita durare. ⁊ se semꝑ custodire ne vnq̄ȝ peccet saltem venialiter. Quia vt dicit scriptura. septies in die cadit iustus ⁊ resurgit Prouerb. xxiiij. caplo. Ideo ⁊ si aliq̄ndo ex nostra fragilitate peccemus tamen vlterius rogamꝰ eū de sua misericoꝛdia. vt nos a peccatis finaliter liberet. cum dicimꝰ. Sed libera nos a malo. sed qꝛ inter om̄ia mala peccatum finalis impenitētie est pessimū. De quo. j. Johānis vlti. cap̄. Est peccatū ad moꝛtē. non pꝛo illo dico vt roget q̄s Super q̄ Augustinꝰ. Peccatum ad moꝛtem. est peccatū desperatōnis. qō habet vite gratie irrecupabilitatem ⁊ moꝛtis iehenne inseperabilitatem. ideo pater de tua misericoꝛdia infinita. ab isto malo nos finaliter libera. Sed effectū huiꝰ petitōnis nitit̄ diabolus impedire per peccatū ire. Unde ⁊ in figuraȝ huiꝰ dicit̄ in textu Apocalip. vbi pꝛius. ꝙ septimꝰ angelꝰ effudit phialam suam in aere. Et seq̄tur. Et blasphemauerūt homines deū. Spūaliter. iste angelꝰ est spiritꝰ q̄ preest vicio ire. Unde per aerem intelligi potest quisquis dispositꝰ ad iram. q̄niam sicut aer modo est clarꝰ. ⁊ subito modica tēpestate obscurat̄. sic homines iracūdi modo vultū serenū. ⁊ subito ad modicam displicentiam vultū ostendūt terribilem. ⁊ pꝛoni sunt ad vindictam. Sed certe tales blasphemant deū. dicente domino Deut̄. xxxij. ca. Mea est vltio ⁊ ego retribuam. Et sicut dicit̄ Thob. xiij caplo. Maledicti q̄ contemꝑserūt te. ⁊ condemnati erūt qui blasphemauerūt te. Ideo rationabiliter oꝛandū est. vt deus auferat a nobis hoc venenū ire. ⁊ liberet nos a malo culpe in p̄senti. ⁊ in futuro perducat nos ad gloꝛiā sempiternā.

Capitulum XXXVIII

Pro eo qō cōmendabilis est consuetudo matris nostre ecclesie in omnibꝰ hoꝛis canonicis p̄mittendaȝ oꝛationē dominicā. immediate post subiūgit salutationē angelicam. Ideo consuetudine matris nostre ecclesie seruanda. pꝛo eo ꝙ in pꝛecedenti capitulo oꝛationē dominicā declaraui. ideo in capitulo immediate sequenti ad honoꝛē dei ⁊ gloꝛiosissime virginis ⁊ matris marie salutationē angelicaȝ declarare intendo. ¶ Pꝛo q̄ pꝛimitus est notandum. ꝙ apostolus. j. ad Choꝛinth. xiiij. caplo. Uolo inquit in ecclesia quinq̄ȝ verba loq̄ sensu meo vt alios instruam magis q̄ȝ decem milia verboꝛum in lingua. melioꝛ est plana bꝛeuis ⁊ sententiosa doctrina ad edificationē. q̄ȝ subtilis diffusa et oꝛnata sententia ad ostentatōem. Dico igit̄ ad presens intendo gratia dei adiuuante. quinq̄ȝ verba ad laudem ⁊ honoꝛē dei ⁊ beatissime virginis marie bꝛeuiter exponere ⁊ declarare. que in salutatione angelica sub hac verboꝝ serie continētur. Aue maria gracia plena dominꝰ tecum. benedicta tu in mulieribus ⁊ benedictꝰ fructus ventris tui iesus chꝛistus. amē. Sententia huiꝰ salutatōnis scribitur in euangelio Luce. j. Et q̄ȝuis hic ponantur alia verba q̄ȝ testatur euangelista angelum salutādo mariam dixisse. tamen sententia angeli nō mutatur. Unde angelus salutando virginem mariā nō dixit immediate in sua salutatōne plura verba q̄ȝ illa. Aue gratia plena dominꝰ tecuȝ. benedicta tu in mulieribus. Uerūtamen euāgelista Lucas ante verba huiꝰ salutatōnis ponit nomen nuncij qui mittitur qui erat angelus gabꝛiel. nomen mittentis qui erat deus. ⁊ nomen loci ad quem mittitur q̄ erat nazareth. ⁊ nomen virginis ad quam mittitur que erat Maria. Hec om̄ia ponit euangelista Luce. j. sub his verbis. Missus est angelꝰ gabꝛiel a deo in ciuitatem galylee cui nomen nazareth ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Joseph. ⁊ nomen virginis maria. Missus est gabꝛiel. ecce nomen nūcij. a deo. ecce nomen mittētis. in ciuitatem galylee. ecce nomē loci ad quē mittitur. ad virginē desponsatam viro. cui nomē Joseph. ⁊ nomē virginis Maria. ecce nomē virginis ad quā mittit̄. Et ideo merito ad verba angeli q̄ dixit. Aue gr̄a plena nomē v̄ginis addidit ecclesia dicēs. Aue maria ⁊c̄. ad ostendēdum expꝛessius nō intelligētibus cui hec erat salutatio facta. Item ad verba angeli addidit ecclesia. Et benedictus fructus ventris tui. Nam hec verba nō legimꝰ angelū dixisse Marie. sed hec v̄ba sibi dixit elyzabeth mater Johānis baptiste. sicut pateȝ Luce. j. vbi legitur. ꝙ cum Maria salutauit elyzabeth. statim vt audiuit elyzabeth salutationē marie. exultauit in gaudio infans in vtero eius. ⁊ repleta est elyzabeth spiritusancto. ⁊ exclamauit voce magna ⁊ dixit. Bñdicta tu inter mulieres et bñdictus fructꝰ ventris tui. Uerūtamē pꝛo eo ꝙ angelus dixit Marie. sicut testatur euangeliū. quod aūt ex te nascet̄. sanctū vocabit̄ filius dei. ⁊ ille sanctus filius dei natus de virgine erat beatissimus fructus q̄ vnq̄ȝ nascebat̄ ex muliere. Ideo merito ad salutationē angelicam addidit sancta mater ecclesia hanc clausulam. Bñdictus fructus ventris tui. Ideo inq̄ntum addidit ecclesia hoc verbum. Iesus nō discrepatur ab angelo. Nam vt pateȝ in euangelio. angelus dixit marie. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium. ⁊ vocabis nomē eius Ihm Ideo ad ostendēdum quis esset iste benedictꝰ fructus ventris virginalis. rationabiliter addidit sancta mater ecclesia hoc verbum Iesus. Aue maria gratia plena dominꝰ tecum bñdicta tu in mulierī

bus.⁊ benedictus fructus ventris tui ihesus. Qđ aūt ẜm vsum ecclesie dicit amen. confirmatur per euāgelium per hoc ꝙ completa salutatiōe angeli expresso modo mirabili concipiendi ⁊ pariendi ipsa virgo subiūxit dicens. Ecce ancilla domini fiat mihi ẜm verbum tuū. Unde amē in hebreo idē est ꝙ fiat latine. Unde vbi nos habemus fiat. hebreus habet amen. Igitur textus ab ecclesia vsitatus in sua deuotōne nō discrepat ab euāgelica serie. nec ab euāgelica salutatōe. cum dicitis. Aue maria gratia plena dominꝰ tecum. bn̄dicta tu in mulieribꝰ ⁊ benedictus fructus ventris tui iesus amē. Sed pro aperiori declaratōe huiꝰ salutationis angelice est notādum. ꝙ in hac salutatione continētur quinꝙ verba. hoc est qnꝙ partes principales. in qbus hec gloriosissima virgo Maria pre omībus alijs mulieribꝰ a qnꝙ prerogatiuis ⁊ singularibꝰ excellentijs principaliter cōmendat.

Primo a preseruatōe iniqtatis. cum dicit. Aue maria. Secūdo a plenitudine virtutis. cūm dicit. gr̄a plena. Tertio ab inhabitatōe numinis cū dicitur. dominꝰ tecum. Quarto a precellentia bonitatis. cum dicitur. bn̄dicta tu in mulieribꝰ. Et quinto a nobilitate fructus ventris sui. cum subdatur. Jesus. Primo igit cōmendatur hec gloriosissima virgo a preseruatōe iniquitatis. cum dicitur Aue maria. B Pro quo notanduꝫ. ꝙ triplex ve humano generi accidit ex prime mulieris preuaricatōne. scilicet ve damnabilis culpe. ve rebellionis contra spirituꝫ carnalis cōcupiscentie. ⁊ ve pro peccatis intermialis pene. De isto triplici ve intelligi potest illud Apocal'. viij. caplo. De ve ve habitātibus i terra. Sed ab hac triplici ve erat virgo gloriosa singulariter inter omēs mulieres preseruata. ⁊ hoc intelligi pōt in primo verbo salutationis. cum dicit. Aue. Nam aue idem est quod sine ve. Et sicut dicit ꝛvaldeby super eodem. Nūꝙ legimus in scriptura sacra aliquem angelū dixisse alicui creature humane. Aue. aut hāc gabrielis archangeli salutationē. ⁊ hoc in signuꝫ ꝙ ipsa fuit prima creatura libera a ve. ⁊ per illam mutatum erat nomen prime mulieris. scilicet Eua. que duxit genus humanū in predictū triplex ve. Unde eua ve interpretat. Et si hoc nomen Eua quod est nomē prime mulieris transponat. in Aue mutatur. quod idem est; ꝙ sine ve. Et ideo in huiꝰ gloriosissime virginis laudem. sic canit sancta mater ecclesia. Sumens illud aue gabrielis ore. funda nos in pace. mutans nomē eue. Et hanc virgineꝫ a predicto triplici ve liberatam. designāt tres interpretatōnes huiꝰ nominis Maria. Unde maria ẜm vnam interpretationē idem est qđ illuminatrix vel stella maris. ⁊ certe illa illuminata erat a christo tanꝙ luna ⁊ stelle a sole. per quaꝫ illuminationē preseruata erat a peccato originali. actuali. ⁊ veniali. Et ideo merito potest illa dicere illud Judith. xiij. caplo. Custodiuit me angelꝰ domini ⁊ hinc eūtem. i. in hūc mūdum venientē a peccato originali. ⁊ ibi cōmorātem. id ē a peccato actuali. ⁊ inde reuertētem. id est de mūdo ad patriā veniētem. a peccato veniali. ⁊ nō permisit dominus ancillam suam coinqnari scilicet a peccato originali. actuali. vel veniali. Et pro eo ꝙ hec v̄go gloriosa taliter a christo erat illuminata. sicut luna a sole. ⁊ ab omi peccato p̄seruata. Ideo merito dicitur illa illuminatrix. i. illuminās ambulantes in tenebris peccatoꝝ. sicut etiam luna illumiat ambulantes in tenebris noctis. Item dicit aūt stella maris. id est prebēs ducatū nauigātibus in tempestuoso mari huiꝰ mundi ad portū quietis eterne. ⁊ veniam nauigātibus in fluctibꝰ periculosis huius mūdi. vt exemplare indubiū huiꝰ stelle imitarent. ⁊ tūc nō ducatum a ve peccati. cū hac gloriosa ⁊ beata virgine maria liberarētur. ⁊ nunꝙ a naue innocētie caderent. nec vnꝙ a fluctibus huiꝰ maris absorberētur. Sed certe multi sunt similes strutioni angelice a trope. De quo narrat beatus Gregoriꝰ in suis moralibꝰ super illud. Job. xxxix cap̄. Quando strutio derelinqt oua sua in terra. tūc forsitan i puluere calefaciēs ea obliuiscitur ꝙ pes conculcet ea. aut bestia agri conteret. Domiatur ad filios suos quasi nō sint sui frustra laborauit nullo timore cogente. Priuat em̄ eam deꝰ sapientia nec dedit illi intelligentiam. Cum tempꝰ fuerit in altum alas erigit decidet equū ⁊ assessorem eius ⁊ cetera. Ubi dicit Gregoriꝰ. ꝙ strutio ponit oua sua in zabulo. ⁊ signat locuꝫ sub signo pliadis. que a pluralitate stellaꝝ sic vocatur. ⁊ recedit ⁊ oua sua nō custodit. ⁊ postea aspicit illđ signū pliadis. ⁊ s̄b illo signo querit oua sua ⁊ nō inuenit. qꝛ signū illud est in alio loco. ⁊ sic oua strutionis conculcant pedibus equoꝝ aut aliarū bestiarū. ⁊ ideo raro prolificat. Moraliter. per strutionem intelligūtur peccatores de miscđia ⁊ beatissime virginis marie nimiū presumētes. q aliquando ex instinctu spūssancti ponūt oua sua. id est ꝓpositū bene operandi. ⁊ cito recedūt ⁊ dimittēdo oua sua ⁊ respiciētes ad pliadem. id est p̄sumētes per ducatū misericordie ihesu xp̄i ⁊ gloriosissime v̄ginis Marie matris eius qn̄cūꝙ voluerint ad oua sua. sed tardēte misero peccatore ad sua oua id est ad suū bonū propositū redire. ⁊ oua sua ad prolificationē operis fouere recordat. pliades. id est xp̄s ⁊ sua mater propter eius demerita detrahūt ab eo miscđiam ⁊ gratiam. ⁊ sic oua cōculcantur a demonibꝰ. ⁊ miser homo perdit laboreꝫ suū Et ideo ẜm cōsiliū apostoli. Dū tempꝰ habemus operemur bonū ad omēs. maxime aūt ad domesticos fidei. ad Galath. vj. ⁊ iuxta Eccli. v. caplo. Nō adijcias peccatū super peccatū. ⁊ dicas misericordia dei magna est multitudinis peccatoꝝ meorū miserebitur. nam ira ⁊ miscđia cito ab illo approximāt. ⁊ in peccatores respicit ira illius ne tardas cōuerti ad dominū. ⁊ ne differas de die in diem. subito em̄ veniet ira dn̄i. ⁊ in tēpore vindicte dispdet te. noli anxius esse in diuitijs iniustis. nō em̄ proderint tibi in die obductōnis ⁊ vindicte. nō vētiles te in ventū ⁊ nō eas in omnē viam. Sic enim ois peccator probat in duplici lingua. Hec ibi. Iđ respice maris stellaꝫ ⁊ imitare illam vt ducatu illius a ve dānabilis peccati valeas liberari. Secūda aūt interpretatio huiꝰ nominis Maria ē domina. ⁊ per hoc designat. ꝙ hec virgo gloriosa reseruata erat a ve rebellionis contra spiritū carna-

lis concupiscentie. Unde domina a domando di
citur.⁊ certe ipsa carnem suam subiectam humi-
lem ⁊ obedientem spiritui fecit. Unde in figuraꝫ
huiꝰ virginis dixit deus ad serpentē Genesis.iij.
Inimicitias ponam inter te ⁊ mulierem.⁊ semen
tuū ⁊ semen ipsiꝰ.ipsa conteret caput tuū.id ē pri
mos insultus diaboli.⁊ primos motꝰ carnis con-
tra spiritū insurgentes.quos motꝰ si deprimamꝰ
tūc a ve carnalis rebellionis contra spiritū cū hac
virgine liberi erimꝰ. Unū psalmista dicit. Si mei
nō fuerint dominati tūc imaculatꝰ ero ⁊c. Ter-
cia interꝓtatio huiꝰ nominis maria.est amarum
mare.⁊ per hoc designat̃ ꝙ hec gloriosa ac beatis-
sima virgo erat ꝑseruata a ve interminabilis peni
tentie. Pro ꝗ notandū.ꝙ sicut mare significat mū
dum propter eius inqetitudinē.ita penitentiā ꝓ-
pter eiꝰ amaritudinē quā si homo quātūcūqꝫ pec
cator ⁊ malus volūtarie sustineat ⁊ perfecte peni-
teat.a liberatōne ve pene eterne securus erit.dicē
te christo Matth.iij.caplo. Penitentiā agite ⁊ ap
propinquabit regnum celoꝝ.Sed quanto magis
hanc virginem gloriosam ab omi peccato immu-
nem post tantā tribulationē ⁊ volūtariam penitē-
tiam quā patienter ⁊ gaudenter sustinuit a ve in-
terminabilis pene oportet esse securaꝫ. ¶ Se
cūda ꝓrogatiua de ꝗ hec virgo gloriosa ⁊ beatissi
ma pre alijs mulieribꝰ cōmendat̃.est a plenitudi-
ne virtutis qđ notatur in secūdo verbo.siue in se-
cūda parte huiꝰ salutationis angelice.cum dicit̃.
gratia plena. Pro cuiꝰ declaratōne est notan-
dum.ꝙ sicut dicit sanctꝰ Thomas.in de veritate
theologie.libro.v.cap.iij.triplex est gr̃a Primo
em̃ inqt sumitur gr̃a generaliter.pro quocūqꝫ ad-
iutorio diuino creature a deo gratis impenso.⁊ in
differenter ad quēcunqꝫ actū.⁊ ista gratia a theo-
logis vocatur gr̃a preueniens scꝫ actuꝫ virtuosuꝫ.
⁊ sine ista gr̃a nullum bonū opus possumꝰ facere
imo nec in actu existere.⁊ ista est magnū donum
dei.Nā magnū donum dei est omnē dispositōem
⁊ potentiā gratie receptiuā habere.⁊ hoc donum
habet qlibet homo ꝗdiu est in via.sed hoc dono
carent dānati in pena.qꝛ vltra redire non pn̄t ad
gratiā.Unde Luce.xvj.Inter nos ⁊ vos chaos
magnū firmatum est.vt hij qui volūt hinc transi-
re ad vos non pn̄t.neqꝫ inde huc trāsmeare. Se
cūdo modo gr̃a sumitur specialiter.⁊ pro dono a
deo dato.ꝗ mediāte dei adiutorio homo preparat
se ad recipiendū spiritūsanctū.⁊ sine ista gr̃a nul-
lus homo facit sufficiēter quod in se est vt se pre-
pararet ad salutem.⁊ ista gr̃a vocatur gratis data
siue cooperatio dei. Unde q̃ndo aliqs declinat a
malo ⁊ faciat bonū.tūc deus mediāte sua gr̃a ope
ratur in illo.dicente apostolo ad Eph.ij.Deꝰ ope
ratur in nobis velle ⁊ ꝑficere.⁊ sine illo nullū opꝰ
bonū possumꝰ facere.dicente christo Joānis.xv.
caplo.Sine me nihil potestis facere. Tertio mo
do sumit̃ gr̃a proprie pro dono diuinitꝰ dato ad
merendū.quod qdem donū gratia gratuꝫ faciens
siue consūmās appellatur.⁊ ista gr̃a dat finalem
ꝑseuerātiā in bonis.sine q̃ nullus potest ad gloriā
venire eternā.Sed qui in hac gr̃a perseuerauerit
vsqꝫ in finem saluꝰ erit Matth.x.ca.Hāc triplicē
gr̃am habuit hec gloriosissima ⁊ beatissima ṽgo
maria. Unde merito pōt illa dicere cū populo il-
lud.j.ad Choꝝ.xv.c.Gr̃a dei sum id quod suꝫ.q̃n
tum ad primū.⁊ gr̃a eius in me vacua nō fuit.q̃n
tum ad scōm.Sed gr̃a eius semꝑ in me manet.q̃n
tum ad tertiū.Et ista triplici gr̃a plena erat beata
virgo maria.Unde sola ista gr̃a replet mentē hu-
manā.⁊ sine illa vacua manet mens humana.nec
aliquo alio.imo nec tota aq̃ etiā potest mentē hu-
manā replere.predicte tn̄ gratie minima gutta po
test eā gaudio.dulcedine.⁊ deuotōne vsqꝫ ad sum
mū replere.De hac autē gr̃a egregia dicit beatus
Augustinꝰ.Qui inqt libenter bibit de fluuio para
disi.cuiꝰ gutta vna maior est occeano.restat vt in
eo sitis huiꝰ mūdi sit extincta.In huiꝰ autē rei fi-
gura legitur.iiij.Reguꝫ.iiij.ꝙ quedā mulier mor
tua viro suo grauiter oppressa debito quesiuit he-
lyseum prophetam.⁊ petiuit adiutorium ab eo.
Quesiuit aūt helyseus ab ea quid haberet in do-
mo sua.⁊ illa mulier dixit ad helyseum.ꝙ nihil ha
buit in domo sua nisi parum olei. Cui helyseus
dixit. Uade inqt ⁊ accipe vasa vacua.⁊ infunde in
vasa de oleo.⁊ fecit.⁊ multiplicatū est oleū donec
impleta essent oia vasa.quibus impletis stetit ole
um.⁊ ex illo satisfecit creditori suo.⁊ vixit de reliq̃
Spūaliter.hec mulier anima humana est.cuiꝰ
sponsus christꝰ est.dicente apostolo.ij.ad Choꝝ.
xj.Despondi vos vni viro virginem castā exhibe-
re christo.Uir em̃ iste mortem passus est in ligno
crucis ad redimendū nos de seruitute diaboli.rō
ne cuius multum sumus in debiti ad reddenduꝫ
sibi gr̃arum actiones.quodqꝫ a nobismetipsis fa-
cere nō possumus nec sufficimus.Ideo nō restat
nisi vt queramꝰ helyseum.id est deum nostrū ro-
gādo ipsum vt det nobis modicum olei sue gr̃e.⁊
illud taliter in nobis multiplicet.vt possumꝰ cum
humilitate ⁊ cum bonis operibus aliqliter recom
pensando placere deo saluatori nostro.⁊ vitā no-
strā in omi perfectōne ⁊ mūdicia de cetero conti-
nuare.Sed notabiliter dictum ē.ꝙ ꝗdiu vasa fue
rint vacua fluit oleum.⁊ q̃ndo fuerūt repleta ste-
tit oleum ⁊ nō fluxit ampliꝰ.ad designādum ꝙ ꝗ-
diu corda humana sunt vacua ab amore huiꝰ mū
di.deus replet ea oleo sue gr̃e ⁊ misericordie.Sed
qnādo sunt totaliter occupata mūdi concupiscen
tijs ⁊ carnalibꝰ desiderijs.deus nō inuenit in eis
vas in quo gr̃am suā infundat.Uerūtamē ⁊ si mū
di cōcupiscētia ⁊ carnis desideria cor hominis oc-
cupare possunt.illud tamē implere nequiūt.Un
de doctor quidā in tractatu suo qui intitulat̃.Con
solatio fidelis anime.Mira inquit res.cor huma
num vasculum est quod nisi re infinita repleri nō
potest.Nam etsi subintret cor humanū auaricia.
vacuū est.os sitis ambitionis sedari non potest.
dicēte scriptura Ecclesiastes.v.capitulo.Auarus
nunqꝫ replebitur pecunia. Similiter vt dicit Pa-
risien̄.Et si carnalis voluptas lassari potest.tamē
satiari nō potest.In cuiꝰ rei figura filius ꝓdigus
qui cum meretricibꝰ consumpsit totam substanti
am suam satiatus non est.sed dire fame cruciatus
est. Unde mercēnarios patris sui sibi pretulit cū
dixit,Quāti mercēnarij in domo patris mei abū

dant panibus.ego aūt hic fame pereo.Qui cū suā dementiā cognouisset ad cor reuersus dixit.Surgam et ibo ad patrē meū et dicam ei.Pater peccaui in celum et corā te.Jam ego nō sum dignus vocari filius tuus.Fac me sicut vnū de mercenarijs tuis.vt patet in euangelio Luc.xv.Et vt dicam generaliter.subintret dico quōcunqʒ viciū cor humanum et vacuum est.Nec mirū.vicium em̄ nihil est.quō aūt nihil est quō cor humanū implere pōt.Nō ne vas aere plenum vacuū dicit.et tamē aer substātia est et vnū nobilissimū de quattuor elemētis preter ignem.ergo a multo fortiori cor plenum vicijs vacuū dici pōt.cum viciū scdm Augusti.nihil est. Cor ergo humanū nullo repleri pōt nisi deo siue gratia dei. Et ideo merito orat sancta mater ecclia dicens. Ueni sancte spiritus reple tuorum corda fidelium. et tui amoris in eis ignē accende. Sed pro vlteriori declaratōne hic est notandū q sicut dicūt naturales philosophi.non est dare locum simpliciter vacuū.quia natura intantū abhorret vacuū q prius q in aere maneret locus vacuus natura faceret terram et aquā ascendere q sunt elementa grauia ad replendū locū illum.Et sicut nō est dare aliquem locum corporeū qn oporteat q omnino repleat locus ille aliqua substātia corporea.Ita etiā non est dare locum aliquē spūalem cuiusmodi est mens humana quin oporteat omino q repleat vicijs aut voluptatib.vel gratia et virtutibus.Nam cito vt homo incipit effundere de mente sua vicia et malas voluptates.deus incipit infundere grās et virtutes. Et ideo merito pro eo q mens gloriosissime ac beatissime virginis Marie vacua erat ab oī vicio et peccato originali.actuali vel veniali.oportebat eam omino esse repletā virtutib et grtia.Et ideo merito dixit sibi archangelus Gabriel quando missus fuit a dño vt eam salutaret. Aue gratia plena dominus tecum etc.Sed pro eo q sicut experientia docente. Uas liquore plenū ad modicū tactū vel motum. effundit partē liquoris sui quem in se continet. Et cum hec virgo gloriosa sancta maria sit vas omī gratia et misericordia dei plenū. ac etiā cum vocet ab ecclesia mater miscdie. ideo vt ipsa ex sua miscdia digneē nobis effundere aliquā partem liquoris gratie ipsam frequēter tāgamus deuotis precibus et moneamus honorificis salutationibus.dicētes sibi cum Gabriele archangelo.aue gratia plena. benedicta tu in mulierib. Tertia prerogatiua de qua hec virgo gloriosa pre ceteris mulieribus cōmendat. est ab in habitatione diuine nis.q in tertio verbo siue in tertia parte huius salutationis notat. cum dicit. dñs tecū. Pro cuius declaratione est notandū.q sicut dicit btūs Aug. in quodā sermone de natiuitate beate marie.Dominus erat cum beatissima virgine tripliciter.scilicet in vtero p carnis assumptionē.in corde p gratie plenitudinē. et in ope p succursum cōtra hostilem impugnationē. D Primo erat dñs cū beata virgine in vtero per carnis assumptionē.et ille modus essendi est excellens et singularis.q illo modo nunqʒ fuit cum aliqua creatura.q de illa sola carnem assumpsit, et in vtero eius naturā humanā sibi desposauit. Figurā huius habem Gen.xxiiij.ca.q Ysaac in tabernaculo matris sue illā nobilem mulierē virginē rebeccā sibi in vxorē accepit.Spiritualiter p rebeccā q interpretat multa patientia humanitatis xpi designat.in qua multas tribulationes et angustias christus patienter sustinuit.Per ysaac qui gaudiū interpretat significat dei filius. iste Ysaac pdictam puellam rebeccā.id est naturā humanā in vtero matris sue sibi desponsauit.cuius desposationis internūcius tractās materiam erat angelus Gabriel.sacerdos q matrimoniū istud solennisauit erat spūssanctus.Et de istis em̄ nuptijs magnā materiā habem gaudēdi. nā sicut hō habens sororē cognatā vel aliquā puellā pauperē de parentela sua.si filius regis anglie illā acciperet in vxorem multū inde gauderet.ita et nunc nos oms magnā materiā habemus gaudēdi.eo q filius regis celi et terre vxorē de parētela nostra. scʒ naturā humanā sibi desponsauit.q rōne istarū nuptiarū nos facti sumus de affinitate de domo.et de domestica familia Jesu xpi regis celi et terre.dicēte aplo ad Ephe.ij.ca. Jam nō estis hospites et aduene.sʒ estis ciues sanctorū et domestici dei. et ne dum hoc sed etiam fratres et sorores Jesu xpi. dicente seipo in euangelio Math.xij.cap. Qui facit voluntatem patris mei qui in celis est. ipse meus frater et soror et mater est. et quia fratres et sorores xpi certe filij et heredes apparētes regni celorū. dicente apostolo ad Romanos.viij.cap.Sumus enim filij dei q si filij et heredes. Secūdo erat dominus cum beata Maria virgine in corde.per gratie plenitudinē. vnde illa habuit fontem siue fluuium gratie De q dicit Gen.ij.ca.Fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum qui inde diuiditur sm quattuor capita.id ē.in quattuor flumina que diuersas regiones circumdabāt. et eas fertiles fecerunt. Spiritualiter vt dicit Petrus comestor in suis allegorijs.sup eodem. fons iste xpm significat q est fons vite. de q egrediebāt qttuor fluuia.s. doctrina sancta qttuor euāgelistarum. qbus ort sancte ecclie irrigat et fertilis efficit. et diuersas regiones circūdant. q pplm diuersarum regionū in vnitatem fidei et agnitionē filij dei colligūt.sʒ hec qttuor flumina multi his diebus nitunt obturare.ne sterilem terrā et aridā cordiū terrenorum hoim irrigant et fructiferā reddāt.In cuius rei figura legit Judith .vij.ca. q holofernes obsidēs filios israel circūiēs ciuitatē.repperit aqueductū p quē fons influebat in ciuitatē eorū. et fecit illud destrui et obturari.sic dyabulus circūdans ciuitatē aie humane semp nititur flueta doctrine ne in ciuitatē aie hūane influant obturare. Tertio fuit dñs cū hac virgine gloriosa maria in ope p succursum ꝯ hostilē inpugnationē. vnde de illo pōt intelligi illud Deut.xx.ca. Si exieris contra hostes in bellū ne timeas q ego tecum sum.Sup quo dicit vualdeby.in tractatu suo de salutatione angelica. q ipsa non timuit hostes spūales.postqʒ meruit audire ab angelo sibi dictū illud Luc.j.ca. Spūssanctus superueniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi.Un sicut legit Exodi.xiiij.cap. de columna ignis que ysrahelitūum

populuꝫ recto duxit itinere ꝑ noctē. Et de colūna
nubis ignis q̄ eos antecessit ꝑ diem. sic in ꝓposito
spūssanctus. ⁊ virtus altissimi suppleuit vicē vtri-
usq; in virgine. nam intantū fuit virgo beata virtu
te spūssancti roborata. ꝙ nunq̄ currruit nec etiam
a fide fluctuauit. imo ⁊ omibus alijs ecclesie colū
nis deficientibus in tp̄e passionis xp̄i in virgine fi
des stabilissime ꝑmansit ecclesie. vnde illa est mu
lier de qua loquit̄ apl's Apoc. xij. dicens ꝙ mulier
amicta erat sole. ⁊ luna sub pedibꝰ eius. ⁊ in capi-
te eius corona duodecim stellarū. Spūaliter ista
mulier est beata virgo Maria que amicta obum-
brata ⁊ induta erat sole iusticie. vñ in ꝑsona illius
dicit̄ Eccī. xxiiij. ca. In me omnis gratia vie ⁊ veri
tatis. in me omis spes vite ⁊ ꝟtutis. q: in illa vt su
pra dictū ē erat plenitudo gratie filij dei q̄ dicit in
euāgelio. Ego sum via veritas ⁊ vita Joh. xiiij. ca.
Hec virgo lunā habuit sub pedibus eius. q: abun
dantiam tp̄alium diuitiaꝝ. q̄ per lunā intelligunt̄.
pedibus affectionis conculcauit. duodecim stelle
corone sue sunt duodecim articuli fidei nostre. Et
merito hac corona coronat̄ hec ꝟgo gloriosissima
maria. ꝓ eo ꝙ in tempore mortis christi Jesu tota
fides nostra in ipsa ꝑmansit. Ex q̄bus ptꝫ qualiter
dñs inseparabiliter fuit cum virgine Maria. vnde
psal. Deus in medio eius non cōmouebitur. E

Quarta p̄rogatiua de qua hec virgo gloriosa p̄
ceteris mulieribus singulariter cōmendat̄ est p̄cel
lentia bonitatis. qđ notat̄ in quarto verbo siue in
quarta parte huius salutationis. cum dicit̄ bene-
dicta tu in mulieribꝰ. Pro quo notandū ꝙ specia
liter quinq; mulieres de q̄bus ad presens legimꝰ
in sacra scriptura a dño benedictas. inter quas p̄n
cipaliter et ꝑ quas singulariter hec virgo gloriosa
est benedicta. Prima erat iael. de qua legit̄ Ju-
dicum. v. ca. ꝙ postq̄ occidisset sizaram inimicum
populi dei filioꝝ israel. dictuꝫ erat ei. benedicta tu
inter mulieres. Jael ascendēs interpretat̄ ⁊ beataꝫ
mariā virginē significat q̄ semꝑ crescēs ⁊ ascendēs
erat ꝑ totū tempus viationis sue de virtute in vir-
tem. Sizara exclusio gaudij interpretat̄. ⁊ vanum
gaudiū huius mūdi significat. ꝑ qđ eius amatores
a vero gaudio celi excludunt̄. Hunc sizaram hec
virgo maria in seipsa interfecit et alijs exemplum
interficiēdi prebuit. vnde ⁊ ꝑ illiꝰ humilitatē apta
est nobis ianua celi. iuxta illud qđ canit mater ec-
clesia dicens. Paradisi porta ꝑ euam cūctis clau-
sa est. ⁊ ꝑ Mariā virginē cūctis patefacta. vbi deꝰ
parauit suis fidelibus verū ⁊ ꝑfectum gaudiū. qđ
tantū est sicut dicit apl's. j. ad Coꝝ. ij. Oculus non
vidit nec auris audiuit. nec in cor hominis ascen-
dit q̄ preparauit deus hijs q̄ diligunt illū. Secū
dam ꝟo mulierē quā legimꝰ esse benedictam erat
Judith. de q̄ legit̄ Judith. xiij. ꝙ postq̄ occidisset
holofernem dictū erat sibi a dño deo excelso bene
dicta es tu pre oibus mulieribꝰ sup terrā. Spūali-
ter Judith glorificās interp̄tat̄. ⁊ significat glorio-
sam virginē mariā. Holofernes qui iniq̄tas inter
pretat̄ significat dyabolū. Hunc holofernē hec vir
go gloriosa ꝑ suā humilitatē occidit. hoc est a suis
viribus ⁊ potestate quā habuit supra genꝰ huma-
nū eū priuauit ⁊ debilē ⁊ quasi infirmū se fecit. Vñ
fulgentius. queadmoduꝫ inquit sancta matrona
iudith ab omi populo honorata erat. q: holofernē
interfecit. sic nō immerito debꝫ a nobis beatissima
virgo honorari. q: dyabolū a suis viribus sue hu-
militatis totaliter eneruauit. vt iam non dicit̄ for-
tissimus potētia. ꝫ infirmus ⁊ inualidus a suis vi-
ribus diuina virute priuatus. Vnde Crisosto. De
bilis est inquit hostis qui neminē potest superare
nisi volentē. Sed hic est notandū ꝙ sicut dicūt
naturales. qñ sol mittit radios suos ad nubem lu-
cidam ⁊ cōcauam eā reddit lucidiorē. ⁊ statim ap-
paret in ea impressio iridis vel arcus celestis. Mo
raliter sic sol iusticie deus noster misit radiū suuꝫ.
id est. filiū suū vnigenitū in vtero virginis ad san-
guinem ⁊ carnē ab ea sumēdū q̄ erat quasi nubes
lucida ꝑ gratiam quā predicit̄ plena vel cōcaua ꝑ
humilitatē. mediāte qua dixit. Ecce ancilla domi-
ni fiat mihi f̄m verbuꝫ tuū. Et sicut arcus celestis
fuit signū federis inter deū ⁊ hoiem. ita partus vir
ginis. Vnde in ꝯfirmationē huius in eius natiui
tate cantabant angeli dicētes. Gloria in altissimis
deo. ⁊ in terra pax hoibus ⁊c̄. Luc. ij. Et sicut in ar
cu sunt duo extrema a distantia q̄ appropinquata
fiunt ꝑ cordam gracilē. sic in mulieribus sunt duo
extrema valde. s. virginitatis ⁊ fecūditatis q̄ tñ per
gracilē cordā. i. humilitatē marie appropinq̄bant.
vnde ⁊ ipsa fuit simul virgo ⁊ mater. De isto arcu
dicit̄ Eccī. xliij. Vide arcū et benedic illum q̄ fecit
eum. Sed vt expimentū docet q̄ trahit arcū q̄si ad
cōmotionē extremoꝝ vel arcus frangit̄ vel sagitta
inde exiens si inimicū ꝑcutiat grauiter eū ledat. ꝫ
in p̄dicto arcu ꝯiuncta sunt adinuicē ⁊ ad vnū ex-
tracta p̄dicta duo extrema. s. fecūditas ⁊ ꝟginitas.
sed hic arcus frāngi non potuit. q: illa virgo ꝑmā-
sit in partu ⁊ post partū. ⁊ ideo sagitta inde exiens
. i. xp̄s ex vtero virginis ꝓcedens grauiter ꝑcussit
dyabolū ⁊ vulnerauit. Hec est sagitta ionathe que
nunq̄ abijt retrorsum. ij. Reg. j. Figurā huius ha
bemus Apoc. vj. ca. vbi legit̄ ꝙ Johes vidit equū
albū ⁊ q̄ sedebat sup eū habebat arcū. ⁊ data est ei
corona. ⁊ exiuit vincens vt vinceret. Spūalit̄ equꝰ
albus. vt dicit vualdeby sup salutationē angelicā
sermone. iiij. est humanitas xp̄i. sessor eius diuini-
tas. arcus eius caro quā sibi vniuit in vtero virgi-
nis. ꝯiungendo in ea duo extrema. s. virginitatē et
maternitatē. Et data ē ei corona. q: iure materno
habuit rōnem vnde esset verus rex iudeoruꝫ. sicut
ipse q̄ mentiri nō potuit fatebat̄. Vnde in tēpore
sue passionis cuꝫ ab eo peteret̄. Tu es rex iudeoꝝ.
respondit dicens. Tu dicis quia rex sum ego. Et
exiuit vincens vt vinceret. etiam quasi sagitta in
spiritu vehementi ad proditionē dyaboli. ⁊ ad re-
conciliandū genus humanū ad gratiam ⁊ mise-
ricordiā. Vnde sicut iris non apparet nisi in tem-
pore pluuioso ⁊ tempestuoso. sic beata virgo pre-
cipue apparet pro miseris peccatoribꝰ orādo quā
do inuenit periculū alicuius miserie. pene vel cul
pe. Vnde q̄uis in scriptura sacra repitur ꝙ qui-
busdam benedicit̄ propter suam potentiam. qui-
busdam propter suā sapientiā. precipue tamen et
cordialiter hominibꝰ pijs benedicit̄ ꝓpter suā mi-
sericordiam. Vnde. ij. Regum. ij. legitur ꝙ cum

nūnciatū esset dauid q viri iabes sepelissent saul.
misit rex dauid nuncios ad viros iabes ꝛ dixit ad
eos. Bñdicti vos a domino qui fecistis miscdiam
hanc cum dño vestro saul ꝛ sepelistis eū. sic q̄uis
beata virgo Maria sit potentissima imperatrix in-
ferni. ꝛ ideo de demonib9 in timore ꝛ reuerētia ha
bita. ac etiā sit potētissima regina celi. ꝛ ideo ab an
gelis honorificata. Ipa tamē est misericordissima
domina mundi. ꝛ ideo ab hoibus pamata. ꝛ bene
dicta inter oēs mulieres. vnde Celestissimus. Si-
cut inquit nulla creatura beata virgine fuit in ple-
nitudine gratie plenior. ita nl'a creatura fuit in mi
sericordia abundātior. Quicqd eñ accepit a deo
in thezauris gratie totū expendit in opibus mise-
ricordie. Intus abundat in diuitijs gratiaꝝ. foris
exuberat bñficijs. ꝛ oñe effundit in opibus miseri
cordiaꝝ largissimū iuenit deū i pferēdo. ꝛ liberalis
sima mulier in expendēdo. Et ideo merito benedi
cta inter mulieres. F Tertia vo mulier quam
legimus benedictā erat abigail. de qua legit. pmi
Regū. xxv. q postq̄ si suū sanctū psilium impedi
uit dauid ne occideret nabal. Dixit sibi dauid. be-
nedictū eloquiū tuū. ꝛ benedicta tu. q2 phibuisti
mihi hodie ne irem ad sanguinē. id est. homicidiū
Spūaliter abigail gaudiū p'ris interptat. ꝛ signi-
ficat gloriosam virginē Mariā q semp nitit reuo-
care ꝛ couertere pctōres ad penitētiam. de quorū
couersione exultat pater ꝛ gaudet tota celestis cu
ria. vt patet Luc. xv. ca. Nabal stultus vel insipiēs
interpretat. ꝛ significat miserū peccatorē q tantaꝫ
agit stulticiā. q cuꝫ esset filius dei ꝛ heres regni ce
lorum. fecit seipsuꝫ miserrimū seruū diaboli ꝛ sub-
ditum pene. qm pter suam ingratitudinē ꝛ stulti
ciā. nisi se emēdauerit. dauid. id est. filius dei occi-
det eū morte eterna. iuxta illud Ezech. xviij. Aīa
que peccauerit ipsa morieṫ. Sed hec virgo glorio
sa semp nitit sua mediatione ꝛ intercessione pctō-
res a morte eripere. ꝛ certe si peccatores attēderēt
ad benedictū eloquiū huius virginis ꝛ fm illud fa
cerent. a morte eriperent eterna. vñ ita dicit pctōri
bus de filio suo Iohānis. ij. ca. Quodcunq dixe-
rit vobis facite. ſꝫ ipse dicit pctōribus. Penitētiam
agite. ꝛ appropinqbit eñ regnū celoꝝ Matth. iij.
cap. Item si vis ad vitam ingredi serua mandata
Matth. xix. ca. Et si peccatores fm psilium huius
virginis beate Marie hoc preceptū xpi facerēt in
dubitabiliter a morte eterna eripent. Et ideo meri
to possumus dicere huic gloriose virgini btē Ma
rie. benedictuꝫ eloquiū tuū. ꝛ bñdicta tu inter mu-
lieres. Quarta mulier quā legimus esse benedi
ctam est ruth. de q legit Ruth. iij. cap. ꝛ postq̄ ele
git sibi virū optimū in sponsum. s. boos. dictū erat
sibi. Benedicta es a dño filia. q2 nō es secuta iuue
nes ꝛ paupes siue diuites. Spūaliter ruth videns
vel festinans interptat et significat beatissimā vir-
ginem mariam. q perfectissimū habuit visum. ꝛ iō
deo placere festinauit. Hec eñ in terra nō elegit si
bi sponsum pauperē pter voluptatē carnalē. nec
elegit sibi sponsum iuuenē pter suam pulcritudi
nem vel fortitudinē. nec etiā elegit sibi diuitē pt
auariciā. sed elegit sponsum sibi in celo optimum
scꝫ boos. qd interptat in quo est fortitudo siue vir-
tus. ꝛ significat filiū dei. q potens est. ꝛ in quo con
sistit plenitudo virtutis. hunc sponsum elegit hec
virgo gloriosa maria. vt misericorditer redimeret
totū genus humanū de seruitute diaboli. Quin
ta mulier quā legimus in scriptura benedictaꝫ est
ipsamet virgo gloriosa Maria. Cui dixit angelus
gabriel. Bñdicta tu in mulierib9. ſꝫ tamē inter cete
ras m'ltas causas q̄re meruit inter oēs mulieres
benedici. vnā hic ostendā p exemplū. Legit eñ de
quodā rege nobili. q pter trāsgressionē ppl'i sui re
gnum suū dimisit. ꝛ pfectus est in aliā regionem
loginquā. q facto orta sunt bella ꝛ dissentiones. et
maiores interfecerūt minores. intantū q regnum
illud erat desolatū. ꝛ multotiēs in puncto pditio-
nis. qd psiderātes sapiētes illius terre miserunt ad
regē nuncios speciales rogātes eū q ex sua gratia.
ꝛ miscdia regno suo dignaret succursum prebere.
ꝛ ad illud gratiose redire. qd tamē diu rēnuens. et
allegans illis ingratitudinē ꝛ iniuriā. quam ab eis
passus est. sed tñ tandē nobiliū rogatib9 impulsus
ex sua miscdia motus pcessit in auxiliū eoꝝ se ven
turū pmittens. q quicūq vir vel mulier de regno
illo primo ei obuiam veniret. illi maximā gratiam.
ꝛ honorē prestaret. Ad introitū vo illius regni so-
lum quattuor vie erant. p quarū primā nunq̄ in-
trauit aliquis homo. nisi vnus qui mortuus erat.
Per secundaꝫ viam nunq̄ intrauit aliqs nisi vna
mulier que mortua erat. Tertia via erat cōmunis
oībus hominib9. sed tñ lubrica ꝛ immunda. ꝛ iō
noluit rex p illaꝫ intrare. Sed quarta via erat mū
dissima. ꝛ p illaꝫ voluit rex intrare regnū suū. Ista
tamē via ptunc erat secreta. ꝛ oibus hoibus incō-
gnita. q2 p illam nunq̄ añ nec post intrauit aliqs
homo solo rege illo excepto. Rex vo p hanc viam
volens regnū suū intrare pmisit nunciū. vt ppl'us
dirigeret viā regis coꝝ. Et spāliter pmisit nūcium
specialē ad quandā virginē purissimā. vt ipsa veni
ret ei obuiā. qd ꝛ factū est. q2 ista virgo humillime
obuiā dño suo veniēs. regē reduxit ad ppl'm suū.
ꝛ ppl's p gaudio clamauit ad virginē dicēs. Bene
dicta tu in mulierib9. Spūaliter iste rex ē rex regū
deus oipotens. q pter pctā humana recessit a po-
puli sui regno. p gratie subtractionē. dimittēs eos
in deserto hui9 mūdi desolatos ꝛ dispersos. quasi
oues sine pastore. ꝛ in opprobrio. oppssione ꝛ deri
sione suoꝝ inimicoꝝ positos. Vñ sicut dic Hiero.
sup psalmū qrtū. Ante incarnationē xpi idolatre
falsos deos suos prijs manib9 factos adorantes
ꝛ in digito suo ad oculū demōstrātes querebant a
deicolis. vbi ē deus eoꝝ. Et cū rñderent in celo. de
ridebant eos p eo q nō potuerūt sicut ꝛ illi deum
oipotentē quē colebāt demōstrare. Hoc eñ oppro
briū pdolēs dauid pheta dicit in psalmo. Fuerūt
mihi lacryme mee panes die ac nocte. dū di mihi
p singulos dies vbi ē deus tuus. Et tales inimici
ppl'i nedū eos irridebāt. ſꝫ etiā vt dicit pha in ps.
Viduā ꝛ aduenā interfecerūt ꝛ pupillos occiderūt
ꝛ dixerūt. nō videbit dñs. nec intelliget de9 iacob.
imo in tantā seruitutē dyaboli pter pctā sua reda-
cti sunt. Iō sancti pres patriarche ꝛ etiā phe post
multa tempora miserūt regi suo. scꝫ deo oīpotē-
ti nuncios. id est. deuotas orones. rogantes eū ex

sua magna miscdia pietate et gratia. q veniret ad
regnum suū ꝛ adiuuaret pplm. Unde ꝓpheta ro-
gans hūc dn̄m ꝓ remedio i psalmo dixit. Adiuua
nos deus salutaris noster. ꝛ ꝓpter gloriā nominis
tui libera nos. ꝛ ꝓpitius esto peccatis nostris ꝓpter
nomē tuū. ne forte dicant in gentibus scʒ inimici.
vbi est deus eoꝝ. ꝛ innotescat in nationib⁹ coram
oculis nostris. Item Ysaias rogauit eū dicēs. Ve
ni domie ꝛ noli tardare. relaxa facinora plebis tue
israel. Istorū clamores ꝛ preces audiuit dominus
omipotens deus. sed diu tardauerat venire. Unde
psalmista. Audiuit domin⁹ ꝛ distulit. supple veni-
re ꝓpter maliciam ꝛ ingratitudinē populi. ʒ tandē
tamē precibus nobiliū q̄si victus. ꝛ miscdia mot⁹
promisit se venturū ad regnū suū. ꝛ populū de ma
nibus inimicoꝝ eripere ꝛ saluare. Quattuor vie
quibus venit ad regnum huius mundi sunt quat-
tuor modi q̄bus diuersi homines diuersimode in
mundo sunt prodit. Prima via siue modus fu
it modus quo Adam p̄mus homo venit in hunc
mundū. id est. creabat de mūdo. p quā viaʒ nullus
venit in mundū. nisi ipse solus adam. Et ideo me-
rito p illam noluit dn̄s venire. sicut dicit btūs An
selmus. Cur deus homo capitulo. viij. li. j. ca. iij.
Secunda via fuit p quam venit Eua ex viro sine
muliere. ʒ nec p illam dn̄s voluit intrare mūdum.
Tertia via fuit cōmunis omibus hoibus. s. via
naturalis ꝓpagationis inter virum ꝛ mulierē. sed
quia in illa via lubrica erat ꝛ immūda. ꝛ ideo p illā
non decuit illū regē nobilē venire. Quarta via
fuit mūda ab omi sorde ꝛ immaculata. per quam
venit ꝛ intrauit rex noster Jesus xp̄s regnū suum
qn̄ natus erat de virgine Maria purissima nunq̄
peccati labe polluta. ʒ anteq̄ rex iste intrauit per
hanc viam regnū hui⁹ mundi p carnis assumptio
nē premisit nunciū suum scʒ Johannē baptistam
qui clamauit in deserto dicens. Dirigite viam dn̄i
Ac etiam premisit nunciū suū Gabrielē archāge
lum ad beatissimā virginē Mariam q ipsa se pre-
pararet obuiam dn̄o suo. q2 p illam vellet mundū
intrare. ꝛ illa cum summa humilitate occurrēs ei
obuiā p ꝯsensum dicēs. Ecce ancilla dn̄i. fiat mihi
scd̄m verbū tuū. Et sic p suā humilitatē ꝛ grām re-
gem nr̄m introduxit. ꝛ ita in psona illius virginis
dicit euangelista. Luc. j. Quia respexit humilitatē
ancille sue. ecce em̄ ex hoc beatam me dicent omēs
generatiōes. Un̄ ꝛ nos iam de aduentu regis nr̄i
gaudētes huic virgini q̄ nobis eū introduxit vna-
nimiter dicamus. Benedicta tu in mulieribus. q2
per tuam humilitatē ꝛ gratiā ad liberanduʒ nos a
seruitute dyaboli. ꝛ opprobrio inimicoꝝ nostrorū
iam venit ad nos rex noster. ꝛ manet cum suis fide
libus. dicēte xp̄o in euangelio. Ego vobiscum suʒ
oibus diebus vsq̄ ad ꝯsummationē seculi Math.
.xxviij. Figuram em̄ supradicte introductiōis re-
gis nostri Jesu xp̄i habemus Gen̄. xv. vbi legit q
deus dixit ad abrahaʒ Scito prenoscēs peregrinū
sit semē tuū in terra nō sua q2 subijciēt eos seruitu
ti ꝛ affligent quadraginta annis. Uerūtamē genti
cui seruituri sunt ego iudicabo. ꝛ post hoc egredie
tur cum magna substantia. ꝛ sequit. Generatione
aūt quarta reuertent. Sup quo Isido. sup allego
rijs suis ait. Abraham interp̄tat pater multarum
gentium. p quem intelligi potest pater multarum
gētium Adam primus parens a quo omēs descē-
dimus. Huius em̄ semē fuit peregrinū in terra nō
sua. quia omnes vsq̄ ad mortem christi ad inferos
descēderunt ꝛ afflicti fuerūt. postea v̄o egrediebā-
tur cum magna substantia qui cum filio dei ad in
fernum descenderunt. exierunt. ipse em̄ est substan
tia anime humane. iuxta illud ps̄. Substātia mea
apud te est. Et hoc factum est in quarta generatio
ne. Quattuor em̄ generationes fuerūt inter se dissi-
miles. Prima fuit in adam q̄ fuit sine patre ꝛ ma-
tre carnalibus. Scd̄a fuit in Eua. ꝛ hec fuit in p̄re
quia de adam de quo facta est. sed non matre. Ter
tia fuit ꝛ ē in quolibet. ꝛ hec habuit patrē ꝛ matrē.
Quarta fuit in christo. q2 naturam nostram assum
psit. ꝛ hec habet matrē ꝛ nō patrem carnalem. In
hac quarta generatione pcipimus hereditateʒ no
stram. q̄a p christū qui naturā nostrā assumpsit ce
lum ꝛ terram hereditemus que prius p peccatum
perdidimus. vnde Ephe. iiij. Deus qui diues ē in
misericordia dilexit nos cū essemus mortui in pec
cato viuificauit nos in christo cuius gratia saluati
sumus ꝛ corpore suscitauit nos et cōscendere fecit
in celestibus. ¶ Quinta prerogatiua de qua
hec virgo gloriosa pre alijs cōmendat est a nobili
tate fructus sui ventris. qd̄ notat in hoc verbo sine
parte quinta huius salutationis cum dicit. Bene-
dictus fructus ventris tui Jesus. Et merito potest
dici fructus ventris virginalis benedictus. Nam
vt dicit euangeliū Matth. vij. Non pōt arbor bo-
na fructus malos facere. saltem si fructus imitet
naturā arboris bone. sed homo vocat grece antro
pos qd̄ latine est q arbor euersa. sed hec arbor glo
riosa Maria vt patet ex supradictis ē maxime be
nedicta. ꝛ Jesus qui erat fructus ventris eius imi
tabat naturā sue matris in omi bonitate ꝛ gratia.
ꝛ ideo oportuit omino hunc fructum esse benedi-
ctum. Sed tamen est hic notandū q hec arbor. scʒ
gloriosa virgo Maria nō produxit fructum suum
sicut alie arbores. in q̄bus primo procedunt folia.
deinde flores. tertio fructus succedūt. sed statim vt
hec gloriosa virgo angelo salutanti respōdit. Ecce
ancilla domini. fiat mihi f̄m verbum tuū. inincōti
nenti erat in vtero virginis fruct⁹ perfect⁹. s. iesus
perfectus deus ꝛ perfect⁹ homo ex aīa rationali
ꝛ humana carne subsistens. ꝛ ideo nō dicit euāge-
liū. benedictū germē vel benedict⁹ flos. sed bene-
dictus fruct⁹ ventris tui vnde Eccl̄. xxiiij. in psona
huius gloriose virginis dicit. Flores mei fructus
honoris ꝛ honestatis. in signū q eque cito sicut fo
lia verboꝝ dicta erant a virgine dicente. Ecce an-
cilla dn̄i ꝛc̄. statim ꝛ subito generabant in hac ar-
bore gloriosa virgine Maria flores inspirationis
sp̄ūssancti ꝛ fruct⁹. s. deus ꝛ homo. Et merito pōt
iste fructus vocari fruct⁹ honoris ꝛ honestatis. nā
vt ꝯstat fruct⁹ illi boni sunt in natura q̄ primo ma
turati sunt illo anno. ꝛ pro raritate mittunt ad re-
ges ꝛ nobiles q̄ eos honorifice recipiūt. ꝛ illi fru-
ctus q̄ sunt puri in natura ꝛ solidi ꝛ diu p̄seruant a
corruptione honeste custodiunt. Sic sp̄ūaliter lo
quēdo iste fruct⁹ virginis marie. s. Jesus xp̄s erat

primus fructus qui repertus ē.maturus. post illud corruptum pomū quod gustauit adam.Et fruct⁹ iste etiam manet incorruptibilis.iuxta illud Ps. Non dabis sanctū tuū videre corruptionē.Et iste fructus ꝓpter suam nobilitatē missus erat nobis a patre celesti.ideo recipiendus est cum summo honore.ꝛ custodiendus est cū omi honestate.In isto em̄ fructu benedicto inter ceteras eius ꝓprietates vnū mirabile reperit.nam vbi vnum pomū corruptum.multa alia putrescere facit ꝑ viam nature ꝫ nunꝗ ecōuerso. Sic spūaliter vnū pomū ligni vetiti.prima duo poma generis humani et quasi innumerabilia ab eis descendētia intoxicauit ꝛ corrupit. ꝫ iste fructus gloriose virginis Jesus xp̄us qui erat in se purissimus quasi infinita poma putrida sanauit. ꝛ sue pristine puritati restituit.vnde apl'us ad Rom.v.cap̄.Si em̄ vnius delicto multi mortui sunt.multo magis gratia dei ꝛ donum in gratia vnius hominis Jesu xp̄i in plures abūdauit.Item.j.ad Corinthios.xv.Sicut in adaꝫ om̄s moriunt ita in christo om̄es viuificabunt. Unde in figura huius legit in itinerario magno terre sancte.ꝙ in egypto inueniunt poma aliqua q̄ vocant poma ade.in quibus si incisa vel fracta fuerint in omni particula quasi vestigia inueniunt dentium ꝛ similitudo morsus dentiū hominis.Etiam vt dicitur in eodem inueniunt poma aliqua que vocātur poma paradisi. q̄ cum inscidunt inuenit imago vel pressura cruci ꝛ hominis crucifixi.que sunt poma dulcissima in gustu. Spūaliter pma poma significant corruptionē generis humani.ꝑ fructuꝫ vetitum. Alia vo reparationem generis humani ꝑ fructum ꝓuenientem de vtero virginis. ꝛ suspensum in ligno designant.vt vnde mors oriebat inde vita resurgeret.ꝛ q̄ in ligno vicerat in ligno quoqꝫ vinceret. Istum em̄ fructū gustare debemus.vt a corruptione peccatoꝝ preseruemur. Un̄ refert doctor de kyngstede.sup li. Prouer.ꝙ in babilonia ē arbor cuius fructus est dulcissimus.Qui fructus duas habet ꝓprietates mirabiles.vna est.ꝙ quantūcunqꝫ scindat in partes modicas in qualibꝫ parte reperitur hoc nomē Jesus scriptū litteri aurei coloris. Alia eius ꝓprietas est ꝙ nunꝗ putrescit. et verisimile est ꝙ hoc est virtute huius nominis Jesus. Cum igit illud qd̄ est scriptuꝫ vel naturaliter insertum habeat hanc virtutē ꝙ preseruat a corruptione.multo magis homo si scribat ꝑ amorē intimum in corde suo illum dominū benedictū q̄ vocatur Jesus. preseruabit illum a putredine viciorum. Hoc considerans btūs Ignatius quē intantum delectauit ille fructus ꝙ nunꝗ recessit de ore eius.Et sicut dicit Linco.sup euangelia.parte.iiij. ca.vij. Cū iste sanct⁹ dei ductus esset ad martyriū ꝛ a tortoribus compelleret idolis sacrificare.dixit. Habeo amatorē deū meū scriptū in corde meo.q̄ astricto sum vt idolis sacrificare non possum. quo igit defuncto a tortoribus ꝓuisum est. vt diligentius inspiceret.si aliqd in corde suo scriptū inueniret. quo inspecto inuentū ē a tortorib⁹ hoc aureis litteris in corde suo scriptū.Jesus est amor meus Unde ꝛ in primitiua ecclesia in principio religionis xp̄iane Jesus habebat in tāta reuerētia ꝛ amore. ꝙ vix erat aliqua cōicatio int fideles qn Jesus semp erat in ore eoꝝ. Un̄ paulus in scriptura paucarū epl'aꝝ plus ꝗ millesies scripsit hoc nomē Jesus.ꝫ iam magis delectat aliq̄ homies de diabolo ꝗ de Jesu loq. nam nomē Jesus a multis raro vł nūꝗ nominat ad ei⁹ honorē. sed q̄si in omi verbo ocio ad ei⁹ blasphemiā. Unde Isa.lij.ca. Jugit tota die nomē meū blasphemat.sed ꝓut dr̄ Thobie .xiij.ca. Maledicti q̄ contempserūt te.ꝛ condēnati erūt q̄ blasphemauerūt te. Et ideo certe oēs fructus taliū inutiles sunt ꝛ acerbi ad manducandū. sed fruct⁹ ventris virginis virginalis dulcis est super mel ꝛ fauū. quē fructū si q̄s digne degustauerit viuet ineternum.

Capitulum XXXIX

Quarto et vltimo ī hac materia de orone restant aliqua q̄ orōnis impediūt effectū ostendere A Pro q̄ notandū pmo ꝙ inter cetera sex sunt q̄ orōnis effectum specialiter impediūt. primū est peccatū orōnis.vnde Ysa.j. Cū multiplicaueritis orones vr̄as non exaudiam vos.man⁹ em̄ vestre sanguine plene sunt. Item ps̄. Iniqtatē si aspexi in corde meo non exaudiet dn̄s.Item Joh.ix. Scimus qm̄ peccatores deus non audit.sed siqs dei cultor est ꝛ voluntatem eius facit hūc exaudit. Unde q̄ a verbo dei diuertit aurem corporis ad audiendū verbi dei vel aures cordis ad intelligendū.deus aures suas non immerito ab ei⁹ orōne diuertit. Unde Ysid. in de summo bono li.iij. ca.vij. Non inqt pōt habere precum certam fiduciā q̄ adhuc in preceptis dei pigritat.ꝛ quē peccandi recordatio delectat. q̄ a pceptis dei auertit qd̄ in orone postulat nō meretur accipere. nec etiam impetrat ab illo bonum qd̄ poscit cui⁹ legi nō obedit. si em̄ id qd̄ de⁹ precepit facim⁹.id qd̄ petim⁹ sine dubio obtinebimus. Nam sicut scriptū est Prouer.xviij.Qui declinat aurē suaꝫ ne audiat legē oratio ei⁹ erit execrabilis multū apud deū. vtraqꝫ sibi necessario cōmendat. vt oratione operatio.ꝛ opere fulciat oratio. Unde Hiere.Trenoꝝ.iij.ait. Leuem⁹ corda nostra cum manib⁹ ad deū.Cor em̄ cū manib⁹ leuat q̄ orationem cum opere subleuat.quisq̄s vo operat ꝛ non orat man⁹ ꝛ non cor leuat.sed q̄a ꝛ operari necesse est.ꝛ orare iuxta vtrūqꝫ benedictū est. Leuem⁹ corda nostra cum manibus ad deū. ne de negligentia mandatorū corde reprehendamur.dum salutē nostram obcinere.aut sola oratione.aut solā opatione contendim⁹.hec ille. Item Grego.in dyalogo Quid inquit mirū si postulantes tarde a domino exaudimur. qui pcipientē dominū tarde aut nullo modo audiuim⁹. Item idem in moralib⁹. Clamorem inquit illi⁹ in angustie tempore non audit deus qui tranqllitat tempore in preceptis suis clamantem dominū non exaudit. Sed sunt nōnulli ꝛ specialiter viri ecclesiastici q̄ prolixas ad deum habent preces.sed tamen tanꝗ rane in palude. et sit ipsi in suis luxurijs ꝛ ceteris pmanent inuoluti immundicijs.et sic nedū precum earū affectū impediunt.sed etiam deum magis ꝛ magis ad iracūdiam ꝓuocant. Unde Grego.ꝛ ponit in Canone

iij.questione.vij. in grauibus. Cum is inquit qui displicet ad intercedendū mittit. irati animus ꝑculdubio ad deteriora ꝓuocatur. Scriptū est ꝙppe Prouerb.xv. Victime impiorꝫ abhominabiles sunt deo. vota iustorꝫ placabilia. Et ideo merito dicit Grego. ⁊ ponit in canone distin.lxxxj. hij qui sunt. Hij inquit qui sunt presbyteri aut dyaconi aut subdiaconi qui in crimine fornicationis iacent. interdicimus ei ex parte dei omnipotentis ⁊ sancti Petri autoritate ecclesie introituꝫ quousqꝫ peniteant ⁊ se emendent. Si vero in peccato suo ꝑseuerare maluerint nullus vestrum eorꝫ officium audire presumat. quia benedictio eorū in maledictionem. ⁊ oratio in peccatum cōuertitur. testante domino ꝑ ꝓphetam Malachiam. Maledicā inquit benedictionibꝰ vestris. Qui vero huic saluberrimo precepto obedire noluerit. ydolatrie pctm̄ incurrit testante samuele ⁊ beato Grego. omino instituēre peccatū ariolandi est non obedire. ⁊ scelus ydolatrie nolle acquiescere. Peccatū inquit paganitatis incurrit quisquis duꝫ christianū se esse asserit. ⁊ tamen sedi apostolice obedire ꝯtemnit. Hec canon. Item Gregor. ⁊ ponit in cano.j.q̄stione.j.fertur. Vulnerato inquit pastore quis curandis ouibus adhibet medicinas. aut quomodo populū oronis clipeo tueatur qui iaculis hostiū sese feriendū exponit. Aut qualem fructū d se ꝓducturus est cuiꝰ graui peste radix est infecta. Magis igit intuendū est in illis locis calamitas vbi tales intercessores ad locum regiminis adducunt. qui dei in se magis iracundiam prouocent. qui ꝑ semetipsos placare deberent. hec Grego. B Secundo impeditur orationis effectus ꝓpter persone ꝓ qua petitur indignitatem. Vnde primi Regū.xvj. Negata fuit samueli petitio qua orauit pro Saule. dicente sibi domino. Vsqꝫquo tu luges saulem. cum ego ꝓiecerim eum ne regnet super israel. Quando enim homo intantuꝫ est obstinatus in peccatis suis ꝙ non vult aliquo mō dimittere peccata sua certe ⁊ q̄uis iusti orent pro ipō preces nō audiunt illorum. In cuius confirmationē legit Hiere.vij.⁊.xj. capitulis. ꝙ dominus videns maliciā populi Iherusalē ⁊ iude in suis malicijs obstinati. ⁊ pro illis ingiter prophetam orantē dixit ad ꝓphetam. Tu aūt noli orare pro populo hoc. ne assumas ꝓ eis laudem ⁊ oōnem ⁊ non obsistas mihi quia nō exaudiam te nonne vides que isti faciunt in ciuitatibus iuda ⁊ in plateis hierusalem. Item Hiere.xv. Si steterit Moyses ⁊ Samuel coram me non est anima mea ad populū istum. quid enim impijs ꝓdest ꝙ iusti ꝓ illis orent vbi eorꝫ enormitas peccatorꝫ ꝯtinue clamat vindictam. Unde Crisosto. ope.imp.ome.xj. Quid inquit prodest si alter ꝓ te ad deum. ⁊ alter aduersus te impellat deum. Si ad istius oōnem vult tibi deus misericordiā facere. illius interpellatio nō permittit. vnde Ecclesiasti.xxxiiij. Unus orans ⁊ vnus maledicens cuius vocem exaudiet? Ideo adhoc ꝙ sanctorꝫ oōnes impijs ꝓsint oportet ꝙ ipsimet de peccatis suis peniteāt. ⁊ misericordiam dei humiliter implorent. Exemplum huius habemus in vitaspatrum. ⁊ idem habet Parisieñ. in summa sua de virtutibus parte tertia. tractatu de iusticia. vbi legitur ꝙ q̄dam religiosus patiebatur molestiam a spiritu fornicationis. ⁊ abijt sepe ad quendā seniorem rogans eum vt pro se oraret. Cumqꝫ frequens oratio senioris eum non iuuaret. dominus nocte quadam ostendit seniori negligētiam fratris illius esse in causa q̄re orans ꝓ eo non exaudiret. vidit enim senior monachum sedentē et spiritum fornicationis in diuersis formis mulierꝫ ludentem apud ipsum. ⁊ ipsum cum eis nimium delectari. Vidit etiam angelū domini stantem et vehementer indignantē circa eundem ꝓ eo ꝙ nō surgebat. nec ꝓsternebat se in oōnibus ante deuꝫ sed magis delectabat cogitationibꝰ sordidis. cogitabat senior culpā fratris esse in causa. ꝙ ipse orās pro eo non exaudiebat. ⁊ dixit fratri. Impossibile est discedere a te fornicationis spirituꝫ alijs pro te orantibus. nisi etiaꝫ tuipse laborem assumes in ieiunijs ⁊ orationibus ⁊ vigilijs orans deum cuꝫ gemitu ⁊ lachrymis. Audiens auteꝫ hec frater senioris verba compunctus est corde. ⁊ ꝑ corporis afflictionem diuinam obtinuit misericordiā ⁊ gratiaꝫ et a se fugauit fornicationis spiritum. Dicunt etiā naturales ꝙ est quidam lapis magne virtutis nomine dyacodes qui quādo applicat ad os alicuiꝰ mortui statim perdit virtutem suam. Sic oratio licet sit magne virtut. vt patet ex supra dictis. tamē quādo ad mortuū spūaliter applicat suam perdit virtutē. Vnde.j. Iohānis.v. Est peccatū ad mortem non dico pro eo vt roget quis. Super quo lyra. Est inquit peccatū ad mortem. scꝫ finalis impenitentia. qua quis in peccato mortali moritur. non pro eo dico vt roget quis. quia nō est orandū pro damnatis. ⁊ si de ipso viuente sciretur ꝙ esset de prescitis similiter non esset pro eo orandum vt penam eternam euaderet. vt dicunt aliqui. posset tamē orari pro eo vt minus peccaret. ⁊ ꝑ ꝯsequēs vt minus in inferno puniret. sed quia adhuc nescitur. quia quilibet peccator q̄diu viuit potest redire ad gratiam. ideo ꝓ omībus peccatoribus viuētibus est orandum. hec ille. Tertio impedit oōnis effectus ꝓpter defectum charitatis siue ꝓpter cordis duriciem illius orantis vel pro quo oratur Ista enim duricies duplex est. Prima penes pauperes elemosynā non largiēdo. Vnde Prouer.xxj. ca. Qui obturat aurē suam ad clamorē pauperū. clamabit ipse ⁊ non exaudiet. Scd̄a penes ipsos qui eum offenderūt iram in corde retinēdo. Unde Ecclesiastici.xxviij. Qui vindicari vult a domino inueniet vindictam ⁊ peccata illius seruans seruabit. relinque proximo tuo nocenti te ⁊ tunc deprecanti tibi peccata soluent. homo homini seruat iraꝫ ⁊ a deo querit medelā. in hoiem similē sibi nō habet miscd̄iam. ⁊ de peccatis suis deprecabitur. ipse dum caro sit reseruat irā ⁊ ꝓpitiationē petit a deo. quis exorabit ꝓ delict illius. quasi diceret. nemo. nisi in vanum. Item Matth.vj. capitulo. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum. dimittet ⁊ vobis pater vester celestis delicta vestra. si aūt non dimiseritis hominibꝰ nec pater vester celestis dimittet vobis peccata vestra. Item Marci.xj.cap̄. Cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis aduersus aliquem. vt ⁊ pater vester qui in celis

est dimittat vobis omnia peccata vestra. q si non dimiseritis nec pr vr q in ce.e.di.vo.pec.ve. Quarto impedit orationis effectus propter defectum deuotionis orantis. Unde Marci.vij.ca. Populus hic labijs me honorat. cor aut eorum longe est a me. et certe orationem que non fit cum cordis affectu deus faciliter non exaudit. Et hoc etiam testatur Aug. in de verbis domini. sermone.v. dicens. Seruat tibi deus quod non vult cito dare vt tu discas magna magne desiderare. nisi enim oratio fuerit feruens in charitate et lacrimosa. alioquin non facit fructum secundum beatum Bern. plus quam terra arida et sicca sine humore. Sed experientia docente. aliqui subito in conspectu hominum orando lacrimas emittunt ad decipiendum populum. vt illi eis bona temporalia tribuunt. sed statim a tergo in risum et derisum prorumpunt. pompantes siue iactantes se de sua fraudulenta deceptione. qualiter populum innocentem deceperunt. De quibus xps dicit Matth.vij.ca. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium. intrinsecus autem sunt lupi rapaces. isti enim si quid boni habent vt faciant. illud statim ostendunt. vt boni ab hominibus videantur. sed mala sua inquantum possunt per falsam et fictam sanctitatem abscondunt. Quos redarguit sanctus Johes Chrysostomus ope. imp. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis etc. sic dicens. Dic mihi ypocrita si bonum est esse bonum. et malum est esse malum. si primum. vt quid agitur non vis esse quod vis apparere. si secundum scilicet si malum est esse malum. vt quid igitur vis esse quod non vis apparere. Quod enim turpe est apparere. turpius est esse. et quod formosum est apparere formosius est esse. Aut igitur esto quod appares. aut appare quod es. quasi diceret. vt populus per te non decipiatur. Tales enim ypocrite bene figurantur. primi Regum .xix. ca. vbi legitur quod cum Saul mitteret nuncios ad capiendum dauid. Dauid vero a michol vxore sua per fenestram dimissus fugit. et michol posuit super stratum suum quandam statuam mortuam. et pellem pilosam capre posuit ad caput eius similitudinem capillorum exprimens. et operuit eam vestimentis. et sicut dicit magister hystoriarum. supposuit iecor capre similitudinem respirationis et expirationis exprimens. Spiritualiter loquendo Dauid interpretatur manufortis. et signat personam hominis siue spiritum rationalem. in quo persona reseruatur post separationem spiritus a corpore. Et sicut persona hominis habet suum esse in deo. tamquam suum causatum in sua causa. ac etiam esse ideale. sicut et omnis res creata idealiter relucet in prima causa tamquam in speculo morali. et sicut anima hominis est vita corporis. sic deus est vita anime. iuxta illud euangeliste Johannis.xiiij.ca. Ego sum via veritas et vita. Et ideo quando spiritus in quo seruatur esse hominis separatur a corpore. manet corpus quasi imago hominis mortua Sic quando deus in quo est esse anime. separatur ab anima. manet anima quasi imago mortua. propter defectum bonorum operum. quia quantumuis habuerit fidem. tamen vt dicit apostolus Jacobi.ij.ca. Fides sine operibus mortua est. Per saulem qui persequebatur Dauid intelligo spiritumsanctum. quia Saul interpretatur tentationis securitas. et spiritumsanctum signat qui facit hominem in quo habitat securum et fortem ad resistendum omnibus tentationibus sui inimici. per nuncios autem missos a Saule ad capiendum ipsum Dauid intelligo bonas et rectas cogitationes siue motiones debitas missas et excitatas a spiritusancto ad capiendum et trahendum animam humanam peccatricem a pessima consuetudine peccatorum suorum. ad vitam gratie. Sed certe dauid in pluribus peccatoribus expellitur per fenestras quinque sensuum. et hoc quotiens ipse miserrimus peccator resistit bonis motionibus spiritussancti. et consentit malis tentationibus ipsius dyaboli. quia tunc deus qui est vita anime. in quo est esse anime separatur ab anima. et expellitur per fenestras quinque sensuum. et tunc loco dauid manet ipsa anima quasi imago mortua super cuius caput hoc est cuius in voluntate que est suprema pars anime ponuntur crines caprine. quia tunc ex propria virtute non habet crines spirituales crescentes. Nam etiam experientia docente imagines mortue siue corpora mortua non habent crines crescentes ex propria natura et quamdiu sunt crines in corpore crescentes signum est quod vita est et naturalis fortitudo interius in corpore. sed quando vero crines deficiunt. signum est quod fortitudo naturalis incipit deficere. Figuram enim huius habemus Judicum.xvj. de Sampsone qui habuit septem crines quos quamdiu habuit in capite suo crescentes tantam habuit corporalem fortitudinem quod omnes phylistei inimici sui eum non poterant superare. sed illis septem crinibus abrasis statim capitur. et oculis euulsis cathenis vinctus ductus est in carcerem. Spiritualiter vero per Sampsonem qui interpretatur sol fortis siue fortitudo solis intelligo spiritum rationalem fortificatum per fidem perfectam a sole iusticie receptam. qui etiam spiritus per Dauid signatur. Per istos septem crines intelligo septem virtutes septem peccatis mortalibus contrariantes. vtputa humilitatem contra superbiam. amorem et charitatem contra iram et inuidiam. fidelem laborem contra accidiam. largam elemosynarum distributionem contra auariciam. abstinentiam contra gulam. et castitatem contra luxuriam. Isti septem crines quamdiu homo habuerit illos in anima perfecte crescentes faciunt illam ita spiritualiter fortem quod omnes demones inferni suis tentationibus non possunt contra eum preualere nisi homo voluerit libere illis consentire dicente apostolo prima Cor.x. Fidelis deus qui non patietur vos temptari supra id quod potestis. sed tamen quando homo consentit tentationibus dyaboli. et quasi obstinatus dormit in peccatis. tunc isti septem crines virtutum quibus anima humana spiritualiter fortificatur abraduntur. et tunc irruunt super eum phylistei. id est. demones. et expellunt eius oculos spirituales. et ligant eum cathenis peccatorum quibus nituntur ipsum ducere ad carcerem infernalem. et certe tunc expellitur Dauid per fenestram. id est. deus in quo est esse anime qui signatur per Dauid et tunc in loco Dauid manet misera anima quasi imago mortua. in cuius capite vbi essent predicti septem crines virtutum crescentes ponuntur crines caprarum id est. fetidi crines septem peccatorum mortalium. Ista autem imago mortua operitur vestimentis falsarum excusationum istorum septem peccatorum. De quibus excusationibus figuram habemus apocalipsis.xij. de illo dracone rufo de quo legitur ibidem apocalipsis qui habuit septem capita. et in

capitibus eiꝰ septem dyademata. Spūaliter ꝑ istum draconem intelligo illum serpentē antiquū dyabolū qui in similitudine serpētis decepit primos parentes nostros in paradiso. Per septē sua capita intelligo septem peccata mortalia. ꝑ septē dyademata posita in illis capitibꝰ intelligo septē falsas excusationes quibus falsi xpiani sua peccata excusant ⁊ defendunt. Unde supbiam excusant per honestatē. inuidiam ꝑ charitatē. iram ꝑ virilitatē. accidiā ꝑ bonā corpis gubernationē. gulam ꝑ bonā societatē. luxuriā ꝑ inclinationē naturalē. et cupiditatē ꝑ sapientiā mundanā. Uestimentis eñ istarū falsarū excusacionū coopit ista ymago mortua q̄ ponit in loco Dauid. Sub istis ṽo vestimētis ponit iecur capre plenum vento hoc est fetida cōscientia plena vento vanitatis ⁊ voluptatis carnalis expirans anhelitū detractiōis ⁊ verba scurrilitatis. Sed q̄s est qui isto modo expellit Dauid. ⁊ in loco suo p̄dicto modo p̄parat istam imaginē mortuā. Certe michol q̄ interp̄tat omīs aqua. ⁊ signat falsos adulatores. falsos ꝯfessores. falsos cōsolatores. ⁊ falsos p̄dicatores. q̄ in suis adulationibus populū dei decipiunt. ⁊ quasi imagines mortuas vestimentis excusationū pctōꝝ cooperiunt. ⁊ Dauid id est deū foras ab humanis mentibꝰ expellunt. intantū ꝙ iam vix reperit in terra. Unde iam verificat illud Osee. iiij. capitulo. Non est veritas. non est miscdia. non est scientia dei in terra. ẜ maledictū mendaciū. homicidiū. odium. furtum ⁊ adulteriū inundauerūt. ⁊ sanguis sanguinē tetigit. id est. pctm̄ venit sup peccatū. Iste eñ sanguis impedit orones impioꝝ ne a deo exaudiant. dicēte domino ꝑ ꝓphetam Isa. j. Cum multiplicaueritis orones vestras non exaudiam vos. manus eñ vestre plene sunt sanguine. ¶ Quinto impeditur orationis effectus quādo orans nō petit a deo quod petendū est. Unde sicut legit Math. xx. Filij zebedei petierunt honorē mundanū sicut superbi. Quia sicut dicit Eccl. xiiij. Initiū omīs peccati supbia. Nec debemus in orone petere vindictam inimicorū sicut inuidi ⁊ iracundi. quia sicut dicit beatus Grego. sup euangelia omelia. xxvij. Qui postulat mortem inimici eum quē non potest gladio ꝓsequi persequit orone. ⁊ viuit adhuc qui maledicitur. ⁊ tamē is qui maledicit iam de morte illius reus tenet. Iubet aūt deus vt diligatur inimicus. ⁊ tamē rogat deus vt occidat inimicū. Quisquis autem taliter orat. in ipsis suis precibus contra deum conditorē pugnat. Unde ⁊ sub iude specie dicit. Fiat oratio eius in pctm̄. Oratio in pctm̄ est illa petere que ꝓhibet ipse qui petit. Et sequit Uirtus vere oronis est celsitudo charitatis. ⁊ tūc quisq3 quod recte petit adipiscit. cū eius animus in petitione inimici odio non fuscat. sed plerunq3 reluctantē animū vincimus ⁊ ꝓ inimicis oramus fundimusq3 pro inimicis preces. Sed vtinā cor teneat amorē. nā sepe ⁊ ꝓ inimicis nostris oronem impendimus. sed hanc ex p̄ceptione potius q̄3 ex charitate infundimus. Nam ⁊ vitam inimicoꝝ petimus. ⁊ tñ ne exaudiemur timemꝰ. Sed qꝛ internus iudex mentē potius q̄3 verba dijudicat. Ideo ꝓ inimico nihil apud eū postulat qui ꝓ eo ex charitate non orat. Christus nanq3 docuit nos dicere. Dimitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ nostris. Si ḡ dicimus. dimitte ⁊c. ⁊ non dimittimus. hoc dicēdo nosipsos amplꝰ ligamꝰ. si hanc conditionē in orone non intermittimꝰ. aduocatus noster xp̄s precē quam nō composuit nō agnoscit. hec Grego. Nec debemus in orone petere supfluitatē bonoꝝ temporaliū sicut auari. nā vt vt dicit aplus. j. Thi. vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationē ⁊ in laqueum dyaboli. et in desideria multa ⁊ inutilia ⁊ nociua que mergūt homines in interitū ⁊ in ꝑditionē. Radix eñ oim maloꝝ est cupiditas. quam quidā appetētes errauerunt a fide. Nec debemus in orone requiē corporalem petere sicut ociosi. qꝛ vt dicit Prouerb. xxviij. Qui sequit ociū replebit egestate. vnde de ociosis dicit ps̄. In labore hoim non sunt. ⁊ ideo cum hoibus nō flagellabunt. s. in purgatorio. sed potius deputant penis infernalibus sempiternis. Nec debemus supfluitatē ciboꝝ ⁊ potuū in orone petere sicut gulosi. qꝛ vt dicit Eccl. xxxviij. In multis escis erit infirmitas. ꝓpter crapulā multi obierunt. Nec debemꝰ voluptatē carnalē petere sicut luxuriosi. qꝛ de luxuria dr̄ Iob. xxxj. ꝙ nephas est ⁊ iniquitas maxima. ignis vsq3 ad ꝑditionē deuorans. ⁊ omīa virtutū genimina eradicans. ideo de hmōi illicita ⁊ nociua petentibꝰ dicit apl's Iaco. iiij. Petitis ⁊ non accipitis eo ꝙ male petitis.

Sexto impedit oronis effectus ꝓpter defectum ꝑseuerātie oronis. Un̄ ad hoc ostendit nobis xp̄s exemplū Luce. xj. dicēs. Quis vestrū habens amicum ⁊ ibit ad illū media nocte ⁊ dicet illi. amice accōmoda mihi tres panes qm̄ amicus meus venit de via ad me ⁊ non habeo q̄d ponā ante eum. ⁊ ille deintus respōdens dicat. noli mihi molestus esse. iam ostium meū clausum est ⁊ pueri mecū sunt in cubili. non possum surgere ⁊ dare tibi. ⁊ ipse si ꝑseuerauerit pulsans. dico vobis. ⁊ si nō dabit illi surgens eo ꝙ amicus ē. ꝓpter improbitatē eius tñ surget ⁊ dabit illi quotquot habet necessarios. et ego dico vobis. Petite ⁊ accipietis. q̄rite ⁊ inuenietis pulsate ⁊ aperiet vobis ⁊c. Qd̄ exponens beatus Aug. in ser. de verbis dn̄i in monte. ad cuius expositionē adducit exemplū alicuiꝰ q̄ ad certū locum ꝑgere vellet ⁊ cum infirmos pedes hr̄et. ⁊ viā ignoraret ⁊ loci illius ianua clausa esset. oporteret ḡ primo vt in pedibus sanaret. deinde ꝙ via sibi demōstraret. qꝛ parū ei valeret ad expeditionē huiꝰ negocij sanos pedes habere. ⁊ ꝑ deuia ꝑgere. deinde oporteret ꝙ ostium sibi aperiret. qꝛ alias nihil valeret ambulare potuisse. nec viā rectā tenuisse. nos eñ in via p̄sentis exilij sumus ad patriā ꝑuenturi peccator aūt infirmos pedes h3 anie ꝑ pctm̄. Unde ps̄. Miserere mei dn̄e qm̄ infirmus sum. Ignorat etiā viam q̄ deducit ad patriā. Un̄ ps̄. Uiā ciuitatis habitaculi nō inuenerūt ⁊ celestis ianua sibi clausa est. Un̄ Matth. xxv. Clausa est ianua. debet igit petere p̄mo suam sanitatē vt eā accipiat. et hoc est qd̄ dicit. Petite ⁊ accipietis. Un̄ ps̄. Sana aiam meā qꝛ peccaui tibi. deinde deberet q̄rere vie directionē vt etiā eā inueniat. ⁊ h̄ est qd̄ s̄bdit. Querite ⁊ inuenietis. hoc aūt facit gr̄a spūsscti. Un̄ ps̄.

Spiritus tuus bonus deducet me in terraȝ rectaȝ debet etiam petere et pulsare celestis ianue apertionem ꝛ sibi aperietur vobis. Unde Isa. xlv. Aperiam ante eam ianuas ꝛ porte non claudentur. Predicta eñ sex ꝛ multa alia impediūt orationis effectum. immo opposita omniū p̄dictoꝝ que requiruntur ad hoc ꝙ oratio suam efficaciam habeat. impediūt orationis effectum.

Capitulū XL

Ercius riuul⁹ manās

t de secūdo fonte predicto. scilicȝ de fonte oris. est quintum opus misericordie spiritualis. scilȝ ignorantes siue errantes instruere. ꝛ ad viā veritatis catholice reducere. De quo Jaco. v. ca. Si quis autem ex vobis errauerit a veritate ꝛ cōuerterit quis eum. scire debet quoniā qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie sue. saluabit animam eius a morte ꝛ operit multitudinē peccatorum. verūtamē in qua re quis erret interest plurimū. A Pro quo notandum ꝙ sunt aliqua q̄ nescire est melius q̄ꝫ scire. vtputa talia que ad huius mundi pertinent sapiētiam. Nam vt dicit apostolus. i. Corinth. iij. Sapientia huius mūdi stulticia est apud deum. Et sunt aliqua quoꝝ sciētia nō requiritur ad salutem. vt multe leges humanitus adinuente multe cōclusiones doctrinales. ꝛ multe scientie particulares. que vtrum sciant̄ siue nō modicum refert ad salutem. Et sunt alia quoꝝ scientia requiritur ad salutem. vtputa precepta decalogi articuli fidei cum medijs facultatibus ad eorū noticiam. ꝛ error in talibus est damnabilis. vñ Petrus lumbardus. iij. sententiaꝝ. distinc. xxxvj. ca. ix. ꝛ. x. Illud inquit sciēdum est ꝙ in quibusdaȝ rebus magno malo in quibusdam paruo. ꝛ in quibusdam nullo fallimur. In quibusdam rebus nihil interest ad capescendum dei regnum vtrū credant̄ an non. vel vtrū verum putentur aut falsum siue sint siue non sint in his errare. id est aliud pro alio putare nō arbitrandū est esse peccatū. vel si ē peccatū minimū atq̄ leuissimū ē. ꝛ sunt vera. q̄ q̄ uis nō videant̄ tñ nisi credant̄ ad vitā eternam nō possunt peruenire. Et licet error maxia cura sit cauendus. nec tm̄ in maioribus sed etiam in minoribus rebus. nec nisi rerum ignorantia possit errare. nō tñ est conseq̄ns vt continuo erret quisq̄s aliquid nescit. sed q̄squis se estimat scire qđ nō scit vl̄ pro vero approbat falsum illud ē ꝓprium erroris. ꝛ licet error talis graue sit peccatū tamen vt dicit Holgot in lectura libri sapientie lectione. xxviij. Nūq̄ est error primū peccatum hominis actuale. quia si hominem contingit errare. aut est inuincibilis excusatur. quia deus nō exigit ab homine nisi qđ potest bñ facere. non eñ imputatur ad negligentiam si nesciat ea q̄ scire nō pōt. Uñ hoꝝ ignorantia inuincibilis dr̄ q2 cuȝ studio superari nō pōt. Et ꝓpter hoc talis ignorātia cum nō sit volūtaria nō ē peccatū. Si vo ē error vincibilis. igit̄ hō talē errorē debuit p̄cauisse. qđ cū nō fecit seq̄tur aliquā maliciā vel viciū p̄cessisse. p̄cedit eñ q̄nq̄ erroreȝ hoīs negligentia q̄ hō desiderat non scire q̄ deberet scire. nec adhibet sollicitudinē ad sciendū ea q̄ ptinet ad salutē. cuiusmodi sunt articuli fidei ꝛ vniuersalia iuris p̄cepta. ꝛ talis ignorātia graue ē peccatū. vñ Aug' ad valentinū. Licet inquit graui⁹ sit peccare scienter q̄ꝫ ignorant̄. nō ideo tñ cōfugiēdū ē ad ignorantie tenebras vt in eis quisq̄ excusatōnem requirat. Aliud eñ est nescire. ꝛ aliud nolle scire. Nescire aūt excedentia vim sciendi ac etiam faciliter scibilia ꝛ ad saluteȝ requisita qñ hō a quo disceret nō inuenit aliqualē habet excusatiōem. ꝫ nolle scire faciliter scibilia necessaria ad salutē. cuiusmodi ē orō dñica. simbolus aploꝝ. ꝛ decalog⁹ cū medijs facilitantibus ad eoꝝ noticiā ꝓuenit ē supbia q̄ ē primū vinculū diaboli cū quo ligat̄ impius q̄ nō solū non desiderat scire ꝫ etiā cōtemnit scire requisita ad salutē. ꝛ hec ē innaturalis malicia. q2 oīs hō naturalit̄ scire desiderat. vt dicit̄. j. methaphi. ꝛ talis malicia facit hoiem indisponere se ad sciendū ꝛ dare se talibus q̄ euȝ indisponūt ad faciendū. hec aūt maxime sunt voluptates ꝛ iniuste libertates. ꝛ talis malicia fuit causa ignorantie iudeoꝝ. ꝛ hoc est qđ dr̄ Sap. ij. Excecauit eos malicia eoꝝ. i. contēptus sciendi cū volūtate iniuste viuendi. vñ Aug. in de ver. do. ser. lxxviij. Impia inquit mens odit etiā ipm intellectuȝ ꝛ hō aliquādo nimiū mēte puersa timet intelligere ne cogatur qđ intellexerit facere. Uñ ps. Noluit intelligere vt bñ ageret. ꝛ hāc ignorantiā ex supbia malicia ꝛ cōtemptu ꝓuenientē vocāt q̄dam ignorātiā crassam ꝛ supinā. Crassam cepū tpaliū fluxibiliū ad tantū impinguat memoriaȝ q̄ est venter anime a dono sciētie ꝙ oculus mentis non sufficit ad pedes attēdere affectionū. ꝫ supine p̄cipitat̄ in foueā peccatoꝝ impotēs iam ad p se surgendū. Et patet ꝙ hec ignorātia non excusat aliquē ꝫ accusat. B Uñ Aug. ꝛ ponit̄ in ca. dist. xvij. nō omis. Nō oīs inquit ignorās immunis ē a pena. Ille ignorans pōt excusari a pena qui a quo disceret nō inuenit illis aūt ignosci nō potuit hoc q̄ hñtes a quo discerent operā nō dederūt. Uñ ꝛ Crisos. omel'. xlj. ope. imper. Nō pōt inquit esse excusatio cōdemnatōis ignorātia veritatis q̄bus fuit inueniēdi facultas si fuisset q̄rendi volūtas. Qđ considerās. b. Aug. in epl'a ad iulianū comitē ita scribit. Grandis inquit cōfusio ē animab⁹ laicoꝝ q̄ dicūt. q̄d ptinet ad me libros scripturaruȝ legendo audire vel discere. vel etiam freq̄ter ad sacerdotes ꝛ ad ecclesiā sanctorū recurrere. cū clericus fiam ea que oportet clericos facere faciā. sed quare non intelligit q2 panem ꝛ vinū atq̄ alia hmōi terre bona ꝛ regni felicitatē equaliter vult participare et equali labore iugum xpi ferre nō vult. Et sequit̄. Similiter eñ mandata dei seruantibus laycis celeste palaciū patet veluti ꝛ clericis. Item Augustin⁹ super Johannem omel'. lj. Cum auditis inquit fratres dominū dicētem. vbi ego sum illic ꝛ minister meus erit. nolite tantūmodo bonos episcopos ꝛ clericos cogitare. sed etiā vos layci pro modo vestro ministrate xpo bene viuendo. elemosinas faciendo. nomē doctrinamq̄ eius q̄bus potueritis p̄dicando. vt vnusq̄sq̄ etiam paterfamilias hoc nomine agnoscat patnū affectum sue familie se debere. p xpo ꝛ pro vita eterna suos oēs moneat. doceat. hortet̄. corripiat.

impendat beniuolentiā ⁊ exerceat disciplinā. ⁊ ita in domo sua ecclesiasticū ⁊ quodāmō ep̄ale impleat officiū ministrans xp̄o vt in eternū sit cum ip̄o. Item idem sup psal. l. Quomō inquit ad nos pertinet loqui vobis in ecclesia. sic ad vos ptinet i domibus vestris agere vt bonam rōnem reddatis de hijs qui vobis subditi sunt. Item idē in ep̄la ad iulianū comitem. Queso inquit mi frater. ꝗ̄so omnibus tibi subiectis ⁊ bone volūtatis in domo tua. a maiore vsqꝫ ad minorē amorē ⁊ dulcedinem regni celestis. amaritudinē eñ ⁊ timorē gehenne annūcies. ⁊ de coꝝ salute sollicitus atqꝫ vigil existas. qꝛ pro omnibus tibi subiectis q̇ in domo tua sunt rationē dn̄o reddes. annūcia. precipe. impera. suade eis vt caueant a supbia a detractione. ab ebrietate. a fornicatione. a luxuria. ab ira. ⁊ a piurio. a cupiditate q̄ est radix omniū maloꝝ. hec ille. Unde dicit ap̄lus. j. Thi. v. Si q̄s suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curā non habet fidem negat ⁊ est infideli deterior. Un̄ sicut narrat Eusebiꝰ in de ecciasticis hystorijs lib. ij. ca. xvj. Marcus euāgelista rome scripsit euangeliū xp̄i. ⁊ ad p̄ces. ⁊ rogationes populi illis tradidit domi forisqꝫ legendi. ⁊ libere int̄ eos ꝓnūciandi. quo audito petrus gauisus ē de fide illoꝝ. ꝑ hoc deuotōem eoꝝ cōsiderans. factūqꝫ cōfirmat. ⁊ in perpetuū legendā scripturā eis tradidit. hec ibi. Item layci adulti vt patꝫ ex supradictis tenent̄ sub pena mortis eterne scire orōnem dominicam ⁊ salutatōnem angelicā ⁊ p̄cepta decalogi. ⁊ om̄ia hec continent̄ in euāgelio. Erubescant igit̄ infideles heretici ⁊ xp̄iane fidei inimici q̄ dicūt ꝙ layci nō tenētur scire addiscere aut cognoscere vel se intromittere de euāgelio xp̄i. nam idem ē sic dicere ⁊ asserere ꝙ layci nō deberēt xp̄m cognoscere sed sp manere vt iudei ⁊ pagani sine veritatis noticia. Un̄ dicit ap̄lus. ij. ad Coꝛ. iiij. Si opertū est euangeliū in hijs qui pereunt. ē opertū in quibus deus huius seculi excecauit mētes infideliū vt nō fulgeat illuminatio euāgelij glorie xp̄i. Itē hiero. ⁊ ponitur in ca. dis. xxxviij. in omel. Iuxta inquit apostolū paulū xp̄s dei virtus ⁊ dei sapientia est. Ignorantia ergo scripturarū est ignorantia xp̄i. ꝫ ꝗ̄ꝫ periculosa sit ista ignorantia ostendit bea. Ber. ⁊ ponitur. vj. floꝝ. ca. xxvj. vbi sic scribit. Om̄is inquit peccati consummationē parat desperatio. desperatio venit de dei ignorātia. si eñ nos dei ignorantia tenet quomodo sperabimus in eum quem ignoramus. scimus autem desperatis partem vel societatem non esse in sorte sanctoꝝ. Sed quo nā modo dei ignorantia desperationē parturit. dicamus forte. alias reuersus in se ⁊ displicens sibi in omnibus malis que fecit. cogitāsqꝫ respicere ⁊ redire ab omni via mala ⁊ carnali cōuersatione sua. si ignorat ꝗ̄ꝫ bonus sit deꝰ ꝗ̄ꝫ suauis ⁊ ꝗ̄ꝫ mitis. multisqꝫ ad ignoscendum. nonne sua carnalis cogitatio arguet eum ⁊ dicet. quid facis. ⁊ vitam istaꝫ vis ꝑdere ⁊ futurā. peccata tua maxima sunt ⁊ nimiū multa nequaꝗ̄ꝫ ꝓ tot ⁊ tantis peccatis. nec si te excories sufficies satisfacere. complexio tua tenera ē ⁊ vita tua extitit delicata. consuetudinem difficile vinceres ꝓ his ⁊ his similibus resilit peccator desperatus. miser ignorans ꝗ̄ꝫ facile omnipotēs bonitas que neminē vult perire cūcta ista dissoluet. sequit̄ ꝙ impenitentia que est delictum maximū ⁊ blasphemia irremissibilis. Ip̄e vo peccator aut cōturbatus nimia tristicia absorbetur. ⁊ fertur i ꝓfundum minime iam vt consolationē recipiat reuersurus. sed aut certe dissimulans ⁊ sibi qualicūqꝫ verisimile blandiens rōe reuocat se irreuocabiliter ad seculum ad perfruendū ad delectandū in omnibus bonis eius sicut licuerit. Cum autēꝫ dixerit pax ⁊ securitas. tunc subitaneus superueniet ei interitus tanꝗ̄ꝫ in vtero habentis ⁊ non effugiet. ita igit̄ de ignorantia dei vniuerse malicie consummatio venit que est desperatio. hec Bern̄. ¶

Quemlibet eñ talem sic alloquit̄ apostolus ad Roma. ij. Ignoras inquit quoniā benignitas dei te ad penitentiam adduxit. scd̄m duriciam autem tuam thesaurisas tibi iram dei in die ire ⁊ reuelationis iusti iudicij dei qui reddet vnicuiqꝫ s̄m opa sua. Item Grego. ⁊ ponitur in ca. di. xxxviij. q̄ ea. Qui ea inquit que dei sunt sapiunt. sapiūtur a domino ⁊ qui ea que dei sunt nesciunt. nesciunt̄ a domino. Paulo teste qui ait. Si quis ignorat ignorabitur. ⁊ quicunqꝫ stultus est in culpa. sapiens erit in pena. hec ibi. Layci igitur informādi sunt ꝑ sacerdotes ꝙ libenter scripturam sacram audiant. ⁊ humiliter addiscant. ⁊ cū omni humilitate timore ⁊ reuerentia de veritate quam addicerunt ⁊ clare intelligūt loquantur. ⁊ non pompent de illis que sciūt. nec alios ignorantes despiciant. nec arrogāter putent se scire que forte nesciūt nec intelligunt nam vt dicit Isido. in de summo bo. lib. iij. ca. xj. Scientia accepta scripturarum non ad dei gloriā sed ad suam laudem vtuntur plerūqꝫ. dum ex ip̄a scientia extollūtur. ⁊ ibi peccant vbi peccata mundare debuerant. nūꝗ̄ꝫ consequūtur legendo ꝑfectā scientiam arrogantes. nam ꝗ̄ꝫuis sapientes in supficie videantur. medullitus tamen veritatis archana non tangunt. nube superbie ip̄ediuntur. semꝑ eñ legunt ⁊ querunt ⁊ nūꝗ̄ꝫ inueniūt. dicente apostolo. Semper addiscentes ⁊ nunꝗ̄ꝫ ad scientiā ꝑuenientes diuine legis penetralia humilibꝰ. ⁊ bene ad deuꝫ intrantibus prauis atqꝫ superbis clauduntur. dicente xp̄o Math. xj. ca. Confitebor tibi domine pater celi ⁊ terre qui abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ reuelasti ea paruulis. Et ꝗ̄ꝫuis diuina eloquia in lectione arrogantibus sunt aperta in ministerio tamen clausa atqꝫ occulta sunt. dum eñ sermo dei fidelibus lux sit. reprobis autem atqꝫ superbis quodammō obtenebrescit. ⁊ vnde illi illuminantur inde isti excecant̄. hec ille. Ex quibus patet ꝙ hec damnabilis ignorantia dei prouenit principaliter ex superba malicia. q̄ homo cōtemnit legem dei cognoscere. ⁊ supbia q̄ initiū est omnis peccati prouenit principaliter ex ignorantia qua homo seip̄m non cognoscit. vnde Bern̄. vj. floꝝ. cap̄. ij. Item. viij. floꝝ. cap̄. lix. Heu inquit quantum malum venit de ignorātia nostri itaqꝫ peccatum diaboli ⁊ initiū omnis peccati superbia. volo proinde anima mea te scire teipsam. quia talis scientia non inflat sed humiliat. ⁊ est q̄dam preparatio ad edificandum nisi eñ sup hūilitatis stabile fundamentum. sp̄ūale edificium stare

minime potest. porro ad se humiliandū nihil omnino inueniri viuacius seu accōmodacius potest q̄ si veritatem inuenerit non dissimulet. non sit in spiritu eius dolus. nec se a se vertere abducat. nam quomō non vere humiliabitur in hac vera cognitione sui. cum se perceperit oneratam peccatis mole huius mortalis corporis aggrauatam terrenis intricatam. curis carnaliū desideriorum fece infectam. cecam curuam. infirmam. implicatam multis erroribus. expositā mille periculis. mille timoribus trepidatā. mille difficultatibus anxiam mille suspicationibus obnoxiam. mille necessitatib⁹ erumnosam. procliuam ad vicia. inualidam ad virtutes. Unde hinc iam extollentia oculorum. Unō leuare poteris caput. nōne magis cōuertetur in erūna sua dum configitur spina. conuertetur ad lacrimas. conuertetur ad planctus et gemitus. conuertetur ad dominū. porro conuersa ad dominū recipiet consolatōnem. quia pater est misericordiarum et deus totius consolationis. Et sequitur. tali itaq̧ experimento et tali ordine salubriter innotescet deus. cum prius se homo nouerit in necessitate positum. et clamabit ad dominū et exaudiet eum. atq̧ hoc modo erit gradus ad noticiam dei tuiipsius cognitio. Sed iam demū aduerte quomodo vtraq̧ cognitio. s. dei et tuiipsius sit tibi necessaria ad salutem. ita vt neutra carere valeas cum salute. nā nemo absq̧ cognitione sui saluat. de qua nimirū mater salutis humilitas oritur et timor domini. qui et ipse sicut initium est sapientie. ita initiū est et salutis. Quid si ignoras deum poterit ne spes esse salutis. cum dei ignorantia ne hoc quidē. nec em̄ potes aut amare quem nescias. aut habere quem nō amaueris. noueris ꝓinde te vt deū timeas. noueris et ipm deū vt eq̄ ipm diligas. in altero initiaris ad sapiam. et in altero consummaris. Quia initiū sapie timor dñi. et plenitudo legis ē charitas. tā igitur vtraq̧ ignorantia cauenda est q̄ sine timore et amore dei saluus esse nō potest. Hec ille. Ex quib⁹ patet q̄ excellens opus misericordie est ignorātes siue errantes instruere et ad viam veritatis reducere. et certe vt estimo inter omnia opera misericordie istud locū obtinet maxime. precellentem.

Capitulū XLI

Quartus riuul⁹ manās de secūdo fonte. s. de fonte oris ē sextum opus misericordie spūalis. s. hesitātes cōsulere. de quo Math. v. Qui aūt petit a te da illi. hoc est qui necessitate cōpulsus petit a te elemosinam siue hesitans et in aliquo reqsito ad salutem consiliū fm q facultas et scientia tua sufficiūt da ei. Sed hic est notandū q circa consiliū specialiter duo sunt consideranda. Primo que sunt in cōsilio vtiliter obseruanda. Secūdo que sunt in cōsilio specialiter cōmendanda. Pro quo notandum q fm Parif. in summa de virtutibus parte. iiij. ca. ix. In cōsilio quatuor sunt precipue obseruanda. scilicet expediens. facile. certum. et securum. et istorū cōtraria sunt omnino vitanda. scilz damnosuz. difficile. incertum et periculosum. Unde ille q̄ dat cōsiliū ceteris paribus debet ꝑponere expediens damnoso facile difficili. certum incerto. et securuz periculoso. Uñ ꝓpter oīa illa dicit ꝓuer. xj. Ubi non est gubernator corruit popul⁹. salus vbi multa consilia. Unde Tullius de senectute ca. iij. Dātes inquit consiliū in republica plus agunt q̄ alij. Unde consiliarij sunt sicut in naui gubernatores Nam in naui alij sentinaz exhauriūt. alij crucidāt et cordas trahūt. alij malū extendūt. Ille vo tenēs clauū et quietus sedens in puppi multa maiora et meliora facit. sic non viribus aut velocitatib⁹. aut celeritate corporis res magne gerūtur. sed cōsilio autoritate et scientia. hec ille.

Capitulū XLII

Secundo considerādū est que sunt in consilio specialiter cōmēdanda. Pro quo notādum est q ad cōsilium pertinentia sunt quinq̧ specialiter commēdabilia. Primū est gratia consiliū discrete requirendi. Secūdum est gratia prudenter consiliariū eligendi. Tercium est gratia vtile consiliū administrandi. Quartū aūt est gratia consiliū debite examinandi. Et quintum est gratia consilio electo acquiescendi.

Capitulum XLIII

Primum commendabile ad cōsiliū pertinens est in omnibus consiliū discretū requirere. vnde Ecclesiastici. xxxij. Fili sine consilio nihil facias et post factum non penitebis. Item Ecclesiastici. xxxvij. Ante omnē actum precedat stabile consiliū. Itez Prouerb. xiij. Qui autem agunt omnia cum consilio regūtur sapientia. Et sequitur. Astutus oīa facit cum consilio. qui autē fatuus est aperiet stulticiam suam.

Capitulū XLIIII

Secundum commēdabile ad consiliū pertinens est gratia prudenter consiliariuz eligendi. Pro quo notandū q inter ceteros spāliter tres sunt mali et fraudulenti consiliarij. s. caro. mūdus. et diabolus quorum tñ multi insipiētes magis sequūtur cōsiliuz q̄ dñm. caro em̄ cōsulit vt sequamur carnales voluptates. mūdus cōsulit vt sequamur terrenas diuitias. diabolus vo cōsulit vt transitorios et mundanos appetamus honores. De istis tribus consiliarijs dr Ecci. xxv. Tres spēs odiuit aīma mea. Pauperē superbū. diuitē mendacē. et senē fatuum Paup supbus ē caro q paup ē in natiuitate. quia nuda nascit in natiuitate in hūc mūdum. vñ Job j. Nudus egressus sum de vtero matris mee. nudus reuertar illuc. paup in vita. q mutuatis indumentis confouet. vñ dicit apl'us. j. ad Corint. iiij. Quid aūt habes qd nō accepisti. Paup etiaz erit in morte. vñ Eccs. v. Sicut nudus egressus est de vtero mris sue sic reuertet et nihil secū auferet de vniuerso labore suo. Diues mēdax ē mūd⁹. Mūdus diues dr inquantū omnia tpalia possidet. sed mendax est in ꝓmissis. quia nō dat qd promittit. Nam in diuitijs ꝓmittit satietatē. s dat esuriem.

Unde Ecclesiastes.v.Auarus non implebit pecunia. ꝛ qui amat diuitias fructũ nõ capiet ex eis In delicijs ꝓmittit delectationem. ꝫ dat finaliter amaritudinẽ. Unde Prouer.v. Nouissima illius amara quasi absinthiũ. Item Apoca.xviij. Quantum glorificauit se ꝛ in delicijs fuit tantum date ei tormentũ ꝛ luctum. In honoribus promittit sublimitatem.ꝛ dat subitam deiectionẽ. Unñ ps. Deiecisti eos dum alleuiarentur. Item inimici domini mox vt honorificati fuerint ꝛ exaltati deficientes quemadmodũ fumus deficiẽt. Item Job.xxiiij. ca.Si ascenderit vsq; in celũ superbia eius.ꝛ caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine pdetur.Senex fatuus diabolus est.qui senex dr̃ ꝓpter antiquitatem malicie.fatuus est quia stulticiã suã manifestauit.quãdo ait illud Isa.xiiij.ca. In celũ ascendam.ꝛ supra astra dei exaltabo soliũ meum. ꝛ similis ero altissimo. Consilio eñ predictorum maloꝝ consiliarioꝝ multi sunt infatuati. quorum omniũ consiliũ est a sapientibus fugiendũ. Unñ dr̃ Ecci.viij.Cum fatuis non habeas consiliũ. nõ eñ poterũt diligere nisi ea q̃ eis placent.Item ps. Beatus vir q̃ non abijt in cõsilio impioꝝ ꝛ in via peccatoꝝ nõ stetit.ꝛ in cathedra ꝛc̃.Et ideo merito sciens Job.Cõsiliũ inquit impioꝝ longe sit a me. Unñ Job.xxj.Et sicut consiliũ maloꝝ ẽ euitandũ. ita consiliũ bonoꝝ consiliarioꝝ ẽ eligendũ. Unde Ecci.xxxvij.Cor boni consilij statue tecum. Pro quo notandũ q; boni consiliarij deberent esse a vicijs immaculati ꝛ virtutibus pditi.vñ Ambro.lib. ij.de offi.dicit.q; in exeq̃ndis consilijs plurimũ valet vite probitas virtutũ prerogatiua. beniuolentie vsus.facultatis gratia.Et ponit exemplũ. Quis inquit in sceno fontẽ requirit.quis ex turbida aq̃ potũ repetit.vbi luxuria ẽ. vbi intemperantia ẽ. vbi vicioꝝ cõfusio qs nõ horrendã existimet vitam.qs nõ despiciet moꝝ obliuionẽ. qs vtilẽ aliene cause iudicet.quẽ ipse videt inutilẽ sue vite.hec ille. Itẽ bea.Aug.in ep̃la ad iulianũ comitẽ. Elige inq̃t tibi cõsiliarios deũ timentes ꝛ veritatẽ amantes. sepe eñ adulatores blanda facie decipiũt aĩas audientiũ se.ꝛ ppetua morte interimũt. De talibus dicit ps.Deus dissipabit ossa eoꝝ q̃bus hoibus placent.cõfusi sunt qm̃ deus spreuit eos. Et iõ merito bea.Berñ.ad cõsiliũ inq̃t soli eligant q̃ ꝛ prudentes esse videant ꝛ beniuoli.absq; prudẽtia ꝛ beniuolentia nõ sunt pfecta cõsilia de nr̃o generi ab imperfectione sua.vix in multitudine hoim vnũ reperies in vtraq; gr̃a consummatũ.hec ille.Dic̃ eñ Holgot in lectura li.sapie.lectione.cxxxij.q; mali consiliarij maxime sunt piculosi in cõitate q̃cũq;. q2 sicut bonis consiliatoribus stabilit̃.sic in malis cõsistit cõfusio ꝛ subuersio eiusdẽ. Dicit eñ Tullius in li.suo.de senectute.li.iij. q; dantes cõsiliũ in republica plus agũt q̃ alij ad ciuitatis cõseruationẽ.qd̃ ostendit p exemplũ gubernatoris nauis de quo prius dictũ est. Debẽt igitur consiliarij habere in conuersatione sanctitatem.in verbo veritatem.ꝛ in zelo equitatem. ꝛ in experimento sagacitatem. ꝛ ideo pro eo sicut testatur phus in senib9 viget sapientia. ideo merito senes eliguntur consiliarij.Unde dicit Ambro.in suo exameron. omnis

j.Senectus est in consilijs vtilior. ꝓpter quod dr̃ Ecci.xxv.q̃ speciosum iudiciũ canicie ꝛ p̃sbyteris cognoscere consiliũ.q̃ speciosa veteranis sapiẽtia ꝛ gloriosus intellectus ꝛ cõsiliũ corona senũ. multa peritia ꝛ gloria illoꝝ timor domini.ꝛ idem pcepit dñs moysi vocare seniores ad consiliũ vt patz Exod.iij.Et tales in romana republica senatores vocabãtur. Unñ sicut dicit Papias.ꝛ de hoc habetur in principio historie romanoꝝ. vbi dicit̃ q; romulus condita ciuitate quã ex nomine suo romã vocauit centũ ex senioribus elegit quorũ consilio omnia ageret.quos senatores ꝓpter senectutem.ꝛ patres ob sollicitudinem cure nominauit hoꝝ ab initio condite vrbis nomina aureis litteris scribebantur. ꝓpter qd̃ ꝛ patres scripti dicebant̃. Isti eligebantur.postq̃ meriti in diuersis statibus ꝛ officijs extitissent.tanto aptiores sapientie.quanto in exercicijs minus possent. Istoꝝ apud grecos tantus honor fuit q; nunq̃ duces eoꝝ ꝓcederent. nec aliq̃d solenne facerent sine eoꝝ consilio.ꝛ sicut tales senatores ꝛ cõsiliatores sunt reipublice vtilissimi qñ sunt boni ꝛ virtuosi.ita sunt iudices principes et p̃lati pnitiosissimi qñ sunt mali ꝛ viciosi.ꝛ qñ hñt zelũ p cõmodo suo priuato ꝛ psonali.ꝛ nõ p bono cõi.ꝛ quãdo sunt corrupti cupiditate ꝛ receptione muneꝝ.ꝛ qñ sunt nimis timorosi ꝛ dissimulant dicere veritatẽ.ꝛ qñ odio ꝛ rancore regulãtur.tales cõsulendo principẽ destruũt quẽ regere ꝛ dirigẽ deberẽt ꝛ fiũt nõ soliũ princ̃pi ꝫ toti reipublice pessimi inimici. quoꝝ cuilibet dici põt illud qd̃ dicit paulus elymati mago. Actuũ.xiij.ca.O plene omni dolo ꝛ om̃i fallacia fili diaboli inimice ois iusticie nõ desines subuertere vias domini rectas.Talis cõsiliator fuit ille aman pessimus q̃ simplicitatẽ nobilissimi principis assueri fraudulentis cõsilijs circũuenit. ꝛ nobilis regis innocentiam ad nephandã crudelitatem induxit.vt patet Hester.iij.ca.Tales igit̃ sunt cõsiliarij repudiãdi p prudẽtiã. sicut fecit idẽ rex assuerus impijssimo cõsiliario suo aman.qñ iniquã sententiã ad suggestionẽ ꝛ cõsiliũ eiusdẽ aman datam de occidendo toto genẽ iudeoꝝ misericordit̃ reuocauit. ꝛ ipsum aman in patibulo qd̃ parauit mardocheo suo fideli proximo suspendi pcepit.

Capitulũ XLV

Sed est insuper notandũ.

q; p eo qd̃ difficile est sp cognoscere qs sit cõsiliarius bon9 ꝛ qs malus. igit̃ p cõsiliario añ omes eligẽdus est de9. vñ Thobie iiij.ca.Dia cõsilia tua in ipo pmaneãt.Item Jac. j.ca.Si qs aũt vr̃m indiget sapia postulet a deo. q̃ dabit omibus affluenter. Item.ij. Paralip.ij.ca. Cum ignoremus quid agere debeamus. hoc soliũ habemus residuũ vt oculos nostros dirigam9 ad te domine. Item Ecci.xxxvij. In his omnib9 depcare altissimũ vt dirigat viam tuam. Sic fecit ille rex prudens. ꝛ sanctus Dauid qui consulebat dominũ anteq̃ ardua facta aliqua aggrederet̃. Unde.ij.Regũ.xxiij.ca. Nunquid vadam ꝛ percutiam philisteos. Et de hoc Augustinus.in tractatu de lapsu mũdi. Quãuis inquit consiliarius

prudentioꝛ xp̄o.queramus ab eo consilia. ⁊ habebimus copiam sapientie q̄ est xp̄s. Vñ ⁊ ipse est consiliarius vnus.de quo dr̄ Ecci.vj. capitulo Multi pacifici sint tibi.⁊ cōsiliarius sit tibi vnus de mille. Nisi enim ab ip̄o cōsiliario emaneant consilia sicut a fonte sapiētie ⁊ nisi tendāt finaliter ad consilia sua implēda instabilia ⁊ enoꝛmia sunt. Vnde Sene. epistola.xviij. Errant inquit consilia nostra.quia non habentur quo dirigantur.⁊ quia iustus a deo querit consilium. ⁊ nititur adimplere consilium a deo datū.ideo de ip̄o dicit̄ Ecci.xxxix. Ipse diriget cōsilium eius ⁊ disciplinam.⁊ in abscondito suo consiliabit̄. Itē Seneca in quadam epistola. Bonus inquit vir sine deo nemo est.non pōt aliq̄d supra foꝛtunaꝫ nisi ab illo adiutus exurgere. ille dat magnifica consilia ⁊ electa. Talia consilia fuerunt q̄ attulit in mūdum istum.ille rex pacificus sapientia dei patris. De quo Isaie.ix. Vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius. Consilia eius consilia sunt pacis. Et sicut dicitur Prouerbio.xij. Qui aūt pacis inuenit cōsilia sequit̄ eos gaudiū. Pro quo notandū ꝙ rex noster pacificus ih̄us xp̄us ꝓ redemptōne ⁊ salute generis humani veniens in hūc mūdum tria cōsilia pacifica ⁊ euangelica de quibus ad p̄sens secum attulit. ⁊ suis fidelibus administrauit.

Capitulū XLVI

Primum regis pacifici consiliū est cōsiliū castitatis cōtra carnis cōcupiam. de quo cōsilio dicit xp̄s Mat.xix. Nō omnes capiūt istud v̄bū .i.consilium castitatis.ſꝫ quibus datū ē.Et subdit. Qui pōt capere capiat.q̄ intendit delicijs carnis non habet pacem cum carne. De isto enim pacifico ⁊ euangelico consilio loquitur apostolus.j.ad Corinth.vij.dicens. De virginibus auteꝫ preceptū non habeo.consilium autem do tanq̄ misericoꝛdiam consecutus a domino vt sim fidelis. Sup quo Hieronimus.Quare inquit preceptum domini non habet de virginitate.⁊ respondit dicēs quoniā maioꝛis meriti est quod nō cogitur ⁊ offertur.virginitas autem difficile seruatur. ⁊ ideo maioꝛis meriti est. Plus amat virgines christus quia sponte sibi tribuūt quod eis non fuit imperatum.hec ille. Sed pro isto est notandum ꝙ castitas virginalis floꝛens est sicut lilium. Vnd̄ Canticoꝝ.ij. Sicut lilium inter spinas.sic amica mea inter filias. Et nota ꝙ lilium habet sex folia candida niuei coloꝛis. ⁊ sex grana aurei coloꝛis. Sex folia candida signant sex que ad conseruationem candoꝛis virginitatis sunt necessaria.

Primum folium est cibi ⁊ potus sobrietas q̄d folium tanq̄ spine lacerant crapula ⁊ ebrietas.et ideo dicit xp̄us suis discipulis quos caste et sobrie voluit viuere Luce.xxj. Attendite autē vobis ne grauentur coꝛda vestra ex crapula ⁊ ebrietate. Vnde Loth inebriatus duplex inceſtuꝫ cōmisit.quia ambas filias ꝓprias carnaliter cognouit.vt patet Genesis.xix. Et ideo merito dicitur Prouerbioꝝ.xx. Luxuriosa res vinum ⁊ tumultuosa ebrietas.quicunq̄ hu̇js delectatur non erit sapiens.Et ideo beatus Hieronimus ad Eustochium virginem. Virgo inquit xp̄i vinum fugiat vt venenum. Itē apostolus ad Ephes.v. Nolite inebriari vino in quo est luxuria ⁊c. Secūdum folium est laboꝛis strēnuitas.Sed istud folium tanq̄ spina lacerat ociositas que ē magna causa luxurie inductiua. Vnde Ezechielis.xvj. Hec fuit iniquitas sodome soroꝛis tue supbia.saturitas panis.abundantia ⁊ ocium. Terciū folium est habitus asperitas. Istud enim foliū tanq̄ spina lacerat habitus curiosi oꝛnatus. vñ Numeri.xxv. Filij israel foꝛnicati sunt cum mulieribus moabitarum que se curioso oꝛnauerant apparatu. Item iudas concubuit cum thamar nuru sua que depositis viduitatis vestibus curiosis iocunditatis vestibus se oꝛnauit. vt patet Genesis.xxxviij.ca. Item holofernes ex pulcritudine iudith ⁊ curioso oꝛnatu quo se induerat ad concupiscentiam carnalem allectus caput suum perdidit.vt patet Judith.xiij. Quartum folium est custodia sensuū ⁊ maxime quo ad visum ⁊ auditum.quia curiositas videndi ⁊ audiendi noua tanq̄ spina lacerans est castitatis.vt patꝫ Gene. xxxiiij.de Dina filia iacob.que egressa vt videret mulieres regionis terre chanaan coꝛrupta est a sichē filio emoꝛ principe illi⁹ ciuitatis. Quintum folium est modestia sermōis. Sed istud folium tanq̄ spina lacerans est loquacitas vel sermonis scurrilitas.Unde Seneca. A verbis inq̄t turpibus abstinete.quia licentia eoꝛum impudētiam nutrit.Vñ apostolus.j.ad Coꝛinth.xv.Coꝛrumpūt enim bonos moꝛes colloquia praua.

Sextum folium est fuga occasionum peccandi. Sed istud folium tanq̄ spina lacerans est nimia ⁊ solitaria familiaritas inter virum ⁊ mulierem.Vñ thamar filia dauid coꝛrupta ē ab amon fratre suo.quia sola cum solo fuit in thalamo. vt patet.ij.Regū.xiij. Sunt etiam in lilio sex grana aurea siue aurei coloꝛis. in quibus figuratur triplex modus diligendi deum.⁊ triplex causa q̄re deus est summe diligendus. Unde q̄tum ad p̄imum est notandum ꝙ diligendus est prudenter.ne decepti ab amoꝛe amoꝛe eius discedamus dulcit̄.ne illecti ab amoꝛe dei absciндamur. Foꝛtiter ne oppressi ab amoꝛe dei euellamur. Et q̄tum ad secūdum notandum est ꝙ ſm Bern̄.tres sunt cause quare deus precipue est diligendus. Primo est diligēdus toto coꝛde.quia noster creatoꝛ.Secūdo tota anima quia noster redemptoꝛ Tercio tota mente.quia noster remūeratoꝛ est.

Capitulū XLVII

Secundum regis pacifici consilium euangelicū est consiliuꝫ voluntarie paupertatis ꝯtra ꝯcupiam

oculorum. Unde sicut dicit Sene. Quietissime viuerent homines si hec duo verba tollerent. scȝ meum ⁊ tuum de mūdo. De isto enim pacis cōsilio dicitur Math. xix. cap̄. Si vis perfectus eē vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperibꝰ. ⁊ habebis thesaurum in celo. ⁊ veni ⁊ seq̄re me. scȝ in voluntaria paupertate. Unde ⁊ dominꝰ noster iesus christus pauper erat i natiuitate. ⁊ pauper in vita. ⁊ pauper in morte. ¶ De paupertate xp̄i in eius natiuitate loquitur Crisostomꝰ. omel. ij. ope. imper. loquens de tribus regibus q̄ magni itineris laborem ad querendum xp̄m in eius natiuitate susceperunt. Quid inquit glorio sum videntes in puero gauisi sunt regem querētes tanti itineris susceperūt laborem. Nunq̄d viderunt pallatiū marmoreum splendidū. nūquid matrem eius diademate ornatam aut in lecto aureo recūbentem. nūquid puerū auro vel purpura inuolutum. nunquid regiam curiam diuersis populis personātem. non. Sed quid. pandochiū tenebrosum ⁊ sordidū magis animalibus q̄ȝ hominibus aptum. in quo nemo erat contemptus quiescere nisi itineris necessitate coactus. matrē eius vix tunicam vnam habentem non ad ornamentum corporis sed ad tegimentum nuditatis ꝓficientem ⁊ qualem habere poterat carpentarij vxor paupercula ⁊ hoc in peregrinatione constituta. puerum pannis sordidis inuolutū. ⁊ in sordidiori presepio equorum positum quia locus ille sic erat angustus vt nec ponendi spaciū infantem inueniret. si ergo regē terrenū querentes venissent. magis confundendi fuerant q̄ȝ gauisi. q̄r tanti itineris laborē sine causa suscepissent. nūc autem quia regem celestem querebant ⁊ si nihil regale vidissent in eo solius stelle testimonio cōtenti gaudebant. hec Crisostomus. Secūdo in vita sua similiter pauper fuit cū non habuit marina castella. villas nec domū vbi caput suum reclinaret. Unde Bernhar. v. florum. capitło. xxx. Omniū inquit bonorum eterna in celis affluentia superabat. sed paup̄tas non inueniebat in eis porro in terris abundat ⁊ supabundat hec spēs. ⁊ nesciebat preciū eius. hanc itaq̄ȝ dei filius cōcupiscens descendit vt eam eligat sibi ⁊ nobis sua estimatione faciat p̄ciosam. descendit ab inūerabilibus celi diuitijs ⁊ veniēs in mūdū. nec istas qualescunq̄ȝ diuitias habere voluit. Sed in tanta paupertate venit vt natus cōtinuo poneret in p̄sepio. q̄r non erat ei locus in diuersorio. ¶ Tercio in morte sua etiam erat pauper. vnde nudus ductus erat ad mortem. nudus crucifixus. ⁊ quādo erat mortuus non habuit ꝓprium sepulcrum in quo poneret. Istam xp̄i paupertatem in natiuitate in vita ⁊ in morte. testatur euangeliū mat. xviij. dicens. ꝙ vulpes foueas habēt ⁊ volucres celi nidos vbi reponant pullos suos. filius autē hominis non habet vbi caput suum recliner. q̄si diceret. volucres celi habēt nidum in quo ponūtur cū producūtur. sed filius virginis verus deꝰ ⁊ homo nō habuit nidum. id ē cunabule vbi reponeretur. quando erat de virgine natus in mūdum nisi presepe. iumentis magis q̄ȝ hominibꝰ aptū vulpes habent foueas vbi quiescunt post labores sed filius virginis non habuit sepulcrū ꝓpriū in quo potuit quiescere post laborē passionis sue quam sustinuit pro hominis saluatione. nec in tota vita sua habuit propriam domum in qua reclinaret caput suum. Sed sicut dicit bern̄. v. florū. cap̄. xxx. vere magna abusio est vt diues esse velit vermiculus vilis propter quem deꝰ maiestatis ⁊ dominus sabaoth voluit pauper fieri. ditior deniq̄ȝ xp̄i paupertas cūctis opibꝰ cūctisq̄ȝ thesauris. quid em̄ humilitate dicimꝰ. aut q̄d p̄ciosius inuenietur. per quam nimirū regnū celorū emitur ⁊ gratia diuina acquiritur. Uis obtinere celum paupertatis vilitatem amplectere ⁊ tuū erit. non enim paupertas virtus reputatur sed paupertatis amor amicicia pauperꝝ regni celorꝝ amicos constituit. amor v̄o paup̄tatis reges deniq̄ȝ regnū celorum pauperꝝ est. beatus q̄ post illa non abijt que possessa onerant. amata inquinant amissa cruciant. magna quidem penna est paupertas qua tam cito volatur in regnū celorꝝ. Nam paupertas non tm̄ promittit sed etiam datur regnū celorꝝ. sed videmus aliquos pauperes qui si haberent veram paupertatem nō adeo pusillanimes inuenirentur ⁊ tristes. sed considerarent se reges futuros esse ⁊ reges celi. sed hi sunt qui pauperes esse volūt eo tamen pacto vt nihil eis desit. ⁊ sic diligunt paupertatem vt nullā inopiam patientur. homines aūt bone voluntatis sunt qui pauperes esse volūt. xp̄iana volūtate diuitias paupertate commutauerūt. vel etiam nō habitas tanq̄ȝ habitas contempserūt. relinquentes omnia ꝓpter xp̄m sicut ⁊ ipse reliquit omnia ꝓpter eos. sequūtur eum quocūq̄ȝ ierit. Felix voluntaria paupertas relinquentiū omnia ⁊ seq̄ntium te domine iesu. vere martyrij genus voluntaria paupertas est. nam quid sibi vult ꝙ eadem premissio facta est martyribus ⁊ pauparibꝰ. nisi ꝙ vere martyrij genus paupertas volūtaria est. Quid mirabilius aut quod martyriū grauius ē q̄ȝ inter epulas esurire. inter vestes multas ⁊ preciosas algere paupertate premi inter diuitias q̄s offert mūdus. quas ostendat diabolus. quas desiderat nr̄ ipe appetitus. an nō merito coronabitur qui sic certauerit. Uoluntaria paupertas suos amatores a gemina impugnatione qua huiꝰ mūdi amatores expugnantur. reddit securos. scȝ a propria inuidia ⁊ aliena. Paupertas enim dū putatur misera aliena caret inuidia. ⁊ quia ē voluntaria nemini quicq̄ȝ inuidet. hec ille. Aliq̄ tamen sunt pauperes sed non volūtarie pauperes. quoniam quando vident diuites a multis honorari ꝓpter suas diuitias. conquerūtur deo ꝙ nō dedit illis diuitias sed inopiam ⁊ mūdi tribulationem dicentes cum propheta Hieremie. xij. c. quare via impiorꝝ prosperatur. bene est omnibus qui preuaricantur ⁊ inique agūt. Item dicūt cū Psal. Ecce ipi peccatores ⁊ abundantes in seculo obtinuerūt diuitias. quibus xp̄s potest respōdere sicut respondebat Petro quando lauit eius

pedes dicens. Quod ego facio nescis modo scies aūt postea. Johan. xiij. nouit enī deus ꝙ multi q̄ damnabūtur faciūt quedam bona de genere opa. ⁊ multi qui saluabūtur quedam mala faciūt opa. ⁊ ẜm diuinā iusticiam nullū bonū irremuneratū. nec aliquod malū erit impunitum. Ideo illos q̄ saluabūtur ⁊ faciunt hic mala deus punit ⁊ castigat tanq̄ pater in presenti. aliquando per paupertatem. aliquando per infirmitatem vel alias tribulationes ⁊ illos qui damnabuntur remunerat per mūdanas diuitias. ⁊ prosperitates. Unde Luce. xvj. dicit diuiti epuloni. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. ⁊ Lazarus similiter mala. q̄si diceret. quia tu iam damnatus fecisti quedam opera bona in vita tua. ideo recepisti mercedē eorum in mūdo. ita ꝙ nūc nullum bonū remanet tibi remunerandum. sed malum puniendum. ⁊ q̄a Lazarus iam saluandus peccauit aliquando. ido recepit mala in vita sua. sc3 penas tempales. ita ꝙ nūc in eo nihil remanet malum puniendū sed bonum remunerandum. ideo subditur. hic aūt cōsolatur. tu vo cruciaris. ideo ne damnemur cum impijs ꝓ diuitijs terrenis. sequamur xp̄m in via voluntarie paupertatis. Nam vt dicitur Math. v. c. Beati pauperes spiritu quoniam ipsoꝝ est regnu3 celorū vbi paupertas spiritus vocatur paupertas voluntaria cum intentione spūali. Unde Bernh. in quodam sermone super eodem. Attēde inquit ꝙ non simpliciter pauperes nominat ꝓpter plebeos pauperes necessitate miserabili. sed non voluntate laudabili. spero equidem ꝓfuturam eis apud diuine bonitatis misericordiam hancipam sue afflictionis miseriam. scio tamen in hoc loco dominū non fuisse de huiusmodi locutum. sed de his q̄ possunt dicere cum ꝓpheta. Uolūtarie sacrificabo tibi. Unde Linconieñ. in quodā sermone de paupertate. ℞ Pauperes inquit dicūtur trib9 modis. Nam quida3 sunt pauperes qui tempalia nō habent. ⁊ tamen ea ardenti cupiūt desiderio. et hij sunt pauperes rebus ⁊ non tamē spiritu. Alij sunt pauperes qui habent temporalia. non tamen illicito amore eis adherent ⁊ hij sunt pauperes spiritu ⁊ si non rebus. Tercij sunt qui carent tempalibus ⁊ ea non cupiūt. sed potius ea ꝓ amore xp̄i refugiunt vt xp̄m nudum nudi sequant. ⁊ hij sunt pauperes spiritu pariter ⁊ rebus specialit ore saluatoris beati. Item Lincoñ. in quodam sermone qui sic incipit. Pauper ⁊ inops laudabūt nomen tuum. Hec inquit nomina diues ⁊ pauper dupliciter significāt. Dicitur nāq̄ diues tā ab actu possidendi diuitias q̄ etiam ab habitu ⁊ affectu anime quibus ad diuitias afficit. Similiter et hoc nomē pauper dicitur aliquando a priuatōne actus habēdi quandoq̄ vo ab habitu ⁊ affectu animi ad non habendum diuitias. virtus autem ⁊ vicium circa mentis habitus ⁊ affectiones consistunt. actus autem habendi ⁊ non habendi res indifferētes sunt. res autem indifferentes nec virtuti nec vicio opponūtur. quapropter diues dictus ab actu habendi nō opponitur pauperi ẜm ꝙ paup dicit ab habitu vel dispositione animi. Afficitur aute3 anim9 humanus ad has tempales diuitias quadrupliciter. ⁊ tanq̄ ẜm quatuor gradus ad eas disponitur animus humanus. Quorū primus gradus collocatur in inferno. Primus nāq̄ gradus est cum animus tāto amore afficitur ad hec tempolalia et transitoria ꝙ pro ipsis acquirendis vel retinendis vult transgredi dei mandata. Cum enī trāsgressor mandatorum dei transgrediendo mandata dei desiderat illicite aliqua temporalia. manifestum ē ꝙ non summe deum diligit. ẜ magis diligit illud ꝓ quo tenendo siue habendo mandata dei transgreditur. qui autem summe deum inuincibiliter nō diligit. non manet in caritate. Omnis autem qui nō est in caritate ẜm. statum in quo est condemnabilis ē ad pena3 gehenne. ꝓpterea tanta amoris affectio ad hec transitoria que pro illis retinendis deum deserit transgrediendo eius mādata ignibus gehenne si in hac vita taliter finiatur est addenda. Et forte res tpales corporee quas hic illicite amat homo. vere corporaliter vrent eum post iudicium vt patet supra parte. iiij. cap. ij. vbi agitur de quinto motiuo conferente ad detestationem auaricie.

Secūdus gradus est quando animus sic afficit ad hec transitoria ꝙ sine dolore ea amittere nō potest. proposita tamen electione de transgrediendo vel de amittendo hec transitoria preeligit omnia etiam in infinitum multiplicata. potius amittere q̄ transgrediendo mandatū dei derelinquere. Si enim pro omnibus transitorijs quantūcūq̄ multiplicatis vellet quis transgrediendo mandatū dei dimittere is non habet deum in amoris sui fundamento summa profunditate. Profundi9 nāq̄ deo in amore suo collocauit id pro q̄ vellet transgressione mandata dei deserere ⁊ huiusmodi amator tēporalium vt dictum est non manet in caritate. qui vo deum habet in amoris sui intimo fundamēto licet afficiatur sic ad trāsitoria ꝙ ea nō possit amittere sine tristicia. saluus erit fundamēti merito sic tamen quasi per ignem. quia vt dictum est grad9 iste in igne purgante collocatur sed tamen in celo terminatur. quia post purgationem eterna salus apprehenditur. Tercius vo gradus est cu3 animus sic afficitur ad ista trāsitoria ꝙ omnia potest sine dolore amittere. ⁊ sine leticia possidere. Iste gradus suam habet collocationem statim in celo quia ignis probans non inerit in eo quid per amorem excoquat vrendo. Et sequitur. Qui itaq̄ hūc gradū ascendit hoc statim recipit premij. ꝙ nō potest aliquo accidente aduerso contristari. Is ē nāq̄ de quo aicit Salomon Prouer. xij. Non cōtristabit iustum quicquid ei acciderit. Quecūq̄ nāq̄ accidat sic affecto aduersitas. ideo eum contristare non potest. quia nil ei eripit de hijs que appetūtur. Tristicia aūt omnis ⁊ dolor ē sensus absentie alicuius appetiti. propterea qui nil appetit qđ ei inuite possit surripi. non est vnde valeat contristari. Accidit quoq̄ ⁊ hoc ad cumulū laudis eius qui hūc gradum terciū conscenderit. ꝙ ipse potest hijs rebus transitorijs bene et recte vti. nec potest aliquis anteq̄ conscenderit hūc gradū in hijs trāsitorijs administrandis vsq̄quaq̄ rectū complere vsum. quapropter priusq̄ conscenderit quis hunc gradum horum temporalium administrationem

suscipere. ꝛ eorūdem possessorem fieri nō est securum. Qui igitur hunc gradum conscenderit. non solum habēt facilem ꝛ expeditum euolatum ad celestia. Sed insuper nulla possunt in hac vita molestari aduersitatis tristicia. soliqꝫ illi possunt bene possidere ꝛ recte admistrare huiusmodi bona trāsitoria. sed pro eo ꝙ ex frequenti confricatione cuꝫ his tempalibus plerūqꝫ maculam aliquam trahit animus. ꝛ frequenter ad eandem machinatur ei⁹ appetitus. volunt pleriqꝫ etiam hunc gradū transcendere. ꝛ ad quartum gradum ascendere. Quartus enim gradus est cum animus sic afficitur ad hec transitoria ꝙ contemnit ea. mauult non possidere hec transitoria bona exteriora. doletqꝫ si ipsis oneret ꝛ gaudet cum de ipsis exoneratur. Illi autem qui hunc gradum conscenderint habent commune cum his qui predicto tercio gradu cōsistūt liberum ꝛ expeditum euolatū ad celestia. ꝛ ꝙ nulla eos afficit aduersitatis molestia. et ꝙ possent si eis per superiorē impetitur recte administrare tēporalia. Ipi insuper vere possidem omnia omnibusqꝫ dominantur. sicut meuꝫ itaqꝫ vere non ē qd in nullo fm meam volūtatem est. sic vere meū est quod. in omnes voluntates meas exquisitum est. omnia sunt fm volūtatē eorū qui veraciter mūdū contemnunt. vere namqꝫ mundi contemptores in dei amorem omnino assurgunt. ꝛ volūtatem suaꝫ volūtati dei omnino subijciunt ꝛ obedienter cōfirmant. Et hec omnia ꝛ solum illa volūt de reb⁹ omnibus que de eisdeꝫ rebus vult deus. sed omia dei opera. sicut dicit psal'. exquisita sunt in omnes voluntates eius. videlicet eorum qui nil volunt nisi conformiter cum deo. ꝛ omnia volūt conformiter cū ipso. Cū igitur omnia dei opera exquisita sunt in omnes voluntates verorum mūdi contemptorum. liquet ꝙ omia sunt in possessione ꝛ dominio eorum. De talibus recte itaqꝫ dicitur. tanqꝫ nihil habentes ꝛ omnia possidentes. Et iterum in euāgelio de eisdem dicitur. Omni habenti dabitur et abūdabit. etenim illi qui sic habet omnia dabūtur insuper in tribulatōne eterna gloria. In typū quoqꝫ hoꝝ dictum est israel. Deuteronomij. xj. caplo. Omnis locus quem calcauerit pes vester. vester erit. hec sola namqꝫ que de mūdialibus contemnēdo calcamus nostra sunt. si ea contemnendo non calcauerimus potius eis subijciemur qꝫ dominabimur. Habent igitur mundi contemptores vere mūdi dominiū. ꝛ quanto perfectius mūdum contemnūt. tanto eisdem plenius dominanꝫ. Nō igitur pigritandū est nobis paupertateꝫ accipere. qd facile videri potest ex hac breui similitudine. Ponamus eni ꝙ haberes vnum granum seminandū ꝛ haberes duas terras. in quarū vna granū semiatum germinaret decorem ꝛ delectabilem viriditatem ꝛ proferret fructum optimū. In altera vo seminatum idem granū germinaret horribileꝫ marciditatem ꝛ pungentem spinam siue tribulum. nōne summa esset stulticia si hoc granum seminares in terram proferentem de semine tuo spinam ꝛ tribulū. cū posses idem granū seminare in terrā que proferret fructuꝫ optimū. Spūaliter granū istud est paupertas quam volumus nolumus seminabimꝰ omnia tēporalia possidere desinemus. aut ante mortem aut in ipa morte. Due autem terre in quibus potest hoc semen seminare sunt voluntarium ꝛ inuoluntariū. si seminetur in animū volūtarium germinabit virorem magnarum virtutū ꝛ educet florem glorie. ꝛ secure puritatis consciētie. ꝛ fructificat premiū vite eterne. Si vo seminetur in animū inuolūtariū germinabit horridam marciditatē tristicie. ꝛ fructificat spinas ꝛ tribulos pūgentium penarum gehenne. Seminandū est igiꝫ hoc granū tempestiue in mente volūtaria vt possimus inde mereri temporaneum fructum in tempore suo. hec ille.

Capitulū XLVIII

Ercium regis pacifici t consilium. est consiliū humilitatis ꝛ obedientie contra superbiam. Vnde Mat. vndecimo capitulo. Discite a me quia mitis sum ꝛ humilis corde. ꝛ inuenietis requiem animab⁹ vestris. A Super quo Augustin⁹ in suo libro de virginitate. Non eni inquit dicit. discite a me mūdum fabricare. aut mortuos suscitare. sed quia mitis sum ꝛ humilis corde. O doctrinam salutarem o magistrum dominūqꝫ mortaliuꝫ quibus mors poculo superbie propinata atqꝫ transfusa est. noluit docere quod ipe non esset. noluit iubere qd ipse non faceret. hec ille. Item Augustinus decimoqrto. de ciuitate dei. Humilitatem inquit exemplo suo nos docuit christus nascendo. conuersando. pdicando. miracula faciendo ꝛ moriendo. Vnd in sua natiuitate domū habuit humilem. quia diuersorium. lectum humilem quia presepiū. Iteꝫ christus humilibus per angelum natiuitatem suā nūciauit. quia pastoribus. Vnd Bernardus in quodam sermone. qꝫ multa inquit hodie gēmis ꝛ auro fulgent altaria. quātis vbiqꝫ palleis ꝛ aurificijs parietes adornantur. putas ad hec diuertent angeli ꝛ pannosos homines declinabunt. Si ita est. cur pastoribus ouium magis beati angeli apparuerunt qꝫ terre regibus vel templi sacerdotibus. Et ideo merito beatus Bernardus super illud Isa. nono capitulo. Paruulus natus est nobis. Studeamus inquit effici sicut paruulus iste. discam⁹ ab eo. quia mitis est ꝛ humilis corde. non eni magnus deus sine causa factus est homo paruulus. medicina tumoris hominis humilitas est christi. erubescat homo esse superbus quia hūilis factus est deus. Erubesceret miles sedere in scamno si videret regem suum sedentem in terra. Vnde Isaie sexagesimoquarto capitulo dicitur. Utinam dirūperes celos ꝛ descenderes vt a facie tua montes defluerent. id est superbi humiliarentur. Item in operibus etiam ꝛ in conuersatōne christus nobis humilitatem multipliciter exemplicauit. Uū nō obstante ꝙ erat rex omniū regum. matrem tamen elegit sibi pauperrimā. ꝛ inter omnes mūdi mulieres humillimam. Pro quo tamen notanduꝫ ꝙ magnitudo humilitatis penes duo attenditur. scꝫ penes excellentiā ipius psone se humiliantis

et penes gradū ad quem hūmiliat. Nam in quan
to persona se humilians est excellentior. et quantū
ad gradum inferiorem se humiliat in tanto dicit
eius humilitas maior. sed inter omnes mulieres
mundi erat hec virgo gloriosa mater christi excel-
lentissima. et ad infimū humilitatis gradum se hu
miliauit. igit eius hūilitas inter omnes mūdi mu-
lieres erat excellentissima. Unde in tribꝰ erat hec
virgo gloriosa specialiter excellentissima mulierū
que tria potissime solent alias mulieres ad super-
biam excitare. scilicet in pulcritudine corporis. in
generis dignitate. et in psone nobilitate. Primo
enim erat ipsa excellentissima in corporis pulchri
tudine. vnde de eius pulcritudine dicit Canticorū
.j. O pulcherrima mulierū. De qua pulcritudine
loquit Aluaderbeñ. super salutatione angelica. Lu-
cerna inquit intus continens lumen. lumen suū
diffundit et apparet ac si tota lucerna esset lux. Spū
aliter q̄si lux in lucerna est gratia qua teste euange
lio. Luce. j. hec virgo gloriosa erat plena. Hec eñ
lux grē inqt doctor iste reddidit hāc virginē mariā
ita splēdidā vt vix eius pulcritudinē suffecit aliqs
aspectꝰ intueri hūanꝰ. ſ3 eo nō obstante nullus vnq̄
de eiꝰ pulcritudine erat ad incōtinentiā tēptatus. et
hoc q2 ne dum pulchritudo corporalis sed etiam
spūalis in corpus eius redundabat. si enim solum
corporalis fuisset eius pulcritudo. estimo q̄ a forti
ori fuissent homines de ipsa temptati. sic̄ et de alijs
mulieribus solū pulchritudinem corporis haben
tibus pulchritudine interiori per superbie elatio-
nem extincta. Tales similes sunt sepulchris deal-
batis q̄ exterius sunt pulchra. sed interius ossibus
mortuoꝝ plena. quibꝰ ve imprecat a magistro ac
saluatore nostro. Mat. xxiij. Et ideo merito dicit
scriptura Prouer. vlti. Fallax gratia et vana pul-
critudo. mulier timens deū ipsa laudabit. qd con-
siderans hec virgo gloriosa q̄ non obstante q̄ erat
mulierū pulcherrima Canticorū. j. tamen de hac
pulchritudine q̄si non curans inter omnes mulie-
res erat mitissima. dicente de ea matre nostra eccle
sia. Uirgo singularis inter omnes mitis nos cul-
pis solutos mites fac et castos. Secūdo erat hec
virgo gloriosa excellentissima in generis dignitate
q2 de nobilissimo patriarchali et regali psapia erat
exorta. scilicet de abraham ysaac et iacob. de dauid
salomone et ezechia. et ceteris qui erant nobilissimi
patriarche et reges mūdi. Unde et de hac canit ec-
clesia dicens. Regali ex progenie maria exorta re-
fulget cuiꝰ precibus nos adiuuari mente et spū de-
uotissime poscimꝰ. Sed non obstante ista prosapi
ali excellentia in omnibꝰ se hūiliauit ſm consiliū
spūssancti loqntis organo vocis sapientissimi salo
monis. In quāto maior es hūilia te in omibꝰ et co
ram deo inuenies gratiam Ecclesiastici. iij. Ter-
cio erat hec virgo gloriosa excellētissima in psone
dignitate. et nobilitate. qd sic ostendit. Si aliquis
puer esset sapientissimus et posset sibi de omnibꝰ
mūdi mulieribꝰ matrem eligere. qs dubitat quin
optimam mulierem eligeret matrem. q̄ etsi de pos
sibili posse non tantū sibi eligere matrem de omni-
bus mulieribꝰ existentibꝰ. verumetiam possit sibi
matrem facere ita bonam vt vellet. vt in ea omnis
eiū voluntas esset plenarie executa. Nonne ratio-
ne docente matrem sibi eligeret et faceret optimā.
Sed christꝰ dei filius ac patris sapientia matrem
sibi eligere ac facere sciuit et fecit matrem vt canit
ipsa ecclesia dicens. Uirginis proles opifexq̄ ma
tris etc. Item in persona illiꝰ dicit illud Ecclesiasti
ci. xxiiij. capit. Qui creauit me requieuit in taberna-
culo meo. Ex quo sequitur q̄ optimam eam fecit.
Item ratione sui filij quem genuit illa est excellen-
tissime dignitatis. Nam dignior est mater regis q̄
mater militis inferioris. q2 in quanto filiꝰ filio ge-
nerosior. in tanto mater matre habet vt commu-
niter dignior in honore. Sed huius gloriosissime
virginis filius sine aliqua comparatione. q2 infini
te omnes alios filios mulierū in nobilitate excel-
lit. ideo hec virgo et mater gloriosa omnes alias
mulieres virgines ac matres in nobilitate excellit
et hoc testat spūssanctus dicens. Multe filie con-
gregauerunt diuitias. tu aūt supergressa es vniuer
sas Prouer. vltimo. S3 nō obstante sua in istis et
alijs multis excellentia. inter omnes tamen muli-
eres maxime ad gradū infimū se hūiliauit dicens
Ecce ancilla domini fiat mihi scdm verbū tuū. Lu
ce. j. Et in cantico suo dicit. Quia respexit hūilita-
tem ancille sue ecce enim ex hoc beatam me dicēt
omnes generationes. Et licet alie mlieres possent
ancille domini nominari et esse. nulla tamen tantū
sicut hec virgo gloriosa potest se hūiliare. q2 nulla
a tam alto gradu dignitatis et veri honoris ad tam
ymum gradū hūilitatis pōt descendere Et sicut di
cit xp̄s Luce. xiiij. capitulo. Omnis qui se hūiliat
exaltabit. Igit q̄ magis se hūiliat magis exaltabit
et qui maxime se hūmiliat maxime exaltabit. Et
cū hec virgo inter omnes mulieres maxime se hu
miliauit. sequit q̄ inter omnes mulieres maxime
digna erat exaltari. qd et factū est. Unde et de illa
dicit sancta mater ecclesia. Exaltata es sancta dei
genitrix super choros angelorū ad celestia regna.
Ex quibꝰ patet q̄ humilimā matrē sibi elegit xp̄s
Item exemplū hūilitatis dedit nobis christus in
sua conuersatione. in hoc q̄ non obstante q̄ nunq̄
peccatū fecit. tamen medicinas et penas peccati hu
militer accepit. vt patet in hoc q̄ circūcidi. baptiza
ri. ieiunare. et alias penas et alias medicinas pro
peccato debitas hūiliter sustinere voluit. Unde di
cit Bernhardꝰ. Christus inquit vestigiū nullū vul
neris habens. alligaturam vulneris non refugit. ſ3
non sic impij non sic agit peruersitas elationis hu
mane. Erubescimꝰ enim vulnerū alligaturam. qui
de vulneribus etiam interdū gloriamur. Qui sine
peccato est nō dedignatꝰ est se peccatorem reputa
ri. Nos peccatores esse volumꝰ. et nolumꝰ peccato
res estimari hec. Bernhardus. Item exemplū hūi
litatis dedit nobis xp̄s in sua predicatione. in hoc
q̄ gloriam patris. et non suam quesiuit. dicens il-
lud Johannis. xiiij. capitulo. Sermonem quem
vos audistis non est meus. sed eius qui misit me
patris. Item exemplum humilitatis dedit nobis
christus in miraculorum operatōne. Unde Mat.
viij. dixit leproso mundato. vide nemini dixeris in
hoc dans nobis exemplum de nostris bonis ope-
ribus non inaniter gloriari. nec laudem humanā

appetere.vnde.Gregorius.Perit inquit omne qđ agitur si nō sollicite in humilitate custoditur.nam qui sine humilitate virtutes congregat quasi pul- uerem in vento portat.Item exemplum humilita tis dedit nobis christus in mortis passione.Unde phil.ij.capitulo. Humiliauit semetipsum factus obediens vsqꝫ ad mortem mortem autem crucis. Unde Aug.de predicta christi humilitate.xiiij.de ciuitate.Nunc inquit in ciuitate dei in hoc seculo peregrinanti maxime commendatur humilitas et in eius rege qui christus est maxime predicaẗ.Cō- trarium huic virtuti elationis vicium in eius ad- uersario qui est dyabolꝰ maxime dominari sacris litteris edocetur.humilitatem exemplo suo chri- stus docuit in nascendo.moriendo.predicando et miracula faciendo.hec ille.Item super illud phil. ij.capi.Humiliauit semetipsum factus est obedi- ens ⁊c̃.dicit Aug. Ecce inquit a christo humilitat exemplum habemus superbie medicamentuꝫ.q̄d igitur intumescis homo pellis morticina.o sanies quid inflaris princeps tuus humilis est.tu super- bus.hec ille. Unde beatus Bern̄.quid inquit ma gis ad mirandum est quid amplius detestandum quid grauius puniendū.q̄ꝫ ꝙ vides dei filium sum mum in regno angelorum.nouissimuꝫ factum in regno hominum ⁊ apponit adhuc magnificare se homo super terram.hec ille. ℔ Non soluꝫ eñ predicto modo a christo capere possumus humili tatis exemplum sed etiam quasi ab omnibus rebꝰ in spera corruptibilium existentibus causas humi litatis inuenire possimus.si diligenter attendamꝰ videlicet in eis que sunt extra nos ⁊ in eis que sunt infra nos.⁊ in eis que sunt iuxta nos.⁊ in eis que sunt contra nos et in illo qui est supra nos. Unde q̄ꝫtum ad primum extra nos sunt corporalia ratio ne carentia cuiusmodi sunt elementa.terrenascen- tia.bruta animalia et celi luminaria. In terra que est infimum elementorū multas causas humilita tis inuenire possumus. Primo si attendamus ꝙ ad eam reuersuri sumus.vnde Genesis.iij.ca. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec re- uerteris in terraꝫ de qua sumptus es.quia puluis es et in puluerem reuerteris.quando igiẗ terrram respicis quasi sepulcrū vel cimiteriū tuum respicis attende igitur ꝙ terra que nunc est sub pedibus tu is infra breue erit caput tuuꝫ. Item attendas quā tuꝫ ea indigeas.ipsa est que te sustentat.si enim ip sa dirupta esset sб pedibus tuis.sicut erat dirupta sub pedibus dathan et abyron.Numeri.xviij.ca- pitulo.Uiuꝰ ad illos in infernū descenderes.Ip sa etiā miro mō ex se ꝑducit fructꝰ dei virtute.Un de pasceris.quod si non faceret fame perires. Sꝫ considerandum est ꝙ terra que est omnium elemē torum vilissimum in sui natura est frigida et sicca Et cum omnium viuentium in terra.teste philoso pho.vita consistit in calido et humido.que sunt qualitates quarum terra naturaliter est inexperta sequitur ꝙ terra si non haberet aliunde subsidium sterilis esset et infecunda.sed tamen quia elemen- torum est infima contra siccitateꝫ humoris tempe ramentum recipit ab aere et ab aqua et ab igne et ab influentia supercelestium.contra suam frigidi tatem recipit confortantem calorem que eam red- dunt fertilem et fecundam.sic certe homo qui vera citer se humiliat recipit a deo gratie humorem et charitatis calorem.que eum reddunt bonis operi bus fructuosum.Item de aere diligenter si atten- das causas humilitatis poteris inuenire vnde sine aere nec ad momentum poteris viuere.naꝫ nisi ad refrigerium cordis aerem attraxeris sic subito suf- focareris.Item si aer a vento frigido commotꝰ fu- erit te intolerabiliter affligit.⁊ si veneno pestifero infectus fuerit te inficit.sed attende ꝙ ille preuari- cationis auctor cuius inuidia mors intrauit in or- bem terrarum semper in pestiferum aereꝫ vane glo rie vt te finaliter interficiat nititur subleuare. Cuiꝰ rei exemplum ostendit nobis venerabilis Beda in de figmentis poetarum vbi narrat ꝙ quidā homo vocatus filius terre pugnauit cum quodam tiran no nomine hercules. Iste enim filius terre semꝑ quando fessus erat terre incumbens vires recupe rauit.quod percipiens hercules ipsum de terra in aerem eleuans vicit et occidit. Moraliter quilibet homo potest dici filius terre.quia homo dicitur ab humo. Unde Iob.xvij.capitulo. Putredini dixi pater meus et mater mea es.et soror mea vermibꝰ Pugnat enim homo cum hercule.id est cum dya bolo secundum consilium spiritussancti dicentis. Estote fortes in bello et pugnate cum antiquo ser pente.sed hic cum in pugna temptationum fatiga tus cadit in terram.humiliter cogitans ꝙ terra est et in terram reuertetur.viros pugnandi cum dya- bolo fortiores recuperat.quoniaꝫ inter omnes vir tutes humilitas precipue dyaboluꝫ superat.quod percipiens dyabolus nititur hominem a terra.id est a fundamento humilitatis eleuare in aerem va nitatis.vt ipsum sic superet.et postea in profundū eterne damnationis precipitet. Unde psalmista. Deiecisti eos dum alleuiarentur. Item si aquam attendas in ea causam humilitatis inuenire pote- ris.nam si aqua non esset.vt porcus in immundi- cijs tuis putresceres. ℭ Item sine aqua vt su pra dictum est terra arida et sterilis esset.et certe si- cut terra est sine aqua.ita homo sine aqua gratie infructuosus efficitur.Unde ⁊ valde beñ super sym bolo. Sicut arbor inquit in ymo iuxta decursus aquarum plantata in profundum radices mittit vt in altitudinem crescat et exurgat et folia et fru- ctus producat.sed puluis de terro vento eleuatur vt volet et euanescat. Sic spiritualiter verus chri- stianus manu dei et operatione spiritussancti plan tatus iuxta aquas lacrimarum et rigatus aqua pe nitentie.mittit radios cogitationum suarum in profundum humilitatis vt per gratiam in altitu- dinem virtutum resurget.et folia verborum veri- tatis et fructum iusticie proferat. Sed superbus vero de terra eleuatur vento iactantie.vt ad tem- pus volet inaniter de se gloriando.et tandem cum vento vanitatis subito euanescat.et hanc consi- derationem videtur Dauid habuisse qui in psalm̄. sic de viro iusto et humili loquitur. Et erit tanq̄ꝫ lignum quod plantatuꝫ est secus decursus aqua- rum quod fructuum suum dabit in tempore suo Et folium eius non defluet et omnia quecunqꝫ

faciet prosperabuntur. Non sic impij non sic sed tanq̄ puluis quem proijcit ventus a facie terre. hec zvaldeby. Et sicut arbor naturaliter altitudinem suam habet a radicis profunditate. et ideo si prescindatur et separetur a radice statim cadit in precipicium. Sic spiritualiter et profunditas humilitatis est hominis initium exaltationis. dicente christo Luce. xiiij. Omnis qui se exaltat humiliabitur. Et ideo si homo fuerit separatus a radice hac humilitatis. statim inueniet precipiciū casus miserabilis. In cuius rei figura legitur. Danielis. iiij. de nabuchodonosor q̄ post nimiā suam superbiam et iactantiam quam ostendit dicens. Nonne est hec babilon ciuitas magna quā ego edificaui in domum regni. in robore fortitudinis mee. et in gloria decoris mei. sed vidit in visione nocturna arborem cuius summitas celum tangebat. et in ramis eius volucres. ꝛ sub vmbra eius omnes bestie quiescebant. et clamauit vigil dicens. Succidite arborem. verum tamen radicem eius in terra dimitte. et cū a daniele rex quereret somnij sui interpretationem. exposuit illud daniel dicens. Ipsum regem superbum esse arborem per iusticiam dei cito prescindendam. et addidit. Ab hominibus inquit eijcient te. et cum bestijs ꝛ feris habitatio tua erit. vt bos fenum comedes donec septem tempora mutabuntur super te. quod et factum est. quoniam rex ille propter superbiam suam electus est de regno suo. et in terra cum bestijs residens. ꝛ qui prius se celos tangere iactabat. fenum vt bos comedit. et tunc deum celi solum dominatorem esse celi et terre cognoscens intantum penituit q̄ ob eius penitentiam et dolorem. et ipsius danielis continuā oratione exercitium surrexit et ab optimatibus regni sui sublimatus est ad regni soliū. et septem annorum tempora abbreuiata sunt ad septem menses propter istius danielis ingentes orationes. sicut patet per danielem. et per petrum comestorem super eodem. Ex qua hystoria patet q̄ cum nabuchodonosor leuatus fuerat a radice humilitatis vsq̄ ad celum vt sibi videbatur eo q̄ non credebat alium fuisse deum nisi seipsum. tunc precipitatus est ad naturam bestialem. Iuxta illud quod de omnibus talibus scribitur in psalm̄. Deiecisti eos dum alleuiarentur. Sed ecce quomodo Nabuchodonosor ad radicem humilitatis redijt. et in terram prostratus digne penituit. iterum ad regni fastigium est restitutus. et tunc gratias egit deo et dixit. Nunc ego nabuchodonosor laudo et glorifico deum celi. quia omnes vie eius iuste. et iudicia eius vera. et gradientes in superbia potens est humiliare. Item si ignem attendas in eo causam humilitatis reperies Nam si ignis non esset fame et frigore perires. quia non haberes vnde cibaria tua decoqueres. vel te cum frigore grauareris calefaceres. Item attende q̄ sicut legit̄ Nume. xvij. capitulo. Propter superbiam et inobedientiam ignis consumpsit quatuordecim milia et ducentos de maioribus leuitarum. Item attende circa terrenascentiā quantum illis indigeas. ꝛ que sunt in illis quibus tu careas. vt est fulgor auri pulcritudo florū Vnde Math. vj. Considerate lilia agri quomodo crescunt et non laborant neq̄ nent. dico autē vobis quoniam salomon in omni gloria sua cooperatus non est sicut vnum ex istis. Item circa animalia irrationabilia attende multa bona in eis quibus tu careas. cuiusmodi est sanitas naturalis cantus in multis auibus sine magistrali doctrina alicuius creature. ad quam suauitatem in multis annis tu non potes edoctus pertingere. Item moueret te ad humilitatem velocitas que est in auibus ꝛ etiam in quibusdam quadrupedibus. Fortitudo etiam et pulcritudo et abundās vestitutus quibus tu cares ꝛ te oportet mendicare ab eis quibus nuditatem tuam cooperias. et vnde pulcritudinem tuam ornes. et vnde debilitatem et turpitudinem tuam inues. Item in celi luminaribus causam humilitatis inuenire potes. si attendas q̄ necessaria est tibi lux solis. lune. et ceterorum celi luminarium. ac etiā q̄ sine influentia illorum nihil hic viuere nec crescere potest in terra. et specialiter a luna que est infima planetarum si diligenter attenderes causam reperire poteris humilitatis quadruplici ratione Primo quia sicut luna totum lumen suum habet a sole. sic homo iustus totum lumen iusticie. veritatis et gratie quod habet. a sole iusticie recipit. Vnde apostolus. j. ad Corintheos. iiij. Quid habes quod non accepisti. si autem accepisti. qd gloriaris quasi non acceperis. et ideo vere humilis homo considerans totum deo tribuit. dicens cum psalm̄. Non nobis domine non nobis. sed nomini tuo da gloriam. Secundo quia sicut luna quanto magis illustratur et a sole clarior efficitur. tanto magis apparent in ea macule. Sic etiam vere. humilis q̄to magis gratia spiritussancti illustratur. tanto clarius et limpidius suos ꝑcipit et reprehendit fructus. et sicut puluis in radio solis apparet que in vmbra non apparet. sic homo lumine gratie solis iusticie irradiatus puluerem venialium peccatorum suorum clare percipit. quem in vmbra peccatorum mortalium cōstitutus penitus nō agnoscit. Vnde sanctus Iob lumine solis iusticie illuminatus dixit. Nūc oculus meus vidit. et idcirco me reprehendo et ago penitentiam in fauilla et cinere. Iob. xlij. Tertio sicut luna omnibus planetis terre est propinquior. ita vere humilis inter omnes creaturas rationales videt se terre viciniorem esse. considerās consilium matris sue ecclesie dicentis. Memento homo q̄ cinis es et in cinerem reuerteris.

Quarto sicut luna in tanto apparet minor quanto soli est vicinior. sic vere humilis in quanto maior est siue excellentior in virtute. statu vel honore. intanto magis se humiliat ꝑm consiliū spiritussancti dicentis. Inquanto maior es humilia te in omnibꝰ ꝛ corā deo inuenies grām. vñ Ber. ad eugenie. papā. Salubris inquit copula vt cogitans te summum pontificem attendas pariter te vilissimū cinerem non fuisse sed esse.

est enim magnum humilem esse in abiectione. s
magna prorsus et rara virtus est humilitas ho-
norata. Hec ille. ¶ Secundo in nosmetip-
sis multas causas habemus humilitatis. et hoc
tam ex parte corporis q̃ ex parte anime. Ex par-
te corporis attendas eius mirabilem et lamenta
bilem ingressum. eius brevem et vanum transi-
torium progressum. et eius terribilem horribilez
et amarum egressum. Unde Bernhardus. vide
inquit vn de veneris. et erubesce vbi es et gemi-
sce quo vadis et contremisce. si enim attendas
vnde corpus tuum venit invenies ꝙ ex putredi-
ne terre. Unde Job. xvij. Putredini dixi pater
meus et mater mea es. et soror mea vermibus. et
si attendas quid est corpus tuum. ad quem finez
tendat invenies. teste scripture Genes. iij. ꝙ pul-
vis est et in pulverem revertetur. Et bene potest
hominis ingressus in mundum dici miserabilis
et hoc triplici ratione. Primo pro eo ꝙ in dam
nabili peccati miseria concipitur. et sic ingreditur
in hunc mundum. Unde Bernhardus in de me
ditationibus capitulo. ij. De illis inquit parenti-
bus venio qui me ante fecerunt damnatum q̃
natum peccatores peccatorem in peccato genue
runt. Unde psalmi. Ecce enim in iniquitatibus
conceptus sum. et in peccatis concepit me mater
mea. Secundo pro eo ꝙ nihil secum confert
quo posset se relevare. Unde. j. Thimo. vj. Ni-
hil intulimus in hunc mundum dubium nec
aliquid inde auferre possumus. sed prout dicitur
Ecclesiastes. v. capitulo. Sicut nudus egressus
est de vtero matris sue. sic revertetur et nigil secū
aufert de vniverso suo labore. Tercio propter
magnam miseriam que abundat in vita presenti
ad quam nascitur homo. Unde Job. xxiij. capi-
tulo. Homo natus de muliere brevi vivens tem
pore repletur multis miserijs. et fugit velut vm-
bra et nūq̃ in eodē statu ꝑmanet. Et potest ingres
sus hominis dici lamentabilis. pro eo ꝙ cum fle
tu et lamentatione venit homo in hunc mundūz
Unde Salomon Sapientie. vij. capitulo. Ego
natus communem suscepi aerem et similiter de-
cidi in terram et primam vocem similem omni-
bus emisi plorans. Quod considerans beatus
Augustinus. in de speculo humane miserie sic
scribit. Tribulatio inquit magna est ad quam na
scitur homo. prima enim vox eius iudicat infir-
mitatem nascitur infans est statim plorat nondū
loquitur. et tamen sue calamitatis est propheta.
sue enim lacrime testes sunt future miserie. mox
enim incipit esurire et sitire et frigescere. et licet
adhuc insensatus tamen in hoc arguit senes in
miseria vanitatis et voluptate vitiorum ridentes
qui si intime considerarent eorum ingressum ꝓ-
gressum et egressum plorarēt. Est etiam progres-
sus hominis brevis vanus et transitorius. Un-
de de brevitate vite hominis dicitur Job. xiiij.
capitulo. Breves dies hominis sunt. numerus
mensium eius apud te est. constituisti terminos
eius quē ꝑteriri nō potuerūt De ei⁹ vanitate dici
tur in psalmo. Homo vanitati similis factus est.
dies eius sicut vmbra pretereunt. Item Ecclesia
stes. j. capitulo. Vidi cuncta que sub celo sunt et
ecce vniversa vanitas. Item transitoria est. vnde
Sapientie. ij. capitulo. Transiet vita tanq̃ vesti-
gium nebes. Item egressus hominis terribilis
horribilis et etiam amarus est. Unde de mortis
terribilitate que est egressus hominis de hac vita
dicit philosophus. ꝙ mors est vltimum terribili-
um. Item de terribili et amaro egressu hominis
de hac vita. Unde Bernhardus. in de speculo
peccatoris sic scribit. Illa inquit tremenda hora
mortis miseri peccatoris advenient. mox spiri-
tus maligni velut leones rugientes vt rapiant
predam. et tunc subito apparebunt horribilia lo-
ca penarum chaos et caligo tenebrarum horror
miserie et confusionis. terror tremende mansio-
nis. vbi locus flentium. vbi locus gementium.
vbi vox clamantium. ve veve nobis filijs eve. cuz
hec et his similia immo millesies q̃ dici possunt
peiora egressa de corpore misera anima audierit
et viderit et senserit. quis queso quantusq̃ q̃ma-
gnus timor ac tremor erit in ea que lingua potest
dicere. vel quis liber exponere. quid tibi nunc ꝓ
derit scientie iactantia. populi pompa. mundi va
nitas. terrene dignitatis cupiditas quid tunc pro
derint luxurie appetitus. cibus exquisitus. po-
tus delicatus. vestis curiositas. carnis mollicies
ventris ingluvies. ciborum superfluitas. crapu-
la et ebrietas. domorum curiosa constructio. ter-
renorum possessio. prebendarum acquisitio divi
tiarum congregatio. nunquid ista possunt eripe-
re miseram animam hominis de ore horrendi et
horribilis leonis. id est de maledicti fauce draco-
nis quasi diceret non. Et sequitur. Quando mi-
serabiliter et horribiliter occurret misere anime
tue. ille doli artifex ille filius iniquitatis. anima-
rum hostis amarissimus. quomodo poteris sub-
sistere horrendum aspectum tremendi vultus
eius. ad intolerabilem oris illius fetorez ad flam
mas sulphureas oculorum eius. quomodo tunc
ferre valebis tantum timorem tam horrende be-
stie. certus esto quoniam timor ipsius horrende
presentie omne genus tormentorum exuperat.
quod in hoc mundo poterit excogitari quod pro
pheta expavescens ad orationem confugit dicēs
Exaudi deus orationē meā cū deprecor. a timore
inimici eripe aīam meā. non dixit a ꝑsēte inimici
s a timore inimici. Sed heu frater mi si tantus et
tam magnus tremor sit anime peccatrici ex solo
sathane visu quanta confusio quantusve horror
quanta afflictio et quanta lamentatio erit ex ta-
ctu et tormento. Hec ille. De predicto ingressu
progressu et egressu hominis loquitur Richar.
archidiaconus in quodam sermone. de conceptiō
ne beate marie virginis. vbi sic. O inquit flenduz
preconium. O lugendum ad miraculum. O plā
gendum presagium. angeli exclamantes veveve
habitantibus in terra Apocalipsis. viij. De pri-
mum habitantibus in terra in suo ingressu. ve
secundum habitantibus in terra in suo progres-
su. ve terciū habitantibus in terra in suo egressu.

Unde ingressus hз ɔceptionē detestabilē. ꝑgressus habet ɔuersationē culpabilē. ꝛ egressus dissolutionem miserabilē. Propter que tria ait ꝓpheta Isa. xxiiij. Formido ꝛ fouea ꝛ laqueus sup te qui habitator es terre. Fouea sup te ꝓpter ɔmaculationem in vtero. ꝛ laqueus sup te ꝓpter deceptionē in mūdo ꝛ formido sup te ꝓpter dissolutionē in termino hec ille. Ex quib⁹ aliqualiter patet q̄ magnā causam humilitatis ex pte corporis in nobis possum⁹ inuenire Ex parte anie etiā possum⁹ causam hūilitatis reperire. Nam aut scit ipse hō se esse in peccato mortali. aut nō si sic seru⁹ est diaboli. dicēte xp̄o Johannis. viij. Omnis q̄ facit peccatū seruus est peccati. ꝛ per consequens dyaboli dicente aplo. ij. Petri. ij. A quo quis supatus est eius seruus est. Vn̄ ꝛ sic inferiorē seruitutē se subiecit q̄ canis. porcus. vel bufo. cū talis peccator debitor sit duplicis mortis. s. tpalis ꝛ eterne. illa vero mortis vnice sūt solūmodo debitores. Item ille miseriam habз culpe ꝛ pene. sed bruta animalia solū hn̄t miseram penam. Et si vero nesciat hō se esse in crimine mortali tn̄ nescit se esse in statu salutis. nā scit se quandoq̄ fuisse debitorē mortis eterne ꝛ nescit vtrū peccatuз adhuc sibi sit misericorditer dimissum. Vn̄ Eccl. ix. Sunt iusti atq̄ sapiētes ꝛ opa eoꝝ in manu dei sunt. ꝛ tn̄ nescit hō vtrū amore vel odio dignus sit sed omnia in futuꝝ seruant̄ incerta. ¶ Tercio in eis que sunt iuxta nos etiā causaз hūilitatis possumus inuenire. si attendam⁹ multos de fratrib⁹ nostris esse leprosos. multos cecos. claudos. debiles. mēdicos ꝛ alijs diuersis miserijs afflictos. Vn̄ sicut narrat parif. in de vitijs pte. vj. c. de remedijs contra supbiaз. Odo quondā episcopus parif. despectos semp pauperes in mensa ante se et alios a latere ɔsueuit habere. Requisitus aūt a quodā delicato homine quō posset hoc tolerare. respondit q̄ quidā nobilis miles istud eū docuit. scз Job dicens. Visitans speciem tuā nō peccabis Job. v. c.

¶ Quarto si attendam⁹ ea que ɔtra nos sunt materiam etiā humilitatis inueniem⁹. Hostes eīn inuisibiles nos quasi subito strangularēt nisi protectō hoc impediret diuina. vn̄ dicit̄ Trenoꝝ. iij. Misericordia dn̄i est q̄ nō sum⁹ ɔsumpti. ¶ Quinto i illo qui supra nos est causam humilitatis possum⁹ inuenire si attendam⁹ dei omnipotentiā esse patam ad vindictam supboꝝ. Unde trib⁹ de causis solet aliquis se inclinare. vel q̄ȝ gladi⁹ capiti eius imminet. vel q̄ȝ transiturus est p ostium humile vel ꝓpt exemplū alicuius magne psone se hūiliantis. similibus de causis dз p humilitateз se hō inclinare. si eīn p supbiaз se erexerit. gladius dei omnipotētis euaginat̄ sup caput ei⁹. vnde Ezechielis. xxj. Egredietur gladius meus de vagina sua. s. gladius vindicte de vagina misericordie ad omneз carnē ab austro vsq̄ ad aquilonem vt sciat omnis caro q̄ȝ ego dn̄s Et ideo dicit̄. j. Petri. ij. humiliamini sub potenti manu dei. Item necesse habet homo trāsire per humile ostiū paradisi. Vn̄ Aug. sup illud Jo. x. Ego sum ostiū. Ostiū inquit humile est. ꝛ ideo si sano capite volum⁹ intrare oportet caput inclinare Item xp̄s qui est rex regū ꝛ dn̄s dn̄orum toto tempore vite sue vt ex predictis patet hūiliter se habuit in hoc mūdo. Et sicut dicit̄ Mat. x. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius. ꝛ seruo sicut dominus ei⁹ Sed miꝝ est q̄ tot hūilitatis cause ad hūilitatem hominē non inclinant supbum. sed ꝛ si predicte humilitatis cause te ad hūilitatē nō mouēat moueat te saltem multitudo nobilissimoꝝ effectuum qui pfectam humilitatem sequunt̄. quoꝝ primus est q̄ hominē sapientē efficit. vnde Prouer. xj. Ubi humilitas ibi sapientia. Item Mat. xj. dicit xp̄s. Confitebor tibi dn̄e pater celi ꝛ terre. q̄ȝ abscondisti hec a sapiētibus ꝛ prudentib⁹ ꝛ reuelasti ea paruulis. Item Greg. ꝛ ponit̄ in cano. dist. xlix. sollicite. Pupilla in quit oculi nigra videt. sed pupilla albuginem tolerans nihil videt. sed humani sensus si stultum peccatorē sec̄ȝ intelligit cogitationem intime claritatis apprehendit. si autē candorem sapientie seu iusticie sibi attribuit a luce supne claritatis se excludit ꝛ ideo claritatem veri luminis nequāq̄ penetrat quia se apud se per arrogantiam exaltat. sicut de quibusdā dicit̄ in epl̄a ad Ro. Dicentes eīn se sapientes stulti facti sunt. hec ille. Et ideo merito beatus Bern̄. in lib. de. xij. gradib⁹ humilitatis bona est inquit via humilitatis qua veritas inquirit̄ charitas acquirit̄. generatiōes sapie ꝑcipiunt̄. Legit̄ eīn in vitaspatꝝ q̄ quidam frater se iunauit septē hebdomas. petēs a deo vt reuelaret sibi intellectū de quodam scripturaꝝ sermone ꝛ cū nō sic fuisset ei reuelatū iuit ad quendam fratrem vt intellectū illi⁹ sermonis quereret ab eo. ꝛ in itinere obuiauit ei angelus dicēs. Septē hebdomade quas ieiunasti nō te fecerūt ꝓximum deo. nunc vero q̄ȝ humiliatus es vt ad fratrem pergeres missus sum tibi intellectū optati sermonis ostēdere. et docens eū angelus sermonis intellectū ab eo recessit. ¶ Scd̄o humilitas in vita presenti obtinet hoī veniam de peccatis. Unde legit̄. ij. Reg. xij. q̄ dauid humiliter peccatū confitens audiuit ꝓphetaз dicentem. Transtulit dn̄s peccatū tuum a te. Iteз in psal. Humiliatus sum ꝛ liberauit me. ¶ Tercio humilitas videt̄ sententiam dei reuocare. In cui⁹ rei exemplo legit̄. iij. Regu. xxj. de impio rege achab cuius cupiditatis causa naboth vir iustus ꝛ simplex lapidatus erat ad mortem. vt sic achab illius vineam possideret iniuste. quo facto audiuit dn̄m sibi dicentē per ꝓphetā q̄ destrueret ipsum cū tota sua familia ꝛ q̄ canes lingerēt sanguinē eius in loco in quo linxerunt sanguinē naboth. Et audiens achab sermones istos scidit vestimenta sua. ꝛ operuit cilicio carnem suam. ieiunauit ꝛ dormiuit in sacco ꝛ ambulauit dimisso capite. ꝛ factus est s̄mo dn̄i ad heliam dicens. Nonne vidisti achab humiliatū corā me. Quia igit̄ hūilitas est mei causa nō inducam malū in dieb⁹ ei⁹. Itē. iiij. Re. xx. ꝛ Isaie. xxxviij. legit̄ de rege ezechia. qui egrotauit vsq̄ ad mortem. ꝛ misit dominus ad illum ysaiam ꝓphetā vt diceret illi. Hec dicit dn̄s. Dispone domui tue quia morieris tu ꝛ non viues. quo audito cōuertit ezechias faciem suam ad parieteз ꝛ humiliter orauit ad dominum ꝛ fleuit fletu magno. sed antequā egrederetur ysaias mediam partem atrij regis factus est sermo domini ad eum dicens. Reuertere ꝛ dic ezechie duci populi mei. hec dicit domin⁹ de⁹

patris tui. Audiui orōnem tuā ⁊ vidi lacrimā tuā ⁊ ecce ego adijciā sup dies tuos quindecim annos Itē Jone. iij. ca. legit ꝙ dñs deus pcepit ꝓphete ire in ciuitatē Niniue. ⁊ pdicare pplo subuersionē illi us ciuitatis. ⁊ ingressus ꝓpheta ciuitatē ad pceptū dñi sui pdicauit ⁊ dixit. Adhuc q̄draginta dies sūt ⁊ niniue subuertet. ⁊ crediderūt niniuite dño deo ⁊ pdicauerūt ieiuniū ⁊ vestiti sūt saccis. a maiore vsqꝫ ad minorē. ⁊ puenit verbū istud ad regē niniue. qui surrexit de solio suo ⁊ abiectis regalibꝰ indutꝰ est sacco. ⁊ sedit in cinerē ⁊ pnie se dedit. percepitqꝫ pplo suo vt dimitterent peccata sua ⁊ ieiunarēt homines ⁊ etiā iumenta ⁊ clamarēt in fortitudine ad dñm ꝓ misericordia obtinenda. ⁊ dixit rex. Quis scit si ꝯuertat ⁊ ignoscat deus omīpotēs. ⁊ auertat a furore ire sue ⁊ nō peribimus. ⁊ vidit deus opera eoꝝ. ⁊ qr ꝯuersi sunt a via sua mala misertus est super maliciā suā. quā locutus est facere eis ⁊ nō fecit Quarto humilitas honorifice suos sequaces in p̄senti exaltat. vt patet de saule cui dixit dñs. j. Reg. xv. ca. Nonne cū paruulus esses in oculis tuis. caput in tribubꝰ israel factus es. vnxitqꝫ te dñs in regem sup isrl'. Itē moyses hūilis dux ⁊ pnceps populi israelitici constituit a dño vt patet Exo. iij. ca. De cuius hūilitate subdit ibidem. Quis sum ego ait moyses vt vadā ad pharaonē ⁊ educā filios isrl' ex egipto. Item humilitas Hieremiā ꝓphetā ⁊ p̄dicatorē sup gentes ꝯstituit ⁊ regna. vt ptꝫ Hiere. j. de cuius humilitate legit ibidē ꝙ humiliter dixit dño. A a a. domine nescio loqui qr puer ego sū Item gedeon humilis. dux ppli constituit. vñ Judicū. vj. ca. Ecce gedeon familia mea minima est in manasse. ⁊ ego minimus in domo patris mei ⁊c̄ Quinto humilitas obtinet homini a deo gratiam in presenti ⁊ gloriā in futuro. De gratia em̄ in presenti dicit Jac. iiij. ⁊ j. Petri. v. ca. Deus superbis resistit humilibus aūt dat gratiā. Qui em̄ de suis ꝓprijs meritis ⁊ ꝓprijs innitit opibꝰ in cor illiꝰ nō intrat gratia. ⁊ nimirū quia plenum nec in eo inuenit gratia locū suum. sicut enim non patit natura vacuum quin illud repleat. sic nec gratia humilitatē quin illi se infundat. humilitas enim gratiam haurit vt vas inclinatū aquam. Unde humilitas est vas ⁊ receptaculū aliaꝝ virtutū ⁊ gratiarū. ⁊ hoc vas valde est mirabile. nam vas istud impletione capacius efficit. Unde cum dat humili augmentū gratie ipsa humilitas crescit ⁊ sic capatior efficitur humilitas etiā a dei leberalitate petere nō cessat. semper habens vbi aquam gratie recipiat. ⁊ quanto magis recipit tanto magis se esse vacuam reputat. Est em̄ humilitas quasi aqueductus per quē gratia venit in anime ciuitatem. Unde Bernhar. loquens de tempore legis in quo fluēta gratie hominibus defluebant. ideo inquit. fluenta gratie tanto tempe defuerāt. qr nōdum intrauerūt aqueductus. Aqueductū istū intelligas hūilitatem pfectissimam virginis marie. p quem ciuitati ecclesie fluenta gratie inuenerūt. multū em̄ nitit dyabolus aqueductū istū humilitatis obturare ⁊ destruere. In cuiꝰ rei figura legit Judith. vij. ca. ꝙ holofernes obsidens filios israel ⁊ circūiens ciuitatem reperit aqueductū per quem fons influebat in ciuitatem eoꝝ ⁊ precepit aqueductū incidi. Spūaliter holofernes dyabolus est obsidens ciuitatē militātis ecclesie qui inquātum pōt ⁊ sufficit aqueductum humilitatis p quem fluenta gratie emanant in ciuitatem ecclesie nitit pscindere ⁊ obturare. Et quantum ad scōm videlicet ꝙ deus in futuro humilibꝰ dat gloriā sempiternā. patet ex his scripture sermonibus. Qui humiliatus fuerit erit in gloria. Item psal. Tu populum humilem saluū facies ⁊c̄. Item puer. xix. ca. Humilem spū suscipiet gloria. Item Mat. xix. ⁊ Marci. x. ⁊ Lu. xviij. ca. de humilibus dicit christus ꝙ taliū est regnū celoꝝ. ¶ Sexto humilitas pacificū hominē reddit. Unde vnꝰ supbus aliū superbū nō patit. nec cū eo pacē habet timor em̄ vnius timorē alterius pungit. Unde apud geometros demōstratū est ꝙ sperica corpora que quasi tumida sunt nō possunt se tangere nisi solo puncto. vnde pungere inuicem pñt sed non plane aut recte sibijnuicē applicari. sic est de cordibꝰ superbia tumescentibus corpus em̄ ꝯcauū corpꝰ spericū intra suā ꝯcauitatē pt recipe sic hūilis pt supbū pacifice sustinere fm ꝯsiliū aplī di. Ro. xij. Si fieri pōt qđ ex vobis est pacē cū oibꝰ hoibus hñtes

Septimo humilitas facit hominē fertilem ⁊ bonis operibꝰ plenū. Unde humilitas est vallis fertilissima. Unde ps̄. Valles abundabūt frumento i. humiles populi bonis operibꝰ ipsa em̄ est vallis lacrimaꝝ in qua benedictionē dabit dñs legislator In hac enim valle inueniunt aque gratiaꝝ. Unde ps̄. Inter mediū montiū pertransibunt aque. vñ ⁊ humilitas fundamentum est omnium bonoꝝ operum ⁊ virtutū. quod considerans beatus August. Uis inquit magnus esse. ab imo incipe cogitans magnā fabricā ꝯstruere celsitudinis de fundamēto cogita hūilitatis. Nam vt dicit Bern. Fundus est hūilitas in quo omne edificiū spūale crescit in templū sanctū in dño. Et ideo merito dicit Ecci. iij. ca. Quanto magnus es humilia te in omnibꝰ ⁊ coram deo inuenies gratiam. Octauo hūilitas facit opa nostra ⁊ dona deo acceptabilia. vñ ꝓuer. xv. ca. Uictime impioꝝ abhominabiles deo. vota aūt iustoꝝ placabilia. Vñ Exo. xv. de altari faciendo dixit dñs moysi. Non solidū sed inane ⁊ ꝯcauū facies illud. Sup quo parif. in summa d̄ virtutibꝰ pte. v. ca. v. Spūaliter inquit altare est cor altū in eminentia pfectionis ꝯsistens. qđ p hūilitatē debꝫ esse inane ⁊ ꝯcauū vt deo sint grata que ibi offerūt Vñ greg. j. moral'. vt cuiuslibet inquit facta digniora sunt necesse est vt apud seipm indigna videant Ad lr̄am voluit dñs vt altare esset ꝯcauū vt capere possit ignē ⁊ eius materiā. s. lignū ⁊ victimas exēploꝝ bonoꝝ. nisi sit humile. Unde sap̄. vj. In maliuolam animā non introibit sapia. nec habitabit in corpore subdito pctis. Nono humilitas facit hominē deo preciosū. Unde parif. in de virtutibꝰ parte. v. capi. vj. Tanto inquit vnaqueqꝫ anima fit preciosior in conspectu dei quanto ꝓ amore dei fit despectior ante suos ꝓprios oculos. ⁊ tanto fit quisqꝫ vilior deo quanto preciosior sibijpsi estimat. hec parif. sub autoritate Greg. xviij. moral'. Ex quo ptꝫ ꝙ qui paruus est in reputatōne ꝓpria magnus est in reputatiōe diuina. ⁊ econtra. Unde Johannes

baptista reputauit se indignū soluere corrigiā cal-
ciamēti xpi. vt patet Johan. j. Ideo xps ꝓpter ei⁹
hūilitatē magnificauit euz dicēs Inter natos mu
lierū nō surrexit maior iohanne baptista. Matt. xj.
Item Johannes de se hūiliter dixit. Ego vox cla-
mantis in deserto Joh. j. Sed xps dixit ꝙ ipse fuit
ꝓpheta ꝛ plus ꝙ̄ ꝓpheta. Luc. xj. Ecce Johannes
se hūiliauit ꝛ xps eum magnificauit. Sed econtra
falsi iudei seipsos magnificando xpo dixerūt. Fi-
lij abrahe sumus ꝛ nemini seruiuimus vnq̄ꝫ Joh.
viij. Sed xps dixit ꝙ fuerūt serui peccati. Ecce ipsi
reputauerūt seipsos generosos ꝛ honore dignos ꝛ
xps reputauit eos nihilo deteriores. cum pctm̄ qđ
nihil est ſm Augu. eorū innuit esse dn̄m cui seruie-
bant. ꝛ cū seruus nō sit maior dn̄o suo ſ; poti⁹ inq̄ꝫ
tum hmōi minor. sequit̃ ꝙ xps innuit eos esse mi-
nores ꝛ viliores nihilo. Et ideo vt dicit Bern̄. vere
humilis vult vilis ꝛ ꝯtemptibilis reputari ꝛ nō hūi
lis predicari. vilis vult alijs libenter videri sicut et
sibijpsi vilis videt̃ ꝛ de suijpsius gaudet ꝯtemptu
Exemplū hui⁹ ostendit nobis btūs Greg. li. j. dya.
ca. xv. de quodā viro sanctitatis excellentissime ſ;
parue stature qui ꝯstantius vocabat̃. cui cū diceret
quidā ipm ꝯtemnendo ꝙ q̄si nihil stature hoīs ha
beret. ipse vero ꝓtinus letus in amplexū eius ruit
eumq̄ꝫ amore nimio brachijs incepit ꝯstringere et
osculari. magnasq̄ꝫ gratias agere ꝙ de se talia iudi
casset dicens. Tu solus es qui in me oculos aptos
habuisti. Et subdit Greg. ibidē. Ecce inquit quan
te hūilitatis erat iste qui amplius se despicientem
amauit. ꝛ se ꝯtemni ꝓpter hūilitatē nō considerat.
Iste em̄ habuit veram hūilitatē. Unde aliqua est
vera hūilitas. ꝛ aliq̄ falsa. Uera em̄ hūilitas est hūi
litas cordis ꝑfecta. quā ipemet xps suis fidelib⁹ do
cuit dicēs. Discite a me q: mitis sum ꝛ hūilis cor-
de ꝛ inuenietis requiē animab⁹ vestris. De ista em̄
hūilitate loquit̃ ps̄. dicēs. Cor contritū ꝛ hūiliatuꝫ
deus nō despicies. ſ; hūiles spū saluabis Sꝫ sicut
dicit parisien̄. in de ꝟtutib⁹ ꝑte. v. c. v. Qui vere hu
milis est se esse hūilem non reputat. ſ; omnia bona
q̄ a deo recipit sibi esse onera intelligit quibus deo
inq̄nto plura sunt intāto se deo stricti⁹ obligari ve
raciter cōspicit. iuxta doctrinā beati Greg. dicētis
Cum em̄ augent̃ dona. ratiōes crescūt donorū. Tā
to igit̃ humilior atq̄ꝫ ad seruiendū promptior quis
q̄ꝫ dꝫ esse ex munere quanto se obligatiorē esse con
spicit in reddenda ratōne. Hec ille. Et ideo ex illis
non inflatur. sed hūilior efficit̃ Sicut ramus arbo
ris deorsum ex multitudine fructuū inclinat̃. Un̄
vere hūiles implent illud xpi cōsiliū dicentis Lu.
xvij. Cum feceritis omnia que precepta sunt vob
dicite. serui inutiles sumus. Falsa hūilitas est hūi
litas ab ypocritis ficta solūmodo per signa exterio
ra ostensa. de qua Ecci. xix. Est qui nequiter se hūi
liat. ꝛ interiora eius plena sunt dolo. Sup q̄ bern̄.
Magnum inquit dolū est foris ostendere sancti-
tatem. ꝛ intus viuere secundū carnis voluptatem.
Ipocrite enim habitu ostendunt virtutē sed intus
non habent sanctitatem. Unde Jheronim⁹ episto
la. lxxxvij. Multi inquit vmbram humilitatis hūt
sed pauci veritatem sequunt̃. Unde ypocrisis dicit̃
ab ypos quod est sub. ꝛ crisis aurū q̄si subauratus

q: talis putat̃ intra qualis videt̃ extra. Unde talis
figurat̃ Dani. xiiij. per ydolū nomine bel quod ex
tra erat argenteū ꝛ intra luteū. Talis etiā est quasi
sepulcrū dealbatū qđ extra est pulcrū sed intus om-
ni spurcicia plenū vt dicit̃ Math. xxiij. Et sicut se
pulcrū si frangat̃ statim interior latēs spurcicia ma
nifestat̃. sic ypocrite si per aliquā ꝯtumeliā eis illa-
tam tangant̃ statim ꝑ impatiētiam frangunt̃ ꝛ qđ
interius latet per rancoris verba manifeste osten-
dunt. Unde Bern̄. Qualis inquit quisq̄ꝫ apud se
lateat ꝯtumelia illata ꝓbat. Item falsa hūilitas est
qua quis videns multitudinē peccatorū suorū intā
tum reputat se indignū abhominabilem ꝛ abiectū
ꝙ de diuina despat mīa. De qua humilitate loquit̃
ps̄. di. Nisi quia lex tua meditatio mea est forte pe-
rissem in humilitate mea. ¶ Secundo humi-
litas a laqueis liberat. Unde parisiensis in de
virtutibus parte. v. ca. v. Anthonius inquit vidit
innumerabiles laqueos dyaboli tensos in terra et
ingemiscens dixit. quis per transeat ista: ꝛ audiuit
vocem sibi dicentem humilitas. q: hūiles deus sol
uat ab laqueis ꝛ ab insidijs dyaboli. In cuius rei
figura legit̃. iiij. Regum. vj. capitulo. ꝙ quādo rex
syrie pugnare voluit ꝯtra regem ꝛ pplm̄ ysrael cō-
silium inijt cū seruis suis dicens. In loco illo po-
namus insidias. ꝛ statim ꝓpheta helyzeus inspira
tione spūssancti hoc cognoscēs misit ad regem isrl̃
dicens. Caue ne trāseas ad locū illū q: ibi rex syrie
posuit insidias. ꝛ sic se obſuauit rex isrl̃ ab inimic̃
Spūaliter helizeus interpretat̃ dei mei salutare. ꝛ
signat xpm saluotorem nostrū qui docet nos vbi di
abolus ponit insidias. scꝫ in curijs diuitū. qn̄ sedet
in insidijs cum diuitib⁹ in occultis vt interficiat in
nocentem. sed plerīq̄ꝫ tamen gaudēt si familiares
et acceptibiles in conspectu diuitum fieri possent.
ꝛ libentius diuitibus seruiunt. et magis in illis q̄ꝫ
in deo confidunt. non ꝯsiderantes quod dicit ꝓphe
ta Hiere. xvij. Maledictus homo qui ꝯfidit in ho
mine. ꝛ ponit carnem brachium suum. ꝛ a dn̄o re-
cedit cor eius. Item in voluptatib⁹ carnalib⁹ ponit
dyabolus insidiarū laqueos. vn̄ carnalis voluptas
est mulieris. De qua dicit sapiens Eccēs. vij. In-
ueni amarioreꝫ morte mulierem. que laqueus est
venatorū ꝛ sagena cor eius vincula sunt manus ei⁹
qui placet deo effugiet illam. qui aūt peccator est
capiet̃ ab illa. Et certe qui ꝑ hmōi loca transit nisi
virtutū militib⁹. ꝛ gratia spūssancti vallatus fuerit
rex syrie. i. dyabolus capiet ꝛ interficiet eum et in
infernum finaliter deducet. sed sicut dicit̃ in predi-
cta historia. turbatus est rex syrie. ꝛ q̄siuit quis esset
ꝓditor eius apud regeꝫ israel. Dixit ei vnus seruo
rum. nequaq̄ꝫ domine mi rex. ſ; helyzeus ꝓpha in-
dicat regi isrl̃ quecunq̄ꝫ locutus fueris in filio tuo
sic christus reuelat humilibus ꝑ suam legem ꝛ do
ctrinam quecūq̄ꝫ machinatur nobis dyabolus vt
eius fugiamus insidias. Unde Math. xj. dicit ipe
met christus. Confitebor tibi dn̄e pater. celi ꝛ terre.
quia abscondisti hec a sapientib⁹ ꝛ reuelasti ea par
uulis. Sed si predicte cause ꝛ effectus te ad humi
litatem non moueat. moueat te saltem ineuitabi-
lis certitudo ꝛ hore incertitudinis mortis memo-
ria. quia vt dic̄ Bern̄. in de speculo peccatoris. Nō

pōt melius caro luxuriosa domari q̄ mortua. qua lis erit sp̄ premeditari. In cui⁹ confirmatiōe3 dicit̄ Ecci. vij. In oibus oper ib⁹tuis memorare nouissi ma ꝛ ineternū nō peccabis. Et iō merito be. Greg. in mora. sup illō Job. x. Nunqd nō paucitas dieꝝ meoꝝ finiet̄ breui. cū inquit culpa animū temptat necesse est vt breuitatē vite sue ꝛ delectatiōis aspici at ne ad minacē mortē iniqtas rapiat. Vñ Ecci. xj. Si annis multis vixerit hō. ꝛ in his omnib⁹ letus fuerit meminisse d3 tenebrosi tp̄is ꝛ dieꝝ multoꝝ Et ideo dicit Alphorabi⁹ in li. suo de diuisiōe p̄hie q̄ fm platonē p̄hia est tediū cura studiū ꝛ sollicitu do mortis vbi p mortis sollicitudinē intelligit mor tificationē prauaꝝ voluptatū ꝛ carnaliū desiderio rum. Naz his mortificatis applicat̄ ꝛ disponit̄ hō ad curā veritat̄. hec ille. Cui ꝯcordās Tulli⁹ li. pri mo de tusculanis q̄stionib⁹ loq̄ns d̄ socrate ait Tota phoꝝ vita ē iugis ꝯmedatō siue meditatio mor tis. Vñ narrat̄ in vita iohan. eliarij ꝛ idē h3 ꝛvallens̄ in summa collationū ad omne genus hominū. pte vij. di. iij. c. iiij. vbi narrat de antiq̄ ꝯsuetudie quadā romanoꝝ q̄ postq̄ impator ess3 coronat⁹ astantib⁹ exercitib⁹ veniebāt monumentoꝝ edificatores cu3 marmorib⁹ diuersi coloris. ꝛ querebāt ab eo de q̄li marmore iuber3 fieri monumentū. sup hoc insinu antes q̄ sp cogitaret se esse mortalē. ꝛ in breui ab vi ta recessuꝝ. ꝛ ex hac ꝯsideratiōe curā anime sue im penderet. vt ꝓ tpe suo pie ꝛ iuste regnū suū guber naret. Itē legit̄ Exo. xxviij. q̄ moyses ꝛ ceteri pa tres veteris testamēti ad p̄ceptū dñi posuerūt in ve ste aarō sūmi sacerdot̄ duos lapides p̄ciosos. in q̄ bus fuerūt sculpta noīa duodecim filioꝝ isrl̄ mor tuoꝝ. ne supbiret qñ ingrederet̄ templū indut⁹ ve stibus p̄ciosis. Et vt si forte gradus honoris que3 habuit. siue gloriosus apparatus q̄ erat indut⁹. vel honor ppl̄i sibi exhibit⁹ eleuaret cor suū statim re spiciēs noīa illoꝝ patriarchaꝝ filioꝝ isrl̄ mortuoꝝ cogitaret se ineuitabilr̄ morituꝝ sicut ꝛ illi mortui fuerūt. ꝛ cito se pdituꝝ illā mundanā gloriā ꝛ ho norem. mors eñ ineuitabilis est cuicūq̄ hoi. vnde ps. Quis est hō ꝛ nō videbit mortē. q. d. nullus. qꝛ mors est quedam pena generalis ade ꝛ omnib⁹ fi lijs ei⁹ inflicta. Vñ nullis pcit mors. ʒ eque mori untur diuites ꝛ paupes. debiles ꝛ fortes. iuuenes ꝛ senes. Quod ꝯsiderans quidā celicus puer. de q̄ narrat ꝛvallens̄ in summa collationū ad oīe gen⁹ hominū pte. vij. di. j. ca. iij. dicēs q̄ cū fili⁹ cuiusda3 nobilis ꝛ vnicus intrasset religionē ꝛ venis3 ad eū pater ei⁹ vt vi eū extraheret. ꝛ cū non possent socij pueꝝ ꝯtra patris voluntatē retinere. nec ausi erant petijt puer a fratrib⁹ q̄ posset cū patre suo loq̄. qō cum ꝯcessum ess3 ait puer ad patrē. Pater mi au fer a regno siue dño tuo ꝯsuetudinē vnam ꝛ tecu3 a seculū libenter redibo. cui annuente patre. petijt vt sibi ꝯsuetudinē illā innotesceret. Cui puer video inquit pater q̄ in regno tuo sicut senes ita ꝛ iuue nes moriunt̄. ꝛ si tollere possis q̄ nō moriant̄ tales qualis ego mō sum tecū redibo ad mundū. quod si nō poteris rogo te pater hic in dei seruitio me ꝑ mitte manere. vt secure mortē valeam expectare. q̄ audito. nolo inquit pater filio suo. vt ad seculū re dias sed ꝛ ego mundo renunciabo. qꝛ vt video in te loquit̄ spūssanctus. ꝛ extunc ambo in religione ser uierūt altissimo. Ex quo patet q̄ iuuenib⁹ special̄ ter est necessaria mortis memoria. vnde Treno. iij. post illud dictū spūssancti. Bonū est viro cum por tauerit iugū dñi ab adolescentia sua. Et subdit̄ Po nat in puluere os suu3. Pro cuius intellectu est no tandum q̄ sicut dicit̄ Ecci. xxj. Os sapientium in corde eorum. Os igit̄ in puluere ponit. q̄ in corde suo cogitat q̄ puluis sit fm doctrinā matris sue ec clesie dicentis. Memento homo qꝛ cinis es et in ci nerem reuerteris. ¶ Sed certe vt videt̄ nō re putat se cinerem qui veste serica vel de scarleta vl̄ veste deaurata corpus suum induit. quis enim ni si fatuus talem saccum facit cineribus suis. Item non reputat se cinerem qui in alto se erigit. nam non expedit cineri esse in alto ne a vento dispergat̄ Vnde psal. Inimici domini mox vt honorificati fuunt ꝛ exaltati. deficientes queadmodum fumus deficient ꝛ dispergent̄. quemadmodū puluis quē ꝓijcit ventus a facie terre. Legitur enim Ex odi. ix. q̄ dominus dixit moysi ꝛ aaron vt tollerēt manū plenam cinerū de camino ꝛ dispergerent in celum. quod ꝛ fecerunt ꝛ subsecuta sunt v cera et vesice. sic multotiens cum aliquis in alto ponit̄ se quunt̄ vesice superbie ꝛ vlcera vane glorie. vt lepro sus ꝛ vlcerosus interius coram deo appareat quā tumcunq̄ pulcer exterius. Sed contra istud vilis simum remediū est mortis memoria. In cuius rei figura legit̄ Leui. j. q̄ dominus precepit q̄ homo faciens holocaustū de turturibus vel pullis colū be ꝓijceret vesiculam gutturis ꝛ plumas in loco cinerum. Spiritualiter holocaustū facit deo d̄ tur ture qui dat se deo vt seruiat ei in vita contempla tiua. Et de columba qui dat se deo vt seruiat ei in vita actiua. Turtur enim amat solitudinem. co lumba vero gregatim volat vesiculam gutturis q̄ est quasi horreū auiū cupiditatem mundi signifi cat. pluma vero leuitatem. In loco igit̄ cineꝝ vesi culam ꝓijcit qui ꝯsideratione mortis sue cupidita tem abijcit non curans acquirere ea que infra bre ue pdat. ꝛ ꝓ quib⁹ forte ipsemet perdat̄. Vnde. j. Thi. vj. Qui volunt diuites fieri incidūt in tempta tionem ꝛ in laqueos dyaboli. ꝛ in desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociua q̄ submergūt hominē in interi tum ꝛ pditionem. Plumā vero in loco cineꝝ ꝓij cit qui mortis ꝯsideratione vanitatē huius mūdi refugit intelligens fatuū esse in via ad mortem gau dere. Sed fm beatū augustinū. Nihil aliud est tē pus presentis vite nisi cursus ad mortem. Item Aug⁹. iiij. confessionū. Ista inquit vita est mors vi uentium. ꝛ vita morientiū. ꝛ est punctabilis breui tate ꝛ transitoria velocitate. plena miseria ꝛ calami tate. de quib⁹ omnib⁹ dicitur Job. xiiij. Homo na tus de muliere breui viuens tempore replet̄ mul tis miserijs. qui quasi flos egredit̄ ꝛ ꝯterit̄. ꝛ fugit velut vmbra. ꝛ nunq̄ in eodem statu pmanet. Et ideo merito in ꝑsona mortui loq̄ntis ad viuū dicit̄ Ecci. xxxviij. Memor esto iudicij mei. sic erit ꝛ tuū meum heri. tuū hodie. Hec eñ memoria multu3 confert ad fugandum exercitum vitiorū. Nam si cut timēt latrones iudicis aduentū. sic timent mor tem homines vitiosi. Vnde Ecclesiastici. xlj. O

mors q̄ȝ amara est memoria tua homini iniusto. et sicut iumentum cauda sua se a muscis defendit q̄ nitunt ipm mordere ⁊ suis aculeis pungere Sic homo a malignis spiritib⁹ qui nitunt ipm deuorare ⁊ aculeis viciorum pungē se mortis ꝯsideratiōe custodit. Et sicut aues cauda sua se regunt volando. ⁊ pisces natādo. sic homies mortis memoria recte se regūt in via iusticie que ducit ad vitam ambulādo Unde Job. xij. Interroga iumēta ⁊ docebūt te. et volatilia celi ⁊ indicabūt tibi. Item sicut qui nauē recte vult regere ponit se in fine nauis. sic hō prudens ꝯsideratione finis vite presentis recte regit se in hijs que sunt ad finem media. Media eñ ad finem vite humane sunt dies anni ⁊ tempora. Qui eñ cor suum in hoc fine vite presentis firmit ponit de vita presenti ⁊ futura potest rectius iudicare. nā qui per meditationeȝ se ponit in mortis articulo q̄si in medio inter vitam presentem ⁊ futurā se collocat. ⁊ ideo bona vtriusq̄ȝ vite potest de ꝓpe et vitem vtramq̄ȝ videre. Qui vō ponit se in initio vite p̄sentis sperās hic p multa tempora ⁊ annos se victurū ponit inter se ⁊ vitam futuram longā vitam presentem. qua sperat se victurum. ⁊ ideo vitam futurā quasi de longe videt Et sicut res in quanto de longius ceteris paribus videt in tanto minus apparet. Exemplū habemus de sole qui vt dicit philosophus est septies maior tota terra. Et sicut dicit venerabilis Beda in de ymaginatione mūdi. et idem habet sanctus Thomas de veritate theologie. li. ij. ca. iij. Inter terram ⁊ lunā sunt miliaria. xvij. milia. sexcēta et. xxv. ⁊ stadiorum. lxj. A luna vsq̄ȝ ad mercurium sunt miliaria septem milia. viij. ⁊ xij. ⁊ ꝟ. A mercurio vsq̄ȝ ad venerem precise tantū quantū a luna vsq̄ȝ ad mercuriū. A venere vero vsq̄ȝ ad soleȝ sunt miliaria xxiij. milia. cccc. ⁊. xxxiij. ⁊ sic i toto a terra vsq̄ȝ ad solē sūt miliaria. lxxiiij. milia. sexcēta. lxxxiij. ⁊ stadiorum. lxj. Et qr sol de tā lōge videt apparet nobis modice q̄ntitat. sic certe illis q̄ ponūt vitā p̄ntē lōgam qua sperant se hic victuros inter se ⁊ vitā futuram. vita futura et bona illius nō obstante q̄ sūt maxima immo tam infinita. modica eis vident. vñ quasi in initio vite present posuit se diues ille qui dicebat anime tue Lu. xij. Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos. requiesce. comede. bibe ⁊ epulare. Sed deus posuit euȝ in fine vite sue dicens. Stulte hac nocte repetent animam tuā a te. Et ex istis patȝ q̄ȝtum confert homini mortis memoria ad predictū xp̄i saluberrimū consiliū de humilitate sectandum. Et ideo merito humilis seruus dei Moyses ꝯsiderans inobedienteȝ populum predicta xp̄i ꝯsilia deserentem Deut. xxxij. sic scribit. Gens absq̄ȝ ꝯsilio est ⁊ sine prudētia. vtinaȝ sapent ⁊ intelligerent. ac nouissima ꝓuiderent ⁊c.

Capitulum XLIX

Ertium commendabile ad ꝯsilium pertinens est gratia vtile cōsilium indigentibus administrandi. Unde legitur. j. Macha. ij. q̄ ille nobilis dux Mathathias quando appropinquauerūt dies mortis ei⁹ dedit bonum consilium filijs suis dicens. Nunc o filij emulatores estote legis ⁊ date animas vestras ꝓ testamento patrum. ⁊ mementote operuȝ patrū que fecerunt in generationib⁹ suis ⁊ accipietis gloriam magnam ⁊ nomen eternuȝ Et sequit. Et ecce symon frater vester scio q̄ vir cōsilij est. ipm audite semp. ⁊ ipse erit vobis pater. Precipue eñ ista gratia cōmendabilis est in hijs qui habent curam alios corrigendi ⁊ eis consiliū dandi. cuiusmodi sunt omnes sub se filios seruientes vel subditos habentes. ⁊ specialiter cōfessores ⁊ pastores curam aniarum habentes. Unde Ecc̄i. xxv. q̄ȝ speciosum amice iudicium ⁊ presbiteris cognocere ꝯsilium. sed ve illis ꝯfessoribus qui in loco dei sedentes in penitentiali iudicio ꝯsulunt. ⁊ ꝓ speciali penitentia iniūgūt raptoribus vsurarijs et ceteris temporalium male acquisitorib⁹ sibi confessis eis partem male acquisitorum dare. ⁊ de residuo promittunt se indubitenter eos absoluere. vbi ꝟm legem iusticie ad restitutōnē integraliter obligant. vñ August. ⁊ ponitur in cañ. xiiij. q. vj. si res. Si res inquit ꝓpter quam peccatuȝ fit restitui potest ⁊ non restituitur penitentia nō agitur. sed simulat. si veraciter agatur. non dimittitur peccatum nisi restituat ablatuȝ. hoc est vt dixi. si restitui potest. hec ille. Ac etiam ve ꝯfessoribus luxuriosis qui mulierculas quibus consulerent castitatem obseruare ad incontinentiā non erubescūt muneribus ⁊ ꝓmissis damnabiliter prouocare. ⁊ ad actum nephandissime luxurie allicere. nam talibus non īmerito ve imprecat ꝓpheta Isa. v. dicēs. Ve qui dicitis malū bonū ⁊ bonum malū. ponētes tenebras lucem. ⁊ lucem tenebras ponentes amaruȝ dulce et dulce amarum.

Capitulum L

Quartum commendabile ad consilium pertinens est gratia debite consilium examinandi. vnd Sene. Prudentis inquit ꝓprium est examinare consilia et non cito facili credulitate ad falsa prolabi dicitur eñ in tractatu qui intitulat dogma phorum. q̄ triplex est capiēdi ꝯsilij deliberatio. prima ē de honesto tātum. scd̄a de vtili. tertia de ꝯflictu vtriusq̄ȝ. Si dubitamus vtrū honestum an turpe sit. in qua dubitatione vera examinatione facta. honestum turpi est p̄ponendū. deinde de duob⁹ honestis quid horuȝ sit honestius. in qua examinatione honestius est preponendū. similiter de duob⁹ vtilibus. vtilius est p̄ponendū. Iteȝ de pugna honesti ⁊ vtilis in qua examinatiōe honestum vtili semper est p̄ponendum ꝟm doctrinā Tullij. li. iij. de offi. ⁊ bonū cōmune bono priuato ⁊ ꝓprie ⁊ summe qd̄ est ad honoreȝ dei omni cōmodo humano est preponendum. Et breuiter concludēdo nihil consulendū est quod est iniustum. prout ait Ualerius li. vj. loquens de timostode dicente se salubre habere ꝯsilium. petijt tamē sibi dari vnum sapientem ad examinandū suū consiliū. cui datus est aristides. qui examinatiōe facta redijt dicens. Timostidem vtile habere consiliū tñ minime iustū voluere animo. ac vero vniuersa cōtio. i. congregatio ꝓclamauit q̄ equuȝ non videret nec expediens illius cōsilium. et ideo ad examinādum sic ꝯsilia debet esse deliberata discussio et exq̄sita examinatio ⁊c. Unde aug. in epist. ad iulianum

comitem. In omni inquit opere qđ cogitas facere primũ cogita deuz. ꝛ si ꝯm deum est diligenter examina. ꝛ si est rectum coraȝ deo illud perfice. si vero aduersum fuerit repertum illud amputa ab anima tua ꝛ omnia per ꝯsilia sapientum facito.

Capitulum LI

Quintum commendabile ad consiliũ ptinens est gratia electo consilio acquiescendi. Unde Prouer. xij. Uia stulti recta in oculis tuis. qui autẽ sapiens est audit consilia. vñ moyses sapientissim⁹ dei seruus audiuit ꝛ acquieuit ꝯsilio ietri. licet minor eo esset. vt patet Exo. xviij. sed non obstante ꝙ bonũ consilium dederũt angeli loth vt de sodomis exiret cum vxore filiab⁹ ꝛ generis suis. ꝛ nullus eorũ post tergum respiceret. sed in monte se saluarent. tñ generi eius euȝ sequi nolentes cum impijssimis sodomis perierũt. ꝛ vxor eius retro respiciens versa est in statuam salis. Et ipsemet loth quia statim in monteȝ ad consilium angeli non ascendit ambas filias proprias carnaliter cognouit. vtȝ Geñ. xix. Item roboas filius salomonis noluit audire senũ pfectum cõsiliũ. ȝ potius elegit seq̃ iuuenũ lasciuioꝝ indiscretum consilium. ꝛ iõ decem tribus sibi rebellantes de populo israelitico irrecupabiliter perdidit. vt patet. iij. Reg. xij. Item nabuchodonosor rex quia nõ audiuit sanũ ꝯsilium danielis ꝓphete ꝯsulentis sibi peccata sua elemosynis redimere. ideo mutatus est in bestiam ꝛ fenũ ꝛ herbas vt bos comedit. vt patet Dañ. iiij. ca. Item bonũ consiliũ dedit achior holoferni. qđ tñ ille cum superbia et indignatione ꝯtempsit. et ideo post pauculum in medio exercitus sui a muliere miserabiliter est decapitat⁹. et totus exercitus cũ confusiõe dispersus. vt patet Iudit. v. Iteȝ bonum consilium dedit vxor pylati viro suo. sed tñ ille eius ꝯsilio acquiescere recusauit. magis timens cesarem offendere. ꝙ iustum sanguinẽ effundere ꝛ dei filiũ ꝯdẽnare vtȝ Matt. xxvj. ꝛ Ioh. xix. Et iđo merito dr̃ Prouer. xiij. Inter supbos sp iurgia sũt. qui agunt oĩa ꝯsilio. reguntˀ sapiã. ꝛ spãlitˀ q̃ agunt omĩa ꝯm consilium xp̃i. q: ipe est sapientia dei patris. cui⁹ tñ ꝯsilium quasi ab omibus hoibus mundanis despicitˀ. Et cãm oñdit Lin. in de oculo morali. vbi narrat ꝙ romani q̃ viros magnificos deificare consueuerant disputauerũt in ꝯsilio suo vtrũ xp̃s q̃ tam miranda opabatˀ miracula in numero deoruȝ esset recipiendus. et tandem diffinitũ est ꝙ nõ deberet recipi inter deos ꝓ eo ꝙ non haberet cultores ꝓpter hoc ꝙ paupertatem predicauit et elegit quam mũdus ꝯtemnit. certe pariformitˀ est inter vocatos christianos his diebus. Vñ si q̃s prepollat diuitijs mũdialibus bon⁹ ꝛ valens inter homines reputatˀ et quasi deus ab hoibus honoratur. ꝛ quasi omẽs hoies ei⁹ diuitijs et ꝯsilijs acquiescũt. vñ Eccl. xiij. Diues locutus est ꝛ omẽs tacuerũt. ꝛ verbũ illi⁹ vsqȝ ad nubes pducunt. ȝ si q̃s ad exemplũ xp̃i diuitias ꝯtẽnat. ꝛ ꝯm xp̃i ꝯsiliũ paupertatẽ assumpserit q̃litercũqȝ sensatus. tñ quasi ab omnib⁹ homib⁹ abiectus ꝛ tãqȝ nulli⁹ reputatiõis habetˀ. vñ Eccl. xiij. humilis locut⁹ est sensate ꝛ nõ datus est ei locus. et sequitˀ. Pauper locutus est. ꝛ dicunt q̃s est hic. et hec erat cã quare supbi pharisei et diuites legisperiti xp̃i ꝯsiliũ despexerũt. vñ Lu. vij. Pharisei ꝛ legisperiti christi ꝯsiliũ spreuerũt in semetipsis. sed ve hoĩ illi qui saluberrima christi consilia deserens fraudulẽtas dyaboli suggestiones sectatur. vnde merito talibus ve cõminatur Ysa. v. Ve qui dicũt malũ bonũ ꝛ bonum malum.

Capitulum LII

Quintus riuulus manans de secundo fonte predicto. s. de fonte oris est septimũ opus misericordie spiritualis. s. lugentibus et desolatis ꝯsolationem prebere. De quo Eccl. vij. Ne desis plorantibus in ꝯsolatione. ꝛ cũ lugentib⁹ ambula. Sed ꝓ isto est notãdum ꝙ ꝓ eo ꝙ sicut dr̃ Eccl. xij. Si bñ feceris scito cui bene feceris. Iđo distinguende sunt diuerse species luctus vt ex hoc manifestius fiat cui luctui et cui non consiliatio debeatur. Aliq̃s em̃ est luct⁹ bon⁹ ꝛ aliq̃s luctus malus. Luctus bonus triplex est scȝ luctus ꝯpunctionis. luctus ꝯpassionis. et luctus deuotionis. Unde et ter legitur dñm nostrum saluatoreȝ fleuisse. ꝛ hoc vt in suo fletu triplici. omnes nostras flendi causas exprimeret. Pro q̃ notandum ꝙ fleret peccator ꝓ suis ꝓprijs peccatis. et iste est fletus cõpunctionis. de quo p̃s. In cubilib⁹ vestris ꝯpungimini. Hanc ꝯpunctionẽ habuit propheta qui dicit. Lauabo per singulas noctes lectũ meũ lacrimis meis stratũ meũ rigabo. Item idem Exitus aquarũ deduxerũt oculi mei. q: non custodierũt legem tuaȝ. Hũc em̃ fletũ designauit christ⁹ qñ fleuit in lecto crucis. De quo fletu dicitˀ ad Hebreos. v. Cum clamore ꝛ lacrimis offerẽs auditus est. Crux em̃ statum penitentie signat. Hanc igitur crucem docuit xp̃s peccatorẽ assumere. vñ Math. xvj. Si q̃s vult venire post me abneget semetip̃m ꝛ tollet crucem suam ꝛ sequatˀ me Sup quo Isido. i de summo bono lib. iij. c. xviij. Quid est inquit homineȝ semetip̃m abnegare nisi voluptatib⁹ ꝓprijs abrenunciare. vt qui superbus erat sit humilis. qui iracundus erat studeat esse mansuetus. Nam si ita quisqȝ renunciet que possidet omnibus vt suis nõ renunciet morib⁹ prauis non est xp̃i discipul⁹ Qui em̃ renunciat reb⁹ suis sua abnegat. qui vero renũciat moribus prauis semetipsum abnegat. hec ille.

Secundo flere debet iustus non solũ ꝓ suis peccatis. sed etiam pro peccatis ꝛ afflictione ꝓximorũ suorum qui cũ illo sunt membra eiusdem corporis christi mistici. ꝛ iste est fletus compassionis. de quo j. ad Cor. xij. Si quid patitur vnũ membrũ ꝯpatiũtur omnia mẽbra. Hunc fletum habuit sanct⁹ Iob qui dicit Iob. xxx. Flebaȝ quondã sup eo qui afflictus erat ꝛ ꝯpatiebatˀ anima mea pauperi. Itẽ hũc fletuȝ habuit samuel. qui lugebat saul. licet sciret eũ a deo esse piectum. j. Reg. xv. Item hunc fletũ habuit ꝓpheta. qui dicit Ihere. ix. Quis dabit capiti meo aquam ꝛ oculis meis fontem lacrimarũ. ꝛ plorabo die ac nocte interfectos filios ppl̃i mei. Hũc em̃ fletum signauit ihesus quando videns ciuitatẽ fleuit super illam. Lu. xix. Super quo greg. omel. xxxix Hoc inquit semel egit ihesus cum perituraȝ ciuitateȝ esse nũciauit. sed hoc quotidie redemptor

noster per electos suos nullatenus agere cessat cū
quosdam ex bona vita ad mores peruersos puenis
se ɔsiderat. Plangit em̄ eos qui nesciunt cur plan
gant. qui iuxta salomonis verba letant cum male
fecerint. ⁊ exultant in reb⁹ pessimis. quasi damnati
onem suam q̄ eis imminet agnoscerent. semetipsos
cum lacrimis electoꝝ plangerent. hec ille. Ter
tio flere deberet homo perfectus de incolatu p̄ntis
miserie. ⁊ proditione habitationis celestis patrie.
Unde de primo dicitur in ps. Heu mihi quia inco
latus meus prolongatus est. De secundo dicit ad
Philip. j. Cupio dissolui ⁊ esse cum xp̄o. Itē i ps.
Super flumina babilonis illic sedim⁹ et fleuimus
dum recordaremur syon. ⁊ iste est fletus deuotiōis
qui sp̄aliter accidit cum anima viri perfecti dulce
dinem dei experta deflet absentiam sponsi quo ad
sensualem dulcedinem. De quo ps. Fuerunt mihi
lacrime mee panes die ac nocte dū dicit mihi p sin
gulos dies vbi est deus tuus. Hūc em̄ fletū signa
uit xp̄s quando lacrimatus est super lazarū. Joh.
xj. Unde nisi lazarus suscitatus fuisset spūs ei⁹ vo
lasset in requiem. sed cum suscitatus est ꝓlongat⁹
est incolat⁹ p̄ntis miserie. ⁊ facta est dilatō vite eter
ne. Sed est hic notandum ꝙ p̄dicti triplicis lu
ctus boni inter cetera tria sunt sp̄aliter impedimen
ta. Prim⁹ enim luct⁹. s. ɔpunctionis ꝓ peccatis
ꝓprijs impedit per ignorantiam. dicente xp̄o Lu.
xix. Si cognouisses ⁊ tu. supple vindictā in te ꝓ
peccatis tuis venturam fleres. Sed certe q̄diu ho
mo est obstinatus in peccatis. vindictam pene eter
ne sibi venturam non cognoscit nec ɔsiderat. ⁊ idō
ꝓ peccatis suis flere nō pōt Unde greg. in moral.
Nisi inquit a reatu culpe quo nos ligamur miseri
corditer dimittamur. pfecte flere nō possumus qđ
in nobisipsis ɔtra nosmetipsos delinquim⁹. Se
cund⁹ em̄ luctus. s. luct⁹ compassionis ꝓ peccatis
et afflictione ꝓximoꝝ impeditur per cordis durici
em ⁊ impietatem. In cuius rei figura dicit Gene.
xxix. ꝙ os putei grandi lapide claudebat. Homies
vero qui non habent pietatem ad ꝓximū non inue
niunt deum sibi misericordem. ⁊ ideo puteus cor
dis eoꝝ tanto clauditur lapide impietatis. ꝙ aqua
compassionis non ex eo permittitur emanare. ⁊ sic
ager anime siccus remanet sterilis ⁊ infructuosus
Unde dicit Job. xij. Si continuerit aquas omnia
siccabunt. Et ideo vtile esset talibus vt v̄ga dei per
cuterentur vt aqua lacrimarum de cordibus eorū
exiret. Deut. viij. Eduxit riuos de petra durissima
Item ps. Percussit petrā ⁊ fluxerūt aque. Ter
tius vero luct⁹ deuotionis impeditur per in ordina
tum amorem terrenarū possessionū. In cuius rei
figura legit Geñ. iiij. ꝙ cayn interfecit abel. Spiri
tualiter cayn interpretat possessio. Abel vero luct⁹
interpretatur. Cayn igit interfecit abel. dum posses
sio ⁊ affectio terrenarum lacrimarū irriguū interfi
cit et interrūpit. Figuram huius habemus Geñ.
xxvj. vbi legitur ꝙ omnes puteos quos foderāt ser
ui abrahe obstruxerunt palestini implētes humo.
hoc est omnes puteos deuotionis quos fodiūt ser
ui dei in cordibus eorum inq̄ntum sufficiunt ⁊ pos
sunt. obstruunt maligni spiritus implentes eos hu
mo affectionum terrenarum.

Capitulum LIII

Luctus eni malus quā
druplex est. s. luctus fictus et simulatus.
luctus ꝓ rebus vanis et transitorijs luct⁹
pro amicis mortuis immoderatus. ⁊ luctus dāna
torum ꝓ penis eternis. A De primo loquit pa
ris. in de virtutibus. parte. v. ca. xj. sb autoritate be.
bern. Aliquos inquit lugētes video. si de corde ꝓ
cederent lacrime eoꝝ non tam facile illi vbi solue
rentur in risum. nūc aūt cum abundātius ociosa et
scurilia verba ꝓfluant q̄ prius lacrimas. lacrimas
hmōi de his non arbitror quib⁹ ɔsolatio diuina ꝑ
mittit. quando quidem post illas tam facile ɔsola
tio vilis admittit. De secundo luctu malo loquit
tur bea. greg. sup illud ps. Euntes ibāt et flebant q̄
inquit plorant de rebus transitorijs ⁊ vanis inanit
plorant. ⁊ qui rident de rebus vanis ꝓ malo suo ri
dent. vñ Lu. vj. Ue vobis q̄ nunc rideris q2 lugebi
tis ⁊ flebitis. ȝ risus hic non sumit ꝓ cachinnatiōe
labiorū. sed ꝓ gaudio ⁊ exultatione de ꝓsperitate
mūdana. vt docet bea. aug. in de verbis dñi. sermo.
lxxiij. Et sicut dicit bea. Greg. sup euangelia ome.
ij. Presentia gaudia sequūtur ppetua lamenta. ne
mo em̄ potest hic gaudere cū seculo. ⁊ illic regnare
cū domino. ⁊ ideo merito dicit xp̄s. Luc. vj. Ue vo
bis diuitibus qui habetis consolationē vestram in
terra. De tertio luctu malo loq̄tur crisost. ⁊ ponit
in ca. xiij. q. ij. vbicūq3. Lugere aūt inquit ⁊ deplora
re ⁊ lamentari eos q̄ ab hac vita decedunt ex pusil
lanimitate ɔtingit. hoc autē ex desperatione future
resurrectionis intelligit. vnde apostolus nō simpli
citer ait. Nolumus vos ignorare de dormientibus
vt nō ɔtristemini. sed addit. sicut ceteri qui spem nō
habent. pietatis namq3 affectu ⁊ humilitatis intui
tu mortuos lugere non ꝓhibem⁹. sicut nonnullus
sanctoꝝ in alioꝝ exequijs pias lacrimas impēdisse
legim⁹. hec ibi. Unde ⁊ apostoli lugebant ⁊ flebāt
de morte xp̄i sicut ⁊ vehementissime de eius resur
rectiōe gaudebant. Unde ⁊ de ore isto prophetico
premonuit illos ihesus dicens. Plorabitis ⁊ flebi
tis vos. mūdus aūt gaudebit. vos aūt ɔtristabimi
ni. ȝ tristicia vr̄a vertet in gaudiū. Sȝ hic q̄rit vtrū
apostoli ⁊ discipuli in tristicia ⁊ dolore quam habu
erūt de morte ⁊ passione xp̄i meruerūt vel demeru
erūt. Et primo videtur ꝙ meruerunt. q2. j. ad thi. ij.
dicit Apostolus. Si ɔpatimur ⁊ conregnabim⁹. igi
tur ɔpati de morte ⁊ passione xp̄i erat eis meritori
um. Itē tristicia que ɔuertit in gaudium bona est
et meritoria. ȝ tristicia apostoloꝝ cōuersa est in gau
dium. igit illa fuit bona ⁊ meritoria. Ad oppositū
tñ arguit. quia aut volebant apostoli ꝙ xp̄s more
retur aut non. si non tūc peccabant. vnde Petr⁹ de
hoc erat reprehensus vt patet Math. xvj. vbi legit
ꝙ quando christus ostēdebat discipul' suis ꝙ opor
teret eum ire hierusalem et occidi et tertia die resur
gere. petrus cepit increpare eū di. Absit a te domi
ne non erit tibi hoc. qui conuersus dixit petro Ua
de post me sathana scandalum es mihi. quia nō sa
pis ea que dei sunt. sed ea que sunt hominum. Ex q̄
sequitur ꝙ apostoli dolentes noluerūt christū mo
ri in hoc grauiter peccauerunt ⁊ si volebant ipsum

mori tunc videtur ꝙ de eiꝰ morte non doluerunt
cuius tamen oppositum est ostensum. Item Joh.
xiiij. xp̄s hortatꝭ discipulos vt de morte eiꝰ nō tur-
bentur dicens. Non turbetur cor vestrū neqꝫ formi
det. audistis q2 dixi vobis. vado et venio ad vos. ꝗ
dominus non dehortatur bonū. igitur turbari ⁊ do
lere de morte christi non est bonum. Item Johan.
xiiij. dicꝭ xp̄s discipulis suis. Si diligeretis me gau-
deretis vtiqꝫ. Igitur gaudendū erat de passione chri
sti. sed qui tristatur. vnde gaudendū est inordinate
tristatur ⁊ culpabiliter turbatur. igitur si tristaban
tur de eiꝰ morte videtur ꝙ in hoc peccauerunt. hinc
dicitur ꝙ circa tristiciam duo sunt consideranda. s.
qualis sit ex parte originis. ⁊ qualis sit ex parte mo
di. Ex parte originis tristicia ortuz habet ex dilecti
one. ⁊ quedam tristicia oritur ex dilectiōe voluptu
osa et carnali. vt gulosus tristatꝭ de amissione boni
morselli. ⁊ quedam tristicia oritꝭ ex dilectione natu
rali. vt aīa tristatur in sepatione a corpore. aut ma
ter in morte filij. Et quedam v̄o tristicia oritur ex di
lectiōe sociali. sicut tristatur amicus qñ sepatur ab
amico cuius societas sibi placet. Et quedā tristicia
oritur ex dilectione spirituali. vt quando quis dili-
git ex charitate ⁊ ꝯpatitꝭ patienti. prima tristicia est
culpabilis. scd̄a ⁊ tertia tolerabilis. sed quarta lau-
dabilis. Intelligendū est etiam ꝙ apostoli duplici
ter diligebant deum. s. amore sociali quo diligit ali
quis socium quia nō vult ab eo separi. ⁊ amore spi-
rituali quo diligit aliquis aliquem ꝓpter v̄tutem et
sanctitatez. Ex quibus patet ꝙ in discipulis chri
sti fuit quedam tristicia laudabilis qua compatie-
bantur xp̄o. ⁊ quedam supportabilis vel tolerabilꝭ
qua nolebant separi a christo. A parte modi tristan
di intelligendum ꝙ modus habendus est in tristi-
cia. vnde dicit apostolus. j. ad thessalꝭ. iiij cap. Non
ꝯtristemini sicut ⁊ ceteri qui spem nō habēt. Vñ
debet tristicia temperari cū gaudio ⁊ inquanto de-
bitum modum lugendi excesserunt apostoli repre-
hensibiles erāt. quia intanto lugebant ꝙ nullo mo
do gaudebant. Et ideo quantū ad hunc modum. s.
immoderantiam amouendū hortabatur dominus
vt non tristarentꝭ. sed vt gauderent. Unde crisosto.
Magna est tristicia tyranni ⁊ multa nobis virilita
te opus est vt resistamꝰ huic passioni ⁊ quod vtile ē
testificantes. quod vero superfluum dimittamus.
Ideo laudabiles erant apostoli in tristicia sed vitu
perabiles in modo tristandi. Hec cōsidarans bea.
Aug. primo de visitatione infirmorum deplorans
mortem nepotis sui. non consolatorias inquit ef-
fundere lacrimas effeminatum est. porro nullas
gaudere cum gaudentibus ⁊ flere cum flentibꝰ in-
beamur ⁊ in obedientia ⁊ inhumanitas est. ⁊ lacri-
matus est ih̄s. plorabo iquit mi nepos dulcissime
ne sim in obediens ⁊ inhumanus. siue nō imitator
domini mei ihesu. temperabo quoqꝫ a lacrimis ne
nimis videar effeminatus. Tu quoqꝫ viam vniuer
se carnis nepos amantissime ingredi festinas q̊ vi-
surus es parentes tuos patriarchas sanctos omni-
um et summam beatitudinez. Ad tanti igitur itine
ris ne deficias in via subsidium grande viaticū est
necessarium. hec ille. Ex quibus patet ꝙ luctus pi
us ⁊ ordinatus pro morte amici non prohibetur. ꝗ
solum luctus inordinatꝰ ⁊ incōsolabilis qui sim-
pliciter malus est ⁊ inutilis. quia mortuo non pro-
dest. ⁊ lugenti multū nocet. Et ideo vt dicit beatus
august. vbi prius. Fuerūt quidam philosophi qui
in ortu puerorum lugebant ⁊ in eorundem morte
gaudebant. In hoc significantes ꝙ homo ad labo-
rem nascitur ⁊ ad quietem moritur. Sanctus etiā
dauid de ortu filij sui quem de bersabea susceperat in
tantum est contristatus ꝙ dum puer adhuc viue-
ret lugens ⁊ incenatus maneret. mortuo autez par
uulo ⁊ gauderet ⁊ cenaret. O mors desiderabilis. o
mors omnium maloꝝ presentium finis. o mors la
boris clausula. ⁊ quietis principium quis excogita
re queat tuarum beatitudinum vtilitates. Naz ma
le mori bonoꝝ christianoꝝ non est. bene autē mori
cum christo est viuere. ⁊ quis ipsius beneficia suffi-
cienter expediat que hominem christo ꝯglutinant.
quoniam vt dictum est finis malorum est nutrix ⁊
initium secure felicitatis eterne. hec augu. Et id̄o vi
am vniuerse carnis festinātibus ingredi hec essent
a sacerdotibus declaranda. Unde Eccl. xxxviij. In
requie mortui requiescere fac memoriam eius. ⁊ ꝯso
lare illum in exitu spiritꝰ sui. B De quarto eñ
luctu malo. s. de luctu damnatoꝝ ꝓ pena eterne dā
nationis loq̇tur xp̄s Math. xiij. In consūmatione
seculi exibunt angeli ⁊ sepabunt malos de medio
iustorum et mittunt eos in caminuz ignis. ibi erit
fletus ⁊ stridor dentium. Super quo parisꝭ. in de v̄
tutibus parte. iiij. ca. v. Ibi inquit plorabunt dam-
nati quando lacrime erunt inutiles. ⁊ si non plora-
rent damnati nisi lacrimam vnam corporalez singu
lis diebus quibus erūt in inferno. tamen plus plo
rarent q̄ꝫ sit tota aqua in mari. quia om̄es gutte ma
ris solum sunt finite. ⁊ potest deus veraciter dicere
tot sunt et non plures. damnati vero sine fine erunt
in inferno. hec ille. Et ideo qui voluerit hunc luctū
pessimum euitare. studeat luctu ⁊ lacrimis studio-
se ⁊ fructuose compūctionis in presenti a peccatis
se festinanter mūdare. Et sicut puer cadens in volu
tabro non cessat lacrimari quousqꝫ veniat ad matrē
vel nutricem ⁊ mūdatus fuerit. sic certe q̊ ceciderit
in volutabro peccati currere debet cuz lacrimis ad
matrem ecclesiam. vt per veram penitentiam a sua
immūdicia spūali mundetꝭ. Vnde figuram huius
habemus Johan. v. vbi legitꝭ ꝙ circa quandam pi-
scinam ad cuiꝰ ingressum erant quinqꝫ porticꝰ in q̄
bus iacebant multi infirmi expectantes aduentuz
angeli domini qui mouerat aquaz. ⁊ qua mota sta
tim sanabatꝭ vnus. s. primꝰ intrans aquam post aq̄
motionem. Spūaliter per hanc piscinam potest in
telligi perfecta penitentia in qua deberet q̇libet pec
cator se lauare a turpitudine vicioꝝ. Quinqꝫ porti-
cus huiꝰ piscine sunt quinqꝫ q̄ mouerent hominez
piscinam penitentie festinanter intrare. Primū est
periculum qd̄ consistit in dilatione penitentie. Se
cundū est pronitas diuine misericordie. Tertiū est
terribilitas diei iudicij. Quartum est horribilitas
penarum inferni. Et quintum immensitas gaudij
eterni. De primo eñ dicitꝭ Eccles. v. Ne tardas con
uerti ad dominum. ⁊ ne differas de die in diem. su-
bito eñ veniet ira eius ⁊ in tp̄e vindicte disperdet te
De secundo dicitur Lu. xv. Gaudium supple ma-

ius erit in celo super vno peccatore penitentiā agē te q̄ȝ super nonagintanouem iustis q̄ non indigent penitentia. De tertio bea. aug. O inquit q̄ȝ anguste erūt vndiq̄ȝ reprebor vie. superiꝰ erit iustus iudex iratus. inferius horrenduȝ chaos inferni patens. a dextris accusantia peccata. ⁊ a sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia. intus cōscia mordens. foras mundus ardens. peccator sic reprehensus quo effugiat. latere erit impossibile. apparere intolerabile. Et ideo merito tūc prout dicitur Apoc. ix. Querent homines mortem ⁊ non inuenient. desiderabūt mori ⁊ mors fugiet ab eis. De quarto dicitur Eccl. xi. Si annis multis vixerit homo et in omnibus his letus fuerit. meminisse tamē debet tenebrosi temporis ⁊ dieruȝ multorum. De quinto em̄ dicitur. j. ad Cor. ij. ꝙ oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibꝰ se. Vel aliter. quinq̄ȝ porticus piscine predicte sunt quinq̄ȝ que mistice intelligūtur Gen̄. xvj. vbi legit̄ ꝙ fugiente agar a facie saray inuenit eam angelus domini errantem in solitudine dixitq̄ȝ ad illam. agar ancilla saray vnde venis et q̄ vadis.. reuertere ad dominaȝ tuam ⁊ humilia te sub manibꝰ eius. In quibꝰ verbis angelꝰ iste subtiliter tangit quinq̄ȝ. que vnumquemq̄ȝ hominem peccatorem mouerent ad humiliationem penitentie accelerare. Primū est instabilitas huiꝰ terrene mansiōis. qd̄ intelligitur in hoc verbo agar. qd̄ aduena interpretat̄. ⁊ quid est homo in vita ista. nisi aduena i terra aliena. iuxta illud ps. Aduena ego sum apud te ⁊ peregrinus sicut om̄es patres mei Et sicut peregrinꝰ securam mansionem aut stabilem non habet in terra sue peregrinationis. sic nec nos in presenti vita. dicente apostolo. Non habemꝰ hic manenteȝ ciuitatē. sed futuram inquiramꝰ. ad Hebre. xiij. Sumus igitur in presenti vita peregrini. sȝ qd̄ grauius est. incerti sumꝰ q̄ȝdiu durabit ista peregrinatio. Et ideo apostolus volens nos securos ⁊ paratos esse. obsecro inquit vos tanq̄ȝ aduenas ⁊ peregrinos abstinere vos a carnalibus desiderijs q̄ militant aduersus animam. j. Petri. ij. Secundo tangit vilem nostre seruitutis conditionem cū subiungit ancilla. vnde ancilla seruitutem designat. ⁊ certe in vita presenti omnes in seruitute viuimus. naȝ vt dicit Apostolꝰ. ij. Petri. ij. ca. A quo quis superatus est eius seruus est. sed in hac vita omnes ab inimicis nostris spūalibꝰ per peccatuȝ superamur. Vn̄ apostolꝰ. j. Joh. x. Si dixerimꝰ q̄m peccatū nō habemus nosmetipos seducimꝰ ⁊ veritas in nob nō est. Et sicut dicit xp̄s Johan. viij. Omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Tertio tangit p̄sentis vite continuam tribulationem. cum dicit saray. vnde saray angustia mea interpretat̄. ⁊ certe in hac vita ꝯtinue sumꝰ in angustia. Vn̄ aug. in d̄ specu. hu. miserie. Tribulatio inquit magna est ad quam nascitur homo prima em̄ vox eius indicat infirmitatem. nascit̄ infans ⁊ statim plorat. nondum loquitur ⁊ tamen sue calamitatis ꝓpheta existit. sue enim lacrime testes sūt future miserie. s. in labore. timore et dolore se futuꝝ mox incipit esurire ⁊ sitire. hic forte cecus vel mutꝰ leprosus vel paraliticus vel alio morbo grauatꝰ infirmꝰ efficit̄. Et licet iuste vixerit et sanus fuerit. certe tm̄ in medijs positus temptationibus seculi semp cum labore timebit. Sunt em̄ homini duo tortores vite non simul torquentes. sȝ cruciatu alternātes. horum nomia sunt dolor et timor nam quando tibi bene est times. quando vo male est doles. ecce que pateris homo i miseria ista. hec ille. Quarto tangit ingressum in hunc mūdum lamentabilem. cum dicit. vnde venis. ac si diceret. considera ingressuȝ huiꝰ vite ⁊ videbis qr pauper es ⁊ vilis ⁊ plenus dolore. Vn̄ Job. j. Nudꝰ egressus sum d̄ vtero matris mee ⁊ nudus reuertar illic Item apoca. iij. dicis quia diues sum et locupletꝰ et nullius egeo. ⁊ nescis quia tu miser ⁊ miserabilis et cecus ⁊ nudus ⁊ pauper. Quinto tangit hominis egressum terribilem. cum subdit. quo vadis. q̄si diceret. ꝯsidera ꝙ directe tendis ad mortem. vnde Aug. Tempꝰ inquit presentis vite nihil aliud est q̄ȝ cursus ad mortem. In quo em̄ cursu nemo paululū stare vel tarde transire ꝑmittitur. naȝ velis nolis quotidie pergis illuc plenam dietam. ⁊ terribilis ē impijs locus iste. vn̄ Eccl. xlj. ca. O mors q̄ȝ amara est memoria tua homini iniusto. De isto nr̄o egressu terribili vide supra capi. xlviij. huius quarte partis. vbi agitur de causis humilitatis q̄ in nobismetipsis reperiunt̄. His enim consideratis attende q̄d subditur. Reuertere inquit angelus ad dominā tuam. id est ad rectam rationem. a cuiꝰ discretione siue discreto mandato inobedienter recessisti per peccatum. ⁊ humiliare sub manibus eius. i. sub manibus discrete operationis ⁊ iudicij rationis humilit̄ ingredere per predictas quinq̄ȝ porticus piscinam fructuosam penitentie. Aqua em̄ huius piscine est aqua vere contritionis. quam aquam mouet angelus domini. quando peccator per inspirationeȝ spiritussancti mouetur ad perfectam ꝓ peccatis cōtritionem. veram confessionē ⁊ debitam satisfactionē In hac em̄ aqua deberet peccator se perfecte lauare. ⁊ indubitabiliter sanaret̄ ab omni grauamie spirituali. In cuius rei figura legitur. iiij. Regū. v. ca. ꝙ naaman leprosus s̄m consiliuȝ helisei lauit se septies in flumine iordanis et mundatus est a lepra sua. Spūaliter naaman interpretatur commotio. ⁊ signat peccatorem lepra peccati percussum. qui tm̄ commouetur per heliseum. i. per spūm sanctuȝ ad se mundandum a lepra peccati. ꝙ si voluerit facere debet se septies lauare in iordane. i. aqua penitentiali. a septeȝ peccatis mortalibus. ⁊ sic mundabitur. vnde Ezech. xxxvj. ca. Effundam super vos aquaȝ mundam et mundabimini ab omnibꝰ inquinamētis vestris. In confirmationem huius legit̄ Lu. vij de maria magdalena que inventū se peccando fedauit ꝙ nomē suum ꝓprium perdidit ⁊ mulier peccatrix vocabat̄. postea tamē cooperante in ea gratia spūssancti perfecte penituit. ⁊ ad fontem misericordie vt lauaretur cucurrit. ⁊ tantus fuit eius dolor ⁊ pudor in animo ꝓ peccatis ꝙ de pudore exteriori coram populo non curauit. sed venit ⁊ stetit retro iuxta pedes ihesu quasi indignam reputās se ante faciem eius apparere. et lacrimis suis rigauit pedes ihesu. ⁊ capillis suis tersit. ⁊ osculabat̄ pedes ihesu et vngento vngebat. ⁊ ideo deus qui nō vult mortē peccatoris sed magis vt conuertat̄ ⁊ viuat. Ezech.

xviij. sibi oia peccata sua dimisit. ⁊ sic pꝫ Math. xvj. ⁊ Lu. viij. eiecit de illa septeꝫ demonia. per que significant septem peccata mortalia. de quibꝰ illaꝫ perfecte mundauit. ¶ Predicta em̄ aqua lacrimarum bene figurari potest per mare rubrum. qꝛ sicut in mari rubro pharao cuꝫ toto exercitu eius sb̄mersus est. vt patet Exod. xiiij. sic ille crudelissimꝰ pharao infernalis dyabolus spūaliter submergitur in amara aqua lacrimarum cum toto exercitu suo viciorꝝ. Unde ps. Contribulasti capita draconū in aquis. Spūaliter dracones demones dicūtur. quoruꝫ capita sunt capitalia vicia que in aqua lacrimarum totaliter cōtribulant. Hanc igit aquam fugit dyabolus sicut canis aquam calidam de coquina. Ista em̄ aqua animam humanā eleuat ad celestia contemplanda. In cuius rei figura legit Gen. vij. ꝙ multiplicate sunt aque ⁊ eleuauerunt archam in sublime a terra. Spūaliter aque diluuij multiplicātur cum anime dolor multiplicatur. Et sic eleuant archam mentis in sublime ꝯtemplationis. quia sic dicit beatus grego. cū anima in fletu afficitur. gaudet se taliter affici. quia afflictione sua se ad alta cōspicit eleuari ⁊ consolationem a deo recipere. vnde ps. Scd̄m multitudinem dolorū consolatiões tue letificauerunt animam meam. Unde sicut diuitibus qui habent consolationem suam in mundo cōminatur ve damnationis a christo dicente in euangelio Lu. vj. ca. Ue diuitibus qui habetis consolationem vestram in terra. i. hic extra locum debituꝫ quia in hac valle lacrimaꝝ. ita ipe suis electis hic lugentibus qui passionum suaꝝ extiterunt socij consolationem pollicetur. Unde ysa. vlt. ca. Quomodo si cui blandiatur mater ita consolabor vos.

Pro quo attendendū ꝙ materna ꝯsolatio erga suum paruulū flentem puerū duobus modis fieri ꝯsueuit. Primo si querat mater a paruulo ꝓuocato quare fleat eo ipse amplius ꝓuocat ad fletum sed nihilominꝰ illa matris questio consolatoria est eidem Secundo modo consolatur mater puerum ipm in sinu suo collocando. lacrimas abstergendo et puerū suum deosculando. Eodem modo dominus in pn̄ti qꝛ causam fletus a vere penitente requirit. qm̄ ipm peccate sua ꝓpria in hoc exilij incolatu et cetera que fletum educere possunt facit ꝑfecte cognoscere vnde ⁊ tali modo a flente magdalena causam sui fletus quesiuit dicēs. Mulier quid ploras Johan. xx. vt ipa ex questione ꝯsiderans sua peccata ⁊ cetera que fletus causa sunt inductiua amplꝰ erūpent in fructuosum lamentuꝫ Sic christus in p̄senti suos lugentes consolat electos. sm̄ ꝙ seipso loquens aug. dicebat. Fluebant inquit lacrime ⁊ bene erat mihi cū eis. Fluebant igit lacrime ad interrogationem illius matris tenerrime diligentis que in lecto crucis te specialiter pepit. cuius interrogatio est peccati ⁊ exilij tui cognitio. Unde bene sit tibi cū eisdem ⁊ vere bene. Nam sicut dicit be. greg. anima luctu suo pascitur. ⁊ eo amplius sue refectōnis pabulū recipit q̊ abundātius emanat per lacrimas vis doloris Unde luctu suo pascebat ꝓpheta qui dicebat. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte Uere o penitens bene tibi cū lacrimis. sic infirmo bene est cum sudore salubri. nā sicut sudor creticus siue terminatiuus signū est infirmo sue sanitatis. Sic vt dicit bea. grego. argumentū est salutis vis doloris. Nam vt dicit bea. augu. li. xx. de ciui. Quanto est quisqꝫ sanctior ⁊ desiderijs sanctis plenior. tanto sit eius fletus in orādo vberior. hic est sudor in quo pane tuo te vesci oportet. sentētia dictāte diuina Gen. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Sudor em̄ vultꝰ interioris dolor est cordis In hoc sudore oꝑtet te vesci pane tuo. videlicet pane illo q̄ de celo descendit. et q̄ tibi ministrat sb̄ sanctissimo sacramento altaris. Tūc igit in sudore vultus tui panem tuū comedis quando corde cōpuncto altaris sacramentū humiliter recipis. vt possis vere dicere cum beato iob Job. iij. Anteqꝫ comedo suspiro. qꝛ q̄ per lamenta penitentie se non humiliat. salubriter cibū sacramentaleꝫ non gustat. ⁊ hoc pertinet ad consolationen quam inducunt lacrime in presenti. Sed cū dominꝰ suos electos in sinu quietis eterne colliget. ⁊ qn̄ omnem lacrimam ab oculis eoꝝ absterget. qn̄ sine medio veritatem suam intellectui. ⁊ bonitatem affectui perfecte osculo inseperabili imprimet. Tūc penitus silebunt a fletu. qꝛ non erit amplius neqꝫ luctus neqꝫ clamor. sed nec vllus dolor. Apoca. xxj. Sed tunc deus letificabit eos in gaudio cū vultu suo qm̄ regē in suo decore videbūt sicut dr̄ Ysa. xxxiij. ⁊ tūc em̄ eos ꝓprio ministerio honorabit qn̄ transiēs ministrabit eis. Lu. xij. Et h̄ ministratio nihil aliō est nisi diuini faciei in q̄ summe sun delicie ostensio. Ad hanc em̄ duplicem consolationem lugentibus ꝯferendam christꝰ se missum testat dicens per ꝓphetam Ysa. lxj. ad euangelizandum pauperibus me misit vt consolarer omnes lugentes ⁊ ponerem consolationem lugentibꝰ syon. Qō enim dicit primo vt consolarer lugentes refertur ad primū consolationis modū quem facit dn̄s in presenti ⁊ qō vero subiungit. vt ponerem consolationem lugentibꝰ syon. refert ad scd̄m ꝯsolatiōis modum q̄ erit in futuro. ⁊ hoc sufficienter innuit ꝑ nomē positionis cū dicit. ponerem. positio em̄ eiꝰ stabilitatem future consolationis designat. Et nota ꝙ non q̄buscūqꝫ lugentibꝰ. sed lugentibꝰ syon cōsolatio promittit. ad innuendū ꝙ excluso predicto quadruplici luctu malo solum prenominato triplici luctu bono consolatio debeat. Unde per syon q̄ specula siue speculatio interpretat tam ecclesia militans q̄ꝫ etiā ecclesia triumphans designatur Lugentes igit syon. i. ecclesie militantis sūt q̄ peccata sua ꝓpria ac etiam peccata ⁊ afflictione ꝓximoꝝ q̄ sunt filij militantis ecclesie deplorant. lugentes etiam syon. i. ecclesie triūphantis sunt. qui summa deuotione dilationem habitationis celestis. ⁊ absentiam sponsi q̄ ad sensualem dulcedinē deplorant sed non sunt lugentes syon. sed potius babilonis. i. cōfusionis q̄ predicto quadruplici luctu malo lugēt cuiusmodi sunt hypocrite. q̄ luctū foris ostendunt quē intus in corde nō habent. ac etiā q̄ inutiliter penā deplorant quaꝫ ꝓ peccatis patient eternam Ac etiam lugentes babilonis sunt q̄ potius deflent dāna rerū tpaliū ⁊ mortē corruptibiliū corpoꝝ q̄ꝫ mortem imortalium aiarum. Un̄ aug. Plangis inquit mortuū. magis plange viuū. aut nō sunt in te viscera miserationis vt plangas corpꝰ a q̄ recessit anima

et nō plangas animā a qua recessit deus. Caue igit ne lacrime tue ad terram defluent ꝑ damno tpali um deflendo. qꝛ lacrime hmōi puluerem vanitatis ɔtrahunt ꝛ ideo tam lutose efficiunt ac etiam a taȝ imo loco originem trahūt ꝙ nō pñt in altum ascendere. Pro quo notandū ꝙ natura aque est ascendere vsqꝫ ad sue originis altitudinem precise et non altius. si artificioso ɔductu ducat. Sic spūalit aqua lacrimarū ꝑ terrenis non ascendit. qꝛ de imo oritur. sed lacrime que de celo trahunt originem vsqꝫ ad celū ascendūt. vnde Ecci. xxxvj. Nonne lacrime vidue ad maxillā descendūt. ꝛ exclamatio earū vsqꝫ ad deducendū eas a maxilla ascendunt vsqꝫ ad celum. A celo igit et non a terra lacrime tue trahāt originem. ꝛ sic iterum ad celum ascendūt. ꝛ tanqꝫ pro curatrices cām tuam coram iudice illo expediant. qui nihil consueuit fructuosis lacrimis denegare. presertim cum ipsemet dicat in euāgelio. Beati qui lugent. qm̄ ipsi ɔsolabunt Vnde lacrime fructuose tam dulces. taȝ placabiles sunt deo. ꝙ si forte cōtra te aliqua fuerit lata sententia ipsa lacrima facit eam tanqꝫ irritam reuocari. sicut ptȝ. iiij. Reg. xx. ꝛ Ysa. xxviij. de rege ezechia. cui cuȝ ab ysaia tanqꝫ a iudice delegato quasi a latere principis descendente diceretur. Morieris tu et nō viues. eius lacrima statim ascendens ad regē celestē fecit eius sniam reuocari. ita vt diceret sibi dñs. vidi lacrimā tuam. et ecce adijciam sup dies tuos quindecim annos. Ex qbus patet qualiter ipsemet deus consolatur suos electos in hac vita fructuose lugentes ꝛ tribulationem patienter sustinentes. et etiam in futuro consolabit eos consolatione eterna Et cū vt dicit beat⁹ Greg. omnis christi actio nostra est instructio. pȝ ꝙ in isto dedit nobis exemplū ɔsimiliter inqꝫtum sufficimus lugentib⁹ ꝛ etiam desolatis ɔsolationem ꝑbere. vñ Aposto. ij. Cor. j. Benedictus inquit de⁹ ꝛ pater domini nostri ihu xp̄i pater miar. ꝛ deus totius cōsolationis qui consolat nos in omni tribulatione nostra vt possimus ꝛ ipsi ɔsalari eos q̄ in omni pressura sunt ꝑ exhortationem qua exhortamur et ipsi a domino. Quod cōsiderans bea. Jero. in epistola ad nepocianum sic scribit. Omniū inquit cristianor domas quasi ꝓprias amare debem⁹ ꝛ cōsolatores nostros in merorībus suis potius qꝫ cōuiuas in ꝓsperis nouerint flere cum flentib⁹. hec ille. Scdm̄ hanc doctrinam istud septimū opus misericordie pfectissime adimpleuit ille vir sanct⁹ thobias. de quo legit Thobie. j. ꝙ cū esset in captiuitate cum vniuerso genere tribus sue sub sennacherib rege assyrior quotidie pergebat ꝑ omnē cognationē suam. ꝛ ɔsolabat eos. diuidebatqꝫ vnicuiqꝫ ꝓut poterat de facultatib⁹ suis.

Capitulum LIIII

De tercio fonte supradicto. s. de fonte opis manant septē riuuli. s. septem opa miscōie corporalis. de qbus in illo strictissimo examie in die vltimo ante tribunal ihu xp̄i. optet nos omnino reddere rōnem. Et pro quor sufficienti cōpletiōe iusti diuinā accipient benedictionē ꝛ ꝓ remuneratiōe gaudiū sempiternuȝ. Reprobi ꝓ eor negligenti omissione. diuinā accipient maledictionē. ꝛ ad supplicīū ꝓijcient eternū vt ptȝ Math. xxv. vbi sic scribit. Cum autē venerit filius homis in maiestate sua ꝛ omnes angeli cū eo tūc sedebit sup sedem maiestatis sue. ꝛ ɔgregabunt ante eum omes gentes. ꝛ sepabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hedis. ꝛ statuet oues q̄dem a dextris suis. hedos aūt a sinistris. Tūc ipse rex dicet his q̄ a dextris erūt. Venite benedicti patris mei. possidete paratū vobis regnū a ɔstitutione mūdi. Esuriui ꝛ dedistis mihi manducare. ecce primū opus mie corpalis. Sitiui ꝛ dedistis mihi bibere. ecce secundū opus mie corporalis Hospes eram ꝛ collegistis me. ecce tertiū opus misericordie. nud⁹ eram ꝛ cooperuistis me. ecce quartuȝ opus misericordie corpalis. Infirmus eram ꝛ visitastis me. ecce quintū opus misericordie corporalis. In carcere eram ꝛ venistis ad me. ecce sextum opus misericordie corporalis. tūc respondebūt ei iusti. dicētes domino. Quando vidim⁹ te esurientem ꝛ pauim⁹ te. sitientem ꝛ dedimus tibi potum. quando aūt vidimus te hospitem ꝛ collegim⁹ te. Aut etiaȝ nudū et cooperuim⁹ te. aut quando vidimus te infirmū aut etiam in carcere venimus ad te. Et respondēs rex ipse dicet illis. Amē dico vobis qꝫdiu vni ex fratribus meis minimis fecistis mihi fecistis. Tūc dicet rex his qui a sinistris erūt. Discedite a me maledicti in ignem eternū qui paratus est dyabolo ꝛ angelis eius. Esuriui ꝛ nō dedistis mihi manducare. sitiui ꝛ non dedistis mihi bibere. Hospes eraȝ ꝛ nō collegistis me. nudus eram ꝛ etiam non operuistis me. infirmus eram ꝛ non visitastis me. ꝛ in carcere eram. ꝛ etiam non venistis ad me. Tūc vero respōdebūt ei ꝛ ipsi dicentes Domine quādo te vidim⁹ esurientem aut sitientem aut hospidem aut nuduȝ aut infirmū aut in carcere. ꝛ non ministrauim⁹ tibi Tunc respondebit illis dicens. Amen dico vobis qꝫdiu nō fecistis vni de minorib⁹ his. s. paupib⁹ meis membris nec mihi fecistis. ecce tantus est amor dei omnipotētis ad paupes fideles. ꝙ sibi reputat fieri quicquid eis agat siue bonū siue malū. et ibūt hi. scilicet reprobi in supplicium eternum. iusti aūt in vitam eternam.

Capitulum LV

Primum opus misericordie corporalis est dare esurientib⁹ ꝛ indigentibus mādncare. vñ Deut. xv. Precipio tibi vt aperias manus tuas fratri tuo egeno et pauperi. Item Lu. iij. dicit. Qui habet escas det non habenti. Item Thobie. iiij. dr̄. Panem tuum cum esurientibus ꝛ egenis comede ꝛc.

Capitulum LVI

Secundum opus misericordie corporalis est sitientes potare. de quo dicit xp̄s Math. x. Quicūqꝫ potum dederit vni ex minimis meis istis calicē aque frigide tantū in noīe discipuli. amē dico vobis non perdet mercedeȝ suam. A Ad ista eñ opa miscōie corpalis adimplenda triplici medio incitamur. Primo scripturar admonitione. Secundo sanctor patrū exemplatione. Tertio mercedis maxie

ꝓmissione. Primo incitamur ea adimplere scri
pturaꝝ admonitione. Vnd̄ ad Ro.xij. Si esurierit
inimicus tuus ciba illū si sitit potū da illi. hoc autē
faciens carbones ignis congeres super caput eius
id est exemplo charitatis maliciā suam deprimen-
tia ostendes. Quod ꝯsiderans q̄dam deuotus here
mita. de q̄ legit̄ in vitaspa. ꝙ cum frequenter ꝑcipe
ret latrones eius panes quibus alaret̄ auferre p̄ce-
pit duobus draconibus vt custodirent ostiū cellule
sue quos deus omnipotens precepto serui sui fecit
obedire. ⁊ cū predicti latrones modo consueto ad
ostium cellule sue venerūt. ⁊ viderunt dracones ⁊ p̄
timore corruerunt in terram. quos cū inueniret he
remita semimortuos pretimore iacentes duxit eos
in cellulā suā ⁊ parauit eis mensam ⁊ ꝯfortauit eos
qui videntes eius benignitatem in corde cōpuncti
sunt ⁊ de sua nequicia erubescentes pniam egerūt.
⁊ ab eoꝝ peruersitate atq̄ nequitia ꝯuersi viri perfe
ctissimi sunt effecti. Item ad p̄dicta opa mie adim-
plenda incitat nos scriptura ysa.lviij.di. Frāge esu
rienti panē tuū. vbi per panē intelligit̄ om̄e illd̄ qd̄
est necessariū ad ꝯseruationē vite corꝑalis. iuxta il-
lud Eccl̄i.xxxiiij. Panis egentiū vita paꝑis est. qui
defraudat eū homo sanguinis est. Qui v̄o aufert in
sudore panē quasi q̄ occidit proximū. Sꝫ certe pau
peres defraudāt om̄es diuites huiꝰ mūdi q̄ paupe-
ribꝰ indigentibꝰ elemosynā negāt quā eis tanq̄ de
bitū soluere obligant̄. Vn̄ etiam parif̄. in de vicijs
parte.ij. sub autoritate bea. bern̄. Noli inquit puta-
re gratuitū qd̄ pauperi impendis. velis nolis debi-
tor es. In cuius ꝯfirmationeꝫ di. Eccl̄i.iiij. Declina
pauperi sine tristicia aurem tuā ⁊ redde debitū tuū
Naꝫ vt dicit bea. ambro. et ponit̄ in cano. di.xlvij.
sicut hij. Non est inquit minꝰ criminis ab habenti
bus tollere q̄ cū posses ⁊ abundes indigentibꝰ de-
negare. hec ille. Unde idē dicit. Deus qui precipit
aliena non rapere. precipit diuitibꝰ indigētibꝰ pau
peribꝰ dare dicens. Precipio tibi vt aperias manꝰ
tuas fratri tuo egeno ⁊ paupi. Et id̄o ſm ꝯsiliū spūs-
sancti. Non dimittas eū vacuū. Et vt dicit̄ Thob.
iiij. Noli auertere faciem tuam ab vllo paupere ita
enim fiet vt nec a te auertatur facies dn̄i. Naꝫ sicut
dicitur Prouer.xxj. Qui obturat aurē suam ad cla
morem pauperū clamabit ipse ⁊ nō exaudietur.

Exemplū huius habemꝰ Lu.xvj. de diuite epu-
lone ⁊c. sicut supra ca.xxij. huius ser. in principio vs
q̄ ibi. Dum tempus habemꝰ operemur bonum.

B Secundo ad predicta duo opa miſcd̄ie cor-
poralis adimplenda incitamur sanctoꝝ patrū ex-
emplatione Et primo exemplo patris ⁊ dn̄i nostri
ihesu xp̄i. cuiꝰ om̄is actio nostra est instructio De
quo etiam Math.viij. vbi legit̄ ꝙ cum turba mul-
ta erat cum illo. nec haberent quod manducarent.
conuocatis discipulis suis ait illis. Misereor super
turbam. quia ecce iam triduo sustinent me nec ha-
bent quod manducēt. et si dimisero eos ieiunos in
domum suam deficient in via. quidam enim ex eis
de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli
eius. Vnde istos poterit quis saturare panibus in
solitudine. ⁊ interrogabat eos ihesus. Quot panes
habetis. qui dixerūt. septem domine. ⁊ precepit tur
be discumbere super terram. ⁊ accipiens septem pa
nes gratias agens fregit ⁊ dedit discipulis suis vt
apponerent. ⁊ apposuerūt turbe ⁊ habebāt piscicu
los paucos ⁊ ipsos benedixit. ⁊ iussit apponi. ⁊ mā
ducauerunt ⁊ saturati sunt. ⁊ sustulerūt de fragmē
tis qd̄ superat septē sportas. Erant aūt qui mādu
cauerant quasi quattuor milia. Iteꝫ Johannis.vj.
legitur ꝙ de quinq̄ panibus ⁊ duobus piscibꝰ sua
gratia multiplicatis satiauit quinq̄ milia hoim̄. ⁊
de fragmentis relictis impleuerunt discipuli eius
duodecim cophinos. Vbi notabiliter ꝯsiderādū
est ꝙ paucos panes ⁊ pisciculos paucos quos di-
scipuli xp̄i ad preceptū magistri sui pauperibꝰ mi
nistrauerunt. deus sua gratia intantū multiplica-
uit. ꝙ pauperibꝰ famelicis saturat̄ ipsi longe plu
ra receperūt q̄ pauperibꝰ ministrauerūt. Naꝫ vbi
dederunt septē paruos panes ⁊ paucos pisciculos
receperunt septē magnas sportas panibus ⁊ pisci
bus repletas ⁊ vbi dederunt panes quinq̄ ⁊ duos
pisces receperūt duodecim caphinos vsq̄ ad sum
mū repletos. Et ideo merito dicit̄ Eccl̄i.xxxv. Da
altissimo ſm donatū eius. quoniā retribuens est ⁊
septies tantum reddet tibi. Item ad predicta ope-
ra misericordie adimplēda incitamur exēplo tho-
bie. de quo legit̄ Thobie.j. ꝙ de facultatibus suis
esuriētes alebat. Itē etiam de sancto Job dicente
de seip̄o Job.xxxj. Si comedi buccellā solus. ⁊ nō
comedit ex ea pusillus humerus meus a iūctura
sua cadat ⁊ brachiū meū cū ossibus meis ꝯteretur.
Itē legit̄ etiā.iiij. Reg.vj. ꝙ cū rex israel vidit nun-
cios missos a rege syrie ad capiendū helizeum. ait
rex ad helizeū. nunq̄d ꝑcutiaꝫ eos pater mi. Et ait
helizeus. nō ꝑcuties eos. ſꝫ pone panē ⁊ aquā corā
eis. vt comedāt ⁊ bibant ⁊ vadant ad dn̄m suū. Itē
Judicuꝫ.vj. legit̄ ꝙ gedeon cōpatiēs socijs suis in
itinere fatigatis petiuit panes ꝓ eis. Itē legitur ꝙ
cum iezabel crudeliter ꝑsecutus est ⁊ occidit ꝓphe-
tas dn̄i abdias dispēsator domus regis achab ab-
scondit centū ex eis in spelūcis ⁊ pauit eos diebus
multis. vt ptꝫ.iij. Regū.xviij. Tertio ad p̄dicta
duo opa miſcd̄ie adimplēda incitamur mercedis
ꝓmissione. vnde Matth.x. dicit̄. Quicunq̄ potū
dederit vni ex minimis meis istis calicē aque frigi
de tm̄ in noie discipuli mei. amen dico vobis non
ꝑdet mercedē suā. Pro q̄ notandū est ꝙ elemo-
syna corꝑalis q̄ consistit in septeꝫ operibꝰ miſcd̄ie
corꝑalis septē bona ꝯfert homini specialit̄ ꝓ mer
cede. Primo bona temporalia multiplicat. vnde
Prouer.xj. Alij diuidūt ꝓpria ⁊ ditiores fiunt. alij
rapiunt nō sua ⁊ semꝑ in egestate sunt. Item Eccl̄i
.xxxv. Da altissimo ſm donatū eius. qm̄ retribuēs
est ⁊ septies tantum reddet tibi. Item Prouerb.
.xxviij. Qui dat pauperi non indigebit. q̄ despicit
deprecantē sustinebit penuriā. Item ps̄. Iuuenis
fui etenim senui. ⁊ nō vidi iustū derelictū. nec se-
men eius querens panē. Sc̄do peccatis obstat
Vnde dicitur Eccl̄i.iij. Ignem ardentē extinguit
aqua. ⁊ elemosyna resistit peccatis. Itē Thob.iiij.
dicit̄. Elemosyna ab omni peccato ⁊ a morte libe-
rat ⁊ non patit̄ animas ire in tenebras. Tertio
deum placat. vnde Prouer.xxj. Munus abscōdi
tum extinguit iram et donū in sinu indignationē
maximā. Itē Eccles.xxxix. Conclude elemosynā

in sinu pauperis ⁊ hec p te orabit. Quarto a deo
impetrat qd pie. ⁊ iuste postulat. Vñ ysaie. lviij.c.
Frange esurienti panem tuũ. ⁊ egenos ⁊c. tunc in-
uocabis ⁊ dñs exaudiet. clamabis et dicet. Ecce as
sum misericors deus tuꝰ. Quinto spem siue fiduci
am homini prestat. Vñ T hobie. iiij. Fiducia ma-
gna est coram summo deo elemosina. omnibꝰ faci
entibꝰ eam. Sexto misericordiam a deo impetrat
Vnde Mat. v. Beati misericordes. quoniam ipsi
misericordiã ↄsequunt. Item prouerbi. xiiij. Qui
miseret pauperi benedictus erit. Septimo vitam
parat eternam. Vnde Thob. xij. Elia a morte libe
rat ⁊ ipa q̃ purgat pctã fac inuenire vitã eternam.

Capitulum LVII

Tercium opus miseri-
cordie corporalis est hospitio paupes in
digẽtes colligere. De q̃ ysa. lviij. Egenos
vagosq induc in domũ tuam. ¶ Pro cuiꝰ de-
claratione tria sunt principaliter ↄsideranda. Pri
mum q̃ meritoriũ est ⁊ deo beneplacitũ diuites ad
hospitiũ pro amore iesu xpi paupes indigentes re
cipere. Scdm est q̃ damnabile ⁊ deo displicẽs est
diuites indigentibꝰ pauperibꝰ hospitiũ negare. Et
terciũ qualiter pauperes ad hospitiũ a diuitibꝰ sũt
recipiẽdi. Quantũ ad primũ. s. q̃ meritoriũ et
deo omnipotenti beneplacitũ est ad hospitiũ pau
peres indigẽtes recipere hoc manifestũ est ex scri-
pture testimonijs ⁊ etiam ex sanctorum dictis ⁊ exem
plis. Et primo ex illo Josue. ij. ca. vbi legit q raab
meretrix hospitio recepit nũcios a iosue seruo dei
missos ⁊ eos abscõdit ⁊ ab inimicis liberauit. ⁊ iõ
postea vltione diuina ciuitate hiericho cũ omnibꝰ
suis habitatoribus destructa. sola raab cũ parenti-
bus fratribus ⁊ sororibus. ⁊ etiam cũ oibus que in
domo eius erant fuit a morte saluata. dicẽte iosue.
sola raab meretrix viuat cũ omnibus que cum ea in
domo sua sunt. abscõdit enim nuncios quos dire-
ximus. vt Josue. vj. dicit. Vñ ⁊ de isto loquit etiaʒ
apls. ad Hebre. xj. dicẽs. Fide raab meretrix non
perijt cum incredulis excipiens exploratores cum
pace. Item illa nobilis mulier sunamitis filiuʒ nõ
habens ad preces helisei quẽ hospitio suscepit fili-
um meruit obtinere. ⁊ eundem filium postea mor
tuum deus omnipotẽs ad preces eiusdem helisei
iterum ad vitã suscitauit. vt patet. iiij. Regum. iiij.
Item sicut dicit venerabilis beda. sanctus albanꝰ
cum adhuc paganus esset cum pfidorum principum
mãdata aduersum christianos seuirent. ⁊ clericum
quendam persecutores fugientẽ hospitio recepit.
quẽ dum orationibus cõtinuis ac etiã vigilijs die
noctuq studere cõspiceret subito diuina gratia re-
cepta exemplũ fidei ac pietatis illius recepit emu
lari ac salutaribus eius exhortationibꝰ paulatim
edoctus relictis ydolatrie tenebris christianꝰ inte-
gro ex corde factꝰ est. hec Beda in de gestis anglo-
rum. lib. primo ca. viij. Item ad hospitalitatem et
ad cetera misericordie opera monet nos dñs no-
ster iesus christus. Luce. xvj. dicens. Facite vobis
amicos de mãmona iniqtatis. vt cuʒ defeceritis re
cipiant vos in eterna tabernacula. Christus em do
minus noster diuitias vocat hic nomine cuiusdaʒ
demonis. sed nõ q ipse diuitie in se male sunt. sed
p eo q auari ppter diuitias demoniaci efficiunt. si
cut patet de iuda traditore. q̃ ppter diuitias christũ
dñm suum vendidit. ideo xps vocauit ipsum dya-
bolum dicẽs. Ego vos duodecim elegi ⁊ vnus ve
strũ dyabolus est. Johãnis. vj. ⁊ ideo scdm ↄsiliuʒ
pphete. Diuitie si affluant nolite cor apponere. sʒ
de illis date elemosynã pauperibus. ⁊ recipite eos
ad hospitia vestra. ⁊ facite eos amicos vros. ⁊ cum
defeceritis. s. a presenti vita recipiant vos in eterna
tabernacula. id est in regnũ celorum. qd iure heredita
rio pauperum est. dicẽte christo. Matth. v. ca. Be-
ati pauperes spiritu. quoniam ipsorum est regnũ celo
rum. Vnde si diuites illud habere volũt. oportet
q a pauperibus illud per elemosynarũ largitionẽ
emant. nã vt dicit Atton super euangelia. sermo.
xlv. Tanta est em pauperum christi dignitas. q iu
dices ⁊ ianitores celi efficiuntur. vt voluntatẽ suaʒ
voluntati dei conformantes quos voluerint reci-
piant. ⁊ quos noluerint excludãt. Libenter igit re-
ciperent diuites pauperes in domos suas quas ipi
illi habent in terra. et sic illos amicos suos face-
rent. vt cum defecerit eorum potestas. temporalis
quaʒ habent hic in terra. a pauperibus iesu christi
honorifice susciperent in eterna tabernacula que
ipsi pauperes habent in celo. qr qualitercunq plu
ra castra. ciuitates terras vel tenemẽta habuerit di
ues in vita sua. tamen post mortẽ suam non erunt
sua. sed in fine pro mansione sua tm̃ habebit vnam
paruam cauernam. que vix erit septipedalis lõgi-
tudinis. quia omnes ciuitates castella ⁊ etiam ma
neria que dũ vixit in terra. sua dicebant. post mor-
tem vero non sua sed aliorum dicent. Vnde si queri
tur de aliq̃ ciuitate castello vel manerio qd quon-
dam erat alicuius domini q̃ nunc est mortuus cu-
ius est. statim dicitur q fuit talis domini. sed non
dicit q est eius. sic nec de aliqua re temporali quã
quondam occupauit. sed si queratur de tumulo in
quo tunc stricte iacet cuius est. dicitur talis homi-
nis vel mulieris insignuʒ huius q nihil sibi rema
net de omnibus bonis tẽporalibus excepto sepul
cro in quo iacet. Quod considerans sanctus Job.
Spiritus inquit meus attenuabit. dies mei breui
abũtur. ⁊ solum mihi superest sepulcrũ. Job. xvij.
Vnde quidã rex iuuenis diues et potens. de quo
legitur in libello de dono timoris. qui cum esset in
extremis respiciens ⁊ considerans prosperitatem
quam prius habuit in mundo huiusmodi dixit. O
domine deus q̃ ↄtemnẽdus est mundus iste. heu
me miserum. ecce ego qui tot habui palatia. nescio
quomõ hac nocte debeo hospitari. nec quisq me
hospitio recipiet. Et ideo vos mũdi diuites scdm
consilium domini nri iesu xpi vt prius dictum est
Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.
vt cũ defeceritis recipiẽt vos in etna tabernacula.
Itẽ ad hospitalitatis beneficiũ paupibus exhibẽ-
dum hortatur nos apostolus. Ad Hebre. xiij. di.
Hospitalitatem nolite obliuisci. per hanc enim q̃
dam placuerunt angelis hospitio receptis vt patʒ
Gene. xviij. qui putans homines pegrinos ange
los dei electos suscepit. ⁊ eis diligenter necessaria
preparauit. Item ideʒ ptʒ de loth. qui etiaʒ angelos

putans esse hoies obnixe eos ad hospitiũ inuitauit ꝛ eis diligẽter ministrauit. et quantũ potuit ab impijssimis sodomitis eosdẽ defendit. et iõ ꝑ illos angelos a subuersione sodomoꝝ meruit liberari. vt patet Geñ. xix. Itẽ multi hospitalitatis officiũ exercẽtes dñ putauerũt hoies suscipe deũ in ꝓpria ꝑsona susceperũt. Vñ legiṫ Luc. vlti. de duob⁹ discipulis iesu. q̃ putantes ꝑegrinũ suscipere. ipm dñm nostrũ iesum xp̃m in ꝓpria ꝑsona susceperũt. Item btũs Gregorius sup euãgelia omel. xxiij. Sic q̃dã inquit paterfamilias cũ tota domo sua magno hospitalitatis studio seruiebat. Cũq; quottidie pegrinos ad mẽsam suã reciperet quadã die pegrinus quidã venit ꝛ ad mẽsam ductus est. dumq; paterfamilias ex humilitatis cõsuetudine aquã vellet in manibus eius fundere. ꝯuersus vrceũ accepit. ꝫ repente eũ in cuius manibus aquã infundere voluit nõ inuenit. Cumq; hoc factũ secũ ipsemet miraretur. eadem nocte dñs ei ꝑ visionẽ dixit. Ceteris dieb⁹ me in mẽbris meis. hesterna vo die me in ꝑsona ꝓpria suscepisti. Ecce in iudicio veniẽs dicet. Qđ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. hec ille. Item ibidẽ omel. xxxix. Quidam inquit martirius noie vite honorabilis monachus. q̃ ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasteriũ tendebat. pergensq; leprosum quendã quẽ densis vulnerib⁹ elephantinus morbus ꝑ mẽbra fedauerat inuenit in via volentẽ ad suũ hospitiũ redire. ꝛ ꝑ lassitudinẽ valentẽ. In ipso vero itinere se habere dicebat hospitiũ. quo isdem Martiri⁹ monachus festinabat. vir aũt dei eiusdẽ leprosi lassitudinẽ misertus. palliũ in quo vestiebaṫ in terrã ꝓtinus ꝓiecit ꝛ expãdit. ꝛ desup leprosum posuit. eũq; suo pallio cõstrictũ sup humerũ suũ leuauit. secũq; reuertẽs detulit. Cũq; iã monasterij foꝛib⁹ appropinq̃ret. spiritalis pater eiusdẽ monasterij magnis vocibus cepit clamare. Currite ianuas monasterij citius aperite. q; frater martiri⁹ venit dñm portans. Statum vero vt martirius ad monasterij aditũ venit dñm portãs. is q̃ leprosus esse putabaṫ de collo eius exiliens. etiã in ea specie apparẽs qua recognosci solet ab hoibus redemptor humani generis deus et hõ Iesus xp̃s ad celum martirio aspiciente rediit. eiq; ascendẽs dixit. Martiri tu me nõ erubuisti super terrã. ꝛ ego te non erubescã sup celos. Qui sanctus vir mox vt esset monasteriũ ingressus. ei paṫ monasterij dixit. Frater martiri vbi est quẽ portabas. Cui ille. Si sciuissem q̃s esset pedes eius tenuissem. Tũc isdem martiri⁹ narrabat ꝙ cũ eum portasset. pondus eius minime sensisset. Et non mirũ quõ pondus eius sentiret q̃ portantẽ se portauit. et sequiṫ. Ecce redemptori generis humani ad edificationẽ nostrã minime sufficit qđ in extremo iudicio dicturũ se esse perhibuit. Qđdiu vni fecistis ex minimis ꝛc. nisi etiam ante iudiciũ hoc in se ostenderet qđ dixisset. vt videlicet quia quisq; nunc opera indigentibus exhibet ei specialiter hec impẽdit pro cuius amore illa exhibuerit. ꝛ tanto plus mercedẽ quisq; recipiet. quãto nec eũ despicit q̃ amplius despiciẽdus videṫ. Quid eñ in humana carne sublimius carne dñi nostri iesu xp̃i q̃ est sup angelos exaltata. Et quid in humana carne abiecti⁹ car ne leprosi q̃ tumescẽtibus vulneribus scindiṫ ꝛ exalantibus fetorib⁹ impleṫ. Sed ecce in specie leprosi apparuit. ꝛ is q̃ reuerẽdus est sup oia. videri despectus infra oia dedignatus nõ est. Sed cur hoc nisi vt nos sensu tardiores ammoneret q̃ten⁹ q̃sq̃s ei qui in celis est sustinet assistere humiliari in terra ꝛ cõpati etiã abiectis ꝛ despectibilibus fratrib⁹ nõ recuset. hec Gregorius. Itẽ hic etiã tãgi potest narratio Lincoñ. de quadã domina pietatis causa leprosum horribilem recipientẽ ꝛc. sicut ptꝫ supra in fine tercij motiui ꝯferentis ad detestationẽ auaricie. Et ideo merito beatus Grego. sup euangelia omel. xxxiij. Pensate inquit fratres quãta hospitalitatis virtus sit ꝛ ad mẽsas vestras dñm nostrum iesuꝫ christũ suscipite vt vos ab eo suscipi valeatis eterne. ꝓbete modo peregrino xp̃o iesu hospitium vt vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat. sed vt ꝓprios filios ad regnũ celoꝝ recipiat. Et ex istis patet primũ circa hospitalitateꝫ considerandũ. scꝫ ꝙ meritoriũ ꝛ deo beneplacitũ est indigẽtes ad hospitium pro amore dñi nostri iesu christi recipere. ꝛ eis in necessitatibus subuenire ꝛc. B Et quãtum ad secundũ scilicet ꝙ damnabile ꝛ deo displicens est diuites pauperibus indigentibus hospitium denegare. multiplici ostendiṫ autoritate scripture. ꝛ sanctoꝝ testimonio. Et primo ex illo Matth. x. ꝛ Luce. x. vbi legiṫ ꝙ xp̃s mittens discipulos suos ad predicandũ dixit illis. Quicunq; nõ receperit vos. nec audierit vos. Amen dico vobis. tolerabilius erit terre sodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ in die iudicij ꝙ illi ciuitati. Vbi Origenes. Domos inq̃t hospitales ingressi sunt angeli. scꝫ domos abraam et loth. domos vero hospitibus clausas ignis et sulphur succendit. Et hoc considerãs ille vir sanctus Iob. Foris inquit nõ mansit pegrinus. ostiũ meum viatori patuiṫ. Iob. xxxj. Item in gabaa beniamin leuites non inuenit qui eũ hospitio reciperẽt nisi tandeꝫ in noctis crepusculo quendam senẽ de opere suo venientẽ. ꝛ ideo gratia diuina ab illis retracta. ꝛ peccatis suis exigẽtib⁹ sup eos ruit diuina vindicta intm̃ ꝙ de illis plusq; sexaginta milia infra triduũ occisi sunt. vt patet Iudicum. xix. Item Linconieñ. in diuinis. Narraṫ inq̃t ꝙ in hybernia erat quidam diues hospitalis et largus valde. hic morti appropinquãs. adiuratus fuit a quodã amico suo vt sibi reuelaret post mortẽ statũ suũ. et ille post modicũ amico apparuit vt ꝓmisit. req̃situsq; de statu suo respõdit ꝙ damnatus fuit. cui amicus vbi inquit sunt elemosyne tue q̃bus pauperes pupillos ꝛ orphanos nutriuisti. Et ille. omẽs inquit amisi sup collũ iactantie. hec Linconien. Et si ille qui hospitium ꝛ elemosynam tam abundãter pauperibus ministrauit ꝓpter suam vanam gloriam ꝛ iactantiã. omnia perdit ꝛ damnatus est. quãtomagis diuites tenaces hospitium ꝛ elemosynam pauperibus ꝓpter auariciã ꝛ iactantiam negãtes grauius damnabunṫ. Unde beatus Augustin⁹. Iõ inquit auari in iudicio a rectissimo iudice nuncupanṫ maledicti. quia qui preteribant eorũ habitacula nõ dicebant. Benedictio domini sup vos. bñdiximus vobis in noie domini. Infelices sunt igiṫ qui ꝓpter res trãsitorias in damnationẽ perpetuã

dilabunt.hec Augu.in de abusionibus. abusione quarta. Hec considerarēt diuites mūdi ⁊ specialiter diuites prelati ⁊ ceteri viri ecclesiastici strictissime obligant. Unde Hieronymus. Quicq̄d inq̄d habent clerici pauperum est. ⁊ illorum domus debent esse oibus cōes susceptionibus hospitū ⁊ peregrinoꝝ inuigilare debent. Hec Hiero. ⁊ ponit in cano.dist.xlij.quoniā quicq̄d. Itē di.xlij.hospitalem. Hospitalem inquit canon sacerdotē oportet esse ne sit de numero eoꝝ quibus in iudicio dicet. Hospes fui ⁊ non suscepistis me. Qui em̄ apostolum secutus est oēs illos ad hospitalitatē debet inuitare.quō hospitalitatis exhortator poterit esse.q̄ domū ꝓpriam hospitibus claudit. Si em̄ sacerdos primū a seipso ⁊ a domestica sua ecclesia debet exigere quod postea pplo predicet vel imperet.si voluerit imitare xp̄m ip̄e debet facere que postea populum doceat.⁊ sic necesse est vt pauperes hospitio recipiat.⁊ ad hospitalitatē facilius subditos attrahat.hec canon. ¶ Sed hic est notandū ꝙ sicut dicit Cris.ope.imp.omel.v.hospitalitas. Non circa deliciosos cibos ⁊ magnos ostendit.sed circa assiduas susceptiones impotentiū ⁊ peregrinorū. vt hospitalitas nostra non ab hoibus laudet.sed a deo sentiat. Nam corā deo deliciosa cōuiuia magis luxuriā accusant q̄ humilitatē commendāt. hec ille. Itē Hieronymus.in ep̄la ad demetridē. Cunq̄ inquit vendideris oia que habes. quid sequit. Da pauperibus non diuitibus non ꝓpinquis. non ad luxuriā.sed ad necessitatē siue sit ille sacerdos siue cognatus ⁊ affinis. sic nihil in illo aliud cōsideres nisi paupertatē.laudent te esurientiū viscera ⁊ nō ructantium opulenta cōuiuia.hec ille. Et in confirmationē huius snie dicit christus. Luce.xiiij. Cum facis cōuiuiū voca pauperes cecos debiles ⁊ claudos ⁊ beatus eris.q2 nō habent vnde retribuāt tibi retribuet aūt tibi in resurrectione iustoꝝ.sed experientia docēte.diebus istis tam mūdi diuites temporales q̄ etiā ecclesiastici qui paupes et indigentes in domos suas ex dei p̄cepto ⁊ charitatis intuitu obligant recipere. libēter diuites amicos suos carnales.⁊ qđ deterius est in suū hospitiū multotiens dei inimicos recipiunt. et cū cibarijs delicatis eos cōuiuant.aquam ꝓ pedibus calefaciūt.cameram honestam ⁊ lectū p̄ciosum pro eis ordinant.⁊ eis magna cum diligētia reuerentia vultu hylari ⁊ bona voluntate ministrant. Sed paupes debiles cecos claudos infirmos ⁊ ceteros indigētes abhominant.⁊ in domos suas recipere ꝯtemnūt. verūtamē hmōi pauperes dū sunt iuuenes fortes et bn̄ laborare potentes.in domos suas in tenementa ⁊ seruitia diuites libenter recipiunt. ⁊ inq̄ntum sufficiunt eos ad modū pharaonis semꝑ in nouā ⁊ nouam seruitutem reducunt. sed postq̄ sua corpora in seruitijs eoꝝ ꝯsumpserūt. ⁊ senectute debilitate infirmitate ac pauꝑtate ꝓuecti.illis redditus ⁊ seruitia soluere non possunt.tunc eos a domibus ⁊ a suis expellunt seruicijs.ꝑmittunt eos quocūq̄ voluerint quasi derelictos et desolatos mendicando ostiatim trāsire. Qui tūc incidūt in hypocrisim pretēdentes orōnibus se vacare.⁊ in adulatōꝫ ebrietatem ⁊ luxuriā se ingurgitant.⁊ sic multotiēs ꝓpter defectum regiminis tam corpore q̄ aīa miserabiliter pereunt.⁊ certe vt videt iā multi diuites nedūꝫ temꝑales.sed etiā ecclesiastici ⁊ hoc tam seculares q̄ etiā regulares in minore reputatione habēt pauperes p̄ciosissimo christi cruore redēptos. q̄ suos canes venaticos nam canē qui in iuuētute sua bonus est.cū ad senectutē deuenerit adhuc sibi cōpatiunt ⁊ ei hospitiū ⁊ cibaria tribuūt. sed heu miser qui tam misericors es.quare non cogitas ꝙ pauꝑ quē sic despicis frater tuus est dicēte ꝓpheta Malach.ij. Nunq̄d nō pater est vnus oim nr̄m. nūq̄d nō deus vnus creauit nos oēs. quare igit despicit vnusquisq̄ fratrē suū. Itē q̄re nō cōsideras ꝙ deꝰ ꝓpter vtilitatē tuā fecit fratrem tuū pauperē. ⁊ nō ꝓpter fratris tui vtilitatem te diuitē. Un̄ Cris.ope.imp.ome.xliiij. Te inquit volente elemosynā facere occurrit an̄ faciē tuā captiuus ⁊ desolata vidua aut miserabilis orphanus.nō tantū te misit ad vtilitatē illius q̄ntum illum transmisit ad vtilitatē tuam.i.nō tm̄ prestitit illi ꝑ te q̄ntū tibi ꝑ illum. nam quod illi ꝑ te p̄stitit tꝑale est et terrenū: qđ aūt tibi prestitit ꝑ illum ꝑpetuum est et celeste et ne putes ꝙ ꝓpter vtilitatē pauperū deus diuites fecit quos ⁊ sine diuitibus poterit sustētare.sed ꝓpter vtilitatem diuitum paupes fecit q2 infructuosi ⁊ steriles erant futuri nisi paupes fuissent facti.hec ille. Itē Atton sup illud ad Ro.xv. Suscipite inuicē sicut ⁊ xp̄s suscepit vos. Suscipere inq̄t est deficientem ne cadat subtus capere.monet igit apl̄s nos vt fortis charitatiue suscipiat debilē.sapiēs insipienteꝫ. diuites inopē.sanus infirmū.stans cadentē. Unde cū deus oēs hoies posset facere fortes sapiētes ⁊ diuites.noluit.ſꝫ hos voluit esse diuites.illos vo paupes.nā si oēs hoies essent fortes sapiētes ⁊ diuites.alter alterius auxilio mime indigeret. ⁊ rursus si oēs hoies essent debiles insipiētes ⁊ pauperes.alter alteri subuenire nō posset. Uoluit igit benignissimus pat hos esse sapiētes fortes ⁊ diuites vt aias suas saluare pn̄t alijs charitatiue subueniēdo.⁊ voluit illos esse debiles vel insipiētes vel inopes.vt aias suas saluare possent aduersa ꝑ patientiam tolerando. Hec ille. Item quare non cōsideras ꝙ sicut testatur paris.in summa sua de virtutibus parte tercia tractatu de iusticia.ca.xlij. Semꝑ reputatiue christum iesum recipit qui in nomine ipsius aliquem pauperem recipit. In cuius cōfirmationem dicit ipsemet christus Matth.x. Qui vos recipit me recipit. Item Matth.xviij. dicitur Qui suscipit vnum taleꝫ paruulū in noie meo me suscipit. Item Matthei.xxv. Hospes eram ⁊ collegistis me.⁊ sequitur. Quādiu vni ex his fratribꝰ meis minimis fecistis mihi fecistis. Et exquo certissimum est vt ex predictis patet susceptioneꝫ pauperum susceptioneꝫ esse iesu christi. Ideo iam tercio videndum est qualiter pauperes ad hospitium suscipiendi sunt ⁊ q̄ntum ad istud in scriptura sufficienter docemur. Et primo ex verbis apostoli. ad Roma.xij.dicētis. Hospitalitatē sectātes. Sectari em̄ frequentatiuū est.⁊ ideo ex illo patet ꝙ frequēter suscipiendi sunt. Itē suscipiendi sunt sine murmuratione.dicente aplo.j. Petri.iiij. Hospitales inuicē sine murmuratione. Et nedū suscipiēdi sūt

sine murmuratione. dicente apl'o. j. Petri. iiij. sed etiā bona voluntate et hylariter. qr vt dicit apl's. ij. Chor. ix. Hilarem datorē diligit deus. Itē nedū inuitādi sunt et sine murmuratione hylariter suscipiendi. sed etiā cogendi sunt ad hospitiū intrare. vnde Luce vlti. legit q duob9 discipulis transeuntibus ad hospitiū suū in castellū emaus. appropinquans iesus xps saluator noster in specie pegrina ibat cū illis. et cū appropinquauerūt ad castellum quo ibant. et iesus finxit se longius ire. ipsi vero putantes ipm peregrinū esse. cogerūt eū. i. obnixe rogauerūt supple ad hospitiū suum intrare dicētes. Mane nobiscū dn̄e. qm aduesparscit et inclinata est iam dies. Quo exemplo vt dicit glosa docemur q pegrini non solū sunt ad hospitiū vocandi sed etiā trahendi. Vnde sicut ille vir iustus loth pegrinos receperit. de quo legit Genes. xix. q videns duos angelos venietes ad sodomā putans eos homies esse nedū rogauit sed etiā cpulit illos opido vt diuerterēt ad eū. et ingressis illis ad domū suā fecit illis conuiuiū. Itē pauperes cū magna reuerētia suscipiēdi sunt. pſertim cū vt dictū est certū sit aduētum eorum. aduentū esse dn̄i nr̄i iesu xpi. Vn̄ in exēplum huius legit Genes. xviij. q abraam sedēs in ostio tabernaculi sui. vidit tres viros iuxta eum in via. i. tres angelos. quos cū vidit putās esse hoies occurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui. et adorauit eos in terra. et dixit. s. vni quasi pncipaliori pro oibus. Dn̄e si inueni gratiā in oculis tuis ne ptrāseas seruū tuum. sed auferā pauxillū aque et lauent pedes vestri. et requiescite sub arbore. ponāq buccellā panis et confortet cor vestrū. postea transibitis. Item Gene. xix. legit q duo angeli venerūt sodomā vespere sedente loth in forib9 ciuitatis. Qui cū vidisset eos surrexit. et putans eos homines esse iuit obuiā eis. et pronus adorauit in terram et dixit. Obsecro dn̄i. declinate in domū pueri vestri. et manete ibi. Lauate pedes vestros et mane pficiscemini in viam vestrā. qui dixerūt. Nequaq. sed in platea manebimus. Compulit eos opido. i. valde obnixe rogauit vt diuerterēt ad eū. Ingressi q domū eius fecit eis cuiuiū. Ecce isti sancti receperūt peregrinos nō cū murmure q̄si hoies. s etiā cū magno honore et reuerētia q̄si deū et dn̄os suos pro cuius amore eos receperunt. Itē sanctus Johānes elemosynarius sicut ostēdit Januens. in legenda vite eiusdem. pauperes semp suos dn̄os appellauit. Vn̄ et volēs largius elemosynā dare pauperibus ciuitatis Alexandrie in qua morabat. conuocatis seruis suis dixit. Euntes p totam ciuitatē cōscribite mihi vsq ad vnū omēs dominos meos. Illis aūt nō intelligentibus dixit. Quos vos egenos et mendicos vocatis. istos ego dominos et auxiliatores voco. Isti em̄ nobis vere auxiliari. et celeste regnū donare poterūt. Hec ianuensis. Itē hospitibus ministrandū est libenter et humiliter. et in quāto maior est qui recipit eos. intāto eis p amore domini nostri iesu christi libentius et humilius ministrabit docente et dicēte spiritusancto Eccl. iij. In quanto maior es humilia te in omnibus et inuenies gratiam coram domino. Vnde exemplum huius dedit nobis ille sctūs patriarcha abraam de quo sanctus Hieronymus in epistola. cxxij. ad pāmachium de morte pauline sic dicit. O Diues inquit erat abraam auro et argento et pecore. possessione et vestibus. Tātam enim familiā habebat vt ad subditos nuncios de iuuenibus electis armare posset exercitum. et quatuor reges quos quinq reges fugant in dan cōsecutus occideret. et tn̄ postq crebro hospitalitatis officio homines non refutat recipere meruit deum. qui tamen nō seruis nō ancillis imperauit vt hospitibus ministrarent ne bonum quod exercebat minueret. sed reperta preda id est hospitibus receptis cum sara vxore sua humanitati solus incubuit. Ipe em̄ pedes lauit. Ipe pinguem vitulum portauit de armēto. stetit vt seruus peregrinis prandētibus et sare manib9 coctos cibos ieiunaturus apposuit. hec moneo frater charissime pietate quā diligo te vt non solum pecuniam sed etiam vt teipsum offeras christo hostiā viuam deo placentē rationabile sit obsequium tuum et imiteris filiū hominis qui non venit ministrari sed ministrare. et quod patriarcha scilicet abraam alienis hoc et discipulis et seruis magister exhibuit et dominus. hec ille.

Capitulum LVIII

Quartum opus misericordie corpalis est nudos vestire. Ad qd opus faciendum dupliciter incitamur. Primo autoritate scripture. Vnde Thob. iiij. De vestimentis tuis nudos tege. Item ysa. lviij. Cum videris nudum operi eum. Item Luc. iij. Qui habet duas tunicas det nō habenti. et qui hab3 escas similiter faciat. Sup quo be. Hiero: Quicquid inquit vsui humano est necessariū pro vna tunica habendum est. vt totum residuum supfluū est et pauperibus erogandū. Aliena em̄ recipere conuincit. qui retinere supflua comprobat. hec Hieronymus Secundo incitamur ad hoc opus misericordie faciendum sanctorum exemplis. Et pmo exemplo dei qui adam et euam postq ceciderant a statu innocētie in statum miserie induit tunicis pelliceis. vt patet Genes. iij. Item Deutronomij. x. ca. dicit. Dominus amat peregrinos. sed cum vt dicit Gregorius. omnis christi actio nr̄a est instructio. sequitur q in predictis verbis etiā instruimur pauperes in hac vita peregrinos diligere et eis victū dare et vestitum. Item hoc etiam exemplo Thobie qui nudis vestimenta prebebat. Thobie pmo cap. Item exemplo sancti Job dicētis. si despexi preter euntē eo q non habebat indumentū. et absq operimēto pauperem. si non benedixerint mihi latera eius. et de velleribus oviū mearū calefactus est. humerus meus de iunctura sua cadat et brachiū meum cum ossibus suis conterat. Job. xxxij. cap. et qui pauperem certe pter amorem iesu xpi induit vel aliquo indumento misericorditer tegit. ipse xpm induit et tegit. vt manifeste patuit ī beato martino. qr vt docet Jannensis in legenda vite eiusdem. misericordia motus quendā pauperē nudū parte clamidis sue vestiuit. et cum se sopori dedisset eadem nocte sequenti vidit xpum parte clamidis sue qua pauperem contexerit vestitum. et mox ad angelorum cir-

cumstantiũ multitudinẽ audiuit iesum dicentem. Martinus adhuc cathecuminus hac me veste cõtexit. Et ex quo iste sctũs ita cõpleuit hoc opus misericordie antequam erat christianus. a multo fortiori deberet christianus ad religionẽ christianam pfessus ad exemplũ dñi sui hoc opus adimplere. dicẽte christo Joh. xiij. Exemplũ eñ dedi vob vt quẽadmodũ ego facio vobis. ita et vos faciatis. Item exemplũ ad hoc opus misericordie faciendum dedit nobis sanctus iohãnes elemosynarius patriarcha alexandrine ciuitatis. de quo dicit Januensis in legenda vite sue. q cum quadã nocte in orõne p sisteret. vidit quandã puellã pulcerrimã sibi assistẽtem. z coronã oliuarũ in capite suo baiulantẽ. quã ille sanctus vidẽs nimiũ stupefactus. que nã esset ab ea quesiuit. cui illa respondit. Ego sum inqt misericordia que dei filiũ de celo attraxi. me spõsã accipe z bene tibi erit. Intelligẽs eñ seruus dei p misericordiã elemosynã designari. ab illa die ita misericors fact⁹ q elemosyna siue elemosynarius vocaret. pauperes etiã suos dominos semp appellauit. z ad subueniendũ illis pro amore christi in tantum seipsum depauperauit q sicut dicit Januensis vbi prius. cũ quidã diues vidisset btm Johãnẽ in lecto suo vilia lectisternia habere. eo q cetera pauperibus erogasset. quoddã valde bonũ coopertorium emit z beato Johanni tradidit. q cũ illud nocte super se haberet. tota nocte dormire nõ potuit. sed cogitans q trecẽti sex domini sui. id est pauperes qs dominos suos vocauit de tanto precio multum refrigerari potuissent. tota igit nocte illa hoc cogitans lamentabat et ad seipsum dicebat. quãti domini mei. i. pauperes xpi vicinati. quãti in foro pluuijs madefacti. quãti p frigore dentib⁹ stridentes nocte ista dormiunt. tu vo grãdes pisces deuorans. z in talamo requiescẽs cũ oibus malis tuis. z insup te cũ coopertorio pcioso calefacis. Humilis iohãnes seruus dei hoc coopertorio alia nocte nõ vestiet. statimqz facto mane illud vendi fecit et pciũ paupib⁹ erogauit. Qd audiẽs diues pdictus ipm cooptoriũ scdo emit z btõ iohãni tradidit. rogans vt illud decetero nõ venderet. s ad cooperiẽdũ seipm illud reseruaret. At ille illud accipiẽs iussit iterũ vẽdi z dñis suis pciũ erogari. qd audiẽs diues pdictus illud redemit z be. iohãni detulit. q ei gratulãdus dixit. videbim⁹ qs nrm prius deficiet. aut ego vẽdẽdo aut tu redimẽdo. Sz vtinã ab isto sctõ exẽplũ acciperẽt diuites supbi tã viri qz mulieres. q vt timẽdũ est ad opulã eox dãnatõs in superfluo et curioso apparatu psumũt bona qbus pauperes frigore fame z miseria pereũtes. pñt releuari quos sic alloquit apostolus Jaco. v. Agite nũc diuites plorate vlulantes in miserijs vris que aduenient vobis. diuitie vestre putrefacte sunt z vestimẽta vra a tineis comesta sunt. aurũ z argentũ vestrũ eruginauit: z erugo eox erit vobis in testimoniũ. z manducabit carnes vestras sicut ignis. thesaurisastis vobis iram dei in nouissimis diebus.

Capitulum LIX

Quintum opus misericordie corporalis est visitare infirmos. De quo Ecclesiastici. vij. Ne te pigeat visitare infirmũ. Istud opus misericordie tria mouerent hominem specialiter adimplere. primũ qz opus iste deo valde placet. secundũ qz fratri tuo infirmo cui agitur multũ prodest. z terciũ qz tibi illud facienti magnã confert vtilitatẽ z meritum. Unde quantũ ad pmũ. s. q istud opus mĩcordie deo valde placet testat apls Jacobi. j. d. Religio munda z immaculata apud deuz z patrẽ hoc est visitare pupillos z viduas in tribulationib⁹ eox. vnde et hoc opus misericordie cõmendauit nobis xps exemplo sui in hoc q visitauit genus humanum in grauissima infirmitate corporis z aie positũ. de qua visitatiõe dicit Luce. j. visita. nos ori. ex alto. Scõm mouẽs hoiem hoc opus misericordie adimplere est. quia opus illud fratri nostro infirmo cui debito modo agitur multũ pdest. A Pro quo notandũ q ad infirmox debitã visitationẽ tria specialiter reqrunt. s. confortamẽ. consiliũ z subsidiũ. cõfortamẽ scz vt confortent suã infirmitatẽ cũ grarũactiõe acceptare. z q recogitẽt q ois corporalis infirmitas q a deo mittit homini valde sibi cedit in bonũ. si tñ cuz mentis patiẽtia accepteẽ. z hoc multiplici ratione ostendo. Primo qz infirmitas corpalis est quasi arche preciose concathenatio. naz sicut cista vel archa inquantũ cathenis fortioribus colligat z inquantũ plurib⁹ seris est clausa. in tanto est aptior ad seruandũ pciosuz thesaurũ qd intrinsecus est reconditũ. z qñ corpus hominis est infirmũ et ligat sicut solet dici vulgariter vinculis ipsius dei. z serat sera quã solus deus aperit. quãto igit fortioribus hui⁹ dei vinculis z seris corp⁹ humanũ ligetur z claudat. in tãto aptius est ad seruãdũ thesaurũ pciosuz ipsius aie que est nobilissimũ iocale diuinũ: De quo Berñ. Thesaurũ inquit seruandum accepi pro q mercator non insipiẽs sanguinẽ suuz dedit. Itẽ apl's. ij. ad Chor. iiij. Habemus thesaurum istũ in vasis fictilib⁹. vincula igit infirmitatis qñ nobis deus ea immittit sunt desiderabiliter sustinenda. Unde Eccl. vj. Inijce pedẽ tuum in cõpedes illius. et in torques illius collũ tuum. subijce humerũ tuũ z porta illam. z ne accideris in vinculis eius. in omni animo tuo accede ad illã. z in oi virtute tua cõserua vias eius. Et sequit. Decor eñ vite est. z vincula illius alligatura salutaris. Et hoc est qd signãter dicit apostolus. ij. ad Chor. xij. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis vt inhabitet in me virtus christi. quasi diceret. quando sum vinctus in infirmitatibus. tunc sicut fortis cista et ydonea sum vt inhabitet in me virtus christi. propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis. et in cõtumelijs. in necessitatib⁹. in psecutionib⁹. z in angustijs pro xpo. cuz eñ infirmor tunc fact⁹ sum potens. Secundo infirmitas est quasi persone scelerose incarceratio. vñ quãdo vnus fur vel predo capit qui multos socios habuit. z multox con socius est malox. incarcerat donec veritatem confiteatur. z suos socios in crimen pclamet z accuset. Spũaliter caro nostra est res multũ criminosa. socij sui sunt sensus corporis qui freqũter a virtutibus spoliant animã. Istum furem deus capit z incarcerat, z ponit questiones siue tormenta quãdo

immittit sibi fortes febres vt guttaꝫ vel paralysim
⁊ sic de alijs infirmitatibus. ⁊ causa est. q₂ alias nõ
cõfiterent veritatẽ. nec socios suos in crimine ꝓcla-
maret. Unde videmus cõmuniter ꝙ illi q̇ sunt sa-
ni. vix in anno vel in duobꝰ annis fideliter ꝯfitent
sed statim cũ infirmant ꝓ cõfessoribus mittũt. ⁊ se
ipsos accusant. ⁊ sua crimina fideliter ꝯfitent. Uñ
psal. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ. ⁊ postea
accelerauerũt. Uñ ⁊ multi in infirmitate positi ꝓ
mittunt deo vite sue emendationem. dicente illud
Matth. xviij. Patientiã habe in me ⁊ oĩa reddaꝫ
tibi. sed oblita infirmitatis necessitate deteriores fi
unt. Isti sunt similes pullis gallinarũ qui vidẽtes
pluuiã vel grãdines sup se cadẽtes. siue miluũ vo-
lantẽ timẽtes statim currũt ad matrem vt sub alis
eius protegant. sed cessante pluuia vel grandine ⁊
miluo euolato. statim a matre iterũ recedũt quasi
de ea nõ curãtes. ꝫ ꝯtingit aliqñ ꝙ tam ꝓcul a ma
tre recedũt ꝙ subito ⁊ ex improuiso imminẽte plu
uia vel grãdine vel miluo adueniẽte añq̃ possunt
ad matrẽ venire occidunt. vel a miluo rapiuntur.
Sic spũaliter imminẽte pluuia vel grandine gra-
uis infirmitatis multi timẽtes miluũ rapacissimũ
infernalem. currũt ad matrẽ ecclesie ꝓ sacramẽtis
recipiẽdis ⁊ clamãt ad deũ. Sub vmbra alarũ tua
rum ꝓtege me donec trãseat infirmitas. sed cessan
te infirmitate redeunt ad vanitatem mũdi. ⁊ ad car
nis voluptatẽ ⁊ tam ꝓcul recedũt a doctrina mr̃is
ecclesie ꝙ anteq̃ possent ꝓ sacris ad mr̃em eccl'iaꝫ
recipiendis redire. euenit eis mors subita. et venit
miluus infernalis ⁊ rapit eos ad penã eternã. Exẽ
plũ huius habemus de pharaone q̇ cũ flagellaret
flagellis diuinis multotiẽs ꝓmittebat emendã. ꝫ
cessantibꝰ plagis indurabat cor eius ⁊ deterior ef-
ficiebat. ⁊ ideo tandẽ ipse cũ toto exercitu suo subi
to perijt in mari rubro. vt patet Exodi. xiiij. B
Tercio infirmitas corporalis est quasi socij fugien
tis arrestatio. Uñ experientia docẽte ꝯtingit aliqñ
ꝙ multi socij simul ꝑegrinant. ⁊ in itinere faciũt ex
pensas cõmunes. simbalũ cõferentes vt vnusq̇sq̃
pro capite suo soluat. euenit tamẽ aliqñ ꝙ vnꝰ eoꝝ
fugere nititur simbalo suo nondũ soluto. ⁊ intẽdit
asportare ratam suã vt pro eo alij soluãt. sed talem
appḣensum iustũ est arrestare. ⁊ ad simbali sui so-
lutionẽ cõpelli. Isto modo anima ⁊ corpꝰ in vita
ista insimul ꝑegrinantur. vñ. ij. ad Chor. v. Qdiu
sumus in hac vita ꝑegrinamur. Facimꝰ eñ expẽ-
sas cõmunes. q₂ nec aĩa sine corꝑe. nec corpus sine
aĩa delectat in peccãdo. iustũ est igit ꝙ sicut vterq̃
delectationẽ in peccãdo participat. sic vterq̃ ꝓ ra-
ta sua in penitẽtia simbalum sue rõnis exsoluat. ꝫ
mõ sic est ꝙ caro est quasi fugitiuus socius ⁊ incõ
stans ⁊ nollet soluere quicq̃. vñ Job. xiiij. Fugit ve
lut vmbra. ⁊ nunq̃ in eodẽ statu ꝑmanet. Deꝰ igit
q̇ iustus est ⁊ iusticias diligit facit carneꝫ arrestari
ꝑ infirmitatẽ ⁊ compellit eam soluere quantũ iusti
cia exigit. velit. nolit. vnde Matth. xviij. Misit eũ
in carcerem donec redderet vniuersum debitum.

Quarto infirmitas corporalis est quasi hostis
resistentis expugnatio. Caro eñ cõcupiscit aduer
sus spm̃ ⁊ spiritus aduersus carnem. hec eñ sibijn
uicem aduersantur. ad Gal'. v. Et ideo debilitatio
carnis est fortificatio spũs. Unde ⁊ Eccl. xxxi. In-
firmitas grauis sobriam facit animã. Unde btũs
Berñ. exponens illud apostoli. ij. ad Chor. xij. ca.
Quãdo infirmor tunc fortior sum ⁊ potẽs dicit sic
Quid mirũ si hoste debilitato fortior efficiaris. ni
si forte illam insanissimã dicam amicã que nõ ces-
sat cõcupiscere aduersus spm̃. Quinto infirmi-
tas corporalis est quasi virga dei qua castigat sibi
inobediẽtes. dicens ꝑ psalmistã. Uisitabo in virga
iniquitates eoꝝ. ⁊ in verberibus peccata eorum.

Sed pro isto est notandũ ꝙ simili mõ est de mul
tis peccatoribus sicuti est de quadã aue que vocat
apopyniaue. de qua dicunt naturales ꝙ cũ infor-
matione loquit in diuersis ydeomatibus ad simi-
litudinem hominis. ⁊ est auis durissimi capitis. et
ideo quando instruitur loqui prius percutit leuit
cum virga in capite quod non sentiens ꝓpter capi
tis duriciem. ⁊ ideo quasi nihil inde curat. quod vi
dens magister suus percutit illam grauius cũ põ-
derosiori instrumento. quod adhuc non sentiens
vel parum curans. accipit magister suus virgã fer
ream ⁊ illam fortiter percutit. ⁊ sic tãdem auis do-
ctrinaꝫ eius recipit. Reuera sic est de magistro no-
stro iesu christo. qui dicit nobis Matth. xj. Discite
a me quia mitis suꝫ ⁊ humilis corde. ⁊ inuenietis
requiem animabus vestris. sed si noluerint pecca-
tores doctrinam eius recipere. percutit eos primo
leuiter. mittens illis infirmitates modicas et to-
lerabiles. sed quia multi sunt dure ceruicis modi-
cum vel nihil curant de diuina doctrina. Et ideo
deus percutit eos aliquando fortius quando im-
mittit eis grauiores infirmitates. tribulationem.
gladium. pestilentiam ⁊ famem. quod ⁊ si nec tali
ter se correxerint. certe tandem percutit eos virga
ferrea. Ista est eñ virga de qua dicit ꝓpheta Isaie
xj. Percutiet terram oris sui. Cum hac virga per-
cutiet quãdo dicet illis illa durissima ⁊ terribilissi-
ma verba euangelica Matth. xxv. ca. Ite maledi
cti in ignem eternũ qui paratus est dyabolo et an-
gelis eius. Quod cõsiderãs ille nobilis et prudẽs
miles. de quo narrat Linco. super euãgelia. parte
iij. ca. xxij. ꝙ cũ multis annis ꝓ rege suo militauit.
Contigit ꝙ ipse febricitaret ⁊ quodam die venit ad
eum rex quando eius accessio contigit. ⁊ dixit rex.
pete a me quicquid vis ⁊ dabo tibi quia valde erat
ei grauis illius infirmitas. cui miles respondit. nõ
peto a vobis cui tot annis seruiui nisi vt remoue a
tis a me tantũmodo istam accessionẽ. Cui respon-
dit rex se non posse hoc facere. quid igit inquit mi
les valet hominibus seruire. Immodo illi soli regi
seruiam. qui potest mihi dare sanitatem mentis et
corporis. Ecce ꝑ virgã infirmitatis erat miles iste
correctus ⁊ ideo humiliatus. Et sicut dicit Eccl'i.
xix. Uir prudens non murmurat correctus. Su-
per quo pariesieñ. prudẽs est inquit qui futura ꝓ-
uidet ⁊ premia ⁊ tormenta ⁊ talis non murmurat
de flagello. libenter enim virgam infirmitatis tole
rat que eum a gladio pene eterne conseruat. Se
xto infirmitas est quasi flagellum dei quo de pa-
lea peccatorum flagellat triticum suum scilicet ꝓ-
destinatos. Unde ad Hebre. xij. Quem enim dili
git dominus castigat. flagellat omnem filiũ quem

recipit. Unde sicut granū tritici anteq̄ recipiat in granariū triturat̄ ⁊ a palea mundat̄. sic electi dei anteq̄ recondant̄ in granario celestis glorie flagellant̄ flagello infirmitatis ꝑsecutionis et tribulationis mundane. Et sicut dicit Cris. ope. imp. omelia iiij. sicut granum tritici inclusū in palea foras nō egredit̄ nisi fuerit trituratū. sic ⁊ hō de impedimētis mūdanis ⁊ de rebus carnalibus q̄si in palea inuolutus difficile egredit̄. nisi fuerit aliqua tribulatione flagellatus. nam sicut plenū granū mox vt ꝑcussū fuerit leuiter de palea sua exilit. Si vō subtile fuerit tardius egredit̄. quod ⁊ si vacuum fuerit nunq̄ egredit̄. sed illic cum sua conterit̄ palea. sic oēs quidē hoīes in rebus carnalibus delectant̄ et detinent̄. sicut grana in palea sua. sed qui fidelis ē habet medullā mox vt leuiter tribulat⁹ fuerit negans q̄ sunt carnalia. currit ad deū. si autē modice infidelior vix recedit ⁊ vadit ad deū. qui aūt infidelis est ⁊ vacuus q̄uis cōtritus fuerit sicut granum vacuū de palea non egredit̄. Sic nec ille carnalib⁹ rebus ⁊ de impedimētis mūdanis nunq̄ egredit̄. nec trāsit ad deū. sed illic in malis cōstitutus conteritur. ⁊ cū infidelibus tanq̄ cū palea foras tandē in ignē ꝓijcitur ad comburendum. hec Cris. vnde Matth. xiij. Pernudabit deus areā suā ⁊ cōgregabit triticū in horreum suū. paleas aūt cōburet igne inextinguibili. Et ideo merito bea. Greg. sup euāgelia. omel. xv. Quisquis igit̄ appetit plene vicia vincere. studeat humiliter purgationis sue flagella tolerare. vt tanto post iudicem mundior veniat. quāto nūc eius rubiginem ignis tribulatiōis purgat. In ea porticu que eūtibus ad ecclesiam bti clemētis est. in perusia fuit quidā seruulus quē multi vestrū mecū nouerunt. rebus paup merito diues quē longa egritudo dissolueret. Nam a primeua etate vsq̄ ad finē vite paraliticus iacebat. quid dicam q̄ stare nō poterat q̄ nunq̄ in lecto suo surgere vel ad sedendū valebat. nunq̄ manū suā ad os ducere potuit. nunq̄ se potuit in latus aliud declinare. huic ad seruiendū mater cum fratre aderat. ⁊ quicq̄d ex elemosyna potuisset accipere. hoc eorū manibus pauperib⁹ erogabat. nequaq̄ litteras nouerat sed scripture sacre sibimet codices emerat. ⁊ religiosos quosq̄ in hospitalitate suscipiēs. hos coram se legere sine intermissione faciebat. Factūq̄ est vt quantū ad mēsuram ꝓpriā ptineret plene sacrā scripturā disceret. cum tñ sicut dixi litteras funditus ignoraret. studebat i dolore semꝑ grās agere hymnis deo ⁊ laudibus ac noctib⁹ vacare. ẜ cū iā tempus esset vt tanta eius patientia remunerari debuisset mēbrorū dolor ad vitalia redijt. cunq̄ iam se morti proximū agnouit pegrinos viros atq̄ in hospitalitate susceptos ammonuit vt surgerēt. atq̄ cū eo psalmos ꝓ expectatione sui exitus decātarent. cunq̄ cum eis ⁊ ipē moriēs psalleret voces psallentiū repente cōpescuit cū terrore magni clamoris dicens. Tacete tacete. nunquid nō auditis quante resonant laudes in celo. Cunq̄ ad easdem laudes quas intentus audiret aures cordis intenderet. sancta illa anima carne soluta est. sed exeūte illa tanta illic odoris fragrantia aspersa est vt oēs illi qui aderant inestimabili suauitate replerentur ita vt per hoc patenter agnoscerent q̄ eam laudes in celo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit. qui vsq̄ nunc viuit. ⁊ cum fletu hec narrare solet q̄ quousq̄ corpus illius sepulture traderet̄. ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit. Ecce quo fine ex hac vita exijt qui in hac vita equanimiter flagella tolerauit. hec Gregorius. ¶ Septimo infirmitas corporalis est q̄si baptismus qua de suis immundicijs deus purgat peccatores Unde Cris. omel. iiij. ope. imp. Omnis inquit aduersitas que nos sine nostra occasione cruciat in hoc mundo baptismus ignis est. quā si magnanimiter sustinueris nihil murmurando contra deū. imputat̄ tibi ipsa carnalis afflictio pro peccato qd̄ cōmisisti. si aūt nec peccasti qd̄ est difficile. et ignis ille temptationis circa animaā tuam non inuenit sordes peccatorum quas comedat ipsam animā tuam facit splendidiorem. et quāto grauior fuerit temptatio. tantomagis facit clarescere animā. hec ille. Unde ⁊ exemplum huius ostendit btūs Gregorius super euangelia omel. iiij. vbi narrat de q̄dam sancta muliere nomie Redempta que habuit quandam discipulam quam sibi quasi in filiam adoptauit nomine Romulā. hec enim illa infirmitate quam medici paralysim vocant grauissime ꝑcussa est. multisq̄ annis in lectulo decubans pene omnium iacebat mēbrorum officijs destituta. nec tamen hec eadem eius mētem ad impatientiā flagella perduxerant. Nam ipsa detrimenta eiꝰ mēbrorum fuerunt incrementa virtutum. quia in tanto sollicita ad vsum orationis succreuerat. quanto aliud quodlibet agere nō valebat. Nocte igit̄ quadam vocauit magistrā suam Redemptā que eam loco filie nutriebat dicens. Mater veni. mater veni. que mox cum alia eius discipula quā quasi filiam educauerat surrexit sicut vtrisq̄ referentibus ⁊ multis alijs res eadē claruit. Et ego eodem tempore agnoui. Cunq̄ noctis medio lectulū iacētis appeterent. subito celitus lux emissa omne illius cellule spaciū impleuit. ⁊ in illa cellula splēdor tā magne claritatis emicuit. vt ipsa corda astantium inestimabili pauore perstringēnt ⁊ in subito stupore remanerent. quā lucem ꝓtinus miri odoris fragrantia subsecuta est. ita vt earum animū quē lux emissa terruerat odoris suauitas refoueret. Sed cū vim claritatis illius ferre nō potuerunt cepit eadem Romula assistentē ⁊ trementē Redemptā suorum mox magistrā blanda voce consolari dicēs. Noli timere mater. non morior modo. Cunq̄ hoc crebro diceret paulatim lux que fuerat emissa subtracta est. sed is qui secutus est odor remāsit. Sicq̄ dies secundus ⁊ tercius trāsijt vt aspera fragrātia odoris remaneret. Nocte igit̄ quarta eādē magistrā suam iterū vocauit. q̄ veniēte viaticū petijt ⁊ sibi allatā accepit. necdum vō eadē Redēpta nec alia eius discipula a lectulo iacentis abscesserant ⁊ ecce subito in platea ante eiusdē cellule ostiū duo chori psallentiū constiterāt. ⁊ sicut se dicebant sex⁹ ex vocibus decreuisse psalmodie cantus incipiebant. viri et femine respondebant. Cunq̄ ante fores cellule exhiberent celestes exequie. illa sancta anima a carne soluta est. qua ad celum ducta quā-

to chori psallentiū altius ascendebant. tanto in cepit psalmodia leuius ⁊ clarius audiri. donec psalmodie sonitus ⁊ odoris suauitas elongata finiret. Hec igit̄ ꝙdiu vixit in corpore q̄s illaꝫ haberet in honore. indigna cūctis hoibus despecta videbat̄. quis ad illam accedere. quis ad illaꝫ venire digna ret̄. sed latebat in sterquilinio margarita dei. Sterquiliniū fratres hancipsam corꝑis corruptionem appello. vel sterquilinium abiectionē pauꝑtatis. Sumpta est igit̄ margarita q̄ iacebat in sterquilinio. ⁊ posita est in celestis regis ornamento. Jam inter supnos ciues emicat. iā inter ignitos lapides eterni dyadematis chorusccat. O vos q̄ in hoc mūdo vos diuites aut creditis aut estis. ꝯferte si potestis falsas diuitias v̄ras veris diuitijs romule. vos in huius mūdi via oīa amissura possidetis. illa nihil coꝝ possidet in itinere. ⁊ oīa inuenit in ꝑuētiōe vos letā vitā ducitis. ⁊ tristē mortē timetis. Jlla tristem vitā pertulit. ⁊ ad letam mortē ꝑuenit. vos ad tp̄s queritis obsequiū hoim. illa despecta ab hoibus inuenit socios choros angeloꝝ. Discite igitur tp̄alia cūcta despicere. discite honorē trāseuntē cōtemnere. eternā gl'iam amare. honorate q̄s paupe res cernitis. ⁊ quos foris cōspicitis despectos scl'i. intus arbitramini amicos dei. cū his participamini q̄d habetis vt hi quoq̄ dignent̄ participare vobiscum q̄d habēt. Pensate q̄d ore magistri gentiū d̄r in hoc tp̄e. vestra abūdantia eorū inopiā subleuet. vt ⁊ illoꝝ abundātia v̄re inopie sit supplementuꝫ. pensate q̄d per se veritas dicit. ꝙdiu fecistis vni ex his meis minimus mihi fecistis. Ad retributionē igit̄ cur pigri estis qn̄ q̄d iacenti supple infirmo in terra porrigitis xp̄o sedenti in celo datis. hec Gre. Et ex istis patet ꝙ sanitas nō est nimis affectanda. nec infirmitas corꝑis nimis detestāda. Vn̄ Linco in quodā sermone q̄ sic incipit. Bt̄i pauperes sp̄ū. Ad bona inquit corporis ⁊ aīe naturalis sic decuit nostrā affici ꝓcessionē vt indifferenter nos habeat ad hec habita ⁊ amissa. vt nō pariat amissio dolorē nec habitus leticiā. Sed forte cogitat aliq̄s vestrū quid si manū amisero. nōne mihi dolendū est cuꝫ laudes deo in ecclesia resonare non potero. Quid tandē si rationis vsuꝫ amisero per passionē aliquā cerebri. nōne mihi dolendū est hodie si scirem mihi hoc cras accidere. Cū expers vsus rōnis nec cōfiteri potero. nec de diuinis ⁊ salutiferis meditari. dico vobis fratres amare debetis vsum membrorū ⁊ viriū naturaliū in dei obsequiū. si cōtingat tn̄ aliquo hoꝝ te priuari nō tuo vicio. suscipiēda est ꝑuatio cū omni gratiarūactione ⁊ sp̄ūs interiori iocunditate. Bonoꝝ em̄ naturaliū priuationes pene sunt. ⁊ ordinante ⁊ volēte deo infligunt̄ ⁊ non nisi iuste patit̄ eas qualitercunq̄ iustus sit qui eas patitur. Jdeo si iustus sis nō debet pena tua tibi displicere q̄ iusta est. Bona nāq̄ n̄ra naturalia sicut ⁊ extrinseca dei sunt dona. cū igit̄ aufert ipse q̄ dedit sua recipit ⁊ nō n̄ra abstulit. Si igit̄ nos ab illo accipimus q̄bus in hac vita vtimur. cur doleam⁹ ꝙ ipso iudicante exigimur quo largitate feneramur. Nec aliq̄n iniustus est creditor dum ꝑfixo reddendi tempore nō ꝯstringit̄. ⁊ si qn̄ vult exigit q̄d feneratur. Hoc considerauit ille vir iustus sanct⁹ Job. q̄ cū ꝑcussus esset multipliciter gr̄as agendo letus exclamauit dicēs. Dominus dedit dn̄s abstulit. sicut dn̄o placuit ita factū est sit nomen dn̄i bn̄dictū Animaduertendū est etiā ꝙ boni alicuius naturalis amissio. si illa patienter sustineat̄ duplex meritum lucrat̄. Quia nanq̄ iustus ꝑfectā habet volūtatē obsequendi deo naturalis boni ministerio saluum est ei premiū obsequij quo seruit deo volūtate. licet non possit oꝑis actione. ⁊ addit̄ insuꝑ corona de boni naturalis amissi patiēti sufferētia. etiaꝫ si cōtingat te nō tua culpa sed accidēte morbo rationis vsu priuari. ⁊ adueniente passione disposit⁹ sis s̄m mētis habitū etiā ad hmōi passionē patiēter tolerandaꝫ. si dn̄s eam infligere tibi decreuerit meritoria erit tibi morbi passio. ⁊ quecūq̄ p̄ter rationis vsum penaliter accidūt ex morbida passione. hec Linconiensis. ¶ Scōm requisitū ad infirmoꝝ visitationē debitā vt predictū est. est consilium. hoc est vt sibi det̄ consiliū patiēter ⁊ letāter suam sustinere infirmitatē ⁊ sūmoꝑe cauere ne d̄ sua infirmitate cōtra deū murmuret. nā vt dicit Augustinus p̄mo de visitatione infirmoꝝ. Si cōtra deū ꝑsumpseris murmurare ⁊ morbum velis nolis sustinebis. nec murmurādo sanaberis. immo in aīo debilitaberis dum cōtra deū tuū p̄rem tuum. magistrum tuum medicū tuum mansuetissimū tranquillissimū. in ipso flagello placatissimū. qui cū iratus est minime recordat̄ murmurationis. Meis igit̄ cōsilijs acquiesce ⁊ quādo murmurando duo mala sustines. pacificus esto ⁊ grauamē corporale fac tibi sp̄ūale antidotū. id est medicinam. Si in flagello nō vis deū cognoscere. corꝑe ⁊ aīa flagellaberis. O ꝙ iocūdo pectore ꝯpleto corde visitatōem diuinā debes ꝑoptare. certe si corꝑe totus preualeres infirmitateꝫ medicinalē a deo debueris votis oībus expetere. ⁊ ne sanitas corꝑis infirmitas eēt aīe metuere. hec Augustinus. Vn̄ ⁊ in vitaspatruꝫ legit̄ de quodam sene deuoto qui frequenter infirmabat̄. contigit tamen ꝙ per vnū annū integrū infirmitatem non habuit. ⁊ ideo vehemēter plorauit dicens. O domine quare me hoc anno non visitasti sed dereliquisti. Considerauit enim quod dicit apostolus ad Hebre. xij. Quem diligit dominus castigat. flagellat autem omneꝫ filium quē recipit dicēte seipso Apocal'. iij. ca. Ego quos amo arguo ⁊ castigo. sed multi sunt insipientes qui hoc minime intelligūt. ⁊ ideo a deo pauꝑtate ⁊ diuersa infirmitate ꝑcussi. ⁊ vidētes diuites in sanitate ⁊ ꝓsperitate mūdana a multis ꝓpter suas diuitias honorari conquerunt̄ ⁊ murmurāt cōtra deum. eo ꝙ nō dedit eis sanitatē corporis et mundanas diuitias sicut alijs impijs dicentes illud Hiere. xij. Quare via impioꝝ ꝓsperatur bene est oībus qui preuaricantur ⁊ inique agunt ⁊c̄. vt supra in sexto oꝑe misericordie sp̄ūalis. vbi agitur de secūdo regis pacifici consilio. vsq̄ ibi. hic aūt consolat̄. tu vero cruciaris. Dictis ibidem adijciendūꝫ ꝙ sicut dicit Cris. oꝑe. imꝑ. omel'. xlvj. Fidelis christianus ꝓpt̄ opus quod fecerit hic bonum. mercedem recipiet in futuro. Jnfidelis vero propter opus quod fecerit hic bonum. recipiet mercedeꝫ temporalem ꝓ opere suo bono. et in alio seculo nihil sibi directe pro-

dest. Hec ille. Hec igit̃ ostendenda sunt infirmis. qꝛ multū ꝓdest infirmis hec cognoscere. ne cōtra deū murmurēt de infirmitate. ac etiam ꝓ eo ꝙ nemo sanus vel infirmus nisi fuerit ex speciali reuelatione diuina scit qñ diem suam claudit extremū Jdeo specialiter infirmis consulendū est ꝙ de suis peccatis peniteant. ꝛ ecclesie sacramēta tempestiue accipiant. ꝛ bona sua tp̄alia ad dei honorem disponant. ꝛ vt sic ad iter vie vniuerse carnis pagēdum dn̄s semꝑ eos inueniat paratos sustinēt. Et tale cōsilium qñq̃ multū ꝓdest tam ad salutē corporis q̃ anime. Exemplum huius habemus. iiij. Regū. xx. ꝛ Jsa. xxxviij. c. de rege ezechia. qui cū peccasset contra deū in hoc ꝙ non fecerat canticū regratiatoriū ꝓ victoria nobilissima quam deus sibi fecerat. sicut patet. iiij. Reg. xix. qñ angelus dn̄i in vna nocte ꝑcussit in castris sennacherib regis assyriorū centūoctogintaquinq̃ milia hoim̄. offensus igit̃ dn̄s contra ezechiam misit sibi infirmitatem grauissimā. de qua egrotauit vsq̃ ad mortem ꝛ misit dn̄s ad ysaiam ꝓphetā qui diceret sibi. dispone domui tue qꝛ morieris tu ꝛ non viues. Sed hec est ꝓphetia s̄m cōminationē ꝛ nō s̄m ꝑscientiam. ꝛ statim ezechias audiens verba dn̄i conuertit faciem suam ad parietem ꝛ orauit dn̄m cū lachrymis. ꝛ fleuit fletu magno. ꝛ statim egresso ysaia de palatio regis anteq̃ ꝑtrāsisset mediam partē atrij dixit dn̄s ad ysaiam ꝓphetam. reuertere ꝛ dic ezechie duci ppl̄i mei. Audiui orōnē tuam ꝛ vidi lachrymas tuas ꝛ sanaui te. die aūt tercia ascēdes in domū dn̄i. ꝛ ego addā diebus tuis quindecim annos. ꝛ de manu ipsius regis assyriorū liberabo te ꝛ ꝓtegam vrbem hanc. Et tunc die tercia ascendit ezechias in templū ꝛ cantauit illud canticū. Ego dixi in dimidio dierū meorū vadam ad portas inferi. Ecce quantū ꝓfuit ezechie ꝙ ysaias ipsum visitauit. ꝑ hoc em̄ tria obtinuit a deo bn̄ficia. s. vite tp̄alis augmentationē. a potestate inimicorū liberationē. ꝛ liberatus ꝓtectionē diuinā. Jtem de cōsilio infirmis dando vide supra in septimo opere misericordie sp̄ualis vbi agit de tercio luctu malo

Terciū requisitū ad infirmorū debitā visitationem vt ꝑdictum est. est subsidiū. hoc est in casu q̄ indigeant ꝙ eis det aliqd̄ subsidiū elemosynarū ad suam indigentiā releuandā. qꝛ vt dicit apl̄us. j. Joh. iij. Qui habuerit substantiam huius mūdi ꝛ viderit fratrē suū necesse habere ꝛ clauserit viscera sua ab eo. quō charitas dei manet cum. q. d. nullo modo. Tercium mouēs hoiem hoc opus misericordie adimplere est. qꝛ opus istud hoi facienti illud magnam confert vtilitatē ꝛ meritū. Vnde homo infirmus ꝛ leprosus vel qualitercūq̃ deformis quasi speculū. tuū est in quo teip̄m considerare potes. qualis em̄ nature ipse est talis ꝛ tu omnino ꝑter forte picturam corꝑalis pulchritudinis ꝛ tp̄alis ꝓsperitatis quietē conspectu hoim̄ reddūt magis splendidū. Sed talis pictura et ꝓsperitas mūdana minimo digito dei possūt facillime vt q̄tidianū docet experimentū abstergi. Jn isto igitur speculo libenter ꝛ frequenter inspicerēt diuites ꝓsperitatem mūdanam habentes. vt sic miseriā. fragilitatem. ꝛ infirmitatē sue ꝓprie nature cognoscerent. qꝛ vt testat̃ Aug. liij. de trini. c. j. Laudabilior est animus cui nota est ꝓpria infirmitas q̃ qui ea non respecta vias siderum motus planetarū. ꝛ naturas elementorū scrutaret̃. Qd̄ cōsiderans Gd̄o quondam ep̄s parisien̄. de quo narrat parif̄. in de vicijs parte. vj. vbi agit̃ de remedijs contra sup̄biā ꝙ semꝑ in mensa ante se despectos pauꝑes. infirmos ac deformes consueuit habere. Requisitus aūt a quodam delicato quō posset hoc tolerare. rēspondit dicēs ꝙ quidā nobilis eum istud docuit. sc3 sanctus Job dicēs. Visitans speciem tuā non peccabis. Job. v.

Capitulum LX

Sextū opus misericordie corporalis est ad incarceratos venire. Ad qd̄ opus faciendū monet nos apl̄s ad Hebreos. xiij. dicēs. Mementote vinctorū tanq̃ ꝛ ipsi simul vincti. Pro quo notādū ꝙ captiui ꝛ incarcerati visitandi sunt. vt eis misericorditer tria bn̄ficia impendant̃. Primū est vt eis vite necessaria ministrent̃. Scōm est vt illis salubris confortatio adhibeat̃. Et terciū vt ab iniusta incarceratiōe liberent̃. De primo exemplū habemus Thobie. j. vbi legit̃ ꝙ Thobias ꝑgebat ꝑ omnes qui erant in captiuitate. ꝛ monita salutis dabat eis. ꝛ sequit̃. diuidebat vnicuiq̃ ꝓut poterat de facultatibus suis esurientes alebat. nudisq̃ vestimenta p̄bebat. Itē ad dandū nobis exemplū incarceratis vite necessaria ministrare. danieli ꝓphete in babylone incarcerato misit deus cibum ꝑ abacuc ꝓphetam angelo deportante illū cum cibo ꝑ capillū capitis sui a iudea in babylonē. vt patet Danielis. xiiij. Secundo visitandi sunt incarcerati vt eis salubris cōfortatio adhibeat̃. Vnde exemplum huius dedit nobis ille vir iustus ꝛ sanctus Thobias. de q̄ etiā legit̃ Thobie. j. ꝙ cum omnis ppl̄s tribus sue captiuatus erat sub rege salmanasar. ipse thobias q̄tidie ꝑgebat ꝑ omnē cognationē suam ꝛ consolabat̃ eos. Sed qualiter consolandi ꝛ cōsulendi sūt incarcerati ostendit vualensis in summa collationum ad omne genus hoim̄. parte. j. dist. v. c. iij. dicens ꝙ cum alicui tali imponunt̃ falsa crimina cōsulendū est sibi ꝙ ꝓ xp̄o patienter sustineat ꝛ absq̃ falsitate suā ꝓ̄ndat innocentiā. exemplo Joseph qui cum iniuste carcerali traderet̃ custodie dixit pincerne pharaonis. Memento mei cum bene tibi fuerit ꝛ facias mecū misericordiā vt suggeras pharaoni vt educat me d̄ carcere isto. quia furtim sublatus sum de terra hebreorū ꝛ hic innocens in lacum missus sum. Gen̄. xl. Jtem exemplo susanne que cum falsa accusatiōe sibi imposita erat ad mortem damnata. dixit. Dn̄e deus meus eterne q̄ absconditorū est cognitor qui nosti omnia anteq̃ fiant. tu scis qꝛ falsum tulerunt contra me testimoniū. ꝛ ecce morior cum nihil horū fecerim que isti maliciose cōposuerūt aduersum me. Daniel̄. xiij. Huiusmodi em̄ innocentes a crimine eis imposito aliqñ deus defendit. vt in p̄nti exemplariter ondit Hiero. ep̄la. iij. de quadā sancta muliere septies gladio s̄m exigentiā legis tunc regnantis ꝑcussa. imponebat̃ em̄ ei crimen adulterij. que vidēs

se morti cōdemnatā. suam innocentiā ꝓtestata ast. Testis mihi ē deus nō iō me nolle negare ne peccem. ⁊ cum ad illam venisset ꝑcussor primo ictu rasure modice sanguinē emisit. scđo fibulam auri ex collo eius excussit. tercio vo ictu gladius reflectit ⁊ ꝑcussor se ferre nō posse confitet. Alius igit percussor eligit. a quo semel ꝑcussa aggrauat. scđo ab eo ꝑcusso quassat. ⁊ tercio vulnerata ꝓsternit. quarto ꝑcussa visa est mori. ⁊ educta a clericis ad sepulturam reuixit dicēs. Dñs mihi adiutor ⁊ nō timebo quid faciat mihi homo. ⁊ sic reddita ē libertati In quo facto euidens est ꝙ ꝓtectio ⁊ miscđia diuina in liberatōe affuit innocētis. Aliqñ tñ hmōi innocentes deus in ꝑsenti puniri ꝑmittit. sed tunc h infallibiliter ad eorū meriti ⁊ pmiū triumphū permittit. Unde Hiero. in epl'a ad Cyprianū. Quāto inquit in hoc seculo tribulationibus. paupertate. inimicorū potentia. vel morborū crudelitate fuerimus afflicti. tāto post resurrectionē in futuro maiora pmia cōsequamur. In cuius confirmationē dicit xp̄s Math. v. Beati eritis cum maledixerint vob hoies. ⁊ ꝑsecuti vos fuerint. ⁊ dixerint omne malū aduersum vos mentientes ꝓpter me. gaudete ⁊ exultate qm̄ merces vestra copiosa est in celo. Si vo inquit vuallens. sit reus ille cui crimina imponunt instruēdus est vt pctā sua non augeat per mendacia. piuria vel falsa testimonia se purgando sed vt culpas suas ⁊ reatus cognoscat ⁊ veraciter peniteat. ⁊ dignū se esse penis ⁊ opprobrijs ⁊ afflictione intelligat exemplo filiorū iacob dicentium merito hec patimur qꝛ peccauimus in fratrem nostrū Geñ. xlij. Item instruendus est vt penam vel mortē si sibi cōtingat patiēter sustineat. ⁊ vt cognoscat sibi melius finire vitam in breui penitentia sibi condigna q̄ in augmentū sue damnatōis viuere in malicia diuturna. Item informandus est vt miscđiā dei humiliter ⁊ deuote imploret. ⁊ vt spe firma in saluatore cōfidat. exemplo latronis dicētis. Memento mei dñe dum veneris in regnū tuum. Cui responsum est a xp̄o. Amen dico tibi. hodie mecū eris in paradiso. vt patet Math. xxvij.

Tercio visitandi sunt incarcerati vt ab iniusta incarceratōe liberent. vñ Prouerb. xxiiij. Erue eos qui ducunt ad mortem. ⁊ qui trahunt ad interitū liberare ne cesses. Si dixeris vires nō suppetunt qui inspectator est cordis ipse intelligit. ⁊ seruatorem anime tue nō fallis. reddet homini iuxta opa sua. Item Ecci. iiij. Libera eum qui iniuriam patit de manu supbi. Item ps. Egenum ⁊ pauperē de manu peccatoris liberate. Ad istud eñ faciendum mouemur crebris sanctorū exemplis. quorū vnū est exemplū beatissimi Nicolai. qui tres pueros innocentes morti adiudicatos ab iniusta mortis sententia liberauit. vt docet Ianuensis in vite eiusdem legenda. Item ad dandum nobis exemplum hoc opus misericordie faciendum dñs Susannam iniuste damnatā ex falsa mortis lata sententia ꝑ puerū suū danielem misericorditer liberauit. vtꝫ Dañ. xiij. c. Item petrū in carcere herodis vinctū ⁊ cū diligētia custoditū. dñs ꝑ angelū suū de manu herodis ⁊ de oi expectatōe plebis iudeorum misericorditer liberauit. vtꝫ Act. xij.

Capitulum LXI

Septimum opus misericordie corporalis est mortuos sepelire. De quo Ecci. vij. Mortuo nō ꝓhibeas miscđiam. s. sepulture. ¶ Ad istud enim opus miscđie faciendū triplici medio instigamur. pmo sanctorū patrū exemplatione. scđo nature instinctione. tercio iustorū ꝯmendatione. Unde q̄tū ad primū ad istud opus miscđie exercendū. exemplum dedit nobis ille vir sanctus Thobias. de q̄ legit Thobie. j. c. ꝙ mortuis atq; occisis sepulturam sollicite adhibeat. Itē legit Thobie. ij. ꝙ thobias cum nunciatus esset ei ꝙ vnus de filijs israel iugulatus iaceret in platea. statim exiliens a cubitu suo relinquens prandiū ieiunus ꝑuenit ad corpus. tollensq; illud portauit ad domū suam occulte. vt dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Itē ille sanctus patriarcha abraham cum magna diligentia emit agrū in quo sepeliret vxorem suam vt patet Geñ. xxiij. Item ille nobilis dux iudas machabeus post plium contra gorgiū cōmissum venit vt corpora ꝓstratorum tolleret. ⁊ illa cum suis parētibus sepeliret. vt patet. ij. Macha. xij. Item discipuli Iohānis baptiste audiētes ꝙ decollatus esset ab herode Iohānes. venerunt ⁊ tulerunt corpus eius ⁊ sepelierūt illud. vt patet Matth. xiiij. Item ioseph ab aromathia ⁊ nicodemus sepelierunt corpus dñi nostri iesu xp̄i venerabiliter in sepulcro nouo exciso in petra. in quo nondū quisq; positus fuerat. vt patet Matth. xxvij. Marci. xv. Luce. xxiij. ⁊ Ioh. xix. Scđo ad istud opus misericordie adimplendū monemur nature instinctione. Dñ parif. in sum. sua de virtutibus. parte. iij. trac. de iusticia. ca. xliij. legit inquit in lib. de naturis animaliū. ꝙ mortuo delphino. circumstāt alij delphini. ne ceteri pisces marini mortuū suū deuorarent. ⁊ deferūt eum in ꝓfundū maris. atq; ibidē sepeliunt illum. Et dicunt delphini magni pisces qui voces hoim sequunt. ⁊ ad simphoniam gregatim cōueniunt. ⁊ nihil in mari velocius istis vt dicit Isid. xij. ethim. c. vj. ⁊ ex quo ista bruta aīalia rōne carentia. istud opus taliter exercent ex pura instinctiōe nature. a multo fortiori natura humana rōne regulata. ex pdictis sanctorū exemplis informata moneretur istud opus miscđie exercere.

Tercio ad istud opꝰ miscđie adimplendū monemur iustorū multiplici cōmendatiōe. vnde de isto ope miscđie sanctꝰ ꝓpheta dauid viros Iabes galaad cōmendauit dicēs. Bñdicti vos a dño. qꝛ fecistis miscđiam hanc cum dño vestro Saul ⁊ sepelistis eum. ⁊ nunc retribuet dñs vobis miscđiam et veritatē. ij. Reg. ij. Item de isto ope miscđie ꝯmēdauit xp̄s magdalenā Marci. xiiij. dicēs. Bonuꝫ opus opata est in me. preuenit eñ vngere corpus meū in sepulturam. Item oēs fideles istud opus misericordie cū pdictis ceteris faciētes ꝯmendantur imo ⁊ bñdicunt a dño bñdicente. Beati misericordes qm̄ ipsi miscđiam ꝯsequent. Math. v. Sed h est notanduꝫ ꝙ licet istud opus miscđie facientes motu pietatis a deo taliter ꝯmendant. tñ supstitiosa friuola ⁊ nimis ꝑsumptuosa. q̄ multotiens fiūt

nostra diuitū sepultura ꝓpter pompā mundanā.
⁊ ꝗuis viuorū aliqualia sint solacia.tñ nec deo sūt
placentia.nec defunctorū subsidia.⁊ hoc affirmat
Greg.sicut patet in.c.xiij.q.ij.anime. Item Aug.
j.de ciui.dei.c.xiij. Item vuallenſ in sum.collati
onū ad oīe genus hoim.pte.vij.di.iij.c.j.qui om-
nes in hac concordant snīa. Ac etiam cū eisdē con
cordat petrus lumbardus.iiij.senten.dist.xlv.c.v.
Pompa inquit funeris agmina exequiarū sum-
ptuosa diligentia sepulture viuorū sunt qualiacū
ꝗ solacia.nō tñ adiutoria mortuorū.nam si aliqd
ꝓdest impio sepultura ꝑciosa oberit pio ⁊ iusto vi
lis aut nulla.vnde ꝑclaras exequias in conspectu
hoim purpurato illi diuiti exhibuit turba famu-
lorū.Sed multo clariores in cōspectu dei vlcero-
so illi pauperi lazaro ministerium exhibuit qui ex
tulerūt eum marmoreū tumulū. ꝫ in abrahe gre-
mium.Unde⁊ vuallensis vbi prius.⁊ idem habet
Aug.in de cura mortuorū agenda narrans de cor
poribus quorundā sanctorū martyrū ignibus cre
matis ⁊ cineres in rodanū fluuiū ꝓiectos ne qua
liscunꝗ eorū relinqueretur memoria.qꝺ diuinitus.
ideo est ꝑmissum vt discerent xp̄iani in cōfitendo
xp̄m dum contemnunt hanc vitam multo magis
debere cōtemnere suorū corpoꝝ sepulturā si opor
teret ꝓ xp̄o. Unde ⁊ legitur in vitaspatrū lib.ij.pte
xix.de quodā impio honorifice sepulto. ⁊ de qdaꝫ
solitario sancto ⁊ iusto.⁊ tñ in fine a bestijs deuora
to.ꝙ cum hec admiraretur quidaꝫ sanctus dixit sibi
angelus ꝙ impius ille.qꝛ aliqꝺ bonū licet paruuꝫ
inter multa mala fecerat.ideo in sepulturaꝫ illius
boni mercedē recepit.⁊ ideo vir sanctus qꝛ paruꝫ
culpe inter multa bona fecit ideo in penam illius
parui mali ꝑmisit eum deus a bestijs deuorari.ve
runtñ ⁊ licet nō obsit saluti fideliū in xp̄o morien
tium. eorū corpa carere fideliū sepultura.tñ vt ait
Aug.j.de ciui.dei.c.xiij. Non sunt contemnenda
nec abijcienda defunctorū corpa ⁊ maxime iusto-
rum q̄ sunt quedā eternitatis ⁊ resurrectōis semi-
na quibus tanꝗ organis ad opa bona visus est spi
ritussanctus. B Nō vo antiquorū patrū fune
ra sunt tamofficiosa pietate curata. vt abrahā.ysa
ac ⁊ ioseph.ac etiā corpis xp̄i cum aromatibus cō
diti.⁊ ꝙ thobias ꝓpter sepulturā ꝯmēdatur.hec om
nes autoritates vt ait Aug.ibidē.nō hoc insinuāt
vt talis sepultura ꝓsit defunctorum cadaueribus
Sed ꝙ talia officia deo placent ⁊ viuentibus pro
sunt ad instruendā fideꝫ resurrectiōis future. Hec
ille.Ex quibus ptꝫ ꝙ de pomposa exequiarū ⁊ se-
pulture curiositate fidelibus modicū est curandū
ꝫ summope ꝓuidendū est eis ꝙ ante mortē habe-
ant fidē rectā.spem firmā.⁊ charitatē ꝑfectā cū ve-
ra contritōe.integra ꝯfessione.⁊ voluntaria satisfa
ctione.qꝛ satisfactio ꝓ tunc in magna pte ꝯsistit in
discreta testamēti ꝯditione.in quo testamento de
oibus iniuste acquisitis ⁊ ablatis satisfaciāt.⁊ illa
inꝗtum sufficiūt plenarie restituāt.⁊ nō in posteꝝ
executoribus vel quibuscū ꝯsanguineis vel affini
bus nimis ꝯfidant.ne forte ꝯtingat eis sicut conti
git cuidā militi de quo narratur in quadam cronica
de vita Karoli magni quondā regis francie.⁊ idē
recitat vuallenſ.in summa collationū ad oīe ge-
nus hominū parte.vij.dist.iij.c.iiij. dicēs ꝙ miles
quidam cum in extremis laboraret.ꝑcepta dedit
cuidā cōsanguineo suo ꝙ equū suum venderet et
ꝑcium ꝑ oia paupibus daret.ꝫ ille equum vendi-
dit ꝓ centū solidis.⁊ denarios inde receptos in ꝓ
prios vsus accepit.cui transactis.xxx.diebus ap-
parēs sibi miles defunctus in somnis dixit. tu mi
ser qꝛ iniuste elemosynā meam retinuisti.ideo me
in penis ꝑ.xxx.dies morari fecisti.ꝫ scias proinde
te in inferno esse ponendū.⁊ me liberatū hodie ad
ꝑadisi gaudiū transiturūꝫ.qui euigilans tremefa-
ctus.⁊ in crastino clamorē demonū quasi leonū ⁊
luporū frendentiū ⁊ rugientium in aere audiuit.⁊
statim viuus in medio ciuium raptus est ab eis ⁊
post dies.xij.in fastigio cuiusdā silicis in qdā mō-
te corpus eius est inuentū ab vrbe quatuor dietas
distante. Hec vuallenſ. Sed ꝓ eo ꝙ supra dictuꝫ
est abrahā emit agrū ad sepeliendūꝫ vxorē suam.
Ideo hic queri potest an ꝓ sepultura mortuoruꝫ
aliqd sit a ministris ecclesie exigendū.⁊ dicenduꝫ
est ꝙ nō. Unde Grego.in registro Januario epo
sic scribit. Questa est inquit nobis verenda claris-
sima femina ꝙ ab ea solidos ꝓ filie sue sepultura
fraternitas vr̄a velit exigere.hoc autē viciū ⁊ nos
postꝗ deo autore ad honorē pontificalem accessi
mus ab ecclesia nr̄a omnino vetuimus qꝺ ꝑ pra-
uam denuo cōsuetudinē nequaꝗ vsurpari ꝑmisi-
mus.memores qꝛ dum abrabam a filijs ephron.
hoc est a filijs seor sepulcrū ꝑcio ad humandum
corpus coniugis sue postularet ꝑmium accipere
Ephron rennuit ne cōmodum videretur de cadaue
re ꝯsecutus. Si igitur tante ꝯsiderationis paganus
vir fuit.quanto magis nos q̄ sacerdotes dicimur
hoc facere nō debemus.vnde hoc auaricie viciuꝫ
ne in alienis denuo reimpare ꝑsumatur ammoneo.
sed si qñ aliquē in ecclesia vestra sepeliri cōceditis
siquidē parētes ipsius xp̄i vel heredes ꝓ lumina-
ribus sponte qd offerre voluerint accipe non veta
mus.peti vo aut aliqd exigi omnino ꝓhibemus
ne qꝺ valde irreligiosum est venalis qꝺ absit dica
tur ecclesia.aut vos videamini de humanis morti
bus gratulari.si ex eorum cadaueribus studeatis
querere aliquo mō cōpendiū. Hec Greg.⁊ ponitur
in.c.xiij.q.ij.questa est.Et si obijciatur ꝙ ephron licꝫ
primo rennuit.tñ postea ꝓ sepulcro siue ꝓ fundo
qꝺ ab eo abrahā ad sepeliendū mortuū suū petijt
ꝑciū accepit.vt patet Geñ.xxiij. Dicendū est ꝙ li
cet ephron ꝑcibus abrahe victus ꝑciū ab eo qdaꝫ
mō inuitus accepit.tñ erat ꝓ illa acceptōe rephē-
sibilis. Unde Hiero.sup Geñ. Postꝗ inquit ꝑci
cio victus est ephron vt sepulcrū venderet ⁊ acci-
peret argenteū licet cogēte abrahā.vna lr̄a que
apud illos ꝓ o legitur ablata est de eius noie. ⁊ pro
ephron appellatus est ephrā.signāte scriptura eū
nō fuisse ꝯsummate ꝑfecteꝗ virtutis q̄ potuit me
moriā mortuorū vendere.Sciāt igitur q̄ sepulcra vē
dunt voluntarie nec coguntur vt accipiāt preciū.ꝫ a
a nolentibus quicꝗ extorquēt mutari nomen suū
⁊ perire qꝺdam de merito eorū cū etiam ille repre
hendatur occulte qui inuitus accepit. Hec Hiero.
⁊ ponitur in.c.xiij.q.ij.postꝗ.Et sequitur. In ecclesia
stico nanꝗ libro scriptum est. Mortuo nō ꝓhibe

us gratiã. sciens qm̃ oẽs moriemur. Item in eodẽ
Omnia q̃ de terra sunt in terrã reuertent. quid igr̃
terra terram vendis. Memento q terra es et in ter
ram reuerteris. Et qm̃ tibi futura est et appropriat
et si tardat recordare qr non hois est terra. sz vt ps̃.
cõmemorat. Dñi est terra et plenitudo eius. si igit
terram vendis inuasionis rei aliene reus tenebe-
ris. gratis accepisti a deo gratis da p eo. q̃re inter-
dictũ est oibus omnino xp̃ianis terrã mortuis vẽ
dere et debitam sepulturã denegare. nisi forte pri-
mi et amici defuncti pter nomen et redemptionez
anime viri gratis dare aliq̃d velint. hec. c. xiij. q. ij.
In ecclesiastico.

Capitulum LXII

Tinsup pertiori de
e claratione pdictorũ. vij. operum miscõie
corpalis et p eo q impletio illorũ operũ
stat principaliter in elemosynarũ largitõe discreta
A Ideo hic quattuor sunt specialiter psideranda
Primo quibus sit elemosyna erogãda. Scdo q̃z
abũde sit elemosyna tribuẽda. Tercio de q̃bus bo
nis sit elemosyna facienda. Et q̃rto qua intentiõe
sit elemosyna paupibus tribuenda. Quantũ ad
primũ. s. q̃bus sit elemosyna erogãda. de illo qua-
drupliciter informamur. Primo ex nature opera
tione. Scdo ex decreti ecclesie instinctiõe. Tercio
ex sanctorũ doctorũ exhortatõe. Et q̃rto ex verissi
ma scripture sacre autoritate. Primo em̃ infor-
mamur de nature operatione. Vñ natura in sua opa
tione exemplariter nos informat paupibus infir-
mis. et miseriã huius vite patiẽtibus cõpati. et eorz
necessitatẽ et defectũ in nostra abũdantia releuare.
de isto vide supra. c. xxiiij. hui9 q̃rte partis. vbi agit
de primo ope miscõie spũalis fere in fine. Scdo
de eodem informamur ex decreti ecclesie instituti
one sic dicẽtis. Epũs paupib9 et infirmis q̃ debilita
te faciẽte suis manib9 laborare nõ pñt. victũ et vẽ
stitũ inq̃tũ sibi possibile fuerit largiat. Hec. c. dis.
lxxxij. eps. Item. xij. q. ij. mos est. Mos est inquit
canon aplice sedis ordinato epo precepta tradere
vt de omni stupendio qd̃ sibi accidit q̃tuor debeãt
fieri portiones. vna videlicet epo et familie eius p
pter hospitalitatem et susceptionez. Alia clero. ter
cia vero paupibus. et q̃rta ecclesijs reparandis. Hec. c.
sub auctoritate b. Greg. Ex q̃bus patet q epi pau
peribus se suo laboricio iuuare nõ valentibus de-
berent elemosynã erogare. et hoc idem facere obli-
gant ex charitatis intuitu etiam oẽs alij mundi di
uites. vñ apl's. j. Joh. iij. c. Qui habuerit substanti
am huius mũdi et viderit fratrem suũ necesse habe
re. et clauserit viscera sua ab eo. quõ charitas dei
manet in illo. q. d. nullo modo. Tercio de eodez
informamur ex sanctorũ exhortatõne. vñ Hiero.
Illis inquit tribue diuitias tuas qui non farsatas
aues comedũt sz pane indigeant. vt famẽ repellas
et nõ augeas luxuriã. intellige sup egenũ et paupe
rem. nudũ vesti. esurientẽ ciba. egrotantẽ visita. et
q̃tienscũq3 manũ extendis xp̃m cogita. Hec ille.
Item Bern. ad regẽ cilicie. beatus q̃ intelligit nõ
sup cupidũ sz sup egenũ et paupem. illũ inquã pau
perem q̃ inuitus petit et cũ verecũdia accipit. et ac-
cipiens gratias deo reddit. Hec ille. Item Linc.
in quodã sermone. ac etiã in suis dictis dicto scdo
Miscõia inq̃t est volũtas releuandi miserũ a sua
miseria. Sed sicut dicit Prosper nõ est pprie mise
ricordia dare vbi non est miseria. qr nihil aliud est
habentibus dare q̃z pdere. hec psper in de vita cõ-
templatiua. et ponit in. ca. j. q. ij. pastor. Itẽ Chris.
sup ep'lam ad Heb. omel. xj. exponẽs illud ps̃. di
cens. Beatus q̃ intelligit sup egenũ et paupem. h
est q̃ cognoscit q̃d sit paup. et q̃ tribulationez eius
pcipit. cognoscens q̃3 tribulationẽ eius ei pfestim
miserebit. intellige qr similis tibi liber erit et eãdez
tecũ pticipat generositatẽ. et alia tecũ cõia habebit
Vnde Linc. sup euãgelia parte. iij. c. xxviij. et xxix.
Dic mihi inq̃t queso o diues q̃re paup tecũ nõ ac-
cipiat cibũ. q̃ tecũ accepturus est regnum. Quare
nõ accipiet veterẽ tunicã. q̃ tecũ accepturus est im
immortalitatis stolam. q̃re paup nõ meret accipe
panem tuum. q̃ tecũ meruit accipe baptismi sacra
mentũ. cur indignus sit accipe vel reliquias cibo-
rum tuorũ. q̃ tecũ venturus est ad puiuiũ angelo-
rũ. ille tibi dandus est cibus q̃ tibi põt dare regnũ
celorũ. paupes p vobis orabũt qr amici dei sunt.
et pauperũ spũ. i. humiliũ est regnũ celorũ. ab illis
igit illud eme. Vnde fatuitatis argui põt diues q̃
nummũ ei negat. qui sibi maximũ põt cõferre re-
gnũ. si em̃ diceret tibi homo fidelis. da mihi vnuz
nummũ ereũ vt accipes centũ solidos aureos. q̃n
to magis qr dicit tibi deus centuplũ accipietis et vi
tam eternã possidebitis. Hec ille. B Sed isto
non obstante multi diuites libentius pascũt suos
canes venaticos q̃z paupes xp̃i sanguine p̃cioso re
demptos. vt ostẽdit supra. ca. lviij. huius. vbi agit
de tercio ope miscõie corpalis. Dictis ibidẽ adijci
enda sunt verba Chris. vbi supra. quẽlibet talẽ di-
uitem immisericordẽ sic alloquẽtis. illi inq̃t. s. ca-
nes tui saturant. iste aũt. s. paup sepius dormit to
ta nocte esuriẽs et seruis tuis inhonorabilior est. sz
q̃liter hoc consistit. illi dicis tibi necessaria officia
pplent. sed q̃ isti. q̃d si ostendero necessariũ officiũ
tibi pauperẽ implere. multo amplius ab illis ade
rit tibi in die iudicij. qr illi eruent te ab igne eterno
q̃d tale oẽs serui tui faciũt q̃n thabita defuncta est
q̃s eam suscitauit. serui circũstantes an pauperes.
q. d. non serui sed oratio pauperũ. tu aũt seruis tu
is equalem pauperem facere velis. Frigus est et
iacet seruus tuus pannis circũdatus. sz iacet pau-
per frigore fere mortuus. dentes q̃tiens. sz deũ vul
tu et habitu. i. corde et ore dep̃cans. tu aũt calefact9
et ebrius ptransis ad lectũ p̃ciosum. Sed quõ vis
deũ te in calamitatibus tuis cõstitutũ liberare nõ
ne h gehenne digna sũt. Hec ille. Vñ hmõi diui-
tes et spãliter ecclesiastici pastores q̃ pauperũ con
temnũt salutẽ. vt dicit Linc. sup euangelia pte. j. c.
xxxvij. peiores sunt q̃z diues euangelicus in infer
no sepultus q̃ fratrũ suorz curam agens. Rogo te
inq̃t pater abraham vt mittas lazarũ in domũ pa-
tris mei. habeo q̃nq3 fratres vt testet illis ne et ipsi
veniant in hũc locũ tormentorũ. De talib9 enim
qui sic sũt immisericordes dicit apl's iudas in epi
stola sua canonica. hi sũt in epulis suis male con-
uiuantes sine timore semetipsos pascẽtes. certe is

les gerũt figuraʒ cayn qui interrogatus a dño. vbi est abel frater tuus. rñdit nescio dñe. Hec ille. Jdo tu qui diues es da elemosynã paupibus ne cũ cayn a dño maledicaris. ꝛ cũ diuite epulone ꝓijciaris in ignẽ eternũ. ꝛ ne tunc ibi diuitie tue generẽt in te vermem remordẽtis ꝯscie qui nunq̃ moriat̃. Isa. ix. Unde Linc. sup euangelia. parte. ij. c. xlvij In aqua inquit stante q̄ vermes generat figurant̃ diuitie terrene q̄ cum egenis non dispgunt̃. in vermes eterne damnatõis conuertant̃. vnde hm̃oĩ diuitie cum accumulant̃ generãt inflationem vane glorie. ꝛ sicut pluuie cadentis spuma sup aquã tẽpestatẽ futuram p̄nunciat. sic vana gloria ex ꝯgregatione diuitiarũ sup diuitias pestem futuri iudicij insinuat. spergi inter paupes diuitie debent. ne vermes generẽt ꝯscientie si quiescãt. ꝛ ne ex earuʒ cumulatione vana gloria fiat. a mõtibus aũt vsq̃ ad valles erit iste effluxus. s. a diuitibus ad pauperes. a montibus eñ ad valles aque descendũt. sed iste aq̄ descẽdentes. aut scaturiũt ab istis montib⁹ ꝛ tunc minori impetu ad valles confluunt. aut ex nubibus aqua resoluit̃. ꝛ tunc velociter ad modũ torrentis ad valles transmittit̃ ad hunc modũ est est de diuitijs. Si eñ p iniquitatẽ fuerunt acquisite. tunc sunt qdammodo ex nobis vel a dyabolo a q̄bus nihil est nisi maluʒ. ꝛ tunc lente paupibus dispgunt̃. si aũt p deũ acquirunt̃. s. iuste ꝛ sine dolo. tunc crebro paupibus fundunt̃. in vallibus aũt figurant̃ paupes. Cum eñ dies breues fuerint sicut in hyeme valles sordescũt. cũ vo longe fuerint dies sicut in estate incipiunt esse delectabile ꝛ magnũ fructũ facere. sic est de paupibus q̄ in hac vita breui vilescũt. ꝫ in vita eterna p̄ciosi erũt. econtra ꝙꝫ est in montibus in q̄bus diuites figurant̃. hec Linco. Et ideo tu q̄ diues es ẜm consiliũ spũssancti Eccs. xj. Mitte panẽ tuũ sup transeuntes aq̄s. id est de diuitijs tuis mitte elemosynã sup pauperes mũdanã tribulationẽ patiẽtes. q2 post multa tpa inuenies illam. i. mercedẽ ꝓ illo gaudij sempiterni recipies. Quarto de p̄dicto. s. q̄bus sit elemosyna eroganda informamur ex sacre scripture autoritate. ꝛ primo ex illo Ecci. vij. Porrige pauperi manũ tuam vt ꝑficiat̃ ꝓpiciatio tua ꝛ benedictio tua gradiat̃ in cõspectu omnis viuentis. Iteʒ Ecci. xxix. Conclude elemosynã in sinu pauperis ꝛ hec ꝓ te orabit ab omni malo. Itẽ Math. xviij. Si vis ꝑfectus esse vade ꝛ vende omnia q̄ habes ꝛ da paupibus ꝛ habebis thesaurũ in celo. et veni sequere me. Item Luce. xiiij. Cum facias ꝯuiuiũ voca paupes debiles cecos ꝛ claudos ꝛ btũs eris q2 nõ habẽt retribuere tibi. retribuet̃ aũt tibi in resurrectõe iustorũ. Item Math. v. Qui aũt petit a da ei. Sed hic dubitat̃. Nunq̄d malis ꝛ impijs sit elemosyna eroganda. Et ꝓbat̃ ꝙ sic. nam om̃i petenti est dandũ. iuxta illud Luce. vj. Omni petẽti te tribue. ꝫ mali ꝛ impij multotiens a diuitibus petũt. igit̃ talibus est dãdũ. Item sic inimicos nostros tenemur diligere ꝛ illis bñfacere. iuxta illud Luce. vj. Diligite inimicos vr̃os. bñfacite his qui oderũt vos. ꝫ inimici q̄ nos odiũt mali sunt ꝛ impij in hoc ꝙ transgrediunt̃ mandatũ dei dicentis. Dilige ꝓximũ tuũ sicut teipm̃. Math. xix. igitur malis ꝛ impijs est elemosyna danda. Item sicut dicit apl's Rom. xij. Si esurierit inimicus tuus ciba illũ. si sitierit potũ da illi. sed inimici nostri qui nos odiũt mali sunt ꝛ impij q2 homicide. iuxta illud. j. Joh. iij. Omnis q̄ odit fratrẽ suũ homicida est. Ex q̄bus plane sequit̃ ꝙ malis ꝛ impijs est elemosyna danda. Ad oppositũ tñ videt̃ esse scriptura Ecci. xij. vbi sic scribit̃. Da bonis ꝛ nõ recipies peccatorem. bñfac humili ꝛ ne dederis impio ꝓhibe panes illi dare ne potentior te sit. Iteʒ Ecci. iiij. Desudet elemosyna in sinu tuo donec inuenias dignũ cui des. Hinc respondet̃ concedendo ꝙ malis danda est elemosyna. Unde sanctus Tho. scda scde. q. xxxij. arti. v. vbi elucidãs qualiter dare elemosynam cadit sub p̄cepto. ad ꝓpositum ita scribit. Cum dilectio inquit sit in p̄cepto. necesse est omnia illa cadere sub p̄cepto sine q̄bus dilectõ xp̄i nõ seruat̃. ꝫ ad dilectioneʒ ꝓximi ꝑtinet vt nõ solum velimus bonũ. ꝫ etiam sibi bonũ opemur. ẜm illud. j. Joh. iij. Nõ diligam⁹ v̄bo neq̃ lingua ꝫ ope ꝛ veritate. Ad hoc aũt ꝙ vellemus ꝛ operemur bonũ alicui requirit̃ ꝙ eius necessitati subueniamus. qd̃ fit specialiter p elemosynarũ largitionem. ꝛ ideo inquit elemosynarũ largitio est in precepto. ꝫ q2 inquit p̄cepta dei dant̃ de actibus virtutum. ideo necesse est ꝙ hoc modo donũ elemosine cadat sub p̄cepto ẜm ꝙ actus est de necessitate virtutis. s. ẜm ꝙ recta rõ requirit. ẜm quam est aliq̄d ꝯsiderandũ ex parte dantis ꝛ aliq̄d ex parte illius cui danda est elemosyna. Ex parte dantis ꝯsiderãdum est illud qd̃ dandũ est sit ei supfluũ. ẜm illud Luc. xj. Qd̃ supest date elemosynã. ꝛ dico supfluum nõ solũ respectu suijpsius. ꝫ etiã respectu aliorum quoꝝ cura sibi incumbit. De quibus apl's. j. Thim. v. Si quis suorũ ꝛ maxime domesticoruʒ curam nõ habet fidem negat ꝛ est infideli deterior ꝛ postea de residuo aliorũ necessitatibus subueniatur. De ista materia vide supra in principio hui⁹ septime speciei auaricie. Ex pte recipiẽtis requiritur ꝙ necessitatẽ habeat alioquin nõ est rõ q̄re elemosyna ei daret̃. Unde Prosper ꝛ ponit̃ in. c. j. q. ij. pastor. Non est inq̄t ꝓprie misc̄dia dare vbi non est miseria. q2 nihil aliud est hoĩbus dare q̄ꝫ ꝑdere immo accipiẽtes elemosynã cũ nõ indigeant grauiter peccant. Unde Hiero. ad Damasum papã Clerici inq̄t q̄ ex bonis ꝛ opibus parentũ sustentari pñt. si qd̃ pauperũ est accipiant sacrilegiũ ꝓcul dubio ꝯmittũt. ꝛ p abusionẽ taliũ iudiciũ sibi mãducant ꝛ bibũt. ꝫ indigentibus q̄ seipsos sustentare non pñt danda est elemosyna ꝛ licet mali ꝛ impij sũt. Sʒ ꝓ isto est vlteri⁹ notãdũ ꝙ aliq̄ sũt mali ꝛ impij q̄ suis demeritis exigentibus efficiũt̃ pauperes. ceci vel claudi ꝛ inabiles ad sibi vite necessaria ꝓprio labore acquirendũ. ꝛ talibus est elemosina danda. Notymgram sup illud Math. v. Diligite inimicos vr̃os. Homo inq̄t tenet̃ diligere inimicũ. ꝛ orare ꝓ ꝑsequentibus eũ. ꝛ velle sibi vitã eternam ꝛ correctionem anime ꝛ vite sue q̄ꝫtũ sibi ipsi. ꝛ sit in articulo necessitatis vel credat eum eẽ in illo articulo tenet̃ sub p̄cepto ꝛ pena pcti mortalis sibi subuenire. Hec ille. Sunt etiam aliq̄ mali ꝛ impij qui satis fortes sunt ꝛ abiles suo laboricio

ꝓprio victū ⁊ vestitū acquirere sed tñ elemosinam
ab alijs petūt.nulla alia occasione aut necessitate
compulsi nisi solūmodo vt laborem corpalem eui
tent ⁊ ociose in suis voluptatibus nutriant̄ ⁊ de ta
libus intelligit̄ illud prius allegatū Eccī.xij. Da
bono ⁊ ne recepis peccatorē.vnde ⁊ notabiliter tñ
dicit̄. Prohibe panes illi dare ⁊ subdit̄. Ne i ipsis
potētior te sit.ħ est ne occasione tue elemosyne nu
triat̄ in sua iniq̄tate.⁊ potētior sit ad trāsgrediēdū
dei mandatū in te ⁊ in alijs peccando. Vñ Aug.
inquit.Sic diligendi sunt hoīes vt nō diligant̄ eo-
rum errores.q: exhibitio bñficij dilectōi correspō
det.ideo peccatori ad sustentationē nature debet
elemosyna dari si indigeat cum pcipiat̄ nobis be-
nefacere ⁊ inimicis.sed ad fouendū eorū malicias
non debemus eis aliquid dare. nam si cōstaret q̄
illud qđ eis datū est in peccatis abuterent̄ non de
beret eis dari nisi necessitas exposceret. ¶ Sz
contra illud videt̄ ꝓcedere rō prius facta.que asse
rit omni petenti elemosynam esse tribuendam. et
q̄trum ad istud respondet doctor de Lyra sup illo
prius allegato. Luce.xvj.c. Omni petēti te tribue
vbi sic semp inquit petenti dandū est.s.donū vel
verbū ostendēdo.fm q̄ dicit Aug.q̄ si irrationabi
liter petat tribuendū est ei verbum correctionis.si
bi ostendendo q̄ irrationabiliter petat.⁊ tūc vt di-
cit Aug.melius ei dabis q̄z petit.cum iniuste petē
tem correxeris ⁊ talis elemosyna nulli est negāda
Vnde Linco.sup euāgelia.parte.j.c.xxxvij. Nul-
li cuiuscunq̄ ꝓfessionis elemosyna spūalis corre-
ctionis ⁊ correptionis est neganda ſʒ vnicuiq̄ pro
ut necessitas postulauerit est distribuenda. Vnde
apl̄s. Corripite inquietos.orate ꝓ calūniantibus
⁊ psequentibus vos. Hec lyra. Sed tñ elemosyna
corpalis iniuste petenti est neganda. ⁊ hoc innuit̄
in illo prius allegato.Eccī.iiij.vbi dicit̄. Desudet
elemosyna in sinu tuo donec inuenias dignū cui
des.nam vt dicit Aug.vtilius esurienti panis tol-
lit̄ si de cibo securius iusticiam negligat.q̄z esuriē
ti panis frāgit̄ vt iusticie seductus acquiescat. hec
Aug.⁊ ponit̄ in.c.v.q.v.non omnes.Sed tñ vt di-
cit lyra vbi prius si rōnabiliter petat tribuendum
est ei donū qđ petit.⁊ si sit in extrema necessitate
positus talis datio cadit sub precepto. Vñ fm Ja
nuēsem.in suo catholicon ab elemonia. qđ est mi
sericordia.et syna qđ est mādatū dr̄ elemosyna qđ
est mandatū miscđie.⁊ scđm ħ elemosyna scribit̄
p e.in scđa syllaba.sed melius inquit scribit̄ p y.et
tunc dr̄ elemosyna ab ely.qđ est deus ⁊ syna māda
tū.⁊ inde elemosina q̄si dei mādatū.de⁹ em̄ elemo
sinā mādauit fieri. Vñ Deut̄.xv.c. Precipio tibi
vt apias man⁹ tuas fratri tuo egeno ⁊ paupi. Itē
Luce.xj. Date elemosynam ⁊ ecce omnia munda
sunt vobis.⁊ ideo dicit̄ Eccī.xxix. Propter man-
datum assume pauperem.et ꝓpter inopiam eius
non dimittas eum vacuum. Hec considerans be-
atus Gregorius sup euangelia.omel̄.xl.cū inquit
quoslibet in hoc mūdo abiectos aspicitis.etiam si
rep̄hensibilia eorum opa vident̄.nolite tñ eos de-
spicere.q: fortasse quos morum infirmitas vulne-
rat.medicina pauptatis curat.quorum si que sūt
talia que iure debeant reprehendi.hec si vultis ad

vsum mercedis nostre inflectitis. vt ex eorum vi-
cijs emulent̄ vobis incrementa pietatis quatinus
vt panem detis pariter ⁊ verbum panem refectio
nis cum verbo correctionis.et sic duo a nobis ali
menta pcipiat.qui tantū vnū querebat.dumq̄ ex-
terius cibo ⁊ interius satiat̄ eloquio.pauper cum
reprehensibilis cernitur moneri debet.sed despici
non debet.si vo nihil reprehensionis habet sicut
intercessor debet summopere venerari. Hec ille.
Vnde ⁊ Chri̇̄.sup epl̄am ad Heb.ix.contra eos
qui paupes despiciunt ⁊ redarguunt ⁊ ne eis dent
elemosynam occasionem querunt sic scribit.qua-
liter inquit deū rogas dicis. Ne memineris pec-
catorum meorum. pinde ⁊ si valde peccator sit il
ille qui a te elemosinam petit.hoc ipm in illo con
sidera ⁊ noli reminisci peccatorū eius. hoc est in
casu q̄ indigeat noli ab illo tuam elemosinam ꝓ-
pter eius peccata retrahere.Et sequit̄. Efficiamur
misericordes non quomodocunq̄.sed quomodo
pater noster celestis misericors est.ipse enim inq̄t
adulteros ⁊ meretrices et maleficos gubernat.et
quid dico.omnes species iniquitatis habētes nu
trit omnes induit.⁊ nullus illorū fame perijt. Hec
ille.Sed quare putas deus taliter impios ⁊ male
ficos nutrit ⁊ gubernat.certe prout dicit̄ Ezechie.
xxxiij.quia nō vult mortem peccatoris sed magis
vt conuertat̄ ⁊ viuat.sic igit̄ debemus ⁊ nos exem
plo patris nostri misericordes esse ⁊ pauperes.li-
cet maleficos ⁊ impios sustentare ea intentiōe vt
conuertantur.⁊ vera xp̄i membra efficiant̄. Unde
Lincoñ.dicto.ij.declarans qui sunt membra chri
sti. Si quis inquit vulnerat pedem alterius. vere
dicit lingua vulnerati vulneranti.tu vulnerasti me
Similiter vo dicit sananti pedem vulneratum.tu
sanasti me.quid igit̄ boni vel mali pedi infert̄.ve
re sibi lingua ascribit ⁊ caput in quo ē lingua. hoc
em̄ facere nō posset nisi mediantibus neruis pes
capiti coniungeret̄.nam si pedem abscisum quis
pcuteret nullum caput nullaq̄ lingua vere posset
alicui dicere pcussisti me. Si igit̄ p colligationem
pedis ad linguam ⁊ ad caput que p neruos fit ⁊ p
multa media faciliter dissolubilia vere attribuit si
bi caput quod pedi infertur.multo amplius vere
sibi attribuit caput ipsum nostrum iesus xp̄s qđ
membris suis infert̄.que membra xp̄o capiti col-
ligant̄ neruis charitatis.quos neq̄ mors neq̄ gla
dius neq̄ instantia neq̄ preterita neq̄ futura neq̄
aliqua alia creatura potest dirumpe quibusq̄ ner
uis coniugunt̄ membra xp̄i.xp̄o capite sine omni
distantia ⁊ mediorum interpositione. Plane igit̄
verū est.qđ vni ex minimis meis fecistis mihi fe
cistis.sed ex hoc videt̄ non alijs fore bñfaciendū
q̄z his qui membra xp̄i sunt colligata ipsi neruis
charitatis.sed ad hoc dicimus q̄ ⁊ malis benefaci
endum est pro christo hac intentione vt beneficiū
p̄stitum ꝓsit recipientibus ad hoc q̄ fiant mēbra
xp̄i colligati illi vinculo charitatis. Qui em̄ bene-
facit illi qui malus est hac intentione sed sub hac
spe. vt fiat bonus magis ꝓprie benefacit bono q̄z
malo ⁊ membro xp̄i bñfacit.cum etiam illi q̄ ma-
lus est hac intentōne ⁊ spe tribuit vt membrū xp̄i
fiat. Hec ille.Et ad istū intellectū dicit apl̄s istud

prius allegatum. Rom. xij. Si esurierit inimicus tuus ciba illum et si sitit potum da illi. Unde et notabiliter subdit. hoc aut̃ faciens carbones ignis congeres sup caput eius. i. ei dabis exemplũ charitatis vt xpi membrum efficiat. Et ex istis patet primum in elemosynarum largitione considerandũ scz quibus danda est elemosina.

Capitulum LXIII

Quantum ad secundum cõsiderandum in elemosinarum largitione. scz q̃ abunde sit elemosina tribuenda. dicẽdum est q̃ fm doctrinaz scripture sacre abundantia elemosine habet attendi fm abundãtiam facultatum elemosinam largientis. Nam si quis magnam habuerit temporaliũ copiam abũdanter facere teneť elemosinam. et si quis modicũ habuerit temporaliũ substantiam. de pauciori potest elemosina excusari. Unde Eccs. ix. Quodcũq̃ potest manus tua facere instanter operare. In quibus verbis nedum pceperis quantũ sufficis. s; etiam tempestiue elemosinam ministrare. nam si tardaueris vsq̃ ad mortẽ sicut et multi faciunt insipientes. ꝓponens paupibus bona tua cum consideris testamentũ tuum legare. forte p falsos decipieris cum ceteris executores. Nam vt dicitur Eccl. xiiij. Testamentũ huius mundi morte morietur. hoc est elemosina tua ab executoribus obliuioni tradeť. et ideo subdiť. Ante obitum tuũ operare iusticiã et fm vires tuas exporrigens da pauperi. Item Thobie. iiij. Quõ poteris esto misericors. si multum tibi fuerit abundanter tribue. et si exiguum tibi fuerit exiguum etiã libẽter impartiri stude. hoc est stude vt illud primo des indigentioribus. et specialiter iustioribus. iuxta consilium apostoli dicẽtis ad Galathas vlti. Dum tempus habemus operemur bonũ ad omnes. maxime tamen ad domesticos fidei. Unde Ambrosius et ponit in. c. dis. lxxxvj. non satis. Si inquit omnibus debeť misericordia. iusto tamen amplius. si tempore afflictionis sue nihil a te impetret si tempore periculi quo rapiť ad mortem plus apud te pecunia tua valeat q̃ vita moriẽtiũ. qr et si moriť nõ est tibi leue peccatum. et sequiť. Considerandũ est etiam in largiẽdo elemosinam etas atq̃ debilitas nonnũq̃ et verecũdia que ingenuos pbat natales vt senibus plus largiaris qui sibi victum nequiũt pquirere. Similiter et debilitas corporis protinus iuuãda est. ac etiam si quis ex diuitijs cecidit egestatem. et maxime sine ꝓprio vicio. scz aut latrocinijs aut pscriptione. aut calumnijs que habebat amisit. Hec ille. Item idem distin. xlvij. sicut hij. Quis enim inquit tam iniustus tam auarus q̃ q multorum alimenta suũ non in vsum sed in abundantiam et delicias facit. neq̃ minus est criminis ab habenti tollere q̃ cum possis et abundes denegare indigentibus. esuriẽtium panis est quem tu detines. nudorum indumẽtum est quod tu recludis. miserorum redemptio et absolutio est pecunia quam tu in terra defodis. Tantorũ igiť te scias inuadere bona quantis possis prestare quod vales. Hec ille.

Capitulum LXIIII

Quantum ad terciũ in hac materia considerandũ. scz de quibus bonis sit elemosina facienda hoc ostendiť Thob. iiij. vbi di. Ex substãtia tua fac elemosinã. et notabiliter dicit. ex substantia tua ad innuendũ q̃ elemosina deberet fieri ex substantia bene et fideliter acquisita. et non ex substantia aliena iniuste acquisita. vt patet supra. x. c. hui⁹ quarte partis. vbi agiť de falsa excusatione fere in fine p Augu. et Greg. Unde ad innuendũ q̃ elemosyna nõ deberet fieri ex male acquisitis typice dicit Leui. ij. Omnis oblatio que offerť dño absq̃ fermento hoc est absq̃ fermento inique accusationis. vt ait pariť. sup eodẽ. Ex quibus patet q̃ elemosina debet fieri de bonis ꝓprijs iuste et fideliter acquisitis sed fraudulenter possessa sunt iterum restituenda quod considerans zacheus princeps publicanoꝝ dixit. Dñe dimidiũ bonorũ meoꝝ do pauperibus et si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum. Luce. xix.

Capitulum LXV

Quãtum ad quartũ in hac materia considerandũ. videlicet q̃ intentione sit pauperibus elemosina ministranda est notandũ q̃ elemosina fieri debet cũ intentione bona et recta hoc est ꝓpter deũ et non ꝓpter vanam gloriã. Scribiť eñ ad Galath. v. Nõ efficiamini inanis glorie cupidi. vnde Lyra sup illud Math. v. Attendite ne iusticiã vestrã faciatis coram hominibus. vt videamini ab eis. Opus inquit quantũcunq̃ bonũ de genere si fiat intentione vane glorie reddiť malũ. ꝓpter qđ dicit saluator. Attẽdite. i. diligẽter cõsiderate. ne iusticiam vestraz. i. opera bona de genere quecunq̃ sint illa. qr oĩa continenť sub iusticia generaliter dicta. faciatis coraz hoĩbus vt videamini ab eis glorã. s. et laudẽ humanã ex talibus querẽdo alioquin mercedem nõ habebitis apud patrẽ vestrum qui in celis est. Cum igiť facis elemosinaz noli tuba canere ante te. hoc est noli ad laudẽ hoĩm manifestare. Ad cuius intellectũ sciendũ est q̃ apud iudeos vtebatur tubis sicut apud catholicos campanis. et ideo sicut videmus in aliquibus locis pulsať campana ꝓpter elemosinã recipiendã. ita apud iudeos ad h̄ faciendũ vtebať tuba. s; hypocrite non faciebãt h̄ principaliter ad pauperũ conuocationẽ. s; magis ad ꝓpriã ostentationẽ. vñ subdiť. vt honorificentur ab hominibus Amen dico vobis receperũt mercedem suã. Te aũt faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Sup quo nothingh̄. fm Rabanũ inquit. sinistra est intentio puersa. dextra est intentio recta et sancta fm glosam et alios. sinistra sunt vicia. dextera virtutes. et tunc ẽ sensus. Nesciat sinistra tua qđ faciat dextera tua. id nõ immisceat se intentio vane laudis vel viciũ aliqđ dum pceptũ dei pficis. cõples vel satagis ad implere. Et cũ hoc pcordat alexander. Nesciat inquit sinistra. i. delectatio laudis humane quid faciat dextera. i. intẽtio bona. vñ Prouer. iiij. Uias

que a dextris sunt nouit deus. ꝑuerse sunt vie que a sinistris sunt. Et statim exponit xp̄us hoc qḋ dixit. nesciat sinistra manus tua quid faciat dextera Illud nescit̃ qḋ est in abscondito. ⁊ ideo subdit. vt elemosyna tua sit in abscōdito. s. ẜm rōnem intentionis ⁊ si nō oꝑe ita ꝙ intendas gloriā dei et non laudē humanā. Hec ille. Elemosyne em̄ ꝓpter iactantiā date sunt velut semina que aues tollunt. i. spūs maligni. Math. xiij. ⁊ Luce. viij. ꝓ quo vide narrationē Linc. vt supra. c. liij. huius. vbi agit̃ de tercio oꝑe miscōie corꝑalis de q̇dā hybernico ⁊c. Item Isid. in de sum. bo. li. iij. c. xxiij. Uirtutes inquit sanctoꝝ ꝑ ostensionis appetitū dn̄o demonū immundorū subijciunt̃. sicut Ezechias rex qui diuitias suas caldeis ꝑ iactantiā suam ꝑdidit. ⁊ ꝓpterea illas perituras ꝑ ꝓphetā ysaiam audiuit vt signaret dei seruum virtutes suas dum vane glorie studio ꝑdiderit ꝑdere ⁊ statim demones operum suorū dn̄os facere. sicut ille ꝑ ostentationē chaldeos rerum suarū dn̄os fecit. vt patꝫ. iiij. Regum. ij. Optima est igit̃ illa discretio vt ⁊ nota sint oꝑa nostra ad dei agendā gloriā ⁊ occulta ꝓ elatione vitāda humana. ille aūt debet publicare bonuꝫ opus qḋ agit. qui ꝑfecta humilitate fundatus nulla iaꝫ elatione ꝯtingit̃. nam is qui se intelligit adhuc humane laudis amore pulsari. Facta bona in occulto agat. ne forte qḋ egerit ꝑdat. Hec ille. Itē Gregorius sup euāgelia. omel̃. xj. In p̄nti inquit vita quasi in via sumus q̃ ad patriam ꝑgimus. maligni aūt spūs iter nostrū quasi quidā latrūculi obsidēt depdari igit̃ desiderat qui thesauꝝ publice portat in via. hec aūt dico nō vt ꝓximi oꝑa nostra non videant cum scriptū sit. vt videant oꝑa vestra bona ⁊ glorificent patrem vr̄m qui in celis est. sed vt ꝑ hoc qḋ agimus laudes exterius non queramus. Sic aūt opus sit in publico vt intētio maneat in occulto vt ⁊ de bono oꝑe ꝓximo p̄hibeam⁹ exemplū. ⁊ tn̄ ꝑ intentionē qua soli deo placere querimus sꝑ optemus illud esse secretū. Hec ille. Item Aug⁹. in de verbis dn̄i. ser. ij. sup illud Math. v. Luceat lux vestra corā hominibus vt videant oꝑa vestra bona ⁊ glorificēt patrē vr̄m qui in celis est. Qui inquit opera iusticie facit coram hominibus vt inde laudeꝫ humanā vel lucrū tꝑale habeat seip̄m vult glorificari ⁊ nō deum. ⁊ suam querit vtilitatem. et non diligit dei voluntatē. Sed quisquis ita vult videri ab hominibus oꝑa bona vt ille glorificet̃. a quo ea que in illo vident̃ accepit. ⁊ sic ad imitādū bonū. i. ipsi videntes ꝑietate ꝓuocent̃. lumen p̄o eius lucet coram hoibus. qꝛ lux de illo charitatis radiat̃ ⁊ nō supbie fumus euomit̃. ⁊ in eoipso cauet ne iusticiam faciat coram hoibus vt videat̃ ab eis. sed vt ille intelligat̃ qui laudat̃ in altero. i. laudantem faciat esse laudabilem. Hec Augu. Item xp̄s Luce. xij. Sint lumbi ve. p̄. ⁊ lu. ar. in ma. ve. Sup quo Greg. omel̃. xiij. Lumbos inquit p̄cingimus cum carnis luxuriā ꝑ abstinentiam coartamus. lucernas ardentes in manibus nostris gerimus cū intentionē rectā in nr̄is bonis oꝑibus habemus. ⁊ sicut lucerna sine candela in ea modicū ꝓdest. sic opus bonū sine recta intentōe nihil penitus deo placet. Unde ⁊ huius pulchrā habemus figurā Ezech. x. vbi legit̃ ꝙ ꝓpheta vidit angelum habentē duas alas. ⁊ manus hois subtus pennas eius. Spūaliter alas istas vt dicit Linc. intelligūt̃ amor ⁊ timor dei q̇bus tanq̄ alis ad deuꝫ ꝑuehimur. ⁊ has alas multi dicūt se hr̄e. ẜ attendāt si habeāt subtus alas manus hois. q̄ manus alas subleuāt. qꝛ aliter ad deū nō ascēdūt. manus em̄ hois sunt oꝑa rōnis. i. oꝑa facta ẜm discretionē recte rōnis. vtputa ieiuniū elemosyna ⁊ hmōi. Sed multi hn̄t alas ẜ nō hn̄t subtus manus homis ẜ manus bestie. ⁊ iō ad deū nō ascendunt. manus em̄ bestie sunt mala oꝑa facta ẜm sensualitatē bestialē. vtputa voluptates carnales. vt q̄ rapit aliena. luxuriat̃ vel supbit ⁊ hmōi. ẜ tales nō hn̄t manus hois ẜ bestie. Itē q̄uis habeam⁹ istas alas. s. dei amorē ⁊ timorē. ⁊ manus hois. i. oꝑa bona oportet adhuc vt sub alis tegant̃. i. oꝑa nr̄a bona sub amore dei fiāt ⁊ timore. ne laudē inde queramus humanā. ẜ p̄ncipaliter honorē dei. Hec ille.

Capitulum LXVI

Ex supradictis enim patet ꝙ ad hoc ꝙ elemosyna et cetera bona oꝑa sint deo acceptibilia nedū req̇rit̃ rectitudo intentōis in oꝑe. ẜ etiā mūdicia a pctis in mente ⁊ corꝑe. Un̄ Greg. omel̃. xiij. sup illud Lu. xij. sint lumbi vr̄i p̄cincti ⁊ lucerne ardētes in manibus vr̄is. duo inquit sunt q̄ hic iubent̃. s. ⁊ lumbos restringere ⁊ lucernas in manibus tenere vt ⁊ mūdicia castitatis sit in corꝑe. ⁊ lumen veritatis sit ue recte intentiōis in oꝑe. redemptori etenim nr̄o vnū sine altero nequaq̄ placere pōt. Si aūt is qui bona agat adhuc luxurie inquinamēta nō deserit aut is qui castitate p̄eminet dum ꝑ bona oꝑa exercet [illegible] castitas igit̃ magna est sine oꝑe. nec bonū opus [illegible] aliq̇d sine castitate. Hec ille. Un̄ et ad h̄ ꝙ opus bonū sit meritoriū prius dꝫ aia peccatrix a pctis suis se mūdare. ⁊ deinde opus bonū actualiter adimplere. In cuius signuꝫ dicit xp̄s prius. sint lum. ve. p̄. ⁊ deinde. ⁊ lucerne ardētes i manibus vr̄is. Idē Math. v. Si offers munus tuū ad altare ⁊ ibi recordatus fueris qꝛ frater tuus habet aliq̇d aduersum te. relinque ibi munus tuū ⁊ vade p̄us recōciliari fratri tuo ⁊ tūc veniēs offeres munus tuū. Pro q̄ notandū ꝙ aia peccatrix nolēs a pctis suis mūdari. ⁊ elemosynis ⁊ ceterꝭ bonis oꝑibus pctā sua redimere. dꝫ esse sicut mulier cōcipiens ⁊ pariens. iuxta illud Isa. xxvj. sicut mulier q̄ ꝯcipit cū appropinquauerit ad partum dolēs clamat in doloribus. sic facti sumus. A facie tua dn̄e ꝯcepimus ⁊ q̄si parturimus ⁊ ꝑpimus spm̄ salutis. ecce q̇d impgnat aiam fidelē. s. facies dn̄i. qꝛ a recēti meditatōe xp̄i moriētis in cruce aia timorē dei cōcipit. Un̄ alia trāslatio habet. A timore tuo cōcepimus. puer em̄ a timore dei in aia cōceptus est opus bonū qḋ ꝯcipit̃ qn̄ aia habet ꝓpositū bonū opus facere ẜ sicut mulier a cōceptu statim incipit infirmari ⁊ fastidiare cibaria q̄ prius diligebat. sic aia hūana postq̄ a tiore dei ꝯcepit ꝓpositū bonū opus pariēdi debꝫ quasi mulier impgnata sentire suā infirmitatē spūalem cū vera cordis cōtritōe ⁊ clamare cum ꝑfecta oris ꝯfessione. ⁊ vicia

in q̄bus p̄us delectabaꝛ fastidiri ⁊ postea parere ī boni operis ↄcepti impletione. ⁊ sicut mulier nunq̄ naturaliter parit puerū in vita p̄senti viuē aptū nisi cū magno dolore ⁊ clamore p̄cedente. qa hoc in penā peccati prime mulieris iniunctū ē cuilibꝫ mulieri naturaliter parienti a dn̄o dicente Gene. iij. In dolore paries filios tuos. Sic sp̄ualiꝛ anima peccatrix nūq̄ potest parere puerū spiritualē id ē opus meritoriū vite eterne dignuꝫ nisi patiaꝛ p̄us dolorē siue cōtritionē ⁊ clamorē confessionis de peccatis. Et sicut multe sunt mulieres q̄ libenter haberēt pueros cū hoc ꝙ dolorē ⁊ penā p̄cedētem nō sentirēt. sic multi peccatores libēter bona de genere facerēt vt opa cum hoc ꝙ penitendo et dolendo sua peccata nō dimitterēt. Sꝫ sciant tales similiter ꝙ si voluerint p bonam operationē vitā obtinere eternā. oportet eos prius cū fructuosa penitētia in p̄senti suam vitā emēdare ac dimittere voluptuosam. In cui⁹ rei figurā legiꝛ Genesis xxxviij. ꝙ Thamar impregnata ⁊ instante partus tpe apparuerūt gemini in vtero eius. atq̄ in ipa effusione infantū vnus ꝓtulit manum in qua obstetrix ligauit coccinū dicēs. Iste egredieꝛ prior. Ille vero retrahēte manū egressus est alter. Dixitq̄ mulier. Quare diuisa est ꝓpter te materia. ⁊ ob hanc causam vocauit nomen eius phares. postea egressus est frater eius in cui⁹ manu erat coccinū ligatū quē appellauit zaram. Sp̄ualiter thamar amara interp̄tatur cōmutans ⁊ significat animaꝫ peccatricē habentē amaritudinē cōtritiōis de peccatis ⁊ ꝓponēs vitā suā mutare iniquā. hec v̄o impregnata a spiritu sancto habet geminos in vtero suo. s. phares ⁊ zaraꝫ. Phares diuisio interp̄tatur ⁊ significat fructuosam penitentiā in qua p amaram cōtritionē ⁊ ↄfessionē anima diuidit a se oēm peccati iniq̄tatem. zaraꝫ interp̄taꝛ oriens et significat opus bonū qd̄ totū hominē velut oriens mūdū sp̄ualiter illuminat. Iste em̄ zaraꝫ extēdit manum quādo virtus anime practica siue operatiua offert separatam ad bonū opus faciēdū. ⁊ tūc obstetrix anime taliter imp̄gnate. i. sensualitas ligat coccinū ad manū eius dicens. Iste egredietur p̄or quādo sensualitas vult animā peccatricē opus bonū coccinio tamen peccati ligatū et inuolutuꝫ parere. i. actualiter adimplere anteq̄ diuidat a se p ↄtritionē ⁊ veram confessionē peccati iniq̄tateꝫ Sꝫ p eo ꝙ opa de genere bona in mortali peccato facta nō sunt meritoria nec deo placentia. iuxta illud ꝓuer. xv. Victime impiorū abhominabiles deo. ideo ab anima p̄destinata cooperāte in eo spiritu sancto prius egressus ē phares diuidēs materiā. ⁊ hoc quādo ab anima p dolorem ↄtritionis ⁊ vere ↄfessionis egredieꝛ ⁊ expelliꝛ peccatū ⁊ diuiditur materia ↄsuetudinis peccādi. quo facto nascitur salubriter zaram id est fulgor boni operis. Sed hic ē notandū ꝙ animā p̄dicto modo impregnatā ⁊ parere salubriter volentem. oportet a duobus sp̄ualiter p̄cauere. s. ab amon ⁊ pharaone. p̄mo debet p̄cauere ab amon. qui vt diciꝛ Amos. j. Non conuertā eum eo ꝙ dissecuerat pregnantes galaad Amon onerans interpretatur et significat dyabolum q̄ semp nititur animā humanā ponde-

re peccati onerare. Galaad transmigratio interpretatur. Pregnātes igitur sunt anime que timor dei concepto ꝓposito bonū opus faciēdi transmigrare de vitijs ad virtutes ꝓponūt. sed certe sicut amō p̄gnantis ventrē scindebat ↄceptos pueros ante ortus tempora extrahendo ⁊ occidendo. Sic dyabolus animā p̄dicto mō impregnatā ventrē id est memoriā nitiꝛ scindere cultello sue inueterate inuidie ⁊ extrahere de memoria que quasi venter est anime puer ꝓpositi boni operis ibidem ↄceptū. ⁊ ne vnq̄ ad partū actualis impletionis ꝑdiat suffocare. Huius aūt prolis damnū ⁊ infectionem materna pietate ꝓpha deplorat Treno. v. dicens Cecidit corona capitis nostri. ve nobis. qr peccauim⁹. Corona capitis anime est bona voluntas id est ꝓposituꝫ bene operandi. de q̄ corona diciꝛ in ps̄. Scuto bone voluntas tue coronasti nos. sed cū instigante diabolo bona voluntas ⁊ ꝓpositum bone operandi mutatur hec corona. amittiꝛ. ⁊ cum tanq̄ homicide suorum filioꝝ sp̄ualium ꝓijcienꝛ in ignem eternum tunc dicent illud quod sequiꝛ. Ve nobis. qr peccauimus. Oportet etiā aiam p̄dicto mō imp̄gnatam. et parere sp̄ualiter volentem. precauere a pharaone. Sp̄ualiter pharao. qui vt ptꝫ Exo. j. infantes hebreoꝝ natos. iubet ꝓijci in flumine ⁊ submergi. significat etiam dyabolū qui predictuꝫ spiritualem. ab anima natum nitiꝛ destruere. ⁊ in flumine vane glorie submergere. In cuius rei figura legiꝛ Apocal. xij. ꝙ draco stetit ante muliereꝫ que paritura erat masculū. vt cum peperisset deuoraret filium eius Sp̄ualiter draco iste dyabolus est qui stat ante mulierem id est animam fecundā virtutibus. ⁊ a sp̄usancto concipientē bonuꝫ ꝓpositum vt pariat. id est bonum opus hereditati celesti aptuꝫ ⁊ dignum. Sed sicut pharao vt patet Exo. j. pueros hebreorum. occidendo feminas reseruauit et masculos occidit. sic dyabolus opera mundalia et carnalia vt operantes illa coram deo tandem accuset reseruat. Opera vera spiritualia que sunt quasi filij masculi ad consequendum hereditatem celestem dispositi. inquantum sufficit per vanam gloriam perimit ⁊ occidit Nam tam venenosus vent⁹ vane glorie q̄ multorū bona opera ne eis ꝓficiant ad salutem. multociens suffocat ⁊ extinguit. Exemplum istud refert Plinius dicens ꝙ aquila in altū nidum suum ponit. cuius pullis insidiatur serpēs nomine panas. qui videns se non posse propter altitudinem ad pullos ascendere. trahit se ad parteꝫ venti ⁊ venenum emittens ventum inficit. ⁊ sic p ventum infectum ⁊ intoxicatum pullos aliquando occidit. Sed aquila naturali instinctu maliciam huius serpentis cognoscens. tale remedium apponit. nam statim querit quendam lapidem preciosum nomine gagates. ⁊ illum ponit in nido in parte ventosa. qui lapis sua virtute venenum repellit. ⁊ sic pulli ab intoxicatione saluantur. Moraliter per aquilam istam. que ardui volatus est et visus acuti. intelligitur quilibet verus christianus et bonus. cuius vita et desiderium a terrenis debet eleuari in altum versus celum. vt vere dicere possit cum apostolo ad Philippenses. iij. Nostra conuersatio in celis est: in qua altitudine cōuersatiōis.

debet pullos bonoꝝ operū ꝓducere. qđ cum fecerit. ſtatim ſerpens ille antiquus diabolus. veneno malicie ꝛ inuidie accenſus. nititur illa ꝑ appoſitionē alicuius peccati moꝛtalis intoxicare ꝛ interficere. ſꝫ foꝛte ꝓpter eminentiā talis boni viri nō poteſt ſuū intentū deducere ad effectū. vñ Greg. de viro ꝑfecto loquēs. Mentē inqͭ in alto fixerat. ꝓpterea hoſtis ad eū rumpe nō valebat. quo viſo. vadit ſerpens ille infernalis ꝛ temptat illū ꝑ ventuꝫ venenatū interficere. dum illis vanam gloꝛiam et laudem humanā ꝯmendat. qui ventus ſi ad intentionē hominis ꝑuenerit. mox pullos ſuoꝝ operū interficit ꝛ extinguit. Quid igit̄ in huius rei remediū eſt faciendū. Reuera accipiendus ē lapis ille ꝓcioſiſſimus xp̄s. de quo dicit apl'us. j. Coꝛint. x. Petra aūt erat xp̄s ꝛ apponēdus ē inter illa opa. ꝛ ventū vane laudis ꝛ gloꝛie vt. ſ. opa noſtra bona tm̄ dirigamus ad deū. ſibi ſoli laudē ꝛ honoꝛem de illis tribuendo. dicētes cū pš. Nō nobis dñe non nobis ſꝫ nomini tuo da gloꝛiam. ꝛ ſic viuēt bona noſtra opa. ꝛ nos ad vitā ꝑducent eternam. Iuxta illud Anaſtaſij. Qui bona egerūt ibunt in vitam eternaꝫ. Item Eccl. xiiij. Omne opus coꝛruptibile in fine deficiet. ꝛ ꝗ illđ opabitur cū illo. ꝛ oē opꝰ electū iuſtificabitur. ꝛ ꝗ opabitur illđ. honoꝛabitur i illo. opus eīn coꝛruptibile vocatur opus malū. ꝛ vicioſū. ac etiā de genere bonū. coꝛrupta tamen intētione factū. opus vero electū vocatur opus charitatis ꝛ miſericoꝛdie bona ꝛ electa intentione commiſſuꝫ. Et certe ꝓdicta opa miſericoꝛdie cū ꝓdictis quattuoꝛ circūſtantijs adimpleta magnā conferūt homini vtilitatē. qꝛ liberāt eum a peccato. et a moꝛte eterna. ꝛ faciūt eū habere in celo ꝓmiū ꝛ theſaurū eternū. vñ Thob. iiij. Quō potueris ita eſto miſericoꝛs. ſi multū tibi fuerit abundanter tribue. ꝛ ſi exiguū tibi fuerit etiā illud libenter impartiri ſtude. p̄remiū eīn bonū theſauriſas tibi in die neceſſitatis. qm̄ elemoſyna ab omī peccato et a moꝛte liberat ꝛ non patietur animas ire in tenebꝛas.

Capitulum LXVII

Predicta enim opera miſericoꝛdie ſpūalis ꝛ coꝛpalis figurantur Apoca. j. vbi legitur ꝙ filius hominis erat in medio ſeptē candelabꝛoꝝ aureoꝝ ꝛ habebat in dextera eius ſeptē ſtellas. Spūaliter filius hōis dicitur hō pij coꝛdis. qꝛ ſm ph̄m pietas eſt ꝓpꝛiū hominis. ſicut crudelitas ē ꝓpꝛiū leonis. Septē candelabꝛa aurea figurant ſeptem opa miſcđie coꝛpoꝛalis. ꝗ ſunt q̄ſi aurū ꝓcioſum in ꝯſpectu dei. Septem ſtelle ꝗ ſunt in dextera eius ſunt ſeptē opera miſcđie ſpūalis in coꝛdis emiſperio lucentia tāq̄ ſidera radioſa. Itē. iij. Reg. vj. legitur ꝙ ſalomon in ingreſſu oꝛaculi fecit duo oſtiola de lignis oliuaꝝ. ꝑ que duo oſtiola poſſunt intelligi due ꝑtes miſericoꝛdie. vna ꝗ cōpatimur ꝓximoꝝ miſerie coꝛpali. ꝛ alia ꝗ cōpatimur eoꝛundē miſerie ſpūali. ꝗ q̄ſi oſtiola ſunt ꝑ ꝗ vir miſericoꝛs regnū celoꝝ ingreditur. nam vir miſericoꝛs maxime ꝛ ſecuriſſime de dei miſericoꝛdia ſperare pōt. Ego ſicut oliua fructifera in domo dei. ſperaui in miſericoꝛdia dei in eternū vñ miſcđia peregrinoꝝ collatrix ꝛ tāq̄ oſtiaria ſiue hoſpita paradiſi dicitur manſionū. ꝛ in celeſti patria locū ꝓpꝛiū ſuis faciet peregrinis. iuxta illud Eccl. xxvj. Miſcđia faciet locū vnicuiq̄ ſm meritū operū ſuoꝝ. ꝛ ſm intellectū peregrinationis illiꝰ. i. ſm intentionē ꝛ fidē. qua ſe nō ciuē huius intelligitis. ſꝫ potius peregrinū. Exemplū huius oſtēdit nobis alexander de ludomennie in poſtillis ſuis. vbi narrat de quodam ſcolari bonon. de gente enoꝛmibus ſceleribus dedito. cui in quadam viſione videbatur in ſomnis ꝛ i magno campo ſe conſtitutū ꝛ a facie maxime ꝛ hoꝛribiliſſime tēpeſtatis imminētis ad quandam domū ꝓ ſuccurſu ſe fugere. ꝛ hoſtium domus ad intrandū pulſare. Cui hoſpita reſpondit. ego ſuꝫ iuſticia ꝗ hic habito. tu vo qui non es iuſtus non potes hic intrare. Tunc eo ad aliam domū pulſante. hoſpita dixit. Ego ſum veritas que hic habito. ꝛ tu ꝗ veritatem nō diligis hic nequaq̄ intrabis. Tūc pulſante eo ad terciam domum. dictum eſt ei ab hoſpita Ego ſum pax que hic habito. ſed nō ē pax impijs ꝛ ideo tu qui impius es nō potes hic intrare. verūtamē quia ego cogito cogitationes pacis ꝛ nō afflictionis. ideo conſulo tibi vt fugias ad ſoꝛoꝛē meam miſericoꝛdiam que hic ꝓpe me habitat. ꝗ omībus miſeris eam debite rogantibꝰ ſubuenit. Pulſante igitur illo ad hoſtiū quartum hoſpita dixit. Ego ſum miſericoꝛdia que hic habito. ſi igitur vis ab imminente tempeſtate ſaluari. emenda vitā tuam. ꝛ amodo iuſtus eſto ꝛ verus pacificus et miſericoꝛs ꝛ eris benedictus et ſaluꝰ. Spiritualiter tempeſtas pericoloſiſſima erit in die iudicij terribilis. ex lata ſententia iuſto iudice penes dānatos ꝛ infernalis pena ꝓ damnatis parata eterna. Si igitur tu qui peccatoꝛes timueris hanc pꝛocellam humiliter ꝛ tempeſtiue occurre ad miſericoꝛdiā ꝛ eius auxilium imploꝛa. ꝛ ip̄a te benigniſſime recipiet. ꝛ ab omni tempeſtate defendet. ꝛ ad beatificam vitam regni celoꝝ ꝑducet Vnde Math. v. Beati miſericoꝛdes. quoniā ip̄i miſericoꝛdiam cōſequētur. ꝛ hec pauca notabilia tam exiliter compilata ſufficiant ad pꝛeſens. et ꝓ materia ſeptem operū ſpiritualis ꝛ coꝛpalis miſericoꝛdie. ꝛ ꝓ cōplemēto ſecundi notabilis peccati auaricie.

Capitulum LXVIII

Sequitur iam tercium notabile ip̄ius peccati auaricie. in ꝗ pauca tangentur de remedijs contra peccatū auaricie. A Pꝛo quo ꝓmitus ē notandum ꝙ omīa ꝗ dicta ſunt in pꝛimo notabili de iſtiꝰ peccati deteſtatione. poſſunt pertinenter reduci ꝯtra iſtud peccatū i medicinale remediū ꝛ dictis ibidē. ꝯtra iſtud peccatū ſex ſpecialiter ſunt remedia adijcienda. Quoꝝ ꝓmū ē ꝯſideratio periculi in ꝗ ſumus in vita p̄ſenti. Iſtud remediū inſinuatur Iob xxxj. vbi legitur ꝙ dixit ſanctꝰ patriarcha iob. Sp eīn quaſi timens fluctus ſup me timui deū. ꝛ pondus eius ferre nō potui. Sup quo gregꝰ. Cūꝫ fluctus inqͭ timētes deſup eminent. tunc de vanitate ꝓijciūt ꝓ ꝗbus longa naufragia ſuſceperūt. Ad idē poteſt referri illud. j. Mach. iiij. Nō ꝯcupiſcatis ſpolia. quia bellū contra vos eſt. Ad litterā qū

bellum periculosum imminet interdicit exercitui
spolijs intendere. ꝛ si spolijs iam oneratus ē. iube-
tur ea deponere. Sic spūaliter periculū in quo su-
mus deberet cohibere nos. ne nos diuitijs onere-
mus. Si vo iam habem⁹ eas ꝓpter periculū imi-
nentis eas debem⁹ abijcere. ꝛ inter paupes distri-
buere eas festinem⁹. qꝛ vt dicit apl's. j. Pet. v. Ad
uersarius vester dyabolus tanꝗ leo rugiēs circu-
it querēs quē deuoret. Et dicit Aplus. j. Thymo.
vj. Qui volūt diuites fieri incidunt in temptatio-
nē ꝛ in laqueos dyaboli. ꝛ in desideria multa ꝛ in
utilia ꝛ nociua q̄ mergūt hominē in interitū et p
ditionē. Secundū remediū cōtra auariciā ē cō-
sideratio dn̄ice paupratis. Vn̄ Bern. Magna in
quit abusio ꝛ nimis magna est. ꝙ diues velit fieri
vermiculus vilis. p quo dn̄s maiestatis ꝛ domin⁹
sabaoth paup voluit fieri. Vn̄ Trenoꝝ. iij. Recor-
dare paupratis mee ꝛ transgressionis absinthij et
fellis. Vn̄ xp̄s paup erat in natiuitate. paup in vi-
ta. ꝛ paup in morte. de qua materia ꝛ de gradibus
paupratis. ꝛ de cōmendatione ipius paupratis. di
ctū est supra in sexto ope miscōie spūalis. vbi agit
de secūdo cōsilio regis pacifici. Terciū remedi-
um cōtra auariciā ē ꝙ homo elemosynis ꝛ oratio
nibus ꝛ oībus alijs modis q̄bus poterit gratiā
sibi studeat impetrare diuinā. que sola sufficit ho-
minē liberare a laqueis cupiditatis ꝛ auaricie. vn̄
legit Mathei. xix. ꝙ cum xp̄s dixisset. Difficile in
trabit diues in regnū celoꝝ. ꝛ iterum dico vobis.
Facilius est camelum p foramen acus transire. ꝗ
diuitē intrare in regnum celoꝝ. Auditis aūt hijs
discipuli admirabant dicentes. Quis poterit igit
saluus esse. Aspiciens aūt iesus ait eis. Apud ho-
mines est impossibile. glosa. supple vt p se diues a
cupiditatibus reuertat. ꝛ ideo valde timendum ꝛ
fugiendū est peccatū cupiditatis siue auaricie qḋ
cū tanta difficultate hominē dimittit. Et ideo me-
rito dicit apl's. j. Thimo. vj. ꝙ radix omniū malo
rū est cupiditas ꝛ auaricia. Quartū remedium
contra auariciā est frequens mortis consideratio.
Hoc em̄ remediū insinuat bea. Hiero. in magno
ꝓlogo biblie in fine dicens. Facile cōtemnit om-
nia q̄ se semp cogitat esse moriturū. De mortis me
moria vide supra. c. xlviij. huius. vbi agit de tercio
regis pacifici cōsilio fere in fine. Mors em̄ q̄si ad
oculū demonstrat cōtemptibilia esse. que queran-
tur in mūdo. s. diuitie. delitie ꝛ gaudia mundana.
ꝛ vanū esse laborem eoꝝ. q̄ talib⁹ immoderate in
tendūt. Labor em̄ querentiū diuitias vanus ostē-
dit. cū homo omnibus mundi diuitijs relictis nu-
dus in terrā reuertit. Labor querentiū delicias va
nas ostendit in hoc ꝙ corpus delicijs nutritū ver
mib⁹ in escam datur. Tūc em̄ manifestuꝫ erit eos
quasi cocos vermiū fuisse q̄ delicate vixerunt. Sꝫ
mira insania. Erubesceret aliq̄s ꝛ indignaret eē co
cus alicui⁹ comitis. ꝛ tamē nō dedignat esse coc⁹
vermiū terre. Itē labor eoꝝ q̄ querunt esse sup ali-
os vanus ostendit. qn̄ ille q̄ volebat esse sup alios.
sub terra ponit. ꝛ a iumētis ꝯculcat. vn̄ Eccēs. xj.
Homo meminisse debet tenebrosi tpis ꝛ dieꝝ mlt
toꝝ. q̄ cū venerint vanitatis arguent pterita. Itē
Eccēs. x. Cū morit hō hereditabit bestias. serpen-
tes ꝛ vermes. B Quintū remediū ꝯtra auari-
ciā est frequēs meditatio penarū inferni ꝛ paupta
tis eterne q̄ p hoc detestabile peccatū ordinat aua
ris. Unde illi quoꝝ in hac vita auaricia oclos ex
cecauit. in inferno habebunt tenebras palpabiles.
nunꝗ lumē videbūt. vn̄ de illis verificat illud ps.
Ne timueris cū diues factus fuerit hō. ꝛ cū mul-
tiplicata fuerit gloria domus ei⁹. qm̄ cū interierit
nō sumet omnia. neq̄ descēdet cū eo gloria dom⁹
eius. ꝛ sequit. Introibit in ꝓgenies patrū suoꝝ. ꝛ
vsq̄ ineternū nō videbit lumē. Et ideo merito di-
cit Eccēs. xj. Si annis multis vixerit homo. et in
omnib⁹ hijs letus fuerit meminisse debꝫ tenebro
si tpis ꝛ dierū multoꝝ. Dicit em̄ aug⁹. in de specu
lo hūane miserie ꝙ penas inferni dicere vl' cogita-
re. quot ꝛ quante sunt. nemo potest in hac vita car-
ne vestitus. nam peiora sunt ꝗ cogitant. nihil em̄
in inferno inuenit. neq̄ videt qḋ desiderat. plenū
ē tenebraꝝ discordie ꝛ miserie. ignis inextinguibil'
ꝛ vindicte perennis. ꝛ ibi ardor sitis ꝛ cruciatio et
famis. ibi ardor flāme ꝛ nll'a reqes in igne. ibi nul-
lus auditus nisi gemit⁹. mors optat ꝛ nō dat. Ibi
nihil videt nisi pena fetoris. pena timoris. p̄sentia
demonū. ꝛ ferocitas bestiarū. seueritas tortoꝝ. di-
laceratio imortaliū vermium. miseria. suspiria. do
lor sine remedio. vincula sine solutione. pena sine
fine ꝛ mors eterna. Ve illis q̄ ꝓ delectabili vnius
hore somno h̄ mala sine fine subire merebūt. hec
aug⁹. Et certe frequēs memoria penarū infernali
um illuminat oculos mentis auaricia excecatos.
In cuius rei figura legitur Thob. xj. ꝙ thobias li
niuit oculos patris sui ceci felle piscis et egressa
ē albugo ab oculis eius ꝛ statim vidit. Spūaliter
vt dicit abbas vill'. in quodā s̄mo. de angelis. Al-
bugo in oculis ē ꝓsperitas mūdane felicitatis ꝛ i-
ordinat⁹ amor diuitiarū q̄ excecāt oculos ratiōis.
Fel piscis ē amara penarū exactio dyaboli. nam
amaras penas exigit ille crudelissim⁹ exactor dy-
abolus ab illis quos diuitijs excecauit. h̄ felle si-
millant oculi nostri egrediet albugo ꝛ omnis im-
mūda delectatio ꝯuertet in amaritudinē ꝛ in con
temptum. hec abbas vill'. Sextum remedium
ꝯtra auariciam est ꝯsideratio eternarū diuitiaruꝫ.
vnde Greg'. Vilescunt temporalia cū desiderant
eterna. vn̄ Aug⁹. in de speculo humane miserie. Vi
le inquit valde est elemētis ꝑfrui. in comparatiōe
gaudendi ꝛ fruēdi ipō deo. ꝛ videre facie ad faciē
regnū dei. omni fama maius. omni laude meli⁹.
plenū est lucis ac pacis honestatis et dilectionis
dulcedinis ꝛ deliciarū et perennis glorie gaudia sā
ctoꝝ. qui. erunt vita eterna. beatitudo sempiterna
omniū bonoꝝ sustinentia sine aliqua indigentia
Septē speciales glorias habebūt corpa sancto-
rū ꝛ septē anime. In corpe quidem pulcritudinē
velocitatem. fortitudinē. libertatem. voluptatem.
sanitatem ꝛ immortalitatem. In anima auteꝫ ha-
bebant sapientiam. amiciciam. ꝯcordiam. potesta
tem. honorem. securitatem ꝛ gaudiū. hec erūt im-
ꝑpetuū. Speciositas illoꝝ erit vt solis claritas q̄
totū mundū illuminat. Velocitas eoꝝ tali s erit
vt ꝗcito oriens sol occidentem suo radio tangit.
tamcito ab oriente in occidentē venire possunt. et

q̃cito oculus se eleuans visum ad celum dirigit. tamcito de celo ad terram ⁊ de terra econuerso ad celū relabi poterūt. Nempe eoꝝ talis erit fortitudo. vt si montes ⁊ omnē molem terre pede vertere vellent. valenter possent. Illoꝝ nãq̃ talis erit libertas. vt oĩa obstãtia penetrare valeant. et nulla creatura eos retinere queat. O qualis est eorū voluptas qbus ipe deus omipotens q̃ fons omium bonoꝝ est insatiabilis satietas. o qualē voluptatem visus ipi habebūt q̃ ita tam clausis q̃ apertis oculis videbūt. qbus singula mēbra vt oculus solis erunt. q̃ gregem glorie in decore suo cernent omes angelos interius ⁊ exterius videbunt. cogitatio singuloꝝ intuetur omnia q̃ sunt in celo ⁊ in terra ⁊ in inferno. ⁊ illa iugiter contemplat. Sanitas eorū talis est ꝙ si aliqs temptaret ꝑcutere eos ferro. non plus poterit nocere eis q̃ nūc radiū solis secare. Immortalitatē vite habebunt vt ipi qs mors ⁊ dolor fugiūt ⁊ imperpetuū viuent. Sapiētia eorū talis erit vt ꝑsentia ꝑterita ⁊ si q̃ sint futura perfecte sciant. omnium omnino hominū siue in celo siue in inferno genera noĩa opera bona vel mala ab eis gesta memoraliter noscent. O q̃ dulcis amicicia copulabit eos quos deus vt filios suos amabit. Si dicat aliqs si scient oĩa mala q̃ fecimus fetida ⁊ turpia atq̃ horrenda flagicia nostra. quid nobis valet confessio ⁊ peccatorū penitentia, nōne abhorrent angeli tales ⁊ habebūt eos peius Nequaq̃. sed magis de eorū saluatione in domino gloriabūtur. Ne vereris ꝙ de factis tuis ꝓprijs ibi cōfundaris. q̃ de turpissimis tuis factis cōfessus ⁊ penitentia lotus. nō plus erubesces q̃ si vulneribus olim in prelio acceptis ꝑfecte sanatus esses. peccata sunt plage anime. si esset ibi aliqua cōfusio gaudiū perfectū non haberēt. Concordia illorū talis erit. vt oculo quo vnus aspicit mox alteri illuc sibi flectit. quidquid aliquis eorū ibi volet hoc deus hoc et angeli hoc omnes sancti volent. O deus quale gaudiū habebunt qui patrem in filio. ⁊ verbū in patre facie ad faciē semꝑ videbunt. gaudebūt de bonis domini interius exterius. supra se infra se ⁊ circuitu. Ecce hoc gaudiū animarū sanctarū. qđ nūq̃ amittere pauebūt. hec Aug⁹

Predicta eñ septima species auaricie. scȝ obturatio opponit̃ misc̃dīe q̃ est effectus charitatis. Opponit̃ etiã iusticie. q̃ in necessitate oĩa essent cōmunia: Vñ q̃ denegat elemosynã indigēti. subtrahit ab eo qđ sibi debet̃. ⁊ ideo peccat cōtra iusticiã peccat eñ cōtra pietatē. sub q̃ ꝯtinetur elemosinarū largitio. licet pietas ꝑncipaliter parētib⁹ debeatur. Vñ oĩs subuētio ꝓximi reducit̃ ad ꝑceptuȝ de honoratiōe parentū ⁊ h̃ insinuat apl's. j. ad thymo. iiij. ca. dicēs. Pietas ad oĩa vtilis ē. ꝓmissionē habēs vite q̃ nūc ē ⁊ future. vñ cū dicit ꝓmissionē habēs vite q̃ nūc est ⁊ future. innotescit illud qđ in isto ꝑcepto de honore parentū addit̃. Vt sis longeuus sup terrã quã dñs deus tuus dabit tibi qđ intelligi potest tam de vita ꝑsenti q̃ etiã de vita futura. ex quo patet ꝙ obturatio contra misericordiã est precepti transgressio memorati.

Explicit pars quarta.

Incipit pars quinta. Capitulum I

Accidia est vitiū quo

iocūditas mentis spiritualis extinguit̃. ⁊ in quodam desperatōis ꝑncipio in seipam subuertit̃. Vel aliter dicitur ꝙ accidia est confusio mentis siue interna tristicia animi languentis. ex pigricia ⁊ torpore ꝓueniens. Damascenus vero lib. secundo. dicit. ꝙ accidia est tristicia, aggrauans que ita depmit animū hominis. vt nihil ei agere libeat. ⁊ ideo accidia importat quandã somnolentiã et tedium virtuose operandi: De quo ps̃. Dormitauit anima mea ꝑ tedio. A quibusdã eñ dicit̃. ꝙ accidia est tristicia ⁊ torpor mentis bona negligens inchoare. Pro quo notandū ꝙ sicut zvinkellegh. in libello suo de origine ⁊ descriptione vicioꝝ ꝙ accidia est quedã tristicia de bono. nō de quolibet bono indifferenter. sed specialiter de bono diuino. In omibus autem inq̃t alijs vicijs est tristicia ⁊ tediū de bono virtutis opposite. sicut luxuriosus tristatur de bono cōtinentie ⁊ gulosus de bono abstinentie. Et multi refugiūt bonū virtutis. q̃ est laboriosum et molestum corpori. ⁊ impedimentū delectationis ei⁹. Sed tamen talis tristicia scd̃um doctorem istum nō dicit̃ ꝓprie accidia. ȝ ꝑtinet potius ad vitia carnalia. ȝ sicut caritas ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter gaudet de bono diuino ad qđ bona alia spiritualia omnium aliarū virtutū ordinant̃. ita accidia est specialis tristicia de bono diuino. de quo gaudet charitas. vñ accidia dicit̃ ab acedine animi et volūtate amara. ſm illud Prouer. x. Sicut acetū dentib⁹ ⁊ fum⁹ oculis. sic piger hijs q̃ miserūt eū in via. Et nascitur accidia ex defectu amoris in deū ⁊ dilectionis in ꝓximū. quoniã fideliter amanti nihil est difficile. nihil est tediosum. nihil graue vel arduū nec aliquod onerosum. ſm illud apostoli. j. Corinth. xiij Charitas oĩa suffert. oĩa credit. oĩa sustinet. Ecōtra vero nō amanti. hoc est accidioso. oĩa sunt amara. omnia tediosa. omnia desperata. ⁊ omnia laboriosa. preterq̃ peccata ⁊ opera vitiosa. et ideo accidia cōtrariat̃ gaudio qđ est effectus charitatis ⁊ sic consequenter accidia opponit̃ charitati. ⁊ ꝑtinet ad transgressionē tercij precepti decalogi quo dicitur. Memento vt diem sabbati sanctifices. q̃ per ipsum vt est preceptuȝ morale precipitur quies mentis in deo cui contrariatur tristicia mentis de diuino bono. Ad destructionem illius peccati dicitur in textu Apocalips̃. vbi prius ꝙ quartus angelus effudit phyalam suam in solem. id ē predicator verbi dei quarto loco predicauit cōtra accidiam. siue contra peccatum hominis accidiosi. Vnde per solem intelligi potest homo sanctus et virtuosus. iuxta illud Ecclesiastici. xxvij. Homo sanctus in iusticia sua manet sicut sol. sed sol iste multotiens ꝑ peccatum accidie conuertitur in tenebras. intãtū ꝙ de tali dici ꝑt illđ Apo. vj. Sol factus ē niger sic saccus cilicin⁹. nedū niger ē ȝ etiã pungitiu⁹. sic hō accidiosus nedū niger ē nigredine peccati. sed etiaȝ tot punctiones habet anxietatis et remordentis ꝯscientie. ꝙ aliquãdo ex nimia

et inordinatā tristicia cadit in finalē impenitentiā quod ē peccatū maximū ⁊ blasphemia in spiritū sanctū. de quo dicit. j. Johannis. v. Est peccatum ad mortē nō ꝓ illo dico vt roget quisꝗ̄. Et ideo ad destructionem istius peccati accidie. sicut ⁊ ad destructionē precedentium tria notabilia sunt specialiter ostendenda.

Capitulum II

Primū enim notabile contra peccatū accidie effundendū erit ad eius detestationē manifestissime prouocatiuū. A Pro quo notandū ꝙ ad detestationem huius peccati duo tangenda sunt specialiter ꝓuocatiua. Quorū primū sunt exempla aliarum creaturarū. Et pmo a creaturis q̄ non habent sensum vitam nec rationē habemus exemplum. Sicut a sole cui deus posuit preceptū vt singulis diebus moueat ab oriente in occidentē. ⁊ singul' noctibus reuertat in orientem. ⁊ nunꝗ̄ illud preterit preceptum. nec de die. nec de nocte. nec in estate. nec in hyeme pigritatur illud implere mandatū quantūcunꝗ̄ laborauerit in vno die nihilominus summo mane die sequenti resurgit. ⁊ tamen talē remunerationē sui nō expectat laboris. nec talem qualem homo sue negligentie recipiet penā. Unde hoc exemplo quidā monachus redarguit accidiam cuiusdam episcopi. de quo Linco. in de oculo morali. Helinādus inquit frigidi montis monachus in suis cronicis li. viij. inter alia narrationem huiusmodi refert de seipso. Audi inquit non fabulam sed rem gestam. Philippus beluacens. epūs apud nos aliqñ hospitatus ē. pceptiꝗ̄ mihi pfatus episcopus vt eū facerem missam matutinalem audire. ad quē cū die crastina prima iam cantata venissem. inueni eum adhuc dormientē. ⁊ nemo de familia vel familiab' eū excitare psumebat ego autē accessi eum ꝓpius ⁊ excitaui illum quasi iocando dicēs. Jam diu est ꝙ passeres surrexerūt ad benedicendū deum. et adhuc nostri pontifices stertūt in lecto vel cubiculo suo. Attende pater q̄d dicat psal. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo. Sup quo Augustin' Indecens inquit ē xp̄iano si ipsum ociosum in lecto radius solaris inueniat. posset em̄ ei dicere sol. si facultatē haberet loquendi. Amplius laboraui heri ꝙ̄ tu. ⁊ tamen cū ego iam surrexerim tu adhuc dormis. Ad quā vocem expgefactus epūs ⁊ confusus indignās aduersum me ꝙ tam libere eū arguissem. substomachat' ait. Vade miser ab hinc inq̄t ⁊ interfice pediculos tuos. Ego autem motū illius vertens in iocū continuo respondi. vide tu pater ne inficiāt te vermes tui. ego aūt iam vermes meos interfeci. Scito pater hāc esse differentiā inter vermes diuitū et vermes pauperū. q2 vermes diuitū diuites occidunt vermes aūt pauperū a pauperib' occidūt. Unde lege hystorias. ij. Machabe. ix. ⁊ Actu. xij. ⁊ inuenies reges potentissimos. s. anthiochū ⁊ herodem agrippam a vermib' fuisse consumptos. q̄ ratiōe simul ⁊ autoritate epūs oppressus statim obmutuit. hec Linco. Secūdo ad detestationē accidie exemplū habem' a vegetabilib'. q̄ ex terra nascūt videm' enim arbores et herbas q̄ minimū habēt initiū crescendi ad magnam quantitatē crescēdo peruenire. habꝫ tamen tot aduersarios vt hyemis frigiditatē. estatis nimiū ardorē. ⁊ aeris multiplicem intemperiem. Singulis etiā annis aufert ab eis labor eorū. s. frondiū florū ⁊ fructuū. ⁊ tamē nihilomin' oportuno tpe inuento operandi naturaliter operant. Unde Geñ. viij. Cūctis dieb' terre sementis ⁊ messis. frigus ⁊ estus. estas et hyems. nox ⁊ dies non reqēscent. Qui em̄ viderit nuditatem terrenascentiū in hyeme vix crederet ꝙ tantā pulcritudinē indui possent in estate. nisi idem alias experimēto vidisset. Qui etiā viderit ꝙ̄ parua sit arbor nucis in principio. vix crederet ꝙ ad tantam magnitudinē perueniret ad quā pūenit in futuro. nisi illud nosceret experimento. Non debet igit homo pigritari nec desidere etsi defectum bonorū in se videat. vel si sibi aduersant aliqua vl' resistūt. Nam vt dicit Origenes omelia vndecima de auxilijs iesu. Cū inq̄t anima humana se verbo dei satiauerit dubitare nō debet. Inimicos statim se habituram ⁊ eos quos ante habuerat amicos in aduersarios vertendos. Idꝗ̄ nō solū pati ab hominib' speret verūetiā de ꝯtrarijs ꝟtutibus ⁊ spūalibus nequicijs. id sibi imminere ꝓ certo sciat. ⁊ ita fit vt q̄ amicicias expetit iesu. multorū sibi sciat inimicicias tolerādas. Unde audi apostolum paulū hanc eandē sententiā confirmantem cum dicit. Omnis qui pie volunt viuere in xp̄o iesu ꝑsecutionem patient. Sed ⁊ salomon similia dicit Fili inq̄t accedens ad seruitutē domini. prepara animā tuā ad temptationem. hec ille. Item Isid. Quisquis inquit conuersus si mox om̄es carnis stimulos calcare cupiat. et summa virtutū subire ꝯtendat. si forte adhuc aliq̄ aduersa de carnis molestijs tolerat nō frangat. q2 despensator bonorū nouit aduersitatis repmere viciū successione virtutū. tūc magis grauari se quisꝗ̄ impulsu viciorū agnoscit dū ad cognitionem dei accesserit sicut populus israel grauiori onere ab egiptijs premitur dū per moysen diuina illis cognitio aperit vicia enim ante conuersionē quasi pacem in homine habent. quādo aūt expellūtur acriori ꝟture cōsurgūt fiūt inimica conuerso q̄ peccatori blāda extiterūt multos habet cōflictus seruus dei ex recordatione operū pteritorꝫ. multiꝗ̄ post conuersationem ⁊ nolentes motum libidinis sustinent. quod tamē ad damnationē non tolerant sed ad ꝓbationem vt semp habeāt ꝓ excucienda inertia hostem cui resistant. dūmodo non consentiant. vnde nouerint serui dei se etiam a peccatis iam esse mūdatos. sed tamen cogitationū turpium. adhuc interpellatione pulsari. ante cōuersionem precedit turba peccatorum post cōuersionem sequitur turba temptationē. Illa se obijciūt ne ad deum cōuertamur. ista se ingerūt ne libidinis cordis oculis deū cernamus. vtriusꝗ̄ tumultus nobis insolentiā gignit. intentionēꝗ̄ nostram sepe fraude multimoda intercludit. vtile ē dei seruo post cōuersionē tēptari quaten' a torpe neglīgētie sollicitātib' vitijs ad virtutes animū per exercitum preparet viciorum. hec Isid. in de summo bono. ij. capitulo. xl.

B ¶ Tercio ad detestationē accidie exemplū habemus a brutis animalibꝰ. Vñ tali exemplo vtiť salomon ꝓuer. vj. dicens. Vade ad formicā o piger ⁊ cōsidera vias eius ⁊ disce sapientiā. que cū nō habeat ducem nec principē nec preceptorē parat in estate cibū sibi ⁊ ꝯgregat in messe qđ comedat in hyeme. Et rationabiliter mittit salomon pigros ad addiscendū sapientiā a formica ꝗ animal modice quantitatis ē ⁊ potentie. vt discāt ꝓ pudore expellere pigriciā qui discere nolunt ꝓ amore. vnde multū confundi potest homo quādo videt se tam parue scientie ꝙ a tam paruo animali mittitur edoceri. sicut accidit in scolis ꝙ aliꝗs magnꝰ a paruo puero doceť vt ex quadā erubescentia deberet ardētius addiscere. Et attendendū ē ꝙ dicit salomon. considera vias eius. ⁊ nō dicit viam. vias vocat discursus quos fecit ꝓ querendo cibos. pluries em̄ in die vadit ad querendū frumentum siue grana. Et ex hoc exēplo satꝫ possunt erubescere pigri homines ꝗ semel in septimana grauāť venire ad ecclesiam ⁊ audire verbū dei ad querendū anime sue cibū. Attendendū est insup in hoc ope ꝙ formica nō habet hominē ducē cuiꝰ exemplū sequať. nec p̄ceptorem cuiꝰ verbo ad hoc doceať. nec principem a quo eius negligētia puniať. et tamen congregat in estate que comedat in hyeme. ꝗ si di. a multo fortiori homo ꝗ habet super se ducē preceptorem ⁊ principem dominum suum iesum xp̄m congregaret virtutes ⁊ sapientiam in vita p̄senti quibus viuere posset eternaliter in vita futura. ¶ Tercio attendendū est ꝙ formica purū granum eligit vt de eo pascať. ⁊ ex hoc exemplo erubesci ⁊ confundi possunt voluptuosi homines ꝗ spurcicias ⁊ immūdicias viciorum eligunt. vt cū illis os sui bestialis appetitus pascant. de quibus ꝓuerb. xv. diciť. Os stultorum pascitur imperitia ¶ Quarto attendendū est ꝙ formica adeo se frumēto siue grano onerat vt videatur interdum miror esse suo onere. Ex quo exemplo erubesci ⁊ cōfundi possunt accidiosi qui a sermone redeunt vacui ⁊ nullū verbum sermonis secum portant. nec aliquā virtutem acquirere laborant. de talibus enim verificatur illud Luce. viij. Venit em̄ dyabolus ⁊ tollit verbum de cordibus eoꝝ ne credentes salui fiant. Item. Linco. in de venenis. dicit plenius libro. ij. ꝙ inter apes nulli licet ocio vacare. sed officia habent inter se diuisa. nam quedam domos in fauis construūt. alie fauos poliunt. alie cibos parant ⁊ congregāt. vnde senes earū intus operātur. iuuenes vero exeunt ⁊ cibos ⁊ materiā fauoꝝ colligunt. ⁊ inter eas apes morte puniūtur opari nolentes. ex quo patet ꝙ cōtra naturā viuit homo ꝗ ocio vacat. ⁊ de aliorum labore cibos sumit ⁊ ideo merito dicit apl's. ij. Thessaľ. iij. Si ꝗs nō vult opari nō manducet. ¶ Quarto ad detestationem accidie exemplū capere possumus ab impijs hominibus ꝗ amant istū mundū transitoriū vsq̄ ad contemptū. Vñ si cōsideremus quot ⁊ quātis laboribus ⁊ quotidianis cruciatibꝰ impij acquirant penam eternā. satis erubesci ⁊ cōfundi possumus ꝙ adeo pigri sumꝰ laborare ꝓ gaudio eterno acquirendo. Vñ legiť in vitaspatrū. de quodā sancto patre. ꝙ cum vidisset ornatū cuiusdā meretricꝫ flens inquit ignosce mihi omnipotens deus ꝙ vniꝰ diei huius meretricis ornatus supauit totius vite mee industria ornamenta. Item ibidē legiť ꝙ quidam abbas videns mulierem in alexandria ad quā de heremo descēderat fleuit. ⁊ interrogantibꝰ causā sui fletus respondit. Due inꝗt res me mouēt. vna de istius mulieris pditione. alia quia nō habeo tale studiū placendi deo. quale studiū habet ista ad placendū voluptuosis hominibꝰ. ẜ si tales considerarent ꝙ sicut dicit ps̄. Deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent. confusi sunt ⁊ deus spreuit eos. ¶ C ¶ Quinto ad detestationem accidie exemplū capere possumus a iustis ⁊ sanctꝭ hominibus ⁊ p̄mo de xp̄o qui dicit per ps̄. Pauper ego sum ⁊ in laboribus a iuuentute mea. Item legitur Johānis. iiij. ꝙ christus fatigatus ex itinere sedit super fontem. Item christus intantum laborauit ꝓ salute humana ꝙ sicut legitur Luce. xxij. Factus ē sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. et in multis alijs locis euangelij legitur de vehementissimo labore illius. Cuius laborem considerans beatus Bernar. ꝗdiu inquit vixero memor ero laborū quos xp̄us sustinuit in predicando. fatigationum in discurrendo. temptationum in ieiunando. vigiliarū in orando. lachrimarū in cōpatiendo. recordabor etiā dolorum. cōuitiorū. sputoꝝ. colaphisorum. subsannationū. exprobrationū. ⁊ clauorum. horūq̄ similium que ꝑ ip̄m ⁊ sup ip̄m abundantius transierūt. alioquin requiretur a me sanguis iusti ꝗ effusus est sup terram. Item Apostolus de se dicit. j. Coꝛ. xv. abundantius illis om̄ibus laboraui. Item. j. Corin. iiij vsq̄ in hanc horam ⁊ esurimus et sitimus et nudi sumus. ⁊ colaphis cedimur ⁊ instabiles sumus ⁊ laboramus operantes manibus nostris maledicimur ⁊ benedicimꝰ ꝑsecutionē patimur ⁊ sustinemus. blasphemamur ⁊ obsecramus. Item seruus qui accepit quinq̄ talenta ⁊ operatus est in eis et lucratus est alia quinq̄ cōmendatus ē ⁊ magnifice a deo remuneratꝰ. similiter qui duo acceperat ⁊ lucratus est alia duo. Sed seruus piger qui vnū talentum accepit ⁊ illud non multiplicauit. sed inutiliter reseruauit reprobatꝰ est ⁊ grauiter punitꝰ vt patet Mathei. xxv. Item thabita xp̄i discipula plena erat operibus bonis ⁊ elemosynis quas faciebat. ⁊ ideo ip̄a mortua multi rogauerūt petrū ꝓ ea ⁊ ille virtute diuina illam suscitauit a morte vt patet Actuū. ix. Item Geneſ. xviij. legiť ꝙ abraham festinauit ire in tabernaculum ad sarā. Dixit ei. accelera. tria sata simile commisce ⁊ fac subcinericeos panes. ip̄e vero ad armentū cucurrit ⁊ tulit inde vitulum tenerrimum et optimū. dedit q̄ puero qui festinauit ⁊ coxit illum. Super ꝗ origenes. Senex inquit currit. sara accelerat. puer festinat. nullus piger inuenitur in domo sapientis. Item augꝰ. in libro de opibus monachoꝝ. ca. xiij Que inꝗt apta sunt hūanis vsibus honeste o pať apostolus. sicut sese habent opa faboꝝ. sutoꝝ. rusticoꝝ ⁊ hijs similia. Neq̄ em̄ honestas illa rep̄hēdit qđ reprehēdit supbiam eorū qui honesti amāt nominari. sed esse honesti nō amant. Primi patri

arche pauerunt pecora. Greci quos paganos dici mus phylosophos multū sibi honorabiliores su tores habuerūt. in ecclesia hō ille iustus cui despō sata fuit beata virgo maria q̄ peperit xp̄m faber li gnarius fuit. Si em̄ patriarche q̄ fuerūt de meliori bus iudeo℞ pecora pauerūt. ⁊ si pħi qui de melio ribus pagano℞ erant sutores fuerūt ⁊ ioseph q̄ de melioribus xp̄ianorū erat faber fuit. Et si etiā pau lus xp̄ianorū suprēmus. aut de sup̄mis vnus post q̄ fuit apostolus tabernacula fecit vt legit̄ Actuū xviij. Et si oēs p̄dicti opabant̄ corpaliter vt nō co gerent̄ egestate necessaria mēdicare. cuius p̄fessio nis aut legis cupiūt esse qui cōtra tot exempla san ctorū mēdicare necessitate cogente nō erubescunt ⁊ hec eadē sententia beati augustini habet̄ in glosa cōmuni sup vltimo ca. ij. epistole ad Thessalo. Et ideo merito dicit̄ ſm consiliū sp̄ussancti. Nō ode ris laboriosa opa ⁊ rusticitatē ab altissimo creataȝ. Ecci. vij. Rusticitatē em̄ deus creauit q̄n ade dixit Genes. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo

P Secundū p̄uocatiuū p̄ncipale ad detestati onē peccati accidie ē q̄ peccatū istud deo multum displicet. dyabolo valde placet. ⁊ homini vehemē ter nocet. Et q̄ peccatū accidie multum deo displi cet multipliciter ostendit̄. Et p̄mo ex illo Luc. xv. Dico vobis q̄ gaudiū erit in celo sup vno peccato re penitentiam agente q̄ sup nonagintanouem iu stis qui non indigent penitētia. Qd exponit Gre gorius sup euangelia omel. xxxiiij. de iustis illis q̄ desidiose se habēt in agendis. ⁊ de peccatore feruē te ad penitentiā agendam. Unde parisi. in d̄ vitijs parte. v. tracta. de accidia. Dominus inquit feruē tem peccatorem. xcix. iustis accidiosis preponit. si cut dux in prelio plus eum militē diligit q̄ post fu gam reuersus hostē fortiter premit. q̄ illū q̄ nunq̄ fugit. nec vnq̄ fortiter contra inimicus pugnauit. Plus etiam amat̄ ager qui post spinas ⁊ tribulos fructus vberes reddit. q̄ ille qui spinas ⁊ tribulos nunq̄ p̄tulit ⁊ semp sterilis existit ⁊c. Secundo patet idem ex illo Luc. xiij. vbi legit̄ q̄ arborem fi ci habebat quidam plantatam in vinea sua. ⁊ venit querens fructum in illa ⁊ non inuenit. Dixit autē ad cultorem vinee. Ecce anni tres sunt exquo ve nio querēs fructū in ficulnea ⁊ non inuenio. succi de igit̄ illam. vt quid etiā terrā occupat. At ille re spondens dixit illi. Domine dimitte illā et hoc an no vsq̄ dum fodiam circa illam ⁊ mittam stercora Et si quidem fecerit fructum. sin autē in futuro suc cides illam. Spiritualiter per habentem arborem plantatam in vinea sua possumus intelligere patrē celestem. p arborē hominē plantatū in vinea mili tantis ecclesie ad portandū fructum boni operis. hec tamen arbor aliquando accidie deditus efficit̄ sterilis. quādo ergo pater celestis fructū bonorum operū in tali homine in p̄mo anno secundo vel ter cio. hoc est in p̄ma secūda vel tercia etate nō inue nit. iusticia ei⁹ exigit vt succidat̄ p mortē de vita ista ⁊ p̄iciat̄ in penam sibi condignā. Sed misericor dia ortulani id ē xp̄i qui apparuit marie magdale ne in similitudine ortulani vult aliquādo p̄longa re vitā eius vsq̄ ad vltimā senectutis etatem ad vi dendum si voluerit se emendare. Isaie. xxx. Expe ctat dominus vt misereatur vestri. Et ad talem cor rigendū dominus aufert ab eo aliquādo tempora lia. corporis sanitatē. ⁊ mundi p̄speritatē et ponit circa eum stercora. id est miseriam huius vite scili cet paupertatē. infirmitatē. tribulationē ⁊ angusti am. vt sic tandem qui in p̄speris ⁊ in iuuentute no luit beneviuere saltem p talia aduersa in senectute corrigatur. Nam vt dicit beatus augustinus in de abusionib⁹ abusione secūda. Plus religioni ope raȝ dare competit quē presentis seculi florida etas transacta deserit. sicut nanq̄ in lignis ipa arbor re proba cōparet. que post flores fructus bonos cul tori suo nō exhibet. sic in hominibus ipe reprob⁹ est quē flos iuuentutis deserit. ⁊ tamē in sui corpo ris senectute bono℞ operū maturos fructus deo p̄ferre pusp̄endit. q̄d em̄ stolidi⁹ fieri potest. si mēs ad p̄fectionē nō contendat festinare. quādo totius corporis habita senectute cōfectus ad interitum p̄pe rat. dū oculi caligant. aures grauiter audiūt. capil li p̄fluunt. facies in pallorem mutat̄. dentes lapsi numero minuūtur cutis arescit. flatus nō suauiter olet. pectus suffocat̄. tussis cachinnat. genua trepi dant. talos ⁊ pedes tumor inflat. etiam homo inte rior qui nō senescit his omnib⁹ aggrauat̄. ⁊ h̄ oia ruituram iamq̄ domū corporis cito p̄nunciant. q̄d igit̄ supest nisi vt dum hui⁹ vite defectus appropi at. nihil aliud cogitare q̄ quomō futura habitatio p̄spere comp̄hendatur. quilibet senex appetat. iu uenibus enim incertus hui⁹ vite terminus instat. senibus cunctis maturus ex hac luce exitus breui ter concordat. hec aug⁹. Et ideo si homo istis ster coribus. i. istis incomodis senectutis ⁊ miserijs ex hibitis se non corrigat ⁊ fructus dignos penitētie p̄ferat merito succidet̄ ⁊ fiat de eo sicut dicit̄ Ma thei. iij. Omnis arbor que non facit fructū bonuȝ excidetur et in ignem mittetur ⁊c. Tercio vo q̄ accidia deo multū displicet. patet ex illo Mathei xxv. vbi legit̄ q̄ dominus de seruo illo q̄ fodit ⁊ in terrā abscondit talentū domini sui. qui accidiosos signat dixit. inutilem seruū eijcite in tenebras ex teriores. illic erit fletus ⁊ stridor dentiū. Sup quo Cryso. ille inquit qui fodit gratiam suaȝ in terra nō peccare p̄ponit. sed iusticiam non facere. qui autē peccant non abscondere videntur gratiā suam sed corrumpere. si igit̄ in tenebras exteriores mittunt̄ qui accepto verbo dei carnaliter viuendo fructum iusticie non fecerūt. in quales putas tenebras sunt ituri. qui ipm talentum fidei sue peccando p̄dide runt. ille qui fodit talentum in terra. similis est vir ginibus fatuis que habentes lampades oleū non habent. tam enim ille q̄ etiā isti putauerūt sibi ad salutem hoc solum q̄ credebant in christum posse sufficere. nam vere et si talentum. id est fideȝ domi ni sui non perdidit. tamē reus est damni si omnia opera iusticie non fecerit. non enim p̄pter hoc solū vnusq̄sq̄ sit xp̄ianus vt sit seruās talentū fidei sue. ſȝ etiā vt xp̄o operet̄ iusticiā. Nam sicut q̄ seminā di causa accipiens a domino semen tempore semi nationis. ⁊ nō seminauerit. damnū faciet domino suo. ⁊ si non p̄diderit semen. est tamē tanti damni dn̄o suo reus q̄tuȝ poterat lucrū facere si oportu no tempore seminassꝫ. sic qui accipit fidem christi

in hoc seculo.ꝛ in hoc tempoꝛe seminatiōis nō fue
rit operatus iusticiā.ꝛ si fidem suā non ꝑdiderit ta
men tantū videt ꝑdidisse quantū poterit iusticiam
fecisse si nō neglexisset.h̄ Cryſ.ope.imp.ome.xliij
Item idem omel.xxvj.eiusdeꝫ. Considera inqt ꝙ
seruꝰ ille q̄ accipit a domino suo nmam vt q̄d serue
nequā sibi dictū audiuit. qꝛ ꝑdidit nmam suā aut
quia nihil lucratus est de ea. sine dubio teste euan
gelio.qui aūt peccat perdit gratiā suā quā accepit.
si igitur ille nō ē impunitꝰ in die iudicij q̄ ociosus
stetit in foꝛo.ꝛ nullam iusticiā operatus est quid fa
ciet illi in die iudicij q̄ peccauit ꝛ animā suā ꝑdidit

Quarto ꝙ accidia multū deo displicet. patet ex
illo Math.xxj.vbi legit ꝙ dn̄s maledixit ficui fru
ctū non ferenti. Spūaliter ficus fructū non ferens
signat accidiosū xp̄ianū fructū operū miscōie non
ferentē.cui finaliter dn̄s maledicet.ꝛ in ignem eter
nū ꝓijciet cum ceterꝭ damnādis dicēs illud Ma
thei.xxv. Ite maledicti in ignē eternū qui paratꝰ ē
dyabolo ꝛ angelis eius. Ex q̄bus euidenter liquet
ꝙ peccatū accidie multū deo displicet Q̄ō aūt hoc
peccatū dyabolo valde placet tripliciter ostendet.

Primo ex hoc ꝙ in accidiosis dyabolus habet
ꝓpꝛiū hospitiū quietis.vnde Job.xl. Doꝛmit in se
creto calami. calamus q̄ vacuus ē signat hominē
vacantē ꝛ ociosum in quo dyabolus tanq̄ȝ in pꝛo
pꝛia domo delectat habitare quiescere ꝛ doꝛmire.
In cuius cōfirmationē legit Math.xij.ꝛ Luce.xj
de immūdo spiritu ꝙ inueniēs domū de qua exie
rat vacantē.vadit ꝛ assumit septem spiritꝰ nequio
res se.ꝛ ingressi habitāt ibi.ſ3 istud cōsiderarēt tam
laici q̄ȝ clerici ꝛ specialiter tales q̄ pꝛo eo ꝙ diuitijs
mūdanis abundant.videt eis dedecus aliq̄d opa
ri.ſ3 reputant illos honoꝛabilioꝛes q̄ nihil agūt ni
si ꝙ comedunt ꝛ bibūt ꝛ alijs delicijs ꝛ voluptati
bus intendūt.ſ3 certe si hoc verū esset eadē rōe pos
sent bobus asinis equis ꝛ alijs animalibꝰ assidue
laboꝛātibus.poꝛcos q̄ nihil agūt nisi ꝙ comedunt
bibunt doꝛmiūt ꝛ viciose viuūt p̄ferre ꝛ eos hono
rabilioꝛa animalia noīare.ꝛ nō dubiū in talibꝰ poꝛ
cinis hominibꝰ delectant demones habitare. In
cuiꝰ rei cōfirmationē legit Math.viij. Marc.v.et
Luce.viij.ꝙ qn̄ xp̄s eiecit legionē demonū d̄ quo
dam homine rogauerunt demones dn̄m dicentes
Domine si eijcis nos hinc mitte nos in gregē poꝛ
coꝛū.ꝛ concessit eis iesus.ꝛ exeuntes spiritꝰ immū
di ꝛ introierunt in poꝛcos.ꝛ magno impetu totus
grex pꝛecipitatus est in mare. Per quod datur in
telligi ꝙ huiusmodi poꝛcini homines in suis volu
ptatibus ociose viuentes nisi se emendauerint fina
liter pꝛecipitabuntur in mare donationis eterne ꝛ
hoc merito. E Nam vt dicit Parisien̄.in sum.
de vicijs.parte.v.tracta.de accidia.capi.iiij.ꝙ acci
diosus in hoc ꝙ in se dyabolis locum ꝛ hospitium
facit.omni loco indignus est pꝛeterq̄ȝ inferno .vn
de pꝛopꝛius locus ociosi est infernus sicut et dya
boli.quod sic potest ostendi. In celo enim non est
dignꝰ recipi.qꝛ celū merces ē tantūmodo oparioꝝ
Vn̄ Mathei.xx. Voca oparios et redde illis mer
cedē. In paradisū nō ē dignus recipi.qꝛ vt dī Gen̄
ij. Posuit deus hominē in paradiso vt operaret
ꝛ custodiret illum. In purgatoꝛium non recipiet.
nam de accidiosis dicit psal. In laboꝛe hominum
nō sunt ꝛ cū hominibꝰ nō flagellabunt .ſ.in purga
toꝛio.ociosi em̄ nō laboꝛant cū hominibus in mū
do.ꝛ ideo nō purgabūtur cū hominibus in purga
toꝛio.ſ3 cū demonibus flagellabūt eternaliter in in
ferno indignus est vt mundū occupet. nam Luce
xiij.de ficulnea sterili que hominē ociosum signat
succide eam.vt q̄d terraȝ occupat. Relinqtur inqt
ergo ꝙ solo inferno digni sunt ociosi. In cuius cō
firmationē dicit Math.iij. Omnis arboꝛ que non
facit fructū bonū excidet ꝛ in ignem mittet. Item
ꝙ accidiosus dignus sit inferno ostendit Linco.in
de oculo moꝛali.ca.xxxv.vbi sic. Refertur inqt pa
rabolice regem quendā tres filios habuisse qui vo
lens de regno suo disponere conuocatis coꝛā se tri
bus filijs suis dixit pigrioꝛi illoꝝ regnū suū se vel
le disponere ꝛ legare. Tūc pꝛimus ait.mihi igit de
betur regnū.qꝛ adeo piger sum ꝙ aliq̄n ad ignē se
deo ꝛ ꝓus crus comburi permitto q̄ȝ illud retrahā
ab ignis incendio. Imo inq̄t secundus ego ad re
gnandū sum aptioꝛ quia sum pigrioꝛ. Nam adeo
piger sum ꝙ cū funem in collo habeam ꝛ mox sus
pendi debeā ꝛ gladiū in manu teneam ꝓpter pigri
ciam tamen ad abscindendū choꝛdam manū meā
non poꝛrigo. Imo subdit tercius.ego regnare de
beo.quia in pigricia ceteros antecello. Nam supi
nus aliquando in lecto meo iaceo ꝛ stillat aqua in
vtrūq̄ȝ oculū dextrū videlicet ꝛ sinistrū. ꝛ tamē ꝓ
pter summam pigriciā in statu meo nō moueo ad
partem dextram.neq̄ȝ ad sinistraȝ. Huic v̄o rex le
gauit regnū ꝑ integrū reputans ip̄m magis pigrū
Spūaliter rex iste signat dyabolū q̄ ē rex sup om
nes filios supbie.vt dī Job.xlj. Per p̄mū filioꝛuȝ
p̄dictoꝝ ille cōgrue designat q̄ existens in societa
te ꝑuersa ꝑ queȝ ad malū incenditur. magis tamē
eligit igne peccati cremari q̄ȝ a tali consoꝛtio sepa
rari. Secūdus vero filius signat talē qui licet pec
catoꝛuȝ funibus videat se cōstrictū vel etiā circum
plexum quibus mox suspensus erit ad inferni pa
tibulū.nihilominus pigritatur funem peccati suc
cindere gladio lingue in vera confessione. Per ter
ciū autem filiū super cuius vtrūq̄ȝ oculū.ſ.dextruȝ
ꝛ sinistrū aqua stillare dicit. ille ꝯgrue figuratur q̄
doctrinam audit de paradysi gaudijs ꝛ inferni sup
plicijs.ꝛ tamē ꝓ pigricia statū suū malum non de
serit.nec se vult ad dexteram amoꝛe ꝛ desiderio p̄
mioꝛū mouere nec ad sinistram vt saltem peccatū
deserat metu territus toꝛmētoꝝ.hec Linco. Se
cūdo vero ꝙ accidia dyabolo valde placet elici po
test ex illo.j. Petri.v. Vigilate quia aduersariꝰ ve
ster dyabolꝰ tanq̄ȝ leo rugiens circuit querēs queȝ
deuoꝛet. cui resistite foꝛtes in fide. Sed vt constat
accidiosi qui non vigilant ſ3 doꝛmiunt in peccatis
dyabolo nō resistūt ſ3 volūtarie dant sibi locum vt
ab eo capiant. Vn̄ sic ē de dyabolo hominē perse
quēte sicut ē de cane ceruū vel aliā ferā insequēte.
Nā sicut fera si modicū quiescat a cane statissime
capit.reuera sic hō accidiosus a v̄tuosa occupatio
ne quiescēs ab illo maledicto cane ifernali dyabo
lo cito capit ꝛ vinculis peccatoꝝ ꝯstringit. Figurā
huiꝰ habemꝰ Judicū.xvj. vbi legit ꝙ sampson cō
sentiēs blādicijs dalide q̄ fecit cum doꝛmire super

genua sua ꝛ rasit septem crines capitis eius. in q̄-
bus erat maxima eius fortitudo. q̄ statim captus
est a philistijm. ꝛ oculis expulsis ꝛ cathenis vin-
ctus duct⁹ est in carcerē. Spūaliter. p sampsonez
qui interp̄tatur sol fortis vel solis fortitudo intel
ligo animā xp̄ianā per fidem ꝛ grām receptā a so
le iusticie spūaliter fortificatā. Per dalidā que in
terpretatur paupcula. signatur caro humana que
q̄si pau pcula ꝛ humilis ancilla esset obediēs spiri
tui. ꝛ eius rōne regulata. sed tn̄ prout dr̄ Prouer.
xxix. Qui delicate nutrit seruū suū a puericia in-
ueniet eū contumacem. sic certe q̄ delicate nutrit
carnem suam inueniet eā contumacē ꝛ contra spi
ritū ɔcupiscētē. Vñ de tali delicate nutrita carne
dicit apl's. Caro em̄ ɔcupiscit aduersus spm̄ ꝛ spi-
ritus aduersus carnē. Hec em̄ sibijnuicez aduer-
sant̄ ad Gal'. v. Et sicut dalida qn̄ sampson sibi cō
sensit eū dormire fecit. ꝛ septē crines capitis sui i
quib⁹ erat maxima fortitudo ei⁹ rasit. ꝛ tūc phili-
stijm ei⁹ inimici irruerūt sup eum. ꝛ oculis expul
sis cathenis vinctū duxerūt in carcerem. sic mise-
ra caro humana q̄ per dalidā signat̄ q̄ndo spirit⁹
suis voluptatib⁹ consentit. facit eū dormire i pec
catis. ꝛ radit a capite ei⁹. id est a suprema pte ani-
me septem crines spūales. s. septem v̄tutes septez
peccatis mortalib⁹ cōtrarias. s. hūilitatem contra
superbiā. amorē ꝛ charitatē contra irā ꝛ inuidiaz.
virtuosum laborem contra accidiā. libertatē ɔtra
auariciā. astinētiā contra gulā. ꝛ castitatez contra
luxuriā. Isti em̄ septem crines cū homo habuerit
illos in anima sua perfecte crescentes. faciūt illū
spūaliter ita fortem. ꝙ om̄s demones inferni suis
tentationib⁹ non pn̄t superare eū. nisi ipse volue-
rit illis volūtarie cōsentire. dicente apostolo. j. Co
rinth. x. Fidelis deus q̄ non patiet̄ vos tentari su
pra id qd̄ potestis. sed tamē q̄ndo homo consen-
tit sue carnis voluptatib⁹ ꝛ q̄si obstinatus dormit
in peccatis. tūc isti septem crines virtutum q̄bus
aīa hūana spūaliter fortificat̄ radūtur. ꝛ tūc irruūt
super eū philistijm. i. demones. ꝛ expellūt oculos
suos spūales ꝛ ligant ipam peccatoꝝ vinculis. q̄
bus nitūtur ducere eā in carcerem infernalem.

¶ Sed pro isto est notādū. ꝙ sicut dicit Hugo.
quedā est obligatio siue vinculū culpe. ꝛ quedam
pene. Et obligatio siue vinculū culpe duplex est.
Quedā est obligatio siue vinculū captiuitatis. et
quedā seruitutis. Et similiter obligatio siue vin-
culū pene duplex est. s. obligatio dānationis. ꝛ ob
ligatio siue vinculū expiatōnis. ex quoꝝ primo te
netur homo ad penam eternā. ꝛ ex secūdo ad pe-
nā temporalē. Ex vincl'o captiuitatis illaqueatur
homo ne redeat ad faciēdū bonū. ꝛ ex vincl'o ser-
uitutis trahit̄ ꝛ exagitat̄ ad agendū malū. ꝛ vtrū-
q3 aūt est ad dānationis augmentū. Et pro isto
est notādū. ꝙ peccatū ante consuetudinem est vt
funicul⁹. imo vt filum stupiū respectu peccati con
suetudinis. Peccatū em̄ consuetudinis est q̄si vin
culū plaustri. qd̄ duodecim boues. id ē duodecim
apostoli sua doctrina vix rūpere pn̄t. Et istud vin
culū generat̄ per additionē vni⁹ peccati ad aliud
sicut latro q̄ interficit hominem nocte vt thesauꝝ
suū furetur. Deinde si aliq̄s scelus suū cognoscat.
tūc timens ne per illum deteget̄ ip̄m occidit. ꝛ de
inde cū furato thesauro comesationes. ebrietates
fornicationem. ꝛ adulteriū exercet. ꝛ post tantorū
scelerū multitudinē mens mala cōscientie ad om
nia scelera promptior reddit̄. ꝛ ita pctm̄ peccatis
contorq̄ndo maximū funez facit cū qua caudam
impioꝝ suo malo exemplo post se trahit. Vnde
Esaie. v. Ve q̄ trahitis iniq̄tatem in funicl'o vani
tatis. ꝛ q̄si vinculū plaustri pctm̄. De istis em̄ funi
culis dicit p̄s. Funes peccatoꝝ circūplexi sūt me
hij sunt illi funes q̄bus pctōres in vita futura con
stringent̄. Unde dicit̄ in euangelio de eo q̄ intra-
uerat sine veste nuptiali. Ligatis manib⁹ ꝛ pedi-
bus proijcite eū in tenebras exteriores. Nō em̄ do
min⁹ alijs funiculis ad peccatores ligādos requi
ret nisi q̄s ipsi fecerūt. ipsi em̄ vincl'a sibijpsis pre
parauerūt. Vn̄de Prouerb. v. Iniq̄tates sue capi
unt impiū. ꝛ funib⁹ peccatoꝝ suoꝝ vnusquisq3 cō
stringit̄. Et sicut est duplex obligatio. sic indubi-
tanter est duplex solutio. Preterea ad consensuz
criminis consentientis anima sb̄ vno eodēq3 mo-
mento triplici vinculo astringit̄. scilicet vincl'o ca-
ptiuitatis. vincl'o seruitutis. ꝛ vincl'o dānationis.
Et d̄ isto triplici vincl'o potest intelligi illd̄ Eccles
iiij. Funicul⁹ triplex difficile rūpitur. Vnde iste
triplex funicul⁹ rūpi non potest nisi ab ipso solo
qui est trin⁹ ꝛ vnus. hic aūt funicul⁹ eoipso dirū-
pitur q̄ anima peccatrix q̄ om̄ia potest. ꝛ ad quem
nemo venit nisi tract⁹ ad veram penitentiā com-
pūgit̄. Peccator igit̄ sb̄ vno eodemq3 tempore sol
uit̄ a culpe obligatione ꝛ a debito dānationis. et
ex eo cm̄ ꝙ ei⁹ culpa finem accipit. simul obtinuit
vt ei⁹ pena finem accipere posset. Hec Hugo.

Sed est insuper notandū. ꝙ om̄is consūmatio
peccati mortalis est in consensu rōnis. Nam si sit
inchoatio peccati in sola sensualitate. ꝛ nō pertin-
gat vsq3 ad consensum rōnis. tūc propter imperfe
ctionem act⁹ est pctm̄ veniale. Sed cuz venerit ad
consensum rōnis est pctm̄ mortale. ꝛ sic mot⁹ acci
die q̄ndo consistit in sola sensualitate ex repugnā
tia carnis ad spiritū. tūc est pctm̄ veniale. Et sic qn̄
q3 peccāt etiā sancti viri. Sed si mot⁹ accidie per-
tingat vsq3 ad ɔsensum rōnis. intantū ꝙ homo ca-
dat in fugā ꝛ horrorem ꝛ detestatōem boni diuini
ad qd̄ ex precepto tenet̄ carne contra spm̄ vndiq3
preualēte. tūc est pctm̄ mortale. vt dicit sctūs Tho
mas in sum. q. xxxv. ¶ Tertio vero ꝙ accidia dia
bolo valde placet. ptz ex hoc ꝙ accidia facit homi
nem ad aliqd̄ bonū opus faciendū ineptū. licet sa
tis potentem pmittat eum esse ad mala ꝛ inutilia
operandū. Vnde de talib⁹ dicit̄ Esaie. xcv. Ope-
ra em̄ eoꝝ inutilia ꝛ opus iniq̄tatis in manib⁹ eo-
rū. diabol⁹ em̄ ociosos mutilat in partib⁹ organi-
cis. vt reddet eos ad bene operandū ineptos. Vñ
figuraz hui⁹ habem⁹ Iudicū. j. vbi legit̄ ꝙ adoni-
beseth amputauit. l. regib⁹ manuū ac pedū sūmi-
tates. Adonibeseth interpretat̄ dom⁹ egestatis. et
signat diabolū q̄ accidiosoꝝ dominat̄. ꝛ facit eos
semp egere. Unde Eccl'i. xxvij. Qui sectur ocium
replebit̄ egestate. Iste adonibeseth amputat ocio
sis ꝛ specialiter regibus ꝛ prelatis q̄ deberent se ꝛ
alios regere. sūmitates manuū ac pedum. vt dicit

Parisieñ. Dñ procurat vt tales ad opa vtilia sint
q̄si impotentes. Vñ sicut q̄ habēt sūmitates ma-
nuū ac pedū amputatas inutiles sunt q̄ ad vsus
membroꝝ istoꝝ. sic reges certe ⁊ prelati q̄ deberēt
se ⁊ alios regere ociosi viuūt. habēt sūmitates. id
est spūales operatōes manuū ⁊ pedum amputa-
tas. ⁊ nedū manuū ⁊ pedū sed etiam partiū orga-
nicaꝝ oim q̄nqꝫ sensuū. Et iō tales vt dicit psal. si
miles inutiles facti sunt. ⁊ nō est q̄ faciat bonum
Vnde ⁊ de talibꝰ dici pōt illud qđ de idolis dr̄ in
ps. Manꝰ habēt ⁊ nō palpabūt. pedes hñt ⁊ non
ambulabūt. nō clamabūt in gutture suo. ⁊ bñ pōt
sunt tales idolis assimilari. Nam vt dicit Holgot
in lectura libro sapie. lect. clxxv. de talibꝰ antiq̄ po
stillatores exponūt illđ Sap. xv. Oia idola natio-
nū deus estimauerūt q̄bus neqꝫ oculoꝝ visus ad
videndū. neqꝫ nares ad aspiratōem pcipiendū. ne
qꝫ aures ad audiendū. neqꝫ etiaꝫ digiti manuū ad
tractandū. sed pedes eoꝝ pigri ad ambulandum.
Vnde illis inq̄t sicut ⁊ idolis fiūt genuflectōnes.
adorationes. ⁊ supplicatōnes. Et ideo merito de q̄
libet tali dr̄ Zach. xj. O pastor ⁊ idolū derelinq̄ns
gregē. ecce gladiꝰ dñi sup brachiū tuū. ⁊ sup ocu-
lum tuū dextrū. Super quo Linconiensis. me
rito inq̄t prelatus malus idolo comparat. quia si
cut idolo cultus indebitꝰ exhibet. sic prelatꝰ ma-
lus honores indebitos sibi vsurpat. Sꝫ ⁊ alia ra-
tione prelatꝰ malus idolo comparat. nouimꝰ em̄
ꝙ idolū q̄nto decentiꝰ pictorat. tanto ei maior re
uerentia exhibet. ad hoc etiam auro ⁊ lapidibus
preciosis redimit. vt ipsi maior reuerentia impē-
datur. sic ⁊ mali prelati possessionū adeptioni in-
cumbūt. vt semetipsis in cibarijs splendidis pro-
curēt ⁊ vestibꝰ decentiꝰ venustent. vt sic maior eis
ab hominibꝰ honor exhibeat. huiōi igitur prelatꝰ
gregem suū sibi cōmissuꝫ derelinq̄t ⁊ lac querit et
lanam. ⁊ sic de ouibꝰ non curat. Et ideo gladius
id est vindicta dei extendit super brachiū. id est su
per fortitudinem ipsiꝰ. vt eam in breui conterat. ⁊
super oculū eius. q̄r auferet eiꝰ contemplatōnem
eternoꝝ sed non temporaliū. Hec Linconiensis
super euangelia parte. iij. caplo. xvij. Et sicut ido-
lum apparet intuentibus viuū. ⁊ tamen mortuū
est. sic ⁊ illi licet appareant viui. tamen spūaliter
mortui sunt. ¶ Vnde cuilibet tali merito po
test illud Apocal. xiij. Nomen habes vt viuas. et
tamen mortuꝰ es. Et ꝙ tales spūaliter sunt mor-
tui. patet per carentiam sensuū ⁊ motꝰ. deficiunt
em̄ in prelatis malis oẽs q̄nqꝫ sensus spūales. q̄
bus deberent tam in propria cōuersatōne q̄ꝫ in sb
ditoꝝ regi regimine. Prio em̄ carent virtute vi
siua discretōnis ⁊ scientie q̄ discernere deberēt in-
ter lepram ⁊ lepram. Carent em̄ cognitōne non so
lū sacre scripture. sed etiā nōnulli oĩs sciētie libe
ralis. isti excecant puluere terrenoꝝ ⁊ stercoribus
irūdinū Thob. ij. Iteꝫ Esa. lvj. Speculatores eiꝰ
ceci oẽs nescierūt. Secūdo carent virtute spi
rituali olfactiua q̄ sentit odor ille q̄ anime deuote
currūt post sponsum. De quo dicit Canti. j. Cur-
remus in odorem vngentoꝝ tuorū. Odor em̄ spi-
ne florentis ⁊ herbe redolentis auferūt eam odo-
rem prede. Spūaliter. spine florētes ⁊ herbe re-
dolentes sunt diuitie cū honoribus ⁊ dignitatibꝰ
que tantū redolent in naribus prelatoꝝ. ꝙ odorē
prede celestis vel christi quē insequi currendo de
berent totaliter auferūt. de q̄bus dr̄ per ps. Nares
habēt ⁊ nō odorabūt. Tertio carent virtute au
ditiua i auribꝰ. duas em̄ aures spūales habere de
bent vnam ad audiendū delectabiliter ⁊ libenter
verbū dei. aliam ad intelligendū faciliter clamorē
pauperū. Prima auris est dextra. secūda vero est
sinistra. Sed moderni prelati nōnulli more aspi-
dis surde dexteram aurem obturant terra. ⁊ sini-
straꝫ cauda. q̄r si offerat eis copia verbi dei. dicūt
ꝙ nō vacat eis auscultare. sed oportet eos de terre
nis redditibus ⁊ plantis habere cōsilia. si clamēt
paupes pro elemosyna. obturant aurem sinistrā.
dicūt em̄. tanta familia nobis necessaria est. tot mi
lites. tot clerici. tot armigeri. tot seruiētes. ⁊ tot fa
muli. ⁊ tot ribaldi. ꝙ vix sufficiūt queciiqꝫ de eccle
sia possidemꝰ. ⁊ iste due surditates reddūt eos ex
ecrabiles ⁊ inefficaces. De prima Prouer. xxviij.
Qui declinat aurem suam ne audiat legeꝫ oratio
eius erit execrabilis. De scđa Prouerb. xxj. Qui
obturat aurem suam ad clamorē pauperis. clama
bit ipse ⁊ nō exaudietur. Quarto carēt virtute
gustatiua spūali. qua gustat a sanctis q̄ꝫ suauis est
dominꝰ. patiūtur aūt febres varioꝝ pctōꝝ. q̄r mo
do infrigidant per timorē temporalē pdendi. mo
do calescūt p rancorē semetipos de iniuria vlciscē
di. ⁊ ideo nimirū gustum habēt infectū ⁊ nō sapi-
unt ea q̄ dei sunt. ad Col. iij. Que sursum sunt sapi
te. ⁊ nō q̄ sup terrā. Item ps. Gustate ⁊ videte q̄m
suauis est dominꝰ. Dicit em̄ Aristo. in de problē
matibꝰ. problemate. v. pticula. xiij. ꝙ comedenti
bus putridos fructꝰ. vinū dulce videat amarū. q̄r
amaritudo fructuū manet diffusa in lingua eorū.
⁊ magis diffundit per vinū. Moraliter. de plātis
nōnulli fructꝰ putridos delectationū carnaliū co-
medūt. ⁊ iam vinū deuotōnis ⁊ spūalis cōtēplati
onis eis nō sapit. Vnde Luc. xiiij. Nemo virorū
illoꝝ qui vocati sūt gustabit cenā meā. Quinto
carēt virtute tactiua spūali. ⁊ q̄ntū ad hoc dicit. nō
sunt eis digiti manuū ad tractādū. Et bñ dicit ma
nuū in plurali. q̄r ⁊ manꝰ spūales habē deberent.
dexterā qua reuerēter tractent misteria sacramen
toꝝ. ⁊ sinistram q̄ suauiter curant vulnera pctōrū.
Prima manꝰ debet esse mūdissima qua tractare
debent filium dei Johānis. j. Manus vr̄e contra-
ctauerūt de verbo dei. Sed ista manꝰ in multis ē
leprosa ⁊ infecta libidine. vt merito vnicuiqꝫ eorū
dicit illud Exod. iiij. Mitte manū tuam in sinum
tuū. Et illđ Joh. xx. Noli me tāgere. i. Subtrahe ma
nū tuā pollutā a celebratiōe diuinoꝝ ⁊ a ministra-
tione sacramētoꝝ ꝓpter immūdiciaꝫ vite tue Job.
xiij. Manū tuā longe fac a me. Scđa manꝰ debꝫ
eē suauissima q̄ tractare debēt vulnera pctōꝝ. Vñ
iiij. Regū. v. Putabaꝫ ꝙ egrederet a me. ⁊ tangēt
manu sua locū lepre. Item saluator extēdens ma
nū suā tetigit leprosuꝫ dicēs. Volo mūdare Mat
thei. viij. Sꝫ multi curati his diebꝰ sunt vt canes.
q̄ solū lingua lingūt vlcera lazari. sed manu nō cō
tingūt. quia opa misericordie eis non impediūt.
nec operibus proprijs exēplum prebent subditis

penitentie vel virtutis. Unde Matth.xxiij. Sup
cathedrā moysi sederūt scribe ⁊ pharisei.oīa igit
quecūq̄ dixerint vob facite ⁊ seruate.fm vo ope
ra eo⁊ nolite facere.dicūt em̄ ⁊ nō faciūt.alligant
em̄ onera grauia ⁊ importabilia ⁊ imponūt in hu
meros hominū.ipsi digiti suo nolunt ea mouere.
Tales sacerdotes Grego.omel.xvij.sup euāgelia
compat aque baptismatis.q̄ alios mūdant ⁊ se-
ipsos nō emendant. Unde dicit sic. Ingrediūtur
electi sacerdotū manib⁹ expiati celestē patriam.⁊
ipsi sacerdotes praui p vitam reproba3 ad inferni
supplicia festinant.Cui igit rei similes dixerim sa
cerdotes malos.nisi aque baptismatis q̄ peccata
baptisato⁊ diluens illos ad regnū celeste mittit.
⁊ ipsa in cloacā postea descendit. Hec holgot. Et
ex isto triplici medio ⁊ multis alijs q̄ adduci pos-
sent.patet q̄ peccatū accidie valde placet diabolo

Jam tertio restat videre q̄liter peccatū accidie
vehemēter homini nocet. Pro quo notandū.q̄
accidia multipliciter homini nocet. Primo em̄ re
plet eū egestate. Vñ Prouerb.xxviij. Qui sectat᷑
ociū replebit᷑ egestate.⁊ nedū replebit egestate in
presenti sed etiam in futuro. Vñ Prouer.ij. Ois
aūt piger semp in egestate est. Itez Prouer.xxiiij
cuilibet pigro dicit᷑. Ueniet tibi quasi cursor ege-
stas tua ⁊ mēdicitās tua q̄si vir armatus. Super
quo Parisi. Paupertas inq̄t modo q̄si inermis ⁊ q̄
si lente incedit. Et ideo multi fugiūt eam vel resi
stūt ei.sed in futuro erit q̄si armata vt homo non
possit eis resistere.⁊ veniet q̄si cursor vt homo nō
possit ea effugere. Itē Prouerb.xx. Propter fri-
gus piger arare noluit.sc3 in hyeme.mendicabit
igitur in estate ⁊ non dabit᷑ ei. Per hyemem que
breues hab3 dies.intelligit᷑ vita presens. Vñ Job
xiiij. Breues dies homis sunt.⁊ sicut hyems ē fri-
gida naturaliter ⁊ procellosa.sic vita p̄sens paupe-
ris infirmitate ⁊ miserijs vndiq̄ est obuoluta. Vñ
Job.xiiij. Homo natus de muliere breui viuēs tē-
pore replet᷑ multis miserijs. In hac em̄ hyeme q̄
seminat abūdanter bona opa in egestate sc3 in vi-
ta futura.metet abūdanter pmij incrementa eter-
ne salutis. Et q̄ vero in hac hyeme cessauerit a bo
no⁊ ope⁊ seminatōe.in vita futura mendicabit ⁊
nō dabit ei. Exēplum hui⁹ habemus Luc.xvj.de
diuite epulone.q̄ in hac vita neglexit lazaro pau-
peri micam panis seminare.⁊ ideo in vita futura
cū esset in tormēto ignis inferni mēdicauit guttā
aque q̄ erat sibi negata. Itē sicut si hyems sit cali-
da.signū est q̄ estas erit frigida.⁊ econtra. Sic et
si vita p̄sens ducat᷑ in mūdi prosperis.signū est q̄
vita futura erit in aduersis.⁊ si vita p̄sens sit i ad-
uersis.vita futura erit in prosperis. Vñ Gregori⁹
sup euangelia omel.xj. Pn̄tia inquit gaudia se-
quūtur ppetua lamēta. Hic frēs charissimi vana3
leticiā fugite.si illic flere formidatis. Nemo eteni
pōt ⁊ hic gaudē cū seculo.⁊ illic regnare cum deo
Qui semināt in lacrimis in exultatōe metēt. Eun
tes ibāt ⁊ flebūt.mittētes semia sua.venietes autē
veniēt cū exultatōe portātes manipulos suos.

Scdō vo accidia nocet homini in hoc q̄ replet
eū vicijs. De q̄ dicit᷑ Prouer.xxiiij. Per ag⁊ bois
pigri transiui.hoc ē vitam ⁊ cōuersatione homis
accidiosi considerani.⁊ ecce totū repleuerūt vrtice
sc3 pruritus vicio⁊.⁊ operuerūt facie3 eius spine.
id ē finem vite ⁊ cōuersatōis eius acuti remorsus
cōsciencie. Et bñ potest vrtica signare vicia.q̄ sic
vrtica molle hab3 foliū.sed in folio aculeos pun-
gitiuos.sic vicia carnalia habēt delectabilē molli
ciem ⁊ aculeos acutos pungitiue consciētie.que
acute pungēt in morte ⁊ acutius coram sūmo iu-
dice.sed acutissime in supplicio pene sempiterne
Et ideo merito btūs Hieronym⁹ sup illud Ezech.
xvj. Hec fuit iniq̄tas zodome sororis tue.⁊ semp
inq̄t est agendū ne ager nostri pectoris manu ces-
sante mala⁊ cogitationū sensib⁹ occupet᷑. Quia vt
dicit Parisi. sicut ager pfert spinas ⁊ tribulos et
cetera inutilia.nisi fuerit vtilib⁹ seminib⁹ semiat⁹
sic hō nisi vtilib⁹ occupationib⁹ se repleuerit spi-
nas ⁊ tribulos germinat vicio⁊. ¶ Itē sicut
ferrū qđ iacet nō tractatū nec in vsum positū cito
rubiginat᷑.sicut aqua q̄ nō mouet᷑ cito corrūpit᷑.si
cut vestis q̄ non portat᷑ de facili a tynea corrodit᷑.
sicut scolaris negligēs qui non addiscit de necessi
tate insipiēs efficit᷑.sicut homo stās qui nunq̄ va-
dit facilius cadit q̄ ille q̄ semp incedit.sicut pānus
candidissim⁹ quasi impceptibiliter niger efficitur
nisi frequenter abluatur.⁊ sicut man⁹ corporis q̄-
si insensibiliter post ablutōem sordide efficiūtur.
nisi freq̄eter lauentur.sic certe accidiosus q̄ non
exercet se in aliquo bono opere.faciliter succūbit
vicijs vincit᷑ a tentationib⁹.⁊ nisi frequenter se la-
uet a sordibus spūalib⁹ replet᷑ vicijs. Et idō meri-
to btūs Hieronym⁹ ad rusticū monachū.⁊ ponit᷑
in ca.de ɔsecra.di.v. Nunq̄. Ama inq̄t sciam scri-
ptura⁊ ⁊ carnis vicia nō amabis.nec vacet mens
tua varijs ɔturbationib⁹.que si pectori inciderint
dominabūtur tui ⁊ te ducēt ad delictum maximū
Facito semp aliq̄d boni operis vt semp diabolus
inueniet te occupatū. Si apostoli hñtes ptāte3 de
euangelio viuē.laborabāt manib⁹ suis ne quenq̄
grauarēt.⁊ alijs tribuebant refrigeria.quo⁊ p spi
ritualib⁹ debebāt metere carnalia.cur tu in vsus
tuos successura nō p̄paras. vel fiscellam texe
iunco.vel canistr plecte lentis viminib⁹. Hec hie
ronym⁹ ad rusticū monachū. ¶ Tertio accidia ho
mini nocet in hoc.q̄ facit eū virtutib⁹ vacuū. Vñ
de hoīe accidioso dici potest illud Job.xxix. Ani
ma eius vacua est.⁊ in talē animā vacuā deus dia
bolū intrare pmittit.vt p3 Mat.xij.⁊ Job.xxvj.
Deus extendit aq̄lonez sup vacuū.iste aquilo dia
bolus est. De q̄ dicit᷑ Hiere.j. Ab aq̄lone pandet᷑
oē malū.hūc aq̄lonez pmittit deus intrare i ani-
mā virtutib⁹ vacuā.vt eā suis demeritis exigētib⁹
tentatōis igne vexet ⁊ cōburat dicēs illud Ezech.
xxiiij. Ponā q3 eam sup p̄nas vacuā. Vñ ⁊ de ta-
libus ꝟtutib⁹ vacuis q̄ igne tentatōnis a diabolo
vexant᷑ dicitur Abacuc.ij. Laborāt em̄ ppli i mul-
to igne.⁊ gētes in vacuū ⁊ deficiēt.i.a diabolo su-
perabūtur.⁊ nimi⁊.q̄ sicut vas stanneū vel plum
beū vel eneū sup ignem positū nō cōsumit᷑ du3 li-
quore fuerit plenū.s3 vacuū statim ɔsumit᷑ ⁊ lique
scit.sic aīa plena ꝟtutib⁹ nō ɔsumit᷑ tentatōne dia
boli.s3 ꝟtutibus vacua statim igne tentatōnis cō-
sumitur ⁊ a diabolo facilius fugatur. In cui⁹ rei

figura legiť Dañ.iij.ꝙ nabuchodonosoꝛ rex baby
lonis ꝑcepit vt succenderet foꝛnax septuplū vehe
mēti⁹ ꝗ̄ succēdi ꝯsueuerat.in quo trib⁹ pueꝛ̄ posi
tis.s.sydrach.mysaac.⁊ abdenago.virtutib⁹ ⁊ gra
tia diuina plenis ignis nihil nocuit.ꝫ maledictos
seruos regis gratia ⁊ virtutib⁹ vacuos statim cō-
sumpsit.Spūaliter.rex iste diabol⁹ est.fornax se-
ptuplicit er accensus.tentationem septem pctōꝝ
signat.que pueros dei gratia ⁊ virtutib⁹ repletos
nō ledit.sed ociosos ministros diaboli gratia ⁊ vir
tutib⁹ vacuos statim incendit. Unde psal.Incen
derūt igne sanctuariū tuū.pollnerūt tabernaculū
nominis tui.Hmōi em̄ ociosi virtutib⁹ vacui be-
ne figurari possunt per mare.qꝛ sicut mare facit
terram sup quā fluit sterilē.⁊ terminū habꝫ areno
sum.dicente dño per ꝓphetam Hiere.v.Posui
arenā terminū maris.sic accidia facit hoiem sup
quē fluit sterilem a virtuosis o perib⁹.Iuxta illō
Iere.xxij.Scribe virū istū sterilem.i.accidiosum
a virtuosis oꝑationib⁹.⁊ talis em̄ terminū habet
arenā.i.desperationē.⁊ bene desperatio signať per
arenam.qꝛ sicut arena q̄ est termin⁹ maris inť om
nes terras maxime sterilis est ⁊ grauis.sic despe-
ratio q̄ est finis ⁊ termin⁹ accidie inter oia peccata
maxime reddit aiam sterilem ⁊ graueꝫ.Et ideo dꝛ
Prouer.xij.Qui sectať ocium stultissim⁹ est.steri
litas em̄ accidie ⁊ despatōis q̄ est termin⁹ eius bñ
figurari pōt per sterilitatē agrum ⁊ terre. De qb⁹
dicit.iiij.Regū.ij.ꝙ aque pessime erant ⁊ terra ste
rilis.sed helyse⁹ mittens sal in fontem aquaꝝ sa-
nauit eas a sterilitate. Sic spūaliter.si hō mittat
sal sapientie doctrine verbi dei in coꝛ suū.in quo ē
fons ⁊ oꝛigo sue accidie ⁊ sterilitatis.tūc coꝛp⁹ ei⁹
⁊ anima a sterilitate stulticie ⁊ desperationis sana
būtur.Et ideo dicit dñs per ꝓphetā Iere.xxij.
Terra terra terra audi sermonē domini.Et notā-
ter ter dicit terra.ad denotandū ꝙ triplex stat⁹ ec-
clesie.s.sacerdotalis.militaris.⁊ laboꝛantiū.audi-
ret libēter sermonē domini.q̄ p̄cipit oēm homi
nem ꝭm statū ⁊ gradum suū in virtuosis occupa
tionib⁹ laboꝛare. Unde ps. Fingis laboꝛē in pre
cepto.Glo.Fingis.i.foꝛmas laboꝛē in p̄cepto.
hoc est vt vicem suppleat p̄cepti.ad p̄miū vite
eterne cōsequendū.qꝛ sicut p̄ceptoꝝ obseruētia
sic ⁊ nobis laboꝛ virtuosus gaudiū sempiternū ac
quirit.dicente scriptura.Bonoꝝ laboꝝ gloꝛiosus
est fruct⁹ Sap.iij.Item tanꝗ̄ pro penitētia specia
li pro pctō p̄imi parētis deus laboꝛē homini in-
iūxit.dicens. In sudoꝛe vultis tui vesceris pane
tuo.Geñ.iij.Sup q̄ Linc. In sudoꝛe inqͣt panis vi
te acqͥriť.nec laboꝛe ad ei⁹ vsum debito mō fit ac-
cessus.vt aūt laboꝛem⁹ ⁊ sudem⁹.sudariū suū no-
bis relinqͥt domin⁹.Hec Linco.sup euangelia par
te.iiij.ca.xlviij.Nō cōsiderās btūs Berñ.Totū in
quit tēp⁹ nr̄m oꝛdinatū est nobis ad veniā impe-
trādū.penitētiā agendū.gr̄am ꝓmerendū.⁊ glo-
riā ex miscōia saluatoꝛis cōseqͥndū.Quid igiť re-
spōdebitis in illa die qñ exigeť a te in ictu oculi to
tū tēp⁹ viuēdi tibi impēsum.certe inqͣt diceť de te
sicut dꝛ de seruo malo Matth.xxij.At ille obmu
tuit.Et ideo ꝭm consiliū scripture Eccleſ.ix.Nō
cūꝗ̄ pōt man⁹ tua instanter oꝑare.qꝛ nec opus.s.
merēdi.nec ratio scꝫ excusandi.nec sciētia scꝫ eua-
dendi.nec sapiētia scꝫ alleuiamē pene acqͥrendi ē
apud inferos.q̄ scꝫ accidiose ꝓperas. ¶ Quar
to accidia homini nocet in hoc ꝙ eū spūaliter ex-
cecat. Unde Prouer.x.Sicut fum⁹ oculis sic pi
ger his q̄ miserūt eū in via.Sup quo holgot in le
ctura libꝛi sapie lectōe.xxxv.Ut em̄ inqͣt fum⁹ ocu
los coꝛpoꝛis.sic accidia oculos mentis obscurat.
nec mirꝝ si accidiosoꝝ q̄ ocio toꝛpent oculi ne vi-
deant obscurenť.naꝫ visus iuuať ex gustu. Uñ di
citur.j.Regū.xiiij.ꝙ extēdit ionathas sūmitatem
virgule quā habebat in manu ⁊ intinxit in fauum
mellis.⁊ cōuertit manū suam ad os suū ⁊ illumina
ti sunt oculi eius.Spūaliter. Uirga recta intelle
ctū simplicē ⁊ rectū signat.q̄ in manu habeť quā-
do in oꝑe bono exerceť.sūmitas virgule est subtili
tas intelligentie.hec em̄ in fauū mellis intingitur
qñ ad occultam sacre scripture dulcedinē perueni
tur.Man⁹ ad os cōuertiť qñ opus doctrine satia
tur.Cibus aūt spūalis anime ē exercitiū oꝑatōis
bone. Uñ veritas dicit Ioh.iiij.Meus cib⁹ est vt
faciam volūtatē eius q̄ misit me vt ꝑficiam opus
eius.qꝛ igiť accidiosi de hoc cibo nō comedūt.iō
oculi eoꝝ obtenebꝛati sunt.⁊ pñt dicere illud ps.
Oculi mei languerūt p̄e inopia.Et iōo dꝛ Zach.
xj.Brachiū eius ariditate siccabiť.⁊ oculus eius
dexter obtenebꝛescēs obscurabiť.In bꝛachio in-
telligiť operatio.tūc igiť bꝛachiū ariditate siccať
cū homo toꝛpescēs ocio bonū nō operať.⁊ tūc ne
cessario oculus dexter scꝫ intellect⁹ quo ad noticiā
spūalium obscurať.Et ideo salomon cuius oculi
fuerūt p̄e aliis ꝑ sapiam illustrati postꝗ̄ ꝯstructo
templo dñi cepit ocio ⁊ toꝛpoꝛe marcescere statim
fact⁹ idolatra legiť infatuat⁹ fuisse.iij.Regum.xj.
Infelix igiť accidiosus q̄ dum sectatur ociū inte-
rioꝛē amittit oculū.Hec ille. Sed ꝗ̄ periculosa sit
hec cecitas spūalis.patet supꝛa pte.iiij.cap.ij.vbi
agiť de q̄nto motiuo conferēte ad detestatōeꝫ aua
ricie. Quinto accidia homini nocet in hoc ꝙ in-
ducit eū in multa vitia ⁊ pericula q̄ ex ea inuenta
sunt in sacra scriptura ꝓuenientia. Uñ ex ea ꝓ-
uenit supbia dicente de accidiosis.ps. In laboꝛe
hoim non sūt ⁊ cū hominib⁹ nō flagellabūtur.iō
tenuit eos supbia. Itē ex ea ꝓuenit luxuria. Un-
de dauid cū in bellis licitis fuit occupat⁹ ⁊ contra
dei inimicos pugnauit cōtinens fuit.sed cuꝫ fuit
ocio dedit⁹ statim adulteriū cōmisit nephandum
vt ptꝫ.ij.Regū.xj.Item salomon sapiētissim⁹ duꝫ
fuit circa tēpli dei cōstructōem occupat⁹ sibi diui
tus datam tenuit sapiam.ꝫ inoꝛdinat⁹ mulierum
moꝛ eū ocio deditum statissime infatuauit.vt ptꝫ
iij.Regū.xj.Iteꝫ accidia fuit cā iniqͥtatis ꝫodome
⁊ vicinaꝝ ciuitatū que cū suis habitatoꝛib⁹ submer
si erant in ꝓfundū inferni.vt ptꝫ Genesis.xix.⁊
Ezech.xvj.Item ex accidia ꝓuenit ꝯsuetudo pec
cādi.que ꝗ̄ periculosa sit homini.patꝫ supꝛa parte
iiij.ca.ij.vbi agiť de illa spē subalterna q̄ diciť falsa
excusatio. Dictis ibidē tria sunt hic spēaliť adii-
cienda q̄ magnū esse periculū peccandi consuetu
dinē manifeste ostendūt. Primū est ꝙ cōsuetu-
do peccandi excecat hoiem ⁊ non sinit eum vide-
re ꝙ peccatū suū malum est. Unde Aug⁹ in suo

encheridion. Peccata inq̄t magna ⁊ horrenda cū in consuetudinē venerint. aut parua esse aut nulla credūtur. vsq̄ adeo vt nō solū non occultanda. sed ⁊ p̄dicanda diffamandaq̄ videant̄. Vñ Aug⁹ in de verbis. dn̄i. sermone. xlv. Quid inq̄t faciendo qđ malū est. ⁊ etiam mala consuetudine se implicāt ipsa cōsuetudo mala nō eos sinit videre qđ malū est. fiūtq̄ defensores maloꝝ factoꝝ suorum. Irascūtur cum rep̄hendūtur intantū vt zodomite quondā dicerent viro iusto loth rep̄hendēti ne quissimā eoꝝ volūtatem. habitare venisti nō legē dare. tanta ibi nephande turpitudinis cōsuetudo erat vt iam neq̄cia reputata esset iusticia. ⁊ prohibitor potius rep̄henderet̄ q̄ factor. Itez Augustinus in de q̄stionib⁹ veteris ⁊ noue legis. ca. cxiiij. Per consuetudinē inq̄t cepit turpis nō videri qđ turpe erat. Nam cū dehonestāt̄ aliqui primo erubescūt. postea vero blandiēte cōsuetudine recedit pudor. Hec ille. Item Linco. in quodā sermone qui sic incipit. Natis educatis ⁊ assuefactis. Sicut in quit idolatria a tēpore syrophenis autore ⁊ inuentore idolatrie vsitata est vsq̄ ad tēpus abrahe qui prim⁹ in populo chaldeoꝝ docuit vni⁹ dei cognitionem ⁊ culturā a longo vsu reputabat̄ nō soluz tolerabilis. sed etiam vtilis. necessaria ⁊ virtuosa. sicut etiam longe assuescētia adoratōnis vituloꝝ aureoꝝ quos fecit ⁊ adorari precepit Ieroboam. vt patet. iij. Regum. xij. Fecit populū israheliticū reputare illud non solū licitum sed etiā sanctuz et religiosum. sic certe longa assuescentia cū defectu predicatōis verbi dei. ⁊ correctōnis peccati. intantū q̄ iam excecauit vocatos xp̄ianos q̄ horribilia que agūt peccata eis nō esse peccata vident̄. quod manifestū est de blasphemosa iuratōne. ⁊ nō mirū q: iudei qui xp̄m crucifixerūt. xp̄m esse deū ignorauerūt. dicente apostolo. j. Coꝝ. ij. Si em̄ cognouissent nunq̄ deū glorie crucifixissent. sed falsi cristiani ex fide ip̄m esse deū cognoscūt. ⁊ sibi fidem prestiterūt. qđ iudei non fecerūt. ⁊ ideo eoꝝ in hoc remissius est pctm̄. Sed nūquid putas hoc pctm̄ vindictam exigere: scriptura dicit q̄ sic. Vñ Eccl. xxiij. Uir multū iurans replebit̄ iniq̄tate. ⁊ nō recedet a domo illius plaga. Unde ⁊ cū homicidiū sit vnū de quattuor peccatis. q̄ vt testatur scriptura. vindictam clamāt. q̄d mirū. si christicidiuz vindictam clamet. ⁊ quid mirum si deus vindictā capiat de talib⁹ suis occisorib⁹. nūc cū pestilētia. nūc cū guerris. nūc cū perditōe tēporaliū. ⁊ nūc cū diuersis infirmitatib⁹. exquo q̄si in omi patria i omni villa in omi domo regnat peccatū ad ip̄m clamans vindictā. Sed qñ putas clamat peccatum vindictā ad dn̄m: Ad hoc respōdit petr⁹ comestor sup illud Gen̄. xviij. Clamor zodomoꝝ ⁊c. peccatū inq̄t cum clamore est culpa cū libertate. s. q̄ndo q̄s palam peccat ad libitū suū sine dei timore vel hois cuiuscūq̄ de lege dei penit⁹ nō curando. Uñ ⁊ de populo sic peccāte deus multotiēs vindictaz accepit. vt manifestū est in multis locis sacre scripture. ꝫ experiētia docēte iam hn̄t homines libertatem peccādi ꝑpter negligentiā superioꝝ ecclesie qui talibus transgressorib⁹ legis nō faciūt executionem. Vñ f̄m legem euāgelicam tales sūt a deo excōmunicati. vt patet supra parte. iiij. cap̄. xvij. ⁊ f̄m legem canonicā deberent publice denūciari excōmunicati. vt p̄z. xxij. q. j. si quis. Et f̄m legē imperatoris deberēt occidi. vt patet auctētica vt non luxurent̄ contra naturam. colla. vj. Et eodem modo pena mortis punirētur hmōi trāsgressores f̄m legem mosaycā. Unde Leuit. xxiiij. Qui blasphemauerit nomen dn̄i morte moriat̄. sed miꝝ est q̄ prelati ecclesie q̄ tenent̄ populū ignorātē ⁊ diabolo excecatū corrigere ⁊ nō faciūt. dei vindictā nō timent. ⁊ quare nō considerāt q̄ sicut legit̄ Numeri. xxv. populo israelitico peccāte. p̄ncipes populoꝝ suspensi sunt in patibulo contra solem. R

Sup quo Linco. in de oculo morali. valde inq̄t possunt ⁊ deberent p̄lati ecclesie timere. audiētes q̄ postq̄ filij israel cū madianitis fornicādo dn̄m prouocauerūt. iratus dn̄s dixit ad moysen. Tolle cūctos principes populi ⁊ suspēde eos in patibulis contra solem. vt auertatur furor meus ab illis israel q̄dem legit̄ peccasse. ꝫ fornicatio principum nusq̄ exprimit̄. ⁊ tamē ad patibulū principes rapi iubentur. ⁊ in eoꝝ pena domin⁹ populo delinq̄nti placatur. eo q̄ ex negligētia prelatoꝝ sepissime excessus prouenit subditoꝝ. Hec Linco. Et ex istis patet q̄ dānabilis est predicta cōsuetudo blasphemosa iurandi per preciosa membra Iesu christi. q̄ propter longam ⁊ diurnam consuetudinē a falsis christianis iam nō reputatur beatus esse peccatū. Nō obstante q̄ sicut testat̄ btūs Augustin⁹ sup illud Matth. xxvij. Blasphemauit. non est minus peccatū q̄ iterū crucifigere filium dei. Et ideo merito Nycola⁹ papa. Mala inq̄t cōsuetudo nō minus q̄ perniciosa corruptela vitanda est. que nisi citius euellatur in priuilegioꝝ ius ab improbis assumit̄ ⁊ incipiūt preuaricatōnes ⁊ varie presumptiones celerrime nō compresse pro legibus variari ⁊ priuilegioꝝ more perpetuo celebrari. Hec nyco. ⁊ ponit̄ in ca. dist. viij. mala. Itē Augustin⁹. Qui inq̄t contēpta veritate p̄sumit consuetudinē sequi aut circa fratres inuid⁹ est ⁊ malignus q̄bus veritas reuelatur. aut circa deū ingratus est inspiratione cui⁹ ecclesia eius instruit̄. Nā dn̄s in euangelio. Ego inq̄t sum veritas. non dixit. ego sum consuetudo. itaq̄ veritate manifestata cedit consuetudo veritati. Reuelatōne igit̄ facta veritatis. cedat consuetudo veritati. q: ⁊ petrus q̄ circūcidebat cessauit paulo veritatem p̄dicanti. Cum igit̄ christ⁹ veritas sit. magis veritatem q̄ cōsuetudinem sequi debemus. q: consuetudinez ratio ⁊ veritas sp excedit. Hec Aug⁹. ⁊ ponit̄ in Canone disti. viij. q̄ contempta. Secūdum ex q̄ ostenditur peccandi cōsuetudinis periculi magnitudo ē hoc. q̄ peccandi cōsuetudo facit hoiem de minori peccato in maius pctm̄ incidere. Unde exemplū huius habem⁹ Matth. xvj. de petro pre timore nr̄m saluatorē negante. vbi legitur q̄ accessit ad euz vna ancilla dicēs. Et tu cum iesu galyleo eras. ⁊ ille negauit coram omibus astantib⁹ dicens. Nescio quid dicis. ⁊ in hoc grauiter peccauit. Accessit aūt alia ancilla. ⁊ ait ad illos qui erant ibidem. Et hic cum iesu nazareno erat. Et iterum negauit cum iuramēto. quia nō noui hoiem. in quo vt constat etiā graui⁹

peccauit petrus. Et post pusillum accesserūt ad eū qui astabāt ⁊ dixerūt petro. Vere ⁊ tu ex illis es. nam ⁊ loquela tua te manifestum facit. Tūc cepit petrus detestari ⁊ iurare. q̄r non nouisset hominē in quo grauissime ipse peccauit. Qđ considerans Isidor⁹ in de sūmo bono. libro. ij. ca. xxxij. sic scribens. Et si inq̄t sancti toto animi nisu intendūt vicia superare. nec tamē extinguūt. qđ agunt hij qui nō solum non odiūt vicia. sed toto ea cordis amore sectant᷑. Satis delicate se pascit q̄ vult sine labore vicia superare. Dum peccati legem q̄ sibi deseruiendo vicijs fecit sine violentia doloris resecare non possit perfecte renūciat vicio q̄ occasionē cuitat in perpetrādo peccata. Nam si velis tantūdem nō peccare ⁊ data occasione peccaueris tu ⁊ reus ⁊ iudex es q̄ ⁊ cōmissa damnas ⁊ damnata cōmittis. se aūt iudice reus est q̄ vicia ⁊ accusat ⁊ perpetrat. Hec ille. Et huic alludens btūs Gregorius xij. moral. Peruersus inq̄t accusante se propria cōscientia ferire metuit. ꝫ tamen semp̱ anget quo feriatur. ⁊ q̄uis praua videat᷑ foris audacter agere de his tamē apud semetipm̄ cogitur trepidare. vn̄ scriptū est. Timida neq̄cia dat tastimoniū condēnationi. q̄r cum illicita quisq̄ ppetrat timet qđ facit. ⁊ aptus sue damnatōis testis est ipe timor iniq̄tatis. Nam ⁊ timet᷑ quod agit᷑. ⁊ tamē malum nō vincit᷑ quod timet᷑. Hec ille. Cuilibet em̄ tali sic remisse timenti. nec sua mala tamē vincēti tanq̄ bestialiori bestia improperat btūs Bern̄. in q̄dam epistola ad Falconem. vbi sic scribit. Fugit inq̄t ouis tremenda veniente lupo. abscōdit se columba tremens accipitre viso. de cauerna mus exire nō audet ambiente ⁊ esuriente murilego. ⁊ tamen tu vides furem ⁊ currebas cū eo. Cum fure q̄dem totiens currere te noueris q̄tiens carni. mūdo vl' diabolo q̄ te per illoꝝ illecebras ꝯtinuis insidijs supplātare conant᷑ culpabiliter acq̄escis. vt sic tibi remaneat solū timor talis q̄ sit tue damnatōnis intrinsecus tibi testis. Hec ille. Terciū ex quo ostēditur magnitudo p̱iculi cōsuetudinis peccādi est hoc. q̄ cōsuetudo peccandi facit hoīem impotētem ad resurgendū. nisi deus eū manu valida sbleuet. Vnde tales cōsuetudine peccādi depressi figurātur p̱ lazaꝝ. De q̄ legitur Joh̄. xj. q̄ martha dixit ad ih̄m. Dn̄e iam fetet. q̄triduan⁹ est. positus em̄ erat in p̱funda spelūca siue puteo ⁊ lapis suprapositꝰ. Ligatus etiā erat man⁹ ⁊ pedes institis et facies eius velata erat sudario. Spūaliter. lazar⁹ adiutus a dn̄o interp̄tat᷑. ⁊ significat tales q̄ peccato cōsuetudinis depressi sunt. q̄ nunq̄ nisi adiuti a domino resurgere possunt. Quilibet em̄ talis q̄triduan⁹ est. id est q̄triduane sepulture. Vnde p̄ma dies est delectatio quā habet in peccatis. Scđa cōsensus in pctō. Tercia operis impletio. Et quarta peccandi cōsuetudo. tales em̄ fetidi sunt coram domino ⁊ oibus sanctis eius. sicut corpora mortuorū coram hominib⁹ fetida sunt ⁊ corrupta. dicēte propheta. Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sūt Et sicut carnes nimis tarde condiūtur que iā corrupte scaturiūt vermib⁹. Sic nimis tarde sal penitentie peccatorib⁹ qui sunt in peccati cōsuetudine adhibetur quando positi in vltima necessitate sue egritudinis morient᷑. Vnde Augustinus. Et ponitur in Canone de peni. dist. vij. placuit. Si quis inquit positus in vltima necessitate sue egritudis voluerit penitentiā accipere ⁊ accipit ⁊ mox recōciliatur. ⁊ hinc vadit. fateor vobis nō illi negam⁹ quod petit. sed nō presumim⁹ dicere q̄ bene hinc exit. si securus hinc exierit nescio ego. penitentiam dare possum⁹. securitatem aūt dare nō possum⁹. Nūquid dico damnabit᷑. sed nec dico liberabitur. Vis igit᷑ a dubio liberari. vis quod incertū ē euadere. age penitentiā dum sanus es. q̄r tūc egisti penitentiam eo tēpore q̄ peccare potuisti. Si aūt vis agere penitētiā q̄ndo iam peccare non potes. peccata te dimiserūt. nō tu illa. Hec ille. Quinto sicut lazaro lapis erat suprapositꝰ. sic peccator cōsuetudine peccandi depressus q̄si in profundo puteo est. id est in profundo periculo eterne damnatōis ⁊ supra se magnū ⁊ ponderosum habet lapidem. id est ip̄am peccandi consuetudinem. Vnde ne in hanc spelūcam siue puteū caderet. orauit p̱pheta in psal'. Nō me demergat tempestas aque. neq̄ absorbeat me p̱fundum. neq̄ vrgeat super me pute⁹ os suū. Spūaliter. tēpestas aque hominē demergat in consensu peccati mortalis. Profundum eū absorbet cum in opus peccati labit᷑ puteus vrget sup̱ eum os suū q̄ndo in consuetudinē peccati redigitur. Unde Aug⁹ in de verbis dn̄i. sermo. xlv Tales inq̄t consuetudine maligna pressi tanq̄ sepulti sunt. Sed qđ dicamus fratres de tali sepulcro vt de lazaro dictum est: Iam fetet moles illa i posita sepulcro. ipsa vis dure cōsuetudinis est qua premit᷑ anima. nec resurgere nec respirare p̱mittit᷑. Dictum est aūt. q̄triduan⁹ est. Reuera ad istam cōsuetudinē de qua nūc loquor q̄si quodam processu venit anima. Prima em̄ est titillatio delectationis in corde. secūda cōsensio. tercia factū. q̄rta consuetudo. Sūt em̄ qui res illicitas obuias cogitationibus suis prorsus ita obijciūt. ita vt nec delectātur sed nō consentiūt. nōdū perfecta mors est. sed inchoat per delectationē. accendit cōsensio. iā est illa damnatio post consensionē in factū procedit᷑. ⁊ post factum in cōsuetudinē vertitur. ⁊ fit q̄dam desp̱atio. vt dicit᷑. quatriduan⁹ est. iam fetet. Hec ille. Tertio sicut lazarus man⁹ ⁊ pedes habuit ligatos institis. sic peccator pctō cōsuetudinis manus ⁊ pedes spūaliter habet ligatos p̱pter magnā difficultatem ad bn̄ operandū. Vnde Augustin⁹ viij. confessio. cap̄. v. Q̄ difficile inq̄t fuit mihi ad cōuertendū ad fidem. Ligatus eram nō ferro alieno. sed ferrea mea volūtate velle meū tenebat inimicus. ⁊ inde mihi cathenam fecerat ⁊ constrinxit me. Quippe ex volūtate peruersa facta est libido ⁊ dum cōsuetudini non resistit᷑ facta est necessitas Hec ille. Vn̄ Chrysostom⁹ ope. imp̱. omel'. xxxiiij Omnes homines inq̄t anteq̄ peccem⁹ habem⁹ q̄dem liberū arbitriū si voluerim⁹ sequi diabolum an nō. q̄ si semel peccātes obligauerim⁹ nos operibus eius. iam nostra virtute euadere non possumus. Sed sicut nauis gubernaclo fracto illuc ducitur quo voluerit tempestas. Sic ⁊ homo perdito diuine gratie auxilio p̱ peccatum. non qđ vult agit homo sed qđ diabolus vult. ⁊ nisi deus vali-

da manu sue miscḋie soluerit eū vsq̃ ad mortem. in peccatoꝝ vinculis ꝑmanebit. Hec ille. Unde Isidorus in de sūmo bono. libro. ij. cap. xxiij. Omne inquit peccatū anteq̃ admittatur ampliꝰ pertimescitur. Quāuis autem graue sit dum in vsuȝ venerit leue existimaẜ. ⁊ sine vllo metu cōmittiẜ istis ẜom itibꝰ quasi q̄busdam gradibus coalescit peccatū. cogitatio nanq̃ praua delectationem parit delectatio consensionē. consensio actionē. actio consuetudinē. consuetudo vero necessitateȝ. sicq̃ his vinculis homo implicatꝰ. quasi q̄dam cathena vicioꝝ teneẜ astrictus. ita scȝ vt ab eo euelli nequaq̃ valeat. nisi diuina gratia manū iacentis apprehendat. peccatū admittere cadere est in puteū. Consuetudinē vero peccandi facere os putei ē coangustare. ne is q̄ cecidit valeat exire. Hec ille. In cuiꝰ rei figura legitur Iere. xxxviij. ꝙ ciuitas regꝭ sedechie erat suis inimicis obsessa. ⁊ postea capta. ⁊ deinde sedechias oculis expulsus ⁊ vinculis ligatus ductus est in babylonē. Spūaliter. obsediẜ ciuitas anime ꝑ diaboli suggestionē. capiẜ per carnis delectatōem. rex. i. ratio excecaẜ per consensuȝ ligatur ꝑ operationē ducitur in babylonē. i. in cōfusionem ꝯ peccandi consuetudinē. ⁊ incarceraẜ ꝑ finalē impenitentiam. Et ideo docet Aristoti. iij. Ethycoꝝ. c. xij. ꝙ habitus mali postq̃ sunt generati nō subiacent volūtati. ⁊ tamē dicūtur volūtarij a principio. quēadmodū proijciens lapidem non habȝ in sua potestate iam proiectū lapidē resumē ⁊ tamē proiectio diciẜ volūtaria. q2 in ipso proijciente fuit libeꝝ arbitriū mittere vel nō mittē a principio. Figura ad hoc habeẜ de sampsone Iudicū xvj. quē volūtarie fatue femine copulatuȝ amore phylistei ceperūt. ⁊ vinctū cathenis in carcere molere coegerūt. femina hec voluptatē designat. cui homo libere ⁊ volūtarie se immiscet. estimans ꝙ possit libere desistere q̄ndo sibi placet. sed certe q̄n gratia priuaẜ cathena diaboli capiẜ ⁊ ligatur. q̄ est delectabilis inclinatio ad illecebram voluptatem ⁊ sic ꝑ demōes in carcerē ꝑuerse ꝯsuetudis seruire cogiẜ. vt iam sine magna difficultate resistē neq̄at tentationibꝰ consuetis ¶ Quāuis em̄ homies duplici de causa tenteṅẜ. vicȝ propter experiētiaȝ voluptatis cognite. ⁊ propẜ cōcupiscētiā voluptatis ignorate. longe tamē molestiꝰ inclinanẜ experti q̃ inexꝑti. ꝓpter imp̄ssam memoriam voluptatis. De isto carcere em̄ male cōsuetudinis opp̄ssionis dicitur Apocal. ij. Ecce immissurꝰ est diabolꝰ aliquos ex vobis in carcerem vt temptemini. De isto em̄ carcere male cōsuetudinis dicit Gregoriꝰ xj moral. Sepe nōnulli exire a prauis actibus cupiūt. sed q2 eorūdem actuū pondere premūtur in male consuetudinis carcere includi a semetipsis exire nō possunt. Hec ille. Consuetudo nanq̃ mala mirabiliẜ nimis nocet. nam iuuētutē allicit ⁊ inuadit. senectutē nectit ⁊ cōstringit. affectum fallit ⁊ inficit. rectum iudiciū de culpis sb̄uertit. Quod em̄ iuuētutē alliciat ⁊ inuadat. testaẜ greca hystoria q̄ narrat alexandꝝ regem potentissimū orbisq̃ dominatorē ⁊ in moribꝰ ⁊ incessu leonidis pedagogi sui nō potuisse carere vicijs. q̄bus paruulus fuerat imbutus. Unde Job. xx. Ossa eius replebūtur vicijs adolescentie eius. ⁊ cū eo in puluere dormient vicio adolescentie. si homo in his ꝑseueret sunt similia gutte que ossa subintrat que vix vł nūq̃ curatur. Sic certe vicia que a iuuētute trahunẜ in consuetudinē vix aut nunq̃ dimittūtur. Unde Prouerb. xxij. Adolescēs ambulans iuxta viam suam. ⁊ cum senuerit nō recedet ab ea. Item Ieremie. xiij. Si mutare potest ethyops pellem suam aut pardus varietates suas. ⁊ vos poteritis bñfacere cum didiceritis malū Quod autem senectutē nectat ⁊ cōstringat dicit Gregoriꝰ. xv. moral. Solent inq̄t praue consuetudines quē semel suscepe rūt atq̃ duriores existūt. ⁊ nō nisi cū peccatoris vita finiūtur. Et sicut docet holgot in lectura li. sap. lecẜ. xlviij. Om̄e peccatū incurabilius est in sene q̃ in iuuene. Unde querit Aristo. in de problematibus. ꝑte. j. ca. xxviij. Quare in hyeme pauciores sūt egritudines q̃ in estate. mortifere vero magis in hyeme: Et respondet dicēs. ꝙ in estate parua q̄dem occasione fiūt egritudines. in hyeme vero nō q2 parue occasiōes citius digerūtur in hyeme. vñ illa que fiūt a maiori occasiōe merito peiores sūt ⁊ magis destructiua. hmōi aūt sunt que in hyeme eueniūt. Moraliter. sicut sanitas coporalis est eq̄litas humoꝝ. ita sanitas spūalis est temꝑantia passionū ⁊ distemꝑantia earū infirmitas spūalis est. Estas est iuuētus. hyemps senectus. ⁊ verū est ꝙ plures ⁊ frequentiores infirmitates spūales accidunt in iuuene q̃ in sene. quia multoplures sunt occasiones tam ex complexione calida q̃ ex iuuenili inexperiētia. sed certe iste infirmitates sūt multo curabiliores in iuuenibꝰ q̃ in senibus. q2 si accidant in senibus vix curanẜ. Exemplū de salomone. iij. Regum. xj. vbi diciẜ de illo. ꝙ cum esset senex deprauatū est cor eius ꝑ mulieres alienigenas Causa est. q2 tales infirmitates spūales in senibus procedūt ex magna malicia. vnde tales fuerūt illi duo senes. de q̄bus diciẜ Dañ. iij. ꝙ egressa ē iniq̄tas a senibus iudicibꝰ qui videbanẜ regē populū Et idō notandū. ꝙ habitus bñ viuēdi acq̄rēdus est i iuuētute. si homo velit sancte viuē in senectute. nec aliquis de etate nimis confidat. quia q̄dam qui in iuuētute euaserūt. in senectute turpiẜ ceciderūt. sicut q̄dam qui. lx. annis virgo vixerat. ⁊ in. lx anno corruptus obijt eodē anno. Et ideo signanẜ orat. ps. Ne proijcias me in tēpore senectutis. vñ sicut legiẜ in libro de naturis rerū. ꝙ pullus asine q̄nto senior ē tanto turpior efficiẜ. Itē Aristoti. v. de animalibus de capris diciẜ. ꝙ fetus quē primo generat ē melior ⁊ fortior. ⁊ fetus q̄ postea generā tur sūt peiores. Sic spiritualiẜ. multi inueniūtur iuuenes q̄ in principio sūt deuoti. humiles. ⁊ benigni. ẜ q̄ntomagis adolescūt. tanto magis vicijs se immiscēt ⁊ fiūt turpiores. tales sūt multi sacerdotes q̄ dum sūt iuuenes ⁊ pauꝑes sūt multū deuoti. ẜ cū ceperint eē diuites de patrimonio ihū christi. aridi. suꝑbi. ⁊ pessimi efficiūtur. Quod aūt cōsuetudo mala effectū fallat ⁊ inficiat. dicit Señ. epistola. lxxxv. Dū inq̄t in vicijs iacemꝰ euelli difficile ē nō em̄ inq̄nati sumus ẜ infecti. Itē Isidorꝰ solilo. ca. xxx. Prauꝰ inq̄t vsus vix aboleẜ. Assigua cōsuetudo in naturam cōuertiẜ. assiduo vsu in naturaȝ

viciū vertitur. animus sceleribus astrictus euelli vix ab eis potest. Et seqtur. Infelix ego peccatū mihi sponte prius paraui. ego prius occasionem peccandi amplexꝰ suꝫ. nūc peccati vsu astrictꝰ detineor. Mala consuetudo me grauiter implicauit Longa consuetudo in me ius sibi ⁊ legeꝫ fecit cō suetudine peccandi q̄ndo non opto incurro. Uolo agere bonū sed desideria consueta nō sinūt praruo vsui contraire nitor. sed carnis desiderio aggrauor. ad iusticiam amor me erigit. sed ad peccatuꝫ consuetudo stringit. Hec Ysidorꝰ. Qđ aūt rectuꝫ iudiciū de culpis consuetudo peccandi s̄buertit. patet. vij. Ethycoꝝ de intēperato in quo ꝓpter consuetudinē prosequēdi voluptuosa corrūpit̄ circa finem bona opinio. Vñ ⁊ ibidem dicit Aristot. ꝙ intempatus distinguit̄ ab incontinēti in hoc. ꝙ incōtinēs peccat ex passione. Dei quo pctō cessante passione est cito penitens. Intempatꝰ aūt peccat ex certa malicia ⁊ ex corrupta elatōne. Et iđo nō est penitutꝰ sed insanabilis. hoc est vix sanabilis. Incontinēs em̄ ex mala consuetudine delectabilis ⁊ freq̄ntia peccandi. non obstante ꝙ ratio iudicat esse viciosum illud qđ agit. tamē propter magnam passionē abducitur a iudicio ratōnis. ⁊ opatur s̄m passionē. ⁊ iđo passiōe cessante penitet de facto. ꝫ intempatus intm̄ ex consuetudine exceca tur ꝙ iudicat illud qđ est viciosum esse faciendū. ⁊ ideo post factū non penitet ꝓpter habitum erroneū quem sibi ex freq̄ntia peccandi q̄siuit. ⁊ hec ꝓprie est cecitas mentalis ⁊ ignorantia habitualis. quam pctōres sibi ꝑ consuetudinem peccandi acquirūt. ita ꝙ ignorant q̄d sit bonū in genē moris ⁊ quid malū. Et isto modo fuit de ʒodomitis qui in eoꝝ nephandissimā turpitudinē peccandi non solum ex passione inciderūt. ꝫ etiam intantū ⁊ tamdiu deduxerūt illud viciū in publicam consuetudinē ⁊ in vulgarē licētiam ꝙ tandē inter eos reputabat̄ licitum ⁊ impune faciēdum. Vñ Augusti. in suo Encheri. cap. lxxxij. Peccata inquit q̄uis magna ⁊ horrēda cum in consuetudinē venerint. aut parua esse aut nulla credūtur vsqꝫ adeo nō solū non occultanda ꝫ etiam p̄dicando diffamāda qꝫ videant̄. vñ Esaie. iij. Peccata sua q̄si ʒodoma p̄dicauerūt nec absconderūt. De illis igit̄ qui peruersa consuetudine intantū irretiūtur ⁊ incarcerātur ꝙ non pn̄t exire nec euadē verificat̄ illud Esa. xlij. In domibꝰ carcerum absconditi sūt. Sed predicto modo incarceratos interdū deus misericorditer liberat dū per suam gratiam vincula obstinatie eoꝝ soluat ⁊ eos ad libertatē cōuersionis commutat. Vñ figura ad hoc habet̄ Actuū. xij. vbi legitur. ꝙ qñ petrus dormiuit in carcere. inter duos milites vinctus cathenis duabꝰ. ⁊ custodes ante ostiū custodiebāt carcerē. angelꝰ domini excitauit eū dicēs. surge velociter ⁊c̄. ⁊ seqtur. Petrꝰ ad se reuersus dixit. Nūc scio vere q̄ misit dn̄s angelū suū ⁊ eripuit me de manu herodis ⁊ de omī expectatōne plebis iudeoꝝ. Spūaliter. petrꝰ signat pctōrē. herodes diabolū ipm tanq̄ captiuū in carcere cōsuetudinalis pcti tenentē. duo milites diabolus ⁊ mors. q̄ꝝ vnus insidiat̄ vite. reliquꝰ vero anime. duo cathene malꝰ actus. ⁊ malꝰ vsus siue cōsuetudo vel aliter. Duo milites inter quos dormit peccator sūt presūptio miscōie. ⁊ spes lōge vite. due cathene delectatio ⁊ cōsuetudo peccādi. custodes infiniti demones pctōrē in carcē peccati tāq̄ furē ad suspēdiū iudicandū tenētes. ⁊ q̄uis diabolus sp homini insidiet̄. in morte tamē diligētiꝰ sciēs. ꝙ si in illo pūcto pctōreꝫ lucratꝰ fuerat nūq̄ de cetero ꝑdere eū poterit. Uñ diabolꝰ similis est lupo q̄ bestijs de cauernis exeūtibꝰ circa vespam p̄cipue insidiat̄. ꝫ tūc misericordiarū pater mittit angelū suū tanq̄ bonus pr̄familias pastorē vt ouiculam a morsibꝰ lupoꝝ eripiat. ⁊ ad ouile celestis curie reducat. s̄m illud Dañ. vj. Misit dominꝰ angelū suū ⁊ conclusit ora leonū. ⁊ nō nocuerūt michi. Quarto sicut laʒarꝰ habuit faciē velataꝫ sudario. sic pctōr ex hoc ꝙ diu in tenebris pctōrum fuit spūalē visum amittit. Vnde Sopho. j. Ambulauerūt ceci. q̄ peccauerūt domino. Figuram huiꝰ habemꝰ Exodi. iiij. de filijs israel. q̄ q̄diu fuerūt in egypto s̄b seruitute pharaonis modicū vel nihil timuerūt pharaoneꝫ. ꝫ postq̄ egressi sunt de egypto ⁊ respiciētes viderūt pharaonē cū exercitu suo post tergū eoꝝ timuerūt valde. Sic spūaliter. peccatores q̄diu retinent̄ sub seruitute diaboli in tenebris cōsuetudinalis peccati nō timēt nec vidēt periculū ⁊ abominationē vicioꝝ in q̄bus instigante diabolo delectant̄. ꝫ postq̄ dimiserūt peccata sua ⁊ ꝑ verā pniam exierint de illis Tūc retro respiciētes vidēt abominationē pctōꝝ suoꝝ. ⁊ periculū in quo fuerūt. ⁊ valde timēt iteꝝ recidiuare. Vñ psal. Videbūt iusti ⁊ timebūt. Itē Malach. iij. Cōuertimini ⁊ videbitis q̄d sit inter iustū ⁊ impiū. Sed q̄liter impij obscurati sūt in tenebris vicioꝝ ⁊ aliq̄ maius ⁊ aliq̄ minus. ostendit Linco. dicto. xlv. ꝑ exēplū naturale. vbi sic. Nox inq̄t dicit̄ ab occasu solis vsqꝫ ad ortū eiusdē sup orisontem sumus in vmbra vndiqꝫ propter affinitatē eius ad radios solis est mltū fulgētia radioꝝ solis illustrata. de q̄ fulgentia ante ortū ⁊ post occasum splendet aurora ⁊ lux vesptina. ⁊ potest homo in claritate huiꝰ refulgētie vidē ad recte opandū. ⁊ gressus suos recte dirigēdū. In profunditate vero vmbre nec splendet de hac refulgentia. nec pōt homo ibi videre ad opandū. aut ad gressus suos recto calle dirigēduꝫ. Spūaliter. pro eo ꝙ nullꝰ est mūdus a peccato in vita ista oēs q̄si in nocte sumꝰ ⁊ in vmbra terre. q̄ nō est aliq̄s vel vix est aliq̄s qui aliq̄ntulo saltem terrenoꝝ teneat̄ amore. vt nō possit ea sine tristicia aliq̄nta amittere. sed q̄ minus tali detinētur amore magis accedūt velut extremitati vmbre ad lucē solis iusticie. Qui vero plus tenentur tali amore magis sūt s̄bmersi in profunditate vbi non peruenit ad eos lucis claritas. Qui igit̄ non obscurantur infidelitate aut peccato mortali. sed solū venialibꝰ maculant̄ sunt q̄si prope extremitatē vbi ꝑuenit ad eos claritas refulgētie radioꝝ gr̄e ⁊ fidei ꝑ dilectionē opantis in q̄ claritate vident q̄ quorsum gressus dirigant in via iusticie. q̄ vero infidelitate aut peccatis crimialibꝰ obscurant̄ sūt in profunditate vmbre vbi p̄dicta refolgētia gr̄e ⁊ fidei ꝑ dilectōem opantis nō ꝑuenit. ꝫ ambulabāt in tenebris. ⁊ nesciūt quo vadūt. Hec Linc. Vnde

de talibus dicit ps̄. Fiat via illoꝝ tenebre ⁊ lubꝛicū
⁊ angelus dn̄i ꝑsequens eos. ꝭ mirum nō est si pe-
riculose cadat q̄ ꝑ viam tenebꝛosam precipitē ⁊ lu
bꝛicum incedit. ⁊ incessanter impellit̄ ā forti ꝑsecu
toꝛe cum ipse sit debilis. Sexto accidia homini
nocet in hoc ꝙ facit eum ꝑdere tp̄s sibi datū a deo
ad meritoꝛie operandū. cuius preciositas ostendit̄
ex hoc ꝙ aliq̄s locus est in quo plus optaret̄ vna
hoꝛa tp̄is ad agendū penitentiā. q̄ꝫ tanta massa au
ri quāta posset totus mūdus iste visibilis cōtinere
locus v̄o ille infernus est. Qd̄ cōsiderans beatus
Bern̄. nihil inquit p̄ciosius tēpoꝛe. ꝭ heu nihil ho
die vilius reputat̄. in vna hoꝛa tp̄is posset em̄ ho-
mo ꝓmereri dimissionē peccati. dei grām ⁊ gloꝛiā
obtinere eternā. Vnde totū tempus vite presentis
dedit nobis dn̄s ad meritoꝛie opandū3. ꝭ in die iu
dicij auferet illud a nobis. ⁊ de minimo momēto
exiget rōnem. vn̄ sicut capillus non peribit de ca-
pite. ita nec momentū ꝑibit de tempoꝛe vt dicit pa
risien̄. Unde dicit dn̄s ꝑ ꝓphetam. Ego aūt cū3 ac-
cepero tempus iusticias iudicabo. vnde hm̄oi em̄
ociosi qui perdūt tēpus eis a deo datum. figurant̄
.ij. Reg. iiij. ꝑ hysboseth filium saulis q̄ doꝛmiebat
in meridie. ⁊ ingressi sunt baana ⁊ rechab ⁊ interfe
cerunt eum. Sp̄ualiter hysboseth interp̄tat̄ vir cō
fusionis ⁊ signat virū ociosum qui ꝯfundet̄ a deo
pꝛo eo ꝙ ꝑdidit tēpus a deo sibi datum ꝑ totū tē-
pus vite sue doꝛmiēs in peccatis. de quo Prouer.
xiij. Impius aūt cōfundit ⁊ ꝯfundet̄. baana venit
responsio rechab excelsus interpretat̄. ⁊ cū em̄ mi
ser peccatoꝛ doꝛmiēs in suis peccatis dabit respō-
sum coꝛa3 summo iudice qualiter male ꝯsumpsit
totum tēpus vite sue ab excelso illo iudice occide
tur. sicut patet in euangelio Luc̄. xix. de seruo qui
abscondit in terra talentū domini sui. Qd̄ cōside-
rans beatus Bern̄. O inquit q̄ꝫ terribilis erit ocio
sitas quādo exquiret̄ quō tempus nostroꝝ expen
dimus. qd̄ datū est nobis ad merendū qm̄ totum
tempus nostru3 est oꝛdinatū ad veniā impetran-
dam. pniam agendā. gratiā ꝓmerendā ⁊ gloꝛiam
ex misericoꝛdia saluatoꝛis cōsequendā. Quid igit̄
respondebis in illa die quādo exigetur a te in ictu
oculi totu3 tēpus viuēdi tibi impēsum. certe dicet̄
de te sicut de s̄uo malo Matth. xxij. At ille obmu
tuit. Et ideo merito dicit̄ Eccl̄. xiiij. Ne defrande-
ris a die bono ⁊ particula bone diei non te pretere
at. Item ibidē ante obitū tuū opare iusticiā. q2 nō
est apud inferos inuenire cibū. Et hoc inq̄t parif̄.
manifestum est de diuite epulone q̄ apud inferos
guttam aque inuenire nō potuit quā ꝑ digitū laza
ri q̄ lepꝛosus fuerat sibi affectuose petijt ad mini-
strari. tunc em̄ nō fuit ipse ita indignantis nature
sicut in isto fuerat seculo. ⁊ adhuc non impetrauit
ipse guttam illam aque. qua3 habere optauit. non
obstāte ꝙ plus q̄ꝫ mille anni sunt elapsi. ex quo il-
lam petijt. Et ideo merito dicit̄ Eccles. ix. Qd̄cūqꝫ
pōt manus tua facere instanter opare. q2 nec opus
nec ratio nec sciētia nec sapiētia ē apud inferos q̄
tu ꝓperas. Sup quo parif̄. apd̄ inferos nō ē opus
sed merces opis nec ratio. q2 nō ꝓsunt ibi Aresto.
argumēta. nec sapiētia nec sciētia sunt ibi ad excu-
sationē vel defensionē. sed potius ad accusationē.

vn̄ Luc̄. xij. Seruus sciens voluntatē dn̄i sui ⁊ nō
faciens. plagis vapulabit multis. hec parif̄. in de
vicijs. ꝑte. v. tract. d̄ accidia. Et ex p̄dictis sacre scri
pture autoꝛitatibus ⁊ sanctoꝝ dictis veridicis tam
exiliter pat3. ꝙ multū iniquitas peccati accidie est
detestabilis.

Capitulum III

Sequitur secundū3 no-
tabile in quo ostendit̄ q̄ ⁊ quot sunt sp̄es
peccati accidie. Pro quo notādū ꝙ s̄m
Greg. xxxj. moꝛa. sex sunt species accidie. s. despe-
ratio. toꝛpoꝛ. pusillanimitas. malicia. rācoꝛ ⁊ mētis
euagatio. Cuius rō sic accipit̄. nullus hō absqꝫ de
lectatiōe diu manere pōt cū tristicia. vt dicit ph̄s
.viij. ethic̄. ⁊ ideo necesse ē accidiosum fugere ⁊ cō-
tristantia ⁊ querere delectabilia. ꝭ sicut dictum est
Tristicia nō est viciū ab alijs distinctū s̄m ꝙ rece-
dit a graui ⁊ laboꝛioso ope vel s̄m alias quascunqꝫ
causas aliq̄s tristet̄. ꝭ solum s̄m ꝙ tristat̄ de bono
diuino. qd̄ ꝑtinet ad rōnem accidie. q̄ in tantū con
uertit se ad quietē indebitā. inq̄ꝫtum aspernat̄ bo-
num diuinū. Ex quo pat3 ꝙ tristantia accidiosum
pꝛimo sunt bona diuina. quoꝝ summū ⁊ maximū
est deus. qui est pꝛincipiū ⁊ finis oīm alioꝝ bonoꝝ
⁊ istud bonum accidiosus refugit ꝑ desperationē.
Alia sunt ducentia ad finē cuiusmodi sunt p̄cepta
diuina. ⁊ ista refugit ꝑ toꝛpoꝛē. alia sunt diuina cō
silia ⁊ ista refugit ꝑ pusillanimitatē aliquādo vero
ista refugit detestando. sc3 tam ꝯsilia q̄ꝫ precepta ⁊
tunc malicia est nō solum aūt hec bona diuina cō
tristant accidiosum. ꝭ etiam boni homies inducē
tes ipsu3 ad hec bona ⁊ illos impugnat ⁊ sic ē ran
coꝛ. his igit̄ modis accidiosus fugit cōtristantia. ⁊
ꝯsequenter ꝓpter delectationē sine qua diu mane-
re non pōt cōuertit se ad delectabilia s̄m sensum.
hec cōuersio est mentis euagatio circa illicita. Ad
istas em̄ sex species accidie possunt reduci multe
alie species quas recitat parisien̄. in summa sua de
vicijs parte quinta tractatu de accidia. sicut infra
dei gratia patebit.

Capitulum IIII

Prima igitur sp̄es ac-
cidie est desperatio. Et est desperatio ma
lum in quo quis diffidit de bonitate dei
estimans maliciam suam magnitudinē diuine mi-
sericoꝛdie ⁊ bonitatis excedere. vn̄ Gen̄. iiij. dixit
cayn maioꝛ est iniqui. mea q̄ꝫ vt veniā merear. Su
per q̄ dicit glo. ꝙ desperatio est blasphemia in sp̄m
sanctum que non remittitur in hoc seculo neqꝫ in
futuro. vnde Luc̄. xij. Ei autē qui in spiritūsanctū
blasphemauerit non remittit̄. Et ideo Ysid̄. solilo-
quioꝝ ca. xxxiiij. Qui inq̄t veniā de pctō desperat
plus se de desperationi q̄ꝫ de cōmisso scelere dānat
desperatio auget pcm̄. desperatio maioꝛ ē om̄i pec
cato. hec ille. vnde Hiero. sup ps̄. cviij. Magis in-
quit offendit iudas deū in hoc ꝙ despando seip̄m
suspendit q̄ꝫ in hoc ꝙ eu3 tradidit. Desperatio em̄
reddit hominem maledictum ⁊ ꝓtectione dei indi
gnum. vnde Eccl̄. Ve dissolutis coꝛde qm̄ nō cre-
dunt deo. ⁊ ideo non ꝓtegent̄ ab eo. Desperās est

similis cayn. qꝛ caput cordis tremulum habet. va-
gus ⁊ ꝓfugus est a ꝓcella tentationis de terra vi-
uentiū ꝓiectus eo ꝙ nō habet anchoram spei qua
firmiter retineat. ⁊ sicut desꝑatio reddit hoiem ma
ledictū ita spes ꝑuersa. Scdo inquit occidūt ani
mas. s. desperatio ⁊ peruersa spes. De his duobus
malis pauca audite. nam sicut liberat bona spes
⁊ recta. ita decipit spes ꝑuersa. prius attende quē-
admoduꝫ decipiat desperatio. Sunt aliq̄ qui cum
cogitare ceperint mala q̄ fecerunt non sibi putant
ignosci posse ⁊ dum non putant sibi posse ignosci.
dant aiam perire desperatione dicentes in cordibꝰ
suis. Jam em̄ nulla est nobis spes. neqꝫ tāta illa q̄
cōmisimus pctā cōdonari nobis. aut ignosci pn̄t.
quare igit̄ nō satisfacimꝰ cupiditatibꝰ nostris im-
pleamus saltē pn̄tis tpis voluptatē. qꝛ nullā habe
bimus in futuro mercedē. faciamus quicq̄d libet
⁊ si nō licet vt habeamus suauitatē tp̄alem. vel q̄a
percipe nō meremur eternā. talia dicētes desperā-
do pereunt. siue anteq̄ oino credant. siue iaꝫ xp̄ia
ni ⁊ in aliqua pctā et scelera male viuendo ꝓlapsi
ꝓcedit ad eos dn̄s vince ⁊ tanq̄ desperatos ⁊ vacā
tes tergū dantes pulsat ⁊ clamat ꝑ ꝓpherā ezeichie
lem. In quacūqꝫ die conuersus fuerit hō a via sua
pessima. oīs iniq̄tates eiꝰ obliuiscar. hac voce au-
dita ⁊ credita a desperatiōe recreant̄. ⁊ ab illa altis-
sima ⁊ ꝓfunda voragine q̄ submersi fuerant emer
gunt. ꝫ his timendū est ne in aliam voraginē incur
rant. ⁊ ꝑuerse sperando moriant̄ q̄ desperādo mo-
ri nō potuerūt. mittant em̄ cogitatōnes longe qui-
dem diuersas ꝫ tn̄ ꝑniciosas ⁊ rursus incipiunt in
cordibus suis dicere. In quacūqꝫ die ꝯuersus fue-
ro a via mea pessima dn̄s erit misericors. sicut ve-
raciter ꝑ ꝓphetam ꝓmisit oēs iniq̄tates meas ob-
liuiscet̄. quare igit̄ ꝯuertar hodie ⁊ nō cras eas ho
diernus dies sicut hesternus. sic in nequissima vo
luptate. sic in flagicioꝝ gurgite volupter in morti
fera delectatione finiat̄. cras ꝯuertar ⁊ finis erit. re
spondet̄ tibi cuiꝰ finis sine rei. dicis iniq̄tatū mea-
rū. bn̄ gaude. qꝛ crastino iniquitatū tuaꝝ erit finis
ꝫ q̄d si an̄ crastinū erit finis tuus. igit̄ quideꝫ bene
gaudes. qꝛ ꝓpter iniquitates tuas tibi ꝯuerso deus
indulgentiā ꝓmisit. ꝫ crastinū diē nemo tibi ꝓmi
sit. hec Aug. Et ideo s̄m ꝯsilium sp̄ussancti loquē-
tis organo vocis sapientissimi salomonis Eccl̄. v.
de ꝓpiciatiōe pctōꝝ. Noli eē sine metu ⁊ ne adiici-
as peccatū sup peccatum ⁊ ne dicas miseratio dei
magna est. multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miseribi
tur. miscōia em̄ ⁊ ira cito ab illo ꝓximant. ⁊ in pec-
catores respicit ira illius. Ne tardas ꝯuerti ad do-
minū nec differas d̄ die in diem. subito em̄ veniet
ira eius. ⁊ in tp̄e vindicte disperdet te. Ex q̄bus pꝫ
ꝙ spes miscōie nō sufficit ad salutē sine timore iu-
sticie. Et hoc ondit parit̄. in summa sua de virtuti-
bus pte. ij. tractatu de spe. ca. ij. assimilans spem et
timorē duabus molaribus. Spes inquit mola est
sine qua non sit vera cordis ꝯtritio. Timor ꝟo mo
la est superior q̄ cor ꝯterit vt ip̄m ꝯtritū ⁊ humilia
tū deus nō despiciet. Spes ab inferiori nos fulcit
ne sub pondere tribulatōis deficiamus. Timor ꝟo
a supiori nos cōprimit ne extuffiemus aut rapia-
mur vento tentationis. Has duas molas ꝯiungit
dauid in ps̄. dicēs. Ab altitudine diei timebo. ego
ꝟo in te sperabo. Altera aūt molaꝝ haꝝ nō valet si
ne reliq̄. vn̄ Grego. sup illud Deut. xxiiij. Non ac
cipias loco pignoris inferiorē ⁊ superiorē molam
Superior inquit ⁊ inferior mola spes ⁊ timor sunt
spes ad alta subuehit. Timor aūt cor inferius pre
mit. Vna mola sine altera inutiliter habet̄. in pec
catoris igit̄ pectore semper debent spes ⁊ formido
cōiungi. qꝛ in cassum miscōiam sperat ⁊ si iusticiā
non timeat. ⁊ in cassum metuit qui nō ꝯfidit. Loco
igit̄ pignoris mola superior aut inferior nō tollitur.
qꝛ q̄ predicat pctōri tanta desponsatōne disponere
debet predicationē vt nō relicta spe timorē subtra
hat. nec subtracta spe timorē relinquat. hec parit̄.
Sed tn̄ aliqui peccatores intantuꝫ in malicia sua
sunt obstinati et indurati ꝙ nec diuinaꝫ miscōiam
sperant. nec iusticiā timent. De quolibet em̄ tali di
citur Eccl̄. iij. Cor durū maluꝫ habebit in nouissi-
mo. Sed si queras quid sit cor durū. ad hoc respō
det Bern̄. dicēs ꝙ cor durū solum est q̄d seip̄m nō
exhorret nec sentit. ip̄m est q̄d nec ꝯpunctiōe scin-
ditur. nec pietate mollit̄. nec mouet̄ precibꝰ. minis
non cedit. flagellis indurat̄. ingratū est ad bn̄ficia.
ad ꝯsilia infidū. ad iudicia seuū. inuerecundū ad
turpia. impauidū ad ꝑicula. inhumanū ad hūana.
temerariū ad diuina. preteritoꝝ obliuiscens. p̄sen-
tium negligens. futura nō preuidēs. hec Bern̄. vi
floꝝ. ca. xix. Sed q̄d est illud malū q̄d cor duꝝ ha-
bebit in nouissimo. certe malū finalis impenitētie
de q̄ petimus liberari in orōne dn̄ica cū dicimꝰ il-
lud Math. vj. Sed libera nos a malo. vn̄ inter oīa
mala culpe desperatio est pessimū. Ex quo sequit̄
ꝙ maximus questus dyaboli queꝫ pōt habere de
pctōre est deducere eum in desperationē ⁊ in fina-
lem impenitentiā. ⁊ ꝑ ꝯsequēs ꝑ locum a cōtrario
maxima victoria quā potest homo habere de dya
bolo ē firma spes vsqꝫ in finē ꝯtinuata. Ideo qua-
litercūqꝫ grauiter homo peccat. ⁊ licet vsqꝫ ad finē
vite sue in peccatis horribiliter ꝯtinuauerit. tamē
summope cauendū est ne dyabolus eum in despe
rationē inducat. Unde Ysid. in de summo bono li.
ij. ca. xliij. Sepe inquit dyabolus quos cōuerti ad
penitentiā aspicit. immanitate scelerū ꝑcussos ad
desperationē deducit. vt subtracta spe venie traha
tur in diffidentia q̄s nō potuit retinere ꝑseuerāter
in culpa. ꝫ penitens ꝓuidere debet callidas ꝯtra se
hostis versutias. sicqꝫ dei iusticiā metuat. vt tamē
q̄uis in magnis sceleribus de miscōia eius ꝯfidat
amplius em̄ letat̄ deus de aia desperata ⁊ aliquā-
do ꝯuersa. q̄ de ea q̄ nunq̄ extitit ꝑdita. sic magna
consolatio erat de filio ꝓdigo q̄ mortuus fuerat ⁊
reuixit. perierat ⁊ inuētus est. de cuiꝰ regressu ma-
gnū fuit ꝯuiuiū pr̄is. Nō aliter corā deo ⁊ angelis
copiosus esse gaudiū de eo qui a ꝑiculo liberat̄. q̄
de eo qui nunq̄ nouit ꝑiculum. quāto em̄ ꝯtristat
res perdita. tanto magis letificat si fuerit inuenta.
sicut in euangelio pastor ille exultat q̄ ouē ꝑditaꝫ
inuētam humeris suis gaudēs reportat. Nullus
desperare debet veniam etiam si circa finē vite ad
pniam ꝯuertat̄. vnūquēqꝫ deus de suo fine ⁊ nō de
vita p̄terita iudicat. hoc q̄ppe ex legis testimonio
edocet̄ ꝙ homo d̄ suo extremo iustificet̄. qn̄ deus

ꝑ asini primogenito ouem iussit offerri. Exod. xiij
hoc est mundiciã vite prioris imitandã innocentiã
boni finis. vñ ꝛ Leuit. iij. Cauda iubetur offerri in
hostiam. i. vita extrema in pniam. multi supna re-
specti gratia in extremis suis ad deũ ꝯuertunt per
miscdiam. ꝛ quecunqꝫ mala gesserũt quotidianis
fletibus purgãt. atqꝫ in bonis factis mala gesta cõ
mutant. qbus iuste totũ qꝺ deliquerũt ignoscit. qꝛ
ipsi quod male gesserũt penitẽdo cognoscũt. in vi-
ta hominis finis querẽdus est. qm̃ deus non respi
cit quales antea viximus sed quales circa finez vi-
te erimus. hec Isid. Item idem li. iij. eiusdẽ ca. vl.
Qui inquit circa finem suũ p penitẽtiã desinit esse
malus. nõ ideo debet esse desperatus. qꝛ in vltimo
termino vite est positus. qm̃ deus nõ respicit qua-
les fuimus. sed quales circa finem vite existimus.
ex fine em̃ suo vnũquẽqꝫ aut iustificat aut ꝯdẽnat.
sicut scriptum est. ipse iudicat extrema terre ꝛ alibi
vniuersoꝝ finẽ ipse considerat. Proinde nõ dubi-
temus circa finẽ iustificari hominẽ posse p penitẽ-
tie cõpunctionẽ. ꝫ quia raro id fieri solet metuen-
dum est ne dum ad finem differt ꝯuersio citius in
certa occurrat mors qꝫ subueniat penitẽtia. pro q̃
re ꝛ si bona est ad extremũ ꝯuersio. tñ melior est q̃
longe ante finem agit vt ad vitã securius transeat.
hec ille. Et ideo merito Aug. in de vbis dñi. ser. xj.
de nullo inquit homie desperandũ est qꝫdiu patiẽ-
tia dei ad pniam eũ adducit. nec de hac vita rapit
impiũ qui nõ vult mortẽ impij sed vt reuertat ꝛ vi
uat. paganus est hodie vñ scis vtrũ sit futurus cra
stino christianus. iudeus est infidelis hodie. quid
si cras credit in christũ. hereticus est hodie. quid si
cras sequat catholicam veritatẽ. scismaticus ẽ ho-
die. quid si cras amplectit catholicã pacez. Quid
si isti quos in quocũqꝫ genere erroris notos ꝛ tãqꝫ
desperatissimus damnas anteqꝫ finiant istam vitã
agant penitentiã ꝛ inueniãt vitaz in futuro. ꝑinde
etiã vos ad hoc admoneat qꝺ ait apostolus. Noli
te ante tempus quicqꝫ iudicare. hec Augusti.

Capitulum V

Remedia cõtra despe-

rationẽ spũaliter sunt tria. quoꝝ primũ est
memoria dominice passionis. vñ Bern.
peccaui inqt grande peccatũ ꝯsciẽtia mea turbabi
tur. sed non pturbabit. vulnerũ em̃ christi recorda
bor. quid tam ad mortẽ quod nõ christi morte sal-
uatur. si in mente venerit tam potens est tanqꝫ effi
cax medicamentũ. nulla iam possum morbi mali-
gnitate terreri. De isto em̃ remedio vide plus su-
pra. pte. iiij. ca. xxxij. Secundũ remediũ est con-
sideratio maxime virtutis fructuose penitẽtie. est
em̃ penitentia medicina contra quã nulla spũalis
infirmitas preualet. vnde p fructuosaz penitentiã
potest peccator animã suam de manibus dyaboli
redimere. In cuius rei figura legit Leuit. xv. ꝙ q̃
vendiderit domũ intra vrbis murũ habebit licen-
tiam redimendi eam donec vnus annus impleat.
si vo non redimerit ꝛ anni circulus euolutus fue
rit. emptor sibi possidebit eã ꝛ posteris eius in sem
piternũ ꝛ redimi non põt etiam in iubileo. Spũa-
liter domus hec est anima humana q̃ esset mansio
dei. iuxta illud Ephe. iij. christus vo tanqꝫ filius in
domo sua. q̃ domus sumus nos si fiduciam ꝛ glo-
riam spei vsqꝫ ad finem firmã teneamus. sed hanc
domũ totiẽs dyabolo vendimus quotiẽs mortali
ter peccamus. Unde origenes. peccatũ inquit est
pecunia diaboli. quã qui accipit animã suam dya-
bolo vendit. De hac pecunia dicit Eccl. x. Nihil
iniquius qꝫ amare pecuniã hic animã venalem ha
bet. Item Treñ. j. Dederunt queqꝫ pciosa ꝑ cibo
ad refocillandũ animã. i. animas pcioso sanguine
christi redemptas pro momentanea delectatione
ad refocillandũ voluptuosum appetitũ carnalem
nullam em̃ rem mũdi intantũ desiderat dyabolus
predicto modo emere sicut animã humanam. In
cui9 rei figura legit. iij. Reg. xxj. ꝙ achab dixit ad
naboth ꝙ venderet sibi vineam suam vt faceret si-
bi inde ortum oleum. sed naboth noluit sibi vineã
suam vendere. ꝛ ideo subijt mortẽ tpalem. Spũa-
liter achab dyabolus est naboth vir iustus. vinea
anima humana q̃ ꝯpunctionis vino deum ꝛ ange
los letificat. iuxta illud Luc. xv. Gaudiũ est i celo
sup vno peccatore penitentiaz agente qꝫ sup nona
gintanouẽ iustis qui non indigent pnia. hanc vi-
neam dyabolus nitit emere vt sibi faciat inde ortũ
olerũ. i. ortum vicioꝝ que sunt olera herbaꝝ q̃ cito
decident. ꝫ vir iustus respõdeat sicut naboth. absit
a me vt vendam vineã meam. sed sicut naboth po
tius subijt mortẽ qꝫ venderet vnaz vineam. sic vir
iustus potius eligeret mortẽ subire tpalem. qꝫ suã
animã diabolo venderet. vnde. j. ad Corinth. ix. c.
Melius ẽ mihi mori qꝫ vt gloriã meã quis euacu-
et. i. gloriam eternã. ꝛ si quis pdicto modo animaz
suam diabolo vẽdiderit. tñ eã redimere põt p fru-
ctuosam penitentiã durãte anno vite pñtis. sin aũt
possidebit eam dyabolus in ppetuum. quod ꝯsi-
derans dyabolus timens amittere qꝺ emit inqꝫtũ
sufficit cũ om̃i atrocitate nitit impedire peccatorẽ
fructuosam penitentiã inchoare. vnde Crisosto. in
de repatione lapsi. In hoc inquit om̃is difficultas
vt primos aditus penitentie ingrediamur. in ipso
em̃ ingressu stat inimicus minis ac terroribus spi
rans. ꝛ volentes adire cum om̃i atrocitate depellit.
Cuius si terroꝝ fumos ꝛ inanez nebulã ꝯtemnas
nec aliquid valebit vltra ꝛ tu occupato aditu vali-
diorem reditu te senties. superiorẽqꝫ effectum ini-
mici terroribus gratulaberis. ꝛ per facilem tibi de
reliquo agonis istius viam videbis. Age igitur. in
grediamur iter vite. reuertamur in ciuitatem cele-
stem in qua ꝛ ꝯscripti sumus ꝛ ciues decreti. Hui9
nobilis vrbis ianuas desperatio quidem claudit.
sed apperit spes ꝛ fiducia latum pbebit ingressum
hec ille. Et ideo sm ꝯsilium spũssancti dicẽtis Ec-
cles. x. Si spũs potestatem habentis super te ascẽ
derit. supple ad impediendũ te aditum penitentie
ingredi. locum tuum ne dimiseris. qꝛ curatio sup-
ple fructuose penitentie. cessare faciet peccata ma-
xima. Tertium remediũ est ꝯsideratio illaꝝ per-
sonarũ cum quibus dominus legit misericorditer
egisse. vnde Bern. Omnino inquit ꝓpter mansue
tudinem que in te predicatur currimus post te do
mine Jesu audiẽtes ꝙ nõ spernas pauperẽ pctõrẽ
non horreas. non em̃ horruisti cõfitentẽ latronem

non lachrymantem peccatricem. non supplicātē chananeam. non deprehēsam in adulterio mulierem non sedentē in theoloneo matheum. nō supplicantē publicanū. non negantē discipulū. non persecutorem discipulorū. non impios crucifixores tuos. In odore igitur vnguentorū tuorū currimus hec ille. Itē Martinus papa. et ponit in cano. dis. .l. si post Maria inquit soror aaron etiā postq̄ lepra percussa est. quia in Moysen murmurauit accepta penitentia sanata ē. et pristinam gratiā ꝓphetādi accepit. Aaron etiam post conflatum vitulum etiam in summū sacerdotē consecratus est David etiam post adulteriū et homicidiū spiritū ꝓphetie recepit et in proprio gradu permansit. Achab post mortē naboth viri sanctissimi per penitētiam humiliatus in regia sede permansit. et vt pretermittamus multa exempla veteris testamēti Petrus negauit xp̄m. et tamen postea princeps apostolorū factus. Paulus stephanum lapidauit. et tamen postea in apostolū a deo electus est. hec ibi. Vnde maximū et summū remediū contra desperationē consideratio immēsitatis diuine misericordie respectu cuius satis parum est tota nostra miseria. vt declarat supra in septima specie auaricie vbi agit de multiplici pungitiuo ad orandū fere in fine. Vñ vna et quasi potissima causa desperationis est ignorātia diuine bonitatis et misericordie. vt patet supra in septima specie auaricie. vbi agitur de quinto opere misericordie spiritualis etc.

Capitulum VI

De hāc speciē accidie

a scz desperationē potest reduci mentis tristicia quā parisien. numerat inter species accidie. et est hec tristicia in dei seruitio et in bonis operibus turbate mentis anxietudo. hec em̄ tristicia et desperatio mutuo se ꝯcomitant. vñ desperās de dei misericordia habet tristiciā q̄ ad modum vermis corrodit cor suū. iuxta illud Prouer. xxv. Sicut tinea vestimēto et vermis ligno. sic tristicia nocet cordi. Et ideo merito de hac tristicia di. Eccl. xiiij. Felix q̄ nō habuit animi sui tristiciā. quia sicut di. Prouerb. .xv. In merore anime deijcitur spūs supple in tristiciam desperationis. sed ab hac tristicia alienus ē vir iustus. Vnde Prouer. xij. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Et ideo scḋm consilium spūssancti dicentis per os sapiētissimi salomonis Eccl. xxx. Tristiciā longe fac a te. multos em̄ occidit tristicia hec em̄ desperationis tristicia oritur ex defectu charitatis. quia vt di. j. Cor. xiij. Charitas oia credit. Et q hec tristicia potissime oritur ex defectu charitat. patere potest per exemplū naturale. Dicit em̄ macrobius in suis saturnalib. q cum quis audierit loqui de aliquo multū dilecto statim sanguis et spūs vitales pre gaudio mouentur et faciunt in venis pulsū viuacem atq̄ motū velocē. sed cum quis audierit loqui de eo quē non diligit statim sanguis frigescit. et pre tristicia spūs hebetescunt vitales. et certe ex isto experimento euidēs est q multi iam plus mundum et carnalē voluptatē q̄ deum et eius legē diligunt. Nam si quis eis loquatur de lucris mūdanis et carnalib. desiderijs leti sunt et gaudēter talia audiunt in conuiuijs in tabernis. in spectaculis et in alijs hmōi ad carnalē delectationē ptinētib. satis diu sine tristicia vel tedio pmanere possunt. sed in seruitio diuino et in pdicatione verbi dei vbi audiunt aliquē loqui de deo. q̄si tediosi tristes et somnolentes statissime efficiuntur. vñ ps. Dormitauit aīa mea pre tedio confirma me in verbis tuis. Itē causam naturalē huius defectus charitatis ex q̄ oritur predicta desperatōis tristicia ondit Aresto. in de pblematibus particu. xix. vbi querit q̄re hoies vt cōmuniter nō pnt cum manu sinistra ex faciliter opari sicut cum dextera. Et rñdet dicens q scḋm naturalē dispositionem cordis hois basis q̄ est pars leuior inclinatur versus sinistrā. conus vero q̄ est causa totius motus hominis inclinatur versus dexteram. Et hinc est q ratione coni cordis pars dextra habilior ē ad motū. In illis vero qui opposito modo faciūt signū infallibile est q conus cordis q̄ est causa motus magis inclinatur ad sinistrā q̄ ad dextrā. quod quia contra dispositionē naturalem contingit. ideo causat motū quasi contra naturam Sene. Per dexterā inquit xp̄us dei filius sedens ad dexterā patris qui est liber vite vna cum eius doctrina salubri congrue intelligitur. per sinistram vero sibi oppositam pater mendacij cū sua doctrina. vel delectatio mundana debite designatur. Conus autem cordis nostri est affectio vel desiderium nostrū. quod ad christum et ipsius doctrinam deberet naturaliter inclinari. sicut est de illis quorum actus cogitationes et desideria sunt agiliores et magis inclinantur ad ea pficienda que in libro legis gratie leguntur q̄ ad ea que pater mendacij dyabolus caro vel mundus suggerunt persequenda. tales enim semp de dextera loqui vel audire desiderant. et circa bona opera que ad dexterā pertinēt se gaudenter exercent. sed in alijs reperitur motus omino cōtrarius. Nam quicquid libenter audiunt vel loquuntur et omis eorū exercitatio semp est ad leuā. id est. ad carnis petulantiam. inanem gloriam et cupiditatem mundanā. Et illud est signum infallibile q spūaliter cor. id est. affectio cordis in talibus est cōtra naturā pessime ordinatū. sicut plane asserit illa diuinitus affata sentētia Gene. viij. qua dicitur q cogitatio et sensus hūani cordis prona sunt ad malum ab adolescētia sua. hec Sene. Et quia in talibus refrigescit vera charitas. ideo i seruitio dei et in omi ope bono tristes et lugubri efficiuntur. tales figurantur Math. ix. vbi legit q cum eiecta esset turba que plangebat quandā puellā mortuā. tunc intrauit Jesus et tenuit manum puelle et dixit. puella surge. Spūaliter hec turba plangens mortuū impias et molestas cogitationes accidiosorū signat. q̄ semp lugibres et tristes incedunt quasi plangētes mortuū q̄bus omne bonū vertitur in tedium. sed quousq̄ hec turba eiecta fuerit per fructuosam penitētiam. nunq̄ intrabit Jesus per gratiam ad suscitandum animā in peccato desperatiōis depressam. Vnde vna et maxia causa inductiua siue efficiens desperatōis est habitualis accidia et cessatio a bonis opibus. Vnde languēti in peccato desperatōis dicit Crisosto. ope. imp. ome. xvj. Languis inquit et causam tui lāguoris ignoras. vis vt ostendam tibi causam languoris tui. vt in omi necessitate

nunq̄ desperes. Fac bonū ⁊ opare iusticiā ⁊ spem
habemus apud deū ⁊ non desperabis in terra. Bo
na em̄ opa sunt que sperare faciunt. mala aūt opa
desperare cōpellunt. ꝓpterea non dixit deus. Spe
ra in deo ⁊ inhabita terrā ⁊ pasceris in diuitijs ei⁹.
sed dixit. Spera in deo ⁊ fac bonitatem ⁊ inhabita
terram ⁊ pasceris in diuitijs eius. hec ille. Ecce ꝙ
mala opa ⁊ cessatio ab operib⁹ iusticie inducūt ho
minē in desperationis tristiciam. ꝫ opera iusticie
conferūt homini spem ꝓfectum. ac etiā tam mētis
q̄ꝫ corpis tranquillitatē ⁊ pacem. vñ Aug. sup illō
Psalmi. Iusticia ⁊ pax osculate sunt. fac inquit iu-
sticiam ⁊ habebis pacem. vt osculentꝰ se iusticia et
pax. si em̄ non amaueris iusticiā nō habebis pacē
amant em̄ se ista duo iusticia ⁊ pax ⁊ osculantur se
vt qui facit iusticiā inueniet pacē osculantē iusticiā
Due em̄ amice sunt iusticia ⁊ pax. tu forte vnā vis
habere ⁊ alterā non facis. nemo em̄ est qui nō vult
pacem. ꝫ non omnis vult opari iusticiā. interroga
omnes homines vis pacē. ⁊ vno ore tibi respōdet
totū genus humanū. opto. cupio. volo. amo. Ama
⁊ iusticiam. q2 due amice sunt iusticia ⁊ pax. ipse se
osculantur. si amicam pacis non amaueris nō te
amabit ipsa pax nec veniet ad te. quid em̄ magnū
est desiderare pacē. q̄ vis esse malus desideras pa-
cem. bona em̄ res est pax. sed fac iusticiam quia iu
sticia ⁊ pax se osculantꝰ ⁊ non litigant. Tu quare li
tigas cum iusticia. ecce iusticia dicet tibi. Non fue
ris ⁊ non audis. ne adultereris non vis audire. nō
facias alteri. qđ tu pati non vis. sed non audis. ini
micus es amice mee tibi dicit pax. quid igitꝰ me q̄-
ris amica sum iusticie quēcūqꝫ inuenero inimicū
amice mee ad illum non accedo. Vis ergo venire
ad pacē fac iusticiam. Vnde Ps. Declina a malo
⁊ fac bonū. hoc est amare iusticiam. ⁊ cū declinaue
ris a malo ⁊ feceris bonū inquire pacem ⁊ ꝑseque
re eam. iam em̄ nō diu illam queres. quia ⁊ ip̄a oc
curret tibi vt osculetꝰ iusticiam. hec Augu. Sed ta
men ꝓ eo ꝙ sicut dicitꝰ Eccles. ix. Sunt iusti atqꝫ sa
pientes ⁊ opera eorum in manu dei sunt. ⁊ nemo
scit an dignus sit odio vel amore. sed omnia seruā-
tur in futurū incerta. Ideo Ysiđ. in de summo bo-
no li. iij. ca. xxx. Dū inquit seruus dei aliqđ opus
bonum agit vtrū ei ad remunerationē boni ꝑtine-
at quod facit incertus est ne forte discussione cele-
stis iudicis reus pensetur vt in his q̄ dei sunt negli
genter aut supbe aliquid operatus fuisse inueniatꝰ
ideoqꝫ ꝓ hoc ipso tristis merensqꝫ efficitꝰ atqꝫ inde-
sinenter turbatꝰ reminiscens ꝓculdubio quod scri
ptum est Hiere. xl. Maledict⁹ qui facit opus dei
negligēter. nam veraciter cōtemnamur si p torpo-
rem ea que bona sunt agimus. dei seruū sine inter
missione legere ⁊ orare ⁊ operari oportet. ne forte
mentē ocio debitam spūs fornicationis surripiat.
cedit em̄ labori voluptas. animū aūt vacantē cito
preoccupat. continere salomonē p ocium multis
fornicationib⁹ inuolutū. ⁊ ꝑ fornicationis vicium
vsqꝫ in ydolatriam ꝓlapsum. hec ille. Sed tamē
hic ē notandū ꝙ sicut Isiđ. docet in de sum. bo. li.
ij. ca. xiiij. Fraus ⁊ desidia in omi ope bono formi
danda sūt fraudē facim⁹ deo quotiēs de bono ope
nostro nosmetipsos ⁊ non deū laudamus. desidiā
agimus quotiēs p torporē languide ea q̄ dei suntꝰ
operamur omīs ars huius seculi habet strennuos
amatores. ⁊ ad exequēdum ꝓmptissimos. et hoc
ꝓinde fit q2 ars mūdana presentē habet sui opis
remunerationē. ars vo diuini timoris ⁊ amoris
plerosqꝫ habet sectatores languidos tepidos ⁊ pi-
gricie inercia cōgelatos. sed hoc ꝓinde fit q2 labor
eorū non ꝓ p̄nti sed ꝓ futura retributione differtꝰ.
ideoqꝫ dum retributio mercedis eoꝝ nō statim la-
borē consequitꝰ spe pene dissoluti languescunt. Vñ
magna moꝝ gloria preparatꝰ his q̄ bone conuersa
tionis vite principia augmēto solidiori consumāt
atqꝫ ad ꝓmerēdam retributionē eo clariores pre-
parautur quo firmius duri itineris labores incho
ant ⁊ consumant. hec ille. Sed est hic insup no-
tandum ꝙ seruire debemus deo sine fraude ⁊ de-
sidia hilariter ⁊ sine mētis tristicia triplici đ causa.
Primo q2 seruire deo magna dignitas est. vnde ca
nit ecclesia. Deo seruire regnare est. Scđo q2 serui
tium eius leue ē. vñ Matth. xj. Tollite iugū meū
sup vos ⁊ discite a me. q2 mitis sum ⁊ humi. corde.
⁊ inuenietis requiē animab⁹ vestris. iugū em̄ meū
suaue est ⁊ onus meū leue. Itē Joh. v. Mandata
eius grauia non sunt. Tertia q2 qui seruiūt deo in
vita. eruntcum eo in patria. Vnde Joh. xxj. Vbi
ego sum illic ⁊ minister meus erit. Sed pro isto
est notandū ꝙ ministri dei p solam charitatē a mi-
nistris dyaboli distinguūtꝰ. Vnde Cryso. ope. imp.
ome. iiij. Omnis inq̄t spēs iusticie quas habēt ser
ui dei i veritate possunt habere ꝟui dyaboli i simu-
latione p̄ter charitatē. Habet etiā dyabolus ⁊ mā-
suetos ⁊ humiles. habet etiam castos ⁊ elemosina-
rios ⁊ ieiunos ⁊ oēm spēm boni quā creauit deus
ad salutē hoi. ipsas spēs introduxit dyabolus ad
seductionē vt inter bonū verū ⁊ bonū simulatū cō-
fusio fiat ⁊ vt simplices hois boni veri ⁊ boni ma
li differētiam intelligere caute non p̄nt dum que-
runt bonos viri dei incurrunt seductores dyaboli.
solum aūt charitatē spūssancti non potest spiritus
immūdus imitari. Omēs igitꝰ spēs iusticie in pec-
catorib⁹ inueniuntꝰ. ꝫ sola gratia vere charitatꝭ nō
inuenitꝰ nisi in seruis dei. hec ille. Sed est hic spe-
cialiter attēdendum ꝙ christus dicit in euangelio
Luc. xiiij. Si quis venit ad me ⁊ nō odit patrē suū
⁊ matrē ⁊ vxorē ⁊ filios ⁊ sorores. adhuc aūt ⁊ ani-
mam suam nō potest me⁹ esse discipulus. Videāt
igitꝰ homines tam temporales q̄ꝫ spūales ⁊ tam se
culares q̄ꝫ regulares etatem sensum ⁊ discretionē
habentes si plus q̄ꝫ christū amauerint aliqđ horū
septē ⁊ si sic indubie tunc nō sunt veri christi disci-
puli. ꝫ potius sathane filij. Ille aūt ad sensū euā-
gelij hec septē odit q̄ postponit ea amore xp̄i legē
eius pacem ⁊ concordiā p̄ponendo. ⁊ ex isto prin-
cipio fidei patet ꝙ q̄ꝫ layci vel clerici sacerdotes vel
domini temporales stando ꝓ pace ⁊ ꝯcordia ⁊ de-
fensione legis dei inquātū sufficiūt sunt veri disci
puli Jesu christi. siue nemo sit fidelis dicipulus ie
su christi nisi qui effectatꝰ inquantum sufficit labo-
rat pro pace christi ꝟm eius media acquirenda. et
ideo si desideremus serui esse iesu christi de manu
inimicorū nostroꝝ per fructuosam p̄niam ⁊ miseri
cordiā saluatoris ⁊ spūssancti gratiam liberati sine

timore fraude. desidia & mentis tristicia hilariter seruiamus illi.

Capitulum VII

Ad hanc primã specie accidie. s. desperationẽ pōt etiã reduci tedium vite qđ similiter parit. numerat inter species accidie. A Et puenit tediũ ex multiplici causa. Primo ex lõga tristicia in seruitio diuino p eo q retributio mercedis eius nõ statim laborẽ ɔsequit. idõ paulatim corrũpit deuotio intãtum q non solũ displiceat ei seruire deo. ꝫ etiã successiue cadens de pctõ in pctm̃. & in eis tandẽ obstinatus dormit q tandem desperãs de dei misc̃dia tedet eũ viuere. vñ Math. xxv. de fatuis virginibus q̃ accidiosus signant dicit. Morã aũt faciẽte sponso dormitauerũt oẽs & dormierũt. i. q̃si ex diutina expectatione in soporẽ pcti cadẽtes & tamdiu in pctis dormiẽtes. q tandẽ excluse sunt a nuptijs iocũditatis eterne. Item Luc. xij. si dixerit ille malus seruus in corde suo. morã facit dñs meus venire. & ceperit pcutere pueros & ancillas & edere & bibere & inebriari. veniet dñs serui illius die q̃ non sperat & hora q̃ nescit & diuidet eũ partẽq eius cuꝫ infidelibus ponet. Itẽ Math. xxv. Seruũ inutilẽ. i. accidiosuꝫ eijcite in tenebras exteriores. ibi erit fletus & stridor dentiũ. Scđo puenit tediũ vite ex ɔsideratione amaritudinis hui⁹ vite & dulcedinis dei. & amore & desiderio celestis vite. vñ Holcot in lectura libri sapie lectiõe. cxcij. Sicut inqt ɔsona incarcerata quantũcunq libera vel nobilis non exequit nec vtit sua libertate. ꝫ sm leges carceris coartat. eodẽ modo spũs rõnalis q̃ est aĩa natus ẽ esse liber & corpori dñari & nõ subijci. sed qm̃ idem spũs deo debire subijci noluit. corpori suo subdit⁹ de palacio corpis carcerẽ sibi fecit. in quo tentatio nis passionib⁹ agit intantũ vt sancti viri iam dissolui desiderẽt & esse cum xpo. Unde apl's ad Phil. j. Coartor aũt e duobus desideriũ habẽs dissolui et esse cũ xpo. Multo em̃ melius pmanere in carne necessariũ est pter vos. Itẽ Isid. in đ summo bono. li. iij. ca. lxvij. Quis inquit hõ sanctus ab hui⁹ vite erumnis liberari se cupiat cito volens exire đ corpe. dei tñ dispositione plerunq diu in hac vita versat. & p longũ tolerãtie expimentũ solidius ei⁹ patiẽtia roboret. Multi vitã presentẽ odio habẽt & tamẽ mori timẽt. qđ plerisq in angustia ɔtingere solet. sicq cõtrario affectu & viuẽdi habẽt tediũ & moriendi metũ. sollicite debet vnusquisq viuere & terminũ vite sue ɔsiderare. vt de cõtemplatione illius huius seculi blandicias caueat. scriptũ ẽ em̃ In oĩbus operibus tuis mẽorare nouissima tua & ineternũ nõ peccabis. venturi exitus ignorãtia incerta est & dum mori quisq nõ estimat tollit. vnde vnusquisq festinet ne in iniqtatibus suis rapiatur simulq finiat vita cum culpa. naꝫ intentor dyabolos eos quos viuẽtes accendit ad vicia subito morientes ptrahere nitit ad tormenta. sepe diuites in hac fallaci vita duꝫ de potẽtie gloria ad rerũ abundantia gestiunt. ab hijs repente hora qua nesciunt improuiso exitu rapiunt. atq absorbente pfundo cruciandi eternis gehẽne incendijs deputant. De quibus bene p Job dicit. Ducũt in bonis dies suos. et in puncto ad inferna descendunt. hec ille.

Tertio puenit tedium vite ex ɔsideratione malor q̃bus mundus plenus est. vnde Eccℓs. ij. Teduit me vite mee videntẽ mala vniuersa esse sub sole. & cuncta vanitatẽ & afflictionẽ spũs. Itẽ Eccℓs. iiij. Vidi calumnias que sub sole gerunt & lacrymas innocentiũ & neminẽ ɔsolatorẽ. nec posse resistere eor violentie cunctor auxilio destitutos et laudaui magis mortuos q̃ viuẽtes & feliciorẽ vtroq qui necdum natus est nec vidit mala q̃ sub sole sunt. Quarto puenit tediũ vite ex vehementia ɔprie tribulationis. vñ. iij. Regũ. xix. legit de Helia tribulato ex ɔsecutõne Jezabel q petijt anime sue vt moreret. sed ɔtra premissas causas tedij vite remediũ docet nos Ps. di. Expecta dñm viriliter age ɔfortet cor tuũ & sustine dñm. Unde q̃tuꝫ ad primũ. si quis tedio vite afficiat ex longa sustinentia ponderis estus & laboris in diuino seruitio pro eo q nõ statim recepit laboris mercedẽ dicit pphe ta. Expecta dñm. q: sicut dꝛ Aachuc. ij. Dñs appa rebit in fine & nõ mentiet. si morã fecerit expecta illum. q: veniẽs veniet & non tardabit. Itẽ Isa. lxij. Ecce saluator tuus veniet et merces eius cum eo. Et tunc pur dicit apl's. j. Cor. iij. Unusquisq ɔpriaꝫ mercedẽ accipiet secũ suuꝫ laborẽ. Et sicut dicit Ruth. ij. Pro ope tuo plenam recipies mercedeꝫ a dño deo israel. Et ideo q̃tuꝫ ad secundũ. si qs tedio vite afficiat ex ɔsideratiõe amaritudinis laboriose vite ɔsentis. & ex ɔsideratione dulcedinis dei & vite celestis dicit ppheta. viriliter age. q. d. ɔsidera q p vite pñtis fructuosuꝫ laborẽ puenit ad vite future requiem et felicitatis eterne mercedẽ. B

Unde narrat Julius sextus. li. j. ca. xj. q cyrus rex ɔsarũ volens aĩas exercitus sui ɔcitare ad bellum ɔtra medos tali vsus est cautela. duxit em̃ exercitũ suũ ad quandã siluam vbi tutũ populũ suũ in maximis vexauit laborib⁹ arbores succidendo. in crastinũ vo iussit lautissimas epulas pparari. et exercitũ suũ cũ trepudio & gaudio ɔuiuari. quo facto ipsemet trãsiens p singulas turmas interrogauit. quis istor ei magis placeret dierũ. q̃ omẽs respondentes dixerũt q longe plus dies placeret secundus. q̃bus ille subiunxit. sicut inquit p hesternũ laborẽ ad hodiernũ puenistis ɔuiuiũ. sic felices beatiq esse nõ potestis nisi prius medos vestros vinceritis inimicos. Sic moraliter si nostror peccator remissionẽ optemus habere. nostros debemus spũales inimicos vincere. & vite pñtis humiliter ac ɔseuerãter subire laborem & penitentiã. In cuius rei figura legit Geñ. xxxij. q iacob transiuit vadũ Jaboth. & cum transisset luctabat cũ angelo donec appareret aurora. Jaboth torrẽs pulueris interpretat. & sicut dicit Abbas vill. & signat tẽporales delectatões q̃ sunt sine fructu steriles ad modum torrentis cito labentes. & ad modũ pulueris oculos excecãt mentales. Transito igit isto torrẽte. i. ɔtemptis terrenis delectationib⁹ luctandũ est cum dño duobus brachijs. s. lacrymis & orõnibus Vñ Osee. xij. Cõfortatus est iacob & inualuit ad angelũ fleuit & rogauit eũ di. Dimitte me. iam em̃ ascendit aurora. Aurora est finis noctis & initium

diei. hec est mors viri iusti. in cui⁹ morte finit᷑ nox presentis vite miserie. ⁊ illucescit dies glorie. Luctandū est igit᷑ cum dño lacrymis ⁊ orōnibus donec dicat᷑ in morte viro iusto a deo. Dimitte me aurora est. i. iam nō est opus luctamine. finiunt em̄ tibi miseria et incipit gloria. hec abb. vill. sup epl'as ser. j. Itē legit᷑. j. Reg. vj. ꝙ vacce q̄ trahebāt archā dñi ibant mugientes nō declinātes ad dexterā vel ad sinistrā donec venirent bethsamis. Spualit᷑ illi qui voluerint archam dei. i. seipsos sb iugo domini bethsamis trahere. deberēt de peccatis suis gemere. ⁊ nō deberēt a via dñi declinare ad dextris amore alicui⁹ amici. i. voluptatis carnalis siue desiderij mūdane ꝓsperitatis. nec a sinistris timore ꝑditiōis amicicie vel desiderij carnalis voluptatis siue ꝓsperitatis mūdane donec veniāt bethsamis que interp̄tat᷑ domus solis. ⁊ celū signat qꝺ dom⁹ est solis iusticie. ⁊ si tediat labor itineris merces finalis expectet᷑. ⁊ sic labor alleuietur. vñ Geñ. xxix. Seruiuit iacob Laban ꝓ rachel septē annis ⁊ videbant᷑ sibi pauci dies p̄ amoris magnitudie. Sic deberet vir iustus seruire deo ꝑ totū tp̄s vite sue sine tedio ꝓ celestis desiderij amoris magnitudine vñ Eccl̄. xviij. Nō impediaris semꝑ orare ⁊ nō verearis vsq₃ ad mortē iustificari qm̄ merces dei manet ineternū. Et q̄tum ad tertium si ꝯsideratio maloꝝ q̄bus mūdus plenus est tediū vite pariat. Dicit ꝓpheta Confortet᷑ cor tuū. vñ Ysa. xl. Consolamini ꝯsolamini ppl'e meus dicit deus vester. vñ vel lugētes de malis in hac vita dolorosa regnātibus ꝯfortat dñs Matt. v. di. Beati q̄ lugēt qm̄ ipsi ꝯsolabunt᷑. Itē Joh. xvj. Plorabitis ⁊ flebitis vos. mūdus aūt gaudebit. vos aūt ꝯtristabimini ꝫ tristicia vestra vertet᷑ in gaudiū. Et q̄tum ad quartū si ꝓueniat tediū vite ex vehemētia ꝓprie tribulationis subdit ꝓpheta. Sustine dñm. hoc ē sustine patiēter tribulationē quā tibi dñs ꝓ tua vtilitate ꝯtingere ꝑmittit. vñ parisi. in de virtutib⁹ ꝑte. iij. tract. de fortitudine. ca. viij. Tribulatio inquit hominē ꝑficere facit. dicēte ps̄. In tribulatiōe dilatasti mihi. sine tribulatiōe hoies dormiūt somno pigricie. ꝫ tribulatio excitat eos vt ignis in domo succēsus ⁊ vt aqua nauē subintrās. vñ ps̄. Saluū me fac deus qm̄ intrauerūt aque vsq₃ ad aiaȝ meā Itē Matth. viij. Dñe salua nos ꝑimus. vñ Aug. ideo premunt᷑ iusti in ecclesia vt pressi ad deuȝ clamarent clamātes exaudiant᷑. ⁊ exauditi glorificent deū. hec parisi. Et sequit᷑. eodē mō tribulatō inquit succursus est homini a deo missus. Qꝺ tripl'r pōt ostendi. Primo sic. Dom⁹ alicui⁹ igne succensa quē ꝑ se nō sufficeret extinguere aquā sibi oblataȝ cū gaudio susciꝑet. ⁊ obsequiū non ꝑsecutionē reputaret. ꝫ quāto magis cuȝ dm⁹ cōscie succēsa est igne ꝯcupiscētie aquā tribulatōis debet reputare succursuȝ ⁊ nō aduersitatē. Scd̄o si q̇s ab hostibus suis duceret᷑ sup equū velocē ad locū vbi esset occidēdus. gratum h̄ret si quis illū equū vulneraret vl' occideret. vt sic ab hostib⁹ liberaret᷑. ⁊ sibi reputaret succursum ⁊ nō nocumentū. q̄to igit᷑ magis gratus dȝ esse ei q̄ corpus suū lasciuū qꝺ quasi equus ē. iux̄ illud Isa. xxxj. Equi eoꝝ caro. in quo ad mortē eternā ducit᷑ infirmitate. vl' alio mō ledit vt sic a demonib⁹ liberaret᷑. Unde Prouer. xxiiij. Erue eos qui ducunt᷑ ad morteȝ. Tertio sic. Si duellum cōmitteres cum aliquo et videres hosteȝ tuum tibi p̄ualere. gratuȝ haberes si q̇s hostē illū debilitaret intm̄ vt preualere posses ei. Spūaliter quasi duellum est inter carnē ⁊ spm̄. Caro em̄ ꝯcupiscit aduersus spm̄ ⁊ spiritus aduersus carnē. ad Gala. v. Unde ille q̄ videt carnē preualere aduersus spm̄ magnas gratias debȝ agere deo si in infirmitate vel alia tribulatione carnē eius debilitet vt a spū superet᷑. Vñ apl's. ij. Cor. xij. Cum infirmor tunc potens sum. hec parisi. de infirmitatis vtilitate ⁊ quantū ꝯfert ad anime salutē vt dictū ē supra parte. iiij. ca. lix. A. B. C. vbi agit᷑ de quinto opere miscd̄ie corꝑalis qꝺ est visitare infirmos ⁊c̄. ¶

Dictis ibidē adijciendū est qꝺ di Eccl̄. ij. In humilitate tua patiam habe qm̄ in igne ꝓbat᷑ auꝝ et argentū. homies v̄o receptibiles in camino humiliationis. crede deo ⁊ recuꝑabit te. dirige viā tuā ⁊ spera in illū. Et sequit᷑. Respicite filij nationes hominū ⁊ scitote qm̄ nullus sperauit in dño ⁊ ꝯfusus est. Qꝺ ꝯsiderās Isid. in de sum. bono li. iij. c. lxij. Justus inq̄t in aduersis se ꝓbari cognoscit ⁊ non deijci. viri sancti plus formidāt ꝓspera q̄ȝ aduersa q2 seruos dei ꝓspera deijciūt. aduersa v̄o erudiūt. Ideo sancti viri ꝯstantia ita portare debēt aduersa vt frangi nō queāt. Tunc magis sunt oculi dei sup iustos qn̄ eos affligi ab iniquis ꝓuidentia diuina ꝑmittit. Nam tūc eis gaudia disponunt᷑ eterna qn̄ presenti tribulatione ꝓbant᷑. Dēs vite hui⁹ tribulationes aquis cōparant᷑ p̄tereuntib⁹ ꝓpterea q2 si quid in hac vita tribulatiōis acciderit nō stat ꝫ celeriter transit. q̄ vite future premiū diligēter excogitat mala oia vite p̄ntis eq̄nimiter portat. qm̄ ex illius dulcedine huius amaritudinē tempat et ex eternitate illius breuitatē hui⁹ despicit transitoriā hec ille. Itē idem soliloquioꝝ ca. xv. Pena inquit huius vite breuis est. ⁊ qui affligit ⁊ q̄ affligit᷑ mortalis ē. tribulatio hui⁹ tp̄is finē habet. trāsiunt oia seculi huius nec ꝑmanent. om̄e qꝺ euenit stare nō potest. Nihil vite hois est diu. nihil tam longū qꝺ non in breui finiat᷑. habēt sub sole finem suū om̄ia impossibile est vt homo sis ⁊ non gustes angustias. Dolor ⁊ tristicia oibus sunt cōmunia. Om̄ia in hoc seculo sustinem⁹ euentu. Nemo in ꝑpetuum expers mali est. nemo est qui in hoc seculo nō doleat. nullus ē qui in hac vita positus nō suspiret. mali oia sunt plena. Ista vita est malis vndiq₃ plena. vita ista a fletibus inchoat qui nascit᷑ a fletu incipit viuere. flentes. ꝓijcimur in hanc miserā vitā ipse ortus sequentiū est gemitus. hec ille. Itē idem ca. xxvij. eiusdem vtilis inquit est tribulatio. vtiles sunt pressure. maloꝝ prauitas nō occidit te sed erudit. prauoꝝ aduersitas non te deijcit ꝫ extollit. humana tentatio arguit te ꝫ non interficit. quāto em̄ in hoc seculo frangimur tanto in perpetuū laudamur. quāto in p̄nti affligimur. tāto in futuro gaudebimus. Si his flagellis atterimur purgat in iudicio inueniemur. semꝑ hic deus vulnerat. q̇s ad salutē parat ꝑpetuā. In fornace ꝓbat᷑ auꝝ. tu vt sordes careas tribulatiōis camino purgaris. vt purior appareas ꝑsecutōnis igne flagellaris. Cōstaris vt

omniū peccatorū sorde purgeris. ad ꝓbationem sunt omnia ista que sustines. Non igitur murmureris. non blasphemes. nō dicas quare sustineo mala. cur affligor. vt quid mala patior. sed magis dic peccaui. et vt eram dignus non recepi. equalem vindictam peccati mei nō sentio. minus me percussum ꝙ merebar agnosco. iuxta modū criminis minor est tribulatio vltionis. ſm meritū peccatorꝫ dispar est causa penarꝫ. non sunt tanta supplicia quanta extiterūt peccata. Qui em̄ in flagellis murmurat deum ꝯtra se plus irritat. furorē dei ꝓuocat. iram dei indignantis plus sibi exagitat. Qui vo aduersa patienter tolerat deū sibi citius placat. hec ille. Item idem in de summo bono. li. iij. ca. vj. Nunꝙ inquit dyabolus aduersus hoiem iustū tentationum certamina cōmouere deficit. aut em̄ tribulationes cordis ille exaggerat. aut dolores corporis suscitat. Hinc em̄ est ꝙ paulus ait. Datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. sepe iusti mentē varijs vexationū doloribꝰ vis demonū cruciat. Unde interdū vsꝙ ad desperationis angustiam coartatur. ꝑmanenti aūt in dei timore anime et ipsa talis angustia ad meritū ꝓficit. nam siue in animo siue in corpe p instinctum immundorꝫ spirituū quelibet aduersa iustus patitur ex dei vtiꝙ ꝑmissu patitur. quod si hoc ipsum ad dei laudem humilis referat et dicat. qd̄ ꝓ corporis passione Job dixit. Si bona suscepimus d̄ manu domini. mala quare nō suscipiamus. Iste nō separatur a deo sed sibi ꝯiungitur. quantūlibet acute angustia torqueatur. multa iustus aduersa in anima patitur instigatione demonū. ſꝫ talibus temptamētis perire vite eterne premiū nō pōt. qꝛ pius dn̄s ad dānationem culpe nō reputat qd̄ de sue maiestatis permissu nolens qui patitur portat. vbi vero violenter adijcimur et si facinus aut flagicium nō est. miseria tn̄ ꝓ flagicio et facinore est. sed qui deum ꝓ irrogata laudat miseria cōmisso ꝓculdubio caret facinore. hec Ysido.

Capitulum VIII

Secunda species accidie est torpor circa dei precepta. et est torpor iste languentis animi tediosa voluntas bene oꝑandi quietē carnis appetens inordinatam. vn̄ torpens circa ꝓcepta vel est ociosus ea totaliter ꝓtermittens. vel est tepidus ea cū languore et tedio remisse adimplens. Et ideo de isto torpore potest intelligi illud Apoc. iij. vtinā frigidus esses aut calidus. ſꝫ qꝛ tepidus es et nec frigidus nec calidus incipiā te euomere ex ore meo. Sup quo paritur. Calidus inquit est q̄ feruens est ad bonū. frigidus est q̄ semp desilit a bono. tepidus vo qui medio modo se habet. Et sicut dicit interliniaris. maior spes est de fragilis ꝙ de tepidis. cuius rei hec ē causa. qꝛ tepidi quandā fiduciā et securitatē accipiunt de hoc ꝙ aliquid boni agunt. et ideo se nō corrigūt. Tepidus vo de dei ore euomitur q̄ p predicatores in quibus deus loquitur. de ꝯsortio p excōicatione remouetur sctōꝝ. vel tūc tepidus euomitur d̄ ore dei qn̄ deo ꝑmittēte in deteriora ꝓcipitatur vel qn̄ finaliter impenitens moritur. De hac tepiditate dicit Hiero. Tepiditas sola est q̄ solet deo vomitū ꝓuocare. hec em̄ tepiditas mlta mala homini generat.

Primo prestat fiduciā accedēdi et temptādi dyabolo, vnde sicut in ollam tepidam musce incidūt quā feruentē fugiunt. sic de multis vicijs temptat dyabolus hoiem tepidū. de qbus nō audet hoiem temptare feruentē. Secundo tepiditas facit hominē nō accipere qd̄ in oratione petit a deo. nā cōtingit aliquē p viginti annos aliqd a deo petere. et nunꝙ illud accipe. ꝓ eo ꝙ suā ꝓmit tepide orōnem. qd̄ aliū in vna hora ꝯtingit accipe q̄ feruidus est in orōne. vn̄ Aug. Seruat tibi deꝰ qd̄ nō vult cito tibi dare vt tu discas magna magne desiderare

Tertio tepiditas facit hominē semp in vita pn̄ti seminare. ſꝫ nunꝙ fructū celestis glorie metere. et ideo ꝯtra hanc tepiditatē sic scribit btūs Bern̄. Si incipis incipe ꝑfecte. si in ꝑfectu es hoc ipsum tā ꝑfecte age. et si ꝑfectōnis aliquid attigisti. teipsum in temetipso metere. i. mensura. hoc est totā vitam tuā in corde tuo diligēter ꝯsidera et de tuis preteritis malis oꝑibus ingemisce. et grās redde deo de ꝑfectione iam habita. Quia sicut dicit Isid. in de sum. bo. li. ij. ca. x. multos remissa ꝯuersio in pristinos errores reducit. ac viuendi tpe resoluit. horūꝫ igitur exempla quisꝙ ꝯuersus euita nedū timore d̄i a torpore incipis. rursus mūdanis erroribus immergaris. Tepidus in cōuersione ociosa verba et vanas cogitatōes noxias esse. nō ꝯspicit. ꝙ si a torpore mētis euigilauerit. ea q̄ leuia existimabat cōfestim q̄si horrēda atꝙ atrocia ꝑtimescet. hec ille.

Capitulum IX

Ad hāc enim secundā speciem accidie. scꝫ torporē circa dei precepta possunt reduci septē vicia q̄ paritur inter species accidie numerat. quorꝫ primū ē somnolentia. secundū ociositas. tertiū dilatio. quartū negligentia. quintū indeuotio. sextum inconsummatio siue in ꝑseuerantia. septimum vo remissio.

Capitulum X

Primo ad hanc secundam speciem accidie reducitur somnolentia. ¶ Pro quo notandū ꝙ ſm Januensem. in suo catholicon. somnus componitur cum lentos. qd̄ est plenū. et inde somnolētus. i. plenus somno. et somnolentia in eadē significatiōe. Et est somnus descriptiue. vt dicitur ibidem. qes animaliū virtutū cum intensione virtutū naturaliū. animales inquit virtutes dicuntur hic quinꝙ sensus et rō et intellectus. Sed naturales virtutes dicuntur virtus appetitiua. retētatiua. digestiua. expulsiua. In sōno vo quiescunt animales virtutes. nam cum dormit homo nec videt nec audit nec discernit nec intelligit. sed naturales virtutes tūc intenduntur. nam in somnis melius fit digestio. et meliꝰ mutatur cibus in naturā rei alēde. et ex hoc sequitur ꝙ a natura melius appetitur in somno ꝙ in vigilia, de somnolētia em̄ que ad accidiā ptinet dicitur Prouer. xix. Pigredo immittit soporē. Et ꝙ pigredo imittat soporem ptꝫ ex hoc ꝙ multi ex pigredine conantur dormire. cū tn̄ dormire nō pn̄t. vn̄ Prouer. xxvj. Sicē ostiū

vertitur in cardine suo ita piger in lecto suo. Item
multi ex pigredine dormiūt qn̄ essꝫ vigilandū vt tē
pore orationis Cōtra illud .j. Petri .iiij. Estote pru
dentes ⁊ vigilate i orōnib⁹. Item in sermone vel in
lectiōe. sic aliq̄ ad audiēdū scurrilia. rumores et ine
ptas fabulatiōes sat̄ sunt vigiles. qn̄ ad audiēdū
sermonē dei siue vtilem lectionem efficiunt̄ statissi
me somnolenti. de q̄bus dr̄ Eccl̄i. xxij. Qui narrat ṽ
bum non audiēti q̄si qui excitat dormientē de gra
ui somno. Cum dormiente loq̄tur qui narrat stulto
sapiam. vn̄ legit̄ Act. xx. de quodā adolescente nōie
euthico. qui cū disputante paulo ⁊ ille graui merge
ret̄ somno. cecidit de tertio cenaculo deorsum ⁊ sub
leuatus est mortuus. Sed est hic notandū ꝙ sic
dicit Lin. dic. xv. somn⁹ plerūq̄ʒ in scriptura pecca
tū signat vt in illo apl̄i Ro. xiij. Hora est iam nos
de somno sur. quē somnū alibi exp̄mens dic̄. Sur
ge qui dormis. ⁊ illō expōnēs addit. Exurge a mor
tuis. Ephesi. v. hic em̄ somnus mors est. i. pctm̄. qō
alibi manifeste notat cū dicit. Vidua q̄ in delicijs
viuit mortua est .j. Thy. v. peccatū em̄ mors dr̄. q̄a
mors sepatio a vita. ⁊ pctm̄ nihil aliud est nisi sepa
tio a vite. i. a deo qui p se est vita. vn̄ Isa. lix. Iniq̄ta
tes vestre diuiserūt inter vos ⁊ deū. Itē sap̄. j. Per
uerse cogitatiōes sepant a deo. Sōnus itaq̄ʒ iste de
quo hortat̄ nos apl̄s surgere pctm̄ est ⁊ non imeri
to somno ꝯpatur pctm̄. q2 somn⁹ est vinculū ⁊ imo
bilitas sensuuꝫ. sensus aūt spūales anie sunt memo
ria ⁊ intelligentia. ⁊ dilectio trinitatis q̄ supra ipsaꝫ
est. ⁊ cognitio ⁊ amor ordinat⁹ sui ⁊ ei⁹ qō sibi par
est. ⁊ cognitio regendi ⁊ administrandi ea que sub
se sunt. amorq̄ʒ eadē recte regendi ⁊ administrandi
hoc est sensus spūales anie sunt sapia ⁊ intellectus
scia ars ⁊ prudentia siue ꝯsiliū. Et s̄m bern̄. quinq̄ʒ
sensus anie sunt isti. amor pius. quo ꝑentes diligi
mus qui est sicut tactus. amor iocund⁹. quo diligi
mus socios est q̄si gust⁹/ amor erga oēs homies iu
stos sicut odoratus. amor violentus erga inimicos
est sicut auditus. amor sanctus erga deū siue deuo
tus est sicut visus. Hoꝝ aūt sensuū vinculū ⁊ imo
bilitas vt nō possint agere peccatū est ⁊ ita somnus
pctm̄. Expressi etiā patē pōt pcti ad somnū ꝯpatio.
somnus nanq̄ʒ fit cū vapor a nutrimēto ascēdit ad
cerebrū. ⁊ ibi infrigidat⁹ redit ⁊ occupat primuꝫ in
strumentū sentiendi vt nō possit agere. In scriptu
ra ṽo comedere dicimur omē qō summe amamus
et in q̄ sum me delectamur cib⁹ itaq̄ʒ pctōꝝ sūt hec
tꝑalia summe amata in quibus summe delectant̄.
Fantasmata aūt hoꝝ amotoꝝ vsq̄ʒ ad rōem ꝑtingē
tia quasi vapores sunt a nutrimento resoluti ad ca
put ascendentes. que cū alliciunt animam ad amā
dum ea quorum sunt fantasmata quasi deorsum re
deunt ⁊ grauant aniam. occupantq̄ʒ eius predictos
sensus vt non possint agere. sic itaq̄ʒ crapulata ania
et inebriata temporalib⁹ sopitur. In somno q̄q̄ʒ ē
reuersio caloris innati ad cor qui reuerberat̄ ad va
pores occupantes primū instrumentū sentiēdi. sic
ad fantasmata tēporalia reuerberat̄ amor ad aman
dum se. prima em̄ hmōi somni causa est cuꝫ ad fan
tasmata suijpsius reflectit̄ amor in se ⁊ se supbe dili
git et per medium sui cadit in amorem inferiorum
hec ille Item Holkot in lectura libri sapie lectiōe.

cxxij. pertinēter ad ꝓpositum ita scribit. Peccatuꝫ
inquit ꝯuenient̄ somno cōpatur ꝓpter quatuor ra
tiones. Primo ꝓpter somni causationē. Scōo ꝓpt̄
somnij interpretationē. Tertio ꝓpter sensuum liga
tionem. Et quarto ꝓpter iudicij deceptionē. Pri
mo igit̄ somnus dr̄ figuratiue peccatū ꝓpter somni
causationem. causat̄ em̄ somnus ab euaporatione
ascendente ad cerebrū de nutrimento qui q̄dem va
por per caloreꝫ ascēdit Sꝫ cum ad cerebꝝ ꝑuenerit
ꝓpter cerebri frigiditatem infrigidat̄ ibidem. ⁊ cuꝫ
illa materia fuerit grauis per ꝯgelationē nititur de
scendere ⁊ descendēdo aūt per venas obturat vias
spūum vitalium per quos sensus exercuerunt act⁹
suos. ⁊ sic causat̄ in potētia sentiendi ⁊ retractio ca
loris adinterius ⁊ hoc est somn⁹. priuatio vicꝫ act⁹
sentiendi per euaporationē sic eleuata de nutrimē
to ⁊ postea infrigidatam. sicut declarat aristo. j. de
sōno ⁊ vigilia. p vij. signa. vbi ōndit ꝯsequent̄ ꝙ tri
plex hominis dispositio corporalis facit hominē
somnolentū naturaliter vicꝫ si habeat caput gran
de. vnde animalia habentia ꝑua capita ⁊ parum de
cerebro sicut aues paꝝ dormiunt. similiter anima
lia habētia cerebꝝ siccum sicut canes. ⁊ similit̄ me
lancolici paruꝫ dormiunt s̄m aristo. Sꝫ si ṽo habeat
caput grāde. collum breue ⁊ venas graciles. erit na
turaliter somnolēt⁹ q2 si vene gratiles sint. euapo
ratio calida ⁊ subtilis. faciliter ascendit ad cerebrū.
et eadem euaporatio. infrigidata in capite ⁊ ingros
sata. difficiliter descendit ꝓpter gracilitatem venaꝝ
et per ꝯsequens diu retinet̄ vapor ille grossus in ca
pite. ⁊ q̄ʒdiu tenetur ibi obturat meatus sensuum
et tamdiu sensus manent ligat qō est aliter dormi
re. Similiter si habeat caput grande ⁊ habebit mul
tum de cerebro. ⁊ sic multū de frigiditate in loco il
lo. Tertio si collū sit breue. citius ꝑuenient euapo
ratiōes de stomacho ad cerebꝝ. Isto modo mora
liter. si persona habeat caput grande collū breue. et
venas graciles erit cōiter per delicias ⁊ pigriciam
somnolenta. Caput grande est magna dignitas. vt
puta si forte sit rex comes vel magnus in ecclesia.
Collum breue est parua charitas/ charitas est eniꝫ
quasi collum in corpore christi mistico qō est eccle
sia ꝯnectens christū qui est caput corpori suo quod
est militans ecclesia. vena est vas sanguinis. San
guis em̄ designat ꝯpassionem ad proximū. ⁊ reue
ra quicunq̄ʒ habet magnā seculi dignitatē ⁊ ad deū
paruā charitatem. ac ergo proximū modicam pie
tatem talis erit necesario somnolentus. Vnde ysa.
xiiij. Omnes reges gentiū vniuersi dormierunt in
gloria vir in domo sua. In cuius signuꝫ tres reges
siue magi rn̄so accepto in somnis ne redirēt ad he
rodem per aliam viam reuersi sunt in regionem su
am. Math. ij. B Secūdo peccatū ꝯpatur som
no ꝓpter somni interpretationē Dicitur em̄ vulga
riter q̄ʒuis non semper sit verū ꝙ recta interpretatō
somnij est exponere somniū per appositum. ⁊ certe
isto modo est spūalit̄. nam somniātes de honorib⁹
dignitatib⁹ diuitijs ⁊ delicijs in p̄nti. in futuro po
nentur in penis. doloribus ⁊ eternis miserijs. ⁊ per
oppositū afflicti tribulationib⁹ ⁊ tedijs ꝓpter deuꝫ
in p̄nti i futuro gaudio replebunt̄. ⁊ hoc est de quo
saluator discipulos suos promonuit qn̄ erat ab eis

de seculo corporalit recessurus dicens. Amē amē
dico vobis qꝛ plorabitis et flebitis vos.mūdus aūt
gaudebit.sed tristicia vestra vertet in gaudiū.Job.
xvj.Gaudiū vero mūdanoꝝ in tristicia conuertet
Job.iij.Ducunt in bonis dies suos ꝛ in puncto ad
inferna descendūt. De istis somnijs dr̄ Eccī.xxiiij.
Vana spes et mendaciuȝ insensato viro.ꝛ somnia
extollunt imprudentes. Tertio peccatū cōpatur
somno ꝓpter sensuum ligationē.Dormiens homo
sic habet sensus ligatos ꝙ de suis opatiōibus nihil
exercent.ꝫ est hō q̄si mortuus ꝛ eodem mō dormi-
ens in ꝯsuetudine male vite in peccato mortali nō
pōt opari opus meritoriū vite eterne dignū. Unde
dicit aristo.in de somno ꝛ vigilia ꝙ dormientes et
dormiend o facientes opa vigilie non pn̄t memora
ri operū illoꝝ.ꝫ somnioꝝ bene recordant.eodē mō
facientes opera bona extra charitatem nō recorda-
bunt.i.nihil recipient pro eis de premio in celis.sed
bene remerabunt se fuisse ꝓ eisdē tpalib⁹ p̄miatos
Et iudicabūt ista opa non sicut bona opa.ꝫ poti⁹ si
cut bonoꝝ preterisse.vn̄ Job.xxx. Velut somniuȝ
euolans non inuenit.transibit sicut visio nocturna
Quarto peccatū ꝯpatur somno ꝓpter iudicij de-
ceptionē Somniās em̄ iudicat se qn̄qȝ esse in ma-
gnis ꝯuiuijs collocatū inter reges.ꝛ tn̄ cū euigilat
inuenit se fortassis in carcere ꝯpeditū.somniās ve-
ro terribilia nō timet.nam ꝛ si quis stet ad caput ei
us cū gladio euaginato nihil inde timet.ꝫ de fanta
sijs ꝓprij capitis de q̄bus fantastice somniat etiam
qui sibi nocere non pn̄t timet supra modū. si ignis
appropinquet vel aqua non credit nec timet.eodeȝ
modo dormientes in peccatis falsum hn̄t iudiciuȝ
vnde Job.xxix. Sicut somniat esuriens ꝙ comedit
cū aūt fuerit expgefactus vacua est aīa eius .Itē
tribulatiōes seculi que nō sunt nisi fantasie nimis
timēt penas aūt eternas quas merent nullatenus
reformidant.quorū q̄libet dicere pōt illud Job.vij.
Terrebis me p somnia.ꝛ per visiones horrore con
cuties.hec holgot. Sed q̄ꝫ piculosus fit somnus ac
cidie ptȝ multiplici malo qd̄ in scripturis de inordi
nato samno legit accidisse . vn̄ Judicū.iiij. legit ꝙ
Jahel dedit sizare lac ad bibēdū vt lactꝭ dulcedie in
gurgitatus fortius dormiret.quo facto illo dormiē
te interficit ab eadē. Sic spūalit dyabolus dat pec-
catori ad bibendum lac carnalis delectationis quo
ingurgitatus ꝛ dans se sopori p longā consuetudi-
nem finaliter interficit eū morte eterna. Vn̄ crisꝰ.si-
cut inquit qui ab aspide percutit q̄si quadā delecta
tione vadit ad somniū.ꝛ sic i suauitate soporis mo-
rit Sic spūaliter percussus a dyabolo dormiens in
suauitate carnalis delectationis tandem morte oc-
ciditur eterna. Itē Judi.xvj.legit d̄ sampsone quē
dalida fecit dormire sup genua sua.ꝛ rasis septē cri
nib⁹ capitis sui captus ab inimicis exoculatus est
et vitam suam miserabiliter finiuit.Cuius hystorie
moralis declaratio patet supra ca.j.hui⁹ in secūdo
motiuo ꝯferente ad detestationeȝ accidie.vbi agitur
de secūdo.quo ōnditur ꝙ accidia valde placet dya
bolo. Itē math.xxv.legit ꝙ fatue v̄gines dormie-
rūt vsqȝ ad aduentū sponsi.ꝛ iō excluse sunt a nupti
is.Spūaliter iste fatue virgines significant fatuos
peccatores.q̄ p totū temp⁹ vite sue dormierūt in su

is peccatis.qui exclusi erūt finaliter a nuptijs iocū-
ditatis eterne.ꝫ in isto periculoso somno accidie ni
mis ꝓfunde dormiūt nr̄i p̄lati moderni ꝛ ceteri vi
ri ecclesiastici.ꝛ spālit i ecclesiasticis beneficijs cō
stituti.q̄rum dormitionis causa pōt esse ista.explē-
tia docente.qn̄ hō multū ꝛ diu laborauit ꝛ lassatus
a labore fuerit.oportet tūc ꝙ post laborē suum dor
miat ꝛ quiescat.Sic spūaliter qꝛ pastores ꝛ prelati
ecclesie his dieb⁹ multū fatigant ꝓ dignitatib⁹ ec-
clesie obtinendis.vnus in coquina regis.ali⁹ in cu
ria epī.ali⁹ in seruitio dn̄i tpalis.sed in curia erudi-
tionis legis diuine minie laborant.ꝛ cum p talē oc
cupationem post longū laborem ad ecclesiā pueńe
rint non cessant a labore ꝫ tūc oportet ꝙ sint p̄ben-
darij.ꝛ deinde archidiaconi ꝛ deinde epī.ꝛ cū ad su
premū gradū ad quē pn̄t puenire fuerint sublimati
tunc intentū prima fatigatione sunt lassi. ꝙ p̄ multi
tudine seruitutis ꝛ laboris nō pn̄t diutius vigilare
super gregem sibi ꝯmissum.tūc oportet omnino ꝙ
dent se totaliter sopori ꝛ quieti vt possint diu in su-
is voluptatibus viuere.Sȝ expientia docente. ho-
mines affectantes multū dormire euitant inq̄ꝫtum
pn̄t omnē tumultū ꝛ clamorē q̄ eos a somno excita
ret.sic certe tales affectantes dormire in suis volu-
ptatibus euitant.immo ꝛ ꝓhibent inq̄ꝫtū pn̄t om-
nem clamorē p̄dicatiōis.que eos et alios peccato-
res a somno peccati excitaret.non ꝯsiderantes ꝙ q̄ꝫ
uis somnus immoderatus in omni hoie sit piculo
sus.Tamē fm Januens.tria sunt genera hominū
in q̄bus immoderatus somnus maxie est periculo
sus.ꝛ summope euitandus.s.in pastorib⁹ gregis in
gubernatorib⁹ nauis ꝛ in ianitorib⁹ siue speculato-
rib⁹ obsesse vrbis. Primo somn⁹ immoderatus
piculosus est in pastorib⁹ gregis.qꝛ dormiētib⁹ illꝭ
grex a canibus ꝛ alijs bestijs deuorat ꝛ dispergitur
Sic spūaliter dormientibus pastoribus ecclesie lu
pus infernalis rapit ꝛ dispergit oues gregis dn̄ice
Et ideo dic̄.apl's.j. Pe.v.vigilate qꝛ aduersari⁹ ve-
ster dyabolus tanq̄ꝫ leo rugiens circuit querēs quē
deuoraret.Item.ij.thy.iiij.cuilibet pastori ecclesie
dicit apl's.Tu v̄o vigila in omnib⁹ labora.fac op⁹
euangeliste.opus euangeliste est pascere gregeȝ do
mini sui.Nam vt dic̄ Greg.ꝛ ponit in ca.viij.q.j.i
scripturis.Si is inquit qui valet omnipotentis dei
oues renuerit pascere.ōndūt se summū pastorem
minie diligere.ꝛ sicut dicit apl's.j.Coꝝ.vlt.q̄ nō di-
ligit dn̄m ihm xp̄m anathema sit . Et sicut dic̄ Je-
ro. ꝛ ponit in ca.xxiiij.q.iij.certum est. Anathema
nihil aliud est q̄ꝫ a deo separi ꝛ dyabolo tradi.Ex q̄
plane ptȝ ꝙ pastores qui gregē dn̄i non pascunt in
hanc terribilē sn̄iam incidunt.Et nimiꝝ.qꝛ tales q̄ꝫ-
tū in ipsis est oues domicos occidūt. Vn̄ grego.
et ponit in ca.dis.xliij.ephesijs.cum increpare deli
quentes noluerit eos ꝓculdubio tacēdo pastor oc
cidit. Item eccī.xxxiiij.panis egentiū vita paupis
est.q̄ defraudat eū homo sanguis est. Et ex quo ho
micidiū corporale facit sacerdotem irregularē q̄ꝫtū
ad ecclesiam militantē . a multo fortiori facit istud
homicidiū spūale ipsum irregularē q̄ꝫtuȝ ad eccle
siam triumphantē.Et si diues euangelicus d̄ quo
Lu.xvj .ca.damnat⁹ est.qꝛ non dedit panē corpora
lem paupi.seq̄tur ꝙ tanto grauiori damnatione est

ille pastoꝛ dignus q̄ non dat indigentibꝰ panē spi
rituale verbi dei. quāto anima melioꝛ est coꝛpoꝛe.
Vñ in figurā huiꝰ legit Hiere.j. ꝙ dñs alloquēs
ꝓphetam dixit.quid vides tu hierem ia.ꝛ dixit hie
remias.virgam vigilantē ego video. Et dixit dñs
bene vidisti. qꝛ vigilabo ego sup ṽbo meo vt faciā
illud.ꝛ factū est verbuꝫ dñi secūdo ad hieremiā.d.
quid vides tu hieremia. ꝛ dixit hieremias ollā suc
censam video. Ecce pꝛimo dr̄ ꝙ vidit virgam vigi
lantem.ꝛ postea ollam succēsam. in signū ꝙ pasto
res q̄ vigilanter non agitant virga discipline verbi
dei indubitāter.nisi se emēdauerint finaliter ꝓijciē
tur in ollam pene eterne. Vñ in ꝯfirmationē huiꝰ
Matth.xxv. precipit dñs seruū pigrum q̄ pastoꝛē
signat negligentē ligatis manibꝰ ꝛ pedibus ꝓijci
in tenebꝛas exterioꝛes vbi erit fletꝰ ꝛ stridoꝛ dentiū
Ecce q̄ꝫ ꝑiculosus est somnus pigricie pastoꝛibus
ecclesie. ℭ Scd̄o ꝑiculosum est pastoꝛibꝰ eccle
sie doꝛmire in peccatis. qꝛ sunt nauis eccl'ie guber
natoꝛes. Vñ negligentē pastoꝛē eccl'ie sic alloquit
scptura. ꝓuer.xxiij.Eris sic̄ doꝛmiēs i medio ma-
ris ꝛ q̄si sopitus gubernatoꝛ amisso clauo.et sicut
nihil magis ꝯfert ad nauis ꝑiclitationē q̄ꝫ negligē
tia gubernatoꝛis. sic nihil magis ꝯfert ad nauis ec
clesie ꝑiclitationē q̄ꝫ negligētia ꝑuersi pastoꝛis. vñ
Aug.ꝛ po.in.c.di.lxxxiij.dicēte. Nemo inq̄t in ec
clesia magis nocet q̄ꝫ qui ꝑuerse nomē vel oꝛdinē
sanctitatis hꝫ. Et iō dicit idē Aug.sicut recitat em̄
parik.in de vicijs.ꝑte.vj. In nullo inq̄t sentio deū
mihi magis iratum. sicut in hoc ꝙ cum indignus
essem pani ad remū.positus sum ad gubernaculū
in apice regiminis ecclesie. ꝛ adhuc sanctꝰ iste nō
recepit regimē aiaꝝ prece nec ꝑcio.ꝫ quodāmodo
inuitus ꝛ coactus. nā vt dicit parik.vbi pꝛius ꝙ le
git de btō Augu.ꝙ fugit oēm ciuitatē q̄ non habe
bat episcopū ne in ep̄m raperet.Et nimirū. Nam
sicut dicit Crisosto. ꝛ ponit in ca.dist.xl.miti sacer
dotes.Quicūq̄ꝫ desiderauerit pꝛimatū in terra in-
ueniet ꝯfusionē in celo. nec inter seruos xp̄i cōpu-
tabit qui de pꝛimatu tractauerit.Et iō dicit Greḡ.
ꝛ ponit in ca.viij.q.j.in scripturis.ꝙ sicut locus re
giminis desiderātibus negādus est.ita fugiētibus
offerendus est.ꝛ sicut scriptū est.nec quisq̄ꝫ sumat
sibi honoꝛē.ꝫ qui vocat a deo tanq̄ꝫ aaron. Itē idē
ca.j.q.vj.sicut is. Sicut is inquit q̄ inuitatus ren-
nuit.req̄situs refugit.sacris altaribꝰ est restituēdꝰ
sic ꝙ vltro ambit vel impoꝛtunū se ingerit est pꝛo
culdubio repellēdus. Nam q̄ sic nitit altioꝛa ꝯscē-
dere.q̄d aliud egit nisi vt crescēdo exterius interi-
us in ꝓfundū descēdat.hec Greg.Ex q̄ ptꝫ ꝙ val-
de timere pñt inabiles fatui q̄ tam inpoꝛtune mo-
dernis tempoꝛibꝰ preesse se ingerūt. ꝑsertim cum
dicat btūs Grego.ꝛ ponit in ca.j.q.si q̄s neq̄ꝫ.Si
quis inquit neq̄ꝫ sanctꝰ neq̄ꝫ pollens moꝛibꝰ.neq̄ꝫ
a clero neq̄ꝫ a populo vocatus.neq̄ꝫ pulsatione co
actus impudēter xp̄i sacerdotiū iam q̄libꝫ facino
re pollutꝰ nō iusto coꝛdis amoꝛe ꝫ soꝛdidis ꝑcibꝰ
oꝛis siue comitatu siue manuali ꝯuitio.seu fradu-
lēto munusculo ep̄alē seu sacerdotalē nō lucro aiaꝝ
ꝫ inanis gloꝛie auaricie fultus dignitatē suscepit ꝛ
in vita sua si sponte non reliq̄rit. eūq̄ꝫ in asperā pe
nitētiā moꝝ nō inuenerit ꝓculdubio ineternū peri-
bit.hec ille. Sed hanc terribilem sniam non atten-
dūt negligentes pastoꝛes qui doꝛmiētes in suis vo
luptatibus ꝑmittūt nauem ecclesie doloꝛose ꝑire.

ℭ Tertio periculosum est pastoꝛibꝰ ecclesie nimiū
doꝛmire.qꝛ sūt vꝛbis ecclesie speculatoꝛes.iuxta il-
lud ysa.xxj. Vade ꝛ pone speculatoꝛē ꝛ q̄dcūq̄ꝫ vi-
derit.s.ꝑiculi annūciet.s.ꝑ clangoꝛē tube euāgelice
pꝛedicatiōis.iuxta illud ysa.lviij. Clama ne cesses
quasi tuba exalta vocē tuam.ꝛ annuncia pp̄lo meo
scelera eoꝝ. ꝛ sicut speculatoꝛ ciuitatis in tp̄e guer-
re aduenientibus inimicis si doꝛmiēs tuba nō clā-
gat ꝛ pp̄lm de periculo inimicoꝝ moneat.sentit tra
ditoꝛ ꝛ dignus vltimo iuris supplicio. Sic certe pa
stoꝛ q̄ est sp̄ualis speculatoꝛ ciuitat' ecclesie nisi clā
gat tubam euangelice ꝑdicationis.ꝛ moneat popu
lum de ꝑiculo inimicoꝝ suoꝝ sp̄ualium quibus vn
diq̄ꝫ obsident sentitur traditoꝛ ibi ꝛ dignus moꝛte
eterna.dicente beato grego.ꝛ ponit in ca.dist.xliij.
sit rectoꝛ. Sacerdos templū ingrediens moꝛit si de
eo sonitus pꝛedicatiōis nō audiat.qꝛ iram cōtra se
occulti iudicis exigit si sine sonitu pꝛedicationis in
cedit.ꝛ sicut negligētia speculatoꝛis si pp̄lm de ini-
micis non moneat est cause perditionis populi.si-
cut teste beato greg.ꝛ ponit in ca.di.xliij.ephesijs.
Cum increpare delinquentes noluerit eos ꝓculdu
bio pastoꝛ tacendo occidit.ꝛ ideo inter oẽs homi
nes negligentes sacerdotes ꝛ sp̄aliter pastoꝛes eccle
sie grauissime punient dicente scriptura Sap.vj.
Iudicium durissimū fiet his q̄ pꝛesunt. Item q̄ꝫ
periculosus sit iste somnus pigricie pastoꝛibus ec-
clesie ostendit holkot in lectura libꝛi sapie lection e
xxxvj.vbi sic. Clericꝰ inquit viciosus simil' est argo
Vnde argus sicut refert ouidius.j.metha.ꝓpe finē
Fuit q̄dam pastoꝛ ꝛ habuit.c.oculos. ꝛ tñ non ha
buit nisi vnam vaccam nuꝑ transfoꝛmatā de virgi
ne ad custodiendū mercurius pastoꝛ capꝛarum ve
nit ad argū ꝛ fistulauit ita iocūde ꝛ suauiter ꝙ argꝰ
rogauit eū secū cū suis capꝛis si sibi placēt manere i
pascuis illis.mercuriꝰ ṽo annuit.qꝛ ꝓpter hoc ve
nit. Sederūt igitur simul.ꝛ mercurius de nouo in-
cepit fistulare.ita dulcit ꝙ aliq̄ oculi ipsius argi doꝛ
mire ceperunt alijs adhuc respicientibꝰ ad vaccam
Tandeꝫ ṽo mercurius tam ineffabiliter fistulauit.
ꝙ oēs.c.oculi argi doꝛmitauerūt.ꝛ statim surrexit
mercuriꝰ ꝛ caput cū oculis argi amputauit.ꝛ vac-
cam argi secū abduxit. Moꝛaliter clericus litteratꝰ
est quasi argus habens.c.oculos.i.c.cautelosas ꝯsi
deratiōes nocendi.ꝛ non habet nisi vnam vaccam
custodiendam.i.vnā bestialē ꝯscientiā. Ista em̄ fuit
virgo dummō retinuit innocentiaꝫ.ꝫ transfoꝛmata
est in vaccā ꝑ bestialē voluptatē. Vnde ysa.vij. Nu
triet hō vaccam. Item osee.iiij. Sicut vacca lasciui
ens declinauit israhel. Mercurius.i.mediꝰ currēs
dyabolus est q̄ circuit querens queꝫ deuoꝛet.j.Pe.
v. Iste fistulat ita suauiter ꝑ strepitū lasciuie mūdia
lis.ꝑ adulationes ꝛ ꝑ carnales voluptates ꝙ iste ar
gus obdoꝛmit ꝑ negligentiā vsq̄ꝫ ad moꝛtē in pecca
tis ꝛ tunc mercurius.i.dyabolus aufert sibi caput.
qꝛ sepat ab eo xp̄m qui est caput ecclesie.ꝛ miseraꝫ
vaccā.i.bestialem aiam ducit secum in infernū. Et
ideo ꝓuer.xix.di.Qui negligerit viam suam moꝛti
ficabit.hec ille. Ab isto igit ꝑiculoso somno hoꝛtat

ꝓpheta voluptuosos ꝑlatos expgisci. Johelis.j.d.
Expergiscimini ebrij ⁊ flete.⁊ vlulate omẽs q̄ bibi-
tis vinũ in dulcedine qm̃ perijt ab ore vestro. Sed
forte inq̄t linco.dicto.xv. Dicit aliquis.multi hoc
somno grauiter ⁊ ꝓfunde somniãt.nec facilit̃ va-
lent expgefieri nisi forte aliquibus penetrabilibus
violenter ⁊ aspe coꝝ sensus tangentib⁹ q̄ sunt ita vi
olenta ⁊ aspa que hoc somno sopitos pñt excitare
vel debent.Audi que solent a somno corporis exci-
tare ⁊ cognosce fortiora a somno aie excitatiua.sti
mulus ledens tactũ etiã ꝓfunde ꝯsopitos a somno
corporis excitat.nec posset ei stimulus vel paꝝ itra
carnẽ penetrare sine dormientis excitatiõe. multe
aũt punitiones penalitatũ ab extrisec⁹ venientium
non solũ cutem ꝫ etiaꝫ carnẽ nrãm penetrant.nec i
eius vnã periculam.ꝫ plerũqꝫ totã carnem.Nec si-
stunt solũ circa naturalia.sed multotiens vsqꝫ ad vi
talia ipm cor perforant.⁊ adhuc iacet inexpgefact⁹
qui stimulat̃.nam penalitates q̄s in hac vita mor-
tali seu morte vitali patimur stimuli sunt dñi q̄bus
pungit ꝯsopitos vt excitet eos vl' excitatos ne labã
tur in somnũ excitet.ipse em̃ ꝑcutit ⁊ sanet.sicut ait
legislator ⁊ ꝓpheta.Exclamatio etiaꝫ fortis solet so
pitos excitare ⁊ maxime si ꝑsone reuerẽde ⁊ tremẽ
de sit clamor Audi q̄ ⁊ quanti in auribus tuis forti
clamore ꝑsonant. Paulus clamat.r. Hora est iam
nos de somno surgere.⁊ ingeminat dicens Surge
qui dormis ⁊ exurge a mortuis.Sꝫ si iste excitator
parue auctis tibi videatur.audi ⁊ exaudi principẽ
apostoloꝝ ꝑsonantẽ.Sobrij estote ⁊ vigilate q̄a ad
uersarius vester dyabolus sicut leo rugiens circũit
querens quẽ deuoret.j.Pe.v.Q̄d etsi isti quasi mi-
nores tibi despecti sint.audi veteranos testamẽti ve
teris.audi Isaiã dicentẽ. Surge illuminare iheru-
salem.q̄r venit lumẽ tuũ.Isa.lx.Itẽ iheremias cla
mat.Consurge lauda in nocte in principio vigilia-
rum Johel quoqꝫ impudenter adhuc torpentes ve
lut stomachando obiurgat̃ di. Expgiscimini ebrij.
Q̄d si forte omnes hi videnẗ nõ satis ꝓpinqui ⁊ fa
miliares dño domus.vt ad illoꝝ voces surgere de-
beas.⁊ si forte indigneris eis velut minis aspe ac-
clamantib⁹.Audi ꝑanimphũ.i.custodem sponsi q̄
plenus oleo dilectiõis suauiter insusurret auri tue
di.Beatus q̄ vigilat ⁊ custodit vestimẽta sua ne nu
dus ambulet.Apoc.xvj.Q̄d si voces omniũ istoꝝ
vtpote seruoꝝ adhuc vilipendis.salẽ ipsius dñi re-
uerearis vocem suauiter ꝯmonentẽ. ⁊ caute i timo
rem incutientẽ.vigilate q̄r nescitis qua hora dñs vẽ
venturus sit.Math.xxv.Solet etiã magn⁹ fulgur
oculis infusus a somno excitare.nec iste modus ex
citandi inq̄t Linc.marie hic ꝯmorantib⁹ deest. lux
em̃ splẽdidissime ꝯuresatiõis hui⁹ ꝯgregatiõis ocu
los in longe positoꝝ ferit. Excitẽt nos igit̃ hec tria
scꝫ stimuli penalitatũ clamor tam validus. tantoꝝ
excitantiũ ⁊ rutilans fulgor palam tam sancte ꝯuer
santiũ.Q̄d si adhuc letali somno pressus torpescis
excitet te ⁊ vigilantem faciat timor furis .i. mortis
hora.qua hora nescis domũ.i.carnis habitaculum
suffossuri.⁊ timor ⁊ reuerentia dñi hora qua nõ pu
tas venturi.Excitet te premiũ q̄d dñs tibi cõferet si
inuenerit te vigilantẽ:audi premiũ.Amen dico vo
bis faciet illos discũbere ⁊ transiens ministrabit il

lis.Spũaliter fur est mors siue dyabolus q̄ mortis
aculeo domũ anime.i.corpus suffodit si vigilãs fu
eris suffossa domo tibi habitatori nocere non pote
rit.Quis militans in castris obsessus ab hostis vi-
gilantissimis dolosissimis astutissimis audet vl' ad
horam stertere.Nonne vita nostra militia est super
terram.nonne cuꝫ filijs israel in heremo in castris
sumus.nõne ab hostib⁹ obsessi sum⁹.hostis noster
demon est cũ angelis suis.cuius fortitudini nõ est
fortitudo super terram que possit cõpari.qui atrox
sicut leo rugiens circũit querens quẽ deuoret de q̄
dĩ q̄ serpẽs erat callidior cunctis animantib⁹ terre
Et de quo dicit paulus.Nõ ignoram⁹ astucias ei
us.hi sunt principes demetrij q̄ ꝯstituerunt supue
nire nocte sup Jonatham.cũ aũt occiderit sol ꝑce-
pit ionathas suis vigilare ⁊ esse in armis ꝑatos ad
pugnam tota nocte.Et seq̄tur.si hec a somno te nõ
excitent.s.stimulus clamor fulgor timor furis ⁊ do
mini.⁊ hostiũ obsidentiũ somnus tuus inexcitabil'
est.ac per hoc nec iaꝫ somno premeris.ꝫ poti⁹ mor
te.cum dicat phus q̄ ois somn⁹ excitabilis est. vis
noscere an somno premeris.dormientes non perci-
piunt transitũ tpis.Si tu itaqꝫ transitũ tpis non ꝑ-
cipis aut dormis.aut litargiam vel aliquã talẽ egri
tudinem pateris.quid est em̃ transitum tpis non ꝑ
cipere nisi finis appropinquationem nõ ꝯsiderare.
hec Lin.Item si q̄s iaceret extra omnẽ domũ sup
quẽ plueret ⁊ tonaret fortissime.insup si q̄s sup euꝫ
clamaret ꝯtinue.nec tñ excitaret̃ signum esset q̄ eẽt
mortuus.vl' in proxima dispositiõe ad mortẽ. Spi
ritualiter loquendo peccatores in mortalib⁹ pecca
tis dormiẽtes sunt extra domũ militantis ecclesie.
q̄r non sunt ꝑticipes eoꝝ q̄ sunt in ecclesia dei q̄diu
sunt in peccatis mortalib⁹.sed dñs multotiẽs pluit
super tales diuersas infirmitates emissiones bono
rũ tpalium guerras ⁊ pestilentias Vñ nũc vt videt̃
venit tps de quo ꝑdixit xps Lu.xxj.Exurget gens
ꝯtra gentem ⁊ regnum aduersus regnũ.⁊ erunt pe
stilentie ⁊ fames terroresqꝫ de celo et signa magna
erũt.ꝑdicatores etiã frequẽter clamãt sup eos.⁊ tñ
adhuc non surgũt de peccatis.q̄re apparet q̄ mor-
tui sunt spiritualiter ⁊ in via transeundi ad mortem
eternã.iuxta illõ Anastasij. Qui bona egerũt ibũt
in vitã eternã.q̄ vo mala in ignem eternum.

Capitulum XI

Ecũdo ad predictam

S secundaꝫ speciẽ accidie.s.torporẽ circa dei
precepta põt reduci ociositas. Et est
ociositas viciũ q̄d caret rõe iuste necessitatis aut in
tentione vtilitatis. vnde cris. super illud math.xx.
Quid hic statis tota die ociosi. Videam⁹ inquit q̄
sunt ociosi.nõ peccatores.illi em̃ mortui sunt non
ociosi.sicut em̃ surdus apud deũ dĩ qui nõ audit q̄
dei sunt ꝫ q̄ dyaboli sũt.⁊ sicut cecus dĩ qui nõ cor
poralit̃ cecus est.ꝫ ꝑ cuius oculos dyabolus vidit
et non deus.sic q̄ dyabolo viuit mortuus est apud
deum.Quis igit̃ ociosus est.qui opus dei nõ ope-
ratur.alienas res tollis.non ociosus es sed mortu-
us.si aũt aliena non tollis. tñ de tuis impotentib⁹
non das tunc ociosus es.nam quia aliena non tol-
lis non peccas.tñ nec iusticiam nec misericordiam

oparis. vis nō esse ociosus. nā aliena nō tollas et tu de tuis des impotētibus opatus es in vinea domini. Item inebriaris in delitijs es nō es ociosus. sʒ sicut ait apl'us viuēs mortuus. si aūt mensurate māducas et bibis nō qdem peccas. qn̄ nō male mā ducas et tn̄ ociosus es. quia nullā ieiunij oparis virtutem. vis igit nō esse ociosus ieiuna. et qd̄ manducaturus es diuturnū panē da impotēti et coluisti ieiunij vitē. Fornicaris mortuus es non ociosus. si aūt tuā habes vxorē non qdē peccas. nec tn̄ castitatis opatus es vitē. vis esse nō ociosus si sine vxore es ne quesieris vxorē. et si vidua es noli transire ad scd̄as nuptias vel tercias. et opatus es castitatis vitem. si forte dicis sine vxore esse nō possum. ondo tibi vt vxorē habeas et castitatis vitē colas. abstine te a menstruata. abstine te a pgnāte. erubesce facere qd̄ bruta aialia nō faciūt. omne aial pceptionis sue seruat honorem et tēpus. homo aūt solus ptemnit. qn̄ aūt dies festus aut dies ieiunij ē serua vt impleas apostolicū pceptū. nolite fraudare inuicem nisi forte ex psensu, vt vacetis ieiunio et orōni. Hec Crisosto. Sed certe multi ociosi negligūt carnem suā laboribus et pnia macerare. et de suis tēporalibus abundantijs paupibus impartiri q sic̄s sunt magnatibus q nemora sua ita parce custodiunt. q nulli homini volūt aliqd de eis pce vel pcio ipartiri. sʒ totū p suis pseruāt heredibus. ad quor manus cū deuenerint talia sine mensura ea deuastant vt ptʒ multotiens et psumunt. Sic spūaliter multi ociosi corpa sua ociositati exponunt nihil operari valētes. et bona sua tempalia stricte custodiūt. quorū corpa et bona tempalia cum ad heredes deuenerint q sunt vermes q hereditabūt corpus. et serpentes inferni q hereditabūt animam. et bestiales homines q forte hereditabūt sua bona tempalia sine mensura illa deuorabūt. Vn̄ Eccles. x. Cum morit hereditabit serpētes bestias et vermes. et sic tūc inuitus dabit vermibus. demonijs inimicis et bestialibus hoībus que mō negat dare diuinis obsequijs. et ideo spūssanctus loquēs organo vocis sapiētissimi Salomōis puerbio. xij. Qui inqt opat terram suā. i. terram corpis sui exponēdo illud virtuosis opationibus saturabit panibus. q aūt sectatur ociū stultissimus est. non em̄ dicit stultus vel stultior sʒ stultissimus. Pro quo notandum q tres sunt gradus stulticie. Quor primus est hominem vitam suam negligere. ei necessaria non qrendo. et talis stultus ē. Scd̄s gradus ē hominē vitam suā indefensam hostibus exponere. et ille stultior ē. Tercius vo gradus ē hominē hostes suos q eū conant occidere cōtra seipm pascere et nutrire. et certe ille stultissimus ē. Hos em̄ tres gradus stulticie habet qlibet accidiosus. pmū em̄ gradū habʒ q2 p vita futura q est eterna nihil puidet oīno. Et certe hec magna stulticia ē. qd̄ triplici ondit ratōe.

Primo ex hoc q sapiētissim⁹ Salomō ociosos mittit ad formicā ad addiscendū sapiaʒ. vt ptʒ supra in. j. c. hui⁹. v. ptis accidie. Scd̄o ptʒ hec stulticia ex hoc q talis se facit brutis aialibus qdāmō indigniorē. et in pditōe suitutis miserabilissime obligatiorē. Nam brutis aialibus licitū est comedere qd̄ tn̄ homini ocioso apl's phibet dicēs. ij. Thessalo. iij. Si qs nō vult opari non manducet. Item Ecc̄a. ix. Melior ē canis viuus leone mortuo. Super q parif. Leo inqt mortuus est aliqs in statu et dignitate magnus. sʒ tn̄ in puersatōe et morib⁹ ociosus. cui pualet canis viuus. i. aliqs in statu paup et vilis. sʒ in vita et puersatōe bonus et virtuosus opatius. Item ociosus facit se tāmiserabilis pditōnis q non solū morte tempalē. sʒ mortē se obligat subire eternā. Et ideo merito de illis intelligi et dici pōt illud ep'le Jude q sunt arbores autumnales infructuose bis mortue. Unde sicut arbor autūnalis primo in autūno incipit florere qn̄ deberet fruct⁹ maturos habere. et ideo raro vel nunq̄ fructū pducit abilem et matur. sic certe ociosi in autūno hoc ē in articulo mortis qn̄ fructus haberēt maturos. hoc est vite eterne dignos pmo volunt florescere. i. fructum penitētie incohoare. et ideo tales raro vel nunquā fructus dignos deo placētes pducūt. Sed de illis intelligi pōt illud Sap. iiij. Fructus eor inutiles et acerbi ad manducandū et ad nihilum apti. Et dicunt tales infructuose arbores bis mortue, p eo q non solū mortis tempalis. sʒ et eterne sunt debitores. et in hoc miserabilioris pditōis sunt q̄ bruta animalia q solū mortem tempalē subire tenent. et ideo fm psiliū spūssancti Ecc̄s. vij. Noli esse stultus ne moriaris in tempe nō tuo. Tercio ptʒ hec stulticia ex hoc q talis ociosus in tempe breui quo esset laborandū qescit. s. in tempe vite pn̄tis qd̄ est breue. iuxta illud Job. xiiij. Breues dies hominis sunt. Itē. ij. ad Cor. iiij. Qd̄ in pn̄ti est momentaneū et leue est. In hoc em̄ breui tempe tenet qlibet homo fm legem dei laborare. Nam vt dr̄ Job. v. Homo nascit ad laborem sicut auis ad volandum Item Eccles. xl. Occupatio magna creata est ab omnib⁹ hoībus. et iugū graue sup filios Adā a die exitus de ventre matris eor vsq in diē sepulture in matrem omniū. Vn̄ in statu innocētie deus cōstituit hominem ad laborem. dicēte scriptura Genesis. ij. Tulit aūt dn̄s deus hominē et posuit eum in paradiso voluptatis. vt oparet et custodiret illū. Item post lapsum pmi parētis in tpe culpe tanq̄ p penitētia spāli iniūxit deus homini laborem dicens. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo donec reuertaris in terrā de q sumptus es. q2 puluis es et in puluerē reuerteris. Et sequit. Emisit eū dn̄s de paradiso voluptatis vt operaret terrā de qua sumptus est Gen̄. iij. Itē in tempe gratie pcepit deus homini operari dicens. Uade opari in vineā meā. Math. xx. Item apl's Ephe. iiij. Qui furabat iaʒ non furet. magis aūt laborem operando manibus suis bonū est vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Item. j. Thessal. iiij. Operamini manib⁹ vestris sicut pcipimus vt nullius aliqd desideret. Ex quo patet q in vtroq testamēto passim laborare docemur et pcipimur. et ideo fm psiliū spūssancti loquentis p os Salomonis Ecci. vij. Nō oderis laboriosa opera. et rusticationē ab altissimo creatam. Rusticationē creauit deus qn̄ ade dixit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. et qui in hoc breui tempe vite pn̄tis virtuose operant. in longo tempe futuro in qete eterna mercedeʒ suor labor recipiēt. dicēte aplo. j. Cor. iij. Vnusquisq merce

dem ꝓpriam accipiet ſm laborem ſuū. Sed certe
ocioſi in hoc breui tempe in quo ſm dei ordinatio
nem eſſet laborandū a virtuoſo opere qeſcūt. in lō
go tempe futuro in quo eterna mercede ſuoꝝ la-
boꝝ eſſet qeſcendū eternaliter laborabūt. dicente
pſal. de quolibet tali. Laborabit ineternū ꝛ viuet
adhuc in finem. B Scd̄s gradus ſtulticie quē
vt dictū eſt habet etiam ocioſus. eſt hominem vi-
tam ſuam indefenſam hoſtibus exponere. Unde
ocioſus eſt ſicut caſtrum ſine muro. quod faciliter
capit ab inimicis. ac ideo virū ocioſum audacter
dyabolus inuadit abſq; timore. dicēte illud Ezech.
xxxviij. Aſcendā ad terram abſq; muro. veniā ad
qeſcentes habitanteſq; ſecure. ſ; homo virtuoſe la-
borans eſt q̄ſi murus fortis ad reſiſtendū dyabo-
lo ſecure fundatus. vnde cuilibet tali dicit dn̄s p ꝓ
phetam Hiere. xv. Dabo te ppl'o huic in murum
eneū fortem. ꝛ bellabūt aduerſum te ꝛ non ꝑuale-
būt. Item ocioſus eſt q̄ſi vir pugnator inermis ꝛ
ſine clipeo. ꝛ ideo vndiq; ſagittis vulnerat faciliter
a dyabolo. vn̄ Tren. iij. Tetendit arcū ſuū ꝛ poſuit
me q̄ſi ſignū ad ſagittam. ſ; put dicit ꝓuerbio. vij
Neſcit ſtultus q ad vincula trahat donec trāſfigat
ſagitta guttur eius. ſ; vbi fidelis virtuoſe laborans
eſt q̄ſi vir armatus potens in ſcuto fidei omnia te-
la dyaboli a ſe extrahere. Vn̄ Ephe. vlti. Induite
vos armatura dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſidi
as dyaboli. Et ſequit. In omnib⁹ ſumentes ſcutū
fidei. in q̄ poſſitis omnia tela neq̄ſſima ignea extin
guere. Item ocioſus eſt q̄ſi vas vacuū ad recipien
dū dyabolū ſemp paratū. Vn̄ Criſoſto. ope. imp.
ome. xv. Sicut vas inq̄t q̄diu eſt plenū de aliquo
non ſuſcipit ſupinfuſum liquorem. ſi aūt fuerit va-
cuū. recipit omne qd̄ immittit. ſic homo q̄diu oc-
cupatus eſt malis non recipit bonū. ꝛ ſi occupa-
tus fuerit bonis repellit a ſe malū. ſi aūt nec in illo
nec in iſto ſe occupauerit homo. omnis ſpūs mal⁹
intrat in eū. ꝛ delectando eū carnalib⁹ deſiderijs
alligat ducens ad peccatū. hec ille. vn̄ Ambro. ſup
Lucam. Nulla inq̄t ſine labore virtus. q2 labor eſt
poſſeſſio virtutis. Et ideo merito btūs Hiero. ad
ruſticū monachū. ꝛ ponit in ca. de ꝯſe. di. v. nunq̄.
Semp inq̄t facito aliq̄d boni opis. vt ſemp dyabo-
lus inueniat te occupatū. q2 vt dicit Sen̄. Res pfe
cte occupata alteri⁹ rei non eſt capax. Sed hic ē
notandū q aliq̄ ꝛ ſpāliter ſacerdotes paſtores ec-
cleſie ꝛ p̄lati in occupatiōib⁹ eis imptinentib⁹ mul
totiens ſunt implicati. Unde q̄dam doctor ſup il-
lud Job. vlti. Quid ad te. tu me ſeq̄re. Occupatio
inq̄t imptinens ꝛ paſtorib⁹ ſub ditione chriſti vian
tib⁹ ſupflua triplex eſſe videt. Prima in mētali ꝯſi
deratōne. Secūda in vulgari ꝯuerſatione. Tercia
in mūdiali ditatione. Quo ad pmū certū eſt q q̄
cūq; noticia q̄ non ꝓmouet ad ſeq̄lam chriſti eſt p̄
latus imptinens ꝛ inepta. ꝛ ideo debent totam ſol
licitudinem ſuam dare. vt cognoſcant vitam ꝛ do-
ctrinā. ꝛ geſta chriſti in euangelio explicata. Quid
inq̄ valet ad ſeq̄lā chriſti ꝯſideratio ſollicita loco-
rū. q̄d valet ad eā noticia laborioſa naturaliū phi-
loſophoꝝ. aut q̄d tercio valet ad ipſam ſeq̄lam de
monſtratio nota mathematicoꝝ. Reuera ſi ꝓſint
talis ad ipſam ſeq̄lam complendam. ſicut pūt noti

cie veritatū cūctaꝝ. hoc eſt p accidens. Cū enim to-
ta occupatio peregrinationis humane ſit parua ꝛ
mutuo ſe impediens. patet q q̄libet chriſtianus ꝛ
ſpecialiter p̄latus debet optimū eligere ꝛ ptinen-
tiſſimū ſuo officio ac beatitudinem acq̄rendum ne
forte tali occupanti ſe circa noticias minus vtiles.
dicat veritas. q̄d ad te. tu me ſeq̄re. Secūda occu
patio vt dictū eſt ꝓrūpit ex affectu ꝯiūcto intelle-
ctui in vulgari ꝯuerſatōne. inuenies em̄ q̄ſdam vo
catos p̄ſbyteros in omni genere ſcurrilitatis ꝛ im-
mūdicie ꝯuerſantes. ſicut patet ex trib⁹. Primo
ex hoc q ſunt magis callidi inter omnes mercato-
res. non obſtante q illud officiū ſm Criſo. ope. im
p. ome. xxxj. Non pōt a laicis inculpabiliter exer-
ceri. Et illud plenius declarat pte. iiij. c. vj. Scd̄o
in hoc q q̄ſi omni generi ſecularis officij in domi-
bus regū. ꝛ etiam alioꝝ mūdialiū occupant. ꝛ cer-
tū eſt q nec in hoc ſequunt chriſtū q̄ non potuit ta
liter occupari. Vn̄ dicit apl's. ij. Thi. ij. Nemo mili
tans deo implicat ſe negocijs ſecularib⁹. nec eſt tā-
ta ſtabilitatis capacitas in eis. q̄n talis ſecularis oc
cupatio diſtrahit eos a miniſterio q̄ deberent ſm
ſtatū ſuū deo intēdere. Ideo a q̄libet tali q̄rit chri-
ſtus. q̄d ad te. ſ. talis occupatio. tu me ſeq̄re. Et cū
non ſubeſt excuſatio. non ſupeſt niſi apoſtataꝝ dā-
natio. Et tercio in hoc q in reb⁹ bellicis ſunt ꝯſi-
liarij ꝛ vt p̄tendūt duces bellātiū ordinarij. Ac etiā
ex inſtinctu regis ſupbie ꝓrumpūt in ppetrationē
actus nepharij. ſ; nunq̄d tales ſunt irregulares cū
ante ſuſceptionē ordinis ſolus ꝯſenſus ad talia ir-
regularitatem induceret. certū eſt q q̄cq̄d miniſtra
uerūt eccleſie eſt irreglare ꝛ nociuū illis atq; eccle-
ſie. Igit ve talib⁹ clericis q̄ practicare didicerūt ta-
lia. cū non habent excuſationem xp̄o acceptam dū
q̄rit. q̄d ad te. tu me ſeq̄re. Tercia occupatio pa-
tet ex eo q nemo eſt plus p̄latis ſitiens ſeculare do
miniū. cū fruſtrati p patrem ſuū a miniſterio qetā-
te circūpalpitant quomō in pegrino officio place-
ant patri mendacij. nec ſolū iudicandi ſunt tales
clerici. ſ; etiam dn̄i ſeculares ex ꝯſenſu ſui actus ne
pharij. xp̄s em̄ fuit gratiſſimus ſtatui ſeculariū do
minoꝝ. Primo in hoc q dando illis poteſtatē ad
caſtigandū effrenes in ſua eccleſia elegit naſci in tē
pore pacis hui⁹ altiſſime poteſtatis. Scd̄o in hoc q
ꝯuerſatus in terra nō habuit vel domū ꝓpriam di-
minuens ceſaream poteſtatē. Et tercio in hoc q ne
dū ſententiauit debitū dari ceſari. verūetiam reddi
dit ſibi tributū ꝓ ſe ꝛ ſua familia. ſ; poſt tot gratitu
dines dn̄i ſeculares nimis ingrate deordinauerūt
xp̄i milites ordinationi ſue cōtrarie. cū vbi xp̄s or-
dinauit p̄nūcios ſuos debere eſſe plus paupes ꝓ
completione ſue militie nō habere diuitias. a ſeq̄-
la dn̄i onerauerūt ip̄os nimis monſtruoſe cū mun
di diuitijs. Ideo ſicut deficit ſpūalis militia. opor
tet neceſſario q militia corpalis deficiat. Non ſic
aūt btūs Iohā. euāge. q̄ lȝ fuit papa ſiue ep̄s exer-
citus chriſti p̄cipuus. tn̄ potens dn̄ari qete effugit
dominationē hmōi vt venenū. nam ſilueſtres frō-
des mutauit in auꝝ. ꝛ litaria ſaxa in gemmas. nō
ꝓ vſu ꝓprio. ſ; ad mentes cupidas ſatiandū. ac con
temptū taliū declarandū. Hec doctor predictus ꝛ
cetera. Tercius gradus ſtulticie eſt hominē ho-

stes suos qui eum occidũt pascere ⁊ nutrire.⁊ hũc gradũ stulticie habet etiam ociosus.q2 ocio caro impinguatᷓ.⁊ vicia nutriuntᷓ ⁊ accumulantᷓ. ociuꝫ eñ q̃si receptaculũ est omniũ vicioꝝ. vnde Bern. Omniũ inquit temptationũ ⁊ cogitationum malarum ⁊ inutilium insentina est ocium. nam sicut nauis i sentina omnes sordes nauis recipit.sic cor viri ociosi q̃si receptaculum est omnium viciorꝫ Vnde ꝓuerbioꝝ.xx. Terra mouetᷓ ꝑ stultum cum satiatus fuerit cibo.hoc est caro mouetur ad vicia ꝑpetranda cũ accidiosus homo carnem suam voluptuose nutrit. Et de talibus stultis intelligi potest illud Eccẽs.j. Stultoꝝ infinitus ẽ nũerus.

Capitulum XII

Tercio ad hanc secundam speciem accidie scilicet torporeꝫ circa dei precepta potest reduci dilatio. Et ẽ dilatio auersa voluntas vitam extortam differens emendare. Et sunt due species dilationis de quibus hic breuiter est tractandũ. Prima est dilatio ꝯuersionis. Secũda est dilatio ꝓfessionis. A De p̃ma dicitᷓ Ecci.v. Ne tardas cõuerti ad dñm. nec differas de die in diem. Pro quo notandum ꝙ ad ꝯuersionis ꝯtinuam accelerationem specialiter septem peccatorem mouerent. Primum est magna ingratitudo quam peccator deo ostendit q̃ ad eũ ꝯuerti retardat.quam ingratitudinem ostendit Virgilius Eneydos.exemplo cuiusdam nobilis militis nomine Eneas q̃ q̃ndam puellaꝫ ⁊ eius sororem a q̃dam tyranno de eius hereditate expulsam.tantũ dilexit ꝙ seipm̃ ꝓ amore illius depauperauit.⁊ vt suam sororem ad suam restauraret honorifice hereditatem contra eius inimicũ grauissimũ aggressus est bellũ.in q̃ victoria obtenta ⁊ sua sorore ad hereditatem eius restituta grauiter vulneratus ꝓ recreatione obtinenda tanq̃ ad securissimũ locũ ad castellũ sue sororis accessisset. ⁊ ad ianuam pulsans ingressum optauit.sed illa tanq̃ ingratissima portam serauit. ⁊ sibi aditũ constanter negauit. Quo videns miles.suũ penes eam amoreꝫ ⁊ gratitudinem allegauit dicens. Cerne cycatrices veteris vestigia pugne. Quesiui ꝓprio sanguine q̃cq̃d habes. Moraliter loquendo iste miles Eneas christus est.qui hanc puellam scilicet animam humanam ⁊ eius sororem.iuxta illud Mathei.xij Quicũq̃ fecerit voluntatem patris mei qui in celis est. ipe meus frater soror ⁊ mater est.tantũ dilexit ꝙ vt ipsam ad suam restitueret hereditatem d̃ qua erat dyabolica fraude expulsa naturã nostraꝫ assumpsit ⁊ pauper deuenit.atq̃ ꝓ ea contra humani generis hostem grauissimũ accessus est bellum.in q̃ bello tam grauiter vulneratꝰ est.ꝙ testante ꝓpheta Ysaie.j. A planta pedis vsq̃ ad verticem capitis non erat in eo sanitas. A quo conflictu ad portam anime peccatricis ꝓ qua ipe tanta passus est accessit.vt ab ipa consoletᷓ per cordis compunctionem ꝓ suis peccatis penitentiam fructuosam agendo.vnde peccatore ꝓ suis peccatis penitentiã fructuosam agente.xp̃s cum tota celesti curia consolatᷓ.iuxta illud Luce.xv. Gaudiũ est in celo sup vno peccatore penitentiam agente q̃ sup nonagintanouem iustis q̃ non indigẽt penitẽtia. Nũc aũt xp̃s stat ad ostiũ anime peccatricis pulsans ⁊ optans intrare. vnde Apoca.iij. Ecce sto ad ostium ⁊ pulso.si q̃s vocẽ meã audierit ⁊ aperuerit ianuam introibo ad illum. Pro quo notandum ꝙ christus tripliciter pulsat ad ostium anime peccatricis petens vt sibi aperiatur per amorem. ⁊ vt ipse intret per gratiam. Primo enim pulsat.hoc ẽ monet teipsum diligere ⁊ ostium cordis tui sibi aperire.dando tibi bona nature dicens. Considera spõsa soror mea quomõ in tuo ꝑncipio feci te ad imaginem ⁊ similitudinem meam.dando tibi bona nature.s.caput.manus.oculos ad videndum.et aures ad audiendũ.os ad loquendũ.manus ad operandum. pedes ad ambulandum. ⁊ cetera corpis naturalia instrumenta.⁊ ne videantᷓ ista tibi parue reputationis donaria exquo minimum istoꝝ prudens homo non amitteret ꝓ omnibus mundanis diuitijs. Vnde si rex Anglie in tua poneret electione totum thezaurum regni sui vel vnam maximam regni sui ciuitatem ex vna parte.⁊ caput tuũ vel oculos tuos ex alia parte.ita ꝙ eligeres vtꝝ ciuitatem ⁊ auruꝫ haberes.⁊ caput vel oculos tuos ꝑderes vel ecõuerso.nonne rogo potius aurũ ⁊ ciuitatem dimitteres q̃ caput tuum vel oculos ꝑderes.nam si caput amisisses quid tibi ꝓdesset ciuitas.⁊ si oculos perdidisses de auro quale gaudiuꝫ haberes. Ex quo patet ꝙ caput.oculi.⁊ cetera dona nature sunt tibi magis ꝑciosa.q̃ aurum vel ciuitas mundana.⁊ si dñs terrenus tibi ciuitateꝫ vel magnam summam auri dedisset.ipsum semper diligeres.⁊ sibi continue obedires. Sed exquo christus dedit tibi dona magis ꝑciosa.quare ingratus es sibi ⁊ suis mandatis inobedicẽs. Vnde merito de talibus ingratis dicere potest. Reddiderunt mihi malum ꝓ bono.⁊ odium ꝓ dilectione mea.

Secundo pulsat christus ad ostium anime dando tibi dona fortune dicens. O homo considera ꝙ dedi tibi cibum.potum.aurum.argentum.terram aquã.⁊ cetera elementa.volucres celi ⁊ pisces maris.oues ⁊ boues ⁊ vniuersa pecora campi.solem ⁊ lunam.⁊ stellas.⁊ vniuersa celi luminaria.imo ⁊ angelos meos electos te custodire constitui. dicẽte ꝓpheta. Angelis suis mandauit de te vt custodiant te ⁊c. Sꝫ q̃d ꝓ istis petit a te nisi vt diligas ipsum. Vnde ꝓuerbioꝝ.xxiij. Fili p̃be mihi cor tuũ q̃si diceret.⁊ sufficit mihi. Tercio pulsat ad ostiũ anime dando tibi bñficia gratie dicens. Aperi mihi ꝑ amorem.⁊ cogita ꝙ tibi paratus sum dare fidem.spem.⁊ charitatem.scientiam.prudẽtiam.fortitudinem.⁊ tempantiam. Et vltra omnia ista dedi ꝓ te meipm̃ ad laborem.tribulationẽ.passionẽ. ⁊ mortem.⁊ q̃n captiua eras.⁊ hereditatẽ tuam ꝑdidisti.xxxiij.annis ⁊ vltra ꝓ te.⁊ hereditatẽ tua tibi restituenda cum dyabolo inimico tuo pugnaui ⁊ tandem in campo montis oliueti tam duris vulneribus ipsum deuici.⁊ precio mei sanguinis te d̃ carcere ⁊ seruitute illius redemi.⁊ ad tuam hereditatem te restitui.⁊ sup hec omnia tam diu ad portam anime tue vt mihi aperires pulsaui ꝙ sanguis meus erumpebat de manibus ⁊ pedibus meis ⁊ d̃ corde meo in die parasceues in arbore cruc̃. Nã

dolorosam pulsatiões ꝯsiderãs ꝓpha in ꝑsona xp̄i loquēs dicit. O vos oēs q̄ trāsitis ꝑ viā attendite ꝛ videte si ē dolor sicut dolor meus. Vn̄ tūc in altū ascēdit vt ab oibus videret. acute clamauit vt ab oibus audiret. imo tā alte clamauit ꝙ cor suū frāgebat. ꝛ clamori suo lacrimas cōmiscuit vt pec catores cōpaterent. Ad hūc dolorosum xp̄i clamo rē petre scisse sunt. terra tremuit. celi luminaria lu men suū retraxerunt. corpa mortuoꝝ de sepulcris egressa sunt. porte inferni apte sūt. ꝫ heu corda mi seroꝝ pctōꝝ duriora sūt petris. Nā petre scisse sūt. ꝫ illa ꝑ cōpassionē demolliri nō pn̄t. celi lumiaria retraxerūt lumē suū. ꝫ miser pctōr non pōt subtra here suā vanā glīaꝫ mūdialē. corpa mortua surre xūt de monumētis. ꝫ miser peccator hec audiens penitēdo de pctīs nō pōt surgere. porte inferni ap te sunt. ꝫ miser peccator penitēdo nō vult aperire portas aie sue. Nam nō obstantibus omnib⁹ istis pulsatōibus ꝛ dolorosis clamoribus misera ani ma nō vult surgere. ꝛ xp̄o suo spōso apire. ꝫ tanꝗ meretrix ingratissima dormit in lecto peccati cum dyabolo. imo ꝛ quod grauius est multotiēs xp̄m spōsum suū fugat a foribus suis. aliquando cū ba culo tyrānidis ꝛ supbie. aliqñ cū gladio rancoris ꝛ inuidie. aliqñ cū canibus detractōnis ꝛ iniurie. ali qñ ꝑ abbominabilem fetoreꝫ gule ꝛ luxurie. aliqñ cū lapidibus scandali ꝛ mendacij. ꝛ incessanter cū sagittis falsitatis ꝛ piurij. Vnde q̄t horribilia iura menta quis iuret. quasi tot sagittis q̄ntum in se est Jesum christū vulnerat. De quo ipsemet conque rit ꝑ ꝓphetam Treñ. iij. d. Tetenderūt arcū suum ꝛ posuerūt me quasi signū ad sagittam. ꝛ ideo xp̄s a misera ꝛ igrata anima taliter despectus merito ab ostio eius recedit. suam ab ea gratiam abstrahēdo Verūtamē sicut pauꝑ cū diu ad ostium diuitis ste terit elemosinā petendo ꝛ nihil recepit. tandē rece dit. ꝫ tamē retrorsum multotiēs respicit ad viden dum si vellet eū aliquis reuocare. sic deus ab ostio ingrate anime nolentis sibi apire recedens. multo tiens respicit retro ad videndū si misera anima se emendādo ip̄m voluerit reuocare. di. illō Johe. ij. Cōuertimini ad me. ꝛ ego reuertar ad vos. ꝛ scōm ꝯsiliū ꝓphete Zach. xj. Si bonū est in oculis vestris scꝫ qō feci ꝓ vobis. reddite mihi mercedem. s. debi tas actiōes gratiaꝝ. ꝛ si nō q̄scite. s. me mō ꝑdicto despicere. ideo nō sic charissimi. ꝫ ꝯsiderate ꝙ vbi posset subito omnes peccatores ip̄m taliter despi cientes destruere misericorditer expectat. ad viden dum si vellent in modo aliq̄ emendare. dicente ꝓ pheta Isaie. xxx. Expectat dn̄s vt misereat vestri.

H Unde facit deus cū de peccatoribus sicut ꝯsueuit cū illis q̄s rebelles inuenit ille nobilis rex Alexāder. de q̄ refert Valerius in de gestis Alexā dri. vbi narrat ꝙ iste rex Alexando qñ impugna bat aliquam ciuitatem vel castellū sibi inobediēs si vellent habitatores se sibi reddere ꝛ portas sibi apire admisit eos ad gratiam. ꝛ si nollēt se reddere ꝛ portas sibi apire iussit vnam tortā sine lucernam accēdi. ꝛ ad portas ciuitatis vel castelli erigi. ꝓcla mans ꝙ quicūq̄ veniret ad sibi gratiā postulandū dum ante portas eius lucerna illa arderet gratiose misericordiā obtineret. ꝫ quicunq̄ tardaret ad mi sericordiā postulandū qūousq̄ torta illa vel lucer na esset extincta, vel amota sine aliqua gratia more ret. Sp̄ualiter isto mō Jesus christus multotiens inuenit castellū anime hūane sibi rebellās. ꝛ ideo cōtra eā multotiens suas apponit machinas belli cas. modo mittendo diuersas infirmitates. modo pestilentiā. modo famem. modo gladiū ꝑsecutōis ꝛ tribulationis huius mundi. Sed non obstante isto multi ad eius gratiā venire ꝯtemnūt. qō ꝯside rās deus vbi posset subito omnes pctōres destrue re. ꝫ tn̄ ex sua benignissima misericordia. sicut dī. ij. Pe. vlt. patiēter ꝓpter nos agit nolēs aliq̄s ꝑire. ꝫ omnes ad penitentiā reuerti. ꝑcipit lucernam siue tortam accendi. s. lucernam suoꝝ mandatoꝝ. ꝛ tor tam sue legis. de q̄bus ꝓuer. vj. Mādatū lucerna ꝛ lex lux. Hec enim precepit deus accendi ante ia nuas animaꝝ nostrarum ꝑ suos ꝑdicatores ꝓcla mantes. ꝙ quicūq̄ istis lucentibus ante ianuas ci uitatis anime sue sibi apuerit. ꝛ se ꝑ verā penitētiā humiliauerit gratiā habebit ꝛ gloriam. dicēte psal. Gratiam ꝛ gloriā dabit dn̄s. Sed si quis expecta uerit nolēs se deo reddere ꝛ ianuas suas sibi apire quousq̄ predicta torta siue lucerna fuerit extincta siue amota. hoc est vsq̄ ad finem vite sue qñ lucer na legis dei auferet ab impijs. dicēte aplo Apoca. xviij. Lux lucerne nō lucebit tibi amplius occidet ꝛ ꝓijciet in ignem eternum. Vnde tunc christus dicit suis angelis illud Luce. xix. Inimicos meos qui noluerūt me regnare sup se adducite huc ꝛ in terficite ante me. Scōm vo gl̄. sup illud Apocal. iij. Ecce sto ad ostium ꝛ pulso ꝛc. Duo sūt que im pediunt ne dominus intret ꝑ gratiam in animam peccatricem. Primū est inordinata leticia de illis de q̄bus esset tristandū. Secundum est ꝓcrastina tio conuersionis. de qua multū esset festinandum De istis enim duobus impedimentis potest intel ligi illud Sophonie. ij. Vox cantātis in fenestra. ꝛ coruus in supliminari. Vox cantantis in fenestra est vox anime inordinate gaudentis de rebus dele ctabilibus que obijciunt quinq̄ sensibus. qui qua si fenestre sunt dom⁹ anime. De ista pessima gau dentis anime voce dī ꝓuer. ij. Letant cū malefece rint. ꝛ exultant in rebus pessimis. sed quousq̄ ista pessima exultatio ꝛ leticia expellat. Jesus domuꝫ anime non intrabit. In cuius rei figura legit Ma thei. ix. ꝙ christus veniens ad domum cuiusdam principis ad suscitandum filiam eius mortuaꝫ. in uenit in domo eius tibicines ꝛ turbā tumultuāteꝫ sed quousq̄ eiecta essꝫ hec turba tibicinū ꝛ tumul tuantiū. non intrauit Jesus in domuꝫ ꝑncipis ad suscitandū eius filiam. Sic sp̄ualiter non intrabit Jesus in domū ꝯscientie ad suscitandū animaꝫ in peccatis defunctā. quousq̄ turba strepitus mūda ne sollicitudinis. ꝛ tibicines iepte delectatōis car nalis ꝛ leticie expellant. Dicente scptura Sap. j. In maliuolam animā non introibit sapientia. nec habitabit in corpe subdito peccatis. Secūdum vo impediens ne Jesus intret animam peccatricem est ꝓcrastinatio ꝯuersionis. ꝛ ista ꝓcrastinatio in telligit cū dī in ꝑdictis verbis ꝓphete. Coruus in supliminari. Unde coruus in supliminari ē dilatio in ꝯuersa volūtate pctōris dicentis domino in vo-

ce cordina.cras cras.quã craſtinationẽ ꝓhibet ſpi
ritusſanctus per os ſalomonis Prouer.iij. Ne di
cas amico tuo. Uade ⁊ cras reuertere ſtati cũ poſ
ſis dare. Amicus tuus ꝯfidẽtiſſimus xp̃s eſt q̃ a te
petit fidelẽ amorẽ dicẽs. Fili pbe mihi cor tuũ. ꝓ
uerb.xxiij. Sed nõne rogo ſi forte feciſſes regi an
glie intm̃ ꝙ ſm ſua iura dignus eſſes mortis ſup
plicio.q̃ non obſtãte ipe tanq̃ amicus tuus miſeri
corditer ⁊ benigne veniret ad oſtiũ dom⁹ tue ⁊ pul
ſaret dicẽdo. Aperi mihi ⁊ ego totũ delictũ tuũ mi
ſericorditer ꝑdonabo. ⁊ tu rñdens diceres ſibi. Ex
pecta vſq; in craſtinũ vel vſq; hodie ad annũ.⁊ tũc
aperiã tibi.nõne credis hac ꝓcraſtinatione multũ
regẽ ad iracundiã ꝓuocares. ſʒ quantomagis regi
celeſti diſplicet q̃ ſibi taliter rñdet.de die in diem et
de anno in annũ ꝯuerſionẽ ꝓcraſtinando. Proue
nit autẽ iſta ꝓcraſtinatio ex hoc ꝙ peccator ſibi re
ꝓmittit longã vitã. de qua repromiſſione dr̃ Eccl.
xxix. Promiſit.xx.annos ad penitendũ. Repro
miſſio nequiſſima multos ꝑdidit.nõ ſolum eſt hec
repromiſſio neq; ſed etiam nequior ⁊ nequiſſima.
Neq; eſt in hoc ꝙ pctõr ſibi vſurpat qđ eſt ꝓpriũ
dei.ſ.de tpe futuro diſponere.vñ Actu.j. Nõ eſt ve
ſtrũ noſſe tpa vel momẽta q̃ pater poſuit in ſua po
teſtat. Nequior eſt hec repromiſſio in hoc ꝙ cũ mi
ſer peccator temp⁹ infiniti valoris ſibi a deo datũ
inutiliter ⁊ fatue expẽdit.⁊ tñ adhuc p̃ſumit ꝙ de⁹
multũ tpis ſibi eſt daturus. Sed tali fatuitate labo
rat taliter p̃ſumens q̃ſi fatuitate laboraret ille qui
theſaurũ magnũ ſibi a patre ſuo traditum ad vtili
ter negociandũ fatue expendiſſet.⁊ adhuc largius
expẽdere p̃ſumeret dicẽs. Bene expẽdere poſſum
q; pater meus ſatis mihi dabit. Cui deriſorie rñde
ri poſſet. verũ eſt qđ dicis. q; ita bene expẽdiſti the
ſaurũ ab illo prius tibi datũ. Sed tales intelligere
debẽt qualiter dñs i tpe noe reſcidit de tpe penitẽ
tie hoibus ꝓmiſſo. Geñ.vj. ſm ſtrabum.xx.annos
eo ꝙ videbat ꝙ voluptuoſi peccatores differebant
pñiam agere.⁊ ſi dñs tempus ꝓmiſſum a penitere
differẽtibus abſtulit. quid faciet illis q̃bus nullũ
tp̃s eſt ꝓmiſſum. Item aug⁹. in de ſpeculo huma
ne miſerie pctõrem ſic alloquitur. Forte inquit di
cis tibi. cũ ad ſenectutẽ venero aut aliq̃ infirmita
te detẽtus fuero tunc pñiam petam. ꝓmiſit mihi
deus indulgentiã qñ me correxero.ſecurus ſuʒ de
ꝓmiſſione. Ecce ego ꝯſentio ⁊ cognoſco q; penitẽ
ti peccatori ꝓmiſit deus veniã. ſʒ tñ diẽ craſtinum
nõ tibi ꝓmiſit.hec ille. Itẽ aug⁹.in de ỽbis dñi ſer
mone.lx. p̃dicto modo conuerſionẽ ſuam ꝓcraſti
nãtem ſic alloquitur. Dicis inquit quare hodie cõ
uertar ⁊ nõ cras.transeat hodiernus dies ſicut he
ſternus ⁊c̃.vt ſupra.c.iiij.huius.vbi agit̃ de prima
ſpecie accidie fere in p̃ncipio. Nequiſſima etiã eſt
p̃dicta repromiſſio.qđ patet ex hoc ꝙ talis non ſo
lum tempus ſibi datũ ꝑdidit.ſed etiã ⁊ in dei cõtu
meliaʒ illud expẽdere voluptuoſe nõ timuit. Qua
igit̃ fronte p̃ſumit ꝙ deus q̃ iſta nouit ⁊ vidit vitaʒ
ſuã debeat ꝓlongare. Taliter em̃ ſuam ꝯuerſionẽ
ꝓcraſtinantes ⁊ tempus ſuum in dei contumeliaʒ
nequiter expendentes ſic alloquit̃ dñs Prouer.j.
En ꝓferam vobis ſpm̃ meum ⁊ oſtendã vobis ver
ba mea.q; vocaui ⁊ renuiſtis.extendi manũ meã
⁊ non fuit qui reſpiceret. Deſpexiſtis omne conſi
lium meũ et increpationes meas neglexiſtis. Ego
quoq; in interitu veſtro ridebo.⁊ ſubſannabo cum
vobis id qđ timebatis aduenerit.cumq; irruerit re
pentina calamitas ⁊ interitus quaſi tempeſtas in
gruerit.qñ venerint ſup vos tribulatio et anguſtia
⁊ tũc inuocabunt me ⁊ non exaudiam.mane ꝯſur
gent ⁊ non inuenient me eo ꝙ exoſaʒ habuerit diſci
plinam.⁊ timorẽ domini non ſuſceperũt.nec acq̇e
uerũt ꝯſilio meo.ſed detraxerunt correctioni mee
vniuerſe. Comedẽt igit̃ fructus vite ſue.i. fructus
diuine maledictionis ⁊ damnationis eterne. Se
cundo qđ moueret hoiem ad cõuerſionis continu
am accelerationẽ eſt frequens memoria certitudi
nis moriendi.⁊ de hore tpis determinati ⁊ loci in
certitudinis decedendi. vnde de mortis memoria
vide ſupra parte.iiij.c.xxxj.vbi agit̃ de egreſſu ho
minis ab hac vita. Itẽ de mortis certitudine. ⁊ de
hore mortis incertitudine vide ſupra pte.iiij.c.liij.
¶ Dictis ibidem adijciendo illud Auguſtini de
ſpeculo humane miſerie. Quoniã inquit ſemp fi
nis tuus eſt incertus.ſemp quaſi iaʒ moritur⁹ eſto
paratus.noli confidere in longa vita.q; dies vltio
nis ſiue dies iudicij.ꝓxima eſt. Longe forte ſit dies
iudicij.qñ erit retributio iuſtoꝝ ⁊ iniuſtorũ. tuus
em̃ finis longe abeſſe non poteſt. Ad hanc te ꝑpa
ra.eſto correctus ⁊ ſemper paratus.nã qualis exie
ris ab hac vita talis redderis illi vite. ideo añ ocu
los tuos finẽ vite tue ſemp habeto. Cum em̃ lectu
lum ad quieſcẽdum membra tua poſueris noli cõ
ſiderare de lucis aduentu. ſed quanti ad veſperam
ſani ⁊ incolumes ac ſecuros ſe eſſe in craſtinuʒ pu
tabant.⁊ tamẽ nocte repentina morte defuncti ſũt
⁊ in laqueo ruine deprehenſi. Hec ille. Et ideo me
rito dicit ſpiritusſanctus Eccleſiaſtes.ix. capitulo.
Neſcit homo finem ſuum. ſed ſicut piſces capiun
tur hamo.⁊ ſicut aues comprehenduntur laqueo.
ſic capiunt̃ homines in tempore malo. Unde Se
neca. Neſcis inquit homo quo loco mors te expe
ctat.ideo tu eam in omni loco expecta. Cum enim
neſcit homo in quo loco debeat eam expectare.vn
de in omni loco expectanda eſt vel in nullo.ſed nõ
in nullo.igit̃ in omni loco expectãda eſt. Iuuenes
mortem habent a tergo.ſenes vero ante oculos. Li
cet illud non videatur quod eſt a tergo nihilomi
nus tamẽ nocere poteſt.⁊ etiam amplius q̃ʒ quod
ante oculos eſt.ſic mors iuuenibus timenda eſt ſi
cut ⁊ ſenibus.licet ipſi hoc non aduertant. vñ hoc
eſt vnum quod multum deberet mouere hominẽ
ad accelerationẽ cõuerſionis ꝙ tot homines quot
tidie defuncti ſunt.qui ꝓpoſuerunt ſe quandoq; fa
cturos pñiam.ſed morte preoccupati non fecerũt.
nec de cetero vnq; penitentiam facient fructuoſam
Item de mortis certitudine ⁊ đ hore mortis incer
titudine. Auguſt.ſuper pſal.xxxviij. Quid inquit
certum eſt in hac vita niſi mors.conſiderate omia
omnino vel bona vel mala huius vite. vel in ipſa
iuſticia vel in ipſa iniquitate quid certum eſt niſi
mors. ꝑfeciſti quid ſis hodie ſcis. qđ futurus ſis
craſtino neſcis. ſperas pecuniã incertũ eſt an ꝑue

niat. speras vxorē incertū est an accipias vel q̄lem accipias. speras filios incertū est an nascant̄. nati sunt incertū est an viuant. viuū incertū est an profi ciant siue deficiant. quocūq̄ te verteris incerta sūt oīa. sola mors certa. paup̄ es icertū est an ditescas indoctus es incertū est an erudieris. imbecillis es incertū est an ꝯualescas. natus es certū est ꝙ mori eris. Et in hocipso ꝙ ipsa mors certa est. dies tamē mortis incert⁹ est. Inter hec incerta sola mors cer ta. cuius etiā hora incerta. et solū cauetur ꝙ nullo mō deuitat̄. hec ille. Itē de mortis certitudine Hu go in de sacramētis. li. j. parte. vj. Si inquit p̄mus parens in statu innocētie ꝑstetisset. ⁊ nō p̄ inobedi entiā ꝯtra deū peccasset. ipse cum tota sua posteri tate sine morte corꝑali ad celū corꝑaliter trāslatus fuisset. sed q꞉ p̄ceptū dn̄i p̄uaricatus est iam tāine uitabilis est mors homini ꝙ nullus potest eā eua dere. quin eū vltimate ꝑcutiet. ⁊ ideo mors sagitta rio rationabiliter potest assimilari. Nā sicut sagit tarius qn̄ arcū trahit ad signū sagittans. sagitta ali qn̄ cadit vltra metā. aliqn̄ circa. aliqn̄ a latere. ꝫ tā dem accidit ꝙ signū percutit. Sic spūaliter mors q̄ arcū suum tetendit cū sagitta sua aliqn̄ ꝑcutit su periores ⁊ magnatus q̄ sunt sup̄ te. aliqn̄ seruos tu os filias vel ancillas q̄ sūt sub te. Aliqn̄ amicos tu os a dextris. aliqn̄ inimicos a sinistris. Sed tandē infallibiliter in corde te percutiet. ⁊ nimirū. nā ex perientia docēte. Quis hō ignarus qn̄ primo addi scit artē sagittādi diu est anteq̄ possit metā ꝑcutere nam ad Adā per longū tn̄ exercitiū securior est de manu sua. ⁊ citius metā ꝑcutit. Sic spūaliter post pctm̄ p̄mi parētis diu erat anteq̄ mors potuit me tam predictā ꝑcutere. nā ad adā q̄ erat primus ho mo sagittauit. dccccxxx. annis. anteq̄ eum ꝑcussit. Ad seth v̄o filiū eius. dcccc xij. annis. ⁊ ad matusa lem filiū enoch. dcccclxix. annis. q꞉ per tot annos vixerūt. q̄ fuerūt in prima etate mūdi vt pꝫ Gen̄. v. sed iā per longū exercitiū. q꞉ ex quo hanc arteꝫ sa gittandi primo incepit addiscere. iō iam ⁊ nimirū securus est ita de manu euadere vltra. lx. vel. lxxx. annos. immo aliquos percutit ad primū ictū. hoc est in primo die sue natiuitatis vel in prima etate. ⁊ si percutiet hoiem in pctō mortali nedū percutit ip̄m morte tp̄ali. sed etiā qđ incōꝑabiliter grauius est morte eterna. ⁊ ideo vt hanc ineuitabilem mor tis sententiā cōsideremus monet nos sapiēs Eccī. xxxviij. Memēto iudicij mei sic em̄ erit ⁊ tuū mihi heri ⁊ tibi hodie. Itē dauid rex ⁊ ꝓpha. ij. Regum xiiij. Omnes morimur ⁊ q̄si aqua dilabimur i ter ram. Et notabiliter dicit morimur ⁊ nō moriemur ad monendū nos ꝯsiderare ꝙ mors appropiquat nobis sine aliqua tardatione. vn̄ Eccī. xiiij. Mēor esto qm̄ mors nō tardabit. vn̄ mors tam ꝓpe est ꝙ sequit̄ te quiscunq̄ fueris senex vel iuuenis ad ta los. immo tam ꝓpe est ꝙ sumus oēs quasi iā mori entes dicēte aplo. ij. Chor. vj. Quasi moriētes ec ce viuimus. nonne rōnabiliter diceret̄ hō q̄si mori ens. cōtra quē data esset a iusto iudice ineuitabilis mortis sentētia. sic certe est de nobis. Nā scđm gre go. xiij. mo. Data erat snīa mortis cōtra nos qn̄ di xit p̄mis nostris parētibus in paradiso. Quacunq̄ die comederitis ex eo morte moriemini. Gen̄. ij. ꝫ

statim venit dyabolus ex inuidia quā habuit ꝙ hō haberet gaudiū celi qđ ipse per superbiā perdidit suggessit eis ꝙ de fructu ligni vetiti comederēt. di. Nequaq̄ moriemini. ⁊ mulier videns ꝙ bonū eēt lignū ad vescendū ⁊ pulcrū oculis. aspectuiq̄ dele ctabile. ⁊ magis credēs dyabolo q̄ dō. tulit de fru ctu eius ⁊ comedit. deditq̄ viro suo q̄ etiam come dit de illo. ⁊ aperti sunt oculi amboꝝ. ⁊ statim vide runt ⁊ inuenerunt qđ dixit deus. et falsum esse qđ dixit dyabolus eis. certe isto mō nūc dicit Ezechi. xviij. Anima que peccauerit ipsa moriēt. hoc ē aīa que cōtra dei preceptū gustauerit de fructu carna lis voluptatis. siue de fructu vane glorie. et huius vite miserabilis ꝓsperitatis moriet̄. nedum morte corporali. sed etiā nisi fructuose penituerit morte eterna. Sed venit dyabolus ex inueterata sua in uidia ⁊ malicia. ostendit eoꝝ oculis carnalib⁹ fru ctum carnalis voluptatis diuitiarū ⁊ huius mūdi ꝓsperitatis suggerens hoibus cōtra dei p̄ceptum ex illis intrepide degustare. ꝓmittens eis ꝙ neq̄q̄ morient̄. ⁊ misera caro humana que per mulierez intelligit̄. vidēs oculis carnalibus fructū carnalis voluptatis diuitiarū. ⁊ huius mūdi ꝓsperitatis. ꝙ pulcrū ⁊ delectabile ē visui corporali ⁊ maiori cre dulitate adherens fraudulitate suggestionis dya boli q̄ verissimis verbis diuinis. sine metu de isto fructu gustat ⁊ tradit indeviro suo. i. spiritui suo. fa ciens illum suis delectationib⁹ cōsentire. ⁊ cum se mel de isto fructu gustauerit. fructus iste videt̄ eis tam delectabilis. ꝙ appetitus eoꝝ de illo nūq̄ pōt satiari. quod manifeste patet tam viris ecclesiasti cis q̄ etiā temporalibus qui non curant quocunq̄ falso modo siue rapina siue ꝑiurio vsura vel symo nia fructum istum acquisierint. sic ꝙ illum habere potuerint. immo ⁊ ꝓpter delectationē quaꝫ in isto fructu habuerint. qualiter mors eos ꝑsequit̄ nō vi dent. immo ⁊ ꝙ morient̄ quousq̄ mors subito ⁊ ex improuiso eos arripuerit penitus obliuiscunt̄. Et istud ostendit vuallet̄. per exemplū. in sum. sua col la. ad omne genus hominū. parte. vij. dist. j. cap̄. ij. ⁊ de eodem exemplo loquitur Januensis in legē da vite sanctoꝝ barlaam ⁊ Josaphat. ⁊ est vnuꝫ de exemplis per quod barlaam cōuertebat iosaphat ad fidem christianam. Et illud idem exempluꝫ re citat odo sup̄ euangelia sermone. xlij. vbi narrat ꝙ quidam vnicornis quodā tp̄e persecutus est quen dam hoiem vt eū occideret ⁊ est vnicornis animal cuius fortitudini nullus mortalis hō resistere pōt Et ideo merito hō iste hoc animal fugiens ⁊ cū ab eo fugit in quādam foueam siue puteū cecidit. in cuius fundo fuerunt serpentes. bufones. ⁊ reptilia crudelissima quasi innumerabilia. sed dū in hunc puteum caderet quandā arbusculam apprepēdit. ⁊ in ea se tenuit. ad arboris v̄o radicem vidit duas bestias. vnam albam ⁊ aliam nigrā arboris corro dētes radicē. Vidit etiam iuxta se draconē horribi lem ignem de ore expirantē paratū ad eū deuorā dum. siue in ꝓfunduꝫ putei precipitandū vt a ser pentibus deuoraret̄. Ecce quadruplex periculum vnicornis persequēs ad euꝫ occidendū. due bestie ad arboris radicem corrodendū. Draco parat⁹ ad eum rapiendū. ⁊ serpentes parati ad eum deuorā

dum. sed non obstantibus istis periculis miser hō
iste cōspiciens vidit in arbore quoddam pomū mel
lificū de quo gustans ꝓpter eius dulcedinē omniū
periculoꝝ in q̄bus erat oblitus est. quousqꝫ tandē
arbore cadēte a dracone raptus est ꝛ ꝓiect⁹ in pro-
fundū putei subito a serpētibus deuorat⁹. Mora-
liter homo iste vt dicūt doctores p̄dicti est hō pec-
cator. vnicornis cuius fortitudini nemo resistere
potest mors est corporalis quā nemo potest euita-
re. sed tñ miser peccator ponens suam felicitatem
in mundanis vanitatibus ꝛ carnalibus desiderijs
inq̄tum sufficit hunc vnicornū fugiens cadit in fo
neam peccati. ꝛ in quāto magis in pctō. intāto pro
fundius versus puteū inferni. Arbor in qua pēdet
est ista miserabilis vita corp̄alis. Due bestie. scꝫ al-
ba ꝛ nigra radicem arboris corrodētes dies ꝛ nox
sunt vitā hoīs ꝯsumente. Draco dyabolus est q̄ te
ste aplo. j. Petri vlti. Tanq̄ leo rugiens circuit q̄-
rens quē deuoret. Pomū mellicū carnalis delecta
tio. bona temp̄alia. ꝛ ꝓsperitas mūdana. quoꝝ de
lectatio facit miserū peccatorem predictoꝝ pericu
lorum in quo ponit̄ obliuisci. quousqꝫ sup̄ueniēte
morte subitanea ex improuiso rapiat̄ ad ꝓfunduꝫ
inferni. vñ Job. xxj. Tenent tympanū ꝛ cytharā ꝛ
gaudēt ad sonitū organi. ducūt in bonis dies suos
ꝛ in puncto ad inferna descendūt. ¶ Hāc igit̄
mortis certitudinē ꝛ hore mortis incertitudinem
monet nos be. Aug. in de speculo humane miserie
diligenter cōsiderare. vbi sic. Memorare inquit o
homo finis tui. memorare qualis futurus sis. et q̄
iturus es de hac vita. Nudus existi de vtero mr̄is
tue. ꝛ nudus subtus terraꝫ ibis. consument v̄mes
corpus tuū. cur letat̄ caro que parat̄ vermib⁹ esca.
nec hodie leteris. nā forte cras morieris. Quid tā
to studio ferculoꝝ alternationib⁹ distēderis. reco-
gita queso cui pinguedinē istā nutris. tu tandem vi
lis sarcina vermibus ꝓijcieris p̄ciosa varietate cir
cūdatus. quid te conspicis auro ꝛ gemmis ornat⁹.
quid gloriaris. ꝓpter te alios quare ꝯtemnis. veni
et ꝛ dies illa qua hoc nitore exut⁹ horribilis appa-
reas. cilicio inuolutus. frustra patenti gloriaris pa
lacio. infra breue stricto arcendus es sarcophago.
aut forsan feris et auibus expositus corrodendus
eris. aut vnius gurgitis deuorādus piscib⁹ demer
geris. ꝛ sic sepulture miser carebis honore. Et seq̄-
tur ibidē. Tu hō aliq̄n attēde ꝛ aliq̄n cognosce. per
ge ad sepulcra mortuoꝝ. ꝛ vide exempla viuentiū
iacēt ossa ꝛ perit hō. ꝛ tñ reseruat̄ causa eius vsqꝫ in
diē iudicij fuit ꝛ ip̄e similis tibi viuēs in vanitate.
studēs in desiderijs seculi multiplicauit em̄ agros
ꝛ plantauit vineas implens horrea sua. in apothe-
cis multis letatus est. in abundātia vix finē leticie
dabat. ꝓ cupiditate currebat. multas viduas et or-
phanos opprimebat. adulteria. homicidia. furta ꝛ
incēdia cōmisit. quātos paup̄es captiuauit. quan-
tos miseros expoliauit ꝛ secū ad inferos nihil de-
tulit. sed oīa ꝯsummauit. ꝛ vna hora expirauit. reli
quit diuitias quas male quesiuit. ꝛ inuenit penas
quas non sperauit. Ecce ablata sunt oīa ab oculis
eius. vbi igit̄ sunt om̄a. vbi pompa. vbi scisma. vbi
exq̄sita cōuiuia. vbi gemmarū ambitio. et vbi auri
ꝛ argenti pondus immēsum. vbi serui subditi ꝛ an

tecedentiū turba clientiū. trāsierūt omia ab oculis
eius iacēs in sepulcro redactus est in puluerē. ab-
scesserunt nerui a cōpagibus suis. putat̄ reqescere
corpus eius ꝛ habitat in inferno aīa ei⁹. hec Aug.
Vñ bern̄. in de meditationib⁹ ca. iiij. cū quo cōcor-
dat hugo in li. suo de aīa vbi sic. Dic mihi inquit
vbi sunt amatores seculi q̄ iam tarde fuerūt. dic q̄d
eis ꝓfuit inanis gloria. breuis leticia. mundi potē
tia. quid carnis voluptas. quid falsе diuitie. vbi ri-
sus. vbi iocus. vbi iactātia. hic caro eoꝝ v̄mib⁹. aīa
ignibus deputat̄ infernalibus. donec rursus infeli
ci colligati cōiugio sempiternis inuoluant̄ incen-
dijs. q̄ em̄ socij fuerūt in vitijs socij erunt in penis.
vna nāqꝫ pena implicat quos vnus amor in crimi-
ne ligat. Et iō merito be. aug. in quodā ser. de vani
tate seculi. Retrahat inq̄t vos a malis opibus eoꝝ
interit⁹ quos p̄misistis. Attēdite calamitates ꝛ cō-
siderate sepulcra eoꝝ q̄ añ pauca tp̄a vobiscū erant
quid sunt. q̄d fuerūt. ꝛ q̄d eis vane delicie ꝓfuerūt
ecce ꝙ ex eis soli cineres remāserūt. q̄ si loq̄ modo
possent. hec v̄ba dicerēt. vt q̄d infelices tm̄ ꝓ secu
li vanitate discurritis vt q̄d vos criminib⁹ et vitijs
oneratis. ꝯsiderate ossa nr̄a. ꝛ sic vobis horreat cu-
piditas vr̄a. qđ vos estis nos fuim⁹ ꝛ qđ nos sum⁹
vos eritis. hec inq̄t oīa frēs charissimi sollicita cō-
sideratione pēsate. ꝛ hec ꝯsiderātes expauescite. di
emqꝫ mortis añ oculos vr̄os sp̄ ponite. ad emenda
tionē quantū potestis festinate. nolite negligere. q̄r
dū libēter ac iocūdissime hō morat̄ in sc̄lo. multa-
qꝫ tp̄a longa disponit agēda subito rapit̄ et aufert̄.
hec ille. Exēplū hui⁹ habem⁹ in euāgelio Luc. xij.
de diuite locuplete q̄ dū nimie sollicitus circa bo-
na tp̄alia tractauit in mēte auare ampliare horrea
sua. audiuit dn̄m sibi dicentē. Stulte hac nocte re-
petent a te aīaꝫ tuā demones. q̄ parasti cuius erūt.
q. d. nō tua. Sed q̄r infructuosa est mortis medita
tio. nisi assit debita p̄paratio. iō mi̅sericors saluator
q̄ teste ꝓpħa Ezech. xviij. nō vult mortē peccatoris
ſꝫ vt magis ꝯuertat̄ ꝛ viuat. monet nos vt sim⁹ er-
ga mortē nr̄am parati. Lu. xij. dicēs. Estote parati.
q̄r q̄ hora nō putatis fili⁹ hoīs veniet. Et sicut dicit
Greg. xij. mora. ꝓpterea voluit dn̄s nos latere finē
nr̄m. vt dū incerti sum⁹ q̄n moriemur. semꝑ parat̄
ad mortē inueniamur. vñ Math. xxiiij. Vigilate
q̄r nescitis q̄ hora dn̄s vr̄ venturus sit. s. ad accipiē-
dū aīas vr̄as de hoc mūdo. Sed rōne docēte si ali-
q̄s rex terren⁹ traderet alicui legioꝝ suoꝝ vnū ioca
le p̄ciosum sub tali cōditione. ꝙ si bñ custodiret il-
lud quousqꝫ rex ab illo illud exigeret ad dignitatē
ꝓmoueret̄ maximā ꝛ honorē. ſꝫ si illud negligēter
deꝑderet vel eo dormiēte furari ꝑmitteret ad penā
traderet̄ ꝑpetuam carceralē. Et si iste hō non habe
ret alium locū ad custodiendū istud p̄ciosum ioca
le nisi domū luteam ꝛ ruinosam. ꝛ vna cū hoc vn⁹
fortis ꝛ potens latro misisset sibi nūcios certificā-
tes ꝙ illud infallibiliter iocale ab eo furaretur. sed
diem tamen ꝛ horam quando ad hoc agenduꝫ ve
niret non diceret. Nonne ergo in casu isto stultus
esset homo iste. nisi diligēter vigilaret. et aduentuꝫ
istius latronis continue formidaret. Sp̄ualiter
loquendo rex regum ꝛ dominus dominantiū tra-
didit cuilibet homini ad custodiendū vnuꝫ iocale

valde p̄ciosum.s.aiam rationalē.cuius preciositas
ex hoc perpendi potest. ꝙ sapiētissimus mercator
qui vnq̄ fuit.s.christus iesus.pro illa dedit sui cor
dis sanguinē preciosissimū. cuius minima gutta
p̄ciosior erat toto huius mūdi thesauro.quod con
siderās apl's.Empti inquit estis precio magno pri
ma Chor.vj.Item.j.Petri.j.Non corruptibilibꝰ
auro vel argēto redempti estis de vana ꝯuersatiōe
paterne traditionis.sed p̄ciosissimo sanguine agni
incontaminati ⁊ immaculati christi iesu. Istud eñ
iocale tam chare emptū habet quilibet homo in
domo vel in vase debilissimo sui corporis dicente
aplo.ij.Chor.iiij.Habemus thesaurū istum in va
sis fictilibus.pro bona custodia istius iocalis ho
mo iustus ꝓmouebit ad regnū celorū dicēte xp̄o.
Cōplacuit patri vestro dare vobis regnū. Luc.xij.
sed si deperdat vel vel eo dormiēte in peccato mor
tali ⁊ latro mortis dyabolus superuenerit ⁊ illō ab
eo repperit. tūc ligatis manibus ⁊ pedibus ꝓijcie
tur in ignē eternū.iste eñ latro mors est que ex im
ꝓuiso q̄si latro sup̄uenit peccatoribꝰ.mittit quoti
die nūcios peccatoribꝰ q̄ sunt infirmitates corpo
rales.etas capitis canicies ⁊ caluitium.membroꝝ
tremor.dorsi curuatio ⁊c̄.Isti eñ nuncij certificant
peccatoribus ꝙ mors indubitanter infra breue ve
niet ⁊ animā ab eis rapiet.sed diem ⁊ horam deter
minate non limitat. Et ideo merito dicit christus
Matth.xxiiij.Illud aūt scitote quoniā si sciret pa
terfami.qua hora fur venturus esset vigilaret vtiq̄
⁊ non sineret perfodi domū suā. ideo et vos etiam
estote parati. E Sed multi negligenter ⁊ per
niciose se habent circa custodiā istius iocalis. nam
vt dicit Holgot in lectura libri Sap.lec.lj. Aliqui
iocale istud vendūt aliqui illud perdūt.aliqui illō
impignorant ⁊ aliqui illud pro nihilo suis dāt ini
micis.Cupidi eñ iocale istud vendūt pro diuiniis
terrenis.cuiusmodi sunt illi qui rapinis furtis p̄iu
rijs falsis mercationibꝰ symonie ⁊ vsuris se expo
nunt vt diuitias terrenas acquirāt. vñ Eccl.x. Ni
hil iniquius q̄ȝ amare pecuniā.hic animā suam ve
nalem habet. Scd̄o aliqui predictum iocale per
dunt cuiusmodi sunt ociosi negligēter viuentes ⁊
accidiosi ad omne opus bonū nihil curantes. nisi
ꝙ vna dies pretereat ⁊ alia succedat. Unde Eccli.
xxiij.Est qui odit aiam suā ꝓ confusione.s.pro cō
fusione viciorū in quibus per totā vitā suam dor
mit obstinatus.similis piscibus q̄ vt dicunt natu
rales multū appetunt dormire.⁊ qñ dormiunt ni
hil mouent p̄ter caudam . ꝙ multotiens videntes
piscatores cū machinis suis eos accipiunt ⁊ occi
dunt.sic certe multi voluptuosi appetētes dormi
re in suis peccatis.nihil mouētes p̄ter caudā . hoc
est ꝓponentes in fine vite sue penitere. ⁊ hoc vt di
cunt sufficit ad salutē. sed certe multotiēs cōtingit
de talibus.vt dr̄ Eccl.ix.ꝙ sicut pisces capiunt ha
mo.⁊ aues cōprehendunt laqueo.sic capiunt ho
mines t̄pe malo.i.in t̄pe male vite eorū capiuntur
a dyabolo ad penā eternā. Figurā huius habemꝰ
ij.Reg.ij.vbi legit ꝙ erat magnū bellū inter Ioab
⁊ abner.⁊ pugnauerūt a mane vsq̄ ad vesperam.⁊
nocte sup̄uenientē vidēs abner ꝙ q̄si totus exercitꝰ
eius gladio perijt.rogauit Ioab vt parceret sibi et

pplo suo.Cui Ioab.viuit dñs inquit si locutus fu
isses mane pep̄cissem tibi ⁊ tuis.q.d.iaȝ nimis tar
de est.Sp̄ualiter ioab xp̄um signat. abner falsum
christianū q̄ per totam diem vite sue cōtra xp̄m pu
gnat viciose viuendo ⁊ eius mandata trāsgredien
do cōtra doctrinā ⁊ consiliū sp̄ussancti dicētis.No
lite pugnare cōtra deū patrū vestroꝝ q̄r non expe
dit vobis.ij.Paral.xiij.nā christus finaliter victo
riam obtinebit et miserū peccatorem decedentē in
peccato mortali.morte occidet eterna.qui si tūc si
cut abner misericordiam postulet.Christus respondere
potest sicut ioab.nimis tarde est.qm̄ i inferno nul
la est redemptio.Et ideo merito dicit Eccli.v. Ne
tardes conuerti ad dñm.nec differas de die in diē.
subito eñ venit ira eius.⁊ in tempore vindicte dis
perdet te. Tercio dixi. ꝙ aliqui predictuȝ iocale
impignorant.cuiusmodi sunt illi qui in iuuentute
voluptuose viuūt. ꝓponentes in senectute vitam
suam emēdare.⁊ penitentiā agere. sed sicut vsura
rij dant prodigis ad tempus certam pecuniā sb̄ pi
gnore data pecunia longe meliori ea intentione ꝙ
finaliter pignus suum perdāt. sic mūdus ⁊ dyabo
lus dant voluptuosis hoibus pro animabus suis
voluptates carnales ⁊ diuitias temporales ⁊ mun
danos honores qui tandē senescūt debiles fiunt ⁊
peccata consuetudinis dimittere nequiūt. ⁊ sic pi
gnus suum ꝓ p̄petuo p̄dūt.licȝ qñ illud impigno
rare ceperūt.illud p̄ p̄niaȝ acquirere ⁊ nō p̄dere fir
miter ꝓposuerūt. Alio mō etiā aliq̄ impignorāt
aias suas vt puta p̄lati ⁊ curati q̄ animas suas ob
ligant ꝓ aiabus subditoꝝ suoꝝ quoꝝ vnicuiq̄ di
citur cū cura sibi ꝯmittit illud.ij. Reg.ij. Custodi
virū istū q̄ si lapsus fuerit erit aia tua ꝓ aia illius.
Vñ cuilibet p̄lato ac etiaȝ cuilibet pastori ecclesie
curā animarū habēti dicit dñs p̄ ꝓphetā Ezechie.
xxxiij.Speculatorē dedi te domui isrl'. audies igi
tur ex ore meo. sermonē annūciabis eis ex me . sic
dicēte me ad impiū.morte morieris. ⁊ si nō fueris
locutus vt se custodiat impius a via sua inopia et
viuat.ip̄e impiꝰ in iniq̄tate sua morietur.sanguinem
aūt eiꝰ de manu tua requirā.hoc est tibi imputabo
eiꝰ dānatiōem ⁊ te cū illo ꝯdēnabo ad penā eternā.
Quā autoritatē p̄tractās be.Gre.sup Eze. ome.xj.
O inq̄t q̄ȝ dura mihi sunt ista q̄ loquor. q̄r meipsuȝ
loquēdo ferio cuiꝰ neq̄ lingua vt dignū est p̄dicati
onē tenet.neq̄ inq̄ȝtū sufficit timere vita sequit lin
guā.q̄r ociosis sepe v̄bis implicor.⁊ ab exhortatiōe
atq̄ edificatione ꝓximoꝝ torpēs. ⁊ negligēs cesso
q̄ in ꝯspectu dei suȝ mutus ⁊ v̄bosus.mutus in ne
cessarijs.⁊ v̄bosus in ociosis.sed ecce verbū dei de
speculatoris vita me cōpellit vt loquor tacere non
possum ⁊ tñ loquēdo me ferri p̄timesco.Dicam vt
etiā ꝯtra me sermo dei sonet p̄ me. Ego meip̄m re
um esse non abnego.torporē meū atq̄ negligentiā
video . ȝ erit fortasse apud ip̄m iudicē impetratio
venie ipsa cognitio culpe. Hec ille. Scd ex quo tā
sctūs ⁊ diligēs doctor de culpa taciturnitatis. ⁊ de
negligētia vite tanto timore se offert irreprehensi
bilem.Heu quid in excusationem sue damnabilis
negligentie respōdere vel dicere possunt pastores
⁊ sacerdotes moderni qui ingurgitātes se vicijs et
voluptatibus ⁊ negocijs secularibꝰ omnino a pre

dicatione verbi dei damnabiliter cessant. Uñ Augustinus in plogo sermonū suorū. Pauci inquit sunt sacerdotes q̄ verbū dei fideliter p̄dicant. Sed multi sunt q̄ damnabiliter tacent. alij ex ignorātia q̄ edoceri recusant. alij ex negligētia q̄ verbū dei cō temnūt. sed nec illi nec isti possunt excusari de culpa taciturnitatis. cū nec illi preesse debeant q̄ p̄dicare nesciūt. nec ipsi tacere debēt. q̄ p̄dicare sciūt et licet nō presint. Nā vt dicit Isid. in de sum. bo. lib. iij. Sacerdotes p iniqtate pplo2 damnant͛ si eos ignorātes nō erudiant. aut peccantes nō arguant.

Quarto dixi q̄ aliqui predictū locale pro nihilo dant. cuiusmodi specialiter sunt inuidi z iracundi. nam cupidus recipit pro aia sua diuitias. lubricus voluptates. supbus honores. gulosus cibum z potum. sed miseri inuidi z iracundi nihil recipiūt qd̄ eos delectat. sed amaritudinē que aiam cōtristat z corpus debilitat z p̄sumit. De quolibet eñ tali dici potest illud Judicū. ix. Animā suam dedit periculis. Item Hiere. xij. Dedi dilectam aiam meam in manus inimico2 eius. F Tercium qd̄ moueret hoiem ad cōuersionis continuā acceleratio nem est. vt sic a peccatis suis mundaret͛ dum pōt ne forte cū velit non poterit. in vita eñ presenti potest homo surgere de peccatis si voluerit. sed in vita futura surgere non poterit z si voluerit. Et ideo merito apl's Roma. xiij. Hora est inquit iam nos de somno surgere. Super quo Atton. Hora inquit alia est tempestiua. alia sera. alia infructuosa. Hora tempestiua est vt dum viuimus dū valemus et dū peccare possumus peccare cessemus. Uñ apostolus. Dum tempus habemus operemur bonum. ad Galla. vj. Hora sera est hora mortis. De q̄ beatus Aug⁹. z ponit͛ in ca. de pe. dist. vij. placuit. Si quis inquit positus in vltima necessitate sue egritudinis voluerit penitentiam accipere z accipit et mox reconciliat͛ et hinc vadit. fateor vobis non illi negamus quod petit. sed non p̄sumimus dicere q̄ hinc bene exit. si secur⁹ hinc exierit ego nescio. penitentiā dare possumus. securitatem aūt dare non possumus. nūquid dico damnabit͛ sed nec dico liberabitur. vis igitur a dubio liberari. vis quod incertum est euadere. age penitentia3 dum sanus es z tunc penitentiā egisti eo tpe quo peccare potuisti. si aūt vis agere penitentiā quando iam peccare non potes. peccata te dimiserūt. z non tu peccata. Hec ille. Non tamē negandū est quin in fine verā possit homo cōsequi misericordiā qui verā habuerit contritionē. cum scriptū sit. Quacūq3 hora peccator ingemuerit vita viuet sed quoniā vix vel raro in fine datur peccatori vera cōtritio. nam alius peccatis exigentibus sua morte preuenit͛. alius ex grauitate infirmitatis amittit memoriā. alius plus dolet tēporalia inordinate amata relinquere q̄3 peccata cōmisisse. z ideo raro contingit q̄ tales in fine vere peniteant. z q̄uis tūc vere peniteant. tñ transeundum est per ignem purgatorij qui excedit oēm que hic sentiri potest penarū asperitatem. Hora vero infructuosa est penitere post mortē qualiter penitebunt damnati in inferno. sed tamē illa penitētia non erit ad remediū indulgētie. sed potius ad augmentū pene. Penitētes nanq3 ibidē tunc plangent z dicent. Operari dum licuit voluntas nobis defuit. nūc vero volūtas tribuit͛. sed facultas omittitur. Hec Atton super epl'as dominicales sermone primo. Itē Isid. Per illud inquit deteriorant͛ plerūq3 iniqui q̄ per patientiā dei spacium accipiunt emendandi. q2 illi moram viuendi non vtunt͛ ad penitentiā. sed ad peccandi vsurpant audacia3 a malo sibi in deterius. quia tempus sibi ad penitentiam indultum. ad libertatem praui operis vtit͛ Festinare debet ad deum penitendo vnusq̄sq3 du3 potest. ne dum si voluerit cum tarde voluerit omnino non possit. Proinde pheta ait. Querite dominū dum inueniri potest. inuocate eum dū pe ē Et vbi inueniri potest nisi in hac vita in qua etiā z pe est omnibus inuocātibus se. nam tunc longe erit qñ dixerit. Ite maledicti in ignem eternū. modo eñ non videt͛ z tamen pe est tūc videbit͛ z pe non erit. q2 z videri poterit z inueniri non poterit. sed qñ quisq̄s peccare potest penitet q̄ vitā suam viuens ab omni crimine corrigit. nō dubium q̄ moriens ad eternā transeat requiē. qui autē praue viuendo penitentiā in mortis agit periculo. sicut ei⁹ damnatio incerta est sic eius remissio dubia. q̄ igit͛ cupit certus esse in morte de indulgētia sanus peniteat. sanusq3 pperrata facinora defleat. Hec Isi. in de sum. bo. li. ij. ca. ij. Qui eñ differt agere pnia3 vsq3 in senectutē vel vsq3 ad mortē. similis est homini q̄ haberet quattuor iumēta z onera eis sufficientia portanda. z tamē imponeret oia onera illo2ū quattuor iumento2 debiliori ex illis portāda. sed certe sic peccatores in omī etate tot z tanta cōmittunt pctā q̄ vix p eis sufficiūt pniam sufferre cōdignam sed debilissima etas senectus est cui on⁹ penitētie p pctis oīm suarū etatū nitunt͛ imponere. Uñ z fatuitas taliū in vitaspatrū ostendit͛ p exemplū. vbi legit͛ q̄ arsenius vidit hoiem ligna cedentem. z grandē inde sarcinam facientē quā sublenare temptauit. z pre eius nimia ponderositate subleuare nō poterat. quo nō obstāte iterū alia ligna cedebat z sarcine ptinue addidit. Spūaliter talis est hō peccator q̄ plura cōmisit peccatā q̄3 portatione ponderis pnie redimere sufficit. z tñ nullaten⁹ peccare desistit. sed semp pctā peccatis accumulat. et sic materiam ad sarcinam pnie quā portare nō sufficit supaddit. Item differens vsq3 ad mortem penitere similis est homini ludenti ad scacariu3 z parum de ludo scienti. cogitanti tñ in semetipso. ego pmittam familiā mea3 auferri. sed in fine illū cum quo ludo in angulo mattabo scacarij. non obstante q̄ sciret illum cū quo luderet subtilissimū esse lusorem. Spūaliter velut imperitus lusor est hō peccator. q2 semp in omī temptatione superat͛ z familiam virtutum amittit. sed quasi subtilissimus lusor est dyabolus. Et nimirū. q2 ab initio mūdi exercitatus est in ludo tēptationum. magnus igit͛ fatuus est peccator q̄ peccando voluntarie pmittit eu3 virtutes suas auferre sub spe capiēdi ipm in angulo vite sue. i. mortis articulo. Et iō merito de talib⁹ dr̄ Job. xxj. Ducūt in bonis dies suos. z in pūcto ad inferna descendunt. Unde narrat bea. Grego. iiij. dyalogo2. z idem habet sup euāgelia. ome. xij. q̄ quida3 homo diu differens de peccatis surgere

tandem vero subito cadēs in infirmitatē mortalē.
vidēsq̄ demones horribiles cepit tremere palesce-
re sudare et miserabiliter clamare. et huc illucq̄ in
lecto feriebat. ⁊ circūquaq̄ vidit q̄ pre timore su-
stinere nō valuit ad vltimū omniū dolore circūda
tus cepit clamare ⁊ petere. Inducias vsq̄ mane. ꝫ
q: longū spaciū cōtempsit qd̄ fuit sibi datū ad pe-
nitendum. iusto dei iudicio nō fuit exauditus. sed
statim ad ꝓfundū inferni aīaꝫ suā emisit. hec Gre.
Et iō scd̄m cōsiliū saluatoris Mat. xxiiij. ⁊ Mar.
xj. Orate ne fiat fuga vestra in hyeme vel in sabbo.
Sup q̄ Greg. omel. xij. Per legis inquit mandatū
ambulare longius in sabbato nō licet. hyems q̄q̄
ad ambulandū in impedimēto est. q: gressus am-
bulantiū torpor frigoris astringit. ait Greg. Orate
ne fiat fuga vestra in hyeme vel in sabbato. ac si ap
te dicat. Videte ne tunc queratis pctā vestra fuge-
re. qn̄ iā non licet meritorie ambulare. illud quoq̄
tempus quo fugere nō licet. mō debet cogitare dū
modo licet. illa hora nr̄i exitus semp est intuenda.
de qua christus ait. Vigilate q: nescitis diem neq̄
horā. Hec Greg. ❡ Quartum qd̄ moueret ho
minem peccatorē ad cōuersionis accelerationē est
hoc. q̄ cōuersio dilata est difficilis. accelerata vero
facilis. Vn̄ Beda sup Lucā. Dyabolus inquit in
quāto diutius possedit hoiem. intāto difficilius eū
dimittit. ⁊ inquāto citius intanto facilius dyaboli
dñium euitatur. Et sicut optim⁹ modus occidendi
serpentē materialē est per ꝯtritionē capitis. sic spū
aliter optimus modus vincendi serpentē inferna
lem est per contritionē capitis ipsius. vnde tunc ca
put eius conterit cum in pncipio conflictus ipe de
uincit. Vnde dominus dixit ad serpentē de muli
ere. Ipsa conteret caput tuū. Vnde ⁊ primi Reg.
xvij. legit dauid percussisse golyam in fronte et sic
eum interfecisse. In fronte diabolū percutit qui in
principio vite sue eum deuincit. sed velut in calca-
neo vult eū percutere qui in fine vite sue querit eū
vincere. Pharao autē pplm̄ israheliticū in morte
primogenitorū dimisit. vt legitur Exod. xij. per ali
as plagas non dimisit eum. Sic nec dyabolus po
pulum christianū perfecte dimittet donec ecclesia
studeat correptionē paruuloꝝ. ⁊ laboret ad interfi
ciendum peccata dum recentia sunt. Nam experi
entia docēte. puerilis etas tenera ē. ⁊ discipline su-
sceptibilis impressionis. senilis vero etas dura est
⁊ indisciplinabilis. Unde Eccī. xxx. cap. Curua cer
uicem filij tui in iuuētute. ⁊ tūde latera eius dū in-
fans est ne forte induret et nō credat tibi. Nā sicut
virgula dum tenera est. ⁊ si curua sit potest ad recti
tudinem reduci. trabem vero postq̄ desiccata est.
si curua sit est impossibile eaꝫ ad rectitudinē redu-
cere. sic paruuli corrigi possent si diligentia debita
adhibeat. de senibus vero in malicia sua induratis
nō multum sperandū est. Vnde Bern. Omnis in
quit malus animus pus q̄ indurescat malicia ei⁹
molliri potest. sed postq̄ indurauerit desperandū
est. id est non multū sperandū. ⁊ nimirū q: indura
tus dissipauit in se bona nature. hoc est virtutes na
turales quas habebat in iuuentute amisit. scꝫ virgi
nitatem. innocentiam. ⁊ humilitatem. ꝓpter quas
virtutes dicit dn̄s Matth. xix. Sinite paruulos ve
nite ad me ⁊ nolite ꝓhibere. talium eīn est regnum
celoꝝ. scꝫ talium qui habent per gratiam virtutes
quas habent paruuli per naturam. Item inquan-
to diutius lignum vel combustibile iacuit in aqua
intanto difficilius recipit ignem. sicut manifestuꝫ
est de candela madefacta. q̄usq̄ fuerit aqua ignis
calore consumpta ignis lumine non accendit. sic
inquāto diutius homo iacuerit in aqua vicioꝝ. in-
tanto difficilius recipit lumē gratie ignis spūssan-
cti. q: q̄usq̄ aq̄ vicioꝝ fuerit calore ignis spūssan-
cti consumpta. anima lumine gratie nō accendit.
Item inquāto homo diutius in peccato manet. in
tanto amplius pondere peccatoꝝ onerat ⁊ oppri-
mitur. q: pctm̄ qd̄ cito per pniaꝫ nō diluit suo pon
dere ad aliud trahit pctm̄. ⁊ cū ois potentia huma
na sit debilitabilis. ptꝫ q̄ inquanto diutius hō ma
net in peccato. intāto difficilius est ipm resurgere.
q̄ igit modico pondere peccatoꝝ intanto oneratur
⁊ deprimit q̄ resurgere nō potest. quō cum maiori
pondere ⁊ cū ipse debilior efficit poterit resurgere
Vnde fatuitas talium qui vitā suā viciosam diffe
runt emendare ostendit per tale exemplū in vitas
patruꝫ vbi legit q̄ beatus arsenius qui habitauit
in heremo sirie audiuit vocē dicenteꝫ sibi. Egrede-
re ⁊ ostendā tibi opera hominū qui egrediens vi-
dit ethiopē nigrū cū securi ligna cedentem. ⁊ ma-
gnā inde sarcinā facientē ⁊ leuare temptantē. ꝫ le-
uare non valentē. quo nō obstante alia ligna cede
bat. sarcineq̄ continue applicauit. Quo facto visi-
onem exposuit sibi angelus dicēs. Homo iste pec
catorē signat qui ad sarcinā peccatoꝝ quam leua-
re non potest peccata ꝯtinue supaddit. Item cō
uersio dilata est difficilis ꝓpter multiplex impedi-
mentū qd̄ habet. Quoꝝ vnum est amaritudo tristi
cie quam habet peccator qn̄ cogitat se separi a diui
tijs mūdanis honorib⁹ ⁊ a vita voluptuosa in qua
diu vixit. d̄ qua amaritudine dr̄ Eccī. xlij. O mors
q̄ amara est memoria tua hoi iniusto. Scd̄m im
pedimentū est magna resistētia. vn̄ in fine male vi
te ⁊ diu ꝯtinuate diabolus maxime impugnat pec
catorē sciēs q̄ si eū tūc amiserit nunq̄ eū de cetero
recuperabit. vn̄ Gen. iij. dr̄ serpenti. Tu insidiabe
ris calcaneo eius. In calcaneo q̄ est extrema pars
hois intelligit finis vite. cui dyabolus maxime in-
sidiat. Tūc eīn summū studiū ⁊ maximū laborem
apponit vt hoiem deuincat. Magna igit fatuitas
est eoꝝ q̄ ita presumūt q̄ in morte ꝯuertent ⁊ q̄ dy
abolum tūc deuincent qn̄ ipe in̄ fortius ꝑparat⁹ est
ad preliū ⁊ diligentius contra eos pugnat. ❡
Tercium impedimentū est magna distātia que est
inter deū ⁊ peccatorem. Unde parisieñ. in de vitijs
pte. v. tract. de accidia. In quāto inquit aliquis in
peccato diutius morat. intanto amplius a deo elō
gatur. sed non est verisimile q̄ ille qui non cessat se
elongare a deo p. xl. annos dū iuuenis. fortis ⁊ po
tens est posset de facili in vno die duob⁹ vel tribus
in q̄bus durat infirmitas. ⁊ qn̄ senex est. debilis et
impotens ad laborandū ad deum redire. licet hoc
posset contingere flāte vēto inspirationis spūssan-
cti. Sed q: hoc raro accidit. ideo scriptum ē. Qui
elongāt se a te peribunt. Solet enim dici q̄ tantuꝫ
est spacium a sancto dyonisio vsq̄ ad vrbem parisi

ensem. quantū est ab vrbe parisiensi vsq ad sanctū dyonisium. et ideo qui voluerit trāsire a sctō dyonisio ad parisius et redire ad sanctū dyonisium. tantum tempus requireret in redeundo a parisius ad sanctū dyonisium quantū requireret ad pertransendū a sancto dyonisio ad parisius, saltē nisi velocius iret inde redeundo q̄ illic ptrāseundo. sic q̄ lōgo tpe a deo se elongat. nō nisi longo tpe ad deū redit saltē nisi velocius et feruētius rediat q̄ se elongauit. qd̄ experiētia docente raro de aliquo cōtingit. In cuius rei figura legit Luce. ij. q maria et ioseph recedētes a hierusalē omiserūt iesum in hierusalem et non recesserunt a hierusalē nisi iter vnius diei anteq cognouerūt eū omissum. sed redeuntes p triduū cū magno labore et dolore quesirūt eum anteq inuenirent eum. vñ post triduū inuenerunt eū in templo. Ecce maius tempus habuerūt ad inueniendū iesum q̄ omittendū. Vñ Ber. Magna inquit confusio. diligētius seculares perniciosa q̄ nos vtilia perquirūt. alacrius currunt ad mortē q̄ nos ad vitā. In cuius rei figura legit imminente passione christi cū ceteri apli somnolenti essent. solus iudas somno nō opprimebat. sed pcurabat vt eos adduceret q̄ dñm suū cōprehenderēt vt patet Matth. xvj. Et nimirū cum circa mortē hō habeat plura impedimēta. s. infirmitatē et sollicitudinē de dispositione domus sue que vix permitūt eum cogitare de salute aie sue. Unde Hieronym⁹. Dū infirmitate opprimeris nihil aliud cogitare potes q̄ qd̄ sentis. hoc est nisi fuerit ex speciali dei gratia qua tūc forte pter sua demerita peccator carebit. Unde Aug⁹. Justū est inquit q a deo ptemnatur moriens qui deū omnipotentē ptempsit viuēs. vñ Jsa. xxxiij. Ve q̄ spernis nōne ipse sperneris. Item Cris. Hac inquit animaduersione percutit impi⁹ vt moriens obliuiscat sui. q̄ dum viueret oblitus est dei. Predicta em̄ a deo elongatio non est p locorum spacia a deo recessio. sed potius per iniquitatem a deo auersio. vñ Isid. in de sum. bo. libro. iij. ca. xiiij. Non per locor inquit spacia. sed per affectum bonū vel malum itur vel recedit a deo. neq gressu pedum. sed gressu mor elongamus vel propinquamus ad deum. Hec ille. Item linco. dicto lxiij. Cum quis inquit mortaliter peccando a deo recedit abijt cum filio pdigo in regionem longinquā. et vere in regionē longinquā. qr in regionē dissimilitudinis a regegion similitudinis quā deserit infinita distantia remotā. Amor nanq est cū amato. et amans cum amore. Unde vnusquisq amās cum summo a se amato esse pungitur. Ubi em̄ est thesaurus tuus ibi est et cor tuū. Cum deo itaq est q̄ deum summe diligit. cum aūt auertit amorē suum a deo ad summe amandū aliud ab ipso. ipsa amoris ad creaturā cōuersio est a deo recessio. et in longinquam regionē abitio. sed quicq̄d citra deū est etiam nobilissima creatura pura in se considerata in infinitum minus est deo. quia deus omi creatura in infinitum maior. potētior et melior. Deus itaq infinite excelsior est omni creatura. cum itaq amans sit cū amato. q̄ amorē suum auertit a deo et puertit ad aliud. etiā si ad nobilissimā creaturā illū puertat recedit ab excelsiori ad infinitum inferius igit per infinitū recedit ab eo cū quo fuit. Quālōge igit abiunt q̄ a summo bono ad ymas voluptates corporeas descendūt. et q̄ tamlōge abiunt q̄ virtute redibunt. nō em̄ possibile est vt infinitas ptrāseat virtute finita. Dis aūt creature virtus etiam creature potētissime solū finita est. Nō est igit possibile vt de tālōginqua regione ad summi boni celsitudinē fiat reditio sola virtute creata. etiā vniuersa simul sumpta. qr etiā vniuerse creature virtus finita est. cū sint vtutis finite singule. nō igit lapso patet reditus ad deū nisi p vtutē infinitā. sola nāq vtute infinita possibile est infinitā distantiā ptransire. Vtus aūt infinita q̄ transeat hec distātia infinita vt ad deū redeat est sola gra que est spūssanct⁹. cui⁹ tā bonitas q̄ potētia immēsa est. a q̄ gra separatio cū sit vtutis infinite decessio. vel a vtute infinita deflectio. infinita motio est q̄ pctōr abijt in regionē dissimilitudinis a regione similitudinis infinita distantia se motā. ꝫ o si vellet q̄ tālōge abijt audire vocē post tergū monentis et clamātis. Adā adā vbi es. et excitatus hac voce salubriter exprobrāte et etiā misericorditer reuocāte psiderare q̄ bona reliquit q̄lōge ab illis decessit. et in quas miserias cecidit. qr tūc inueniret se reliquisse vitā sine defectu fortitudinē sine debilitate. pulcritudinē sine difformitate. dulcedinē sine amaritudine. lucē sine tenebris. et vt ad vnū omne bonū dicā sine ois mali adiunctione. et ab his nō mediocriter sed infinitū longe abijsse. et sic se inueniret. ꝫ vbi nisi in morte et debilitate et deformitate et amaritudine et tenebris. Et vt ad vnū dicit vbi se inueniret nisi in ve q̄ reliquit omne gaudiū. hāc em̄ a deo plōgatiōē cū lamētatione deplorat ppha dicens. Heu mihi qr incolatus meus plōgatus est. vñ et dñs p pphetam Osee. ix. Ve eis cū recessero ab eis. hoc est em̄ ipm recedere ab illis. qd̄ est eos recedere ab eo. et q̄s inueniens seipm tālonge a salute sua nisi amens nō clamat gemensq dicit surgā et ibo ad patrē meū et dicā. Pater peccaui in celū et corā te. iam nō sum dignus vocari filius tuus fac me sicut vnū de mercēnarijs tuis. Et licet dictū sit peccatorē p infinitū a deo recedere. nō tñ sic ab eo recedit quin eū vbiq inueniat q̄ immēsus est. Vñ ps. Quo ibo a spū tuo. et quo a facie tua fugiam. Si ascēdero in celū tu illic es. si descēdero ad infernū tu ades. Si sumpsero pēnas meas diluculo. et habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me. et tenebit me dextera tua. Ubi enim non inuenit peccator legem tuam dñe. et lex tua veritas et tu veritas. vbi igit te non inuenit. inuenit quidem recedens em̄ a te placido. inuenit te iratum. recedēs a te leui. inueniet te asperū. recedēs a te dulci. gustat te amarū. Hec linc. J Quintum qd̄ moueret hoiem ad cōuersionis ptinuā accelerationē est cōsideratio periculosi status in quo peccator existit. Unde Gen. iij. legit dñm dixisse ad adam postq peccasset. Adam vbi es. in hoc innuendo q psideratio stat⁹ periculosi in quo est pctōr. moueret eū ad suū delendum festināter peccatū. Qū in q̄to periculo sit peccator existēs in peccato mortali potest ostendi multipliciter. Primo ex hoc q iusticia dei tenet gladium euaginatū super caput eius. vt

secet eū mediū animā.s.a corpore separādo. ⁊ illā3
in ignē eternū ꝓijciēdo. De q̄ gladio dr̄ Amos.ix.
In gladio morient̄ oēs peccatores popl̄i mei. Itē
Ezech.xxj. Egrediet̄ gladius meus de vagina sua.
id est gladius vindicte de vagina miscdie ad oēm
carnē.i.ad oēs hoies carnaliter viuentes. sed mise
ricordia dei gladium istum aliqñ detinet. ad viden
dum si forte peccator velit pniam agere. vñ Treñ.
iij. Misicordia dñi est ꝙ non sumus consumpti.
Scdo in quāto periculo sit hō peccator patz ex
hoc ꝙ hō peccator siue aīa peccatrix est in castro
solū pariete vitreo circūsepto inimicis fortissimis
vndiq̄ obsesso. Paries iste est corpus ad modum
vitri fragile inimici demones sūt q̄s oportet ad de
structionē huius parietis magnas erigere machi
nas qr̄ vnus paruus lapis manualis sufficit ad eū
deprimendum. Unde mirū est quō peccator secu
rus sit q̄ capitales inimicos habet adeo potētes si
cut sunt demones. ⁊ est in castro tam debili ⁊ cum
illis vndiq̄ est obsessus. Tercio in quāto pericu
lo est hō pctōr patz ex hoc. ꝙ exñs in pctō mortali
q̄si ad portas inclusiue aduenit inferni. vñ de tali-
bus dicit ps̄. Appropinquerūt vsq̄ ad portas mor
tis. Porte eñ mortis siue inferni pctā sunt morta
lia. sic eñ vocat ea xp̄s Matth.xvj. vbi de viro iu-
sto dicit. Porte inferi nō ꝑualebūt aduersus eum
Ad portā inferi dr̄ pctōr ꝑuenire. q̄ est in pctō mor
tali. qr̄ inter ip̄m ⁊ infernū nihil itercipit̄. nisi lute⁹
paries corpis. Nā si aīa in pctō mortali a corpore
separet̄ q̄si subito in infernū intraret. Vñ Job.xxj.
Ducūt in bonis dies suos et in puncto ad inferna
descendūt. Unde sicut dicit Bartholomeus in de
ꝓprietatibus rerū.li.xiij. In mari est vnus magn⁹
piscis q̄ aliquādo eleuat se ⁊ portat sup dorsu3 suū
arenā maris qd̄ videntes naute putant ibi esse soli
dam terrā. ⁊ volentes ibidem se recreare exeunt de
naui. ⁊ ponūt se super dorsu3 piscis. ⁊ ibi sua figūt
tentoria ludunt ⁊ iocundant̄. de quo piscis iste ag-
grauat⁹ anteq̄ sciuerint subtrahit se et naute subi-
to submerguntur in mare. Spūaliter per mare in
telligo mundū istum q̄ semp fluit ⁊ refluit ad mo-
dum maris. per nautas intelligo homīes peccato
res hic in mūdo viuētes. per nauē intelligo penitē
tiam siue vitā penalē huius mundi. In naui vero
ꝓijcit̄ homo vento fortune. modo ad terrā ꝓsperi
tatis ⁊ leticie modo inter fluctus aduersitatis ⁊ tri
sticie. per magnu3 piscem istius maris intelligo il-
lum magnū dñm nostrū iesum xp̄m. de q̄ dicit ps̄.
Magnus dominus noster et magna virtus eius.
Per dorsum istius piscis intelligo prosperitatem
mundanā ad quā deus diuertit dorsum suū ip̄am
despiciendo. Per arenā vero positā supra dorsu3
ꝑdicti piscis intelligo diuitias mundanas q̄ a pro
pheta reputant̄ tanq̄ puluis quē ꝓijcit vētus a fa
cie terre. Sed multi insipiētes putantes illas esse
stabiles ⁊ ꝑmanētes ponūt suam affectionē inordi
nate sup illas tanq̄ supra dorsum predicti piscis ⁊
multotiens diu deus expectat ad videndū si vellēt
redire ad nauē pnie. Vñ Isa.xxx. Expectat dñs vt
misereat̄ nostri. sed qr̄ nimie ꝓlongant ⁊ tardāt. pi-
scis iste aliqñ subito subtrahit ab eis dorsum suu3
id est subito rapit mundū ab eis ⁊ ipsos de mūdo

⁊ submergit eos in mare dānationis eterne. Vñ et
de isto quasi in ꝑsona dei loquit̄ ps̄. dicēs. Supra
dorsum meū fabricauerūt peccatores. ꝓlongaue-
runt iniquitatē sua3. Dñs iustus cōcidet ceruices
id est sup̄biā pctōꝝ. ꝯfundant̄ ⁊ reuertantur retror
sum oēs q̄ oderunt syon. Et ideo merito cuilibet ta
li dicit̄ Eccl̄i.v. Ne tardas cōuerti ad dñm ⁊ ne dif-
feras de die in diē. Subito veniet ira eius. et in tp̄e
vindicte disperdet te ⁊c̄. Sextū qd̄ moueret ho-
minē ad ꝯuersionis ꝯtinuam accelerationē est ma
gna q̄ in dilatione ꝯuersionis ꝯsistit stulticia. Pro
quo notandū ꝙ fatua solet in.x. casib⁹ dilatio speci
aliter reputari. Primus casus est qñ tp̄s breue
est. ⁊ iter magnū supest peragendū. sed spūaliter lo
quēdo temp⁹ vite p̄ntis breue est. dicente scriptura
Job.xiiij. Breues dies homīs sunt. ⁊ iter qd̄ habe
mus ꝑagendū magnū est. si voluerimus ad requi
em ꝑuenire eternā. qr̄ vsq̄ ad celū qd̄ ꝑm sanctum
Tho. in de veritate theolo.li.ij.ca.iij. distat a terra
nōgenta milia.dccc.lxxxv.miliaria. Et ideo meri-
to de isto itinere ꝑagendo dixit angelus ad helya3
iij.Reg.xix. Grandis eñ restat tibi via. Itē qui in
peccato est mortali lōge distat a deo. ⁊ in quāto di
utius manet in peccato in tāto distātius a deo elō-
gatur. vt supra dicit̄ in quarto motiuo ꝯferente ad
cōuersionis continuā accelerationē. Secundus
casus est quādo quis a magnis expectat̄ et hoc ad
ip̄m honorifice magnificandū. sed exñs in pecca-
to mortali expectat̄ a xp̄o cū oibus sanctis. Unde
Isa.xxx. Expectat dñs vt misereat̄ nr̄i. qui etiā om
nibus pctā sua sine dilatione deserētibus dabit re
gnū celoꝝ. vnde Luce.xij. Cōplacuit patri vr̄o da-
re vobis regnū. R Tercius casus est qñ quis ē
in via periculosa inimicis vndiq̄ plena a qua per
specialissimū amicū suū vocat̄ declinare. ad viam
securā redire. Sed certe quilibet exñs in pctō mor
tali est in via periculosissima. qr̄ in spaciosa via du
cente ad mortē eternā. de qua dicit̄ Mat.vij. Spa
ciosa est via q̄ ducit ad perditione3. et multi sunt q̄
intrāt per eam. Sed de ista via hō peccator ꝑ suum
fidelissimū amicū iesum christum. qui vt dr̄ Ezech.
xviij. nō vult mortē peccatoris sed vt magis cōuer
tat̄ et viuat. vocat̄ recedere ad viā pnie q̄ ducit ad
vitā eternā redire. de q̄ via etiā dr̄ Matth.vij. Arta
est via q̄ ducit ad vitā. ⁊ pauci sunt q̄ inueniūt eam
Unde qualiter deus vocat pctōrem ad viā pnie pa
tet supra vbi agit̄ de p̄mo motiuo ꝯferente ad con
uersionis cōtinuā accelerationē. Itē qualiter dñs
vocat impios ad pniam patet supra eodem ca. G.
dictis ibidē adijciendo ꝙ deus vocat hoiem pecca
torem ad penitentiā sicut absalon vocauit ioab. vñ
legit̄.ij.Regū.xiiij. ꝙ absalon vocauit ioab primo
verbis suauibus ⁊ amicabiliter ꝑ nūcios. sed quia
ipse noluit sic ad eu3 venire. absalon iussit seruis
suis succendere spicas agri ioab. Quo facto stati3
ioab venit ad absalon. Sic spūaliter de⁹ vocat pec
catores ad obedientiā mandatoꝝ suorū et gaudia
regni celoꝝ suauiter per nuncios suorum predica-
torū. ac etiā aliquādo amicabiliter per donū ꝓspe
ritatis mūdane. sed qr̄ multi rennuūt ista benigna
vocatione venire. iō deus aliqñ immittit eis tribu
lationem. infirmitatem. paupertatē. ⁊ angustiam.

ꝛ ſic compellit eos venire. vnde pš. Multiplicate
ſunt infirmitates eoꝛũ ꝛ poſtea accelerauerũt. Itẽ
dñs vocat peccatoꝛem ad pniam ſicut incantatoꝛ
vocat aſpidẽ de cauerna ſua vt eam mũdaret a ve
neno ſuo. ſꝫ ſicut aſpis obturat aures ſuas nẽ incã
tatoꝛem audiat vnã cum cauda ꝛ aliam applican-
do ad terrã ꝛ ſic incantatoꝛẽ nõ audit. ſed in ſuo re
manet toxico. Sic ſpũaliter peccatoꝛ vnã aurem
mentis obturat cũ cauda ſpei longe vite. ꝛ aliã cũ
terra terrene affectõis. ꝛ ſic deũ non audit. ſꝫ rema
net in ſuoꝛũ vicioꝛũ veneno. vel aliter. aures obtu
rat applicando vnã ad terrena ꝑ auariciã ꝛ aliam
ad delectationẽ carnalẽ ꝑ luxuriã. Unde iſta duo
vicia figurant̃ ꝑ illas duas ciuitates quas rex egy
pti pharao in finibus terre ſue ne filij iſrael exirẽt
de terra ſua ſine licentia edificauit. Exod. j. quarũ
vna vocabat̃ phiton. q̃ interp̃tat̃ os abiſſi. ꝛ ſignat
auariciã. Alia vͦo vocat̃ ramaſſes q̃ interp̃tat̃ cor-
roſio tinee ꝛ ſignat luxuriã. Vñ ſicut os abiſſi oẽ
qð intrat recipit ꝛ nihil reddit ſic auaricia oĩa que
põt iniuſte recipit ꝛ nihil reſtituit. Et ſicut tinea
coꝛrodit pannũ de quo naſcit̃ ꝛ conſumit. ſic luxu
ria carnẽ de qua trahit oꝛiginẽ debilitat ꝛ coꝛrum-
pit. Et ꝙ iſta pctã teneant peccatoꝛẽ in ſtatu culpe
patet Geñ. xix. c. de generis loth. qꝛ ſpecialiter ꝓ-
pter illa duo p̃dicante illis loth ſubuerſionẽ ſodo
me exire noluerunt. ꝛ ideo cum impijſſimis ſodo
mitis periẽrũt. ſic illi qui nolunt ad p̃dicationem
verbi dei de ſuis exire nequicijs. tandẽ in ſuis ꝑi
bunt peccatis. Unde ſicut dicit xp̃us Math. xij.
In die iudicij viri niniuite ſurgẽt ꝯtra eos qui ad
p̃dicationẽ euangelij nolunt ꝓ ſuis peccatis peni
tentiã agere. Et nimirũ. Nã vt dicit Chꝛiſ. ome l.
xxx. illi ad p̃dicationẽ ione dicẽtis. Adhuc. xl. di-
es ꝛ niniue ſubuertet̃. nõ obſtãte ꝙ ionas erat q̃ſi
ꝑegrinus ꝛ eis incognitus. tñ ad p̃dicationẽ eius
egerũt pniam. ꝛ infra triduũ omnes niniuite erãt
ad deũ conuerſi. ſꝫ falſi xp̃iani quibus xp̃s cũ ſuis
aplĩs. martyribus ꝛ confeſſoꝛibus ꝛ doctoꝛibus ꝛ
alijs p̃dicatoꝛibus ꝑ. M. cccc. lxxxv. annos iã ela-
pſos p̃dicauit adhuc ꝑmanẽt in ſuis peccatis. ꝛ in
augmentationẽ ſue damnatõis legẽ dei eis p̃dica
tam deſpiciũt ꝛ eius fideles p̃dicatoꝛes detrahunt
ꝛ ꝑſequunt̃ aliqñ ꝛ crudeliter occidunt. de quibus
dicit̃ Prouer. j. Exoſam habuerũt diſciplinam. ti
moꝛẽ dñi nõ ſuſceperũt. nec acq̃euerũt ꝯſilio meo
ſꝫ detraxerũt coꝛrectioni mee vniuerſe. comedent
igit̃ fructus vie ſue. i. fructus maledictõis ꝛ dam-
natõis eterne. iuxta illud Thob. xiij. Maledicti q̃
ꝯtẽpſerũt ꝛ q̃ ꝯdẽnati erũt blaſphemauerũt te. Itẽ
xp̃s Math. xiij. Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas ꝛ
ſapiẽtes ꝛ ſcribas. ꝛ ex illis occidetis ꝛ crucifigetis
ꝛ flagellabitis in ſynagogis veſtris et ꝑſequimini
de ciuitate in ciuitatẽ. vt veniat ſuꝑ vos omĩs ſan-
guis iuſtus qui effuſus eſt ſuꝑ terrã. Quartus
caſus eſt qñ quis inuitat̃ ad magnũ ꝯuiuiũ ad qð
põt libere intrare ianua exiſtente apta. ſꝫ cito clau
denda ꝛ ſi tardauerit quouſq̃ clauſa fuerit ſibi ia-
nua nunq̃ decetero ipſum licebit intrare. Spũali
ter homo peccatoꝛ inuitat̃ a xp̃o ad cõuiuiũ iocũ-
ditatis eterne. ad qð poteſt libere intrare. ianua ſi-
bi exiſtente apta. ꝛ ſi tardauerit quouſq̃ clauſa fue
rit ſibi ianua erit excluſus ab illo imꝑpetuum. Ia
nua iſta eſt fructuoſa penitẽtia ꝑ quam niſi pecca
toꝛ intrauerit durante vita p̃ſenti ineternũ erit ex-
cluſus. dicente chꝛiſto Luce. xiij. Niſi penitẽtiam
egeritis omẽs ſimul peribitis. Unde Math. xxv.
legit̃ de quinq̃ fatuis virginibus quibus ꝓpter ni
miam dilationẽ clauſa erat ianua. ꝛ a nuptijs erãt
excluſe. Quintus caſus eſt qñ res p̃cioſa pꝛo re
modici valoꝛis impignoꝛat̃. ꝛ redimi non põt die
limitato. Sic ſpũaliter peccatoꝛi periculoſa eſt di-
latio cõuerſionis. nam quilibet homo habet vnũ
iocale valde p̃cioſum. ſ. animam p̃cioſiſſimo ſan-
guine xp̃i redemptã. iſtud eñ iocale vt dicit Hol.
kot in lectu. lib. Sap̃. lec. lj. multi dyabolo impi-
gnoꝛant cuiuſmodi ſunt voluptuoſi qui in iuuen
tute carnis voluntatẽ ſequunt̃ ꝓponentes ante di
em moꝛtis illud ꝑ pniam redimere. ſed multotiẽs
venit dies moꝛtis ex impꝛouiſo ꝛ ſubito i ſuis pec
catis rapiunt̃ de mundo. iuxta illud Eccs. ix. Ne
ſcit homo finem ſuũ. ſed ſicut piſces capiunt̃ ha-
mo. ꝛ ſicut aues comp̃hendunt̃ laqueo. ſic capiun
tur homines tꝑe malo. i. tꝑe male vite ſue. ꝛ ſic io-
cale ſuum. id eſt animã ſuã ꝑdunt ꝓ ꝑpetuo. quia
poſt diem moꝛtis nunq̃ licebit eam redimere. Fi
guram huius habemus Leuit̃. xxv. vbi legit̃ ꝙ ſi
homo domũ vendiderit intra vꝛbis murum habe
ret licentiam redimere eam donec vnus annus im
pleret̃. ſi vͦo non redimeret eã. ꝛ anni circulus euo
lutus eſſet. emptoꝛ ſibi poſſideret eam ꝛ poſteris
ſuis in ſempiternũ. ꝛ redimi nõ poſſet. Spũaliter
domus hec eſt anima humana. que eſſet domus ꝛ
mãſio xp̃i. iuxta illud Heb. iij. Xp̃s tanq̃ filius in
domo. que domus ſumus nos. hanc domum to-
tiens diabolo vendimus ſiue impignoꝛamus q̃ti
ens moꝛtaliter peccamus. ſed tñ eam ꝑ penitentiã
redimere poſſumus. durante anno vite pꝛeſentis
ſin autẽ diabolus poſſidebit eam imꝑpetuũ. qꝛ in
inferno nulla eſt redemptio. Et ideo merito dicit
ſpũſſanctus cuilibet peccatoꝛi p̃dicto modo ani-
mã ſuam dyabolo impignoꝛãti illud Eccs. xxvij.
Ne demoꝛeris in erroꝛe impioꝛũ ante moꝛtem cõ
fitere. a moꝛtuo quaſi nihil perit confeſſio. confite-
beris viuens ꝛ viuus ꝛ ſanus cõfiteberis. ꝛ lauda
bis deũ ꝛ gloꝛiaberis in miſeratiõibus eius. Hãc
p̃dictam hyſtoꝛiã vide declaratã ſupꝛa vbi agit̃ de
remedijs contra deſperationem. Sextus ca
ſus eſt. ſi quis in locũ immundũ ceciderit in quo
inq̃ꝫto diutius iacuerit. intanto difficilius eſſet in-
de regreſſus. ſꝫ ſpũaliter nulla immundicia eſt ma
ioꝛ q̃ꝫ turpitudo peccati. qð patet ex hoc ꝙ pecca-
tũ luciferũ qui erat creatura pulcerrima. vna ma-
cula peccati intantũ deturpauit. ꝙ abſq̃ hoꝛroꝛe
maximo nõ poteſt ab homine inſpici vel iumẽto
quanta igit̃ fatuitas eſt ꝙ homo differat de pecca-
to cõuerti. p̃ſertim cum inq̃ꝫto diutius in eo iacue
rit. intanta impoſſibilius eſt ip̃m ꝑ ſe de illo exire.
ſꝫ o mira inſania ſi bos vel iumentũ alicuius in lu
tum ceciderit. cum oĩ feſtinatõe illud conat̃ extra
here. ſi vͦo ipſemẽt hõ in turpitudinẽ peccati ceci-
derit. nõ curat ꝑ annũ in illo iacere. Vñ Berñ. Ca-
dit aſina ꝛ eſt qui ſubleuet. ſꝫ perit anima. ꝛ nõ eſt
qui recogitet. Item xp̃s Luce. xiiij. Cuius veſtrũ

asinus aut bos in puteum cadat ⁊ non continuo extrahet illum die sabbati. Septimus casus est si quis transfretare debeat ⁊ incertus est qua hora nauis recedere a littore debeat. fatuus esset si ea q̄ sibi necessaria essent pparare differret. Sic spūaliter cum oporteat quemlibet hoiem de hac vita necessario transfretare. ⁊ sine charitate que est vestis nuptialis nemo ad portuȝ padisi poterit applicare. ideo cum incertū sit qua hora homo d̄ vita ista debeat transmigrare. fatuus est qui vestē illaȝ sibi festinanter nō pparat. Unde frequēter cōtingit ꝙ illi qui ꝓponūt de hac vita cum hac veste charitatis decedere. ꝓpter nimiā dilationem induti sacco ire ⁊ inuidie moriunꝫ. cum quo aulam regis celestis nunq̄ꝫ valebūt intrare. Unde Hester. iiij. legiꝫ ꝙ non erat licitū indutū sacco aulam regis assueri intrare ⁊c. Octauus casus est qñ subueniendū est alicui rei in qua aliquid continue deperit. sicut qñ subueniendū est domui igne succēse. ignis em̄ qui nō est ociosus incessanter aliquid de domo eo succēsa destruit nisi impediaꝫ. sic ignis cōcupiscētie bona gratie consumit continue nisi citius extinguaꝫ. Uñ de illo igne diciꝫ Job. xxxj. ꝙ nephas ē ⁊ iniquitas maxima ignis vsq̄ꝫ ad pditionē deuorans ⁊ omnia virtutū genimina eradicans. Nonus casus est. si aliquis ceciderit in aquā ꝓfundā ⁊ adhuc supnataret. sed incertum esset q̄ꝫcito sicut lapis nisi auxiliū haberet descēderet in ꝓfunduȝ. Fatuus esset qui tali differret subuenire dum posset ⁊ p̄cipue ille fatuus esset qui in tali existeret periculo si peteret dilationem sui succursus. di. nolo adhuc mihi subueniri. ꝫ volo expectare vsq̄ꝫ hodie ad annū. Spūaliter qui in peccato mortali est cecidit quasi in aquam ꝓfundaȝ. de qua dicit ꝓpheta. Non me demergat tempestas aque neq̄ꝫ absorbeat me ꝓfundum. ⁊ incertus est q̄ꝫcito nisi adiuueꝫ debet descēdere ad ꝓfundū inferni. ⁊ cum ad penitentiam moueꝫ quasi quedam tabula ei porrigiꝫ in q̄ de naufragio siue periculo submergendi euadat. penitentia em̄ est scđa tabula post naufragiuȝ vt dicit Hiero. Ualde igiꝫ fatuus est peccator si differat tabulam istā recipe. vel si tam paruā oportet eam habere ꝙ nō sufficiat eam a periculo liberare. vl' si postq̄ꝫ sup illam ascēderit eam dimiserit donec ad terre securitatē pueñerit. Mira insania ꝙ homines postq̄ꝫ tabulam pnie ascenderūt voluntarie in mare voluptatis insiliunt. Decimo vt generaliter dicam fatua est dilatio rerum in rebus q̄rum tp̄s ⁊ oportunitas irrecupabiliter ptransit. vt in transplantatione vegitabiliū. in rectificatiōe arborum. in mundatōe vasorū. in domatiōe animalium. in instructione puerorū. in lotione vestiū. in in salsatione carniū. ⁊ informatōe vestium. Unde q̄ꝫtum ad p̄mū fatuus esset qui transplantare vellet arbores ⁊ herbas iam desiccatas cum tp̄s plantandi p̄terisset: sed virge ⁊ herbe tenere ⁊ virides ⁊ hoc in tpe debito solent transplātari. Etiam virge tenere ⁊ licet curue sint possunt faciliter rectificari sed arbores magne ⁊ inueterate ⁊ curue difficiliter rectificanꝫ. vnde Eccēs. iij. Tp̄s plantandi. et tp̄s euellendi qđ plantatū est. Sic spūaliter hoies dū iuuenes ⁊ in tenera sunt etate. apti sunt in orto ecclesie transplantari. Et licet curui fiunt p immūdicie tortuositatem. tñ ad vite rectitudinē faciliter reducūꝫ. de qua rectitudine diciꝫ Eccēs. vij. Fecit deus hoiem rectum. Et ad quā rectitudinē orat ꝓpheta deum ipm̄ reducere dicens. Spm̄ rectum innoua in visceribus meis. Item stultus esset qui haberet vas aliqualiter immundū. ⁊ cuȝ esset balsamū p̄ciosum sibi oblatū in eo reponenduȝ nollet vas suum mundare donec lutū. fetorē. ⁊ rubiginē multis annis in eo tenuisset. Sic fatuꝰ est qui nō vult vas anime in iuuentute mūdare ⁊ sponte a deo oblatam gratiā recipe. ꝫ vult vsq̄ꝫ ad senectutē vas suum immūdicia peccati turpius ⁊ turpius defedari. Item stultus esset qui diceret. volo equū meuȝ assuescere ambulationi donec insenuerit. ⁊ donec in foueam me p̄cipitauerit ⁊ mihi collum fregerit Spūaliter sic di. Isa. xxxj. Equi eorū caro. Fatuus est igiꝫ qui hunc equū. i. carnē suam p fructuosam pniam non vult domare. donec in foueam ipsum p̄cipitauerit ⁊ quasi fregerit ei collū dādo occasionē mortals peccati. Unde de isto equo cecidit heli. de quo di. j. Regū. iiij. ꝙ cecidit de sella retrorsum iuxta ostium. ⁊ fractis ceruicibus mortuus est. Item nimis tarde pueri ad scolas ponēdi sunt cum ad senectutē pueñerint. sic nimis tarde assuescit virtutibus cum iam dierū malorū fuerit inueteratus. Item nimis tarde adhibeꝫ medicina infirmitati cum ex diurnitate facta est incurabilis sic nimis tarde adhibeꝫ medicina pnie cum iam plaga desperabilis est peccati. Item nimis tarde resideꝫ hostibus qñ iam totū qđ optant occupauerint. Item nimis tarde abluunꝫ vestes cum iā diuturnis sordibus cōputruerūt. Item nimis tarde sal carnibus adhibet qñ iam scaturiūt vermibus. Item nimis tarde formanꝫ vestes qñ iam prauaȝ formā susceperunt. Sed in his ⁊ similibus nouerunt hoies tp̄s oportunū eligere. ꝫ de tpe v̄o oportuno sue correctionis nō curant. nihil em̄ est eis seipsis vilius. iuxta verbū Senece. naȝ sotulares suos student hoies in nouitate recte informare. ꝫ de seipsis recte informandis in iuuetute sua non curant. in hoc chariores habentes suos sotulares seipsis. ℞ Septimū qđ moueret hoiem ad cōuersionis cōtinuā accelerationē est hoc ꝙ ille qui differt a sua iniquitate conuerti iniquus est in deum iniquus est in angelum iniquus est in seipm̄. iniquus est in proximum. ⁊ iniquus in omnes alias creaturas inferiores. Primo iniquus est in deū. Et hoc q̄druplici de cā. Primo q̄r fel in eiꝰ escā apponit. Uñ esca dñi bonū opus est. iuxta illud Job. iiij. Meus cibus est vt faciā voluntatem eius qui misit me. Fel amaritudo peccati ē. iuxta illud Act. viij. qđ dixit petrꝰ symoni mago. In felle amaritudinis ⁊ in obligatiōe iniquitatis video te esse. In escaȝ igiꝫ dñi fel apponit qui bonis opibus q̄ agit. amaritudinē peccati admiscit. De ista em̄ appositōe fellis cōqueriꝫ dñs p ꝓphetā dicens Dederūt in escā meaȝ fel. Scđo iniquus est in deum. q̄r illud ante oculos applicat qđ deo maxime displicet. vt ostēsum est supra in principio huius libri. c. ij. Tercio inique agit in deū. q̄r ꝯtemnit deū cū misericorditer ad recōciliationē vocan

tem. Vnde Greg. Debemus inquit saltē dei mi-
sericordiã erubescere si nolumus eius iusticiã for
midare. qui tanto amplioꝛ ĩprobitate ꝯtemnit
quanto contemptus vocare non dedignat. Hec il
le. Sed qualiter deus vocat peccatoꝛē ad peniten-
tiam patet supra in sexto motiuo cõferente ad ho-
minis peccatoris cõuersionis cõtinuam accelera-
tionem. Et in illo vbi agit de tercio casu in quo di
latio solet fatua reputari. Quarto iniquus est in
deũ in hoc ꝙ deterioꝛem partem vite sue deo refer
uat. ꝫ melioꝛē partem diabolo immolat. Vnde il
li qui cito ⁊ in iuuẽtute ad deũ cõuertunt quasi de
puro ⁊ optimo vigoꝛe floꝛe ⁊ fructu vite sue deo of
ferũt. qui aũt tarde volunt cõuerti quasi feces vite
sue deo reseruãt q̃ timere possunt ne de fecibus ca
licis ire dñi bibant. Iuxta illud ps̃. Fex eius non
est exinanita bibent ex eo omnes peccatores terre
Vnde tales de vita sua primo qḋ pulcrius est in
ea offerũt diabolo ⁊ mũdo tanꝗ eoꝝ dominis pn
cipalibus. sed reliquias vite sue ḋ quibus mũdus
non curat tanꝗ suis canibus deo volunt ꝓijcere.
cum tñ ea que offerẽda sunt deo esse debeant opti
ma ⁊ electa. Iuxta illud Nume. xviij. c. Omnia q̃
offertis ex decimis et in donaria dñi separabitis.
optima ⁊ electa cuncta q̃ꝫ erunt. De illo eñ q̃ qḋ
deterius est deo offert dicit dñs ꝑ ꝓphetam. Mala
chie. j. Offer illi duci tuo si placuerit ei. Quinto
inique agit in deũ. qꝛ ex miscḋia dei iram sibi con-
gregat. ⁊ ex hoc vnde deberet sumere occasionem
deo seruiẽdi vsurpat occasionē deum impugnãdi
nam ex ea ꝙ sperat ꝙ deus eum misericoꝛditer de
beat expectare ꝓponit diutius euꝫ offendere. Vñ
aplũs ad Rom. ij. Ignoꝛas qm̃ bonitas dei te ad
pniam adducit. ſm autē duriciã tuã ⁊ coꝛ impeni
tens thesaurisas tibi iram dei in die ire ⁊ reuelatio
nis iusti iudicij dei. Item Isiḋ. in de sum. bo. li. ij.
c. xiij. Per id inquit deterioꝛant plerũꝗ iniqui ꝙ
ꝑ patientiam dei spaciũ accipiũt emendandi. qꝛ il
li moꝛã viuendi nõ vtunt ad pniam. ꝫ ad peccan-
di vsurpant audaciam. a malo aũt in deterius va-
dit qui tp̃s sibi ad pniam indultũ ad libertatē pra-
ui op̃is vtit. Hec ille. Sexto inique agit in deũ
qꝛ plus suã diligit iniquitatē q̃ꝫ dñi summã verita
tem. Vñ Greg. j. pasto. c. xxij. Qui inquit praua
studet agere. ⁊ tñ adhuc vult ceteros tacere. ipse si
met testis est. qꝛ plus veritate appetit se diligi quã
ꝯtra se nõ vult defendi. nemo quippe est qui ita vi
uit vt aliquatenus nõ delinquat. ille igit seipso am
plius veritatē desiderat amari qui sibi a nullo vult
ꝯtra veritateꝫ parci. Hinc igit petrus increpatio-
nem pauli libenter accepit. hinc ⁊ dauid coꝛrepti-
onem subditi humiliter audiuit. Hec Greg. Itē
qui differt a suis peccatis conuerti in angelos pec
cat. ⁊ hoc tripliciter. Primo qꝛ quantuꝫ in se est
eos affligit in sue ꝯuersionis expectatiõne. nam vt
dr̃ Luce. xv. Gaudiũ est angelis dei sup̃ vno pec-
catoꝛe pniam agẽte. ꝫ sicut dr̃ Prouer. xiij. Spes
que differt affligit aiam. Scḋo peccat i angelos
qꝛ defraudat eos de fructu laboꝛis sui. Añ quantã
laboꝛis sollicitudinē habẽt angeli ad nostrã custo
diã deputati. ostẽdit sanctus Tho. in de veri. theo
lo. liiij. c. xviij. vbi sic. angeli inquit nobis ad custo
diam deputati tenent nos stantes ne cadamus. et
cadentes nos adiuuãt vt surgamus. nec nos vnꝗ
deserũt etiã peccãtes qui sint semp̃ parati nobis si
velimus ꝑbere auxiliũ. Et licet in obstinatis desi-
stant angeli actualiter ab eoꝛuꝫ custodia. parati tñ
sunt si velint redire eis auxiliũ gaudenter prebere
Vnde sicut dicit Ianueñ. sup̃ euãge. ser. xlij. Bo-
ni angeli ad nostrã custodiã deputati multũ gau-
dent de nr̃a conuersione. Et hoc triplici de causa.
Primo qꝛ custodie sue vident tam gloꝛiosum ef
fectum. nam sicut medicus gaudet qñ videt circa
hoiem infirmũ certũ curationis sue fructũ. sic an-
gelus bonus multũ gaudet qñ videt circa hominē
sue custodie effectũ. de ꝯtrario ṽo multũ dolet. iu
xta illud Isa. xxxiij. Angeli pacis amarissime fle-
bant. Scḋo gaudent ex peccatoꝛibus cõuersis
suũ adimpleri numerũ. siue tot ascẽdant de homi
nibus quot steterũt iuxta opinionē Gregoꝛij. siue
tot ascẽdant de hominibus quot ceciderunt de an
gelis vt opinat Aug. adhuc manifestũ est ꝙ ange
loꝝ ruina debet de hoibus repari. ideo multũ gau
dent angeli de cõuersione peccatoꝛũ vt de illis eo-
rum numerus reparet. Tercio gaudẽt quia vi-
dent laudando deũ tale se habere cõsoꝛtium. olim
laudabant deũ solũ angelica natura. ꝫ nunc addi-
ta est natura humana. ideo modo veraciter põt di
ci illud Iob. iij. c. Cum me laudarent astra matu-
tina. qḋ spectat ad laudē angeloꝛũ. iubilarent om-
nes filij dei. qḋ spectat ad laudē hoim. Ex quibus
patet ꝙ peccatoꝛes differẽtes suam cõuersionē q̃-
tum in eis est priuant angelos ad eoꝛũ custodiam
deputatos sui laboꝛis fructu ⁊ gaudio. ¶ Ter
cio qui differt a suis peccatis cõuerti peccat in an-
gelos. qꝛ angelo ad custodiam sibi deputato reue
rentiã nõ exhibet debitaꝫ. ex quo ante eũ abhomi-
nationē suã cõmittere nõ veret. vel in ipso iam cõ
misso nõ ꝑtimescit manere. Contra quē be. Bern.
In quouis inquit diuersoꝛio in quouis angulo re
uerentiã exhibe angelo. ne audeas illo pñte facere
qḋ me vidente nõ auderes. Assunt igit tibi nõ tm̃
vt tecũ sint pñtes. ꝫ etiam vt te ꝓtegant ⁊ vt tibi ꝓ
sint. O quantũ debet tibi hoc verbũ inferre reuerē
tiam. afferre deuotionē ⁊ ꝯferre fiduciã. ꝓ pñsentia
reuerentiã. ꝓ beniuolentia deuotionē ꝓ custodia
fiduciã. Caute igit ambula vbi tecũ sunt angeli. vt
te custodiãt in oibus vijs tuis. ⁊ vt finaliter rediẽs
dicere possis illud Iudith. xiij. ca. Custodiuit me
angelus dñi. ⁊ hinc euntē ⁊ ibi cõmoꝛanteꝫ. ⁊ inde
huc reuertentē. ⁊ nõ ꝑmisit me dñs ancillã suã co-
inquinari. Item qui differt a sua iniquitate con
uerti est penes seip̃m iniquus. Et istud septuplici
ter ostenditur. Primo ex hoc ꝙ potius se vult esse
malũ q̃ꝫ bonũ. Scḋo ex hoc ꝙ potius vult se esse
infirmũ q̃ꝫ sanũ. Tercio ṽo in hoc ꝙ potius amat
moꝛtē suã q̃ꝫ vitã. Quarto in hoc ꝙ potius vult se
esse seruũ pessimũ q̃ꝫ liberũ generosum. Quinto i
hoc ꝙ potius vult se esse in statu latronis q̃ꝫ in sta-
tu regis. Sexto in hoc ꝙ potius vult se esse miseꝝ
nihil habentē. q̃ꝫ locupletē omniũ bonoꝛũ partici
pem. Septimo ṽo in hoc ꝙ potius vult se esse in
utilem q̃ꝫ multũ valentē. Et q̃ꝫtum ad primũ ꝙ il-
le qui differt a suis conuerti peccatis potius amet

te eſſe malū q̄ bonuꝫ.patet ex hoc ꝙ ipſe milibus
ammonitionibus maliciā ſuā viliorem habet.⁊ vi
det rebus ſuis omnibus in reputatiōe. Vn̄ Aug.
in de verbis dn̄i ſermone.xiij.Quid eſt inq̄t ꝙ ma
lū velis hēe dic mihi.nihil dicis oino.nō vxorē nō
filiū nō filiam nō ſeruū nō ancillā nō villā.non tu
nicam.poſtremo nō caligā.⁊ tn̄ vis habere malaꝫ
vitā.rogo te ꝑponere vitam tuā calige tue.omnia
q̄ circa te iacent oculis tuis elegantia ⁊ pulchra ti
bi cara ſūt.⁊ tn̄ tu tibijpſi vilis ⁊ fedus es.ſi poſſēt
tibi rn̄dere quibus plena eſt domus tua que habe
re optaſti ⁊ que ꝑdere timuiſti.nōne tibi clamarēt
ſicut tu nos bona vis habere ſic ⁊ nos volumꝰ bo
nū habere dn̄m.tacita voce interpellant contra te
dn̄m deū tuū. Hec Augꝰ. Item Linco.ſuꝑ euāg.
peccatū inquit facit hoiem deteriorē eſſe dyabolo
nam diabolus rōne creatōnis deo tenet eſſe obno
xius.hō rōne creationis ⁊ etiam rōne recreatiōis.
In creatione em̄ mūdo naſcimur. in recreatōe vo
deo naſcimur.Cum igit magis ſit naſci deo q̄ mū
do palam eſt ꝙ ſi deo non obſequimur deteriores
ſumus dyabolo. Hec Linco.ſuꝑ euangelia parte
ij.c.xlvj. Et q̄tum ad ſcōm ꝙ talis potius ſe amet
eſſe infirmū q̄ ſanū.patet ex hoc ꝙ peccatū eſt in-
firmitas peſſima.iuxta illud Eccs.ix.Eſt alia infir
mitas peſſima quā vidi ſub ſole diuitie congrega
te in malū dn̄i ſui ⁊c̄.Et quo ad terciū ꝙ talis poti
us amat mortē q̄ vitā teſtat be. Aug.in de doctri-
na xp̄iana vbi peccatorē ſic alloquit. Peruerſe in-
quit plus amas mortē q̄ vitā (abſit inquit) Quis
eſt qui plus amat mortē q̄ vitaꝫ.Ecce inq̄t Aug.
te conuoco.tu amas tunicā tuā.bonā vis eam ha-
bere.amas villam.bonā eam eſſe vis.amas filiuꝫ
tuū.bonū vis eum eſſe.amas domū tuā.bonā eſſe
vis.bonā etiā morteꝫ vis habere.dicis.deus auer-
tat a me malā mortē. Plus igit amas mortē tuaꝫ
q̄ vitam tuam.male mori times.male viuere nō
times.corrige male viuere.⁊ time male mori.ſꝫ no
li timere.nō pōt male mori qui bene vixit. Hec il-
le. Sed vt dicit parif.in de vicijs pte.v. Sicut fa-
tuus eſſet qui caudā equinā in vitulo infereret cuꝫ
talis cauda nō ſit de vitulo.ſic fatuus eſt qui malā
vitam vult ducere ⁊ bonā morteꝫ habere. Cauda
em̄ iſta non eſt de hoc vitulo. Talis erat balaam q̄
vt legit Nume.xxj.dicebat. Moriat anima mea
morte iuſtorū.⁊ fiant nouiſſima mea horū ſimilia
Ille em̄ qui ꝑ totam vitā ſuā vſq̄ ad mortē differt
a ſua vita mala ꝯuerti.ꝑ totam vitā ſua in inferno
ſibi ꝑparat manſioneꝫ.cum tn̄ in nullo ibi mane-
re velit ſed in paradiſo. Item talis ſeminat male-
dictionē.⁊ tn̄ vult merere benedictionē.nō aduer-
tens ꝙ ſicut dicit apl's Galath.vj.Que ſeminaue
rit homo hec ⁊ metet. Item Prouer.xxv.Que in
iuuētute tua non aggregaſti quō inuenies in ſene
ctute tua.vede talis vult colligere de ſpinis vuas.
⁊ de tribulis ficus.Querit em̄ bonū finem in vita
ſpinis peccatorum vndiq̄ adimpleta. Hec parif.
Itē Aug.Quid inq̄t differs i craſtinū. dicis.lōga
vita erit.ipſa lōga vita bona ſit vtiq̄ ſi lōga erit me
lius bona erit. In veritate quāto habiturꝰ ē lōgio
rē vitā.tanto ampliꝰ deſiderare dꝫ vt bona ſit.ſicut
aliqs quanto ampliꝰ hꝫ de vino tanto ampliꝰ deſi
derat vt bonū ſit.⁊ amplius diſplicet ſibi ſi corrū-
pat. Hec ille. Item Augꝰ.in de ſpeculo humane
miſerie ſic inquit.homines negligūt vitā ſuam vt
nihil habere volunt niſi eam vitam. quicqd emis
bonū emis.vxorē vis ducere bonā eligis.filios ti-
bi vis naſci bonos optas.nūmi tibi debent ſtudio
ſe eligis.domū fabricas bonā vis fieri.qd te offen-
dit vita tua quā ſolā malā vis habere.vt inter om-
nia bona tua tu ſolus ſis malus.forte bouē habes
bonū.noli tu remanere malus.ſi em̄ poſſet loqui
pecus diceret deo.pecudē bonū me feciſti.⁊quare
me homini malo ſubdidiſti.nōne ridiculum eſſet
audientibus bonus bos ⁊ malus homo.Eſto igit
bonus tu qui mala deſpicis.qꝛ ſi malus remanes
deus malū male ꝑdet. Hec ille. Item Aug.in de
verbis dn̄i ſermone.iij. Amat inquit mortē qui vi
te ꝓcepta nō ſeruat.⁊ horret vitā qui peccata mor-
ti debita deſperata morte frequētat.vt em̄ ꝑ obſer
uantiam ꝓceptorū vita acquirit.ita ꝑ cōtemptum
ꝓceptorū mors cōtumacibus inuenit.dicēte dn̄o.
Si vis vitam inuenire ſerua mandata. Hec ille.
Sed ſi petat a tali qui omnes res ſuas tranſitori-
as bonas vult habere ⁊ tn̄ malā vitam quid inter
omnes res mūdanas optime diligat.ſtatim reſpō
deret vitā ſuam.qꝛ in caſu omnia illa ꝓ vite ſue cō
ſeruatione omitteret. Sed que putas cauſa eſt ꝙ
talis miſer omnes res ſuas bonas ⁊ pulcras ⁊ ho-
neſtas vult habere.⁊ tn̄ vitam ſuam quam vt dicit
optime diligit vult habere malam. fetidam ⁊ per-
uerſam.Certe ex iſto manifeſte ꝑpendi poteſt ꝙ di
abolus ip̄m excecauit. Unde de talibus dicit So
pho.j.Ambulauerūt ceci qꝛ peccauerunt dn̄o. Et
q̄tum ad quartum vicꝫ ꝙ talis potius ſe amat eē
ſeruū q̄ liberū patet ex hoc ꝙ peccatū eſt ſeruitus
peſſima.de qua ſeruitute dicit xp̄s Joh.viij. Om
nis qui facis peccatum ſeruus eſt peccati.Et quo
ad quintū ꝙ talis potius vult eſſe i ſtatu latronis
q̄ in ſtatu regis patꝫ ex hoc ꝙ qui in peccato mor
tali eſt ad modū latronis ad mortē eternā eſt ꝓſcri-
ptus.qui vo eſt in ſtatu gratie ad regnū eternuꝫ eſt
ꝑdeſtinatus.iuxta illud Anaſtaſij.Qui bona ege
runt ibunt in vitā eternā.qui vo mala egerunt in
ignē eternū.Et q̄tum ad ſextum ꝙ talis qui eſt in
peccato mortali nihil habet.immo ⁊ qō grauius ē
videtur nihil eſſe.vt patet iuxta illud.j.Chor.xiij.
Si habuero oēm fidē vt montes transferā.charita
tem aūt non habuero nihil ſum.Qui vo eſt in ſta
tu gratie particeps eſt oim bonoruꝫ eccleſie.vnde
talis veraciter poteſt dicere cū ꝓpheta. Particeps
ego ſum oim timentiū te ⁊ cuſtodientiū mandata
tua.Et quo ad ſeptimū ꝙ talis qui eſt in pctō mor
tali inutilis eſt.ptꝫ ex illo ps̄. Oēs declinauerunt
ſil' inutiles facti ſunt. Itē Prouer.vj. Homo apo
ſtata vir inutilis.Qui vo in ſtatu grē eſt multi va-
loris eſt. Juxta illud Eccl̄i.xvj. Melior eſt vnus ti
mēs deū q̄ mille filij impij. Item Prouer.iij. Bea
tus homo qui inuenit ſapiam ⁊ cui affluit prudē-
tia.melior eſt acquiſitio eius negociatōe auri ⁊ ar
gēti.primi ⁊ puriſſimi fructus eius.ꝓcioſior eſt cū
ctis opibus.⁊ omnia que deſiderant hunc nō va-
lent comparari. Itē Prouerb.viij. Melior eſt em̄
ſapiētia cunctis opibus ꝓcioſiſſimis ⁊ oē deſide-

rabile ei nō pōt cōparari. ¶ Item qui differt a suis peccatis cōuerti in proximū suū peccat ⁊ hoc tri pliciter. Primo qꝛ quantū in se est ipsum suo malo exemplo corrumpit. Vñ Aug. in suis pastoral. Exemplū inquit malū in cōspectu hoim ostendēs quantū in se est eū a quo intendit occidit. Item de talibus beatus Greg. ⁊ ponit in ca. xi. q. iij. pcipu us. Tot mortibus inquit digni sunt qt pditiōis exempla ad alios transmittūt. Scdo peccat in proximū de debito auxilio eū defraudando. nam quem deberet in pugna cōtra dyabolū ſm charitatis regulā adiuuare. ipse potius sibi nocet diabolo con sentiēdo. magna em̄ iniquitas est hoiem sociū suū in bello deserere vel ad partē inimicorū se vertere Vñ Eccs. iiij. Melius est duos esse simul q̄ vnū habet emolimentū em̄ societatis sue. si vnus ceciderit alius ab altero fulciet. Tercio peccat in proximū. qꝛ p peccato ipsius sepe proximus affligit et punit. vnde Hiero. ⁊ ponit in. c. dis. xlv. Sed illo vno inquit peccante sup oēm pplm venit ira dei. Exemplū huius habemus Josue. vij. vbi legit q propter peccatū achor totus ppls isrl punitus est in tantū q cōtra hostes suos pualere nō poterant. sed terga vertētes. xxxvj. hoies ex eis corruerūt. vñ et ois aduersitatis regnātis in pplo iniquitas impiorum est in causa. dicēte b. Greg. Nulla esset aduersitas si nulla dñaret iniquitas. Sed forte h quererit aliquis quare effligit deus bonos propter peccata malorū. Et q̄tum ad istud rñdet Chris. ope. imper. omel. xliij. dicēs. Bona oia deus nō propter omnes hoies dat sup terrā. ſ; propter paucos sctōs ptentus est em̄ vt peccatores contra meritū suū bonis dei fruant q̄ vt iusti contra meritū suū bonis eius fraudent. silr ⁊ qñ deus a peccatoribus irritat castigationē suā nō propter oēs hoies mittit sup terrā ſ; propter peccatores. Tamē equaliter iustos tangit sicut ⁊ peccatores. nam in bonis nō sepat pctōres a iustis. sic nec in malis sepat iustos a peccatoribꝰ In bonis pctōres a iustis non sepat. ne sepati cognoscant se abiectos esse ⁊ desperēt de se. In malis aūt iustos a peccatoribꝰ nō sepat. ne sepati cognoscant se electos ⁊ glorient. maxime cum nec malis bona psint sed magis noceāt. nec mala bonis noceāt ſ; magis psint. nā male viuētes dū bona pcipiūt ea in suū vertunt piudiciū. ⁊ dum boni mala patiunt ad lucruz iusticie eis pcedit. hec oia sicut sanctis in bonū sic peccatoribus ⁊ impijs in malū cōuertit. Hec Chris. Item idem omel. iiij. eiusdē. ois inquit aduersitas q̄ nos sine nr̄a occasiōe cruciat baptimꝰ ignis est. quā si magnanimiter sustinueris nihil murmurās cōtra deū. imputabit tibi ipsa carnalis afflictio p pctō qd cōmisisti. si aūt nec peccasti qd est difficile. ⁊ ignis ille temptatōis circa aiam tuā nō inuenit sordes peccatorū quas comedat ipsam aiam tuā facit splendidiorem. ⁊ q̄to grauior fuerit temptatio tanto magis facit animā clarescere. Et in aqua quidē semel baptisamur. in igne aūt pene dum viuimus. sicut em̄ vita nr̄a in hoc mundo nunq̄ munda est a peccato. aut enim videndo aut audiendo. aut loquendo aut cogitando.. que non expediunt semper animus sordidatur. sic nunq̄ a nobis ignis tribulatiōis recedere potest. Hec ille. Item Isidorus. neq; inquit iusto neq; reprobo deus misericordiam et iusticiam subtarabit. nam ⁊ bonos hic per afflictionem iudicat ⁊ illud remunerat illuc per miserationez. ⁊ malos hic remunerat p tpalem clementiā. ⁊ illuc punit p eternā iusticiā. In hac em̄ vita deus parcit impijs ⁊ tñ nō parcit electis. in illa vita parcit electis ⁊ tñ nō parcit iniquis. Hec Isid. i de sum. bo. li. iij. c. j. ¶ Item q̄ differt cōuerti ab iniquitate sua peccat in omēs creaturas irrōnales. ⁊ hoc tripliciter.

Primo qꝛ quilibet mortaliter peccans offendit quālibet creaturam. nam qui offendit publice aliquē dñm. in hoc offendit eius familiā. ⁊ cū quelibet creatura sit sub ptāte dei. ⁊ p cōns de eius familia. sequit q qui offendit deū offendit quālibet eiꝰ creaturam. Scdo. qꝛ oēs creature quodamō de seruiūt hoi. iuxta illud ps. Omia subiecisti sub pedibus eius. Item Sap. ix. Constituisti hoiem vt dñaret creature. ſ; mortaliter peccās non est dignꝰ seruitio alicuius creature. naz quilibet mortaliter peccans facit se seruū peccati. di. christo. Joh. viij. Omnis qui facit pctm̄ seruus est peccati. ſ; vt ait Aug. pctm̄ nihil ē. ⁊ sicut dicit xp̄s Joh. xiij. Nō est seruus maior dño suo. sed. q. d. in hoc q seruus sit minor. ⁊ p cōns vt videt peccās mortaliter facit se quodāmodo minorē ⁊ peioris cōditionis pctō. ⁊ a multo fortiori minorē ⁊ peioris cōditiōis quacūq; creatura non viciata. Et cū vt rō dictat illud qd peius est nō est dignū seruitio sui melioris. sequit q mortaliter peccans nō est dignus seruitio alicuius creature. ⁊ p cōns mortaliter peccās abutit omnibus dei creaturis ⁊ sic peccat in oēs creaturas.

Tercio qꝛ propter pctm̄ hois oēs creature fuerūt punite. immo intantū q vt dicit Pe. lumbar. iiij. sen. dis. xlviij. Sol ⁊ oēs creature irrōnales propter pctm̄ hois pdiderūt septē partes suarū virtutū. Et ideo merito pñt cōqueri de hoie peccatore. Sol cōquerēdo dicere pōt ego propter pctm̄ hois claritatē meā amisi. irrōnabilia aialia dicere pñt. Nos propter pctm̄ hois in diluuio periuimus. ⁊ terra dicere pt ego propter pctm̄ hominis madefacta fui. spinas ⁊ tribulos germinaui. Et sic breuiter oēs creature quibus miseri pctōres abutebant. pñt de hoie cōqueri. Et propter hanc triplicē in creaturis offensam omnes creature q̄bus miseri pctōres abutebantur in hac vita. in die iudicij erūt cum xp̄o cōtra miseros pctōres. dicēte scriptura Sap. v. pugnabit cuz eo orbis terrarū cōtra insensatos. Predicta em̄ septē ⁊ multa alia q̄ reduci pñt mouerēt hoiem peccatorem ad cōuersionis cōtinuā accelerationē.

Capitulum XIII

Icto de dilatione cōuersionis iam de dilatōe cōfessionis insuper est dicendū. ¶ Pro q̄ primitus ē notandū q cōfessio sacralis ſm Aug. sic describit Confessio est p quā morbus latens spe venie apit ⁊ ita cōuenienter describit p materiā q̄ est pctm̄. et p actū qui est apire. ⁊ finē qui est spes venie. Uel aliter dici pōt q cōfessio sacralis est legitima ⁊ voluntaria pcti manifestatio idoneo sacerdoti sciēti ligare ⁊ soluere ob spem miscōie iustificatiōis ⁊ venie.

Et tunc sic distinguit ab ab illa confessione que fit
soli deo. cui oia sunt nuda et apta. et ab illa q̄ fit in
iudicio cōtentioso vel quocūq; modo coacte ficte
vel indebite reuelata qualis confessio inutilis est.
vt exemplum habemus de cayn qui tarde q̄si coa
ctus est et desperās confessus est pctm̄ suū. d. Ma
ior est iniquitas mea. q̄ vt veniā merear. Gen. iiij
Et ideo cōfessio ꝓfecit. ſ; maledictus erat a deo et
ad pēnā damnatus eternā. Item pharao ficte cō
fessus est pctā sua. d. Peccaui et nunc dn̄s iustus ē
et ego et ppl'us meus impij. Exod. ix. ſ; q2 de pctis
suis se nō retraxit. ideo ipse cum ppl'o suo misera
biliter perijt vt patet Exod. xiiij. Item achor con
fessus est pctm̄ suū dicens. Uere ego peccaui corā
dn̄o deo isr̄l. et sic feci. ſ; tn̄ tarde confessus est. dn̄o
prius pctm̄ eius vindicāte et iosue eū de pctō suo
cōuincente. et ideo lapidatus est ad mortem. et vni
uersa q̄ illius erant igne cōsumpta sunt. vt pt; Jo
sue. vij. Item saul cōfessus est pctā sua dicēs. j. Re
gum. xvj. Sed q2 de malicia sua nō cessauit a deo
reprobatus et deiectus erat. Item antiochus rex
grecorū cōfessus est pctm̄ suū. ſ; tn̄ vindicta dei pri
us cogente cū vermes scaturirēt de corpe eius do
nec a deo reprobus redderet spm̄ vt; ij. Mach. ix.
Item iudas cōfessus est phariseos pctā sua dicēs
Peccaui tradens sanguinē iustū. ſ; de dei miseri
cordia desperās laqueo seipm̄ suspendit et ad sup
pliciū est damnatus eternū. vt; Math. xxvij. Ido
dimissa tali falsa ficta coacta et tarda cōfessione. ad
veram humilē voluntariā et festinā ꝯfessionē mul
ta mouerēt peccatorē. Pro q̄ notādū q̄ oia mo
tiua q̄ tacta sunt ad accelerationē ꝯuersionis pctō
ris cōtinuā pn̄t reduci etiā ad mouendū pctōrem
ad ꝯfessionē festinā. Et insup sex specialiter moue
rent peccatorē ad ꝯfessionē suorū pctōꝝ festinam.
Quoꝝ primū est sacre scripture auctas ad hoc fre
quenter instigans. vn de Ecci. xvij. Ne demoreris
in errore impiorū. ante mortē cōfiteri. a mortuo q̄
si nihil perit cōfessio. confiteberis viuēs et sanus et
viuus cōfiteberis et laudabis deū et gloriaberis in
miserationibus eius. nam vt dr̄. j. Joh. j. Si cōfite
amur pctā nr̄a iustus et fidelis est deus vt remittat
nobis pctā nr̄a et mūdet nos ab omi iniqtate. Sed
sicut dr̄ Prouer. xxviij. Qui abscōdit pctā sua nō
dirigetur. qui aūt cōfessus fuerit et reliquerit ea mise
ricordiā ꝯsequet. Unde hoc sacrm̄ pnie figurat p
piscinā pbaticā. De qua Joh. ix. dr̄. Est aūt hieroso
limis probatica piscina que cognominatur hebraice
bethsayda quinq; porticus habens. in his iacebat
magna multitudo languentiū. cecorū. claudorū.
aridoꝝ. expectantiū aque motū. Angelus aūt dn̄i
sm̄ tp̄s descēdebat in piscinā et mouebat aqua. et q̄
prior descēdebat in piscinū post motionē aque sa
nus fiebat a quacūq; detinebat infirmitate. Hanc
hystoriā ptractans Holkot in lectura lib. Sapie.
lectōe. ccxxxix. Piscina dr̄ inquit q̄si sine piscibus
p cōtrariū. Probaton grece dr̄ ouis latine. q2 igit
illa aqua piscibus caruit. et oues immunde q̄ in sa
crificiū deo deberēt offerri ibi lauabantur. ideo pro
batica piscina dicebatur. et sacrm̄ pnie signat. in qua
lauari debet quisquis q̄ debet deo immolari. Ha
bet aūt hec piscina quinq; porticus sm̄ quinq; oc
casiones ex qbus hoies aquā pnie ingrediunt. vi
delicet verbi dei pdicationē. exempli sctōꝝ pcedē
tiū ꝯsiderationē generalē ecclesie ordinationem
diuinā inspirationē et corporee infirmitatis tribu
lationē. Quidā em̄ et multi ingrediunt piscinā pe
nitētie p hunc porticū verbi dei. Un̄ Act. ij. petro
pdicāte dr̄. his auditis cōpuncti sunt corde et dixe
runt ad petrū et ad reliqs apl'os. qd faciemus viri
frēs. Petrus vo ait ad illos. pniam agite. Alij in
grediunt piscinā pnie p porticū exemplorū virorū
sanctorū. vn̄ Greg. j. dialo. Nōnulli inqt sūt q̄s ad
amorē patrie celestis nō minus exempla q̄ pdica
menta succendūt. Alij ingrediunt p porticū cōsti
tutionis ecclesiastice qua pcipit cuilibet maturaz
etatē ptingenti semel in anno ꝯfiteri et cōicari. Alij
ingrediunt p porticū diuine inspiratōnis. sicut pe
trus. magdalena. et multi alij. Et alij ingrediunt p
infirmitatis corporee flagellationē. et iste porticus
est cōmunissimus in q̄ iacet multitudo languētiū
maxima. q2 vix volunt aliqui extra q̄dragesimam
cōfiteri nisi p infirmitatis articulū necessitent. In
cuius rei figura legit Joh. v. de quodā infirmo q̄
xxviij. annis iacuit infirmus iuxta piscinā pdictā et
nunq; descēdit in eam vt sanaret. Iste em̄ infirm9
figurat inueteratos dierū malorū q̄ ꝯtinue iacent
circa sacrm̄ ꝯfessionis et pnie et nunq; sollicitant il
lud intrare donec euenerit eis grauis infirmitas.
vel donec debeant mori. Tales enim similes sunt
latronibus quorum confessio questionibus. acu
leis. compedibus et manicis ferreis extorquentur
quia talium cōfessionē extorquet dn̄s p aculeum
acute febris. vel grauiū vinculis infirmitatū. cum
tn̄ dicat ꝓpheta. Preoccupem9 faciē eius et c. Un̄
sicut in cā litigiosa corā iudice discutienda ille qui
diffidit de iure suo vult si poterit ante iudiciu; de
pace. cōcordia. et ꝯpositiōe tractare et diem suū pue
nire. Sed certe quilibet hō pctōr habet magnam
causam corā summo iudice discutiendā. Un̄ qui
libet fidelis xp̄ianus est filius dei et heres regni ce
lorū. dicēte apl'o Rom. viij. Sumus filij dei. si aūt
filij et heredes. heredes quide; dei coheredes aūt
xp̄i. ſ; tn̄ mortaliter peccās facit seipm̄ natiuū dya
boli. dicēte xp̄o Joh. viij. Omnis qui facit pecca
tum seruus ē peccati. et certe q̄ natiu9 est dyaboli d
iure ineptus est hereditate gaudere celesti. verun
tn̄ si voluerit tempestiue pōt in humili et pfecta cō
fessione tractare. et p verā pniam seipm̄ redimere.
In cuius rei figura legit Leuit. xxv. q̄ si hō vendi
derit domū intra vrbis murū haberet licentiā redi
mere eam donec vnus annus est et c. quā hystoriaz
vide declaratā supra. c. xj. vbi agit de quinto casu
in q̄ dilatio solet fatua reputari et c. Sed si hō pec
cator voluerit in infirmitate. in hora mortis. vel in
iudicio cōtendere cum deo de hereditate sua. lex et
equitas erūt expsse cōtra eū. intantū q̄ sicut dicit
Job. ix. Si voluerit ꝯtendere cum eo non poterit
rn̄dere vnū ꝓ mille. ideo bonū est et securū q̄ ante
infirmitatē mortē vel diē iudicij tractet i vera et hu
mili ꝯfessione. et cōcordat cū eo et dicat cū sctō iob
Job. xxiij. Nolo multa fortitudine contendat me
cum. nec fortitudinis sue mole pmat. ꝓponat equi
tatē ꝯtra me. et pueniat ad victoriā .i. ex pte dei iu

dicium meū. ¶ Scđm qđ moueret hoīem ad cōfessionē suorū peccatorū festinā. est hoc ꝙ q̄ differt sua pctā ꝯfiteri deū vehemēter ad iracundiaꝫ ꝓuocat. Vn̄ Chriſ. ope. imp. omel. liiij. O inq̄t malicia peccatorū q̄ neqꝫ futuri iudicij terrore mutat̄ qui em̄ debuerat pctm̄ suū simpliciter confiteri. vt deū quē male agendo irritauerat simpliciter cōfitendo liniret. Econtra aūt non confitet̄ aut stolide adhuc excusat. ⁊ dum vult vnū excusare pctm̄. addit alia duo. primū q2 peccauit. scđm q2 excusat. et terciū q2 iniuriā dn̄o facit. ꝓpterea sciens ꝓpheta ꝙ mala sit excusatio pctōꝝ dicit. Non declines cor meū in verba malicie. ad excusandū excusatōes in peccatis cum hoībus opantibus iniquitatē. Hec ille. Item parif. ille inquit qui suū cōfitet̄ pctm̄ reuelat illud deo. ⁊ qui a ꝯfessione suū abscōdit peccatū vult illud deo abscōdere. silis adam est. q̄ domino querēti vbi esset ait. audiui vocē tuā in paradiso ⁊ timui eo ꝙ nudus essem ⁊ abscōdi me. Genes. iij. In hanc em̄ fatuitatē incidere vt a deo sua abscōdat pctā quē nihil latere p̄t valde timuit ille sanctus homo iob. qui vt legit̄ Job. xxxj. humerꝰ meus a iunctura cadat ⁊ brachiū meū cū ossibus suis cōterat̄ si abscondi quasi homo peccatū meū ⁊ celaui in sinu meo iniquitatē meā. ⁊ merito pōt ista dici magna fatuitas ꝙ homo velit siue putet se a deo sua posse abscōdere pctā. ex quo corā deo ⁊ deo vidēte sua pctā cōmisit. ⁊ ideo si homo in sua cōfessione voluerit peccata abscōdere illa a deo detegent̄. ⁊ si homo in vera cōfessione sua pctā detexerit. illa a deo abscōdent̄. Unde sup illud ps̄. Iusticiā meā nō abscondi. Glosa. cum inquit homo detegat deus tegit. ⁊ cuꝫ homo tegit deus nudat. cum homo agnoscit deus ignoscit. vnde de fatuis peccatoribus qui nolunt sua peccata ꝯfiteri cōtinget. sicut cōtigit de insolentibus pueris qui postq̄ deliquerint nolunt parētibus suis eos interrogātibus sua fateri delicta. ⁊ ideo tandē grauiter verberant̄. ⁊ sic coacti ipsis inuitis cōpellunt̄ veritatē fateri. vbi si in principio veritatē dixissent. ⁊ misericordiam postulassent minime verberati fuissent Sic certe miseri peccatores qui nolunt in p̄nti vita suis parētibus spūalibus sua confiteri pctā. velint nolint in suā ꝓpriam cōfusionē coraꝫ summo iudice ⁊ patre celesti sua manifestabūt pctā. dicente aplo. ij. Chor. v. Omnes nos manifestari oportet an̄ tribunal xp̄i. vt referat vnusquisqꝫ ꝓpria sui corporis ꝓut gessit siue bonū siue malū. ⁊ tunc grauissime verberabunt̄. dicēte dn̄o ꝑ ꝓphetā. Visitabo in virga iniquitates eorū. ⁊ in verberibꝰ peccata eorū. sꝫ si tempestiue veritatē in p̄nti vita cōfessi fuissent ⁊ misericordiā postulassent misericordiam habuissent ⁊ minime verberati fuissent. vnde Prouer. xxviij. Qui abscōdit peccata sua nō diriget̄. q̄ aūt cōfessus fuerit ⁊ reliquerit ea misc̄diam consequet̄. ¶ Terciū qđ moueret hoīem ad confessionē suorū pctōꝝ festinā. est hoc ꝙ ille q̄ diu differt sua cōfiteri pctā multa tradit obliuioni. vn̄ Bern̄. computatio inquit dilata multū facit obliuisci. sꝫ ea q̄ obliuiscit̄ hō qui sua differt ꝯfiteri pctā nō obliuiscit̄ deus nec etiā diabolus. sꝫ in hora mortis paratus erit illa agilissime peccatori ostēdere. vn̄ Bern̄. In hora inquit mortis veniēs diabolus ostendet pctōri oīa pctā sua de q̄bus noluit prius cōfiteri. ⁊ vt eū in desperationē inducat dicet. o miser d̄ istis noluisti cōfiteri nec te emēdare. ⁊ iam non posses si velles. sꝫ tn̄ in hoc vt cōsueuit mentit̄. naꝫ ⁊ si tūc pctōr posset habere gratiā cū vera cordis ꝯtritiōe ⁊ volūtate ꝯfitēdi petē veniā a deo obtineret misericordiā. sꝫ certe illam gratiā nō pōt tunc habere a seipso. q2 vt dicit be. Hiero. Dum infirmitate opprimeris nihil aliđ cogitare potes q̄ qđ sentis. nā illic rapit̄ tota mentis intentio vbi est via doloris. ⁊ tunc a deo forte ꝓpter sua demerita. ita despiciet̄ ꝙ nō habebit gratiā vere penitendi nec misc̄diam postulandi. Nam vt dicit be. Augꝰ. Iustū est ꝙ a deo cōtemnat̄ moriēs qui deū oīpotentem ꝯtempsit viuēs. ⁊ ideo miser pctōr tūc a deo derelictus rōnabiliter dicere poterit illud Eccs. vlti. Circumdederūt me vndiqꝫ. s. inimici ⁊ nō erat qui adiuuaret respiciēs erā ad adiutoriū humanū ⁊ non erat ⁊ ideo s̄m ꝯsiliū spūssancti Eccl. Ante mortē cōfitere q2 a mortuo quasi nihil perit ꝯfessio. confiteberis viuēs ⁊ viuus ⁊ sanus confiteberis ⁊ laudabis deū ⁊ gloriaberis in miserationibus eius ⁊c̄.

¶ Quartū qđ moueret hoīem ad pctōꝝ suorū cōfessionem festinam est hoc ꝙ per veram confessionem homo pctōr dyaboli amicitiaꝫ ⁊ societatem ꝑniciosam euitat. Vn̄ Linc. sup illud Eccs. xxviij. Qui denudat archana amici ꝑdit fideꝫ. factus inquit amicꝰ diaboli si reuelaueris tibi ab eo latēter suggestū veraciter ꝯfitendo decetero tibi secretum suū nō cōicabit cogitatōes malas immittēdo. ipse em̄ quasi traditor qui tradere nitit̄ castrū villā vel ciuitatē. q̄ si ab aliquo cui secretū suū cōicauit manifestus fuerit fideꝫ illius ꝑdit. ⁊ ei decetero tanq̄ garrulo secretū suū ꝯmittere nō audebit. Vn̄ Hiero. potestas ⁊ virtus traditoris annihilat̄ traditōe reuelata. Hec Linc. sup euāgelia. parte. iij. c. lxxiij Item sicut ad clamorē fugiūt latrones. sic ad clamorosam cōfessionē vere penitētis fugiunt demones. In cuius rei figura ad clamorē inde qui cōfitens interp̄tat̄ fugerūt ⁊ cōuicti sunt inimici eius. vt patet. j. Machab. iiij. Item ꝑtinenter ad ꝓpositum be. Bern̄. v. florū. c. ij. humiliter inquit cōfitēti remittit deus pctm̄. et diabolus eū quē in corde hoīs inuaserat. amittit principatū. vbi nempe peccatum remittit̄ ibi ꝓculdubio dyabolus ex corde pctōris expellit̄. Hec ille. ¶ Quintū qđ moueret hoīem ad cōfessionē suorū pctōꝝ festinā est. vt per hoc auxiliū ⁊ misc̄diam diuinā obtineat. vn̄ sicut hō a latronibus spoliatus ⁊ vinctus iacens iuxta viā vbi audiri ⁊ videri pōt a transeūtibus cito liberari poterit ⁊ dissolui. sꝫ qn̄ ligat̄ ⁊ extrahit̄ etiā longe a via. vbi nec videri nec audiri poterit tunc nō pōt a transeūtibus ꝑ viā adiuuari. sic pctōres qui vincti sunt vinculis pctōꝝ in via vel iuxta viā vite p̄ntis q̄diu nō fuerint elongati a deo ꝑ obstinaciā clamare in vera ꝯfessione ⁊ audiri p̄nt a deo ⁊ faciliter liberari. sꝫ tn̄ ⁊ tamdiu ⁊ tam ꝓcul p̄nt se elongare a deo ꝑ abstinentiā in pctis ꝙ nunq̄ a pctis dissoluent̄. Vn̄ Hiere. xj. Inducā sup eos mala d̄ q̄bus exire nō poterūt. Vn̄ sicut dicit be. Aug. in ep̄la ad sororē suā. Deus qui vt dr̄ Sap. xj. oīa in

mensura ⁊ numero disposuit ⁊ pōdere respectu cuiuscūqꝫ hoīs certū terminū. modū. numerū ⁊ mēsurā posuit ⁊ cōstituit. ⁊ q̄ꝫdiu pctā hoīs sunt infra p̄dictū terminū numeri pōderis ⁊ mensure misericordia diuina ip̄m expectat ad pniaꝫ. vñ Isa. xxx. Expectat dñs vt misereat̄ nr̄i. Sed de q̊libet puer so nolēte vitā suā emēdare dicit illud Apoc. ij. Dedi illi tp̄s vt pniam ageret. ꝫ non vult penitere. Et ideo merito ꝯsummato p̄dicto termino nūeri pōderis ⁊ mēsure ip̄m statim aufert de mūdo. Et ꝙ deus talem terminū numeri. ponderis ⁊ mensure respecte pctōꝛis ꝯstituit. ⁊ quidā tardius ⁊ quidaꝫ citius illū terminū attingūt declarat Aug⁹. ex verbis dei dicētis ad abrahā de incēdio sodomoꝝ et gomorreoꝝ. Clamor sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ repletus est. ⁊ pctā eoꝝ magna vehementer repleta sūt. ⁊ iō statim de illis cepit vindicta. Sꝫ de amorreis dicit. Nondū impleta sunt pctā amorreorum Gen. xv. ⁊ iō ꝓtunc eis pepcit. q̊s tñ postea ꝯpleto numero pōdere ⁊ mēsura suoꝝ pctōꝝ deleuerit Quo ex q̊ inquit Aug⁹. instruimur ⁊ docemur ꝙ tamdiu singulos pctōꝛes vt ꝯuertant̄ expectat deus q̄ꝫdiu terminū numeri pōderis ⁊ mēsure pctōꝝ non attigerint. Et q꞉ nullus pctōꝛ scit q̄ꝫ ꝓpe p̄dictū terminū pctōꝝ attigerit. iō deus q̊ vt dicitur Ezech. xviij. nō vult mortē pctōꝛis. ꝫ magis vt cōuertat̄ ⁊ viuat. Clamat ad pctōꝛē illud Eccī. v. De ꝓpiciatōne pctōꝝ noli esse sine metu. neqꝫ adijcias pctm̄ sup pctm̄. ⁊ ne dicas miseratio dei magna ē. multitudinis pctōꝝ meoꝝ miserebit̄. miscōia eñ ⁊ ira cito ab illo approximāt ⁊ in pctōꝛes respicit ira illius. ⁊ iō cito p verā ꝯfessionē nr̄a expellam⁹ pctā. nec statuamus nobis tp̄s futurū ad vitā nostrā emādandā cū statim vitā nostrā emēdare possumus. q꞉ frequēter cōtingit ꝙ dum expectat̄ tp̄s miscōie. cito ⁊ ex improuiso venit tp̄us vindicte. Figurā huius habemus Iudicū. xix. vbi legit̄ ꝙ erat quidā vir leuites. i. de tribu leui q̊ accepit sibi vxorē de bethleē. q̊ tanq̄ꝫ ingrata relinquēs maritū suū reuersa est in domū p̄ris sui. secutusqꝫ est eā vir suus volens benigne eā recōciliare. ꝫ illa p̄ris sui instigatōe tp̄s reuertēdi tamdiu ꝓcrastinauit. ꝙ qñ ꝓposuit redire anteq̄ꝫ ad domuꝫ mariti puenit illusa est ⁊ dep̄ssa a gabaonitis. ⁊ miserabiliter moriebat̄. Moraliter leuites interp̄tat̄ ꝑsecutio. ⁊ signat xp̄m qui ꝓ redēptiōe generis humani passus est maximā ꝑsecutionē. hic accepit sibi vxoreꝫ in bethleem q̊ interp̄tat̄ domus panis. ⁊ signat ecclesiā sanctā in qua administrat̄ ille panis vite in sacramento altaris. qui dicit. Ego sum panis viu⁹ qui de celo descendi. In hac eñ domo xp̄us accipit sibi vxorem qñ animā humanā in baptismo p fidem sibi copulat. dicente seipso p ꝓphetam Osee ij. Desposabo te mihi in fide. Item Ezech. xvj. Tu facta es mihi syon. sed tñ anima humana tāti spōsi insignia non considerans multotiens tanq̄ꝫ ingratissima a sponso suo p peccatum recedit ⁊ accedit ad illum partē maledictū dyaboluꝫ sub cuius seruitute erat detenta anteq̄ꝫ p fidem xp̄o erat desp̄osata. ⁊ misera anima taliter a xp̄o recedēs spōso suo viuit in adulterio. nedū cum vno demone. ꝫ etiā aliqñ cum multis demonibus. Vñ sicut dicit Odo in quodā sermone. Quot mortalia pctā quis cōmittit. tot demonibus tanq̄ꝫ meretrix vilissima se subijcit. Misere eñ aie taliter adulteranti loquit̄ dñs p ꝓpherā Ezech. xvj. Tu facta es q̄si mulier adultera q̊ sub viro suo inducit viros alienos Sed quisputas vidēs spōsam suam in p̄ntia sua se voluntarie ꝓsternentē ad quēlibet ribaldū transeuntē pviā nō despiceret eam ꝫ o benignissime iesu tu vides spōsam tuā in p̄ntia tua ꝓpria fornicantē nō despicis eam. ꝫ desideras eam hr̄e recōciliataꝫ. vñ dicis spōse tue. Transiens p te vidi te ꝯculcari Ezech. xvj. Et ne dum fornicata es cum vno falso amatore. ꝫ tñ fornicata es cū amatoribus multis. tñ reuertere ad me ⁊ ego suscipiā te. ⁊ nō auertam faciē meā a te. ⁊ nō irascar in ppetuū. Hiere. iij. Ecce q̄ꝫ benigne ⁊ misericorditer iste spōsus alloquit̄ spōsam suā ad eam recōciliandū. ꝫ tñ aīa ingrata tardans in pctis. ⁊ tp̄s recōciliatōis de die in dieꝫ differēs multotiens anteq̄ꝫ puenerit ad diē limitatum recōciliatōis a demonibus interficit̄ ⁊ deprimit̄ in damnationē eternā. ⁊ ideo merito dicit spiritussanctus cuilibet aīe peccatrici illud Eccī. v. Ne tardas ꝯuerti ad dñm. nec differas de die i diē subito eñ veniet ira eius ⁊ in tp̄e vindicte disꝑdet te. Sextū qd̄ moueret hoīem ad cōfessionē suorum pctōꝝ festinā est vt p h̄ damnationeꝫ euadat eternā. Vñ Aug. sup ps. O hō inq̊t elige qd̄ vis. si incōfessus lates icōfessus damnaberis. ad h̄ de⁹ exigit cōfessionē vt liberet hoīem ⁊ ad h̄ damnat non cōfitentē ⁊ punit supbū. Hec ille.

Capitulum XIIII

Quarto ad hanc secundam speciē accidie. s. torporē circa dei p̄cepta pōt reduci negligētia q̊ etiā est viciuꝫ ad accidiā ptinēs. Et est negligētia torpor q̊ quis minus diligēs est in exequēdo rem q̄ꝫ debet. Vel est torpor q̊ p̄termittit̄ illud qd̄ est de necessitate salutis. vt ē defectus debite sollicitudinis circa actū virtuosum faciendū ꝓueniēs ex remissione feruoris in bonitate. ⁊ sic negligētia consistit in defectu interioris actus rōnis. q꞉ si nō sollicitat̄ hō vt pficiat ea q̊ debet. vel eo modo q̊ debet. Et q̄ꝫ detestandum sit pctm̄ negligētie. multipliciter pōt ostēdi. ¶ Primo ex h̄ qd̄ dicit Holkot in lectu. li. Sap. lec. xxxvj. primordialis cā oīs pene tam in hoīe q̄ꝫ in angelo fuit negligētia. vñ si hō vel angel⁹ a deo creatus in gr̄a bñ vsus fuisset naturalibus ⁊ gratuitis sibi a deo datis. nūq̄ꝫ apparuisset angelus aliq̊d deordinatū. nec dei excellentiam appetiuisset. nec vnq̄ꝫ hō iudicasset dict̄ ⁊ ꝑsuasionib⁹ serpētis acquieuisse. ꝫ q꞉ neglexerūt vti gratijs sibi datis. p missi sunt cadere in errorē ꝓpter pctm̄ negligentie ⁊ de errore in pctm̄ supbie ⁊ inobediētie. Et sequit̄ Iste est ordo cadēdi in hoīe q̄ꝫtūcūq̄ꝫ fuerit in statu pfecto. vicꝫ primo negligere modica. loqui ociosa raro ꝯfiteri. aride ⁊ sine deuotōne officiū dicere diuinū. ista vident̄ oīno modica. ⁊ ex istis inducit diabolus in grauissima pctā. vñ sicut circa doliuꝫ sunt magni circuli q̊bus asseres dolij colligant̄ cū paruis viminibus. Solutis igit̄ pūis viminibus soluūt̄ ⁊ magni circuli. ⁊ solutis magnis circulis

totū decidit ꝛ dissipatur. sic moraliter qui spernit
medica paulatim decidit.hec ille. Et ideo merito
Isido.soliloquioꝝ.ca.lxiiij.Cauendū inquit ē ver
boꝝ obscenitas.fugienda est turpitudo sermonis
sermo vanus vane ꝯscientie iudex ē. mores homi
nis lingua pandit.Et qualis sermo ostendit talis
animus cōprobatur.ex abundantia em̄ cordis os
loquit.Ab ocioso sermone cōpesce linguā.inanes
fabulas nō loquaris,inania verba nō garreas.reti
ce v̄bū qḋ nō edificat audiētes.caue a fabulis ine
ptissimis.s̄mo ociosus nō erit absq̧ iudicio. vnus
quisq̧ rationē redditurus ē sermonū suoꝝ añ vni
uscuiusq̧ faciem verba sua stabunt.qui ociosa ver
ba nō rep̄mit ad noxia cito transit.q̄ minima sper
nit in maxima facile ꝓrumpit.minor nanq̧ culpa
maiorem generat.paulatim crescunt vicia.ꝛ dum
parua nō cauemus in magna ꝓlabimur.minima
igitur de vita ꝛ ad maiora nō p̲uenies.parua sper
ne ꝛ in deterius non incides.hec Isi. Secūdo ꝙ
multū detestandū sit peccatuꝫ negligentie patere
potest ex hoc ꝙ ꝓut dicit in floꝝ.bar.titu.de negli
gen.sicut in vnoquoq̧ ope bono mater ē diligētia
sic vniuerse doctrine ꝛ discipline nouerca est negli
gentia. Vnde Isid.in de sum.bo.li.iij.ca.x. Qui
dā inquit habent intelligētie ingeniū.ſ3 negligunt
lectionis studiū ꝛ qḋ scire legendo potuerūt negli
gendo ꝯtemnūt.q̄dam vero amorē sciendi habēt.
ſ3 tarditate sensus ı̄pediuntur.Qui em̄ assidua le
ctione sapiūt quod ingeniosi p̲ desidiam nō noue
runt.Ingenio tardus ꝛ si nō p̲ naturam. p̲ assidui
tatem tamē lectionis augmentat. nam q̄uis sen
sus hebetudo sit frequens. tamē lectio intelligen
tiā adhibet. Et sicut q̄ tardus ē ad capiendū ꝓ in
tentione boni studij premiū p̲cipit ita qui prestitū
sibi a deo ingeniū intelligentie negligit ꝯdemnati
one reus existit.q2 donū qḋ p̲cepit despicit.ꝛ p̲ de
sidiam derelinq̄t.Quidā dei iudicio donum ꝯsciē
tie qḋ negligunt accipiūt. vt de rebus creditis du
rius puniantur.tardiores aūt ideo qḋ scire cupiūt
difficiliter inueniūt.vt ꝓ maximo exercitio laboꝝ
maximū premiū habeant retributionis.ħ ille. Sꝫ
sicut dı̄ in flora.bar.vbi prius. Illi p̄cipue peccāt
p̲ negligentiā q̄ sciunt bñfacere ꝛ tamen nolūt. vn
de Luce.xij. Ille aūt seruus q̄ cognouit voluntatē
dñi sui ꝛ se nō p̄parauit. ꝛ nō fecit s̄m voluntatem
eius plagis vapulabit multis. Itē Jaco.iiij. Sci
enti bonū ꝛ nō facienti peccatū ē illi. Sed homo
ꝓprie negligens dicit q̄ nō curat quō opus dei fa
ciat.ſ3 hoc solū curat vt ab onere laboris inchoati
quiescat.ꝛ q̄ talis est ei incurrit maledictionē.dicē
te ꝓpheta. Hiere.xlviij. Maledictus q̄ facit opus
dei negligēter.ꝛ q̄ ꝓhibet gladiū suū a sanguine.i.
gladiū spiritus qḋ ē verbū dei ab interfectiōe pec
catorū.ꝛ hanc maledictionē specialiter timeret q̄
libet negligens prelatus. q̄ vt dicit Holkot i lectu
ra libri sapiētie. lectione centesima sexagesimater
cia.ydolo assimilatur. quia sicut ydolū recipit ho
nores ꝛ ponitur in loco solenni.portat gladiū vel
hastam ꝛ nunq̄ percutit.sic prelatus negligens re
cipit honores.ꝛ ponitur in loco solenni.ꝛ habꝫ au
toritatem corrigendi defectiuos ꝛ nihil facit. imo
sicut videmus ꝙ passeres ꝛ alie aues sedent et re
quiescunt super caput ydoli. non obstante gladio
suo versatili.ita nonnūq̄ dissoluti ꝛ lasciui sicut de
seruientes ꝛ consiliarij sedent ꝛ requiescunt super
caput talis prelati.hoc est ab eo supportantur a q̄
deberent argui.De tali prelato dicit Zacharie.ij.
capi. O pastor ꝛ ydolū derelinquens gregem dñi
Hec ille. Verūtamen sicut dicit idem in eodē li
bro huiusmōi negligētes prelati licet remissi sunt
in corrigendo penes deū delinquentes tamen de
eorum ꝓpria ꝛ personali iniuria vel de derogatiōe
sui ꝓprij honoris inueniūtur acutissimi ꝛ rigidissi
mi.nihil volentes remittere impunitū. sed si agat
de iniuria deo illato.vl' de honoris diuini diminu
tione ibi sunt remissimi nec curāt omino. Contra
tales bene loquit Cryſ.super Matheū.Ep̄us in
quit si debitū honoꝝ nō acceperit a p̄sbytero.aut
p̄sbyter si nō acceperit honorē a dyacono.aut dy
aconus a lectore nascit ꝛ turbat.si autē viderit ep̄s
presbyterū aut presbyter dyaconū aut dyacon9 le
ctorem circa obsequiū ecclesie non p̲manentē aut
aliter peccantem in deū neq̧ em̄ irascitur neq̧ cu
rat.q2 omnes q̄dem de suo honore solliciti sunt.d̄
honore aūt diuino nihil curant.hec Cryſ. Sꝫ ta
les nō cōsiderant ꝙ sicut dicit Holgot vbi prius
q̄uis esse patientem in ꝓprijs iniurijs sit laudabi
le tamē esse patientē in dei iniurijs ē vituperabile
in quolibet prelato. In cuius rei figura xp̄s sicut
legitur Mathei.iiij. quando dyabolus sibi dixit.
Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant pati
enter sustinuit ꝛ p̲ autoritatem scripture eum ꝯfu
tauit. Item secūdo ꝯsimiliter quando dixit.si fili
us dei es mitte te deorsum. quia iste due temptati
ones nō directe nisi cōtra xp̄i humanitatē erant.ſ3
in tercia temptatione quādo dixit. Hec omnia ti
bi dabo si cadens adoraueris me.repulit diabolū
cū indignatione di.vade sathan scriptum est. Do
minū deū tuū adorabis et illi soli seruies. Sup̲ q̄
dicit criso.Exemplo xp̄i discam9 nr̄as iiurias eq̄
nimiter sustinere.dei aūt iiurias neq̧ vsq̧ ad audi
tū sufferre.q2 in ꝓprijs iiurijs eē quēq̧ paciētē lau
dabile ē.iiurias v̄ō dei dissimilare nimis impiū ē
ħ holgot. B Tercio detestādū ē pctm̄ negli
gētie ꝓpt̄ sublimitatē p̲sonaꝝ corā q̄bus tal' negli
gentia p̲petrat q2 corā deo.ꝛ eius ꝯmittit angelis
Magna igit eēt adhibēda diligētia i psallēdo vel
dicēdo diuinū s̄uitiū ꝛ in alijs opibus spūalibus
q̄ corā deo ꝛ eius angelis p̲petrāt.vñ ps̄.Om̄ rex
oīs terre de9 psallite sapiēter.Et spūaliter mag̃ di
ligētia adhibēda ē in audiēdo verbū dei. vbi ipse
spūssanct9 loquit iuxta illud Math.x. Non vos
estis q̄ loq̄mini ſ3 spūs patris ve.q̄ loq̄.in vob. Et
ideo merito beat9 aug9.ꝛ ponit in c.j.q.j.interro
go.Quanta inquit sollicitudine seruamus qñ no
bis corp9 xp̄i ministrat vt nihil ex ip̄o i terrā de ma
nib9 nostris cadat. tanta sollicitudine obseruem9
ne verbū dei qḋ nobis erogat dū aliud aut cogita
mus aut aliud loq̄mur.de corde puro depeat. q̄a
non min9 reus erit q̄ verbū dei negligēter audierit
q̄ ille q̄ corpus xp̄i sua negligētia in terram cade
re p̲miserit.Et idō dicit xp̄us Johis.viij.Qui ex
deo ē v̄ba dei audit.ꝓpte.vos nō au.q2 ex deo nō
estis.vñ legit Exo.ix. ꝙ dñs per seruū suum moy

sem monuit pharaonē ⁊ populū suum de piculo ⁊ vindicta futura ꝓ peccatis eoꝝ vt inde pcauerent dicēs. Ego pluā cras hora grādinē multaȝ nimis q̄lis nō fuit in egypto a die q̄ fundata ē vsq̄ in presens. Mitte igiꝰ iam ⁊ nūc ꝯgrega iumēta ⁊ oia q̄ hȝ in agro. hoies em̄ ⁊ iumēta ⁊ vniuersa q̄ inuenta fuerint foris. nec ꝯgregata de agris si ceciderit sup ea grando morientꝰ. q̄ timuerit verbū dn̄i ō seruis pharaonis fecit ꝯfugere suos suos ⁊ iumenta de agris in domos. q̄ aūt neglexerit sermonē dn̄i dimisit seruos suos ⁊ iumēta in agris. Et sic patȝ eodē ca. ⁊ in ꝓcessu sequēti veniēte grādine a dn̄o ꝓmissa pcussi sūt hoies q̄ verbū dei negligētes pmāserint i agris ac etiā iumēta eoꝝ. Sic certe spiritualiter popul⁹ xp̄ianus tota die existēs i egipto .i. in tenebrosa vita monetꝰ p p̄dicatores vbi dei de vindicta ⁊ periculo qđ dn̄s in multis locis scripture ꝓmittit ꝓ peccatis populi euenturū vt inde precauerēt ⁊ se retraherēt de agro carnalis voluptatꝭ ⁊ mūdane vanitatis. ⁊ intrarēt p obedientiā in vnitatē militātis ecclesie. ⁊ certe oēs p̄destinati credētes v̄bo dei retrahūt se ab agro p̄dicto. ꝭ voluptuosi p̄sciti verbū dei negligētes i agro p̄dicto magāꝰ quousq̄ supuenerit repētina calamitas ⁊ eterna dānatio. quos sic alloq̄tur dn̄s organo vocꝭ sapiētissimi salomonis ꝓuer. j. Cōuertimini ad correctionē meā. en ꝓferā vobis spiritū meū. ⁊ ostendā verba mea. q̄ꝛ vocaui ⁊ rennuistis. extendi ma. me. ⁊ nō fuit q̄ aspi. despexistis oē ꝯsi. meū ⁊ increpationes meas neglexistis. Ego q̄ȝ in interitu vestro ridebo. ⁊ subsannabo cū vobis id qđ timebatis aduenerit. cū ingruerit repentina calamitas et interitus q̄si tempestas ingruerit qn̄ venerit super vos tribulatio ⁊ augustia. tūc inuocabūt me ⁊ nō exaudiā. mane ꝯsurgēt ⁊ nō inueniēt me eo ꝙ exosam habuerūt disciplinā ⁊ timorē dn̄i nō susceperūt. nec acquieuerūt ꝯsilio meo ⁊ detraxerunt correctioni mee vniuerse. igiꝰ comedent fructus vie sue .i. maledictiōis ⁊ dānationis eterne. Vn̄ thob. xiij. Maledicti q̄ ꝯtempserūt te. ⁊ dānati erūt qui blasphemauerūt te. Quarto detestāda ē negligētia ⁊ specialiter circa res quoꝝ temp⁹ ⁊ oportunitas irrecupabiliter ptrāsit; vn̄ sicut dꝫ in flora. bartho. titu. de negligētia. Precipue negligētia rephensibilis tūc ē qn̄. s. tēpus ē plātandi vineas ⁊ nō plantanꝰ. seminādi agros ⁊ nō seminātꝰ. metēdi segetes ⁊ nō metentꝰ. domādi aialia et nō domanꝰ. lauādi vestes ⁊ nō lauātꝰ. saliēdi carnes ⁊ nō saliuntur. in his ⁊ hmōi piculosa ⁊ detestabilis ē negligentia. ⁊ merito sunt rephensibiles q̄ in istis spūaliter sunt negligētes. Est ei mō tp̄s ad oia p̄dicta spūaliꝰ faciēda. Nūc ei ē tp̄s plantādi p charitatis radicationē. putādi p pctoꝝ ꝯfessionē. seminādi p elemosinarū largitionē. metēdi p bonoꝝ operū cumulationē. domādi aialia p carnis mortificationē. curādi vulnera p penitētie meditationē. lauādi vestes p lacrimaꝝ effusionē. ⁊ saliēdi carnes p cōtinentie sanctificationē. Sȝ oibus istis neglectis videmus hoies p̄sentis vite tpales amatores sic ꝓ illis laborare. vt qn̄ venerit mortis metus q̄cquid possūt faciūt nō vt auferāt. sed vt differāt mortē. Si igitur tanto labore tantaq̄ cura agiꝰ vt aliquātulū plus viuatur quō spreta neglegētia agenda est vt semp viuatur. ⁊ si prudētes dicūꝰ q̄ omib⁹ modis agunt vt differāt mortē ⁊ paucos dies viuāt. q̄stulti sūt q̄ negligēter viuūt vt vitā amittāt eternā. Hec ille Et ideo merito beatus Aug⁹ sup illud Hieremie xlviij. Maledict⁹ q̄ facit opus dei negligēter. Inexcusabiliter inquit meretur suppliciū qui si voluisset potuisset vitasse peccatū. Hec ille. Sed hic queri potest vtrum omnis negligentia sit peccatū mortale. Et ꝙ sic arguiꝰ. Nam Ecci. vij. dicitꝰ Qui timet deum nihil negligit. igitur quicunq̄ in aliq̄ negligerit perdit timorem dei. ⁊ perdere timorem dei mortaliter est peccare. Igitur omnis negligentia est peccatum mortale. Item dicitur Prouerb ix. Qui custodit mandata custodit animam suā q̄ autem negligit vias suas mortificabitur. ⁊ loq̄tꝰ de mortificatione gehenne que non debetur nisi ꝓ peccato mortali. igitur omnis negligētia ē peccatum mortale. Item dicitꝰ Hieremie. xlviij. Maledictus qui facit opus dei negligenter. sed maledictio in scriptura nō inferꝰ nisi ꝓ peccato mortali. igitur omīs negligentia est peccatuȝ mortale. Ad oppositum arguitur sic. dicitꝰ em̄ Ecci. vij. De negligentia purga te cum paucis. Super quo dicit glo. Quātis oblatio parua sit multoꝝ tamen negligētiā purgat peccatoꝝ. ꝭ per pauca non purgatur peccatum mortale. igiꝰ non om̄is negligentia est peccatū mortale. Sed ꝓ isto ē dicendum. ꝙ hanc questionē mouet Holkot in lectu. li. sapientie. lec. xxxvj. ⁊ dicit vt p̄us dictum est. ꝙ negligentia nihil aliud est q̄ȝ defectus debite sollicitudinis circa actum virtuosum faciendū proueniēs ex remissione feruoris in bonitate. Et potest negligentia esse circa actum vel circa actus circūstantiam. que circūstantia vel qui actus est de necessitate salutis. vel potest volūtas adeo esse remissa circa ea que dei sunt. ꝙ deficiat a charitate. ⁊ talis negligētia est peccatum mortale. sicut si habuero substantiā mundanā ⁊ negē dare elemosynā in tempe extreme necessitatis ꝓximo indigenti. negligo actū cadentē sub p̄cepto de necessitate salutꝭ simpliciꝰ ⁊ si dem elemosynā ⁊ nō ex charitate vꝰ nō i charitate pecco mortaliꝰ omittēdo circūstantiā q̄ dꝫ in omni actu virtuoso de necessitate salutis occurrere. vnde. j. Coꝛ. vlti. Omnia opera vestra in charitate fiant. Aliter potest contingere negligētia circa actum vel circa actus circūstantiam. vel q̄ꝛ act⁹ non est de necessitate salutis. sicut si negligam dicere salutationem beate virginis transeundo coram ymagine sua vel in audiendo lectionē. cogito de impertinentibus ex remissione voluntatis. et tunc est veniale peccatū. Ad primū argumentū cum dicitꝰ. q̄ timet deum nihil negligit ⁊c. verū est nihil negligit cadēs sub p̄cepto. quia omne tale ē de necessitate salutis. Ad secundū argumentuȝ ibidem r̄ndetur. dicēdo ꝙ qui negligit vias suas cadētes sub p̄cepto mortificabitur. Ad tercium dicēdū ē ꝙ maledictio ibi inferꝰ ꝓ negligētia respectu circūstantie debite. vnde ibidem ad litterā loq̄tur ꝓpheta de nabuchodonosor. quem fecit deus instrumentum suum ad flagellandū populū ysraheliticū peccātē. Istud aūt opus fuit opus dei sic

ordinātis ⁊ exequētis. ſ; opus iſtud nabucho. attribuit ſue potētie ꝓprie. ⁊ fecit ex odio ꝑſonarū illō qḋ feciſſe debuit ex obediētia tm̄. et ideo peccauit mortaliter. ꝓpter qḋ dr̄. Maledictꝰ hō q̇ facit opꝰ dei fraudulēter. vel ſm̄ aliā litterā negligenter. Et maledictus q̇ ꝓhibet gladiū a ſanguine. i. q̇ parcit iniuſte ab vltione quā deꝰ p̄cepit ꝑ peccatꝭ infligi

Ad argumentū in oppoſituꝫ dicit̄ ꝙ loquit̄ ibidē ſcriptura vl̓ de negligentia veniali. vel de negligentia mortali. ſi de negligētia veniali verū eſt ꝙ purgat̄ in p̄ſenti ꝑ pauca reſpectu negligētie mortalis que in futuro eternalitate punietur.

Capitulum XV

Quinto ad hanc predictam ſecundā accidie. ſ. torporē circa dei p̄cepta p̄t reduci incōſummatio ſiue impſeuerantia que etiā ē viciū ad accidiā ptinens. ⁊ ē incōſummatio ſiue impſeuerantia ante finē a bono incepto declinatio ſiue finalis diſcontinuatio charitatis. Qui em̄ hoc vicio laborāt. raro em̄ aliqḋ bonū inchoatū cōſumant. ⁊ ideo mercede vite p̄ſentis finaliter ⁊ future carebunt. Vn̄ ſicut dicit Proſper in libello ſuo de dono timoris de talibꝰ ē ſicut quondā erat de quodā cane exiſtente in cāpo. vbi cū audiſſet duo cornua in diuerſis locꝭ ad diuerſa cōuiuia inuitantia. mō ſecutus ē vnū modo aliud. ⁊ ſic tota die diſcurrēs. tandē nocte adueniente vtroq; cōuiuio priuatus ē. Reuera ſpūalit̄ ſic ē de multis exiſtētibꝰ in campo huiꝰ mūdi in q̇ audiūt duo cornua ad diuerſa cōuiuia inuitantia. quoꝝ vnū inuitat ad celū cuiꝰ ſonus ē illud Mat. iij. Penitentiā agite ⁊ appro. reg. ce. Et certe iſtud multi audiūt ⁊ illud ſequūt̄ dū peccata ſua ꝯfitent̄ ⁊ penitentiā agūt. ſ; poſtea audiūt aliud cornu qḋ ad deſideriū iuitat carnale cuiꝰ ſonus ē illud Sapien. ij. Venite ⁊ fruamur bonis q̇ ſunt ⁊ vtamur creatura tanq̄ in iuuentute celeriter vino ⁊ p̄cioſo vnguēto nos impleamus. ⁊ nō p̄tereat nos flos tēporis. coronemꝰ nos roſis anteq̄ marceſcāt Iſtō aūt cornu multi audiūt et ſequūt̄ dū opa penitētie dimittūt ⁊ ad ſua peccata redeūt. ⁊ ſic ꝑ totam diē vite p̄ſentis ꝑ viam duplicē gradiūt̄. ⁊ ideo nunq̄ quietē ꝑfectā inueniūt dicēte ſcriptura Eccl. iij. c. Cor ingrediēs duas vias nō habebit requiē. ſ; adueniente fine diei vite p̄ſentis vtroq; cōuiuio carebūt. q: cū anima talis exierit de corpe ad infernuꝫ deſcēdet gaudio p̄uata celeſti. ⁊ a deſiderio ſubtracta carnali. Itē de talibꝰ be. Greg. ſup euāg. ome. xv. Multi inquit cū verbū cōtra auariciā audiūt eandē auariciā deteſtant̄. rerūq; oim̄ ꝯtemptū laudāt. ſ; mox vt viderit animus qḋ ꝯcupiſcat obliuiſcit̄ qḋ laudabat. Et multi cū verbū ꝯtra luxuriaꝫ audiūt. pollutiones carnis nō ſolum nō ꝑpetrare appetūt. verū ⁊ ꝑpetratas erubeſcūt. ſ; mox vt carnis ſpecies eoꝝ oculis appareat. ſic eoꝝ mens ad deſideriū rapit̄. ac ſi adhuc cōtra h̄ eadē deſideria nihil ſit delibatū. Et ſequit̄. ſepe em̄ ꝯ culpas ꝯpūgimur ⁊ tñ poſt fletū ad culpas redimꝰ. In cuius rei figura balaā iſrahelitici populi ſimilem ſe fieri depoſcit dicēs. Moriat̄ anima mea morte iuſtoꝝ ⁊ fiant nouiſſima mea hoꝝ ſimilia. Numeri. xxj. ſ; mox vt hora cōpunctionis trāſiuit in auaricie culpam exarſit. nam ꝓpter ꝓmiſſa mūera in mortem eiuſdē populi ꝯſiliū dedit. cuiꝰ morti ſe ſimilē prius optauit. ⁊ oblitus ē qḋ plāxerat cū extinguere voluit qḋ ꝑ auariciā ardebat. hec greg. Itē grego. vj. mor. ⁊ idē habet̄ in flor. bartho. titu. de ꝑſeuerātia vbi ſic ſcribit̄. Sūt nōnulli q̇ cum bona aliq̄ faciunt iniq̄tatū ſuarū ꝓtinus obliuiſcunt̄. ⁊ cordis oculū in ꝯſideratiōe bonoꝝ que exhibēt figūt atq; eo ſe iam ſanctos exiſtimāt. quo inter bona q̇ agunt maloꝝ ſuoꝝ. in q̇bꝰ fortaſſe adhuc implicati ſunt memoriā declināt. q̇ videlicet ſi deſtrictionē iudicis vigilāter attenderēt plus de malis ſuis metuerēt. q̄ de impfectꝭ bonis exultarēt. plꝰ inſpicerēt ꝙ de his que adhuc agēda ſunt debitores tenent̄. q̄ operantes quandā iam debiti partē ſoluunt. neq; ad quelibet loca deſtinata ꝑgens inchoando ꝓdeſt longū iter capere. ſi nō etiā totum valeat ꝯſummare. Qui igit̄ vitā eternā querimus q̇d aliud q̄ quedā itinera agimus. ꝑ que ad patriam feſtinamus. Sed q̇d ꝓdeſt ꝙ carpimus tam multa ſi ea que ad ꝑueniendū reſtāt negligimꝰ reliqua. More igit̄ viatoꝝ nequaq̄ debemꝰ aſpicere quantū iam iter egimꝰ. ſ; quantū ſupeſt vt ꝑgamꝰ ⁊ vt paulisꝑ fiat p̄teritū qḋ indeſinēter ⁊ timide ad huc attēdit̄ futurū. Amplꝰ igit̄ debemꝰ inſpicere que bona necduꝫ facimꝰ q̄ ea que iam nos feciſſe gaudemus. Nec ſperes igit̄ requiē hic habere duꝫ in iſta miſeria ⁊ in corpe fragili degis. ſ; ꝓpoſitum bonū ⁊ aſſumptū in deo laborē ⁊ diſciplinā neq̄q̄ dimittas. pete humiliter auxilium a magiſtro tuo ieſu xp̄o ſub cuiꝰ vexillo militas vt curſum tui certaminis debite ꝯſummes ⁊ eo auxiliante ⁊ ꝓtegēte ꝓ breui ⁊ momētaneo labore tuo brauium vite eterne adipiſcaris ⁊ coronā triūphi de manu dei tui ꝓpterea ſcire debes ꝙ quiſq̇s boni malꝰ ſubire ꝓpoſuit bonū minus qḋ licitū ē illicitū fecit. Scriptū eſt Luce. xij. Nemo mittens manū ſuā ad aratrum ⁊ reſpiciens retro aptus ē regno celoꝝ. Qui igit̄ fortiori ſtudio itēderat retro reſpicere ꝯuincit̄ ſi relictis bonis amplioribꝰ ad minima retorquet̄ nullus igit̄ retro reſpiciendo penſet q̄ multos in via celeſtis patrie p̄cedat. ſ; indeclinabiliter in anteriora intentus ſollicite ꝯſideret. ſ; iam pariter cū hijs de quoꝝ electione nullus fidelis dubitat incedat. qḋ vtiq; inter multos vocatos pauci ſunt electi certi ſumus oēs veritate docēte. ſ; qui ſunt illi pauci electi incerti ſumus omnes veritate tacente ideo q̇cunq; nondum viuit vt pauci vitā ſuā corrigendo cū paucis ſe colligat ne cū multitudine reprobationē inueniat. Dyabolꝰ ſemꝑ p̄mordia bona pulſat ⁊ ſancta virtutū indumenta in ip̄o exting uere ortu feſtinat. ſciēs ꝙ ſubuertere fundata nō poſſit. videte igit̄ voſmetip̄os ait apl̓s. Iohannes ep̄la. ij. ne ꝑdatis qḋ opati eſtis. ſ; vt mercedeꝫ plenā accipiatis. ſcientes q: omnis qui p̄cedit et non ꝑmanet in doctrina xp̄i deū non habet. q̇ ꝑmanet in doctrina hic ⁊ filiū ⁊ patrē habet. Perſeuerantia eſt finalis ꝯtinuatio charitatis. Ideo dicit ſctūs Iob in li. ſuo. c. xxvij. Donec deficiā non recedā ab innocētia mea. iuſtificationē meā quā cepi tenere nō deſeram. quicunq; em̄ per iter virtutū ꝑſeuerā

ter ad deū ꝯscendere satagūt. postꝙ viā sui itinerꝫ
finierint dñm oīm bonoꝝ auctorē premiūqꝫ largi-
torē inueniēt. B Sꝫ ē hic notandū ꝙ ſm pa
risi.in sum.de vir.pte.iij. tracta.de forti.c.iij. Aliq̄
est pseuerantia generalis ꝛ aliq̄ specialis. Genera
lis attendit in ꝯtinuatiōe boni ꝛ circūit oēm virtu
tē. Specialis vo attendit circa terribilia ꝛ diffici-
lia ad sustinendū q̄ ledūt naturā. ꝛ ad hāc pseuerā
tiā monet nos apl's heb.xij. dicēs. In disciplina p
seuerate. vñ ꝛ de hac pseuerantia in flo:a.bar.titu.
de pseue. sic scribit. Unusqſqꝫ nrm in hoc qd ince
pit bono pseueret vſqꝫ in finē opis. in q̄ inchoauit
intentiōe bona pduret. vbi em̄ dixisti sufficit. ibi ei
defecisti. nō ē homini requies sub sole. nec ad ma
gna pmia ꝑuenire potest nisi p magnos labores.
ꝫ nullus labor durus. nullū tempus longū videri
debet quo gloria eterna acqritur. Apl's em̄ dicit
ad Roma.viij. ꝙ nō sunt ꝯdigne passi. hui⁹ tē. ad
futu.glo.q̄ reue.in vobis. Nulla igr̄ pressura nos
terreat. nullaqꝫ calamitas nos frangat. dñs em̄ ꝓ-
pe ē q̄ veniēs reddet vnicuiqꝫ iuxta opa sua. Sꝫ si
cut dicit Boeti⁹ de disci.sco. Nō ē dignus dulco-
ris cacumine q̄ amaritudinis nequit inuiscari gra
uamine. multi tamē peccatores inuenta amaritu
dine in bono ope qd adimplere attemptāt. statim
opus inceptū dimittūt. vñ tales bñ assimilant si-
mie q̄ gustata exteriori nucis amaritudine statim
nucem proijcit. ꝛ ideo ad nuclei dulcedinem non
ꝑuenit. sic peccatores ad dulcedinē pmij siue spū-
aliū cōsolationū nō ꝑueniūt. q: dimittūt bñ opari
quādo inueniūt aliquā difficultatē i bono ope in-
choato. Amaritudo ista figurat p amaritudinē il-
larū aquarū q̄s inuenerūt filij israel de egypto re-
uertentes ad terram ꝓmissionis vt legit Exo.xv.
que dulcorate fuerūt p lignū qd moyses misit in
eas. in quo ligno figurata ē memoria dñice crucis
que valet ad dulcorandū penitētibus amaritudi-
nē quā sustinēt. iuxta illud Grego. Si passio xpi
ad memoriā reuocet nō ē adeo durū qd equo ani
mo nō toleret. Et ideo liberius ꝛ ponit in cañ.vij.
q.j. suggestū. Om̄ inqt ſm aplicam pdicationem
oēs q̄ volūt in xpo pie viuere psecutionē patiunt
ideo fratres kmi nō vos afflictionū amaritudo a
pie mētis vestre ꝓposito coartet recedere ꝯsideran
tes quāta ꝓ absolutione nostri ꝛ liberatione crea-
tor dñsqꝫ redemptor noster ꝑtulerit q̄bus se cōtu-
melijs afficiendū tradiderit. vt nos a vinculis po-
testatis dyabolice liberaret. h̄ ille. Uerūtamē nō-
nulli aggrediunt magna ꝛ ardua. ꝛ deficiūt in via
ꝛ nōnullis p pigriciā depressis nō solum piget ag
gredi magnū. ꝫ etiā fastidiūt inchoatū. Vñ hiero
Cepisse inqt multoꝝ ē. ꝫ ad finē debitū paucorū ē
ꝑuenire. In vanū laborauerit q̄ vſqꝫ ad finem vite
sue nō certauit. q: finis et nō pugna coronat. De⁹
em̄ non respicit q̄lis fueris. ꝫ vnūquēqꝫ iudicat de
suo fine. Sollicite igit debet vnusqſqꝫ viuere et ſp
terminū vite sue ꝯsiderare. vt hui⁹ seculi blandici-
as caueat. ꝛ instantissime bona q̄ cepit intēdat ꝓfi
cere vt in virtutib⁹ ꝓficiat ꝛ ꝑpetuā a dño mereat
accipe mercedē. Cū em̄ pmiū q̄ pmiabūt serui dei
sit eternum. i. q̄ꝫdiu ē deus: labor quo hō seruit deo
deo correspondēs suo pmio debet eē ꝑpetuus. id
ē q̄ꝫdiu erit hō. Et ideo beā ber. ꝛ ponit. vij. floꝝ. c.
lij. Nūqꝫ inqt iustus arbitrat se ꝯphendisse iustici
am. nunqꝫ dicit satis eē ꝫ ſp esurit. sititqꝫ iusticiam
ita vt si ſp viueret ſp quātū in se ē iustior eē ꝯtēde
ret ſp de bono in melius ꝓficere totis viribus co
naret. nō em̄ ad annū vl' ad tēpus instar mercenna
rij. ꝫ in eternū diuino se mācipat famulatui ꝓinde
iusticia eius manet nō aliquāto tpe ꝫ in seculū se-
culi. sempiterna vtiqꝫ iusti esuries sempiternā me
ret refectionē. ꝛ licet in breui ꝯsummet tpe. iudica
tur tamē expsse tpa multa ꝓ virtuose intētionis ꝑ
petuitate. ꝫ ecōtra quo deniqꝫ pacto tpis breuitas
bonoꝝ piudicet deuctionē q̄ ptinacem reproboꝝ
maliciā excusare non sufficit. Ob hoc em̄ ꝓculdu
bio inflexibilis ꝛ obstinate mentis punit eternalit
malū. licet tpaliter ꝑpetratū. q: qd breue fuit tem-
pore vl' ope. longū eē cōstat in ꝑtinaci volūtate. ita
vt si nunqꝫ moreret nunqꝫ velle peccare desineret
imo ſp viuere vellet vt semp peccare posset. ita ꝛ in
defessum ꝓficiendi studiū ꝛ iugis conatus. ad ꝑ-
fectionē ꝓ ꝑfectione reputat. qd si studere profe-
ctioni ē ꝓfectū ꝓfecto nolle ꝓficere deficere ē. nō
ē stare omnino neqꝫ in incerto huius mortalis vite
quicqꝫ in eodē statu ꝑmanet. aut ascendas neces-
se est. aut descendas si attemptas stare vt corruas
necesse ē. minime ꝓ certo ē bonus. q̄ melior eē nō
vult. ꝛ ibi incipis nolle fieri melior. ibi ꝛ desinis eē
bonus. Hinc enim plane colligitur ꝙ nolle profi-
cere non est nisi deficere. Uidit Jacob scalam ꝛ in
scala angelos. vbi nullus residens. null⁹ subsistēs
apparuit. ꝫ vel ascendere vel descendere videbant
vniuersi. quaten⁹ palam daretur intelligi inter ꝑ-
fectum ꝛ defectū in statu mortalis vite nihil medi
um inueniri ꝫ quo ipm corpus nostrū ꝯtinue aut
crescere constat aut decrescere. sic necesse sit ꝛ spiri
tū rationalē nostrū aut ꝓficere semp aut deficere.
hec Bern. Sꝫ sicut dicit Gratianus ꝛ po. in ca. de
pe. di. ij. si q̄s semel. Sepe homo multis occulte
peccatis inuoluit ꝛ in vna autē virtute magn⁹ vi
detur. ꝛ dū innotescit hominib⁹ ꝓculdubio lauda
tur. eiusqꝫ fauor inhianter appetitur. vñ fit vt ipsa
virtus ante dei oculos virtus nō sit. dū abscondit
quod displicet deo. ꝫ ꝓdit quod placet homini q̄
itaqꝫ esse merita apud deū possunt. et quādo mala
occulta sunt ꝛ bona publicāt. plerūqꝫ em̄ latet sup
bia ꝛ castitas innotescit atꝫ ideo ostēsa diu castitas
circa finē vite ꝑdit. q: coopta supbia vſqꝫ ad finem
incorrecta retinet. alius elemosynis vacat ꝓpria di
stribuit. ꝫ tamē multis iniusticijs seruit. vl' fortas-
se linguā in detractionibus erexit. et fit plerūqꝫ vt
is qui misericors fuerat iuxta vite sue terminū ra
pacitatis ꝛ credulitatis stimulis inardescat. quod
valde iusto dei iudicio agit vt ꝑdat ꝛ añ hoies vñ
hominibus placuit q̄ hoc vñ deo displicuit corri-
gere nunqꝫ curauit. Alius patientie studet ꝫ inui-
dere alijs ꝛ seruare maliciā in corde nō cauet. Fit
q̄nqꝫ impatiēs q: diu latuit dolens. hi itaqꝫ et p ali
quid aurū sunt ꝛ p aliquid lutum sunt atꝫ hoc au-
rū q̄si lutū sternit. q̄n occultis peccatꝫ exigētibus
etiā virtus que publice claruerat dissipat. ꝫ opep
cium credimus si in his virtutem superni ordinis
subtilius perpendamus. sepe enim omnipotens

ᵈeūs occulta eoꝝ mala diu tolerat. ⁊ apta eorū bo
na electoꝝ suoꝝ vsibus ꝓfutura dispensat. Nam
nonnulli mundū nequaq̃ funditus deserētes nō ꝑ
seueraturi angustū iter arripiūt. ſ ad querendam
viā angustaꝫ exemplo suo eos q̄ ꝑseueraturi sunt
accendūt. vñ plerūq̃ ꝯtingit ꝙ ipm ꝙ videret be
ne viuere nō sibi ſ potius solis electis viuāt dum
exemplis suis ad bene viuendi studia alios ꝑseue
raturos nō ꝑseueraturi inchoant. Sepe quosdam
videm⁹ viā ingredi ⁊ ad locū ꝓpositū festinare q̄s
alij q₂ euntes ꝯspiciūt sequūtur. eundēq̃ parit lo
cū petūt. ſ fit plerūq̃ vt irruente aliquo implicati
onis articulo retrocedāt qui preibant ⁊ hi ad locū
ꝑueniūt q̄ sequebant. ita nimirū sunt q̄ non ꝑseue
rant ⁊ viā sanctitatis arripiūt. Idcirco em̄ virtutis
iter non ꝑseueraturi inchoant vt eis q̄ ꝑseueraturi
sunt viam q̄ gradiant ostēdāt. quoꝝ etiā casus vti
litate nō modica electoꝝ ꝓfectibus fuerit. q₂ illo
rū lapsum dū ꝯspiciūt de suo statu ꝯtremiscunt ⁊
ruina q̄ illos damnat istos humiliat. Discunt em̄
in supni adiutorij ꝓtectione confidere dū plerosq̃
conspiciūt p̄sumētes de suis virib⁹ cū suis virib⁹
cecidisse. Qñ igit bñ agere vident reprobi q̄si pla
nū iter electis post se sequētibus q̄si cauendam su
perbie foueā ostendūt hec Grati. ¶ Sꝫ insup
ē notandū ꝙ ſm parisi. vbi pus. quedā ē ꝑseueran
tia finalis. ⁊ quedā nō finalis. Nō finalis ē qñ ali
q̄s longo tpe ꝑseuerat i bono tñ postea cadit mor
taliter delinquēdo. Finalis vo ꝑseuerātia duplici
ter dicit. s. vel finalis ꝓposito vl' finalis actu. Fina
lis vo ꝓposito fit finalis actu in his q̄ vsq̃ in fineꝫ
ꝑmanēt in bono. De ꝑseuerātia finali actu dicit au
gusti. ꝙ multi eam habere possunt. ſ nullus tamē
potest eam amittere. incipit em̄ esse finalis actu in
termino vite. Et nota ꝙ ꝑseuerātia regularit da
tur ꝑ bona merita. vñ glo. sup illud ps. Retribuet
mihi ſm iusticiā meā. ꝓ fide inq̄t spe ⁊ alijs bonis
opꝯibus reddet deus ꝑseuerantiā. ideo| antedictū ē
regulariter q₂ vtutes cōiter pmo dant in aliq̄ quā
titate. deinde ꝑ bona opa merent augeri. Tamen
alicui vt xp̄o date sunt vtutes in statu ꝑfectiōis q̄
neq̃ augent neq̃ intendūt. Sꝫ ē insup notādū
ꝙ decē sunt inter cetera que specialiter mouerent
hominē vsq̃ ad finē vite i vtutib⁹ ꝑseuerare. Quo
rū pmū ē frequēs sacre scptture admonitio. vñ Iu
dicū. xviij. nolite negligere nolite cessare. Itē. j. co
rinth. vij. vnusq̄sq̃ in voca. q̄ vo. ē in ipa ꝑmaneat
Itē heb. xij. In disciplina ꝑse. tāq̃ fi. nobis offert
se dñs. Secūdo exempla sanctoꝝ mouerent ho
minē in vtutib⁹ ꝑseuerare. Et pmo exemplū xp̄i
de quo loquit Math. xxvij. ꝙ obtulerunt ei iudei
si de cruce descēderet ꝙ crederēt in eū. ſ xp̄s vo ꝓ
tāto munere sibi oblato noluit opus redēptionis
hūane inchoatū incōsummatū relinquere. Item
Iohā. iiij. dicit xp̄s. Meus cibus ē vt faciā volun
tatē ei⁹ q̄ misit me vt ꝑficiā opus ei⁹. Itē firmissi
mū vginitatis ꝓpositū ꝑseuerāter tenuit vgo ma
ria q̄ noluit ꝯsentire cōceptioni filij dei donec itel
lexit ꝙ hoc haberet nō ope virili ſ ispiratiōe spūs
sancti vtꝫ Lu. j. Itē. ij. thy. iiij. Bonū certamē cer.
cursum con. fi. ser. in reliquo repo. ē mi. co. iusticie
Itē cecus natus|⁊ a dño illuminatus ꝯstanter ꝑse
uerauit ꝯtra phariseos veritatē confitens ⁊ defen
dens vt patet Iohā. ix. Itē singulis diebus mole
sta erat ioseph domina eius. ⁊ tamen ille perseue
ranter restitit opi nephario. vt patet Gen. xxxiiij.
Itē ꝑseuerāter se habuit moyses ꝯ pharaonē qui
nunq̃ ab eo vinci potuit. vt ꝙ in egypto immola
turus dño remaneret. vel ꝙ paruulos aut iumen
ta populi israhelitici dimitteret Pharaoni. vt pa
tet Exo. viij. ix. ⁊. x. Item moyses perseuerauit in
monte. xl. dieb⁹. ⁊. xl. noctibus panē nō comedēs
nec aquā bibēs. deditq̃ sibi dominus duas tabu
las lapideas scriptas vtrasq̃ digito dei. vtꝫ Deut.
ix. Item licꝫ dure reprehensus erat dauid a fratre
suo maiore ⁊ etiā dissuasus a saule tamen non de
stitit ab incepto ꝓposito. ſ viriliter pugnauit contra
Goliam ⁊ eū vicit ⁊ occidit. vt patet. j. Regū. xvij
Item ꝑseueranter se habuit neemias reparando
muros hierusalem. qui q̄uis multa passus fuerit
impedimenta. nō tamen cessauit ab opere inchoa
to donec muri fuerūt totaliter reparati vt ptꝫ Ne
emie. iiij. ⁊. vj. ca. Item cū thobias semp ab infan
tia timuerit deū ⁊ mandata eius custodierit non ē
cōtristatus contra deū ꝙ plaga cecitatis euenerit
ei. vt patet Thobie. ij. Item dicit Iob. Donec de
ficiam non recedā ab innocentia mea. iustificatio
nē meam quā cepi tenere nō deseram. Iob. xxvij.
Itē Daniel ⁊ socij eius perseuerāter steterūt ⁊ di
xerūt regi babylonis. Notū sit tibi rex ꝙ deos tu
os non colimus ⁊ statuā tuā nō adoramus. vt pa
tet danie. iij. Item nō dimisit daniel ꝓpter iniquū
decretū darij regis ꝑsarum quin ꝑseuerāter in die
sicut ante cōsueuerat deū suū oraret vt patet Da
niel. vj. Item miram constantiā ⁊ ꝑseuerantiā ha
buit eleazarus in tormētis ⁊ magis elegit grauis
sima morte puniri q̄ cōtra legem dei carnes por
cinas ꝓtūc ꝓhibitas comedere vel simulare se co
medisse. vt patet. ij. Machab. vj. Itē septē fratres
cū sanctissima matre sua bene ꝑseuerauerunt vsq̃
in finē vite. nec potuerūt ad p̄uaricationē leg' blā
dicijs vel tormentis adduci. vt patet. ij. Machab.
vij. ⁊c. Terciū ꝙ moueret hominē ē ꝙ ꝑseueran
tia difficilia ⁊ aspera facilia facit esse ⁊ suauia. Vñ
Bernardus. in quadam epistola. Subito inq̄t ꝓ
cedenti de vmbra ad solē. de ocio ad laborē graue
cernit om̄e qđ incipit ſ postq̃ ab alijs dissuescere
⁊ ad illa paulisp assuescere ceperit. vsus tollit diffi
cultatē. inuenitq̃ facile esse qđ ante impossibile vi
debat. sic q̄uis in principio molestum sit homini
forma bene viuēdi. tamē si patienter toleret post
reddit hominē iocundū. Unde Ecclesiasti. j. Su
stinebit patiens ⁊ postea redditio iocunda. Nam
sicut ante assuetudinē molestum est equis ambu
lare. adeo vt opteat vincula poni in pedibus eorū:
postq̃ vero ꝯsueti fuerint est eis facile ambulare.
similiter prius in|principio molestū est addiscere
adeo vt verberib⁹ opteat eos ad hoc ꝯpelli. postq̃
vero assueuerūt amore litterarū ꝯsiderātes fructū
ꝯmodum ⁊ honorē ad quē sciētia perducit patriā
suam relinquūt. ⁊ multas paupertates ⁊ molestias
sustinēt vt addiscere possint. Sic bene viuere pri
mo est homini molestū. sed ꝑ cōsuetudinem cōsi
deratio fine ⁊ gaudio ad qđ ꝑducit fit homini iocū

dū.vñ Trenoꝝ.iij. Bonū est viro q̄ cū portauerit iugū dn̄i ad adolescētia sua. ꝛ ideo optima forma viuēdi ē eligēda quā iocundam reddit assuetudo Sed ſm beatū berñ.optima vita viantium ē mala pati ꝛ bona facere.ꝛ sic vſq; in finē vite pſeuerare Incassum quippe bonū agit ſi ante terminū vite deserat.Et sicut dicit in floratio bartho.tit.de pſeuerātia.Qui omnē seculi pompam ꝑ purgamen to habuerūt. ꝛ vana dixerint vniuersa sub sole vt xp̄m lucrifaciāt.Et q̄ ꝯmortuus ē dn̄o suo ꝛ cōsur rexerit ꝛ crucifixerit carnē suaꝫ cū vitijs ꝛ cōcupiscentijsꝛ in hijs finitenus pſeuerauerit cū ap̄lo exclamabit.q̄s nos seꝑabit a charitate xp̄i.tribulatō an angustia.an pſecutio.an fames.an nuditas.an periculū.an gladi⁹ ꝛ infra. Certus sum quia neq; mors neq; vita neq; angeli. neq; principatus.neq; potestates neq; instantia neq; futura neq; fortitudo neq; altitudo neq; excelsum neq; ꝓfundū neq; creatura aliq̄ poterit nos separare a charitate dei que ē in xp̄o iesu dn̄o nostro.Et nimirū. naꝫ vt dicit gratian⁹ ꝛ ponit in ca.de pe.di.ij.ſi quis semel Qui charitatē semel habuerit.criminaliter vlterius peccare nō potestvt ad gratiā nō ad naturā impossibilitas referat.q̄ aūt criminaliter peccare nō possit charitatē habens testatur aug⁹.dicēs. quia radix omniū bonoꝝ est charitas.ꝛ radix omniuꝫ maloꝝ est cupiditas. ꝛ simul esse ambo nō possūt nisi vna radicitus euulsa fuerit alia plantari non potest.sine causa aliq̄s conatur ramos incidere si radicem contēnit euellere.cum igit qui criminaliter peccat charitatē nunq̄ habuisse ꝓbatur euidēter colligitur penitentiā nō agere qui quādoq; criminaliter peccauit. Vnde aug⁹.Charitas inquit est aqua de qua dn̄s in euangelio.Qui biberit ex aqua quā ego dabo ei non sitiet ineternū.Reprobus aūt cū eternis mācipatus incendijs ineternū sitiat.qumodo bibet aquāviuam.aut quō potabit aquā salientē in vitā eternam.q̄ quasi plumbe⁹ dimersus in yma patiens penas luit damnationis eterne. Itē aug⁹ in epistola ad iulianū comitemꝛ ponit in ca.de pe.di.ij.ſi q̄s semel. Charitas inq̄t que deseri potest nūq̄ vera fuit.ꝛ seq̄tur. Si charitatē deo exhibeam⁹ ꝛ ꝓximo de corde puro ꝛ cōscientia bona ꝛ fide non ficta.facile peccato resistimus.bonis opibus abūdamus ꝛ seculi blādimēta contēnimusꝛ omnia q̄ difficilia sunt hūane fragilitati ꝛ aspera videnť etiam cū dilectione perficimus.ſi tamē deū charitate pfecta que nobis ab illo ē ex toto corde ꝛ ex tota anima ꝛ ex totis virib⁹ diligam⁹.Ex ea eñ pte q̄s peccat ex qua min⁹ diligit deū.quē ſi ex toto corde diligim⁹ nihil enim erit in nobis vnde peccati desiderijs seruiamus. ꝛ quid ē deū diligere nisi illi occupari. animo ꝯcipe fruēdi visionis eius affectū.peccati odiuꝫ.mundi fastidiū.diligere ꝛ ꝓximū quē in se sensuit diligendū in ip̄o amore seruare legittimū modū.nec peruertere dilectiōis ordinē Ordinē dilectionis illi ꝑuertūt nec modū diligēdi custodiūt q̄ aut mundū q̄ ꝯtemnēdus ē diligūt.aut ꝓximos suos nō sicut seipos forte nō diligunt. Itē corpus nostrū.q: ps nostri ē ad hoc nobis ē diligendū vt saluti aut ei⁹ fragilitati naturaliter consulamus ꝛ agam⁹ quate nus spiritui ordinate sit subiectū.vt ad eternaꝫ salutē accepta immortalitate ꝛ incorruptione pueniat. Itē ꝓximos aūt tūc diligim⁹ sicut nos.ſi nō ꝓpter aliquas vtilitates nostras nō ꝓpter speranda beneficia nō ꝓpter affinitates vel consanguinitates.ꝫ ꝓpter hoc tm̄ q̄ sūt nostre nature participes diligamus. Item nō ꝓximi nostri illi tm̄ eredēdi sunt quos nobis gradus sanguinis iungit.sed ꝓximi nostri credendi sunt omnes homines nature nostre sicut diximus participes. Itē ꝓinde nos ꝓximos oēs diligimus quādo ad mores bonos ꝛ ad vitam eternam ꝯsequendā sicut nobis eoꝝ saluti cōsulim⁹.quādo nos in eoꝝ peccatis ac ꝑiculis cogitam⁹ ꝛ sicut nobis subuenire optemus ita subuenimus eis.aut ſi facultas defuerit volūtatē subueniendi tenemus. quapropter tota dilectione ꝓximi sunt diligendi vt bonum q̄d tibi suf ferre vis ꝛ ꝓximo velis.illi vo plusq̄ se diligūt deum q̄ ꝑ eius amore sibijpis nō parcunt. ꝫ seipsos in tribulationibus ac periculis tradūt nudari facultatibus ꝓprijs patrie sue extorres fieri parentibus ꝛ vxoribus ac filijs renūciare parati sunt. et vt totū dicam ip̄am mortē corporis nō solum nō refugiunt sed etiam libenter accipiunt ambientes a corporis sui vita magis q̄ a deo vite sue recedere.hec gratianus. Quartū q̄d moueret hominē ad pſeuerantiaꝫ ē q̄ pſeuerantia impetrat homini quod a deo petit. Vnde Luc.xj. Si pſeuerauerit pulsans.ꝛ ſi non dabit ei.eo q̄ amicus eius sit ꝓpter improbitatē tamē eius surget ꝛ dabit ei quot quot habet necessarios. Item Joh.xv. Si manseritis in me ꝛ verba mea in vobis manserint quodcunq; volueritis peteris ꝛ fiet vobis.Quod cōsiderans beatus Aug⁹.Gloria inquit mea de⁹me⁹ abscondis thesaurum tuūvt incides cupidū recōdis margaritam vt augeas querentis amorem.differs darevt doceas petere.dissimulas te audire petentem vt facias perseuerantem.incipientib⁹quērere promittis. sed non nisi perseuerantibus salutem tribuis.Cum autem omnes virtutes currant in stadio sola perseuerantia accipit brauium. hec ille. ¶ Quintum quod moueret hominē ad perseuerantiam est q̄ perseuerantia deum ad miserandum inclinat.quia vt dicit Berñ.Sola pſeuerantia est singularū filia summi regis.ꝛ illa eñ sola heres est regni celestis eterni ꝛ sicut scribit in floꝝ.bartho.titu.de pſeuerantia. Perseuerātia nutrix est ad meritū ꝛ mediatrix ad premiū soror est patientie ꝛ filia constantie amica est pacis ꝛ amicitiarū.nodus vnanimitatis est vinculū ꝛ sanctitatis ꝓpugnaculū.tolle pſeuerantiā nec obsequium mercedem habet.nec gratiā beneficiū nec laudeꝫ fortitudo.sola eñ pſeuerātia est cui eternitas redditur vel potius que eternitatē homini reddit. dicente dn̄o Mathei.x.Qui pſeuerauerit vſq; in finem hic saluus erit.hec ille. Sextum q̄d moueret hominē ad pſeuerantiam est. q̄ perseuerantia hominē ad sp̄ūſancti receptionē disponit. Vnde ap̄li ꝛ discipuli xp̄i pſeuerantes in oratiōe spiritū sanctū acceperūt vt pꝫ Actuū.j. Septimū q̄d moueret hominē ad virtuosam pſeuerantiam est hoc q̄ quasi ꝑdita est tota via vtuosa ꝛ omnia oꝑa

bona que facta sunt nisi finis sequat̄ ꝑseuerantie ꝑ ꝛ̃ũ enim ꝓdest fundamentũ et parietes fecisse si tec ũ non sequat̄. vñ de tali derisorie dici põt illud Luce. xiiij. Iste hõ incepit edificare ꝛ non potuit ꝯsummare. parũ em̃ ꝓdest ꝑ mare nauigãdo labo rasse. si tũc nauis perierit qñ portui ꝓxima ꝑ leu cã vnã fuerit. sic parũ ꝓdest homini bñ vixisse si vl timo die vite sue male vixerit. q2 sic ꝑdita esset tota vita p̄cedẽs. Uñ Cris. Tolle inq̇t ꝑseuerantiã nec obsequiũ mercedẽ hꝫ. nec beneficium gratias nec laudẽ fortitudo. deniq3 nõ q̇ ceperit ſ3 q̇ ꝑseuerauerit saluus erit. h3 ille. Octauũ qđ moueret hominẽ ad ꝑseuerantiã. ẽ ꝙ ꝑseuerãtia dyabolũ vincit ꝛ ꝯfundit. Uñ Bar. i quadã ep̄la. Scias inq̇t diabolũ soli ꝑseuerãtie insidiare quã solaꝫ ṽtutũ nouit coronari vnde dictũ ẽ serpenti antiquo. Genesis iij. Inimicicias ponã inter te ꝛ mulierẽ. i. animã fidelẽ ꝛ semẽ tuũ ꝛ semen illiꝰ. ip̄a cõteret caput tuum. ꝛ tu insidiaberis calcaneo eiꝰ. i. fini bone operationis cui dyabolus p̄cipue insidiatur. scit em̃ finẽ optimũ esse in bono. ꝛ ideo finem p̄cipue impedire conat̄. ſ3 q̇ in bono vsq3 in finem ꝑseuerauerit caput dyaboli cõterit. i. eius principali ꝓposito ꝛ suggestioni resistit. Sed hic queri potest sicut querit sanctus Johã. Cris. ope. imp. omel. lv. Quare deus dedit seductionẽ humanã sub dyaboli potestate. Et respondet. d. ꝙ si dyabolus seductõis potestatẽ nõ accepisset homo ꝓbationis mercedem nõ accepisset. nisi em̃ infideles relicti fuerint. non eligerent̄ fideles nisi facta fuerit refutatio alioꝛꝫ nõ potest fieri electio. ois aũt seductio nõ p̄t seducere nisi habuerit boni colorẽ ꝑ qđ videat̄ bonũ esse qđ malũ ẽ. vt hõ nõ speciẽ p̄mã rerũ bonoꝛũ aspiciat. ſ3 causam rerũ ꝯsideret. om̃e em̃ malũ voluit deus posse latere sub colore boni. i. om̃e bonum voluit esse sub caligine obscuritatis. vt homo nec bonũ sine labore inueniat. nec malum sine labore euitet. negligens aũt nec bonũ inueniat nec malũ euadat. om̃ia em̃ deus posuit in labore vt i om̃i re mercedẽ p̄staret sicut ait salomon. Quoniã deus dissensionẽ magnã dedit hominibꝰ vt discerent in ea. hec crisosto. Et ex istis patet ꝙ si voluerimꝰ vitã eternã ingredi necesse habemus nostros spũales vincere inimicos ꝛ vite p̄sentis humiliter ac ꝑseuerãter subire laborẽ ꝛ penitentiã qđ etiã ostendit̄ s̄. ca. vij. huius vbi agitur de tedio vite vbi dicitur. ꝙ iacob transibit vadũ iaboth ꝛ luctabat̄ cum angelo. Nonũ qđ moueret hominẽ ad virtuosã ꝑseuerantiaꝫ ẽ premiũ vite eterne qđ ꝑseuerantibꝰ ꝓmittitur. Uñ Apoca. ij. Esto fidelis vsq3 ad mortem ꝛ dabo tibi coronã vite. Itẽ Math. x. ꝛ. xxiiij. Qui ꝑseuerauerit vsq3 in finẽ hic saluꝰ erit. In cuius rei figura p̄cepto legis. Leuiti. iij. Cauda animalis deo immolãdi iubet̄ in sacrificio offerri. nã indecens est animal sine cauda. In cauda vero finis ꝛ ꝑseuerantia boni operis figurat̄. Ille igit̄ bene immolat q̇ sacrificiũ boni operis vsq3 ad finem ꝑducit. Hinc ioseph inter reliquos fratres talareꝫ tunicã habuisse describit̄. Tunica q̇ppe vsq3 ad talũ ẽ opus bonũ vsq3 ad cõsummationẽ vite ꝑseueranter ꝯtinuatũ. Uñ Apoca. xvj. Beatus q̇ custodit vestimẽta sua ne nudus ambulet. Itẽ Apoca. iij. Qui vicerit. i. i bono ꝑseuerauerit sic vestiet̄ vestimẽtis albis. i. stola immortalitatis. ꝛ nõ delebo nomẽ eius de libro vite. ꝛ sequit̄. Qui autẽ vicerit. i. in bono ꝑseuerauit dabo sedẽ mecum in throno meo. qđ cõsiderãs beatus greg. ꝑ salomonẽ inq̇t dicit̄. Iustoꝝ semita quasi lux splendẽs ꝓcedit et crescit vsq3 ad ꝑfectũ diẽ. In eoꝝ nanq3 animo bonũ desideriũ atq3 itellectꝰ lucis intime iam ps diei ẽ. ſ3 q2 vsq3 ad finẽ vite in ṽtute ꝓficiũt ad ꝑfectuꝫ diẽ. tũc veniũt qñ ad regna celestia ꝑducti in ea luce quã desiderãt iam miꝰ aliq̇d nõ habebũt. hec greg. sup Ezech. ome. v. ꝛ ponit̄ etiã in c. de pe. di stin. ij. si q̇s seml. Et ideo merito ille sanctꝰ vir thobias. vitã inq̇t illã expectamꝰ quã daturꝰ ẽ deꝰ hijs q̇ fidẽ suã nunq3 mutãt ab illo ꝛc̄. Decimum qđ moueret hominẽ ad virtuosam ꝑseuerantiã est seuera cõminatio q̇ fit nõ ꝑseuerantibꝰ vñ Rom. xj. Uide bonitatẽ ꝛ seueritatẽ dei. in eos quidẽ q̇ ceciderũt seueritatẽ. in te aũt bonitatẽ dei si ꝑmanseris in bonitate alioq̇n tu excideris. Uñ sicut dicit̄ Math. iij. Om̃is arbor q̇ nõ facit fructũ bonũ excidet̄. ꝛ in ignẽ mittet̄. Nã sicut dr̄ Luc. ix. Nemo mittẽs manũ suã ad aratrũ et respiciẽs retro aptꝰ ẽ regno dei. Sup q̇ Greg. Manũ inq̇t ad aratruꝫ mittere ẽ q̄si ꝑ quandã cõpunctiõis vomerẽ ad ꝓferẽdos fructus terrã sui cordis aperire ſ3 retro pꝰ aratꝝ aspicit q̇ post exordia boni op̄is ad mala reuertitur q̄ reliquit. Sed certe talis nõ ẽ aptus regno dei. ꝛ ideo nõ ẽ respiciendũ retro post egressũ de societate maloꝝ sicut fecit vxor loth. q̇ vt legit̄ Geñ. xix. Egressa de sodomis retro respexit. et in statuã salis ẽ cõuersa. Spũaliter in hoc ꝙ cõuersa ẽ in statuã salis amisit sensum ꝛ motũ. ꝑ qđ datur intelligi ꝙ exeuntes ꝑ penitentiã de statu peccati ꝛ iterũ recidiuãtes amittũt sensum fidei ꝛ motum bone oꝑationis ꝛ ꝑ hoc ꝙ cõuersa ẽ in statuã salis qđ ẽ alijs ꝯdimentũ datur alijs exemplũ ne ꝛ ipi recidiuẽt. ꝛ ideo dicit xp̄us Luce. xvij. Memores estote vxoris Loth. Hic queri potest. Ex quo vt ex supradictis patꝫ ꝑseuerãtia ẽ tam necessaria ad salutẽ. nunq̇d ꝑseuerãtia in bono cadat sub precepto. Et videt̄ ꝙ nõ. q2 si sic. nullus reprobus vnq3 haberet gratiã in p̄senti cũ esset trãsgressor p̄cepti. Hinc dicit̄ ꝙ hãc questione mouet notyng. super illud Math. x. Qui ꝑseuerauerit vsq3 in finem hic saluus erit. Et rñdet dicẽs ꝙ duplex ẽ ꝑseuerantia. Una ẽ ꝑfecta cõtinuatio in gratia. ꝛ illa nõ cadit sub p̄cepto. Et patet responsio ꝛc̄.

Capitulum XVI

Sexto ad predictam secundam speciem accidie. scilicet torporẽ circa dei precepta reduci potest remissio que etiam est vitium ad accidiam pertinens. ꝛ est remissio a virtutibꝰ. ꝛ a via veritatis successio. Sꝫ sicut beatus Gregorius Melius est viam veritatis ꝛ discipline non cognoscere. q3 in ea agnita nõ manere. Multi tamen sunt qui in initio conuersionis sue in dei seruitio feruentes existũt. sed in ꝓcessu temporis successiue magis ꝛ magis tepescũt Unde Parisiensis. Qui inquit hoc vitio laborat et in inchoatione operis boni primo die aliquãtu

tū strennue opaꝛ. secūdo dic remissius ⁊ sic dein ceps quousq; opus tandē totaliter dimiserit. de tali enī dr̄ Eccī. xxij. Filia aūt fatua in diminoratione fiet. Sup quo parisi. Filia inqt fatua ē animi a sale sapiētie nō ꝯdita q̄ sp̄ decrescēdo ꝓcedit. hanc enī remissionē tres miserie sequūꝛ Quarū p̄ma ē paupꝑtas. Vn̄ ꝓuer. x. Egestatē opata ē manus remissa. Secūda ē seruitus vitioꝝ. Vn̄ ꝓuerb. xij. Manus fortiū dn̄abitur. que aūt remissa ē seruiet tributis. Tercia ē fractio ꝓpositi. Vn̄ sene. Arcū frangit intensio. animū vero remissio. Itē Ecclesia. xxvij. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol. nam stultus vt luna mutatur.

Capitulum XVII

Eptimo ad predictaꝫ s secundā speciē accidie. s. torporem circa dei p̄dicta potest reduci indeuotio. q̄ etiam vt dicit parisi. ē vitiū ad accidiā ꝑtinens. Et ē indeuotio quedā ariditas sp̄ūalis p̄ quā humanū ad deū desideriū hebetescit. vnde ps̄. Aruit tanq̄ testa⁹ virtmea. ⁊ lingua mea adhesit faucib⁹ meis Itē idē Anima mea sicut terra sine aqua tibi Prouenit autē ista ariditas multꝭ de causis. Primo ex sup̄bia. Vn̄ sup̄bi figuranꝛ p̄ montes gelboe. d̄ quibus dr̄. ij. Regꝭ. j. Montes gelboe nec ros nec pluuie veniāt sup vos. Gelboe inuolutio interpretatur. ⁊ significat superbiā p̄ quaꝫ inuoluiꝛ homo in om̄i genere peccatoꝝ. iuxta illud Eccleꝛ. x. Initiū omnis peccati sup̄bia. Per mōtes igiꝛ gelboe figuranꝛ sup̄bi sup quos nō descendit ros gratie: nec pluuia vere cōtritionis. ⁊ ideo tales vere dicere possunt illud Nume. xj. Anima nostra arida ē Vn̄ ber. in quodā ser. loquēs in p̄sona eius q̄ hāc acciditatē indeuotionis patitur occasione sup̄bie ab heri inquit ⁊ nudiustercius inuasit me languor anime. ⁊ inde hebetudo insolita ⁊ quedam inertia sp̄ūs sup̄bie inuēta ē in me. ⁊ deus declinauit a seruo suo inerti. hinc sterilitas anime mee ⁊ deuotionis inopia quā patioꝛ. vn̄ nec cōpungoꝛ ad lachrimas. ꝫ tanta est indeuotio ⁊ duricia cordis mei q̄ non sapit psalmus: nec legere libet. nec orare delectat. nec inuenio solitas meditationes. Ideoq; ad opus manuū piger. ad vigilias somnolentus. ad iram p̄ceps. ad odiū pertinax. ⁊ luxurie ⁊ gule indulgentioꝛ sum. sentioq; obtusioꝛ a p̄dicatiōe. heu omēs mōtes in circuitu meo visitabit dn̄s. ad me aūt nō appropinqt. h̄ ber. Et ideo merito dicit sapiēs Eccle. vj. Nō te extollas in cogitatōe anime tue velut taurus. ne forte collidaꝛ virtus tua p̄ stulticiā. ⁊ folia tua comedat. ⁊ fructus tuos perdat ⁊ relinq̄ris velut lignū aridū in heremo. Secūdo ꝓuenit ariditas indeuotiōis ex defectu cibi sp̄ūalis vt ps̄. Aruit coꝛ meū qꝛ oblitus suꝫ comedere panē meū. i. panē v̄bi dei ⁊ panē eucharistie. queꝫ panē sp̄ūaliter comedere. vt dicit bea. aug⁹. ē i x̄po manere. ⁊ x̄pm in se manentē habere. ⁊ sicut dicit x̄ps Io. xv. Si q̄s in me nō mā̄serit mitteꝛ foras sicut palmes ⁊ arescet ⁊ colligēt eū ⁊ i ignē mitteꝛ ⁊ ardet. Tercio ꝓuenit h̄ ariditas indeuotiōis ex accidia. vn̄ accidiosus intelligiꝛ p̄ hominē habentē manū aridā. Math. xij. Nā cuꝫ cetere creature ex ocio impugnētur ⁊ ex labore attenuenꝛ. anima hūana ecōtrario ex labore impinguaꝛ. ex ocio vero ⁊ delicijs attenuaꝛ ⁊ arescit. vn̄ ꝓuer. xiij. Vult ⁊ nō vult piger. Anima aūt operātis impinguabiꝛ qd̄ ideo accidit qꝛ bona opa cibus sunt anime eorū q̄ ea faciūt vt vita sp̄ūalis ex eis sustineaꝛ et roboraꝛ. homies v̄o q̄ patiūtur istā sp̄ūalē ariditateꝫ duri sunt frequēter ad ea q̄ sunt pietatis ⁊ inflexibiles ad ea q̄ sunt obedientie. Dura enī facili⁹ frāguntꝛ q̄ plectanꝛ. ⁊ scꝫ ad ignē tribulationis ponātur vl' sp̄ūalis pinguedinis emittūt. qꝛ nec gaudēt nec gratias agūt ꝫ statim ardēt ⁊ exurunꝛ. ⁊ p̄ impatientiā ad modicū flatū temptationis igne peccati succendūtur. vn̄ ad bona opa steriles sunt ⁊ inefficaces ⁊ q̄ alijs facilia sunt vel etiā iocūda eis videnꝛ importabilia. Sed sicut dicit bea. Greg. in q̄daꝫ omel'. Reuera si nos v̄tus deuotionis in intimis afficit ois strepitus praue suggestiōis obmutescet. dixit tamē quidā. deuotionē noli expectare ad bn̄ operandū. nā quādoq; falsa ē ⁊ deo abhominabilis ⁊ subtilis illusio sathane. Om̄is enī deuotio q̄ ex spe nō gignitur spuria ē. Scd̄m enī hugo de san. vict. deuotio ē feruoꝛ bone volūtatis quaꝫ mens cohibere nō valet certis manifestis indicijs Vel sic deuotio ē pius ⁊ humilis affectus in deū q̄ ex cordis cōpunctione generatur. meli⁹ si q̄dem ē deuotū in minorib⁹ q̄ indeuotū in maiorib⁹ ꝓfessionib⁹ inueniri. Vn̄ hiero. Malo inqt psalmū vnū cū hilaritate mētis ⁊ intentione cordis et deuotione decātare q̄ totū psalteriū cū accidia fastidio aut torpore. Orem⁹ igitur om̄ipotentē deum vt talē nobis tribuat deuotioneꝫ. vt p̄ eius amore mūdi hui⁹ aduersitates tollerem⁹. ⁊ ei alacri animo indesinēter seruiam⁹ p̄ x̄pm dn̄m nr̄m Amē.

Capitulum XVIII

Ercia species accidie t est pusillanimitas. A Et ē pusillanimitas mētis angustia q̄ q̄s timet aggredi ardua. Vel ē pusillanimitas mētis angustia q̄ quis timet aggredi id qd̄ ē sue potētie ⁊ v̄tuti proportionatū. sicuti p̄ oppositū p̄sumptio ē mentis elatio q̄ q̄s nitiꝛ ⁊ tēdit vltra id qd̄ ē sue potētie ꝓportionatū. Vn̄ pusillanimitas retrahit hominē a magnis bonis opib⁹ q̄b⁹ sibi ⁊ alijs ꝓdesse posset. Et ideo ph̄us. iiij. ethi. dicit q̄ pusillanimis ē q̄ magnis bonis dign⁹ existit ⁊ cū his nō dignificat seip̄m. ꝓpter qd̄ vt dicit ph̄us ibidē. licet pusillanimis s̄m se nō sit malus qꝛ nō infert alteri nocumentū. tamē p̄ accidens nocet inquantū posset alios iuuare ⁊ nō vult. Et sic dicit beat⁹ Gregori⁹ ij. pasto. Illi q̄ ꝓdesse vtilitati proximoꝝ refugiunt si districte iudicentur. ex tantis ꝓculdubio rei sūt ex quātis veniētes ad publicū ꝓdesse poterunt. ⁊ inde est q̄ seruus q̄ acceptā pecuniā dn̄i sui fodit i terra ⁊ abscondit. nec opatus ē ex ea ꝓpter quēdā pusillanimitatis timorē punitur a domino vt patet Mathei. xxv. ⁊ Luce. xix. capi. Et ideo merito dicit sp̄ūssanctus Eclesi. vij. Noli esse pusillanimis in animo tuo. nam vt dicit Bern. ⁊ ponitꝛ. vj. floꝝ. ca. xxj. Oportet autem pusillanimitatē ⁊ tristiciam in omnib⁹ q̄ agenda sunt vel toleranda ea

deri.qꝛ hilarē datoꝛē diligit de⁹.ne ꝯturbet̃ pusilla
nimitate spūs. hoc em̃ q̄ntū pōt laboꝛat. aduersa-
rius noster diabolus vt holocaustū nostrū deuo-
tionis pinguedine vacuetur vt etiam minus acce-
ptum sit deo ⁊ cōsciencia nostra in spūali gaudio
minus exhilaretur.sicq̧ de pusillanimitate tolerā
tie etiā conscientie pusillanimitas generet̃ vere q̄-
si bestia ⁊ rōis expers videt̃ qui tam pusillanim⁹
est vt solo timoꝛe cadat q̄ futuri exaggregatōne la
boꝛis victus ante conflictū nō telo ꝫ tuba pꝛoster-
nit̃.Quod cōsiderās ꝓpheta. Expectabaꝫ inquit
eū q̄ me saluū fecit a pusillanimitate spūs ⁊ tempe
state.⁊ ideo apl'us ad Thessa.v. Rogamus inquit
vos fratres coꝛripite inq̄etos consolamini pusilla
nimes.Item dn̄s p ꝓphetam Isa.xxxv.ca.Dicite
pusillanimes cōfoꝛtamini ⁊ nolite timere.ꝫ cū te-
ste scriptura Ecclesi.xxiij. Nihil melius q̄ꝫ timere
deū.quō igitur spūssanctus hic dicit nolite timere
Et ideo ꝓ isto est notandū ꝙ sicut dicit.s. bern̄.
⁊ ponitur.vij.floꝝ.cap̄.xxxiiij. loq̄tur de duplici ti
moꝛe.Quoꝝ pꝛimus ē timoꝛ inutilis tristis ⁊ cru
delis.q̄ quidē timoꝛ qꝛ veniā non q̄rit veniā nō cō
sequit̃.⁊ istius timoꝛis misera ꝓles est pertinacia
immoderata tristicia rancoꝛ cōtemptus ⁊ despera
tio.⁊ ideo merito hūc timoꝛem ꝓhibet spūssanct⁹
cū dicit. Nolite timere.Secūdus timoꝛ ē pius hu
milis ⁊ fructuosus q̄ cuiq̧ quēlibet peccatoꝛi faci
le veniā pꝛomeret̃.⁊ iste timoꝛ nutrit generat ⁊ ser-
nat humilitatē.mansuetudinē.patientiā.⁊ longa-
nimitatē.⁊ iste timoꝛ est bonus vtilis et nullo mō
ꝓhibitus. Et insuper notandū est.ꝙ.s.Tho.in
de veritate theologie li.v.capi.xxxix.⁊ ca.xlvj.po-
nit sex species timoꝛis.quoꝝ pꝛim⁹ est timoꝛ natu
ralis.secūdus timoꝛ humanus. tercius mūdanus
quartus seruilis. q̄ntus initialis. ⁊ sextus filialis.
Pꝛimus igit̃ timoꝛ.s.timoꝛ naturalis vt ait au-
gustinus.est fuga mali quo q̄libet timet naturalit̃
nocumentū nature.Iste timoꝛ nō est meritoꝛi⁹. qꝛ
nō subiacet libero arbitrio. Naturale q̄dē ē omni
animali timere moꝛtē vel coꝛpis ꝑiculū dū verisi-
militer credit̃ imminere ⁊ dolere cū assit. qꝛ aliter
nō optaret bonū nature q̄rendū. nec delectaret̃ in
habitu q̄d esset ꝯ legem nature. ⁊ ideo in tali timo
re nō pcm̃ inseꝑabiliter.⁊ isto em̃ timoꝛe xp̄us ti-
muit.vn̄ Mat.xliij.dr̃. ꝙ cepit ih̄s pauere ⁊ tede-
re.Item Luē.xxij.dr̃ ꝙ factus est sudoꝛ eius sicut
gutte sanguis decurrētis in terraꝫ.Et dr̃ timoꝛ iste
naturalis nō a natura instituta. qꝛ non fuit timoꝛ
iste ꝯcreatus hoī.nec de bonis naturalib⁹.ꝫ ex na-
tura destituta ⁊ coꝛrupta ꝑ pcm̃. ⁊ timoꝛ iste oīm
bus aduenit cui coꝛruptio inoleuit ⁊ tanq̄ꝫ eēt na
turalis.⁊ iste timoꝛ est effectus ⁊ pena oꝛiginalis
peccati.Sꝫ tn̄ oppositū hic dicti cū dr̃ xp̄um moꝛ
tem timere videt̃ aug.ac hiero.dicere.vn̄ Aug.suꝑ
illud.xxj.Clamabo ꝑ diem ⁊ non exaudies.Quō
inq̄t hoc dicit.q̄ pcm̃ nō fecit.nec inuentus ē do-
lus in oꝛe eius.Et rn̄det dicēs.de nobis coꝛpe suo
hoc dicit coꝛpis em̃ sui.i.eccie gerebat ꝑsonā.sic̄ ⁊
alibi cū dixit.Transeat a me calix iste.ꝓ nob̄ h̄ lo-
quit̃.nisi foꝛte putet̃ xp̄m timuisse moꝛi. ꝫ nō vere
timebat dn̄s pati tercia die resurrecturus.cū arde
ret Paulus dissolui ⁊ esse cū ih̄u xp̄o.Nec em̃ foꝛ
tioꝛ erat miles q̄ꝫ impatoꝛ. miles igit̃ coꝛonandus
gaudet moꝛi.⁊ dn̄s coꝛonandus timet moꝛtē.q.d.
nō.ꝫ infirmitatē nostrā repn̄tans ꝓ suis infirmis
q̄ timent moꝛi hoc dixit.vox illoꝝ erat. Iteꝫ sctūs
Hiero.Erubescant inquit q̄ putāt saluatoꝛē timu
isse moꝛtem.⁊ passionis pauoꝛe dixisse. Transeat
a me calix iste.Sed huic cōtrauersie apparenti rn̄
det petrus lūbardus.iij.sen.di.xv.ca.xj.di.Ne in-
quit in sacris litteris aliq̄ aduersa diuersitas eē pu
tet̃.haꝝ autoꝛitatū.s.aug. ⁊ hiero.v̄ba in hūc mo-
dū accipienda dicimus vt non veritatē timoꝛis ⁊
tristicie vel ꝓpassionē ꝫ timoꝛis ⁊ tristicie necessi
tatē ⁊ passionē a xp̄o remouisse intelligant̃. Hūit
em̃ xp̄s veꝝ timoꝛē ⁊ tristiciā in natura hoīs ꝫ non
sicut nos q̄ sumus mēbra eius. Nos em̃ cā pecca-
ti nostri his defectibus necessario subiacem⁹.et in
nobis sunt isti defectus f̃m ꝓpassionē ⁊ passioneꝫ.
ꝫ in xp̄o nō nisi f̃m ꝓpassionē.Sicut em̃ in pecca-
tis q̄dam gradus notant̃ ꝓpassio ⁊ passio.Ita ⁊ in
hijs penalibus.s.timoꝛe ⁊ doloꝛe affectibus.Affi-
cit̃ em̃ q̄s interduꝫ timoꝛe vel tristicia.ita vt mētis
intellectus nō inde moueat̃ a rectitudine vel a dei
contēplatione.⁊ tūc ꝓpassio ē. Aliq̄n v̄o mouet̃.⁊
turbat̃.⁊ tūc passio ē.xp̄s v̄o nō fuit ita turbatus ī
anima timoꝛe vel tristicia vt a rectitudine vel a dei
cōtemplatōe aliq̄tenus declinaret f̃m quē modū
intelligūt̃ aug.⁊ hiero. cū dicūt xp̄m nō timuisse.
vel tristē fuisse.hec ille. H Sꝫ hic ē insuꝑ ⁊ ꝑ
apertioꝛi declaratione isti⁹ sentētie notandū. ꝙ sic̄
in regno tꝑali nō oīno ad nutū regis subito ⁊ obe
dienti cōmotio subditoꝝ tripl'r pōt contingere vi-
delicet aut p̄ter iudiciū ⁊ imperiū regis. aut cōtra
iudiciū ⁊ imperiū regis.aut f̃m iudiciū ⁊ imperiū
regis.In regno v̄o oīno subdito nulla pōt cōtin-
gere cōmotio nisi f̃m iudiciū regis ⁊ imperiū.Ita
in regno aīe nō oīno subito rōni cōmotio viriū in-
serioꝝ pōt contingere triplicit̃ videlꝫ aut p̄ter iudi
ciū ⁊ imperiū rōnis. aut ꝯtra iudiciū ⁊ imperiū rō
nis.aut f̃m iudiciū ⁊ impium rōnis. In regno v̄o
aīe omnino subdito rōni nihil pōt contingere nisi
f̃m iudiciū ⁊ imperiū rōnis. Passio igitur turbās
in aīa tripl'r pōt cōtingere. Pꝛimo aut p̄ter iudi
ciū ⁊ imperiū rōnis. vt motus subitus q̄ appellat̃
ꝓpassio.vn̄ ꝓpassio ꝓpꝛie ē pꝛimus motus passio
nis.i.passio impfecta siue diminuta. q̄ nō obnubi
lat iudiciū rōis.vn̄ hiero.suꝑ illud mat.v.Qui vi-
derit mulierē ⁊c̄. Pꝛopassio inquit ē subitus mo-
tus animi sine delectatōe boni vel mali oꝑis.Aut
secūdo contra iudiciū ⁊ imperiū rōnis vt mot⁹ ꝓ
gressiuus vsq̧ ad turbatōem rōnis vel a sua recti-
tudine.vt in malis.vel a sua tranquillitate. vt i bo
nis impfectis q̄ appellatur passio.Aut tercio f̃m i-
periū ⁊ iudiciū rōnis.vt motus a rōne imperat⁹ ⁊
oꝛdinat⁹.vt in ꝑfectis. Pꝛimo mō passiones sunt ī
oībus puris hoībus quantūcūq̧ ꝑfectis seu sapiē
tibus.Secūdo mō in impfectis solummō. Tercō
mō in xp̄o.quia in eo plus q̄ꝫ in adam erat sensua-
litas subdita rōni.⁊ ratio inferioꝛ suꝑioꝛi. ⁊ suꝑioꝛ
deo. Et ex istis patet qualis timoꝛ erat in xp̄o ⁊c̄.
Secūdus timoꝛ de quo supꝛa dr̃ ē timoꝛ hūan⁹
quo.s.quis nimis timet bonuꝫ nature ꝑdere.⁊ iste
timoꝛ nascit̃ ex nimio timoꝛe amissionis p̄ntis vi-

te.ꝛ est actus eius quādoqꝫ peccatū mortale. hoc est cū quis potius peccaret mortaliter ꝙ̄ vitā suaꝫ amitteret corpalē. ꝛ quādoqꝫ est peccatū veniale. vt cū quis potius faceret peccatū veniale ꝙ̄ pmitteret se occidi. vñ Cassiodorus. Timor inquit hūanus est timor quo quis timet pati picula carnis. adeo ꝙ ad euitandū tale periculū deserit iusticiaꝫ. Iste timor malus ē a dño ꝓhibitus Mat.x. dicēte. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus. animā aūt nō possūt occidere ſ potius timete eū q̄ pōt ꝛ animā ꝛ corpus perdere in gehennā. Item Luce.xij. Dico vobis amicis meis ne terreami ab hijs q̄ occidunt corpus. ꝛ post hoc non hūt amplius q̄d faciant. ostendā aūt vobis quem timeatis. timete eū qui postqꝫ occiderit corpus habet potestatē mittere in gehennam. Itaqꝫ dico vobis hūc timete. vñ Augusti. in vbis dñi ꝛ apostoli. ser.lxxxiij. Si inqt inimicus ad corpus tuū seuit. tu noli seuire in animam tuam. ab illo occidi nō potes. a te occidi potest nō lancea ſ lingua. Inimicus q̄ te pcutit finit hanc vitam. Os aūt qd̄ mentit̄ occidit animā. Timet homo carcereꝫ ꝛ non timet gehennam. timet q̄stionarios ꝛ tortores ꝛ nō timet infernales āgelos. timet cruciatū tpalem ꝛ nō timet penas ignis eterni. timet ꝛ modicū mori ꝛ non timet ineternū mori. plus igit̄ time amittere vitam eternā. s. deuꝫ ꝙ̄ vitā corpis. s. animā. Si times mortē ama vitāꝫ. vita deus ē. vita xp̄s est. vita spūssanctus ē. nō illi places male agendo. templū sordidūꝫ non inhabitat. Geme ad illū vt edificet sibi templū. qd̄ tu destruxisti. ipe edificet. qui peccas ꝛ ipe videt. ibi clama. vbi audit. Time potius eterni ignis supplicia ꝙ̄ tempales cruciatus. hec ille. Nam vt dicit idem super illud ps. Ignis in conspectu eius ardebat. non erit ignis iste vt focus tuus. quo tamen si manum tuam mittere cogeris facies quicquid voluerit qui hoc minat̄. si tibi dicat scribe contra caput patris tui. scribe cōtra caput filioꝝ tuoꝝ. nā manū tuam si nō feceris mittam in focum tuū. facies ne ardeat manus. facies ne ardeat ad tempus membrū ꝛ nō semp in dolore futuro. minat̄ igit̄ inimicus tam leue malū ꝛ facis malū. minat̄ deus eternū malū ꝛ non facis bonū. ad malū faciendū nec mine te compellere debēt. nec a bono faciēdo mine te terrere debent. minis autē dei. s. minis eterni ignis ꝓhiberis a malo ꝛ inuitaris ad bonū vñ piget nisi quia non credis. hec ille. Item idem in de spe. humane miserie. Cogita inquit quō timeres si tibi hodie diceret̄ ꝙ aliquis iudex magnus secularis vult te in crastino viuum exuere. Et his audi tis si esset tibi vnius diei spaciū liberū quanta faceres quomō ꝛ p quod discurreres media q̄ humilis ꝛ lugubris oberrares. nonne effunderes omnē pecuniam tuam in eos quoꝝ intercessione euadere te crederes. nonne omnia que possideres pro redemptione anime tue dares. ꝙ ꝛ si aliqs te retardaret aut impedire temptaret. nonne diceres. pereant om̄ia ꝓ salute mea. nec quicꝙ̄ remaneat tm̄ sufficit mihi vt ego viuam hoc quare faceres nisi quia inde non dubitares. Hinc aūt dubitas miser magis homini credis ꝙ̄ deo qui fecit hominē. dicit tibi iudex terrenus ꝛ credis. deus per ꝓphetaꝫ minatur ꝛ dubitas times seculi tortores et non times inferni dolores. quecūqꝫ ibi mitiora tormēta ꝛ duriora sunt ꝙ̄ que formidas in isto seculo. ꝛ tu ipe male contra te viuis vt mittaris in ignem eternum. hec ille. Et ideo merito idem sup illud ps. Ignis in conspectu ei⁹ ardebit. excutiat igit̄ vnusquisqꝫ cor suū ꝛ videat quid ibi fidei teneat si credimus futurum iudiciū fratres bene viuamus tempus misericordie nūc est tempus iudicij tūc erit. Nemo tunc dicet. Reuoca me ad priores annos. penitebit ꝛ tunc sed frustra penitebit. modo peniteat cum fructus penitēdi est. hec ille. Unde qui nunc magis timet vulnera cutis dicet in futuro seculo cū sustinebit ꝓ peccatis suis penaꝫ eternam. Timor quem timebam euenit mihi. Job.iij. Sed vere hic non timeret homo prudens expendere carnem suam i seruitio ihu xp̄i qui dabit seruis suis post hanc vitam carnem longe clariorem Quod ostendit Holgot in lectura libri sapientie lectione.xxxiiij. per tale exemplum. Armigeri inqt qui seruiunt magnis dominis pro aduersis anni temporibus conuenientes robas percipiūt. vnam ꝓ hyeme ꝛ aliam ꝓ estate. Illa vo que datur pro hyeme est de grosso panno. Et causa est quia debꝫ exponi modo pluuijs. modo ventis. mō niui modo igni modo aque ꝛ volutabro. Sed roba que datur ꝓ estate ordinatur de panno subtili ꝛ delicato ꝛ hoc quia seruiet ꝓ tempore amenitatis ꝛ leticie sciłꝫ ꝓ estate. Spūaliter isto modo deus prouidit seruis suis. nostrū em̄ tempus totū diuiditur i duas partes. s. in estatem ꝛ in hyemē. hyems est vita presens. estas vo est vita futura. corpus em̄ nostrū corruptibile est anime sicut roba. Unde Job.x. Pelle ꝛ carnibus vestisti me. hyems presentis vite ē temp⁹ penitentie tribulatiōis ꝛ angustie. ꝛ ido corpus nostrū est ꝓ nūc vt roba de grosso ꝛ vili et corruptibili panno ꝓ tempore in quo nūc sum⁹ cōueniens. Unde apostolus Hebre.x. Corpus autē aptasti mihi. id est. aptum dedisti mihi conueniēs pro tempore in quo nūc viuo. Sed tempus futurum vite eterne est quasi tempus estatis ꝛ temp⁹ gaudij ꝛ leticie. ꝛ ideo tunc habebit anima robam valde gloriosam quādo corpus erit clarius sole impassibile ꝛ incorruptibile agile ꝛ subtile. ꝛ ideo sic seruus bonus dominū suū diligens sperans ꝛ certus de roba estiuali. deturpare lacerare ꝛ expendere robā hyemalē in seruitio domini sui non dimittit nec parcit pro pluuia niue igne aqua vel volutabro. Sic homo iustus pfecte dominū deū suum diligens in hyeme vite presentis corpori suo nō pcit. sed semper paratus ē corpus suū exponere ad honorem domini dei sui penitētie laboribus ꝛ virtuosis occupatōnibus inquantuꝫ sufficit. sciens ꝙ dominus suus qui fallere non pōt sibi cuꝫ ceteris suis fidelibus robam longe pulcriorē dabit dicēs Fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eoꝝ. mat. xiij. ca. ꝛ sicut dicit ꝓpheta Isa.xxx. Erit lux lune sicut lux solis. ꝛ lux solis erit septempliciter. supple clarior ꝙ̄ mō est sol. De ista materia vide plus supra parte. iiij. cap.xxxj. Item Crisosto. sup illud Math.x. Nolite timere eos q̄ occidunt corpus. vt quid inquit in nostra natura voluit deus creare ti-

morem maloꝝ carnaliū aut dilectōnem bonoꝝ. Non inquit vt timeamus carnalia quo timemus ꝫ vt ꝑ timorem taliuꝫ intelligamus mala spūalia plus multo esse timenda. verbigratia. dum sentis ꝙ est malum pati dolorem corporis. ꝑ hoc intelligo ꝙ multo peius ē cōfundi corā angelis dei. quāti em̄ angeli sunt meliores hoibus. tanto peior est illa cōfusio ꝙ̄ est ista. dolor aūt ⁊ pudor corpis cū corpore finitur ⁊ soluit̄. dolor aūt anime semꝑ cuꝫ anima viuit ad penā. Similiter cū diligis gloriari in terris intellige. ꝙ multo melius ē gloriari in celis. quāto em̄ celū clarius est ꝙ̄ terra. tanto gloriosior ē illa ꝙ̄ ē ista. De magnis em̄ thesauris bonorū vel maloꝝ quasi modicū gustū dedit nobis de⁹ in mūdo. vt ex modico gustu bonoꝝ vel maloꝝ ipsorū plenitudinē cognoscamus hec ille. Et ideo Parisieñ. in de virtutibus pte quarta tractatu de donis spūssancti pertinenter ad ꝓpositum sic scribit. Cū inquit aliqd periculū homini imminet ipse debet timere eū qui omnia habet in sua potestate. Vnd Grego. Quicqd est qd exterius seuit ꝑ hoc ille timendus ē qui hoc interius disponit. Vnde ps. Timeat dominū omnis terra. Aug. Si creature seuiant ad te deū time nō illas. q2 omnia sub ipo sunt glo. cupiditatē nocendi ꝑ te habes. potestatē auteꝫ nocendi si ille nō dederit nō habes. ideo deus homo stans añ pylatū ait. nō haberes in me potestatem nisi datū esset tibi desuꝑ. Nec etiam ipe diabolus vel vnam ouiculā potuit tollere a viro sancto Job. nisi prius diceret sibi deus. Mitte manū tuā hoc ē. do tibi ptātem. Et ideo dicit̄. j. Macha. ij. A verbis viri peccatoris ne timueritis. q2 gloria ei⁹ stercus ⁊ vermis est. hodie extollit̄ ⁊ cras nō inuenietur. q2 conuersus in terram suam. ⁊ cogitatio ei⁹ periit. Et sicut dicit̄ Prouerb. xxix. Qui timet hominē cito corruet. q sperat in domino subleuabit̄. Multi requirūt faciem principis ⁊ iudicium a domino singuloꝝ egredit̄. Abhominant̄ viri iusti impiū. ⁊ abhominātur viri impij eos q in recta sunt via. verbū custodiens filius extra ꝑditionem erit. hec parif. Item Greg. super Ezechie. omel. ix. Si inquit malos offendim⁹ timete minime debemus quia illis nostra actio displicet qb⁹ nec iusticia creatoris placet. Quid ergo timendū ē si nobis ingrati sunt q deo amabiles nō sunt. Vñ nūc recte dicit̄ Ezechie. ij. Verba eoꝝ ne metuas ⁊ vultus eoꝝ ne formides. q2 dom⁹ exasperans ē. ac si aperte dicat Timendi essent nisi me in suis actibus exasperērt. hec Grego. ¶ Tercius timor principalis ē timor mūdanus qui ē timor quo quis nimis timet perdere bona tempalia. ⁊ iste timor nascit̄ de inordinato amore tempaliū. ⁊ est quādoqꝫ mortalis. ⁊ qñqꝫ venialis. eodem mō quo supra dictū est de timore humano. Hūc timorē habuerūt iudei q occiderūt xp̄m. vñ Johan. xj. Si dimittimus eū sic om̄es credent in eū ⁊ venient romani ⁊ tollent locū nostrū ⁊ gentem. Illi em̄ q plus timēt perdere aliqua bona tempalia mobilia vl' immobilia. siue ꝓsperitatem mūdanā ⁊ honorem ꝙ̄ statū paupertatis quam deus acceptat ad beatitudinem acqrendam indubie hoc timore mūdano letaliter sunt intoxicati. vñ Gre. suꝑ Ezechie. omel. xiiij. Quia inquit iesus vocare nos ad celestem patriam venit. nimirum despicere vos bona transitoria docuit et mala tempalia non timere. Vñ ⁊ obprobria despexit. iniurias pertulit. mortē non timuit crucis patibulū non refugit. ⁊ cum hūc voluissent rapere ⁊ regeꝫ facere statim fugit. quid nobis aliud hijs exemplis innuens nisi vt debeamus huius mūdi et aduersa non metuere. ⁊ ꝓspera formidare. hec ille. Hoc em̄ timore mūdano ꝑcussi sunt quasi oēs pastores ecclesie tam suꝑiores ꝙ̄ inferiores. intantū ꝙ timent accipere gladiū spūs qd est verbū dei. ⁊ defendere se ⁊ suos subditos a suis spūalib⁹ inimicis. Vñ sicut filius iepte ad preceptū patris sui timuit gladiū accipere ⁊ occidere inimicos dei. sicut patet supra pte. iiij. ca. xiiij. Item qualiter plati moderni ꝑcussi sunt timore mūdano ondit Holgot in lectura libri sapientie lectōe. cxxxiiij. vbi sic. Persi inquit ⁊ medi ⁊ omnes orientales vtūt̄ elephantib⁹ in bellis suis. Est em̄ elephas animal ita forte. ꝙ isti animali supra dorsum suū struit̄ vnum castrū ligneū in quo triginta. quadraginta. vel qnquaginta hoies possunt strennue dimicare. Rex igitur alexander pugnaturus contra Poꝝ regem indoꝝ ⁊ exercituꝫ eius duplici contra eos vtebat̄ cautela. Vna vice ordinauit ꝙ ponerentur statue eree plene prunis calidis ⁊ feruentibus in via vbi debebant iste elephantes transire. q statuas illas homines estimantes eas cū ꝓmiscidibus suis. id est cū rostris eleuare ⁊ subuertere nitebant̄. sed statim ab ore furenti in ꝓmiscidibus cōbusti fugam inierūt. ⁊ maximā stragem in exercitū indoꝝ fecerūt. Alia vo vice coram exercitu suo fecit minari vnū gregē porcoꝝ in quo iussit vnū porcellū teneri ⁊ affligi. quo clamante totus grex porcoꝝ grunnire cepit. mō elephas naturaliter timet grunnitū suis. Audientes igit̄ isti elephantes tantū strepitū porcoꝝ grunnientiū fugam inierūt. ⁊ in exercituꝫ ꝓpriū stragem grauissimā fecerūt. Moraliter per istos elephantes qui sunt animalia maxima ⁊ fortissima ⁊ castissima. signant̄ maiores plati in ecclesia ꝓpter magnitudinē dignitatis ⁊ ꝓpter similitudineꝫ castitatis. Vnde elephas animal castissimū ē. hoꝝ officiū. s. platoꝝ est exercitiū ecclesie ꝓcedere ⁊ malos hostes mugitu sue ꝑdicatōnis terrere. Suꝑ istos collocant̄ turres lignee q2 eis supponūtur ⁊ ꝯmittūtur animaꝝ cure. Talis fuit petrus de quo saluator dixit Mat. xvj. Tu es petrus ⁊ suꝑ hanc petram edificabo ecclesiā meā. Diabolus timens istos elephantes duplicē ꝓuidit sibi cautelam. quia primo ponit statuas ereas. i. malos potentes tempales qui vident̄ esse generosi homies sicut quondam fuerūt patres ⁊ ꝑdecessores eoꝝ. ꝫ in veritate non sunt nisi statue laruate q effigiē exteriorem hominis habent. sed non prudentiā. non rationem. non masuetudineꝫ quā homini indixit natura. quoꝝ cuilibet tali dici potest illud Apoca. iij. Nomen habes vt viuas. ꝫ tamen mortuus es. Et tales dici pñt eree statue ꝓpter strepitū pompe ⁊ superbie secularis. Sunt etiam replete intrinsecus igne iracūdie ⁊ sunt de secta diaboli. De q dicitur Job. xlj. ca. Anhelitus eius prunas ardoris facit. Isti stant hodie cōtra elephantes. id ē eꝑos ⁊

ꝑlatos ⁊ combburūt ꝓmiscidas eoꝝ. ita ꝙ nec corripere nec corrigere eos audent. et nō solū timent illas statuas episcopi ⁊ ꝑlati moderni. ſ; etiā strepitum porcorū ⁊ clamorem vnius suis. i. potentis mulieris luxuriose. q̄ quasi sus reputat̄ a spūsancto. dicente ꝑ os sapientissimi Salomonis Prouerbio. xj. circulus aureus in naribus suis mulier pulcra ⁊ fatua. Sed hmōi prelati taliter mūdano timore ꝑcussi non attendūt. ꝙ sicut dicit Aug. Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatē occultat. iram dei cōtra se prouocat. q: magis timet hominē q̄ȝ deū. vterq; reus est ⁊ q̄ veritatem occultat ⁊ qui mendaciū ꝓfert. q: ⁊ ille ꝓdesse nō vult. ⁊ iste nocere desiderat. hec Augustinus. ⁊ ponit̄ in canone. xj. q. iij. quisquis. Quartus timor principalis est timor seruilis. qui est timor quo quis timet peccare ꝓpter timorē pene. ⁊ principaliter ꝓpter timorem pene inferni. ⁊ iste timor licet sit imperfectus ꝓpter carentiā caritatis. tamē vtilis ē ꝓ eo ꝙ astringit hominē ad declinandū a malo ⁊ faciendo bonū. ne puniat̄. Et timor iste facit pueros addiscere. famulos habentes austeros magistros operari. virgines ⁊ viduas non mechari. viros ecclesiasticos ⁊ religiosos multos esse castos. ⁊ ꝑmanere in ordine suo nō ꝓpter amorē quē habent ad deū vel deuotionē ad statū vel ordinē suū. ſ; ne ꝑdant famā suā. ⁊ inde puniātur temꝑaliter vel eternaliter in inferno. ⁊ timor iste impfectus ē ⁊ insufficiens ad salutem. quia vt dicit Augus. in quodā sermone in tali timore seruili manet peccandi voluntas. ⁊ seq̄retur opus si sperarent impunitas. Et ſm Grego. j. moral. eo ipso quis peccat quo peccare vellet si multe peccare potuisset. Et rō est. q: sic plus timet̄ acerbitas pene. q̄ȝ offensa bonitatis diuine. Tales sunt ypocrite qui omnia agunt vt videantur ab hominibus. De quibus Chrisostomus. ope. imper. omel. xxxviij. Quid inquit ꝓdest ypocrite ꝙ homines nesciāt. si ipe conscientiā habeat cōfusam. Leuis est consolatio illius q̄ in seipo cōfusus est ꝙ ab aliis ignorat̄. hec ille. Vnō ⁊ bern. in quodam sermone. de ieiunio ⁊ ponit̄. vij. florū. cap. xliiij. Corporis inquit cōuersatio si sola fuerit erit nulla. forma siquidem conuersatōnis ⁊ nō veritas. ſ; vacua virtute gerens speciem pietatis. miser homo qui totus pergens in ea que foris sunt. ⁊ ignarus intimoꝝ suoꝝ putans se aliquid eē cum nihil sit. ipse se seducit. exterioꝝ quippe supꝑficiem intuens salua sibi omnia suspicat̄ non sentiēs vermē occultum. qui interna corrodit. Videas eñ interdū sic palliatum hominē. vt seducat etiā seipm solas mouet manus ad opera mandatoꝝ corde penitus arido ductus quadam consuetudine. in corde eñ est seruus ꝓprie volantatis cultor auaricie glorie cupidus aut ambitionis amator. añ hec oia ⁊ singula queq; vicia intus fouens ⁊ mentit̄ iniq̄tas sibi. ſ; deus nō deridet̄. Attende igitur solerter quid diligas. q̄ d metuas. vñ gaudeas aut cōtristeris. ⁊ sub habitu religionis animū secularē. ⁊ sub pannis bone cōuersatōnis inuenies cor ꝑuersum totū eñ cor in predictis quatuor affectibus est. Et de eis accipiendū puto quod dicitur. Conuertat̄ proinde timor tuus. q: peruersus est omnis timor quo metus aliquid ꝑter deum aut non ꝓpter deū fit. ⁊ gaudium tuū ⁊ tristicia nisi cōuertāt̄ ad ipm hoc aūt ita fiet si non nisi ſm eū doleas aut leteris Quid eñ magis peruersum q̄ȝ letari cū malefeceris. ⁊ ī rebus pessimis exultare. ſ; ⁊ ea quoq; que ſm carnem est tristicia mortem oꝑatur. ſ; ꝓ tuo siue alieno peccato doles bene facis. et hec tristicia est ad salutem. si gaudeas ad munera gratie hoc gaudiū sanctum est ⁊ securum gaudiū in spūsctō debes ⁊ in dilectione ipis fraternis gaudere ꝓsperitatibus ⁊ aduersitatibus dolere. hec Berenhar. Vñ doctor q̄dem ꝑtinenter ad ꝓpositū cōcordans cū bea. Bern. ita scribit. quatuor inquit sunt passiōes hominū formosiores. per quas intelligi possunt siue actus siue habitus hoiem ad bonū siue ad malū in moribus inclinantes. Sunt autem iste quatuor. desideriū de habendo. timor de ꝑdendo. dolor de ꝑdito. ⁊ gaudiū de iterū acq̄sito. Per primū. s. desideriū de habendo discerni pōt rectitudo intentionis in opere. cū sit ꝑ se notū phis. ꝙ illud qd̄ homo magis desiderat in spe magis amat. Quantū ad secūdam passionē animi. s. timorē de perdendo ē conformis cōsideratio cū illi qui plus timent ꝑdere aliqd̄ bonum tꝑale q̄ȝ acceptat deus ad beatitudinē acq̄rendam indubie timent seruiliter ⁊ damnabiliter. qd̄ ex diligentia opis discerni poterit. Quantū ad terciā passionē. s. dolorem de perdito timet xpianus fideliter cōscientiā suam si plus dolet de gratie ꝑditione quā habuit ſm presentem iusticiā q̄ȝ de ꝑditione cōmodi tꝑalis qd̄ si fecerit signū est ꝙ in ipo charitas ꝑfecta ē. ⁊ si nō. ſ; ecōtra inualuit in eo amor indebitus ⁊ charitas in eo ē extincta. Quarta ꝑdicta passio ē gaudium de iterū acq̄sito. notet igit̄ fidelis q̄ sibi notorie lapsus fuerit in crimine. ⁊ postmodū ꝑ xpi grām reuixit. quantū ex hinc suꝑ quācūq; passionem tꝑalis boni plus gaudeat. Et per hoc pōt coniicere si habeat rectitudinē triū passionū ꝑdictarū. et fidē spem ⁊ charitatē q̄ omes istas passiones quatuor inseꝑabiliter comitantur. Quintus timor principalis est timor initialis q̄ est timor qui quis timet peccare partim ꝓpter timorē pene ⁊ partim propter dei offensam. ⁊ quia iste timor habet aliquā scintillā charitatis. ideo iste timor bonus ē moraliter ⁊ introducit timorē fidelē siue castum sicut ⁊ timor seruilis introducit timorē initialē. vñ ⁊ Aug. suꝑ illud Mat. x. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus. ꝑ timorē inquit seruilē fit paulatim consuetudo iusticie ⁊ succedit initialis timor. qñ icipit amari quod prius erat durū. ⁊ tūc icipit excludi timor seruilis a charitate incohoata ⁊ succedit demum timor filialis castus siue amicabilis. quo timemus ne sponsus tardet ⁊ discedat. ne eū offendamus. et ne eo careamus. ⁊ iste timor stat cū charitate perfecta q̄ timorē initialē sicut et charitas inchoata timorē seruilem excludit. Vñ. j. Johan. iiij. ca. Timor nō est in charitate ſ; ꝑfecta charitas foras mittit timorem. qm̄ timor penā habet. Suꝑ quo aug. Timor inquit locū ꝑparat charitati. cū aūt ceperit charitas inhabitare expellit̄ timor q̄ ei ꝑparauit locū. q̄ntū eñ charitas crescit tantū timor decrescit. ⁊ q̄ntū charitas fit interior tantū timor magis ex-

pellitur foras.maior charitas.minor timor.minor
charitas maior timor. Si aūt nullus est timor.nō
est qua via intret charitas.vñ sicut videmus aliqñ
aliq̄d suitur ꝑ setam introducit̄ filum.seta priꝰ in-
trat que tamē nisi exeat nō succedit filū. Sic timor
primo occupat mentē.nō autem ibi remanet suc-
cedente charitate. q2 ideo intrauit vt introduceret
charitatem.hec Aug. ⁊ ponit̄ in.iij.sen.dis.xxxiij.
ca.ix. ⁊ sequit̄ ibidem ca.x. Sunt homines q̄ ꝓpte
rea timēt deū.ne mittant̄ in gehennā.⁊ ne forte ar-
deant cuȝ diabolo in igne eterno. Iste ē timor qui
introducit charitatē.ſ3 sic venit charitas vt exeat ti
mor.si eñ ꝓpter penas times deū.nondum amas
quem sic times. Nā non bona desideras.sed mala
caues. ⁊ ex eo ꝙ mala caues corrigis te. et incipis
bona desiderare.⁊ tunc est in te timor initialis. Et
sicut dicit Petrus lūbardus.iij. sen.di.xxxiij.ca.
xj. Timor initialis est timor q̄ nec ex toto est serui-
lis.nec ex toto est castus. ſ3 tanq̄3 medius aliq̄d de
seruili.⁊ aliq̄d de casto timore habet. Facit eñ ser
uire partim timore pene.⁊ partim timore iusticie.
ꝑ quem ⁊ timemus puniri ⁊ timemus offendere.
iste timor est in incohoata charitate.⁊ non in ꝑfecta
charitate. ⁊ quantū crescit charitas. tātū decrescit
timor iste q̄3tum ad metū pene.i. quantū ꝙ facit ti
mere penam ⁊ q̄3tum ad tormentū cōsciētie. Nā
quanto magis diligimus tanto minus timemus.
Iste timor notat̄ in illis verbis August. qui nō ne
gat timorem esse in charitate inchoata.ſ3 in ꝑfecta
charitate.qđ non posset dici de timore seruili.q2 vt
ipe supra dixit seruilis timor nō remanet veniente
charitate. nec intrat charitas nisi prius timor ille
exeat.nec in illo timore aliquis credit in deum.⁊ si
credat deo nec bñ facit.etiā ⁊ si bonū ē qđ facit.nō
est igit̄ ille timor in charitate inchoata.q2 omnis q̄
charitatē habet licet non ꝑfectā.⁊ in deū credit bñ
bona facit quare seruilis nō ē timor ille quē in cha
ritate inchoata Augustinꝰ fore cōcessit.⁊ queȝ cre
scente charitate decrescere dixit. ſ3 ille timor initia
lis est quē nō negat esse in charitate nisi ꝑfecta sit
hec ille. Et sequit̄ ibidem.xiiij.ca. Sciendū tamē
est ꝙ vterq3 timor.s. seruilis ⁊ initialis in diuersis
locis scripture dicūtur initiū sapie.⁊ ita forte ꝯpe-
ries si diligēter annotaueris loca in q̄bus de timo
re domini fit mentio. Et ex alia tñ rōne ⁊ causa di-
uersa dr̄ timor seruilis initiū sapie.⁊ ex alia rōne ti-
mor initialis. seruilis eñ timor ideo dr̄ initiū sapi
entie.q2 p̄parat locū sapie.⁊ ducit ad sapiam. ſ3 tñ
nō remanet cū ea.immo foras exit ea adueniente.
Initialis vo timor dr̄ initiū sapie.q2 ē in inchoata
sapia.quē timorē cuȝ quis hr̄e incipit sapiētiam ⁊
charitatē etiā habere incipit. Inde etiam ē ꝙ vter-
q3 timor dr̄ initialis.qđ inuenire poteris per diuer
sa scripture loca.vterq3 etiaȝ interdū dr̄ seruilis. q2
ipse timor initialis q̄ ē in charitate inchoata aliq̄d
habet de seruili.s.angorē pene. sicut ⁊ aliq̄d h3 de
casto.s.ꝙ timet offendere ac separi.hec Petrus lū
bardus. ¶ Sextus timor principalis ē timor
filialis siue castus.q̄ ē timor q̄ q̄s timet bonū ꝟtu-
tis ꝑdere.ac malū culpe incurrere ꝓpter amorem
dei pure. Et dicitur timor iste timor filialis quia si
cut bonꝰ filiꝰ timet offensam p̄ris sui carnalis etiā
si pater eius nō intendit eū ꝑcutere vel nocere. sic
qui habet timorem dei filialem adinstar boni filij
timet ⁊ cauet offensam patris celestis.etiaȝ ⁊ si ex
offensa illa nihil mali deberet sibi accidere. de isto
eñ timore dr̄ in ps. Timor domini sanctus ꝑma-
nens in seculū seculi. Timor iste etiā timor castus
vocat̄. q2 sicut illa castissima virgo maria mat̄ xp̄i
decor ⁊ flos est omniū aliaꝝ virginū.sic timor iste
castus decor ē ⁊ flos omniū alioꝝ timoꝝ.⁊ sic vir-
go pudica ⁊ casta timet ⁊ verecūdatur de turpi li-
bidinoso. sic timor iste timet ⁊ verecūdat̄ de omni
opere inhonesto. ⁊ sine hoc timore verecūdo ⁊ ca-
sto nihil rectū esse potest in homine.vel honestum
vt dicit Tullius. Unde ⁊ de isto timore filiali bea-
tus Aug.prima parte sermonū.sermōe.ccxx.ostē
dens simul ibidem ⁊ insufficientiā timoris serui-
lis ⁊ ipius differentiam ad timorē filialē ⁊ castum
sic scribit. Audeo inquit dicere ꝙ si timore gehen-
ne declinas a malo. ē in te q̄deȝ fides. quia credis
futurū dei iudicium.⁊ gaudio fidei tue.ſ3 adhuc ti
meo malicie tue. Quid est inquit quod dixi.timo
re gehenne declinas a malo.nisi ꝙ nō amore iusti
cie facis bonū. Aliud ē inquit timere penā.⁊ aliud
amare deuȝ. Uis inquit scire an timeas.⁊ si ames
deū ꝓpter se. an ꝓpter res alias. esto ꝙ dicat tibi
deus.fac qđ vis.imple cupiditates tuas.dilata lu-
xuriam tuā.extende neq̄ciam.⁊ quicq̄d tibi libue
rit illicitū.nec ꝓpter ista te puniam.nec ꝓpter ista
mittam te in gehennā. nūq̄3 tamē videbis faciem
meā. Sed ad hanc sententiā timuisti.⁊ a malis oi-
bus declinasti.tūc amasti.si ad hoc quod dicit tibi
deus.nō videbis faciē meam contremuit cor tuū.
⁊ nō videndo deū tuū magnā penā putasti.tūc re-
cte timuisti ⁊ tūc gratis amasti.hec Aug. Et in isto
timore electoꝝ vita fundat̄ ⁊ dirigit̄. Vñ prouerb.
xiiij. Timor domini fons vite vt declinet a ruina
mortis. Item Ecci.xxvij.ca. Si non in timore dñi
tenueris te instanter cito subuertet̄ domus tua.q̄-
si diceret. Uita q̄ non fundatur in timore dñi cito
corruet in peccatū. Vnđ btūs Bern̄.in quodā ser
mone sup cantica. Hoc inquit in veritate didici ni
hil esse efficacius ad dei gratiā ꝓmerendā retinen
dam recuꝑandamq3.q̄3 si inueniat̄ homo omi tem
pore alta non sapere.ſ3 timere. Beatus inq̄ā es si
cor tuuȝ tripliciter timore repleueris.vt timeas q̄-
dem ꝓ accepta grā.ampliꝰ ꝓ amissa.ſ3 ⁊ lōge am-
plius ꝓ recuꝑanda.cū eñ adest grā time ne indi-
gne oꝑeris in ea.si aūt abscesserit tūc multo magis
timendū ē q2 vbi tibi deficit grā deficis ⁊ tu. Sed
tūc q̄dē subtracta grā tanq̄3 mox casurus time: q2
dereliquit te custodia tua.ꝙ si grā ꝓpiciata redie-
rit multo ampliꝰ tūc timendum ē.ne forte contin-
gat tūc pati recidiuū. ⁊ iō merito dr̄ ꝓuer. xxviij.
Beatus hō q̄ semꝑ ē pauidus.i.cui donatū ē sꝑ ti-
morē dei añ oculos habere.nam timere deū timo-
re filiali ē.nulla q̄ faciēda sunt bona pretermitere.
Vñ Eccs.vij. Qui timet deū nihil negligit. Item
Fabianꝰ ⁊ ponit̄ in ca.xj.q.iij.q̄ oipotenteȝ. Qui
omipotentē inq̄t deū metuit.nec cōtra euāgelium
nec ꝯtra ap̄los nec ꝯ ꝓphetas.vel sanctoꝝ patrum
instituta agere aliq̄d vllo mō agit.nā vt dr̄ Ecci.x.
Timenti deū nō occurrēt mala. ſ3 in temptatione

deus illum conseruabit. ⁊ liberabit eū a malo. Quõ
si forte ꝓpter duriciā cordis deū timere nō potes.
Attende q̇d dicat Hugo in. iij. lib. suo de aīa. Si
amor dei inquit te tenere non pōt. saltem terreat ⁊
te teneat timor finalis iudicij. metus gehenne. la-
quei mortis. dolores inferni. ignis vrens. vermis
corrodens. ⁊ sulphur fetens. flamma tartarea. ⁊
alia ibi mala. ⁊ horū timor seruilis plurima ma-
la. s. peccata tollit ⁊ mediat. ⁊ timorē filialē ⁊ castū
finalit̃ introducat. introductūq; enutriat. ⁊ nutri-
tum stabilitat. ⁊ cōseruat. hec ille. Item Augu. sup
ps. xliij. postq̄ pmiserit noli timere potētiā ſ; ama
iusticiā. statim subiūgit. si nondū potes amare iu
sticiam time penaȝ. vt sic timore pene ꝑuenias ad
amandū iusticiā. timor em̄ pene introducit ad ti-
morē filialē ⁊ castū. hec Aug. Studeamus ergo et
discam⁹ talem habere timoreȝ q̇ secū nobis pariat
salutem. ac sit efficax salutis initiū. ⁊ a sanctis pr̄i-
bus timendi sumam⁹ exemplū. vt dū ipas celi co
lūnas studiose timuisse ꝑpendim⁹ ad ꝓprias con-
uersi miserias a timore filiali deficere sollicite for-
midemus. Timebat aūt apl's paulus etiā postq̄
vocatus fuerat. a beata dei visione finaliter separi
sicut bn̄ docet bea. Grego. ij. moral'. vbi sic scribit.
Video inquit paulū de ipa ꝑsecutōnis seuicia ad
grām apl'atus vocatuȝ q̇ tamē inter occulta dei iu
dicia sibi formidat. vt etiā postq̄ vocatus ē finalit̃
reprobari se timeat. Et certe iā de illa voce domi-
nica dictū fuerat vas electōnis mihi ē iste. q̇ tamē
castigās corpus suū ⁊ in seruitutē redigēs sollici-
te metuit ne finaliter reprobet̃. Et subdit idē greg.
Ve igit̃ nobis miseris q̇ de nostra electione nullā
adhuc dei vocem audiuim⁹. ⁊ tn̄ in ocio q̄si securi
tate torpem⁹. debet ꝓfecto nō solū in spe esse secu-
ritas. ſ; etiā in cōuersatōe timor vt illa certantes fo
ueat. iste torpentes pungat. sicut recte ꝑ ꝓpham di
citur. Qui timent deum sperant in eo. ac si apte di
ceret. de spe incassum p̄sumit q̇ timorē dn̄i in suis
operibus renuuit. hec Greg. Item Grego. xxiiij
moral'. Quis inq̇t nr̄m vitā p̄cedentiū patrum va
leat supare vel illis eq̄pari. ⁊ tn̄ ꝓpha dicit. Non in
tres in iudiciū cū seruo tuo dn̄e ⁊c̄. paulus q̇q; cū
diceret. Nihil mihi cōscius sum caute subiūgit. ſ;
nō in hoc iustificatus sum. Et beat⁹ Iohes dicit
Si dixerim⁹ qm̄ peccata nō habem⁹ nosmetipsos
seducim⁹ ⁊c̄. Et addit Greg. ibidē. Quid ergo faci
ent tabule si taliter tremūt colūne. aut quō muta-
bilia stabūt deserti virgulta. si tanto pauoris turbi
ne cōtrahūtur cedri ꝑadisi. q. d. multū timenduȝ ē
nobis fragilibus ⁊ incautis ⁊ adhuc sub falsa spe
venie p̄sumptuose torpentib⁹. ex q̇ tam sancti qui
fortes ⁊ electi pr̄es fuerūt de sue vite ꝑiculo tā sol-
licite timuerunt. p̄sertim cū dicat spūssctūs Eccs.
ix. Sunt iusti atq; sapiētes ⁊ opa eoꝝ i manu dei
sunt. et nemo scit an dignus sit odio vel amore. ſ;
oia seruāt̃ in futuꝝ incerta. Sup q̇ postil. ⁊ ponit̃
in floꝝ. Barth. tit. de timore. Iō inq̇t non solū ma
la q̄ ꝯmisim⁹ ſ; etiā ipa siq̄ in nobis bn̄ gesta sunt
timeam⁹. q; sepe in eius iudicio culpa esse dep̄hē
ditur. qō virtus in te iudiciū putat̃. ⁊ vn̄ expectat̃
merces operis. inde suppliciū iuste cōsequitur vl-
tionis. ⁊ nūq̄ opus nostrū causa damnatōnis ē. ⁊

tamen ꝓuectus putatūr esse virtūtis. ⁊ sepe vnde
placari iudex creditur inde ad irascendū placid⁹
instigatur. Salomone attestante qui ait. Est via q̄
videtur homini recta. ſ; nouissima eius ducunt ad
mortem. Vn̄ sancti viri cū mala supant sua etiam
bene gesta formidant. ne cū bona agere appetunt
de actionis ymagine fallant̃. Sciunt em̄ q; adhuc
pondere peccatoꝝ grauati diiudicare bona subti-
liter nesciūt. ⁊ cū ante oculos extremi examinis re
gulam deducūt. hec ipa in se nonnūq̄ etiam q̄ ap
probant metuūt. ⁊ tota q̇dem mēte eterna deside-
rant. ſ; tn̄ in certitudine opeꝝ trepidi. quo gradiun
tur ignorant. Et iõ electi ab eo in quo sibi placēt
oculos mentis auertūt. ⁊ nō de fortitudine sua le-
ticiam ſ; timorē ⁊ tristiciā de defectu suo req̇runt.
hec ibi. Sed ꝓ finali cōplemento istius materie ē
notandū. ꝙ s̄m Parif̃. cū timor sit fuga mali. ma
lum diuidit̃ in malū pene. ⁊ i malū culpe. Timor
em̄ filialis fugit malū culpe. s. dei offensam. timor
v̓o naturalis naturaliter fugit maluȝ pene. Fuga
v̓o mali pene volūtaria ꝑtinet ad alias q̄tuor spe-
cies timoris. Malū pene diuidit̃ in penam sensus
⁊ in penā damni. ⁊ vtraq; pena diuidit̃ in penā tē-
poralē. ⁊ in penā eternā. Fuga pene sensus t̄palis
ꝑtinet ad timorē humanū. Fuga v̓o pene sensus
eterne ꝑtinet ad timoreȝ seruilē. Fuga pene dān̄i
temporalis pertinet ad timorem mūdanuȝ. Fuga
v̓o pene damni pertinet ad timorem initialeȝ. hec
Parisieñ. in de virtutibus. parte quarta. tractatu
de donis spūssancti.

Capitulū XIX

Quarta species acci-

die ē malicia. Et est malicia ꝓut ad acci
diam ꝑtinet. viciū q̇ quis ꝓpter appeti-
tū q̇etis inordinate refugit ⁊ detestat̃ bona diuina
ducentia ad finē beatificū. cuiusmodi sunt specia-
liter diuina p̄cepta ⁊ consilia. De p̄ceptis diuinis
dictū ē cōpendiose supra ꝑte. iiij. cap̄. ij. vbi agit̃ de
quinto motiuo cōferente ad detestationē auaricie
post mediū ⁊ de diuinis cōsilijs. vt dictū est supra
ꝑte. iiij. ca. xlij. xliij. ⁊. xliiij. de hominibus v̓o ma-
lis specie accidie irretitis. Crisosto. omel'. xix. ope.
imꝑ. sic scribit. Quemadmodū inquit spina ⁊ tri-
bulus ex q̄cūq; ꝑte illa cōspexeris hn̄t aculeos. sic
⁊ mali serui diaboli ex quacunq; ꝑte consideraue-
ris iniq̇tatibus pleni sunt. si loq̇tur in dolo loqui-
tur. si tacet male cogitat. si irascit̃ insanit. si patien
ter agit t̄ps expectat ⁊ oportunitatē nocēdi. si ma-
le agit nō erubescit. si bn̄ facit ad vanā gloriā ꝓpter
homines facit. quō ꝓferat fructū bonum cuius ra
dix diabolus est. Sub arbore bona bestie ⁊ aīalia
requiescūt. sub spinis aūt nullū animal requiesce-
re pōt nisi serpentes. sic iuxta fidelem hoiem boni
⁊ mali pacem cape possunt. iuxta v̓o infideles ho
mines nemo pōt pacē habere. nec req̇escent in eis
nisi tantummō serpentes. i. demōes q̇ hn̄t cubilia
in pectoribus eoꝝ. hec ille. Item idem omel'. xliij.
Malū inquit pessimū p̄ oibus malis ē malus hō
nā si bestie volueris compare malū hoiem peiorē
eū inuenies. nam bestia q̄uis crudelis sit ⁊ irrōna
lis. facile tn̄ declinabit̃ sup homie crudelitas eius

hominis aūt crudelis ⁊ rōnalis non sic facile eua-
deꝛ crudelitas. si cōparaueris hoiem malū serpēti peiorē eū inuenies ꝙ serpentē. serpens aūt maliciam habens timorē hominis habet. et in absconso si potuerit mordet. si aūt nō potuerit fugit. hō aūt maliciā habens serpentis timorem nō habet sicut serpens. latet sicut serpens cū ꝓposito crudeliori. cū tempus inuenerit irruit sicut bestia. adhuc aūt bestia irritata seuit nō aūt irritata in silentio trāsit homo crudelis ⁊ si nō irriteꝛ insanit. ⁊ frequenter in illos insanit a q̄bus non fuit irritatus. Et breuiter vnaqueqꝫ bestia vnū habet ꝓpriū malum. homo aūt in se malus oīa habet in se mala. ⁊ sic peior ē diabolo. hec ille. Item idem omel. xxiiij. Deniqꝫ inquit homo mal⁹ peior ē ꝙ ipse diabol⁹. Diabolus eñ si videat hoiem iustum timet ad eū accedere. homo aūt malus ꝙuis hoiem sanctū viderit nō solum nō illū timet. ſ adhuc magis illū cōtemnit ⁊ abbominaꝛ. vñ Prouerb. xxix. Abbominanꝛ impij eos q̄ in via recta sunt. Item Prouer. xiij. Detestanꝛ stulti eos q̄ fugiūt mala. Et iō merito bea. Berñ. vij. flor. ca. lxix. Malicia inquit q̄d est nisi sapor mali. beata mens quā sibi totā vēdicat sapor boni ⁊ odiū mali. hoc ē sapiētie victoriā feliciter experiri. nam sapientia vincere maliciam cōprobatur cū excluso sapore mali q̄ non aliud ꝙ ipa malicia est. boni q̄dem intimus sapor mentis intimare tota suauitate sentitur. hec Berñ.

Capitulum XX

Quinta species accidie

q est rancor. put ad accidiā ptinet inueterata indignatio q̄ accidiosus ꝓpter appetitū q̄etis inordinate fugit ⁊ detestaꝛ eos q̄ eū inducerent in cognitōem ⁊ obseruantiā mādatorum ⁊ cōsiliorum diuinorum. q̄ sunt media ducētia ad finē beatificū. de illis eñ q̄ hac specie accidie inuiscāꝛ. Isiđ. in de sum. bo. li. iij. ca. xxij. sic scribit. Est inq̄t q̄rūdam excusatio puersorum. q̄ dū suis facinoribus arguūtur v̄ba iustorum renūciatione falsa detrahūt. ⁊ ad sui sceleris solatiū ꝓ cēsura declināda abijciūt seruātes se diuino iudicio q̄ puniēdi sunt duri⁹ dū tpaliꝛ contēnūt se iudicari. ab hominibus iniq̄s v̄o molesta ē veritas ⁊ amara disciplina iusticie. nec delectanꝛ nisi placētia ꝓprie imbecillitatis. iniusticie fecūdi ⁊ steriles veritati ceci ad ↄtuendā lucē. ⁊ oculati ad tenebrarum aspiciendū horrorē. hec ille vñ Aug. in de ver. do. ser. lxxviij. Impia inq̄t mēs odit etiā ipm intellectū. ⁊ hō aliq̄ñ nimiū mente puersa timet intelligere. ne cogaꝛ q̄ intellexit facē. De talib⁹ dicit ps. Noluit intelligē vt bñ ageret.

Capitulū XXI

Sexta species accidie

s ē euagatio mentis circa illicita. ⁊ est hec mētis euagatio curiosus animi aspect⁹ circa mundi vanitates sensibus exterioribus delectabiles q̄ ex accidia ⁊ negligētia generaꝛ. nā ſm scm̄ tho. in de veri. theol. li. iij. c. xviij. q̄ñ hō p accidiā ⁊ negligentiā absorptus ē tristicia nō habēs in se in quo delecteтur eius mens euagaꝛ ad sensibilia exteriora q̄rens in eis curiose vñ delecteꝛ. vnđ Berñ. vj. flor. ca. xvij. Negligentia inquit curiositatem generat. dū eñ per negligentiā terra cordis inculta spinas ⁊ tribulos germinat q̄ in seipa non inuenit requiē foras cogiꝛ euagari q̄rendo quā intus nō habet quietē. sic curiositas a corde exit. cōtra quā dimicat ⁊ confligit pietas. pietas eñ cult⁹ dei ⁊ in corde colitur q̄ in corde cognosciꝛ habitare. curiositas si nō vinciꝛ generat expientiā mali. quia dū animus euagaꝛ p multa curiosus facile inuenit vbi noxiam expiatur delectatōem. Hāc impugnat scientia docēs quid tutū expiri sit ⁊ q̄d nō. si v̄o p̄ualuerit expientia generat concupiam vt iā transeat in effectū cordis. nam spectacula vana rogo quid corpi p̄stant. q̄due aīe conferre videntur. nam nihil in hoie boni q̄ curiositas ↄferre possit aut ↄsit inuenies. friuola plane ⁊ ꝓrsus inanis ac nugatoria cōsolatio. ⁊ nescio q̄d durius imp̄cabiꝛ ꝙ vt semp habeat animus q̄ req̄rit. q̄ iocūde quiete fugitans contēplatōem curiosa inq̄etudine delectatur effusus siquidē animus. damna interiora nō sentit. quia nec intus ē. ſ in ventre forsitan. i. in ventris ingluuie. vel sub ventre. i. in membrorum genitaliū delectatione. deniqꝫ ⁊ anim⁹ quorundā in pannis ⁊ quorūdā in loculis inueniꝛ. q̄d mirum si anima minime ꝓpriā sentiat lesionē q̄ suipius oblita ⁊ penitus absens sibi in longinquā ꝓfecta est regionē. sed erit autē in seipa cū reuersa cognoscet ꝙ crudeliter eius miserie venationis obtentu serauit semetipam. erit autē hic reditus sine dubio vel saltem post mortē cū vniuersa q̄bus ad euagandū foras inutiliꝛ sese occupandū in eā q̄ p̄terijt hui⁹ mūdi figurā egredi cōsueuerat. ostia corpis clausa erūt vt necessario maneāt in seipa. cui null⁹ iā pateat exitus a seipa. q̄sq̄s eñ añ obitū carnis non redierit in seipm. vt in seipo maneat necesse ē ineternū ſ in quali seipso qualem siquidē sese fecerit in hac vita. talem inueniet seipm exiens ab hac vita. hec berñ. Unde ⁊ idem in suis meditatōnibus. c. ij. Dum inq̄t homo iocūdissime moratur in mundo. deniqꝫ se victurū arbitraꝛ. ac multa ⁊ longa tpa disponit agēda. subito rapitur i mortē ⁊ ex improuiso auferꝛ a corpore. Uerū tamē cū magno metu magnisqꝫ doloribus aīa sepabitur a corpore. venient angeli vt assumant illam et pducāt eū añ tribunal iudicis metuendi. ⁊ tunc illa memorās sua opa mala ⁊ pessima q̄ die noctuqꝫ gessit contremiscet ⁊ q̄rit illic fugere. induciasqꝫ petere dicēs. Date mihi vnius diei vel hore vnius spaciū. sed tunc quasi loquentia simul eius opa dicant. tu nos egisti. opa tua sumus non te deseremus. sed tecū semper erimus tecūqꝫ pergemus ad iudiciū. vicia q̄qꝫ multis ⁊ multiplicibus crimibus eam accusabūt. multaqꝫ falsa testimonia aduersus illā inuenient. ꝙnis vera ad ei⁹ damnatōem satis p̄nt sufficere. Demones v̄o terribili vultu ⁊ horribili aspectu eā terrebūt. ⁊ ingenti furore eā pseq̄nꝛ ⁊ cōprehendēt tā terribiliꝛ ꝙ horribiliꝛ volētes eā retinere. ⁊ nisi sit q̄ eripiat eternaliter possidere ⁊ tūc anima intuēs corpus suū ⁊ inueniens oculos os ⁊ alia sensuum organa clausa per que solebat igredi ⁊ egredi ⁊ delectari in his exterioribus sensib⁹. reuertitur ad se videns se solam et nudam ingenti horrore cōcussa

desperatione deficiet in se ⁊ cadet sub se. ⁊ qꝛ amore mūdi ⁊ carnis voluptate dei amorem dereliquerat derelinquetur a deo misera anima in hora tāte necessitatis, atqꝫ demonibus tradet̄ in inferno eternaliter crucianda. Hec Bern̄. Caueat ergo homo ne euagetur mens eius circa illicita maculāda seipam curiose ⁊ delectabitur intuēdo sensitiua, sed maneat in seipa immaculata. vt veram sapientiaꝫ in speciebus sensibilium ad portas anime venientem honorifice suscipere mereatur. nam vt dicitur Sap̄. vij. In animas sanctas se transfert sapiētia. sicut dicit̄ Sap̄. j. In maliuolā animā non introibit sapientia. nec habitabit in corde subdito peccatis. Sed pro isto est notandum ꝙ sicut elici pōt ex pulcro ⁊ subtili cōceptu quem ponit Linco. dicto. ij. Species reꝝ sensibiliū venientes ad portas anime. s. ad quinqꝫ sensus sunt quasi quidam currus sapientie. cui ipsa velut honestissima domina insidens cupit ingredi ꝑ illas portas animi domicilium. si autem in huiusdomine obuiam occurrat ad dictas portas honesta familia virtutū eā hylariter suscipiens ⁊ cum gaudio introducens. ipsa sic suscepta sponte ingreditur. vt in anime domicilio hospitetur. ⁊ eam ab omī via mala ⁊ noxia custodiat. vn̄ ꝓuer. ij. Si intrauerit sapientia cor tuū ⁊ scientia anime tue placuerit cōsiliū custodiet te. ⁊ prudētia seruabit te. vt eruaris a via mala. ⁊ ab homine q̄ peruersa loquit̄. ꝫ si hec domina sapientia ad p̄dictas portas inuenerit vilem ⁊ horridam familiā vicioꝝ. statim hāc familiam abhorrescens ne vel parūper moretur ꝑ gratiā ibidē residēdo effugiet. relinquēsqꝫ currū immūdis spiritibus q̄ ex ꝑmissione diuina in penaꝫ peccati auide predictuꝫ currū insiliūt. ⁊ per predictas portas anime in currū iam dictū anime subintrant domiciliū. ⁊ aiam inq̄ntū sufficiūt ad euagandū circa illicita alliciūt ⁊ in errorē ⁊ miserabilimā seruitutem multotiens introducūt. Vn̄ Augus. in li. de natura demonū. ⁊ ponit̄ in ca. xxvj. q. iiij. sciendū Non solū inq̄t multa futura p̄dicant demones vnde etiam multa faciūt. q̄ q̄m homies dicere aut facere nō pn̄t. eos dignos q̄dam quibus seruiāt. ⁊ q̄bus diuinos honores deferant arbitrāter. instigāte maxime vicio curiositatis ꝓpter amorē felicitatis false atqꝫ terrene ⁊ excellētie tpalis. ꝫ Aug. B Et ex supradictis pꝫ. ꝙ nedū predicta mentis euagatio cōsistit in curiosis aspectibus delectabiliū ꝫm sensum visus. ꝫ etiam alioꝝ sensuū exterioꝝ ⁊ precipue ꝫm sensuꝫ auditus. puta in curioso auditu ⁊ inuestigatōe rumoꝝ ⁊ alienoꝝ sermonū ⁊ opeꝝ. Qd̄ ꝓhibet Isi. in lib. soliloquioꝝ. ca. lxj. di. Quod ad te non pertinet noli querere. quod inter se loquūtur homies nunq̄ scire desideres. noli querere qd̄ vnusq̄sqꝫ dicat vel faciat. euita curiositatē. omitte curam q̄ ad tuam causam nō pertinet. nulla curiositas animā tuam capiat. nulla cōcupia detestāde curiositatis te surripiat. ne oblitus tuoꝝ moꝝ alienos perquiras tanta cura corrige vicia tua quanto studio ꝓspicis aliena. hec ille. Item idem. ca. lxv. eiusdem. curiositas inq̄t ꝑiculosa p̄sumptōne. qꝛ inertem. i. insipientē ꝓuocat in fabulas sacrilegam mentem precipitat in causis obscuris. ⁊ reddit audaces i rebus ignaris. disputatione aūtem tolle certamē tolle ꝑtinacem vincendi defensionē. cede cito defensioni. nō cōtradicas iusticie. non cōtendas euacuare qd̄ rectum est. disputare stude non supare. iure nō fraude cōtēdere. in omī disputatōne tene rectū plus dilige audire q̄ꝫ dicere. plus auscultare q̄ꝫ loqui. In principio audi. loquere nouissimus. finis plus habet honorem in omī re. finis plus attenditur ⁊ extrema querūtur. hec ille. Necesse ē em̄ ⁊ vtile vt seruus xp̄i linguā suā sciat ⁊ studeat refrenare. ⁊ anteq̄ꝫ loquatur. ita ad semetip̄m recurrere ⁊ paululū deliberare vtrum bonum sit vel malum. qd̄ loqui desiderat. ⁊ an possit seip̄m vel ꝓximum edificare. ⁊ sic demū taceat vel loquat̄. ꝫm ꝙ ei videbit̄ expedire. nam vt d̄r ꝓuer. xxj. Qui custodit os suū ⁊ linguaꝫ suam custodit ab angustijs aiam suā. ꝫ sicut d̄r ꝓuer. xiij. Qui incōsideratus est ad loquendū sentiet mala. Et ideo merito dicit aplus Iaco. j. Sit aūt ois homo velox ad audiendū. tardus aūt ad loquēdū. Item Ephe. iiij. omnis ꝫmo malus ex ore vestro nō ꝓcedat. ꝫ si q̄s bonus ē ad edificationē fidei vt det grām audientibus. Nā vt dicit Hugo in. iij. li. suo de anima. vanus sermo vane conscientie testis ē. mores vtiqꝫ hois lingua pā dit. ⁊ qualis sermo ostēditur talis animus cōprobatur. Scriptū ē em̄. Ex abūdantia cordis os loq̄tur. ⁊ sermo vanus nō erit absqꝫ iudicio. vn̄ math. xij. Omne verbū qd̄ lo. fue. hō ⁊c̄. Sup quo hiero. Ociosum inquit verbū ē qd̄ sine vtilitate loq̄ntis ⁊ audientis d̄r. Sed qui de rebus friuolis loquit̄ ⁊ fabulas ātiquas narrat. ceteraqꝫ scurrilia replicat ⁊ cachinnis ora dissoluit. ⁊ aliq̄d turpitudinis profert. hic non ociosis verbis ꝫ curiosis tenebit̄ reꝰ. hec Hieron̄. Sed hic ē notandū ꝙ specialiter q̄tuor mouerent hominem a stultiloq̄js friuolis. ⁊ ab omnibus ociosis verbis linguam suam refrenare

Primū est vtilitas q̄ prouenit ex discreto silētio Unde ex discreto silentio q̄nqꝫ bona specialiter ꝓueniūt. Primū est ꝙ hominem sp̄ūaliter fortificat. Unde Isa. xxx. In silentio ⁊ spe erit fortitudo nostra. Secūdum est ꝙ reddit hominem pacificū. Vnde Prouerb. xxvj. Qui imponit stulto silētiū iras mitigat. Terciū est ꝙ reddit stultum reputatiue sapientem. Unde prouerb. xvij. Stultus si tacuerit sapiēs reputabit̄. Quartū ē ꝙ hominem ꝑfectum ⁊ beatū ostendit. Vnde Iaco. iij. Si q̄s in verbo non offendit ille perfectus est vir. Itē Ecci. xiiij. Beatus est vir qui non ē lapsus in verbo ex ore suo. Quintū est ꝙ ducit ad vitam eternā. Vn̄ p̄s. xxxiij. Quis ē homo q̄ vult vitam ⁊ diligit dies videre bonos prohibe linguam tuam a malo ⁊ labia tua ne loquantur dolū. Secūdo moueret hominē linguā suam refrenare ⁊c̄. qꝛ sine custodia lingue nō poterit hō iustificari. vn̄ Iob. xj. Nūq̄d vir verbosus iustificabitur. quasi diceret nō. Item Iaco. j. Si quis putat se religiosum esse non refrenans linguā suam ꝫ seducens cor suū. huius vana religio est. Tercio moueret hominē linguā suaꝫ refrenare cōsideratio future examinatōnis. Unde Math. xij. De omni verbo ocioso qd̄ locuti fuerit homies reddent rōnem in die iudicij. Quarto mouerent hominē refrenare linguam suam. me-

la q̄ ex loquacitate oriuntur. Quorum pmū est q̄ fa
cit hominē ruine approximare. vn̄ Prouerbi.xij.
Propter peccata labiorum ruina pximat malo. Se
cundū ē q̄ animā ledit et maculat. Unde Eccl.xx.
Qui multis vtit verbis odit animā suam. Itē p
uerb.x. In multiloquio non deerit peccatū. Ter
ciū ē q̄ facit hominē indigentē. vn̄ Prouerb.xiiij.
Ubi aūt verba sunt plurima. ibi egestas frequen
ter. Et ideo ꝫm sanū ꝯsiliū anastasij episcopi. et po
nit in flora.bartho.titulo de loquacitate. Linguā
tuā custodia taciturnitatis obsepiat. ne in litigiuz
contentiosa feruescat. ne in maledictū procax icur
rat. ne in obtrectationē maledicam serpat. in iura
tionē facilis ꝓlabatur. ne in mendatiū ficta simu
letur. ne incircumuentione astuta calleat. et ne in
elationem superba iactetur ꝫ et omē verbum ocio
sum obnoxiuz sciat esse rationi. Ideoq̄ dauid be
atissimus ori suo custodiā a deo deposcit dicens
Pone dn̄e custodiam ori meo et ostiū circūstātie
labijs meis. et merito custodiam lingue sue a deo
deposcit. Nam sicut dicit Apostolus Jaco.iij. Om
nis natura bestiarū et volucrū et serpentū et ceterorum
domantur. et domata sunt a natura humana. lin
guam nullus hominū domare potest. Et ideo di
citur Prouer.xvj. Hominis est animū ꝑparare. et
domini linguam gubernare. vnde sicut dicitur in
flora. Bartho. titulo de pseuerantia. Tria speciali
ter sunt que vagam mentē stabilem faciūt. scz vigi
lie. meditatio bona. et deuota orō. si vis igit ꝯsequi
bonā pseuerantiā assuesce vtilibus occupationibus
vt cōsuetudo que alterat naturā gignet pseueranti
am. q̄r difficilem faciliter facit asuetudo laborem.
vitam igit bonam quā semel accepisti ꝯtinuare nō
desinas. et bonevite ꝓpositū iugiter cōserua. Bonā
vitam ego puto ait Bern̄. in quodaz sermone qui
sic incipit. Qui pseuerauerit etc. mala pati et bona
facere. et sicvsq̄ in finem pseuerare Incassum quip
pe bonū agit si ante terminū vite deserat. Frustra
em̄ currit qui prius quā ad metam ꝑuenit desinit.
hec Bern̄. Malicia fuit qua detestāt cōsilia et ꝑce
pta dei. et opponit virtuti religionis qua deo debi
tus cultus reddit. et reuerentia exhibet. Talis autē
detestatio fit in irreuerentia dei. Rancor aūt oppo
nitur mansuetudini que est pars tpantie. Pusilla
nimitas. desperatio et torpor opponunt fortitudi
ni. Euagatio aūt mentis opponit virtuti modestie
que est ps tempantie. Omnes he ptinent ad trans
gressionem mandati de sanctificatione sabbati sic
et accidia que est mater omniū illarū. quo quidem
mandato diuinus cultus precipitur vt per predi
ctas species accidie expresse impeditur.

Capitulum XXII

Sequitur terciuz nota

bile in quo tractat de remedijs cōtra pec
catum accidie. A Pro quo notanduz
q̄ omnia que dicta sunt in primo notabili ad dete
stationē accidie possunt esse remedia salutaria con
tra eandem. Dictis ibidem sex sunt remedia cōtra
istud pcm̄ hic specialiter adijcienda. Primū est
diuersitas occupationū. vn̄ Hiero. ad rusticū mo
nachū et ponit in de con. di.v.ca. nunq̄. Facito in
qūit aliquid boni opis. vt dyabolus sp te inueniat
occupatū. Un̄ legit in vitaspatrum q̄ quidā pegrinus
venit ad abbatē siluanū in mōte syna. et cū videret
frēs opantes dixit. quare opamini cibū qui perit.
maria em̄ optimā ptem elegit. Tunc senex fecit ei
dari codicē vt legeret includēs eū in cellula sua. et
cū trasisset hora prandij circūspiciebat peregrinus
vtrum quis vocaret eū ad prandiū. et veniens ad senē
interrogauit vtrum frēs comedissēt Cui senex tu inqt
homo spūalis es et nō necesse habes escā corpora
lem. nos aūt tanq̄ carnales comedimus. et iō opa
mur. vn̄ dicit apl's.ij. Thessa.iij. Qui nō vult opari
non māducet. Qd cum audisset pegrinus cepit pe
nitere cui abbas. Necessaria inquit est martha ma
rie. Itē legit ibidē q̄ abbas Joh. dicebat cuidā fri
suo maiori. Uellē sp esse securus sicut angeli sunt
nihil opantes ꝫ sine intermissione deū collaudātes
et ꝓiecto a se pallio suo intrauit in heremū. et post
vnam septimanā ꝯpletā fame coactus reuersus ad
fratris sui pulsauit ianuā. q̄ quesiuit quis es tu. et
ille respondēs ego inquit suz. iohes frater tuus. Cui
ille inhānes inquit angelus factus inter hoīes nō
est. ille vero pseuerando pulsans dixit q̄r ego suz. et
tandē frater sibi aperuit. di. si hō es iterum habes ne
cesse aliq̄n opari vt viuas. si aūt angelus. qd queris
in cella et ille statim pniam egit. Item in eodē legit
q̄ be. Antho. temptatus spū accidie. et residens in
heremo dicebat. Dn̄e saluari desiderio. sed m̄ vane
cogitatōes nō me pmittūt quid faciā in tribulatōe
vel quō seruari debeā dignāter ondē. et respiciēs vi
dit quendā astantē et torquentē funiculū qui sibi si
milis erat. deinde ex ope surgentē et orantē et iterū
sedentē et plectā facientē de palmis. et inde rursus
ad orōnem surgentē. erat aūt ille angelus dn̄i. et di
xit ei. et tu ita faciēs Antoni saluaberis. vn̄ holkot
in lec.li.sap.lec.lxij. Uia inquit meritoria xpiani.
etiā sicut infra patet. Locus inqt p̄ntis vite medius
est inter celū et infernū. mediū aūt sape ꝯsueuit na
turā extremorum. ꝫ verum est q̄ in celo ē summa quies
et nullus labor. vn̄ Apoc.xiiij. Amodo dic spūs vt
requiescāt a laboribus suis. in inferno vo est summus la
bor et nulla requies. Un̄ ps. dicit de quolibet dāna
to. Laborabit ineternū et viuet adhuc in finez. Ex
quo sequit q̄ ꝯueniēs est q̄ in loco medio. hoc est
in mūdo sit quedā ꝯmixtio laboris et quietis tamē
plus ꝑticipare dz de labore. q̄r vicinior est infernus
q̄ celū vn̄ signāter dicit Job. v. Hō ad laborē na
scit. et iō necessaria est cautela aliq̄ qua fiet tolerabi
lior labor vite p̄ntis. Pro quo notandū q̄ labor
vite p̄ntis facilitari ꝑt tripliciter. pmo p variatiōes
occupatōez. scdo p collaborantiū ꝯsideratōez et ter
cio p magne mercedis expectationē. Primū igit
facilitās laborē bonorum virorum est occupationē vari
atio vt homo modo studeat mō scribat mō orat et
mō laborat. iuxta illō metricū. Nunc lege nūc ora
nunc cū feruore labora. sic erit hora breuis et labor
ille leuis. Et h̄ est qd̄ docet aug. in li. suo de sctā vgi
nitate. Diuersis inqt seminibus pectoris tui collec
sere. nūc alimonijs mediocribus nūc teiunijs pitiori
bus. nūc lectōe nūc ope. nūc ꝑce. vt mutatio laboris
inductio sit qetis. Scdo facilitat laborē nostrum col
laborantiū ꝯsideratio. si em̄ ꝯsiderauerimus xpm

dicentē p ps̄. Paup sum ego ꝛ in la.a iu.m.christ⁹
em̄ piger nō fuit ʒ exultauit vt gygas ad currendaz
viā. Et sicut legit̄ Mat.xxvj. dixit dis.s. somnolen-
tis. Nō potuistis vna hora vigilare mecū. Cū dn̄o
em̄ vigilare est exēplo ei⁹ a somno accidie cauere.
vn̄ apl's Heb.xij. Recogitate inquit eū qui talē su-
stinuit a pctōrib⁹ aduersus semetipm ꝯtradictiōez
vt nō fatigemini animis vestris deficientes. Item
si ꝯsideremus paulū dicentē p se ꝛ ceteris aposto
lis ꝛ alijs fidelib⁹.j.Chor.iiij. Vsq; in hanc horaz
esurimus ꝛ sitim⁹ ꝛ nudi sum⁹ ꝛ colaphis cedimur
ꝛ instabiles sumus ꝛ laboramus opantes manib⁹
nostris maledicimur ꝛ benedicim⁹ psecutionē pa-
timur ꝛ sustinem⁹. blasphemamur ꝛ obsecramus
tanq̄ purgamēta hui⁹ mūdi. facti sumus omniuz
pipsima vsq; ad hoc facile erit nobis laborare i opi
bus meritorijs. Vnde Greg.v.mora. Nō deseramus
labore pficere. q2 subleuatio laboris est visio
collaborantis. vn̄ Jaco.v. Exemplū accipite frēs
exitus mali ꝛ longanimitatis laboris ꝛ patiētie p
phetas qui locuti sunt in nomine dn̄i. Vnd̄ subdit
Gre. ibidē si cū itinere comes iungit̄. via quidē nō
ꝯtrahit̄ sed de societate comitis labor itineris leni-
gat̄. Tercio laborē sanctoꝝ facilitat in pn̄ti magne
mercedis expectatio. vnde atlethis currentib⁹ ppo
nitur brauiū in fine stadij. rustic⁹ recolit in hyeme
futuros fructus autumni. ꝛ operarius quantitatem
sui stipendij ꝯtemplat̄. de hac mercede nostra futu
ra ꝛ labore pn̄ti dicit Hiero. in quadā epl'a. Null⁹
labor durus nullū tp̄s longū videri debet quo glo
ria eternitatis acquirit̄. vnde sap̄.iij. Bonoꝝ opeꝝ
gloriosus est fructus. hec Holkot. Itez Lin. in de
oculo morali ptinenter ad ppositū sic scribit̄. Si in
accidiosi repromissaz opulentiā glorie satietatis et
ne attenderent mentis somnū discuterent. ꝛ ad eaz
quidē oculos mētis intētos ꝛ aptos hērent vn̄ pro
uer.ij. Aperi oculos tuos ꝛ saturare panib⁹. vnde
legit̄ in vitaspatꝝ q abbas achilles cuidā fratri cur
pateret̄ accidiā sciscitanti. rn̄dit ideo inquit accidiā
pateris. q2 nō dum vidisti pmia q̄ speramus. si em̄
ea diligenter inspiceres in cellula tua etiā plena ver
mib⁹. sine accidie torpore patiēter iaceres. hec ille.
Et ideo beā. aug. si inquit terret labor merces vince
ret. dicente dn̄o ad abraham. Noli timere abrahaz
Ego ptector tuus suz. ꝛ merces tua magna nimis
Gene.xv. ꝛ ideo dimissa accidia fm consiliū apl'i.
Gal̄.vj. Dum tempus habem⁹ opemur bonū ad
omnes maxime ad domesticos fidei. Via inquit
meritoria xp̄iani nō pōt esse ꝯtinue vniformis. ꝛ iō
apud sanctos via xp̄iana cōiter diuidit̄ in actiuā ꝛ
ꝯtemplatiuā. qd̄ nō est sic intelligendū. q ab vna ꝛ
eadem psona ꝯtinuari sp debet actus vite ꝯtempla
tiue ꝛ ab vna alia actus vite actiue ꝛ nunq̄ act⁹ vi
te ꝯtemplatiue. q2 hoc nō esset humane fragilitati
possile. nec recte ratōni ceforme. ʒ ab vna ꝛ eadem
psona p loco ꝛ tpe vtraq; istaꝝ tenet̄ incedere. ꝛ iō
vita meritoria xp̄iani aliqn̄ nominat̄ in singulari.
ꝛ aliqn̄ in plurali. Vnde dicit ps̄. Notaz fac mihi
dn̄e viaz in qua ambulē. Et alibi. vias tuas dn̄e de
mōstra mihi. Vn̄ Arist. in de pbleumatib⁹. pbleu
mate.x. pticula.v. querit istaz questionē. quare ho
mo magis laborat in cōtinuando diu viam planā

q̄ ambulādo per viā nō planā. sed aliquātulū val-
losam ꝛ aliqn̄ mōtuosam. ꝛ rn̄det q cā est. q2 qn̄ hō
incedit vniformiter cōtinue p viā planā cōtinue et
vniformiter fatigat instrumēta siue ptes corpis q̄-
bus ambulat sicut genua cruris ꝛ tibias. vnd̄ q2 in
istis instrumētis ambulandi tenet̄ cōtinue vna fi-
gura motus in via plana ideo cōtingit homini ma-
ior labor ꝛ maior fatigatō. In pgressu vero nō pla
no vbi aliqn̄ ascendit̄ ꝛ aliqn̄ descēdit̄ nō sp tenet̄ ea
dez figura motus instrumētis mouēdi. nec ille par
tes vniformiter vexant̄ cōtinue ʒ alternatim quia
ascendendo plus laboramus in genib⁹ ꝛ in tibijs
descēdendo vero in femorib⁹ q̄ in alijs inferiorib⁹
partib⁹ ꝛ pter istā alternationē laboris inter ptem
supra genu ꝛ reliquā sub genu cōtingit minor la-
bor ꝛ minor fatigatio alternatim in via nō plana ʒ
nūc vallosa ꝛ nūc mōtuosa. Isto modo moralit̄
cōtingit in viuendo virtuose fragilis em̄ natura hu
mana nullo modo permittit q mens vt studiū ho
minis vniformiter extendat̄ in cōtemplando nec
iterū expedit q homo semp descendat ad opera vi
te actiue mūdum. q2 tunc fieret nimis aridus ꝛ in
deuotus. ꝛ sicut homo cōpositus ex corpore ꝛ ani
ma. de quoꝝ numero corpus fatigat̄ ascēdendo p
orōnes. vigilias. studia ꝛ cōtemplationes. anima
vero desiccat̄. fatigatur descendendo ꝛ occupādo
se circa temporalia pximis dispēdenda. ideo sic al
ternatim ꝛ vicissim debemus incedere. ꝛ quantuz
possumus fatigationem et tedium deuitemus in
seruiendo deo. ꝛ interdum ascendere in cōtemplā-
do ꝛ postea descendere proximum adiuuando. In
cuius rei figuram Jacob vidit angelos descendē-
tes de celo ad terram. ꝛ econuerso vicissim vt patet
Genef.xxviij. Vnde ꝛ in vitaspatrum legitur q qui
dam iuuenis quesiuit a quodam sancto viro quid
esset sibi vtilius. vel orationi insistere. vel se studijs
scripturarum occupare. Cui vir sanctus respondit
Quid inquit est melius. semper bibere aut semper
comedere. ꝛ vtiq; sicut competit ista alternatim fie
ri sicut ꝛ illa. Vnde de paulo scribit haymo q vnā
ptem diei solebat expendere in oratione. aliam in
predicatione. ꝛ terciam in opatione manuali. Ne
igit̄ cū damnandis dicamus in fine illud Sap̄.v.
Ambulauimus vias difficiles viā aūt dn̄i ignora-
uimus. petat. quilibet cum psal. Notam fac mihi
domine viam in qua ambulem. Multū enim con
fert ad solatium ambulantis bona noticia vie per
quam debet ambulare. naz ceteris paribus via no
ta videt̄ ambulanti breuior q̄ via ignota eiusdem
q̄ntitatis. vnde Aristo. in de pbleumatibus parti-
cula.v. pbleumate.xxv. querit quare ambulantes
viam ꝛ nescientes quāta ipsa est apparet nobis via
longior q̄ quando scimus eā. ꝛ frequenter sumus
per eius quantitatem experti. Et respondet q aīa
in tali via ignota paralogizat̄ quodammodo a se-
ipsa. Experit̄ em̄ anima istā cōsequentiā esse bonā
Scio mensuram huius vie. igit̄ est finita. ʒ econ-
tra qui nescit mensuram vie ignote. ideo arguit q̄-
si a negatione antecedētis. huius vie nescio men-
suram. igitur est infinita. ꝛ sic in iudicando decipi-
tur. Isto modo est moraliter. homines dati vitijs
nō iudicant. q2 aliqui homines possunt viuere vir

tuose. vnde homo luxuriosus miraẗ ꝙ aliquis posset seruare ꝑpetuam ꝯtinentiam. ⁊ homo gulosus estimat ꝙ nullus homo posset facere abstinentiaꝫ ⁊ ideo omnem aliū hominem iudicat ſm ſeipſum Unde dicit criſoſtomus ope. imp. omel. xxxiij. omnis homo ſm ſe eſtimat aliū. naꝫ nō poteſt ipſe melius ſentire de alio ꝙ̄ ſentit de ſe ipſo. Ecce fornicarius neminē eſtimat caſtū. caſtus vero nō facile de fornicario ſuſpicaẗ. Sup̄bus neminē putat humilem. humilis nullū credit ſup̄bum ⁊ ſic de aliis. Jō cauſa quare via virtutis penitentie ⁊ ſancte ꝯuerſationis reputaẗ ab impiis laborioſa ⁊ difficilis eſt in experientia ⁊ ignorantia. ⁊ q2 anima paralogyzatur a ſeipſa. ideo nobis diciẗ hiere. xvj. State ſup̄ vias veſtras ⁊ videte. ⁊ interrogate de ſemitis que ſit via bona ⁊ ambulate in ea ⁊ inuenietis refrigeriū animabus veſtris. hec holkot. Item idem lectione. clxx. eiuſdem pertinentur ad ꝓpoſitum ſic ſcribit. Loc⁹ inquit preſentis vite medius eſt inter celū ⁊ infernum ⁊c. B Scōm remediū cōtra accidiam eſt ſocietas bonoꝝ. De iſto em̄ figuram habem⁹ Exo. xvij. vbi legiẗ ꝙ pugnante ioſue ꝯtra amalech orabat moyſes leuans man⁹ cū eſſent graues. aaron ⁊ hur ſuſtenbant eas ex vtraq̄ ꝑte. Moraliter ꝑ aarō ⁊ hur ſignanẗ duo genera hominū quoꝝ ſocietas expediens eſt accidioſis Per hur qui interpretaẗ lumen ſignanẗ illi qui miniſtrant lumen doctrine ⁊ exemplū bone cōuerſationis de quib⁹ Matt. v. Luceat lux veſtra coram hominib⁹ vt videant opera veſtra bona ⁊ glorificent patrem veſtruꝫ qui in celis eſt. Per aaron q̄ interpretaẗ mons fortis ſignātur illi quoꝝ interuentu venit homini auxiliuꝫ. iuxta illud ps̄. Leuaui oculos meos in montes vnō veniat auxiliuꝫ mihi. Illi igiẗ qui manus habent graues ex accidia neceſſariū eſt vt habeant tales in ſocietate ſua qui eos doctrina illuminent ⁊ oratōnibus iuuent. Tercium remediū ꝯtra accidiam eſt ꝯſideratio periculoꝝ in quib⁹ ſumus in preſenti. quod dn̄s inſinuat Mat. xvj. vbi dicit. Uigilate ⁊ orate ne intretis in temptationē. Pro quo notandū ꝙ tria genera periculoꝝ ſpecialiter ꝯſueuerunt a ſomno hominē excipere. ſ. periculum aque ꝑiculum ignis ⁊ periculū latronū. que ꝑicula in nobis quotidie imminent. Non em̄ eſt dies in q̄ malarum cogitationū fluctus ſup̄ caput cordis noſtri non aſcendant. Unde ps̄. Saluū me fac deus quoniam intrauērūt aque vſq̄ ad animā meaꝫ. nec eſt dies in q̄ prauoꝝ deſiderioꝝ ignis in domo cōſciētie noſtre nō ſuccendaẗ. Unde ps̄. Incēderūt igne ſanctuarium tuū polluerūt tabernaculū nominis tui. Latrones etiā ſemp̄ aſſunt. id eſt demones ſeuientes. Unde yſiō. in de ſummo bono libro. j. c. xxvj. loquens de crudelitate dyaboli quam exercet circa finem mūdi. Dum inquit in martires iam diabolus exercuerit magnā crudelitatē etiam ligat⁹ crudelior tn̄ exit ſub antixp̄i temporibus ⁊ qn̄ erit ſoluendus. nam ſi tanta ligatus facere potuit quāta ſolutus faciet quāto ꝓpinquius dyabolus finem mūdi videt tanto crudelius ꝑſecutionē exercet. vt q2 ſe ꝯtinuo dānandū ꝯſpicit ſocios ſibi multiplicet. cū quib⁹ gehenne ignib⁹ adurat. quāto breue tp̄s videt ſibi reſtare dyabolus vt damneẗ. tanto in magno ꝑſecutōis ira moueẗ diuina iuſticia ꝑmittente vt glorificenẗ iuſti ſordidēturq̄ iniq̄ ⁊ vt dyabolo durior creſcat dānatiōis ſnia. hec yſiō. Quartum remediū contra accidiā eſt ꝯtinuus feruor deuotiōis. de quo dicit dn̄s Leuiti. vj. Ignis in altari meo ſp̄ ardebit quē nutriet ſacerdos ſubiiciens ligna mane ꝑ ſingulos dies. In quibus verbis vult dn̄s ꝙ ſp̄ in altari cordis ardeat ignis feruoris deuotōnis. quē ignē deberet nutrire ſacerdos in ſuis ſubditis. ac etiā quilibet in ſemetipſo ſubiiciēdo ligna ꝑ ſingulos dies. Tūc em̄ ligna ſubiicim⁹ qn̄ recolimus diuina beneficia de quib⁹ reſpōdere debemus. vel qn̄ mala noſtra recordamur ꝓ quib⁹ deo ſatiſfacere debem⁹. vel qn̄ ꝓmiſſa p̄mia ꝯſiderem⁹ que ꝓmereri debem⁹ precipue qn̄ recolimus bn̄ficia que nobis xp̄us exhibuit in ſua carne mortali aſſumpta. Unde Bern̄. Quid inquit nobis ſuaue mundanū cū recordati fuerim⁹ infantaliū neceſſitatem xp̄i laboꝝ in predicando ⁊ ceteroꝝ quis amplius gemet dicēs. Nimiū ieiunam⁹ nimiūq̄ vigilamus cū nos nec mileſime ꝑti debitoꝝ reſpōdere valeam⁹. hec Bern̄. Iteꝫ yſiō. in de ſum. bo. ſi paſſio inquit xp̄i. ad memoriā reducaẗ. nihil tam duꝝ qō nō equo bono animo tolereẗ. parua em̄ toleram⁹ ſi recordemur quid liberat ad patibulū qui nos inuitat ad celū. hec ille. Et ideo merito bea. Aug. in li. ſuo de virginitate pendentis inquit in cruce aſpice vulnera. ſanguinē moriētis preciū redimētis cicatrices reſurgentis. caput hꝫ inclinatū ad oſculandum cor aptuꝫ ad diligendū brachia extēſa ad amplexandū totū corpus expoſitū ad redimēduꝫ. hec quanta ſunt cogitare hec in ſtatera cordis veſtri appendite vt totus nobis figuraẗ in corde qui totus ꝓ nobis fuit fixus in cruce. hec ille. Quintuꝫ remediū ꝯtra accidiam eſt frequēs mortis meditatō. de q̄ vide ſupra ꝑte. iiij. ca. xlviij. D. vbi agitur de egreſſu hominis ab hac vita. Item de mortis certitudine ⁊ de hore mortis incertitudine. vide ſupra ꝑte. iiij. c. lxviij. H. Itē de codē vide ſupra. c. xij. hui⁹ quite ꝑtis. B. ⁊. C. vbi agiẗ de ſcōo motiuo ꝯferētc ad ꝯuerſionis ꝯtinuā accelerationē. C Dictis ibidem adiiciendū eſt ꝙ ſicut narrat petrus comeſtor in hiſtoria ſup̄ Exo. ꝙ moyſes duxerat in vxorem filiaꝫ regis ethiopie ⁊ cū patriā ſuā ſemel redire voluiſſet. Impedire eū nitebaẗ vxor eius. moyſes vero tanq̄ vir perit⁹ aſtronomie ſculpſit in gēmis duas figuras huius efficatie vt altera memoriam. altera vero obliuionē ꝯferret. quas cū ꝯſimilibus anulis inſeruiſſet obliuiōis anulū vxori p̄buit ⁊ memorie anulū ſecū tulit. cepit igiẗ vxor obliuiſci viri ſui ⁊ ſic moyſes libere in patriā ſuā ē regreſſus. Quā hiſtoriā ꝑ tractās holkot in lec. li. ſap̄. lec. ccxliij. moraliẗ inq̄t anim⁹ hūan⁹ natiōe celeſtis cū carne terrena que ꝑ ethiopiſſaꝫ deſignaẗ ꝯiugiū cōtrahit qn̄ corpi infundiẗ. anim⁹ vero rōnalis nāliẗ deſiderās btitudinē vult in celū reuerti. ſꝫ vxor iſta pigra limoſa ⁊ ꝯuoluta eū mlẗipliẗ nitiẗ impedire. ⁊ iō vtēda eſt cautela moyſi ⁊ duos anulos cū gēmis faciam⁹. ⁊ anulū obliuionis carni tradam⁹. ⁊ anulum memorie anime tradamus. Anulus em̄ obliuiōis eſt recogitatō mortis. q2 mors cito tradit hominē obliuioni. Unde ps̄. Obliuioni datus ſum

tāꝙ mortuis a corde. Anulus vero memorie est re
cogitatio vite eterne. de qua ps̄. In memoria eter-
na erit iustus. hunc anulum in mente cōtinue te-
neamus. ⁊ sic libere in celestem patriā reuertamur
hec ille. Sextum remediū contra accidiā est cō-
sideratio pene future. de quo remedio Linco. in de
oculo morali. exponit illud quod dixit iacob Gen̄.
xxxj. Die noctuqꝫ estu vrebar ⁊ gelu. fugiebat som
nus ab oculis meis. ille inquit Linco. estu ⁊ gelu
vritur qui mentis oculis inferni supplicia cōtem-
plat̄. vbi reprobi transibunt ab aquis niuiū ad ca-
lorem nimiū Job. xxiiij. que siquis ꝯsideret ab eiꝰ
oculis somnus fugit. q꞉ qui hec ꝯsiderat somno pi
gritie non obdormit. Unde refert macrobius in
saturnalibꝰ ꝙ imꝑator augustus narrata sibi ma-
gnitudine debitoꝝ. in quibꝰ quidā eques romanꝰ
dum vixit obligabat̄ culcitram equitis in qua dor
mire cōsueuerat ad vsum suū ꝓprius iussit emi et
satellitibꝰ inde admirantibꝰ. hanc imperator reddi
dit rationē. habenda est inquit ad somnū. hec cul-
citra ⁊ tanꝙ res miranda sollicite ꝯseruanda. in q̄
ille dormire poterat qui tantis debitis obligatus
erat. Multo igit̄ magis inquit Linco. mirandū est
quomodo peccatoꝝ oculi somnū capiunt qui eter
ne pene obligatos se sentiūt. cum teste beato Gre
gorio oculos quos culpa potuit claudere pene ꝯsi
deratio debeat aꝑiri. In cuiꝰ rei figura legit̄ Tho-
bie. vj. ꝙ angelus raphael docuit thobiam vt quen
dam piscem extractuꝫ de fluuio exenteraret. ⁊ cor
eius ⁊ fel ⁊ iecur sibi reseruaret. ⁊ dixit cordis eius
particulam si suꝑ carboneꝫ ponas. fumus eius ex
tricat omne genus demoniorum siue a viro siue a
muliere vt vltra non accedat ad eos ⁊ iecur eandē
habet virtutem. fel aūt oculis cecis appositū visuꝫ
restituit. Suꝑ quo Johannes de abb. villa. Piscis
inquit iste moraliter dyabolus est per cor piscis di
aboli calliditas intelligit̄ de qua dicit̄ Genesis. iij.
Serpens erat callidior cunctis animantibꝰ terre.
Per iecur studiositas dyaboli signat̄. nam sicut ie
cur recepta in ventre decoquit cibaria. sic sententie
que recipiunt̄ in mēte per studiū decoquunt̄. Cor
igit̄ ⁊ iecur piscis sunt calliditas ⁊ studiositas dya
boli. Carbones viui sunt viri sancte charitatis ar-
dore succensi. Et sicut carbones cor ⁊ iecur cremā
do ꝯsumunt effectū ⁊ destruunt vt non noceant. et
fumum diffundūt. sic viri sancti calliditatis ⁊ stu-
diositatis dyaboli ꝯsumunt effectū ⁊ destruunt vt
non noceāt demones sicut intendunt. noticiamqꝫ
calliditatis ⁊ studiositatis eiusdem quasi fumū de
fundunt ad homines alios. ⁊ sic exterminat̄ ꝑtās
dyaboli. nam illū qui eius nouit astutias dyabolꝰ
temptare veret̄. Liniuit thobias oculos patris sui
felle piscis ⁊ egressa est albugo ab oculis eius. Al-
bugo em̄ in oculis est ꝓsperitas mundane delecta
tionis. ⁊ inordinatus amor diuitiaꝝ que excecant
oculos rationis. Fel dyaboli est amara penarū ex
actio. naꝫ amaras penas exiget ille maledictus ex
actor dyabolus ab illis quos delitijs ⁊ diuitijs ex-
cecauit mundanis hoc felle si liniant̄ oculi mentis
nostre egrediet̄ albugo ⁊ omnis mūdana delecta-
tio ꝯuertet̄ in amaritudinē ⁊ ꝯtemptū. In cuiꝰ rei
figura dicit ꝓphetia Hiere. j. Uirgam vigilantem

video. Uirga em̄ vigilans a somno torporis ⁊ acci
die est consideratio pene eterne accidiosis ꝯdigne
De qua dicit Mat. xxv. Seruū inutilē. id est acci-
diosum ꝓijcite in tenebras exteriores. ibi erit fletꝰ
⁊ stridor dentiū id est in tenebris gehenne que est
locus ꝯuenientissimus accidiosis ⁊ ceteris hoibꝰ
vitiosis. Unde Januen̄. Gehenna inquit dicit̄ a
gehos quod est terra. ⁊ hennos qd̄ est ꝓfundū. q꞉
gehenna siue infernus est ꝓfundus locus. i. in cen
tro terre. ⁊ talis locus cōpetit pctōribus ꝓpter elō-
gationē. obscuritatē ⁊ frigiditatē. Nullus em̄ locꝰ
tantū distat a celo quantū mediū terre. ideo dignū
est vt sicut homo elongauerit se a deo ꝑ peccatuꝫ.
sic elonget̄ a celo ꝑ nouissimū locū. Nullus locus
est obscurior ꝙ̄ mediū terre. ideo dignū est vt pec-
catores qui dilexerūt opera obscura ⁊ tenebraꝝ te
neant̄ in locis obscuris penaꝝ. nullus est frigidior
ꝙ̄ centrū terre. Ideo dignū est vt peccatores q̄ nō
fuerūt in dei amore semꝑ dentibꝰ strideant pre ni-
mio frigore. hec Januen̄. suꝑ illud euāgelij. Om
nis qui irascit̄ fratri suo ⁊c̄. ¶ Nota ꝙ pene in
ferni dicunt̄ tenebre exteriores triplici de causa.

Primo in comparatione ad tenebras pecca-
torum que sunt carentia lumine gratie que insunt
anime et sunt tenebre interiores. Secundo di-
cunt̄ tenebre exteriores. q꞉ circumdabunt totum
hominē. Tercio q꞉ sunt extra limites diuine mi
sericordie. q꞉ non erit afflictis in inferno spes merē
di vel ad gratiā ⁊ misericordiam redeundi. sed sunt
extra omnem spem redemptionis vel gratie. ⁊ per
consequēs illoꝝ tenebre sunt exteriores ꝙ̄ tenebre
viatoꝝ. ibi erit fletus ⁊ stridor dentiuꝫ. Fletus em̄
de fumo ignis. stridor dentium ex frigiditate oriri
solet. ideo in fletu ⁊ stridore dentium duplex pena
gehenne ostendit̄. s. nimij frigoris. ⁊ intolerabilis
ardoris. vnde Job. xxiiij. Ad nimium calorē tran-
sient ab aquis niuium. Uerumtamē vt dicunt ly-
ra notyngh. ⁊ alij doctores. in inferno non erit reso
lutio continua corporalium lachrimaꝝ a cerebro.
quia cū damnati non bibent ibidem. nec habebūt
nouam materiam ministratam. sed ignem excessi-
uum cōtinuum cessarent tales lachrime infra bre-
ue. ideo dicunt aliqui ex eis ꝓbabiliter ꝙ radix pe
ne damnatoꝝ consistit in sua pena damni ⁊ post re
surrectionem finalem habebunt dolorem effusum
ab anima ad singulos sensus corporis. Et ita licet
nō sentiant corruptionem aut dissolutionē sui cor
poris. sentiant tamen displicentiam suis sensibus
⁊ hoc plus ꝙ̄ est possibile aliquem hic sentire. ⁊ il-
lum effluxum doloris ab anima credunt christum
vocare fletum ⁊ doloreꝫ. de perpetuitate pene ⁊ ca-
rentia visionis diuine credunt christum vocare stri
dorem dentium. ⁊ hec erit eis pena maxima possi
bilis. Et hec pauca notabilia de peccato accidie tā
exiliter cōbinata sufficiant pro presenti.

Explicit pars quinta de accidia.

Incipit pars sexta de superbia.
Capitulum I

Vperbia est amoꝛ.
affectus. seu appetitus inoꝛdinatus
ſ ꝓpꝛie excellentie alios iniuste cupi-
ens superare Hugo vero de sancto
victoꝛe dicit ꝙ supbia ē elatio vitio-
sa que inferioꝛē despiciens. supioꝛibus ⁊ paribus satagit dñari. Augustin⁹ vero. xiiij. de ciuitate dei ca. xxiij. Supbia inqt ē ꝑuerse celsitudinis appetitus. Superbus eñ extollit se supꝛa id qđ ē sibi ꝓfixum ſm diuinā regulā ⁊ mensuram. vnde Eua ꝓpter appetitū excellentie cū audisset a serpente sibi dictuꝫ. Eritis sicut dij. de ligno vetito comedit Genes. iij. Supbia eñ impoꝛtat defectum subiectionis hominis ad deū. ⁊ non subijci deo ē auerti a deo. Vnde Ecclesiastici. xiiij. Initiū superbie hominis est apostotare a deo. id ē radix superbie in hoc attendit ꝙ homo aliqualiter non subditur deo ⁊ legi sue. Vnde manifestum est superbiā esse peccatum moꝛtale ⁊ grauius ꝙ̄ alia peccata. quia in alijs peccatis homo auertitur a deo ꝓpter fragilitatem vel ꝓpter desideriū alicuius boni tempoꝛalis. sed superbia habet auersionem a deo ex hoc ipo ꝙ nō vult subijci deo ⁊ legi eius. Ad destructioneꝫ istius peccati dicitur in textu Apocal. vbi pꝛius ꝙ angelus sextus effudit phialam suam super sedem bestie. id est pꝛedicatoꝛ verbi dei hoc loco pꝛedicauit contra peccatū supbie siue cōtra superbos qui sunt sedes. ⁊ sup quos regnat illa maledicta bestia dyabolus. Iuxta illud Job quadragesimopꝛimo. Ipe est rex sup omnes filios superbie. Et sequitur. Et factum est regnū eius tenebrosum. vnde dyabolus in illis super quos regnat extinguit lumen fidei. dicente xp̄o Johannis. v. cap. Quō potestis vos credere q̄ gloꝛiam ab initio recipitis. ⁊ gloꝛiā que a solo deo est nō queritis. q. d. nullo mō. Ad destructionē igit istius peccati vt pmissum ē. tria sunt notabilia effundenda.

Capitulum II

Rimum notabile cō-
p tra peccatū supbie effudendū erit eius detestationis ostensiuū multipliciter. Pꝛo quo notandū ꝙ inter cetera decē spāliter ostēdunt hoc peccatū siue vitiū supbie multū esse detestandaꝫ. Quoꝝ pꝛimū est ꝙ peccatū istud initium est omnium alioꝝ peccatoꝝ. vnde Isid. in de summo bo. lib. ij. ca. xxxviij. Omnis peccans supbus est eo ꝙ faciendo vetita ꝯtemptu hꝫ diuina ꝓcepta. Recte igit initiū oīs peccati superbia. qꝛ si nō pꝛecesserit mandatoꝝ dei inobediētia transgressionis nō sequit culpa. hec ille. Item sanctus tho. in de veritate theolo. li. iij. ca. vij. ⁊. xv. Supbia inquit dicit initiū omnis pcti triplici ratiōe. Pꝛimo ꝓpter causaꝫ. qꝛ supbia inuenit in omni peccato. qꝛ in omni pctō inuenit ꝯtemptus dei. que est quedā causa pcti. ille aūt ꝯtempt⁹ est auersio a creatoꝛe. que auersio est in omni peccato vbi ꝓponit bonū ꝯmutabile bono incōmutabili. qꝛ sicut sine charitate virtutes nihil sūt. ita sine supbia nihil sūt alia vicia. abstrahe supbiam ⁊ habebis gratiā. vn̄ Jaco. iiij. Deus supbis resistit ⁊ hūilibus dat gratiam. Scđo dicit supbia initiuꝫ omnis peccati. qꝛ pꝛimo fuit factū. hoc eñ peccatō peccauit diabolus in celo vt patet Isa. xiiij. ca. ⁊ pꝛimus homo in paradiso. vt patet Gene. iij. Tercio dicit supbia initiū omnis peccati. qꝛ ex ea nascunt alia vicia ſm pꝛi⁹ ⁊ posteri⁹. hoc est mediate. ⁊ imediate vnde superbus vult oēs excellere ⁊ pꝛecellere. ⁊ ideo dolet si aliquis ei equet. ⁊ sic ex ea nascit inuidia. inuidus vero de facili irascit ei cui inuidet. Ideo ex ea nascit ira. ⁊ ira cū nō possꝫ se vīdicare tristat ⁊ sic ex ea nascit accidia. qꝛ rācoꝛ q̄ ē inueterata indignatō q̄ est quinta species accidie. vt dictū est supꝛa. pte. v. ca. xx. Accidia vero ꝯsolationē querens facit auariciam. auaricia vero qꝛ in tēpoꝛalibus abūdat pōt magis exercere gulam. gula vero ꝓpter ventris repletionē de facili spumat in libidineꝫ. ⁊ ita generat luxariam. hec ille. Item Aug. in epl̄a ad iulianuꝫ comitem. Superbia inquit est omniū peccatoꝛuꝫ initium ⁊ finis. ⁊ causa est. qm̄ non solum peccatū est ipsa supbia. sed etiam nulluꝫ peccatū potest potuit aut poterit esse sine supbia. siquidē nihil aliud est omne peccatū nisi dei ꝯtemptus quo eius pꝛeceptū ꝯtemninmus. ⁊ hoc nulla alia res ꝑsuadet homini nisi supbia. Poꝛro supbia ⁊ cupiditas intanto vnū sunt malū vt nec supbia sine cupiditate nec sine supbia possit cupiditas inueniri. ꝺ supbia nāq; nascunt hereses scismata detractōnes inuidie rixe ire defensiōes ꝯfectōes aniositates ābitōes elatōnes pꝛesumptiones iactātia ꝑbositas vanitas inquietudo mendaciū ꝑiurīū ⁊c̄. hmōi que longum esset ꝑ singula dinumerare. hec ille. Et ideo merito dicitur Ecci. x. Initium omnis peccati supbia. qui tenuerit eaꝫ replebit maledictis. Super quo ꝯualdeby. sermone. vj. sup symbolo apostoloꝝ. maledictis inquit. i. infinitis peccatis qm̄ supbia tanq; omniū alioꝝ peccatoꝝ regina venit ad animā cū pompa magna. ⁊ ideo poꝛtat coꝛonam iuxta illud Isa. xx. Ve coꝛone supbie. Sed huic ꝯtradicere videt illud. j. thi. vj. Radix omniū maloꝝ cupiditas. ſꝫ vt ꝯstat radix est pꝛincipiū arboꝛis ⁊ sic cupiditas est pꝛincipiū omnis sceleris. Hinc dicit ꝯcedendo ꝙ initium omnis peccati supbia est ⁊ etiaꝫ cupiditas sed tn̄ scđm aliam ⁊ aliam rationem. vnde imaginemur ꝙ peccatū sit quasi quedam arboꝛ maledicta igni infernali ad cremandū deputata. ſꝫ sicut ꝯstat qui de terra ad celū ascenderet ꝑ arboꝛem pꝛincipium sue ascensionis est arboꝛis radix. sed si quis de celo descenderet ad terrā. pꝛimū qđ appꝛehēderet de arboꝛe foꝛet eius cacumen. ⁊ quo ad eum illud esset eius pꝛincipiū sicut alteri ascendenti radix esset eius pꝛincipiū. sed diabolus supbiendo cecidit de celo iuxta illud Isa. xiiij. Quō cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Altitudo vero arboꝛis peccati fuit sibi pꝛincipium omnis peccati. sed homo de terra natus ⁊ creatus terrenis ⁊ sensibilibus inheret ⁊ sic ꝑ diuitias cupit exaltari. ideo radix omniū maloꝝ ⁊ pꝛincipiū omniū peccatoꝝ est cupiditas hec ꝯualdeby. Item Linconi. in de venenis. supbia inquit incepit in creatura rōnali. i. in mēte angelica. ⁊ qn̄ ꝯcepta est supbia in mente angeli naturaꝫ

eſtūs nobiliſſimā mutauit in naturam ſerpentinaꝫ vnde dicit̃ ſerpens antiquus. Apoc.xij. Illa etiaꝫ ſuperbia originauit omne aliud venenum peccati. Unde Aug. in de ciui. dei. li. xiiij. ca. iij. Omnium inquit maloꝝ taꝫ corꝑaliū q̃ ſpūaliū origo fuit ſuperbia prima. nā anteq̄ dyabolus effudiſſet ſuum virus ꝑ ſerpentē dicit̃ ꝙ nullū animal erat veneno ſum vel ſi fuit homini tñ nō noceret. vnde in teſtimoniū ſtatus innocentie. ſerpentes etiā adhuc formidant hominē nudū ⁊ reſiliūt in veſtitum ſcḋm Iſiḋ. ethim̄. li. xj. ca. iiij. Scḋo deteſtanda eſt ſuperbia. q2 ſuꝑbia vt dicit pariſ̃. in de vitijs. parte. vj eſt caput ipſius antiqui ſepentis infernalis. cuius capitis ꝯtritioni maxime eſt inſiſtendū vnde dictū eſt Geñ. iij. ſerpenti de muliere. que eccleſie tenet figuram. ipſa ꝯteret caput tuū. ſerpens em̄ modica ꝑcuſſione capitis extinguit̃. Si em̄ capiti parcat̃ fruſtra cetera membra ipſius ꝑcutiunt̃. amputata em̄ cauda nihilominꝰ viueret. ſic fruſtra alia vitia amputare nitit̃ a ſe qui ſuꝑbiā in ſe relinquit. Uñ hiero. Lubricus eſt antiquus ſerpēs ⁊ niſi capite teneatur totus ſtatim illabit̃. Unde Ecci. xxj. ca. Quaſi a facie colubri fuge pct̄m. in colubro caput p̄cipue fugimꝰ ſic ſuꝑbia precipue fugienda eſt que caput eſt vitioꝝ. De hoc capite poteſt intelligi illud Ecci. xxv. Non eſt caput nequius ſuꝑ caput colubri. cōtrito hoc capite cetera vitia facile extirparent̃. Uñ criſo. ope. imꝑ. omel̃. xlj. Tolle inquit hoc vitiū vt nō velint homines apparere hominibus ⁊ ſine labore omnia vitia reſecant̃ vitiū em̄ ſuꝑbie eſt ꝑmogenitus pharaonis in cuius morte filij iſrael liberant̃. Golias in fronte ꝑcuſſus eſt a dauid ⁊ cecidit in faciē ſuaꝫ. ⁊ preualuit dauid aduerſus euꝫ vt legit̃. j. Reg. xvij. ſic qui ſuꝑbiaꝫ que caput eſt dyaboli in ſe viriliter percutit aduerſus dyabolū ꝑugnabit. Suꝑbia eſt etiā turris babel. de q̄ legit̃ Geñ. xj. cuius culmen attingit celū. q2 hoc vitiū celeſtes viros ⁊ ſpūales impugnat. vnde Ihero. Suꝑbia inquit natione celeſtis celeſtes appetit mentes. Cetera em̄ vitia q̄ ſunt cuꝫ ſuperbia ſe habēt ſicut domus iuxta turrim que nō de facili expugnat̃ eo ꝙ turris defendit eam. ſic vitia que ſunt cū ſuꝑbia nō de facili expugnat̃ q2 ſuperbia ea defendit. ſicut in vſurarijs ⁊ raptoribꝰ qui ab vſuris ⁊ rapinis ceſſare nolunt. q2 ſi ab iſtis ceſſaret inter vicinos ſuos honorifice viuere non poſſent vt ipſi aſſerunt. Ex q̊ manifeſtū eſt ꝙ ſuꝑbia pct̄m vſure ⁊ rapine in eis ꝯſeruat. ideo neceſſe eſt vt predicator conet̃ diruere turrim ſuꝑbie in peccatoribꝰ. qua diruta cetera vitia de facili deprimunt̃. Suꝑbia em̄ primo animam aggredit̃. ⁊ vltimo ceſſat ab eius impugnatōne. vñ ſuꝑ illud pſ̄. Si mei non fuerint dñati. dicit gloſa. Uitiū ſuꝑbie eſt vltimū redeuntibꝰ ad deum ⁊ primū recedentibꝰ a deo. alijs vitijs in fugā conuerſis. ſola ſuꝑbia in campo remanet non ceſſans ab impugnatione hominis duꝫ ipſe viuit. vñ quidam metricus. Cum bene pugnaris cū cuncta ſubacta putaris. Que poſt infeſtat vincenda ſuꝑbia reſtat. hec pariſ̃. B Tercio deteſtanda eſt ſuꝑbia q2 ſicut dicit̃ in flora. Bartho. titulo de ſuꝑbia. Superbia in quo dominat̃ om̄es virtutes corrumpit intantū vt q̄cq̄d illa inuadente agat̃. etiā ſi virtus eſſe oſtendat̃ nō ꝑ hoc deo ſ3 ſoli vane glorie famulat̃. Item Greg. Sicut inquit humilitas omnia vitia eneruat. omneſq3 virtutes colligit ⁊ roborat. ſic ſuꝑbia omnes virtutes deſtruit ⁊ eneruat. vñ quidam metricus. Si tibi gratia ſeu ſapientia formaq3 deſ̃ Sola ſuꝑbia deſtruit om̄ia ſi comitet̃. Et ideo merito ſuꝑbia vento ſimilat̃. q2 ſicut ventus lumē extinguit. roreꝫ exiccat. ⁊ puluereꝫ excitat. ſic ſuꝑbia lumeꝫ ſapīe extinguit. rorem gratie exiccat. ⁊ excitat puluerē vanitatis carnis humane. ⁊ ideo cū homo ſit puluis ⁊ in puluerē reuertet̃ Geñ. iij. magis timendus eſt ventus ſuꝑbie in alto loco q̄ ymo. i. in ſtatu dignitatis ⁊ excellentie. q̄ in ſtatu abiectōnis mūdane. vnde ⁊ ſuꝑbi bene aſſimilant̃ cedris. de quibꝰ ſcribit Iacobꝰ de vitriaco ac etiā yſiḋ. dicentes ꝙ circa montem libani ſunt cedri ſublimes pulcherrime florentes ſ3 ſed nunq̄ fructū faciētes ⁊ cauſa eſt. q2 vt dicit albertus. mōtes in quibꝰ creſcunt tā alti ſunt ꝙ nō capiunt reflexionē radioꝝ ſolariū ꝓpter montiū altitudineꝫ ⁊ aqua naturalit̃ ad valles deſcēdit. ⁊ ſic ꝓpter defectū caloris ſolis ⁊ carentiā humoris aq̄ ſteriles efficiunt̃. Moralit̃ ꝑ cedros ſublimes in montibꝰ predictis creſcentes intelligo ſuꝑbos in montibꝰ altoꝝ ſtatuū poſitos. Tales em̄ florent in mūdanis honoribꝰ ⁊ nullus fructus ab eis deo acceptabilis ꝓuenit. q2 nō illūinant̃ radijs ſolis iuſticie. ſ3 deficit eis calor caritat̃ ⁊ humor celeſtis gr̄e. ⁊ ideo ſteriles efficiunt̃. etiaꝫ nō referūt fructū. vñ Lu. v. hij ſunt q̊ voluptatibꝰ ſuffocant̃ vite. ⁊ nō referunt fructū. ⁊ ideo ſ̃m cōſiliū ſapientis Ecci. iij. In quāto maior es intāto humilia teip̄m in omnibꝰ ⁊ corā deo inuenies gr̄am vnde vt dicit ap̄ſus Iaco. iiij. Deus ſuꝑbis reſiſtit humilibꝰ aūt dat gr̄am. Quarto deteſtāda eſt ſuꝑbia. q2 vt dicit pariſ̃. in de vitijs ꝑte. vj. Suꝑbia eſt velut quedā ymago dyaboli. Uñ ſuꝑ illud pſ̄. Faciē peccatoꝝ ſumitis. dic̄ glo. Quotq̄t pctā mortalia quis ꝯmittit. tot facies dyaboli in aīa ſua ſuꝑ ymaginē diuinā depingit. Et cū ſuꝑbia vt dictū eſt initiū eſt omnis peccati. ⁊ ex ea naſcunt̃ om̄ia alia pctā. merito ymago dyaboli dicit̃ ſuꝑbia vñ pariſ̃. Homo inquit ſuꝑbo expreſſe ſimilis eſt dyabolo. iuxta illud greg. Apoſtate angelo hō ſimilis factꝰ eſt. vnde hō hominibꝰ eſſe ſimilis dedignat̃ Et iḋ ſ̃m conſiliū ſcript. Tho. iiij. Suꝑbiā nunq̄ in tuo ſenſu aut in tuo verbo dñari ꝑmittas. in ipſa enim ſumpſit initiū omnis ꝑditio. Quinto deteſtāda eſt ſuꝑbia quaſi quedā vmbra in q̄ dormit dyabolꝰ vñ ſuꝑbꝰ eſt velut vmbraculū ſoli iuſtitie a dyabolo appoſitū lucē gr̄e ā ſe repellēs. ⁊ vmbrā faciens vt in ea dyabolꝰ dormiat ⁊ q̄eſcat vñ Iob. xl. Sub vmbra dormit in ſecreto thalami. i. in ſuꝑbo lumē gratie euacuat̃. q̄liter em̄ dyabolꝰ facit ſuꝑbuꝫ ſibi vmbraculū oſtendit Linco. dictis. xxiiij. ſuꝑ illud yſa. ix. Habitantibꝰ in regiōe vmbre mortis lux orta eſt eis. vbi vmbrā mortis vocat priuationē luminis gr̄e ſolis iuſtitie in quā vmbrā nō vi dyaboli. ſ3 facili ꝑſuaſione cecidit hō ⁊ planius inquit intelligant̃ qualiter hō venit in hāc vmbrā. Fingamꝰ aliq̊s duos hoies in aliqua planitie lata ⁊ ſol ſplēdidius luceat. quoꝝ hoim vnus habet faciem ſuaꝫ a ſole auerſam ⁊ dorſum ad ſoleꝫ ꝯuerſum. in cuius

dorſo ſit ſcutū latum ꝙ ipſum ſcutū portantē vm
bra inuoluat. hic quoqꝫ videat aliū hoiem faciē ad
ſolem cōuerſa ꝛ illuſtrata. ꝛ inde inuideat. Cūqꝫ
nō poſſit ſua vi ꝛ ſuis paſſib⁹ interponere ſe inter
ſolē ꝛ faciē eius cui inuidet vt eam lumine priuet.
fallaciter ꝑſuadet ei q̄ habet vultū illuminatū vt ve
niat in vmbram ſuā quaſi illic delicias inuenturus
Ille vero qui habet faciē illūinatā dereliquat lu
men ſuū ab altero ꝑſuaſus. ꝛ ſponte in vmbram ꝑ
ſuadentis veniat. illicqꝫ ſimul cū ꝑſuadente auer-
tat a ſole. ꝛ ſtatim portet ꝑ ſcutū obūbrans in dor-
ſo ꝓprio. ꝛ ſic duplici obſtaculo obtenebrante obte
nebret. nec iā habeat in ptāte ꝓpria vt ꝑ ſe faciem
ſuā ad ſolem ꝯuertat. nec ſcutū obumbrans ſeipm
deponat. Moraliter loquendo qn̄ diabolus pec
cauerat. fuit ſicut prior hominū qui habuit faciem
auerſam a ſole iuſticie primo homine. ſ. adā adhuc
habente faciē mentis ad hunc ſolem ꝯuerſam ꝛ il-
lūinatā. habuit q̄qꝫ dyabol⁹ ſupra dorſū ſuū ſcu-
tum obumbrans ipm. i. diſtortionē ſue voluntatis
que priuabat eius affectum a radijs gratie ꝛ eius
aſpectū a radijs puritatis ꝛ intelligentie qui cū nō
potuit ſua vi interponere ſe inter oculū mētis ho-
minis ꝛ ſolē iuſticie ꝑſuaſit homini. vt veniret in
vmbram ſuā. quod ꝛ homo fecit qn̄ voluntati dya
boli ꝯſenſit. ꝛ pedes nanqꝫ ſuos ibidem poſuit ho-
mo. vbi ſtetit dyabol⁹ cū voluntatē ſuā fixit in ex
cellentia ꝓpria vbi ꝛ dyabolus pedes fixit ſue volū
tatis ꝑuerſe. Et iam hō in vmbra dyaboli exiſtens
faciē habuit a vero ſole auerſam ꝛ in dorſo ꝓprio
ſcutum volūtatis diſtorte. hec Linco. Et certe hoc
ſcutū diſtorte voluntatis multi ſupbi iam cū dya
bolo portant intantū ꝙ ſuam ꝑuerſam voluntatē
nedum equaliter exaltant cum lucifero. ſ etiam te
ſte apoſtolo. ij. theſſa. Super omne quod dicit de-
us. Unde parif. ſup epiſtolas ſermone. v. voluit in
quit lucifer ſimilis eſſe altiſſimo. ſ ſupbi homines
quodāmodo volunt eſſe ſupra altiſſimū dum vo-
luntatem ſuā implere volunt ſiue ſit iuſta ſiue in-
iuſta. cū deus tamē vult ſolū voluntatē ſuā adim
pleri cū ſit iuſta. hec ille. Item Bern. ꝛ ponit. vj.
florum. ca. j. Dico inquit vobis ꝙ omnis ſuperb⁹
extollit ſupra deū. vult enim deus voluntatem ſuā
fieri ꝛ ſupbus vult ſuam fieri voluntatem. ſed de⁹
quidē in his tantū que ratio approbat. ſuperb⁹ ve
ro ꝛ ſine ratiōe ꝛ ꝯtra rationem. hec ille. Itē ꝛ val-
deby ſuper ſymbolo aploꝝ ſermone. v. vbi inquit
chriſtus quaſi oblitus ſue immortalitatis nature ꝛ
potentie excellentiſſime cum omni hūilitate ꝛ pa-
tiētia ꝑmiſit ſe iniuſte iudicari ꝛ ad mortē ꝯdemna
ri. econtrario vero ſuperbus oblitus ſue miſerabil'
immūdicie ꝛ vilitatis corruptibilis nature terrene
de qua factus eſt. nō vult alicui iuſto iudicio diui-
no vel humano obedire. nec aliquā iuſtā correctio
nem penitentiā vel tribulationē patienter ꝛ humi
liter ſuſtinere. ſ voluntatē ſuā volūtati diuine om
nino ꝓferre. In cuius rei exēplū legit. ij. Mach.
v. ꝙ nichanor interrogauit iudeos. ſi eſt potens in
ſeculo q̄ imꝑauit agi. i. ſanctificare diem ſabbatorū
ꝛ reſpondentib⁹ illis eſt domin⁹ potēs in celo. qui
iuſſit agi ſeptimū diem. ꝛ ego inquit potens ſū ſu
per terrā q̄ impero ſumi arma ꝛ negocia regis im-

pleri. de quo etiā ſubdit ꝙ in ſumma ſupbia erect⁹
cogitabat cōmuue tropheū ſtatuere de iuda a quo
tamen cito poſtea in ſua ſupbia eſt ꝓſtratus ꝛc.
¶ Sexto deteſtanda eſt ſupbia. qꝛ ſupbia turris
eſt dyaboli figuratus ꝑ turrū babylonis Genef. xi.
vbi legit ꝙ filij Noe ſupbia ꝑcuſſi dixerūt. faciam⁹
nos ciuitatē ꝛ turrim cuius cacumē pertingat vſqꝫ
ad celū. Sup quo Holkot. in lectura lib. ſap. lectō
ne. cxxviij. ſub autoritate Petri comeſtatoris. poſt
diluuiū inquit quando populus erat iterū multi-
plicatus intantū ꝙ de trib⁹ filijs Noe ſcꝫ. ſem chā
ꝛ iaphet. adhuc patre eoꝝ viuente nati ſunt. xxiiij.
milia ꝛ centū viri abſqꝫ paruulis ꝛ mulieribus. iſti
eñ ſupbia ꝑcuſſi ac etiam timentes quod terre di-
luuij acciderat. ceperunt turrim edificare q̄ vt ꝓpo
nebant tā alta fuiſſet ꝙ aque diluuij nō ꝑtingerēt
ad ſummitatē eius. nec deus ꝛ ſi ſibi etiā placeret
poſſet eos de cetero aquis diluuij caſtigare. ſ deus
ſubuertēs elationē eoꝝ cū eſſent vnius lingue om
nes. ſcꝫ lingue hebraice diuiſit eos in. lxxij. linguis
ita ꝙ ille qui nouit vnā linguā aliam ignorauit. et
illi qui erant de vna lingua traxerūt ſe ad inuicem
in turmā vnā. ꝛ qui erant in alia lingua in turmā
aliam. ꝛ ſic diſperſi ſunt in diuerſas. partes mundi
Et inter has. lxxij. linguas tres principales vt dicit
Aug. in de mirabilib⁹ diuine ſcripture. li. xv. ſcilicꝫ
lingua greca latina ꝛ hebraica. ꝛ ideo de iſtis trib⁹
linguis quaſi principalib⁹ fuit titulus crucis chri-
ſti ſcriptus. Et ſcd̄m iſtas. lxxij. linguas elegit xp̄s
lxxij. diſcipulos. Luc. x. ꝛ qꝛ in edificatione iſti⁹ tur
ris ꝑdiderūt filij Noe cōicationem lingue hebrai-
ce ꝛ diuiſi ſunt ſm multitudinē predictam vocatū
eſt nomē illius babel qd̄ interꝑtat ꝯfuſio. qꝛ ibi cō
fuſum eſt labiū vniuerſe terre. ꝛ certe iam multi ſi-
miles filijs noe edificant ſibi turrim. i. cū magnis
laborib⁹ ꝛ expēſis ꝯparant ſibi altas dignitates vt
diluuiū. i. egeſtatē huius mūdi poſſent euadere. et
nō ſibi celebrent in terra. ac ſi deus eos nō afflige-
ret ꝓ peccatis ſuis etiā ꝛ ſi vellet. quēlibet eñ talē
ſuperbū ꝛ ſpāliter viꝝ eccleſiaꝝ ſic alloquit beat⁹
Bern. Aſcēdat inquit ſupbia tua ſemꝑ ſequere re-
gem tuū. oīe ſublime videāt oculi tui. feſtina mul
tiplicare prebēdas deinde ad archidiaconatus euo
la. ꝛ deinde ad epiſcopatū aſpira. ne ibi quidē ha
biturus requiē quādo ſic itur ad aſtra quo ꝓgredi
eris miſer an neſcis vt ab altiori ḡdu ſit caſus gra-
uior. neqꝫ ſic paulatim decides. ſ tanq̄ fulgur im-
petu vehemēti. ꝛ quaſi alter ſathanas deijcieris. h̄
Bern. ꝛ ponit. iij. floꝝ. ca. vl. In cuius ꝯfirmatō
nem legit Lu. xij. ꝙ diſcipuli dixerunt dn̄i. Domi-
ne etiā demonia ſubijciunt nobis in nomine tuo
ipſe vero ait illis. videbā ſathanā ſicut fulgor de ce
lo cadentē in hoc inſinuans eis ꝙ qui ad modū ſa
thane ſupbiunt ad modum ſathane precipitabunt
vnde ꝛ iam ꝓpter turris edificationē predicte facta
eſt confuſio linguarum in terra intantū ꝙ vix vn⁹
intelliget quid alius per loquelam intendit. nam
ille in quo quis magis confidit vt aliquid ab eo lu
cret verbis duplicatis ꝛ mēdacij ꝛ horribilibus iu
ramentis ꝯfirmatis ipſum citius decipiet vnde iā
verificat illud Hiere. ix. Omnis amicus fraudulē-
ter incedet ꝛ vir fratrē ſuum deridebit ꝛ veritatem

non loquiꝰ docuerunt enim linguam suam loqui
mendacium vt inique agerent laborauerunt. et ex
quo tāta ꝯfusio linguaꝝ inter sugbos. ideo sicut su
perbi filij noe linguis suis ꝯfusis abinuicez erant
dispsi. Sic ꝛ modo supbi eoꝝ sequaces sepabunꝰ
ab electis ꝛ dispergenꝰ cū reprobis eternalr̄ dānan
dis. vnde omnes hmōi supbi sunt de regno dyabo
li. iuxta illud Job. xlj. Ipe est rex sup oēs filios
superbie. De quibus dixit xp̄s Mat. viij. Filij aūt
regni huius eijcienꝰ in tenebras exteriores. vñ xp̄c
nedū hoc dixit de falsis ꝛ supbis iudeis. ꝫ etiaz de
falsis xp̄ianis ꝛ specialr̄ de supbis sacerdotibus et
p̄latis q̄ contra doctrinā et exemplū xp̄i quasi re-
ges gentiū dominanꝰ eoꝝ. vnde Luce. xxij. sic allo
quiꝰ xp̄us suos apl'os ꝛ discipulos. ꝛ in eis episco
pos ꝛ sacerdotes modernos eoꝝ typuz gerentes re
ges gentiū dominanꝰ eoꝝ ꝛ qui potestatem habēt
sup eos benefici vocanꝰ vos aut non sic. sed q̄ ma-
ior est in vobis fiat sicut minor. ꝛ qui precessor est
sicut ministrator. Vñ ꝛ ipsemet xp̄us quando iu-
dei viso miraculo. s. quando satiauit. v. milia homi
num quinq̃ panibꝰ ꝛ duobus piscibꝰ voluerūt fe-
cisse eū regem recusans dominiū tp̄ale fugit in mō
tem. vt patet Johan. vj. in hoc dans exemplū suis
sacerdotibus honorē huius mundi ꝛ pompam tē
poralis dominij fugere. vnde ꝛ de supbis sacerdoti
bus ꝛ p̄latis ꝯtra exemplū ꝛ doctrinā christi tp̄aliꝰ
dominantibus sic loquiꝰ dñs p ꝓphetam dicens.
Ipsi regnauerūt ꝛ non ex me. principes extiterūt
ꝛ ego nō vocaui eos. Osee. viij. Unde de pompa tē
poralis dominij qua nunc polluiꝰ ecclesia. loquiꝰ
dñs ad ꝓphetam Ezechielis xxiiij. dicēs. Ego pol-
luam sanctuariuz meū supbiam imperij vestri ꝛ ꝯ
siderabile oculoꝝ vestroꝝ. ꝛ sequiꝰ. Tollam ab eis
fortitudinem eoꝝ ꝛ gaudiū dignitatis ꝛ desideriū
oculoꝝ suoꝝ. sup que requiescūt anime eoꝝ. ex q̄
ꝓphetia patere videꝰ ꝙ hmōi pompa tp̄alis domi
nij qua polluiꝰ ecclesia tandez auferet ab ea. Unde
apocal. xij. Misit serpēs ex ore suo post mulierē tā
q̄ flumen vt faceret eam trahi a flumine ꝛ adiuuit
terra mulierem. ꝛ apuit terra os suuz et absorbuit
flumē qd̄ misit draco de ore suo. Sup q̄ glo. mi-
sit inquit serpens ex ore suo. i. dyabolus suggestio-
ne sua venenosa post mulierē. i. ecclesiā aquā tanq̄
flumen. i. opulentiā tempalium vt eam faceret tra
hi a flumine. i. a fluxu tempalium ꝛ adiuuit terra. i.
princeps vel cetus p̄ncipum terrena amans muli
erem ꝛ aperuit os suum. i. dilatauit desiderium su
um ꝛ absorbuit flumen qd̄ misit draco de ore suo.
id est opulentiaz tempalem quā ꝓcurauit ecclesie
dare. hec glo. ꝛ eandem expositionē sententialiꝰ
habet parisieñ. sup eodem. Septimo detestanda
est supbia ꝓ eo ꝙ deus supbum vilipendit. detesta
tur. odit ꝛ abhominaꝰ. Unde quantū ad primum
videlicet ꝙ deus supbum vilipendit ostendit bea.
Greg. supbum sic alloquens. Quanto inquit corā
hominibꝰ es gloriosior tanto coram deo ꝛ angelis
eris vilior. In cuius rei signū deus supbos. mūdo
potentes ꝛ gloriosos deposuit. ꝛ paupes ꝛ hūiles
mundo viles in loco eoꝝ exaltauit. Unde Luce. j.
Deposuit potentes de sede ꝛc. Item Eccl̄s. x. Se
des supboꝝ ducuz euertit. ꝛ sedere fecit mites pro

eis. ꝓpterea vilibꝰ impugnauit deus supbos egyp-
tios. vñ Aug. Potuit inquit deus vrsis ꝛ leonibus
domuisse ppl'm supbum. sed tamē ranas ꝛ muscas
misit inter eos vt rebus vilissimis domareꝰ huma
na supbia. vilibus etiam quandoq̃ curat supbos.
Naz qñq̃ pmittit supbos cadere in aliquod turpe
pctm̄. vt turpitudine illius peccati cureꝰ superbia
vnde Greg. Qui inquit se de virtutibus extulit ad
humilitatē per vitiū redit. qui de acceptis virtutibꝰ
se extollit nō gladio sed medicamento vulneratur
Quia igiꝰ de medicamēto vulnus facimꝰ. facit de
us de vulnere medicamentū. vt qui de virtute pcu-
titur de vitio cureꝰ. Quod considerans bea. Aug.
lib. xiiij. de ciuitate dei. Audeo inquit dicere super
bum esse vtile cadere in aliqd̄ manifestum ꝛ aper-
tum peccatū. vt sibi displiceant qui ante sibi placē-
do ceciderant. hec ille. Item parisieñ. in de vitijs p
te. vj. Permisit inquit dñs petrū ꝛ dauid mortaliꝰ
peccare. vt sic humiliarenꝰ. p misit etiā iudaz om-
nino perire qui erat de ordine apl'oꝝ ꝛ de societate
dñi vt nullus in quantocunq̃ ordine sit inde super
biat. ꝛ breuiter omnes miserie quas viri sancti su-
stinent ad hoc sunt ne sic supbiant. vnde. ij. Chor.
xij. dicit apl'us. Ne magnitudo reuelationū extol-
lat me datꝰ est mihi stimulꝰ carnis mee angelꝰ sa-
thane q̄ me colaphiset. Et inq̄ntū. s. ꝙ deꝰ detestaꝰ
supbiā testaꝰ ꝓpheta Amos. vj. dicēs. Dicit dñs ex
ercituū detestor ego supbiam. Et quantū videlicet
ad terciū ꝙ deus odit superbū testaꝰ scriptura Sa
pien. xiiij. dicens. Sunt deo odio impius ꝛ impie
tas eius. Item deus ꝓuer. viij. Ego diligentes me
diligo. Et per oppositū deū odientes deus odit. ꝫ
cum superbi deū oderunt. iuxta illud ps̄. Supbia
eoꝝ qui te oderunt ascendit semp. patet ꝙ deus ra
tionabiliter odit supbos. Unde ꝛ inter sex que de
us specialiter odit vt diciꝰ ꝓuer. vj. Primum est
oculi sublimes. per quos intelliguntꝰ superbi. Et
quantū ad quartū videlicet ꝙ deus abhominatur
superbos. patet ex illo Prouerbio. xvj. Abhomi-
natio est domini omnis arrogans. Item in ps̄. dic̄
dominus per ꝓphetam. Iniquitatem odio habui
ꝛ abhominatus sum legem aūt tuam dilexi. D
Sed merito inter omnes iniquitates maxime
odibilis est deo supbia. Naz vt dicit beatus Greg.
cum omnia alia vitia fugiant a deo. sola superbia
se deo opponit. Unde parisieñ. Alia inquit fugiūt
vitia deū conuertentia se ad aliquam creaturaz. vt
cupiditas ad aurū ꝛ argentū. ꝛ hmōi temporalia.
luxuria precipue ad delectationes que sunt ꝫm ta
ctum sed superbia vsurpare sibi quod deo ꝓprium
est. scz dominari. preesse hominibus ꝛ honorari p̄-
sumit. Et ideo supbus vt dicit pariꝰ. peccat directe
in deū. ꝛ hoc quadruplr̄ ꝫm ꝙ deus quadruplr̄ ad
creaturas ꝯpaꝰ. Deus em̄ p̄mo ad creaturas ꝯpaꝰ
vt principiū. Scd̄o vt finis. vñ Apoca. j. Ego sum
alpha ꝛ o. principiū ꝛ finis. Tercium ad creaturas
ꝯpaꝰ vt dñs oim̄. vñ ps̄. Qui ascendit sup occasuz
dñs nomen illi. Item ps̄. xviij. Cognoscāt gentes
qm̄ nomē tibi dñs. Itē ysa. xlij. Ego dñs hoc est no
mē meū. Itē Judith. ix. Tu es ipe deꝰ noster q̄ ꝯte
ris bella ab initio. dñs nomē tibi soli. Qd̄ ꝯsiderās
Hol. in lec. li. sap. lec. cl. In toto inq̄t mūdo nō est

res que possit rationabilium dominus nūcupari pre-
ter deū solū. Et ideo merito cesar augustus ꝓut dici
tur in fine parue cronice martini. cum romani ipsum
pro deo colere vellent. ipse eos hoc facere ꝓhibuit. ⁊
nec deuȝ se appellari permisit. Item vualleren. i sum.
colla. ad omne genus hominū. parte. j. di. iiij. capi. iij.
narrat de quodam nobili rege normānie dacie ⁊ an-
glie. qui cum floreret maximo vigore imperii sui sedi
le suum in litore maris ascendentis iussit statui. ⁊ al-
loquens mari ait. impero tibi ne ascendas terram me
am nec vestes nec membra dn̄atoris tui madefacere
presumas. sed nihilominus mare ascendit. ⁊ terraȝ et
vestes ⁊ pedes eius madefecit. quo facto ille resiliēs
ait. Sciant om̄es habitatores orbis vanam ⁊ friuolā
esse regis terreni ptātez. nec regis quēpiam nomie di
gnum preter eū. cuius nutui celū ⁊ terra ⁊ mare obe-
diunt. ⁊ nūꝙ postea capiti suo coronam aureā appo-
suit. sed super imaginē saluatoris eam in cruce posuit
in honorē ⁊ laudē regis eterni. Quarto em̄ deus
cōparat̄ ad creaturas vt largitor omniū bonoꝝ Vn-
de Iac. j. Omne datum optimū ⁊ omne donū ꝑfectū
desursum est descendēs a patre. ⁊ ꝯm istaȝ quadrupli
cem cōꝑationem dei ad creaturas. supbus quadrupli
citer peccat in deum. Primo inq̄ꝫtum deus est princi
piū. duȝ opera quoꝝ deus est principiū sibimet attri
buit. non attendens ꝙ sicut apl'us dicit phil'. ij. Deꝰ
iste em̄ qui operat̄ in nobis et velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona
voluntate. vnde nec aliquid cogitare loqui. vel facere
possumus sine diuino adiutorio spāli. Quod em̄ non
sufficimꝰ sine diuino adiutorio cogitare testat̄ aposto
lus. ij. Coꝝ. iij. di. Fiduciam habemꝰ talē ad deū ꝙ
non sumus sufficiētes cogitare aliquid ex nobis qua
si ex nobis. sed sufficiētia nostra ex deo est. ꝙ vero nō
possumꝰ aliquid loq̄ sine diuino adiutorio testat̄ ideȝ
apl's. j. Coꝝ. xij. di. Nemo pōt dicere dominus iesus
nisi in spū̄sancto. Vnde d̄ illis qui loquuntur ad ho-
norem dei ⁊ ad edificationeȝ ꝓximi dicit xp̄s Matt.
x. Non vos estis qui loquimini sed spūssanctus qui
loquit̄ in vobis. Et ꝙ non possumꝰ aliquid facere si-
ne diuino adiutorio testatur xp̄s Iohan. xv. d. Sine
me nihil potestis facere. Secūdo peccant etiaȝ super
bi in deū inq̄ꝫtum ipse est finis dū ea intentione om-
nia opa sua faciant. vt videant̄ ⁊ honorificētur ab ho
minibꝰ: qui tm̄ opera sua bona facere deberent vt ho-
norificetur deus. iuxta illud Matt. v. Luceat lux ve
stra coram hominibꝰ vt videant opa vestra ⁊ glorificent
patrem vestrum qui in celis est. Nam vt dicit ysido.
in de sum. bono li. ij. ca. x. Fraudē facimꝰ deo quoti-
ens de bono opere nosmetipsos ⁊ non deuȝ laudamꝰ
sed ꝙꝫ periculosum est hoiem deū defraudare vsurpā-
do sibi honorem deo debitū. ostenditur multipliciter
in scriptura. Vnde actuū xij. ca. legitur. ꝙ herodes
agrippa iratus tyriis ⁊ sidoniis volens eos debella-
lare. at illi vero timētes eius persecutionē vnanimes
venerūt ad eum. ⁊ rogauarūt blastū qui erat regis cu
bicularius ⁊ secretarius vt esset mediator ad impetrā
dum eis pacem a rege eo ꝙ alerentur regiones illoꝝ
ab herode. nec poterant habere victualia sufficientia
nisi de terra herodis accepta vel per eam transporta-
ta. Statuto aūt die ab herode vt tyrii ⁊ sidonii audi-
rent eius sn̄iam. herodes vero vestitus veste regia se-
dit pro tribunali: ⁊ concionabatur id est loquebat̄ ad

eos austere. Populꝰ aūt acclamabat dei voces ⁊ nō
hominis. id est honorauerūt eum acsi fuisset deus ⁊ nō
homo. ⁊ statim cōcussit eum angelus dn̄i vehementi
dolore vteri. vt dicit Iosephus lib. ij. antiq̄tatum. eo
ꝙ non dedisset honorē deo cōsiderando suam ꝓpriaȝ
fragilitatē. sed mags cōgaudens de hoc ꝙ ppl's attri-
buebat sibi honorem diuinū ⁊ cōsumptus vermibus
expirauit. cōputrescentibus em̄ intestinis generaban
tur vermes eū interius corrodentes. Hanc sententiā
timerent superiores ecclesie tam tpales ꝙꝫ spūales. q̄
volunt suos subditos ꝓpter vanā gloriā eos honora
re verbis salutationibus ⁊ genuflexionibꝰ acsi essent
dii ⁊ nō hoīes. Contra quos crisost. ope. imp. ome.
xl. super illud Mat. xxiij. Amant em̄ primos accubi
tus in cōuiuiis ⁊ salutationes in foro. amāt inquit sa-
lutationes non solum in tpe sed etiam in voce. non so
lum in voce sed etiā in corpore nō solū in corpore sed
etiam in loco. i. non solū exigunt vt illos salutemꝰ sed
et voce clamātes. Aue rabby. nō solū hoc sed etiā vt
flexis genibus ⁊ capitibꝰ inclinatis in publico ad ge
nua eoꝝ nos curuemꝰ ⁊ vocari ab hoibus rabbi. vo-
cari volunt rabbi sed non esse. nomē appetūt ⁊ offici-
um negligūt. quō igit̄ pōt esse magister qui discipulū
non habet. da ergo opam ⁊ inuenies fructuȝ. acquire
discipulū ⁊ esto magister. vos aūt nolite vocari rabbi
ne qd̄ debet̄ deo vobis presumatis surripere. nolite ⁊
alios vocari rabby. ne diuinū honorem deo deferatis
hec ille. Sed iam multi prelati ac etiā alii inferiores
viri ecclesiastici dedignant̄ nominibus ꝓpriis. vtputa
iohannes rubertus ⁊c̄. vel noibꝰ officii vel dignitatis
vtputa miles comes. ep̄us abbas prior ⁊c̄. vocari. ꝫ
dei voces sibi attribuēdo dn̄i volūt appellari. de qui
bus vt videt̄ conquerit̄ dn̄s. Esa. lij. di. Tota die no-
men meum blasphemat̄. multi etiam superbi. etsi pa-
rentes eoꝝ sint paupes erubescunt vocari nominibus
parentū suoꝝ. sed vocari nominibꝰ ciuitatis ville vel
patrie vbi nati fuerunt. sed tales non accipiūt exem-
plū de xp̄o. qui non obstante ꝙ fuit filius dei patris
et regis omniū regū. tm̄ frequent̄ sicut spari m patet
in quatuor euāgeliis vocauit se filiū hominis ꝓpter
humanitatē quā assumpsit de paupere virgine matre
sua. volunt etiā superbi acsi dii essent subditos suos
honorando ad pedes suos cadere sup genua sua. qd̄
tamē prohibuit angelus dei ab homine sibi fieri. sic̄
patet Apoc. xix. vbi legit̄ ꝙ iohannes euāgelista ce-
cidit ad pedes angeli vt adoraret eum. ⁊ dixit sibi an
gelus. vide ne feceris. cōseruus tuus sum ⁊ fratrū tu
orum habentiū testimoniū ihesu xp̄i deū adora. Su
per quo parisien̄. in sum. sua de ꝟtutibꝰ. parte. iij tra-
ctatu de iusticia cap̄. v. Dicendū est inquit ꝙ angelꝰ
ad hoc fecit vt daret hominibus exemplum humilita-
tis. s. ad refugiendum honorem hmōi cum alicui ho
mini exhibetur. vel ad ostendendum sublimitatē. vn
de greg. super euāgelia omel'. viij. Regeȝ inquit xp̄ȝ
natum angelus nunciauit. eiusꝙꝫ voci angeloruȝ cho
ri concinnunt ⁊ cōgaudentes clamant. Gloria in ex-
celsis deo. ⁊ in terra pax hominibus bo. vo. Prius
quippe ꝙꝫ redemptor noster per carnem nasceret̄ di-
scordiam cuȝ angelis habuimus. a quorum claritate
atꝙꝫ mundicia per prime culpe meritum. ⁊ per quoti
diana delicta longe a deo distabamus. quia enim pec
cādo extranei eramus a deo. extraneos nos a suo cō-

cõsortio deputabãt angeli cives dei. sed quia nos cognovimus regem nostrũ recognoverunt angeli nos cives dei. quia em̃ rex celi ⁊ terrarum nostre carnis assumpsit infirmitatez nostrã illa angelica celsitudo nõ despiciat ad pacem nostrã angeli redeunt intentionẽ prioris discordie postpouũt. ⁊ quos ĩfirmos prius abiectos despexerũt iam quasi socios venerantur. Hic em̃ est ꝙ loth vel iosue angelos adorãt. nec tamẽ adorare prohibentur. Johannes vero in apoca. adorare angelum voluit. sed tñ angelus ne se debeat adorare compescuit dicens. Vide ne feceris. conservus tuus sum ⁊ fratrum tuoꝝ. deum adora. Quid est ꝙ ante redemptoris adventum angeli ab hominibꝰ adorant ⁊ tacent. postmodũ vero adorari refugiunt. nec ꝙ naturam nostram quam prius despexerant postq̃ hanc super se assumptam ⁊ cõspiciunt subtractam sibi videre pertimescunt. nec iam sub se velut infirmã contemnere ausi sunt quam super se vicz in celi rege venerant. nec habere dedignantur hominem socium. qui super se adorant hominem deum. hec greg. Et ex istis patz ꝙ quãuis ẽm legem dei subditi teneant suis superioribus obedire ⁊ eos debito modo honorare. tñ superiores ecclesie timerẽt subditos suos eis divinos honores. vtputa genuflexiones vel hmõi impendere. vñ Actu. x. legit ꝙ cum petrus princeps aploꝝ introisset cesaream obvius venit ei cornelius. ⁊ procidens ad pedes eius adoravit eum. petrus vero elevavit eũ dicẽs. Surge. nam ⁊ ego ipse homo sum sicut ⁊ tu. q. d. ideo non deberes mihi genuflectere. sed deo. Item hester. v. legitur d impio principe Amon. qui pro eo ꝙ maximus erat inter omnes cum rege assuero. superbiendo iratus est ꝙ ille iustus homo mardocheus sedens in foribus non surrexit cõtra illum honorem impendendo. vnde ⁊ iussit parare excelsam trabẽ ad suspendendũ in ea mardocheũ. sed deus vidẽs eius superbiam excitavit cõtra eũ dñm suum regẽ assuerum cuius imperio suspensus est in eodem patibulo quod paravit proximo suo. sed in hoc ꝙ mardocheus non adoravit amon. nõ fecit ex aliquã superbia. sicut ipsemet fatetur. Hester. xiij. cap. dicens. Domine tu qui cuncta nosti tu scis qꝛ non pro superbia ⁊ cõtumelia. vel alia glorie cupiditate feceram hoc vt nõ adoraveram amon superbissimũ. Libenter pro salute israhel etiam vestigia pedis eius deosculari paratus eram. sed tantum ne honorem dei mei transferrem ad hominem. Ideo charissimi hec cõsiderantes ẽm cõsilium apostoli ad Hebre. v. Nemo sumit sibi honorez. sed dicat quilibet cum ps. Non nobis domine nõ nobis sed nomini tuo da gloriam. Unde valde periculosa est talis adoratio hominibꝰ exhibita ꝓpter facilẽ declinationem ad ydolatriam. E Pro quo notandum ꝙ pertinenter ad ꝓpositum triplex est adoratõ scz latria. dulia. ⁊ yperdulia. Latria est honor soli deo debitus. ⁊ nullo modo creature. Et sicut dic̃ sanctus Tho. in de veritate theolo. li. v. ca. lviij. Latria comprehendit quinq; fidem sapiam. reverentiam. sacrificium. ⁊ orationem. Pro cuius declaratione ẽ notandũ ꝙ latria primo comprehendit fidem. nã nullus honor deo placet sine fide. dicente apostolo. Sine fide impossibile est placere deo. Hebre. xj. et hoc sine fide formata operibꝰ charitativis. nam sicut dicit aplus Jaco. ij. Sicut corpus sine spũ mortuũ est

ita ⁊ fide sine operibus mortua est. Super quo bern. Quid est inquit fides que non operatur ex dilectione nisi cadaver exanime Unde honoras deum munere fetido. vnde placas deo fidei tue interfector. ideo ĩ iudicio apparebis ꝓditor. ⁊ litteras damnatiõis tue tecum deferes. fides tua ostendit te xpianuz. ⁊ opa tua mala dei inimicũ. littere em̃ ꝓdicte quas peccator secum ad suam damnationem portabit ad iudiciũ erũt sua mala opera. que quãuis modo scripta sunt in secreto libro sue conscie. tñ in iudicio manifesta erũt deo ⁊ vniversis mũdi creaturis. dicẽte apostolo. j. Cor. iij. Uniuscuiusq; opus manifestũ erit. Item. ij. ad Cor. v. Omẽs nos manifestari oportet ante tribunal xpi vt referat vnusquisq; ꝓpria sui corporis ꝓut gessit sive bonũ sive malũ. conscie em̃ male sunt libri dyaboli in quibus scripte sunt male cogitatiões. ꝑversa verba ⁊ detestabilia opera ꝑ quam scripturaz vindicabit eos dyabolus ad mortem eternã damnandos. sed cõscientie bone sunt libri xpi in quibus scripte sunt bone cogitatiões. honesta verba. operaq; virtuosa. per quam scripturam vĩdicabit christus suos electos ad vitam eternam eternaliter cum eo ꝑmansuros. Figuram huius habemꝰ hester. viij. vbi legit ꝙ ꝑ litteras signatas anulo regis Assueri vita data est iudeis. q̃ per litteras veteres amon interfici debuerũt. Spiritualiter amon dyabolus est. cuiꝰ littere vt dictũ est sunt male conscie. in quibus scripte sunt male cogitatiões ⁊c. Sigilluz em̃ dyaboli istis litteris oppositũ est mentis obstinatio qua predicte littere dyaboli sũt signate. Rex vero assuerus christus ẽ cuiꝰ littere sũt bone conscie electoꝝ in quibus scripte sunt bone cogitatiões ⁊c. sicut supra. Sigillũ em̃ huius regis est gratia spũssancti qua ꝓdicte littere signate sunt. Iste em̃ littere. s. dei ⁊ dyaboli in die iudicij erunt aperte. vnde tunc verificabit illud Dani. vij. Iudiciuz sedet et libri aperti sunt. Tunc em̃ iustus iudex examinabit sigillum ⁊ scripturã illarũ litterarũ. ⁊ tunc vidẽs sigilum ⁊ scripturã istarũ malaꝝ cõsciarum. dicet illõ Matt. xxij. Cuius est hec ymago ⁊ supscriptio. ⁊ tñ nullus tunc nisi qõ verũ est poterit respondere. oportet omnĩo ꝙ respondeat de reprobis ꝙ sunt cesaris id est dyaboli. ⁊ de electis ꝙ sunt dei. ⁊ ideo tunc dicet christus verus iudex. reddite igit que sũt cesaris cesari. ⁊ que sunt dei deo. tunc em̃ verificabitur illud Apoca. xx. Iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libro ẽm opera eoꝝ. Ex quibus ptz ꝙ tunc fides sine operibꝰ non valebit. Vñ sicut dicit beatus greg. super Ezech. omel. ix. Sicut inquit qui a fide recedit apostata est. ita qui ad ꝑversum opus qõ deserverat in receptiõe fidei recedit ab omipotente deo apostata absq; vlla dubietate deputat. etiam ⁊ si fidẽ tenere videatur. vnum em̃ prodesse sine altero nihil valet. quia nec fides sine operibꝰ nec opera adiuvãt sine fide. nisi forsasse pro fide recipienda opera bona fiant. sicut patet Act. x. de cornelio qui ante receptionem fidei pro suis bonis operibus meruit audire ꝑ angeluz q̃ fidelis posterius existeret. Qua ex re colligitur ꝙ bona opera pro fide recipienda faciebant. nam cum ab angelo sibi diceretur. oratiões tue ⁊ elemosyne tue ascenderunt in memoriam dei. et in conspectu dei mox ab eodem precipitur. vt ad simonem mittat qui sibi veniens predicare debeat. hec grego.

Ex quibus patet ꝙ sine fide formata operibus charitatis nemo potest deum debite honorare. sed quia fides est ex cognitione scrpture sacre. dicente apostolo Fides ex auditu. auditꝰ ex verbo christi. Ro.x. Hic honor qui latria dicitur conprehendit sapientiam .i. cognitionem doctrine euangelice. Unde apostolus ij.Coꝝ.iiij. Si apertum est euangeliū in his que pereunt est, opertum in quibus deus huius seculi excecauit mentes infidelium. vt non fulgeat illuminatio euangelij christi. Hac enim cognitione considerare debemus ꝙ deus dedit nobis omnia que habemus. videlicet bona nature bona gratie ⁊ bona fortune. vnde apostolus .j.Coꝝ.iiij. Quid habes qd̄ nō accepisti. q.d. nihil. ⁊ nedum ista dedit nobis deus sed etiam ex sua excellentissima misericordia ⁊ charitate se ipsum dedit nobis deus. dicēte ꝓpheta Isa.ix. Paruulus enim natus est nobis. filius enim datus ē nobis. vnde ⁊ pro redemptione nostra sanguinem suū dedit preciosissimū. immo ⁊ vitam suam ⁊ ideo merito pro ista gratitudine ⁊ innumerabilibꝰ alijs ex sua benignissima charitate ⁊ amore nobis ostensis. ¶ Tertio debemus sibi reuerentiam siue amorem ipsum super omnia diligendo dicente seipso. Diliges dominum deum tuum ex toto corpe tuo. et ex tota anima tua ⁊ ex tota mente tua. Sed ꝓ eo ꝙ sicut dicit bea. grego. super euan. ome.xxx. probatio dilectionis est exhibitio operis. Ideo quarto debemus sibi sacrificiū. s. cum decimis oblationibus ⁊ misericordie opibus. de substātia nostra terrena ipsum honorare. vnde ꝓuer.iij. Honora deum de tua substantia ac sacrificio spūali. s. vera ꝯtritione cordis humilitate ⁊ perfecta sibi placendo. qꝛ teste ꝓpheta. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicies. Et vt istud exile nostrum sacrificium magis sibi placeat hoc cum humili nuncio deuote orationis debemus sibi illud p̄ntare. quia teste ps. Respexit in orationem humilium ⁊c̄. Item Judith.ix. Humilium mansuetoꝝ semꝑ tibi placuit deprecatio. Ex quibus patet ꝙ honor iste latrie hec qnꝗ comprehendens est honor soli deo debitus ⁊ nullo modo creaturis. Secūda adoratio de qua principaliter dixi est adoratio dulie. Pro quo notandum ꝙ dulia dicitur a dulos quod est seruus. Et est dulia seruitus ⁊ honor qui debetur principaliter deo et secundarie creaturis. Et est notandū ꝙ honor iste fit ad modum locutionis Aristo.j.posterioꝝ. dicentis. Unumqdꝗ ꝓpter quod ⁊ id magis. hoc est quā do aliqua est denomiatio competens aliquibus duobus. ⁊ non competit vni secundo nisi ratione primi. tunc principalius competit primo ꝗ secundo sicut v̓bi gratia. quando est aliqua denominatio siue predicatio competens concreto. ⁊ abstracto ⁊ non competit abstracto nisi ratione concreti. tunc illa denomiatio siue p̄dicatio principalis competit cōcreto ꝗ abstracto. sicut hoc p̄dicabile ens predicat̄ de illo concreto albū. ac etiam de eius abstracto qd̄ est albedo. ꝫ non p̄dicatur de illo abstracto nisi ratione illiꝰ cōcreti ideo ens pricipalius predicatur de illo cōcreto albū ꝗ de eius abstracto. quod est albedo. Uel exemplū familiarius assignato aliquo rege ⁊ seruo eiꝰ vel aliquo prelato ⁊ eius seruo. tunc constat ꝙ huic regi ⁊ huic prelato merito honor adhibetur. ac etiam serui eorundem honorant̄. ꝫ si iste honor qui seruis adhibetur nō adhibet̄ eis nisi ratione regis ⁊ prelati tunc honor iste seruis istis adhibitus principaliꝰ cōpetit regi ⁊ prelato ꝗ seruis eorundem. sic omīs honor qui creaturis adhibetur ratiōe dei principaliꝰ cōpetit deo ꝗ creaturis. ⁊ potest honor iste licite fieri creaturis quadruplici ratione. p̄mo rōne geniture. secundo rōne virtutis. tertio ratione dignitatis. quarto rōne representationis. Primo rōne geniture ⁊ sic sunt parentes honorandi. vn̄ Deut̄.v. honora pa.tu. et m.t. Scd̄o ꝓpter virtutem. ⁊ sic sunt sancti in celo cōfirmati in gratia ⁊ virtute plus honorandi ꝗ virtuosi hic viuentes in terra. Dicente christo Matt.xj. Inter natos mulierū non surrexit maior iohā. bap. qui aūt est minor in regno celoꝝ maior est illo. scz in honore. ⁊ illo modo etiam sunt pauꝑes virtuosi. conuersantes in terra plus honorandi ꝗ diuites viciosi vnde vt dicit phūs. iiij. ethi. c. iiij. honor est premiū virtutis. Itez apl's. j. thi. v. Uiduas honora que vere sunt vidue. cuiusmōi videbant̄ esse ille tres vidue de quibꝰ narrat bea. Hiero. li. suo. contra iouinianū qu post mortē viroꝝ suorū alios maritos suscipere noluerunt. quarū vna interrogata quare virū secundum non acciperet. rn̄dit se non inuenire qui vellet eam ꝓpter se sed ꝓpter sua accipe. ⁊ causa forte erat. quia turpis erat ⁊ vetula ꝫ tn̄ diues. Secūda cum ab eadem quereret. Respondit hoc se facere non posse. quia inquit bonum virū habui. ⁊ si secundum acciperem. aut ille esset bonus. aut malus. tunc si bonus semꝑ timerē ne illum amitterem. sicut priorem amisi si vero malus semꝑ essem in dolore eo ꝙ post bonū inuenissem malū: ¶ Tertia vero cōsimiliter interrogata respondit hoc se non posse facere. qꝛ vir inquit meus nō est mortuus. sed ꝗdiu vixero ille viuet in corde meo. Sed longe dissimiles istis viduis sunt multe vidue moderne. quarum alique ꝓ morte suoꝝ maritorum mortuoꝝ sunt ita dolētes. vt anteꝗ corpus prioris mariti sit positum in puteo secūdus collocat̄ in lecto. ¶ Tertio ꝓpter dignitatem. ⁊ sic sunt honorēdi plus ꝗ coꝝ legij. Un̄. j. Thi. ij. Regem honorificate. Isto etiā modo prelati sunt honorandi plus ꝗ eorum subditi. Un̄. j. Thi. v. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni honorāt̄. s. honore obedientie. iuxta illud Hebre. vlt. Obedite p̄positis vestris. ipsi em̄ puigilāt quasi rōnem reddituri ꝓ aīabus vestris. ⁊ honore beneficētie. Un̄ legit̄. ij. parali. xxxj. ꝙ rex ezechias de ꝓpria eius substātia offerebat holocausta mane ⁊ vespe precepitꝗ ppl'o vt darent partem sacerdotibus ⁊ leuitis vt possent vacare legi dn̄i. nō em̄ dicit vt possent deliciose viuere. ꝫ vt vacarēt legi dn̄i. F Sed hic pōt queri an reges tyrannici ⁊ prelati viciosi debeant honorari. Et videt̄ ꝙ nō. Nam vt dicit bea. aug. v. de ci. dei. ca. vij. Gloriam. honorē ⁊ impium non debet sequi virtus. sed ipsa debent sequi virtutē. Unde ⁊ in signū huiꝰ sicut narrat aug. ibidem ca. xiij. Romani antiquitus virtutē ⁊ honorē tanꝗ duos deos coluerūt. quibus duas edes siue duo templa cōstruxerūt. sic ordinati ꝙ nullus posset intrare templū honoris nisi prius ꝑ templū virtutis pertransiret. in signū ꝙ nullus apd̄ eos reportaret honores nisi prius illos per virtutes meruisset. Itē sicut dicit Philosophus. ix. Ethi. ho

nor nō debeꝛ nisi rebus diuinis. cū igiꝛ virtus faciꝛ hoīes diuinos ⁊ honore dignos. ⁊ oēs tyranni ⁊ viciosi deficiunt in virtute ⁊ gratia. videꝛ ꝙ nulli tales sunt honorandi. Conformaꝛ ratio sic. Dicit em̄ Johannes crisost. omel. xxviij. ꝙ ī nullo hoīm ē honor nisi in illo qui bene impleuit opus suū ⁊ nulla contēptio nisi in illo qui neglexerit ꝓprium opus. ⁊ sic est honor hominis ex opere. ⁊ non solū ex dignitate. vn̄ Roma. ij. Honor ⁊ pax homini operanti bonū. ſ; cū tyranni ⁊ viciosi opus suum impleant. videꝛ ꝙ tales non sunt honorādi. sed potius cōtemnendi. Sed huic respōdet Januenſ. in suo catho. pte. v. sup isto verbo dulia dicens. ꝙ honor non debeꝛ ꝓprie ⁊ directe nisi habentibus gratiā et virtutē que diuinos facit. Et potest aliquis habere virtutem multipliciter. vel actualiter. sicut habens actus virtuosos. ⁊ tali directe et ꝓprie debetur honor. dicente philosopho. iiij. ethi. ſm veritatem solus bonus honorandus est. vel potest aliquis habere virtutem in potentia. sicut habens aptitudinem naturalem ad virtutem. ⁊ sic cuilibet creature rationali habenti imaginē dei est honor exhibendus. nisi sit induratus in malo. vt demon et damnati. quibus nullo modo debetur honor. q2 ligatus est in illis ordo ad virtutē. vn̄. j. Petri. ij. Subiecti estote omni humane creature ꝓpter deū. vel potest aliqs hr̄e virtutem obligatorie. sicut illi qui ratione sui ordinis obligantꝛ ad docendū ⁊ ad ꝯseruandū virtutem. ⁊ sic debetur honor omnibus prelatis. regibus ⁊ sacerdotibus. siue bonis siue malis. qui ad hoc ordinati sunt vt alios instruant ⁊ dirigant ad virtutem. Vnde. j. Petri. ij. Subiecti estote in omni timore dominis vestris. non tm̄ bonis ⁊ modestis. sed etiā discolis. Quarto mō dulia potest fieri creature ꝓpter repsentatōem. sicut imaginibus que sunt signa creatoꝝ ⁊ alioꝝ sanctoꝝ. ſ; tamē in isto summope ab ydolatria est cauendū. Pro quo notandum est ꝙ ydolatria pōt fieri dupliciter. scilicet actiue ⁊ passiue. Actiue per illū qui exhibet honorē soli deo debitum creature. siue latria siue dulia creaturam principaliter adorando. Passiue aūt aspirando vel assumēdo sibi honorem deo debitū. ⁊ sic omnis superbus. ⁊ per consequēs omnis peccator vt ex predictis patet est ydolatra. Tum q2 in amore prefert creaturā creatori. Tum q2 superbiendo aspirat vt non subijciatur superiori qđ est deo ꝓprium. vnde ⁊ aduersarius noster dyabolus cum omnibus viribus suis laborat ad retrahendum homines ab honore diuino. ⁊ ad inuiscādum eos in hoc detestabili peccato ydolatrie. In cuius rei figura legitur. iij. Reg. xij. ca. ꝙ. Hieroboam ad impediendū filios israel ne ascenderent in hierusalem ad honorandum deū in templo dei. fecit duos vitulos aureos quos voluit illos colere. et dixit. Nolite amodo ascendere in Hierusalē. quia ecce isti sunt dij tui qui eduxerunt te de egypto. ⁊ vnum posuit in bethel. et alium in dan. Spūaliter Hieroboam discernens ppl'm interpretaꝛ. et significat dyabolum qui discernit populum. et semp nititur eos retrahere a celesti Hierusalem ad suppliciū eternū. dicēte apostolo. j. Petri. vlti. Aduersarius vester dyabolus tanq̄ leo rugiens circuit querens quē deuoret. Iste maledictus Hieroboam in hoc mūdo duos vitulos aureos erexit. per quos intellig o superbiam ⁊ auariciā

Dicit em̄ iste maledictus Hieroboā. s. dyabolus secrete in cordibus multoꝝ ꝙ ꝑ hos duos. s. auariciaꝫ ⁊ supbiā homines educunꝛ de egypto. s. de tenebrosa pauptate ⁊ miseria. ⁊ erigunꝛ ad altos status. magnos honores ⁊ diuitias. ⁊ certe iam fere totus populus christianus relinquens Hierusalē. s. celestem conuersationem. hos deos. s. cupiditatem ⁊ supbiam sequiꝛ intātū ꝙ iam verificaꝛ illud quod habeꝛ Hieremie. vj. ca. Non audierunt vocem dn̄i. sed ambulauerūt in voluptatibus ⁊ in prauitate cordis sui. Vnū em̄ istoꝝ vituloꝝ posuit dyabolus in Bethel. ⁊ alterum in Dan. Bethel em̄ domus dei vel templū dei interp̄taꝛ. ⁊ signat sanctam ecclesiam in qua dyabolus erexit vnū vitulū aureū. s. auariciam. Vnde iaꝫ viri ecclesiastici qui pncipaliter quererēt salutē animaꝝ. querūt abundantiam diuitiaꝝ. dicente apostolo ad Philippen. ij. ca. Omnes que sua sunt q̄runt ⁊ nō que Jesu christi. Item. ij. ad Tymotheum. iij. Magis sunt amatores voluptatū q̄ȝ dei. Dixi etiaꝫ ꝙ dyabolus erexit alium vitulum aureum. s. superbiam in Dan. Vnde dan iudicium vel causa interp̄taꝛ. ⁊ significat statū dn̄oꝝ vel pncipum tempalium qui habent iudicare ⁊ in causis tempalibus populū gubernare. Sed certe auaricia ⁊ supbia que iam regnant in sacerdotibus ⁊ dn̄is ⁊ pncipibus temporalibus est exemplaris causa supbie ⁊ auaricie totius populi subditi. In cuius rei figura legiꝛ Apoca. xvj ꝙ vnus angelus effudit phialam suam sup flumina ⁊ fontes aquaꝝ. Spiritualiter ꝑ istum angelū intelligo spm̄ superbie qui effudit phialam supbie sup homines populares q̄ per flumina ac etiam sacerdotes ⁊ dn̄os tempales qui ꝑ fontes designanꝛ. Nam sicut fontes sunt capita fluuioꝝ. sic sacerdotes ac etiā dn̄i tempales sunt capita secularis populi. Et sicut humores a capite influūt in cetera membra inferiora. sic certe auaricia supbia ⁊ carnalis voluptas que regnant in sacerdotibus ⁊ dn̄is tempalibus. ꝑ malū exemplū influūt in populum subditū. Vnde quicq̄d vanitatis vel curiositatis in vestitu ⁊ apparatu potest in dn̄is vel dn̄abus reperiri vsurpant etiam serui ⁊ ancille. ⁊ certe hoc est magnum signum destructionis mūdi. Vnde Isaie. xxiiij. Ecce dn̄s dissipabit terrā. Et nudabit eam ⁊ affliget faciem. ⁊ dispget habitatores eius. ⁊ erit sicut populus ita ⁊ sacerdos ⁊ sicut seruus ita ⁊ dn̄s eius. ⁊ sicut ancilla ita ⁊ dn̄a eius. ⁊ sic iam quasi totus populus a minore vsq; ad maiorem consequunꝛ istos falsos deos auariciam ⁊ superbiam ⁊ voluptatem carnalem. dicente ꝓpheta Hieremie. vj. A minore vsq; ad maiorem oēs auaricie student. a propheta vsq; ad sacerdotem cuncti faciūt dolum. s. ad sustētationem sue supbie. ⁊ carnalis voluptatis. Vnde de falsis xpianis nunc est sicut quondam erat de filijs israel. de quibus loquitur Alexander in suo scintillo dicens. ꝙ filij israel trāseuntes versus terram ꝓmissionis. manifeste ⁊ publice sacrificabant deo vt videbaꝛ cum magna deuotione ⁊ assidue. sed domi habuerunt idolum Moloch. de cuius nomine legiꝛ Leuiti. xx. ⁊. iij. Regum. xj. ⁊ multis alijs locis scripture sacre. ⁊ ipsi idolo sacrificabant illi cum filijs suis. ⁊ omnibus suis seruiētibus. ⁊ in idolo illo amorem ⁊ spem magis q̄ȝ in deo ponebant. ⁊ ꝓpter istam duplicez idolatriā. ⁊ ꝓ alijs suis

peccatis pmisit eos dñs occidi in deserto. destruics intantū ꝙ de. dcxl. milibus pugnatoꝝ. exceptis paruulis ꝛ mulieribus qui exierunt de egypto nūq̄ venerunt ad terram ꝓmissionis nisi solūmodo duo videlicet Josue ꝛ Caleph. vt patet Nūeri. iiij. ꝛ. xiiij. Isto modo certe vt estimo accidit inter christianos iam his diebus. nam publice homines ostendūt sanctitatem exterius. Unde ad audiendum diuinū seruitiū veniunt ad ecclesiā eleuant manus. inclināt genua. pcutiūt pectus. ꝛ sic de alijs. Sed certe timendum est ne multi illoꝝ domi habeāt illud falsum idolum Moloch in secreta domo cordis sui. cui sacrificant sacrificium obedientie. vnde Moloch rex vel pnceps interptatur. ꝛ signat voluptatem carnalē quā multi voluptuosi magis q̄ dñm Jesum christum diligūt. ꝛ sic carnem suam siue voluptatem carnalem deum suū constituūt. ꝛ in se regnare pmittūt contra apostoli ꝓhibitionem. Romanos. vj. ca. dicentis. Non regnet peccatum in vestro mortali corpe. ꝛ ꝙ multi suam carnalem voluptatem magis q̄ deum diligunt duplici patere potest naturali exemplo. Primo sicut dicit Macrobius in suis saturnalibus. ꝙ cum q̄s audierit loqui de aliquo multum dilecto. statim sanguis ꝛ spūs vitales p gaudio mouentur ꝛc̄. sicut supra parte. v. ca. vj. vbi agitur de mentis tristicia vsq̄ ibi. Hec Seneca. Et ex istis euidenter liquet ꝙ multi hunc falsum deū carnalem voluptatē plus q̄ deū diligūt ꝛ in se regnare pmittūt. ꝛ nedum hoc. sed etiā ad hūc falsum deum honorandū ꝛ aliq̄d sibi sacrificandū q̄si omnes homines tam tempales q̄ spūales. iam tota sue mentis intentione laborant. nā tam mercatores cum suis apprinticijs studēt ꝛ laborant. quomō possunt contra pceptū dei falsis pōderibus mensuris ꝛ mēdacijs piurijs ꝛ ceteris falsitatibus suos ꝓximos decipe. vt eoꝝ bona temporalia fraudulenter acq̄rant. dñi etiā tempales student quomodo pñt ex torsione ꝛ rapina paupes opprimere. eoꝝ bona iniuste surripere. viri etiam ecclesiastici iā student quomō dimisso suo officio ꝛ seruitio diuino possint se secularibus officijs implicare. ꝛ simoniace bñficia ꝛ ecclesiasticas dignitates acquirere. Sed exquo ista manifeste sunt contra pceptum dei quare hec faciūt. non dubiū nisi vt pdicto idolo sacrificent hoc est vt voluptatem carnalem impleant. vt sibi honor impendatur mūdanus. ꝛ exquo carni magis q̄ deo obediunt. ꝛ eius honorem ꝛ voluptatem magis q̄ deum diligūt. manifestū est ꝙ carnem suam deū suū constituūt. de quibus cum lamentationibus cōqueritur apostolus Phil. iij. di. Multi ambulāt quos sepe dicebam vobis. nunc autem flens dico inimicus crucis xp̄i. quoꝝ deus venter est. ꝛ quoꝝ finis interitus. sed non charissimi. sed attendite ꝙ pdicta idolatria erat quondam causa destructionis huius regni anglicani. sicut ostendit Beda in de gestis Angloꝝ. libro. j. sicut dictum est supra parte. iiij. ca. xij. Item legitur. ij. Paralypo. vlt. ꝙ rex Zedechias cum vniuersis pncipibus populo ꝛ sacerdotibus. puaricati sunt legem dei. viuentes sm voluptatem carnalem quibus mittebat deus quotidie nuncios cōmouens vt desisterent ꝛ dimitterent suam iniq̄tatem. ꝛ parceret eis. sed ipsi tunc sicut ꝛ populus nunc subsannabant nuncios dei. ꝛ puipendebāt sermonem dei. ꝛ nec ascenderet furor dñi in populum. ꝛ nulla esset de deo sua cura. ꝛ ideo adduxit dñs sup eos regē chaldeoꝝ cum exercitu suo. qui non pepcerūt iuueni. virgini. nec seni. nec in templo. nec alibi. ꝫ omnes incēderunt igne. ꝛ spoliauerunt domum dñi. ꝛ euadētes ignem ꝛ gladiū deduxerūt captiuos in Babylonē. Ecce quomodo deus castigauit legem suam contemnentes. ꝛ pdictam turpissimam idolatriam. s. voluptatem carnalem ꝛ supbiam exercētes. Item ꝓpter istam idolatriam interfecti sunt pestilentia de pplo israelitico infra triduū. lxx. milia. vt patet. ij. Regū vlt. Item ꝓ ista idolatria ceciderūt de eodem populo. xxiiij. milia. vt patet Numeri. xxv. Item ꝓ ista idolatria ceciderūt de filijs Beniamin. ꝛ de tribubus filioꝝ israel qui bellū inierūt contra Beniamin infra triduū. cxl. milia viroꝝ. ꝛ. cxxx. ꝛ omnes erāt viri robustissimi ꝛ bellatores. Sed tādem filij israel qui erant de tribubus victoriam obtinuerūt de filijs Beniamin ꝛ ciuitatem eoꝝ Gaba. ꝛ omnes alias eoꝝ ciuitates ꝛ villas cū vniuersis viris ꝛ mulieribus. puulis ꝛ innocentibus reptis in illis ignis incendio consumpserūt. vt patet Judicū. xix. ꝛ. xx. ca. Item ꝓ ista idolatria incendit deus igne ꝛ sulphure q̄nq̄ ciuitates cū omnibus suis habitatoribus q̄tuor exceptis. ꝛ submersit eos in ꝓfundum inferni. vt patet Genesis. xix. Et quelibet ciuitas sm verā estimationem vt dicit quidam doctor habuit plus q̄ centum milia hominum ꝛc̄. Tercia adoratio de q̄ pncipaliter pdixi. ē hypdulie adoratio. Pro quo notandum ꝙ hyp. i. sup componitur cum dulia. ꝛ dicitur hypdulia. quasi sup duliam. Et ista adoratio pncipaliter competit deo. secundario creaturis competit excellentissime sanctitatis cuiusmodi sunt humanitas xp̄i. ꝛ beata vgo mater saluatoris. Unde sanctus Thomas in de veritate theolo. li. v. c. lviij. Beate Marie inq̄t inq̄ntum est psona sancta debetur dulia. ꝫ inq̄ntum est mater xp̄i debetur hypdulia sibi. sed tamen quia humanitas xp̄i est optima creaturarum possibilis ꝓpter vnionem hypostaticam. id est psonalis ad creaturam. ideo inter omnes creaturas sibi pncipalius competit hypdulia. Sed tamen ꝓ isto est notandū ꝙ sicut dixit Januen. in suo Catholicō pte. v. sup isto verbo latria. Humanitas xp̄i potest dupliciter considerari. vel ꝓut intelligitur non coniuncta verbo. ꝛ sic potest ꝛ debet vno honore honorari. cū verbo. ꝛ sic debetur sibi latria. Unde Augustinus in de verbis dñi. sermone. lix. Ego inquit dico carnem imo pfectam in christo humanitatē ꝓpterea adoro. quia diuinitate suscepta ac diuinitati vnita est vt non alium atq̄ alium. sed vnum atq̄ eundem deum ꝛ hominem dei filium esse confitear deniq̄ si hominem sepaueris a deo vt vestroꝝ quidam. s. Fotinus ꝛ Paulus samosacenus. illi nunq̄ ego credo nec seruio velut si quis vestrum an purpuram aut dyadema regale iacens inueniat. nunquid ea conabitur adorare. Cum vero ea rex fuerat indutus periculum mortis incurrit si ea simul cum rege adorare contemnit. Ita ꝛ in xp̄o humanitatem non solam aut nudam. sed diuinitati sue vnitam vnum dei filium verum deum ꝛ hominem si quis adorare contempserit eterne mortis penas patietur. quia ipe est creator ꝛ restaurator generis humani. Hec Augu-

stinus. Et ex istis patet q verba xpi dicentis dyabolo. Dominum deum tuum adorabis τ illi soli seruies. intelliguntur de adoratione τ seruitute latrie que est seruitus τ honor soli deo. cui si humiliter seruiamus τ sibi honorem debitum impendamus. τ dyaboli temptationibus exemplo xpi viriliter resistamus confusus relinquet nos τ fugiet a nobis. dicente apostolo. Resistite dyabolo τ fugiet a vobis.

¶ Tercio peccat supbus in deum inqntum ipe est dñs dum seruis dei quos ipe constituit in natura sibi equalem τ rebus suis quarum solum esset dispensator in ordine appetit domiari. non considerãs q inordiatus appetitus domĩnãdi hominem in miserrimam redigit seruitutem. Unde legitur Mathei. iiij. q dyabolus cum ostendisset xpo omnia regna mundi τ gloriam eor dixit ei. Omnia dabo tibi si pcidens adoraueris me. Sup quo Parisiẽsis. In isto inquit insinuatur q dyabolus illos q inordinate appetunt dñationem anteq̃ illam obtineant redigit in suam miserrimam suitutem. Hec ille. Itẽ sicut dicit Uuallereñ. in summa collationũ ad omne genus hominum. pte. ij. di. j. ca. j. Ratio dominãdi orta est ex peccato put dicit Augustinus in de ci. dei. li. ix. ca. xix. vbi sic ait. Conditio inqt suitutis iure intelligitur imposita peccatori. τ pma causa seruitutis erat peccatum. Proinde nunquam in sacris scripturis legimus seruum anteq̃ hoc vocabulum Noe iustus pter peccatum filij Cham fieri indicauit dicens. Maledictus puer. seruus seruorũ erit fratribus suis. Genesis. ix. Nomen itaq̃ illud culpa meruit τ non natura. non deberent igitur dñi nimis eleuari de domiatu. cum non ex naturali conditõne sint dñi. sed merito peccati. Unde ait Augustinus vbi supra. Qui imperant seruiunt qbus videntur impare. nec impent cupiditate dñandi s officio consulendi. nec pncipãdi supbia. sed puidendi miseria. hoc natural ordo pscribi. ita deus hominez condidit vt domiaret irratõnalibus. Unde Genesis. j. Domiamini piscibus maris τ volatilibus celi. τ vniuersis animantibus que mouentur sup terram ratõnalem creaturam ad imaginem suam factam noluit regnare nisi irratõnabilibus domiari. nec hominem homi. sed hominem pecori imperari. vnde τ pmi iusti pastores pecorum magis q̃ reges gentium sunt instituti. vt patet Genesis. xlvij. vt in hoc insinuaret deus qd postulet natural ordo creaturarum τ qd exigat meritum peccator. Hec Augustinus. Post peccatum tamen legitie pncipantibus sm legem diuinam τ humanam debent subditi homines obedire. sm illud Ephe. v. Serui obedite dñis vestris carnalibus cum timore τ simplicitate cordis sicut τ xpõ. Debet etiam dñs siue pnceps iugiter meditari equalitatem conditõnis cum seruis. τ pódus sue seruitutis ex alia parte τ non imperare ex cupiditate. vt dictum est. τ sic fec ille sanctus vir Job. Nũ qd non in vtero fecit me sicut τ illum. id est seruum. Super quo Gregorius. xj. mora. Potentibus inqt viris magna est vtus humilitatis considerata equalitate conditõnis. Item Gregorius sup illud Genesis. ix. Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre. Homo inqt aialibus irratõalibus τ nõ ceteris homibus ad imaginem dei factis naturaliter est platus. idcirco dr vt ab aialibus τ non ab hoibus timeat. q contra naturam supbire est ab equali velle timeri. Et ideo Seneca epla. xlviij. Cum seruis inqt familiariter viuere decet prudentiam tuaz. serui tui sunt. tecum hoĩes sunt. contubernales sunt amici τ serui tui. Et sequit. Mei pcepti est vt sic cũ inferiori viuas quemadmodum superiorem tecum velles viuere. Item cogitet dñs q q est seruus conditõne liber est ptuali libertate. q sine forte grauibus pctis. Unde Seneca vbi supra. Seruus inqt est aliqs. sed liber aio forte seruus est. hoc illi nõ nocebit. ostende qs sit seruus ille. q dñs est. alius libidini. alius auaricie. alius gule. omnes timori. nulla seruitus vilior q̃ voluntaria pcti subiectio. cum igit sit possibile q ille q dr dñs aliqñ sit seruus pdictarũ passionũ. ideo nõ superbe debet se efferre sup seruũ. Unde Augustinus. Multi inqt dñi sui sunt dñor qt vicior. nõ tñ pmittẽdi sunt sui viuere sine disciplina τ lasciuire. imo sunt castigãdi debito mõ. vñ Eccle. xxxiij. Panis τ disciplina τ opus suo. pdictã eñ eqlitatẽ dñi cũ suo cogitabat Martinus qñ versa vice suiebat armigero suo. τ exemplũ charitatis erga iferiores oñdit dñs τ magr sũmus cũ lauit pedes discipulor suor Johã. xiij. τ qñ erat in medio eor sicut q mistrat Luce. xxij. Nõ tñ denegandũ est qn sui τ subditi oẽs cũ oi affectu τ humilitate τ reuerẽtia debeãt suire dñis. reddẽdo q sunt cesaris cesari. τ que dei sunt deo. Mathei. xxij. Itẽ. j. Pe. ij. Serui subditi estote dñis vestris in oi timore. non tm bonis τ honestis s etiã discol admonẽdus ẽ etiã dñs vt non timescat corde ex diuino dono. nec cõdemnat seruuz iniuste ex suo impio. s debet esse sicut pater pius clemẽs τ iusticie disciplinã suo suo pbere. Hec Uuallereñ. Et sequit ibidẽ ca. ij. Ammonẽdi sunt inqt serui vt intelligãt peccatũ fuisse causam suitutis. vt dictum est eo vt eo ipo magis peccatũ odio habeant. τ ab illo se caueãt qd induxit tam turpẽ subiectõnem. Qm omis q facit peccatum suus est pcti. Johã. viij Studeant igit esse liberi mente in interiore. τ tunc non est dolendũ d exteriori suitute. sm q dicit τ docet apostolus. j. Cor. vij. dicẽs. Seruus vocatus es nõ sit tibi cure. Origo aũt huius vocabuli suus inde credit ducta. q hi q iure belli capiebant τ possent occidi suabant. τ sic a suando serui appellati sunt. Hec ille. Item qualiter serui haberẽt se penes dños suos τ ecõtra. docet apostolus Ephe. vlt. d. Obedite dñis vestris carnalibus cũ timore τ simplicitate cordis vestri sicut nõ ad oculum suientes quasi hoibus placentes. s vt sui xpi facientes voluntatẽ dei ex aio cum bona voluntate suientes sicut dño. τ nõ hoibus scientes quotcũq̃ homo fecerit bonum hoc pcipiet a dño siue suus siue liber. τ vos dñi eadem facite illas remittentes minas. q illor τ vester dñs est in celis τ psonarum acceptio nõ est apud deum.

¶ Unde sicut docet Januen. in de opere quadragesimali sermone. iij. dñi cum suis velint nolint quatuor habẽt cõmunia. Primũ est ex pte pncipij. q omnes ab vno dño τ de vero τ eodem luto sunt formati τ oẽs nudi τ paupes sũt nati. Uñ Job. xxxiij. legit q amicus Job vidẽs Job in magna miseria iacentem in sterqlinio dixit. Ecce me sicut τ te fec dñs de eod. in luto. τ sicut di Sap. vij. Nemo d regibus

aliud habet natiuitatis initium. Secundū ex pte
medij. q2 oēs mortales sunt ⁊ breuis vite. Vñ Job
xiiij. Homo natus de muliere breui viuēs tempe re-
plet multis miserijs. vñ in hac vita continuā habe-
mus angustiā. mō p diuersas infirmitates. mō p di-
uersitatē fortune ⁊ psecutōes. mō p depditōez tem-
poralium. modo p amicoꝝ mortem. Et sicut dicit
Augustinus in de specu. humane mi. lꝫ homo iuste
vixerit ⁊ sanus fuerit adhuc positus ē in medijs tē-
ptatōnibus seculi. ⁊ cū labore semp timebit. Nam
duo inqt sunt tortores vite pñtis nō simul torquen-
tes. ꝫ cruciāt alternātes. quoꝝ noīa sunt dolor ⁊ ti-
mor. qñ em̄ tibi bñ est times. qñ vo male est doles.
Hec ille. Terciū ex pte finis. q2 oēs in mortem ⁊
putredinem reuertent. Vnde Job. vij. Putredini
dixi pater meus es mater mea ⁊ soror mea vermib⁹.
Quartū est ex pte iudicij. q2 omēs sub vno iudice
rōnem reddere cōpellent. Vñ. ij. Coꝝ. v. Oēs nos
manifestari oportet añ tribunal xpi. vt referat vnus-
quisqꝫ ꝓpria sui corpis ꝓut gessit siue bonū siue ma-
lum. ideo nemo supioꝝ despiciat suos subditos. nec
aliqs inferioꝝ inobediēter se habeat penes suos su-
periores. ꝫ vnusqsqꝫ debite ⁊ ordīate se teneat in sta
tu in quo positus est iuxta ꝯsiliū apostoli dicētis. j.
Coꝝ. vij. Vnusqsqꝫ vocatōe qua vocatus est in ipa
pmaneat. ꝫ ꝓ eo ꝙ sicut patet ex supradictis. ꝙ ser-
uitus pctī est seruitus miserabilissima. ideo est insup
notandū ꝙ Odo sup illud Mathei. vj. Dico seruo
meo fac hoc. ⁊ facit. seruus inqt viri iusti est caro sua
De quo fuo dī Ecclesia. xxxiij. Seruo maligno tor
tura ⁊ compedes mitte eū in operatōe ne vacet. mul
tas em̄ malicias docuit ociositas. Item Prouerbio
rū. xxix. Qui delicate a puericia nutrit fuū suū. po-
stea sentiet eū ꝯtumacē. ꝫ o ꝙ̄felix est q̄ hūc seruum
sibi subiugat vt in his q̄ iuste pcipiunt obediat. cum
dī carni ieiuna ⁊ ieiunat. vigila ⁊ vigilat. ⁊ sic d̄ alijs
tūc vir spūalis dicit fuo suo. Fac hoc ⁊ facit. ꝫ hunc
seruū dñm facimus quotiēs ꝯcupiscētijs carnis illi-
cite ꝯsentimus. ⁊ in signū ꝙ voluptuosi supbi carnē
suam dñm suū ꝯstituūt omnē honorē ⁊ reuerentiā q̄
pñt in salutaribus in apparatu ⁊ in ceteris mūdi va-
nitatibus sibi studēt adhiberi. Vñ Malach. j. Ser
uus honorat dñm suū. ⁊ spūi imperās caro dic̄. R. eq
esce mō epulare cū mulieribus luxuriam exerce q̄ in
talibus obedit. tunc caro dic̄ spūi tanqꝫ seruo suo. fac
hoc ⁊ fac̄. hec ē Eua que Adam decepit. Genesis. iij
Hec etiā est Dalyda q̄ Sampsonem Phylisteis tra
didit. Judicum. vj. Sic certe si ei ꝯsentimus nos de
monibus mācipabat. Vnde Ecclesia. xviij. Si pre-
stes aīe tue ꝯcupiscentias suas faciet te in gaudium
inimicis tuis. nec tm̄ tal' se carni sui subijcit. ꝫ q̄tq̄t
genera pctōꝝ cōmittit. tot demonioꝝ seruum se fac̄.
Vnde Hieremie. xvij. Seruietis dijs alienis q̄ non
dabūt vobis reqem. ⁊ ideo si volueris ab hac serui-
tute liberari non pmittas carnem tuam sup spm̄ tuū
dñari. ꝫ dñet spūs carni. vnde vir iustus vidit ma-
gnam ꝯtradictōnem in ciuitate carnis sue. Nam ibi
multotiens inueniet familiam murmurantem ⁊ va-
rijs medijs clamantem. affer affer. Stomachus re-
nes tactus visus ⁊ ceteri sensus nisi illicitis reficiān
tur aīaꝫ infestant. clamat stomachus affer mihi cibū
⁊ potum. Sed si eius dñs sis rñdeas. Certe non est
adhuc tempus non comedas ante horam debitam.
nec in hora debita nisi ad mensuram. ⁊ qd̄ sufficit ad
nature ꝯseruatōnem. Tactui dicas. non tangas nisi
licitum. ⁊ sic de singulis corpis sensibus ⁊ organis
⁊ membris. Hec Odo sup euangelia sermone. viij.
Item apostolus Roma. vj. Sicut exhibuistis mem-
bra vestra seruire immūdicie ⁊ iniqtati ad iniqtatē.
ita nunc exhibete mēbra vestra seruire iusticie in san
ctificatōnem. Itē Atton sup illud Roma. vj. Si em̄
serui essetis pctī liberi fuissetis iusticie. id est a iusti-
cia. q. d. apostolus. Cum serui essetis pctī alieni era-
tis in iusticia. ꝫ que fuitus mifabilior ꝙ̄ fuire pctō
⁊ dyabolo. ⁊ que libertas peior ꝙ̄ liberꝫ esse a iusti-
cia que suaue est iugū ⁊ onus leue dñi. in quo ꝯfun-
dit superbia eoꝝ q̄ habent velamen malicie ꝓ liber-
tate. ⁊ q̄ ꝓ eo ꝙ sunt liberi genere. ⁊ volūt liberi esse
a iugo obedientie ⁊ iusticie malētes esse subditi pec-
catis ꝙ̄ senioribus ⁊ spiritibus malignis ꝙ̄ suis su-
perioribus. dicentes. Dirsipamus vīcula eoꝝ ⁊ ꝓij
ciamus a nobis iugū ipoꝝ. Sed attendant tales qd̄
sequit. Qui hītat in celis irridebit eos ⁊ dñs subsan
nabit illos. Hec ille. ❡ Quarto peccat supbus
in deū ingrātū ipe est largitor. dū donis dei gratuit
deū impugnat accipiens materiam ⁊ occasionem su
perbiendi ⁊ deū contemnendi vnde debuerat sume-
re occasionem ⁊ materiam deo humiliter ⁊ deuote
fuiendi. Unde multi expientia docente inqꝫto deus
magis exaltat eos in diuitijs. potestate ⁊ honore. ⁊
inqꝫto magis eos magnificat donis nature. gratie ⁊
fortune. intanto tanqꝫ miseri ingratissimi reddentes
malū ꝓ bono ipsi deo sunt falsiores. voluntati eius
contrariores. legi ⁊ pceptis eius minus obedientes.
⁊ seruitiū eius magis contemnentes. ⁊ eius aduersa
rio dyabolo diligentius fuientes. Et hoc specialiter
manifestū est de multis viris ecclasiasticis. nam ex-
perientia docente multi illoꝝ ꝙ̄diu sunt in statu pau
pertatis in diuino laborant obseqo. s. in oratōe. ⁊ in le
gis dei studio ⁊ pdicatōe. sed cum ꝓmoti fuerit ⁊ ad
magnas dignitates exaltati. videt eis dedecus deo
in choro fuire vel populo eius verbum dei pdicare.
vel aliqd̄ eius sacramentū in ꝓpria psona ministrare.
Unde vulgare dictum est ꝙ aliq̄ ad tantū sunt ꝓmo
ti ꝙ pterierūt celebratōez missaꝝ. De istis conque-
rit dñs p ꝓphetam Isa. j. dicens. Filios enutriui ⁊
exaltaui. ipsi autem spreuerūt me. Unde de talibus
sic scribit beatus Bernardus ad Eugeniū papam
libro. iiij. Miror inqt cuius ordis sunt nostri clerici
in congregatōne tempalium se habentes vt layci. in
apparatu vt milites. ⁊ in acqsitōne dignitatū vt cle-
rici. sed non laborant vt layci. neqꝫ pugnant vt mili-
tes. neqꝫ euangelizant vt clerici. ⁊ cū vtriusqꝫ ordis
esse cupiūt vtriūqꝫ confundūt. Qñ igit omnipotens
veraciter summe sapiens credit a summo vsqꝫ deor-
sum nihil inordinatum relinquere vereor istos non
alibi ordinandos ꝙ̄ vbi nullus ordo sed sempitern⁹
horror inhabitat. Hec ille. Item idem in eodem li-
bro. ⁊ ad eundem Eugenium papam. Tu inqt pa-
stor ꝓcedis deauratus. tam multa circūdatus varie-
tate. oues qd̄ capiūt. si auderem dicere demonū ma-
gis ꝙ̄ ouium pascua hec sunt. Nō sic faciebat Petr⁹
nec Paulus sic ludebat. Petrus nescit ꝓcessisse ali
quando gemmis ornatus vel sericis indutus. Non

tectus auro.nec vectus equo.nec stipat⁹ milite.nec
septus circūstrepentibus mistris.absqz his non cre-
didit se īplere satis saluatoris mandatū sibi dictum.
Johā.vlt.Si amas me pasce agnos meos.sed in pe
nam forte pcti ppl'i mūdo euenit excecati ꝙ hec cu-
ria in depssione seculariū tantū hodie inutilescit.qꝛ
Ecci.xij.sic scribit.Benefac humili ꝛ ne dederis im-
pio.phibe panes illi dare ne in ipsis potētior te sit.
Jam eñ ad tantū cecat seculū ꝙ credit honorem sa-
cerdotis xpi stare in mūdana gloria ꝛ non in ṽtute
aut in obfuantia legis xpi.Hec ille.Sed multi iam
dicūt ꝙ licitum ꝛ vtile est hmōi fieri in ecclesia non
ppter vanam gloriam.ꝫ ne vilescat dignitas ecclesi-
astica.Sed qtum ad hoc rñdet Parisiensis in ō vi
cijs.pte.vj.vbi tractat ō humilitate mistroꝝ ecclesie
dicens.Si vero talia fiant ne vilescat dignitas eccle
sie.rñdeo ꝙ magis vilescit si conspiciat in hominibus
ꝙ supbi appareant.Homies eñ illr̄ati non possunt
credere ꝙ dignitas vel potestas ecclesiastica in hoi-
bus sit quos credūt esse male vite. Unde dicūt he-
retici ꝙ praui sacerdotes non dant vera sacramenta
ppterea si dignitas ecclesiastica sic seruanda fuit ne
vilesceret.nunqd hoc ignorauit xpus.quare ergo ꝙ
apostoli ꝛ discipuli sic eqtarent non cōstituit ꝛ pur-
pura ꝛ bysso induerent.Nonne quod stultū est dei
sapientius est hominibus. vt legit pma Coꝝ.j.Item
quis nesciat ꝙ displicet sponso si videat sponsam su
am facere multas expensas ad ornandum se vt pla-
ceat adultero suo ꝛ inimico sponsi.ꝛ precipue si filij
sponsi indigeant illis que sic expendunt. Sponsus
ecclesie xps est.Adulter vero mundus iste est q̄ eti-
am inimicus dei est.adeo vt q̄ amicus vult esse mun
di inimicus dei constituit. Dicente apostolo Jaco-
bi.iiij.Adulteri nescitis qꝛ amicicia huius mūdi ini-
mica est deo. Qui igit vult amicus huius mūdi esse
inimicus dei constituit. Unde verisimile est ꝙ mul-
tū displiceat deo qñ mistri eius tot ꝛ tāta expendūt
vt placeant mūdo cum videant tot filios dei esurire.
sitire.ꝛ nudos esse.Mirum etiam est in qua consci-
entia multi magni prelati dicant verbum istud in ho
ris suis canonicis.Non habitabit in medio domus
mee q̄ facit superbiam.cum coram deo aperte menti
ri videant.exquo pmittūt mistros suos floribus co-
ronatos ꝛ alio superbo modo ornatos sibi quotidie
mistrare.Hec Parisiēsis.Item idem in eodem vbi
supra de superbia conuiuioꝝ. Qui autem inqt gau-
dent in hac vita de multitudine superboꝝ mistroꝝ
adhuc veniet hora ꝙ vellent libenter habere vnum
mistrū leprosum quem tamen non poterunt obtine-
re. Unde Luce.xvj.dixit diues q̄ erat in tormento
inferni.Pater Abraham miserere mei ꝛ mitte Laza
rum vt intingat extremum digiti sui in aquam vt re
frigeret linguam meam.qꝛ crucior in hac flamma.
Lazarus fuit plenus vlceribus ꝛ tamen diues eius
misteriū desiderabat p superbis mistris quos hic
habuerat. Hec ille. Legit etiaz Mathei.xxj.ꝙ xps
cuius omis actio sue ecclesie est instructio.eqtatu-
rus versus Hierusalem non eqtauit sup equum bel-
licosum auro circūtectum.ꝫ super rudam asinam ve
stimentis suoꝝ paupeꝝ discipuloꝝ cooptam. ꝛ tunc
ibat ad mortē in signū vt dic Parisiēsis.ꝙ multi eq
tādo tendūt ad mortē eternā. Sup q̄ Nothyngbm.

Quid igit fiet inqt de eius vicarijs q̄ cum imodera-
ta equoꝝ multitudie eqtāt cōtra ꝯsiliū scpture.Deu
tero.xvij.Cū fuerit rex ꝯstitutus nō multiplicabit si
bi equos.Et si inqt Notyngbm.non licet regi.qto
minus licet clerico. ꝛ si nō licet de redditibus ppꝛij
patrimonij.qto minus licet ō redditibus patrimo-
nij Jesu xpi.Hec ille.Unde Bern.ꝛ ponit.iiij.flo-
rū.ca.iiij. Quicqd inqt pter necessariū victū ꝛ sim-
plicē vestitū de altari retines tuū nō est furtū est ra-
pina est.ꝛ sacrilegiū est.Itē idē ca.v.eiusdem. Res
inqt paupeꝝ nō paupibus dare sacrilegij eñ crimē
esse dinoscit.sane patrimonia sunt paupeꝝ faculta-
tes ecclesiaꝝ.ꝛ sacrilega eis crudelitate surripit.qc-
qd sibi mistri etiā dispēsatores nō vtiqꝫ vel possesso
res vltra victū recipiūt ꝛ vestitum.Hec ille.In cu-
ius rei figura dic apl's.j.Tymo.vj.Habētes alimē-
ta ꝛ qbus tegamur his ꝯtēti simus. Item Johānes
abb.de vill.sup euangelia.sermone.xviij.exponens
illud Ecclesia.xxxiiij. Panis egentiū vita paupeꝝ
est q̄ defraudat eū hō sanguis est.Bibentes inqt de
sanguine sunt bñficiati in ecclesia dei.qꝛ qō est com-
mune oiuz paupeꝝ suū ppꝛiū reputāt. ꝛ alioꝝ inopi
am suā abūdantiaz faciūt.alioꝝ esuriem suas faciūt
delicias in vno morsello variantes pastū vnius pau
peris.qbus dicet Isa.Uos depasti estis vineā meā
rapina paupeꝝ in domo vestra. Isa.iij. Unde Job
xij.Abūdant tabernacula pdonum ꝛ audacter puo
cant deū cum ip̄e dederit omia in manus eoꝝ.pdo-
nes eñ sunt ꝛ raptores q̄ rebus ecclesie abutuntur
ꝛ abundantiam suam a paupibus rapiunt. quod eñ
eis abundat supra victum ꝛ vestitum pauperum est.
Hinc Ambrosius.plusqꝫ sufficit ad sumptū violen-
ter est obtentū.legit Mathei.xvij.ꝙ cum venissent
ad xpm qui querebant ab eo tributum.xps creauit
staterem in ore piscis.quia non habebat vnum so-
lum. Sup quo dicit Hieronymus. habebat Judas
communia in loculis. ꝫ dñs res pauperum in suos
vsus conuertere nephas dixit. Idip̄m nobis relin-
quens exemplum. Uideant igitur qui de beneficijs
ecclesie excessus faciunt.quia non possunt licite ex-
pendere nisi in vsus communes que ad communem
ecclesie vtilitatem puenīūt.Unde dic Hieronym⁹.
q̄ rebus ecclesie abutuntur ꝙ ne peruerse exponerē-
tur.Subdit vt illis rebus suaz expleant voluntatez.
similes sunt scribarum ꝛ phariseorum ꝛ sacerdotum
reddentium mandatum ꝛ sanguinem Jesu christi.
Magnum fuit scelus dare pecuniam pro trahendo
sanguinem domini Jesu christi in mortem.sed ma-
ius scelus fuit dare pecuniam custodientibus sepul-
crum p interficienda resurrectōnis gloria.videlicet
vt mentirentur custodes dicentes ꝙ furatum esset
corpus xpi vtraqꝫ pecunia sumpta est de templi pe-
cunia.his sunt similes qui abutuntur rebus ecclesie
in ciborum lauticijs ꝛ vestimentorum ornatu super-
fluo ꝛ pphanas luxurie sumptibus in phaleris ꝛ sel
lis aureis ꝛ edificiorum supbia contra quos dicitur
Hieremie.xxij. Ue q̄ edificant sibi domum nisi in
iusticia ꝛ cenacula sua nisi in iudicio amicum suum
opprimet frustra ꝛ mercedem eius non reddet ei q̄
dicit.Edificabo mihi domum latam ꝛ cenacula spa-
ciosa.q̄ aperit sibi fenestras ꝛ facit laquearia cedri-
na pingitqꝫ synopide ꝛ a sanguine christi. Nunc

cū eoꝝ excessus in vestibus domib⁹ equis phaleris ⁊ calcaribus aureis christi rubent sanguine. hoc xp̄o pro bonis suis tribuunt quasi vlciscentes se de beneficijs sibi collatis a dn̄o. Unde dicit dn̄s per ꝓphetā Joelis.iij. Nunquid vltionē vos redditis mihi. sed sequit̄. Uerbum terribile ⁊ si vlciscimini vos contra me cito velociter reddam vobis vicissitudinē super caput vestrum. quia grauamen domini furientis portare non possumus. vnū supest consiliū mittentis legationem lachrymarū elemosynarū ⁊ orationū ⁊ ieiuniorū. rogamus ea que pacis sunt. Hec Abb. vill'. De predictis enim prelatoꝝ rapinis ⁊ excessibus beatus Bernar.iij.floꝝ.ca.xviij. sic scribit. clamat inqt penuria pauperū. clamant nudi clamant famelici. cōquerunt̄ domini dicite pontifices inferno quid facit. nunquid auꝝ ab inferno repellit frigus siue esuriem nobis fame ⁊ frigore miserabiliter laborātibus. quid conferunt tot mutatoria vel extēsa in porticis vel plicata in manticis nostrum est quod effunditis nobis crudeliter subtrahitur quod inaniter expenditis. Et nos enī dei plasmatio ⁊ nos christi sanguine redēpti sumus. Uos igitur fratres nostri videte quale sit de superna portione pascere oculos vita nostra cedit vobis in superfluas copias nostris necessitatibus detrahitur quicquid accidit vanitatibus vestris. duo deniq₃ mala de vna ꝓcedunt iniquitatis radice dum et vos vanitando peritis. ⁊ nos spoliando perimitis. iumēta vestra gradiunt̄ onusta gēmis. ⁊ nostra non curatis crura nuda tegere caligulis anuli cathenule tyntinnacula ⁊ clamyde quedā corrigie multaq₃ talia tā speciosa coloribus q̄ ponderib⁹ preciosa muloꝝ dependent ceruicibus fratrū a lateribus. nec semicinthia miserātes apponitis. huic accedit ꝙ hec oīa nec negocia cōmunis studio nec ꝓprio manuū exercitio elaborastis vobis. sed nec iure hereditario possidetis. ⁊ hoc modo pauperes quidam coram deo tantu₃ dicunt cui corda loquuntur. nec enim audent aperte causare aduersus vos quibus interim ꝓ sua vita necesse habent potius supplicare. Ceterū in futuro stabunt in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt. stante quippe pro eis patre orphanorū ⁊ iudice viduarū. ipsius enī tūc vox erit. Quādiu non fecistis vni de minimis istis nec mihi fecistis. Hec ille. ℞ Et iste abhominabilis excessus in curioso ornatu equitaturus. ⁊ ceteris vanitatibus nedum iam reperit̄ in secularib⁹ sacerdotibus pastoribus et prelatis. sed etiam quod abhominabilius est in sup̄bis religiosis. qui tanq₃ mundo mortui ad abnegationem mundane vanitatis ⁊ excessib⁹ omnimode sūt professi. Unde Bern̄. in expositione super Missus est. et ponitur. iiij. floꝝ. ca. xvij. Quid inquit de ipso habitu dicam. in quo iam non calor sed color requiritur. magisq₃ cultui vestium q̄ virtutum insistitur. pudet dicere. vincuntur in suo studio muliercule cum a monachis precium affectatur in vestibus. non necessitas. nec saltem forma religionis retēta in habitu ornari non amari appetunt milites christi. qui dum se ꝓparare ad bellum siue preliū. ⁊ ↄtra aereas potestates pretendere paupertatis insigne debuerant. quod vtiq₃ aduersarij valde formidant in mollicie vestimētorū pacis potius preferentes iudiciū vltro se hostibus suis sanguine tradūt inermes. queritur ad induendum non quod vtilius sed quod subtilius inuenit̄ non quod repellit frigus sed quod superbire compellit. Non deniq₃ iuxta regulā quid vilius tempari potest. sed q̄d venustius immo vanius ostentari. ꝟ heu me miseru₃ qualēcunq₃ monachum. cur ad hoc viuo videre ad id deuenire ordinem nostrum. ordinem sc₃ qui p̄mus fuit in ecclesia. immo a quo cepit ecclesia quo nullus in terra similior angelicis ordinib⁹. nullus vicinior ei qui in celis est hierusalem mater nr̄a. siue ob decorem castitatis siue ꝓpter charitatis ardorem. cuius apostoli institutores cuius hi quos paulus tam sepe sanctos appellat inchoatores extiterūt. sed confusi sumus nunc exterius vt de regno dei qd̄ intra nos est relictis veris ac perhennibus bonis foris querimus vnam consolationē etiam de vanitatibus ⁊ insanijs falsis ac iam religionis antique nō solum virtutem amisimus. sed nec speciem retinemus. Ecce enim ipse habitus noster quod et dolens dico qui humilitatis esse solebat insigne a monachis nr̄i temporis in signū gestatur supbie vix iam in nostris ꝓuincijs inuenimus quo vestiri dignemur. miles et monachus ex eode₃ panno partiunt̄ sibi cuculam et clamidem q̄uis de seculo quantūlibet honorat⁹. etiam si rex. etiam si imperator ille fuerit non nr̄a horrebat indumenta. si suo sibi modo preparata fuerint ⁊ aptata vanum cor vanitatis notam ingerit corpori vt exterior sup̄fluitas interioris vanitatis iudicium est. mollia indumenta enim molliciē animi iudicant non tanto quidem studio curaret̄ corporis cultus. nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. hec Bernardus. Item idem capitulo. xix. eiusdem. Miror inquit cum regula dicat ad magistrum respicere quicquid a discipulis delinquitur. ⁊ domin⁹ per prophetam sanguinem in peccato morientium de manu pastorū requirendum esse minetur. quō abbates nostri talia patiunt̄ nisi forte si auderem dicere. nemo fidenter reprehēdit peccatū in quo se esse irreprehensibilem nō cōfidit. sed quidē humanitatis est omnium in quib⁹ quisq₃ sibi indulget alijs nō vehemēter irasci dicam. Dicam p̄sumptuosus. dicam sed verū dicā quomodo lux mundi obtenebrata est. quomodo sal terre infatuatum est. quorum nobis vita vie debuit esse dum exemplum in suis actibus ostendunt. Sup̄bi ceci facti sunt ⁊ duces cecoꝝ. ꝙ enim vt cetera taceam specimen ⁊ primum signum humilitatis nō est cum tanta pompa et equitatu incedere tantis hominum seruitoꝝ stipari obsequijs quatenus duob⁹ ep̄iscopis vnius abbatis sufficiat multitudo mentior si non vidi abbatem sexaginta equos ⁊ amplius in suo ducere comitatu. dicas si videas transeuntes nos patres esse monasteriorum sed dominos castelloꝝ. non rectores animarum. sed principes ꝓuinciarum. cum deniq₃ gestare iubentur mappule. cyphi. batinus. cādelabra. ⁊ mantice suffarcinate non stramētis sed ornamentis lectuloꝝ vix deniq₃ quattuor leucis a sua domo quispiam excedit. nisi cum tanta suppellectili sua tanq₃ sit iturus ad exercitum vel transiturus per desertum vbi non valeant inueniri necessaria. Hec ille. Item idē Bernardus super cātica. sermo. xxxiij. Ue inquit generationi huic qd̄ est hypocrisis serpit hodie putrida ⁊ habes p̄ omne opus ecclesie si insurgeret aptus inimic⁹ vel aptus heretic⁹ mitteret̄ foras

⁊ arefceret. si violentus inimicus absconderet se forsitan ab eo. nūc vero quē eijciet aut a quo abscondet se oēs amici ⁊ oēs inimici. oēs necessarij ⁊ omēs aduersarij. omnes domestici ⁊ nulli pacifici. oēs christi ⁊ oēs qui sunt ministri christi querūt que christi sūt. ministri christi sunt sed seruiunt antichristo. De bonis domini honorati sunt. ⁊ dño honorē nō deferūt. Inde eis quē quotidie vides meritrius nitor. hystrionicus habitus. regius apparatus. inde aurū in frenis. in sellis et in calcaribus. plus calcaria q̄ꝫ altaria fulgent. inde mense splēdide ciphis ⁊ cibis. inde cōmessationes. ⁊ ebrietates. cythara ⁊ lyra ⁊ tybia inde redundātia torcularia ⁊ ꝓmptuaria plena eructātia ex hoc in illud. ꝓ his ⁊ huiusmodi volunt esse ⁊ sunt ecclesiarū p̄positi. decani. archidiaconi. epi. ⁊ archiepiscopi. hec ille. Sed certe huiusmodi viciosi. voluptuosi. seu sup̄bi non deberēt admitti ad sacerdotiuꝫ domini. nec ad aliquod officiū pastorale. dicente domino ad moysen Leui. xxj. c. Loquere ad aaron. homo de semine tuo per familias qui habuerit maculaꝫ nō offeret panes deo suo. nec accedet ad ministeriuꝫ eius si cecus fuerit. si claudus. si paruo vel grādi vel torto naso. si fracto pede vel manu. si gibbosus vl' lippus. si albuginem habens in oculo. si iugem scabiem si impetiginem in corpore. vel hernosus. Spūaliter cecus est homo illitteratus. Unde Isa. xlij. Quis cecus nisi seruus meus. Cecitas em̄ ista multum nocet in ecclesia dei hodie. Unde Isa. v. ca. Propterea captiuus ductus est populus meus. q2 non habuit sciētiam. ⁊ nobiles eius interierūt fame. ⁊ multitudo ei9 siti exaruit. ꝓpterea dilatauit infernus animā suam ⁊ aperuit os suū absq3 vllo termino. Item Isaie. lvj. Omnes bestie agri venite ad deuorandū me vniuersi. bestie saltus speculatores eius ceci. omēs nescierunt vniuersi canes muti nō valentes latrare. Item Matth. xv. Cecus an si ceco ducatum prestet ambo in foueam cadent. Claudus est ille qui quādoq3 inclinatur ad seruiendū deo. ⁊ quādoq3 inclinat' ad seruiendum dyabolo. Et de talibus est sicut quondā erat de quodam cane existente in campo. vbi cum audisset duo cornua in diuersis partibus ad diuersa cōuiuia inuitantia. modo secutus est vnū mō aliud ⁊c. sicut supra. parte. v. ca. xiiij. vbi agitur de cōsummatione siue ꝑseuerātia. De ista em̄ claudicatione dicit' iij. Regum. xviij. vsq3quo claudicatis in duas partes si dñs est deus sequimini eum. si aūt baal sequimini illum. Uel aliter s'm beatum Grego. in suis pastoralibus claudus dici potest qui viam virtutis quā ꝑgere debet aspicit. sed tamen mentis infirmitate grauatus viam vite ꝑfectam non valet tenere quam videt. quia virtutis statum peccandi cōsuetudo non erigit sed quo desideriū efficatius inclinatur illuc gressus operis mox sequunt'. Hinc em̄ dicit ap'ls Hebre. xij. Remissas manus ⁊ soluta genua roborate. ⁊ gressus rectos facite pedibus vestris. vt non quis claudicās erret magis. Paruum nasum habet cui paruum fetēt peccata. ⁊ qui non sentit abhominabilē naturam peccati. De qua Linco. xiij. dictis. xxxviij. Peccatuꝫ inquit proles dyaboli est mortis parens nature corruptio ⁊ anime deformatio. cuius declarationē vide supra in principio libri. capi. p̄mo. Grandem nasum et tortum pedem habet cui multum fetent peccata. sed tamen ipse persone peccanti misericordie indignat' ⁊ minus crudelis est ad puniendum. Cōtra quos beatus Gregorius. circa vitam inquit ꝓpriā sit sacerdos austerus. sed circa vitam alioꝝ benignus. vt audiant eam homines parua mandantē et grauia facientem. Uel aliter scd'm beatum Gregoriū vbi prius. paruuꝫ nasum habet qui ad tenendum mensuram discretionis idoneus nō est. naso quippe odores fetoresq3 discernimus. Recte igitur per nasum discretio exprimitur. per quā virtutes eligimus vicia reprobam9. Unde ⁊ in laudem sponse dicitur Cant. vij. Nasus autē tuus sicut turris libani. vbi per nasuꝫ ecclesie sancti doctores signantur. qui sagaciter nouerunt discernere inter fragrantē catholice fidei doctrinam ⁊ letiferum heretici erroris fetorem. nam ⁊ in diuinis charismatibus que per spirituꝫ distribuunt dicit' alibi. Datur per spiritum discretio spirituum. j. Chor. xij. Nasus ecclesie turri comparat'. quia sancti doctores et summum locum in ecclesia tenēt seruant. ac veluti in libano monte consistunt. ⁊ ecclesiam ab incursibus spirituum malignorum defendūt. Sed sunt nonnulli qui pro eo ꝙ estimari hebetes nollent. sepe se in quibusdam inquisitionib9 plusq3 necesse est exercētes ex nimia ⁊ p̄sumptuosa subtilitate fallunt'. Unde sic quoq3 subdit'. vel grandi vel torto naso. nasus em̄ grādis vel tortus. est subtilitas discretionis immoderata. q̄ dum plusq3 decet exercuerit actionis sue rectitudinē ipa cōfundit. Fractū pedem vel manum habet q̄ impotēs est ad ambulandum in via domini vel bn̄ operandum atq3 a bonis actibus penitus expers vacat. ⁊ ab his omni modo alienus existit. Gybbum v'o habet ꝙ terrene sollicitudinis pondus deprimit ne vnq3 ad superna respiciat. sed his solum que quasi infima a sanctis calcant' intendit. Qui ⁊ si quandoq3 aliquid ex bono patrie celestis audierit. ad hoc nimiruꝫ peruerse consuetudinis pōdere pregrauatus cordis faciem non attollit. quia cognitionis statum corrigere non valet quem terrene sollicitudinis vsus cursum tenet. quorum culpam per semetipam quoq3 veritas reprobans ait. Semen auteꝫ quod in spinis cecidit hi sunt qui audierūt ⁊ sollicitudinibus ⁊ diuitijs ⁊ voluptatibus vite euntes suffocatur. ⁊ non referūt fructum. Lippus vero est cuius ingenium ad cognitionem veritatis emicat. sed tamen hec carnalia opera eius cognitionem obscurāt. In lippis quoq3 oculis pupille sene sunt. sed humore defluente infirmate palpebre grossescunt. quare. quia infusione crebrius atteritur. etiam acies pupille viciatur. Et sunt nōnulli quorum sensus carnalis vite operatio sauciat. q̄ videre recta subtiliter per ingeniū poterāt. sed vsu prauorum actuum caligant. Lippus itaq3 est cui9 sensus natura exacuit. sed conuersationis prauitas confundit cui bene per angelum dicitur Apocal'. sexto. Collirio inunge oculos tuos vt videas. Collirio quippe oculos vt videamus inungimus cum ad cognoscendam veri luminis claritatē intellectus nr̄i aciē medicamine bone oꝑationis adiuuam9. Albuginē v'o in oculis habet qua veritatis lumē videre nō sinit'. qui arrogātia sapientie seu iusticie cecat'. Pupilla nanq3 oculi nigra videt sed albuginē tolerans nihil videt. q2 sensus humane cogitationis si stultū peccatoremq3 se intelligit cognitionē intime claritatis apphēdit. si

autem sibi candorem iusticie seu sapiētie tribuit a luce supne cognitionis penitus se excludit. ꝛ ideo claritatem veri luminis nunq̄ penetrat. qꝛ se apud se per arrogantiam exaltat. Sicut de quibusdā dicit in epistola ad Roma. j. dicentes eīn se sapiētes stulti facti sunt. Jugem vero scabiem habet cū carnis petulātia ad cutem trahitur per quē luxuria recte designat qꝛ si cordis temptatio vsq̄ ad opationem prosilit. nt mirū feruor intimus vsq̄ ad cutis scabiem ꝓrumpit ꝛ foras iam corpus sauciat. qꝛ dum in cogitatione voluptas non reprimit in actione citissime dominatur. quasi eīn cutis pruriginem paulus curabat absterge re cum dicebat. temptatio vos nō apphēdat nisi humana acsi apte diceret humanū quidem est in corde temptationem pati demonia cum vero est in temptationis certamine et in operatione superari. Impetigo ad litteram est sicca scabies sine dolore fedās decorem vnde impetiginē habet qui infamis ē. Fama eīn bona plati vel sacerdotis necessaria est ꝓpter subditos. sed et vita bona ꝓpter semetipm. vitam eīn et famam sic custodire deberēt ministri ecclesie. vt de illis nō erubescerēt laudatores. sed cōfunderent inuidi detractores. Scdm vero gregoriū impetiginē habet in corpore quisquis auaricia vastatur in mēte. q̄ si in paruis nō compescit nimirū sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat ꝛ absq̄ occupati tedio excrescens mēbrorum decorē fedat. qꝛ auaricia capit animū dum quasi delectat exulcerat dum adipiscēda queq̄ cogitationi obijcit ad inimicicias ascendit. ꝛ dolorē in vulnere non facit qꝛ estuanti animo ex culpa abundantiam pmittit. ß decor membrorum perditur. quia aliarum quoq̄ virtutum per hanc pulcritudo depravatur. ꝛ quasi totum corpus exasperat. quia per vniuersa vicia animū supplantant Paulo attestante ad Thimotheū. qui ait. Radix omnium malorum est cupiditas. Hernosus ad litteram est cuius interiora nimie descendūt. ꝛ significat auarum qui in vita sua ꝓiecit intima sua vt dicit Ecclesiastici. x. Ubi eīn cōmunis littera hꝫ hernosus. Alia littera habet ponderosus. vt dicit beatuꝫ gregoriuꝫ. ponderosus est qui turpitudinem non exercet opere. sed tamē ab hac cogitatione cōtinua sine moderamine grauatur in mēte. qui nequaq̄ vsus ad opus nephariū rapitur. sed eius animus voluptate luxurie sine vllo repugnationis stimulo delectatur. Oficium nanq̄ ponderis est cū humor viscerum ad membra virilia labitur. que ꝓfecto cum molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus igit est qui totis cogitationibus suis ad lasciuiam defluens pondus turpitudinis gestat in corde. et q̄uis praua non exerceat opera. ab his tn̄ non euellit mente. nec ad vsum boni operis in aperto valet abstringere. qꝛ grauat hunc in abscōditis pondus turpe. Quisq̄ igitur quolibet borū vicio subijcit panes dn̄o offerre ꝓhibet. ne ꝓfecto diluere aliena delicta non valeat is quē adhuc ꝓpria vicia deuastant. hec Gregorius. Et ex his patet q̄ nullus voluptuosus supbus dign⁹ est sibi assumere sacerdotis honorem. ꝛ a multo fortiori nullus talis p̄sumeret sibi dignitatem surripere pastoralem. dicente spūsancto Ecclesiastici. vij. Noli q̄rere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpe iniq̄tates Sup q̄ parit. in de vicijs parte sexta. sicut inquit in conflictu corporali hostes p̄cipue irruunt sup regem sic hostes spūales scꝫ iniquitates ꝛ demones p̄cipue irruunt sup illum qui in dignitate preficit. ꝛ ideo necessarium est ei vt virtutē habeat dirūpendi eos. Un̄ grego. in pastoralibus. Pollens inquit v̄tutib⁹ inuitus ꝛ coactus accedat ad regimē animarū. ꝛ si ille q̄ pollet v̄tutibus inuitus dꝫ accedere ad regimē aiaꝝ q̄d dicendū est de illo qui vicijs sordet. certe ille nullo mō dꝫ accedere. ꝛ si accedat nō modicū est sibi et pplo damnosum p̄iudiciū inquā damnosum preiudiciū est pplo ptꝫ ex his testimonijs scripture. vn̄ prouerb. xxviij. di. In exaltatione iustoꝝ multa glīa est regnātib⁹ impijs ruine hominū. Et sequit. Leo rugiens. ꝛ vrsus esuriēs princeps impius sup pplm pauperē. dux indigens prudētia multos opprimet p calumniā. Item prouerb. xxix. Cum impij sumpserint principatū gemet ppl̄s. Et merito. Nā vt dicit Holgot in lectura libri Sap. lect. cxliij. huiusmodi impij p̄ncipes ꝛ plati figurari possunt per duos dracones q̄ in duobus mōtibus Armenie latitantes. vnus ex vno mōte. ꝛ alius ex alio vaporē fumosum. ignitū et tam venenosum emittebāt q̄ cū hoc aer infectus omnes hoies inter mōtes illos p viam regiam transeūtes occiderūt. Spūaliter isti duo dracones in mōtibus habitātes ꝛ vaporem igneū ꝛ venenosuꝫ emittentes. duos altos status ecclesie designat. scꝫ dominos seculares. ꝛ ecclesiasticos viros. Isti enim duo status ecclesie charitatē docerent. corrigerent. et defenderent suos subditos tam ab inimicis corporalibus. q̄ ꝛ spūalibus. Un̄ vt dicit parisien. in devicijs parte sexta. Isti duo status figurati sunt Exo. xxvj. per duo opimenta supiora tabernaculi que erant de pellibus arietum ꝓpter estuum ꝛ ymbriū diffusionē. Operimēta eīn illa custodiebant ꝛ tegebāt operimētum inferius ꝛ alia ornamēta tabernaculi q̄ erāt valde p̄ciosa. Sic spūaliter illi q̄ presunt in ecclesia custodire deberēt ꝛ tegere a nocumētis suos subditos preciosissimo sanguine christi redēptos. Et sicut illa superiora tabernaculi operimenta non ponebant in loco eminētiori tabernaculi ꝓpter eoꝝ vtilitatē ꝛ honorem. sed ꝓpter vtilitatem ꝛ custodiam preciosoruꝫ vasorum. vestium. ꝛ iocalium in tabernaculo contentorum. sic prepositi ecclesie non ponunt a deo in altioribus statibus ꝓpter eorum vtilitatem temporalem ꝛ honorem sed propter populi dei necessitatem. et a nocumentis custodiam. Sed certe iam predicti duo status ecclesie qui ab omnibus nocumētis defenderent suos subditos. ac etiam in omnibus suis actib⁹ bonum eis preberent exemplum tanq̄ dracones pestiferi fumum fetentem superbie admixtum cuꝫ igne crudelitatis. ire ꝛ vindicte emittūt intantū q̄ simplices in via inferiori ambulantes per fetorē eoꝝ perniciosi exempli penitus corrumpunt. Unde iam verificatur illud Isa. xxiiij. Erit popul⁹ sicut ꝛ sacerdos. ꝛ sicut seruus sic dn̄s eius. ꝛ sicut ancilla sic domina eius. quasi diceret. sicut capit ancilla malū exemplū de domina eius. ꝛ seruus de domino suo. sic ꝛ ppl̄us vulgaris de sacerdotibus ꝛ dominis temporalib⁹. et q̄ damnosum sit sibiipsi preiudiciū q̄ indigne sup se prelatiā presumit accipere ptꝫ ex v̄bis bti greg. j. pastora. cap. iiij. exponens illud Matthei. xviij. Qui scādalizauerit vnum de pusillis meis. siue istis qui in

me credunt expedit ei vt suspendat̃ mola asinaria in collo eius ꝛ demergat̃ in ꝓfundũ maris. per molam asinariam inquit circularis vite presentis circuit⁹ ac labor exprimit̃ ꝛ per ꝓfundum maris extrema dãnatio signatur. qui igit̃ ad sanctitatis speciez deductus vel verbo ceteros destruit vel exemplo melius professo fuerat vt hunc ad mortẽ sub exteriori habitu terrena actã cõstringerent ꝙ sacra officia inmutabilem culpã demonstrarẽt. qꝛ nimirũ si solus caderet vt cũ ꝙ hanc tolerabilior inferni pena cruciaret. Hec ille. Itẽ ꝙ damnosum preiudiciũ sit sibiipsi qui indigne sup se prelatiã ꝑsumit accipe ostẽdit Odo sup euãgelia. sermo. xlix. vbi sic ait. Tria inquit sunt damna ad hominẽ in hac vita contingẽtia. s. dãna animarũ. dãna corpoꝝ. ꝛ damna possessionũ. Damno animarum subueniunt boni theologi. damno corporũ scientes phisici. damno vero possessionũ legisperiti. Legiste igitur quasi custodes sunt pallee. phisici quasi custodes surfuris. theologi quasi custodes sũt farine. Legiste igit̃ inter ceteros locũ nouissimũ deberẽt obtinere. Vnde apl'us. j. Chor. vj. Secularia iudicia si habueritis inter vos cõtemptibiles qui sunt in ecclesia illos cõstituite ad iudicandũ. Super quo Lyra. Contẽptibiles inquit. id est minoris reputationis et valoris. frequẽter cõtingit em̃ ꝙ illi q̃ paruz sciũt de spũalibus clarius vidẽt in temporalib⁹. ꝓpter quod tales in talibus sunt occupãdi. sed in nuptijs presentis ecclesie iam in primo discumbũt legiste. ꝛ sic versum est caput in caudã. Et sic patet ꝙ iam celebrat̃ factum stultoꝝ in quibus stultiores ꝛ paruuli constituuntur epi. sed parũ durãtes cito deijciunt̃. sed iã quidam vilissimi recipiẽdo primũ locũ dignitatis obtinent in ecclesia. sicut aliquis volens dominari occupat sedẽ dñi sui. sed dñs nuptiarũ veniens in die iudicij tali epo dicet. dagon vel asine cur locũ meũ occupasti. quare hãc dignitatẽ accipere ꝑsumpsisti. sed qꝛ locũ meũ occupare indigne ꝑsumpsisti. ideo te in nouissimũ locũ ꝑcipito. ꝛ tũc tales superbi in penis cũ rubore incipiẽt locũ nouissimũ tenere. hec Odo. Et nimirũ ꝙuis talis nouissimũ locũ tenere incipiet cũ rubore. nã vt dicit parif̃. in de vicijs. parte sexta malus prelatus est quasi symia dyaboli iuxta verbũ Ber. dicẽtis. Symia in tecto rex fatuus sedens in solio sed symia inquit nõ est in tecto ad sui honorẽ. sed ad hominũ derisionem. sic prelatus inhonestus derisio hominũ est. ꝛ quasi ꝑlatus est sed nõ vere ꝑlatus Vñ tali dici põt illud Isa. xxij. ad sobnam prepositũ templi. quid tu hic. aut quasi quis hic. q. d. et. non es quid. sed quasi quid. Vñ Lin. dicto. lij. sup ista duo Labia sacerdotis custodiunt sapientiã. ꝛ legẽ requiram ex ore eius qꝛ angelus dñi exercituũ est. Ex isto inquit patet ꝙ sacerdotes debent esse angeli. i. nũcij inter deũ ꝛ hoies. nũciando hoibus voluntatẽ dei. ꝛ nisi hoc mysteriũ valeamus implere. quid erim⁹ non angeli sed canes muti nõ valẽtes latrare. Et quid ridiculosius ꝙ auarus vel mutus nuncius ꝑ quẽ mittentis volũtas nec aperit̃. nec is ad quẽ mittit̃ redditur certior cũ tñ sit nuncij officium vt dimittẽtis voluntate eum ad quẽ mittit̃ efficiat certũ. et cũ nuncij officium muto nõ iniungit̃ nisi iniungẽs sit stultus. ꝛ q̃ officiũ tale suscipit ꝑsumptuosus. sic ptz ꝙ q̃ talibus cõmittũt curam animaꝝ argui possunt stulticie ꝛ indigne curã suscipiẽtes ꝑsumptionis et superbie. hec Linco. Illusio em̃ qua illudit̃ prelatus talis quãdo alijs preficit̃ vt dicit parif̃. vbi prius. figurata est in illusione christi. de qua legit̃ Matth. xxvij. Et exuentes eũ clamydẽ coccineã circũdederunt ei. ꝛ plectentes coronã de spinis. posuerũt sup caput eius. et arundinẽ in dextra. ꝛ genuflexo ante illũ illudebant ei dicẽtes. aue rex iudeoꝝ. ꝛ expuentes in eũ. acceperunt arundinẽ ꝛ ꝑcutiebant caput eius. Oĩa ista spiritualiter fiunt indigno ꝑlato qñ alijs preficit̃. vñ veste innocentie exuit̃. ꝛ rapacitate ꝛ crudelitate q̃ ẽ velut vestis coccinea sanguine pauperũ cruẽtata induitur. Vñ tales bene figurari possunt Dañ. vij. ꝑ bestiã quã vidit daniel ascendentẽ de mari. q̃ erat quasi leena ꝛ alas habebat vt aquile. ꝛ aspiciebat daniel donec euulse sunt ale eius. ꝛ sublata erat bestia de terra. ꝛ stetit sup pedes eius quasi hõ. ꝛ cor eius dabat̃ ei. Spũaliter hec bestia significat rapacẽ superbũ q̃ quasi leena siue leo dicit̃ ꝓpter eius crudelitatẽ. vnde psalmista. Insidiat̃ quasi leo in spelunca sua vt rapiat pauperẽ. Ale huius bestie sunt iactantia ꝛ ꝑsumptio. q̃bus supbus raptor tanꝙ duabus alis. seipsuz in malicia sua exaltat. sed ale iste indubitanter ab eo auferent̃. qñ deus eũ deponet ꝛ auferet eũ de terra ꝑ mortẽ. Et tũc stabit sup pedes affectionis in hac vita. qꝛ tũc nõ subleuabit̃ cũ alis iactãtie ꝛ ꝑsumptionis ꝛ cor eius qd̃ in hac vita dabat̃ superbie dabit̃ ei Quia clare percipiet stulticiam sue superbie. Vnde tũc tales miseri supbi merito dicere possunt illud sapientis Sap. v. capi. sic dicẽtis. Quid nobis ꝓfuit superbia aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis. transierũt oĩa illa tanꝙ vmbra. ꝛ tanꝙ nũci⁹ ꝛc. Corona etiaz de spinis plectitur super caput eius qꝛ dignitatẽ multiplicando compunctio comitatur. vnde omnis corona spinea est qꝛ non habetur dignitas absqꝫ magno cruciatu. hec em̃ corona acriter punget supbos in morte timore demonũ cõcutiẽte. sed acrius corã summo iudice iudicãte. ꝛ adhuc acerrime in pena eterna torquẽte. Arundo q̃ est exterius lucida. ꝛ interius est vacua in manu ponit̃. quia talis potẽs est in alios. sed in seipso infirmissimus est. nulli vicio valens resistere. genuflexo illi illudit̃ a ministris suis. quia ab eis vocat̃ dñs. quorũ est in veritate minister. cum sollicitudo de victu ꝛ vestitu eoꝝ ad ipsum pertineat. Ab eis etiã ad modũ christi salutatur. qui frequẽter mortem ipsius cum magno desiderio desiderant et procurant. ministri etiam ipsius in faciem eius expuunt. dum eum in facinoribus suis adulatione polluunt. Arundine etiam caput eius percutiunt. dum potestate ab eo accepta male operando animam eius cedunt. Et sicut etiam dicebatur saluatori nostro iesu christo. Vach qui destruit templũ dei et in tribus diebus reedificat illud. Sic merito tali iniquo prelato dici potest. Vach qui destruis templum dei. ꝛ nunꝙ reedificas illud. Templum enim dei est ppl's xpianus. dicente apl'o. j. Chor. iij. Templum dei estis vos. et spũssanctus habitat in vobis. Et certe templum istud habendo respectum ad eius primitiuam fundationem. vt videtur iam per negligantiam prelatorum et superiorum dolorosissime est destructũ. In cuius figura legit̃. j. Esdre. iij. quãdo templum dei destructum fuerat ꝛ iteruz nouiter erat

reedificatum. plurimi de sacerdotibus ꝛ leuitis ꝛ pn cipibus patrum ꝛ senioribus. qui viderant templum prius cum ab antiquo fundatum esset ꝛ hoc templuz in oculis eorū. flebant voce magna memores glorie templi. vt dicit Lyra qḋ in pncipio fundatuz erat. re spectu cuius istud nouiter reparatuz quasi nihil erat Certe sic modo flebile preconiū est dicere vel cogita re qualis est populus christianus qui esset templum dei in cōparatione ad templū quod erat in primitiua ecclesia. qui despectis rebus caducis ꝛ mūdanis ho noribus pro amore xp̄i vitam suam libentissime per diderūt. sed iam quasi totus pp̄lus xp̄ianus oblitus celestibus gaudijs ꝛ saluatoris beneficijs ꝑpter ap petituz mundani honoris ꝛ dilectionis auaricie quā sequunť euelliť a fundamento fidei apostoloꝝ ꝛ pro phetarū. ꝛ scismatibus. erroribus ꝛ heresibus flebili ter est diuisus. Unde criso. ope. imp. omeľ. j. sup illō Matth. j. Salomon aūt genuit roboam. Estimo in quit ꝙ salomon ꝛ roboaz in ministerio christi fuerūt cōsequēter ꝛ in ministerio pp̄li christiani. nam cum sint christiani corpus christi. recte vniuersus popul⁹ christianus accipiendus est xp̄s. si salomon fuit in ministerio pp̄li incipiētis. Roboam vero in ministe rio populi male finientis. Nam sicut salomon in pn cipio eius bene agens ꝓsperatus est. sed circa sene ctutem salomone iam peccante excitauit dn̄s zaram super eum ꝛ detruncauit ex parte modica regnū ei⁹. In tempore roboam abijcientis cōsilia senioꝝ et se quētis cōsilia iuuenum coetaneoꝝ suorū fere cōscis sum est regnū eius intantum ꝙ decem tribubus sece dētibus ꝛ ꝓprium sibi facientibus regem duo trib⁹ remanerent tantūmodo cum roboam. Sic populus christianus in primis quidem bene agens ꝓsperat⁹ est sicut salomon. procedēte aūt tp̄e cum cepisset de clinare populus christian⁹ a doctrina christi ꝛ amo re. que carnis sunt et mundi quasi filiam pharaonis quā dyabolus princeps carnis ꝛ mūdi subministrat ad temptatiōem christianoꝝ excitauit deus sup po pulum christianum sp̄m scismatis. et in primis debili tatus est populus christianus quibusdā scismatibus nouissimo aūt populi christiani quasi in parte robo am abundante iniquitate ꝛ charitate refrigescēte ple nius conscissus est pp̄lus christianus. ita vt maxima pars christianoꝝ diuideret in hereses. vt faceret sibi ꝓprios episcopos quasi ꝓprios reges. et vix paucis simi christiani remanerent in ecclesia christi sub xp̄o ꝛ sicut tunc roboam abijciens ꝯsilia senioꝝ. ꝛ coeta neoꝝ suorū sequens cōsilia. occasionē prebuit disci dio illi. sic ꝛ circa finem seculi ep̄i relinquētes ꝯsilia apostoloꝝ ꝛ ꝓphetarū suorū senioꝝ fm ꝙ consiliati fuerant ep̄os ꝯuersari debere. ꝛ ep̄atum tractare. et sequētes cōsilia coetaneoꝝ suoꝝ ꝛ iuuenū consiliā tium ep̄m oportere diuitem fieri ꝛ inhospitalem. ꝛ ti morem non habere talia loqui que plausum moueāt dederunt occasionem dyabolo prescisionum facien darum. ꝛ nō attendentes qḋ dn̄s dicit. Si aūt cepe rit dispensator dicere quia dn̄s meus moram facit. et ceperit castigare pueros ꝛ ancillas ꝛ mā̄ducare ꝛ bi bere cū ebriosis. veniet dn̄s eius in die qua nescit. et hora qua ignorat. ꝛ diuidet eū. Item qḋ precepit pe trus. nō dominātes. sed ep̄atum tenentes. hec criso. M Et ideo hec considerās beatus augu. In nul lo inquit tempore deū ita iratū mihi sicut in hoc ꝙ cū indignus essem poni ad remum. positus sum in api ce regiminis eccl'ie. ꝛ tū vt dicit parisī. de isto augu stino legiť ꝙ fugit ab omī ciuitate q̄ nō habebat ep̄i scopū ne in ep̄m raperet. Legiť etiā inquit parisieñ. de quodā priore clareuallensi Ganfredo noīe ꝙ cuz electus esset in ep̄m Tenasensem etiā ab eugenio pa pa. ꝛ etiā abbate suo Bernardo cogereť onus ep̄at⁹ subire. ip̄e ꝓstratus ad pedes abbatis ꝛ clericoruz q̄ eum elegerunt ait. Monachus fugitiuus si me eijci tis esse potero ep̄s vero nunq̄. Cui laborāti in extre mis quidam monachus sibi charissimus assedēs ait Chare mi q: nūc corpe separamur. oro te vt si potes salua voluntate diuina. statum tuum mihi post mor tem tuam reueles. Cui oranti post mortem eius corā altari apparuit Ganfredus dicens. Ecce assum Gan fredus frater tuus. Cui ille. Chare inquit mi quō est tecū. Cui ille. bene. sed reuelatum est mihi a deo ꝙ si ꝓmotus fuissem in episcopū. damnatus fuissez. Un vt supra dictum est. multi qui in statu paupꝫtatis iu ste ꝛ bene viuunt. cum ad dignitatem sunt promoti. reddentes deo malum pro bono grauius q̄ paupes peccant. de q̄bus dicit ꝓpheta Hiere. v. Ibo ad opti mates. ꝛ loquar eis. ipsi vero cognouerūt viam dn̄i ꝛ iudicium dei sui. ꝛ ecce magis hi simul cōfregerūt iugum. ruperunt vincula. De quolibet enim tali di citur Job. xv. ca. Tetendit aduersus deū manū suā. ꝛ contra omnipotentē roboratus est. cucurrit aduer sus eum erecto collo. ꝛ pingui ceruice armatus. vbi dicit glosa. Contra deum manum tendere est in ope ratione praua despectis dei iudicijs perseuerare. Cō tra deuz roboratur. quādo ꝓsperari in mala sua acti one permittitur. Erecto collo aduersus deum currit. dum ea que deo displicent cū audacia ꝑpetrat. Pin guis est ceruix opulenta superbia. affluentia reb⁹ tē poralibus. Unde Hiere. v. ca. Inuenti sunt in po pulo meo impij insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes ꝛ pedicas ad capiendos viros. sicut deci pula plena auibus. sic domus eorum interius plene sunt omni dolo. Ideo vero magnificati sunt. ac etiaz ditati. incrassati sunt ꝛ impinguati. ꝛ preterierūt ser mones meos pessime. Causam vidue non iudicaue runt. causam pupilli non direxerunt. ꝛ iudiciū pau perum ꝛ inopum non iudicauerunt. Nūquid super his non visitabo dicit dn̄s deus. aut super gentē hu iusmodi non vlcisceť anima mea. stupor ꝛ mirabilia facta sunt in terra ꝓphete ꝓphetabāt mendaciū. ꝛ sa cerdotes applaudebant manib⁹ suis. ꝛ pp̄ls me⁹ di lexit talia. Et ex istis patet p quantū puersi sunt sup bi peccantes in deum. ingratum ipse est largitor dum pro donis suis gratuitis ipsum despiciunt tanq̄ pro ditores gratissimi. Octauo superbia detestāda est pro eo ꝙ hominē decepit: excecat infatuat in egesta tem perducit. in finalem impenitentiam redigit. ꝛ in fernali incendio aptissime preparat. De primo aug. Superbia inquit meretur illudi. ꝛ omnes alij pericu losi errores ex superbia ꝓueniunt. Unde sup illud Hiere. xlix. Arrogantia tua ꝛ supbia cordis tui de cepit te. dicit glosa. omnis hereticus arrogās. q: sup bia facit hereticum ꝛ non ignorantia. quod patet ex hoc. ꝙ heresis descriptiue est dogma falsum ꝯtra scri pturam sacram ꝑtinaciter defensatum. Et quantum

ad secundum videlicet ꝙ sup̄bia hominem excecat ostendit beatus Bernardus. ⁊ ponitur.vj.florū.ca. p̄mo.vbi sic. Trabes inq̄t in oculo grādis est sup̄bia ⁊ grossa ē sup̄bia in mēte.q̄ quadā cōplacētia sui vana nō sana.timida nō solida oculū mentis obscurat. veritatē obūbrat.ita si tuā occupauerit mentē.iaȝ tu te videre qualis es vel qualis esse potes non possis sentire.ꝫ qualē te amas vel qualē te putes esse vł spe res fore. Quid detestādū amplius.q̄d grauius puniendū. q̄ȝ vt videns deū celi p̄uulū factū vltra apponat se magnificare homo sup̄ terrā. Intolerabilis siquidē impudētie est.vt vbi seip̄am exinaniuit maiestas vilis vermiculus inflectit̄ ⁊ intumescat. Hec ille. Itē ꝙ sup̄bus cecus sit p̄tȝ ex hoc.ꝙ nescit discernere inter aliq̄d ⁊ nihil.putās se aliq̄d magnum esse cū nihil sit in valore.iuxta verbū ap̄li dicentis. Qui putat se aliq̄d esse cū nihil sit ip̄e se seducit. Gala.vj Itē Linconieñ.in de oculo morali.ca.xxxij. Superbus inq̄t cecus est.cū seip̄m esse hominē non cognoscit.homo em̄ ab humo dicit̄.si aūt homo ab humo se esse bn̄ cognosceret instar terre que elementoꝝ infima est nouissimū locū tenere contēderet ⁊ se humiliādo infimū reputaret.ideo signāter dn̄s qn̄ oculos ceci nati aperuit sup̄ oculos eius lutū liniuit. Iohānis.ix.ca. Per cecū natū ille congrue designatur.q̄ de suo origine vel bonis naturalibus inaniter glorians excecat̄. q̄ si lutū.i. vilitatem humani originis. atq̄ȝ finis mentis sue oculis supposuerit depresso timore excecātis sup̄bie hūiliabit̄ ⁊ videbit. Hec Linconieñ. Cuilibet em̄ tali sup̄bia excecato dicit̄ Apoca.iij.ca. Dicis quia diues sum ⁊ locupletatus ⁊ nullius egeo.⁊ nescis q̄ miser es ⁊ miserabilis ⁊ nudus ⁊ paup̄ ⁊ cecus. Et q̄ȝtum ad terciū.s.ꝙ sup̄bia hominem infatuat testat̄ apostolus ad Romanos.j. Dicētes se sapientes stulti facti sunt. Item p̄uerbioꝝ.xj. Vbi humilitas ibi sapiētia. Igit̄ a contrario vbi superbia ibi stulticia. Vnde Augustinus in de abusionibus.abusiōe.viij. Quid inq̄t stolidius fieri potest q̄ȝ illū qui p̄ infimam miseriā velut in terra abiectus ⁊ extremus ⁊ humilis incedere ⁊ cōtristari debuerit sup̄ solio sup̄bie timore inflatā mentē contra deū erigere. Per quod viciū lapsi angeli corruerūt.qui in summo celi conditi erāt culmine. Cauendū est pauperibus nedū p̄ necessitatē regimē terre dei p̄terēūt. Per mentis imprudentiā etiā celoꝝ regna amittāt. cum em̄ dei dispensatione pauptatē necessariā accepērūt.in ip̄oꝝ arbitrio pēderet vtꝝ paupes sp̄ū sint. non quibuscūq̄ȝ nāq̄ȝ paup̄ibus celi regnū p̄mittit̄. sed tantūmodo q̄bus diuitiaꝝ inopiam animoꝝ humilitas comitat̄.paup̄ em̄ humilis paup̄ sp̄ū appellatur.qui cum egenus foris cernit̄ nunq̄ȝ in superbia eleuat̄.quoniā ad appetenda regna celoꝝ plus valet mentis humilitas q̄ȝ p̄sentiū diuitiaꝝ temp̄alis paupertas. Etem̄ humiles q̄ diuitias bene possessas habent pn̄t pauperes sp̄ū vocari ⁊ sup̄bos nihil habentes non dubium contingit beatitudine pauptatis p̄uari. Hec Augustinus. Item fatuitas superbi patet ex hoc ꝙ ip̄e elegit mansionem suam in loco infelicissimo.locus em̄ infelicissimus est mons sup̄bie. Et hoc quadruplici ratione. Prima ratio est ꝙ bone conditiones que solent esse in ceteris montibus.in monte superbie desunt.ceteri enim montes celo sunt vicinores aliis vallosis.sed mons superbie remotissimus est a celo. maxime enim distat ab humilitate. cum superbia ⁊ humilitas sint contraria. Contraria autem maxime distant inter se.in celo autem non fit via nisi per humilitatem. Vnde experientia docente si quis montem vellet ascendere excelsum oporteret eum omnino seipsum inclinare.nam si erectus incederet statim deorsum caderet. Sic spiritualiter qui voluerit montem celi ascendere.oportet eum per humilitatem se inclinare. quia in erectione superbie caditur in infernum. In cuius rei figura legitur primi Regum.xiiij.capi. ꝙ Ionathas ascendit cliuum montis reptans manibus ⁊ pedibus ⁊ armiger eius post eum. Spiritualiter Ionathas signat christum qui ascendit in montem celi.prius tamen manibus ⁊ pedibus affixis cruci.armiger eius qui sequitur eum est quilibet christianus.qui in perfecta humilitate ⁊ penitentia sequitur vestigia christi. Iuxta consiliuȝ eiusdem dicentis Matthei.xvj.ca.sic. Qui vult venire post me abneget semetipsum ⁊ tollet crucem suam ⁊ sequatur me. Et quilibet talis si sic perseuerauerit vsq̄ȝ in finem finaliter cacumen montis celi indubitanter ascenderet. Sed illi qui nituntur ascendere erecti per superbiam nunquam ad cacumen mōtis celi peruenient. sed potius cadent retrorsum in profundum inferni. Dicente enim christo Matthei vndecimo capitulo. Discite inquit a me quia mitis sum et humilis corde.et sic inuenietis requiem animabus vestris. Item Matthei.xviij. Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut peruuli non intrabitis in regnum celorum. Item cuilibet humili dicit dominus Apocalypsis.iij. Ecce dedi corā te ostium apertum quod nemo poterit claudere.quia modicam habes virtutem.id est humilitatem. Sic econtrario potest dicere superbo. Ecce dedi coram te ostium clausum quod nemo potest tibi aperire.quia maximum habes vicium.id est superbiam. Vnde Psalmista. Emundabor a delicto maximo id est a superbia. Itē Hieremie.xxxj. Si osculatus sum manum meam. id est si tractauero opera mea cum superbia quod est iniquitas maxima. Vnde Parisiensis. In manu inquit intelligitur operatio.in osculo vero quod est contactus oris intelligitur proprie actionis laudatio. Vnde ore quasi contingitur res que laudatur. Hec ille. Montes etiam fortiores solent esse ceteris locis eo ꝙ hostes non habent ad eos defacili accessum. Sed ad montem superbie omnes hostes spirituales ⁊ vicia ⁊ demones facilime accedūt. Vnde Ecclesiastici.x. Initium omnis peccati superbia.qui tenuerit eam adimplebitur maledictis. et subuertet eum in finem. Item montes solent esse mundi ⁊ sani.quia illic confluere sordes nō possunt. sed mons superbie immundior ⁊ minus sanus est ceteris locis. Vnde quasi contra naturam ad montem illum omnes sordes viciorum confluunt. Vnde ⁊ mons iste pestifer est scd̄m illud Hieremie.xlj. Ecce ego ad te mons pestifer qui corrumpis vniuersam terram. De habitantibus enim in hoc monte dicit Psalmista. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt.scilicet deo ⁊ hominibus. Vn̄ Ecclesiastici.x Odibilis coram deo ⁊ hominibus sup̄bia ē.vnde vnus superbus odio habet alium et eius superbi-

am cum tamen duo superbi velut fratres sunt. quia eiusdem patris filij sunt. scilicet dyaboli. Dicente christo Johannis. viij. Vos ex patre dyabolo estis.

Secūda rō q̄re mons sup̄bie locus infelicissimus dicit̄ est. q2 oīa bona monte superbie fugiūt. Est eniȝ mons gelboe: de quo dicit̄. ij. Regū. j. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniet super vos. vñ non recipit mons iste rorē gratie. nec pluuiaȝ celestis doctrīe q2 sup̄bi incapaces sunt eruditiōis. vel correctionis. Unde ysidor9 in de summo bono. li. iij. ca. xj. Nūq̄ inquit cōsequūtur legēdo p̄fectaȝ sciam arrogantes. nam q̄uis sapiētes in sup̄ficie videant̄. medullitus tñ veritatis archana non tangūt. q2 sup̄bie nube p̄pedi unt̄. Semp̄ eñ sup̄bi querūt. legunt. ⁊ nūq̄ inueniunt. Vñ. ij. ad Thimo. iij. Semp̄ addiscētes ⁊ nūq̄ ad sciam p̄uenientes diuine legis penetralia humilib9 et bene ad deū intrantib9 patēt. prauis aūt atq̄ sup̄bis claudunt̄. Nam q̄uis diuina eloq̄a clausa sunt at q̄ occulta dū sermo dei fidelib9 lux est. reprobis aūt atq̄ sup̄bis quodāmō tenebrescit. ⁊ vñ illi illuminantur. inde isti excecant̄. hec ille. Item criso. ope. imp. omel̄. xviij. Infideles inquit ⁊ nō timētes deū inueniūt sciaȝ legendo ⁊ studēdo. ſ3 nō illā q̄ ex deo est. q̄ per spūm sanctū dat̄. sed hāc q̄ ex natura est carnali. que p̄ exercitatiōeȝ carnis acq̄rit̄. Vñ sicut dic̄ ber. et ponit̄. vij. flor. ca. xxxix. Alia est scia mūdi que docet vanitatē. ⁊ alia est scia carnis q̄ docet voluptatē. illa tanq̄ nobis pater est. ⁊ ista tanq̄ mat̄ nobis. Sicut eñ mater filio suo semp̄ optat q̄etem. vt ⁊ omneȝ p̄sus laborē claudat a filio suo. Sic caro incrassata. dilatata. impinguata. nec minimis semp̄ digitis patitur se contingi. Et sicut pater vult filiū suū huc illuc q̄ discurrere vt discat ⁊ magnificet̄. sic et mūd9 vult hominē multis laborib9 intricari vt habeat vnde superbiat. vñ infleт ⁊ decipiat de vanitate in idipm. Et sicut dicit ysido. in de summo bono li. iij. ca. xiij. Nihil aliud agit amor mūdane scientie nisi extollere hominē laudib9. Nam quanto inq̄t fuerint maiora litterature studia tanto anim9 arrogātie fastu inflat9 maiori intumescit iactantia. Sed teste ap̄lo Jacobi. iij. Nō est ista prudētia de sursum descendens sed terrena. aīalis ⁊ dyabolica. de q̄ inq̄t ap̄ls. j. Cor. j. scriptū est. Perdam sciam sapientū. ⁊ prudentiā prudētū reprobabo. sciam eñ verā de sursum descendentē nūq̄ acq̄runt voluptuosi sup̄bi. Nam vt dicit̄ Sap̄. j. In malifluam aīam nō introibit sapia. nec habitabit in corpe subdito peccatis. ¶ Pro q̄ notandum q̄ sp̄aliter due sunt cause siccitatis montis sup̄bie. ⁊ q̄re mons sup̄bie nō suscipit pluuiā doctrine celestis. Vna causa est. q2 mons iste situat9 est in latere aq̄lonis. i. in malignitate dyaboli Juxta illō qō dicit prīn9 sup̄bus Jsa. xiiij. ca. Sedebo in monte testamenti in latere aq̄lonis. Vent9 vero aq̄lonis dissipat pluuias. vt dicit̄ Prouer. xxv. i. malignitas diaboli. A quo aquilone pandetur omne malum vt dicitur Jheremie primo Dissipat pluuias doctrine verbi dei. Juxta illud Luc. viij. capi. Veniet enim dyabolus et tollet verbum dei de cordibus eorum. scilicȝ superborum. ne credentes salui fiant. Alia causa siccitatis que est in monte superbie est latitudo ipsius montis. Aque enim in montem non ascendunt. ſ3 potius descendunt de monte. Sic aque gratie et doctrine confluunt ad loca humilia. vnde p̄s. Inter medium montium pertransibunt aque. Tertia ratio q̄re mons superbie dicitur infelicissimus locus est hec quia omnia bona opera que in illo monte ponuntur sunt in periculo perditionis. Unde sicut thesaurus aliquis in monte positus quasi publice visui omniuȝ transeuntium per viam exponitur. et ideo mirum nō est licet a latronibus furetur seu rapiatur. Sic vt dicit beatus Gregorius super euangelia omelia vndecima. In presenti vita quasi in via sumus. qua scilicet ad patriam pergimus. Maligni autem spiritus iter nostrum quasi quidam latrunculi obsident. depredari igitur desiderat qui thesaurum suum publice in via portat. Hoc autem dico non vt ipsi opera nostra nō videant cum scriptum sit Mathei. v. Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Sed p̄ hoc quod agimus laudes exterius nō queramus humanas. Sic autem opus fit in publico quatenus intentio maneat in occulto. vt de bono opere proximis prebeamus exemplum. et tamen per intentionem q̄ deo soli placere querimus semper optemus secretum hec Gregorius. Vñ vt dicit Jsidorus in de summo bono libro. iij. capit̄. xxiij. Virtutes sanctorum per ostensionis appetitum domino demonum immūdorum subijciunt. sicut ezechias rex qui diuicias chaldeis per iactantiam ostendit. Et ideo illas perituras per prophetam Jsaiam audiuit vt signaret dei seruū virtutes suas dum vane glorie studio prodiderit perdere ⁊ statim demones suorum operum dominos facere sicut ille per ostensionem chaldeos rerum suarū dominos fecit. vt patet quarti Regum. xxj. hec ille.

Quarta ratio quare mons superbie locus infelicissimus dicitur. est propter multiplex malum. quod in monte illo legitur contigisse. Quorum primuȝ est in monte lucifer qui erat pulcerrimus angelus fact9 est vilissimus dyabolus Unde Bernhardus Queȝ inquit sequimini miseri homines quem sequimini. an non videtis sathanam tanq̄ fulgur de celo cadenteȝ. Nonne superbia mons est in quem ascendit angel9 et factus est dyabolus. Item augustinus super psal. Superbia inquit angeluȝ fecit dyabolum. humilitas vero hominem deum. Secundum malum quod in monte superbie contigit est. In monta enim illo primus homo voluit esse sciens vt deus. ⁊ insciens factus est vt pecus. Unde berñ. Porro inqūit aīalia dicerent si loqui phas esset. Ecce adā factus est quasi vn9 ex nobis. ⁊ ideo propheta dicit in p̄s. Homo cum in honore esset non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Tertium malum est q̄ in mōte isto turris fortissima babilonis erat subuersa. et lingua hebraica confusa. et in. lxxij. linguis diuisa. vt patet Genesis. vndecimo capitulo

Quartum malum est q̄ de monte isto pharao rex cum toto exercitu suo precipitatus est et submersus mari rubro. vt patet Exodi. xiiij. Quintum malū est q̄ in in monte isto terra aperiens os suū chore dathan ⁊ abyron cum suis cōplicib9 in infernū corporaliter deglutiuit. vt patet Numeri. xvj. Sextuȝ malum est. q̄ in monte isto quatuordecim milia hominū et ducentos. de maioribus leuitaruȝ ignis de celo descendens combussit. vt patet Numeri. xvj. Se-

ꝑtimū malū eſt.ꝙ in hoc mōte magna vindicta con
tigit regi ſauli.vnde in monte iſto deiectus eſt de re
gno ſuo.dicēte ſibi ſamuele.j.Regū.xv. Quia ꝓie-
ciſti ſermonē dn̄i ꝓiecit te dn̄s ne ſis rex ſuꝑ iſrl̄.In
mōte etiā iſto ſaul factus ē demoniacus. Vn̄.j.Re-
gū.xviij.Inuaſit ſpūs malus Saul regē. In mōte
etiā iſto Saul.⁊ filius eiꝰ Jonathas interfecti ſunt
vt patet.ij.Regū.j. Octauū em̄ malū eſt.ꝙ in mō
te iſto ille gygas fortiſſimꝰ golias.interfectus eſt ab
adoleſcēte Dauid.⁊ ꝓprio gladio decapitatus ē. vt
patet.j.Regū.xvij. Nonū maluꝫ.in mōte em̄ iſto
Roboā filius Salomonis ppl'm ſuū rebellantē ꝑdi-
dit intantū ꝙ de duodecim tribubꝰ decē tribus receſ
ſerūt ab eo vſq; in p̄ntē diē.vt patet.iij.Regū.xij.
Decimū malū eſt ꝙ in mōte iſto rex Dauid ꝑdidit
de ppl'o ſuo ſeptuaginta milia infra triduū manu an
gelica occiſa.vt patet.j.Paralypo.xxij. Vndeci-
mum malū eſt ꝙ in mōte iſto Abſalō filius dauid ꝑ
pulcerrimos crines capitis ſui ē in arbore ſuſpenſus
⁊ corpus eius tribus lāceis ꝑforat̄. ⁊ effuſa ſunt oīa
viſcera eius.vt patet.ij.Regū.xviij. Duodecimuꝫ
malū eſt ꝙ in mōte iſto ille potētiſſimus princeps ho
lofernes in medio exercitus ſui cū ſuo ꝓprio pugio-
ne ſiue gladio ē a muliere decapitatus.vt pꝫ Judith
xiij. Decimūterciū malū ē.ꝙ in mōte iſto ille dux
ſuꝑbiſſimus Amō ſuſpenſus ē in codeꝫ patibulo qd̄
parauerat ꝓ Mardocheo.vt pꝫ Heſter.vij. De-
cimūquartū malū eſt.ꝙ in mōte iſto de exercitu ſen-
nacherib regis aſſyrioꝝ vna nocte angelus dn̄i occi
dit centū octuagintaq̄nq; milia.⁊ ip̄emet Sennache
rib cū in tēplo oraret nerath deū ſuū.a ſuis ꝓprijs fi
lijs interfectus ē. vt patet Iſa.xxxvij. Quindeci-
mū malū ē.ꝙ in mōte iſto Nabuchodonoſor rex de-
poſitus ē de ſolio ſuo.⁊ trāſfiguratus ē in ſilitudinē
bouis comedētis fenū ⁊ eiectus eſt ab hoibus cum
brutis aialibus vt bos fenū ⁊ herbas comedit.vt pa
tet Dan̄.iiij. Decimūſextū malum eſt.ꝙ in monte
iſto rex Antihiochus in tantā miſeriā deiectus eſt ꝙ
hūiliatus ad terrā in geſtatorio portabat̄.manifeſtā
dei virtutē in ſemetipo ꝯteſtans.ita vt de corꝑe eius
vermes ſcaturirēt.ac viuētē in doloribus carnes eiꝰ
effluerēt vt ꝓpter odorē etiā illius ⁊ fetorē exercitus
eius grauaret̄.⁊ q̄ paulo an̄ ſydera celi ꝯtingere ſe ar
bitrabat̄ eū nemo poterat ꝓpter intolerantia fetoris
portare. vt patet.ij.Macha.ix. In mōte em̄ ſuꝑbie
nedū hec p̄dicta mala ꝯtigerūt.ſed etiā in monte illo
generat̄ oīs inobediētia.oīs p̄ſumptio. oīs ꝑtinacia
oīs ꝯtētio.oīs hereſis.imo ⁊ omne pctm̄. vn̄ Eccl̄.x
Initiū oīs pcti ſuꝑbia.De quarto em̄ ſupradicto ſcꝫ
egeſtate.in quā ſuꝑbia hoieꝫ intraduxit loquit̄ Lin.
in quodā ſermone vbi ſic inquit. Conſiderāda inq̄t
ſunt omnia que ꝑ peccatū primi parētis intrauerunt
in mundū.q̄bus eget ad ſuſtentationē.hec vita facta
penalis ⁊ miſera ꝑ peccatū.qualia ſunt corporis in-
dumenta ⁊ edificia ꝓprietates poſſeſſionū apparatꝰ
artificioſus.cibarioꝝ p̄paratio curioſa ⁊ huiuſmodi.
Si em̄ non peccaſſet homo.nō habuiſſet corpus pe-
nas.nec fuiſſent huiuſmodi neceſſaria in ſtatu para-
diſi.vbi nec gelu nec eſtus vreret.nec aeris intempe-
ries moleſtaret.ſed herbe ſeminales ⁊ arboꝝ fructus
victum ſimplicem p̄ſtarent.de his nāq; huic vite ſu-
ſtentande neceſſarijs que ꝑ peccatum inducta ſunt
quaſi de ligamentis vulnerum ſemꝑ eſt dolendum.
⁊ medico ꝑ hec vulnera colliganti gratias referendū
Penalitas em̄ ⁊ mortalitas carnis peccatricis vul-
nus eſt inflictum ꝑ peccatuꝫ.⁊ hec ſubſidia huius vi
te que non fuiſſent in paradiſo ſunt velut quedam li-
gamenta ⁊ fomenta noſtroꝝ vulnerum que gratuite
nobis ꝓuidit ⁊ contulit clementia ſaluatoris.⁊ ideo
ſicut vulneratus de ligamentis ⁊ fomentis vulnerū
non ſuperbit.ſed magis humiliat̄.nec vtit̄ eis ad vo-
luptatem.ſed ſolum ad neceſſitatem ſemꝑ dolens ꝙ
talibus eget adminiculis.⁊ ſemꝑ gratias agit medi-
co curanti.⁊ ſic oīa huius vite ſubſidia que ꝑ pecca-
tum intrauerūt nobis eſſe debent non ſuꝑbiendi ſed
humiliationis materia.indigentie ⁊ neceſſitatis ſup-
pletio ⁊ fomentum non voluptatis delectatio vel ſu
perbie incitamentū ſed doloris cōmemoratio ⁊ ma-
teria gratiarūactionis.In initio quoqꝫ hoꝝ conſide
randum eſt ꝓpter quē finem.ꝓpter quam neceſſita-
tem a miſericordi medico illud nobis conceſſum eſt.
⁊ nihil aliud in aliquo hoꝝ querendum eſt.q̄ꝫ finis ⁊
iuuamentum ꝓpter quod conceſſum eſt.vt videlicet
in aliquo nihil ſit ocioſum.nihil curioſum.nihil ꝑni-
cioſum.vn̄ Grego.Veſtimentū inquit tale ſit ꝙ fri-
gus arceat.⁊ confuſionem nuditatis operiat.nec ali-
ud a veſtimento expetat̄ niſi ꝙ faciat hec duo ꝓpter
que ſola conceſſum ē nobis in remedium noſtri vul-
neris.Similiter ⁊ domus talis ſit que ſalubriter ar-
ceat aeris intemperies obſiſtendo ymbribus ⁊ cau-
matibus.ventoꝝ flatibꝰ.⁊ ſolis ardoribꝰ.alijſqꝫ mo-
leſtijs ex intemperie accidentibus. In libro etiā cu-
retur nō quod viſum paſcat corpis ſed intellectū mē
tis.quaſi qui ꝓprie ⁊ diſtincte figuratis apicibus fa-
cilis ſit ad legendum non curetur an pulcer ſit ad cō
tuendum.ſed ꝙ defectum memorie ſupplere poſſit ⁊
non ꝓuocare cupiditatem. In cuius pagina legatur
ſapientia.⁊ nō in coopertorio ſerico. ⁊ firmaculis au
reis curioſitas ſuperuacua.hec ille.ſ. Linco. Et quā
tum ad q̄ntum ſupra tactum videlicet ꝙ ſuperbia ho
minem in finalem impenitentiam redigit teſtatur be
atus Bernardus.vj.floꝝ.c.j. vbi ſic. Superbiā in-
quit impenitentia concomitat̄.elatum em̄ cor duruꝫ
⁊ expers eſt pietatis.ignarum compunctionis ſiccū
ab omni rore gratie ſpiritualis. Scimus autem ſu-
perbis non eſſe partem vel ſocietatem in ſorte ange-
lorum.quid tu ſuperbis terra ⁊ cinis.ſuperbiētibus
angelis deus non pepercit.quanto magis tibi putre
do ⁊ vermis.nihil ille fecit.nihil operatus eſt.ſed tā
tum cogitauit ſuperbiam et in momento et in ictu
oculi irreparabiliter precipitatus eſt.⁊ ſi ſic actum ē
cum angelo.quid de me erit terra ⁊ cinere.ille in celo
intumuit.ego vero in ſterquilinio.quis me intolera-
biliorem in diuite ſuperbiam q̄ꝫ in paupere ducat.fu
gite igitur ſuperbiam queſo fratres mei que tam ve
lociter .ipſum quoq; luceferū cunctis ſideribus cla-
rius emicantē eterna caligine obtenebrauit.Super
bia enim non ſolum angelū.ſed angelum primum in
dyabolum commutauit.certi eſtote eum qui angelis
non pepercit nec ſuperbis hominibus parciturum.
Non eſt contrarius ſibijpſi.non eſt perſonarum ac-
ceptor deus.ſimilia ſunt ſemper iudicia eius.ſola ei
placet ſiue in angelo.ſiue in homine humilitas. hec
Gregorius.Et quantum ad ſextum ſupra tactum.vi

delicet q superbia hoiem infernali incendio ppa-rat testat Parif.in de vicijs parte.vj.vbi sic.Sup bia inqt arefacit hominē z omia bona q in homie sūt.z qsi preparat cū infernali incendio.Vñ Eccl vj.Non te extollas cogitatōe anime tue velut tbe saurus ne forte elidat virt9 tua per stulticiaz.z fo-lia tua comedat z fructus tuos perdat.z relinqris velut lignū aridum in heremo.Super q Parif. Ex elatione inqt eliditur virtus corporis.qndoqz qz elatus homo presumit opus qd supra vires su-as est.Vnde rupturā qndoqz incurrit vel debilita tem tantā q inutilis efficit.s freqntius virtus ani mi elidit.per elationem em debiliorē se inuenit bo mo sepe postqz se de aliq opere extulerit.Et exem plū de hoc habem9 in petro Matth.xxvj.q se ex-tulit super omes alios apostolos dicēs.Et si oms scandalizati fuerint in te.ego non scandalisabor.s tamen paulo post valde debilem se inuenit.vt pz Matt.eodem caplo.Similiter z folia z fruct9 co-medit dum q ad meritū verba z opera hois cōsu-mit.Nam ipsa est q hominē z bona hominis qsi impceptibiliter occidit.Vñ dicit Job.xviij.Con sumat brachia illius primogenita mors.Glosa. Primogenita mors est supbia.Juxta illud Ecci. x.Initiū omis peccati supbia.Hec Parisieñ.Itē idem in eodem libro vbi agit de psumptiōe.De9 inqt a presūptuoso auxiliū suū sbtrahit.z abstra-cto dei auxilio homo in bono nō proficit.sed tan-dē in malū corruit.Vnde qntū ad primū.scz q de us a psumptuoso auxiliū suū sbtrahit.patet ex il-lo Judith.vj.cap.Domine ostēde qz non derelin-quas psumentes de te.z psumentes de se.z de sua virtute gloriantes humilias.Et qntū ad secūdum scz q abstracto dei auxilio homo in bono nō pro-ficit.patet ex illo Augustini dicentis.Multos im pedit affirmate psumptionis infirmitas. Et quā tū ad terciū.scz de ruina quā facit presūptio exem plū habem9 de petro apostolo.q vili9 ceteris cor-ruit.qz pre ceteris magis presūpsit.Vnde de eius presūptione habet Luce.xxij.qndo dixit.Dñe pa-rat9 sum tecū z in carcerem z in mortē ire.De rui na em eius habet Matth.xxvj.vbi legit q ad vo-cem vni9 ancille negauit se cognoscere christū do minū suū.Hec Parisieñ. D Nono detestan-da est supbia pro eo q multis vilib9 z rebus inu-tilibus assimilat Prio em assimilat vlceri pessi-mo siue vulneri corrupto.Vnde Berñ.vj.flor.c. prio.Grauis inqt labor supbia.hoc est qz nō reci-pit disciplinā.curari renuit medelam nō sustinet. Vlcus em pessimū est qd non sūmis digitis saltē patit attractari.vnde Parif.in de vicijs parte.vj Si sani inqt tactu digitor inuicez tangāt nō mur-murant.qz dolorem aliqnē nō sentiūt.ita etiam z in virtutib9 perfecti.si seinuicem corripuerint ad reddendas cōtumelias inuicem nō erumpūt.qa vuln9 viciorz in corde suo non gerūt.si aūt vulne-rati inuicem tactu digitor in vulnere tacti fuerit murmurant.ac etiam pre magno dolore clamant quia dolorem sentiūt.ita z viciosi z specialiter su-perbi quiqz seinuicem corripuerint.ad reddēdas contumelias.sibimet mox assurgūt dicēdo.vnus quisqz alteri.Hec z tu similiter facis.nam vnusqs-qz de tactu corruptōnis aliquem dolorez sentit in corpore suo de vicio qd gerit ipse in mente sua.vñ btūs Anthoni9 vir sanct9 audiens famam sancti-tatis cuiusdam monachi.volensqz scire si ferre pos set contumelam iniurijs eam aggressus est.q cuz intellexit q tolerare nō potuit.ait illi.Similis es domui a floris floribus depicte.intus vero scorpi onibus plene.sciebat em q si immunis a vulnere peccati fuisset de tactu correptōnis non murmu-rasset.Item experientia docente sicut recēter vul nerat9 permittit se tangi z vuln9 suū inuestigari. sed post terciū diem qndo intumescit nō sine ma-gno dolore in vulnere tangit.Unde Genef.xxxj. Die tercia qndo grauissim9 dolor vulnez erat.ac ceptis gladijs duo filij iacob symeon z leui fratres dine ingressi sunt vrbem confidenter.z emor z si-chem pariter necauerūt.Sic vulnerat9 peccato in sua recentia cito curatur.sed post terciū diem qn-do vuln9 peccati scz superbia tumescit z vix per-mittit se tangi.qz quasi intolerabilis est correptio vel sanatio peccator post tres dies.isti em dies sūt peccati perpetratio.peccandi cōsuetudo.z peccā-di obstinatio.Post em istū terciū diem peccatori tantū superbia intumescit.q se p correptōez tan-gi nō permittit.Vnde Prouerbior.j.Exosaz ha buerūt disciplinam.timorem dñi non susceperūt. nec acqeuerūt cōsilio meo.sed detraxerūt correcti oni mee vniuerse.comedūt igitur fruct9 vie sue.s. damnatōnis z pene eterne. Secūdo supbus as-similat sepulcro dealbato.qd extra est pulcrū.sed intus omi spurcicia plenū.Nam sicut tale sepul-crum si frangat.statim latens spurcicia manifesta tur.Sic superbi hypocriti si per aliquam cōtume liam eis illatam tangūtur.statim p impatientiaz frangūtur.z qd interius lateat p rancoris verba manifeste ostendūt.Vnde Berñ.Qualis inqt qs-qz apud se lateat illata contumelia manifestat.
Tertio assimilat superbus aque lutose z corru-pte.vñ sicut aqua clara in q nulla est immūdicia. qndo mouetur nō efficitur turbida.Sic homo hu milis nūdam habens cōsciētiam aqua gre plenaz Et si aliqñ moueatur a malis per iniuriam.scāda lum.vel detractōem.propter hoc tamē non efficit per impatiētiam turbidus.sed homo superb9 im-mūdam hñs cōsciētiā fetida z inueterata malicie aqua plenā si modicū.z licet p charitatiuā rephen sionē tangat.statim turbatur z ad impatiētiā mo-uetur iram z vindictā. Quarto assimilat super-bus lumini qd de nocte apparet z nō in die.qua-le lumē habēt vermes q dicūtur noctiluce z squa-me pisciū.z ligna putrida.que vocant a pho.ij.de anima textu cōmēti.lxxxvj.lucida innominata.vñ sicut talia solū in nocte apparent lucida z pulcra. s in die putrida z abominabilia.Sic certe super-bi vanitatē mūdi seqntes apparēt nūc pulcri z cla ri z lucidi.dū nox est ignominie z culpe.s in futu ro qñ omia erūt apta tenebrositas eoz manifestis-sime apparebit.z bene pñt tales supbi vocari luci da innoiata.pro eo q noia eoz nō sunt scripta in li bro vite.vt pz Luce.xvj.caplo.de diuite epulone qui induebat purpura z bysso.z epulabat quoti-die splendide.sed tandez est z sepultus in inferno.

Quinto assimilat̄ superbus leproso. q2 sicut leprosus turgidus est ꝛ inflatꝰ. sic sugbus turgidus est ꝛ inflatꝰ ad modū bufonis. ꝛ maxime q̄ndo tā gitur aliq̄ correptōe. Unde sugbi ad moduȝ bufonis portant semꝑ venenū detractōis in ore. vt interficiant spēaliter eos q̄ eoꝝ vicia reprehendūt. De q̄bus psalmista. Venenū aspidū sub labijs eorū. Unde ꝛ legitur. ij. Paral̄. xxvj. de ozia rege. ꝙ postq̄ꝫ eleuatum est cor eius ꝑcussus est lepra.

Sexto sugbus assimilat̄ stomacho fetido vento pleno. vnde sicut stomachꝰ ventositate plenꝰ siue inflatus eructuare solet fetorē. sic homo inflatus superbia eructat fetentē clamorem damnatōis scā dali ꝛ detractōnis suoꝝ proximoꝝ. Unde Eccl̄i. xj. ca. Sicut eructāt ꝑcordia fetentiū. sic etiam cor sugborum. ꝛ sicut prospector videns casum proximi sui. bona em̄ in mala cōuertens insidiat̄. ꝛ i electis ponit maculam. Et sicut eructatio stomachi signū est ventositatis interioris. sic vt dicit̄ in florario Bartho. titulo de sugbia. Signa em̄ sugbie cordis interioris sunt. clamor in locutōne. rancor in responsione. amor in silentio. in hylaritate dissolutio. furor in tristicia. honestas in imagine. ꝛ inhonestas in actōne. Superboꝝ quippe mēs sp est ad irrogandas cōtumelias valida. sed ad tolerandas infirma. ad obediendū pigra. sed ad lacerandos alios importuna. ad ea aūt q̄ facere debet ꝛ preualet ignara. ad ea aūt q̄ nec facere debet nec etiam ꝑualet parata. Et in eo facto qᵒ̄ sponte nō appetit. nullis exhortationibꝰ flectit̄. sed ad hoc ꝙ latenter desiderat querit vt cogatur. q̄ duȝ metuit ex desiderio suo vilescere optat vim in sua volūtate tolerare. Hec Bartho. titulo vbi supra. Septimo assimilat̄ superbꝰ miluo excecato. Unde sicut pueri capientes miluū oculos expellūt. ꝛ eum in altū volare permittūt. q̄ hincinde euagans in altū se erigit quousq̄ꝫ pre lassitudine ad terram cadens quassato corpore morit̄. Sic spūaliter. cū prosperitatis fortuna superbꝰ acceperat. statim oculos excecat mentales q̄ tūc hincinde circa illicita euagātes volant vt seipos semꝑ altiꝰ ꝛ altiꝰ in statu ꝛ dignitate mūdana exaltent. ꝫ tandem in sugbia lassati. subito ad terram cadūt ꝑ mortem corpore ꝛ in anima ad penam eternā. Unde quēlibet taleȝ sic alloq̄tur btūs Bern̄. iij. floꝝ. ca. vltimo. Ascendat inq̄t superbia tua semꝑ. seq̄re regem tuū. om̄e sublime videant oculi tui. festina multiplicare prebēdas. inde ad archidyaconatꝰ euola. deinde ad episcopatū aspira. ne ibi q̄dem habiturꝰ req̄em quando sic itur ad astra quo ꝓgrederis miser. an nescis vt ab altiori gradu sit casus grauior. neq̄ꝫ sic paulatim decides. sed tanq̄ꝫ fulgur impetu vehemēti ꝛ quasi alter sathanas subito deijcieris. Hec ille

Unde de tali dicit̄ Job. xxj. Ducūt in bonis dies suos. ꝛ in pūcto ad inferna descendūt. vbi merito dicent illud Sap̄. v. Lassati sumꝰ. viam aūt domini ignorauimꝰ. q̄d profuit nobis sugbia. aut diuitiarū iactantia q̄d contulit nobis. transierūt om̄ia illa tanq̄ꝫ vmbra. Octauo superbꝰ assimilat̄ mari. q2 sicut in mari multi sunt fluctꝰ ꝛ mirabiles elationes ꝑ ingressum modici venti agitantis. ꝫ qualitercūq̄ꝫ fluctus maris eleuent̄. tamē statim post iterū deprimūtur. Sic spūaliter ingrediēte vento superbie in corda hominū multi fiunt fluctꝰ ꝛ mirabiles elationes vanitatis. Unde ps. Mirabiles elatōnes maris. Et sicut mirabile est ꝙ tanta multitudo aque maris q̄ naturaliter grauis est exagitatōne modici venti tam alte potest eleuari. sic mirum est q̄uo homo peccator q̄ sit de vili ꝛ ponderoso lime terre ꝓpter modicū ventum vanitatis se audet ad tantū eleuare. vt per sugbiam volūtateȝ suam exaltet supra volūtatem diuinam. Sȝ tales attenderēt. ꝙ sicut elatōes maris q̄litercūq̄ꝫ ꝑ ventum eleuent̄. tamen statim iterū deprimūtur. Sic certe superbi q̄litercūq̄ꝫ per ventū vanitatis eleuētur. tamen infra breue miserabilit̄ deijciētur. Un̄ Isidorꝰ in de sūmo bono. libro. ij. ca. xxxviij. Omnis inq̄t superbia tāto profundiꝰ labitur q̄nto excelsius eleuat̄. ꝛ q̄ per ꝓpriam sugbiam extollitur per dei iusticiam inclinat̄. Hec ille. Un̄ Job. xx. Si ascenderit vsq̄ꝫ ad celū superbia est. ꝛ caput eiꝰ nubes tetigerit. q̄si sterquiliniū in fine perdetur. Item psal̄. Deiecisti eos dū alleuarētur. Un̄ lucifer q̄ erat pulcerrimꝰ angelus. ꝓpter sugbiam suam factus est turpissimꝰ diabolꝰ. ꝛ electus de celo in profundū inferni. vt ptȝ Esa. xiiij. ꝛ Ezec. xxviij Et cum ipse sit rex sugp om̄es filios sugbie. vt dicit̄ Job. xlj. oportet oīno om̄es superbos eiꝰ finales sequaces fieri ꝛ cum rege suo eijci in infernū. dicēte dn̄o Matth. viij. Filij aūt regni huiꝰ eijcient̄ in tenebras exteriores. vbi erit fletus ꝛ stridor dētiū

Nono sugbus assimilat̄ fumo. q2 sicut fumus in q̄nto altius ascēdit. in tanto citius deficit. sic homo superbꝰ in q̄nto magis exaltatꝰ fuerit. in tāto citius deficit ꝛ euanescit. dicente psal̄. Inimici dn̄i mox vt honorificati fuerint ꝛ exaltati deficientes quēadmodū fumus deficiēt. Decimo superbꝰ assimilat̄ luctatori incauto. Nam sicut in luctatione si vnꝰ de luctantibꝰ possit leuare pedem vel pedes alteriꝰ de terra. cito deijcit eum ad terram. sic diabolꝰ si possit leuare pedes affectōnis hominis ip̄m per sugbiam cito deijcit. dicente psal̄. Deiecisti eos dum alleuarent̄. Sed quō deijcietur: certe primo in miserrimā diaboli seruitutē. deinde in finalem impenitētiā. ꝛ finaliter in dānationē eternā Nam sicut torrēs trahit secum paleas ꝛ hmōi leuia. ꝫ nō ponderosos lapides ad occeanū. sic torrens temtatōis diaboli trahit sugbos ꝛ non humiles ad occeanū inferni. Un̄ Judicū. v. ca. Torrēs cyson traxit cadauera eoꝝ. hoc est diabolus finaliter trahet sugbos corpore ꝛ anima cū suis peccatis ad penā eternā. Undecimo sugbus assimilatur arūdini. q2 sicut arūdo exterius habȝ soliditatis nitorem. interiꝰ ꝟo oīno vacua remanet. sic superbꝰ exterius fulget nitore vanitatis mūdane. interius vero vacuꝰ om̄i virtute caret ꝛ gr̄a. Unde Isidorꝰ in de sūmo bono. libro. iij. Glorie inq̄t tēporalis sequaces ꝛ si nitidi sint. foris splēdore mūdane potētie. interiꝰ vero vacui sunt elatōne superbie. sicut calami exteriꝰ q̄dem nitent. sed interius euacuātur. Electi vero exterius q̄si arboꝝ cortices sunt fetidi. interius vero virtutibꝰ solidi sūt ꝛ pleni. Hec ille. Istud aūt ostendit Januēsis ꝑ exemplum in legenda vite sanctoꝝ barlaam ꝛ iosaphat

z est vnū de exemplis p quod barlaam regem Josaphat cōuertebat ad fidem. Et illud exemplū recitat Parisiensis in de vicijs.pte.vj.vbi narrat.q quidā rex magnus z gloriosus pergens in itinere obuiam habuit duos viros habentes vestes attritas. z facies attenuatas z sordidas.z ipi psallebāt deo.Rex autē de curru suo prosiliens amplexat⁹ est eos.Sed iterū obuiam habēs alios duos super bos mūdano nitore splendētes.eis modicum vel nullū honorem exhibuit.Qd videntes nobiles z proceres eius indigne factum regis tulerūt.sed tamen de hoc regem p se corripe nō auderent.rogauerūt fratrē suū vt qreret ab ipso rege quare cōtra sue regine maiestatis honorem tam indigne fecisset.Rex aūt volens ostendere magnatib⁹ suis eorū errorem pcepit secrete fieri qttuor archas.duas deauratas in qbus posuit ossa mortuorū obfirmās eas aureis seris.alias vero de pice z bitumine.in quib⁹ posuit pciosissimas margaritas.z vngenta optima.ligans eas funiculis cilicinis z posuit omnes ante magnates.vt scz estimarēt qd singule valuerūt.ac illas deauratas maximi precij iudicauerūt.qbus rex ait.erratis omēs oportet inspicere interiorib⁹ oculis z nō solum exteriorib⁹ siue bonorem siue contumeliā.Apertis igitur deauratis archis.Iste inqt rex typus sunt eorū que exteri⁹ gloriosi apparent.interi⁹ vero mortiferi z fetidis peccatis repleti.deinde alijs duab⁹ archis aptis ait. iste est typus eorū qui sunt sordidis vestib⁹ coopti.interius vero virtutib⁹ deo redolētibus z pciosis repleti.quales fuerūt illi de qrum veneratiōe me reprehēdi fecistis.z sic correxit eos. Duodecimo assimilat superb⁹ feretro.q2 sicut feretrū tūc solū ornatur cū in eo corpus mortuū ponit.sic superbus tūc pcipue sui corporis feretrū per pciosorum vestimentorū paraturā adornat.cū anima intus iacet mortua p peccatū. Unde Abacuc.ij.Ecce iste coopertus est auro vel argento.z omīs spirit⁹ nō est in eo. P Pro q̄ notandū.q sicut dicit Atton sup euangelia.sermone.iij.qnq modis in vestiū abusu perpetrat peccatū.Primo in nimio sumptu z cū tanto precio cōparem⁹ vnam vestem nobis qto plures paupes possunt vestiri.Unde Gregori⁹ sup euāgelia.omel.vj.Nemo inqt estimet in fluxu atq preciosarū vestiū studio deesse peccatū. Nam si hoc culpa nō esset nullo modo dūs pcursorem suū de vestimenti sui asperitate laudasset.si hoc culpa nō esset nequaq petrus apls per epistolam feminas a pciosarū vestiū appetitu cōpesceret di.Non in veste pciosa.Item Aug⁹ in de verbis dūi.sermo.lxxxiij.Corpis inqt exterioris hominis ornamēta qto plus appetūtur.tāto sint interioris hois maiora detrimenta.qto aūt minus appetūtur ornamēta exterioris hois.tantomagis morib⁹ pulcris hō interior adornat.hec ille. Qd cōsiderās illa nobilis regina hester.q vt legit Hester.xiiij.dixit.Dñe tu scis infirmitatē meam z necessitatē q abbominer signū superbie z glorie.qd est sup caput meū in die ostēsionis mee z detestar illd Sup quo Parif.in de vicijs pte.vj.notabilit inquit dicit qd est super caput meū in die ostēsionis mee.ornatū eni suū nō deferebat nisi qndo marito suo regi se ostēdebat.i quo mulieres tpis nři multū sunt dissimiles.q quando sunt cū maritis suis. nō curant de ornatu suo.qñ vero in publicum volūt procedē ornate volūt esse.z tamen dicūt q ornant se ad placēdum suis maritis.Hec ille. Secūdo modo in vestib⁹ perpetrat peccatū.qñ in preciosis speciosisq vestib⁹ inaniter gloriant. Unde super illud Matt.iij.Joānes habebat vestimenta de pilis camelorū.Dicit glosa.Seru⁹ inqt dei nō debet habē vestitū ad decorem vel ad delectationē. sed tm ad tegēdum nuditatē. Unde Parif.in de vicijs.tract.de supbia. Vestis inqt remediū est turpitudinis erubescētie quā per pctm ptraxim⁹.ante peccatū sufficiebat homini ppria pulcritudo p vestura.nec habebat cām aliquā erubescētie. Unde nō erat necesse vt sub veste se abscondēt.sicut sol vestimēto nō indiget.sufficit eni ei pulcritudo luminis sui pro vestimēto.Silr aliqua rosa ornatu nō indiget.sufficit ei pulcritudo coloris sui ad vestimentū.z sic de ceteris florib⁹. Unde Matth.vj. Considerate lylia agri qmodo crescūt: nō laborāt neq nent.dico aūt vobis qm salomon in omi gloria sua corpus coopertum nō est.sicut vnū ex istis.s per pctm incurrit homo in turpitudinē z erubescētiam sue nuditatis.Et ido necessarium est ei vestimētū qd est remediū ad detegēdum eius turpitudinē z erubescētiam.Et ido de vestimētis nō habet homo materiā gloriādi.s potius erubescendi Nam ad gloriā loripedis nō cedit q pedē ligneū habz cum sit remediuz infirmitatis.sic in veritete nō cedit ad gloriā homis ornatus corpis.z si alicui videat q sic. Unde Aug⁹.Qui inqt supbit ex abūdantia tpaliuz ē tanq egrotus q supbit ex abūdātia medicamētorū vel emplastrorū.Et a sili possumus dicē.q ille qui supbit ex pulcritudine vestimētorū est tanq egrotus q superbit ex pulcritudine emplastrorū.Et sicut ridiculū esset si aliqs loripes pedē ligneū depingeret vel deauraret.sic ridiculū est cum homies se ornant. Unde totam istā veritatem pciositatis colorū z formarū vestiū adinuenit curiositas siue supbia humana. Nam sicut dicit Parif.in de vicijs.pte.vj. Primo fuit materia vestiū pellis cum lana. Unde Gen.iij. Fecit quoq dñs adam z vxori eius tunicas pelliceas.Dein de pcessum est ad lanam puram q mollior est q pellis. Tertio pcessum est ad cortices herbarū.scilicet ad linū. Quarto ad stercora vermiū.scz ad sericum.z tandē ad diuersos colores auri z argenti. ad lapides pciosos.qbus vtūtur homines in suis ceteris corporis ornamētis.cuius vanitatis stulticias ostēdit parif.vbi prius.cum inqt saccus boni frumēti plenus cōpetenter ligatus sit fune vilius obuli.nō modica fatuitas ē ad ligandū saccū ventris immūdicia plenū qrere corrigiam deauratam vel argēteā.Itē cū ad ligandū vasa vinū pciosum cōtinētia circuli lignei sufficiūt.ptz ridiculū eē circulos deauratos qrere ad ligandū vas ventris qd abominatōe est plenū.Et iō hanc stulticiā circa curiosam corpis apparētiā cōsiderauit vna vgo inocēs.quā vt dicit parif.vbi prius.remordebat conscientiā ex hoc q habebat vestem alterius coloris q naturalis.allegantē contra se q ouis innocēs q

nunq̃ peccauit cõtenta fuisset naturali colore.ipa vero q̃ multotiens peccauit p̃ciosiori colore vteretur.in veritate cũ homo vestem ab oue mendicet Juxta illud Augustini. Quis inq̃t mandatũ implens euangelicũ de duab⁹ tunicis dat vnum nõ habenti.sufficere deb3 homini mendicanti color ille q̃ sufficit oui elemosynã largienti.nam superbus mẽdicus est cui nõ sufficit illud qđ sufficit illi a quo mendicat ⁊c.¶Tertio peccant homies ex appetitu extraneitatis vestiũ.s.qñ superb⁹ vult habere vestes extraneas vestib⁹ aliorum dissimiles. Unde Sopho.j. Uisitabo sup principes.⁊ sup filios regis.⁊ super omẽs q̃ induti sunt veste peregrina. Et ista species supbie nũq̃ magis regnauit vt estimo q̃ iam regnat in mũdo. Unde vexati ista specie supbie bene possunt assimilari cuidam bestie. que vocaꝛ camelion. De q̃ loq̃tur Jsido.xij.ethimolo.ca.ij.dicens.q bec bestia est talis nature.q si aliquã rem coloratã attente respexerit.in illi⁹ rei colorem statim mutaꝛ.⁊ ideo suũ variat freq̃nter colorem. Reuera.sic iam videꝛ de supbis esse.qui freq̃nter mutant formam ac etiã colorẽ suorum vestimentorum.nam si hodie viderint aliquã nouam sectam statim mutãtur in illam.⁊ si cras viderint diuersam.statim relicta priore mutanꝛ in illam. De quolibet eñ tali dici põt illud Eccli.xxvij.Stult⁹ vt luna mutaꝛ.Et hac specie superbie inficiũtur nedũ homines ꝫ etiam mulieres.ex q̃rũ3 curioso ornatu multi aspiciẽtes a dmonenꝛ. Hmõi eñ mulieres tripliciꝛ peccant.vt dicit ⁊valdeby sup orone dñica. Prĩo deo iniuriã faciũt. Scđo q ad seipsas cumulũ mlto͛ꝝ pctõꝝ recolligũt Et tertio ꝓximis etiam aspiciẽtibus dãnũ inferũt cecitatis. Unde q̃tum ad primũ sc3 q tales iniuriã faciũt deo.ondit doctor iste p tale exemplũ. Si pictor inq̃t nobilis imaginẽ aliquã faciat.⁊ bene ⁊ artificiose sculpat.⁊ colores cõgruentes supinducat.nõne discipulis eius cõtumeliam ei faceret ⁊ contẽptum.si eiusdẽ imaginis formã mutaret ⁊ alios supinduceret colores. Sic certe mulieres se curiose ornantes.⁊ strictis vestib⁹ corpus suũ vt graciles appareant cõstringẽtes ⁊ artificiosis colorib⁹ facies vt videant pulcre vngentes exp̃llant creatori suo cõtumeliam faciũt. De q̃bus dicit ꝓpheta Esa.xlv. Ue q̃ contradicit factori suo. Scđo tales cumulũ peccatorum in se recolligũt.vnde Hieronym⁹ ad eustochiũ. Si inq̃t mulier se ornauerit vt vultus hominũ ad se ꝓuocauerit.⁊ si nullũ inde seq̃tur dãnũ extrinsecũ.iudiciũ tamẽ patietur eternũ.q2 venenũ attulit si fuisset q̃ biberet. Uñ talem fatuam mulierẽ impudice se habentẽ ⁊ ornantẽ sic alloq̃tur ꝓpheta Ezech.xvj. Exposuisti inq̃t fornicationem tuã omĩ trãseũti vt eius fieres. Et seq̃tur. Ad omẽ caput vie edificasti signũ ꝓstratõnis tue. Super q̃ Pariſ. Sicut inq̃t solẽt caupones in domibus suis ex diuersis ptib⁹ circulos ponere q̃ndo diuerse vie sunt circa domũ suã vt transeũtes per quãcũq̃ viam sciant ibi vinũ esse venale.sic fatue mulieres signa venalitatis corporis sui ponũt in capite ⁊ in pedib⁹ ⁊ in brachijs ⁊ in pectoribus. ⁊ in ceteris partib⁹ corporis.⁊ tamen iste mulieres dicũt se castas esse ⁊ castitatis amatrices.volẽtes q vt magis credatur vni testi assueto mẽdacijs q̃ etiã multis alijs testibus q̃ non nouerunt mentiri ¶Testis assuetus mẽdacijs est lingua eorum.testes vero q̃ mentiri nesciũt sunt cetera corporis membra. que impudiciciã manifeste ostendũt. Unde sicut de equo q̃ eq̃tatur in foro habẽs omnia signa venalitatis.in cauda.in fronte.in sella.in phaleris.i instrumentis alijs.an sit venalis q̃rere non oportet. ꝫ solũmõ de p̃cio inuestigare. Sic de fatua muliere q̃ eq̃itaꝛ a diabolo ad forũ.s.ad spectaculũ in meretriceo apparatu.habẽs omnia signa venalitatis.an sit venalis luxuriosos hoies querẽ nõ oportet.sed quã mercedẽ siue p̃cium sibi ad implendã eorum voluntatem nephandissimã condonabũt. Uñ sicut dicit Pariſ. Si equ⁹ venalis nõ est quare signũ venalitatis gestat in fronte? Jtem.circulus q̃re est ante domũ si nõ est ibi vinũ venale? nã vbicũq̃ circulus exponiꝛ.signũ est q intus est vinu3 vendendũ. Uñ ⁊ de tali fatua muliere diciꝛ Prouerb.vij. Ecce mulier occurrit.s.homini luxurioso in ornatu meretriceo p̃parata ad decipiẽdas animas.garrula ⁊ vaga.q̃etis impatiens.nec valens in domo cõsistere p edibus suis.nũc foris.nũc plateis.nũc in angulis insidiãs.apphensumq̃ iuuenẽ deosculaꝛ.⁊ pcaci vultu blandiꝛ dicẽs. Uictimas ꝓ salute deuoui hodie reddidi vota mea.idcirco egressa sum in occursum tuũ desiderãs te videre ⁊ repperi. ¶Tertio tales dãnũ proximis inferũt cecitatis. Uñ sicut pt3 in cameris dominorum3 eriguntur camini de lapidib⁹ ⁊ dealbantur.⁊ in sũmitate artificiose sculpũtur.⁊ tñ ab eis egrediũtur fum⁹ fetidus oculis appropinq̃ntiũ multũ nociuus. Sic hmõi mulieres lasciue se erigũt tanq̃ columna graciles.ꝫ intus vacue sunt ad modũ camini omẽ virtute carẽtes.⁊ caput hñt quasi caput camini ornamẽtis aureis gẽmis p̃ciosis insertis curiose ornatum.⁊ tamẽ ab eis egrediꝛ fumus fetidus supbie ⁊ incitamẽtum luxurie q̃ ad eos q̃ eis appropinquãt.⁊ illas aspiciũt. Et ideo dicit spũs sanct⁹ Eccl.ix. Auerte faciẽ tuam a muliere compta.⁊ nõ circũspicias speciẽ illius.ꝓpter spẽm mulieris multi perierũt.⁊ ex hoc concupiscẽtia quasi ignis exardescit. Et ideo apostol⁹ cõsiderãs hmõi nocumẽta ex inordinato apparatu mulierum contingere docet mulieres ad hmõi curioso apparatu se restringere.j.Thymoth.ij. Uolo mulieres secum verecũdia ⁊ sobrietate ornare.⁊ nõ in tortis crinibus.aut auro.margaritis.vel veste p̃ciosa.sed qđ decet mulieres pmittentes pietatẽ per bona opa. ⁊ si hmõi varietas reprehensibilis ẽ in viris.⁊ specialiter in clericis. Uñ Hieronym⁹ in q̃dam epla contra clericos cynasenses. Oportet inq̃t nos clericos clericatus honore nõ habitu ꝫ diligẽti mandatorum custodia hoc esse qđ videmur. Omnia inq̃t signa clericorum virtutes in nobis esse representant virtutesq̃ clamãt. Clamant eñ corpa paupertatem.clamat vestis anime honestatẽ. Uñ prima vestis sacerdotũ ad ministeriũ dei exeq̃ndũ generaliter est supplenciũ albũ ⁊ mũdũ.qđ signat ablutionẽ peccati ⁊ indutionẽ mũdicie. Amict⁹ tegens caput ⁊ humeros.signat puritatẽ intẽtionis clause a mundanis.⁊ intentũ eleuatũ ad diuina.⁊ fortitudine3

et constantiā in operibus virtuosis. album tenēs totū corpus a collo vsq ad pedes signat vniuersalē mūdiciam in toto corpore. cingulū circa lumbos signat continentiā perfectā a luxuria. manipulus in sinistro brachio signat patientiā in sinistris aduersitatibus que in sacerdotibus specialiter deberet abūdare. considerātes q sicut dicit christus Matt. v. Beati eritis cū maledixerint vobis homies et persecuti vos fuerint. et dixerint omē malū aduersus vos propter me. Stola circa collū clausa baltheo in modū crucis ante pectus. signat pfectam castitatem cordis ab omi illicita delectatōne et volūtatez paratā moriendi pro amore xpi et salute fraterna. Casula tegens omia vestimenta. signat pfectā charitatem ad deū et ad proximū. Et vlterius dicit Hieronymus in pdicta epistola. Clamat status deuotionem. clamat studiū contēplationē. Et ido merito nisi istis virtutibus polleamus. mentit corona. mentitur habitus. mentit status. mentit cultus. mentit officiū. mentit professio. mentit et ipm studiuz. ac per hoc nō sumus nisi clerici ficti. et clerici mentiti. licet scribit omis homo mendax. tamē nō scribit omis homo mendaciū. Seculares em hoies mendaces sunt qr mendaciū dicūt. sed mendaciū nō sūt qr nō viuendo difformiter habitui suo cōtradicūt Si igit perdet deus omēs q loquūtur mendaciū. Quantomagis perdet eos q sunt mendates. et ipm mēdaciū. et nō solum propter hoc dānantur. qr mendaces et mendaciū sunt. sed etiam qr mēdaciū summe amant et pro eo laborant. et vsq ad mortē se exponūt. Hec Hieronymus. ¶ Quarto peccāt homines ex appetitu supfluitatis vestiū. et hoc dupliciter. scz q̄ntū ad magnitudinē. et q̄tū ad multitudinē. Quantū ad magnitudinem cōstat q aliqui peccant et spēaliter mulieres q ad modū serpentis reptantis sup terram trahūt post se lōgas caudas preciosis vestibus terram induentes. Sed de nuditate christi in suis pauperibus mēbris nō curantes caudis suis pulices colligūt et puluerem excitant Christū vero quē in multis pauperibus seminudū aspiciūt operire tepescūt. Natura em caudam hominibus negauit. et tamē mulieres q̄si contra naturam et creatoris sui ordinationē esse caudate desiderant. etiā aliq hoies superbi ad ostendendū suorū speciositatē tam curtas volūt habere vestes: q vix eorū pudenda poterint opiri. sed latitudo et quātis videat esse contra naturam. tū in duplo et magis aliqū excedit longitudinē. Unde natura i suis opationibus ordinauit rerū longitudinē in debita proportōe excedere. sed tales miseri supbi attenderent q dns contra naturā peccantes igne et sulphure cōbustos submersit in profundū inferni. vt patz Gen. xix. Aliq etiam in vestibus suis in loco manicarū habēt alas ad silitudinem draconis volātis. quarū latitudo tanta est q in vtraq possit legio demonū satis spaciose residere. Cuilibet em tali dicit pōt illud Hiere. ij. In alis tuis inuētus est sanguis paupm. nam bona q eis supabūdāt qbus deberēt paupes indigētes induere cōsumūt in talium vestiū supfluitate. sed attendāt tales q sicut dicit Esa. ix. ca. Uestimentū mixtū cū sanguine erit in combustionē et cibus ignis. Scdo vestium supfluitas cōsistit in multitudine. quā phibet xps Luce ix. ca. dicens. Nec duas tunicas habeatis. s. superfluas. Dicit glosa. sed contra istud faciūt isti qui volūt habē tot diuersa vestiū mutatoria q potius volūt ea tyneis comedi q̄ xpm in suis pauperibus illis indui. quos sic alloqtur apostolus Jaco. v. Agite nūc diuites. plorate vlulātes in miserijs vris q aduenièt vobis. diuitie vre putrefacte sunt et vestimenta vra a tyneis comesta sunt. aurū et argentuz vrm eruginauit. et erugo eorū erit vobis in testimoniū et mādūcabit carnes vras sicut ignis. ¶ Thesaurisastis vob iram dei in nouissimis diebus. Sed si qs iam voluerit hmōi superbos siue de curiositate. siue de supfluitate vestiū suarum charitatiue redarguere. statim respondēt ad excusandū excusationē in peccatis. q taliter faciūt propter honestatez et nō propter supbiam. ac etiam nisi fecerint sicut alij faciūt nō erūt alicuius reputatōnis. quo ad mūdū. sed ab hominibus reputabūtur ideote siue fatui. Et si tales supbi. qr vellent haberi in magna reputatione quo ad mūdum. supbia et omi turpitudine viciorū se maculāt. Sed stulticiam istorū possum ostēdere p exemplū. vtputa supposito q hic esset aliquis homo q propter defectū visus iudicaret quēlibet hoiem mūdum turpissimū leprosum. et quēlibet leprosum mūdum et pulcerrimū. nōne stultus merito dici posset q propter iudiciuz erroneū istius peccātis in visu vt reputaret ab eo mūdus assumeret sibi potū vel confectionē cū qua statissime efficeret leprosus. Sed certe tales stulti sūt huiusmodi supbi qui curiose se ornant propter hoc solum vt habeant quo ad mūdum in magna reputatione. reuerentia et honore. nā tales quia vellent reputari quo ad mūdum sapiētes et gloriosi. quo ad deū stultos se efficiūt spūaliter et leprosos. In cuius rei figura legitur. ij. paral. xxvj. caplo. de osia rege. q postq̄ eleuatū est cor eius pcussus ē lepra. Et ideo merito dicit aplus. j. ad Cor. iij. capl. Sapientia huius mūdi stulticia est apud deū. Nam de quolibz tali finaliter dicet illud Apocal. xviij. ca. Quantū glorificauit se et fuit in delicijs. tantū date ei tormentū et luctum. ¶ Quinto peccāt supbi in curioso vestitu q̄ndo considerātes vestiū suarū pulcritudinē et pciositatē. et vestiū paupex vilitatē eos ptempnunt et despiciūt. Sic tales assilari pñt puelle paupime. que in estate in ludo puellarū regina constituit. et mutatis vestimentis et alijs ornamentis ab alijs splēdide adornat. Que hoc vidēs status sui pristini oblita supbit. et alias coetaneas puellas contēpnit. sed die aduespante cū sua ornamēta mutuata restituerat q prius regina appebat tūc paup et nuda remanebit. Reuera sic multi mūdani in potētia et dignitate huius mūdi gloriantes status hūani miserie obliti superbiūt de vanis ornamentis et dignitate siue honore. et alios paupes domini nri Jesu christi despiciūt. Sed die mortis appropinquāte que nox dici potest respectu vite presentis cū mundo reddiderint omia que ab illo mutauerit siue potentia et dignitate nudi et paupes remanebūt. Unde Eccles. v. legitur. Sicut nudus egressus est de vtero matris sue. sic reuertet et nihil secū auferet de vniuerso labore suo. ¶ Tre-

decimo assimilat̄ superbus frenetico.q̄ꝛ sicut freneticus patit̄ mentis alienationē ⁊ nō iudicat bñ de seipo.nec de aliquo alio.imo quanto infirmioꝛ sit.tanto sanioꝛē se esse credit ⁊ iudicat.⁊ libenter quicq̄d circa se est moꝛdet ⁊ lacerat.sic sup̄bus cōtemnit oēs alios.⁊ seipm̄ reputans nobilē omībꝰ alijs detrahit ⁊c̄. Decimoq̄rto assimilat̄ sup̄bia potui inebꝛiatiuo. Vñ auicēna in suo canone.loq̄tur de quodā potu inebꝛiatiuo ex duabus herbis confecto.q̄ bibentē doꝛmire sic facit ꝙ ip̄m quasi insensibilem reddit.in tantū ꝙ licet membꝛa eius igne vel ferro toꝛquent̄.dū sic doꝛmit nullam penam sentit.nec ex hoc euigilat. Moraliter.potus iste delectatōem peccati signat. Due herbe superbiam ⁊ luxuriam significāt.in q̄bus misera caro humana maxime ingurgitari desiderat. Isto potu his diebꝰ multi se intantū inebꝛiauerūt.ꝙ q̄si obstinati doꝛmientes pericula ⁊ vindictam que propter pctā timendū est euenire minime sentiūt Exemplū huiꝰ habemꝰ Judicū.iiij.de sisaria duce.q̄ inuitatꝰ a muliere Jahel.intrauit tabernaculum eius.⁊ cū bibisset.⁊ mulier abscondisset eum pallio q̄ndo p̄cepit eū doꝛmire.accepit acutum clauū.⁊ cū malleo defixit illū in cerebꝝ eius vsq̄ ad terram ⁊ moꝛtuꝰ est. Item narrat Julius de re militari.ꝙ duo reges in campo iacētes cū suis exercitibꝰ ad pugnam parati.sed vnꝰ abūdans i victualibꝰ ⁊ percipiēs penuriā alteriꝰ omīa victualia sua inebꝛiatiua miscuit q̄busdam herbis ꝓuocatiuis ad somnū. Quo facto simulauit se cū exercitu suo aduersarios fugere suos. Alij vero superuenientes victualia inuenerūt.⁊ cū gaudio bibētes inebꝛiati citissime doꝛmierūt.⁊ tūc alius rex citissime cū exercitu suo rediens ip̄os doꝛmientes interfecit. Et certe isto modo q̄dāmodo inter regem anglie contigit ⁊ regē francie cū suis exercitibus. Francia em̄ abūdauit olim victualibꝰ.id est sup̄bia ⁊ luxuria.q̄bus vt dictū est misera caro humana maxime desiderat suū appetitū reficere.ꝫ ipsi gallici iam vindicta dei cogente fugā luxurie.sup̄bie ⁊ alioꝝ vicioꝝ simulantes ⁊ se veritati sūt submittētes. Anglici iam ad victualia sua.i.ad eoꝛuꝫ cōsimiles sup̄biam ⁊ luxuriam accesserūt.⁊ iaꝫ vt videt̄ inebꝛiati doꝛmierūt in suis voluptatibꝰ.intantū ꝙ iam verificat̄ illud ꝓpheticum Osee.iiij. Nō est veritas.nō est miscdia.nō est sciētia dei in terra.ꝫ maledictū mendaciū.furtū.homicidiuꝫ.⁊ adulteriū inundauerūt.⁊ sanguis sanguineꝫ tetigit. Et ideo timendū est ne inimici redeūtes super eos doꝛmiētes in suis peccatis ip̄os destruēt ⁊ occident. Nam vt dicit ꝓpheta Abacuc.ij. Sicut vinū potatū decipit.sic erit sup̄bus ⁊ nō decoꝛabit̄.

Decimo detestanda est sup̄bia ꝓpter multiplicem cōminationē quā ostendūt scripture deuꝫ cōminari sup̄bis. Unde Nūeri.xv. Anima vero q̄ ꝑ sup̄biam aliq̄d cōmiserit.siue ciuis sit ille siue peregrinꝰ.qm̄ aduersus dñm rebellis fuerit peribit de populo suo. Verbū dñi contēpsit ⁊ p̄ceptū fecit irritū. Idcirco delebit̄ ⁊ poꝛtabit iniq̄tatē suaꝫ. Itē in psalmo dicit̄. Retribuet abūdanter facientibꝰ sup̄biaꝫ. Iteꝫ Sapie.vj. Exiguo concedet̄ misericoꝛdia.potentes em̄ potenter toꝛmenta patientur. Item Job.xx. Si ascenderit vsq̄ ad celū sup̄bia eius ⁊ caput eius nubes tetigerit.quasi sterq̄liniū in fine perdetur. Item Eccl̄i.x.dicit̄. Rex hodie ⁊ cras moꝛiet̄. Cum em̄ moꝛiet̄ homo hereditabit serpentes bestias ⁊ vermes. Initiū superbie hominis apostatare a deo.qm̄ ab eo q̄ fecit illum recessit coꝛ eius.q̄niam initiū omīs peccati est sup̄bia.q̄ tenuerit illam adimplebit̄ maledict̄.⁊ subuertet eum in finem.ꝓpterea exhonoꝛauit dñs deus cōuentus maloꝝ ⁊ destruxit eos in finem. Sedes ducū superboꝝ destruxit deus omīpotēs.⁊ sedere fecit mites pro eis. Item Esa.xxviij. Ve coꝛone superbie. Et seq̄tur. Pedibꝰ conculcabit̄ coꝛona superbie. Iteꝫ Eccl̄i.xxj. Superbia sup̄bi eradicabit̄. Iteꝫ Jere.l. Ecce ego ad te superbe dicit dñs exercituū.q̄ꝛ venit dies tua.tempus visitationis tue.⁊ cadet sup̄bus ⁊ coꝛruet.⁊ nō erit q̄ suscitet eū. Item Jere.lj. Ecce ego ad te mons pestifer ait dominꝰ qui coꝛrūpis vniuersam terram.extendens manū meam sup̄ te.⁊ euellam te de petris.⁊ dabo te in montē combustionis. Item Amos.vj. Jurauit dominꝰ in superbia iacob.si oblitꝰ fuero vsq̄ ad finem omīa eoꝝ opera. Item Abdie.j. Si exaltatꝰ fueris vt aquila ⁊ inter sydera posuerit nidum tuū.inde extraham dicit dominꝰ. Iteꝫ Michee.j. Calcabit deꝰ excelsa terre.id est sup̄bos terre. Item Apocal̄.xviij.capl̄. Inq̄ntū gloꝛificauit se ⁊ fuerit in delicijs.tantū date ei toꝛmētū ⁊ luctū. Item Luce.xviij.legitur. Omīs qui se exaltat humiliabit̄ ⁊c̄. Sup̄ quo dicit Nycolaꝰ de lyra.ꝙ sicut in statera materiali vna parte dep̄ssa alia eleuatur.⁊ ecōuerso.sic similiter in statera diuine iusticie decretū est ꝙ qui eleuant̄ per sup̄biam i p̄senti.dep̄ment̄ per penam cōfusibilē in futuro.

¶ Sed hic est notandū.ꝙ septuplex ē exaltatio. Prima ē ad honoꝛem dei ⁊ ecclesie edificatōeꝫ vtputa cū aliquis homo q̄ habꝫ virtuose vite eminētiaꝫ ponitur in eminētia dignitatis vt sit quasi lucerna ad dei gloꝛiam ⁊ p̄ximoꝝ exēplum. Ad quod ꝑtinet illud Luce.xj. Nemo accendit lucernam ⁊ ponit sub modio neq̄ in abscondito.sed super candelabꝝ.vt q̄ ingrediūtur lumen videant. Iteꝫ Matth.v. Luceat lux vestra coꝛam hominibus vt videant opera vestra bona.⁊ gloꝛificēt patrem vestrū qui in celis est. Iteꝫ Phil̄.ij. Inter q̄s lucetis sicut luminaria in mūdo verbū vite continētes. Item de q̄libet tali dicit̄ Eccl̄i.l. Quasi sol refulgens sic ipse refulsit in tēplo dei. Secūda exaltatio ē ad deiectionē seu p̄cipitatōem. Vñ legitur Luc̄.iiij.ca.ꝙ scribe ⁊ pharisei duxerūt iesuꝫ ad sup̄cilium montis.sup̄ quē ciuitas eoꝝ erat edificata vt p̄cipitarent eū.⁊ certe talis ē exaltatio superbi.tollit̄ em̄ in altū vt lapsu grauioꝛi ruat. Vñ diabolꝰ facit sicut coꝛuꝰ qui eleuat nucem in altū ⁊ ꝑmittit cadere vt cōminuat̄.⁊ statim descēdit ad nucē cōminutā comedit.sic diabolus qui in statu innocētie siue in statu humili nō p̄ōt aliquē frāgere.procurat vt eleuet̄ ad aliquā dignitatē vt de ip̄a cadat.vel in futuro in infernū.vel in p̄nti ꝑ depositionē.⁊ tūc confractū deuoꝛat.⁊ ad penam eternam finaliter deducit. Unde Job.xxix.dicit̄. Eleuasti me ⁊ quasi sup̄tollens allisisti me. Tercia

exaltatio est ad obprobriū qualis est exaltatio facinosoꝝ qui ponūtur in collistrigio vel in pendilatrio cum signis suoꝝ facinoꝝ. ⁊ talis inq̄ntū altiꝰ est. intanto pluribꝰ eius facinꝰ manifestatur. Sic spūaliter. q̄ndo aliq̄s in manifesto peccato deprehensus efficitur aliis q̄si in collistrigio ⁊ in pēdilatrio cū suo facinore ponit̄. q2 exaltatio talis erit sibi occasio quare ponet̄ in collistrigio diaboli. ⁊ de eius etiam pendilatrio p̄cipitabit̄ in profundū inferni. ⁊ talis inq̄ntū in altiori gradu ponit̄. intāto eius peccato pluribꝰ manifestat̄. ⁊ sic nedū ad suam propriā confusionē exaltat̄. sed etiam ad multorū alioꝝ periculū ⁊ nocumentū perniciosum exēplū. Unde si cadauer fetidū q̄triduani hominis mortui poneret̄ in loco eminenti in magna multitudine populi. constat ꝙ eius fetor vehemētior nocēt ⁊ q̄plures letaliter corrūpere posset ⁊ occidere. Sic spūaliter. mortuꝰ per peccatū nō solum q̄triduanꝰ sed aliq̄ndo q̄drigenariꝰ qn̄ in eminenti loco dignitatis ponit̄ fetore sui mali exēpli plures subditoꝝ suoꝝ corrūpit intoxicat ⁊ extinguit. sed talis potiꝰ desideraret vt sub terra cū corporibus mortuis absconderet̄. q̄ꝫ ꝙ fetore sui mali exempli alii spūaliter occiderent̄. p̄sertim cū de talibus dicat btūs Gregoriꝰ. ⁊ ponit̄ in canone. xi. q. iii. precipue. tot mortibꝰ digni sunt q̄t perditōnis exempla ad alios transmittūt. Item christꝰ dominꝰ noster dicit Math. xviii. ca. Qui scandalisauerit vnū de pusillis meis q̄ in me credūt. expedit ei vt mola asinaria suspendat̄ in collo eius. ⁊ demergat̄ in profundū maris. cuiꝰ expositionē vide supra in septimo motiuo conferēte ad detestatōem superbie per beatū Gregoriū ⁊c. Quarta exaltatio est ludibriū vt q̄ndo alicui fatuo tradūtur insignia regia vel episcopalia. q̄ tamē in rei veritate nō ē rex nec episcopꝰ. Et talis ē exaltatio superbi q̄ habet signa dignitatis. sed tamē omī honesto ꝓpter sua demerita ē indignꝰ. Unde p̄latus viciosus q̄ non habet sciētiam virtutem ⁊ vite eminentiā ad prelatum ꝑtinentia. nō est verus p̄latus sed quasi asinꝰ vel symia diaboli. vt dicit̄ supra in septimo motiuo conferēte ad detestationē superbie. Quinta exaltatio est ad ventilationem et dispersionem. ⁊ sic palea exaltat̄ vt a grano separet̄. ⁊ puluis etiā exaltatur vt a vento dispergat̄. ⁊ talis est exaltatio superbi q̄ diabolo procurante in sublimitate dignitatis ponit̄. vt a bono finaliter separet̄. ⁊ cū impiis rapiatur in ꝓfundū inferni. Unde Job. xxvii. caplo. Tollet eū vētus ⁊ auferet ⁊ velut turbo rapiet eū de loco suo. ⁊ tales etiam dispergent̄ vt dicit psalmista. Tanq̄ꝫ puluis quē proiicit ventꝰ a facie terre. ⁊c. Sexta exaltatio est ad suppliciū. sicut latro primo in altū extollit̄. ⁊ postea in furca suspendit̄ ⁊ strangulat̄. Sic suggerēte diabolo superbi i presenti multotiens extollūtur in prosperitate. dignitate. ⁊ honore mūdano. vt in futuro damnētur. et in furca supplicii suspēdātur eterna. Sed sicut dicit psalmista. Uir insipiens nō cognoscet. ⁊ stultꝰ non intelliget hmōi. Unde multi insipientes pauperes videntes superbos diuites propter suas diuitias multipliciter honorari. quasi cōsolēdo ⁊ murmurando contra deū. eo ꝙ non dedit illis diuitias sed inopiam. miseriā tribulationē ⁊ infirmitatē dicūt cum propheta Jere. xii. caplo. Quare via impiorū prosperat̄. bene est omībus q̄ preuaricant̄ ⁊ inique agūt. Item dicūt cū psalmista. Ecce ipsi peccatores ⁊ abūdātes in seculo obtinuerūt diuitias. Sed pōt dominꝰ noster Jhs christꝰ respōdere talibus. sicut respondebat beato petro Joh. xiii. ca. dicens. Quod ego facio nescis modo. scies autem postea. Nouit em̄ deus ꝙ multi superbi qui faciūt quedam bona damnabūtur. ⁊ multi humiles qui saluabūtur. faciūt q̄dam mala. ⁊ ex dei iusticia omne bonū remūerari oportet. ⁊ omē malum puniri Ideo illos q̄ saluabūtur pro eo ꝙ s̄m fragilitatem hūanam peccāt. aliq̄n deus punit tanq̄ꝫ pater piissimus in p̄senti. aliq̄ndo per paupertatem. aliq̄ndo per infirmitatē. ⁊ aliq̄ndo ꝑ varias tribulationes mūdanas. Sed illi qui damnabūtur ꝓ suis paucis de genere bonis operibꝰ in p̄senti remūerabūtur diuitiis prosperitate ⁊ mūdanis honoribꝰ. vn̄ Luce. xvi. caplo legit̄. ꝙ deus dixit diuiti epuloni sepulto in inferno. Fili recordare q̄niam recepisti bona in vita tua ⁊ lazarus similiter mala. quasi diceret. q2 tu iam damnatꝰ fecisti quedā opera in vita tua. ideo recepisti mercedem illoꝝ in mūdo. Et q2 lazarus nūc saluatꝰ peccauit aliq̄ndo. ideo recepit mala pene in vita sua. ita ꝙ nūc nihil remanet in ipso impunitū. s̄ꝫ bonū remūerandū. nec in te remanet bonū remūerandū. sed malum puniendū. ⁊ ideo subdit. Hic aūt consolat̄. tu vero cruciaberis ⁊c. Et ex predictis decem tactis in isto primo notabili patet manifeste ꝙ valde detestabile est peccatum superbie.

Capitulum III

Sequitur secūdum notabile peccati superbie. in q̄ eiusdem peccati spēs sunt aliq̄liter declarāde. Pro quo notandū. ꝙ s̄m beatū Gregoriū. xxiii. moral. Superbie q̄tuor sunt spēs p̄cipales. Prima cum q̄s bonū quod hꝫ putat a se habē. ⁊ tamē habet a deo Scda cum q̄s donū sibi a deo datum putat sibi pro suis meritis condonatū. Tercia cū quis iactat se habere bonū quod nō habet. Quarta cū quis despectis ceteris appetit singulariter p̄cellere ⁊ p̄ferri. Et notant̄ hee q̄tuor species superbie in hoc v̄su. Ex se. ꝓ meritis. falso. plus oibus inflat.

Capitulum IIII

Prima igit̄ species superbie est. cum quiscūq̄ꝫ quod habet putat a seipso habere ⁊ non a deo. Hac em̄ specie superbie laborauerūt impii pharisei q̄ dixerūt illud psalmiste. Labia nostra a nobis sunt q̄s noster deus est. Tales etiam sunt multi insipientes christiani. qui de libero arbitrio p̄sumentes putant se bona que habent ex ingenio proprio viribꝰ vel suis laboribus esse consecutos. ⁊ dicētes illud psal. Manus nostra excelsa. ⁊ tamē deus fecit hec omia. Sed tales non attendūt quod testatur apostolus ad Phyl. ii. Deus est em̄ qui operatur in no

bis ꝛ velle ꝛ pficere bona volūtate. Unde nec ali-
quid boni cogitare.loqui vel facere sufficimus.si-
ne adiutorio diuino.vt supra in septimo motiuo
conferēte ad detestatōem superbie.Et ideo qui pu
tāt se posse bene agere sine dei auxilio speciali me
rito tanq̄ derelicti a deo.incidūt in manus suoꝝ
spiritualiū inimicoꝝ.dicente propheta cuilibet ta
li Jeremie.xlviij.pro eo q̄ habuisti fiduciaȝ in mi
nutionib⁹ tuis.ꝛ in thesauris tuis.tu quoq̄ capie
ris supple ab inimicis tuis. In cui⁹ rei figura le
gitur.iiij. Regum.ij.ꝛ.xxviij.capitulis. Et Esaie
xxxvij.de Ezechia rege.cui domin⁹ deus contulit
mirabilem victoriam de Sennacherib rege assyri
orū.occisis per angelū dei vna nocte centū octua-
gintaq̄ milibus viroꝝ de exercitu Sennache-
rib.Quo facto quia nō reddidit debitas gratias
deo omipotenti de sua victoria.sed cum venissent
ad eum nūcij chaldeorum quasi de prosperitate ꝛ
victoria que sibi acciderat gloriantes. Ipse vō rex
eos introduxit in domū thesauri sui.ꝛ ostēdit eis
aurum ꝛ argentum ꝛ omīa sua iocalia.ꝛ arma.et
spolia que de suis hostibus reportauit.ꝛ gaudēs
quasi eos sua propria virtute vicisset.Et ideo do-
min⁹ contra euȝ iratus misit sibi Esaiam prophe-
tam.vt diceret sibi q̄ de⁹ propter eius superbiam
mitteret sibi vindictam.ꝛ captiu⁹ ab hostib⁹ suis
duceretur ipse ꝛ populus eius in terram alienam
sed compunctus et penitens de suo delicto Eze-
chias vix obtinuit q̄ vltio a deo minata non acci-
deret in tempore suo.sed postea accidit in tempo
re zedechie.qui, oculis expulsis, ductus est capti-
uus in babylonem.vt patet Jeremie.xxxix. Figu
rā em̄ illoꝝ qui bona sua sibi attribuūt ꝛ non deo.
tenent illi qui volebant Johānem vocare nomie
patris sui.Sed figura illoꝝ qui bona sua deo attri
buūt ꝛ non sibiip̄sis.tenet elyzabeth que ait. Ne-
quaq̄ sed vocabitur Johānes Luce.j.Et merito.
sicut ille qui natus est de muliere sterili ſm natu-
ram vocatur Johānes.id est gratia dei.Sic bonū
opus gratie debet attribui deo cum anima ex se
sterilis sit.sed sola gratia diuina existit fecunda.
Unde Dauid qui dicit in psalmo.Qui habitare fa
cit sterilem in domo matrem filioruȝ letantem.

Sed hic est notandū.q̄ spiritualiter tria sunt si
gna quib⁹ cognoscitur quis hac prima specie sup-
bie inficitur ꝛ laborat. Primū est quando quis
de suis virtutibus ꝛ bonis operib⁹ gloriatur i cor
de acsi illa a seipsis.ꝛ non a deo haberent.Quem
libet em̄ talem sic alloq̄tur apostolus.j.ad Coꝝ.
iiij.dicens.Quid habes quod non accepisti: si au
tem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis:
Unde Isidorus in de sūmo bono.libro.ij.capitu-
lo.xxxviij.Qui inquit de suis virtutibus superbi
unt.ex ipsis vindicandi sunt operibus. q̄bus pro
virtutibus vtūtur.q̄niam rem bonam non bona
volūtate faciūt.Nam reuera sine humilitate vir-
tus quelibet.ꝛ sine charitate in vicio deputatur.
Merito superbie diabolus a superna beatitudi-
ne corruit.qui igitur de virtutib⁹ attollūtur dia-
bolum imitantur.ꝛ exinde corruūt.quia de excel-
sis labūtur.sicut superbia origo est omniū crimi-
nū.ita origo est cūctarum virtutū. Ipsa est em̄ in
peccato prima.ipsaq̄ est em̄ in conflictu postrema
Hec em̄ angelos in exordio mentem per peccatū
prosternit.aut nouissime de virtutib⁹ deijcit.Hec
Isidorus. Secūduȝ signū est.q̄ndo quis de bo
nis suis seipsum cōmendat.De quo dicitur Job
xxxij.capitulo.Si vidi solem cum fulgeret.ꝛ lu-
nam incedentem clare.ꝛ letatum est cor meum in
abscondito.ꝛ osculatus sum ore meo manum me
am que est iniquitas maxima.ꝛ negatio cōtra de
um altissimū.quasi diceret.si hec feci malum mi-
chi contingat.Super quo Gregorius in morali-
bus.Sol inquit in fulgore bonū opus est in mani
festatōne quod dicitur videre.qui in animo illud
frequenter versat ꝛ inde delectatur sibiip̄si placēs
Luna incedens clare est delectatio fame quam q̄-
dāmodo non videre dicitur q̄ transit virtuose per
infamiam ꝛ bonam famam.ꝛ letatur cor ei⁹ in ab-
scondito qui de preconijs suis gaudet ꝛ extollitur
manū em̄ suam osculatur qui laudat quod ipse-
met fecit.per manū em̄ operatio.ꝛ per os locutio.
ore em̄ spūaliter tangitur res que laudatur.ꝛ om-
nis laus in ore proprio sorbescit.Hec Gregorius

Terciuȝ signū est q̄ndo quis de bonis suis gra-
tias non agit deo.Unde homo ingratus dicit̄ non
cognoscere beneficiū acceptuȝ.eo q̄ faciat acsi nō
cognosceret dum pro eo gratias non egit. Et hec
ingratitudo habet tres gradus principales. Pri-
mus est quando q̄s non retribuit beneficium pro
loco ꝛ tempore ſm suam facultatem.quod est vi-
cium valde homini nociuū.quia obstruit sibi fon
tem diuine misericordie. Unde Bernard⁹.
Ingratitudo inquit est ventus vrens siccans sibi
fontem pietatis rorem miscdie ꝛ fluenta grē. Iteȝ
Gregori⁹. Non est inq̄t dignus dandis.q̄ nō agit
grates de dates.Et huic prio gradui annectit̄ ali-
us gradus ingratitudinis.vicȝ si q̄s retribuit mala
pro bonis.De qua ingratitudine dictū est supra.p
te.iiij.caplo.ij.vbi agitur de sexto motiuo conferē
te ad detestatōem auaricie.Dictis ibidem adijciē
do.q̄ Cassiodor⁹ in ingratitudine.graue inquit ni
mis est vt fructu sui laboris fraudetur quis indu-
stris.Et cui deberet p̄ sedulitate conferre premiū
dispendiū patiat̄ iniustū ꝛ maloꝝ omniū probat̄
extremū.vt inde quis detrimēta cogatur suscipe-
re.vnde credebat auxiliū prouenire.Et ideo dicit̄
Prouerb.xvij.Qui reddit mala pro bonis nō re-
cedet malū de domo eius.Un̄ de hac ingratitudi
ne exemplū ostendit virgili⁹ eneidos.de q̄daȝ no
mine milite noie enea.de quo vide supra.parte.v.
ca.xj.vbi agit̄ de dilatōne cōuersionis in p̄cipio

Scōus gradus principalis ingratitudinis est.
si q̄s dissimulet ꝛ non agat grās p̄ recepto benefi-
cio.ꝛ huic annectit̄ alius grad⁹ ingratitudinis.vi-
delicet si q̄s vituperet siue spernat suū bn̄factorē.de
quo conq̄ritur dn̄s per prophetā Esaie.j.caplo di-
cēs.Filios aūt enutriui ꝛ exaltaui.illi aūt spreue-
rūt me. Sȝ hic est notandū.q̄ sicut dicit holgot
in lectura libri sapie.lect.cxcvij.circa grarūactōes
tria sūt spēalit̄ notāda.Primū q̄re deo grarūactio
est agenda.Scōm de q̄bus materia reddendi deo

gratiarumactiones est sumēda. ⁊ tertium qualiter gratiarumactio est explenda. Circa primū est sciēdum q̄ regratiari vel gratias agere deo est actus quadruplici rōne cōmēdabilis. pmo quia est beatorum operatio. secundo quia est receptorum augmentatio. tertio quia est diuine maiestatis ꝓtestatio. ⁊ quarto quia est nostre necessitatis demōstratio. Primo igitur deo regratiari est ꝓpria operatio beatorum qui ad nihil aliud vacant. nisi ad deum laudandū. ⁊ ei de collatis beneficijs regratiandū. Unde psal. Beati q̄ habitant in domo tua dn̄e in secula seculorū laudabūt te. Itē aplš. j. ad Cor. x. Siue māducatis siue bibitis siue quid aliud facitis oīa in gloriam dei facite. Unde transituri ad curiam regis addiscunt bonas ꝯditiones curie tēpestiue. eodē mō nos ꝯuenit in p̄nti gratiarūactiones addiscere vt sciamus qualiter nos in patria debeamus habere. vnde Ysa. quinq̄gesimoprimo cap. Gaudiū ⁊ leticia inuenient̄ in ea. gratiarūactiōes ⁊ vox laudis. Secūdo gratiarūactio denota est bonorꝫ a deo receptorꝫ augmētatio. sic em̄ deū maxime ꝓuocamus ad dandum maiora quando sibi de pceptis gratias referamus. vn̄ Bern̄. Ad inquit vnde exeunt flumina gratiarum reuertunt̄ vt iterꝫ fluant. Agricola nimirū terram illam diligentius colit ⁊ seminat. que vberius fructū reddit. ⁊ quāto ager est fecūdior tanto meliori semine seminatur. Moraliter homo est ager dei. vnde. j. ad Corinth. .iij. ca. Dei agricultura estis. Quanto igit̄ persona maiorem fructū per gratiarūactionē deo repēdet tanto sibi deus libētius dona sua gratuita tribuit. Et ideo optimus modus amplius impetrandi est gratias agere de acceptis vt mereāt̄ priuari ⁊ puniri iam habitis. teste apostolo ad Roma. j. q̄ de philosophis ita scribit. Cum cognouissent deum non sicut deū glorificauerūt aut grās egerūt. ꝫ euanuerunt in cogitationib⁹ suis. ⁊ obscuratū ē insipiens corꝫ eorꝫ. dicētes em̄ se esse sapiētes stulti facti sunt. Sup q̄ Aug. Nō inq̄t de⁹ dedit grat̄ tollit ingr̄tis. Exēplū de ezechia rege. Ysa. xxxvij. ⁊ xxxviij. capitulis. q̄ punitus fuit ꝓ ingratitudine. cum em̄ dedisset ei dn̄s triūphū incredibilē. ⁊ pcussisset angelus domini. centum octuagintaquinq̄ milia vna nocte in castris sennacherib regis assyriorum. licet etiam s̄m Josephū. Ezechias hostias cum populo deo immolasset. non tamen digne gratias egit. nec canticū regratiatoriū inde cantauit. sicut p̄res illo tempore consueuerūt. Tertio gratiarūactio est quedam diuine maiestatis ꝓtestatio. in hoc em̄ q̄ deo de suis beneficijs regratiamur eū dominū nostrum capitaneum protestamur. In cuius rei figuram adeps in sacrificiū deo soli offerri debuit. vnde Leuit̄. iij. cap. Omnis adeps domini est iure perpetuo. Unde ⁊ christus volens de septem panibus facere conuiuiū pro quattuor milibus hominum quod non fuit humanū sed diuinū. Gratias agens fregit ⁊ dedit discipulis suis vt apponerent Matth. vij. capitulo. Quarto gratiarūactio est nostre necessitatis demōstratio. q̄ enim deo regratiatur suam indigentiam protestat̄. et hec est ratio moralis quare decime institute fuerunt ⁊ deo specialiter dedicate. Est em̄ decem limes ⁊ pfectio numerorum. ⁊ ideo dum nobis nouem partes retinemus ⁊ decimam damus deo nobisipsis imperfectionem fatemur. ⁊ perfectionē attribuimus soli deo. ⁊ eodem modo dum deo de receptis gratias agimus ꝓtestamur q̄ nihil nisi de eius munere possidemus. Sed est hic notandum q̄ preter predictam causam sex alie cause assignari possunt speciales. quare decime sunt deo ⁊ ministris ecclesie fideliter psoluende. Prima ratio q̄ est domini dicentis per ꝓphetam Malachie. iij. Inferte omnē decimam in horreum meum vt sit cibus in domo mea. Unde Dionysius ⁊ ponit̄ in canone. xvj. questione. j. ecclesias. Decime inquit a deo constitute sunt p Moysen vt psoluerent̄ a populo filijs leui ꝓ ministerio in quo deseruiebant ei in tabernaculo non accipiebant filij leui decimas nisi ab eis ꝓ quibus offerebant preces et sacrificia. quia igitur nos seruimus domino in tabernaculo. offerēdo ꝓ istis p̄ces ⁊ sacrificia. ideo ⁊ ipsi nobis soluerēt primicias. ⁊ sequit̄. cum decime darent̄ filijs leui non electione offerentis psoluebant̄. vt ipse eligeret cui vellet demas dare. Nam dictū est Leuita q̄ tecum moratur ⁊ iuxta muros tue vrbis habitat comedat eas. Ideo etiam ex singulis tribubus ciuitatis ad habitandū acceperūt leuite vt vnaqueq̄ tribus illis psoluerent decimas q̄ secum erant. hec ille. In istis em̄ verbis Dyonisij duo specialiter sunt notāda. Primū q̄ sacerdotes ⁊ leuite recipe deberēt decimas ⁊ non layci. Unde Grego. ⁊ ponit̄ in canone. xvj. q. vij. Decimas inquit quas in vsum pietatis cōcessa est canonica autoritatis demōstrat. a laycis possideri apostolica autoritate ꝓhibemus. Siue em̄ ab episcopis vel regibus vel quibuslibet psonis eas acceperint nisi eccl̄ie reddiderint sciāt se sacrilegij crimen cōmittere. ⁊ eterne dānationis piculum incurrere ⁊ sequit̄. Peruenit ad nos fama sinistra q̄ q̄dam epoꝝ non sacerdotibus ꝓprie dyocesis decimas atq̄ oblationes christianorꝫ cōferant. sed etiam laycalibus psonis militū videlicet siue seruitorꝫ. siue qd̄ grauius est suis psanguineis. Unde si quis amodo inuētus fuerit episcopus transgressor huius precepti domini intra maximos hereticos ⁊ antichristos non minimus habeat̄. hec ille. Secundo ex verbis predicti dyonisij patꝫ q̄ decimas reciperēt sacerdotes ⁊ leuite in suis curis manētes ⁊ ꝓ populo orantes ⁊ eis sacrificia ⁊ verbum dei ministrātes. Sed iam multi curam animarꝫ habētes curā suam dimittūt ⁊ in curijs dominorꝫ seculariū ⁊ episcoporꝫ se negocijs secularibus implicant ꝯtra doctrinā apostoli dicēt̄ secūda ad Thimotheū. ij. Nemo militans deo implicat se negocijs secularib⁹. qui tamē decimas ⁊ oblationes a populo exigunt cum magno clamore. Contra quos Ricūs hanipul super illud Job. .xvij. Si sustinuero infernus domus mea est. De inquit sacerdotibus qui tanto zelo ⁊ clamore decimas vel ea q̄ ad altare ptinēt exigunt. ⁊ de aiabus parrochianorū tam parū curant. instanter petunt pecuniā. ꝫ raro vel nunq̄ ꝓferunt sermonē. excōmunicāt illos q̄ ab eccl̄ia illorꝫ sua iura subtrahūt ⁊ ipsi sacerdotes pmo excōmunicant̄ a deo. q̄ ecclesiam xp̄i vt tenent̄ non regūt. Multi tamē di-

ctunt.nescimus regere.nescimus ꝑdicare. sicut sci-
mus sic facimus.nõ opoꝛtet ꝙ om̄ia cognoscamꝰ
imo ve vobis qui accipitis curam quã nescitis cuꝫ
⁊ subditos vestros in infernũ inferioꝛẽ demergitꝭ.
vos ceci cecos ducitis.⁊ in foueaꝫ cadere nõ time-
tis. O miser quare alioꝝ custodiã accipis ⁊ teipm̄
custodire nescis. Item de talibus dicit xp̄s Matt.
.xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite qui de-
cimatis hoc ẽ decimare docetis mentaꝫ ⁊ anetum
⁊ ciminum ⁊ reliquistis q̄ grauioꝛa sunt legis.iudi
cium ⁊ misc̄dꝫ ⁊ fidẽ. ⁊ hec opoꝛtuit facere ⁊ illa
nõ omittere.duces ceci excolentes culicem .came-
lum aũt glutiẽtes. ¶ Sup quo Crisosto.ome.
xlj. Justiciã inquit ⁊ misc̄diam ⁊ fidẽ ꝓpter gloꝛiã
suam mandauit deus.ſ decimas ꝓpter sacerdotes
sed sacerdotes qui ꝓpter decimas coꝛripiũt popu
lum. ⁊ maioꝛa pc̄ã vidẽtes tacent. docẽt excolere
culicẽ.⁊ deglutire camelum.i.a modico malo ab-
stinere ⁊ maioꝛa mala cõmittere. ⁊ sequit̃. Si quis
de populo decimas nõ obtulisset.sacerdotes aua-
ricia pleni ita eũ coꝛripiẽt quasi magnũ crimen fe
cisset. Sed si quis aũt de populo in deuꝫ peccabat
seu ꝓximo iniuriã faciebat.nemo illoꝝ eum coꝛri
pere vult.ecce de suo lucro sollicite agebãt.ideo di
cit eis. Ve vobis ypocrite q̄ decimas in minimis
exigẽtes de misc̄dia. iusticia ⁊ fide nõ curantes.sic
⁊ modo fit.Ecce em̄ episcopi ⁊ pꝛesbyteri ⁊ dyaco-
ni si debitum honoꝛis inter se nõ acceperint irascũ
tur ⁊ turbant̃.d̄ honoꝛe aũt dei.⁊ ꝓfectu eius eccle
sie solliciti non sunt. poꝛtiones v̄o quisq̄ꝫ suas di-
gnitates vigilãtes aspiciũt ⁊ defendunt. obsequiũ
v̄o eccl̄ie infideliter paruipẽdunt.hec Crisostomꝰ

Secunda causa quare decime fideliter sunt ꝑsol
uende est ipsum ministreriũ ministroꝝ eccl̄ie. infi
nita em̄ sunt melioꝛa spũalia q̄ ipsi ministrãt.q̄ꝫ car
nalia q̄ ipsi recipiunt. Vnde apl̄s.j.ad Coꝝ.ix.Si
nos vobis spũalia seminamus. nõ magnum est si
nos carnalia vestra metamus. ¶ Tertia causa est
quia ecclesia est mater nostra. Vnde Pꝛosper in li
bello suo de dono timoꝛis. Sicut inq̄t mater car-
nalis ꝑmo puerũ poꝛtat ⁊ parit deinde ip̄m lauat
⁊ balneat.deinde docet ⁊ fouet ⁊ pascit. ⁊ tandẽ in
lecto secum quiescere ꝑmittit.Revera sic ecclesia
mater nostra pꝛimo ad eam poꝛtamur.⁊ ibi pom-
pis dyabolicis renũciamus ⁊ xp̄m induimus. po
stea ibi in ipsa baptismatis abluimur vnda. ⁊ mũ-
damur a peccato oꝛiginali ⁊ sanctificamur.deinde
in ipsa nostra matre ecclesia coꝛpe et sanguine xp̄i
pascimur spũaliter ⁊ potamur. ⁊ tandẽ aduenie-
te termino vite cũ ipsa ⁊ iuxta ipsam coꝛpa nostra
requiescunt. ⁊ ideo merito ecclesie tanq̄ꝫ matri no-
stre debemus nos humiliare ⁊ de nostra substan-
tia honoꝛare. ⁊ specialit̃ illa q̄ sua sunt de iure.s.de
cimas ⁊ oblationes nõ cum fraude ſ fideliter ꝑsol
uere.hec Pꝛosper. ¶ Quarta causa est magna re-
muneratio quaꝫ a deo recepturi sunt q̄ decimas fi-
deliter ac libẽter ꝑsoluũt.Vñ Eccl̄.xxxv. In omni
dato hilarẽ fac vultũ tuum.⁊ in exultatione sancti
fica decimas tuas. da altissimo ſm debitũ illius et
in bono oculo facito adinuẽtionẽ manuũ tuaruꝫ.
quia retribuẽs est dominus ⁊ septies tantum red-
det tibi. Et ideo dicit Apostolus.ij.ad Coꝛinth.ix.
cap. Vnusquisq̄ꝫ ꝓut destinauit in coꝛde suo.non
ex tristicia aut ex necessitate.hilarẽ enim datoꝛẽ di-
ligit deus. Et sicut dicit Januẽsis sup euangelia.
sermone.xv.Fideliter ac libẽter decimantes a deo
quadrupliciter remunerabunt̃. Pꝛimo abundan-
tia fructuum. secundo sanitate coꝛpoꝛũ. tertio re-
missione peccatoꝝ.⁊ quarto pꝛemio regni celoꝛuꝫ
Vnde de duobus pꝛimis loquit̃ btũs Augustinꝰ
⁊ ponitur in canone.xvj.q̄stione.j.decime.vbi sic.
Decime inquit tributa sunt indigẽtium animarũ
ꝙ si decimam dederis non solum abundantiã fru
ctuum recipies sed sanitatẽ coꝛpoꝛis consequeris.
Non igit̃ deus pꝛemium postulat ſ honoꝛẽ.deus
enim qui dignatus est totum dare.decimam a no-
bis dignatus ẽ recipe.nõ sibi sed nobis sine dubio
in ꝓfectum. De tertio v̄o ⁊ quarto idẽ Augusti.⁊
ponitur in cano.vbi pꝛius. Qui inquit sibi aut pꝛe
miũ pꝛeparare aut peccatoꝛũ desiderat indulgẽtiã
pꝛomereri reddat decimaꝫ. ⁊ de nouẽ partibꝰ stu-
deat elemosynã dare pauperibus. ¶ Quinta cau
sa est. quia qui decimas fideliter nõ ꝑsoluunt qua
drupliciter a deo punientur.pꝛimo per penuriam
rerum tempoꝛalium.secundo per incidentiam in
peccatum. tertio ꝑ perditionem regni celoꝛum.et
quarto per delectionem ad eternum supplicium.
De pꝛimo enim beatus Augusti.⁊ ponit̃.xvj. que
stione septima. maioꝛes vbi sic. Maioꝛes inquit
nostri ideo copijs om̄ibus abundabant. quia deo
decimas dabant ⁊ cesari cẽsum reddebant. modo
autẽ quia decessit deuotio dei accessit editio fisci.id
est.sacci vel burse regis.in qua publicus census et
collecta reponunt̃. ⁊ quia nolimus partiri cũ deo
decimas.modo igitur tollit̃ totuꝫ. hoc tollit fiscus
quod non accipit chꝛistus.⁊ hoc merito nam vt di
citur Sapientie.xj. Per que peccat per hec ⁊ toꝛ-
quetur.vnde quia nolunt homines de bonis suis
que a manu dei recipiũt decimas debitas deo red
dere ⁊ elemosynam suis pauperibus. ideo in pe-
nam peccati iusto dei iudicio ꝑmittuntur reges ꝑ
collecta ⁊ alias exactiones ac etiam alij raptoꝛes di
uersimode bona sua surripẽ. vt sic semꝑ in egesta-
te ⁊ penuria supplantẽtur. Vnde Pꝛouerbioꝛuꝫ
vndecimo capitulo. Alij diuidunt ꝓpꝛia ⁊ ditioꝛes
fiunt alij rapiunt non que sua sunt et semꝑ in ege-
state sunt. Vnde exemplum ad hoc ostendit pꝛo-
sper in libello suo d̄ dono timoꝛis vbi narrat d̄ san
cto Anselmo ꝙ quodam tempoꝛe vidit dyaboluꝫ
in hoꝛreo suo semipleno sup garbam suam seden
tem.qui iterum decimari fecit om̄ia.quo facto vix
nouem partes in hoꝛreo potuerunt recondi. Nar
rat etiam idẽ ꝙ btũs Ignatius quodam tẽpoꝛe vi
dit dyabolum sup hoꝛreũ suum sedentẽ qui admi
rans a suis ministris quesiuit si recte garbam suã
decimassent. Et dixit sibi vnus seruoꝝ suoꝝ ꝙ se-
ptem garbas de decima vt hoꝛreũ repleret ibideꝫ
reposuit.quo audito.accessit vir sanctus ad hoꝛreũ
⁊ adiurauit diabolũ vt diceret quare ibi sederet.q̄
respõdit se in hoꝛreo illo iurisdictionẽ habere. cui
sanctus Ignatius. tu inq̄t iurisdictionẽ tuã exer-
ce.at ille statim summitatẽ domꝰ asportauit ⁊ sup-
cecidit ignis ⁊ totũ residuũ incinerauit.hec ꝓsper.
Vnde ⁊ in ꝯfirmationẽ pꝛedicte sententie dicit dn̄s

ꝑ ꝓphetam Malach.iij.cap. Reuertimini ad me
⁊ ego reuertar ad vos dicit dominus exercituū.⁊
dixistis in quo reuertemur. si affliget homo deum
q: vos ꝯfigistis me ⁊ dixistis. in quo cōfigimus te
in decimis ⁊ in primicijs ⁊ in penuria vos maledi
cti estis ⁊ vos me fraudatis ⁊ configitis gens tota
Super quo Hiero. ⁊ ponit in ca.xvj.q.j.reuertimi
tur. Nūc inquit sequamur ordinē ꝓphete q: mihi
non reddidistis decimas ⁊ primicias.idcirco in fa
ma ⁊ penuria maledicti estis ⁊ me vos supplanta-
stis siue fraudati estis.ecce annus cōpletus est. et
nihil in meos thesauros. sed in vestra horrea com
portastis ⁊ ꝓ decimis ⁊ primicijs q̄ parauerant vt
a vobis darent vbertatē possessionū vr̄aꝝ.⁊ omnē
frugū abundantiā ꝑdidistis. vt aūt sciatis me hoc
irascente esse factum.q: fraudastis me parte mea.
Hortor vos atq̄ cōmoneo vt inferatis decimas in
horrea mea.hoc est in thesauros templi ⁊ habeant
sacerdotes ⁊ leuite.q̄ mihi ministrant.⁊ ꝓbate me
si nō tantas pluuias effūdero vt cataracte celi apte
esse credant ⁊ effundam benedictionē meā vobis
vsq̄ ad abundantiā verbum effusionis nomē lar-
gitatis ostendit si fieri pōt vt agros irrigātibus plu
uijs fit q̄dam sterilitas. veꝝ aūt locusta veniat aut
brucus aut erugo aut eruca ⁊ labores hoim vasta-
bunt. Propterea adiungit ⁊ dicit.⁊ increpabo pro
vobis deuorātes locustam videlicet ⁊ reliqua que
diximus ⁊ nō corrumpēt fructū terre vestre.ꝫ quā
do fames ⁊ penuria ⁊ omiū rerū egestas opprimit
mundū sciamus hoc ex dei ira descendere. q̄ se in
pauperibus si nō accipiant elemosinā fraudari.lo
quit siue cōquerit suas possessiōes.hec he. Hiero.
⁊ ponit in ca. vbi supra.vnde Holcot in lectura li
bri Sapientie.in lectione.ccvj.q̄stione.vj. Fertur
inquit ꝙ quadā patria in anglia q̄ Norfolchia no
minat cōtingit ꝙ blada in estate creuerāt. Et ecce
appropinquāte tēpore messium venit genus mu-
sce in maxima multitudine quo totū illud bladū
pulcerrimū intantū cōsumpsit ꝙ vix infra quinq̄
miliaria vnum quaterniū inueniret. homines vero
illius patrie quasdam de muscis ceperūt ⁊ dilige-
ter inspicientes quales erāt. q: nunq̄ prius consi-
miles viderant. eas inuenerūt litteras habētes de
pictas in alis suis. In vna ala scribebatur ira.⁊ in
alia dei vt manifestum esset ꝓpter demerita popu
li vindictam fuisse. Iuxta illud Hiere.xij. Semi-
nauerunt triticum ⁊ messuerūt spinas. hereditatē
acceperunt ⁊ eis non ꝓderit. cōfundimini a fructi
bus vestris ꝓpter iram furoris domini. Secūdo
puniunt male decimātes ꝑ incidentiā in peccatū
Unde legit Geñ.iiij.ꝙ abel iustus obtulit deo de
primogenitis gregꝭ sui ⁊ de adipibꝰ eoꝝ ⁊ respexit
dominus ad abel ⁊ ad munera eius. ad cayn vo ⁊
munera eius non respexit.Et causa fuit.quia cayn
de deterioribꝰ ⁊ malis obtulit.abel vo de optimis
⁊ ideo cayn derelictus et maledictus a deo incidit
in fratricidium ⁊ damnationē eternā.Et ideo me-
rito dicit ꝓpheta Malachie.j.Si offeratis claudū
vel languidū nōne malum est offer illud duci tuo
si placuerit ei.⁊ sequit. Maledictus dolosus q̄ ha
bet in grege suo masculum. ⁊ votum faciens immo
lat debile dño.Et ideo dr Nume.xviij. Omia que
offertis ex decimis ⁊ in donaria domini separabitꝭ
optima ⁊ electa cunctaq̄ erunt. Itē Nume.xxxv.
Noli offerre munera praua.nō enim suscipiet illa
dñs. Tertio puniunt male decimantes per ꝑdi-
tionē regni celoꝝ. Unde Linco.sup euangelia ꝑte
.iij.ca.xliiij.Hec ē inquit rō quare hō dat decimas
deo ad designandū ꝙ ꝑ eū ruine decime partis an
geloꝝ restaurabit. Et sciendū est ꝙ gloria illa ad
quā ꝑuenturus est tenimentū eius est.Decima vo
tanq̄ census est quē soluere debemꝰ deo ꝓ illo te-
nimento quē si nō saluamus ꝓ ꝑpetuo illud teni-
mentū amittemus. Quarto puniunt male deci
mantes ꝑ electionē ad eternū suppliciū. vñ Aug.
in sermo.de deci. Attende inquit ꝙ decima crea-
tura inter intellectuales creaturas est hō.q: ange-
li in nouē ordinibus cōstituunt.decimus aūt ordo
est hominū.⁊ ideo hominis est decimas soluere vt
vt ruinā valeat angeloꝝ supplere.Et qui non vult
debite decimā soluere iustū est ꝙ iūgat decime ꝑti
angeloꝝ q̄ ad suppliciū ceciderūt. Vñ Aug.⁊ po-
nit in cano.xvj.quest.j.decime. Hec ē inquit iustis
sima dei ꝯsuetudo. vt si tu illi decimā non dederis
tu ad decimā reuoceris.i. ad numerū decimoꝝ as-
socieris q̄ fuerunt decima ps angeloꝝ.ꝫ apostatā-
tes ad suppliciū ceciderunt eternū. hec ille. Se-
xta causa quare decime sunt fideliter persoluende
est.q: decimas fideliter ꝑsoluere nolētes raptores
⁊ homicide dicunt. vñ Aug. ⁊ ponit in ca.xvj.q.j.
decime. Decime inquit ex debito requirunt.⁊ qui
eas dare noluerit res alienas inuadit. ⁊ quāti pau
peres i locis suis vbi ipse habitat illo decimas nō
dante fame mortui fuerint tantoꝝ homicidioꝝ re
us ante regis sine iudicis tribunal apparebit. q̄a
rem a deo pauperibꝰ delegatā suis vsibus reserua
uit. D Et est insup notandū ꝙ duo sunt gene-
ra decimaꝝ.s.prediales ⁊ ꝑsonales. Prediales sunt
decime q̄ predia ꝓducunt. vt fructus arboꝝ ⁊ her
barū ⁊ hoc immediate.mediate vo vt lana lac mel
atq̄ similia ⁊ fetus animaliū q̄ in aliquo certo solo
ꝓducunt. Certū est eñ ꝙ decime animaliū cōpu-
tande sunt inter decimas reales.i.prediales ⁊ non
inter decimas personales. ⁊ ideo in quacūq̄ par-
rochia pascunt ꝯtinue aialia ibi decime sunt ꝑsol-
uende.⁊ si ꝑ medietatē anni fuerint aialia in par
rochia vniꝰ eccl'ie.⁊ ꝑ medietatē anni in parrochia
alterius eccl'ie equum est vt inter illas ecclesias di
uidant.⁊ eodē modo si ꝯtinue iaceant in vna par-
rochia.⁊ pascant in alia.tñ ꝫm Raymundū in tali
bus standū est ꝫm ꝯsuetudinē loci.Decime vo ꝑ-
sonales sunt ille q̄ ꝑsonam ꝯcernūt.vt de stipēdijs
de lucris.de mercatura.de milicia ⁊ similibꝰ. Deci
me aūt prediales illius ecclesie debētur rectori si-
ue curato.in cuius parrochia ipsa predia ꝯstituū-
tur. Personales vo decime illi debētur a q̄ ipsa ꝑ-
sona immediate spūali pabulo pascēda est cuius
omnes ꝑsone sunt q̄ ꝑ annū domiciliū habuerunt
vel pro maiori parte anni in alicuius parrochia.si
cut mercēnarij vel scolares vel alij quicūq̄ domi-
cilium habētes vel ibidē cōducētes ⁊c. Circa
ad scdm principaliter intentum siue tactum circa
gratiarūactiones.s. de quibꝰ materia reddēdi deo
gratiarūactiones est sumenda. Est notandum ꝙ

materiam deo regratiandi sumere debemus de diuinis beneficijs que sunt potissime sex.s. beneficiũ creationis. beneficiũ redēptionis. beneficiũ expectationis. beneficiũ iustificationis. beneficiũ cōseruationis ⁊ beneficiũ premiatiōis. De bñficio creationis btūs Berñ. in quodā ſmone. Considera inquit de beneficio creationis ꝙ deus creauit te sine cōmodo suo. vñ ps. Bonoꝝ meoꝝ nō indiges. ac etiā sine merito tuo. qꝛ nihil ante ꝓmeruit hō qui penitus nihil fuit; cogita qualē te fecit. ſm corpus egregiā creaturā. ſm vō aiam magis egregiā. vtpute ymaginē creatoris insignē. rōnis participē. beatitudinis sempiterne capacem. Considera etiā qualem tibi dedit dñationis potestatē dicens Geñ. j. Dñamini piscibus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ vniuersis animātibus q̄ mouent̄ sup terraʒ. Considera etiam largitatis administrationē. quāta scʒ tibi largitus est ad sustentationē quāta ad eruditionē. quāta ad ꝯsolationē. quanta ad correptionē ⁊ quāta ad delectationē. Vnde parif. in de virtutibꝰ parte tertia. tractatu de iusticia. ca. xviij. Oēs inquit creature visibiles nos inuitant ad gratiarũactōes reddendũ deo. Nam beneficiũ datum alicui inuitat eum vt danti gratias agat igit̄ cum omnia q̄ videmus homini data. homini data fuerunt. ſm illud Geñ. j. Faciamus hoiem ad ymaginē ⁊ similitudinē nostram vt presit piscibus maris ⁊ valatilibus celi ⁊ vniuersis bestijs terre vniuerseqꝫ creature. Oīa igit̄ que videmus ad gratiarũactiones nos inuitant. hec ille.

Scdo materiā accipe debemus deo ad regratiandũ de bñficio redemptionis. de quo Berñ. in quodā sermone. O inquit bone Jesu quid tibi ⁊ morti nos debuimꝰ ⁊ tu soluis Nos peccauimus ⁊ tu luis. opus sine exēplo. gratia sine merito. charitas sine modo.

Tertio materiam regratiandi deo sumere debemus de beneficio expectatōnis quo nos peccantes expectat ad pniam. De quo Ysa. iij. Expectat dñs vt misereat̄ nostri. Vñ magnā materiā reddendo deo gratiaꝝ actiones sumere debet peccator ꝯsiderādo ꝙ quotiens in pctō mortali existit ⁊ quotiens mortaliter deum peccando offendit. totiens est vita indignus quia totiēs est vite autori ingratus. ⁊ totiens est in statu dānationis eterne. de qua dānatione ex sola dei miscdia retardat̄ et ad pniam expectat̄. Vnde Treñ. iij. Miscdia dñi est ꝙ nō sumus ꝯsumpti vñ facit misericors deus cũ peccatoribꝰ sicut ꝯsueuit cuʒ illis quos rebelles inuenit ille nobilis rex alexander. De quo dictũ ē supra. pte. v. ca. xj. vbi agit̄ de dilatione ꝯuersionis.

Quarto materiā regratiandi deo sumere debemus de beneficio iustificationis. vnde si q̄s legis trāsgressor adductus suspēdio ⁊ fune iam applicato ad collum vel si mutilādus membrũ extulerit ictui lictoris. nonne si tunc talis ab aliquo liberaret̄, maximas sibi obligaret̄ reddere gratiarũactiones. Spūaliter quilibʒ mortaliter peccans ꝓ transgressione legis diuine funē habet in collo eius. Vñ ps. Funes pctōꝝ circumplexe sunt me. Cuʒ qua fune nisi adiutus fuerit a deo dyabolus eũ in patibulo inferni ꝓ eterno suspendet. Huiꝰ igit̄ liberatiōis beneficiũ sempiternũ exigit amoreʒ et gratiarũactionē: Cassiodorus enī dicit elephantē ingēnio hois illo mō posse capi. cũ enī arbori semi scisse se appodiauerit ⁊ arbori fracta ciciderit ꝑ se surgere nequit. ſʒ hũano auxilio surgit cuius ⁊ arte cecidit. bestia ista suis gressibus restitura memor est beneficij ⁊ auxiliatorem suũ in magr̄m recipit. quē sibi beneficiũ fecisse cognoscit. ⁊ deinde ad illius arbitriũ gressus mouet. ad illius voluntatē cibos capit ⁊ ꝑ totā vitā suā sibi humiliter obedit. qꝛ se ipsius causa viuere posse putat. Et si bestia rōnem nō habens tantas liberatori gr̄as agens est q̄ se lapsuʒ ad gressum reducit. quāto magis hō gr̄as referre tenet̄ deo q̄ ipm plures lapsum de ꝑiculo voraginis inferni pluries liberauit. Itē Ysid. xij. ethimol. Nihil inq̄t sagacius canibꝰ. plus enī sensus ceteris aialibus habēt. naʒ sua noia recognoscũt dños suos diligũt ⁊ dñoruʒ tecta defendunt ꝓ dñis suis se morti tradunt siue obijciunt volũtarie cum dño suo ad predā currũt. corpus dñi sui etiam mortui custodiũt et nō relinquunt. hec ille. Et ideo merito Ambro. in suo exameron. Quis igit̄ inq̄t nō erubescat gratiarũactionē de se bene merētibus nō referre cuʒ videat etiā bestias refugere crimē ingratitudinis ⁊ illi illis impartite alimonie seruāt memoriā. tu vō nō seruas memoriā salutis accepte. Ideo nō sic charissimi ſʒ quādo a dño deo de aliquo ꝑiculo liberamur quādo ab aliquo dolore saluamur siue infirmitat̄ siue vulneris siue de q̄libet necessitate corꝑis vel anie adiuuemur. nō efficiamur ingrati. nō relinq̄mus liberatorē nr̄m. ſʒ alacriter gr̄arũactiones ei reddamus. ſʒ et munera ſm subam nr̄am ad honorificādum eũ exhibeamus. qꝛ nō est dignꝰ dandis q̄ nō reddit gr̄as de datis.

Quinto materiā regratiādi deo sumere debemus de bñficio ꝯseruatiōis taʒ in esse nature q̄ʒ in esse gr̄e. vñ Aug. in li. de sancta virginitate. Oīa inq̄t pctā sic habēda sunt tanq̄ʒ dimittant̄ a q̄bus deus custodit ne cōmittant̄. Et sequit̄. Quisq̄s ab initio pudicꝰ ꝑmanet a deo regit̄. ⁊ quisq̄s ab impudico pudicus factus ē in deo corrigit̄. ⁊ quisq̄s enī in fune. i. impudicus ē a deo deserit̄. Et ideo sancti viri nō soluʒ de sibi dimissis gratias agũt deo. ſʒ etiā de his a q̄bus sunt ꝑ suum adiutoriũ preseruati.

Sexto enī materiā deo regratiandi sumere debemus de bñficio p̄miationis cōsiderādo ꝙ deus talia preꝑauit suis electis q̄lia oculus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hois ascendit q̄ preꝑauit deus his q̄ diligũt illũ. vt dicit apl̄s. pme ad Cor. ij. Quā materiā vide s̄. declaratam. pte. iiij. cap. xxxiij. vbi agit̄ de tertio pũgitiuo cohortāte ad orandũ.

¶ Pro tertio p̄ncipaliter tacto circa gr̄atiarũactiones. scʒ qualiter gratiarũactio est explenda. est notandũ ꝙ gratiarũactio debet habere quattuor ꝯditiones ad hoc ꝙ mō debito ꝑficiat̄. videlicet magnanimitatē assiduitatem. vniuersalitatē ⁊ hilaritatē.

Primo igit̄ debet habere magnanimitatē. cuius rō est. qꝛ hō plus accipit a deo q̄ʒ aliq̄ alia creatura. ⁊ iō debet ei magis magnifice gr̄as agere. vñ sicut nā lucis talis est ꝙ vbi plures radij ad aliqd̄ corpus solidũ dirigunt̄. ibi maior ē reflectio ⁊ maior splēdoris mltiplicatio Vñ iuxta terram maior est calor q̄ʒ in medio interstitio aeris ꝓpter maiorem ⁊ densiorem radiorum

solariũm multiplicationē. Sic moraliter esse de-
bet quo nanq̃ homo plures diuinoꝝ bñficioꝝ ra
dios recipit eo ꝑ gratiarũactiões plures radios in
deum reflectere ꝯuenit. vñ secũdi Machabeoꝝ.j.
De megnis ꝑiculis a deo liberati magnifice grati-
as agimus ipsi. Scdo gratiarũactio debet habe
assiduitatē. vñ apl'us pme Thessalonicẽ. primo.
gratias agimus deo semꝑ. ⁊ hec est rõ quare oĩs
canonicas horas ꝑ deo gratias terminamus. in si-
gnum ꝙ oĩa oꝑa nostra in eius debent gratiarũ-
actione finiri. vñ apl's ad Colosenses.iij. Oĩe qḋ-
cunq̃ facitis in verbo aut in oꝑe oĩa in domini
nostri Jesu xp̄i. facite gratias agentes deo ⁊ patri.
Unde vt dicit btũs Grego. Dignũ est semꝑ grãs
agere deo qui nunq̃ cessat benefacere nisi malicia
hominũ ꝓhibeat. qḋcunq̃ igit opus inchoaueris
primo inuoca deũ. ⁊ nõ desinas gratias agere cuʒ
ꝑfeceris illud ⁊c̃. Itẽ Bern. ⁊ ponit in flora. Bar-
thol. titulo de gratiarũactione. Reddamus inquit
deo nostro grãs de bonis q̃ agimus. eiq̃ cuʒ ysaia
ꝓpheta dicamus suppliciter. oĩa oꝑa nostra ope
ratus es in nobis domine deus noster. Maligni-
tas eñ est de beneficijs gratias nõ agere. multos
quidē videmus q̃ qḋ sibi deesse cognouerint opor
tune petunt. ꝫ paucos ad moduʒ nouimus q̃ suꝑ
acceptis beneficijs dignas videant agere gratiarũ
actiones. Felix ꝓinde est qui etiã ꝓ minimis deo
refert gratias debitas. quia gratiarũactõnē magis
q̃ȝ dationē a nobis exigit dñs deus dator oĩm gra-
tiarum. Unde refert sanctus Lucas euãgelista de
decem leprosis qui iubente domino vt se offerrēt
sacerdotibus. dum irent mũdati sunt. Unus aũt
ex illis vt vidit q2 mũdatus est. reuersus est cũ ma
gna voce magnificãs deum. ⁊ cecidit in faciē suam
ante pedes domini gratias agens. Respondit aũt
Jesus dicens. Nõne decē mundati sunt. ⁊ vbi no-
uem. non est inuētus qui rediret ⁊ daret gloriã deo
nisi hic alienigena. Et ideo btũs Bern. suꝑ Canti
ca ſmone.lj. Disce igit in referēdo inquit deo gra-
tias agere vt nulla videlicet dei dona debit gratia-
rumactione frustrent. nõ grandia. non mediocria
non pusilla. sicq̃ fiat vt nunq̃ tibi desit gratia dei.
Nam vt dicit Cassiodorus suꝑ illud psalmi. Mi-
sericordia tua ante oculos meos ꝙ meliora meret
recipere qui collata bona de corde ꝓbat non emit
tere. hec ille. Tertio gratiarũactio debet habere
vniuersalitatē. vt ꝓ oĩbus non solum ꝓ placen-
tibus ⁊ ꝓsperis. sed etiam ꝓ aduersis gratiarum-
actiones reddant. Unde ad Ephe.v. Gratias agē
tes deo ꝓ oĩbus. Arestotiles eñ.j. politicoꝝ ꝓpe
finē dicit. ꝙ Plato certas leges ordinauit. ꝙ ciues
se exercitarēt ꝑ vsum ⁊ studiũ vt fierēt ambidextri
⁊ vtraq̃ manus fieret eis vtilis ⁊ apta ad bellandũ
Isto modo moraliter nos exercere debem⁹ vt am
bidextri fiamus. vt videlicet nõ solum in tꝑe ꝓspe
ritatis. sed etiam tēpore aduersitatis cõtra fortunã
pugnare. ⁊ deo semꝑ regratiari sciamus ⁊ in aduer
sis. Dicit aũt Gallienus ꝙ mulier vtrasq̃ dexteras
habens fieri non põt. sed vir quãdoq̃ vtraq̃ manu
pro dextera vtit. Sic moraliter effeminati vtranq̃
fortunã equanimiter sustinere nõ possunt. sed tan-
tum vti sciunt ꝓsperitate quantũ semꝑ optant ha

bere. sed ꝑ oppositũʒ viri sancti oĩi fortuna bene
vtunt ad honorē dei ⁊ victoriam spũalem. Talis
fuit apl'us qui dicebat.ij. ad Coꝝ.ij. Deo aũt grãs
qui sꝑ triũphat nos in xp̄o Jesu. Quarto grã-
rũactio debet hr̄e hilaritatē siue iocũditatē vt fiat
nõ ex tristicia aut ex necessitate. In cui⁹ rei exēplũ
⁊ figuram legit Neemie.xij. ꝙ iudei in edificatiõe
muri hierusalem requisierũt leuitas de oĩbus lo-
cis suis vt adducerēt eos in hierusalē ⁊ facerēt de-
dicationē in leticia ⁊ gratiarũactione. ⁊ in cantico.
⁊ in cymbalis. ⁊ in psalterijs ⁊ in cytharis. ⁊ gratia
rumactio taliter cum leticia pacta bene placet deo
Unde solinus in de mirabilibus mũdi dicit ꝙ in
alesina regione est fons quietus semꝑ ⁊ nunq̃ ma
nans nisi ad cantũ vel ad cytharam siue ad tybiã.
sed statim vo ad sonum melodie tumescit ⁊ aluum
suum excedit. De quo fonte dicit psalmista. Siti-
uit anima mea ad deũ fontē viuũ. Spũaliter fons
omnis bonitatis deus est. hic vo ad letam gratia-
rumactionē statim exuberat ⁊ beneficioꝝ suorum
aquas inundat. Sed ꝑ oppositũ beneficia sua sub
trahit ab illo qui gratiarũactiones sibi letifice nõ
reddit. In cuius rei figurã legit Jone quarto ꝙ io
nas a niniue ciuitate exiēs. ascēdit ad quēdaʒ mõ-
tem. in quo fecit sibi vmbraculũ vt ꝓtegēret seipm
a solis ardore. ⁊ preparauit dñs ederam. ⁊ ascēdit
suꝑ caput eius vt esset vmbraculum suꝑ caput ei⁹.
ꝓtegeretq̃ eũ ne ardor solis ei nocumētũ inferret.
qḋ cum Jonas vidisset gauisus ē gaudio magno
nõ debito modo reddens deo grãrũactiones. sed
ꝓiecit se ⁊ obdormiuit in vmbra edere. ⁊ iõ eo dor
miēte dñs parauit vermem ⁊ ꝑcussit ederaʒ ⁊ exa-
ruit. Cumq̃ euigilasset Jonas etiã ꝓspexit ederam
destructã. et sentiēs solis ardorē siue calorē nimie
vrētem. petijt aĩe sue vt moreret. Moraliter nini
ue natiuitas interꝑtat. Jonas vo dolens interꝑtat
⁊ etiam Jonas exiēs de niniue significat hominē
in sua natiuitate nudum ⁊ pauperē cũ dolore ⁊ la
chrymis exeunteʒ de ventre matris sue. Mons in
quē Jonas ascēdit significat altũ statũ dignitatis ⁊
honoris mundani. ad quē montē quasi oẽs hoĩes
appetunt ascendere tam tꝑales q̃ȝ etiã spũales. qḋ
tamē valde ꝑiculosum est. q2 sicut q̃ transit ꝑ viam
montuosam ex modico lapsu imminet magnũ pe
riculum. sic vt dicit btũs Greg. In quãto gradus
altior in tanto lapsus grauior. Et ratio Bromyor-
de in libro suo de iure canonico ⁊ ciuili. Licet inq̃t
status honoris sit status licitus ⁊ meritorius bñ se
habētibus. tñ ꝓpter ꝑiculum sibi annexum fugiē-
dus est vel inuite recipiēdus. Uerũtamē sicut di-
cit Holcot in lectura libri Sapiētie lectiõe.lxj. De
multis ambitiosis ē sicut de lepore. nã sicut lepus
libentius ⁊ velocius currit ꝯtra montē ascēdendo
q̃ȝ de monte in vallē descendēdo. Et causa ē. q2 cru
ra anteriora sunt breuiora q̃ȝ posteriora. Sic suꝑ-
bi certe ad statũ dignitatis ⁊ honoris multo liben-
tius ⁊ cũ velociori desiderio ascēdunt q̃ȝ descēdũt
ad vallē humilitatis. Et cã est. q2 sicut lepus crura
anteriora breuiora q̃ȝ posteriora possidet. Spũa-
liter pure affectiões hominis ad deũ sunt ei quasi
crura anteriora affectiões vo ad mũdũ sunt ei q̃si
crura posteriora. Et q2 suꝑbi breuiores affectiones

habent ad deum ꝙ̃ ad mundũ. ideo velocius currunt ad montẽ ſupbie ⁊ ad ſtatum dignitatis ⁊ honoris ꝙ̃ ad vallem humilitatis. vñ pſ. Supbia eorum q̃ te oderunt aſcendit ſemp. Per ederam que creſcebat in mõte de qua vehemẽter gaudebat Jonas. ⁊ in cuius vmbra ꝓiecit ſe ⁊ obdormiuit. ſignificatᷓ ꝓſperitas ⁊ honor mũdanus q̃ conſiſtit in altis ſtatibus huius mũdi. quẽ cum adeptus fuerit aliquis hõ ſupbus gaudet et letatᷓ acſi illa ꝓſperitas ſecum ineternũ duraret. ⁊ ſicut Jonas ſic tales ſupbi non reddũt deo gratias de ſua ꝓſperitate et de ſtatu honoris in quo ponuntᷓ. ſꝫ ꝓijciunt ſe q̃ſi obſtinati in vicijs ⁊ voluptatibus dormiẽtes. De cuius dormitiõis cauſa dictũ eſt ſupra parte q̃nta cap̃. ix. de ſomnolentia circa mediũ. Et ſicut Jona dormiente venit vermis et deſtruxit ederam quaꝫ deſtructã ⁊ ſentiẽs ſolis colorẽ nimie vrentẽ petijt anime ſue vt morereᷓt. Sic talib⁹ ſupbis in ſuis voluptatib⁹ dormiẽtibus ⁊ peccatis anteꝙ̃ ſciuerint veniet vermis mortis. ⁊ totã ederam mũdane proſperitatis aufert ab eis. et tunc ſupueniens ardor ignis infernalis eos in capite. i. in anima ꝑcutit ſiue cõburendo. Unde ⁊ tunc ſicut Jonas videns ederam ſuam eſſe deſtructã ⁊ ſentiẽs vehemẽtem ſolis ardorẽ petijt anĩe ſue vt morereᷓt. Sic ⁊ tales voluptuoſi ſupbi vidẽtes ab eis ablatã ederã mũdane ꝓſperitatis. ⁊ ſentiẽtes ardorẽ ignis infernalis. put ꝓijcitᷓ Apoc̃. ix. Querent mortem ⁊ nõ inuenient. deſiderabunt mori. ⁊ mors fugiet ab eis. Unde ⁊ tunc merito dicere pñt illud Sap̃. v. cap̃. Quid nobis ꝓfuit ſupbia. aut diuitiarũ iactantia quid ꝯtulit nobis. tranſierũt oĩa illa velut vmbra.

F Sextus gradus pncipalis ingratitudinis ptinens ad primã ſpẽm ſupbie omniũꝙ̃ grauiſſimuſ eſt. beneficiũ acceptũ nullaten⁹ recognoſcere. ſed aut ꝑ ſupbiam vł obliuionẽ ſeu quouiſmodo alio penitus abnegare. Unde de iſta ingratitudine impioꝝ cõqueritᷓ dñs ꝑ ꝓphetam pſal. lxxvij. dicens. Obliti ſunt benefactoꝝ eius. ⁊ mirabiliũ eius que oſtendit eis. Item Oſee. xiij. ca. Adimpleti ſunt ⁊ ſaturati ſunt ⁊ leuauerũt cor ſuũ ⁊ obliti ſunt mei. Itẽ Hiere. ij. Populus meus oblitus ẽ mei diebus multis ⁊ innumeris. Et iſte tertius gradus hꝫ aliũ gradũ ingratitudinis ſibi annexũ. puta cum quis beneficiũ reputat maleficiũ. ſꝫ quoſlibꝫ tales maledicit dñs ꝑ ꝓphetaꝫ Yſa. v. ca. Ve qui dicitis malum bonũ. ⁊ bonũ malũ. De iſta eñ ingratitudine loquitᷓ doctor de mediavilla ſup. iij. ſentẽtiaꝝ in ꝑſona xp̄i pendentis in cruce ſic pctõrẽ ingratũ alloquẽtis. Uide inquit hõ q̃ ꝓ te patior vide ſi eſt dolor ſicut dolor quo ꝓ te crucior. ad te clamo qr ꝓ te morior. vide clauos q̃bus ꝯfodior ⁊ cũ ſit dolor tantus exterior. intus tam longe grauior ad te tam ingratum experior. Vñ ⁊ de iſta ingratitudine doctor q̃dam dicit. ⁊ ponitᷓ in flora. Bartho. titulo. de ingratitudine. Licet inquit xp̄i paſſio et ꝓcioſi ſanguinis eius iniuſta effuſio. ſufficiens ⁊ copioſa eſſet redẽptio ꝓ vniuerſo mũdo. maior tamẽ pars hoim damnabitᷓ ꝓpter eoꝝ ingratitudinẽ ⁊ infidelitatẽ. Ingratitudinẽ dicit quo ad iniq̃s xp̄ianos infidelitatẽ vo q̃ ad oẽs incredulos. Et ideo merito de iſta ingratitudine loquitᷓ btũs Bern. ſup. Cant. ſermone. v. Ingratitudo inq̃t inimica eſt anĩe exinanitio debitoꝝ. virtutꝫ diſꝑſio. bñficioꝝ ꝑditio. ventus vrens ⁊ deſiccans fontẽ pietatis rorem miſericordie ⁊ fluenta gr̃e. Vix in iferno inuenitᷓ ſupplicium q̃ puniatᷓ ingratitudinis viciũ ⁊ nimiꝝ. nam vt dicit be. Bern. ſup cãtica ſmone. liiij. nihil ita diſplicet deo preſertim in filijs gr̃e ſicut ingratitudo. Unde magnitudo gratitudinis dei dando pctõri penitẽti veniã ⁊ gr̃am. ⁊ ſuo ꝓcioſiſſimo ſanguine redimẽdo eũ de manib⁹ demonũ et a debito pene mortis et̃ne aggrauat pctm̃ ſue ingratitudinis cũ mortaliter peccat malum ꝓ bono deo reddit. Qđ ex hoc ptꝫ ꝙ cuꝫ ꝓ remiſſione pene debite mortis. obligaretᷓ hõ remittẽti vel liberanti durante tp̃e vite ſue. etiaꝫ ⁊ ſi mille annis viuere poſſet. qđ ptꝫ ex hoc ꝙ ꝓ ꝯtinuatõne vite ſue tp̃alis ⁊ mortis euaſione tp̃alis tanto tp̃e ſeruiret volũtarie a morte tali ſe liberãti. cũ aliter mortẽ euadere non poſſet. A multo igitᷓ fortiori ꝓ euaſione mortis eterne incorporaliter grauioris. de qua xp̄us ꝑ ſuã doloroſam paſſionẽ hoiem liberauit tenetᷓ hõ durante vita ſua ſua obedienter deo ſeruire qđ niſi fecerit ingratus dãnabiliter cõprobatᷓ. Cuius ingratitudinis figuram habem⁹. j. Reg. xxiij. ca. vbi legitᷓ ꝙ cũ dauid liberaſſet viros ceyle de manu philiſtinoꝝ. ⁊ moraretur in ceyla. dixit dñs ad dauid ꝙ traderẽt eũ viri ceyle. quoꝝ ingratitudinẽ cernẽs Dauid ꝓrinus ab eis receſſit. Spũaliter dauid manufortis interpretatᷓ. ⁊ ſignat xp̄m. de cuius fortitudine dr̃ Job. xiij. ca. Si fortitudo queritᷓ robuſtiſſim⁹ eſt. Philiſtei cadẽtes interp̃tantᷓ. ⁊ malignos ſpũs q̃ de celo ceciderũt ſignãt. Ceyla ſuſcitans eã interp̃tatᷓ. ⁊ ꝑ viros ceyle intelliguntᷓ penitẽtes q̃s deus ſuſcitauit a morte peccati. ⁊ a ꝑiculo eterne dãnationis deſiderãs cũ illis in ciuitate ſuaꝝ aĩaꝝ manere. ſed multi ingratiſſimi miſeri ſimiles viris ceyle nolẽtes tentationib⁹ dyaboli reſiſtere. ſꝫ expulſo xp̄o ciuitatem mentis ſue voluntarie tradunt inimicis. ⁊ quantũ in ſe ẽ ſimiles ingratiſſimo iude traditori iterũ tradũt xp̄m ad crucifigenduꝫ. dicẽte apl̃o. ad Hebreos. vj. ca. Rurſuꝫ crucifigẽtes in ſemetip̃is filium dei. De predicto eñ triplici gradu ingratitudinis Seneca in libro ſuo. de beneficijs. Ingratus inquit eſt q̃ nõ reddit ingratior q̃ diſſimulat. ſꝫ ingratiſſimus omniũ qui beneficiũ nõ recolit ſed omnino obliuiſcitᷓ. Hoc igitᷓ viciũ ingratitudinis auerte a nobis xp̄e Jeſu. qui nobis gratitudinem maximam miſericorditer oſtendiſti. Amen.

Capitulum V

S Ecunda ſpecies ſuperbie eſt. cũ quis bonũ qđ habet ſibi datuꝫ deſup credit. ſed tñ hoc ſe accepiſſe ꝓ ſuis meritis eſtimat. A Ad cuius vicij deteſtationẽ tria ſpecialiter ſunt ꝯſideranda. Primũ eſt ꝙ ex hoc ſequitᷓ ꝯtradictio manifeſta. Et hoc probat apl̃s Roma. xj. dicẽs. Si aũt gr̃a iam nõ ex operibus ſupple datᷓ homini. alioq̃n gratia nõ ẽ gratia. quaſi diceret. Quia qđ datᷓ alicui ꝓ ſuis operibus meritorijs debituꝫ eſſe videtᷓ ⁊ nõ gratuitũ. ⁊ ſic q̃ hoc vicio laborat deum liberaliſſimũ largitorem ſue gratie facit venditorem. dum ea que deus ei li-

bere dat credit se suis meritis emere et ꝑ cõsequẽs
blasphemando deū simoniacū. qꝛ venditorẽ sue
gratie reputat. Secundū militans ad huiꝰ vicij
detestationẽ est hoc ꝙ viciū illud obstruit homini
fontẽ miscđie. Nam si illi q̃ laborant hoc vicio pe
tunt aliquid a dño sibi misericorditer condonari.
merito põt illis dñs respondere. Jte ad vendẽtes
⁊ emite vobis. sicut dixerūt virgines prudẽtes vir
ginibus fatuis Math. xv. ⁊c. Tertium militans
ad detestationẽ huiꝰ vicij est magna fatuitas que
cõcomitat̃ hoc viciū. q̃ fatuitas quadrupĺici osten
ditur rõne. Primo. qꝛ quantūcunq̧ tenet̃ homo
ip̃e tñ nõ sufficit soluere deo qđ ei debuit. vñ Bern.
in libro de diligẽdo deū. Si totū inquit me debeo
ꝓ me facto quid addam ꝓ me facto ⁊ refacto. Nec
eñ tam facile refactus sum sicut factus. siquidem
non solum de me. ẜ etiam de quocūq̧ quod factū
est. quod scriptū est. dixit ⁊ facta sunt oĩa. At vo
in reficiendo ⁊ dixit multa. ⁊ gessit mira. ⁊ pertulit
dura. ⁊ non tantū dura. sed etiam indigna. In pri-
mo opere me dedit. in scđo se. ⁊ vbi se dedit me mi
hi reddidit. Datus igit̃ ⁊ redditus me ꝓ me debeo
⁊ bis me debeo. Sed quid deo retribuã ꝓ se. nam
⁊ si me millesies rependere possem. quid sum ego
ad dominū. hec Bern. Item Johãnes episcopus
in quodam sermone. ⁊ ponit̃ florarcio Barthol. ti-
tulo de gratiarūactiõe. Reuera inquit si humana
conditio creatori et redẽptori suo quid debeat no-
scat. atq̧ eius beneficiorū innumerã multitudinẽ
momentis oĩbus diligẽter retractãdo intelligat
inueniret sue seruitutis obsequia ꝯtinuis laudibꝰ
⁊ iugi gratiarūactione equari nõ posse. neq̧ enim
beneficia a domino nostro prestita nobis atq̧ col
lata. vel modū poterunt habere vel numerū. certe
nec terminū. quippe cum nec sensus ad inuestigã
dum sufficiat. nec sciẽtia suppetat ad laudandum.
immẽsitas eñ beneficiorꝫ superat cogitatiões sen-
suum. ⁊ innumera multitudo donorꝫ vicit volun-
tatem verborꝫ. nec etiã si totius vite nostre tẽpus
oris obsequia occupent laudẽ. teneant etiã si gra-
tiarūactionibus insistant. poterimus recompẽsa-
re quod debemus. Et ideo merito dicit̃ Job. ix. c.
Si quis voluerit ꝯtendere cum deo. nõ poterit re-
spondere vnū ꝓ mille. Qđ ꝯsiderans btũs Bern.
O inquit si cognouisses q̃ multa debeas deo. vi-
deres ꝙ nihil est qđ facis. nam primo debes chri-
sto totã vitam tuã. quia ipse ꝓ vita tua posuit vitã
suam. Secūdo exigunt p̃terita tua peccata futurã
vitam tuam vt facias dignos fructus penitentie.
⁊ recogites oĩes annos tuos in amaritudine ani-
me tue. Tertio forte desideras habere gloriã illam
in qua tot sunt bona ꝙ testante apostolo. Oculus
non vidit nec auris audiuit. nec in cor hoĩs ascẽ
dit que preparauit deus diligẽtibus se. Nonne ad
hanc gloriam captandã te ⁊ quecūq̧ poteris dare
oportebat. ⁊ cum omnia compleueris teste beato
Bernardo. non sunt talia merita nostra vt ꝓ illis
gloria eterna debeat ex iure. vt deꝰ iniuriã faceret
nisi eam nobis donaret. In cuius ꝯfirmationẽ di-
cit apostolus ad Roma. viij. Nõ sunt ꝯdigne pas-
siones huius temporis ad futuram gloriã que re-
uelabitur in nobis. quantū debes deo totū quod
es vt totum quod habes q̃ te fecit ⁊ bene fecit. ⁊ cū
cta q̃ habes tibi ministrauit. Sed cui horꝫ debitorꝫ
que debes reddere ꝓponis siue sufficis. quãta igit̃
fatuitas ẽ ꝙ homo credat ꝓ meritis suis bona sua
habere. cum hõ non sufficiat soluere deo qđ debet
solutio eñ debiti recipientẽ nõ obligat sed debito-
rem absoluit. Quod ꝯsiderans ꝓpheta. Quid in-
quit retribuã dño ꝓ omnibus que retribuit mihi.
Calicem salutaris accipiã. i. fructuose primam acci-
piam. ⁊ sm posse meū debitū meum soluam. ⁊ de
residuo qđ soluere nõ sufficio nomẽ domini inuo-
cabo. i. eius miscđissimam clementiam delicti mei
dimissione postulabo. dicẽdo sicut ipsemet docuit
me. Dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimit
timus debitoribꝰ nostris. nam miscđia eius plus
dimittit q̃ postulat̃. sicut legit̃ Math. xviij. Ser-
uus q̃ debebat dño suo decẽ mila talẽta petijt debi
ti sui dilationẽ ⁊ accepit sub tacita ꝯditiõe adiecta
totius debiti dimissionẽ. nam dñs dimisit debitū
seruo suo sub ꝯditione licet non exp̃ssa. ꝙ ipse de-
beret simili modo misericordit̃ debitū sui cõserui
dimittere. qđ ptꝫ ex illo qđ sequit̃. Nõne oportuit
te misereri conseruo tuo sicut ⁊ ego tui misertus sū
quasi diceret. nõne sub tali ꝯditione dimisi tibi de
bitū tuū. vñ Math. vj. talis ꝯditio est expressa vbi
dicit̃. Si dimiseritis hoibus pctã eorū. dimittet ⁊
vobis pater vester celestis peccata vestra. si aūt nõ
dimiseritis. nec pater vester dimittet vobis pecca-
ta vestra. Item Luc. xxij. latro pendẽs in cruce cū
xp̃o orauit dicens. Memẽto mei dum veneris in
regnum tuū. Sup quo Augusti. Considerabat in
quit facinora sua. ⁊ ꝓ magnis habebit vt saltē in
fine sibi parceret̃. Dominus aūt ꝯtinuo dixit sibi.
Amen dico tibi. Hodie mecū eris in paradiso. Ec
ce inquit beatus Augu. Misericordia obtulit qđ
misera miseria distulit. hec ille. B Secundo
patet fatuitas illius q̃ sibi data a deo credit ꝓ suis
meritis se habere. ⁊ ex hoc ꝙ bñ opãdo facit ipse
suã ꝓpriam vtilitatẽ ⁊ nõ vtilitatẽ dei. Deus enim
bonorꝫ nostrorꝫ nõ eget. vnde Luc. xvij. Cum fece-
ritis oĩa q̃ vobis p̃cepta sunt. dicite serui inutiles
sumus. qđ debuimus facere fecimus. In quo ver
bo innuunt̃ due supradicte rõnes. s. ꝙ bene operan-
do debitum. qđ debemus soluimus ⁊ ꝙ deo serui
inutiles sumus. ⁊ ideo timere debemꝰ q̃si serui in-
utiles deo illã sententiã Math. xxv. Inutilẽ seruū
eijcite in tenebras exteriores. qđ eñ debet̃ homini
ex hoc ꝙ ꝓpriam vtilitatẽ facit. Tertio ptꝫ predi
cta fatuitas ex hoc ꝙ hõ nihil dat deo nisi p̃us de
us hoc dederit illi. vñ dñs Job. xlj. Quis aūt de-
dit mihi vt reddã ei. oĩa q̃ sub celo sunt mea sūt.
Item Ysa. xxvj. Oĩa opa nostra opatus es in no
bis dñe. Item beatus Augusti. Dñe semꝑ erogat̃
tibi vt debeas. ⁊ quis habet quicq̃ nisi tuū. reddis
debita nulli debẽs. donas debita nihil ꝑdens. hec
ille. Quarto pꝫ p̃dicta fatuitas. ex hoc ꝙ que in
oculis nostris vident̃ merita. frequenter in oculis
dei sunt demerita. vñ Job. iiij. Ecce q̃ seruiūt ei nõ
sunt stabiles ⁊ in angelis suis repperit prauitatem
quanto magis hi qui habitant domos luteas que
terrenū habent fundamentū. tamen consument̃
velut a tinea. Item Ysa. lxiiij. Facti sumus vt im-

mundus om̄es nos quasi pannus mēstruate vni-
uerse iusticie nostre. Item btūs Greg. Sepe inq̄t
iusticia nostra ad examen iusticie diuine deducta.
iniusticia ē ⁊ sordet in ꝯspectu iudicis. qđ fulget in
ꝯspectu operantis. Nemo igiť de meritis suis ꝯfidat
que in compatione ad sua demerita in ꝯspectu dei
valde pauca sunt. vñ Job. ix. Si voluerit q̄s cum
deo ꝯtendere nō poterit rñdere vnū ꝓ mille. nec cū
decē millibus possit occurrere ei q̄ cum viginti mi-
libus venit ad se. Luc. xiiij. Quod ꝯsiderās beatꝰ
Ansel. Dñe inquit deus rex celoꝝ mūdi redēptor
de toto corde ⁊ tota mente ⁊ ex totis viribꝰ meis te
adoro te laudo teq̄ȝ glorifico atq̄ȝ benedico. tue mi
sericordie ⁊ clemētie gratias ⁊ laudes refero. ꝓ ma
gna misc̄dia tua. quā in me misero ostendisti. non
meis meritis quibꝰ nil nisi suppliciū deberet. ſȝ so-
la gratuita benignitate ⁊ miseratione atq̄ȝ clemen-
tia ⁊ pietate tua. Vñ ⁊ si tibi possem exhibere quic
quid honoris seruitutis ⁊ amoris oīs exhibet mū-
dus exiguum mihi videreť ⁊ esset. hec Ansel. ⁊ po
niť in flora. Bartho. titu. de gratiarūactione ⁊c̄.

Capitulum VI

AD predictaꝫ secundā
specīe supbie ptinet arrogantia. Vñ arro
gare idem est qđ ascribere vel deputare.
Et sic arrogantia est interior cordis elatio qua sibi
mendaciter aliq̄s ascribit virtutē ⁊ supportationē
alioꝝ vnde Holcot in lectu. l. sapiētie. lect. c. Nō-
nulli inquit cū pauca faciant magna sibi arrogāt.
⁊ facta ꝓpria nō aliter extollūt q̄ȝ si ꝑ ea ceteri om̄s
homines supportareť. tales em̄ inq̄t similes sunt
babevuyno depicto vel sculpto in edificio q̄ collo
humeris ⁊ brachijs et facie ꝓminens totā fabricā
cum onerosa fatigatiōe se simulat supportare. ⁊ tm̄
fabrica eque fortiter staret si totū illud idoluꝫ dele-
retur. tales inquit etiā similes sunt cuidā a mente
alienato qui semꝑ stans sub diuo. nullo mō volu-
it domū intrare. nec sedere bibere vel manducare.
requisitus aūt q̄re ita faceret. respondit ꝙ ipse sup
portabat celum. ⁊ si horā modicā dimisisset celum
esset casurum. Itē spūaliter est de nōnullis nimis
presumptuosis q̄ inflati seculari scientia reputant
totam ecclesiā sustentare sua sapiētia ⁊ discretione
quā se habere simulāt. quoꝝ cuilibet diť Isa. xlvij.
Sapiētia ⁊ scientia hec decepit te. Item Ro. j. Ob
scuratū est insipiēs cor eoꝝ. dicentes em̄ se esse sa-
piētes stulti facti sunt. Et ideo merito diť Eccle. vj.
Non te extollas in cogitatione aīe velut thaurus.
ne forte elidať virtus tua ꝑ stulticiā. Vñ dicit ꝓphe
ta Isa. v. Ve qui sapiētes estis in oculis vestris. ⁊
corā vobismetipsis prudentes. ⁊ ideo ſm ꝯsilium
ꝓphete Hiere. ix. Non gloriet̄ sapiens in sapiētia
sua. ⁊ nō gloriet̄ diues i diuitijs suis. ⁊ nō gliet̄ for
tis in fortitudine sua. ſȝ in hoc gloriet̄. q̄ gloriatur
scire ⁊ cognoscere ⁊c̄.

Capitulum VII

TErtia spēs supbie est.
cum q̄s iactat se habere bonū qđ non ha
bet. hoc est cum quis v̄bis se extollit ⁊ di
cit in cōmēdatiōeꝫ suijpsius supra id qđ ē in se ſm
v̄itatē vel ſm opinionē. Et differt iactātia ab arro
gantia i hoc. ꝙ arrogātia ē in corde tm̄. iactātia v̄o
in ore. Et ꝓcedit ab arrogātia tanq̄ȝ causatū a cau-
sa. nā ⁊ si nō p̄cesserit mētis occulta gloriatio. non
seq̄reť iactātie apta laudatio. Et est iactātia dicti vľ
facti exterior pomposa ostentatio ad vane laudis
gloriā ꝯsequendā. Et diciť iactantia a iacto vel ia-
cio. qđ est ex pte extollere seu longe late ve dispge-
re. eo ꝙ dispergit exterius ad inanē gloriā. ille quē
mens tumet interius ꝑ arrogātiaꝫ. magnitudo em̄
huius vicij sextuplici pōt rōne ostendi. Primo
quia q̄ hoc vicio laborat ꝑ viam humilitatis non
ambulat. ⁊ ideo piculose se p̄cipitat. qđ pōt ostēdi
ꝑ exemplū nature. Sicut em̄ arbor naturaliter alti
tudinem suā habet a radicis ꝓfunditate. ⁊ ideo si
prescindať ⁊ separeť a radice statim p̄cipitať ⁊c̄. si-
cut supra pte quarta. ca. xliij. vbi agiť de tertio re-
gis pacifici ꝯsilio ⁊c̄. Secūdo magnitudo huiꝰ
peccati patꝫ ex hoc ꝙ viciū istud destruit bona na-
ture bona fortune ac etiā bona gratie. Vñ quidaꝫ
metricus. Si tibi copia seu sapiētia formaq̄ȝ detur
Sola supbia destruit om̄ia si comiteť. Vñ sicut gal
lina cū ouū posuerit vehementer statissime garru
lat. ⁊ ideo ouū suū multotiēs causa clamoris amit
tit. Sic hō supbus bona sua fortune. nature ⁊ gra-
tie ꝑ suam garrulosaꝫ iactantiā frequēter meretur
amittere. Vñ de bonis fortune exemplū habeť de
rege ezechia q̄ susceptꝰ seruis regis babilonici oīa
bona fortune q̄ erant in domo sua. iactātia ostēdit
pomposa. ⁊ iō voce ꝓphetica ꝓtinus sibi dictū au
diuit. Ecce dies venient ⁊ auferenť om̄ia q̄ in domo
tua sunt in babilonē ⁊ nō relinqueť quicq̄ȝ dicit do
minus. qđ ⁊ factū est. vt ptꝫ. iiij. Reg. xx. Et de bo-
nis nature exemplū habemꝰ Dañ. iiij. đ nabucho
donosor rege. qui cum se iactaret de edificatiōe ci-
uitatis babilonice. ⁊ de sua fortitudine ⁊ decore di
cens. Nonne hec est babilon ciuitas magna quaꝫ
ego edificaui in domū regni ⁊ in robore fortitudi-
nis ⁊ in gloria decoris mei. Cum igiť sermo adhuc
esset in ore eius vox de celo ruit. Tibi diť nabucho
donosor rex. Regnū tuū transiet. ⁊ ab hoībus eij-
ciēt te. ⁊ cū bestijs atq̄ȝ feris erit habitatio tua. Fe-
num quasi bos comedes. quod ⁊ factū est. quia sta
tim ſm omnia membra sua naturalia mutatus est
a similitudine sua naturali in similitudinē bouis
comedentis fenum. Et q̄ȝtum ad tertium. scꝫ ꝙ bo
na gratie per iactantiā ostensa perdanť saltē q̄ȝtuꝫ
ad meritum testatur christus Matth. v. ⁊ vj. ca. di
cens. Amen dico vobis quia receperūt mercedem
suam. Tertio magnitudo huius vicij ostēditur
ex hoc ꝙ qui in hoc vicio laborat penam meretur
eternam. dicēte btō Grego. viij. moraľ. qui fauore
hominū ⁊ laudibus delectať in tempore retribu-
tionis ꝓ delectatione laudis sentētiam accipiet in
crepationis diuine. ⁊ ꝓ tempali quā percipit glo-
ria. perpetua sustinebit tormenta. Quarto ma-
gnitudo huius vicij patet ex magna cōmendatio
ne virtutis sibi opposite. vnde Bern. Magna in-
quit virtus ⁊ rara est aliquē apparere laudabilem
⁊ esse ⁊ ꝯtemptibilem se putare. Ego enim hoc ce-
teris virtutibus mirabilius iudico. Sed econtra di-
ci potest ꝙ valde magnum vicium est aliquē mi-

ferabilē apparere. ⁊ laudabilē esse ⁊ se putare. hoc eñ ceteris vicijs nūera bilius ē iudicandū. hec ille
Quinto magnitudo huius vicij pꝫ ex hoc ꝙ vicū istud nō solū pdit gratiā receptā q̄tū ad meritū vt dictū est. ꝫ etiā impedimentū ē gratie recipiē de. qō triplici rōne ostēdit. Primo. qꝛ q̄ hoc vicio laborat gratiā dei nō petit cū credat se illā habere. ⁊ qꝛ nō petit nō accepit. vñ Seneca. Ideo inquit mutari nolimus. qꝛ nos optimos credimus. Secūda rō est hec. Scit eñ deus ꝙ q̄ in hoc vicio laborat de eius collata gratia sibi esset ingratus. cuꝫ credat ipē eam veraciter habere. ⁊ sic pderet deus gratiā suā si ei illā donaret. Vnde Berñ. Nūquid inqt perit qō daꝛ ingrato. q̄si diceret sic. Tercia rō est hec. qꝛ q̄ hoc vicio laborat q̄si plenus est nihilo ⁊ ideo non pōt recipe aliqd. Vñ Bernardus. Sicut inqt non ē aliqd quo se immisceat vanitas vbi totū occupat charitas. ita non ē quo se immisceat veritas qñ aliquē totum occupat falsitas ⁊c. Sexto magnitudo huius vicij pꝫ ex magna delusione qua deludiꝛ qui hoc vicio laborat. Vnde Parisieñ. Hoc inqt vicio laborās deludiꝛ eo modo q̄ delusus ē qdā rusticus portans agnum venalē ad foꝝ. quem qdam leccator videns dixit socijs suis. Vultis agnū istum habere quē rusticus iste portat. Qui dixerunt. Libēter volumus habere illū. Et ille disposuit socios suos p diuersa loca p quos rusticus ille erat transiturus dicens ꝙ q̄libet eoꝝ a rustico quereret. an vellet canem suū vendere. ⁊ cum primus illoꝝ hoc a rustico quereret. Respondit rusticus ꝙ nō erat canis ꝫ agnus. Et cum alij similiter q̄siuissent. ad vltimū rusticus credidit de agno ꝙ esset canis. ⁊ illum a se pꝛiecit. Sic supbus adulatoꝝ cōmendationes audiēs multiplices ad vltimū credit se habere bonū qō certissime in conscientia sua pꝰus se non habere sciebat. Et ideo merito dicit pꝛpheta Ysa. iij. Pple meus q̄ te btm̄ dicūt ipi te decipiūt.

Capitulum VIII

Post predictam terciaꝫ speciem supbie reduciꝛ yronia que opponitur iactantie in hoc ꝙ iactans de se fingit frequenter maiora bona q̄ꝫ habeat. vtputa cum negat de se aliquid magnū qō tamē pcipit in se esse. vt Socrates q̄ sciens philosophus fuit finxit se ignaꝝ. vel cuꝫ asserit in se vel de se aliquid vtile qō in se non cognoscit. ⁊ aliquando eñ facit vt fingat se lꝫ indirecte p elationem alijs pfectiorem. vt cum quis causa ficte humilitatis dicit se peccasse vbi nō peccauit. vel grauius peccasse q̄ꝫ sentit seipm peccasse. qō reprobat Augꝰ. dicēs. Cum humilitatis causa mētiris si nō eras peccator añq̄ꝫ mentiebaris mentiēdo pctōr efficieris. hec Augꝰ. ⁊ poniꝛ in cano. xxij. q. ij. cū humilitatis causa. Et aliquādo ꝓ aliqs minora de se fingit bona vt dolose decipiat. sicut cū aliquis fingit se insipientem. pauperēꝫ vel impotentē. vt p hoc cautius suū pꝛimū innocentem decipiat. Vnde Crisosto. de ope. imp. omelia xix. Si inqt videris infidelē humilem aut māsuetū scito ꝙ subdolus ē in corde. Vñ pꝛpha. Molliti sunt sermones eius sup oleū. ⁊ ipi sunt iacula. De

quolibet enim tali diciꝛ Ecclesiastici. ix. Est qui ñe quiter se humiliat. ⁊ interiora eius plena sunt dolo. Contingit etiam aliquem de se vilia vel minora bona q̄ꝫ in se sentit non mentiēdo. ꝫ veritatem celādo fingere. vt p hoc ipemet vel alius adiutus p eū cautius euadat periculum. ⁊ hoc licitum est etiam viris pfectis. vt exemplū habemus de Iheu ⁊ Dauid. vt dictum est supra p beatū Hieronymū parte. iiij. c. vij. vbi agiꝛ de mendacio officioso. Contingit etiam qñq̄ꝫ aliquem p exteriora facta vel p verba ptendere defectū ex interioribus rebus scꝫ in victu vel vestitu. puta p abiectam vestem vel abstinētiam vt simulet se alijs pfectionem habere maioreꝫ scꝫ vt reputeꝛ paup esse spū vel rebꝰ vel magne penitentie. cū tamen talis non sit. De talibus eñ dicit christus Math. vj. Extermināt enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. ⁊ tales incidunt in hypocrisim. q̄ fingūt se habere sanctitatem quam non habent. ⁊ incidūt in iactantiam eo ꝙ ptendūt se habere bonū qō non habent. Sꝫ yronia tamen contrariaꝛ iactantie ratōe materie circa quam existit. qꝛ iactans fingit d̄ se maiora bona q̄ꝫ habeat. Sed yronicus fingit de se maiora bona q̄ꝫ habeat. vt dictū est. Et est yronia sententia pꝛnunciationi contrariū habens intellectū. vtputa cū aliquis seipm vituget vt p hoc laudabilis intelligaꝛ. vel cū diciꝛ homini male agenti qō bonū est qō facit. p hoc innuens ꝙ rephensibilis intelligaꝛ. Et diciꝛ yronia ab yros. qō est cōtrariū. ⁊ onoma nomē. quasi faciens pꝛnūciationē contrariam intellectui De hac tractat philosophus li. iiij. Ethi. dicens ꝙ yronia ⁊ iactantia sunt vicia opposita virtuti veritatis. Iactantia qdem p supabūdantiam ⁊ excessuꝫ Sed yronici p defectū ⁊ diminutionem. ⁊ ideo fm eū species est mēdacij qō fm omnes species suas pꝛhibeꝛ p illud mandatū decalogi. Non falsum testimoniū dices. p qō ois falsitas pꝛhibeꝛ.

Capitulum IX

Quarta species superbie est cum quis despectis ceteris appetit singulariter alijs pcellere ⁊ pferri. ¶ De illis enim q̄ hoc vicio laborant dicit psal. Confundanꝛ supbi. qꝛ iniuste iniqtatem fecerūt. Iniuste iniqtatem faciūt supbi qui eos despiciūt qui secum eūdem patrem ⁊ matrem habuerūt. Sed certe omnes homines ex pte corpis eūdem habēt patrem ⁊ matrē. iuxta illud Iob. xvij. Putredini dixi pater meꝰ ⁊ mater mea es. ⁊ soror mea vermibꝰ. Itē ex pte anime omnes hoies habent eūdem patrē. dicēte pꝛpha Malach. ij. Nunqd nō vnus paꝛ est omniū nostrū. nunquid nō vnus deus creauit nos omnes hoies. Quare igiꝛ despicit vnusquisq̄ꝫ fratrē suū. Predictis eñ q̄tuor speciebus superbie xps innuit esse infectos. contra q̄s legiꝛ in euangelio Luce. xviij. vbi diciꝛ. Dixit Iesus ad q̄sdaꝫ q̄ in se pfidebant ⁊ aspnebanꝛ ceteros parabolam istaꝫ. Duo homines ascenderūt in templum vt orarent vnus phariseus. alter publicanus. Phariseus aūt stās. supple tāq̄ꝫ supbus. ⁊ non se inclinās tāq̄ꝫ humilis apud se orans erat. dicēns. Gratias tibi ago dñe qꝛ non sum sicut ceteri hominū raptores. in-

iusti.adulteri.velut etiam hic publicanus ieiunãs
bis in sabbato.decimas do omniuz que possideo
&c.Iste enim phariseus non ꝓprie orabat.ſ; de sua
iusticia iactauit alios condemnando. ⁊ humiliter
orantẽ iuxta se publicanũ despiciẽdo. Sed ꝓ de
claratiõe ad oñdendũ q̃liter xp̃s in p̄dictis verbis
euãgelicis innuit eos ad q̃s loq̃bat̃ p̄dictis q̃tuor
spẽbus supbie esse infectos ẽ notãdũ ꝙ illi in se cõ
fidũt q̃ sua ꝓpria virtute ⁊ fortitudine putãt se sine
dei auxilio esse sufficiẽtes ad malũ declinãdũ ⁊ ad
bonũ faciendũ.qđ ẽ p̄ma spẽs supbie. Itẽ illi ↄfi
dũt in se tanq̃ꝫ iusti q̃ se iustos ex opibus suis repu
tãt.⁊ ꝙ illa q̃ sunt eis a deo data ꝓ suis bonis opi
bus sunt eis data ex iusticia ⁊ nõ ex gr̃a.q̃ est scđa
spẽs supbie.Itẽ illi q̃ in se ↄfidũt tanq̃ꝫ iusti.tercia
specie supbie innuunt̃ esse infecti.nã iste terminus
tanq̃ꝫ solã apparẽtiã iusticie ponit ⁊ nõ existẽtiã.⁊
certe illi q̃ iactãt de suis opibus lꝫ ad extra videant̃
iusti.intus tñ a vera iusticia sũt vacui.⁊ ideo meri
to cuilibet tali dr̃ Apoc̃.iij.Dicis q̄r diues suꝫ ⁊ lo
cupletatus ⁊ nulli⁹ egeo. ⁊ nescis q̄r tu miser es ⁊
miserabil' ⁊ paup ⁊ cec⁹ ⁊ nudus. Itẽ illos q̃ in se
ↄfidũt tanq̃ꝫ iusti.q̃rta specie supbie eẽ infectos in
nuit xp̃s in p̄dictis v̱bis cũ subdit̃. Et aspnebant̃
ceteros.i.despiciebãt vl' detestabant̃.vñ supbi non
solũ seip̄os p̄sumptuose magnificãt.ſ; verũetiã ali
os se meliores detestant̃. Vñ ꝓuerbio.Detestant̃
stulti eos q̃ fugiunt mala. Et merito pñt tales dici
stulti.⁊ hoc põt mltiplici rõe oñdi. Pr̄io ex hoc
ꝙ q̃ꝫto maior aliq̃s ẽ in reputatiõe sua ꝓpria.tanto
minor ẽ in reputatiõe diuina. Vñ exemplũ huius
habemus.j.Regũ.xv.đ Saule cui dictũ ẽ.Cũ eẽs
paruulus in oculis tuis caput in tribubus isrl' fa
ctus es.ſ; ecõtra cũ magnus esset in oculis suis de
spiciẽdo Dauid humilẽ se lõge meliorẽ eiect⁹ erat
de regno suo. Itẽ Johannes baptista reputauit se
indignũ soluere corrigiã calciamẽti xp̃i.vt ptꝫ Jo
hã.j.Et ideo xp̃s magnificauit eũ dicẽs. Inter na
tos mulieꝝ nõ surrexit maior Johe baptista.Ma
thei.xj.Itẽ Johes de se dixit.Ego vox clamantis
in deserto Johã.j.Ecce xp̃us dixit ꝙ ip̄e fuit ꝓpha
⁊ plus q̃ꝫ ꝓpha. Luce.xj. Ecce Johes humiliauit
se.⁊ xp̃s eum magnificauit. Sꝫ ecõtra falsi iudei ⁊
scribe ⁊ pharisei seip̄os magnificãtes xp̃o dixerũt.
Filij abrahe sum⁹ ⁊ nemini seruiuim⁹ vnq̃ꝫ. Johã.
viij.ſ; xp̃s dixit ꝙ fuerũt serui pcti.ecce ip̄i reputa
uerũt seip̄os generosos ⁊ honore dignos. ⁊ xp̃s re
putauit eos nihilo deteriores.cũ peccatũ qđ nihil
est quasi eoꝝ erat dñs cui seruiebãt. Sꝫ non est ser
uus maior dño suo.ſ; potius inq̃ꝫtũ hmõi minor.
Ex q̃bus manifestũ est ꝙ q̃ magnus ẽ in reputati
one ꝓpria.paruus ẽ in reputatõe diuina. ⁊ ecõtra.
In cuius ↄfirmatiõeꝫ dicit xp̃s Luce.xviij. Omis
qui se exaltat humiliabit̃.⁊ q̃ se humiliat exaltabi
tur &c. Scđo stulticia supboꝝ q̃ seip̄os sunt ma
gnificãtes.⁊ ↄtẽnentes alios.patet ex hoc ꝙ sicut a
natiuitate cecus stultus esset si p̄sumeret de colori
bus iudicare.sic certe stultus est.qui p̄sumptuose
iudicat de bonitate vel electõe suip̄ius.vel abiecti
one alterius.Qđ q̃druplicter ostẽdi põt. Primo
ex hoc ꝙ fundamentũ bonitatis electionis siue re
probationis cuiuscũq̃ꝫ viatoris intrinsecũ est in mẽ
te diuina ⁊ soli deo cognitũ.⁊ ideo non põt ab aliq̃
viatore nisi fuerit sibi reuelatuꝫ diuinitus intueri.
Secũdo patet idem ex hoc ꝙ xp̃s vbi vult spirat.
Johannis.iij.⁊ ideo q̃ nũc malus est q̃si subito in
bonũ poterit mutari.vt patet Actuũ.ix. de Saulo
Tercio patet idem ex hoc ꝙ malum in p̄destinatis
etiam excellẽtis boni sepius causa fuit.Unde Cri
sostomus de ope.imp.omelia.j.Audi inquit quo
modo Dauid in nimia iusticia ↄfidẽs dicebat. Do
mine deus meus si feci istud. ⁊ si est iniq̃tas in ma
nibus meis.Item iniq̃tateꝫ si aspexi in corde meo
non exaudiet dñs.ideo dimissus est vt circũuenire
tur a carne.non vt iniusticia eius ostenderet̃.sed vt
iactãtia eius cõpesceret. Hec ille. Itẽ beatus Au
gustinus.Audeo inq̃t dicere supbis esse vtile cade
re in aliqđ peccatũ manifestũ ⁊ apertum vt sibi dis
pliceant.q̃ sibi iam placẽdo ceciderant.Salubrius
enim sibi Petrus qñ fleuit displicuit.q̃ꝫ placuit qñ
p̄sumpsit. Hec ille. Quarto patet idem ex hoc ꝙ
nemo viator de seip̄o.⁊ a multo fortiori de nullo a
lio cognoscit vtꝝ odio an amore dignus sit.dicen
te scriptura Ecclesiastes.ix.Sunt iusti atq̃ꝫ sapien
tes.⁊ opa eoꝝ in manu dei sunt.⁊ nemo scit an di
gnus sit amore vel odio.ſ; omnia seruant̃ in futu
rum incerta. Et lꝫ homo hodie s̃m iudiciuꝫ ꝓpriũ
certus esset de bonitate sua vel de p̱uersitate ꝓxi
mi.tamen incertus est de se vel de quocũq̃ꝫ alio q̃
lis futurus est.nam licet aliquis hodie sit homici
da.iudeus.paganus.vel saracenus.tñ in p̄sciencia
dei futurus est coronandus in celo. Item licet ali
quis iam quo ad mundum videat̃ sanctus.iustus
⁊ electus.tamen in p̄sciẽtia dei futurus ẽ in patibu
lo in inferno suspendendus. Vñ Ecclesiastes.viij.
Vide impios sepultos qui etiam cuꝫ adhuc viue
rent in loco sancto erant. ⁊ laudabant̃ in ciuitate
quasi bonoꝝ operum.Super quo Parisieñ. Vi
dit inquit Salomon spiritu ꝓphetico sepultos in
inferno qui in mundo isto sancti credebant̃. Vn
de Augustinus.⁊ ponit̃ in cano.xxiij.q.iiij.Nabu
ga.ptinenter ad ꝓpositum ita scribit. Uires inquit
obedientie non ideo cuiq̃ꝫ subtraxit deus. q̄r enim
non p̄destinauit.ſ; ideo eum non p̄destinauit quia
recessurum ip̄m ab ip̄a obedientia esse p̄uidit. Pre
destinatio quoq̃ꝫ dei semp in bono est.quia pecca
tum sola hominis voluntate cõmissum.aut remit
tendum nouit cum laude misericordie aut plectẽ
dum cuꝫ laude iusticie.in malis aũt operibus no
stris sola p̄sciencia dei intelligenda est.quia sicut p̄
sciuit ⁊ p̄destinauit que ip̄e fecit.⁊ vt faceremus ip
se donauit.ita p̄sciuit tñ non etiam predestinauit.
que nec fecit nec vt faceremus exegit. Hec autem
de quibus dicit̃.j.Johãnis.ij.De vobis exierunt.
sed non fuerunt ex vobis.si aũt fuissent ex vobis ꝑ
mansissent vtiq̃ꝫ vobiscum. voluntate exierunt.vo
luntate ceciderunt. ⁊ quia presciti sunt casuri non
sunt predestinati.essent auteꝫ predestinati si essent
reuersuri. ⁊ in sanctitate ⁊ in veritate mansuri. Ac
per hoc predestinatio talis est multis causa standi
nemini autem est causa labendi. Non igit̃ necessi
tatem facit correctionis vel obdurationis diuina
predestinatio seu prescientia.cum boni ꝑ gratiam
corrigantur. ⁊ libero arbitrio mali pereant. Neq̃ꝫ

quia predestinatio seu prescientia dei falli non potest. necessario eueniunt que predestinauit vel prescit. sicut nec necessario predestinantur vel presciuntur que futura sunt. sed quia bona absq; eius gratia. mala aūt pter eius pscientiam euenire non pñt. Quis igit conuenienter dicit si hec pdestinata sunt vel pscita necessario eueniūt. Non tamē ideo absolute verū ē q necessario eueniēt oia q pdestinata sunt vel pscita. q; hec necessitas refert ad rerū euentū. Ibi eni in pori ppositōe ad intuitū diuine pscietie. Et sequit. s; in his omnib⁹ vicia nostra humane asscribunt mētis arbitrio. ꝛ q diuina clemētia in electis misericorditer vertit ad bonū. in damnatis iuste relinqt ad malū. Sicut igit quis certissime sciamus neminē vltra terminū a deo sibi prefixū esse victurū. omnibus tamē languētibus incōgrue nō mēdicamur. sic quis nemo saluet nisi pdestinatus ad vitam. omni tamē delinquēti ē adhibēda correctio. nec maloꝝ ē negligēda disciplina. Hec Augustinus. Itē idē in de verbis dñi. sermone. xj. De nullo inqt homine desperandū ē quādiu patiētia dei ad penitentiam eū adducit. nec de hac vita rapit impium. qui non vult mortē impij. sed vt reuertat ꝛ viuat. paganus ē hodie vnde scis vtꝝ sit futurus crastino xpianus. Iudeus infidelis est hodie. qd si cras sequat catholicam veritatem. Scismatic⁹ est hodie. qd si cras amplectit catholicam pacem. qd si isti qs in quocūq; genere erroris notas. ꝛ tanq; desperatissimos damnas anteq; finiant vitā istā agant penitētiā ꝛ inueniāt vitā in futuro. Proinde fratres etiam ad hoc vos admoneat qd dicit apls. Nolite añ tēpus iudicare quicq;. Hec Augustinus. B Tercio stulticiam super boꝝ q seipos magnificātes alios ptemnūt patet ex hoc. q tales in deū ꝛ in pximū. ꝛ in seipos peccāt. In deū. q; qd pprium est deo sibi vsurpāt. Vnde. j. Regū. xvj. Deus aūt intuet cor. In proximū peccant in hoc q ipm aspnant. qꝛ cuilibet dicit Isaie xxxiij. Ve q spernis. nōne ꝛ ipe sperneris. In seipsum etiam. q; vt dicit puerbioꝝ. xxix. Qui ad indignationem facilis ē. erit ad peccata pcliuior. Et ideo merito btūs Bernardus. Noli inqt te comparare maioribus. noli minorib⁹. noli aliqbus. noli vel vni vel te nemini. nō dico pponas. s; nec comparare psumas. Nam in aia nō est plane timenda quātalibet humiliatio. Horrenda aūt nimiūq; pauenda est etiam minima psumptuosa erectio. ꝛ est cōpetens exemplū ad hoc de eo q ingressurus est p ostium bassum. cū nō est periculosum quātūcūq; se inclinet. s; si eleuauerit se amplius debito. quātū est excessus vnius digiti caput suū infallibiliter lederet. Et eodē modo spūaliter accidit his q voluerint ingredi humile ostiū paradisi. ꝛ ideo fm psiliū spūssancti. Ecclesiastici. iij. c. Quanto maior es humilia te in omnib⁹ ꝛ corā deo inuenies gratiā. Unde ꝛ ad hāc humilitatē pulcerrime inuitat nos xps exemplo Luce. xiiij. ca. dicēs. Cū inuitatus fueris ad nuptias non discūbas in pmo loco. ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo. ꝛ veniens is q te ꝛ illū vocauit. ꝛ dicat tibi. da huic locū. ꝛ tūc incipias cū rubore nouissimū locū tenere. s; cum vocatus fueris. vade ꝛ recūbe in nouissimo loco. vt cum venerit q te inuitauit dicat tibi. amice ascēde superius. ꝛ tūc erit tibi gloria corā simul discumbentibus. q; omnis q se exaltat ꝛc. Spūaliter omnes xpiani sumus ad nuptias celestis conuiuij inuitati. nullus igit debet se alio digniorē nec in illo puiuio se alio pferre. Nam ille forte quem tu reputas indignum a deo ē electus. Nōne sanctus Paulus mō erat ecclesie psecutor. ꝛ statim post fidelissimus pdicator Nōne ꝛ latro erat in cruce suspēsus. ꝛ statim post codē die in paradiso coronatus. Nonne ꝛ Maria magdalena mō erat publica peccatrix. ꝛ stati post feruētissima xpi amatrix. Sed ecōtra Judas mō erat dei apls. ꝛ statim apostatādo traditor dñi sui falsissimus. ꝛ ad suppliciū eternū damnatus. Sic forte iam multi reges. pncipes. epi ꝛ mūdanis honoribus pstipati in mundo isto alijs preferunt dignitate. ptāte. opinione ꝛ honoribus. s; certe cū venerit ad iudicandū q merita singuloꝝ solus discernit. forte ipe pferet illis aliquē pauperē in hoc mūdo ptemptibilem. ꝛ tūc q in hoc mundo p supbiā se exaltauit incipiet cū rubore nouissimū locum inferni tenere. Vnde expientia docēte qñ duo homines ab inuicem facies suas auertūt. ꝛ dorsa sua ad inuicem conuertūt. illud qd est ad dexterā vnius. est ad sinistram alterius ꝛ econuerso. Sic spūaliter deus ꝛ mūdus ac etiam qlibet iustus vir ꝛ mundus sibijnuicem opponunt. Vnde apostolus ad Galathas vlti. Mihi mūdus crucifixus est ꝛ ego mundo. Illi igit q ponunt ad dexteram psperitatis mundi. in iudicio ponent ad sinistram aduersitatis a xpo. ꝛ ecōuerso. In cuius rei figura legitur Genesis. xlviij. ca. q Joseph volens patrem suum Jacob bñdicere duos filios suos scilicet Effraym ꝛ Manassen. ꝛ q; Joseph plus dilexit Manassen posuit eū in dextera patris. ꝛ Effraym quē dilexit minus in parte sinistra. s; Jacob tandē manus suas cancellauit. ꝛ Effraym manū imposuit dexterā. Manassi vo manū sinistrā imposuit. Sic spūaliter mūdus seruos qs diligit ponit in magna psperitate mūdana. ꝛ honoꝝ temporaliū abundantia. Et sic vt videt sibi ponit eos ad dei dexteram. Unde psalmista. Btm̄ dixerūt ppl'm cui hec sunt. s; seruos dei quos mūdus odit scilicet bonos xpianos ponit in pauptate ꝛ in infirmitate ꝛ in tribulatōe. ꝛ sic vt mūdo videt tales ponunt ad dei sinistram Sed certe finaliter deus cancellabit manus suas ponendo manū dexterā remunerationis eterne super illos qs mūdus in sinistra aduersitatis. Unde psalmista. Saluauit sibi dexterā eius. ꝛ sinistrā damnatōis eterne ponet sup illos qs mūdus posuit in dextera psperitatis. Vñ Gregorius super euāgelia. omel. xj. Pñtia inqt gaudia sequunt ppetua lamēta. hic fratres charissimi vanā leticiam fugite si illic flere formidatis. Nemo etem potest hic gaudere cū seculo. ꝛ illic regnare cū deo. Hec ille. De pdicta manuū dei mutatōe loquit psalmista dicens. Hec mutatio dextere excelsi. Vñ ꝛ exemplū huius habemus Luce. xvj. ca. d diuite purpurato. ꝛ Lazaro vlceroso. Nam diuitē posuit mūdus in dextera psptatis. q; induebat purpura ꝛ bysso. ꝛ epulabat quotidie splendide. s; pauperem Lazaꝝ posuit mundus in sinistra aduersitatis. q;

iacebat ad ianuam diuitis vlceribus plenus. cupiens saturari de micis que cadebant de mensa diuitis sed nemo illi dabat. sed tandem paup positus est ad dexteram dei. quia mortuus est et portatus ab angelis in sinum abrahe. sed diues positus erat tandem ad sinistram dei. quia mortuus est et sepultus in tormento inferni. In cuius sententie confirmationem dicit Mathei. xxv. ca. quod xps in die iudicij statuet oues quidem a dextris suis. Per oues innocentes quidem intelligunt pauperes mundo despecti et odibiles. Per hedos vero qui habent longa cornua et magnam barbam intelligendo supbos. qui habent in hac pnti vita magnam mundanamque potentiam. ac etiam super fluitatem copiosam temporalium quos mundus ponit ad dexteram prosperitatis. sed in iudicio deus ponet eos in sinistro maxie aduersitatis dicens illis. Ite maledicti in ignem eternum. quod paratum est vobis etc. Sed tunc oues .i. pauperes humiles quos mundus posuit ad sinistram magne aduersitatis. xps ponet eos ad dexteram magne prosperitatis. dicens illis. Venite benedicti patris mei et possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi etc. Quarto stulticiam superborum qui seipsos magnificant et glorificant et alios contemnunt. patet ex hoc. quod talis esse vult iudex suspitius. cum tamen proprius amor solet fallere in suspitius iudicio. Unde Bernardus. Amor inquit sicut et odium veritatis nescit iudicium Item idem de legibus inquit humanis statutum est et in causis tam ecclesiasticis quam secularibus scio seruatum speciales amicos causantium non debere ad mitti in iudicio ne vel fallant vel fallantur suorum amicorum amore. et si culpam tuam in iudicio amor amici tui aut minuit aut prorsus abscondit. quanto magis amor tui tuum contra te iudicium fallit. Cuilibet igitur tali superbo dici potest. Tu iudicium facis de teipso. iudicium tuum non est verum. Unde sicut dicitur in Floracio Bartholomei. cum mentem alicuius superbia obsidet hoc primum damnum patitur. quia clauso cordis oculo iudicij equitatem perdit. aliena opera despicit. et sua semper alijs preponit. semper miratur que facit. et quicquid egerit egisse se singulariter credit. Non enim mirum ait btus Augustinus si superbus credat se multum valere. est etenim de nobili genere. Michael autem archangelus est eius auunculus. Omnis namque superbus est filius dyaboli. qui olim fuit archangelus et frater Michaelis. Quemcunque enim supbum videris. filium dyaboli esse non dubites. Hec ibi

Sed timere pot talis superbus qui seipsum extollit et suos proximos despicit. ne sibi contingat sicut contigit superbo Aman qui de solo credebat quod a rege esset honorandus. Unde sicut legitur Hester. vj. Cogitauit Aman in corde suo. et reputans quod nullum alium nisi se rex vellet honorare. Sed tamen cito suspensus est in patibulo quod parauerat humili Mardocheo. et Mardocheum quem supbus Aman despexit et suspendere proposuit rex honorari precepit. Sic certe talis superbus qui seipsum exaltat et alios condemnat quandoque est a rege celesti condemnandus. et qui ab eo iudicatur a rege celesti est honorandus. Sicut exemplum habemus de supbo phariseo et humili publicano de quibus supra dictum est. Verumtamen sicut dicitur in floracio Bartholomei. titulo de supbia. de verbis pdicti elati pharisei quibus humiliari renuit possumus e diuerso formam humilitatis qua subleuemur assumere. vt sicut ille consideratis peiorum vicijs et suis virtutibus est elatus ad ruinam. Ita nos non nostra sola pigricia. sed etiam meliorum virtutibus inspectis humiliemur ad gloriam quatenus vnusquisque nostrum hoc apud se supplex ac submissus obsecret dicens. Deus omnipotens miserere supplici tuo. quia non sum sicut ceteri innumeri serui tui contemptu seculi sublimes iusticie merito gloriosi et castitatis laude angelici velut etiam multi illorum qui post flagicia publica penitendo tibi meruerunt esse deuoti. quod etiam si quid boni tua gratia largiente fecero. quod sine hoc faciam quod ve a te districtione pensetur ignoro. Nullam igitur supbiam in tuo sensu aut in tuo verbo vnquam dñari permittas. ab ipsa sumpsit initium omnis pditio Thobie. iiij. Unde Bernardus. Initium inquit omnis peccati et causa totius pditionis est supbia. quam qui vere caret est immaculatus. Ideo beatus Augustinus. Dñe in quo cura supbiam. et nulla erit infirmitas. Hec in floracio Bartho. vbi prius.

Capitulum X

Ad hanc quintam speciem supbie reducitur inanis gloria. Et est inanis gloria animi motus inordinatus quo quis excellentiam desiderat propriam. vt alio precellat honore. Sed hic est notandum quod alia dicitur gloria vera alia dicitur gloria vana. Vera vero gloria diuiditur in gloriam veram. veriorem. et verissimam. Vera vero gloria est bonum testimonium conscientie. De ista enim gloria loquitur apostolus. ij. ad Cor. j. dicens. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre quod in simplicitate et sinceritate dei est non in sapientia carnali. sed in gloria conuersati sumus in hoc mundo. Unde licet secundum beatum Augustinum in ca. lxxxiij. q. xxxj. Gloria vero sit frequens fama cum laude quam gloriam tunc consequitur quis quando bonum quod habet deuenit in noticiam et approbationem aliorum. et quanto plurium tanto gloriam habet maiorem. Large tamen accipiendo gloriam non requirit approbationem multitudinis sed paucorum vel vnius vel suijpsius. dummodo scilicet aliquis bonum proprium consideratvt laude dignum. et hoc est peccatum. Unde dicitur. j. ad Cor. ij. Nos autem non spiritum huius mundi accipimus. sed spiritum qui ex deo est vt sciamus que a deo donata sunt nobis. Similiter non est peccatum quod aliquis velit bona sua ad honorem dei ab alijs approbari. presertim cum dicat christus Mathei. v. Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona. et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Verior vero gloria est quando dulcedo spiritussancti manifeste sentitur. hoc est quando prout dicit apostolus ad Romanos. viij. Ipse enim spiritussanctus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filij dei. si autem filij patris. coheredes autem christi. Unde Bernardus. viij. florum. cap. lxxxvij. Est inquit testimonium conscientie non quod testimonium phibeat conscientia. sed quod loquitur spiritus veritatis in ipsa conscientia testimonium perhibens spiritui nostro quod filij sumus. cum enim veritas applaudit. et cum iusticia testatur dei sine dubio commendantis. vox est et spiritussancti testimonium perhibentis. Hec ille. Verissima vero gloria

est gloria eterna quam habebunt sancti in patria. De qua dicit Judicum.xviij.ca. Tradet vobis dominus locū in quo nullius rei est penuria. Locus iste est gloria eterna in qua sancti prout dicit Ysaie xlix.ac etiam Apocal.vij. Non esurient neqꝫ sitient amplius neqꝫ cadet sup illos sol neqꝫ vllus estus qm̄ agnus q̄ in medio throni est reget illos ꝛ deducet eos ad vite fontes aq̄rū.ꝛ absterget deus omnem lachrymā ab oculis eorū.

Capitulum XI

Gloria vero inanis siue vanis diuidit in gloriam dyabolicam. gloriam mūdanam.ꝛ gloriam humanam. Gloria enim dyabolica est gloria q̄ quis sequens dyabolū semp in omnibus actibus suis pverse agere gloriat. Quemlibet em̄ talem sic alloquit ꝓpheta psalmo.lj. Quid gloriaris in malicia q̄ potens es in iniq̄tate. De q̄libet em̄ tali sic scribit Crisostomus omel.xx.de ope.imp. Quemadmodū inquit spina vel tribulus ex quacūqꝫ parte illā aspexeris habet aculeos.sic ꝛ seruus dyaboli ex quacūqꝫ pte illū ꝯsideraueris iniq̄tatibus ē plenus.vnde si loquat dolose loquit.si tacet male cogitat.si irascit insanit.si patiēter agit expectat nocendi tempus ꝛ oportunitatē considerat qñ noceat.si male agit nō erubescit. si bn̄ agit ad vanam gloriam facit.quomodo ꝓfert fructū bonū cui dyabolus radix est. sub arbore bona bestie ꝛ animalia requiescūt.sub spinis aūt nullū animal reqescere pōt nisi tm̄ serpentes. Sic ꝛ iuxta fidelem mali ꝛ boni habitare ꝛ requiescere pn̄t.iuxta v̄o infideles nemo potest pacem habere.nec reqescunt nisi tantūmodo serpentes.i.demones qui habent cubicula in pectoribus eorū. Hec Crisostomus. Itē de ista gloria dyabolica btūs Augustinus in epistola ad Julianum comitem. Gaudet inq̄t raptor cū desiderata rapuerit.gaudet ebriosus cū occasionem potationis inuenerit.gaudet adulter cū ad delectationē corporis fruēdi meretricio ꝑuenerit. gaudet periurus si huius seculi felicitates iurando acq̄sierit.gaudet iracūdus si iram suam ꝑfecerit ꝛ multa alia que mēs bonitatis tue frater charissime cōphendere poterit.ꝛ cū gaudere sit bonū. De his tamē atqꝫ huiusmodi gaudere malū est ꝛ ad mortem ꝑducens eternam.nec vllū quodlibet scelus coram deo tam abhominabile ē q̄ꝫ pterita peccata vnicuiqꝫ nostrū reminiscendo gaudere. ꝛ inde exultare atqꝫ in eis semp iacere. Hec Augustinus. Vñ ꝛ de taliter gaudentibus dicit ꝓuerbiorū.ij. Letant cū malefecerint.ꝛ exultāt in rebus pessimis. Hec em̄ gloria dyabolica tria mala ꝓfert hominibus cū illa infectis Primo aufert sua bona fortune. Nā expientia docente. Multi supbi expendūt bona sua tempalia vt ꝓpter vanā gloriā in causis iniustis ꝑualeāt aduersus ꝓximos suos. De q̄rū q̄libet loquit psal.dicēs. Ecce hō q̄ nō posuit deū adiutorē suū.ꝫ sperauit in multitudine diuitiarū suarū ꝛ ꝑualuit in vanitate sua. Scōm malum ē q̄ꝫ sepe aufert a supbis bona nature p ꝯtentōnes bella homicidia ꝛ cetera mala q̄ de tali vana gloria oriunt. Contra q̄s dicit aplūs. Nō efficiami inanis glorie cupidi inuicē ꝓuocātes inuicē inuidētes.ad Gala.v. Terciū malū qd̄ aufert a supbis bona gratie.s. fidē ꝛ ceteras virtutes. Vñ Joh.v. Quō potestis vos credere q̄ gloriā ab inuicē recipitis ꝛ gloriā q̄ a solo deo ē nō q̄ritis.q̄si diceret.nullo mō.

Capitulum XII

Tex p̄dicta vana gloria dyabolica nascunt septē vicia detestanda.s. iactātia. ꝑsumptio.nouitatū.hypocrisis.ptinacia.discordia.ꝯtētio ꝛ inobediētia.que sunt septē vane glorie filie.vt dicit btūs Gregorius xxxj.moraliū. Vñ finis inanis glorie ē manifestatio ꝓprie excellētie. qd̄ q̄nqꝫ fit p verba.ꝛ tūc est iactātia q̄ est p̄ma filia inanis glorie.si v̄o verba ptineāt aliquā admiratiōē.tūc est ꝑsumptio nouitatū.qd̄ est scd̄a filia inanis glorie. Si v̄o ꝓpria excellentia manifestet p ficta signa sanctitatis exteriora tūc est hypocrisis q̄ ē tercia filia inanis glorie. Aliqñ aūt q2 homo nollet videri minor alio.ideo nimis innitit sententie ꝓprie.nolēs credere sententie meliori.ꝛ tūc est ptinacia q̄ est q̄rta filia inanis glorie. Aliqñ v̄o homo nō vult a ꝓpria volūtate licet pursa discedere vt alijs ꝯcordet.ꝛ sic ē discordia q̄ est q̄nta filia inanis glorie. ꝛ ex hac discordia sequitur ꝯtētio q̄ est sexta filia inanis glorie. Aliqñ vero quis nō vult videri minor alio ꝓ hoc q̄ꝫ rennuit sibi obedire.ꝛ sic est inobedientia qua q̄s rennuit exequi p̄ceptum supioris sui que est septima filia inanis glorie.

Capitulum XIII

Prima igitur filia inanis glorie ē iactantia. de q̄ supra dictum est in tercia specie supbie. Vñ iactantia ē aliqñ de bono qd̄ q̄s nō habet. ꝛ ideo opponit veritati.vt dicit Phs.ij.ꝛ.iiij.Ethicorū. Et ideo manifestum ē q̄ꝫ ptinet ad terciam speciem supbie q̄ ē cum quis iactat se habere qd̄ nō habet. Et hoc cōtingit tripliciter. Vno mō cōtra gloriam dei.sicut de ꝑsona regis Tyri dicit Ezech.xxviij. Eleuatum est cor tuū ꝛ dixisti deus ego sum.ꝛ hec iactantia ē transgressio secūdi mādati decalogi.q̄ dicit. Non assumes nomen dei tui inuanum. Inuanum q̄ppe nomen dei assumit qui sibi attribuit quod deo simpliciter ē attribuendum. Secūdo mō talis iactantia fit contra charitatē ꝓximi.sicut qñ quis de seipo iactando ꝓrumpit in ꝯtumeliam aliorū.sicut exemplum habet Luce.xviij. de pharisco q̄ dixit. Nō sum sicut ceteri hominū raptores.iniusti.adulteri velut etiā hic publicanus.ieiuno bis in sabbato ꝛc̄. Tercio mō fit iactantia p lucrū sicut cū q̄s iactat seipm̄ esse exptum medicum aliqñ ꝓpter gloriam humanam quam appetit.ꝛ aliquando ꝓpter solam delectationem qua in cōmendatione suipsius delectat.

Capitulum XIIII

Ad hanc enim primā filiā inanis glorie ptinet blasphemia. Et est blasphemia generaliter dicta vt dicit Tullius.indigna de deo sentire. Scōm v̄o Hiero

nymū. blasphemia ē verbo℞ cōtra deum inordinata ꝓbatio. Et ↄsistit pncipaliter in tribus videlicet male deo sentire. vel male de eo ꝓferre. vel irreuerēter sacramēta dei tractare. Vñ ⁊ triplicit̃ fit blasphemia. Primo .s. cū a deo remouet̃ qđ ei ↄuenit. vtputa si dicit̃ ꝙ deus nō ē iustus. q2 mali ꝓsperātur in hac vita ⁊ iusti ꝑsecutionē patiunt̃. Itē si dicit̃ deū nolle punire aliquē eternaliter ꝓ pctō. ipse em̄ q̄ taliter dicit nitit̃ a deo iusticiā remouere. Secundo mō fit blasphemia cū deo attribuit̃ qđ sibi nō ↄuenit. vt si dicit̃ ꝙ deus ē corporeus. crudelis ⁊ immisericors. Tercio mō fit cū attribuit̃ creature qđ soli creatori ↄuenit. vt si dicit̃ ꝙ idola sūt dij. vel eis latria q̄ est honor soli deo debitus adhibeatur vel cū dicit̃ angelos vel alias creaturas eē creatores. ⁊ isto mō vt videt̃ blasphemat ꝑlatus q̄ dicit suis clericis. vł dñs tempalis suis subdit̄. Ego creaui vos vocās se creatorē. Et si talia dicunt̃ ꝑm prauitatē volūtatis detestātis ⁊ impediētis ꝓ posse diuinū honorē. tūc est apta blasphemia ⁊ grāde pctm̄. Vñ Ambrosius. Intolerabilis inq̄t ē excessus q̄ supne maiestatis affectat iniuriā. oblitus pietatis crudeliā sectat̃ erroris. Et ideo merito dr̄ Leuitici. xxiiij. Qui blasphemauerit nomē dñi morte moriat̃. Sed ꝑter dictā blasphemiā generaliter dictam pctm̄ in spm̄sanctū specialiter dicit̃ blasphemia. de q̄ doctores varie loquunt̃. Antiq̄ em̄ doctores .s. Anastasius. Hylarius. Ambrosius. Hieronymus ⁊ Crisostomus. dicūt pctm̄ in spm̄sanctum esse qñ ad litterā aliqđ blasphemū dicit̃ cōtra spūsanctū. siue hoc nomē spūssanctus accipiat̃ ꝑm ꝙ est nomē essentiale ↄueniēs toti trinitati. cuius q̄libet ꝑsona ⁊ spūs ē ⁊ sanctus. siue ꝓut ē nomē ꝑsonale vniꝰ ꝑsone distincte a patre. ⁊ a filio. ⁊ sic Mathei. xij. blasphemia in spm̄sanctū distinguit̃ contra blasphemiā in filiū vbi dicit̃. Quicūq₃ dixerit verbū contra filiū hominis remittet̃ ei. q̄ aūt dixerit verbū contra spm̄sanctū non remittet̃ ei neq₃ in hoc seculo neq₃ in futuro. Qñ em̄ aliquid dicit̃ in derogationē ⁊ irreuerentiā humanitatis in christo tūc est blasphemia in filiū. ⁊ sic iudei blasphemauerūt qñ vocauerūt xp̄m voracē ⁊ potatorē vini ⁊ publicano℞ amatorē. dicentes illud Mathei. xj. ⁊ Luce. vij. Ecce homo vorax ⁊ potator vini. publicano℞ ⁊ peccato℞ amicus. Postmodum vo blasphemauerūt in spm̄sanctū qñ opa miraculosa que xp̄s opabat̃ p virtutē spūssancti attribuebant pncipi demonio℞. dicētes illud Mathei. xij. ⁊ Luce. xj. In beelzebub pncipe demonio℞ eijcit demonia. ⁊ ꝓpter hoc dicunt̃ in spm̄sanctū blasphemasse. Augustinus vo in libro de verbis dñi. blasphemiam vel pctm̄ in spm̄sanctū dicit esse finalem impenitētiam qua .s. verbo cordis vel oris dicit̃ nō esse penitendum. qđ peccatū nunq₃ remittet̃. ⁊ hoc verbū est contra spm̄sanctū. quia ē contra remissionē peccato℞ que fit p spm̄sanctū. ⁊ sic intelligendum ē illud Mathei. iij. Qui blasphemauerit in spm̄sanctum nō habet remissionem in eternū. ꝫ reus erit eterni delicti. Alij aūt dicunt ꝙ peccatū ex infirmitate seu fragilitate ē peccatū in patrē cui appropriatur potentia. Peccatū vo ex ignorantia ē peccatum in filiū cui appropriat̃ sapiētia. ꝫ peccatū cōmissum ex malicia ē peccatū in spm̄sanctum. eo ꝙ sibi appropriat̃ bonitas. Peccare aūt ex malicia ē abijcere illa dona spūssancti p que possit impediri peccatū cōmittendum. vel tolli peccatū iam commissum. que sunt sex .s. spes venie ex consideratione diuine misericordie. timor ex consideratione diuine iusticie penitentis pctā. veritas agnita p quaʒ instruimur q̄ sunt peccata. ⁊ que pena debet̃ ꝓ peccato. Quartum ē gratia. Quintū est consideratio feditatis que ē in peccato. Sextum ē consideratio breuitatis ⁊ paruitatis delectatōis peccati. que sex qñq₃ solent retrahere hominem a peccato suo. ⁊ qñ homo hec a se abijcit vel ↄtemnit vt licentius peccet. dicit̃ peccare ex malicia ⁊ in spm̄sanctū. cuius opa abijcit vt dictum est. ⁊ ideo assignant̃ sex species peccati in spm̄sanctū .s. desperatio. ꝑsumptio. impugnatio veritatis agnite. inuidentia fraterne gratie. impenitētia ⁊ obstinatio.

Capitulum XV

Prima ergo spés peccati in spm̄sanctum est desperatio. Et est desperatio qua q̄s penitus diffidit de bonitate dei. estimans suam maliciam diuine bonitatis magnitudinē excedere. sicut Cayn q̄ dixit Genesis. iiij. Maior ē iniq̄tas mea q̄ꝫ vt veniā merear vñ ista desperatio tollit spem venie.

Capitulum. XVI

Secunda species ē presumptio p quam quis credit consequi veniam sine penitentia. vel gloriam sine meritis. Vñ talis ꝑsumptio tollit timorem diuine iusticie. De istis em̄ duobus peccatis dicit btūs Augustinus de fide ad Petrum ꝙ illi desperantes de indulgentia peccato℞. vel q̄ sine meritis de misericordia dei ꝑsumūt in spm̄sanctū peccāt.

Capitulum. XVII

Tercia species ē impugnatio veritatis agnite .i. doctrine ecclesiastice instruentis q̄ sunt peccata. ⁊ q̄ ⁊ q̄ta pena debet̃ ꝓ peccatis. de qua dicit btūs Augustinus in libro vnico de baptismo. Qui veritatem cōtemnit. aut contra fratres malignus est q̄bus veritas reuelat̃. aut contra deum ingratus cuius inspiratione ecclesia instruit̃. Et sic apparet ꝙ peccat in spiritumsanctū

Capitulum. XVIII

Quarta species ē inuidētia fraterne gratie qua quis inuidet nō tm̄ ꝑsone fratris. ꝫ etiam gratie dei crescētis in eccesia. Et đ istis duabus speciebus dicit beatus Augustinus in libro de sermone dñi in mōte Peccatum fratris ad mortem puto cū post agnitionem p gratiam dei Jesu xp̄i q̄sq̄s oppugnat veritatē ⁊ aduersus fratrē ip̄aʒ gratiā q̄re ↄsiliatus ē deo inuidie facibus agitat̃. vñ talis a se abijcit gratiā ⁊ veritatem.

Capitulum XIX

Uinta species est fina

q lis impenitētia.de q̄ dicit Augustinus in libro de penitētia.soli peccāt in spm̄sctm̄ qui impenitētes existūt vsq ad mortē.Qui em̄ peccat ⁊ gratiā dei nō amat ⁊ nunq̄ curat ab eo diligi q̄ totus ē amor ⁊ charitas.nec ad illū tēdit vñ sumpsit arram in spm̄sanctū peccat.⁊ nunq̄ post mortem sicut viuens gratiam ꝯsequet̄.¶Talis aūt impenitens a se abijcit cōsiderationem feditatis in peccato ⁊c̄.

Capitulum XX.

Exta species peccati

s in spm̄sanctū ē obstinatio. Et ē obstinatio indurate mētis malicia p quā fit impenitens. Et de hac obstinatione dicit Augustinus in libro Encheridion.ca.lx.Qui in obstinatione mētis diē clauserit extremū reus ē peccati in spm̄sanctum.Et hec obstinatio tollit ꝯsiderationem breuitatis ⁊ puritatis delectatiōis in peccato. Et de istis duabus vltimis speciebus dicit̄ Hiere.viij. Nullus ē q̄ agat penitentiā de peccato dicens quid feci ⁊ hoc q̄tum ad secundā p̄dictarꝫ speciex duax. Patet igit̄ q̄ p istas sex species tollant̄ dona spūssancti.p q̄ possit impediri peccatū cōmittendū vel tolli peccatū iā cōmissum. Vñ omnes he sex species sunt peccata ex malicia q̄ contrariant̄ bonitati spiritussancti.⁊ ideo sunt peccata in spm̄sanctum. Aduertendūꝫ est aūt q̄ licet singulas p̄dictas species Augustinus dicat esse peccata in spm̄sanctū.intelligit tñ hoc qñ finalis impenitentia ē adiūcta.sicut patet libro.j.retractationū.ca.xviij. Aduertendum est etiā q̄ blasphemia q̄ est peccatū in spm̄sanctum dicit̄ irremissibilis fm illud Mathei.xij.Qui dixit verbū in spm̄sanctū non remittet̄ in hoc seculo neq in futuro. Qd̄ tripliciter exponit̄ fm tres acceptiones peccati in spm̄sanctū.Si em̄ peccatum in spm̄sanctū dicit̄ finalis impenitētia.manifestuꝫ est q̄ illud nō remittit̄ in pñti q̄ durat vsq ad finē ⁊ post mortē non ē tempus penitētie. Vñ de hoc peccato dicit̄.j.Johānis.v.Est peccatū ad mortēꝫ non dico ꝓ illo vt roget quis.Secundo mō si peccatū in spm̄sanctum accipiat̄ ꝓ peccato ex malicia quod sub se habet sex species vt dictum ē.tunc illud dicit̄ irremissibile. q̄ raro aut vix ⁊ difficulter remittit̄ vel pena diminuit̄.peccatū em̄ cōmissum ex fragilitate vel ignorātia.excusationē aliquā habet.puta infirmitatem nature. seu ignorantiam p quā meret̄ remissionē vel diminutionē pene.ꝗ peccans ex malicia potēs.s.peccato resistere ⁊ sciens ꝗ nolens.nō habet vnde se excuset vt peccatū suū remittat̄. Vñ dicit̄ irremissibile sicut morbus aliqs dicit̄ incurabilis fm naturam morbi.q̄ tollit illud p qd̄ curari possit.puta cū morbus tollit virtutem nature vel inducit fastidiū cibi ⁊ medicine.de⁹ tamen posset eū faciliter ad sanitatē restituere.sic peccatuꝫ in spm̄sanctū qd̄ est pctm̄ ex malicia.Tercio mō dicit̄ irremissibile.q̄ nō habet excusationē attenuantē vnde remissionem mereat̄.omnipotētie tamē dei ⁊ misericordie nō ꝑcludit̄ qn ipm̄ remittere pōt.Et ideo de eo nō est desperandū nisi finalis impenitētia comitet̄. Et ideo dicit Augustinus in de verbis dñi.omel̄.xj. De nullo desperandū est q̄ diu patientia dei ipm̄ ad penitentiā adducit.paganus ē hodie.iudeus infidelis ē hodie.scismaticus est hodie.q̄d si cras amplectit̄ catholicam pacem ⁊ sequat̄ catholicam veritatem. q̄d si isti q̄s in quocūq genere errorꝭ notos ⁊ tanq̄ desperatissimos damnas anteq̄ finiāt istā vitam agant penitentiā ⁊ inueniant veram vitam. Sed ē insup notandū q̄ duplex ē blasphemia. Quedā vō est cordis.⁊ q̄dam oris.Blasphemia oris fm Augustinū est verbum in ꝯtumeliam dei ꝓlatum.de qua dictum est supra pte.iiij.ca.xv.vbi agitur de iuramento illicito.Dictis ibidem abijciendum est q̄ hec blasphemia est fugienda ꝓpter quatuor. Primo ꝓpter penam qua legit̄ dominus punisse blasphemos. Unde Leuitici.xxiiij. Blasphemauit filius mulieris israeliticus deum. ⁊ ex dei p̄cepto lapidatus est extra castra ab omni populo. Item legit̄.iij.Regum xxiiij.q̄ ꝓpha vn⁹ dixit ad Achab regē israel.q̄a syri dixerunt de deo.deus montium ipse ē ⁊ nō deus vallium. dabo em̄ multitudinem hāc grandem in manu tua.⁊ ꝑcussi sunt de syris centum milia pe. ditum.⁊ cecidit murus sup viginti septeꝫ milia hominum q̄ remanserunt ⁊ mortui sunt. ⁊ captus est rex Benadab in vana miseria.Item legit̄.iiij.Regum.xviij. q̄ displacuerunt deo blasphemie quas dixerunt serui Sennacherib regis assyriox intantum q̄ angelus dñi ꝑcussit ex assyrijs centū octuagintaq̄nq milia.⁊ duo filij regis Sennacherib ipsum gladio ꝑcusserunt.Secūdo q̄ hoc peccatum vix remittit̄. Unde Mathei.xij. Qui dixerit verbum cōtra spm̄sanctum nō remittet̄ in hoc seculo neq in futuro.¶Tercio quia hoc pctm̄ dyabolicum est quasi loquela infernalis.hi vō qui erunt in inferno blasphemabunt deum celi p̄ doloribus suis blasphemus em̄ in loquela sua cognoscit̄ esse d̄ familia dyaboli.⁊ sic ad infernum ꝑtinere. Unde dictum fuit Petro Mathei.xxviij. Uere tu ex illis es.nam ⁊ loquela tua manifestum te facit.sic potest dici cuilibet blasphemo.vere tu ex illis es.s.de infernalibus.nam ⁊ loquela tua manifestum te facit. Quarto quia tales peiores canibus esse videtur.nam canis non latrat neq mordet dñm suum. sed blasphemi latrant ⁊ lacerant dñm suum dum ipm̄ blasphemant.nec solum culpabiles sunt q̄ taliter deum blasphemant.sed etiam qui alios tolerant ⁊ sustinent cum eos ꝓhibere possunt. vt illi q̄ non corrigunt suos subditos. Unde Augustinus ⁊ ponit̄ in ca.xxiij.q.iij. qui potest. Qui potest inquit obuiare ⁊ ꝑturbare ꝑuersos ⁊ non facit.nihil aliud est q̄ fauere impietati eox. sed isti peiores esse vident̄ iudeis qui aures suas obturauerūt ne audirent blasphemiam. Unde Actuum.vij. Continuerunt aures suas.s. ne blasphemiam audirent. Unde Ambrosius sup illud Mathei.xxvj. Blasphemauit.nō minus inq̄t peccant qui blasphemāt xp̄m regnātem in celis q̄ iudei qui xp̄m crucifixerūt ambulantē in terris. De blasphemia vō cordis legit̄ in Uitaspatx q̄ q̄dam religiosus impugnabat̄ vehementer a spū blasphemie. ⁊ cū quodā

die ꝓgeret ad abbatem ſuum ꝓ remedio petendo. Abbas autem videns eū multū moleſtum. cauſaȝ ſue moleſtie interrogauit. At ille aperuit ei dicens ꝙ eum ſpūs blaſphemie impugnaret. ⁊ ſtatim vt aperuit ei cor ſuū. impugnatio illa leuior facta eſt. Cui abbas dixit. Cum hec cogitatio te arripuerit. dic. ego cauſaȝ nō habeo. blaſphemia tua ſit ſuper te o ſathana. Hāc em̄ blaſphemiā dei anima mea non vult. Et innuit in his verbis duplex cauſa q̄re non ſit multum periculum in tali inuoluntaria blaſphemia. Non em̄ habet in ſe huiuſmodi blaſphemia cogitationem delectantem ꝓpter quā placeat homini. ſ; vehemens timor diuine offenſe adducit plerūqȝ tales cogitationes ſicut homini timido in tenebris exiſtenti ⁊ ſolitario velit nolit timor adducit cogitationes terribiles. Secunda cauſa quare non ſit multum periculum in tali inuoluntaria blaſphema cogitatione. Scit em̄ dyabolus ꝙ conuitiū ⁊ contumelia dei vehementer diſplicent homini iuſto. ideo interduȝ loquit̄ conuitia dei in homine iuſto. ſ; blaſphemia illa dyaboli ē ⁊ nō hominis. ⁊ meret̄ hō in hoc ꝙ diſplicet illi talis blaſphemia. neqȝ em̄ in talibus imiſſionibus aliquod peccatum ē homini iuſto. cum omne peccatum ſit voluntarium. ⁊ talia nō ſunt in eius volūtate. ſ; totaliter contra eius voluntatem cum de talibus vehementer doleat. nec in talibus complacentiā aliquam habeat. nec in ſue ptāte ſit taliū motus ſimpliciter declinare. ſ; teſte philoſopho ꝓ his q̄ non ſunt in noſtra poteſtate neqȝ laudamur neqȝ vituperamur. Parū igit̄ debet homo cogitationes huiuſmodi appciare. verūtamen ſi talem blaſphemiā ſiue cordis ſiue oris homo foueat ⁊ ſponte exerceat ⁊ cum deliberatione ⁊ compos ſit mentis ē peccatum grande ⁊ vix remiſſibile. iuxta illud Mathei. xij. Omne peccatū ⁊ blaſphemia remittet̄ hominibus. ſpūs aūt blaſphemie non remittet̄. Iteȝ Marci. iij. Omnia dimittunt̄ filijs hominū peccata ⁊ blaſphemie quibus blaſphemauerūt. Qui aūt blaſphemauerit in ſpm̄ſanctū non habebit remiſſioneȝ ineternū. ſ; reus erit eterni delicti. ⁊ hoc eſt verꝫ niſi penituerit. Pro quo notandū ꝙ inter blaſphemiam ⁊ ſpm̄ blaſphemie q̄dam hāc ponunt differentiam. videlicet ꝙ blaſphemia eſt que fit in deū patrē aut in filiū eius vnigenituȝ. ſ; ſpūs blaſphemie ē cum fit in ſpm̄ſanctū. ⁊ pctm̄ in ſpm̄ ſanctū dicit̄ irremiſſibile. Et hoc dupliciter. ſ. negatiue ⁊ p̄uatiue. Negatiue qd̉ nunq̄ remittit̄. Unde hoc ſancti patres blaſphemiam in ſpm̄ſanctum ⁊ irremiſſibile peccatum dixerūt in ſceleribus vſqȝ ad finem pſeuerare. ⁊ de penitentia ⁊ miſericordia dei ⁊ redemptoris diffidere. Priuatiue vͦ dicitur peccatum in ſpm̄ſanctum irremiſſibile qd̉ vix ē remiſſibile. vt peccatum obſtinationis. vel ꝓpoſitum nō penitendi ⁊c̄. Predicta em̄ blaſphemia generalis ⁊ blaſphemia ſpecialis que ē peccatum in ſpm̄ ſanctum opponunt̄ fidei ⁊ virtute religionis. q̄ debitum honorem deo exhibemus. ⁊ ꝓhibent̄ ꝑ primum mandatū decalogi quod ē mandatum fidei. Sex aūt ſpecies peccati in ſpm̄ſanctum ꝓhibent̄ ꝑ illud mandatū. Memēto vt diē ſabbati ſanctifices. ꝑ qd̉ diuinus cultus pcipit̄. ⁊ ſpālr̄ gratiarū actio ꝓ bn̄ficijs dei. ſ; ꝑ illas ſpēs abijciunt̄ dona dei ꝑ q̄ pctm̄ cōmiſſū tolli poſſet ⁊ remediū auferri ꝯ pctm̄ cōmittēdū. vt pꝫ ex ſupradictis.

Capitulum XXI

ſ Ecūda filia inanis glorie ē p̄ſumptio nouitatuȝ. Et ē p̄ſumptio inordinata ſpes atqȝ ꝯfidentia ſupra vires innitoris aliq̄ nimis ardua vel ſibi impoſſibilia acceptādo. vnde p̄ſumēs dicit̄ q̄ſi p̄aſſumēs vel vltra vires ſumēs. ⁊ cōmittit̄ mult̄ modis. Primo em̄ cōmittit̄ cum quis ꝓpria virtute ſperat aliquam gloriam conſequi ꝓpter quam aliqua noua adinuenit que ſunt in adiutoriū hominū. Secūdo modo cum quis de ſeipo nimis p̄ſumendo rationem querere de occultis dei iudicijs ⁊ opibus nitit̄ importune. Tercio modo cum quis ſingulariter ꝓprie innitens prudentie. alienum ⁊ magis firmum ſtulte contemnit iudiciū. diuinis p̄ceptis. aut humanis conſilijs ſalubribus vel bonis quibuſqȝ moribus obuiādo. officia ſibi non incūbentia vſurpando. ſuꝑuacua ⁊ inutilia curioſe ꝑſcrutādo. ſubtilia ſupra facultatem ſui ingenij ꝓperā inueſtigando. ardua quoqȝ ſupra poſſibilitatem ſuarum virium temere acceptando. nouas ⁊ extortas opiniones arroganter tenendo. falſitatem ſuſtinēdo ⁊ veritatem opp̄mendo. Contra p̄mum dicitur Iſaie. v. Ue qui ſapientes eſtis in oculis veſtris ⁊ coram vobiſmetipis prudentes. Item Gala. vj. ca. Si quis exiſtimat ſe aliq̄d eſſe cū nihil ſit ipe ſe ſeducit. Cōtra ſecundū dicit̄ ꝓuer. iij. ca. Fili ne innitaris prudentie ꝓprie. ⁊ ne ſis ſapiens apd̉ te metipm. Item Ecci. iij. Altiora te ne q̄ſieris. ⁊ ꝓfundiora te ne ſcrutatus fuer̄. ſ; que p̄cepit tibi deus cogita illa ſemꝑ. ⁊ in pluribus eius opibus ne fueris curioſus. non eſt em̄ neceſſarium ea que abſcondita ſunt videre oculis tuis. Contra tercium vͦ dicit̄ Eccleſia. iij. ca. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter ⁊ in pluribus eius opibus non eris curioſus. plurima em̄ ſuꝑ ſenſum hominum oſtēſa ſunt ibi. multos em̄ ſupplātauit ſuſpitio eorū. ⁊ in vanitate detinuit ſenſus illoꝝ. Sed eſt inſuꝑ hic notandum ꝙ Pariſienſis in ſumma ſua ꝺ vicijs. parte. vj. quatuor ſpecies preſumptionis diſtinguit.

Capitulum XXII

p Rima enim ſpēs preſumptionis eſt quādo aliquis p̄ſumit qd̉ alij non p̄ſumunt. qua ſpecie laborant illi qui nouas fantaſias ſuis dictis ⁊ factis diſcretorū anteceſſorum ſuorum preferre preſumunt ⁊ coraȝ ſuis ſapientibus ⁊ melioribus preferri ⁊ exaltari p̄mo loqui ⁊ ſententiam dare appetunt ⁊ p̄ſumunt. Contra quorum quemlibet dicitur Eccleſia. xxxij. Audi tacens ſimul ⁊ querēs ⁊ loqui in medio magnatoꝝ non p̄ſumas. Unde de talibus p̄ſumptuoſis beatus Bernardus in de duodecim gradibꝰ humilitatis. Preſumptuoſus inq̄t p̄mus in conuentibus ⁊ cōgregationibus quaſi p̄cellēs reſidet p̄mus in cōſilijs inconſulte reſpondet. non vocatus accedit. nō miſſus neqȝ rogatus. importune ſe

ingerit et intromittit conuenienter et euangelice ordinata precipitanter reordinat. et iam pridem benefacta deficit inconsulte. Quicquid ipse non fecerit aut non ordinauit vel non plocutus fuerit. non recte factum nec de ceter ordinatum vel non ronabile estimat et locatum. Iudicat iudicantes et preiudicat iudicaturis. instituta veterum maiorumque contemnit. nouasque presumptuosa superstitione instituit. opiniones nouas extortas et fantasticas scripturarum excogitat. disputat inaniter et precipitanter determinat. nec tamen ea querit ex quibus semetipsum ad humilitatem patientiam et longanimitatem erudiat. sed ea solummodo inuestigat quibus seipsum sapientem atque ceteris precellentem iactanter demonstrat. non attendens quod scribatur per apostolum Paulum. Non plus sapere quam oportet sapere. sed sapere ad sobrietatem. Hec ille. Sed o ceca presumptio et dyabolica seductio. quod multi singulariter sibi eligunt opiniones somniatas et infundabiles ieiunando comedendo. vestiendo. vigilando. mundum circumeundo cum aliis traditionibus humanitus adinuentis. que plus ponderant strictius tenent et deuotius curant quam legem euangelicam. traditiones apostolicas et sanctorum primitiue ecclesie ordinationes saluberrime institutas.

Capitulum XXIII

Secunda species presumptionis est. quando aliquis presumit de hoc de quo presumendum non est vtputa cum quis presumit de viribus suis vel de amicis carnalibus vel de diuitiis. Unde quantum ad primum de viribus suis siue de fortitudine sua fatuum est aliquem presumere. preser tim cum dicat scriptura Sap. vj. ca. Potentes potenter tormenta patientur. et sequitur. Fortioribus fortior instat cruciatio. Item cum continua lucta sit inter spiritum et corpus. dicente apostolo ad Galla. v. Caro enim concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. Hec enim sibi inuicem aduersantur et quanto fortius est tantomagis est spiritui timendum. nam experientia docet quod fortiores corpore frequenter infirmiores sunt mente. Unde apostolus. ij. ad Chor. xij. ca. Cum enim infirmor. s. corpore tunc factus sum potens. scilicet in mente. Unde inquanto homo fortior est in corpore. intanto difficilius resistere potest ire gule luxurie et ceteris viciis carnalibus. Unde et cum hoc leuem forte cogitationem nescit vincere vel modicum verbum redargutionis patienter sustinere. qua temeritate presumit agere que parua pati patienter non sufficit. Unde petrus dixit se paratum mori cum christo. presumens de sua fortitudine. sed statim post vecordia percussus negauit christum ad vocem vnius ancille. vt patet Matthe. xxvj. capi. Et ideo merito dicitur Sap. xiiij. ca. Sapiens timet et declinat a malo. stultus transilit et confidit. Et quantum ad secundum quod fatuum est confidere de amicis carnalibus. patet ex verbis prophete dicentis Hiere. xxxvij. Maledictus homo qui confidit in homine. et ponit carnem brachium suum et a domino recedit cor eius. Et sequitur. Benedictus vir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius. et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas quod ad humorem mittit radices suas. et non timebit cum venerit estus et erit folium eius. et in tempore siccitatis non erit sollicitum. nec aliquando desinet facere fructum. Item Isa. xxxvj. capi. Ecce confidit super baculum arundineum confractum istum super egyptum. cui si innixus fuerit homo intrabit manum eius et perforabit eam. Sic est pharao rex egypti omnibus qui confidunt in eo. Et quantum ad tercium fatuum est scilicet quod fatuum est de diuitiis presumere. patet ex illo quod dicitur Prouerb. xj. capi. Qui confidunt in diuitiis suis corruet. iusti autem quasi virens folium germinabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos. et qui stultus est seruiet sapienti. Fructus iusti lignum vite. et qui suscipit animas sapiens est.

Capitulum XXIIII

Tertia species presumptionis est cum quis presumit aliquid ante tempus. vtputa cum aliquis presumit de victoria que adhuc est in pugna. Unde goliath de victoria presumens exprobrauit israel. et despexit dauid ad se venientem dicens. Veni ad me et dabo carnes tuas volatilibus celi et bestiis terre. sed dauid non de se presumens sed in domino confidens respondit. Tu venis ad me cum gladio. hasta et clipeo. ego autem venio ad te in nomine domini. et percussit eum ipse dauid in fronte cum limpidissimo id est rotundissimo lapide. et cecidit philisteus. vt patet. j. Regum. xvij. Item benedab rex syrie cum triginta duobus regibus et eorum exercitibus obsidens samariam ciuitatem Achab regis israel. misit ad achab in magna presumptione dicens. Hec faciant mihi dii et hec addant. si suffecerit puluis samarie pugillis omnis populi qui sequitur me. et percussit eos dominus in ducentis trigintaduobus pueris pedissequis. et fugierunt reges cum omni multitudine. syria plaga magna percussa est. Et postquam transierat annus serui regis syrie dixerunt ei. Dii montium sunt dii eorum. et ideo superauerunt nos. sed melius est vt pugnemus contra eos in campestribus et obtinebimus eos. Recensuit benadab syrios in aphec vt pugnaret contra israel. et percussi sunt de syriis centum milia in vna die. et cecidit murus super vigintiseptem milia et mortui sunt. Benadab vero captum liberauit rex israel. quapropter reuersus furibundus vltione diuina percussus est. vt patet. iij. Regum. xx. Item legitur etiam Iudith. v. quod ille prudens dux achior consuluit holofernem principem qui cum exercitu innumerabilis multitudinis venerat subiugare filios israel. Perquire inquit si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum. et subiugati erunt potentie tue. Si vero non est offensio eius coram populo suo non poterimus resistere eis quin deus eorum defendet eos. Sed holofernes non acquiescens consilio eius sed indignatus de verbis achior in magna superbia presumens de victoria dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens israel defendatur a deo suo vt ondam tibi quoniam non est deus nisi nabuchodonosor. cum percusserimus eos omnes quasi hominem vnum. tunc et ipse cum eis assyriorum gladio interibis. et omnis israel tecum perditione disperiet et probabis quoniam nabuchodonosor dominus sit vniuerse terre. sed cito post cum proprio pugione decapitatus est holofernes in medio exercitus sui. a modice potentie muliere. et omnis exercitus eius nimio timore et confusione percussus fu

gilt ⁊ dispsus est. vt patet Judith.xiij.et. xiiij.⁊.xv.
capitulis. Jtē nichanorem ꝓmittentē negociatori
bus nonaginta mancipia iudeoꝝ pro vno talento
vicit iudas machabeus.interfectis ex suis aduersa
rijs nouē milibus hoim vt patet.ij. Machabeorū
viij. Jtem impius nichanor interrogauit.si est po
tens in celo imperans agi diē sabbatoꝝ.quo cogni
to.presumptuose dixit.Et ego potēs sum in terra
iubens sumi arma ⁊ regis impleri negocia.et ceci
dit nichanor mortuus cū trigintaquinqꝫ milibus
exercitus sui interfectis.vt patet.ij. Machabeorū
vltimo.Et ideo merito dicit Judith.vj.Presumē
tes de se.⁊ de sua virtute gloriātes humilias domi
ne.Et sicut in bello corporali fatuum est aliquem
p̄sumere de victoria qui adhuc est in pugna.ita et
in bello spirituali. Unde dicit.iij.Reg.xx.Ne glo
riet accinctus eque vt discinctus.Super quo pari
sieñ.Accinctū inquit vocat illū qui indutus est ar
mis ⁊ adhuc est in acie belli.discinctū vero vocat il
lum qui iā victus est ⁊ arma deposuit. Unde inq̄t
parisieñ.quidā pater cuidā fratri dicenti sibi. Ego
mortuus sum in mūdo.⁊ licet inquit pater tu mor
tuus sis mundo. dyabolus tamē mortuus nō est.
sed sicut dicit.j.Petri.v.Tanq̄ leo rugiens circuit
querens quem deuoret ⁊c̄.

Capitulum XXV

q Uarta species p̄sum-
ptionis est qñ aliq̄s p̄sumit illud quod
est supra vires suas.sicut enim cum ali-
quis p̄sumit ꝙ ipse exibit a peccato quādo volue-
rit.cū tamē a casu in peccatū mō cauere nescit.De
hac p̄sumptione dictū est supra parte.iiij. cap̄.xxj.
fere in fine per exemplū ludentiū ad scacariū. Di-
ctis ibidē adijciendū.ꝙ sicut dicit beatus augusti-
nus in de diffinitionibus. Presumptio est spes ve
nie sine amaritudine penitētie.Et oritur hoc viciū
sicut dicit in flora.Bartho.aliqñ ex incauta cōside
ratione misericordie dei.scꝫ qñ cogitat ꝙ tanta sit
eius misericordia ꝙ neminē vult damnari. Aliqñ
quidē orit de incauta cōsideratione de dei volunta
te.scilicꝫ ꝙ vult oēs saluari.⁊ potest ⁊ facit quicq̄d
vult.aliqñ cū homo de se putās oia opa indifferen
tia totū qd̄ facit p̄destinationi ascribit.⁊ aliqñ cuꝫ
hō de seipso presumat bonū se reputans ⁊ sanctuꝫ
in operibus suis. sed cōtra eū q̇ talis est.iiij. Esdre
ij.sic scribit. Jnveritate nemo de genitis est qui nō
impie gessit.⁊ de ꝯfidētibꝰ q̇ nō deliquit.Jtem iob
de seipso ait Job.ix. Si iustificare me voluero os
meū ꝯdemnabit me si innocentē me ostenderē pra
uum me dn̄s cōprobabit.etiā si simplex fuero hoc
ignorabit aia mea. Jtē leo papa in quadā omel. di
cit ꝙ superbū est de non peccandi facultate p̄sume
re cuꝫ hoc pctm̄ p̄sumpsisse sit pctm̄. dicēte aplo.j.
Job.j. Si dixerimus qm̄ peccatum non habemꝰ
nosipsos seducimus ⁊ veritas in nobis non est.vn
de gregorius in moral.Dum inquit mortali carne
circūdamur non desinet nobis antiquus hostis la
queos vbiqꝫ pretēdere.Hostis etenī noster tāta ma
licia ⁊ arte se palliat vt plerūqꝫ quādo decipit men
tis oculos culpas ꝟtutes fingat.vt qñ quisqꝫ expe
ctat p̄mia inde eterna dignus est inuenire tormen
ta. Uñ di Job.xv. Quid est hō vt immaculatus
sit et vt iustus appareat natus de muliere. ecce int
sanctos nemo immutabilis. et celi nō sunt mundi
in ꝯspectu eius quātomagis inutilis ⁊ abhomina-
bilis hō qui bibit quasi aquā iniquitatē. Jtē Job.
ix.ca.Uerebar oia opera mea.sciēs ꝙ nō parceres
delinquēti. Jtē Apocal.iij. Episcopo laodicie ec-
clesie de seipso p̄sumente dicit. dicis q2 diues sum
⁊ locupletatus ⁊ nullius egeo. ⁊ nescis q2 tu miser
es ⁊ miserabilis ⁊ pauꝑ ⁊ cecus ⁊ nudus. De ope-
ribus igit tuis q̄uis bona ⁊ iusta in oculis tuis ap
pareant nihilominus de illis nimiū p̄sumere non
est tutuꝫ.q2 cum hō aliquid boni faciat. inde plus
tenet ⁊ obligat deo.q2 dedit illi gratiaꝫ illud opus
bonum ꝑficere quicq̄d illud sit. Uñ ⁊ dicit apl's.ij.
Chor.iij. Fiduciā talem habemus ꝑ xp̄m ad deū
ꝙ nō sufficiētes sumus cogitare aliquid a nob q̄si
ex nobis sed sufficiētia nostra ex deo est. sed q̇d est
facilius in hoīe q̄ cogitare.⁊ exquo nec illud habe
mus a nobis sed ex deo.igit cū aliquod bonum in
nobis operet deus. nos inde debitores efficimur.
quod considerās ꝓpheta Hiere.x. Scio inquit do
mine ꝙ nō est hoīs via.nec viri est vt ambulet ⁊ di
rigat gressus suos.nō igit in fletibus nec in operi-
bus nr̄is.sed in dn̄o confidamus. Magna inquit
ꝯtra dyabolū arma sunt in suis hoiem viribꝰ fidu-
ciam nō habere.sed deū oipotentē rogare diligen-
ter vt aduersariū suū dyabolū possit opprimere et
diuino suffultus adiutorio in lege eiꝰ salubriter me
ditari die ac nocte ꝫ magna fatuitas ē de actibꝰ no
stris arrogāter aliq̇d p̄sumere licꝫ forte sunt de ge-
nere bonoꝝ.⁊ bona videant suꝑficialiter inspecta.
cū in humanis actibus nihil sit imꝑfectū. Uñ be.
Anselmus in suis meditationibꝰ.Opus inquit dei
qñ facio aliquo mō malicia mea illud corrūpit. nā
bonū qd̄ facio forte vel inuitus facio vel ꝓprie aut
nimis tarde vel de eo vane glorior.licꝫ illud nemo
sciat aut forte vellem ꝙ aliq̄s illud sciret.vel negli-
gēter illud facio aut indiscrete vel nimis modicuꝫ
aut simulatū aut certe imꝑfectū. ⁊ sic semꝑ meum
malū se immiscet cū bono qd̄ diuina gr̄a mihi pre-
stat.qd̄ parū deo placere pōt immo potius displi-
cere.sed o bone iesu exquo iste sctūs vir sic dixit de
seip̄o.quāto potius ego miser alexāder. ⁊ mei dissi
miles hec dicere possumus de nobismetipsis. Uñ
apl's ad Galla.vj.si quis inquit existimat se aliq̇d
esse cū nihil sit ipse se seducit.

Capitulum XXVI

a D hanc quartam spe
ciem presumptionis reducit ambitio. Et
est ambitio vt dicit Tullius animi viciuꝫ
quod non tm̄ cupiditate vel in retentione pecunie
sed ⁊ in appetitu honoris consistit.contra quod vi
cium dicit apostolus ad Hebre.v.capi. Nemo su
mat sibi honorem.sed qui vocatur a deo. A
Unde Bromyerd in libro suo de iure canonico et
ciuili.capitulo de honore. Licet inquit status ho-
noris qui alicui sit status licitus et meritorius be-
ne se habētibus.tamen est fugiēdus ꝓpter ꝑiculū
vel inuite suscipiēdus. Nam vt dicit Augustinus
suꝑ p̄s.primo.quotiēs hominibus desidero p̄esse

totiēs deo meo preire contēdo. Et iō sctūs Johan
nes Crisost. ope. imp. ome. xxviij. ⁊ ponit̄ etiam in
canone. dist. xl. multi sacerdotes. Quicunq̄ inquit
desiderauerit primatū in terra. inueniet cōfusio. in
celo. nec inter seruos xp̄i cōputat̄ q̄ de primatu tra
ctauerit. i. ambitiose. nec vnusq̄sq̄ eoꝝ sustinet
quō alijs maior appareat sed quō omnibus inferi
or videat̄. qm̄ non qui maior fuerit in honore ille ē
iustior. sed qui fuerit iustior ille est maior. hec ille.
Quod considerās btūs Augustinus sicut recitat
eū Parisiensis in de vicijs. parte. vj. De nullo in-
quit sentio deū mihi ita iratum sicut de hoc. ꝙ cū
indignus essem poni ad remū positus sū ad gu-
bernaculū in apice regiminis ecclesie. ⁊ adhuc san
ctus iste nō recepit regimē animarū prece nec pre-
cio sed quodammodo inuitus ⁊ coactus. nā sicut
dicit Parisiensis vbi prius. legit̄ de isto sctō docto
re augustino ꝙ fugiebat ab omni ciuitate que nō
habebat episcopum ne in episcopum raperet̄. ⁊ ex
quo iste sanctus tantū timuit ⁊ seipsum tam inabi
lem regimen animarū recipere reputauit. quanto
magis timerēt illi qui omni vēto temptationis de
primunt̄. ⁊ in comparatione ad istum sanctū qua-
si nullam habent scientiā super se regimē animaꝝ
presumptuose accipere. Sed contra hanc senten
tiā cōmuniter obijciunt ambitiosi cupiētes in mū
dana dignitate pompose exaltari. dicētes ꝙ bonū
⁊ meritorium est desiderare regimen animarū. nā
inquiunt teste apostolo. prima ad Thymo. iij. ca.
Qui episcopatū desiderat bonū opus desiderat. ⁊
cetera. Sed opus pertinens ad episcopatū est ani-
mas regere ⁊ gubernare. Igit̄ etiam meritorium ⁊
bonū est desideriū quo homines desiderāt ⁊ cupi-
unt habere regimen animarū. Sed quantum ad
istam obiectionem respōdet doctor Parisiensis in
de vicijs. parte. vj. vbi prius dicens ꝙ obiectio illa
nulla est. si quis dictū ipsius apostoli bene intelli-
gat. Unde inquit nō dicit Apostolus ꝙ si quis de-
siderat episcopatū benefacit vel desideriū eius est
bonum. Sed intentio apostoli est ōndere quid hic
significet̄ per hoc nomē episcopatus. q: nomē ope
ris est ⁊ nō honoris. Unde episcopus dicit̄ ab epy.
quod est supra. ⁊ scopos intentio. quasi superinten
dens. ⁊ curam suoꝝ subditoꝝ gerens ⁊ portans. et
inde episcopatus. i. super suā ⁊ alioꝝ vitā intentio.

Et cum talis intentio sit operatio bona patet ꝙ
verba ipsius apostoli sunt vera dicētis sic. Qui epi
scopatum desiderat bonum opus desiderat. sed ex
hoc non sequitur ꝙ desideriū illud opus desiderā
tis sit bonum magis q̄ sequit̄. iste latro qui vult fu
rari bonā cappam desiderat bonam rem ergo desi
deriū eius quantū ad hoc est bonū. sed potius se-
quitur oppositum. nam qui desiderat statum pa-
storis officium ambitiose assumere in hoc seipsum
inhabilitat. teste beato gregorio ⁊ ponit̄ in canone
vj. questi. j. in scripturis. Sicut locus inquit regi-
minis desiderātibus est negādus. ita fugiētibꝰ est
offerēdus. Itē idē ⁊ ponit̄ etiā in cau. j. quest. vj. si-
cut is. Sic inquit qui inuitatus rennuit. quesitꝰ re
fugit. sacris altaribus est statuendus. sic qui vltro
ambit vel importunū se ingerit est ꝓculdubio re-
pellendus. Hec ille. Ex q̄ patet ꝙ huiusmodi am-
bitiosi nō deberēt admitti ad sacerdotium dn̄i. nec
ad officiū pastorale. In cuius confirmationē dicit
dn̄s ad moysen Leui. xxj. Loquere ad aaron. hō de
semine tuo ꝑ familias q̄ habuerit maculā nō offe
ret panes deo suo ⁊c̄. Cuius declaratōem vide su-
pra ca. ij. huius sexte partis. vbi agitur de septimo
motiuo cōferente ad detestatōem superbie. Dictis
ibidē est adijciendū ꝙ sicut rō docet q̄ eligeret pu-
gilem ad pugnandū ꝓ hereditate sua stāte in peri
culo ꝑditiōis nō eligeret claudū vel cecū vel igna
rum in armis bellicis sed fortissimū quē posset in-
uenire eligeret. sed quātomagis hec hereditas iesu
christi stet in puncto ꝑditionis. De q̄ hereditate di
cit p̄r celestis xp̄o filio suo. Dabo tibi gētes heredi
tatē tuā. ꝓ q̄ hereditate pugnare deberēt pastores
ecclesie cū gladio spūs qd̄ est verbū dei. vt Ephes.
vj. q̄bus dicit xp̄s. Estote fortes in bello. et pugna-
te cū antiquo serpente. Ad istud igit̄ bellū peragē
dū nō eligerent̄ ceci ꝑ ignorantiā. nec claudi ꝑ ma-
liciā ⁊c̄. nā q̄ volūtarie et sciēter talem elegerit vbi
posset abilem reperire. traditor ⁊ clausa destructio
nis ⁊ ꝑditionis hereditatis iesu xp̄i quantum in se
est comprobat̄. et hoc merito. Unde Linco. dicto.
lxxxvj. Cū inq̄t ministeriū cure parrochialis om-
nibus alijs ministerijs sit excellētius ac magis ne
cessariū. elector pastoris animaꝝ omnibus erit ini
quior ⁊ deo ⁊ angelis ⁊ oībus sanctis detestabilior
q̄ pastorem eligit. nisi quē ad curā pastoralis mini
sterij quātū est possibile humane fragilitati ꝑscru
tatus fuerit fore ydoneū. ⁊ hoc cognosceret ꝑ vtu-
tes ⁊ bona opera. Un̄ sicut docet bea. Augu. xiij.
de ciuitate dei. Romani antiquitus virtutē et ho-
norem tanq̄ duos deos coluerūt quibꝰ duo tēpla
ↄstruxerūt sic ordinata ꝙ nullus posset intrare tē-
plum honoris nisi prius ꝑ tēplū vtutis ꝑtrāsiret.
in signū ꝙ nullus apud eos reportaret statū hono
ris. nisi ꝑus per vtutes ⁊ bona opera meruisset. et
ideo illis q̄ eligerēt aliquā ꝑsonā ad prelatiā vel sta
tum honoris dicit apostolus. ij. Petri. j. Per bo-
na opera nostra certā vestrā vocationē ⁊ electōem
faciatis. hoc aūt facientes non peccabitis. Qd̄ cō-
siderans vuallens̄. in de gestis philosophorū. ex
quattuor vtutibus cardinalibꝰ ꝓculdubio inquit
parētis affectū exiuit q̄ paruulos suos importabi-
li mole supiecta extinguit. hoc est suffocare filios ⁊
nō ꝓmouere. alendi eñ sunt prius ⁊ virtutibus ex
ercendi. ⁊ cū in eo ꝑfecerint ⁊ ꝓbent̄ illis virtutibꝰ
antecedere quos debent anteire tunc inuiti ascen-
dant. ⁊ tunc subditorum suorum nequaq̄ subtra-
hant votis. ⁊ sic implebunt in opere preceptū sa-
lomonis Ecclesiastici. vij. Noli querere fieri iudex
nisi valeas virtute dirumpere iniquitates. hec ille.
Sed quales autem sacerdotes ⁊ prelatos ⁊ pasto
res esse conuenit describit salomon Canticoꝝ. iij.
dicēs. Lectulum salomonis ambiunt sexaginta d̄
fortissimis israel. omnes tenentes gladios ad bel-
lum doctissimi. vniuscuiusq̄ ensis super femur su
um ꝓpter timores nocturnos. cuius declarationē
vide supra parte. iiij. ca. xiij. vbi agit̄ de personarū
acceptione circa medium. Sed pro eo ꝙ sicut di-
cit beatus Gregorius. Omnis christi actio nostra
est instructio. Ideo insuper est notandū ꝙ forma

a exēplū prelatoꝝ eligendoꝝ fuit ipsemet christus
pastor summus specialiter in tribus. scz in sua con
ceptione. in sua natiuitate. et in sua conuersatōe. Fu
it eñ cōceptus spūssancti operatione. natus de incor
rupta virgine. et cōuersatus in mūdo sine ambitio
ne. Isto eñ modo eligēdus est ad statum prelatie.
B Primo deberet concipi in mētibus electorū
per spūssancti inspirationē et non per cōspiratōem
dissolutoꝝ. non p pecunie siue per munerū largiti
onem. nec per aliquē symoniacū errorē. non p pro
sapie affectionē. nec per fraudulentā collusionem
Sed modernis temporib⁹ nōnulli experientia do
cente eligunt ppter partiales affectiones. quidam
vo ppter mundanas affectiones siue possessiones
et qdam ppter curiales interpositiones. Nā cōside
rant multi electores nō qs melior vita. clarior sciē
tia. et fama celebrior. sed qs illis velit esse in benefi-
cijs et subuētionib⁹ vtilior. quis velit eoꝝ vitā volu
ptuosam minus redarguere et emēdare. quis velit
crimina magis dissimulare. Considerant alij quis
rebus locupletior. in bñficijs pinguior. in expēsis
profusior. in conuiuijs lautior. et in ociosa familia
multiplicior. Et alij qs regi regalibus et magnati-
bus gratiosior et acceptior. qs parentū nobilitate
generosior. quis mundana vanitate humilior et vsi
tatior inuenit. Alij itaqꝫ ambitiosi sunt ita q nō vi
dentur intendere. nisi de seipsis. quod manifeste vi
detur per reciprocationē vocū quia cū seipsos eli-
gere nō possunt. eligit vnus aliū vt ipse eligat eum
aut quicqd circa aliū facit ppter semetipsum facit.
aut de industria vocem suā perdit. ita q aliqñ nec
ipse eligitur nec alium bonū eligi permittit. Sed
certe isti nō loquunt per spm̄sanctū. nec taliter ele
ctus in eoꝝ mētibus per spm̄sanctū concipit. ß po
tius per spm̄ neqꝫ. Et ideo non est mirū si ecclesia
spūssancti gratia nō fecundet. Vñ legit quandā do
minā dixisse Ludouico regi francoꝝ querenti. qua
re nō fierēt miracula per episcopos sicut olim fie-
bāt. Et respōdit domina. olim inquit fiebāt episco
porum electōes per spm̄sanctū cuius est facere mi
racula. sed fiunt modo per reges et principes. et per
falsos carnales electores q miracula facere nō pos
sunt. pr teste scriptura Sap̄. j. Spiritussanctus di-
discipline effugiet fictū et auferet se a cogitationi-
bus que sunt sine intellectu Scd̄o sicut christus
natus est de virgine incorrupta. sic eligēdus ad p̄-
latiam nasci debet de matre ecclesia. id est. de cgre
gatione eligentiū incorrupta. ita q nō sit corrupta
prece vel precio aut armis aut pmissionibus diui
tum. qr scd̄m bea. Grego. in suo registro lib. j. Ne-
cesse est vt omnes culpe et negligētie sibi imputen
tur qui ministeriū virtuti infirme sciēter cōmittit.
et ibi loquit de ministerio prelationis per electiōez
indigno concesso. Sed qꝫ periculosum sit indigno
fauere in electione narrat bea. Grego. lib. iiij. dya-
logoꝝ capitulo. iij. de quodā nomine pascasio. qui
post mortē cuidam amico suo apparēs. dixit se ad
penam damnatū eternam. qr in partem laurentij
minus digni consensit cōtra cinatium in electione
sua ad pontificatus ordinem. Tercio autē sicut
christus conuersatus est in mūdo sine ambitione.
Vnde populus voluit elegisse eum in regē fugit. et
rex fieri recusauit. sic debet ad prelatiam statū suū
cuz timore et sine ambitione admittere. vt velit ex
corde si possit deo beneplacito fugere. et sic inuit⁹
et coactus obedire vt patet ex supradictis beati gre
gorij. Vnde et apostolus Hebre. v. Nemo sumat
sibi honorē sed qui vocat a deo tanqꝫ aaron. Vnde
aaron quadruplici vocat⁹ fuit signo. nā sicut Nu-
meri. xvij. in signū sue electionis virga eius germi
nauit frōduit et floruit et amigdala ptulit. In qua
hystoria intelligunt quattuor que in bono prelato
eligendo requirunt. Intelligit eñ per virgā illā q
requirit q sit aptus delinquentes charitatiue casti
gare. Vnde Isa. xj. Egrediet virga de radice iesse.
Iesse eñ incendiū interpretat et de incendio amo-
ris debet egredi virga correctionis. De isto eñ vi-
de plus supra parte. iiij. ca. viij. vbi agitur de sexto
requisito ad bonū iudicem. per flores requirit ho-
nesta cōuersatio. Vnde Ecclesiastici. xxiiij. Flores
mei fructus honoris et honestatis. per folia vero in
telligit verbi dei predicatio. Vnde psal. Foliū ei⁹
non defluet. i. predicatio boni pastoris nō cesset. i.
loco et tempore debito. Vnde cuilibet tali dicit do
minus per pphetam. Isa. lviij. Clama ne cesses. qsi
tuba exalta vocem tuam. et annuncia populo meo
scelera eorum. Per amigdala vero infirmoꝝ com
passio et consolatio intelligunt. vnde prelatis speci
aliter dicit apostolus. prima ad Thessalonicen. v.
Corripite inquietos. cōsolamini pusillanimes. su-
scipite infirmos. Item qualis debet esse eligen-
dus in pastorem demonstratur in primo pastore a
christo electo. qui scd̄m Isid. septimo ethimologi
arum. capi. ix. ac etiam scd̄m euangelij documen-
ta trinomius fuit. vocabitur enim Symon qui in
terpretat audiēs vel agnoscens vocabat etiā petr⁹
q dicit firmus et solidus. vocat etiā cephas. qd inte-
pretatur caput. Per que tria nomina signat q pre
latus eligendus sit audiēs et agnoscēs per sapienti
am subditos informare sciēs. firmus et solidus per
constātiam animā suam si necesse fuerit pro ouib⁹
suis ponere preparatus. Et caput per vite eminen
tiam subditos in moribus precedēs excellēs et bo
num exemplū prebēs. Primo eñ oportet q eli
gendus prelatus sit audiens obediēter deū et eius
legem agnoscens. ac per sapientiā subditos infor-
mare sciens. Vnde ad Thytum primo capitulo.
oportet episcopum esse complectentē eum qui scd̄m
doctrinam est et fidelem sermonem vt potens sit ex
hortari in doctrina sana. et eos qui cōtradicunt ar-
guere. In cuius signum ipsi episcopi in sua conse
cratione requisiti confitentur se noscere testamen-
tum vetus et nouum. Quid igitur dicendum est de
ipsis qui in pma sua professione et in primo suo in
gressu in ouile dominicum committunt mendaci
um affirmantes se scire testamentū vtrūqꝫ. et tamē
vtriusqꝫ sunt ignari. veraciter enim de ipsis affirma
ri potest non intrant in ouium ouile per ostiū hoc
est per christum qui cum dixisset. ego sum ostium.
Johannis decimo. Dixit etiam. ego sum veritas.
Johannis. decimoquarto capitulo. Si igitur per
mendacium intret et non per veritatem. non dubi-
um p ostiū veritatis q christus est nō intrant. sed p
dyabolū qui mendax est et pater eius. Joh. viij. ca.

Et si hō de limo terre formatus ₇ in paradiso posi
tus. nō obstante ꝙ ibi positus erat a deo. tamē nō
potuit ibi viribus suis diu stare. sed cito horribilit
cecidit vt patet Genes. ij. ca. Quale igit mirū. licꝫ
pastores moderni symoniace per dyabolū. ₇ ꝑ car-
nales homines ₇ non per deū positi in statu pasto
rali horribiliter cadant. Scd̄o debet esse pastor
firmus ₇ solidus per constantiā animā suā si opor
tuerit pro ouibus suis ponens. Vnde Ioh. x. ca.
Bonus pastor animā suam dat pro ouibus suis.
Debet etiā prelatus esse fortis respectu suoꝝ subdi
torū. scꝫ in protegendo defendendo ₇ subueniēdo.
vt eos cōtra veritatis ₇ virtutis aduersarios fortit
defendat aduersarios inquā tam corporales ꝙ̄ spi
rituales. sed sicut dicit Ioh. x. ca. Mercenarius et
q̄ nō est pastor cuius non sunt oues ꝓprie vidit lu
pum venientem ₇ dimittit oues ₇ fugit. ₇ lupus ra
pit ₇ dispergit oues. lupus est omis q̄ gregē dn̄icū
impie inuadit. siue dyabolus siue membrū eius. s.
hō peruersus. mercenarius ₇ nō verus pastor est qui
libet ambitiosus predicto mō symoniace ꝑ dyabo
lum ₇ per carnales homines electus ₇ inductus ad
officiū pastorale. Vnde Greg. in quadā omel. nō
pastor inquit sed mercenarius vocat. q̄ nō ꝑ amo
re intimo oues dominicas sed ad temporales mer
cedes pascit. sed certe talis fugit oues defendere ₇
dimittit lupū rapere ₇ dispergere oues dominicas
Sed sicut dicit in flora. Bartho. titulo de prelatis
vtrū vere pastor sit an mercenarius cognosci vera
citer nō pōt si occasio necessitatis deest. trāquillita
tis em̄ tpe pleruꝗ ad gregis custodiā sicut verus pa
stor sic ₇ mercenarius stat sed lupus veniens indi
cat quo quisꝗ animo super gregis custodiā stabit
Lupus em̄ sup oues venit cū quilibet iniustus et
raptor fideles atꝗ humiles opprimit. sed is qui pa
stor esse videbat ₇ non erat relinquit oues ₇ fugit.
quia dum sibi ab eo periculū imminere metuit resi-
stere eius iniusticie nō laborat. Fugit aūt non mu
tando locū. sed subtrahendo auxiliū. Fugit q̄ iniu
sticiam vidit ₇ tacuit. fugit q̄ se sub silentio abscō-
dit. Cui bene per ꝓphetā dicit Ezech. xiij. Vulpes
in deserto ꝓphete tui israel erant ₇ nō ascēdistis ex
aduerso. neꝗ apposuistis vos murū pro domo is-
rael vt staretis in domo dn̄i. Hec ille. Debet enim
prelatus stare cōstanter obediendo se pro grege cō
misso. stare inquā quia non licet ei fugere. fingere
vel fauere. Fugere per cure desolatōem. fingere ꝑ
dissimulatōem. fauere per adulationem. sed stare
oues defendendo. seipsum aduersarijs cōtra ponē
do ₇ cōtradicendo. Vnde ₇ de prelatis bonis pōt
exponi illud psal. Posuisti nos in cōtradictioneꝫ
vicinis nostris. Tercio eligendus in pastorē de-
bet esse caput per vite eminentiam. subditos in bo
nis moribus precedēs excellēs ₇ eis bonū exēplū
prebens. Vita em̄ prelati debet esse exemplū alijs.
₇ ideo alios in morū sanctitate excedere tenet. Vñ
Hieronymus epistola. xxx. ad quendā episcopum
scribit in hunc modū. In te inquit oculi omniū di
riguntur domus tue conuersatio quasi in speculo
cōstituta. magistra est publice discipline. quicquid
enim feceris illud faciendū esse omnes putāt. Vñ
gregorius. Dum pastor inquit per abrupta gradit
necesse est vt ad precipicium grex sequatur. ¶
Sed est insuper notandum ꝙ peccatū ambitionis
fugiendū est specialiter ꝓpter tria. Primo quia pec-
catum istud valde displicet deo. Scd̄o quia dyabolo
multū placet. Et tercio quia homini multipliciter
nocet. Quantum ad primū scꝫ ꝙ peccatuꝫ am-
bitionis valde deo displicet dupliciter ostendi po
test. Primo ꝓpter magnā iniuriam quā deo am
bitiosus facere conatur. Unde sicut ad regem spe-
cialiter pertinet in regno suo aliquē locū eius tenē
tem cōstituere. ₇ regi iniuriam faceret q̄ ab alio ꝙ̄
ab ipso vel sine eius consensu hoc presumeret acce
ptare. Sic certe deo regi celesti magnā iniuriā fa-
cit qui ab alio ꝙ̄ ab ipso vel sine eius consensu di-
gnitatē presumit accipere. Et ideo dicit Eccle. vij.
Noli querere ab homine ducatū. neꝗ a rege cathe
dram honoris. Et ideo beatus Greg. in suis pasto
ral. Pollens inquit virtutibus inuitus ₇ coactus
accedat ad regimē animarū. Et si ille qui virtutibus
pollet inuitus debet accedere. quid de illo dicēdū
est qui vitijs sordet. ille nullo mō debet accedē. ₇ si
ipse accedat non modicū damnosum preiudiciuꝫ
est deo. sibiipsi. ₇ populo. Deo em̄ damnosum pre
iudicium fit cum talis preficit. quia per talem im-
pium ambitiosum christus ab ecclesia sua excludi
tur. In cuius rei figuram legitur. ij. Regum. v. ꝙ
iebusei posuerunt super muros hierusalem in cō
temptū dauid cecos ₇ claudos dicētes. Nō ingre-
dieris huc donec abstuleris istos cecos ₇ claudos
Spiritualiter ceci ₇ claudi super muros hierusalē
positi sunt mali prelati in culmine ecclesie consti-
tuti. qui sunt per ignorantiaꝫ ceci. ₇ claudi per vite
immundiciam. ₇ certe quousꝗ isti nō fuerint amo
ti. christus non poterit per gratiam in ecclesia dn̄a
ri. Quā vero damnosum preiudicium sit sibiipsi q̄
cum indignus est in ecclesia sublimat insinuat no
bis augustinus dicens. In nullo sentio deum ita
iratum mihi sicut in hoc ꝙ cuꝫ indignus essem po
ni ad regimen nauis positus sum in apice regimi-
nis ecclesie. Vnde de indignis prepositis ecclesie
dicitur Sapientie. vj. Qui cum essetis ministri re
gni illius nō recte iudicastis. neꝗ custodistis legē
iusticie. neꝗ ꝯm voluntatem dei ambulastis horrē
de ₇ cito apparebit vobis. quoniam iudicium du-
rissimum his qui presunt fiet. Item ꝙ̄ damnosum
preiudicium sit populo qui indigne presumit pre-
latiam accipere patet ex verbis beati Grego. j. pa-
storalis exponens illud Matth. xviij. Qui scanda
lizauerit vnum de pusillis istis etiā sicut supra. ca.
ij. huius. vj. partis vbi agit de septimo motiuo con
ferente ad detestatōem superbie. Et ꝙ̄ damnosum
preiudicium sit populo quādo malus pastor in ec
clesia preficit patet ex illo Prouer. xxviij. In exal-
tatione iustoꝝ multa gloria est regnantibus impijs
ruine hoīm. Et sequit Leo rugiēs ₇ vrsus esuriēs
ꝑnceps impius sup popl'm pauperē. Dux indigens
prudētie multos opprimit ꝑ calumniā. Hmōi em̄
ambitiosi q̄ ꝓsumptuose ꝑlatiam accipiūt bene fi-
gurant per ramnū Iudicum. ix. vt ostēsum est su-
pra pte. iiij. c. xix. vbi agit de symonia fere in princi
pio. Scd̄o ꝙ pctm̄ ambitionis valde deo displi-
cet patet ex hoc ꝙ ambitiosi carnem suam ₇ suam

voluptatē carnalē in amore deo preferūt. vt ascensum est supra ca.ij. huius. vj. partis vbi agitur de se ptimo motiuo cōferente ad detestatōem superbie circa mediū vbi agit̃ de ydolo moloch. ¶ Tercio ꝙ pctm̄ ambitiōis valde dō displicet pꝫ ex magna vindicta qua pctm̄ istud puniuit. Unde legit̃ Nume. xvj. ꝙ chore. dathan et abyron anhelantes ad regimē ppl'i ceperunt ppl'm cōmendare. Moysen ꝟo ⁊ aaron accusare dicētes. Sufficiat vobis. quia omis multitudo sanctoꝝ est. ⁊ in ipsis est dn̄s. cur eleuamini suꝑ ppl'm dn̄i. Quobrem aperta est terra sub pedibus eoꝝ ⁊ deuorauit chore dathan ⁊ abyron. ⁊ oēm substantiā cū tabernaculis eoꝝ. ⁊ ignis de celo descēdēs interfecit. ccl. viros. ⁊ postea egressa est ira dn̄i ⁊ ꝑcussit. xl. milia. ⁊. cc. hominū de maioribus leuitarū. Et quantū ad scdm̄ principaliter tactū vicꝫ ꝙ pctm̄ ambitiōis multū placet dyabolo tripliciter pōt ostendi. Primo ex hoc ꝙ inter om̄s creaturas ille primo ⁊ principaliter dignitatē ambiuit. per quā ambitionē dignitate angelica eternaliter est priuatus. De isto em̄ loquit̃ ꝓpheta Jsa. xiiij. dicēs. Quō cecidisti lucifer qui mane oriebaris. corruisti ad terrā et vulnerabas gentes. q̄ dicebas in corde tuo in celum ꝯscēdā supra astra celi exaltabo solium meū. sedebo in mōte testamēti in lateribus acquilonis cōscendā super altitudinem nubium similis ero altissimo. Scdo ꝙ peccatum ambitionis dyabolo multū placet. patet ex hoc ꝙ pre ceteris pctis ꝑmū hoiem ad ambitionē spūaliter excitauit ⁊ illū sibi in hoc obedientem in suā miserrimā seruitutē redegit. Un̄ de istis duob⁹ bea. Bern̄. potestatis inquit impitio angelū felicitate priuauit. sciētieꝗ appetitus hominē immortalitatis gloria spoliauit. nō euam cibus deflexerat. nō mandatoꝝ destituerat obliuio. sed promissi honoris ambitio illecebra decepit. hec Bern̄. ⁊ ponit̃ vj. floꝝ. c. viij. Tercio ꝙ pctm̄ ambitionis multū dyabolo placet patet ex hoc ꝙ illos quos ambitio arripuerit excecat. ⁊ sequētes dyabolum in altū volare facit. ⁊ tandē in ꝓfundū inferni precipitat. vt ostendit̃ supra ca. ij. huius. vbi agit̃ de nono motiuo ꝯferēte ad detestatōem suꝑbie ꝑ exemplū pueroꝝ qui capiētes miluū oculos expellūt ⁊ eū in altum volare permittūt ⁊c̃. Et quantum ad terciū principaliter tactū. vicꝫ ꝙ pctm̄ ambitiōis homini multipliciter nocet patꝫ ex hoc ꝙ pctm̄ istud vehementer homini nocet in suo ingressu. s. cuꝫ ambitiosus ad dignitatē intendit. sed vehemētius in suo ꝓcessu. s. cum ambitiosus dignitatē acquisierit. sed adhuc homini vehemētissime nocebit in suo egressu. scꝫ cū ambitiosus expulsus de dignitate eternalit̃ puniet̃ pro eo ꝙ male et ambitiose dignitatē obtinuit ⁊ pessime in dignitate se habuit. Primo em̄ ambitio homini vehemēter nocet in suo ingressu cū ambitiosus ad dignitatē intēdit. Unde bern̄. in quodā ser. ⁊ po. vj. flo. ca. viij. O inquit ambitiosa ambientiū crux q̄ om̄s torques omnibus fere places nil acrius cruciat. nil molestius inquietat. nil tm̄ apud miseros mortales celebrius desideratur. hec ille. Jtē Jnnocētius in de vtilitate humane cōditionis. ambitiosus semꝑ est pauidus sꝑ attētus ne dicat qd̄ displiceat. humilitatē simulat. honestatem mentit̃ affabilitatē exhibet. benignitatē ostēdit. subsequit̃ ⁊ obsequit̃ cūctos honorat. vniuersis inclinat frequētat curias. visitat optimates surgit et amplexat̃. applaudit ⁊ adulat̃ ꝓmpt⁹ et feruidus vbi placere cognouerit remissus ⁊ tepidus vbi putauerit displicere improbat mala. detestat̃ iniqua. sed alia cū alijs ꝓbat ⁊ improbat vt iudicet̃ idoneus vt reputet̃ acceptabilis vt laudet̃ ab oib⁹. ⁊ apꝓbet̃ a singulis. sed ecce inter hec grauē intra se sustinet pugnā. difficilēꝗ ꝯflictū dū iniquitas pulsat animū. ⁊ ambitio tenet manum. ⁊ qd̄ illa suggerit hec fieri nō ꝑmittit. collidūt adinuicē mr̄ ⁊ filia iniq̄tas ⁊ ambitio. hec vindicat sibi publicū. hec secretū. ambitiosi ⁊ hypocrite honores fugiūt vt honoribus obuiēt. fugiūt subesse vt possunt p̄esse. ⁊ plerūꝗ gl'ia vt acquirat̃ ꝯtemnit̃ ⁊ mūdus vt obtineatur relinquit̃. Et iō dr̄ in flora. Bart. titu. de ambitiosis. ⁊ idē habet pir̃. in de vicijs. ꝑte. v. vbi sic. hoc inq̄t maximū malū hꝫ ambitiosus ꝙ non habet respectū ad deū. nec ad ꝓximū nec ad seipm̄. sed per phas ⁊ nephas ⁊ mille ꝑicula ad dignitatē tendit quā appetit. cū tn̄ ꝯstet oia mala q̄ in intentiōe fuerint ambitiosa. hec ille. Et iō merito Ambro. in de similitudinib⁹. ambitiosos q̄ huius mūdi appetūt honores assimulat pueris sequentib⁹ papiliones. vn̄ inq̄t papiliones cū volāt tramitē rectū nō tenēt ꝫ huc illucꝗ se agitāt. cūꝗ alicubi residere vident̃. nec ibi diu morant̃. Hos aūt cū pueri capere volūt cito post eos currere satagūt. qꝛ nō ad suos pedes ꝫ ad papiliones intendūt aliqn̄ in foueā cadūt seꝗ inaniter ledūt. plerūꝗ dū eos vident alibi residere incedūt suauiter ⁊ incaute vt eos valeāt cōprehendere qd̄ dum faciūt manib⁹ plaudūt. ⁊ ad inuiceꝫ leui voce dicūt. ecce iā eos habem⁹. ꝫ cū ꝓpius accedētes eos apprehēdere temptāt. papiliones euolant. sed qn̄ vero eos apprehēderint exultāt de nihilo. siue de vanitate q̄si magnū q̄d adepti fuissent siue essent. Similiter aūt faciūt q̄ mūdi huius honores appetūt. honores em̄ huius mūdi certam ⁊ rectam nō tenēt viā. sed in incertis diuerticulis de vno ad aliū trāsuolant. Cūꝗ sub alicuius substituerint potestate. nec diu ibi possunt remanere. Hoc igit̃ dū stulti homies assequi cupiūt festinant post quibuscūꝗ modis possant. ⁊ qꝛ nō cōsiderant quo eos mō assequant̃ sed quomodo adipiscant̃. ideo in grauia crimina decidunt. quibus suas aias vehemēter ledunt. aliqn̄ vero cum viderint eos alicubi quasi sibi paratos ad eos accedūt. illucꝗ latēter ⁊ multum callide vt quasi nullo sciente valeāt eos obtinere. quos dum appropiant vehementer gaudent ⁊ exultant. sed cum ꝓpius accesserint eosꝗ se iam posse apphendere putauerint honores de manib⁹ eoꝝ se excutiūt. ⁊ aliqua de cā ad alios se trāsferunt. quos si quādo adepti fuerint gratulant̃ q̄si aliquē verū honorē sint assecuti. cum tn̄ ad veri honoris culmē ꝑuenire nō possint. si nō hos cū suoꝝ satisfactione cōmissoꝝ reliquerint. Dicit em̄ boeti. ij. de ꝯsolatōne philo. de dignitatib⁹ ⁊ ꝑtātibus. si inesset aliq̄d naturalis ac ꝓprij boni nūꝗ pessimis ꝓuenirent. neꝗ em̄ sibi solerēt aduersa sociari. nolite igit̃ pueri effici sensib⁹. malicia auteꝫ paruuli estote. sensib⁹ āt ꝑfecti sitis. j. Coꝛ. xiiij. Nolite pu

erriliter hos papilonsiones affectare. et fm cōsilium apl'i. j. Joh. ij. Nolite diligere mundū neqꝫ ea q̄ in mundo sunt. si quis diligit mundū nō est charitas patris in eo. Quoniā omne quod est in mūdo aut est cōcupiscētia carnis. aut ꝯcupiscētia oculoꝝ aut superbia vite. ¶ Secundo ambitio hominive hemētius nocet in suo ꝓgressu sc3. cu3 ambitiosus dignitatē acquisierit. vñ Cassio. in quadā ep'la. nō. ne inquit dignitates veteres solet amicicia mutare creat em̄ cor nouū et nouos affectus noue dignitatis adoptio diuites facti elati paupertatis amicos cū paupertate fastidiunt. hec ille. Itē innocentius in de miseria humane cōditionis. Ambitiosus inquit extollitur et in iactantiā affrenatur. nō curat ꝓdesse. ſ3 gloriatur preesse. ꝑsumit se meliorem. qꝛ cernit se superiorem. priores iam dedignatur. amicos notos ignorat. hesternos comites ꝯtemnit. et ab antiqꝫ sodalibus vultū auertit. ceruicē erigit. fastū ostēdit. grandia loquitur sublimia meditatur. subesse non patitur. sed ꝑesse molitur. subditis est onerosus et oibus infestus preceps. molestus. et arrogans. grauis et importunus. hec ille. Sed huiusmodi ambitiosi i altis statibus positi nō attēdūt q̄ ibi positi sunt non ꝓpter eoꝝ vtilitatē tpalem et honorē. sed ꝓpter ppl'i necessitatē et a nocumētis custodiā. Vñ figurati sunt Exod. xxvj. per duo operimēta superiora tabernaculi. sicut patet supra ca. ij. huius vbi agitur de septimo motiuo cōferente ad detestationē superbie parum añ finem. Item Hiero. Honores inquit secū periculum trahunt. cito periclitatur prās. sed quanto maior honor. tāta maiora pericula. Unde sicut in cōflictu corporali hostes precipue irruūt sup regem. sic hostes spūales sc3 iniquitates et demones precipue irruunt sup illum q̄ in dignitate est. In cuius rei figura legitur. iiij. Regū vltimo de sedechia q̄ psecutus est eū exercitus regis chaldeoꝝ vsqꝫ in planiciem in hierico et ibi apprehēdit eū. Spūaliter sedechias rex erat. et significat quēlibet in statu dignitatis temporalis vel spūalis positū q̄ recte regere habet ppl'm sibi subditum. Exercitus chaldeorum est multitudo demonū persequēs quēlibet fidelem hoiem. et specialiter reges et duces siue pastores populi. qꝛ pastore percusso oues cito et faciliter dispergunt. Planicies hierico amor. gaudiu3 est et ꝓsperitas huius mūdi. In qua planicie ambitioso ꝑposito ecclesie per inordinatum amorem posito dyabolus eum cito comprehēdit et occidit. Vñ Prouerbi. j. Prosperitas stultoꝝ perdet eos. Item legitur. iiij. Regū. vj. q̄ quādo rex syrie voluit pugnare cōtra israel consiliū iniit cū seruis suis dicens. In illo et in illo ponamus insidias. Et misit vir dei sc3 heliseus ad regem israel dicēs. caute trāseas ad locū illum. qꝛ ibi syri sunt in insidijs. et obseruauit se rex israel. Spūaliter heliseus interpretatur dei mei salutare. et significat christum saluatorem mundi q̄ dicit in sua lege vbi potissime dyabolus ponit insidias. s. in altis statibus. dignitatibus et in curijs diuitum. qm̄ teste psal. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis vt interficiat innocentē. Si quis igitur per huiusmodi loca transierit id est ad culmen status honoris ambitiose anhelauerit. nisi virtutum militibus vallatus fuerit. rex syrie id est dyabolus capiet et interficiet eum. et ad penā finaliter deducit eternam. Et ideo merito dicitur Ecclesiastici. vij. Noli querere fieri iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates. ¶ Tercio ambitio vehementissime nocebit homini sc3 in suo egressu cum ambitiosus expulsus de dignitate eternaliter punietur pro eo q̄ male dignitatem obtinuit. et pessime in dignitate se habuit. vnde ambitiosis ꝑpositis ecclesie dicitur Sapien. vj. Judicium durissimum his qui presunt fiet. exiguo enim cōceditur misericordia. potentes potenter tormenta patientur Item apoca. xviij. Quantū glorificauit se et fuit in delicijs tantū date ei tormentū et luctum. Quod considerās beatus Grego. super euangel'. ome. xj. Presentia inquit gaudia sequuntur perpetua lamēta. In cuius rei figura legitur Jone. iiij. q̄ ionas a niniue ciuitate exiens ascendit ad quendā montē etc. sicut patet supra ca. iiij. huius vbi agitur de ꝑma specie superbie parū ante finē. Item ad idem pertinēter potest reduci illa hystoria Genes. xlviij. vbi legitur q̄ ioseph volens patrem suum iacob benedicere duos filios suos sc3 effraym et manassen etc. sicut patet supra ca. ix. huius. vj. partis vbi agitur de tercia stulticia superboꝝ qui seipsos magnificātes alios contemnunt.

Capitulum XXVII

Ercia filia inanis glo- T rie est hypocrisis. Pro quo notandum q̄ hypocrita dicitur ab hypo quod est falsu3 et crisis qđ est iudiciū. qꝛ dū intus malus sit bonum palam se ostēdit. et ideo de eo habetur falsum iudiciū dū falso vultu incedit. et simulat se esse qđ nō est. et de hypocrita di hypocrisis. i. simulatio. et est hypocrisis descriptiue simulatione ꝟtutū aut arte clausum viciū palliare. Vñ Isid. in de sum. bo. li. iij. ca. xxiij. Hypocrite inquit simulatores dicuntur q̄ iusti eē nō querūt. sed tm̄ videri cupiūt. hi mala agūt et bona ꝓfitentur. ꝑ ostentationē q̄ppe boni apparēt. per actoem vero mali existunt. oia possunt a simplicibus vicia ꝑpetrare. simulatio ꝟo et hypocrisis non cōmittitur nisi a male astutis ꝑ calliditatē valētib⁹ vicia sub specie virtutū celare et non verā sanctitate3 obijcere. sancti non solū gloriā supra modū suū oīno non appetunt. sed etiā hoībus videri refugiūt qđ esse meruerūt. Hypocrite aūt malicie sue occulta tegentes ante oculos hominū q̄si innocētie sanctitate se vestiunt vt venerentur. q̄bus hū diuina voce dicitur. Ve vobis hypocrite qui similes facti estis sepulcris dealbatis. que foris quidem apparēt hominibus speciosa. intus vero pleni estis auaricia et iniquitate. Dupliciter damnantur hypocrite. siue ꝑ occulta iniquitate. siue pro aperta simulatione. ex illo em̄ condemnantur quia iniqui sunt. ex isto quia ostendūt qđ non sunt. Nō semp latent hypocrite. nam et si in principio sui quidā non pateant. prius tñ q̄ vita coꝝ finiatur qua simulitate vixerunt detegunt. hec ille. Vñ narrat bea. Gre. et ponitur in flora. Bartho. titu. de hypocrisi q̄ quidam monachus magne estimatiōis habebatur. moribus atqꝫ in omī actōe sua ꝯpositus. ſ3 sicut post veraciter patuit lōge aliter q̄ apparebat fuit. nam corpis superueniē-

te molestia & morte appropinquāte. fratres ei⁹ oēs ad se venire fecit. At illi tali vt putabāt viro moriēte. magnū aliquod aut delectabile se audire ab eo crediderūt. qbus tū ipse afflictus & tremēs cōpulsus est pdere qualiter hosti traditus agebat exire. Dixit eñ qñ me vobiscum ieiunare credebatis. occulte comedebā. quare nunc ecce draconi ad deuorandum sum traditus. q̄ cauda sua mea genua pedesq ligauit. caput vero suū intra os meū mittentes spm̄ meū ebibens abstrahit. qbus dictis statim defunctus est ille. Vñ de talibus hypocritis. Prosper in libello suo de dono timoris. Quid inqt dicemus his diebus ex quo tot apparēt hoies in exteriori similitudine. & tñ interiori sunt bestijs siluestribus peiores. Reuera p toto mūdo videt de talibus esse sicut de imaginibus. qs pitagoras putauit in parietibus. quarū aliquas formauit cū facie bois & cū corpe leonis. & aliquas cū facie leonis et corpore bois. & aliquas cū facie bois, & residuo corporis asini. & aliquas cū capite hominis & posteriori parte vrsi. & sic de ceteris. Sic certe est de hypocritis. nam aliqui apparēt in facie et aperte añ mites & humiles & v̄tuosi homines. sed sunt tergo leonibus subtiliores verberando spoliādo mactādo. similiter aliq apparent abstinētes. & tñ pter immoderatam gulā quā latenter frequentāt suis vrsis fetidiores. et sic de ceteris. Vñ narrat de quodā papa noie benedicto. qui symoniace intrauit in papatum. & q̄uis se sanctum simulauit pessime tñ vixit quo mortuo cito post cuidā familiari apparuit cū capite asini & etiā cū corpore vrsi. Cum aūt ali⁹ perterritus quis nā esset quesierat respondit. Ego inquit sum ille papa benedictus eo mō tibi apparēs quo vixi in mūdo. nam q̄uis totū studiū meū pretendebā sanctitati. fuit tñ in rei veritate circa luxuriā & carnalē voluptatem. Et ideo caput asini qui animal valde luxuriosū est iam porto. Et quia residuum corporis mei fuit circa ventrē & etiā ciborū delicias iam corpus gesto vrsinū. quod est animal gulosum. Vñ Crisost. ope. imp. ptra tales sic scribit. Nescio inquit si homo es manifeste possum dicere aliud cū calcitres vt asinus. saltas vt thaur⁹. fremis in mulieres vt equus. castrimargiam patiaris vt vrsus. carnez impingues velut milnus. rapis vt lupis. irasceris vt serpēs. percutis vt scorpio. dolosus es vt vulpes. venenū malicie obserues vt aspis & vt vipera. & prelieris aduersus fratres queadmodum demon perniciosus. qualiter igit poteris te inter homines numerare: non video in te talis nature caracteres. q enim feram te dicā. sed bestie ab vna malitiarū retinent. tu aūt simul omnes longe differes. longe ab illarum irrōnabilitate incedis. si vero demonē te dicā. sed demon neq ventris tyrānidi seruit nec pecunias concupiscit. cum igit & feris et demonibus plures malicias habeas, qualiter te hoiez dicam. Erubesce igit hypocrita inquit crisost. & dic si bonū est bonū esse bonū. & malū est esse malum. si primū vt inquit ergo non vis esse qd vis apparere. & si secundū scz si malū est esse malū vt quid vis esse. quod non vis apparere. quod eñ turpe est apparere. turpius est esse. & quod formosum est apparere formosius est esse. Igit aut esto qd appares. aut appare qd es quia manifestū malum non a sapiētibus reprehendit. dū insania estimat. hec Cris. Vñ & Prosper in de vita cōtemplatiua. de talibus hypocritis sic scribit. Sunt inquit quidā religiosi his diebus qui volūt esse cōuersi. & cōtra pcedētes malos mores nihil obijciunt. non mentē mutauit sed vestem. Hi sunt q sermone tm̄ non opere seculo renunciant seculariter viuunt. et vicia sua iam inani pfessione vite melioris abscōdunt. ac religionis imaginarie noie palliati opinionem virtutis pro virtute suscipiunt. qui inter homines tantū videri volunt timorati & iusti. distant quidē a populo non mente et intētione. sed tantū veste. non victu sed habitu. specie tm̄ sed nō effectu magni studēt videri sed nō fieri. predicāt magna & nō faciunt. Accusant vicia sed tamen vicia non deponūt. docent sermonibus sed non tenēt operib⁹. publice sibi displicere simulant qd in occulto cōmittunt. Confitent se diligere deum. factis aūt negant. In habitu & victu aūt formā pietatis habentes. sed virtutem eius abnegantes. qui ideo decipiunt plures. quia transfigurant se in angelos lucis cum vultu & tonsura. vmbratilem picturam religionis pretendūt. ex quo fit vt fiunt hypocrite fallaces lupi rapaces sub ouino vellere. De quibus per pphetam dicit. Filij alieni mentiti sunt mihi. Filij alieni inueterati sunt & claudicauerūt a semitis suis. Conuersationem eorū damnationē eternam reputa. qui pro claustro mores seculi deserunt. pro christo saluatori suo modicas facultates despiciunt. sed cōtra proximū spem maioris cōcupiūt. et sub tpalium ptemptu cupiditas interior latet. Isti eñ figurant Gen. xix. per vxorem loth. que post exitum de sodomis retrospiciens cōtra phibitionez angeli. versa est in statuam salis. Statua eñ similitudinē hominis non tamē veritatē habet. sic etiaz tales similitudinē religiosorū. s. habitum & alia signa exteriora. non tñ habet veritatē religiosorum. Nā sicut dicit Linconi. dicto. xliij. intrantes religionem dicūt oia relinquentes. s. possessiones & propriam volūtatē. Et sicut matathias relinquēs oia in ciuitate fugit in montē. vt patet. j. Macha. ij. sic & religiosi relicto desiderio terrenorum fugerēt in montē cōtemplationis. hec Linco. Item de hypocritis talibus loquit Gratianus. & ponit in ca. de penitē. dist. ij. si quis senem. Sepe inquit hō multis occulte peccatis inuoluit. et in vna alia virtute magnus videtur. & dum innotescit hominib⁹ procul dubio laudat eiusq fauor inhianter appetitur Vñ fit vt & ipsa virtus ante dei oculos v̄tus nō sit dum abscondit qd multū displicet deo. sed perdit qd placet homini. que itaq esse merita apud deuz possunt qñ & mala occulta sūt & bona publica. plerūq eñ latet supbia & castitas innotescit. atq ideo ostensa diu castitas circa finē vite perdit. quia cooperta superbia. vsq ad finem incorrupta retinetur De isto decreto vide plus supra parte. v. ca. xlij. vbi agitur de inconsummatione siue imperseuerātia. & in illo vbi agitur de perseuerantia generali & speciali. Et ideo merito dicit spiritussanct⁹ Eccles. j. Ne fueris hypocrita in cōspectu hominū & nō scādaliseris in labijs tuis. attende in illis ne forte ca-

das & adducas anime tue in honorationē. et euellet deus absconsa tua in medio sinagoge elidat te quoniam accessisti maligne ad dominū. & cor tuū plenū est dolo & fallacia. Sed est hic insuper notandū q sicut docet Parif. in devicijs pte. vj. ypocrisis tres sunt species.

Capitulū XXVIII

Prima species ypocrisis est quando qs coram hominibus simulat sanctitatē. & in occulto psumit deum offendere. De qbus bern. vj. flor. ca. xxvij. Tales inquit ypocrite oues sunt habitu. vulpes actu. & crudelitate lupi. hij sunt q boni videri volūt. sed non esse. mali nō videri ß esse volūt. quor quemlibet Crisosto. ope. imper. omel. xlij. sic alloquitur Ipocrita. nūquid bonū est esse malū. vt qd nō vis apparere quod es. si aūt melius ē bonū esse. vt qd nō vis esse qd vis apparere. nam quod turpe ē apparere turpius est esse. qd aūt formosum est apparere formosius est esse. ergo aut esto qd appares. aut apparere qd es. hec ille. Hmōi em ypocrite bene figurantur p statuā mortuā quā posuit michol sup lectū dauid. j. Reg. xix. de quo dictū est supra parte quarta. cap. xxvj. vbi agit de quarto impedimento orōnis. Item Holgot in lectura libri sapientie. lectione. clxiij. Ipocrita inquit compatur ydolo. qr sicut ydolū effigiem habet extrinsec⁹ hominis viuentis ß tamen corde caret intrinsecus & omībus ptibus spūalibus. ita ypocrite videnł viuere vita grē. & tñ interius mortui sunt spūaliter p peccatū in corde. Hij plerūq lapsos damnāt & iudicant sine cōpassione vt credāł eo iustiores & mūdiores quo ad recta seniores monstrāł. Et qr tales inueniūtur nonnūq in statibus & gradibus ecclesiasticis. Ideo merito de talibus conqueritł dñs p ꝓphetam Hiere. xxxij. dicēs. Posuerūt ydola i domo in qua inuocatū est nomē meū vt pollueret eā hec ille. Vñ & de ypocritis in dignitatibus & statibus ecclesiasticis positis pōt intelligi illud Sapi. xv. Omīa ydola nascentiū deos estimauerūt. qb⁹ neq oculor visus ad videndū. neq nares ad respirationē pcipiendū. neq aures ad audiendu. neq digiti manuū ad tractandū. sed & pedes eor pigri ad ambulandū. Huius textus declaratiōem vide supra pte qnta. ca. ij. vbi agitł de secūdo ꝓuocatiuo cōferente ad detestatōem accidie. & in illo vbi agitł de tercio motiuo p qd ostenditł q peccatū accidie valde diabolo placet. Item ypocrite in dignitatibus eccie positi figuranł p statuam Iouis quā collocauit antiochus in templo dei. de quo dictum est supra pte. iiij. ca. xliij. vbi agit de psonarū acceptione circa mediū &c.

Capitulum XXIX

Secunda species ypocrisis est qñ qs tam in occulto q̄ in aperto facit opa de genere bona. ß tamē mala intentione. quia ꝓpter vanam gloriam. vt ab hominibus videał & honorificetur. quā speciem ypocrisis ꝓhibet dominus Deutro. xxij. dicēs. Ne indueris vestimento quod ex lana linoq contextū ē Super quo Parif. Per linū inquit quod subtilius est cogitationes supbie interi⁹ clause intelligūtur. Per lanā que alba est opera extra lucentia intelligūtur. Vñ ypocrita sub grossicie lane linū latet. i. sub exterioribus operibus vana gloria in mēte interius occultatur. ß certe opera bona de genere que faciūt ypocrite ea intentione vt laudē hūanam & honorē huius mūdi obtineāt non cedēt eis ad meritū. ß potius ad dāmnatōnem. Vñ xps in euangelio Mat. vij. Nūquid colligunt de spinis vuas. aut de tribulis ficus. q. d. non. Vnd vt dicit Iohan. abb. de vill. sup eodem. Iuxta naturā arboris erit & fructus. vinū em̄ de spinarū asperitate non colligūt. sic nec bonū sibi meritū acqrit aliqs ex opere. de quo malū machinatł in corde. nec exterius exhibiti boni operis fructū pcipit q beneface re non intendit. Nam sicut vua de vite spinis subiacentibus incūbente collecta non ē fructus spine ß vitis. ita refectio pauperis ad ypocritā nō referł. nec ipius ē fructus. sed potius domini qui eam p manū serui inutilis viliter fieri ꝓcurauit. per spinas igitł & tribulos heretici & ypocrite designātur. qui appropinquantes sibi bonos tanq spine lacerant & cruentant. Ficus bone cōuersationis ē dulcedo. vinum est feruor charitatis que cor hominis letificat. que in hereticis & ypocritis non habētur. Unde Crisosto. ope. imper. omel. iiij. Omnes inquit species iusticie quas habent serui dei in veritate. possunt & serui diaboli habere in simulatōne pter charitatem. Habet em̄ diabolus mansuetos & humiles. habet castos & elemosinarios & ieiunātes & omnē speciem boni quā creauit deus ad salutē hominū & ipsas spēs diabolus introduxit ad seductōem vt inter ver bonū & bonū simulatu cōfusio fiat. vt simplices homines q boni veri & qui simulati sunt differentiam intelligere non pñt. vt dum querūt bonos viros dei incurrāt in seductores diaboli. solam aūt charitatē sancti spūs nō potest mūdus mutari. igitur omnes species iusticie in peccatoribus inueniūtur. sola grā vere charitatis nisi in seruis dei. ideo hāc priuatam charitatis speciē sibi soli seruauit spūssanctus vt p illius insticiā & testimoniū sic cognoscatł vbi ē spūssanct⁹. hec Criso. Sed certe hmōi ypocrite infructuosi finaliter ꝓijcienł in ignē eternū. dicēte xpo Math. vij. Omnis arbor q non facit fructū bonū excidetur. & in ignē mitteł. Sup quo Parif. hoc inquit intelligitur cōtra ypocritas q nō faciūt fructū qui bonus sit licet bonus videał. quoniā sunt similes arboribus que sunt iuxta mare mortuū. quar fructus ante maturitatē virides sunt. cū igitł maturi sint si inscidanł inueniūtur in eis fauille & cineres sic opa ypocritar modo videł meritoria vite eternē. sed cū dominus manifestauit qua intētione ea fecerūt apparebit q erant meritoria ignis infernalis. Vñ & de quolibet tali ypocrita bea. Greg. xv. moral. Ipocrita inquit scire vult diuina eloquia ß non facere. vult docte loqui nec tamen docte viuere. & dum exterius placere qrit hominibus. seipm interius aspicere. negligit opa sua nō bono visu ß in visum proprie laudis assumit. & quod solius dei ꝓprium est assumit in laudem sui. & ideo talis ypo

crita bene figurat p carduū de quo.ij.paralip.xxv sic scribit.Carduus est q̄ in libano misit ad cedrū libani dicēs.Da mihi filiam tuam filio meo vxorem.Et ecce bestie q̄ erant in silua libani trāsierūt ⁊ cōculcauerūt carduū.Moraliter cedrus ista deus est cuius filia est eius gloria.carduus ē ypocrita cuius filius ē vanus eius appetitus cui desiderat dari gloriā in p̄nti.quem ideo bestie silue.i.demones infernales finaliter cōculcabūt.Nam Job xiij.ca.Non veniet in cōspectu tuo dn̄e om̄is ypocrita.⁊ non mirū cū dn̄s non sit ante faciē ypocrite.omnia em̄ opera facit vt videat ab hominibus. hoc em̄ ē vnū qd̄ multū placet deo.q hō cor suū sepe habeat ad deū.Vn̄ sup illud ps. Firmabo sup te oculos meos.Dicit glo. in psona dei virū iustū sic alloquentis.Non auferā oculos meos a te.qr tu semp leuas oculos tuos ad me.Sꝫ p eo q hoc viciū yppcrisis maxime regnat in religiosis ⁊ in ceteris viris eccliasticis.Ideo merito Crisosto.ope. imper.omel.xl.Tolle inquit hoc viciū de clero vt nō voluerint hoibus apparere iusti ⁊ sancti ⁊ sine labore omnia alia vicia resecant.Ex hoc em̄ vicio nascit vt ne velint inter se meliorē eis habere sicut nec iudei xp̄m.nō em̄ eū filiū dei esse crediderunt. sꝫ habere eū talem non sustinētes sicut xp̄hetat de illis Salomō di. Venite circūueniamus iustum qm̄ inutilis est nobis.⁊ improperat nobis peccata legis.Ex hoc em̄ nascitur vt clerici cū peccāt difficile pniam agant. erubescit em̄ aliqn̄ reus videri q̄ semper fuerit iudex.hec ille.Item idē omel.xxxvj Laici inquit delinquentes facile emendant. Clerici autē si semel in malū irruerint inemēdabiles sunt.⁊ nimirū qr spūssanctus fugit eos sine q̄ corrigi nō possunt. Vn̄ Sap.j.Spūssanctus discipline effugiet fictum.i.ypocritā q̄ fingit se amicū dei cū in veritate sit dei inimicus. Sed hic forte querit aliqs.vtrū grauius peccat ypocrita in secreto peccans.⁊ in apto sanctitatem simulans q̄ peccator in eodem genere peccati cum ypocrita publice peccans. Et videt publice peccās grauius peccare q̄ ypocrita peccatū suū occultans.Ex hoc q q̄ publice peccat malus ē interius.⁊ exterius in deū peccans p inobedientiam.⁊ in pximū p malū exemplū.sꝫ minus malus ē q̄ malus est interius tm̄. q̄ q̄ malus ē interius ⁊ exterius.igit publice peccans grauius peccat q̄ ypocrita pctm̄ suū abscondens.Huic rn̄det Parit.in de vicijs.pte.vj.dicēs q rō ista hr̄et locū.nisi aliqs pctm̄ suū occultaret bona intentione.s.ne alios corrūperet p exemplū. Sed aliud ē de ypocrita q̄ peccatū suū occultat vt ecclesiā decipiat ⁊ sanctitatē simulat.simulata em̄ sanctitas nō est sanctitas sꝫ duplex iniqtas.sicut dicit Hiero.sup Isa.de duobus malis.leuius est apte peccare q̄ sanctitatē simulare.Vn̄ Isido. in de sum.bo.li.iij.ca.xxiiij.Non inqt eor desperanda est salus q̄ adhūc aliqd terrenū sapiūt.dū possint ⁊ in occultis agere vn̄ iustificētur. hi em̄ meliores sunt ypocritis ex eo q mali sunt in aperto ⁊ in occulto boni.ypocrite vo in occulto mali sunt ⁊ bonos se palam ostēdunt.ypocritam iustius arguere phibet.ne deterior castigat[9] existat.dicēte salomōe.Noli arguere derisorē ne oderit te.hec Isid.

Capitulū XXX

Tercia species ypocrisis

Tercia species ypocrisis est.quādo quis ypocrisim desinit minorem.vt in subtiliori pmaneat.⁊ maiori vt negantes fingentes siue dissimulantes bonū opus qd̄ de genere faciunt.ne ypocrite videant vt cū aliqs requisitus an ieiunet.dicit deus scit.vt dicatur ypocrita nō esse. in prima specie bonitas in operibus exterioribus apparet. in secūda vo i occultis ⁊ in apertis sꝫ nō in intentione. in tercia vo specie ptendit bonitas intentōnis.que tamen intētione caret veritatis. In prima multū occultat dyabol[9].in secūda magis.i tercia maxie.sꝫ xp̄s volēs suos fideles a blandicijs simulatōibus ⁊ deceptōnibus hm̄oi ypocritarū cauere dicit Mat.vij.Attendite a falsis xp̄hetis qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū.intrinsecus autē sunt lupi rapaces a fructibus eor cognoscetis eos.Sup quo Januensis. Falsi inquit xp̄hete sunt ypocrite q̄ ecclesiam dei piculose oppugnāt.olim eccia passa est bellū tyrannor.et hoc vicit p patientiā quotidie patitur bellū hereticor ⁊ hoc vicit p sapiam.bellū vo ypocritarū nondū vincere pōt.⁊ quia occultum ⁊ domesticū ē.Item Parit.sup illud Apoca.vj.Ecce equus pallidus.⁊ idem habet Glosa sup eodem. vbi sic scribit.Postq̄ inquit antiquus hostis itellexerit nec principū psecutione nec hereticor prauitate cōtra ecciam xp̄i se posse pficere.qr ecclesia quanto magis aduersitatibus atteritur.tanto magis virtutib[9] roborat falsos frēs in ypocrisi ābulātes subintroduxit.⁊ p eos q̄si p domesticos secretius fideles turbare temptauit. Vn̄ Aug. Nemo inquit in eccia amplius nocet q̄ ypocrita.q̄ puerse agens nomē vel ordinē sanctitatis vel religiōis gerit.hec Aug.⁊ ponit in ca.dist.lxix.nemo. Itē de talibus ypocritis bea. bern̄.vj.flor.capi.xxiiij. Ipocrita inquit singularia magis inusitata sectatur.vt fragrantia xp̄ie opinionis respergat cuius affectio elongat a xp̄o ⁊ vanis fauoribus delectat cuius mēs nō testimonio xp̄ie consciencie sꝫ adulationibus demulcet.tristicia ypocritarū non est in corde sꝫ in facie.dicente xp̄o Mat.vj. Exterminant em̄ facies suas vt appareant hominibus ieiunantes.Amen dico vobis receperūt mercedē suā hij sunt q̄ boni videre sꝫ non esse. mali nō videri.sꝫ esse volūt.⁊ seqtur. Serpit hodie putrida thabes ypocrisis p om̄e corpus eccie.⁊ quo latius desperatius.eoq̄ pericculosius quo interius.nam si insurgeret apertus hereticus mitteret foras ⁊ arescēret.si violentus inimicus absconderet se forsitan ab eo.nūc autem quem eijciet ⁊ a quo abscondet se.omnes amici ⁊ omnes inimici. omnes pacifici ⁊ omnes domestici.⁊ nulli pacifici. omnes xp̄i.et oēs que sua sunt querūnt ⁊ non que iesu xp̄i.olim pdictum est ⁊ nūc tēpus adimpletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea amarissima.Amara prius in nece martyr.amarior post in conflictu hereticor.sed nunc amarissima in moribus domesticorum.Non fugare nec fugere eos potest. intestina ⁊ insanabilis ē plaga ecclesie.⁊ iō in pace amaritudo eius amarissima. Sed in qua pace et pax ē

ꝛ non est pax.pax a paganis. pax ab hereticis. sed
nō ꝓfecto a filijs qui sub pelle ouina lupi sunt la-
tentes.hec ille.Et ideo merito Johannes de abb.
viii. Domin⁹ inquit monet nos vitare ypocritas
qui veniūt ad nos in vestimentis ouiū.i. in simpli
citatis habitu ministroꝝ ecclesie ꝛ intro sunt lupi
rapaces. De quibus Ezechie.xxij. Principes i me
dio eius quasi lupi rapientes pdam ad effunden-
dum sanguinem ꝛ ad perdendas animas. Mat.
vij.dicens.Ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos.Su
per quo Crisosto.ope.imper.omel.xx. Si quis in
quit lupuꝫ cognouerit pelle ouina quomodo illū
cognosces nisi ꝑ vocem.aut per actum. Ouis icli-
nata deorsum balat. Lupus in aerē conuertit suū
caput contra celuꝫ ꝛ vlulat.Qui igitur deum cōfi
tetur ꝛ emittit vocem humilitatis ouis est.qui aūt
aduersus veritatē blasphemus vlulat contra veri
tatem domini lupus ē. Unde dicit ꝓpheta de ta-
libus. Posuerūt in celū os suū. Ouis herbā man
ducat.lupus vero carnem.quem igit videris de pra
to scripturarū herbas floridas iusticie colligenteꝫ
ouis est quem aūt videris in sanguine ꝑsecutiōis
gaudentem lupus ē.hec Crisosto. Item Parisiē.
super eodē. A tribus inquit maxime cognoscūtur
ypocrite. Primū est facilis rephensio alioꝝ.qd fa
ciūt vt iusticie zelū habere videant. Vñ bern.sup
cantica. Ypocrite inquit volunt esse humiles sine
despectu.ꝛ pauperes sine defectu.ꝛ volūt bñ vesti
ri sine sollicitudine.ꝛ volunt delicate pasci sine la
bore.alijs adulantes.alijs detrahentes.alijs inui-
dentes.mordaces vt canes.dolosi vt vulpes. sup-
bi vt leones. exterius vt oues intrinsecus autē vt
lupi rapaces.volūt esse sine autoritate iudices. si-
ne visu testes.sine ꝓcessu doctores. postremo fal-
si accusatores.ꝛ omni vtute carētes.hec ille. Se
cūdo cognoscūtur ypocrite ex oppressione bonoꝝ
opprimūt eñ bonos ꝑsequēdo factis ꝛ detrahēdo
verbis.cuiusmodi videntur esse homies multi su-
periores eccie.tam seculares q̄ꝫ regulares qui fide
les ꝛ humiles xp̄i seruos ꝑsequūtur.i.incarcerant
ꝛ aliqñ comburendo occidūt.Sed quare hoc faci-
unt.certe expientia docente ꝓ eo q eoꝝ vitam vo-
luptuosam ꝛ negligentiam rephendūt.Sed o mi-
ser qui taliter agis. quare respiciēdo scripturas sa
cras ꝛ specialiter euāgelia. non cōsideras q in au
gmentationē sue ꝓprie damnatōnis ita fecerūt p̄
decessores tui pontifices.falsi scribe ꝛ pharisei qui
voluptuose de bonis ecclesie vixerūt sic ꝛ tu nūc.
nonne ipi occiderūt xp̄um.apostolos ꝛ sctōs mar
tyres.reputantes eos hereticos ꝓ eo q eoꝝ pecca
ta reprobauerunt.sic ꝛ tu reputas iam eos hereti
cos q tuam vitam reprobant voluptuosam. Item
quare nō cōsideras q sicut dicit Hiero.ꝛ ponitur
in canone.xxiiij.q.iij.transferūtur. Veteres inquit
scrutans historias inuenire non possum scidisse ec
clesiam.ꝛ de domo domini populos seduxisse pre
ter eos qui sacerdotes a deo positi fuerant ꝛ ꝓphe
te.i.speculatores. Isti igit vertūtur in laqueū ruinoꝝ
sum in omnibus locis ponētes scandalū.hec ille.
Unde Crisosto.ope.imper.omel.ij. Ouis nūq̄ꝫ ꝑ
sequit lupum. sed lupus ouem. Sic eñ cayn ꝑse-
cutus est abel.non abel cayn .Sic ysmahel ꝑsecu-
tus est ysaac. ꝛ non ysaac ysmahelē. sic esau iacob
non iacob esau. Iudei xp̄m.non xp̄s iudeos. Sic
heretici ꝑsequūtur xp̄ianos .nō xp̄iani hereticos.
hec ille. Item Gregori⁹.xxxj.mora. Ypocrita in-
quit de pace ecclesie sancte primitus.ꝛ idcirco an-
te oculos nostros religiōe vestitur. si qua vero fidei
temptatio surrepat ꝛ erumpat.statim lupi mēs ra
bida habitu se omnino pellis expoliat quantūcū-
q̄ꝫ ꝯ bonos seuiat ꝑsequens demonstrat. Tercio
cognoscūtur ypocrite per impatientiam in aduer-
sis.nam ypocrite ad impatientiam in omni cōtu-
melia eis dicta mouētur. Unde Grego.xxx.mor.
Ypocrite inquit nullo correctionis iaculo se pene
trare permittūt.ꝫ in omni peccato quod faciūt scu
tum superbe defensionis opponūt. Nam cū quis
talem de reatu sue iniquitatis arguit.non mox co
gitat quomodo culpam suā corrigat. ꝫ quid i adiu
toriū defensionis sue apponat hec ille.Et ideo hu
iusmodi ypocrite qui peccata sua defendūt cuꝫ ar
guūtur incorrigibiles sunt vt dictum est supra i se
cūda specie ypocrisis in fine. Unde ꝛ in hmōi rei
figuram legitur Judicū.j. q dominus fuit cuꝫ iu
da ꝛ montana possedit.nec potuit delere habitato
res vallis.quia falcatis curribus abūdabāt. hoc ē
in curribus eorum falces erant. cū quibus sibi ob
uiantibus aduersantia secabant. Moraliter iuda
laudans vel confitens interp̄tatur. ꝛ virū iustū in
omnibus opibus suis non seip̄m ꝫ deū laudanteꝫ
ꝛ confitentem significat.cū quolibet eñ tali dñs ē
ꝛ montana.i. vite eminentiā possidet. Habitato-
res vero vallis sunt ypocrite. quia viros iustos eoꝝ
neqciam rephendentes conuicijs scindūt.ꝛ incor-
rigibiles ꝑmanent. ꝓpter quod scirpo ꝛ carecto cō
parant. Vñ Job.viij. Nūquid viuere pōt scirpus
absq̄ꝫ humore.ꝛ carectū crescere sine aqua. Glosa
scirpus intus est vacuus.carectū vero est herba acu
ta manū ledens. Vñ ꝛ ypocrita gratia vacuus est
ꝛ nō recipit correctionē. ꝫ ad lacerādū vitam alio
rū iustoꝝ ꝓrūpit.tanq̄ꝫ exprobratio alteri⁹ crimi-
nis abstersio sit ꝓprij. Vñ Greg.j.mor. In laude
inquit posit⁹ ypocrita si adhuc q̄sq̄s eorū corripe-
re audeat asperitate sua ꝓtinus vitaꝫ corripientis
secat.sanctus nāq̄ꝫ nō esse appetit ꝫ videri.dep̄hē-
sus q̄ꝫ se in prauitate irascit. loq sibi redarguentem
ꝓhibet.qꝛ velut in occulto vulnere tactus dolet et
qualis imperitis nouit talis vult ab omibus esti
mari.ꝛ paratior est mori q̄ꝫ corrigi. Redargutōne
quippe redditur.quia quasi dire ꝑsecutionis esti-
mat iaculū puritatis verbū. Unde exasperatus ꝓ
tinus in contumelijs surgit ꝛ que mala exaggerat
contra vitam corripientis inquirit demonstrare q
longe incompabiliter reruꝫ comp̄hensorē suū de-
siderat.vt innocentē se non suis actib⁹ sed alienis
criminibus ostendat hec Grego. Ex istis patet q̄li
ter ypocrite ex suis fructibus id est operib⁹ cogno
scūtur.omnia eñ opera ypocritarū et licet aliqua
bona videantur.tamen propter malā intentōnem
sunt mala. Unde Crisosto.ope.imper.omel.ij.ex-
ponens illud Math.vij. Non potest arbor bona
fructus malos facere.neq̄ꝫ arbor mala bonos fru-
ctus facere. Non inquit dicit xp̄s. Arbor mala nō
pōt fieri bona. neq̄ꝫ arbor bona nō pōt fieri mala.

Alioquin qui malus est a deo esset ꝙ malus est. ⁊ qui bonus esset. a deo esset ꝙ bonus ē. Nūc autem sic dicit. malus non pōt facere bonos fructus. i. ꝗ diu malus est. si vo factus fuerit bonus potest vt vnusquisqꝫ ꝙ malus est aut bonus volūtatis eius sit ⁊ non nature. nam si volebat ⁊ non poterat fructus bonos ꝓferre nature erat. si aūt potest et non vult arbitrij ꝓprij est ⁊ non nature. Igitur seru⁹ dei non pōt facere malum. ⁊ si tibi videt̄ aliquādo ꝙ male facit. considera caute ipm malū eius ⁊ inuenies abintus eum esse bonū. Nam ex ꝓposito bono etiam qd videt̄ malum opus excusatur. malum aūt opus bonū ꝓpositum nō contemnat. vidisti moysen homicidiū facientem. ꝫ non propter suam iniuriam. ꝫ propter seruoꝝ dei vindictā. Vidisti etiam iacob aliud loquentē in lingua. ⁊ aliud habentē in corde. cum dixit ad Esau. Vidi faciē tuam sicut qui viderat faciem dei. sed hoc non dixit vt eum deciperet ꝫ vt maliciā illius compesceret. Similiter malus homo nō potest facere bonū ⁊ si tibi videat̄ facere bonū considera caute. ⁊ inuenies ipm abintus malum esse. nam quod ex ꝓposito malo fit etiam bonū. malum est. nam op⁹ bonū malum ꝓpositum non excusat malum aūt ꝓpositum opus bonū contemnit si videris infidelē hominē ⁊ māsuetum. quia subdolus est in corde. De talibus eī dicit ꝓpheta. Molliti sunt sermones eius super oleum. ⁊ ipsi sunt iacula. si videris eum opus bonū faciētem intellige ꝙ ꝓpter homines hoc facit. De illis eī dicit dominus. oīa faciūt vt videātur ab hominibus. sicut igitur bonorum hominū omnia etiam mala bona sunt. sic etiam omniū maloꝝ etiam bona mala sunt. si igitur videris aliquem deum in veritate non colentē q̄si bonum non credas oculis tuis vt dicas illum bone vite. sed crede magis deo ꝗ tibi. qui dixit. non potest arbor mala fructus bonos facere. Si autē dicas illū bonum mendacem xp̄m fecisti. Tu eī vides que sunt in facie. deus autem que sunt ī corde. hec Crisosto. Item Aug. in suo enchiridion. c. xix. ⁊ ponitur. ij. senten. di. xl. ca. j. ptinenter ad propositum sic scribit. Nomine inquit arboris nō natura humane mentis sed voluntas intelligitur q̄ si mala fuerit non bona sed mala opera facit. si vero bona fuerit. bona opera ⁊ non mala facit. hec ille. Et si ex ope quod homo bonus ⁊ bona intentōne faciat aliquando malum contingat. tamen malū illud sibi non imputabitur. Vnde Augustin⁹ in epistola ad publiciam. Absit inquit vt illud quod propter bonū ⁊ licitum facimus. ⁊ si hoc p̄ter nostram voluntatem quicꝗ mali accideret nob̄ imputetur. hec ille.

Capitulum XXXI

Qarta filia ianis glorie est ptinacia.

Et est ptinacia mala ⁊ inflexibilis mentis obstinatio. per quā hōminis innititur sententie proprie. nolens credere sententie meliori. Et ꝺm Isido. x. ethymol. Pertinacia dicitur a per. quod est valde. vel impudēs. ⁊ teneo. quasi valde vel impudēs tenacia. ⁊ inde ptinax. quasi valde vel impudenter tenax. quia quasi victoriose tenet ⁊ sustinet quod p̄sumptuose cōcepit ⁊ semper vt plurimū est peccatum mortale. quia superbe violat charitatis mandatum. Et ex ista filia inanis glorie nascūtur sex vicia periculosa. scꝫ infidelitas. heresis. scisma. apostasia. blasphemia ⁊ superstitio.

Capitulū XXXII

p Rimo ex ista quarta filia inanis glorie. id est pertinacia nascit̄ infidelitas.

Et est infidelitas ꝑuersa voluntas ꝺm quam quis resistit fidei catholice. ⁊ pertinaciter eam impugnat. Et potest quis dici infidelis dupliciter. Primo ꝺm negationem. qꝛ. s. non habet fidem nec audiuit eam. vt dicit ille doctor eximius zwynkelegh. in tractatu suo de descriptione ⁊ origine vicioꝝ. Infidelitas non est peccatum in illis qui fidem nūꝗ audierunt. ꝫ est magis pena peccati. Et talis ignorantia diuinoꝝ ꝓuenit ex peccato primi parentis. vert ūamē hmōi infideles damnantur non ꝓpter peccatum infidelitatis cum non sit euangeliū eis reuelatum. nec etiam fides eis quodammō sit ostensa. Vnde ⁊ in confirmatōnem huius dicit dominus Iohā. xij. Si ego non venissem ⁊ locutus eis nō fuissem peccatum non haberent. Hmōi tamen infideles damnantur ꝓpter peccatum originale et alia peccata actualia. q̄ sine fide non possunt remitti. quia testāte apostolo. Sine fide impossibile est placere deo. Pro ꝗ notandū ꝙ sicut dicit̄ in flora. Bartho. titulo de fide. Fides est volūtaria certitudo absentium infra scientiā ⁊ supra opinionē constituta. Scientia eī habꝫ cognitionē. ⁊ opinio dubitatōem. ⁊ inter hec duo est fides media. quia fides nō habet cognitionem nec dubitatōnem. Itē dr̄ fides credulitas ꝺm quā credimus qd non videmus. qm̄ fides est de re non visa. ⁊ inde est meritū vbi humana rō non capit experimenum. Et situt dicit Holgot in lectura libri sapientie lectione. cxcviij. Bona fides quatuor bene credenti impetrat appetenda. Primo procurat remissionē peccatoꝝ. Secūdo operat̄ demonioꝝ confusionem. Tercio confert optatoꝝ consecutōez. Et quarto meret̄ dei bn̄dictōnē. Primo igit̄ confert fides bn̄ credenti remissionē peccatorū. vn̄ Act. x. de xp̄o dicitur. Huic oīes ꝓphete ꝑhibent testimoniū remissionem accipere peccatorū per nomen eius oīes qui credunt in eum. Exemplum huius habemus Ione. iij. vbi legitur ꝙ quādo dominus ꝓpter peccatum populi dixit se subuertere ciuitatē magnā niniue. Ionas ꝓpheta ad p̄ceptū dn̄i ingressus ciuitatē p̄dicauit dicens. Adhuc quadraginta dies sunt. ⁊ niniue subuertet̄ ⁊ seqtur. Et crediderūt viri niniuite dn̄o ⁊ p̄dicauerunt ieiuniū. ⁊ vestiti sunt saccis a maiori vsqꝫ ad minorē. Vnde ⁊ rex niniue statim vt audiuit verbum domini surrexit de solio suo. ⁊ abiectis regalibus sacco ⁊ cilicio se induit et penitētie se dedit. Precepitqꝫ populo ꝙ nullus comederet vel biberet. ꝫ clamarent ad deū ꝓ misericordia obtinēda. ⁊ dixit. quis scit si ꝯuertat̄ ⁊ ignoscat deus ⁊ reuertat̄ a furore suo ⁊ nō ꝑibimus. ⁊ sequit̄. Vidit de⁹ opa eoꝝ. ⁊ qꝛ ꝯuersi sunt a via sua mala. ⁊ misert⁹

est deus super maliciam suam quam locutus e fa cere eis et non fecit. Ecce q fides q crediderut ver bo dei p pphetam eis pdicato obtinuit eis remissio nem peccatorum. Docet em Aresto. ij. retho. in prin cipio. q tria sunt que faciut dictu alicuius esse cre dibile qmuis non demonstratiue loquat. videlicet prudentia. virtus. et beniuolentia. cuius causa e q eum. quia pter opposita eorum discredimus alicui no demostratiue loquentie videlicet ppt imprude tiam. quia reputamus eu ignaru. aut pter mali ciam. quia qmuis vera sciat tame non est amicus veri tatis et iusticie. Aut pter defectum beniuolentie. quia in casu licet sit prudens et virtuosus. no tn re putamus eu ita beniuolum q velit consulere illo qd nobis expedies sibi videatur. Sed quado ista tria cocurrut in consiliario tunc reputamus eum pru dentem et virtuosum et nobis beniuolum. tuc abs q dubio credimus dictis suis qmuis ea nequaq de monstret. Sed si de xpo loquamur. Xpus venit i mu dum persuadere et probare veritate. sed non omia dicta scientifice demonstrare. et ideo doctrina sua non scietia nominat sed fides. sunt tame dicta sua nihilominus credibilia pter tres rones pdictas Tum primo quia in eo viguit prudentia. cum esset sapientia dei patris. Unde Ecci. j. Omnis sapien tia a domino deo est. et cum illo semp fuit et est an eum. Tum secudo. quia in eo fuit virtus et veritas tam in dictis q etiam in factis. Unde dicit. j. Re. xix. Omne quod loquit absq ambiguitate euenit. Item Mat. vij. Bene omnia fecit. Tum tercio quia in eo fuit beniuolentia ad nos. quia dilexit nos et lauit nos a peccatis nris in sanguine suo. Apo calip. j. Et ido merito dicit psalmista. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. B Secundo operatur fides demoniorum confusionem. Unde de vere credentibus dicit xps Marci. xvj. In nomi ne meo demonia eijcient. immo et fides scutu spi rituale est cum quo possumus omia tela teptatio nis diaboli expellere. Juxta illud ad Ephe. vj. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Unde dic Papias et habet in expositione sup iuuenalem sa tyra prima q numma popilio sacrificate deo suo quodam scuto de celo quod antile dictu fuit. Da tumq est responsum q periret romanu imperiu nisi illud antile foret bn seruatu et custoditu. Nu ma vero vndecim alia scuta fecit. vt essent duode cim numero ea intentione q illud scutu qd de ce lo cecidit inter cetera maneret occultu. Moraliter scutum fidei de celo cecidit quando dominus no ster iesus xpus de summo celo veniens fidem ho minibus pdicauit. Et vbicuq scutum illud fuerit seruatum demonis extirpabitur dominiu et diuinu seruabit imperiu. Hec aut scuta duodecim sunt. quia fidei articulos duodecim apostoli fundauerut Istud scutum liberat a demonibus quod in dani ele figuratum couenienter fuit Dan. vj. qui licet in lacu cu leonibus morabat. nulla tame lesio inue ta e in eo. Et causa erat. quia credidit deo suo. vt dici tur ibide in hystoria. Tercio fides confert opra torum psecutione. dicete xpo Mat. xj. Quecuq ora tes petitis credite quia accipietis et euenient vobis. Unde narrat Petrus comestor. et dicit in hystoria hester q cum alexander magnus venit ad mótes Caspinos miserut ad eum filij captiuitatis decem tribuu et egrediendi licentiam postulantes. Cuq quesisset causam captiuitatis accepit eos recessis se aperte a deo israel vitulis aureis immolando. et per pphetas dei pdictum esse eos a captiuitate no redituros. Tuc respondit alexander q artius eos includeret. Cum igitur angustia viarum inciperet obstruere molaribus bituminis. vidit humanum laborem non posse sufficere. ideo rogauit deu isra el vt istud opus compleret. et ecce nutu diuino p rupta montiu ad seinuicem accesserut. et factus e locus inmeabilis. vt ait Josephus. Sed quid pu tas deus factus e pro suis fidelibus si tantu fecit pro infideli. Unde xps dicit suis fidelibus Mat. xxj. Quecuq petieritis in oratione credentes acci pietis. Quarto fides confert bene credeti electo ru bndictionem. Un Johan. xx. dicit xps Thome Quia vidisti me credidisti thoma. beati qui no vi derut et crediderut. Veruntamen non quilibet cre dens impetrat p fidem suam predicta qtuor appe tenda. Et ideo p isto e notandu q fm Petrum lumbardu. iij. senten. dist. xxiij. duplex e fides. s. fi des formata. et fides informis. De fide informi di ctum est supra. ca. ij. vbi agitur de secudo motiuo coferente ad detestationem superbie. et in illo vbi agit de latria. Fides vo formata est fides cui anne ctit dilectio ostensa in car itatiuis operibus sine q bus fides mortua e. vt dr Jaco. ij. Ille igitur vere credit qui exercet opand o qd credit. Et ideo meri to dicit beatus Augustinus. j. pte smonu. ser. xxviij. q fides vera appellata est a duobus. s. quia fit qd dicitur. vnde due sillabe sonant cum dicitur fides prima sillaba est a facto. secunda a dicto. Fac igit quod dicis et fides est. Tu dicis q deus est bonus dominus et q dignus est bono seruo. fac qd dicis sis sibi bonus seruus. si dicis q diligis iusticiam et odis iniqtatem. quod dicis fac. scz iusticia et odias iniquitate. et tunc fides in te operatur. Et ista fides vt dicit beatus Ambro. Est mater omniu virtutu que omnes virtutes informat. et sine qua nulla vir tus est placens deo. Unde Hebre. xj. Hec em fi des est radix omniu bonorum operum et ceterarum virtu tum. et ideo si hec radix euellat cetere virtutes are scunt. Unde beatus Grego. dicit. Sicut rami inqt sine radice arescut. ita qlibet bona opa licet videat bona nulla sunt. si a fidei soliditate disiugatur. Fi des em mentem illuminat gressus dirigit. et ceteris virtutibus lume ministrat. qua quide tam excelle tem animi virtutem multum diabolus laborat de struere. Un hec fides est oculus que seruus infer nalis qrit diligeter eruere. et nimiru nam hostis il le antiquus inuisibilis e. et sine fide no videt. et sic no timet. scit em diabolus q extra fide no est locus ppiciationis. Un cu ipe ppiciationi hoim inuide at no vellet q ho illam haberet qua scit se non ha biturum. Scit em diabolus q quisqs extra fidem est gladiu ire dei euaginatum supra se habet. Un dicit in euagelio Johan. iij. Qui incredulus e filio non videbit vitam. Sed ira dei sup eu manet. Item fides est pupilla oculi spualis. et sicut pupilla oculi cor

poris mi subtilissima est. τ nisi impigre et sollicite custodiat a palpebris leuissimo τ tenuissimo pulueris tactu cōfundit. sic acies fidei nisi puigilē habeat custodē nihil citius pturbat. sed xpiana fides ita disputata est τ declarata a pcedentibus pribus nostris. vt in nulla pte iam necesse ē titubare. Nō eñ est particula fidei nostre quin temporibus retroactis fuerit ab hereticis contradicta manifeste aut negata in parte vel in toto. τ deinde p viros catholicos autoritate τ rōne eorū opiniones fuerūt annihilate publice τ destructe. τ catholica atq apostolica fides deo adiuuante in omnibus semp approbata τ cōfirmata. τ sic p eoꝝ errores manifestius fides nostra declarat. τ in sempiternuz firmit cōfirmatur. Sed tamen vt voluntas nostra ad vera credenda moueatur nō sibi sufficit nisi per gratiam opitulet. Dicente xpo in euangelio Johā. vj Nemo potest venire ad me nisi datū fuerit desup de patre meo. Uerūtamen nō est formidādū. qnin si fortitudinem fidei contra hostis antiqui temptamenta pcemur saluatorem nostrū in toto corde dicentes. Domine auge nobis fidem ille infidelitatis non pmittit interire nos veniēs. dicēte apostolo. j. ad Corinth. x. Fidelis aūt deus qui nō patietur vos tēptari supra id qd potestis. Predicta etiā fides est fundamentum totius edificij spūalis ciuitatis ecclesie. dicente apostolo. ad Hebre. xj. capi. Fides est substantia rerū sperandarū argumentuz nō apparentiū. Quā autoritatem exponēs sanct⁹ Thom. Fides inquit est substantia. i. fundamētaliter substās edificio spūali. ipsa eñ fides facit res sperandas aliqualiter in nobis subsistere p gratiā. Et dictur fides argumentū non apparentiū. id est arguēs mentē. quia fides inclinat intellectum ad credendum ea que non apparent corpali aspectui Unde abraam contra naturam credidit deo in sobole sibi pmissa. s. vt vetulus τ vetula τ sterilis de sterili generarent. τ reputatū est ei ad iusticiaz. Et est argumentum quod multum placet deo quando aliquis credit plus deo q̄ sensui pprio vel rōni sue. vt in sacramento altaris. τ in trinitate psonaꝝ. τ in vnitate substantie. τ de xpi incarnatione τc.

Capitulū XXXIII

De ciuitate enim ecclesie fundate super isto fundamento fidei loquitur sanctus Johannes apl'us Apocalip. xxj. dicens. Uidi ciuitatem sanctam hierusalem nouā descendentem de celo. Et sicut dicit vlterius ibidem. hec ciuitas habebat murū magnū et altum. habebat etiam duodecim portas quarum tres posite erant in parte orientali illius ciuitatis. tres in aquilone. tres in parte australi. tres in parte occidētali. Et hec ciuitas posita erat in quadro. τ longitudo eius tanta erat quanta τ latitudo. nā quadrum dicit cuius omnia latera sunt equalia.

Spūaliter hec ciuitas est ciuitas ecclesie que ē multitodo omniū pdestinatoꝝ. iuxta illud Ecclesiastici. iij. cap. Filij sapientie eccia iustoꝝ. In illa eñ ciuitate semper manet xps per gratiam. Unde Ecci. xxiiij. cap. In ciuitate sanctificata similit requieui. τ rōnabiliter potest ecclesia militans vocari ciuitas. quia ciuitas vt dicit Hora super eodez dicitur quasi ciuiū vnitas. Et sicut dicitur Actuū. iiij. Multitudinis credētiū erat cor vnum τ anima vna. Et dicitur hec ciuitas sancta. quia in fide sancta stabilita. Et dicitur noua. quia dimissis cerimonialibus legis date est sacramētis legis gratie renouata. Ac etiam dicitur hec ciuitas noua. qr incolis huius ciuitas xpus multa noua dedit. nā dedit eis noua corda. sicut ore pphetico promisit Ezechiel. xxxvj. dicens. Dabo vobis cor nouum τ spūm nouū. Item nouas linguas. Unde Mar. vltimo. Linguis loquētur nouis. Item noua mādata. Unde Johā. xv. Mandatū nouū do vobis. Et vocatur hec ciuitas ecclesie hierusalem. nomē accipitur ab eius fundatore. vnde hierusalem visio pacis interpretatur. Et de xpo fundatore huius ciuitatis dicit apostolus Colos. ij. Ipse est pax nr̄a Et dicitur hec ciuitas de celo descendere. p eo q xpus qui sm apl'um Ephes. j. Est caput ecclesie de celo descendit. Ulterius dicitur q hec ciuitas habebat murū maximū τ altum. Murus eñ huius ciuitatis est xps. Unde Isa. xxvj. Urbis fortitudinis nostre sion saluator ponetur in ea mur⁹ Xpus eñ dicitur murus p eo q tanq̄ murus fortissimus munit τ defendit ecciam suam. vñ Rom. viij. Si deus p nobis quis contra nos? De istius muri magnitudine dicit ps. Magnus dñs τ laudabilis nimis. Et de istius muri altitudie dic apostolus Roma. xj. O altitudo diuitiarū sapientie τ scientie dei. Dicit etiā q hec ciuitas portas habebat. xij. Iste eñ duodecim porte vt dicit Waldeby sunt. xij. articuli fidei in simbolo. xij. apostoloꝝ cōtenti. p quas portas intrant credentes in ecclesiaz dei τ efficiūtur membra xpi. Et ideo merito dicit pphеta Isa. lxij. Transite p portas. s. fidei in ecclesiam ad xpm. nam vt dicit Aug. in de verbis dñi. τ apostoli sermone. iij. Dum credis venis ad xpm. Nō eñ venit ad xpm nauigādo s3 credēdo. Per h q in oriente pdicte ciuitatis erant porte tres. in aqlone tres. in occidente tres τ in austro tres. signat q electi ab omni parte mūdi in fide sancte trinitatis vniti liberꝫ habebunt introitum in ecciam. vt membra xpi efficiātur. Unde ps. Qui redempti sunt a domino quos redemit de manu inimici. de regionibus congregauit eos a solis ortu τ occasu ab aquilone τ mari. Ulterius aūt dicit q hec ciuitas erat in quadro posita habens quatuor latera equalia. Spūaliter per ista quatuor latera equalia sm beatū Greg. sup Ezechie. omel. xxij. pñt intelligi fides. spes. charitas. τ bona opatio q̄ dicuntur eq̄lia p eo q q̄ntū qs credit tm̄ sperat. q̄ntum qs credit τ sperat tm̄ diligit. τ q̄tuz qs credit. sperat. τ diligit tantū opatur. In quadro igit ē hec ciuitas posita. qr fortis fide. longanimis spe. ampla charitate. efficax τ pfecta bona opatione. S3 hic est notandū q hec ciuitas iam obsidet in quatuor suis lateribus quatuor pricipibus fortissimis qui temptant ad q̄tuor vicia qbus vt dicit Waldeby ac etiā Aug. iiij. de ciui. dei. quatuor regna principalia mundi quondā erant destructa. s. regnū romanoꝝ. regnū chaldeoꝝ. regnū grecoꝝ. τ regnū assyrioꝝ. Primus eñ princeps vocat mamona. de

quo dicitur Mat.vj. Non potestis deo seruire et mammone. Iste em̄ princeps temptat ad auariciam cum qua destructū erat regnū romanoꝝ. vnde romane ciuitati in signū ꝙ auaricia esset destruenda vt dicit ꝛ valde bẏ quasi ꝓphetice erat hoc nomē roma impositum. Unde hoc nomen roma continet in se quatuor litteras.s. R. O. M. A. R idē significat ꝙ radix. O omniū. M maloꝝ. A auaricia ꝛ sic ethymologice. Roma dicitur quasi radix omniū maloꝝ auaricia. Secundus princeps vocat lucifer. de quo dicitur Isa.xiiij. Quomodo cecidisti lucifer. Iste princeps vt dicitur Iob.xlj.cap. est rex super omnes filios superbie. vnde pnceps iste temptat principaliter ad superbiā qua destructū erat regnū chaldeoꝝ. Tercius autem princeps vocatur beelzebub. qui Luc.xj. vocatur princeps muscarū. Et iste princeps pest inuidis qui similes sunt muscis. quia sicut musce maculāt bonas carnes. sic inuidi maculant ꝛ deprauāt bonoꝝ hominū conuersationem honestā. Iste em̄ princeps tēptat ad inuidiam qua destructum erat regnū grecoꝝ. Quartus autē princeps vocatur asmodeꝰ. qui vt patet Thobie.vj. Potestatē habet sup oēs luxuriosos qui ita libidini vacāt sicut equus ꝛ mulus in quibus non ē intellectus. Iste igitur principaliter temptat ad luxuriam qua destructum erat regnū assyrioꝝ. Isti etiam maledicti quatuor pncipes quibus nūc obsidetur ciuitas eccie habent sub se duodecim milites. applicatos ad predictas duodecim portas quibus nitūtur portas pdictas funditus destruere. ꝛ totam ciuitatem ecclesie penitus deprimere. Unde primus princeps.s. pnceps auaricie habꝫ sub se tres milites. per q̄s intelligūtur tres species auaricie omnino cōtrarie tribus primis articulis fidei que sunt tres prime porte pdicte ciuitatis. Secūdus princeps.s. supbie. habet sub se tres alios milites. qui sunt tres species supbie. qui contrariant tribus alijs articulis fidei qui sunt alie tres porte ciuitatis eccie. Tercius autem princeps est princeps inuidie. ꝛ habet tres alios milites sub se.s. tres species inuidie contrarias tribus alijs articulis fidei sequētibus. qui etiaꝫ tres sunt alie tres porte pdicte ciuitatis ecclesie. Quartus autem princeps.s. princeps luxurie habet etiam sub se tres milites. scꝫ tres luxurie species contrarias tribus vltimis articulis fidei q̄ sunt tres vltime porte pdicte ciuitatis eccie. Predicti em̄ quatuor principes cū suis militibus q̄ nitūtur pdictam ecclesie ciuitatē subuertere. ꝛ penitus portas illius destruere figurāt Danie.vij. vbi legitur ꝙ quatuor venti celi pugnabant in magno mari. ꝛ quatuor bestie grandes ascendebant de mari diuerse inter se. Spūaliter aūt per istud mare intelligitur cor peccatoris. iuxta illud Isa.xv. Cor impij q̄si mare feruens q̄scere nō pōt. Per quatuor ventos pugnātes in mari pñt intelligi pdicti q̄tuor maledicti principes. cū q̄bus obsidet ciuitas eccie ꝛ q̄ principes flatu sue tēptatiōis suscitant in corde pctōris. q̄tuor horribiles bestias p q̄s ꝛ p proprietates eaꝝ pdicta q̄tuor vicia cū suis spēbꝰ. que sunt milites predictorum principum qui conant ciuitatem ecclesie ꝛ eius pdictas portas subuertere impugnare vel destruere intelligūtur.

Capitulū XXXIIII

Sed pro apertiori declaratione istius materie est notandū ꝙ prima porta pdicte ciuitatis que est primus articulus fidei quem vt dicūt doctores cōposuit sanctus Petrus est iste. Credo in deū patrem omnipotētem creatorem celi ꝛ terre. Secūda porta que in primo latere ciuitatis ecclesie. ē secūdus articulus fidei queꝫ composuit sanctus Andreas ꝛ est iste. Et in ihm xp̄m filiū eius vnicū dominū nostrū. Tercia porta prime partis ciuitatis ecclesie est tercius articulus fidei quem cōposuit Iacobꝰ maior est iste. Qui conceptus est de spūsancto natus ex maria virgine. Ad has tres portas applicauit primus princeps quatuor pdictoꝝ principū tres suos milites vt istas portas cuꝫ ciuitate ecclesie destruant. Primus em̄ princeps ē spūs auaricie qui primus dici pōt. p eo ꝙ sicut dicit apl'us j. Thimo.vj. Radix omniū maloꝝ ē auaricia. quā quidam appetentes errauerūt a fide. Cuius tres milites sunt tres species auaricie.s. falsa diuitiarū acquisitio. iniuriosa diuitiarū detentio. ꝛ inordinata diuitiarū dilectio. Primus em̄ istoꝝ militū contrariatur primo articulo fidei. qui vt supra dicit ē iste. Credo in deū patrem omnipotentem creatorem celi ꝛ terre. Pro cuius declaratione notandū ꝙ ſm Petrū lumbardum.iij. senten. dis.xxiij. Aliud est credere deū. aliud ē credere deo. ꝛ aliud est credere in deū. Credere em̄ deū ē credere deum esse vnū ꝛ nō plures deos. Unde Exo.xx.ca. Dominus deus tuus vnus est. Credere deo est credere verū esse qd̄ deus dicit in scriptura. de qua credulitate dr̄ Iohan.viij.ca. Si veritatem dico q̄re nō creditis mihi. Credere in deū est credendo amare deū ꝛ credendo in eū spūaliter sibi ac membris et corpori suo mystico incorpari. Et ista est fides pfecta de qua dr̄ Marci vltimo. Qui crediderit ꝛ baptisatus fuerit saluus erit. q̄ vo nō crediderit condemnabit. Sed q̄tum ad primū patet ꝙ auari q̄ ponūt totam sollicitudinem suam in terrenis diuicijs acquirendis nō credūt solum vnū esse verū deū ſʒ habent plures deos alienos. Un̄ ps. Simulacra gentiū argētū ꝛ aurū. Immo sic dicit hiero. sup illud ps. Non erit in te deus recens. quotcunꝙ peccata habemus tot recentes habemus deos. Sed vt cōstat auari q̄ omnē sollicitudinē suam ponūt in diuicijs acquirendis p cautelas ꝛ deceptiones p mendacia ꝛ p piuria ꝛ p ceteras falsitates et non curantes per quas vias illicitas acquirant. cū hoc ꝙ illas habuerint pluribus vicijs sunt illaq̄ati. ꝛ per cōseq̄ns tales habēt plures deos alienos. immo vt videt tales non credūt deū veꝝ esse. Un̄ de quolibet tali auaro intelligi pōt illud ps. Dixit insipiēs in corde suo nō ē deus. Sup q̄ dicit Glo. ꝙ insipiens ē q̄ dono sapie ē priuatus. qui nō celestia ſʒ terrena q̄rit. Et ideo dicit apl's ꝙ sapia huiꝰ mūdi stulticia ē apud deū. j. Coꝝ.iij. dicitur apud deū. i. apud diuinū iudiciū. ſʒ cū deus iudicio suo errare non pōt. patet ꝙ sapientia huius mūdi verissime stulticia ē apud deū. ꝛ q̄ ea plenus est vere

stultus est ⁊ insipiens. Et cū sapientia fm theolo-
gos sit diuinoꝝ ⁊ humanoꝝ certa cognitio. patet
ꝙ insipientia ē priuatio vtriusqꝫ. ⁊ per consequēs
sapientes huius mūdi q̇ mere stulti sunt apud de-
um ⁊ insipientes nec dei nec sui veram noticiā ha
bent. Et ideo tales si non voce tamē opere negant
deū esse. dicente apostolo. Confitentur se nosce de
um factis aūt negāt. ad Tytū. j. Tales etiā aua-
ri non credunt deo. q2 vt videtur nō credunt vera
esse que deus dicit in scriptura sacra. nam si autez
crederent dictis eius cōsiderarent qualiter xp̄s in
euangelio Mat. vj. probat triplici rōne ꝙ non pōt
deficere suis seruiētibus in vite necessarijs. Pri-
ma ratio quam facit ad hoc ostendendum est ista.
Anima est plusqꝫ esca. ⁊ corpus plusqꝫ indumētū.
sed deus dat animā ⁊ corpus suis seruiētibus sine
aliqua inordinata sollicitudine earū dem. igitur a
multo fortiori dabat illud quod minus est. s. escaz
⁊ indumentū suis fidelibus. Secūda aūt ratio
xp̄i ad illud idem ꝓbandum est hec. volatilia celi
nō serūt neqꝫ metūt neqꝫ congregāt in horrea ⁊ pa
ter vester celestis pascit ea. cū igit̃ vos magis plu-
res estis illis. ⁊ deo sit cura longe maior de suis fi-
delibus hominibus seruientibus qꝫ de brutis aia
libus patet ꝙ a multo fortiori pascet illos. Ter-
cia aūt ratio xp̄i ē hec ad ip̄m ꝓbandum. lilia agri
nō laborant neqꝫ nent vt adquirat sibi vestimentū
⁊ tamē salomon in omni gloria sua non ē cooper-
tus sicut vnum ex illis. Si igitur fenuz agri quod
hodie est scilicet tam pulcrum. ⁊ cras arescens ⁊ in
clibanū mittitur deus sic vestit. quāto magis vos
modice fidei. sed planum est autem ꝙ auari q̇ oēs
sensus suos applicant ad acq̇rendū tēporalia falsis
inordinatis ⁊ illicitis medijs predictis xp̄i verbis
non credunt. Terciū etiam patz. videlicz ꝙ aua
ri non credant in deum. quia supra dictum est cre
dere in deum est credendo amare deum. sed tales
auari de quibus supra dictum est. non amant deū
igit̃ nec credūt in deū. ⁊ ꝙ tales non deū amāt ꝓ-
bo dicit em̄ xp̄s Johan. xiiij. capi. Qui habet mā-
data mea ⁊ seruat ea ip̄e est ⁊ diligit me quasi dice
ret ⁊ nullus alius. Unde vt dic̄ apostolus. j. Joh.
ij. cap̄. Qui dicit se nosse deum ⁊ mādata eius nō
custodit mendax ē. sed cū predicti auari q̇ menda-
cijs ⁊ piurijs. falsitatibus ⁊ alijs modis sollicitan
tur ad acquirendū temꝑalia manifestissime trans-
grediūtur dei mandata. patet ꝙ tales deū non dili
gūt. ⁊ ꝑconsequens nec credūt in deuz ꝑfecte. Vn̄
Aug. in suo enchi. cap̄. lxxxiij. Qui inq̇t recte dili
git deū ꝓculdubio recte sperat ⁊ credit. q̇ vo non
amat deū inaniter sperat ⁊ credit. hec ille. Et q̇ꝫtuz
ad secūdam particulam huius articuli patet etiaz
ꝙ auari non credūt deū omnipotentem esse pr̃em
illoꝝ. nam si crederent eū esse patrem eoꝝ ip̄i tāqꝫ
eius filij eum adorarent. iuxta illud Malach. j. Fi
lius honorat patrē ⁊ seruus dominū suū timebit.
si igit̃ pr̃ ego sum vbi est amor meus. ⁊ si dominꝰ
ego sum vbi est timor meꝰ. Sed auari magis ado
rant auꝝ ⁊ argentum qꝫ deum. In cuius rei figu-
ra legit̃ Dan̄. iij. ꝙ nabuchodonosor rex babilōis
fecit statuā aureā quā cuilibet ꝑcepit tanqꝫ sub pe
na mortis adorare. ⁊ populus intantū timebat ꝑ-
ceptum regis ꝙ in tota ciuitate babilonis nō inue
niebantur nisi tres q̇ statuā illā nō adorarēt. Spū-
aliter babilon confusio interp̄tat̃. ⁊ hunc mūdum
miserabilē confusione plenū significat. Nabucho
donosor sedens in angustia interpretatur. ⁊ signifi
cat mammonā spiritum siue principez auaricie q̇
sedet in corde hominis auari qui angustiā laboris
habet in acquirendo. angustiam doloris in ꝑden-
do. Iste nabuchodonosor ordinauit ⁊ ꝓclamauit
omnes suos leges adorare statuam auream. hoc
est argentum ⁊ aurū. ⁊ hoc sub pena mortis. Et vi
dete vos qꝫ subtiliter sub pena mortis iste maledi
ctus nabuchodonosor minat̃ suis subditis predi-
ctam statuā adorare. Dicit em̄ in corde hois auari
Homo considera ꝙ si non habueris auꝝ ⁊ argen
tū ⁊ terrenas diuitias cuz veneris ad senectutem
pauꝑtate ⁊ miseria cōfunderis. om̄es hoies te con
temnēt ⁊ nullus de te curabit. ⁊ sic miserabilit̃ ꝓ
defectu morieris. Et ideo dum iuuenis es addisce
subtilitatē ⁊ scientiā mūdanā cū q̇bus possis diui-
tias acq̇rere ne in senectute ꝯfundaris. ⁊ certe iam
intantū timent homines istas falsas spūs auari-
cie minas ꝙ vix inuenit̃ aliq̇s q̇ istam statuam nō
honoret. Vn̄ Hiere. viij. A minimo vsqꝫ ad maxi
mū oēs auaricie studēt. Et ex illo palā est ꝙ tales
nō credūt veraciter deū esse eoꝝ p̄rem omnipotē-
tem. Nā si hoc firmiter crederēt considerarēt ꝙ il
le nō essz pater benignus ⁊ misericors q̇ diues eēt
⁊ potēs in omnibus ⁊ abūdans si videret filiū suū
in omnibus sibi humiliter obedientē in pauꝑtate
⁊ angustia positū ⁊ humiliter ac lacrimose patrez
suū auxiliū postulantē nisi ip̄m adiuuaret. ꝫ cū pr̃
noster celestis sit misericordissimus ⁊ summe po-
tens ⁊ diues seq̇tur ꝙ non pōt suis fidelibus filijs
cuiuscūqꝫ etatis fuerint deficere in necessarijs que
ab ipso rōnabilit̃ postulāt. Et hoc manifestissime
ꝓbat xp̄s triplici rōne supradicta. Et q̇ꝫtum ad
terciā ꝑticulā huius articuli videt̃ simr̃ ꝙ auari nō
credunt deū esse factorē celi ⁊ terre. nā si firmit̃ cre
derent ꝙ deus primo creauit celū tanqꝫ finē beati
ficū ad quē hoies primo ⁊ principaliter tenderent
⁊ postea terrā ⁊ ceteras res terrenas que sunt facta
ꝓpter hoiem tanqꝫ media ad finē supradictū obti-
nendū primo quererent cū omni mentis intentio
ne celū. Et deinde moderate res terrenas tāqꝫ me-
diū ad illū finē. dicente xp̄o Mat. vj. Querite pri
mo regnū dei ⁊ iusticiā eius. ⁊ hec oīa adijcientur
vobis. ⁊ ex quo auari opposito modo faciūt ptz ꝙ
nō recte credunt deū creatorē celi ⁊ terre. ⁊ ex istis
sic exiliter declaratis patet qualit̃ iste primus prin
ceps māmona cū suo prio milite destruit siue im-
pugnat primā portā ciuitatis ꝑdicte. Scd̄a por
ta que est in primo latere ꝑdicte ciuitatis vt supra
dicit̃ est secūdus articulus fidei quē posuit sanctꝰ
Andreas sub hijs verbis. Et in iesum christū filiū
eius vnicū dn̄m nostrum. Iste articulus ꝑtinet ad
humanitatē xp̄i. in quo articulo tria tanguntur de
xp̄o a fidelibus firmiter credenda. Primo em̄ cre
dendū est ꝙ ip̄e sit summe misericors. Secūdo ꝙ
ip̄e est summe iustus. Et tercio ꝙ ip̄e est sup om̄ia
metuendus. Primo enim credendum est ꝙ ip̄e
ē summe misericors. ⁊ hoc intelligit̃ in hoc ꝙ voca

tur Jesus.vnde iesus idē est ꝙ saluator.⁊ ipse per suam misericordiam nos saluauit dicente ap̄lo ad Tytuȝ.iij.Non ex opibus iusticie que fecimꝰ nos sed ſm suam misericordiā nos saluos fecit. Secundo credendū est ꝙ ipse est summe iustus quod innuit in hoc ꝙ vocat̄ xp̄s cum dicit.Jesum xp̄m vnde xp̄s idem est ꝙ inunctus.⁊ reges qui qui sūt inunctivna cum misericordia decet habere iusticiā dicente psal.Diligite iusticiā qui iudicatis terram Hanc em̄ virtutē perfectissime habuit iesus xp̄us Et ideo merito de illo dicit psal.Dilexi iusticiaȝ et odisti iniquitateȝ.ꝓpterea vnxit te deus tuus oleo leticie. Tercio aūt est credendū ꝙ ipse suꝑ om̄ia est metuendus.quod intelligit̄ in hoc verbo. dn̄m nostrū.vnde Malachie.j.Seruus dn̄m suū time bit.⁊ sequit̄ Si ego dn̄s vbi est timor meus. Sed hūc articulū impugnat ꝓdictus primus princeps cum suo scd̄o milite qui est secunda species auaricie.s.iniuriosa diuitiaꝝ retentio et conat̄ funditus eneruare.Unde quantū ad primā partitulā huius secundi articuli patet ꝙ auari qui cōfidunt in suis necessitatibꝰ auxiliari ⁊ saluari ꝑ suas diuitias q̄s iniuste retinent magis q̄ȝ per deū nō ꝑfecte credūt deum esse eoꝝ saluatorē.dicente ꝓpheta. Ecce hō qui non posuit deū adiutorē suuȝ. sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suaꝝ Et quantū ad secundū constat ꝙ auari q̄ iniuste retinēt bona alioꝝ nō firmiter credūt deū esse summe iustum.nam experientia docente multi illoꝝ potius q̄ȝ restituerent iniuste retenta incurrerent periuriū.⁊ cū iurare sit ideȝ ꝙ deū in testē vocare.pateȝ ꝙ tales vellent deū ꝓhibere testimoniū eoꝝ falsitati ⁊ iniusticie. ⁊ ꝑ consequens nō credūt deū esse summe iustū.Et quantū ad terciū certū est ꝙ non credūt iesuȝ xp̄m esse dominum suum suꝑ omnia metuendū. Et hoc ostendit per exemplum. Si enim talis auarus haberet iuxta se manentem aliquem potentem dominum terrenum.cuius manus nō posset effugere. nec eiꝰ offensam sine mortis periculo sustinere vehement̄ timeret dominū illum offendere.sed non obstante ꝙ scriptura clamat ꝙ pater omne iudiciū dedit filio Johā.v. Et nemo est qui de manu eius iudicij pōt eruere. nec eius offensam sine ꝑiculo mortis eterne sustinere tamē tales auari non timēt deum offendere. nec mandata eius preterire. et in hoc vt videt̄ peiores sunt q̄ȝ demones. qr vt dicit apostolus Jaco.ij.Demones credūt ⁊ contremiscunt.Et ex istis patet aliqualiter quomodo iste primus ꝓnceps cum suo secundo milite impugnat secundaȝ portaȝ ciuitatis ecclesie ⁊c. Tercia em̄ porta que est in primo latere predicte ciuitatis ecclesie est tercius articulus fidei quē composuit Jacobꝰ maior qui est iste.Qui ꝯceptus est de spū̄sancto.natus ex maria virgine. Pro quo notandū ꝙ in hoc ꝙ dicitur Conceptus est de spū̄sancto.intelligit̄ ꝙ conceptus est sine culpa.nam oportebat omnino sine culpa esse quod de spū̄sancto erat.sicut dicente angelo.Quod natum est in ea de spiritusancto est et erat Mat.j.capitulo.Et sicut conceptus est de virgine sine culpa.ita natus est de virgine maria sine matris pena.Sed hunc articulum impugnat primus princeps cum suo tercio milite qui est inordinata diuitiarum dilectio. B Pro cuius declaratione est notanduȝ ꝙ sicut beata virgo maria concepit dominū nostrum iesum christuȝ per operationem spū̄sancti in ventre.sic deberet quilibet homo iustus concipere euȝ in mente per fidē. Unde ⁊ intrauit filius dei prius in mentē virginis per fidem q̄ȝ in eius ventrem ad incarnandum. Unde Luce.j.dixit Elizabeth ad beatam virginem mariā Beata que credidisti perficient̄ in te ea que dicta sunt tibi a domino.Et sicut dicit sanctus August. per hoc ꝙ iesus christus ꝯceptus est de spū̄sancto in mundissima virgine maria sine aliqua macula peccati intelligitur ꝙ qui voluerit eum in mente ꝑ fidem perfectam concipere oportet ꝙ mundus sit a peccato. Unde super illud Marci vltimo.Qui crediderit et baptisatus fuerit saluus erit. Dicit Glosa. ꝙ in ista autoritate saluator copulat mundiciam baptismalem cum credulitate.nec interposuit inter illa nisi coniunctionem copulatiuam. in illa enim quasi faciens matrimonium inter credulitatem et cordis mundiciam.tanq̄ȝ inter sponsum et sponsam.istud enim matrimonium est tamfidele et tamamorosum. ꝙ si recedat sponsa a viro suo hoc est mentis mundicia a fide per corruptionem peccati. statim moritur sponsus. scilicet fides. sed cum auari qui inordinate diligunt terrenas diuitias mentem habent corruptam. sequitur ꝙ in eis moritur fides. Unde apostolus.j.Thy.vj.Radix omnium malorum est cupiditas quam quidaȝ appetentes errauerūt a fide. Et cum dicit apostolus ad Hebreos.xj. Sine fide impossibile est placere deo.Et auari predicto modo errant a fide. patet ꝙ merito dicit dn̄s noster iesus xp̄us Matth.xix.ꝙ facilius est camelium ꝑ foramen acus transire q̄ȝ diuitem intrare in regnum celoꝝ.salteȝ nisi ex speciali misericordia deus det sibi gratiam sarcinā diuitiaꝝ tempestiue a se expellere.⁊ ideo dicit ap̄lus Apoca.viij. Ve ve ve habitantibꝰ in terra.hoc est ve diuitibꝰ qui falsis medijs bona temporalia acq̄runt.⁊ ve qui diuitias terrenas iniuste retinent.⁊ ve diuitibꝰ qui inordinate diuitias terrenas diligunt Et ex istis patet qualiter predictus ꝑmus ꝑnceps scȝ spū̄s auaritie cū tribus suis militibus .id est cū tribus predictis auaritie speciebus conat̄ destruere predictos tres primos fidei articulos q̄ sunt q̄si porte in primo latere ciuitatis ecclesie.Iste enim primus princeps scȝ mammona siue spū̄s auaritie figurat̄ in historia supra tacta.Danielis.vij. ca.per primum ventū qui flatu sue temptationis excitat in corde scilicet peccatoris primā bestiā ꝑ quam signatur peccatū auaricie cuȝ suis tribus speciebus quibus vt supra dictū est impugnant̄ predicte tres porte ciuitatis ecclesie. Unde prima bestia que suscitabat̄ de mari erat quasi leena ⁊ alas habebat q̄si aq̄le Et aspiciebat daniel donec euulse erāt ale ē bestiaꝝ sublata est bestia de t̄ra.⁊ suꝑ pedes eiꝰ stetit sic hō ⁊ cor eius datū est ei. Spūalit̄ ꝑ hāc bestiā signat̄ peccatū auaritie cū eius ꝓdictis tribus speciebus quas predictus spū̄s auaricie in corde viri auari suscitat. Un̄ sicut leena stans in speluncā sua insidiat̄ bestijs transeuntibꝰ ꝑ viā vt irruat in eas. Sic raptores auari pauꝑibꝰ ponūt insidias vt ho

na sua crudeliter rapiat. Dicente ppha. Insidiat quasi leo in spelunca sua vt rapiat pauperez. Hec bestia alas habet sicut aquile. Aquila enim est auis subtilissimum habens visum. sic similiter auarus homo valde subtilem habet visum ad decipiendum. et ad defraudandum proximum. Per duas alas huius bestie intelliguntur due prime predicte species auaricie. Unde prima ala est sapientia mundana quam habet auarus homo ad iniuste querendum bona suorum proximorum. sed sicut dicit apostolus Jacobi. iij. c. Non est ista sapientia desursum descendens. sed terrena animalis et diabolica. Et ideo merito dicit Apostolus. j. Cho. iij. quod sapientia huius mundi stulticia est apud deum.

Secunda ala huius bestie est prudentia mundana quam habet auarus homo ad iniuste retinendum male acquisita. sed certe prudentia ista est prudentia generans mortem. de qua loquitur apostolus ad Ro. viij. dicens. Prudentia carnis mors est scilicet eterna de istis enim maledictis alis loquitur propheta Hiere. ij. capitulo dicens. In alis tuis inuentus est sanguis pauperem. sed tamen sicut predicte bestie quam viderat Daniel tandem ale erant euulse. Sic spiritualiter a tali auaro raptore. quando morietur euellentur iste ale scilicet sapientia et prudentia mundana quibus false acquisiuit et iniuste retinuit bona proximorum suorum Unde dicit apostolus. j. Chor. j. Scriptum est. s. per prophetam Perdam sapientiam sapientum et prudentiam prudentum reprobabo. Et sicut dicit ps. Cum interierint non sumet omnia. nec descendet cum eis gloria eorum. sed relinquent alienis diuitias suas. et sepulchra eorum domus illorum ineternum. Unde et tunc sicut predicta bestia quam viderat daniel sublata erat de terra et stetit super pedes eius. Sic talis auarus homo tandem sublatus erit a terrenis affectionibus et stabit super opera sua propria in quibus pedes sue anime affectionis posuit in hac vita. siue bona siue mala. et sicut predicte bestie quam viderat daniel dabatur cor eius. sic tunc tali auaro dabitur cor eius. quod tamen per totam vitam suam dabatur diuitijs. iuxta illud Mat. vj. Ubi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. s. per inordinatum amorem qui est tercia species auaricie. Sed post mortem cor auari dabitur ei. quia tunc clare percipiet quod diuitie quas prius male acquisiuit. iniuste retinuit. et inordinate dilexit in maxima necessitate non possunt eum adiuuare. Et ideo merito tunc tales auari dicere possunt illud Sap. v. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis et ambulauimus vias difficiles. viam autem domini non ambulauimus. quid profuit nobis superbia aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis transierunt omnia illa tanquam vmbra etc.

Capitulum XXXV

In secunda parte predicte ciuitatis ecclesie vt dictum est sunt etiam tres alie porte per quas intelliguntur tres alijs articuli fidei. Quorum primus et quartus in numero duodecim est iste. Passus sub pontio pilato. crucifixus. mortuus et sepultus. Secundus etiam et quintus in numero duodecim est iste. Descendit ad inferna. tercia die resurrexit a mortuis. Tercius etiam et sextus in numero duodecim est iste. Ascendit ad celos. sedet ad dextram dei patris omnipotentis. Ad istas enim tres portas applicauit secundus predictus princeps tres suos milites. vt portas istas destruat. et ciuitatem ecclesie in miserabilem seruitutem redigat. Iste enim secundus princeps vt predixi est lucifer spiritus superbie. cuius tres milites sunt tres species superbie principales. videlicet inordinatus appetitus proprie excellentie. iactantia de aliquo dono diuine clementie et inordinatus appetitus laudis humane. Primus igitur istorum militum contrariatur primo istorum trium articulorum qui est prima porta secundi lateris ciuitatis ecclesie quem articulum siue portam posuit sanctus Iohannes euangelista sub his verbis. Passus sub pontio pilato. crucifixus. mortuus et sepultus. Ad Pro cuius declaratione est notandum quod sicut dicit apostolus. j. Petri. ij. Christus passus est pro nobis. nobis relinquens exemplum vt sequamur vestigia eius Unde in isto articulo quatuor tanguntur de christo in quibus imitari debemus vestigia eius. Primo dominus noster iesus christus passus est iniuriam magnam sub pontio pilato. Secundo positus est in cruce pro amore quem habuit generi humano. Tercio in cruce positus perseuerauit vsque ad mortem in maximo opprobrio. Et quarto post mortem de cruce depositus sepultus est in sepulcro. Primo enim dominus noster iesus christus est passus magnam iniuriam sub pontio pilato. in hoc dando nobis exemplum humiliter et patienter sustinere iniurias nobis ab impijs illatas. vnde impij sunt quasi virga quam deus omnipotens in manu sua tenet et cum qua castigat suos electos quos tenerius diligit quam mater filium suum dicente seipso per prophetam Isa. xlix. Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum. vt non misereatur filio vteri sui. et si illa oblita fuerit ego tamen non obliuiscar tui ait dominus omnipotens. Ideo sicut puer si discretionem haberet non multum timeret virgam quam mater sua amantissima pro bono suo et non pro malo in manu sua tenet. Sic vir iustus et prudens non multum timeret ipsum qui est quasi virga quam deus in manu sua tenet ad castigandum suos electos pueros. sed consideraret quod sicut pia mater cum virga filium suum castigat et postquam ipsum castigauerit virgam in ignem proijcit. Sic impij tyranni sunt virga dei quibus castigat deus omnipotens suos electos et postea ipsos tyrannos proijcit in ignem eternum. Exemplum huius habemus de israelitico populo quos deus sub seruitute pharaonis grauiter afflixit in egipto. et postea Pharaonem cum suo exercitu suo submersit in mari rubro. et in ignem proiecit eternum vt patet Exodi. xiiij. Ideo sicut humilis et obediens puer videns matrem suam tenentem virgam in manu sua ad ipsum castigandum potius habet oculum ad matrem misericordiam postulando quam ad virgam que non potest sibi nocere nisi ad matris voluntatem. sic vir iustus potius haberet oculum ad deum eius misericordiam postulando. quam ad persecutorem quem deus omnipotens in manu sua tenet. et qui nihil sibi nocere potest nisi secundum quod deus permiserit. Unde super illud psalm. Timeat deum omnis terra. dicit quidam doctor. Cupiditatem nocendi per te habes. potestatem autem nocendi nisi deus dederit non habes. vnde christus homo ante pilatum stans ait. Non heres in me potestatem nisi esset tibi datum desuper. Et ideo ad humiliter et patienter sustinendum

persecutionem nobis ab impiis illatam ad exemplum domini nostri Jesu christi monet nos apl's ad philip.ij.dicens.Hoc aũt sentite in vobis quod et in christo iesu.hoc est.sentite in cordibus vestris humilitatem et patientiam iesu christi qui cum in forma dei esset.s.idem in essentia cũ patre. non rapinam.id est non per rapinã vsurpauit diuinã potestatem.sed in rei veritate in suis operib⁹ arbitrat⁹ est id est ostendebat se equalem potestate patri.sed non obstante ista excellentissima potestate. tamen exinaniuit semetipsum.i.maxime humiliauit.formam serui accipiẽs.id est naturã humanam in qua maximã humilitatẽ et patientiam ostenbebat.vnde subdit Humiliauit semetipsũ factus obediens vsque ad mortem et hoc vsque ad mortem contemptibilissimam scilicet mortẽ crucis. Secundum tactum in hoc articulo in quo dñm nostrum Jesum xp̃m imitari debemus est. q xp̃s positus est in cruce pro amore nostro. et hoc inter duos latrones. vt patet Mat.xxvij.in hoc dando nobis exemplũ ad sequendum vestigia eius.vnde Aug.sup illud Philip.iij. In charitate radicati et fundati.sic scribit.Christus inquit non frustra elegit tale genus mortis.s.mori in cruce inter duos latrones.sed per hoc voluit docere q oportet nos interiorẽ hominẽ nostrũ crucifigere inter duos latrones.s.carnem et mundũ.si voluerimus iesum xp̃m sequi crucifixũ.Et dicunt caro et mundus latrones. quia tanq̃ latrones pessimi totis virib⁹ laborant animam spoliare diuitiis spiritualibus et eam interficere.et a vita que est de⁹ separe.Crux enim in qua inter istos duos latrones debemus interiorẽ hominem crucifigere est penitentie crux. que ad modum crucis habet quatuor brachia.quorum primũ est humilitas cordis.Secundum est misericordia siue pietas subueniens alienis miseriis. Terciũ est luctus de peccatis propriis. Quartũ est patientia in contumeliis aduersitatib⁹ et tribulationibus mũdanis nobis illatis. Primũ igit brachiũ huius crucis.s.pars deorsum protensa est cordis humiliatio includens veram de peccatis confessionem.hanc partẽ crucis penitentie assumpsit sup se dauid rex et propheta.de quo legit. ij. Re. vltimo capi.q postq̃ peccauit contra voluntatem dei numerando populũ suum. humiliter confessus est peccatũ suũ dicens.peccaui valde in hoc facto.sed precor domine vt transferas iniquitatẽ serui tui.quia stulte egi nimis. Item dominus noster iesus christus nobis dando exemplum. vt testat apostolus ad Phil.ij.capi.Humiliauit semetipsũ factus pro nobis obediens vsque ad mortem.mortẽ aũt crucis Et cum teste beato Greg. Omnis christi actio nr̃a est instructio.patet q oportet volentẽ ascẽdere cum domino nostro iesu christo in celum sequendo ipsum prius ascendere crucem penitentie per humilitatem. In cuius rei figura legit.j.Reg.xiv. q ascẽdit Jonathas cliuum montis reptans manibus et pedibus et armiger eius post eum. Spiritualiter Jonathas signat christum qui montem celi ascendit prius tamen manibus et pedibus in cruce affixis. Armiger vero eius qui sequit eum.est quilibet fidelis christianus qui in perfecta humilitate sequit vestigia christi.Quem sic alloquit dominus noster iesus xp̃s Johannis.viij.Qui sequit me non ambulat in tenebris.sed habebit lumen vite.Unde prouer.xxix.capitu.Humilem spiritũ suscipiet gloria

Secundũ brachiũ superius siue sursum protensum predicte crucis est misericordia siue pietas subueniens alienis miseriis. Sed sicut dicit Linconi. dicto scđo Misericordia est amor siue voluntas releuandi miserum a miseria sua et tunc est vera misericordia.cum hec volũtas tam intensa fuerit q compellat volentem suũ velle in actũ procedere si possit sed maxima miseria in qua potest quis inuolui in hac vita est peccatũ mortale.quia per talem miseriam efficit peccator seruus dyaboli. Dicente ap'lo.ij.pet. ij.ca. A quo quis supatus est ei⁹ seruus est.De ista enim misera seruitute dicit Deut. xxviij. ca. Serui es inimico tuo quã mittet tibi deus in fame et siti et nuditate et omni penuria. et ponet iugũ ferreũ sup ceruicẽ donec te conterat.Adducet dominus sup te gentẽ de longinquo et de extremis terre finibus in solitudine aquile volantis cũ impetu. cuius linguam intelligere non possis.gentẽ procacissimam q non deferat seni nec misereat paruuli etc. Sed ab ista misera seruitute nõ potest peccator liberari sine speciali dei misericordia.quia nemo põt dimittere peccata nisi deus omnipotens vt dicit beat⁹ Aug. Et si quis voluerit deum misericorditer dimittere peccata sua oportet q ipse sit misericors. quia teste ap'lo Jacobi.ij.capi. Judiciũ sine misericordia fiat illi q nõ facit misericordiã. et cũ misericordia vt dictũ est.sit amor siue volũtas releuãdi miserũ a miseria sua.patet q oportet peccatorẽ volentẽ misericordiã dei obtinere.habere amorẽ et volũtatem inquantum sufficit ad releuandũ seipm ab illa miseria peccati.Sed hunc amorẽ et voluntatẽ nõ habet peccator q̃diu voluntarie retinet seipm in peccato. et per consequens q̃diu voluntarie retinet seipsum in peccato contemnit misericordiã dei. et ideo merito tãdiu dei misericordia est indign⁹ et ideo nõ sic sed scđm consilium spiritussancti dicentis.Ecclesiastici.xxx capitulo Miserere anime tue placens deo.

Tercium brachiũ predicte crucis penitentie est luctus de peccatis propriis. Pro quo notandum q quatuor specialiter mouerent peccatorem pro peccatis suis lugere. Primum est q deum suum amicum specialissimum per peccatum suũ grauit offendit.Secundũ est q dyabolũ suũ capitalẽ inimicũ per pctm̃ ad suam voluntatẽ complacuit. Terciũ est q propter suum pctm̃ perdidit hereditatẽ celestem. Et quartum est q propter momentaneã delectatiõem quam habuit in peccato eternũ suppliciũ meruit. hoc enim considerando magnam causam habet quilibet pctõr acerrime sua deflere et lugere pctã.quod tñ si perfecte fecerit per talem luctum potest iterum deo suo placere.et dyabolũ vehementer contristari.hereditatẽ celi recupare.et suppliciũ eternũ euadere. Et ideo merito dicit christus Matth. v.capitulo. Beati q lugent quoniam ipsi consolabunt. Quartum brachium predicte crucis penitentie est patientia in contumeliis et aduersitatibus et tribulationibus mundanis.et sicut in cruce materiali si quartũ brachium deficiat nõ est crux perfecta. Ita crux penitentie non est perfecta nisi homo patientiam in om-

ni aduersitate sibi illata seruauerit. Sed sicut dicit apostolus Jacobi.j.capitulo. Patientia opus perfectum habet ⁊ sic perficit crucē penitentie. In hac cruce debet peccator exemplo xp̄i configi tribꝰ clauis.s.fide spe ⁊ charitate. Unde ⁊ hanc crucē penitentie super se tollere monet xp̄s quemlibet peccatorem Luc.ix.dicēs. Si quis vult venire post me abneget semetip̄m ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat᷑ me. Super quo ysid.in de summo bono li.iij.ca.xviij. Quid est inquit hominē semetip̄m abnegare nisi voluptatibus ꝓprijs renunciare. vt qui supbꝰ erat sit humilis. qui iracūdus erat esse mansuetus studeat. ⁊ sic de ceteris. Sed sicut dicit beatus Aug. scd̄a parte sermonū sermone.xliij. Nō sufficit mores in melius ꝯmutare. ⁊ a malis operibus omnino recedere nisi etiā de his que male sūt facta satisfaciat deo p dolorē penitentie. per gemitū humilitatis. p cordis ꝯtritionē. ⁊ sacrificiū cooꝑante elemosinarꝫ debita largitiōe. Nam nō dictū est tantū vt abstineamus a peccatis sed etiā vt de p̄teritis deprecemur vt nobis dimittant᷑. hec Aug. Cum p̄dicta em̄ cruce penitentie sequi xp̄m est benigno animo ꝓpter xp̄m tolerare patienter omnes huius seculi aduersitates nunc a deo. nunc a mundo. nūc a dyabolo illatas. vnde lege euangeliū ⁊ inuenies ꝙ xp̄s talia ꝓ nobis patienter in se ipso tolerauit. sed si quis voluerit ad vitam eternā eius sequi vestigia debet teste ap̄lo.j. Joh.ij. sicut ⁊ ille ambulauit debet ⁊ ip̄e ambulare. ¶ Terciū tactū in hoc articulo in quo xp̄m imitari debemꝰ est ꝙ xp̄s in cruce positus ꝑseuerauerit vsqꝫ ad mortē. in isto dando nobis exemplū in cruce penitētie vsqꝫ ad mortē ꝑseuerare Nam vt dicit beatus Greg.j mora. In cassum bonū agit᷑ si ante vite terminū deserat᷑. Unde xp̄s Lu.ix. Nemo mittēs manū ad aratrꝫ ⁊ respiciens retro aptus est regno dei. Sup quo beatus Greg. ⁊ ponit᷑ in ca.de peni.dist.ij.querendū manum inquit ad aratrꝫ mittere est quasi p quandā ꝯpunctionis venam ad ꝓferendū fructus terram cordis sui aperire. sed retro post aratrū aspicit qui post exordia boni opis ad mala reuertit᷑ que reliquit. quod qꝛ electis dei nō ꝯtingit. recte nunc p ꝓphetam Ezechielis.j.de animalibꝰ dicit᷑. Et nō reuertebant᷑ cū ambularēt. Et ideo merito dicit apostolus Apoca.ij. Esto fidelis vsqꝫ ad mortē ⁊ dabo tibi coronā vite. vnde Leui.iij. cauda agni in sacrificio iubet᷑ offerri. vbi p caudā que est extrema ps corporis extremitas vite nostre signat᷑ vsqꝫ ad quā nosmetipsos deo sacrificare debemꝰ ꝑseueranter in ara crucis penitētie. In cuius ꝯfirmationem dicit Christus Mat.x. Qui ꝑseuerauerit vsqꝫ in finē saluus erit. Quartū tactū in hoc articulo in quo xp̄m imitari debemus est ꝙ dn̄s noster Jesus xp̄s mortuus est ⁊ sepultus. In quo innuit᷑ ꝙ consideratio mortis ⁊ sepulture nostre moneret nos vanitatem huius seculi dimittere ⁊ crucē penitentie p̄seueranter ⁊ patienter portare. Vn̄ mors ⁊ sepultura manifeste ostendunt veritatē dicti verborꝫ apostoli. i. ad Chorꝫ.iij. dicentis. Sapiētia huius mūdi stulticia est apud deum. scriptū est em̄. Comprehendā sapientes in astutia eorꝫ. Et iterū. Deus nouit cogitationes sapientū quoniā vane sunt. Pro quo notandū ꝙ sicut dicit Parif. super epistolas sermone.j. Sapientia huius mūdi consistit specialit᷑ in tribus.s.in ꝯgregatione diuitiarꝫ. in procuratiōe deliciarꝫ. ⁊ in acquisitōne bonorꝫ. sed stulticia horꝫ triū manifeste ostendit᷑ in morte. ⁊ in nostra sepultura. Primū em̄ ostendit᷑ ex hoc ꝙ in morte omnibus diuitijs temporalibꝰ mundo dimissis eque nudus egrediet᷑ homo de mūdo sicut egressus est de vtero matris sue. dicente scriptura Eccēs.v. Sicut nudus egressus est de vtro matris sue sic reuertetur. ⁊ nihil auferet secū de labore suo. Scd̄m ostendit᷑ ex hoc ꝙ tandem sub terra ponet᷑. ⁊ ab hominibus ⁊ iumentis ꝯculcabit᷑. Unde Job.xx. Si ascenderit vsqꝫ ad celū superbia eius ⁊ caput eius nubes tetigerit quasi sterquiliniū in fine perdetur ⁊ qui eum viderant dicēt. vbi est. Velut somnium auolans nō inuenietur. transiet sicut visio nocturna Oculus qui eum viderat nō videbit. neqꝫ vltra intuebit᷑ eum oculus suus. filij eius atterentur egestate. ⁊ manus illius reddent ei dolorem suū. Ossa em̄ eius implebunt᷑ vitijs adolescētie eius. ⁊ cum eo in puluere dormient. Cū em̄ dulce fuerit in ore eius malū abscondit illud sub lingua sua. ⁊ sic de alijs malis enormibus que in toto isto capitulo superbiam sequentia predicunt᷑. ¶ Tercium ostēdit᷑ ex hoc ꝙ finaliter caro sua cibꝰ vermiū efficiet᷑. vn̄ Eccēs.x. Cum morit᷑ hereditabit serpentes bestias ⁊ vermes. vn̄ serpentes inferni habebunt animā peccatoris damnati eternaliter sm̄ mensuram viciorum puniendū dicente scriptura Deut.xxv. Pro mensura peccati erit plagarꝫ modus. Item Apoc. xviij. Quantū glorificauit se ⁊ fuit in delitijs tantum date ei tormentū ⁊ luctum. Homines em̄ bestialiter viuentes bona eius tempalia possidebūt. vnde psal Relinquēt alienis diuitias ⁊ vermes terre carnes eius deuorabunt. Sed hunc quartū articulum fidei qui est prima porta in secūdo latere ciuitatis eccl̄ie impugnat scd̄s. princeps scilicet spūs superbie cum suo primo milite qui vt supra dicitur est in ordinatus appetitus ꝓprie excellentie. Vn̄ vbi dominus noster Jesus christus quasi oblitus sue nature ⁊ potentie cū omni humilitate ⁊ patientia permisit se iniuste iudicari. ⁊ ad mortē ꝯdemnari. Econtra superbus quasi oblitus sue miserabilissime immūdicie ⁊ vilitatis sue terrene nature de qua factus est non vult alicuiꝰ iusto iudicio diuino vel humano obedire. nec aliquā iustam correctionē. pniam. vel tribulationē patienter suscipere. sed voluntatem suam vult pre omnibus preferre ⁊ seipsum super omnes exaltare. dicente ꝓpheta. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semꝑ Ex quo patꝫ qualiter hec maledicta species superbie qui est primus miles principis supbie destruit effectū huius quarti articuli fidei qui est p̄ma porta in secundo latere ciuitatis ecclesie. ¶ Secūda enim porta secundi lateris ciuitatis ecclesie est quintus articulus fidei quem ad symbolum composuit sanctus Thomas apostolus sub his verbis Descendit ad inferna tercia die resurrexit a mortuis. Pro quo notandū ꝙ in isto articulo credendum est ꝙ dominus noster iesus christus corpore suo quiescente in sepulcro. in spū descēdit ad infer

na ad liberanduz de carcere infernali suos electos
suo preciosissimo sanguine redēptos. ⁊ deinde ter-
cia die resurrexit a mortuis. ostendēs se gloriosissi-
mam victoriā de dyabolo habuisse. Figurā eñ hu
ius habemus Josue. viij. vbi legitꝫ ꝙ quādo Josue
pugnaret ꝯtra ciuitatē Hay partē exercitus sui ab
scondit in latibulo. ⁊ ipse cuz paucis se ostendit et
ab inimicis fugit. rex vero Hay ignorās ꝙ post ter
gum suū latebant insidie ꝓsecutus est eū. quo viso
Josue tandē inimicos expectauit ⁊ vexillū suum
erexit. ⁊ tunc insidie que latebant ad ciuitatē ꝓgen
tes ceperunt ciuitatē. Uidens aūt Josue ꝙ capta
esset ciuitas reuersus ostendit se satis potentē ⁊ ho
stes viriliť deuicit. Spūaliter Hay vita valliū inť-
pretať ⁊ infernū significat. Per regē vero Hay dy
abolus. qui est rex sup omnes filios supbie intelli-
giť. Josue qui saluator interpretať xp̄m saluatorez
mūdi significat. q̄ volens diabolū inimicū generis
humani inuadere abscondit partē sui exercitus. i.
suā diuinitatē sub nube sue humanitatis a cognitiō
ne dyaboli. ⁊ cū paucis ⁊ humilib⁹ discipulis am-
bulauit hic in mūdo. ⁊ multotiēs acsi impotēs fu
isset exercitū dyaboli fūgit. sed tandē inimicos su-
os expectauit. ⁊ vexillū sue humanitatis erexit in
hasta crucis. quo facto in spū cum exercitu tocius
trinitatis ad infernū ꝓrexit. ⁊ ciuitatē cepit ⁊ aīas
sanctoꝝ suoꝝ ibidez incarceratas liberauit. Et tūc
capta ista ciuitate Josue ostendit se omnipotentē
quando tercia die surrexit a morte. in hoc dādo no
bis exemplū ꝙ si voluerim⁹ spūaliter resurgere a
morte peccati. oportet nos primo in vallem humi
litatis descēdere ⁊ deinde tercia die. hoc est ꝑ tres
portas penitentie. s. ꝯtritionē. ꝯfessionē. ⁊ satisfac-
tionē ad grē vitā resurgere. Sed hūc articuluz im-
pugnat predictus scđs princeps spūs supbie cum
suo scđo milite. q̄ est iactantia de aliq̄ dono diuine
clementie. nam iactās de virtute. potentia vel aliq̄
bono opere que sunt dei dona ꝑ viam humilitatis
non ambulat. Et ideo periculose se precipitat. naz
sicut arbor naturaliter altitudinē suā habet a radi-
cis ꝓfunditate. ⁊ ideo si scindať ⁊ separeť a radice
statim precipitať. Sic spūaliter ꝓfunditas humi-
litatis est initiū exaltatōnis humane. dicente dño
nostro iesu xp̄o in euangelio. Luc. xiiij. Omnis q̄
se humiliat exaltabiť ⁊c̄. ⁊ si homo fuerit separatus
ab hac radice humilitatis statim precipitať misera
bilissime in peccatū. dicente xp̄o in euangelio vbi
prius. qui se exaltat humiliabiť ⁊ qui ⁊c̄. Tercia
eñ porta hui⁹ seculi lateris ciuitatis ecclesie est se-
xtus articulus fidei. quē posuit ad symbolū Jaco-
bus minor sub his verbis. Ascendit ad celos sedet
ad dexterā dei patris omnipotētis. Primo cui⁹
declaratione est notādū ꝙ in hoc articulo duo spā
liter sunt credenda. Primū est ꝙ xp̄us ascendit
ascēdit ad celū ꝑ ꝓpriā potentiā sue diuinitatis. et
sic nunq̄ ascendit aliquis nisi ip̄e solus. iuxta illō
Joh. iij. Nemo ascēdit in celū. i. ꝑ suā ꝓpriam potē
tiam nisi qui descendit de celo filius hominis q̄ est
in celo. Et notabiliter diciť filius hominis. ad ꝯfun
dendū superbos. quoꝝ ⁊si parentes eoꝝ sint pau-
peres erubescūt vocari nominib⁹ parentū suoꝝ. ꝟ
volūt vocari nominb⁹ ciuitatis vel patrie vel ville

in qua nati fuerant. Sed isti nō accipiūt exemplū
de xp̄o. qui nō obstante ꝙ fuit filius patris celestis
⁊ regis omniū regū. tñ frequenter sicut sparsim pa
tet in quatuor euangelijs vocauit semetip̄m filiuz
hominis ꝓpter humanitatē quā de paupcula vir-
gine matre sua maria assumpsit. Scđo credēdū
est in hoc articulo ꝙ xp̄s iam paratus est ad dan-
dum misericordiam cuilibet volenti peccata sua di
mittere. ⁊ ei⁹ misericordiā postulare humiliter. qđ
notať cū diciť Sedet ad dexteram dei patris omi-
potentis. Unde ad dexterā patris pōt intelligi de-
xtera misericordie dei. iuxta illō ps. Misericordia
in dextera eius vsq̄ in finez. Et ꝑ hoc qđ diciť sede
re. intelligiť ꝙ ipse est iudex noster. q2 ad iudicez ꝑ
tinet sedere. Et sicut testať ꝑ euangeliū. Pater non
iudicat quemq̄. sed omne iudiciū dedit filio Joh.
v. In quo magna dať fiducia fidelib⁹ ex hoc quod
misericordissimus frater eoꝝ scđm carnem est eos
iudicaturus. Sed tñ hic est notandū ꝙ pertinen
ter ad ꝓpositū duplex est iudiciū. scz ꝑticulare. de
quo diciť hic in p̄nti ꝙ xp̄us sedet. Scđm vero erit
generale quod erit in fine mūdi. de quo fit mentio
in ꝓximo articulo sequenti. Et de vtroq̄ istoꝝ iu-
dicioꝝ diffusius tractabiť infra vbi ageť de decimo
remedio ꝯtra peccatū supbie. Uel ꝑ dextrā patris
possunt intelligi omnes predestinati. ⁊ ꝑ sinistram
oēs presciti. iuxta illō. Mat. xxv. Statuet oues
quidem a dextris. hedos aūt a sinistris. ⁊ in hac de
xtera quasi persona principalis sedet xp̄s ꝟm hūa-
nitatem q2 nihil est nec esse potest ꝓpinquius diui-
nitati q̄ christi hūanitas. Et merito xp̄us scđm hu
manitatem diciť sedere ad dexterā patris. Uel ali
ter ad dexterā patris pōt intelligi iudiciaria pote-
stas ⁊ equalitas dominij. quā equalitatē habet xp̄s
cum patre. Unde Aug. in lib. suo. de fide ⁊ simbo
lo. Sedet inquit xp̄s non ꝑ publicam flexionez. ꝟ
ꝑ iudiciariā potestatē ⁊ ꝑ equalitatē dominij cum
patre. Sed hunc articulu impugnat predictus se-
cundus princeps spūs superbie cū suo tercio mili
te qui est inordinatus appetitus laudis humane q̄
vocať communiter vana gloria. Unde ⁊ q̄tum cō
trariať ⁊ obstat vana gloria ascensui in celum. patz
ex verbis xp̄i Luc. xiiij. ⁊. xviij. dicentis. Omnis q̄
se exaltat humiliabiť. Sup quo dicit Lyra ꝙ sicut
in statera materiali vna parte depressa. altera eleua
tur. Econtra in statera diuine iusticie sic decretū est
ꝙ qui eleuanť per superbiam in presenti. deprimē
tur per penam confusibilem in futuris quod con-
siderans dyabolus. semper nititur hominem exal
tare per superbiam in presenti vt eam deprimat in
in futuro ⁊ non contingat hominem aliquod bonū
facere laude dignum semper nititur dyabolus il-
lud destruere per inanem gloriam. Figuram hui⁹
habemus Apocalipś. xij. vbi legiť ꝙ draco stetit an
te mulierem que paritura erat masculum vt cum
peperisset deuoraret filium suum. Spiritualiter
draco iste dyabolus est qui stat ante mulierem. id
est ante animam a spiritusancto concipiente bonū
propositum vt pariat masculū. id est bonū op⁹ he
reditati celesti dignū. sed pharao masculos hebre-
oꝝ. extinxit feminas reseruauit. sic dyabolus opa
mala vt opantes ea sententialiter accuset reseruat.

opera spūalia que sunt quasi filij masculi ad conse
quendū hereditatē celestē depositi ꝑ vanā gloriam
perimit. Et existis pater breuiter qualiter predicti
tres articuli fidei de passione. resurrectiōe. ⁊ ascen-
sione xp̄i qui sunt quasi tres porte secūdi lateris ci
uitatis ecclesie impugnant a ꝑdicto secūdo p̄ncipe
cum tribꝰ suis militibꝰ. Iste em̄ secūdus p̄nceps. s.
lucifer q̄ cū militibꝰ suis nitit̄ destruē istas tres por
tas scd̄i lateris ciuitatis ecclesie. i. tres predictos ar
ticulos fidei figurat̄ danielis. vij. ꝑ scd̄m ventum
quem videbat daniel pugnare in mari. Unde per
predictū mare intelligit̄ cor peccatoris. ⁊ ꝑ secūdū
ventum intelligit̄ predictus secūdus p̄nceps. s. lu-
cifer siue spiritus supbie qui flatu sue temptatiōis
suscitat in corde peccatoris secundā bestiā ꝑ quam
⁊ eius ꝓprietates intelligit̄ secundū peccatū supra
dictū. scȝ peccatū superbie cū tribus p̄dictis specie
bus eiusdem que sunt quasi tres milites quos p̄di
ctus scd̄s princeps applicauit ad p̄dictas tres por
tas id est p̄dictos tres fidei articulos vt eos penitꝰ
destruat ⁊ ciuitatem ecclesie in miserabilissimam
seruitutē reducat. vnde scd̄a bestia que suscitabat̄
a mari vt dicit̄ in daniele. vbi similis erat urso ⁊ in
parte stetit. ⁊ tres ordines dentiū erant in ore eius.
⁊ in dentibꝰ eius principes tres. Spūaliter hec
bestia que similis erat urso signare potest superbiā
nam sicut ursus libēter mel comedit ⁊ deuorat ita
supbus mel virtutū si q̄s cuiuis ꝓpter vanā gl'iaȝ fe
cerit. tamen per superbiam illas deuorat ⁊ destruit
Unde metricus. Si tibi copia seu sapiētia forma
q̄ detur. Sola superbia destruit omnia si comitetur.
Quia superbus aliqua oꝑa facit que in parte sunt
bona. quia bona sunt genere. licet per malam intē
tionē. scȝ ꝓpter vanam gloriā ꝓpter quā sunt prin
cipaliter facta destruant̄. q2 non sunt meritoria nec
deo placentia. Unde scriptura dicente ꝓuerb. xv.
Uictime ipsoꝝ abhominabiles sunt deo. Hec be-
stia habet in ore suo tres ordines dentiū. scȝ tripli-
cem inordinatam locutionē. s. mendaciū. dolum.
⁊ periuriū ⁊ in his dentibꝰ principes tres. id est pre
dicte tres species supbie milites cū quibꝰ appetit
seip̄m super omnes alias tanq̄ principes cum lu-
cifero se exaltare dicente psalm̄. Superbia eorum
qui te oderunt ascendit semper.

Capitulum XXXVI

A tercia parte ciuita-
tis ecclesie vt supradictū est sunt tres alie
porte ꝑ quas intelligūt̄ tres articuli fidei
quoꝝ primus ⁊ septimus in numero duodecim ē
iste. Inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos
Secundus ⁊ octauus in nūero duodecim est iste.
Credo in spūmsanctū. Tercius. ⁊ nonus in nume
ro duodecim est iste. Sanctā ecclesiam catholicaȝ
Ad has em̄ portas applicauit p̄dictus tercius p̄n-
ceps tres suos milites vt portas istas destruant.
Iste em̄ tercius princeps vt predictū est. est beelze
bub. s. spūs cuiꝰ tres milites sunt tres spēs inuidie
scȝ odiū in mente. falsitas in verbo ⁊ iniuria in fa-
cto. ¶ Primus igit̄ istorū triū militū ꝯtrariat̄
primo istoꝝ triū articuloꝝ qui est p̄ma porta tercij
lateris ciuitatis ecclesie. quē articulū siue portam
vt predixi posuit ad simbolum apostolus philip-
pus sub his verbis. Inde venturus est iudicare vi
uos ⁊ mortuos. In isto em̄ articulo credenduȝ est
q̄ christus deus verus ⁊ homo in humanitate quā
assumpsit de virgine veniet in die iudicij. vbi vt di
cit sanctus Thomas in de veritate theo. lib. vij. ca.
xvij. Monstrabit dolorosa vulnera que passus est
pro genere humano Monstrabit etiā crucem in q̄
passus est. lanceam. clauos ⁊ spineā coronā quibꝰ
vulneratus erat ad mortē ꝓ amore nostro. Et tunc
iustis in dextera positis hilaris apparebit. iniustis
vero valde terribilis. nam vt dicit sanctus Thom.
in de veritate theolo. lib. vij. Tunc ibi videbunt hu
manitatē xp̄i cum vultu terribili vt timeant. sed nō
videbunt eius diuinitatē vt gaudeant. ꝫ iusti vtrā
q̄ christi naturā in vultu gloriosissimo videbunt de
quo eternaliter gaudebūt. Unde ꝓuer. xix. Sicut
fremitus leonis ita regis ira. ⁊ sicut ros sup herbā
ita hilaritas eius. tūc ꝓut docet scriptura Sap̄. v.
Stabūt iusti in magna ꝯstantia aduersus eos qui
se angustiauerunt. ⁊ qui abstulerūt labores illoruȝ
sed tūc impij videntes terrilia que euenīēt turba-
bunt̄ timore horribili. Et nimiꝝ. q2 tunc videbunt
multa terribilia faciē iudicis precedētia. s. ꝯflagra-
tionem mundi ⁊ alia. de quibꝰ dicet̄ infra. vt in de
cimo remedio cōtra superbiā. Unde be. Hieron.
Ecce inquit tuba de celo canit. Ecce de celo cū nu
bibus debellaturus orbem imperator summꝰ ar
matus egredit̄. Unde sicut ⁊ imperator terrenus
suos volens debellare inimicos ante exitum suuȝ
p̄mittit suos buccinatores. Sic celestis imꝑator in
die iudicij volens debellare inimicos suos ante fa
cieȝ suā p̄mittit buccinatores suos. vñ Mat. xxiiij.
Mittet angelos suos cuȝ tuba ⁊ voce magna. Et
bene pōt dici hec vox magna. Nam vt dicit criso.
Magna em̄ est vox illa cui omnia obediūt elemē-
ta. q̄ petras scindit. inferos aꝑit. ⁊ monumēta frā-
git. Uincula mortis dissoluit. ⁊ vniuersos mortu-
os resurgere facit. ⁊ ad dei iudiciū venire cōpellit.
vñ Joh. v. Omnes qui in monumētis sunt audiēt
vocem filij dei. ⁊ procedūt q̄ bona egerūt in resur-
rectionē vite. q̄ vero mala in resurrectionē iudicij.
Quod ꝯsiderans bea. Greg. O inquit q̄ angustie
erūt vndiq̄ vie reprobis. superius erit iudex iratꝰ.
inferiꝰ horrēdū chaos supple inferni ad eos deuo
randū a dextris p̄ctā accusantia a sinistris infinita
demonia ad suppliciū trahētia. intus consciā mor
dens. foris mūdus ardens miser peccator sic dep̄
hensus quo effugiet. Latere erit impossibile latere
intolerabile. Uñ tunc ꝓut dicit̄. ij. Cho. v. ca. Om
nes nos manifestari oportet ante tribunal christi.
vt referat vnusquisq̄ ꝓpria sui corporis prout ges
sit siue bonū siue malū. Et ex istis patȝ q̄ in die iudi
cij xp̄s verus deus ⁊ hō ventur9 est iudicare viuos
⁊ mortuos reddēs vnicuiq̄ scd̄m oꝑa sua. Sed
hūc articulū vt supra dictuȝ est impugnat tercius
p̄nceps predictus inuidie cū primo suo milite qui
est odiū in mente. Unde vbi christus iudicaturus
viuos ⁊ mortuos. i. bonos ⁊ malos verissime iudi
cabit. s. bonos esse bonos ⁊ malos esse malos. Sȝ
econtra inuidus illum quem mēte odit iudicabit
esse malum. siue viuus sit siue mortuus ꝑ culpam

et sic inuidus multotiens iudicat viuos esse mor-
tuos ⁊ causam huius ꝑniciosi iudicij ostendo ꝑ ex
emplū. Sicut em̄ lux transiens ꝑ mediū vitri. eius
dem coloris est in pariete abiecto. qualis coloris ē
ipsum vitrū. sic certe iudiciū transiens ꝑ cor inuidi
impiū est q2 cor ei9 impio colore depictū est. De ta
libus em̄ dicit dn̄s ꝑ ꝓphetaȝ Jsa. v. ca. Ue qui di-
cunt bonū malū ⁊ malū bonū. ponentes lucem te
nebras ⁊ tenebras lucē. Un̄ talis inuidus suo ini-
quo iudicio. ꝑuertit ordinatā a deo actionē nature
Oculus humanus certius ⁊ verius iudicat de q̄li
tate ⁊ quantitate rei sibi ꝓpinque. ⁊ indebita distā
tia obiecta iudicat esse tantū quantū est. s. pedale ⁊
bipedale vel tripedale. ⁊ tale quale ip̄m est album
vel nigrū pulcrū vel deforme ⁊c̄. sed illud quod ab
eo longe distat iudicat esse minus q̄ȝ est. sicut patet
de sole qui nō obstāte ꝙ teste philosopho est septi-
es maior q̄ȝ tota terra intantū. q2 sicut dicit Beda
in lib. suo. de imagina. mūdi. ac etiā sctūs Tho. in
de veritate theologie. Sol distat a terra septuagin
ta milia miliaria. ⁊ sexcentū miliaria ⁊ octuaginta
tria stadia. ⁊ ꝓpter tantā distantiā ab oculis oculus
non iudicat solē esse bipedalis quātitatis. Sȝ hāc
ordinatā a deo actionē nature ꝑuertit inuidus hō.
nam culpā suaȝ ꝓpriā que est ꝓpe se q2 in aīa sua
ꝓpria nō videt. ſȝ culpā que in anima est ꝓximi cui
inuidet ⁊ ab eo forte distat ꝑ. mille ⁊ viginti milia-
ria vl' centū miliaria videt. vel si culpa sua ꝓpria sit
magna velut trabes. videt tn̄ sibi ꝙ est ꝑua vl' pe-
nitus nulla. ſȝ si culpa ꝓximi cui inuidet sit ꝑua ve
lut festuca videt sibi ꝙ est magna. Et ideo merito
dn̄s quēlibet huiusmodi inuidū. q2 quod vni dicit
omnib9 dicit. sic ꝑuerse de seipo ⁊ ꝓximo iudicāte
redarguit ī euangelio Mat. vij. ⁊ Luc. vj. ca. dicēs
Quid aūt vides festucā in oculo fratris tui. ⁊ tra-
bem in oculo tuo nō vides. Aut quō potes dici fra
tri tuo. Frater sine eijciā festucā in oculo tuo. ipse
in oculo tuo trabē non vides. ypocrita eijce primo
de oculo tuo trabem ⁊ tunc ꝑspicies. vt educas fe
stucam de oculo fratris tui. Hmōi em̄ inuidi tam
nequiter de ꝓximis ⁊ fratrib9 suis iudicantes deū
ꝯtemnūt. nam vt dicit bea. Hieronimus in quadā
ep'la ad demetridē virginem. Apertus ꝯtemptus
dei est facere ꝓhibita. ⁊ iussa nō adimplere. ſȝ cū ꝓhi
bitum ⁊ a deo hominē temerarie iudicare de ꝓxio
suo Mat. vij. Nolite iudicare vt non iudicemini.
patet ꝙ inuidus taliter de ꝓximo suo iudicās deū
ꝯtemnit. B Sed tn̄ hic est notandū ꝙ sicut di
cit bea. Aug. in li. suo de sermone. in mōte. sup illō
Luc. vj. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Que-
dam inquit sunt opera manifesta. quedaȝ vero oc-
culta. ⁊ quedā media. Manifesta opera dicunt il-
la que nō bono aīo fieri possunt. cuiusmodi sunt
stupꝝ. blasphemia. furta homicidia. adulteria ⁊ hu
iusmodi. Unō ad Gall'. v. Manifesta sunt oꝑa car
nis que sunt fornicatio. immūdicia. impudicicia.
luxuria. ⁊ ydoloꝝ seruit9. veneficia ⁊ inimicicie. cō
tentōes. emulatiōes. rixe dissentōes. secte inuidie
⁊ homicidia ⁊ ebrietates ⁊ comesatiōes. ⁊ his omī
bus similia. Et de his licitū est iudicare ꝙ sunt ma
la. ⁊ etiā ꝙ illi mali sunt qui istis inficiunt peccat'
Et sic faciūt iudices eccl'iastici. ac etiā temporales.

ad quos ꝑtinet hmōi transgressores charitatis pu-
nire ⁊ corrigere. quoꝝ correctionē si nō acceperint
delinquentes. ſȝ in malicia sua durauerint licitum
est nobis iudicare eos. nisi fructuose penituerit di-
gnos esse damnatiōis eterne. ⁊ idō docet nos ap'lus
.j. Choꝝ. v. cum hmōi cibū nō sumere. Item preci
pit xp̄us in euāgelio Luc. xviij. ca. ꝙ talis sit nobis
sicut ethnicus ⁊ publicanus. Scd̄o sunt aliqua
oꝑa occulta que nemo scit nisi deus. vt puta qual'
futurus sit. qui nūc vel bonus vel malus apparet
vn̄ aliquis qui nūc videt bon9 ⁊ a deo electus. for-
te futurus est malus ⁊ a deo reprobādus. sicut ex-
emplū habem9 de iuda traditore qui electus erat
in apostolatus dignitate. tn̄ postea apostatādo do-
minum suū tradidit. ⁊ seip̄m suspēdendo damna-
biliter vitam suā finiuit. Ac etiā iam aliquis est infi
delis ⁊ iniquus qui futurus est fidelis ⁊ a deo ele-
ctus. sicut exemplū habem9 de ap'lo paulo qui p̄-
mo erat infidelis ⁊ xp̄ianoꝝ ꝑsecutor crudelissim9
tn̄ postea ꝯuersus fact9 est apostol9 xp̄i. ⁊ p̄dicator
verbi dei fidelissim9. Et ideo merito dicit scriptura
Eccēs. ix. c. Sunt iusti atq̄ȝ sapientes ⁊ oꝑa eoꝝ in
manu dei sūt. ꝑ nescit homo vtꝝ amore an odio di
gnus sit. sed omnia in futuꝝ reseruant incerta. Cū
igit quis de seipso aut nō om̄ino aut vix possit fer
re sententiā. quō potest quis de occultis alioꝝ ⁊ so
li deo cognitis iudicare ⁊ ideo de talib9 ſm cōsiliū
apostoli. j. Cho. iiij. Nolite ante tempus iudicare
quousq̄ȝ veniet dominus qui illuminabit abscon-
dita tenebrarum ⁊ manifestabit consilia cordium.
Tercio vt supra dicit aliqua sunt oꝑa media que
possunt bene vel male fieri. cuiusmodi sunt come
dere. ieiunare. elemosinā dare ⁊ hmōi. que si cū di-
scretione ⁊ bona intentōe fiant bona sunt. ſȝ si fiant
indiscrete ⁊ mala intentiōe. vtputa ꝓpter laudē hu-
manam. vel ꝓpter voluptatē carnalē nihil prosunt
⁊ in talibus prohibet nos xp̄us temerarie iudicare
sed potius ea in meliorem ꝯuertere partē. Unde
Aug. in de sermone domini. Si inquit quispiam
conquestus de stomacho ieiunare nō voluerit. ⁊ ta
men credens edacitatis vitio tribuere temere iudi
cas. Unde apostolus ad Roma. xiiij. Is qui man
ducat nō manducantē non spernat. ⁊ qui non mā
ducat manducantem nō iudicet. Item si manifestā
edacitatem ebrietatemq̄ȝ ꝯgnoueris ⁊ ita reprehē-
deris quasi nunq̄ȝ ille possit corrigi aut mutari. ni-
hilominus temerarie iudicas. Nam vt dicit idem
Aug. in de verbis domini sermone. xj. De nullo de
sperandū est q̄ȝdiu patientia saluatoris eum ad pe
nitentiam expectat. nec eū de hac vita rapit impiū
qui non vult mortem peccatoris sed vt cōuertat ⁊
viuat. paganus est hodie vnde scis vtrum sit futu-
rus crastino christianus iudeus infidelis est hodie
quid si cras amplectitur catholicam pacem. quid
si isti quos in quocunq̄ȝ genere erroris notas ⁊ tan
q̄ȝ desperatissimos damnas anteq̄ȝ finiant istam vi
tam agant penitentiam ⁊ inueniant vitā in futuro
Proinde fratres etiam ad hanc ammonet aposto
lus qui ait. Nolite ante tempus iudicare. Et istud
confunderet tales qui ꝓximos suos in quib9 ma-
la nō viderunt neq̄ȝ nouerunt. sed sola mala suspi-
catiōe. ex dyaboli inuidia. ⁊ ꝓpria malicia iudicāt

esse puersos.⁊ eoꝝ opera que possunt bene ⁊ male
fieri ẜm intentiões diuersas facientiũ ſp in ptez in-
terpretãtes peiorẽ. Et certe tales vt iã ⁊ prius ostẽ-
sum est deum ꝯtemnunt.⁊ cũ inuidus taliter iudi
cans de occultis ⁊ incognitis vsurpat sup se quod
solius dei est. patet ꝙ talis deũ blasphemat ⁊ ꝙ tali
ter deũ blasphemans ⁊ cõtemnens sit maledictus
⁊ ad [illegible]nã ꝯdemnabilis eternam testaẗ scriptura sa
cra Thob.xiij. dicẽs. Maledicti qui ꝯtempserunt
te.⁊ ꝯdemnati erũt qui blasphemauerũt te. Et sic
plane ex istis patet qualiter odiũ mentis interius
hunc articulũ de christi domini nostri aduentu ad
iudiciũ impugnat. ex quo xp̃m blasphemat nequi
ter ⁊ cõtemnit.⁊ quod solũ pertinet ad diuinũ iudi
cium sup se assumendo vsurpat. Preterea sicut su
pra dictũ est secũda porta tercij lateris ciuitatis ec-
clesie est octauus articulus fidei quẽ posuit beat⁹
Bartholomeus sub his verbis Credo in spiritum
sanctũ. In isto eñ articulo credere debem⁹ ꝙ spũs
sanctus est idem deus cũ patre ⁊ filio. summe bo-
nus. summe suauis ⁊ summe benignus his quib⁹
inhabitat. Et ideo dicit scriptura Sap̃.xij. O ꝙ̃ bo
nus ⁊ suauis est dñe spiritus tuus in nobis. Et me
rito dicit spũssanctus suauis in nobis. qꝛ nihil taꝫ
suaue est corpori humano sicut eius vita. sic nihil
taꝫ suaue anime esset hũane sicut spũssanctus qui
vt dicit beat⁹ Aug. est vita anime. vnde spũssanct⁹
mittiẗ ⁊ procedit a patre ⁊ filio ad viuificandũ ani-
mam humanã.⁊ hoc plane patet in symbolo nice-
ni cõsilij vbi declaraẗ ille articulus de spũsancto ſb
his verbis. Credo in spũm sanctũ dominũ ⁊ viuifi
cantem qui ex patre filioq; procedit. Sed hunc ar
ticulũ impugnat predictus tercius princeps spũs
inuidie cũ suo secũdo milite qui est falsitas in ver-
bo. Vnde spũssanctus vocaẗ a xp̃o Joh. xv. spũs
veritatis ⁊ ꝑ ꝯsequens sibi repugnat om̃is falsitas
siue mendaciũ. Et sicut quilibet homo naturaliter
odit mortem que ꝯtrariaẗ vite corporis. Sic etiaꝫ
quilibꝫ homo recte fidei naturaliter odiret menda
cium quod ꝯtrariaẗ spirituisancto qui est vita ani-
me ⁊ istud probo ratiõne naturali. Dicit eñ aristo.
j. metaphisice ꝙ omnes homines naturaliter scire
desiderant.⁊ cũ ẜm eundẽ nihil sciẗ nisi verũ. patꝫ
ꝙ omnes homines naturaliter appetant veritateꝫ.
sed in quanto ab aliqua natura vnum ꝯtrariorum
magis appetiẗ in tanto magis reliquũ euitaẗ. ⁊ cũ
verum ⁊ falsum omnino sunt cõtraria patet ꝙ oĩs
homo naturaliter euitaret ⁊ detestareẗ falsitatem ⁊
omne habens mendaciũ. Vñ puer.xiij. Verbuꝫ
mendax iust⁹ detestabiẗ.i. abhominabiẗ. Iteꝫ mẽ
dacium est venenũ animã humanã intoxicatiuũ
⁊ sicut venenũ corꝑale intoxicat ⁊ occidit corp⁹ ita
mendaciũ intoxicat ⁊ occidit animã. imo maioris
efficacie ⁊ violẽtie est istud venenũ mendacij quo-
cunq; veneno corporali. Nam venenũ istud statim
vt est in ore occidit animã dicente. scriptura Sap̃.
j. Os quod mentiẗ occidit animã. ẜ hoc non facit
corpori aliquod venenũ corporale. Et in signũ hu
ius serpens cuius lingua erat primũ mendaciũ fa
bricatum lingua stimulat. intoxicat ⁊ occidit. et ex
quo mendaciũ quod est falsitas in verbo tam con
trarium est spiritui veritatis qui est vita anime. ꝑtꝫ

ꝙ hec scd̃a species inuidie. s. falsitas in verbo hunc
articulum de spũsancto impugnat. ⁊ sic secũdam
portaꝫ tercij lateris ciuitatis ecclesie conaẗ penit⁹
destruere. ¶ Tercia vero porta huius tercij la-
teris ciuitatis ecclesie vt predixi ex nonus articul⁹
fidei quem ad symbolũ posuit Matheus sub his
verbis Sctãm ecclesiam catholicã. Hunc eñ arti
culũ declarat nicenũ ꝯcilium sub his verbis. Cre-
do vnam sanctam ⁊ apostolicã ecclesiã. vnde eccle
sia hic non sumiẗ ꝓ domib⁹ materialib⁹ ab episco
po ad honorem dei dedicatis. qꝛ sic ꝯstat ꝙ non so
lum vna est ecclesia sed multe. sed etiã in hoc arti-
culo sumiẗ ꝓ numero omniũ p̃destinatoꝝ. de quo
diciẗ Ecci.iij. Filij sapientie ecclesia iustoꝝ. ⁊ isti⁹
eccie vna pars est hic in terra. ⁊ diciẗ ecclesia mili-
tans que est numerus omnium predestinatoꝝ hic
in terra viuentiũ. Alia eñ pars est in purgatorio. ⁊
illa vocaẗ ecclesia dormiẽs que est nũerus p̃desti-
natorum qui sunt ibidẽ puniti ꝓ peccatis veniali
bus in quib⁹ ab hac vita decesserunt. ¶ Tercia vero
pars est in celo ⁊ vocaẗ ecclesia triumphãs que est
nũerus omniũ beatoꝝ regnantiũ cũ xp̃o in patria
Et ex omnib⁹ istis trib⁹ ꝑtib⁹ efficiẗ vna ecclesia ꝗ
vocaẗ sponsa xp̃i ⁊ corpus mysticũ. quod vt dicit
Berñ. supra Cantica ẜmo.xij. carius est xp̃o ꝙ̃ illõ
corpus quod tradidit ad mortẽ crucis. ⁊ istius ec-
clesie que diciẗ corpus xp̃i est xp̃us caput. dicente
aplo Ephe.v. Christus est caput ecclesie. ⁊ hãc ec-
clesiam scd̃m ꝑteꝫ militantẽ hic in terra impugnat
predictus tercius princeps inuidie cuꝫ suo milite
tercio qui est iniuria in facto. Naꝫ inuidus qui cõ
tra quodcũq; sancte eccl'ie membrũ irrogat aliqḋ
factũ iniuriosuꝫ ꝙ̃tuꝫ in se est destruit ⁊ dissipat to
tam ecciam in suis mẽbris. Naꝫ sicut in corꝑe na-
turali si vnũ membrũ aliud ledat discrasiam in to-
to corpore generat. sic certe ĩ corpore xp̃i quod est
ecclesia. si quis vnũ membꝝ ꝑsequaẗ vel iniuriaꝫ si
bi fecerit ꝙ̃tuꝫ in se est totã ecclesiã ꝑturbat. dicẽte
aplo. j. Choꝝ.xij. Si quid patiẗ vnũ membꝝ ꝯpa-
tiunẗ omnia membra. Et certe ille maledictus mi
les spũs inuidie intm̃ iam ꝑturbat ecclesiaꝫ ꝙ nũc
videẗ maior inuidia esse inter homines ꝙ̃ quondã
erat inter demones. Nã sic legiẗ Mat.viij. Marc.
v.⁊ Lu.viij. quondã vna legio demonũ. hoc est sex
milia sex centi sexagintasex habitabãt in vno hoie
⁊ nõ legiẗ ꝙ aliq̃s eoꝝ iniuriã fecit alteri. sed iaꝫ vix
sex hoies possunt habitare in aliq̃ villa ciuitate vel
patria. quin vnus inquietabit inuidebit ⁊ iniuriaꝫ
faciet alteri. ⁊ hoc verꝝ est nedũ de laycis ẜ etiaꝫ qḋ
longe grauius est de clericis. Sꝫ certe iaꝫ tales nõ
possunt vere dici membra ecclesie militantis ẜ po
tius ecclesie malignantis. qꝛ nõ militant aduersus
carnẽ mũdũ ⁊ diabolũ. ẜ poti⁹ malignãter pugnãt
⁊ placitant ad se inuicẽ destruendũ. Vñ exempluꝫ
ad hoc ostendit ꝛvaldeby in tract. suo sup symbolo
ꝑte. iij. vbi narrat ꝙ quidã dñs duos cecos fecit co
ram se omni die comedere. ⁊ habuit caniculũ quẽ-
daꝫ ꝗ prãdiũ illoꝝ cecoꝝ q̊tidie abstulit ⁊ comedit
⁊ irati ceci pepigerũt iter se ꝙ aliq̃ die absente dño
canẽ baculis suis interficerẽt ⁊ capta oportunitate
cũ audiuissent canẽ latrare festinabãt ipm̃ ꝑcutere
⁊ vnus in caute putans se ꝑcutere canẽ. sociũ suũ

grauiter in capite vsq ad sanguinis effusionẽ pcussit. ⁊ ipse vicecuersa eandẽ quã sibi salutem ipm repcussit. ⁊ sic ipsis mutuo pcutiẽtibus canis eua sit illesus. Moraliter dñs dñorũ oĩps deus pascit quotidie duos cecos .i. malũ pastorem ecclesie. ⁊ malũ subditũ. de quibus dicit dñs. Ceci sunt ⁊ duces cecorũ. Si cecus ceco ducatũ pbeat ambo in foueã cadunt. Canis rapiens cibũ est diabolus q verbum dei qđ est cibus anime. tollit de cordibus eorũ ne credentes salui fiant. vt docet euangelium Luce. viij. Sed experientia docente in multis locis tam pastor qȝ subditus ira succensi litigando psequẽdo ⁊ placitando mutuo se pcutiũt. ⁊ sic diabolus canis infernalis vadit ne ab eis supeř. Et cum taliũ iniuriosorũ opus ⁊ exemplum in se ⁊ in alijs vnitatẽ ecclesie catholice pturbet. patet q iste maledictus tercius miles spũs inuidie. s. iniuriosorũ opus ecclesiã dei siue ciuitatẽ ecclesie impugnat ⁊ conař nequiter destruere. Ex istis iam dictis patet qualiter pdictus princeps vel beelzebub spũs inuidie cum suis militibus. s. pdictis tribus speciebus inuidie cũ toto suo conamine nitiř pdictos tres fidei articulos destruere qui sunt qsi tres porte tercij lateris ciuitatis ecclesie. Iste eñ terci⁹ pnceps qui cuȝ suis tribus militibus nitiř destruere istas tres portas tercij lateris ciuitatis ecclesie. i. pdictos fidei tres articulos iã declaratos figurař in historia dañ. vbi pri⁹. p terciũ vẽtũ quẽ videbat daniel pugnare in mari. Vnde p mare vt pdictũ est intelligiř cor pctõris. ⁊ p terciũ ventũ intelligiř predictus tercius pnceps. s. spũs inuidie. qui inflatu sue tentationis suscitat in corde pctõris terciã bestiam p quã ⁊ eius pprietas. intelligiř terciũ pctm̃ de quo dictũ est. scȝ pctm̃ inuidie cum eius tribus speciebus q sunt quasi tres milites. qs pdictus tercius princeps applicauit ad pdictas tres portas. id est pdictos tres fidei articulos vt eos penit⁹ destruat. ⁊ ciuitatẽ ecclesie in miserrimã redigat seruitutẽ. vnde tercia bestia q suscitabař a mari. vt dř i danieli. vbi ẽ. erat quasi pardus. ⁊ habebat alas quasi auis quattuor. ⁊ capita quattuor. Spũaliter hec bestia q erat quasi pardus signare põt inuidiam. qr sicut pardus varietatẽ habet colorum. sic inuidia hȝ varietatẽ multarũ falsaꝝ imaginationũ Quattuor ale huius bestie signãt tres pdictas species inuidie. vnde p primã alam signař odium in mente. Et p duas alias alas signař falsitas in verbo. in quo semp est duplicitas. qr vnũ corde pcipiř ⁊ aliud verbo pnunciař. p quartã vo alam signař tercia species inuidie. s. iniuria in facto. Vñ sicut auis alis suis supportatur a terra. ita inuidus alis istis supportař ⁊ accrescit in sua malicia. Quattuor capita huius bestie sũt quatuor q principaliter aggrauant hoc pctm̃. quorũ primũ est. q homo q hoc peccato inficiř pditor est deo. inimicus sibijpsi. primo iniuriosus. ⁊ diabolo specialis amicus. Primo eñ pditor est deo. tum qr regnum eius optat destruere. nam cum xpus regnet ⁊ inuidus optat ipsos esse malos vt habeat materiã detrahẽdi. ptȝ q optat deũ a regno suo expelli. Tum scdo qr opus dei speciale puertere nitiř vnde cũ omne opus bonũ incptum hmõi dei opus sit. dicẽte propheta Isa. xxvj. Omnia opa nr̃a opatus es in nobis dñe. qui igiř opus bonum deprauat dei opus damnat. Tum tercio qr deũ blasphemauit ne dũ in hoc q in pximo vindicare appetit cum tñ dñs dicit. Mihi vindictã. ⁊ ego retribuã. verũ etiaȝ qr iudiciũ vsurpat sibi cordium qđ soli deo conuenit Tum quarto qr deus charitas est. ⁊ cuȝ inuidia charitati maxime opponitur. patet q inuidus deo maxime est cõtrarius. Item inuidus sibijpsi ẽ inimicus. Vnde inuidus seipm spũaliter occidit. dicte aplõ. j. Ioh. ij. Qui odit fratrẽ suũ homicida ẽ. abscõdit eñ ⁊ infigit in corde suo diaboli gladiuȝ cum quo tñ appetit destruere pximũ. Tercio inuidus iniuriař pximo quem ⁊ si nõ corpaliter. tñ spũaliter quantũ in se est occidit dum eius famaȝ scdm quã viuit in cordibus pximorũ suorũ extinguit. Iniuriař etiã ei dum debitũ a quo nulla dispensatione absolui põt. id est delectationẽ cordialem nõ soluit. Vnde apl's. Nemini quicq debeatis nisi vt inuicẽ diligatis. Quarto inuidus specialis amicus est diabolo. qr partẽ diaboli fouet ⁊ manu tenet ⁊ diabolo habitaculum seipm facit. ⁊ eius regnũ optat in alijs crescendum alios desiderat fore malos vt habeat materiã detrahẽdi ⁊c.

Capitulum XXXVII

A quarto latere ciuitatis ecclesie vt supra dictum est sunt tres alie porte p quas intelligunř tres vltimi articuli fidei. quoꝝ primus ⁊ decimus in numero duodecim est iste. Sanctorũ cõionẽ. remis. pe. car. Scds ⁊ vndecimus in numero. xij. est iste. Carnis resurrectioneȝ. Tercius vo ⁊ vltimus in numero xij. est iste. Et vitã eternã. Et ad has tres portas applicauit quartus princeps supradictus tres suos milites. vt istas portas subruat ⁊ ciuitatẽ inuadat ⁊ in suaȝ redigat seruitutẽ. Iste quartus princeps vt supra dř vocař asmodeus. et preest luxuriosis. Cuius tres milites sunt luxurie species. s. luxuria in voluntate. luxuria in ope ⁊ luxuria in consuetudine. Prima ergo porta in quarto latere ciuitatis ecclesie vt dictũ est est decim⁹ articulus fidei queȝ posuit ad simbolũ apl'us Symon sub his verbis. Sanctorũ cõionem. remissionem pctõꝝ. Sensus eñ istius articuli est iste q credere debemus q sacramenta ecclesie et oĩa suffragia ecclesie in qbus cõicant sancti ⁊ pfecti qui sunt membra corpis xpi mistici in hac vita p gratiã spũsancti cedũt eis in remissionẽ pctõꝝ. Vñ Ephes. v. Vnus dñs. vna fides. vnũ baptisma. vnus deus ⁊ pr̃ oĩm. qui sup oẽs ⁊ p oĩa ⁊ in oĩbus nobis. vnde ⁊ p hac cõione in qua cõicant sancti orat apl's. ij. Chor. vlt. dicẽs Gratia dñi nr̃i ihesu xpi ⁊ charitas dei ⁊ cõicatio scti spũs sit semp cum oĩbus nobis. Sed hunc articulũ impugnat quartus pdictus princeps spũs luxurie cũ suo milite primo qui vt supra dř est luxuria in voluntate que fit in mente p psensum. vñ si luxuriosus crederet in sanctorũ cõionem. tunc auerteret q nulla immũdicia intrare posset illum cetum honestũ. cuȝ deus qui caput illius est dicat Deut. xiiij. Sancti estote qm̃ ego sanctus sum. vñ ⁊ apostolus Apoca. xxj. vbi loquiř de pdicta ciui

C

tate ecclesie et de portis eius et ingredientibus in eam dicit. Foris canes venefici. i. luxuriosi qui aiabus innocentium insidiantur. vt eas sibi rapiant in predam. Unde de luxuriosis dicitur in ps. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt. s. in voluntate et in cogitatione sua. et ideo sicut leprosi expellebantur secundum legem de templo. sic luxuriosi expelluntur et excipiuntur a communione sanctorum. Unde ps. querit. Quis ascendet in montem domini aut quis stabit in loco sancto eius. Et respondet dicens. Innocens manibus et mundo corde. Sed certe vt timendum est pauci sunt qui habent corda omnino munda ab hoc peccato simpliciter immaculata. In cuius rei figura legitur Exodi. xij. quod media nocte angelus exterminator transiuit per domos egiptiorum. et occidit in eis omne primogenitum in terra egypti. ita vt non esset domus in qua non iaceret mortuus. Moraliter sic angelus exterminator diabolus transit de domo in domum. id est de consciencia in conscientiam vt occidat in hominibus primogenitum id est virginitatem que est primogenita virtus quasi parvulus connaturalis. ita vt paucorum sit inuenta domus in qua non iaceat mortuus. i. pauci iam habent conscientiam in qua non sit extincta virginitas per consensum ad voluptatem carnalem. et hoc nedum verum est de laicis. sed etiam quod periculosissimum est de ecclesie pastoribus. Unde sicut hostis maxime nititur impugnare ducem exercitus suorum aduersariorum. quia deuicto eo facilius deuincuntur alij. iuxta illud Math. xix. Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis. Unde in exemplum huius narrat poeta quod argus pastor habuit centum oculos. et orpheus cythareda peroptimus volens vaccam argi furari cytharam pertiens omnes oculos argi fecit dormire singillatim. et tunc caput argi dormientis amputauit. et vaccas suas ad libitum suum abduxit. Moraliter argus pastor cum centum oculis est quilibet prelatus ecclesie qui vndique videre deberet et precauere populi sibi commissi pericula. vnde pastores Ezech. iiij. vocantur animalia plena oculis ante et retro. Orpheus dulciter cytharizans est caro voluptatem suggerens. que omnes oculos discretionis facit dormitare. et sic caput. i. rationem que hominem regere deberet per peccati consensum tollit et abscindit et tunc vaccas sue custodie commissas rapit quando omnes vires corporis roni anime subiectas seruire peccato luxurie facit. et ideo non sic. sed qui perante luxuriosi fuistis secundum consilium apostoli Act. iij. penitemini et conuertimini vt mereamini participes fieri in communione sacramentorum et aliorum suffragiorum ecclesie cum ceteris sanctis hic viantibus. et per hoc remissionem peccatorum percipe viorum. quod vt ostensum est iniquum sufficit impedit predictus quartus princeps spiritus luxurie cum suo primo milite. s. luxuriosa voluntate. Secunda porta quarti lateris ciuitatis ecclesie vt supradictum est est vndecimus articulus fidei. quem ad simbolum posuit apostolus Thadeus sub his verbis. Carnis resurrectionem. In isto enim articulo docet nos apostolus credere quod in aduentu christi ad iudicium vltimum omnes homines resurgent cum corporibus suis de morte ad vitam. Et hoc expressius ostenditur in simbolo Anastasij. vbi dicitur. ad cuius aduentum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis. et istud magnum confortamen preberet viriliter fidelibus militare in hac vita. et non parcere corpori suo in aliquo periculo vel tormento pro christi amore. Nam vt ratio indicat et experimentum docet. si aliquis miles habens equum bonum et sibi multum dilectum esset pugnaturus contra hostes alicuius regis potentis. et volentis militi suo equum longe meliorem restitueret. si contingeret militem equum suum in bello sui regis non parcere. Sic spiritualiter cum vt dicitur Iob. vij. Militia est vita hominis super terram. Unde per totam nostram vitam in hoc mundo pugnare debemus contra aduersarium nostrum diabolum. Et ad hoc confortat nos christus dicens Estote fortes in bello et pugnate cum antiquo serpente et accipietis regnum eternum. Equus noster est caro nostra. iuxta illud Isa. xxxj. Equi eorum caro. Hunc equum possumus secure exponere in bello pro rege nostro. quod si contingat illum pro amore regis nostri occidi. ipse potens est et vult eundem a morte resuscitare et hoc incomparabiliter in meliori et perfectiori statu quam vnquam prius fuit. quia in die iudicij equus iste ita pulcer erit quod fulgebit sicut sol. immo et septies clarior erit quam modo est sol. nam sol in die iudicij recuperans claritatem suam quam perdidit pro peccato primi parentis. sicut testatur propheta Isa. xxx. Erit septies clarior quam modo est. Et sicut dicit christus Math. xiij. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Tunc erit etiam iste equus ita agilis in cursu. quod quasi in ictu oculi vt testatur beatus Aug. portabit te ad quemcunque locum mundi volueris. et etiam ita subtilis erit quod si volueris eque subito portabit te per medium densissimi muri mundi sicut radius solaris transit per medium vitri. Ac etiam ita impassibilis erit quod a nullo exteriori agente ledi poterit vel nocumentum recipere immo intantum quod sicut dicit sanctus Thomas in de verita. theolo. lib. vij. Si poneretur in igne infernali nullam lesionem ex hoc sentiret. istud igitur multum conforttaret fideles equum istum ad laborem et ad penitentiam immo ad mortem pro christi amore si oporteret exponere. Sed certe predictus quartus princeps cum suo secundo milite. s. libidinosa operatione facit multos voluptuosos. istud per fidem non videre nec effectualiter hunc articulum de carnis resurrectione credere. Unde de isto peccato dicitur Iob. xxxj. c. quod nephas est et iniquitas maxima ignis vsque ad perditionem deuorans. et omnia virtutum genimina eradicans. et si omnia virtutum genimina eradicat sequitur quod fidem que est fundamentum omnium aliarum virtutum specialiter eradicat. et per consequens hunc articulum de carnis resurrectione. qui vt dictum est est secunda porta in quarto latere ciuitatis ecclesie destruit et eradicat. Tercia porta quarti lateris ciuitatis ecclesie. est duodecimus fidei articulus quem ad simbolum posuit apostolus Mathias sub his verbis. Et vitam eternam. In isto enim articulo docet nos apostolus credere quod deus ordinauit pro suis electis post laborem dolorem et angustias vite presentis gaudium et vitam eternam. Unde Apoc. xxj. Absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum. et mors vltra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit vltra quoniam priora abierunt. Et sicut dicitur. j. Chor. ij. oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. quod preparauit deus his qui diligunt eum. Sed hunc articulum impugnat quartus predictus princeps spi-

ritus luxurie cum suo tercio milite.s.luxuriosa cō suetudine.nam cōsuetudo luxurie ita luxuriosos excecat q̄ nō credunt nec cōsiderāt de felicitate vite eterne future.⁊ viderent ⁊ ꝯsiderarēt q̄ ⁊ si mille annis possent viuere.⁊ semꝑ in luxuriosa delectatione continuare nihil esset in cōparatione ad felicitatem ⁊ eternitatem vite future. Vñ ps. Mille anni ante oculos tuos tanq̄ dies hesterna q̄ pteriūt.ꝫ sicut dies hesterna q̄ pteriūt nihil est.sic consuetudo voluptatis etiam mille annis cōtinuata in comparatione a felicitatem eternam.quam serui dei habebūt in vita eterna nihil est.si igit̄ luxuriosi crederent felicitatem vite eterne fidelibus ꝑparatam amor inde generatus tolleret ab eis omnez cōsuetudinem luxuriandi. Et rursus si considerarent eternitatem ⁊ acerbitatem pene vite future.timor inde tolleret ab eis omnem cōsuetudinē peccandi.dicēte em̄ scriptura Ecclī.j.ca. Timor dñi expellit peccatum.sed qui nec ꝑ amorem allecti.nec ꝑ timorem concussi peccare desistunt. certe vitam eternam efficaciter non credunt. Unde sicut dicit̄ in euāgelio Joh.vij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum deum verum ⁊ quem misisti iesum xp̄m.sed luxuriosi deum nō cognoscunt.ꝓbo. Dicit em̄ apl's.j.Joh.ij. Qui dic̄ se noscere deū ⁊ mādata eius nō custodit mēdax est.⁊ cuz luxuriosus madatū dei transgredit̄ sequit̄ q̄ deum nō cognoscit.⁊ ꝑ cōsequens nec deū nec vitam eternam credit.ex quibus patet qualiter ꝑdictus quartus ꝑnceps scz asmodeus spūs luxurie cum suis tribus militibus scz cuz ꝑdictis tribus speciebus luxurie conat̄ ꝑdictos tres articulos fidei destruere q̄ sunt quasi tres porte quarti lateris ciuitat̄ ecclesie.iste em̄ quartus princeps qui cum suis tribus militibus nitit̄ destruere ꝑdictas tres portas quarti lateris ciuitatis ecclesie.i.ꝑdictos tres fidei artic'os iam declaratos.figurat̄ in historia Dan̄.vbi prius ꝑ quartum ventū quē videbat daniel pugnare in mari. Unde ꝑ mare vt supra dictum est.intelligit̄ cor peccatoris.⁊ ꝑ quartum ventum intelligit̄ ꝑdictus quartus princeps.s.spūs luxurie.qui flatu sue tentationis cōcitauit in corde peccatoris quartam bestiā.ꝑ quā ⁊ eius ꝓprietates intellige quartum peccatum de quo supra dictū est.s.peccatum luxurie cum eius tribus speciebus.q̄ sunt q̄si tres milites quos ꝑdictus quartus princeps applicauit ad ꝑdictas tres portas.i.ad ꝑdictos tres fidei articulos vt eos penitus destruat ⁊ ciuitatē ecclesie miserabilem redigat seruitutez. Unde quarta bestia q̄ suscitabit̄ a mari vt dicit̄ in Dan̄.vbi ꝑus erat terribilis atq̄ miserabilis ⁊ fortis nimis dentes ferreos habēs. Et merito potest pctm̄ luxurie bestia nuncupari.eo q̄ homines illo peccato infectos efficit bestiales. Vñ Greg.xxij.mora. Qui in q̄t voluptati succūbūt.nō homines ꝫ iumenta nūcupant̄. Item Arist.in ep'la ad Alexandrū. Coitus inquit est ꝓprietas porcorū.a q̄ si caueas grandis erit tibi gloria.⁊ si exerceas bestiarū imitator eris ⁊ sequit̄. Crede mihi q̄ coitus est destructio corporis.abbreuiatio vite.corruptio virtutū.legis transgressio.⁊ mores generat femineos. Hec ille. Per hoc ergo q̄ dī hanc quartā bestiā esse terribilem intelligit̄ supradicta ꝑma species luxurie.s.luxuria in voluntate que facit luxuriosum multū terribilē q̄ quodammodo insanientē. Unde phs.ij.Ethi. Concupiscētie inquit veneree corpus transmutāt ⁊ quasdam insanias faciūt. Item idem. Omne inquit animal in tpe coitus est bellicosum. Dicit̄ur autē hec quarta bestia mirabilis in quo intelligit̄ scd̄a supradicta species luxurie.s.luxuria in opere que facit luxuriosum valde mirabilem.nam mira res esset q̄ homo tantam haberet sitim q̄ omnes aque mūdi nō possint eius sitim extinguere. Sed certe homo luxuriosus intantum sitit voluptatem carnalem q̄ eius appetitus satiari nō pōt. Unde parisiē.in de vicijs parte.iij. Et si inquit voluptas carnalis lassari potest.tā satiari nō potest. In cui⁹ rei figura legit̄ Luce.xv.q̄ filius ꝓdigus qui totā suam substantiam consumpsit cum meretricibus viuēdo luxuriose dixit.ego fame hic pereo. Dicit̄ etiam hec quarta bestia fortis nimis dentes ferreos habens.in quo intelligit̄ supradicta tercia species luxurie.s.luxuria in cōsuetudine q̄ facit hominem luxuriosum fortem.i.fortiter delectantem in suis voluptatibus.⁊ quasi ferrū durū ꝑ obstinatiam in suis delectationibus. ⁊ q̄ fortis ⁊ potens ē ad suam voluptuosam luxuriā cōtinuandaz.ideo fortis ⁊ potens erit ad eterna sustinendū tormenta.vnde Sap.vj. Potentes potenter tormēta patient̄. Item Apoca.xviij. Quantū glorificauit se ⁊ in delicijs fuit tantū date ei tormentū ⁊ luctuz Unde dicit em̄ Isid̄.ac etiā vualdeby sup simbolo q̄ iuniperus est quedam arbor spine similis cuius cineres cū comburit̄ seruant ignem ꝑ annum. Moraliter iuniperus designat hoīem luxuriosuz qui ꝑ libidinis cōsuetudinem peccatum cōtinuat quez si carnem delectet.aīam tn̄ tanq̄ spina vulnerat ⁊ cruentat. Hec arbor estu libidinis comburit̄ sed eius cineres.i.anima ante iudiciū. ⁊ caro post extremū q̄n totū compositum ꝓijcit̄ in infernuz ignem conseruabūt.non solū ꝑ annū.ꝫ etiā in eternum.dicente xp̄o. Discedite a me maledicti in ignem eternū. Math.xxv. Sed be. Greg.iiij.li.dyalo.querit quō ꝑ dei iusticiā culpa tp̄alis punit̄ pena eterna.⁊ respondet.q̄ peccator peccat in suo eterno.ideo deus punit ip̄m in suo eterno.vñ si diuti⁹ peccator viueret.diutius pctm̄ suū ꝯtinuaret. Ad magnā igit̄ dei iusticiā ptinet vt nunq̄ careant supplicio qui nunq̄ dum viuerēt voluerūt carere peccato. Hec Greg.⁊ ista causa breuitatis sufficiūt ꝑ ꝑn̄ti de fide formata ⁊ fide informi.⁊ de infidelitate primo modo dicta.

Capitulum XXXVIII

Secūdo modo dicit̄ infidelitas non s̄m puram negationē fidei.ꝫ s̄m cōtrarietatē ad fidē qua quis repugnat fidei ⁊ ꝯtemnit.⁊ tot sunt partes huius infidelitatis q̄t errores circa fidē oriunt̄ qui sunt quasi infiniti. Et sciendū est q̄ dyabolus conat̄ multū errores in ecclesia seminare. Unde sicut coruus primo nitit̄ eruere oculos animaliū.sic dyabolus lumen fidei in hominibus multū conat̄ extinguere.⁊ hoc multiplici de causa. Prima causa est.

Scit em̄ dyabolus ꝙ postq̄ in hoīe oculū fidei excecauerit. ipse potest ſm suam voluntatē hominē de peccato in pctm̄ ducere. Unde sicut qn̄ cooperiunť oculi animalis tunc circumit ad molendū. ⁊ alioquin nō ambularet in mole in circumitu. sic diabolus cū in homine mentis oculos operuerit eum in circuitu omniū viciorum deducit. In cuius rei figura legiť Judicū. xvj. ꝙ postq̄ philistei oculos eruerūt sampsonis. ipm̄ clausum in carcere molere fecerūt. Scd̄a causa. q2 diabolus odit lucem fidei. Unde de illo intelligi pōt illud Job. xij. Qui male agit odit lucem. Ipse em̄ est deformis adulter. ⁊ ideo ne deformitas illius videretur ꝓcurat tenebras. Juxta illud Job. xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginez. Tercia causa est. q2 diabolus sibi seruiētes ad patibulū ducit inferni. hec est em̄ remuneratio quam diabolus suis p̄stabit sibi seruiētibus. ⁊ ideo velat eis oculos ne videant quō ducanť. Unde Prouerb. vij. Nescit ꝙ ad vincula stultus trahať donec trāffigat sagitta guttur eius. Quarta causa est. Scit em̄ diabolus ꝙ post aliquē extra viam fidei duxerit quicq̄ taliter errans fecerit sibi inutile est quantū ad meritū vite eterne. Unde de talibus dicit ps̄. Errauerūt in solitudine in aquoso. viam ciuitatis habitaculi nō inuenerūt. Unde bona oꝑa hereticorū sunt velut poma que crescunt in arboribus iuxta mare mortuum vt dictū est supra. c. xxvij. huius partis. vbi agiť de tercia specie ypocrisis. Propter istas enim q̃tuor causas ⁊ plures alias multum conať diabolus errores fidei contrarios in dei ecclesia seminare. Unde Math. xiij. Simile est regnū celorū homini qui seminauit bonū semen in agro suo. cum aūt dormirent homines venit inimicus homo et supseminauit zizania in medio tritici. Spūalit̄ homo seminans bonū semen in agro suo xp̄s est qui seminauit doctrinā euangelicā in ecclesia militāte ƺ post dormitionē apl̄orum ꝑ mortem corporalez inimicus hō. s. diabolus ꝑ falsos hereticos supseminauit hereses errores. Et est insuꝑ notādū ꝙ infidelitas que vt supra dr̄ nasciť ex p̄dicta quarta filia inanis glorie. s. ꝑtinacia. Que triplex est. q2 alia est infidelitas paganorū qui fidem nō receperunt. nec de ea forte audierunt. Et alia est infidelitas iudeorū. qui fidem receperūt saltem in figura. ⁊ tn̄ fidei stultissime remittunť. Et tercia est infidelitas xp̄ianorū quibus veritas fidei est manifestata. ⁊ hec infidelitās specialiter vocať heresis. si tali infidelitati ꝑtinacia sit adiuncta ⁊c̄.

Capitulum XXXIX

Heresis enī vt supra dicit̄ est scd̄m viciū qd̄ nasciť ex p̄dicta q̃rta filia inanis glorie. s. ꝑtinacia. Et est heresis ſm beatū Aug. in lib. suo de vtilitate credendi dogma falsum scripture sacre cōtrarium ꝑtinacit̄ defensatum maxime causa lucri vel glorie tꝑalis. Unde idem ⁊ poniť in canone. xxxiij. q. iij. qui in ecclesia. Qui inquit in ecclesia xp̄i morbidum aliquid prauūq̄ sapiūt. si correpti vt sanū rectūq̄ aliquid sapiant resistūt pertinaciter. suaq̄ pestifera ⁊ mortifera documenta emendare nolunt ƺ defendere ꝑsistunt heretici sunt. Hec Aug⁹. Sed sicut dicit idem. qui sententiā suam q̄uis falsam atq̄ peruersam nulla ꝑtinaci animositate defendunt. p̄sertim quā nō audacia sue p̄sumptionis peperit. sed a seductis atq̄ in errorem lapsis parentibus acceperūt. querūt aūt tota sollicitudine veritatē. corrigi parati cū ⁊ ipsam inuenerint. nequaq̄ inter hereticos sunt deputandi. Hec Aug⁹. ⁊ poniť in canone. xxiiij. q. iij. dixit. A Pro cuius declaratione est notandū ꝙ ſm Januen̄. ab hereo. es. ꝓ dubitare vel inniti. diciť hec heresis. i. dubitatio vl̄ diuisio. qua quis dubitat de fide. vel minus adheret illis quibus deficit vera fides. ⁊ ab vnitate vere fidei sunt diuisi. Unde heresis grece. idē est qd̄ diuisio latine. Uel heresis diciť quasi elesis ab eligendo. q2 vnusquisq̄ hereticorū eligit sibi disciplinaz siue opinionē quaz ſm suū arbitriū putat esse meliorem sicut philosophi scz ꝑipathetici achademici epicuri ⁊ stoyci. vel sicut alij q̇ ꝑuersum dogma cogitātes arbitrio suo de ecclesia catholica recesserunt. inde igiť heresis grece dicta ab electiōe qua quis arbitrio suo ad instituenda vel suscipiēda ad fidem ꝑtinentia sibi eligit opinionem. Nobis aūt scz veris catholicis nihil nouū ad fidem ꝑtinēs ex arbitrio nostro inducere licet nec eligere. Unde et in cōfirmationē huius apl̄os dei habem⁹ autores q2 nec ipsi quicq̄ ex suo arbitrio qd̄ inducerēt elegerunt. ƺ acceptam a xp̄o disciplinam fideliter nationibus assignauerūt. Unde dicit apl̄s ad Galathas. j. Licet nos aut angelus de celo euangelizaret vobis p̄terq̄ qd̄ euāgelisauim⁹ vobis anathema sit. nō em̄ dicit vltra quā euāgelizauim⁹ vob̄ ƺ p̄terq̄ ⁊c̄. hoc est distrahens vos a veritate euāgelij quam p̄dicauimus vobis. Et ſm ꝙ eresis deriuať ab eligo nō debet aspirari. Et ab heresis dr̄ hereticus id est. ab vnitate fidei diuisus. qui in materia fidei nō ſm ecclesiasticam ⁊ euangelicam disciplinam. sed ſm ꝓpriū arbitriū sibi eligit opinionē. Un̄ Aug. ⁊ poniť in ca. xxiiij. q. iij. hereticus. Hereticus inquit est q̇ alicuius tꝑalis cōmodi ⁊ maximeq̄ glorieq̄ sui falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequiť. Item Hiero. ⁊ poniť in canone xxiiij. q. iij. heresis. Quicūq̄ aliter scripturam sanctam intelligit q̄ sensus spūssancti flagitat a q̊ scripta est. licet ab ecclesia nō recessit. tn̄ hereticus appellari potest. Hec ille. Sed quid inq̄t Leo papa. iniqui⁹ est q̄ impia sapere. ⁊ sapiētibus doctoribus nō credere. Sed in hanc insipientiaz cadūt qui cum ad cognoscendū veritatē aliquo impediunť obscuro nō ad ꝓpheticas voces. nō ad apostolicas lr̄as. nec ad euāgelicas autoritates. sed ad semetip̄os recurrūt. Et ideo magistri erroris existūt q2 veritatis discipuli nō fuerūt. Hec Leo papa et poniť in ca. xxiiij. q. iij. qd̄ aūt. Et nō merito Chrisost. oꝑe. imꝑ. omel. xlij. Heretici inquit sunt vipere. q2 sicut vipere rumpūt viscera matrū. sic autores heresis rumpunt fidem matris ecclesie ⁊ ꝓcedūt ad principatū. ⁊ sicut serpētes varij sūt coloris in corpore suo. sic heretici varij sunt in erroribus suis et opinionibus qui ecclesie filios ꝑsequūť. Hec ille. De hmōi em̄ filijs hereticis qui filios ecclesie ꝑsequūť Gratianus sic scribit. Ubi inquā sana fides

Heresis ex quarta filia inanis gloria nascitur

non est nō pōt esse iusticia.qꝛ iustus ex fide viuit.
neqꝫ scismatici aliquid ex ista mercede sibi ꝓmit-
tant.qꝛ similiter vbi charitas nō est nō pōt esse iu-
sticia.dilectio eñ ꝓximi malū nō opaꝛ quam si he
retici haberent nō dilantarent corpus xpi qḋ est ec
clesia.Hec Gratianus.ꝛ ponit in cañ.xxiiij.q.iij.
vbi.Sed multi sunt qui nedū corpus xpi qḋ ē ec-
clesia.dilaniant ꝛ crudeliter ꝑsequunt. ꝫ etiam he
reticos corpus xpi dilaniantes fouent cōfortant ꝛ
damnabiliter defendūt.De quibus Urbanus pa
pa.Qui inquit aliorū errorem defendit.multo dā
nabilior est illis qui errāt.qꝛ non solū ille errat sed
et offendiculum alijs p̄parat erroris ꝛ confirmat.
Unde qꝛ magister erroris extat nō tm̄ hereticus ꝫ
heresiarcha etiam dicendus est. Hec Urbanus.et
ponit in cano.xxiiij.q.iij.qui aliorū. Huiusmodi
igit heretici nedū nō sunt cōfortandi fauendi nec
defendendi.ꝫ etiam cum suis heresibus fugiendi
atqꝫ ab oībus xpifidelib⁹ sūt detestādi.Et ħ triplici
d causa. B Primo qꝛ ħ docet tam verbo qꝫ ex
emplo sanctus iohannes apl's ꝛ euāgelista.qui in
scḋa epl'a canonica scribit.Omnis inqt q̄ recedit ꝛ
nō ꝑmanet in doctrina xpi deū nō habet.qui ꝑma
net in doctrina xpi patrem ꝛ filium habet.si quis
venit ad vos ꝛ hanc doctrinā nō affert.nolite eum
recipe in domo.nec aue ei dixeris.qui eñ dixerit il
li aue.cōmunicat opibus illius malignis.Ecce p̄
dixi vobis vt in die dñi non cōfundamini.Super
quo Gratianus.ꝛ ponit in cano.xxiiij.q.j.omnis
Omnis q̄ recedit inquit.ꝛ Johannes dicit de scis
maticis ꝛ hereticis deuitandis.quiqꝫ verbis docu
it ꝛ factis exhibuit.Nam narrat de illo apl'o eius
sanctissimus discipulus ꝛ martyr fortissimus poli
carpus smirnoꝝ antistes ꝙ tpe quodaꝫ cum apl's
iste Johānes apud ephesum balneas lauandi gra
tia fuisset ingressus ꝛ vidisset ibi Cherintum ꝛ exi
liret ꝓtinuo ꝛ discederet nō lotus dixit.fugiamus
hinc ne balnee ip̄e corruant in quibus Cherintus
lauaꝛ inimicus veritatis. Hec Gratianus. Item
apl's ad Tytū.iij.Hereticū hoiem post primam ꝛ
scḋam correctioneꝫ deuita sciens qꝛ subuersus est
qui hmōi est ꝛ derelinquit ꝓprio iudicio cōdemna-
tus. Scḋa causa.qꝛ heretici sunt deo ita detesta-
biles ꝙ fidelibus prohibeꝛ sacramenta ecclesie eis
ministrare ac etiam ab eis recipe. Unde Lucia.et
ponit in cano.xxiiij.q.j.si quis dederit. Si quis in
quit dederit vel accepit cōmunionē de manu here
tici.ꝛ nescit ꝙ ecclesia catholica cōtradicit postea
intelligens ꝑ annū integrū peniteat.si aūt scit ꝛ ne
glexerit ꝛ postea penitentiā egerit.ꝑ deceꝫ annos
peniteat.alij iudicant septē.quidam humanius vt
ꝑ quinqꝫ annos peniteat. Hec illi. Item Greg.et
ponit in canone.xxiiij.q.j.cepit. Potius inquit ē
mortē arripe qꝫ cōmunionē de manu heretici acci
pere. Unde inquit cepit Erungildus rex iuuenis
terrenū regnū despicere.ꝛ forti desiderio celeste q̄
rere.in cilicijs iacere vinculatus ꝛ omnipotēti deo
ad ꝯfortandū se p̄ces effundere.tantoqꝫ ꝛ sublimi
us gloriam transeuntis mūdi despicere.quanto ꝛ
religatus nouerat nil fuisse qḋ potuit auferre.Su
ꝑueniente aūt pascalis festiuitatis die in tempeste
noctis silentio ad eum ꝑfidus pater eius arriadū
epm misit.vt de eius manu sacrilege cōsecrationis
cōmunionē acciperet.atqꝫ ꝑ hoc ad patris gratiā re-
dire mereret.Sed vir deo deditus arriano epo ad
ueniente exprobrauit vt debuit.eiusqꝫ a se ꝑfidiaꝫ
dignis increpat oībus reppulit.qꝛ ꝛ si exterius ia
cebat ligatus apud se.tñ in magno mentis culmi
ne stabat securus. Ad se itaqꝫ reuerso arriano epo
pater infremuit.statimqꝫ suos apparitores misit q̄
cōstantissimū ꝯfessorem dei vbi iacebat occiderēt.
Hec ille. Tercia causa est.qꝛ heretici nisi resipi-
scant.ꝛ ad doctrinā ecclesie redeant.nō possunt ve
niam peccatorū suorū. Unde Isidorus in de sum
mo bono.libro.j.c.xvij. Non possunt inquit here
tici habere veniam nisi ꝑ ecclesiam catholicā.sicut
ꝛ amici Job nō ꝑfecte placere deū sibi potuerunt
nisi ꝓ eis Job sacrificiū obtulisset.Unde Gratia-
nus ꝛ ponit in cano.xxiiij.q.j.quicūqꝫ. Quicunqꝫ
inquit ab vnitate ecclesie vel societate petri apl'i q̄
libet modo semetipsos segregant.tales nec pecca
torū vinculis absolui.nec ianuaꝫ possunt celestis
regni ingredi.Et nimirū.qꝛ vt dicit Isidorus vbi
prius.Opera bona q̄ heretici faciūt.ꝛ iusticia eoruꝫ
nihil eis ꝓdest.testante dño ꝑ hieremiā.qꝛ mei ob
litus es.ecce ego annūciabo iusticiā tuam ꝛ opera
tua nō ꝓderint tibi.Heretici q̄uis legē aut ꝓphe
tas adimpleant.ex eo tñ ꝙ catholici nō sunt nō est
deus in eorū cōuentibus.ipso dño testante.Si ste
terit moyses ꝛ samuel coram me nō est aīa mea ad
ppl'm istū.eiicite eos a facie mea ꝛ egrediaꝛ ꝑ moy
sen ꝛ samuel. Per moy.ꝛ sa.accipe legē ꝛ ꝓphetas
quos q̄uis heretici ope implere cōtendant. ꝓpter
erroris tñ impietatē a vultu dei ꝓijciunt.ꝛ a iusto
rum cetibus separant.paganus ꝛ hereticus ille.s.
paganus.qꝛ nunqꝫ fuit cum dei ppl'o.iste scꝫ here-
ticus.qꝛ recessit a dei ppl'o.vtriqꝫ recedētes a xpo.
ad dyaboli ꝑtinent corpus qui ab ydolatria ad iu
daismū vel heresim transeūt.iuxta ꝓphetā.De ma
lo ad malū labunt ꝛ dñm nō cognouerūt.qꝛ de in
fidelitatis errore in errorē alium transierūt.cuius
doctrinā quisqꝫ sequit.huius ꝛ filius nuncupaꝛ.si
cut ꝛ ꝑ ꝓphetā Ezech.xvj.Amorreū patrē ꝛ etheā
matrē esse israeli dicit dñs.nō vtiqꝫ nascēdo ꝫ imi-
tando. Sic ꝛ in meliorē partē filij dei nuncupant
qui p̄cepta dei custodiūt. Unde ꝛ nos nō natura
ꝫ adoptōne clamamus deo dicētes. Pater noster
qui es in celis.non solū natiuitate ꝫ etiam imitati
one filius alicuius posse vocari.Nā iudei ſm car-
nem filij abrahe.ſm cōuersationē filij dyaboli nū-
cupant. Ac ꝑ hoc illi sunt semen abrahe qui eius
imitant fidem ꝛ non illi qui ex eius generati sunt
carne.De errore autoris trahit a quibusdam ꝛ nō
men ꝛ culpa vt ipsi⁹ vocabulo censeaꝛ cuius erro-
rem ꝛ sequit.sicut ꝛ ecclesie ꝑgami et thiatyre dr
Apocal'.ij. Habes illic tenentes doctrinā balaam
ꝛ iezabel.Doctrinaꝫ igit balaam ꝛ iezabel dicunt
habere ꝓpter imitatiōē ꝛ nō ꝓpter p̄ntiam corpo
ralem. Hec Isidorus. Propter p̄dictas igit tres
causas ꝛ multas alias heretici sunt detestandi et
ab omnibus fidelibus fugiendi. Sed hic forte
querit aliquis.Ex quo heresis tam periculosum
est pctm̄.ꝛ ab omnibus fidelibus fugiēdum.qua-
re igit ꝑmisit omnipotēs deus tot errores hereti-

eos inter pplm suū pullulare. Et q̄stuꝫ ad istud respondet beatus Aug⁹. ꝛ ponit in canone. xxiiij. q. iij. c. vlti. Ideo inquit diuina prudentia multos diuersi erroris hereticos inter pplm suum esse ꝑmittit vt cum interrogāt nos ea que nescimus sic discutiamus pigriciā ꝛ diuinas scripturas cupiamus. ꝓpterea apl's ait. Oportet hereses esse. vt qui ꝓbati sunt manifesti fiant in vobis. hi aūt a deo ꝓbati sunt qui bñ possunt docere. Hec Aug⁹. Et idō merito Chris. ope. imper. ome. xx. Heresis inquit res ꝑiculosa est sed vtilis. valde periculosa. qꝛ multi seducunt ꝑ eam ꝛ pereūt. vtilis aūt est. qꝛ temptantur fideles per eam ꝛ ab infidelibus segregantur. q̄ murmurant de periculo temptationis murmurant de premio saluationis. In nullo enim negocio potest requies inueniri nisi p̄cesserit labor. q̄to magis in spūalibus rebus nisi p̄cesserit tentatio nō potest esse ꝓbatio. Et sequit in eadē omel. super illud Math. vij. Attendite a falsis ꝓphetis. Primū inquit oportet scire qui sunt omnino falsi xp̄iani. naꝫ nulla res magis ꝑdit xp̄ianos viros q̄ꝫ hec. qꝛ quoscunqꝫ vident xp̄ianos dici quasi xp̄ianos eos estimāt. Si em̄ cōstat qꝛ sunt falsi xp̄iani. aut em̄ ille est falsus xp̄ianus aut tu. si tu, non ille. si ille. vt quid tu xp̄ianū estimas eum. de quo xp̄s tibi mandauit. qꝛ xp̄ianus nō est. quem deus confitet suū filiū. tu quō tibi non estimas fratrē. Sed forte dicis quō possum dicere illum non esse xp̄ianum quē video xp̄m confitentē. altare habentem. sacrificiū panis ꝛ vini offerentē. sanctoruꝫ scripturas legentē. omnē ordinē sanctorū sacerdotuꝫ habentē. Vir sapiens si quis nō confitet xp̄m ꝛ manifesta est infidelitas illius ꝛ seducebaris in eū insania erat qꝛ seducebaris. nunc aūt qꝛ cōfitet xp̄m sed nō sic queādmodū xp̄s mandauit negligētie tue est si ab eo seducebaris. qui em̄ in occultam foueam cadit negligens dicit. qꝛ non caute ꝓspexit. qui aūt in foueam manifestaꝫ cadit non negligēs dicit sed insanus. Qō aūt de multitudine ecclesiasticorū ministrorum dixisti. Hoc audi responsum qm̄ symia omnia hominis habet membra. ꝛ ꝑ omnia hominem imitat. nunq̄ꝫ ꝓpterea dicēda est homo. sic ꝛ hereticus omnia habet ecclesie et imitat mysteria sed tñ non est ecclesie. deinde sciens dñs qꝛ non erant manifesti gentiles sed absconditi sub nomine xp̄iano. iam non dixit aspicite sed attendite. Aspicere est simpliciter videre. Attendere autē est caute considerare. vbi em̄ certa est res ꝛ indubitabilis aspicit. vbi quidem incerta est dubitabilis attendit. Sciens aūt xp̄s qꝛ est in illis aliquid qō aliud ꝓ alio videt aut desuꝑ positum aut intus inclusum. ideo dixit. Attendite vt sciatis qm̄ nō corporali aspectu attendendū est sed vigilantia spūali. si em̄ corporaliter eos aspicias cognoscere non potes. qꝛ scemata xp̄ianitatis habent. nam hominis passibilis quō potestis videre mēdacia veritatis coop̄ta velamine. Primū attendendum est ꝑ op̄a bona. si em̄ op̄a iusticie facimus et a nullo errore decipimur. ꝛ ipsi omnē sentimus errorē. nam ipsa res facit errare que facit alterius errorem non cognoscere. nam qui non cognoscit alterius mendacium suam non cognoscit veritatem. sic ꝛ peccatā peccantium sensum tenebrescere faciunt vt nō videntes mendacium cadant in illud. Vnde Gregorius. ab initio ex quo inter homines seminatus est error fidei. nō errore dyabol⁹ fecit hoīes malos. sꝫ hoīes mali diabolicū sibi fecerūt errorē. Si error fecisset homīes malos culpa dei erat qui tales homines fecit. vt ab erroribus seducant. nunc igitur culpa est hominis qui voluntarie eligit errorē. qꝛ non possunt errores p̄ualere in homines nisi peccata p̄cesserint. prius em̄ plurimis peccatis exceca tur homo. ꝛ dyaboli suggestione seducit ꝛ cadit in mortem. queādmodum em̄ sole manente nō p̄ualet nox. cum aūt accesserit sol ad occasum tūc nox mūdum occupat. Sic q̄ꝫdiu lumen iusticie in homine fuerit, tenebra erroris eum nō apprehendit. Igit bonis operibus inuigilandum est. qꝛ non error generat peccata. sed peccata generant errorem. Sicut dicit Sapiens. Iniquitas trahit hominem in errorem. Hec Chris. Ex quibus patet ꝙ peccata impiorū faciunt eos scripturas sacras male intelligendo in hereticam prauitatē deuolui. Unde Isidorus in de summo bono. lib. iij. c. xj. Pleriqꝫ inquit scientia accepta scripturaruꝫ nō ad dei gloriam sed ad suam laudem vtunt. dum ex ipsa scientia extollunt. ꝛ ibi peccant vbi pctā mundare deberent. nunq̄ꝫ sequunt legendo ꝑfectam scientiam arrogantes. nam q̄uis sapientes in supficie videant medullitus. tamen archana veritatis nō tangunt. qꝛ nube supbie p̄pediunt. Superbi semꝑ legunt querūt ꝛ nunq̄ꝫ inueniunt diuine legis penetralia humilibus. ꝛ bene ad deum intrantibus patent. prauis autē atqꝫ supbis claudunt. nam q̄uis diuina eloquia in lectione arrogantibus sint apta iniustis tamē clausa atqꝫ occulta sunt. dum sermo dei fidelib⁹ lux sit. reprobis aūt atqꝫ supbis quodammodo tenebrescit. ꝛ vnde illi scꝫ fideles illuminant. inde isti scꝫ reprobi excecāt. nequaq̄ꝫ legit intelligit qui carnaliter verba legis p̄currit. sed is q̄ eam sensu interioris intelligentie ꝑcipit. nam qui litteram legis intendūt eius occulta penetrare nō possunt. Multi enim non intelligendo spiritualiter scripturas. nec eas recte sentiendo in heresim sunt deuoluti. atqꝫ in multis erroribus defluxerūt in solis fidelibus religata est lex. testante dño ꝑ ꝓphetam. Liga testimonium. signa legeꝫ in discipulis meis. ne eam aut iudeus aut hereticus intelligat. qꝛ non sunt xp̄i discipuli. vnitatem quippe pacis quam xp̄s iesus saluator noster docuit non sequunt. De qua quidem ideꝫ dñs dicit. In hoc cognoscēt homines qui discipuli mei estis si dilectioneꝫ habueritis inter vos. heretici sacro sensu nō sapiunt. sed eas ad errorem praue intelligentie. neqꝫ semetipsos earum sensibus subdunt. sꝫ eas peruerse ad errorem ꝯtrahūt. doctores eorum prauis ꝑsuasionibus ita ꝑ argumēta fraudulentie alligāt auditores. vt eos quasi in laborintū implicent a q̄ exire vix valent. Tanta est hereticorum calliditas vt falsa veris malaqꝫ bonis ꝑmisceant. salutaribusqꝫ rebus plerunqꝫ erroris sui viris interserant quo facilius possit prauitatē ꝑuersi dogmatis sub specie ꝑsuadere veritatis. Plerunqꝫ etiam sub nomine catholicorum doctorum ꝑuersi heretici sua fal

ta dicta conscribunt. vt indubitanter lecta credant nonnunq etiam blasphemias suas latenti dolo in libris nostris inserūt. doctrinamq veram adulterantes corrumpūt. vel. s. adijciendo que impia sūt vel auferendo que pia sunt caute meditando. tantoq sensu pbāda sunt que legunt vt iuxta apostolica monita et teneamus que recta sūt. et refutem9 que contraria veritati existūt. sicq in bonis instruamur vt a malo illesi pmaneamus. Hec ille.

Capitulum XL

Cisma est tercium vitium quod nascit ex predicta quarta filia inanis glorie scz pertinacia. Et est scisma singularis et pertinax ab ecclesia catholica diuisio vel recessus vnitatem ecclesie generalis scienter et ex intentione pturbans. Et dicit scisma quasi scissura que est diuisio animorum. vnde et scisma grece diuisio interpretat vt dicit in canone. xxiij. q. j. scisma. Et dicit scisma ab heresi differre in hoc q heresis tm opponit fidei catholice. scisma vo opponit vnitati ecclesie cuius membra sunt fideles. caput vo xps. cuius vicem gerit summus catholicus in vniuersali ecclesia. Hinc igit scismatici dicunt illi qui sua propria et spontanea voluntate et intentōe se separant ab vnitate ecclesie et licet fidez seruant summo tamen pontifici vicario iesu christi in licitis et canonicis obedire renuunt. et subesse contemnunt. atq membris ecclesie subiectis communicare recusant. Unde Hieronymus et ponit in canōe. xxiiij. q. iij. inter. Inter inquit heresim et scisma hanc esse differentiam arbitror q heresis puersum dogma habeat. scisma post episcopalē discessionem ab ecclesia etiam separat. Hec ille. Secundum quosdaz vo scisma differt ab heresi sicut dispositio ab habitu. Primo enim dicit scisma. s cum post ptinaciter adheserit sue secte asserens nō obediendum romane ecclesie tūc est heresis. quia peccat in articulo fidei. Unam sanctam catholicā et apostolicam etc. Omnis hereticus est scismatic9 et nō ecōtra. hmōi em scismatici ac etiā heretici et lz locū sacri officij occupēt tū sacri officij iure et ptāte penitus sūt priuati. Vn Cyprianus. Dicimus inquit omnes omnino hereticos et scismaticos nihil habere potestatis ac iuris. ppt quod nouatianus nec debet nec accipi potest. quo minus ipso quoq extra ecclesiam existens. et econtra pacem ac dilectionem xpi faciens inter aduersarios et antichristos computet. et paulo post. ecclesia vna est. que vna et intus esse et foris nō potest. si enim apud nouationos est apud cornelium non fuit. si vo apud Cornelium fuit qui fabiano episcopo legitima ordinatione successit et quem post sacerdotij honorē martirioq dñs glorificauit. Nouatianus in ecclesia non est. nec episcopus computari potest q euāgelica et apostolica traditione contempta nemini succedēs a seipso ortus ē. Habere nanq aut tenere ecclesiaz nemo potest qui ordinatus in ecclesia non est. et paulo post. qui vo eundem quē et nos deū patrem et eundē christum filium et eundem spiritumsanctum nosse dicunt. nec hoc adiuuare tales potest. et infra inuenimus in tali facinore non solū duces et autores. sed et participes penis destinari. nisi a cōione malorū se separauerint. pcipiēte dñō p moysen et dicente. Separamini a tabernaculis istorum hominū durissimorū et nolite tangere de omnibus que sunt eorum ne similiter pereatis in peccatis eorum. Et q cōminatus fuerat dñs q moyses impleret q vnusquisq qui se a chore dathan et abyron nō separasset penas statim p impia cōmunione psolueret. quo xpo ostendit et pbat obnoxios omnes culpe et pene futuros qui se scismaticis contra ppositos et sacerdotes irreligiosa temeritate miscuerūt. Sicut etiam p Oseā pphetam spūssanctus cōtestat et dicit. Sacrificia eorū tanq panis luctus. omnes qui ex eo mādūcant contaminabunt dicētes. s. et ostēdens. Omnes omnino cū suis auctoribus supplicio cōiungi qui fuerunt eorum peccato cōtaminari. Que igit apud eos merita esse circa deuz possunt quibus supplicia diuinitus irrogant. et sequit. Si aūt foris cuncti heretici et scimatici nō habent spūmsanctū. et ideo apud nos eis manus imponit vt hic accipiant quod illic nō est. nec dici potest. manifestū em est remissionem peccatorū p eos dari nō posse quos constat spūmsanctum nō habere. Hec Cyprianus. et ponit in canone. xxiiij. q. j. Cyprianus. Item Gratianus in canone. xxiiij. q. j. pudenda. Pudenda inquit vt ita dicam rapina in diuisione est nō consecratus. sed execratus episcopus. si em ipm consecratiōis nomen rationabiliter ac viuaci intellectu discutimus. is qui cum vniuersali detractat consecrari ecclesia. consecratus dici vel esse nulla ratione poterit. Consecrare em est simul sacrare. sed ab ecclesie visceribus diuisus. et ab apostolicis sedib9 separatus execrat ipse potius q cōsecrat. Iure igitur execratus tantū nō poterit cōsecratus dici quē simul sacrare in vnitate cōiunctus membris suis nō cognoscit ecclesia. Hec ille. Huiusmodi enim scismatici et heretici qui foris ab ecclesia sunt diuisi et in diuerticulis aberrantes p ecclesiasticam doctrinā et secularē potestatem compellerent intrare Unde Aug. et ponit in canone. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. Sed potestate inquit quam pter religionez ac fidem regū rpe quo debuit diuino munere accepit ecclesia. Hi qui inueniunt in vijs et sepibus. id est in heresibus et scismatibus cogunt intrare. non q cogunt reprehendant. sed ad quid cogant attendant. Communiū em est vnitas corporis nō soluz in sacramento altaris. sed etiam in vinculo pacis. Hec Aug9. Item Isid. in de summo bono li. iij. c. lij. et ponit in canone. xxiij. q. v. principes. Principes inquit seculi nōnunq potestatis adepte culmina tenent. vt scz p eandē potestatem ecclesiasticam disciplinā muniant. Ceterum nam inter ecclesiam potestates necessarie nō essent. nisi vt qd nō pualent sacerdotes efficere p doctrine sermonem. ptās hec impet p discipline terrorē. sepe p regnuz terrenū celeste regnū pficit vt qui intra ecclesiam positi contra fidē et disciplinā ecclesie agunt regimine principū cōuertant. ipsamq disciplinā quā ecclesie vtilitas exercere non pualet ceruicibus supborū potestas principalis iponat. et vt venerationem mereat virtutē ptātis impartiat. Cognoscant

principes seculi deo se debere rõnem reddere pro/
pter ecclesiã quam a xp̄o tuendam susceptiũt.nam
sive pax ꝛ disciplina ecclesie per fideles principes
augeť sive dissoluať.ille ab eis exiget rõnẽ qui eo
rum potestati suam ecclesiã credidit defendendã
Hec ille. Item Hieronymus ꝛ ponit̃ in canone.
xxiij.q.v.nõ vos. Non inquit vos hominũ vanilo
quia retardant dicentiũ.qꝛ ꝑsecutionẽ ecclesia fa·
cit dum vel ea que committunť scꝫ illicite ab here
ticis ꝛ scismaticis reprimit.vel animarũ salutem
requirit.errant hm̃oi rumoris fabulatores non ꝑ·
sequiť.nisi qui ad mala cogit.qui vo maluꝫ factũ
vel iã punit vł ꝓhibet ne fiat.nõ ꝑsequiť iste sed di
ligit. Nam si vt illi putant nemo est rep̄hẽdendus
a malo nec retrahendus ad bonũ.humanas ꝛ diui
nas leges necesse est euacuari que ꝛ malis penam
ꝛ bonis p̄mia.iusticia suadente cõstituit. Malum
aũt scisma est vt exteras potestates.i.principes se·
culares ꝛ hm̃oi opprimi debere homines.canoni·
ce scripture autoritas. ꝛ paternarũ nos regularũ
veritas docet. Hec ille. Item Gratianus.xxiij.q.
v.de liguris. Nolite inquit dubitare homines p̄n
cipali vel iudiciali autoritate comprimere.qꝛ regu
larum patrũ hoc specialiter constituerũt.vt si qua
ecclesiastici officij ꝑsona cui subiecta ẽ restiterit vel
seorsum collegerit aut aliud altare erexerit seu scis/
ma fecerit.iste excõiceť atqꝫ damneť.qui si forte ꝛ
hoc cõtempserit ꝛ ꝑmanserit diuisiones ꝛ scisma/
ta faciendo ꝑ potestates publicas opprimať. Ec/
ce dñe qꝛ animus vester forte timidus est.ne perse
qui videaris de patrũ nobis autoritate hec breui/
ter dirigẽda curaui.cum multa alia exempla ꝛ cõ
stitutiones sunt quibus euidẽter agnosciť.ꝙ faciẽ
tes scissuras in sancta ecclesia nõ solum exilijs sed
etiam ꝓscriptione rerum ꝛ dura custodia ꝑ publi
cas potestates debeãt coherceri. Hec Gratianus

Capitulum XLI

Postasia est quartuz

a vicium quod nasciť ex p̄dicta quarta filia
inanis glorie scꝫ pertinacia. Et est aposta
sia a religione catholice approbata vel ordine rece
pto sine fide aut ope voluntaria a ꝯditore recessio.
Vñ tripliciter cõtingit hominẽ apostatare. Pri
mo scꝫ a religione quam ꝓfessus est vel ab ordine
quẽ suscepit recedere.de taliter apostatantibus di
cit dñs ad ꝓphetã Ezech.ij.c. Ego mitto te ad gen
tes apostatrices que recesserunt a me ꝛc̃. Scđo
modo contingit hominẽ apostatare scꝫ a deo rece
dendo ꝑ voluntariã vel actualem diuinis manda·
tis repugnantiã. Et talis apostata cõmittiť in quo
libet pctõ mortali. Et diciť apostasia gr̃e.qꝛ morta
le peccatũ tollit gratiã gratum facientẽ eo ꝙ tollit
actũ ꝛ habitum charitatis. Et qꝛ repugnare volũ·
tati superioris est actus sup̄bie que est radix oĩs pcti
Ideo diciť Eccĩ.x.c. Initiũ sup̄bie hoĩs apostata/
re a deo.qm̃ ab eo qui fecit illum recessit cor eius.
Tercio modo contingit hoĩem apostatare scꝫ a
deo fidẽ relinquẽdo recedere.ꝛ talis apostasia ꝓ/
prie diť ꝑfidia ꝺm sanctuꝫ Tho.scđa scđe.q.xij. De
istis em̃ duobus vltimis modis apostatãdi loquiť
beatus Gregorius sup Ezech.omeł.ix. Sicut in/
quit duobus modis recediť a deo.ita duobus mo
dis apostate hoĩes fiũt a deo.scꝫ qñ a cõditore suo
aut fide recedũt aut ope. Sicut igiť qui a fide rece·
dit apostata est.ita qui ad ꝑuersum opus qđ dese·
ruerat redit ab oĩpotẽti deo apostata absqꝫ vlla du
bietate deputať.etiã etsi fidem tenere videať.vnũ
sine altero ꝓdesse nil valet. Et qꝛ teste ap̄lo Heb.
xj. Sine fide impossibili est placere deo. Ideo qui
apostatat fidẽ relinquẽdo in oĩbus que necessaria
sunt ad salutẽ inutilis est omnino.ꝛ oẽs actus eiꝰ
sunt inordinati.vnde Prouer.vj. Homo aposta·
ta vir inutilis gradiť ore ꝑuerso.annuit oculis.te·
rit pede.digito loquiť.prauo corde machinať ma/
lum.ꝛ omni tẽꝑe iurgia seminat. B Pro cu·
ius declaratõe est notandũ ꝙ totũ genus aposta·
sie xp̄ianorũ consistit in septẽ gradibus quos Sa
lomon recitat in p̄dictis verbis.vbi primo notať
terrena fragilitas a deo retrocedẽs.cũ diť Homo
apostata.vñ sicut tota ecclesia militãs q̄ est multi/
tudo p̄destinatorũ est quasi vnus homo.qui ẽ cor
pus xp̄i mysticũ.dicẽte ap̄lo.j.ad Chor.xij. Vos
estis corpus xp̄i. Hoc em̃ corpus xp̄i ꝛ licet sit q̄si
ꝑsona mulieris qꝛ sponsa xp̄i.tñ est mulier mora/
liter fortis. De qua diť Prouer.vlti. Mulierẽ for/
tem quis inueniet. Sic tota multitudo p̄scitoruꝫ
est vna ꝑsona apostata ꝛ quasi mulier adultera et
meretrix diaboli.de qua diť Ezech.xvj. Tu facta es
quasi mulier adultera. Primus em̃ gradus apo
stasie est pctm̃ omissionis cum impossibile sit ho/
minem pctm̃ committere nisi prius ex negligenti
omissiõe peccauerit. Vnde sicut dicit Holkot in
lectura libri Sapiẽtie lectiõe.xxxvj. Primordialꝭ
causa omnis pene.ꝛ ꝑ cõsequens actualis peccati
tam in homine ꝙ̄ in angelo fuit negligentia. Naꝫ
si homo vel angelus a summo deo creatus in gra
tia bene vsus fuisset naturalibus ꝛ gratuitis sibi a
deo datis nunꝙ̄ apparuisset angelo aliquid deor·
dinatũ.nec diuinaꝫ excellentiam appetiuisset.nec
vnꝙ̄ homo iudicasset.dictis ꝛ ꝑsuasionibus serpẽ
tis acquieuisse:ꝫ qꝛ negligẽter omiserũt vti gratui
tis sibi datis ꝑmissi sunt cadere in errorẽ.ꝓpter pec
catũ negligẽtie.ꝛ de errore in pctm̃ sup̄bie ꝛ inobe
diẽtie.ꝛ pctm̃ omissiõis siue negligẽtie. vocat ps̃.
pedẽ sup̄bie dicẽs. Nõ veniat mihi pes sup̄bie. De
isto em̃ p̄mo gradu apostasie p̄t illud Eccĩ.x. Ini/
tiũ sup̄bie hoĩs apostatare a deo. Et iste gradus ex
primiť in p̄dictis verbis salomonis cũ diť.vir inuti
lis. In isto em̃ p̄mo gradu apostatãtes intelligũť
ꝑ seruũ inutilẽ qui fodit in terra.ꝛ abscõdit pecu/
niã dñi sui.ꝛ de q̄ dicit xp̄s. Seruũ inutileꝫ eijcite
in tenebras exteriores.vbi erit fletus ꝛ stridor den
tiũ Math.xxv. Sup quo Chriś.ope.imꝑ.omeł.
iiij. Ille inquit qui fodit gratiã suã in terra nõ pec
care ꝓponit.ꝫ iusticiã nõ facere.sicut supra in scđo
ꝓuocatiuo ꝯferẽte ad detestatõꝫ accidie. Scđs
gradus apostasie tangiť cũ diť. Gradiť ore ꝑuerso
in quo notať pctm̃ lingue. Vñ inter oĩa pctã sensi
bilia cõmissionis pctm̃ lingue est primũ. Et ꝙ̄uis
lingue multa sunt genera viciorũ.tria tñ sunt ma/
xime vsitata.s.mendaciũ.adulatio. ꝛ ꝑiuriũ.de q̄/
bus dictũ est supra de mẽdacio ꝛ adulatõe in ter/
cia spẽ auaricie. Et sicut in p̄mitiua ecclĩa accedẽ/

tes ad fidē loquebant̄ magnalia dei linguis p spiritūsanctū motis. sic iam in fine mūdi a fide apostatātes p spiritū malignū loquūtur linguis p̄dictis trib⁹ infectis. Tercius gradus apostasie tāgitur cū dicit̄. Annuit oculis. Per oculos eniʒ sicut p̄stat ex fide euāgelij Mathei. vj. intelligit̄ intentio. qꝛ p intentionē dirigit̄ tota alia opatio congrua anime. sicut oia mēbra hoīs dirigunt̄ oculo corpali. Iste igit̄ apostata annuit oculis q̄ dimissa intentione boni cōmunis annuit vel assentit p̄uato p̄modo que ē maxima xp̄iane religiōis destructio. Vn̄ sicut in p̄mitiua ecclesia accedētes ad fidē ꝛ ad verā religionē xp̄ianā de p̄sonalib⁹ siue p̄prijs faciebāt cōmunia. Vn̄ Actuū. iiij. Nec quisq̄ eorū q̄ possidebat aliqd̄ suum esse dicebat. ꝭ erāt illis omnia cōmunia. ꝛ sequit̄. Quotqt eni possessores agroꝝ aut domoꝝ veniētes offerebāt p̄cia eoꝝ que vendebāt ante pedes apl̄oꝝ. diuidebāt autem singulis p̄ut cuiq̄ opus erat. Sic iam in fine mūdi falsi xp̄iani apostatātes a fide vera et religione xp̄iana de cōmunib⁹ faciūt p̄pria. ꝛ hoc specialiter de vocatis religiosis quoꝝ vt timendū ē multorū ē religio q̄ ambitiose appropiant sibi dominia tp̄alia ꝛ ecclesias parrochiales. quoꝝ decime ꝛ oblationes ex debito essent p̄munia in necessitate pauperibus distribuēda. ꝭ iam ip̄a experientia docente religiosi ꝛ alij pastores ꝛ p̄lati pauperibus defraudatis eas expendūt in vitijs ꝛ voluptatib⁹ mūdanis ꝛ pomposis vanitatib⁹. De talib⁹ eni apostatantib⁹ p̄phetauit apl̄us ad Thymo. iij. dicēs. In nouissimis dieb⁹ instabūt tp̄a periculosa et erunt homines seip̄os amātes. cupidi. elati. supbi ꝛ blasphemi. parētibus nō obediētes. ingrati. scelesti. sine affectione. sine pace. criminatores. incontinentes. immites. sine benignitate p̄ditores. proterui. inuidi. ceci. voluptatū amatores magis q̄ dei specicm habētes. pietatis quidē virtutē eius abnegātes ꝛ hos deuita. Quartus gradus apostasie tāgit̄ in isto v̄bo. Terit pede. Per pedē eni intelligitur affectio in scriptura. vn̄ Iohis. xiij. Qui lotus ē nō indiget nisi vt pedes lauet. Affectio igit̄ inordinata quā habēt falsi xp̄iani ad tempalia causat in eis aqhominabilē apostasiā ydolatriā. Et ideo dicit Apl̄us. j. ad Thym. vj. qꝛ radix oim maloꝝ ē cupiditas. quā quidē appetētes errauerunt a fide ꝛ inseruerūt se dolorib⁹ multis. Quintus gradus apostasie tangit̄ in hoc verbo. Digito loquit̄. vbi p digitū intelligit̄ potestas agēdi mō q̄ loquit̄ scriptura Exo. viij. dicēs. Digitus dei ē hic. hoc ē potestas diuina singulariter operādi. Ad istū modū loquēdi digito dei loquūt̄ apostate q̄ iactātes de sua potestate mūdana credūt oia q̄ faciunt sua p̄pria v̄tute ꝛ nō potestate diuina facturos se. dicētes illud p̄s. Man⁹ nr̄a excelsa. ꝛ nō de⁹ fecit h̄ oia Itē digito loqtur q̄ de sua virtute iactat putans se posse vitijs sua p̄pria v̄tute sine diuino auxilio resistere. sicut petrus q̄ dixit xp̄o. Si oportuerit me mori tecū nō te negabo. q̄ tamē eadē nocte sequēti apostatādo ter dn̄m suū negauit vtʒ Math. xxvj Itē digito loquit̄ q̄ gaudēs se familiarē esse cuʒ regibus. principib⁹ ꝛ ceteris magnatib⁹ oia q̄ loquitur quasi in p̄sona illoꝝ loquit̄ ad terrendū innocentes. ꝛ nequiter opprimendū. De q̄libet eni tali dicit̄ Hiere. xvij. Maledictus q̄ cōfidit in homie ꝛ ponit carnē brachiū suū. Sextus gradus apostasie tangit̄ cū dicit̄ Prauo corde machinat̄ malū. Corde malū machinat̄ falsus ypocrita q̄ apostatat̄ machinando quō potest veritati resistere. ꝛ suam vitam voluptuosam sub specie ficte sanctitatis subtiliter palliare. quoꝝ cuilibet pōt dici illud Actu. xiij. O plene omni doloꝛ fallacia fili dyaboli inimice oms iusticie. non desinis subuertere vias dn̄i. Septimus ꝛ vltim⁹ gradus apostasie exprimit̄ cū dicit̄. Omni tp̄e iurgia seminat. vn̄ sicut in p̄mitiua ecclesia inter accedētes ad fidem tāta erat vnitas ꝛ p̄cordia. qꝛ sicut dicit̄ Actu. iiij. Multitudines credētiū erat cor vnū ꝛ anima vna. Sic ecōtra iam in fine mūdi inter apostatātes a fide tāta ē discordia qꝛ vix reperiet̄ pater q̄ ordinate diligit filiū. vel fili⁹ q̄ charitatiue diligit patrē. matrē. fratres aut sorores. Vn̄ apostata sicut ꝛ pater eius dyabolus ē deo. sibijpsi. imo ꝛ toti mūdo p̄trari⁹. Propriū eni ē apostate seminare discordias. et ideo salomon postq̄ recitauit p̄dictos septē grad⁹ apostasie subiūgit dicens. Sex sunt q̄ odit de⁹ ꝛ septimū detestat̄ anima eius. s. eum qui seminat inter fratres discordiam.

Capitulum XLII

E Blasphemia vero

d que vt supra dicit̄. ē quintū viciū qd̄ nascitur ex quarta filia ianis glorie. s. p̄tinacia. vt dictū ē supra. capitulo decimoq̄rto hui⁹ partis

Capitulum XLIII

Uperstitio est sextuʒ

s viciū qd̄ nascit̄ ex p̄dicta q̄rta filia inanis glorie. s. p̄tinacia. Pro q̄ notādū qꝛ a supsto. as. i. supesse vl̄ supfluere. dī h̄ ꝛ hec supstes supstitis. i. senex remanēs viuus vl̄ vitā ducēs. ꝛ inde h̄ supstitio. is. ē sup instituta inuētio vane et supflue religionis vel obseruatiōis culture diuie vel culture ydoloꝝ siue demonū sic dicta. eo fit superflua fidei p̄testatio a supstitib⁹. id ē senib⁹ multis annis delirantib⁹ et errantibus adinuēta. Vnde sup illud ad Colosenses. ij. Que sunt rationeʒ habentia sapiētie in supstitione. dicit. Glo. supstitio ē religio sup modum seruata. i. immoderata et indebite seruata. Vn̄ Aug⁹. de doctrina xp̄iana. Et ponit̄ in canone dist. xlj. quisquis. Quisquis inqt rebus pretereuntib⁹ strictius vtit̄ q̄ se habent mores eorum cum quibus viuit. aut intemperās aut supstitiosus ē. Quisquis vero sic eis vtitur vt metas consuetudinis bonorum inter quos cōuersat̄ excedat aut aliud signat aut flagitiosus ē. In omnibus enim talibus non vsus rerum sed libido in culpa est. quid igitur locis ꝛ temporibus ꝛ p̄sonis p̄ueniat diligēter attendendum est. ne temere flagitia reprehendamus. Fieri eniʒ potest vt sine aliquo cupidinis vicio vel voracitatis preciosissimo cibo sapiens vtat̄. insipiēs aūt fedissima gule flāma in vilissimuʒ olus ardescat ꝛ sane quēq̄ meli⁹ erit more domini pisce vesci q̄ lenticula more esau ne potis abrahā. aut ordeo more iumētoꝝ. Nō eni

ꝓpterea ꝯtinētiores nobis sunt pleriq; bestie q; vi lioribꝰ alunt escis. nam in hmōi omibus rebꝰ nō ex natura qbus vtimur. ẜ ex causa vtēdi ⁊ mō ap petēdi vt ꝓbandū ē vel improbandū qđ facimus h ille. Vñ Isi. li. viij. ethi. dicit ꝙ supstitio dicta ē eo ꝙ sit supflua aut sup instituta obseruatio. Et h ꝯtingit tripl'r ẜm ꝙ tres sunt species supstitionis. Prima qñ diuinꝰ cultus exhibet deo vero ẜ mo do idebito. Secūda qñ debet ei cui nō deberet ex hiberi puta pure creature. Et tercia quādo ꝑ talez cultum cōsulunt demones ꝑ aliqua pacta cuz eis inita tacita vel expressa.

Capitulum XLIIII

Prima igitur species supstitionis ē quādo diuinꝰ cultus exhibetur deo vero ẜ mō indebito. Et hoc cōtingit dupl'r. Vno mō ꝑ obseruantiā legaliū veteris testamēti. Illa eñ legalia figurabāt xp̄m venturū passurū ⁊ cetera mysteria incarnatiōis eē futura. Vñ idē ē illa iam seruare ⁊ credere xp̄m esse venturū passurū ⁊ nō adhuc venisse nec passuz fuisse. Vñ augꝰ in ep̄la ad Hiero. ⁊ habet in glo. ad Gala. ij. Legalia inqt obseruata post veritatē euāgelij diuulgata sunt mortifera ⁊ tamē ad cultū dei ꝑtinēt. Alio mō ꝯtingit supstitio in his q̄ ad cultū dei ꝑtinēt qñ aliqs minister in ꝑsona ecclesie exhibet deo aliquē cultū ꝯtra modum ab ecclesia catholica institutū. puta si dispēsaret sacramenta ecclesie. non scđm ordinationem ecclesie talis enim esset quodammodo falsarius. sicut si aliquis ꝓponeret aliq̄ ex ꝑte alterius q̄ non essent sibi cōmissa. Vñ Amb. Indignus inqt est q̄ aliter celebrat misteriū q̄ xp̄s tradidit. Et ꝓpter hoc in glo. ad Colosen. ij. ca. dicit. Supstitio ē quādo traditiōi hūane nomē religionis applicatur.

Capitulum XLV

Secūda species superstitionis ē ydolatria q̄ dicit ydoloꝝ seruitus vel cultura. A Vñ ydolatria ē cultus diuini attributio principalit creature. de q̄ dictū ē supra. c. ij. hꝰ ꝑtis vbi agit de septimo motiuo ꝯferēte ad detestationē supbie. ⁊ in isto vbi agit de dulia. Dictis ibidē adijciēdo. ꝙ ab ydos qđ est forma dicit hoc ydolū. i. simulacrū. qđ hūana effigie ē factū. ⁊ ꝓ deo infideliū ꝯsecratū. Et ydolū cōponit cū latria. ⁊ dr̄ ydolatria. i. cultura quā impēdit ydolatra. Et ē ydolatra cultor ydoloruz qui ydolo culturā impēdit quā ẜm iusticiam suo deberet impendere creatori. vñ augꝰ. j. de doctrina xp̄iana. capi. vj. Iubemur inquit nō seruire creature sed creatori. non eo modo quo seruire iubemur inuicem per charitatem. quod est grece dulium. sed eo modo quo tm̄ iubemur seruire deo quod est grece latinū. Vnde ydolatre dicunt qui simulacris eam seruitutē. i. illam culturā exhibent que deo debet. scđm quā seruitutē siue culturam dicit. s. in euangelio Mathei. iiij. Dominū deū tuum adorabis ⁊ illi soli seruies. Et nota ẜm parisiē. in summa sua de virtutibus parte. iij. tracta. de iusticia. ca. iiij. triplex est cultus deo debitus. primus est cordis. secundus oris. tercius operis. Cultum vero cordis specialiter vocat cultum. Glosa super illud Exodi. xx. Non adorabis ea neq; coles. vbi sic. Aliud inquit ē colere. ⁊ aliud inquit adorare. Potest qs inuitus adorare vel adulando regibus ydolatris vel tormentis victus. cum tamen sciat quia ydolū nihil est. Colere vero est his que colūtur toto cordis affectu ⁊ studio mancipari. De isto vero cultu interiori quo colendus est deus loquitur Isidorꝰ libro. viij. ethymologiarū vbi sic inquit. Tria sunt que in religionis cultu ad colendum deum in hominibus requiritur. scilicet fides. spes et charitas Itē Augꝰ in encheridion. Spe inquit fide ⁊ charitate colimꝰ deū. Cultus vero interior deo debitus in duobꝰ videtur consistere. s. cognitione ⁊ affectione. Cognitio vo ad cultū dei ꝑtinēs ē credulitas q̄ credit deo. sic credendū ē scz ꝓpter se ⁊ sup oia sicut p̄me veritati credendū ē. Itē credulitas q̄ credimꝰ de deo vt summā sapientiā. summā potentiā. summā bonitatē ⁊ ꝯsequētia ad hec. vt puta ꝙ ipe ē omniū bonoꝝ creator ⁊ ꝯseruator. mundi gubernator. hois recreator. seruientiuz sibi liberalissimꝰ retributor. eorū vero q̄ ꝑtinaciter rebelles sunt sibi zelantissimꝰ vindicator. inter affectiones vo ꝑtinētes ad cultū dei p̄ma videt eē timor. ⁊ nō qualiscūq; timor. ẜ timor talis q̄li timēdus est ille cuiꝰ potētie nullus resistere potest cū sit summa. ⁊ cuiꝰ sapiētie nihil abscōdi pōt cū sit summa. ⁊ cuius bonitas cū etiā summa sit summe odit maliciā. ⁊ sine fine puniet eam in eis q̄s ꝑtinaces i malicia inuenerit. timēdus ē ergo ille sup oia. Secūda affectio ꝑtinēs ad dei cultū ē spes ⁊ non qualiscūq; ẜ talis q̄lis ponēda ē in eo cuiꝰ potētie facilimū ē liberare ab omi miseria cuiꝰ sapiētie notissima ē miseria nr̄a. Abyssus eñ miserie nō inuocat abyssum miscdie nisi agnoscit. ⁊ cuius bonitati ꝓpriū ē misereri semꝑ ⁊ parcere. q̄ etiā ꝓpter liberalitatē suā fecit quecūq; fecit. q; oia fecit ad danduz in ipo igit sup omnia ē sperandū. Tercia affectio ꝑtinens ad dei cultū ē amor. et nō qualiscūq; amor. sed talis quali amandus ē qui optimus est in se. ⁊ ideo amor dignissimus qui etiam fons est omniū bonorū a quo suscepimꝰ omnia bona que habemus vel habuimꝰ. ⁊ a quo suscepturos nos sperāmꝰ q̄cquid boni suscepturi sumus. De timore ⁊ amore dicit Seneca li. iij. de quatuor virtutibꝰ. Quisquis iusticiam sectari desideras time deum prius te. ⁊ ama vt ameris a deo. De spe dicit i psal. Sperauerūt in te oēs q̄ nouerunt nomē tuū Nomen domini agnoscunt qui serui eius esse volunt a quibus spes specialiter requirit. Cultꝰ oris ē vocalis ꝓfessio maiestatis diuine quam fideles faciunt frequenter deum orando. laudando. benedicendo. ⁊ gratias sibi agēdo De p̄mo enim dicit Ap̄lus. j. Thessa. v. Sine intermissione orate. De secundo ⁊ tercio dicitur in ps̄. Benedicam dominum in omi temꝑe semper laus eius in ore meo. De quarto vero dicit ap̄ls. j. Thessalo. ij. Gratias agimus deo sine intermissione. Cultus vero operis ē vt cum aliquis opere recognoscat singulare dñium dei quod ecclesia ore cōfitetur christo dicens. Tu solus dominꝰ. Dominiū vero istud cognoscē

tes deo cultū ope exhibemꝰ genuflectiōe ⁊ ꝓstra-
tione. vñ Jsaie. xlv. Mihi curuabit omne genus
Jtē Miche. vj. Curuabo genua dño deo excelso.
nō eñ dicit curuabo genua domino terreno ſ3 do
mino excelso. Vñ q̄uis p̄cipiatur in ſcriptura ſb-
ditos dños vel ſuperiores ſuos obedīēter honora
re. Nuſq̄ aūt in ſcriptura p̄cipitur ſubditos dñis
terrenis genuflectēdo genua curuare. Jtem ope-
re deū colimus cū de bonis fortune que de manu
ſue largitatis recepimꝰ decimis ⁊ oblationibꝰ deū
honoremꝰ. Juxta illud Prouerb. vj. Honora do
minū de tua ſubſtātia ⁊ de primicijs omniū frugū
tuarū. Ad cultum operis etiā ꝑtinet thurificatio.
que oſtendit affectū noſtrū integre dirigendū eſſe
in deū quaſi in oīe bonū. ſicut totus fumus thu-
ris tendit ſurſum. vnde Exo. xx. Ego oſtendā tibi
omne bonū. Jtē ad cultū operis ꝑtinebāt ſacrifi-
cia veterꝫ legis q̄ fiebāt de animalibꝰ quoꝝ immo
latione ſacrificātes oſtendebant pleniſſime deo ſe
eſſe ſubiectos etiā ad occidendū. morte eñ anima
liū oſtendebāt deū eos occidere poſſe. ⁊ eos mor-
tē meruiſſe. ſ3 ſperabāt ꝑ miſericordiā dei ꝓpriam
mortem quā meruerūt in mortē animaliū cōmu
tare. Et nota ꝙ ſacrificiū ſoli deo debet. vñ Au-
guſtinus lib. x. de ciuitate dei. Sacrificiū inq̄t cer-
te nullus hominū ē q̄ audeat dicere debere fieri ni
ſi deo. multa tamē de cultu diuino vſurpata ſunt
que honoribꝰ deferunt hūanis. ſiue habilitate ni-
mia. ſiue adulatione peſtifera. S3 viri ſancti ſcien
tes hoc exoſum eſſe deo valde timuerūt cultu3 di-
uinū vſurpare. vñ Auguſtinꝰ in de mirabilibꝰ ſa-
cre ſcripture li. j. ca. xvj. Joſeph inquit ad terrā ꝓ-
miſſionis vehi voluit dum ꝑmitus in egypto con
ditus fuit. Joſeph igit vt vir ꝓpheticus ꝓuidit ꝙ
egiptioꝝ gens ydolatrie dedita ipm̄ q̄ terrene mu
nificentie illis auctor fuiſſet vt ipos de famis peri
culo liberaſſet aliquādo adorare vellent. quod ⁊ fe
cerunt. Nam bouis ſimulachꝝ iuxta ſepulchꝝ io
ſeph ſtatuerūt. eo ꝙ bos viro in agricultura coope
ratur. Qua etia3 cauſa filij iſrahel cum in deſerto
ydolum adorare vellent. non aliquā aliā ſtatuā q̄
vitulū id ē bouem fecerūt. hac vel maxima cauſa
ꝙ ipe in egypto iuxta ſepulchꝝ ioſeph adoraretur
Ne igit ioſeph egyptioru3 ydolatrie ſuccumberet
de ꝓfectione filioꝝ yſrahel ꝓuidit dicēs. Viſitati
one viſitabit vos deus. ⁊ auferte oſſa mea hinc vo
biſcū. h̄ ille. Jtē idē in de queſtionibꝰ veteris ⁊ no
ue legis. ca. xxv. Joſeph inq̄t q̄a ꝓphetare potuit.
nō ꝓinde locutus fuiſſe credēdus ē. Cū eñ eſſ3 in
dei creatoris deuotione ꝓpenſior. ſciēs aūt ab egy
ptijs ſeculi cauſa adminiſtratiōis q̄ in magna ege
ſtate egyptū gubernauit. poſt exitū ſuū petit erro-
rē auferri. certus vanitatē vulgi mortuos magis
vt deos venerari q̄ viuos. ne ei deferat honor de-
bitus creatoris iubet oſſa hinc trāſferri. Hic igitur
oſtēdit ſe liberū fuiſſe a vana ſupſtitione egyptio-
rū. qñ ne ad dei iniuriā ꝓfiterent cineres ſuos trāſ
ferri mādauit. qd̄ q̄dem ⁊ apl̄os inuenimus ſecu-
tos. Paulus eñ ⁊ barnabas cū ſacrificare tibi ſibi
populū vidiſſent. ſcientes exoſum h̄ eſſe deo ſciđe
rūt veſtimēta ſua dicētes. Quid facitis. ⁊ nos ho
mines ſumus vobis ſimiles. ⁊ ſic cōpeſcuerūt tur-
bas. h̄ ille. Jtē idē. Intendite inq̄t igit quō homi-
nes boni ꝓhibēt eos q̄ illos voluerūt colere tanq̄
deos ⁊ volūt potiꝰ vt vnꝰ deꝰ colat. vnus deꝰ adore
tur. vni deo ſacrificiū offerat ⁊ nō ſibi. Sic ⁊ omēs
ſancti ⁊ angeli gloriā eiꝰ querūt quē diligūt. ad eiꝰ
cultū. ad eiꝰ orationē ⁊ ad eius ꝯtemplationē oēs
q̄s diligūt rape ⁊ inflāmare ſtudēt. ipm̄ illis annū
ciāt. nō ſe q̄ꝫ angeli ſunt ⁊ q̄ milites ſunt nō noue
rūt querere gloriā niſi impatoris ſui. Si aūt gloriā
ſuā queſierint vt tyrāni dānant talis extitit dyabo
lus ⁊ demonia ⁊ angeli eiꝰ. h̄ Augꝰ. ſup pſ̄. xcvj.
Jtē narrat petrus comeſtor in li. hyſtoriaꝝ ſup ex
odi. ꝙ cū filia pharaonis moyſen in filiū adoptaſ
ſet rex pharao puerū ⁊ eius venuſtatē admirās co
ronā ſuā in q̄ erat ymago ydoli capiti ſuo ipoſuit.
Puer v̄o coronā in terrā ꝓiecit ⁊ fregit. ⁊ cu3 hoc
vidiſſet ſacerdos ydolorū a latere regis ſurgēs ex
clamauit dicēs. hic ē quē deꝰ mādauit nobis occi
dere aſſerēs ꝑ ipm̄ cultū ydoloꝝ multiplr̄ euacuā
dū ⁊ voluit irruere in eū. ſ3 auxilio ipius regꝫ libe
ratus ē. ⁊ ꝑ ꝑſuaſionē cuiuſdā ſapiētis q̄ ꝑ ignorā-
tiā ⁊ innocentiā hoc factū eē puero aſſeruit. In cu
ius rei argumentū cū prunas ardētes allatas pu
ero obtuliſſet. puer eas ſuo ori appoſuit. et lingue
ſummitatē ꝯrupit. Vñ hebrea hyſtoria eum im
peditioris lingue fuiſſe deinceps aſſeruit. In q̄ ex
emplo dei adoptiui de tribꝰ ſpūaliter informant.

Primo ꝙ ſupbiā deteſtent qd̄ in h̄ figuratū eſt
ꝙ moyſes in terram ꝓiecit coronā ⁊ ſic quodāmo
do eā ꝯculcauit. vñ Jſa xxviij. Pedibꝰ ꝯculcabit
corona ſupbie. Secūdo debēt auariciā deteſtari
qd̄ figurat ꝑ hoc ꝙ moyſes in corona ydolum cō-
minuit innuēs ſe ydolatriā deteſtari ⁊ ꝑ ꝯſequens
auariciā. q̄ ab apoſtolo ad Colocē. iij. dr̄ ſeruitus
ydoloꝝ. Tercio debēt timore dei laſciuiā vrere ⁊
refrenare. qd̄ figurat ꝑ hoc ꝙ moyſes carni ꝓprie
prunas ardētes applicauit. vñ ⁊ deū petimꝰ dicē-
tes. Ure igne ſctē ſpūs renes nr̄os ⁊ cor nr̄m dñe
B S3 h̄ ē ꝓ materia ydolatrie notādū ꝙ ydola
trie peccatū octo mōis ꝯmittit. Primo i nomi-
nādo. ſ. attribuēdo nomē rei imaginate ipi ymagi
ni vnde Exod. xxxij. Hij ſunt dij tui iſrahel q̄ edu
xerunt de terra egypti. Jtem Geneſis. xxxj. dixit
Laban ad iacob. cur furatus es deos meos: deos
vocans ydola que abſtulit rachel iacob ignorante
Jtem Jſaie. xliiij. de quodā ydolatra dicit ꝓpheta
Fecit ymaginē viri q̄ſi ſpecioſum hominē. Et ſeq̄
tur deū fecit ⁊ ſculptile ſibi. Jtē Judicū. xviij. di-
xit michas. Deos meos q̄s mihi feci tuliſtis. Jte3
Jſa. xlij. dicūt ꝯflatili vos dij noſtri. Jtē Sapien.
xv. Jdolū maledictu3 eſt ⁊ ipſum ⁊ qui fecit illud
quia ille quidem operatus eſt nephas. illud autē
cū eſſet fragile. deus cognominatus eſt. In hanc
ſpeciē ydolatrie incidūt tales q̄ imagines ligneas
vt lapideas vocāt nominibus ſanctorum quoru3
ſunt ymagines. vtputa ſanctam mariam. ſanctu3
petrum. ſanctū. michaelem. ſanctā katherinam ⁊c̄
Unde huiuſmōi ſanctoꝝ nomina ſunt nomia in
cōmutabilia. quia ſcripta in libro vite. ſ. in mente
diuina. que eſt liber incōmutabilis. iuxta illud qd̄
dicit Malach. iij. Ego dñs ⁊ nō mutor. Unde de
iſto mō ydolatrātibꝰ dicit ſpūſſanctus. Sap̄. xliij.

incōmutabile nomē imposuerunt lapidibus z ligni s. Et ideo merito dicit Sap. xiiij. Infelices sūt z inter mortuos spes illorū ē q̄ appellauerūt deos opa manuū hominū. Secundo ɔmittit ydolatria ydolis vouēdo. vel hmōi vota cōplendo. vñ Iudicū. xviij. dixit mater miche. Cōsecraui z voui hoc argentum dño. z sequit. tulit sexagintasex argenteos z dedit eos argētario. vt faceret ex eis sculptile atq̄ ɔflatile. Vñ vt dictū ē supra. pte. iij. ca. xv. vbi agit de iuramēto pmissorio. votū obligatoriū nō debet fieri alicui sancto nisi q̄tuȝ finaliter tēdit ad honorē dei directe. z a multo fortiori fieri non debet alicui ymagini mortue. cū sit actus latrie soli deo attribuēdus. vñ Ps. Vouete z reddite domino deo. Tercio ɔmittit ydolatria p ymaginē vel sculptile iurādo. vñ Hierem. v. Filii tui dereliquerūt me. z iurāt in his q̄ nō sunt. Itē Sap. xiiij Dum em̄ ɔfidūt in ydolis q̄ sunt sine anima mala iurātes noceri se nō sperāt. vtraq̄ igr illis eueniēt digne quoniā male sentiūt de deo attēdentes ydolis. z iurauerūt iniuste in ydolo ɔtemnētes iusticiam. Sensus hui⁹ lre ē. hmōi ydolatre p ydola iurātes p eo q̄ sciūt ydola esse sine anima. nec se vindicare possunt. ideo ɔfidēter audacius male z scienter falsum p ydolū iurant. nec sibi pter hoc nocere metuūt. ȝ tamē p vtroq̄ digne a deo punientur videlicet de eo q̄ male sentiūt de deo. attendentes ydolis z iniuste iurauerūt in ydolo ɔtemnētes iusticiam. Et sic dupli̅r peccauerūt tum quia iurauerūt falsum tum quia iurauerunt per falsum quod est ydolum. Item Exodi. xxiij. Per nomen externorum deorū nō iurabitis. neq̄ audietur de ore vestro. vñ dicit Cryß. ope. imp. ome. xij. Qui iurat p celū aut terrā aut quicq̄d illud p qd̄ iurat deificat illud. ȝ ille. Quarto cōmittit ydolatria talibus sculptilib⁹ reddēdo vel fidē adhibēdo vel spem in eis ponēdo. vñ Isa. xlij. Confundant confusione q̄ confidūt in sculpti'i. Itē ps. Similes ill's fiant q̄ faciūt ea. z oēs q̄ ɔfidunt in eis. Itē Sap. xiiij. Confidūt in ydolis que sunt sine anima. Itē Sapien. xv. ca. Effigies sculpta p varios colores. cuius aspectus insensato dat cōcupiscentiā. et diligit mortue imaginis effigies sine anima malorū amatores digni sunt morte q̄ spem habēt in talib⁹. z q̄ faciūt illas z q̄ diligūt z q̄ colunt. Vnde fatuitatē ydolatrarū q̄ fidem spem z amorē in hmōi ydolis ponūt ostēdit Holgot. in lectu a li. sap. lectiōe. clx p tale exemplū in casu inqt artifex deferri faciens lignū magnū de silua diuidit illud in tres partes. de vna vero pte facit aliqd̄ vas vel instrumentum necessariū ad vitā. sicut bigam. nauem. vel aratrū z de alia parte que est supfluitas dolanda a tali vase facit sibi ignē ad coquendū cibos. z de tercia pte que est plena gibbis z nodis. de qua nihil ad vitā humanā necessarium fieri potest facit sibi ydolum. Istud em̄ exemplū ponit spiritussanctus in littera Sapientie. xiij. dicēs. Si quis artifex faber de silua lignū rectum secuerit z huius scilicȝ ligni docte id est artificialiter eradat corticem omnē. et arte sua vsus diligenter fabricet vas inutile in conuersationem vite. inutile id est valde vtile. Pro quo notandū q̄ sicut dicit Papias in aliquando idē ē q̄ nō. vt inualidus id ē non validus. Aliquādo idem ē q̄ ad. vt impulit in latus id est ad latus Aliquādo accipit p cum. vt In baculo meo transiui iordanē istū. id ē cū baculo. z aliquādo idem ē q̄ valde. vt ysa. xxxiij. Populū inprudentē nō videbis. imprudentē id est valde prudentē. et isto modo accipit supra vbi dicit. vas inutile in cōseruationē vite. reliquias id ē reliquijs aūt hui⁹ operis ad pparationē esce abutitur. i. destruit. Vnde fm Iuristas homo vtitur aliqua re quando post vsum saluat substantia sicut vtor equo mihi ɔcesso ad vsum. ȝ quando res non manet post vsum ȝ destruitur. tali re homo abutitur. z sic homo abutitur cibo z potu z non vtitur ɔprie. z isto modo quia istud de ligno qd̄ cōburitur destruit dicit q̄ artifex illo abutitur. z reliquū horum qd̄ ad vsum vllum facit lignum curuum z verticibus plenuȝ sculpat diligēter p vacuitateȝ. id est quādo sibi vacat z per scientiā arti sue figuret illud z assimilet illud ymagini hominis. Sup quo holgot vbi pri us. Fatuissimū igitur inquit ē illud credere deuȝ qd̄ est vnigenitū. hoc ē eiusdē nature cuȝ eo quod cōbussit. z cum eo de quo aratrū suū fecit. vñ Crisosto ope. imper. omelia. xxx. Multi inquit sunt homines sicut z fuerunt ante xp̄i aduentū ydolatre diuersis passionibus immundi z irrationabiles verbi ratione carentes q̄tum ad deum stulti. Quid autem stultius q̄ creatorem ɔtemnere q̄si facturam z opus manuū suaruȝ adorare quasi factorem. hec ille. ¶ Quinto cōmittitur ydolatria ydola adorando. vnde Isaie. xlv. Nescierunt qui leuant signum sculpture sue. z orant deū nō saluantem. Item Sapientie. xiiij. Iterum alius nauigare cogitans z per veros fluctus iter facere incipiens. ligno portante se fragilius lignū inuocat. illud enim cupiditas acquirendi excogitauit. artifex sua sapientia fabricauit. Sexto mō committitur ydolatria huiusmodi sculpticia adorādo seu colendo. vel gloriam eius dando. vnde Hieremie. ij. Populus meus mutauerunt gloriam suā in ydolum. Item Romanorū. j. Mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem ymaginis corruptibilis hominis z volucrum z quadrupedum z serpentiū. Item Isaie. xlij. Ego dominus hoc est nomen meū. Gloriam meā alteri nō dabo z laudem sculptilibus. Item Isaie. xliiij. de quodam ydolatra dicit pheta. Fecit ymaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. succidit cedros. tulit prolicem z quercū q̄ steterunt inter ligna saltus. plantauit pinum quam pluuia nutriuit. z facta est hominibus focuȝ. sumpsit ex eis z calefactus ē z succendit z coxit panes de reliquo aūt operatus est deū z adorauit z fecit sculptile z curuatus est ante illud. mediū eius cōbussit igne. z de medio eius coxit carnes z comedit. coxit pulmentū et saturatus est. z calefactus ē z dixit. vach calefactus sum z vidi focū. Reliquū autem eiusdem fecit et sculptile sibi. curuatur ante illud z adorat illud z obsecrat dicēs. Libera me q: deus me⁹ es tu. Septimo ɔmittit ydolatria hmōi sculptilia exqrendo. vnde Sap. xiiij. Initium em̄ fornicationis est exquisitio ydolorū. z inuē

tio illoꝝ corruptio ẽst vite. Itẽ de hmõi ydolatria
de rerũ euẽtu ydola exquirente orante ⁊ deꝑcante
dicit Sap. xiij. De substãtia sua. ⁊ de filijs suis et
de nuptijs votũ faciens inq̃rit. nõ erubescit loqui
cũ illo q̃ sine anima ẽ. ⁊ ꝓ sanitate quidẽ infirmuʒ
deꝑcatur ⁊ ꝓ vita mortuũ rogat. ⁊ in adiutoriũ in-
utilẽ vocat. ⁊ ꝓ itinere petit ab eo q̃ ambulare nõ
potest. ⁊ de inq̃rendo ⁊ de operãdo ⁊ de oim rerũ
euentu petit ab eo qui in oĩbꝰ inutilis ẽ. In ista
eñi autoritate scripture spũssanctꝰ oñdit ydolatra
rũ multiplicẽ fatuitatẽ quã faciũt in supersticioso
cultu ydoloꝝ. Nã ydolis suis faciunt vota. porri-
gũt oratiões ⁊ supplicationes ac si intelligerent. ⁊
de oĩbus negocijs q̃ ad humanã vitã ꝑtinent ab
ydolis suis inq̃runt. Prima fatuitas ydolatre
tangit cũ dĩ. de substãtia sua quantũ ad bona for-
tune q̃ sunt diuitie. ⁊ de filijs suis q̃ʒtũ ad ꝓlis suc
cessionẽ. ⁊ de nuptijs ꝯtrahendis ꝓ se ⁊ filijs suis
votũ faciẽs inq̃rit ab ydolo. ⁊ deꝑcat ydolũ predi
ctoꝝ ꝓsperũ aduentũ. Vñ votũ diffinit a iuristis
sic. Votũ ẽ alicuiꝰ boni cũ deliberatione facta pro
missio Petrus vero lũbardus. iiij. sent. di. xxxviij.
ca. j. dicit ꝙ votũ ẽ testificatio spontanee ꝓmissio-
nis deo de hijs q̃ dei sunt debet ꝓprie fieri. Ad vo-
tũ vero necessario req̃runt tria. s. deliberatio ꝓpo-
sitũ volũtatis. ⁊ ꝓmissio saltẽ verbi interioris qḋ
sufficit quo ad deũ. vel verbi seu facti exterioꝝ qḋ
req̃ritur quo ad ecclesiã. Sʒ ydola vero nullũ bo-
rũ intelligẽti fatuũ est vouere. Vñ Baruch. vj. Si
quis illis votũ vouerit ⁊ nõ reddiderit neq3 h̃ req̃
rũt. Verũtamen ꝓpheta Hiere. xliiij. Idolatras al
loquẽs. vos inq̃t ⁊ vxores vestri locuti estis ore ve
stro ⁊ manibus implestis dicẽtes. Faciamꝰ vota
nostra que vouimus ⁊ sacrificemꝰ regine celi ⁊ li-
bemus ei libamina. Implestis vota vestra ⁊ ope-
re ꝑpetrastis ea. Vñ de talibꝰ ydolatris ydolis sa
crificantibus ⁊ vota vouẽtibꝰ beatus augustinꝰ in
cano. xxxvj. q. iij. Idolum inquit oĩ sensu carere
quis dubitat. verũtamen cũ hijs locant sedibꝰ ho
norabili sublimitate vt a p̃cantibus atq3 immolan
tibus attendat ipa similitudine animatoꝝ mem-
broꝝ atq3 sensuũ. q̃uis insensata ⁊ ex anima affici
unt animos infirmos vt viuere ac aspirare videã
tur. accedente p̃sertim veneratione multitudinis
q̃ tãtus cultꝰ eis impẽdit q̃bus morbidis ⁊ pesti-
lentiosis affectibꝰ medet scriptura diuina. q̃ rem q̃
dẽ notã ꝫ tñ salubri remedio ammoniõis inculcat
dicẽs. Oculos habẽt ⁊ nõ vidẽt. auras habẽt ⁊ nõ
audiũt ⁊ cetera talia. H̃ ei verba q̃ magis apta ⁊ po
pulariter vera sint. eo magꝭ incutiũt salubrem pu
dorẽ illis q̃ cũ talibꝰ simulacris diuina sine timo-
re cultũ exhibẽt eaq3 viuẽtibꝰ silia venerãtes ado-
rãtesq3 ꝯtinẽt eisq3 velut p̃sentibꝰ allegãt. victimas
immolãt ⁊ vota ꝑsoluũt. h̃ augꝰ. Secũda fatui
tas ydolatrarũ ptʒ ex h̃. ꝙ ydolatra porrigit suppli
catiões ydolis. q̃ fatuitas tangit in p̃dictis verbis
spũssancti. cũ dĩ. Nõ erubescit loq̃ cum illo q̃ sine
anima est. s. vegetatiua. sensitiua ⁊ intellectiua. Et
iõo merito põt erubescere supplicari vł loqui tali
ydolo mortuo. cũ ipemet ydolatra sit rationał cre
atura. ⁊ tale ydolũ sit similit res inanimata q̃ʒtuʒ
ad naturã iferior q̃cũq3 re animata. imo et demõe
eternaliter dãnato. Vñ Baruch. vj. Bestie melio-
res sunt illis cũ possunt fugere sub tectũ ⁊ ꝓdesse
sibi. Tercia fatuitas ydolatraꝝ tãgit cum dĩ vbi
supra. ꝓ sanitate quidẽ infirmũ deꝑcatur qḋ cum
ceciderit seipm resuscitare nõ põt sicut ptʒ de ydo
lo dagon. j. Regũ. v vbi legit ꝙ cũ philistei intule
rũt archam dei. ⁊ posuerãt illam in templo dagon
iuxta dagon. cũq3 surrexerũt diluculo azoti altera
die ecce dagon ꝓnus iacebat in terra ante archam
dñi. ⁊ tulerũt dagon ⁊ restituerũt eũ in locũ suum
Rursumq3 mane die altera cõsurgẽtes inuenerũt
dagon iacentẽ sup faciẽ suã corã archa dñi. caput
aũt dagon ⁊ due palme eiꝰ abscissa erãt sup limen
Porro dagon trũcatus solus remãserat i loco suo
⁊ ideo merito de cultura ydoloꝝ dicit ꝓpheta. Cõ-
fundant q̃ colũt ydola. ꝓpterea si ceciderint in ter
rã a semetipis nõ resurgũt. neq3 eñi si q̃s eũ statue
rit rectũ ꝑ semetipm stabit. ꝫ sicut mortuꝰ hume-
ra illis apponũt hostias illoꝝ vendũt sacerdotes
ipoꝝ ⁊ abutũt. similit ⁊ mulieres eoꝝ deserpẽtes.
neq3 ifirmo neq3 mẽdicãti aliq̃d imptiũt Quar
ta fatuitas tangit cũ dicit. Et ꝓ vita mortuum ro
gat. scʒ lignũ aridũ ⁊ mortuũ vł lapidem mortuo
equiualentẽ. vñ Baruch. vj. Lapidibꝰ de monte si
miles sunt dij illoꝝ lignei ⁊ lapidei ⁊ aurei ⁊ argẽ
tei. q̃ aũt colũt ea ꝯfundent. Quinta fatuitas tã
git cũ dicit. Et in adiutoriũ inutileʒ vocat. sicut fe
cerunt sacerdotes baal. iij. Regũ. xviij. Qui inuo-
cabãt nomẽ baal de mane vsq3 ad meridiem. dicẽ
tes. Baal exaudi nos. ⁊ transilibãt altare quod fe-
cerant. ⁊ inscindebant se iuxta ritũ suum cultris et
lanceolis donec ꝑfunderent sanguine. demones
eñi delectant in oblatione sanguinis humani. Et
tunc merito derisit eos Helyas. dicens. Exaltate
clamorem vestrũ forte deus vester dormit. aut cũ
aliquo loquitur aut in diuersorio est. et cetera.

Sexta fatuitas tangit cũ dicit. Pro itinere pe-
tit ab eo qui ambulare nõ potest. Unde Augusti
nꝰ sup illud ps̃. lxxvj. Quis deus magnꝰ sicut de
us noster. habẽt inq̃t gentes affectiões circa deos
suos. ydola adorant. oculos habent ⁊ non vident.
aures habẽt ⁊ non audiunt. pedes habẽt ⁊ nõ am
bulabunt. quid ambulas ad eũ qui non ambulat
non inquis ea colo. ⁊ quid colis non quod ibi est.
certe hoc colis quod alibi dictũ est. Quoniã oĩs
dij gentiũ demonia. aut ydola colis aut demonia
Nec ydola inquis colo nec demonia. ⁊ quid colis
stellas inquis solem lunã et ista celestia. certe me-
lior est qui fecit celestia ⁊ terrena. hec ille. Unde d̃
ydolatris p̃dicto modo solem ⁊ lunam ⁊ cetera ce
lestia quasi deos colentibꝰ. zwinkel. in tracta. suo.
de descriptione ⁊ origine viciorũ sic scribit. Idola
tria inq̃t ꝯtingit multis modis. Uno mõ colẽdo
ydola. i. imagines quasdã magica arte factas que
virtute demonũ vł potiꝰ demones in ipis dabant
respõsa ad q̃sita. ⁊ curabãt ifirmitates ⁊ alios effe-
ctus varios habuerũt. ꝓpt q̃s tãq3 dij colebãt. et dij
credebãt. Et h̃ fuit error hermetꝭ termagesti. vt di
cit be. augꝰli. viij. de ciui. dei. ca. xxiiij. Alij v̊o non
exhibebãt cultũ diuinitatꝭ ipis imaginibꝰ ꝫ rebꝰ re
p̃sentatis ꝑ eas. puta hominibꝰ q̃s deos estimabãt
vt Ioui mercurio ⁊ hmõi. Quidam vero estima-

bant vnū esse deū totū mundū ꝓpter animā mundi quā deū esse credebāt. dicētes deum nihil aliud esse ꝙ animā motu ꝛ ratione mundū gubernantē vnde putabāt toti mūdo ꝛ partib⁹ eius cultū diuinitatis esse exhibendum vt soli. lune stellis. aeri et igni ꝛc. Et ad hoc referebant nomina ꝛ ymagines deoꝝ suoꝝ. sicut narrat beatus aug⁹ li. vij. de ciuitate dei. Alij vero platonici posuerūt vnū summū deū causam omniū. sub quo dixerunt esse quasdā substātias spūales a summo deo causatas. q̄s etiā deos nominabāt. s. participatōne diuinitatis. nos aūt eos angelos dicim⁹. ꝛ post eos posuerūt aīas celestiū corpoꝝ ꝛ sub his demones q̄s esse dicebāt animalia aerea. ꝛ sub his animas hominū. quas ꝑ virtutes meritoꝝ credebant assumi aliquādo ad societatē vel demonū. ꝛ his omībus diuinū cultū exhibebāt. vt dicit beatus aug⁹. li. viij. de ciui. dei. hec ꝛ vynkelegh. Septima fatuitas ydolatraruꝫ tangit̄ cū dicit̄. ꝛ de acq̄rendo. s. ꝑ negociationē et de operādo. s. q̄tū ad opis incohoationē. aut sit fortuna aut nō. Et breuiter de omī rerū euentu petit ab eo q̄ in omībus inutilis est. et ꝙ ydola in nullo ꝑdictoꝝ poterūt eoꝝ cultores adiuuare testatur ꝓpheta Baruch. vj. dicens. Neq̄ sicut mali patiuntur ab aliquo neq̄ si quid bonū poterunt retribuere neq̄ regē constituere possunt neq̄ auferre sic̄ neq̄ diuitias dare possunt neq̄ malū retribuere si q̄s illis votū vouerit ꝛ nō reddiderit. nec hoc req̄rant hominē a morte nō liberant neq̄ infirmuꝫ a potentiori potestate eripiunt. hominē cecum ad visum nō restituūt. ꝛ de necessitate hominē non liberant. vidue nō miserebuntur. neq̄ orphanis bene faciūt. Sexto cōmitit̄ ydolatria ydolis offerēdo vel sacrificādo. vñ Hieremie. xliiij. Propterea ꝙ sacrificaueritis ydolis et peccaueritis dño et nō audieritis vocem dñi ꝛ in legē ꝛ in preceptis et in testimonijs nō ambulaueritis. idcirco euenerunt vobis mala vnde Sap. xiiij. Aut eñ filios suos sacrificantes. aut obscura sacrificia faciētes. aut insanie plenas vigilias habentes. neq̄ vitā neq̄ nuptias mūdas iam custodiūt. ſ ꝛ alius ꝑ inuidiā occidit. aut adulterans ꝯtristat. ꝛ omnia cōmixta sunt sanguis. homicidiū. furtū. ꝛ fictio. corruptio ifidelitas. turbatio ꝛ periuriū. tumultus ꝛ bonoꝝ dñi inmemoratio animarū inq̄natio mechie inpudicicie. Nephandoꝝ ydoloꝝ eñ cultura omīs mali cia causa ē ꝛ initiū ꝛ fons. Itē. j. Coꝛ. x. Quid igit̄ dico ꝙ ydolis immolatū sit. aut ꝙ ydolum sit aliq̄d. ſ q̄ immolant gentes demonibus immolant ꝛ nō deo. ¶ Pro quo notandū ꝙ sicut dicit holgot in lectura libri Sapientie lectione. clxiij. Idolū accipit̄ tripliciter. Primo ꝓ materia signata. lignea vel lapidea vel metallina. ꝛ sic verū ē ꝙ ydolū ē aliquid. Secūdo accipit̄ ꝓ demone presidēte tali ydolo. ꝛ sic etiā ē aliq̄d. Tercio accipit̄ ydoluꝫ ꝓ quodā cōposito ex demone ꝛ materia figurata. sicut hō ꝯponitur ex corpe ꝛ anima. ꝛ sic loquitur aplus prima ad Coꝛ. vj. dicens. Scimus ꝙ nihil ē ydolū in mūdo. ꝛ ꝙ nullus ē deus nisi vnus. vñ Aug⁹. viij. de ciuitate dei. pte. x. Immūdi inq̄t spiritus simulachris arte nepharia colligati cultorū suoꝝ animas in suā societatē redigēdo miserabiliter captiuauerūt. Vñ Aplus. Scimus q̄r ydolū nihil ē. hec ille. Et nota ꝙ sicut dicit holgot vbi pri⁹ lectiōe. clxv. Duplex erat causa adinuentiōis ydoloꝝ. Prima erat inordinatus amor cuiusdā patris carnalis ad filiuꝫ q̄ filio suo iam defuncto dolens vltra rationis mensurā modum excogitauit quomō tantū doloreꝫ delinire valeret. ꝛ accersito sculptore effigiari fecit filiū suū. vt quē veracit̄ habere nō posset saltem haberet apparenter. Naꝫ sicut dicit Aristoteles in poetria sua. homo naturaliter delectatur in repꝛsentatione amati. Et q̄r vnusquisq̄ ꝓ deo colit hoc quod summe diligit. ideo ex inordinata dilectione ad filiū. cepit tunc pater fatuus colere ymaginē filij sui tanq̄ deū. ꝛ inter seruos suos qui cōtradicere nō audebant legem statuit de solennitatibus ꝛ sacrificijs faciendis eideꝫ Istam hystoriā narrat magis in speciali et plenī⁹ Fulgētius antho. libro. j. in principio. Item Alexander Neck. in scintillano suo ca. j. vbi sic inquit In egypto homo ditissimus nomine Syrophanes. hic habuit filiū vnigenitū queꝫ immoderate diligebat. Contigit autē filiū suum mori. pater vero simulachrum filij sui ꝑ nimio dilectionis affectu fieri fecit. ꝛ in edib⁹ suis cōstituit. dūq̄ tristicie quesiuit remediū. seminariū potius doloris inuenit. deniq̄ simulachꝛ illud ydolū dictū est qō nos latini speciē doloris dicim⁹. Familia igit̄ serophanis in adulationē dñi sui flores idolo offerebāt coronas plectebāt. odoramēta succendebāt. Rei autē ad simulachrū ꝯfugientes veniā sunt adepti. veneratiq̄ sunt illud timoris potius affectu ꝙ amore. Itē de ista causa adinuētionis ydolorū loquit̄ Isid. li. viij. ethimo. c. ij. vbi sic inq̄t. Simulachrorū vsus ita exortus ē ex nimia affectione ad mortuos cōstituebant̄ effigies. vel ymagines mortuoruꝫ vt mortuos viuis representent post hoc demones sunt illa simulachra ingressi ꝛ responsiones dederunt. ꝛ se coli a malis ꝛ perditis hominibus ꝯsuaserunt. hec ille. Vnde didalus dicitur prim⁹ fecisse ydola que arte magica ꝛ per demones inclusos videbātur se mouētia. ꝛ suis cultorib⁹ dare respōsa Vñ petr⁹ comestor in ecclesiastica hystoria super librū Iudicū. Dydalus inq̄t fecit aues metallinas q̄s volare fecit artificiose. i. arte magica spiritu incluso. dicit̄ etiā fecisse simulachra se mouētia per demones inclusos ꝛc. Item petrus comester in ecclesiasticis hystorijs sup. xj. ca. Genes. aliam narrat hystoriā de ortu ydoloꝝ. Dicit eñ ꝙ ninus rex assyrioꝝ mortuo Belo patre suo in solaciū sui doloris ymaginem patris sui fecit. Cui tantam reuerentiā exhibuit vt quibuslibet reis qui ad illam ymaginem confugerēt parceret. ꝓpter quod ceperūt homines regni illius imagini patris sui diuinos cultus impendere. Deinde exemplo hui⁹ nini plurimi caris suis mortuis ymagines dedicauerunt. Et sicut ab ydolo Beli cetera ydola traxerunt originē. sic ꝛ ab ei⁹ noīe generale traxerūt nomen ydolorū. Sicut eñ ydolum Beli dictū ē belus ab assyrijs. sic ꝛ alienatiōes ſm ideomata lingue sue dixerūt vtputa beel. alij baal alij balaim alij beelphegor. alij beelzebub. Nec int̄ ꝑdictas historias de ortu ydoloꝝ est repugnātia. q̄a origo

ydolatrie in diuersis regionibus diuersos habuit
inuẽtores. sicut ninus rex niuite pͥmus inuentor
ydoloꝝ fuit apud assirios. Syrophanes vero apud
egiptios. Et qꝛ maxime apud egiptios idola cole
bant. ideo placuit Salomoni egipti tangere inuẽ
torẽ dicẽs illud Sap. xiiij. ca. Acerbo ei luctu do
lens pater cito rapti filij fecit imaginẽ. Secũda
causa principalis adinuẽtionis idoloꝝ fuit super
bia ⁊ vana ambitio regũ ⁊ principũ ad dñationes
⁊ honores. Principes eñ ⁊ tiranni volẽtes hono
rẽ nõ solũ a p̄sentibus. ꝫ etiã ab absentibꝰ. ordina
uerũt sibiip̄is imagines q̃s multiplicatas fecerũt.
⁊ apud remotas nationes statui. ⁊ in veneratione
seruari iusserunt vt vbiq̧ timerent. vñ sibiip̄is ho
nores diuinos fecerunt attribui infirmitatis hũa
ne obliti. Sic eñ nabuchodonosor p̄cepit holofer
ni oẽs deos terre exterminari. vt ip̄e solus deꝰ di
ceret ab hijs nationibꝰ q̃ potuerũt holofernis po
tentia subiugari. sic Gaius imperator ꝑ vniuersũ
imperiũ suũ ymaginẽ suã misit. vt ab omibus tan
q̃ deꝰ coleret. dicebat eñ se fratrẽ Iouis esse. Iste
Gaius mãdauit patronis quõ iudee p̄fecerat pro
parte ꝙ statuã suã erigeret in hierusalẽ eo ꝙ intel
lexerat solos iudeos cultũ sue statue recusare quo
audito iudei ad patronũ accesserũt supplicantes.
ꝙ nullo mõ ad cultũ statue cesaris. cõtra legẽ dei
sui artarent qꝛ vt dixerũt citius ꝑmitterent se occi
di. ⁊ vitulos obtulerũt. Iurabãt etiã ꝙ citius q̃ ꝫ
facerẽt nunq̃ amplius terrã colerẽt ⁊ sic inedia af
flicti morerent. Sic herodes agrippa diuinos ho
nores ab adulatoribꝰ recepit. sic patet Actuũ. xij.
Qui inter honores sibi factos bubonez vidit sibi
insistentẽ ⁊ innitentẽ capiti suo nunciũ mortꝭ sue
⁊ inclinatus ad eos q̃ sibi applaudebant dixit eis
Ego deus vester morior. statimq̧ ab angelo ꝑcus-
sus ꝯsumptusq̧ a corrodẽtibus viscera eiꝰ vermi-
bus expirauit. Hec igit̃ supbia ⁊ ambitiosa elatio
secũda causa fuit ydola faciẽdi. Et ꝫ ẽ qd̃ dicit spi
ritussanctꝰ Sap. xiiij. Hos quos palam. i. pͥncipa
liter hoies honorare nõ poterãt colendo. ꝓpter qd̃
. i. qꝛ longe essent ip̄i a regibus suis elonginquo ei
figura eoꝝ elata euidẽter imaginẽ regis quem ho
norare volebãt fecerũt. vt illũ q̃ aberat tanq̃ p̄sen-
tem colerẽt. E Sꝫ hic dubitat̃ vtrũ liceat xp̄ia
nis ymagines aliq̃s adorare. Pro quo notanduz
ẽ ꝙ hãc dubitationẽ mouet Holgot in lectu. libri
Sapiẽ. lecti. clix. Et arguit ꝓ vtraq̧ ꝑte. Et primo
ꝓ ꝑte negatiua arguit sic. Exod̃. inquit. xx. dicitur
a dño. Nõ facies tibi sculptile neq̧ omnẽ similitu
dinẽ q̃ est in celo desuꝑ aut in terra deorsum. neq̧
eoꝝ q̃ sunt in aquis sub terra. ⁊ si non licet talia fa
cere a multo fortiori nõ licet ea adorare. vñ subdit̃
Exo. vbi p̄us. Nõ adorabis ea neq̧ coles. Itez in
scriptura vituperant̃ ydolatre eo ꝙ adorãt opa ma
nuũ suarũ. ꝫ ymagines sunt opa manuũ hominũ
de auro ⁊ argẽto de lignis de lapidibꝰ. Itẽ in ca-
no. scripture nihil tale legit̃ eẽ doctũ supstitiosum
eẽ videtur tales introducere. Ad oppositũ ẽ ritus
ecclesie. Itẽ Damascenꝰ. iiij. senten. ca. viij. qd̃ inti
tulat̃ de sanctis ymaginibꝰ. vbi allegat dñm Basi
liũ dicentẽ ꝙ honor imaginis ad ꝓthotypũ perue
nit. i. ad exemplar. Ad istã dubitationẽ respon-
det sanctus Tho. sup. ij. senten. dis. ix. dicẽs. ꝙ ima
go dupl'r ꝯsiderari põt. vel scd̃m ꝙ ẽ res quedã vl'
scd̃m ꝙ est imago rei. Primo mõ nullus honor si
bi debet̃. sicut nec ligno vel lapidi. secũdo mõ idẽ
motus ẽ ad ymaginẽ ⁊ ad ymaginatũ. et ideo vnꝰ
⁊ idẽ honor debet̃ ymagini ⁊ illi cuiꝰ ẽ ymago. Sꝫ
cõtra istã responsionẽ arguit doctor iste sic. Latria
ẽ honor soli deo debitus. ꝫ nulla talis ymago ẽ de
us. igit̃ nulli ymagini debet̃ talis honor. igit̃ ꝯtra
dictionẽ includit dicere ꝙ latria sit honor soli deo
debitus. ⁊ tamẽ debet̃ ymagini xp̄i sicut ⁊ christo
Itẽ si idẽ honor debeat̃ ymagini xp̄i et xp̄o idem
honor debet̃ lapidi ⁊ xp̄o. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs idez honor
debet̃ deo ⁊ creature. qd̃ nõ ẽ ꝯcedendũ. Itẽ q̃ ho
norat aliq̃d honore latrie ꝯfitet̃ illud eẽ deũ. igit̃
si aliq̃s possit licite honorare ymaginẽ cultu latrie
posset licite ꝓtestari aliud a deo eẽ deũ. iđo aliter
potest dici ꝙ nulla adoratio debet̃ ymagini. nec li
cet ymaginẽ adorare. Vera eñ adoratio est in spi
ritu. deuotiõe ⁊ amore summo. Et istã adorationẽ
nullo mõ debemus in aliquã ymaginem dirigere
qꝛ tamẽ ꝓpter ymaginẽ xp̄i excitamur ad adoran
dũ xp̄m. ⁊ coram ymagine adorationem nostram
facimus. dicitur large loquẽdo ꝙ ymaginem a do
ramꝰ. Unde videt̃ mihi dicendũ ꝙ nõ adoro yma
ginem xp̄i. qꝛ lignum. nec quia ymago xp̄i. ꝫ ado
ro xp̄m coram ymagine xp̄i. quia est ymago xp̄i ⁊
excitat me ad adorandũ xp̄um. Et sic expono Io
hannẽ Damascenum dicentẽ sanctorũ ymagines
debere adorari. quod intelligo sic. ꝙ ꝓpter ymagi-
nis representationem licet mihi coram ymagine ⁊
⁊ sanctum cuius est ymago adorare. Et eodẽ mo
do intelligo sanctum thomam ⁊ Basilium. et to-
tum ecclesie ritum. Nec video ꝓtunc bene eẽ di-
ctũ. ꝙ eodẽ honore honorat̃ ymago ⁊ deꝰ cꝰ ẽ yma
go. Et loquitur doctor iste de adoratione latrie ꝫ
non de adoratione dulie. Sed adhuc cõtra vtrã
q̧ responsionem arguit doctor iste sic. Si debeo
inquit honorare deum ex cõmemoratiõe ymagi-
ginis dei. sequitur ꝙ ex cõmemoratione verioris
ymaginis dei magis excitaretur homo ad adorã-
dum deũ. sed verior ymago dei est in homine s̃m
animam. ⁊ verior ymago xp̄i est viuus hõ q̃ yma
go lignea vel lapidea. igitur ⁊ licet adorare deum
vel xp̄um in homine potius q̃ ymagine mortua.
Item in itinerario clementis lib. v. capit. sexto. et
ponitur in flora. Bartho. titu. de laude dei. ꝑtinen
ter ad ꝓpositum sic scribitur. per aliquos minꝰ pe
ritos et quasi infideles serpens antiquus afferre
verba huiusmodi solet. nos ad honorem inuisibi
lis dei ymagines visibiles adoramus. quod certis
sime falsum est. Si enim vere velitis ymaginẽ dei
colere homini benefacientes veram in eo dei ima
ginem coleretis. in omi enim homine est ymago
dei. in omnibus tamen hominibus non est simili
tudo dei. sed vbi benigna est anima et mens pura
Si igitur vere vultis honorare ymaginẽ dei. nos
vobis quod verum est aperimus. vt homini q̃ ad
ymaginem dei factus est bene faciatis. honorem
⁊ reuerentiam deferatis. esurienti cibũ. sitienti po
culum. nudo indumentum. egro ministeriũ. pere
grino hospitium. ⁊ in carcere posito necessaria mi

nistretis. Et hoc ē qđ vere deo delatū deputaꝛ. hec
aūt intantū ad ymaginis dei honorē cedūt. vt qui
ista nō fecerit si potuit cōtumeliā ymagini diuine
intulisse credatur. quis est iste honor dei ꝑ lapide
as ⁊ ligneas formas discurrere ⁊ manere. atqꝫ exa
nimes figuras tanqꝫ numina venerari. ⁊ hominē
in quo vere ē ymago dei spernere. imo potius cer
ti estote ꝙ si quis homicidiū facit aut adulteriuꝫ.
⁊ quicqđ in homine pene vł iniurie geriꝛ in omni
bus ymago dei violatur. magna enim impietas in
deū est ledere hominē. Omne igiꝛ qđ ipe pati nō
vis cum facis alij ymaginē dei iniquis fedas erro
ribus. Nō igiꝛ incaute ymaginib⁹ insensibilibus.
ꝫ laus a nobis referatur ad ipm laudabilium vni
uersorū auctorem ⁊ largitorem. hec ibi. Hinc di-
cendū ē ꝙ homo viuus habet in se magnā nobili-
tatem. vnde si adoretur posset ꝑsumi ꝙ ꝓpꝛ se ado
rareꝛ. ymago autē lignea nihil bonitatis habet vł
modicū. nec potest in aliquo ꝑsumptionē habere
ex hoc ꝙ coram ea adoratio agatur. ⁊ ideo statuit
ecclesia ꝙ poti⁹ coraꝫ ymagine fiat adoratio qꝫ co
ram homine. Quis tamen qui sic deum adorat ex
citatus ꝑ hominem. quatenus ē ymago dei. non
peccaret. nisi forte per accidens. ratione scandali.
qđ alij possent assumere sibi inde. hec Holkot. Et
qꝫtū ad illud superius allegatū Exo. xx. Non faci
es tibi sculptile neqꝫ omnē similitudinē que est in
celo desuꝑ. aut in terra deorsum. neqꝫ eorum que
sunt in aquis sub terra ⁊c. Respondet pariꝛ. in de
virtutibus par. iij. tractatu de iusticia. ca. v. dicens.
Prohibuit inquit moises siue dn̄s ꝑ moysen. scul
ptile vel similitudinē falsoꝝ deorū fieri ad adoran
dū vel colendū. vnde subdit. Non adorabis ea ne
qꝫ coles. nec fuit intentio moysi ꝓhibere omnino
vt nulla similitudo fieret vel sculptile cuꝫ ipemet
contrariū fecerit vt pꝫ de factura duoꝝ cherubin
quos ꝑcepit dn̄s fieri Exo. xxv. dicēs. Duos quo-
qꝫ cherubin aureos ⁊ ꝓductiles facies ex vtraqꝫ ꝑ
te oraculi vbi raby salomon ⁊ alij doctores dicunt
Quia isti duo cherubin erant due statue habētes
similitudines pueroꝝ siue angeloruꝫ. ⁊ habebant
alas ꝓductiles. quia malleo aurū ꝓducebatur ad
talē formaꝫ. Vn̄ inqꝛ parisieñ. vbi ꝑus. Spūales
substantie licet corporee non sint. tamen figurari
possent corporeis ymaginib⁹ illarū rerū in qꝫbus
quādoqꝫ legūtur apparuisse. vt angeli q̇ apparue-
rūt loth ⁊ abrahe sumptis corꝑibus humanis in fi
gura humana depinguntꝛ Adoratio eñ quaꝫ dn̄s
ꝑ moysen ꝓhibuit fieri creature adoratio latrie fu
it ⁊ non adoratio dulie. Et nota ꝙ qꝛ ꝓpter hoc ꝙ
angelus sathane trāsfigurauit se in angelū luc vł
in speciē xp̄i si appareat aliqꝫs alicui hoi in specie
boni angeli vel xp̄i. ⁊ nō ꝯstet ei cui apparet an sit
angelus vel xp̄s adorare potest xp̄m simplr̄ vbicū
qꝫ ipe sit recognoscēdo eū filiū dei eternū omnipo
tentē nō tamē debet adorare eū in eo q̇ apparet ni
si sub cōditione si ipe ē xp̄s. vn̄ Mathei. xxiiij. Si
qꝫs vobis dixerit. ecce hic ē xp̄s aut illic. nolite cre
dere. Itē exhibere potest debitā reuerentiā oīb⁹
beatis angelis dei vbicūqꝫ sint. illi vero qui sibi ap
paret nō simpliciter. ꝫ sub ꝯditione. scꝫ si ille est d
eatis angelis. hec pariꝛ. Et ē insuꝑ notandū ꝙ

sicut dicit holgot vbi prius lectiōe. clix. Vsū yma
ginū in ecclesia introduxerūt apostoli. licꝫ hoc in
canone biblie nullibi exprimaꝛ. Unde Damasce.
iiij. sententi. ca. viij. allegat basiliū dicēs ꝙ rumor
ad eū ꝑuenit ꝙ beatus lucas pinxit ymagines taꝫ
xp̄i qꝫ matris sue. ⁊ que ymagines habebāt in ro-
ma ⁊ ꝯm illas fuerūt alie depicte q̇ olim hierosoly
mis habebantꝛ. Narrat etiā petrus in ecclesiastica
hystoria ꝙ xp̄s angario gessioꝝ ciuitatis regi. q̇ pi
ctorem suū miserat ad eū ymaginē suijꝑius trans-
misit. Cū eñ pictor nō posset in facie xp̄i visus sui
defigere radios ꝓpter claritatis chorusćationē cri-
stus deuotionē regis attendens vestimentū faciei
sue applicauit. ⁊ sic suijꝑius ymaginem ei misit. si
cut etiā narrat Damascen⁹ vbi ꝑus. ⁊ sicut diꝛ hol
got vbi prius. triplex fuit causa institutionū yma
ginū in ecclesia. Primo ad instructionē laycoruꝫ
quibus ymagines adhibentꝛ loco libroꝝ. Secun-
do vt incarnationis xp̄i mysteriū. ⁊ sanctoꝝ exem
pla nobis frequētius ⁊ recentius infigerentꝛ. Ter-
cio ad excitandū deuotionis affectuꝫ q̇ magis ex
visis qꝫ ex auditis causatur. hec ille. Unde gratia
nus ⁊ ponitur in cano. de ꝯsecratione dis. iij. vene-
rabiles inqꝛ ymagines xp̄iani nō deos appellant.
neqꝫ seruiūt eis vt dijs. neqꝫ spem salutis ponūt in
eis. neqꝫ ab eis expectant futuroꝝ iudiciū ꝫ ad me
moriā ⁊ recordationē primitiuoꝝ venerantur eas
⁊ adorant ꝫ nō seruiūt cultui diuino nec alicui cre
ature. hec ille. vbi ꝯm glo. ymagines vel aliquam
aliam creaturā cultu latrie ꝓhibetur adorare. sed
nō cultu dulie. Vn̄ Hieronim⁹ ad ripariū ꝑsbyteꝝ
aduersus vigilantiū epistola. lvij. Nos inquit nō
dico martirū reliqꝫas. ꝫ nec solem quidē ⁊ lunam.
non angelos. nō archangelos. non seraphyn. non
cherubyn. nō potestates. ⁊ oīe nouū qđ nomina
tur. etiā in presenti seculo ⁊ in futuro colim⁹ ⁊ ado
ramus vt seruiamus creature potius qꝫ creatori q̇
est benedictus in secula. Honoramus autē mar-
tyrū reliqꝫas vt eum cuius sunt martyres honore-
mus. honoramus seruos. vt honor seruoꝝ redun-
dat ad dominū qui ait. Qui vos suscipit me susci
pit. hec Hiero. Et ideo beatus Gregꝛ. in suo regi
stro. li. xiiij. epistola. xlv. Imagines inquit tambe
ne qꝫ male possunt fieri. bene autē ad excitandum
facilitandū ⁊ exercendū mentes fideliū vt colant
deuotius deū suū. ⁊ male. vt occasione ymaginuꝫ
a veritate fidei aberrent. vt ymago illa latria ado-
retur. Et nota idem in registro lib. x. ad Serenum
ep̄m epistola. xxx. Si quis inquit ymagines face
re voluerit minime ꝓhibe. adorare vero ymaginē
modis oībus oīno veta. ꝫ hoc sollicita frater-
nitas tua admoneat. vt ex visione rei geste ardorē
cōpunctionis ꝑcipiant. ⁊ in adoratiōe solius trini
tatis ꝓsternantꝛ. vn̄ idē Sereno ep̄o massiliensi. et
poniꝛ in ca. de ꝯsecra. di. iij. ꝑlatū. Perlatū inquit
ad nos fuerat ꝙ incōsiderato succensus sanctorū
ymagines sub hac qꝫsi excusatiōe ne adorari debu
issent ꝯfregeris. ⁊ qđē qꝛ ea adorari vetuisses oīni-
no laudauim⁹. fregisse ꝟo repꝛhendimus. Hic fra
ter. a quo factū sacerdote aliqñ auditū ē qđ fecisti.
Aliud est eniꝫ picturam adorare ⁊ aliud ꝑ picture
hystoriam quid sit ad adorandum addiscere. naꝫ

qd legentibus scriptura e. hoc ideotis pstet pictura cernetibus. qz in ipa ignorantes videt quid seq de beat. in ipa legut q litteras nesciut. vn z pcipue gentibus pictura est p lectione. veruntamen sicut dicit btus Augustinus. x. de ciui. dei. pte. iiij. Serpente eneu pter facti memoria reseruata cu postea populus errans tanq idolu colere cepisset Ezechias rex religiosa ptate deo seruies cum magna pietate laudis ptriuit. Et ex istis ergo patet q licet xpianis imagines habere in ecclesijs cu hoc ad honorem dei vtant. Vn Parisiesis in de virtutibus. pte. iij. trac. de iusticia. ca. v. Licet igit inqt ecclesie habere imagines. nec e hoc reuocatio idolatrie. s reuocatio potius ab idolatria. z sicut dns voluit sibi sacrificia fieri vt filios israel reuocaret a sacrificijs q idolis fiebat. Vn doctor de Lyra in pncipio Leuiti. z in. xij. ca. Exodi. Sacrificia inqt in veteri lege fuerut multa. Et hoc triplici rone. Prima e. qz fuerunt instituta ad reuocandum iudeos ab idolatria ad qua pni erat. z ideo ronabiliter fuerut multitudine sacrificiorum onerati. vt eis no vacaret idol' immolare. z pter eande ratione. vt. s. ab idolatria elongarent fuerut eis imposita sacrificia alia a sacrificijs idolorum z frequeter cotraria. Secuda ratio est. qz fuerut instituta vt iudei se exercerent. z p tale exercitiu habitus in eis generaret. Tercia ratio e. qz vetera sacrificia fuerunt figura vnius veri sacrificij noui legis. s. xpi in ara crucis immolari. Et ex hac tercia ratone puenies fuit sacrificiu fieri ex tribus spebus animaliu. s. ex hircis siue capris bobus z ouibus. qz idolatre egypte inter qs filij israel fuerat puersati pdicta animalia colebat vt deos agnu vel ariete. qz talis forme qtu ad aliqd simulacrum Jouis pingebat. qz cu capite arietis siue arietino. Boue. qz maximu numen qd apud egyptios reputabat in specie tauri apparebat hircu siue capram qz demo aliqn apparebat eis in specie hirci. z ideo nephas reputabat egyptij huiusmodi aialia immolare. s p oppositu dns pcepit illa animalia immolari sibi vt occiderent qd non placuit egyptijs. Et eode mo vt dicit Parisiesis imagines solebat fieri dijs falsis z fictis. q ab impijs z incredulis colebatur. voles eccl'ia hoies xpianos ab hmoi idolatria reuocare. pstituit imagines in eccl'ia fieri ad rememorandu facta meorie digna.

Capitulum. XLVI

Ro eo sicut superius p tangit de sacrificijs visibilibus antiq legis. A Et sicut dicit Parisiesis in de virtutibus. pte. iij. trac. de iusticia. c. iiij. Sacrificiu visibile sacrificij inuisibilis sacru signu e. Ideo est insup notandu. q sicut dicit Parisiesis ibidez sub autoritate beati Augustini. x. de ciui. dei. sex sut species sacrificij spualis. Primu est sacrificiuz cordis cotriti. de q Psal. Qm si voluisses sacrificiu dedissem vtiq holocaustis no delectaberis. Sacrificiuz deo spus contribulatus. cor contritum z humiliatum deus no despicies. Intueamur inqt Augustinu quemadmodu Psal. vbi ostendit deu nolle sacrificiu. ibidem ostendit deu velle sacrificium. non vult igit sacrificiu trucidati pectoris. s vult sacrificiu cotriti cordis. Scdm e sacrificiu inflamati cordis igne diuini amoris. vn deo suauissimu incesuz adolemus cu in eius pspectuz pio sancto q amore fragramus. Terciu est sacrificiu corpis pter deuz mortificati. de q Roma. xij. c. Obsecro vos fratres p misericordia dei vt exhibeatis corpa vestra. hostia viuente sancta deo placente. Quartu est sacrificiu corpis p deo pprio sanguine cruetati. de q Augustinus. Deo inqt cruentas victimas cedimus. qn vsq ad sanguine p eius veritate certamus. Item Crisostomus d ope. imp. omel. xliiij. Sacrificia in qt deo offerebat iudei aplos penis afficientes. Re uera sacrificia erat cruciatio z tormeta aplorum. non ad iudeorum mercede. s aplorum corona. hec ille. Quintum e sacrificiu laudis. de q Psal. Immola deo sacrificiu laudis. z redde altissimo vota tua. Ite Hebre. vl. Offeramus hostia laudis semp deo. Sextu est sacrificiu misericordie q miserie pximi volumus subuenire. Vn Hebre. vl. Bnficientie z comunionis nolite obliuisci. Talibus em hostijs pmeretur deus. Vn veru sacrificiuz est opus misericordie qd fit pter deu vt homo a miseria liberet a deo adheredo btus efficiat. Unde Augustinus. Veru inqt sacrificiu est omne opus q agit vt sancta societate inhereamus deo relatu ad fine q veraciter beati esse possumus. Et subdit Augustinus. Vera sacrificia opa sut misericordie siue in nosipos siue in pximos q referunt ad deu. Opa misericordie no ad aliud fiut nisi vt a miseria liberemur ac p hoc vt beati simus qd no fit nisi bono illo de q dictum est in Psal. Mihi aut adherere deo bonu est. Ite idem in de ciui. dei. li. ij. pte. xvij. Opera inqt misericordie sunt sup sacrificia. i. sacrificijs pponeda iuxta sente tia dei dicet'. Misericordia volo magis q sacrificiu aut si sup sacrificia in sacrificijs intelligat dictum quo sup terra dicit fieri qd fit vtiq in terra. pfecto ipa opa misericordie sunt sacrificia qbus placet deo Verutame sicut dicit ide. x. de ciui. dei. Ipa misericordia q homini subuenit si no pter deu fit non e sacrificiu. Hec Augustinus. Sz p eo q inter omnia sacrificia noue legis sacrificiu corpis z sanguinis Jesu xpi qd qtidie in eccl'ia de pane z vino cosecrat est pciosissimu. z de q sacrificio dicit ecclesia in canone misse. Placeat tibi sancta trinitas obsequiu seruitutis nostre. z psta. vt hoc sacrificiu laudis qd oculis tue maiestatis indignus obtuli tibi sit acceptabile mihiq z omnibus p qbus obtuli sit te miserate ppiciabile. Ideo de isto sacrificio siue sacrameto hic pauca notabilia sunt tangenda.

Pro q notandu est q in isto sacrameto venerabilissimo continent septe spaliter miranda secreta diuina mysteria. q bn figurari pnt Apocal'. v. vbi legit q Johanes euagelista vidit libru signatu septe signacul'. z nemo in celo neq in terra poterat aperire libru z soluere signacula eius nisi agnus q occisus est. Spualiter liber iste e liber vite. s. xps fili' dei contetus in hoc sacramento. Septe signacula huius libri sut septe mysteria huius pciosissimi sacrameti q nemo pot pcipe p aliqe sensum exteriorem vel ratione nisi agnus q occisus e in cruce. vel cui ipe voluerit demonstrare vel reuelare. Nam vt dicit Ecclesiastici. j. Omnis sapietia a dno deo est.

Pimū mysteriū huius sacramēti est ꝙ in hoc sacramento vere ⁊ realiter cōtinet corpus ⁊ sanguis xp̄i. ß tamē hoc absconditur sub speciebus panis et vini ab omnibus sensibus nostris exterioribus p̄ter auditū. Unde istud vt dicit Parisiensis in de ope quadragesimali. sermone. lxxxvij. bene figuratur Genesis. xxvij. in Ysaac bn̄dicente Jacob filiū suū in quo deceptus erat visus. qꝛ vt dicitur ibidem. Caligauerūt oculi eius ⁊ ip̄m videre q̇s esset non poterat. Olfactus etiam eius deceptus fuit. vnde sentiens odorem vestimentoꝝ Esau quibus indutus erat Jacob. putauit eū esse Esau. cū tamen in rei veritate erat Jacob. Gustus etiā eius deceptus fuit. qꝛ putauit se gustare de venatione Esau. cum tamē in rei veritate gustauit de cibo quem p̄parauit sibi vxor sua Rebecca. Tactus etiam in eo erat deceptus. qꝛ putauit se tangere manus Esau. cum tamen tetigit manus Jacob. verūtamen solus auditus q̇ vocem Jacob audiuit non erat in eo deceptus. vnde dixit. Vox q̇dem vox ē Jacob. manus aūt manus Esau. Sic inq̇t Januen̄. in ꝑceptione huius p̄ciosissimi sacramenti omnes sensus exteriores p̄ter sensum auditus decipiuntur. vnde visus iudicat hoc sacramentū solū esse panem materialē ⁊ vinū. ß certū est ꝙ in hoc decipitur. qꝛ in illo venerabili sacramento sub speciebus panis ⁊ vini vere ⁊ realiter continetur corpus ⁊ sanguis xp̄i. Gustus ⁊ tactus ⁊ odoratus decipiuntur. qꝛ gustus. tactus. ⁊ odoratus iudicant hoc sacramentū solū esse panē ⁊ vinū. Sed auditus ꝑcipiens verbū xp̄i dicentis Hoc est corpus meum non decipitur. si homo fideliter credat. Et ideo merito dicit apostolus ad Roma. x. Fides ex auditu. auditus aūt ꝑ verbum xp̄i Et q̄uis istud magnū sit miraculū ⁊ excellēs mysterium. tamen nullus fidelis debet de hoc dubitare quomodo virtute verbi dei a sacerdote ꝓnunciante panis ⁊ vinū possunt conuerti in corpus et sanguinem xp̄i. Nam virtute verbi dei vxor Loth conuersa est in statuam salis. vt patet Genesis. xix. Item virtute verbi dei virga arida quā Moyses manu tenebat in terra ꝓiecta conuersa est in colubrū. vt patet Exod. iiij. Item virtute verbi dei fontes ⁊ flumina egypti ꝯuersa sunt in sanguinem. vt patet Exod. vij. Item virtute verbi dei aq̄ conuersa est in vinū optimū. vt patet Johannis. ij. Item virtute verbi sui deus creauit mūdū ex nihilo. Unde Psalmista. Dixit ⁊ facta sunt omnia. mādauit ⁊ creata sūt vniuersa. Item. nonne deus dedit nature tue corruptibili virtutem ⁊ potestatem cōuertendi panem ⁊ vinū ⁊ cetera cibaria a te comesta in carnem ⁊ sanguinem tuū. q̇s igitur fidelis dubitaret q̇n virtute verbi dei possunt panis ⁊ vinū conuerti in carnem ⁊ sanguinem xp̄i. ex q̇ virtute verbi dei omnia p̄dicta mirabilia sunt facta. ⁊ p̄sertim cū christus q̇ mentiri non potest hoc veraciter asserit. Sub secūdo signaculo p̄dicti libri clausum est a sensibus nostris exterioribus scd̄m mysteriū huius excellentissimi sacramenti. qđ est istud ꝙ in isto sacramēto sub speciebus panis ⁊ vini cōtinetur corpus xp̄i non mortuū. ß viuū ⁊ animatū. Unde ap̄ls ad Roma. vj. Xp̄s resurgēs ex mortuis iam non moritur. mors illi vltra non dominabitur. Ex quo igitur in hoc sacramento continetur corpus xp̄i. ⁊ non potest iterū esse mortuū. sequitur ꝙ est corpus christi viuū ⁊ animatū. Unde Lincon̄. sup evangelia. ꝑte. iiij. ca. vj. Non solū inq̇t corpus christi ⁊ animā suscipimus in sacramento. ß etiā xp̄m totū in corpore ⁊ anima. ⁊ cū ip̄o patrē ⁊ sp̄m sanctū. Sub tercio signaculo p̄dicti libri vite clausum ē ⁊ occultū a sensibus nostris exterioribus terciū mysteriū mirandū huius p̄ciosissimi sacramenti qđ est istđ ꝙ sub tam ꝑua q̄ntitate hostie ꝓut dicit btūs Ambrosius. ⁊ ponitur in cano. de conse. di. ij. omnia. continetur totū corpus xp̄i longū ⁊ latū cū oībus membris ita integraliter sicut natus erat de virgine. hic ambulauit in terra. pependit in cruce. iacuit in sepulcro. resurrexit a mortuis. ascendit ad celū. sedet ad dexteram dei patris. ⁊ in die iudicij venturus ē iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊c̄. Sub q̄rto signaculo libri p̄dicti occultatur a sensibus nostris exterioribus q̄rtū mysteriū huius sacramēti qđ est istud ꝙ nedū tota q̄ntitate hostie continetur totus xp̄s. ß etiā sub q̄libet parte hostie licet frangatur in centū vel in mille vel q̇tcūqꝫ partes in q̄libet ꝑte manet xp̄s integer in corpe ⁊ anima. Unde Gregorius. ⁊ ponitur in can̄. de ꝯse. dist. ij. q̇d sit. Aduertendū est inq̇t. qꝛ siue plus siue minus q̇s inde ꝑcipiat omnes eq̄liter corpus xp̄i integerrime sumūt. Unde sicut experientia docente in magno speculo videre potes faciē tuā. ⁊ fracto speculo in multis ꝑtibus adhuc videre potes faciē tuā vnā ⁊ eandē in omnibus ꝑtibus. Sic fracto venerabili sacramēto s̄m formā panis adhuc est vnū ⁊ idē corpus xp̄i s̄m humanitatē ⁊ diuinitatē in q̄libet ꝑte. Unde in ꝯfirmatōe huius dicit mater nostra ecclesia. Fracto demū sacramēto ne vacilles ß memēto tantū esse sub fragmento q̄tū toto tegitur. Sub q̇nto signaculo p̄dicti libri occultatur q̇ntū mysteriū huius p̄ciosissimi sacramenti qđ ē istud. Licet centū sacerdotes mille vel q̇tcūqꝫ simul missam celebrātes. ⁊ eodē tēpe sacramentū p̄dictū offerentes. vnus hic alius Rome ⁊ alius Hierusalē. ⁊ sic de ceteris. tamē vnū ⁊ idem corpus xp̄i. imo vnus ⁊ idem xp̄s deus ⁊ homo ē in sacramēto in manibus vniuscuiusqꝫ illoꝝ vn̄ Gregorius. ⁊ ponitur in can̄. de ꝯse. di. ij. q̇d sit. Licet inq̇t in m̄ltis locis ⁊ innūerabilibus diebus illud sacramentū consecretur. nō sunt tn̄ multa corpa xp̄i. neqꝫ multi calices. i. sanguines. ß vnū corpus xp̄i ⁊ vnus sanguis cū illo qđ xp̄s sumpsit in vtero virginis Marie. ⁊ suis in die cene ministrauit discipulis. Hec ille. Sub sexto signaculo p̄dicti libri occultatur sextū mysteriū huius sacramenti qđ ē istud. ꝙ istud sacramentū tā p̄ciosum ē. tā excellēs ⁊ tā sanctum ꝙ a q̇cūqꝫ sacerdote tractatur. bono vel malo nō p̄ōt meliorari vel peiorari. Et istud testatur btūs Augustinus. ⁊ ponitur in can̄. j. q. j. intra catholicā. vbi sic. In ministerio inq̇t corpis ⁊ sanguinis dn̄i a bono nihil maius. a malo nihil minus ꝑficitur sacerdote. qꝛ nō in merito sacerdotis ꝯsecrātis. ß in verbo ꝑficitur creatoris ⁊ in virtute sp̄ussancti. Et sicut dicit Augustinus. ⁊ ponitur in can̄. j. q. j. Omnia inq̇t sacramēta cū obsint indigne tractantibus. ꝓsunt tn̄ ꝑ eos digne sumentibus sicut ⁊ verbū. vnde dictū est. q̄ dicūt facite. q̄ aūt faciūt nolite facere

Hec ille. Item idem ad Emeritum ep'la.xciiij.cōtra Donatistas. Sacramēta inq̄t ministrata q̄ non mutastis sic habetis ita approbent a nobis ne forte cū vestram prauitatem corrigere volumus illis ministerijs xp̄i q̄ in vestra prauitate deprauata nō sunt sacrilegam faciamus iniuriā. Neqȝ Saul de prauauerat vnctionē quā accepat. cui vnctioni tm̄ honorem rex Dauid seruus pius dei exhibuit. ꝓpterea nos nō rebaptizamus q̄ radicē vobis reddere cupimus formam tū ꝑciosi sacramēti si nō mutata ē approbamus. q̄ tamē q̄uis integra. nulla est sine radice fructuosa. de baptismate aūt non querimus vbi sit. ꝫ vbi ꝓsit. nam vbicūqȝ est ipm est. ꝫ non etiam ille q̄ accipit vbicūqȝ est ipe est. Itaqȝ ꝑuatam hominū impietatē in scismate detestamur. Baptismū vo xp̄i vbiqȝ veneramur. Hec ille.

Item sctūs Thomas in de veri. theolo. li. vj. ca. xvj. Licet inq̄t omnes misse sunt eq̄ bone q̄tū ad opus operatū. multū tamen differūt q̄tū ad opus operans. Unde melius ē audire missam boni sacerdotis q̄ mali. sicut in mensa corpali eūdem cibū iocūdius accipimus a mūdo ministro q̄ ab immūdo. Hec ille. Unde Gregorius. ꝛ ponit in cañ. di. lxxxi. hi q̄ sunt. Si inq̄t q̄ sunt p̄sbyteri aut diaconi q̄ in crimine fornicationis iacent interdicim⁹ eis ex pte dei omnipotētis ꝛ sancti Petri autoritate ecclesie introitū vsqȝdū peniteant ꝛ emendēt. si vo in peccato ꝑseuerare maluerint. nullus vestrū eoꝝ officiū audire p̄sumat. q̄ bn̄dictio eoꝝ vertit in maledictionē. ꝛ oratio in peccatū. testante dn̄o ꝑ ꝓphetam Malachiam. Maledicam inq̄t benedictionibus vestris. Qui vo huic saluberrimo precepto obedire noluerint. idolatrie peccatū incurrūt. teste Samuele ꝛ beato Gregorio. omnino ꝯstituēte. Peccatū ariolandi ē nō obedire. ꝛ scelus idolatrie nolle acq̄escere. peccatū igit paganitatis incurrit quisq̄s dū xp̄ianū se asserit sedi apostolice obedire ꝯtemnit. Hec Gratia. sub autoritate bti Gregorij. Sub septimo signaculo libri ꝑdicti occultat septimū mysteriū huius gloriosissimi sacramēti qd̄ ē istud. q̄ licet istud sacramentū a toto populo xp̄iano fideli accipiat. tamen xp̄s verus deus ꝛ homo a q̄libet illoꝝ accipit. In cuius ꝯfirmabilē euidentiam legit Actuū. ij. q̄ in die penthecostes omnes apostoli receperūt spm̄sanctū. ꝛ q̄libet illorū recepit vnū ꝛ eūdem spm̄sanctū. ꝛ nedū apostoli in die penthecostes. ꝫ etiam multi alij credentes diuersis diebus ꝛ locis receperūt spm̄sanctū. ꝛ omnes semp vnū ꝛ eūdem spm̄sanctū receperūt. ꝛ insup licet vnus homo recipiat simul duas tres quatuor centū vel mille hostias. ꝛ alius centesimā ꝑtem vnius hostie vel millesimā. tū eq̄ bene ꝛ eq̄ integraliter recepit xp̄m q̄ millesimam ptem vnius hostie recepit sicut ille q̄ simul mille hostias recipit. ꝛ ideo ꝓpter istam causam ꝛ multas alias. bn̄ pōt istud sacramentū figurari ꝑ māna. qd̄ sicut legit Exod. xvj. Dn̄s misit in desertū filijs israel de celo. Unde ꝓpter septē causas specialiter potest hoc sacramentū christi intelligi ꝑ manna. Primo. q̄ sicut inter filios israel ille q̄ plus collegit de manna. in fine nō plus habuit q̄ ille q̄ minus collegit. nec ille q̄ minus collegit minus habuit q̄ ille q̄ plus collegit. Sic certe in isto sacramento non plus recipit de corpe xp̄i ille q̄ recipit centū vl' mille hostias ꝯsecratas q̄ ille q̄ recipit solū centesimā vel millesimā ptē vnius hostie. nec minus recipit d' corpe xp̄i ille q̄ solū millesimam partem vnius hostie recipit. q̄ ille q̄ simul mille hostias cōsecratas recipit. q̄ omnes vt p̄us dictū est recipiūt totum ꝛ integrū dn̄m nostrū Jesum xp̄m. Secundo potest hoc sacramentū figurari ꝑ manna. q̄ sicut māna descendebat de celo dicēte dn̄o Exod. xvj. Ego pluam vobis panem d' celo. sic em̄ xp̄s dei filius q̄ continet in hoc sacramēto de celo descendit. dicente xp̄o Johā. vj. Ego suȝ panis viuus q̄ de celo descendi. Tercio pōt hoc sacramentum figurari ꝑ māna rōne ministratiōis. q̄ sicut māna ꝑ angelos administratū erat filijs israel. sic sacramentū istud non conficit a sacerdote sine assistentia angeloꝝ. Unde Gregorius. ꝛ ponit in cañ. de ꝯse. di. ij. q̄d sit Quis inq̄t fideliū habere dubiū possit i ipa imolationis hora ad sacerdotis vocem celos apiri. ꝛ in illo Jesu xp̄i ministerio āgeloꝝ choros adesse. Hec ille. Quarto pōt hoc sacramentū ꝑ māna figurari rōne tempis. q̄ sicut diebus sex vsqȝ ad sabbatū descendebat māna de celo. ꝫ in sabbato cessauit et nunq̄ descendebat. sic vsqȝ ad finem mundi erit administratio huius sacramēti. ꝫ post finem mundi cuilibet saluandoꝝ erit sabbatū. i. reqes ꝛ felicitas eterna in q̄ cessabit hoc sacramentū q̄ ad esse sacramenti. Quinto pōt hoc sacramentū figurari per māna rōne saporis. q̄ sicut apud bonos habuit illud māna omne delectamentum ꝛ omnis saporis suauitatem. dicente scriptura Sap. xvj. Angeloꝝ esca nutriuisti ppl'm. ꝛ paratū panem de celo p̄stitisti illis sine labore omne delectamentū in se habentem ꝛ omnis saporis suauitatem. substantiam em̄ tuam ꝛ dulcedinem tuam quam in filios tuos habes ōndebas ꝛ deseruiens vniuscuiusqȝ volūtati ad quod q̄squis volebat conuertebat. Sȝ apud malos illud māna talem saporem ꝛ dulcedinē nō habebat. Vn̄ mali ꝛ icreduli ꝛ deo inobediētes de illo dixerūt illud Numeri. xxj. Anima nostra nauseat sup cibo isto leuissimo. Sic certe iam boni creduli ꝛ deo obediētes ꝑ fidem pcipiūt in hoc sacramento deū ꝛ dn̄m nostrū Jesum xp̄m esse contentum. in quo ē omnis dulcedo ꝛ omnis saporis suauitas. ꝛ omne quod bonū est in eo continet. Unde. j. ad Cor. xv. Deus subiecit sibi omnia vt sit ipse omnia in omnibus. ꝫ mali ꝛ increduli ꝛ deo inobedientes solū in hoc sacramento pcipiūt saporē panis ꝛ vini. Unde d' isto pōt intelligi illud quod xp̄s dicit Mathei. vj. Confiteor tibi dn̄e pater celi ꝛ terre qui abscondisti hec a sapientibus ꝛ prudētibus ꝛ reuelasti ea paruulis. Sexto pōt hoc sacramentum figurari ꝑ manna ratione annexe conditionis. Nam sicut quidam filij israel comederūt manna in deserto. s. ꝑ quadraginta annos talis cōditio erat eis annexa q̄ toto illo tempore non fuerunt vestimenta ꝛ calciamenta eoꝝ peiorata in aliquo nec putrefacta. sed semp in suo statu conseruata. vestimentaqȝ pueroꝝ ꝛ calciamenta semp creuerunt sm̄ q̄titatem corpoꝝ ꝛ pedum pueroꝝ. Unde Deutero. xix. dixit Moyses ad filios israel. Ad

duxit vos dñs quadraginta annis p desertum.non sunt attrita vestimenta vestra.nec calciamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. Sed certe q̃diu anima fidelis et devota isto sacramēto nutrit.in hac vita non peiorat.ſ; continue crescunt in ea fm q̃titatem devotionis virtutes que vestimēta sunt anime.de qbus dicit apl's Apoca.xi. Btūs est vir qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet. Septimo pōt hoc sacramentum figurari p manna ratione liq̃factionis et indurationis.qr sicut illud manna ad calorem solis liquefiebat ſ; ad calorem ignis indurabat.sic certe hoc sacramentū ab anima in qua ē calor pfecte charitatis solis iusticie istud sacramentū quasi liquescēs replet omnes ptes anime liquore dulcedinis et gratie. intm̄ q sicut dicit xps Johānis.vj.Qui manducat hūc panem supple digne.vivet ineternū.Sed si reciperatur ab anima combusta igne ire.invidie.seu luxurie.intm̄ indurat q sicut dicit apl's.j.Cor.xj. Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi mādūcat et bibit. ¶ Sup quo Abb.vill. Indignus inq̄t est q̄ non devota mente.sed in peccato mortali.vel in voluntate mortaliter peccandi accedit ad eucharistiam.et q̄ talis ē reus ē corporis et sanguinis dñi et ac si xpm ꝓprijs manibus occiderit puniet. Sed put dicit Johānis.vj.Qui manducat hūc panem sc; digne vivet ineternu;. Sed qualiter iste panis spiritualis deberet digne manducari figuram habemus Exodi.xij. vbi legit q dñs pcepit filijs isrl' p singulos annos comedere agnū paschalē in memoriam liberationis eorum de egyptiaca servitute.et qualiter agnū illū comederent docuit eos dicens. Non comedetis crudum q̄d ex eo.nec coctum aq̄ sed tm̄ assum agnū igni. Et sequit.Renes vestros accingetis.habebitis calciamenta in pedibus vestris.et baculos in manibus vestr.et comedetis festinanter. Moraliter p agnum istu; intelligit xps salvator noster qui ē agnus dei qui in die parasceves ꝓ nostra liberatione de servitute dyaboli immolatus erat in ara crucis.Istū agnū ipemet xps in die cene dedit suis discipulis ad comedendum sub forma panis et vini et quem agnum ordinavit xps et ecclesia fideles p singulos annos comedere in memoriam liberationis eorum a servitute dyaboli.Ad cuius dignam comestionem septem requirunt que figuraliter intelligunt in p̄dictis verbis dñi.in quibus docuit filios israel qualiter agnum paschalem comederent. Et pmū igit requisitu; ad dignam comestionem huius sacramenti est firma fides.q̄d intelligit p hoc q dñs dixit filijs israel q nō comederent de agno paschali crudū quid. Unde sicut carnes crude ab homine comeste sibi nō ꝓsunt ſ; multum nocent.sic certe nō ꝓdest homini comedere hoc sacramentū sine fide.sed multū sibi nocet.Nam vt dicit apostolus ad Hebreos xj.Sine fide impossibile ē placere deo. Secundum requisitū ad dignam comestionem huius sacramenti intelligit in hoc q dñs dixit filijs israel q non comederent de agno paschali aliquid coctum aq̄. Unde in isto dat intelligi q nullus p̄sumeret recipe hoc venerabile sacramentū infectus aq̄ hypocrisis.cuiusmodi sunt illi qui fingūt se mundos a peccatis.ſ; tamen bene cognoscunt se in peccato mortali. vel in ꝓposito redeūdi ad peccatū mortale.Sed hāc aquā p̄cipit nobis dñs effundere Trenorum.j.dicens.Effunde sicut aquā cor tuū. Tercium requisitū ad dignam comestionem huius sacramēti intelligit in hoc q dñs dixit filijs israel q nihil comederent de agno paschali nisi tm̄ assum igne.p quod dat intelligi q nullus p̄sumeret istud sacramentū accipe nisi haberet in se ignem pfecte charitatis.De quo igne dicit dñs in euangelio Luce.xij. Ignem veni mittere in terram.et q̄d volo nisi vt ardeat. Quartū requisitu; intelligit in hoc q dicit Renes vestros accingetis. p q̄d dat intelligi q recipiēs hoc venerabile sacramentū deberet esse mūdus ab omni inordinata libidinis delectatione. Unde q̃periculosum sit hoc sacramentum in peccato luxurie pollutū recipe.Exemplum habemus in cronicis Martini vbi legit q rex Lotharius quē Nicolaus papa ꝓ adulterio excōmunicauerat Romam vt se excusaret venit.a quo dum ꝓ ostensione sue innocētie quam false asseruit ad cōmunionē corpis et sanguinis dñi tā ipe q̃ optimates regni sui p papam invitati fuissent omnes q̄ in digne sacramentū istud receperūt.infra breve morte subita moriebant. Rex vo Lotharius in ipa via redeūdo etiā subito mortuus est. Item legit.ij.Regum.vj. q Osa a deo morte subita erat pcussus.qr manū extendit ad arcā dei ne declinaret bobus recalcitrātibus.Hanc historiam recitat Lincon.sup euāgelia.parte.ij.ca.xlvj.vbi dicit q iste Osa ex debito officio.qr erat d̄ tribu levi. et sacerdos accessit ad subleuandū arcā dei.ſ; indigne.qr inq̄t nocte p̄cedēte cōcubuerat cū vxore sua. ſ; q̃to magis punient ad corpus xpi accedētes q̄ cu; meretricibus sunt polluti. Quintū requisitū ad dignam comestionem huius sacramēti intelligit cum dicit.Calciamēta habebitis in pedibus vestris. Uñ calciamēta fiūt de pellibus animaliū mortuorum. et ideo p hoc q dicit Calciamēta habebitis &c.signat q recipiēs hoc sacramētū calciaret pedes affectiōis anime sue exemplis sanctorum qui mortui sūt. Uñ Johānes baptista in vtero matris sue sactificatus in heremo a puericia conuersatus et a dño electus.et tamē nō ausus est tāgere verticem dñi.sed reputavit se indignum solvere corrigiam calciamēti eius vt patet Johānis.j. Petrus etiam a dño electus reputavit se indignum p̄ntia salvatoris dicēs. Exi a me salvator.qr homo peccator sum.Luce.v.et tamē Petrus vt dicit Januen.in opere quadragesimali.sermone.xcv.intātum de peccato suo penituit et flevit q facies sua ex lachrymis videbat adusta.et ideo sudarium in sinu suo ꝑtinue ferebat quo fluētes lachrymas detergebat. Legit in euangelio Mathei.viij.d̄ cēturione cuius fidem intātum cōmēdavit xps q dixit q non invenit tantam fidem in israel.et tamen iste cēturio reputavit se indignū recipe christū subter tectum domus sue.Cum igit tu peccator quiscūq; fueris nō sis tam sanctus vt Johānes baptista qui reputavit se indignum tāgere verticem dñi vel solvere corrigiam calciamenti eius.nec tātam habes cōtritiōe; sicut habuit Petrus q̄ reputavit se indignu; p̄ntia salvatoris.nec

tātam habes fidē sicut cēturio. qui reputauit se indignū recipe christū subter rectū domus sue. a multo fortiori timeres tu ⁊ reputares te indignū dn̄m tuū in ergasculū corporis tui pctō polluti recipe.

Sextū requisitū ad dignā comestionē huius sacramēti intelligit̄ cū dicit̄ Baculos habebitis in manibus vestris. p baculū em̄ intelligit̄ passio siue crux christi. hūc baculū docuit christus recipiētes hoc sacramentū in manibus mēorie tenere. dicēs. Hoc facite in meam cōmemorationē. i. in memoriam mee passionis. Cū hoc baculo potes a te omnem canem infernalē abigere. Vn̄ si latret siue inuadat te canis supbie. statim accipe baculū memorie passionis christi cogitādo de excellētissima humilitate christi. ⁊ specialiter quomō ꝓ amore tuo humiliauit semetip̄m factus obediēs vsq; ad mortem. mortem aūt crucis. ad Philippē. ij. Secūdo si latret super te canis ire vel inuidie. statim accipe hūc baculum cogitādo de excellētissima charitate christi quā ostēdebat suis inimicis sine causa eum crucifigentibus excusando eos ad patrem dicens Pater dimitte illis quia nesciūt quid faciūt. Luce xxiij. Quarto si latret super te canis accidie accipe baculū istū cogitādo quomō christus ꝓ amore tuo intātum laborauit ꝙ factus est sudor eius tāq; gutte sanguinis decurrentis in terram. Luce. xxij. Quinto si insurgat cōtra te canis auaricie. accipe p̄dictū baculū cogitando quomodo dn̄s tuus factus est ꝓ te tam paup ꝙ nō habuit vbi caput suū reclinaret. Luce. ix. Sexto si inuadat te canis gule accipe baculū istū cogitando quomodo dn̄s tuus ꝓ amore tuo qn̄ p̄ tormentis sitiuit in cruce gustauit acetū felle mixtū. Mathei. xxvij. Septimo si latret sup te canis carnalis delectationis siue libidinis. accipe baculū tuū cogitādo quomō xp̄s ꝓ amore tuo penam sustinuit in q̄libet pte sui corporis. intātum ꝙ a plāta pedis vsq; ad verticem capitis non erat in eo sanitas. Isaie. j. Ecce q̄liter cum isto baculo potes repellere a te omnē canem infernalem. Qd̄ considerans apostolus Iaco. iiij. Resistite inq̄t dyabolo ⁊ fugiet a vobis. Septimū requisitū ad dignam comestionē huius sacramenti intelligit̄ cum dicit̄. Comedetis festināter. p qd̄ intelligit̄ ꝙ recipiens hoc sacramentū nō deberet tardare circa fidem querēdo humanam rationē. ad ꝑscrutandū q̄liter hoc sacramētū potest esse corpus xp̄i. Quia vt dicit Gregorius sup euāge. ome. xxvj. Fides non habet meritum vbi humana ratio p̄bet experimentū. Vnde in figuram huius legitur Exodi. xx. ꝙ dn̄s dixit ad Moysen. Si altare lapideum mihi feceris non edificabis illud ex sectis lapidibus. Si em̄ leuauerꝫ cultrū tuū sup eo polluetur. Spiritualiter altare lapideū est fidei soliditas sup quā non est leuandū acumen ingenij nostri qd̄ p cultrū intelligit̄. vt ingeniū nostrū in his que dei sunt autoritati scripture p̄ponamus. Vn̄ filij israel de māna qd̄ figurabat sacramentū altaris nō querebant nisi tantū vnam q̄stionem dicentē. Manhu qd̄ significat quid est Exodi. xvj. Sic certe sufficit pplo laycali ⁊ specialiter de isto sacramento querere tantū istā q̄stionē q̄d est hoc. ⁊ firma fide tenere se ꝯtētos de r̄nsione xp̄i dicētis. Hoc ē corpus meū qd̄ ꝓ vobis tradet̄ Mathei. xxvj. Et hec pauca notabilia sufficiāt ꝓ pn̄ti de isto p̄ciosissimo altarꝫ sacramēto ⁊ de idolatria q̄ vt supra dicit̄ ē species secūda supstitionis ⁊c̄.

Capitulum XLVII

T Ercia species supersticionis ē diuinatio. Et est diuinatio futurorū euentuū ⁊ contingentiū ad vtrumlibet absq; diuina reuelatōe ꝓnūciatio. Futuri em̄ euētus q̄ causas necessarias habēt vt eclypses future ꝯiunctiōes siccitates pluuie ⁊ hmōi poterūt p̄nosci ex causis. Sꝫ futura ꝯtingētia ad vtrūlibet causas necessarias nō habēt nec determinatas. imo indifferētes ad opposita. sicut liberꝝ arbitriū hominis ē indifferēs de se ad hoc vt cras faciat legere vel orare vel nō orare. ⁊ ideo hmōi effectus ꝯtingētes non pn̄t p̄nosci anteq; eueniāt. ꝫ solū cognoscunt̄ in seipis qn̄ actualiter iam existunt. cognoscere aūt ea certitudinaliter anteq; fiāt solius dei est. q̄ ita videt futura omnia sicut ea q̄ sunt pn̄tia in effectu. Vnde q̄cūq; p̄sumpserit talia futura ad vtrūlibet contingētia certitudinaliter ꝓnūciare absq; dei reuelatione blasphemādo vsurparet sibi id qd̄ est ꝓpriuꝫ dei. Vn̄ Isaie. xlj. Annūciate q̄ vētura sunt ⁊ dicemus ꝙ dij estis. Hinc est ꝙ s̄m Isidorꝝ li. viij. ethymol̄. ca. ix. Diuini dicti sunt q̄si deo pleni. diuinitate em̄ se plenos simulāt ⁊ astutia q̄dam fraudulenta hominibus futura coniecturāt. Licet igit̄ ꝓphete diuinare videant̄ qn̄ futura ꝓnūciāt. tamē iuxta istū modū loquēdi vsitatū. diuinatio semp in malum sonat. siue in malā partē accipit̄ vt dicit Hieronymus sup Micheā. ⁊ ideo semp est peccatuꝫ ⁊ supstitiosum. eo ꝙ talis p̄nūciatio nō fit nisi ex adiutorio demonū. Vn̄ dicit Origenes in suo periarcho. ꝙ est q̄dam operatio demonū in ministerio p̄scientie q̄ artibus q̄busdaꝫ ab his q̄ se demonibus mancipauerūt. nūc p sortes. nūc p auguria. nūc ex ꝯtemplatione vmbrarꝝ comp̄hendi videt̄. Hec autem omnia operatione demonū fieri non dubito. Et sicut dicit Augustinus. ij. d̄ doctrina christiana Quicq̄d ꝓcedit ex societate demonū ⁊ hominum supstitiosum ēst. ⁊ ideo diuinatio est species supstitionis. Pro quo notandum ꝙ quatuor sunt genera principalia diuinationis sub q̄bus multe species ꝯtinent̄.

Capitulum XLVIII

P Rimuꝫ genus diuinationis est qd̄ fit p artem magicam. i. expressam vel tacitam demonū inuocationem. Vnde Augustinus. ⁊ ponit̄ in cano. xxvj. q. v. nec mirꝝ. Magi inquit sunt qui vulgo malefici ob facinorꝝ magnitudinem nuncupant̄. Hi sunt q̄ ꝑmissu dei elementa concutiūt ⁊ turbant mentes hominum minus ꝯfidentium in deo. ac sine vllo veneni haustu violentia tm̄ carminis interimūt. Vnde ⁊ magica ars vt dicit Isidorus. viij. ethymol̄. ex traditione malorꝝ angelorꝝ nomen habet. ⁊ apud assyrios est inuenta. ⁊ postmodum in toto orbe terrarꝝ plurimis secul̄ inualuit. De hac arte dicit Lincon̄. dicto. cxiiij. Qui inquit a veritate recedit ad falla-

ciam artium magicarū dignum est vt a veritate diuertus dimittatꝰ falli. Non autē falleretꝰ nisi ꝓueniret aliquotiens qđ ꝑ illas artes putatꝰ euenturum. Si em̄ nunꝙ̄ ꝓueniret purgaretꝰ ab errore q̇ credit illis artibus fallacibus. Unde magna ē diuina misericordia, cum nō sinit ꝓuenire quod ꝑ illas artes speratꝰ ꝓuenturum. Cum vero aliquotiēs ꝓuenit firmatꝰ error quo eis creditꝰ. Si autem semper ꝓueniret quod ꝑ eas creditꝰ euenturū. vere artes essent ⁊ non fallaces. sed quia fallaces sunt. necesse est vt aliqn̄ non ꝓueniat quod ab eis speratꝰ. Sicqꝫ prius fallunt errorem false credulitatis inducendo vel firmando. ⁊ tādem fallūt euentū quē ꝓmittūt. ⁊ qui speratꝰ non soluendo. sicqꝫ iusto iudicio a veritate recedentes. ⁊ ad fallacia ꝯfugientes continue falluntꝰ nisi dei misericordia euētus in ꝓ̄mis tollat. ⁊ sic ab errore fallacie reuocentꝰ. Hec ille. Unde sicut dicit Holgot in lectura libri Sapientie. lectione. cxcj. Uacantes arti magice multipliciter deridentꝰ. Nam deridentꝰ a demonibus. ⁊ ab hominibus. deridentꝰ a bonis angelis. ⁊ deridentꝰ a deo. Deridentꝰ a demonibus. ⁊ decipiuntur frequenter ab ipsis spiritibus fallacibus ⁊ mendosis quibus sacrificabant. ⁊ quos colūt. sicut patuit de papa Siluestro secūdo qui prius dicebatꝰ Serebertus. hic primo monachus fuit Florinsensis cenobij. postea vero apostatauit. ⁊ dyaboli obsequijs ⁊ arti magice se penitus obligauit intantū ꝙ dyabolo homagium fecit tali pacto vt ei omnia ꝓspere ad nutum succederent. vnde ex auxilio demonis ꝓmotus est ⁊ suffultus. factus primo Remensis archiep̄s. postea Rauensis archiep̄s. Tandem vero papa romanus. Et tunc demum quesiuit a dyabolo q̄diu viueret in papatu. Respondit ei dyabolus ꝙ q̄diu non celebraret in Hierusalē. Cum igitꝰ postea celebraret in quodam loco Rome qui dicitꝰ Hierusalem ⁊ est in laterano. ex strepitu demonum mortem sibi ꝑcepit adesse. Suspirauit igitꝰ ⁊ ingemuit. ⁊ licet sceleratissimus eēt, nullatenus desperauit. sed corā omnibus suum peccatū confessus est. ⁊ membratim ordinauit corpus suū diuidi vt omnia illa membra amputarentꝰ quibus ipsos demones adorauerat. truncū vero mortuū sup bigam imponi. ⁊ vbicūqꝫ illa animalia trahentia sisterent sepelire p̄cepit. Deo vero signū euidens sue misericordie ⁊ clementie demonstrāte. animalia corpus illud in ecclesiam Lateranensem tulerūt. Consimile etiam narratꝰ de q̇dam alio episcopo q̇ se ꝓpter honores consequēdos magice arti datus fuit. Tandem factus ep̄s cū multos haberet aduersarios ⁊ esset in q̇dam castro suo de q̇ plurimū confidebat. ⁊ cū timeret consuluit demonem sub hac forma. Fugiam an non. Respondit demō Non sta secure. venient inimici tui suauiter. ⁊ subdentꝰ tibi. Accendūt igitꝰ hostes. ⁊ castrū capiunt ⁊ succendūt. Inuocans igitꝰ demonē in extrema necessitate q̄siuit q̇d faceret. ⁊ q̄re eū sic finaliter fefellisset. Respondit sibi demon ꝙ eū non decepit. sed verū sibi dixit si dictū suū sane ⁊ bene intellexisset. Dixi inq̇t. Non sta secure. i. fugias. venient inimici tui suauiter. subdēt vel tibi. i. ignem tibi. ⁊ sic suū famulum dyabolus in fine derisit. Secūdo arti magice vacātes ab hominibus deridentꝰ. sicut nuꝑ patuit nostris diebus de vno clerico scriptore nigromātie. cui demon apparēs ꝓmisit ꝙ foret rex Anglie. ⁊ cū tanta militia duceretꝰ in medio regni Anglie sicut vnqꝫ Eduuardū filiū Henrici viderat eq̇tare. q̇ dyaboli ꝓmissis fallacibus adhibens credulitatem. tandem in Northanthona in tp̄e Perlamenti comitantibus totius regni ꝓceribus tractus fuit ⁊ suspēsus q̄diu ossa ossibus adherebāt. ⁊ ideo talibus artibus dediti deo dicere pn̄t. Posuisti nos opprobriū vicinis nostris subsannatiōē ⁊ derisum his q̇ in circūitu nostro sūt. Figuram ⁊ exemplū huius habemus. iij. Regū. xviij. vbi legitur quomodo Helyas ꝓphetas Baal derisit. ⁊ ait Clamate in voce maiori. deus em̄ vester forsitan cū aliq̇ loquitꝰ. aut in diuersorio est. aut in itinere. aut certe dormit vt excitetꝰ. clamate igitꝰ voce magna.

Tercio non est dubiū q̇n ab angelis bonis deridentꝰ. q̇ se vilissimis spiritibus submittere non verentꝰ. Un̄ angelus obuiās Balaam nigromantico cū gladio euaginato d̓ dijs suis confidēti derisit ⁊ rep̄hendit qn̄ asinam suam ad maceriam eū collidere p̄cepit. vt patet Nūeri. xxij. Quarto finaliter a deo deridentꝰ. Iuxta illđ Psal. Et tu deus deridebis eos. ⁊ ad nihilū deduces eos. Et ideo merito Gratia. ⁊ ponitꝰ in cañ. xxvj. q. v. epi. Epi inq̇t ⁊ eoꝝ ministri omnibus viribus elaborare studeant ⁊ ꝑniciosam ⁊ a zabulon inuentā sortilegam ⁊ magicam artē ex parrochianis suis penitus eradicēt. ⁊ si aliquem virū aut mulierē hmōi sceleris sectatorem inueniūt turpiter dehonestatū d̓ parrochijs suis eijciāt. Ait em̄ apl̓s ad Tytū. iij. Hereticū hominem post ꝓ̄mā ⁊ scđaꝫ monitionē vel correctionē deuita sciēs qꝛ subuersus est. Qui hmōi est ⁊ de relicto ꝓprio iudicio condemnatus subuersi sunt. ⁊ a dyabolo captiui tenentꝰ. q̇ relicto creatore suo dyaboli suffragia querūt. ⁊ ideo a tali peste debet mūdari sancta ecclesia. Item Augustinus. ⁊ ponitꝰ in cañ. xxvj. q. vij. Admoneāt inq̇t fideles sacerdotes ppl̓os vt nouerint magicas artes incantationesqꝫ quibuslibet infirmitatibus hominū nihil posse remedij conferre. nō animalibus languētibus claudicātibus vel moribūdis quicqꝫ mederi. ſꝫ hoc esse ꝑ laqueos ⁊ insidias antiq̇ hostis q̇bus ille ꝑfidus humanū genus decipe nititꝰ. Et si q̇s hec exercuerit clericus degradetꝰ. laycus anathematizetꝰ. Hec ille. Item Gratia. ⁊ ponitꝰ in cañ. xxvj. q. v. si quis ep̄s. Si q̇s inq̇t ep̄s. aut p̄sbyter. aut dyaconꝰ. aut q̇libet de ordināndis clericoꝝ aruspices. aut incātatores. aut ariolos. aut certe augures vel sortilegos. vel q̇ ꝓfitentꝰ artē magicā aut aliq̇s eoꝝ similia exercētes consuluisse fuerit dep̄hensus ab honore dignitatis sue suspensus monasterij curam excipiat. ibiqꝫ penitētie ꝑpetue deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Hec ille. Itē. xxvj. q. v. q̇cūqꝫ. Quicūqꝫ inq̇t arioli. aruspices. incantatores. ⁊ sortilegi atqꝫ ceteri hmōi sectatores ab eccl̓ia sūt illuminandi. ⁊ nisi resipuerint ꝑpetuo excōmunicādi. Hec ille. Et nota ꝙ istius ꝓ̄mi generis diuinatōis. s. magice artis q̄tuor sunt sp̄ēs ꝓ̄ncipales.

Capitulum XLIX

Prima enim spēs magice artis ē p̄stigiū. Et ē p̄stigiū hūanoꝝ sensuū illusio arte magica ⁊ operatōe demonū ꝑpetrata. Et dicit̄ p̄stigium eo ꝙ demones qn̄qꝫ ꝑstringūt visum ⁊ auditū hominū qn̄ hac specie magice artis ingerūt se ad futura ꝓnūciandū. Et hāc artē dicit̄ Mercurius ṗmo inuenisse. Per hāc em̄ artis magice speciem vt dicit Januēsis. incredibiles reꝝ mutatōes vident̄ fieri vt modica gleba terre vel modicus cumulus lapidū videat̄ magnū castrū vel pulcerrimū cenobiū siue monasteriū. Vn̄ lapillus auri p̄ciosuꝫ talentū. modica multitudo segetū. magnus cohors militū. vel pulcerrima comitiua hominū ⁊ mulieꝝ Itē garritus auiū vel grunit⁹ porcoꝝ videat̄ dulcissima melodia angeloꝝ. Et talis oꝑatio fit ꝑ inuocatōneꝫ demonū q̄ nūq̄ȝ ad talē inuocatiōeꝫ apparēt. nisi ꝓpter pacta inter eos ⁊ homies inita tacita vel exp̄ssa. sicut docet btūs Augustinus. ij. de doctri. xp̄iana. De talibus em̄ dicit ꝓpheta Jsaie. xxviij. c. Dixistis em̄. ꝑcussimus fedus cū morte. ⁊ cū inferno fecimus pactū. flagellū mūdās cū trāsierit nō venit suꝑ nos. q₂ posuimus mendaciū spem nostrā ⁊ mēdacio ꝓtecti sumus. De talib⁹ magoꝝ p̄stigijs btūs Augustinus. ⁊ ponit̄ in cañ. xxvj. q. v. nec miꝝ. sic scribit. Nec mirū inq̄t de magoꝝ p̄stigijs quoꝝ intantum ꝓdiere malefactoꝝ artes. vt etiā Moysi in illis signis resisterēt. vertētes virgas in dracones. aquaꝫ in sanguinē. cū fert̄ in gētilibus etiā libris. ꝙ q̄daꝫ magica arte socios Vlixis mutauit in bestias. Legit̄ etiam de sacrificio ꝙ Archades deo suo bacho immolaret. ex quo q̄cūq̄ȝ sumerent in bestiaꝝ formas ꝯuerterent̄. ȝ hec omnia p̄stigijs magicis potius fingebant̄ q̄ȝ reꝝ veritate cōplerent̄. Hec ille. Jtem idem de spū ⁊ anima. ca. xxiij. Sicut inq̄t dicit hūana opinio q̄dam arte mulieꝝ ⁊ ptāte demonum. homies ꝯuerti pn̄t in lupos ⁊ iumēta. ⁊ quecūq̄ȝ necessaria portare post pacta oꝑa iteꝝ ad se redire nec fieri in eis mentē bestialē ȝ rationalē hūanāq̄ȝ seruari. Hoc sic intelligendū est. qm̄ demones naturas nō creāt. ȝ aliq̄d tale facere pn̄t. vt videantur esse qȯ nō sunt. nulla em̄ arte vel ptāte demonū animus. ȝ nec corpus q̄dem aliq̄ rōne in membra ⁊ liniamenta bestialia veraciter ꝯuerti pōt. ȝ fantasticū q̄dem hominē siue cogitādo siue somniando ꝑ reꝝ innūerabiliū genera variat̄. ⁊ cū corpus non sit corpoꝝ similes formas mira celeritate capit. sopitis aūt ⁊ oppressis corporeis hominis sensibus ad alioꝝ sensum figura corporea ꝑduci pōt. ita tamen ꝙ corꝑa ip̄a hominū alicubi iaceāt. viuentia q̄dem ml̄to grauius atq̄ȝ exp̄ssius q̄ȝ somno suis sensibus obcecatis. Fantasticū aūt illȯ veluti formatū in alicuius animalis imagine alienis sensibus appareat. talisq̄ȝ sibi homo videat̄ qualis sibi videri posset in somnis ⁊ portare onera. que onera si vera sint corꝑa portant̄ a demonibus vt illudat̄ hominibus ꝑtim vera hominū corꝑa ꝑtiꝫ falsa iumētoꝝ cernētibus. Hec Augustinus. Et sic dicit Gratia. ⁊ ponit̄ in cañ. xxvj. q. v. ep̄i eoꝝ. de deo inq̄t nostro scriptū ē. Oia ꝑ ip̄m facta sūt. Quisq̄s igit̄ credit posse fieri aliquā creaturā aut in melius aut deterius īmutari aut trāsformari in aliā spēm vel in aliā similitudinē. nisi ab ip̄o creatore q̄ oia fecit ⁊ ꝑ quē omnia facta sunt ꝓculdubio infidelis ē ⁊ pagano deterior. Hec ille. Verūtn̄ sicut dicit ꝓsper in libello suo de dono timoris. Aliq̄ sunt misere vetule q̄ de nocte dicūt se videre regias pulcerrimas. ⁊ alias puellas tripudiātes ⁊ choreas ducentes cū dn̄a dyana. i. cū dn̄a paganoꝝ. ⁊ dicūt ⁊ credūt ꝙ tales pn̄t tā hoies q̄ȝ mulieres in alias similitudines trāsformare vel secū ducere. q̄ oia indubitāter sunt fantasmata. ⁊ a malignis spiritibus illis demōstrata. Nā cū dyabolus animā alicuius ad talia credēdū subiugauerat. seip̄m aliqn̄ trāsformat. modo in formā angeli. mō in formā hois. mō in formā mulieris. ⁊ mō in formā aliaꝝ creaturaꝝ. mō in formā eq̄tātis. mō in formā p̄dicātis. mō in torneamētis ⁊ hastiludijs. mō vt dictū est in choreis ⁊ alijs ludis ꝑ que tales miseras ꝑ incredulitatē captiuatas multipliciter decepit ⁊ deludit. vt ille talia firmiter credāt ⁊ alios fideles a fide ꝑ eaꝝ infidelitateꝫ ⁊ nephādissimā doctrinā ꝑuertāt. Sed caueāt tales misere ne forte ꝯtingat illis sicut narrat Malmesburij libro. vj. de gestis Angloꝝ ꝙ q̄ndam ꝯtingebat cuidā mulieri de Barkelech hmōi maleficijs ꝯsuere. q̄ dū quadā die circa suas incātationes occuparet̄. cornicula q̄ȝdam quā domatā nutriuerat audiuit more insolito crocitantē ⁊ miro mō garrientē. q̄ audito cultellus cecidit d̄ manu eius simul vultus eius ꝯcidit. ⁊ ꝓducto gemitu ꝓfundo. hodie inq̄t audiā ⁊ accipiā aliqȯ grāde. Et his dictis intrauit nūcius q̄dā obitū cuiusdam filij sui ꝓclamās ⁊ ruinā sibi exponēs eius. q̄ statim p̄ angustia in lecto decubuit vsq̄ȝ ad mortē infirmata. ⁊ deinde suꝑstites liberos suos vnū monachū ⁊ aliā monacham ad se venire acceleratis incitauit epistolis. q̄bus aduenietibus dixit. Nunc q₂ ad finē vite mee ꝓpero ⁊ demones habeo exactores in pena quos ꝑ sortilegia ⁊ alia maleficia hactenus suasores habui in culpa. Vos ergo filij ꝑ materna viscera rogo vt saltē alienare tempteris mea tormenta. ⁊ cuꝫ mortua fuero hoc modo corpus meū seruate. Primo em̄ insuite illud in corio ceruino. deinde ponite in tumulo lapideo operculo ferreo ⁊ plūbeo cōstringite. ⁊ suꝑ hec omnia lapideꝫ tribus cathenis ferreis magni ponderis circūligate. ⁊ q̄nquaginta psalteria ꝑ tres noctes eiusdemq̄ȝ nūeri missas in die ꝓ me celebrari faciatis. que forsan aduersarioꝝ ꝯcursibus resistent. ⁊ si tribus noctibus hoc mō secure iacuero. q̄rto die infodite matrē vestrā humo q̄ȝuis timeā terrā ne suis velit me recipe finibus q̄ totiēs fui grauata sortilegijs. Et his dictis expirauit. Cū igit̄ vt p̄cepat omia facta fuissent. prochdolor nil pie lachryme liberoꝝ valuerint. nil vota. nil p̄ces. tāta erat circa desperantē miserā magicā demonū potētia. Nā ṗmis duabus noctibus cū chori clericoꝝ psalmos circa eius corpus ꝯcreparent. demones ostiū ecclesie obijcere ingēti clausura leuiter distringētes duas extremas fregerunt. Media v̄o q̄ erat q̄si laboriosius oꝑa illibata durauit. Tercia v̄o nocte circa gallicantū horribili strepitu demonū aduenietiū. nōnulla fundamēta mōaste-

xij visa sunt moveri. Unus igiꝉ demō vultu terribilioꝛ ianuas ecclesie maioꝛi vi ꝯcussas in fragmēta deiecit. timuerūt clerici metu obstupefacti nō valētes effugere. Ille igiꝉ demō vt videbaꝉ arrogāti gestu ad tumulū lapideū accessit. ⁊ ibidē inuocato ⁊ acclamato eiusdē mulieris noīe vt surgeret impauit. Qua rn̄dēte. ꝑ vincul' neq̄o. Rn̄dit demō. Solueris inq̄t. ꝫ ꝓ tuo dāno. Quo dicto mox cathenā vt stramē diripuit. ꝯpculcꝗ tūbe excussit ⁊ apphēsam maledictā miserā corā oībus extra ecclesiā traxit. vbi p̄ foꝛibus equus nigerrimꝰ hoꝛribiliter hinniēs videbaꝉ aculeis ferreis ꝑ totū doꝛsum repletꝰ sup quē misera imposita mox ab oculis intuentiū cū tota demonū multitudine disparuit. nihil amplius de illa vnꝗ̄ visuꝝ.

Capitulum L

S Ecūda species magice artꝭ ē qn̄ futura p̄dicunꝉ ꝑ somnia. ⁊ diciꝉ diuinatio somnioꝝ. Et ꝭm Aristo. ij. d somno ⁊ vigilia. A Somniū ē fantasma factū a motu simulacroꝝ in simpl'r doꝛmiēte. remanent eñ simulacra idola siue spēs reꝝ ad extra in oꝛgano fantasie. ⁊ ex illis causanꝉ idola in oꝛgano sensus cōmunis ⁊ in oꝛgano sensuū exterioꝝ. sicut in oꝛgano sensus visus ⁊ auditus ⁊c. ⁊ sic apparet homini ꝙ videt. audit ⁊ tāgit. eo ꝙ aīa vtiꝉ simulacrꝭ reꝝ ꝓ ipis rebꝰ. Et ideo vt dic̄ Augustinꝰ. xxij. sup Gen̄. ꝙ tūc est somniū cū inter spēs receptas ⁊ veras res cuiꝰ sunt spēs nō discerniꝉ. ⁊ ideo xp̄s nūꝗ̄ somniauit. Et nota ꝙ diuinatio somnioꝝ tūc est illicita qn̄ innitiꝉ reuelationi demonū ꝑ aliq̄ pacta inita tacita vel exp̄ssa. Sꝫ hic dubitaꝉ vtꝝ diuinatio ꝑ somnia in aliq̄ casu sit licita. Pro q̄ notandū ꝙ hāc dubitatiōeꝫ mouet Holgot in lectura li. Sap̄. lec. ccij. ⁊ arguit ad vtrāꝗ ꝑtē. ⁊ p̄mo ꝓ ꝑte negatiua. ⁊ sic Leui. xix. diciꝉ. Nō anguriabimini. nec obſuabitis somnia. Itē Deutero. xviij. Non inueniaꝉ in vob̄ q̄ ariolos sciscitet vel obſuet somnia. ꝫ hec sunt a deo p̄cepta. igiꝉ illicita ē somnioꝝ diuiatio. Ad oppositū arguiꝉ sic. dic̄ eñ dn̄s Nūeri. xij. ca. Si q̄s fuerit inter vos ꝓpha dn̄i in visiōe apparebo ei vel ꝑ somniū loq̄r ad illū. Itē Joel. ij. Effundā spm̄ meū sup oēꝫ carnē. ⁊ ꝓphetabūt filij vestri ⁊ filie vestre senes vestri somnia somniabūt. ⁊ iuuenes vestri visiones videbūt. Itē Iere. xxiij dicit dn̄s. ꝓpheta q̄ hꝫ somniū narret somniū suū. ꝫ ista sunt dicta sp̄ussancti. igiꝉ licitū ē ꝑ somnia diuinare. Itē in scriptura sacra multos legimus sanctos ꝑ somnia diuiasse. sicut ꝑꝫ Gen̄. xxxvij. d Joseph q̄ dixit. Vidi ꝑ somniū q̄si solē ⁊ lunā ⁊ stellas vndecim adoꝛare me. qđ somniū scd̄m veꝝ rei euentū interp̄tauit pater eius dicēs. Nūq̄d ego ⁊ mater tua ⁊ frēs tui adoꝛabimus te sup terrā. Iteꝫ Iudicū. vij. legiꝉ ꝙ Gedeō pugnaturus ꝯ castruꝫ Madiā nocte q̄dā dixit sibi dn̄s. Surge ⁊ descēde in castra Madiā. q2 ego tradidi eos in manu tua. si aūt solus ire foꝛmidas descēdat tecū Phara puer tuus. ⁊ cū audieris q̄d loquunꝉ. tūc ꝯfoꝛtabunꝉ manus tue ⁊ securioꝛ ad hostiū castra descēdes. Et cū venisset Gedeō ad castra Madiā audiuit in nocte latēter vnū de Madianitis narrare p̄ximo suo somniū qđ viderat in hunc modū. Vidi inq̄t somniū ⁊ videbaꝉ mihi q̄si subcinericius panis ex oꝛdeo volui ⁊ in castra Madiā descēdere. Cūꝗ ꝑuenisset ad tabernaculū. ꝑcussit illud atꝗ subuertit ⁊ terre funditus coeq̄uit. Et rn̄dit is cui loq̄baꝉ narrās somniū. nō ē hoc aliud nisi gladius filij Joas viri israelite tradidit dn̄s in manus eius Madiā ⁊ oīa castra eius. Cūꝗ audisset Gedeō somniū ⁊ interp̄tatōeꝫ eius ꝯfoꝛtatus ē ⁊ laudauit deū ⁊ adoꝛauit. ⁊ ꝭm verā somnij interp̄tatōeꝫ ita factū ē. tradidit eñ dn̄s castra Madiā in manus Gedeonis. Et ex istis ꝑꝫ ꝙ somnia sunt fidedigna. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns ꝑ somnia licitū ē diuinare. Et ē diuinare q̄ꝫtū ad ꝓpositū ꝑtinet p̄dicere euentū futuꝝ vel ignotū. Istis visis ꝓ rn̄sione ad dubitatiōeꝫ tres ꝯclusiones sūt supponēde. Prima ꝙ diuinatio ꝑ somnia ē licita. Scd̄a ꝙ talis diuinatio nō ē ab oībus somnijs expectāda. Tercia ꝙ diuinatio ꝑ somnia ē multū ꝑiculosa. Prima ꝯclusio ꝓbaꝉ sic. Diuinatio ꝑ somnia ē aliq̄n naturalis. igiꝉ tūc ē licita. ꝯsequētia ꝑꝫ. ⁊ an̄cedēs ē Aristo. ij. de somno ⁊ vigilia. c. de diuinatione. vbi dicit. ꝙ diuinatiōeꝫ q̄ in somnijs accidit neꝗ idoneū ē ꝯtemnere neꝗ oīno suadere. vbi etiā dicit cōmētatoꝛ ꝙ nullus ē q̄ nō vidit somniū qđ annūciauit ei aliqđ euētuꝝ. Ex q̄ igiꝉ diuinatio ꝑ somniū nō est aliud nisi somniū signatiuū. ⁊ manifestū est multa somnia esse figuratiua. planū est diuinationē ꝑ somnia licitā esse in casu. ꝯfirmaꝉ ꝑ dictū Aristo. vij. Ethi. vbi dicit sic. Fama inq̄t non oīno ꝑdiꝉ quā multi homies famāt. ꝫ multi existimāt somnia verā significatōeꝫ habere tāꝗ ab experientia moti ꝭm Aristo. de somno ⁊ vigilia. vbi p̄us. Igiꝉ verisimile est diuinationem ꝑ somnia esse naturalem. ⁊ ꝑ cōsequens in casu licitam. B Sꝫ hic est notandū ꝙ sicut Augustinus in d spiritu ⁊ anima. c. xxij. Omniū q̄ sibi videre videnꝉ doꝛmiētes quinꝗ sunt genera. videlicet. oꝛaculum. visio. somniū. insomniū. fantasma. ⁊ epialtes. Oraculuꝫ est cū in somnijs parens vel aliqua sancta grauisꝗ ꝑsona seu sacerdos vel etiam deus euenturū quid aperte vel nō euentuꝝ faciendū vel euitandum denunciat. Visio est cum in his que videt qđ eodem mō quo apparuerat eueniat. Somniū sub figuris est tectū ⁊ sine interp̄tatione intelligi nō potest. In somnium vero ē qn̄ illud quod vigilantem fatigauerat ingerat se doꝛmiēti sicut est cibus vel potus vel aliq̄ studia vel artes vel infirmitates. ꝭm nāꝗ studia que quisꝗ exercuerit somniat ⁊ solitaꝝ artium simulacra in p̄ntia mentis imp̄ssa apparēt in somnijs. iuxta etiam infirmitatum diuersitates diuersa accidunt somnia. ⁊ scd̄m moꝝ ⁊ humoꝝ varietates varianꝉ somnia. alia nanꝗ videntur sanguinei. alia colerici. ⁊ alia melācolici. ⁊ alia flecmatici. Illi scꝫ sanguinei ⁊ colerici rubia ⁊ varia. Illi scꝫ melācolici ⁊ flecmatici nigra ⁊ alba. Fantasma est quādo doꝛmire vix cepit homo ⁊ adhuc vigilare se estimat aspicere videꝉ irruētes in se vl' passim vagantes foꝛmas discrepātes ⁊ varias lotas ⁊ turbulentas. Et in hoc genere est epialtes quā publica persuasio quiescentes opinaꝉ euadere ⁊ pondere suo p̄ssos ac sentiētes grauare. quod nō est aliđ nisi quedā fumositas a stomacho vl' a coꝛde ad ce-

rebrū ascendēs.ꝛ ibi vim animalē comprimēs.hec ille. Item notandū ꝙ sicut elici pōt ex dictis beati augustini sup.xxiiij.cap.Genef. ꝛ ex dictis aristo. in de somno ꝛ vigilia.ꝛ etiā ex dictis Alberti in libro suo de eisdem. Somnia sumunt originē multipliciter aliqñ ex dispositione siue cōplexione corporis humani.aliquando ab anima.aliqñ a spiritibus bonis.ꝛ aliqñ a spiritib⁹ malis. Ex parte quidem corporis in homie originanť somnia cōmuniter. Unde qñ in corpore humano supabundat humor flecmaticus.accedēs ad organuȝ fantasie fantasia siue virtus fantastica anime format sibi ydolum simile illi humori. et sic apparet homini tali multotiēs in somno ꝙ est in aqua vel gustat aquā. Similiter qñ humor dulcis ꝛ flecmaticus descendit a capite apparet homini ꝙ ipse gustat dulcia. Cōsimiliter nimis abundāte in corpore humano colera somniat hō frequēter de incēdijs. ꝛ de ꝯflagratione domoꝝ ꝛ huiusmodi. Et sic narrat Albertus quendā somniasse picem ardentē infusam fuisse in ventrē suū.ꝛ causa fuit.q2 in eo abūdauit colera nigra.vñ exurgens emisit colerā nigram in magna quantitate. ¶ Talia igiť somnia manifeste sunt signatiua futurarū infirmitatum.ꝛ ꝑ talia somnia bene periti medici informanť ad iudicandū de dispositione infirmi. Alia vō somnia originanť ex ꝑte anime.vñ hoies solliciti ꝛ cogitatiui circa aliq̄ negocia frequēter somniant de eisdem. Unde Ecclesiastes.v.ca. Multas curas sequunť somnia.ꝛ hec est causa qualiter hoies frequentius somniant de amicis suis ꝛ notis quos habitualiter diligunt q̄ꝫ de extraneis.amici procul existentes maxime solliciti sunt de se inuicē.sicut docet aristo.vbi prius.et hec est causa quare dediti vilitatibus in vigilando vilia somniāt dormiendo.ac etiā tantus potest esse habitus honestatis alicui⁹ ꝑsone in viuēdo ꝙ nullo mō assentiet etiā dormiēdo feditatibus voluptatis carnalis.sicut docet augustin⁹.x.cōfessionū ca. xxxi. Vñ tm̄ habitū honestatis pōt homo acquirere ꝙ ꝟtute illius habit⁹ dissipabunť fantasie male q̄ semꝑ somnia ingerunt. ¶ Tercio aliq̄ sunt somnia que causanť in hoie ꝟtute corpoꝝ supcelestiū. Nam corpora supcelestia infundendo ꝟtutem corporibus nostris alterāt corꝑa nr̄a in somno.ꝛ tunc ꝯtingit fantasiā formare sibi species ꝛ ydola cōformia qualitatib⁹ causatis in corpore nr̄o a supracelestibus.ꝛ sic apparēt aie aliqui effect⁹ futuri.sicut patet de bellis ꝛ fertilitate vel sterilitate.et hmōi q̄ a corporibus supracelestib⁹ causaȝ habēt.sicut fuit de somno pharaonis de septē bobus ꝛ de septē spicis.Genef.xlj. Quarto vero nōnunq̄ꝫ in nobis originanť somnia a spiritib⁹ bonis.sicut ptȝ Matt.ij. de angelo qui apparuit tribus magis. ꝛ in multis alijs locis scripture cōsimile reperiť. ¶ Quinto originanť in nobis nonnūq̄ꝫ somnia a spiritib⁹ malis.sicut patet de vxore pilati que ociosa in die parasceues dormitauit. et multa mala passa fuit ꝑ visum in somnijs de christo.demone miscente fantasias ꝛ apparitiones in ea vt per ea redemptiōem nr̄am impediuisset.vnde mādauit viro suo pilato dicēs. Nihil tibi ꝛ iusto illi. Multa em̄ passa sum hodie ꝑ visum ꝓpter eū.Math.xxvij. Itē gratian⁹ ꝛ ponit in ca.xxvj.q.v.epi. Illud inq̄t non est omittendū ꝙ quedā scelerate mulieres retro post sathanā ꝯuerse demonū illusionibus ꝛ fantasmatib⁹ seducte credunt ꝛ se ꝓfitenť nocturnis horis cū dyana.i.cū dea paganoꝝ vel cū herodiade. ꝛ innumera multitudine mulierū equitare sup quasdā bestias ꝛ multa terrarū spacia in tēpeste noctis silētio ꝑtrāsire.eiusq̄ꝫ iussionib⁹ obedire velut dn̄e. ꝛ certis noctibus ad eius seruitiū euocari.sed vtinā he sole in ꝑfidia sua perissent.ꝛ nō multas secū ad infidelitatis introitū traxissent. Nā et innumera multitudo hac falsa opinione decepta. hec vera eē credūt.ꝛ credēdo a recta via deuiāt.ꝛ errore paganorū inuoluunť.cū aliq̄d diuinitatis aut numinis ex̄ vnū deū arbitranť. Quapropter sacerdotes ꝑ ecclesias sibi cōmissas pp̄lo dei oi instantia ꝓdicare debent vt nouerūt hec oia omnino falsa esse ꝛ non a diuino sed a maligno spū talia fantasmata mentibus fidelium irrogari.siquidē ipse sathanas q̄ trāsfigurat se in angelū lucis.cū mētes cuiusq̄ꝫ mulieris ceperit.ꝛ hanc per infidelitatē sibi subiugauerit illico trāsformat se in diuersarū personarū species atq̄ꝫ similitudines.ꝛ mentē quam captiuā tenet in somnis deludens.mō leta.mō tristia.modo per cognitas.mō per incognitas personas ostendēs per deuia queq̄ꝫ deducit.ꝛ cū solus spūs hec patiť infidelis.hoc non oino in spū sed etiā in corpore euenire opinať. Quis em̄ in somnis ꝛ nocturnis visionibus non extra seipm̄ educiť.ꝛ multa videt dormiendo q̄ vigilādo nunq̄ꝫ viderat.q̄s igitur tā stultus ꝛ hebes sit qui omnia q̄ in solo spū fiunt. etiaȝ in corpore accidere arbitreť. cū ezechiel ꝓpheta visiones dn̄i in spū ꝛ non in corꝑe vidit ꝛ audiuit. sicut ipsemet ꝓpheta dicit. Statim inquit fui in spū. ꝛ paulus nō audet dicere se raptū in corꝑe. Oibus itaq̄ꝫ publice annunciandum est ꝙ q̄ talia credit ꝛ his similia fidē ꝑdit.ꝛ qui rectā fideȝ nō habet. hic nō est christi.sed illius in quē credit id est dyaboli. Et ex istis patet ꝙ somnia siue vno mō causenť.siue alio mō.frequēter ꝯtingit ꝙ sunt signatiua euētuum futuroꝝ.ꝛ sic patet veritas prime cōclusiōis scȝ ꝙ diuinatio in casu est licita. Secūda conclusio supratacta est hec. Diuinatio nō est ab omnib⁹ somnijs expectāda. Unde aristo.in de somno ꝛ vigilia de somnijs talē ponit distinctōem. Quedam inquit somnia sunt aliquoꝝ effectuū signa. quedā cause.ꝛ quedā accidētia ꝛ impertinētia siue indifferentia effectuum futuroꝝ. Aliqua somnia sūt signa.sicut patuit superius de humoribus colericis fleumaticis vel alijs ꝛ somnijs cōuenientibus. Cause effectuū sunt somnia etiā interdū.q2 aliquando homo ita sollicitatur circa opus inchoatuȝ qd̄ in dormiēdo ꝑfecte cōprehendit modū cōuenientem quo illud opus poterit ꝯsummare. ꝛ postea iuxta istam fantasiam ꝓducit ꝓpositum ad effectū. ꝛ sic est somniū causa aduentus effectus futuri. Sunt etiā quedā somnia accidentia.i.indifferētia vel imꝑtinētia ad futurū euentū.q2 nec sūt signa nec causa euētus futuri ꝛ ex talib⁹ somnijs nullo mō est diuinatio expectāda.ꝛ sic patet scd̄a cōclusio. ¶ Tercia cōclusio est hec. Indulgere diuinationi ꝑ somnia est multū periculosuȝ.hoc patȝ ꝓpter deceptio-

nes maloꝝ spirituũ q̄ per somnia nitunt̄ seducere
eos q̄ fidē somnijs p̄stant. ⁊ ideo faciliter posset hō
nimis credēs somnijs labi in desperatōem ad sug
gestionē dyaboli ⁊ incredulitatē. Et scdo ꝓpter si-
gnationis diuersitatē somnioꝝ. pōt eñ somnium
equiuoce ⁊ equaliter multa significare. ⁊ iō hō ap-
plicādo somniū ad vnū p̄ticulare posset statissime
decipi. Et tercio q: nōnulla somnia habēt interpre
tari per simile et nōnulla per contrariū. sed qm̄ qñ
vno mō. ⁊ aliqñ alio mō discernere possumus non
est facile. Et quarto q: sicut dicit phs in de somno
⁊ vigilia. Licet somnia sint significatiua futuroꝝ.
aliqñ tñ non est necesse euentū somnioꝝ accidere.
q: possunt per fortiores causas impediri. sicut nu-
bes que sunt causa pluuie aliqñ abundāt et signāt
pluuiā futurā. ⁊ aliqñ ex causa superiori dispergen
te eas ꝯtingit futurā pluuiā nō fieri. Consimiliter
in nōnullis operationib⁹. Quis eñ aliquis habeat
cōsiliū ad aliquid faciendū ⁊ futurū ꝓpositū ad il-
lud faciendū. non tñ necesse est ꝙ illud faciat. pōt
eñ fortius consiliū superuenire ⁊ totū mutare ꝓposi
tum. ⁊ ideo interp̄tator somnioꝝ non debet dicere
determinate significationē somnioꝝ ⁊ effectum in
fallibiliter euenire. sed adijcere debet conditionē
nisi fortior causa perueniēs impediat. ⁊ consimilit̄
debēt astrologi diuinare. Vñ dicit Albert⁹ ꝙ astro
logi dicentes determinate ꝙ talis effectus eueniet
faciunt scientiā astrologicam vilescere fortiori cau
sa impediente. cum tamen in scientia non est defe-
ctus. sed in astrologo determinate ⁊ absolute sentē
tiam ꝓferente. licet igit̄ vti somnijs ad cognitōem
futuroꝝ innitēdo diuine reuelationi. Vel scdm ꝙ
procedūt ex diuina reuelatione non est illicitū. q:
sic Joseph diuinabat de futuris p somnia pincer-
ne pharaonis ⁊ magistri pistoꝝ. vt habet̄ Geñ. xl. ⁊
similiter daniel per somniū regis babylonis vt ha
betur Danielis. iiij. ⁊ hec diuinatio est species pro
phetie. de qua habetur Nume. xij. Si quis fuerit
inter vos ꝓpheta domini in visione apparebo ei.
vel per somniū loquar ad illum. periculosū tamē
est per somnia nimis cōmuniter diuinare. Vñ dici
tur metrice. Somnia ne cures nam fallūt somnia
plures. Item Eccle. xxxiiij. dicit̄. Vana species et
mendacium insensato viro. ⁊ somnia extollūt im-
prudentes. quasi qui apprehēdit vmbram ⁊ perse-
quit̄ ventum. Sic qui attēdit ad visa mēdacia. Fm
hoc visio somnioꝝ ⁊ infra. sicut parturiētis cor tu
um patit̄ fantasias nisi ab altissimo fuerit omissa
visitatione in illis dederis cor tuum. multos enim
errare fecerunt somnia. et exciderunt sperantes in
illis. ⁊ ex his patet responsio ad dubitationem. Et
ad rationem in oppositum dicitur ꝙ non inhibet̄
quin aliquando liceat sicut superius declaratū est
per somnia diuinare. sed inhibitum est superstitio
se et nimis cōmuniter p somnia diuinare. ne forte
homo decipiat̄. fidem ⁊ spem adhibendo illusioni
bus dyaboli que in somnis impioꝝ frequēter con
tingunt. Unde qualiter infideles ⁊ specialiter incre
dule mulieres in somnis aliquādo ex illusione dy
aboli decipiunt̄ ostēdit Gratianus vt supra dictū
est in prima cōclusione pro responsione ad hāc du
bitationem supposita.

Capitulum. LI

Ercia spēs artis ma-

t gice est nechromancia. Et est nechroman-
cia per mortuuos futuroꝝ euētus prenū
ciatio. Unde a nechros grece. qd̄ est mortuū lati-
ne. ⁊ mancia quod est diuinatio nuncupat̄. cōpo-
nit̄ nechromancia. i. diuinatio mortuoꝝ. Unde et
nechromāticus siue nechromātica dicit̄ ille vel il-
la cuius p̄cantatōnibus vident̄ resuscitati mortui
diuinare ⁊ ad interrogata respōdere. ⁊ ad quos su
scitādos requirit̄ additio sanguinis hūani. Quia
vt dicit Isido. viij. ethimolo. Amare sanguinē hu
manū demones dicunt̄. ⁊ iō quotienscūq; nechro
mācia fit cruor hūanus aque miscet̄. vt colore san
guinis facilius demōes prouocent̄. hac eñ specie
artis magice vtebat̄ illa mulier phytonissa quam
vt. j. Reg. xxviij. putauit rex saul samuelē ꝓphetā a
morte suscitasse. sed tñ in rei veritate erat spūs ma-
lignus. q̄ in specie samuelis apparuit sauli. ⁊ ad in
terrogata saul de futuroꝝ euētibus diuinauit. Vñ
aug. iij. de ci. dei. ⁊ ponit̄ in ca. xxvj. q. v. nec mirū.
Quidā inquit querendū putāt quō sc̄ptura narret
phytonissam samuelē ꝓphetam suscitasse ad collo
quiam saulis impijssimi regis. s. phytonica diuina
tio errori magice artis deputāda sit. q̄bus ita r̄nde
ri pōt indignum animo facinus esse credit̄. si scdm
v̄ba historie cōmendet̄ assensus quō eñ poterat fi-
eri vt arte magica attractus vir a natiuitate sanct⁹
⁊ vita ⁊ operibus iustus. aut si nō attractus est con
sensit. quorū vtrūq; de iusto credere aduersum est.
nullū eñ suffragium habet iustus si attractus aut
volūtarius amisit meritū spūale. quod. quod ꝑus
in carne quesierat. qd̄ de aliquo iusto dici ꝑuersū
est. q: q̄ hinc iustus recedit permāet iustus. Porro
hoc est prestigiū sathane q̄ vt plurimos fallat etiā
bonos se habere in ptāte cōfingit. quod apl̄s inter
cetera ostēdit di. Ipse sathanas trāsfigurat se in an
gelum lucis. vt eñ errorem faceret in quo gloriare
tur. in habitu viri iusti vita ⁊ nomine se subornauit
vt nihil ꝓficere spem quā predicabant dei cultori-
bus mentiret̄. qñ hinc exeūtes iustos finxit esse in
sua potestate. sed hoc quosdā fallit ꝙ de morte sau
lis ⁊ filij eius nō sit mentitus. quasi magnū sit dia
bolo añ occasum mortem corporis preuidere tñ si
gna quedā soleant apparere morituris quippe a
quibus dei protectio amota videtur. quātomagis
que angelica potestate sublimē ꝓphetica oracula
fuisse detestant̄. de cuius magnitudine apl̄us ait.
An ignoratis altitudinē sathane. quid mirū igitur
si imminentē ꝓphete mortem potuit preuidere cū
hec sit. Unde fallit ⁊ se in dei potestate vult adora
ri. nam tanta habitudine demens effectus est saul.
vt ad phytonissam cōfugeret deprauatus est enim
causa peccati ad hec se contulit. que damnauerat.
sed si quis ꝓpter historiam ea que expressa sunt ver
bis putet non pretermittenda ne ratio hystorie ma
ius sit. recte quidem facit. sed tamen istud minime
ad rationem veri capit sed ad visum et ad intelle-
ctum saul. Neq; enim reprobus factus bonum po
terat intellectum habere. Hystoricus enim men-
tem saulis. et habitum samuelis descripsit. et ea

dicta ⁊ visa sunt exprimẽs si vera an falsa sint. q̄ au
diens in quo habitu esset excitatus intellexit hũc
samuelẽ esse. qđ intellexerit retulit. ⁊ qꝛ nõ bene in
tellexit ꝯtra scripturã aliũ adorauit q̄ deũ ⁊ puta-
uit samuelẽ ⁊ adorauit dyabolũ vt fructuꝫ fallacie
haberet sathanas. ad hoc em̄ vt adoret̄ quasi deus
si vere samuel illi apparuisset. nõ vtiqꝫ vir iustus ꝑ
misisset se adorari q̄ p̄dicauerat deũ solũ esse ado-
randũ. ⁊ quõ hõ dei qui cum abraam in refrigerio
erat diceret ad virũ pestilẽtie dignũ ardore gehẽne
Cras mecũ eris. j. Regũ. viij. His duobus titulis
subtilitatẽ fallacie sue preuidit improuidus satha-
nas. qꝛ ⁊ adorari se ꝑmisit sub habitu ⁊ noie samu
elis cõtra legẽ ⁊ viruꝫ peccatis pressum cũ magna
distantia peccatoꝝ ⁊ iustoꝝ. sic tamen samuele iu-
stissimo futurũ. s. esse in crastino mẽtitus est. veruꝫ
potest dici verũ põt videri. si de samuelis noie ta-
ceat̄. qꝛ saul cũ dyabolo futurus erat. ad eũ em̄ trãs
migrauit quẽ adorauit. semꝑ igit̄ dyabolus sub ve
lamine latẽs ꝓuidit se dũ ea cõfingit que adhere-
ant ꝑsonis ꝑ quas fallere nitit̄. Si aũt quilibet op-
ponit ⁊ dicit. quõ eueniunt illa q̄ illi diuini p̄dicũt
futura. aut pñt egris prebere medalã. aut sanis im
mittere egritudinẽ. si aliq̄ ꝓprie virtutis ac potesta
tis nõ habeant. hoc a nobis recipiat r̄nsum q̄ ideo
quisqꝫ nõ debeat eis credere. qꝛ aliqñ eueniunt q̄ p̄
dicunt aut sanare vident̄ languidos aut ledere sa-
nos. qꝛ hoc ꝑmissu dei fit vt ipi qui hoc audiũt vel
vident ꝓbent̄ ⁊ appareant q̄li fide sint vel deuotio
ne erga deum. sicut ⁊ deutero. xiij. legit̄ moysen ex
verbo dei p̄cepisse pp̄lo ita dicẽs. Si surrexerit in
medio tui ꝓpheta aut q̄ somniũ dicat se vidisse. ⁊ p̄
dixerit signũ atqꝫ portentũ. ⁊ venerit qđ locut⁹ est.
et dixerit vobis. eamus ⁊ sequamur deos alienos
quos ignoramus ⁊ seruiamus eis. nõ audies v̄ba
ꝓphetie huius aut somniatoris. qꝛ temptat vos do
minus deus vt palã fiat vtrũ diligatis eũ an nõ. et
in toto corde ⁊ in tota anima vestra dñm deum se-
quamini. ⁊ ipm timete ⁊ mãdata eius custodite. et
audite vocem illius. ipsi seruietis ⁊ ipsi adherebi
tis. vbi sane intelligi voluit. ⁊ illa que a diuinãtib⁹
nõ s̄m deũ dicunt̄. si acciderint que dicunt̄ nõ sũt
sic acciplẽda vt fiant que p̄cipiunt̄ ab eis aut colã
tur que colunt̄ ab eis. nec p̄ter suã potestatẽ deus
ostẽdit esse q̄ cõtingunt ista. sed quasi quereret̄ cur
ea permittit cãm temptationis exposuit. ad cogno
scendũ vtiqꝫ eoꝝ dilectionẽ vtrũ eam habeãt erga
deũ suuꝫ. cognoscendũ vero potius ab ipsis q̄ ab
illo qui scit oĩa anteq̄ fiant. Hec aug⁹. Itẽ idem et
ponit̄ in ca. xxvj. q. ij. illud qđ est. Nõ em̄ inquit qꝛ
imago samuelis mortui vera sauli ꝓnũciauit. pro
pterea talia sacrilegia q̄bus illa imago presentata
est nimis exercenda sunt. aut qꝛ in actibus aposto
lorũ femina ventri loquia . i. femina que in ventre
suo habuit demonẽ qui in specie illi⁹ mulieris lo-
quebat̄ verũ testimoniũ ꝓhibuit apostolis domi-
ni. ideo paulus ap̄ls pepercit illi spiritui. ac nõ po-
tius feminã illius demonij correctione atqꝫ exclu-
sione mundauit. Oẽs igit̄ artes hmõi vel nugato
rie vel noxie supstitiones ex quadã pestifera socie-
tate hoim ⁊ demonũ quasi pacta infidelis ⁊ dolo
se amicicie constituta penitus sunt repudiãda ⁊ re
fugienda a christiano. Hec aug⁹. Itẽ vuynkelegh
in tractatu suo de descriptione ⁊ origine viciorum.
Intendunt inquit demones perditionẽ hoim. ⁊ si
aliqua vera dicãt intendũt hoies assuefacere vt cre
dãt eis. ⁊ ꝑ hoc viam habeant efficaciter ꝑsuadẽdi
aliquid quod est humane saluti cõtrarium. Unde
athanasius exponẽs illud Luce. x. Increpauit illũ
dicens. obmutesce. Quãuis inquit vera fateret̄ de
mon. ꝯpescebat tñ christus eius sermonẽ ne simul
cũ veritate etiã eius iniquitatem ꝓmulget. vt nos
etiam assuefaciat ne curem⁹ de talibus etiam si lo-
qui vera videant̄. Nephas em̄ nobis est vt cũ asse-
rit nobis scriptura diuina a dyabolo instruamur.
Si tñ dyabolus ⁊ nõ inuocatus occurreret homi-
ni bene liceret ipsum virtute diuina compellere vt
ad interrogata veritatẽ respondeat. sicut dicit dñs
Matthe. v. interrogans demonẽ. qđ tibi nomẽ est
⁊ respõdit. legio. multi em̄ sumus. Unde dicit ve-
nerabilis Beda. Non velut inscius dñs inquirit. sꝫ
vt cõfessa peste quã tolerabat v̄tus creãtis gratior
emicaret. Aliud aũt est querere a demone spõte oc
currente qđ qñqꝫ licet ꝓpter vtilitatẽ aliorũ. maxi-
me qñ v̄tute diuina põt cõpelli ad vera dicẽda. Et
aliud est demonẽ inuocare ad cognitõem occulto
rũ querendũ ab ipso. hec vulkelegh. Itẽ beat⁹ au-
gustinus in libro suo đ natura demonũ . ⁊ ponit̄ in
cano. xxvj. q. iiij. sciendũ. Sciendũ inq̄t est hãc na-
turã esse demonũ vt aerei corꝑis sensum terrenorũ
corporũ sensum facile ꝓcedant celeritate. etiã pro-
pter aerei corporis superiorẽ mobilitatẽ. non solũ
cursus quorũlibet hoim vel ferarũ. verũetiã vola-
tus auium incomparabiliter vincant. q̄bus duab⁹
rebus quantũ ad aereum corpus ꝑtinet p̄diti. hoc
est acumine sensus ⁊ celeritate motus. Multa aũt
cogitata p̄nunciant q̄ hoies pre sensus terreni tar-
ditate mirant̄. Accessit etiã demonibus per tam lõ
gum tempus quo eoꝝ vita ꝓtenditur rerum lõge
maior experiẽtia q̄ possint homines ꝓpter vite bre
uitatem peruenire. Per has enim efficacias quas
aerei corporis natura sortita est. non solum multa
futura predicunt demones. verumetiam multa fa
ciunt. que quoniã homines dicere. aut facere non
possunt. eos dignos quidem quibus seruiãt ⁊ qui
bus honores diuinos deferãt arbitrant̄. instigante
maxime vicio curiositatis ꝓpter amorem felicita-
tis false atqꝫ terrene ⁊ excellentie temporalis. Nũc
igitur quoniã de diuinatione demonũ questio est.
Primum sciendũ est illos ea plerũqꝫ ꝓnunciare
que ipsi facturi sunt accipiũt sepe potestatẽ ⁊ mor
bos immittere. ⁊ ipsum aerem vitiando morbidũ
reddere. ⁊ peruersis atqꝫ amatoribus terrenorum
commodoꝝ malefacta suadere. de quorum mori-
bus certi sunt q̄ sunt eis talia suadentibus consen
suri. Suadent autem miris et mirabilibus modis
per illã subtilitatẽ corꝑa hominũ non sentientium
penetrando. ⁊ se cogitationibus eoꝝ per quedam
imaginaria visa miscendo . siue vigilantium . siue
dormientium. Aliquando autem non que ipsi fa-
ciunt. sed q̄ naturalibus signis futura prenoscunt
que signa in hominum sensus venire non possunt
ꝓdiciunt. Neqꝫ em̄ quia preuidet medicus quod
preuidere nescit huius artis ignarus . nõ ideo ex

diuinis habēdus est. Quid autem mirum si quē-admodū ille corpis humana vel turbata vel mortificata tempie seu bonas seu malas futuras ꝓuidet valitudines. sic demones in aeris infectiōe sibi notas. nobis ignotas futuras preuidēt tempestates. Aliqñ hoīm ⁊ dispositiones nō solū voce prolatas verūetiam cogitatione cōceptas. cum signa q̄dam ex animo exprimunt̄ in corpore tota facilitate prodescūt atq; hinc etiaꝫ multa futura pronūciāt alijs videlicet mira que ista disposita nō nouerunt. fallunt etiam studio fallendi et inuida voluntate qua de hoīm errore letant̄. Sed ne apud cultores suos pōdus autoritatis amittant vt interpretib⁹ suis signorūq; suoꝝ ꝯiectoribus culpa tribuat̄. qñ ipsi decepti fuerint vel mentiti. Nonnūq; vero ipsi maligni spūs ⁊ illusores hoīum atq; inuasores salutis coꝝ solent predicere defectum culture sue. ⁊ ydolorum ruinam quatenus prescij videant̄ quid in singulis regnis aut locis venturū sit. Et quid aduersi sue factioni cōtingere possit. quod etiā illi q̄ gentilium historias legūt non ignorāt. Quid igit̄ mirū si iam imminēte temploꝝ ⁊ simulachroꝝ euersione quā ꝓphete dei summi tanto ante ꝑdixerūt serapis demon alicui cultoꝝ suoꝝ hoc de proximo ꝓdidit vt suam quasi diuinationē recedens vel fugiens cōmendari. ꝙ ante dispositiones hoīm cogitatione cōceptas per exteriora signa dyabolus deꝑhendat nō firmissima rōne vident̄ approbatū. hec Augu. Item Gratianus ca. xxvj. q. v. qȝ ante. Est inquit quoddam genus ydoloꝝ ex demonū ꝯsultationibus futura predicere. sicut etiam auarus. qr cultū deo debitū minime impendit. ydoloꝝ cultor ab apostolo nominat̄. Sic illi q̄ futura inueniunt vel demonū cōsultatione. vel quibuslibet ꝑstigijs inuenire laborant diuinitatis iura creaturis attribuunt. Futura eñ prescire solius dei est. qui in sui ꝯtemplatione ⁊ angelos illa prescire facit. vñ Isa. ait. Priora ⁊ nouissima annunciate mihi ⁊ dicam ꝙ dij estis. Hec ille.

Capitulum LII

q Varta species artis

magice est phytonomancia. Et est phytonomancia diuinatio ꝑ phytones. hoc est ꝑ hoīes viuos arrepticos et demoniacos. Pro q̄ notandū ꝙ scđm Januen. appollo dictus est phyton. id est diuinator. qr apollo auctor fuit phytonice diuinationis. vnde ⁊ a phytone apolline dicitur phytonicus. a. um. i. diuinator vel incātator phytonico spū plenus. Et phytonissa. i. diuinatrix phytonico spū plena. sed ⁊ diuinatio ista sicut ⁊ alie ꝑdicte est a deo interdicta. Vñ Deut̄. xviij. ca. Nō inueniat̄ in te qui ariolos sciscitet̄ vel obseruet somnia atq; auguria. nec sit maleficus incantator neq; phytones cōsulat nec diuinos nec querat a mortuis veritatē. oīa eñ hec abhominat̄ dñs. Item Leuiti. xx. Anima que declinauerit ad magos ⁊ ariolos ⁊ fornicata fuerit cum eis. ponā faciē meā contra eā ⁊ interficiam illū de medio ppl'i mei. Et seq̄tur. vir siue mulier in quibus phytonicus vel diuinationis fuerit spūs morte morieт̄. lapidib⁹ obruent eos. sanguis illoꝝ sit sup illos. ⁊ ideo sicut dr̄. j. Reg. xxviij. Saul abstulit magos ⁊ ariolos de terra ⁊ interfecit eos q̄ phytones habebāt in ventre. Sꝫ tñ sicut patet eodē capit̄. cito post ipsemet ꝯsuluit mulierē phytonissam. ⁊ iō vindicta dei irruit super eum. vnde. j. Paral'. xiiij. phytonissam ꝯsuluit saul. nec sperauit in dño ꝓpter qȝ interfecit eum dñs et trāstulit regnū eius ad dauid filiū ysai. Et hec cōsiderās ille nobilis rex Josias q̄ vt dicit̄. iiij. Reguꝫ xxiij. phytones ⁊ ariolos ⁊ figuras ydoloꝝ ⁊ imundicias abhominationesq; q̄ fuerāt in terra Juda ⁊ hierl'm abstulit. De ꝑdictis eñ q̄ttuor specieb⁹ magis in florario Bartho. titulo de sortilegio sic scribit̄. Magicā vero artē puto ꝯsistere in incātatōib⁹ ⁊ carminibus ⁊ sacrificijs demonioꝝ in apparentijs fantasticis. in defunctoꝝ allocutōib⁹ ⁊ somniorū interꝑtationib⁹ vel illusionibus. oīa ista species heresis sunt. ⁊ qui his spem accomodāt a deo recedūt. ⁊ in religione christiana apostate sunt. hec ibi. Sed hic dubitat̄. vtrū ars magica sit rationabiliter hominibus interdicta. i. ꝓhibita. Et ꝙ nō multipliciter suadet̄. Et primo sic. ad honorē videt̄ esse dei ꝙ hoīes aliqñ virtute nominū diuinoꝝ vel euangelij vel sacramentoꝝ ecclesie possunt demonibus imperare vt eis obediāt. ⁊ ad interrogata respōdeant sed hoc in arte magica frequēter cōtingit. ꝙ demones ꝑ virtutē nois dei inuocati ⁊ adiurati. ⁊ ad interrogata ab eis veraciter respondēt. igitur ars ista nō est hoibus rationabiliter ꝓhibēda. Itē ad artē magicā pertinere videt̄ vti imaginib⁹ ad curaꝫ hominū spectātibus. sed hoc pōt fieri naturaliter. igit̄ ars ista est licita. minor probat̄ per illud qȝ narrat cōmentator super sortilegiuꝫ. vbi narrat se vidisse quendā qui sculpsit figurā scorpionis in lapide in quattuor eius angulis. luna existente in signo scorpionis. ⁊ quicq̄d postea impressionem illius sigilli habebat. siue cera siue incensu a morsu scorpionis curabat. sicut ipsemet cōmentator testat̄ se vidisse. Item quondā londonijs quidam dicebatur curari a quartana per imaginē leonis aureā scđm certas constellationes factam. sed hec non fiebant nisi per naturam. igitur vti huiusmodi imaginib⁹ ad curā hominum spectantibus est naturale. et ꝑ consequens nō rationabiliter prohibitum. Item irrationabiliter est prohibere illud quod a diuersis est expertum. sed diuersi sunt experti ꝙ quedaꝫ negocia malos euētus denūciant. sicut obuiare lepori signat malum ⁊ obuiare bufoni bonum. Itē multi ꝓbauerūt ꝙ occursus religiosi est frustratio artis venationis. igitur licet illo vti. ⁊ scđm hoc ꝓcedere vel dimittere. Item vestes corrodi a soricibus signat ꝙ hō cito a domo sua recedet. et multa huiusmodi habent̄ pro expertis. ⁊ maxime a mulieribus quibus plus vacat talia considerare. q̄ sunt signa infortunij. igit̄ irrationabile est talia prohibere. Item narrat Petrus comestor in historia ecclesiastica sup euāgelia. ꝙ inter iudeos fuerūt quidam exorciste qui per exorcismos factos a salomone demones eijciebant. ⁊ maxime apposita radice cuiusdam herbe in naribus obsessi. igitur hoc videtur naturale. Et confirmat̄ quia dicit̄ cōmuniter ꝙ herba Johannis que ⁊ perforata dicitur fugat demones per naturaꝫ. Item confert̄ vis naturaliter

caracterib⁹ ex signis ꝛ stellis celestib⁹. sed cū re naturali vti licet applicādo ad effectū cōsequentē sequit ꝙ ars ista est licita. Ad oppositū est bea. augustinus. ij. de doctrina christiana vbi dicit ꝙ ad su pstitōem ptinēt volumina magicarū artiū. ꝛ ligature q̄ medicoꝝ quoq̧ disciplina ꝯtemnat siue int pcationib⁹ siue in quibuscūq̧ notis quas caracteres vocant. Oēs inquit hmōi obseruationes pertinēt ad quedā pacta significationū cū demonibus inita. ex quo sequit. ꝙ ars ista est diuino illicita. Pro isto dicit. ꝙ hanc questionē monet Holgot in lectura libri sapiētie lec. cxcj. ꝛ rūdet concededo questionē. Vñ inquit ars magica dicit illa supstitiosa obseruātia qualiscunq̧ fuerit q̄ auxilio vel cōsilio demonū ad hoc pcationib⁹ vel pactionibus notatorū complet. Vbi primo est sciendū ꝙ demones antiquitus tempore ydolatrie multas obseruantias hominibus reuelarunt ad certos effectus causandos. quos effectus demones causabant ad decipiendū hoīes ꝛ cōtrahendū cū hoibus familiaritatē ad fallendos eos finaliter. ꝛ inter talia videtur ars natatoria locū tenere. per quam artē suadet omnē scientiā possibilem posse homini acquiri per impfectionē quarundā figurarū ꝛ orationibus dicendis cum quibusdam obseruationibus. sed ars ista vel totaliter inefficax est qd mihi est credibile. vel per reuelationē demonū potest haberi illius artis pncipijs obseruatis. que sunt valde difficilia. sicut patet artis codices intuenti. Vlterius est notandum ꝙ inter ea que sunt hoibus per demones reuelata quedam cōtinent expressas demonū inuocationes sicut patet de modo includendi spūs. et in alijs demonū sciscitationib⁹. ꝛ quedam alia seruitia in exhibitione rerū. et in sacrificijs demonijs exhibitis. ꝛ quedam cōtinent alias vanitates que oia demones ordinauerūt. Demones eñ accedūt hoīes non coacti sed sponte. ꝛ quasi ex quodā pacto efficiunt effectus quos antiquitus pmiserūt. ꝛ in talibus consistit tota ars magica. Insuper est notandū ꝙ talia que obseruant respectu futurorū euentuū. vel obseruant vt cause euentuū. vel vt signum euentuū tm̄. si sicut cause. considerandū est aūt an illud obseruat qd taliter posset esse vera causalitas respectu futuri euētus qui expectat. vel nō si sic nullū peccatū est illud obseruare. sicut si videmus aerem nebulosū nimis. dicim⁹. erit nix. pluuia vel grando vel aliquid tale. Si vero nulla causalitas posset intendi. sed tm̄ diceret ꝙ illud signat talem euentū futurꝫ. sicut qñ pice garriunt dicitur ꝙ signat aduentus hospitū. sed qm̄ illa signatio sicut cetere huiusmodi nō sunt a deo institute. dicūt doctores ꝙ hmōi obseruationes signoꝝ sūt introducte ab humana vanitate cooperante demonuꝫ malicia qui gaudent implicare homines vanitatibus ꝛ erroribus ꝛ ideo sunt omnino illicite. vñ primo casualiter accidit ꝙ tale signū talis euētus sequebatur. sed postea qñ homines inceperunt nimis talibus indulgere. multa sequebant per cooperationes demonū. vt homines magis fierent curiosi et artius essent in talibus superstitionibus radicati. Qualiter aūt discerni possit an ex arte magica sequtur effectus. vel ex natura rerū creatarū est in quibusdam casibus nimis difficile. qñ tñ sic est ꝙ nulla causalitas naturalis inuenit quare effect⁹ talis sequi debet. ꝛ aliqd admiscet qd necessario talē effectū causare nō hꝫ ex sua natura. cuiusmodi sunt figure. caracteres vel voces extranee. q̄ oia generaliter spectāt ad quedam pacta antiquitus inter demones ꝛ hoīes ꝯstituta. tūc verisimile est immo et verū est ꝙ ex arte magica sequat talis effect⁹, sicut est de incantationibus serpentū. in qua ex quo nulla causalitas apparet q̄re voces tales qualescunq̧ fuerint. faciāt serpētes expectare. nec serpēs intelligit quid pfert. vident tales incantationes effectū sortiri a demonibus. ꝛ sunt reliquie veteris ydolatrie. Inuocationes etiā q̄s vetule faciūt pro infirmitatibus curādis p noia barbarea. vel extranea ꝛ obseruatiōes inefficaces sortilegia siue magica sūt q̄uis admisceant quedā vba de deo vel de euāgelio. si quis aūt ꝯtra infirmitates appendi faciat nomē christi. vel vba euāgelij ex simplici deuotione. vt deus adoret. ꝛ vt ad eoꝝ apprehēsionē patientē citius inuent pter eius deuotōem nō est periculū q̄uis talia ad expellendū infirmitates nō ordinantur directe. sed qñ putat ꝙ illa scriptura ex ppria virtute curat infirmū. similiter qñ cū illis vbis euāgelicis admiscent caracteres ignoti ꝛ noia extranea. similiter cū non pmittit ꝙ scripturā illā portās sciat qd scribit. tūc non est dubiū quin est supstitiosū Vnde Chris. ope. imp. omel. xl. Sacerdotes inqt nr̄i hypocrite ex eo ꝙ volūt ab hoibus videri iusti quedā phylateria alligant circa collū. quidā autē partē euangelij scriptā circa collū appendunt. ꝗ dic sacerdos insipiēs. nōne euangeliū quottidie legit in ecclesia ꝛ audit ab hoibus. cui igit in aurib⁹ posita euāgelia nihil prosunt. quō possunt eum circa collum suspensa saluare. vbi est virtus euāgelij in figuris litterarum. an in intellectu sensuum. si in figuris bene circa collum suspendis. scilicet in intellectu. igitur melius in corde posita prosunt q̄ circa collū suspēsa. Hec ille. Item vt dicit Haymundus et ponit in flora. Bartho. titulo de sortilegio. Si aliq̄s colligat herbā medicinalē cum symbolo vel oratione dñica. vel scribat in carta symbolū vel orationem dominicam. ꝛ huiusmodi vt ponat sup aliquē infirmum. vt sic in istis tm̄ deus creator omnium adoret. non reprobatur. dummodo nulla supersticiosa obseruantia immisceatur. Hec ille.

His visis ad primā ratione in oppositū questionis cum dicit. ad honorem dei est. ꝛ cetera. Dicēdum est ꝙ non ad honorem dei est ꝙ homines talia faciant ad querendum auxilium vel consilium a demonibus. immo est cōtra deū bellū inducere. expellere eñ demones de corporibus hoīm quos vexant bene licet. sicut faciūt exorciste diuina vtute cooperante. sed non licet demones suscipere vt doceant hoīes quecunq̧ remedia. vt iuuēt ad quēcunq̧ effectū. Et sic dicit ꝙ aliqui sancti fecerūt demones ad effectus iuuare. sicut patet de apostolis qui fecerunt demones ydola in q̄bus degebant cōminuere. dicenduꝫ est ꝙ apostoli hoc fecerunt domino dispēsante ꝛ miraculose cooperante. Sed ad scōm de imaginibus curātibus infirmitates artificialiter ad hoc ꝯpositis difficile est dicere qd sit

verū ꝓpter mirabiles operationes corpoꝝ celestiū qꝛ hoc est certū ꝙ nihil est homini illicitū qd̓ ꝑ naturā potest. Etem̄ verū est ꝙ res naturales formas ⁊ virtutes cōsequunꝣ ex corporibus celestibus. sed tñ imagines artificiales nullā ṽtutē habere pn̄t a corporib⁹ celestibus nisi quā habent ex rōne materie. Figura aūt nō est principiū alterādi res naturales. ⁊ ideo nullā aliā virtutē curandi hꝫ aurū talis figure vel imaginis ꝙ̄ aliud aurū alteri⁹ figure. Vnde sicut dicit sanctus Tho. ij. ij. q. xcvj. arti. ij. ⁊ allegat aug. x. de ciui. dei. ꝙ opinio porphirij falsa fuit de hmōi imaginibus ꝯstruendis. Vñ inquit in quacunqꝫ materia fuerint nisi forte ipi habeant efficaciam naturalē oēs hmōi imagines supstitiose sunt ⁊ magice. ⁊ ideo si aliquē aliū effectū habeant p̄ter naturalem ꝓ infirmitatibus curādis. hoc est ex opatione demonū q̄ sunt ludificatores hominum scd̓m aug. In cuius rei signum oportet illis imaginibus quasdaꝫ caracteres imprimi. qꝛ aliter nihil effectualiter operanꝣ. Sed vt dictū est figuratio nō est actionis naturalis p̄ncipiū. Et no. ꝙ hec est differētia inter imagines nigromāticas ⁊ astronomicas ꝙ in factura nigromāticaꝝ imaginū fiūt expresse quedā inuocationes demonū q̄ pertinent ad expressa pacta cū demonibus inita. sed in factura astronomicarū imaginū sunt tacita pacta cū demonibus per quasdā caracteres ⁊ figuras ab ipsis demonibus adinuētas ad quarū caracterū factionem demones facientibus suffraganꝣ. Ad terciū dicitꝣ ꝙ tales obseruantie sunt a demonib⁹ tradite. nō em̄ sunt tales obseruātie cause talium euentuū sed signa tm̄. ⁊ non sunt signa naturaliter instituta nec a deo ordinata. igitꝣ ab hoīe vel ab angelo. ſꝫ nō ab hoīe nec ab angelo bono. igitꝣ ab angelo malo. Vnde cū nulla causa vel ratio naturalis potest eē quare obuiare lepori signat maluꝫ. bufoni signat bonū. nec aliq̄ rō naturalis vel cā pōt assignari q̄re occursus religiosoꝝ impediret venationē. qñ est licita ⁊ personis ꝯueniētibus licite exercetꝣ. manifestū est ꝙ hoc credere est supstitiosum ⁊ erroneū. et hoc etiā manifestum est ex frequēti falsitate signi. Et sic patet ꝙ hoīes frequēter decipiunꝣ ꝑ demonum cooperationes ꝓpter eoꝝ falsam credulitatē precedentē. ⁊ ideo obseruatoribus taliū multa incōmoda accidūt. ꝓpter eoꝝ falsam fidem q̄ alij qui de talib⁹ nō crēdāt nullaten⁹ patiunꝣ ⁊c. Ad quartum constat salomonē ydolatrā aliqñ fuisse. vnde possibile est suos exorcismos per demones ordinatos fuisse. ⁊ iō sunt illiciti. Et q̄ꝫtum ad hoc ꝙ dī ꝙ quedā herba fugat demonē. dicendum est ꝙ nulla ṽtus nature corporee lapidis metalli ligni vel herbe pōt demonē ad aliquid ꝯpellere q̄ꝫuis fingat se cōpelli. ⁊ homini aliquo modo subdi vt per hoc familiaritatē cū hoīe contrahat vt finaliter eū fallat. Vnde dyabolus dupliciter homini seruit. Primo spōte vt eū decipiat. alio mō coacte a supiori spiritu sicut iudei dixerūt de christo. In beelzebub p̄ncipe demonioꝝ eijcit demonia. Luc. ij. Ad quintum dicitꝣ ꝙ figuris ⁊ caracteribus nulla ṽtus actiua a stellis pōt imprimi. cū non sint res distincte a rebus figuratis. si aūt dicitꝣ ꝙ ipsis rebus imp̄mitꝣ ṽtus ꝓpter figurā vel caracterē. dicendū est ꝙ hoc sit per pacta antiquitus per demones inita vt superius tactū est ⁊c. Predictā questionē cū omnib⁹ suis argumētis ꝓ ⁊ cōtra. ac etiā respōsionibus finaliter habet Holgot vbi supra. lec. cxcj. ⁊c.

Capitulum LIII

Secundum genus diuinationis est qd̓ fit magis tacita demonū inuocatione in rebus inanimatis ꝑ signa quedā ⁊ figuras q̄bus futura ꝓnuncianꝣ ⁊ occulta demonstranꝣ. q̄ si fiant in aliquo corpe terrestri puta ī vnguine vel metallo seu lapide pollito siue speculo tunc dicitꝣ geomancia. si aūt in aqua tūc dicitꝣ ydromancia. si aūt in aere tūc dicitꝣ aeromancia. si aūt in igne tūc dicitꝣ pyromancia. si aūt in viscerib⁹ animaliū aris demonū immolatoꝝ. tūc dicitꝣ ariolum siue aruspicium. si ṽo ꝑmotus aut voces auium vel quorūcūqꝫ animaliū tūc dicitꝣ augurīū siue auspiciū. quasi auiū garria siue auiuꝫ spicia. ⁊ hec oīa damnanꝣ ⁊ ꝓhibenꝣ in sacra scriptura. vñ Leuiti. xix. dicit dñs. Nō auguriabimini nec obseruabitis somnia. nec declinetis ad magos. nec ab ariolis aliq̄d sciscitemini vt poluamini ꝑ eos ⁊c.

Capitulum LIIII

Tercium genus diuinandi est absqꝫ demū inuocatione. nō tñ alienū est a supstitione. qd̓ fit per signa quedam vel figuras visui occurrentes ex dispositioni in humanis corporibus vt ꝑ sternutatōeꝫ ⁊ oscitationē hominū saltusve membroꝝ qd̓ dicitꝣ salizatorium quasi membroꝝ saltatio. Vnde August. Salizatores inq̄t ṽocati sunt q̄ dum eoꝝ membroꝝ quecūqꝫ partes salierint aliquid sibi exinde ꝓsperum seu triste signari predicunt. Hec august. ⁊ ponitꝣ in cano. xxxj. q. iiij. duo autem. Si aūt ex liniamentis manus considerantis fiat diuinatio. tūc dicitur cyromancia. a cyros quod est manus ⁊ mantia quod est diuinatio. Si aūt ex quibuscunqꝫ figuris in spatula apparētibus fiat diuinatio ad aliq̄d precognoscendum. tunc dicitur spatulamantia. si vero circa verba hominum alia intētione dicta q̄ꝫ sonant que quis torquet ad futura que vult precognoscere. tunc vocatꝣ omen. ⁊ ad hoc genus diuinandi pertinet supstitiosa illa prenosticatio que fit ex cōsideratione eoꝝ que eueniunt ex quibusdā coniecturis que ab hominibus ad aliquod occultum precognoscendum siue inquirendū quadam serie vel quodam ordine fiunt siue per tractationē punctoꝝ. quod pertinet ad artem geomantie. siue per cōsiderationē figurarum. que ꝓueniunt ex plumbo liquefacto ⁊ in aquā ꝓiecto. siue ex quibusdaꝫ cedulis scriptis ⁊ in occulto repositis dū ꝯsideratꝣ quis vnā vel aliam vel certam determinatā illaruꝫ accipiat. vel etiam ex festucis inequalibus ꝓpositis quis maiorem vel minorem accipiat. vel ex talorū ꝓiectione quis plura puncta ꝓijciat. vel dum etiam consideratꝣ quid aperiēti librum p̄mo occurrat vel etiam si quid aliq̄d sic̄e fiat his ad inquirendū aliq̄d quod sic oīno occultum. tūc hec species diuinationis vocatur sortium vel sortilegiū quod vt dicit sanct⁹ Thomas in summa. parte. ij. quest.

xcv. Omnino christianis ꝓhibet̃. Vñ Isidorus et ponit̃ in cañ. xxvj. q. j. sortilegi. Sortilegi inq̃t sũt q̃ sub nomine ficte religionis ꝓfitent̃ per quasdã sortes quas scientiã diuinationis sanctorꝫ seu apostolorꝫ vocant. aut quarũcunq̃ scripturarũ inspectione futura promittũt. Quod autẽ sortes exquirere pctm̃ nõ sit exemplis et autoritate ꝓbat̃. Cum em̃ achar de anathemate furtim surripuisset. et ob eiꝰ pctm̃ ppl's cesus apud Hay terga dedisset. pcepit dñs Josue vt sortibus exquireret quo peccãte populus in manibus hostiũ cedere meruerũt Josue preceptũ diuinũ accipiens misit sortes primũ sup tribus. deinde sup familias. demũ super personas ⁊ ita cecidit sors sup achar. Saul q̃q̃ cũ pugnans cõtra philisteos iurasset se interfecturũ quẽcunq̃ q̃ ante solis occasum de ppl'o comederet. sorte dephendit Jonathan filium suũ mel comedisse quod ceptro acceperat quẽ cũ morti tradere vellet ppl'o supplicante reuocauit sententiam. Et ionas quoq̃ cũ a facie domini fugeret. a nauta sorte deprehensus in mare deiectꝰ. a ceto est absorptus. De zacharia etiã legit̃ q̃ sorte exijt vt incẽsum poneret. Mathias vero similiter a beato petro sorte in apostolatum ⁊ in iude successorem eligit̃. Quod ergo tantorꝫ exemplis probat̃ patet malũ nõ esse. Vñ ⁊ beatus Augustinus in libro psalmorũ. Sors inquit nõ est aliquid mali. sed res in humana dubietate diuinã iudicãs voluntatẽ. His itaq̃ respõdet Isidorus. Antequã in euangeliũ clarescere multa permittebant̃. q̃ tpe perfectionis discipline sunt penitus eliminata id est expurgata. Copula nãq̃ sacerdotalis vel etiã ꝯsanguineorꝫ nec legali nec euãgelica vel apostolica autoritate prohibet̃. ecclesiastica tamẽ lege penitus interdicitur. sic sortibus nec mali inesse ex lege antiqua monstrat̃. prohibet̃ tamen a fidelibus. ne sub hac specie diuinationis ad antiquos ydolatrie cultus redirent. Hec ille. Itẽ Beda sup actus apostolorꝫ. ⁊ ponit̃ in cano. xxvj. q. ij. nõ exemplũ. Non exemplũ inquit Mathie. vel q̃ Jonas sorte deprehẽsus sit indifferenter sortibus est credendum. tamẽ priuilegia singulorꝫ vt ait Hieronymus cõmunem legem omnino facere non possunt. si qui non necessitate aliqua cõpulsi deũ putant sortibus exemplo apostolorũ esse ꝯsulendũ. videãt hoc ipsos apl'os nõ nisi collecto fratrũ cetu. ⁊ pcibus ad deũ fusis egisse. Hec ille.

Capitulum LV

Quartum genus diuinandi ⁊ quasi licentissimũ est illud qđ fit per ꝯsiderationẽ situs ⁊ motus planetarꝫ ⁊ siderũ. qđ pertinet ad astrologos. q̃ ⁊ genetaliaci siue mathematici atq̃ chorũscopi nuncupant̃ propter naturalium cõsiderationẽ dierũ ⁊ horarũ. sed hoc genus diuinandi similiter vt predicta damnatur per doctores. scꝫ per augustinũ scđo de doctrina christiana. Itẽ in suo encheridion. Itẽ de ciuitate ⁊ li. ꝯfessionũ. Itẽ sup genesim ad litterã. Item per basiliũ. Itẽ per ysidorꝫ lib. viij. ethimologiarũ ac etiaꝫ per alios doctores multos in astronomia expertos. Item cuilibet in talibus diuinationibꝰ spem ponenti dicit dñs per ꝓphetã Isa. xlvij. Sta cum incãtationibus tuis. ⁊ cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescẽtia tua si forte quid ꝓfuit tibi. aut si possis fieri fortior defecisti in multitudine consiliorꝫ tuorꝫ stent ⁊ saluent te augures. celi igit̃ cõtemplabantur. sidera sup putabant mẽses vt ex eis annunciarent ventura tibi. Ecce facti sunt sicut stipula. ignis cõbussit eos nec liberabunt animam suam de manu flãme. De illis em̃ qui hoc genere diuinationis vtuntur dicit beatus augustinus. ⁊ ponit̃ in cano. xxvj. questi. iiij. Duo aũt. sic scribit. Astrologi inquit sũt eo quia in astris auguriant̃. genethaliaci siue genisiani appellati sunt propter natalicio rum considerationes dierum. Geneses id est natiuitates hominum per duodecim celi signa describuntur. siderũ quia cursus nascentium mores actus ⁊ euentus pdicere conantur. hoc est quis quali signo fuerit natus. aut quem effectum habeat vite qui nascitur interpretantur. Hi sunt qui vulgo mathematici vocãtur. cuius superstitionis genus constellationes latine vocant id est nationes siderum quo se habent cum quisq̃ nascitur. Isti autem stellarum interpretes magi nuncupant̃. sicut de his legitur q̃ in euãgelio natum dominũ annunciauerunt. postea hoc nomine soli mathematici dicti sunt. cuius artis scientia vsq̃ ad christum fuit concessa vt christo edito nemo exinde natiuitatem alicuius de cetero interpretetur. Hec augustinꝰ. Sed sicut dicit Linco. in suo exameron. super illud Genes. j. Fiant luminaria in firmamento celi ⁊ diuidant diem ac noctem. ⁊ sint in signa ⁊ tempora ⁊c̃. ad aeris dispositionẽ q̃tũ ad pluuias ventos niues ⁊ grandines ⁊c̃. ⁊ ceteras impressiones licitũ est iudicare ⁊ prenosticare futura q̃ꝛ soliditatem habent veritatis. Sed quo ad actus moresq̃ humanos qui consistunt in libero arbitrio humano vanũ ⁊ ꝓphanũ ẽ iuxta signa siderea que fingũt mathematici aliquid certũ iudicare etiam dato contra veritatem q̃ constellationes haberent effectũ ⁊ significationẽ super opa liberi arbitrij. ⁊ sup euentus qui dicunt̃ fortuiti aut super mores hominũ. q̃ꝛ non est possibile mathematicuꝫ de talibus certitudinaliter iudicare. vnde ⁊ post longã concertatõem cõtra genetalicos atq̃ mathematicos sic prenosticantes tandẽ ꝯcludit ꝑ rõnes validas q̃ pnosticantes sunt seducti ⁊ seductores effecti. ⁊ eorꝫ doctrina impia est vana ⁊ ꝓphana. dyaboloq̃ dictante scripta. Vñ aug. ⁊ ponit̃ in ca. xxvj. q. v. nec mirũ. His inquit portẽtis p diabolorꝫ fallaciã illudit̃ curiositas humana. qñ id imprudẽter appetũt scire qđ nulla rõne cõpetit eis inuestigare. hec ptãs immũdis spiritibꝰ. ideo dat̃ vt puersos sibi aptent. hoc est prauos hoĩes seducãt. illos q̃ spernũt veritatẽ ⁊ credũt mendacio. ⁊ iuxta pauli sententiã sanaꝫ doctrinam non ferũt. sed ad sua desideria coaceruant sibi magistros prurientes auribus. ⁊ a veritate quidem auditũ auertentes. et ad fabulas aũt ꝯuertunt̃ onerati peccatis suis ducent̃ varijs desiderijs semp discentes ⁊ nũq̃ ad sciẽ veritatẽ peruenientes. Quẽadmodũ em̃ iamnes et mambres restiterũt moysi. ita ⁊ isti resistũt veritati hoĩes corrupti mente reprobi circa fidem. sed vltra nõ pficiẽt. Insipiẽtia eorꝫ manifesta erit oĩbus

hominibus sicut illoꝝ fuit. nec ideo quisqꝫ credere
debet quoslibet eoꝝ magicis artibus aliq̄d facere
posse sine ꝑmissu dei. q̄ omnia q̄ fiunt aut iusto iu-
dicio facit aut ꝑmissu suo ita fieri sinit ꝙ p̄dicti ma
gi similia legunt̄ fecisse moysi q̄ v̄gam suā ꝓiecit ⁊
ꝯuersa est in dracone͂. ꝓiecerūtqꝫ singuli virgas su
as q̄ cōuerse sunt in dracones. sed deuorauit virga
aaron v̄gas eoꝝ. nō eñ fuerūt creatores draconuꝫ
nec magi nec angeli mali quorum ministeriꝭ illa
oꝑabant̄. insunt eñ rebus corporeis ꝑ oīa elemen-
ta quedā occulte seminarie rōnes. q̄bus cum data
fuerit oportunitas tꝑalis atqꝫ causalis ꝓrumpunt
in species debitas suis modis ⁊ finibꝰ. ⁊ sic non di
cunt̄ angeli qui ista faciunt animaliū creatores. si-
cut nec agricole segetū vel quarūcunqꝫ gignentiū
in terra creatores dicēdi sunt q̄uis nouerint prebe
re quasdaꝫ visibiles oportunitates ⁊ causas vt illa
nascunt̄. quod autē isti faciūt visibiliter hoc illi in-
uisibiliter. deus v̄o vnus est creator q̄ causas ipsas
⁊ seminarias rōnes rebus inseruit. hec augu. Et iō
merito idem augustinus et ponit̄ in canone. xxvj.
q. ij. non exemplū. Nō sunt inquit obseruāda que
a diuinis percipiunt̄. q̄uis ea contingat euenire q̄
ab eis ꝓnunciant̄. nā vt dicit beatus Grego. in ca.
xxvj. q. v. si quis ariolos. Si q̄s inquit ariolos aru
spices vel incantatores obseruauerit aut phylate-
riꝭ vsus fuerit anathema sit. Admoneant igit̄ fide
les sacerdotes populos vt nouerint artes magicas
⁊ incantationes nullū remediū posse conferre qui-
buslibet infirmitatibus hoim neqꝫ languētibꝰ vel
claudicātibus vel etiam morbidis. sed talia sunt la
quei ⁊ insidie antiqui hostis. q̄bus genꝰ humanuꝫ
nitit̄ decipere. ⁊ iō qui talia fecerit si clericus est de
gradet̄. si vero laycus anathematisat̄. hec Grego.
Itē btūs Augꝰ. ⁊ ponit̄ in canoñ. xxvj. q. ij. q̄ sine.
Qui inquit sine saluatore vult habere salutē. ⁊ sine
vera sapiētia estimat se prudentē fieri posse. non sa
nus sed eger erit. non prudēs ꝫ stultus ⁊ demēs ꝑ-
manebit. ac ꝓinde omnis inquisitio et oīs curatio
q̄ a diuinis ⁊ magicis vel ab ipis demoniꝭ in ydo
loꝝ cultura expetit̄ mors potius dicēda est q̄ vita
⁊ qui ea sectant̄ si se non correxerint ad eternā ꝑdi-
cationē tendūt. dicēte psalmista. Dēs diꝭ gentium
demonia. Qui ꝑ deceptos hoies alios decipe quo-
tidie gestiunt vt perditionis sue faciant eos parti-
cipes. itaqꝫ hec vanitas magicarū artiū ex traditio
ne maloꝝ angeloꝝ in toto orbe terraꝝ plurimis se
culis ꝑ quandā scientiā futuroꝝ ⁊ inferoꝝ ⁊ ꝑ inuē
tiones eaꝝ inuenta sunt aruspicia auguratōnes ni
gromancie. et ipsa que dicunt̄ oracula. hec Augu.
Ad hoc eñ quartū genus diuinationis ꝑtinet diui
natio horascopoꝝ. ⁊ dicunt̄ horascopi horaꝝ inspe
ctores q̄ dies ⁊ horas in agēdis negociꝭ operibusqꝫ
custodiunt. ⁊ quid per singula tꝑa obseruare de
beat hō intēdunt. De q̄bus dicit apl's ad Gal. iiij.
Dies obseruatis ⁊ menses ⁊ terrā ⁊ annos. Unde
timeo ne forte sine causa laborauerim in vob. Su
per q̄ dicit̄ in flora. Bartho. titu. de sorti. Dies obs̄
uant qui dicūt die hac siue tali die vel tali non est
aliquid incipiendū. mēses aūt colunt qui cursus lu
ne ꝑscrutātes dicunt tali luna nō est aliquid incho
andū. annos aūt obseruant q̄ dicūt. nouus annus
est. kalende sunt ianuariꝭ. non licet hoc vel illud fa
cere. Hec igit̄ predicta obseruāt q̄ certis diebꝰ vel
mēsibus vel annis volunt aliq̄d vel nolūt inchoa-
re quasi fausta vel infausta sint tempora. hoc est q̄-
si felicia vel infelicia siue felicitatē vel infelicitateꝫ
hoibus cōferentia sint tempora sed nulla debet eē
suspitio harū rerū. sed potius considerandū est ꝙ
sicut dicit Augustinus. ⁊ ponit̄ in canone. xxvj. q.
vij. quis existimaret. Intelligat lector ad tantū pe
riculū anime pertinere supstitiosas temporꝝ obser
uationes vt dicat apl's. Timeo ne forte sine causa
laborauerim in vobis. qđ q̄uis in tanta celebritate
atqꝫ autoritate per orbē terrarū in ecclesiꝭ legatur
plena sunt tamē cōuenticula nostra hoibus q̄ tem
pora rerū agendarū a mathematicis accipiūt. hec
August. Item temporum obseruatores dicunt ꝙ
aliqui sunt dies prohibiti in q̄bus nulla opera. nec
aliqua itinera sunt inchoanda. Contra quos in flo
ra. Bartho. titulo de sortilegio sic scribit̄. Dies egy
ptiacos qui in kalendario dicunt̄ dies mali siue ꝓ
hibiti. penitus non debemus obseruare. quoniam
illa percussio populi dei vnde dies illi acceperunt
nomen nō fuit naturalis. nec ex aliquo aspectu or
bis. sed fuit supernaturalis ⁊ etiam nō fuit vniuer
salis. sed quantū ad populum dei qui sub pharao
ne morabat̄ in egypto. quod patet ex eo ꝙ ꝑcussio
illa non cadebat nisi super viros ibi existētes et nō
super omnes. sed tm̄ super subditos pharaoni. Si
igitur percussio illa non fuit naturalis. nec vniuer-
salis. sed in populo determinato ⁊ totū transumit.
nihil de illis diebus debemus obseruare. et ex hoc
ꝙ scribit̄ in kalendariꝭ nullus debet moueri. qm̄
ecclesia scribit huiusmodi ad memoriam tm̄. et nō
ꝓpter aspectū maliuolū. Error igitur et curiositas
consistit in obseruatione dierum illoꝝ. Insuper et
in lege canonica prohibent̄ obseruari. Unde Au-
gustinus ⁊ ponit̄ in ca. xxvj. q. vij. nō obseruabitis
Non obseruabitis inquit dies qui dicunt̄ egyptia-
ci aut kalende ianuariꝭ in q̄bus cantilene quedā ⁊
cōmessatōes ad inuicē ⁊ dona donant̄ quasi in ꝑn
cipio anni boni. id est fati fortune auguria. aut ali
quos mēses. aut tempora. aut dies. aut annos. aut
lune solisqꝫ cursum. quia quicunqꝫ eas ⁊ quascūqꝫ
diuinitiōes. aut fata id est fortuita. aut auguria ob
seruat aut attendit aut consentit obseruātibus inu
tiliter ⁊ sine causa magis ad sui damnatōem q̄ ad
salutem tendit. siue per quosdam numeros littera
rum et lune. siue per pytagoricam nigromantiam
egrotantiū vitā vel mortem vel ꝓspera vel aduer-
sa futura inquirere. siue qui attēdūt somnialia scri
pta. ⁊ falso danielis noīe intitulata. et sortes que di
cunt̄ sanctoꝝ apostolorum. et auguria auium. aut
aliqua pro domo facienda. aut coniugia copulan-
da. aut collectionibus herbarum carmina dicunt.
aut pictorialas pro quauis infirmitate scriptas su
per homines aut animalia ponūt preter symbolū
et orationem dominicaꝫ. aut magicis falsitatibus
credunt. aut ad domos talia exercentes vadūt. aut
eas in suas domos introducunt. vt talia ab eis in-
terrogent. sciant se fidem christianam ⁊ baptismuꝫ
ꝑuaricasse. ⁊ paganos ac etiam apostatas id est re-
tro abeūtes ⁊ dei inimicos irā dei grauiter incur-

nūm incurrisse. nisi p ecclesiastica beneficia emendati deo omnipotenti reconcilientur. Dicit enim apostolus. j. ad Corinth. j. Siue manducatis siue bibitis vel aliud quid faciatis. omnia in gloriā dei facite. hec beatus Augu. Item zacharias papa. ꝛ ponitur in canoñ. xxvj. q. vij. si quis kalendas. Si quis inquit kalendas ianuarij ritu paganoꝝ colere. vel aliquid plus noui facere ꝓpter nouū annū aut mensas cum lampadibus vel epulis in domibus preparare. ꝛ per vicos ꝛ plateas cantatores et choros ducere presumpserit anathema sit. hec ille

Capitulū LVI

Quinta filia inanis glorie est discordia. Et est discordia cordiū siue mētiū separatiua dissensio. Pro quo notandū ꝙ dupliciter contingit fieri discordiam. Primo persone. s. quando quis scienter ꝛ ex intentione dissentit ab aliquo in hijs q̄ ptinent ad honorem dei. vel vtilitatem ꝓximi. ꝛ talis discordia quandoqꝫ accidit esse peccatum ex parte vni⁹ discordantiū tm̄. vtputa cum vnus habeat opinionem bonam. cui alius scienter ꝛ ex intentione resistit. sicut Elimas magus dissensit ꝛ restitit Paulo Actuū. v. Cui dixit Paulus. O plene omni dolo ꝛ omni fallacia fili diaboli inimice omnis iusticie non desinis subuertere vias domini rectas. Et qñqꝫ est peccatum ex parte vtriusqꝫ vt cum vterqꝫ scienter ꝛ ex intentione resistit veritati. vnus tenens vnam opinionem. ꝛ alius diuersam. quarū vtraqꝫ est contraria veritati. Et orit talis discordia vt plurimū ex superba p̄sumptionis domina. Quis etiā aliquando oriatur ex inuidia. quia dum quis appetit alijs potētior siue excelsior apparere. alienis operibus. dictis ꝛ volūtatibus nititur dissentire. ꝛ talis discordia directe opponit concordie que ē effectus charitatis. ꝛ sic est peccatū mortale. Vñ ad Gala. v. Dissensiones. i. discordie ponūtur int̄ opera carnis. de quibus dicitur ibidē. Qui talia agūt regnū dei non cōsequūtur. Et nimirū. Nam vt dicit beatus Grego. in suis pastoral'. Discordes tam diu nullū boni operis sacrificiū deo immolant ꝙ diu a ꝓximoꝝ charitate discordāt. Unde Cypria. ꝛ ponitur in cano. dist. xc. neqꝫ. Neqꝫ inquit ad cayn neqꝫ ad eius munera deus respexit. neqꝫ eñ habere deum pacatum poterat. qui cuꝫ fratre nō pacem sed zeli discordiā habebat. Quam igitur pacē sibi promittūt inimici fratrū. que sacrificia celebrare se credūt emuli sacerdotū secum esse xp̄m cum collecti fuerint. opinantur hij qui extra dei ecclesiam colligūtur. Tales etiā si occisi in cōfessione nominis xp̄i fuerint macl'a neqꝫ absoluit. inexpiabilis ꝛ grauis culpa est discordia q̄ neqꝫ passiōe purgatur. hec ille. In cuius cōfirmationē dicit apl'us j. ad Corinth. xiij. Si distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas. ꝛ si tradidero corp⁹ meuꝫ ita vt ardeā. charitatem aūt nō habuero nihil mihi ꝓdest. Nā vt dicit bea. Gre. sup Ezechie. omel'. viij. Necesse inquit est q̄tenus a pace cōcordia nū ꝙ recedat. Vñ tripl'r paulus admonet ad Hebre. xij. di. Paceꝫ sequimini cū omnib⁹ ꝛ sanctimonia sine qua nemo videbit deū. Qd aūt nihil sine concordia deo placeat. ipa p se veritas testat ꝛ demonstrat dicens. Si offers munus tuū ad altare ꝛ ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te relinque ibi munus tuū ante altare. ꝛ vade prius reconciliari fratri tuo. ꝛ tūc veniens offeres munus tuū. ecce a discordantib⁹ accipe nō vult sacri sacrificiū. holocaustum accipere recusat Hinc igit perpendite quantū sit malū discordie. p qd ꝛ illd abijcit p qd culpa laxat. Electi vo semper sunt in charitate cōiūcti. ꝛ hec eadē eoꝝ charitas sonū laudis reddit auctori. hec ille. Et ꝓ eo ꝙ deus vellet oēs hoies a supbia ꝛ discordia eē retractos ꝛ in humilitate ꝛ charitate esse coniūctos. ideo vt dicit bea. Gre. sup Ezechie. x. Nō vni dantur omnia ne in supbiam elatus cadat. ꝫ huic dat qd tibi nō dat. ꝛ tibi datur qd illi denegat. ꝛ dum iste cōsiderat bonū qd habes ꝛ ipe non habet. te sibi in cogitatōne p̄ferat. Et rursum. dū tu habere illum cōspicis quod ipe non habes. illum tibi cogitatione tua p̄feras ꝛ fiat qd scriptū est. supiores sibi inuicē arbitrantes. Et seqtur. Hoc itaqꝫ oīpotens deus agit in cordibus hoim qd facit in regionibus terrarū. poterat eñ cuilibet vni regioni fructus omnes tribuere. ꝫ si vna q̄libet regio alterius regionis fructus non indigeret cōmunionē cū altera nō haberet. Vñ fit vt huic regioni vini alij regioni olei abūdantiam tribuat. hanc multitudine pecudū. illam vo vbertate abūdare faciat frugū. ꝛ cū illa defert qd ista nō habet. ꝛ ista reddit qd illa nō detulit p cōionem gratie sibi simul etiā diuerse terre sunt coniuncte. sicut igit regiones terraꝝ. ita sunt mentes sanctoꝝ q̄ dū vicissim sibi cōferūt qd acceperūt quasi fructus suos regiones regionib⁹ impendūt vt in vna omnes charitate iūgatur. hec Grego. Secūdo mō accidit discordia inter aliquos p accidens videlicꝫ cū q̄ritur in cōsultatione qd sit magis expediens ꝓ defensione vel cōseruatione iusticie. Et vnus dicit vnū ꝛ alius dic aliud. sic tñ ꝙ vterqꝫ intendat honorē dei vel bonū proximi. Et hec discordia est potius dissensio opinionū ꝙ volūtatū. ꝛ sic nō ē pctm̄ vel saltem veniale. nisi talis discordia sit cū errore circa ea que sunt de necessitate salutis vel nisi indebita ptinacia adhibeatur. q2 alit nō repugnat virtuti charitatis. q̄ ē vnio volūtatū ꝛ non opinionū. ꝛ talis dissensio accidit inter paulum ꝛ barnabam. Vñ Actu. xv. dr. pfecta est dissensio int̄ paulū ꝛ barnabam. ita vt discederent abinuicem. quod forsitan contingit ex diuina prouidentia vel ex infirmitate humana.

Capitulū LVII

Sexta filia glie inanis est contentio. Et est cōtentio oratio acris ad cōfirmandū vel cōfringendū dicta aliena siue ꝓpria cū clamore. cū eñ qs cōtentiose impugnat dicta aliena. vl' ꝓterue confirmat ꝓpria. ꝛ stat firm⁹ in sensu suo nolēs vinci. pꝫ ꝙ ꝓpriā gloriā q̄rit. ꝛ ideo talis cōtentio ponit filia inanis glorie. Et nota ꝙ multiplex ē contentio. Pria ē eñ cōtentio vtuose pfectōis. scda ē ꝯtentio p̄iosi certaminis. tercia ē cōtentio tumorose elatōis. q̄rta ē cōtentio litigiose reputationis. ꝛ q̄nta ē contntio

clamoꝛoſe diſputationis. Pꝛima ē contentio bo-
noꝝ ṽtuoſe penitentiū. De q̄ dicit xp̄s Luce.xiij.
Contendite intrare ꝑ poꝛtā anguſtā. vbi ſm̄ No-
ryngh.cōtendere accipit̄ ꝓ conari ſiue feſtinare.et
eſt ſenſus.Contendite intrare ⁊c̄.i.in magno cona
tu feſtinate pniam agere vt mereamini coꝛonari.
Secūda eſt contentio vigoꝛoſe pugnantiū. de q̄.j.
Coꝛ.ix. Ois q̄ in agone cōtendit ab oibus ſe abſti
net.⁊ illi vt coꝛruptibilem coronā accipiāt.nos au
tem incoꝛruptam.Tercia ē contentio ſupboꝝ ina
niter gloꝛiantiū.de q̄ Phil'.ij. Nihil ꝑ cōtentiōem.
neq̄ inanē gl'iam.ſ; in humilitate ſupioꝛes ſerui i-
uicem arbitrantes.Quarta ē contētio aduocatoꝝ
ṽboſe cauſantiū.de qua Mat.v.Qui vult tecū in
iudicio cōtendere ⁊ tunicā tuā tollere dimitte ei et
palliū. Pro q̄ notandū.ꝙ contingit repetere co
ram iudice dupl'r.ſ.aut cum contētione ⁊ fraude.
aut cū patia ⁊ charitate.pꝛimū cuicūq; ē illicitū.ſe
cūdum infirmis ⁊ impfectis nō ē illicitū nec ꝓhi-
bitū pfectis nec cōceſſum. nam ſicut perfectis nō
liceat ſua habita retinere. iuxta illud mat.xix. Si
vis pfectus eſſe vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da
paupibus. A multo foꝛtioꝛi pfectis nō licet ſua ab
lata cōtentioſe repetere.nā vt dicit Parit̄.in de vi-
cijs pte.ix.tractatu de pctō lingue.ca.x. Nihil ē ſi-
milius actibus demonū q̄ litigare. Vn̄ ſeruos dy
aboli ⁊ nō dei ſe oñdunt q̄ litigant.nā vt dicit apo
ſtolus.ij.Thim̄.ij.Seruū aūt dei nō opoꝛtet litiga
re.Et quāuis ſeruū dei debitis circūſtantijs obſer
uatis impugnare falſitatē ⁊ debitū modū non ob
ſeruet.ſ; in tantā ꝓrūpit inoꝛdinatā ṽboſitatem ⁊
contētionē ꝙ ex hoc generat̄ ſcandalū alioꝝ tunc
grauiter peccat.Vn̄ apl's.ij.Thim̄.ij. Noli contē
dere ṽbis.ad nihil em̄ vtile ē niſi ad ſubuerſionē
alioꝝ.⁊ ſicut dicit Pariſiē.vbi pꝛius.litigatio ſiue
cōtentio ſignū eſt ſupbie ⁊ ſtulticie ⁊ pueritatis ⁊
malicie.vn̄ ꝓuerb.xiij.dr̄. Inter ſupbos ſemp iur
gia ſunt.⁊ ideo dr̄ ꝓuer.xx. honoꝛ eſt homini q̄ ſe
parat ſe a contentione. De ſecūdo dr̄ ꝓuerb. xxx.
Omēs aūt ſtulti miſcētur ꝯtumelijs. Item ꝓuer.
xviij. Labia ſtulti miſcēt ſe rixis.⁊ os eius iurgia
ꝓuocat.Et ideo ſicut dr̄ ꝓuer.xx. Sapiēs ſi cum
ſtulto cōtendit̄ ſiue iraſcat̄ ſiue rideat nō inueniet
requiē ſ; potius ſanguinis effuſionē.vn̄ Ecci xxij.
Ante ignē camini vapoꝛ ⁊ fum⁹ ignis inaltat̄. ſic
⁊ an̄ ſanguinē maledictio contumelia ⁊ mine. De
tercio dr̄ ꝓuer.xvj.ca. Homo ꝑuerſe ſuſcitat lites.
⁊ verboſos ſeparat pꝛincipes. De quarto ꝓuer.
xvij.dr̄. Semꝑ iurgia q̄rit malus angelus crude-
lis mittet̄ cōtra eū ⁊ hoc erit in moꝛte qn̄ angelus
malus ad eū veniet vt eū deferat in īfernū.Quin
ta contentio ē litigioſe diſputantiū.de qua.j.Coꝛ.
xj.Si q̄s aūt videt̄ cōtentioſus eſſe inter vos.nos
aūt talem ꝯſuetudinē nō habemus in eccleſia dei.
Item.ij.Thim̄.ij.Stultas autē et ſine diſciplina
q̄ſtiones deuita ſciēs q2 generāt lites. Itē ad thy.
iij.Stultas aūt q̄ſtiones ⁊ genealogias ⁊ conten-
tiones ⁊ pugnas legis deuita.Sūnt em̄ inutiles ⁊
vane.Contentio aūt inter xp̄ianos magna ē abu-
ſio.vn̄ Aug.in de abuſionibus abuſione.vij.Xp̄ia
nis inq̄t contentioſus q̄ cū ꝑticipationē nominis
xp̄i per fidem ⁊ ꝑ baptiſmū ſuſcepit. et contra xp̄i
dicta ⁊ ꝓpoſitū mūdi caduca delectamenta diligit
maxime abuſionis gradu cōfundit̄.q2 xp̄ianus q̄
nominis xp̄i ſimilitudinē tenet. morūq; ſimilitu-
dinē eius hr̄e debet.xp̄ianus igit̄ nemo recte dici-
tur niſi q̄ xp̄i moꝛibus coequat̄. De xp̄o em̄ ꝑ pro
phetā Iſa.xlij.ſcribit̄.Ecce filius meus quē elegi.
electus meus cōplacuit in illo anima mea.ponā
ſpūm meū ſuper eū.iudicium in gentibus ꝓferet
nō clamabit neq; accipiet ꝑſonā. neq; audiuit ali-
quis in platea vocem eius.Ecce xp̄s nō contēdit.
ſic ⁊ tu ſi moꝝ xp̄i ſil'itudinē retinere cupis ne cō-
tendas ne abuſiuus in eccl'ia xp̄ianus exiſtas.Su-
is em̄ ſectatoꝛibus xp̄s p̄cepit dicēs. Nolite voca-
ri raby. Vnus ē em̄ mgr̄ qui veſter ē xp̄s.⁊ patrē
nolite vocare vobis ſuꝑ terrā.vnus ē em̄ pr̄ veſter
qui i celis ē. Omēs em̄ fratres eſtis q̄bus impauit
ſic oꝛare. Pater noſter q̄ es in celis ⁊c̄. Fruſtra igi
tur cōtendit in terra patrem hr̄e q̄ pr̄em ⁊ patriā
ꝯfitetur in celo cuius patrie poſſeſſoꝛ nemo effici
tur niſi qui de terrene patrie cōtentione immunis
habet̄. Iſtū igit̄ abuſum caueant p̄lati q̄ ambitio-
ſe paternos honoꝛes ſuꝑ populū anhelare nō de-
ſiſtūt.q2 modicus erroꝛ in duce xp̄iano tam miſe-
ricoꝛditer cōtinuatus ducit ad tartaꝝ. hec Auguſ.
Pꝛedictis em̄ duabus filijs inanis gl'ie.ſc; diſcoꝛ
die ⁊ cōtentioni opponit̄ pax q̄ ē effectus charita-
tis.⁊ ꝓhibentur ꝑ illud p̄ceptū. Non falſum teſti-
moniū dices.quo p̄cepto ꝓhibentur omnia nocu
menta que verbo pꝛoximis inferūtur.

Capitulū LVIII

Septia filia inanis glo-
rie eſt inobedientia. ⁊ eſt inobediētia vi-
ciū q̄ q̄s cōtemnit ſubdit deo ⁊ manda-
tis eius vel ſuo ſupioꝛi.⁊ hec inobedientia directe
tendit cōtra oꝛdinatōnem diuinā. dicente apoſto-
lo Rom̄.xiij.Qui poteſtati reſiſtit dei oꝛdinationi
reſiſtit.nō tn̄ q̄libet p̄cepti p̄teritio facit criminalē
inobedientiā.Vn̄ bern̄.in li. ſuo de p̄cepto ⁊ diſpē
ſatione.⁊ ponit̄.iij.floꝝ .cap̄.xj. Non nulla inquit
ſtultiloquia vel vaniloquia ⁊ quecūq; ocioſe dicta
facta ⁊ cogitata nūc q2 ꝯ̄ dei mandatū vſurpantur
peccata quippe ſunt ⁊ deus ꝓhibet om̄e peccatū.
⁊ tn̄ venialia ⁊ nō criminalia reputantur. excepto
cū ꝑ contemptū vertūt̄ in vſum ⁊ conſuetudinem
⁊ tūc nō peccati ſpēs ſ; peccantis intentio penſat̄.
nō em̄ inobedientia ſ; impenitentia facit p̄uarica-
toꝛē. Elatio quippe cōtemnētis atq; impenitētis
obſtinatia in minimis quoq; mandatis culpā fa
cit nō minimā.⁊ cōuertit in crimē grauis rebellio
nis offenſam ſatis leuem ſimplicis tranſgreſſiōis
Non em̄ eſt ē idip̄m nolle obedire ⁊ nō obedire. h
quippe .ſ.nō obedire interdū erroꝛis ē nonnūq; ⁊
infirmitatis. Illud ṽo nolle obedire aut odioſe ꝑ
tinacie ē aut cōtumacie non ferende. qḋ ⁊ ip̄m im
pugnare eſt ⁊ reſiſtere ſpūiſancto.⁊ ſi vſq; ad moꝛ
tem ꝑdurauerit blaſphemia ē nō remittēda ſiue i
hoc ſeculo.ſiue in futuro. Nō igit̄ q̄liſcunq; p̄teri
tio criminalē facit inobiam.ſed repugnare ⁊ nolle
obedire.hec ille. S; hic ē notandū ꝙ ad deteſta
tionē hui⁹ pcti ſex motiua ſpāl'r cōferūt. Pꝛimū
ē multiplex cōminatio quā cōminat̄ ſcriptura ſa-

ctra hoc vicium esse puniendū. vñ Deut. xvij. Qui
supbierit nolens obedire sacerdotis imperio q̄ in
eo tempe ministrat deo ex decreto iudicis moriat
homo ille ⁊ auferes malū de israel. cūctusq̧ popu
lus audiens timebit. vt nullus deinceps intume-
scat supbia. Item Josue. j. dr. Qui ꝯtradixerit ori
tuo. ⁊ nō obedierit cūctis sermonibus quos prece
peris ei morte moriat. Item Deu. xxj. dixit domi-
nus ad moysen. Si genuerit hō filium cōtumacē
⁊ ꝓteruū q̄ non audit pr̄is vel matris imperium et
coercitus obedire cōtempserit. apprehendent eū
⁊ ducent ad seniores ciuitatis illius ⁊ ad portā iu-
dicij. dicentq̧ ad eos. Filius noster ꝓteruus ⁊ cō-
tumax ē. monita nr̄a audire cōtempsit. comessatio
nibus vacat. luxurie atq̧ cōuiuijs. lapidibus eum
obruet populus ciuitatis ⁊ morief. vt auferat ma-
lum de medio vestri. Item Deu. xxviij. Si nolue
ris audire vocem dn̄i dei tui vt custodias ⁊ facias
om̄ia mandata eius ⁊ cerimonias quas ego preci-
pio tibi hodie. venient sup te om̄es maledictiones
iste ⁊ apprehēdent te. maledictus eris in ciuitate.
maledictus in agro. maledictū horreū tuū. ⁊ ma-
ledicte reliquie tue. maledictus fructus vētris tui.
maledictus fructus terre tue. armenta boū tuorū
⁊ greges ouiū tuarū. maledictus eris ingrediens
⁊ maledictus egrediens. mittet dn̄s super te famē
⁊ esuriem ⁊ increpationē in om̄ia opa tua q̄ tu fa-
cies donec cōterat te ⁊ pereas. Item ps. Maledi-
cti q̄ declināt a mandatis tuis. Item Ecci. xlj. Ve
vobis viri impij q̄ dereliquistis legē dei altissimi
⁊ si nati fueritis in maledictionibꝰ nascemini. et si
mortui fueritis in maledictōe erit ꝑs vestra. Oia q̄
de terra sunt in terrā conuertētur. sic impij a male
dicto in ꝑditōem. Hec em̄ maledictio figurata est
Mat. xxj. in hoc ꝙ dn̄s maledixit ficulnee fructū
non habēti. Item Ro. xiij. Omnis aīa sublimiori
bus potestatibus subdita sit. Non est em̄ potestas
nisi a deo. que aūt sunt a deo ordinata sunt. itaq̧ q̄
resistit potestati dei ordinationi resistit. q̄ autē resi
stunt sibijp̄is damnationē acq̄runt. Secūdum
motiuū cōferens ad detestationē inobedientie est
multiplex pena qua legit in scriptura sacra h̄ pec-
catū punitū esse. Vñ primo punitū ē hoc peccatū
in primo angelo q̄ ꝓpter suā inobedientiā ipe cum
suis cōplicibus cecidit de celo. ⁊ damnatus est ad
suppliciū eternū. vt pȝ Isa. xiiij. Item ꝓpter pctm̄
inobedientie primi nostri parentes exuti veste pre
ciosissima immortalitatis ⁊ innocētie induti sunt
veste pannosa mortalitatis ⁊ miserie. ⁊ de amenis-
sima ciuitate paradisi electi. ⁊ in miserrimā mūda
nā carnalē ⁊ diabolicā seruitutē redacti. vt pȝ geñ.
iij. Et si illi q̄ erant in ꝑadiso terrestri inde ꝓpter in
obedientiā sunt eiecti: qua fronte putant se esse in
gressuros ꝑadisum celestem. q̄ diuine ordinationi
nō obediunt. p̄sertim cū experientia docente. Diffici
lius est dignitatem non habitā tam modico obice
inuento acquirere. q̧ dignitatem habitā cū maio-
ri obice adinuento deꝑdere. ac etiā in quāto ma-
ior est dignitas. in tanto interueniēte impedimēto
difficilius est illam obtinere. Item inobedietia in
tantā miseriā nos redegit ꝙ ꝑ illam oēs morti ad-
iudicati sumus. Unde ⁊ illa interfecit oēs amicos
nostros qui mortui sunt. ⁊ illos q̄ remanserūt no-
bis immo ⁊ nosip̄os tantūdem interficiet. Sȝ cer
te vt estimo non ē aliquis homo viuēs q̄ ita carū
habet amicū quin odio haberet illū si tanta mala
sibi fecisset ⁊ adhuc faceret quāta fecit ⁊ adhuc no
bis facit inobedientia. Vñ omniū maloꝝ q̄ vnq̧
euenerūt ⁊ eueniūt generi humano inobediētia ē
⁊ fuit in causa. iuxta illud Eccs. viij. Qui obseruat
mandata non expief quicq̧ mali. Item pctm̄ ino-
bedientie ⁊ luxurie erat causa quare deꝰ destruxit
totū mundū. ⁊ totū genus humanū aquis diluuij
octo animabus exceptis. vt patet Geñ. vij. Itē ge
neri loth q̄ noluerūt credere ⁊ obedire dictꝰ loth
⁊ angeloꝝ dei. ⁊ exire de sodomis. sed eis visus est
loth quasi ludens loq̄. ideo cum impijssimis sodo
mitis descēderunt in ꝓfundū inferni dn̄o pluēte
sup eos ignem ⁊ sulphur. vt pȝ Geñ. xix. Itē vxor
loth vt pȝ etiā ibidē. q̄ noluit obedire dictis āgelo-
rū in statuā salis ē cōuersa. Item pharao rex egy-
pti q̄ noluit obedire p̄cepto dei ideo ꝑcussus ē de
cem plagis vindicte. ⁊ tandē ipe cū toto exercitu
suo submersus ē in mari rubro. ⁊ ad suppliciū dā-
natus eternū. Item ꝓpter pctm̄ inobedientie ⁊ lu
xurie q̄nq̧ ciuitates pulcerrime submerse sunt cū
omnibꝰ suis habitantibꝰ. q̄tuor aiabus exceptis.
vt pȝ Geñ. xvij. ⁊ in qualibet ciuitate s̄m estimatō
nem cuiusdā doctoris erant plusq̧ centū milia ho
minū. Item cū filij israel inobedientes legi dei for
nicati sunt cū filiabus moab iussit dn̄s cūctos p̄n-
cipes populi suspendi in patibulis cōtra solē ⁊ oc-
cisi sunt de pp̄lo. xxiiij. milia. vt patȝ Nume. xxv.
Item ꝓpter peccatū inobedientie ⁊ luxurie de ga
baonitis ⁊ filijs israel infra tridnū ceciderūt i bel-
lo centū milia ⁊. cxxxiiij. viroꝝ. ⁊ om̄es bellatores
fortissimi ⁊ om̄es ciuitates ⁊ ville filioꝝ beniamin
cū vniuersis viris ⁊ mulieribus paruulis ⁊ iumē-
tis reptis in eis ignis incendio cōsumpta sunt. vtȝ
Judicū. xix. ⁊. xx. Item ꝓpter inobedientiā achar
lapidatus ē ad mortē ⁊ vniuersa substantia domꝰ
sue igne cōsumpta. vt pȝ Josue. vij. cap̄. Item filij
israel ꝯtra p̄ceptū dn̄i ⁊ moysi serui eius eūtes ad
bellū. ꝑcussi sunt ab amalechitis et chananeis. vt
ptȝ Nume. xiiij. c. Item ophni ⁊ phinees filij hely
q̄ contēpserūt obedire doctrine pr̄is sui ab inimi
cis suis sunt occisi. vt pȝ. j. Re. ij. ⁊ eternalit̄ dānati
vt dicit Isið. sup eodē. Item rex saul ꝓpter inobe
dientiā reprobatꝰ a dn̄o eiectꝰ ē de regno suo. Vñ
j. Re. xiiij. dixit sibi samuel ꝓpheta. ꝓ eo ꝙ abieci-
sti sermonē dei abiecit te dn̄s ne sis rex sup israel.
Item rex sedechias. quia noluit obedire v̄bo dei
ꝑ hieremiā ꝓphetam sibi dictū. ideo captus ē a re-
ge babilonis. ⁊ filij eius corā eo occisi sunt. ⁊ ipse
met ligatus manibꝰ ⁊ pedibꝰ ⁊ oculis expulsis du
ctus est in babilonē. ⁊ ibi vitam suā miserabilit̄ fi-
niuit. vt patet hiere. xxxviij. Item rex nabuchodo-
nosor. quia inobediēs erat v̄bo dei ꝑ danielem ꝓ-
phetam sibi ostenso. ideo eiectus ē de regno suo ⁊
ab hominibus in bestiā mutatus ē. ⁊ cum bestijs
herbas ⁊ fenū vt bos comedit. vt patet Dañ. iiij.
Item impij scribe ⁊ pharisei. q̄ noluerūt obedire
⁊ credere saluberrime doctrine ⁊ exemplis xp̄i. et
ideo a xp̄o multotiēs sunt excōicati. vt pȝ Math.

xxiij. Item iudei quia noluerūt credere ⁊ obedire
xpo ⁊ doctrine eius. ideo peiores ⁊ peiores effecti
sunt. quousq₃ ꝯmiserūt grauissimū pctm̄ mūdi. s. pec
catum xpicidij. qđ peccatū tamgraue erat. q₂ vt di
cit Ansel. ij. Cur deus hō. ꝙ si sibi diceret̄ interfice
xpm̄ vel omnia peccata mūdi sup te cadēt. citius
inquit eligerē ꝙ omia alia pctā mūdi sup me cade
rent ꝗ̄ xpum occiderē. vel aliquā sibi inferre lesu
ram. ꝫ istud horribile peccatū ꝗ̄tum in eis ꝯmit
tūt omes falsi xpiani q̄ nō obediūt xpo ⁊ doctrine
sue. nam tales vt dicit apl's ad Heb. vj. Rursum si
bijpis sunt crucifigentes filiū dei. Et ideo merito
talibus dicit xps Mat. xxiij. Veniet sup vos ois
sanguis iustus q̄ effusus ē sup terram. i. vindicta a
deo iuste ordinata ꝓ effusione omnis sanguinis
iusti. vñ ⁊ omnis vindicta tribulatio et angustia q̄
vnq₃ aduenit generi humano sibi accidit ꝓpter in
obedientiā deo suo. dicente beato Grego. Nulla
esset aduersitas si nulla dominaret̄ iniq̄tas. Ter
ciū motiuū ad detestationem inobediētie ē hoc. ꝙ
inobedientia laqueus ē quo inobediēs seipm̄ spū
aliter strangulat. Vñ parif. in de duplici abstinē
tia. ca. de iuramento. Qui inquit facit licitum iura
mentū q̄si laqueū ad collū suū ponit. de quo laq̄o
intelligi potest illud Ecci. vj. Vincula sapie alli
gatura salutaris. Qui vo inobediēs dei precepto
iuramentū transgredit̄. ipo laqueo q̄si manib⁹ ꝓ
prijs se spūaliter strangulat. modo quo iudas ꝓ
prijs manibus seipm̄ suspendit. hec ille. Quar
tū motiuū cōferens ad detestationē₃ inobedientie
est hoc. ꝙ sicut dicit Parisi. in de vicijs. pte. vj. tit.
de inobedientia. Inobediēs in facto negat deū eē
dñm suū. vñ Lu. vj. Quid vocatis me dñe ⁊ nō fa
citis q̄ dico. Vera em̄ recognitio domini ē obediē
tia. Obedientia em̄ est custos fidei. Fides aūt sine
obedientia potius cedit in dei cōtumeliā₃. ꝗ̄ in ei⁹
honorem. Maiorē em̄ contumeliā₃ facit dño nr̄o
ihū xpo qui nō vult ei stricte obedire. Et tamē cre
dit eū esse deū ꝗ̄ si nollet obedire. quia si non cre
deret eū esse deū tūc per ignorantiā₃ peccaret que
ignorantia eius culpā aliquantulū excusaret ⁊ di
minueret. iuxta illud Lu. xij. Ille aūt seruus qui
cogno. volū. do. sui ⁊ nō se ppa. et nō fecit volūta.
eius plagis vapulabit multis q̄ aūt non cognoue
rit ⁊ fecit digna plagis vapu. paucis. Quintum
motiuū conferēs ad detestatōnem inobedientie ē
hoc ꝙ a viro iusto magis timenda ē inobedientia
ꝗ̄ mortis pena. vñ Parif. vbi prius. Oportuit in
quit vt filius dei fieret obediēs vsq₃ ad mortem vt
peccatum inobedientie sanaret̄ humane. Ex q̄ in
quit sequitur ꝙ potius timere debemus inobediē
tiam ꝗ̄ mortē exemplo filij dei q̄ ne pderet obediē
tiam suam pdidit vitam. Et ideo merito be. bern̄.
non inquit dabit inobedienti sue gratie copiam tā
tus amator obediētie ꝙ potius maluit mori ꝗ̄ nō
obedire. hec ille. Et ideo merito be. Gre. ⁊ ponitur
in flora. Bartho. ti. de obedientia. O homo inquit
si xpi considerares obediētiam tuā deponeres cō
tumaciam. Est autem contumacia autoritati supi
oris cum contēptu obuiatio. Filius dei factus est
pro nobis obediens vsq₃ ad mortem. s. contumeli
am patibuli. ⁊ tamen non vis obedire pceptis sa
lutaribus legis dei. obediens pro te xpūs fuit vsq₃
ad mortem. non tamen ꝓ sua vtilitate ꝫ pro tua.
erubesce o miser cum angeli in omnibus obediūt
deo. ⁊ tu qui lutum es ⁊ fetida putredo contradi
cis dei pceptis. insensibilia obediūt deo. ⁊ tu q̄ so
lus es pditus rōne impugnas voluntatem dei. iu
bet mari ⁊ non contemnit. dicit ventis ⁊ tempesta
tibus ⁊ mox cōpescūtur. iubet omni creature ⁊ nō
supergredit̄ iussionē₃ eius. sed vnū hominū gen⁹
quod f̄m similitudinem dei honoratū ē. Cui etiā
verbum ⁊ prudentia datum est hij soli contēnūt.
Ideoq₃ hij soli in iudicio damnabūtur ⁊ a iusticia
punientur velut deteriores mutis animalibus q̄ si
ne spū ⁊ anima sunt. hec ille. Sextum motiuum
conferens ad detestatōnem inobedientie est excel
lens bonitas virtutis sibi opposite. quia teste pho
Opposita iuxta se posita magis apparent. Vnde
vicio inobedientie opposita est obedientia.

Capitulū LIX

Obedientia enim f̄m
Parisiē. in de virtutibus parte. iij. tracta
tu de iusticia cap. xix. sic describit̄. Et
Obedientia est voluntas faciendi pceptum vel
mandatum sui superioris. et intelligas mandatu₃
quod fit mediate p nunciū vel per litteras prece
ptum vo quod fit immediate. Vel f̄m eūdem ibi
dem obedientia sic describit̄. Obediētia ē pro stu
dio ꝓprie volūtatis abnegatio. Pro quo notan
dum ꝙ ꝓpria voluntas dupliciter accipitur. Vno
modo dicitur ꝓpria volūtas. volūtas que deo nō
est subiecta. ⁊ f̄m hoc abnegatio ꝓprie voluntatis
fit quādo volūtas nostra volūtati diuine omnino
subijcit̄. Alio vo modo dicitur ꝓpria volūtas vo
lūtas que non est subiecta homini. ⁊ f̄m hoc ꝓpria
volūtas abnegatur in eo qui voto se obligans ho
mini volūtatem suam subdit volūtati humane. et
sic abnegatio ꝓprie volūtatis videt̄ ptinere ad re
ligiosos. Pro studio dicit̄ ad differentiam illoꝝ q̄
volūtatem suam humane volūtati subdūt timore
seruili. vel pro lucro terreno. ⁊ intellige hic plū stu
diū animi vehementē applicatōnem ad cultū dei
Vñ pium hic dicit̄ a pietate q̄ dr̄ theosebia. i. dei
cultus. vel dei pietas. Et nota ꝙ ad veram obe
dientiam mouent nos multa. Et primo exhortatō
nes scripture sacre. vñ Roma. xiij. Omnis anima
potestatibus sublimioribus subdita sit. Itē Ephe.
vj. Serui obedite dominis vestris carnalibus cu₃
timore ⁊ tremore. in simplicitate cordis vestri. vñ
sicut xpo nō ad oculū seruientes quasi hominib⁹.
ꝫ vt serui xpi faciētes voluntatē dei ex animo cu₃
bona voluntate seruientes sicut dño ⁊ nō sicut ho
minibus scientes vnusq̄sq₃ qđcunq₃ fecerit bonu₃
hoc pcipiet a domino siue seruus siue liber. Item
Colos. iij. Serui obedite per omnia dominis vr̄is
carnalibus non ad oculū seruientes quasi homi
nibus placentes. ꝫ in simplicitate cordis timētes
deū. Item ad Thytū. ij. Admone illos principi
bus ⁊ potestatibus subditos esse. Item. j. Pet. ij.
Subiecti estote omi creature humane ꝓpter deū
siue regi quasi pcellenti. siue ducibus quasi ab eo
missis ad vindictā₃ malefactoꝝ. laudē vo bonoꝝ.

Item in eodem. Servi subditi estote in omi timore dominis vestris. nō tm̄ bonis ⁊ modestis ſ etiā discolis. Item Hebre. xiij. Obedite p̄positis vr̄is ⁊ subiacete eis. ipi em̄ p̄uigilant quasi rōnem reddituri p animabus vr̄is. Item Ephe. vj. Filij obedite parentibus vestris in domino. Secūdo ad obedientiam movent nos insensibiliū creaturaꝝ exempla que universaliter obediūt suo conditori. Vn̄ ps. universaliter de omni creatura insensibili dicit. Ipse dixit ⁊ facta sunt omnia. mandavit ⁊ creata sunt universa. statuit ea ineternū ⁊ in seculum seculi. p̄ceptum posuit ⁊ non p̄teribit. Item Baruch. iiij. Stelle vocate sunt ⁊ dixerūt. ecce assumus. Item Math. viij. Venti ⁊ mare obediūt ei. vn̄ ps. Terminū posuisti quē non transgrediātur. Item Lineo. sup euangelia p̄te. j. ca. xxxij. Sol inquit a semita sua nō deviat. luna a suo tramite nō aberrat stelle suis indulgent officijs ad nutum dei Campus floribus amenat. ymbribus irrigat. frondibus crispatur. silua in nemore cytharisat avicula. ⁊ deo obediūt cūcta. tu solus homo impugnas dei p̄cepta. Nō consideras bea. Ambro. in suo exameron ait. Non mediocris pudor ē imperio dei insensibilia elementa parere ⁊ homines nō obedire quibus sensus ab ipo tribuit autore. h̄ ille. Itez bea. Gre. O homo inquit si xp̄i considerares obedientiā tuam deponeres cōtumaciā. sicut supra in quinto motivo cōferente ad detestationē inobedientie patet. Tercio ad obedientiā movent nos exempla sanctoꝝ. Et primo movemur ad obediētiam triplici exemplo illius sanctissimi patriarche abrahe. s. de desertione patrie de circūcisione. ⁊ de filij sui volūtaria immolatione. De primo legitur Gen̄. xij. q̄ dn̄s dixit ad abraam. Egredere de terra tua ⁊ de cognatione tua. de domo patris tui. et veni in terram quā monstravero tibi. Abraam v̄o humiliter obediens p̄cepto dei. Vn̄ subdit. Egressus ē itaq̄ abraam sicut p̄ceperat ei dn̄s. Magna em̄ erat abrae obedientia qui ad p̄ceptū dei reliq̄t domū patris sui. terrā sue nativitatis amicos natos ⁊ cognatos ⁊ ivit ad manendū inter alienigenas in terra sibi incognita. In isto em̄ exemplum habemus q̄ ad p̄fectōnē p̄tinet hominū paratum esse renūciare omnia transitoria huius mūdi propter amorē ihu xp̄i. Vn̄ Luc. xiiij. dicit xp̄s. Qui nō renūciaverit omnibus q̄ possidet non pōt meus esse discipulus. Item Luce. ix. Si q̄s vult venire post me abneget semetip̄m. Vn̄ Isido. in de sum. bono. li. iij. ca. xviij. Ad p̄fectōnem inq̄t nō sufficit nisi abnegatis oibus suis ⁊ seip̄m quisq̄ abneget. Sed q̄d ē seip̄m abnegare nisi volūtātibus p̄prijs renūciare. vt qui sup̄bus erat sit humilis. q̄ iracundus erat studeat esse mansuetus. Nā si ita q̄sq̄ renūciat q̄ possidet omnibus vt suis nō renūciat malis moribus nō ē xp̄i discipulus. Qui em̄ renunciat rebus suis sua renūciat. q̄ v̄o renūciat suis pravis moribus seip̄m abnegat. hec ille. Vn̄ Greg. sup illud. j. Reg. xv. Melior ē obedia q̄ȝ victima. obedientia inquit victimis iure p̄ponit. q̄r p victimas aliena caro. p obedientiam volūtas p̄pria mactat. hec Greg. ⁊ ponit in can̄. viij. q. j. sciendū. Et iō merito Parisi. in de v̄tutibus p̄te. iij. tractatu de iusticia. ca. xx. Obedientia inquit deo prestat obsequiū acceptissimū. vn̄. j. Reg. xv. Nūq̄d vult dn̄s holocaustū ⁊ victimas. ⁊ nō potius vt obediatur voci dn̄i. melior ē obediētia q̄ȝ victime. Itē Eccs. iiij. Multo melior ē obediētia q̄ȝ stultoꝝ victime. Itē Eccl. xxv. Salutare sacrificium eius ē attēdere mandatis ⁊ discedere ab omi iniq̄tate. Item Deu. xv. Qd̄ p̄cipio tibi hoc tm̄ facias. nō addas q̄cq̄ȝ nec minuas. Hec ꝯsiderans be. Greg. Summa inq̄t militie laus inter aliena bona merita. hec ē obediētia publice vtilitatibus exhibere q̄cq̄d sibi humiliter imperatū fuerit ꝯtēperare. hec Gre. ⁊ ponit in cano. xxiij. q. j. summa. Item idez. viij. q. j. sciendū. Sola est inq̄t q̄ fidei meritū possidet obediētia. sine q̄ quisq̄ infidelis cōvincit. ⁊ licet fidelis esse videat. hec ille. Secūdo exemplū obedientie dedit nobis abraam in sua circūcisione q̄ ad preceptuȝ dn̄i circūcidit carnem p̄pucij sui vt patet Gen̄. xvij. in quo nobis exemplū dedit circūcidere corda nr̄a a carnalibus desiderijs. nam circūcisio in carne facta signat resecationē superfluoꝝ desideriorū carnaliū. In cuius rei signū fiebat in membro illo in quo maxime sentiebat concupiscentia. Hiere. iiij. Circūcidimini dn̄o ⁊ auferte p̄pucia cordiū vr̄orū viri iuda ⁊ habitatores hierusalē. ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea ⁊ succēdat. ⁊ non sit q̄ extinguat p̄pter maliciā cogitationū vestroꝝ. B

Tercio exemplū obedientie dedit nobis abraā in filij sui immolatione. de immolatōne legit gen̄. xxij. q̄ dixit sibi dn̄s. Tolle filiū tuuȝ unigenitum quem diligis ysaac. ⁊ vade in terram visionis atq̄ offer eū ibi in holocaustū sup vnuȝ montiū quem monstravero tibi. q̄ cum precepto dei obediens ligasset filiū suū. ⁊ posuit eū sup struem lignoꝝ ⁊ arripiens gladiū voluisset filiū suū immolasse. dixit sibi angelus dn̄i. Non extendas manū tuam sup pueꝝ neq̄ facias illi q̄cq̄ȝ. nunc cognovi q̄ timeas deū. ⁊ nō pep̄cisti vnigenito filio tuo p̄pter me. Et sequit. Permetip̄m iuravi dicit dominus. q̄r fecisti rem hanc ⁊ nō pep̄cisti filio tuo vnigenito p̄p̄t me. bn̄dicaȝ tibi ⁊ multiplicabo semē tuū sicut stellas celi ⁊ velut arenā q̄ est in littore maris. In ista em̄ hystoria p̄nt notari specialiter duodecim p̄pter q̄ multū cōmendabilis erat abrae obedientia. ⁊ que multū vt videt movissent abraam ad hanc obediētiam non fecisse. Primū ē q̄r abraam voluit ad p̄ceptū dn̄i carere sibi re rarissima. q̄r filio suo vnigenito ⁊ herede. Secūdum est q̄ ip̄e voluit filiū sibi dilectissimuȝ occidi. posset em̄ esse q̄ aliq̄s ad p̄ceptū dei vellet filio suo carere ita q̄ nūq̄ȝ decetero eū videret q̄ tamē nollet eū occidi. Terciū ē q̄ voluit eū occidi coram se. immo ip̄emet manu sua p̄pria voluit hoc fecisse. Multi forte p̄pter amorē dei sustinerēt q̄ filij sui mortificarētur. q̄ tamen nō possent h̄ aspicere vel manu p̄pria facē. Quartū est q̄ filius ille erat sibi vnigenitus. nō em̄ habebat aliū filiū ex libera sua vxore. Quintū ē q̄ miraculose eū habuit. q̄r ex vxore vetula ⁊ sterili. cuȝ ip̄emet etiā iam esset senex ⁊ p̄uecte etatis. Sextum ē q̄ p̄missio magna facta erat abrae de filio illo. Septimū ē q̄ filius ille magnū solaciū fuit matri sue. q̄d notat in hoc verbo. ysaac vocabitur.

nam ysaac risus interꝓtat᷑.vñ et dixit mater sua eo
sibi nato. Risum fecit mihi deus quicũq̧ audierit
cõridebit mihi. Geñ.xxj. Quid putas dixiſſ; ma-
ter ysaac si abraam reuertens de eius immolatiõe
dixiſſet matri. immolaui filiu; tuũ. Octauũ est
ꝙ non solũ voluit eũ occidi ꝫ etiã incendi.vñ dixit
sibi deus. offer eũ in holocaustu;.qđ interꝓtat᷑ to-
tum incendiu;. Nonũ ẽ ꝙ voluit eum ducere ꝑ
triduũ ad locũ immolationis. Glo. non est iussus
abraam statim occidere filiũ suũ. ꝫ ꝑ triduũ eũ ad
immalationis locũ ducere. vt longitudine tp̃is tẽ-
ptatio augeret᷑. ⁊ crescentibus curis paterna visce
ra cruciarent᷑. Decimũ ẽ ꝙ non videbat᷑ aliq̃ pre
cepti vtilitas q̃ nam vtilitas fuiſſet innocentẽ filiũ
occidiſſe. nõ vtilitas ꝫ damnũ manifestũ videret᷑.
Vndecimũ ẽ ꝙ non excusaſſet eũ autoritas pre
cipientis. cũ nullus testis affuiſſet vt crederetur ei
si diceret dñm sibi sibi hoc precepiſſe. Duodeci-
mũ ẽ ꝙ non p̃ceſſerat in sanctis pr̃ibus hui⁹ obie
exemplũ. ꝫ abraam ꝟo accepto p̃cepto ꝓpter ista
duodecim tã difficili non se excusauit. nec causam
p̃cepti interrogauit. sicut faciũt q̃dam imitatores
diaboli q̃ ait Geñ.iij. Cur p̃cepit vobis deus vt nõ
comederetis ex omni ligno paradisi. Item non ꝓ
crastinauit mandatũ exeq̃. ⁊ ideo abraam non ob-
stante ꝙ filiũ suũ nõ immolauit. tñ meritũ obediẽ
tie nõ amisit. vñ dixit sibi dñs. q᷑ non pepcisti filio
tuo vnigenito ꝓpter me benedica; tibi ⁊ multipli
cabo semẽ tuũ. ⁊ seq̃tur. In semine tuo benedicen
tur oẽs gentes terre. q᷑ obedisti voci mee. Nõ q̃
ꝓmptam habet volũtatẽ ad obediendũ deo in oĩ-
bus placet deo etiã ꝓ infinitis rebus quas nunq̃
facturus est. vñ Gre. Nũq̃ eñ manus vacua erit
a munere si archa cordis plena fuerit bona volũta
te. hec Parif. Itẽ exemplũ obediẽtie dedit nobis
xp̃s q̃ p̃cepto patris nõ terrã sicut abraam. ꝫ celũ
deseruit. Ipse etiã mulierẽ dilectiſſimã. s. mr̃e; suã
virginẽ mariã reliq̃t q̃ñ gladius doloris ptransitu
rus erat aiam eius. Lu.ij. Ip̃e etiã domũ reliq̃t. q᷑
nullã hr̃e voluit. mat. viij. Fili⁹ q̃dẽ hoĩs nõ hab;
vbi caput suũ reclinet. Itẽ formã sp̃ualis circũcisi
onis nobis dedit q̃ñ volũtatẽ p̃ris volutati sue ip̃e
p̃posuit. Mat.xxvj. Non sicut ego volo ꝫ sicut tu
Item Lu.xxij. Non mea volũtas ꝫ tua fiat. Ipse
etiã mandato p̃ris in holocaustũ seipum obtulit.
vñ Mat.xiij. Sicut mandatũ dedit mihi pr̃ sic fa
cio. hec Parif. vbi prius. ¶ Et ẽ insup notan-
dũ ꝙ ſm Parif. in de ꝟtutibus pte.iij. tractatu de
iusticia ca.xxij. Aliq̃ ẽ obediẽtia cõmendabilis. et
aliq̃ obediẽtia rep̃hensibilis. Obediẽtia eñ cõmẽ
dabilis q̃dam ẽ sufficiẽs ⁊ neceſſaria. q̃dam abun
dans ⁊ ꝑfecta. Obediẽtia sufficiẽs ⁊ neceſſaria ẽ q̃
quis obedit in hijs tm̃ in q̃bus q̃s obligat᷑ ex sua ꝓ
feſſione ⁊ de iure naturali atq̧ positiuo fines suos
atq̧ limites nõ excedẽs. vt docet. s. Thom.ij.ij.q.
ciiij.ca.v. Obediẽtia abũdãs ⁊ ꝑfecta. ẽ obediẽtia
qua quis obedit in his in q̃bus non ex sua ꝓfeſſio
ne tenet᷑. nec de iure neceſſe obedire ponẽs totum
suũ velle ⁊ nolle in arbitrio sui p̃lati nihil sui reser
uans sibi. dũ tamẽ nihil p̃cipiat p̃latus cõtrarium
diuine volũtati animeq̧ saluti. vñ berñ. Perfecta
inquit obedientia legem nescit. termino non artat᷑
neq̧ contenta est solum in angustijs sue ꝓfeſſiõis.
ꝫ largiori voluntate fertur in latitudinẽ charitatis
Et sicut dicit idem Berñ. ⁊ ponitur. v. floꝝ. cap̃.xj.
Sola charitas est que obedientiã gratam facit et
acceptabilem deo. ⁊ illa sola deo illam cõmendat.
vnde ⁊ verus obediens inquit dat suũ velle et suũ
nolle deo. sed quia pauci inueniũtur in hac perfe-
cte forma obedientie qui suam ita abiecerũt volũ
tatem. vt non quid ip̃i sed quid velit domin⁹ omni
hora requirant dicẽtes sine intermiſſione cu; apo
stolo. Domine quid me vis facere. o verbũ breue.
sed virtute plenũ ⁊ efficax. ⁊ oĩ acceptõne dignũ
sic eñ decet ꝫ omnino dignũ est dicere. Non meã
domine a te. sed a me tuam queri ⁊ fieri voluntatẽ
multoꝝ ꝑfecto pusillanimitas hodie ⁊ ꝑuersitas
exigit vt ab eis queri oportet. quid vis vt facia; ti-
bi. sed non ip̃i querant. Domine quid me vis face
re. considerare iam habet minister ⁊ vicarius xp̃i
quid sibi p̃cipi velint subditi. sed non ip̃i conside-
rant que volũtas sit p̃ceptoris. sed discernũt ⁊ di-
iudicant eligentes in quibus obediant imperanti
immo in quibus suũ ipsorum obedire neceſſe sit
voluntati. non est eoꝝ obediẽtia plena. nõ in oĩ-
bus parati sunt obsequi. non per oĩa ꝓposuerũt
seq̃ eum qui nõ suam sed patris venit facere vo
luntatem. hec Berñ. Sed de perfecta obedientia
Parisieñ. in de virtutibus parte.iij. tracta. de iusti-
cia. cap̃.xx. sub autoritate beati Greg.xxxv. mor.
Obedientia inquit virtus est que ceteras mẽti in-
serit. insertasq̧ custodit. Vnde solent inseri arbo-
ri agresti ramunculi alicuius nobilis arboris. ⁊ de
inde arbor qui prius erat agrestis producit folia ⁊
fructus ſm naturam arboris nobilis a qua ramũ
culi sunt aſſumpti. sic sp̃ualiter ⁊ licet hõ sit agre-
stis. id ẽ rudis ⁊ viciosus. tamẽ si obedienter pro-
mittat in corde suo inseri volũtatem ⁊ doctrinam
sp̃ũſsancti ⁊ suorum virtuosorum ꝓpositoꝝ gratia
diuina in eo cooperante ꝓducet folia bonoꝝ ver-
boꝝ. flores sanctaꝝ virtutũ. ⁊ fructus bonarũ ope
rationũ. Sed ecõtra vt subdit Parisieñ. ibide; eo-
dem cap̃. Sicut coriũ adherens ligno minus flexi
bili flecti nõ potest nisi a ligno separet᷑. sic hõ adhe-
rens vicijs siue malo consortio ad veram obediẽ-
tiam flecti non potest nisi ab eis separet᷑. Vñ ps.
Cũ ꝑuerso ꝑuerteris. Predicta eñ obediẽtia abũ-
dans ⁊ ꝑfecta figuratur Geñ.xxviij. vbi legitur ꝙ
Jacob dormiens in itinere capite suo lapide sup-
posito in somnijs vidit scalam stantem sup terrã ⁊
cacumen illius tangẽs celum. ⁊ angelos ascendẽ-
tes ⁊ descendentes per eam. ⁊ dominũ innixũ sca
le. Sp̃ualiter iacob supplantator interꝓtatur. ⁊ si-
gnat virũ perfectum in religione priuata. siue i cõ
muni religione xp̃iana diabolũ supplantante; vi-
cijs fortiter resistẽdo. qui lapidem capiti supponit
quando xp̃o capiti viuo fide ⁊ charitate ꝑfecta ad
heret. In cinere dormit quãdo in vijs huius vite
contemplationi deditus ab impedimento secula-
riũ actionũ mente ꝑfecta quiescit. Scala quam in
hoc somno vidit perfectam signat obedientiã. cu
ius duo latera sunt paupertas volũtaria. ⁊ perfecta
continentia. de quibus dictũ est supra parte quar
ta. ca.xlij. ⁊.xliij. vbi agit᷑ de primo ⁊ secũdo regis

pacifici consilio. Predicte scale sunt septē gradus
de quibus loquit̄ parif.in de virtutibus pte tercia
tractatu de iusticia ca.xxj.sub autoritate beati ber.
Quoꝝ primus ē libenter obedire.quē gradū ascē
dere non pōt qui volūtatem ꝑcipientis suam non
faceret volūtatem. Libenter em̄ obediebat xp̄s p̄
cepto patris.qui dixit Johan.iiij. Meus cibus est
vt faciam volūtatem eius qui misit me. Itē Aug.
x.confes. Optimus inquit minister tuus dn̄e ē q̄
non magis intuetur hoc audire quod ipse volue
rit.sed potius hoc velle quod a te audierit. hec il
le. Et est notandū ꝙ obedientia in difficilioribꝰ
gratior est. ⁊ inobedientia in facilioribus grauior
est.Vn̄ Aug.xiiij.de ciui.dei.In paradiso inq̄t tan
to maior inobediētia fuit quāto illud quod prece
ptū est nullius difficultatis fuit.vbi est em̄ magna
inobedientie pena ꝓposita ⁊ res a creatore facilis
imperata quis nō satis explicet q̄ntuꝫ malū sit nō
obedire in facili.⁊ tante potestatis imperio ⁊ tāto
terrente supplicio.hec Parif. Item Bern.⁊ po
nitur.vij.floꝝ.cap.xix.Cuius inquit inter ꝑcepto
res reuerentior auctoritas. eius grauior formidet̄
offensa.ac maioris cuius mandati transgressio dā
nabilior estimetur melius siq̄dem est obedire deo
q̄ꝫ hominibus.⁊ in ipis hominibus melius ē obe
dire magistris q̄ꝫ discipulis. Porro ⁊ in magistris
melius est obedire nostris q̄ꝫ extraneis q̄bus meli
us cōstat obedire ipis ꝓculdubio ⁊ nō obedire de
testabilius.⁊ de mandatis similiter maioribus q̄p
pe maior minoribus.minor opa nostra ⁊ cura de
bet̄ de quoꝝ cōtemptu iuxta eandem cōsideratio
nem grauior leuiorue offensa cōtrahatur. Porro
maiora minoraq̄ꝫ mandata dixerim ſm ꝙ maius
minusue velle cōstiterit ipm q̄ ꝑcipit siue hominē
siue deū. Tam igitur qualitas ꝑceptoꝝ q̄ꝫ autori
tas ꝑcipientiū.⁊ obedientie p̄figit meritū.⁊ inobe
dientie terminat culpam.Quoniā in p̄latis q̄bus
grauioris autoritatis.⁊ coꝝ mādatis quibusq̄ꝫ ma
ioris vtilitatis quo diligentior debet̄ obsequēdi cu
ra eo ꝙ culpa grauior incurritur de contemptu.his
itaq̄ꝫ distinctionibus animaduersis et obedientie
modus ⁊ pondus inobedientie facile reperitur. hec
ille. O Secūdus gradus scale obedientie ē ob
temperare simpliciter.vnde Bern̄. Multos inq̄t
videmus post ꝑcipientis imperiuꝫ multas facere
questiones.⁊ quare sepius ingeminare vnde h̄ ve
nerit.quis hoc inuenit consiliū inde murmuratio
excusatio simulatio amicoꝝ aduocatio.Ad simpli
citatem obedientie ptinet nō interrogare q̄d vel q̄
re ꝑcipiat̄. vn̄ bern̄.in li.suo de cōsideratione. Di
bus inq̄t nobis in ꝯuersatōnis initio nulla magis
virtus ē necessaria q̄ꝫ hūilis simplicitas.verecūda
q̄ꝫ grauitas. debēt em̄ inferiores audire mandata
supioꝝ q̄si a deo deberētur.vn̄ mat.x.ca.Qui vos
audit me audit.⁊ q̄ vos spernit me spernit. Item
Math.xvj.dixit xp̄s petro. Tibi dabo claues re
gni celoꝝ.⁊ q̄ōcūq̄ꝫ ligaueris sup terrā erit ligatuꝫ
⁊ in celis.⁊ q̄ōcūq̄ꝫ solueris sup terrā erit solutū ⁊
in celis.Item mat.xviij. Quecūq̄ꝫ alligaueris su
per terrā erūt ligata ⁊ in celis. Obediēdū igit̄ fuit
apl'is sicut ⁊ xp̄o tanq̄ꝫ eius vicarijs.⁊ a filii succes
soribus eoꝝ obediendum ē tanq̄ꝫ xp̄i vicarijs. Si
q̄s v̄o dicat ꝙ obediendū fuit apl'is tanq̄ꝫ xp̄o sed
non eoꝝ successoribus.Sed cōtra ex illo sequitur
ꝙ xp̄us recessurus ab ecclesia non sufficiēter ordi
nauit de ea.si nō ordinauit de ea q̄ꝫdiu apostoli vi
xerūt.vnde sicut rex francie vel anglie iturus essꝫ
in peregrinationem.⁊ non poneret aliquem q̄ eēt
eius locum tenens vsq̄ꝫ ad certū tempus infra q̄ō
nō sciret se esse redituru ipe non sufficiēter ordina
ret de regno suo.Sic cum xp̄s ascensurus in celū
sciret se non esse rediturū ad ecclesiam ante mortē
apostoloꝝ.si ipe solum ordinauit q̄ essꝫ in loco eiꝰ
dum apostoli viuerent.sequitur ꝙ ipe insufficiēter
ꝓuidit ⁊ ordinauit ecclesie. Relinq̄tur igit̄ ꝙ suc
cessoribus apostoloꝝ obediendum est sicut ⁊ apo
stolis obedienduꝫ fuit. si quis v̄o dicat hominibꝰ
esse obediendum.sed tm̄ bonis ⁊ non malis.patet
etiam hoc esse falsum.⁊ primo ex verbis xp̄i dicen
tis Math.xxiij.ca. Super cathedram moysi sede
rūt scribe ⁊ pharisei. om̄ia igitur quecūq̄ꝫ dixerint
vobis facite ⁊ seruate.ſm autem opera eoꝝ nolite
facere.Ex quo igitur scribe ⁊ pharisei ab ore xp̄i ꝓ
prio multotiens erant maledicti.⁊ tamen xp̄us vo
luit eis esse in licitis obediendū manifestum est p̄
latis ⁊ pastoribus ⁊ licet malis esse obediendum.
Item apostolus.j. Pe.ij. Serui subditi estote in
omni timore dominis vr̄is.⁊ non tm̄ bonis ⁊ mo
destis ꝫ etiam discolis. Item si tm̄ bonis esset obe
diendum sequeret̄ ꝙ iurisdictio ecclesie nihil ha
beret certitudinis. nescitur em̄ quis sit bonus vel
malus. Vnde Eccl̄s.ix. Sunt iusti atq̄ꝫ sapientes
⁊ opa eoꝝ in manu dei sunt.⁊ tamen nescit homo
vtrum amore an odio sit dignus.sed omnia in fu
turum seruātur incerta. Item si tm̄ bonis eēt obe
diēdū.sequeretur ꝙ iurisdictio ecclesie nihil habe
ret stabilitatis cum ipe qui nūc est bonꝰ in momē
to potest fieri malus ⁊ tūc non erit ei obediendū.
Item sicut pictor fedus pulcram potest depinge
re statuam.nec viciū pictoris statuaꝫ deturpat.sic
⁊ p̄latus malus pōt facere ꝑceptum bonū. Non ē
ꝑiculuꝫ his q̄ subditi sunt si obediāt p̄lato malo in
licitis in q̄bus obedirēt p̄lato bono.ex quo p̄latus
malus hꝫ ptātem.⁊ ois ptās a deo ē. ⁊ q̄ ptāti resi
stit dei ordinationi resistit.q̄ aūt resistūt damnatio
nē sibiipis acq̄runt.vt dicit apl's ad Ro.xiij.Si v̄o
p̄latus malus ꝑcipiat malū tūc plane ei nō ē obe
diendū.vn̄ Aug.⁊ ponit̄ in ca.xj.q.iij.q̄ resistit.Si
inq̄t p̄latus iubeat ꝙ nō debes facere. hic sane cō
temne ptātem.timendo ptātem maiorē. vn̄ ipsos
humanaꝝ legū gradus aduerte.si q̄d iusserit cura
tor nūq̄d faciendū ē si ꝯ proconsulē iubeat̄.nō ita
q̄ꝫ cōtemnis ptātem. ꝫ eligis ptāti maiori seruire.
rursuꝫ si q̄d ipe proconsul ⁊ aliō impator.nunq̄d
contēpto ꝓconsule impatori ē obediendū.si igitur
aliud impator ⁊ aliud deus iubeat contēpto impa
tore obtemperandū ē deo.hec Aug. Item Hiero.
⁊ ponit̄ in can̄.xj.q.iij.si dn̄s. Si dn̄s inquit ea iu
bet q̄ non sunt cōtraria vel aduersa scripturis san
ctis.subijciat̄ dn̄o seruus.si v̄o cōtraria ꝑcipit ma
gis obediat spūs q̄ꝫ corpus dn̄o.Et seq̄tur.Si bo
nū est q̄ō ꝑcipit impator iubentis exequere volūta
tem.Si v̄o malū est tūc responde. oportꝫ deo ma
gis obedire q̄ꝫ hoibus.hoc ipum ⁊ de seruis apud

dominos suos. ⁊ de vxoribus apud viros et de fi-
lijs apud patres ꝙ in illis tm̄ debeāt dominis ma
ritis ⁊ parentibus esse subiecti q̄ contra dei māda
ta non sunt. hec Hiero. Item Isid. ⁊ ponit in can.
xj. q. iij. si is. Si is inqt q̄ preest fecerit aut cuiq̄ qđ
a dn̄o prohibitū ē facere iusserit. vel qđ p̄ceptū est
p̄terierit. vel p̄terire mandauerit sancti pauli sentē
tia ingerenda est dicentis. Etiā si nos aut angelus
de celo euangelisauerit vobis p̄ter qđ a nobis euā
gelisatum est vobis anathema sit. ⁊ si quis ꝓhibet
vobis qđ a dn̄o p̄ceptum ē. vel rursus. Imperat fi
eri qđ dn̄s fieri prohibet. execrabilis sit omnibus
qui diligūt deū. ⁊ is q̄ preest si q̄d p̄ter voluntatē
dei. vel p̄ter qđ in scripturis euidenter p̄cipit. vł di
cit aliquid vel imperat tanq̄ falsus testis dei. aut sa
crilegus habeatur. Cū igitur subditi excōicantur
q̄ ad malū cogi nō possunt eius sententie non est
obediendū. q̄ nec apud deū. nec apud eccłiā eius
queq̄ grauia iniq̄ sententia. hec ille. Itē be. ber.
in quadam ep̄la ad adam monachum ⁊ ponit. iij.
floꝝ. ca. x. Mala inquit imperantibus nō est parē
dū. p̄sertim dū prauis obtemperans imperijs i quo
homini videris obediēs deo plane q̄ om̄e quod ꝑ
peram agitur interdicit inobedientē te exhibes.
Valde aūt ꝑuersum est ꝓfiteri te obedietem i quo
nosceris superiorem ꝓpter inferiorē. i. diuinā ꝓpł
humanā soluere obediētiā. q̄d em̄ qđ iubet homo
ꝓhibet deus. ⁊ ego audiā hominē. surdus deo ina
nis excusatio de humana obedientia. vbi in deū
cōuincitur facta trāsgressio. nō dico a subditis mā
data ꝑpositoꝝ esse diiudicanda vbi nihil iuberi de
p̄hendit diuinis cōtrariū institutis. ſ; necessarium
assero ⁊ prudentiā qua auertat si q̄d aduersat ⁊ li
bertate qua ingenue. cōtemnat igit facere malum
quolibet etiam iubēte. constat nō esse obedientiā
ſ; potius inobodientiā. E Sane hoc aduertē
dum ē ꝙ q̄dam sunt pura bona. ⁊ q̄dam pura ma-
la. ⁊ in hijs nulla debet homini obediētia. qm̄ nec
illa omittēda sunt cū ꝓhibētur nec illa vel cuꝫ iu-
bentur cōmittēda. Porro inter hec sunt media q̄
dam ꝓ loco. mō. ⁊ tp̄e vel ꝑsona. ⁊ mala p̄nt esse et
bona. ⁊ in hijs lex posita ē obedientie. in hijs ꝓfe-
cto phas nō ē nostrū sensum scientie p̄scribere ma
gistroꝝ. ſ; in hijs omnino p̄latoꝝ nec iussio nec ꝓ-
hibitio ē contēnenda. Fides. spes. charitas ⁊ cete-
ra hm̄oi pura sunt bona. q̄ male nō possunt iube
ri nec teneri. Pura mala sunt furtuꝫ. sacrilegium.
adulteriū. ⁊ cetera talia. q̄ vtiq̄ nō p̄nt bene p̄cipi
nec ꝑfici. nec male ꝓhiberi vel non fieri aduersus
hm̄oi nō ē lex. Nullius q̄ppe ꝓhibitio valet obui
are p̄ceptis diuinis. nullius iussio p̄iudicare ꝓhi-
bitis. Sunt deinde q̄dam media q̄ quidē persone
nec bona esse noscūtur nec mala. tn̄ p̄nt indifferen
ter ⁊ bn̄ pariter ⁊ male vel iuberi vel ꝓhiberi. ſ; ma
le nullatenꝰ a subditis obediri. Ex hijs sunt vt ex-
empli gr̄a ponā. ieiunare. vigilare. legere. ⁊ quecū
q̄ talia. Sciendū vō ē ꝙ media impuroꝝ pluri
umq̄ bonoꝝ seu maloꝝ trāseūt rōem. nā cōiugiū
tn̄ ⁊ fieri liceat ⁊ nō fieri. ſ; iam factū solui nō licet.
Qđ igit añ nuptias mediū esse liquebat. in iam cō
iugatis puri boni vim obtinet. In ꝓpria possideri
seculari q̄dem hoi mediū ē. qm̄ ⁊ nō possidere licꝫ.

Monacho vō q̄ possidere nō licet purū malū est
hec bea. bern̄. In talibꝰ igit medijs in quibus stat
obedientie ꝑfectio tanq̄ deo oino ē obediendū p̄-
latis. vn̄ bern̄. ⁊ ponit. iij. floꝝ. cap̄. ix. Quicq̄d inqt
vice dei p̄cipit homo qđ non sit tn̄ certū displicere
deo. hoc aūt secus omnino accipiendū nō est q̄ si
p̄cipiat deus. q̄d deinde inter ē vtrū ꝑ se aut per su
os ministros siue hoies siue angelos hominibus
suū innotescat placitū deus. ſ; hoies iniq̄ facile in
dei volūtate in rebus dubijs p̄cipiendo vel prohi
bendo falli possūt. Sed em̄ q̄d hoc tua refert q̄ cō-
scius non es a quo deniq̄ diuina cōsilia potius re
quirūtur. qm̄ ab illo cui credita ē dispensatio mini
sterioꝝ dei. ip̄m ꝓinde quē ꝓ deo habemus tanq̄
deuꝫ audire debemꝰ. Porro imꝑfecti cordis. ⁊ in
firme ꝓrsus volūtatis indiciū ē. statuta senioꝝ stu
diosius discutere. horrere ad singula q̄ iniūgūtur
exigere de q̄buslibet rōnem. ⁊ male suspicari de
omni p̄cepto cuius causa latuerit. nec vnq̄ liben-
ter obedire. nec cū audire cōtingit qđ libuerit. hec
beatus bern̄. Tercius gradus obediētie ē hylari
ter obedire. nam dicēte ap̄lo. ij. ad Coꝝ. ix. Hylarē
datorem diligit deus. Item Ecci. xxxv. In omni
dato hylarē fac vultū tuū. praua em̄ falsa deuꝫ pa-
scere volūt q̄ cū murmure obediūt. vn̄ p̄s. Dede-
rūt in escam meam fel. Sed sicut dicit Hugo de
sancto victo. ⁊ ponitur in flora. Bartho. ti. de obe
dientia. Vera obedientia ē salus omniū fidelium
ianitrix regni celoꝝ. celū aperiens. ⁊ hominem de
terra eleuans. cohabitatrix angeloꝝ. ⁊ cibus oim
sanctoꝝ. ⁊ seq̄tur sub auctoritate bea. Bern̄. in epi-
stola de noua militia templi. Hec ē ꝑfecta ⁊ libera
humane nature obedientia cū quis volūtatē suaꝫ
liberā volūtati subdit dei. ⁊ cū acceptā bonā volū-
tatem ſ; omni actione spontaneā libertatē ope ꝑfi-
cit. hec ille. Quartus gradus obedientie est ve-
lociter obedire. vn̄ p̄s. In auditu auris obediuit
mihi. in hoc innuens vno eodemq̄ momento pro
cessisse. Imperantis imperium. ⁊ obedientis obse
quium. Unde Luce. xix. c. dixit dominus zachee
festinans descende. quia hodie in domo tua opor-
tet me manere. Et ille festinans descendit. et acce-
pit illum gaudēs. ⁊ subditur remuneratio. Hodie
inquit dominus salus huic domui facta est. Item
Mat. iiij. dicitur de Petro ⁊ andrea a domino vo
catis. At illi continuo relictis rethibus secuti sunt
eum. Item ibidem subditur de Jacobo ⁊ Johāne
ꝙ illi statim relictis rethibus ⁊ patre secuti sunt eū
Item legit in vitaspatrū ꝙ abbas q̄dam nomi-
ne Siluanꝰ habebat duodecim discipulos. cui vni
eoꝝ nomen Marcus quē abbas p̄ ceteris intimiꝰ
diligebat ꝓpter eius obedientiā. vn̄ ꝯtigit ꝙ abbas
quodā tp̄e pulsauit ad ostiū vniuscuiusq̄ discipu-
loꝝ vocans eos nominatim. ⁊ nullus eoꝝ ad eum
exiuit. tandē vō vocauit marcū ad eius ostiū q̄ sta
tim exiuit. ⁊ Siluanꝰ in q̄terno quē ille scribebat
tp̄e vocatōnis lr̄am impfectā inuenit quā post vo-
catione ꝓpter bonū obie cōplere noluit. ⁊ tūc alij
discipuli reputauerūt eū merito magis esse diligē
dū ꝓpter suā obedientiā. De illis vō q̄ ad istū gra
dum scale obedientie ascendūt dicit Prouer. xxij
Vidisti hominē velocem in oꝑe suo corā regibus

stabit nec erit ante ignobiles. Quint⁹ grad⁹ obedientie est viriliter adimplere mandatum. Unde Bern. Manū inquit tuā misisti ad fortia agendū est instāter ꝛ ꝯstāter obediēdū nec inter asperitatē verborum tam regalis semita est relinquēda. ꝛ loquitur de semita obedientie christus enī hanc semitā etiam ꝓ morte ignominiosissima euitanda relinquere noluit. Unde phil. ij. Christus factus est ꝓ nob obediens vsq₃ ad mortē. mortem aūt crucis. Sextus gradus obediētie est humiliter obedire. vnde Bern. Magna inquit virtus humilitas sine cui⁹ obtentu virtus fortitudinis nō solu₃ virtus nō est sed etiā in superbiam erūpit. vnde Luce. xvij. Cu₃ feceritis omnia que precepta sunt vobis. dicite ser ui inutiles sumus quod facere debemus fecimus

Septim⁹ gradus obedientie est ꝑseueranter obedire. vnde Bern. Perseuerantia inquit singularis est filia summi. quid enī currere ꝓdest. ꝛ ante cursus metam deficere. Unde. j. Chor. xj. Si currite vt comprehendatis ꝛc. in predicta enī scala quā vidit iacob attendenda sunt quattuor ꝓpter que quattuor figurantur que ad hanc scalam obedientia requirunt. Primū est ꝙ erat sup terrā in quo notatur rectitudo intentōis que debet esse in his qui viam obediētie aggrediuntur. ꝛ excluditur per hoc macula intentionis terrene. eorum enī qui habent terrenam intentionē in religione scala obedientie non stat. potius iacet sup terrā vel directa est ad infernum. vnde Eccci. iiij. Custodi pedē tuum ingrediēs domum domini. pedem inq₃ intentionis. vnde Gre. super Ezech. ome. iiij. sup illud Ezec. j. Facies eorum ꝛ penne eorum extente desup describuntur. q₂ omis intentio omnisq₃ cōtemplatio sanctorum sup se tendit. vt illud possit adipisci quod in celestib⁹ appetit siue enī bono operi siue vero vigilet cōtemplationi tunc veraciter hoc quod agit bonum est quādo ei placere ꝯcupiscit a quo est. nam qui bona agere videtur ꝛ per hoc nō deo ꝫ hominibus placere desiderat intentiōis sue faciem deorsum premit. ꝛ qui idcirco in sacro eloquio ea que diuinitatis sunt contemplatur. vt per hoc quod intelligit occupari ad q̄stiones possit. q₂ non dulcedine quesite beatitudinis saciari appetit. sed doctus videri iste nimirū intellectus sui pennas desuper non extendit. sed qui qui sensus sui vigilantiā in terreno appetitu occupat pennas quas subleuare in altū. ꝛ quibus subleuare ipse potuit in ymis deponit q₂ in re pensandum est vt omne bonū quod agitur ꝑ intentionē semper ad celestia leuetur. qui enī ꝑ bona que facit terrenam gloriā ꝯcupiscit pennas suas. ꝛ faciē deorsu₃ deprimit. hinc ꝑ ꝓphetā de quibusdam dicitur victimas in profundo deferebant. quid enī aliud sunt lacrime orationis nisi victime oblationes nostre. sicut scriptū est. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulatus. Et sunt nō nulli qui idcirco se in prece ac lamentis afficiūt. vt aut terrena cōmoda adquirāt aut hominibus sancti videantur. quid isti victimas in profundo deferunt qui per hoc ꝙ in ymo sunt que requirunt orationis sue sacrificiu₃ deorsu₃ ponūt. Electi aūt qui in bono ope omīpotēti deo placere appetūt ꝑ ꝯtemplationis gratiam eternā iam beatitudinē degustare ꝯcupiscūt. facies ꝛ pennas desup extendūt hec Greg. Scōm remediū in predicta scalā quā vidit Jacob est ꝙ celū cacumē eius tangebat. in q̄ figuratū est ꝙ ꝯuersatio religiosorum ꝛ vere obedientiū debet esse in celo vel ꝙ immediatus eorum transitus in morte est a via perfecte obediētie in celū. vñ psal. Ibunt de virtute in virtutē. videbitur deus deorum in syon. Tercium est ꝙ iacob vidit angelos ascendentes per scala₃ quā viderat in quo figuratū est. ꝙ vita vere obedientium vita angelica est. siue enī descendant vere obedientes fratrib⁹ ministrando siue ascēdant deo assistēdo in oratione lectione siue meditatione ad modū angelorum voluntatē peragunt. vnde q̄tum ad illos impletur illa orōnis dominice petitio. Fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra Mat. vj. ca. F Unde Linco. dicto. xxxv. Claustralis inquit qui ꝓ necessitate fratrum corpore claustrum egreditur animo ꝛ voluntate in claustro obedienter degens eterna meditans cū maria. ꝛ transitoria exterius ministrās cū martha. talis est in hierarchia humana quales sunt angeli ꝑ ꝯtemplationem deo assistētes. ꝛ simul ꝑ officia sibi deputata nobis ministrantes in hierarchia angelica. qui vero ambitione dignitatis aut libidine curiositatis. aut delectatione voluptatis sub pretextu necessarie administratiōis egreditur. nihil aliud est q̄ cadauer mortuū pannis funebribus inuolutū de sepulchro egressum a dyabolo inter homines exagitatū ꝛ motum. cū enī quis suscipit religionis habitum ꝛ relinquit mundū. nōne mūdo moritur habitu suo quasi pānis funebribus inuolutus sic in claustro sepelitur. cu₃ vero ambitiose ad mundialia regreditur vtrum a deo vel a dyabolo agitatur. si verum est. immo q₂ verum est ꝙ a dyabolo ꝯstat talē claustralē nihil aliō esse q̄ cadauer mortuū pannis funebribus inuolutū de sepulcro egressum a diabolo inter hoies exagitatū. ꝛ quid tali re mōstruosius q̄d terribili⁹ q̄d horribilius. absit immo ꝑ grām lōge abest ab hac sancta ꝯgregatiōe omē mōstrum tam detestabile. hec Linco. vbi supra. Quartu₃ attendendum in ꝑdicta scala est ꝙ dñs erat innixus scale in quo insinuatur ꝙ ꝑfecta obediētia diuinā visionē in se h₃ immediatā. nullū enī interuallū vl' modicū est inter mortem vere obediētis ꝛ diuinā visionē. Unde ps. Tenuisti manū dexterā. ꝛ in voluntate tua deduxisti me. ꝛ cū gloria suscepisti me. multū enī deberet incitare eos qui sunt in scala obediētie ad ascendendū viriliter spes ꝛ desideriū videndi dñm innixu₃ scale. vñ si acclamantū esset in obsidiōe alic⁹ castri illū habiturum centū libras q̄ ꝑmo castrum intraret. spes ꝛ desideriū tāti lucri aiaret mltos ꝑ scalā festināter ascēdere tenētes clipeos supra se. licet lapidib⁹ desup ꝑcuterēt. sic spes ꝛ desideriū de quib⁹ iam diximus deberēt aniare hoies scalā obediētie desiderātes ascēdere omēs aduersitates q̄ occurrerēt supando vñ Mat. xj. Regnū celorum vim patitur. ꝛ violēti rapiunt illud. Itē in hoc ꝙ dicitur ꝙ dñs erat innixus scale insinuatur ꝙ dñs est paratus iuuare ꝛ seruare eos qui viā obediētie sunt aggressi quasi suos vnā ambulantib⁹ in hac vita. ꝛ si deuouerūt ad aliquē locum difficilē ꝛ ꝑiculosu₃. dominus paratus est eis manus adiutrices porrigere eos misericorditer adiuuando. vnde ps. Adhesit aia mea post te me su

ſcepit dextera tua ⁊c. Obedientia reprehenſibilis duplex eſt. Prima cū aliquis obedit creature hoīe inferiori. vt puta pecunie. de qua obedientia dicit̃ Eccēs. x. Pecunie obediūt omnia. hec eñ obediē-tia hominē in miſerrimā redigit ſeruitutē vt patet ex ſupradictis pte. iiij. ca. ij. in tercio motiuo ꝯferē-te ad deteſtationē auaricie. Scōa eſt cū ille obe-dit qui imperare deberet. ⁊ ille imperat qui obedi-re deberet. ſ. cū eſt ille ſupra qui deberet eſſe infra ⁊ membꝝ ſuꝑ verticē ſe extollit. De qua dicit̃ ꝓuer. xxx. Per tria mouet̃ terra. ⁊ quartū qđ nō pōt ſu-ſtinere. per ſeruū cum regnauerit. ꝑ ſtultū cuꝫ ſatu-ratus fuerit cibo. per odioſam mulierē cū in matri moniū fuerit aſſumpta. ⁊ per ancillam cum fuerit heres domine ſue. ⁊ ideo ꝯſortiū taliū ſuperborum qui ſuis ſuperiorib⁹ ſunt inobediētes deberēt eui tare fideles. nec cū eis niſi gratia correctōnis ꝯmu nicare iuxta doctrinam apl̄i. ij. Theſſa. iij. dicentis Qui nō obedierit verbo noſtro ꝑ epl̄am hāc nota te. ⁊ nō ꝯmiſceamini cum illo vt cōfundat̃ ſupple ⁊ erubeſcat de malicia ſua. Item petrus princeps apl̄oꝝ in ordinatione Clemētis ⁊ ponit̃ in ca. diſt. xciij. Si inimicus. ppl̄m inter cetera ſic alloquit̃. Si inimicus inquit eſt iſte. Clemens alicui ꝓ acti bus ſuis. ⁊ vos nolite expectare vt ipſe vobis dicat Cum illo nolite amici eſſe. ſed prudenter obſerua-re debetis ⁊ volūtati eius obſecundare. i. obtempa re vel obedire ⁊ auertere vos ab eo quem ipm̄ ſen titis aduerſum. ſed nec loqui his quib⁹ ipſe nō lo-quit̃ vnuſquiſqꝫ qui in culpa eſt dum cupit omniū veſtrū amicitias habere. feſtinet citius reconciliari ei qui omnib⁹ preeſt. ⁊ per hoc redeat ad ſalutē cuꝫ obedire ceperit monitis preſidentis. ſi quis vero amicus fuerit his quibus nō loquit̃ ꝑlatus vn⁹ eſt ipſe ex illis qui exterminare eccleſiam volunt ⁊ cū corpe videat̃ eſſe vobiſcū. mente tñ ⁊ animo cōtra eſt ⁊ eſt multo nequior hoſtis hic ꝙ̄ illi qui foris ſt̃ ⁊ inimicant̃. hic eñ ꝑ amiciciaꝝ ſpecieꝫ que inimi-ca ſunt gerit. ⁊ eccleſiam diſpgit. ⁊ vaſtat. hec ille. Talis eñ qui nequiter monitis preſidentis in obe dientib⁹ amicant̃ eoſqꝫ ꝯfortant vel defendunt in malicia ſua. maledicti ſunt a deo teſte Hiero. ⁊ po nitur in cano. xj. que. iij. Qui ꝯſentit vbi ſic. Qui inquit cōſentit peccantib⁹. ⁊ defendit aliū delin quentē maledictus eſt apud deū ⁊ homines ⁊ cor ripiet̃ increpatiōe ſeueriſſima. Hinc qui ſanctiſſi-mus pater ait. ſi quis peccātem defendit. acrius ꝙ̄ ille qui peccauit ſcꝫ principaliter coerceat̃. hec ille. vnde. ij. Paralipomenon. xviij. ⁊. xix. legit̃ ꝙ Ioſa phat aſſociauit ſe ⁊ auxiliū prebebat impiiſſimo re gi achab ⁊ ideo redarguit eū iheu ⁊ ait ad eū. Im-pio prebes auxiliū. ⁊ qui oderūt dn̄m amicicia cō-iungeris. ⁊ idcirco iram quidā domini merebaris.

Tercia obedientia reprehenſibilis eſt cum ali-quis ſuo ſuperiori in malo obedit. Vnde Grego. iij. moral̄. Nunꝙ̄ inquit per obedientiaꝫ debet ma lum fieri. aliquando aūt debet bonum quod agit̃ per obedientiam intermitti. G Item Bern-hardus in quadam epiſtola. Facere inquit maluꝫ quod licet etiam iubente prelato cōſtat nō eſſe obe dientiam ſed potius inobedientiaꝫ. Item beatus Gregorius. Caueant autē ſubditi ne plus ꝙ̄ expe dit ſint ſubiecti. ne dū plus ꝙ̄ expedit ſtudēt ſubij ci ſuperioꝝ compellantur vitia venerari. Iteꝫ bea tus Auguſtinus ſic inquit Modus obedientie te nend⁹ eſt vt bonis in malo nō ꝯſentias. nec malis in bono ꝯtradicas. hec ille. Vnde ſicut dicit̃ in flo ra. Bartho. titulo de obedientia. Modus obediē tie ſic tenendus eſt. vt bonis in malo ſcienter non obedias nec malis in bono cōtradicas. Et licꝫ ſub ditus dubitet an ſit bonū ⁊ licitum quod a ſuꝑiori mandat̃. vel non. nihilominus obedire debet Naꝫ ⁊ ſi forraſſe reum faciat ſuꝑiorem iniquitas impe-randi. innocentē tamen inferiorem oſtendit ordo ſeruiendi. Sed quod dixi in dubio eſſe obediendū intellige niſi dubitatio ſit craſſa ⁊ ſupina que non excuſat. vt ſi ſuperior ꝑcipiat aliqđ qđ ſit cōtra arti culos fidei. aut contra precepta vel prohibitiones legis diuine. ſiue contra generale ſtatutuꝫ eccleſie quia in talibus non excuſaret dubitatio nec igno rantia. ⁊ ſi non pertineat ad officium prelati quod precipit. non eſt in hoc ſibi obediendum. ſi vero ꝑ tineat ad officium ſuum obediendum eſt ſi illud quod precipit non ſit malum. Verumtamen ſi ꝑ-cipiat omnino quod eſt malū. non faciat ſubdit⁹ contra conſcientiam ſuā. licet iuſtum videat̃ prela-to hoc qđ precipit. hec hugo in de duodecim abu-ſionib⁹. ⁊ ponit̃ in florario Bartho. titu. vbi prius.

Capitulum LX

Icto de vana gloria

diabolica ⁊ de eius ſeptem filiabus iam dicendū eſt de vana gloria mundana. Et eſt vana gloria mūdana. gloria qua quis inaniter gloriat̃ de rebus mundanis vel fortune. ⁊ orit̃ hec gloria mūdana ex ſeptem mūdi vanitatib⁹ de qui bus hic ſpecialiter ſeriatim eſt dicendū. Primo ori tur de curioſis ornamentis. Secūdo de curioſis le ctiſternijs. Tercio de curioſis ⁊ ſuꝑfluis eqtaturis Quarto de curioſa ⁊ ſuperflua familia. Quinto de curioſis ꝯuiuijs. Sexto de curioſis ⁊ ſumptuoſis edificijs. Septimo de ſuꝑflua curioſitate librorūꝫ. Et ꝙ hec omnia ſeptem dici poſſunt vanitates. te-ſtat̃ ſpūſſanctus dicens vocis organo ſapiētis. Vi di cuncta que fiunt ſub ſole ⁊ ecce vniuerſa vani-tas Eccleſiaſtes. j.

Capitulum LXI

E primo enim ſcilicet

de curioſis corporis ornamētis ſufficien ter dictum eſt ſupra ca. ij. huius ptis vbi agitur de nouem cauſis quare deteſtanda eſt ſuꝑ-bia. vnde et ibidem dictum eſt qualiter mulieres curioſe ſe ornantes peccant tripliciter.

Capitulū LXII A

E ſecundo enī ex quo

orit̃ vana gloria mūdana. ſcꝫ de curioſis lectiſternijs. loquit̃ ꝑif. in de vitijs pte. vj. tract. de ſuꝑbia. ti. de ſuꝑbo ornatu lectoꝝ. vbi ſic Aliqui inqt ſuꝑbi tāmagnos lectos volūt habere ꝙ dyabolus pōt in eis cū illis ſpacioſe qeſcere. ſꝫ ꝑ-uo lectu pauꝑis nō inuenit dyabolus vbi reqeſcat vñ Iſa. xxviij. Coanguſtatū eſt ſtratum ita vt alter

decidat ꝛ palliū breue vtrūq̧ operiri nō pōt. paup em̄ intrat lectū suū humilē benedictione premissa. facit em̄ signū crucis dominice sup lectū suum. qḋ signū dyabolus tremebundus refugit. Diues vero supbus intrat lectū suū supbum maledictione dei premissa Unde Amos. vj. dicit dominus p ꝓphetam. Ue vobis qui dormitis in lectis eburneis et lasciuitis in stratis vestris lectos vero eburneos vocat ꝓpheta lectos preciosos curiosos preciosa parura mirifice decoratos. cuiusmodi erant lecti de quibus dicit hester. j. Lectuli quoq̧ aurei et argentei sup pauimentū smaragdo ꝛ pario. id est plano vel albo. stratū lapides depositi erant quod varietate mira pictura decorabat in tali em̄ lecto maledictōne dei sup illum premissa superbus dyabolus qui supbiam summe diligit libenter quiescit cū diuitibus in occultis. ꝫ caueant hmōi diuites. qꝛ dyabolus quem tanq̄ lectualē sodalem faciūt secū in lectis tam p̄ciosis recumbere cū venerint ad hospitium suū facit eos recumbere in lecto alterius pature. de quo dicit ysa. xiiij. Detracta est ad inferos supbia tua cōcidit cadauer tuū. subter te sternet tinea ꝛ opimentum tuū vermes. Sup quo pit. cum prius inquit pallia auro gemmisq̧ distincta satis moleste sustinebant supbi qui nullo modo iacerēt in lecto in quo alius iacuisset. nec potuissent sustinere q̄ in lecto eoꝝ esset vnus pediculus. In inferno qn̄ in eoꝝ lectis erūt sub eis ꝛ sup eos vermes. tūc longe molestius ꝛ grauius erit eis hoc pati. eo q̄ in mundo fuerūt talib⁹ dissueti. Ac etiaȝ q̄ lecti illi nunq̄ mutabunt nec vnq̄ de illis resurgēt. Nō est em̄ ita pulcer lectus ꝛ mollis in mundo in quo aliquis non grauaret iacere p octo dies ꝯtinue. ꝙtum igit grauamē erit supbis iacere in tam horribili lecto plurib⁹ milib⁹ annis q̄ sunt gutte aque in mari. ꝛ specialiter homini delicato in molli lecto requiescere ꝯsueto. De predicto em̄ lecto dicit spūs sanctus Apoc. ij. Ecce mittam eam. i. animam peccatricem in lectū. ꝛ qui mechant cū ea in tribulatōne maxima erunt. Iste em̄ lectus figurat p lectum og regis basan. qui vt dicit Deu. iij. est lectus dur⁹ ꝛ ferreus habens nouē cubitos lōgitudinis ꝛ quatuor latitudinis. Spūaliter og. ꝯgregans interpretatur ꝛ signat dyabolū qui desiderat ꝯgregare animas in infernū. Iuxta illud Gene. xiiij. Da mihi animas cetera tolle tibi. lectus iste est tormentū inferni qui lectus dicit ferreus ꝓpter penaꝝ duricieȝ p nouē cubitos in longitudine. signant noueȝ pene infernales que tam longe sunt q̄ eternaliter durabunt. B Quartū prima erit ligatura dānandoꝝ. Unde sicut dicit parisień. Illi qui fuerunt hic dissoluti dei mādatoꝝ vincula dirumpētes. tūc ligati manib⁹ ꝛ pedib⁹ mittent in penā eternā. Uñ ꝓuer. v. Funib⁹ peccatoꝝ suoꝝ vnusquisq̧ ꝯstringetur. Item Sap. xvij. Una em̄ cathena tenebraꝝ omnes erant ligati. Item Mat. xxij. Ligatis manibus ꝛ pedibus mittite eū in tenebras exteriores ibi erit fletus ꝛ stridor dentiū ꝛc. Scd̄a pena erit in toto corpore vulnus sup vulnus infixum. vnde illi qui in hac vita dederūt oīa membra suoꝝ corpoꝝ q̄ sūt instrumēta suoꝝ quinq̧ sensuū ad pctm̄ ꝛ voluptatē tūc. in toto corꝑe sentiēt vulnerationē penaꝝ. Unde Job. xvj. Percusserūt maxillā meā saturati sunt penis meis. ꝛ ꝯclusit me deus apud iniquū. ꝛ manib⁹ impioꝝ me tradidit. ego ille quōdam opulentus repente ꝯtritus sum tenuit ceruicem meā ꝯfregit me ꝛ posuit me quasi in signū. circumdedit me lanceis suis. conuulnerauit lumbos meos nō pepercit. ꝛ effudit in terram viscera mea. concidit me vulnere sup vulnus ꝛc. Tercia pena erit ꝯfusio magna que erit pena specialiter sup borum q̄ pro eo q̄ hic vehementer desiderauerunt honorē mundanū ibi patient magnā erubescentie ꝯfusionē. Unde dicit ps. Cōfundant superbi vsq̧ quaq̧ qꝛ iniuste iniquitatē. Et merito dicit iniuste ꝛc. Nōne iniuste faciūt sup iniquitatē qui eos despiciūt. qui secū eundē patrē ꝛ matrē habent. Sed certe omnes homines tam ex pte corporis q̄ etiaȝ ex pte anime eundē habent patrem ꝛ eandem matrem. vt patet ex illo Job. xvij. Putredini dixi pater meus es mater mea. ꝛ soror mea vermib⁹. vbi est ergo ꝛc. Item ex illo Malach. ij. Nunquid nō pater vn⁹ est omniū vestrū nūquid nō vn⁹ de⁹ creauit vos omnes. quare igit despicit vnusquisq̧ fratrē suū. Et ideo merito talibus supbis fratres suos despiciētib⁹ dicit dn̄s p ꝓphetam Hiere. xxiij. Dabo vos in obprobrium sempiternū ꝛ in ignominiā sempiternā que nūq̄ obliuioe delebit. Quarta pena erit pena frigoris qua punient inuidi. qui ꝓ eo q̄ in vita hac semper corda frigida habuerūt per dolorem de ꝓsperitate suoꝝ ꝓximoꝝ. ꝛ calida per leticiā de eorundē aduersitate. ideo tunc habebūt penam frigiditatis aquaꝝ que tanta erit q̄ si totus mūdus ignitus esset ꝛ in eas ꝓijceret. subito cōuerteret in glaciē vel niuē. ꝛ tantā penā caliditatis patient q̄ etsi omnes aque mūdi ꝓijcerent in eam nō magis mitigaret eam q̄ vna gutta aque extingueret ignē tocius mundi. Nam sicut dicit be. Aug⁹. de igne purgatorij. si totū mare influeret in eū. nihil de illius ignis incendio refrigeraret. Quantuȝ em̄ distat ignis materialis ad igne picto. tātū ignis infernalis distat in calore ab igne nostro materiali Semp em̄ vrit ꝛ nunq̄ ꝯsumit. sp ardebit et nunq̄ lucebit. sp afficiet ꝛ nunq̄ deficiet. hec Aug. ꝛ ponitur in flora. Bartho. titulo de penis inferni. Item ianueń. sup euangelia sermo. xxx. In inferno indi clemēta nō seruant sue nature ꝓprietates. Uñ naturalis ꝓprietas ignis est suo calore glaciē soluere ꝛ niuē. ꝫ in inferno neq̧ niuē neq̧ glaciē pōt resoluere dicēte scriptura Sap. xvj. Nix aūt ꝛ glacies sustinebāt virtutē ignis ꝛ non tabescebant. Naturalis autem proprietas aque est ignem extinguere sed sicut dicit Sap. xvj. Quod enim mirabile erat in aqua que oīa extinguit plus ignis valebat. imo vt dicit etiā ibidem aqua supra suaȝ naturā vi ignis ardebat. De ista enim inuidoꝝ pena. s. caliditatis ꝛ frigiditatis dicit Job. xxiiij. Transibunt ab aquis niuium ad calorem nimiū. Quinta pene erit ignis que erit pena iracundoꝝ. vnde illi qui in hac vita erant semper ardentes iracundia penes ꝓximos suos. tunc ardebunt igne ineternū inextinguibili. vnde Isa. vlt. Ignis eorum non extinguet ineternū. Unde Greg. xx. moral. ꝛ ponit in flora. Bartho. titulo de penis inferni. Reuera inquit ge

henne ignis cū sit corporeus ꝛ in se missos reprobos corporaliter exurat. tamē nec humano studio succendit̄ nec lignis nutrit̄. sed creatus semel durat inextinguibilis ꝛ successione nō indiget. ꝛ ardore nō caret. Illa siquidē vltrix flamma vitioꝝ cōmatione habet ꝛ lumē nō habet. q2 quos dānatos gehenne flamma deuorat a visionis lumine cecat vt ꝛ foris eos dolor ꝯbustionis cruciet. ꝛ intus pena cecitatis obscuret. vt q̄ auctore suo corde videlicet ꝛ corpore deliquerūt. simul corde ꝛ corpore puniant̄. ꝛ vtrobiq3 penas sentiant qui dum hic viuerent prauis suis delectationibꝰ ex vtroq3 seruiebāt Unus est quidā gehenne ignis. ꝫ nō eodez modo omnes cruciat peccatores. Uniuscuiusq3 etenim quantū exigit culpa. tantū illic sentiet penam. hec ibi. De isto em̄ igne inextinguibili quasi mirādo q̄rit ꝓpheta Isa. xxxiij. Quis de vobis poterit habitare cū igne deuorante. aut quis ex vobis habitabit cū ardoribꝰ sempiternis. ꝛ certe his verbis prophete respōderi pōt ꝙ specialiter iracundi in illo igne habitabūt. quibꝰ dn̄s in die iudicij cū ceteris damnandis dicet illud Mat. xxv. Ite maledicti in ignem eternū qui paratꝰ est dyabolo ꝛ angelis eiꝰ.

¶ Sexta vero pena erit pena crudelissime flagellatiōis. que erit pena accidiosoꝝ. Nam sicut accidiosus equus positus ad aratrū vel ad bigam nolēs trahere aspere flagellat̄. sic accidiosi homines christiani mittētes manus suas ad aratꝝ dominicum ꝯuentiōe facta in baptismate ꝓ denario diurno ꝛ aspicientes retro ad mūdanas delicias nolentes fideliter laborare in vocatiōne qua vocati sunt. tūc grauissime flagellabunt̄ a demonibꝰ i inferno. dicente dn̄o ꝑ ꝓphetā In labore hominū nō sunt. scz in hac vita. ꝛ ideo cū hominibꝰ nō flagellabuntur. s. ꝓ venialibꝰ peccatis cū saluandis in purgatorio. sed cū demonibꝰ eternaliter in inferno. de qua flagellatione dicit dn̄s ꝑ ꝓphetam. Uisitabo in virga iniquitates eoꝝ. ꝛ in verberibus peccata eorū3. Itez Reges eos in virga ferrea tanq3 vas figuli cōfringes eos.

Septima aūt pena erit pena tenebraꝝ que erit pena auarorū3. vnde auari quoꝝ in hac vita auaricia oculos cecauit ibi habebūt tenebras palpabiles que tante erunt ꝙ nunq3 videbūt lumen. vnde ps̄. Ibūt vsq3 in ꝓgeniem patꝝ suoꝝ ꝛ vsq3 in eternū nō videbūt lumē. Et ideo merito dicitur Eccēs. xj. Si annis multis vixerit homo ꝛ in oībus letus erit. meminisse debz tenebrosi tēporis ꝛ dieꝝ mltoꝝ.

Octaua pena erit pena famis ꝛ sitꝭ que erit pena gulosoꝝ. qui ꝓ eo ꝙ in hac vita voluptuose se comesationibꝰ ꝛ ebrietatibꝰ ingurgitauerunt. ideo ibi patient̄ famen ꝛ sitim insatiabilem. De fame em̄ quā in inferno habebit damnatus dicitur ysa. viij. Cū3 esurierit irascet̄ ꝛ maledicet regi suo. vnde ibi erit tanta esuries ꝙ ꝓut dicit̄ ysa. ix. c. Uir fratri suo nō parcet ꝛ declinabit ad dexteram ꝛ esuriet. ꝛ comedet ad sinistrā ꝛ nō saturabit̄. vnusquisq3 carnē brachij sui deuorabit. ꝛ talis damnatꝰ cū tali esurie sitim habebit intantu3 ꝙ ꝓut dicitur Job. xl. Habebit fiduciā vt fluat iordanis in os eiꝰ sed tn̄ vnā guttā aque nō obtinebit in eternū. vt patet Lu. xvj. de diuite epulone qui plus q3 ꝑ mille q̄dringentos ꝛ sex annos elapsos ardēs in tormēto inferni vnā guttam aque petijt ꝑ leprosi lazari digitum sibi administrari quaz adhuc nō obtinuit. nec obtinere poterit in eternu3.

Nona pena erit pena fetoris ꝛ ardoris. que erit pena luxuriosoru3 Unde luxuriosi qui in hac vita habebant fetidaz ꝛ ardentē voluptatē carnalem. tunc correspondenter habebūt fetoris penā. de qua ꝛ in cuius rei exēplu3 pluit dn̄s sup luxuriosos viros sodome ꝛ gomorre ignē qui est ardens ꝛ sulphur qd̄ est fetēs. vt patet Gene. xix. Itē de hac pena luxuriosoꝝ dicit ps̄. Ignis sulphur ꝛ spūs ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ

Per quatuor vero cubitos latitudinis lecti ꝑdicti in quo ponent̄ in inferno pctōres sup̲bi. signantur alie quatuor pene infernales. quaru3 prima est carētia visionis diuine. secūda est aspectus demonum ꝛ horribiliū bestiaꝝ. tercia ira ardens cōtra se ip̄m. ꝛ quarta desperatō penes salutē. Unde prima dicit̄ Isa. xxvj. In terra sanctoꝝ iniqua gessit. ꝛ nō videbit gloriā. de scd̄a dicit beatꝰ Bern̄. in quodaz tract. de morte. ꝙ visio dyaboli in sua deformi effigie foret homini pena grauior q3 aliqua alia pena corporalis passibilis in hoc mūdo. De hac em̄ horribili demonū ꝛ bestiaꝝ visione loquitur scriptura Sap̄. xj. dicens. Non em̄ impossibilis erat oīpotens manus tua que creauit orbē terrarū ex materia inuisa immittere in illis multitudinē vrsoꝝ aut audaces leōes aut noui gn̄is ira plenas ꝛ ignotas bestias aut vaporē igneū spirantes aut fumi ardore3 ꝓferētes. aut horrēdas ab oclis scintillas emittentes quaꝝ nō solū lesura poterat illos extermiare. sed etiā aspectus ꝑ timore3 occidere. De isto em̄ horribili aspectu dr̄ Job. xvj. Hostis meus terribilibus oculis intuitꝰ est me. De q̄rta pena dr̄ in ps̄. Pctōr videbit ꝛ irascet̄. dentibꝰ suis fremet ꝛ tabescet. De quarta pena dr̄ Job. xv. Quare factꝰ est dolor meꝰ ꝑpetuꝰ ꝛ plaga mea desperabilis. Ex istis patet ꝙ horribilē lectū parauit diabolus superbis suis hospitibus qui ip̄m in hac vita in curiosis lectis eburneis secum recumbere fecerunt.

Capitulum LXIII

E tercio ex quo oritur gloria mūdana. s. de curiosis ꝛ sup̲fluis eq̄taturis vnde supra. ca. ij. huiꝰ. I. ꝛ. R. Dictis ibidē adijciēdo ꝙ sic dicit ꝑif. in de vitijs pte. vj. tract. de sup̲bia. titu. de eq̄taturis. sup̲bia siue vana gl'ia pōt q̄druplr̄ ꝯtingere de eq̄taturis. Primo de mltiplicatōe equoꝝ q̄ ꝓhibita est etiā in rege. vn̄ Deu. xvij. Cū fuerit rex ꝯstitutꝰ non multiplicabit sibi equos nec reducet ppl'm in egyptū eq̄tatꝰ nūero sublenatus. Scd̄o in nō necessario vsu equoꝝ sicut accidit de illis qui ꝑ mediā leucā nolūt ire nisi eq̄tādo. ꝫ tales ꝓ nihilo vident̄ pedes hr̄e. vn̄ de talibus dici pōt illō ps̄. Pedes hn̄t ꝛ nō ambulabūt Tercio in nimia exquisitiōe equoꝝ. sicut accidit in illis q̄ equos volūt hr̄e impiguatos ad pascēdum oculos hominū. Quarto in sup̲bo ornatu equorū sicut accidit in illis qui christum in suis membris nudum dimittūt ꝛ famelicum. ꝛ equos suos phaleris deauratis ꝛ de argētatis adornant. sed ab ista sup̲bia siue vana gloria tria specialiter subtraherēt fideles christianos. Primū est multiplex cōmina-

tio quā facit sacra scriptura hmōi equitibus. vnde zach.x. Confundent ascēsores equo℞. Item zach. xij. In illa die dicit dn̄s pcutiā omnē equū in stupore ⁊ ascēsores eius in amētia. Glosa. in stupore. ita ꝙ qui viderit pcussos stupeat ⁊ ascēsores eo℞ pressos magnitudine piculi vertā in amentiā. Ite₃ ysa. xxxj. Ue qui descendūt in egyptū ad auxilium in equis sperantes ⁊ habentes fiduciā sup quadrigis q₂ multe sunt. Scōm ꝙ subtraheret fideles a vana gloria que cōtingit de equitaturis est exemplu₃ iesu xp̄i qui nō legit̄ equitasse sed semel tm̄ asinasse ⁊ tunc ibat ad morte suā. in signū ꝙ multi equitando tendunt ad morte eternā. In cui⁹ rei figura legit̄ Exo. xiiij. ꝙ filij isrl̄ hūilit̄ peditātes sicco pede pambulauerūt mare rub℞. ꝗ sup b⁹ pharao ⁊ exercitus eius cū currib⁹ ⁊ equitib⁹ sunt in maris pfundum submersi. Terciu₃ est ꝙ supbia ista apostasia est christianis qui abrenūciauerūt pompe dyaboli li in baptismo. ⁊ ideo pompatice incedere apostata est christianis. Unde Amos. vj. Ue vobis q̄ opulenti estis in syon ⁊ cōfiditis in monte samarie optimates capita populorum ingredientes pompatice domum israel ⁊c̄.

Capitulum LXIIII

De quarto ex quo orit̄

gloria mūdana. s. de curiosa ⁊ supflua familia. de qua dictū est supra ca. ij. huius vbi agit̄ de septima causa quare detestanda est supbia circa mediū. Dictis ibide₃ adijciendo ꝙ sicut dictū est christianos qui pompatici sunt q̄tum ad multitudinē equo℞ apostatas esse ⁊ transgressores pacti baptismalis quo pmiserūt se abrenūciare pōpis dyaboli. Sic vt dicit parisiensis. possumus dicere de illis qui pompatici sunt q̄tum ad magna₃ supfluam ⁊ inutilem familiā. Unde qui gaudent de m̄ltitudie familie seq̄ntis eos tali fatuitate laborāt q̄li laboraret ille q̄ deferēs mel gauderet de eo ꝙ m̄lte musce seq̄rēt eū. vn̄ de talib⁹ pōt intelligi illud Exo. viij. Implebūt dom⁹ egyptio℞ muscis. Spūalit̄ egyptij sunt viri potētes mūdani q̄rū dom⁹ implēt̄ muscis. s. supfluis ociosis ⁊ inutilibus familijs. qui importune se eo℞ curijs ingerūt. Unde et muscis cōueniēter hmōi assimilant̄. q₂ sicut si vas aliqd̄ liniat̄ lacte vel melle. statim musce importune aduolant ⁊ vasi adherent. cum tn̄ vas nō ament sed solū dulce quod in eo pcipiūt. Sic hmōi voluptuose ⁊ ociose familie diuitib⁹ ⁊ potentibus mundanis importune adherent. nō ꝓpter amorē quem ad eos habent. sed ꝓpter dulcedinē corpalis sustētationis quā sine labore ab eis recipiūt. ⁊ ideo ia₃ verificat̄ illud qd̄ sequit̄ Exo. vbi prius. corrupta ē terra ab hmōi muscis sed tales ociose familie timerent illud qd̄ dicit̄ pūer. xiiij. Iracundiā regis. sc₃ regis celestis. minister inutilis sustinebit. Unde de quolibet tali finaliter dicet rex celestis illud Mat. xxv. Seruū inutilem pijcite in tenebras exteriores. illic erit fletus ⁊ stri. denti. Et nimi℞ est ⁊ spālitter de prelatis viris ecclasticis ⁊ religiosis ꝙ nō timent nec erubescunt tantā videre supfluitatē ociose familie quotidie cora₃ eis stantē ⁊ ambulantē in tam horribili tartarali apparatu de patrimonio iesu xp̄i pauperib⁹ defraudatis p eos induti p̄sertim cū dicat. cris. ope. imp. ome. x. Disciplia dn̄i ex morib⁹ familie demꝯt̄ nā si familie male puersent̄. nūq̄d hoc videntes dicūt. q̄lis ē dn̄s eo℞ q̄ talia agūt̄. nūquid sustinent eos talia facientes nisi cōsentiet operib⁹ eo℞. Ideo merito dicit ps̄. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabit ⁊ iterū. Non habitabit in medio domus mee qui facit supbiam Sed iam peccatū supbie adeo mundū corrupit vt supbia nō reputat̄ pctm̄. vnde parif. in de vitijs pte vj. Ille inquit ornatus vestiū qui in primatiua ecclesia ꝓ magno pctō habitus fuisset iā nō reputat̄ pctm̄. sed potius honor ꝯmendabilis ⁊ honestas.

Capitulum LXV

De quinto ex quo orit̄

gloria mundana. s. de curiosis ꝯuiuijs loquit̄ parif. in de vitijs pte. vj. tractatu de superbia. titu. de superbia cōuiuio℞ vbi sic Apparet inquit supbia in conuiuijs ex multis. Primo ex hoc ꝙ diuites ⁊ magni inuitantur qui non indigent. ⁊ indigentes pauperes relinquunt̄ ⁊ hoc cōtra preceptū christi dicentis Lu. xiiij. Cū facis ꝯuiuium voca pauperes. debiles. claudos ⁊ cecos. et beatus eris quia nō habent vnde retribuant tibi. retribuetur enim tibi in retributōne iustorum. sed cōtra hanc christi doctrinam aliqui sumptuosa conuiuia celebrare solent vt liberales reputent̄. ꝗ intelligant qui hmōi sunt ꝙ sicut ait Beatus Amb. in lib. suo de officijs ꝙ liberalitatis duo sunt genera. Unum est charitatiue largitatis. alte℞ vero pdige effusionis. Liberalitas em̄ charitatiue largitatis ē hospitio peregrinū recipere. nudū vestire. captiuos redimere. nō habentes sumptū iuuare. ⁊ hmōi. Liberalitas aūt pdige effusiōis est sumptuosis effluere cōuiuijs ⁊ vino plurimo atq₃ popularis fauoris gratia opes exinanire ꝓprias. qd̄ faciūt qui inanit̄ arroganterq₃ suū dilaniant patrimoniū vt superiorum vincant celebritates. hec Ambro. et ponit̄ in flora. Bartho. titu. de cōuiuijs. Scdō apparet supbia in ꝯuiuijs ex hoc ꝙ multi ministri in talib⁹ ꝯuiuijs in supbo induunt̄ ornatu. Sed qui gaudēt de multitudine supbo℞ ministro℞. ad huc forte veniet hora ꝙ vellent habere vnū minist℞ leprosum nec poterūt obtinere. Vn̄ Luce. xvj. dixit diues q̄ erat in tormentis. Pater abraham miserere mei. ⁊ mitte laza℞ vt intingat extremū digiti sui in aqua ⁊ refrigeret linguā meā. q₂ crucior in hac flamma. Lazarus em̄ erat leprosus vlcerib⁹ plenus. ⁊ tn̄ diues ei⁹ ministeriū desiderabat ꝓ supbis ministris gaudebat ille rex nobilis dauid q̄ dixit in ps̄. Non q̄s sic habebat. Sed de talibus supbis ministris nō habitabit in medio domus mee qui facit supbiam

Tercio apparet supbia in cōuiuijs ex varietate ferculo℞. ⁊ splendorosa opatione ꝓpter vanā gloriam eorundē. sicut exēplu₃ habet̄ Lu. xvj. de diuite epulone q̄ epulabat q̄tidie splēdide. Uerūtn̄ sicut dicit bea. aug. in de verbis dn̄i. ⁊ ponit̄ in ca. di. xlj. nō cogant̄. Nō cogant̄ inq̄t diuites vesci cibis paupe℞. ꝗ vtant̄ pmissa ꝯsuetudie infirmitatis sue ꝗ dolēat se sustētari aliter nō posse. si ꝯsuetudinē mutēt egrotāt̄. vtāt̄ igr̄ supfluis ⁊ pciosis cibis ⁊ dēt pau

peribus vilia ⁊ necessaria. hec ille. Quarto appa
ret superbia in ↄuiuijs ex vasis aureis ⁊ argenteis
in mappis. manutergijs. ⁊ in ceteris sumptuosis
mēsalibus paraturis. Sed mira fatuitas ꝙ hoies
volunt habere vasa aurea ⁊ argentea ad replenduꝫ
corpus suū qḋ est vas immundicie ⁊ stercoꝝ. cū tñ
ad replendū vasa vinaria que mūda sunt vasa siue
instrumēta lignea sufficiūt. qui em̄ de hmôi gloriā-
tur sunt ydolatre abhominabiliores q̄ꝫ pagani. vt
ostensum est supra pte. ij. ca. ij. vbi agiꝰ de tercia cā
quare detestandū est peccatū gule. Et ideo hec ↄsi-
derans beatꝰ Aug. de quo ꝛvallenſ. in summa col
lationū ad om̄e genꝰ hominū pte. iiij. di. iij. c. viij.
Legiꝰ inquit de beato Aug. ꝙ coclearibꝰ tm̄ argen
teis vtens cetera vasa quibus mense inferebanꝰ te
stea ⁊ marmorea fuerūt. non tñ necessitatis inopia
q̄ꝫ ꝓposito voluntatis. s. qꝛ viuebat in voluntaria
paupertate. Unde ⁊ plebi dicebat se malle ex colla
tionibus plebis viuere q̄ꝫ possessionē immobiliuꝫ
curam vel gubernationē pati. ⁊ cū ecclesia pecuniā
deficeret. hoc ppl'o denunctabat se non habere qḋ
pauperibꝰ erogaret. Sed ↄtrariū est de multis mo
dernis qui cumulant vasa argentea ⁊ aurea in men
sis ⁊ paꝝ cogitant de pauperibꝰ qui forte aliqñ nō
hñt in mensis suis multa vasa lignea. De quibus
loquiꝰ Berñ. sup canti. sermo. lxxxv. vñ inquit hāc
illis exuberare existimas reꝝ affluentiā. vestiū splē
dorem. cōgeriem vasoꝝ argenteoꝝ ⁊ aureoꝝ nisi ḋ
bonis crucifixi. Quinto superbia apparet in cō-
uiuijs ex curiosis bancorijs auleis ⁊ ceteris sum-
ptuosis paraturis quibꝰ in ↄuiuijs teguntꝰ parietes.
scamna ⁊ cetera sedilia. Sed caueāt tales supbi ne
forte ↄtingat illis sicut contigit cuidā regi de quo
loquiꝰ pariſ. in de vitijs. pte. vj. tracta. de superbia
titulo vbi agiꝰ de supbia ornatus. dicens ꝙ quidaꝫ
rex cōuocatis magnatibꝰ regni sui fecit eis magnū
ↄuiuiū. ⁊ nō erat aliquis angulus domus sue qui
nō esset coopertus preciosis vestibꝰ. ⁊ affuit quidam
phūs. qui cū vellet os suū purgare expuit in facieꝫ
regis. Et cū ministri regis indigne hoc ferentes vel
lent phm occidere. prohibuit eos rex. ⁊ quesiuit a
philosopho quare hoc fecisset. Qui rñdit. Video
inquit alia loca plena auro ⁊ argēto ⁊ gemmis ꝓ-
ciosis ⁊ ideo in barba regis incrassata ex pinguedi
ne ciboꝝ me mūdaui. nō em̄ vidi locū minus mun
dum. Quod audiēs rex cōpunctus est de sua vani
tate. Sed sic spūaliter dyabolus vidēs ipsum ho-
minē qui deberet esse dñs aliaꝝ creaturaꝝ minus
pulcrū q̄ꝫ alias creaturas in facieꝫ eius expuit. vel
eum cōtemnendo vel animā eiꝰ maculādo. qḋ figu
ratū est in eius expuitōe que fiebat in faciē eius q̄
volebat suscitare semē fratri suo defuncto. vt legiꝰ
Deuꝰ. xxv. Spūaliter frater hominis sine semine
defuncti dyabolus est qui sine spe dānatus est cui
ab homine debet semen suscitari. qꝛ ab hominibꝰ
angelica ruina est reparāda. Sexto apparet sup
bia in ↄuiuijs ex multitudine musicoꝝ ⁊ musicali
um instrumentoꝝ. Unde Job. xxj. Tenent tympa
num ⁊ cytharam ⁊ gaudent in sono organi. ducūt
in bonos dies suos ⁊ in puncto ad inferna descen-
dunt. Item Isa. v. Cythara ⁊ lyra ⁊ tympanū ⁊ tu-
ba ⁊ vinum in ↄuiuijs vestris. ⁊ opus dñi nō respi
citis. hmôi em̄ ↄuiuia supboꝝ que ꝓpter vanaꝫ glo
riam fiunt ⁊ in quibus tot signa apparēt supbie a
christicolis ⁊ specialiter a sacerdotibꝰ sunt vitanda
Vñ Grati. ⁊ po. in ca. di. xxxiiij. presbyteri. Presbi
teri inquit dyaconi subdyaconi vel deinceps quibꝰ
vxorē ducere licentia nō est. ⁊ alienarum nuptiarū
euitent ↄuiuia. nec his cetibꝰ misceanꝰ vbi amato
ria cātanꝰ. ⁊ turpia aut obsceni motus corpoꝝ cho
ris saltatōnibꝰ offeruntꝰ. ne auditꝰ ⁊ obtutꝰ sacris
mysterijs deputatus turpiū spectaculoꝝ atq̄ꝫ ver-
boꝝ ↄtagatōe polluanꝰ. hec ille. vñ hmôi voluptu
osa ↄuiuia nedū viris ecclesiasticis sed etiā laycis
sunt nociua. Et specialiꝰ ꝓpter sex mala que ex cra
pulosa voluptate sequuntꝰ. de quibꝰ dictū est supra
pte. ij. vbi agiꝰ de tercia specie gule. Et ideo merito
spūssanctus ꝑ os sapientissimi salomonis ꝓuerb.
xxiij. Fideles hmôi voluptuosis ⁊ pomposis ↄui
uijs supboꝝ ꝓhibet interesse dicēs. Noli esse in cō
uiuijs peccatoꝝ nec in comessationibꝰ eoꝝ qui car
nes ad vescendū ↄferūt. qꝛ vacātes potibus ⁊ dan-
tes simbola ↄsumentꝰ. Unde amon filius dauid in
cōuiuio interfectꝰ est ab absalō fratre suo. vt patet.
ij. Reg. xiij. Item filijs ⁊ filiabꝰ Job vescentibꝰ et
bibentibꝰ vinū in cōuiuio fratris sui primogeniti.
ventus vehemēs irruit a regione deserti ⁊ cōcussit
quatuor angulos domus. que corruens oppressit
eos ⁊ mortui sunt. vt patet Job. j. Item Godolias
prefectus regis babilonis in cōuiuio interfectꝰ est
ab ysmaele. vt pꝫ Hiere. xlj. ca. Item ptholomeus
in cōuiuio occidit symonē ⁊ filios suos iudā ⁊ Jo
hannē. vꝫ. j. macha. vlt. Cuiꝰ moralē declaratiōeꝫ
vide supra vbi agiꝰ de secūda causa quare detestan
dum est peccatū gule. Item iohes baptista decol-
latus est in cōuiuio herodis vt pꝫ Mat. x. Ecce q̄t
mala in hmôi pomposis ↄuiuijs contigerūt. verū-
tamen ⁊ licꝫ hmôi voluptuosa cōuiuia que cū sup
bia celebranꝰ fidelibꝰ interdicuntꝰ. cōuiuia tamen q̄
cum humilitate ⁊ charitatis intuitu fiunt nō vitu-
peranꝰ. nec fideles hmôi interesse cōuiuijs ꝓhiben
tur. Unde Grego. ⁊ poniꝰ in ca. di. xliiij. cōuiuia.
Conuiuia inquit que ex intentiōe impendēde cha
ritatis fiunt recte vr̄a fraternitas in suis epulis lau
dat. Sed tñ sciendū est. qꝛ tunc ex charitate veraciꝰ
ꝓdeunt cū in eis absentū nulla vita mordeꝰ. nullꝰ
ex irrisiōe reprehendiꝰ nec in eis inanis seculariuꝫ
negocioꝝ fabula. ꝫ verba lectiōis sacre audiuntꝰ cū
nō plus q̄ꝫ necesse est sumiꝰ corpori. ꝫ sola eius in-
firmitas reficiꝰ vt ad vsus exercēde virtutis habeaꝰ
hec itaq̄ꝫ si vos in vestris cōuiuijs agitis abstinen-
tiū fateor mgr̄i estis. Hec Greg. Item ꝛvallensis
in summa sua collatōnū ad omne genus hominū
pte. iiij. dist. iij. ca. v. Episcopus inquit ⁊ vir ecclesi
asticus in mensa cum hospitibus religiosa hilarita
te sit iocundus scꝫ liberalitate munificus. ⁊ celesti
collatione affabilis. et alimentis celicis pascendo
animas sicut corporalibus pascit corpa. Exemplo
beati Augustini de quo diciꝰ in vita sua ꝙ hospita
litatem semp exhibuit ⁊ i sua mēsa magis lectionē
⁊ disputationem diuinorum. q̄ꝫ epulationem et po
tationē diligebat. nulla verba mala sustinebat. nec
vllas detractiōes. Unde ⁊ in mensa sua erant isti
versus scripti. Quisquis amat dictis absentum ro

dere vitā. Hanc mensam indignā noueuit esse sibi. Omnem ꝯuiuā a supfluis ⁊ noxijs fabulis abstinere docebat. hec ⁊ vallensis. Ex quibꝰ patet ꝙ ꝯuiuare ꝓximos ⁊ licet diuites aliquādo licet religiosa intentiōe. scʒ vt mutua charitas augeat̄. vt statꝰ magnatū ad defensionem chꝛisti ecclesie timeatur vt etiam pauper taʒ spūaliter q̄ coꝛpaliter elemosinarie pascat̄. Unde ⁊ xp̄us interfuit aliquādo cō niuijs. vt patʒ Joh. ij. Lu. xvij. ⁊ xix. Et certū est ꝙ chꝛistꝰ nō interfuisset ꝯuiuijs nisi possent fieri laudabiliter ⁊ virtuose. postposita tamen superfluitate vescibiliū cū pōpa seculi ⁊ comitiua rep̄hēsibili.

Capitulum LXVI

De sexto ex quo oꝛitur gloꝛia mundana. s. de curiosis ⁊ sumptuosis edificijs Hugo de sancto victoꝛe sic scribit. Ampla inquit sibi reges edificant palacia. sed domus illoꝝ sepulcra eoꝝ ineternū. turres firmas in summis montiū locant. valleʒ aggere muro cingunt. montes non suis sumptibꝰ sed pauperum spolijs transferunt. solo em̄ imperio circuductis flaminibus hostiū vires excludūt. nihil tamē hoꝝ moꝛti ꝯtradicere pōt. Et sequit̄. Episcopi etiā domos nō impares ecclesijs magnitudie ꝯstruūt depictos delectant̄ habere thalamos. vestiunt imagines ibi p̄ciosis coloꝛū indumētis. ⁊ paup̄ sine vestibꝰ incedit ac vacuo ventre clamat ad ostiū. O inquit mira troiana delectatō gestat paries pictus purpura ⁊ auro vestitas imagines. ⁊ cristianis negant̄ pāni veteres. Et legit̄. grecoꝝ exercitui in pariete depicto dant̄ arma victoꝛi clipeus dat̄ aureꝰ auro splēdens. pauperi aūt ad ostiū clamanti non poꝛrigit̄ pannus antiquus. si veruʒ fateoꝛ spoliantur sepe pauperes ⁊ vestiuntur lapides ⁊ ligna. hec ille. Sʒ nō sic illa sancta virgo paula. de qua dicit̄. in de vitijs p̄te. vj. tract. de sup̄bia. ti. de sup̄bia edificioꝝ sub autoꝛitate beati Hiero. Hieronimus inquit loquēs de paula dicit. ꝙ paula nolebat in his ladidibꝰ pecuniā effundere qui cuʒ terra in seculo transituri sunt. sed in viuis lapidibꝰ qui voluuntur sup̄ terra ex quibꝰ magni regis ciuitas ꝯstruit̄. hec ille. vnde ⁊ Cris. op. imp. omel. xlij. Uis inquit domum dei edificare da fidelibꝰ paup̄ibꝰ vnde viuāt ⁊ edificasti irrationabilē domū dei. in edificijs em̄ habitant homines deus aūt in hominibꝰ sanctis. quales igit̄ sunt illi qui homines expoliāt ⁊ edificia martiꝝ faciūt. habitatōes hominū componunt ⁊ habitationes dei disturbant. ex antiquis em̄ temporibus mos iste in hominibꝰ habebat̄. dicebant em̄ apud se. si benefecerimus pauperibꝰ quis illud videt. ⁊ si viderit. nō multi vident. etiā ⁊ si multi viderint ꝓ tempoꝛe paruo vident. trāsit em̄ tempus ⁊ transit cū tempoꝛe beneficij memoꝛia. nonne igitur meliꝰ est ꝙ edificia sic faciamꝰ q̄ homines aspiciunt. non solū hoc tempoꝛe sed etiam imposteruʒ. nam q̄diu edificiū permanet. tamdiu edificantis memoꝛia nominat̄. O insipiēs homo quid tibi ꝓdest post moꝛtē ista memoꝛia. s. vbi es toꝛqueris et vbi non es lauderis. Si ergo iuxta alia bona opera edificia sancta fecerit homo additamentum est bonis operibꝰ. si aūt sine alijs bonis operibus fecerit edificia passio est gloꝛie secularis. hec ille. Unde Bern. in sermone de apolo. ⁊ ponit̄. iiij. floꝝ. c. xxj. O inquit vanitas vanitatū. sed non vanioꝛ q̄ insanioꝛ. fulget ecclesia in parietibꝰ ⁊ eget in pauperibꝰ suos lapides induit auro. suosq̄ filios desiderat nudos. de sumptibꝰ egenoꝝ seruit̄ oculis diuitū. inueniunt curiosi quo delectent̄. et nō inueniūt miseri quo sustentent̄. vt quid saltē sanctoꝝ imagines nō reuerent̄ quibus vtiq̄ ipsum quod pedibꝰ ꝯculcat̄ scatet. pauimentum sepe sp̄nit̄ in oꝛe angeli. sepe alicuius sanctoꝝ facies calcibꝰ tundit̄ transeuntiū ⁊ si nō sacris ymaginibꝰ cur vel nō parcit̄ pulchꝛis coloꝛibꝰ? cur decoꝛas qd̄ mox fetandum est? cur depingis quod necesse est ꝯculcari? Quid ibi valent venuste foꝛme vbi puluere maculant̄ assidue? Deniq̄. quid ad hoc pauperes ⁊ monachos ⁊ ad spūales viros. nisi foꝛte ⁊ hic aduersus memoꝛatū iaʒ versiculus ꝓpheticus ille respondeatur. Domine dilexi decoꝛem domus tue. ⁊ locū habitatiōis gloꝛie tue? Assentio. patiamur ⁊ hec fieri in ecclesia. q̄z ⁊ si noxia sint. nō simplicibus ⁊ deuotis. Ceteꝝ in claustris coꝛā legentibus fratribꝰ quid facit ipsa ridiculosa monstruositas mira quedam defoꝛmitas foꝛmositas ⁊ foꝛmosa deformitas? quid ibi immunde simie? quid feri leones? quid mōstruosi centhauri? quid semi homines? quid maculosi tigrides? quid milites pugnantes? quid venatoꝛes tubicinantes? videas sub vno capite multa coꝛpoꝛa. ⁊ rursus in vno coꝛp̄e multa capita. cernit̄ hinc in quadrupede cauda serpētis illic in pisce caput quadrupedis istinc vero bestia p̄fert equū. capꝛa trahit aratruʒ hinc coꝛnutū alis equū gestat posterius. tam multa. deniq̄ taʒ mira diuersaꝝ foꝛmaꝝ apparet vbiq̄ varietas vt magis legere libeat in marmoꝛibus q̄ in codicibꝰ. totumq̄ dieʒ occupare singula magis ista mirando q̄ in lege dei meditando. hec Bern. Unde Crisost. ope. imper. omel. iiij. Homo inquit delectat̄ in edificatione parietuʒ. deus aūt in ꝯuersatione sanctoꝝ. dicente ꝓpheta. Domine dilexi decoꝛem domus tue. ⁊ locum habitatōnis gloꝛie tue / quem decoꝛem ac splendoꝛem? non quem diuersitas splendentium marmoꝛum facit. sed quem p̄stat varietas gratiarum viuentium. Ille decoꝛ carnem delectat. iste autem animam viuificat. ille pꝛo tempoꝛe decipit oculos ⁊ illudit. iste autem in perpetuum edificat intellectum. hec ille.

Capitulum LXVII

De septimo ex quo oꝛit̄ gloꝛia mundana. scilicet de superflua curiositate libꝛoꝛum dictum est supꝛa. ca. ij. huius vbi agitur de octauo motiuo conferente ad detestationem superbie per linco fere in fine. dictis ibidem adijciendo quod Parif. in de vitijs parte. vj. tracta. de superbia. titulo de superbia libꝛoꝛum sic scribit. Illi inquit quasi quoddam adulterium spirituale comittunt. qui amoꝛe illo pulchꝛitudinem amplectuntur scripture quo ipsam sapientiam per scripturam rep̄sentatam debeꝛent amplecti. Unde de illis potest exponi illud. ij. Petri. ij. Habentes oculos adulterij plenos ⁊ insatiabilis delicti. Sapientia enim est sponsa intellectus no

ftri. vnde Sap. viij. Hanc amaui ⁊ exquisiui eam
a iuuentute mea. ⁊ exquisiui sponsaʒ mihi eā assu
mere. ⁊ amator factus sum forme illius. Scriptu-
ra vero quasi quedā ancilla est illius sapie. ⁊ iō ca-
uendū est ne ancilla tante pulcritudinis sit ꝙ dere
licta pulcritudine sapie animꝰ fornicet̃ cum pulcri
tudine scripture. nam taliter fornicantes magnaʒ
ꝯtumeliā sapie ꝯferunt cum nō reputēt dulcedinē
eius sufficientē ad ꝯsolationem studentiū. non ob-
stante ꝙ de illa dicit spūssanctus Sap. viij. Nō em̄
habet amaritudinē ꝯuersatō illius. nec tediū cōui-
ctus illius. sed leticiam ⁊ gaudium. immo intantū
ꝙ sicut dicit̃ Ecci. xxiij. Nihil dulcius ꝙ̃ inspicere
in mandatis dn̄i. Et nota ꝙ duo cohiberent speci
aliter homines a nimia curiositate librorum ⁊ a sup-
flua decoratiōe ⁊ pictura eorum. Primū est ꝙ val
de impiū esse videt̃ hominem oculos suos pascere
auro ⁊ argento ⁊ preciosis coloribꝰ. ⁊ videre filios
dei preciosissimo sanguine xp̄i redemptos fameli-
cos. nudos ⁊ subsidio omnino carentes presertim
cum visus humanꝰ plura habet vnde pasci pōt ꝙ̃
gustus. Habet em̄ visus solem. lunā. stellas. fron-
des. flores. ⁊ multa alia vnde pasci potest sibi a di-
uina benignissima largitate ꝯcessa. ⁊ cuʒ tot ⁊ tam
pulcras creaturas ordinauit deus ad pascendum
oculos humanos valde impiū ⁊ magna ingratitu
do videt̃ esse xp̄ianuʒ subtrahere de ore dei in suis
membris paupibꝰ vnde eius insatiabiles oculi de
lectent̃. Secundū est ꝙ magna fatuitas videt̃ ho-
minū frondes. flores. hoīes. bestias ⁊ alias hmōi si
militudines in libro suo coloribꝰ preciosis depin-
gere ad voluptuosam insatiabilitatē oculorum suorum
delectabiliter ad satiandū. cū tamē pulcritudo frō
diū florum hominū bestiarum solis lune stellarum ⁊ aliarum
creaturarum a deo ꝯditarum que longe gloriosior est ꝙ̃
pulcritudo similitudinis earundē in libro depicta
non sufficiat oculos suos satiare. dicente scriptura
Ecclesiastes. j. Non satiabitur oculus visu ⁊c̃.

Capitulum LXVIII

Dicto de vana gloria

mūdana ⁊ dyabolica. restat de vana glo-
ria humana iam tercio ꝯtractare. Pro
quo notandū ꝙ vana gloria humana est animi mo
tus inordinatus quo quis ꝑuerse desiderat lauda-
ri ab hominibꝰ ⁊ ꝑcellere alios in honore. Et orit̃
hec gloria de quatuor bonis d̕ quibus est breuiter
hic tangēdū. s. de corpis formosa pulcritudine. De
corpis vigorosa fortitudine. De generosa prosapie
nobilitate. Et de curiosa scie ingeniositate. Quorum
tria sunt bona nature. ⁊ quartū dicit̃ donū gratie.

Capitulum LXIX

Primuʒ ex quo oritur

vana gloria hūana ē formosa corpis pul
critudo. Sʒ certe de isto si eiꝰ vanitas in
time ꝯsideret̃ minime est gloriandū. Et hoc ondi
pōt multipliciter. Primo em̄ ratiōe ipsius pulcri
tudinis vanitatis. vnde de pulcritudine corporis
humani vanitate. dicit spūssanctus ꝓuer. vlti. Fal
lax gratia ⁊ vana pulcritudo eius. Pro quo no-
tandum ꝙ triplici de causa pōt pulcritudo corpo-
ris humani dici vana. Primo ꝓ eo ꝙ tanꝙ̃ va-
nitas cito euanescit. Et ideo merito ꝓpheta Isa. xl.
Humani corporis pulcritudinē cōparat flori qui
cito euanescit dicens. Omnis caro fenū et omnis
gloria eius tanꝙ̃ flos agri. exiccatū est fenū ⁊ ceci-
dit flos eius. Unde sicut flos primo in decore cre
scit. sed cito post marcescit. ⁊ tandeʒ euanescit ⁊ in
lutū decidit. ⁊ ab hominibꝰ ⁊ bestijs ꝯculcat̃ ⁊ pu-
trescit sic pulcritudo corporis humani floret in iu-
uentute arescit ⁊ decidit in senectute. Unō dicitur
etiā in ps̄. Mane sicut herba trāseat mane floreat ⁊
trāseat vespere decidat induret ⁊ arescat. ⁊ morte de
cidet ⁊ periet omnis decor eius. Unde tunc verifi
catur illud Job. j. Flos decidit ⁊ vultus eius depe
rijt ⁊ in sepulcro ab hominibꝰ ⁊ bestijs cōculcabit̃.
Dicente ꝓpheta Malachi. vltimo. Calcabis impi
os cū fuerit cinis sub planta pedū tuorum. ⁊ sicut flo
res licet pulcre sint ⁊ delectabiles, in modica tn̄ re-
putatione habent̃ ꝓ eo ꝙ pulcritudo eorum tam cito
euanescit. ita parum appreciand a est humani corpis
pulcritudo. ꝓ eo ꝙ valde cito amittit̃. dicente scri-
ptura Job. xiiij. Homo natus de muliere breui vi-
uens tempore replet̃ multis miserijs. q̄ quasi flos
egredit̃ ⁊ conterit̃ ⁊ fugit ⁊c̃. Unde supbi q̄ de sua
vana corporis pulcritudine gloriant̃ nedū in mor
te illam amittent corpalem. sed qđ longe deterius
est tunc amittent pulcritudinē anime. que tunc po
tissime illi esset necessaria. cum tūc illa deo ⁊ angel̃
eius presentari debet. ⁊ ad regis celestis curiā esset
itura. Et iđo merito dicit̃ Apoca. xvj. Beatus qui
vigilat ⁊ custodit vestimēta sua ne nudus ambu-
let. Beatus qui custodit anime sue pulcritudinem
ne sine vestibus virtutū corā deo post vitā presen-
tem appareat. Scđo dicit̃ corporis pulcritudo
vana. q2 de illa inaniter gloriātes vacuos efficit vir
tutibꝰ. Dicente ꝓpheta Hiere. ij. Abierūt post va-
nitatem ⁊ vani facti sunt. Item Eccēs. j. Uidi cun
cta que fiūt sub sole ⁊ ecce vniuersa vanitas. Ter
cio q2 nihil virtutis post se remanet. vnde Sap. v.
Quid nobis ꝓfuit supbia aut diuitiarum iactātia qđ
cōtulit nobis. transierūt omnia sicut vmbra. Hec
ꝯsiderās Aug. in epi. sua ad Julianū comitem ita
scribit. Heu inquit ille antiquus serpēs hostis de
cipiēdo fallit. ⁊ cecitatē ante oculos mentis nostre
subducit. ne forte discernere valeamꝰ gaudia huiꝰ
seculi. ⁊ gaudia regni eterni. Nam gaudere quideʒ
bonū est sed qui gaudet si non inde gaudeat vnde
debʒ nō pōt bonū esse ꝙ gaudet. gaudet em̄ miles
terrenus honores huius mūdi ꝑituros. vestes pul
cras. ⁊ speciosa armillis brachia circūdatus. coro-
nam capiti impositā. ꝭ tale gaudiū nō est eternum
sed ꝑiturum. Et sequit̃. Et cū gaudere sit bonū de his
tn̄ atqꝫ hmōi gaudere malū est. ⁊ ꝑducēs ad mortē
Nec nullū quodlibʒ malū siue scelus coraʒ deo tā
abhominabile sit ꝙ̃ preterita pctā vnicuiqꝫ nr̄m re
miniscēdo gaudere atqꝫ semꝑ in eis iacere. hec ille.

Scđa causa quare de pulcritudine carnis nō est
gloriandū est hec. q2 inanis gloria de pulcritudine
carnis extinguit gratiā ⁊ pulcritudineʒ mētis. In
cuiꝰ rei figura legit̃ Mat. xiiij. ꝙ herodes occidit
Joheʒ. Spūalit̃ herodes gloriās in pellibꝰ interp̄-
tat̃. ⁊ designat de pulcritudine corpis q̄ nō est nisi

in supficie vel in pelle.fm Arist.gloriantē.Johannes grā vel in quo est grā interptat. Herodes em iohannē occidit dum supbiens de carnis sue pulcritudine gratiam interemit.que latebat in mente Unde auctor libri de veritate carminū.tria sunt inquit seminū genera q̄ inculta iuuētutis agro absq̄ cōcomitātibus zizanijs rarissime cōualescūt.scz elegātia pulcritudinis.vigor fortitudinis.z suauitas vocis. Pulcritudo em iuuenē pdam aliene libidinis aut pdonem efficit castitatis. Fortitudo em audaciā ingerit.audacia vo ad iniurias ꝯmittendas impellit. Hij vo qui vocis amenitate preeminent lasciuia modestis ludicra pficuis z iocosa serijs.i.vtilibus anteponūt. Hec ille. Et idē recitat Holkot in lec.li. Sap.lect.clvij. Verūtū sicut dicit idē in eadē lectōe sup illud ps. Delectasti me dn̄e in factura tua. Delectari in spē creature pter deū licitū est.ꝫ delectari in spē creature pter seipsam.nō referendo gloriā ad deū puersum est. Qui igit in specie creature delectant ꝯsiderare debēt q̄ dn̄ator z creator earū deus sine cōpatione speciosior est talibus creaturis. Item corpis exterior pulcritudo moueret hoiem pulcritudinē aie interiorem habere. Vn̄ Bern̄.sup can.ser.xxiiij.et ponit ij.flor.c.ij. Corpis inquit staturā deus dedit hoi rectā forsitan vt ista corporea exterioris viliorisq̄ rectitudo figmēti hoiem illū interiorē qui ad imaginē dei factus ē spūalis sue seruāde rectitudinis admoueret.z decor limi deformitatē argueret animi.quid em indecētius q̄ curuū recto corpe gerere animū.puersa res est z feda.luteū vas qd est corpus de terra oculos habere sursum celū libere suspicere. celorūq̄ luminaribus oblectare aspectus spūalem vo celestēq̄ creaturā suos ecōtrario oculos.i.sensus atq̄ affectus trahere in terrā herere luto z tanq̄ vna de suibus amplexare stercora. Hec Bern̄. Tercia cā quare d pulcritudine corporis nō est licitū siue nō est gloriādū est ꝫ.q: talis pulcritudo corpis frequēter ē maledicta.i.maledictionis cā. Vn̄ Job.v. Uidi stultū firma radice z maledixi pulcritudini eius statim. Sup q̄ dicit glo. Infirmus cū qualitate rerū variat.nam dū videt psperā laudat.ꝫ cū mutant nihil ea esse iudicat.ꝫ firmus cū ipsa gloria penā cōsequentē cōsiderat.z statim illā maledicit.i.maledictōe dignū esse in illa nimiū delectare ꝯsiderat. Et nunqd bn̄ maledicta dici pōt.fatue mulieris pulcritudo pter quā ipsa occasionaliter.z forte multi alij damnabunt z periūt.vn̄ pter speciē illius pulcerrime mulieris susanne illi duo senes sacerdotes perierūt.quorū vni illorū dixit daniel pheta. Semen chanaan z nō iuda.spēs decepit te.z ꝯcupia subuertit cor tuum. Dan̄.xiij. Itē pter speciē illius pulcre mulieris Judith ille magnus princeps holofernes proprio pugione decapitatus ē.vtꝫ Judith.xiiij. Itē pter speciē illius pulcre mlieris Bersabe rex dauid incidit in carnis ꝯcupiam.in adulteriuꝫ z homicidiū sui militis fidelis vrie.vtꝫ.ij. Reg.xj. Et iō merito dr̄ Ecci.ix. Auerte faciē tuā a muliere compta.z nō circūspicias speciē alienā. pter speciem mulieris multi perierunt.z ex ꝫ ꝯcupia q̄si ignis exardescit. Itē Eccs.vij. Inueni amariorē morte mulierē q̄ laqueus est venatorū z sagena cor eius. vincula sunt manus eius.q̄ aūt placet deo effugiet illā.qui aūt pctōr est capiet ab illa. Vn̄ sicut dr̄ Prouerb.v. Fauus distillans labia meretricis.z nitidius oleo gutt eius.nouissima autē illius amara velut absinthiū. Quarta cā quare de pulcritudine corpis nō est gloriandū est hec.q: turpitudo et immūdicia frequēter pulcritudinē corpis ꝯcomitant z specialiter pulcritudinē fatue mulieris.vn̄ ad fatuā mulierem dicit pheta Ezech.xvj. Abhominabilē fecisti decorē tuū.vn̄ mulieres pulcre q̄ magis deberēt abhorrere immūdiciam amplius alijs se inquinant p pctm̄. Et iō merito pulcritudinē fatue mulieris salomon Prouer.xj.ꝯpat circulo aureo in naribus suis dicens. Circulus aureus in naribus suis mulier pulcra z fatua.i.pulcritudo mulieris fatue.nam sicut si circulū aureum in naribus suis sus haberet distraheret illū p qōcūq̄ volutabrū. sic mulieres fatue pulcritudinē suam distrahūt p qōcūq̄ volutabrū luxurie. z sicut sus nō parcit ori nec pedi quin illa i volutabro infigat sic nec mulier fatua parcit pedibus affectōis cordis sui quin illos affigat in volutabro voluptatis carnalis.nec faciei sue quin illam fucato colore opiat vel p circulū aureū pōt intelligi ipsa mlier pulcra z fatua quā dyabolus tanq̄ suem immundissimā illā in ptāte sua trahit ad oēm immūdiciā viciorū sicut sus circulū aureū si illuꝫ in auribus suis haberet traheret p immūdiciā volutabrorū. Quinta cā q̄re de pulcritudine corpis z spāliter de pulcritudine mulieris nō est gloriandū est hec.q: pulcritudo mulieris est q̄si ignis adurēs z q̄si gladius vulnerās. Vn̄ de primo dr̄ Ecci.ix. Auerte faciē a muliere compta.z nō circūspiciā speciē alienam pter speciē mulieris multi perierūt.z ex ꝫ ꝯcupiscētia q̄si ignis exardescit. De scdo dicit Hieroni. Gladius igneus est spēs mulieris. Vn̄ Prouer.v.de fatua muliere dr̄ q̄ nouissima illius amara velut absinthium.z lingua eius acuta q̄si gladius biceps. Et sicut puer in gladio splēdēte primo solū aduertit pulcritudinē.z iō gladiū amplectit ꝫ in nouissimo sentit lesurā.sic fatui hoies in spē mulieris primo solū aduertūt pulcritudinē.ꝫ postq̄ eā tetigerint p inordinatū amorē ex vulnere cordis itelligūt pulcritudinē illā eē q̄si gladiū acutū. Biceps aūt dici pt gladius pulcritudo ista.q: ipsā mulierē in qua est ledit p supbiā.z ipsos illā aspicientes p cōcupiam. Vel pōt dici gladius biceps pro eo q̄ corpi z anie est occasio mortis eterne.et vere gladius igneus est pulcritudo mulieris.q: multū potēs est ad exurendū cor humanū.vn̄ dyabolus vtit pulcritudine mulieris tāq̄ gladio ad occidēdum filios dei. Et si dicāt aliq̄ mulieres se curiose ornātes vt suā ampliāt pulcritudinē se nō hr̄e in hoc malā intētionē. R̄ndeo q̄ nec gladius malam intentionē habet q̄n illo aliq̄s occidit.ꝫ tamē vtens gladio ad iniuste occidendū malā intentionem habet.sic diabolus qui vtit mulieribus talit ornatis tanq̄ gladio habet malā intentionē. Et insup licet mulier taliter se ornās vt aspiciētibus eā pulcrior videat mētiēdo dicat se in ꝫ nullā malā intētionē hr̄e.tū negare nō pōt quin mortuus eēt

F

qui ex eius pulcritudine ꝑ inordinatā cōcupiscentiā spūaliter esset occisus. ⁊ ꝺm legē diuinam ⁊ humanā. qui occasionē damni dat damnū dedisse videt. vñ Hiero. ad Eustochiū. Dum inquit mulier se ornauit vt vultus hoim ad se ꝓuocauerit. ⁊ si nullū inde sequat damnū extrinsecū. iudicium tñ patiet eternū. q2 venena attulit si fuisset qui biberet. hec ille. De ista materia vide plus supra in. ix. motiuo ꝯferēte ad detestationē supbie vbi agit de tercio motiuo quō in vestiū abusione peccat. Itē Exod. xxi. dr a dño ꝑ moysen. Si quis aperuerit cisternā ⁊ foderit ⁊ nō operuerit eā. cecideritq3 bos vel asinus in eam. reddet dñs cisterne ꝓciū iumētorū. Spūaliter ꝺm parif. in de vitijs parte. vj. Cisterna est vxor alicuius. q2 sic vocat eam salomon Prouerb. v. Bibe aquā de cisterna tua. Et sicut cisterna q̄ habet aquas ad remediū sitis incautis pt esse occasio ꝓcipitij. sic vxor alicuius que viro suo est remediū fornicatiōis. dicēte aplo. j. Chor. vij. Propter fornicationē vnusquisq3 habeat vxorē alijs tñ ꝑ inordinatam cōcupiscentiā pōt esse occasio mortis. Cisterna ista aperit qñ talis mulier fatua nitide ꝑornat. in eandē vo nō optam bos vel asinus cadit qñ occasione pulcritudinis quā mulier fatua incaute ostendit aliquis bestialis homo cadit in eius cōcupiscentiā carnalē ⁊ in mortē ꝓcipitat eternā. ꝫ certe tali fatue mulieri melius esset ꝙ esset leprosa vel naso ⁊ auribus mutilata q̄3 ꝙ esset pulcra. q2 in hoc casu aīa pereuntis de manu mulieris requirit. Vñ sicut seruus incaute deferēdo ignē domū alicuius incendit reus tenebit ad emendā. sic mulier fatua q̄ pulcritudinem suā incaute ostēdendo domos spūales exurit. rea est incendij ignis eterni. Qō ꝯsiderās Bern. qui vt dicit parif. in de vicijs pte. vj. cū quodā tpe soror eius cū ornatu supbo venisset ad suam abbatiā. ille vir sanctus vidēs eius apparatū noluit venire ad eā asserēs eam esse rethe diaboli. q̄ ꝯfusa ⁊ cōpuncta mandauit ad eū rogans vt eius nō despiceret aīam lʒ eius carnē despiceret ꝓpter eius abhominādam supbiā offerēs se paratā esse in oibus eius exhortationibus ⁊ sue correctioni humiliter obedire. q̄ audito vir sanctus gaudēs venit ad eam ꝓcipiens ei vt illū supbū ornatū decetero nō portaret que illi humiliter acquiescēs ita mutata est vt eius mutationē mirarent multi hoies. Sed cōtra exēplū huius mulieris moderne mulieres erubescūt dimittere ornatus q̄s ferre cōsueuerūt. vel q̄s alie deferūt mulieres. vel q2 timēt ab hoibus derideri si ornatus tales dimitterēt. ⁊ q2 verecūdia siue erubescētia ista multū nocet ecclesie. ideo de verecundia aliqua sunt hic dicēda.

Capitulum LXX

St eni aliqua erubescētia mala ⁊ aliq̄ bona. iuxta illud Eccl. j. Est confusio addēs pctm̄. ⁊ est confusio ad gloriā. Erubescētia em̄ bona ē timor siue fuga rei indecētis. ⁊ cum nulla res mūdi ita indecēs est sicut pctm̄ cū sit opus diaboli. ac deformitas aīe. ipso remoto diabolus ac etiā oia a deo creata bona ⁊ decentia essent. Patet ꝙ inter omnes res mūdi peccatū est maxime erubescibile. multi em̄ nuditatem corpis erubescūt. sed longe magis erubescibile est peccatū q̄3 nuditas totius corporis. qō patet ex hoc ꝙ peccatū nuditatē corpis fecit erubescibilem. Unde primi parētes non erubescebant anteq̄3 peccauerūt. licet nudi essent. ⁊ cū teste philosopho. j. posteriorū. illud ꝑ qō aliquid est aliquale magis sit tale. sequit ꝙ pctm̄ est magis erubescibile q̄3 totius corpis nuditas. Qō cōsiderās magdalena q̄ ꝺm Greg. intantū intus pctm̄ suū erubuit ꝙ nihil esse credidit qō foris verecundaret. ⁊ nimirū. q2 peccatū illud est immūdicia mentis. tanta est immūdicia ꝙ in compatione illius immūdicia corpis nō reputat. dicēte Christo Matthei. xv. Que ꝓcedunt de ore de corde exeunt ⁊ illa coinq̄nant hoiem. Et subdit. Non lotis aūt manibus mādūcare nō coinquinat hoiem erubescentia peccati bona est ⁊ multū deo bñ placens. Vñ Bern. Quātum inquit displicet deo immundicia peccatoris. tantū placet deo erubescētia penitentis. Vñ erubescētia vere penitētis ꝓcedit ex spāli dei grā. iuxta illud Eccl. xxij. Ante grandinē ꝓibit chorruscatio. ante verecundiā ꝓibit grā. Et licet verecundia peccati ꝯmēdabilis sit in oi hoie maxime tñ in muliere ꝓpter sexus fragilitatē. Vñ Eccl. vij. Grā verecundia mulieris sensate sup aurū. De illis aūt qui pctā nō erubescūt dicit dñs ꝑ ꝓphetam Hiere. iij. Frōs mulieris meretricis facta ē tibi noluisti erubescere. Itē de illis qui erubescentiā pcti nō habēt dr Isa. iij. Peccatū suū q̄si sodoma ꝓdicauerunt nec abscōderūt. ve aīe eorū qm̄ mala sunt reddita eis. Item Hiere. vj. Confusi sunt qui abhominationē fecerūt quin potius ꝯfusione nō sunt cōfusi ⁊ erubescere nesciuerūt. Vere erubescere nescit q̄ de pctō nō erubescit. ⁊ ideo subdit ꝓpheta vbi prius. Quobrem cadit inter corruētes in tpe visitationis sue corruēt. dicit dñs.

Capitulum LXXI

Rubescētia mala est e timor siue fuga veritatis ⁊ opationis honeste ꝓpter obloquiū in derisionē stultorum. A De ista em̄ erubescētia Aug. sup ps. vj Nunc inquit a deo nō erubescūt impij vt vobis insultare nō desināt ⁊ plerūq3 valent irrisionibus suis vt infirmos de xpi noie erubescere faciūt. Unde dictū est. Quisquis me erubuerit corā hoibus erubescā ego eū corā patre meo. iam vere quisq̄s sublimia illa ꝓcepta implere noluerit. vt dispgat ⁊ det paupibus quo iusticia manet ineternū. oibusq3 rebus suis terrenis venditis ⁊ indigētibus erogatis xp̄m sequi voluerit dicēs. Nihil intulimus in hunc mundū haut dubiū. nec auferre q̄d poterimus siue possimus habētes alimēta ⁊ q̄bus tegamur his ꝯtenti sumus. incidet in istorū sacrilegā dicacitatē. ⁊ ab eis qui sanari nolunt vocat insanus ⁊ sepe ne hoc vocet a desperatis hoibus trepidat facere. ⁊ differt qō oim fidelissimus ⁊ potētissimus medicus imparauit. Non igit isti nunc pñt erubescere q̄bus ne nos erubescamus optandū est. ⁊ a ꝓposito itinere vel reuocemur vel impediamur vl retardemur. ꝫ venit tps vt illi erubescāt dicētes vt scri-

rium est. Hi sunt quos aliqñ habuimus in derisum ꝛ in similitudinem improperij. nos insensati estimabamus vitam illoꝝ insaniam ꝛ finē illoꝝ sine honore quō igit̄ cōputati sunt inter filios dei: ꝛ inter sanctos sors illoꝝ est ꝛc. Sap. v. Hec Aug.

In hanc etiā erubescentiā incidūt illi qui timēt veritatē dicere ne ꝑdant tpalem substantiā vel carnalem amiciciā. vel ꝓpter metū mūdane potentie nō attendentes ꝙ sicut dicit Aug. ꝛ ponit̄ in canone. xj. q. iij. quisquis. Quisquis inquit metu potētie cuiuslibet veritatē occultat. dei iram sup se prouocat. q2 magis timet hoiem ꝙ deū. Vñ sicut dicit parif. in de vicijs pte. vj. tractatu de supbia. Illi qui timēt ꝟtuose agere vel loqui ꝓpter derisionē obloquiū ꝑsecutionē vel scandalū impioꝝ. sunt sicut equi rerū vmbras timētes. Vñ mala pñtis vite nō sunt nisi quasi vmbre maloꝝ vite future. Et ideo qui erubescentiā derisionē vel aliqua mala vite pñtis ꝑter malum culpe timet ꝛ nō potius mala vite future vmbrā maloꝝ timet ꝛ nō veritatē. De quibus dixit ps. Trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Mundus em̄ iste vt dicit parif. vbi supra est quasi catulus irrisionibus. detractionibus latrans cōtra eos qui bñ faciūt. ꝛ cū satis latrauit tacebit. Sed o ꝙ strēnui milites sunt qui ꝓpter solum latratū catuloꝝ. i. detractoꝝ derelinquūt dom̄ū suū: Cito em̄ relinquerēt tales dñm suū si milites armati eos insequerent̄. Si em̄ aliquis de militibus regis alicuius potentis debitū seruitium deo diceret se non audere sibi seruire ne hoies inde deriderēt eū. vl̄ de eo male loq̄rēt̄. nōne fatua diceret̄ ei9 excusatio. Sic certe fatua ē excusatio illoꝝ q̄ ꝓpt̄ ꝟba derisoria vel obloq̄a ipioꝝ dimittūt vel erubescūt seruire deo. De illis em̄ q̄ ꝓpt̄ derisiōes hominū timēt ꝟuire deo loquit̄ scriptura Ezech. ꝓphete dicēs. Terrebit eos sonitus folij volantis ꝛc. Sup quo parif. Foliū inquit volans est verbum irrisionis qd̄ terret hoies erubescētes. Istud em̄ foliū derisionis humane multi plus timent ꝙ dei gladiū qui eos interficere est paratus. Unde Deut. xxxij. Si acuero vt fulgur gladiū meū ꝛ arripuerit iudiciū manus mea reddā vltionē hostibus meis. Item Exodi. xv. Euaginabo gladium meū ꝛ interficiet eos manus mea. dicūt em̄ supbi ꝑdicto modo erubescētes. quid diceret̄ de me si hoc facerem. ꝫ nō attendūt quid faciet eis deus si hoc nō fecerint. plus em̄ timent dicta hoim ꝙ gladiū dei euaginatū. Et certe huius fatuitatis vana gloria est in causa. Nā vt dicit Chris. ope. imp. omel. xj. Unusquisq3 vbi gloriā querit. illic timet ɔfusionem. Qui em̄ gloriā querit in terris ɔfusionē timet in terris. qui aūt gloriam nō querit in terris ꝫ tantūmodo apud deū cōfusionem non timet nisi tm̄modo dei. Si miles ꝑiculū belli sustinet dum sperat victorie ꝑdā ꝙto magis vos opprobria mūdi nō debetis timere qui regni celestis ꝑmia expectatis. Hec ille. Unde ꝛ be. Hiero. Non inquit q̄ras gloriā sc3 in terris ꝛ nō dolebis cū ingloriosus fueris. Qui laudē humanā nō appetit ɔtumeliam humanā non sentit. Sed sicut dicit idē in epl̄a ad Cellantiā. Si vere te laudabilē esse cupis laudes hoim nō requiras. q2 ꝙuis alicui sit facile laudem humanā nō curare dum negat̄. est tm̄ difficile in eā non delectari dum offert̄. Hec ille. Et ex istis patz ꝙ magna fatuitas est ꝓpter derisionē ꝛ obloquiū impioꝝ erubescere bñ agere. ꝑsertim cū ꝛ tales timent ab eis irrideri qui irrisione sunt digni. qñ em̄ mali irrident bonos de opibus bonis que agunt. idem est ac si ceci irriderent videntes de hoc ꝙ vident. ꝛ claudi recte incedentes. ꝛ ipsa derisio deridenda est. Unde Seneca. Equo inquit animo audienda sunt impioꝝ cōuitia. ꝛ ad honesta vadenti ɔtemptus ipse est ɔtemnendus. quis sane mētis nō contemnat claudicantē si videat se derideri ab eo ꝙ recte incedit. ꝛ quis nō iudicet eum fatuū si ideo velit claudicanti assimilari. q2 ab eo derideret̄. Deridendi igit̄ sunt qui sunt derisores ꝛ nō imitādi. Unde deus ꝛ omnes sancti hmōi derisores deridebūt. vñ ps. Qui habitat in celis irridebit eos: ꝛ dñs subsannabit eos. Non est em̄ vituperiū solis ꝙ noctua eum nō appreciat. nec est vituperiū auri ꝛ argenti ꝙ non appreciāt ea iumenta. Iumēta em̄ nesciunt estimare nisi fenū ꝛ similia. ꝛ porci nisi furfur ꝛ hmōi. sic non est vituperiū bonorum si a malis derident̄. Mali enim sunt velut noctue. Vñ Bern. de talibus. Hi sunt inquit similes auibus. quarū oculos nox illuminat ꝛ lux cecat. Nō est em̄ curandū de vituperio eoꝝ qui dicūt bonū malū ꝛ malū bonū. Nam vt dr̄ Isa. v. Ve qui dicitis bonū malū ꝛ malū bonū. ponētes lucem tenebras ꝛ tenebras lucē. Ipsi etiā sunt velut iumenta qui viros sanctos qui sunt velut aurū ꝛ argentū ꝛ lapides ꝑciosi despiciūt. Vñ Prouerb. xiiij. Ambulās recto itinere ꝛ timens deū despiciunt̄ ab eo qui infami gradit̄ via. Item Prouer. xxix. Abhominant̄ impij eos qui in recta sunt via. Qd̄ considerās ille magnus phs qui cum quidā ei diceret. Ecce hoies isti te ɔtemnūt. ꝛ illos inquit contemnunt asini. sed nō illi asinos. nec ego curo. q2 vituperiū taliū est laus ꝛ laus vituperiū. Unde tales reputant dedecus qd̄ in veritate laus est ꝛ honor. De primo dicit Seneca. Malis displicere est laudari. Non potes vllam veritatis sententiā de te latam hr̄e. nisi qui dānandus est mala de te loquat̄. De scd̄o etiā dicit Seneca. Tā turpe sit tibi laudari a turpib9 ꝙ laudari obturpia. Letior esto q̄tiens displices mal'. Maloꝝ ꝟo d̄ te estimatōes prauas veram tibi laudē ascribas. sectator em̄ epularū nō de bñ viuente. ꝫ de bñ pascente laudabilem ꝓfert sniam. Hec ille. Item be. Greg. sup Ezech. omel. ix. ꝛ idem habet Holkot in lectura libri Sap. lec. cxxxij. in fine. Peruersoꝝ inquit derogatio vite nr̄e comprobatio est. q2 iam ostēdit̄ iusticie aliq̄d nos habere. si illis qui deo nō placent incipimus displicere. nō em̄ est derogatio ꝫ potius cōmendatio lucis si eam odiūt vespertiliones. Sancti viri sūt lux mūdi. dicēte xp̄o Math. v. Vos estis lux mūdi. Itē apl's. j. Thes. v. Omnes vos filij luci estis ꝛ filij diei. Peccatores aūt sunt sicut vespertiliones amantes semp opa tenebrarū. Item non est derogatio ꝫ cōmendatio odoris si eum serpentes fugiunt. Boni em̄ viri sunt bonus odor xp̄i p bonā cōuersationem. Unde. ij. Chor. ij. Xp̄i bonus odor sumus deo in his qui salui fiunt. ꝛ in his qui pere

unt. Alijs quidē odor mortis in mortem. alijs autē
odor vite in vitam. Impij aūt sunt serpentes ple-
ni veneno peccati. Item nō est derogatio coloris
sed potius ꝯmendatio si ceci de illo mentiantur ⁊
false iudicēt. Peccatores em̄ ceci sunt. iuxta illud
Sap. j. Ambulauerūt ceci q2 peccauerūt dn̄o. Itē
Sap. ij. Excecauit eos malicia eorū. non sunt igit̄
hmōi derisiones impiorū a bonis timēde. ſ; potius
appetende. Nam vt dicit Seneca. Nondum felix
es si nondum turba impiorū deridet te. In cuius
sentētie confirmationē dicit xp̄s Math. v. Beati
eritis cuȝ maledixerint vobis hoīes ⁊ ꝑsecuti vos
fuerint ⁊ dixerint omne malū aduersum vos mē-
tiētes ꝓpter me. gaudete ⁊ exultate qm̄ merces ve
stra copiosa est in celis. ¶ Unde Atton sup
euangelia sermone. lix. ꝑtinenter ad ꝓpositum ita
scribit. Si omnes inquit veteres hystorias ⁊ totū
mundane vite cursum ꝯsideremus semꝑ inuenie-
mus ꝙ falsitas ꝑsequit̄ veritatem. malicia bonita
tem. impietas pietatem. ⁊ suꝑbia humilitatem. et
deus cum sit omnipotens ⁊ iustus. quare hoc per
mittit. certe vt mali exigentibus suis demeritis fi-
ant deteriores. ⁊ sancti sanctiores. Iux̄ illud Apo
ca. vlt. Qui nocet noceat adhuc. ⁊ qui in sordibus
est sordescat adhuc. ⁊ q̄ iustus est iustificet̄ adhuc.
Multe em̄ tribulationes iustorū. ⁊ de omnibus
his liberabit eos dn̄s. ⁊ econtra insidijs capientur
iniqui. Ecce charissimi ab initio cayn suꝑbus ⁊ im
pius ꝑsecutus est fratrem suū abel iustū ⁊ humilē
in eius gloriam ⁊ sui cōfusionē. Esau suꝑbus ⁊ re-
probus ꝑsecutus est iacob humilem ⁊ electum in
eius gloriam ⁊ sui cōfusionē. Ismael suꝑbus ⁊ re
probus ꝑsecutus est ysaac humilem ⁊ electū. Filij
iacob suꝑbi ⁊ inuidi ꝑsecuti sunt ioseph humilem
⁊ mansuetū in eius gloriam ⁊ eorū cōfusionē. Iu
dei suꝑbi ⁊ maliciosi ꝑsecuti sunt xp̄m humilimū
⁊ sanctissimū in eius ⁊ in oīm sanctorū gloriā ⁊ in
eorū ꝓpriam cōfusionem. Hec ille. Certe sic ⁊ iam
impij deridēt scandalizant ⁊ ꝑsequunt̄ iustos sed
nunq̄ȝ iusti impios. ⁊ insuꝑ aliqui etiā erubescunt
bn̄ agere. eo ꝙ ad inuicē diu cōsueuerūt male age-
re. cuiusmodi sūt tales qui ꝓpter cupiditatē. igno
rantiam vel vanam gloriam vt singulares videāt̄
errauerūt a fide. ⁊ alios multos ꝑ eorum doctrinā
erronicā fecerūt errare. De quibus apl's. j. Thy. j.
ita scribit. Rogaui te vt remaneres ephesi. ⁊ ego irē
macedoniam vt denūciares quibusdā ne aliter do
cerent neq̄ȝ intenderēt fabulis ⁊ genealogijs inter
minatis. que questiones p̄stant magis q̄ȝ edificati
onem dei que est in fide. Finis em̄ p̄cepti est cha-
ritas de corde puro ⁊ cōsciencia ⁊ fide non ficta a
quibus quidam aberrantes cōuersi sunt in vaniloquiū.
Uolentes esse legis doctores nō intelligen-
tes neq̄ȝ que loquunt̄ neq̄ȝ de quibus affirmant. ⁊
multi sunt tales his diebus qui ꝓpter auariciā su-
ꝑbiam ⁊ inanē gloriam p̄sumunt esse legisdocto-
res ⁊ docētes cronicatas genealogias. fictas poe-
sias. ⁊ inutiles fabulas ad quarū colorationem si-
ue colorabilē affirmationē applicant sacram scri-
pturam quam erronice intelligunt ⁊ docēt. ⁊ licet
tales aliq̄n ex informatione ⁊ doctrina bonorū eo
rum ꝓprium errorē ꝑcipiant. tn̄ ꝓpter inueterataȝ
eorum maliciā ⁊ diuturnam cōsuetudinē erubescūt
eorū errorē publice reuocare. Sed talis non erat
apl's paulus qui suū errorē cognoscens nō erubu-
it illum humiliter ⁊ publice cōfiteri dicens in sua
epl'a vbi prius. Gratias ago ei qui me cōfortauit
in xp̄o ihesu dn̄o nr̄o qui me fidelē existimauit po-
nens in ministerio qui prius fui blasphemus ⁊ ꝑ-
secutor ⁊ cōtumeliosus. ſ; misericordiam dei cōse-
cutus sum. q2 ignorans feci in incredulitate. Iteȝ
multi erubescunt bn̄ agere inter impios quos vi-
dent ⁊ audiunt agere ꝑuerse. cuiusmodi sunt illi q̄
videntes membra dyaboli ꝓximis detractiōibus
scandalis ꝑsecutionibus extorsionibus ⁊ alijs fal
sitatibus ⁊ nocumentis iniuriam quotidie facere
⁊ non timēt ꝓpter derisionē vel mundanā offensā
eis vt ab hmōi se refrenēt ꝯsulere. cuiusmodi sunt
etiā illi qui audiētes maledictos mandati dei trās
gressores. mēdacijs ⁊ horribilibus iuramētis deū
q̄tidie blasphemare ⁊ tn̄ ne lollardi ⁊ heretici vel
de secta lollardorū dicerent̄ erubescunt eos retice-
re ac seipsos ab hmōi transgressionibus refrenare
Sed nō sic fecit sanctus paulus qui vt patet Act.
xxiiij. Cum suggerētibus ei9 emulis ⁊ veritatis ini-
micis a quodam falso aduocato nomine tertulo
coram p̄side felici in multis false accusaret̄. pro eo
ꝙ sequebat̄ ⁊ docebat doctrinam iesu xp̄i quam re
putabant pontifices scribe ⁊ pharisei heresim. Sȝ
paulus de illis in quibus ipm̄ false accusabāt hu-
militer se excusauit. ſ; de secta ⁊ doctrina xp̄i q̄ȝuis
ab inimicis veritatis heretica reputaret̄ se esse ꝯfi-
teri nō erubuit dicēs p̄sidi. Confiteor aūt hoc tibi
ꝙ s̄m sectaȝ quam dicūt heresim. sic deseruio deo
patri credens omnibus q̄ in lege ⁊ in ꝓphetis scri-
pta sunt spem habēs in deum. Itē xp̄m ⁊ eius do
ctrinam nō erubuit illa deuota mulier marcella ꝓ
curatrix domus marthe. de qua legit̄ in li. amico-
rum xp̄i. ac etiā Lu. xj. Scribis ⁊ phariseis xp̄m
blasphemantibus illa tollens vocē suam ait xp̄o.
Beatus venter qui te portauit. ⁊ vbera q̄ suxisti. ſ;
huic deuote mulieri longe dissimiles sunt multi fi
cti xp̄iani his diebus. qui audientes falsos tradito
res ⁊ inimicos crucis xp̄i dn̄m oīm xp̄m iesum q̄-
tidie blasphemare. ⁊ tn̄ apire os suū ad eos reticē-
dum a suis blasphemijs erubescēt. Non attendē-
tes ꝙ sicut dicit xp̄us Lu. ix. Qui me erubuerit ⁊
meos sermones hūc filius hominis erubescet cuȝ
venerit in maiestate sua. Sed caueant tales. qui ꝓ
pter derisionē impiorū erubescūt videri humiles
⁊ obediētes filij diuino contingat illis sicut vt do-
cet parit̄. in de vicijs. parte. vj. trac. de suꝑbia. con-
tingit cuidam scolari parisius scolatizanti. qui cū
indutus esset p̄ciosis vestibus. ⁊ a socijs suis mul-
tum honoraret̄. accidit quodā tp̄e ꝙ pater suus in
pauꝑi ⁊ humili apparatu filiū suū visitauit. ⁊ pro
suis expensis secū pecuniā attulit. fili9 ei9 timēs ne
socij sui eum ꝯtemnerēt si scirent eū tam pauperē
habere parentē patrē suū. vt nullo modo corā so-
cijs suis diceret eum filiū suū secrete rogauit. Un̄
⁊ filius suus simulauit patrē suū esse vnū de serui
entibus patris sui. ⁊ fecit eum cum gratiorib9 do-
mus sedere in prandio. quod p̄r humiliter ⁊ paci
enter sustinuit. Sed cum finito prandio. filius du-

xit patrē in cameram suam secrete interrogās eū quid sibi attulisset. Sed tunc pr̄ suus bursam aperiens ⁊ pecuniam quam attulerat secum sibi ostēdit. affirmans ꝙ nec vnū denariū de illis haberet. tu inquit negasti me esse patrem tuū ⁊ ego nego te esse filium meū. nūꝙ̄ igit̄ decetero comedes de aliquo qd̄ tibi transmittam. Certe sic pater celestis illos qui erubescūt ⁊ in facto negāt se esse filios dei in pn̄ti. ipse negabit se esse patrem eoꝝ̄ in futuro. dicente de seipso Math. x. Qui aūt negauerit me coram homninibus. negabo ⁊ ego eum coram patre meo qui in celis est. Unde de verecūdia ⁊ opprobrio quez impij patient̄ in futuro qui dn̄m nostrum iesum xp̄m erubescunt in pn̄ti. loquit̄ ꝓpheta Hieremie. xx. dicens. Confundant̄ vehementer q2 nō intellexerunt opprobriū sempiternū ⁊ ignominiam eternaz que nunꝙ̄ delebit̄. Item Hiere. xxiij. Dabo vos in opprobriū sempiternū. ⁊ ignominiam sempiternā que nunꝙ̄ obliuione delebit̄ Nemo igit̄ ꝓpter obloquiū ⁊ derisionē impioꝝ erubescat patrem suū iesum xp̄m. sed cōsideret ꝙ sicut dicit xp̄s Math. x. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius. ⁊ seruo sicut dn̄s eius. si patrē familias beelzebub vocauerunt. ꝙ̄tomagis domesticos eius. D Et nota ꝙ sicut dicit vualdeby sup simolo apostoloꝝ̄. Derisor qui seruos dei deridet quadruplici periculo se exponit. sc3 seruituti peccatoꝝ̄. sterilitati respectu bonoꝝ̄ operū. mundane tribulationi ⁊ mortis accelerationi. Exemplum primi habet̄ de cham filio noe. cuius ꝓgenies seruitutem incurrit. ꝓ eo ꝙ ille patris verenda vidit ⁊ ip̄m derisit. vt patet Gen̄. ix. De sc̄do exēplum habet̄ de michol vxore dauid q̄ ꝓ eo ꝙ dauid virum suū saltantez coram deo derisit sterilis est effecta. vt patet. ij. Regū. vj. De tercio ꝟo exemplum habet̄ de Brictio qui beatū martinū derisit dicens cuidam pauperi martinū querenti. Si delirum illum queris ꝓspice eminus. ecce celum vt amens respicit. Et martinus in sp̄u hoc intelligēs eum de hoc suauiter increpauit dicēs. Delirus tibi videor o bricci. Brictius ꝟo verecundia ductus negauit se hoc dixisse. Martinus ꝟo adiecit. Nōne aures mee erant ad os tuū qn̄ hoc dixisti. ꝭ scias te mihi in ep̄atu successurum ⁊ aduersa multa passurū. qd̄ ⁊ factuz est. q2 brictius post decessum beati martini ep̄s effectus est. ⁊ postea falso crimine sibi imposito derisus ⁊ despectus ab ep̄atu suo est eiectus. qui flens ⁊ eiulans dixit. Merito hec patior. q2 peccaui in sanctuz dn̄i. De quarto ꝟo exemplū habet̄ d̄ illis pueris qui deriserūt helis eum ꝓphetam dicētes. Ascēde calue. ascende calue. Et egressi sunt duo vrsi de saltu. ⁊ deuorabant eos ⁊ mortui sunt. vt ptz. iiij. Regū. ij. Et nimirum. q2 diabolus ꝑ hm̄oi derisores filios dei suffocat dūz paruuli sūt. Unde parif̄. in de vicijs parte. vj. Hec inquit est vna de astutijs dyaboli suffocare bonuz inchoatū in germine. qd̄ figuratū est ꝑ hoc ꝙ dyabolus ꝑ serpentem religionem inchoatā in paradiso suffocauit vt patet Gen̄. iij. Item in hoc ꝙ per pharaonē ppl̄m israhelitī cū destruere voluit submersione paruuloꝝ̄. vt legit̄ Exodi. j. Item ꝑ hoc ꝙ herodes xp̄m paruulū occidere voluit. ⁊ vt euz occideret paruulos innocentes occidit. vt legitur Math. ij. Ex q̄ patet ꝙ malicia herodiana est malicia irrisoꝝ̄ qui suis irrisionibus filios dei paruulos occidunt. Unde Bern̄. Malicia inquit herodiana est nascentē ꝑsequi religionem. immo ⁊ maior ꝙ̄ herodiana videt̄ esse malicia irrisoꝝ̄ ꝙ̄tum ad hoc ꝙ herodes occidit paurulos iam natos. ꝭ irrisores ꝟo occidunt matris ꝓprie filios adhuc in matris sue vtero existentes. non em̄ expectant q̄usꝙ̄ ecclesia peꝑit eos in sacramento penitentie. vel quousꝙ̄ anima peperit filios sp̄uales ꝑ exteriorez operationē. ꝭ ꝙ̄cito apparent in eis aliqua signa bone voluntatis ipsi suffocant eos per derisionez eis verecundiam faciēdo. Tales em̄ sunt peiores ꝙ̄ ille maledict[9] draco diabolus qui vt dicit̄ Apoca. xij. stetit ante mulierez que paritura erat. vt cū peperisset filium eius deuoraret. Sed derisores filium matris ecclesie anteꝙ̄ illa peꝑit deuorant et extinguunt. Item huiusmodi derisores qui suis derisionibus impediūt salutem animarū. socij sūt demonū ⁊ in lucro ⁊ in damno. Nam si dyabolus aliquem dimittat siue deꝑdat. ipsi dolent tanꝙ̄ de ꝓprio dāmno. si ꝟo lucret̄ aliquem sicut fit qn̄ aliquis fornicat̄. adulterat̄. furatur. vel aliquid huiusmodi si contra mandatū dei fecerit. ipsi gaudent tanꝙ̄ de suo ꝓprio lucro. E Item huiusmodi derisores recte sunt aduersarij saluatoris. Nam illud qd̄ summe placet saluatori derisores maxime odiunt. sc3 salutem animarū. Unde beatus Gregorius. Nullū inquit sacrificiū ita deo placet sicut zelus animaꝝ. igit̄ econtrario. nihil sic deo displicet sicut salutis impeditio animarū. In cuius signuz ip̄m petrum qui inter omnes apostolos attētius deum amabat xp̄s vocauit sathanam q2 salutem animarū nitebat̄ impedire nolens dn̄m nostrū iesum xp̄m ꝓ salute animarū mortem subire. Unde sibi dixit Matth. xvj. Uade post me sathana. iudicio igit̄ dei derisor impediens salutē animarū efficit̄. Hec parif̄. Item idē. Cum deus inquit ⁊ tota celestis curia gaudeat de cōuersione vnius peccatoris vt patet Luce. xv. ⁊ huiusmodi derisores seipsos magistro suo diabolo conformantes de cōuersione peccatoris tristant̄. manifestū est ꝙ licet xp̄iani dicunt̄. tn̄ in rei veritate deo sunt contrarij ⁊ manifesti antixp̄i. ⁊ nedum antixp̄i. sed ⁊ aptissimi traditores dn̄i nostri iesu xp̄i. Nam nonne traditor esset regis Anglie qui milites suos de carcere inimici regis liberatos iterū ab eodem inimico faceret incarcerari. sed quāto magis illi traditores dn̄i nostri iesu xp̄i dici possunt qui filios suos sanguine ꝓprio redemptos ⁊ de carcere dyaboli liberatos ꝑ suam derisionem recidiuare faciunt. ⁊ a diabolo iteruz incarcerari. Unde Bern̄. ⁊ ponit̄. ij. floꝝ. c. xix. Is inquit qui exemplo suo ad remissi[9] agendū ceteros ꝓuocat. aut singularitate turbat aut inquietat curiositate aut impatientia sua murmuratōe molestat. aut quocunꝙ̄ modo contristat sp̄m dei qui in illis est. scandalisans vnuz de minimis meis credentibus. nonne ⁊ hic manifeste ꝑsequit̄ xp̄m. agnoscite dilectissimi. ⁊ expauescite cōsortia eoꝝ̄ qui salutem impediūt animarū. horrēdum penitus sacrilegiū est qd̄ ⁊ ipsoꝝ̄ videt̄ exce

Vere. facinus qui dño maiestatis manus sacrilegas iniecerunt videbat iam cessare psecutionis tēpus. Sed vt palam factū est nunqꝫ deesse psecutionē a christiano. ꝛ nunc quod grauius est ipsi christum persequuntur qui ab eo vtiqꝫ christiani dicūtur. Amici tui deus ꝛ proximi aduersum te appropinquauerūt ꝛ steterūt. pluraste videt cōtra te vniuersitas ppli xpiani. a minimo vsqꝫ ad maximum a planta pedis vsqꝫ ad verticē capitis non est sanitas vlla. Egressa est iniquitas a senioribus iudicibus vicarijs tuis qui vident regere pplm tuū. nōne est iam dicere sicut pplus sic ꝛ sacerdos. q2 nec sic pplus vt sacerdos. Heu heu dñe q2 ipsi sunt in psecutione tua primi qui vident in ecclesia tua primatū diligere. gerere principatū arcem syon pocupauerūt apphendere munitōes ꝛ vniuersam libere potestatē. tradunt incendio ciuitatē. misera eorum cōuersatio. plebis tue miserabilis est subuersio. Dati em̄ sunt sacri gradus in occasionem turpis lucri. ꝛ questum estimat pietatē. copiosissime siquidem pietatis inueniunt in suscipiēda. immo magis accipienda animarū cura. sed ħ apud eos cura minor ꝛ de animarū cura siue salute nouissima est eorū cogitatio. An vo saluatori animarum grauior vlla esse poterit psecutio. Inique agunt ꝛ ceteri cōtra xpm. multi quidē sunt nostris temporibus antixpi. merito tñ ꝛ crudeliorē eam sentit psecutionē p acceptis bñficijs ꝛ grauiorē sentit pro potestate qꝫ a pprijs ministris. licꝫ alij quoqꝫ multi contra pximorū salutem multipharie multisqꝫ modis ꝛ varijs actionibus agere videāt. hec tñ videt xps ꝛ silet. hec saluator patit ꝛ dissimulat ppterea dissimulemus ꝛ nos qꝫ necesse ꝛ ista sileamus Iteruꝫ maxime de platis ipsis magistris sicut ecclesiarū nimirū placet ꝛ ipsis. q2 vt euadant nunc humana iudicia. venietqꝫ semel iudiciū graue his qui psunt ꝛ potentes potenter tormenta patient. Hec Bern. Vnde ꝛ tales seipsos voluntarie submergunt spūaliter. q2 cum in peccato sint mortali quasi naufragant ꝛ in piculo sunt submersi in mari damnationis eterne. De quo piculo p fructuosam penitentiā que fm be. Grego. est scđa tabula post naufragiū si vellent eam arripe possent saluari. quam tñ voluntarie refugiūt. non obstante qꝫ sine illa nullo modo possunt saluari. Nam vt dicit parit. in de vitijs parte. vj. Ex quo aliqs est in peccato mortali ꝛ si omnes angeli ꝛ omnes sancti dei p eo rogarent ipse nō posset saluari. nisi penitētia pro eo intercederet siue ipm adiuuaret. In cuius cōfirmationē dicit xps Luce. xiij. Nisi pniam egeritis oēs sil peribitis.

Capitulum LXXII

Secunduꝫ ex quo orit vana gloria humana vt supra dicit est corporis vigorosa fortitudo. que fm parit. in de virtutibus. pte. iij. tracta. de fortitudine. ca. j. Est potentia strenue ꝛ facile actiones corporales agendi ꝛ resistendi a ptrario in hmōi difficile patiendo. sed fatuū est de tali fortitudine inordinate aliquid gloriari. vt patet ex supradictis. ca. vij. huiꝰ sexte partis. vbi agit de scđa specie psumptionis q est scđa filia inanis glorie. Dictis ibidē adijciendū est qꝫ teste beato Grego. viij. moral. Fortitudo corporis cito destruit nisi p rōnis cōsilium fulciatur. q2 quo plus se pspicit posse eo virtus sine rationis moderamine citius ruit ꝛ deterius precipitat. Sicut manifeste patet de illo fortissimo viro sampsone qui vt legit Iudicū. xvj. p fraudulentiā mulieris derelicto consilio rōnis sua fortitudine priuat. ꝛ in magnā redigit a philisteis suis inimicis miseriam ꝛ seruitutē. ꝛ ideo de fortitudine corpali minime est gloriandū. ħ fortitudo anime est summopere poptanda. Pro quo notanduꝫ qꝫ Tullius lib. ij. retho. tractans de anime fortitudine. Fortitudo inquit est magnarū rerum appetitio ꝛ humiliū ptemptio ꝛ cum rōne vtilitatis laborū ppessio Item ideꝫ. Fortitudo inquit est rōnabilis aggressio terribiliū cum eorū ppessione. Macrobiꝰ vo. Fortitudo inquit est animuꝫ supra piculū metum agere. nihilqꝫ nisi turpia metuere ꝛ prospera ꝛ aduersa fortiter tolerare. Vñ Hiero. in quadā epla. et ponit in flor. Bartho. ti. de fortitudine. Per bonā inquit ꝛ malam famā a dextris ꝛ a sinistris fortis xpi miles gradit nec laude extollit. nec vituperatione frangit. nec diuitijs tumet. nec paupertate cōfundit. Hec ille. Et ideo merito beatus Amb. in lib. suo de officijs. Animi inquit fortitudo in duobus principaliter cōsistit. Primo vt exteriora corporis p minimis habeat. ꝛ quasi supflua despiciēda magis qꝫ appetēdo ducat. Vñ Augꝰ. in lib. de libero arbitrio. Fortitudo inquit est affectio anie qua anima incommoda ꝛ damna rerū non in potestate nostra constitutis ptemnimus. Res vo nō in ptāte nra constitute sunt ille q nobis inuite auferri possunt. qđ cōsiderans quidā pħs de quo Seneca in libro suo de cōstantia sapiētis. ꝛ ponit in libello vualsensis. de gestis philosoporū. ꝛ quatuor virtutibus cardinalibus. parte. iij. ca. v. vbi narrat qꝫ Demetrius cum cepat megarā ciuitatē. interrogauit demetrius Cilphonē philosophū ibi cōmorantē. si aliquid de bonis suis pdidisset. ꝛ rñdens pħs nihil inquit. Omnia em̄ mea mecū sunt. et tñ patrimoniū eius filios ꝛ multa alia hostes rapuerunt. quo non obstante inuictū ꝛ indemnē se esse fatebat. habebat em̄ vera bona in que nō erat manus iniectio. scꝫ sapiētiam ꝛ virtutes. sed dissipata transitoria ꝛ direpta nō sua esse iudicabat. ħ aduēticia ꝛ illa nō tanqꝫ sua ppria pulpēdebat. Scđo consistit animi fortitudo in hoc qꝫ ea que summa sunt omnesqꝫ res in quibus est honestas pclara oī animi intentione vsqꝫ ad effectum psequant. Hec ille. Augustinus vo dicit qꝫ in pferēdis molestijs ꝛ aduersis cōsistit animi fortitudo. vnde ꝛ sicut dicit Cassiodorus. vir fortis nō immerito possit appellari qui nescit in aduersis tolerandis deficere. aut in psperis aliqua elatione se iactare. ħ animo stabili defixus ad celestiū rerum contemplationē formatus semp manet impauidus. Seneca vero epla. xxxj. dicit qꝫ fortis animus est qui in eodem habitu est quōcunqꝫ res cedunt. cui siue vulgaria bona augēt supra res suas eminet. siue aliqua ex istis vel casus excusserit minor nō efficit. Tullius vo in libro suo de officijs. dicit qꝫ fortis animus et

magnus ex duobus maxime cóprobaẗ. Quorũ vnũ est ex rerũ exteriorũ despectióne. Scdm est vt animus sit ita affectus. vt res gerat intepide magnas ꝛ maxime vtiles. ꝛ licet vehemẽter arduas ꝛ plenas laborũ ꝛ pꝛiculorũ. Hec ille. Et nota ꝙ sicut dicit be. Greg. lib. viij. moral. ꝛ poniẗ in flora. Bartho. titu. de fortitudine. Alia est iustorũ fortitudo. ꝛ alia reproborũ. Iustorũ quippe fortitudo est voluptatẽ carnalẽ vincere. ꝓpꝛijs voluptatib⁹ cótraire delectatióne vite pñtis extinguere. huius mũdi aspera ꝓ eternis pmijs vehementer amare. ꝓsperitatis blandimenta cótemnere. ꝛ aduersitatis metum in corde supare. Reproborũ vo fortitudo est transitoria sine cessatione diligere. cótra flagella incessabiliter pdurare ob amorẽ tpaliũ. nec ex aduersitate quiescere. ad inanẽ gloriam etiã cũ detrimẽto vite puenire. malicie augmẽta exquirere. bonorũ vitam nó solũ verbis ac moribus. ꝫ etiã aliqñ gladijs impugnare. in semetipsis spem ponere. etiã iniquitatẽ fouere. ꝛ quotidie sine vllo defectu desiderij iniqua ppetrare. Hec Grego. Et est insup notandũ ꝙ sicut dicit parisi. in de virtu. pte. iij. tractatu de fortitudine. ca. j. Fortitudo animi sumiẗ dupliciter. Primo modo generaliter ꝓ quocũqꝫ conamine ad vitij resistentiã. ꝛ sic ois virtus fortitudinẽ habet respectu vicij sibi oppositi. vt humilitas fortitudinẽ habet contra supbiam abstinentia cótra gulam. ꝛ cótinẽtiam cótra luxuriam. Unde Prouer. vlti. Accinxit fortitudine lũbos suos. ꝛ ad istam fortitudinẽ ptinet in oi ope meritorio attendere ꝛ cauere ne quid minus debito agaẗ. sicut ꝛ ad temperantiã generaliter ptinet attendere ꝛ conari ne quid nimis ꝛ vltra mensurã rõnis agaẗ. Scdo modo nomen fortitudinis sumiẗ large ꝓ vehementi resistẽtia mali. ꝛ fortitudo isto modo sumpta attendiẗ circa difficilia in passionibus. siue sint exteriores passiones siue interiores. Exteriores passiones dicunẗ ille contra quas certamen habet potẽtia. vt ꝯtumelie. damna rerũ ꝛ molestie corporis ab aliquo illate. Unde Arist. Fortitudo inquit est virtus operatiua gr̃a boni in passionibus difficilimorũ. ꝛ loquiẗ Aristotiles de passionibus siue molestijs exterioribus. Interiores vo passiones dicunẗ ille ꝯtra quas certamẽ habet tempantia. vt sapores gustui. ꝛ appetitiue sensibilia passiones inferũt. De istis passionib⁹ dicit phs ꝙ difficiles sunt ꝛ cótempanee vite humane. ꝛ isto modo accipiẗ fortitudo Prouer. vlti. vbi di. Mulierẽ fortẽ quis inueniet. vbi glo. Mulier fortis ẽ ecclesia q̃ ꝓ amore sponsi ꝓspera ꝛ aduersa ꝯtemnit. Contemnere em̃ ꝓspera temperantie. contemnere vo aduersa patiẽtie est. Et nota ꝙ sicut dicit Tullius. j. rethorice. li. ij. Fortitudinis animi q̃tuor sunt partes. scꝫ magnificẽtia. fidentia. patientia ꝛ pseuerantia. ꝛ de istis diceẗ fm ordinẽ.

Capitulum LXXIII

Prima enim pars fortitudinis est magnificentia. Et sicut dicit tullius vt pus. Magnificẽtia est magnarum ꝛ excelsarũ rerum cum quadã animi ampla ꝛ splendida ꝓpositóe agitatio atqꝫ administratio. ꝛ hec magnificẽtia fm eundẽ ꝯsistit in quatuor. Nã inquit vel est cordis dedignatio subijci vilibus. vel est affectuosa euitatio priuari libertatibus. vel est oris ꝯfitẽdo veritatẽ in sermonibus. vel est operis magnifice agendo in effectibus. De primo Seneca ep̃la. cvj. Homo inquit deberet dedignari subijci vilib⁹ ꝛ maxime peccatis. vnde idẽ. Si inquit scirẽ deos ignoscituros ꝛ homies ignoraturos ad huc peccare dedignarer. De scdo idem ep̃la. lxviij. Ad maiora inquit natus sum ꝙ̃ vt sim seruus corporis mei. Vñ ꝛ Tullius. Te inquit animo excelsum natura creauit. ꝛ ideo vuallẽsis in libello suo de dictis phorum. Ex quatuor virtutibus cardinalibus ꝓmum inquit est hois habere excelsum spiritũ querentẽ vbi gloriosissime viuat ꝛ tutissime. ꝫ certe vita gloriosissima ꝛ tutissima viatoris ẽ in cõscientia pura ꝛ virtutibus viuere. Vñ Bern. O inquit vita secura vbi consciẽtia pura est. O inquaꝫ vita secura vbi absqꝫ formidine mors expectatũr. immo expectaẗ cum dulcedine. ꝛ accipiẗ cũ deuotione. Sed sicut dicit beatus Aug. in libro suo de libero arbitrio. Nemo securus viuit in his bonis que põt inuitus amittere. virtutẽ aũt sapientiam nemo amittit inuitus qui bona transitoria cõtemnit. mala pene trãsitorie nõ metuit. Hec ille. Vñ parisi. in summa sua de virtutibus. parte. iij. tractatu de fortitudine. c. xliij. Ad magnanimitatẽ inq̃t ptinet cauere nõ solũ timiditatẽ. ꝫ etiam temeritatem. Non em̃ debet homo absqꝫ causa offerre se periculo. Nam in tranquillo tempestatẽ optare dementis est. tempestatẽ aũt cum euenerit subuenire sapiẽtis. Vñ Seneca libro de quatuor virtutibus. ꝛ poniẗ in florario Bartho. titu. de fortitudine. Eris inquit magnanimis si pericula nõ appetas vt temerarius. nec formides vt timidus. Unde Tullius. Turpis inquit fuga mortis omi morte est peior. timidũ aũt nõ facit animũ nisi rephẽsibilis vite mala ꝯsciẽtia. Si magnanimis fueris nunqꝫ iudicabis tibi cõtumeliã fieri. ꝛ de inimico dices. Non nocuit mihi ꝫ voluntatẽ nocẽdi habuit. Et sequiẗ. Et tanto se vnusquisqꝫ ad fortitudinẽ ꝓfecisse demonstrat. quãto aliena mala robustius tolerat. nam minus in se ꝯualuit quẽ iniquitas aliena strauit. q꞉ in eo ꝙ ferre ꝯtrarietatẽ nõ valet pusillanimitatis sue gladio ꝯfossus iaceret. virũ aũt magnanimũ aduersa nõ deprimũt ꝛ ꝓspera nõ extollunt. ipẽ em̃ nõ metuit mortẽ paupertatẽ nõ spernit. voluptates sub freno rõnis iacere cõpellit. hec ille. De tercio em̃ in quo ꝯsistit magnificẽtia. scꝫ de oris ꝓfessione veritatis in sermonibus loquiẗ vuallensis. in li. suo. de dictis phor. ꝛ quatuor virtutibus cardi. pte. iiij. c. j. vbi sic. Maluerũt inquit antiqui veridici dicẽdo veritatẽ mori ꝙ̃ tacita veritate viuere. sicut exemplũ habemus de sctis ap̃lis martyribus ꝛ alijs veridicis eorũ imitationibus. ꝛ nimirũ nam vt dicit be. Aug. ꝛ poniẗ in ca. xj. q. iij. quisquis. Quisquis em̃ veritatẽ metu cuiuslibet ptãtis occultat iram dei ꝯtra se ꝓuocat. q꞉ magis timet hoiem ꝙ̃ deũ. Et sequiẗ. vterqꝫ reus est. ꝛ qui veritatẽ occultat. ꝛ qui mendaciũ ꝓfert q꞉ ꝛ ille ꝓdesse nõ vult ꝛ iste nocere desiderat. Itẽ ibidẽ ca. nemo. Nemo inquit peritorũ vel prudentiũ pu

ret ꝙ minus periculū sit in verbis lingua mētien-
do ꝙ̃ manibus sanguinē effundēdo. melius aūt ꝓ
ṽitate pati suppliciū ꝙ̃ ꝓ adulatōe bñficiū. h̄ ille.
De q̄rto i q̄ ↄsistit magnificētia. s. de opis magni
fica actōe in effectibus. vñ parisi. vbi prius. Nō in
quit magnanimus terribilia seu difficilia aggredi
tur ꝓpter cōem vtilitatē vel honestatē. ⁊ nō ꝓpter
cupiditatē vel glorie vanitatē. nō em̄ decet vt cupi
ditate vincat q̄ metu nō frangit. Et sequit. Ad ma-
gnificentiā ptinet em̄ ardua opa appetere ⁊ magni
tudinē boni ⁊ mali transitorij supare. magnitudo
boni transitorij supat cum illud ↄtemnit. ⁊ magni
tudo mali transitorij supat qñ illud nō timet. Vñ
Seneca in quadā epl'a magnanimi inquit est ma-
gna cōtēnere ac mediocria malle ꝙ̃ nimia. illa em̄
vtilia vitaliaq; sunt. hec ṽo eo ꝙ supfluūt nocent.
sic segetē nimia sternit vbertas. sic nimio fructuū
onere rami franguntur. sicq; fecunditas nimia ad
maturitatē nō ꝑuenit. Itē animus q̄z nocet q̄s im
moderata rumpit felicitas mūdana. q: non tm̄ in
aliorū iniuriam ꝫ etiam in suaȝ vertunt. Hec ille.
Magnificentia em̄ q̄ in p̄dictis quatuor ↄsistit ne
cessaria est cuilibet vianti. Unde paris. in de virtu
tibus, parte. iij. trac. de fortitudine. c. iij. In mūdo
inquit isto q̄si in studio certaminis positi sumus.
Vñ Eccs. iij. Tp̄s belli ⁊ tp̄s pacis. tp̄s belli in p̄-
senti vita ē. ⁊ tp̄s pacis in vita eterna. Vñ Job. vij
Militia em̄ est vita hois sup terrā. vñ illa pars ec-
clesie q̄ est in terra militans ecclesia vocat q̄ forti-
tudine debet esse induta in p̄nti. Vñ Prouer. vlt.
Fortitudo ⁊ decor indumentū eius. Isa. lij. Indu
ere fortitudine tua syon. si sine fortitudine sit, ne-
cesse habet fugere hostes suos tanq; inermis. Vñ
Treñ. j. Abierūt absq; fortitudine ante faciē subse
quētis. Uirtus fortitudinis insupabilis est. totus
em̄ mūdus deuincere nō possit vnū hoiem in quo
esset vera animi fortitudo. Vñ Seneca. Facilius
est gentē vnā sine fortitudie ꝙ̃ vir vnū fortitudinē
animi habentē euincere. q: sine fortitudine animi
nihil ē fortitudo corpis. Vñ Isa. j. Erit vobis for-
titudo vr̄a vt fauille stupe. sed fortitudo animi ho
stes spūales deuicit. Vñ. ij. Regū. xxij. Accinxisti
me fortitudine ad p̄lium incuruasti resistētes mi-
hi subtus me. Item fortitudo animi bona sua re-
uat. vñ Lu. xj. Cum fortis armatus custodit atriū
suū in pace sunt oia q̄ possidet. Item hoiem ditat
vñ Prouer. x. Egestatē opata est manus remissa.
manus aūt fortiū diuitias parat. Item deuȝ letifi
cat. vñ Neemie. viij. Gaudiū est dñi fortitudo no
stra. Item hoiem glorificat sicut ⁊ ignominia ho-
minē vilescat. vñ Prouer. xij. Manus fortiū dña
bit q̄ aūt remissa est tributis seruiet. Itē regnū ce
lorum rapit siue adipiscit. vñ Math. xj. Regnū celo
rum vim patit ⁊ violenti rapiūt illud. Et iō meri-
to Seneca in lib. de q̄tuor virtutibus. Magnani-
mitas inquit q̄ est fortitudo dr̄. si insit animo tuo
cū magna fiducia viues ⁊c̄.

Capitulum LXXIIII

Ecunda pars fortitu-
S dinis vt supra dr̄ est fidētia. Et est fidētia
certa spes animi ꝓducēdi ad finē rem in
choatā. Et sicut dicit petrus lum. iij. sen. dis. xxvj.
c. j. Spes est certa expectatio future beatitudinis
veniēs ex dei gr̄a ⁊ meritis p̄cedētibus. Vñ ⁊ hāc
eandē diffinitionē spei ponit sctūs Tho. in de veri
tate theolo. li. v. c. ij. In hac inquit diffinitōe nō su
mit certitudo ꝙ certitudines demōstratiōis. ꝫ pro
certitudine opinionis qua plene vni pti cōsentit. ⁊
hmōi expectatōis principalis cā est gr̄a dei ⁊ non
merita nr̄a. q: opa nr̄a nō sūt meritoria nisi ex gr̄a
sine meritis tñ aliq̄d sperare non est spes sed sum
ptio. iō dicit ps̄. Sacri. sacri. iusti. ⁊ spe. in domino
Sed ꝓ aptiori declaratōe huius diffinitōis pri-
mitus est notandū ꝙ spes qñq; sumit ꝓ re quā spe
ramus. ⁊ sic sumit ad Tytū. ij. cū dr̄. Expectantes
beatā spem. Item in ps̄. Beatus hō cuius nomē
dñi spes eius est. ⁊ iterū. Tu es dñe spes mea a iu-
uētute mea. Itē Joel. iij. Dñs est spes ppl'i sui. sed
spei isto mō sumpte non ↄpetit p̄dicta descriptio.
Qñq; ṽo sumit spes ꝓ glorie future certitudine.
⁊ sic sumit ad Rom. v. cum dr̄. Probatio em̄ spem
opat. i. certitudinē future glorie. Item Prouerb.
xxiij. In timore dñi esto tota die qm̄ habebis spem
in nouissimo. Qñq; ṽo sumit ꝓ illa virtute q̄ spes
dr̄. ⁊ sic sumit. j. Cor. iij. cū dr̄. Nunc manēt fides
spes ⁊ charitas. Sed nullo p̄dictorū modoruȝ su-
mit spes in p̄dicta descriptōe. Et qñq; ṽo sumitur
spes ꝓ motu ad illā virtutē q̄ spes dr̄. ⁊ sic sumitur
Thob. ij. cū dr̄. vana facta est tua spes. Iteȝ in ps̄.
Deus me⁹ in adiutoriū spei mee. Itē. j. Thes. iiij.
Non ↄtristemini sicut ⁊ q̄ spem nō hñt. ⁊ spei isto
mō sumpte cōpetit descriptio supradicta. Scd̄o
ꝓ declaratōe p̄dicte descriptōnis est notandū ꝙ si
cut duo sunt vbi ē expectatio corpalis. Quorū pri
mū est ꝙ intendat animus ad aliq̄d absens vt fiat
pñs. vñ expectās dr̄ q̄si extra rem positus spectās.
Scd̄m est ꝙ vbi est expectatio corpalis ibi est pma
nētia localis q̄ntū ad corpus. Sic spūaliter duo sūt
vbi est expectatio q̄ spes dr̄. Est em̄ ibi intētio ani-
mi ad futurā beatitudinē. quā intentionē b. Aug.
in li. de ciui. vocat aspectū ondens aspectuȝ talem
ad spem ptinere. Nā prius est inquit sanos oculos
mētis hr̄e qd̄ fit p fidē. ⁊ deinde aspicere qd̄ fit per
spem. Itē est ibi pmanētia in loco spūali q̄ de⁹ est.
de q̄ pmanētia dicit xp̄s Joh. xv. Manete in me ⁊
ego in vobis. Item. j. Joh. iiij. Qui manet in cha
ritate in deo manet ⁊ deus in eo. Qui em̄ a deo p
pctm̄ recedit nō habet hanc expectationē q̄ ad spē
requirit. Tercio ꝓ declaratōe p̄dicte descriptōis
est notandū ꝙ aliqua est certitudo cognitōis q̄ op
ponit dubitationi. ⁊ h̄ certitudo ptinet ad fidem. ⁊
aliq̄ est certitudo fiducie q̄ ad titubationem vel de
sperationē ē opposita. ⁊ h̄ ptinet ad spē q̄ est i via.
⁊ ē aliq̄ certitudo securitatis q̄ opponit timori sepa
tionis. ⁊ h̄ certitudo erit in patria. Et nota ꝙ sic
dicit sctūs Tho. in de veritate theolo. li. v. ca. xxij.
Inter fidē ⁊ spem talis est dr̄ia ꝙ fides est de pteri
tis. p̄ntibus ⁊ ⁊ futuris. spes aūt tm̄ de futuris. fi-
des aūt tā de bonis ꝙ̃ de malis. spes ṽo tm̄ est de
bonis. fides de bonis est tā sibi ꝙ̃ alijs. spes aūt de
bonis sibi tm̄. Cōueniūt tñ fides ⁊ spes in h̄ ꝙ tā fi
des ꝙ̃ spes de inuisibilib⁹ sūt. Certitudo ṽo spei ex
trib⁹ orit. ex diua largitate. ⁊ ex abūdātia meritoꝝ

τ ex pgustatōe eτnoꝝ. Et nota φ spes put ē viatoris ē cū certitudine opinionis Sȝ spes eoruȝ qui sunt in purgatorio τ q̄ fuerūt ante incarnationem xp̄i in limbo ē vł fuit certitudine sciētie. Vñ decli nat aliq̄ mō a spe ꝓprie dicta. spes vͣ q̄ fuit in beato stephano qñ vidit celos aptos. et spes q̄ fuit in beato paulo apl'o quādo dixit. Scio cui credidi et certus suȝ. Et spes etiā q̄ fuit in adam ante peccatū fuit ex certitudine visionis tamen debilioris q̄̄ in celo. Unde spes sic sumpta ē spes minꝰ ꝓprie dicta. Et ex hijs patet φ in patria nō ē spes. q: beatitudo ē omniū bonoꝝ simul tota possessio. vñ ibi nihil futurū ē qd̄ speretur. Et licet sanctis in celo adhuc sit spes de futura suoꝝ corporū resurrectione fm rem. hec tamē resurrectio eis p̄sens ē fm certissimā cognitionē. hec Thomas.

Capitulum LXXV

Ed est hic insuper notandū φ cū motus spei sit circa illa q̄ supra nos sunt multa ꝯferūt ad modū spei eliciendū motiua ¶ Quoꝝ primū est dei liberalitatis cōsideratio qui seruiētes sibi remunerat supra merita sine put ip̄m decet vltra condignū. τ hec liberalitas dei gratia vocatur in descriptione p̄posita cū dicitur. veniēs ex dei gratia. Secūdum motiuū ad eliciendū motū spei conferens ē humilis cōsideratio ꝓprij meriti. p̄sertim cū deus ꝓmisit se redditurū premiū hijs qui debito modo sibi deseruiunt. dicente scriptura Eccl'. xvj. Reddet vnicuiq̄ fm virtutē operum suorum. τ cum deus verax est ꝓmissa fideliter persoluens constat φ ab eo nullū bonū erit irremuneratū. sicut nullū malum impunitū. Unde spes quasi duabus basibꝰ munitur. s. dei liberalitati que sibi seruiētes remunerat vt decet. τ dei iusticie que sibi seruientibꝰ soluit fideliter que ꝓmisit. et ad hec duo ptinent due particule vltime descriptionis iste. s. cū dicitur meritis precedētibus. Notandū est φ motū spei quandoq̄ p̄cedunt merita in actu vt in eo q̄ in charitate est τ bona opa facit quibus sperat se habituruȝ eternā beatitudinē. Et quādoq̄ vero merita precedūt motū spei in intētione licȝ nō in actu vt in illo q̄ ē in peccato mortali q̄ interim facit boni q̄cquid facit optans vt dñs illustret cor suū ad penitentiā peragendā qui sine p̄sumptione sperat se habituꝝ eternā beatitudinē. cogitat em̄ τ sperat p gratiā dei adhuc se habiturū merita quibꝰ beatitudo debeatur. ¶ Tercium motiuū conferens ad eliciendū motum spei. est multiplex scripture sacre exhortatio. vñ ps. Sperent in te q̄ nouerunt nomē tuū domine. Item. sperate in eo oms cōgregatio ppl'i. Itē Spera in dño τ fac bonitatē. Item. Oculi omniū in te sperant dñe. Itē eccles. ij. Qui timetis deum sperate in illū. Item Osee. xij. Spera in dño tuo semp. Et merito hortatur nos scriptura ad sperādū in deo. quia naturale ē τ in expientia frequēter ostēsum φ qui debilis est τ cadere pertimescit alicui rei stabili innititur τ adheret. vt patet in puero q̄ leuatur ad stādū si estimet se casurum statim adheret alicui rei stabili. Sic naturaliter ratio docet aiam agnoscentem debilitatē τ insufficientiā suā φ forti dei se adherere debeat τ inniti. s. deo qui supportat sustentat omnia τ gubernat. vnde Isai. l. ca. Quis ambulauit in tenebris τ non est lumen ei. speret in nomine domini τ innitatur sup deū suū. Hec considerans beatus augꝰ. quare inquit dominus toties nos ad innitenduȝ sibi moneret si supportare nos nollet. non est em̄ illusor deus vt se ad supportandū nos offerat. τ nobis ei innitētibus in ruinā nostrā se subtrahat. Unde Roma. v. Spes autē nō confundit. Sup quo augꝰ. Confunditur inquit spes que qd̄ sperabat nō inuenit. sicut multotiens ꝯtingit illi qui sperat in homine. Et idō merito dicit ꝓpheta Hiere. xvij. Maledictus hō q̄ ꝯfidit in homine. spes illa nō maledicit nec ꝯfundit q̄ ē in deo. q̄ nec fallit nec fallere pōt. vñ ps. In te sperauerūt. s. patres nr̄i. τ nō sunt cōfusi. Itē. In te dñe speraui nō ꝯfundar ineternū. Itē Eccles. xxij. ca. Nullus sperauit in deū τ ꝯfusus ē. Itē ps. Deus meus in te ꝯfido nō erubescā. ¶ Quartū motiuū ad eliciendū motū spei conferēs ē. φ sc̄ptura sacra beatos totiēs asserit sperātes in dño. vñ ps. Beati oēs q̄ timēt siue ꝯfidūt in dño. Itē Beatꝰ vir cuiꝰ ē nomē dñi spes eiꝰ. Itē ꝓuer. xvj. Qui sperat in dño beatus est. Itē ꝓuer. xxviij. Qui sperat i dño saluabitur. Vñ et sperās in dño ē q̄si arbor b̄ndicta fructus vberes habens cū a miscd̄ia dei abundanter irrigetur. Vñ Hiere. xvij. Benedictus vir q̄ confidit in dño. Et subditur. Erit q̄si lignū quod plantatur sup aquas qd̄ humorem mittit ad radicē suaȝ et nō timebit cuȝ venerit estus. Itē ps. Erit tanq̄̄ lignum quod plantatū est secus decursus aquaꝝ. quod fructū suum dabit in tempore suo. Et iterū Ego aūt sicut oliua fructifera in domo dñi speraui in miscd̄ia dei in eternū. Itē. Fiat miscd̄ia dñi sup nos queadmodū sperauimꝰ in te. ¶ Quintū motiuū ꝯferēs ad eliciendū motū spei est consideratio immēsitatis diuine miscd̄ie. respectu cuiꝰ satis parua est tota nostra miseria vt bene ostensum ē supra in septima specie auaricie vbi agitur d̄ quarto ope miscd̄ie sp̄ualis. τ in illo vbi agitur d̄ quarto pungitiuo cohortāte ad diuinam miscd̄iam flagitandā. Dictis ibidem adijciendū φ sicut dicit be. augꝰ. in de sp̄u τ anima. ca. liij. Nemo igitur de dei pietate diffidat qm̄ maior ē miscd̄ia eius q̄̄ nostra miseria. τ quisq̄s ad euȝ toto corde clamauerit exaudiet eum. quia misericors est. Tardius siquidē videtur sibi veniaȝ peccatori dare q̄̄ ipi peccatori veniam accipe. sicut em̄ festinat absoluere reum a tormento conscientie sue quasi plus cruciet ipsuȝ cōpassio miseri q̄̄ ipsum miseꝝ passio sui. hec ille. Unde τ miscd̄ia dei tanta ē φ magis excedit omnia humana peccata q̄̄ totū mare excedit eius minimā guttam. Et hoc ostēdi potest par rationē naturalē. nā sicut quelibet gutta aque maris cōtinetur sub certa quātitate pondere et mēsura. sic tota aq̄ maris sub certa quātitate pondere τ mensura ꝯtinetur. ita φ deus omnia cognoscens vere dicere potest p̄cise tanta est aqua maris et precise tot gutte ꝯtinentur in illa τ nō plures. τ p ꝯsequēs tota aqua maris habet se in certa ꝓportione in compatōe ad eius minimā guttaȝ. q̄̄uis mēs humana nō sufficiat illam ꝓportionē cōprehendere ſ; misericordia

dei q̄ simpliciter ē infinita nō ꝯtinet sub aliqua determinata quātitate pondere nec mensura. Et ið inter misericordiā dei ⁊ peccata hūana. q̄ quotcūq̄ sint ⁊ qualitercūq̄ grauia tamē sunt finita. Nō ē igit̃ aliqua ꝓportio nec cōparatio danda. ⁊ ꝑ consequēs infinite magis excedit miscðia dei peccata hūana q̄ tota aqua maris eius minimā guttā. Et ideo semꝑ debēt peccatoꝛ ꝯfidere in dei miscðia et ꝯsiderare ꝙ deus velox ē ⁊ ꝓnus ad miserandū ꝫ tardus ⁊ remissus ad puniendū. Vñ habemꝰ ꝙ deus velox sit ad miserandū figurā Luce. xv. vbi legit̃ ꝙ filius ꝓdigꝰ postq̄ ꝯsumpsisset bona sua cū meretricibꝰ. penitētia ductus surgens venit ad patrē suū ad eius misericordiā postulandū. et cū adhuc aūt longe esset vidit illū pater eiꝰ. ⁊ misericordia motus occurrēs cecidit suꝑ collū eiꝰ ⁊ osculatus ē eū. Spūaliter pater iste pater celestis ē. q̄ velox ē ⁊ gaudens ad recipiendū peccatoꝛes vere penitētes ad misericordiā. Vñ Lu. xv. Gaudiū ē angelis in celo suꝑ vno peccatoꝛe penitentiā agēte. q̄ suꝑ nonagintanouē iustis q̄ penitētia nō indigent. Et ꝙ deus tardus ⁊ remissus sit ad puniēdū habemꝰ Geñ. iij. vbi legit̃ ð ꝑmis parētibꝰ ꝙ postq̄ transgressi sunt mandatū dei audiuerūt vocē domini dei deambulantis i paradyso ad horā pꝰ meridiē. Suꝑ quo Janu. in de oꝑe q̄dragesimali. sermo. xxxv. Ecce inquit ꝙ ad puniendū transgressores iuit ⁊ nō currebat. nec ibat impulsus ab aura ꝫ ibat ad auram. i. cōtra auram. in signū ꝙ quando ad puniendū ꝓgredit̃ sua miscðia sibi quodāmodo resistit. nec iuit in meridie statim quādo adam peccauit. ꝫ expectauit vsq̄ post meridiem. Unde ⁊ in signū ⁊ cōfirmationē ꝙ ꝓnus ē ad miserādū ipsemet dicit Ezech. xviij. Nolo mortē peccatoris. ꝫ vt magis ꝯuertat̃ ⁊ viuat. Et in signū ꝙ tardus ⁊ remissus ē ad puniendū ⁊ quasi cū doloꝛe iusticia sua exigēte punit peccatoꝛes ipsemet dicit ꝑ ꝓphetam Jsa. j. Heu ego ꝯsolaboꝛ suꝑ hostibus meis ⁊ vindicaboꝛ de inimicis meis. B Ex quo igr̃ deus tam ꝓnus est ad dandū miscðiam. ⁊ tam remissus ⁊ inuoluntarius ad puniendū. fm ꝯsiliū aplĩ ad Hebreꝰ. iiij. Adeamus cū fiducia ad thronū gratie eius vt misericordiā cōsequamur ⁊ gratiā inueniamꝰ in auxiliū. Vnde ⁊ in figurā ꝙ possumus iam secure si voluerimꝰ dimittere peccata nostra adire thronū gloꝛie dei ad misericordiā impetrandū. legit̃ Hester. iiij. ꝙ rex assuerꝰ statuit ꝙ vir ⁊ mulier nō vocata ad eū nullatenus intraret. ideo cū mardocheus misit ad hester vt ad regē intraret ꝓ poplõ depꝛecatura. timuit illa regē adire ꝫ tamē cū tribus diebus ipa cū populo suo penitētie se dedissent. tercia die induit se regalibꝰ vestimentis anglice q̄ venegloyng ⁊ stetit in atrio domus regis. cū vidisset eā assuerus placuit oculꝰ eiꝰ ⁊ extēdit ad eā aureā virgā in signū clemētie. et dixit ad eā. Quid vis hester etiā si dimidiā partē regni mei petieris dabit̃ tibi. Spūaliter assuerꝰ int̃ꝑtatur beatitudo. et signat patrē celestē q̄ beatitudo ⁊ vita ē saluandoꝝ. iuxta illud Joh. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ⁊ quem misisti iesum xp̄m. Jste em̄ assuerus statuit pꝰ peccatū ꝑmi parētis ꝙ nullus hō ad eū ingrederetur quousq̄ vocaret̃. q̄ anteq̄ filiū suū q̄si nuncium mitteret vt pctōꝛes vocaret ad penitentiā. nullus in celū intrauit nec intrare potuit. q̄ paradisi porta clausa ē ꝑ euam cūctis. ꝫ nūc postq̄ xp̄s nos vocauit ꝑ suam passionem mardocheus qui interꝑtatur mare cōterens anglice zening bittur contritionē. ⁊ significat gratiā spiritussancti qua conterit̃ coꝛ peccatoꝛis vere penitentis. Audaciā pꝛebet hester ad regem veniā petendo intrare quādo gratia spiritussancti excitat animā peccatricem ad misericordiā de peccatis suis postulandū. que ad h̄ faciendū debet se induere vestibꝰ regalibus. s. fide spe ⁊ charitate. ⁊ intrare atriū regis. i. atriū penitentie ꝑ ostiū vere confessionis. ⁊ sic placebit regi celesti q̄ virgā auream. i. suā miscðiam sibi extēdet et nedū medietatē ꝫ etiā integrū regnū celoꝝ sibi cōcedet. vñ Lu. xij. Cōplacuit patri vestro dare vob regnū. Predictā em̄ immēsam dei miscðiam ꝯsiderās aplũs ad tytū. iij sic scribit. Nō ex oꝑibꝰ iusticie q̄ fecimꝰ nos. ꝫ fm miscðiam saluos nos fecit. Jn cuiꝰ exemplū legit̃ in de gestꝭ impatoꝝ ꝙ quedā mulier ꝓpter quoddā suū flagiciū adiudicata ē morti. q̄ statim sentētia data appellauit. querenti aūt impatori ad quē appellaret cū non esset eo iudex superioꝛ in regno suo. respondit dicēs. Domine tu me iudicasti fm iusticiā tuā ad penā moꝛtis quā merui. Ego vero appello ad tuem miscðiam in quā speraui. Et ait impatoꝛ. Ad miscðiam appellasti ⁊ miscðia te liberabit. Spūalit̃ imperatoꝛ iste ē summus impatoꝛ celi ⁊ terre. fm cuiꝰ iusticiā anima moꝛtaliter peccans damnabilis est moꝛti eterne. iuxta illud Ezech. xviij. Anima que peccauerit ipa moꝛiet̃. fm tamē eius miscðiam. vt dicit̃ in ps̄. Saluos fecit sperātes in se. Vñ vt dicit ꝓpheta in ps̄. Misericordia eius ab eterno et vsq̄ in eternū suꝑ timētibus eū. Et notabiliter dicit super timentibus eū. quia sicut dicit beatus Gregꝭ. xxix. moꝛa. De spe in cassum pꝛesumit qui timere deū in suis operibus rennuit. Unde vt dicit Crist. ope. imꝑ. ome. xliij. Justicia sine misericordia nō ē iusticia ꝫ crudelitas sic ⁊ miscðia sine iusticia nō miscðia ꝫ fatuitas. ⁊ iam deus neq̄ ē fatuus neq̄ crudelis esse potest. cū iusticia fecit sꝑ misericordiam puniēdo impiū citra cōdignū. ⁊ remunerādo iustū vltra cōdignū. Unde augꝰ. ⁊ ponit̃ in ca. de peni. dist. j. quē ꝑtinet. Deus em̄ inq̄t q̄ misericoꝛs ⁊ iustus est. sicut conseruat misericordiam in iusticia. ita ⁊ iusticiam in misericordia. Opus em̄ misericordie penitēti ē peccata dimittere. sed opoꝛʒ vt iustus iuste misereat̃. opoꝛtet em̄ vt nō soluʒ quid fecit. ꝫ etiam in quo doleat considerat. si dignus ē non dico iusticia ꝫ misericordia. iusticia solū dānat sed dignus ē miscðia qui spirituali laboꝛe gratiā petit. laboꝛat ei mēs patiēdo erubescētiā. ⁊ q̄m verecūdia magna ē pena. q̄ erubescit ꝓ xp̄o dignꝰ sit miscðia. Vñ ptʒ q̄ q̄to pluribꝰ ꝯfitebit̃ i spe venie turpitudinē criminis. tāto faciliꝰ cōseq̄t̃ grām remissiōis. h̄ augꝰ. Sʒ mlt̃i sūt hijs diebꝰ q̄ ꝯfidūt de dei miscðia. ꝫ nō timēt eiꝰ iusticiā. ⁊ ið q̄tiensc̄ūq̄ ⁊ q̄ grauit̃ peccēt nō curāt. Tales ei siles sūt cuidā aui de q̄ narrat auicēna. viij. de aialibꝰ q̄ cū vipera multotiēs pugnat ⁊ vincit̃ ꝫ tamē ex istin-

ctn nature cũ vincitur vadit ⁊ comedit de quadaꝫ
herba. ⁊ iterũ virib⁹ recuperatis reuertit̃ ⁊ pugnat
⁊ iterũ vincit̃. ⁊ isto modo frequẽter accidit. Hunc
ꝯflictũ quondã quidã homo vidẽs herbam hanc
abstulit et postea rediens auis et herbam nõ inue
niẽs strepitũ fecit. ⁊ mortua ẽ. Spũaliter isto mo-
do mlt̃i peccatores miseri faciũt q̃ ꝙ quotiẽs tem-
ptentur ⁊ vincant̃ ab antiquo serpẽte dyabolo. mi
nime curãt. ⁊ ꝯsiderãtes ꝙ miscdia dei remediuꝫ ẽ
ꝯtra peccati venenũ. ⁊ ꝙ ad ipam facilimũ possũt
habere accessum sicut auis habuit ad herbã. ꝫ se-
pe ꝯtingit ꝙ deus remedium istud subito retrahit
ab eis ꝑ infirmitatẽ. ꝑ subitã mortẽ. ⁊ ꝑ suã iustici
am. Exemplũ hui⁹ habemus. iiij. Regũ. xxj. et. ij.
Paralyp. xxiij. de amon filio manasses reg̃ iuda
Pater eñ eius manasses in iuuẽtute sua fuit ma-
lus ⁊ postea penituit ⁊ deus misertus ẽ ei⁹. Amon
vero filius eius h̃ ꝯsiderans ⁊ volẽs ꝯsimiliter vi-
uere peccauit in spe misericordie nõ timens dei iu
sticiam. ⁊ ideo a seruis ꝓpriis interfectus ẽ. frustra
tus spe misericordie ⁊ damnatus ad penã eternã.
Sicut crisosto. op. imp. ome. j. ecce ꝙ spes ei⁹ quia
nõ habuit timorẽ peccãdi sibi nõ ꝓfuit. Et ꝙ nec
timor valet sine spe patet ex hoc ꝙ iudas metuit.
ꝫ tamen ex hoc ꝙ de dei misericordia desperauit.
laqueo se suspẽdit ⁊ damnatus ẽ. vt patet Math.
xxvij. Sed maria magdalena cũ timore spem ha-
buit ⁊ misericordiã obtinuit. vt patet Luce. vij. Et
ideo merito dicit scriptura Eccl. v. De ꝓpiciatiõe
peccatoꝝ noli esse sine metu ⁊ ne adiicias peccatũ
sup peccatũ. ⁊ ne dicas misericordia dei magna ẽ.
multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miserebit̃ misericor
dia eñ ⁊ ira cito ab illo ꝓximãt. ⁊ in peccatores re
spicit ira illius. ¶ Sextũ motiuũ cõferens ad
eliciendũ motum spei est vtilis multiplex eiusdẽ
effectus. Quoꝝ primus est ꝙ confert homini ma
gnam securitatem in tribulationibus. vnde Psal
mista. Ad dominũ cũ tribularer clamaui et exau-
diuit me. et iterũ. In deo speraui nõ timebo quid
faciat mihi homo. Et merito securus est sperãs in
domino. q2 dicit ps̃. Protector est dñs omniũ spe
rantiũ in se. Itẽ. dominus ꝓtector vite mee a quo
trepidabo. Vñ dñs in se sperãtes ex omni parte
sua misericordia ꝓtegit. dicẽte ps̃. Sperantẽ autẽ
in dño miscdia circũdabit. Et merito dicit ꝓpheta
ysa. xxx. Ipe ẽ sperãtibus in se altissimũ refugiuꝫ
Et ideo merito dicit̃. ij. Parali. xx. Cũ ignorem⁹
q̃d agere debeamus hoc solũ habemus residui vt
oculos nostros dirigamus ad te. s. oculos spei no
stre. Et ido merito dicit ps̃. Oculi mei sp ad dñm.
⁊ iterũ. In ipo sperauit cor meũ ⁊ adiutus suꝫ. vñ
⁊ spes sanctã susannaꝫ in tribulatiõe adiuuit. ⁊ ab
iniusta mortis sentẽtia liberauit. Vñ sicut legitur
Dañ. xiij. cũ esset duoꝝ p̃sbyteroꝝ iniquo damna
ta testimonio flens suspexit in celũ. erat eñ cor e⁹
fiduciã habens in dño ⁊ dñs misericordit̃ saluauit
eã. q̃ vt dicit ps̃. Prope ẽ dñs omibus inuocãtib⁹
eũ in veritate. Secũdus effect⁹ spei ẽ qñ impugñt̃
ab hoste inuisibili. ⁊ licet temptatio supra vires e⁹
sit. tñ si firmiter speret in auxilio diuino de⁹ sibi in
occursum citissime veniet. saltẽ nisi ꝑ culpã ei⁹ h̃
temptatio sibi ꝯtigerit. vl̃ q2 ipe negligẽs mittẽdo

deo orationis nunciũ fuerit. vl̃ tanq̃ vecors vltro se
suo inimico reddiderit. Unde Apostol⁹. j. Cor. x.
Fidelis de⁹ q̃ non patiet̃ vos temptari vltra id qd
potestis. ꝫ faciet cũ temptatione ꝓuentum. Unde
spes facit hominẽ cognoscere veritatẽ. ⁊ veritas q̃
si scutũ ẽ quo securissime diaboli impugnationes
euincere possumus. Unde q̃tũ ad primũ ꝙ spes
facit hominẽ intellige e veritatẽ testatur scriptura
Sapient. iij. dicens. Qui ꝯfidunt in illo intelligẽt
veritatẽ. Itẽ ꝓuerbi. xvij. Expectate futura bona
quocũq; se verterit prudẽter intelligit. Et q̃tuꝫ ad
secundũ. s. ꝙ veritas scutũ ẽ in quo faciliter possu-
mus dyaboli impugnationes euincere testat̃. ps̃.
xi. Scuto circũdabit te veritas ei⁹. nõ ti. a ti. noc.
A sagitta volan. in die. a nego. ꝑam. i te. ab incur.
⁊ demo. meri. Sup quo berñ. ⁊ ponit̃ in sũma pa
risieñ. de ꝟtutibus. ꝑte. iij. trac. de fortitudine. c. xj.
In his igit̃ verbis tangũt̃ quatuor temptationes
dyaboli q̃bus vndiq; circũdati necesse habemus
scuto dñi. i. scuto veritatis circũdari ante ⁊ retro a
dextris ⁊ a sinistris. Quarũ p̃ma ẽ timor afflictio
nis. q̃ timor in p̃dictis verbis timor nocturn⁹ vo-
cat̃. ⁊ merito q2 timor iste tenebrosus ẽ abscondẽs
ab oculis nostris. q2 teste aplo ad Roñ. viij. Nõ
sunt ꝯdigne passiones hui⁹ tpis ⁊ ad futurã gloriã
q̃ reuelabit̃ in nobis. sed facile hui⁹ obscuritatẽ ti-
moris splendens radius lucis veritatis exufflat.
Ingerit eñ nostri cordis oculis nũc peccata q̃ fe-
cimus nũc eterna supplicia que meruimus nunc
eterna gaudia que ꝓ nostris peccatis carere digni
sumus. Et nũc ea que ꝓ nostris peccatis et ꝓ nr̃a
redemptione ꝑtulit xp̃s. Ad claros igitur radios
tam splendentis veritatis nimirũ obscuritas eua-
nescit p̃dicti nocturni timoris. ꝫ tamẽ adhuc timẽ
da ẽ sagitta q̃ in die leuiter volat. ꝫ nõ leue vuln⁹
infligit. Hec sagitta vana gloria ẽ. que ẽ secũda tẽ-
ptatio dyaboli quam oportet etiã cauere ⁊ feruen
tiores. nec deserant scutũ veritatis ꝫ considerẽt ꝙ
veritas ꝑ os sapientissimi salomonis loquẽs Ec-
clesiastes. j. dicit. Vidi cuncta que fiunt sub sole ⁊
ecce vniuersa vanitas. Et sic scuto veritatis circun
dati manifeste ꝑcipient ꝙ vanũ ẽ de vanitate glo-
riari. sed dyabolus vero si nec sic intentum suum
ducere possit ad effectũ. dicit viribus deiicere ne-
queo. ꝫ forte dicere possum alicuius ꝓditoris in-
genio. ꝓditor enim est ambitio que est tercia tem
ptatio dyaboli. ⁊ negocium perambulans in tene
bris in p̃dictis verbis ꝓphete vocatur. quia ẽ sub
tile malum. secretũ venenum. pestis occulta. doli
artifex. mater ypocrisis. parens liuoris. viciorum
origo. criminũ fons. virtutũ erugo. ⁊ tinea sancti-
tatum. Ait eñ dyabolus. iste hõ ꝯtempsit vanam
gloriã qm̃ vana ẽ. ꝫ forte solidius aliud affectaret
q2 forte honores vl̃ forte diuitias. Sed q̃d sit veri
tas inuestiget hũc ꝓditorẽ ⁊ negociũ arguat tene
brarũ. tũc nõ restat callido inimico. vnde ꝯtra eos
quos vidit omibus modis diligere iusticiã ⁊ odis
se iniquitatẽ nisi vt iniquitatẽ palliet sub virtutuꝫ
ymagine. quos enim perfectos ⁊ boni nouit ama
tores malum eis sub specie boni non mediocris:
ꝫ perfecti suadere conat̃. vt facile qui viam currit
ꝟtutũ incurrit precipiciũ viciorũ. Vñ. ij. Cor. xj.

Ipe sathanas trāsfigurat se in angelū lucis. et dyabolus qui falsitas ē et mendaciū taliter transfiguratus dicit demoniū meridianū. pro eo quod falsitatem taliter sub specie boni palliatā. que est quarta temptatio dyaboli assimilat se esse lucē meridianā id ē manifestā virtutē. sed sola veritas est que hominē ab hac temptatione dyaboli liberat. et palliatam detegit falsitatē. vñ Johis. viij. Cognoscetis veritatē et veritas liberabit vos. Predictas inquit bern. quatuor dyaboli temptationes in generali statu ecclesie hanc difficile diligens ꝯsiderator inueniet. nōne timor nocturnus nouellā adhuc exercebat ecclesiam qñ omnis occidebat seruos dei arbitrabatur obsequiū se prestare deo. deinde persecutione cessante et die reddita turbauit eā grauius et afflixit sagitta volans in die et negocium perambulās in tenebris. qñ exierūt aliqui de ecclesia sue carnis spiritu vehemēter inflati et volatilis glorie cupidi. et nomen super terrā magnifice volantes diuersa ꝑuersa ac heretica doctrina predicauerūt. ac quidē nūc pax a paganis pax ab hereticis. sed non est pax a falsis filijs oēs xpiani fere qui sua sunt querūt et non que iesu xpi ipa quoque ecclesiastice dignitatis officia in turpem questum et tenebrarum negocia transierūt nec in his animarū solū sed luxus queritur diuiciarum. sed superest vt iam reueletur homo peccati filius perditiōis antixps demoniū non mō diurnū sed etiā meridianū quod nō solū transfigurat se in angelū lucis. sed etiam extollitur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur. et istud demoniū in quāto altius extollitur. intanto nimirū acrius insidiatur calcaneo matris ecclesie a qua caput suū dolet esse contritū. sed ab hoc quoque incursu ecclesiam electorum veritas liberauit propter eos abbreuiās dies et illustratione vultus sui demoniū destruens meridianū. Hec Bernardus

D Tercius effectus spei est quod facit hominē patienter portare onus et tribulationē presentis vite et miserie. Vñ Gene. xlix. Jsachar asinus fortis accumbans terminos vidit requiē quod eēt bona et terram quod esset optima supposuit humerū suū ad portandū. spūaliter ysachar qui ē memor interpretatur et significat virū xpianū fortem in fide qui ē memor mortis sue iuxta consiliū spūsancti dicentis Eccl. xiiij. Memor esto quoniā mors non tardabit. vnde mors ē mediū inter vitā presentē et vitam futurā et ideo qui in hoc medio ponit cor suū de vita presenti. et de vita futura potest certius iudicare. vt dictum ē supra pte. iiij. ca. xlviij. vbi agitur de tercio regl pacifici ꝯsilio circa finē et ideo deponēte cor suū in hoc mortis medio merito dici potest quod accumbēs inter terminos. s. vite presentis et vite future vidit requiem. scz per fidē requiē sempiternā quod esset bona. et terram scz viuentiū quod eēt optima et supposuit humerum suū ad portandū. s. patienter onus laboris. tribulationis et miserie vite presentis sub spe obtinēdi vitam et requiē eternā. et nimirū. nā si merces modica labor borē mercenarij tolerabilē reddit quid faceret fulis dei merces eterna vñ Jacob. v. Agricola expectat preciosum fructū terre patienter. Glo. si ille inquit pro fructu terre quē sperat tā patiēter expectat. quāto magis nos pro fructu et mercede celesti. vñ Hiere. xxxj. Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui a lacrimis. quia ē merces operi tuo. vñ et dñs expectat patienter peccatorē si voluerit penitere ad dandū sibi veniā. dicente ppheta Jsa. xxx. Expectat dñs et misereatur vestri. et ideo exaltabitur parcēs vobis. quia deus iudicij dñs ē. beati oēs qui expectāt eū. Hec cōsiderans ille vir sanctus thobias qui parētibus et cognatis irridentibus eū et dicentibus cū esset cecitatis plaga percussus. vbi ē spes tua pro qua elemosynas et sepulturas faciebas. Jlle vero increpabat eos dicēs noli te ita loqui. quoniā filij sanctorum sumus et vitā illam expectamus quā deus daturus ē hijs qui fidem suam nūquam ab eo mutāt. Thob. ij. Jtē ille vir sanctus Job xiij. afflictus corpe. orbatus filijs. derisus ab inimicis et omnibus rebus suis denudatus patienter sustinuit. et in deo spem suā ponens dixit. et si occiderit me in ipso sperabo. Jtē legitur. ij. Machab. iij. quod vna sancta mulier septē pereūtes et crudeliter interfectos filios suos sub vnius diei tpe corā se ꝯspiciens bono animo ferebat propter spem quā in deo habebat. et vnus illorum filiorum cū ad suppliciū duceretur linguā cito protulit. et manus ꝯstāter extēdit. et cū fiducia ait tyranno E celo ista possideo. sed propter dei legem nunc despicio. hec ipa. qm ab ipo me ea recepturū spero et c. De hac eñ materia spei vide plus supra parte. v. ca. j. et. v. et parte. iiij. ca. xiiij. vbi agitur de tercio requisito ad hoc quod oratio suā retineat efficaciā. Jtē de spe ꝑuersa et desperatione et eius remedijs dictū est supra pte. v. ca. iiij. et. v.

Capitulum LXXVI

Equitur iam de tercia [S]
parte fortitudinis. s. de patientia ptractādū

A De qua beatus augustinus et ponitur in flora. Bartho. titu. de patientia. Patientia inquit ē religiosi viri laborum et dolorum oim futurarū rerum spe mercedis eterne et amore dei grata tolerātia. Parisiensis vero in de virtutibus pte. iij. tractatu de fortitudine. ca. vj. Patientia inquit ē virtus ꝯtumeliarū et omnes aduersitatis impetus equanimiter portans. Grego. eñ sup euangelia. omel. xxxv. Patientia inquit est aliena mala equanimiter perpeti. et contra eum qui mala irrogat nullo tamen dolore moueri. nam qui sic primi mala portat vt cum tactus iniuria tacitus doleat. et tempus digne retributionis querat patientiā non habet sed ostendit et simulat. qui idcirco mala non retribuit. quia nequaquam valet proculdubio patiens non est quia patientia non in ostensione inquiritur sed in corde Et sciendū est quod plerūque euenire patientibus solet. vt eo quidem tempore quo aduersa patiūtur vel cōtumelias audiunt nullo dolore pulsentur et sic patientiam exhibent vt custodire etiam cordis innocentiam curēt. sed cum post paululum hec ipa que ptulerunt ad memoriam reuocātur igne vehemētissimi doloris instigātur. et argumēta vltionis inquirūt. et mansuetudinem quam tolerantes habuerūt in retractione sua semetipos dijudicātes perdūt. Sed quibus igitur isti similes sunt nisi his qui per fortitudinem in campo exstiterūt victores sed per negligentiam postmodum inter vrbis claustra capiuntur. Jsti etiam similes sunt illis in quos irruens grauis languor a vita non subtrahit. sed le

uiter veniēs recidiua febris occidit. Ille igit̄ veraciter patientiā seruat qui ⁊ ad tempus aliena mala sine dolore tolerat. ⁊ hec eadē retractans pertulisse se talia exultat. ne bonū patientie quietis tp̄e pereat qđ in ꝑturbationis tempore custodit̄. Ħ ille Tullius em̄. j. retho. Patiētia inquit ē honestatis aut vtilitatis causa rerum arduarum ⁊ terribilium volūtaria ac diuturna ꝑpessio. Honestatꝭ causa ꝑpessio ē. vt cum quis ꝓ fide xp̄i potius eligit mori q̄ꝫ negādo eam vitā suam saluare. Utilitatis vero causa ē. vt cū quis ꝓ salute gregis dominici mori eligit. volūtarie ideo dicit̄. quia q̇ omnino inuitus patitur non habet laudem vel meritū. Et ideo. j. Petri. iiij. dicit̄. Nemo vestrū patiat̄ quasi homicida aut fur aut maledictus aut alienorum appetitor. si autē vt xp̄ianus nō erubescat. Diuturna dicitur. quia ad veram patientiā pertinet vt patiēdo ꝑseueret. ⁊ hec patientia ſm̄ tulliū vbi prius in q̄tuor specialiter manifestat̄. Primo in substinētia cōtumeliarū siue improperioꝝ in verbis. Secundo in longanimi ꝑpessione penarū in corporibus Tercio in remissione iniuriarū malefacientibus. Quarto in moderatiōe disciplinarū in correctiōibus. Unde q̄ꝫtū ad primū. s. patientiā in sustinentia contumeliarū siue improperiorū in vniuersali manifestauit se habere ille magnus ph̄us ariscippus. de quo legit̄ in li. de vitis phylosophoꝝ. ꝙ respondebat cuidam maledicēti sibi. vt tu inquit lingue tue. sic ⁊ ego auriū mearū dn̄s suꝫ. quasi diceret. Sicut tu potes loq̇ mala lingua tua. sic ⁊ ego possum mala auribꝰ meis audire. Item in eodēꝫ libro legit̄ de ꝫenophon. ꝙ cuidam maledicenti sibi respondit. Tu inq̇t didicisti maledicere ⁊ ego didici teste mea cōscientia maledicta ꝯtemnere. Itē in eodē libro legit̄ ꝙ Anticanes respondit cuidaꝫ dicēti sibi. Maledixit tibi ille. id ē mala de te dixit Cui respondens anticanes dixit. nō curo q̇ auditus debet esse robustior lingua. nam singulis hominibus sunt lingue singule. aures vero bine. Et sic homo debet plus sustinere duabus auribꝰ q̄ꝫ aliq̇s loqui possit lingua vna. hec ille. Itē ⁊ vallensis in libello suo de gestis ph̄oꝝ ⁊ quatuor virtutibus cardi. ꝑte. iiij. ca. iij. Legit̄ inquit ꝙ imperator theodosius dixit. Si q̇s crediderit nomia nostra maledictiōe lacerāda eū nolumꝰ penis subiugare q̇ si ex leuitate hoc dixerit ꝯtemnendum ē. si vera ex insania miseratione dignū est. et si ab iniuria remittendū. Itē Sen̄. li. iij. de ira. Cū inq̇t antigonꝰ rex audisset aliquos de se mala loquentes palam q̄ꝫ solus inter dicētes ⁊ audiētes erat. leuit̄ amonuit dicēs q̄̃si in ꝑsona alteriꝰ. discedite ne rex vos audiat. Un̄ parisi. in de ꝟtutibꝰ. ꝑte. iij. tra. de fortitudie. ca. xj. Ad ꝯtumelias inq̇t verboꝝ debet homo se habere tanq̄ꝫ surdus. vn̄ Ps̄. Ego tanq̄ꝫ surdus nō audiebā. vn̄ in talibꝰ debꝫ hō tanq̄ꝫ immobilis in patiētia ꝑmanere. vn̄. ij. Reg. xiiij. de rege dauid dicit̄. Sicut angelus dn̄i sic ē dn̄s meus rex vt ne bn̄dictione nec maledictiōe moueat̄. Ille eī q̇ maledicit viro patiēti reputandus ē quasi nūcius a deo missus vt abstergat maculas eiꝰ cui maledicit. vn̄ Greg. Idcirco linguas inq̇t detractorū dn̄s in electos laxat. vt si q̇d in eis elationis surrexerit lingua detractoris eradat. multū em̄ vilipendit dominꝰ malos ex quo de lingua eorū facit abstersoriū sordiū bonoꝝ. qđ ꝯsiderans rex dauid dixit cū Semei illi malediceret ⁊ armati qui cuꝫ eo erāt vlcisci contenderēt dixit dauid. Dimittite euꝫ vt maledicat iuxta p̄ceptū dn̄i. si forte respiciat dominus afflictionē meā ⁊ reddat mihi bonū ꝓ maledictione hac hodierna. ij. Reg. xvj. Sup q̇ Gregorꝰ. Qui inq̇t verborū cōtumelijs pressus patientiam seruare nō sufficit factū ad memoriā reuocet. quem cū semel conuitijs vrgeret ⁊ armati proceres vlcisci ⁊ amputare caput eius ꝯtenderēt. ait ille quid mihi ⁊ vobis. dimittite euꝫ vt maledicat iuxta preceptū domini. si forte dominus afflictionē meam respiciat ⁊ reddat mihi bonū ꝓ maledictione hac hodierna. quibus verbis indicat ꝙ pro peccato Bersabee insurgentem cōtra se filiū habuit. ⁊ fugiens reduxit ad animum malū quod fecit. ⁊ contumeliosa verba non tam cōuitia q̄ꝫ adiutoria eē credidit. quibꝰ se purgari sibiq̄ꝫ misereri posse indicauit. tunc em̄ illata cōuitia bene toleramꝰ. cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. leticie quippe videbit̄ ꝙ iniuria ꝑcutimur. dum cōspicimus ꝙ penis meruimꝰ. sicq̄ꝫ fit vt cōtumelijs gratia magis q̄ꝫ ira debeatur. quarū interuentu a deo iudice pena grauior declinat̄. Ħ greg. ⁊ ponitur in summa parisiensis de virtutibꝰ parte tercia tractatu de fortitudine. ca. xj. Item Seneca lib. iij. de ira narrat de quodā rege ad quem cū venissent legati athenensiū. audita eorum legatiōe maliuola ait benigne. Dicite quid possum quod gratum sit Athenensibꝰ facere. Cui respōdit Democrites vnus de legatis Atheniensium. Te inq̇t suspēdere gratū esse athenensibꝰ. ⁊ cū circūstātes rege indignati vellēt in eū irruere. rex iussit illū incolumē dimittere dicēs ceteris legatis. Nunciate athenensibus multo supbiores esse q̇ ista dicūt q̄ꝫ q̇ illa impune ⁊ patienter audiūt. Hec ⁊ vallensis.

Secūdo vt supra dictū ē patientia manifestatur in longanimi ꝑpessione penaꝝ in corꝑibus. vnde in isto patientiā manifestauit se habere theodorꝰ. de quo narrat Valeriꝰ li. vj. ꝙ cū scismaticus rex iussisset eū cruci affigi. r̄ndit. Ħ terribile genus tormēti ē purpuratꝭ. ꝫ cartus nihil inest humili ⁊ patiēti aut sit sublimis aut putrefacta. Itē Sene. li. de ꝯstātia sapiētis. Sapiēs inq̇t colaphis ꝑcussus q̇d faciet ⁊ r̄ndit dicēs. Hoc faciet qđ fecit scito q̇ cū os in illū eēt incomptū illiꝰ ꝓiectū. ⁊ cum quo violēter eēt ꝑcussus. nō sic exacerbauit nō vindicauit iniuriā. ꝫ patiēter remisit ⁊ factā sibi iniuriam negauit. Itē narrat Seneca de socrate q̇ cuꝫ iret ꝑ quandā ciuitatē ⁊ esset colaphis grauiter ꝑcussus nihil ampliꝰ dixisse fert̄ q̄ꝫ ꝙ molestū esset ꝙ nescirēt homines quādo cū galea ⁊ quādo sine galea ꝓcedere deberēt. Itē in eodeꝫ lib. narrat Seneca de diogene ph̄o cui agēti causaꝫ cuꝫ lectulo attracta saliua. inspuisset in fronrē eius mediam abstersit. Diogenes faciē suā dicēs. o lectule affirmabo inquit eos falli qui te negant os habere. Item ⁊ valsensis in libello suo de gestis philosophoꝝ. ⁊ quatuor virtutibꝰ cardinalibꝰ. parte. iiij. capi. vij. Socrates inquit negat sapientem et patientem posse

offendi.ꝫ aduersus omnē fortunā robore virtutis
sue manere immobilem.vnde qualiter differunt ⁊
varie animus sapiētis et animus stulti afficiūt in
tribulationibus.determinat Augustin⁹.j.de ciui
tate dei.ca.iiij.recitans de opinione zenonis ⁊ aris
cippi.qui fuerunt sapientes stoycorū qui id inter-
esse censuerunt inter animū sapiētis ⁊ animū stul
ti.ꝙ stulti animus cedit passionibus atꝫ accomo-
dat mentis assensum.sapientis aūt animus ꝗuis
eas passiones necesse patit.retinet tamen in his q̄
appetere vel fugere rationabiliter debet verā ⁊ sta
bilem ⁊ incōcussam mentis constantiaꝫ.Et ponit
exemplū de quodā stoyco phylosopho q̄ expallu
it in naui ob maris tempestatē ⁊ cui cum obiectū
esset ꝙ timuissēt.ita ꝙ falsa essꝫ opinio supradicta
stoycorū ponentiū passiones nō cadere in sapien-
tes.iste phylosophus rn̄dit modo supradicto.s. ꝙ
sapientis animus licꝫ eas passiones necessario pa
tiat.retinet tamē de his ⁊c̄.sicut supra. ¶ Ter
cio manifestat patiētia in remissione iniuriaꝝ ma
lefaciētibus. Pro q̄ notandū ꝙ ꝓpter octo causas
specialiter deberet homo iniurias sibi illatas pati
enter libēter atꝫ gaudēter dimittere.vt ostensum ē
supra.pte.iiij.ca.xxvij. vbi agit de secūdo ope mi-
sericordie spūalis. Quarto patiētia manifestat
in moderatione disciplinarū in correctiōib⁹. Vn
de qualiter doctores ecclesie se haberēt in docen-
do ⁊ corrigēdo populum subditum delinquenteꝫ
dictum est supra parte.iiij.c.viij.vbi agit de quar-
to requisito ad bonum iudicem.Item de correcti
one fraterna ⁊ quare est correctio facienda q̄re cor
rectio est patienter sustinenda.⁊ qualiter correctio
debite ē exercenda dictū est supra pte quarta.cap.
xxvj.vbi agitur de tercio opere misericordie spiri
tualis.Dictis ibidē adijciendū qđ beatus Gregꝰ
sup Ezechielem habet ome.xxj. Ecce inq̄t de pati
entia forsitan sermo doctori est doctrine sue magi
sterio docere cogitur.qualiter cōtra damna ⁊ con
tra illatas cōtumelias patientia seruet ꝫ cum ipse
vel damno vl' cōtumelia fuerit lacessitus. oblitus
qđ docuerat vel in lesione ꝓximi vel in reddenda
grauius ꝯtumelia excedit. Inter hec itaqꝫ cogitet
qđ scriptū est. Doctrina viri per patientiam nosci
tur.si itaqꝫ index doctrine patientia ē tanto quisqꝫ
doctus ostendit q̄nto patiens fuerit monstratur.
Hinc em̄ ē ꝙ ille bonus discipulus.s. helyseus q̄
cum magistrū suū scꝫ heliam tolli in aere videbat
ꝑ magnū charitatis affectū.clamabat dicēs. Pa-
ter mi pater mi.currus israel ⁊ auriga eius.Quid
ē fratres ꝙ helyas currus israel ⁊ auriga dr̄.nisi ꝙ
auriga agitat ⁊ currus portat.Doctor igit qui mo
res populi ⁊ ꝑ patientiā sustinet ⁊ sacri eloquij ver
bis docet currus dicit ⁊ auriga.currus. q: toleran
do portat. auriga q: exhortādo agitat. curr⁹ quia
mala sustinet.auriga q: populū bonis admoniti-
onib⁹ exercet.h̄ ille. Itē idem sup euāgelia omel'.
xxxv.ꝑ impatiētie inq̄t vitiū ipa virtutū nutrix do
ctrina dissipat. Scriptū nāqꝫ ē.doctrina viri ꝑ pa-
tientiā noscit. Tāto igr̄ q̄sqꝫ min⁹ ostendit doctus
quāto ꝯuincit minus patiēs.neqꝫ em̄ p̄t veraciter
bona docēdo impendere si viuendo nesciat equa
nimiter aliena mala tolerare.hec ille. Sed hic ē
notandū ꝙ ad virtutē patientie q̄ in p̄dictis q̄tuor
manifestat fortiter retinendū ꝯferunt multa moti
ua.Quorū primū ē sacre scripture freq̄uēs exhor
tatio. Vnde Eccī.ij.In humilitate tua patientiaꝫ
habe.quoniā in igne ꝓbatur aurū ⁊ argentuꝫ.ho-
mines vero receptibiles in camino humiliationis
Itē Apl'us ad Ephes.iiij. Obsecro vos in domio
vt digne ambuletis in vocatione in q̄ vocati estis
cū om̄i humilitate ⁊ patientia supportātes inuiceꝫ
in charitate. Item.j.ad Thessal'.v. Patientes esto
te ad omnes. Item Heb.xij. Per patientiā curra-
mus ad ꝓpositū nobis certamē accipientes in au-
torem fidei ⁊ ꝯsummationē iesum qui ꝓposito sibi
gaudio instituit crucē confusione consumpta atꝫ
in dextera dei sedet. Item ad Colos.iij. Induite
vos sicut electi dei sancti ⁊ dilecti viscera misericor
die.Benignitatē ⁊ humilitatē modestiā ⁊ patien-
tiam supportātes inuicem donantes vosmetipos
si quis aduersus aliquē querelā habet.sicut domi
nus donauit nobis.ita ⁊ vos. Itē.ij.ad Thessalo.
iij.dicens.Do minus aūt dirigat corda ⁊ corpora
vestra in charitate dei ⁊ patientia xp̄i. Item Iaco
bi.j.Beatus q̄ suffert temptationē.q: cū ꝓbat⁹ fu
erit accipiet coronā vite quā repromisit deus dili
gētib⁹ se. Itē Iaco.v. Patiētes estote fratres vsqꝫ
ad aduentū dn̄i Secundū motiuū ꝯferēs ad vir
tutē patiētie fortiter retinēdū ē hoc ꝙ patiētia val
de gloriose triūphat. Naꝫ vt dicit Prouerb. xiiij.
Qui patiēs ē multa gubernat sapientia. Et sicut
dicit Sapientie.viij. Sapientia vincit maliciam
attingit igitur a fine vsqꝫ ad fineꝫ fortiter.et dispo-
nit omnia suauiter Vnde sicut dicit Parisieñ.in
de virtutibus parte.iij. tractatu de fortitudine.ca.
vij.Patientia hostes vincit sine armis corpalibus
⁊ sine ictu vel percussione. Non enim oportet vi-
rum patientem leuare vnum digitū ad hostes vin
cendos.sed tela eorum per suam patientiam retū
dit.⁊ in corda ipsorum illa repercutit. Vnde psal.
Gladius eorum intret in corda ipsoruꝫ. Persecu
toris enim gladius cor suuꝫ percutit. quia animā
eius occidit.⁊ licet persecutor persequatur virū iu
stum vel patientem vsqꝫ ad mortem.tamen mors
illa ē clauis regia quā deus exhibet ad liberandū
suos amicos a carcere corporis. ipa est porta quā
deus aperit.⁊ per quā amici dei effugiunt a mani
bus persecutorū. ⁊ ideo dicit Prouerbiorū.xiiij.
Sperat iustus in morte sua.Et merito. Naꝫ vt di
cit parisieñ. Preciosa est in ꝯspectu domini mors
sanctorꝝ eius. Vnde augustin⁹.iij.de ciuitate dei.
Quid inquit p̄ciosius q̄ꝫ mors ꝑ quam fit vt om-
nia delicta dimittantur.⁊ omnia merita cumula-
tius augeant.ꝫ hoc manifestum ē in sanctis mar-
tiribus quoꝝ mors per quam necessario transitu
ri erāt ab omni pena eos absoluat vt regnum celo
rum eis acquirit ⁊ hoc sine suo labore. quia labo-
re persecutoris qui materiā corone ꝑpetue eis mi-
nistrat.Quod ꝯsiderans ꝓpheta dicit in ps̄.Si cō
sistant aduersum me castra non timebit cor meū.
⁊ si exurgat aduersuꝫ me preliū in hoc ego spera-
bo.vnde sicut dicitur Prouerbioꝝ.xvj. Melior ē
patiens viro forti.⁊ qui dominat animo suo expu
gnatore vrbiuꝫ. Fortis enim in magna diligentia

⁊ labore diuitias spūales acquirit ⁊ custodit. ꝟ patiēs diuitias spirituales habitas sine labore custodit. Si eñ ꝑsecutor in aliquo tpali damnificat hominē patientē. ipe tamen sua bona spūalia tutissime possidet ꝟ ecōtra vir impatiēs si auferet ei aliqd terrenū statī in sui damni ꝓprij augmētatiōnē ꝓijcit etiā a se sua bona spūalia. Vñ Prouer. xix. Qui impatiēs ē sustinebit damnū vir patiēs etiā dominatur anime sue. dicēte xpo Luc. xxi. In patiētia vestra possidebitis aias vestras. Istud eñ in ꝟ attēdit ꝙ patiētia cohibet hominē īteriorē ab illicit. ꝟbis ⁊ opib⁹. vñ linguā cohibet a mēdacio ⁊ piurio ⁊ ab oib⁹ ꝟbis ꝯtumeliosis. Manū etiā cohibet a violētia. ⁊ sic patiens potens ē seipm cohibere interius ⁊ exterius ab hijs q̄ ꝑtinēt ad vindictā. ⁊ ꝙtū ad hoc dr̄ animā suā possidere. Vñ Grego. sup euāgl. ome. xxxv. Idcirco inquit possessio anime in ꝟtute patiētie ponitur. q: radix custosq̄ omniū virtutū patiētia ē. ꝑ patientiā vero possidemus animas nostras q: dum nobismetipis dn̄ari dicimur hocipm incipim⁹ possidere qd̄ sumus. ꝟ in homine ꝟo impatiēte dn̄at ira vł furor ⁊ eū possidet. Et bene dici potest taliter dominans anime sue melior expugnatore vrbiū. q: expientia docente. difficili⁹ ē hosti resistere cuz iam castra intrauit vł arcem. ꝙ si extra ꝯsistat. Vñ Greg. Minor est inquit victoria vrbes expugnare q: extra sunt qui vincunt. maius ē aūt qd̄ ꝑ patientiā vincit. q: ipse a se anim⁹ supatus est. ⁊ semetipm sibijpi subijcit. quādo cū patiētia in hūilitate tolerātie sternit. hec Greg. sup euāgl. ome. xxxv. ¶ Terciū motiuū cōferēs ad virtutē patiētie fortiter tenendū ē hoc. ꝙ patientia ē via ꝑ quā voluit xp̄s nos ipm sequendo trāsire. Vñ Apl's. j. Pet. j. Xp̄s passus ē ꝓ nobis nobis relinquēs exemplū. vt seq̄mur vestigia eius. Vñ q̄liter xp̄s docuit nos ipm ꝑ hancviam sequi ostēdit Cyprian⁹. ⁊ ponit in canone. distin. xciij. vbi sic. Cū subditus inq̄t dn̄s passioni alapā accepisset ⁊ sibi diceret. Sic respondes pontifici. nihil ille ꝯtumeliose locutus ē in ꝑsonā pontificis ꝟ sicut magis innocentiā suā tutus ē dicens. Si male locutus sum exproba de malis. si autē bene q̄d me cedis. q: oīa ab eo iam facta sunt humiliter ⁊ patiēter vt nos humilitatis ⁊ patientie haberemus exemplū. hec ille. Unde parisiē. in de ꝟtutibus. parte. iij. tractatu de fortitudine. ca. vij. Vult inquit xp̄us vt aliqua patiamur ꝓ eo sicut et ipse passus ē ꝓ nobis. In cuius rei figura legitur Jo. vlti. ꝙ cum xp̄s comedisset de pisce asso dedit reliquias discipulis suis. Piscis assus est xp̄us a suis ꝑsecutoribus passus voluit xp̄us discipulos suos cōmunicari passioni sue. Unde Apostolus Colossen. j. Adimpleo ea que desunt passioni xp̄i in carne mea. hec Parisien. ¶ Quartū motiuū cōferens ad virtutē patientie fortiter retinendum est hoc. ꝙ patientia valde efficax est ad acq̄rendu₃ regnū celoꝝ. Vnde Hiero. Non inquit nisi ꝑ patientiā implebitur qd̄ dicit. regnū celoꝝ vim patit ⁊ violenti rapiunt illud Mathei. xj. Vnde in alijs beatitudinibus fit ꝓmissio de futuro. patiēti de regno celoꝝ fit ꝓmissio de presenti. Unde Math. v. Beati qui ꝑsecutionē patiūtur ꝓpter iusticiam: quoniam ipsoꝝ est regnum celorum. ⁊ quia nouit xp̄us patientiam esse tam efficacem ad regnu₃ celorū habendū. ideo condēs suū testamētū pacē et patientiā nobis reliquit oib⁹ ⁊ legauit dicēs. Pacem meā relinquo vobis. pacē mea₃ do vobis. Et sequit. Non turbetur cor vestrū. scilicet aliqua impatientia. Vnde figuram huius habem⁹. iiij. Regū. ij. ca. vbi legitur ꝙ quando helyas ascendit in celum dimisit palliū suum helyseo. cum quo heliseus percussit aquam iordanis ⁊ diuisa est. Spiritualiter pallium Helye vt dicit Odo. super euangelia. sermone. xxvij. est humilis patientia christi qua diuinam operuit maiestatem. vnde ita humilis ⁊ patiens apparuit inter iudeos ꝙ nullius reputationis inter eos haberetur. Vnde psalmista in persona xp̄i. Factus sum inquit obprobriū hominum et abiectio plebis. nisi eñ cum pallio isto patientiam suam operuisset cum eo certamen dyabolus nunq̄ iniisset. qui enim sine pallio isto transire nititur in aquis tribulatiōis huius mūdi per impatientiam submergetur ⁊ ideo hoc palliū christus ascendens in celum reliquit apostolis ⁊ suis discipulis quo operti frigus et famem et gladiu₃ paruipendebant. Vnde Actuū. v. ca. Ibant apostoli gaudentes a conspectu consilij quoniam digni habiti sunt pro nomine iesu contumeliam pati. Et certe si quis hoc pallio se haberet opertū nō timeret ictum impatientie quo reprobi feriuntur ⁊ corruunt in ꝓfundum inferni. O igitur bone iesu hoc pallium tribue nobis vt inuocato auxilio tuo sine quo nihil possumus diuisis aquis tribulationis et concupiscentie ad terram viuentiū trāsire libere valeamus ⁊c. Quintū motiuum conferens ad virtutem patientie fortiter retinendum est hoc ꝙ patientia est fornax examinationis diuine. vnde sicut in fornace cum igne aurum ⁊ argētum ⁊ cetera metalla examinant purgantur ⁊ pulchriora redduntur. sic in fortitudine patientie cu₃ igne tribulationis dominus probat et mundat suos seruos ⁊ eos efficit pulchriores. Unde Prouerbiorū. xvij. Sicut igne probatur argentum ⁊ aurū in camino. ita corda probat domin⁹. Item Ecclesiasti. ij. ca. In igne probatur argentum ⁊ aurum. homines vero receptibiles in camino humilitat. siue humiliationis. et sicut in fornace ignis ligna incinerat et metalla purgat. sic in fornace fort. patientie ignis tribulationis ligna vitiorum incinerat et consumit. ⁊ corda electoꝝ purificat. et sicut ignis in fornace quedam metalla reddit liquida et quedam solida. sic ignis tribulationis in fornace fortis patientie corda humana facit nunc liquida et nunc solida. liquida per compassionem siue contritionem. vnde tribulatio est virga moysi per qua₃ de petra educitur aqua. aqua inq̄ lachrimarum de cordibus duris ⁊ quasi petrinis. vñ Canticoꝝ. v. ca. Anima mea liquefacta est solida. ⁊ fortiora contra ꝑsecutionē ⁊ temptationem. vnde totus mundus non potest vincere vnum homine₃ in quo habitnat virtus fortis patientie. Qd̄ pat₃ ex hoc ꝙ iuuenes ⁊ tenelle virgines hanc virtutē habētes scil₃ katherina margaretha cecilia agnes lucia agatha vrsula ⁊ mlte alie. reges et tyrannos

⁊ omnia eoꝝ tormentoꝝ genera cū fortitudine patientie superabūt ⁊ nimirū qꝛ fortitudo em̄ ista nō est fortitudo humana ẜ ē fortitudo spūssancti homini diuinitus attributa. Vñ .j. Machabe.iij.ca. De celo fortitudo ē. ⁊ sicut in fornace in q̄ metalla ꝓbanṫ ē magnus flatus folliū ⁊ magnū ignis incendiū. sic in fornace ꝑfecte patientie in qua electi examinātur ē flatus sancti spūs inspiratiōis. ⁊ vehemēs incendiū charitatis. In cuiꝰ rei signū euētus spūssancti sup ap̄los qui erat eis datus ad eos in patiētia corroborandū fuit tanq̃ aduētus spūs vehemētis ⁊ in specie ignis apparēs. vt pꝫ Actu. ij. Hoc em̄ charitatis incendiū in habētibꝰ fortitudinē patiētie nulla aqua potest extinguere. dicēte scriptura Cantico. vlṫ. Aque multe nō possunt extinguere charitatē aque multe. id ē tribulationes multe. vñ in aquis istis ignis charitatis nedūꝫ extinguiṫ: ẜ etiā vehemētius exardescit. dicēte scptura Sapiē. xvj. In aqua q̄ om̄ia extinguit plꝰ ignis valebat. Et nota ꝙ ẜm pariṡ. in de virtutibus ꝑte. iij. tractatu de fortitudine. c. viij. Per aquā in scriptura tribulatio merito signatur ꝓpter septē vtiles effectus tribulatiōis ꝑ septē aque ꝓprietates signatas. Primo sicut aqua incaute illā intrātes demergit. sic aq̄ tribulationis submergit hostes spūales. s. vitia ⁊ demones hominibꝰ patientibꝰ insidiātes. Vñ ps̄. Operuit aqua tribulātes eos. vnꝰ ex eis nō remansit. Secundo sicut aqua nutrit pisces. sic aqua tribulationis in ṽtutibꝰ nutrit fideles Vñ Exo. j. dixerūt egyptij de ꝑpoulo ysrahelitico. venite opprimamꝰ eos sapiēter. ⁊ sequiṫ. quātomagis opprimebant eos tātomagis multiplicabantur. Et nota ꝙ aqua amara pisces dulces nutrit ⁊ magnos. sicut cete grādia que nō inueniūṫ nisi in mari. sic homines magne ṽtutis nutriūṫ in aqua tribulationis. vñ Ezechiel. xxxj. Ecce assur q̄ū cedrus in libano pulcer. Et sequiṫ. Aque multe nutrierūt eū. Tercio sicut aqua munit castra quoꝝ parietes circūcingit. sic aqua tribulationis munit anime castrū. cuius parietē scꝫ corpus circūdedit. Vnde. ij. Regūꝫ. xxiij. dixit dauid. Ab inimicis saluus ero. qꝛ circūdederūt me contritiones mortis. Quarto sicut aqua eleuat nauē dū crescit. vnde Geneṡ. vij. multiplicate sunt aque et eleuauerūt archam in sublime a terra. sic tribulatio electos dei exaltat a terrenis desiderijs. et ꝓficere facit in virtutibus. vñ Phyli. ij. Humiliauit xp̄s semetip̄m factus obediēs vsq̃ ad mortē. mortem aūt crucis. ꝓpter qđ ⁊ deus exaltauit illum et dedit illi nomē qđ ē sup omne nomē. vñ Prouer. xviij. Turris fortissima nomē dñi. ad ip̄um currit iustus ⁊ exaltabiṫ. Quinto sicut aqua vestes corporis lauat ⁊ mūdat. sic aqua tribulationis vestes anime sponse xp̄i lauat ⁊ purificat. ⁊ nedum tribulatio vestes anime lauat ⁊ purificat. ẜ etiā vestem de bisso anime ꝑparat. Vñ Apoca. vij. Vnus inquit de senioribꝰ. s. q̄ erāt ante thronū dei dixit mihi. Hij q̄ amicti sunt stolis albis q̄ sunt ⁊ vnde venerūt. ⁊ dixi illi. dñe tu scis. ⁊ dixit mihi. Hij sunt q̄ venerūt de magna tribulatione ⁊ lauerūt stolas suas ⁊ dealbauerūt eas in sanguine agni. ideo sunt ante thronū dei ⁊ seruiūt ei die ac nocte. Sexto sicut aqua vinū tempat ⁊ eius fortitudinē mitigat ne cordibꝰ fideliū noceat. sic aqua tribulatiōis vinū tꝑalis leticie mitigat ⁊ temperat. ne si homies mūdani illud purū aqua tribulatiōis nō limphatū biberēt. insanirēt. vñ Osee. iiij. ca. Ceperūt principes furere a vino. Nam sicut diciṫ Sapien. xiiij Dum letanṫ supple de vino tꝑalis gaudij insaniunt. Et hoc manifestū erat in salomone qui dixit Ecclesiastes. ij. Magnificaui opa mea. edificaui mihi domos. ⁊ plantaui vineas. feci ortos ⁊ pomeria. ⁊ cōseui ea cūctis generibꝰ arboꝝ. ⁊ extruxi mihi piscinas aquarū vt irrigarē siluā lignoꝝ germinantiū. possedi seruos ⁊ ancillas multāq̃ familiā habui. armēta q̄ꝫ ⁊ magnos ouiū greges vltra omnes q̄ fuerūt ante me in Hierusalē. coaceruaui mihi argētū ⁊ aurū ⁊ sb̄stātias regū ⁊ ꝓuinciarū. Feci mihi cantatores ⁊ cantatrices ⁊ delicias omniū filioꝝ hominum cyphos ⁊ vrceolas in ministerio ad vina fundenda. ⁊ supgressus sum opibus om̄s q̄ ante me fuerunt in Hierusalē. Sapientia quoq̃ ꝑseuerauit mecū. ⁊ omnia que desiderauerunt oculi mei nō negaui eis nec ꝓhibui cor meū quin om̄i voluptate frueretur. ⁊ ideo sicut diciṫ. iij. Regū. xj. cū iam esset senex deprauatū ē cor eius per mulieres. vt sequereṫ deos alienos. Ecce ad queꝫ finem ꝑduxit eum gustatio vini mūdane ꝓsperitatis non limphatum cū aqua tribulatiōis. Sed ille vir sanctus Job q̄ nō obstante ꝙ ditissimꝰ ⁊ magnus erat inter om̄es orientales tamē quia vinum ꝓsperitatis mundane gustauit cū aqua tribulationis summe temperatum vt patet Job. j. ideo ī patientia ꝑfecta placens deo vitam suā ad finem felicem perduxit. Septimo sicut aqua igneꝫ. sic tribulatio ardorem libidinis mitigat ⁊ extinguit. vñ Ecclesiasti. vij. Malicia vniꝰ hore obliuionē facit luxurie maxime. D Et nota ꝙ tribulatio nedum ꝑ aquā. ẜ etiā ꝑ ignē in scriptura sacra intelligi consueuit Vnde ps̄. Igne me examinasti. Et sicut dicit Parisien. in de virtutibus parte tercia tractatu de fortitudine. ca. viij. Tribulatio patienter sustinenda est ꝓpter septem eius vtiles effectus signatos per septem ignis ꝓprietates. Primo sicut ignis illuminat. sic tribulatio illuminat oculos mentis vitiorū caligine excecatos. vnde Gregorius. Oculos quos culpa claudit pena aperiet Hec em̄ illuminatio figurata ē Thobie. xj. vbi legitur ꝙ Thobias cecꝰ felle posito sup oculos eius visū recepit. In amaritudine fellis intelligiṫ amaritudo tribulatiōis. vñ Treno. iij. Circūdedit me felle ⁊ labore. Itē Hiere. viij. Dominꝰ silere nos fecit. ⁊ potū nobis dedit aquā fellis. Secundo sicut ignis emollit ⁊ liquefacit dura metalla sic tribulatio corda emollit. ⁊ liquefacit indurata peccatis. vnde Job. xxiij. Deus molliuit cor meū. et sicut cera igne emollitur ⁊ veterem ymaginē deponit. ⁊ nouam recipit. sic corda peccatoꝝ igne tribulationis emolliūṫ. ⁊ vetustatē vitiorū deponūt et nouitatem virtutum assumunt. Tercio sicut ignis lateres ⁊ cetera mollia roborat ⁊ consolidat. sic tribulatio corda mollia roborat et debilia consolidat ⁊ roborat. vt possint patienter ardua sustinere. Vnde Romano. v. ca. Tribulatio patientiā

operat̃.tribulatio eñ roborat sanctos vt dẽtes leo-
nis inferni q̇ sunt heretici ⁊ detractores ⁊ ꝑsecuto-
res in eos ꝓualere nõ pñt. Vñ hmõi dẽtes dyabo
li sic alloquit̃ ꝓpheta Isa.iij. Quare atteritis po-
pulũ meũ.⁊ facies pauperꝝ cõmollitis.patiẽtia eñ
martyꝝ multos hmõi dẽtes extraxit de ore dyabo-
li.q2 visa patientia sanctoꝝ multi ad xp̃m conuer-
si sunt. Quarto sicut ignis dissoluit ꝯgelata ⁊ li-
gata ac vincula cõburit ⁊ annihilat. sic tribulatio
annihilat vincula amoris q̇bus aliq̇s ligatus mũ-
do Vñ Dañ.iij.tres pueri q̇ erant ligati missi sunt
in fornacẽ ignis inuẽti sunt soluti Quinto sicut
igne ꝓbat̃ auꝝ ⁊ argentũ.sic tribulatio hominẽ ꝓ
bat. Vñ Psal. Igne me examinasti. Itẽ Iob.xx-
iij. Probabit me q̃si auꝝ qđ ꝑ ignẽ trãsit Sexto
sicut ignis purgat metalla a rubigine ⁊ corruptõe.
sic tribulatio purgat hominem a rubigine ⁊ corru
ptione vicioꝝ. Vñ Malach.iij. Sedebit ꝯflans ⁊
emundãs argentũ ⁊ purgabit filios leui. Item Io
hãnis.xiiij. Omnẽ palmitem q̇ fecit fructũ purga
bit eũ vt fructũ plus afferat. Vñ Gregorius. Qđ
inq̇t flagelluꝫ grano.qđ lima ferro. ⁊ quod fornax
ignis auro.hoc facit tribulatio viro iusto. Sꝫ de q̇
busdã põt dici illud Hiere.vj. Frustra ꝯflauit cõ-
flator.malicie eñ eoꝝ nõ sunt ꝯsumpte.argentum
reprobũ vocate eos. q2 dñs ꝓiecit illos.vnde non
auꝝ ꝫ palcã se esse ostendit q̇ in igne tribulationis
nõ purgat̃.ꝫ ꝑ impatientiã cremat̃. Vñ Math.iij.
ca. Paleas cõburet igne inextinguibili. Septi-
mo sicut ignis desiccat humida. sic tribulatio de-
siccat corda voluptuosa ab aquis deliciaꝝ. In cu-
ius rei figura legit̃ Exodi.xiiij.ca.ꝙ erat aq̃ maris
rubri filijs israel ꝑsecutionẽ patiẽtibus q̃si murus
a dextris ⁊ a sinistris. Sextũ motiuuꝫ ꝯferẽs ad
virtutẽ patiẽtie retinendũ est exemplaris patiẽtia
sanctoꝝ patrũ p̃cedentiũ. Vnde Gregorius. Fa-
cta inquit patrũ sanctoꝝ p̃cedentiũ ꝯsideremus ⁊
non erũt nobis grauia q̃ toleramus.qđ cõsiderãs
illa sancta mulier Iudith. de q̃ legit̃ Iudith.viij.
ca.ꝙ pp̃lo israelitico in angustia ⁊ tribulatiõe a su
is inimicis circũdato dixit. Mẽores estote qm̃ pa
ter vester Abrahã temptatus est sic ⁊ Isaac.sic Ia
cob.sic Moyses ⁊ omnes q̇ placuerũt deo ꝑ mul-
tas tribulatões placuerũt fideles. Illi aũt qui tem
ptationes nõ susceperũt cũ timore dñi ⁊ impatien
tiã suã ⁊ improperiũ murmuratiõis sue cõtra deũ
ꝓtulerũt exterminati sũt ab exterminatore ⁊ a ser-
pentibus perierũt.⁊ nõ igit̃ vlciscamur nos ꝓ his
que patimur.ꝫ reputãtes ꝓ peccatꝭ nostris et hec
supplicia minora esse flagella quasi serui dñi q̇ cor
ripimur ad emendatõneꝫ ⁊ non ad ꝑditionem no-
strã euenire credamus. Item Dauid fugiens a fa
cie Absalõ filij sui patiẽter dixit. Si inuenero gra-
tiã in oculis dñi reducet me. si aũt dixerit mihi nõ
places p̃sto sum faciat quod bonum est coram se.
ij.Regum.xv. Item legit̃ Thobie.ij. đ illo sancto
viro Thobia cecitatis plaga a dño ꝑcusso. ꝙ ideo
hãc temptationeꝫ ꝑmisit dñs euenire illi.vt poste-
ris daret exemplũ patientie sicut ⁊ sancto Iob.nã
cũ ab infantia sua semꝑ deuꝫ timuerit ⁊ mandata
eius custodierit nõ est ꝯtristatus cõtra deũ ꝙ pla-
ga cecitatis euenerit ei.ꝫ immobilis in dei timore

ꝑmansit gratias agens deo omnibus diebus vite
sue. Item cũ ille vir sanctus Eleazarus plagis pu
niret̃ grauissimis patiẽter sustinuit ⁊ dixit. Dñe tu
scis q2 cũ a morte liberari possem duos corꝑis su-
stineo labores siue dolores.ꝺm animam vo ꝓpter
amorem tuũ libẽter hec patior.ij. Machabe.vj.c.
Item septem frẽs vna cũ matre sua patiẽter ⁊ ala-
cri animo ꝓ amore dei ⁊ legibus diuinis sustinue-
rũt horrẽda tormẽta ⁊ mortis supplicia.vt patet.ij
Machabeo.vij. Item apl̃s Paulus.j. Coꝝ.iiij.đ
seip̃o ⁊ ceteris apl̃is ita scribit. Vsqꝫ in hãc horam
⁊ esurimus ⁊ sitimus ⁊ nudi sumus ⁊ colaphis ce
dimur ⁊ instabiles sumus.hoc est ꝓpter ꝑsecutio-
nem loca mutamus maledicimur ⁊ benedicimus
ꝑsecutionem patimur ⁊ sustinemus. blasphema-
mur ⁊ obsecramus.tanq̃ꝫ purgamentũ huius mũ-
di facti sumus omnia ꝑ ip̃m vsqꝫ adhuc. Hec eñ ⁊
alia multa ꝓ xp̃o apostoli nõ solum patienter.sed
etiam gaudenter sustinuerũt. Vnde Actuum.v.
Ibant gaudentes a cõspectu cõsilij.qm̃ digni ha-
biti sunt ꝓ nomine Iesu contumeliã pati. ¶
Sed inter omnia sanctoꝝ exempla ad virtuteꝫ pa-
tientie retinendum conferentia patientie xp̃i exem
plum est potissimũ. Et ideo merito dicit apl̃s He
bre.xij. Recogitate eũ qui talem sustinuit ꝓ pecca
toribus aduersus semetip̃m cõtradictionem ⁊ nõ
fatigemini animabus vestris deficientes. Item.j.
Petri.iij. Christo in carne passo. ⁊ vos eadem co-
gitatione armamini. Unde Gregorius. Si inq̇t il
le hinc sine flagello non exit q̇ sine peccato venit.
quomodo flagellis digni non erunt q̇ huc cũ pec-
cato venerũt.passio eñ christi lignũ est aquas tri-
bulationum dulcorãs signatum ligno illo quod a
dño ostensum est Moysi vnde dulcorate sũt aque
Marath.Exodi.xv. Vnde Gregorius. Si inquit
passio christi ad memoriaꝫ reuocet̃.nihil adeo du-
rũ qđ nõ equo animo toleret̃ In cuius rei signũ
dñs noster Iesus christus ostendit manus ⁊ latus
suis apostolis ⁊ discipulis in tribulatione positis.
Luce vlti.ca. Item aspectus serpẽtis Enei sana-
bat a morsibus ignitoꝝ serpẽtum. vt patet Nume
ri.xxj.ca.in signum ꝙ aspectus christi in cruce iraꝫ
⁊ impatientiam sanat. Christus eñ furorem iude-
orum pluries patienter declinauit. vnde ⁊ ip̃e pa-
tienter ꝑtulit iniurias illatas verbis ⁊ factis. Uer-
bis quidẽ detractorijs ⁊ contradictorijs derisorijs
⁊ ꝯtumeliosis. Detraxerũt eñ ei occulte ⁊ manife
ste. Occulte intra se ei obloquẽdo siue male cogi-
tando.⁊ ip̃m temere.frequenter ⁊ nequiter iudicã
do. Unde Luce.vij.legit̃ ꝙ qñ Maria magdalena
lachrymis suis rigauit pedes Iesu ⁊ capillis suis
extersit.⁊ osculabat̃ pedes Iesu. Unus phariseoꝝ
hoc vidẽs ait intra se.hic si esset ꝓpheta sciret vtiqꝫ
que ⁊ qualis esset mulier que tangit eum quia pec
catrix est. Item legit̃ Mathei.ix. ꝙ qñ Iesus sa-
nauit quendam paraliticum iacentem in lecto di-
cens ei. Confide fili.remittunt̃ tibi peccata tua. Ec
ce quidam de scribis dixerũt intra se. Hic blasphe
mat. Manifeste etiam detraxerunt ei qñ dixerunt
discipulis eius. Quare cum publicanis ⁊ cũ pec-
catoribus manducat magister vester. Itẽ Luce.v.
Quare discipuli Iohannis ieiunant frequenter ⁊

obsecrationem faciunt. similiter phariseoꝝ. tui aūt
non discipuli edunt ⁊ bibunt. Item manifeste de-
traxerunt ei qñ miracula que fecit deprauabāt. di-
centes. In beelzebub ꝑncipē demonioꝝ eijcit de-
monia. Mathei. ij. Luce. xj. Itē Johannis. ix. Nō
est hic homo a deo q̇ sabbatū non custodit. Itē se-
quit̄ in eodem. Nos scimus q2 hic homo peccator
est. Item Johānis. viij. Nōne bñ dicimus nos. q2
samaritanus es tu ⁊ demoniū habes. Cōtradicto-
ria verba patienter sustinuit. Unde Johānis. viij
dixerūt pharisei. Tu de teip̄o testimonium perhi-
bes. testimonium tuum non est verum. Et sequit̄
in eodem capitulo. Quinquaginta annos nondū
habes ⁊ Abraham vidisti. quasi dicerent. falsum ē
Uerba etiam derisoria patienter sustinuit. Unde
Mathei. ix. ⁊ Luce. viij. Cū venisset ad domū ꝑn-
cipis synagoge habentis filiam mortuam. ⁊ vidis-
set turbam flentem ⁊ plangentem dixit. Nolite fle
re. non est eñ mortua puella ꝫ dormit. Ipsi autem
deridebant eū scientes q2 mortua est. Christus aūt
suscitauit eam a morte. Item Luce. xvj. cum dixis-
set. Facite vobis amicos de mām̄ona iniquitatis.
Et sequit̄ ibidem. Audiebāt pharisei qui erāt aua-
ri ⁊ deridebant eum. Uerba etiam ɔtumeliosa pa
tienter sustinuit. Unde Johannis. viij. Nonne be-
ne dicimus q2 samaritanus es tu. Item Luce. v.
Quis est hic qui loquit̄ blasphemias. Item Ma
thei. xj. Uenit eñ Johannes nō manducans neq̄
bibens. ⁊ dicūt. demonium habes. venit filius ho-
minis manducans ⁊ bibens. ⁊ dicunt. Ecce homo
vorax ⁊ potator vini. ⁊ publicanoꝝ ⁊ peccatoꝝ ami
cus. Sed specialiter autem in tempore passionis
in domo Cayphe. coram Pylato. ⁊ coram Hero-
de. Et demuȝ dum penderet in cruce multa hmōi
verba cōtra se audiuit. vt patet Mathei. ij. ⁊. xxvij.
⁊ Marci. xiiij. ⁊. xv. ⁊ Luce. xxij. ⁊. xxiij. ⁊ Johānis
xviij. ⁊. xix. Item facto graues iniurias passus est.
Nam ip̄o ꝑdicante repleti sunt omnes in synago-
ga ira. ⁊ eijcientes eum extra ciuitatem voluerunt
eum ꝑcipitare de supcilio montis. Luce. iiij. ca. Itē
ad lapidandum eū lapides sustulerunt. Johannis
viij. Item cū exiret de Hierusalem ⁊ vellet ire ꝑ sa
mariā. samaritani nuncios suos quos ꝓmisit reci
pere noluerūt. Luce. ix. Item ſm q̄ ip̄emet ꝑdixe
rat Mathei. xx. in tempe sue passionis fuit illusus
flagellatus ⁊ crucifixus. Delusus siq̄dē fuit in do-
mo Cayphe pōtificis. Unde Luce. xxij. Uiri q̇ te-
nebant illum illudebant ei cedētes eum. Etiam ve-
lauerūt caput eius. ⁊ ꝑcutiebant eum. Et interro-
gauerunt eum dicentes. Prophetisa nobis christe
quis est q̇ te ꝑcussit. Sed multa alia blaspheman-
tes dicebant in eum. Item in ꝑtorio Pylati presi
dis suscipientes Jesum in ꝑtorio ɔgregauerūt ad
eum vniuersam cohortem. ⁊ exuentes eū chlamy-
dem coccineū circūdederūt illi. Et plectentes coro
nam de spinis imposuerūt sup caput eius. ⁊ arun-
dinem in dextera eius. ⁊ genuflexo ante eū illude-
bant ei dicētes. Aue rex iudeoꝝ. Itē illusus fuit in
domo Herodis. vnde Luce. xxiij. Spreuit aūt il-
lum Herodes cū exercitu suo ⁊ illusit indutū veste
alba. Item illusus fuit in patibulo crucis. ⁊ hoc a
militibus. a sacerdotibus. ⁊ a tota cōmunitate pre

tereūtibus. ⁊ etiā a latronibus. Primo a militibus
Uñ Luce. xxiij. Illudebāt aūt ei ⁊ milites accedē-
tes. ⁊ acetū offerētes illi ⁊ dicentes. Si tu es rex iu
deoꝝ saluū te fac. Itē pendēs in cruce illusus erat
a sacerdotibus. vñ Mathei. xxvij. Principes sacer
dotū illudebāt ei cū scribis ⁊ senioribus. ⁊ dicebāt.
Alios saluos fecit. seip̄m nō pōt saluū facere. Iteȝ
illusus erat a cōmunitate. vnde Luce. xxj. Stabat
populus expectās ⁊ deridebāt eū. Item Mathei
xxvij. Pretereūtes aūt blasphemabant eū mouen
tes capita sua ⁊ dicentes. Uach q̇ destruit templū
dei. ⁊ in triduo reedificat illud. Itē illusus erat in
cruce a latronibus. Unde Mathei. xxvij. Qui cuȝ
eo crucifixi erāt. s. latrones ɔuiciabant̄ ei. Et q̄tuȝ
ad eius flagellationē pensandū est q̄ ip̄e dñs ⁊ sal-
uator noster Jesus xp̄us flagellatus fuit in capite
vñ Mathei. xxvij. Percutiebāt caput eius arūdi-
ne. Itē in facie. vnde Luce. xxij. Percutiebant fa-
ciem eius. Itē Johānis. xviij. Unus assistēs mini
stroꝝ dedit alapā Jesu. Itē Johānis. xix. Milites
dicebant. Aue rex iudeoꝝ. ⁊ dederūt ei alapas. Itē
ꝑcussus erat in collo. vnde Mathei. xxvj. ⁊ Mar-
ci. xiiij. Colaphis eū ceciderūt. Itē ꝑcussus erat in
toto corpe. Uñ Mathei. xxvij. Marci. xv. ⁊ Luce
xxiij. Pylatus tradidit illis Jesum flagellis cesuȝ
vt crucifigeret̄. Itē ip̄e q̇ erat dñs dñantiū q̇ soluit
cōpeditos tanq̄ latro fuit captus ⁊ ligatus. ꝫ etiaȝ
latrone postpositus. Unde Barrabā q̇ erat homici
da sediciosus ⁊ latro petierūt iudei sibi dimitti do
minū deū suum Jesum xp̄m in patibulo crucifigi.
vt patet Mathei. xxvij. Marci. xv. Luce. xxiij. Jo-
hānis. xviij. Itē in cruce positus erat in medio la-
tronū quasi magister ⁊ omniū eoꝝ sceleratior. Uñ
Johānis. xix. Crucifixerūt cū eo ⁊ alios duos hic
⁊ hinc. medium aūt Jesum. Preterea pēsandum
est q̄ Jesus pendēs in cruce in omnibus sensibus
corpis sui erat vehementer afflictus. vñ in visu erat
afflictus. videns ante eum inimicos suos ⁊ torto-
res rabidos ⁊ crudeles. vidit etiam suam pijssimaȝ
matrem pariter in animam gladio vehemētissimi
doloris ꝑcussaȝ. Uidit discipulos suos ⁊ deuotas
mulieres ⁊ dolore maximo cōpatiētes. Aures au-
tem eius verba blasphemie insultationis derisio-
nis ⁊ improperij audiebāt. Nares etiam ratōe loci
Caluarie in q̊ crucifixus est. vbi decapitabant̄ ma
lefici poterāt fetore grauari. In gustu etiā erat af-
flictus in hoc. q̄ erat potatus vino myrrato vel ace
to cū melle mixto q̇ erat potus amarissimus. Sen
sus etiā tactus ꝑ totū corpus diffusus. vbiq̄ dolo-
rem sensit ex flagellatione que tam vehemēs erat
q̄ a planta pedis vsq̄ ad verticem capitis nō erat
in eo sanitas. Et specialiter dolorem sensit in pedi
bus ⁊ manibus clauis atrociter ꝑforatis que sunt
mēbra neruosa ⁊ doloris maxime ꝑceptiua. Item
in capite dolorē sensit corona de spinis acutis vsq̄
ad craneū pungentibus coronatus. Item in corde
lancea acuta ꝑfossus. Item afflictus erat in corde
ex cōpassione de amicis dolentib9 ⁊ inimicis igno
rantibus. Pōt etiam considerari q̄ dñs ip̄e Jesus
sustinuit damnum in rebus quas ſm hominē ha-
buit. quia fuit vestimentis nudatus. Johānis. xix
Ab amicis derelict9. Mathei. xxvj. ⁊ Marci. xiiij.

Discipuli relicto eo fugerūt.) Aduertendū etiam
est circa saluciferam passionē dn̄i Jesu xp̄i. ꝙ erat
grauis penalis ⁊ dolorosa rōne loci. q2 in Hierusa-
lem vbi notus ⁊ honoratus fuerat. ⁊ multa mira-
cula fecerat. Item rōe tempis vel diei. q2 in die so-
lenni pasche qn̄ cōuenerat ad diem festū maxima
multitudo hominū. Item hora sexta fuit ductus
ad crucem. vt ab omnibus posset videri. Item ra-
tione generis ipius mortis. q2 morte crucis. q̄ erat
debita mors maledictis malefactoribus impijs et
iniquis. Item ratione modi ad ipm tormentū eū-
di. Exiuit em̄ Jesus baiulans sibi crucem. Johan-
nis. xix. Quod certe non legit̄ de alijs duobus ne-
quam q̄ cū eo ducebant̄. Item aggrauabat̄ illius
bn̄dicte passiōis acerbitas ex naturali dn̄ici corpo-
ris complexione. certū est em̄ illud sacrum corpus
fuisse optime ⁊ viuacissime complexionis. Nā vbi
omnia alia corpa humana ꝑ peccatū originale a p̄
mis parētibus contractū hebetant̄ debilitant̄ ⁊ q̄-
si semimortua relinquunt̄. illō benedictū corpus
Jesu nunq̄ peccato veniali vel actuali erat macu-
latū. ⁊ ideo erat viuacissimū. ⁊ in tanto magis pe-
ne susceptibile ⁊ sensitiuū. Itē caro sua sancta nul-
lam habuit rebellionem vel pugnam contra spm̄.
Et iccirco spūs eius merito magis diligebat ipam
q̄ alterius hominis spūs vel anima diligit carnem
suam. Itē ex diuturnitate duratōis aggrauat̄ acer-
bitas eius passionis. Nam multi martyres crema-
ti igne vel aq̄ submersi. aut capite trūcati martyriū
suū celeriter cōpleuerūt. passio vero dn̄ica durauit
quasi ab instanti sue cōceptionis vsq3 ad horā mor-
tis. Certissime nāq3 p̄sciuit quicquid sua humani-
tas erat passura. specialiter tn̄ ⁊ cōtinue durauit pe-
na sue passionis ab hora illa post cenam diei cene
vsq3 ad sexte ferie horam nonā. Sed in omnibus
istis iniurijs sibi illatis. s. captus vinct9 ⁊ ignomi-
niose ductus. mendaciter accusatus. colaphisatus
sputis illusus. flagellis cesus. spinis derisorie coro-
natus. Nullū verbū aut signū impatientie seu tri-
bulationis ondit. ꝫ quinimo multiplex bn̄ficiū il-
lis a q̄bus ita p̄mebat̄ benigne ⁊ patienter impen-
dit. nā ꝓditori osculū nō negauit. ꝫ benigne ipum
amicū vocauit. vt patz Mat. xxviij. Item aurem
amputataz lictoris sui serui sacerdotis sanauit. vt
patet Lu. xxij. ca. Ad annā cayphā ⁊ pylatū coram
quib9 fuit falsissime accusat9. ⁊ impijssime tracta-
tus nequissimeq3 delusus. mansuetissime rn̄dit. vt
patet Jo. xviij. ⁊. xix. ⁊ in alijs euangelij locis. et ꝓ
suis crucifixorib9 clemēter orauit. ⁊ penes patrem
suū eos benigne excusauit. dicens. Pater dimitte
illis. nō em̄ sciūt q̄d faciūt. Luc. xxiij. Hanc passio-
nem xp̄i ꝯsiderās bea. bern̄. in ep̄la ad adam mo-
nachū ⁊ ponit̄. v. flor. ca. xxxij. ita scribit. Vide in-
quit opa dn̄i flagellis cesus. spinis coronatus. cla-
uis cōfossus. affixus patibulo. obprobrijs satura-
tus. omniū tamē dolor quasi immemor ait. Pa-
ter ignosce illis. non em̄ sciunt quid faciunt. Unde
Grego. Ne tu per impatientiam pereas ꝫ vniuer-
sa ꝓ deo patienter sustine. quia ꝓ te ipe maiora su-
stinuit. ⁊ apud eum patientia infructuosa non erit
vtrūq3 es mihi iesu. s. spectaculū patiendi ⁊ p̄miuz
patiendi siue patiētie. Tu doces manus meas ad
prelium ⁊ digitos meos ad belluz. exemplū virtu-
tis tue. hec bern̄. F Sed est insuper notandū
s̄m bea. Grego. sup Ezechie. omel. xxxv. trib9 mo-
dis patientie virtus exerceri solet. Alia nāq3 sunt q̄
a deo. alia que ab antiquo aduersario. ⁊ alia que a
proximo sustinemus. A ꝓximo nāq3 ꝑsecutiones
damna rer ⁊ contumelias sustinemus. Ab antiq̄
aduersario temptamenta. A deo aūt flagella tole-
ramus. ꝫ in his omnibus modis vigilanti oculo
semetipam debet circūspicere mens ne contra ma-
la ꝓximi ꝑtrahatur ad retributionem mali. ne cō-
tra temptamenta aduersarij seducant̄ ad delecta-
tionē vel consensum delicti. ne contra flagella opi-
ficis. i. creatoris ꝓrumpat ad excessum murmura-
tionis. hec ille. Unde q̄tum ad primū nemo tur-
betur in corde licet mūdus sibi quodammodo ad-
uerset̄. nec ei ridendo huius seculi prosperitas ap-
plaudet. qm̄ in hoc assimilat̄ caris ⁊ electis dei. ꝫ
qn̄q3 cōtingit ꝙ quis patit̄ conuiciū vt sibi videt̄ a
ꝓximo sine causa. ⁊ tunc magis moleste ⁊ impati-
enter illud sustinet dicens. Si hoc meruissem nō
sustinerem moleste. nūc vero non ē mirū si moleste
sustineam cū hoc non meruerim. cui dicendum ē
ꝙ ipe s̄m hoc potius vult esse similis latronib9 q̄
sanctis electis xp̄i apostolis. nam latrones ꝓpter
suam culpam ⁊ demerita sustinent ea que merito
patiuntur. electi em̄ xp̄i apostoli sine suis demeri-
tis affligebant̄. Unde. j. Pet. ij. ca. Hec est gr̄a dei
si ꝓpter dei cōscientiam sustinet quis tristicias pa-
tiens iniuste. Que em̄ gratia est si peccantes ⁊ co-
laphisati suffertis. ꝫ si benefacientes ⁊ sustinentes
patiēter hec est gratia apud deum. Item. j. Petri.
iij. Si quid patimini ꝓpter iusticiam: beati eritis. ⁊
sequitur in eodem cap. Melius est em̄ benefacien-
tes si bene velit voluntas dei pati q̄ malefaciētes.
quia ⁊ xp̄us semel pro peccatis nostris mortuus ē
iustus pro iniustis. Item. j. Petri. iiij. Nemo vr̄m
patiatur quasi homicida aut fur aut maledict9 aut
alienor appetitor. si autem vt xp̄ianus non erube-
scat. Unō discipuli domini quos ipe elegit ⁊ apo-
stolos nominauit. Unde Luce. vj. Elegit duode-
cim ⁊ apostolos nominauit. Item Johannis. vj.
Ego vos duodecim elegi. Item Johan. xv. Ego
elegi vos ⁊ posui vos vt eatis ⁊ fructū afferatis. ⁊
fructus vester maneat. ⁊ seq̄tur. Ego elegi vos de
mūdo. ꝓpterea odit vos mūdus. Item eisdem dic̄
in eodem capitulo. Vos amici mei estis si feceri-
tis que precipio vobis. Isti tamen ab eodem dn̄o
meruerunt audire. Eritis odio omnibus homini-
bus ꝓpter nomen meū. qui perseuerauerit vsq3 in
finem hic saluus erit. Item Luce. xv. Si me ꝑsecu-
ti sunt ⁊ eos ꝑsequētur. sed beati inquit estis cum
maledixerint vobis homines ⁊ persecuti vos fue-
rint ⁊ dixerint omne malū aduersum vos. mentiē-
tes ꝓpter me. gaudete ⁊ exultate quoniam merces
vestra copiosa est in celis. Math. v. Unde ⁊ tribula-
tio porta est ꝑ quam transitur de morte ad vitam.
Un̄ p̄s. Hec porta domini iusti intrabūt in eam. ꝑ
hanc portam intrauit dominus in requiē eternaz.
Unde Luce vlt̄. Oportuit xp̄um pati. ⁊ sic intrare
in gloriam suam. Item Act. xiiij. Per multas tri-
bulationes oportet intrare in regnū celor. Unde

ꝛ tribulationes adeo vtiles sunt ꝙ hij qui eas pa-
tienter sustinent a domino sunt beati. Vñ Math.
v. Beati qui persecutionem patiũtur ꝓpter iustici
am. quoniã ipoꝝ est regnũ celoꝝ. Item Jacobi. j.
Beatus vir qui suffert temptationem. quoniã cuꝫ
ꝓbatus fuerit accipiet coronam vite quam repro-
misit dominus diligentibus se. Item. j. Petri. iiij.
Si quid patimini ꝓpter iusticiam beati. Ex qͥbus
patet ꝙ tribulatio cum gaudio est suscipienda. vñ
Actu. v. Ibant apostoli gaudẽtes a conspectu cõ-
silij. quoniã digni habiti sunt pro nomine ihu con
tumeliam pati. Item Jaco. j. Omne gaudiũ existi
mate fratres cum in varijs temptatõnibus incide
ritis. Item. j. Pet. iiij. Cõmunicantes xpi passio-
nibus gaudete vt in reuelatõne glorie eius gaude
atis exultantes. Item nota ꝙ sicut dicit Holgot i
lectura libri sapientie. lectione. lxxxvij. Patienter
sustinentes aduersitatẽ siue tribulationem pro de
fensione veritrtis licet posset ad tempus opprimi.
finaliter tamẽ ꝓculdubio triũphabit. In cuiꝰ rei fi
gura legitur ꝙ Jonas ꝓpheta multipliciť fuit tri-
bulatus ꝛ multipliciter liberatus. Dicebať eñ Jo
nas filius Amathi. i. filius veritatis. De nullo eñ
homine legimus ꝙ tot euasit ꝑicula sicut Jonas.
Primo eñ ipe fuit filius ipsius vidue sareptane.
de qua legiť. iiij. Reg. xvij. ꝙ egrotauit filius mu-
lius matrisfamilias ꝛ erat languor fortissimus ita
vt non remaneret in eo anhelitus siue alitus. vnd
ꝛ tũc in iuuentute sua mortuus est. ꝛ iterum ab he
lya ꝓpheta suscitatus ad vitam. Iste etiam postea
adultus ꝛ factus ꝓpheta missus fuit ad ꝑdicandũ
niniuitis. ʒ timens persecutionem. ꝛ volens fuge-
re per nauem in Tharsis. forte cadente sup eũ ꝓie
ctus est de naue. ꝛ ꝓiectus in mare. Secũdo ibidẽ
deuoratus est a ceto. Tercio angustiatus in vẽtre
ceti tribus diebus ꝛ tribus noctibꝫ. Quarto de ore
ceti euomitus est ad terraꝫ. Quinto adustus solis
feruore tanto ꝙ petiuit anime sue vt moreretur. ꝛ
ait. melius ẽ mihi mori ꝙ̃ viuẽ. Jone. iiij Ecce q̃n
tas aduersitates. tribulatõnes ꝛ angustias sustinu
it filius veritatis. in signũ ꝙ quiscunqꝫ firmiť tene
re voluerit veritatem. ꝑsecutiones ꝛ iniurias mun
danas habebit. ʒ finaliter dñs eũ ab omnibus an-
gustijs liberabit. dicente seipo Joh. viij. Si mãse-
ritis in sermone meo veri discipuli mei eritis. ꝛ ve
ritas liberabit vos. hec Holgot. G Et q̃ꝫtũ ad
secundũ prius tactũ cauere etiam debet mẽs hũa-
na ne cõtra temptamenta aduersarij seducatur ad
delectatõnem vel cõsensum delicti. Pro quo notã
dũ ꝙ demones cũ sint inuisibiles inuisibiliter im
pugnãt hoies. nec agnosciť eius impugnatio nisi
oculis cordis. ignorantia ꝟo eius ꝑiculosa est ho-
mini. nõ eñ pugnat q̇ se impugnare ignorat. Grã
de ꝑiculũ est hominẽ hr̃e iuxta se hostẽ suũ si hoc
nesciat. Vñ Hiero. Tũc inquit maxime impugna
ris cũ te impugnari nescis. Dyabolus eñ decipit
hominẽ qui est in statu penitentie suadendo ei vt
leue onus penitentie abijciat. ꝛ grauissimuꝫ onus
peccati sup se accipiat. de quo onere dič ps. Iniq̇-
tates mee supgresse sunt caput meuꝫ. ꝛ sicut onus
graue grauate sunt sup me. Sup quo Holgot in
lectura libri Sapientie. lectione. xxiiij. Quanto in

quid aliquid est magis graue tãto citius deductis
impedimẽtis diuidit mediũ ꝛ descendit ad centrũ
quia oĩe graue appetit ꝙ mediũ suũ sit medium
mũdi. sicut docet phus li. iiij. de celo ꝛ mũdo. ꝛ si
esset aliqđ graue qđ in instanti descenderet ꝛ subi-
to. diceret ꝙ illud infinite velocitatis foret. qꝛ sum
me velociter ꝛ sine ꝓportione velocius descẽderet
quocũqꝫ graui qđ successiue in tꝑe moueret. sicut
docet phus. iiij. ꝛ. vj. phisico. Sed spũaliter sic est.
ꝙ peccato moriens in peccato mortali descẽdit ad
mediũ terre subito ꝛ in instanti. quia infernus ẽ in
medio terre. Vñ Job. xxj. Ducunt in bonis dies
suos ꝛ in pũcto ad inferna descẽdũt. in pũcto hoc
est in instanti. quia qđ est punctus in magnitudie
hoc est instãs in tempe. Ex quo sequitur ꝙ pecca-
tum est onus grauissimũ. immo ꝛ infinite grauita
tis. Et est hic ymaginandũ ꝙ sicut si ferrũ cuꝫ ma-
gnete poneretur in vno appẽdiculo equilibrij nõ
erit sibimet graue. hoc est sua grauitas in nullo ꝓ
mouebit suũ descensum. ʒ semꝑ descender quãtũ
ꝑmiserit grauitas magnetis. Cuius causa ẽ. quia
magnes naturaliter trahit ferruꝫ ad se. vñ nõ plus
ponderabũt magnes ꝛ ferrũ ꝙ̃ magnes ꝑ se solũ.
Spũaliter ferrũ est durũ ꝛ difficile ad diuidenduꝫ
est. sic homo vtens rõne ꝛ libertate arbitrij q̇ diffi-
cultari põt vinci inuitꝰ nõ põt ẜm Ansel. in de libe
ro arbitrio. vñ aplus. j. Cor. x. Fidelis deus q̇ nõ
patieť ꝛc. Magnes ꝟo deus est. vñ ps. Deus ma
gnus dñs. Iste magnes naturaliter trahit ferrum
id ẽ hominẽ ferrini cordis ad se. qꝛ sicut dicit Bo-
etius. iij. de cõsol. ꝓsa. ij. Summi boni cupiditas
naturaliter homini ẽ inserta. Item Joh. vj. Nemo
potest venire ad me nisi pať meus q̇ misit me tra-
xerit illũ. Quãdiu igiť deus ꝛ homo tenent se siť
ꝛ coniũguntur in statera fortune huius vite ꝑ gra
tiam ꝛ charitẽ homo nõ est sibiipi grauis. nam de
us ipm supportat ꝛ cõfortat. Vñ aplus Phil. vlť.
Omia possum in eo q̇ me supportat. ʒ si homo se-
pareť a deo ꝛ ponať in cõtrario appendiculo libre
fortune ꝑ peccatũ mortale. statim simpliciter gra-
uis efficiť. immo intãtuꝫ ꝙ si moriať statim subito
to ad infernũ descendit. Et hoc est ꝙ signanter di-
cit Job. Job. vij. Posuisti me cõtrariũ tibi. ꝛ factꝰ
sum mihi metipi grauis. cur non tollis peccatum
meũ. ꝛ quare nõ aufers iniq̇tatem meam. q. d. Au
fer iniquitatem meam ꝛ statim ero iuxta te in alio
appendiculo equilibrij. ꝛ nullo mõ ero mihi met-
ipsi grauis. ꝛ tũc pone quicquid volueris in parte
ꝯtraria. ꝛ ego q̃ꝫdiu tibi adhesero nõ curabo. ꝛ hoc
est quod dicit Job. xvij. pone me dñe iuxta te ꝛ cu
ius vis manus pugnet cõtra me. Nam vt ait apo-
stolus Rom. viij. Si deus ꝓ nobis quis ꝯtra nos
Item ps. Dñs mihi adiutor non timebo quid fa-
ciat mihi homo. Pro quo notandum ꝙ sič do
cet Parisiensis. in de virtutibus. parte. iij. tracta.
de fortitudine. ca. x. Deus quadrupliciť suos fide-
les in bello cõtra suos inimicos adiuuat spũales.

Primo eos spũaliter docendo. Vñ ps. Bene-
dictus dñs deus q̇ docet manus meas ad preliuꝫ
ꝛ digitos meos ad bellũ. Item Sap. viij. ꝑ sapiẽ-
tiam in multitudine bonus videbor ꝛ in bello for-
tis. Vnde qualiter possumus diabolum spũaliter

vincere. docet nos spūssanctus figuraliter. Danie. vlt. ca. vbi legit ꝙ daniel ꝓpheta draconem q̄ infecit flatu suo totam terrā isto mō interfecit. tulit em̄ picem ⁊ adipem ⁊ pilos ⁊ coxit parit fecitq̄ massas ⁊ dedit in os draconis ⁊ dirupt⁹ ē draco. Sic spūaliter si voluerimus draconē inferni vincere simul vniamus picem patientis penitētie ⁊ adipez orōnis deuote ⁊ pilos largitionis elemosine. pix em̄ in tenacitate ⁊ nigredine denotat ꝑseuerantiaz patientis penitētie. adeps orōnis deuotionem signat. vnde omniū animaliuz in sacrificijs oblatis adipem voluit deus specialiter sibi offerri. vt patz Leuit. ij. pili elemosinam signant. vnde pili ptes corporis dicūtur sup̄flui. ⁊ elemosina ꝙ̄ de superfluis fieri deberet tempalibus dicente xp̄o Luc. xj. Quod superest date elemosinā. ⁊ hec tria simul cōmixta ⁊ bene igne charitatis decocta faciliter draconem inferni deuincūt. Secundo deus suos fideles in bello spūali adiuuat eos confortādo. vnd̄ Isa. x. Noli timere populus meus. Item Isa. xlj. Ne timeas quia ego tecū sum. Item ysa. xliij. Noli timere quia ego redemi te ⁊ vocaui te noie meo seruus meus es tu. cū transieris per aquas tecum ero ⁊ flumina non operient te. cuz ābulaueris per ignem non cōbureris ⁊ flamma non ardebit in te. q2 ego dn̄s deus tuus sanctus israel saluator. Itez Hierem̄. xx. Dn̄s mecū est quasi bellator fortis. idcirco qui ꝑsequūtur me cadent ⁊ infirmi erūt. Itē p̄s. Clamauerūt iusti ⁊ dn̄s exaudiuit eos. ⁊ ex oībus tribulationibus eoꝝ liberauit eos. Et iterum. Iuxta ē dn̄s his q̄ tribulato sunt corde ⁊ humiles spū saluabit. Item idem. Cū ip̄o sum in tribulatione. Vnd̄ Dan̄. iij. Nabuchodonosor tres pueros quos ligatos in fornacem ardentez ꝓiecit vidit in fornace solutos ambulantes ⁊ laudantes deum ⁊ cū ip̄is quartū silem filio dei. Et ideo merito bea. Bern̄. Dn̄e inquit da mihi semꝑ tribulationem vt semꝑ mecū sis. Item hec cōsiderās Parisiē. in de virtutibus. pte. iij. trac. de fortitudine. ca. viij. Qui inquit cor haberet nobile potius eligeret esse cuz filijs dei in tribulatione q̄ȝ cū damnādis in tꝑali ꝓsperitate. Vn̄ Hebre. ij. legit de Moyse ꝙ negauit se esse filiū filie pharaonis magis eligēs affligi cū populo dei q̄ȝ tempalis peccati habere iocunditatem. Vn̄ ⁊ Dauid in p̄s. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis q̄ȝ habitare in tabernaculis peccatoꝝ. Tercio deus seruos suos adiuuat in bello spūali hostes refrenando. ne tm̄ nos impugnēt quantū nitūtur. vt patet in sancto Iob quē sathan non poterat ad volūtatem suā impugnare donec a deo erat hoc sibi cōcessum. Iob. j. Vn̄. j. Cori. x. Fidelis deus qui nō ꝑmittit vos temptari supra id quod potestis. Quarto adiuuat fideles suos angelos in auxiliū illis mittendo. Vnd̄ p̄s. Angelis suis deus mādauit de te vt custodiāt te in omībus vijs tuis. Vnde. iiij. Reg. vj. cap̄. legit ꝙ cum missi essent exercitus assirioꝝ ad capiendū Helyseū ꝓpheta m. ⁊ puer helysei videns multitudinem inimicoꝝ timēs. dixit magistro suo. Heu heu dn̄e mi quid faciemus. Et respondēs Helyseus dixit. Noli timere plures sunt nobiscuz q̄ȝ cum illis. Et aperuit dominus oculos pueri ⁊ vidit montē plenū curribus ignibus. i. agminibus angeloꝝ. Super quo Odo spūalit inquit Assyrij sunt demōes qui licet nos velint interficere non est timendū. q2 plures nobiscū sunt angeli licet hoc non videam⁹ Sed dn̄s aperiēs nostri cordis oculos vt istos auxiliatores nostros intelligere valeamus. Similit ⁊ Iacob patriarche apparuerunt angeli quasi parati contra fratrem suū esau si opus esset auxilium prestare. vt patet Gene. xxxij. cap̄. Similit Iosue apparuerūt angeli vt contra hiericho auxiliū sibi prestarent. Spūaliter assyrij vt dictum est sunt demones. ꝫ esau caro nostra est. hiericho ꝙ̄ mundū signat. Cōtra em̄ istos nobis angeli parati sunt auxilium exhibere. hec Odo. sup̄ euangelia ser. xxvij Vnde Crisosto. op̄e. imper. omel. vj. pertinēter ad ꝓpositum ita scribit. Duo inquit sunt angeli ꝑmanentes cum hominibus. s. bonus ⁊ malus. ⁊ q̄ȝdiu est circa nos angelus bonus nunq̄ȝ nos in temptationem potest impellere angelus malus. Scd̄m aūt dispositionē dei aliquādo recedit angelus bonus. magis aūt non recedit ꝫ abscondit se. s. inuisibilem se reddens ante diabolū. quoniā nisi voluerit angelus bon⁹ a diabolo nō videt. subtrahit igitur se vt det diabolo licentiam temptandi ⁊ stans expectat temptationis euentum. qn̄ igit concupia male rei ascenderit sup̄ cor tuū loquens diabolus in corde tuo temptat te. si igit tu permanseris constringens cor tuū cū te non potuerat sup̄are discedit qn̄ recedente concupiscētia incipit cor tuū exultare ꝙ euasisti illum malū impetuz. ⁊ quasi quidam spūs vite te tacente gratias agit deo. cognosce quia recessit diabolus. ⁊ post temptationis victoriam accedēs letatur bonus angelus ⁊ tibi ministrat ⁊ loquitur in te ⁊ gaudiū oꝑatur. hec Crisos. Item sanctus Thomas in de veritate theol. li. ij. ca. xviij. Angeli inquit boni nobis ad custodiā deputati tenent nos stantes ne cadamus. ⁊ cadētes nos adiuuant vt surgamus. nec nos vnq̄ȝ deserunt etiam peccātes quin sint parati nobis auxiliari si velimus. hec ille ¶ Isti em̄ angeli boni nobis a deo deputati in omni periculo ⁊ temptatione seip̄os inter nos ⁊ inimicos nostros exponūt ad cōfortandum nos ⁊ adiuuandum ⁊ fortificandum. ⁊ ad inimicos cōfundendū debilitandū ⁊ ad resistendū. Figuram huius ⁊ exemplū habem⁹ Exo. xiiij. vbi legit ꝙ angelus domini qui p̄cedebat filios israel ad ducendum eos de egypto in terrā ꝓmissionis videns pharaonem ⁊ exercitū eius ꝑsequentes filios israel statim assumēs colūnam nubis secum abijt post eos. s. int filios israel ⁊ inimicos illoꝝ. ⁊ fecit nubem tam tenebrosam esse egyptijs ꝙ circūuagantes ꝑ longam viam maris vt filios israel non cōprehenderūt. ꝫ tandem omēs in ꝓfundum maris submersi sunt. ꝫ tamen angelus iste fecit nubem vbi erant filij israel esse lucidā. qua clare viderūt ⁊ recto itinere preterierūt. Item Exod. xxiij. dixit domin⁹ ad moysen. Ecce ego mitto angelum meū qui p̄cedat ⁊ custodiat te in via ⁊ introducat te in locum quem p̄paraui. obserua eū ⁊ audi vocem eius. nec contemnendū putes. quia non dimittet cum peccaueris ⁊ est nomen meū in illo. ꝙ si audieris vocem eius ⁊ feceris omnia q̄ loquor.

inimicus ero inimicis tuis. ⁊ affligam affligentes
te. ⁊ exquo tam abūdans auxiliū habemus a deo
in bello contra hostes spūales. constat ꝙ dyaboli
impugnatio nō est nimie a viro iusto timēda. nec
semper fugienda. Sed ꝓ isto est notandū ꝙ dia
bolus nos ipugnat delicijs ⁊ qñq3 molestijs. Im
pugnatio eñ qua nos impugnat delicijs fugiēda
est. dicente apostolo. j. ad Corinth. vj. Fugite for
nicationem. Sed impugnatio qua nos impugnat
molestijs non est semper fugienda. molestie enim
multe bone sunt ⁊ vtiles ⁊ fugientes magis aggra
uant ꝙ3 expectantes. Unde Iosue. vij. Dñe deus
quid dicam videns israelem terga vertentē. sic cer
te in tribubus fugientes multotiens per impatiē
tiam a diabolo capiūtur. ꝫ fortiter ⁊ patiēter auxi
liū dei expectantes victoriam obtinent. Vñ berñ.
in quadam epistola. Sola inquit causa qua perde
re possis victoriam fuga est. fugiendo poteris illā
amittere. moriendo non poteris. quia beat⁹ si mo
riaris pugnando. ⁊ mortuus mox coronaberis. ꝫ
ve autem tibi si declinando pugnam perdis ⁊ vi
ctoriam simul ⁊ coronam. Item idem in quadam
epistola. O inquit vere tuta ꝓ xp̄o ⁊ cum xp̄o pu
gna in qua nec vulneratus nec ꝓstratus nec cōcul
catus nec millesies si fieri posset occisus fraudabe
ris a triūpho. tm̄ ne fugias. quia libentius te inseq̄
tur aduersarius fugientem ꝙ3 expectantem. vel ꝙ3
sustineat repugnantem. hec Berñ. ⁊ ponit in sum
ma Parisieñ. in de virtutibus. parte. iij. tracta. de
fortitudine ca. x. Et ꝙ3tum ad terciū supradictū
cauere etiam debet mens humana ne contra fla
gella opificis. i. creatoris promat ad excessū mur
murationis. ꝫ cogitet ꝙ sicut dicit Parisieñ. vbi
prius cap̄. viij. Qui a deo flagellatur in tribulatōe
intelligere deberet ꝙ iumentum ꝑcussum videtur
agnoscere ꝙ percutiat. quia erat extra viam et idō
cito redit ad viam. vl' quia nimis lente incedebat
⁊ ideo velocius gradit. sic homo q̄ a deo in tribu
latione flagellat si extra viā se esse cognoscat per
mortale peccatū redeat ad viam peccatū celeriter
deserendo. si v̄o in via sit ꝫ lente incedit pauca bo
na faciendo ⁊ nimis remisse agendo accelerare de
bet gressum suū feruentius plura bona faciendo.
Vñ p̄s. Declina a malo ⁊ fac bonum. Intelligat
etiam ꝙ sicut dicit apostolus Hebre. xij. Quē di
ligit dñs castigat. flagellat omnē filiū quē recipit
Pro quo notandum ꝙ duplex est virga qua de
us castigat ⁊ flagellat suos filios in p̄nti. Quarū
prima est persecutio xp̄ianoꝝ. de qua dictum ē su
pra parte. iiij. ca. v. vbi agit de tercio quod cohibe
ret hominē a rapina. dictis ibidem adijciendo qd̄
Parisi. vbi prius ca. v. Magna inquit consolatio ē
filijs dei ꝙ persecutor virga est in manu p̄ris eoꝝ
patris inquā misericordiarū. cuius sapientiam ni
hil latere. cuius potētiam nihil supare potest. Vñ
verisimile est ꝙ ꝑsecutor non affliget filios ei⁹ nisi
quantū pater eoꝝ videret eis expedire. Secūda
virga qua deus castigat filios suos in p̄nti est infir
mitas corporalis que cum gratiarūactione est acce
ptanda. quia omis infirmitas q̄ a deo immittitur
ipi hoi confert sibi magnā vtilitatē. si tñ cū mētis
patientia acceptet. qd̄ multipliciter est ostensum.
supra parte. iiij. ca. lv. vbi agitur de quinto ope mi
sericordie corporalis. dictis ibidem adijciēdo ꝙ cor
rectio dei virga est procedens ex magno dei amo
re. Unde dicitur Isa. xj. ca. Egredietur virga de ra
dice yesse. Virga incendiū interp̄tatur. ⁊ certe ex
incendio diuini amoris egredietur virga correpti
onis. Vñ Apoca. iij. Quos amo arguo ⁊ castigo.
Hanc eñ virgam in signum clemētie extendit de
us suis filijs ꝓdilectis. In cuius rei figura legitur
Hester. v. ꝙ Hester regina osculata est virgam au
ream quam sibi rex assuerus extendit. Spūaliter
assuerus deus est. Hester regina humana xp̄i spō
sa. virga aurea corporalis infirmitas est. quā pat mi
sericordiarū in signū clementie suis filijs dilectis
extendit. ⁊ ab anima sponsa xp̄i non est odiēda. ꝫ
cum mentis patientia est osculanda. quia reprobi
qui hanc virgam patienter nō suscipiūt in presen
ti. in futuro flagellabūtur cum virga ferrea q̄ tan
ꝙ3 vas figuli confringet eos. hec virga est pena in
ferni que incompabiliter grauior est quacunq3 pe
na presenti. Unde Isido. soliloquioꝝ. ca. xix. Co
gita inquit o homo quoslibibet mūdi cruciat⁹. in
tende animo quasq3 seculi penas quosq3 tormen
toꝝ dolores. quascunq3 doloꝝ acerbitates. compa
ra hoc totum gehēne ⁊ leue est quod pateris. si ti
mes illas penas time. iste eñ tp̄ales sunt. ille autē
eterne. in istis moriendo tormenta recedūt. in illis
moriendo eternus dolor succedit. hec ille. Et ideo
merito beat⁹ August. libro. ij. confessio. Ideo inq̄t
domine percutis cū sanes nos et occidis nos ne
moriamur abs te. Item idem. Si inquit except⁹
es a passione flagelloꝝ. exceptus es a numero fili
orum. Noli igitur inquit vti iniquo sensu ⁊ pueri
li vt dicas. plus amat pater meus fratrem meum
quē permisit facere quicq̄d vult ꝙ3 me. quia si mo
uero cōtra eius iussionem flagellum inuenio. po
tius gaude sub flagellis. quia tibi seruatur hereditas.
illis ad tempus parcit quos in eternū damna
bit. Unde Berñ. Ego inquit sane diuitem de quo
saluator facit mentionē in euangelio in nullo au
deo accusare. nisi ꝙ induebatur purpura ⁊ bysso. ⁊
epulabatur quotidie splendide. si crudelitatis eū
arguimus ꝙ substantiam mūdi habens ⁊ videns
fratrem suū necessitatem habere siue egere ⁊ clau
serit viscera sua ab eo. Quid dicturi estis q̄ tot vi
detis lazaros esurientes ⁊ nudos. ⁊ tamen pl⁹ de
iumentis vestris ⁊ eoꝝ phaleris ꝙ3 de eoꝝ miserijs
cogitatis. ꝫ ad tremēdū iudiciū abraevenīam⁹ me
mento inq̄t fili ꝙ receperis bona ī vita tua ⁊ lazar⁹
similiter mala. veꝝ vtrūq3 est. negari non pōt. Fer
sententiam. quia paucis expressa est sentētia nego
cij. illa bona ⁊ iste mala recepit. nūc hic autem cō
solatur. ille autem eternaliter damnat ⁊ etiam cru
ciatur. hec ille. Et ideo merito beatus Grego. Ele
cti inquit timent ne vltio q̄ suspendit in fine grauī
or seruatur. feriri autem paterna correctōne deside
rant ⁊ dolorem vulneris salutis medicinam putāt
gaudere v̄o debet infirmus quando videt celestē
medicum intromittere se de eius infirmitate. et ex
hoc debet sperare salutem. Illi v̄o q̄ in omnibus
in mūdo isto ꝓsperant sunt velut infirm⁹ despera
tus. cui nihil quod petat negatur desperatis egris

medici quicquid poposcerint dari pcipiũt. Sȝ his qui reduci possunt ad salutem que appetunt dare contradicũt. hec Grego. ꝛ ponitur in summa parisiensis de virtutibus. parte. iij. tracta. de fortitudine. cap. viij.

Capitulũ LXXVII

Quarta pars fortitudinis vt supra dictum est est perseuerãtia Et est perseuerentia vsqȝ in finem in bono incepto cõtinuatio. Uel est pseuerantia in rõne boni constituta stabilis ꝛ perpetua pmanentia. vñ Tullius in. iiij. retho. perseuerantia inquit fit homo immobilis vt non frangat aduersitatibus. nec extollatur psperitatibus. nec terreat cõminatõnibus. nec flectatur pmissionibus. hec ille. De pseuerantia dictum ẽ sufficienter. pte. v. capi. xiiij. vbi agitur de incõsummatione siue impmanẽtia ꝛc.

Capitulum LXXVIII

Terciũ ex quo orit vana gloria humana vt supra dictum ẽ. est generosa psapie nobilitas. Sȝ certe nec in isto repitur aliqua materia gloriandi. considerato qualis fuit homo ante ingressuȝ. qualis erat in ingressu. qualis est in pgressu. ꝛ qlis erit in egressu ꝛ post egressum. De quibus omnibus dictum est supra. parte. iiij. ca. xxix. vbi agitur de primo pũgitiuo cohortanti nos ad flagitandũ adiutricem diuinam misericordiam. Dictis ibidem adijciendũȝ q sic dicit Señ. Carnis nobilitas siue generositas nihil aliud est q̄ꝫ antiquate diuitie. vnde inqt dicit Plato. Neminẽ regem esse nisi ex seruis ortũ duȝ ꝛ neminẽ seruũ nisi ex regibus. omnia eñ ista varietas miscuit. ꝛ sursum deorsumqȝ fortuna versauit hec Sene. ꝛ ponitur in summa Parisi. de vicijs. parte. vj. tracta. de supbia. tit. de nobilitate carnis. Unde in tempe legis date per moysen. deus noluit ex mũdi generosis reges eligere ꝫ primũ regem quem elegit ꝛ super populũ suũ constituit paupe rem elegit. s. Saulem filiũ Cys querentem asinas patris sui. vt patet. j. Regum. ix. ca. ꝛ secundũ regẽ quem elegit ꝛ super populũ suũ constituit etiã virum paupereȝ elegit. s. Dauid filium ysai custodientem oues patris sui. vt patet. j. Regũ. xvj. capit. In tempore etiam legis gratie xpus potius voluit eligere in apostolos paupes piscatores ignobiles q̄ꝫ diuites quo ad mũdum generosos. vt patet Mat. iiij. Marci. j. Lu. v. ꝛ Johan. j. Vñ apl's j. ad Corinth. j. Ignobilia ꝛ contemptibilia mũdi elegit deus ꝛ ea que non sunt. s. magne reputationis quo ad mũdũ. vt ea que sunt magne reputationis in hoc mũdo destrueret: id est ad humilitatem reuocaret. Et ex isto patet q nobilitas siue generositas carnis non est a natura ꝫ a fortuna cõtingit. Et per consequens sicut nec generosior est fm9 fimo. ꝛ si vnus tegatur serico ꝛ ali9 cilicio. Sic nec rex purgaturus generosior vel nobilior est in natura pannoso paupere vtriusqȝ quidem natura in se considerata. sicut nec amphora generosior est vrceo cum vtriusqȝ materia sit lutum. Unde Hiere. xviij. Nũquid sicut facit figulus iste nõ potero facere domus israel ait dñs. Ecce sicut lutum in manu figuli. sic vos in manu mea. vñ ꝛ apl's Roma. ix. An nõ habȝ ptãtem figulus luti ex eadẽ massa facere aliud quidem vas in honorẽ. aliud vo in cõtumeliã. Quod considerãs Crif. ope. imp. omel. iiij. Quid inquit pdest ei quem sordidant mores generatio clara. aut quid nocet illi generatio vilis quem mores adornant. ipe se vacuũ ab omnibus bonis ostendit qui gloriat in parentibus. Quid pfuit cham q fuit filius noe. nonne sepatus de medio filiorꝫ q̄ fm carnẽ patris natus fuerat fm animam factus est seruus. nec familia eius sancta potuit defendere eius impios mores. Aut qd nocuit abraam quia patrẽ habuit aram luteorꝫ deorꝫ cultorem. nonne sepatus a genere suo positus ẽ in caput fideliũ. vt iam non diceret filius peccatoris. ꝫ pater sanctorꝫ fideliũ. Nec poterant gl'iam ei9 sordidare paterni errores. Nam ꝛ aurꝫ de terra nascitur ꝛ non ẽ terra. ꝛ aurꝫ qdẽ eligit. terra aũt cõtemnitur. ꝛ stannũ de argento egredit ꝛ non est argentum. Item argentum colatũ seruat. stannũ aũt expellitur. Melius est de cõtemptibili genere clarũ fieri. q̄ꝫ de claro genere cõtemptibilem nasci. Qui eñ de claro genere clar9 nascitur. gloria claritatis eius nec est eius solius. ꝫ cõmunis videt cũ genere. q autem de cõtemptibili genere clarus egredit tota gloria claritatis eius so'ius est. Item q de cõtemptibili genere cõteptibilis nascit. turpitudo cõtemptibilitatis eius non ẽ eius solius. ꝫ ꝛ generis eius. Qui aũt de claro genere ꝯtemptibilis nascitur. omis turpitudo ei9 eius soli9 est. ideo meli9 us est in te glorient parentes qui taleȝ filiũ habẽt q̄ꝫ vt tu glorieris in parẽtibus. sic ꝛ vos nolite gloriari dicentes q prem habemus abraam. ꝫ magis erubescite quia filij eius estis ꝛ sanctitatis eius nõ estis heredes. hec ille. Nam vt dicit bea. berñ. ꝛ ponitur in summa Parif. vbi prius titulo de duplici anime nobilitate. quantũcũqȝ aliquis ex nobilibus ortus sit. ignobilis tamen est si deũ cõtẽnat ꝛ nolit ei seruire. ꝛ quãtũcunqȝ ex ignobili ortus sit. nobilis tamen est si deo seruiat. Vñ. j. Regum. ij. dicit dominus ad hely. Quicũqȝ honorificauerit me glorificabo eum. q aũt cõtemnũt me erũt ignobiles. Unde Crisosto. omel. xiiij. Sicut inquit de gener filius ad obprobriũ ptinet generosi patris. ꝛ sic xpianus iniustus ad blasphemiaȝ pertinet dei iusti qui p bonos xpianos glorificat. ꝛ per malos blasphematur. hec ille. Sed sicut dicit Thob. xiij Maledicti qui contempserũt te. ꝛ condẽnati erũt qui blasphemauerũt te. B Item idem omel. xlij. Nature inqt regula dicit q non potest fieri vt de bonis parentibus mali nascãtur filij. aut de malis boni. ꝫ quales fuerint parentes tales ꝛ nati. qa sicut arbor in fructu cognoscitur ꝛ fructus p arborem demonstratur. sic parentes cognoscũtur in filijs ꝛ filij per parentes. xpo teste per xpheram dicente. Quoniam deus in generatione iusta ẽ. ꝛ numeri generatio rectorꝫ benedicetur. igitur testimonia de filijs sunt mores parentuȝ. sicut eñ regula nature hũane est vt omnis homo nascat duos habens oculos ꝛ quinos digitos. aliquãdo tamẽ vt manifestentur opera dei nascitur homo habẽs sex

digitos. aut oculos omnino non habens sicut in euangelio scriptum est. sic quoq; contingit extra regulam nature vt dissimilis filius nascatur parentib⁹ hec ille. Hec considerans Paris. vbi prius. titu. de nobilitate carnis. Si aliquis inquit nobilis nō sit hoc non est ex eo ꝙ ex nobilibus parentibus genitus non sit. ex eadem radice exeūt vile ⁊ nobile. sic flos farine ⁊ furfur ex eadem radice procedūt. ⁊ tñ furfur vilis est ⁊ cibus porcoꝝ. flos vero farine nobilis ē ⁊ cibus saluber humanus. Item ex eadem radice procedit spina ⁊ rosa. Rosa creatura nobilis est quia non cessat benefacere hominibus qui sunt iuxta eam suū odorem suauissimū exalando. spina vero quoddā vile est illam tangentes nociue pungendo. sic ex eodem patre ⁊ ex eadē matre pñt nasci duo quoꝝ vnus erit nobilis. alter vero ignobilis. vnus ad modū rose suis vicinis bñfacere non cessabit. Iste vero nobilis ex suis beneficijs cōprobatur. Alius vero spinosus in ignem infernalē mittendus suos nequiter pungere iniurijs non cessat vicinos. hic vero ignobilis rusticus in euāgelio Johannis. viij. xpi testimonio manifestatur. Sed hic ē notandum ꝙ Parisi. in de vicijs parte. xj. titu. de signis nobilitatis. inter cetera tria spāliter signa recitat p que cognoscūtur qui sunt nobiles generosi ⁊ tria signa cōtraria per que cognoscūtur qui sunt ignobiles rustici. Primū em̄ signū generose nobilitatis est liberalitas. ⁊ econtra rapacitas signuz est rustice ignobilitatis. Unde inquit Parisiē. cū magister Alanus legeret ⁊ doceret apud montem pessulanū. vicini milites audierūt ꝙ tantus clericus esset alanus ꝙ quasi ad om̄ia interrogata clarissime responderet. ex cōmuni cōsensu accedētes ad eū q̄sierūt ab eo quid esset maxima curialitas. qui respondit eis dicens ꝙ liberaliter dare esset inter cetera curialissimū. Et posset responsio ista rationabiliter fundari sup isto ꝙ sicut dicit Parisiē. Deus qui ē nobilissimus liberalissim⁹ est. quia liberalitas eius tanta est vt non solū sua det. sed etiā seipm̄. nec solū seruientibus sibi dat. sed etiaz hostibus suis. Ipse em̄ solem suū oriri facit sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. Mat. v. Ipse ꝓpter liberalitatem suaz fecit q̄cūq; facta sunt. Ad dandum em̄ fecit q̄cunq; fecit. quia creaturas rationales fecit. s. homines vt eis daret. ⁊ alias creaturas fecit vt illas daret hoi. His igitur auditis milites predicti omnes consenserūt responsioni alani. Deinde alanus dixit eis. vt habito consilio ad inuicem dicerent sibi. que inter alias maior esset rusticitas. qui cōsiliū inuicem inientes non poterūt in responsione in idem ad questionem ꝓpositam conuenire. vnde reuertentes ad alanū dixerunt ꝙ non potuerūt in responsione concordare. quo audito alanus increpauit eos dicēs. Ego inquit posui vos in via p quā possitis solutionem questōis vobis ꝓposite cognoscere. Nam si libere dare propria vt p̄dixi vobis curialissimū est. constat ꝙ violenter rapere aliena quod est eius contrariū ē rusticissimū. Ex quo patet ꝙ raptores q̄ non cessant rapere aliena sunt rusticissimi. Secūdū signū nobilitatis est gratitudo seu recognitatio beneficij sibi adhibiti. ⁊ p ꝯtrariū ingratitudo seu beneficij adhibiti non recognitio signū est magne rusticitatis. ⁊ ex isto sequitur ꝙ illi qui nobiles ⁊ generosi reputātur. ⁊ quos vehementer deus p̄ ceteris hominib⁹ honorauit. sed illi tamen qui maxime p̄ ceteris hominib⁹ deū inhonorant sunt maxie rustici. Terciū signū nobilitatis est timere pessimā seruituteȝ vicioꝝ obprobriū turpitudinē ⁊ ꝑditionē. multos tamen ex illis q̄ nobiles quo ad mūduz reputantur videmus nō timere pessimā seruitutem vicioꝝ. immo intantū ꝙ non erubescunt palam confiteri se seruos esse suoꝝ vilissimoꝝ membroꝝ illoꝝ. s. que vilissimo actui libidinis deseruiūt. sed ista seruit⁹ vilior ⁊ peior ē indubitanter seruitute. qua vilissimis seruitur leprosis non erubescunt ⁊ proditione impugnare dominū suū a quo omnia q̄ habent recipiūt. ⁊ cuius expensis viuūt ⁊ comedūt ⁊ vestiuntur. nō erubescūt omni immūdicie peccati se exponere scienter. Ex quo manifestuz est tales non esse nobiles generosos sed ignobilissimos rusticos. Sed o miser rustice quicūq; fueris qui talis es q̄le gaudiū vel qualis est tibi honor ꝙ parentes ⁊ p̄decessores tui fuerunt nobiles ⁊ generosi. ⁊ tu ex ꝓpria stulticia inuoluis te mortali peccato. ⁊ i hoc facis teipm̄ mirabilem natū diaboli. dicente xpo Joh. viij. Omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Unde ⁊ te qui de nobili generositate tuoꝝ parentum tumescis superbia interrogo. an illi parentes sunt viui vel mortui. Si viui cogita ꝙ infra breue tp̄s sine dubio sunt morituri. Vñ Eccl. xiiij. c. Memor esto qm̄ mors non tardabit. Et si vero mortui sunt attende quod beatus Augusti. in de vera innocentia. cap̄. vltimo dicit. Respice inquit coruȝ sepulcra ⁊ alioꝝ paupeꝝ ⁊ vide quis dominus q̄s seruus q̄s diues q̄s pauper. discerne si poteris vinctū a rege. fortē a debili. pulcrū a deformi. respice igitur sepulcra istoꝝ. ⁊ credo ꝙ nō inuenies magnaȝ diuersitatē ibi inter dñm ⁊ mendicum. nisi forte ꝙ maiorem corruptōnē siue corruptōnis fetorem reperies in sepulcro diuitis q̄z pauperis eo ꝙ in vita sua lautius epulabatur. ⁊ ideo forte grauius torq̄bitur in pena eterna. Dicente spūsancto Apoc. xviij. Quantū glorificauit se ⁊ in delicijs fuit tantū date illi tormentū ⁊ luctū. Et ideo merito bea. Aug. in quodā ser. de vanitate seculi. Retrahit inq̄t vos a malis opibus eoꝝ interitus quos p̄misistis. attēdite calamitates ⁊ cōsiderate sepulcra eoꝝ qui ante pauca tp̄a vobiscū erant. q̄d sunt quid fuerūt et q̄d eis vane ꝓfuerūt delicie. ecce ꝙ ex eis soli cineres demanserūt. qui si mō loq̄ possent hec v̄ba dicerent. vt quid infelices tantū pro seculi vanitates discurritis. vt quid vos vicijs ⁊ criminibus oneratis. cōsiderate ossa nostra ⁊ sic vobis horreat cupiditas vr̄a. qd̄ vos estis nos fuimus. ⁊ quod nos sumus vos eritis. Hec inquit Aug. Omnia fratres charissimi sollicita consideratōe pensate. ⁊ hec cōsiderātes pauescite diē mortis vr̄e semp an̄ mētis vr̄e oculos ponite ad emēdatōem celeriter festinate. nolite negligere q̄r dum libēter ac iocūdissime moratur hō in seculo multaq; tp̄a longa disponit agēda. subito rapitur hec ille. Exemplū huius habemus Lu. xij. de diuite locuplete q̄ dū nimie sollicitatus circa bona temporalia tractauit in mente auare ampliare horrea sua audiuit sibi dictū a deo stulte hac nocte demones rēpetent animā tuā. Tu

de ꝛ Hugo in libro suo de anima ptinenter ad ꝓpositum ita scribit. Dic mihi inquit vbi sunt amatores seculi qui iam tarde fuerunt. dic quid eis ꝓfuit inanis gloria. breuis leticia. mundi potentia. quid carnis voluptas quid false diuitie. vbi risus vbi iocus. vbi iactantia. hic caro eoꝝ vermibus daꝛ. aīa vero ignibus deputaꝛ eternis. donec eñ risus infelici colligari ꝑiugio sempiternis voluanꝛ incendijs qui eñ socij fuerunt in vitijs. socij erunt in penis. vna nanqꝫ pena multiplicat quos vnus amor ligauit in crimine. hec ille. ¶ Vñ ꝛ zvaldeby super symbolo apostoloꝝ. sermo. v. etiā pertinēter ad ꝓpositum ita scribit. O inquit misera curiositas superboꝝ. qui sciunt genealogias suas retexere vsqꝫ ad adam computando suos antecessores ex quib⁹ fm sanguinis lineā descenderunt. de quolibet tali dicit in psal. Non mouebor de generatōne in generationeꝫ fine malo. s. supbie. Sed vtinā tales vltra adam computarent gradus siue gradū vnū. ꝛ tūc patrem suū inuenirēt putredinē. ꝛ tunc cuꝫ sancto Job eoꝝ quilibet veraciter dicere possit. Putredini dixi pater meus ꝛ mater mea es. soror mea vermibus. Nam vt dicit Gen. iij. ca. Creauit deus hominem de limo terre. Unde paris. vbi prius titulo de nobilitate carnis nō inquit legiꝛ dominū fecisse vnum adam argenteū vnde essent nobiles ꝛ vnuꝫ luteū ex quo essent ignobiles sed vnicū fecit ꝛ illuꝫ de luto plasmauit ex quo oēs exiuimus. Unde si aliquis ex hoc solo est nobilis qꝛ ex nobili patre et nobili matre ꝓpagaꝛ aut omnes erim⁹ nobiles aut omnes ignobiles. qꝛ parētes primi aut fuerūt nobiles aut ignobiles si aūt ipi fuerūt nobiles igitur ꝛ nos omnes nobiles sumus ꝛ etiaꝫ eque nobiles in natura. cū geniti simus ex eque nobilibus eque nobiles dicemur. si aūt ipi ignobiles fuerunt tunc nos omnes ignobiles sumus. ꝛ eque ignobiles cū geniti sumus ex eque ignobilibus parentib⁹. Iteꝫ si nobilis esset quisquis a nobili parente procedit tunc oēs nos nobiles essem⁹. cū omnes nos sumus a deo qui pater nobilissimus est. Vnde Malach. ij. nunquid nō pater vnus est omniū vꝛm. nū quid nō vnus deus creauit vos oēs. Quare igiꝛ despicit vnusquisqꝫ fratrē suum. Et ex isto patet ex quo omnes homines fratres sunt neminem vellet deus aliū despicere. sed potius attendere ꝙ sicut dicitur Eccēs. xiij. Omne aīal diligit sibi simile. sic ꝛ omnis homo ꝓximū sibi hoc est omne aīal naturaliter diligit sibi simile i natura. Sic oīs hō naturaliꝛ diligeret ꝓximū sibi in natura. sed cuꝫ nihil est simili⁹ homini nec ꝓximius sibi in natura suo fratre naturali. sequiꝛ ꝙ omnis omnis homo naturaliter diligeret fratrem suum naturalem. Et tunc vltra quilibet homo naturaliter diligeret fratrem suum naturalem. sed vt dicit beatus Augustinus. in de doctrina christiana. Si putemus non esse fratres nisi qui ex eisdem parentib⁹ nascunꝛ adam et euam intendamus ꝛ omnes fratres sumus. Ex q̄ sequitur ꝙ quilibet homo quemlibet aliū hominem naturaliter diligeret tanqꝫ suum fratrem naturalem. Sed hic est notandum ꝙ quilibet homo ꝛ specialiter christianus quemlibet aliū tanqꝫ suum fratrem naturalem diligeret. et hoc triplici de causa. Primo causa originalis procreationis. Secundo causa spiritualis renouationis. Et tercio causa mystice continuationis. Pro quo beatus Augustinus. xij. de ciuitate. Propterea inquit deus voluit creare parentem vnum de quo multitudo ꝓpagatur. vt admonitione etiam in multis concursus vnitas. s. dilectionis seruareꝛ. hec ille.

Pro secundo Augustinus. in de doctrina christiana. Omnes inquit fratres fm ꝙ homines sumus. sed quanto magis fm ꝙ christiani sumus ad id ꝙ homines. vnus pater fuit adam. ꝛ vna mater eua. ꝛ ad id ꝙ christianus es vnus pater est deus. ꝛ vna mater ecclesia. Et hec fraternitas tanto melior est fraternitati naturali. quanto meliorem habꝫ patrem deum. de quo Math. xxiij. Vnus est eñ pater qui in celis est. quasi diceret. sic ꝛ omnes christiani in eo renati vnanimes esse deberent. Vñ Act. iiij. Multitudinis credentium erat cor vnuꝫ ꝛ anima vna. Tercio omnes christiani mutuo diligerent se causa mystice ꝯtinuationis. Sed ꝓ isto est notandū ꝙ omnes christiani membra sunt vnius xpi corporis mystici. dicente aplo. j. Chor. xij. Sicut eñ corpus vnū est ꝛ multa membra habet. omnia aūt membra corporis cum sint multa vnū corpus sunt ita ꝙ christus supple vnus est. ꝛ multa membra habet. Sed ꝓ isto est notandū ꝙ christus hic non solum sumiꝛ ꝓ illo homine singulari qui nat⁹ erat de virgine maria qui verus erat deus ꝛ homo ꝛ christus vocabaꝛ. sed christus in predictis verbis apostoli sumiꝛ ꝓ vno homine aggregato ex illo homine qui natus erat de virgine. ꝛ ex omnib⁹ fidelibus christianis qui est totus xps caput cum membris suis. ꝛ istius christi ille homo qui natus erat de virgine maria qui erat verus deus ꝛ homo caput est. dicēte apostolo Colos. j. Ipe est caput corporis eccle. ꝛ istius christi corpus sunt omnes fideles christiani simul ꝛ singulares ꝑsone singularia membra. dicente aplo ad Roma. xij. Multi vnuꝫ corp⁹ sumus in xpo. singuli aūt alter alterius mēbra. Et hanc sententiam habet beatus Aug. supeꝛ ps. lviij. sub forma istoꝝ verboꝝ. Non solū inquit illum qui est caput nostruꝫ cogitemus qñ audim⁹ christum loqui. sed cogitemus christuꝫ caput ꝛ corpus totuꝫ integꝝ quendam viꝝ. Nobis eñ dicitur Vos estis corpus christi ꝛ membra ab apostolo. Et de illo diciꝛ ab eodem apostolo ꝙ ipe caput est ecclesie. si igiꝛ ille caput. ꝛ nos membra sine corp⁹ totus christus caput ꝛ corpus est. hec ille. Itē ideꝫ sup ps. xxxvj. Dominus inquit in corpore suo qđ est ecclesia iunior fuit primis temporib⁹ ꝛ ecce iaꝫ senuit. Noscis ꝛ agnoscis siue agnoscitis ꝛ intelligitis qꝛ in hoc positi estis ꝛ ita credidistis. qꝛ caput nostꝝ christus est. corpus vero capitis ill⁹ nos sumus. nunquid soli nos. ꝛ nō etiā illi qui fuerūt ante nos oēs qui ab initio seculi fuerūt iusti caput christum habent. illum enim venturꝝ esse credebāt. quem nos venisse iam credimus. ꝛ in eius fideꝛ ipsi sanati sunt in cuius nos. vt esset ꝛ ipse caput totius ciuitatis hierusalem omnib⁹ ꝯnumeratis fidelibus ab initio vsqꝫ in finem adiunctis etiam legionibus ꝛ exercitib⁹ angeloꝝ vt fiat illa vna ciuitas sub vno rege. Corp⁹ aūt iesu christi quod est ecclesia tanqꝫ vnus quidam primo iunior fuit ꝛ ecce iā in fine seculi senuit. hec ille. Item idem super psal.

lviij. Aliquando inquit inuenies verba que nō cō
gruunt capiti ⁊ nisi ea coaptaueris corpori mutabi
tur intellectus tuus rursus inuenies verba que ap
ta nō sunt corpori ⁊ xp̄s tamē loquit̄. ibi em̄ timendū
est ne erret quisq̧ nisi cito pergat vt capiti aptet qđ
corpori videt non ꝯuenire. ip̄e deniq̧ in cruce pen
dens a persona corporis locutꝰ est. deus deus meꝰ
respice in me. quare dereliquisti me. hec ille. Ex q̇
bus patet ꝙ nos sumus membra corporis xp̄i my
stici. ⁊ ille qui est verus deus ⁊ homo est caput no
strum. ideo sicut membra corpis naturalis vniunt̄
⁊ cōtinuant̄ suo capiti ꝑ venas ⁊ neruos naturales
⁊ vno spū viuificant̄. sic debemus nos vniri ⁊ cōti
nuari capiti nostro xp̄o ꝑ neruos fidei ⁊ charitatis
venas ⁊ dilectionis. ⁊ vno spū cū eo viuificare. dicē
te ap̄lo. j. ad Cho. vj. Qui adheret deo vnus spūs
est cū eo. ac etiā ꝓ eo ꝙ omnes sumus vel saltē esse
mus membra vnius corporis xp̄i mystici nisi qua
si vnū corpus efficientes debemus vnusquisq̧ alte
ri ad modū corporis naturalis charitate ⁊ dilectio
ne ad inuicem ꝯtinuari. nam vt dicit beatus Aug.
quemadmodū membꝝ si prescindat̄ ab hominis
viui corpore nullo modo pōt tenere spūm vite. sic
homo qui prescindit̄ de corpe Christi mystico nul
lo modo pōt tenere spūm iusticie. ⁊ si figurā teneat
quam sumpsit in corpe. hec ille. ⁊ ponit̄ in ca. xxiij.
q. vij. quemadmodum. ¶ Sed ꝓ aptiori decla
ratione istius est notandū ꝙ amor quem haberent
ad inuicem membra ecclesie que sunt corpus xp̄i
mysticū ostendi pōt multiplici exemplo inclinatō
nis amoris quē inter se inuicē habent membra cor
poris naturalis. Primo sicut vnū membrū corpo
ris naturalis nō inuidet alteri. licȝ nō habeat offici
um alterius. sicut docet ap̄lus. j. Choꝝ. xij. dicens
Non pōt oculus dicere manui. opa tua non indi
geo. eodem modo nec manus pōt dicere pedi. non
es mihi necessarius. nec pes pōt dicere manui vel
oculo. officiū tuum non est mihi vtile. nec vnū mē
brum vsurpat sup se officiuȝ alterius membri. sed
vnumquodq̧ membꝝ de officio suo reputat se cō
tentum. ⁊ de officio ⁊ sanitate alterius membri con
gaudet. Sic spūaliter deberet esse inter mēbra cor
poris christi mystici. Vñ sicut dicit doctor de Lira.
oculi p̄dicti corpis sunt sacerdotes. q̇ deberent illu
minare alia mēbra lumine doctrine verbi dei ⁊ ex
emplo bone opationis. vt de quolibet illoꝝ verifi
cari posset illud Ecci. lj. Quasi sol refulgēs sic lux
vestra coram hominibꝰ vt videāt opa vr̄a bona et
glorificent patrē vestꝝ qui in celis est. Manus aūt
huius corpis que defendere tenent̄ cetera membra
sunt dn̄i tempales qui defendere deberent legē dei
⁊ ꝯtra membra corpis xp̄i ab iniusticia ⁊ ab inimi
cis corpalibus. In cuius rei figura legit̄. Nūeri. j.
⁊. ij. ꝙ dn̄s precepit moysi statuere bellatores circa
sacerdotes ⁊ leuitas excubantes circa tabernaculū
dn̄i ad defendendū eosdem. Item qualiter dn̄i tpa
les defenderent legē dei ⁊ veritatē ⁊ destruerēt fal
sitatem ostensuȝ est supra. pte. iiij. ca. xxij. ꝑ pulcraȝ
historiā quarti li. Reg. de athalia matre regis ocho
sie. Pedes vero predicti corpis xp̄i mystici qui la
borarent ⁊ supportarent om̄ia alia membra corpo
ris sunt populus vulgaris qui suo laboritō suppor
tarent membra cetera ecclesie eis alimēta tegumē
ta ⁊ cetera vite corpalis necessaria administrando
Vnde ap̄lus. ij. Cho. vij. Alter alterius onera por
tate ⁊ sic adimplebitis legē xp̄i. vt sicut in corpe na
turali vnū membꝝ non vsurpat sup se officiū alte
rius membri. sed vnūquodq̧ membꝝ de suo ꝓprio
officio reputat se ꝯtentū. sic deberet esse in isto spūa
li corpe xp̄i. Vñ Cypria. ⁊ po. in ca. di. lxxxviij. neq̧
In desponsatione inquit ecclesie hanc regulā ob
seruandā nouerit vnusquisq̧ vt nulle quantūlibet
exercitate ꝑsone duo simul officia cōmittant̄. neq̧
secularibus viris ecclesiasticas res gubernandas
ꝯmittat. Item gre. di. lxxxix. singla. Singula inq̄t
ecclesiastici in eis officia singulis quibuscunq̧ ꝑso
nis sigillatim ꝯmitti iubemꝰ. sicut em̄ in vno corpe
multa membra habemus. om̄ia aūt membra non
eundē hn̄t actū. ita in ecclesie corpore s̄m veridicā
pauli sententiam in vno eodēq̧ corpe spūali offerē
dum est hoc officium vni. aliȷ̄ ꝯmittendū est aliud.
neq̧ em̄ q̄tumlibet exercitate vni persone vno tem
pore duaꝝ rerum officia sunt ꝯmittenda qꝛ si totū
corpus oculus vbi auditus. sicut em̄ varietas mē
broꝝ ꝑ diuersa officia ⁊ robur seruat corporis ⁊ pul
critudinem representat. ita varietas personaꝝ ꝑ di
uersa nihilominus distributa officia ⁊ fortitudinē
⁊ venustatā sancte dei manifestat ecclesie. ⁊ sicut in
decorum est vt corpore humano alteꝝ membrum
alterius fungat̄ officio. Ita nimiꝝ noxiuȝ simulq̧
turpissimuȝ est. si singula reꝝ ministeria personis
totidē nō fuerint distributa. Sed qđ dolenduȝ est
iam oculi p̄dicti corporis xp̄i sunt cecitate percussi
Manꝰ vero corporis eius sanguine sunt pollute ⁊
pedes claudi sunt effecti. primo oculi. i. sacerdotes
cecitate sunt ꝑcussi. Vñ Isa. lv. Speculatores eiꝰ
ceci omnes nescierunt vniuersi canes muti nō va
lentes latrare. Et rōnabiliter dn̄s assimilat hmōi
cecos speculatores. s. inscios prelatos ⁊ sacerdotes
canibꝰ nō valentibꝰ latrare. qꝛ sicut inscius canis q̇
nescit bene latrare. si viderit aliū canē fortiter latrā
teȝ sup aliquod anial statim currit ad canē latrāteȝ
⁊ sup ip̄m latrat ⁊ suis dentibꝰ ip̄m corrodit. sic ex
ꝑientia docente. iam multi voluptuosi sacerdotes
⁊ prelati mūdane vanitatis puluere excecati. si au
dierint aliquem fidelē predicatorē vel aliquē aliuȝ
fidelem ꝯtra peccata eoꝝ acute latranteȝ statim cō
tra talem latrant ip̄m scandalisando dentibꝰ detra
ctionis corrodendo. de erroribꝰ ⁊ heresibꝰ falsissi
me accusando crudeliter incarcerādo ⁊ aliquando
vsq̧ ad mortē magnifice malicia ꝑsequendo. Sȝ o
ceco miser qui taliter facis in augmentū tue ꝓprie
dānatōnis. q̄re respiciendo scripturas nō ꝯsideras
qđ ꝯsimiliter fecerūt predecessores tui quoꝝ vesti
gia sequeris. scȝ impiȷ̄ scribe ⁊ pharisei ⁊ aliȷ̄ volu
ptuosi prelati qui ociose vixerūt de bonis eccl̄e. sic
⁊ tu mō nōne ip̄i in augmentationē sue ꝓprie dāna
tionis xp̄m ap̄los ⁊ sctōs accusauerūt. ⁊ ad morteȝ
ꝑsecuti sunt. reputantes eos hereticos ꝓ eo ꝙ eoꝝ
reprobauerūt pctā. sicut ⁊ tu iam reputas eos here
ticos. s. fideles xp̄ianos qui tuā vitā voluptuosam
reprehendendo charitatiue emendare conantur ⁊
quare non ꝯsideras ꝙ christus ore ꝓphetico hanc
tuam cecam ꝓnosticauit stulticiam Iohā. xvj. di

Veniet hora vt omnis qui interficit vos arbitret ob sequiu3 se prestare deo. sed hec faciēt vobis. q2 non nouerūt prē3 neque me. vñ. j. Jo. ij. qui dicit se nos se deum ⁊ mandata eius nō custodit mendax est. Scđo manus etia3 pđicti corpis xpi mystici. sc3 dñi temperales sanguine sunt polluti. s. sanguine. vindicte rapine ⁊ homicidij. Unde ysa. lix. c. Manus vestre pollute sunt sanguine. Sup quo Linco. dcō. cxxx. Qui inique siue vi siue furto seu fraude possedit illud quo paupes ali deberēt. paupeꝝ sanguine manus pollutas h3 ⁊ qui de tali possessione comedit ⁊ bibit ⁊ se vestit domos ⁊ muros edificat sanguinē paupeꝝ bibit ⁊ comedit ⁊ sanguine pauperum vestit ⁊ etiam sanguine paupeꝝ iacent suorum fundamenta menioꝝ sed audiant inquit doctores iste tales qui sanguinē paupeꝝ comedūt. Panis egentiū vita pauperis est qui defraudat eum homo sanguinis est Ecci. xxxiiij. Et teste apostolo j. Joh. iij. Omnis homicida non habet vitam eternam in seipso manentē ⁊ quicunq3 supradicto mō sanguinem paupeꝝ comederit si non penituerit sine dubio ineternum gibit. Sed qualiter penitere deberet. docet beatus Aug. ⁊ ponit in ca. xiiij. q. vj. si res. Si res inquit ꝓpter quā pctm̄ est restitui pōt ⁊ nō restituat pnīa non agit ꝫ simulat. si em̄ veraciter agat non dimittit peccatū nisi restituat ablatum. hoc est vt dixi si restitui pōt. hec ille. Audiant etiam inquit lin. qui vestiunt pauperū sanguine ꝓphetam di. Omnis violenta pdatio ⁊ vestimētu3 mixtū cū sanguie erit in ꝯbustionē ⁊ cib9 ignis Isa. ix. Audiant etiā inquit Lin. edificantes in sanguine ꝓphetā dicentā. Ve qui edificat ciuitatē in sanguine. ⁊ prepat vrbem in iniquitate. Abacuc. ij. Et q horribiliter peccant predicto modo sanguine paupeꝝ habentes pollutas manus patere potest ex hystoria Luc. xvj. de diuite epulone qui viuens induebat purpura ⁊ bisso ⁊ epulabat quotidie splēdide. sed mortu9 sepultus est in inferno. ⁊ de dictis Aug. sup eodem. de quib9 vide supra. parte iiij. ca. v. vbi agit de. vij. motiuo quod ꝓhibet hominē de peccato rapine. ¶ Tercio pedes etiā pdicti corporis claudi efficiunt. hoc est. ppls vulgaris claudicat a via mandatoꝝ dei ⁊ virtute obedientie supioribus tam spūalibus q̄3 temporalib9 ad quoꝝ obedientiam monent in multis locis scripture. vt pt3 supra ca. xlv. huius sexte partis vbi agit de primo motiuo ꝯferente ad detestationē inobedientie. Itē ibidē in sexto motiuo ꝯferente ad detestationē eiusdem. dictis ibidem adijciēdo quod legit Numeri. xvj. de chore dathan ⁊ abyron q inobediētes rebellauerūt ꝯtra moysen ⁊ aaron duces suos. ⁊ iō dñs fecit terrā apto ore deglutire eos cū multis alijs sibi associatis in infernū viuētes. Itē eode3 delicto in pximo ca. sequenti legit q dñs ignis incēdio de celo descēdentis. xiiij. milia ⁊ ducētos de maiorib9 leuitaꝝ vastauit. ¶ Scđo mutu9 amor quē haberent ad se inuicē membra corpis xpi mystici ondi pōt p hoc q sicut vnū membꝝ corporis natural' lesu3 ab alio. s. pes a manu nō se vindicat de mēbro ledente. ꝫ membꝝ ledēs. s. manus cū omni festinatione conat emendationē facere ⁊ medicinā apponere. Sic spūaliter deberet esse inter membra pdicti corpis christi mystici q si vnā iniuriā vel violētiam ex impetu vel ex aliqua motione iniqua alicui alteri fecerit iniuriā agens. festinaret emendationem facere iniuriā patienti. ⁊ ille qui iniuriā patitur non deberet se vindicare de nocumēto sibi illato. dicēte aplo ad Roma. xij. Nulli malū ꝓ malo reddentes. Item Deut. xxxij. Ne dicas redda3 malū ꝓ malo. expecta dñm ⁊ liberabit te. Ite3 Judith. viij. Non vlciscamur nos ꝓ his que patimur sed reputātes pctis nostris. Item Roma. xij. Scriptu3 est em̄. mihi vindictā ⁊ ego retribuā dicit dñs Qui vult vindicari. a dño inueniet vindictā Ecci. xxviij. Unde sicut dicit ⁊valdeby sup symbolo apostoloꝝ. sicut pius pater cū virga castigat filiū suu3 quē diligit. ⁊ postq̄3 ipsum flagellauerit virgam in ignē ꝓijcit. Sic inquit spūaliter tyranni ⁊ impii psecutores filioꝝ dei vocant virga dñi. vnde Isa. x. Ve assur virga furoris mei. Assur tollens acerbitatem interpretat. ⁊ tyrannos ⁊ raptores signat cum quibus domin9 tanq̄3 cū virga castigat suos filios electos. ⁊ finaliter suis filijs miserabiliter castigat, virgā ꝓijciet in acerbissimam penā ignis eternalit comburendā. ⁊ ideo sicut puer humilis ⁊ obediens si videret patrē suū amantissimū virgam in manu sua tenentem ad ipm suis demeritis exigentibus misericorditer castigandū. potius in patre3 oculos dirigit ad misericordiā humiliter postulandū q̄3 ad psecutorē quem deus in manu sua tenet. ⁊ qui sibi nihil nocere pōt nisi fm q deus eu3 pmiserit. vnd sup illud ps. Timeat dominū omnis terra. parit. sic psecutorē alloquit. Cupiditatē inqt nocēdi p te hēs ptāte3 aūt nocēdi si de9 nō det nō hēs. vñ xps homo ante pilatū stans ait. Nō haberes in me potestatem vllam nisi datū esset tibi desup. Et ideo sicut christus homo se nō vindicauit de inimicis suis. ꝫ potius ꝓ illis orauit. sic docuit nos qui membra eius sumus ꝓ nostris inimicis orare dicēs Diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos. benefacite maledicentibus vobis. orate ꝓ calumniantibus vos. Luc. vj. ¶ Tercio amor membroꝝ corporis christi mystici imitari deberet amorem membroru3 corporis naturalis in hoc q sicut vnu3 membꝝ corporis naturalis ⁊ q̄uis infirmū sit ⁊ corruptū. tñ ab alijs membris non despicitur nec a corpore abscindit. nisi ex corruptiōe illius timeat corruptio ⁊ infectio toti9 corporis. ꝫ oia alia membra corporis ꝯpatiunt de eius infirmitate. et inq̄3tum sufficiūt laborant ad eius sanitatem recuperandam. ⁊ si oportuerit ꝓpter timorē corruptionis et infectionis alioꝝ membroꝝ illud membru3 corruptum a toto corpe omnino abscindi. omnia alia membra de abscisione illius timēt ⁊ velociter ꝯtremiscunt. ⁊ si ꝯtingat illud membꝝ infirmū sanitatē recupare oīa alia mēbra de ei9 sanitate letant ⁊ vehementer gaudēt. Sic spūalit deberet eē de membris corpis christi mystici q si vnum infirmaretur corporaliter vel spūaliter cetera mēbra nō deberent ipsu3 despicere vel eius abscisionē p mortem vel excommuni ꝯ dēm optare salte3 nisi ex infirmitate ⁊ corruptōe illius timeret corruptō multoꝝ alloꝝ membroꝝ. ꝫ omnia alia membra de illius infirmitate dolerēt. Vnd apostolus. ij. Cho. xj.

Quis infirmat⁊ ego nō infirmor.quis scandaliza
tur⁊ ego nō vror.ac si omnia alia mēbra ecclesie in
quantum sufficerent ⁊ inquantū ad eos ꝑtineret.
laborarent ad eius ꝯualescentiam recuperandam
⁊ si tale membꝝ esset omnino incurabile ⁊ tamob
stinatū in malicia ꝙ oporteret ipm omnino abscin
di siue ꝑ mortē.siue ꝑ excōicationē.omnia alia mē
bra de eius abscisione timerent.dolerent ⁊ contre-
miscerent.⁊ si posset sanitatē modo aliquo recupe
rare.omnia alia membra de eius ꝯualescentia gau
derent.vnde Roma.xij.Gaudere cū gaudentibus
⁊ flere cū flentibus ⁊c. Quarto amor membroꝝ
corporis xpi mystici imitari deberet amorem cor-
poris naturalis.hoc est ꝙ sicut vnū membrū cor
poris naturalis reputat sibi fieri quicquid factum
fuerit alteri siue bonū siue malū.vt si ledat pes lin
gua ꝯquerit dicens.lesisti me.⁊ si sanet pes lingua
regratiat sananti.d.sanasti me.Sic spūaliter debe
ret esse de membris corporis xpi mystici.vnde apo
stolus.j.Cho.xij.Si quid patit vnū membrū ꝯpa
tiunt omnia membra si vero gloriat vnū membꝝ
congaudent omnia membra.⁊ quicquid membris
factum sit siue bonū siue malū. deus qui est caput
corpis illud sibi fieri reputat.Unde Mat.xxv.Q
diu fecistis vni ex fratribus meis minimis mihi fe
cistis.Unde ⁊ christus sedens in dextera patris in
celo dixit ad saulū ꝑsequentē eius membra in ter-
ris.Saule saule quid me ꝑsequeris.Act.ix. Item
Aug.in de verbis domini.sermone.liiij. Missum
inquit ad nos saluatorem mundi fides verissima
tenet quoniā christum esse predicat Christus hoc
est corpus christi in toto orbe diffusum.in celis il-
le erat ⁊ seuienti ꝑsecutori in terra dixit.quid me ꝑ
sequeris.vbi dn̄s sic expssit. Et hic se esse in nobis
sicut totus christus.quia queadmodū ille in nob
est hic sic ⁊ nos ibi in illo sumus.⁊ hoc facit cōpa-
go charitatis.ipse qui caput est nostrū saluator est
corporis sui.predicat igit xp̄us christum. predicat
corpus caput suū. ⁊ tuet caput corpus suū.⁊ nos
mundus odit sicut ab ipo dn̄o audiuimꝰ.Non em̄
paucis apostolis solū hoc dicebat ꝙ odiret eos.et
qr gaudere deberent cū eis detraherent homines.
⁊ dicerent omnia mala aduersum eos. quia ꝓpter
hec merces eoꝝ maior est i celis.Nō eis solis dixit
dn̄s cū hec dixit.ſ hec dixit vniuerso copori suo. ⁊
vniuersis mēbris suis.quicūq in corpe eiꝰ ⁊ mēbꝝ
eius esse voluerit non miret.qr odit eum mundus
hec Aug.Et sicut iustoꝝ qui membra sunt corpis
christi merces eoꝝ maior erit in celis.quo maiorē
detractionem ꝑsecutionē ⁊ odium ab impijs tole-
rat patienter in mundo.sic impioꝝ qui sunt mem
bra dyaboli pena erit grauior ⁊ tormentū grauius
in inferno. quo magis voluptuose vixerunt ⁊ mē-
bra christi oderūt detraxerūt ⁊ ꝑsequebant in mū
do.quod bene figuratū est Gen.xix. de impijs so-
domitis qui oderūt ⁊ ꝑsequebant Loth virū iustū
⁊ bonū. Unde Isid.in suis allegorijs inquit.Quin
q sunt ciuitates que ymbribus igneis cōflagrate
sunt.illud nisi fallor signat ꝙ homines qui quinq
sensus corporis sui libidine tractauerunt in illo fu
turo incēdio ꝯcremande sunt. Ipe aūt Loth.frat
abrahe iustꝰ ⁊ hospitalis in sodomis qui ex illo in-
cendio.qd erat similitudo futuri iudicij meruit so-
lus euadere qui typū gerebat corporis xpi quod
est in omnibꝰ sanctis ⁊ nunc inter iniquos atq im
pios gemit quoꝝ facti nō ꝯsentit⁊ a quoꝝ ꝑmixtio
ne in fine seculi liberabit illis damnatis supplicio
ignis eterni.hec ille. F Quinto amor membro
rum xpi corpis mystici imitari debere t amorē mē-
brorum corpis naturalis in hoc ꝙ sicut vnū mem-
brum corporis naturalis ꝓ defensione alterius se
lesioni exponit.vt manus ꝓ capite ⁊ ꝓ ceteris mē
bris corporis.Sic spūaliter deberet esse inter mem
bra corporis christi mystici.Unde Joh.xiij.Mā-
datū nouū do vobis vt diligatis inuicem sicut di-
lexi vos.sed tantū ipe dilexit nos.ꝙ sicut dicit apo
stolus.j.Joh.iij.ille ꝓ nobis animā suam posuit
⁊ nos debemus ꝓ fratribꝰ nostris animas ponere
vnde narrat Ualerius li.v.ac etiam Aug.x.de ci-
uitate dei.de codro rege athenensium. ꝙ cū bellū
instaret inter athenienses ⁊ polyponenses. ⁊ acce-
perant responsū a deo athenienses ꝙ illi essent fu
turi victores quorū rex occideret. Quod audiens
rex codrus in habitu pauperis transiuit ad hostes
necemq ab eis ꝑ iurgiū ꝓuocauit.maluit em̄ mori
dum viuerent sui.ꝙ viuere suis superatis.hec Au
gust. Sexto amor membroꝝ corpis xpi mystici
imitari deberet amorem membroꝝ corpis natura
lis in hoc.ꝙ sicut nullū membrū corpis naturalis
suū effectū sibi soli appropriat ſ cōicat cū alijs. sic
deberent membra corpis xpi mystici. Un̄.ij.Cho.
viij.Alter.al.o.por.⁊ sic adi.legē xpi. vnde cibū quē
vnū membꝝ recipit.omnibꝰ alijs membris cōicat
⁊ ministrat.si vero vnum membrum amplius de-
bito sibi d illo retinuerit ad malū suū illud retinet
qr erit sibi materia apostematis vel alterius infir-
mitatis.sic etiam inter membra corpis xpi mystici
vnde Eccēs.v.ca.Est alia infirmitas pessima quā
vidi sub sole diuitie ꝯseruate in malum dn̄i. G
Predictū em̄ corpus christi mysticū figurat in sa-
cramento altaris.de quo sacramento dictū est su-
pra.xlvj.ca.huius partis.In isto em̄ gloriosissimo
sacramēto mysterialiter sacramentaliter ⁊ realiter
ꝯtinet ⁊ exemplat principium mediū⁊ finis salua
tionis humane.nā sacramentū istud fit ex multis
granis mundatis tritis ꝯspersis⁊ in azimū panem
pistis ⁊ correspondentiā omnibus istis experimur
in christo.ac etiam in corpore suo mystico.quod vt
supra dicit est ecclesia ⁊ sponsa christi.numerus vi
delicet predestinatoꝝ.⁊ sic sacramentum istud est
vtriusq corpis xpi.scz corporis christi naturalis.et
corporis xpi mystici figura ⁊ exemplū. Et hoc te
stat beatus Aug.in quodā sermone de pascha.vbi
dicit ꝙ xp̄s qui est granū frumēti cadens in terra
mortuū ⁊ afferens fructū multum. erat tribulatū
⁊ tritū ꝓ toto tempore viationis sue.⁊ precipue in
tp̄e passionis erit ipse tritus inter duos quasi indu
ratos molares.videlicet inter iudeos eum falsissi-
me accusantes.⁊ gentiles crudelissime exequētes.
Mundus etiā erat christus ſm vtrāq naturā.qr
sicut nec potuit.ita nec peccatū fecit. nec inuentus
est dolus in ore eius.Conspersus etiā fuit christus
aqua baptismatis.non ꝓpter suā necessitatem.sed
ꝓpter dandum exemplū.⁊ sic ipse factus est panis

azimus purus ab omni fermento peccati original' sine actualis et summe charitatis pistus calore. q2 posuit animã suam ꝓ amicis suis. s. predestinatis ac etiã ꝓ inimicis scilicet ꝓ prescitis quantũ ad sufficientiã. licet tñ effectualiter ⁊ finaliter ꝓ amicis. Ecce qualis correspondentia inter xp̃m q̃tum ad ꝑsonam suam humanitus. ⁊ sacramentũ supradictum. Et insuper iam videamus correspondentiã corporis christi mystici ad hoc venerabile sacramẽtum. Unde quilibet eñ saluandus pars ⁊ membꝝ supradicti corporis mystici est quasi granũ quod creuit ⁊ vitã cepit a christo grano principali. nam omne meritũ corporis christi mistici ab abel iusto vsq3 ad vltimũ electũ viuit ratione meriti iesu xp̃i ⁊ per gratiam ab eo receptã. vñ aplus. j. Choꝝ. xv. loquens de electa sponsa christi. Sicut inquit in Adam omnes moriunt. ita in christo omnes viuificabunt. Quodlibet igit membꝝ ecclesie est quasi granũ multiplicatũ a christo capitali ⁊ radicali grano tritũ per ꝯtritionẽ. mundatũ a superfluo ⁊ impuro per ꝯfessionem factã in persona ꝓpria vel vicaria ẜm vsum ꝓprium vel ꝯmunem ecclesie. Conspersum est etiã quodlibet tale membrũ aqua baptismatis. ⁊ sit cõspersus azima pista calore charitatis. ⁊ biptita dilectione dei sicut ⁊ ꝓximi. vnde ⁊ multa hmõi grana sic trita. purificata. pista ⁊ vnita calore charitatis faciũt vnam magnã massam in q̃ vetus fermentũ est expurgatũ. que quidem massa est corpus christi mysticũ christi sponsa ꝑ hostiam ꝯsecratam sacramentaliter figurata. Unde ad ꝓpositum sic loquit apostolus. j. Cho. x. Unus panis ⁊ vnum corpus multi sumus om̃es qui de vno pane ⁊ vno calice participamus. quasi diceret apl'us. Nos qui multi sumus in personis sumus vnum corpus christi mysticũ sacramentaliter figuratum ꝑ corpus christi quod sub forma panis manducamus. Unde Aug. in quadam epistola super eodẽ textu apl'i dicit q̃ vnus panis sacramentũ est vnitatis sc3 christi ad ecclesiã. ⁊ econtra ac etiam membroꝝ ecclesie ad seinuicẽ. Unde ⁊ ad designandũ hanc vnitatẽ ecclesie signatam in participatiõe panis sacramentalis. sicut docet antiquissim9 doctor citra apl'os vt dyonisius discipulus pauli ⁊ contẽporaneus apostolis. q̃ ritus ecclesie sui temporis erat diuidere vnũ magnum panẽ ꝯsecratũ corpus christi ꝑ totã ecclesiam tunc presentẽ. ⁊ istud videt fuisse ritus ecclesie tempore apl'i. iuxta verba eiusdem prius recitata. videlicet vn9 panis ⁊ vnu3 corpus ⁊c. Unde ista hostia sacramentalis signat hãc vnitatẽ ꝯcclesie nõ solũ in parte militante. sed etiã totalis ecclesie triptite. vic3 triumphantis. militantis ⁊ dormientis. Unde ⁊ hostia cõsecrata diuidit in tres ꝑtes. has tres ꝑtes totalis ecclesie signãtes quas sacerdos vicarius christi trahat in corpus suum. in signũ q̃ tota ista ecclesia triptita finaliter finiet ⁊ vniet in xp̃o. qui filios dei dispsos cõgregat in vnũ ⁊ reportat in humero suo centesimã oue3 id est naturam humanã ad nonaginta quas reliquit in deserto id est ad nouẽ ordines angeloꝝ quos reliquit in celo quasi desertũ facto ꝑ ruinã apostatãtiũ angeloꝝ. Et si vnit istas tres ꝑtes ecclesie ⁊ facit q̃ sit vnus pastor ⁊ vnũ ouile. quod quidẽ ouile ecclesia est totalis predestinatoꝝ quam christus pascet eternaliter clara noticia sue duplicis nature. iuxta illud Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te solũ verum deum ⁊ quẽ misisti Jesum christum. de qua etiam pascatione dicit ꝓpheta in ps̃. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. vnde tante capacitatis est mens humana q̃ nihil preter deũ potest ipsam satiare. Et ideo merito dicit xp̃s Math. v. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam. quoniam ipsi saturabunt. ¶ Modo supradicto videlic3 gloria clarissime noticie intuitiue duplicis nature christi. vnde ⁊ de predicta vnitate christi ⁊ ecclesie figurata ꝑ eucharistiam sic scribit Aug. suꝑ Joh. Dominus noster iesus xp̃us corpus ⁊ sanguinem suũ in eis rebus ꝯmendauit que ad vnũ aliquid redigunt. Ex multis namq3 granis vnus panis efficitur ⁊ ex multis racemis vinum ꝯfluit. Ecce quõ iste sanctus innuit q̃ numerus predestinatoru3 est multa grana a christo capitali grano ⁊ radicali mltiplicata. que omnia trita. ꝯspersa ⁊ vnita cũ christo faciunt vnũ corpus qd̃ per sacramentũ predictũ figurat in quo sacramento vt docet idem sanctus sacerdos offert seipsum ⁊ totã ecclesiam. q2 hoc sacramentũ signat non solũ corpus christi ꝑticulare sed etiã vniuersale. Et docet etiã idem Aug. in sermone de pascha et sic vt ait Augustinus. quilibet fidelis videt ocl'o fidei misteriũ suũ. ⁊ sic quodam mõ seipsum ꝯtentũ inter cetera grana a xp̃o multiplicata. ⁊ ꝑ sacerdotẽ oblata. ⁊ ista oblatõ sacramẽtalis corporis christi mystici offerret in ecclesia vsq3 ad ꝯsũmatione seculi simul in figura ⁊ veritate. ⁊ tunc offerret hec xp̃i ecclesia que figurat in hoc sacr̃o deo patri in sola veritate. s. qñ xp̃s tradet deo patri regnũ predestinatoꝝ ꝓ quo sic oramus. Adueniat regnũ tuũ. vnde apl's. j. Cho. xv. Deinde finis cum tradiderit deo patri regnũ. ⁊ tunc patebit oculariter toti mundo veritas huius dicti christi Joh. iij. Nemo ascẽdit in celũ nisi q̃ de celo descẽdit filius hominis qui est in celo. Solus eñ christus descendit cum ip̃e solus sit incarnatus. cuius incarnatio est eius descensio. qui etiam solus ascẽdit cũ totus xp̃us qui est caput cũ membris ascendit. relictis ceteris in tenebris. s. demonijs ⁊ prescitis. ⁊ in his verbis christi ipsemet innuit subtilissime eius diuinitatem ⁊ humanitatem. ⁊ vnitatem capitis. scilicet christi ⁊ suoꝝ membrorum. ⁊ iste totus christus est ille vir perfectus in quo occurremus omnes ⁊ in vnitatem fidei ⁊ agnitionis filij dei in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi Ephese. iiij. hoc est cum totus christus fuerit ductus ad perfectionem. Nam christus modo crescit ⁊ dilatatur in membris eius. quoadusq3 adequatam suam habeat perfectionem ⁊ consummatõnem quod erit in die vltimo. q2 tunc tot9 christus caput ⁊ corpus perducetur ad plenitudinem sue perfectõnis plene glorificatus in omnib9 membris suis precipue per claram ⁊ intuitiua3 facialem speculationem essentie diuine. videlicet. cũ omnis rationalis creatura beatificata per quãda3 potentiam que vocat intelligentia erit ꝯiũcta essentie diuine sine medio. ⁊ tunc euacuabit ista noticia imperfecta ⁊ enigmatica. quam modo habem9 de

deo ꝑ creaturas. de qua noticia loquit̃ apostolus
Roma.j. Inuisibilia eñ ipsius a creatura mūdi ꝑ
ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunt̃. ⁊ tunc redu-
cetur homo ad suum principiū in quo habuit eter
naliter esse ydeale. ⁊ deinde esse in suo genere mise
rum ⁊ finaliter ꝑ hanc vnionē habebit esse glorio-
sum apud suū creatorem. ꝓ qua vnione ⁊ cōiuncti
one ⁊ ꝑfectione ꝯsūmatione xp̄s quasi in articulo
mortis orauit patrem suum qui ipsum semꝑ audi-
uit vt ait ipsemet xp̄s. Vnde ap̄lus Hebre.v. Chri
stus exauditus est ꝓ sua reuerentia. vnde xp̄s pro
suis membris sic orat. Jo.xvij. Pater sancte serua
eos in nomine tuo quos dedisti mihi vt sint vnuꝫ
sicut ⁊ nos. Et sequit̃. nō ꝓ eis rogo tantū sed pro
eis qui credituri sunt ꝑ verbū eoꝝ in me. vt omnes
vnum sint sicut pater in me ⁊ ego in te. ⁊ ipsi in no
bis vnum sint vt mundus credat qꝛ tu me misisti.
⁊ ego claritatē quam dedisti mihi dedi eis. vt sint
vnum sicut ⁊ nos vnū sumus. ego in eis ⁊ tu in me
vt sint cōsummati in vnū. Et ista orō christi habet
effectū quo ad membra sua. cum quibus autē ipse
ascendet finaliter gloriosus vnde ⁊ ꝓ vnione chri-
sti ⁊ suoꝝ membroꝝ ⁊ dispositiōe ac medijs ad eā
dem memoriter retinendis instituit xp̄s hoc vene
rabile sacramentū corporis ⁊ etiaꝫ sanguinis sui vo
lens hoc iugiter frequētari dicēs. hoc facite in me
am commemorationē. Vnde ap̄li ⁊ primitiui ꝑfe
cti erant ꝯtinue ꝑdurantes in orōne ⁊ cōione fracti
one panis quotidie frangentes panes per domos
vt dicit̃ Act.ij. Et tūc multitudinis credentiū erat
cor vnū ⁊ aīa vna. vt dicit̃ Act.iiij. De predicto sa
cramento in quo vt supra dicit̃. figurat̃ corpus chri
sti mysticū. loquit̃ Aug.li.x. de ciui. dei. ca.xj. ⁊ idē
recitat petr⁹ lum.iiij.sen.dist.viij.ca.ix. vbi sic. Sa
cramētū inq̄t est inuisibilis grē visibil' forma. For
ma igit̃ panis ⁊ vini q̄ ibi videt̃ sacr̃m est.i. signuꝫ
sacre rei qꝛ preter speciē quam ingerit sensibus ali
quid aliud facit venire in cogitationē. Tenent igr̄
species vocabula reꝝ que ante fuerūt. s. panis ⁊ vi-
ni. Huius aūt sacramenti gemina est res. vna. s. cō
tenta ⁊ signata altera signata ⁊ nō ꝯtenta. Res cō-
tenta ⁊ signata est caro xp̄i quā de virgine traxit et
sanguis quē ꝓ nobis fudit. Res aūt signata ⁊ non
cōtenta est vnitas ecclesie in predestinatis vocatis
iustificatis ⁊ glorificatis. hec est duplex caro christi
Unde Hiero. suꝑ epistolam ab heb. ⁊ ponit̃ in ca.
de cōsecra. di.ij. dupliciter. Dupliciter inquit intel-
ligit̃ caro xp̄i ⁊ sanguis vel illa que crucifixa est et
sepulta ⁊ sanguis. qui militis lancea effusus est vel
illa spiritualis ac diuina de qua ipse ait. Caro mea
vere est cibus ⁊ sanguis meus vere est potus. ⁊ nisi
manducaueritis carnē meam ⁊ biberitis sanguinē
meum non habetis vitā eternā in vobis. hec Hie-
roni. Sunt igit̃ hic tria distinguenda. vnum qđ tm̄
est sacramentum. alteꝝ quod est sacramentuꝫ ⁊ res
⁊ tercium quod est res ⁊ nō sacramentū. Sacramē
tum ⁊ non res est species visibilis panis ⁊ vini. sa-
cramentum et res caro christi propria et sanguis.
Res ⁊ nō sacramentuꝫ mystica eius caro est. porro
species illa visibilis sacramentum est gemine rei ⁊
vtramq̄ rem significat. ⁊ vtriusq̄ rei similitudinē
gerit expressam. nam sicut panis pre ceteris cibis
corpus reficit ⁊ sustentat. ⁊ vinū cor hominis letifi
cat atq̄ inebriat. sic caro christi interiorē hominem
plus ceteris granis spūaliter reficit ⁊ saginat. Unđ
ps̄. Calix meus inebrians q̄ꝫ preclarus est. Habet
etiam similitudinem cuꝫ re mystica que est vnitas
fidelium. qꝛ sicut ex multis granis ꝯficit̃ vnus pa-
nis. ⁊ ex plurimis racemis vinū ꝯfluit. sic ex mul-
tis fidelium ꝑsonis vnita ecclesiastica ꝯstat. Vñ
apostolus.j. Cho.xj. Vnus panis ⁊ vnum corpus
multi sumus. Suꝑ quo aug. Unus panis ⁊ vnum
corpus ecclesia dicit̃. ꝓ eo q̄ sicut vnus panis ex
multis granis. ⁊ vnū corpus ex multis mēbris cō-
ponit̃. sic ecclesia ex multis fidelibus charitate co-
pulante ꝯnectit̃. Hoc mysteriū vnitatis ⁊ pacis no
stre Christus ꝯsecrauit in sua mensa. qui accipit h̄
mysteriū vnitatis ⁊ nō tenet vinculū pacis. nō acci
pit hoc mysteriū pro se sed ꝯtra se. Cuius etiam ec-
clesie sacramentū est corpus christi ꝓpriū de vir-
gine sumptū. qꝛ vt corpus christi ex multis mēbris
purissimis ⁊ immaculatis cōstat ita societas eccle-
siastica ex multis ꝑsonis a criminali macula liberꝭ
constat siue consistit. In huius rei typo facta est ar
cha domini de lignis sethim. que sunt imputribi-
lia ⁊ albe spine similia. hec Petrus lumbard⁹. Et
sequit̃. Sicut due sunt res illius sacramēti. ita etiā
duo modi manducandi. Vnus sacramentalis. scꝫ
quo boni ⁊ mali edunt. alter spūalis quo soli boni
manducant. Vnde Aug. in sermone in de verbis
euangelij. ⁊ ponit̃ in canone. de cōsecratione. dist.
ij. quid est. Quid est inquit christū manducare nō
est hoc soluꝫ in sacramento corpus eius accipere.
multi eñ indigne de quibꝫ ait Apostol⁹. Qui mā
ducat ⁊ bibit calicē domini indigne iudicium sibi
manducat ⁊ bibit. Sed quomodo manducandus
est xp̄s quomodo ip̄e dicit. Qui eñ manducat car
nem meam ⁊ bibit meuꝫ sanguinem in me manet
⁊ ego in illo. Et si indigne accipit sacramentum ac
quirit magnū tormentum. hec ille. Vnde huic cō
cordās Petrus lumbardus vbi prius. Spūaliter
inquit christum manducat. qui in vnitate christi
⁊ ecclesie quam sacramentum significat manet. nā
qui discordat a christo nec carnem christi mandu-
cat nec sanguinem bibit. ⁊ si tante rei sacramentuꝫ
ad sui iudiciū quotidie accipiat. Spūalem autem
manducationem augustinus distinguens a sacra-
mētali ait. Vt q̄d paras denteꝫ ⁊ ventrem crede et
manducasti. Credere enim in eum hoc est panem
⁊ vinum manducare. qui credit in eum manducat
eum hec Augustinus. ⁊ ponitur in canone de con
secratione di.ij. quid est. Et sicut dicit Petrus lum-
bardus vbi prius. Nulli ambiguēdū est tūc quēq̄ꝫ
corporis ⁊ sanguinis domini participē fieri. quan
do xp̄i membꝝ efficitur nec alienari ab illius passi
onis calicisq̄ consortio etiam si anteq̄ panem illū
edat ⁊ calicem bibat de hoc seculo in vnitate corpo
ris christi constitutus abscedat. quia illius sacra-
menti beneficio non priuatur quando hoc quod
illud sacramentū significat inuenit̃. In illo eñ sa-
cramento corpus ⁊ sanguinē suū ꝯmendat. quod
⁊ fecit nosipsos. nam ⁊ nos corpus ipsius facti su-
mus. hec ille. Et sequitur. hec verba ⁊ alia huiusmo
di vbi de spūali manducatione agitur quidam ob

ipso corde legentes erroris caligine sunt inuoluti. adeo vt dicere p̄sumpserunt corpus et sanguinem christi a bonis tātū sumi ꝛ nō a malis. sed indubitāter tenendū est a bonis sumi nō modo sacramētaliter tm̄ sed etiā sp̄ualiter. A malis vero tm̄ sacramētaliter. id est sub sacramēto. i. sub specie visibili carnē christi de v̄gine sumptā ꝛ sanguinē ꝓ nobis fusum sumi. sed nō mysticā que tm̄ bonoꝝ est. quod subditis probaꝫ testimonijs. Unde gregorius ait quarto dyalo. Est quidē in peccatoribus ꝛ indigne sumētib⁹ vera christi caro ꝛ verus sanguis ꝫ essentia ꝛ nō salubris efficacia. Itē augustinus. Multi indigne accipiunt corpus dn̄i. de quibus ait ap̄ls. Qui manducat ꝛ bibit carnē dn̄i indigne. iudiciū sibi mādūcat ꝛ bibit. per quod docemur q̄ sit cauēdum male accipere bonū. Ecce em̄ factū est malū dum male accipiꝫ bonū. sicut ecōtra teste ap̄lo factum est bonū cum bene accipiꝫ malum. scʒ dn̄ stimulus sathane patiēter portaꝫ. Igiꝫ ꝛ mala ꝓsunt bonis. sicut angelus sathane paulo ꝛ sancta absunt malis. bonis aūt ad salutē. malis vero ad iudiciū. Unde q̄ mādūcat ꝛ bibit indigne iudiciū sibi māducat et bibit. nō qꝛ res illa mala est. sed qꝛ malus male accipit quod bonū est. Itē indigne quis sumens corpus christi nō efficit vt qꝛ malus est malum sit quod accipit. vel qꝛ nō ad salutē accipit nō efficit vt nil accipiat. corpus em̄ ꝛ sanguis dn̄i nihilominus erant in eis. quibus ap̄ls ait. Qui māducat indigne ꝛc. His alijsq̄ pluribus ostenditur aperte q̄ etiam a malis verū corpus christi et sanguis sumitur sed sacramentaliter ꝛ non spiritualiter. hec petrus lumbardus.

Capitulum LXXIX

Quarto vt supra dictū est oritur vana gloria de curiosa ingeniositate sciētie. de qua dictū est supra ca. vj. huius vbi agiꝫ de arrogantia. Itē ca. xvj. eiusdem vbi agitur de p̄ma specie p̄sumptionis q̄ est scd̄a filia inanis glorie. A dictis ibidē adijciēdo qd̄ dicit beatus Greg. ꝛ poniꝫ in ca. dist. xlix. Hinc etiam albuginē inquit habet in oculo qua lumē veritatis videre non siniꝫ. qui arrogantia sciētie seu iusticie excecaꝫ. pupilla nāq̄ oculi nigra videt. albuginē tolerans nihil videt. qꝛ videlicet sensus humane cogitationis si stultum peccatorēq̄ se intelligit cognitōem intime claritatis apprehēdit. si aūt sibi candorē iusticie seu sapiētie tribuit a luce sup̄ne cognitionis se excludit. ꝛ ideo claritatē veri luminis nequaq̄ penetrat qꝛ se apud se per arrogantiā exaltat. Sicut de quibusdaʒ diciꝫ in ep̄la ad Roma. j. Dicētes se sapiētes stulti facti sunt. hec ille. Unde sicut res corporalis hic inferi⁹ poterit cognosci sine lumine corporali q̄ ad aliquid. puta q̄ ad longitudinem. latitudinē. ꝛ ceteras dimēsiones. qꝛ in tenebris potest homo sentire vtrū corpus sit breue vel longū ꝛc. sed vtrū sit pulcre turpe. albū vel nigruʒ nō potest certitudinaliter experiri. Sic sp̄ualiter q̄uis philosophi mūdana sapiētia imbuti. ꝛ lumine fidei carentes aliqualē de deo habuerūt cognitōeʒ vtputa q̄ deus sit p̄ncipiū omnium rerum. verūtamen q̄ pulcer sit. q̄ bonus ꝛ q̄ misericors ꝛ q̄ gloriosus non potuerunt scire. nec vnq̄ sciuit aliquis homo nisi vel diuina reuelatione vel sacre scripture informatione. Unde sacra scriptura lux est per quā habere possumus in statu vie sufficientem cognitionē de requisitis omnibus ad salutem. Unde ps. Lucerna pedibus meis verbū tuuʒ. ꝛ lumē semitis meis. Sed experientia docente qui lumine lucerne illuminari voluerit oportet q̄ habeat lucernam ante se. ꝛ lucernam sequatur. quia si a tergo fecerit illā in noctis obscuritate portari ei luceʒ debite non ministrabit. Sic ambulātes in tenebris huius vite si voluerint verbi dei illuminari lucerna. ꝛ suos gressus in via veritatis sine cespitatione dirigere. oportet q̄ ante mētis sue oculos lucernā verbi dei habeant. ꝛ ipsam bene operando sequantur. Sed experientia docente quando in noctis obscuritate portatur lucerna vbi sunt animalia scilicet equi ꝛ aues. equi lucernam statissime fugiunt. aues vero ad lucernam accedūt. Sic sp̄ualiter homines bestialiter viuētes similes equis ꝛ mulis lumen scripture veritatis fugiunt. Unde Johannis iij. Omnis qui male agit odit lucē et non venit ad lucem ne arguantur opera eius. qui auteʒ facit veritatem venit ad lucem vt manifestenꝫ opera eius quia in deo sunt facta. Unde augustinus in de verbis domini. sermone. xviij. In paradiso inquit peccauit adam ꝛ abscondit se a facie domini. Cum em̄ haberet cor sanum pure consciētie gaudebant ad presentiam dei. postq̄ vero peccato oculus ei⁹ sauciatus est cepit lucem formidare diuinam. refugit in tenebras. atq̄ in densitate lignorū veritatem fugiens ꝛ vmbras appetēs se abscondit. hec ille. Sic certe iam multi qui videnꝫ mūdana scientia ꝛ prudentia imbuti lucem veram doctrine legis dei odiunt. ꝛ in densitate lignorum mundane prosperitatis vanitatis ꝛ honoris veritatem refugiūt. atq̄ in vmbram obscurissimam viciorū a presentia dei abscōdere se conantur. cuiusmodi sunt illi qui in quātomagis donis diuinis sunt p̄diti. scʒ ingenij sublimitate. magnitudine scientie. oris eloquentia. status sublimioris dignitate. ꝛ sic de ceteris. in tanto magis deo ingrati ꝛ rebelles redduntur. Qui em̄ magis horribiliter dyabolice mācipantur seruituti q̄ illi qui in sublimitate honoris statuum constituti. vnde ꝛ si de viris ecclesiasticis loquar q̄ essent lux mundi vbi abundantiores tenebre viciorum. vbi abūdantior hyatus ad terrena q̄ in modernis prelatis qui in vtrisq̄ tam temporalibus q̄ spiritualibus potentijs impinguantur. vbi maior pompa humana in singulis appendicijs. immo intantum q̄ relicta paupertie p̄mitiue ecclesie potius iam dicendi sunt principes prouinciaruʒ q̄ pastores animarum. Item aduertat queso vnusquisq̄ quid est quod ex dono speciali a domino deo suo. ꝛ in quo alios excellit. Quidam nāq̄ excellunt alios in scientia. quidam in sapientia. quidam in eloquentia. quidam diuitijs. quidam dignitatibus et sic de ceteris. sed videat vnusquisq̄ donum dei in quo alios homines excellit. Et nunqd̄ ꝓpter hoc deo meli⁹ vel peius seruiuerit. et qualē ex hoc impeadiderit deo famulatum. quoniā si istud donuʒ non recepisset minime impendisset. Sed vt mani

festius loquar discurramus per singula. recepisti a deo donū sciētie.sed dic qualem perfectionē habes per tuā scientiā.qualē nō habent q̄ tibi in sciētia nō participant.vel quid pficis tu ecclesie dei siue pximorꝝ edificationi vltra illos q̄ tibi in sciētia ne queunt participari.Constat ꝙ teste beato Greg.sup euāge.omel.ix.cū em̄ augent dona rōnes etiā crescunt donorꝝ.tanto igit̄ esse humilior atqꝫ ad seruiendū deo pmptior quisqꝫ eē debet ex munere quāto se obligatiorē esse conspicit in reddēda ratione. Quid em̄ pdest tibi o grāmatice ꝙ vocū humanarū rectū habes intellectū.cum tū vocē dei tui. quā vt ita loquar mortua audiunt elemēta.tu penitus ignoras vel quid pdest tibi scire in pellib⁹ omnis mutas litteras exarare.ꝛ mandata dei in libro cordis tui scribere omnino ꝯtemnis.Sm̄ em̄ illa q̄ scripta erunt in libro cordis tui iudicaberis in die tremēdi examinis.Unde apo.xx.Judicati sunt mortui ex his q̄ scripta sunt in libris eorꝝ.Itē qd pdest tibi o legista scire leges cōstantini aut imperatoris legē aūt dei penitus ignoras.vel scire omnino cōtemnis.Unde Michee.vij.Discis legē et laudas legē sed viuis sine lege.nunqd te placere deo recipiēdo decimas ꝛ oblationes fideliū.ꝛ illas expendere cū patrimonio crucifixi circa leges humanas dimittēdo legē dei immaculatā cōuertens aīas. certuꝫ est quicunqꝫ hoc ordinauerit. deus tū ordinauit his q̄ in euāgelio vel circa euāgelia laborant ꝛ non circa leges pure humanitus adinuentas de euāgelio viuere.vt patet.j.Corꝝ.ix. ¶ Sed scias te qui taliter patrimoniū christi circa leges humanas expēdis legē paruipendēdo diuinā quicūqꝫ fueris ineuitabiliter venire corā summo iudice. a quo velis nolis sm̄ legē dei iudicaberis.tunc em̄ per illā legē quā nūc colis minime te defendere poteris.Nam dicet tibi. q2 tu repulisti legē meā. ego repellaꝫ te ne sacerdotio fungaris mihi. Osee.iiij. Itē quid pdest tibi o philosophe. vt motus scias planetarū.cursus siderū actiones supracelestiū naturas rerū creatarum.ipm̄ tū motorem primuꝫ et pncipiū omniū scire ꝯtēnis.nam vt dicit̄.j.Joh.ij. Qui dicit se noscere deū ꝛ mādata eius non custodit mendax est.immo put dicit beatus Hieronymus in epl'a ad demetridē virginē.Apertus cōtemptus est facere phibita ꝛ iussa nō facere.Item qd pdest tibi o medice ꝙ scias alios curare in corpe.ꝛ teipm̄ tū negligis curare in mēte.non obstāte ꝙ dicit tibi veritas.Luc.iiij.medice cura teipm̄.Itē quid tibi cōfert o theologe.ꝙ altissimas imaris veritates.diuinā specularis essentiā.angelicā vitam gaudia electorꝝ ꝛ penas damnatorꝝ consideras.ꝛ tamē bruta liter viuis.immo ꝛ brutum legem implens naturalem minus q̄ tu declinat a decreto sui conditoris. Unde Hieremie.viij.ca. Miluus in celo cognouit tempus suū.turtur ꝛ hyrundo ꝛ cyconia custodierūt tempus aduentus sui.ppl's autē meus non cognouit iudiciū domini sui.quō aūt dicūt sapientes nos sumus ꝛ lex dn̄i nobiscū est.Itē Isa.j. Cognouit bos possessorē suū.ꝛ asinus presepe dn̄i sui israel aūt nō cognouit me.Et ideo de talibus dicit Apostolus ad Romanos.j.ca.Dicentes se sapientes stulti facti sunt. Ideo merito dicit Apostolus Jaco.iij.ca.Quis sapiēs ꝛ disciplinatus inter vos ostendat ex sua bona cōuersatione operationē sanctam in māsuetudine sapientie.ꝙ si zelum amiarum habetis.ꝛ contentiones sunt in cordibus vr̄is nolite gloriari ꝛ mendaces esse aduersus veritatē. non est em̄ sapiētia ista de sursum descēdens ſꝫ terrena ꝛ dyabolica.vbi em̄ zelus ꝛ contentio.ibi incōstātia ꝛ omne opus prauū. Que aūt de sursum est sapientia primū quidē pudica est. deinde pacifica modesta bonis consentiens plena misericordia. et fructibus bonis iudicans sine simulatione. Et ex istis cognoscere possumus que sit sciētia desursuꝫ a deo.ꝛ que deorsum terrena ꝛ dyabolica. Pro quo notandū est ꝙ primū malum quod prouenit humano generi fuit ex hoc. ꝙ spūs malus mouit linguaꝫ serpentes ad loquendū mendaciū primis parentibus vt patet Genes.iij.capi. Per quā locutionem effudit tantum venenum in genus humanum ꝙ ipsum totaliter ab amore restringit diuino vnde venenum serpentis naturaliter frigidum est Et ideo statim postqꝫ veneno serpentis infernalis erant infecti ad calorem acquirendum vestibus indiguerunt.Et ideo dominus fecit tunicas pelliceas.sed spiritus sanctus missus est in linguis igneis super apostolos ꝛ ceteros fideles. vt sicut gen⁹ humanum per linguaꝫ motam a spiritu maligno refriguit.ita per linguas igneas motu a spiritu bono.scilicet a spiritu sancto recalesceret. Item p eo ꝙ spiritus sanctus ad intelligendum veritatē mentem illustrat. ad confitendum veritatem linguam informat ad amorem charitatis cor accendit. et in linguis quibus verba formantur spiritus sanctus apparuit. Et ex istis patet illud ꝙ illi scientiā suam a deo recipiunt qui magnalia dei fideliter loquuntur.ꝛ veritatem confitentur.ꝛ per quorꝝ scientiam ipsi ꝛ alij illuminant̄ ꝛ feruidiores in charitate reddunt̄.sed illi qui consuetudinaliter loquunt̄ mendacium periurium ꝛ opprimunt veritatem. ꝛ omnem suam sollicitudinē ponunt vt diuitias honores ꝛ dignitates mundanas acquirāt.Et licet tales sapiētes quo ad mundū videant̄ tū quo ad deum stulti sunt.nec verā scientiā q̄ a deo est habent. Unde ꝛ q̄ sciētia est a deo et q̄ non figurā habem⁹ iij.Reg.xix.vbi legit̄ ꝙ angelus dn̄i dixit ad helyam.Egredere ꝛ sta in monte coram domino. ꝛ stetit ꝛ vidit.Et ecce spiritus transiuit subuertēs mōtes ꝛ cōterens petras.sed in spiritu nō est domin⁹. Quā hystoriā ptractās Linco sup euāgelia.pte.iiij ca.xliij.Spūs inquit ppositus spūs est arrogātie. subuertēs mōtes.id est supbos.et cōterens petras id est munitos diuitijs ad nihilum redigēs.In petris enim munitio intelligitur.et sequitur.Et post spm̄ cōmotio.id est scientia phisica. sed in cōmotione id est in hac scientia non erat dominus.et post ꝯmotionē ignis.id est sciētia humana siue dyabolica.que ob hoc ignis censetur. quia ignē accendit in homine.de quo in ps.Supercecidit ignis ꝛ nō viderunt solē.ignis supple cupiditatis. sed non in igne. id est in sciētia pposita est dominus.Et post ignē sibulus aure tenuis.ꝛ ibi dominus. Per auram tenuem sacra scriptura intelligitur.per sibulū inspiratio ipsius exprimitur. In sacra igitur scri-

ptura quam ad nutū suis inspirat fidelib⁹ est do-minus. ꝛ nō in alijs scientijs dñs inuenit. tres em̄ scientie ꝓposite p tres puteos perfossos ab ysaac Gen̄. xxvj. intelligūtur. Primū fodit. ob quē iurgati sunt philistei. ꝛ ideo vocauit puteū istū eston quod interpretat̄ iurgiū siue calūnia. ꝛ dereliquit eū. dicebant em̄ philistei ꝙ sua erat aqua. Postea abiens fodit aliū puteū. ꝓpter quem etiā obiurgati sunt philistei. quem ob hoc relictum vocauit sathan. i. contrariū. vel inimicicias. Tercio fodit puteum. ꝛ in pace eum habuit. ꝛ ideo vocauit illū roobotb. i. latitudinē qꝛ dilatate sunt aq̄ illius. Per hos tres puteos designātur tres scientie. s. scientia phisica. sciētia hūana. ꝛ scientia diuina. Per primū intelligit̄ scientia phisica. s. septe₃ artes liberales. in quibus iurgia sunt ꝛ cōtentiones. vt in dyaletica. De qua dicit Grego. Dyaletica salutanda ē a limine. ꝗ non colenda ꝓ numine. verūtamen sicut dicit petrus raueñ. in quodā sermone et ponit̄ in flo₂a. Bartho. tit. de curiositate. Quidā vo anteꝗ̄ disciplinis salutaribus imbuātur docēt inquirere de puncto. de linea ꝛ de supficie. de quātitate anime de fato. de libero arbitrio. de materia ꝛ forma. de motu ꝛ principijs corpoꝝ. quid sit tp̄us. qđ mane. ꝛ de refluxione occeani ꝛ de varijs latentis nature secretis. de primis rerū initijs. ꝛ alijs ꝗ̄plu ribus q̄ veris xp̄ianis necessaria non sunt ꝗ supuacua ꝛ quasi ociosa. quia nec ignorāti nocēt. nec scienti iuuant ad vitā eternam. Et ideo Sene. in lib. suo de beneficijs. Iste igit̄ inquit ꝛ hmōi ineptie poetis relinquantur. q̄bus aures oblectant̄. ꝓpositum ē vt fabulas nectere dulces. ꝛ sanos acq̄escere consilio sapientissimi salomonis dicētis Eccle. iij. Altio₂a te ne q̄sieris. ꝛ fortio₂a te ne scrutat⁹ fueris. ꝗ q̄ precepit tibi domin⁹ illa cogita semp. ꝛ in pluribus opibus eius ne fueris curiosus. Unde Hiero. ꝛ ponit̄ in ca. di. xxxvij. Nonne inquit vobis videt̄ in vanitate sensus. et obscuritate mentis ingredi q̄ diebus ac noctibus in dyaletica arte torquētur. q̄ phisicus pscrutatur oculos suos trās celū leuat. ꝛ vltra ꝓfundū terra eū ꝛ abyssi in q̄dda₃ mare dimergit̄. q̄ iam bene feruet. q̄ tm̄ metꝝ siluā in suo studio distinguit ꝛ congerit. vt alterā partē transfīl. q̄ diuitias p phas ꝛ nephas q̄rit. q̄ adulat̄ regibus. hereditates captans alienas. opes cōgregans. quas in momēto cui sit relicturus ignorat. hec ille. ¶ Per secūdū vo puteū intelligitur scientia humana. s. q̄ addiscit̄ causa lucri. vt leges humane. ꝛ hmōi. vñ secūdus puteus vocat̄ sathan qđ ē nomē demonis. ꝛ hec em̄ scia diabolica ē. q̄a addiscētes diabolus nexu cupiditatis ad se trahit Cōtra em̄ hmōi facit illud Ozee. ix. Dilexisti mercedem sup oēs areas tritici. mercedē. i. phisicā ꝛ leges ꝛ decreta humana. ꝛ alias scias lucratiuas q̄ in psnti mercedes afferūt. sup omnes areas tritici id ē magis ꝗ̄ sacrā scripturā q̄ noīe tritici designatur. vñ zacha. ix. Quid em̄ bonū ē eius. ꝛ qđ pulcrū eius nisi frumentū electoꝝ ꝛ vinū germinans virgines. Quidā tñ dicūt hodie scias lucratiuas q̄rentes versus. Dat galienus opes ꝛ sanctio iustiniana. Ex alijs paleas. ex illis collige grana. Sed non sic impij. nō sic. ꝗ qđ eis. Certe. put dr̄ Ozee ix. Area ꝛ torcular non pascet eos. ꝛ vinū mentiet̄ eis. i. non habitabūt in terra dñi. hoc est area sacre scripture ꝛ torcular passionis xp̄i nō pascet ꝗ depascet eos. i. in corpe ꝛ anima ad nihilū rediget cum dicetur eis illud Mat. xxv. Ite maledicti in igne₃ eternū ꝛc. Et vinū in quo ē luxuria. s. mundane diuitie. ꝛ tpalis leticia qđ eos inebriat mentiet̄ eis. quia nō habitabūt in terra domini. Et quare. quia hic non sunt vsi bonis dñi. ꝗ bonis seculi. Per terciū. vo puteū q̄ vocat̄ robootb ꝛ latitudo interp̄tat̄ eoꝝ ꝙ dilatate sunt aq̄. i. doctrina dilatata ē in vniuersum mūdum p ap̄los ꝛ fideles p̄dicatores. dicēte ps. In omnē terrā exiuit sonus eoꝝ ꝛc. Ad aquas em̄ istius putei potandas inuitat dñs suos electos. Isa. lv. dicens. Omēs sitientes venite ad aquas. ꝛ ad hanc aquā auide sitiendū mouerent fideles verba xp̄i dicentis Mat. v. Beati q̄ esuriūt ꝛ sitiūt iusti. ꝛc. Sed hanc aquā impij p̄dicto mō vino mūdane leticie ꝛ diuitiaꝝ tempaliū odiunt. ab hominant̄ ꝛ abijciūt. ꝛ ideo merito de illis dic̄ dominus p ꝓphetam Isa. viij. Pro eo ꝙ abiecit populus iste aquas siloe q̄ vadūt cū silentio. ꝛ assum psit magis iasui ꝛ filiū romelie ꝓpter hoc adducet dñs sup eos aquas fluminis fortes et multas sup regem assirioꝝ ꝛ omnē glo₂iā ei⁹. Spūaliter siloe missus interp̄tat̄. ꝛ signat doctrinā leg̃ diuine nobis p xp̄m. ap̄los ꝛ ceteros fideles missam quā doctrinā scire ꝛ docere sub pena damnationis tenent̄ pastores eccie. vñ Isi. in de sum. bo. li. iij. cap. xlvj. Sacerdotes inq̄t ꝓ populoꝝ iniq̄tate damnātur si eos ignorantes nō erudiūt. aut peccātes non arguūt. dicēte dño p ꝓpham Ezech. Speculatorem dedi te domui israel. ꝛ si nō fueris locutus vt se custodiat impius a via sua mala. ille in iniq̄tate sua morietur. sanguinē eius de manu tua req̄ram. Sed nō obstāte isto hāc doctrinā multi sacerdotes moderni abijciūt doctrinā istam dicētes. nolumus. qꝛ non ē de pane lucrando. ꝛ leges addiscūt hūanas q̄ non sunt ita necessarie ad salutem animaꝝ sicut lex dei. Quia vt hic dicit Oda sup euāgelia. serm. xxxix. Si xp̄s sciuisset ꝙ p leges iustinianas possent hoīes facilius salutē acq̄rere illā suo ꝓprio ore docuisset. ꝛ illā dimisisset quā nobis docuit et tradidit obseruandā ꝛ in q̄ cōtinet̄ implicite vel explicite oīs scia ad salutē necessario req̄sita. dicēte aug. ij. de doc. xp̄ia. in fine. q̄cq̄d hō extra sacrā scripturam didicerit si noxiū ē ibi damnant̄. ꝛ si vtile ē ibi inuenietur. hec ille. Sed hanc doctrinā multi viri ecclesiastici dimittentes assumūt sibi Iasui ꝛ filiū romelie. Iasui pictura interp̄tatur. romelie vo sublime tonitruū interp̄tatur. Hanc em̄ doctrina₃ picture scribentiū ꝛ curiose sublimitatis dictantiu₃. ꝛ verbosum tonitruū hūanarū linguaꝝ assumunt vt p illas ad magnas dignitates exaltent̄ ꝛ mūdanos hono₂es. Sed vt subdit ꝓpter hoc adducet dominus super eos aquas fluminis fortes ꝛ multas id est penas infernales. que tam fortes ꝛ tā multe sunt ꝙ ꝓut testat̄ bea. Aug. in de spe. humane miserie. dicere vel cogitare vt sunt nemo potest carne mortali vestitus. ꝛ cum istis penis adducet sup p̄dictos pasto₂em legem dei abijcientes regem assyrioꝝ ꝛ omnē glo₂iam eius. id est diabolū cum suo

exercitū ad eos eternaliter affligendū. ❡ Sed
hic est notandū ꝙ q̃uis illicitū sit pastoꝛib⁹ circa
seculares scientias sciendas nimiū laboꝛare. tamē
hmōi legere ac etiam aliqñ scire bona intentione
non ꝓhibeꝛ. vñ Ambꝛo. ⁊ poniꝛ in ca. di. xxxvij. le
gimus. Legimus inquit aliqua ne negligantꝛ. legi
mus ne ignoꝛemus. legimus vt non teneamus. ꝫ
vt repudiamus. vñ Isido. in li. sen. ⁊ poniꝛ in cañ.
dist. xxvij. q̃. de mēsa. Qui inquit de mensa ⁊ vino
regis nolunt comedere ne polluantꝛ. s. daniel ⁊ so-
cij eius. Dañ. vj. Utiq̃ si sapientiā atq̃ doctrinā
babilonicoꝝ scirent esse peccatū nunq̃ acquiesce-
rent discere qđ nō licebat. discūt aūt nō vt sequan
tur ꝫ vt iudicent atq̃ cōuincant quō si quispiā ad-
uersus mathematicos velit scribere impitus risui
matheseos patet. ⁊ aduersus phos disputātes. Si
ignoꝛet dogmata phoꝝ. Discūt igiꝛ ea mente ⁊ do
ctrinam chaldaicā qua ⁊ moyses omnē sapientiā
egyptioꝝ didicerat. igiꝛ ⁊ si aliqñ cogimur littera-
rum seculariū recoꝛdari ⁊ aliqua earū discere que
olim omisimus nō nostre est volūtatis ꝫ vt ita di
cam grauissime necessitatis causa. s. vt ꝓbem⁹ ea
q̃ a sanctis ꝓphetis ante secula multa ꝑdicta sunt
tam grecoꝝ q̃ latinoꝝ ⁊ aliarū gentiū litteris con
tineri. hec ille. Item Aug. in li. cōtra manicheos.
⁊ poniꝛ in ca. dist. xxxvij. si quid. Si q̃d inquit veri
de deo sibilla vel oꝛpheus alij vo gentilium vates
aut phi dixisse ꝑhibentꝛ. valet q̃dem aliquid ad pa
ganoꝝ vanitatē reuincendā nō tñ ad istoꝝ autoꝛi
tatem cōplectendam. quātū em̄ distat de xp̄i aduē
tu inter ꝑdicationē angeloꝝ ⁊ cōfessionē demonū
tantū distat inter autoꝛitatē ꝓphetarū ⁊ curiosita-
tem sacrilegarū scripturarū. hec ille. Item Beda
eadē di. ca. turbat acumen. Seculares inquit lr̃as
q̃dam legunt ad voluptatē poetarūq̃ figmenta ⁊
verboꝝ oꝛnatu delectari. quidā vo ad eruditionē
eas addiscūt vt erroꝛes gentiliū legendo detesten-
tur. vt vtilia que in eis inueniuntur ad vsum sacre
eruditionis deuotius conuertant. tales laudabiliꝛ
seculares litteras addiscūt. hec ille. Item Raba. et
poniꝛ in ca. dist. xxxvij. legiꝛ. Legitur inq̃t ꝙ moy-
ses ⁊ daniel in omni sciētia egyptioꝝ ⁊ chaldeoꝝ
eruditi sunt. Legiꝛ etiam ꝙ dñs ꝑcepit filijs israel
vt spoliarent egyptios auro ⁊ argento. moraliꝛ in-
struens vt siue aurū sapientie siue argentū eloquē
tie apud poetas inuenerim⁹ in vsum salutifere eru
ditionis vertamus. hec ille. Ex quo patet ꝙ licȝ in
hmōi scientijs secularibus inter pauca bona ⁊ vti
lia multa mala falsa ⁊ erronea inserantꝛ. ꝓpter ma
la tñ nō sunt bona despiciēda q̄ q̃ in hmōi scriptu
ris vere bona pulcra vtilia ⁊ honesta repiūꝛ a deo
sunt ⁊ a scriptura sacra oꝛiginē hñt. ⁊ sic intelligē-
da sunt verba Cassiodoꝛi in expositione psalterij.
⁊ poniꝛ in canone di. xxxvij. legimus. vbi sic. Dis
inquit splendoꝛ rethoꝛice eloquentie omnes mo-
di poetice locutionis. ⁊ q̃libet varietas ꝓnūciatio
nis a diuinis scripturis sumpserūt exoꝛdiū. Hinc
etiam Ambꝛo. ac super epistolam ad Colo. ait. oīs
ratio superne scientie vel terrene creature in eo ē
qui est caput eoꝝ ⁊ autoꝛ. vt qui hunc nouit nihil
vltra q̃rat. quia hec est ꝑfecta virtus ⁊ sapientia q̃c
quid alibi q̃ritur hic perfecte inueniꝛ. hec ille. Ex

ꝑdictis sequitur ꝙ illi q̃ in hmōi scientijs seculari
bus aliqñ moderate studēt melius vt veritatē sa-
cre scripture intelligant ⁊ eam decentius ⁊ oꝛnati⁹
ad honoꝛē dei ⁊ ad edificatiōem ꝓximi ꝓnūcient
inter veritatē sacre scripture ⁊ falsitatē apertius di
scernerent erroꝛes hereses ⁊ falsitates viuatius et
manifestius impugnent impꝛobēt ⁊ destruāt lau-
dabiliter hmōi scientias addiscūt. ꝫ illi q̃ in hmōi
scientijs totū tempus suū inaniter expendūt vt cu
riose in suis verbis ⁊ sermonibus se habeāt. ⁊ vt ꝓ
pter vanam gloꝛiam ab hominibus curiosi ⁊ sapiē-
tes reputētur. ⁊ scripturam sacram totaliter parui
pendunt damnabiliter huiusmodi scientias addi
scunt. Et ideo merito dominus dicit talibus ꝑ ꝓ-
phetam Isa. v. Ue qui sapientes estis in oculis ve
stris ⁊ coꝛam vobismetipsis pꝛudentes. vñ vt diciꝛ
Luce. xvj. Qđ altū ē homibus abhominabile est
apud deū. Et ideo dicit apl's. j. Coꝛ. j. Scriptū est
em̄ ꝑdā sapiam sapiētū. ⁊ pꝛudētiā pꝛudētū repꝛo-
babo. vbi sapiēs vbi scriba. vbi inq̃sitoꝛ hui⁹ seculi
nōne stultā fecit deus sapientiā huius mūdi. nā q̄
dei sapientiā nō cognouit mūdus. ꝑ sapientiā do-
mini placuit deo ꝑ stulticiam ꝑdicationis saluos
facere credentes. quia vt subdiꝛ. Quod stultum ē
dei sapientius est hominibus. ⁊ qđ infirmū ē dei
foꝛtius ē hominibus. Uidete em̄ vocatiōnē vr̃am
fratres. qm̄ non multi sapientes ꝯm carnē. nō mul
ti potentes. non multi nobiles. ꝫ q̃ stulta sunt mū
do elegit deus vt confundat sapientes. ⁊ infirma
mūdi elegit deus vt confundat foꝛtia. ⁊ ignobilia
mūdi ⁊ contēptibilia elegit deus. vt ea q̃ non sunt
vt ea q̃ sunt destruet. Et ideo merito dicit idē apo-
stolus. j. Coꝛ. iij. Si quis inter vos videꝛ sapiens
esse in hoc seculo stultus fiat vt sit sapiēs. Sapiē-
tia em̄ huius mūdi stulticia ē apud deū. Qđ cōsi-
derans bea. Aug. in de verbis dñi sermo. liij. Scia
inquit inflat. Quid igiꝛ scientiā fugere debetis. et
electuri estis nihil scire potius q̃ inflari. vt q̃d no-
bis disputamus. scientia cauenda est ne inflet. igiꝛ
amate scientiam. sed anteponite charitatem. Sci
entia si sola sit inflat. quia vo charitas edificat sciē
tiam vo non ꝑmittit inflari. ꝫ vbi charitas edificat
solidata ē. non ē ibi inflatio vbi petra est fundamē
tum. quando temptat inflatio. i. elatio. vtiq̃ vbi et
qñ charitas deest hec ille. Uñ Isi. in de sum. bo. li.
iij. ca. xj. pertinenter ad ꝓpositū ita scribit. Pleriq̃
inquit scientia accepta scripturaꝝ non ad dei glo-
riam sed ad suam laudem vtūtur dum ex ipa sciē-
tia extollūtur. ⁊ ibi peccant vbi peccata mūdare de
buerant. nam nunq̃ sequūtur legendo perfectam
scientiam arrogantes. nam q̃uis sapientes in suꝑ-
ficie videantur. medullitus tamen veritatis archa
na nō tangunt. quia nube superbie ꝑpediūtur. sem
per em̄ superbi legūt. querūt ⁊ nūq̃ inueniūt diui-
ne legis penetralia. humilibus ⁊ bene ad deum in
trantibus patent. pꝛauis atq̃ suꝑbis claudūtꝛ. nā
q̃uis diuina eloquia in lectiōne arrogantibus sunt
aperta in misterio tamē sunt clausa. ⁊ dum sermo
dei fidelibus lux sit. repꝛobis atq̃ suꝑbis quodam
modo tenebꝛescit. ⁊ vnde illi illuminātur. inde isti
cecantur. hec ille. Et huic concoꝛdans bea. Greg.
xxvij. moral'. Sepe inquit accepta scientia q̃ igno-

rantie tenebras illuminat lumen humilitatis tollit. vnde iam sapientia esse nequeat. que ⁊ si locutionis virtute fulgeat. elationis tamen velamine corloquentis obscurat. Et ideo merito Isidor⁹ in de summo bono. libro. iij. ca. x. Doctrina inquit sine gratia adiuuāte q̄uis infundatur auribus ad cornūq̄ venit. foris quidem perstrepit sed interi⁹ nihil ꝓficit. tunc autem dei sermo infusus aurib⁹ ad cordis intima peruenit. quando dei gratia mentē interius vt intelligat tangit. sicut em̄ quosdā flamma charitatis sue deus illuminat vt vitaliter sapiant. ita quosdam frigidos torpentesq̄ deserit. vt sine sensu ꝑsistant pleriq̄ in acumine intelligēdi viuaces existunt. sed tamen loquendi inopia angustantur. quidam v̄o in vtrisq̄ pollent qui ⁊ sciendi copiam ⁊ dicendi efficaciam habent. hec ille. Item idem ca. ix. eiusdem. Quidam inquit habent intelligentie ingeniū. ſ; tamen negligunt lectionis studium. ⁊ quod scire legendo potuerūt negligendo contemnūt. Quidam v̄o amorem scientie habent sed tarditate sensus prepediūtur. qui tamē lectiōe sapiunt quod ingeniosi per desidiam nō nouerūt. in ingenio tardius ⁊ si non per naturam. tamen ꝑ assiduitatem lectionis augmentanduz. nam q̄uis sensus hebetudo sit. frequens tamen lectio intelligentiam adhibet. sicut qui tardus est ad capiendum pro intentione boni. tamen studij premiū ꝑcipit. ita qui prestitum sibi ex deo ingenium intelligentie negligit condemnatōne reus existit. quia donum quod percipit despicit ⁊ per desidiaz derelinquit. Quidaz v̄o dei iudicio donum sciētie qd̄ negligūt accipiunt. vt de rebus creditis durius puniantur. tardiores autem ideo quod scire cupiunt difficulter inueniūt. vt ꝓ maximo exercitio laboris maximū premiū habeant retributōis. hec ille. Item sicut dicit Prosper in libello suo de dono timoris. Quidam habentes scientiam a deo datā vt alios instruant. ne tamen alij illis assimilarētur in scientia scientiam suam abscondūt. Contra q̄s dicit spūssanctus Saplē. vj. Ponam in lucem scientiam illius ⁊ non p̄teribo veritatem. neq̄ cū inuidia tabescente iter habebo. Lux em̄ sui cōmunicatione amplius clarescit. atq̄ iocundius ⁊ latius diffunditur. sed abscōsione minuit̄ ⁊ deterioratur. Reuera sic sapientia hominis ⁊ scientia. vnd̄ sicut qui lucernā datam indigentibus aut in domo habitantibus aut in tenebris ambulantibus abscōderet. certum est q̄ datori lucis iniuriosus existeret. sic certe in ꝓposito. Ad hoc em̄ deus ordinauit lucernas id est in ecclesia sua doctores. siue doctos sapientia ⁊ scientia vt non lucem sibi datam abscōdant. sed vt ip̄am gratis omnibus cōmunicantes luceant ⁊ aperte demonstrent. Et ideo ip̄e dic̄ Lu. xj. Nemo accendit lucernam ⁊ ponit in abscondito neq̄ sub modio. ſ; super candelabꝝ vt qui ingrediūtur lumen videant. Item quidam habent sciētiam ⁊ scripturaꝝ intellectum. ⁊ tamē auaricie causa. ⁊ ne vanam mūdi perderent gloriam veritatem abscondūt. ⁊ scripture peruertere intellectuz conātur. De q̄bus Crisˀ. ope. imper. omel. xlj. sup illud Mat. xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite q̄ clauditis regnum celoꝝ. E Vult inquit xp̄s

hic ostendere sacerdotes iudeorū omnia auaricie causa facere. qui ꝑ scripturas quidem xp̄i aduētū cognoscebat. considerabāt aūt q̄m si xp̄s creditus fuisset cōsuetudo sacrificioꝝ offerendoꝝ esſ; extinguenda. ⁊ sacrificiū iusticie valiturū. sicut de vtroq̄ ꝓpheta testatur dicēs. Afferte dn̄o gloriam ⁊ honorem. tollite hostias ⁊ introite in atria eius. Iō ꝑuersa interp̄tatione ante conspectū populi claudebant ianuam legis. s. ⁊ ꝓphetarū q̄ de aduentu xp̄i manifeste erant locuti vt a fide xp̄i homines separent. timentes ne forte credito xp̄o sacrificioꝝ oblationibus fraudarentur. Magis em̄ cupiebāt vt lege manente in vsu essent sacrificia q̄bus ip̄i ditabant̄ ⁊ non deus. q̄ lege cessante sacrificia iusticie venire in vsum quibus deus delectabat̄ ⁊ homies fideles magnificabātur. Regnū celoꝝ dicuntur sacre scripture. q: in illis insertum est regnū celorū. Ianue eoꝝ est fidelis intellectus earūdem. Claui cularij autē sunt sacerdotes quibus creditū est verbum docendi ⁊ interp̄tandi scripturas. Et se. quō claudebant sacerdotes scripturas. aliud ꝓ alio interp̄tantes: vtputa vbi dic̄ Isayas. Ip̄e domin⁹ veniet ⁊ sanabit vos. tunc apientur oculi cecoꝝ ⁊ aures surdoꝝ patebunt. ⁊ lingua mutoꝝ diserta erit. hec signa erūt aduentus xp̄i. Cum igit̄ dn̄s mutū sanauit ⁊ surdū. iudei ꝑuersa adinuentiōe dicebāt hic nō eijcit demonia nisi i beelzebub principe demonioꝝ vt auerterent populū a fide ip̄ius. aut certe claudebant ianuā veritatis quādo potuerūt decretū. vt si qui dicerent eū filium dei eijcerētur extra sinagogam. sic ⁊ mō heretici ⁊ sacerdotes claudūt ianuā veritatis. sciūt em̄ q̄ q̄m si manifesta fuerit veritas eoꝝ ecclesia non esset. ⁊ ip̄i de sacerdotali dignitate venirent in humilitatē popularē. ⁊ sequitur. Quid igitur ignorans populus excusabilis erit. absit. Nam vt dicit idem Criso. eadē omel. pauloante. nō poterit eis esse damnatōnis excusatio veritatis ignorantia q̄bus esset inueniēdi facultas si fuisset querendi volūtas. nam si veritas sal⁹ ⁊ vita est cognoscentiū se magis debet q̄ri q̄ q̄rere hec Criso. Et sicut dicit bea. Greg. v. mora. ⁊ idem habet Linco. in de oculo morali. vbi sic. Veritatis inquit intelligētia cum q̄ritur assiduitate penetratur. Cuius rei figuraz habemus Gen̄. xxxij. vbi legitur q̄ patriarcha iacob in itinere constitut⁹ cū angelo vsq̄ ad ascensum aurore luctamē exercuit in quo luctamine neruus femoꝝ eius emarcuit. ⁊ ab hac lucta non cessauit. quousq̄ benedictōnē angelicam reportauit. Sup quo Linc. Exemplo inquit huius patriarche ⁊ nos in via ꝑegrinationis nostre scripturam tanq̄ angelū nūciū volūtatis diuine debemus apprehendere. ⁊ cū ea luctari vsq̄ ad ortū aurore gratie. ⁊ donec noticia veritatis lucescat ⁊ oriat̄ in mente nostra. Vn̄ Eccle. lj. Colluctata cum sapientia anima mea ex quo certamine marcescit neruus femoꝝ. q: ex studio sapiēne debilitat̄ in hoie cōcupiscētia carnis. Vn̄ Hieroni. Ama inquit sapiētiā scripturaꝝ. ⁊ carnis vicia nō amabis. Ex hoc etiaz scolaris intellectu ⁊ affectu. quasi duobus brachijs cuz sapia luctat̄. ⁊ ꝓ bn̄dictione glorificatio obtinet̄. vn̄ ꝓuerb. iiij. Posside sapientiam ⁊ in omni possessione tua acq̄re prudē

tiam accipe illaz ⁊ exaltabit te. ⁊ glorificaberis ex ea cum eā fueris amplexatus.hec Linco. Sz est insuper notandū ꝙ aliqui habent scientie copiā ⁊ in veritatis doctrina ornatā eloquentiā. ƺ tñ eorū viciosa vita illoꝝ doctrinā efficit infructuosam.vñ Parif.in de vicijs pte.vj.tracta.de supbia.titu.de appetitu magisterij. Sicut inquit dignus irrisiōe esset qui argento vas fictile vellet ornare.⁊ cū vellet ornare lutū sordidaret argentū.sic irrisione dignus ē qui cū malus sit tamen ad supbiam ⁊ inanem gloriā bona verba dicit. vñ puer.xxvj. Quō si argēto sordido ornare velis vas fictile.sic tumētia labia cū pessimo corde sociata.⁊ ideo non sic ƺ cū consilio spūſſancti.Eccle.xxix.ca. Quod in manu habbes ciba ceteros.Sup quo Parif.vbi ꝑus Ea inquit ī manu habemus que ope implemus.⁊ talia debemus pdicare alijs. Vñ Ecci.xxix. Confirma verbū ⁊ fideliter age cū illo. ⁊ in omni tēpe inuenies qđ necessariū ē. Sup quo Parisieñ.vbi prius. Bona inquit opatio est verbi seminatio sine confirmatio.mala vo opatio est verbi infirmatio. Fideliter cum vbo agit qui qđ fideliter predicat credere se ostendit in hoc ꝙ idem ope implet. qui vo pdicat delectationē aliquā esse venenosam ⁊ toxicatam.⁊ tamē eandē sumit.nō videt credere qđ pdicat nec fideliter agit cū verbo. hec Parisiē. Et ideo bea.Grego.sup euangelia omel.xij. Cuius inquit vita despicit.restat vt eius pdicatio cōtemnatur. Item Aug. in de abusionibus abusione.j. Auditores inquit doctrine dicta facere contēnūt. cū pdicatoris opa ⁊ pdicationis verba discrepare conspiciūt.nūꝗ̄ fit efficax constituētis auctoritas nisi eā effectu opis cordi affixerit audiētis.hec ille Et ideo merito Isiđ.in de sum. bo.li.iij.ca. xxxvj. Tam doctrina inquit ꝙ̄ vita clarere debet ecclesiasticus doctor.nā doctrina sine vita arrogantez reddit.vita vo sine doctrina inutilē facit.sacerdotis pdicatio cōfirmanda ē opibus. ita vt qđ docet vbo instruat ⁊ exemplo. Vera est eñ illa doctrina quā viuendi sequit forma.nā nihil turpius est ꝙ̄ si bonū qđ quiſꝙ sermone pdicat explere opere negligit.tūc eñ pdicatio vtiliter pfert qñ efficaciter adimplet vnusquiſꝙ doctor ⁊ bone actionis ⁊ bone pdicationis habere debet studiū.nā alter sine altero nō facit pfectum. ƺ pcedit iustus bñ agere. vt frequent bñ posset docere. sicut in nūmismate metallū figura ⁊ pondus reqrūtur. ita in omni doctore ecclesiastico quid sequat qđ doceat ⁊ quō viuat inqritur.p qualitatē eñ metalli doctrina. p figurā similitudo sanctoꝝ patrū p pondus humilitas designat. Qui vo ab his tribus discrepauerit nō metallū bonū ƺ vilis terra existit.Et sequitur ca.xxxvij. eiusdem. Interdū doctoris vicio etiam ipsa verax doctrina vilescit.⁊ qui non viuit sicut docet ipsam quā predicat veritatem cōtemptibilem facit.Arcus peruersus ē lingua magistroꝝ bene docētiū ⁊ male viuentiū.⁊ ideo quasi ex pueso arcu sagittam emittūt.dum suam prauā vitam ꝓrie lingue ictu confodiūt. Qui vo bene docet ⁊ male viuit tanꝙ̄ es aut cymbalū sonum facit alijs.ipe tamen si manet insensualis qui bene docet ⁊ male viuit qđ docet bene viuentibus pdest.ꝙ vo male viuit seipm occidit.hec ille. Vnde Crisosto. ⁊ ponitur in cañ. dist.xl.multi sacerdotes. Si inquit bene vixeris ⁊ bene docueris populuz instruis. si bene docueris ⁊ male vixeris tui solius damnator eris. Nā bene viuendo ⁊ bene docendo populum instruis qmō viuere debeat.bene autem dicendo ⁊ male viuendo deum instruis quomodo debeat te condemnare.hec ille. Item Parisiē.in de vicijs parte.vj. tractatu de superbia.titu.de appetitu magisterij. Habere inquit doctrinam bonam ⁊ vitam malam ipsi habenti valde verecūdum est ⁊ erubescentia plenū Deo etiam multum displicet ⁊ ecclesie dei multū nocet. Primū multipliciter potest ostendi. Et primo ex hoc ꝙ ille qui bene docet ⁊ male viuit quasi defert lucernam ante se quā mmūdiciam suam alijs ostendit. Unde Psal. Lucerna pedibus meis verbum tuum. Item talis est quasi qui de bello fugit. siue in bello ante hostes volūtarie se prosternit.⁊ tamen alios ad pugnandum strennue exhortatur. Item talis litteras sue ꝓrie dānationis publicat. Unde apostolus ad Rom.ij. In quo eñ iudicas alium teipsum condemnas. Item in libro Prosperi. Bene loqui ⁊ male viuere nihil aliud est ꝙ̄ se sua voce damnare.talis sibiipsi contradicit ideo non confundant opera tua sermonem tuum ne cum in ecclesia loquaris tacitus quilibet respōdeat. Cur hoc quod dicis nō facis. delicatus ē magister qui pleno ventre de ieiunio disputat. accusare auariciam quomodo latro potest. Sacerdotis igitur xpi mens manusꝙ concordent.bene docens ⁊ male agens opere destruit quod verbo edificat. De quo Eccle.xxxiiij. Vnus edificās ⁊ vnus destruēs.quid prodest ei nisi labor. Item talis habet linguā longiorem manu quod sine dubio mōstruosum est. Vnde beatus Grego. Monstruosa res manus remissa est.⁊ lingua magniloqua. Vñ de talibus potest dici illud Gene.xxvij. Vox quidem vox iacob est manus autez manus esau. Qđ autem habere doctrinam bonam ⁊ malam vitam multum displicet deo ostendi potest ex hoc ꝙ xps maledixit ficulnee habēti folia sine fructu. Mar. xj. Ficulnea eñ habens folia sine fructu predicator est habens ornata verba sine bonis operibus. Idem patere potest ex hoc ꝙ xps totiēs maledixit scribis ⁊ phariseis habētibus folia sine fructu operationum. Unde beatus Augusti. in de ver. do. Nonne phariseoꝝ ⁊ scribarum signauit xps q̄sdā futuros in ecclesia sua.qui dicerent ⁊ non facerent Sed autem figurauit xpus in persona moysi. etenim personam eius gerebat moyses. ⁊ ideo velum añ se ponebat quādo loquebatur populo.quia ꝙ̄diu illi in lege carnalibus gaudijs ⁊ voluptatibus dediti erant ⁊ regnū terrenū querebant. velamen positum erat contra faciem eorū ne viderent xpm in scripturis figuratum.ablato eñ velamine. postea quando passus est dominus visa sunt secreta templi.Et ideo cum penderet xps in cruce scissum est velum templi a summo vsꝙ deorsum.Et apte dicit apostolus paulus. Cum autem transieris ad christum auferetur velamen.qui autem non transierit ad xpm ꝙ̄uis legat moysen tamen velamen positum est sup cor eius sicut dixit apostolus cū prefi-

gurauit quosdam tales futuros dominus in eccle
sia sua ait. Scribe et pharisei super cathedrā moy
si sedent. que dicūt facite. sed que faciūt facere nolite
quando illud audiūt clerici mali quod de ipsis di
citur volūt peruertere. Nam audiui quosdam p
uertere velle istam sententiam. nūquid si illis lice
ret delerent illam de euangelio. sed quia illam ve
re delere non possunt. puertere illam querūt. Sed
adest domini gratia et misericordia. nec sinit eos hoc
facere. quia circūsepsit veritate sua omnes suas sen
tentias et suas liberauit. vt quisque inde aliquid p̄scin
dere voluerit aut inducere male legendo vel inter
pretando. ille si cor habz quod precissum ē de scri
ptura. iungat scripture et legat supiora vel inferio
ra. et inueniat sensum quem volebat ille male int
pretari. quid igitur putatis dicere istos de quib9
dicit. que dicūt facite. quia enim fidelibus laycis di
citur. Laycus enim qui vult bene viuere cū attende
rit clericū malū. quid sibi dicit dominus. Que di
cūt facite. q autem faciūt facere nolite. Ambulem
viam domini. non sequar mores istius. audiat ab
illo nō verba ipius. sed dei. sequar deū omnipotē
tem. sequatur ipe cupiditatem suam. quia si volu
ero apud deū me defendere vt dicam. Domine vi
deo male viuentē illū clericū tuū et ideo male vixi
nonne mihi dicturus est. Serue neque nonne a me
audieras. q dicūt facite. q autem faciūt nolite face
re. Hec beatus Aug. in de verbis domini serm. l.

F Et quantum ad terciū supra tactum. s. q hr̄e do
ctrinam bonā et malā vitam ecclesie multū nocet.
patet ex hoc q doctrine ecclesie in eis non habent
talem virtutem qualē habere deberent. Unde be
atus Grego. Magis inquit valet ad p̄dicandum
sancti amoris cōscientia quam exercitati sermonis sci
entia. Item sermo dei contemptibilis reddit hoi
bus per malam vitaz p̄dicantiū. Un̄ beat9 Greg.
sup euangelia omel. xij. Cuius vita despicit. restat
vt eius p̄dicatio contēnat. Item per talem impiū
datorem veritas suspecta hominibus reddit. nam
quis credet alicui qui aliquā viam assereret latro
nibus plenā. nec aliquē p eam posse transire absque
spoliatione et iugulatione. si tamē post assertionez
ipemet eandem viam eligeret ptransire. Item quis
non haberet suspectam exhortationem insequēdi
hostes factam ab eo quē sciret hostiū volūtatē in
fallibiliter adimplere. Un̄ Treñ. iiij. Non credide
rūt reges terre et vniuersi habitatores orbis q igre
derent hostes et inimici portam hierusalem pter
peccata phetarū eius et iniqtates sacerdotū eius
qui effuderunt in medio eius sanguinem iustoz
effuderūt inquā sanguinē suo malo exemplo. hec
Parif. Unde et de hmōi qui habent veritatis sciē
tiam et doctrinam et vitam viciosam beat9 Berñ.
super Cantica. sermōe. xxxvj. ita scribit. Sicut in
quit cibus indigestus qui nō habet bonā decoctio
nem generat humores malos et corpus corrūpit.
sic multa sciētia sine doctrina. sine bonis opib9 re
putabitur in peccatum. An nō malus humor pec
catum. an non mali humores mali mores. an nō
inflationes et torsiones in conscientia sustinebit. q
hmōi est. scz sciens bonū et non faciens. An non re
sponsum mortis et damnationis totiens in seipso
habebit quotiens in mente venerit sermo quē di
xit deus. quia seruus sciens voluntatem dñi sui et
non faciens plagis vapulabit multis. hec ille. Un̄
Isidorus in de summo bono. libro. ij. ca. j. Ad ma
iorē inquit culpe cumulū ptinet nescire quēque qd
sequi debeat et sequi nolle quod sciat. Unde et do
minus. Seruus inquit sciens volūtatem domini
sui et non faciens digna plagis vapulabit multis.
Et iacobus inquit. scienti bonū et non facienti pec
catum est. simplicitas tamē ignauia vocatur sapi
entia. vtile est scire et bñ viuere. quod si vtrūque non
valemus melius est vt bene viuendi studiū quam mul
ta sciendi sequamur. nō pertinere ad beatitudinez
consequendam rerum scientiam arbitror. nec esse
beatum multa scire. sed esse magnum bene viuere
Nihil pdest omnē scire prudētiam mūdi cū igno
rantia dei et nihil obesse scientibus deum ignoran
tia mūdi. perfecte autem scit qui deuz prius. et ista
non p se sed p deo scit. nihil obesse cuique si p simpli
citatem aliquā de elementis indigne sentiet dum
mō de deo vera pronūciat. nam quamuis de incorpo
reis corporeisque naturis nequeat quisque disputare.
beatum tamen illum facit vita recta cum fide. Itē
idem lib. iij. eiusdem ca. xlj pertinenter ad ppositū
ita scribit. Bonus inquit doctor est qui in humili
tate seruat disciplinam. et per disciplinā non incur
rit superbiam. elati aūt pastores plebes tyrannice
premūt et non regūt. quique non dei sed gloriam suaz
a subditis exigūt. multi sunt qui in verbo doctri
ne non humiles sed arrogantes existunt. quique ipa
recta q predicant non studio correctionis. sed vicio
elationis annūciāt. multi sunt qui nō ex consultu
edificandi sed ex timore superbiendi docent necvt
prosint. sed vt sapientes videantur docere student
Item idem ca. xiij. eiusdem. quidam inquit plus
meditari delectant gentilium dicta pter tumen
tem et ornatū sermonē quam scripturaz sanctaz pter
eloquiū humile. sed quid pdest in mūdanis doctri
nis pficere. et in diuinis inanescere. caduca sequi
figmenta. et celestia fastidire mysteria. cauēdi sunt
igitur tales libri. et pter amorē sanctaz scriptura
rū vitandi. gentiliū dicta exterius verboz eloquē
tia nitent. interius vacua virtute sapientie manent
eloquia autem sacra exterius incompta verbis ap
parent. intrinsecus autem misteriorum sapientia
fulgent. Et sequit. Omnis secularis doctrina spu
mantibus verbis resonans. ac se per timorem elo
quentie attollens per doctrinā simplicem et humi
lem xplanam euacuata est. sicut scriptū est. nonne
deus stultā faciet sapientiā hui9 mūdi. fastidiosis
atque loquacibus scripture sancte minus pter ser
monē simplicem placent. gentili enim eloquentie cō
parata videtur illis indigna. q si anima humili my
steria eius intendūt. confestim aduertūt quantum
excelsa sunt q in illis despiciūt. in lectione vo non
verba sed veritas est amanda. sepe autem repperit
simplicitas veridica et composita falsitas q tamen
hominē suis erroribus allicit et p lingue ornamen
ta laqueos dulces aspergit. nihil aliud agit amor
mudane scientie nisi extollere laudibus homines
hominibus. Nam quāta maiora fuerint hmōi lit
terature studia. tanto animus arrogantie fastu in-

flatūs malorū intumescit iactātia. Vñ ꝛ bene ps. ait. Quia non cognoui litteraturam introibo ī potentias domini. Simplicioribus litteris non ē imponendus fucus grāmatice artis meliores enim sunt cōmunes littere. quia simpliciores ꝛ ad sola3 humilitatem legentiū pertinentes. ille vo nequiores quia ingerūt hominibus pniciosam mētis elationem. meliores esse grāmaticos ꝙ hereticos. heretici em̄ haustum letiferi succi hominibus suadēdo ꝓpinant. grāmaticoꝝ aūt doctrina potest ꝛ pficere ad vitam si fuerit in meliores vsus assumpta. hec ille. Unde qdam scire volūt eo fine tm̄ vt sciāt quod turpis curiositas est. ꝛ sunt qui scire volūt vt ipi sciant ꝙ turpis vanitas ē. Et sunt tercio q scire volunt vt scientiam suam vendant ꝓ pecunia siue honoribus quod turpis questus est siue simoniaca prauitas. Sunt quoqꝫ quarto qui scire volūt vt edificentur quod prudentia est. Horum em̄ sol3 duo vltimi non inueniūtur in abusione scientie reliqui vo omnes audiāt quod dictum est per apostolum Jacobi. iiij. cap. Scienti bonū ꝛ non faciēti peccatū est illi. ¶ Unde sicut dicit in flora. Bartho. titulo de sapientia. In omi negocio duo sunt necessaria. videlicet opus ꝛ ratio operis. q ita sibi cōnexa sunt. vt alteꝝ sine altero aut inutile sit aut minus efficax. ꝫ quia multoꝝ iam addiscētiu3 intentio est corrupta. ideo studia coꝝ3 in addiscēda inueniūtur inania. verūtamē melior est prudētia fortitudine iuxta illud Sap. v. cap. Melior est sapientia ꝙ vires. ꝛ vir prudens ꝙ fortis melior ē. quia ꝛ pondera aliquando que virib9 mouere nō possumus arte leuamus. Sic igitur nimirū est in omni studio ꝙ qui sine ordine ꝛ discretione opat. laborat quidem sed nō pficit. sed quasi aerem verberans vires in ventum fundit. Unde aspice duos pariter ad siluam transeūtes. ꝛ hūc quidem per deuia laborantem. illum vo recti itineris compendia eligentem. pari motu cursum tendūt. sed non eque ad finem itineris puenīut. quid sacrā scripturam dixerim nisi siluam cuius sententias quasi fructus quosdā dulcissimos legendo carpimus ꝛ tractando ruminamus. Qui igitur in tanta multitudine libroꝝ discendi ac legendi ordinem nō custodit. quasi in densitate saltus oberrās tramitem recti itineris perdit. ꝛ sic de numero efficitur. de quibus dicit apostolus. j. Thimo. iij. cap. Semp addiscentes ꝛ nūꝙ ad scientiam veritatis peruenientes. Unde Aug. ꝛ ponitur in summa Parisiēsis de virtutibus. parte. iij. tractatu de prudentia. cap. v. Errat inquit quisqꝫ veritate3 se cognoscere posse putat. si adhuc nequiter viuat. Unde Eccl. j. Cōcupisce sapientiam. serua iusticiam ꝛ dominus pbebit tibi eam. Item Eccle. xxvij. Uolatilia ad siluam cōueniūt. ꝛ veritas ad eos q operant illam reuertetur. Item Apoca. iij. ca. Collirio vnge oclos tuos vt videas. Glo. collirio oculi vt videam9. inunguūtur cū ad cognoscendā veri luminis claritatem intellectus nostri aciē medicamine bone opatis adiuuam9. q male viuūt qsi spurcicijs manuū suaꝝ lumen diuine sapie a se prohibēt. Et sequit. Cū sapientia dei donū sit nō debet aliqs temptare rapere eam violentia studij deo irrequisito. ꝫ sicut ait aplus Jaco. j. Si qs aūt vestrū indiget sapientia. postulet a deo q dat omnibus affluenter ꝛ nō improperat. ꝛ dabitur ei. postulet aūt in fide nihil hesitans. nam vt dicit bea. Aug. Oratione meli9 soluūtur dubia ꝙ inquisitio aliqua. hec Parisien. Unde ꝛ Sene. in de quatuor virtutibus. Esto inquit sapientie cupidus ac docilis. que nosti sine arrogantia impartire postulanti. ꝛ q nō nosti sine occultatione tue ignorātie tibi postula impertiri. Vñ ꝛ Parisi. in de vicijs. pte. vj. tracta. de superbia. ti. de appetitu magisterij prinēter ad ꝓpositū ita scribit. Aliud ē inquit oculis materiā ministrare quā videant. ꝛ aliud ē visum conferre oculis. ad doctores forinsecos ptinet materiā administrare illis q addiscunt. ꝫ ad interiorem magistrū pertinet vt ad videndū sensum cordis aperiat. Et sicut oculus ꝛ res obiecta non sufficiūt vt visus in actu fiat nisi oculus illuminetur. Sic pter disciplinā ꝛ forinsecum doctorē necessarius ē sol iusticie a quo intellectus illuminet. vñ puer. ij. Dñs dat sapientiam. ꝛ ex ore eius prudentia ꝛ sapientia. Item Eccles. j. Omis sapientia a dño deo est. Item Joh. xiiij. de spūsancto dicit. Ille vos docebit omnē veritatem Item. j. Johā. ij. Non necesse habetis vt aliqs doceat vos. ꝫ sicut vnctio eius docet vos de omnib9 Glo. Nemo docenti tribuat qd de ore docētis intelligit. nisi intus sit q doceat lingua doctoris exterius in vanū laborat. nec tm̄ doctor taceat. ꝫ qd potest agat. hec Parisi. Nullus igit sibiipi doctrina3 bonā quam instrumētaliter docet ꝫ deo attribuat. Vñ Aug. in de doc. xpiana. Xpus inquit ē qui seminat. ego quid sum vix cophinus seminantis. in me ipe ponere dedignat quod velit spargere. Nolite igit attendere ad vilitatem cophini. ꝫ ad charitatem seminis ꝛ potestatem seminatoris. Itē ide3 in eodem. Xpus inqt est qui docet. cathedrā in celo habet. scola eius in terra est. scola vo ipius corpus eius est. Caput em̄ docet membra sua. lingua loqtur pedibus suis. hec ille. Et ex istis sequitur ꝙ impossibile est de pellibus capraꝝ siue oviū sine dei cooperante gratia haurire sapiētiam ꝛ ideo in omni bono studio ꝛ doctrina omnino ē pretermittenda oratio. Vñ Aug. in de doctr. xpiana. Si inquit regina hester ꝓgentis sue corporali salute locutura apud regem orauit deum vt in os eius cōgruū prestaret sermonem. quāto magis orare debet vt tale munus accipiat q pro eterna hoim salute in verbo ꝛ doctrina laborat. hec ille.

Capitulū LXXX

Postquā in primo notabili pcti supbie dictū ē de ptinētib9 ad detestatōem eiusdē pcti. ac etiā in secūdo notabili eiusdē pcti dictū est de qttuor eius principalibus spēbus cū multis alijs incidētibus specebus sub illis qttuor cōtentis. Jam in isto vltimo notabili tangēda sunt aliq remedia ꝫ supbiā. ꝛ vanam gliam curatiua. ¶ Pro q notandū ꝙ oia q pdicta sunt in pmo notabili de detestatione peccati supbie pñt etiā i efficax remediū reduci eiusdē

⁊ dictis ibidē causa breuitatis hic sunt decē remedia addenda spālia. Primū est freqns inspectio in speculū sacre scripture. Vn̄ apl'us Jaco.j. scripturam sacram speculo assil'at dicens. Si qs auditor ē verbi ⁊ nō factor. hic compaꝛ viro cōsideranti vultū natiuitatis sue in speculo. Sup quo atton Satis rationabiliter inqt apl'us sacrā scripturam assil'at speculo. qm̄ sicut mulieres sponso suo placere q̄rentes aspiciūt vultū suū in speculo vt feda corrigant. ⁊ pulcra plus ornent. ita aīe fideles xp̄o sponso suo placere cupiētes aspiciūt se frequenter in sacra scriptura. vt ea q̄ in se turpia sunt emēdēt. ⁊ pulcra plus ornent. ꝫ sicut dr̄ vulgarit̄. Turpis naturalit̄ non libent̄ speculū intueꝛ. ne de turpitudine sua inspecta tristeꝛ. Sic ⁊ multi in suis peccatis ⁊ in immūdicijs obstinati nō libent̄ speculum istud inspiciūt. ꝫ ab eius intuitu se auertūt. ⁊ ideo suas immūdicias nō attendūt. nec auferūt. Et ideo dicit dn̄s Hiere. ij. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Et qd mirū si vilis factus sit. q̄ speculū ad sui maculas dep̄hendendas nō aspicit. Et ideo hoīes q̄ nec v̄ba dei libēter audiūt. nec ei⁹ facta ⁊ opa oculo cordis aspiciūt in peccatis suis tāꝗ iumēta in suis stercoribus cōputrescūt. Speculum igit̄ istud debem⁹ freq̄nter respicere. vt mentis nr̄e maculas possimus in nobis dep̄hendere. rep̄hendere ⁊ purgare. vn̄ Johānes de abb. vill'. in q̄dam sermone sup p̄dictis v̄bis apl'i. Sacra inqt scriptura compaꝛ speculo. q2 docet qd sit purgandum a facie mētis. sicut speculū materiale a facie corpis. Vultus inqt natiuitatis nr̄e est consideratio. s. vn̄ nati sumus. q̄les nati sumus. ⁊ ad qd nati sumus. Vn̄ nati sumus q̄tū ad vilitatē materie q̄les nati sumus q̄tū ad fragilitatē nature. ⁊ ad qd nati sumus q̄tū ad dignitatē glorie. Et oīa ista cōspicimus in speculo sacre scripture. Vnō ⁊ ipa bn̄ compaꝛ speculo. eo ꝙ sicut speculū in seipō homī totū ipm hoiem demonstrat. Nam vitrū vile ē in materia. fragile in substantia. ⁊ gloriosum in splēdore. Vitrū em̄ qd fit ex cinere signat vilitatē hūane nature. Et q2 ē fragile signat fragilitatē ipi⁹ nature humane. Gloria aūt immortalitatis designatur in vitri splendore. Vn̄ ⁊ in vitro confundit̄ error eoꝝ q̄ in resurrectōem corpoꝝ nō credūt. si em̄ artifex vitri ex modico cinere vitrum facit qd soli appositū adinstar radij solaris refulget. mlt'o magis ex modico puluere corpus gl'iosum restitutū vicinitati veri solis iusticie. i. xp̄o fulgebat vt sol. Nos igit̄ considerātes in speculo p̄dicto vultū natiuitatis nostre nō statim tradamus obliuioni. sed ex recordatōne vilitatis nr̄e originis simus humiles. ⁊ ex recordatōe fragilitatis nr̄e timidi simus. ⁊ ex recordatione future glorie simus ad virtutes exercendas cōtinue animosi. hec ille. Secundū remediū contra sup̄biam est cōsideratio vani laboris q̄ conatur sup̄bus se altius ⁊ altius in dignitate ⁊ honore semp̄ exaltare. Vn̄ ps. Sup̄bia eoꝝ q̄ te oderūt ascendit semp̄. ꝫ non obstante eoꝝ conamine certū est ꝙ p̄ sup̄biam nunꝗ erit aliq̄s ad verū honorem vel dignitatē exaltatus. vn̄ Grego. ⁊ ponitur in can̄. j. q. vj. in scripturis. Qui inqt sic nititur ad altiora ascendere. qd aliud agit nisi vt crescendo decrescat. ⁊ ascendēdo exterius interius in p̄fundū descendat. Talis em̄ sup̄bus assimilari potest homini q̄ vadit in rota p̄ quam trahūtur lapides cementa ⁊ talia materialia ad alta edificia qui quantūcꝫ in tali rota nitatur ascendere. tamē continue in eodē altitudinis gradu suo conamine non obstante existit. ⁊ si cōtingat ipm rote fortiter adherendo aliq̄n eleuari. immo in quanto in vna p̄te altius eleuetur. in tanto grauius statim post prosternitur in altera. Sic spūaliter q̄ p̄pter sup̄biam ⁊ inanē gloriam q̄rit mūdanū honorē. q̄si p̄ rotaꝫ volubilem nititur ascendere. ⁊ q̄uis p̄ talem rotā aliquādo videatur eleuari in honore mūdano. tn̄ finaliter proijcieꝛ in p̄fundum inferni. dicente xp̄o Luce. xviij. Omnis qui se exaltat humiliabit̄. Super quo dicit Lyra ꝙ sicut in statera materiali vna p̄te depressa alia eleuaꝛ ⁊ ecōuerso. sic in statera diuine iusticie decretum est. ꝙ qui eleuentur p̄ sup̄biam in p̄nti deprimūtur p̄ penam confusibileꝫ in futuro. Quod cōsiderans diabolus semp̄ nititur hominē exaltare p̄ superbiā in presenti vt eum deprimat in futuro. Et si contingat hominē aliquod opus bonū facere laude dignum semp̄ nititur diabolus illud destruere p̄ inanem gloriā. In cui⁹ rei figura legit̄ Apoca. xij. ꝙ draco stetit ante mulierē q̄ paritura erat masculū vt deuoraret filiū eius ⁊c. supra p̄te. iiij. ca. lxij. Terciū remediū contra sup̄biam est q̄n̄do homini offert̄ gloria. vel contingit aliqua occasio gloriandi ꝙ ipse offerat gloriā illaꝫ summo regi glorie. sub cuius p̄tectione ipse militat. ⁊ sine cuius auxilio nullus viator potest meritorie opari dicens. Non nobis dn̄e non nobis sed nomini tuo da gloriam. In cuius rei figura ⁊ exēplo legitur. ij. Reg. xij. ꝙ Ioab princeps militie dauid pugnabat contra rabath filioꝝ amon ⁊ expugnabat vrbem regiam. misitcꝫ ioab nūcios ad dauid dicens. Dimicaui aduersus rabath ⁊ capiēda est vrbs. nūc aūt congrega reliquā p̄tem populi ⁊ obside ciuitatē ⁊ cape eam. ne cū a me vastata fuerit vrbs nomini meo ascribatur victoria. Quartum remediū contra sup̄biam est cohabitatio humilium. Vnde ps. Cum sancto sanctus eris. cum viro innocentie innocens eris. Vnde sicut ⁊ dicitur Ecclesi. xiij. Qui cōmunicauerit sup̄bo induet superbiam. sic certe q̄ cōmunicauerit humili induet humilitatem. Quod considerans Odo ep̄us parisiensis. de quo legit̄ ꝙ despectos ⁊ pauperes semper in mensa habuit an̄ se. ⁊ alios a latere. requisitus aūt quō posset hoc tolerari. Respondit ꝙ q̄dā nobilis miles eū hoc docuit. s. sanctus Job dicēs. Visitans speciem tuam non peccabis. Job. v. ca. ꝫ Quintum remediū contra sup̄biam est consideratio vanitatis gaudij mundani ⁊ laudis humane de quo beatus Bern̄. in epistola ad petrū dyaconū cardinalem. et ponit̄ in. vj. floꝝ. ca. x. Audeo inquit granditer cū sensero me venerari vel diligi exultare. non quidē ꝙ sum. ꝫ ꝙ putor esse. necꝫ em̄ tūc diligor qn̄ sic diligor. ꝫ nescio quid in me p̄ me ꝙ non sum ego. immo vt verius loquor non scio. nam certissime scio ꝙ nihil. Nihil em̄ p̄culdubio est quicq̄d putatur esse ⁊ non ē. Porro cū amatur quod non ē ꝫ esse putatur. non amor vel amans. ꝫ

quod amatur nihil est ꝫ mirandũ. ⁊ magis dolen-
dũ est ꝙꝫ mirandũ ꝙ id quod nihil ē amari potest.
Verũtamen de vniuersali vanitate inest nobis et
velle laudari cum simus vitupabiles. ⁊ nolle lau-
dare quos scimus esse laudabiles. ꝫ ⁊ hoc vanum
est ꝙ per nostram vanam gloꝛiam plerũqꝫ ⁊ igno
rantiam taceтur quod ē. ⁊ pꝛedicatur quod non ē.
Quid ad ista dicemus nisi quia vani filij hominũ
filij hominũ mendaces in stateris vt decipiãt ipsi
de vanitate in idipm laudamur mendaciter. dele
ctamur inaniter. ⁊ vani sunt qui laudant ⁊ menda
ces qui laudant. alij laudantur ⁊ ficti sunt. alij lau-
dant quod putant ⁊ falsi sunt. alij in boꝛũ ꝑconijs
gloꝛiãtur ⁊ vani sunt. Non est quidem laudandus
homo in vita sua q̃ temptatio est sup terrã. nec ido
tamen laudandus non ē cum moꝛtuus peccato vi
uit deo vana q̃dem laus ⁊ seductoꝛia. qꝛ laudatur
peccatoꝛ in desiderijs anime sue. Sed non idcirco
pꝛedicanda ⁊ multum laudanda siue cõmendãda
non erit illius vita. qui potest dicere. Viuo autez
iam nõ viuo ego. ꝫ viuit in me xp̃us. cũ igit lauda
tur homo in quo iam viuit non ip̃e sed xp̃s. non in
sua ꝫ in christi vita laudatur. ac per hoc non lau-
datur contra sententiã q̃ pꝛohibet hominẽ laudari
in vita sua. hec bea. Berñ. vbi supꝛa. Sextum re
medium contra superbiam siue vanam gloꝛiã est
frequens consideratio ad quã miserabilẽ finẽ pec-
catum illud adducit. Vnde Eccle. vij. ca. In omi-
bus operibus tuis memoꝛare nouissima et ineter-
nũ non peccabis. Unde ad quã miserabilem finez
perducit supbia. patet ex illo Job. xx. ca. Si ascẽ-
derit vsqꝫ ad celũ supbia eius ⁊ caput eius nubes
tetigerit quasi sterquiliniũ perdetur in fine. Item
Eccle. x. cap̃. dicitur. Cum moꝛitur hereditabit ser
pentes. bestias ⁊ vermes. Item Apocalip. xviij. di
citur. Quantum gloꝛificauit se ⁊ fuit in delicijs tã
tum date ei toꝛmentum ⁊ luctum. Item Job. xxj.
Exultant in lusibus tenent tympanũ ⁊ cytharam.
⁊ gaudent ad sonũ oꝛgani. ducũt in bonis dies su-
os ⁊ in puncto ad inferna descendunt. Hec consi-
derans bea. Augusti. in de speculo humane mise-
rie sic scribit. Tu homo inq̃t diligenter attende et
aliqñ cognosce ⁊ perge ad sepulcra moꝛtuoꝝ ⁊ vi-
de exemplũ viuentiũ. Iacẽt ibi ossa ⁊ perit homo.
⁊ tñ reseruaꝛ causa eius in diẽ iudicij. fuit ⁊ ipse si-
milis tibi in vanitate viuens. studẽs in desiderijs
seculi. multiplicauit agros ⁊ plantauit vineas. im
plens hoꝛrea sua. in apothecis multis letatus est.
⁊ abũdantia vix finẽ leticie dabat. pro cupiditate
currebat. multas viduas ⁊ oꝛphanos opꝛimebat
adulteria. homicidia ⁊ furta ⁊ incendia commisit.
quãtos captiuauit. quantos miseros expoliauit.
⁊ secũ ad inferos nihil inde detulit. ꝫ omnia con
summauit. ⁊ vna hoꝛa expirauit. Reliquit diuiti-
as quas male q̃siuit. inuenit penas quas non spe-
rauit. ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi
igit sunt omĩa. vbi pompa. vbi scisma. vbi exquesi
ta cõuiuia. vbi gemmaꝝ ambitio ⁊ argenti põdus
immẽsum. vbi serui subditi. ⁊ antecedentiũ turba
clientiũ. transierũt omnia ista ab oculis eius iacẽs
in sepulcro redactus ē in puluerẽ. abscesserũt ner-
ui a cõpagibus suis. putaꝛ requiescere coꝛpꝰ eius.
habitat inferno anima eius. vermes ⁊ ignis cõsu-
mũt eũ. stridoꝛ dentiuz frequentat. qꝛ magnus eiꝰ
doloꝛ qui vrget penitet se modo male vixisse ⁊ ne-
gligenter dixisse penitentiaz ⁊ misericoꝛdiam non
amasse. diuitias multas cõgregasse ⁊ non eas ege
nis erogasse. circũdant eum tenebꝛe multe. et fletꝰ
nõ desinet ab oculis eius. adhuc expectat eum re-
surrectio magna. vt tradat eum peioꝛi iudicio. ibi
eũ conturbabũt angeli impꝛoperantes ꝙ elemosi
nam nõ amasset. ⁊ ideo ei misericoꝛdia denegetur
Gehenna ardens expectat eũ quã in pauperibus
cũ viueret nõ extinxit. ventrem eius perpetui ver
mes cõsument q̃ esurientem pauperẽ non pauit.
O homo q̃ desideras regnũ celoꝝ possidere quod
male fecisti dũ potens es emẽda. duz adhuc viuis
in coꝛpe remedium acq̃re tibi pꝛiusqꝫ te dies moꝛ-
tis ꝑueniat. pꝛiusqꝫ te infernus pꝛofundus rapiat.
cogita semp de te ⁊ pauidꝰ esto de tuo exitu vt pa-
ratũ te inueniat extrema necessitas. sicut tu igno-
ras quãdo veniet. quia quantũ diutius expectat te
deus vt te coꝛrigas. tãto grauius vindicat si de cõ-
uersione tardius cogitas. Sed foꝛte dicis tibi. Cũ
ad senectutem venero aut aliqua infirmitate detẽ-
tus fuero tũc penitentiam petam. ꝓmisitqꝫ mihi
deus omnipotens indulgentiam quando me coꝛ-
rexero dicens Ezech. xxxiij. Impietas impij non
nocebit ei quacũqꝫ die conuersus fuerit ab impie-
tate sua. securus igit sum. ecce ego consentio ⁊ co-
gnosco quia penitenti dominus spopondit veniã.
peccanti tamẽ diem crastinũ non ꝓmisit. Igit ꝭm
cõsiliũ spũssancti Eccle. v. Non tardes cõuerti ad
dñm nec differas de die in diẽ. subito eñ veniet ira
eius. ⁊ in tp̃e vindicte disꝑdet te. Et ꝭm cõsiliũ bea
ti Hiero. ne gaudeamus in carnalibꝰ vbi feditas.
nec in diuitijs vbi falsitas. nec in dignitatibus vbi
vanitas. nec foꝛtis in foꝛtitudine sua vbi debilitas
nec sapiẽs in sapia sua vbi stulticia. gloꝛieꝛ in dño
q̃ gl̃iatur scire ⁊ noscere hoiem seruũ suũ. hec ille.
Et si aliquis gl̃ietur de sua potentia terreat ⁊ ip̃m
humiliet illud q̃d dicit Sap̃. vj. Potentes potenꝛ
toꝛmenta patienꝛ. Et si aliquis gloꝛieꝛ de habitꝰ
venustate. de vocis ꝗo vanitate. de coꝛpoꝛis pulcri
tudine. de audacitate. de pꝛudentia. siue de aliqui-
bus alijs donis nature. gr̃e vel foꝛtune. cogitet ꝙ
teste euãgelio Mat. vj. Salomon in omni gloꝛia
sua nõ fuit coopertus sicut vnus ex floꝛibꝰ herba-
rũ. Quis cantat vt philomena. q̃s foꝛmosus vt ro
sa. audax vt leo. pꝛudens vt foꝛmica vel serpẽs. im
mo ⁊ vt videꝛ hõ inter ceteras creaturas ē paupe-
rioꝛ. qꝛ de alijs creaturis sibi necessaria mutuatur.
vt calciamẽta de coꝛijs aialium. vestes laneas de
velleribus ouiũ. lineas de coꝛticibus herbarũ. seri
cas de stercoꝛibꝰ vermiũ. si singl̃a diriperẽt sua q̃d
remaneret homi. vñ apl̃s. j. ad Coꝝ. iiij. Quid ha
bes q̃d accepisti. Attende igit ꝙ sicut dꝛ Eccl̃. xxv.
Pauperẽ supbum odit deus. ⁊ ideo si de aliq̃ ꝑdi-
ctoꝝ aliquis inaniter gloꝛieꝛ. cogitet ꝙ sicut dic̃ be
atus Augusti. in de verbis domini sermo. xxxvij.
Seculi leticia est impunita nequicia. luxurientur
hoies ⁊ foꝛnicẽtur. in spectaculis vngẽtur. ebꝛiosi-
tate ingurgitenꝛ. turpitudine fedentur. nihil mali
patiantur. ⁊ videte gaudiũ seculi. ista mala que cõ

memorani.non castiget fames.nō belli timor.non aliquis alius timor.nō aliquis morbus.nō aduersitates aliqꝫ ⁊c.sed sint omnia in rerum abundantia.in pace carnis.in securitate male mētis. ⁊ vide seculi gaudiū.sed nō cogitat deus.sicut alia est cogitatio dei.alia hominis.magne misericordie dei est nequitiam nō relinquere in presenti ne cogat in extremo gehenne ignib⁹ damnari.hec ille. ¶ Septimū remediū ꝯtra supbiam est frequēs mortis meditatio.de qua dictū est supra parte.iiij.ca.xxj.vbi agit de quinto remedio accidie.Dictis ibidem adijciēdum ꝙ sicut dicit beat⁹ Greg.supeuangelia ome.xxxix.Ac etiam beatus Bern.in de speculo peccatoris.In hora mortis dyabolus tanꝙ leo rugiens circumdabit peccatorē ostendendo ei omnia peccata sua.⁊ ad adducendū eum in desperationē.nisi speciale a deo auxiliū succursuꝫ.⁊ cōfortamē habuerit subtilibus ⁊ cautelosis ⁊ deceptorijs argumentis sibi realiter cōcludit.Vnd sicut qn̄ arguēs per rationem vel autoritatē deducit responsalē ad concedendū prius negata. vel ad neganduꝫ prius concessa.tunc sibi realiter cōcludit. Sic certe isto modo dyabolus in hora mortis concludet peccatori.q꞉ faciet eum negare prius cōcessa.⁊ prius negata ꝯcedere.nā tūc cū dyabolo ostendente viderit peccator sua horribilia pctā ⁊ suas iniquas operatiōes ⁊ penas inferni quas ꝓ illis eternaliter patietur.si posset ad vitā redire presentem multa ꝯcederet se facturum que viuens facere se negauit ⁊ multa se facere negaret.que prius neduꝫ facere ꝯcesserat sed etiā ope realiter adimpleuit. Vnde ſm sniam doctorum in hora mortis dyabolus peccatori specialiter tria argumenta subtilia faciet. vt realiter concludat ⁊ in desperationē deducat.Quorum primum erit istud.Tu inquiet comisisti multa peccata mortalia grauia ⁊ horribilia de quib⁹ nunꝙ penituisti deus iustissimus est.⁊ sicut nullū bonū dimittet irremuneratū.ita etiā nullum malū dimittet impunitū ⁊c.igit iusticia dei exigente oportet omnino ꝙ tu ꝓ istis peccatis puniaris.sed iam ē vltima hora vite tue ⁊ nō habes spaciū vt ꝓ eis puniaris ⁊ satisfacias in hac vita.igit oportet omnino ꝙ tu puniaris ꝓ illis in vita futura.⁊ cū ista peccata tua sint peccata mortalia cuiusmodi in purgatorio nō puniūt saltē nisi ꝯfessione ⁊ ꝯtritiōe preuia habita. q̄ tibi defecerūt.igit oportet ꝙ punient in inferno.⁊ cum in inferno nulla est redemptio.oportet omnino ꝙ tu eternaliter damneris.ſ3 hic caueas de isto argumēto deceptorio.q꞉ nō valet.Et huic isto mō respōdeas o maledicte dyabole.ego scio bn̄ ꝙ peccata mea multa magna ⁊ horribilia sunt sicut dicis q꞉ hoc negare nō possuꝫ scio em̄ ꝙ deus iustissim⁹ est.⁊ sicut nullū bonū dimittet irremuneratuꝫ. ita nullū malū dimittet impunitum.sed tn̄ maledicte inimice ego ꝯsidero quomodo ipse misericors de⁹ cuius misericordia infinita excellit omnia peccata mūdi.dicit Ezech.xviij.ca.Nolo mortem peccatoris sed magis vt ꝯuertat ⁊ viuat.⁊ ego nūc cōuerto me ab iniquitatibus meis ⁊ cōuerto me ad misericordiam dei.⁊ ꝓ penitentia ⁊ satisfactione offero illud sacrificiū ꝙ sibi valde acceptabile est ꝓ peccatis.de quo loquit ꝓpheta in ps.dicens.Sacrificiū deo spūs contribulat⁹ cor ꝯtritū ⁊ humiliatū deus nō despicies.Istud sacrificiū iam offero sibi intantum ꝙ ꝓ omnibus diuitijs queunꝙ fuerūt in mūdo nollem.ꝙ ista peccata que mihi ostendis comisissem.nec si in mūdo viuere posseꝫ illa iterato cōmitterem.sed si ad vitam presenteꝫ redire possem omnē penitētiā mihi in hac corruptibili vita possibilem in satisfactionē ꝓ illis libenter ac gaudenter pagerem.⁊ ideo maledicte dyabole licꝫ ista sit vltima hora vite mee adhuc spero firmiter misericordiam a saluatore meo obtinere.cōsiderās ꝙ ipsemet ꝑ ꝓphetam dicit Ezech.xxxiij.Impietas impij nō nocebit ei quacunꝙ die ꝯuersus fuerit ab impietate sua.Et in cōfirmationē huius sicut manifeste ostendit euangeliū Lu.xxiij.ca. Latro pendēs in dextero latere christi in cruce qui in vltima hora vite sue cū vera cordis cōtritione petens misericordiā ꝯtinuus audiuit xp̄m dicentē sibi.Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Ex hoc plane patet maledicte dyabole ꝙ argumentū tuū nō valet nec cōtra me ꝓcedit. Secundū argumentuꝫ quod dyabolus faciet cōtra peccatorem in hora mortis erit istud.Deus nō est acceptator ꝑsonarum sed iustus iudex reddens vnicuiꝙ ſm opera sua.sed vt constat ex fide scripture me qui fui gloriosissimus eius angelus in celo ꝓ vnico peccato qꝺ ꝯmisi perpetuo damnauit.de celo expulsit ⁊ in ꝓfundū inferni ꝓiecit sed tu ꝯmisisti plura peccata immo ⁊ tibi innumerabilia ⁊ eque grauia sicut peccatū meum.quapropter si te saluaret qui tot peccata ꝯmisisti.⁊ me damnaret qui vnicū peccatū commisi.tunc in iudicio suo esset acceptor ꝑsonarum fauorabilis vni et crudelis alteri.⁊ sic nō iustus iudex.sed hoc nullo modo pōt.quare sequit ineuitabiliter ꝙ ex sua iusticia oportet te omnino damnari.sed adhuc certe istud argumentū nō valet.Et ideo merito ad illud sibi isto modo respōdeas.o maledicte dyabole ꝯcedo tibi bene ꝙ deus non est acceptor personarum sed iudex iustus reddens vnicuiꝙ iuxta opera sua concedo etiam ꝙ tu damnatus es pro illo vnico peccato quod commisisti.Et concedo insuper ꝙ ego commisi insuper multa horribilia peccata absolute considerando actum peccati secundum genus eque grauia sicut peccatū pro quo tu damnaris sed tn̄ ꝯsiderando circūstantias peccatorum meorum ⁊ circūstantias peccati tui ⁊ causaꝫ.peccatū tuū vnicū grauius est ꝙ omnia peccata mea nam tu qn̄ fecisti fuisti primo creatus ⁊ gloriosissimus angelus ꝯstitutus ⁊ in gloria positus sine gr̄a ex pura ꝓpria malitia sine instigatōe alicui⁹ inimici peccasti ⁊ ꝯtinue ex q̊ peccasti tā obstinat⁹ es i malicia ꝙ poti⁹ eligis ꝓ ꝑpetuo esse i pena ꝙ te sbmittere ⁊ miam dei postulare.ſ3 illa peccata que ego cōmisi feci ad maledictā instigationē tuā qui insidiaris mihi die ac nocte ex inueterata malicia ⁊ inuidia quā mihi habes. ex hoc ꝙ ego habitarē in illo loco gloriosissimo a quo tu ꝓpter maliciā tuā cecidisti ac etiā peccata que ego ꝯmisi ad instigationē carnis mee cuius societatem declinare non valeo. ⁊ instigationem mundi qui semp est coram oculis meis.ac etiaꝫ de istis peccatis que ego commisi cū vera cordis ꝯtritiōe submitto me domino meo cu-

lius misericordiam humiliter deprecor ⁊ exoro. cōsiderans quod ipse naturā meā assumpsit ⁊ mortem passus est in cruce durissimā ad redimendum me ⁊ ceteros ꝑ te deceptos de tua potestate ad prestādum suam misericordiā omnibus qui sibi volunt debite humiliari. ⁊ eius misericordiā hūiliter implorare. quare maledicte dyabole ego firmiter spero ꝑ misericordiā dei saluari nō obstāte multitudine peccatoꝝ meoꝝ vbi tu exigēte tua obstinata malicia ꝓ illo vnico peccato qđ cōmisisti ꝑpetuo dāṅaberis. vnde Linconi. dicto. xxiiij. sup illud Isa. ix. ca. Ambulantibus in tenebris lux orta est eis. Malignis aūt inquit spiritibꝰ nō est orta lux. quia iustū est ꝙ sicut nullo impellente se ꝑcipitauerunt in tenebris. sic nullo iuuante redeant ad lucē. sed cum sit impossibile vt scꝫ per se redeant ideo ꝑpetuis damnant̄ tenebris sed hominibꝰ solis in vmbra peccati habitantibus orta est lux. q2 ꝯueniens est vt q2 homo alio impellente cecidit in tenebras alio misericorditer iuuāte redeat ad lucē. hec Linco. ¶ Tercium argumentū quod dyabolus faciet ꝯtra peccatoreꝫ in hora mortis erit hoc. Ego inquit et quondam eram gloriosissimus angelus in celo cognoscēs archana dei. ⁊ quando steti in gratia respiciēs in libro vite clare cognoui ⁊ vidi qui essent presciti a deo. ⁊ qui predestinati. ⁊ inter ceteros ibi clare vidi te esse prescitū a deo. sed illud quod est semel simpliciter ordinatū a deo nō potest mutari. dicente seipso ꝑ ꝓphetam Malach. iij. Ego dominus ⁊ non mutor. Ex quo plane sequit̄ ꝙ oportet te omnino damnari. Sed adhuc nō obstante isto argumēto nullius valoris. confortare ⁊ ne deficias sed tempestiue preuideas responsionē tuā. ⁊ dictū ꝓphete Abacuc. ij. Contemplabor vt videaꝫ quid dicat mihi. ⁊ quid respondeā ad arguentē me. Vñ ⁊ isto modo respondeas ad ꝑdictum dyaboli argumentū. O falsissime demon hec semꝑ fuit cōsuetudo tua cū mendatio decipere hominē. nam vt testatur xp̄s Joh. viij. tu es mendax. ⁊ pater mendacij. vnđ ⁊ cū mendacio tuo decepisti primos nostros parentes in paradiso. vt patet Gen. iij. Ac etiā cuꝫ mendacio tuo ꝓposuisti decepisse christū quando ostendisti ei omnia regna mūdi ⁊ gloriā eoꝝ dicēs Hec omnia dabo tibi si cadens adoraueris me. vt ptꝫ Mat. iiij. Et ideo maledicte dyabole nō multū admiror. si mēdacio tuo velles me decipere. Et falsissime demon ꝙ ꝑmissum suꝑ quo totū argumentum fundasti sit falsuꝫ vbi dicis ꝙ qñ stetisti in grā vidisti ⁊ sciuisti qui essent dānandi ⁊ qui saluādi. ⁊ inter ceteros vidisti me esse dānandū. ptꝫ ex hoc ꝙ qñ stetisti in gratia tuā ꝓpriā damnationē nō vidisti. ⁊ a multo fortiori nō vidisti nec cognouisti meā damnationē. ⁊ ideo ꝓ toto tuo mēdacio maledicto nunq̃ me in desperationē deduces sicut intendis. sed firmiter spero in misericordia dei mei. ꝯsiderās quod ꝓpheta dicit. Deus saluos facit sperantes in se. ⁊ si isto mō restiteris dyabolo in tribꝰ argumentis predictis. dyabolus sentiens se supatum vertet dorsum suū ⁊ fugiet a te. dicēte aplo Jaco. iiij. ca. Resistite dyabolo ⁊ fugiet a vobis Exemplū huiꝰ habemus Mat. iiij. vbi legit̄ ꝙ postq̃ xp̄s in tribꝰ temptationibꝰ restitit dyabolo. reliquit eū dyabolus ⁊ fugit ab eo. ⁊ angeli accesserūt ⁊ ministrabāt ei. Sic certe si bene vixeris in hac vita. ⁊ prudēter preuidearis de rñsione tua. in hora mortis deuicto ⁊ fugato a te dyabolo angeli ac etiā saluator tuꝰ accedat ad te ꝯfortandū custodiendū ⁊ ab omnibus inimicis tuis te defendendū. Unde Aug. in de doctrina christiana. Nō potest inquit male mori qui bene vixit. eo ꝙ deus assistit cuilibet qui fideliter obseruat eius precepta ⁊ consilia sic ꝙ omnes aduersarij nō possunt in mortis articulo ipsum deteriorādo offendere vel terrere. hec Aug. Et ideo merito dicit̄ Ecci. xviij. Ante iudiciū para iusticiam tibi. ⁊ anteq̃ loquaris disce. s. responsionē tuaꝫ ⁊c.

O ¶ Octauū remediū ꝯtra supbiaꝫ est frequēs cōsideratō qualis homo erat ante ingressum. qualis in ingressu. qualis in ꝓgressu. ⁊ qualis erit in egressu. ⁊ post egressum. De quibus omnibus dictū est supra parte. iiij. ca. xxix. vbi agit̄ de primo pungitiuo cohortante hominē ad flagitandū adiutricem diuinā misericordiā. Dictis ibidem adijciendū ꝙ Ardmachanus in quodā sermone de cōceptione beate virginis. O inquit flendū ꝑcontū. s. lugendū oraculū. o plangendū presagium angeli exclamātis. Ve. ve. ve habitantibꝰ terrā Apoc. viij. Ve primum habitantibꝰ terram in suo ingressu. ve secundū habitantibus terram in suo ꝓgressu. ⁊ ve terciū habitantibus terrā in suo egressu. quā ꝯceptioneꝫ detestabilem habet ingressus. ꝓgressus habet conuersationē culpabilem. ⁊ egressus habet dissolutionem miserabilē. ꝓpter que tria ait ꝓpheta Ysa. xxiiij. Formido fouea ⁊ laq̃us sup te q̃ habitator es terre Fouea sup te ꝓpt̄ ꝯmaculatōeꝫ i vtero Laq̃us sup te ꝓpt̄ deceptōeꝫ i mōđo ⁊ formido sup te ꝓpt̄ dissolutōeꝫ i termīo. hec ille. ¶ Nonū remediū ꝯtra superbiā est ꝙ hō dimittat ⁊ euitet rem illā per quā occasionalit̄ sibi supbia siue vana glīa adheret. s. mūdanas diuitias. corporis curiosuꝫ ornatū. ⁊ mūdanū honorē. vnde sic est de mūdanis honoribꝰ sicut de vmbra humani corporis. nam sicut si homo dorsum suuꝫ vertens ad solem vmbram ante faciem suam habeat ⁊ assequens voluerit vmbram apprehendere in quanto velocius vmbrā assequit̄. in tāto velocius vmbra fugit ante illū. Sꝫ si faciē suā vertat ad solē vmbra hōis ad dorsum ⁊ ad solē voluerit appropinquare ⁊ vmbrā refugere. in quanto velocius ad solē cucurrerit. in tāto velociꝰ vmbra ipsum insequit̄. Sic spūaliter certe si quis dorsum mentis sue vertat ad solem iusticie ꝑ obliuionē bñficioꝝ dei. ⁊ faciē. s. cordis affectionē ad vmbrā mūdani honoris volēs illū apphēdere. in q̃nto illū apꝑhendere velocius nitit̄. in tāto in ꝯspectu dei ipm veri honores velociꝰ ab eo fugiūt. ⁊ si ab honoribꝰ mūdanis se diuertat. ⁊ ab illis fugiēs ꝑ cordis affectionē currat ad deū. inq̃nto velociꝰ fugiat mūdanos honores. ītāto i ꝯspectu dei ipm veri honores velociꝰ assequūt̄. In cuiꝰ rei figura legit̄ geñ. xxxix. ꝙ Joseph reliq̃t palliū suū. cui dña sua libidinosa adherebat. ⁊ fugit ab ea. ⁊ īfra breue pꝰ ipm magnis honores asseq̃bāt̄. q2 ꝯstitutꝰ est dñs totiꝰ terre egypti. Et iđ merito đ honoribꝰ mūdanis intelligi ꝑt illđ ecci. xj. Si secutꝰ fueris nō apphēdes ⁊ nō effugies si ꝑcurreris. ¶ Decimū remediū ꝯtra supbiaꝫ

est consideratō humilitatis christi. vnde vterq3 ad- uentus christi contra supbiam specialiter militat Nam in primo eius aduentu venit vt medicus le- niter z mansuete sanās supbiā humilitatis sue ex emplo. Unde Grego. Propter magnū peccatum supbie deus ad suā venit humilis incarnationem vt medicus leniter z mansuete sanans supbiā sue humilitatis exemplo. Item idem ꝓpter magnum inquit peccatū supbie deus humilis venit. Iste in gens morbus animaꝝ omnipotentē medicū de ce lo deduxit z vsq3 ad formā serui humiliauit contu- melijs egit z in ligno suspēdit. z virtute tante medi cine curet tumor supbie. erubescat igit homo esse supbus ꝓpter quem deus factus est hūilis. Se- cūdus etiā aduētus domini erit contra superbiam non sanandā sed puniendā. vñ Isa. ij. ca. Dies do mini exercituū sup omnem superbum z excelsum z arrogantē z humiliabit. Item Malac. iiij. Ecce inquit venit dies succensa quasi caminus z omnes supbi z omnes facientes impietatē stipula z flam mabit eos dicit dñs dies veniens. Dies em̄ ista de qua hic loquit ꝓpheta. est illa dies terribilis finalis iudicij. que erit in fine mūdi. que dies iuxta senten tiam sanctoꝝ doctoꝝ z testimonia sacre scripture suspicari pōt cominus appropinquare. Uñ Aug. in de questionibus veteris z noue legis. ca. cvj. Si cut inquit in sexto die a creatione mūdi deus fecit hominē. z in septimo die requieuit ab omni opere suo. Sic in sexto millenario a creatiōe mūdi redē- mit hominē z in septimo millenario cessabit mun dus a sua successiua duratione. Sed fm̄ cronicas de septimo millenario durationis mūdi iam lapsi sunt. dc. z xxvj. anni z vltra. Et forte sicut christus nō expectauit vsq3 in finē sexti millenarij redimere hominē. sed in fine secundi centenarij redemit ho- minē. sic forte nō expectauit vsq3 ad finem septimi millenarij vt iudicet mundū. Et hec sententia Au gusti. eo maioris habet veritatis euidentiā quo vi dem⁹ signa ꝓmissa a xp̄o ante diem iudicij ventu- tura in magna parte iam adimpleta. De quibus euangeliū Luc. xxj. Exurget gens ↄtra gentem et regnū aduersus regnum. z terremot⁹ magni ꝑ lo- ca erunt z pestilentie z fames terroresq3 de celo z si gna magna erunt. ꝫ hec omnia videm⁹ esse adim- pleta. Item Chrisost. Quando inquit sol retrahit splendorem radioꝝ suoꝝ a vallib⁹. signū est q nox appropinquat. sed quādo retrahit splendorē radi- orum suoꝝ a cacumine montiū z colliū. signū est q nox est in ianuis sic quando ppl's vulgaris sicut in tempore aploꝝ siue in primitiua ecclesia ob- scurabat ꝑ peccatū. signū fuit q finis mūdi veloci- ter appropinquauit. Unde tūc dixit apl's. j. Joh. ij. Filioli mei nouissima hora est. Et sequit. scimus q nouissima hora est ꝫ nūc ex quo experientia docē te. cacumina montiū z colliū ꝑ que intelligunt sa- cerdotes z dñi temporales obscurant ꝑ peccatum vltra alios euidētia est q finis mūdi est q̄si in ianuis. Uñ in ↄfirmationē hui⁹ legit. iiij. Esdre. xvij. q Esdras quesiuit ab angelo vriel sibi misso de tempore quorundā maloꝝ que idem angelus futura predixerat circa finem mūdi dicens. Domi ne ecce demōstrasti mihi signa que facies in dieb⁹

nouissimis sed nō demonstrasti mihi quo tempore ista fient. Et respondit sibi angelus de quesito cer- tificans. Tempus inquit in quo erunt incipiet al- tissimus visitare seculū tūc erit. qñ videbit in secu- le munitio locoꝝ. turbatio populoꝝ. z in cōstantia ducū. sed iam maior vt estimo est munitio locoꝝ q̄ ab antiquo ↄsueuit. vt patꝫ de campoꝝ montiū z valliū clausuris. ac decuriosis domoꝝ edificijs. ac etiam iam tanta est ducū inconstantia. i. sacerdo tum z dominoꝝ temporaliū qui duces essent ppl'i q iam vt videt. verificat illud Osee. iiij. Non est ve ritas nō est misericordia nō est scientia dei in terra. sed maledictū mendaciū homicidiū. odium furtū z adulteriū inundauerūt. z sanguis sanguinē teti- git z ꝓpter hoc lugebit terra. E Sed hic est no tandū q ꝑut ad ꝓpositū ptinet duplex est iudiciū scꝫ iudiciū speciale z iudiciū generale. Primū erit vnicuiq3 homini statim post separatiōē anime a cor pore. in quo iudicio reddit deus vnicuiq3 fm̄ opa sua penā vel p̄miū q̄tum ad animā. q2 tūc in aīa tantū z nō in corpore recipiet quilibet fm̄ opera sua penā vel gaudiū. Unde Ecci. xj. Facile est co- ram deo in die iudicij obitus retribuere vnicuiq3 scōm vias suas. Secundū iudicium erit statim post resurrectiōē generalē omniū mortuoꝝ. de q̄ resurrectione dicit Joh. v. Omnes qui in monu- mentis sunt audient vocem filij dei z ꝓcedent qui bona fecerūt in resurrectionē vite. qui vero mala in resurrectionem iudicij. In isto vero iudicio red det deus vnicuiq3 fm̄ opa sua in corpe z anima ple num gaudium z eternum vel penā eternā. z vtriusq3 iudicij dies est cuilibet incerta. Unde dicit xp̄s Luce. xij. Si sciret paterfamilias qua hora fur ve- turus esset vigilaret. vtiq3 z nō sineret eum pfodi do mum suam z vos estote parati q2 qua hora nō pu- tatis filius hominis veniet. Sup quo Greg. ome. xiij. Nesciēte inquit patrefamilias fur domū pfo- dit. q2 dum a sui custodia spūs dormit. improuisa mors veniens carnis nostre habitaculū irrumpit. z eum quē dominus inuenerit dormientē necat. q2 cum ventura damna spūs minime preuidet hūc mors ad suppliciū nescientē rapit. furi aūt resiste- ret si vigilaret. q2 aduentū iudicis qui occulte ani- mam rapit pcauēs. z penitēdo occurreret ne impe nitēs periret. horā vo vltimā dñs nr̄ idcirco nobis es se voluit incognitā vt sp possit esse suspecta. z vt dū illā puidere nō possum⁹ ad illū sine intermissione p̄paremur. hec ille. De q̄ incertitudie aduent⁹ scōi iudicij dic xp̄s Math. xxiiij. De die aūt illa nemo scit neq3 angel⁹. Itē Act. j. Nō ē vim nosse tpa vel momēta q̄ pr̄ posuit in sua ptāte. Ad dñi iudiciū ꝑmū vocant hoies successiue scōm mūdi cursū z mortē eorūdē. vñ Ecci. xxxviij. Memor esto iudi- cij mei sic em̄ erit z tuū. mihi heri z tibi hodie. Ad scōm vero iudiciū oēs hoies vocēt simul. z veni ent ad illud subito q̄si in ictu oculi. Uñ. j. Cho. xv. In momēto z in ictu oculi. supple fiet resurrectio mortuoꝝ. Itē Luc. xvij. Sicut fulgor chorusca̅s de sub celo. z in ea q̄ sb celo sūt fulget. ita erit aduē tus filij hoīs i die sua z seqt. Et sic factū fuit i dieb⁹ noe. ita erit i dieb⁹ filij hoīs. z edebāt z bibebāt. vxo res ducebāt z dabāt ad nuptias vsq3 in diē q̄ intra

uit noe in archam ⁊ venit diluuiū ⁊ omnes ꝑdidit Similiter sicut factū est in dieb⁹ loth. edebāt ⁊ bibebant. emebant ⁊ vendebant plantabant. ⁊ edificabant. Qua die aūt exijt loth a sodomis dominus pluit ignē ⁊ sulphur de celo ⁊ omnes ꝑdidit. Fm hoc erit qua die filius hominis reuelabit. Ad vtrumqꝫ predictoꝝ iudicioꝝ vocant homines tribus citatorib⁹. Primus em̄ citator vocans homines ad primū iudiciū erit infirmitas penalis. Scōs senectus temꝑalis. Tercius mors ineuitabilis. Primus em̄ citator minat. secundus ꝓsequitur. ⁊ tercius hominē secū ꝑducit ad iudiciū. ⁊ iste est ordo naturalis. Sed tñ ordo iste aliqñ preter naturam transmutat. q₂ quotidiana experientia docente multi moriunt infirmitatis ac senectutis grauamine penitus inexperti. vtpura iuuenes qui diuersimode occidunt. Prim⁹ igit citator ad istud iudiciū speciale vocans est infirmitas penalis. sc₃ infirmitas homini in penā peccati primi parentis inflicta. Et hec infirmitas duplex est. Quedā₃ em̄ ꝯmunis ꝯsequens totā₃ speciē humanā. ita ꝙ quilibet homo fm magis vel minus patit illā. Alia ē infirmitas quam quidā patiunt sed nō omnes.

Prima em̄ infirmitas ꝯmunis duplex est quia q̄da₃ est in potētijs anime ⁊ quedā est in debilitate corporis. Infirmitas em̄ anime apparet ex hoc ꝙ non obstante naturali delectatiōe quā homo hab₃ in ꝯtemplatione prime veritatis tanqꝫ in per se ⁊ summo bono adhuc vix sufficimus in tali ꝯtēplatione ꝑ aliqȯ tp̄s notabile permanere quin cor nostrum cogitatio aliqua rei mūdane vel delectatōis carnalis intrabit. ⁊ animā nostrā retrahet a contēplatione diuina. sed heu nos miseros qualis infirmitas est ista in quam incidimus per peccatu₃ ꝙ sup delectationes carnales ⁊ stercora diuitiaꝝ diu possumus cogitare. sed in deo nostro in quē anie per viam nature maximā haberent dulcedinē. nō sufficimus ꝑ tammodicū temporis spaciū nostrā memoriā retinere nisi male cogitatōes intrēt adeo nr̄a₃ memoriā retrahēdo ⁊ retinēdo. iuxta illȯ sap. j. Peruerse cogitationes separēt a deo. Itē ex parte anime tam infirmi sumus vt nec leui cogitatiōi possumus resistere. nec verbū m o icū displicens patienter sustinere quin ab illo deijciamur. Item ad modicum flatū suggestionis dyabolice igne infernali totaliter accendimur ⁊ omnia bona que feceram⁹ amittimus. Scȯa infirmitas que est cōmunis toti generi humano venit ex debilitate in penā originalis peccati primoꝝ parentu₃. sicut fames. sitis. frigiditas. ⁊ multa alia. de qua infirmitate dicit Job. xiiij. Homo natus de muliere. breui viuens tempore replet multis miserijs. Item ex parte corporis alie sunt infirmitates que accidunt aliquibus hominib⁹ ꝫ nō omnib⁹. sicut lepra paralisis. febris ydropisis. cecitas. pestilētia. ⁊ multe alie que ꝓpter peccata ꝑpl'i accidunt. sicut manifeste ostendit scriptura Deut. xxviij. Verūtñ deus ꝑdictas infirmitates aliqñ immittit bonis equaliter sicut ⁊ malis. sed bonis dat hmōi infirmitates tanqꝫ pr̄ benignissim⁹ prebēs filijs suis castigationē salubrē vt ipsos in humilitate custodiat. ⁊ vt alij ex illis exemplū patiētie accipiāt. vñ Thob. ij. legit ꝙ cu₃ thobias quadā die fatigatus a sepultura mortuoꝝ veniēs domū iactasset se iuxta parietem ⁊ obdormiuisset ⁊ ex nido yrundinū dormiente illo calida stercora inciderunt sup oculos suos fieretqꝫ cecus. hanc aūt temptationē ideo ꝑmisit dn̄s euenire illi vt posteris daret exemplū patientie. sicut ⁊ sancto Job. nam cū ab infantia sua sp deū timuerit ⁊ mādata eius custodierit. nō ē ꝯtristat⁹ ꝯtra deū ꝙ plaga cecitatis euenerit ei. ꝫ immobilis in dei timore permansit gratias agens deo omnib⁹ diebus vite sue. Aliqñ etiā deus malis hominib⁹ infirmitate₃ immittit. ⁊ hoc duplici de causa. Prima causa. q₂ citius se ꝯuerterēt ad timendu₃ deum. ⁊ ad ipa dimittendū peccata. Vnde experientia docēte multi ingruente infirmitate ꝯfitent deū qui sani en₃ nūqꝫ voluerunt cognoscere. vnde ps̄. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ ⁊ postea accelerauerūt. Secundo deus immittit malis infirmitates ⁊ tribulationes. ad terrendū alios ne eos in suis sequantur iniquitatib⁹. Vnȯ legit. ij. Mach. ix. de rege antiocho quem dn̄s ꝓpter suam sup̱bam in obedientia₃ ⁊ tyrannidē ꝑcussit tam horribili infirmitate. ꝙ putrescentib⁹ interiorib⁹ eius vermes scaturirent de corꝑe eius ipso adhuc viuente. ⁊ ex fetore illius exercitus eius grauaret. ⁊ nemo poterat cū ꝓpter fetoris intolerantiam portare. ⁊ cū nec ipsemet iam fetorem suū ferre posset. ita ait. Iustu₃ est subditū esse deo. ⁊ mortalem nō paria deo sentire. Orabat aūt scelestus dn̄m a quo non esset misericordiā cōsecuturus. Per hanc em̄ vindictam qua castigauit deus hunc tyrannū caperent homines exemplu₃ quid est hominem esse deo inobedientem. ac etia₃ quando aliqua talis infirmitas accidit homini sp intelligeret ꝙ homo mortalis ⁊ necessario moriet. Ac etiam intelligeret ꝙ talis infirmitas citator dei est citans illū vt cora₃ summo cōpareat iudice. ⁊ qꝫuis homines aliquādo euadant istum dei citatorē hoc est ad tempus ab infirmitate fugiant ⁊ ꝯualescant. tamen a facie dei citatoris fugere nō possunt

F Scȯs em̄ citator vt predictū est vocās homines ad hoc iudiciu₃ speciale est senectus cui velit nolit homo omni die cōpellit appropinquare. Et ꝯditio illius est ꝙ semꝑ magis ac magis homini appropinquat. ⁊ nunqꝫ illud dimittet quousqꝫ produxerit illū ad terciū citatorem. qui mors est corporalis. cuius ꝯditio talis est. ꝙ cū hominē apprehenderit nō prece. nec precio dimittet illū. ꝫ statim sine mora in eodem statu in quo hominē inuenerit coram summo iudice deducet. sed multi sunt fatui quos apprehendit predictus scȯs citator. ⁊ tamen de citatiōe eius nō timent. nec de ea ꝯsiderāt. nō obstante ꝙ vidēt capita sua canescere. dorsa sua curuari. dētes cadere. oculos caligare. aures surdescere. ⁊ q̇d ondunt ista. certe ꝙ iste secūdus citator citat eos ad iudiciū statissime veniēdū. S₃ o bone iesu qꝫ magni stulti sunt illi qui ta₃ ꝑemptorie citati sunt ad ta₃ terribile iudicium. in quo nisi bene sciuerint reddere rōnem ab eis interrogatam forisfacient tam corpus qꝫ animam ⁊ penam carnale₃ patienter eternam. ⁊ tñ tam ꝯtumaces sunt ꝙ nō obstante toto isto ꝑiculo de ratiocinatōne quā dabūt coram summo iudice nihil penitus cogitāt. nec de

vllo remedio quo durissimam damnationem eua
dere possent si vellent preordinant. sed omni die tā
q̄ insanissimi insensati iudicē suū ad iracundiam
ꝓuocant. mandata eius ꝑtinaciter transgrediēdo
⁊ nedum eius mādata transgrediunt. sed ꝓut dici
tur ꝓuer. ij. Letant cū male fecerint ⁊ exultant in
rebus pessimis. Et ideo deus iudex iustus videns
istā impioꝝ ꝑtinaciā. aliqñ subito ⁊ ex improuiso
mittit eis tercium citatorem. s. mortē. cuius condi
tio est ꝙ ad quemcunq; venerit in iuuentute vel in
senectute ipse nemini parcit. prece vel ꝓcio. amore
neq; timore. sed sine tardatōe aliqua ipsum ꝑducit
ad iudiciū. Unde Bern̄ in suis meditationibꝰ ca. ij.
Dum inquit homo iocundissime morat in mūdo
diuq; se victurꝝ arbitrat. ac multa ⁊ longa tempora
disponit agenda. subito rapit in mortē. ⁊ ex impro
uiso anima aufert a corpe ⁊ cuȝ magno metu ma-
gnisq; doloribꝰ a corpore separat. ⁊ cū venient ange
li ⁊ assument illā ⁊ adducent eam ante tribunal iu
dicis metuendi. Et tūc illa memorans sua opa ma
la ⁊ pessima que die ac nocte gessit ꝯtremiscet. ⁊ q̄-
reret illa fugere indutiasq; petere di. da mihi spa-
cium vnius hore sed nimis tarde est q: tunc quasi
loquentia eius mala opera dicent. Tu nos egisti
opera tua sumus. nō deseremꝰ te sed tecū semꝑ eri
mus. Unde de isto dicit Apo. xiiij. Opera em̄ il-
loꝝ sequunt illos. demones quoq; tūc eam multi
plicibꝰ criminibꝰ accusabūt. multaq; falsa testimo
nia aduersus illā inuenient q̄uis vera ad eius dā-
natione sufficere potuerūt. demones quoq; terribi
li vultu eam terrebūt. ⁊ ingenti furore eā ꝑsequent
⁊ ꝯprehendent tam terribiliter q̄ horribiliter volē-
tes eaȝ retinere. ⁊ nisi sit qui eripiat eternaliter pos
sidere. Et sicut dicit paris. in de duplici abstinētia
capi. de iudicio. sicut fenerator ꝓbat debitū suuȝ ꝑ
litteras patentes quas habȝ a debitore vel ꝑ testes
Sic diabolus actorē suum coraȝ summo iudice ꝑ
opera mala scripta in libro suo que tunc omnibus
apparebūt. ꝓbabit iniustos secū esse damnandos.
Uñ Apoc. xx. Iudicati sunt mortui ex his q̄ scri-
pta sunt siue erant in libris. Item Sapientie. j. Ex
iniquis omnes filij qui nascunt testes sunt nequi-
cie aduersus parentes in interrogatione sua. i. opa
mala suos operarios accusabūt. Sed nōne stultꝰ
esset qui citatus ad comparendū coram iudice cō
tra seipsum voluntarie testes adduceret. i. mala eiꝰ
opa. ⁊ bonos testes. i. bona opa que secū starent in
via interficeret ꝑ peccatū. hec paris. Scōm vero iu
diciū generale vt supra dicit erit statim post gene-
ralem resurrectionē mortuoꝝ in quo iudicio oēs
homines simul coraȝ summo iudice ꝯgregabunt.
Unde Joelis. iij. dicit dn̄s ꝑ ꝓphetam Congrega-
bo omnes gentes ⁊ deducā eas in vallē Josaphat
⁊ deceptabo cū eis. Unde. sctūs Tho. in de veritate
theolog. lib. vij. ca. xvj. Locus inquit iudicij erit in
valle Josaphat. Et hoc triplici ratōne. Primo q:
locus iudicij debet esse cōmunis sed hierusaleȝ est
terra adiacēs videt esse cōmunis cū sit quasi medi
us locus nostre habitationis. Scdo q: locus iudi
cij debet esse locꝰ publicus. ꝫ locus ꝓdictus est lo-
cus famosissimus mūdi ꝓpter opera nostre redē-
ptionis que ibidē sunt gesta. Tercio ꝯpetēs est lo-
cus ille ratione negocij. q: tractandū est in illo iu-
dicio de operibꝰ misericordie ⁊ iusticie. mons em̄
oliueti qui est iuxta vallē Josaphat designat mise
ricordiam. Josaphat aūt quod interpretat iudiciū
signat iusticiam hec ille. Et ad istud iudiciū gene-
rale vt supra dicit vocant homines tribꝰ citationi
bus. Prima citatio que preterita est fuit ꝑ sanctos
ꝓphetas. de qua dicit Prouer. j. ca. Uocaui ⁊ renu
istis. extendi manū meam ⁊ nō fuit qui aspiceret.
despexistis omne cōsiliū meū. increpatōnes meas
neglexistis. ego quoq; in interitu vestro ridebo. ⁊
subsanabo cū vobis id quod timebatis aduene-
nerit. cū irruerit repētina calamitas. ⁊ interitus q̄-
si tempestas ingruerit. qñ venerit sup vos tribula-
tio ⁊ angustia tunc inuocabūt ⁊ nō exaudiā. mane
cōsurgent ⁊ nō inuenient me. eo ꝙ exosam habue-
runt disciplinā. timorē domini nō susceperūt. nec
acquieuerūt cōsilio meo. sed detraxerūt correctiōi
mee vniuerse. comedent igit fructus vie sue. id est
fructus maledictionis ⁊ dānationis eterne. Juxta
illud Thob. xiij. ca. Maledicti qui ꝯtēpserūt ⁊ cō-
demnati erunt qui blasphemauerūt te Scōa cita-
tio fuit ꝑ apostolos ⁊ alios fideles predicatores v
bi dei de q̄ Luc. xiiij. capitulo. Misit seruū suū ho
ra cene dicere inuitatis vt venirēt. q: iā parata sunt
omnia. Tercia citatio erit ꝑ vltimam vocē tubaleȝ
⁊ hec citatio erit ꝑemptoria. de qua dicit ysa. xxvij.
ca. In die clanget in tuba magna ⁊ venient qui per.
fu. de terra. Item Mat. xxiiij. ca. Mittet angelos
suos cū tuba ⁊ voce magna. Item. j. ad Chorinth.
xv. ca. Omnes quidē resurgemꝰ sed nō omnes im
mutabimur in momento ⁊ in ictu oculi in nouissi-
ma tuba. Item Mat. xxv. Media autē nocte cla
mor factꝰ est. ecce spōsus venit exite obuiā ei. Et sic
dr̄ Joh. v. Oēs q̄ in mōumētis iacēt audiēt vocē fi
lij dei. ⁊ ꝓcedēt q̄ bona egerūt i resurrectōeȝ vite q̄
vo mala in resurrectōem iudicij. Alit em̄ dici pt ꝙ
tres citatores vocātes hoīes ad iudiciū st isti. Pri
mus est infirmitas mūdi. ⁊ sicut infirmitas hois ꝑ
ducens eum ad mortē ex multis signis cognoscit
sic ex signis ꝯsimiliter spūaliter cognoscit infirmi-
tas mūdi prenosticās ipm esse ꝓpe finale iudiciuȝ
Primum signum infirmitatis corporalis fm me-
dicos est. quando calor innaturalis. supabūdat in
homine vel diminuit calor naturat. Spūaliter fm
doctrinam apostoli omnes christiani essent quasi
vnum corpus. Unde. j. ad Cho. xij. Uos estis cor
pus christi. Istius em̄ corpis calor naturalis esset
charitas. sed ante finem mūdi iste calor erit dimi-
nutus. sicut ⁊ iam in rei veritate in signum appro
pinquatiōis finis mūdi diminuit. ⁊ calor innatu-
ralis ire ⁊ malicie superabundat. De isto em̄ per
M. cccc. vij. annos elapsos ꝓphetauit christus di-
cens illud Mat. xxiiij. Quia abūdabit iniquitas
refrigescet charitas multoꝝ. Et sicut medici ꝑ ta-
ctum pulsus cognoscunt quando calor natural' in
infirmo est diminutus. nam quando sentiunt pul
sum esse debilem ⁊ remissum tūc per hoc sciūt na
turalem calorem esse diminutū ⁊ hominem esse in
firmum. ⁊ quando percipiūt pulsuȝ esse nimis for
tem. tunc medici per hoc sciunt humores in corpe
inuicē esse pugnātes ⁊ se alternatim consumentes

Sic spūaliter ex hoc ꝙ homines iam tardi motꝯ
sunt ⁊ remissi ad charitatis opa faciendū. signum
est ꝙ in eis calor charitatis diminuit. Unde Gre
gorius sup euangelia omel. xxx. Dilectionis inqt
probatio est exhibitio operis. Et sicut in infirmo
in signū mortis appropinquantis humores inui
cem pugnāt ⁊ alternatim se ꝯsumunt. Sic spūali
ter ex quo homines iam magis ꝙ̄ solebant insur
gunt vnusquisqꝫ ꝯtra aliū. ⁊ se alternatim ꝯsumūt
⁊ occidūt. signū est ꝙ mundus est valde infirmus
spūaliter ⁊ ꝓpe finem. Unde ⁊ de isto ꝓphetauit
xp̄s hoc Mat. xiiij. dicēs. Exurget gens ꝯtra gentē
⁊ regnū aduersus regnū. ¶ Unde ⁊ valdeby
super isto Apoca. xvj. Facta est ciuitas magna in
tres ptes. mlte ciuitates ceciderūt. Sic inqt in pn
cipio mūdi regnauit luxuria. sic i fine mūdi regna
bit ira q̄ tanta erit ꝙ nō solū gens ꝯtra gentē nec re
gnum ꝯtra regnū. sed etiā secta ꝯtra sectaꝫ insurget
in quo ꝯflictu pereunte secta machometi iudei et
xp̄iani in quas tanqꝫ in tres partes ciuitas huius
mundi diuidet. que tamē omnes qn̄ fiet vnum oui
le per misericordiam christi reducent ad fideꝫ xp̄i
anoꝝ quando fiet vnū ouile ⁊ vnus pastor tamen
durante hac tribulatiōe multe ciuitates cadent. id
est multe secte partiales. Et sicut luxuria punita
fuit in aqua. sic ira punient in igne. Unde ps̄. Dn̄s
in ira sua ꝯturbabit eos ⁊ deuorabit eos ignis. Et
sequit in textu Apocalipsis vbi pꝛiꝯ. Babilon ma
gna venit in memoriā corā deo dare ei de calice vi
ni indignationis eius. Sup quo Aug. j. de ciuita
te dei. Hierusalem inquit est ciuitas ⁊ congregatio
electoꝝ. Babilon vero ꝯgregatio reproboꝝ. vtraqꝫ
iam tradi a deo obliuioni videt. quia ⁊ boni bene
agunt ⁊ tamen in presenti vita crucianẗ. mali vero
male agunt. ⁊ tamen in presenti vita prosperanẗ. ꝫ
tamen appropinquante fine mūdi ꝭm beatū Gre.
boni quos odit mūdus leuabūt capita sua ⁊ gau
debunt, mali vero qui fuerūt amici huiꝯ mūdi vi
dentes amicū suū perire scꝫ mundū lugebūt. Tūc
eñ babilon in illa pressura veniet in memoriaꝫ dei
qr tunc ꝓut dicit Apoc. xviij. Quantū glorifica
uit se ⁊ fuit in delicijs. tantū date ei tormentū ⁊ lu
ctum. Scd̄o sicut hō infirmus appropinquante
morte surdescit. nec audit aliquē sibi loquentē. nō
obstāte ꝙ plures tūc sibi ꝙ̄ ante loquunẗ. Sic spū
aliter in signū ꝙ mūdus infirmus iam est ꝓpe finē
homines mūdani surdescūt ab auditiōe verbi dei
nō obstante ꝙ iam in multis locis est abūdantia
⁊ p̄dicatio verbi dei ꝙ̄ ante nostris temporibꝯ ꝯsue
uit. Un̄ ⁊ de isto ꝓphetauit apl̄s. ij. ad Thi. iiij. di
cens. Erit tēpus in quo sanā doctrinā nō sustine
būt. ꝫ ad sua desideria coaceruabūt sibi magistros
prurientes auribꝯ. a veritate quidē auditū auertent
⁊ ad fabulas ꝯuertenẗ. Tercio sicut statura hois
infirmi morte appropinquāte inclinaẗ versus ter
ram. sic iam mūdus infirmus in signū appropin
quationis illius finis quasi omnes homines incli
nāẗ ꝟsus terrā. i. ad cupiditatē ⁊ terrenas affectōes
dicēte ꝓpheta Hiere. viij. capi. A minimo vsqꝫ ad
maximū omnes auariciam sequunẗ. Quarto sic
homo infirmus morte appropinquāte fetet ⁊ inci
pit corrūpi. sic iam mūdus infirmus in signū ap
propinquatōis finis illius quasi totū genꝯ huma
num fetet ⁊ corrumpit in peccatis. s. gula ⁊ luxuria
⁊ quasi omni genere vitioꝝ. Unde iam de illis ve
rificaẗ illud ps̄. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles fa
cti sunt. Quinto sicut in homine infirmo mor
te appropinquante macule nigre erumpūt ⁊ ma
nifeste apparet. sic certe iam in mundo infirmo si
gnū appropinquatōnis finis illius quasi in omni
bus hominibꝯ mūdanis nigre macule quasi om
nium generꝝ vitioꝝ erumpūt. ⁊ tam manifeste ap
parent ꝙ vix est aliquis qui erubescit de suis pecca
tis. sed potius gaudēt peccata sua publicare ⁊ ma
nifeste defendere intantū ꝙ iam vt videẗ sic est in
falsos christianos. sicut quondā erat inter impijssi
mos sodomitas. de quibus Aug. in de verbis dn̄i
sermone. x. Tanta inquit ibi nephandissime turpi
tudinis ꝯsuetudo erat. vt iam nequicia reputata es
set iusticia. ⁊ ꝓhibitor potius reprehenderet ꝙ̄ fa
ctor. hec ille. Et ex istis patet ꝙ genus humanū in
firmaẗ vsqꝫ ad mortem. ⁊ hec infirmitas mūdi est
primus citator vocans homines ad iudiciū gene
rale. Scd̄s citator vocans homines ad iudiciuꝫ
generale est senectꝯ mundi que cognosceẗ ꝑ aliqua
terribilia signa que ante diē euenient extremi iudi
cij. de quibꝯ loquit beatus Hieronimus. qui dicit
se annalibus hebreoꝝ repisse quindecim signa ter
ribilia que dieꝫ p̄cedent iudicij. Prima eñ die eri
get se mare quindecim cubitos stās sup altitudinē
montiū in loco suo quasi murus. Scd̄a die descē
det ita ꝙ vix videri poterit. Tercia die pisces ⁊ ma
rine belue apparentes sup mare. dabūt rugitus vs
qꝫ ad celū. Quarta die ardebit mare ⁊ aqua. Quin
ta die herbe ⁊ arbores dabūt rorē sanguineū. Se
xta die ruent edificia. Septima die petre adinuicē
collidenẗ. Octaua die erit generalis terre motꝯ q̄
tanꝯ erit vt dicit ꝙ nullus homo vel aial stare po
terit. sed ad solū omnia ꝓsternenẗ. Nona die equa
liter tota terra ⁊ omnes mōtes ⁊ colles in puluerē
redigenẗ. Decima die exibūt hoies de cauernis et
ibūt velut amētes nec potuerūt ad inuicē mutuo
loq̄. Undecima die surgent ossa mortuoꝝ ⁊ stabūt
supra sepulcra sua. oia eñ sepulcra mortuoꝝ tunc
apperienẗ. vt mortui exire valeāt. Duodecima die
stelle cadēt de celo ⁊ in hac eñ duodecima die oia
animilia venient ad campos rugētia cibos nō gu
stātia neqꝫ bibētia. Decimatercia die morienẗ oēs
hoies tūc in vita repti vt ⁊ cū mortuis resurgāt. De
cimaquarta die fiet nouū celū ⁊ terra ⁊ ꝯgregabū
tur mortui corā iudice ꝭm quantitatē suoꝝ merito
rum vel demeritoꝝ gaudiū vel penā recepturi eter
naꝫ. Sꝫ vtꝝ ista signa venient tūc ꝯtinuo an interpel
latim nō inuenit Hiero. determinatū. hec in floꝝ
Barth. titu. de die iudicij. ¶ Tercius citator
vocans hoies ad iudiciū generale erit vox tubalis
facta ab angelis ꝑ vniuersū mūdū ⁊ hec citatō erit
ꝑemptoria de q̄ dictū est supra. Et nota ꝙ iudiciuꝫ
istud valde timendū ē ⁊ hoc mltiplici de cā. Pri
mo quia iudiciū istud erit multū horribile. Unde
sanctus Thomas in de veritate theologie. li. vij. c.
xvj. Judicium inquit vltimū erit horribile ex omi
parte. qr supra erit iudex offensus reprobis iratus
subtus horrendū chaos inferni patēs. intus ꝯscia

remordens exterius mūdus ardens.a dextris pec
cata accusantis.a sinistris infinita demonia terren
tia.⁊ circa illos erūt boni angeli ꝓpellētes ad in-
fernū.ibidem erunt omnes sancti sententiam iudi
cis approbantes et omnes mali cū bonis peccata
damnādorū cognoscentes. Hec ille.Et ideo meri
to ꝓpheta impios peccatores sic alloquit̃ Isa.xiij.
Vlulate.q꞉ ꝓpe est dies dñi. Et sequit̃. Ecce dies
dñi veniet crudelis ⁊ indignatiōis plenus. ⁊ ire fu
rorisq; ad ponendū terrā in solitudinez ⁊ peccato-
res eius cōterēdos de ea quoniā stelle celi ⁊ splen-
dor eaꝝ nō expandent lumē suū.obtenebratus est
sol in ortu suo .⁊ luna nō splendebit in lumine suo
⁊ visitabo sup orbis mala ⁊ contra impios iniqui-
tatē eorū.⁊ quiescere faciā supbiā infideliū ⁊ arro-
gantiam fortium humiliabo.Et sequit̃.sup hoc ce-
lum turbabo.⁊ mouebit̃ terra de loco suo ꝓpter in
dignationē dñi exercituū.⁊ ꝓpter diem ire furoris
eius. Scd̃o timendū est istud iudiciuz quia erit
ineuitabile.Ad .ij.ad Cho.v. Omnes nos mani
festari oportet ante tribunal christi vt referat vnus-
quisq; ꝓpria sui corporis ꝓut gessit siue bonū siue
malum.⁊ istud valde timerent clerici ⁊ maxime p̄
lati ecclesie. Nam vbi quilibet in illo iudicio red-
det rationē ꝑ seipso. sacerdotes ⁊ prelati ꝑ suis sb̃
ditis omnib⁹ reddent rationē.vt Sap̄.vj. dicit̃ iu
diciū durissimū his qui presunt fiet. nō solū durū
⁊ durius sed durissimū.nam vt dicit pet̃.sup euan-
gelia sermo.cxij.exiget̃ ab eis ratio de talēto acce-
pto.Itē de bonis temporalib⁹ quoꝝ dispēsatores
fuerunt. Item de animab⁹ quas in custodia habu
erunt.sed multū timendū est illis istud iudiciū q̃z-
tum ad primū.vt pt3 ex verbis Gregorij.dicentis.
Sunt nōnulli qui magnis vt diximus munerib⁹
sunt ditati.dū solius ꝯtemplationis studijs inarde
scunt patere vtilitati ꝓximoꝝ in p̄dicatione refu-
giūt.de quo si districte iudicent̃.ex tantis ꝓculdu
bio rei sunt quantis ad publicū venientis prodesse
potuerūt.Item Grego.Quod inquit lucrū deo fe
cerim⁹ nos qui cū talento ad negociationē missi su
mus.etenim ille nobis dicit.Negociamini du3 ve
nio.ecce venit ecce d̃ negocio nostro lucrū requirit
quale lucrū de negociatione nostra mōstrauimus
ecce in maiestate terribili inter angeloꝝ ⁊ archan-
geloꝝ choros videbit̃ in illo examine electoꝝ om-
nium ⁊ reproboꝝ multitudo deducet̃.⁊ quid vnus-
quisq; sit operatus ostendet̃ ibi. Petrus cu3 iudea
ꝯuersa quā post se traxit apparebit. Ibi paulus vt
ita dixerim q̄si totū mundū ducēs apparebit. Ibi
andreas post se achayam Johannes asiam Tho-
mas indiam in cōspectu iudicis sui cōuersam du-
cent.Cū igit̃ tot pastores cū gregibus suis ante et̃
ni pastoris oculos venerint. Quid nos miseri di-
cturi sumus qui ad dñm nr̃m post negociū vacuū
veniemus:sed si forte quis dicat.Abij.⁊ abscondi
pecuniā meā in terra.dicet de illo. Seruū inutilez
ꝓijcite in tenebras exteriores vbi erit fletus ⁊ stri-
dor dentiū Mat.xxv.ca.Item multū timendum
est iudiciū istud prelatis q̄ztum ad dispensationez
bonoꝝ temporalium.Si enim de omni verbo oci
oso quod locuti fuerint homines reddent rationē
vt dicit christus Mat.xij.Item de cogitationib⁹

s̄m beatū Greg.⁊ de momento temporis s̄m bea
tum Bern̄.indubitanter ratio exiget̃ de bonis tē-
poralibus qualiter fuerūt expensa.Et cū dicat be.
Hiero.Quicquid habent clerici paupeꝝ est.Ite3
Bern̄. Facultates ecclesiaꝝ patrimonia sunt pau-
perū. ⁊ sacrilega eis crudelitate surripit̃.quicquid
sibi ministri ⁊ dispensatores nō vtiq; domini ⁊ pos
sessores vltra victu3 ⁊ vestitū accipiunt.Quid igit̃
facient qui bona paupeꝝ male expendunt.nam si
dominus cū tanta ira dicturus est. Esuriui ⁊ non
dedisti mihi manducare Matt.xxv.cū quanta ira
dicturus est.Esuriui ⁊ cibū meū abstulistis.multū
timendū est etiam eis qui temporalia accipiūt ab
eis quibus spūalia nō ꝯferunt Indignus em̄ lacte
⁊ lana cōuincit̃ qui non pascit gregem. Vnde Au
gust.pensemus inquit cuius dānationis sit sine la
bore hic percipere mercedem laboris. Item Gre.
sup euangelia omel̃.xvij.pensandū est inquit quā-
te damnationis sit precia pctōru3 accipere.⁊ nihil
cōtra peccata p̄dicando dicere. Item Bern̄.de tali
bus. veniēt inquit ante tribunal christi vbi audiet
pupilloꝝ accusatio grauis.allegatio dura quoꝝ vi
xerunt stipendijs nec diluerūt peccata. Item quā-
tum ad tertiū valde timendū est prelatis istud iu-
dicium. Amator enim animaꝝ bene volet sibi rō-
nem reddi de illis.vnde Sap̄.xj.Omnia tua sunt
qui animas amas. Item ꝓuer.xvj.Spūum pon-
derator est dominus. sed tñ modo anime vilipen-
duntur.vnde Hiere.xij.conculcauerunt ptem me
am. Item Bern̄.Cadit asina ⁊ est qui subleuet.sed
perit anima ⁊ non est qui curet.sed tñ sicut dicitur
Hiere.xxxiij.Adhuc transibunt gentes ad manū
numerātis.Unde in die iudicij exiget dñs rationē
ab omni pastore dicens illud cuilib3 illoꝝ. Hiere.
xiij. Vbi est grex qui datus est tibi.hec paris. Itē
idem super epistolas sermo.lxv. Si inquit homo
sciens se culpabilem esse vnius criminis multum
timeret ad reddendū inde rationē venire ad iudi-
cium alicuius principis quāto magis timere po-
test qui tot ⁊ tantoꝝ criminū scit se esse culpabilem
apud tam districtū iudicem ad reddendū rōnez
venire.Unde inquit legit̃ de quodam rege qui me
mor maloꝝ suoꝝ ⁊ diuini iudicij. gaudere non po
tuit.Qui interrogatus sup hoc a quodā fratre suo
noluit em̄ statim causam ostendere. sed prius mi-
sit buccinatores suos ante porta3 fratris sui.quod
s̄m ꝯsuetudinē illius regni erat certū signū mort̃
deinde cum frater regis captus est. ad regem du-
ctus ⁊ non modicum timeret.sed valde tristis ess3
quesiuit rex ab eo quare non gauderet.qui respon
dit ei.quō in tali statu gaudere possem.indicauit si
bi rex causam tristicie sue. Si em̄ ille tantu3 time-
bat qui sciebat regem esse fratrem suū ⁊ amicu3.⁊
in nullo sciebat se esse penes regē culpabilē.ꝫ solū
audiuit signa regie offensionis.merito timere pōt
qui in tot ⁊ tantis criminib⁹ scit se culpabilē apud
dñm maiestatis.Et ideo merito btūs Greg. super
euangelia omel̃.xxvj. Vita3 inquit vestrā fratres
charissimi moresq; ꝯponite.is qui mitis resurrexit
ex morte q̃z districti⁹ in iudicio veniet ꝓuidere. cer
te in die tremenda examinis sui cū angelis. cū ar-
changelis.cū thronis ⁊ dominationib⁹. cū p̄ncipi

bus ⁊ potestatibꝰ apparebit celis ⁊ terris ardentibus. cūctis vicʒ elemētis ⁊ in sui obsequiū terrore ꝯmotis. Hunc igit̃ tanti pauoris iudicē ante mentis vestre oculos ponite. hūc ventuꝝ timere. vt hūc cū venerit nō timidi sed securi videatis. timendus est ne timeat̃. terror eius nos ad vsum bone opatōnis exerceat metus illius vitā nostraʒ a prauitate ꝯpescat hec Greg. Itē bea. bern̄. in de speculo hūane miserie ꝑtinenter ad ꝓpositū ita scribit. O inqt anima sterilis. quid agis. quid dormitas. o anima peccatrix dies iudicij venit. iuxta est dies ꝑditiōis magnus ⁊ velox nimis in qua erit dominus iudex iusticie ⁊ dyabolus accusator malicie. dies illa dies tribulationis ⁊ miserie. dies suspirij ⁊ angustie. qui nō tremit ad tantū iudiciū venire nō dormit ſʒ mortuus est. ⁊ sequit̃ O q̄ʒ felices erunt qui ibi illā vocem dn̄i audire meruerint Venite benedicti patris mei ꝑcipite ꝑatū vobis regnū ab origine mūdi. Et q̄ʒ infelices erūt quibꝰ dicet̃. Ite maledicti in ignē eternū qui ꝑatus est dyabolo ⁊ angelis eius. Elige homo dum viuis aut ꝑpetualiter viuere cū angel' aut sine fine cruciari cū impijs. tꝑalem vis laboreʒ sempiternā penā tꝑalem felicitatē an sempiternaʒ vitam. minat̃ dyabolus sempiternā penā. ꝓmittit deus sēpiternā requiē. elige tibi qđ vis. Due quippe habitationes sunt. vna in igne eterno. altera in regno eterno. elige modo dū tp̄s est vbi velis habitare. cogita quō timeres si tibi hodie diceret̃ ꝙ aliquis iudex magnus secularis vellet te in crastinū viuum exurere. Et his auditis si esset tibi vniꝰ diei spaciū liberꝝ quantū faceres. quō ⁊ per quot discurreres media q̄ʒ humilis ⁊ lugubris oberrares. nonne effunderes omnē pecuniā tuā in eos quoꝝ intercessione euadere te crederes. nōne omnia que possideres ꝓ redemptione anime tue dares. qđ ⁊ si aliquid te retardaret ⁊ impedire te temptaret. nonne diceres pereant omnia ꝓ salute mea. nec quicq̄d remaneat tm̄ sufficiat mihi ꝙ ego viuā. hoc quare faceres. certe q2 inde non dubitares. hinc aūt dubitas. O miser magis credis hoi q̄ʒ deo q̇ fecit hominē. dicit tibi iudex terrenus ⁊ credis. deus ꝑ ꝓpheram minat̃ ⁊ dubitas. times seculi errores ⁊ nō times inferni dolores. quecūqʒ ibi mitiora duriora sunt q̄ʒ que seculo isto formidas. ⁊ tuipe ꝯtra te male viuis vt mittaris in ignē eternū quō es passurꝰ totus in gehennā mitti. qui mō nec vnū digitū momento in igne pati poteris. ve qui lugenda imposterum ridendo putauerit ⁊ quibꝰ hec prius experienda sunt q̄ʒ credenda. hec aug. q2 nō dubiū si q̇s cogitaret cognosceret ⁊ firmiter crederet. que qualia ⁊ quanta sunt tormēta infernalia ꝓ impijs pꝰ diem iudicij eternaliter ordinata refrenaret se a suis carnalibꝰ desiderijs ⁊ peccatis. Unde Linco. dicto. cxxxviij. Quis inquit nō refrenat suas ꝯcupiscētias si intime meditet̃ stagnū sulphuris ardētis ꝓ peccatoribꝰ preꝑatum. ac ignis eius fetidissimꝰ vrentissimꝰ ⁊ inextinguibilis. q2 nec extinguet̃ nec extinguet. sed quos semel recipiet nō extinguēs ſʒ eternaliter exuret. hec linco. Sʒ non dubiū in die iudicij erit patens stagnū infernale igne ardēte sulphure ⁊ omni genere penaꝝ plenū quod tam latū ⁊ spaciosum erit ꝙ simul recipiet ⁊ absorbebit omnes demones ⁊ impios pctōres dānandos. ⁊ taʒ ꝓfundū erit ꝙ ꝓfunditas illius ꝑtingit vsqʒ ad infernum. Sʒ sm̄ Januē. in suo catholicon ꝑte. v. A supficie t̄re vsqʒ ad ifernū sūt milliaria tria milia ducēta. xlv. Sʒ heu q̄ʒ horrēdum erit impijs in die iudicij a p̄sentia dei angeloꝝ ⁊ omniū sanctoꝝ separari ⁊ cū demonibꝰ in tam ꝓfundum chaos inferni in ignē p̄cipitari eternū. Tercio timendū est istud iudiciū q2 erit intolerabile. Unde Aug. Latere ibi erit impossibile apparere intolerabile. Vn̄ ⁊ tunc verificabit̃ illud Apoc. vj. Reges terre ⁊ p̄ncipes ⁊ tribuni ⁊ diuites ⁊ fortes. ⁊ omnis seruꝰ ⁊ liber absconderūt. i. abscōdere se vellēt si possent in speluncis ⁊ in petris montiū ⁊ dicūt. i. dicent montibus ⁊ petris. Cadite sup nos ⁊ abscōdite nos a facie sedētis sup thronū ⁊ ab ira agni qm̄ venit dies magnꝰ ire impioꝝ ⁊ quis pōt stare. Certe ad hoc respōdet salomon. Sap̄. v. dicēs. Tūc stabūt iusti in magna ꝯstantia. Vnđ ⁊ Hiero. epist. xxxiij. Christo inquit veniēte ad iudiciū reges mūdi palpitabūt. ibi plato cum suis discipulis ⁊ argumēta aristotilis nihil tunc ꝓderūt. ibi rusticanus ⁊ paup exultabūt. hec ille. Vnđ Isa. xxj. dixit custos venit man ⁊ nox. Spūaliter custos iste christus est. de quo psal. Nisi dn̄s custodierit ciuitatē frusta vigilat qui custodit eā. Hic em̄ custos iste venit mā̄e ⁊ nox. i. dies iudicij qn̄ incipiet mane diei lucis eterne q̄ʒtū ad electos. ⁊ tunc incipiat nox tenebrositatis eterne q̄ʒtū ad reprobos. Unđ psal. Ad vespeꝝ demorabit̃ fletus. ⁊ ad matutinū leticia. Et bene dicit̃ ad vespeꝝ demorabit̃ fletus ⁊c̃. q2 sicut vespeꝝ reproboꝝ fletu ꝑpetuo rpelebit̃ ⁊ tristicia. ita matutinū electoꝝ eterno gaudio ⁊ leticia ꝑfruet̃. Et idō merito btūs Grego. sup euang. omel'. xxxix. Si qua inquit est p̄sentis tēporis leticia. ita agēda est vt nunqʒ amaritudo sequētis iudicij recedat a memoria. quatinꝰ dum mens pauida extreme vltionis transfigitur timore. q̄ʒtum nunc presens leticia tantumpost ira subsequēs temperet̃. Hic nanqʒ scriptum est. Beatus homo qui est semp pauidus. qui vero mētis est dure corruet in malum. hec Grego. Quarto timēdum est iudicium vltimum. q2 erit in opinabile. nam aduētus illius iudicij cuilibʒ viatori est incognitus ⁊ incertus. vt dictum est paulo ante. Itē apostolus. j. petri. vltimo. Aduenie t dies dn̄i vt fur in qua celi magno impetu transiēt. elemēta vero ignis calore soluuntur. ⁊ terra autē que in ip̄a sunt exurētur. De isto enim igne loquitur petrus lumbardus. iiij. sentētiarum dis. xlvij. capi. vj. dicēs. ꝙ tantum ascēdet ignis in iudicio quantum ascēderunt aq̄ in generali diluuio. Itē Augu. in speculo humane miserie. quantum inquit spaciuʒ aeris occupauit aqua in diluuio q̄. xv. cubitis altior fuit super oēs montes quos operuerāt. vt pat ʒ Gen̄. vij. Tantuʒ spacium occupabit ignis in die iudicij in quo ꝓbabunt̃ ⁊ purgabuntur electi sicut aurum in fornace ⁊ probati ⁊ purgati ascēdāt ad dominū Sʒ qui habuerunt grauia pctā sicut ferrum vel plumbum liquescēt. ſʒ tamē non deficiēt ſʒ magno pondere peccatoꝝ grauati in ipso finaliter descendent in infernū. Figurā huius ignis vidit sctūs Furseus ꝯfessor q̇ vt dicit beda in de gestis angloꝝ

lib.iij.ca.xviij.raptus in spū.⁊ qui cum p angelos
in altū esset elatus iussus est ab angelis qui eū du
cebant respicere deorsum in mundū.at ille in infe
riora visum deflectēs vidit quasi vallē tenebrosaȝ
subtus se.viditq; quatuor ignes in aere nō multo
ab inuicē spacio distantes ⁊ interrogās angelos q̄
essent hi ignes.qui dixerūt hos esse ignes qui mū
dum succēdentes essent ꝯsumpturi. ⁊ vnū dixerūt
esse mendacij in quo comburent falsi xpiani. q̄ in
baptismo abrenunciare sathane ⁊ oibus pompis
eius ꝓmiserūt.ꝫ h̄ minime impleuerūt. Scḋm
dixerūt esse ignē cupiditatis in quo comburentur
auari qui mūdi diuitias celestibus in amore ꝑpo
nunt. Vn̄ Iaco.v. Agite nunc diuites plorate vlu
lantes in miserijs q̄ aduenient vobis.diuitie vr̄e pu
trefacte sunt ⁊ vestimenta vestra a tineis comesta
sunt.aurū ⁊ argentū vr̄m eruginauit.⁊ erugo eorū
erit vobis in testimoniū ⁊ manducabit carnes vr̄as
sicut ignis thesaurisastis vobis irā dei in nouissi
mis diebus. Terciū ignem dixerūt esse ignē dis
sentionis in quo cōburent tales qui animas ꝑla
torū p detractionē scandalū ⁊ obloquiū pturba
re nō formidant. Quartū dixerunt esse ignē im
pietatis in quo cōburent voluptuosi diuites qui si
ne impietate infirmiores spoliare ⁊ eis fraudē face
re ꝓ nihilo habuerūt. Vnde diues de quo legitur
Luce.xvj.ca. Mortuus est diues ⁊ sepultus in in
ferno.⁊ cruciatus flama ignis infernalis.q2 nō de
dit paupi lazaro micā panis.Sup quo Aug⁹.Si
inquit in inferno cōburit q̄ nō dedit ꝓpria.q̄to ma
gis qui rapuit aliena.Istos eni quatuor ignes vi
dit iste sanctus crescētes paulatim vsq; adinuiceȝ
se extendēres atq; in immēsam adunatos flamā si
bi appropinquantes qui ptimescēs angelo dixit.
Dn̄e ecce ignis mihi appropinquat.at ille.Qđ in
quit nō accendisti non ardebit in te.nam inquit.⁊
si terribilis rogus iste ⁊ grandis esse videt.tn̄ iuxta
merita operū singulos examinabit. q2 vniuscuius
q; cupiditas in hoc igne ardebit.sicut eni quis ar
det in corpe p illicitā voluptateȝ.ita solutus a cor
pore ardebit p debitam penam correspondentem.
De isto eni igne loquit sanctus Tho.in de verita.
theologie.lib.vij.c.xiiij.dicēs.Ignis pcedet faciē
iudicis maximus.q2 virtute diuine potentie nō so
lum ignis qui est in sua spera sed etiā oēs ignes q̄
in terra ⁊ sup terram sunt cōgregabunt ⁊ cōuertet
ad mūdi cōflagrationē.Ille aūt ignis habebit ef
fectum opationē ⁊ effectū quatuor igniū.scȝ ignis
infernalis reprobos puniēdo.ignis purgatorij bo
nos a venialibus peccatis purgando.⁊ ignis terre
stris vegetabilia ⁊ sensibilia cōsumendo ⁊ corpora
hoim impiorū incinerādo.⁊ ignis elementorū ele
menta subtiliando et innouando. De isto est igne
loquit scriptura Deut.xxxij.c.dicens.Ignis suc
census ē in furore meo ⁊ ardebit vsq; ad inferni no
uissima.deuorabitq; terrā cum germine suo ⁊ mō
tium fundamēta comburet.Item Isaie vlti.c. Ec
ce dn̄s in igne veniet.⁊ quasi turbo quadrige eius
reddet in indignatione furorē suū ⁊ increpationeȝ
suam in flama ignis.q2 in igne dn̄s diiudicabit et
in gladio suo ad omnē carnē.⁊ multiplicabunt in
terfecti a dn̄o qui sanctificabant ⁊ mūdos se puta
bant. Vnde Gregorius in moral. Non solum in
quit mala que cōmisimus sed etiam ipsa si qua in
nobis bene gesta sūt timeamus.q2 sepe in diuino
iudicio culpa esse dephendit.qđ virtus an̄ nostrū
iudicium putat.⁊ vnde expectat pia merces ope
ris inde supplicium iuste cōsequit vltionis. Hec
Greg. R Quinto timendū est iudiciū vltimū
q2 erit inexorabile.nā vt dicit parif.in de vitijs pte
iiij.Et si beata virgo ⁊ oēs sancti ⁊ angeli i celo ro
garēt tunc ꝓ aliquo iniusto iudex eos nō audiret.
q2 vt dr̄ Prouerb.vj.Furor viri non parcet in die
vindicte.nec acquiescet cuiusq; pcibus.nec suscipi
et ꝓ redemptione dona plurima.Qđ considerās
beatus Aug.in epl̄a ad Iulianū comitem sic scri
bit.Expectat inquit dies iudicij in quo aderit ille
equissimus iudex qui nullius potentis ꝑsonā ac
cipiet.cuius palacium auro ⁊ argento nullus eps
nec abbas nec comes corrūpe poterit Astabūt oēs
anime vt referat vnaqueq; ꝑm q corpore gessit si
ue bonum siue malū.ꝑsto eni erit aduersarius dia
bolus.recitabūt verba ꝓfessionis nostre.⁊ obijci
et nobis in faciē quicquid male fecimus. ⁊ in qua
die peccauimus.⁊ in quo loco ⁊ quid boni operis
tunc tpis facere deberemus.⁊ si tales inuenti fue
rimus exultabit ille aduersarius in conspectu piis
simi iudicis superiorē se esse nobis declamans.agēs
q; talem causam apud talem iudicem. Habet eni
tunc dicere ipse diabolus.Equissime iudex iudica
istum meū esse ob culpam.qui tuus noluit esse p
gratiam.tuus p naturam est sed meus p miseriaȝ
tuus est ob passionē.sed meus ob suasionē.tibi in
obediens.sed mihi obediēs.a te accepit immorta
litatis stolam.ꝫ a me hanc pannosam qua iam in
dutus est tunicā.tuam vestē amisit.⁊ cum mea ve
ste huc aduenit.quid apud eum impudicia facie
bat.quid intemperātia.quid auaricia.quid super
bia.quid cetera mēbra.dimisit te.confugiū fecit ad
me.equissime iudex q2 iusticia ⁊ iudiciū ꝑparatio
sedis tue.iudica istum meū ⁊ mecū esse damnādū
q2 hec omnia q̄ huc attulit mea esse cognosco.me
us esse voluit.⁊ mea cōcupiuit vt mecū puniri de
bet. Heu heu frat charissime.poterit ne talis ape
rire os.qui taliter ibi inueniet vt iuste cum diabo
lo deputet. Hec Aug. Sexto timendū est iudi
cium vltimū q2 erit erubescibile. Vnde apl̄s Ro
ma.vj. Quem fructū habuistis in illis.s.peccatis
ꝑteritis in quibus nunc erubescitis.q.d.nullū.sic
certe de illis peccatis i quibus nūc habetis vanā
delectationē in die iudicij nullū fructū recipietis.
sed maximā erubescentiā.q2 tunc peccata impio
rum omnibus creaturis mundi manifesta erunt.
vnde Nau.iij.Ecce ego ad te dicit dn̄s exercituū ⁊
reuelabo pudenda tua in facie tua.⁊ ostēdam gē
tibus nuditatē tuam.⁊ regnis ignominiā tuam.⁊
ꝓijciam sup te abhominationes tuas.Unde tunc
sicut dicit Isa.xxiiij.Erubescet luna ⁊ confundet
sol cum regnauerit dn̄s exercituū in monte syon.
Sup quo Aug⁹.Merorem inquit finalis iudicij
per tormenta pereuntiuȝ.neq; sol neq; astra respi
cere poterunt.retrahent eni splendorē suū non vt
clementiora sint iudicia.sed vt quelibet creatura
rum in aliorum vindicta de sui iudicio ptimescat.

hec ille. Si em̄ aliquis quereret ab aliquo impio
ſeruiente dyabolo an eſſet ſeruus diaboli in vſura
luxuria. furto. adulterio. ⁊ hmōi. Et licet talis eſſet
tñ erubeſceret hoc fateri. Sed quanto magis eru-
beſcet in die iudicij qñ coram deo. angelis. omni-
bus ſanctis. ⁊ omnibus creaturis mundi opa ſua
manifeſſime oſtendent ipm eſſe ſeruū dyaboli. Et
ideo dicit ps̄. Erubeſcant impij ⁊ deducant in in-
fernū. Septimo timendū eſt iudiciū vltimū. qꝛ
tunc iudex qui nunc clemens ⁊ patiens eſt ⁊ pſta-
bilis ſup maliciā. tūc erit auſter⁹ terribilis ⁊ furo
re plenus ſiue furore plenus ad reddendum ſuis
hoſtibus vltionē. Unde Greg. ſup euāgelia ome.
xiij. Deus inquit deſpicit ⁊ expectat. ꝯtemni ſe vi
det ⁊ reuocat. iniuriam de cōtemptu ſuo ſuſcipit:
⁊ tñ qñqꝫ reuertētibus etiā pmia ꝓmittit. ꝫ nemo
hanc eius longanimitatē negligat. qꝛ tanto diſtri-
ctiorē iuſticiā in iudicio exercet. quanto longiorē
patiētiā añ iudiciū ꝓrogauit. Hinc eteni Paulus
ad Rom. ij. dicit. Ignoras ꝙ benignitas dei te ad
pñiaꝫ adduxit ſm duriciā aūt tuā ⁊ cor impenitēs
theſaurizas tibi irā i die ire ⁊ reuelatōis iuſti iudi
cij dei. q̄ reddet vnicuiqꝫ ſm opa ſua: ꝫ Grego. vñ
de deo eſt ſicut de ſole materiali. Nam ſicut ſol de
ſcribens circulum zodiaci mouetur de ſigno leo-
nis in ſignum virginis. ⁊ ſigno virginis in ſignuꝫ
libre. ſic ſol iuſticie deſcribens circulum ſue eter-
nitatis in ſua operatione ante ſuam incarnatio-
nem fuit quaſi in ſigno leonis. naꝫ ſicut leo natu-
raliter ſibi humiliter ꝓſtratis parcit. dicēte poeta.
Parcere ꝓſtratis vult nobilis natura leonis. Sed
totaliter dilacerat ſibi volentes violenter reſiſtere
Sic ſol iuſticie deſcribens circulū ſue eternitatis.
de quo dicit ꝓpheta. Vobis timentibus nomen
meuꝫ orieť ſol iuſticie. Malach. iiij. Ante ſuam in
carnationeꝫ ſibi humiliter obedientibus pepcit. ꝫ
ſibi ꝑtinaciter inobediētes totaliter deſtruxit. ſicut
patet Geneſ. vij. de noe iuſto ⁊ filijs ſuis quos do
minus ſaluauit ab aquis diluuij quo miſeros pec-
catores ſibi inobediētes ſubmerſit in ꝓfundū in-
ferni. Item Geñ. xix. legiť de loth. vxore ſua. ⁊ fili
abus ſuis quas ſaluauit a ſubmerſione ſodome ⁊
gomorre. ꝫ ſup miſeros ſodomitas pluit ſulphur
⁊ ignem. ⁊ ſubmerſit eos in ꝓfundū inferni. Iteꝫ
Nume. xvj. legiť de moyſe ⁊ aaron ⁊ alijs iuſtis q̄
bus pepcit deus qñ fecit terraꝫ apto ore Chore da-
than ⁊ abyron deglutire in infernū viuētes. Ecce
nūc tēporis fuit ſol iuſticie in ſigno leonis. ſed de
iſto ſigno tranſiuit in ſignū virginis. ⁊ hoc qñ ſcꝫ
naturā humanā aſſumpſit de glorioſiſſima virgi-
ne maria. Unde iam p humilitatē ſue glorioſiſſi-
me matris effectus eſt tam manſuetus benignus
⁊ miſericors ꝙ plures iniurias ⁊ opprobria ⁊ con
temptus patienter ſuſtinet. ad videndū ſi miſeri
peccatores vellent ſe a ſuis peccatis cōuertere di.
Ezech. xviij. Nolo mortem peccatoris ſed vt ma-
gis conuertať ⁊ viuat. Sed certe de iſto ſigno trāſi
bit in ſignū libre. ⁊ hoc erit in die iudicij. qñ cū li-
bra ſue equitatis iuſte ⁊ eque librabit. omnes gene
rationes. omnia verba ⁊ opa vniuſcuiuſqꝫ homis
⁊ tunc reddet vnicuiqꝫ ſm opa ſua. nec erit flexibi
lis pce nec pcio. Unde Prouer. vj. Furor viri nō
parcet in die vindicte. nec acquieſcet cuiqꝫ pcibus
nec ſuſcipiet ꝓ redemptione dona plurima. tunc
em̄ ꝓut diciť Apoc. xviij. De ore eius ex vtraqꝫ pte
gladius acutus. ¶ Sup quo pariſ. in de virtu
tibus parte. iiij. dicit. ꝙ gladi⁹ acutus ex vtraqꝫ pte
eſt ſententia qua aīa cum corpore damnabiť ad pe
nam eternam. tunc ꝓut diciť Apoca. ix. Querent
homines mortem ⁊ nō inuenīēt. deſiderabūt mo-
ri ⁊ fugiet mors ab eis. ⁊ nimirū. qꝛ tunc ꝓut diciť
Prouerb. xix. Sicut fremitus leonis ita ira regis
ſupple penes impios. Quibus ſm Chriſ. tunc di
cturus eſt xp̄s. Ego ꝓpter vos factus ſum homo.
ꝓpter vos alligatus. deſulus flagellatus ⁊ crucifi-
xus. vbi eſt tantarū mearū iniuriarū fructus. ecce
pcium ſanguinis mei quē ꝓ redemptione anima
rum veſtrarū dedi. vbi eſt ſeruitus veſtra quā mi-
gi ꝓ pcio ſanguinis mei reddidiſtis. ego ꝓ amore
veſtro vitam meā dedi. ⁊ vos viliſſimam turpitu-
dinem peccati in amore veſtro plus ꝙꝫ me vel me
am iuſticiā habuiſtis. Hec ille. O miſeri ⁊ falſiſſi-
mi traditores quare non conſideraſtis ꝙ ego crea
ui vos ad ymaginē ⁊ ſimilitudinē meā. ⁊ heredes
regni celeſtis conſtitui. ⁊ omnes creaturas mūdi
vobis ſeruire feci. ⁊ nedum creaturas mundi infe
rioris ſed ⁊ ſuperioris. immo angelos meos vobis
ſeruire feci. qꝛ cuilibet vr̄m aſſignaui vnū de ange
lis meis electis ad cuſtodiendū vos a lapſu in pec
catis. ⁊ qñ de negligentia vel fragilitate cecidiſtis
ad iterum vos ſubleuandū qui vos nūqꝫ deſeruit
ſed ſemp ꝑ totam vitam veſtram paratus erat ad
vos adiuuandū. ⁊ ad vitam virtuoſam vos excitā
dum. ſed vos conſilium illius renuiſtis. ⁊ ſm cō
ſiliuꝫ angeli ſathane ſemp inique egiſtis. Et vltra
iſtud ego dedi vobis ad ſeruienduꝫ meipm. ⁊ ego
qui dñs fui omnium feci meipm ꝓ amore veſtro
ita pauperem ꝙ non habui vbi caput meū reclina
rem. Ego qui fui rex glorie recepi opprobria ſcan
dala ⁊ deſpectiones ad faciendum vos honorabi-
les ⁊ glorioſos. ego paſſus ſum famem ⁊ ſitim ad
vos delitijs reficiendū eternis. ⁊ tandem ꝓ vobis
paſſus ſum mortē horribiliſſimam ad ꝑducendū
vos ad vitam eternam. Et in tpe mee paſſionis de
di ꝓ amore veſtro fauces meas ꝑcuſſoribus. faciē
meā ſputo deturpari. caput meū corona ſpinea co
ronari. manus meas ⁊ pedes meos clauis acutiſ-
ſimis cruci conclauari. latus meū vſqꝫ ad centruꝫ
cordis ꝑforari. Immo ⁊ omnia mēbra corpis mei
dedi ꝓ vobis ad penam ⁊ paſſionē grauiſſimam
patiēda. ꝫ vos ecōtra tanqꝫ ingratiſſimi miſeri de-
diſtis omnia mēbra veſtra ad me deſpiciendū. vñ
ego dedi oculos meos ad lachrymas ꝓ amore ve
ſtro effundendū. ⁊ vos dediſtis oculos vr̄os ad va
nitatē mūdi cōcupiſcendū. Ego dedi aures meas
ꝓ amore vr̄o ad ſcandala ⁊ opprobria de me dicta
patiēter audiendum ⁊ vos dediſtis aures veſtras
ad mēdacia ⁊ detractōes ⁊ ſcandala ab impijs ſer
uis meis illata voluntarie audiēdū. Ego dedi os
meū ꝓ amore vr̄o ad acetū cum felle mixtū degu
ſtandū. ⁊ vos dediſtis os vr̄m ad gulam mēdaciū
turpiloquiū detractionē ⁊ ad mēbra mea iuramē
tis horribilibus lacerandū. Ego dedi manus me-
as ⁊ pedes meos ꝓ amore veſtro ad lignū crucis

cōclauādos. et vos dedistis manus vr̃as et pedes vr̃os ad furtū ꝛ homicidiū ꝑpetrāda. Ego dedi cor meū ꝓ amore vr̃o ad lanceā acutissimā pforandā. ꝛ vos dedistis cor vestrū ad voluptatem ꝛ ad omnem immūdiciā cōcupiscendū. Item qn̄ fuistis infirmi ego restitui vos ad sanitatem. Qn̄ fuistis in tribulatione ꝛ angustia ego restitui vos ad ꝓsperitatem. Qn̄ fuistis in paupertate ego diuites vos effeci. et qn̄ fuistis in carcere ego ꝓ redemptione vr̃a sanguinem cordis mei dedi. ꝛ qn̄ vestraȝ ꝑdidistis hereditatem ego vobis illam ꝑ passionē iterū impetraui. Sed vos miseri ingratissimi in omnibus istis reddidistis mihi malū ꝓ bono. ꝛ odiū ꝓ dilectione mea. Et tn̄ omnes ꝑdictas iniurias ꝛ ingratitudines vestras patienter sustinui. ꝛ paratus erā vobis miscdiam dare. immo intantū ꝙ multotiēs misi ad vos nuncios meos. id est ꝑdicatores verbi mei ad monēdū vos de istis pessimis delictis vosmetipsos emendare. sed nihil de nuncijs meis curastis: ꝭ potius eos ꝛ verba mea in opprobrium ꝛ iracundiam ꝓuocastis. ꝛ dyabolo meo capitali aduersario placuistis. Et ideo nimirū tunc hmōi traditores suos grauissime castigabit. dicēte seipso ꝑ ꝓphetam in ps̄. Visitabo in virga iniquitates eorum ꝛ in verberibus peccata eorū. Sed ꝓ isto ē notandum ꝙ deus diuersos diuersis temporibus diuersimode flagellat. in hoc em̄ mūdo flagellat sibi inobedientes. ac si prius pater filios suos delinquētes cum virga de scirpis castigaret. q2 modica est quecunqȝ pena p̄sentis vite in comparatiōe ad vitā futurā. In purgatorio aūt flagellat sibi inobediētes. ac si pater ad impatientiā motus ꝑcuteret filium suū cum baculo. ꝭ q2 tam pena p̄sentis vite ꝙ̄ pena purgatorij tandē finief. ꝛ i ipsis boni purganf. Ideo hec considerans ꝓpheta in ps̄. sic dicit Virga tua ꝛ baculus tuus ipsa me consolata sunt Sed miseri traditores in hac vita deum despicientes ꝛ nunqȝ de peccatis suis vere penitētes. in die iudicij cum virga ferrea nodis vndiqȝ plena acerrime flagellabunf. Vnde ps̄. Reges eos in virga ferrea. De hac em̄ virga dicit ꝓpheta Isaias. Isa. xj. ca. Percutiet terram virga oris sui. hec virga oris dei est illa terribilissima sentētia cum qua percutiet impios i die iudicij qn̄ dicet illis illud Mathei. xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo ꝛ angelis eius. ꝭ em̄ virga habet sex nodos durissimos cum quibus ꝑcutiet dn̄s miseros peccatores tam grauiter ꝙ nūqȝ cōualescent. Primus nodus est a deo separatio. cum quo ꝑcutiet dn̄s eos cum dicet Discedite a me. Scd̄s nodus est dei maledictio. cum quo eos ꝑcutiet cū dicet. maledicti. Tercius nodus est pena sensus cum quo ꝑcutiet eos cum dicet in ignem. Quartus nodus est pene eternitas. cum quo ꝑcutiet eos cum dicet eternū. Quintus nodus est pene acceleratio cum quo ꝑcutiet eos cuȝ dicet. Qui paratus est. Sextus nodus est demonum horribilissima associatio. cum quo percutiet cum dicet. dyabolo ꝛ angelis eius. Et merito cum istis sex nodis huius virge percutiet dn̄s miseros peccatores damnandos. quia sicut dicit Sap. xj. Per que peccat homo ꝑ hec ꝛ torquef. ꝭ dn̄s in vita p̄senti multotiens vocauit impios ad penitentiam ꝛ noluerūt venire. dicēte seipso Prouer. j. Vocaui vos ꝛ renuistis: ꝭ p̄sentiam meā ꝛ doctrinam meā odio habuistis. ideo iam ꝓ eterno discedite a me. ꝛ q2 ex inueterato odio bonos tanqȝ maledictos in opprobriū ꝛ abhominationē habuistis. iō iam discedite a me maledicti. ꝛ q2 cum igne vindicabilis ire ꝛ carnalis cōcupiscētie in vita vr̃a semꝑ accēsi fuistis. ideo iam discedite a me maledicti in ignem. Et q2 induriati in peccatis vr̄is nunqȝ voluistis ea dimittere. sed semꝑ in eis continuare. ideo iam discedite a me maledicti in ignem eternū. Et q2 sine intermissione semꝑ parati fuistis ad malū faciendū. Ideo nunc discedite a me maledicti in ignē eternū qui paratus est. Et q2 semꝑ dilexistis societateȝ malorū ꝛ odistis societatē bonorū. ideo iam malos socios habebitis. Discedite a me maledicti in ignē eternū qui paratus est diabolo ꝛ angelis eius. ¶ Item ad ostendenduȝ qualiter ille iustus iudex qui nunc clemēs. misericors ꝛ ꝑstabilis est suꝑ maliciā impiorū. in die iudicij erit rigidus ꝛ austerus ad reddendū vindictam inimicis suis. est notandū ꝙ xp̄s signaf ꝑ arcum celi. s. ꝑ yridem. de quo dicif Gen̄. ix. Arcū meū ponam in nubibus celi. In q̄ arcu tres colores apparent. scȝ color mixtus. color ceruleus. ꝛ color igneus. ꝑ quos quidē colores signaf triplex nostri creatoris ꝛ saluatoris aduentus. s. aduentus eius ad hominis creationē. aduētus eius ad hoīs redemptionē ꝛ aduentus ad hoīs iudicationē. In primo em̄ eius aduētu. s. ad hominis creationē apparuit color mixtus de iusticia ꝛ misericordia. nam de iusticia penas primis parētibus inflixit. ꝭ de misericordia non finaliter eos cōmendauit. ꝭ ex sua misericordia eos redemit. Vnde Grego. Ad magnā iniquit iusticiā iudicis ꝑtinet vt nunqȝ careāt supplicio qui nunqȝ dum viuerēt voluerunt carere peccato. Hec ille. In scd̄o eius aduentu. s. ad hoīs redemptionē apparuit color ceruleus. vnde ceruleus idem est ꝙ fuluidus ad moduȝ cere q̄ cito liquescit. ꝛ inde ceruleus in eadem significatione. ꝛ certe christus in sua incarnatione factus est cerule us. id est passibilis. Vnde ps̄. in persona xp̄i. Factum est inquit cor meū tanqȝ cera liquescens. In tercio vo aduētu eius apparebit color igneus. q2 tunc iudicabit viuos ꝛ mortuos ꝛ seculū ꝑ ignem

Ab hoc em̄ arcu triplex genus sagittarū emittif scȝ sagitta doloris. sagitta amoris. ꝛ sagitta cōdemnationis. Primis em̄ parentibus arcum tetendit ꝛ parauit sagittas suas qn̄ dixit ad adam ꝛ in hoc etiā vxori sue. Ex omni ligno paradisi comede. de ligno scientie boni ꝛ mali nō comedas. In quacūqȝ die comederis ex eo morte morieris. Genef. j. Sed illi non ꝑfecte obediētes deo ad suggestionē dyaboli comederūt ex fructu ꝓhibito. ꝛ iō dn̄s sagittauit in ipsos sagittas doloris. s. mortalitatis. infirmitatis. frigoris. famis ꝛ sitis. ꝛ hmōi miseriarū quibus iam genus humanū grauiter vulneraf. de quibus sagittis dicit ps̄. Sagitte tue infixe sūt mihi. Et homo istis sagittis doloris vulneratus. taliter a diabolo fuit vexatus ꝛ sibi subiugatus ꝙ per se sanari non potuit. Et ideo celestis medicus fili

us dei misericordia motus descēdit in vterū virgi
nis ⁊ ibi parauit scōm genus sagittarum in phare
tra sua.s.sagittas amoris.quas ad gen⁹ humanū
postea sagittauit.de quibus sagittis loquit̄ Ps.di
cens.Sagitte potentis acute cum carbonibus de
solatorijs.Sup quo glo.Sagitte inquit acute sūt
verba omnipotentis dei quibus penetrauit cor hu
manuꝫ.Unde apl's Hebre.iiij.Uiuus est sermo
dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti.
⁊ ptingens vsq ad diuisionē anime.Carbones de
solatorij.i.vastatorij dicunt̄ exempla charitatis q̄
vastando ad desolationē ducunt carnales ⁊ volu
ptuosas affectiones ⁊ deuastant motus rancoris ⁊
malicie.vnde Roma.xij.Si esurierit inimicus tu
us ciba illum.si sitit potum da illi.hoc aūt faciens
carbones ignis.id est exempla charitatis cōgeres
sup caput eius.Istas sagittas emisit xp̄s p suā fi
delem p̄dicationem ⁊ doctrinā.⁊ illas sagittas co
pulauit cum carbonibus.i.exemplis vehemētissi
mi amoris.Unde iste bn̄dictus architectus iesus
xp̄s ꝓpter vehemētissimū amorē quem habuit ad
hoiem ascēdit in montē caluarie.⁊ deinde sup ar
borē crucis vt p vniuersum muodum sagittaret sa
gittas sui amoris.⁊ ibi tetendit arcum suū ita alte
q cordula composita ex suis p̄ciosis neruis ⁊ ve
nis fere totaliter rumpebat̄.⁊ ibi tandem emisit sa
gittam excellentissimi amoris.q⁊ vt dicit̄ Ioh.xv
Maiorem hac dilectionē nemo habet q̄ vt aiam
suam ponat quis ꝓ amicis suis.Hec est sagitta d̄
qua dicit̄.ij.Regū.j.Sagitta ionathe nunq̄ abijt
retrorsum.Cum hac sagitta deus dyabolum letali
ter vulnerauit ⁊ genus humanū ab eius seruitute
redemit.Sed heu ꝓ istis sagittis amoris q̄s xp̄s
sagittauit ad nos.iam multi falsi xp̄iani reddētes
malū ꝓ bono quotidie sagittant ⁊ vulnerant xp̄m
in suis membris.sagittis ire.detractionis.scanda
li ⁊ inuidie.de quibus dicit ps̄.Tetenderunt arcū
suū ⁊ parauerūt sagittas suas in pharetra vt sagit
tant in obscuro rectos corde.⁊ nedum taliter sagit
tant ⁊ vulnerant xp̄m in suis mēbris.ſ etiam sagit
tis horribiliū iuramentorū xp̄m in sua ꝓpria pso
na quantū in eis est dolorose quotidie vulnerant.
De quo ipsemet cōquerit̄.Treñ.j.dicens.Tetēde
runt arcū suum ⁊ posuerunt me quasi signū ad sa
gittam. Terciū genus sagittaruꝫ de p̄dicto arcu
emissarū erunt sagitte ꝯmendationis que emittēt̄
specialiter in die iudicij.Unde tūc arcus iste tres
sagittas iaciet ad impios peccatores tunc damnā
dos.Quarū prima erit sagitta vocationis ad iudi
cium.scd̄a disceptatōis siue computatōis.⁊ tercia
diffinitionis.De istis tribus sagittis potest intelli
gi illud.j.Regū.xx.Ego tres sagittas mittam iu
xta eum.i.iuxta numerū damnatorū.cum istis em̄
tribus sagittis percutiet dn̄s incurabiliter miseros
damnandos.Unde Deut̄.xxxij.Congregabo su
per eos mala ⁊ sagittas meas complebo in eis.Et
sequit̄.Inebriabo sagittas meas sanguine. Pri
maꝫ em̄ sagittam iaciet eis dn̄s qū dicet.Surgite
mortui ⁊ venite ad iudiciū.De ista em̄ sagitta cuꝫ
ceteris dicit dn̄s p ps̄.Sagitte tue transierūt vox
tonitrui tui in rota.s.i rota totius orb.Un̄ Ioh.v.
Oēs qui in monumentis iacent audient vocē filij

dei ⁊ ꝓcedent qui bona egerunt in resurrectioneꝫ
vite.qui v̄o mala in resurrectionē iudicij.O q̄ ter
ribilis erit vox ista his qui viciose hic vixerūt ⁊ vi
tam suam nō emendauerunt.tunc em̄ veniēs ani
ma peccatrix ad suū corpus rōnabiliter dicere po
terit.Surge caro maledicta ammodo dyaboli so
cia ⁊ omnipotentis dei inimica nunc ludus tuus
vertit̄ in lamentū.delectatio tua cōuertet̄ in ama
ritudineꝫ risus in fletum.⁊ iam tua momentanea
leticia temporalis p̄terijt.⁊ dolor ꝑpetuus supue
nit ve tibi misera caro.q⁊ pro tuis voluptatibus ⁊
delicijs ex quo a te eram exuta ardebā miserrime
in inferno.ſ maledicta sit hora in qua tibi fui pri
mitus copulata.⁊ q⁊ iam de te deserere nō possuꝫ
⁊ tuū maledictū contuberniū nequio declinare ve
lim nolim iam cogor tibi iterato copulari.Surge
igit̄ maledicta caro ⁊ transeamus ad iudiciuꝫ nr̄e
damnationis eterne a iusto iudice recipiendū.sed
tunc poterit miserrima caro nō immerito sibi rn̄
dere.O maledicta anima iam te cogor a deo om
nipotente reassumere.ſ maledicta sit hora in qua
eram tibi primitus associata.q⁊ cum iam video q
ꝓ voluptatibus meis eternaliter in inferno arde
bo.ſ o maledicta anima si tu meis delectatōibus
non cōsensisses ego deum peccēdo minime offen
dissem.nam tu fuisti mea gubernatrix ⁊ dn̄a ⁊ sine
tuo consensu nihil boni vel mali agere potui.⁊ q̄
uis voluptuosa peccata p tuum cōsensum cōmisi.
fuerunt mihi delectabilia que de vilissimo limo
terre eram plasmata tibi rū que ad imaginē ⁊ simi
litudinē gloriosissime trinitatis fuisti creata ⁊ ratio
ne imbuta erāt omnino p̄ter naturalia.Et iō ma
ledicta anima si nō fuisset tua fatuitas ego nunq̄
fuissem cruciata sicut iam cruciabor eternaliter in
infernali tormēto.Sed heu maledicta anima a ex
quo iam te deserere nō potero.veni ⁊ transeamus
ad nostre damnationis iudiciū recipiendū.q⁊ ec
ce iam audio vocem dn̄i clamantis ⁊ dicētis.Sur
gite mortui ⁊ venite ad iudiciū.hanc vocem valde
timuit ille sanctus doctor Hiero.qui dixit super
Math.Quotiens diem illum cōsidero toto cor
pore contremisco.nam siue bibo.siue aliquid ali
ud facio.semp videt̄ mihi in auribus meis sonare
illa tuba terribilis.Surgite mortui venite ad iudi
cium.sed heu ex quo tam sanctus doctor tantū ti
muit diem illum.Quid tunc facient voluptuosi
peccatores quasi omni genere viciorum inuoluti
certe ꝓut dicit̄ Apoc.ix.c.Querent mortē sed nō
inuenient.desiderabunt mori ⁊ fugiet mors ab eis.
Et nimirū.q⁊ tunc videbunt illū regem regū quē
cōtinue irritauerūt eis iratum cum arcu terribilis
iudicij tetenso ⁊ sagitta vindicte in eo posita cum
qua incurabiliter eos ꝑcutiet in corde.vnde tūc ve
rificat̄ illud Math.ix.ca.Egressa est sagitta p cor
da eorum. Scd̄a sagitta quā sagittet in die iudi
cij ad impios tunc damnandos.erit sagitta disce
ptationis.i.computationis.de qua Ioelis.iij.ca.
Congregabo omnes gentes ⁊ deducā eas in vallē
iosaphat ⁊ deceptabo cum eis.de qua em̄ sagitta
loquit̄ scriptura Deut̄.xxxij.c.Congregabo super
eos mala ⁊ sagittas meas complebo in eis.Item
in ps̄.Emitte sagittas tuas ⁊ cōturbabis eos.Istā

sagittā sagittet dñs impijs qñ dicet illis illud Mathei.xxv. Esuriui eñ ⁊ non dedistis mihi manducare. sitiui eñ ⁊ non dedistis mihi bibere. hospes eram ⁊ nō collegistis me. nudus eram ⁊ nō cooperuistis me. infirmus fui ⁊ in carcere ⁊ nō visitastis me. Tunc respondebūt ei ⁊ ipsi dicētes. Dñe qñ te vidimus esurientem ac sitientem. aut hospitē. aut nudum. aut infirmū. vel in carcere. ⁊ nō ministrauimus tibi. Tunc respondebit illis dicēs. Amen dico vobis ꝙdiu nō fecistis vni de minoribus meis nec mihi fecistis. Tercia sagitta quaȝ sagittet dñs impijs in die iudicij erit sagitta diffinitionis siue dissipationis de qua loquit̃ scriptura.ij. Reg. xxij. Misit sagittas suas ⁊ dissipabit eos. hanc sagittaȝ sagittet dñs impijs in die iudicij qñ dicet illis illud terribile ṽbū Math.xxv. Discedite a me maledicti in ignē eternū qui paratus est dyabolo ⁊ angelis eius. Et hec pauca remedia contra supbiam in mente bene reuoluta sufficiūt ad supbiaȝ vanam gloriam ⁊ omnē mentis ⁊ corpis elationē vna cū gratia dei extirpandā.

Explicit pars sexta.

Incipit pars septima.

Capitulum I

Inuidia est odiū aliene excellētie. siue amor depssionis felicitatis aliene. Vel aliter. Inuidia est tristicia vnius de bono alterius. q2 ille istum excedit in bono. Vñ Augustinus in libro suo de diffinitionibus. Inuidia inquit est egritudo animi ex felicitate alterius ꝓueniēs naturaliter inuidenti nocēs. qñ inuidus alienū bonum suū facit inuidendo suppliciū. Secundū Damascenū ṽo libro.ij. Inuidia ē tristicia de alienis bonis ⁊ leticia de malis alienis. Pro quo notanduȝ ꝙ fm sanctū Thomā scda scde.q.xxxvj. quatuor modis cōtingit aliquem tristari d bono alterius. Primo modo tristat̃ aliquis de bono alterius. hoc est de exaltatione alicuius veritatis inimici. timens ne ex hoc sibi vel ecclesie dei periculū vel nocumentū euenire contingit. ⁊ talis tristicia nō est inuidia. q2 nō ꝓcedit ex liuoris malicia. ⁊ pōt esse sine peccato. Scdo modo pōt q̇s tristari de bono alterius non ex eo ꝙ ipse habet bonum. sed ex hoc ꝙ sibi deest bonum illud quod ipse habet. Et hoc ꝓprie dicit̃ zelus vt dicit Aristo.ij. rethori. Et si ille zelus sit circa honesta laudabilis est fm illud apl'i.j. Chor.xiiij. Sectamini charitatem emulamini spūalia. ȝ si ṽo sit de bonis tēporalibus potest esse cum peccato ꝓpter inordinatū affectum ad temporalia. Tercio modo tristatur quis de bono alterius inquantū ille cui accidit est illo bono indignus. que quidē tristicia non potest oriri ex bonis honestis ex quibus aliquis iustus efficit̃. Sed sicut dicit Arist.ij. rhetorice est de diuitijs ⁊ talibus que possunt prouenire dignis ⁊ indignis ⁊ quasi nihil sunt in comparatiōe ad bona celestia que tantū reseruant̃ electis ⁊ talis tristicia ꝓhibet̃ in ps̃. cum dicit̃. Noli emulari in malignantibus. neq3 zelaueris facientes iniquitatē. Quarto modo tristat̃ quis de bono alterius q2 est diminutiuū sue excellētie. que minus apparet in p̄sentia maioris. sicut lumen stelle nō apparet p̄sentia solis. sic excellentia aūt alicuius minus apparet i p̄sentia sibi similis. sed maxime apparet gloria vl' excellentia cuiuscūq3 qñ est singularis. Et talis tristicia ꝓprie est inuidia. ⁊ cum inuidia vt ex p̄cedentibus patet sit tristicia manifestū est ꝙ opponitur gaudio qđ est effectus virtutis charitatis. Et ideo ꝑ inuidiam transgredit̃ quis p̄ceptum de dilectione ꝓximi. ⁊ ꝓhibet̃ ꝑ hoc mandatum. Non occides. ꝑ qđ ꝓhibet̃ omne nocumentum quod dicto facto. vel cogitatu infertur ꝓximo in ꝑsona. Tristari aūt de bono ꝓximi est appetere malum ꝓximi. ⁊ nocumentū sibi inferre. Ad destructioneȝ istius peccati inuidie dr̃ in textu Apocalipsis vbi prius ꝙ sextus angelus effudit phialam suam in illud flumen magnū Eufraten. id est p̄dicator verbi dei sexto loco p̄dicauit contra inuidie peccatū. Vnde Glosa sup eodē. Eufraten inquit interp̄tatur frugifer. ⁊ ē filius babilonis. In hoc eñ ꝙ frugifer dr̃ signari potest magnus fructus bonorum operū. ⁊ abundantia gratie quā xp̄iani haberent. Sed in hoc tñ ꝙ dr̃ fluuius babilonis que confusio interp̄tat̃ signat falsos xp̄ianos ⁊ p̄cipue inuidos qui confusionē sustinebūt eternam. q2 no habent gratiam quā habere vident̃. Et bene dici pōt ħ flumen magnū. q2 iā maior videt̃ esse inuidia inter inuidos xp̄ianos ꝙ̄ quondā inter demones. sicut ostensum est supra in.iiij. specie supbie vbi agitur de infidelitate que nascit̃ ex quarta filia inanis glorie. ⁊ in illo vbi agit̃ de nono fidei articulo. In hoc eñ flumine p̄dicator phialam infundit qñ cōtra inuidos xp̄ianos scribit. laborat vel fideliter p̄dicat. Ad destructioneȝ igit̃ huius peccati inuidie sicut actū est contra quinq3 peccata p̄cedentia tria sunt notabilia hic specialiter effundēda.

Capitulum II

Primum enim notabile contra pctm̃ inuidie effundendum erit eius detestationē multipliciter ostēsiuū. A Pro quo notandū ꝙ inter cetera specialiter decem ostendūt hoc peccatū esse maxime detestādū. Quorū primū est ꝙ inuidia cunctas virtutes destruit. Vnde Chris. ⁊ ponit̃ in flora. Bartho. titulo de inuidia. Inuidia inquit cunctas virtutes cōcremat. ⁊ ꝑ inuidie viciū ante dei oculos pereūt etiam fortiora acta virtutū. sed vtinam inuidi ꝑp̄ēderent quante sunt cecitatis qui alieno ꝓfectu deficiunt. ⁊ aliena leticia cōtabescunt qui ⁊ melioratione xp̄i deteriores fiunt. Vnde Isid. in de summo bono. li.iij.c.xxv. Liuor inquit alieni boni suum punit autorem. Nam vnde bonus proficit inde inuidus contabescit homines praue viuentes. sicut de bonorum lapsibus gratulant̃. ita de coruȝ recte facto boniq3 ꝑseuerantia confundunt̃. Inuidus membruȝ est dyaboli cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarū. sicut ⁊ supbus membruȝ est dyaboli. de quo scriptū est. Omne sublime videt. ⁊ ipse est rex sup omnes filios supbie. nulla est virtus que non habet cōtrariū inuidie malum. sola miseria caret inuidia. q̇a nemo inuidet misero

cui reuera liuor non obijcit. sed sola misericordia multi ⁊ bonos imitari volunt. ⁊ de bonorū ꝓfectibus inuidie liuore tabescūt. quo fit vt nec illi a malo suo corrigunt. ſ꞉ ꝑ inuidiam deteriorent. vt bonos a recto studio quantū in ipsis ē si poterint deprauare conent. qñ malos boni ꝓficere vident nō scandalizent. ſ꞉ quem finem sint habituri maxime cogitēt. quere finem huius originalis in fine septimi ca. huius septime partis. Hec ille. Scḋo detestanda est inuidia. qꝛ destructiua est bone voluntatis. que deo magis placet ꝙ̄ munera sibi oblata Unde Greg. omel. v. sup illud Luce. ij. Gloria in altissimis deo ⁊ in terra pax hominibus bone voluntatis. Ante inquit dei oculos nunꝙ̄ vacua est manus a munere. si fuerit archa cordis repleta bona voluntate. Hinc eteni ps. dicit. In me sunt deus vota tua que reddam laudationes tibi. ac si aperte dicat. Si exterius munera offerenda nō habeo. intra memetipm̄ tñ inuenio qḋ i ara tue laudis impono. qꝛ qui nostra datiōe nō pasceris oblatōe cordis melius placaris. nihil quippe offert deo ditius bona voluntate. Uoluntas aūt bona est sic aduersa alterius sicut nr̄a ptimescere sicꝙ̄ de ꝓsperitate ꝓximi sicut ḋ nr̄o ꝓfectu gratulari aliena dāna nr̄a credere alienaꝙ̄ lucra nr̄a credere. amicū nō ꝓpter mūdū ſ꞉ ꝓpter deū diligē. ⁊ inimicū amādo tolerare. nulli qḋ pati nō vis facē. nulli qḋ tibi iuste impendi desideras denegare. necessitati ꝓximi nō solum iuxta vires cōcurrere sed ꝓdesse etiam vltra vires velle. Quid igit isto holocausto locupletius qñ per hoc ꝙ deo immolat in ara cordis anima semetipsaz. id est suam sensualitatē mactat. ſ꞉ hoc bone voluntatis sacrificiū nūꝙ̄ plene soluit nisi mūdi huius cupiditas ꝑfecte deserat. nam quicquid in eo cōcupiscimus hoc ꝓculdubio ꝓximis inuidemus. videt em̄ qꝛ nobis desit qḋ alteri assequit. ⁊ qꝛ semꝑ inuidia a bona volūtate discordat mox vt hec mentem ceperit illa discedit. vñ p̄dicatores sancti vt possint ꝓximos diligere studuerunt in h̄ seculo nihil amare. nihil vnꝙ̄ appetere nil vel sine appetitu possidere. quos bene Isaias intuēs ait. Qui sunt isti qui vt nubes volant. ⁊ quasi columbe ad fenestras suas. vidit quippe eos terrena despicere ⁊ mente celestibus appropinquare. verbis virtuosis pluere. miraculis chorusсare. et quos a terrenis contagijs sancta p̄dicatio ⁊ sublimis vita suspendant hos volātes pariter ⁊ nubes appellat. Fenestre em̄ nostre sunt oculi. qꝛ per ipsos anima respicit quod exterius concupiscit. columba vero simplex est animal atꝙ̄ a malicia fellis alienū. q̄si columbe igit ad fenestras suas sunt. qꝛ nihil in h̄ mundo concupiscūt qui omnia simpliciter aspiciunt. ⁊ in his que vident rapacitatis studio nō trahunt. sed econtra miluus ⁊ non columba ad fenestras suas est qui ad ea que oculus cōsiderat rapino desiderio anhelat. Hec Grego. Tercio detestanda est inuidia. qꝛ ꝑ inuidiam serpēs antiquus oīa membra mundi inficit ⁊ ꝑturbat. Unde Grego. iiij. moral. Sciendum inquit est ꝙ cum ꝑ omne vicium antiqui hostis virus cordi humano infundit in zelo inuidie tota viscera sua serpens concutit. vnde nihil relinquit in homine quietū. nam vbi ꝑ alia vicia certum locum sibi vendicat dyabolus in homine. ꝑ inuidiam v̄o totum hominē occupat. hinc em̄ eleuat frons. rugat caput. vultus pallescit. pectus arescit. labia tremunt ⁊ dentes fremunt. lingua verba rapida ad loquendum est assueta. manus ad violentiam sunt parate animave ro charitate vacua. B Quarto detestāda est inuidia. qꝛ sicut dicit Holkot in lectura libri Sapientie. lectiōe. xxix. Inuidia est toxicum charitatis ostium iniquitatis. ⁊ putredo sanitatis. Unde ꝙ̄tū ad pmū. Nisi em̄ esset inuidia quilibet hō gauderet de bono alterius. ⁊ de alterius malo doleret. qꝛ hoc est ꝓprium charitatis. Unde Aug⁹. sup Iob. Tolle inquit inuidiam ⁊ tuum est qḋ habeo. tolle inquit inuidiam ⁊ meū est qḋ habes. Item Glo. sup illud Isaie. xlv. Ego dñs formās tenebras. qḋ inquit est vita serpentis mors est hominis. s. venenum. ⁊ econtra humor aqueus. i. saliua est vita hominis ⁊ mors serpentis. Isto modo est ꝙ vita virtuosi hominis ⁊ boni est mors inuido. ⁊ qḋ est bono viro ⁊ virtuoso mors vita videt inuido. Secundo inuidia est ostiuz iniquitatis. ꝑ hanc enim mors intrauit in mundū. dicente spūsancto Sap. ij. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbē terrarū. ꝑ hanc em̄ occisus est abel a cayn. Iacob tribulatus ē ab esau. Ioseph vēditus est a fratribus suis. Dauid a saule ꝑsecutus est. ⁊ xp̄s a iudeis occisus est. Unde Math. xxvij. Pylatus sciebat ꝙ ꝓpter inuidiam tradidissent eum. Tercio inuidia est putredo sanitatis. Unde Prouerb. xiiij. Putredo ossium inuidia. hoc tamen vicium. scz inuidia est iustissimū. qꝛ est suum auctorem reꝑcussiuū. Unde iustius inuidia nihil. qꝛ ꝓtinus ipm̄ auctorem vel punit vel cruciat. Unde Basilius. Sicut inquit rubigo ferrum sic inuidia animā de qua nascit corrumpit. Hec Holkot. Quarto detestāda est inuidia. qꝛ omni bono hominem spoliat ⁊ malo euz implet. primū patet ex hoc ꝙ inuidus odit et impugnat omne bonū. Alia nanꝙ̄ vicia opponunt vni virtuti vt suꝑbia humilitati. luxuria castitati. auaricia largitati. et sic de alijs. inuidia v̄o opponit omni bono. qꝛ vt dictum est inuidus odit omne bonū ⁊ impugnat. ⁊ ideo inuidia non tm̄ dī mala sed etiam pessima. Unde hec est fera pessima q̄ deuorauit ioseph. Geñ. xxxvij. Et ꝙ̄tum ad scḋm scilicet ꝙ inuidia implet hominez omni malo patet ex hoc ꝙ inuidus omni malo plenus est vsꝙ̄ ad oculum. cuius signuz est ꝙ malicia inuidi per oculum exit. Unde dicitur Eccl. xiiij. Nequam ē oculus inuidi. Item Math. xx. An oculus tuus nequam est. qꝛ ego bonus sum. Unde ꝑ oculum intentio siue iudiciū rōnis intelligit. ⁊ qꝛ inuidus omnia bona opera illorum quibus inuidet iudicat esse mala. vel mala intentione facta. ideo dicit oculus inuidi nequā. Et causa huius ꝑnitiosi inuidi iudicij ꝑ exemplum ostendit supra. ꝑte. vj. ca. xxxvj. vbi agit de infidelitate que nascit ex quarta filia inanis glorie. ⁊ in illo vbi agit de septimo articulo fidei. Item ibidem ostenditur qualiter inuidus suo iniquo iudicio peruertit ordinatam a deo actionem. Quinto detestanda est inuidia ꝓpter multa mala que ex ea pullulant. ⁊ ꝑ que inuidus

sibi finaliter vltionē acquirit. Primū est q de angelo dyabolū fecit. ad hoc exemplū habemus de lucifero qui summo deo inuidebat. et propter hoc in infernū cecidit. et de lucidissimo angelo celi. horribilior dyabolus inferni factus est. vt patet Isaie xiiij. ca. Scdm malum inuidie est q claudit homini viam salutis qr misericordiam dei a se excludit que est via ad salutem. iuxta illud ps. Vniuerse vie dni misericordia et veritas. et q misericordias dei ab inuidis excludit. patet ex hoc q inuidia est blasphemia et peccatū in spmsanctū. Nam inuidia gratiam que a spūsancto dat seruis dei odit et impugnat. et si manifestū est q inuidia est peccatum in spmsanctum. et cum peccatū in spmsanctum sit blasphemia et tam graue peccatū q p misericordiam dei que est via ad salutem vt dicit Matth. xij. Non remittit in hoc seculo neq in futuro. hoc est vix remittit. constat q inuidia inuidis aditū claudit salutis. de peccato in spmsanctū et eius speciebus quarū inuidia est vna dictum est supra parte sexta. c. xiiij. Tercium malum inuidie est q facit hominē penitus immisericordem. qr nō parcit patri. fratri. amico nec innocēti. q em inuidia nō parcit patri exemplū habemus de absalon qui voluit interficere patrem suū dauid pter inuidiam vt eius possideret regnū. et pter hoc inter celū et terrā suspensus est in arbore p capillos sui capitis. et interfectus a ioab tribus lanceis. vt patet. ij. Regū. xviij. Et q inuidia fratri nō parcit exēplū hēm9 de cayn q fratri suo abel non pepcit. sed p inuidiā motus eo q vidit munera fratris sui abel deo esse acceptabilia et sua despici eum occidit. et ideo in maledictionē dei incidit. et in damnationē eternaz. vt patet Gen. iiij. Item esau pter inuidiā in sui fratris psecutionē exarsit. Vnde qr primogenitorū benedictione pdita. quam pter esum lenticule ipse vendiderat minorem se eo quez nascendo pibat ex liuore doluit et ingemuit. vt patz Gen. xxvij. Itē filij iacob Joseph fratri suo nō pepcerunt. s pter inuidiam voluerunt eum occidisse quem tñ ad cōsilium vnius minoris malicie q alij ysmahelitis xxx. denarijs vendiderunt. vt ptz Gen. xxxvij. Itē rachel sterilis sue sorori fecunde inuidebat. vt ptz Gen. xxx. Ex quo ad tercium q inuidia amico nō parcit exemplum habemus de Saule qui nō pepcit dauid amico suo charissimo quin sibi inuidebat. eo q mulieres choros ducentes in occursum saul venientis de plio cantabant dicētes. Saul pcussit mille. et dauid decem milia. ob quam causaz inuidebat et voluit eū interficere vt patet. j. Regū xviij. Et quantū ad quartū q inuidia innocēti nō parcit. exemplū habemus Gen. iij. de diabolo. q videns nostros primos parentes in statu innocētie et felicitatis et ad illū locū posse ascendere celestis gaudij de quo ipse p supbiam cecidit. ideo ex inuidia eos temptauit et superauit. et eorum mortē mendacio pcurauit. et mortis infirmitate totū genus humanū infecit. vnde Sap. ij. Inuidia diaboli mors intrabit in orbem terrarū. Item discipuli Johannis baptiste inuidebant xpo innocenti. qr plures baptismū suum receperunt vt patet Joh. iij. Item iudei non pepcerunt xpo innocēti. sed p pter inuidiā eū morti tradiderūt. Vnde Matth. xxvij. Pylatus sciebat q pter inuidiam tradiderunt eum. Quartū malū inuidie est q suū possessorē cruciat et cōsumit. Est em inuidia sicut vermis in ligno. sicut rubigo in ferro. et sicut tinea in vestimento. Nam sicut ista rodūt substantiam in qua nascunt. sic inuidia rodit et cōsumit inuidum in cuius corde locat. Unde metricus. Nil aliud nisi se valet ardēs ethna cremare. Sic se nō alios inuidus igne coquit. Qñ em diabolus capit hoiem vicijs ipse aliquā delectationē ponit tanq escam. sed inuidos miserabilius capit. qr sine esca alicui9 delectationis cum esca doloris et cruciatus quotidiani trahit illos ad dolorem et cruciatū eternum.

Sexto detestanda est inuidia. qr vicium istud ē infelicissimū. Infelicitas em inuidi patet ex hoc q inuidus excecat ex illo ō quo deberet illuminari. Unde de inuidia dicit Job. vj. Per diem incurrunt. et quasi in nocte palpabunt in meridie. Sup quo quo dicit Grego. q mens inuidi tantū de alieno bono affligit quātū oculus de solis radio obscurat. Ipsi em sunt velut noctue lucē bonorū operum odiētes. et tenebras malorū operū amantes. bona em opera pximi sunt velut lux candele lucē boni exempli alijs administrantes. vnde Matth. v. Sic luceat lux vra coram hominibus vt videāt opa vestra bona. et glorificent patrē vrm qui in celis est. Sed inuidi similes sunt hely qui non poterat lucernaz dei videre donec extingueret. vt dicit j. Regū. iij. ¶ Septimo detestanda est inuidia qr vitium istud est infirmitas et corruptio magna. vnde adeo corruptus est et infirmatus inuidus vt sibi redolescētia vident fetida. et fetida vident ei redolescētia. et amara sunt ei dulcia. et dulcia amara. Et ideo talibus dns noster maledictionē p pphetā imprecat Isa. v. dicens. Ve qui dicunt bonū malum et malū bonū. ponētes tenebras lucez lucē tenebras. ponētes amarū in dulce et dulce in amarū.

Octauo detestāda est inuidia pter multas qs habet similitudines odiosas. Primo inuidia est sicut draco qui insidiat elephantis partui vt ipsuz pungat. mordeat vel comedat. sic inuidus bono xpiano insidiat iudicio praue suspitiōis. et postea mordet vel pungit aculeo psecutionis et inficit veneno detractionis. Vnde de inuidis dicit sanctus Job. Frater fui draconū. vt patet Job. iij. Secundo inuidus similis est leproso Jude pditori. et dyabolo inferni. Nā sicut leprosus vellet q nullus esset mundus. sic inuidus vellet q nullus eēt bonus. et sicut iudas contristatus fuit de effusione vnguenti super xpm. sic inuidus dolet de bona fama sui fratris et de odore virtutis. Et sicut diabolus vellet q oēs essent mali. sic inuidus vellet q omnes essent impij. Tercio inuidus silis est oculo menstruato. Nam sicut mēstruatus oculus inficit speculū qñ speculat i illo. sic inuidus inficit pximū. nam qñ vite illius respicit claritatez laborat conuersationem illius aliqua infamia maculare. vñ Eccl. xj. c. Bona in mala conuertit insidiator. et in electis ponit maculā. Quarto inuidus silis est noctue. naz sicut noctua de nocte videt et de die excecat. sic inuidus mala pximi videt libēter. s de lu

ce splendide eius conuersationis excecat. sicut hely qui non potuit videre lucernam dei antequam extingueretur. vt dicitur. j. Regum. iij. Quinto inuidus assimilatur igni greco. quia sicut ignis grecus in aqua fortius inardescit. sic inuidia in aqua gratiarum magis feruescit in qua magis deberet extingui. Unde Sap. xvj. In aqua que omnia extinguit plus ignis valebat. Sexto inuidus similis est fetibus vipere. quia sicut fetus vipere in tempore partus ventrem matris perforant et corrodunt. sic secundum beatum Grego. Inuidi qui sunt viperine generationis matrem suam ecclesiam de qua nasci deberent in vitam eternam. corrodunt detractionibus et perforant maliciose iniurijs. quos sic alloquitur Johannes baptista in euangelio Math. iij. Progenies viperarum quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira. Septimo inuidus similis est aque currenti. naui nauiganti et candele serpentine ardenti. nam sicut in aqua currente virga recta apparet tortuosa. sic inuidus ad modum aque recta facit apparere tortuosa et sicut in naui nauigantibus videtur quod stabiles montes velociter currunt. sic cum inuidi in mari huius mundi velociter ad infernum nauigant. videtur eis quod montes. id est viri sancti et stabiles ad dampnationem currunt eternam. et sicut ad lucem candele serpentine omnes palee videntur esse serpentes Fit autem candela serpentina vt dicunt naturales de cera temperata in aqua in qua serpens coitus fuerat. et post cum candela facta de tali cera ardet videtur hominibus quod omnes palee et omnes alie candele que ibi ardent sint serpentes. sic inuidus ad lucem sue serpentine candele. id est sui tortuosi serpentini iudicij bonos et innocentes esse iudicat serpentinos. Unde dicitur in ps. Furor illius secundum similitudinem serpentis. Item Math. xxiij. Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne. Octauo inuidus assimilatur cayn. Nam sicut cayn postquam occidisset fratrem suum propter inuidiam et maledictus esset a deo. dixit. Quicunque inuenerit me occidet me. Gen. iiij. Sic inuidum interficit quasi omnis homo quem ipse conspicit. nam aut videt bonum et tunc dolet. aut videt malum et tunc gaudet. sic in omni homine quem videt et cui inuidet peccat vel moritur per peccatum. Unde de talibus inuidis Isid. li. soliloquiorum. c. ij. sic scribit. Quicunque inquit me aspiciunt. aut fugiunt aut fortasse me persequuntur. intuentur me quasi infelicem. nescio causam loquuntur mihi dolo verbis pacificis occultam maliciam blandis sermonibus ornant. aliud ore promunt et aliud corde voluntant. opere destruunt quod sermone promittunt sub pietatis habitu animo venenato incedunt. velant maliciam fuco bonitatis calliditatem simplicitate occultant. ostendunt vultu quod corde non gestant. amiciciam dolo simulant cui credas. cui fidem adhibeas. quem fidei proximum sentias. nullus habere fidem nouit vbi iam fides perijt. fides ablata est. fides nusquam tuta est. Hec Isid.

Nono inuidus similis est stelle minori que stellam maiorem eclypsat. sicut patet de luna que eclypsat solem. et tamen in se maculata est et lumen non habet nisi a sole. sic inuidus homo qui est maculatus peccato nihil luminis virtutis et gratie habet a seipso. Sed lumen boni exempli capit a proximo suo splendente sapientia et virtute. Dicente poeta. A phebo phebe lumen capit a sapiente. Insipiens sensum quo quasi luce micat. Talis enim inuidus hominem se maiorem virtute et gratia eclypsat claritatem sui nominis per infamiam obfuscando. Decimo inuidus canibus comparatur. quia sicut inter omnia animalia canes specialiter in malis semper letantur. et malum inchoatum libenter insequuntur. vnde et quasi contra naturam aliorum animalium si vnus canis inter multos prosternatur omnes alij irruunt in eum ad ipsum strangulandum. quod non inuenitur de aliquibus animalibus nisi solum de canibus. quia vt dicitur Eccl. xiij. Omne animal diligit sibi simile. Consimiliter inuidi in malis proximi querunt consolationem. et si quicquam mali inceptum fuerit mendacio et detractione illud festinant augmentare. et sic semper eorum studium est ad confusionem proximorum. Et ideo dicitur Math. vij. ca. Nolite sanctum dare canibus. quasi diceret. nolite quemquam iustum subijcere inuidis. quia ipsi nunquam satiantur donec videant extremum mortis supplicium.

Undecimo detestanda est inuidia quia inuidus proditor est deo. inimicus sibiipsi. proximo iniuriosus et dyabolo specialiter amicus. declarationem istorum vide supra parte. vj. c. xxix. vbi agitur de infidelitate. que nascitur ex quarta filia inanis glorie. et in illo vbi agitur de nono fidei articulo in fine. Dictis ibidem adijciendo quod inuidia signum est speciale quo dyabolus suos cognoscit discipulos. Unde sicut dicit xps suis discipulis Joh. xiij. ca. In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad inuicem. sic dyabolus suis dicit discipulis. In hoc cognoscent omnes. quia discipuli mei estis si adinuicem habueritis inuidiam. Et hec predicta decem in isto primo notabili peccati inuidie tam exteriter declarata manifeste ostendunt quod inter omnia peccata quasi maxime detestanda est inuidia.

Capitulum III

Equitur secundum notabile peccati inuidie. in quo eiusdem peccati species sunt tagende. Pro quo notandum quod secundum beatum Gregorium. xxij. mor. quinque sunt species inuidie. scilicet detractio. susurratio in proximi aduersis exultatio. afflictio in proximi prosperis. et odium cordis. quarum specierum ratio et ordo possunt sic accipi. Nititur enim inuidus minuere gloria proximi. et si hoc fiat in publico dicitur detractio que est prima species inuidie. si vero hoc fiat in occulto dicitur susurratio. que est secunda inuidie species. quod si potest inuidus minuere gloriam proximi exultat de facto in quo minuitur. et est tercia inuidie species. scilicet in proximi aduersis exultatio. Si vero non potest minuere gloriam proximi. in animo vehementer affligitur in quo innuitur quarta inuidie species. scilicet afflictio in proximi prosperis. ex quibus finaliter sequitur odium cordis quod est quinta species inuidie. quia bonum delectans causat amorem. ita tristicia conturbans causat odium. de quo dicitur prima Johannis. ij. Qui odit fratrem suum homicida est.

Capitulum IIII

Prima igitur species inuidie ē detractio. Et sicut dicit Hugo de san. vic. Detractio ē locutio ex iuidia ꝓcedens bona alioꝝ denigrās. A. rypkr. vo in libello suo de descriptiōe ꝛ origine vitioꝝ dicit ꝙ detractio est denigratio aliene fame ꝑ occulta v̄ba respectu illi⁹ ad quē. vl' ad q̄s loquitur. ꝛ sic differt detractio a ꝯtumelia in h̄ ꝙ cōtumeliosus in facie ꝯtra hominē loquiẗ vñ ꝑuipēdere eū videẗ. ꝛ ꝑ cōsequēs dehonorare. ꝛ ido ꝯtumelia affert detrimētū honoris ei in quē ꝓferẗ ꝫ detractor absente eo d̄ q̄ loquiẗ ꝓfert mala siue corā mult̄ siue corā paucis. ꝓpterea v̄ba detractoris sūt occulta respectu illius de q̄ loquiẗ. vñ Eccle. x. Si mordeat serpens in silētio nihil min⁹ eo hꝫ q̄ occulte detrahit. v̄ba tamē sua frequēter sunt publica respectu illius vl' illorū ad quē vel ad q̄s loquiẗ. Et in h̄ differt a susurratione ꝙ susurrus de illo quez detrahit secrete loquiẗ in aures illoꝝ ad q̄s illū detrahit. vñ quātū in ipo ē eos q̄ audiūt facit habere malā opinionē de eo ꝯtra quē loquiẗ ꝓpter qd̄ detractio ē denigratio aliene fame ꝑ occulta verba. Et nota ꝙ aliq̄s potest famā alteri⁹ denigrare multipl'r. Primo mō verū dicēdo ꝛ iuste. vtputa cū aliq̄s crimē alterius ꝓdit ordine debito seruato ſm doctrinaꝫ xp̄i docētis Mathei. xviij. Si aūt peccauerit in te frater tuus h̄ est te sciente vade ꝛ corripe eū inter te et ipm solū. si te nō audierit adhibe vnū tecū vel duos vt in ore duoꝝ vel triū testiū stet om̄e verbū. ꝙ si nō audierit eos dic ecclesie. si aūt ecclesiā nō audierit. sit tibi sicut ethnicus ꝛ publican⁹. ꝛ tūc non teneẗ ad restitutionē fame. Secūdo mō falsum dicēdo ꝛ iniuste. Tercio mō verū dicēdo ꝫ iniuste. puta cū aliq̄s ꝓdit crimē alicui⁹ ꝯtra ordinē debitū. s. cōtra ordinē supradictū a xp̄o constitutum. Quarto mō quādo detractor peccatū alteri⁹ auget v̄bis suis. Quinto mō quādo reuelat occultū qd̄ nō eēꝫ reuelandū. Sexto mō negādo bonū alteri⁹ vl' maliciose reticendo. Septimo mō quādo illud qd̄ ē bonū dicit mala intentiōe eē factū. Et q2 inter res tꝑales fama ē ꝑciosior. ꝑ cuius defectū hō impediẗ a multis bene agendis. vñ Eccle. xlj. Curā habe de bono noie h̄ magi ꝑmanebit tibi q̄ꝫ mille thesauri ꝑciosi. Itē ꝓuerb. xxij. Melius ē nomē bonū q̄ꝫ diuitie multe. Et ideo detractio ꝑ quā subtrahiẗ bona fama ē grauī⁹ peccatuꝫ q̄ꝫ furtū. Vñ Ambro. Fures inq̄t sunt tolerabiliores q̄ vestes ꝛ alia bona tꝑalia subripiūt. q̄ꝫ fures q̄ famā boni hominis lacerant. naꝫ q̄ bona tꝑalia aufert satis faciliter potest illa restituere. ꝫ q̄ bonā famā aufert vix aut nūq̄ꝫ restitui potest. Nā experientia docēte si vn⁹ ribaldus detraxerit ꝛ scādalisauerit virū vl' mulierē qualitercūq̄ꝫ innocentē. ꝛ si duodecim viri ꝛ mulieres ad ostendendū innocentiam ꝑsone diffamate iurarēt ꝯtrariū potius crediẗ illi ribaldo simplici verbo falsissime detestāti ꝯtra ꝑsonā innocentē. q̄ꝫ illis duodecim fideliter iurantibus. teneẗ tamen detractores de necessitate salutis inquantū sufficiunt ad restitutionē fame sine mendacio. tamen vtputa confitendo se falsum dixisse. siue male dixisse. siue iniuste euꝫ diffamasse. Vnde vt dicit beatus augustin⁹ et poniẗ in ca. xiiij. questi. vj. si res. Si res inq̄t ꝓpter quā peccatū fit restitui potest ꝛ nō restituiẗ penitētia nō agitur sed simulatur si em̄ veraciter agatur nō dimittitur peccatū nisi restituatur ablatū. hoc est vt dixi si restitui potest. Hec ille. Ideo et si non potest detractor famam restituere debet et aliter recompensare. sicut ꝛ in aliis iniuriis ꝛ humiliter ab eo veniam postulare. B Et insuꝑ est notandū ꝙ detractio detestāda ē ꝓpter multa mala. Et ꝑmo ꝓpter mala que veniūt ex detractione. Quoꝝ ꝑmum ē. quia detractor quantū in se est ꝓximū detrahendo interficit. Vnde suꝑ illud Leuitici. vij. Sanguinem quoq̄ꝫ om̄is animalis nō sumetis in cibuꝫ. dicit glosa. Sanguinē comedit q̄ alienū peccatū detrahere delectaẗ. Et ideo merito diciẗ Prouerbio. xxv. Remoue a te os prauū. ꝛ detrahētia labia ꝓcul sint a te. Secundū malū ex detractiōe veniens ē ꝙ audientē detractionē ac etiā illum cui detrahit quantū in se est detractor cū seipo detrahendo occidit. vñ d̄ Bern. li. ij. de ꝯsideratione. Detractor inquit ꝛ libens auditor vterq̄ꝫ dyabolum portat in lingua. ꝛ sic tres vno cōuitio cōfundit. s. detractorē. detractū ꝛ libenter audientē. Et ideo lingua detractoris lingua tercia merito appellaẗ. vñ de Eccle. xxviij. Lingua tercia multos cōmonit. ꝛ illos dispsit de gente in genteꝫ. ciuitates muratas diuitū destruxit. ꝛ domos magnatoꝝ effudit. virtutes populorū concussit. ꝛ gentes fortes dissoluit. Lingua tercia mulieres fortes eiecit ꝛ priuauit laboribus suis. q̄ respicit illam nō habebit requiem nec habebit amicū in quo requiescat. Et ideo merito spiritussanctus organo vocis sapientissimi salomonis Prouerbioꝝ. xxiiij. dicit. Cum detractoribus nō cōmiscearis. quoniā repente cōsurgit ꝑditio coꝝ. et ruinam vtriusq̄ꝫ quis nouit. tam videlicet eius qui detrahit q̄ꝫ etiā illius qui aurē libenter accōmodat detrahēti. vnde Ambrosius. ꝛ poniẗ in canone. xj. questio. iij. non solū. Non solum inquit ille est reus qui falsum de alio ꝓfert. sed et is q̄ aurem criminibus prebet. quod intelligendū ē nisi eum redarguerit. vnde Aug⁹. ꝛ poniẗ in cano. xiij. q. iij. qui potest. Qui inq̄t potest obuiare ꝛ ꝑturbare ꝑuersos et nō facit. nihil aliud q̄ꝫ fauore impietati coꝝ ꝯsentit. Et sicut dicit ap'lus ad Ro. j. Nō solū q̄ peccata agūt digni sunt morte. ꝫ etiā q̄ ꝯsentiūt facientib⁹. Nō ꝯsiderās beatus bernardus ad eugeniū papā sic scribit. Detrahere an detrahentē audire q̄d hoꝝ dānabilius si non facile dixerim. Et ideo beatus Hiero. ad Nepocianū. Caue inquit ne aut lingnā aut aures pruriētes habeas. id est aut ne ipe aliis detrahas. aut alios audias detrahentes. neq̄ꝫ illa iusta est excusatio referētibus aliis iniuriam facere nō possuꝫ. Nemo em̄ inuite aurem prebet libenter auditori. sagitta enīꝫ in lapide nunq̄ꝫ figiẗ. sed interdum resiliens repercutit dirigentē. discat detractor dum te videt nō libenter audire nō facile detrahere. Item beat⁹ augustinus in epistola ad Julianū comitem. Nō inquit accōmodas aures tuas ad ꝑcipienda verba detrahentiū. Nō ꝯcipias mortē in anima tua de,

trahenti em̄ ⁊ audiēti vtriusqꝫ mortis ē anime. detra
ctor ⁊ libēs auditor dyabolū portāt in lingua. cui
ta queso a tuis laqueis detractionez. ꝑ q̊s captos
plurimos audis. postula tibi a dn̄o cor prudens ꝑ
uigilē sensum. vt discernere valeas verba detrahē
tiū. Hec ille. Terciū malū ex detractione veni-
ens ē ꝙ detractor reddit hominē deū odiosū ⁊ ho
minibꝰ. Vn̄ ad Romanos. j. Detractores sūt deo
odibiles. Itē ꝓuerb. xxiiij. Abbominatio hoīm ē
detractor. ⁊ nimirū q̄ꝛuis detractores abbomina-
biles sunt deo. Nam augꝰ sup illud ps̄. Pro eo vt
me diligerēt detrahebāt mihi. Plus inq̄t nocēt in
mēbris suis detrahētes xp̄o. qꝛ animas sibi credi-
toꝝ interficiūt q̄ꝫ q̄ eiꝰ carnē moꝝ resurrecturā pe-
rimerūt. Hec ille. Quartū malū ex detractione
veniens ē ꝙ detractores animas ꝓprias occidunt
iuxta illud. j. Johis. iij. ca. Qui odit fratrē suū ho
micida ē. Vn̄ de talibus detractoribꝰ dicit ps̄. Dē
tes eoꝝ arma ⁊ sagitte ⁊ lingua eoꝝ gladius acutꝰ
dentes. id est verba detractoris arma sunt dyaboli
quibus detractores instigante dyabolo q̄ꝛtum in
se ē corrodunt suos ꝓximos spūaliter ⁊ occidunt.
Et dicunt etiā verba detractoris sagitte. qꝛ ad mo
dū sagitte velociter volāt de homine ad hominē ⁊
bene etiā potest lingua detractoris dici gladiꝰ acu
tus eo ꝙ supradictū ē tres vno ictu occidit. Vn̄ d̊
talibꝰ dicit ꝓuerb. xxx. Maledicta generatio q̄ ꝓ
dentibꝰ gladios habet. ⁊ ideo certe expediēs esset
vt videt ꝙ hmōi dentes ⁊ lingue detractorum ex-
tracte essent a capitibus eoꝝ. Sicut legit quandā
puellā dixisse matri sue habenti dentē grauiter do
lentē q̄ abijt ad barbi tonsorē ⁊ dentē fecit extrahe
re. Quo facto domū rediēs filie sue dixit. certē iaz
de dente meo liberata sū. feci em̄ eū de capite meo
eneruari. cui filia certe inq̄t mihi videt ꝙ lōge me-
lius fuisset ꝙ linguā tuā extraxisset. nam dens ille
nemini nocuit te sola excepta ⁊ hoc nisi ꝑ modicū
tempus. ſ lingua tua tibi nocet ⁊ om̄ibus ꝓximis
tuis cōtinue de die in diē. Sic certe sane dici p̄t de
tractoribus vtile esset ꝙ lingue eoꝝ extracte essent
Vn̄ dicit xp̄s Mathei. xviij. Qui scandalisauerit
vnū de pusillis istis q̄ in me credunt. expedit ei vt
suspendat mola asinaria in collo eius ⁊ demergat
in ꝓfundū maris. Vn̄ Anacletꝰ. ⁊ ponit in cano
ne. ij. q. vij. accusatio. Si inq̄t detractores atqꝫ accu
satores quorūcunqꝫ grauiter iudicant. ⁊ in ꝑditio
nis laqueū cadūt. multo magis latratores ⁊ detra
ctores atqꝫ accusatores famuloꝝ dei damnant. et
in baratrū nisi se correxerint. ⁊ ꝑ eoꝝ satisfactionez
condignam egerūt penitentiam indubitanter va-
dūt et vindicibus flāmis exurent. Hec ille. Veꝝ
tamē vt dicit xp̄s Mathei. xviij. Necesse est vt ve
niant scandala. hoc ē vtile est seruis dei ꝓ veritatꝭ
defensione detractiones patiēter sustinere ⁊ scāda
la. Unde Augꝰ in de verbis domini. sermone. liiij.
Cum sis inquit seruus dei ecce te mūdus suspica
tur forsitā impudicū ⁊ mordet ⁊ rep̄hendet ⁊ libē
ter in tuis detractionibus immorat. maliuole q̄p
pe anime quasi dulciter sapit q̄ pessime suspicat
tu si propter laudes humanas continentiam susci
pere voluisti rep̄hensionibus humanis defecisti ⁊
tecū q̄ tecū ꝓposueras ꝑdidisti. porro aūt si nosti

dicere cum apostolo. Gloria nostra hec ē testimo
niū ꝯscientie nostre. nō solū tibi rep̄hensor merce
dem non minuit ſ ⁊ facit ampliorē. Tu tamē ora
ꝓ illo ne tua merces moriatur. nam ⁊ hinc proba
mus charissimi. quia si nō haberemus inimicos
non essꝫ pro q̄bus oraremus ex p̄cepto domini di
centis. Diligite inimicos vestros ⁊ orate ꝓ eis qui
vos oderunt. Hec augꝰ. Quod considerantes hu
miles serui dei q̄ vanam gloriam huius mūdi nō
querūt quicq̄d de eis obloquātur detractores nō
curant. ¶ Unde Crisostomus ope. imꝑ. ome.
ix. Quis inq̄t potest blasphematus mēdaciter nō
dico gaudere ſ vel magnanimiter ferre nisi is qui
in vana gloria non delectatur. qui em̄ concupiscit
que in celo opprobria nō timet in terris. nec cogi-
tat quid loquant homines de ipso. ſ quid iudicet
deus de illo. qui em̄ letatur de laude hominuz ille
de eorundem vituperatione cōtristat. ⁊ tantū con
tristatur de vno quantū letatur de altero. Et ideo
qui de laude hominū nō extollit neqꝫ de vitupera
tione humiliat. vnusq̄sqꝫ vbi querit gloriā illic ti-
met confusionē. Qui gloriā querit in terris cōfu-
sionē timet in terris. Qui autē gloriam nō querit
nisi tantūmodo apud deū confusionē non timet
nisi tantūmodo dei. Hec Crisostomꝰ. Verūtamē
sicut dicit Grego. sup Ezechielē. ome. iij. Hij quo
rū vita in exemplū imitationis est posita debent si
possunt detrahentiū sibi verba cōpescere. ne eorū
predicationē non audiant qui audire poterant. et
in prauis moribus remanētes bene viuere cōtem
nant. q̄ ⁊ si eoꝝ detrationis verba compescere ne
queāt patienter sustineant considerantes ꝙ detra
ctores nec christo nec eius precursori pepcerunt.
Vnde Seneca ⁊ ponitur in florario bartho. ti-
tulo de detractione. male inquit de me loquuntur
homines qui nesciunt bene loqui. faciunt q̄ non
mereor sed quod solent. vnde nec pepcerūt salua-
tori nostro. nec eiꝰ sanctissimo precursori. iuxta il-
lud Mathei. xj. venit Johānes baptista neqꝫ mā-
ducans neqꝫ bibens ⁊ dicunt demoniū habet. ve-
nit filius hominis manducans et bibens et dicūt
ecce homo vorax et potator vini. publicanorum ⁊
peccatoꝝ amicus. Secundo detestanda est de-
tractio propter multas quas habet similitudines
odiosas in sacra scriptura expressas. Quarū pri
ma ē ꝙ detractores canibꝰ assimilant. et hoc ꝓpter
canuz ꝓprietates. Quarū prima est ꝓpter canis
latrationem inutilem. vnde latrat canis inutiliter
ad lunam. ad vmbram. ⁊ ad molendinā. quoꝝ nul
lū sibi offendit. sic detractor detrahit bonis in hoc
mundo variabili ad modū lune degentibꝰ nūc in
purgatorio velut in vmbra pausantibus ⁊ nūc bo
nis ⁊ electis in monte excelso cōtemplationis ad
modū molēdine de virtute in virtutē circūdanti-
bus. quoꝝ nullus sibi nocuit vł damnū in aliq̄ in
tulit. Et id̄o dicitur Mathei. vij. Nolite sanctum
dare canibꝰ Secūdo detractor assimilat cani qꝛ
sicut canis lacerat canem sibi similez in natura ꝓ-
stratum ab alijs canibꝰ. sic detractor mordet ⁊ la-
cerat fratrē suū ab alijs ꝑsecutum et ꝓstratum. si-
cut ostensum ē supra ca. ij. huius vbi agit de deci-
mo motiuo ostēdente detestationē peccati inuidie.

Tercio detractor assimilatur cani et specialiter cani carnificis. quia sicut canis carnificis a magistro suo taliter est instructus quod quamuis alique carnes bone. pulchre et venales cadant de macellis magistri sui eas tangere non vult. sed cum ceciderit aliquod os fetidum vel aliquod vile nullius reputationis. illud statim ore accipit. et in plateam currit. et illud vehementer corrodit. Certe partiformiter est de inuidis detractoribus qui sunt canes dyaboli de quibus dicit ps. Circumdederunt me canes multi. Nam canes isti a magistro suo dyabolo carnifice infernali taliter sunt informati quod cum audierint aliquod verbum bonum de proximis platum ad illud nihilominus attendunt. sed cum audierint aliquod verbum venenosum scandali. detractionis siue diffamationis proximorum illud statissime in ore capiunt. et proximum detractionis dentibus lacerant et corrodunt. vnde Michee. iij. Mordent dentibus suis. Item Job. xvj. Infremuit contra me dentibus. Quarto detractor cani assimilatur. et specialiter cani furibundo. quia sicut dicit Auicenna. iiij. cap. A capite canis furibundi protenditur quedam vena ad linguam que saliuam eius intoxicat. et inde est quod morsus suus est venenosus. et nisi citius curetur valde periculosum est. Sic reuera a supbia que est caput omnium vitiorum protenditur vena inuidie. Vnde secundum beatum augustinum Inuidia est filia supbie. que inuidia facit verba inuidorum valde venenosa Vnde ps. Venenum aspidum sub labijs eorum. Et sicut morsus rabidi canis de difficili curatur sic maledicta detractorum lingua de difficili refrenatur. vnde Jaco. iij. Omnis natura bestiarum et volucrum et serpentum et ceterorum animalium domantur et domata sunt a natura humana. linguam autem. s. detractorum nullus hominum domare potest. etenim inquietum malum. plenum veneno mortifero. Secundo detractor assimilatur porco. et hoc propter tres porci odibiles proprietates. Primo quia sicut porcus et specialiter sus aliquando fetus proprios occidit et deuorat. sic detractor natos proprios. id est sua bona opera detractione destruit et extinguit vt patet Ezechielis. xviij.

Secundo sicut porcus eligit stercora quantumcumque fetentia et dimittit florida quantumcunque redolescentia. nam experientia docente si porcus viridarium intret in quo ex vna parte videat flores suauiter redolentes et ex alia parte fetentia stercora. floribus neglectis properanter ad stercora occurrit et illa in ore suo assumit et rostro subuertit. sic detractor si in aliquo viderit aliquas virtutes imitatione dignas que velut flores redolent. et ex alia parte reprehensibilia et fetida vitia. dimissis virtutibus imitatione dignis que reprehensibilia et fetida sunt versat in ore. et rostro sue detractionis subuertit. et sic in volutabro turpitudinis vitiorum ad modum porci se inuoluere delectatur. Et propter hanc detractoris immundiciam beatus augustinus detractores a mensa sua excludere voluit. Vnde sup illud prouerb. xxiiij. Cum detractoribus ne commiscearis. in glosa legitur eum habuisse hos duos versus scriptos in mensa sua. Quisquis amat dictis absentum rodere vitam. Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

Tercio detractor porco assimilatur. quia sicut inter omnia animalia porcus precipue fedat os suum. sic porcinus detractor os suum veneno detractionis fedat et intoxicat. Vnde ps. Venenum aspidum sub labijs eorum. In talibus enim porcinis hominibus habent demones suum speciale hospicium. In cuius rei figura legitur Mathei. viij. quod legio demonum quos xpus eiecerat de quodam demoniaco rogauerunt xpm vt mitteret eos in porcos. et est legio sexmilia sexcenta et sexagintasex. Tercio detractor serpenti assimilatur quia sicut serpens reptando tortuose incedit. sic detractor a laude psone cui detrahere nititur incipit dicens ipsum esse bonum et virtuosum multas habens conditiones commendabiles. sed statim ab eius laude tortuose declinat dicens. sed tamen quod dolenter refero omnium magnum habet defectum. quia falsissimus latro est. vel adulter vel mendax. hereticus vel sic de ceteris. et hec inquit nouit deus me de illo nec ex aliqua mala voluntate dicere. sed vt eius periculum cautius euitetur. De talibus enim serpentinis detractoribus beatus ambrosius in libro suo de paradyso. Bilinguis inquit serpens habetur atque letalis. eo quod velut dyabol minister aliud lingua loquitur. aliud corde meditatur. Item de talibus dicit dominus per prophetam Hieremie. ix. Ecce mittam vobis serpentes pessimos. Quarto detractor apibus assimilatur. vnde de detractoribus dicit ps. Circundederunt me sicut apes. et exarserunt sicut ignis in spinis. Super quo Gregorius. Apes inquit in eis mel habent et cum aculeo caude vulnus inferunt. sic detractores lingua blandiuntur. sed latenter ex malicia feriunt. Apes sunt. quia loquendo dulcedinem proponunt. sed occulte feriendo vulnus inferunt. ista vero facientes exardescunt sicut ignis in spinis. quia per flammas detrahentium non iustorum vita comburitur. sed si que eis inesse poterant peccatorum spine concremantur. Hec Gregorius. Tercio detestanda est detractio. quia hominem valde vilificat et deturpat. Vnde Hiero. ad Demetridem virginem Vilium inquit satis hominum est et suam laudem querentium alios viles facere detrahendo quia alterius vituperamine se laudari putant. et qui suo merito hominibus placere non possunt. cupiunt in comparatione priorum pessimum est hoc vicium quod alterum facit vilem videri.

Quarto detestanda est detractio. quia vt dicit Seneca. Homines assueti detractionibus vix corriguntur. Unde Eccle. xxiij. Homo assuetus verbis improperij in omnibus diebus vite sue non erudietur. Hoc igitur vicium auertat a suis seruis dominus noster Iesus christus qui est super omnia deus benedictus in seculis. Amen.

Capitulum V

Secunda species inuidie est susurratio. Et est susurratio occulta discordie seminatio. inter fratres proximos vel amicos amicicie bonum cupiens dissipare. Vnde secundum Isido. x. ethimo. ca. xlvij. Susurro a sono vocis appellatur. quia non in facie alicuius sed in aure loquitur detrahendo. Vnde susurratio et detractio multum conueniunt. propter quod quandoque vnum pro altero ponitur in scriptura vnde sup illud Eccle. v Non appelleris susurro. dicit Glo. i. detractor. Verumtamen in hoc differunt. quia detractor intendit famam proximi denigrare et ideo mala illa refert per que potest proximus infamari. vel eius fama diminui. Sed susurro non solum intendit detrahendo famam proximi denigrare. sed etiam quantum suffi-

cit intendit vt eius amici animū sua detractiōe cōtra aliū amicū turbare et amiciciā dissipare. et ideo talia refert q̄ possunt ad finē illū audiētis animum cōmouere. Vñ Eccle. xxviij. Vir peccator turbabit amicos et in medio pacē habētium immittit inimiciciā. et talis pprie dicit bilinguis dū vtrcq̄ d̄ altero dicit malū. Unde Eccle. xxv. Susurro et bilinguis maledictus multos turbauit pacē habentes. Et ideo susurrationē fugiat q̄ voluerit pacē. nam vt dicit puer. xxvj. Cū defecerint ligna extinguetur ignis. et subtracto susurrone iurgia conquiescūt. Et ideo deus q̄ vult inter populū suū esse pacē vnitatē et concordiā phibet susurrationē eē in populo di. Leuit. xix. ca. Nec erit criminator nec susurro i populis. vñ et dicit Ecclesi. xxj. Susurro coinquinabit animā suā et in omibus odiet. Itē Eccle. v. Susurratori aūt odiū et inimicicia et cōtumelia. Nam vt ex pdictis patet. susurrator peior ē q̄ detractor. Et cōmittit tribus modis. Primo quādo malū expsse dicit alicui de amico suo vt soluat amiciciam int eos. Secūdo mō quādo bonū et pcipue gratitudinis p amico gestum ea intentione reticet nec reuelat ne amiciciā inter eos augmētet ptinet vl' confirmet. Tercio modo quando dictū vel factū bonum alicuius p pximo vl' suo amico male interpretat contractam amiciciā cupiens dissipare. Detractio aūt et susurratio opponūtur ꝟtuti iusticie. quia iniuste auferūt famā a pximo. et amiciciā ab amico Et pertinēt ad transgressionē septimi mandati decalogi. de q̄ dicit. Nō furtū facies et quo phibetur iniusta ablatio cuiuscunq̄ rei ptinentis ad pximū

Capitulum VI

Tercia species inuidie est exultatio in aduersus pximi. de q̄ dicitur puerbiorum. xvij. Qui in ruina letatur alterius nō erit impunitus. Unde inuidia nō nunq̄ inuidū perdit dū ipe pximū perdere cupit In cui⁹ exemplū legit q̄ qdam rex p quandā villam equitās vidit pulcrū puerū et valde elegantem cū ceter' pueris ludētē et socijs suis dicentē. Qui bonū fecerit bonum sibi eueniet. et q̄ malū fecerit malū sibi eueniet. Quesiuit aūt rex a vicinis cui⁹ filius puer erat ille. q̄ dixerūt eū vtroq̄ parente orbatū. pcepit igit rex puerū sup equū poni et secum adduci. q̄ postea in curia regis enutrit⁹ cūctis erat affabilis. sicq̄ in educatu pficiebat. q̄ tandē panē corā rege et alia cibaria scindebat. cuius psperitati senescallus regis inuidēs regi secrete dixit. Domine iuuenis iste quē tantū exaltas dicit mihi et alijs in absentia tua q̄ anhelitus tu⁹ intantū fetet q̄ nocet sibi corā vobis stare in mensa. et q̄ hoc verū sit hoc erit vobis signū cū venerit corā vobis ad panē cōsueto modo scindendū loqmini cū eo et videbitis eum faciē a vobis auertentē et aurē vobis statissime porrigentē. quo facto vocauit iste inuidus senescallus puerū ad se et secrete ei dixit. Fili mi tibi indico sub ꝯfessionis sigillo. q̄ rex conqueritur tuū anhelitū nimis esse fetidū q̄ te corā se stantē sustinere nō potest. cui puer adhibēs credulitatē. qd igit inqt dn̄e mi faciā. at ille cū inqt rex tecū loquitur faciem tuam auerte a rege et aurem sibi porrige ne tuū sentiat anhelitū. puer eni per omnia egit vt fuerat sibi consultū. quo facto vocauit rex sibi senescallū et dixit ei verū est qd̄ dixisti. qd igit faciam de isto ribaldo ingrato quem nimis de luto assumptum promoui. At ille. Domine inqt in nemore nostro sūt carbonarij. mitte ad eos hac nocte et precipe q̄ primū mane ad eos venientem in ignē pijciant quicūq̄ fuerit et summo mane mitte hūc ribaldum ad eos. vt dicat eis q̄ regis iussionem adimpleant. Placuit regi inuidi senescalli consilium et fm eius decretū fieri ordinauit. Puer summo mane ad carbonarios mittit. et dum festinauit regis mandatū implere. audiuit in itinere in quadā capella iuxta viam ad missam pulsare. docuerat eum rex quotidie missam audire in quocūq̄ et q̄cunq̄ de causa missus esset hoc nullo modo mitteret. quia p hoc in nullo negocio impediretur. Intrauit igit puer hoc regis consiliū considerans ad missam. et eam vsq̄ ad finē audiuit. Certus volens esse senescallus de illius interitu ad carbonarios festinanter accessit. et cum ad eos venisset. statim an iussum regis adimplessent quesiuit. nequaq̄ inquiunt. sed statim sine impedimento adimplebitur et arripiendo eum in ignem statissime pieceront. et ad cinerem est combustus. Quo facto venit puer missa audita. et dixit eis ex parte regis q̄ regis iussionem statissime adimplerent. Qui sibi benigne respondentes dixerunt se iussionē regis ante eius aduentum impleuisse. Puer igitur ad regem festinanter reuertens quod sibi erat dictū regi veraciter intimauit. Rex autem admirans senescallum aduocari precepit. quo non reperto. sed tandem tota veritate perscrutata et veraciter manifestata ait rex Bene inquit puer quondam de facto isto prophetasti. Ille malum tibi facere cogitauit. sed incidit in foueam quam fecit. tu autem bene fecisti. et ideo periculū euasisti: et ideo merito dicit Ecclesi. xxvij. Qui laqueū alio ponit peribit in illo. In cuius rei exemplū legit Hester. x. q̄ amon parauit patibulū in quo pter inuidiam posuit suspēdisse mardocheū suū pximū innocentem. ꝫ mardocheo ad magnū honorem exaltato. ipse inuid⁹ amon suspensus est in eodem patibulo quod parauit pximo suo. Et certe istud peccatum inuidie intantum iam regnat. q̄ multi de malo alteri⁹ tam vehementer letant q̄ ipsimet vellent etiam graue pati dispendiū cū hoc q̄ illi quibus inuident grauius lederentur. Sicut ostendit parisiensis. in de vitijs parte. vij. tractatu de inuidia per exemplum vbi narrat de quodam rege qui concessit cuidam auaro et cuidam inuido munus quod eligerēt ita tamen quod donū eius qui posterius peteret duplicaretur. et cū vterq̄ prius petere recusaret. precepit rex inuido prius petere. Qui statim petijt vt erueret sibi vnus oculus vt proximo eruerentur ambo noluit enim petere aliquod bonū. ne proximus illud duplicatū acciperet. Hec Parisiensis.

Capitulum VII

Quarta species inuidie est afflictio in prosperis pximi propter odium persone. sed tamen vt patz ex su.

predictis q̄ dolet de ꝓsperitate alicuius q2 videt h̄ expedire eidē vel cōmuni vtilitati ecclesie. sed nō ex odio ꝑsone nō ē inuidie deputandū. De quolibet em̄ inuido q̄ istis duabus inuidie speciebꝰ infi citur sic scribit Lincon͡i. in de oculo morali. Inuidus inq̄t nō recte videt illū cui inuidet. Vn̄ legit̄ j. Regū. xviij. ꝙ postq̄ dauid triūphauerat de philisteo nō rectis oculis saul aspiciebat dauid a die illa ⁊ deinceps. Hic ē oculus de quo dicit̄ Eccles. xiiij. Oculus malus ad malū et nō satiabit̄. sp em̄ ad malū respicit ꝓximi. ⁊ a bono inuidus se auertit. ⁊ ideo recte ꝑ heli figurat̄. de quo dicit̄. j. Regū iij. ꝙ oculi eiꝰ caligauerūt. et nō poterat respicere lucernā dei anteq̄ extingueret̄. Tales vero sūt inuidi ꝑ inuidiā excecati q̄ bonos videre nequeunt q̄ quasi lucerna sunt in domo dn̄i donec ꝑ mortē sint extincti. aliquādo tamē post mortē commendant illū cui dū viueret inuidebāt. Dicit em̄ hugo de sancto vic. ꝙ inuidus de bono qd̄ de ꝓximo videt inuidit. ⁊ bonū qd̄ de ꝓximo audit odit. ⁊ bonū qd̄ tangit extinguit. In tantū em̄ inuidus malū alterius emulat̄ ꝙ vellet etiā graue pati dispendiū cū hoc ꝙ ille cui inuidet graniꝰ lederet̄. vt supra ostendit̄ ꝑ exemplū. Infelix plane q̄ de sola ꝓximoꝝ miseria ꝓsperatur. ⁊ cui sola fratrū ꝓsperitas aduersat̄. ⁊ quādo inuidus de bonis proximi visis dolet in doloribus semꝑ manet. Et ideo merito dicere potest illud Job. xvij. In amaritudinibus morat̄ oculus meus. Item Crysosto. sup Johannē. Oculus inq̄t inuidi liuit̄ tristicia. inuidus cū morte viuit continua tanq̄ separatus ab eo q̄ ē vera vita. Vn̄ deos inuidos a se reijcit tanq̄ aquila filios degeneres. Natura em̄ aquile in ꝓfundo pullos suos taliter dicit̄ agere. ponit siquidē eos sub solis radio. ⁊ eum q̄ solem immobiliter aspicit tanq̄ filiū conseruat ⁊ nutrit. Illos aūt abijcit tanq̄ degeneres q̄s viderit oculoꝝ intuitū a solis radijs deflectētes. sic et ipe deus q̄ aquile comparatur Deut̄. xxxij. Sicut aquila ꝓuocans pullos suos ad volandum. inuidos abijcit tanq̄ degeneres fulgorē bonoꝝ operū in alijs respicere nō valētes Et quia lucē veritatis renuūt cōgrue in inferni tenebris miseriā obtinebunt. hec Lincon̄ieñ. Vn̄ sicut dicit holgot in lectura libri Sapieñ. lectione xxiiij. Maximā iniuriā faceret deus inuido si poneret eū in celo. quia ibi ē summa felicitas in ꝓximo. ⁊ per consequēs summū nocumentū foret inuido si ibidē poneret̄. ⁊ ideo rationabiliter ponetur in inferno vbi nihil videbit̄ cui inuideri possit Et ideo merito beatꝰ Hiero. ep͞la. cxxix. de virginitate. Si vis inquit habere partē cū xp̄o. christi tibi exemplo viuendū est q̄ ab omni malicia ⁊ neq̄cia ita fuit extraneus vt nō inimicis q̄dem vicem redderet. ꝫ patrē ꝓ illis rogabat. Nolo em̄ vt eas animas christianas estimes esse. q̄ aut fratres aut sorores nō dico oderūt. ꝫ etiā ꝓximos toto corde coram dei testimonio nō diligūt. cū3 christianū christi similitudine ⁊ inimicos necesse ē amare. si sanctorū cupis habere consortiū a malicie ⁊ nequicie cogitatu pectus tuū emūda. nemo te circūueniat. nemo te fallaci sermone seducat. nō nisi sanctos ⁊ iustos ⁊ simplices innocentes ⁊ puros celestis aula suscipiet. Nullū locū apud deu3 malicia habet ab omi nequicia ⁊ dolo inuidū necesse ē esse q̄ cupit regnare cū christo. nam nihil tamcontrarium nihil tamexecrabile deo q̄ aliquē odisse velle vel le vel ledere fratrē suū. nihilq3 tam ꝓbabile q̄ oēs homines amare. qd̄ ꝓpheta testat̄ dicens. Qui diligitis dn̄m odite malū. Hec Hiero. Item ap͞lus j. Pe. ij. Deponētes omnē maliciā ⁊ omnē dolū simulationes inuidias ⁊ oēs detractiones sicut modo geniti infantes sine dolo lac ꝯcupiscite. inuidia em̄ torquet illū in quo ē bona ꝓximi vidēdo. sicut oculus debilis torquet̄ solē aspiciēdo. Unde gregoriꝰ sup illud Job. v. Inuidia occidit paruulu3. quia inquit de bonis ꝓximi affligitur. quasi de radio solis excecatur. Et ideo merito dicit̄ Ecclesia. xiiij. Neqū ē oculus inuidi. nam ipe de bonis aliorū affligit̄ ⁊ de melioratione alioꝝ deteriorat̄ de ꝓfectu alioꝝ deficit. ⁊ de vita aliorum morit̄ ⁊ ipe se amittere putat qd̄ alij lucrantur. Unde Cryſ. ope imper. ome. xxvj. Hoc inq̄t est ꝓpriū inuidi ꝙ quādo aliq̄d boni alteri addit̄. sic dolent inuidi quasi aliquid illis sit subductū. qd̄ alteri ē additū vtputa si viderit aliquē se fieri ditiorē putat inuidus ex hoc pauperē se effectū. si alter fuerit illo factus sapientior. ita dolet inuidus q̄si ipe sit ex hoc factus insipiēs. Vn̄ Geneſ. xxvj. cap̄. legit̄ de isto sancto patriarcha ysaac. ꝙ benedixit ei deus ⁊ locupletatus ē ⁊ ibat ꝓficiens atq3 succrescēs donec magnꝰ vehemēter effectꝰ ē. habuit q̄3 possessiones ouiū et armentoꝝ ⁊ familie plurimū. ob hoc inuidētes palestini omnes puteos q̄s foderant serui patris illius abrahā illo tempore obstruerūt implentes humo intantū ꝙ ipe abimelecb diceret ysaac. recede a nobis qm̄ potentior nobis factus ē valde. sic certe ⁊ modo ꝓsperitati bonoꝝ inuident impij ⁊ peruersi. et hoc in eorum propriam confusionem ⁊ in bonorū meriti et glorie augmentationē. Nā sicut teste apostolo ad Romanos. viij. Diligentibꝰ deū oīa cooperant̄ in bonū. sic mūdo omnia cooperant̄ in malū. Unde Crisostomꝰ. ope. imp. omel. xxxiij. Inuidia inquit sacerdotes tanto torquebātur quanto christus glorificabat̄. et illius honor illis fiebat in tormētū. Sic em̄ res est quando boni in sua virtute laudant̄. mali in sua inuidia cruciātur. itaq3 non sufferentes in pectore suo inuidie stimulantis ardorem prorumpūt in vocem dicētes. In qua potestate hoc facis. o inuidia que semper inimica es tibijp̄i. nam qui inuidet alteri gloriam parit illi cui inuidet. ipse vituperabilis inuenit̄ de sua inuidia. ille autem cui inuidet̄ laudabilis demonstrat̄ de sua virtute. igit̄ inuidia sibi soli nociua est. alterū aūt nō solū non grauat. ꝫ adhuc magis cōmendat. Hec Crisostomꝰ Unde Isidorus in de summo bono libro tercio. capitul̄. xxv Hoc inquit omnis inuidus alienis virtutibus prestat quod beato Job sathanas prestitit. nam du3 eum labat̄ ꝓsperitatibus commouit aduersa. sed vnde eum credidit dyabolus posse prosternere inde eiꝰ aucta sunt merita atq3 inde clarnerūt ꝓbabiliora patientie documenta ita requirūt inuidi aditū male fame per quam honorum vitam maculāt. sicut querebant sodomite ostium quo domū Loth no

ckuri introirent. illi vero cecitate erroris parietes
videbant. ostiū vero nō inueniebāt. ꝛ non aliter in
uidi videndo velut parietem virtutes dissimilant
vicia vero perquirūt per que eorum conscientiaꝫ
vrant. Hec Isidorus.

Capitulum VIII

Vinta species inuidie

q est odiū cordis. Et ē odiū volūtas nocē
di alij vel desideriū vt ꝑ aliū ei noceatur
Vel ſm augustinū in de diffinitionibꝰ. odiū ē ve
tus ira siue inueterata inimicicia ex pluribꝰ causis
collecta diuturno tp̄e ꝑseuerās. vnde ꝛ dicit Crisꝰ.
ꝛ ponit in florario Bartholomei. titulo de odio ꝓ
ximoꝝ. Si semel inimicicie occupauerit animuꝫ.
om̄ia que sunt apud eū quē odit ꝛ que dicunt atꝫ
audiunt ab eo recipiunt. vt ad maiores ꝑficiat ini
micicias. Vñ Gregori. li. v. moꝝ. Peruerse inq̄t
mentes si semel ad studiū cōtrarietatis eruperint
siue prauū siue rectū q̄d a ↄdicētibꝰ audiāt aduer
sus ħ respōsionibꝰ impugnāt. qꝛ cū ꝑsona ꝑ odiū ꝛ
cōtrarietatē displicet. nec etiā recta que ꝑtulerunt
placent. ꝫ ecōtra bonoꝝ corda quibꝰ in odiū nō ve
nit ꝑsona ꝫ culpa. sic ꝑuersa iudicāt vt recta q̄ di
cunt assumāt. ꝛ sic mala ꝓlata recipiūt vt tamen
approbēt q̄ ex veritate ꝓcedere cognoscēt. hec ille
Vñ augꝰ sup̄ illud psalmiste. Perfecto odio ode
ram illos. Hoc ē inq̄t ꝑfecto odio odisse vt vicia ꝛ
nō homines odiant. nec vicia ꝓpter homines dili
gant. Itē sup̄ eodē Parisiens. in de virtutibꝰ ꝑte
iij. tractatu de iusticia ca. xxv. Perfectū inquit est
odiū quo inimicos dei vsqꝫ ad dilectioneꝫ ꝑsequi
mur. non habētes pacē cum eis q̄diu ipi sunt ini
mici dei. Vel perfectū odiū viroꝝ ꝑfectorū ē quo
peccata hominū nō homines odio habēt. Vnde
Ambro. Qui inquit habēt zelum dei omnes ini
micos suos putent q̄ sunt hostes dei. q̄uis patrē
matrem fratrē vel sororem. Et ad istū intellectuꝫ
dicit xp̄s Luce. x. ca. Si q̄s venit ad me et nō odit
patrē suū ꝛ matrem vxorem ꝛ filios fratres ꝛ soro
res adhuc aūt ꝛ animā suā nō potest meꝰ esse disci
pulus. Sup̄ quo Grego. ome. xxxvij. Percuncta
ri inquit libet quo mō parentes ꝛ carnaliter ꝓpin
quos ꝑcipimur odisse qui iubemur ꝛ inimicos di
ligere. Et paulꝰ dicit. Viri diligite vxores vestras
sicut ꝛ xp̄s ecclesiā. Ecce discipulus vxorē diligē
dam ꝑdicat. cū tamē magister. qui nō odit nō po
test meus esse discipulus dicit. Nunquid aliud iu
dex nūciat. ꝛ aliud preco clamitat. An simul odi
re possumꝰ ꝛ diligere. Sꝫ si vim ꝑcepti ꝑpendimꝰ
vtrūqꝫ agere ꝑ discretionē valemꝰ. vt eos q̄ nobis
carnis cognatiōe ↄiuncti ꝛ quos proximos noui
mus diligamꝰ. ꝛ quos aduersarios in via dei pati
mur q̄si odiēdo ꝛ fugiēdo nesciamꝰ q̄si ꝑ odiū dili
git q̄ carnaliter sapiens dū praua nobis non inge
rit nō audit. ꝛ isto mō parētes ꝛ carnales amicos
odire pōt hō ꝑfectus inquantū ꝑturbatio parentū
ꝛ amicoꝝ carnaliū nō ꝑmittit venire ad vite perfe
ctionē. ꝛ stare cū fide catholica. ꝛ iste modus odiē
di nō ex mala volūtate ꝫ ex radice charitatis ꝓce
dit inquantū volūtas dei voluntati carnaliū ami
coꝝ ꝑfert ꝛ dilectio carnaliū dilectioni dei postpo
nitur. ꝛ cū in ꝑdictis xp̄i verbis euāgelicꝭ odire sit
idem q̄ postponere in amore q̄ q̄cunqꝫ aliqd̄ ꝑdi
ctoꝝ septē a xp̄o recitatoꝝ ꝑposuerit ante amoreꝫ
xp̄i vel obseruantiā suoꝝ mandatoꝝ a sequela xp̄i
deuiat sequēdo dyabolū. Quicūqꝫ igit introierit
in religionē xp̄i sub quocūqꝫ habitu tenetur predi
cta septē sub dānationis periculo ↄseruare. aliter
em̄ nō potest eē xp̄i discipulus. patet q̄ tenet sub
pena dānationis illa seruare. Cum igit xp̄s dicit.
Si quis venit ad me ꝛ nō odit patrē suū ꝛ matrē
vxorē ꝛ filios. fratres ꝛ sorores. adhuc aut et aiam
suā nō potest meus eē discipulus. Limitando ad
uentuꝫ hominis an religionē xp̄i q̄ tp̄e legis gra
tie incepit facile videre istius regule xp̄i septē par
tes. vñ q̄libet xp̄ianus habet tam patrē q̄ matreꝫ
immediatos vel mediatos carnales vel sp̄uales q̄
rū affectiones in obseruātijs ꝛ monitis ꝫ dilectio
nem ꝓximi postponere. Quilibet etiā de christia
no ordine habet vel vxorē ꝛ filios corꝑales vt car
nē. aut effectus sensibiles ꝛ actus ꝓprios persona
les ꝛ omnia ista debet ſm regulā religionis xp̄i su
pradictā quo ad xp̄um vel quo ad ea q̄ sunt sibi ꝓ
pria in amore postponere. Quicūqꝫ etiā xp̄ianus
fratres habet vel sorores ad litterā ꝓximos vel re
motos. in quo includit quilibet xp̄ianus viuēs cū
reliquo de ordine xp̄iano. quorū quoslibet debet
etiā christū ꝑponere in amore. Et ꝑdicto etiā mo
do q̄ voluerit christi eē discipulus debet animā su
am odire hoc ē vitā suam carnalē eius voluptuo
sis desiderijs resistēdo paratus ꝓpter deū eam in
casu necessitatis volūtarie ꝑdere exemplū capiēs
de paulo ap̄lo. de quo legit Actu. xxj. q̄ cū Hiero
solimā ꝑgeret ꝓpheta agabus tulit zonam pauli.
ꝛ ligans sibi manus ꝛ pedes dixit. Hec dicit spirit
tussanctꝰ. virū cuiꝰ ē zona ħ sic alligabūt in hieru
salē iudei. Quod cum audissent amici eius flētes
rogabāt eū ne ascenderet hierusalē. Quibꝰ respō
dēs paulus dixit. Quid facitis flētes ꝛ affligētes
cor meū. Ego aūt non solū alligari. ꝫ etiā mori in
hierusalē paratus sum ꝓpter nomē domini nostri
Iesu christi. Quicūqꝫ enim de religione Iesu xp̄i
isto modo vitam suam ꝛ omnes predictos carna
les amicos pro amore christi nō contempserit. vel
christo ꝛ obseruantie legis eius non postposuerit
in amore est indispositus vt sit christi discipulus
ipsum sequens in moribus. nam omnia predicta
christus postposuit pro sue religionis obseruātia
Et ex istis patet q̄ vicia proximorū sunt odienda
sed natura siue persona ē modo debito diligenda
quia vt dicit apostolus. j. Iohannis. ij. cap. Qui
odit fratrem suum in tenebris ē et in tenebris am
bulat. et nescit quo vadit. quia tenebris sue mali
cie excecatus ipso ignorante vadit ad infernuꝫ. Et
merito odiens fratrem suū dicitur in tenebris am
bulare. quia sicut dicitur in florario Bartho. titu
lo de odio proximorū. talis vbicunqꝫ incederit sor
didat sue sanctitatis pulchritudinem. cetera auteꝫ
vitia animam polluūt. sed odium occidit animā.
Vnde prima Iohannis. iij. Omnis qui odit fra
trem suū homicida est. scilicet suijp̄ius. vnde plus
ledit seip̄m q̄ alterum. vt dicit Augustinus in li
bro suo de sermone domini in monte. Quia inq̄t

ledit animã suã q̃ odit alterũ. quid facturus est ei quẽ odit. tollit pecuniã nunq̃d fidẽ. ledit famã nũquid ꝯscientiã. quicq̃d nocet forinsecus nocet. attende quid noceat. intus eñ sibi inimicus est qui odit alterꝫ. ꝫ q2 nõ sentit q̃d sibi malefaciat in alterũ seuit eo periculosius viuẽs quo nõ sentit q̃d secũ male agit. ꝛ sequit. ille. s. inimicus nudatus est tu vero iniquus es. multũ aũt interest inter nudũ ꝛ iniquũ. ille ꝑdidit pecuniã. tu vero innocentiam quis grauius dãnũ ꝑpessus ẽ. ille ꝑdidit rem peritura. tu vero periturus factus es. Unde beatus clemẽs. ꝛ ponit in ca. de peni. dis. j. homicidiorꝫ. Homicidiorũ inquit tria genera esse dicebat beatus petrus. ꝛ penã illoꝝ parilẽ fore dicebat. Sicut eñ interfectores homicidas. ita fratrum detractores eosq̃ odiẽtes homicidas esse manifestabat. qa q̃ occidit ꝛ q̃ odit fratrẽ suũ ꝛ qui ei detrahit. pari eñ pena digni esse monstrant Hec ille. Ex q̃ patꝫ ꝙ valde magnũ peccatũ ẽ odiũ fraternũ. cũ sit homicidio parificatũ. Unde ꝛ quanta sit discordie siue odij culpa Cyprianus aũt ostẽdit dicens. Qui pacem cũ fratrib⁹ in corde nõ habet. nec si ꝓ xp̃o occisus fuerit crimen dissensionis fraterne euadet Quale ẽ igitur delictũ ꝙ nec baptismo sanguinis potest ablui. nec martyrio expiari. Hec Cypria. et ponit in flora. Bartho. titu. de odio proximorum Unde huiusmõi inuidi suos ꝓximos odientes ꝛ specialiter seruos dei maledicti sunt a deo. Unde legit Deut. xxviij. ca. ꝙ postq̃ dñs enumerauit q̃plures maledictiones quas dicit mandatorꝫ dei transgressoribus euenire. Capitulo. xxx. eiusdẽ subdit dicens. Omnes aũt maledictiones has. scꝫ supradictas conuertet dñs sup inimicos tuos ꝛ eos qui te oderunt. supple custodientẽ dei mãdata. Et est sciendũ ꝙ odiũ fraternũ tribus modis cõmittitur. Primo si quis bonũ alicui debitũ ex inuidia subtraxerit aut subtrahi ꝓcurauerit corde vbo aut opere. Secũdo si quis merito cõmoda vel honores opera seu virtutes proximi sui negauerit vel sinistre dãnauerit. aut male interp̃tatus fuerit. Tercio si q̃s infamiã deprauationẽ ꝛ scandalũ quõcũq̃ ꝓximo ex inuidia imposuerit aut procurauerit clam vel palam. aut mala antiq̃ ꝑ obliuionẽ sopita denuo suscitauerit in scandalũ ꝓximi. Uñ Tullius de amicicia. Turpe ẽ inq̃t. ꝛ maxime homini virtuoso recitare iniurias ꝛ odioꝝ sopitos cineres denuo suscitare. odiũ aũt fraternũ repugnat vtuti amicicie. Et ꝓhibet ꝑ illud mandatũ. Nõ occides ꝛc̃.

Capitulum IX

Dicto de primo notabili de motiuis ꝯferẽtib⁹ ad detestationẽ peccati inuidie. et in secũdo notabili de quinq̃ ei⁹ p̃ncipalib⁹ speciеb⁹. iã in isto tercio notabili de remedijs militãtib⁹ ad destructionẽ eiusdẽ peccati aliq̃ sunt dicẽda. A Pro q̃ notandũ ꝙ oĩa q̃ dicta sunt in p̃mo notabili de detestatione inuidie possunt etiã ꝯferre ad remediũ ꝯ idꝫ peccatũ. Et dictis ibidꝫ h̃ sunt sex remedia specialia adijciẽda. Quoꝝ p̃mũ ẽ ꝙ hõ ponat amorẽ suũ in illis reb⁹ q̃ possũt a multis haberi ꝛ ab vnoq̃q̃ illoꝝ in summo integre possideri. Uñ greg. Qui inq̃t facib⁹ inuidie carere desiderat illã hereditatẽ appetat quã numer⁹ possidentiũ nõ angustat. ꝑ q̃ multitudo heredũ ꝯtẽtione ꝛ iurgijs nõ mouetur quã q̃sq̃ integre ꝛ sine diminutiõe possidet. in cuius possessione oĩb⁹ summũ ẽ gaudiũ. sũma iocũditas. vltima felicitas. Ibi eñ inuidia locũ nõ possidet. ꝫ vnusq̃sq̃ de alteri⁹ sicut de sua felicitate gaudet. Hec aũt ẽ hereditas eterna quã repromisit de⁹ his q̃ diligũt eũ. Regnũ electoꝝ ab origine mũdi p̃destinatis ꝑuisũ ꝛ subordinatũ iuxta illud Math. xxv. Uenite bñdicti patris mei ꝑcipite regnũ qđ paratũ ẽ vobis ab origine mũdi. Isti⁹ eñ regni sedula ꝛ freq̃ẽs meditatio inuidie morbũ a mẽte fugat. qm̃ multitudo ibi nõ tristitiã ꝫ mai⁹ gaudiũ parit. Itẽ idem vir inq̃t iustus ꝑ hoc ꝙ in terris nihil appetit alienis ꝓfectibus inuidere nescit. Secundũ remediũ cõtra peccatũ inuidie ẽ freq̃ẽs meditatio de trib⁹ q̃ suadẽt nobis dilectionẽ fraternã inter xp̃ianos p̃cipue eẽ ꝯseruandam Quoꝝ p̃mũ ẽ fraternitas naturalis q̃ ẽ inter omẽs homines. scđm ẽ fraternitas spũalis q̃ ẽ int omes xp̃ianos. terciũ ẽ mystica ꝯtinuatio q̃ oĩs xp̃iani fideles mẽbra vni⁹ corpis xp̃i mystici efficiũt. De istis eñ tribus dictũ ẽ supra. ꝑte. vj. capi. lxiiij. vbi agit de tercio ex quo orit vana gloria hũana. s. de generosa ꝓsapie nobilitate. Terciũ remediũ est meditatio eorum que valent ad contemptũ ꝓprie excellentie vnde inuidia eñ oritur ex amore ꝓprie excellentie. ꝫ destructa causa destruit ꝛ effect⁹. Ad contemptũ igit ꝓprie excellentie possunt reduci q̃liter stulticie eorũ qui seip̃os magnificant et alios contemnũt: de quibus dictũ est supra ꝑte. vj. capi. lx. Item ad contemptũ ꝓprie excellentie possunt conferre illa que supradicta sunt ꝑte. vj. capi. lxxx. vbi agit de. ij. v. vj. vij. viij. ix. et. x. remedijs contra superbiam. Quartũ autem remediũ est consideratio infructuositatis ꝛ amaritudinis que inuidiam cõcomitantur. Unde vt supra dicitur cap. ij. huius septime partis vbi agitur de nouo motiuo conferente ad detestationem inuidie. inuidia assimilatur igni greco. et ideo sicut ignis grecus ꝓut naturales dicunt cum arena et aceto simul cõmixtis extinguitur sic ex consideratione infructuositatis que per arenam. et amaritudinis que ꝑ acetum designatur inuidiam cõcomitantur illud faciliter peccatum extinguit. vnde sicut terra arenosa est sterilis et infructuosa. sic et terra cordis inuidorum in quibus regnat inuidia sterilis ẽ ab omni opere bono infructuosa. Et ideo merito de terra cordis inuidorũ intelligi potest illud Osee. iiij. Non est veritas. non est misericordia. nõ est sciẽtia in terra. sed maledictum mendacium ꝛ homicidiũ ꝛ furtũ ꝛ adulteriũ inundauerũt. et sanguis sanguinẽ tetigit ꝓpter hoc lugebit terra. ꝛ infirmabit oĩs q̃ habitat in ea. Inuidus etiã q̃ de bonis ꝓximoꝝ dolet in amaritudine doloris semꝑ manet ꝛ ideo merito dicere p̃t illud Job. xvij. In amaritudinib⁹ morat ocul⁹ me⁹. Quintũ aũt remediũ ẽ freq̃ẽs memoria dominice passionis. Uñ sicut dicunt medici. oculus q̃ñdoq̃ infirmat per hoc ꝙ sanguis corruptus ascendit ad oculũ. ꝛ ibi

dem indurat. ⁊ generat maculā q̄ visum excecat. ⁊ que indurata vix vel nunq̄ curat. verūtamē dum fuerit recēs potest abstrahi v̄tute sanguinis extracti de dextera ala colūbe. Sic spūaliter aliquādo ꝯtingit ꝙ inuidus ꝓximo suo sanguinē odij. ⁊ inuidie in corde suo portat. ⁊ intantū in eo radicat ⁊ indurat. ꝙ vix eijci potest ⁊ sanari. Sȝ tamen si in principio inuidus talis memorari vellet de illo p̄cioso sanguine extracto de dextera ala. i. de dextero latere illius simplicis columbe. s. Jesu xp̄i sanguinē. odij ⁊ inuidie de cordis oculo tolleret faciliter ⁊ sanaret. Vn̄ sanctus Thomas. in de veritate. theologie li. iiij. ca. xx. Passione inq̄t sua Xp̄us vicit diabolū quē ligauit in infernū quē spoliauit carnē quā superauit. mundū quē ꝯtempsit. supplicīū qđ ꝑtulit. celū quod aperuit. passio xp̄i tollit septē vicia tollit supbiā capitis humilis inclinatio. inuidiā brachioꝝ ad amplexandū charitatiua extēsio auariciā in signū largitatis manuū ꝑforatio. accidiā ad passionē spontanea festinatio. iraȝ mollis responsio. gulā aceti ⁊ fellis potatio. luxuriam lateris vulneratio ⁊ totius corpis flagellatio. hec ille. Item aug⁹ in libro suo de virginitate. Pendentis inq̄t in cruce. inspice vulnera sanguinē morientis preciū redimētes cicatrices resurgentis caput habet inclinatū ad osculandū. cor apertuȝ ad diligendū. brachia extensa ad amplexandū. totuȝ corpus expositū ad redimendū. hec quāta sunt cogitate hec in statera cordis vestri appendite vt totus vobis figat in corde q̄ tot⁹ ꝓ vobis fuit fixus in cruce. hec ille. Sextū aūt remediū ē charitatis ꝑfecta conseruatio. vnde cum charitas ⁊ inuidia recte sunt contraria. Et teste phylosopho. contraria contrarijs curātur. sequit ꝙ charitatis medicamentū inuidie vulneris ē sanatiuū. Sicut em̄ supbia curat humilitate. ⁊ gula abstinētia ⁊ sobrietate. sic inuidia curat charitate ⁊ dilectione. Sicut em̄ elongationē a deo efficit odiū fraternum ⁊ inuidia. sic charitas que ē radix omniū virtutum immediate ꝯiungens nos deo cōiungit ⁊ mēbris ecclesie triumphātis ⁊ militātis. Id em̄ qđ in omni virtute est causa meriti efficit charitas. Est ergo pre om̄ibus virtutib⁹ appetenda. ⁊ etiā habita cōseruāda. B Pro quo notandū ē ꝙ sicut dicit Petrus lumbardus tercio sententiarū. dist. xxvij ca. ij. Charitas ē dilectio q̄ diligit deus ꝓpter se. et ꝓximus ꝓpter deū. vel in deo. ꝓpter deū dicit quātū ad illos q̄ nondū sunt iusti q̄ ad hoc amādi sūt vt iusti fiant. ⁊ in deo ꝓpter gratiā maneāt. Vn̄ augustin⁹ doctor egregius. Qui inq̄t amāt homines aut q̄r sunt iusti. aut vt fiunt iusti amare deberet. Item aug⁹ in quodam sermone de sancto stephano. ⁊ ponitur in florario Barthol. titulo de dilectione inimici. Quare inq̄t dicit xp̄s. Diligite inimicos vestros vtiq̄ vt inimicos faciatis amicos. vnde dicit Apl'us ad Roma. xij. cap̄. Si esurierit inimicus tuus ciba illū. si sitit potum da illi. hoc aūt faciens carbones ignis congeres super caput ei⁹. id est exempla charitatis sibi prestabis. Sed contra hec tu quisq̄ es qui ita non diligis sed figis genua. elidis frontem in terram. clamas ⁊ dicis. O deus si moriat inimicus meus. si quid apud te ꝓmerui occide inimicū meuȝ. Et vtiq̄ tu q̄ sic oras vt homo moriatur malus oras contra malū. et sic facti estis iam duo mali. ille prius male agēdo. deinde tu male orādo incipis esse mal⁹. et dicis. Domine occide malum. Respondet tibi deus. quem vestrum prius occidam cum ambo iam estis mali. Attende iam et aliud. Judex homo per seipsuȝ reum hominem non occidit. sed ip̄e iubet ⁊ spiculator occidit. Dicit auteȝ iudex. occide. ⁊ tortor occidit. ⁊ tu quando dicis. Domine occide inimicū meum. te facis iudicem. et deū queris tuū esse tortorem. Sed respondebit tibi deus. non ero ꝓsus peccatoris non ero tortor. sed penitentiū liberator quia nolo mortem peccatoris. sed vt conuertat et viuat. nam si voluntatem tuam habuissem te p̄us occidissem nonne anteq̄ inuitatus venires ad me ⁊ nomen meum male viuēdo blasphemasti. ⁊ mādata mea ⁊ legem meam contemptibiliter preteristi. nonne me in tuis malis operibus frequentissime irritasti. nonne me in preceptis ⁊ seruis cōtempsisti. si autem te occidissem meū inimicum. quomodo modo te facerem amicum. Ut quid igitur male orando contra proximum tuū doces qđ nō feci in te. Hec Augustinus. Ideo non sic. ȝ attendendū est ꝙ sicut Petrus lumbardus dicit vbi p̄us. fundans se super verbis Christi dicentis Mathei. xxij. ca. Duo sunt charitatis mandata. Vnuȝ pertinens ad dilectionem dei quod est maximuȝ in lege mandatum. Alterum pertinens ad dilectionem ꝓximi. simile priori. Primum est hoc. Diliges dominum deum tuū ex toto corde tuo. ex tota anima tua. ⁊ ex tota mente tua hoc est maximū et primū mandatū. Secundū est simile huic. Diliges ꝓximū tuum sicut teip̄m. In hijs duob⁹ mādatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Pro quo notandum ꝙ licet hic non recitentur explicite nisi duo mandata tamen Exodi. xx. recitantur decem. quorum tria pertinent ad dilectionem dei. ⁊ vocantur mandata prime tabule s̄m Augustinū. ꝓ eo scilicet ꝙ scripta erant in prima tabula quam deus ꝓprio digito scripsit Moysi. populo israhelitico ad ministranda. vt patet Exodi. xxx. ⁊ xxxiiij. capitu. Et septem alia pertinent ad dilectionem ꝓximi. ⁊ vocantur mandata secunde tabule scd̄m augustinum ꝓ eo scilicet ꝙ scripta erant in secūda tabula quas dn̄s scripsit populo suo administrandas. Et hec tria mandata prime tabule sunt quasi quedā explicationes declarantes primū mandatū ptinēs ad dilectionē dei. quod christus recitat in euāgelio vbi supra cum dicit. Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo. ⁊ ex tota anima tua ⁊c̄. sicut ⁊ septē mādata secunde tabule sunt explicationes declarantes secundū mandatū xp̄i euangelicū ptinens ad dilectionē ꝓximi cū dicit. Secundū ē sil'e huic. Diliges ꝓximū tuū sicut teip̄m ⁊c̄. Et h̄ mādatū de dilectione ꝓximi sil'e est dei mandato de dilectione dei quia vnū illorū sine altero non potest perfecte impleri. Vnde Johannes Crysosto. Utilitas inquit omniū mandatoꝝ vnū est. et omnia mandata vnum esse videntur. quia illa ita sibijnuicē adherent ꝙ alterū sine altero esse non potest. Vnde et sicut dicit Lyra. Om̄ia alia mādata

legis ⁊ monitiões nõ sunt nisi explicatiões quedaʒ istorũ duoꝝ mandatorũ christi euãgelicorũ. Etiam hãc sententiã cõfirmat christus: dicẽs. In hijs duobus mãdatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Ex quib⁹ plane elicere possumus ꝙ obseruantia triũ mandatorũ p̃me tabule pertinet ad obseruantiã p̃dicti primi mãdati euangelici: cũ christus dicit. Diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo. Unde in p̃ma particula huius mãdati p̃mi euãgelici innuitur obseruantia primi mãdati prime tabule qḋ est istud. Nõ habebis deos alienos. Nam scḋm Augustinũ. deũ diligere toto corde idem est. ꝙ deũ diligere in intellectu sine errore. ⁊ sicut constat ꝙ deum diligit sine errore. nullũ habet deũ alienũ. Et ideo dicit apostolus ad Galathas vltimo. Nolite errare deus nõ irridetur. i. ab insipientibus nõ decipit̃. sed contra istud preceptũ faciunt omẽs ydolatre omnes sortilegi ⁊ omnes mortaliter peccãtes. In secũda particula primi mandati euangelici christi videlʒ. Diliges dominũ deuʒ tuũ ex tota anima tua. innuitur obseruantia secundi mãdati prime tabule quod est istud. Non assumes nomen dei tui in vanũ. Unde scḋm Augustinũ. Deum diligere ex tota anima est deum diligere in voluntate ⁊ sine contradictione. sed qui deũ voluntarie sine contradictione diligit. non assumit nomẽ dei in vanũ. nec aliquid contra p̃ceptum eius facit. dicente apostolo prima Johãnis secundo capitu. Qui dicit se diligere deum ⁊ mandata eius non custodit. mendax est. sed cõtra istud preceptum faciunt omnes falsi christiani ⁊ omnes qui per deũ vel per aliquã creaturam. false ⁊ inaniter iurant. In tercia particula predicti primi mãdati christi videlicet. Diliges dominũ deum tuũ ex tota mente tua. innuitur obseruantia tercij mandati prime tabule. quod est istud. Memento vt diem sabbati sanctifices. Unde scḋm Augustinũ. Deum ex tota mente diligere est deum habere in memoria sine obliuione. sed quia in mundanis occupationibus. que scḋm voluntatẽ dei in diebus ferialibus licite possumus facere. multotiens intantũ implicamur. ꝙ deum a mente nostra expellimus. Ideo precipit nobis deus saltem in sabbato ab operibus seruilibus cessare. ⁊ deum anteꝙ̃ irreuocabiliter a nobis recesserit deuota mentis cõtemplatione ⁊ oratione reuocare. vt oibus diebus vite nostre in mente nostra maneat. Uñ Thobie. quarto capit. Omnibus diebus vite tue in mente habe deum. ⁊ caue ne aliquando peccato consentias ⁊ p̃termittas precepta dei nostri. Sed contra istud p̃ceptum faciũt omnes qui deuʒ a se ⁊ a mente sua excludunt. et in diebus festiuis in q̃bus scḋm preceptuʒ dei a negocijs secularibus cessarent. ⁊ deuota mentis cõtemplatione ⁊ oratione deum reuocarent per ingurgitationẽ peccati superbie gule luxurie. ⁊ in omni genere viciorũ deum a se ⁊ a mente sua excludunt. et seipsos a deo elongant. De quibus cõqueritur dominus per prophetã Hieremie. secũdo capit. dicẽs Elongauerunt a me ⁊ ambulauerunt post vanitatẽ ⁊ vani facti sunt. ¶ Secundum inquit mandadatum. scʒ pertinens ad dilectionem proximi simile est huic scʒ primo: quod est istud. Diliges proximũ tuum sicut teipsum. Super quo dicit Nothingeñ. ꝙ ly sicut non est ibi nomen equalitatis: sed similitudinis. ⁊ denotat ꝙ quilibet christianus debʒ tantũ bonũ proximo velle quantũ sibipsi. id est tãtam gratiam in presenti: ⁊ tantam gloriam in futuro. non tamẽ ex hoc precepto sequitur ꝙ semper homo teneatur proximo indigenti dare medietatẽ bonorum suorũ. quia sic dando multis infra breue parum vel nihil remaneret. et dicitur hoc mandatũ simile primo. quia vt dicit glosa. sicut in p̃mo mandato de dilectione proximi impletur tota lex quantum ad p̃cepta prime tabule que sunt tria. sic in isto secũdo mandato de dilectione proximi impletur tota lex quantũ ad mandata secunde tabule que sunt septem. Nam qui proximũ sicut seipm̃ diligit: patrem ⁊ matrẽ ꝙ inter ceteros mortales f̃m viam nature sibi sunt ꝓximiores honorat. qḋ est p̃mũ mandatũ secũde tabule. nullũ hominẽ occidit qḋ est secundũ. nõ mechat̃: quod est terciũ. non furtũ facit quod est quartũ. Non loquit̃ cõtra proximũ falsuʒ testimoniũ: quod est quintũ. non cõcupiscit domũ proximi sui: quod est sextum. nõ desiderat vxorem proximi sui. non seruũ: nõ ancillam: nõ bouem: non asinũ. nõ equum: nec oĩa que illius sunt: quod est septimũ. Ex quibus clare patet ꝙ in obseruantia p̃dictorũ duorũ mandatorũ: de dilectiõe dei ⁊ proximi pendet obseruantia oĩm predictorũ mandatorũ decem. p̃me tabule ⁊ secũde. Nam omnia alia legis mandata ⁊ monitiões nõ sunt nisi quedã explicationes istorũ duorũ mandatorũ. quia omnia alia leges ⁊ amonitiões ordinant̃ ad dilectionẽ dei ⁊ proximi. In cuius confirmationem dicit christus: ꝙ in istis duobus mãdatis pendet tota lex ⁊ prophete. Et ideo beatus Augustinus. si inquit nõ vocat omnes paginas scripture perscrutari. omniaꝗ volumina sermonũ euoluere. omnia secreta scripturaruʒ penetrare. tene caritatẽ vbi pendet vniuersa lex et prophete. Unde apostolus ad Romanos. decimo tercio capitu. Qui eñ diligit proximũ legem impleuit. Nam nõ adulteraberis: non occides: non furaberis: non falsum testimoniũ dices: non cõcupisces rem ꝓximi tui. ⁊ si quod aliud est mandatũ in hoc verbo instaurat̃. Diliges proximũ tuũ sicut teipm̃ Dilectio proximi malũ nõ operatur. plenitudo igitur legis est dilectio. scʒ dei et proximi.

Capitulum X

¶ Est insuper notandum: ꝙ ad diligendum deum multa hominẽ incitarent. ¶ Primo amicicie ei⁹ vtilitas. Uñ nihil põt fructuosius deo diligi. Ipse enim diligentibus se peccata dimittit. Unde dicit̃ Luce septimo. Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum. Ipse etiam diligẽtibus se misericordiã prestat. Unde dicitur Exod. xx. Ego suʒ dominus de⁹ tuus faciẽs misericordiam in milibus hijs ꝙ diligunt me. Itẽ ipse diligẽtibus se gaudiũ eternũ promittit. Unde dicit apl'us prima ad Chorinthios. ij. Oculus nõ vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. Item Jacobi p̃mo de quolibet iusto dicit̃. Accipiet coronã vite quam preparauit deus diligẽtibus se. Secundũ incitamentũ ad diligendũ de

um est dei inimiciciarũ damnositas. Nã omia sunt inimica inimicis dei. Unde beatus Gregorius Offenso inquit creatore. omis creatura damnatũ odio habebit. Vñ ꝛ ipemet dei inimici sibipsis sunt inimici. dicēte psalmista. Qui diligit iniquitatem odit animã suã. Ipsi ꝛ sancti in celo q̇ tantũ amauerunt pctores in vita pñti letabunt: cũ viderint vindictã captã de impijs. dicēte psalmista. Letabit iustus cũ viderit vindictã. scȝ in die extremi iudicij. in quo vt dicit Sap. v. Pugnabit orbis terrarũ contra insensatos. Tercium vo incitamentũ ad diligendũ deum est eius pseuerans fidelitas. Vñ dicit Eccli. vj. amico fideli nulla est cõparatio. ꝛ nõ est digna ponderatio auri ꝛ argenti cõtra bonitatem fidei illius. Vñ alij amici q̃druplicitur inueniũtur infideles. Primo qꝛ aliquãdo nõ amãt licȝ ament. sed nõ sic est de amico isto. Vñ prouerbiorũ. viij. ca. Ego diligentes me diligo. Item Johã. xiiij. Qui diligit me diligitur a patre meo. ꝛ ego diligã eum. Secũdo qꝛ tempore aduersitatis desinũt amare. Vñ Eccli. vj. Est em̃ amicus scdm̃ tempus suũ ꝛ nõ permanet in tempore tribulatiõis. sed nõ sic est de deo. Vñ ipe dicit per psalmistã. Omni tempore diligit qui amicus est. Tercio quia amant viuos. sed inimici fiunt mortuorũ eos bonis suis spoliantes. Vñ Ecclesiastici. vj. Est amicus q̇ cõuertitur ad inimicicias. sed deus post mortē suis amatoribus specialiter se ostēdit esse amicũ. Nam tũc animã viri iusti que de habitaculo corporis eijcitur in celeste habitaculũ recipit. Vñ dicit in psalmo. In voluntate tua eduxisti me. ꝛ cũ gloria suscepisti me. Quarto quia amici patris quandoqȝ inimici fiunt filiorũ. Sed amicus iste propter patrē filios amat quandoqȝ ad decimã generationē. Vnde Exod. xx. Ego sum dominꝰ deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatē patrũ in filijs in terciã ꝛ quartam generationē eorum q̇ oderunt me. ꝛ faciens miscdiam super milia hijs q̇ diligunt me: ꝛ custodiũt precepta mea. Quartum incitamentũ ad diligendũ deũ est multiplex bonum quod ipsis hominibus gratuite prestitit. Vñ beatus Augustinus. Cogor inquit rationibus deũ patrem super omnia diligere. a quo me video omia pignora recepisse. Dedit autē mihi esse ꝛ preesse. viuere ꝛ bene viuere. corpus cum sensibus. animã cum viribus. mundũ cum cõtentis. ꝛ filiũ suũ cum tormentis. dona cum sacramētis. virtutes cũ incrementis. ꝛ huiusmodi. Respice queso vniuersum mundũ. et considera si q̇d in ipo sit quod tibi nõ seruiat. Omnis em̃ natura cursum suũ ad hunc finem dirigit vt tuis obsequijs famulet. Hec ille. Et ideo merito dicitur Ecclesiastici. xij. In omni vita tua dilige deũ et inuoca illum in salutē tuam. Vñ Hugo libro p̱mo de claustro anime. Sicut inq̇t nullũ est momētũ quo homo nõ vtatur vel fruat dei bonitate ꝛ misericordia. sic nullũ debet esse momentũ q̇ eũ pñtez nõ habeat in memoria. ꝛ ideo merito beatꝰ Augꝰ. Omne inquit tēpus in quo de deo nõ cogitasti hoc te computa perdidisse. Quintũ incitamentũ ad ipm deũ diligendũ est multiplex pena quã ipse patienter pro amore hominis pertulit. Vñ Augustinus in de speculo humane miserie. Attende inq̇t o homo q̇a propter te filius dei formã homis assumpsit. propter te natus est in mundũ. propter te esuriuit ꝛ sitiuit. propter te temptatus est. comprehensus est atqȝ ligatus. ꝓpter te mortuꝰ est ꝛ sepultus. Attende homo christi redemptionē. anima vide humilem filiũ dei: pendentem in cruce: portantem tua peccata: propter te dolentē. ꝛ vulneratũ ꝓpter iniq̇tates tuas. Cõsidera quãta flagella sustinuit ꝓ te. sputa. alapas. vincula. irrisiones. obprobria. q̇a qui tanta pro te sustinuit in humilitate. ipse iudex venturus est in excelsa maiestate dyaboli. hec Augustinus vbi supra. Sextũ incitamentũ ad diligendũ deũ est figura naturalis qua deus corpus humanũ pre ceteris animalibus decorauit. Vñ Augustinus in de disciplina christiana. Beluas inq̇t deus prostratas in faciē fecit pastum querētes de terra. te in duos pedes erexit. faciē tuã sursum attendere. non discordet cor tuũ a facie tua. non habeas facieȝ sursum ꝛ cor deorsum. fac sursum cor ne mentiaris in domo discipline. id est in domo ecclesie christi.

¶ Septimũ incitamentũ ad diligendũ deum est ꝙ nemo nisi deũ super omnia diligat est seruus Jesu christi. ꝛ cũ nemo nisi sit seruus Jesu christi põt saluari. sequitur ꝙ nemo nisi deum super omia diligat potest saluari. Assumptũ patet ex verbis Christi dicentis Luce decimoquarto capitulo. Si quis venit ad me ꝛ non odit patrem suũ. et matrē. ꝛ vxorem. et filios. ꝛ fratres. ꝛ sorores. adhuc autem ꝛ animã suam: non potest meus esse discipulus. Studeant igitur omnes fideles christiani si plus q̃ xp̄m amauerunt aliquod horuȝ septem. et si sic. indubie non sunt christi discipuli: sed sathane filij. Ille autē ad sensuȝ euang. hec septē odit q̇ postponit ea amore christi legē eius pacē ꝛ cõcordiaȝ p̃ponendo. Et ex isto fidei p̱ncipio patet q̇ sacerdotes ꝛ etiã domini seculares stando pro pace ꝛ pro ꝯseruantia legis dei sunt filij iesu christi ꝛ qui nõ. cũ nemo sit filius electus dei nisi qui effectualiter ꝛ p̱ncipaliter laborat pro pace christi scdm̃ eius media acq̇renda. Vñ j. Johan. iij. ca. Non diligamus verbo neqȝ lingua: sed ope ꝛ veritate. Vñ Beda super Lucam. Verus inquit amor veritatē amat ꝛ nõ mundi vanitatem in veritate iudicat. pro veritate certat ꝛ cũ veritate omnia opa sua cõsummat. sed sicut dicit btũs Grego. j. pastoraliũ. ca. xxij. Qui praua student agere ꝛ tamen ad hec vult ceteros tacere ipe sibimet testis est: quia plus veritate se appetit diligi quã cõtra se nõ vult defendi. nemo quippe est q̇ ita viuat ꝛ aliq̃tenus non delinquat. Ille igit seipso amplius veritatē desiderat amari. qui sibi a nullo vult contra veritatē parci. Hinc em̃ Petrus increpationē Pauli libenter accepit. hinc et dauid correctionē subditi humiliter audiuit. Hec gregorius.

Capitulum XI

Est hic notandũ ꝙ specialiter octo sunt signa ostendentia hominē deũ in veritate diligere. ¶ Primũ est cum quis libenter de deo loquit: nõ ad eius vituperium ꝛ blasphemiã. sicut mendaces ꝛ horribiliter per deum ꝛ membra eius consuetudinaliter iurantes. De quibus cõquerit dominus ad Romanos. ij. dicens. Nomen dei per vos blasphematur.

Item Esaie.xxxij. Jugiter tota die nomen meum
blasphemat.sed ad eius laudem pronuncianduʒ:si-
cut pheta q̄ dicit. Semper laus eius in ore meo.
Vn̄ Grego. Quod inq̄t mens valde amat in sermo
ne sepius replicat. Itē Chryſ. Amantiū inq̄t mos
est: vt amorē suum silentio tegere nequeūt. Vnde
Math.xij.cap. Ex abūdantia cordis os loquitur.
Secundū signū est cū aliq̄s de suis facultatibus
pro amore diuino libēter distribuit. Vn̄ Cant. vlti.
Si dederit homo omnē substantiā domus sue pro
dilectiōe quasi nihil despiciet eam. Terciū signū
est cū quis pro deo libēter patit tribulatiōes. Vn̄
Prosper. ꝛ ponit in flor. Bartholo. titulo de amo
re dei. Illi inq̄t plus q̄ se deum diligunt q̄ pro eius
amore ad tēpus sue saluti nō parcūt seipsos tribu-
latiōibus ꝛ piculis tradūt nudari pprijs facultati-
bus patrie sue extortores fieri parētibus suis ꝛ vxo
ribus ac filijs renūciare pati sunt. Et breuiter dicaʒ
ipam corpis mortē nō solū nō refugiūt: sed etiaʒ li
bēter accipiūt. cupiētes a corpis sui vita magis q̄
a vita vite discedere. Hec ille. Et sequit. Dulcis ad
modū est amor dei. pro quo vt ait Augusti. Dulces
sunt afflictiōes ꝛ iniurie q̄ etiam ꝛ ipam mortē dul
cē facit. quē qui pfecte haberet dulciter sustineret.
que nūc tepidis vident amara. quia amātibus nihil
est durū. Vn̄ qui deuʒ pfecte diligit. nec aduersa co
angustant. nec prospera eleuant. sed cūcta transito-
ria despicit. quousq̄ ad gaudia celestia pueniat. qui
vo de nullo gaudet adepto plus q̄ de dei beniuolē
tia de nullo amisso dolet q̄ de dei offensa. q̄ spe cer
ta fixa in supnis agit bona que pōt. ꝛ a malis omni
bus se cohibet. deuʒ toto corde dicit diligere. Hoc
signū amoris habuit iste nobilis senex Eliodorus
De quo legit. ij. Machabeorū. vj. ca. q̄ cum plagis
ꝛ tormēto mortis puniret dixit. Domine q̄ habes
sanctā scientiā tu manifeste scis q̄ cū possem a mor
te liberari duros corporis sustineo dolores. Scdm
vo animā pter amorē tuū hoc libēter patior. Hoc
signū amoris etiā habuerūt sancti apostoli. q̄ pro-
ut dicit Act. v. capit. ibant gaudentes a cōspectu cō
silij. quoniā digni habiti sunt pro noīe iesu christi
cōtumeliam pati. Quartū signū est. cū quis libē
ter ꝛ deuote domū dei frequentat. hoc signū habu
it illā nobilis mulier anna prophetissa. de qua dici-
tur Luc. ij. capit. q̄ non decedebat de templo ieiu-
nijs ꝛ obsecratiōibus seruiens die ac nocte. Qui
tum signū est. cū quis verbū dei libenter audit. hoc
signū habuit illa sancta mulier magdalena: que vt
dicitur Luce. x. capit. Sedebat secus pedes domi
ni et audiebat verbū illius. Vn̄ inter omnia signa
amoris istud est vnū de apertissimis. cū quis gau-
det audire ꝛ loqui de deo ꝛ lege eius. ꝛ causam na-
turalē huius ostendit Macrobius in suis saturna-
libus vt dictū est supra capitu. ij. ꝛ vbi agitur de du
lia in fine. Sextum signū est diligens mādatorū
diuinorū obseruantia. dicente christo Johānis de-
cimoquarto capitu. Qui habet mandata mea ꝛ ser
uat ea ipse est q̄ diligit me. quasi diceret. nullus ali-
us. Nam vt dicit apostolus. j. Johānis. pmo. Qui
dicit se diligere deū. ꝛ mandata eius non custodit:
mendax est. Nam quodlibet mūdanū plus q̄ deuʒ
amare cōuincitur. qui deū precipientē spernit: ꝛ ab
eo prohibitū facit. Vnde Hierony. in epistola ad
Demetridē virginē. Apertus inquit cōtemptus est
facere phibita. ꝛ iussa nō facere. Et ideo dicit chri-
stus Johānis decimoquarto capitu. Si quis dili-
git me sermonē meū seruabit. ꝛ pater meus diliget
eū. ꝛ ad eum veniemus: ꝛ mansionē apud eū facie
mus. Septimū aūt signū est diligens occupatio
in bonis operibus. Vn̄ Greg. sup euangelia. omel.
tricesima. Nunq̄ inquit est amor dei ociosus ope-
ratur em̄ magna si est. si vo opari renuit amor nō
est. Item btūs Augustinus in de peccatorū meri-
tis ꝛ remissione. ꝛ ponitur etiā in florario Bartho-
lomei titulo de amore dei. Tanto magis inq̄t dele
ctat opus bonū. quāto magis diligitur deus sum-
mū ꝛ incōmutabile bonū. q̄obrem feruidus debet
esse amor dei. vt frigiditas tristicie desperatiōis de
struat atq̄ accidie. Amor em̄ tepidus vomitū puo
cat. Vn̄ Apocalyp. iij. capitu. Vtinā frigidus esses
aut calidus sed quia tepidus es incipiā te euomere
ex ore meo. Sic igitur in te ferueat amor dei vt om
ne noxiū in te desideriū extinguas. vt carnis amor
spūs amore superetur. ꝛ desideriū desiderio restringa
tur. Et sicut ceruus si venenuʒ hauserit oēs spinas
trāsiliens nihil desiderat nisi fontē. sic aīa tua cuʒ
venenū peccati gustauerit omia huius mūdi impe-
dimenta transilēs nihil desideret nisi deū fontē vi-
uū. vt aqua gratie eius potata munda ꝛ immacula
ta ante faciē dei per penitentiā appareat. Si vo ar
gentū vel aurū. equum vel prediū. cibum vel potuʒ
cū maiori animi leticia q̄ corpus christi vel diuinū
sermonē sumpseris amor sponsi in te frigescit. Et
ignis dyaboli in atrijs cordis tui accēsus est. B
Quidā vir cōtemplatiu9 vt dicit in flora. Barthol.
vbi supra. vidit in quadā visione tres fratres stan-
tes iuxta ripam fluminis. Et audiuit vocē ex altera
parte litoris dicentē eis. Accipite alas igneas. ꝛ ve
nite ad me. Ad quā vocē duo ex eis acceperūt alas
ꝛ nimia facilitate volauerūt vltra flumen. Tercius
vo qui remāsit hoc videns flebat vehemētissime ꝛ
clamabat ad dominū. Et ecce date sunt ei ale. nō ta
mē ignee: sed debiles ꝛ infirme. ita vt cū omni labo
re ꝛ dolore volās. modo mergēdo ꝛ modo ascendē-
do vix tandē ripam attigit. Spūaliter per vocā-
tē istos tres fratres intelligo deū omnipotentē qui
vocat pctōres ad penitentiā. ꝛ deinde ad vitā eter-
nam: dicens. Venite ad me omnes q̄ laboratis et
onerati estis ꝛ ego reficiā vos Math. xj. cap. Per
duos fratres alis igneis vltra flumē ad ipsos vocā
tem volātes: intelligo fideles christianos fraterna
dilectiōe in vita cōtemplatiua vl' actiua in hoc mū
do viuētes. sed alis igneis feruentis amoris ꝛ timo
ris in omni desiderio ad deū volantes. Isti enim fi-
gurant Ezechielis decimo. vbi legitur q̄ propheta
vidit hominē habentē duas alas. ꝛ manus homis
subtus pennas eius ꝛc. vt supra parte quarta. capi-
tulo secūdo: vbi agitur de quinto motiuo cōferēte
ad detestationē auaricie fere in fine. Et illi qui cum
pdictis alis ad deū ipso iubente volant. cū magna
facilitate ad eū perueniūt. Per terciū vo q̄ cū dif-
ficultate periculū submersionis euadens ad ripam
puenit: intelligo tales q̄ in timore ꝛ amore dei tepi
di sunt. Et tales ad deū vix cū nimia difficultate p

uenit.Hec in florario Barthol.Et sequit ibidem. Nimis tepide deū diligit.qui remissius eū diligit q̄ canis dominū suū.Sed canis experientia docente ita diligit dominū suū q eū sequit quocunq̄ trāsierit. Et licz cōminetur ei agitando in manu sua virgam vel baculū.vel iactando ei lapides.nihilominus tamen sequit eū per spinas ꝛ aquam.ꝛ armatorū turbam. Sic igitur ꝛ nos deum nostrū diligamus ad minus vt canis suū dominū.vt si inferat nobis tribulationes:infirmitates:aut alias molestias nō relinquamus eum. Reuera qui veraciter deū diligit sibi de se nihil relinquit.nihilq̄ amori dei preponit.sed illū solū querit.pro quo lucrificando omnia huius mundi blandimēta quasi absinthiū amarat:et omnē eius gloriā atq̄ decorem reputat quasi stercora. Hec ibi. Octauum signū est: cum quis proximū veraciter sicut seipm diligit. Nam vt dicit apostolus prima Johannis quarto.Si quis dixerit quoniā diligo deum ꝛ fratrem suū oderit:mēdax est.qui autē non diligit fratrem suum quem videt.deum quē non videt quomodo diligere potest. quasi diceret.nullo modo pfecte: quia nec deus diligitur nisi etiam proximus diligat. nec proximus diligitur nisi deus diligatur. Unde beatus Grego. in moralibus.Omnipotens inquit deus nos suos esse discipulos sola custodia caritatis probat.Hinc est enim q per semetipam dicit veritas Johannis xiij. In hoc cognoscent omnes q mei estis discipuli.si dilectionem habueritis ad inuicem.que nimirum dilectio si cor nostrum veraciter replet.duobus modis ostendi solet.videlicet si amicos in deo.ꝛ inimicos propter deum diligimus.quoniam nec ipse deus diligitur sine proximo.nec proximus diligit sine deo.quia per dilectionē proximi peruenitur ad dilectionem dei. In mutua siquidē dilectione proximi est perfectio caritatis diuine. Unde dicitur.j. Johan.iiij.Si diligamus inuicem deus in nobis manet.ꝛ tunc caritas eius in nobis perfecta est.Et ideo dicit nobis christus Luce.vj.capitu. Quecūq̄ vultis vt faciant vobis homines. ꝛ vos eadem facite illis.ꝛ si quod impendi nobis volumus hoc alijs impartimur.et quod nobis fieri nolum⁹ ꝛ hoc alijs facere ipsi deuitamus.caritatis iura illesa seruabimus. Item Augustinus super illud.j.Johan. iij. In hoc manifesti sunt filij dei ꝛ filij dyaboli. Sola inquit caritate filij dei ꝛ filij dyaboli discernūtur Unde inquit signant se omnes signo crucis:et respondeāt omēs Amen.Cantent omnes Alleluia.baptizentur omēs.intrent ecclesiaz.omnes impleant parietes basilicarum.et nō discernūtur filij dei a filijs dyaboli:nisi sola caritate. qui habent caritatez nati sunt ex deo.qui non habent caritatem nō sunt ex deo. Magnū igitur iudicium magna discretio. quicquid vis habe.hoc soluz nisi habeas nihil tibi prodest. Ad hanc igitur caritatem inter nos diligēter tenendaz inuitat nos apostolus.j. Petri.iiij.dicens.Ante omnia autem mutuam in vobismetipis caritatem continuā habentes. quia caritas operit multitudinem peccatorū. Item Prouerbiorum.x. capitu. Uniuersa delicta operit caritas.Et sicut dicit apostolus ad Romanos.xiij. Qui diligit proximū legem impleuit. Item ad Galathas.v.capitu.

Omnis lex in vno sermone impletur. Diliges proximū tuū sicut teipsum.Sed certe qui semetipsum non diligit:proximū diligere nescit. Unde Augustinus in libro suo de verbis domini. Uide inquit si iam nosti teipsum diligere.ꝛ cōmitto tibi proximū quem diligas sicut teipsum.Si autē non nosti diligere te.timeo ne decipias proximū sicut te. Itē idem in libro suo de doc.christiana. Si inquit te interrogem vtrū diligas te.respondes quia diligo.qs enim odit.sed non ego dico.psalmistam audi. Qui diligit iniquitatē odit animā suam. Item ibidez in eodem. Qui inquit diligis iniquitatem quomodo volebas tibi cōmitti proximū.vt eū tanq̄ te diligeres in hoc q perdis te.si eni tuipse sic te diligis vt perdas.sic profecto perditurus es eū quem diligis sicut te. Nolo igit quemq̄ sic diligas vel solus pereas aut corrige dilectionē aut respue societatē. hec ille. ¶ Et est insuper notandū: q modus amandi proximū est vt amemus eū sup res transitorias ꝛ citra deū ꝛ propter deū. Unde q̄ proximū debito modo diligit.deū plus diligit propter quem proximū diligit. Implens igit mādatū de dilectōne dei implet mandatū de dilectiōe proximi. Unde Aug.ad macedoniū. Nemo pōt inqt veraciter amicus esse hominis.nisi pmitus fuerit amicus veritatis.nec hominē recte diligere nouit quisq̄s.cum nō diligit euz qui hominē fecit. Unde Grego.in mor. Per amorem inquit dei amor gignit.ꝛ amore dei amor proximi nutrit. Fons q̄ de alto orit defacili ad loca inferiora deriuat.sic amor si deo primo integre detur: deinde ad pximū recte deriuat.vt scz proximus pter deū amet. Hec Grego.Et bene potest caritas aque fontali assimilari.quia sicut aqua fontis naturalis i hyeme est calida.sic caritas feruet in hyeme tribulatōis.Et etiā sicut aqua fontis naturalis est frigida vel frigescit intertus in estate quando calor inualescit exterius.sic interi⁹ tepescit amor dei quādo exterius amor mūdi inualescit.ꝛ sicut quādo est ita q ab vno fonte procedūt diuersi riuuli.si q̄s voluerit ꝛ vnus riuulus abūdet sup alios oportet reliquos obturare. Sicut spūaliter cor humanū fons est ex quo procedūt oēs riuuli amoris hūani boni ꝛ mali amoris dei ꝛ amoris seculi.si vis igit q riuulus amoris cordis tui abundet versus deū obturare riuulos amoris quos habes ad mūdanas vanitates:q̄a inquanto magis abundat riuulus tui amoris ad vanitatē mundanā.intanto partior est riuulus tuus ad deū ꝛ ad celestē iocūditatē ꝛ cōtra. Unū Grego.sup Ezech.omel.ix.Si inqt adhuc presenti seculo mente inheres si adhuc terrenis voluptati delectari:amare nō potes gaudia eterna que audis Et hoc manifeste patere pōt p exemplū.vt supposito q duo hoīes de Colonia ad Hierusalē causa peregrinatōnis faciende transierunt.quorū vnus dies reliquerit post se possessiōes vxorē liberos ꝛ amicos carissimos.Alius vo paup nihil habēs qd post se relinqret in q̄ amor ꝛ affectio sua posita spm ad suā patriā redire moueret.cōstat q iste paup in patria sibi extranea in qua videret maiorē psperitatē et in q̄ videret se amenius ꝛ iocūdius viuere posse: q̄ in patria.in qua añ hitauit:patriā in qua pus habitauit relinquere non curaret.Sed sic non esset de

alio.qa q̄tumcunq̄ delicate videret se posse in patria sibi extranea viuere semper tamē ad illa sibi dilecta que post se relinq̄t redire appeteret. Nec illa delicata patrie sibi extranee sibi saperent: quotiēs de illis magis sibi dilectis que reliq̄t in sua patria cogitaret. Sic spūaliter omēs viantes in hoc mundo quasi peregrini sumus ad celestē hierusalē peregrinantes: in qua tot τ tanta sunt gaudia. q̄ teste apostolo.j.Cor.ij. Oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor homis ascendit. que preparauit deus diligētibus se. In ista em̄ peregrinatōne voluptuosis diuitibus q̄ ponunt suū amorē τ felicitatē in diuitijs trāsitorijs huius mūdi in carnalibus amicis τ voluptatibus delicie celestes minime sapiūt.τ tāto quisq̄s magis pro amore supernorum disiungitur: quāto magis in huius mūdi transitorijs vanitatibus delectat̄. Sed ecōtra pauperes spū q̄ nihil habent vel vidēt in hoc miserabili mūdo in quo inordinate suū amorē couertūt.cōsiderātes celestis patrie fertilitatē: semp appetūt esse cū christo quē sup omia diligūt: sicut apostolus q̄ vt dicit̄ Phil.j.ca. dixit. Desideriū habeo dissolui τ esse cū christo. In cuius rei figura legit̄ Genes.xxxij. q̄ cū Jacob rediret de mesopotamia ad suos parētes in via angelū dn̄i inuenit cū quo in luctamine magnū certamē habuit. Hanc em̄ hystoriam pertractans btūs Grego. sup Ezechiel.omel.xiiij. Is em̄ inquit q̄ certat in luctamie aliquādo superior est. aliquādo v̄o cuz quo cōtenderit inferiorē inuenit. Designet igit̄ angelus dn̄i τ Jacob q̄ cum angelo cōtendit vniuscuiusq̄ viri pfecti.τ in cōtemplatōne positi aiam exp̄mat: qa videlʒ aia cum cōtemplari deū nititur velut in quodā certamine posita modo quasi exuperat: qa intelligendo τ sentiēdo de incircūspecto lumine aliq̄d degustat.modo v̄o succūbit.q2 τ gustādo iterū terrena deficit quasi igit̄ vincit angelus q̄n in intimo intellectu apprehendit̄. Sed notandū q̄ victus isdem angelus neruū femoris Jacob tetigit eūq̄ marcescere statim fecit.atq̄ ab eo tempore iacob vno claudicauit pede.qa scʒ omipotens de⁹ cū iam per desideriū τ intellectū cognoscit̄.oēm in nobis voluptatē carnis arefacit.τ que p̄us q̄si duobus pedibus innitens τ deū videbamur querere et seculū tenere post agnitōnem suauitatis dei.vnus in nobis pes sanus remanet atq̄ alius claudicat. q̄a necesse est vt debilitato seculi amore solus in nobis amor dei cōualescat. Si igit̄ tenemus angelum vno claudicam⁹ pede.q2 dū crescit in nobis fortitudo amoris diuini.infirmat̄ pculdubio fortitudo carnis.omis quippe q̄ vno claudicat pede solo illi pede innitit̄ quem sanū habet.qa et cui desideriū terrenū iam arefactū fuerit in solo pede amoris dei tota v̄tute se sustinet τ in seipso stat.qa pedē amoris seculi quē ponere i terra cōsueuerat.iā a terra suspēsum portat.τ nos igit̄ si ad parētes ꝓprios.scʒ spūales redimus teneam⁹ in via angelū vt suauitate intima deū apprehendamus.hec Greg. Et infallibiliter deū apprehendere possumus si caritatē firmiter teneamus. Unde caritas d̄r quasi cara vnitas.quia nos vni deo carissimo dicente apostolo.j.Johā.iiij Deus caritas est τ q̄ manet in caritate in deo manet τ deus in eo.lʒ cū deo cōtrariat̄ dyabolus. τ caritati cōtrariat̄ discordia. Et fm̄ Aresto.in topicis. Sicut oppositū de opposito. sic ꝓpositū de ꝓposito.seq̄tur q̄ sicut deus caritas est.τ q̄ manet in caritate in deo manet.τ deus in eo. sic dyabolus discordia est.τ q̄ in discordia manet et dyabolus in eo.

D Sed sicut btūs Grego.dicit. Nōnulli carnez suā pre ceteris gule refrenatōne domant. sed tamē cōcordare eis q̄s abstinēdo superāt cōtemnūt. Sʒ q̄ huiusmodi sunt attēdant q̄d ps.admoneat dicēs Laudate dominū in tympano τ choro. Qd̄ beat⁹ Grego.sic exponit. In tympano inq̄t sicca pellis pcussa psonat.in choro autē voces chordarū societate cōcordant. Quisq̄s itaq̄ corpus suū affligit.τ caritatis cōcordiā deserit: dn̄m quidē in tympano sed nō in choro laudat.vos autē dei amicos nō miraculorū signa sed caritas sola probat. Dilectio certū signū est q̄ discernunt̄ filij dei a filijs dyaboli. Unde Math.v. Beati pacifici: q̄m filij dei vocabunt̄. Igitur per locū ab opposito.maledicti discordes τ discordiā facietes.quoniā filij dyaboli vocabunt̄. Sʒ attendendū est q̄ sicut dicit vualdeby sup oīe dominica.sicut dū bellatores vniunt̄ inimici nō possunt faciliter aciē penetrare.sed quādo ab inuicē separant̄.inimici sine difficultate exercitū penetrant̄ vulnerant τ captiuos abducūt. Sic spūaliter dum hic viuim⁹ in bello sum⁹. Juxta illud Job.vij. Militia est vita hoīs sup terrā. Inimici nostri sunt dyabolus.mundus.τ caro.sed si per caritatē vniamur: inimici nostri nō preualebūt aduersus nos.sed cuz fuerimus ab inuicē diuisi per iram τ inuidiā siue discordiam: tunc inimici nostri domiabunt̄ nobis: et nos adducent in carcerē peccati. Unde Grego sup Ezechie.omel.viij.pertractās illud Canti.vj. Pulcra es amica mea suauis τ decora sicut hierusalem terribilis vt castrorū acies ordinata. Sancta inq̄t vniuersalis ecclesia ita sub specie dilecte describit̄. vt d̄r. Pulcra es amica mea suauis τ decora sic hierusalē terribilis vt castrorū acies ordinata.q2 hierusalem em̄ visio pacis interpretat̄ cuius nomine patria celestis exp̄mitur. Sancta v̄o ecclesia suauis τ decora vt hierusalē dicit̄.quia eius vita τ desideriū visioni iam pacis intime cōparat̄: vt in eo q̄ auctorē suuʒ diligit.cuius speciē videre cōcupiscit. de quo scriptū est. In quem desiderant angeli prospicere p ipsa iam amoris sui desideria angelis similis dicit̄.que quanto deo amabilis efficitur. tanto agit vt malignis spiritibus terribilis fiat. Qualiter aūt sit terribilis subiuncta cōparatione ostendit̄: ibi. vt castrorū acies ordinata. Quid est q̄ sancta ecclesia hostibus suis vt castrorū acies sit timenda.nō em̄ magno intellectu vacat ista cōparatio.τ idcirco est subtiliter intuenda.scimus τ cōstat quia castrorum acies tūc hostibus terribilis ostendit̄ quādo ita fuerit cōstipata atq̄ densata: vt in nullo loco interrupta videat̄.nam si ita dispoīt̄ vt locus vacuus per quē hostis possit ingredi dimittat̄: profecto iā suis hostib⁹ nō est terribilis.et nos igit̄ cū contra malignos spūs certamis aciē ponimus summopere necesse est vt p caritatē semp simus vincti atq̄ cōstricti: vt nunq̄ interrupti p discordiā inueniant̄.quia q̄cunq̄ in nob opera fuerint si caritas desit per malum discordie locus aperit̄ in acie. Unde ad ferien

dū nos valeat intrare hostis antiquus castitatē in nobis si sine caritate fuerit nō timet. quia ipse nec in carne premit: vt eius luxuria dissoluat castitas. Abstinentiam nō timet. quia ipse cibo nō vtitur q̄ in necessitate corporis nō vrgetur. Distributionem terrenarū rerum nō timet si eius operi caritas desit. quia diuitiarū subsidijs nec ipse eget. valde in nobis caritatē veram. i. amorē humilem quem nobis vicissim impendimus timet. ꝛ nimis concordie nostre inuidet. quia hāc nobis tenemus in terra quam ipse tenere nolēs amisit in celo. bene igitur dicitur: terribilis vt castrorū acies ordinata. q2 electorū multitudinē eo maligni spiritus pertimescūt quo eos ꝑ caritatis cōcordiā vnitos cōtra se ꝛ cōglobatos cōspiciūt. Quāta autē sit caritatis ꝛ cōcordie virtus ostēditur cū sine illa virtutes relique non virtutes esse monstrātur. Hec Grego. Item Ambros. Caritas inquit mater est omniū virtutū. que omēs virtutes informat. ꝛ sine qua nulla vera v̄tus est. Et iō merito apostolus Colos. iij. postq̄ recitauit multa pertinētia ad salutē. finaliter cōcludit: dicēs. super omia autē hec caritatem habētes quod est vinculū perfectiōis. id est perfecte vniōis. Unde Hugo de sancto victore. ꝛ ponit in summa Paris. in de virtutibus. parte. ij. tractatu de caritate. ca. ij. O inq̄t caritas q̄ magnū est vinculū cum quo etiam deus ligari potuit. si igitur cōtra dn̄m fortis fuisti: multomagis cōtra homies preualebis. hoc vinculo deus tractus de celo ad terram descendit. ꝛ vsq̄ ad inferos nullū vinculū eum ad columnā tenere potuisset: si caritatis vinculū defuisset. nullū vinculū in cruce eum detinuisset nisi caritas affuisset. sic lapis positus ad ostiū monumēti nō potuit eū ad monumētum detinere. amor salutis nostre ꝛ ad columnā ꝛ in cruce eum detinuit.

Capitulum XII

Sed pro vlteriori declaratione caritatis que vt ostensum est: stat in amore dei et proximi: quattuor sunt h̄ specialiter notanda. A Primo notandum est q̄ sicut reperitur scriptū antiquus amoris ymago fuit depicta in effigie mulieris viridi indute veste. in cuius veste scribebātur hec verba prope ꝛ ꝓcul in pectore. mors ꝛ vita. in fimbria v̄o vestimenti eius hyems ꝛ estas. Habebat etiā in latere vulnus apertū per quod potuit manifeste videri. In ista enim poysia figurant ꝓprietates veri amoris. Vn̄ i hoc q̄ depingebat in specie mulieris q̄ vt frequēter feruentior est i amore q̄ vir. nā nō possunt vt viri mulieres passiōes restringere. signat veri amoris feruētia de qua dictū est supra. In hoc em̄ q̄ imago illa vestita erat viridi veste signat q̄ verus amor semꝑ deb3 esse recēs ꝛ nūq̄ arescēs. In hoc em̄ q̄ in frōte eius scribebat ꝓpe ꝛ procul signat q̄ verus amor ita firmiter maneret in absentia amati sic in p̄ntia: q2 sic in vulgari ꝓuerbio dr̄ ꝓcul ab oculo. ꝓcul a corde. ne igit talis falsitas inueniret i amicis in frōte p̄dicte imaginis scribebant ꝓpe ꝛ ꝓcul. Per hoc em̄ q̄ in pectore p̄dicte imaginis scribebat mors ꝛ vita signat q̄ vere amātes i vita i morte nō debent separi. q2 verus amicus post mortē sui amici amorē suū ostēderet. cū ille seipm̄ adiuuare non posset. q2 vt dr̄ vulgariter. amicus in tēpore necessitatis comprobat. Per hoc em̄ q̄ in fimbria scribebat hyems ꝛ estas signat q̄ verus amor eque ꝑmaneret in aduersitate sicut in ꝓsperitate. ꝛ tā penes ꝓximū q̄ penes deū. ꝗ experiētia docēte. in ꝓsperitatis tempore amici abūdant. in aduersitatis v̄o tēpore rari inueniunt. Vn̄ Eccles. vj. Est amicus mense ꝛ nō ꝑmanet in tēpore necessitatis. Itē sicut dicit beatus Aug9. de speculo hūane miserie. Multi sunt christiani qui tūc deū amant ꝛ gratias sibi agūt. qn̄ lucrū accidit illis. tūc em̄ laudant deū ꝛ dicūt vere tu es deus meus liberasti me de carcere ꝛ de tribulatione ꝛ angustijs. confitebor tibi qm̄ bonus es tu. deus meus venit lucrū mane cōfitetur patit damnum vespere blasphemat. ꝛ si omni tēpore lucrū. omi tēpore benedicit deus. si v̄o aliquādo damnū de9 nō benedicitur. sed blasphemat. huiusmodi homies ex cōmodi causa sed nō amore deo seruiūt. qbus si de9 voluerit ex quadā ratōne dicere poterit. Gratia cōmodi vestri mandata mea seruastis. nō q2 pure diligebatis. sed quia a me lucrari volebatis: sicut hij q̄ regi seruiūt. nō tamē multi regem. sed denarios dona regis diligūt. Hec Augustinus. Per hoc em̄ q̄ imago p̄dicta vulnus apertū habebat in latere ꝑ qd̄ cor potuit videri signat q̄ maximū signū amoris secretorū cordis est reuelatio. sed tamen in pulcris verbis multotiēs reperit falsitas. Exemplū de Ioab q̄ bene obuiauit suo cognato ꝛ amase dixit. Salue mi frater: ꝛ quasi amoris magnitudinem simulās dū eum osculabat ipsum occidit. vt patet. ij. Regū. xx. capit. Itē in donis multotiēs est falsitas quia multi dona dant multotiēs magis causa timoris q̄ alicuius amicicie. Exemplū huius habemus Iudicū. iiij. capitu. vbi legit q̄ Iael dedit zisari lac dulce ad potandū. ꝛ ipso dormiente illū interfecit. sed in tercio signo amoris qd̄ est reuelatio secretorū cordis nulla est fraus. q2 nullus aut nemo hoc faceret nisi illū cui secreta sua reuelat diligeret. sic certe ostensio secretorū cordis in vera cōfessione signum est amoris ad deū. Et ideo dicit deus ꝓuerb. xxiij. Fili p̄be mihi cor tuū ꝛ sufficit mihi. B Secūdo notandū est q̄ caritas igni cōparat. Unde Lu. xij. Ignē veni mittere in terrā. ꝛ quid volo nisi vt ardeat. Per hunc em̄ ignē intelligit caritas. sed merito caritas igni cōparat. ꝛ hoc ꝓpter septē ignis proprietates septē ꝓprietatibus caritatis cōueniētes. ꝛ s̄m quas ꝓprietates caritas per septē dona spūssancti septē peccata mortalia a se penitus excludit ꝛ annihilat. Primo sicut ignis alta humiliat. vtputa si descēdat sup domū vel castrū: omia cōburit ꝛ in cineres redigit. ita caritas supbiam ꝛ elationē3 destruit ꝛ in cineres hūilitatis redigit. ꝛ ꝓpter hoc donū timoris dn̄i. Unde Sap. j. Timor dn̄i expellit peccatū. sed sicut dr̄ Eccles. x. Initiū omis peccati supbia. ꝛ ꝑ cōsequens timor dn̄i expellit supbiam. Vn̄ Cyprianus. sicut ignis sine calore ꝛ splendore nō est. ita caritas sine humilitate ꝛ vera obedientia esse non potest. Secūdo ignis frigida calefacit. sic caritas auaros ꝑ angustiā inordinate sollicitudinis cōgelatos ꝑ donū pietatis calefacit ꝛ dilatat ad proximos. Unde. j. Thymo. iiij. Pietas

enim ad omnia vtilis est. Tercio ignis tenebrosa illuminat ita caritas cecitatem anime a tenebris illuminat. et hoc per donū sciencie quādo facit mūdū bona proximi cognoscere et amare. Vñ Berñ. Caritas inquit est lux mentis. Item apostolus ad Ephes. viij. Eratis aliquando tenebre: nūc autē lux in domio. Quarto ignis debilia roborat. vt patz de olla lutea per ignē solidata. ita caritas infirmos carne. scilicz luxuriosos facit fortes et peccatis resistentes. et per hoc donū fortitudinis. Vnde. j. Petri. v. Deus autem omis gratie qui vocauit vos in eternā suam gloriam in christo iesu modicum passus ipe pficiet confirmabit solidabitq3 vos. Quīto ignis dura emollit. ita caritas iracundos flectit et per hoc donū consilij. Vnde prouerbio. xxvij. Bonis amici cōsilijs anima dulcoratur. Sexto ignis grauia facit leuia. ita caritas accidiosos a pōdere desperatiōis alleuiat. et per hoc donū intellectus. dum dat illi intellectum et instruit vt accidias deserat. et feruenter per asperā viam que ducit ad vitam gradiatur. vnde anxietas vigilandi. assiduitas orādi. parcimonia victus. mūdi cōtemptus. virtutum viciorūq3 conflictus. que sunt via per quam trāsitur ad vitam. tepidis et accidiosis videnť amara. sed caritate cōditis reddūtur suauia. dicēte christo Mathe. xj. Iugum em̄ meuz suaue est. et onus meū leue. Septimo ignis coquit cruda et insipida et facit sapida. ita caritas delectationem gule destruit et desideriū celestium facit sapidum. et hoc p donū sapientie. Vnde Beda in omel. sup illud euāgelij. Si quis venit ad me. Si inquit cōsideremus que et quāta nobis promittuntur in celis vilescunt omnino cūcta que habētur in terris. terrena enim vita eterne vite comparata mors potius est dicenda q̄3 vita. Hec ille. ¶ Tercio est notandum: q caritas soli comparatur, et hoc octuplici de causa.

Primo: quia sicut sol illumiat mundū et expellit tenebras ignorantie. Vñ teste apostolo. j. Iohan. iiij. Deus caritas est 7c. Sed deus corda eo quos inhabitat vere illuminat: quia teste euāgelio Ioh. j. Ille est lux vera que illuminat omnē hominē venientē in hunc mundū. Secundo: quia sicut sol confert vegetationē. germinationē. et fructificationem a terrenascentijs. sic caritas confert viuificationem germinationē et fructificationē spiritualez bonis operibus. Et sicut de arbore resecanť rami sup flui. vt arbor melius crescat. et abūdantius fructificet. sic caritas resecat amores inordinatos vt amor dei inualescat. et alie virtutes abūdanter accrescāt. Vnde vt dicit beatus Gregori. Sola caritas meretur apud deum. et facit alias virtutes mereri vitam eternā. sed opera que fiunt extra caritatez qua si mortua sunt. et nullo modo deo placentia. dicente apostolo. j. Corinth. xiij. Si linguis hoim loquar: et angelorū. caritatem autē nō habeam factus sum velut es sonans et cymbalū tinniens. et nedum opera qualitercūq3 facta extra caritatem mortua sunt. sed etiam homo bona opera extra caritatē faciens est spiritualiter mortuus. Vnde cuilibet tali potest dici illud Apocal. iij. Nomē habes vt viuas et tamē mortuus es. Et ideo apostolus Paulus ante aduētū grē et caritatis vocat seipm abortiuū. j. Cor. xv. dicens. Nouissime omniū tanq̄3 abortiuo visus est et mihi. Tercio sicut sol est valde magnus planeta: q̄a teste philosopho septies maior est q̄3 tota terra. ita caritas maxima est virtus. Vñ apostolus. j. Corinth. iij. Nunc manēt fides. spes. et caritas hec tria. maior aūt horū est caritas. Vñ in caritate que stat in dilectiōe dei et proximi vniuersa lex pendet et pphete. vt dī Math. xix. Itez ad Roma. xiij. Plenitudo legis est dilectio. Quarto sicut sol est agilis et velox in motu. ita caritas ad om̄e opus bonuz est parata. Vñ Aug⁹. Caritas inquit semp proficit Item Grego. sup euāgelia. omel. xxx. amor inquit dei nunq̄3 est ociosus. operať em̄ magna si est: si aūt opari rennuit amor nō est. Itē Apocal. iij. Vtinam frigidus esses aut calidus. sed q̄a tepidus es et neq3 frigidus neq3 calid⁹ incipiā te euomere ex ore meo. Spūaliter per frigidū intelligunť infideles q̄ nō receperunt fidē. per calidū fideles habentes fidez formatā operibus caritatis intelligunť. per tepidū vo illi christiani intelligunť. qui aliquādo bene operātur. sed statim iterum recidiuant a lege dei in malū. Et illos incipiet domin⁹ quasi euomere ab ore suo. id est eos separare a cōmunione sanctorū nisi fructuose peniteant. Et ideo diciť. ij. Peť. ij. Melius em̄ erat eis viam dei nō cognoscere q̄3 post cognitionē retrorsuz cōuerti. Quinto sicut sol in natura sua est impassibilis. ita caritas in natura sua est inuincibilis. Vñ. j. Corinth. xiij. Caritas omia suffert scz patenter mūdi aduersa. Vnde Canticorū. vlti. Aque multe. id est dolores et tribulationes mundane nō potuerunt extinguere caritatem. Sexto sicut sol libere diffundit radios suos fm sex differentias positionis. s. sursum. deorsum. ad orientē et occidentē. ad austrum et ad aquilonē. sic perfecta caritas effundit radios amoris sursum ad deū sup omnia diligendū. et angelos et sanctos in celo perfecte diligendo. Deorsum ad vniuersitatē creatam et specialiter ad creaturas sui generis et nature. scz amicos a dextris et inimicos a sinistris. ad omēs homines q̄ sunt ante nos hic in mūdo viantes. ac etiā ad mortuos q̄ quasi retro sunt i purgatorio misericordiam dei et suffragia iustorum expectantes. Et isto modo monet nos apostolus radios nostri amoris diffundere. Ephe. iij. In caritate radicati et fundati vt sic possitis cōprehendere cū oibus sanctis q̄ sit latitudo et longitudo. sublimitas et pfunditas. s. caritatis perfecte. Vnde Berñ. iij. flor. ca. ix. Ama inquit pseueranter et longanimiter et habes lōgitudinē. dilata amorē tuū. vsq3 ad inimicos et latitudinez tenes. esto etiā in omi sollicitudine timorat⁹ et sublime profundumq3 cōprehendisti. Hec ille. Septimo sicut sol directe effundit radios suos quaq3 versum. sic caritas pfecta effundit radios amoris recte et debito modo ad quālibet creaturā pter deū diligibilem. s. bonas. et propter deū diligibiles bene et ordinate diligēdo. meliores creaturas meli⁹. et optimas optime diligendo. ¶ Octauo sicut sol incipiens in suo circulo ascēdere nec retrocedit nec q̄escit quousq3 ad sui circuli gradū supremū peruenerit. sic caritas siue homo in caritate proficiēs semp debet ascendere de virtute in virtutē. et nunq̄3 retrocedere per recidiuationē. vel quiescere p torporem:

quousqꝫ peruenerit ad supremū gradum perfectio-
nis quē deus voluerit ipsum in hac vita pertingere
Et sicut sol ascendit in suo circulo q̇ zodiacus a phi
losophis nūcupatur per sex signa anteqꝫ peruene-
rit ad supremū gradum sui circuli. sic homo in cari-
tate proficiens ad supremū gradum sue ꝑfectōnis.
Pro quo notandū: ꝙ primū signū per quod sol
in suo circulo ascendit dicit capricornus ⁊ depingi-
tur in libris astronomie ad similitudinē capricorni.
per quod intelligit odium ⁊ abhominatio peccati:
quod est primū signū spirituale: ꝑ quod proficiens
in caritate bebet ascēdere ad vite perfectionē. Vñ
capra est animal luxuriosum ⁊ fetidū ⁊ immunduꝫ
Et sicut dicit Leuitici. iiij. Si quis peccauerit con
tra dominū ⁊ cognouerit peccatum suū offerat do-
mino capram. id est odium ⁊ abhominationē pecca
ti. Secundū signū per qđ sol in suo circulo ascē-
dit vocatur aquarius. et depingitur ad modū am-
phore subuerse aquam effundentis: per quod signa
tur secundū signū spirituale ꝑ quod proficiēs in ca
ritate ascēdere debet ad vite perfectionē. scilicꝫ cor
contritum effundēs peccata per verā confessioneꝫ.
De qua Treno. ij. Effunde sicut aquam cor tuum.
Et notabiliter dicitur. sicut aquam ⁊ nō sicut oleū
sicut lac sicut mel. vel sicut vinū. Nam in effusione
olei manet pars liquoris. in effusione lactis manet
pars coloris. in effusione mellis manet pars sapo-
ris: ⁊ in effusione vini manet ꝑs odoris. sed in effu-
siōe aque neqꝫ remanet ꝑs liquoris neqꝫ coloris ne
qꝫ saporis neqꝫ odoris. Sic in vera cōfessione effun
dendū est peccatū ꝙ non remaneat in cōscientia a-
liqua pars peccati quin effundat nec aliqua colora
bilis excusatio nec sapor delectationis peccati: nec
odor alicuius occasiōis peccati vel circūstantie pec
cati: vt cōfitens peccata sua vere possit dicere cum
ps̄. Confitebor tibi domine in toto corde meo ⁊c̄.
Terciū signū per quod sol in suo circulo ascēdit
vocatur signū pisciū. ⁊ depingit ad similitudinem
pisciū natantiū in aqua. per quod signat terciuꝫ si-
gnū spirituale. per qđ in caritate proficiens debet
ascēdere ad vite ꝑfectionē. s. vera penitentia. Unde
sicut pisces q̇ quiescūt in paruis riuulis ⁊ suauiter
sequunt fluxū aque. incidūt ⁊ capiunt in rhetibus
⁊ in machinis piscatoris ⁊ occidunt. sed pisces qui
natant ⁊ fortiter laborant contra fluxū aque. custo-
diendo se in aqua lata ⁊ ꝓfunda satis a ꝑiculo sunt
securi. Sic spūaliter impij peccatores q̇ quiescunt
in suis voluptatibus ⁊ sequunt temptatōes dyabo
li ⁊ fluxū vanitatis mūdane ⁊ voluptatis carnalis
incidūt in rhete ⁊ in machinas dyaboli q̇ finaliter
eos occidit. Figurā huius habemus. ij. Regū. xiij.
vbi legit ꝙ absalon inuitauit fratrem suū amon vt
secū pranderet: ⁊ cuꝫ inebriatus esset illū interfecit.
Spiritualiter absalon patris pax interpretat et si-
gnat dyabolū qui est pater mendacij. et qui inuitat
carnales homies ad conuiuiū carnalis voluptatis
promittens eis pacē in illis ⁊ quietē habere. ꝫ per
longā consuetudinē in suis voluptatibus inebriati
fuerint. tandē subito a dyabolo capiūtur ⁊ in penā
proijciunt eternam. vbi tūc dyabolus dabit illis vi
nū quod deterius est. De quo psal. Fel draconū vi-
nū eorū. ⁊ venenū aspidum insanabile. Sed econ-
tra illi qui fortiter ad resistendū fluxui temptatio-
nis et custodiuit se patienter in aquis profunde pe
nitentie ⁊ tribulationis pro amore iesu christi. salui
erūt a rhetibus ⁊ machinis dyaboli. ⁊ finaliter po-
tabūt vinū leticie ⁊ gaudij sempiterni. Exemplum
huius habemus. j. Regū. xxiij. de dauid qui mansit
in locis tutissimis deserti. ⁊ ideo secure euasit per-
secutionē saulis. et tandem erat rex israel honorifi-
ce coronatus. Quartuꝫ signū per quod sol in suo
circulo ascendit vocat aries. ⁊ depingitur ad simili
tudinē arietis. per quod intelligit quartū signum
spirituale per quod in caritate proficiēs ascendere
debet ad vite perfectionē. scꝫ firmū propositū nun-
qꝫ recidiuandi. Unde aries est animal. qđ qꝫuis sit
debile in parte posteriori. tamē forte est in parte an
teriori. s. in capite. sic peccator cōuersus de statu cul
pe ad statū gratie. qꝫuis fuerit debilis quo ad tem-
pus ꝓteritū quod expendit in peccato. fortis tamē
debet esse in anteriori parte. id est quo ad tēpus fu-
turū quod sibi occurrit et stabile habere propositū
nunqꝫ recidiuandi. Nam vt dicitur Math. x. Qui
autem perseuerauerit vsqꝫ in finem hic saluus erit.
Quintū signū per quod sol in suo circulo ascen-
dit vocat thaurus. ⁊ depingit ad similitudinē thau
ri: per quod intelligit quintū signū spūale: ꝑ quod
in carne proficiēs ascēdere debet ad vite perfectio-
nē. quod est quedā indignatio spūalis quā haberet
homo vere penitēs subijci turpitudini viciorū. Un
de thaurus est animal forte ⁊ indignat se subijci in
ferioribus. sic aīa vere penitēs ⁊ in caritate profi-
ciens fortis esset in fide. ⁊ quandā sanctam haberet
indignatiōem subijci dyabolo vel peccata. Unde
Hiero. in quadā epistola. Semper habeat aīa tua
indignatiōem cōtra peccata. Unde ⁊ quidā phus.
Si inquit scirem deos ignoscituros ⁊ homies igno
raturos. adhuc nō peccarem. q. d. tantam video ab
hominationē ⁊ turpitudinē in peccato ꝙ nullo mo
do vellem sibi subijci. Unde ⁊ anselmus in suis me
ditatiōibus. Si inquit hic cernerem peccati pudo
rem. et illic inferni horrorē. ⁊ vni eorū necesse opor
teret me immergi: tūc potius in inferni horrorem
me immergerem. qꝫ me mitterem in turpitudinem
peccati. Unde plus mallem mūdus a peccato ge-
hēnaꝫ intrare. qꝫ peccatorū sorde pollutus regna ce
lorū tenere. Hec ille. Sextum signū per quod sol
in suo circulo ascēdit vocatur signū geminoꝝ. ⁊ de
pingit cōmuniter in similitudinē duorū puerorum
insimul cōtinuatorū: per quod intelligit sextum si
gnum spirituale: per quod in caritate proficiēs ascē
dere debet ad vite perfectionē. s. amor ꝑfectus. Vñ
sicut sol quādo est in hoc signo calor eius quasi ge-
minat in comparatione ad alia anni tempora. Sic
homo existēs in caritate ꝑfecta dꝫ habere dupliceꝫ
calorē amoris. s. dei ⁊ ꝓximi. ⁊ iste est supmus gra-
dus ꝑfectiōis. Unde dicit apostolus ad Roma. x-
iij. capitu. Qui diligit. scilicet perfecte deum ⁊ pro-
ximum. legem impleuit. et iste amor excludit om-
nem inordinatum amorem ⁊ timorem huius mun-
di. ¶ Sed qualiter cognoscere potes quis hūc
habuerit amorem ostendo per exemplum. suppo-
sito ꝙ videas duos homines transeuntes per ali-
quam viam rectam, ⁊ vnum seruum eis sequentem

nescis cuius illorum est iste quamdiu trāseūt simul sed si ad biuium veniant ꝛ vnus transeat vna via. ꝛ alius alia. tunc iste seruus sequens relicto alio suuz proprium dominum sequitur. et tunc manifeste cognoscere potes cuius illorum sit seruus ille qui prius ambos sequebatur. Sic spiritualiter duz homo sequitur deum per viam obseruantie mandatorum eius. ac etiam sequitur bona temporalia licitis laboribus ea acquirendo vt habeat ꝛ tribuat necessitatem patienti. difficile est cognoscere an homo iste sit seruus dei an seruus diuitiarum. an vltra plus diligat deum ꝙ̄ diuitias. sed veniat ad vnum biuiū vbi sunt due vie quarum vna seperatur ab alia. scilicet ad viam veritatis per quam transit deus. et ad viaz falsitatis. scilicet furti. periurij ꝛ iniusticie. per quā vt cōmuniter transeunt diuitie temporales. et tunc faciliter cognoscetur an predictus seruus sit seruus dei an seruus diuitiarum. ꝛ an diligat deuz plus ꝙ̄ diuitias. Naz in isto articulo positus si dimissa via falsitatis ꝛ diuitiarum per viam veritatis sequatur deum. manifestum est ꝙ in hoc est seruus dei et non diuitiarum. sed si econtra dimissa via veritatis trāseat per viam falsitatis incedendo in furtum. periurium. et in iniusticiam pro diuitijs obsequendis manifestum ꝙ sit seruus diuitiarum et non seruus dei. et diuitias magis ꝙ̄ deum diligit. ꝛ ideo cuz homo ad biuium venerit summopere est cauenduz. quia de talibus qui deo per viam veritatis ambulare dimisso per viam falsitatis sequuntur auariciam loquitur Apostolus Judas in epistola sua cano. dicens. Ve his qui in viam cayn abierunt. ꝛ errore balaam mercede effusi sunt. vterqꝫ enim istoruz. s. cayn ꝛ balaam cum venissent ad biuium in quo aut deberent deum deserere dimittendo viam veritatis. aut terrenas diuitias dimittendo viam falsitatis deum ꝛ viam veritatis dimiserunt. ꝛ per viam falsitatis auariciam sunt secuti. Unde cayn auariciam sequēs de pessimis suis fructibus deo decimas reddidit. Balaā vero viā diuini precepti deserēs ppl'm dei filios israel ꝓpter munera regis balath suo pessimo consilio decepit. Unde ambo in dei benedictionem ꝛ in damnationem inciderunt eternam. vt patet Gene. iiij. ꝛ Numeri. xxiiij. ¶ Quarto pro caritatis declaratione est specialiter notandum ꝙ caritatis pfecte sedecim sunt conditiones quas ponit Apostolꝰ j. Corint. xiij. Quarum prima est ista. Caritas patiens ē. hoc est caritas facit hominē in quo est patientem in malis sibi illatis tolerandis. Secunda cōditio caritatis est ꝙ caritas benigna est. hoc est caritas facit hominem in quo est benignuz in bonis penes proximos indigentes desiderabiliter impendēdis. Unde benignitas dicitur quasi bona igneitas. quod fit quando ex igne caritatis animus hominis liquescit ꝙ bona habita non sibi soli retinet sed in alijs. ꝛ licet inimicis in articulo necessitatis libēter impartimur in consilium apostoli. Roma xij. dicentis. Si esurierit inimicus tuus ciba illuz. si sitit potum da illi. hec autem faciens carbones ignis ꝑgeres super caput eius. id ē exempla caritatis ei presta bis. Unde sicut dicit Leo papa. Nihil est validius contra dyaboli dolos ꝙ̄ benignitas misericordie ꝛ largitas caritatis per quam omne peccatum aut declinatur aut vincitur. ¶ Tertia conditio caritatis ē Non emulatur. hoc est caritas non facit hominem in quo est vlli homini inuidere. Unde emulor habet plures significationes que in hoc versu continent. Emulor inflatur. amat. inuidet ac imitatur. Quarta cōditio caritatis est ista. Nō agit perperam. hoc est facit hominē in quo ē nullo modo agere peruerse. Unde Augustinus in de laude caritatis. In caritate inquit pauper est diues. sine caritate omis diues est pauper. hec in aduersitatibus tolerat. in prosperitatibus tēperat. in duris passionibus fortis est in bonis operibus hilaris est. in temporalibus ditissima est. in hospitalitate latissima est. iter bonos fratres letissima est. inter malos ꝛ falsos patientissima est. Quinta cōditio caritatis est ista. Non inflat. hoc ē caritas facit hominē in quo est tumore supbie non inflari. Inflatus eni habet magnitudinē apparentem ꝫ nō existentem. sic supbus sibiŷpsi videtur magnus. cum tamē magnus nō sit in veritate. vnde Apoca. iij. Dicis quia diues sū ꝛ locupletatꝰ ꝛ nullius egeo. ꝛ nescis quia tu miser es ꝛ miserabilis et nudus ꝛ cecus ꝛ pauper. Sexta conditio caritatis est ista. Non est ambitiosa. hoc est caritas facit hominem dignitates mūdanas nō appetere. nec ꝓponi alijs desiderare. Septima cōditio caritatis est. Nō querit q̄ sua sūt. hoc est facit hoiem in q̄ ē q̄ sua sunt nō querere. sed potius q̄ sūt iesu xpi. nec sibi ablata in scandalo repetere. quia nō ē amator diuitiarum temporalium. naz caritatis sublimitas nō prius apprehenditur ꝙ̄ id quod est sibi aduersariuz subruatur. ꝛ quid tam inimicum operibus caritatis sicut auaricia. de cuius radice omniū malorum germē emergit. vt testatur Apostolus. j. ad Thimot. vj. ꝛ ideo nisi illa cum suis radicibus euellatur. necesse vt in agro cordis illius in quo huius mali plāta cōualuit spine potius tribuliqꝫ vitiorū ꝙ̄ vllum vere virtutis semen oriatur. Unde Bern. iij. floꝝ. c. xv. dicit ꝙ caritas nō querit que sua sua sunt. quia que sua sunt sibi non desunt. quis autem querit q̄d habet. caritatis que sua sunt. id est ꝓprie saluti necessaria nunqꝫ nō habet nec solummodo habet. sed etiam abundanter habet. vult eni abundare sibi vt possit et omnibus prebere. seruat sibi quātum sufficiat vt nulli deficiat. alioquin si plena nō est perfecta nō est. hec ille. Octaua conditio caritatis est. Nō irritatur. id est facit hominem in quo est ad iracundiam non prouocari. vnde ꝓbari caritas per odij aduersitatem solet. vnde ꝛ psemetipsam veritas dicit Luce. vj. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos. benedicite maledicentibus vobis orate pro calumniantibus vos. Nona cōditio caritatis est. non cogitat malum. id est non permittit hominē in quo est qualiter malum perficiat in opere cogitare q: magnꝰ amor dei de alio ꝙ̄ de deo cogitare nō sinit. sicut solet accidere fatue amātibꝰ q̄ nō possunt obliuisci id quod amāt. Unde Bern. super cantica. O inquit amor impetuose qui preter te aliud cogitare non sinis. Decima conditio caritatis est non gaudet super iniquitate. id est non permittit hominem peccare ex electione vel certa malicia que faciunt impium de malis suis gaudere. dicente scriptura Prouerbioꝝ. ij. Letantur cum ma

lefecerint et exultant in rebus pessimis. Undecima conditio caritatis est. Congaudet autem veritati hoc est facit hominem gaudere de supportatione et manifestatione veritatis in ecclesia dei. que triplex est. s. veritatis vite. veritas doctrine et veritas iusticie. Duodecima conditio caritatis est. omnia suffert. hoc est quod facit hominem in quo est proximi infirmitatem. paupertatem et necessitatem caritatiue pro facultates sufficiunt supportare. Unde Apostolus prima Johannis. iij. Qui habuerit substantiam huius mundi. et viderit fratrem suum necessitatem habere. et clauserit viscera sua ab eo quomodo manet dei caritas in eo. q. di. nullo modo. Decimatertia conditio caritatis est. omnia credit. hoc est facit hominem in quo est omnia credere que sunt diuinitus tradita. Credere vero omnia que tradunt ob omnibus leuitatis est. Unde prouer. xiiij. Innocens. id est insipiens credit omni verbo. Sed pro eo quod a deo non possunt tradi falsa. ideo omnia que sunt diuinitus tradita. firmiter sunt credenda sed quamuis quisquis recte credat sine caritate. tamen non potest ad beatitudinem peruenire vnde Gregorius sup Ezech. omelia. xxj. Est inquit in dilectione dei necessaria fides et vita. quia videlicet scriptum est. Sine fide impossibile est placere deo. Et rursum est scriptum. Fides sine operibus mortua est hec Greg. Item idem. Quicquid inquit latet et quicquid patet in diuinis scripturis totum refertur caritati. tenet enim et adimplet quicquid pertinet in diuinis sermonibus qui caritatem tenet in moribus. Hec ille. Decimaquarta conditio caritatis est omnia sperat. hoc est facit hominem in quo est omnia sperare que veritas promittit. et ne spes frangatur per dilationem. Ideo subdit decimamquintam conditionem dicens. Omnia sustinet. hoc est caritas facit hominem in quo est sustinere per longanimitatem patienter expectando omnia diuinitus promissa. Sed vt dicit beatus Grego. in moral. Adhuc agenda et perficienda valde extra patrum et sacri eloquij monita et precepta nos adiuuant si enim sanctorum opera inspicimus et diuinis iussionibus aurem prebemus alia nobis contemplata. alia audita succendunt. et cor nostrum tempore non stringunt dum imitatione prouocatur. Fidelis igitur quisque ne in ea caritatis flamma deficiat in corde suo tam exempla sanctorum precedentium quam sacre scriptue testimonia congregare non desistat. Decimasexta conditio est hec. caritas nunquam excidit. hoc est facit hominem in quo est a numero predestinatorum peccando non cadere. Istud tamen vt dicit Lyra aliqui male intelligentes dixerunt quod caritas semel habita non potest amitti quod falsum est. quia angelo. id est episcopo ephesi. ecclesie dicit spiritussanctus Apocal. ij. ca. Habeo aduersum te pauca quod caritatem tuam primam reliquisti. et ideo sic intelligitur dictum apostoli cum dicit. caritas nunquam excidit. id est vtens caritate a comitiua electorum peccando non cadit. nam vt dicitur in flor. Bartholo. titulo de caritate. Animam in qua caritas habitat superbia non inflat. inuidia non deuastat. ira non dissipat. tristicia mala non vexat. auaricia non excecat. gula non inflammat. luxuria non coinquinat. sed caritas mentem illuminat. conscientiam mundat. animam letificat et deum aperte demonstrat. hec ille.

Explicit septima pars.

Incipit pars Octaua Cap. I

Ira est turbulentus animi appetitus auferendi ea que facultatem sue actionis impediunt. Et hec ira non est erga homines tantum sed etiam aliquando erga alias res. sicut irascimur calamo scribendo inepto eumque collidimus atque frangimus. Ac etiam irascimur aliquando equo boui cani et alijs brutis animalibus contra appetitum nostre voluntatis agentibus. et sic de alijs rebus siue instrumentis. Et licet talis ira sit aliqualis macula anime. quia est turbulentus motus animi contra rationem. non tamen omnis huiusmodi ira est peccatum mortale. Ipsa autem ira criminalis est qua quis appetit turbulente auferre hominem de medio vel eius membra amputare. vel eius possessiones iniuste auferre. Augu. vero de diffinitionibus dicit quod ira est libido vel inordinatus appetitus vindicandi. A Pro quo notandum quod sicut dicit zwynkelech in libello suo de diffinitione et origine viciorum. vindicta potest appeti bene vel male. Bene si reguletur secundum rationem et vocatur ira per zelum secundum beatum Greg. v. moral. et ista ira laudabilis est. et isto modo viri sancti aliquando irascuntur peccatoribus propter eorum culpam et maliciam. sicut matathias contra ydolatrantes. j. Machabeorum. ij. Item moyses contra ydolatriam filiorum israhel. Exod. xxxij. et talis ira non est peccatum. vnde Notyngham sup illud Math. v. Omnis qui irascitur fratri suo etc. Ira inquit si fit propter bonum non est peccatum sed virtus. quia non est ex libidine vindicte sed ex amore iusticie procedit vnde ps. Irascimini et nolite peccare etc. Augustinus vero in libro retractionum. Aliud est inquit irasci fratri. et aliud culpe fratris. Non enim fratri irascitur qui culpe fratris irascitur. nam hac ira motus est moyses in funes iosue. petrus cetericque sancti contra peccatores. vnde dominus illos qui non irascuntur nec obiurgant vicia peccantium canes mutos vocat per prophetam dicens. Canes muti non valentes latrare Unde Ber. vj. flor. c. iiij. Si inquit non irasci vbi irascendum est. et nolle emendare. i. corrigere peccatum est. plus vero irasci quam irascendum est. quod si malum est peccatum non emendare quomodo malum est peccatum peccato addere. nemo magis iram meretur quam qui se amicum simulans inimicus reperitur. hec ille. Et ex istis patet quod sacerdotes et ceteri qui habent peccata populi corrigere. licet possint meritorie contra peccata populi per zelum irasci. tamen in corrigendo populum delinquentem deberent iram suam cum mansuetudine temperare. Unde Greg. super euangelia omelia decimaseptima. In ornamento inquit tabernaculi bistinctus coccus offerri precipitur vt ante dei oculos caritas nostra dei et proximi amore coleretur. Ille enim vere se diligit qui pure diligit suum auctorem. tunc vero coccus bis tingitur quando erga se et proximum amore veritatis animus inflammatur. Sed inter hec sciendum est vt sic exerceatur zelus certitudinis contra praua acta proximorum quatenus in feruore distinctionis nullo modo relinquatur virtus mansuetudinis Ita etiam sacerdotis actio nequaquam debet esse preceps et perturbata. sed magis ex consilij grauitate mitiganda

et portare illos debem⁹ quos corrigim⁹. ⁊ corrige-re quos portam⁹. ne si ex vtroq₃ vnū defuerit vł in furore vel in māsuetudine actio sacerdotalis nō sit. Hinc namq₃ est ꝙ in templi ministerio in basib⁹ tē pli sculpturio opere ⁊ leones ⁊ boues ⁊ cherubin ex pressa sūt. Cherubin quoq₃ est plenitudo sciētie. sed quid est ꝙ in basibus nec leones sine bobus. nec bo ues sine leonib⁹ fiūt. Quid em̄ aliud designāt bases in templo nisi sacerdotes in ecclesia. qui dū solicitu dinē regiminis tolerāt quasi more basium superim positum onus portant. In basibus igitur cherubin exprimitur. q₂ docet nimirū vt sacerdotum pectora plenitudine sciētie sint refecta. Per leones aūt ter ror seueritatis per boues vero patiētia māsuetudi nis figuratur. Itaq₃ in basibus nec leones sine bo bus. nec boues sine leonibus exprimūtur. quia sem per in sacerdotali pectore cum terrore seueritatis cu stodire deberet virtus mansuetudinis. vt et irā mā suetudo ꝯdiat. ⁊ eandē māsuetudinē ne forsasse dis soluta sit zelus discretionis accēdat. hec Gregori⁹ Et ira ꝯtra vitia que p̄dicto modo cū māsuetudine condit bona ē ⁊ cōmendabilis ⁊ carēs peccato. Vn̄ chriso. ope. imper. ome. vndecima sup illud Math. v. Om̄is q̄ irascitur fratri suo re⁹ erit iudicio. Qui inquit cū causa irascit nō reus erit nam si nō irasci tur nec doctrina proficit nec iudicia nec crimia cō pescuntur. Iusta igitur ira mater ē discipline ⁊ ideo nō peccat q̄ irascitur cum causa. sed econtra nisi ira tus fuerit grauiter peccat. q₂ patientia irrōabilis vi tia seminat ⁊ negligentiā nutrit. ⁊ nō solum malos. sed etiam bonos inuitat ad malū. hec ille. B Se cūdo vt supra dicitur vindicta potest male appeti. Unde vuynkelech vbi supra. Si inquit appetitus vindicte fiat ꝯtra ordinē rat͠ōis vtputa si appetat punire eum qui non meruit. vel vltra q̄₃ meruit. vel non f̄m legitimum ordinem vel non propter debi tum finem qui ē conseruatio iusticie ⁊ correctionis erit appetitus vitiosus. ⁊ vocatur ira ꝑ vitium a be ato Grego. li. v. moral. De hac enim ira vitiosa que duplex est loquitur Cassiodorus ⁊ ponitur florario Bartho. titulo de ira. Ira inq̄t est duplex. sc₃ venia lis ⁊ mortalis. Uenialis ira ē q̄ ad officiū indigna tionis sue nō peruenit. sed subito accidit ⁊ statim re cedit. Mortalis quippe ira est quādo cū deliberatō ne ⁊ cum consensu rationis irascimur nō ꝯtra vitiū sed contra personā. nec refrenātur timore nec amo re diuino. Et licet in tali ira ab appetitu nostro im pediamur ab aliquo extrinseco. tamen constat nos fratri crimen portare. ⁊ si nō possumus nostrū ap petitum perficere. Illa namq₃ ira malla est que men tem turbat vt rectum consilium perdat. Humanuȝ enim quidē ē irā surgere. sed dyabolicum est in ira perseuerare. Unde Bernhardus. vj. flor. ca iiij. Af fectio inquit naturalis ira hominū est. sed aburenti bus bono nature grauis perditio est in miserāda ꝑ nities. Occupemus igitur illam frēs in quibus ex pedit. ne forte ad inutilia illicitaq₃ ꝓrūpat. Sic nimi rum solet amorem amor expugnare. et timor timo re depelli. Dico vobis. non ego sed dominus. noli te irasci eis qui transitoria vobis auferūt. qui conui tia vobis inferunt. et qui ingerunt forte supplicia ⁊ preter hec nihil habent amplius quid faciant. osten dam autem vobis cui debeatis irasci. Irascimini ei que sola vobis nocere potest. sola facere vt omnia illa vobis non prosint. vultis scire q̄ nāq₃ sit illa cer te iniquitas propria. Ita dico vobis huic irascimi ni. nulla enī nocebit aduersitas si nulla dominet ini quitas. qui huic ꝑfecte irascitur ceteris non mouet. Irascere ⁊ noli peccare. peccabis autē non minus irascendo q̄₃ omnino nō irascendo. hec ille. Itē Cri sostomus ope. imper. omel. xiij. pertinenter ad ꝓpo situm ita scribit. Sicut inquit duas in nobis habe mus naturas. s. anime et carnis. sic et duas habem⁹ voluntates. vnam anime. alterā carnis. duasq₃ iras vnam anime alteram carnis. et natura quidem car nis ab his om̄ibus nō potest separari. nam et neces se est carnem irasci et cōcupiscere et si nō vult. quo niam nō est in arbitrio suo creata. sed sub lege pecca ti venundata. Est enim sub peccato. propterea de il la dicit apostolus. Sapientia carnis inimica ē apō deum. legi enim dei subiecta nō est nec esse potest. Anima autem in arbitrio suo creata est ⁊ scd̄m legē iusticie dei propterea potest ⁊ non irasci si vult. et non concupiscere si vult. Quando igitur irascimur et cōcupiscimus si displicem⁹ et sustinem⁹ reprime re vel iram nostram vel concupiscentiā. manifestū est ꝙ caro nostra irascitur. sola autem concupiscit ⁊ nō anima nostra. quando autem cōplacem⁹ nobis in his et discernimus si poterim⁹ implere nostram iracundiā vel concupiscentiā. tūc ⁊ anima irascitur et concupiscit simul cum carne. propterea sciēs de us ꝙ carnis natura irascitur que subdita ei nō ē nec potest nō irasci. Ideo nō mandat carni que mādat sed anime. Quis enim sapiens sibi ponit p̄ceptum qui et si vult non potest obedire. sed ad animā loq tur et anime mādat que potest deo in om̄ibus obe dire. q̄ pōt etiā i carne irascēte et cōcupiscente ipsa nec irasci nec ꝯcupiscere. Cum igitur loquitur de cō cupiscentia anime loquitur dicens. Si quis viderit mulierem ad concupiscendū eam iam mechatus est eam in corde suo. Nam si q̄s cōcuperit scd̄m deside rium ineuitabile carnis. sed si quis concupierit f̄m voluntatē anime ⁊ consensum discernens ⁊ statuēs implere qđ cupit ille. talis et si nihil gesserit iam ta men corde adulter est ante deum qui forsan impedi tus ab opere nō compunctus voluntate. hec ille. C Et est insup notandū ꝙ f̄m Parif. sup. xvj. ca. Apoc. Ire male quatuor sūt gradus. Prim⁹ gra dus est ira subita siue subitus mot⁹ ire ante consen sum in deliberatōem ratiōis. ⁊ talis ira venialis est quādo refrenat ⁊ nō deducitur ad effectum ⁊ vocat ꝓpassio. Secūdus gradus ē quādo fit talis motus ire cū cōsensu ⁊ deliberatione ⁊ ꝓpter zelum vindi cte vel aliud malum. sed tamē adhuc latēs in corde nō prorūpit foras ꝑ verbum cōtumeliosum. vel fa ctum iniuriosum ⁊ talis ira est peccatum mortale. De hac enim ira. Crisosto. ope. imper omel. vndeci ma. Multi inquit sunt quorū caro nō irascitur. ani ma autē eorum irascitur cuiusmodi sunt illi qui vi dentur patientes ⁊ taciti. ⁊ tamē in cordis occulto cogitant malum. ⁊ semp querunt opportunitatē no cendi patrem dyabolum ad eorum damnationē cul pabiliter imitātes. hec ille. Tertius gradus est quā do ira deliberata procedit a corde vsq₃ ad verba.

ↄtumeliosa.ſꝫ tn̄ indeterminata vel facta ē iniuriosa. et tūc grauiꝰ ē pctm̄. Quartus gradus ē quando ira deliberata procedit a corde vſqꝫ ad vba ↄtumeliosa ſed certū conuicium ſignantia.ꝛ tūc eſt grauiſſimuꝫ peccatum. Hos eni tres vltimos gradus ire ponit xp̄us Math.v.dicēs. Omīs qui iraſcit fratri ſuo re us erit iudicio.q̄ aūt dixerit fratri ſuo racha reꝰ erit conſilio.qui autē dixerit fatue reꝰ erit gehēne ignis Sup quo Januēſis.In hoc inquit loco gradatim de minimis ad maiora cōſcenditur.quoniā ꝓ quali tate peccati vindicta cōminuatur.In primo eni lo co vnū ſolummodo poſuit.ſ.iram. In ſecūdo duo ſcꝫ iram ꝛ vocē cōmotionē animi ſignās.In tertio vero tria.ſ.iram vocem ꝛ ↄtumeliam.ſic igit maius peccatū eſt dicere fatue ꝙ ſolummodo iraſci vel di cere racha.ſed grauius eſt eſſe reum gehenne ignis q̄ꝫ reum eſſe conſilio vel iudicio.In iudicio eni cau ſa diſcutitur.ꝛ is qui reus putabat nōnunq̄ꝫ inno cens inuenietur.In cōſilio vero ſi quis reus conui ctus fuerit qua pena puniatur ab alijs tractatur et adhuc euadere ſolet.In gehenna autē ignis nulla eſt liberatio.ꝛ ideo in retributōe pene quātitas pec cati deſignatur.Hec Januenſis in ſuo catholicon parte.v.vbi racha. Super quo Lyra.Hic inquit ſaluator ponit triplicē gradum ire. Primꝰ eſt in cor de.ꝛ notatur cū dicitur.Omnis qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. id eſt dignus accuſatiōe corā iudicibus tractanda.Secūdus gradus ē in ore per verbū cōtumelioſum. ſed tamē confuſum ꝛ indeter minatū.q̄ notatur cū dicitur.Qui autem dixerit fra tri ſuo racha reus erit conſilio.i.ſentētia damntiōis ſm̄ conſiliū ꝛ decretū iudicū ꝓferēda. Eſt ei racha interiectio indignationē animi ſignās.Tertiꝰ gra dus eſt quādo ꝓceditur ad verbum contumelioſuꝫ. certum conuicium ſignans ꝛ determinatū.qui gra dus notatur cum dicitur.Qui autem dixerit fratri ſuo fatue reus erit gehenne ignis.Sed hoc tamē in telligēdum eſt quādo huiuſmodi verba contumelio ſa proferūtur ad cōtemptum pſone.Nā ad caritati uam correctionē culpe licite ꝛ ſine peccato huiuſmo di verba ꝓferre poſſunt. Unde Luce.vlti.ca. dixit xp̄s duobꝰ diſcipulis ſuis O ſtulti ꝛ tardi corde ad credēdum.Item ad Galat.iij.cap̄.dixit apoſtolus. O inſenſati galathe quis vos feſtinauit nō obedire veritati.iſta verba ſunt ↄtumelioſa bono tamē zelo dicta.Primus gradus ē minoris culpe q̄ꝫ ſecundus et ſecūdꝰ minoris culpe q̄ꝫ tertiꝰ. Et idō primo gradui minor pena determinat cum dicitur.Reus erit con ſilio.quia minus eſt ꝙ aliquis coram iudicibus ac cuſetur ꝛ iudices congregentur ꝛ ſedeant ad deter minandum penam ſiue cauſam alicuiꝰ trangreſſio nis legis cum adhuc locus defenſionis datur q̄ꝫ ꝙ iam ſit ad ſupplicium iudicatus quod ponitur in ſe cundo caſu cū dicit. Reus erit iudicio.Sed adhuc minus eſt ꝙ aliquis ſit ad ſupplicium indetermina tum adiudicatꝰ cū adhuc poteſt fieri pene mitigatō q̄ꝫ ꝙ ſit extremo ꝛ determinato ſupplicio damnatꝰ. quod notat cuꝫ dicit.Reus erit gehenne ignis.vbi nulla eſt ſententie dilatio.nec ſupplicij mitigatio.et licet ſolo huic tertio gradui ire ſit hic explicite pena gehenne ignis limitata.tamen vt dicit Notynghā. ſup eodem.nō eſt intelligēdū ꝙ ſolū iſte tertiꝰ gra dus ire ē puniēdus pena infernali ſed etiā duo pce dentes.quia omnia illa tria ſunt peccata mortalia. Sed diuerſi ſūt gradꝰ hic nomiati ꝓ quibꝰ diuerſi gradus pene debentur in inferno.ꝛ incipit a leuiori ſcꝫ a iudicio.quia p iudiciū intelligit cauſe diſcuſſio nē.Per conſiliū cauſe diffinitionē.ꝛ per gehenne ignis ſentētie executionē.licet omnes mereant pe ne eterne executionē.hec ille.Et cum vt ex predictis patet ira ſit appetitus vindicte conſtat ꝙ ira oppo nitur virtuti māſuetudinis.que ē pars virtutis tem perantie.ꝛ ptinet ad tranſgreſſionē quinti mandati quo dicitur.Non occides.qꝛ p hoc ꝓhibentur oīa nocumēta que poſſunt inferri in pſonā ꝓximi. Un de Mathei.v.capitu.Dominus irā reduxit ad trāſ greſſionē illius mādati cū dixit.Audiſtis quia dictū eſt antiqs.nō occides.Ego autē dico vobis.omnis qui iraſcitur fratri ſuo erit reus iudi.ꝛ cetera. Ad deteſtationē eni iſtius peccati ire dr̄ vlteriꝰ in prefa to textu Apoca.ꝙ ſeptimus angelus effudit phialā ſuam in aerem.id eſt predicator verbi dei ſeptimo loco predicauit cōtra peccatū ire. Unde ſequit. Et exiuit vox magna de templo.id eſt exhortatio ꝛ cō minatio magna ſanctorū doctorū ꝛ p̄dicatorꝫ ↄtra ſeptem peccata ꝛ vicia.vox dico exiens a throno.id eſt a doctoribus.qui ex officio ſedent in throno. id eſt i cathedra magiſtrali dicēs.Factū ē.i.ↄſumma ta ē malicia mūdi vt veniat finis eiꝰ.Et ſequit. Fa cta eſt ciuitas magna in tres ptes ꝛ multe ciuitates ceciderūt.Sup quo zvaldeby in expoſitōe orōis do minice.ſicut inquit in pīcipio mūdi regnauit luxu ria.ſic in fine mūdi regnabit ira.q̄ tāta erit ꝙ nō ſo lum gēs cōtra gentem.ꝛ regnum contra regnuꝫ.ſꝫ etiā ſecta cōtra ſectā inſurget.In q̄ ↄflictu pereūte ſecta machometi regnabūt tantū tres ſecte.ſ. paga ni iudei ꝛ xp̄iani.in quas tanq̄ꝫ in tres ptes ciuitas magna.ſ.ciuitas huius mundi diuidetur.que tamē per miſericordiā dei reducentur ad fidem chriſtiano rum quando fiet vnum ouile ꝛ vnus paſtor. tamen durante hac tribulatione multe ciuitates cadēt id ē multe ſecte participales deſtruentur.Et ſicut luxu ria in principio mundi fuit punita i aqua.ſic ira pu nietur in fine mundi in igne vñ pſ. Dominus i ira ſua conturbabit eos ꝛ deuorabit eos ignis.Ad de ſtructionem igitur huius peccati ſm̄ formam et or dinem ſupradictorum aliorum ſex peccatorum ca pitalium tria ſunt hic ſpecialia notabilia effunden da.

Capitulum II

Primum enim notabi le cōtra peccatū ire effundendum erit de motiuo multiplici huiꝰ peccati deteſtatio nem patule oſtēſiue. A Pro quo notandum ꝙ inter cetera quatuor tangēda ſunt hic motiua ſpeci alia oſtēdētia hoc peccatū eſſe minime deteſtanduꝫ

Quorū primum eſt multiplex ꝓhibitio ſacre ſcri pture hoc vitiū prohibentis. Unde Geneſ.xlij.Ne iraſcimini in via.verbū enim iſtud quod ad litteram eſt verbum ioſeph ad frēs ſuos ad patrem ituros ſic ꝛ nos fratres ſumꝰ ꝛ in via ad patrē noſtrum ce leſtem ꝛ iudicem tendentes qui iuſticiaꝫ nobis ple narie exhibebit.ſingulis eni diebus vnā dietā faci

mus ad patrem et iudicem nostrum celestem.q̃ ante omnia vult nos pacificos esse in via. Vñ Math.v. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es cum eo in via.ne forte tradat te aduersarius tuꝰ iudici.⁊ iudex tradat ministro ⁊ in carcerem mittaris. Amē dico tibi.nō exeas inde donec reddas nouissimum quadrantē. Sup quo beatꝰ Augustinꝰ in de verbis domini.sermone primo. Quis inquit est iste aduersarius cui docet nos xp̄us ꝯsentire nūq̄d mūdꝰ.nū quid caro.vel nunquid dyabolus.cum isti dicuntur nostri tres capitales inimici.qui nos semp instigāt ad malum.nunq̄d xp̄us nos vult instigationibꝰ istorum inimicorum consentire.certum est ꝙ nō. Quis igitur inquit angelꝰ est iste aduersariꝰ cui vult nos xp̄us ꝯsentire.⁊ respondet dicēs. Si peccas aduersarius tuus sermo dei est.verbi gratia. Forsitan delectat te inebriari.dicit tibi sermo dei.noli delectat te spectare ⁊ nugari.ille dicit tibi noli.delectat te adulterari.dicit tibi sermo dei noli aduersarius est sermo dei voluntati tue.o q̃ bonus ⁊ q̃ vtilis est seruus iste.non querit nostram voluntatem sed vtilitatem.aduersarius est nobis.q̃diu sumus ⁊ ipi nobis aduersarij.q̃diu tibi tu inimicus es inimicū habes sermonē dei. Esto tibi amicus ⁊ concordasti cum illo.non homicidium feceris audi et cōcordasti. Nō falsum testimonium dicas.audi ⁊ concordasti. Nō concupiscas vxorem proximi tui.audi ⁊ concordasti. In his omnibus cum isto aduersario concordasti.etiā et quid perdidisti non solū nihil non ꝑdidisti.sed ⁊ teipsum qui perieras inuenisti. Isto igitur aduersario esto consentiens dum es in via.id est in vita ista.ne forte tradat te iudici.id ē christo.cui vt dicitur Johannis.v. Pater omne iudicium dedit filio. Et sicut dicit notinghā.sermo dei contemptꝰ suum cōtemptorē accusabit in die iudicij christo iudici.et xp̄us tunc tradet ꝯtemptorē verbi sui ministro id est dyabolo qui est executor diuine iusticie. et tunc mittet contemptorem verbi dei in carcerem id est in infernum a quo nunq̄ exibit.sed si inquit augustinus cōcordauerimꝰ cum illo aduersario nostro sermone dei in vita ista.tunc finita vita ista non timebimus iudicem nostrum.quia tunc pro iudice inueniemus patrem misericordie.et pro ministro angelum benignissimum qui tollet te non ad penaleꝫ carcerē.sed ad gaudiuꝫ eternum. Item iram prohibet scriptura Job.xxxvj.dicens. Non superet te ira vt aliquem opprimas.in quo verbo innuitur ꝙ ira est hostis nos impugnans.magis enim timere debemus superari ab ira q̃ a quocunq̄ homine. quia quicquid potest inferre iniuriator minus ē q̃ mors anime quam interficit iracundia.dicente scriptura Job.v. Virum stultum interficit iracundia. Item iram prohibet scriptura Ecclesiasti.vij.dicens. Nō sis velox ad irascendum. Item Jacobi.j. Sit omnis homo velox ad audiendum.tardus autem ad loquendum.⁊ tardus ad iram. Velox ad iram quis dicitur dupliciter. Vno modo quia velox est ad saliendum in ignem ire.⁊ cuiusmodi sunt tales qui de facili irascūtur. Alio modo dicitur aliquis velox ad iram.sicut equus dicitur velox ad calcaria.⁊ bos ad stimulum multum velox est ad iram.quia ira stimulatus subito transibit cahos magnū quod est inter iram et pacem.inter odium ⁊ amorem.inter similitudinem et dissimilitudinem cum ista maxime immo per distantiam infinitam distant vt est ostensuꝫ per Linco.supra pte.quita ca.xij.vbi agitur de dilatione conuersionis.⁊ in illo vbi agit de quarto motiuo mouente peccatorem ad accelerationem conuersionis. Item multum velox est ad iram qui quasi in puncto transibit a porta paradisi.s.a gratia ad portam inferni.s.ad peccatum mortale. Dicit pctm̄ mortale porta inferni Math.xvj.vbi dicit. Et porte inferi nō preualebunt aduersus eā.q2 nihil ē mediū inter pctm̄ mortale ⁊ infernū.nō paries luteus i.corpus de luto plasmatū.q2 q̃ cito anima descendit a corpe in pctō mortali.tam cito est in inferno. Unde Job.xxj. Ducūt in bonis dies suos.⁊ in pūcto ad inferna descēdunt. Item bene potest dici velox ad iram qui iracundia stimulatus subito salit a sup̄ficie terre ad profundū inferni. Ex quo teste ianuensi a superficie terre ad in infernuꝫ sunt miliaria tria milia ducenta quadragintaquinq̄. Item iram prohibet scriptura Prouerbi.xxv. Aufer rubiginē de argento.i.odium de corde.⁊ egreditur vas purissimum.auferenda est enī ira de corde.quia est ignis infernalis bona anime exurēs.vnde Prouerbio.vj Nunq̄ pōt homo abscondere ignem in sinu suo.id est iram in corde suo.⁊ vestimenta eius non ardeāt virtutes aie non consumentur. Et ideo merito dicit apostolus ad Roma.xij. Non vosmetipsos defendentes sed date locum ire.cum enim ira ignis sit ab iracundis debemus inq̃tum sufficimus nosmet ipsos elongare si noluerimus igne iracūdie nostras virtutes exuri. Et ideo vt dicitur ꝓuer.xx. Honor est homini qui separat se a contentionibus.

B Secundo detestāda est ira ꝓpter mala que ex ipsa sepius oriuntur. Primo nanq̄ de ira insurgūt rixe ⁊ frequenter homicidia subsequuntur. Vnde Gene.iiij.legitur.ꝙ cayn iratus fratrem suum abel interfecit ⁊ sequebatur vltio diuina incontinenti.q2 clamor sanguinis abel peruenit ad deum.qui iratus versus cayn ait.vindictā sumam de te maledictus eris sup terram. Item.j.Reg.xv.legitur de abimelech qui cum iratus esset contra populum in israel in ira sua q̃plures eorum interfecit. Cui ait dominus per samuelem ꝓphetam.sicut fecit absq̄ liberis mulieres gladius tuus.sic absq̄ liberis erit mater tua. Secunduꝫ malum quod ex ira orit est ꝙ vitam decurtat humanam. Vnde Ecclesi.xxx.zelus ⁊ iracundia minuunt dies. Tertium malum est ꝙ iurgia ⁊ lites generat.⁊ p hec tria pax turbat.⁊ spūssanctꝰ contristatur. Unde de pmo dr Prouerbi.xxvj. Sicut carbones ad prunas ⁊ ligna ad igneꝫ.sic vir iracundus suscitans rixas. Pro secundo dicitur Ecci.xxviij. Homo iracundus incendit litem ⁊ vir peccator turbat amicos ⁊ in medio pacem habentiū immittit inimicitias. Et pro tertio dicitur ad Ephes.iiij. Nolite ꝯtristare spiritūsanctum. Unde Greg. Dum ira inquit animū pulsat spūisancto suam habitotionem turbat. Quartum malum est ꝙ ira est via ⁊ ianua ad omne malum. Unde Aug.sup Leui. Ira inquit est ianua omniū viciorū quam qui clausam tenet virtutibus parat ingressum.et quam qui apertam habet in omne facinus armatur.vñ ꝓuer

biorū.xxix.Uir iracundus prouocat rixas.⁊ qui ad
indignationē facilis est erit ad peccata procliuior.
Tertio detestanda est ira ꝓ eo ꝙ deo vehemēter
displicet dyabolo valde placet.primo nimis iniu-
riatur ⁊ ꝓprio subiecto multipliciter nocet.De prio
dr Eccī.xxvij.Ira ⁊ furor vtraqꝫ execrabilia sūt.sup
ple deo. Pro quo notādū.ꝙ sex de causis ira deo
vehemēter displicet.Prio qr hospitiū eius turbat.
Unde ad Ephes.iiij.Nolite ꝯtristare spm̄sanctum
Greg.Dum inquit ira animū pulsat.spūisancto ha-
bitationē turbat.immo.s.patrē ⁊ filiū ⁊ spm̄sctm̄ de
hospitio expellit.⁊ dyabolum introducit.nā sicut i
pace factus ē locus dei.sic in ira factus ē locus dya
boli.Secūdo ira ymaginē dei in tēplo eius dissipat
et ymaginē dyaboli in loco eius collocat.Uñ super
illud Job.v.Virū stultū interficit iracundia.Greg.
Mansuetudo inquit in nobis ymaginez dei seruat
cū semp tranqllus ē. Sed ira ymaginē dei dissipat
et multis ꝟtutibus ꝑuat.que dū quietē mētis tollit
spūssanctꝰ ibi nō quiescit.Et ꝙ mltū displiceat deo
cū ymago eius in homie dissipat.patet ex hoc ꝙ be
atus Aug.sup illud ps̄.In ciuitate tua ymaginem
ipsorū ad nihilū rediges.merito inquit Aug.ymagi
nem ipsorum ad nihilū rediget deus i celesti ciuita-
te.quia ipsi in sua terrestri ciuitate imaginē dei ad
nihilum redigerunt.Itē nūquid magnū pctm̄ repu
taretur si qs imaginē crucifixi in ecclesia dissiparet
et ydolū alicuiꝰ demonis in loco eiꝰ ꝓ eo poneret.
Tertio displicet ira deo quia templū dei incēdit.vñ
ps̄.Incenderūt igne sanctuariū tuū.j.ad Chorint.
xxx.Nescitis quoniā tēplū dei estis vos ⁊ spūsāctꝰ
habitat in vobis.Si quis tēplū dei violauerit disp-
det euz dominꝰ deꝰ.Quarto displicet ira deo.quia
nullum vicium magis ꝯtemnit deū ꝙ̄ ira. Unde de
homine irato potest intelligi illud iob.xv.c.Teten-
dit aduersus deum manū suam ⁊ contra omnipotē
tem roboratus est cucurrit aduersus deū erecto col
lo. Unde Holkot in lectura libri sapientie. lectiōe
centesima vicesimaseptima.Ira inquit subtrahit a
deo effectum sue potentie.nā conuenit deo ratione
sue potētie culpas iudicialiter vindicare bonos spi
ritualiter inhabitare.⁊ eis liberaliter bona sua largi
ri.sed omibus istis tribus iniuriatur deo iracūdus
primo aufert a deo vindictā.qr ira ē inordinatꝰ ap-
petitus vindicte.Et vt testatur apl's ad Romanos
xij.dicit.Mihi vindictā et ego retribuā dicit domi-
nus.Item Deutro.xxxij.Mea est vltio ⁊ ego retri
buam.Dominus eni spēaliter duo reseruat sibiipsi
scꝫ gloriā.iuxta illud Isaie.xlij.Gloriam meā alteri
non dabo ⁊ vindictam.vt supra dicitur.sed alteram
istarum supbus alteram iracūdus sibi aufert. Se
cundo iracundus deo iniuriatur.quia expellit eum
a quiete sue habitationis.De qua psalmista. In pa
ce factus est locus eius.Ira autem pacem destruit
⁊ ꝯturbat.vñ ꝓuer.xv.c.Uir iracūdꝰ ꝓuocat rixas.
Tertio ira deo iniuriatur impediendo ne legatuz
dei stare posset.Legauit enim deus pacem homini-
bus Johannis decimoquarto capitulo.dicēs.Pa-
cem meam relinquo vobis pacem meaz do vobis.
et ideo vir iracundus qui legatum dei impedit. est
excomunicatus et a seruis xp̄i tanqꝫ excommunica
tus merito fugiendus. Unde Prouerbiorum. vice
simosecundo capitulo.Noli esse amicus homini ira
cundo neqꝫ ambules cum viro furioso.Et quantuz
ad secundū q̄tuor de causis etiā ira placet valde dy-
abolo. Primo quia ira valde potens est ad im-
pugnationem hominum ⁊ destructionem boni.est
enim ira ignis spiritualis. Unde sicut ignis mate-
rialis potentior est ad destructionē ⁊ cōsumptionē
ꝙ̄ alia elementa.⁊ ideo maliciosi homines qui mul
tum volunt destruere terram inimicorū suorū igne
pugnant.similiter demones in inferno sic ignis ire
potēs est ad destructionē bonoꝝ operū dominꝰ eti
am ignez amoris accendere ⁊ ardere voluit in mun
do.iuxta illud Luc.xij.Ignē veni mittere in terrā
et quid volo nisi vt ardeat.Ignem etiam istum mi-
sit ad destructionem ignis dyaboli.s.ignis ire.De
igne eni ire potest intelligi illd Johel.j.Ad te domi
ne clamaui qa ignis comedit speciosa deserti.pul-
criorem eius partem deserti comedit.s.nobiles ⁊ di
uites quo ad mundum speciosos.vnde Ecclesiasti.
xxviij. Scdm eni ligna silue sic ignis exardescit.⁊
ꝯm virtutem hominis sic iracundia illius erit.⁊ ꝯm
substantiā suam exaltabit iram suam. Secundo
ira placet dyabolo in hoc ꝙ cecitatem facit in homi
ne.Unde sicut ꝓut dicitur Prouerbioruz xiiij. Ac
ceptus est regi.s.celesti minister intelligens.sic dya
bolo acceptus est minister cecus.Dyabolus eni si-
milis est coruo.quia sicut coruus veniens ad cada-
uer primo currit ad oculos.sic dyabolus vult homi
nē prio excecare.sciēs ꝙ postea ꝑcipitare poterit eū
ad libitum in foueā peccati. Tertio ira placet dya
bolo.quia per iram multum dominatur dyabolus
hoi.non enim timet homo iratus facere que dyabo
lus precipit sibi quantumcunqꝫ magnum sit pecca
tum.nō parcit patri nec matri.vxori nec filijs quin
quandoqꝫ proijciat eos in ignem iracūdie.Et ideo
dicitur Prouerbioruz.xvij.Expedit magis vrse oc
currere raptis fetibus ꝙ̄ fatuo scꝫ iracundo confidē
ti in stulticia sua. Quarto placet ira dyabolo quia
cum hoc vitio non lucratur dyabolus vnum ⁊ vnū
sed aliquando totam domum.aliquando totam ci-
uitatem.et aliquando totam patriam siue regnum
Unde iracundus rixas prouocat more canis alios
mordendo.et latratu suo alios ad iram concitando
vnde Prouerbiorū.vij. Vir iracundus ꝓuocat ri-
xas qui autem patiens est mitigat suscitatas. Et
quantū ad tertiuz scꝫ ꝙ ira proximo nimis iniuriat
patet ex hoc ꝙ fere omnia mala que inferūt homi-
nes proximis ex ire vitio pullulantur.⁊ ideo debe-
ret homo se multuz temperare ab ira.quia nisi hoc
fecerit intolerabilis erit suis proximis.Unde Pro
uerbiorū.xxvij.Graue est saxū.⁊ onerosa est arena
sed ira stulti vtroqꝫ grauior. Item in eodē capitulo.
Impetuz concitati spiritus sustinere quis poterit.
Item Prouerbiorū.xxviij.Spiritum ad irascēduz
facilem quis poterit sustinere.Homo enim iracun
dus precipue est onerosus amicis suis ⁊ familiari-
bus.vnde Prouerbiorum.xxij.Noli esse amicꝰ ho
mini iracundo.Dicit Holkot in lectura libri. Sapi
entie lectione.cxxvij.ꝙ ira subtrahit proximo affe-
ctum debite beniuolentie.tenetur enim homo salua
re substantiā.famam ⁊ personam.sed cōtra ista ira
compellit ad ꝓuocandum proximū in substātia de

predando.in fama diffamãdo.ꝛ in psona crudeliter cruciãdo.vnde Ecclesiastici.xxvij. Ira ꝛ furor vtraq3 execrabilia.quia vt dicit' Eccl'iastici. xxviij. Obiurgatio ꝛ ira annihilant substantiã.Dicit et aristotiles li.iij.de aialibus ꝙ apis cum amiserit aculeũ cito moritur.sic spiritualiter est de iracundo appetitiuo vindicte.dum enim exercet maliciam suam cõtra ꝓximũ ope eũ ledendo in substãtia.psona vel fama.pus spũal'r interficit seipm.vñ Job.v.Uirum stultũ interficit iracũdia.Et quãtũ ad quartũ.sc3 ꝙ ira ꝓprio sbiecto multiplicit' nocet pz.Nã pmo vitã suam abbreuiat.Unde Eccl'i.xxx.zelus ꝛ iracundia minuũt substantiã.Secũdo nocet qui possesiones minuit.Nam hõ iracundus aliquando ꝓ vna alapa perdit centum libras.vñ Eccl'ia.xx.Obiurgatio ꝛ iniuria annihilabunt substantiam.Tertio ira ꝓprio nocet subiecto.q2 seipsu3 excecat.vñ Job.vij Caligauit ab indignatione ocul9 meus.Itẽ ps.Supercecidit ignis ꝛ nõ viderũt solem. Ignis eni ire nõ pmittit hominẽ videre solem iusticie.vnde ps. Turbat9 est a furore oculus me9. Holkot eni vbi prius.ira inquit ꝓprio subiecto subtrahit tria bona

Primo nãq3 destruit honestatẽ corporalis dispositionis.vñ quãtũcunq3 hõ sit psona pulcra ira eum in suo impetu deformat.nã oc'los subuertit.gene nimis rubee vel nimis pallide efficiũtur.gestus ẽ tremulus lingua cespitat.ꝛ totus homo dehonestatur Et ideo seneca secũdo de ira.Proficeret inquit iratis aspicere speculu3.vt imago repcussa oñderet suam deformitatẽ.q2 vt dicit idem.iij.de ira.nulla facies vere quãtũcũq3 agitetur ẽ ita turpis sicut hois ira flagrantis Secũdo ira ꝓprio sbiecto nocet.q2 impedit potestatem naturalis rõnis. Unde poeta. Ira impedit animũ ne possit cernere verũ.ꝛ iõ dyabolus facit cũ iracũdis sicut astut9 piscator qui qñ vult pisces decipe turbat aquam.ꝛ tũc est secur9 ꝙ pisces nõ poterũt preuidere rhete suum.Eodẽ modo dyabolus in quamcunq3 congregationẽ immittit turbationẽ p aliquẽ iracundũ in totam ꝯgregationem et tunc ducit eos ad peccata ꝛ malicias excogitandas sicut sibi placet.ꝛ totã reddit fatuã ꝯgregationẽ.Dicit eni aristoti. v. topicoꝝ ꝙ irascibilis nõ imperat rationali nisi cũ fuerit puersa aia hominis.ꝛ ita ẽ quãdo puersa fuerit anima ira dominatur et nũq3 alias.Dicit eni Aristo.j. elencoꝝ ꝙ ira ẽ cautela specialis sophiste vt videlicet ꝓuocet sociũ ad iram.q2 vt dictũ ẽ.ira impedit animum ne possit cernere verum.Tal' eni sophista ẽ dyabolus de q̃ dr Eccl'i.xxxvij.Qui sophistice loquit' odibilis ẽ deo. Tertio ira minuit quãtitatẽ vital' durationis.vñ aialia excessiue melancolie sunt naturaliter breuis vite.sic patet de cane et h ẽ qd dr Eccl'i.xxx. zelus ꝛ iracundia minuũt dies ꝛ ante tẽp9 senectã adducent.vnde antiqui dixerũt irã esse breuem insaniam.vt dicit Seneca.iij de ira. Quarto detestanda est ira.q2 hoiem manifeste infatuat.qd patet ex hoc ꝙ cũ frater ei9 dicat ei durũ verbũ.ꝛ ex alia parte inimicus ei9 dyabolus patus ẽ cũ gladio ire eu3 vsq3 ad cor pcutere.quo nõ obstante .ipse eni nihil oino de gladio dyaboli ptimescit.sed solum verbu3 fratris attendit ꝛ ꝯsiderat.Et ideo merito dr Job. v.Uirum stultum interficit iracundia.

Capitulum III

Sequitur secundu3 notabile peccati ire in quo restat illi9 peccati spẽs declarare.Pro quo notãdum ꝙ sb ira sex species ꝯtinẽtur quas beat9 Greg.xxij.mora. sex filias ire nũcupat.Quarũ pma ẽ indignatio.Secunda tumor mentis.Tertia clamor inordinatus. Quarta blasphemia.Quinta ꝯtumelia.Sexta ẽ rixa.Quarũ specierũ ratio ꝛ ordo põt sic accipi. Primo iratus illum ꝯtra quẽ irascit' reputat indignum vt sibi offensa condonet' ecce indignatio q̃ est pma spẽs ire.Secũdo iratus cogitat diuersas vias vindicte vt se vindicet de illo cui irascit'.ꝛ talibus cogitationibus replet animũ suũ.Unde Job.xv. Implebit ardore stomachũ suu3.ꝛ sic ponit' tumor mẽtis que ẽ secũda spẽs ire.Tertio iratus demonstrat irã suam in ore.ꝛ sic ponit' tertia spẽs.s.clamor inordinatus p quẽ intelligitur ꝯtumeliosa ꝯfusa ꝛ inde determinata locutio vt supradictũ ẽ de illo qui dixerit fratri suo racha.Quarto iratus prorũpit in verba iniuriosa ꝛ determinata.que si sint ꝯtra deũ dicuntur blasphemia.que ẽ quarta species ire.Si vero sint contra proximum dicũtur contumelia.que ẽ quinta species ire.de qua supradictũ est de illo q̃ dixerit fratri suo fatue. Ultimo aũt iratus ꝓcedit ad factũ peruersum an inferendum illi cui irascitur nocumentũ.ꝛ sic oritur sexta species ire.s.rixa p quas intelliguntur omnia nocumenta q̃ ex rixa ꝓximis inferuntur ꝛc.

Capitulum IIII

Prima igitur species ire est indignatio.Et est indignatio turbulentus animi motus quo irat9 appetit se de illo contra quem irascitur vindicare.sed attendat talis qui hac specie ire ꝯturbatur ꝙ spiritussanctus dicit organo vocis sapientissimi salomonis ꝓuer. xxviij.qui vindicari vult a domino inueniet vindictam ꝛ peccata illius seruans seruabit.s.vsq3 in diẽ iudicij.in quo teste apostolo Iaco.ij.Iudiciũ eni sine misericordia fiet illi qui non fecerit misericordiã et ideo merito dicitur Deutero.xxxij.ne dicas reddam malum ꝓ malo.expecta dominũ ꝛ liberabit te Itẽ Job.xxxvj.Nõ te supet ira nec aliquẽ oppmas sed fm ꝯsilium spũssancti Eccle.xxviij.Remitte ꝓximo nocenti te.ꝛ tũc deprecãti peccata tibi soluentur.q.d.alter nõ.vñ Eccl'i.xxviij.Homo homi seruat iram ꝛ a deo querit medelam.i.in hominẽ similem sibi.nõ habet miscdiam.ꝛ de peccatis suis depcabitur ipse dum caro sit reseruat iram ꝛ propitiationẽ petit a deo.quis exorabit ꝓ delictis illius quasi diceret null9 nisi frustra pro illo orat.Unde de talibus potest intelligi illud Ihere.xv. capitulo. Si steterit Moyses ꝛ Samuel coram me non est anima mea ad populum istum.Super quo Gregori9 Quid est ꝙ moyses et samuel ceteris patribus i postulatione pferuntur nisi ꝙ isti duo tm in omi testamẽti veteris serie etiam leguntur pro inimicis orasse vn9.s.moyses qui qñ.populus voluisset eum lapidibus obruere tamen ipse est ꝓ se volentibus lapidare orauit.vt patet. Numeri.xvij.ꝛ per Petrum

comestorē sup eodē. Alter. s. samuel de suo ꝑncipatu eijcit. ⁊ tñ ꝓ pplo ipm eijciente orauit. d. Absit a me hoc pctm vt cessem orare ꝓ vobis vt patet. j. Reg. xij. Et nota ꝙ octo de causis spālr debēt homo iniurias sibi illatas libenter ac gaudenter dimittere. vt ōnsuʒ ē supra pte. iiij. ca. xxvij. vbi agitur de scdo ope miscdie spūalis. Dictis ibidē adijciēdo qđ Crisost. dicit. ⁊ ponit. i flor. Bartho de indulgētia delinquētiū. Nras inqt oms iniurias nobis ab inimicis illatas siue in dictis siue in factis magnanimiter sustinere debemus. dei aūt iniurias vel ɔtemptum vsqꝫ ad auditū sufferre qm̄ in ꝓprijs iniurijs quēpiā esse patiētē laudabile ē. iniurias āt dei dissimulare nimis impiū est. hec ille. Item idem ome. iij. sup illud Math. vij. nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Hic inquit sermo non est positus de proximis nō iudicandis qui peccant in deum. sed q̄ i nos peccant. qui eni nō iudicat ꝓximum ꝓpter peccatū qđ fecit in eum. illū nec de⁹ iudicat ꝓpter peccatum qđ fecit in ipm. sed dimittet deus debitū eius sicut ⁊ ipe dimisit debitoribus suis. si vero nō rogati dimiseritis peccata ꝓximis vestris. sed solo dei respectu. ⁊ deus ex se prius ꝙ̄ rogetur a vobis dimittet vobis peccata vestra. si aūt rogati veniā dederitis ꝓximis. ⁊ tunc deus dabit vobis veniā cum dignis ꝑcibus ⁊ congrua lamentatōe eum rogabitis. Unde dñs Math. vij. In qua mēsura mēsi fueritꝭ remetieꝛ vobis. vnusquisqꝫ eni talē indulgentiā accepturus ē a deo. qualem ipe fecerit ꝓximo suo veritate attestante que ait. Si dimiseritis hominib⁹ peccata eoruʒ dimittet ⁊ vobis pater ve. ce. pec. ves. Ille igitur recte delicti sui veniā postulat qui prius hoc qđ in ipo delinquitur relaxat. qui eni in se peccāti clementer indulserit nullū peccati vestigiū in illi⁹ anima remanebit. via quippe valde congrua ad obtinendū a domino remissionē peccatorum est remissio iniuriarū. certissime nāqꝫ indulgētiā sperare poterit qui alijs indulgere nouit. Uñ Eccli. xxviij. remitte ꝓximo nocenti te ⁊ tūc tibi deprecanti pctā soluentur. hec ibi. Et sequiꝛ. nunquid tenemur alijs dimittere peccata qui nec volunt nobis satisfacere. nec etiam veniā postulare. Rñdet Inno. papa. ꝙ illi qui nōdum assumpserūt votū ꝑfectiōis tenentur rancorē cordis deponere. sed non tenentur ex necessitate salutis saeisfactionē debitam ɔdonare. immo bene lʒ in ꝑfectis petere res suas ⁊ debita ⁊ satisfactionē iniuriarum ꝑsertim vbi credūt hoc magis ꝓficere detinētiū vel auferentiū siue delinquētium saluti. illi aūt qui assumpserūt votū ꝑfectionis debēt etiā nō petenti modis omnib⁹ indulgere. perfectorum nanqꝫ est omnia omībus corde puro. vultu iocundo sine restauratione iniuriarū satisfactōe ⁊ sine cūctis ꝑcibus omībus ꝓprijs debitoribus indulgere insuper ⁊ sua eis tribuere si indigeāt. ⁊ obsequia caritatis humiliter exhibere. Unde quosdā in statu ꝑfectionis ɔstitutos qui sua cū lite solebant repetere increpat apl's. j. Cor. vj. dicens. Iam quidē oino delictum est in vobis eo ꝙ iudicia habetis inter vos. quare nō magis iniuriam accipitis quare non magis fraudem patimini. s. ꝙ̄ cōtendere pro iniuria illata. siue ꝓ te detenta. sed licet in statu ꝑfectionis sint licite. tamē sua repetere possunt simpliciter sine lite. sine iudicio. ⁊ sine omī rancore cordis vel cōtentione. Infirmis vero licet repetere sua cōmouēdo causam ante iudicē ɔtra fratrē nō tamē ɔtentione vel fraudulenter. vnde cū dicim⁹. Dimitte nobis debita nostra si. ⁊ nos dimit. de. no. intelligendum ē hoc nobis dictum a xp̄o de debito delicti ⁊ non de debito damni. hec ibi. Sed forte hic dicit aliq̄s iracundus se excusans Inimicus inquit meus tēptat me vltra id qđ possuʒ. inuidet inquit mihi. odit me et quasi ɔtinue multis nocumentis ad iracundiam me ꝓuocat. bona mea iniuste auferendo ꝑ mendacium ⁊ detractionem me scandalizando. ⁊ maliciose corpus meū acriter ⁊ violenter puniendo. immo intantum ꝙ multotiens tedet me vite mee. ⁊ ista de cā nō possuʒ ire resistere. sed appeto de eo vindictā videre. tñ q² potentior me ē. ideo cogor iniurias sufferre. quia mea potentia nō corrñdet voluntati. rogo tamē deuʒ iustū iudicē vt sibi retribuat vindictā de eo sumendo. ⁊ hoc videꝛ licitū cū scribatur Apoca. vj. Aīas sanctorū interfectorū ꝓpter verbū dei et ꝓpter testimoniū iesu xp̄i clamare voce magna ⁊ dicere. Usqꝫquo dño sanctus ⁊ ver⁹ vsqꝫquo nō vindicas sanguinē nostrū de his qui habitant in terra. Pro isto dico ꝙ falsum assumis in pricipio cum dicis ꝙ ꝓpter iniuriā tibi factā non potes ire tue resistere presertim cū dicat apl's. j. Cor. x. ꝙ deus non patietur hominē temptari supra id qđ potest. ʒ esto ꝙ vexet te inimicus tu⁹ sicut dicis. memor esto tribulationis sancti iob nō loquētis stultū q̄d ɔtra deum. ⁊ ꝑpa aīam tuā ad temptationē libenter tēptationē patiēdo. ꝓ inimico tuo orando. ⁊ vindictā ꝓ tibi illata iniuria nō petendo. Et ꝙ̄tum ad illđ apoca. qđ allegas sanctos de inimicis petere vindictaʒ. Dico ꝙ btūs aug. in de. q. ve. ⁊ no. legis querit quō scti clamāt vindictā de inimicis qui iubenꝛ a xp̄o ꝓ inimicis orare. Et rñdet ibi. d. ꝙ sic ⁊ nō aliter aīe occisorū clamēt vindictā postulātes se vindicari sicut sanguis abel clamauit de terra. Cause igitur sūt inquit que clamare debent cum loqui non possent. Sanguis eni effusus iniuste quid aliud ꝙ̄ vindicari se postulat clamās nō voce sed rōne. hec Aug.

Capitulum V

Secunda species ire ē tumor mentis ꝓut ad irā ꝑtinet abūdās et malitiosa mētis inflatio ex frequēti precogitatione vindicte causata. ex isto mētis tumore sequitur aliquādo crudelitas que ꝭm señ. li. ij. de clementia nihil aliud ē ꝙ̄ atrocitas animi in exigēdis penis. eo ꝙ crudelis est ⁊ ꝓmptus ad augendas penas vltra condignum. Unde ysido. in de sum. bono li. iij. ca. xlj. Iracundi inquit doctores ꝑ rabiē furoris discipline modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt. ⁊ vnde emendare subditos poterāt inde potius vulnerant. ideo sine mensura vlciscitur culpas prepositus iracundus. quia eius cor dispersum in rerum curis non colligitur in amorem vni⁹ deitatis. Mens enim soluta in diuersis cathena caritatis non astringitur. sed male laxata male ad omnem occasionem mouetur. hec ille. Et tali crudelitati annectitur seuitia siue feritas. que in hoc differunt a crudelitate ꝙ crudelis attendit culpam in eo

qui punitur.sed excedit debitum modum puniendi. Seuitia autem dicit̃ ſm quam aliquis in inferendis penis nõ considerat culpaꝫ.sed solum hoc ꝙ delectatur in cruciatu hominũ.sicut bestie ⁊ fere dicũtur seue.quia nocent hominibus nõ propter culpã eoꝛuꝫ sed vt pascantur ex eis.⁊ ideo feritas ⁊ seuitia continẽtur sub bestialitate.Unde seneca libꝛo.ij.de clemẽtia.Qui inquit captos homines verberant ⁊ in ignẽ imponũt cum ipsi ab illis lesi non sint. nec ꝓpter eorum peccatum irascuntur sed ex ꝓpꝛia malicia possumus dicere hanc iram nõ esse crudelitatem sed feritatem seu seuitiaꝫ.Hec ille. In talibus enim recta ratio est subuersa.Unde holgot i lectura libꝛi Sapientie.lectione.clxxxj.Malicia inquit est recte rationis subuersiua.nam malicia radicata facit hominem male eligere ⁊ coꝛrumpit bonam estimationẽ ⁊ verã de rebus sicut dicit Aristo.iiij.Ethi.Et est ratio quare maliciosi sunt in nõnullis impꝛudentes ⁊ frequẽter fallũtur.Unde crisostomus super.ij.ca.Mathe. ostendit quomodo malicia fecit herodẽ esse stultum qui nitebatur occidisse christum. Considera inquit stulticiã mixtam cum dolo tyranni.Aut enim herodes credidit scripturis.aut nõ.si non credidit.vt q̃d igitur interrogabat scripturas quas putabat vanilo quia.si credidit estimãs ꝓphetiam etiam immobileꝫ illi.quomodo igitur sperabat illum regẽ posse interficere quẽ futuꝝ dicebant scripture.Nam si ꝓphetie credidit clarum erat ipsum aduersũ impossibile conari.⁊ si non credidit tunc nec sibi timuit timere nec puero insidiari.Respõdit cris. Anima inquit semel malignitate capta stultioꝛ cũctis efficit̃. Tale quippe est vitiũ malignitatis vt a nullo plerumqꝫ impulsa sese ipsa pꝛecipitet.⁊ sepe absqꝫ effectu operis erũnosa impossibilia conat̃ efficere.hec ille.⁊ tales sunt imitatoꝛes dyaboli. Unde ardinachanus in quodaꝫ sermone qui sic incipit Duct⁹ est Jhesus in desertũ Causa inquit quare dyabolus inimicat̃ hominibus est sue mentalis dispositionis infectio.quia est in eo excecata ratiõis obductio.⁊ obstinata electiõis coꝛruptio.sicut in angelis bonis confirmata est ratiõis directio ⁊ roboꝛata electionis perfectio.⁊ est pena sibi inflicta a deo pꝛo suo peccato.vnde omino nõ potest sanari.quia sunt in eo pꝛincipia electionis recte coꝛrupta.⁊ ita circa materiã amicitie sicut habẽs recta pꝛincipia iudicat cuilibet bene operanti esse succurrendum.⁊ eum esse bonis exhoꝛtationibus adiuuandum.sic ipse habens coꝛrupta pꝛincipia iudicat ꝙ bene operanti semper est nocendum.ac etiã ꝙ quilibet bene operans est a bono pꝛo viribus retrahendus.⁊ quia sic ex pꝛincipijs coꝛruptis eligit malum ideo nõ potest penitere. B Dicit enim aristote. vij.ethicoꝛũ. ꝙ incontinens differt ab intemperato ex hoc ꝙ incontinens ex sola passione sequitur delectationem.sed intemperatus non ex passione sed ex electione.⁊ habet pꝛincipia rationis in eo coꝛrupta ⁊ hoc dicit ipse necesse est hunc esse impenitẽtem et ideo insanabilis est. Et est timẽdum ne dyabolus in hoc etiaꝫ plures habet imitatoꝛes. quia multi ita se assuescũt ad flagicia cõmittenda ꝙ deus iusto iudicio tradit eos in repꝛobum sensum vt errẽt circa pꝛincipia sue salutis sicut dicit apostolus de quibusdam ad Roma.j.ꝙ cũ deum cognouerunt nõ sicut deum gloꝛificauerũt.ꝓpter qđ tradidit illos deus in repꝛobum sensum.vt faciant ea q̃ non cõueniunt. ⁊ sic foꝛte incidunt in peccatum.de quo dꝛ.j.Jo.ij.Est peccatum ad moꝛtem nõ ꝑ illo dico vt roget quis.quia igit̃ dyabol⁹ habet hoc modo mentalẽ dispositionẽ infectam iõ inimicat̃ hominib⁹. Hec ille. Sic certe iam multi sequaces dyaboli ex longa consuetudine vicioꝛũ intantum habent mentalis dispositiõis infectionẽ ⁊ rationis excecationẽ.⁊ obstinatam electionis coꝛruptionem ꝙ abhominant̃ iustos ⁊ despiciunt omnes contra eoꝝ viciosam vitam loquentes. Unde ꝓuerbioꝝ.xiiij.Ambulans recto itinere ⁊ timens deum.despicit̃ ab eo qui infami graditur via. Item ꝓuerbioꝝ.xxix.Abhominant̃ impij eos q̃ recta via sunt.tales enim sunt filij belial.i.sine iugo domini q̃ ꝓpter furoꝛem coꝛdis nolunt gubernari: nec pati alios loqui cum eis ad eoꝝ coꝛrectionem. tales eñ figurant̃ ꝑ nabal.de quo.j.Reg.xxv.ipse est fili⁹ belial.ita vt nemo posset ei loqui. Nabal añt interꝑtatur stultus.⁊ signat iracundos qui sunt in omnibus suis sensibus stulti qui non habent possessionẽ suoꝝ sensuum.sed sensus eoꝝ extra terminũ ratiõis ⁊ ꝓpꝛie potestatis euagant̃.

Capitulum VI

Ercia species ire ẽ clamoꝛ.Et est clamoꝛ ꝓut ad iram ꝑtinet immoderata vocis ꝓnũciatio animi indignationem demonstrans.⁊ in tali vocis ꝓnunciatione que hic clamoꝛ dicit̃.specialiter ostendit̃ indignatio animi per verba confusa ⁊ indeterminata:sicut supꝛa dictum est.vl' cum quis dicit fratri suo racha. vel aliqua huiusmodi verba indignationem animi significantia per que ille cui ⁊ in cuius cõtemptum dicuntur. vehementer ad impatientiam ꝓuocat̃.vel occasionem habet ad impatientiam pꝛouocari.Et talis clamoꝛ sicut patet ex supꝛadictis graue est peccatuꝫ. qꝛ pena eterna dignum. Et ex isto clamoꝛe sequitur cõtentio que est impugnatio veritatis ꝑ clamoꝛis confidentium.vel est contrarioꝛum cõtraria assignatio. Et est peccatum contentionis detestandũ specialiter ꝓpter tria. Primo quia est peccatum dyabolicũ. Unde Aug. Nihil inquit est similius actibus demonum q̃ꝫ contendere siue litigare.Et ideo seruos dyaboli ⁊ non dei se ostendunt qui intentione mala litigant.Unde apostolus.ij.Thimothe.ij.Seruuꝫ dei non opoꝛtet litigare sed mansuetum esse apud omnes.Item.j.Coꝛinth.xj.Si quis autem videt̃ contentiosus esse inter vos.nos talem cõsuetudinẽ non habemus.⁊ sicut dicit̃ ꝓuerbioꝝ. xx.Honoꝛ est homini qui separat se a contentionibus. omnes autem stulti miscent̃ contumelijs.Super quo parif.in hoc verbo inquit miscendi.quia omnis cõmixtio est inseparabilis vnio.intelligit̃ ꝙ stulti a contentione separari non possunt. Secundo detestanda est contentio.quia cõtendere signum est superbie: stulticie ꝑuersitatis ⁊ malicie. Pꝛo pꝛimo dicit̃ pꝛouerb.xiij. Inter suꝑbos semper iurgia sunt. Pꝛo secundo dicitur ꝓuer.xviij. Labia stulti miscent se rixis. Pꝛo tercio dicit̃ ꝓuerb.xvj.Homo peruersus suscitat̃ lites.Et pꝛo quarto dicit̃ ꝓuerb.xvij.Semper iurgia querit malus.angelus autem crudelis mittitur ꝯtra

eum. et hoc erit in morte quādo angelus malus. s. angelus sathane mittetur ad eum vt illuz deferat in infernum. ¶ Tercio detestanda est cōtentio. quia ex ea aliquādo sequit sanguinis effusio. vnde Eccles. xxij Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur. sic et ante sanguinē maledicta cōtumelia et mine. Itē puerbi. xxviij. Certamē festinatum incendet ignem et lis festinans effundit sanguinē. Et nota q quintuplex est cōtentio. vt dictum est supra. parte sexta ca. xlix. vbi agitur de sexta filia inanis glorie. Item ex ista tercia specie ire sequitur discordia. de qua dictū est supra parte sexta cap. xliij. vbi agitur de quinta filia inanis glorie.

Capitulum VII

q Uarta spēs ire ē blasphemia. de qua dictum est supra in quarta specie superbie. vbi agitur de prima filia inanis glorie.

Capitulum. VIII

q Uinta spēs ire est ptumelia. ¶ Et est cōtumelia in factis vel i dictis determinatis in dehonorationē persone proximi turpis iniuriosa vel vituperosa pronūciatio. Unde ysido. ethimo. li. xij. dicit. Quis inqt ptumelosus qui velox est et timet verbis iniurie. que est in dehonorationē persone proximi. et quia persosona potest dehonorari tam factis q verbis. Ideo contumelia. licet magis ppie fiat verbis. vtroq mō scz verbis et factis pōt inferri. Unde sup illō Roma. j. Contumeliosos supbos. dicit glo. q contumeliosi sunt qui dictis vel factis contumelias et turpia inferunt. Et huic quinte speciei ire annectūtur cōuiciuz et improperiū. Pro quo notādum q cōuiciū et improperium cōueniūt qr omnia illa tria inferunt psone hominis detrimētuz honoris. sed differūt in hoc q cōtumelia culpam deducit in noticiam aliorū. Cōuiciū autem dici potest tam in pena q in culpa. Ut si quis iniuriose dicat aliquē cecū esse puiciū est. sed nō cōtumelia. Si quis aūt dicat aliquē esse furē. ad ulterū vel homicidā tam cōuiciū q cōtumeliā infert Improperiū vo est quādo aliquis iniuriose reducit ad memoriam auxilium quod alicui cōtulit necessitatem patiēti. Unde Eccles. xx. Exigua dabit et multa improperabit. Huic etiam quinte speciei ire annectitur maledictio quod est idem q maledicere. et hoc potest esse dupliciter. s. per modum imperādi. et per modum optandi. et vtroq modo potest quis maledicere. vel intendēs solū malum eius cui maledicitur. et sic est grande peccatum. et prohibetur Roma. xij. vbi dicit. Benedicite et nolite maledicere. qa sic pcedit maledicere ex ira et odio quod est spūale homicidiū. Unde crisost. Cū inquit dixeris maledic ei et domū eius euerte et omia perire fac. nihil ab homicidio differs. Et ideo. j. ad Corin. vj. dicit apostolus Neq maledici neq raptores regnū dei possidebūt. Aliquando vero contingit aliquem alteri maledicere intendens bonum. iustum et vtile. et sic licitum est maledicere. Unde iustus iudex iuste maledicit et licite cui precipit iustam penam inferri. sic etiaz ecclesia maledicit anathematizando. sic etiaz heliseus maledixit pueris sibi illudētibus vt habetur. iiij. Regum. ij. Quādoq etiā maledicitur aliquis cui malū imprecat pter bonum vtile. puta cuz aliquis optat aliquem peccatorē pati aliquam egritudinē. vel aliquid aliud vt ipse melior efficiatur vel cesset a nocumento alterius. et talis maledictio nō est prohibita. vnde Hieronimus et ponit in cano. xxiiij. questi. iij. cum igitur. Maledictū inquit quod phibetur est illud quod pcedit ex voto vltionis et odio persequentis. et nō ex amore iusticie. Maledictū vero quo sancti maledicunt est illud quod pcedit ex amore iusticie et nō ex liuore vindicte. hec ille. Sz sicut dicit beatus gregorius et ponit in flora. Barthol. titulo de maledictis. Sunt nōnulli qui eos quos sibi aduersarios estimāt maledictōne feriūt quos virtute nequaq ferire possunt. ex quo patēter apparet que mala si possent facerēt quia ea que facere nequeūt imprecari minime desistūt. et tales mortaliter peccant. ¶ Unde sanctus Thomas in summa. et ponit in flora. Barthol. titulo de maledictis. Scire inquit debes q quādo aliquis aliū maledicit et imprecatur vel optat malum alterius peccat mortaliter. quia hoc scdm se repugnat caritati. et ita scdm suū genus est peccatum mortale. Cōtingit tamē quandoq in verbis maledictionis prolatis esse peccatum veniale propter paruitatem mali quod quis alteri in maledicēdo imprecatur et optat. vel pter affectum eius qui pfert verba maledictionis. dum ex leui motu vel ex ludo aut surreptione aliqua talia verba profert. quia peccata verborū maxime ex affectu dicētis cōsiderātur sed eū iniuste maledicitur vel malū imprecatur non nocebit ei si patienter sustineat. Unde sup illud mathe. v. Beati eritis cum maledixerint vobis homies dicit glosa. Illud maledictum beatitudinē creat qd falso maledicentis ore pfertur. nam vbi christus est in causa ibi optanda est maledictio. vnde de ceco nato a domino illuminato et a iudeis maledicto. vt patet in euāgelio Johannis. ix. dicit beatus augustin9 Maledictio ista veniat super me. Nec mirum. nam vt alibi dicit Augustin9. Qui iustus est et iniuste maledicitur pmiū illi reddetur eternuz. Hec ibi. Et ex istis patet q licet homo nō ex malicia sed ex lingue incuria iniuste maledictionis verbum iaculetur peccat tamen indubitanter. Unde hieronimus. et ponit in ca. xxiiij. questi. iij. qui negligunt. Qui inquit negligunt oris maledicti cōsuetudinē resecare. et si nō corde maledicant. tamē immundiciā labiorum scdm ysaie verbum. et inquinamēta oris incurrunt. hec ille Et nota q triplici de causa homo cohiberet linguaz suam a maledictionis cōsuetudine. Primo quia scriptura hoc docet. vnde. j. Petri. iij. Nō reddētes malum pro malo. nec maledictum pro maledictiōe. sed ecōtrario benedicentes. Secūdo quia christus hoc nobis exemplificat. vnde. j. Petri. ij. Christus passus est pro nobis vobis relinquēs exemplū vt sequamini vestigia eius qui peccatum nō fecit nec inuentus est dolus in ore eius. qui cūz malediceret nō maledicebat. Item apostolus. j. Corinth. iiij. Maledicimur et benedicim9. Tercio propter duo mala que inde sequūtur. Primū est omissio regni dei. vñ. j. Corintheo. vj. Neq maledici neq raptores regnuz dei possidebunt. Secundū maluz est quia frequēter ma

ledictio super caput maledicentis reuertiť. vnde ꝓuerbioꝝ.xxvj. Maledictum frustra prolatū in quēpiam superueniet.glosa.id est proferentē. Unde pariꝰ.super eodem. Ideo inquit diciť frustra prolatum quia aliquod est maledictū iuxta diuinam iusticiam prolatum.cuiusmodi est illud Actuū.viij. Pecunia tua tecum sit in perditionem. ⁊ tale maledictum venit super illuȝ qui malediciť.maledictū vero sine causa prolatū venit super eum qui maledicit. vnde Geneꝰ.xxvij. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus. Et licet huiusmodi maledictio illicita ab omibus sit precauenda.precipue tamē cauendū est parentibus ne ꝓprijs filijs vel filiabus modo aliquo maledicent quoniā ille maledictiōes maxime nociue esse solent vt testať scriptura Eccleꝰ.iij.dicens. Benedictio patris firmat domos filioꝝ.maledictio aūt matris eradicat fundamenta. Ualde impium est vtiqȝ ꝙ pater vel mater malum optat filio quod nō licȝ optare dyabolo. Sed vt dicit basiliꝰ ⁊ ponitur in flora. Bartho.titu. de maledictis. Maledictio adeo est illicita ꝙ etiā dyabolo maledicere nō licet. In cuius ꝯfirmationē diciť Eccle.xxij. Dum maledicit impiꝰ dyabolū maledicit ipse aīam suaȝ. Unde refert augustī. li.ij.de ciui.ꝙ apud cesariā capadocie quedā nobilis matroua erat viri quidem destituta solatio.sed tamē vallata nobili multitudine filioꝝ. nam decem filios dicitur habuisse. Quadam vero die duȝ mater ab eis offenditur maledictionem suam filijs ardenter impcatur suis. Subito autem maledictionē matris diuina vindicta subsequiť.vnde omēs pena simili ⁊ horribili feriūtur.nam tremore membrorum omniū horribiliter sunt percussi. Quapropter nimiū dolentes. ⁊ suorum ciuiū oculos nō ferentes per totum orbem vagari ceperunt. ⁊ quocunqȝ ibāt omniū in se cōuertebāt aspectum.hec in flora. Bartho.

Capitulum IX A

f Exta spēs ire est rixa.

Et est rixa quoddam priuatū bellum quod inter priuatas psonas agitur nō ex aliqua publica autoritate sed ex ꝓpria ⁊ inordinata volūtate. ⁊ ideo rixa semper est peccatū. Unde ysido. lib.x. ethimo.ca.xliiij. Rixosus ē inquit a ritu camino dictus.⁊ prouocat cōtendentē. ⁊ in hoc cōcordat cum cōtentione. Sed in alio differt a cōtentione quia cōtentio cōsistit in cōtradictione verboꝝ. rixa vͦo incipit a cōtradictione verboꝝ.⁊ ꝑcedit ad ꝯtradictōnem violentarum ꝑcussionū. Unde Gala. v.vbi apostolus inter opera carnis ponit cōtentiōes ⁊ rixas. Glosa.distinguens inter vtrasqȝ dicit. cōtentiōes in verbis rixe quandoqȝ seinuicē ꝑcutiunt. Et ideo rixa in eo qui alterum inuadit iniuste est peccatum mortale.quia qui infert proximo nocumētum volūtarie opere manuali nō est absqȝ peccato mortali. Et sic loquitur apostolus Galat.v.vbi inter opera carnis ponens rixas subdit.que qui agunt regnum dei nō cōsequūtur. In eo autem qui se defendit potest esse sine peccato mortali.si solo animo repellendi iniuriaȝ illatam ⁊ cum debita moderatione se defendat.si vͦo cum animo vindicte vel odij. vel cum excessu debite moderatiōis se defendat semꝑ est peccatū sed veniale est quādo leuis motus odij vel vindicte se imisceť vel cum nō multum excedať moderatam defensionē. Ad hanc speciem ire.scilicet rixam ꝑtinet litigiū qȝ cōsistit ad cōtradictiōe verboꝝ. Unde prouerbioꝝ xxvj. Homo iracūdus incendit litem. B Et differt litigiū a discordia.quia discors nō assentit verbis alterius.vel ꝓpter defectū amoris. vel ꝓpter sui errorem.vel ꝓpter falsitatem opinionis illius a quo discordat.sed litigiosus cōtradicit alteri.volēs eum cōtristare. Et ideo discordia opponiť caritati.sed litigiū virtuti affabilitatis ad quam ꝑtinet alijs delectabiliter cōuiuere. Unde philosophus.iiij.ethi.dicit ꝙ ille q̄ omibus cōtrariatur intendēs omnes contristare litigiosus est.vel discolus. Ex ira etiā quādoqȝ oritur bellum publicū.sicut ⁊ rixa que est bellū priuatū.⁊ sūt bella publica sicut ⁊ ꝓuata ab oibꝰ christi veris cultoribus inquātum possunt preseruata iusticia summopere vitanda. Unde bella semꝑ oriūtur ex malicia ⁊ iniusticia partis inuadētis vel defendētis ⁊ ideo bella precipue originātur in vna parte vel in alia ex instigatione dyaboli. Unde apo.ca.xx. Cum cōsummati fuerint mille anni. soluetur sathanas de carcere suo.⁊ exibit ⁊ seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre gog ⁊ magog.⁊ congregabiť eos in p̄lium.quoruȝ numerus est sicut arena maris Et dicit apostolus. Roma.xij. Nulli malū pro malo reddentes.sed q̄ꝫtum ex vobis est cum omibus hoibus pacem habentes. nō vosmetipsos defendentes sed date locum ire. Nam ps̄.precatur deum.d. Dissipa gētes que bella volunt. Super quo August. Gentes inquit vocat genera diuersarū sectarū.vbi series successionis cōfirmat errorem qui bella volunt.quia nō correctioni varie studet. Hec ille. Item idē ⁊ ponitur in cano.xxiij.q.j.paratus. Paratus inquit debet esse homo iustus ⁊ pius patiēter eoꝝ maliciam sustinere quos bonos fieri querit. vt numerꝰ crescat bonoruȝ.⁊ nō vt pari malicia se quis numero addat maloꝝ.h̄ ille. Itē gregorius ⁊ poniť in ca. xxiij.q.j. nisi. Nisi inquit bella ista carnalia figurā spiritualiū bellorum gererēt nunqȝ vt opinor iudaicarū historiarum libri discipulis christi qui venit pacem docere legēdi in ecclesijs fuissent ab apl'is traditi. hec ille.

Capitulum X A

e Est insuꝑ notādum

ꝙ belluȝ aliquod est iniustum.⁊ aliquod iustum. Bellum enim iniustū tripliciter committitur. Primo si nō fiat principis autoritate. Un̄ augustinus cōtra faustum. ⁊ poniť in cano.xxiij.q.j quid culpatur. Ordo inquit naturalis mortaliū paci accomodatus hoc poscit velut suscipiēdi belli autoritas atqȝ cōsilia penes pricipes sit. Unde apostolus.j. Petri.ij. Subiecti estote omni humane creature ꝓpter deum siue regi tanqȝ precellenti siue ducibus tanqȝ ab eo missis ad vindictam malefactorum. quos habent potestate sua coactiua castigare. vnde Roma.xiij. Non sine causa gladium portat. dei em̄ minister est vindex in eum qui male agit. Et subdit apostolus Petrus vbi prius. laudem vero bonoruȝ Unde sicut principes potestate sua coactiua malos castigare.sic habēt bonos seruos christi dei benigne supportare.⁊ ab iniurijs defendere. Secundo bellū est iniustum si causa sit iniusta. Unde augus. lib. iij.

lxxxiij.quest.⁊ ponit in cano.xxiij.q.ij.dominus de
dit. Justa inquit bella solent diffiniri que vlciscūtur
iniurias si gens vel ciuitas plectenda est.que vel pa
ti iudicare neglexerit quod a suis improbe factū est
vel reddere quod per iīurias ablatum est.sed hoc ge
nus belli sine dubio iustuꝫ est quod deus imperat ꝗ
nouit quid cuiqꝫ fieri debeat. Hec ille. Tercio bellū
fit iniustum si intentio nō fit recta licꝫ causa sit iusta
Unde augusti.cōtra faustum. ⁊ ponit in cano.xxiij.
q.j.quid culpat. Nocendi inquit cupiditas.vlciscen
di crudelitas.implicatus ⁊ iplicabilis animus. feri-
tas bellandi.libido dominādi. ⁊ si que similia. Hec
sunt que in bellis iure culpātur. Hec ille. Si vo assit
autoritas legitima.causa iusta ⁊ intentio recta tunc
bellum licitum est ⁊ iustū. Unde ysidorus.⁊ ponitur
in cano.xxiij.q.ij.iustum. Justum est inquit bellum
quod ex edicto geritur de rebus repetēdis.aut ꝓpul
sandorum hominū hostium causa. Unde augustinꝰ.
⁊ ponit i cano.xxiij.q.j.apud veros. Apud veros in
quit cultores dei ⁊ iusta bella parata sunt que nō cu
piditate aut crudelitate sed pacis studio gerūtur.vt
mali cohercean̄t ⁊ boni subleuētur. Et bella cū istis
circūstātijs ꝑpetrata sunt licita.⁊ nullicubi a christo
in scriptura prohibita. Unde legitur Luce.iij.ꝙ mili
tes venerunt ad Johānem baptistam dicētes. quid
faciemus nos. Et ait illis. Neminez cōcutiatis neqꝫ
calūniam faciatis.⁊ cōtenti estote stipendijs vestris
Jtem Math. xxij.dixit christus. Reddite igit̄ que
sunt cesaris cesari. Unde beatus augustinus. ⁊ poni
tur in cano.xxiij.quest.j.quid culpatur. Neqꝫ inquit
Johānes ab armis iubet discedere milites ⁊ christꝰ
tributa cesaris monet reddi quia ꝓpter bella necessa
rio militi stipendiū prebetur. Hec ille. Jtem august.
⁊ ponit in cano.xxiij.quest.j.noli. Pacez inquit ha
bere volūtatis.bellum autez debet esse necessitatis
vt liberet deus a necessitate ⁊ cōseruet in pace. non
enim pax querit̄ vt bellum exerceatur. sed bellū ge-
ritur vt pax acquirat̄. Esto igitur bellādo pacificus
vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatem vincēdo
perducas. Beati em̄ pacifici ait dominus quoniam
filij dei vocabūtur. Et sequitur. Jtaqꝫ hostē pugnā
tem necessitas deprimat non voluntas sicut bellan
ti ⁊ resistenti violentia reddit̄.ita victorijs capto mi
sericordia debetur maxime in quo pacis iam pertur-
batio nō timetur. Hec augustinus. Unde sicut dicit
ꝯvallerensis i summa collatōnum ad om̄e genus ho
minum.parte prima dist.iij.capitulo.xiiij. Reges et
prīcipes ꝗ iusta bella exercent ante omnia preuidere
deberent.vt deum secum haberent.quod erit quādo
eis mandatis humiliter obediunt. ⁊ illa opere fideli
ter adimplēt prout ait Achior alloquēs holofernū.
Judith.quinto.vbi cuꝫ recitasset beneficia dei exhi-
bita populo conclusit. Et nunc igitur domie ꝑquire
si est iniqtas aliqua eorum i conspectu dei.⁊ ascēda-
mus ad illos.quia tradēs tradet illos deus tibi. Si
autem non est ostensio populi huius coram deo suo
non poterimus resistere eis.quoniā deus eorum de-
fendit illos. Jtem Nume.decimoquarto. Nolite ti
mere dominus vobiscū est. Jtē Leuit.decimosexto
Si i preceptis eius ambulaueritis persequimini ini
micos vestros.⁊ corruent coram vobis. Sed ecōtra
Josue septimo legitur.ꝙ propter peccatum vniꝰ.sci
licet Achar multi ceciderunt de populo. B Qui
igitur vult victoriā habere in bello.deum secum ha-
beat. Exemplo Abrahe Moysi Josue⁊ Dauid ⁊ ali
orum iustorum principum. Hec ille. Et licꝫ huiusmo
di bella carnalia cum debitis circumstātijs vt supra
dictum est regibus ⁊ principibus sint licita.sunt ta-
men omnino clericis interdicta. Unde holgot in le-
ctura librꝭ sapiētie.lectōe cētesima decimaqnta Licꝫ
inquit clerici possint bello interesse vt suis exhorta-
tionibus.absolutionibus,⁊ spiritualibꝰ suffragijs iu
uent bellātes.est tamen eis interdictū ne manu pro-
pria pugnātes sanguinē fundāt quod si fecerit sunt
irregulares ꝗ̄tumcunqꝫ sit belluꝫ iustum. nisi fuerit
ad defensionē vite ꝓprie.quaꝫ alio modo saluare nō
possunt. Hec holgot. Jtē Gratianus.⁊ ponit in ca-
none.xxiij.quest.viij.ca.j. De episcopis inquit vel ꝗ
buslibꝫ clericis ꝙ nec sua auctē nec aucte romani pō
tificis arma arripere valeant facile ꝓbatur. Cū enim
petrus qui primus apostolorū a domino fuerat ele-
ctus materialem gladiū exerceret vt magistrū suum
a iudeoꝝ iniuria defenderet audiuit a christo sibi di
ctum. Cōuerte gladiū tuū in vaginā tuam.om̄es em̄
qui acceperint gladiū gladio peribunt. ac si ei aper-
te diceret.hactenus tibi tuisqꝫ predecessoribus ini-
micos dei corporali gladio licuit persequi.deinceps
in exēplum patientie gladium tuū.i.tibi hactenꝰ cō
cessum in vaginam cōuerte. ⁊ gladiū spiritualez qui
est verbum dei in mactationem veteris vite exerce
omis em̄ preter illum vel qui autoritatē eius habet.
qui vt ait apostolus. Non sine causa gladiū portat.
cui etiam omis aīa subdita esse debet.omnis nanqꝫ
qui preter autoritatē huiꝰ gladiū accepit gladio pe-
ribit. Jtez ambro. Arma episcopi lacrime sunt ⁊ ora
tiones.hec ibi. Jtem eadē quest.ca.quicūqꝫ. Quicū
qꝫ inquit canon clericus aut in bello aut in rixa aut
in gentiliū ludis mortuus fuerit.neqꝫ in oblatōe ne-
qꝫ in oratōe pro eo postulet̄.sed in manus incidat iu
dicis.sepultura tamen nō priuet̄.hec ibi. Jtem sequi
tur ibidem ca.clerici. Clerici inquit canon qui i qua-
cunqꝫ factione arma volētes reperti fuerint sumpsis
se amisso ordinis sui gradu in monasterio tradantur
perhenniter. Hec canon. Bellum enim opponit̄ pa-
ci que est effectus caritatis.

Capitulum XI

Ex ira enim ⁊ bello se-

e quit̄ frequenter homicidiū. Pro quo no-
tandū ꝙ homicidiū corporale aliud est iu-
stum.⁊ aliud iniustū. Primū est licitum. qꝺ vt ꝯmu
niter dicunt doctores pōt tripliciter cōmitti.s.lega-
liter.hostiliter.⁊ ignorāter. Legaliter sicut iudex vl
minister autoritate iudicis occidit malefactorē iuri-
dice condemnatū. Jstud em̄ patꝫ ex lege veteri ⁊ po
litico vtrobiqꝫ em̄ licite occidūtur peccatores qui ni
mis infecerunt rempublicā.vnde Exod.xxij. Male
ficos nō patieris viuere. Jstud em̄ dicit̄ specialiter
persone publice habēti potestatē a deo iuridice ma-
lefactores punire. Unde sicut medicus cui cōmissa
est cura totius corporis mēbrū putridū ⁊ corruptuꝫ
amputat ꝓpter totius corporis salutē.ne videlꝫ mē-
brum putridum totū corpus inficiat vel corrumpat.
qꝺ quidē alio ꝗ̄ medico vel medico ꝓcipiente facere

nō incumbit. Ita persona publica cui cura regendi populū ciuiliter est cōmissa pōt eum qui est cōmunitati nociuus ⁊ infectiuus vt populus saluet occidere. sed tamen priuate persone sine aliqua publica administratōe hoc nō licet. Unde aug⁹. ⁊ ponit in ca. xxiij. q. v. miles. Miles inquit cū obediens potestati sub qua legitime cōstitutus hominē occiderit. nulla ciuitatis sue lege reus homicidij dicit. immo nisi hoc fecerit re⁹ est iperij deserti atq; contempti. qd si sua potestate atq; autoritate fecisset crimen effusi humani sanguinis incidisset. itaq; vnde punit si fecerit iniussus inde punit si nō fecerit iussus. hec ille. Secūdo homicidiū cōmissum hostiliter dicit esse licitum. vt puta sicut miles false accusatus licentia regis sui ad ostendēdum suam innocētiam pugnando potest licite suū appellatorē occidere. vtz ex iure regio ⁊ ciuili. Item qlibet christianus si cū moderamine inculpate tutele in defensiōe suipsius intendens cōseruare ppriam vitam alium occiderit excusat. qa naturale est vnicuiq; seipsum cōseruare in esse. ⁊ ido si cum moderata violētia impellit erit licita defensio nam vim vi repellere licet cū moderamine inculpate tutele. nō tamē est necessariū ad salutem. vbi homo p termittat actum imoderate tutele ad euitandū occasionē alterius vbi iminet periculū mortis pprie. qr plus tenet homo prouidere vite sue q̄ alterius. Tercio modo homicidiū cōmissum per ignorātiā inculpabilē excusat vtputa quādo preter ppositū culpabile occisoris euenit casualiter ex facto fratris occisio. Unde august. in epi. ad publium Absit inquit vt illud quod pter bonū ⁊ licitum facimus si ex hoc p ter voluntatem nostram quicq; mali acciderit nobis imputetur. hec ille.

Capitulum. XII

Homicidiū vero iniustū etiam tripliciter cōmittit. Primo quando psona priuata sine sua defensiōe ⁊ sine autoritate publice potestatis aliquē ⁊ licet maleficū occidit. Unde august. lib. j. de ciui. dei. Qui inquit sine publica administratione maleficū interfecerit velut homicida iudicabit. ⁊ tanto amplius q̄to potestatē sibi a deo nō cōcessam vsurpare nō timuit. Unde super illud Math. xxvj. Omēs qui acceperint gladiū gladio peribūt. Ille inquit gladiū accipit qui nulla superiori ac legitima potestate vel iubente vel concedente in sanguine alicuius armat. ⁊ de quolibet tali homicida intelligitur illud Gene. ix. Quicūq; effuderit sanguinez hominis effundet sanguis eius. Ad ymaginē qppe dei fact⁹ est homo. Secūdo modo cōmittit iniustū homicidiū quādo aliquis ⁊ licet in defendendo se vtatur maiori violētia q̄ oportet intēdens occidere hominē ⁊ occidit. nō habens autoritatem publicam vel a publica potestate cōcessam. Si vo habeat autoritatē publicaz vel a publica potestate cōcessam ⁊ intendit interficere hominē ⁊ interficit ad sui defensionē vel ad publicū bonum. vt patet de milite cōtra hostem pugnante. ⁊ de ministro iudicis pugnante cōtra latrones ab iniusto homicidio excusatur. Priuata igit persona in huiusmodi defensione solū debet intēdere ad cōseruationē vite sue ⁊ nō in mortē alterius nisi p accidens. Unū august. ad publi. De occidētis inquit hoibus vt ab hoibus occidant nō mihi placet ɔsiliū nisi forte sit miles aut publica functiōe teneat. vt nō pro se hoc faciat sed p alijs vel p ciuitate vbi ipse ē accepta legitima potestate si ei⁹ cōgruat psone. Hec ille. Tercio modo cōmittitur iniustū homicidiū ignorāter. sicut quādo aliquis insolenter siue negligēter pijcit lapidē telum vel sagittam. inexcusabilis ex homicidio inde casualiter consequēte. vt pt3 Gen. iiij. de lamech. Et breuiter omne opus illegitimū vel neutrū. immo ⁊ negligētia in remouēdo causam ex qua casualiter sequit homicidiuz est culpandū. a multo fortiori homicidiū siue a persona publica siue priuata. nō pter bonum publicuz nec pter persone pprie defensionē. sed ex pura malicia ⁊ liuore vindicte siue ex ira. inuidia. supbia. vel libidine auaricie cōmissum semp est iniustū. ⁊ vindictam clamās. vt pt3 Gen. iiij. vbi legit. q cū cayn iracundia motus occidisset abel fratrem suū. Dixit sibi deus. Quid fecisti. Uox em sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. ⁊ sequitur vltio diuina. quia maledictus a deo miserabiliter occisus est a lamech. vt dictum est supra. Item abimelech filius Iheroboal lxx. fratres suos occidit vt ipse solus regnaret ⁊ sequ batur vltio diuina. vnde interfectus est a quadā muliere que fragmine mole cōfregit cerebrū eius. vt patet Judicū. ix. Et ideo merito de iniusta effusiōe sanguinis humani. vt pt3 in de secretis philosophoruz. ca. xv. cōsuluit Aristo. alexandrū regem pcauere dicens. O alexāder frequēter monui vt parcas sanguinem humanū effundere. quia hoc soli deo cōuenit q nouit occulta cordiuz. Noli igit attribuere tibi diuinum officiū. Unde doctor egregi⁹ hermogenes scripsit dicens. Quādo creatura interficit aliā sibi similem virtutes celorū clamant ad diuinā maiestatē dicentes. Domine seruus tuus vult esse tibi similis. q bus si iniuste interficit respōdet creator. pmittite eū quia interficiet. Mihi enim vindictaz ⁊ ego retribuam. Ex quibus patet q nullus ⁊ licet persona publica iniuste p̄sumeret sanguinē humanum effundere. Unde doctor euāgelicus ptinenter ad ppositum ita scribit. Judex inquit cui nō sit reuelatio facta in nullo casu interficeret innocentē. quia Exo. xxiij. precitur. Innocentē nō occides. Unde in casu quo ɔstat iudici testes false deponere cōtra iustuz absit inquit doctor iste vt credat fm eorū falsa cōmenta esse sententiandū. quia sic iudex primo cōsentiret nequicie testiū. dicente beato aug⁹. ⁊ ponit in cano. xxviij. q. iij. q potest. Qui pōt inquit abiurare ⁊ pturbare peruersos ⁊ nō facit. nihil aliud est q̄ fauere ipietati eorum. Secūdo contra legem dei cōmitteret homicidiū. vnde extra in antiqs. li v. de homici. cap. si dignum. Qui inqt canon potuit hoiez a morte liberare ⁊ nō liberauit ipsuz occidit. Tercio ex noto mēdacio daret mendax iudiciū. Nec in casu isto locum habet obiectio ɔmunis qua dr q iudex semper deberet iudicare fm allegata ⁊ pbata cuz ratio naturalis manifestat q falsa testificatio nihil pbat. nec valent sophismata qbus dr q iudex sententiare debet illa q nouit vt iudex ⁊ nō que nouit vt puata persona. qa nō nouit fm hanc duplicē ratōnem contradictoria. Deus autem qui omnia nouit iudicat fm veritatem quā ipse nouit. ⁊ ideo iudex in loco dei cōstitut⁹ ad

magnificandum processum traditōnis humane non deberet esse legi dei contrarius. sed potius permitteret omnes leges ciuiles ꝛ traditōnes humanas imo ꝛ totum mūdum perire ꝙ cōmitteret leuissimū mendacium vel peccatum cum in abstinendo se a peccato non inferret alicui iniuriā. ꝙuis occasione male accepta per accidens sequatur iiuria. Unde augustinus in libro suo de mendacio. ꝛ ponitur in canone. xxij. quest. ij. ne quis. Ne quis inquit arbitret perfectum ꝛ spiritualem hominē pro ista temporali vita cuius morte sua vel alterius nō occiditur aīa debere mentiri. Sed quia aliud est mentiri. ꝛ aliud verū occultare. sic quidem aliud est falsum dicere. ꝛ aliud verū tacere. vt si quis forte non velit ad istam visibilē mortem hominē perdere paratus esse debet vera occultare. ꝛ non falsum dicere. vt neqꝫ perdat neqꝫ mentiatur neqꝫ occidit animā suam pro corpore alterius. hec ille. Item ardinachanus in quodā sermone q̄ sic incipit. Ductus est iesus in desertuꝫ sub autoritate beati augustini. Nunqꝫ inquit est minimū mendacium aut aliud genus peccati faciēdum vt inde bonum ꝓueniat. ꝛ si per hoc posset vna aīa vel plures saluari. que aliter omino periret. Qui igit̄ pro aliquo malo magno vitando. aut cōmodo magno procurando dicūt mendaciū faciendū ex parte dyaboli sunt qui mendax ē pater eius. ꝛ desideria patris eorum perficiunt. Hec ille.

Capitulum XIII

Sed est insup notādum ꝙ licet omne homicidiū iniustum vt ex predictis patet graue sit peccatum. ꝛ quanto iniustius in tanto grauius peccatum. tamen christicidium quia iustissimū erat. ideo grauissimū erat peccatum. ꝛ scḋm iura ciuilia filius habens patrem iniuste interfectum non potest gaudere hereditate patris sui nisi persequat̄ eius interfectorē. vt patꝫ codice de his quibus vt indignis aufertur hereditas. lege. j. ꝛ quasi per totaꝫ materiā tituli. sed pater noster iesus christus iniustissime iterfectus est. quia nō obstante ꝙ teste apostolo. j. Petri. ij. Peccatum nō fecit nec inuentus est dolus in ore eius. tamē maxime ignominiose iterfectus est. ꝛ cum omnes fideles christiani sint eius filij ꝛ heredes. dicente apostolo Roma. viij. Sumus eñ filij dei. si autem filij ꝛ heredes. Si quis igit̄ voluerit hereditate patris sui. scꝫ iesu christi. scꝫ hereditate regni celestis gaudere ꝺm predictam legē patris sui. persequi ꝑncipalē interfectorem tenetur. A Sed ad cognoscendum quis est ꝑncipalis interfector patris nostri iesu christi est notandū ꝙ ꝺm iura diuina ꝛ humana pertinēter ad ꝓpositum homo potest sex modis illicite occidere hominem. Primo precipiēdo. Secūdo decipiendo. Tercio auxiliū abstrahendo. Quarto alimenta negādo. Quīto consilium dando. Sexto manibus ꝓprijs vulnerando. Primo modo herodes occidit iohanneꝫ baptistam. qa precepit suum ipium mistrū eius caput i carcere amputare. vt patet Marc. vj. Item de pmo secūdo tercio q̄nto ꝛ sexto modis loq̄tur beatus augustinus. ꝛ ponit̄ in cano. de pe. dist. j. periculose. vbi sic. Periculose inq̄t decipiūtur homines q̄ putant eos tm̄ homicidas esse q̄ manibus hoiem occidūt. ꝛ nō potius eos per quorū consiliū. fraudem ꝛ exhortationem hoies extinguūtur. Item de q̄nto modo beatus augustinus. ꝛ ponit̄. iij. senten. dist. xxxix. Qui inq̄t ꝓuocat hominē ad iurationē ꝛ scit eum falsum iurare vincit homicidam. quia homicida corpus occisurus est ille animā. immo duas animas ꝛ eius quem iurare prouocat. ꝛ suam ꝓpriam. De tercio modo homicidij scribit̄ extra i antiquis. li. v. de homicidio. si dignum. vbi sic. Qui potuit hominē a morte liberare ꝛ nō liberauit ipsum occidit. De quarto modo homicidij loquit̄ ambro. in lib. de officijs. ꝛ ponit̄ in ca. dist. lxxxvj. non satis. vbi sic. Quisquis inquit pascendo hominem seruare poteris. si non paueris occidisti. Hec ille. De sexto modo occidendi loquit̄ scriptura Gen. iiij. vbi legitur ꝙ cayn manibus ꝓprijs occidit fratrē suū abel. ꝛ scḋm istos sex modos occidendi vt videt̄ ex sentētia scripture christus fuit occisus a sex personis. Quorū primus est pater celestis qui vt videtur occidit eum precipiendo. Secūdo vt videtur mater virgo maria occidit eum decipiendo. Tercio vt videtur angeli dei occiderūt eum auxiliū subtrahendo. Quarto vt videtur mūdus euꝫ occidit alimēta negādo. Quinto vt videt̄ dyabolus euꝫ occidit cōsulendo. Sexto homo peccator eum occidit manibus ꝓprijs vulnerādo. Uerūtamen omēs iste sex persone per fideles duodenas sunt aliqualiter acq̄etate ꝛ aliqualiter excusate de morte christi preter vnam. ꝛ illi cōcessa est carta gratie sub certa cōditiōe. vt in seq̄ntibus dei gratia plenius patebit. B Sed ꝓ aperciori declaratiōe istius sentētie pmitus est notandū ꝙ sicut cōstat lex ꝛ cōsuetudo regni anglie est ista. ꝙ aliquo homie illicite interfecto coronarius regis debet eū videre anteqꝫ sepeliat̄. ꝛ in presentia sua pmus inuētor interfecti leuabit clamorē super interfectorē vel interfectores. ꝛ postea coronarius enarrabit duodenam ad certificandū sibi fideliter de interfectoribus ꝛ modo interfectiōis occisi. ꝛ tunc sententiam ꝛ decretum illorū scribet ꝛ coronarius in libro suo vsqꝫ ad aduentū iusticiarij regis. ꝛ cum ipse venerit ad iudiciū coronarius ostendet ꝓcessum coram eo. quo facto heredes ꝛ amici interfecti possunt futā facere super interfectorem siue interfectores occisi. Moraliter iste processus huius legis erat executus spiritualiter quādo christus erat iniuste occisus. Unde inuētor qui leuauit vocem super predictas sex ꝑsonas que vidētur vt predixi esse rei mortis christi erat pietas. Nam vbi alie virtutes in tempore passiōis christi quasi ab omnibus qui circa eum erant recesserunt sola pietas secum expectauit quodāmodo tam i suis amicis ꝙ etiam inimicis. Unde fides recessit ab apostolis intantū ꝙ ꝓpter vecordiam ꝛ timoreꝫ mortis deficientes in fide. dereliquerunt dominū suum ꝛ fugierunt ab eo. de quo ipsemet cōqueritur per ꝓphetam dicens. Amici mei ꝛ proximi mei quasi alieni recesserūt a me. Item Mathei. xxvj. Omēs relicto eo fugierūt. Spes etiam recessit a discipulis. Unde legitur Luce vlt. ca. ꝙ discipuli christi dixerunt in die resurrectionis eius. Nos autem sperabamus ꝙ ipse redempturus erat israel. ꝛ nūc super hec omia tercia dies est hodie. quasi dicerent. iam nostra spes periit. Misericordia etiam recessit ab impijs scribis ꝛ phariseis. qui sine misericordia clamauerūt dicētes. Cru

cifige crucifige eu3. Luce vicesimotercio ca. Justicia recessit a falso iudice pylato qui iniuste nõ obstante ꝙ sicut ipsemet fatebatur. nõ inuenit causa3. damnauit eum ad mortem. vt patet Mathei vicesimoseptimo. Uera pax recessit a iuda qui eu3 falsissime tradidit suis inimicis. de quo cõqueritꝰ dominus per prophetam dicẽs. Homo pacis mee i quo sperabã. Qui edebat panes meos magnificauit super me supplantationem. sed tamẽ pietas vt predixi expectauit cu3 christo in sua passione vsqꝫ ad mortem. ꝛ hoc tam in suis amicis ꝙ etiã in suis inimicis. Unde petrus videns ꝙ dolorose christus magister suus erat tractatus. flagellatus. colaphisatus. derisus et cõtemptus dolore ꝛ pietate motus fleuit amare. Mathei. xxvi. Judas qui eum tradidit audiens ꝙ damnatus esset penitẽtia ductus ꝛ pietate motus retulit triginta argenteos principibus sacerdotũ ꝛ senioribus populi dicens. Peccaui tradens sanguinẽ iustum Mathei xxvij. Item iudeis clamantibus. crucifigatꝰ. impijssimus pylatus quasi pietate motus. quid inquit mali fecit. ego nõ inuenio in eo causam mortis. Ite3 in signum ꝙ noluit munera accipere ad cõdemnandum christũ lauit manus suas coram omni populo ꝛ quodãmodo pietate motus excusando seipsum ꝙuis false. Innocẽs inquit ego sum a sanguine iusti huius. sed longe maioris malicie videntꝰ esse tales qui sine aliqua pietate modernis temporibus pro muneribꝰ cõdemnant innocentes ꝛ opprimũt veritatẽ. Unde iam vt videtur verificantꝰ verba Augustini in de spe. humane mise. vbi sic. Creuit inquit auaricia vt lex iusticie cunctis negatꝰ cupiditatis amore iura nihil valent premia ꝛ dona legum vires tulerunt. venale vbiqꝫ est iudiciũ. probi periũt. inqui salui fiunt. hec ille. Celi ꝛ luminaria modo quasi sua pietate mota retraxerunt lumen suũ. intantũ ꝙ a sexta hora vsqꝫ ad horam nonam tenebre facte sunt super vniuersam terrã vt pat3 Mathei. xxvij. Terra etiã quasi pietate mota cõtremuit ꝛ petre scisse sunt. ꝛ tamẽ dura corda impiorũ hec audientium nulla pietate possunt molliri. sed sine omni pietate cum iuramẽtis enormibus lacerant christu3 mẽbratim. ꝛ quantũ in ipsis est. teste apostolo Hebre. vj. iterũ sunt crucifigentes filiũ dei Et sicut dicit beatus augustinus super illud Math. xxvj. blasphemauit. Tales nõ minus peccãt in christum ꝙ iudei qui ipsum crucifixerunt. sed teste spiritusancto Eccle. iij. Cor durum malũ habebit i nouissimo. Corpora etiã sanctorũ qui dormierunt. supple mortua quasi pietate mota surrexerunt. ꝛ exierũt de monumentis ꝛ venerunt in sanctã ciuitatẽ ꝛ apparuerũt multis quasi merentia de iniusta occasione domini sui. vt patet Math. xxvij. Centurio autẽ ꝛ qui cum eo erant viso terremotu ꝛ his que fiebãt pietate moti timuerunt valde dicentes. Uere filius dei erat iste. Et ex istis patet qualiter pietas erat que inuentor christi in cruce iniuste occisi leuauit clamorẽ super illas sex personas. que vt pdictum est videntꝰ esse ree mortis christi. Unde primo eleuauit clamore3 super patrẽ celestem. ꝛ hoc quãdo christus pendẽs in cruce propter tormẽtum ꝛ penam dolorose clamauit super patrẽ dicens. Deus meus deus meus vt qd dereliquisti me. Hoc añt dicebat nõ ꝙ deus pater vnqꝫ dereliquit eum. sed sicut modus loquẽdi est quando aliquis potest iuuare alium penam patientem ꝛ non facit. nunc dicitꝰ cõmuniter ipse dereliquit eu3. Isto modo quãtum ad humanitate3 loquebatur christus deo patri. quasi diceret. Pater iuste respice i me ꝛ vide manus meas ꝛ pedes meos. caput meu3 ꝛ totum corpus meum. quia nõ est sanitas in carne mea. sed vulnus liuor ꝛ plaga tumẽs Isa. j. Pater iuste olim dedisti mihi gentem in hereditatẽ. sed ecce pater ia3 facta est hereditas mea amaritudo amarissima. Isa. xxxviij. Pater iuste pmisisti olim dauid vt poneres filium tuũ primogenitũ excelsum pre regibus terre. sed pater modo filius tuus factus est obprobriũ hominũ ꝛ abiectio plebis. psal. xxj. Pater tu diceris in scriptura pater pauperum pater misericordiarũ ꝛ deus totius cõsolationis. Sed quis potest pater vnqꝫ pauperior me esse cui nihil relictum est nisi istud corpus quod nudũ in pena maxima pendet hic conclauatũ in cruce. sed pater vbi sunt ia3 misericordie tue antique. sicut iurasti dauid i veritate tua. pŝ. lxxxviij. Pater iuste olim indutus eram similis tui vestimẽto splendidissimo sed iam pater respice corpus meum ppriо sanguine cruẽtatũ. vide si tunica filij tui sit an nõ Gene. xxxvij. Ecce ꝙ dolorose pietas leuauit clamorem super patrem celestẽ. Secũdo pietas leuauit clamorẽ super matrẽ christi virginem mariam. et hoc quando christus pendens in cruce dolorose clamans ad matrẽ. Mulier inquit ecce filius tuus. Johãnis. xix. quasi diceret. Ecce mater ad hunc finem ministrasti mihi hãc naturã corporeã i qua patior hoc tormentũ vt in cruce taliter occiderer. Tercio pietas leuauit clamorẽ super angelos ꝛ hoc quãdo christus in presentia angelorũ clamans opinione ratiõe ꝛ pre angustia sudauit ta3 dolorose ꝙ factus ẽ sudor eius tanqꝫ gutte sanguinis decurrentis in terrã. Luce. xxij. Quarto pietas leuauit clamorẽ super mũdum quando pendẽs in cruce pre tormentis sitiens dolorose clamauit dicens. sitio. Johannis. xix. Sed tamen nulla mundi creatura potũ ei ministrauit preter acetũ felle mixtu3 quod noluit bibere. Quinto pietas super dyabolũ qui dedit consiliũ iudeis ꝙ eũ occiderent. leuauit clamore3 dicẽs. o mors ero mors tua. Osee. decimotercio. Sexto pietas leuauit clamorẽ super homines peccatores qui eũ crucifixerũt dicens. O vos omnes qui transitis per viã attendite ꝛ videte si est dolor sicut dolor meus. Trenorum primo cap. ¶ Duodena que certificauit coronario qualiter christus erat iniuste occisus fuerunt duodecim mẽbra pricipalia corporis christi in quibus christus passus est tormentũ ꝛ pena3. De quibus loquitur Bern. dicens. Caput christi angelicis tremebundũ spiritibus densitate spinarũ vsqꝫ ad cerebru3 pungitur. facies que erat pulcra pre filijs hominum sputis iudeoru3 horribiliter deturpatur. Duo oculi lucidiores sole bonos ꝛ malos contẽplantes caligauerunt languentes pre inopia. due aures que cõsueuerunt audire angelicos cantus audierunt iu deorũ insultus. Os quod docuit angelos ꝛ homines oẽm veritatem felle potatur aceto mixtũ. Duo pedes cui terra ꝛ mare obedierunt cruci clauo acutissimo configuntur. Due manus que formauerunt celũ ꝛ terram clauis acutis sunt affixe ad crucem. Cor quod nunqꝫ iniqua cogitatione aliqua maculatur vsqꝫ ad centrũ

cordis lancea acutissima perforatur. Omnia ista duodecim christi mēbra pro eo ꝙ nunꝙ peccato vel delicto fuerunt deturpata realiter testantur coronario ꝙ christus fuit iniuste occisus. Unde coronariꝰ qui hanc sententiā scripsit in libro suo est spiritussanctꝰ. qui modū ⁊ causam mortis christi in libro sacre scripture per sanctos apostolos ⁊ euangelistas scribere procurauit ⁊ nunc iusticiarius scilicet christus dei filius sedet ad dexterā dei patris. cui pater dedit om̄e iudiciū. Johānis quinto. Et nunc om̄i anno legitur liber coronarij hoc est materia passionis ⁊ processus mortis christi in ecclesia. ī qua manifeste patet ꝙ traditorie ⁊ iniustissime erat occisus. Mathe xxvj. Cōsiliū fecerunt vt Jesum dolo tenerent ⁊ occiderent. Si quis igitur iam voluerit gaudere hereditate patris sui Jesu christi iniuste occisi oportz ꝙ persequatur interfectorem principalem patris sui. Et si quis voluerit librū predicti coronarij scilicet sacram scripturā diligenter perspicere in illo vt videtur reperiet predictas sex personas reas mortis christi. Unde quantum ad primū vt videtur pater celestis occidit christum primo modo loquendo de homicidio scilicet precepto. Nam in libro predicti coronarij Johānis. xiiij. dicit ipsemet christus. Diligo patrem. ⁊ sicut mādatū dedit mihi pater sic facio. quasi diceret. nullo alio modo. Et sicut dicit apostolꝰ ad Philippenses. ij. Christus humiliauit semetipsum factus obediens vsqꝫ ad mortē. Ex quo igitur christus nihil fecit nisi voluntatem ⁊ preceptū patris ⁊ christus humiliauit semetipsum vsqꝫ ad mortē. sequitur ⁊ videt̄ ꝙ pater precepit euz mori in cruce. ⁊ per consequēs vt videtur pater occidit christum primo modo scilicet precipiendo. Figurā huius habemus vt videtur in libro predicti coronarij. ij. Regū. xj. vbi legitur ꝙ dauid rex dilexit vxorem vrie ⁊ optauit illaz habere in vxorem. sed quia non potuit eaz habere in vxorez viuente vria. ideo misit eum ad preliandū contra inimicos suos. ⁊ scripsit epistolam ad Joab principem exercitus sui. ⁊ tradidit illam vrie ferendū ad Joab contra caput suū propriū nam in ea scripsit ꝙ Joab poneret eum vbi videret bellum fortissimū. ⁊ ꝙ subtraheretur omne auxiliū ab eo. vt percussus ab inimicis occideret̄. quod ⁊ factum est. ⁊ ex isto manifestum est ꝙ dauid erat causa mortis vrie. ex quo precepto eius occisus erat. ¶ Sic spiritualiter loquēdo isto eodem modo vt videt̄ precepto pater celestis erat causa mortis filij sui Jesu christi. Nam per dauid qui interpretatur manu fortis intelligitur pater celestis. Urias interpretat̄ lux mea ⁊ significat christum qui dicit in euangelio Johannis. xij. Ego sum lux mūdi. Iste dauid scilicz pater celestis dilexit vxorem vrie scilicet naturam hūanam quam christus desponsauit sibi in vtero virginis marie. dicēs illud Ezechielis. xvj. Tu facta es mihi spōsa. Sed vidēs pater celestis ꝙ non potuit hanc vxorē cōuenienter habere post lapsum primi parentis donec christus moreretur. ⁊ ideo misit eum ad bellum in hunc mundum. ⁊ misit per eum epistolam ad Joab ducem populi sui. Joab interpretatur inimicꝰ. ⁊ significat pōtifices ⁊ principes iudeorum qui erant duces populi, ⁊ dei capitales aduersarij per epistolam quam vrias detulit intelligo fidelem doctrinam quā christus predicauit scilicet eius sanctam cōuersationem qua vixit. ⁊ stupenda miracula que fecit. Perlecta enim hac epistola inter falsos iudeos scribas ⁊ phariseos posueruut christum in acie belli vbi erat bellū fortissimū. scilicet in patibulo crucis ad pugnandū cōtra dyabolum. in quo bello christus erat occisus. Et ex isto videtur manifeste ꝙ dominus noster Jesus christus erat occisus precepto patris. Ueruntamē per fidelem duodenam hoc est per fidele testimoniū duodecim ꝓphetarum acquietat̄ pater celestis ꝙ nunꝙ erat reus mortis filij sui Jesu christi. quorum prelocutor dans veridicum testimoniū erat ysaias qui palam testatur ꝙ pater in diuinis nō occidit euz. sed ipse inquit vulneratꝰ est ꝓpter iniquitates nostras. attritus est ꝓpter scelera nostra Isaie. liij. Et sequitur. Oblatus est quia ipse voluit mori ad redimendū genus humanū. vnde Math. xx. Filiꝰ hominis venit dare animā suam in redemptionē pro multis. Et ex istis patet plane ꝙ voluntate ꝓpria pro amore quem habuit ad redimendū genus humanū moriebat̄ dominus noster Jesus christus. nec dedit pater in diuinis preceptum iudeis ad occidenduz filium suum vnigenitum. sed precepit eis eius doctrine obedire. ⁊ in pugna contra dyabolum ipsuz in reuerentia ponere. dicens. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum audite. Math. xij. Ut sic abstrahetur ab eo omne auxilium. hoc est a corpore eius mystico omnis occasio peccati. vt sic per eiꝰ doctrinam occideretur in eo omnis concupiscentia carnis. cōcupiscentia oculorum. ⁊ superbia vite. nec dedit pater celestis filio suo vnigenito preceptū ad moriendū. sed ad indeclinabiliter iusticiam seruandū. sicut dicit Anselmus primo Cur deus homo. capi. ix. Et sic pater celestis est de reatu mortis filij sui clarissimi acquietatus. Et quantū ad secunduz vt supra dicitur videtur ex sententia scripta in libro predicti coronarij. ꝙ beata virgo Maria occidit christum secundo modo loquendi de homicidio scilicet decipiēdo. Unde de isto vt videtur habemus figuram Judicum. xvj. vbi legitur ꝙ Dalida pulchris verbis decepit Sampsonem. ⁊ fecit eum dormire in gremio suo ⁊ ipso ibi dormiente rasit caput eius ⁊ tota fortitudo eius recessit ab eo Quo facto superuenerūt philistei ⁊ eruerūt oculos eius ⁊ vinxerunt eum cathenis. ⁊ quando fecerunt solēnitatem dei sui posuerūt Sampsonem inter duas calumnas domus. ⁊ ipse accepit calumnas manibus suis ⁊ agitabat columnas manibus suis ⁊ domus cecidit super eum ⁊ super philisteos ⁊ omnes mortui sunt. Et ex isto patet ꝙ deceptio dalide erat causa mortis Sampsonis. Moraliter isto modo vt videtur christus occisus est ꝑ deceptionem virginis Marie. Unde sompson interpretatur sol fortis. ⁊ significat christum solem iusticie. ip̄e em̄ vt videtur erat allectus per Mariā virginem. sicut Sampson per dalidā. Nam vt dicit beatus Bern. Ipsa per suam humilitatem traxit dei filium de celo ad terrā ipsa ⁊ tā pulcre ⁊ humiliter respondit angelo Gabriele sibi a deo misso. ꝙ fecit dei filiū vnigenitū dormire in gremio vteris sui. ⁊ dū ibi dormiuit ip̄a rasit capillos capitis eius. Nā ꝑ capillos in scri-

ptura significant diuitie. sed quando domin⁹ noster Jesus christus quasi euigilans natus erat de maria virgine effectus est ita pauper sicut Job. Nam natus est in stabulo inter aialia viuens in mundo. nō habuit vbi caput suum reclinaret. nudus moriebat in cruce. mortuus positus est in alieno sepulcro quando xps erat taliter rasus fortitudo eius vt videbat recessit ab eo. Unde apostolus. j. Corinth. j. Infirma mundi elegit deus vt fortia confunderet. Unde ille qui tam potens erat ꝙ totū mundū ex nihilo creauit. intantū videbat debilitatis ꝙ videbat impotens ad resistendū suis inimicis. Unde sicut Sampsonem philistei ligauerunt ⁊ excecauerunt. sic falsi iudei dominū nostrum Jesum christum vinxerunt ⁊ velauerunt oculos eius ⁊ ligauerūt eum ad columnam. Et sicut sampson cum duabus manibus accepit duas columnas domus ⁊ agitabat eas. ita ꝙ domus cecidit sup philisteos ⁊ ipsum. Sic christus accepit duo cornua crucis ⁊ ita agitabat illa. ꝙ dom⁹ dyaboli quod est peccatum in quo ipse habitualiter ⁊ inseparabiliter manet cecidit super eū. quia vt dicit apostolus. prima Petri. ij. Peccata nostra. id ē penam peccatorum nostrorū pertulit in corpore suo super lignum crucis. Et sic erat christus interfectus ⁊ potestas dyaboli destructa. Et sic ex istis videt. ꝙ sicut Dalida per fraudem sampsonem. ita maria virgo gloriosa per fraudem duxit christum ad mortem Ueruntamen hec gloriosissima virgo per fidelē duodenam clarissime acquietat ꝙ nunꝙ erat rea mortis christi. vnde ꝓ eo ꝙ ipa ꝓuocatur ab ecclesia maris stella cum dicitur. Aue maris stella dei mater alma. Ideo honorabiliter acquietat per duodenam duodecim stellarum. de quibus dicit Apoca. xij. capitulo. ꝙ mulier erat amicta sole. ⁊ lūa sub pedibus eius. ⁊ in capite eius corona duodecim stellarum. Spiritualiter hec mulier significat beatam virginē Mariam que induta erat sole. ⁊ luna id est lumine gratie solis iusticie. quia teste angelo vt patet Luce. j. illa erat gratia plena. Luna sub pedibus eius significat influentiam diuitiarum temporaliū quas beata virgo paruipendebat ⁊ affectionis pedibus subpeditauit. Duodecim stelle corone sue sunt duodecim articuli fidei. Unde sicut stelle dant lumen in nocte. sic fides illuminat ambulantes in noctis tenebris hui⁹ vite. ⁊ merito hac corona coronat hec virgo gloriosa ꝓ eo ꝙ in tempore mortis christi tota fides ecclesie in ea permansit ⁊ ideo duodena istaꝝ duodecim stellarū. id est duodecim fidei catholice articuloꝝ acquietat virginem mariam de morte christi. Et hoc patet tali ratiōe. Non potest esse ꝙ aliqua mulier bone cōscientie ⁊ fidei perfecte assentiret in mortem innocētis sui filij. sicut patet per beatum Jeronimū super Matheum. sed optimā conscientiā ⁊ fidem ꝑfectissimam semꝑ habuit hec gloriosa Maria virgo. igitur non erat rea mortis sui filij innocentis. nec illa ꝑ suam humilitatem traxit dominum nrm̄ Jesum christum ad mortem. sed ad incarnationem. sed falsi iudei ꝑpter suam fidelem doctrinam ⁊ opera que ostēdebat eis reddentes maluꝫ ꝑ bono. dolo ⁊ traditorie eum occiderunt. ¶ Tercio vt supradictum est vt videtur ex sententia sacre scripture ꝙ angeli fuerunt rei mortis christi. nam angeli vt videtur occiderunt dominum nostrū iesum christū tercio modo loquendo de homicidio. videlicet auxilium subtrahendo. Unde ꝓpheta loquens ad christū dicit. Angelis suis mandauit de te vt custodiant te in omnibus viis tuis. Ne forte offendas ad lapidem pedem tuū. Et tamen angeli ꝓmiserunt pedes ⁊ manus eius ad crucem conclauari. caput eius vsꝗ ad cerebrum spinis acutissimis pungi. ⁊ cor vsꝗ ad centrum lancea acutissima perforari. nec aliquis eorū auxiliatus est ei. Unde ⁊ de isto videtur ipsum conqueri Sapi. vlti. dicens. Respiciens oraui ad adiutorium meum ⁊ nō erat ⁊c. Item Isaye. lxiij. Circumspexi ⁊ non erat auxiliator. quesiui ⁊ non fuit qui adiuuaret. Cum igit angeli satis potentes fuerunt ad ipsum a morte eripiendum. ⁊ preceptum habuerunt a patre ad ipsum custodiendum. ⁊ nullus illorum adiuuit ad defendēdum eum a morte videtur manifeste ꝙ angeli fuerūt rei mortis domini nostri iesu christi auxilium auferendo. Unde ⁊ figuram hui⁹ habemus vt videtur. ij. Reg. xviij. vbi legitur ꝙ rex dauid precepit Joab et seruis suis cum ꝓcederent ad bellum seruare sibi filium suum absolon ne occideretur. cuius tamen preceptum ipsi non obseruabant. quia quando absolon venit cum exercitu suo ad pugnandum cōtra Joab ⁊ exercitum eius. illi qui erant cuꝫ absolon fugerunt ⁊ in quodam riuo aquarum submersi sunt. Absolon vo in quadaꝫ arbore suspensus est per comā capitis sui. ⁊ ibi pependit donec veniens Joab infixit tres lanceas in cor eius ⁊ mortu⁹ est. Moraliter isto modo erat de christo. nam quando christ⁹ exiuit ad pugnandum cōtra ioab qui inimicus interpretat. ⁊ significat dyabolum cum exercitu suo falsis iudeis: exercitus christi. s. apostoli fugerunt. ⁊ pre timore mort quasi submersi sūt in aqua infidelitatis. Et sicut absolon sic ⁊ christus suspensus est in arbore crucis ꝑ comā capitis. Unde caput christi de⁹ ē. vt dicit apostolus. prima ad Corinth. ij. capitulo. Come sunt mēbra corporis xpi assumpti. sub quib⁹ cooperta erat eius diuinitas. Per quas comas suspensus est dominus noster Jesus christus in arbore crucis. Ubi fuerunt tres lancee in cor eius fixe que fuerunt tres dolores quos dominus noster Jesus christus pendēs in cruce habuit fixos in corde suo. Prim⁹ dolor erat quem habuit de passione sue gloriosissime matris Marie. que cum videret cruentata vulnera sui dilectissimi filij pendentis in cruce. tantus dolor infixit cor eius ꝙ fere pre dolore moriebatur. Et sicut dicit beatus Bernardus. Christus videns mesticiam sue gloriosissime matris Marie. plus de cōpassione sua doluit ꝙ̄ de pena sua ꝓpria. Et ista erat causa vt dicit Crisostomus quare dominus noster Jesus christus quodammodo extranee ei loquebat dicens. Mulier ecce filius tuus. Johannis. xix. Nam si matrem eam vocasset cor eius crepuisset pre dolore. Secunda lancea doloris fuit ingratitudo humana. que erat sibi maior pena ꝙ̄ passio corpor sui Unde doctor de media villa super. iij. sententiarum in persona domini nostri iesu christi sic ingratitudinem alloquit humanam Uide inquit homo que pro te patior. vide si est dolor sicut dolor quo ꝓ te crucior. ad te clamo qui ꝓ te morior. vide clauos qbus cōfodior ⁊ cū sit dolor tantus exterior intus tn̄ valde

grauior ꝙ tam ingratuꝫ te experior. hec ille. De ista
eñ ingratitudine cõqueritur dominus noster iesus
christus ꝑ ꝓphetam dicens. Reddiderũt mihi ma-
lum ꝓ bono. ⁊ odiũ ꝓ dilectione mea. Tercia lan
cea doloris fuit ꝙ de tanta multitudine populi hu-
ius mundi ꝓ quibꝰ omnibꝰ moriebatᷣ tam paucos vi
dit saluandos. ⁊ nimirũ q̄uis de isto magnũ habuit
dolorem. qꝛ vt estimo nõ estᷣ aliquis mercator in mũ
do quin si tantum ꝑderet de mercimonio suo tam ca
re empto quantuꝫ dominus noster Jesus xp̄s quin
vehementer doleret. Unde christus dedit preciosis-
simũ sanguinem sui cordis ꝓ redemptione generis
humani. Juxta illud prima Petri. j. Non corrupti-
bilibus auro vel argento redempti estis de vana con
uersatione paterne traditionis. sed ꝓprio sanguine
agni quasi incontaminati ⁊ immaculati iesu xp̄i. sed
minima gutta huius precij preciosior erat toto auro
huius mundi. Et non obstante ꝙ tam care hominez
redemit. tamen nunq̄ȝ ad centesimã partem sui mer-
cimonij deuenit. Jn cuius rei figuram habemus de
sexcentis milibus ⁊ quinquaginta pugnatorum ex-
ceptis paruulis ⁊ mulieribus filiorum israel q̄ egres
si sunt de egypto. vt patet Numeri. iiij. nunq̄ȝ intra-
uerũ terram ꝓmissionis. nisi tm̄ duo. s. Josue ⁊ Ca-
leph. Et ſm origenem. in quanto numerus sexcento-
rũ miliũ ⁊ quinquaginta excedit numerum binariũ
intanto numerus damnandoꝝ excedit numerũ sal-
uandoꝝ. Et ideo dicit dominꝰ noster iesus christus
Math. xx. Multi sunt vocati pauci ꝟo electi. Igitᷣ
de isto cõqueritᷣ dominus ꝑ ꝓphetam: dicens. Que
vtilitas in sanguine meo. quasi diceret: vt videtur ni
mis parua cuꝫ ꝑcio sanguinis mei redemptoris vnꝰ
ꝓ vanitate mundi. alius ꝓ voluptate carnis. alius ꝓ
diuitijs temporalibus animam suaꝫ dyabolo vendit
De ista enim dyaboli pecunia dicitur Ecclesiastici. x
Nihil iniquius q̄ȝ amare pecuniam. hic animam su-
am venalem habet. Cum ꝑdictis igitᷣ tribus lanceis
doloris vna cum lancea naturali fuit cor christi con-
fixum ⁊ ꝑforatuꝫ in cruce ⁊ in omnibus penis quas
passus est ⁊ hoc in conspectu angelorũ non fuit ali-
quis angelus q̄ manum apponebat ad ipsum a mor-
te eripiendum. Et ex istis vt videtur manifeste patet
ꝙ angeli occiderunt dominum nostrum iesum chri-
stum tercio modo. scilicet auxiliuꝫ subtrahendo. Ue
runtamen etiam angeli per fidelem duodenam ange
lorum quam nominat christus Math. xxvj. dicens.
Et exhibebit mihi modo plusq̄ȝ duodecim legiones
angeloruꝫ. Ex quo patet q̄ȝ angeli fuerunt parati ad
ipsum adiuuandum si ipsemet voluisset. sed propter
excellentissimum amorem quem habuit ad hominez
noluit aliquam creaturã suam passionem impedire.
Ex quo manifestuꝫ est ꝙ angeli non fuerunt rei mor
tis xp̄i. immo angeli considerantes penam ⁊ passio-
nem xp̄i amare flebant. dicente ꝓpheta ysaie. xxxiij.
Uidentes clamabant foris ⁊ angeli pacis amare fle-
bant. F Quarto vt supradictũ est videtur ex sen
tentia scripture ꝙ mundus occidit christum alimen-
ta negando. nam mundus ⁊ omnes creature irratio
nabiles fuerunt ordinate ꝓpter hominem ⁊ ad mini
strandum ei victum ⁊ vestitum ⁊ omnia vite sue ne-
cessaria. Unde vt patet Genesis primo. Jn principio
creauit deus celum ⁊ terram: elementa ⁊ ceteras cre

aturas irrationabiles ⁊ finaliter creauitᷣ hominem.
Jn signuꝫ ꝙ homo est finis ꝓpter quem alie creatu
re sunt facte. Ex quo igitᷣ iste creature sunt facte ꝓptᷣ
hominem. scilicet ad mistrandũ ei vite necessaria. et
tamen omnes creature permiserunt christum homi-
nem perfectissimũ nudum pendentem in cruce esu-
rire ⁊ sitire vsq̄ȝ ad mortẽ. videtur ꝙ iste creature fue
runt causa mortis christi vite necessaria sibi abstra-
hendo. Figuram huius habemus. iiij. Regum. xxi.
de rege Manasse. ꝙ occidit ꝓphetas domini ⁊ effu-
dit sanguinem innocentem quousq̄ȝ platee hierusa-
lem replete erant sanguine innoxio. Et sicut dicit pe
trus commestor super eodem. ysayam ꝓphetam fecit
trahi extra ciuitateꝫ. ⁊ ibi fecit eum secari cum serra
lignea iuxta aquam syloe. De quo loquitur euange-
lium Johannis. v. vbi dicitᷣ ꝙ angelus solebat descẽ
dere ⁊ mouere aquam. qua mota ille qui prius descẽ-
debat in illam post motionem aque sanabatur a qua
cunq̄ȝ infirmitate detinebatur. Quando enim iuxta
aquam istam tortores serrabant ysayam. ipse pre tor
mento ⁊ pena sitiuit ⁊ petijt aquam ad potandum. ⁊
quia immisericordes hoies nolebant dare sibi aquã
celum stillauit aquam in os eius. ⁊ statim expirauit
Moraliter ysaias salus interpretatur. ⁊ signat do-
minum nostrũ Jesum christum qui est salus populi
Hunc ysaiam falsi iudei in die parasceues traxerunt
extra ciuitatem hierusalem ad montẽ caluarie. et ibi
quodammodo serrauerunt eum serra lignea: scilicet
cruce. Et sicut cum serra ab inuicem secantur ptes li
gni. sic cum serra crucis fere ab inuicem separabantᷣ
omnes iuncture ligni vite. scilicꝫ preciosissimi corpo
ris domini nostri iesu christi. dicente seipso. Dinu-
merauerunt omnia ossa mea. Taliter eñ christus ser
ratus erat iuxta aquã syloe. que mota ab angelo ha
buit virtutem sanandi omnẽ infirmitatem spũalem.
Per hanc enim aquam illa aqua que fluit de latere
nostri saluatoris. que quãdo erat mota ab angelo. s.
effusa a latere christi qui dicitᷣ magni consilij angelꝰ
medicinalis erat cõtra omnẽ infirmitatem spũalem
⁊ quando christus erat isto modo serratꝰ in cruce si-
tiuit. dicens. Sitio. ⁊ non mirũ. qꝛ sanguinauit to-
tũ ꝑciosum sanguinem corporis sui. sed tamen nul-
lus homo dedit sibi potũ preter acetum felle mixtũ
quod noluit bibere. ⁊ non obstante ista dolorosa pe-
nali siti domini nostri Jesu christi. nec celum nec ali
quod elementũ vnam guttã aque stillauit in os ysa
ie sitientis. Et sic vt videtur fuerunt magis ingrata
domino suo q̄ȝ seruo eiusdem ⁊ sic vt videtᷣ erant rea
mortis domini nostri iesu christi. Quarto modo lo
quendo de homicidio. s. alimenta denegando. ꝗ cer-
tum est ꝙ celum ⁊ omnes iste creature irrationabiles
acquietantᷣ per fidelem duodenam: ⁊ hoc per illam
duodenam de qua dicitᷣ in euangelio Johannis. xij
Duodecim hore sũt diei. s. artificialis in equinoxio.
hec enim duodena acquietat celũ ⁊ terram ⁊ omnia
elementa ꝙ nunq̄ȝ rea fuerũt mortis domini nostri
iesu christi. nam sicut patet Mathei. xxvij. in tempo
re passionis christi celũ quasi dolendo de morte do
mini nostri iesu christi retraxit lumen suũ intantum
ꝙ ab hora sexta vsq̄ȝ ad horã nonã tenebre facte sũt
sup vniuersam terram. iste enim hore ⁊ ea que in illis
facta sunt manifeste ostendunt ꝙ celum elemẽta vel

maior mund⁹ nō erant rea mortis christi. ꝛ hora nona quasi ꝓ omnib⁹ dans testimoniū veridicū manifeste oñdit ꝙ neqꝫ terra neqꝫ aliqua ps maioris mundi erat rea mortis xp̄i. Nam hora nona velū templi scissum est qđ quasi dolens ꝙ nō potuit cooprire dominū suū nudū pendentē in cruce. Terra etiā tremuit q̄si etiā nolens portare crucifixores dn̄i sui. Et petre quasi ꝓ dolore scisse sunt ac si nō possent ꝓ dolore integre manere qn̄ membra dn̄i sui fuerunt totaliter lacerata. omnia enim hec ꝛ multa alia contingebant circa horaꝫ nonā. Et sic hora nona quasi dans veridicū ꝓ tota ista duodena vere testat̄ ꝙ neqꝫ celum neqꝫ aliqua pars mundi maioris occidit dominū nostrū Jesum xp̄m. G Quinto vt supradictū est videt̄ ex sententia scripture ꝙ dyabolus reus est mortis iesu christi. Nam dyabol⁹ vt videt̄ occidit iesum christum quinto modo. s. cōsilium dando. Naꝫ sicut patet Johānis. xiij. capitulo. Ipse intrauit cor iude mouens ipsum ad tradendū dn̄m suū. ipse etiā cōsiliū dedit iudeis vt ip̄m occiderent loquēs in pontificibus ꝛ phariseis dicens. Si dimittimus eū sic: venient romani ꝛ tollent locū nostrū ꝛ gentem. ꝛ sic nedum cōsilio sed etiam ꝓprijs manibus vt videtur ipse christū occidit. Unde figurā hui⁹ habem⁹ primi Reg. xxij. c. vbi legit̄ ꝙ doech mouebat saulem occidere abymelech sacerdotem dn̄i ꝓ eo ꝙ rogauit deum ꝓ dauid. ꝛ dedit sibi panes ad comedendū ꝛ gladium ad pugnandū. cui⁹ ꝯsilio saul p̄cepit ministris suis interficere abymelech cū ceteris sacerdotib⁹ et statim doech irruit in abymelech. ꝛ occidit i illa die octuagintaquinqꝫ sacerdotes domini. Sp̄ualit̄ doech mortuus interp̄tat̄ ꝛ signat dyabolum ad mortem eternā damnatū. Dauid interp̄tat̄ manu fortis. ꝛ signat populū fidelem q̄ manu v̄tuose operatiōis fortiter pugnaret cōtra dyabolū. Saul abutens interpretat̄ ꝛ signat pontifices et phariseos q̄ in lege dei abutebant̄. Abymelech pater meus interp̄tatur ꝛ signat patrem dn̄m nostrū Jesum xp̄m regē celi ꝛ terre. iste enim rogauit deum patrē ꝓ dauid. i. ꝓ populo suo dicens. Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi vt sint vnum sicut ꝛ nos vnū sumus. Johan. xvij. Iste etiā abymelech dedit Dauid. i. populo suo panem scꝫ benedictum corpus suum in forma panis dicens Panis quē ego dabo vobis caro mea est. Johan. sexto. Dedit eis etiā gladium. i. gladiū spiritus. qđ est v̄bum dei ad pugnādūꝫ cōtra dyabolū. qđ videns doech. i. dyabolus: statim suggessit sauli. i. principibus sacerdotum ꝛ phariseis vt occiderent abymelech. i. Jesum xp̄m. Ad cuius suggestionem pontifices ꝛ pharisei preceperunt ministris suis occidere Jesum xp̄m cum ceteris sacerdotibus eius ꝛ statim iste doech. i. dyabolus manibus ꝓprijs. i. falsis iudeis q̄ sunt membra ꝛ man⁹ dyaboli interfecit Jesum xp̄m ꝛ cum eo octuagintaqn̄qꝫ sacerdotes dn̄i. Sꝫ ꝓ isto est notandū ꝙ octuagintaquinqꝫ colliguntur ex istis trib⁹ numeris octuagintaquatuor ꝛ vno. ꝛ octuaginta q̄ est numerus resultans ex octies decem intelligunt̄ sacerdotes antique legis q̄ docuerunt legē Moysi cōtentā in qn̄qꝫ libris. ꝛ ceteras cerimonias ꝛ figuras contentas in alijs tribus sequentibus partib⁹ antique legis. Per numerum v̄o quaternariū intelligo sacerdotes noue legis q̄ sp̄aliter p̄dicant cōtenta in quatuor euangelijs. Per numerū v̄o vnius intelligo sacerdotes vtriusqꝫ legis qui sunt vnius domini. serui vni⁹ fidei et in vna fide professi. vnius baptismatis in re vl' in figura renati. vnius dei cultores effecti. et vnius patris filij electi. iuxta illud Ephes. iiij. Unus domin⁹ vna fides. vnum baptisma. vnus deus ꝛ pater omnium. Quando igitur dyabolus occidit christum. occidit etiam octuagintaquinqꝫ sacerdotes. quia occidit sacerdotes vtriusqꝫ legis. Nam in morte christi cessauit sacerdotium antiquum. ita ꝙ de cetero nullus fuit inter eos verus sacerdos. etiam in morte christi sacerdotes noue legis. s. apostoli qui in cena domini erant sacerdotes effecti spiritualiter fuerunt occisi. quia quasi omnes in passione christi recesserunt a fide. ꝛ tamgrauiter peccauerunt ꝙ si tunc impenitētes mortui fuissent eternaliter fuissent damnati. Et sic ex istis manifeste videtur ꝙ dyabolus reus erat mortis christi occidendo ipsum per suum iniquū cōsilium. immo ꝛ si dyabolus non consuluisset primis parentibus comedere de ligno vite. christus nunqꝫ passus fuisset in ligno crucis. Ex quibus manifeste videtur dyabolum christum suo consilio occidisse. sed tamē dyabolus vt videtur aliter excusatur ꝙ nō fuit principalis interfector christi. ꝛ hoc per fidelem duodenam. scilicet per duodecim apostolos. quorum prelocutor pre omnibus dans veridicum testimonium erat Johannes euangelista. qui manifeste ostendit ꝙ q̄uis dyabolus christū occidit. tamē hoc erat quodammodo in suipsius defensioneꝫ. Nam vt manifeste ostendit apostulus iohannes. Chrystus minatus est dyabolo ꝙ eijceret eum a regno suo dicēs Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Johānis duodecimo. Item Osee. xiij. O mors ero mors tua. Et iō dyabolus videns ꝙ christus cōminat⁹ est ei. ꝛ timens ne per suam doctrinam fidelem ꝛ per miracula que fecit totus populus cōuerteretur ad euꝫ ꝛ sic eriperet populum de sua potestate. ꝛ expelleret eum de regno quod conquestu ꝛ fraudulenter acquisiuit pugnauit contra christum ad defendendum seipsum. ꝛ christum suo maledicto consilio interfecit. ꝛ in suam perniciosam defensionē. quod tamen nunq̄ fecisset si sciuisset eum esse filium dei. sed dyabol⁹ putauit christum esse purum hominem ꝛ non deum

H Ex quo patet ꝙ q̄uis dyabolus suo iniquo consilio Christum occidit. hoc tam ignoranter q̄ etiam in suipsius maliciosam defensionem fecit. et sic vt videtur dyabolus aliquam habet excusationem: ꝙ nō fuit principalis christi occisor. Sed heu miser homo ecce omnes qui vident̄ accusari de morte xp̄i sunt aliqualiter acquietati de morte christi te solo excepto. Multum igit̄ iam dolere ꝛ timere potes. quia non videt̄ aliqua euasio quin omnino illud enorme peccatū christicidij sup te cadet. quod q̄dem peccatum tam horribile est ꝙ sicut dicit anselmus. ij. Cur deus homo. c. xiiij. ꝙ si sibi diceretur. Interfice christum. vel omnia peccata mundi sup te cadent. citius inquit eligerem ꝙ omnia alia peccata mundi sup me caderent q̄ christum occiderē vl' aliquā lesurā sibi inferrem. Sꝫ nō obstante enormitate hui⁹ peccati tu miser homo peccator hoc cōmisisti. tu em̄ manibus ꝓprijs imediate occidisti dn̄m tuū Jesum christum

In cuius figuram legit Genesis. iiij. q cayn eduxit
abel fratrem suum in agrũ ⁊ ibi eum interfecit. Quo
facto sanguis leuauit clamorem. et ita alte foris cla-
mauit super hunc interfectorez q deus omnipotẽs
in celo audiuit clamorẽ ⁊ dixit ad cayn. Quid fecisti
vox enĩ sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.
Moraliter vt testat liber pdicti coronarij Math.
xxvij. Marci. xv. Luce. xxiij. ⁊ Johannis. xix. Isto
eodem modo tu miser peccator occidisti fratrẽ tuuz
Jesum xp̃m de ciuitate ierl'm in campũ montꝭ calua
rie. ⁊ ibi iniustissime effudisti sanguinẽ fratris tui in
nocentis Jesu christi. Et iõ merito vox sanguis xp̃i
leuauit clamorem sup hoiem peccatorẽ qr teste apo-
stolo ad Hebreos. xij. Vox sanguinis xp̃i melius lo-
quit q̃ʒ vox sanguinis abel. Quid nũc igit miser pec
cator facies. qualiter putas euades. Nã iusticiarius
teste apostolo ad Roma. xij. in dextera dei patris se
det. ⁊ nũc liber coronarij in quo scribit pcessus mor
tis xp̃i. ⁊ quomodo iudicatus es coram eo de morte
fratris tui quem proprijs manibus occidisti legit fre-
quenter corã eo in ecclesia. nec potes aliquam duo-
denam bone cõscientie inuenire que te acquietabit.
Nã duodecim prophete: duodecim articuli fidei: duo
decim legiões angelorũ: duodecim hore diei ⁊ duo
decim apostoli vnanimiter cõdemnant te miserum
peccatorem. immo ⁊ breuiter nisi aliquo modo mise
ricordiã ⁊ gratiam inueneris omnis creatura mun-
di stabit cõtra te in iudicio ad cõdẽnandũ te de mor
te Jesu xp̃i. Juxta illud Sap̃. v. Pugnabit cũ eo or
bis terrarũ. Sʒ forte hic quilibet vestrũ dicit. Be
nedictus deus occisores xp̃i non vidi. nec vnq̃ʒ con
sentiens eius morti fui. Sed O miser si attenderes
illud qd̃ dicit xp̃s Math. xxv. Quamdiu vni ex his
fratribus meis minimis fecistis mihi fecistis. inue-
nies q omnibus predictis sex modis vel saltem ali
quox nedum semel sed etiã multotiens occidisti do
minũ nostrum Jesum xp̃m. Unde quantũ ad primũ
quotiens aduersus aliquem iniquitatem: oppressio-
nem vel iniusticiam p tuos subditos fieri iussisti. to-
tiens homicidium cõmisisti. dicente beato Augusti
no. ⁊ ponitur in cano. de peni. di. j. omnis iniquitas
Omnis inquit iniquitas ⁊ oppressio ⁊ iniusticia iu
dicium sanguinis est. ⁊ lʒ gladio non occidas. Uñ et
peccatum istud ad modum homicidij vindictam cla
mat ad deũ. vt patet Exo. iij. vbi legitur q cum pha
rao per suos impios ministros opprimebat populũ
dei filios israel: dixit deus. Clamor filiorũ israel ve-
nit ad me. vidiq̃ʒ afflictionẽ eox qua ab egyptijs op
primunt. Et q̃ʒ odibile sit deo hoc peccatum patʒ ex
vindicta qua vindicauit peccatum illud submergen-
do pharaonem cum toto suo exercitu in mari rubro.
vt patet Exo. xiiij. ¶ Et quantum ad secundum
modũ homicidij quotiens aliquem pauperẽ scient
defraudasti vel bona sua de quibus sustentari debe-
ret iniuriose retinuisti totiens homicidiũ cõmisisti.
vnde Ecclesiastici. xxxiiij. Panis egentiũ vita pau-
peris est. ⁊ qui defraudat eum hõ sanguinis est. Sʒ
certe pauperes defraudant omnes diuites mundi q
pauperibus indigentibꝰ elemosinam negãt quã eis
tanq̃ʒ debituʒ soluere obligantur. Unde parif. in de
vicijs pte. ij. sub auctoritate beati bern. Noli inquit
putare gratuituʒ qd̃ pauperi impendis. velis nolis
debitor es. In cuiꝰ rei cõfirmationẽ dr̃ Ecclesi. iiij.
Declina pauperi sine tristicia aurem tuã. ⁊ redde de
bitum tuũ. Nam vt dicit beatus ambrosius ⁊ ponit
in ca. dist. xlvij. Sicut hi. Nõ est inquit minꝰ crimi-
nis ab habentibꝰ tollere q̃ʒ cũ possis ⁊ abundas in-
digentibus denegare hec ille. Unde idem. Deus qui
pcipit aliena non rapere pcipit diuitibꝰ indigentibꝰ
pauperibꝰ dare dicens. Precipio tibi vt aperias ma
nus tuas fratri tuo egeno ⁊ pauperi Deut. xv. Et iõ
dicitur Ecclesiastici. xlvij. Propter mandatũ assu-
me pauperem. ⁊ propter inopiam eius nõ dimittas
eum vacuum. Hec considerans ille sanctus vir tho-
bias dixit filio suo. Noli auertere faciem tuam ab vl
lo paupere. ita enim fiet vt nec auertatur a te facies
domini. Thobi. iiij. Nam sicut dicit puerbiorũ. xxj
Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperum:
clamabit ipse ⁊ non exaudietur. Unde exemplũ hu-
ius habemus Luc. xvj. de diuite epulone qui panis
micam pauperi Lazaro negauit. ⁊ ideo cum esset in
tormentis guttam aque petijt quam non accepit.
Et quantum ad tercium modum homicidij quoti
ens ab aliquo mortaliter peccantem ɔsilium vel pro
pter odium p detractionẽ bonam famam abstulisti.
vl' detractoribus auditũ fauorabilẽ pbuisti. totiens
homicidium spũaliter cõmisisti. Unde de primo be-
atus Greg. sup Ezech. Tot inquit occidimꝰ quot ad
mortẽ ire quotidie tepide ⁊ tacentes vidimus. De se
cundo loquitur beatus Augustinꝰ. ⁊ ponitur in ca-
no. de peni. distinc. prima. homicidiox. dicens. Qui
odit fratrem suum ⁊ qui ei detrahit pariter homici-
de esse demonstrant. Item prima Johannis. ij. Qui
odit fratrem suum homicida est. Et si ille homicida
est qui odit fratrem suũ. a multo fortiori ille homici
da est qui odit animã suam propriam. sed teste psalmi
sta. Qui diligit iniquitatez odit animã suam. De ter
cio dicit Gratianus. ⁊ ponit in cañ. xj. q. iij. non solũ
Non solum ille inquit reus est qui falsum de aliquo
pfert. sed ⁊ is qui aurem cito criminibꝰ prebet. Iteʒ
xxiij. q. iij. qui potest. Qui potest inquit canon obui-
are ⁊ pturbare peruersos ⁊ nõ facit. nihil aliud est q̃ʒ
fauere impietati eorũ. Et sicut dicit apostolꝰ ad Ro
manos primo. Non solum qui peccata agunt digni
sunt morte sed etiam qui sunt consentientes agenti
bus. Et quantum ad quartũ modũ homicidij quo
tiens alimentum alicui pauperi indigenti denega-
sti. vl' correctionẽ ab iniquitate faciente q̃ʒtum ad te
ptinet subtraxisti totiens homicidiuʒ cõmisisti. Uñ
⁊ de primo dicit beatus Greg. Pasce fame morien-
tem q si non paueris occidisti. Item Eccl'ia. xxxiiij
Qui aufert in sudore panem est quasi qui occidit p-
ximum suum. De secundo dicit beatus Gregorius.
⁊ ponitur in cañ. dist. xliij. ephesijs. Cum increpare
delinquentes noluerit eos proculdubio tacendo pa-
stor occidit. Item dominus p prophetam Ezechi. iij.
Si dicente me ad impium morieris ⁊ non annunci
aueris ei neq̃ʒ locutus fueris vt auertat a via sua im
pia ⁊ viuat ipse in inquitate sua moriet. sanguinem
eius de manu tua requiram. ℟ Unde Numeri.
xxv. legit q postq̃ʒ filij israel cum madianitis forni-
cando deũ prouocauerunt. iratꝰ dñs dixit ad Moy-
sen. Tolle cũctos pncipes ⁊ suspende eos ɔtra soleʒ
in patibulis vt auertat furor meus ab israel. Super

quo Linc. in de oculo morali. Peccasse inquit populum legis fornicatio principū nunq̃ exprimit. et tamen ad patibulū capi principes et suspendi iubentur. et eorum pena dominus placatur. populo delinquenti. eo q̃ ex negligentia prelatorum sepissime prouenit peccatum subditorū. hec ille. Et quantum ad quintū modū homicidij. quotiens personam aliquam ad iniquitatem cōsuluisti. vel per exhortationē deduxisti vel cōsentire fecisti. totiens inquantū in te est ipsam occidisti. Unde beatus Augustinus super Johannem. Noli inquit putare te homicidam nō esse. quando fratri tuo mala persuades. nam si fratri tuo mala persuades eum occidis. hec Augustinus. Et ponit in ca. de peni. dist. prima noli. Et quantum ad sextum modum homicidij. quotiens male viuendi exemplū alijs ostendis: totiens manibus tue male operationis. eosdem quantum in te est spiritualiter occidisti. Unde beatus Augustinus in suis pastoralibus. Qui inquit in conspectu hominum male viuunt quantum in illis est. eos a quibus attenduntur occidunt. Et ideo merito beatus Gregorius. et ponit in ca. xj. q. iij. precipue. Tot inquit mortibus digni sunt. quot perditionis exempla ad alios transmittunt. Ex quo igitur christus sibi ipsi ascribit quicquid fecerit homo vni de minimis suis. patet q̃ omnibus istis sex modis. miser homo peccator vel saltem aliquo illorū modorū. multotiens occidit ipsum christum. Et ideo merito de talibus dicit apostolus ad Hebreos sexto. q̃ iterum sunt crucifigentes filiū dei. Et sic ex predictis patet q̃ miser homo peccator nullam bone conscientie duodenam inuenire potest. que eum de christicidio acquietabit. Uerūtamē christus iesus qui in passione sua rogauit patrem pro suis crucifixoribus dicens. Pater dimitte eis quia nesciunt quid faciunt. nolens mortem peccatoris sed vt magis conuertatur et viuat. donauit peccatoribus vnam cartam gratie indulgentie generalem concedendo omnibus et singulis de suis reatibus vere penitentibus misericordiam. et plenam remissionem et gratiā. Predicte sex species ire figurantur Ezech. ix. vbi dicitur. Ecce sex viri veniebant de via porte superioris. i. superbia. que est porta ad iram que respicit ad aquilonem id est aduersitatem que generat iram vel turbationē et vniuscuiusq̃ vas interitus in manu eius. Unde iste sex species iracundie sunt quasi sex vasa interitus vel mortis eterne.

Capitulum. XIIII

Et est insuper notādū

q̃ preter predictas sex species ire a beato grego. positas. phus. iiij. ethi. distinguit tres species iracundie dicens. q̃ iracundorum quidam sunt acuti. quidam amari. et quidam difficiles. Acuti sunt qui cito et ex leui causa irascuntur et cito quiescunt. et tales non retinent iram in corde suo celando: sed statim irā suam per aliqua signa manifestant. propter velocitatem motus ire. et ad istam speciem ire maxime disponuntur colerici propter subtilitatē colere. Amari sunt quorū ira difficile soluitur. et multo tempore manet et iram nunq̃ ostendunt per signa exteriora. et ideo propter permanentē tristiciā quā interius tenent clausam. sunt amarissimi in seipsis et etiam ad alios et indigent multo tempore ad hoc q̃ digerant iram suā. Quia nō recedūt ab ira sua nisi per diuturnitatem temporis. tristicia sua aboletur. et sic tunc ira ipsorum deficit. Et ad hanc speciem ire melancolici maxime disponuntur. Difficiles vo dicuntur qui nunq̃ cessant ab ira concepta. donec fuerint vindicati propter vehemens desiderium vindicte. Ad has enim tres species ire pertinent tres species ire quas ponit damascenus li. ij. dicens q̃ ira quedam est fellea. quedam mania que dicitur insania. et quedam furor. Ira fellea est que principiū et motū habens a felle: Et hanc speciem ire tribuit phus acutis. de qua Augustinus ad nebridium (assiduitate inquit irascēdi fel crescere medici affirmant. cremento autem fellis rursus ac facile ac pene nullis agētibus causis irascuntur) Maniam vero dicit esse iram que permanet et in vetustatem deuenit: quam philosophus attribuit amaris. Furorem autem dicit esse iram que obseruat tempus et supplicium quam philosophus attribuit difficilibus. Predictas aūt tres species ire vincere debet vir perfectus per mansuetudinem. patientiā et moderantiam rationis (primā per modestiam ne sit acutus secundam per patientiam ne sit amarus. et terciam per pietatem ne sit difficilis. Opponitur autem ira virtuti mansuetudinis. que est pars virtutis temperantie. et pertinet ad transgressionem quinti mandati quo dicitur. Non occides.

Capitulum XV

Sequitur tercium notabile

peccati ire in quo de remedijs contra peccatum ire aliqua sunt dicenda. Pro quo notandum q̃ omnia que dicta sunt in primo notabili de detestatione ire possunt reduci in remedium eiusdē peccati. Dictis ibidē octo sunt remedia specialia superaddenda. Quorū primū est consideratio status. in quo est tibi iniurians contra quē irasceris. insanus enim est. et ideo sicut si aliquis haberet fratrem insanum qui ei conuicium diceret aut alapam sibi violenter daret. et vna cum hoc seipsum interficeret. ipse enim plus doleret de malo quod frater insanus sibimet faceret quam de iniuria quam de eo sustineret. sic qui iniuriam patitur. magis dolere debet de peccato sibi iniuriantis quam de iniuria sibi ab illo illata. quia iniuriam sibi faciens frater suus est specialiter seipsum interficiens. et ideo compati deberet sibi iniuriā potius quam irasci. vnde Actuum. ix. legitur de beato stephano. q̃ positis genibus pro lapidantibus suis orauit dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum quia nesciunt quid faciunt. Secundū remedium contra peccatum ire est consideratio q̃ dilectio inimici cadit sub precepto diuino. Unde ardinachanus in quodā sermone qui sic incipit. Qui diligit deum diligit et fratrem suum. super illud Mathe. v. Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: et orate pro persequentibus et calumniantibus vos vt sitis filij patris vestri qui in celis est. Uidetur inquit manifeste ex hoc q̃ saluator concludit ex dilectione inimici hoc modo. vt sitis filij patris vestri qui in celis est dilectionē inimici nō tantum esse cōsiliū sed etiam preceptum. ex quo innuit eos non aliter fieri filios dei patris celestis. Sed forte hic inquit dicis mihi. Est aliquis mihi inimicus qui patrem meū aut fratrem meū sponte et violenter occi-

dit. ꝛ mihi quotidie aduersat ad morte͞. nõ possũ igi
tur quin velim nolim eũ odio habeã. ꝛ q̃diu eum sic
odio nec diligo. nec passum eũ diligere. aut igit im-
possibile ꝑcipit qd a deo iustissimo ꝑcepi nõ potest
omnino. aut nõ cadit sub diuino mandato vt eũ di-
ligã. Ubi inqt doctor iste tibi respondeo. ꝙ duplex
est odiũ. sicut ꝛ econtra duplex est dilectio. s. natura
le ꝛ liberũ. Dñs eñ noster mortis sue habuit odium
naturale cũ dixit Mathei. xxvj. Mi pater si possibi
le est transeat a me calix iste. verũtñ nõ sicut ego vo
lo ꝫ sicut tu vis. lʒ libere morte͞ eligeret volens nob
ostendere ꝙ non est nostre potestatis tale odiũ sim-
pliciter abijcere. s. quin nostra voluntas naturaliter
odiat sibi aduersa. qd tamen petrus libere voluit su
stinere: cui ille ꝑdixit vt legitur Johannis vlt. capi.
isto modo. Amen amen dico tibi cũ esses iunior cin-
gebas te ꝛ ambulabas vbi volebas: cũ aũt senueris
extendes manus tuas. ꝛ alius ꝑcinget te ꝛ ducet te
quo nõ vis. vbi hec verba. extendes manus tuas et
alius deducet te. cum mot⁹ duct⁹ nõ sit penitus vio
lentus vt tractus patenter ostendunt ꝙ Petr⁹ vo-
luit libere ire ad suppliciũ. ꝛ tñ verba ista. quo tu nõ
vis econtrario affirmant ꝙ petrus noluit ire ad sup
plicium sed ad suppliciũ ire naturaliter eñ odiuit.
Hoc etiã duplex odium põt in alio videri exemplo.
Posito ꝙ iudex aliquis tpalis siue domin⁹ filiuʒ
habeat cõtumacem ꝛ multũ reipublice nocente͞. que͞
adhuc odit pater eius: intantũ ꝙ eum cõdemnat ad
morteʒ nihilomin⁹ tñ in eius supplicio lachrimatur
vbi manifeste apparent simul ꝯcurrere naturalis di-
lectio patris ad filium. ꝛ liberum odium ex quo euʒ
interficit. Sʒ ecõtra potes q̃cunq; voluer erga ini
micum tuũ habere dilectionem liberam. ꝛ odium de
quo obijcis naturale. quoniam si os tuũ ꝓpter natu
rale odium non est cohibitum quin potes beneficiũ
sibi charitatis impendere. Sic nec est tua voluntas
artata ꝑ illud odium naturale quin libere potes vel-
le sic agere. ꝛ bona alia illi velle. qd est eum diligere.
Est etiam ex diuino precepto frater quisquis etiam
inimicus quilibet diligendus. Hec ardinachanus.
B Tercium remediũ contra iram est considera
tio ꝙ inter omnes virtutes quasi maxime diligit de
us pacem ꝛ concordiam. quaʒ ira inter omnia vicia
vt ex supradictis patet maxie perturbat. Pro quo
notandũ ꝙ sex sunt signa ꝙ deus vehementer dili-
git pacem ꝛ concordiam. Quorũ primũ est ꝙ de-
us noluit nasci in mũdo isto donec vniuersus orbis
fuerat pacificatus. ꝛ durauit pax illa duodecim an-
nis. Et tunc impleta erat illa ꝓphetia Isaye secun-
do capitulo. Conflabunt gladios suos in vomeres.
ꝛ lanceas suas in falces. Non vult enim domin⁹ ha
bitare alicubi nisi pax ibi sit. Unde psalmista. In pa
ce factus est locus eius. Secundum signuʒ ꝙ do-
minus pacem multum diligit est hoc ꝙ cum ipse na
tus esset in mundo statim commendauit ꝛ exhibuit
pacem hominib⁹ multitudine angeloꝝ dicentium.
Gloria in altissimis deo. ꝛ in terra pax hominib⁹ bo
ne voluntatis. vt dicit Luc. ij. Tercium signuʒ est
hoc ꝙ inter omnes viros iustos pacificos specialiter
vocat xp̃s dei filios. Unde Mathei. v. ca. Beati pa
cifici quoniam filij dei vocabunt. Et sequit in eodem
capitulo. Diligite inimicos vestros benefacite his
qui oderunt vos. ꝛ orate ꝓ ꝑsequentibus ꝛ calumni
antibus vos. vt sitis filij patris vestri qui in ce. est.
Quartum signum est. ꝙ mittens discipulos suos
dedit eis mandatum de exhortatione ad pacem di-
cens Luce decimo. In quãcunq; domuʒ intraueris
primuʒ dicite. Pax huic domui. Quintum signũ
est hoc. ꝙ dominus recessurus ꝑ mortem a corpali ꝑ
sentia discipuloꝝ suoꝝ pacem specialiter reliquit et
legauit eis dicens. Pacem meam do vobis pacem
meam relinquo vobis. Item post resurrectione͞ suaʒ
a morte veniens ad discipulos suos cõmendauit eis
pacem dicens. Pax vobis. Johannis. xx. ca. Se-
xtum signum est ingens labor ꝛ diligentia in media
tione quam habuit filius dei ad reconciliandum pa
cem inter patrem suum ꝛ hominem peccatorem.
Pro quo notandum ꝙ experientia docente. quã-
do est magna discordia inter duo regna. tunc pro re
formatione pacis optimum est si filius regni vnius
posset nubere alicui mulieri regni alterius. Spũali-
ter quedam duo magna regna fuerunt plusq̃ quinq;
milia annorum. ꝛ semper regnuʒ mundi huius par-
tem ha buit peiorem. ꝛ nimirum quia vnus armiger
regni alteri⁹ vnus angelus fuit satis potens destrue
re totum regnum huius mundi. quod videns christ⁹
dei filius ad pacificandum hec duo regna ꝛ ad recõ-
ciliandum pacem inter hominem ꝛ patrem suum re-
gem celestem nupsit vni puelle huius mundi. Puel
la enim ista fuit natura humana quam assumpsit. et
cui nupsit in templo vteri virginalis marie. Iste eñ
nuptie bene figurari possunt Genes. xxiiij. vbi legit
ꝙ ysaac introduxit rebeccam in tabernaculũ matris
sue. ꝛ ibi accepit eam sibi in vxorem. Spũaliter per
rebeccam que interp̃tat multa patientia humanitas
christi signat. in qua xp̃s multas tribulationes pe-
nam passionem ꝛ mortem crudelissimã ad reconcili-
andũ pacem ꝛ cõcordiam inter deum ꝛ homine͞ pa-
cienter sustinuit. Per ysaac vo qui gaudium interꝑ
tat. signat fili⁹ dei qui in tabernaculo matris sue. id
est in vtero virginis Marie naturã humanã sibi de
spõsauit. De quibus nuptijs multum nobis est gau
dendum. qꝛ ratione istarum nuptiarũ reconciliati su
mus ad pacem ꝛ adunitate͞ cum patre celesti. ꝛ facti
sumus domestici eius ꝛ ciues regni celorum. Dicen
te apostolo ad Ephe. ij. capitulo. Jam non estis ho-
spites ꝛ aduene. sed estis ciues sanctorum ꝛ dome-
stici dei. et nedum hoc sed etiam fratres ꝛ sorores ie
su christi. dicente seipso. Qui facit voluntatem pa-
tris mei qui in celis est ipse meus frater soror ꝛ ma-
ter mea est Mathei duodecimo capitulo. Et ex quo
fratres sumus ꝛ sorores iesu christi. certe filij dei su
mus ꝛ heredes regni celorum. dicente Apostolo ad
Romanos. octauo capitulo. Sumus enim filij dei:
ꝛ heredes. scilicet regni celorum. Quartum reme-
dium contra iram est memoria dominice passionis.
Unde Gregorius. Si passio domini ad memoriam
reuocetur nihil adeo durum quod non equo animo
toleretur. In cuius rei figura legitur Nume. vicesi-
moprimo. ꝙ filij israel respicientes serpente͞ eneum
a morsu serpentiuʒ ignitoꝝ sanabant. Spiritualiter
quasi serpens ignitus est ira. a cui⁹ morsu potest ho
mo sanari si diligenter attendat qd xp̃s ꝓ eo patien
ter in cruce sustinuit. Quintum remediũ est consi

deratio diuine misericordie. nam nullum malum pene potest nobis inferri nisi ordinatione vel permissione diuina. omnis enim tribulatio est quasi potio quam celestis medicus qui discretissimus est et fidelissimus habet quasi in vtre suo. Dicente Psal. Statuit quasi in vtre et inde dispensat eam filijs suis. prout videt eis expedire. Et ideo mansuete et patienter toleranda est omnis tribulatio In cuius rei exemplum legitur Joh. xviij. ca. quod xps dixit Petro. Calicem quem dedit mihi pater non vis vt bibam illum. ¶ Sextum remedium contra iram est mollis responsio. Unde prouerb. xv. cap. Mollis responsio frangit iram. sermo durus suscitat furorem. Item prouerbiorum. xxv. ca. Lingua mollis frangit duricias. Et hoc est vnum mirandum miraculum quod molle frangit durum. Unde Hiero. et ponitur in vitaspatrum. vbi legitur de abbate Machario quod cum properaret ad quendam locum discipulus eius precedens ipsum obuiauit cuidam sacerdoti ydolorum portanti lignum grande. cui dixit discipulus macharij. quo vadis demon. At ille iratus percussit eum ita grauiter quod eum semiuiuum reliquit. Cui sacerdoti postea obuians abbas Macharius. Salueris inquit laborator salueris. at ille. Quid inquit in me boni vidisti vt me ita salutares. cui abbas. Uidi inquit te laborantem. cui sacerdos. ego inquit tua salutatione cognoui te seruum magni dei. sed quidam monachus male me salutauit. quem ego ideo plagis afflixi. et statim compunctus est sacerdos ydolorum petens veniam. et duxerunt monachum vulneratum in cellam. et sacerdos ydolorum factus est monachus. vbi Hiero. vide inquit quid lenitas sermonis fecerit et quid austeritas. Septimum remedium contra iram ostenditur per exemplum. homo enim natus est velut olla ebulliens. Unde prouerb. xv. ca. Os fatuorum stulticiam ebulliat. Item philosophus. iiij. ethicorum. Ira est accensio siue ebullitio sanguinis circa cor. et ex ista ebullitione fumositates ascendunt que oculum mentis obnubilant. Unde teste poeta. Ira impedit animum ne possit cernere verum. Sed experientia docente quando olla ad ignem posita nimis ebullit tribus remedijs eius ebullitio mitigatur scilicet. aut per vasis ab igne depositionem. aut per lignorum subtractionem. aut per aque frigide impositionem. Sic spiritualiter quando quis per iram contra alium nimis ebullit. ille contra quem irascitur debet ab illo qui irascitur omnino recedere. Unde sicut qui non vult ab igne neque comburi neque calefieri. remedium est ab igne se elongare. sic qui non vult ad iracundiam prouocari a contentiosis et iracundis hominibus omnino recedat. vnde prouerbiorum. xx. Honor est homini qui separat se a contentiosis. omnes autem stulti miscentur a contumelijs. Et ideo dicit apostolus ad Roma. xij. Non vosmetipsos defendentes. sed date locum ire. Secundum remedium contra ebullitionem est ligna subtrahere. verba enim aspera que iracundo respondentur sunt quasi ligna quibus ignis iracundie amplius inflammatur. Quando igitur ligna malorum verborum subtrahuntur tunc ignis ire aut mitigatur aut omnino extinguitur. Unde prouerb. xxvj. ¶ Cum defecerint ligna extinguetur ignis. Et ideo dicitur Ecci. viij. Non litiges cum homine linguato et non strues in ignem eius ligna. Tercium remedium contra ire ebullitionem est aquam frigidam mollis responsionis supfundere. Unde prouerbiorum. v. Mollis responsio frangit iram. sermo durus suscitat furorem. Item Ecclesiastici. xxviij. Nonne ardorem refrigerabit ros. Dulce enim verbum est anime ros refrigerans ire ardorem. Et sicut ex ore egreditur flatus quo ignis materialis accenditur. et sputum quo ignis extinguitur. sic ab ore egreditur verbum durum quo ignis ire accenditur et verbum dulce quo ignis ire extinguitur. Unde Ecci. xxviij. Si sufflaueris quasi ignis ardebit. et si expueris super illam extinguetur. vtraque ex ore proficiscuntur nec mirum si duris verbis ignis ire accendatur cum experientia docente collisio duorum durorum corporum ignem materialem producat. Et ideo dicit spiritussanctus Eccs. xij. Aufer iram a corde tuo et amoue maliciam a carne tua ¶ Octauum remedium contra iram est silentium. Unde super illud Prouerb. xij. Fatuus indicat statim iram suam. dicit glosa. Natura ire est vt prolata magis ferueat: occulta vero languescat. Unde psal. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator aduersum me. Sed istud remedium prouidendum est in tempore quietis. et antequam impetus ire prorumpat in verbis maliciosis. Nam sicut experientia docente quando aliquis magno impetu descendit de monte valde procliuo. non potest a cursu rem refrenare antequam fuerit in ymo. Sicut nec impetus aque currentis in exclusa molendine. et ideo molendinarius antequam retrahat exclusam. et cursor antequam recipiat cursum si voluerint impetum moderare tempestiue remedium apponunt. Sic qui naturaliter iracundus est non debet expectare vt preuideat remedium donec ipsa ira accendatur. quia tunc nimis tarde est. sed tempore quieto prouideat remedium de impetu cohibendo. Sicut custos castri tempore pacis prouidet de stauro vt securus sit in bello. et si te contumacia prouocantis ad iram mouerit et peruersitas impulserit ad indignationem. si tunc non potueris mitigare mentem tuam saltem reprime linguam. Juxta illud psal. Cohibe linguam tuam a malo. et labia tua ne loquantur dolum quia vt dicit apostolus Jaco. iij. ca. Si quis in verbo non offendit: ille perfectus est vir. Taliter igitur linguam nostram omnia nostrorum sensuum organa: et omnes nostros sensus interiores et exteriores a predictis septem capitalibus vicijs et ab omni malo culpe cohibere et coram deo perfecti mereamur finaliter inueniri. ipse nobis concedat Jesus xps. qui pro peccatis nostris mortuus est. et qui cum deo patre et spiritusancto viuit et regnat deus per omnia secula seculorum Amen.

Insignis notabilisque compilatio haud modicum cuique statui conferens omne genus viciorum. suis cum speciebus clarissime euidenterque eradicans. ob id non immerito Destructorium viciorum nuncupata. a cuiusdam fabri lignarij filio. maximam ad ecclesie vtilitatem Anno M.cccc.xxix. collecta. de nouo Nuremberge per Anthonium koberger exactissime correcta: ac summo studio impressa. ad laudem summe monadis. xij. kalend. octobris. Anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimosexto finita.

K. S. [illegible] a.— [illegible]

